SACRORUM CONCILIORUM NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS VIGESIMUS OCTAVUS.

REPRODUCTION

EN FAC-SIMILÉ

TIRÉE A 250 EXEMPLAIRES SEULEMENT

PAR LES PROCÉDÉS ANASTATIQUES

DE

CARL REINECKE NACHF.

A BERLIN

POUR

H. WELTER, ÉDITEUR

RUE BERNARD-PALISSY, N° 4, PARIS

ET A LEIPZIG, SALOMONSTRASSE, 16

1903

SACRORUM CONCILIORUM

NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO,

IN QUA PRÆTER EA QUÆ

PHIL. LABBEUS, ET GABR. COSSARTIUS,

Et noviſſime NICOLAUS COLETI *in lucem edidere,*

EA OMNIA INSUPER IN SUIS LOCIS OPTIME DISPOSITA EXHIBENTUR, QUÆ

JOANNES DOMINICUS MANSI,

ARCHIEPISCOPUS LUCENSIS EVULGAVIT.

EDITIO NOVISSIMA

AB EODEM OPTIME MERITO PRÆSULE,

POTISSIMUM FAVOREM ETIAM ET OPEM PRÆSTANTE

EM.MO CARDINALI DOMINICO PASSIONEO

SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO,

ALIISQUE ITEM ERUDITISSIMIS VIRIS MANUS AUXILIATRICES FERENTIBUS CURATA,

Novorum Conciliorum, novorumque Documentorum Additionibus locupletata,
Ad MS. Codices Vaticanos, Lucenſes, alioſque recenſita, & perfecta.

ACCEDUNT ETIAM NOTÆ, ET DISSERTATIONES QUAMPLURIMÆ, QUÆ IN CETERIS EDITIONIBUS DESIDERANTUR.

TOMUS VIGESIMUS OCTAVUS.

Ab anno MCCCCXIV. uſque ad ann. MCCCCXXXI.

ALMA COLLEGE
263.1
LIBRARY
M318
Alma, California

VENETIIS MDCCLXXXV.

APUD ANTONIUM ZATTA.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

(Editio iterata ad Editionis principis exemplum ab Huberto Welter, Bibliopola, Via dicta Bernard Palissy 4, Parisiis M.D.CCCCIII.)

9461

f
BX
825
S3
1901
V.28

SYLLABUS

EORUM, QUÆ TOMO XXVIII. CONTINENTUR.

Quæ hoc Indice ☞ notata ſunt, huic noſtræ Editioni noviter acceſſere.

ANNO CHRISTI

1414. Appendix Concilii Generalis Conſtantienſis. Pag. 1

I. *Sigiſmundi Imp. edictum univerſale, quo omnes ad Conſtantienſe Concilium invitati, & ſecuritas in Concilio promiſſa.* ibid.

II. *Sigiſmundi Imp. Epiſtola ad Gregorium P. XII.* 3

III. *Ejuſdem Epiſtola ad Carolum VI. Galliæ regem.* ibid.

IV. *Inſtrumentum juramenti præſtiti per cives & Syndicos civitatis Conſtantienſis ſuper obſervatione Capitulorum per D. P. Joannem XXIII. petitorum.* 6

1415 V. *Joannis Papæ litteræ ad Ducem Biturię.* 12

VI. *De eodem Duci Burgundię.* 13

VII. *Informationes Papæ, quas miſerat cum litteris ſuis Univerſitati Pariſienſi & Duci Aurelianenſi, quæ in favorem Concilii remiſſæ ſunt per eamdem.* 14

VIII. *Litteræ miſſivæ ex parte Nationis Italicæ ad Principes & Univerſitates de Italia.* 18

IX. *De jure Concilii Papam Joannem a fuga revocandi, ac ſine eo Concilium pertexendi, auctoritates ab Univerſitate Parienſi determinatæ.* 21

X. *Concluſiones ſingulares Pariſienſium, quæ non ſunt admiſſæ, nec approbatæ per Concilium.* 22

XI. *Adviſamenta quod Cardinales Joannis XXIII. Concilii res tractare non poſſint.* 23

XII. *Concluſiones præſentatæ per collegium Cardinalium cum reſponſione Concilii.* 25

XIII. *Joannis Patriarchæ Antiocheni Propoſitio, quod Papa a negotiis excludi non poſſit.* 31

XIV. *Conſtantienſis Concilii Epiſtola ad Erneſtum Auſtriæ Ducem.* 33

XV. *Reſponſio Epiſcopi cujuſdam nomine Concilii ad ſcriptum, quod Nobiles Bohemi in Concilio præſentarant.* 34

XVI. *Epiſcopi Lutomiſlenſis publica reſponſio ad poſtremam partem præfati ſcripti Bohemorum.* ibid.

XVII. *Reſponſio Bohemorum Conſtantiæ exiſtentium ad Concilii ſcrupulos.* 36

XVIII. *Litteræ regis Aragonum ad Sigiſmundum Imp.* 38

ANNO CHRISTI

1415. XIX. *Copia litterarum Ducis Burgundiæ Concilio directarum.* 39

XX. *Poſt depoſitionem vero Joannis XXIII. Sacrum Concilium ſcripſit pluribus principibus litteras tenoris ſubſequentis, quæ geſta fuerant, declarando.* 40

XXI. *Concluſiones datæ per Magiſtrum Paulum de Cracovia contra Ordinem Theutonicorum S. Mariæ Virginis.* 46

XXII. *Theologorum Conſtantienſium brevis Cenſura 45 articulorum Vvicleffi.* 57

XXIII. *Eorumdem diffuſa condemnatio 45. Articulorum Vvicleffi.* 83

XXIV. *Eorumdem Concluſiones contra Jacobum de Miſa, & ejus doctrinam de Communione plebis ſub utraque ſpecie.* 157

XXV. *Harenga Hieronymi Pragenſis ante ſuam abjurationem in publica Seſſione diei 23. Septembris 1415* 160

XXVI. *Collatio Cleri Gallicani Conſtantiæ ad Concilium congregati ſuper abuſus, quibus Eccleſia Gallicana opprimebatur.* 161

XXVII. *Ladislai Poloniæ regis, & Vvitholdi Lituaniæ Ducis Epiſtola ad Conſtantienſe Concilium.* 221

XXVIII. *Acta Hiſpanica quoad ceſſionem Petri de Luna Papæ Benedicti XIII.* 224

1416 XXIX. *Executoriæ Carolinæ Conſtitutionis pro libertate Eccleſiaſtica per Jo: Oſtienſem Vicecancellarium nomine Conſtantienſis Concilii conceſſæ.* 256

XXX. *Lamberti de Stipite Legati Conſtant. Concilii Epiſtola ad Joan. Oſtienſem Card. Vivarienſem.* 261

XXXI. *Adviſamenta per 35. Cardinales, Prælatos, & Doctores in loco Reformatorii Conſtantienſis.* 264

XXXII. *Adviſamenta ſecundum aliquas Decretalium rubricas pro reformatione congrua facienda.*

XXXIII. *Adviſamenta in Reformato Conſtantienſis Concilii per 25. Prælatos & Doctores.* 352

1417 XXXIV. *Conſultationes Cardinalium, aliorumque Prælatorum, de novo Pontifice in Conſtantienſi Concilio eligendo.* 360

XXXV. *Aiſamenta Nationis Germanicæ ſuper articulis iuxta decretum Concilii reformandis.* 362

XXXVI. *Petri de Alliaco Card. Camer*

ANNO CHRISTI
1417. *Exhortatio ad Concilium ſuper correctione Calendarii.* 370
XXXVII. *Joan. Gerſonis molle conſilium de convincenda ſe flagellantium ſecta.* 381
XXXVIII. *De Rebus Matthæi Grabon.* 386
1. *Concluſiones Fr. Matthæi Grabon in Conſtant. Concilio ad examinandum Martino V. obiatæ.* ibid.
2. *Petri de Alliaco Card. Camer. judicium de cauſa fidei Matthæi Grabon.* 390
3. *Jo: Gerſonis judicium de dogmatibus Matthæi Grabon.* 391
4. *Matthæi Grabon revocatio, & abjuratio ſuorum articulorum.* 394
XXXIX. *De rebus Ciſtercienſium.* 395
1. *Anonymi propoſitio affirmativa, quod Monachi Ciſtercienſes poſſint propria poſſidere bona.* ibid.
2. *Magni Monachorum Viſitatoris conſtitutio negativa.* 401
3. *De annuis penſionibus, deciſio media.* 415
XL. *Jo: Gerſonis conſilium publicum cauſam Jacobi de Miſa ulterius diſcutiendi.* 424
XLI. *Mauritii de Praga Tractatus contra Jacobum de Miſa.* 432
XLII. *Ejuſdem Tractatus II. contra eumdem.* 447
XLIII. *Diſputatio contra illos, qui Reformationem Curiæ Romanæ Electioni Pontificis præmitti volebant.* 494
1418 XLIV. *Martini Papæ V. Regulæ Cancellariæ in Concilio Conſtantienſi editæ.* 499
1415 XLV. *Solemnes Orationes aliquot varii argumenti in Concilio Conſtantienſi habitæ.* 516
1. *Nicolai de Dimkelſpuhel Oratio ad Sigiſmundum Cæſarem in Concilii exordio habita.* ibid.
2. *Andreæ Laſcharii Oratio.* 519
3. *Ejuſdem Oratio Parænetica ad Papam Jo. XXIII.* 524
4. *Collatio facta coram Rege Romanorum per D. Archiepiſc. Januenſem.* 527
5. *Manfredi de la Cruce Oratio ad Sigiſmundum Imp.* 531
6. *Jo. Gerſonis Oratio tertio a fuga Joannis die.* 535
Ejuſdem Oratio in ſolemni Concilii ſupplicatione. 540
8. *Jacobi Ep. Laudenſis oratio in ſupplicium Huſſi* 546
9. *Jo. Gerſonis oratio propemptica ante iter Cæſaris Sigiſmundi e Conoilio in Hiſpaniam.* 549
1416 10. *Jacobi Ep. Laudenſis oratio in Exequiis Cardinalis Barenſis.* 558

ANNO CHRISTI
1415. 11. *Antonii de Mercede Parentatio in Exequiis Ferdinandi Aragoniæ regis.* 567
12. *Jacobi Epiſcopi Laudenſis Oratio in ſupplicium Hieronymi Pragenſis.* 572
1417 13. *Stephani de Praga Theologi Oratio in Concilio Conſtantienſi.* 577
14. *Sermo Magiſtri Mauritii de Praga Sacræ Theologiæ Profeſſoris factus in Generali Concilio Conſtantienſi.* 593
15. *Sermo prædicatus in Concilio Conſtantienſi.* 601
1418 16. *Alberti de Bonchriſtianis, Florentini, Epiſcopi Forolivienſis.* 611
1414 XLVI. *Gebhardi Dacherii Conſtantienſis*
1415 *Hiſtoria Magnatum in Conſtantienſi Concilio annis 14. & 15.* 625
XLVII. *Perbrevis deſcriptio hoſpitum in Concilio Conſtantienſi, ſatorum, & annonæ.* 653
1414 XLVIII. *Concilii Oecumenici Conſtantienſis Faſti ab Hermanno Von der Hardt in Compendium contracti, ac conciſe delineati.* 655
1415 ☞ Ad Conſtantienſe Oecumenicum Concilium anno 1415. & ſequentibus celebratum, Additio. 703
☞ *Collectoris Præfatio.* *ibid.*
☞ *De cauſa Argentinenſi in eo Concilio diſcuſſa.* 705
☞ *Inſtrumentum appellationis ad ſedem Apoſtolicam, & Generale Concilium melius informandum, nec non ad futurum Pontificem per Concilium legitime eligendum, cum variantibus ex Hardtio.* 707
☞ *Decretum contra appellationem Argentinenſium.* 716
☞ *Declaratio Concilii contra Argentinenſes.* 717
☞ *Deputatio quorumdam ex Patribus ad cognoſcendam cauſam Argentinenſem.* 721
☞ *Abſolutio data Argentinenſibus.* 722
☞ *Argentinenſium accuſationes in Epiſcopum ſuum.* 727
☞ *Synopſis Chronologica eorum, quæ acta ſunt in negotio Joannis Parvi.* 731
☞ *Epiſtola Ducis Burgundiæ ad Patres Concilii Conſtant. & acta ſuper ea re in Concilio.* 740
☞ *Propoſitio coram Concilio Generali Conſtantienſi auct. Joanne Gerſon* 744
☞ *Delatio novem Aſſertionum Joannis Parvi facta Concilio Conſtantienſi ab Ambaxiatoribus Regis Franciæ.* 756
☞ *Sumptum in inſtructionibus Regis Franciæ apportatis per Magiſtros Jordanum*

danum Morini, & Guillelm. Pulcrinepotis. 761
☞ *Joannis Gerſonii Sermo contra aſſertiones Joannis Parvi.* 765
☞ *Ejuſdem Libelli duo ad acceleranda judicium cauſæ Joannis Parvi.* 778
☞ *Requeſta producta per N. de Gonneſſia, Jordanum Morini, G. Pulcrinepotis, & Jo. Baldoini.* 780
☞ *Joannis Gerſonii Schedula circa novem aſſertiones Joan. Parvi.* 781
☞ *Reſponſio ad Cedulam &c.* 782
☞ *Scriptum Epiſcopi Atrebatenſis de novem aſſertionibus Joannis Parvi.* 784
☞ *Scriptum aliud Epiſcopi Atrebatenſis adverſus Cardinalem Cameracenſem.* 786
☞ *Declaratio Cardinalis Cameracenſis circa propoſitiones Joannis Parvi.* 788
☞ *Additio Cardinalis ejuſdem pro ſua opinione.* 789
☞ *Reſponſio Epiſcopi Atrebatenſis ad deliberationem Cameracenſis.* 790
☞ *Adviſamenta Joannis de Rocha.* 795
☞ *Cedula exhibita DD. Commiſſariis. &c.* 797
☞ *Requeſtæ factæ DD. Judicibus in cauſis fidei per Epiſcopum Atrebatenſem.* ibid.
☞ *Cedula producta in judicio per Magiſtrum Jo. de Salinis.* 798
☞ *Cedula exhibita per D. Epiſcopum Atrebatenſem.* ibid.
☞ *Cedula Cardinalis Saluciarum.* ibid.
☞ *Cedula Vivarienſis, & per Patriarcham Antiochenum.* 799
☞ *Reſponſio Patriarchæ prædicto per Epiſcopum Atrebatenſem.* ibid.
☞ *Cedula data per Gerſonitas.* ibid.
☞ *Reſponſio ad eam.* 800
☞ *Cedula Epiſcopi Atrebatenſis.* ibid.
☞ *Declaratio Henrici VII. Romanorum Imperatoris &c.* 802
☞ *Typi Sententiæ nomine Concilii ferendæ.* 803
☞ *Cedula propria tradita dicto Domino Cardinali pro quæſtione præcedenti.* 804
☞ *Petri Gauchon. &c.* ibid.
☞ *Antiocheni Patriarchæ &c.* ibid.
☞ *Epiſtola Caroli VI. Francorum Regis ad Joannem Gerſon, Jordanum Morini, Guillel. Pulcrinepotis, & Petrum de Verſaillis &c. ſuos conſiliarios &c.* 805
☞ *Libellus ſupplex magiſtrorum Pariſienſium D. Cardinali de Urſinis, ſupremo ſanctæ ſedis Apoſtolicæ Pœnitentiario.* 806
☞ *Conteſtatio Litis de negotio Joannis Parvi, inter Cardinalem Cameracenſem & Gerſonem, ex una parte; & Joannem de Rocha Ord. Fratrum Minorum, ex altera.* 807
☞ *Proteſtatio Card. Cameracenſis circa ſchedulam concordiæ in negotio novem aſſertionum.* 808
☞ *Cedula data per Jordanum Morini, & G. Pulcrinepotis D. Cardinali de Urſinis.* 810
☞ *Cedula data per Stephanum Paletz &c.* ibid.
☞ *Cedula Epiſcopi Atrebatenſis &c.* 811
☞ *Acta reliqua in cauſa Joannis Parvi.* 812
☞ *Epiſtola Caroli VI. Francorum Regis ad deputatos a Synodo.* ibid.
☞ *Judicium deputatorum Concilii.* 813
☞ *Schedula ſententiæ producta per D. C. Cameracenſem.* 821
☞ *Schedula alia ejuſdem.* 823
☞ *Libellus ex parte ducis Burgundiæ oblatus Synodo Conſtantienſi.* ibid.
☞ *Requeſta D. Symonis de Teramo &c.* 824
☞ *Appellatio Gerſonitarum.* 826
☞ *Cedula Epiſcopi Atrebatenſis.* 827
☞ *Inſtrumentum oppoſitionis contra Symonem de Teramo.* 828
☞ *Concluſiones nationis Gallicanæ circa petitiones Jo. Gerſonis & Epiſcopi Atrebatenſis.* 832
☞ *Inſtrumentum appellationis Procuratoris Ducis Burgundiæ.* 842
☞ *Inſtrumentum nationis Picardiç.* 843
☞ *Schedula Deputatorum univerſitatis Pariſienſis.* 845
☞ *Epiſtola Sigiſmundi Imperatoris ad Synodum.* 849
☞ *Sententia in Synodo Conſtantienſi lata.* 853
☞ *Cedula Concordiç in cauſa IX. aſſertionum per Patriarcham Antiochenum recepta.* 854
☞ *Cedula alia.* 855
☞ *Declaratio trium Cardinalium judicum &c.* ibid.
☞ *Appellatio ducis Burgundiæ.* 857
☞ *Sententia nationis Germanicæ.* 860
☞ *Cedula tradita per Ardicinum.* ibid.
☞ *Deliberatio Ambaxiatoris regis Daciæ.* 861
☞ *Proteſtationes domini Burgundiæ* ibid.
☞ *Concluſiones Cardinalis Cameracenſis.* 866

ANNO CHRISTI 1415.

☞ *Cedula exhibita per magiſtrum Joannem Campani Procuratorem Regium* 866.
☞ *Memoriale Joannis Gerſonii exhibitum in Concilio Conſtantienſi in cauſa propoſitionum Joan. Parvi.* 867
☞ *Appellatio interjecta per Conradum Ludeking ſubſtitutum procuratoris domini regis Francorum.* 870
☞ *Apoſtoli ſuper appellatione* 871
☞ *Cedula ſupplicationis.* 872
☞ *Inſtantiæ Ambaxiatorum ducis Burgundiæ.* *ibid.*
☞ *Conſtitutio Carolina in Concilio Conſtantienſi admiſſa & confirmata.* 873
☞ *Sigiſmundi Imperatoris Diploma pro decernenda exequutione Carolinæ.* 874
☞ *Bulla Papæ Joannis XXIII. cum Archiepiſcopi Cant. certificatorio pro Concilio Conſtantienſi.* 879
☞ *Additio ad Seſſionem VI. Concilii.* 882
☞ *Admonitio Collectoris.* *ibid.*
☞ *Additio ad Seſſionem IX.* 883
☞ *Additio ad Seſſionem XIV.* 884
☞ *Epiſtola Concilii ad Viterbienſes.* 885
☞ *Admonitio Collectoris ad Seſſionem XV.* 887
☞ *Additio ad Seſſionem XXXVII.* *ibid.*
☞ *Ad Seſſionem XLI. ad electionem Martini V. pertinentia quædam.* 889
☞ *Narratio de forma & modo ejus electionis.* *ibid.*
☞ *Epiſtola Balthaſſaris Coſſæ, qui fuerat Joannes Papa XXIII. iſtius nominis, apud Petrum de Luna dictum Benedictum XIII. ex Baluzio, & MS. Codice Lucenſi, ex quo variantes, hic primum eduntur.* 892
☞ *Epiſtola Martini Papæ V. ad Rentium de Columna, ex MS. Codice Lucenſi, hic primum editur.* 896
☞ *Ejuſdem Litteræ ad Magiſtratus & populum Viterbienſem.* 898
☞ *Epiſtola collegii Cardinalium ad Univerſitatem Colonienſem.* 899
☞ *Inſtrumentum Studii Heydelbergenſis.* 901
☞ *Additio ad Seſſionem XLIII.* 903
☞ *Bulla Martini Papæ V. in Concilio Conſtantienſi, forte, lata, qua conceſſæ exemptiones tempore ſchiſmatis tolluntur, ex MS. Codice ab R. P. Joſepho Bergantini Ord. Serv. B. M. V. hic primum editur.* *ibid.*
☞ *Præmonitio Collectoris.* *ibid.*
☞ *Brevis notitia Codicis MS. qui varios ſermones in Concilio Conſtantienſi habitos complectitur, ex Schelornio* 905

ANNO CHRISTI 1415.

☞ *Excerpta quædam orationum, quas in Concilio viri quidam docti & religioſi habuerunt.* 907
☞ *Appendix documentorum ad Concilium Conſtantienſe pertinentium juxta ſeriem chronologicam.* 912
☞ *Cedula affixa ad valvas palatii Epiſcopalis Conſtantienſis.* *ibid.*
☞ *Propoſitiones XII. quas propoſuit cancellarius Pariſienſis in Concilio &c.* 915
☞ *Commiſſio facta auctoritate Concilii Generalis D. Archiepiſcopo Cantuar.* 916
☞ *Epiſtola nuntiorum Concilii Conſtantienſis ad Petrum de Luna.* 917
☞ *Epiſtola Jacobi Turonenſis Archiepiſcopi ad Concilium Conſtantienſe.* 918
☞ *Epiſtola Sigiſmundi regis Romanorum ad idem Concilium.* 919
☞ *Epiſtola Sigiſmundi Imperatoris ad Ludovicum Bavariæ ducem.* 920
☞ *Synodi Conſtantienſis litteræ ad nobiles ab Hamzburg.* *ibid.*
☞ *Litteræ Concilii ad Viterbienſes* 923
☞ *Epiſtola Raymundi abbatis Cluniacenſis ad Concilium Conſtantienſe* 924
☞ *Copia Litteræ Alphonſi regis Aragonum miſſæ &c.* 926
☞ *Epiſtola Prioris majoris, & conventus Cluniacenſis ad clerum Gallicanum in Concilio Conſtantienſi exiſtentem.* *ibid.*
☞ *Epiſtola Univerſitatis Colonienſis ad Concilium Conſtant. de Joanne de Pruſſia ſuſpecto de hæreſi.* 927
☞ *Alia ejuſdem ad Theodoricum de Monaſterio, & Joannem de Monte, ejuſdem argumenti.* 928
☞ *Alia ejuſdem argumenti.* 929
☞ *Archiepiſcopi, & Epiſcoporum Sveciæ ſupplicatio ad patres Concilii Conſtant. pro canonizatione Nicolai Epiſcopi Lincopenſis, Brynolfi Epiſc. Scarenſis, & Ingridis monialis.* 930
☞ *Martini Papæ V. Bulla Epiſcopis, Aſſoenſi, & Verionenſi, ut inquirant de vita, & miraculis eorumdem.* 931
☞ *Rev. P. Bremond Ord. Prædicatorum Gen. Magiſtri in eam Bullam notæ.* 935
☞ *Epiſtola Oratorum univerſitatis Colonienſis ad Concilium, de modo providendi ad Beneficia.* *ibid.*
☞ *Reſponſio ad præcedentem epiſtolam.* 937
☞ *Aviſamentum.* 938
☞ *Epiſtola Univerſitatis Colonienſis ad præcedentes reſponſiva.* 939

ANNO CHRISTI

1415. ☞ *Conſultatio theologorum de propoſitionibus erroneis circa materiam unionis.* 940
☞ *Concilii Conſtantienſis Sententia definitiva de ordine ſervando in actibus publicis &c.* 945
☞ *Oratio Petri de Alliaco Card. Camerac. de officio Imperatoris, Papæ, reliquorumque membrorum Conc. Conſtantienſis.* 947
☞ *Catalogus Orationum in Concilio Conſtantienſi habitarum.* 956
1416 *Conſtitutio Henrici Cantuarienſis, de quibuſdam feſtis.* 957
Alia ejuſdem ſuper approbatione teſtamentorum. 959
Riohardi Londonienſis ordinatio ſuper inſinuationibus teſtamentorum. 961
Statutum Henrici Cantuarienſis contra hæreticos. 963
Aliud ejuſdem pro feſto S. Joannis de Beverlaco celebrando. 964
1417 *Ejuſdem ordinatio pro promotione graduatorum in Academiis.* 966
1415 Novogradenſe Concilium. 969
Gallicanorum Epiſcoporum ad Carolum VI. epiſtola, pro exemptione ſubſidii ibid.
1416 *Quędam dubia propoſita in Comitiis Eccleſiaſticis provincię Toloſanę.* 971
1417 MARTINI PAPÆ V. VITA. 975
1420 Saltzburgenſe Concilium. 977
Tabulę confœderationis initę in eodem Concilio, ex Hanziſii Germania ſacra. 1006
Saltzburgenſis Synodus. 1007
Caliſchienſe Concilium. 1029
1421 Cantuarienſe Concilium.
Ordinatio Henrici Cantuarienſis, pro promotione graduatorum in Academiis 1033
Ejuſdem conſtitutio contra exceſſiva ſtipendia cappellanorum. 1035
1422 *Capitulum provinciale Monachorum nigrorum apud Vveſtmonaſterium.* 1037
Apud Vernonium Concilium. 1045
1423 *Henrici Archiep. Cantuar. ordinatio de advocatis, procuratoribus, & aliis miniſtris curię Cantuarienſis.* *ibid.*
Lancicienſe, Trevirenſe, Moguntinum Concilia. 1048
Colonienſis Synodus. 1049
Senenſe Concilium. 1057
1. *Decretum de translatione Concilii Papienſis Senas.* *ibid.*
2. *Acta Senenſis Concilii.* 1060
3. *Martini Papę Epiſtolę aliquot.* 1070 *& ſeq.*
1424 ☞ *Additiones ad Conc. Senenſe. Martini Papæ V. Bulla confirmans Concilii Senenſis Decreta.* 1073
☞ *Ejuſdem Pontificis litteræ aliæ.* 1077
☞ *Ad Senenſes.* 1078
☞ *Ad Principes, & Prelatos.* *ibid.*
☞ *Salvusconductus Senenſium.* 1079
☞ *Abſolutio Generalis in Regnis Caſtellæ, &c.* 1080
1423 ☞ Ticini Concilium. 1081
1425 Hafnienſe Concilium. 1083
1428 *Pariſienſis congregatio Prelatorum.* 1091
1429 *Pariſienſe*, al. *Senonenſe.* 1095
Rigenſe. 1115
Dertuſanum. 1117
1. *Clementis Antipapę Bulla, qua cedit Papatu.* *ibid.*
2. *Electio Martini V. per ejuſdem Antipapæ aſſeclas.* 1119
3. *Actus abſolutionis & rehabilitationis ejuſdem Antipapæ, & ſociorum.* 1123
4. *Nomina eorum qui Concilio interfuerunt.* 1125
5. *Acta Concilii.* 1126
6. *Conſtitutiones* XXVII. *Concilii Dertuſani.* 1142
1430 *Conſtitutio Henrici Cantuarienſis, pro abolendis doloſis ponderibus.* 1157
Narbonenſe Concilium. 1159
1431 EUGENII PAPÆ IV. VITA, 1171
Præmiſſa Baſileenſi Concilio
Compendioſa narratio, quomodo Bohemi vocati, productique ad Baſileenſem Synodum. 1173
Petitiones Bohemorum. 1187
Reſponſiones ordinatæ, ſed non datæ. 1190

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del *P. D. Filippo Roſa Lanzi* inquiſitor Generale del Santo Offizio di *Venezia* nel libro intitolato: *Sacrorum Conciliorum &c. Auctore P. Philippo Labbeo Soc. Jeſu, curante Nicolao Coleti, & Joanne Dominico Manſi &c.* Non v'eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi e buoni coſtumi, concediamo Licenza ad *Antonio Zatta* Stampator *di Venezia* che poſſi eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di ſtampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Data li 20. Dicembre 1767.

(Sebaſtian Zuſtinian Riform.
(Alviſe Valareſſo Riform.
(Franceſco Moroſini 2.° Cav. Proc. Riform.

Regiſtrato in Libro a Carte 335. al Num. 2304.

Davidde Marcheſini Segr.

ANNO CHRISTI

APPENDIX

ANNO CHRISTI

CONCILII GENERALIS CONSTANTIENSIS.

Plura Conſtantienſis Concilii acta, ſive ad illud ſpectantia, edidit ex Mſſ. Germanicis nuperus ejuſdem Concilii editor Hermannus Won der Hardt, nonnulla etiam in Concilii Conſtantienſis ſupplemento Chaſtenet ex Codice Victorino. Prætei ea igitur, quæ ſuis locis ſupra inſeruimus, in appendicem reliqua conjecimus, atque hic exhibemus. Si quæ vero in ſequentibus, non ſecus ac in ſuperioribus, offendat pius Lector vel ſupremam Apoſtolicæ ſedis auctoritatem vellicaſtria, vel corruotos Eccleſiæ in teterrimo ac diuturno ſchiſmate mores acerbius impetentia, ſciat nos ea, ut propoſita, agitata, ac dicta in Concilii congregationibus, nullo vero modo ut probata, vel probanda referre

Cæſaris Sigiſmundi edictum univerſale, quo omne ad Conſtantienſe Concilium invitati, & ſecuritas in Concilio promiſſa

Ex Bzovio.

SIgiſmundus Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex. Univerſis & ſingulis præſentes litteras inſpecturis notum facimus, qualiter Reverendiſſimi Patres in Chriſto, Domini, Antonius, tituli ſanctæ Cæciliæ presbyter, & Franciſcus, ſanctorum Coſmæ & Damiani diaconus, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Apoſtolicæ ſedis Legati, ac nobilis Manuel, miles Conſtantinopolitanus, habentes a ſanctiſſimo Domino noſtro Papa Joanne XXIII. ſimul cum ſuo ſacro collegio Dominorum Cardinalium plenam ad infraſcriptam poteſtatem, prout litteris Apoſtolicis conſtat, habitis nobiſcum multis ſuper infra ſcripta deliberationibus & conſiliis, tandem pro loco Generalis Concilii, Deo favente celebrandi, elegerunt cum conſilio & aſſenſu noſtro Civitatem Conſtantiæ, Provinciæ Moguntinenſis. Quem locum nos eiſdem nominavimus, tanquam idoneum, commodum, tutum & communem omnibus nationibus ad ipſum Concilium venturis. Et in quo poterimus ſecundum noſtrum Imperiale officium tueri omnes & ſingulos, cujuſcumque ſtatus ad Concilium venturos in plena libertate. Quem etiam locum nos cum prædictis Dominis Cardinalibus pro Concilio elegimus. Et inſuper ipſi nobiſcum & nos ſecum aſſignavimus ad initiandum præfatum Concilium tempus unius Anni, incipiendo die prima Menſis Novembris nunc inſtantis.

Quamobrem vos univerſos & ſingulos in Domino exhortamur, ut illi ex vobis ad quos pertinet ad Concilium venire, depoſito omni timore, curetis ad locum præmiſſum tempore præſcripto vos conferre. Ubi etiam nos Deo favente curabimus intereſſe, ac omni noſtro poſſe facere, ut omnes & ſinguli in Concilio exiſtentes plena ſecuritate atque libertate, tam in acceſſu, quam ſtatu & receſſu potiantur. Et quod idem Dominus noſter Papa cum Dominis Cardinalibus & ſua curia, ac cum omnibus Prælatis & Clericis in Concilio exiſtentibus gaudeant plena Eccleſiaſtica immunitate, ita etiam quod ipſe Dominus noſter Papa ibi libere poſſit omnem ſuam Apoſtolicam auctoritatem, juriſdictionem & poteſtatem exercere. Et ſimiliter Domini Cardinales & Prælati & Principes, omneſque aliæ tam Eccleſiaſticæ, quam ſeculares perſonæ in Concilio exiſtentes, poſſint libere loqui & tractare & expedire omnia quæ ſibi videbuntur opportuna. Præſentium ſub noſtræ Majeſtatis ſigilli teſtimonio litterarum.

Datum in Eccleſia S. Stephani Protomartyris, in villa vocata Viglud in vulgari Vegui, Cuman. Diœceſeos. Anno a Nativitate Domini 1413. die lunæ, penultima menſis Octobris. Regnorum noſtrorum anno, Hungariæ &c. 27. Romanorum vero quarto

ANNO CHRISTI 1414.

II.

Cæsaris Sigismundi epistola ad Gregorium Papam XII. qua ad Constantiense Concilium invitatus securitate promissa.

Sigismundus &c. Maximo desiderio jam dudum tenebamur, ut diem messis videre possemus, unicam Christi sponsam Ecclesiam Catholicam debite reformatam. Postea vero, cum ad Imperialia gubernacula fuissemus assumpti, id quod erat nobis in desiderio, transivit in præceptum: cum teneamur Ecclesiam per Imperiale officium tueri, cujus etiam Canones sanctorum Patrum nos appellant Advocatum & defensorem. Itaque summo studio curavimus, ne quid negligentiæ in re hac possit nobis apud Deum vel homines imputari. Et ob hanc rem per litteras & nuncios institimus apud Sanctissimum Dominum nostrum Papam Joannem XXIII. pro convocatione generalis Concilii loco habili & tempore congruo facienda. Qui nostris votis annuens, misit ad nos Reverendissimos in Christo Patres, Antonium tituli sanctæ Cæciliæ presbyterum, & Franciscum Sanctorum Cosmæ & Damiani, diaconum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & nobilem virum Manuelem Chrysolora, Militem Constantinopolitanum, tradita eisdem in prædictis plena potestate. Ipsis vero ad Nos pervenientibus, post multa Nobiscum habita super his consilia, tandem Nos cum eisdem pro loco Concilii elegimus Civitatem Constantiæ Provinciæ Moguntinensis. Quem locum Nos eisdem nominavimus, tanquam idoneum, tutum & communem omnibus nationibus ad Concilium venturis, & in quo poterimus secundum nostrum Imperiale officium tueri omnes cujuscumque status ad Concilium venturos in plena libertate. Et insuper Nos cum prædictis Legatis & Nunciis ad initiandum præfatum Concilium assignavimus tempus unius anni, incipiendo die I. mensis Novembris nunc instantis.

Si ergo facere vultis quantum in vobis est, ut Ecclesia Dei possit esse debite reformata, modum habetis, in veniendo ad præmissum locum tempore constituto, cum vestris de vestra obedientia. Ubi si facere volueritis vestrum debitum, Deo, mundo, vestræque conscientiæ atque Nobis plurimum satisfacietis. Ad quem etiam adventum Vos pro nostro Imperiali officio exhortamur, requirimus, & monemus. Et super his nostras litteras vobis transmittimus, ne postea dicere vel allegare ullam ignorantiam valeatis. Nos etiam, ut pleniorem causam veniendi habeatis, per præsentes damus vobis & vestris plenum salvum conductum & securitatem. Datum Laudæ &c. ut supra.

III.

Sigismundi Imperatoris epistola ad Carolum VI. Galliæ Regem, qua Constantiense Concilium denunciavit, & ad illud Legatos ejus invitavit.

Ex Goldasto.

Sigismundus Dei gratia &c. Serenissimo Principi &c. Rex pacificus pia miseratione disposuit, ne homo, creaturarum dignissima, quem de limo terræ formatum ad imaginem & similitudinem suam fecit, per abusum liberi arbitrii haberetur, & labendo a cognitione sui A recederet creatoris: Dum par in parem imperium non haberet, præsides suo operi supereſſe voluit, quorum ducatu vita cujuslibet regeretur, ac ipsorum monitionibus & præceptis inferiores ceteri obedirent. Sicque statuit duo luminaria super terram, majus videlicet, atque minus, ut in ipsis universalis Ecclesiæ consisteret firmamentum, in quibus Pontificalis auctoritas & Regalis potentia designantur: Una videlicet qua Spiritualia, & altera qua Corporalia regerentur.

Ad subsistentiam igitur machinæ Spiritualis, beatum Petrum Apost. Principem, & in beato Petro Pontifices successores, summus Pontifex in æternum, unigenitus Dei filius Jesus Christus, qui doctrinam humano tribuit generi salutarem, Magistros esse voluit & Pastores. Ad Corporalis vero compaginis firmamentum, cujus facilis est profecto distinctio, Reges & Principes, Rex Regum & Dominus Dominantium idem ipse præesse voluit Jesus Christus. Ut illi quidem in executione Pontificalis officii spiritualibus vacando negotiis proficerent ad salutem, & hi salubriter in excellentia Regiæ dignitatis corporalia gubernando malitiis hominum obviarent: Sicque machina fieret utriusque subjecti stabilior, dum haberet quodlibet proprium servatorem.

Debitum perfectæ caritatis, quæ non quæ sua sunt quærit, nimirum exposcit, ut non solum is, qui contemplationis speculam ascendit, sed opportunitate suadente actionis onera supportans, magis necessarius inveniatur. Quia licet ille sit securior, hic tamen est utilior, sibi & aliis commodum afferens & profectum. Licet enim Mariæ sedentis secus pedes Domini otium Marthæ ministerio præferatur, & quod sit status ille tutior, utpote a seculari strepitu segregatus; Activus tamen potest utilior judicari esse, quod sibi prodest & aliis, tribulationes sustinens & pressuras, per quas virtutes suscipiunt incrementum. Quoniam, sicut ait Apostolus: tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Et plerumque contingit, quod virtus in infirmitate perficitur.

Sed quia diebus istis novissimis, in quibus, superexcrescente malitia in immensum, refrigescit caritas, in plerisque proprius appetitus, qui niti semper in vetitum consuevit, adeo debacchatur in homine, ut quodam dato quasi libello repudii, libertas arbitrii, qua bonum malumque discernitur, exulet extra terminos honestatis: Multum oneris multumque sollicitudinis nobis incumbit, ut animarum corporumque periculis caveatur. Nisi enim malitiis hominum congruis obstaculis obvietur, descensus est profecto labilis ad excessus. Et dum per lubricum iter discriminis abusive descenditur, facilis (proh dolor!) relevatio vix habetur.

Inter profecto curas varias nostris processibus influentes sollicitudo quotidiana nos excitat, qualiter generali bono statui totius populi Christiani multifarie multisque modis nostris temporibus proficere valeamus. Ut, cum in die illa novissima, die scilicet districti & tremendi Judicii, discussio venerit, plenam possimus ipsius Dei superfavente clementia de commissis nobis talentis, duplicata Domino importando, reddere rationem.

Maximo etenim desiderio jamdudum tenebamur, ut diebus nostris videre possemus unicam Christi sponsam Catholicam Ecclesiam feliciter reformatam. Postea vero cum ad Imperia-

lia

lia gubernacula fuiſſemus aſſumpti, id quod erat nobis in deſiderio tranſivit in præceptum: Cum teneamur Sanctam Matrem Eccleſiam per Imperiale officium tueri, cujus etiam Canones ſanctorum Patrum nos appellant Advocatum & defenſorem. ANNO CHRISTI 1414.

Conſiderantes veruntamen, qualiter & quomodo ſalubriter id peragere valeamus; cum Principibus, Eccleſiaſticis & Secularibus, Ducibus, Comitibus, Baronibus & Proceribus, aliis quoque prudentibus & peritis noſtri & Imperii ſacri fidelibus, prout tantæ rei inſtantia exigebat, accurato & frequenti tractatu præhabito; interea contigit, Nos intellexiſſe, quomodo ſanctiſſimus Dominus noſter Dominus Joannes Papa XXIII. venerabile Concilium indixiſſet. Summo itaque ſtudio curavimus, ne quid negligentiæ poſſet in hoc nobis apud Deum & homines imputari.

Et ob hanc rem per litteras & nuncios inſtitimus apud eumdem Dominum noſtrum Papam pro convocatione generalis Concilii, loco habili & tempore congruo deputandis. Qui noſtris votis annuens, miſit ad nos Reverendiſſimos in Chriſto Patres, Dominos Antonium tituli ſanctæ Cæcilæ presbyterum, & Franciſcum tit. Sanctorum Coſmæ & Damiani diaconum, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Apoſt. Sedis Legatos, & Nobilem Manuelem Chryſoloram, tradita eiſdem in prædictis plena poteſtate. Ipſis vero ad nos pervenientibus, multa nobiſcum habita ſuper his conſilia, tandem nos cum eiſdem pro loco Concilii elegimus civitatem Conſtantiæ, Provinciæ Moguntinenſis. Quem locum nos eiſdem nominavimus tanquam idoneum tutum & communem omnibus nationibus ad Concilium venturis. Et in quo, Deo favente, curabimus perſonaliter intereſſe, & omni modo poſſe ſecundum Noſtrum Imperiale officium tueri omnes cujuſcumque ſtatus, ad Concilium venire, ibi ſtare & recedere pro ſua voluntate. Et inſuper Nos cum prædictis Legatis & Nunciis ad initiandum præfatum Concilium aſſignavimus tempus unius anni, incipiendo die I. menſis Novembris nunc inſtantis.

Expedit quippe, ut univerſi & ſinguli ſollicitudine non pigri, fervente ſpiritu Domino ſervientes in vinea Domini Sabaoth, in qua ex denario divino & labore convenimus, irrefragabiliter operemur extirpandis vitiorum ſpinis & peccatorum tribulis, quæ ſuperficiem ejus obumbraſſe videntur, nec non plantandis virtutum germinibus, in quibus Dominus delectatur, totis affectibus intendendo illuſtrare.

Illuſtrem itaque Serenitatem Veſtram ex Imperiali officio ad tam ſuave & dulciſſimum convivium fraterne l. caritative invitamus & requirimus. Et hortamur in Domino, ut pro Religione Catholica, quam Deo debetis, ad cujus divinæ Religionis exaltationem & ſtatum inſtitutum eſt præmiſſum Concilium, velitis in præfato Concilio tempore præſcripto, ſi commode poteſtis, per Vos, vel ſi commoditas perſonalis non patietur, ſaltem per Veſtros ſolemnes Ambaxiatores intereſſe, atque cum effectu diſponere & curare, ut Prælati, Doctores, & Magiſtri & viri Eccleſiaſtici, religioſi & ſeculares, qui ſunt in veſtro Regno & territorio, veniant ad hujuſmodi Concilium tempore conſtituto.

Ubi dum tantorum Regum, Præſulum & Principum, quos unitas fidei Orthodoxæ connectit, fuerit, honorabili congregatione Concilium ipſum ex comitiva ſuffultum, ut in ejus nomine, cujus ſpiritus ubi vult ſpirat, collecta Eccleſia, poſt reparationem, ordinationem, reformationem & ſtabilitatem ſacroſanctæ Matris & univerſalis Eccleſiæ, ac pacem & quietem populi Chriſtiani, ſicut caſti conſilii ſeminator Altiſſimus infuſionem ſuæ gratiæ, adminiſtrabit: Agetur communi conſilio etiam de ſedando vetuſtiſſimo antiqua & antiquata peſte diſſidio, quo univerſalis Eccleſiæ unitatem Orientalis ſeu Græcorum diſſenſio damnabiliter ſecuit. Ut in domum Domini individuam ſponſa unica, in unitate orthodoxæ collectionis & intemeratæ fidei puritate (utinam noſtris temporibus cælitus infundatur hæc gratia) per providam reintegrationem reducatur: Et lucis cæleſtis illuminatione, quæ det lumen in revelationem gentium, inveniatur proviſio, & ejuſdem approbatione Concilii roboretur. ANNO CHRISTI 1414.

Per cujus ſalutiferam executionem, virtus altiſſimi, fugatis erroribus, roborata fide, ad tramitem veritatis reductis errantibus, redintegrata ejuſdem fidei unitate, extirpatis vitiis, virtutibuſque plantatis, correctis exceſſibus, moribus reformatis, repreſſis oppreſſionibus, libertate ſolida ſtabilitate munita, recuperatis deperditis, & ejuſdem Eccleſiæ ſtatu proſpero recuperato, occupata reſtituat, vaſtata reſtauret, & reſtaurata conſervet. Viamque reperiat idem ipſe qui novit, & facultatem tribuat ipſe qui poteſt, ut ſic in præmiſſis juxta intenſum animi noſtri deſiderium ſubminiſtretur ſalubriter, ut idem verus ejuſdem univerſalis ſponſus Eccleſiæ ipſam dilectam ſuam, purgatam maculis, ornatam virtutum monilibus, ac ſpecioſam unam ſemper habeat cum unico ſponſo vero & formoſam, quam in dilecta tabernacula ſua virtutum bonus Paſtor qui animam ſuam pro ſuis poſuit ovibus, non habentem maculam neque rugam, in veſtitu deaurato, circumdatam veritate, introducat, ad ſui nominis laudem & gloriam, animarum profectum, robur fidei, ſanctæ Matris & univerſalis Eccleſiæ exaltationem, ac pacem plebis Chriſtianæ &c.

IV.

Inſtrumentum juramenti præſtiti per Cives & Syndicos civitatis Conſtantienſis, ſuper obſervatione Capitulorum per D. Papam Joannem XXIII. petitorum.

Ex Bzovio

In Chriſti nomine, Amen. Univerſis & ſingulis præſens publicum Inſtrumentum inſpecturis pateat evidenter & ſit notum, quod convocato, congregato & coadunato publico & generali conſilio Civium, Communis & populi civitatis Conſtantiæ, in ſtufa ſeu aula palatii dicti Communis, poſiti in dicta Civitate in loco qui dicitur Forum piſcium, videlicet ſupra canale Rheni a tribus partibus & ab alio latere via publica, in quo quidem loco ſolent hujuſmodi conſilia congregari juxta morem & conſuetudinem dictæ Civitatis, de mandato Reverendi in Chriſto Patris & Domini, Domini Andreæ Archiepiſcopi Colocenſis & Commiſſarii Sereniſſimi Principis & Domini, Domini Sigiſmundi Romanorum Regis ſemper Auguſti, ac Hungariæ &c. Regis. De cujus commiſſione patet per litteras authenticas dicti Sereniſſimi Regis, quarum tenor ſequitur & eſt talis, videlicet.

ANNO CHRISTI 1414.

In primis a tergo ſic ſcriptus, & redactus de theutonico in latinum per Joannem Hum, Civem Conſtantienſem, ac Notarium & Scribam Officialium & communis Civitatis ejuſdem.

Noſtris & ſacri Regni caris & fidelibus, Magiſtris Civium, Conſulibus, & Civibus Civitatis Conſtantienſis.

Ad intra vero in ſuperiore parte earumdem litterarum ſcribitur ſic:

Sigiſmundus Dei gratia Romanorum Rex & ſemper Auguſtus, nec non Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Rex. Deinde ſequitur in hæc verba:

Cari fideles. Sicut pridem Nuncii Sanctiſſimi in Chriſto Patris Domini noſtri Papæ certa Capitula, quorum Copia hic eſt inſerta, per vos promitti & ſigillari petiverunt: Ad nos devenit, qualiter hujuſmodi Capitula, non promiſſa nec ſigillata, & eidem Domino noſtro tranſmiſſa, exiſtant, propter quod fortaſſe ad Concilium non veniet, niſi veſtras litteras, antequam ad iter ad Concilium veniendi ſe paret, recipiat, aut expectet. Ne autem exinde occaſionem non veniendi habeat, deſideramus, & jubemus, vobiſque in virtute Romanorum Regiæ Majeſtatis præcipimus firmiter & tenore harum ſerie litterarum, quatenus ſine cujuſvis protractionis diſpendio hujuſmodi capitula, quemadmodum infra deſcribuntur, in manus Reverendi Andreæ Archiepiſcopi Colocenſis, utriuſque juris Doctoris, noſtri Conſiliarii cari & fidelis, vice & nomine dicti Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ Joannis promittere, jurare, veſtraſque litteras veſtræ Civitatis Conſtantienſis ſigillo ſigillatas, juxta informationem & ordinationem ejuſdem Andreæ, ſine contradictione & quavis protractione de hoc dare velitis & debeatis, prout bene confidimus ſub amiſſione noſtræ & ſancti Romani Imperii gratiæ.

Nos enim, nonnullorum Eccleſiaſticorum & ſecularium Principum Doctorum, & Clericorum, in his ſuffulti conſilio maturo, aliud non invenimus, niſi quod cum Deo & honore hoc facere poſſitis, & etiam debeatis. Præcipue, ne dictum Concilium, ex quo, ut in Domino ſperamus, toti Chriſtianitati multum boni orietur, per hoc retardetur, & impedimento ſubjiciatur, prout ſupra eſt præmiſſum. Eidem etiam Andreæ in per eum vobis dicendis, & vos informandis, fidem credulam adhibituri: Vos exinde apud Deum, ſanctam Eccleſiam, Nos, & Romanum Imperium, commodum reportare valeatis: Scientes etiam, ſi tale conſilium, quod præmiſſa cum Deo & honore facere poteſtis, non reperiiſſemus, nos tam ſerioſa ſuper his ſcripta non direxerimus. Nos etiam eidem Andreæ firmiter injunximus, & commiſimus, quatenus cum dictis & promiſſionibus, moræ ſublato diſpendio, die noctuque ad dictum Dominum noſtrum Papam feſtinare debeat, ad hoc, ut idem Dominus noſter Papa, nullam extra dictum Concilium manendi ſeu ad ipſum non veniendi occaſionem ſibi recipere queat.

Et hi ſunt Articuli de quibus ſupra.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Subſtantialia Capitula nunciorum Domini noſtri Papæ concludenda Conſtantiæ.

Primo. Magiſtratus, Officiales, & Cives principales, eorum & totius univerſitatis Civitatis Conſtantienſis nominibus, ac Syndici ad hoc eligendi, promittent & jurabunt, quod recipient Dominum noſtrum Papam cum honorificentia & ceremoniis, conſuetis Romanis Pontificibus exhiberi. Ac eum tenebunt & tractabunt ut verum & unicum Papam & ſummum Pontificem, ac defenſabunt ipſum in libertate ſua. Ita quod ſemper & omni tempore licebit ei ſtare in dicta civitate, & ab ea recedere, non obſtante quocumque impedimento.

ANNO CHRISTI 1414.

Item, promittent, quod Dominus noſter Papa per ſe & ſuos officiales ſuam juriſdictionem libere exercebit, quod tam ipſe, quam Officiales ſui, ad hoc deputati vel deputandi, libere poterunt miniſtrare juſtitiam inter omnes & ſingulos Corteſanos ſeu Curiam Romanam ſequentes, tam in ſpiritualibus quam temporalibus.

Item, quod dicti Magiſtratus, &c. reverenter recipient, tenebunt & tractabunt Dominum noſtrum Papam & Dominos Cardinales, ac omnes alios Corteſanos & Romanam Curiam ſequentes.

Item, promittent dicti Magiſtratus, &c. quod ſi aliquis eorum jurisdictioni ſubjectus contra aliquem ex Corteſanis ſeu Curiam Romanam ſequentibus, vel qui erunt ibi cauſa Concilii, delinqueret vel excederet, ipſi facient vel fieri facient celerem juſtitiam. Et ſimiliter facient Officiales Domini noſtri Papæ, ſi aliquis ex Corteſanis ſeu Romanam Curiam ſequentibus excederet contra Civem vel aliquem eorum juriſdictioni ſubjectum.

Item, quod dicti Magiſtratus, &c. obſervabunt, & obſervari facient omnem ſalvum conductum, quem ipſe Dominus noſter Papa aut ejus Camerarius ſeu Apoſtolicam Cameram regens faciet cuicumque perſonæ, nec illum infringent, aut violabunt, aliqua cauſa vel occaſione, ſeu quovis quæſito colore, dummodo non ſit rebellis aut hoſtis dictæ Civitatis.

Item, promittent dicti Magiſtratus, &c. quod pro eorum poſſe per totum eorum Territorium & obedientiam ſervabunt ſtratas & vias ſecuras & apertas, ita, quod omnes venientes ad Concilium, ſeu ad Curiam, aut recedentes ab ea, libere & tute abſque alicujus offendiculo poſſint ſecedere vel venire.

Ac etiam de mandato Nobilium & circumſpectorum virorum, Henrici de Ulm, Magiſtri Civium, Joannis Hagen, Advocati dictæ Civitatis, habentium ad hoc ſpecialem poteſtatem, auctoritatem & baileam, ſecundum formam ordinamentorum dictæ Civitatis talia Conſilia congregandi. In quo quidem Conſilio interfuerunt præfati, Reverendus Dominus Commiſſarius, Magiſter Civium, & Advocatus, prædicti, Conſules & Proconſules, Scabini, Cives Principales, & alii omnes & ſinguli Cives & Officiales ſive Magiſtratus dictæ Civitatis Conſtantiæ, nec non ceteri Conſiliarii & Cives alii dictæ Civitatis, facientes & repræſentantes univerſum populum, arbitrium & poteſtatem ejuſdem, ſecundum ſtatuta & ordinamenta ac conſuetudinem dictæ Civitatis, pro nonnullis neceſſario ac ſalubriter diſponendis, concernentibus univerſale bonum generalis Concilii, in dicta Civitate Conſtantienſi, Chriſto prævio, de proximo celebrandi, & præſentium ex cauſa & occaſione promiſſionum & juramentorum præſtandorum per Syndicos infra ſcriptos.

In quo etiam Conſilio ſic ut præmittitur con-

congregato, egregio utriusque juris Doctore Domino Joanne de Piendebenis, de Montepolitiano vocato, interveniente & personaliter existente, extitit enarratum, quod, cum alias de mandato sanctissimi Domini nostri, Domini Joannis, Divina providentia Papæ vigesimi tertii prædicti, eisdem Magistro Civium & ceteris officialibus dictæ civitatis, secundum assertionem partium prædictorum hujusmodi supra scripta capitula actualiter præsentaverit, & petierit illa acceptari, jurari & observari, prout habuerat in mandatis, & in dictis capitulis plenius continetur: Et ex certis causis animos prædictorum moventibus distulerunt dictas promissiones & juramenta facere, quousque super his a Serenissimo Rege præfato licentiam obtinerent, super promissione, juramenti præstatione, & observantia Capitulorum prædictorum fiendis: Et nunc constat prædictis Magistratibus, Consilio, populo & communi, quod dictus Dominus Commissarius potestatem & auctoritatem habeat a præfato Serenissimo Rege dictam hujusmodi licentiam concedendi.

ANNO CHRISTI 1414.

Ideo vir providus & discretus Leonardus Brügi, Notarius publicus, & Domini Episcopi Constantiensis ad hunc actum interpres, de mandato, voluntate, præsentia, & consensu totius dicti Consilii, cum debita reverentia, vice ac nomine communis & populi dictæ Civitatis Constantiæ, petiit dictam licentiam dictis Magistratibus, Consilio, populo, ac communi concedi, cum plena ac libera potestate omnia & singula in dictis Capitulis comprehensa acceptandi, promittendi, jurandi, observandi, & exequendi, prout in ipsis latius continetur.

Qui Dominus Archiepiscopus Commissarius antedictus, audita dicta petitione, sedens in dicto Palatio super quodam scamno inibi posito, quod ad singula infra scripta pro suo Tribunali idoneo elegit, dictam petitionem nomine & vice dicti Serenissimi Regis admisit pure & simpliciter, concessitque dictam licentiam, cum plena & libera potestate, arbitrio & balia, omnia & singula per eum petita vice & nomine dicti Communis acceptandi, promittendi, jurandi, & observandi, prout & sicut in dictis capitulis continetur, omnibus meliori modo, via, jure, & forma, quibus magis melius & efficacius de jure fieri potuit, secundum formam & tenorem suæ commissionis.

Deinde immediate post prædicta, Joannes Hum, civis Constantiensis, Notarius & scriba dictorum officialium & communis, habens in manibus copiam Capitulorum in dictis Regiis litteris insertorum, & præsentatorum coram dictis Magistratibus & communi per supradictum Dominum Joannem de Piendebenis de Montepolitiano, & Dominum Bartholomæum Dillante de Pisis, ejus collegam, pro parte ejusdem Sanctitatis personaliter in dicto residentes consilio, legit singulariter ac distincte, omnia & singula capitula supradicta, de verbo ad verbum, auscultata per nos Notarios infrascriptos cum alia Copia quam in manibus tenebamus, & subsequenter exposita & vulgarizata per præfatum Leonardum Brug Notarium publicum, & ut præfertur interpretem, ad apertam & claram intelligentiam omnium prædictorum ibidem existentium.

Quæ omnia & singula capitula supradicta, sponte & ex certa scientia, non ducti aliquo errore juris vel facti, sed ex eorum & cujuscumque eorum libera & spontanea voluntate, A opportuna inter eos deliberatione præhabita, approbaverunt & acceptaverunt.

Promittentes, omnia in eisdem Capitulis contenta attendere, facere & observare, prout inferius latius apparebit.

Quibus acceptationibus & promissionum observationibus præfatus Dominus Archiepiscopus Colocensis Commissarius, vice & nomine ejusdem Serenissimi Regis auctoritatem interposuit & decretum: Præsente & intelligente dicto Domino Joanne de Montepolitiano, & prædicta omnia & singula acceptante, & fieri & observari petente pro parte antefatæ Sanctitatis, nec non collegii Reverendissimi in Christo patrum sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & B suæ Curiæ, secundum exigentiam & tenorem dictorum Capitulorum.

Præterea eisdem, die, loco, & testibus, omnes & singuli, Consilium & Consiliarii supradicti, attendentes, quod inter cetera in dictis capitulis contenta postulatur, quod dicti Cives omnes & singuli dictæ civitatis per se vel per suos Syndicos idoneos jurare debeant observantiam Capitulorum hujusmodi prædictorum: Volentes voluntati ejusdem Sanctitatis satisfacere in prædictis, matura inter eos deliberatione præhabita, nominaverunt, deputaverunt, & elegerunt unanimiter & concorditer, nemine discrepante, cum plena libera & omnimoda potestate, arbitrio & bailia, nobiles & discretos viros præfatos, Henricum de Ulm Magi- C strum Civium, & Joannem Hagen, Advocatum dictæ civitatis Constantiæ, eorum & cujuslibet eorum Syndicos, Procuratores, Actores, Factores, seu Nuncios speciales, ad firmandum, acceptandum & concludendum, promittendum, jurandum etiam in animas constituentium, & cujuique eorum, obligandum dictum commune & universitatem, ac etiam singulares personas ejusdem, inde & super observatione omnium & singulorum Capitulorum prædicto- D rum, & sub illis obligationibus, modis, formis, & cautelis, quibus pro validiori robore, & efficacia præmissorum eorum discretioni videbitur convenire, ponentes eos in locum communis & singularum personarum ejusdem, & in eorumdem animas & cujusque eorum.

Promittentes etiam omnes & singuli supradicti habere ratum & firmum, quicquid per dictos Syndicos, & Syndicario nomine dicti communis gestum, actum, firmatum & conclusum, ac juratum fuerit, & promissum, & omnia & singula sic per eos gesta, jurata, promissa & concluса, perpetuo attendere & observare, & in nullo contrafacere vel venire, prout inferius in forma juramenti latius & serioſius continetur.

Relevantes eos & quemlibet ipsorum ab omni onere satisdandi. Et prædicta omnia & singula fecerunt & ordinaverunt omni modo, via, E jure & forma, quibus magis melius & efficacius potuerunt, tam de jure, quam secundum formam statutorum & ordinationem seu consuetudinem dictæ civitatis: Præsente, intelligente, ac pro Tribunali sedente supra dicto Reverendo in Christo Patre, Domino Archiepiscopo, Commissario. Qui prædicta omnia & singula vice & nomine dicti Regis approbavit, ratificavit & promulgavit, ac pro firmiori prædictorum efficacia suam & præfati Serenissimi Regis auctoritatem interposuit solemniter & decretum.

Eisdem, die, loco, & testibus, antefatus

Re-

ANNO CHRISTI 1414.

Reverendus in Christo Pater & Dominus Andreas, Commissarius, asserens se habere mandatum a sanctitate præfata, sibi factum per eamdem sanctitatem oraculo vivæ vocis, de recipiendo Promissiones & juramenta infrascripta, tenens in manibus suis unum Missale apertum, & coram eo genuflexis ambobus Syndicis supradictis, & Capite discooperto, humili & devota reverentia, qua decebat, tactis per eos propriis manibus sacrosanctis Evangeliis, recepit ab eis promissiones & juramentum sub hac forma, videlicet:

Vos, Henricus de Ulm, Magister Civium, & Joannes Hagen, Advocatus dictæ Civitatis, Syndici & Syndicario nomine antedicto, omni, dolo, fraude, machinatione, vel interpretatione aut exceptione cessantibus, pure, libere, & simpliciter, & ex certa vestra & totius populi civitatis Constantiæ scientia, non ducti aliquo errore, juris vel facti, sed ex vestris, & totius dicti populi liberis & spontaneis voluntatibus, juratis, tam nomine vestro, quam omnium & singulorum Civium & personarum seu habitatorum dictæ Civitatis Constantiæ ejusque territorii, fortiæ & districtus, & in animas vestras & omnium prædictorum & cujuslibet eorumdem, in manibus Domini Archiepiscopi & Commissarii antedicti, recipientis vice & nomine sanctitatis ejusdem, & præfati sacri Collegii Domini Cardinalium, & suæ Curiæ universalis. Et ita jurando promittitis, quod omnia & singula Capitula supradicta, & ut supra lecta & vulgarizata, pure, libere, & simpliciter, bona fide, & recto corde observabitis & observari facietis, in omnibus & per omnia, & contra illa vel aliquod eorum nihil attentabitis, seu attentari vel fieri facietis, seu permittetis, per vos vel alium, seu alios, directe vel indirecte, publice vel occulte, seu sub quovis quæsito colore, de facto vel de jure, quod dici vel allegari, seu excogitari quomodocumque & qualitercumque possit, juxta & secundum formam, exigentiam, & tenorem dictorum Capitulorum, sub pœna violationis fidei, & perjurii.

Qui Syndici auditis prædictis taliter responderunt, videlicet: Et ita promittimus & juramus. Et ita Deus nos adjuvet, & hæc sancta Evangelia Dei.

Qui etiam Dominus Archiepiscopus & Commissarius supra dictus dictas promissiones & juramenta dictis nominibus approbavit, ratificavit, & ad firmioris roboris cautelam, suam & præfati Serenissimi Regis auctoritatem interposuit & decretum, omni modo, via, jure & forma, quibus magis, melius & efficacius potuit, tam de jure, quam secundum formam suæ commissionis.

Præsente supra dicto Domino Joanne de Piendebenis de Montepolitiano, & omnia & singula supra dicta fieri & observari petente, secundum formam & tenorem Capitulorum superius descriptorum.

Rogando nos Notarios infra scriptos, quod de omnibus & singulis supradictis, unum duo vel plura conficere deberemus publicum vel publica, instrumentum seu instrumenta & toties quoties fuerit opportunum, sub dictæ Civitatis Constantiæ soliti sigilli munimine roborandum seu etiam roboranda.

Actum in dicta Civitate Constantiæ in aula seu stufa Palatii supra dicti: Præsentibus Magnifico & strenuo milite Domino Joanne de Bodon de Svevia, & ejusdem Serenissimi Regis in dicta Civitate Constantiæ Commissario, ac Venerabilibus & egregiis viris Domino Francisco de Picolpassis de Bononia, Cameræ Apostolicæ Clerico, & Nuncio Sanctitatis ejusdem, & Domino Joanne Poling, Decretorum Doctore, Canonico Ecclesiæ Constantiensis, &c.

ANNO CHRISTI 1414.

V.

Litteræ Joannis Papæ ad Ducem Bituriæ.

Ex Ms. Victorino. Hæc & sequens scriptæ die 23. Martii 1415.

Dilecte fili salutem & Apostolicam benedictionem. Universalis Ecclesiæ, cui nos immeriti præsidemus, nobile membrum inter orbis terræ catholicos principes esse dignosceris; sicque cum ipsa fortius individuam unionem, quam degis prospere, si prosperitate lætetur, nec immunis ejus adversitatis efficere, si patiatur adversa: non enim adeo membra nobilia possunt in callem ducere, quod capite languente non doleant, cum horum & illius sit una compago. Quare velut inviti decrevimus tibi nobis occurrentia scribere, verentes tuæ dilectionis animi quietem infringere, & quia cupimus linguam nostram ab aliorum injuriis continere, tamen urgens, & inevitabilis prædictæ Ecclesiæ necessitas nos sic angit, & excitat, quod dum respectum ad tuæ filialis dilectionis devotionem habemus, mentem nostram eidem fiducialiter aperimus. Te namque, dilecte fili, nolumus ignorare, quod nobis solertem & efficacem dantibus operam, ut Ecclesia Romana tam longo tempore (proh dolor!) schismatica persecutione lacessita pacem reciperet, & renovarentur Ecclesiæ libertates, convocato Constantiensi Concilio, ibi Sessione publica, celebrata per nos Missa sancti Spiritus, & illius gratia invocata, pacem dare ipsi Ecclesiæ juravimus, & vovimus per viam nostræ puræ & simplicis cessionis, aliis ecclesiæ jam dictæ adversariis, & de Papatu per sacrum Concilium Pisanum ejectis similiter cedentibus, ac etiam in quocumque casu, per quem possit haberi pax ecclesiæ antedictæ, prout ex tenore Bullæ, quam tibi duximus transmittendam, & per nostros Oratores ad te super hoc destinandos clarius apparebit; & dum crederemus favores & dilectiones acquisiviisse, vidimus priorum angustiarum onera utique renovata. Nam ipsius Ecclesiæ Dei persecutores furorem suæ perfidiæ durius accendentes, ipsam intolerabilibus offensis dilacerarunt gravissime, ipsoque Concilio omni libertate privato, contra nostram saltem personam conspirati sunt indecenter. Concipientes itaque ibi de injuriis agi, ubi erat de animarum salute tractandum, ipsis cupientes occurrere scandalis, & actibus nefandissimis, villa prædicta Constantiæ relicta, venimus salubriter ad locum Schafusiæ subditum dominio fidelissimi christiani & Ecclesiæ sacrosanctæ devoti filii Friderici Ducis Austriæ, ubi non minori, quam in patrimonio Ecclesiæ propria potimur libertate, quæ ad tui gaudium singulare nunciamus. Sperantes etenim in Domino materiam Ecclesiæ tractare & concludere sicut decet, non intendentes a promissione, sicut præmissum est oblata aliqualiter deviare, & ut tibi, fili dilecte, nihil lateat in absconso, quædam præmissa tangentia, sub quodam brevi compendio mittemus, alias per oratores solemnes latius declaranda. Te igitur, fili dilecte, nedum hujus singularis lætitiæ volumus esse par-

ANNO CHRISTI 1415.

participem, quin immo in omnibus noſtris, & fidelium Eccleſiæ ſacroſanctæ caritatis operibus te unitum & participem eſſe decrevimus, ex poteſtate nobis a Deo attributa. Datum &c.

VI.

De eodem Duci Burgundiæ.

Ex eodem Mſ.

Dilecte fili, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum inter catholicos orbis principes Eccleſiam Dei, ac nos præcipua devotione coluiſſe noſcaris, noſque meritorum tuorum memores, te præcipuum nobis filium paternis affectibus habeamus, ut nobis & ipſi Eccleſiæ adverſa ſeu proſpera contingentia tecum communicemus, ut nobiſcum felicibus congaudeas, & adverſis ſucceſſibus condoleas, & ut pro auxiliaribus remediis ſtudium devotionis adhibeas, qui ubi potuiſti, nobis, & Eccleſiæ ipſi ſemper in neceſſitatibus adſtitiſti; certique adeo ſumus te in omni noſtra, & Eccleſiæ neceſſitate requirere. Non ignorat itaque Nobilitas tua, quanto deſiderio unionem & pacem Eccleſiæ Dei dudum inveterato ſchiſmate laceratæ deſideravimus. Nam ut omittamus quæ antea omnibus notiſſima fecimus, nuper ab Italia, ubi maxime præſentia noſtra opus erat, Conſtantiæ, quæ ſuper iis ad celebrandum Concilium electa erat, per longa & difficilia itinera venimus, ibique in pleno Concilio Deo, & Eccleſiæ, ipſique præſenti Concilio ſponte promiſimus, & vovimus ipſi Eccleſiæ dare pacem & unionem, per viam ceſſionis noſtro vero Papatui, ſi tamen adverſarii noſtri de Papatu contendentes cederent, vel in quocumque caſu ipſi Eccleſiæ pax & unio per ceſſionem noſtram ſequi poſſet, parati omnia fideliter adimplere. Denique omnia fecimus, quæ ibi potuimus, necnon malignorum quorumdam noſtrorum & ipſius Eccleſiæ perſecutorum furori ſatisfacere niſi ſumus, qui nulla Concilii libertate, nulloque ritu ſervato, ſed conventiculis & factionibus conſpirantes, tamquam non Eccleſiæ pacem tanti boni amore, ſed perniciem noſtram odiis quærerent, contra noſtram ſalutem meditari adorti ſunt; nec deerat eorum furori potentiæ favor. Quare cum videremus nullum eſſe Concilium, nullum Concilii ritum, Eccleſiæ ſcandalum, periculum noſtrum, melius exiſtimavimus ab eorum nos eruere manibus. Sic itaque nos huc contulimus in villam Schafuſii apud dilectum filium nobilem virum Fridericum Ducem Auſtriæ, qui nos filiali devotione recepit & colit; & ſic nobis, & eccleſiæ Dei a ſcandalis & oppreſſionibus malignorum noſtra deliberatione providimus; nulliſque tamen injuriis fracti, ſed, Deo gratias, liberi, diſpoſiti ſumus, quæcumque pro ipſius eccleſiæ pace promiſimus, integre ſervare, & efficaciter adimplere, bona & ſincera fide. Super quibus omnibus dilectos filios oratores noſtros ad te mox mittemus, qui de omnibus te plenius informabunt. Et quia forti tuo ab injurioſis horum conatibus brachio nobis opus erit, nobilitatem tuam requirimus & hortamur in Domino, quatenus interea, donec oratores noſtri advenient, cohortes illas armatarum gentium, quas habes, quibus ad pellendas injurias, & moleſtias, & pii propoſiti noſtri conſequendum favorem, utendum eſſe intendimus, non abſolvas, ſed manutenere ſtudeas, & eas utiliter ad hoc habere valeas, & ſolitum tuæ pietatis & devotionis munus, prout opus fuerit, & in tua nobilitate confidimus exhibere. Datum Schafuſiæ &c.

ANNO CHRISTI 1435.

VII.

Informationes Papæ, quas miſerat eum litteris ſuis Univerſitati Pariſienſi, & Duci Aurelianenſi; quæ in favorem Concilii remiſſæ ſunt per eamdem.

Ex Mſ. Vindobonenſi, aliiſque Germaniæ.

Primo, qualiter, poſtquam Dominus noſter Papa ad civitatem Conſtantienſem applicuit, ubi Generale Concilium fuerat per ipſum convocatum, ibique ſtetiſſet ſpatio trium menſium, pauci comparuerunt pro dicto Concilio; Rege etiam Romanorum, antequam quidquam fieret, expectato per duos menſes: & illo adveniente ad ejus requiſitionem, Regis Angliæ Ambaxiatoribus expectatis tribus menſibus: Auditoque progreſſu Ambaxiatorum Regis Franciæ, cum idem Dominus noſter eoſdem Ambaxiatores decreviſſet omnino expectare, tamquam ſui primi filii inter omnes Reges Catholicos: non tamen fuit in hoc exauditus. Quin immo, Anglicis præoccupantibus, nationes quatuor factæ fuerunt concordes: videlicet Gallicana, quæ tunc carebat capite, Ambaxiatoribus prædictis, immo & nullis prælatis regni exiſtentibus, duobus ſolum exceptis &c.

Item, quod, licet in Eccleſia ſancta Dei exſtirpatio hæreſium eſſe debeat principaliter recommiſſa, quorum defenſioni nullos Chriſti Principes ſubjectos eſſe deceat, ſicque illud præcipue tractandum in Generalibus Conciliis: Decurrentium vero modernis temporibus hæreſium ſtaret memoria damnanda illius, cujus ſectam Joannes Huſſ ſecutus eſt, (& ſequebatur,) dogmatizavit, & falſis inſtructionibus & doctrinis populum Dominicum ſubvertebat: Cujus & quorum opiniones tam per univerſitatem Pariſienſem, quam alias univerſitates extiterunt reprobatæ: Quorum articuli mittentur ad Chriſti fideles Principes, maxime ad dictum Regem Franciæ, ſuo tempore ſerioſe: Qui quidem Huſs, quamvis captus extitit ex ordinatione Domini noſtri prædicta, de illo tamen nulla fuit miniſtrata juſtitia, nec permiſſum, quod contra ipſum ſententiæ ferrentur, quinimmo procuratum, requiſitum, inſtigatum per illum, qui Concilii & Eccleſiæ protector eſſe dicebatur, videlicet Regem prædictum, quod dictus hæreticus relaxaretur, cum intimationibus & minis de frangendis carceribus, caſu, quo non relaxaretur.

Item, quod, licet in Concilio Generali non debeat nationum differentia fieri, cum apud Deum non ſit acceptio perſonarum, deberetque dicta congregatio Chriſti fidelium una non majori quam alia uti vocabulo, nullaque deberet eſſe differentia inter congregationes ibidem, immo omnium ibi venientium velle & opiniones deberent in unum publicum aperiri, & voces omnium ſuper quolibet determinando ſingulariter rimari, quoniam ſenſus ad numerum capitum multiplicantur. (*In Mſ. Lipſienſi ita*: ut unius inſtructione informentur alii, quoniam non omnes per omnia ſunt certi per certa, & quot capita tot ſenſus.) Hoc tamen in dicto Concilio non fuit permiſſum, quinimmo ordinatum extitit, ut quælibet natio in illo haberet unam vocem duntaxat, quamvis in natione Gallicana eſſent Eccleſiæ & voces no-

notabiles, in Italia similiter, & multo plura ANNO CHRISTI 1415 suppositа, quam in ceteris nationibus. (*In Mſ. Lipſ. ita:* Licet in Natione Gallicana eſſent trecentæ voces notabiles, & in Italia totidem, ubi erant in illis duabus nationibus ducenti prælati, comparentes ibidem perſonaliter, & de Anglia ibi erant Prælati tres tantum, & ceteri clerici novem in numero.)

Item, quod, facta ordinatione, quod non eſſent niſi quatuor nationes, & illæ haberent quatuor voces, unaque alteri æquipararetur, nulla habita differentia meriti ad meritum, & numeri ad numerum, procurata extitit unio duarum nationum, ſcilicet Germanicæ & Anglicanæ, quas ſuæ voluntati adduxit & colligavit Rex Romanorum prædictus. Et cum nihil ſui propoſiti conſequi poſſet, duabus aliis contradicentibus, unum erexit idolum, videlicet Patriarcham Antiochenum, Petri de Luna familiarem, & diſcipulum abſconſum, & qui hactenus in Portu Veneris ordinavit & fabricavit illas litteras injurioſas, inquiſitivas & damnativas contra prædictum Regem Franciæ, & ſtatum ſuum, & qui dictum Petrum de Luna poſt ſuum receſſum ad locum de Perpiniano aſſociavit &c. (*In Lipſ. Mſ. addita ſequentia:* Et ibidem per eumdem ad dictum Patriarchatum erectus extitit. Qui Patriarcha ſibi aſſociavit ſex deputatos de dicta natione Gallicana, quatuor ex illis Prælatis extra regnum Franciæ, omnibus de regno rejectis. Qui licet nullam haberent poteſtatem ordinandi, niſi audiendi, & referendi tantum, nihilominus ordinabant, & ordinata per Concilium mutabant, pro libito inordinatæ voluntatis.)

Item, quod, licet in Concilio ſecundum ſacrorum canonum ſanctiones, voces habere debeant niſi Cardinales, Patriarchæ, Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, quorum voces requirendæ ſunt in ſeſſione publica ſeu publicis ſeſſionibus, & non in particularibus conſiliis: hoc tamen mutatum fuit contrariis affectionibus. Quoniam quicumque ad Concilium (ad ipſa conſilia) fuit admiſſus, nulla facta differentia, an foret clericus, vel laicus, ſolutus, vel conjugatus, graduatus, vel non graduatus, honeſtus vel abjectus. Quorum voces, reſecatis vocibus Prælatorum, acceptatæ ſunt uſquequaque: Non obſtantibus contradictionibus ipſorum Prælatorum. Et quod deterius eſt, ſi aliqui Prælati contra ipſorum malignantium intentionem loqui vellent &c. (*Suppletum in Mſ. Lipſienſi:* Suas intentiones juribus fulciendo, ſibilabatur, & fiebat eis tanta injuria, quod oportebat ipſos obmuteſcere, & abire confuſe.)

Item, quod, licet in Concilio Generali caput principale ſit Chriſti vicarius, qui dat eſſe ipſi Concilio, ipſe tamen Romanorum Rex ipſius Concilii petiit præſidentiam, in quo diverſis vicibus (*in Lipſ. Mſ. additur*, de facto) præſumſit præſidere. Quod ne dum a jure communi exorbitat, immo & humana ratio abhorret & deteſtatur &c.

Item, quod, licet in eiſdem Conciliis deberent voces eſſe liberæ: (*In Lipſ. Mſ. additur*, & omni improbitate remota,) multæ tamen fuerunt cavillationes, promiſſiones, ſubordinationes, minæ & terrores. Quibus cauſantibus remanſit (*Lipſ. Mſ.* fides) in paucis (*L. M* hoc eſt) veritatis nunciandæ voluntas. Quoniam die XIX. Martii Rex prædictus in congregationem Gallicanam perſonaliter advenit, ſecum adducens nationem Anglicam & Germanicam, ore proprio proponendo, quod duæ dictæ nationes deliberaverant ſuper quadam ſchedula, de qua infra fiet mentio. Quam deliberationem (volebat) ibidem communicare ut & ipſi Gallici, ipſis, Rege & nationibus præſentibus, deliberarent pariter. Et quia per Ambaxiatores Franciæ & alios objectum extitit, quod cum ipſæ nationes per ſe deliberaſſent, volebant & ipſi per ſe deliberare, & ipſis abſentibus. Quibus fuit per dictum Regem reſponſum, quod minor pars dictæ nationis erat ſubjecta Regi Franciæ. Et cum ipſi Regi Romanorum tres partes dictæ nationis eſſent ſubjectæ, volebat, quod aliæ duæ nationes admitterentur. Et in fine videns, non poſſe obtinere, furibundus quaſi receſſit, dicens: Videbo nunc, qui contra honorem meum venient. Qua de cauſa nullus vel ſaltem pauci auſi fuerunt dicere veritatem, ob evidentem eis imminentem timorem. ANNO CHRISTI

Item, qualiter Dominus noſter obtulit libere & ſpontanee viam ceſſionis, contendentibus & ejectis de Papatu, & per ſacrum Piſanum Concilium de hæreſi damnatis, cedentibus. Quæ quidem oblatio licet eſſet in notabili forma, non tamen fuit acceptata per dictas nationes. Sed ab eiſdem facta fuit alia ſchedula largiſſima & captioſa, credentes Dominum noſtrum a ſuo ſanctiſſimo revocare propoſito, per irritationes. Quibus non obſtantibus, idem (ſanctiſſimus) Dominus noſter eamdem cedulam per dictas nationes factam acceptavit, & illam ore proprio in publico Concilio legit, & conceſſit de eadem Bullam fieri.

Item, quod in craſtino idem (ſanctiſſimus) Dominus noſter publicam ſeſſionem teneri mandavit, & poſt celebrationem Miſſæ ſancti Spiritus ipſam cedulam iterato legit, & confirmavit.

Item, quod, illo expedito, voluit Dominus noſter ſeſſiones tenere, & procedere ſuper reformatione Eccleſiæ, & extirpatione hæreſium. Quod nunquam obtinere valuit, niſi quantum placuit Regi antedicto, (*M. L.* dicto Imperatori) & inducentibus eumdem.

Item, qualiter omiſſo capite principali, & non habita conſideratione ad ſanctiſſimam & largiſſimam oblationem, quam Dominus noſter fecerat, petiit idem Rex, procuratores conſtitui irrevocabiles per dictum Dominum noſtrum ad dictam ceſſionem faciendam, quorum principalis eſſe volebat, & alios ad ſui voluntatem ordinandos: Et ultra, Concilium non debere mutari a dicto loco Conſtantiæ, nec dictum Dominum noſtrum ſe abſentare ad aliquem locum (aliquo loco) donec dicta renunciatio & ceſſio facta eſſet per contendentes antedictos. Super quibus obtinuit per dictas nationes fieri ſupplicationem Domino noſtro. Qui Dominus noſter ſuperiori reſpondit, ſicut in cedula ſuper hoc facta plenius continetur. (*Lipſ. Mſ. addit:* cujus copiam mittimus.)

Item, quod idem Rex in vituperium Romanæ Eccleſiæ, & ipſius Domini noſtri, infra clauſuram palatii, & ante cameram ipſius Domini noſtri, haſtiludia cum magno ſtrepitu tubarum (magna voce oris & tubarum quotidie) fieri procurabat.

Item, quod in præſentia ipſius Regis procuratum & conſultum (*L. M.* concluſum) extitit per Anglicos, quod procederetur ad captionem perſonæ ipſius Domini noſtri, qui ita ſanctiſſime, ut dictum eſt, & devote &

exu-

exuberanter se habuit, quod præsentibus Ambaxiatoribus Regis Franciæ, & dictis Anglicis contradicentibus, captio hujusmodi evitabatur. (*In Lipſ. Mſ. hæc habentur verba*: Præsentibus in deliberatione dictorum Anglicorum & illis contradicentibus Ambaxiatoribus Regis Franciæ.)

ANNO CHRISTI 1415.

Item, dictus Rex Romanorum fecit per multos dies venire exploratores usque ad cameram dicti Domini nostri, & una die usque ad cameram propriam & lectum ejusdem, ad videndum, utrum aufugerit, (*In Lipſ. Mſ. ita*: publicando, quod aufugere volebat). Et quod deterius; portas civitatis (*Lipſ. Mſ.* valvæ) per unam diem tenuit, & fecit teneri clausas, nullos Prælatos, sive clericos (exire) foras permittendo, immo verius Cardinalibus volentibus pro spatio (*L. M.* ad spatium) exire, exitus fuit recusatus. Fueruntque positi custodes de die & de nocte circumquaque palatium, per terram & aquam.

Item, postremo a dicto Domino nostro fuerat petitum, quod statim cederet, (*in Lipſ. Mſ. hæc ita leguntur*: Item postremo procurabatur, quod nunc cederet omnino) aliis etiam non cedentibus, nec clarificato, si cedere vellent, (vel non) & (volentes) quod idem Dominus noster (ex nunc) descenderet de cathedra, ita, quod quoad obedientiam (*in Lipſ. Mſ.* & illa quantum ad obedientiam) nostram maneret vacua, adoptantes alium in locum ejus surrogare, & admittere ipsius Regis votum & dispositionem, nec permiserunt mentionem facere de Concilio Pisano, quemadmodum Bullis petitur desuper, nec condemnationem eorumdem contendentium de Papatu. (*In Mſ. Lipſ. aliter hæc referuntur*: Credentes ex post & adoptantes & alium in eodem loco surrogare & admittere ad ipsius Regis votum & dispositionem. Et est tamen consideranda intentio iniqua, quam gerunt illi, nedum ad Dominum nostrum, immo ad confusionem domus Franciæ & totius cleri Gallicani. Cujus domini Regis & sui præfati consilii labore & providentia tentum & conclusum fuit Concilium Pisanum. De quo Concilio non permiserunt mentionem fieri in Bulla prædicta nec de condemnatione eorumdem.)

Item, (qualiter) Rex fuit passus in vituperium dicti Domini nostri, immo totius Ecclesiæ, per Archiepiscopum Sarisberiensem Anglicum (quem idem Rex secum duxit & reduxit) dicto Domino nostro verba proferri injuriosa, etiam a fide catholica deviantia, videlicet, quod ipse Archiepiscopus esset supra Papam, & totum (Generale) Concilium. Et licet Dominus noster fuisset protestatus de injuria & errore, non tamen ob hoc corrigebatur, (se reduxit.) sed recessit illæsus temere cum eodem (*In Mſ. Lipſ.* Sed potius temerarie & sine correctione & reverentia recessit cum eodem Rege.)

Item, quamvis de dicta natione Italica essent Prælati, numero LXXX. vel circa, & multi alii Doctores, & Magistri notabilissimi in Theologia, in jure Canonico & Civili, qui (*in Lipſ. Mſ.* super occurentibus in eodem Concilio juxta juris dispositionem) abhorrentes sine lege loqui, secum plures notabilissimos clericos aliarum nationum habentes, (in Lisp. Mſ. conformantesque se cum pluribus aliis notabilissimis cl. aliar. nat.) volebant juridice agere, disputare & concludere universa, sed non fuerunt admissi, (auditi) immo illa natio Italica totaliter fuit abjecta, separata & exclusa, ac si non existeret, & compareret. (*L. M.* ac pro non existente ac non comparente habita.)

ANNO CHRISTI 1415.

His igitur pensatis, & aliis multis, quæ latius describentur, & per oratores expressos dirigentur, (mandabuntur) & quæ merito cadere poterant in constantem, immo constantissimum: (*In Lipſ. Mſ.* quæ metum in constantem immo in constantissimum animum inducebant.)

Idem (sanctissimus) Dominus noster nolens scandalizare Ecclesiam Dei, & ne impediretur sanctissimum propositum, (quod disposuit) volens dispositum perficere & complere cum districtissimo assensu fidelissimi filii sui, Ducis Austriæ, de villa Constantiæ de nocte non sine gravitate & dispendio personæ suæ (peditando) per leucas sive milliaria ejusdem patriæ, quæ se extendunt (ascendunt) ad sex leucas Franciæ, (& ultra,) venit ad locum Schafusiam. Ibique cum (primo) applicuit, refectione naturali omissa, scripsit præfato Regi, collegio Cardinalium & Concilio (prædicto) quod non ad fugiendum viam per ipsum oblatam, sed mortis volens evadere incursum, & alia inconvenientia præfata, (prælibata) ibi advenerat, ibique stans in sua libertate plenarie significabat, quod paratus erat, quæ promiserat, adimplere, &, propter complere illa, velle accedere partes Franciæ, & (inde) appropinquare loco, ubi Petrus de Luna obtulit se venturum, continuando Concilium ad dictum locum, vel alium, ad voluntatem Regis Franciæ & collegii Cardinalium antedicti &c. (*In Mſ. Lipſ.* Si per Dominos Franciæ & ipsum sacrum Collegium fuerit avisatum.)

VIII.

Litteræ missivæ ex parte Nationis Italicæ ad Principes & Universitates de Italia.

Sacrosancta Synodus in Constantiensi civitate congregata, Generale Concilium legitime faciens, universis Christi fidelibus. Gratia vobis & pax. Nova lux oriti visa est, gaudium, timor, & tripudium apud omnes Christianos populos, dum placuisse Deo cerneretur vocare cœtum, congregare senes, coordinare Principes spirituales populorum, quales appellat Deos, & lucem mundi, ut sanctificarent & illustrarent Ecclesiam. Quid enim melius, quid salubrius, jucundius, & efficacius pro tetra schismatum, errorum, vitiorumque diffuganda caligine ab ipsis Ecclesiæ finibus, & pro reductione pacis desideratissimæ, ac fororis suæ pulchræ veritatis, necnon pro illius, quæ præclarissima est justitiæ stabilitione, sub debitis ordine, modo, & specie potuerant conferre, nobis oriens ex Alto, ad nos illuminandum, & dirigendos pedes nostros in viam pacis, quam ut convenirent Apostolici viri, & seniores de Ecclesia, Pastores, & Doctores, videre quid opus facto esset ad pristinos ejusdem Ecclesiæ præfulgidos mores revocandos, quos in horrenda vitiorum monstra dilapsos qui non perspicit & ingemiscit, cæcus, durus, & excors est. Sed væ mundo a scandalis. Heu quam nihil apud mortales tutum ab hostilibus insidiis illius, qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret, & sagittet in obscuro rectos corde, perambulans terram, ut mille nocendi artes, mille dolos exerceat: qui dormientibus atra nocte corporis hominibus, superseminat in agro

Ex Mſ. Victorino.

ANNO CHRISTI 1415.

Dominico zizaniam, tollens autem & ſuffocans bonum ſemen verbi Dei, ut flagitiorum infelix lolium, & ſteriles dominentur avenæ, vepres, & urticæ. Hoc eſt negotium perambulans in tenebris, quo incentore factum eſt, ut ipſo luceſcentis auroræ virtutum primordio, dum nova rerum facies in Eccleſiæ regimen per hoc clariſſ. Generale Concilium cœpta eſſet, dumque orto ſole juſtitiæ exiret homo ſpiritualis ad opus ſuum beſtialibus recluſis affectibus, ecce paſtor noſter ſummus pontifex, o fides! o pietas! tanquam ferre lucem fulgentis hujus auroræ non ſuſtinens, ſed eam, ut apud Job ſcriptum eſt, arbitrans umbram mortis, & velut, juxta Satyricum, admotæ trepidaret arundinis umbram, noctu, clam, præter expectatum abiit, diſceſſit, & evaſit, ambulans in tenebris, ac proinde ſicut res indicat, neſciens quo iret, relinquens inſuper poſt ſe ſuſpicionem fœdam & inhoneſtam de ſchiſmate. Quid præterea dicent homines, niſi quod enunciavit recte Chriſtus qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus; & iterum, mercenarius fugit, quia mercenarius eſt. Qui ſi dixerit, timor & tremor ceciderunt ſuper me, viderit, ne forſitan idcirco fuerit, quia demerſus erat in id, quod ſequitur. Contexerunt me tenebræ. Convenimus ſanctitatem tuam, Pater beatiſſime, lugentes quærimus qui te faſcinant, & obfuſcant tantum gloriæ perpetuæ fulgorem, quæ tibi quaquaverſum ex oblatione viæ ceſſionis encomio accreverat, ut de te paſſim canerent homines illud de Poeta: ſemper honos nomenque tuum laudeſque manebunt. Porro ſatis, magnum vero nimis eſſe debuerat ſcandalizare fuga tali ſacrum præſens Concilium, & in ipſo totam quam repræſentat Eccleſiam, abſque illo quod verbis & litteris ſordidas indignaſque conviciorum nebulas evomeret ipſe ſummus Pontifex adverſus idem Concilium, ſatagens in ipſum, ſed fruſtra, turpem fugæ ſue caliginem, velut in myſticum ſolem refundere. Protinus itaque ſcripſit Regibus, Principibus, & Univerſitati fidelium litteras hoc ſacroſan. Concilium notantes, ad quarum aliquas jam dilucide reſpondimus, monſtrantes, quod in claram, ſalvus ſit debitus honor, lucem veritatis impingit, & involvit ſemetipſum caligine. Conqueritur in alteris litteris, quæ poſterius ad nos, quamvis prius ſcriptæ, deductæ ſunt. Laudat in illis fugam ſuam ex tribus maxime; interim de erroneis enormibus injuriis patenter incluſis fileret, cum ſic primum inducit, quia ſemel una die portæ civitatis hujus Conſtantienſis clauſæ fuerunt, ut nemini pateret egreſſus; propterea quod deliberationes non per votos vel vota ſingulorum, ſed per Nationes petebantur contra morem Concilii Generalis; denique quod per violentias quaſdam impreſſivas in hoc cœtu, non erat animus in conſulendo vel deliberando liber. At vero fucatus hic & umbratilis, non tam cauſa excuſationum, quam accuſationum color faciliter evaneſcit, ſi res, ut geſtæ ſunt, proſpiciamus in ſolido, Lumen veritatum introſpiciamus primum, & videbimus, quæ idem ſummus Pontifex prius edicta dederat, ne quiſquam ab hoc ſacro Concilio præſumeret illicentiatus abire. Comperiebantur nihilominus multi tranſgreſſores hujuſmodi ſententiarum ſpiritualium, ac proinde formidabatur diſſolutio Concilii, ita ut Sereniſs. Regem Romanorum moneret Papa, quod per ipſum adhiberetur proviſio. Proviſum eſt una tantum die, nec integra, per cuſtodes civitatis, ut portæ quidem non clauderentur, ſed cuſtodirentur, quo uſque interim efficacior ſpiritualis proviſio facta eſt, prohibens receſſum talem pernicioſe continuantem. Etſi putaverit idem D. N. Papa propter ſe, non propter alios hoc factum fuiſſe, tanquam violenter detineri quereretur, adjiciens. Quod ſi apud ſereniſſ. & unionis Eccleſiaſticæ ferventiſſimum proſecutorem Regem Rom. & Hungariæ ſemper auguſtum fuiſſet animus & voluntas coercendi perſonam D. Papæ, ne diffugeret, hoc utique poſitum erat, Deo permittente loquimur, in ſua poteſtate; nam & ipſe Rex per relationes fide dignas præſentiit, & præſcivit, & palam, multis Prælatis audientibus, eodem veſpere futuros ejuſmodi fugæ motus, quibus in promptu facultas aderat viribus obſiſtere; ſed noluit ipſe fortiſſimus in armis, ſed fortior in promiſſis & fide. Ceterum texitur in caſu querela, quod deliberationes datæ ſunt per Nationes, non per ſingularium voces; qui modus procedendi tentus & habitus viam utramque complexus eſt, ut plus ordinis & compendii, quanto minor erat multitudinis confuſio, ſervaretur. Unde per Deputatos ſolemnes Nationum primo ſigillatim, poſt adjunctim communicato conſilio, de hinc per ipſas Nationes, ubi ſingulis ſua vox libera erat, tandem collectis in unum Nationibus, ac RR. PP. Cardinalibus, in Seſſione publica, quærebatur palam ſuper ſingulis articulis adviſatis, & præconciliatis, ſi placerent, præmiſſa electione ex priſca Conciliorum forma, ut cuilibet liceret dicere, quid vellet, quatenus doceretur, vel doceret. Arbitramur ex his perſpicuum eſſe, quod rite, prudenter, & recte proceſſit hæc Synodus. Sed dolet fortaſſis D. Papa non prævaluiſſe multitudinem quorumdam titulatorum convocatorum ſedulo, & certatim concurrentium, qui quia multi eſſent numero, ſed pauci gravitate, vel merito, nec ipſi proſpeximus, & evanuerunt ſubito, tanquam nebulæ matutinæ. Poſtremo fuiſſet nimia liberalitas omnium ad hanc ſacram ſynodum confluentium, ſic intenta relicta per quoſdam D. Papæ, ne de eo verbum fiat, carnaliter complacere volentes, impingere caput ejus adulationis oleo, ut in ipſos odor lucri reflueret, quemadmodum nullam cognovimus per nos ipſos & noſtros impreſſionem, quominus fas haberet unuſquiſque in hoc cœtu celeberrimo conſulere, & deliberare id quod vellet, ex propria vel aliena ſententia abſque contentione vel æmulatione tali, quæ deberet caritatem rumpere, vel tollere libertatem. Deſinat ergo communis Paſtor fugiens contumeliis laceſſere gregem, ſimplici longanimitate volentem perſiſtere. Corrigat potius ſapienter ſcandalum ſui receſſus, celeri ad nos pulchroque regreſſu, ubi tuta ſunt omnia. Nolit, obſecramus, nolit ſaluberrimam, diviniſſimam, & ſumme neceſſariam hujus ſanctiſs. cœtus auctoritatem quærere viis obliquis quomodolibet diſſolvere, nam fruſtra jacitur rete ante oculos pennatorum, vel credat eſſe nobis oculos. Sumus autem oculati, Deo propitio; neque enim Argo fabulantes Poetæ tot dederunt oculos, quam iſtud habet Concilium, oculis plenum ante & retro, quibus partem ſpectat utramque, quibus intuetur non tam verba, quam opera, prout jubet Jeſus Chriſtus. Nam qualis eſt vox iſta, offero, juro, & voveo, ſi tenacior, &

ANNO CHRISTI 1415.

ſer-

ferventior operum clangor reclamet atque con- A
ANNO CHRISTI 1415. tradicat? Petimus denique, precamur, & obteſtamur omnes in communi Chriſtianos, per ipſam omnium bene viventium matrem caritatem; per ſi quid de tota Chriſtianitate nos tot variis caſibus, tot difficultatibus viarum, tot ſumptibus, curis, atque laboribus agitati bene meruimus; per ſi quid donum fidei nobis relictum eſt, quærere tantummodo quæ Dei, non noſtra ſunt, in ædificationem Eccleſiæ; nullo pacto declinetis cor veſtrum in verba malitiæ contra nos audienda, in diſſipationem hujus ſacri Concilii, devotiſſimo concordique totius pene Chriſtianitatis aſſenſu divinitus inchoati. Sic vos adjuvet, benedicat, ædificet, dirigat, & confirmet ſponſus Eccleſiæ, cujus B reformationem in omni virtutum decore quærimus, Jeſus Chriſtus, qui eſt Deus benedictus in ſæcula. Amen. Datum &c.

IX.

De jure Concilii, Papam Joannem a fuga revocandi, ac ſine eo Concilium pertexendi Auctoritates ab Univerſitate Pariſienſi determinatæ.

Ex Mſ. Vindobonenſi. Auctoritas hujus ſacri Concilii eſt, quod, quærens ſcienter, directe vel indirecte, diſſolutionem ejus & ſuæ auctoritatis annullationem, vel permutationem loci, vel aliter habendo, eſt, ſi de hoc conſtiterit, de ſchiſmate, immo C hæretica pravitate ſuſpectus.

Auctoritas hujus ſacri Concilii eſt tanta, quod quærens ſcienter, ut prius, poteſt evocari coram hoc ſacro Concilio in cauſa ſchiſmatis & hæreſis, reſponſurus & ſe purgaturus, cujuſcumque ſtatus exiſtat.

Auctoritas hujus ſacri Concilii tanta eſt, ut ſummo Pontifici, ſi quæreret eam pro nunc diſſolvere per litteras ſuas vel mandata, non eſt obediendum, ſed reſiſtendum in facie.

Auctoritas hujus ſacri Concilii poteſt & debet dici conſiſtere in Prælatis, Doctoribus, & aliis litteratis perſonis, permanentibus & permanſuris in hoc ſacro Concilio, etſi paucis numero, in defectu aliorum.

Auctoritas hujus ſacri Concilii eſt tanta, ut ſeipſum poſſit ſtabilire & continuare &c. per invocationem brachii ſecularis, & realem coercitionem adverſus omnes, cujuſcumque ſtatus exiſtant, qui hoc ſacrum Concilium palam vel occulte vellent pertinaciter de facto diſſolvere. Nec debet hæc coercitio violentia dici, ſed juſtitia.

Auctoritas hujus ſacri Concilii tanta eſt, ut ſibi poſſit ſtatuere modum procedendi & ordinem in omnibus his quæ proponenda, tractanda, deliberanda, concludendaque ſunt, & quæ vim obligationis poterunt ad omnes fideles inducere.

Auctoritas hujus ſacri Concilii tanta eſt, ut E de bonis Eccleſiaſticorum, immo laicorum, ſi neceſſe fuerit, poſſit ſtatuere circa ſtipendia ad ſuccurrendum paupertati illorum Prælatorum, & aliorum, qui ſe voluntarios & utiles exhibent & exhibebunt ad continuationem hujus ſacri Concilii.

X.

Concluſiones ſingulares Pariſienſium, quæ non ſunt admiſſæ, nec approbatæ per Concilium.

ANNO CHRISTI 1415. Merito dicuntur rejectæ a Concilio.

Prima Concluſio univerſalis: Eccleſia militans, quam ſacrum Concilium repræſentat, eſt magis neceſſaria, quam Papa.

Probatur. Quia non contingit aliquem viatorem ſalvari extra Eccleſiam, ſecundum Auguſtinum, libro de Symbolo. Sed multi ſalvati ſunt ſine Papa. Quia etiam nullo exiſtente Papa contingit ſalvari per Baptiſmum alios, & alios per pœnitentiam. B

Confirmatur. Quod Eccleſia ſit plus neceſſaria quam Papa. Patet, quia Papa eſt neceſſarius propter Eccleſiam: Quia ſub uno capite melius confirmatur unitas Eccleſiæ. Ergo Eccleſia eſt magis neceſſaria, juxta regulam illam: Propter unumquodque tale, illud magis eſt tale.

Et ex iſta concluſione ſequitur, quod Eccleſia ſit utilion quam Papa. Quia, ſi magis neceſſaria, tunc utilior.

Secunda Concluſio. Eccleſia eſt melior quam Papa. Quia Papa eſt propter Eccleſiam, tanquam propter finem. Ut patet ex dictis. Sed finis eſt melior his, quæ ſunt ad finem, 3. C Topicorum & 1. Politicorum, deteriora ſunt gratia melioris.

Conſimiliter per hoc, quia id eſt melius, ſecundum regulam Topicam, cujus corruptio pejor. Sed corruptio Eccleſiæ eſt pejor quam Papæ, ut patet ex dictis, Ergo &c.

Tertia Concluſio. Eccleſia eſt dignior quam Papa. Quia Eccleſia eſt ſponſa Chriſti, uxor agni, ſibi indiſſolubiliter unita, ſecundum Apoſtolum ad Epheſ. 7. Ubi gloſſa inter cetera: Quia fit ex duobus quaſi una quædam perſona, ſcilicet ex capite & corpore, ex ſponſo & ſponſa. Ergo &c.

Quarta Concluſio. Eccleſia eſt honorabilior quam Papa. Patet, quia Chriſtus Eccleſiam D ſuam dotavit pene innumerabilibus virtutibus, donis & gratiis atque ſacramentis. Sed hujuſmodi eſt præmium virtutis. IV. Ethic. Non autem inveniuntur tot virtutes & dona in una perſona Papæ, ſed in tota Eccleſia militante. Ergo, &c.

Quinta Concluſio. Eccleſia eſt fortior & potentior, quam Papa. Propterea quia ſcribitur de ea, Matthæi XVI. quod portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, quæ ſæpe prævaluerunt adverſus Papam. Videlicet ſecundum Hieronymum per portas inferi intelliguntur vitia & hæreſes, per quæ eſt introitus ad inferos. Quæ portæ nunquam prævalent contra Eccleſiam univerſaliter, ſed ſæpe contra Papam.

Sexta Concluſio. Eccleſia eſt fidelior ſeu E conſtantior in fide, quam Papa. Propterea, quia contingit Papam hæreticare ſeu a fide deviare. Hoc autem nunquam contingit de univerſali Eccleſia. Nam alias contingeret, quod nulla eſſet Eccleſia, quod eſt contra multas Scripturas, dicentes: Quod Eccleſia militans nunquam deficit uſque ad finem mundi.

Septima Concluſio. Eccleſia eſt ſapientior quam Papa. Patet propter magnam multitudinem ſapientum, qui ſunt in Eccleſia, in quibus eſt amplior ſapientia & multiplicior quam in uno homine, qui eſt Papa. Unde ſecun-

ANNO CHRISTI 1415.

sint sancti, sed tamen non sint omnes idonei ad Papatum. Quia sunt forte corpore vitiati, aut aliunde habent impedimentum.

Quinta Conclusio. Romana Ecclesia, quæ in Collegio Papæ S. Cardinalium principaliter repræsentatur, pars principalis sive membrum est Concilii Generalis, in quo Papa vel suus vicarius ipso absente præsidere, & principaliter definitivam sententiam ferre deberet, nisi manifesta causa & in jure divino fundata obsit.

Responsio Concilii. Nota, super verbo Concilii. Concedenda videtur, ceteris paribus, distinguendo, ut supra. De hoc habetur dist. 17. per totum, & in cap. 6. §. Hinc etiam, ead. dist. ubi sic legitur: Hinc etiam cum auctoritas Theodorici Regis seu Gottorum, (quem Almani vocarunt de Berma, qui tunc occidentale rexit Imperium,) ex diversis provinciis ad urbem Romanam sacerdotes convenire præcepisset, ut sanctum Concilium judicaret de his, quæ venerabili Patri Papæ Symmacho præsuli Apostolice sedis ab adversariis ipsius dicebantur impingi &c. Ecce hic habetur, quod non auctoritate Papæ vel ejus Collegii Cardinalium sed rectoris dicti Imperii occidentalis, qui tamen fuit minor vero Imperatore Romano, fuit convocatum istud Concilium. Item habes ibi, quod non Collegium Cardinalium, sed Episcopi, qui fuerunt in ipso Concilio, tulerunt sententiam definitivam absolutoriam pro Papa, ut apparet ibi. Episcopi vero in Synodo residentes dixerunt, Symmachus Papa, sedis Apostolicæ Præsul, ab hujusmodi oppositionibus impetitus, quantum ad homines respicit, sit immunis, & liber &c. Aliqua tamen verba immixta sunt, quæ hujusmodi sensum quodammodo variant, tamen se habet veritas ut prædixi.

Sexta Conclusio. Romana Ecclesia sicut & Generale Concilium Ecclesiam universalem repræsentat, licet non semper æqualiter.

Responsio Concilii. Nota super verbo æqualiter, bene adiungitur: Quia major orbis urbe. Ex quo infertur, quod Romana Ecclesia non sit universalis Ecclesia, sed pars præcellens & principalis. Alias Papa vocaretur universalis Episcopus. Sed hoc reprehenditur in jure. Unde legitur d. 99. c. 3. Universalis autem nec Romanus Pontifex appelletur. Et in c. 5. Ecce in præfatione, 99. dist. Dicitur enim ibi superbæ elationis verbum, si quo Papa universalis a quoquam appelletur. Et hujus redditur ratio. Unde dicitur ibi: Quod peto, mihi dulcissima S. V. ultra non faciet, scil. appellando me universalem Episcopum. Et sequitur: Quia vobis subtrahitur, quod alteri plus quam ratio exigit, præbetur. Ego vero non quæro verbis prosperari sed moribus, &c. Ecce quam humiles fuerunt summi Pontifices antiquitus.

Septima Conclusio. Romana Ecclesia, Papa decedente vel abeunte, in Generali Concilio per Cardinales ibidem præsentes sufficienter de præsenti censetur, maxime si Apostolica auctoritate, vel sacro approbante Concilio ad hæc constituatur.

Octava Conclusio. Romana Ecclesia tantæ auctoritatis est, quod sine ea vel eam repræsentantibus, in Generali Concilio nihil decerni aut definiri debet, nisi eam contumaciter abesse vel a via veritatis aberrare constaret. In quo casu præter vel contra ejus consilium vel consensum procedere licet.

Responsio Concilii. Nota, quod isti duo articuli, sc. Romana Ecclesia, Papa decedente, &c. Romana Ecclesia tantæ auctoritatis est, &c. non procedunt, nisi sub distinctione, prout in præcedentibus tactum & discussum est in glossellis.

Corollarium. Unde patet, quod in quibus Papæ & Cardinalium consensus haberi potest, non eum licet irrationabiliter sperni, sed reverenter suscipi debet.

Responsio Concilii. Adjiciendum est, quod bonum est, ceteris paribus, juxta distinctiones prædictas.

Nona Conclusio. Romana Ecclesia tantam habet auctoritatem, quod ad eam pertinet, alia Ecclesiæ membra reformare. Nec in ejus reformatione est a generali Concilio repellenda, sed reverenter audienda, sicut & cetera membra Ecclesiæ, quando agetur de reformatione totius corporis in capite, & in membris.

Decima Conclusio. Romana Ecclesia totumque Generale Concilium ad universalem membrorum Ecclesiæ reformationem debent unanimiter concurrere, & unicuique statui in ejus reformatione audientiam dare, & de se ipso definitum communicare judicium, juxta illud Apostoli. Si nos ipsos dijudicaremus, non utique judicaremur.

Responsio Concilii. Verum est, cum distinctione superius tacta in glossellis, scil. quando non agitur de eorum reformatione &c.

Corollarium. Unde patet, quod vanæ voces non sunt in hoc Concilio audiendæ quorumdam populorum loquentium atque dicentium: Nos vocabimus Cardinales, quando nobis videbitur, sed non, quando de eorum reformatione agetur. Cum tamen ad Cardinales magis pertinet, illos vocare & judicialiter reformare, quam econtra. Et in ejus statu Reformatione, sicut Prælatorum, Capitulorum, Religiosorum, & Universitatum, singuli audiendi sunt, nec a Concilio repellendi, sed magis ad mutuam caritativam correctionem inducendi, &c.

Responsio Concilii. Non sunt vanæ voces illæ: Aut, quia de eorum facto agitur, aut quia Papam inhabilem elegerunt seu minus idoneum. Et de hoc agitur in Concilio. Vel agitur, quod Papa diffamatus de aliquo crimine se purget, sicut fecit Leo Papa IV. q. 3. ait: Nos si incompetenter aliquid egimus, & in subditis justæ legis tramitem non conservavimus, vestro ac missorum Vestrorum cuncta volumus emendare judicio. Quoniam si nos, qui aliena corrigere debemus peccata, pejora committimus, certe non veritatis discipuli, sed quod dolentes dicimus, erimus præ ceteris erroris magistri, &c. Ita scribit Ludovico Imperatori idem Papa, ut legitur 2. q. 7. c. 41. Nos si incompetenter. Item, Hieronymus refert in libro Virorum Illustrium, videlicet, quod Damasus Papa a subditis accusatus de adulterio, cum XLII. Episcopis se expurgaverit. Item, de supra dicto Symmacho Papa legitur, quod in Romana Synodo dignitate sua exspoliatus, prius in statum pristinum redire decernitur, ut tunc veniret ad causam. Et si ita recte videretur, accusantium propositionibus responderet. Digna res est visa maximo numero Sacerdotum, atque meretur effectum, 2. q. 7. §. Cum Balam, circa fin. Et cum tales venerabiles summi Pontifices antiquitus accusati aliquo crimine se publice expurgarunt,

& etiam

& etiam aliqui eorum se submiserunt judicio Romanorum Imperatoris, vel Regum, vel Generalis Concilii, ut superius patet: Quare non moderni Pontifices, diffamati etiam de criminibus, idem facere teneantur, ratio non dictat. Quod elicitur ex Evangelio: Debent enim sequi humilitatis exempla Christi, qui dixit: Si male locutus sum, perhibe testimonium de malo: Si bene, cur me cædis? Nullus enim eligitur ad illicita perpetranda,

ANNO CHRISTI 1415.

Corollarium. Insuper patet, quod, cum præmissæ prærogativæ, privilegia & libertates Romanæ Ecclesiæ, partim divino, partim humano jure & approbata consuetudine fundatæ sunt, ipsi per Generale Concilium his juste privari non possunt, nisi de ipsius auctoritate, vel concurrente manifesta ratione divino jure vallata,

Responsio Concilii. Super verbo non possunt. Nemini facit injuriam, qui utitur jure suo. Posset responderi vobis illud Apostoli ad Cor. 8. Laborantem Agricolam primum oportet de fructibus pasci. Vos autem econtra quæritis. Nos sumus agricolæ laborantes, vos vultis percipere de fructibus. Immo non primum, quia nec ultimum nobis derelinquere vultis. A prioribus enim incipientes paulatim serpitis, & totum usurpare contenditis. Ut pro vobis videatur dictum: Frustatim lupus comedit agnum, 13. q. 1. c. 1. §. 1. Qui in sacrario,

Corollarium. Ex quibus iterum patet, quod, cum de præmissis aut ea tangentibus agitur in Concilio Generali, in his solum debent habere vocem conclusivam viri discreti, experti in divino & humano jure periti. Alioquin videntur judicare sicut cæci de coloribus.

Responsio Concilii. Super verbo discreti, existimandum est quod sint discreti, qui sunt in hoc Concilio Constantiensi præsentati, & bene vobis respondebunt. Et si quod defecerint in scientia, supplebit bonus Zelus eorum. Quia scientia inflat, caritas autem ædificat, &c.

Probatio primæ & quintæ conclusionis. Ad fundandum præmissas conclusiones, & inde sequentes, induci possunt rationes, tam divino quam humano jure ac sanctorum Patrum traditione vallatæ. Et specialiter pro prima & quinta conclusione facit XXII. dist. per totum. Ubi probatur, quod Rom. Ecclesia habet de omnibus aliis ordinare, cum sit mater omnium aliarum. Et cum Ecclesiæ secundum superioritatem & inferioritatem sint ad invicem ordinatæ, inter eas tenet Rom. Ecclesia primum gradum. Item, quod sit mater omnium aliarum Ecclesiarum, dicit XII. dist. c. 1. Item, quod teneat Magistratum præcipuum totius orbis dicitur in proœmio VI. lib. Et quod sit mater omnium fidelium & magistra, dicitur de summa Trinit. cap. 2. Damnamus, in fin. & etiam cap. 1. lib. VI.

Responsio Concilii. Summi Pontifices & Cardinales consueverunt partem suam facere meliorem. Et sic non est novum, quod attentatur per ipsos Dominos Cardinales. Multa etiam reperiuntur in jure, & etiam maxime in Decreto, olim per summos Pontifices observata, quæ postea in desuetudinem devenerunt. Sicut quoque plerique summi Pontifices, sequentes humilitatem, scribendo scripserunt aliis in singulari numero, etiam illis, quibus scripserunt se postponendo, ut XII. q. 1. c. 2. Dilectissimis, & in multis similibus. Postea vero præposuerunt & præponunt se omnibus quibus scribunt, quod per se patet. Et Imperator scribendo Papæ olim se consuevit præponere, ut in c. Victor Honorius, 97. dist. c. 2. Cum similibus. Nunc se postponit.

ANNO CHRISTI 1415.

Probatio tertiæ & quartæ conclusionum, Item, quod Rom. Ecclesia caput sit omnium aliarum Ecclesiarum, sicut Petrus omnium Apostolorum, probatur 3. q. 6. c. 9. Dudum. Et c. de summa Trin. Epistola, Inter claras, post principium, & l. Victor, &, in Præsenti. Et hoc specialiter facit pro tertia & quarta conclusionibus.

Facit etiam pro quinta conclusione, quoad præsidentiam Papæ. Et pro eodem facit specialiter c. Significasti, De Electione, cum suis concordantiis. Ex quibus fundantur sexta & septima conclusiones sequentes.

Item, pro eadem tertia & quarta conclusionibus, facit 21. dist. Quamvis ubi dicitur: Quod Ecclesia Romana nullis Synodicis constitutis ceteris Ecclesiis prælata est, sed Evangelica voce divina & Salvatoris nostri primatum obtinuit. Item, pro eadem tertia Conclusione facit 17. dist. c. 1. & 2. Ubi dicitur, quod nullum Concilium est ratum, nisi fuerit auctoritate Rom. Ecclesiæ firmatum. Et absque ejus auctoritate non dicitur Concilium, sed Conventiculum vel Conciliabulum, ead. dist. Multis. Et hæc faciunt etiam pro prima conclusione. Item, Ecclesia Rom. etiam sua auctoritate confirmavit unamquamque Synodum 25. q. 1. c. 1. Et quod Rom. Ecclesia repræsentetur in Papa & Cardinalibus, patet 16. dist. c. cum Constant. ante finem, LXXIX. dist. Nullus 2. gloss. de Electione, Fundamenta, Lib. VI. Et de hoc nemo dubitat.

Probatio quintæ conclusionis. Constituitur etiam Ecclesia Rom. ex Papa tanquam capite & Cardinalibus tanquam membris. Art. de pœnis, c. Pelicis, lib. VI. §. Quis. Unde etiam dicit Ostiensis, de Privilegio, c. Antiqua, quod Cardinales, Presbyteri & Diaconi non præstant obedientiam Papæ, quia cum eo censentur unum corpus. Episcopi vero Cardinales præstant juramentum Papæ tanquam ceteri Episcopi, non tanquam Cardinales, ut dicit ibidem Ostiensis idem. Item, pro prædicta quinta conclusione, quod Papa in Concilio definiat, sunt jura infinita, in quibus dicitur, quod Papa, Concilio probante, dicto c. Antiqua, cum similibus.

Probatio octavæ & nonæ conclusionis. Item, pro octava & nona conclusionibus facit, quod Rom. Ecclesia habet alias in parte sollicitudinis, non in plenitudine potestatis II. q. 6. c. Decreto. Facit etiam ad idem, quod Rom. Ecclesia potest de omnibus aliis judicare, sed ipsa non potest a quoquam alio judicari. X. q. 3. c. Patet. Facit etiam pro prædictis, quod Romanæ Ecclesiæ consuetudo circa institutiones Ecclesiasticas ab omnibus servanda XI. dist. c. Quis. Et qui ejus privilegia violat, hæreticus est habendus XXII. dist. Omnes.

Responsio Concilii. Omnibus istis conclusionibus & earum probationibus introductis potest responderi summarie, quod forte ita scriptum est in jure, ut in eis continetur, sed illud intelligendum est ceteris paribus. Sed hic cetera non sunt paria, ideo non faciunt ad propositum.

ANNO CHRISTI 1415.

XIII.

Ex Bzovio Annal. Eccl. ad an. 1415.

Joannis Patriarchæ Antiocheni Propoſitio in Conſtantienſi Concilio facta, quod Papa a negotiis excludi non poſſit.

Joannes Patriarcha Antiochenus, inter alios Patres Conſtantienſes doctiſſimus, & Hierarchiæ Eccleſiaſticæ ſtudioſiſſimus, propoſita iſta theſi: utrum Papa Catholicus ſubjiciatur Concilio Generali, negantem partem demonſtravit rationibus ſequentibus.

Primo, quia Poteſtas Eccleſiæ ita fuit data per Chriſtum corpori myſtico Eccleſiæ militantis, & ſic eam voluit ad omnium Apoſtolorum officium pertinere, ut in beatiſſimo Petro, Apoſtolorum omnium ſummo, principaliter collocaret, & ex ipſo quaſi quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet, teſte B. Leone Papa in Canone, ita Dominus 19. diſt. c. 7. cui concordant communiter Alexander de Hales, & alii Doctores ſacræ Theologiæ.

Sed non reperitur teſtimonio authentico, quod beatus Petrus Apoſtolus, vel alius ejus in ſede Apoſtolica ſucceſſor, aliquam poteſtatem dederit præfato Concilio Generali ſupra Papam. Igitur præfatum Concilium nullam in Papam habet poteſtatem. Et per conſequens, Papa illi non ſubjicitur. Et ſi impugnaretur dictus Canon, ita Dominus, quaſi fidem non faciens, conſtat impugnationem hujuſmodi efficacia carere, teſtimonio ſacrorum eloquiorum, de quibus habetur in Canone, Sancta Romana, 15. diſt. c. 3. & in Canone, Nulli, 25. q. 1. Et in Can. Violatores, & cap. Omnia, & Can. Hac conſona, ead. cauſ. & quæſt. In quibus Hilarius, Damaſus & Gregorius, Romani Pontifices, impugnationem hujuſmodi damnant, & impugnatores decernunt. Quibus concordant cap. 1. de Inſtitutionibus, & cap. Si quis omnem 1. q. 7. Si Romanorum, 19. diſt.

Quinimmo cavere debent impugnatores dicti capituli, ita Dominus; ſeu aliorum Canonum a Romanis Pontificibus editorum, a ſententia Eccleſiæ, per Nicolaum Papam in Can. Omnes, 22. diſt. c. 1. prolata. Per quam, amantes auferre privilegium Eccleſiæ, ab ipſo ſummo omnium Eccleſiarum capite traditum, in hæreſim labi decernuntur.

Secundo. Quia non ab Apoſtolis, & ſic nec a corpore Eccleſiæ ſeu Concilio Generali, ſed ab ipſo Domino Jeſu Chriſto, Romana Eccleſia Primatum accepit, iniquit Anacletus Papa, ſed ſervus Chriſti Jeſu, in Can. Sacroſancta Rom. diſt. 22. c. 2.

Tertio. Quia Papa habet plenitudinem poteſtatis, 2. q. 6. Canon. Decreto, de Appellat. Ergo alii etiam ſimul congregati illi ſubjiciuntur, & non ipſe eis.

Quarto. Quia Concilia recipiunt poteſtatem a Papa, & non Papa a Conciliis. Can. Significaſti, de Elect. 27. diſt. per totum.

Quinto. Quia ipſe omnes judicat, & nullus ipſum. 22. diſt. Can. 1. Omnes.

Sexto. Quia Apoſtolicæ ſedis judicium, cujus auctoritate majus non eſt, a nemine eſt retractandum. In Can. Patet, 9. q. 3. c. 10.

Septimo. Quia aliorum hominum cauſas Deus voluit per homines terminare, ſed ſedis Apoſtolicæ ſuo ſine quæſtione reſervavit arbitrio. Ut in Can. 14. Aliorum, ead. cauſa & quæſt.

Octavo. Quia, etiamſi Papa catervatim ad inferos deduceret, nullus niſi Deus hanc culpam in hoc mundo redarguere poteſt. Quia cunctos ipſe judicaturus a nemine judicandus eſt, niſi deprehendatur a fide devius. Ut in Can. Si Papa, 40. diſt. Concordant notanter, per Hoſtienſem & ejus ſequaces, cap. Propoſuit, de Conceſſ. Præbend. Jo. Andreas in cap. ad Apoſtolicæ de re judi. lib. VI. in prima gloſſa.

Nono, Quia etiam quando agitur contra Papam, Concilium non poteſt eum judicare ſine ejus auctoritate: in Can. Nunc autem, 21. diſt. Et in Can. 6. §. Hinc etiam, 17. diſt. Quia Papa Catholicus caput eſt Eccleſiæ & Chriſti vicarius, ut patet in dicto Can. ita Dominus. Et concordat notanter per Jo. Andream in Clem. ad noſtram, in Gloſſa magna, de hæreſi. Igitur per corpus ſeparatum, ab eo, quod ſine capite virtutem non habet, Can. 12. cum non liceat, de præſcription. judicari non poteſt, ſicut nec Epiſcopus a ſuo capitulo, cujus inferius eſt, de major. & obed.

Nec obſtant rationes, quas quidam in contrarium perſuadere nituntur, ut patet ex ſequentibus.

Et primo, ad primum, dum dicitur, quod quando Petrus claves accepit, Eccleſiam ſanctam ſignificavit. Ut in Can. Quodcumque, 24. q. 1. Igitur. Reſpondeo, illud intelligendum fore ſecundum doctrinam dicti Canonis, ita Dominus, 19. diſt.

Ad ſecundum. Dicitur, quod Papa ſubjicitur Conciliis, ut in Can. Sicut Sancti, 15. diſt. Reſpondetur, illud verum eſſe quoad obſervantiam articulorum fidei. Et ibi nota, per gloſſam, & ad Can. Quæ ad perpetuum, & Can. Sunt quidam, & ad alia ſimilia, 25. q. 1. dicitur, quod vel loquantur de honeſtate, vel referri debeant ad obſervantiam articulorum fidei. Et iſta reſponſio corroboratur per notata per gloſſam in dicto Can. Sunt quidam. Unde nota, quod Papa quandoque diſpenſat contra generale ſtatutum Eccleſiæ & etiam contra Apoſtolum. Quod intelligo, quando ſic diſpenſatio non offendit articulos fidei. Sicut dicitur per Gloſſatorem in dicto Can. Sicut Sancti. Nec obſtant notata per Gloſſatorem in Can. Si duo contra fas, 79. diſt. c. 8. Ubi dicitur quod in contentione Papatus Concilium poteſt eſſe judex: Et idem videtur ſentire Hugutius & Jo. in Can. de Renunciatione, lib. 6. in Novell. Quoniam dicta opinio repugnat juribus, ſupra in prima quæſtione deductis. Niſi prætenderetur contra prætendentes ſchiſma importans hæreſim. Sicut factum fuit contra Petrum de Luna & Gregorium. Nec obſtant per Gloſſatorem adducta in dicto Can. Si Papa. Quia jura allegata per eum non probant intentum gloſſatoris, extra hæreſim proprie ſumtam.

Secundo quæritur. Si definitiones & ſtatuta, fienda in hoc ſacro Concilio Generali, ſub nomine Papæ, vel Concilii, vel utriuſque fieri debeant?

At, quod ſub nomine Papæ debeant, patet: Quia a Papa procedit virtus & auctoritas Concilii. Ut patet per jam dicta, ſcil. in prima quæſtione. Poterit tamen addi, ſacro approbante Concilio. Patet in Can. Damnamus. Can. Nos autem, de ſumma Trin. in antiquis, & Can. unico, c. 2. l. 6. & in Can. Ubi majus, de Elect. & Can. ad Apoſtolica, de re judic. c. 2. & Can. uno de ſumma Trinit. in Clem.

Clem. & Can. ad naturam, de hæreticis, & Can. de uſuris, in Clem.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, quod talia fieri debeant ſub nomine Papæ ſecundum tempora antiqua, patet in Can. Adrianus, 63. diſt. & in Can. In nomine Domini, 23. diſt.

Nec obſtant ſcripta, in quibus dicitur: Concilium definit ſic: &c. Quoniam vel locum tenent, cum Papa deprehenditur a fide devius pertinaciter: Nec obſtat Can. Nunc autem, 21. diſt. Vel, ſi ſit catholicus, cum in Concilio Papa non erat, ſed alias illis auctoritatem præſtabat: Vel, ſi erat, quoniam ſic fieri ſui humilitate permittebat & ad hoc auctoritatem præſtabat. Sicut factum fuit in Concilio congregato contra Symmachum Papam, de quo habetur in dicto Can. 6. §. Hinc, 16. diſt.

Et ſi dicatur, quod cum de reformatione capitis Eccleſiæ agitur, non videtur honeſtum, quod Papa ſit præſidens & judex: Reſpondetur: Quod alius quam ipſe, hoc caſu non poteſt eſſe judex, juxta jam dicta in prima quæſtione. Niſi ex ſui humilitate (Quod facere non tenetur de neceſſitate) aliis hoc committeret, & ad hoc auctoritatem præſtaret.

Ceſſat quoad hoc caſus illius tituli Can. Ne quis in ſua cauſa, &c. Quoniam in Papa non habet locum. Ut patet in dicto Can. ſi Papa, & aliis juribus ad hoc ſupra allegatis.

Et hæc ſint dicta ſub correctione & determinatione Veſtræ Sanctitatis.

XIV.

Ex Mſ. Vindobonenſi.

Conſtantienſis Concilii epiſtola ad Erneſtum Auſtriæ Ducem.

Sacroſancta &c. dilecto Eccleſiæ filio, nobili viro, Erneſto Duci Auſtriæ ſalutem &c. Intelleximus, & quidem gratanter, quæ nudius tertius dilectus Eccleſiæ filius, Magiſter Nicolaus Elſtraw, Secretarius tuus, præſentatis prius credentialibus litteris, nobis tui parte reſeravit Oſtendit enim, quam moleſte tuliſti receſſum ab hac civitate dilecti, nobilis, fratris tui, Friderici Auſtriæ Ducis, aſſerendo devotionem tuam, illa te penitus ignoraſſe, ac te quoque verſus nonnullas partes tui Dominii profectum, ne nobis aliquid ex hujuſmodi diſceſſu detrimenti pararetur, perceptis hujuſmodi novitatibus, ut una cum Baronibus, militibus & Dominis comitatus Tyrolenſis, prout opportunum, accommodum & honorificum foret pro ſacro Imperio, & ſanctiſſima iſta Synodo, provideres. Inſuper cum maxima humilitate idem tuus Nuncius eamdem nobilitatem tuam, & ejusdem dominia huic ſacro Concilio recommendavit. De his itaque laudabilibus geſtis, devotionem tuam plurimum commendantibus, gratias agimus, atque libentiſſime audimus, dum tales Principes, ſicut eſſe dignoſceris, debitam Eccleſiæ ſanctæ Dei exhibent reverentiam. Putamus autem, prout per illum tuum Nuncium intimaſti, de tali receſſu nobis minime grato te nullam penitus ſcientiam habuiſſe, & ita, ut ſperamus, tua geſta monſtrabunt. Quoniam certi pene exiſtimus, quod circa honorem Eccleſiæ ſanctæ Dei, ſacrique Imperii, nec non hujus ſanctiſſimæ Synodi ſecuritatem, omnem adhibebis diligentiam atque curam. Super quo tuam devotionem, quantum cum Deo poſſumus requirimus & hortamur, cum nos verſa vice parati ſumus, in cunctis, quæ ad ſtatum & quietem tuam dominiorumque tuorum pertineant, ſedulo mentis ſtudio vigilare. Sique oratores huc duxeris deſtinandos, prout retulit tuus Nuncius prælibatus, videre poteris quod in rebus licitis & honeſtis, quas nobiſcum tractare decreveris, cum omni ſinceritate & ſollicitudine procedemus. Ceterum oblationes tuas humiles & devotas gratiſſimis animis acceptamus, nos ſimiliter offerentes promtiſſimos exiſtere, ſi quid in honorem & ſtatum tuum agere valeamus.

ANNO CHRISTI 1415.

Datum, &c.

XV.

Reſponſio Epiſcopi cujuſdam nomine Concilii ad ſcriptum, quod Nobiles Bohemi in Concilio die 14. Maji 1415. præſentarant, facta in congregatione publica die Jovis poſt Exaudi 16. Maji 1415.

Ex Theobaldo rerum Huſſi ſcriptore.

Pro Joanne Huſſio, legitime nomine Concilii hujus in vincula conjecto, in proximo conſeſſu ſupplices oraviſtis, ut libertati reſtitutus publice audiretur. Concilii Patres igitur certe deliberantes, hoc nequaquam faciendum eſſe ſtatuerunt, mihique ut vobis breviter reſponderem injunxerunt Et quia primum fidem publicam urgetis, eam nullo modo violatam eſſe, Patres reſpondent: Siquidem Huſſio tum ea nondum cautum fuerit, ſed 15. demum die, ex quo in carcerem conjectus eſt, eam acceperit, id quod a fide dignis acceperint. Hoc ad primum. Deinde, Patres mirari, Bohemos audere ſcribere, nondum eſſe auditum: Itaque inaudita cauſa, non damnatum, in carcerem miſſum. A Papa enim Joanne Romam evocatum fuiſſe, conſtare omnibus, unde tamen contumax emanſerit, Procuratoribus ſuis ſaltem miſſis. Quibus auditis, quia falſus fallaxque deprehenſus fuerit, damnatum & a Papa execratione devinctum. Qua quidem execratione etiamnum partim conſtrictus teneatur, adeoque hæreticorum princeps habendus ſit, qui contumaciter hac in urbe concionari inſuper auſus fuerit. Nec vident, inquit, Patres, quid velitis, dum in Concilio Piſano damnatos hæreticos tutos fuiſſe ſcribitis. Fortaſſe Pontificis Legatos innuitis, qui ob Eccleſiæ pacem, cujus ſpes qualiſcumque affulgebat, tolerati ſunt. At hujuſmodi pacis ergo ceteros condemnatos hæreticos in huncce conſeſſum admittendos putatis? Id quod in tam ſancto loco ipſis concedere, longe abſurdiſſimum eſſet. Denique, ut ad Huſſium deprecationis hujus, qua pro ipſo ad illos uſi eſtis, aliquem fructum redire, dilucide perſpicere poſſitis, a ſe proxima occaſione negotium ejus inſtitutum iri pollicentur.

XVI.

Epiſcopi Lutomiſlenſis publica reſponſio ad poſtremam partem præfati ſcripti Bohemorum.

Ex veteri rerum Huſſi. Script.

Reverendiſſimi Patres, Domini præſtantiſſimi. Sicut Petrus de Mladonyewitz, Baccalaureus in artibus, ſub nomine quorumdam Nobilium de regno Bohemiæ in ſcriptis propoſuit inter ceter[illegible], quomodo quidam infamatores & ob[illegible]catores dicti regni ad audientiam veſtrarum paternitatum deduxerunt, quod pretioſiſſimus ſanguis Chriſti jam in Bohemia in vaſculis deportaretur, & quod ſutores audi-

rent confeſſiones, & corpus Chriſti aliis adminiſtrarent. A

ANNO CHRISTI 1415.

Verum Reverendiſſimi Patres & Domini: Licet ego, qui peſſimam Wicleſiſtarum ſectam, proh dolor! jam in dicto regno pullulantem, ut notorium eſt, una cum aliis Prælatis, Doctoribus, Magiſtris, & ceteris ejuſdem regni innumeris Catholicis, Chriſti fidem defendere, quantum in eis eſt, cupientibus, pro extirpatione ejus ſectæ laboraverim: tamen hic in vocatione mea, non in dedecus, ſed in honorem regni ipſius propoſui, quoddam novum ſcandalum in ipſo regno jam eſſe ſubortum, quod hujuſmodi ſectæ ſectatores in pleriſque civitatibus, villis, lociſque ipſius regni, plebejos utriuſque ſexus ſub utraque ſpecie panis & vini B communicant, & ita eſſe communicandum conſtanter docent, & pertinaciter aſſerunt: Clerum repugnantem ſacrilegum fore cenſendum: Sicut ex ſcriptis illorum aſſertorum huc directis & præſentatis aperte oſtendetur.

Item, ex relatione & fama hic divulgata, & ſcriptis ad me tranſmiſſis propoſui, ad meam notitiam veniſſe, quod ſanguis Chriſti deportatur in vaſculis non conſecratis. Stante enim aſſertione prædicta Wicleſiſtarum erronea, quod de neceſſitate ſalutis ſub utraque ſpecie panis & vini populus eſt communicandus, neceſſe eſt, ſicut corpus Chriſti in pyxide, ſic ſanguinem Chriſti in vaſculis, vel aliis utenſilibus de loco ad locum deportari, & præſertim circa procu- C rationem infirmorum.

Item, per me non propoſui, ſed per alios fide dignos & magnos viros proponi ibidem audivi, quamdam mulietem ipſius ſectæ ſectatricem arrepto per vim corpore Chriſti de manibus Sacerdotis, ſe ipſam communicaſſe, & ſic eſſe faciendum aſſeruiſſe, ſi ſacerdos communionem denegaret. Ipſamque mulierem inter plures errores, de quibus eſt convicta, aſſeruiſſe, quod bonus laicus aut bona laica melius conficit & abſolvit, quam malus ſacerdos, aſſerens malum ſacerdotem nec abſolvere nec conſecrare. Sed me & mihi in hoc aſſiſtentes ad aures veſtrarum reverendiſſimarum paternitatum hoc numquam deduxiſſe ſcio, ſutores D in dicto regno confeſſionem audire & ſacramentum corporis Chriſti adminiſtrare, ut pro parte dictorum ſchedulam offerentium per dictum Petrum fuit introductum. Timetur tamen, ſi præmiſſis ſcandalis non obviabitur, ne illa ſtatim eveniant.

Unde Reverendiſſimi Patres, ne ipſum regnum per hujuſmodi ſectas peſtiferas amplius diffamari & fidem periclitari contingat, peto cum omni reverentia & caritate, per viſcera miſericordiæ Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut hoc ſacrum Concilium ſuper his provideat prædicto regno de remedio opportuno. Præterea, utrum illi ſint infamatores, obtrectatores & æmuli falſi & iniqui ipſius regni Bohemiæ, E qui errores præfatos & alios plures, per Wicleſiſtas in ipſo regno & alibi ſeminatos, impediunt, & qui pro extirpatione illorum errorum de regno præfato laborant & laborarunt, & contra aſſertores errorum tanquam viri catholici, zelo fidei viriliter ſe opponunt, an qui dogmatiſtas illorum errorum fovent, promovent & defendunt. Hanc reſponſionem coram Veſtris Paternitatibus præſentavi, me & mihi aſſiſtentes veſtræ declarationi & definitioni hujus ſacri Concilii Conſtantienſis ſemper ſubmittendo.

XVII.

ANNO CHRISTI 1415.

Reſponſio Bohemorum Conſtantiæ exiſtentium ad Concilii ſcrupulos die 16. Maji de rebus Huſſi in publica Congregatione motos.

Ex eodem Auctore.

Reverendiſſimi Patres & Domini. Quoniam nuper die Jovis pro parte Veſtrarum Paternitatum ad requiſita Nobilium Dominorum Bohemicæ & Poloniæ nationis eſt reſponſum, ipſos Dominos de certis punctis, in dictæ ſchedæ narratione contentis, male fuiſſe informatos: Ideo Domini ſupra dicti veſtris paternitatibus nuper propoſita decreverunt latius declarare. Non quod in eo veſtras oculatas paternitates vellent arguere, ſed ut veſtræ paternitates, ipſorum votis tanquam altera parte penſatis, de ſubjecta materia diſtinctius & efficacius poſſent diſcernere & judicare.

Et primo, quia Dominis, ponentibus, qualiter Magiſter Joannes Huſſ huc ad Conſtantiam ſub ſalvo conductu Domini Regis, & ſub protectione ſacroſancti Imperii ſponte & libere veniſſet, pro parte veſtrarum paternitatum reſponſum eſt, quod Domini male ſint informati de dicto ſalvo conductu: Quia, ſicut a fide dignis veſtræ paternitates dicebant ſe accepiſſe, primo poſt captivitatem dicti Magiſtri Joannis Huſs ſui fautores & amici ſibi ſalvum conductum die 15. procuraverint:

Reſpondent Domini, & ſpecialiter Dominus Joannes de Chlum, hic præſens, quem hoc factum præcipue tangit, quod nedum die 15. ſed ipſo die captivitatis Magiſtri Joannis Huſs, cum Dominus Papa ipſum Dominum Joannem de Chlum interrogaret, præſentibus fere omnibus Cardinalibus, an dictus Magiſter haberet ſalvum conductum Regis filii ſui? Reſpondit: Pater ſanctiſſime, ſciatis quia habet. Idque cum iterum interrogatus eſſet, eodem modo reſpondit. Nullus tamen eorum petivit ſibi monſtrari ſalvum conductum. Et ſtatim die ſequenti tertia, & conſequenter, Dominus Joannes conqueſtus eſt Domino Papæ quomodo Magiſtrum ſub ſalvo conductu dicti Domini Regis captum detineret, dictum ſalvum conductum multis oſtendendo. Et pro illius verificatione refert ſe ad teſtimonia Comitum, Epiſcoporum, Militum, militarium & notabiliorum civium hujus Conſtantienſis civitatis, qui omnes illum ſalvum conductum tunc viderunt, & ipſum legi audierunt. Unde Dominus Joannes paratus eſt, quocumque oppoſitum dicente, ſub quacumque ſe pœna adſtringere, quod id quod promittit, vult apertiſſime deducere & probare. Præterea Domini referunt ſe ad recognitionem certorum Principum Electorum & aliorum multorum Nobilium, qui eo tempore aſſiſtebant coram Regia Majeſtate, ubi & quando dictus ſalvus conductus datus eſt, prædicti Domini Regis de mandato ſpeciali. Ex illo Paternitates Veſtræ intelligere poſſunt, quod non ipſi Domini male ſint de dicto ſalvo conductu informati: Sed potius illi, qui veſtras paternitates talibus relatibus falſo informarunt, & primo Domino Regi injuriam faciunt, & ipſius Cancellariis, deinde ipſis Dominis Nobilibus, ac ſi ipſum ſalvum conductum ſurreptitie impetraſſent. Unde petunt Domini ſupradicti, quatenus veſtræ paternitates non tam facile talibus fide indignis velint credere, ſed potius altera audita parte diſcutere, ut veritas magis eluceſcat.

Se-

ANNO CHRISTI 1415.

Secundo, quoniam Dominis, ponentibus, qualiter Magiſter Joannes Huſſ, libere huc veniens, non condemnatus nec auditus, fuit incarceratus: Veſtræ Paternitates reſponderunt, quod ipſe Magiſter Joannes Huſſ tempore Joannis 23. fuit infamatus ſuper certis erroribus, & propterea citatus perſonaliter in curiam Romanam, & ibi per ſuos Procuratores auditus. Et quia contumaciter comparere non curaverit, excommunicatus eſt, & in illa excommunicatione, ut dicitis, ad quinquennium perſtitit: Propter quod nedum ſimplex hæreticus, ſed hæreſiarcha, id eſt, novorum errorum inventor & ſeminator, cenſendus eſt, & huc veniens etiam publice prædicavit.

Ad hoc reſpondent Domini, quod ipſis de infamia & citatione nihil conſtat, niſi quantum ex fama. De non comparitione vero perſonali, dicunt ſe ab ipſo & aliis fide dignis ſæpius audiviſſe. Immo Sereniſſimus Rex Bohemiæ Wenceslaus, & tota pene nobilitas teſtis eſt, quod libenter comparuiſſet Romæ & alibi, ſi ſibi tutus patuiſſet acceſſus, & capitales inimicitiæ non obſtitiſſent. Sed & procuratores, quos in curiam Romanam miſit, cauſas rationabiles de non comparitione allegando, alii ſunt incarcerati, alii male tractati. De excommunicatione vero, quod illam tam diu ſuſtinuit, ipſum dicere ſæpius audiverunt, quia non contumaciter, ſed ſub appellatione patenti ſuſtinuit. Et de illo refert ſe ad acta cauſæ, ibidem in curia Romana agitatæ, in quibus hoc totum plenius continetur. Et hoc idem veſtræ Paternitates pro certis punctis ſupradictis in præſente tranſumpto publico, quod vobis offerimus, videre poterunt evidenter. De prædicatione vero, quia ipſum Magiſtrum Joannem Huſſ ſui æmuli in hac civitate retulerunt publice prædicaſſe: reſpondent Domini, & ſpecialiter Dominus Joannes de Chlum, hic præſens, qui in Conſtantia hic cum dicto Magiſtro Joanne Huſs continuo eſt hoſpitatus, quod quicumque hoc auſi ſunt vel audent dicere, quod ipſe Magiſter Joannes Huſs, ut præmittitur, prædicaſſet, vel, quod minus eſt, a tempore adventus ſui ad hanc civitatem, uſque ad diem & tempus captivitatis ſuæ, unum paſſum extra domum hoſpitii exiiſſet, quod dictus Dominus Joannes de Chlum ſe ſub quacumque pœna, ſive pecuniali, ſive alia, cum quolibet tali vult obligare, quod id quod veſtris Paternitatibus tam ſiniſtre retulit, numquam juſte & veraciter deducere poterit & probare &c.

Tertio, quemadmodum Veſtræ Paternitates dixerunt ſe non intelligere, quid Domini per condemnatos hæreticos in Concilio Piſano velint innuere, an de Papatu colludentes, quorum Ambaxiatores propter bonum unionis eo venerant, qui tolerabantur & pie tractabantur, proinde ut ipſorum Domini ſint ad unionem magis inclinati, vel an particulares hæreticos inibi condemnatos intelligant: Subjungentes, quod etiam hæretici, in facto unionis in Concilium venientes, eſſent tolerandi & pie tractandi &c. Reverendiſſimi Patres & Domini. Sive primi illi, ſive ſecundi videantur & poſſint intelligi, Domini non petunt aliud, niſi ut ipſe Magiſter Joannes Huſſ poſſit uti ſimili libertate, qua illi ſunt uſi, cum ad hoc ſacrum Concilium ſponte non alia de cauſa venerit, niſi ut fidem ſuam publice recognoſcat, & in quocumque a verbo Dei & unione ſanctæ Matris Eccleſiæ doceretur alienus, quod in eo eidem reconciliari vellet & uniri, & nedum ſe, ſed & ſuos fautores, & ſibi in veritate adhærentes ad idem promovere, quorum conſtat quaſi majorem partem eſſe in Regno Bohemiæ. Etiam huc venit ideo, ut præclarum regnum Bohemiæ jamdudum ſiniſtra delata infamia valeat expurgare.

ANNO CHRISTI 1415.

Poſtremo, Reverendiſſimi Patres & Domini, quemadmodum Veſtræ Paternitates ad principale petitum favorabiliter Dominis reſponderunt, facta Magiſtri Joannis Huſſ, divina mediante juſtitia, cumque omni manſuetudine, celeriter velle expedire, Domini jam dicti Veſtris Paternitatibus referunt actiones gratiarum, & cum auxiliante Deo optata in effectum votivum deducta fuerint, nedum hic, ſed coram toto regno Bohemiæ & alibi quocumque venerint, veſtris volunt Paternitatibus grates reddere perimmenſas.

XVIII.

Litteræ Regis Aragonum ad Sigiſmundum Imp. ſuper facto unionis.

Sereniſſime Princeps & Domine Sigiſmunde, Dei gratia Romanorum rex ſemper auguſte, & Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. rex, Frater veſter cariſſimus Ferdinandus eadem gratia Aragonum & Siciliæ Rex ſalutem in eo per quem reges regnant. Sereniſſ. Rex. Nunciatus fuit mihi receſſus illius, qui per aliquos vocatur Joannes Papa: etiam relati ſunt labores & tribulationes quas ſuffertis, tam a falſis fratribus pacis inimicis, quam in tribulationibus diaboli, & aliorum ſectatorum ejus, quibus reſiſtite fortes in fide, & ſcitote quoniam adverſarius noſter diabolus in iſto ſancto miniſterio tanquam leo rugiens circuit quærens quem devoret. Et vos, Sereniſſ. rex, eſtote fidelis uſque ad mortem, & dabitur corona vitæ; quia ſi Deus eſt pro nobis, quis contra nos? ſi Deus adjutor eſt, non timeatis quid faciat vobis homo. Sperate in Domino, & viriliter agite; in tanto miniſterio ſobrius eſtote, & longanimis, ſupportantes in patientia tribulationes omnes; quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare regnum cælorum. Perſeverate in propoſito, & viſionem deſimul impleamus; & credo quod Dominus per ſuam miſericordiam, & merita beatiſſ. Virginis Mariæ nos illuminabit taliter, quod faciemus voluntatem ejus, & ipſe diriget pedes noſtros in viam pacis, ut deſideratum videamus hujus miniſterii finem. Sereniſſ. Rex, paratus ſum victurus, & moriturus, & in tanti proſecutione miniſterii ſemper eſſe vobiſcum. Omnes tribulationes occurrentes pariter ſupportando, quoniam fidelis eſt Deus, qui non patietur nos tentari ſupra id quod poterimus, ſed faciet etiam in tentatione proventum, ut poſſimus ſuſtinere. Sereniſſ. rex, rogo vos, quatenus cum amore & timore Dei nullatenus deficiendo proſequamini ſanctum iſtud negotium, non recedendo retrorſum, ut non veniat vobis exemplum datum in Evangelio: cœpit ædificare, & non potuit conſummare: ſed fortiter, conſtanter, & viriliter agite, ut de illo auctor exeatis taliter, quod mereamini habere reſponſum a D. N. Jeſu Chriſto, qui vicerit, & cuſtodierit uſque in finem opera mea, dabo illi poteſtatem ſuper gentes & regna, & reget eos in

Ex Mſ. Victorino.

in virga ferrea; & tanquam vas figuli con-
ANNO CHRISTI 1415. fringentur: ſicut & ego accepi a patre meo, dabo illi ſtellam matutinam. Sereniſſ. rex, Altiſſimus contemplatione beatiſſ. Virginis veſtram ſereniſſ. perſonam in ſua gratia conſervet. Scriptum manu propria XXIV. die Aprilis anno a Nativ. D. 1415. Ferdinandus rex.

XIX.

Copia litterarum Ducis Burgundiæ, ſe excuſantis ſuper ſibi impoſitis per Ludovicum de Bavaria fratrem Reginæ Franciæ, Generali Concilio directarum, & 1. Junii receptarum.

Reverendiſſimis in Chriſto Patribus, ac venerabilibus, & doctiſſimis viris Sacrum Conſtantienſe Concilium celebrantibus, Patribus meis percariſſimis, veſter in omnibus Joannes Dux Burgundiæ, Comes Flandriæ, Arteſii, & Burgundiæ. RR. PP. in Chriſto, ſpectabiles ac doctiſſimi viri. Quia crudelem prudentes appellant, qui famam propriam negligit, quædam teterrima, quæ manifeſte convincuntur non ſolum mendacia, ſed & falſiſſima, quæ Ludovicus de Bavaria, contra D. meum Ducem Aquitaniæ primogenitum filium regis Franciæ, fratrem meum dilectiſſimum, Ducem Sabaudiæ, & me, honorem ipſorum & meum, coram ſereniſſ. principe ac D. D. Sigiſmundo Dei gratia Romanorum & Hungariæ rege ſemper auguſto, D. & conſanguineo præcariſſimo & veſtris circumſpectionibus protulit, reprimere volens, & adinventa mendaciter oſtendere, quaſdam litteras ſcribendo dicto ſereniſs. Principi D. meo, quarum copiam dictis veſtris circumſpectionibus, præſentibus incluſam tranſmitto, veſtro cœtui ſacratiſſimo ſupplicans, quatenus dicto Ludoviço hoſti meo capitali, mendaciis aſſueto, qui tam inverecunde non eſt veritus diffamare D. ſuum & nepotem, dictum filium meum dilectiſſimum, qui nunquam ſibi nocuit, & me, mendaciter & falſe, in præſentia tantorum. Quibus de veritate relatis per eum, contraria per dictos DD. filium & fratrem breviter poterit conſtare, fidem nullam adhibere velitis: quin immo ipſum tanquam mendacem & detractorem repellere, ingratumque beneficiorum tot & tantorum, quæ recepit indignus a glorioſiſſima domo Franciæ, proditionis Dei, Eccleſiæ, Principis tanti, & totius Chriſtianitatis palam & publice ponere niſus eſt, & ipſum Principem Sereniſſ. inducere, quod dicto Ludovico nullo modo credat, ipſumque repellat a nobili ſua comitiva, ne polluatur fœdis ſuis moribus, quam jam mendaciter & falſe voluit decipere, prætendens illa quæ credere fas non eſt; & quæ tanti Principes potius mori, quam cogitare, & per alios cogitata ſeveritate juſtitiæ vindicare vellent. Concludentes cuncta quæ retulerit ſimilia fore: ſolum nempe prætendit, ut per fas ac nefas Deo honoreque poſtpoſitis ſe vindicare valeat, & ad damnabilia quæ quærit, tot anfractibus pervenire, ſuo more. RR. PP. in Chriſto, ſpectabiles & doctiſſimi viri veſtris circumſpectionibus ſupplico, quantumcumque valeo, quatenus inſtare velitis erga præfatum ſereniſſ. Principem, quod propter mendacia dicti Ludovici non omittat ſanctiſſ. ſuum propoſitum eundi Niciam, & tranſeundi per Burgundiam & Sabaudiam, in quibus reperiet fratrem meum, & me ſuos ſervitores fideliſſimos, paratos ipſum honorifice juxta vires recipere, & ſecure conducere, ſecuritates inſuper quaſcumque poſſibiles ſibi dare, quamvis ſupervacue petentur. Nam erit inter illos, qui ſibi melius & fidelius ſervire vellent, & poſſent, & eum cuſtodire, quam faceret dictus Ludovicus ſator zizaniæ praviſſimus. Veſtram congregationem conſervet Altiſs. & dirigat in viam pacis, cujus coadjutor exiſtere cupio ad Dei gloriam ſingularem. Scriptum Divioni die 26. menſis Maji.

ANNO CHRISTI 1415

XX.

Poſt depoſitionem vero Joannis XXIII. ſacrum Concilium ſcripſit pluribus Principibus litteras tenoris ſubſequentis, quæ geſta fuerant declarando.

Sacroſancta Conſtantienſis Synodus univerſalem Dei Eccleſiam repræſentans, in Spiritu ſancto legitime congregata, Tali Principi ſalutem. Multa conatibus noſtris ad unionem ſacroſanctæ Eccleſiæ, totiuſque populi Chriſtiani ſalutem tendentibus, in dies ſingulos accommoda, proſperaque ſuccedunt, per quæ votis & deſideriis omnium ſatisfacere arbitramur. At ſi cuncti hanc ſacratiſſimam, ſaluberrimamque Eccleſiæ reintegrationem affectare debeant, ad eos tamen, qui inter homines quoddam imperium nanciſcuntur, præcipue pertinet adoptare. Unde præclaram animorum veſtrorum nobilitatem, ſapientiam, gravitatemque cernentes; & denique qualem vobis Deus inter mortales licentiam & poteſtatem conceſſit contemplantes, certiſſime tenemus vos de noſtris, immo omnium fidelium felicibus ſucceſſibus non parva animi feſtivitate gaudere, ac uno nobis cum mentis ſtudio hoc ad opus contendere.

Ex Mſ. Vctorino.

Quamobrem res fideliter geſtas, & quæ agendæ proponuntur, decens, ac penitus honeſtum vobis per has litteras innoteſcere viſum eſt. Speravimus dudum horrendiſſimi, nefandique præſentis ſchiſmatis peſtem, Balthaſaris Coxæ, dudum Joannis Papæ noſtri pietatem ſubmodendam, de qua re non ſolum publicæ quietis gratia, & tam optati boni prætextu, quo nullum majus eſſe creditur, maxime lætabamur; ſed quod ad ejus olim Joannis gloriam, honoremque, totius Chriſtianæ religionis dignitatem ea res tendere videbatur: etenim pulchre tam obnoxium ſchiſma obiiſſet, ſi quod hominis culpa contractum fuerat, hominis bonitate ſopiretur. Ad eum namque modum Chriſtus mortalitatem noſtram ad immortalitatem redigens primi hominis reatum ſua humanitate redemit.

Multiplex autem ratio in ea ſpe non ſolum, ſed firmiſſima credulitate retinebat; ſumma ac evidentiſſima rei utilitas, commune omnium votum, temporis aptitudo, ac ejuſdem Joannis tam curioſa, tam celebris, ſolemniſque pollicitatio. Qui enim tam efferus, tamque barbarus, pro ſumma totius orbis ſalute, ſincere atque ingenue agere, proque ipſa, nedum fortunæ quædam munera relinquere, ſed ſe graviſſimis objectare periculis non credatur? Non quidem a D. Balthaſare, tunc Papa Joanne XXIII. quicquam abſonum, quicquam vitæ, aut honori contrarium expectabamus; ſed ut dudum ſibi commiſſum populi Chriſtiani regimen ejuſdem populi gratia, paceque dimitteret. Nempe neque certius, nec melius delega-

tam

ANNO CHRISTI 1415.

tam sibi curam implere poterat, quam si ipsam assensu, ac desiderio omnium resignasset.

Rursus intelligatis plane, quæsumus, quod cum eo pro unione Ecclesiæ contractum est. Deo D. Papa Joannes vovit, & Sacrosanctæ Ecclesiæ, huicque venerandiss. Synodo, jurejurando promisit Papatui cedere, quam rem nemo æstimare debuisset ab eod. D. Joanne, ullo unquam tempore, atque casu fore repudiandam. At vero retrorsum abiens, veroque a calle recedens, non quæ sanctissimus, uti a pluribus nominabatur, sed quæ quisquam flagitiosissimus vix fecisset, in sacrosanctæ Ecclesiæ, nostramque, & totius orbis christiani injuriam execrare non puduit, votum fregit, promissis derogavit. In hanc insuper sanctam synodum, fuga sua turpissima, verbis nefariis, omni prorsus veritate carentibus conviciatus est, quibus de pace sedanda nobis penitus desperatis, ad vincula confugere oportuit.

Ad ea autem, & si cum primum assidere cœpimus, ob tot, tantaque ejusdem Joannis male gesta, deveniendum erat, ne qui Petri cathedram tam incestе fœdavit, nostrum apud tribunal impune transiret: prospicientes tamen populum Christianum, tot per lustra hac tempestate quassatum, nunc ea, quæ plus tranquillitatis, & concordiæ afferunt, adamare, viam cessionis, ut certiorem ac quietiorem pro pace consequenda delegimus, ac id iter, quod lenitate & obedientia quondam omissum erat, ob ipsius D. Balthasaris, tunc D. Joannis Papæ apertissimam malitiam, & cum ulcisci prius liceat, servare compellimur. Fortasse talem, tantamque gloriam sibi sua ex cessione obventuram, minime impudentissima ejus gesta pati potuerunt.

Oh Deus! ineffabilem, incomprehensibilemque justitiam tuam quis non veneretur, non semper adoret? Non tibi visum est D. Joannem tot criminibus, insolentiisque onustum, sine publica annotatione sententiæ, tot & tantorum Patrum sententiam abnegare, evadereque, ut qui labefactatam, ac pene confusam turpitudine sua dimittat Ecclesiam, malignitatis tam obnoxiæ pœna multetur. Sane quædam intendimus secum per nos gesta, quibus de nostra humanitate, atque clementia, suique animi obstinatione plenius liqueat.

Mox quidem post ejusdem Joannis fugam Prælatorum concione advocata, multorum sententia fuit perridiculum esse morem amplius adhibere, sed esse consultius, si super iis, quæ in hujus Concilii dedecus ac dissidium, omnemque insuper injuriam committere, patrareque præsumpsit, eo maxime quod ad schismatis nutritionem, immo augmentum tendere videbatur, judicium fieret, decernereturque. Quid ei damnabilius, ac indecentius, inquiebant, aut quid pejoris exempli esse poterit, sitque male agentibus argumentum, quam si eum apud nos gratiam impetrare, qui sua non erubuit ingratitudine omnes evertere? Fortasse optimis, & validissimis rationibus talium constabat opinio.

Nos tamen pietate moti, ac putantes non minus ex hoc Principum & populorum judicio satisfacere, planius agendum censuimus: denique ad eum Schafusiam, ubi tunc degebat, Joanne Albanensi, & G. S. Marci Cardinalibus destinatis, primum quod eum ad hujus civitatis reditum, debitis oblatis securitatibus, humiliter & devote exhortarentur, & ad constituendum procuratores, ut alias requisitus exiterat, pro explenda unionis causa excitarent: & eo in casu, si ibi stare diligeret, hoc nos permissuros, ut renunciarent, injunximus; obsecrando præterea, ac quantum fas erat, obtestando, ne ab ipso gravior hujus sacri Concilii persecutio redderetur; quodque adverteret nos vocem ac personam existere populi Christiani, & plenam habere auctoritatem, si quis collidere, aut perturbare tantam religionem attentaret.

ANNO CHRISTI 1415.

Is autem, quamquam præmissa summa cum caritate exequi, ac modum super iis adhibere polliceretur, reditum abnegavit; demumque nullo in procuratoribus constituendis modo habili & idoneo delecto, & solitis machinationibus fretus, ab eo loco, in quos nos commode tractare volebamus, recessit. Arbitramur quidem eum ideo protraxisse causam hanc populi Christiani, quo nos tædio affecti, & dispendiis gravissimis angustati frangeremur, & ruina quadam hoc sacrum Concilium excideret, insuperque inexplicabilem avaritiam suam, ac toto orbi infestam, commodius satiaret. Sed nostra, grates sint Deo, non eo vadit intentio: quia immo, quoad pro unione experiri licebit, una consistere, & simul in caritate vivere possumus.

Cæterum, post eum discessum, si unquam irasci, si succensere fas est, multa proponebantur de ejusdem D. Balthasaris intentione, acerbissima, ac pernicioſissima, quibus ad tantorum criminum ultionem conscendere minitabamur, cum inter nos ipse varias seminare discordias, ac Principes suis litteris ac nunciis contra nos, aut verius contra cunctos Christi fideles vertere nisus est. Nostræ denique continuo pulsabantur aures, gravissimis etiam pulsabantur querelis, pro eo quod se passim & sine delectu omnibus exhiberet liberalem. Liberalitas tamen nullo modo dici potest, cui sordidum quidquam imminet, & quæ secum plurimum afferat fœditatis.

Itaque talem habebamus Principem, ut cuique in alterius injuriam impetrare liceret, & qui beneficia Ecclesiastica, non personæ, sed auro conferret. Solent ut plurimum, qui de se judicium patiuntur, animi luxuriam remittere, culpamque suam pœnitentia finitima adpensare: hic vero adauxit, ac ne quæquam seges in agro Domini remaneret, sarculo requisivit. An non sunt ista sine ultione prætereunda? Omnes nedum agnoscunt, sed occurrunt, ut qui obliterare ac confundere Dei Ecclesiam satagit, abjiciatur, eradiceturque.

Profecto considerent cuncti, si in malorum exterminatione virorum elaborandum est, nullum hominum genus existere Deo immortali tam infestum, tamque necessario submovendum, quam id quod sua stat auctoritate, nituntur. At hæc, qualiacumque fuerint, minime in eum considerare voluimus, sed adhuc ejus compatientes obstinationi tractavimus, quo pacto Ecclesiæ Dei providendum melius atque securius sibi ac commodius foret. Unde de constituendis per eum Procuratoribus non ultra jam emanatæ obligationis modum post multa decernentes, & id summe expedire ad unionis effectum in publica sessione pronunciantes, iterum decreto sacri Concilii RR. PP. S. Marci & Florentinum Cardinales, cum aliis venerabilibus Prælatis & magistris ad eumdem Dom. Joannem tunc Papam destinavimus, ut eum hu-

ANNO CHRISTI 1415.

humiliter adeuntes ad hæc ſibi & Eccleſiæ conſentanea & accommodatiſſima, quantum liceret, adducerent; quod ſi hunc locum, ad cujus reditum pro celeriori expeditione rogabamus eumdem, ſuſpectum haberet, Baſilęam, Argentinam, & Ulmam civitates inſignes & egregias cum debitis ſecuritatibus Sereniſs. Romanorum Regis, & noſtris aſſignavimus, in quarum una reſidere deberet, quoad ejus unionis, pro qua ſumus ſua auctoritate vocati, & ipſe in ſuis litteris venuſſe aſſerit, finis optatus haberetur; vel quoad per ſacrum Concilium aliud diſpoſitum foret. Neque omiſimus de perſonæ ſuæ ſtatu decenti convenientique ſeſſione facta cogitare: quin immo ut ipſe mentem noſtram piam ac mitem penitus intelligeret, nec in quapiam ambiguitate maneret, in publica Seſſione pronunciavimus in eum caſum velle congrue providere.

His cum inſtructionibus Oratores noſtri die April. XXVI. eum in Briſac ejuſdem Ducis oppido, quod tunc in eo ſcilicet noſtrorum Oratorum commeatu de Friburg profectus erat, adiverunt, & cum huic omnia manſuetiſſime retuliſſent, ipſe, gratos intellexiſſe videretur, die ſequenti reſpondere promiſit. Feſtinabat autem eo in tempore idem D. Joannes ad nonnulla loca, quo melius nocere poſſet, commeatum facere, cujus rei cauſa gentes, ut ferebatur, in ſuam tutelam conduxerat, omni de proſecutione Concilii cura, diligentiaque dimiſſa. Unde decreta pro reſponſione die, ante Solis ortum, inſalutatis ac inſciis eiſdem Oratoribus verſus Neuburg ejuſdem Ducis oppidum inconvenienti habitu tranſmigravit, ea loca, quam poſſet, feſtinantius aditurus.

Oh nefandum, magnumque nefas! Quæ unquam offenſa tam turpis Eccleſiæ Dei? Cui unquam legationi tanta injuria facta fuit? An is tunc D. Joannes non ſolum non reſpondit, ſed turpiter eorumdem Legatorum poſtulationes repudiavit? Profecto in eo tam impudenti, obnoxioque diſceſſu. Demum hoc ſacrum Generale Concilium, omnes Principes, populos ceteros denique eluſiſſe claruit. Verum in ea expeditione, utpote Eccleſiæ prorſus obnoxia, minimeque Deo accepta, caſus interea occurrit, quod nobis quoque inſciis reverſum ad Friburg expedierit. Nondum autem eo de loco Oratores noſtri receſſerant. Itaque uti repente ſuper poſtulatis, quamquam dies ei decreta ad paciſcendum dilapſa fuerat, non quemadmodum fuerat requiſitus, ſed adjectis modis non parvam nobis ſuſpicionem & difficultatem ingerentibus, quædam agere profeſſus eſt.

Iis tamen omnibus in medium poſitis, & maturiſſima inter ſingulas Nationes ſententia viſum fuit, ad dejectionem omiſſa ceſſionis via procedere; ac ſi rationes multæ in id concurrerent, ea tamen efficaciſſima viſa eſt, quoniam Dom. Balthaſar, tunc Joannes Papa, propria libertate, quamquam non noſtra cauſa, aut auctoritate privatus diceretur, ac per antea teſtato dixiſſe, quidquid non in plena libertate egerit, ſe ratum & gratum nunquam habiturum. Ridiculoſe igitur ac fruſtra ab eo, quod invite ageret, aut invite agi penes homines ſuſpicio eſſe potuiſſet, tentabamus. Nam jam experti ſumus ex metus aſſertione hujus exordia ſchiſmatis proveniſſe; nec ſi metus, aut vis quæpiam illata jure reſcindere petitam ab eodem Joanne ceſſionem: poſſet enim ab invito debitum exigi perſæpius: videmus tamen, quod malitia hominum, & cupiditas tanta eſt, quod verendum erat, ne talis metus ſub colore ac veſtigio plerique ſanctiſſimis noſtris conatibus obſtitiſſent: nempe cum de eradicanda ſchiſmatis peſte curamus, talis via amplectenda eſt, quæ juri & honeſtati non ſolum conſona ſit, ſed quæ nullo colore infringi, impedirique valeat. Nos quidem gratia & humanitate, cum licuit, egimus: nunc juſtitia cum expedit, experiri opus eſt.

Exurget forſitan, qui nos tanta de liberalitate, manſuetudineque redarguat, ac irriſionem tantum promeruiſſe dicat, cum voluerimus criminoſum, non quidem ad pœnam, ut rex expeteret, ſed gratiam revocare. At hæc pacis ſtudio nos egiſſe Deum in teſtem vocamus. Verum quod noſtra clementia indulſit, Dei juſtitia denegavit. Res itaque ſic geſta eſt. Nam cum indicto per ſereniſſ. Romanorum regem adverſus Fredericum Ducem Auſtriæ bello, & caſtris ſeu exercitibus, non uno, ſed pluribus in locis cum maxima pugnantium copia, ad ejus oppida poſitis, item D. Dux ſui ſtatus internecionem prorſus videret, ſupplex veniam ab eodem Rege impetrare equidem conſultiſſime propoſuit.

Jam quinquaginta fere oppida in ejuſdem D. Regis poteſtatem pervenerant, unde quarta menſis hujus die in hac civitate Conſtantienſi conſpectum prædicti Sereniſſ. Regis apud S. Franciſcum adiens, ubi maxima Prælatorum, ac Doctorum copia adſtabat, genibus flexis, illuſtrium Ducum Bavariæ ac Burgavii Crafembergenſis in medio conſtitutus, de ſpreta Sereniſſ. Majeſtate, & auctoritate Concilii ſacroſancti omnibus etiam in dictum Regem, ſacratiſſimamque Synodum iſtam perpetratis veniam poſtulavit, ſeque terras, & omnem rem ſuam voluntati dicti Regis liberrime ſubjiciens, confeſtim Papam ad hanc civitatem cum ſuis ſequacibus reducere ad dicti Regis Seren. & Concilii voluntatem promiſit, idque diligentiſſime obſervavit; nam & ſub noſtra cuſtodia D. Balthaſar Coxa, ſuper Papa, cuſtoditur. Quæ res magnifica quantum dici poſſet, omnes æſtiment, qualiter animis noſtris lætitiam attulerit; quanta ex ea ad Eccleſiaſticæ unitatis complementum, ac ſacri Imperii ſtatum commoda præparentur.

Ex his capeſſite omnes, quod nihil noſtra deſit in ſollicitudine atque cura, quominus res optatu noſtro, ac ipſius D. Balthaſaris honore procederet. Nunc res ita ſe habet, ut ad ejus propulſandam malitiam compulſi, cum eum noſtra ſententia ejecerimus a Papatu, ad hoc properantes, ſine lacrymarum effuſione ſtare minime potuimus, intra nos repetentes quanta noſtrorum fuerit infelicitas temporum, quale ſacerdotii infortunium, quod talem Antiſtitem habere contigerit, cui merito ſuccenſere debeamus. Nempe ita nobis opportunum ac ſalutare apparuit in hunc dictare, ut ſi negleƈtu noſtro evaſiſſet, nos plus eo obeſſe Chriſtiano populo videremur. Sed ne id Deo placeat, immo avertat potius.

Ita hunc ergo D. Balthaſarem Papam dudum, quantum juri conſonum eſt proſcribere, & ab eo Dei Eccleſiam liberare decrevimus. Ad hoc autem leges non ſolum ſavent, ſed acclamant, & commonent. Sacrilegii enim ſpecies eſt viduæ Eccleſiæ minime ſuccurrere; quinimmo hic legum præſidium requirendum eſt. Deus enim quod talem Paſtorem abjecerit, facile

ANNO CHRISTI 1415.

cile intelligere poſſumus. Petro enim dixiſſe A conſtat; *ſi diligis me, paſce oves meas*. Quibus intellexiſſe videtur verbis, ne quis a caritate prorſus alienus Paſtoris officio fungi debeat. At Paſtor diligens ille eſt, qui oves ne pereant, ne detrimentum patiantur, ne quis eas interimere valeat, innititur: qui vero eas ingemiſcit, propellit, & excruciat, nuſquam eo nomine dignus eſt.

Dudum D. Joannem Papam noſtrum eſſe comperimus. Primum inſpiciamus quo pacto curialibus ac curiæ ſatisfecerit: omnium certe obventionum ſollicitus apertis faucibus inhians, gravem ac tardum auro carentibus, reliquis avariſſimum ſe exhibuit, ab eo nullum religionis ordinem ſanctorumque Patrum inſtituta ſer- B vata mœremus. Laicorum commercia, & quibuſcum de pecuniis fœnerandis plurimum agitabat, omiſſis Clericorum negotiis amplectebatur, civitates denique Eccleſiæ Romanæ, de quo ſumme dolendum eſt, ab eodem paſſim fractas, diſſipatas, eminutaſque videmus.

Quid de venundatis aliis Eccleſiis, de extincta religione, & multifariam ſpreto, immo abrogato divino cultu dicemus? Talia quidem judicio conferunt, dictu minime delectant. His multiſque aliis ad hunc Balthaſarem dudum D. Joannem removendum judicium peregimus. Jamque maturiſſima, & exactiſſima deliberatione in noſtra publica Seſſione die 28. Maji eum a Papatu prorſus amovendum, & eum C notorium ſimoniacum, dilapidatorem, ac malum adminiſtratorem bonorum temporalium & ſpiritualium, Romanæ, & aliarum Eccleſiarum, necnon moribus, vitaque deteſtabilem, ſchiſmatis nutritorem, voti & juramenti deviatorem, ac in prædictis & aliis Dei Eccleſiam notorie ſcandalizantem, incorrigibilemque exiſtere declaramus, cunctis Chriſti fidelibus, ne eidem quovis modo pareant, & obſequantur, nec eum de cetero in Papam quomodolibet recognoſcant, ſub pœnis fautoriæ dicti ſchiſmatis, & aliis pœnis canonicis injunximus.

Vos igitur per veram & inenarrabilem miſericordiam Jeſu Chriſti obſecramus, ut quod a nobis Dei auctoritate, & caritatis ſtudio D actum eſt, veſtris præſidiis juvare, & proſequi nuſquam deſinatis. Nos enim, etſi evidens rei utilitas, ac juſtitiæ gravitas huc perduxit, præcipue tamen Principum ſpe data experiri audemus. Neque omittatis, obteſtamur, quin gentem omnem veſtram ad jejunia orationeſque inducatis, quo hac in re optimo ac felici ductu progredi liceat; quodque Sereniſſimo ac invictiſſimo noſtro Imperatori, hujus ſacri Concilii, & Eccleſiæ Romanæ advocato, cujus laudes ſatis referre non poſſumus, proſpera ſubminiſtret, ac diutius eum populo Chriſtiano conſervet. Datum Conſtantiæ menſe Junji anno MCCCCXV.

XXI.

ANNO CHRISTI 1415.

CONCLUSIONES

Datæ per Magiſtrum Paulum de Cracovia contræ Ordinem Theutonicorum S. Mariæ Virginis, & in Conſtantienſi Concilio in ſolemni Congregatione An. 1415. die 6. Junii publice propoſitæ.

CAP I.

De jure Chriſtianorum in Terras Infidelium.

OPinio Hoſtienſis eſt: Quod in adventu Chriſti omnis juriſdictio, principatus, honor & dominium translata fuerunt ab infidelibus ad fideles: Et quod hodie non eſt juriſdictio, nec aliqua poteſtas vel dominium apud infideles: Cum iſtorum, ſicut dicit iſta opinio, ſunt funditus incapaces, & impugnandi ſunt illi infideles, qui non recognoſcunt Romanum Imperium &c. Dicit etiam: Tale bellum contra infideles, non recognoſcentes Romanum Imperium, ſemper eſſe juſtum & licitum quoad Chriſtianos. Ex Mſ. Vindobonenſi.

Ita opinio licet habeat aliquos ſequaces, tamen communiter Doctores ſcribentes ſequuntur in hoc Innocentium, qui tenet contrarium. Et tractatur iſta materia per ipſos in Decretal. l. 3. tit. 34. c. Quod ſuper his, De voto & voti redemptione.

Verum, quia hæc opinio videtur ſeditioſa, & dat viam ad multas ſtrages in populo, & etiam ad rapinas commirtendas: Quia, ſi non ſunt Domini iſtorum, licebit cuilibet ea occupare, & rapere &c. Videtur igitur hæc materia plena periculi neceſſario declaranda per hoc ſacrum Concilium.

Unde etiam famoſiſſimus in Italia ille utriuſque juris Doctor, Petrus de Anchorano, in quadam repetitione ſua illius regulæ juris: Peccatum non dimittitur &c. quam in Concilio Piſano fecerat, hanc opinionem improbando, infert ex ea multas abſurditates.

Scilicet: Quod Chriſtiani poſſent ſine peccato furari, ſubtrahere, rapere, occupare, & invadere bona & terras infidelium, qui Eccleſiam Romanam vel Imperium non recognoſcunt, etiamſi velint nobiſcum pacifice vivere. Et ſequitur, quod hæc regula: Peccatum non dimittitur &c. hic non haberet locum. Et ſequitur, quod hæc prohibitio divinæ legis: Non furtum facias, non occidas, in quibus omnis rapina & omnis violentia prohibetur, ſecundum beatum Auguſtinum, hic locum non haberet. Item ſic lex naturæ, ſcilicet: Quod tibi non vis fieri &c. & multæ aliæ prohibitiones, Chri- E ſtianos non ligarent &c.

Et pro faciliori extirpatione iſtius erroris ego facio quinquaginta duas concluſiones. In quibus etiam factum tangitur illorum, & in quibus partibus ſic erratur.

Et ne credatur per illos Dominos, quos tangit hoc negotium, quod in vituperium eorum talia ſcripta proceſſiſſent: ſciant de certo, quod de occultis ipſorum factis me non impedio, ſed de iis, quæ ſua notorietate in pluribus ſunt evidentia, adeo, quod nulla tergiverſatione celari poſſunt. Nec facio ad alicujus vel aliquorum vituperium, ſed ad finem & effectum, ut

ibi-

ibidem removeatur talis error per hoc ſacrum Concilium, in quantum error ſit, & dubia declarentur. ANNO CHRISTI 1415.

Et ut penitus ceſſet de me ſiniſtra ſuſpicio, licet revera ſum computatus inter Dominos meos pro Ambaxiatore Sereniſſimi Principis & Domini mei Regis Poloniæ &c. non tanquam Ambaxiator hoc facio, ſed tanquam Doctor: Non intendens aliquem errorem pertinaciter aſſerere, ſed me correctioni hujus ſacri Concilii in omnibus humiliter ſubjicio. Immo, ſi ex dictis vel ſcriptis meis hujuſmodi, vel quibuſcumque aliis, ubicumque prius factis, vel in antea faciendis, aliquis error forſitan notaretur, in jure vel in facto, aliquorum injurioſe offenſivus, hoc ex nunc revoco, & habere volo pro non dictis, neque ſcriptis. De quo proteſtor, & hanc proteſtationem circa omnes actus meos volo habere pro reſumta. Paulus Voladimiri, Decretorum Doctor & Magiſter in artibus, cuſtos & canonicus Eccleſiæ Cracovienſis.

CAP. II.

De Ordinis Theutonici in Pruſſia vel Cruciferorum machinis ac prætextu, ſub nomine Religionis quaſvis regiones ſibi ſubjugandi.

Sabbatho, VI. Julji, Dominus Paulus Voladimiri Doctor retroſcriptus, in convocatione publica dedit hanc ſchedulam, una cum concluſionibus, e quibus fit mentio in uno ſexterno.

Thema: Venientibus olim Prutenis, tunc infidelibus, contra Polonos Chriſtianos, admittuntur in Polonia per Principes Poloniæ Cruciferi in ſubſidium, qui Fratres ſanctæ Mariæ Hoſpitalis Jeroſolymitani de domo Theutonicorum appellantur, & eis per Principes Poloniæ conſtituuntur & donantur certæ poſſeſſiones verſus limites infidelium dictorum.

De quibus poſſeſſionibus cum adjutorio Polonorum & aliorum Chriſtianorum ſucceſſivis temporibus gentem crudelem Prutenorum tunc infidelem ſibi ſubjugarunt, & dominium occuparunt, & Domini de Pruſſia ideo appellantur. Ibique ædificantur civitates ſolemnes munitiſſimæ, etiam caſtra fortiſſima, totumque eorum dominium fortiſſimis munitionibus ſic firmatur, quod plus quam de culpa potentiæ redditur inexpugnabile.

Et licet jam ſubactis ſuæ ditioni Prutenis dudum ceſſaverit impugnandi Chriſtianos crudelitas paganorum, ſolumque vices conſueverunt reddere, Chriſtianorum inſultibus provocati: Hi tamen Cruciferi etiam manſuetos infideles & quietos impugnare, & ipſorum terras & dominia invadere, eoſque irritationibus hujuſmodi contra ſe & contra alios provocare, in quantum in eis eſt, uſquemodo non ceſſarunt.

Sed ſub primo colore, quaſi adhuc rabies paganica in Chriſticolas deſæviret, convocant in ſubſidium Chriſtianos, aſſumunt ſibi quaſi pro regula cum valido exercitu invadere partes infidelium bis in anno, his ſcilicet diebus & temporibus, videlicet Aſſumptionis & Purificationis glorioſæ virginis Mariæ. Quas vices ſuo vulgari ſermone reiſas vocant. Sic, quod in conſuetudinem error deducitur, quod fideles Chriſti, cauſa exercendæ militiæ, credentes obſequium præſtare Deo, in multitudine illic confluunt, & occaſione catholicæ fidei ampliandæ gens quieta infidelium crudeliter impugnatur. Hinc ſequuntur homicidia, vadunt fideles cum infidelibus pari damnationis periculo, rapinæ fiunt, & alia nefanda infinita. Itaque creſcit fama Ordinis, creſcunt divitiæ cum potentia, utrinque Cruciferi colligunt theſauros, & ditantur per Chriſtianos, & etiam per paganos, Romanorum Pontificum & Imperatorum litteræ impetrantur, ut, quaſcumque regiones, terras, ſive dominia infidelium expugnaverint, ſive occupaverint, ſint eorum. ANNO CHRISTI 1415.

Tandem Spiritus Dei, qui, ubi vult, ſpirat, potentiſſimos Principes Paganorum de gentilitatis errore ad agnitionem veræ fidei evocatos miniſterio Polonorum ad ſacri baptiſmatis undam lavandos perduxit. Unus eorum regni Poloniæ gubernacula ſuſcepit, alter Lituaniæ & aliarum partium tam ſchiſmaticarum quam infidelium vicinarum gubernator permanſit & rector.

Et quorum potentia partibus Chriſtianis Pruſſiæ, Livoniæ, Poloniæ olim incuſſit formidinem, cum jactura, hos ad profeſſionem ſacræ fidei jam ſequitur immenſa gentilium multitudo, currunt catervatim ad fontem ſacri baptiſmatis. Et fere omnes ſubditi naturales in terris Lithuaniæ &c. ſacri fontis lavacrum ſuſceperunt. Alii adhuc ſuſcipiunt ſucceſſive, aliis vero ipſorum regimini ſe ſpontanee ſubjecerunt.

Conſiderant hæc mirabilia Cruciferi, & quaſi moleſte ferentes, quod eis cauſa occupandi poſſeſſiones & dominia prædictorum taliter periret, majori ferocitate invadunt pluries, & ſucceſſive more ſolito dictos neophytos, & tam baptizatos, quam etiam alios nondum baptizatos multos crudeliter perimunt, etiam ſacerdotali conditioni vel ordini non parcentes, cremant ipſorum novellas Eccleſias, & innumera alia faciunt, quæ honeſtas poſtulat ſubticere. Sed etiam Chriſtianis antiquis, præſertim ſuis fundatoribus, inſultant graviſſime, ſuos captivant donatores, Duces Chriſtianos, tractant turpiſſime ipſorum Ordinis donatores.

Et convocata demum multitudine copioſa Chriſti fidelium ſibi in adjutorium, quaſi adverſus infideles bellandi gerentes ſpeciem, erigunt potentiam contra Regem Poloniæ catholicum improviſum, invadunt regnum Poloniæ hoſtiliter, caſtra demoliunt, & alia redigunt in cineres, ſpoliant, violant, & plurima nefanda ibi fiunt, quæ ſtilus vix valeret exprimere.

Et dum ſic a Prutenis in Cruciferos translata crudelitas in Polonia deploratur: Quia, quos ſibi Poloni pro ſcuto aſſumſerant, ſua ferocitate converſi ſunt ſibi in flagella: Gemit Polonia non ſolum tantam atrocitatem ſibi peſtiferam in ſinu ſuo enutritam, verum etiam cogitur tandem venire ad reſiſtentiam.

Ordinatis itaque aciebus utrinque conveniunt ad bellandum, ſternitur ab alto potentia Ordinis, campus heu humanis repletur cadaveribus, & Polonorum gladius Cruciferorum ſanguine ſaturatur, Anno Domini MCDX. die xv. menſis Julji, & poſtmodum etiam per intervalla temporum vicibus iteratis.

CAP.

ANNO CHRISTI 1415.

CAP. III.

Christianos non habere jus sub specie religionis propagandæ infidelium regiones invadendi: Neque indulgentia vel litteris aut privilegiis Cæsarum & Pontificum, Cruciferis datis, hoc jus acquiri.

Verum, quia præmissæ litteræ omni tristitia pejores sua occasione tot calamitatibus videntur præstitisse fundamenta, & fomenta: Ad succidendum igitur radicem pestiferam tanti mali, ex isto themate verissimo & evidentissimo eliciebantur aliquæ quæstiones, de quibus plene in quodam tractatu, de potestate Papæ & Imperatoris respectu infidelium, per me facto, ad quasdam quæstiones datur responsio per LII. conclusiones infra scriptas, quæ sequuntur.

Prima conclusio: Licet infideles non sunt de ovili Ecclesiæ, omnes tamen sunt oves Christi, sine dubio secundum creationem, Jo. 10. Alias oves habeo, quæ non sunt de hoc ovili, scilicet Ecclesiæ. Innocentius.

II. Verba ad personam Petri prolata voce Dominica, videlicet: Pasce oves meas, accipienda sunt pro ovibus fidelibus & infidelibus indistincte. Et ideo Petri successor debet non solum pascere, sed etiam eas defendere. Et quibus Christiana provisione tenetur consulere, non debet impugnare, vel lædi permittere, nisi causa rationabilis id exposcat. Ratio: Quia non debent inde injuriæ procedere, unde jura nascuntur, Decretal. l. 4. tit. 10. de natis ex libero ventre, cap. unico.

III. Non debent Principes Christiani Judæos & alios infideles expellere de suis dominiis, aut eos spoliare, justa causa non existente. Ratio: Quia jura eos quiete vivere volentes prohibent molestare, Cod. l. 1. tit. 9. de Judæis, l. Nullus. Et Decretal. l. 5. tit. 6. ejusdem tit. de Judæis, c. 2. Multorum, &c.

IV. Quamvis a principio creaturæ omnia erant omnibus communia, jure tamen gentium, videlicet naturali & humano, distincta sunt rerum dominia. 1. dist. c. 9. Jus gentium. Et ideo, quæ occupantur ab uno, jam non licet alteris occupare, lege naturali prohibente, scilicet: Quod tibi non vis fieri, alteri non facias. Et lege divina: Ne transgrediaris limites proximi tui &c. Prov. 22. Innocentius, & communiter alii.

V. Non licet infidelibus, etiam Romanum Imperium non cognoscentibus, auferre dominia sua, possessiones vel jurisdictiones. Quia sine peccato, & Deo auctore ea possident, qui creavit hæc indifferenter propter hominem, quem formavit ad suam imaginem. Unde omnia subjecit sub pedibus ejus, oves & boves universos &c. B. Thomas, Innocentius, & communiter alii.

VI. Terra sancta, quam possident Saraceni, justo bello victa fuit ab Imperatore Romano Ideo licitum est Papæ, vel alii cujus interest ratione Romani Imperii, eam ad suam jurisdictionem revocare. Et etiam ideo, quia, ubi colebatur Christus, jam colitur Muhammedes. Innocentius & Franciscus Florentinus.

VII. Non est causa sufficiens auferendi infidelibus jurisdictiones & dominia, quia infideles istis Imperium spoliarunt. Ratio: Quia proscripti poterant etiam Romanis non subesse, qui habuerunt aliquos confœderatos, quibus minime præfuerunt. Innocentius & Franciscus de Zabarellis.

ANNO CHRISTI 1415.

VIII. Ecclesia Romana, quæ habet imperium in occidente, & etiam omnes aliæ Ecclesiæ, licite tenent, quæ possident ibi & alibi. Non obstante, quod dicitur, quod Imperatores Romani, a quibus Ecclesia habet, hæc omnia armis per violentiam occuparunt. Innocentius & Franciscus Florentinus.

IX. Quamvis hæretici & schismatici bonis suis juste veniunt spoliandi, non tamen præter auctoritatem juris vel judicis licitum sit ea fidelibus occupare. Innocentius.

X. Papa, quatenus est vicarius Christi, habet potestatem & jurisdictionem non tantum super Christianos, sed etiam super omnes generaliter infideles de jure, licet non de facto. Ratio: Quia Christus eam habuit Matth. ultimo: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra &c. Et non videretur diligens paterfamilias, nisi super omnes potestatem suo vicario dimisisset. Innocentius & Franciscus.

XI. Si gentilis, qui non habet nisi legem naturæ, facit contra legem naturæ, per Papam licite est puniendus, exemplo Sodomitarum, qui a Deo puniti sunt, quando contra legem naturæ peccaverunt, Gen. 19. Innocentius & Franciscus.

XII. Similiter Papa potest punire infideles, colentes idola. Quia naturale est, unum solum Deum colere, & non creaturas. Innoc. & Franciſc.

XIII. Papa potest Judæos judicare, si contra legem faciunt in moralibus. Et idem, si contra legem suam hæreses invenire dignoscuntur. Innocentius & Franciscus.

XIV. Licet Papa quandoque dimittit pœnas debitas omnibus prædictis inferendas, ideo quia facultatem non habet actualem, vel propter pericula, vel scandala, quæ inde timentur evenire, potestas tamen jurisdictionalis est apud ipsum talia faciendi. Innoc. & Franciſc.

XV. Papa potest juste præceptum facere & constitutionem, quod infideles injuste non molestent Christianos, & ipsorum jurisdictioni subjectos. Innocentius & Franciscus.

XVI. Quamvis Papa potest in totum Christianos a jurisdictione & dominio infidelium eximere, immo etiam per sententiam tales infideles dominio & jurisdictione privare, quod habent super Christianos, non tamen debet facere, nisi magna causa hoc exigat. Quinimmo debet eos potius sustinere, dummodo non sit periculum Christianis, nec grave scandalum poneretur. Innocentius & Franciscus.

XVII. Licet infideles ad fidem cogi non debeant, & relinquendi sint libero arbitrio, quia sola Dei gratia in hac vocatione valet, ut dicunt Canones: Potest tamen Papa mandare infidelibus, quod admittant prædicationes Evangelii in terris suis. Ratio hujus est, quod omnis creatura rationabilis facta est ad Deum laudandum, ut in secundo libro Sententiarum dicitur. Si ergo prohibent prædicare, peccant, & ideo essent merito puniendi. Innocentius & Franciscus.

XVIII. In omnibus prædictis, in quibus Papa licite aliquid mandat infidelibus, si non obediunt, sunt compellendi brachio seculari. Innoc. & Franciscus.

XIX. Solus Papa habet indicere bellum infidelibus, & non alii, nisi ubi quis de suo ju-

ANNO CHRISTI 1415.

ie contendit. Innocentius & Franciſcus Florentinus notant fere omnia ſupra ſcripta in Decretal. l. 3. tit. 34. cap. quod ſuper his, De Voto & voti redemtione.

XX. Ex quibus ſupradictis colligitur, quod litteræ Romani Pontificis conceſſæ alicui homini vel Ordini ſuper occupandis terris infidelium, juris interpretationem recipiunt: Ut nulli in ſuo jure præjudicent. Quam interpretationem ſi natura verborum non patitur, quoniam per ipſas læditur alicujus juſtitia, de falſitate ſunt ſuſpectæ. Et ſi alias per eas Jus tollitur alienum, ſine cauſa legitima, ſunt nullæ ipſo jure. Maxime, ubi de certa Papæ ſcientia non apparet. Ratio. Quia actus ſive diſpoſitio, quæ ex ſui natura non valet niſi ex cauſa legitima, ſi cauſa ſufficiens non exprimitur, diſpoſitio redditur nulla, niſi de certa ſcientia concedentis appareat, qui ſcilicet facere hoc etiam potuiſſet ſine cauſa. Et talis eſt littera Papæ Clementis, inter omnes alias litteras præcipua, quam ſe Domini Cruciferi de Pruſſia habere aſſerunt, quæ non ſolum caret certa ſcientia Papæ, ſed nec in ea ponitur cauſa legitima, quare infideles per eos debeant ſpoliari, ut patet ex tenore copiarum.

XXI. Prædictæ concluſiones concernunt primum tractatum, de poteſtate Papæ reſpectu infidelium. Sequuntur concluſiones de ſecundo tractatu, de poteſtate Imperatoris reſpectu infidelium.

XXII. Quamvis ad inveſtigandum terreſtris monarchiæ fundamenta ſe multa ingenia occuparunt, hæc tamen opinio magis & veritati conſona, & etiam eſt communior Doctorum ſententia, ſcilicet, Papam habere utramque juriſdictionem, ſpiritualium & temporalium. Quam opinionem conſtat eſſe fulcitam non ſolum in Jure canonico, ſed etiam naturali & divino. De Canonico patet in pluribus locis, Unde in Extravaganti Bonifacii Octavi, (Extrav. Comm. lib. 1. t. 8. c. 1.) quæ incipit: Unam ſanctam, in fine concluditur, quod de neceſſitate ſalutis eſt, credere omnem humanam creaturam ſubeſſe Romano Pontifici. Naturali jure, patet: Quod optimus principatus eſt, ubi unus principaliter principatur, II. Polit. Eſt ergo neceſſe, habere unum ſolum Principem in orbe: Sed non poteſt eſſe Imperator, ad quem nihil de ſpiritualibus, ergo Papa. De Divino, proſequitur Innocentius, Decretal. l. 2. t. 2. c. 10. Licet. De foro competente, & Franciſc.

XXIII. Imperium comparatum fuit a Romanis de facto, per oppreſſionem aliarum gentium. Idem eſt dicendum de aliis regnis, quę habuerunt monarchiam, ut Babylonicum, Macedonicum, &c. Franciſcus Cardinalis.

XXIV. Licet Imperator dicatur mundi Dominus, ſecundum Jura civilia, de jure tamen laicus ante aliquam conſtitutionem nunquam habuit poteſtatem in laicos, ſed ſola uſurpatione, ſecundum Jo. An. XCVI. diſt. c. 40. Si Imperator.

XXV. Quamvis imperium dependet a poteſtate Papæ, qui habet utrumque gladium, non tamen ab Imperatore ad Papam appellare poterit ratione ſubordinationis hujuſmodi in temporalibus. Ratio, quia non eſt talis ſubordinatio, quæ facit, Papam cenſeri ſuperiorem quoad actuale exercitium in temporalibus, ſed tantum in habitu, ſalvis caſibus in jure expreſſis. Caſpar & Franciſcus.

XXVI. Quamvis Eccleſia juriſdictionem cauſarum civilium aliquando per ſacerdotes exercuit, rationabiliter tamen Imperatori & Regibus hoc exercitium, maxime in criminalibus, ubi agitur de ſeparatione animæ a corpore, commiſit. Ratio: Quia non decebit illud per ſe exercere. Quia miniſter N. T. eſt miniſter Sacramenti unitatis, &c. Primum patet XII. q. III. Et alterum Caſpar.

XXVII. Quoniam regnum in terris ſurgit tribus modis, primo per voluntatem Dei revelatam aliquo modo hominibus: Secundo per conſenſum eorum, qui reguntur, & fit juſte: Tertio per violentiam & tyrannidem & injuſte: Cum igitur non conſtat, Imperium ſuper omnes infideles generaliter eſſe juſtificatum primo aut ſecundo modo, quemadmodum de Papa eſt dicendum: Sequendo opinionem prædictam magis probabilem, non eſt adſerendum Imperatorem habere aliquam poteſtatem ſupe dictos generaliter infideles.

XXVIII. Imperator non habet dare licentiam occupandi terras infidelium, non recognoſcentium ſuum imperium. Ratio: Quia apud ipſum non eſt poteſtas primaria, ſed ſubordinata & ſecundaria, ſive exercitium tantummodo hujuſmodi poteſtatis.

XXIX. Litteræ Imperatoris Cruciferis de Pruſſia conceſſæ, aut aliis, ſuper occupandis terris infidelium, nullum Jus eis tribuunt, ſed magis Chriſti fideles decipiunt, cum nihil dat, quod non habet. Nec hujuſmodi litteræ tam Romanorum Pontificum, quam Imperatorum, eos privilegiare poterant maxime contra Jus naturale & divinum.

XXX. Quod Cruciferi de Pruſſia, pugnantes cum infidelibus pacificis, aut potius eoſdem impugnantes, ut ſic, nunquam habuerunt juſtum bellum cum eiſdem. Ratio: Quia impugnantibus illos, in pace degere volentes, omne Jus reſiſtit, ſcilicet naturale, divinum, canonicum, & civile. Naturale ſcilicet, quod tibi non vis fieri &c. Divinum ſcilicet: Non occidas. Non furtum facias. Exod. 20. Quibus verbis omnis rapina, & omnis violentia prohibetur, XIV. q. V. c. 12. Dixit Dominus. Jure Canonico, XXIII. q. VIII. c. 11. Diſpar &c. & Civili, Cod. l. 1. t. 11. de paganis, & eorum ſacrificiis, l. 6. Chriſtianis &c.

XXXI. Talis impugnatio infidelium per fideles non excluſit dilectionem proximi, ſed hujuſmodi illicita uſurpatione rei alienæ furtum includit, & rapinam. Proximi enim noſtri ſunt tam fideles, quam infideles, indiſtincte. De Pœnitentia, diſt. 2. Non illi tantum proximi, &c. Proximos.

XXXII. Non eſt licitum, infideles armis vel oppreſſionibus ad fidem compellere Chriſtianam. Quia hic modus eſt cum injuria proximi. Non ſunt facienda mala, ut eveniant bona. Et Canon dicit: Nova atque inaudita eſt iſta prædicatio, quæ verberibus exigit fidem, XLV. diſt. c. 1. Quod autem.

XXXIII. Decretum Concilii Generalis Toletani, præcipiens, quod blandimentis non aſperitatibus debent illi ſuadere, qui alios debent convertere, licet de Judæis exprimat, ſua ratione, quæ idem jus habet facere, extenditur ad omnes generaliter infideles. Nam quicumque aliter agunt, ſuas & illic magis quam Dei probantur cauſas attendere. Textus eſt ibidem ad litteram. XLV. Diſt. c. 5. de Judæis.

XXXIV.

ANNO CHRISTI 1415.

XXXIV. Error nulla ratione tolerabilis, quod Chriſtiani confluunt dictis Cruciferis de Pruſſia in ſubſidium, ad impugnandum infideles pacificos, ex eo, quod infideles. Sive hoc dicatur cauſa militiæ exercendæ, ſive cauſa fidei Chriſtianæ ampliandæ. Ratio, quia prætextu pietatis non eſt impietas facienda, xxx. q. 1. c. 3. Noſſe &c. Secus dicitur de bello Hiſpanorum contra Saracenos. Quia illud fit ad recuperandum terras dudum occupatas, in quibus prius habitabant Chriſtiani, ſecundum Oldrad. III. q. 72.

XXXV. Qui in bello injuſto hujuſmodi impœnitentes perimunt, ſortem recipere cum impiis & damnatis merito ſunt cenſendi. Non enim opem fert, qui ad peccandum adjuvat, dicit Canon XIV. q. VI. c. 1. Si res.

XXXVI. Quamvis miles, præſertim catholicus, non ſubditus, certus debet eſſe de belli juſtitia, quod pugnando proſequitur, alioquin in dubio gravi ſe exponeret periculo: Si tamen ſubditus exiſtat, excuſatur in dubio probabili juſti belli, juvando ſuum Dominum. Hoc eſt verum, ſi inquiſivit, quantum potuit, & peritiores conſuluit, & ſemper dubius remanſit, ſecundum Raym. & Oſtienſem.

XXXVII. Non excuſat ſubditum metus amiſſionis rerum temporalium, ſi credit probabiliter, bellum, aut ſcit eſſe injuſtum. Ratio: Quia, licet metus culpam attenuet, non eam tamen prorſus excludit. in Decretal. l. 1. t. 40. c. 5. Sacris, de his quæ vi metuſve cauſa. Oſtienſ.

XXXVIII. Licet ad juſtificandum bellum quinque requiri dicuntur communiter per Doctores, ſcilicet, perſona, res, cauſa, animus, & auctoritas: Sextum tamen non eſt aliquatenus omittendum, ſcilicet temporis habilitas. Ratio: Quia quædam ſunt tempora, quibus bella alias juſta ſunt prohibita. Decretal. l. 1. t. 34. De treuga & pace, c. 1. &c.

XXXIX. Sola neceſſitate, quæ legem non habet, excuſatur aliquis a peccato, diebus pugnando ſolemnibus & feſtivis. Non autem alias libere impugnando. Hoc probatur Machabæorum exemplo. 2. Machab. ult.

XL. Opus, quod tam materialiter, id eſt, ſecundum ſe, ſimpliciter, eſt ſervile, quam etiam formaliter, id eſt, finaliter, per reſpectum ad agentem, eſt in ſabbato prohibitum. Rich.

XLI. Illa, quæ ſolum materialiter, aut ſolum formaliter ſunt ſervilia, non ſic ſunt cenſenda ſtricte prohibita. Ratio. Quia difficilius eſt, abſtinere ab his, quam a primis. Et ideo non peccat quis mortaliter per actus hujuſmodi, niſi per hæc excludatur illa vacatio, quam quis neceſſario debet cultui Divino. Rich.

XLII. Non eſt dubium, quin invadere terras infidelium, & etiam pugnare vel ad impugnandum ire, maxime cum exercitibus aut armis & aliis apparatibus bellicis, citra neceſſitatis caſum ſe præparare, eſt ſecundum ſe & materialiter opus ſervile, & etiam formaliter, in quantum per intentionem operantium hoc fit ad commodum temporale, & de tanto magis vituperabile conſtituitur, ut ſcilicet ſibi ipſos infideles ſubjiciant. Et hic finis eſt libido dominandi. Aut ut ipſorum bona & dominia acquirant & occupent: Et ſic eſt cupiditas, quæ eſt omnium malorum radix &c.

XLIII. Error, violans præceptum Domini de ſanctificatione ſabbati, de quanto Cruciferi guerrandi cauſa, ſolitas reiſas contra infideles faciunt bis in anno. Præmiſſa faciunt his maxime præcipuis ſanctæ Mariæ ſolemnitatibus, ſcilicet Aſſumtionis & Purificationis. Hic enim labor, ſcilicet cupiditatis aut dominandi libidinis cauſa, etiam quia extinguit ſpiritualem quietem, ideo eſt prohibitus, Jer. 9. ut inique agerent, laboraverunt. Oſtienſis.

XLIV. Obſervantia Cruciferorum de terris infidelium invadendis, aut alias proſequendis hujuſmodi bellicis negotiis, de quanto fit præſertim his diebus, ſuperſtitionis ſpeciem videtur ſapere, & cultum excludere pietatis. Et quantum in agendis hujuſmodi quoad ipſos bellantes ratione diei proſperior ſpectatur eventus, ritus eſt penitus contrarius religioni Chriſtianæ. Ratio hujus ponitur in Canone, illud, quod eſt, XXVI. q. 2. c. 6. Et probatur auctoritate beati Auguſtini lib. 1. de doctr. Chriſt. Et, eadem cauſa 26. q. V. c. 3. Non liceat, &c. Unde Apoſtolus ad Galat. 4. cap. Dies obſervatis, & menſes, & tempora & annos, &c. Non enim per reſpectum ad beatam Virginem dies plus videtur ad rationem apponere. Ut ſcilicet beata Virgo, cujus celebritas agitur, magis tunc hujuſmodi agenda promoveat. Quaſi ad illum diem plus, quam ad alium ſua auxilia ſint reſtricta. Vel, quod tale obſequium ſibi præſtitum magis reddatur tunc honorificum vel acceptum &c. Sed nec quantum ad agentes habenda eſt diei ratio, nec ſcopum facilius conſequentur, intendant etiam. Quia attribuendo iſta tempori, pietas excluditur, quæ omnia attribuit ſuo principio.

XLV. Subditi Cruciferorum prædictorum reiſas cum eiſdem facientes bis in anno contra infideles pacificos, non ſunt excuſabiles a peccato. Et eadem ratione, cum citra auctoritatem juris vel judicis impugnant Chriſtianos. Quia magis eſt obediendum Deo, quam homini. Nec excuſat juris ignorantia, præſertim naturalis & divini. Oſtienſis.

XLVI. Juſte pugnanti ſine peccato non poteſt reſiſtere impugnatus, ſed tenetur potius ſapienter emendare. Oſtienſis.

XLVII. Res occupatæ in bello hujuſmodi non poſſunt eſſe occupantium, nec ſine peccato poſſunt aliquatenus retineri. Ratio: Nam talis res furtiva, vel vi poſſeſſa, dicitur vitioſa, quam non poteſt uſucapere, vel præſcribere fur, vel raptor, nec alius, quamvis ab eis emerit vel acceperit bona fide. Inſtit. De uſucaptionibus §. 2. Furtivæ, & §. 7. Quod autem. Oſtienſis.

XLVIII. De neceſſitate ſalutis omnia taliter occupata ſunt pro poſſe reſtituenda, nec aliquatenus retinenda. Salva compenſatione etiam non liquidi ad liquidum, quæ duntaxat habet fieri in judicio pœnitentialis fori. Ratio: Quia peccatum non dimittitur, niſi reſtituatur ablatum &c.

XLIX. Dux belli hujuſmodi, aut alius principalis, non ſolum tenetur de rapinis, homicidiis & aliis ſceleribus, perpetratis per ſe ipſum, ſed etiam quæ fiunt ibi per alios, & non ſolum per ſuos, ſed etiam contra ſuos. Oſtienſis.

L. Infideli rem captam vel ſubtractam repetenti coram judice Chriſtiano non debet juſtitia denegari. Ratio ſecundum Innocentium: Quia juſta rerum dominia ſunt etiam apud ipſos.

LI. Princeps Chriſtianus neceſſitate immi-

ANNO CHRISTI 1415.

nente ſine peccato ad ſui defenſionem & ſuæ terræ uti poteſt auxilio infidelium, non ſolum ſibi ſubjectorum, ſed etiam aliorum, intelligendo de infidelibus pacificis non habentibus nobiſcum guerram, active vel paſſive. Probatur exemplo Machabæorum, qui cum eſſent viri ſancti, & pugiles fidei, pacti ſunt cum Romanis, cum infidelibus, ut mutuo ſe juvarent 1. Machab. 8. cap. &c. Non obſtat illud, 2. Paralip. 19. cap. Impio præbes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia jungeris. Et idcirco iram Domini mereberis. Quia hæc contraria loquuntur in bello injuſto. Hæc concluſio eſt Jo. Andreæ in Additionibus ſpecialibus de Judæis & Saracenis, in dicto tractatu probata multipliciter. Et concordat Oldra. III. q. LXXI.

LII. Impium eſt aſſerere & abſurdum, quod infideles alicujus juriſdictionis, honoris, poteſtatis & Dominii eſſent hodie penitus incapaces. Quia hæc ſeditioſa aſſertio viam præſtat in hoc homicidiis & rapinis. Quia, ſi non ſunt iſtorum Domini, licebit cuilibet ea rapere vel etiam occupare. Ex quo invenitur, quod Chriſtiani poſſent ſine peccato furari, rapere, vel invadere terras & bona infidelium, etiam nobiſcum pacifice vivere volentium &c. legis prohibitione non obſtante: Non furtum facias, Non occidas. In quibus omnis rapina, & omnis violentia prohibetur, ut ſupra &c. Non enim negandum eſt infidelibus generaliter, quod eis humanæ ſocietatis jus concedit, XXIII. q. 2. Notandum. &c.

Non eſt aſſerendum, ſed negandum tanquam erroneum, ſcilicet, quod omnis honor, dominium, & juriſdictio omni infideli fuit abſtracta in adventu Chriſti. Nam dicit beatus Thomas: Licet infideles de novo non debent conſtitui Domini vel Prælati fidelium, propter periculum fidei &c. tamen per hoc non tollitur dominium ipſorum ante præexiſtens ſuper fideles. Nec infidelitas repugnat dominio. Quia dominium & prælatio introducta ſunt ex Jure humano, ſcilicet ex Jure gentium. Diſtinctio autem fidelium & infidelium eſt ex Jure divino. Jus autem divinum, quod eſt ex gratia, non tollit Jus humanum, quod eſt naturali ratione. Secunda ſecundæ q. IX. ar. X.

CAP. IV.

Deſideratum Conſtantienſis Concilii in hac controverſia decretum.

Datum Conſtantiæ omnibus quatuor nationibus Generale Concilium facientibus, ſcilicet Italicæ, Gallicæ, Anglicæ, Germanicæ, per me Magiſtrum Paulum Voladimiri, Decretorum Doctorem, Cuſtodem & Canonicum Eccleſiæ Cracovienſis, necnon Rectorem pro parte almæ Univerſitatis Studii Cracovienſis, ad effectum, quod in hac materia per hoc ſacrum Generale Concilium dubia declarentur, & errata ſalubriter reformentur.

Et ſi quempiam præmiſſæ concluſiones delectant, videre poterit cum allegationibus latius declaratas in tractatu ſupradicto & tradito Germanicæ nationi Anno Domini MCDXV. die quinta menſis Julii.

CAP. V.

ANNO CHRISTI 1415.

Conciſior probatio, Chriſtianis nullum eſſe Jus ſub religionis prætextu in regiones infidelium. Ejuſdem ut apparet Voladimiri.

Ex eodem Codice MS. Vindobon. hoc tit.

Reducendo iſtam materiam ad tres concluſiones principales.

Non poteſt licite Papa, neque Imperator, dare alicui facultatem infideles invadendi, eos ſubjugandi, & eorum dominia occupandi, abſolute & immediate, cauſa fidei ampliandæ, non habito reſpectu ad aliquam cauſam primo & principaliter juſti belli. Et tenere contrarium eſt hæreſis.

Ratio hujus. Quia, ex quo finis eſt cauſa per ſe eorum quæ ſunt ad finem, repugnat fidei, quod ſit finis & cauſa per ſe principalis alicujus belli, violentiæ, homicidii vel rapinæ.

Ex iſta concluſione tria corollaria inferuntur.

Primum, quod litteræ qualeſcumque, Papales ſive Imperiales appellatæ, huic errori innitentes, continent virtualiter hæreſim, ſuntque ipſo jure irritæ, invalidæ atque nullæ. Et per conſequens neque generalem neque ſpecialem poteſtatem alicui tribuunt, infideles invadendi, ſubjugandi, ſpoliandi &c.

Secundo ſequitur, iſtam militiam, ſupponentem hujuſmodi litteras pro ſuo fundamento, in quibus non agitur de aliqua cauſa hujus juſti belli principaliter, niſi cauſa fidei ampliandæ, fundatur in hæreſi. Et per conſequens ex ipſorum propriis principiis clare convincitur, & probatur, eumdem Ordinem eſſe hæreticum.

Tertio ſequitur ex eiſdem litteris & principiis, manifeſte falſum eſſe, quod in ſuis articulis aſſerunt dicti Fratres, ſcilicet, hunc Ordinem fuiſſe inſtitutum per eaſdem litteras ad invadendum quoſcumque infideles &c. Cum iſtæ litteræ tanquam nullæ non contineant aliquam poteſtatem Romani Pontificis aut Imperatoris, ut dictum eſt, & per conſequens neque inſtitutionem eorum, neque fundationem.

II. Concluſio. Religioſus ordo, generaliter ad militandum inſtitutus contra infideles, non poteſt movere bellum infidelibus, ex quacumque ſpeciali cauſa, quantumcumque in ſe juſta, niſi etiam auctoritas ſuperioris intervenerit ad hoc ſpecialis. Et tenere contrarium videtur hæreſis.

Hæc concluſio prædicta eſt beati Thomæ, Secunda ſecundæ q. CXXXVIII; artic. 3. in fine. Hoc etiam tenent Jo. Andreas & alii Canoniſtæ in Decretal. l. 3. t. 31. c. 10. Sane, de regularibus.

Ex hac tria corollaria inferuntur.

Primum, quod militia religioſorum pugnantium aliter, videlicet ſine ſpeciali edicto Eccleſiæ vel Principis, eſt divinæ legi contraria, & tanquam hæreticalis judicanda.

Secundo ſequitur, quod poſito, ſine præjudicio veritatis, quod Ordo iſte Fratrum fuiſſet generaliter ad militandum inſtitutus, non tamen ſibi licuit invadere infidelium partes, ad occupandum ipſorum dominia, licentia ſedis Apoſtolicæ non habita ſpecialiter.

Ter-

ANNO CHRISTI 1415.

Tertio sequitur, quod omnia dominia tali ter per eos acquisita, ut in facto supponitur, sunt injusta, & de necessitate salutis pro viribus occupantium eorumdem restituenda, aut dimittenda realiter cum effectu.

III. Conclusio. Ad hoc, ut justum bellum appareat, prærequiritur, causa hujus auctoritativa cognitio & declaratio legitima, ubi de hoc posset verisimiliter seu probabiliter dubitari. Et tenere contrarium videtur hæresis, & contra Sacram Scripturam, in qua includitur, debere in talibus debitum justitiæ ordinem observari. Dubitari autem non debet de auctoritate ex parte actoris sive impugnantis, propter belli periculum: De causa vero justa ex parte rei, sive impugnati, propter injuriam vel errorem; Et de utroque istorum respectu aliquorum, quorum interest ista scire, ut evitetur periculum active & passive.

Ex ista tria corollaria inferuntur.

Primum, quod non potest in hac militia judicari superioris interveniss auctoritas, penes consensum, tacitum sive interpretativum. Quia illud nemo potest tacite approbare, quod ignoratur, VI. Decretal. l. 1. t. 2. de constitut. c. 1. Et idcirco talium ignorantia præsumitur de jure, ubi scientia non probatur. De regulis juris, Decretal. lib. 6. reg. 47.

Secundo sequitur, quod talis militia, qua pugnatur omisso tali medio, ac juris ordine non servato, non solum est in se debito ordini justitiæ contraria & injusta, sed etiam culpabilis quoad alios, active & passive, & per consequens debet intelligi Jure divino prohibita. Dico autem active & passive, tum ratione scandali, tum ratione offensionis corporalis, nec non rerum, in quibus non licet quemquam offendere, nec offendi, nisi evidenter subsit justa causa, cujus ignorantia quantumcumque probabilis non excusat, præter subditos, qui ratione obedientiæ in dubio probabili justi belli excusantur, ut in Canone XXIII. q. 1. Quid culpatur &c.

Tertio sequitur, quod nisi impugnatus etiam infidelis sciat causam, propter quam impugnant; quamvis in se causam habeat impugnandi. Quia talis causa non tollit sibi jus naturale defendendi &c.

XXII.

THEOLOGORUM CONSTANTIENSIUM

Brevis Censura XLV. articulorum Wicleffi An. 1415. in Concilio prodita.

CONCLUSIO I.

Substantia panis materialis & similiter substantia vini manent in Sacramento altaris.

Supra scripta conclusio est falsa, erronea, & hæretica.

Patet *primo* per illud *Matth.* 24. *Accepit Jesus panem &c.* & ait: *Hoc est corpus meum &c. Et accipiens calicem, dixit: Hic est sanguis meus. Ubi B. Ambrosius in libro de Sacramentis:* Iste panis ante verba consecrationis panis est usitatus. Ubi autem accesserit consecratio, de pane fit corpus Christi.

Patet *secundo* per determinationem sacri Concilii Lateranensis, *Decr. l. 1. t. 1. de summa Trinitate & fide catholica, c. firmiter*, ubi sic dicit: *Una vera est fidelium universalis Ecclesia, extra quam nullus omnino salvatur, in qua idem ipse sacerdos & sacrificium Jesus Christus, cujus corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continetur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, potentia divina.*

ANNO CHRISTI 1415.

CONCLUSIO II.

Accidentia panis non manent sine subjecto in Sacramento altaris.

Hoc est falsum & erroneum, & sapiens hæresim universaliter intellectam. Quia si talis quantitas, quæ fuit quantitas panis, non manet sine sujecto in sacramento altaris, erit tunc vel in corpore Christi, vel in pane, vel in utroque, vel in aere circumstanti.

Non primum. Quia corpus Christi non est quantum tali quantitate. Esset enim tunc monstruosum, tum quia talem formam habet, qualis in judicio apparebit, secundum Magistrum in *VII. distinct. 12. c. Si autem convertitur.*

Nec secundum. Quia tunc panis iste non esset conversus in corpus Christi, nec transubstantiatus, contra *Decretalem de summa Trinitate & fide catholica.* Essent etiam falsæ istæ propositiones demonstrativæ: *Hoc est corpus meum, & hic est sanguis meus, Matth.* 24. Quod est hæreticum.

Nec tertium. Nulla enim substantia remanet in sacramento altaris, nisi corpus Christi, *de cons. dist. 2. c. Omnia.* Ubi sic, & sunt verba Ambrosii, & recitantur a *Magistro in IV. dist. 2. c. Quidam vero. Panem illum, quem sumimus in ministerio illum utique intelligo. Quia manu spiritus sancti formatus est in utero virginis, & igne passionis decoctus in ara crucis.* Unde *Jo. 6. Ego sum panis vivus.* Et *Jo. 5. Panis quem ego dabo &c.*

Ex his duabus sententiis aperte potest intelligi, quod panis iste & iste non sunt duo, sed unus.

Nec quartum. Quia aer circumstans est locus illius quanti, vel ultima superficies ejus.

Patet etiam hæresis istius conclusionis: Quia, qui aliter sentit de sacramentis Ecclesiæ, quam Romana Ecclesia, hæreticus est. Romana autem Ecclesia sentit, Accidentia esse sine subjecto in sacramento altaris, *de celebratione missarum, Decretal. l. 3. t. 41. c. 6. cum Marthæ. De hæreticis Dec. l. 5. t. 6. c. 9. Ad abolendam.* Ideo, &c.

CONCLUSIO III.

Christus non est in eodem Sacramento identice & realiter in propria præsentia corporali.

Ista conclusio est falsa, erronea & hæretica.

Tum *primo*, probatur, *de consecrat. dist. 2. c. 35. Quia corpus.* Ubi sic habetur: *Nam invisibilis sacerdos viles creaturas in substantiam corporis & sanguinis sui verbo suo secreta potestate convertit, dicens: Accipite, hoc est corpus meum. Et Augustinus, in libro Sententiarum Prosperi:* Fatemur ante consecrationem panem esse vinum, quod natura formavit, post consecrationem vero corpus Christi esse, alias, carnem & sanguinem, quod benedictio consecravit.

Tum

ANNO CHRISTI 1415.

Tum *secundo*. Quia qui de sacramento corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi aliter sentire vel docere non metuunt, quam sancta Romana Ecclesia prædicat & observat, hæretici sunt censendi, *de hæreticis, ad abolendam*. Sed Ecclesia Romana observat & docet corpus Christi idem esse in sacramento. *De consecr. dist.* 2. *c.* 38. *In quibus*. Ubi dicitur, *quod sancta synodus, in urbe Romana congregata sub Leone, fatetur, quod in sacramento sicut corpus Domini vere est cibus, ita sanguis vere est potus, & est illud idem corpus, de quo dictum est: Caro mea vere est esca, & sanguis meus vere est potus, circa quod corpus aquilæ sunt, quæ alis circumvolant spiritalibus. Glossa* 1. *Virtutibus*. Unde & *idem corpus Christi edimus ut vitæ æternæ possimus esse participes*. Et secundum *Magistrum, dist.* 10. *c. Sunt & alii*. Iste est error insaniam transcendens. Et secundum *Richardum dist. eadem*, summe debent omnes catholici detestari & persequi errorem istum pessimum impiorum, qui dicunt corpus Christi non contineri realiter in sacramento altaris, sed tantum ibi esse sicut in signo. Quem errorem retractavit *Berengarius* Romæ coram centum & tredecim Episcopis, ut patet *de consecr. dist.* 2. *c. Nos autem*.

CONCLUSIO IV.

Si Episcopus vel sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non consecrat, nec baptizat.

Ista propositio videtur temeraria & hæretica. Quia ex ea sequeretur, omnem ordinem aut collationem ejus in Ecclesiastica hierarchia esse incertum & dubium. Cum nullus de communi lege sciat, an Episcopus ordinatus vel sacerdos consecrans aut baptizans sit in peccato mortali, aut non. Quia non scit homo, utrum amore vel odio dignus sit, *Eccles.* 9. *c.* Item Apostolus 1. *Corinth.* 4. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum*.

Prædicta etiam propositio repugnare videtur dictis *B. Augustini*. Nam loquens de hæreticis in epistola contra Parmenionem, dicit: Quod sicut habent in Baptismo, quod per eos dari possit, sic in Ordinatione jus dandi. Item idem *Augustinus*, ut allegatur 1. *q.* 1. *c.* 97. *Quod quidam*, dicit sic: *Sacramentorum sanctitatem in perversis hominibus, sive qui intus sunt, sive qui foris, constat, impollutam & inviolabilem permanere*. Item idem *Augustinus* super Joannem *tractatu IV.* circa finem, loquens de collatione Baptismi, dicit: *Si non teneo adulterum, non ebriosum, non homicidam. Quia Columbam attendo, per quam mihi dicitur: Hic est, qui baptizat in spiritu. Jo.* 1.

Præterea præmissa propositio repugnat illi, quod habetur in legenda de corpore Christi, ubi dicitur. *Nihil a bono magis, nihil a malo minus perficitur sacerdote*.

Item, prædicta propositio videtur esse contra determinationem Ecclesiæ. Nam dicitur *de hæreticis, ad abolendum:* Sentiendum est de sacramentis, sicut Romana sentit Ecclesia. Sed ipsa sentit, Episcopos ordinare & sacerdotes consecrare & baptizare, sive sint boni sive mali, ut patet per *discursum primæ conclusionis* per totum.

CONCLUSIO V.

ANNO CHRISTI 1415.

Non est fundamentum in Evangelio quod Christus Missam ordinaverit.

Ista conclusio est falsa & erronea.

Patet *primo* per illud, quod habetur *Luc.* 22. *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem*.

Item, *secundo* per illud, quod habetur 1. *Corint.* 11. *Ego enim accepi a Domino*: Et infra: *hoc facite in meam commemorationem*. Ubi Ambrosius in libro de sacramentis: Ipse Christus istius sacramenti sacerdos, cujus institutionem sacrosancta servat Ecclesia.

CONCLUSIO VI.

Deus debet obedire diabolo.

Ista conclusio est falsa, male sonans, piarum aurium offensiva, nec non simplicium ad obediendum diabolo inductiva.

Primum patet. Nam sequitur ex ipsa, quod Deus est debitor, & tenetur ex debito, & est obligatus diabolo obedire, & per consequens, quod diabolus licite possit sibi præcipere & imponere legem. Quia secundum *Ambrosium de Virginibus L.* 2. *super* isto verbo: *de virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do. Ubi* exponit: Præceptum in subditos fertur, consilium in amicos. Nam ubi præceptum, ibi lex.

Tum, quia secundum rectam jurisdictionem, quam colligit *Gregorius in declaratione Regularum fratrum minorum*, non habet imperium par in parem, nec a fortiori subditus in superiorem. Et per consequens in hoc Deus diabolo subderetur. Et sic in hoc casu in nomine Jesu non haberet omne genus flecti cælestium nec terrestrium & inferorum, contra Apostolum *Phil.* 2. Nec esset sibi data omnis potestas in cælo & in terra, *Matth. ultimo*.

Immo etiam sequeretur, quod Deus posset peccare. Quia cum Deus posset hoc modo facere quod diabolus præciperet, licite posset non facere, quod deberet, & quod facere teneretur.

Secundum patet. Quia si Deus debet obedire diabolo, posset credere quisque simplex, quod, a fortiori, quælibet creatura rationalis.

CONCLUSIO VII.

Nisi homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua & inutilis.

Ista conclusio videtur falsa, erronea & hæretica.

Tum primo, Quia est contra determinationem Doctorum, puta Chrysostomi, Augustini & Leonis. Ex quorum verbis concludit *Magister, dist.* 17. *c. Secundum quod sacerdotibus*, Indubitanter oportere Deo primum & deinde sacerdoti offerre confessionem, nec aliter posse perveniri ad ingressum paradisi, si adsit facultas.

Tum secundo. Quia est contra scripturam. Nam *Jacobi* 5. *Dum infirmatur quis ex vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ. Et sequitur: Confitemini alter alteri peccata vestra*. Christus etiam hoc præcepit implicite in figura, cum dixit le-

pro-

ANNO CHRISTI 1415.

proso mundato: *Vade, ostende te sacerdotibus, Matth.* 8. ut patet in Glossa.

Tum tertio. Quia est contra Ecclesiam seu contra determinationem Ecclesiæ, præcipientis Confessionem fieri, & quantum ad illum, cui confitendum, scilicet proprio sacerdoti, & quantum ad *tempus confitendi*, scilicet semel in anno, scilicet in paschate, & quantum ad modum, scilicet integre, cum cordis contritione uni sacerdoti. *De pœn. & remis. c. Omnis utriusque sexus.*

CONCLUSIO VIII.

Si Papa sit præscitus & malus, & per consequens membrum diaboli, non habet potestatem super fideles ab aliquo sibi datam, nisi forte a Cæsare.

Ista propositio est falsa & erronea. Quia non minorem potestatem habent a Deo sibi datam sacerdotes novæ legis, quam antiquæ, ratione officii, sive existant in peccato sive non, sive etiam sint præsciti. Quod soli Deo, & quibus revelat, notum est. Scilicet *Caiphas* malus, & ut præsumitur verisimiliter præscitus, quia ejus malitia legitur & non pœnitentia, tamen habuit potestatem a Deo sibi datam super fideles synagogæ. Ratione dignitatis Pontificiæ prophetavit, ut patet per textum & Gloss. *Jo.* 11. *Cum esset Pontifex anni illius, prophetavit.* Multo magis Papa ex officio habet potestatem a Deo sibi datam, & non a solo Cesare, etiamsi in peccato mortali existat.

Prout habetur in figura, quando Apostoli in cœna Domini responderunt Christo & dixerunt: Ecce, *gladii duo hic*, & ipse dixit: *Sufficit*, *Luc.* 22. Habes etiam figuram in V. T. *Genes.* 1. ubi Deus fecit duo magna luminaria, unum ut præesset diei, & alterum nocti.

Item, cum præscientia Domini sit viatoribus ignota, de communi lege nullum habuerunt Papam certum & indubitatum, si Papa præscitus nullam haberet potestatem super fidetes.

CONCLUSIO IX.

Post Urbanum VI. non est alius recipiendus in Papam, sed vivendum est more Græcorum sub legibus propriis.

Ista conclusio est falsa, male sonans, erronea, & contra bonos mores, & hæretica maxime.

Quoad primum probatur primo. Quoniam illud est contra determinationem & *processum sacri Concilii Pisani*, quod quondam universalem Ecclesiam repræsentabat & vices ejus gerebat, quæ Spiritu Sancto regitur, & errare non potest, in quo electus fuit sanctæ memoriæ *Alexander V.* & a dicto sacro Concilio ut verus canonicus Papa receptus.

Item, secundo quoad secundam partem: Quoniam nullus debet imitari schismaticos & hæreticos ab Ecclesia præcisos, maxime in eo, in quo male agunt secundum determinationem Ecclesiæ. Sed Græci, sic vivendo legibus propriis absque vero & canonico pastore male agunt secundum determinationem Ecclesiæ. Igitur &c.

Patet etiam illud tertio, per auctoritates Sacræ scripturæ. Primo per illud quod habetur 2. *Corint.* 8. *Nolite jugum ducere cum infidelibus*, Glossa; id est, eos imitari in legibus malis. *Quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate? Aut quæ societas lucis cum tenebris? Quæ autem communicatio Christi cum Belial, aut quæ pars fidelis cum infideli?*

ANNO CHRISTI 1415.

CONCLUSIO X.

Contra sacram scripturam est, quod viri Ecclesiastici habeant possessiones.

Ista conclusio est erronea & seditiosa. Sacra enim scriptura non contradicit. Alias contrarium scripturæ sacræ necessario foret falsum. Habetur enim *Actor.* 4. qualiter in multitudine credentium nemo eorum, quæ possidebat, dicebat aliquid esse suum, sed erant illis omnia communia. Inter quos constat quod erant discipuli & multi alii viri Ecclesiastici. Legimus etiam de Christo, quod ipse habuit loculos. Item 1. *Corinth.* 3. & ad *Tit.* 1. oportet Episcopum esse bene præpositum domui suæ & esse hospitalem, quod esse non posset, nisi domum & hospitium possideret. Unde *Augustinus ad Bonifacium*, ubi loquens de se & *Bonifacio* Coepiscopo suo sic ait: *Si quæ privatim, quæ nobis sufficiunt, possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum, quorum gerimus procurationem.* Item Jeremias sacerdos, cui præceptum ex parte Domini fuit possidere agrum Ananiæ sacerdotis, *Jerem.* 32. Glossa: intelligitur ager iste sacerdotalis, cujus emtio atque possessio Jeremiæ defertur.

Item, est seditiosa & incitatoria secularium ad recipiendas possessiones Ecclesiasticorum & clericorum.

CONCLUSIO XI.

Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare nisi prius sciat ipsum excommunicatum a Deo, & qui excommunicat, sit hæreticus ex hoc, vel excommunicatus.

Ista conclusio videtur esse temeraria.

Tum; quia nullus est Dei secretarius & consiliarius, cui infallibiliter innotescat aliquem esse excommunicatum a Deo, cum Apostolus 2. *Cor.* dicat: *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.*

Tum secundo, quia Dei excommunicatio est gratiæ subtractio: Quis est, qui per medium infallibile noscat, Deum alicui gratiam subtraxisse, sicut nec gratiam contulisse? Quia hoc sciri non potest per medium infallibile, nisi a revelatione, teste *Alexandro de Halis in Summa Lib. III.*

Tum tertio, quia quandoque excommunicatur innocens, cum probatur crimen contumaciæ contra ipsum in foro judicii, nec tamen in hoc judex reprehenditur, secundum *Richardum.* Unde 3. *q. VII. c. judice*, dicitur, quod bonus judex nihil ex arbitrio suo facit & domesticæ propositio voluntatis, sed juxta leges & jura pronunciat, & sicut audit, ita judicat.

Tum quarto, quia Ambrosius dicit: *Bonus, judex nihil paratum & meditatum de domo refert*, & sicut audit, ita judicat, & sicut se habet causa, ita discernit. Sed stat, in judicio exteriori contra innocentem & justum per malos testes deponi & allegari. Igitur &c.

Tum.

ANNO CHRISTI 1415.

Tum quinto, iſta concluſio eſt ſcandaloſa & pacis turbativa, & pœnarum eccleſiæ, ſcilicet excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti conculcativa & vilipenſiva, nec patet merenti.

CONCLUSIO XII.

Excommunicans clericum, quia appellat ad Regem & conſilium regium, eo ipſo eſt traditor regis.

Iſta propoſitio videtur falſa & perverſa. Nam poteſtas ſpiritualis convenit Epiſcopis in ſuos ſubditos ex ordinatione Dei. Nec in hoc ſubſunt Regibus aut Principibus ſecularibus & temporalibus, quia ex officio ſpirituales ſunt: ſpiritualis autem judicat omnia, & ipſe a nemine judicatur, ut dicit Apoſtolus 1. *Cor.* 2. Ideo in Concilio Chalcedonenſi Imperatores Valentinianus & Martianus ſacro Concilio reliquerunt deciſionem, ipſi vero eorum, quæ deciſa ſunt, ſuſceperunt tuitionem & protectionem, uti patet per Chronica ſummorum Pontificum & Imperatorum.

CONCLUSIO XIII.

Illi, qui dimittunt prædicare, ſive verbum Dei audire, propter excommunicationem Prælati, ſunt excommunicati, & in die judicii traditores Chriſti habebuntur.

Iſta concluſio eſt falſa, temeraria, contra bonos mores, & injurioſa.

Probatur primo. Quia pro juſta cauſa juncta cum bona intentione, ordine Juris ſervato, Prælatus poteſt præcipere ſub pœna excommunicationis ſuo ſubdito ne prædicet, & ne aliquis eum audiat, maxime propter falſam & erroneam doctrinam. Ergo ſic obediendo & præcipiendo, tales non ſunt excommunicati, nec in die judicii Chriſti traditores habebuntur. Probatur conſequentia; quia talis ſic obediens conformat ſe dictis ſacræ ſcripturæ & ſanctorum Doctorum. Videlicet primo illi dicto *Matth.* 23. *Super cathedram Moſis ſedent Scribæ & Phariſæi. Omnia ergo, quæcumque dixerint vobis, facite.* Et per illud *Heb.* 13. *Obedite Præpoſitis veſtris & ſubjacete eis; ipſi enim pervigilant quaſi pro animabus veſtris rationem reddituri.* Et per illud Rom. 10. *Quomodo prædicabunt, niſi mittantur?*

Secundo patet per Doctores. Quoniam ſententia paſtoris juſte vel injuſte lata, timenda eſt.

CONCLUSIO XIV.

Omnes de ordine Mendicantium ſunt hæretici, & dantes eis eleemoſynam ſunt excommunicati.

Iſta copulativa concluſio ad primam ſui partem eſt hæretica, ſcandaloſa & ſeditioſa.

Primo ſiquidem. Quia ex ipſa ſequitur, quod Chriſtus & Apoſtoli fuerint hæretici; quod blaſphemum & omnibus perhorrendum. Chriſtus enim fuit mendicus, ipſo teſtante *Pſalmo* 41. *Ego enim mendicus & pauper ſum.* Ibi Gloſſa: *Loquitur Chriſtus de ſe in perſona ſervi.* Et ſequitur in Gloſſa: *mendicus eſt, qui ab alio petit, pauper vero, qui non ſufficit ſibi ipſi* Idem vero habetur *Pſalm.* 8. *Et perſecutus eſt hominem inopem & mendicum compunctum mortificare.* Qui quidem pſalmus ſecundum magiſtrum *Nicolaum de Lira* ad litteram exponitur de Chriſto a Juda tradito & a Judæis occiſo. Etiam patet per allegationem *B. Petri* exponentis hunc pſalmum ad propoſitum prælibatum. Ubi Gloſſa ordinaria: *Perſecutus eſt*, inquit, *hominem inopem & mendicum, id eſt Chriſtum.*

ANNO CHRISTI 1415.

Item, ſi omnes religioſi ſunt hæretici, aut ut religioſi & ſuam religionem obſervantes, aut ut non obſervantes, aut in quantum aſſentientes oppoſitis articulorum fidei vel determinationis Eccleſiæ. Non *primum*. Quia ut ſic ſunt virtuoſi, vota ſua & religionem obſervando. Nec *ſecundum*. Quia tunc ex ſola tranſgreſſione voti, regulæ vel ſtatuti, diceretur quis hæreticus. Quod eſt falſum. Nec *tertium* Quoniam, cum aſſerens hujus concluſionis neſciat aſſenſum, quem habent omnes religioſi, debet dubitare & potius oppoſitum affirmare Cum ubi non conſtat, ſemper eſt ad meliorem partem interpretandum.

CONCLUSIO XV.

Nullus eſt Dominus civilis, nullus eſt Prælatus, nullus eſt Epiſcopus, dum eſt in peccato mortali.

Iſta concluſio eſt falſa, erronea & temeraria.

Tum primum. Quia contra ejus primam partem eſt ſacra ſcriptura. Nam *Roman.* 13. dicitur: *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubjecta*, Gloſſa: *Non tantum bonis ſed etiam malis.* Et 1. *Petr.* 5. *Servi ſubditi eſtote in omni timore Dominis non tantum bonis modeſtis, ſed etiam diſcolis.* Et *Rom.* 3. *Omni poteſtati reſiſtit, qui Dei ordinationi reſiſtit.* Gloſſa: Id eſt, *habenti poteſtatem Dei ordinatione.* Et de poteſtate *bona* ſubdidit, quod patet. Quia eam Deus præfecit rationabiliter. De *malis* etiam, dum boni purgantur per eam, mali vero damnantur.

Et *Saul* cum a Domino eſſet reprobatus, Dei populum judicabat, & ejus judicium converſus populus exſpectabat. Unde David poſt exprobationem Saulis profitens ipſum Deum, dixit: *Propitius ſit mihi Dominus, non extendam manum meam in Chriſtum Domini.* 4. *Reg.* 24.

Et *David*, cum eſſet adulter & homicida, interrogatus a Propheta ſententiam in divitem cedit, qui ovem pauperis rapuit, dicens judicium mortis viro: Hic ovem reddet, & quadruplum.

Et *Salomon*, cum amore mulierum Deos gentilium coleret, ſicut dicitur 3. *Reg.* 11. E univerſus Iſrael ad ejus judicium confluebat.

Tum ſecundo. Quia quoad ejus ſecundam partem de malis Prælatis Judæorum dicebat Dominus. *Quicquid dicunt, facite.* Falſitas etiam patet in *Caipha*, *Anna*, & aliis in V. T ſenioribus & Prælatis.

CON-

ANNO CHRISTI 1415.

CONCLUSIO XVI.

Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia & poſſeſſiones ab Eccleſiaſticis habitualiter delinquentibus.

Iſta aſſertio videtur favere avaritiæ & hæreſi Juliani apoſtatæ, dicentis: *Chriſtus veſter dixit in Evangelio. Niſi quis renunciaverit omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et ſic colorabat avaritiam ſuam, auferendo bona Chriſtianis, ut habetur in Legenda ſanctorum Joannis & Pauli. Sicut & aſſerens iſtam propoſitionem, invitat Dominos temporales ad avaritiam, rapinam & ſacrilegia, contra bonos mores.

Nam *viri Eccleſiaſtici poſſunt habere bona temporalia*, ut patet per Gloſſam ſuper illud *Joann.* 12. *Loculos habens &c.* dicit Gloſſa: *Exemplum Domini accipite, converſantis in terra, qualiter habuit loculos, cui angeli miniſtrabant, niſi quia Eccleſia ipſius loculos habitura erat.* Ex quo patet, quod licet eis habere temporalia. Et Beda ſuper canticum *Joannis III.* exponens illud verbum Joannis Evangeliſtæ: *Nos debemus ſuſcipere hujuſmodi*, ut receptores ſimus veritatis, Gloſſa: *Qui poſſumus ſupplere indigentiam eorum. Et ſic qui omnia reliquerit, divitibus ſe comparat. Hoc ideo facit, ut alacriores eos reddat & promtiores ad miſerendum pauperibus, vel quia bona omnia eccleſiæ in manu ſua erant.* Ex quibus ſequitur, quod qui auferunt bona temporalia ab Eccleſia, non ſolum ipſius eccleſiaſticis poſſeſſionatis nocent, ſed etiam pauperibus, quod eſſet crudele.

CONCLUSIO XVII.

Populares poſſunt ad ſuum arbitrium Dominos delinquentes corrigere.

Iſta concluſio eſt falſa, ſcandaloſa, pacis turbativa, contra bonos mores, & erronea.

Patet *primo*, quoniam ſi ſic, tunc perverteretur ordo politicus & civilis. Quod patet. Quoniam tunc data hypotheſi, ſubditi poſſent exercere in ſuos Superiores & Dominos judicium poteſtativæ juriſdictionis. Et ſi ſic, tunc ſequeretur, quod ſubditi eſſent ſuperiores & non inferiores reſpectu Dominorum, quod eſt falſum.

Patet *ſecundo*, quoniam iſtud eſt contra dictum Chriſti *Matth.* 10. dicentis: *Non eſt ſervus ſuper Dominum ſuum.* Item eſt contra dictum Apoſtoli 1. *Cor.* 6. *Arbitrentur*, Et 1. *Petr.* 2. *Servi, ſubditi eſtote in omni timore Dominis veſtris non tantum bonis & modeſtis, ſed etiam dyſcolis.* Item *Epheſ.* 6. *Servi, obedite Dominis veſtris corporalibus in timore & tremore, in ſimplicitate cordis veſtri, ſicut & Chriſto.*

CONCLUSIO XVIII.

Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ. Et parochiani poſſunt propter peccata ſuorum prælatorum ad libitum ipſorum eis auferre iſta corporalia.

Pro prima parte eſt falſa & erronea, & contra determinationem Eccleſiæ univerſaliter intellectam.

Ad ſecundam partem eſt falſa, contra bonos mores, & ſeditioſa.

A Primum patet. Quia tunc nullæ decimæ ſolvendæ cadent ſub præcepto. Quod eſt contra illud, quod habetur *Malach.* 3. *Decimas inferte in horreum meum.* Et *Levit. ultimo: Omnes Decimæ terræ, ſive de frugibus vel de pomis arborum, Domini ſunt.* Et *Num.* 18. filiis Levi dat Deus *Decimas in poſſeſſione Iſraelis pro miniſterio, quo ſerviunt in tabernaculo fœderis.* Item, hoc eſt contra Gloſſam ſuper illo: *Decimas & primitias non tardabitis offerre.* Ubi ſic dicitur: Si tardius dare peccatum eſt, quanto magis peccatum eſt non dediſſe? Item, eſt contra Gloſſam ſuper iſto verbo Chriſti: *Væ vobis Scribis & Phariſæis, qui decimatis mentam & cuminum, & relinquitis*, quæ graviora *ſunt legis. Hoc oportet facere, & iſta non omittere.* Ubi ſic ait Gloſſa: *Præcipit Dominus omnium rerum decimas propter alimoniam ſacerdotum.*

Item, hoc eſt contra Decretalem Alexandri IV. de decimis: *Mandamus quatenus parochianos ad ſolvendum decimas monere curetis, & ſ opus fuerit ſub excommunicationis ſententia compellatis.*

Item, eſt contra Decretalem Innocentii III. in Concilio Lateranenſi taliter continentis: *Illæ quippe decimæ neceſſario ſunt ſolvendæ, quæ debentur lege divina vel conſuetudine approbata.*

Secundum patet. Per iſtam ſecundam partem inducuntur debentes decimas ad non ſolvendum, & incitantur inferiores contra Prælatos & Eccleſiam, & facit inferiorem & ſubditum judicem ſupra Superiorem & Prælatum ſuum ſive rectorem, pervertendo Jus naturale, divinum & etiam poſitivum.

CONCLUSIO XIX.

Speciales orationes applicatæ uni perſonæ propter Prælatos vel religioſos, non plus proſunt eidem, quam generales, ceteris paribus.

Iſta propoſitio eſt falſa & erronea.

Tum, quia ſequitur *primo*, quod *oratio B. Gregorii* applicata Gratiano non plus profuiſſet eidem, quam aliis. Conſequens inconveniens. Quia meritis iſtius eſt reſuſcitatus, & a gehenna pro ſua infidelitate, quam meruerat, præſervatus Et non valuit ita aliis. Idem de Prælatis, ubi conſenſiſſent ſubdito, ceteris paribus.

Tum *ſecundo* ſequitur, quod in conſimili caſu *oratio B. Stephani* in ſua lapidatione non plus valuiſſet Paulo, quam aliis, qui forte erant diſpoſitiores ad illam, ſecundum præſentem juſtitiam: Conſequens eſt falſum per *B. Auguſtinum in ſermone de B. Stephano*, dicentem: *Quo præceſſit Stephanus, trucidatus lapidibus Pauli, illuc Paulus ſecutus eſt, adjutus orationibus Stephani.*

Sequitur *tertio*, Subditum, qui ex injuncto Prælati pro aliis orat, non plus ſibi proficere, quam aliis. Quod eſt falſum. Nam ſecundum Gregorium quiſquis pro alio intercedere nititur, ſibi potius ex ipſa caritate ſuffragatur.

Sequitur *quarto*, quod iſte, qui ex injuncto Prælati pro uno defuncto tenetur unam Miſſam, & pro alio aliam, ſi dixerit unam pro illis duobus, cuilibet ſolveret illud, ad quod tenetur. Quod eſt falſum.

Sequitur *quinto*, oratio quæ ex injuncto ſufficeret ad plenam liberationem unius animæ de purgatorio, ſufficeret ad liberationem aliorum, ad æqualem pœnam obligatorum.

ANNO CHRISTI 1415.

Sequitur *sexto*, Ecclesiæ consuetudinem esse erroneam, quæ orationes ad Deum fundit pro specialibus personis. Quod non est sanum credere, neque pium.

CONCLUSIO XX.

Conferens eleemosynam Fratribus, est excommunicatus eo facto.

Ista assertio videtur consonare hæresi Diotrephes, qui prohibebat eleemosynam dare pauperibus fratribus, ut patet in *III. Joannis* in Textu & in Glossa, ubi sic dicitur: *Qui primatum habet gerere in vobis, Diotrephes non recipit vos*. Et sequitur paulo post quasi ea non sufficiant, *Nec ipse suscipit fratres*, Glossa: Id est, *indigentes*. *Et eos qui suscipiunt, prohibet*. Glossa, *ne impendant curam humanitatis*. Et subjungit ibi Glossa: *Tu autem, scilicet, Gaje, perseverare debes operibus pietatis, quoniam scriptum est: Beatus, qui collegit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus, Psalm.* 40.

Ex hoc satis apparet, quod conficere eleemosynam fratribus, est opus pietatis. Et per consequens, qui hoc facit, non est excommunicatus eo facto.

Et confirmatur. Quia mulier Sareptatica, quæ pavit Eliam petentem ab ea aquam & panem, non propter hoc fuit vituperata. Et Dominus Christus dixit discipulis ad prædicandum missis. *In quamcumque domum intraveritis & susceperint vos, in eadem manete edentes & bibentes quæ apud istos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua, Luc.* 10. Item *Matth.* 10. *Quicumque potum dederit uni ex minimis istis, calicem aquæ frigidæ tantum in nomine discipuli, amen, dico vobis, non perdet mercedem discipuli, alias, suam.*

CONCLUSIO XXI.

Si aliquis ingreditur Religionem privatam qualemcumque, tam possessionatorum, quam mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad observationem mandatorum Dei.

Ista conclusio est falsa, erronea, contra bonos mores & hæretica.

Et patet *primo*, quoniam per ingressum cujuslibet Religionis privatæ, de qua ipse loquitur, potissime Mendicantium, quilibet intrans fugit mundum, & per consequens occasionem illorum, quæ sunt in mundo, quæ sunt peccata, juxta illud *1. Jo. 2. Omne, quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut oculorum, aut superbia vitæ, quæ non sunt ex Patre.* Sed intrans Religionem aliquam de supradictis, potissime Mendicantium, per *votum castitatis* fugit concupiscentiam carnis, & *per votum paupertatis* fugit concupiscentiam oculorum, per *votum obedientiæ* superbiam vitæ, ut patet de se. Ergo &c.

Item, talis intrans Religionem privatam de supradictis, conformat se dicto Apostoli *Rom.* 12. *Nolite conformari huic seculo*. Ergo non redditur per ingressum religionis ineptior & inhabilior ad servandum mandatum Dei.

Item, talis etiam intrans Religionem privatam, acquirit per hoc statum perfectionis & attingit, juxta illud *Matth.* 19. *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes* &c. Quæ quidem ad votum seu consilium paupertatis pertinent.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, istud etiam est contra determinationem Ecclesiæ, quæ Religiones Mendicantium approbavit & confirmavit, ac privilegiis diversis dotavit.

Item, istud est expresse contra doctrinam Christi, qui consilia trium votorum prædicavit & docuit. Et sic arguitur: Christus nihil consulit, per quod quis redderetur inhabilis & ineptus ad observationem mandatorum Dei: Sed ipse expresse docuit & consuluit servare *consilia* tanquam perfectionis causam. Quæ quidem *consilia* fundamenta sunt & principia Religionum, præcipue Mendicantium.

Patent omnia supradicta per canonem vel textum Evangelii, qui habetur *Matth.* 19. de juvene, qui Christo dixit: *magister, quid faciendo vitam æternam possidebo? respondit Jesus: Serva mandata*. Dixit ei adolescens: *hæc omnia custodivi, quid mihi deest?* ait illi Jesus: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes & da pauperibus, & veni & sequere me*.

Item: Divitiæ humanæ difficultant hominem ad ingressum regni cælorum, quod per observantiam mandatorum acquiritur.

Patet etiam istud *Matth.* 19. *Quam difficile est, divitem intrare regnum cælorum*. Sed per ingressum Religionis, potissime Mendicantium, fugiuntur divitiæ mundanæ. Igitur, &c.

Item, sequitur, quod *Religio Apostolica* a Christo instituta omnibus communis, esset causa quoad suum ingressum, qua aliquis redderetur ineptior & inhabilior ad dominica præcepta servanda. Quod est manifeste falsum.

Item, conclusio favet errori *Joviniani*, qui pro nihilo ponit tria consilia, utputa *obedientiam, paupertatem, & castitatem*.

CONCLUSIO XXII.

Sancti instituentes Religiones præfatas, sic instituendo peccaverunt.

Ista est falsa, erronea, hæretica, & piarum aurium offensiva.

Ex ipsa enim sequitur, quod instituendo, ut aliquis voveat & observet Deo obedientiam, paupertatem & castitatem, peccat.

Item, instituendo observantiam Evangelii & imitationem vitæ Apostolorum, etiam peccarent. Quod est blasphemum.

Immo etiam sequeretur, quod Christus sanctus sanctorum peccavit, instituendo Religionem Evangelicam & Apostolorum. Quo nihil blasphemius esse potest.

Item, sequeretur, quod Innocentius III. Honorius III. Gregorius IX. Alexander IV. Nicolaus IV. & Clemens V. & alii multi summi Pontifices, prædecessores & successores eorum approbando & confirmando Religiones, sicut Nicolaus III. (*de Verborum Significat. c. Exiit qui seminat Libr. VI.*) Et Clemens, (*in Clementina. Exivi de paradiso*,) peccassent.

Videtur etiam esse male sonans ex virtute vocabuli *Religio*, quæ semper sonat in bonum, eo quod habet religare virtutibus sive votis. Et opponitur dissolutioni, quæ semper sonat in malum. Inde dicitur *Religio Christiana*, de qua *Jacob.* 1. *Religio munda & immaculata apud Deum patrem*, hæc est, *visitare pupillos & viduas in tribulationibus eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo*. Et supra: *Si quis putat*,

ANNO CHRISTI 1415.

tat, ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, hujus vana eſt religio.

Idcirco ironice Jeſus filius Sirach *Eccleſ.* 37. ſic dicebat: *Cum viro irreligioſo tracta de ſanctitate.* Ubi Gloſſa: *Prævidenda eſt Conſiliarii prudentia, religio, & voluntas.*

CONCLUSIO XXIII.

Religioſi viventes in Religionibus privatis non ſunt de religione Chriſtiana.

Iſta eſt falſa & temeraria.

Tum *primo*, quia vitæ perfectio ſecundum *Auguſtinum epiſtola LXXXIII.* conſiſtit in amoris elevatione ab infimis, in cordis reformatione, ac libidinum cohibitione in adhærendo Deo & ſummis. Sed in his tribus conſiſtunt religiones privatæ. Quia in *voluntaria paupertate* elevantur ab infimis, dicentes cum Apoſtolis. *Ecce, nos reliquimus omnia* &c. Et in ſincera *caſtitate*, quia impetus carnis cohibent & libidines. Quia, ut ait commentator ſuper decimo angelicæ hierarchiæ: Caſtus intellectus, oculis caſtitas, et ſummus amor omnimodæ puritatis, incorruptionis et integritatis; Et in *obedientia*, quæ eſt voluntatis ſubjectio, teſte *Damaſceno*, *Libr.* 3. quæ melior eſt quam victimæ, et ideo melior, dicit *Gregorius Moralium ultimo*, quia per victimas aliena caro, per obedientiam voluntas propria mactatur. Igitur &c.

Tum *ſecundo*, quia cum vera religio ſit, qua unus Deus colitur, et purgatiſſima pietate cognoſcitur, ſecundum *Auguſtinum De vera religione:* Ubi verius iſta contigit requiri, quam in religionibus privatis, conformibus vitæ Chriſti et Apoſtolorum ejus? præſertim, in abdicatione proprietatis, dicente *Nicolao III.* et ponitur *Lib. 6. c. Exivit*, Hæc eſt via perfectionis, quam Chriſtus oſtendens verbo docuit, et exemplo firmavit, et quam militantis Eccleſiæ primi fundatores primo ut ab ipſo fonte hauſerant, in volentes perfecte vivere per doctrinę ac vitæ ipſorum alveos derivaverunt.

Tum *tertio*, quia Eccleſiam catholicam errare non contingit ut habetur in Gloſſa ſuper iſto: *Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos.*

Et Eccleſia catholica approbat Religiones privatas et regulas earumdem, ut patet de Auguſtino, Baſilio, Benedicto, et Franciſco, cujus regula incorporatur in *6. Decretal.* ſub titulo *De verborum ſignif.*

CONCLUSIO XXIV.

Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, non per mendicitatem.

Iſta aſſertio eſt falſa, temeraria & erronea, & ſi intelligatur univerſaliter, Patet. Repugnat enim Gloſſa ſuper illud *Matth. 6. Reſpicite volatilia cæli*, dicit Gloſſa, *quod ſancti merito avibus comparantur, quia cælum petunt, & quidam ita remoti ſunt a mundo, ut jam in terris nihil agant, nil laborent, ſed ſola contemplatione jam in cælo degant.* Item *Gregorius* ſuper Ezechielem in ſecunda parte, *homil.* 2. dicit, quod contemplatio vitæ eſt, caritatem Dei & proximi vita tota retinere, & ab exteriori accuſatione quieſcere, ſoli Deo conditori inhærere.

Ex his ſequitur, quod *fratres ducentes vitam contemplativam* non tenentur per labores manuum victum acquirere.

Item, vacantes prædicationi Evangelii licet de prædicatione Evangelii vivere. Unde ſecundum Apoſtolum 1. *Cor.* 4. *Dominus ordinavit his, qui Evangelium nunciant, de Evangelio vivere.*

ANNO CHRISTI 1415.

Item, licet eis Chriſtum ſequi, in cujus perſona dicitur per pſalmiſtam: *Ego autem mendicus ſum & pauper, Dominus ſollicitus eſt mei.* Igitur licet mendicando victum acquirere.

Item, eſt contra Regulam fratrum minorum, incorporatam in *6.* Ubi dicitur: Vadant pro eleemoſyna confidenter, nec oportet eos abundare, quia Dominus pro nobis ſe fecit pauperem in hoc mundo.

Item, eſt contra Decretalem Nicolai III. Ubi eximuntur a labore.

CONCLUSIO XXV.

Omnes ſunt ſimoniaci, qui obligant ſe orare pro aliis, eis in temporalibus ſubvenientibus.

Iſta concluſio ſi univerſaliter intelligatur, eſt falſa, temeraria, contra bonos mores, & erronea.

Patet *primo*, quoniam eſt contra caritatem & recognitionem beneficii accepti.

Item, *ſecundo*, quoniam tales ſubventiones temporales recipiens obligatur ex debito Dominum orare pro conferentibus.

Item, iſtud eſt contra doctrinam Chriſti, qui docuit pro beneficio ſpirituali collato recipere temporale beneficium. Patet *Luc.* 10. *Dignus eſt operarius mercede ſua. In quamcumque civitatem intraveritis, & ſuſceperint vos, manducate quæ apud eos ſunt, & curate infirmos, qui in illa ſunt.* Et Matt. 20. *Voca operarios & redde eis mercedem.*

Item, *tertio* patet per iſtud, quod habetur, 1. *Corinth.* 9. *Si nos vobis ſpiritualia ſeminavimus, magnum eſt, ſi nos corporalia veſtra metamus?* Item *Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?* Item *Gregorius* ſuper iſto verbo: *dignus eſt operarius, ait: Sumimus enim jam de mercede operarii ipſa alimenta ſuſtentationis.* Et infra: Qua in re conſiderandum eſt, quod uni noſtro operi duæ mercedes debentur, una in via, alia quæ nos in reſurrectione remunerat.

Item, Chriſtus exemplo etiam reddere pro temporali ſpirituale docuit, *Luc.* 19. dum Zachæus publicanus eum hoſpitio recepit, Chriſtus ei dixit: *Hodie huic Domui ſalus a Deo facta eſt; venit enim filius hominis quærere & ſalvum facere quod perierat.*

CONCLUSIO XXVI.

Oratio præſciti nihil valet.

Iſta eſt falſa & erronea, ſi univerſaliter intelligatur.

Quia tunc ſequeretur; quod opus bonum, de genere factum in caritate, & ex caritate, non eſſet meritorium alicujus præmii temporalis vel æterni. Contra iſtam regulam vulgatam: *Sicut nullum malum impunitum, ita nullum bonum irremuneratum.* Præterea bona opera facta in mortali peccato ad aliquid valent, ſaltem ad præmium temporale. Igitur, a fortiori, bona facta in gratia & ex caritate. Hæc enim eſt concluſio contra Auguſtinum in ſermone ad Parmenſonem ſic dicentem: *Verba quæ po-*

ANNO CHRISTI 1415.

pula dicuntur in precibus, etsi a malis dicantur Episcopis, exaudiuntur tamen, non pro perversitate Præpositorum, sed pro devotione populorum. Ideo Jacobus suæ Canonicæ c. 5. sic inquiebat: *Infirmatur quis ex vobis, indicet Presbyteris Ecclesiæ ut orent pro eo, ungentes oleo sancto, & oratio fidei salvabit infirmum.* Ubi constat secundum Doctores, scilicet, *Magistrum dist. 24. L. 4. & Hugonem, de sacramentis*, quod Jacobus instituit sacramentum Unctionis extremæ, vel secundum alios Christus instituit, sed Jacobus promulgavit dictum sacramentum Unctionis extremæ, quod datum est in præceptum, saltem ne contemnatur vel negligatur, secundum *Magistrum dist.* 23. Quod esset difficile ad implendum, immo impossibile, nisi ex revelatione divina, cum sine ista nesciatur, quis est præscitus aut prædestinatus.

CONCLUSIO XXVII.

Omnia de necessitate absoluta eveniunt.

Ista propositio est falsa & erronea.

Quia ex ipsa sequitur *primo*, superflua esse præcepta, prohibitiones, leges, consilia, & monitiones. Omnia ista sunt absurda. Nam de monitione dicit *Augustinus de libero arbitrio*: Qui existimat non esse monendum hominem bene vivere, de numero hominum æstimandus non est. Et ita conformiter de *præceptis, prohibitionibus*, & similibus.

Et consequentia patet. Quis est præcipiens prohibet, consulit, aut monet, solem oriri cras, pluviam non esse hodie, & sic de aliis, quæ necessitate absoluta lege naturæ inevitabili current.

Sequitur *secundo*, obliquitates, deformitates & peccata tolli. Quia, teste Augustino, nemo peccat in eo, quod vitare non potest. Et 34. *q.* 1. Nullo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahitur, quod conditio necessitatis extorsit.

Sequitur *tertio*, omnem actum laudabilem, virtuosum, meritorium, & præmium, & liberum arbitrium excludi. Omnia ista sunt absurda. Nam *de pœnitentia, dist.* 2. Liberi arbitrii condidit nos Deus, nec ad virtutes nec ad vitia trahimur. Alioquin, ubi necessitas est, corona non est. Et *Tullius de fato & divinatione, quæ debent necessitate evenire, quæ futura sunt fati necessitatem confirmant.* Et sequitur ibidem statim: *Illi hominem voluntate libera spoliant, necessitate fati devinciunt, quod tolerabile non est.* Hæ consequentiæ patent. Quia non laudamur nec vituperamur, meremur aut præmiamur, nisi de his, quæ sunt in potestate nostra, ad utramque partem contradictionis flexibilis. Quæ non contingerent, si omnia necessitate absoluta evenirent.

Præterea sicut memoria nostra non cogit facta esse quæ præterierunt, sic Dei præscientia non cogit facienda quæ facta sunt, per *Augustinum de libero arbitrio*. Sed propter nihil aliud, teste *Richardo L. III.* quam propter divinam præscientiam moventur homines errantes ad concludendum, omnia futura de necessitate evenire.

CONCLUSIO XXVIII.

ANNO CHRISTI 1415.

Confirmatio juvenum, clericorum ordinatio, locorum consecratio, reservantur Papæ & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & bonorum

Ista est injuriosa & erronea.

Infamat enim Prælatos de cupiditate lucri & bonorum, contra illud quod dicitur *Exod.* 22. *Diis non detrahes*, Glossa, id est *Prælatis*.

Quod etiam sit falsa, patet. Quia illud, quod est de Jure divino, & ecclesiastico, attribuit cupiditati. De Jure enim divino soli Episcopi possunt sacerdotibus ordines conferre. Nam Dominus habuit discipulos quosdam in numero duodenario. *Luc.* 9. quosdam in numero septuagenario, *Luc.* 10. *Apostolos* nominavit, supra quos Ecclesiam fundavit, *Ephes.* 2. *Superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum*. Et ipsis primo fuit collata potestas imponendi manus & consecrandi, non autem simplicibus discipulis, ut patet ex Textu & Glossa *Actor.* 8. Apostolis vero succedunt *Episcopi*, & discipulis simplices *sacerdotes*, ut habetur *dist.* 22. c. 9. Patet ergo, quod potestas ordinandi & manus imponendi seu confirmandi secundum formam Ecclesiæ primitivæ *Episcopis* approprietur. Nimia enim esset confusio in Ecclesia, si quilibet sacerdos posset sacros ordines conferre. Et periret ordo hierarchicus, si cuilibet presbytero liceret officia Ecclesiastica hierarchiæ exercere, distribuendo honores & officia & gradus ecclesiasticos.

Item, *consecranda* est Ecclesia per Episcopum, uti patet *de consecr. dist.* 1. *c.* 1. Igitur &c.

CONCLUSIO XXIX.

Universalia studia, collegia, graduationes & Magisteria in eisdem, sunt vana gentilitate introducta, & tantum prosunt Ecclesiæ sicut diabolus.

Ista conclusio est falsa, injuriosa, scandalosa, contra bonos mores, & in fide suspecta.

Patet *primo*. Quoniam illud, quod juste & recta intentione ac sancta in Dei Ecclesia pro utilitate reipublicæ est introductum, non debet censeri quovis modo a sana mente vana gentilitate introductum.

Sed universitates, studia, collegia, graduationes & magisteria sunt hujusmodi. Igitur: *Major* est nota de se. Et *minor* probatur. Quoniam non est verisimile, nec etiam credendum, quod Ecclesia sancta universitates, studia &c. fundaret & approbaret & privilegiis dotaret, nisi ipsa forent talia, sicut & fecit. Igitur &c.

Item, omne illud, quod est auctoritate Ecclesiæ introductum, non est vana gentilitate introductum. Sed universitates, studia &c. sunt auctoritate Ecclesiæ introducta. Igitur &c. *Major* est vera de se. *Minor* probatur. Quoniam studia, universitates &c. auctoritate sedis apostolicæ & nullius alterius sunt introducta &c.

Item, per universitates & studia, graduationes & magisteria, et talia collegia valentes et notabiles personæ *vita & scientiis*, maxime sacræ paginæ, fuerunt dotatæ, et in illis educa-

tæ,

ANNO CHRISTI 1415.

tæ, quarum doctrinis, scientia, libris, vita, fulget Ecclesia ut Sol & Luna. Ut patet inter alios de Doctoribus sanctis, *Bernardo*, *Anselmo*, & *Thoma de Aquino* & pluribus aliis Doctoribus.

Item, istud etiam patet per Concilium Generale Ecclesiæ. *De magistris*, *Decret. l. 5. c. 5. Super specula.*

Item, *in antiqua lege* fuerunt *Doctores* & *Magistri*, qui non fuerunt vana gentilitate introducti. Patet *Luc. 2. Invenerunt Jesum in templo in medio Doctorum sedentem, audientem illos & interrogantem*. Item *Joann. 3.* de Nicodemo, cui Christus dixit: *Tu es Magister in Israel, & hoc ignoras?* Super quo *Hieronymus in prologo libri Ecclesiastici*: *Oportet laudare Israelis doctrinam & sapientiam*. Et infra: *Hortor itaque venire cum benevolentia & attentione, & studio lectionem facere.*

Item *in lege nova* fuerunt etiam *Doctores*, quos Christus instituit, qui non fuerunt vana gentilitate introducti. Ut patet *Eph. 4. ipse Christus dedit quosdam Pastores & Doctores ad consummationem sanctorum & opus ministerii. Et Act. 13. Erant autem in Ecclesia, quæ erat Antiochiæ, Prophetæ & Doctores, in quibus Barnabas, Simeon, Lucius, & Saulus* sive Paulus fuit ecclesiæ universalis Doctor. Ergo &c.

CONCLUSIO XXX.

Excommunicatio Papæ vel alterius Prælati non est curanda: quia est censura Antichristi.

Ista conclusio, quantum ad primam partem ejus, est falsa & erronea, & contra determinationem Ecclesiæ, ac clavium & jurisdictionis Ecclesiasticæ & gladii spiritualis damnabiliter contemtiva. Quoad secundam partem est falsa & injuriosa & etiam scandalosa.

Primum patet in Decretis Gregorii, *De sententia excommunicationis*, *Excommunicatio*.

Item, quia tunc Paulus optasset antichristi censuram, cum optat pseudo-apostolis anathema.

Item, Apostolus præcepit Corinthiis usum hujus censuræ. Unde mandavit turpem fornicatorem extra communionem poni, *1. Cor. 5.*

Item, Princeps spiritualis debet uti gladio spirituali ad correctionem malorum. Alias frustra haberet gladium. Qui quidem gladius est potestas excommunicandi, & contumaces ab Ecclesia præscindendi.

Ceterum *excommunicatio* etymologice est *a communione Ecclesiæ separatio*, *11. q. 2. Nihil*. Quæ prodest interdum excommunicato, *ut erubescat*, & ne sacramentis misceat se indigne. Expedit etiam excommunicato: quia *punitio*, ejus transit ceteris in exemplum, & ne alios inficiat, *24. q. 3. Resecandæ*. Et sunt verba *B. Hieronymi* sic dicentis: *Resecandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ovis a caulis repellenda, ne tota domus, massa, corpus, & pecora corrumpantur per eas & intereant. Arrius una scintilla fuit. Sed quoniam non statim oppressus est, per totum orbem flamma ejus propalata est.*

Secunda pars patet. Quia per hoc contemnitur Ecclesiastica censura excommunicationis, quæ est major, immo maxima Ecclesiæ pœna.

Est etiam injuriosa, excommunicationem papalem attribuere antichristo, quasi volens innuere, quod Papa sit antichristus. Ultimus antichristus talem censuram non poterit exercere, cum non habebit jurisdictionem in Ecclesiastica hierarchia.

ANNO CHRISTI 1415.

CONCLUSIO XXXI.

Peccant fundantes claustra, & ingredientes sunt viri diabolici.

Ista conclusio est falsa, erronea, & sapiens hæresim.

Nam ex ista sequitur *Primo*, Samuelem Prophetam fuisse diabolicum. *Secundo*, Prophetas fuisse diabolicos. *Tertio*, Joannem Baptistam fuisse diabolicum. *Quarto*, Christum & Apostolos fuisse diabolicos. Omnia ista sunt nefanda.

Primum patet. Quia religiosorum conventus primus *Samuelis*, qui instituit jugiter psallere coram Deo, ut ait Magister in historiis super illo: *Obvium habebis gregem Prophetarum.*

Secundum patet. Quia religiosorum personam gesserunt *Prophetæ* & eorum filii, ut patet in eodem. Et Hieronymus *in epistola 62.* Filii quidam Prophetarum, quos monachos in V. T. legimus, ædificabant sibi casulas prope flumina Jordanis, & urbibus derelictis, polenta & herbis agrestibus victitabant.

Tertium patet. Quia *Joannes Baptista* in eremo vixit, cui vestis aspera, zona pellicea, mel sylvestre, omnia virtuti & continentiæ præparata. Unde *Hieronymus epistol. 50.* ad *Eustochium*, Nosti, Josephum tales in secunda Judaicæ captivitatis historia descripsisse. Vitæ Anachoretarum auctor Paulus, illustrator Antonius, princeps Joannes Baptista.

Quartum patet. Quia filius Dei, cum esset dives omnium, factus tamen propter nos egenus, sacram religionem veraciter instituit & authenticavit, quando pauperes elegit divites in fide, ut relictis omnibus eum sequerentur, *Matth. 4. Venite post me*. Et de qua Apostoli gloriantur, *Matth. 15.* Ecce, nos reliquimus *omnia & secuti sumus te*, quod est apostolici fastigii, ut ait *Hieronymus epistola 8.* Ex hoc fecit Apostolos, ait *Chrysostomus super Matth. homil. 46.* Magna ergo apparet insania detrahentium Religionibus privatis, imitantibus vitam Christi & Apostolorum religionem, quam Christus discipulis tribuit & aliis prædicavit, *Si vis perfectus esse, vade & vende*. &c.

CONCLUSIO XXXII.

Ditare clerum est contra regulam Christi.

Ista videtur falsa & erronea.

Cum regula Christi se extendat non solum ad contemplatores, sed etiam activos, ut patet per Glossam *Luc. 10.* Ubi comparat Mariam vitæ contemplativæ & Martham activæ. Prælati autem utramque vitam debent exercere, exemplo *Mosis*, qui ingrediebatur tabernaculum, & ibi vitam contemplativam ducebat, & sæpe egrediebatur, ad populum per vitam activam regendum, ut patet in libris *Levitici & Numerorum*.

Similiter *Joannes Evangelista* laudat *Gajum*, virum Religiosum, *in 3. Canonica*, dicens: *Fidenter facis, quicquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos, qui testimonium habuerunt caritatis tuæ in conspectu Ecclesiæ, quos bene facis, deducens digne Deo*. Et sequitur in fine: *Nos ergo debemus suscipere hujusmodi*. Ubi Glossa vide-

ANNO CHRISTI 1415.

detur innuere, quod viri Ecclesiastici tenentur & debent suscipere fratres peregrinos, qui pro nomine Dei profecti sunt, & eisdem humaniter impendere, providendo de necessariis.

Unde, sicut, Petro præcipiente, sacerdotes tenentur omni poscenti reddere rationem de ea, quæ in nobis est, fide, 1. *Pet.* 3. ad confortandam fidem pusillorum: sic valde utile est ad confortandam caritatem infirmorum, habere divitias, quibus sustententur. Exemplo B. Clementis, qui non sinebat pauperes, quos unda Baptismatis renovaverat, publicæ mendicitati fieri subjectos, ne donis gentilium coinquinarentur, ut patet in ejus Legenda.

CONCLUSIO XXXIII.

Silvester Papa & Constantinus Imperator erraverunt Ecclesiam dotando.

Ista conclusio est temeraria, scandalosa, in fide suspecta, contra bonos mores, & erronea.

Patet. Quia quilibet homo tenetur de Jure obsequi Deo, sive servire de bonis fortunæ. Sed quilibet, Ecclesiam de bonis fortunæ dotando, servit Deo de bonis fortunæ. Ergo &c. *Major* nota est de se. Et *minor* probatur per illud quod habetur *Matth.* 10. *Qui vos recipit, me recipit*: loquebatur Christus de Apostolis: *Et qui me recipit, recipit eum, qui me misit.*

Item, Christus, quod Ecclesiæ fit, sibi putat factum fore, *Actor.* 9. de Paulo, qui persequebatur Ecclesiam, cui Christus dixit: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Et infra: *Ego sum Jesus Nazareth, quem tu persequeris.* Igitur, in hoc quod per Constantinum & Silvestrum in dotando Ecclesiam factum fuit, non ex hoc ipsi erraverunt, cum Christus sibi factum fuisse reputet. Ut patet etiam per illud *Matth.* 15. Quod *uni ex minimis istis feciſtis, mihi feciſtis.*

Item, patet per aliud. Quoniam Ecclesiam ditare non est errare. Patet; quoniam alias sequeretur, quod Moses ex præcepto Dei decimis, primitiis & aliis oblationibus synagogam ditando, quæ erat signum & figura Ecclesiæ, errasset, quod est manifeste falsum.

Item, etiam & vir fortissimus *Judas*, duodecim millia drachmarum argenti mittendo Jerosolymam sacerdotibus, errasset.

Item, & *Patricius Romanus* ditando de omnibus bonis suis Ecclesiam in honorem Virginis Mariæ, errasset, quod est falsum. Patet. Quoniam Virgo mater Christi oblationem acceptavit, & miraculo nimis approbavit.

Item, Papa Christi Vicarius est Dominus omnium temporalium, sicut est spiritualium, ut patet 22. *dist. Omnes*, Ubi ista: *Deus B. Petro æternæ vitæ clavigero terreni simul & cælestis imperii Jura commisit.* Dando igitur alicui, quod suum est, non est errare. Patet de se.

Item, nulli tempore Apostolorum ditantes Ecclesiam de bonis suis, erraverunt, uti patet *Actor.* 8. *Neque enim quisquam egens erat inter illos*, supple, Apostolos & discipulos, in quibus tunc erat Ecclesia. Quotquot enim possessiones agrorum aut domorum habebant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum.

Item, Ananias & Saphira uxor ejus, quia defraudarunt de pretio agri, quod erat multitudinis credentium, subitanea morte extincti sunt, *Actor.* 5. Ergo, &c.

ANNO CHRISTI 1415

CONCLUSIO XXXIV.

Licet alicui Diacono vel Presbytero prædicare verbum Dei absque apostolicæ sedis vel Episcopi auctoritate.

Ista conclusio est falsa & contra determinationem Ecclesiæ, erronea & temeraria.

Unde, *De hæreticis, Decr. l. 5. t. 7. c. 12. Cum ex injuncto*, expresse ista conclusio damnatur, allegando illud Apostoli *Rom.* 10. *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Ubi etiam respondens Papa, ut satisfaciat illis, qui prætendebant, se a Deo invisibiliter esse missos, c. præallegato sic dixit: *Non sufficit cuiquam tantum asserere, quod ipse sit missus a Deo, cum hoc quilibet hæreticus asseveret; sed oportet, quod adstruat suam invisibilem missionem, vel operatione miraculi, vel per scriptum testimonium speciale. Unde cum Dominus vellet mittere Moſen in Ægyptum ad filios Israel, quod crederent ei, quod mitteretur ab ipso, dedit ei signum quod converteret virgam in colubrum, & colubrum iterum reformaret in virgam. Joannes quoque Baptista suæ missionis testimonium speciale protulit ex scriptura, respondens sic Sacerdotibus & Levitis, qui missi ad interrogandum, quis esset, & qualiter sibi baptizandi officium assumsisset*: Ego vox clamantis &c. Non est ergo ei credendum, qui dicit se missum a Deo, nisi de se testimonium proferat speciale de scripturis, vel evidens miraculum operetur. Nam de his, qui missi dicuntur a Deo Evangelista testatur, quod ipsi prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.

Item, ex ista conclusione, quisque, non obstante inhibitione sedis apostolicæ, posset sacerdos vel diaconus prædicare, & sic hæretici non possent a prædicatione arceri. Quod temerarium est dicere, & Ecclesiæ periculum non modicum immineret.

CONCLUSIO XXXV.

Ingredientes ordinem aut aliquam religionem, eo ipso sunt inhabiles ad observandum divina præcepta, & per consequens perveniendi ad regnum cælorum, nisi apostataverint ab eisdem.

Ista conclusio est falsa, erronea, & ad malum inductiva.

Tum *primo*, quia via consiliorum difficilior est via præceptorum. Propter quod Christus de consiliis ait: *Qui potest capere, capiat.* Et Apostolus: *De Virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do.* Et Hieronymus epistola 96. *Grandis virtus est, & sollicitæ diligentiæ, servare, quod nactus sis, in carne non carnaliter vivere, tecum pugnare quotidie, & inclusum hostem Argi, ut fabulæ ferunt, centum oculis observare.* Sed ingredientes religionem ad hujusmodi consilia se obligant, ut patet in tribus votis, & ista observare possunt, aliter se ad impossibile obligarent. Igitur. Et, a fortiori, ad præcepta.

Tum *secundo*, quia *Matth.* 5. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Insinuat Christus, per hanc paupertatem fundatam esse virtutem & beatitudinem. Sed ingredientes religionem ad hanc se obligant se-

cun-

ANNO CHRISTI 1415.

cundum exigentiam ſui ſtatus propter Chriſtum. A Quod melius eſt, quam monaſteria conſtruere, & pauperes ſuſtentare, prout ait Hieronymus Epiſtola 40. Qualem vitam habuere credentes Alexandriæ ſub Marco Evangeliſta, ut narrat *Philo*, vir doctus *Lib. 1. Eccleſ. hiſt. c. 16. Primum*, inquit, *omnes renunciabant cunctis facultatibus, & extra urbem egreſſi in hortulis & exiguis agellulis degebant, refugientes imparis propoſiti & vitæ diſſimilis contubernia, ſcientes impedimento eſſe, hoc arduum volentibus iter virtutis incedere*. Multa ſequuntur ibi ſtupenda, quorum nonnulla ſervantur a Religionibus privatis.

Tum *tertio*, quia extremæ dementiæ eſt dicere, ingredientes religionem non poſſe pervenire ad regnum cælorum, niſi apoſtataverint. Cum ſancti per Eccleſiam approbati & canonizati, ad ingreſſum earum invitent. Ut patet in epiſtolis Beatorum Bernardi, Auguſtini & Hieronymi. Unde *Hieronymus epiſtola 35. Licet parvulus ex collo pendeat infans, licet ſparſo crine & ſciſſis veſtibus, ubera, quibus te nutriverat, mater oſtendat, licet in limine pater jaceat, percalcato patre perge ſiccis oculis ad vexillum crucis. Evola. Solum pietatis genus in hac re eſt, eſſe crudeliſſimum.*

CONCLUSIO XXXVI.

Papa cum omnibus clericis ſuis poſſeſſiones habentibus ſunt hæretici, & quot poſſeſſiones habent, & omnes conſentientes eis Domini ſeculares & ceteri laici.

Iſta falſa videntur & temeraria. Quia non omnes clerici voverunt paupertatem. Nec videtur aliqua regula generalis data a Chriſto, quæ eos obliget, quando ipſi poſſunt ſaltem ut diſpenſatores recipere divitias, dicente *Auguſtino ſuper Joannem, ſermone 62. Habebat*, inquit, *Dominus loculos, a fidelibus oblata conſervans, ut ſuorum neceſſitatibus & aliis indigentibus ſubveniret*. Et tunc primum Eccleſiaſtica pecunia inſtituta eſt, ut intelligeremus, quod præcepit, non eſſe cogitandum de craſtino, D non ad hoc feciſſe præceptum, ut nihil pecuniæ ſervaretur a ſanctis, ſed ne Deo propter iſta ſerviatur, & propter inopiæ timorem juſtitia deſeratur.

Unde *S. Paulinus Epiſcopus* non contemſit Eccleſiæ facultates, ut patet in ejus Legenda.

Similiter *S. Hilarius Arelatenſis Epiſcopus* non ſolum illa, quæ tunc habebat Eccleſia, poſſedit, ſed etiam acceptis fidelium munere hæreditatibus, ampliavit, ut habetur 12. *q.* 1. *Expedit*.

Item, *B. Ambroſius in lib. de vita & obed. c. Theodoſius*, dicit, quod Conſtantinus eo quod hereditatem fidei principibus reliquit, magnum locum meriti apud Deum reperit. E

Item, quis præſumeret hæreticare beatiſſimos Sixtum Papam & Laurentium Archidiaconum Romanæ Eccleſiæ, qui habuerunt theſauros Eccleſiæ, uti patet in eorum Legendis.

Item, *Levitæ* erant figuræ cleri novæ legis, & tamen de his dicit Deus Moſi: *Præcipe filiis Iſrael, ut dent Levitis de poſſeſſionibus ſuis*, *Num* 32. Igitur a ſimili clerus iſte poteſt habere poſſeſſiones, & per conſequens non ſunt hæretici, dummodo alias a fide non devient.

ANNO CHRISTI 1415.

CONCLUSIO XXXVII.

Eccleſia Romana eſt Synagoga ſatanæ, nec Papa eſt immediatus & proximus Vicarius Chriſti & Apoſtolorum.

Illa concluſio eſt falſa, ſcandaloſa, erronea & hæretica.

Patet *primo* quoad primam partem. Quoniam omne illud, extra quod non eſt ſalus, perveniendi ad vitam æternam, non eſt ſynagoga ſatanæ. Sed Eccleſia Romana eſt hujuſmodi, Igitur. &c. *Major* nota eſt de ſe. Et minor probatur, *de ſumma Trinitate & fide catholica, c. Firmiter*. Ubi ſic dicitur: *Una eſt fidelium Eccleſia, extra quam nullus omnino ſalvatur*. Sed iſta Eccleſia una, extra quam non eſt ſalus, eſt Romana Eccleſia, uti patet *diſt. 12. c. Non decet. Ubi dicitur: Non decet a capite membra diſcedere, ſed juxta ſcripturæ teſtimonia omnia membra caput ſequantur*. Nulli vero dubium eſt, quin catholica & apoſtolica mater ſit omnium Eccleſiarum, a cujus regulis nullatenus convenit deviare. Et ſicut filius hominis venit facere voluntatem Patris, ſic & nos oportet implere voluntatem Matris noſtræ, quæ eſt Eccleſia, cujus caput Romana conſiſtit Eccleſia. Igitur &c.

Item, *ſecundo*. Omne illud, cujus de neceſſitate ſalutis oportet regulas inſequi, non eſt ſynagoga ſatanæ. Sed Eccleſia Romana eſt hujuſmodi. Igitur &c. *Major* nota eſt de ſe. *Minor* probatur *diſt. 26. c. Sacroſancta*. Ubi ſic dicitur: *Sacroſancta Romana & apoſtolica Eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Salvatore noſtro primatum obtinet. B. Petro apoſtolo dixit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*.

Secunda pars probatur. Non aliter eſt ſentiendum, quam quod Romana ſentit Eccleſia. Sed ſancta Romana Eccleſia ſentit, quod Papa eſt immediatus & proximus Vicarius Chriſti, & Apoſtolorum. *Major* patet, *de hæreticis, c. ad abolendum*. *Minor* eſt de ſe nota. Maxime cum Papa ſit caput Eccleſiæ Romanæ, quæ eſt caput univerſalis Eccleſiæ. Ex jam dictis decretis, & etiam per illud quod habetur *lib. 6. De pœnis*, Eccleſia Romana omnium Eccleſiarum caput eſt & Magiſtra, & *diſt. 12. c. 1.* Romana Eccleſia caput eſt omnium Eccleſiarum. Item, *Minor* patet per illud quod habetur *Joann. ultimo: Simon Joannis, diligis me plus his?* & dixit Jeſus bis: *paſce agnos meos*, & poſtea: *paſce oves meas*. Cum igitur ex jam dicta *Decretal. ad abolendam*, univerſalis Eccleſia ſentiat Papam eſſe proximum & immediatum ſucceſſorem Petri, & verum vicarium Chriſti Jeſu, ut patet de ſe, & ex c. prælegato; Igitur prima pars eſt falſa.

CONCLUSIO XXXVIII.

Decretales epiſtolæ ſunt Apocryphæ & ſeductivæ a fide Chriſti, & clerici ſunt ſtulti, qui eas ſtudent.

Illa concluſio habet tres partes. *Prima pars* eſt contra determinationem Eccleſiæ, *de conſtitutionibus*. Conſtitutiones ſummorum Pontificum ſunt ſervandæ. Et convenit dictum *Hilarii Papæ 25. q. 1. c. 4. Nulli fas*, ubi dicitur: *Nulli fas*

ANNO CHRISTI 1415.

li fas sit sine statûs sui periculo, vel divinas constitutiones, vel apostolicæ sedis decreta temerare.

Et etiam contra dictum Damasi Papæ, *Violatores, in eodem, c. 5.* Ubi dicitur: *Violatores Canonum voluntarii a sanctis patribus graviter judicantur, & a Sancto Spiritu, instinctu cujus ac dono ditati sunt, damnantur, quoniam blasphemare Spiritum Sanctum non incongrue videntur.*

Et est contra dictum Papæ Hormisdæ, *in eadem Causa, c. 9. Prima salus,* Ubi dicitur: *Prima salus est rectæ fidei regulam custodire, & a constitutionibus patrum nullatenus deviare.*

Et etiam contra Decretalem Adriani Papæ, *ibidem c. 11. Generali,* Ubi sic dicitur: *Generali decreto statuimus, ut execrandum anathema sit, & velut prævaricator fidei orthodoxæ semper apud Deum reus existet, quicumque Regum seu Episcoporum vel potentum deinceps Romanorum Pontificum decretorum censuram in quocumque crediderit vel permiserit violandam.*

Ex quibus omnibus patet, quod Decretales non sunt apocryphæ summorum Pontificum.

Secunda pars est hæretica. Cum Decretales promoveant & profiteantur Christi fidem illæsam, ut, *de summa Trinitate, de celebratione Missæ, de Baptismo,* & de aliis sacramentis: Insurgentes hæreses condemnando. Uti patet Decretalium volumina perlegendo.

Unde *Summus Jurium vindex nostri ævi, Franciscus de Zabarellis, in sermone, quem fecit Paduæ de anno Domini* 1392. pro principio lectionis suæ, in laudem hujus scientiæ pulchre sic inquit. *Quid enim leges, maxime Canonicæ, potissimæ, nisi ut illabefactam & incontaminatam mentem a terrestri contagione conservent, ducant in Dei notitiam, dilectionem & inhærentiam. Hæc est sola sapientia, præcipue Canonica, quæ ab altissimo ante secula prodiens, & in statu temporum ad creaturarum regimen donata hominibus, hominem glorioſe sublimat, a luxuque præservat, quibus utatur, instruit, & quo ordine, temporalibus, religionem suadet, ceremoniasque & earum cultus instituit, qualiter urbi quaque moderatione parentibus, agnatis, cognatis, affinibus, amicis, notisque & ignotis omnibus per officia pareamus.* Et idem in *sermone anni sequentis sic concludit. Hanc igitur amemus, hanc exquiramus, in ea versemur. Quoniam cum ceteræ per partes hominum erudiant, hæc secundum omnes numeros perficit, perque omnes gradus virtutum promptum reddit ac facilem: Quemadmodum Deus colendus, qualiter diligendus proximus, honore quoque celebrandi parentes, quali fide observanda tenenda augendaque patria, qui divinarum & humanarum sit ordo rerum, quis modus, quicquid denique secundum omnes ætatum distinctiones hominem deceat. Hæc sacratissima sapientia Canonica tradit uberrime. In hac enim est perfecta virtus & sapientia. Et quicquid alibi quæritur, hic perfectissime invenitur*; 3. *dist. 9. Si etenim.*

Tertia pars est erronea, blasphema, & injuriosa, insurgens contra Innocentium III. Gregorium IX. Bonifacium VIII. Clementem V. & Joannem XXII. præcipientes Universitatibus, clericis, Doctoribus & scholaribus, tam Tolosanæ quam Bononiensis, quam etiam Avinionensis, quatenus eorum Decretales aliqui ex supra dictis legerent & studerent.

Item, patet, quia Decretales, quæ parti morali pro sui magna parte subalternantur, fugant vitia & stultitiam, ut supra in secunda parte plene demonstratum est. Et per consequens studendo in eis clerici non sunt stulti.

ANNO CHRISTI 1415.

CONCLUSIO XXXIX.

Imperator & seculares seducti sunt a diabolo, ut Ecclesiam dotarent bonis temporalibus.

Ista propositio est falsa & erronea.

Quia *Proverb.* 3. dicitur: *Honora Dominum de tua substantia.* Imperator ergo honorando Deum in dotatione sponsæ Christi de sua substantia non est seductus a diabolo, quoniam fecit quod debuit. Nam teste Gregorio, tanto quis debet esse humilior atque ad serviendum Deo promtior, quanto se obligatiorem conspicit.

Tum *secundo.* Quia ratio naturalis dictat, quod Dei minister sustentetur de substantia divitum & potentum, & quod seminantibus spiritualia debent ministrari temporalia, *Corinth. 13. Si nos vobis spiritualia seminamus, non est magnum si corporalia vestra metemus,* Et super isto psalmi: *Sumite psalterium, & date tympanum,* Glossa: id est, *sumite spiritualia, & date temporalia.* Igitur Imperator & Principes Seculares, aliis ordinatione divina in temporalibus abundantiores, non fuerunt seducti.

Tum *tertio,* quia Prælati sunt dispensatores bonorum Ecclesiæ, teste Augustino ad Bonifacium. *Si privatim, quæ nobis sufficiunt, possidemus, non ista nostra sunt, sed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vendicando.* Seculares igitur Principes Ecclesiam sic bonis temporalibus ad finem præmissum dotantes, fecerunt opus pium & meritorium.

Propterea, cum sine fide salvationis implicita vel explicita nulli hominum poterat esse salus, *Actor. 4.* & in temporis processu fuerit secundum magis & minus monstrata, secundum *Alexandrum de Halis in Summa, lib. 3.*

Et *primo, in natura Deitatis.* Hinc honorari debuit primitiis & primogenitis gregis Abel. Ut significaretur, quod iste, qui erat principium conditionis, & primogenitus filius Dei, esset principium reparationis.

Secundo revelabatur *in natura creata,* in qua sumeret officium redemtionis, offerens oblationem placationis pro hominibus ad Deum. Hinc honorari debuit in victimis & sacrificiis.

Et *tertio,* quod *in natura humana,* & non angelica expleret officium redemtoris. Hinc honorari debuit in decima, in qua designatur natura humana, ut patet *Luc. 15.*

Igitur, cum tempore gratiæ omnia de Salvatore completa sint, debuit honorari in amplioribus a fidelibus Christianis, in bonis temporalibus; maxime Imperatore & Principibus, cum illi magis abundent, juxta dictum Christi: *Nisi abundaverit justitia vestra.* Et *Num. 37. Præcipe filiis Israel, ut dent Levitis de possessionibus urbes ad habitandum & suburbia pecoribus ac jumentis.* Item. *Levitic. ultimo: Si quis agrum possessionis suæ dederit Domino, sanctificatus Domino erit, & possessio consecrata, & ad jus sacerdotum pertinebit.*

Seculares ergo Principes sic facientes zelo Dei conformiter egerunt. Igitur sic agendo non sunt seducti a diabolo.

CON-

ANNO CHRISTI 1415.

CONCLUSIO XL.

Electio Papæ a Cardinalibus est per diabolum introducta.

Ista conclusio est erronea.

Quia contradicit determinationi Ecclesiæ in Concilio Lateranensi congregato. Ubi sacro approbante Concilio ponitur, quomodo Papa est a Cardinalibus eligendus. *De electione, c. Licet.*

CONCLUSIO XLI.

Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse summam inter alias Ecclesias.

Ista conclusio est falsa, temeraria & erronea ac hæretica, si intelligatur pro tempore præsenti.

Probatur *primo* sic: Omne illud, quod Christus fundavit & instituit tanquam summum, in via omnium Ecclesiarum, est de necessitate salutis credendum. Sed Ecclesia Romana est hujusmodi. Igitur. *Major* nota est de se. Et *minor* probatur 22. *dist. c. Omnes*, ubi sic dicitur: *Omnes cathedras vel Ecclesiarum cujuscumque ordinis, dignitatem instituit Romana Ecclesia. Illam vero ipse solus Christus fundavit, & supra petram fidei mox nascentis erexit, qui B. Petro æternæ vitæ clavigero terreni simul & cælestis imperii jura commisit.*

Item, *secundo* sic: Omne illud, cujus contrarium credere est hæreticum, est de necessitate salutis credendum. Sed Romanam Ecclesiam sic credere, est hujusmodi. Igitur. *Major* nota est de se. *Minor* probatur, *dist.* 19. ubi sic dicitur. *Qui non obedit statutis Romanæ Ecclesiæ, hæreticus est & excommunicatus.* Hoc est dictum secundum Joannem ibidem: Si talis dicat vel credat, Romanam Ecclesiam non esse caput universalis Ecclesiæ, nec posse Canones condere.

Ista eadem conclusio, quod ad suam falsitatem & condemnationem, patet jam immediate allegatis Decretis in 35. conclusione. Igitur &c.

Item & per Decretum, quod habetur 12. q. 1. *Romana*, ubi sic dicitur: Romana Ecclesia caput est omnium Ecclesiarum.

Item: Omne id credendum de necessitate salutis, ad cujus judicium majores Ecclesiæ causas, ut principia fidei, oportet referre. Sed illud est Petri sedes, quæ est Romana Ecclesia. Igitur. *Major* nota est de se. Et *minor* probatur *de baptismo & ejus effectu, c. Majores quorum.* Item 2. *dist.* Decreti, *c. Omnis*, ubi sic: *Omnis qui Romanæ Ecclesiæ privilegia ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite tradita auferre conatur, hic procul dubio in hæresim labitur ac est hæreticus.*

CONCLUSIO XLII.

Fatuum est credere Indulgentiis.

Ista conclusio est erronea, & contra bonos mores.

Ex ipsa enim sequitur, quod Ecclesia in remittendo (hic in MS. parva lacuna.) Et consequenter non esset verum verbum Christi: *Quodcumque ligaveritis &c.* quod nequaquam intelligitur de reatus culpæ remissione, sed etiam de pœnæ diminutione, & quoad episcopos de relaxatione.

Item, sequeretur, quod sponsus Ecclesiæ universalis, & sponsi particularium Ecclesiarum, suscitantes semen fratris sui Christi, ejusdem & eorum sponso priori non possent distribuere de bonis sponsi prioris, scilicet merito passionis ejusdem, relictis ad usum sponsę.

Sequeretur etiam, quod non possent de bonis sponsæ & de peculio filiorum & filiarum ejusdem, demta supererogatione martyrum, confessorum & virginum, qui sunt thesauri Ecclesiæ, sponsæ Christi. Quod asserere est contra leges divinas pariter & humanas.

CONCLUSIO XLIII.

Augustinus, Benedictus, Bernardus, damnati, nisi pœnituerint de hoc, quod habuerunt possessiones & instituerunt & intraverunt Religiones. Et sic a Papa usque ad summum religiosum omnes sunt hæretici.

Ista conclusio infert blasphemiam contra Christi consilia sancta.

Nam sancti prænominati fundaverunt Religiones suas & instituerunt secundum vitam apostolicam & consilia Christi, religando eos, qui veniunt, ad certas ceremonias, & circumstantias, per quas melius, sincerius, & securius possent mandata Dei observare una cum consiliis.

Patet per discursum Regularum ipsorum sanctorum, & per omnes constitutiones ab ipsis introductas.

Item. Quare homo debet dici damnatus ex eo, quod offert votum Deo de omnibus bonis suis? Sed instituentes Religiones prædictas & eas intrantes de omnibus suis offerunt votum Deo. Nam per votum *castitatis* Deo offerunt sua corpora, juxta illud *Rom. 12. Exhibeatis corpora vestra hostiam viventem.* Sed per votum *paupertatis* omnia bona exteriora Deo offerunt, juxta illud *Rom. 15. Obsequii mei oblatio accepta fiat in Jerusalem sanctis.* Per votum vero *obedientiæ* offerunt Deo spiritum contribulatum, de quo psalmus: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.*

Quod vero dicit, Papam & religiosos esse hæreticos, ex præcedentibus ita patet esse absurdum, quod juxta sententiam Joannis evangelistæ. Ex quo non affert doctrinam evangelicam, & incidit in peccatum grave, non pro eo orandum arbitror, sed igne consumendum.

CONCLUSIO XLIV

In MS. non comparet

CONCLUSIO XLV.

Omnes Religiones indifferenter introductæ sunt a diabolo.

Ista conclusio est falsa, insana, scandalosa, temeraria, erronea & hæretica.

Patet *primo* ex superius allegatis in condemnatione XXI. conclusionis.

Item *secundo*. Quoniam, si sic, ut dixi in supra dicta conclusione, sequitur quod religio Christiana sit introducta a diabolo. Quod est

absurdum & hæreticum dicere. Cum constat, quod a Christo.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, *tertio*. Quoniam, si sic, ut dicit antedicta conclusio, sequitur, quod omne id, quod est vitæ æternæ meritorium, est introductum a diabolo. Quod est absurdum. Sed sequela patet, quoniam ingressus religionis Christianæ & religionum approbatarum est vitæ æternæ meritorius. Et ibi concurrunt omnia requisita ad ingressum religionis.

Item, *quarto*. Quoniam, si sic, sequitur, quod omne id, quod est mundum & immaculatum apud Deum, est introductum a *diabolo*, sed id est falsum & erroneum. Falsitas consequentis patet per illud, quod habetur *Jacobi I. Religio munda & immaculata apud Deum & patrem, hæc est, visitare pupillos & viduas &c.* Consequentia patet de se. Igitur &c.

Et hoc principaliter dicitur propter illum terminum, *indifferenter*, in ista conclusione positum.

Explicit Improbatio XLV. articulorum hæreticorum WICLEFFI.

XXIII.

Ex tribus Mſ. Germanicis.

THEOLOGORUM CONSTANTIENSIS CONCILII

Diffusa condemnatio XLV. Articulorum Vicleffi

In Mſ. Cæsareo Vindobonensi, hoc titulo:

Bona collecta in Concilio Constantiensi & mastigata ab eodem contra Articulos Joannis Huss (Wicleffi) præmissos.

ARTICULUS I.

Substantia panis materialis & similiter substantia vini manent in Sacramento altaris.

ARTIC. II.

Accidentia panis non manent sine subjecto in eodem sacramento.

ARTIC. III.

Christus non est in eodem Sacramento identice & realiter in propria præsentia corporali.

QUia sancta mater Ecclesia ex textibus & sententiis Evangelicis & Apostolicis determinavit clare & expresse in capitulo: *Firmiter credimus*, (*Decret. l. 1. tit. 1. c. 1.*) & ibi dicit, se firmiter credere, & simpliciter confiteri inter alia, quod sub speciebus panis & vini corpus & sanguis Christi veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem, potestate divina: Transubstantiata dico, tali transubstantiatione, qua panis & vinum secundum corporales eorum substantias sic convertuntur substantialiter, & transeunt in veras substantias corporis & sanguinis Christi, quod nequaquam illæ substantiæ panis & vini remanent in sacramento altaris, sed species panis & vini sine subjectis, sub quibus sicut speciebus peregrinis corpus & sanguis Christi veraciter continentur tanquam *cibus & potus sacramentalis & mysticus*, quo corpus Christi mysticum, & sacramentale in loco peregrinationis suæ a Domino hic super terram habet cibari & potari, sacramentaliter & mystice, reſici, sustentari, oblectari, nutriri, augeri, cum membris suis, & ad perfectam staturam sacramentalem & mysticam perduci.

ANNO CHRISTI 1415.

Quod autem de tali transubstantiatione, *in cap. Firmiter credimus* prælegato, loquatur Ecclesia, & non de quacumque alia novitefficte excogitata: patet manifeste, quia jam per ducentos minus forte duobus annis a tempore *Innocentii III.* qui cum MCCC. & XV. Prælatis, Romæ in Concilio Generali ecclesiastice in nomine Domini congregatis, illam prædictam determinationem fecit, (fecerunt) & illam fidem simpliciter confessus est, (confessi sunt) scilicet, *quod sub speciebus panis & vini corpus & sanguis Christi veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate divina:* Ab illo inquam tempore Innocentii III. *per ducentos quasi annos* sola prædicta transubstantiatio catholice famata, credita, tenta, intellecta & accepta est per universitatem Christianorum, per Romanam Ecclesiam, & per omnes alias inferiores, metropolitanas, cathedrales, collegiatas, parochiales, conventuales &c. Ecclesias, per communitatem Prælatorum, per communitatem sapientum ecclesiasticorum, & scholasticorum fidelium, scripta in libris theologicis & juridicis Doctorum catholicorum. Sola inquam prædicta *transubstantiatio* sic *per ducentos* quasi *annos* ab Innocentio III. Papa famata, credita, tenta, intellecta & accepta est in illis verbis determinationis & confessionis Ecclesiæ, ubi dicitur, *quod sub speciebus panis & vini corpus & sanguis Christi veraciter continentur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate divina &c.*

Et plenum est ratione, quod sancta mater Ecclesia sic determinavit, & sic confessa est simpliciter, & sic firmiter credit *secundum auctoritatem Evangelicam & Apostolicam* de transubstantiatione panis & vini in corpus & sanguinem Christi. Nam *Christus* secundum Evangelium *accepit panem materialem in manus suas, & benedixit, fregit & dedit discipulis dicens: Accipite, & comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Et similiter calicem*, hoc est vinum in calice, *& benedixit dicens: Bibite ex hoc omnes, hic est sanguis meus Novi Testamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Et sicut Christus non confecit ibi, & consecravit panem materialem, & vinum corporale, cibum & potum de terra, terrenos, animales, pro corporibus hujusmodi terrenis & animalibus: Sed ibi talibus confecit & consecravit sacramentalem & mysticum cibum & potum, de cælo cælestem & divinum, sub peregrinis speciebus panis & vini latentem, pro suo sacramentali mystico corpore, de cælo cælesti & divino sacramentaliter & mystice reficiendo, nutriendo, agendo cum suis membris, & in statura sacramentali mystica perficiendo: Sic, cum dixit: *Accipite & comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur:* Et similiter: *Hic est sanguis meus &c.* demonstrando ibi commendavit, & commendando demonstravit, cibum & potum sacramentalem & mysticum, sub peregrinis speciebus panis & vini ibi latentem, quo mysticum, sacramentale corpus suum cum membris, hic in loco peregrinationis a Deo peregrinans, cibaretur &

po-

potaretur ſacramentaliter, myſtice. Hujuſmodi autem cibus & potus aptiſſime eſt verum corpus & verus ſanguis Chriſti ſub ſpeciebus peregrinis panis & vini. Et ſicut *vera naturalis anima Chriſti*, ſupremæ & primæ via perfectionis deificata, eſt ex hoc *ſacramentalis & myſtica anima* ſacramentalis & myſtici corporis Chriſti & membrorum ejus: ſic valde proportionabiliter *verum naturale corpus Chriſti & ſanguis* ſub ſpeciebus peregrinis panis & vini ſunt cibus & potus ac nutrimentum ſacramentale myſticum, illius myſtici ſacramentalis corporis. Quo quidem nutrimento anima illa myſtica in illo myſtico corpore habet conſervari, & habet corpus illud nutrire, augere, & in ſtatura myſtica mediante tali nutrimento perficere: Sicut anima naturalis mediante naturali nutrimento in corpore animalis conſervatur, & illud nutrit & auget, & perficit in ſtatura naturali.

Quia igitur Chriſtus accepit *panem naturalem* in manus ſuas, & benedixit, dicens diſcipulis ſuis: *Accipite & comedite, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur*, & ibi ſicut cibum ſacramentalem, myſticum, quem conſecravit & confecit, ſolum in illis verbis commendavit *accipiendum ad manducandum:* ſic ibi ſolum illum cibum demonſtravit. Et quia ſolum corpus Chriſti verum erat, & ſic hujuſmodi ſacramentalis myſticus cibus pro corpore myſtico ſolum: Ergo veram ſubſtantiam ſui corporis veri per pronomen *Hoc* ibi demonſtravit. Et per conſequens cum accepit panem naturalem cujus viſibilis ſpecies remanſit, & benedixit, & dedit diſcipulis ſuis dicens: *Hoc eſt corpus meum*, & ibi ſolam ſubſtantiam corporis ſui demonſtravit, oportebat panem ibi eſſe transſubſtantiatum in veram ſubſtantiam corporis Chriſti, transſubſtantiatione certe tali, quæ ſupra dicta eſt.

Similiter de *vino* reſpectu ſanguinis Chriſti eſt dicendum.

Patet ergo, quam ſupra modum *rationabilis* eſt *fides & confeſſio* ſanctæ matris Eccleſiæ *de tali transſubſtantiatione*, cum dicit, confitendo, quod ſub ſpeciebus panis & vini verum corpus & ſanguis Chriſti veraciter continentur, transſubſtantiatis pane & vino in corpus & ſanguinem, poteſtate divina.

Unde & ſic poteſt argui: Vel in ſacramento altaris manet ipſa ſubſtantia panis materialis, vel non.

Si non manet, & tamen ibi remaneat tota ſpecies per ſe ſenſibilis ipſius panis, quæ non poteſt eſſe in aliquo ſubjecto, quam in pane: ſequitur, quod talis ſpecies panis ſtetit ibi ſine ſubjecto, & quod ipſa ſubſtantia panis tota, *aut* tranſivit in nihilum, quod eſt penitus irrationabile in tali benedictione & conſecratione Chriſti, *aut* tranſivit & converſa eſt totaliter ibi non in aliam rem, quam in verum corpus Chriſti, & in ſacramentalem cibum & myſticum, ſacramentaliter ſub ſpecie panis contentum, ſicut credit fides Eccleſiæ prædicta. Et habetur intentum, quod ibi fiat transſubſtantiatio ſæpe dicta.

Si autem *manet* ibi ſubſtantia panis: Vel ipſa manet ibi ſine ſuppoſito panis, vel manet in ſuppoſito panis.

Si primum, tunc illa ſubſtantia uniretur ſuppoſitaliter corpori Chriſti, vel ipſi Chriſto. Sicut ſubſtantia humana ſine humana ſuppoſitatione in Chriſto exiſtens perſonaliter unitur filio Dei, & ejus deitati. Sed hoc conſequens eſt irrationabile & inconveniens. Cum tunc corpus Chriſti, vel ipſe Chriſtus, ſecundum illam ſubſtantiam panis & ejus ſpeciem ex tali unione ſuppoſita eſſent figurata, quanta, colorata, ſapida, frangibilia, corporaliter comeſtibilia, conſumtibilia, & corruptibilia, ſicut hoſtia non conſecrata. Sicut enim ex unione ſuppoſitali naturæ humanæ ad divinam naturam & filium Dei, filius Dei homo eſt, ſubſtantialiter & accidentaliter diſpoſitus, ſicut habet diſponi verus homo: ſic ibi ex unione ſuppoſitali naturæ panis ad corpus Chriſti & per conſequens ad ipſum Chriſtum, oporteret corpus Chriſti, aut ipſum Chriſtum, eſſe materialem panem, & diſponi ſubſtantialiter & accidentialiter ſicut panis materialis diſponi habet. Quod eſt inconveniens, ut dictum eſt.

Si vero dicitur, quod ſubſtantia panis manet in ſuppoſito panis, tunc ipſum ſuppoſitum vel ſubjectum panis, ibi manens cibus corporalis & animalis, aut eſt tantum figura & umbra corporis Chriſti cibi myſtici & ſpiritualis, *aut* eſt veritas & lux, puta, ipſum corpus Chriſti.

Si primum, ſequitur, quod ſupremum ſacramentum novæ legis, ſcil. altaris, de quo Chriſtus ſecundum adverſarios dixerat, *Accipite, & comedite, hoc eſt corpus meum*, id eſt, *hoc figurat, & figuraliter continet corpus meum:* Et ſimiliter, *Bibite ex hoc omnes, hic eſt ſanguis meus*, id eſt, *hoc vinum figurat, & figuraliter continet ſanguinem meum*; Sequitur, inquam, quod tale ſacramentum eſſet imperfectior figura & umbra, quam agnus paſchalis veteris legis. Quia agnus Judæorum, exiſtens quid vivum, eſſet potior figura agni Dei & ſimilior quam panis materialis, non vivum, quod eſſet figura panis vitæ. Conſequens autem eſt nimis irrationabile. Cum Chriſtus in ultima cœna per ſacramentum altaris, ſicut per veritatem & lucem, voluit terminare, & fugare a nova lege agnum paſchalem veteris legis, veluti puram figuram & umbram.

Si dicitur ſecundum: Sequitur, quod exile ſuppoſitum panis eſſet plus dignificatum, & plus venerandum, quam pretioſa perſona genitricis Dei, & cujuſcumque ſanctorum infra illam. Quod eſt nimis abſurdum. Et tamen conſequentia patet. Quod illud ſuppoſitum panis eſſet vere & realiter corpus Chriſti vivum & glorificatum, & per conſequens, a fortiori, ſuppoſitum Chriſti eſſet idem illud corpus ſuum. Et ſic ſuppoſitum divinum Chriſti, & ſuppoſitum panis eſſet unum & idem numero. Quia unum & idem numero corpus illud Chriſti, & ſic etiam illud exile ſuppoſitum panis, eſſet vere & realiter illa inæſtimabilis ſtola purpurea, puta corpus Chriſti glorificatum, quam ſtolam Chriſtus vexit ad ſedem Deitatis, ſedens ibi in illa ad dextram patris ineffabiliter purpuratus.

Relinquitur ergo ex prædictis, fides ſumme rationabilis in hac materia, quod ſub ſpeciebus panis & vini, ſanguis & corpus Chriſti veraciter continentur, trasſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem, transſubſtantiatione ſæpe dicta.

Hæc prædicta tanta, quæ pro præſenti negotio videntur ſuperflua, ideo dixerim, ut occaſione talium oſtendatur *primo* incredulis apoſtatis, quam rationabilis & recte eſt prædicta fides, & determinatio Eccleſiæ circa ſacramentum altaris.

ANNO CHRISTI 1415.

Ut oſtendatur eis *ſecundo*, ſi fides & determinatio Eccleſiæ eſt tam ſupra modum rationabilis & recta, circa, transſubſtantiationem prædictam, quæ transſubſtantiatio talibus incredulis videtur nedum ultra omnem aliam materiam difficillima ad credendum, ſed etiam in toto incredibilis: Quod tunc ex hoc excluſa omni diffidentia & dubietate ſecuri & certi ſint, quicquid ſedes Apoſtolica & Romana Eccleſia tenuerit & determinaverit pro fide Catholica, quod hoc ſit fides recta, & quemcunque articulum determinaverit eſſe hæreticum vel erroneum, quod ſit talis.

Nec plus cum errantibus oportet diſputare, quando oſtenſum fuerit, quod ſi hoc tenet pro fide Eccleſia illa, quod hoc ſit fides, & ſi pro errore, quod hoc ſit error. Impoſſibile enim, quod fides Apoſtolica, & Romana Eccleſia, in qua Papa vice Chriſti & ſucceſſor Petri ut caput reſidens, & collegium Cardinalium, ut corpus ſuccedens aliis ſimiliter Apoſtolis, in officio definiendi & determinandi circa univerſam materiam Catholicam & Eccleſiaſticam & errores contrarios exterminandi: Impoſſibile, inquam, eſt, quod talis ſedes & talis Romana Eccleſia aliquid determinet, & teneat pro fide Catholica & recta, quod non eſſet fides recta. Alias in tali caſu ſedes illa Apoſtolica & Romana Eccleſia eſſet hæretica & erronea, tenens tenaciter non fidem pro fide, aut fidem pro non fide.

Quomodo ergo ipſa eſſet mater & caput omnium Eccleſiarum, in omnibus tanquam magiſtra ſequenda, ad quam in dubiis & arduis eſt recurrendum, quando circa fidem in aliquo dubitatur? Quomodo ipſa non habebit maculam, neque rugam? Quomodo ejus auctoritati maximæ debet cedere uſus ſeu conſuetudo? Quomodo ejus Decretales ſunt ejuſdem auctoritatis, ſicut Decreta in corpore Canonum digeſta? &c. Quomodo ei poſt Deum maxime erit obediendum, ideo quia ipſa eſt mater & caput omnium Eccleſiarum, contra quam ſi quis derogando loquitur, hæreticus reputatur? Quomodo ipſa valebit omnes judicare, de ea autem judicare nulli permittitur? Quomodo Chriſtianus, qui ei obedire contemnit, peccatum infidelitatis incurret? Et ita de quamplurimis laudabilibus in Corpore Canonum de ea digeſtis. *Si appareret erronea & hæretica*, quomodo ipſa eſſet ſecurum & certum refugium omnium Eccleſiarum, & univerſitatis Chriſtianorum viſibile in humanis, ad quod ſecure haberent confugere in omni materia catholica & eccleſiaſtica? Quale refugium requirunt, & neceſsario expoſcunt omnes Eccleſiæ & Chriſtianorum communitas, cum Chriſtus ſponſus totius ſuæ Eccleſiæ tale infinite ſciat, & immenſe faciliter potuit illi ſponſæ ordinaſse, ipſa tali refugio valde indigente.

Item, ut oſtendatur *tertio*, quod illi *primi tres articuli de quadraginta quinque* ſint hæretici.

Primus. *Subſtantia panis materialis & ſimiliter ſubſtantia vini manent in ſacramento altaris.*

Secundus. *Accidentia panis non manent ſine ſubjecto in eodem ſacramento.*

Tertius. *Chriſtus non eſt in eodem ſacramento identice & realiter, in propria præſentia corporali.*

Nam ſupponendo ex quid nominis, & ſignificatione vocabuli, quod ſubſtantia panis materialis dicitur, qua ipſe panis ſubſtantialiter eſt panis materialis, tunc directe eſt contra prædictam transſubſtantiationem per Eccleſiam determinatam, quod ſubſtantia panis materialis remaneat in ſacramento altaris. Tunc enim non transſubſtantiaretur panis in corpus Chriſti prædicta transſubſtantiatione. Et ſimiliter de vino eſt dicendum.

ANNO CHRISTI 1415.

Secundus articulus eſt directe contra transſubſtantiationem prædictam, in principio expoſitam, de qua, ut dictum eſt, loquitur Eccleſia in verbis ſuæ fidei & determinationis (in hac materia.)

Tertius etiam articulus eſt contra eamdem determinationem. Nam ſi in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini corpus Chriſti & ſanguis veraciter continentur, ut dicit determinatio: Tunc Chriſtus ſecundum verum corpus ſuum eſt ibi vere, præſentia ſua propria corporali. Et articulus dicit oppoſitum. Igitur &c.

ARTIC. IV.

Si Epiſcopus vel ſacerdos eſt in mortali, non ordinat, non conficit, nec conſecrat, nec baptizat.

Ille articulus eſt hæreticus. Quia contra fidem ſanctorum & Eccleſiæ, & contra ſententiam ſacræ ſcripturæ. Dicit enim *B. Auguſtinus* ſuper Joannem: *Cum baptizat malus, illud, quod datum eſt, unum eſt, nec impar propter impares miniſtros, ſed par & æquale propter hoc Evangelium: Hic eſt qui baptizat.* Et ibidem: *Talis eſt baptiſmus, qualis eſt ille, in cujus poteſtate datur, non qualis eſt ille, per cujus miniſterium datur.* Et ibidem: *Dedit baptiſmum Judas: Et non eſt baptizatum poſt Judam. Dedit Joannes: Et baptizatum eſt poſt Joannem. Quia qui datus eſt a Juda, baptiſmus eſt Chriſti, qui a Joanne, Joannis erat, non a Juda Joannis. Sed baptiſma Chriſti etiam per manus Judæ datum baptiſmo Joannis recte præponitur. Ideo quos baptizavit Judas, & Chriſtus. Sic ergo quos baptizat ebrius, homicida, adulter, Chriſtus baptizat.* Hæc Auguſtinus. *Idem* ſuper Joannem: *Ego dico, & nos dicimus omnes, quia juſtos oportet eſſe tanti judicis miniſtros. Sint miniſtri juſti ſi voluerint. Si autem noluerint eſſe juſti, qui in cathedra Moſis ſedent, ſecurum me facit magiſter meus, de quo ſpiritus S. dicit: Hic eſt qui baptizat. Non exhorreat ergo columba, id eſt, Eccleſia miniſterium malorum. Reſpiciat Domini poteſtatem. Quid facit miniſter malus, ubi bonus eſt Dominus? Neque qui plantat, neque qui rigat, aliquid eſt, ſed qui incrementum dat, Deus. Si ſuperbus fuerit miniſter, cum Diabolo computatur. Sed non contaminatur donum Chriſti, quod per ipſum fluit. Purum eſt. Per lapideum canalem tranſit aqua ad areolas, id eſt hortos. In canali lapideo nihil generatur, ſed hortus plurimos fructus affert.* Hæc Auguſtinus.

Item, *B. Bernardus*, Sermone 66. ſuper canticum, invehens contra hæreticos quoſdam: *Ajunt*, inquit, *& ſucceſſores Apoſtolorum & Apoſtolicos ſe nominant, nullum tamen ſignum ſui apoſtolatus oſtendere valentes, & ita dicunt ſe Eccleſiam. Sed contradicunt ei, qui dicit: Non poteſt civitas abſcondi ſupra montem poſita.* Et infra: *Jam vero Eccleſiam non cognoſcunt. Non eſt mirum, ſi ordinibus Eccleſiæ detrahant, ſi inſtituta non recipiunt, ſed ſacramenta contemnunt, ſi mandatis non obediunt prælatorum. Pec-*

cato-

ANNO CHRISTI 1415.

catores, inquiunt, ſunt Apoſtolici, Archiepiſcopi, Epiſcopi, presbyteri. Ac per hoc nec dandis nec recipiendis ſacramentis idonei. Numquid iſta duo conveniunt, Epiſcopum eſſe peccatorem? Falſum eſt. Epiſcopus erat Caiphas, & tamen quantus erat peccator, qui in Deum mortis dictabat ſententiam. Si negas eum eſſe Epiſcopum, arguet te Joannes dans teſtimonium, qui eum in teſtimonium ſui Pontificatus etiam prophetaſſe refert. Apoſtolus erat Judas, & licet avariſſimus ſceleratiſſimus, electus a Domino. Et tu de illius apoſtolatu dubites, quem Dominus elegit. Nonne, inquit, ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis Diabolus eſt? Audis, electum Apoſtolum extitiſſe Diabolum. Negas poſſe eſſe Epiſcopum, qui peccator eſt. Super cathedram Moſis ſederunt ſcribæ & Phariſæi, & qui non obedierunt eis tanquam Epiſcopis, inobedientiæ rei fuerunt, etiam in ipſum Dominum præcipientem & dicentem: Quæ dicunt, facite. Hæc ille.

Ecce, quam clare conſtat ex fide ſanctorum & ſententia ſcripturæ, & ſic ex fide Eccleſiæ, quod *in peccato mortali exiſtens nihilominus eſt Epiſcopus vel ſacerdos*, baptizans, conſecrans, conficiens, ordinans, præcipiens auctoritative, & Prælative. Nec eſt minus opus officii Epiſcopalis, in peccato mortali in cathedra ſedere, & in eadem prælatice præcipere ſubditis, ubi ſi non obedierint tanquam Epiſcopis, inobedientiæ rei erunt in ipſum Dominum Deum, quam in peccato mortali Epiſcopum baptizare, conſecrare &c. Et, ſi Caiphas dictator ſententiæ mortis in Deum, cum eſſet Pontifex anni illius, prophetavit ſupra modum altam prophetiam, quia Jeſus videlicet moriturus erat pro gente, & non tantum pro gente, ſed ut filios Dei, qui erant diſperſi congregaret in unum, ut dicitur *Jo.* 12. Quomodo obſtabit, *criminoſum*, cum ſit Epiſcopus vel ſacerdos, *baptizare* vel conficere &c. Cum officium Epiſcopale vel ſacerdotale non ſit gratia gratum faciens, ſecundum quam quis meritorie ad vitam æternam operari haberet opera ſacerdotalia vel Epiſcopalia, ſicut patet 1. *Corinth.* 12. & 13. Sed donum gratis datum, ſecundum quod quis poteſt & habet juridice, legitime, canonice & idonee, etiamſi non habuerit caritatem, facere & exercere opera Epiſcopalia & ſacerdotalia, utputa ordinare, conſecrare, baptizare, abſolvere, ligare &c. Sicut etiam filii, filiæ, vel alii cognati parentum vel cognatorum mortuorum hæreditatem relinquentium, juridice, legitime, Canonice & idonee, etiamſi caritatem non habuerunt, in hæreditate ſuccedunt, ſicut patet *Num.* 27. Erat enim hoc filiis Iſrael ſancitum lege perpetua, ſicut præcepit Dominus Moſi, ut dicitur ibidem. Hæreſis ergo eſt, quod non ordinet, conſecret, conficiat, vel baptizet Epiſcopus vel Sacerdos, ſi fuerit in peccato mortali.

ARTIC V.

Non eſt fundatum in Evangelio, quod Chriſtus miſſam ordinaverit.

Contra articulum iſtum hæreticum eſt fides Eccleſiæ, ſecundum textum Evangelii. Nam ſecundum Evangelium Chriſtus ipſemet miſſam celebravit, dum ſecundum tres Evangeliſtas, Matthæum, Marcum, & Lucam, gratias agens confecit & conſecravit ſacrificium altaris, non minus illud Deo offerens quam paſcha, illud cum diſcipulis manducans. De quo paſchate ipſe *Luc.* 22. dicebat. *Deſiderio deſideravi hoc paſcha manducare vobiſcum antequam patiar.* Et cum in figura illius ſacrificii Melchiſedech ſacerdos Dei altiſſimi panem & vinum obtulit. Chriſtus igitur ſecundum Evangelium gratias agens ſacrificium confecit altaris. Illud ſacrificium Deo obtulit, ſe & diſcipulos eodem cibavit & potavit, & hymnum cum diſcipulis poſt hanc menſam dixit.

Etiam, ad ſacrificium veteris legis offerendum ſacerdotes fuerunt conſecrati, quibus ſolis licebat ſacrificium in domo Domini ſacrificare & offerre. Quanto magis Chriſtus ad hoc venerabile ſacrificium corporis & ſanguinis ſui conficiendum & ſacrificandum ſacerdotes novæ legis conſecravit & conſtituit, dum dixit *Luc.* 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Præcipiens in hoc, quod ſimiliter miſſam celebrarent, ſicut ipſe, verbis Deum laudando, & muneribus ſacrificii honorando. Igitur fundatum eſt in Evangelio, quod Chriſtus miſſam ordinaverit.

Item, ſecundum Evangelium ſacerdos novæ legis debet orare: *Pater noſter*, & ſacrificare ſacrificium corporis & ſanguinis Chriſti. Cum *Matth.* 6. dicatur: *Sic orabitis: Pater noſter, qui es in cælis &c. Et Luc.* 22. præcipitur ſacerdotibus: *Hoc facite in meam commemorationem*, ſcilicet Sacramentum altaris ſacrificando. Et quia in primitiva Eccleſia pro celebratione miſſæ ſufficiebat orare *Pater noſter*, & ſacrificare ſacramentum altaris. Sicut ſecundum veras hiſtorias refertur, ſanctum Petrum, primum poſt Chriſtum Pontificem novæ legis, miſſam celebraſſe primam, dicendo ſolum *Pater noſter* in partibus orientis.

Item, celeberrimum & ſolemniſſimum Eccleſiaſticum & ſacerdotale officium ac opus eſt, celebrare miſſam: Tum, quia a ſupremo Pontifice uſque ad infimum ſacerdotem nullum aliud opus & officium Eccleſiaſticum & ſacerdotale tantum adornatur & ſolemnizatur exterioribus ceremoniis, ritu, ornatu, & variatione corporali, & interiori mentis attentione, pietate, devotione, reverentia, tripudio, & ſolemnitate: Tum quia in nullo alio officio Eccleſiaſtico & opere ſacerdotali tam mira ſolemnitate & celebritate, & tam admirabili Eccleſiaſtica pulchritudine & ſubtilitate complicantur, ſimul *verba* orationis, & *munera* ſacrificationis: *Verba*, quibus laudetur, extollatur & exhilaretur Deus, *Munera*, quibus honoretur, glorificetur, oblectetur, & lætificetur Deus: *Verba*, quibus corpus Eccleſiæ & membra ejus commendantur Deo, *Munera* quibus conciliantur Deo: *Verba*, quibus corpus Eccleſiæ & membra ejus eriguntur in Deum, *Munera*, quibus reficiuntur, nutriuntur, augentur, & ſecundum myſticam ſtaturam perficiuntur in Deo: *Verba*, in quibus currit oratio *Pater noſter*, cum aliis, præſtantiſſimi lectio Evangelii, cum aliis, validiſſima conſecratio ſacramenti altaris, celeberrima *munera*, ubi verum corpus & verus ſanguis Chriſti cum ſuis membris offeruntur Deo in ſacrificium ſanctificans, ubi etiam myſticum corpus Chriſti cum ſuis membris offertur Deo in ſacrificium ſanctificatum.

Et quis poſſet omnia magnalia hujus venerabilis officii & operis Eccleſiaſtici ac ſacerdotalis edicere?

Cum autem dicat Chriſtus *Jo.* 14. *Paracli-*

tus,

ANNO CHRISTI 1415.

tus ſpiritus S. quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia: Quomodo igitur Chriſtus per illum Spiritum, quem & ipſe a patre miſit diſcipulis, Jo. 15. non docuit diſcipulos ſuis temporibus illud ineffabile opus ſacerdotale, opus ſcil. miſſæ? Et per conſequens, ſi Chriſtus ſecundum Evangelium docuit per Spiritum S. de opere miſſæ, ipſe ſecundum idem Evangelium ordinavit illud opus ineffabile.

Igitur hæreſis eſt, quod non ſit fundatum in Evangelio, quod Chriſtus miſſam ordinaverit. Igitur &c.

ARTIC. VI.

Deus debet obedire diabolo.

Quamvis autem ſcribatur ſic *Joſue* 10. *Tunc locutus eſt Joſue Domino in die, qua tradidit Amorrhæum in conſpectu filiorum Iſrael, dixitque coram eis: Sol contra Gabaon ne movearis, & luna contra vallem Ajalon. Steteruntque ſol & luna, donec ulciſceretur ſe gens de inimicis ſuis. Nonne ſcriptum eſt in libro juſtorum? Stetit itaque ſol in medio cæli, & non feſtinavit occumbere ſpatio unius diei. Non fuit antea & poſtea tam longa dies, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Iſrael.*

Ex hoc textu adverſarii dicunt: Si Deus obedivit voci hominis, quid repugnat, quod obediat diabolo? Et quia Deus non obediret diabolo, niſi deceret obedire Deum diabolo & per conſequens niſi deberet: Igitur Deus debet obedire diabolo. Sed ſi hoc eſſet verum tunc omnino debebunt homines obedire diabolo, & voluntati ejus. Et cum non velit, niſi iniqua & injuſta & perverſa, propter omnimodam perverſitatem ſuam, igitur homines debebunt obedire diabolo in iniquis injuſtis & perverſis. Cum autem ſit abſurdum, eo, quod tunc contra Evangelium poſſit homo ſervire duobus dominis, obediendo Deo, ſicut debet, & obediendo diabolo, ſicut debet, juxta adverſarium: Quanto incomparabiliter magis abſurdum, quod Deus debet obedire diabolo.

De hoc autem, quod dicitur, *Stetit itaque ſol &c. obediente Domino voci hominis*, poteſt intelligi: Sol ſtetit &c. obediente Domino, id eſt, faciente Domino obedire voci hominis. Sicut in ſimili dicit Apoſtolus *Rom.* 8. *Nam quid oremus, neſcimus, ipſe autem ſpiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*. Poſtulat, id eſt, poſtulare facit.

Unde quia textus dicit ſic: *Tunc locutus Joſue Domino in die, qua tradidit Amorrhæum in conſpectu filiorum Iſrael, dixitque coram eis: Sol contra Gabaon, ne movearis*. &c. Ubi juxta tenorem verborum Joſue non Domino, ſed ſoli ad obediendum præcepit: Et quia ſol non potuit Joſue in hoc obedire, niſi Deo divina ſua potentia miraculoſe faciente, ſicque locutus eſt Joſue Domino petitorie, dixitque præceptorie ſoli: Sol ne movearis: Et quia non potuit ſol obedire niſi hoc Domino faciente: Stetit itaque ſol in medio cæli &c. obediente Domino, id eſt, faciente obedire voci Joſue (hominis).

Et dato, quod Deus obedivit voci hominis, id eſt paruit potentia divina efficere, quod non ſibi, ſed ſoli præceptum fuit, ubi etiam non Deo, ſed ſoli voce hominis præcipiebatur, ubi etiam Deus paruit, non ut ſubditus, ſed faciens ut Dominus, potentia ſua divina miraculoſe operante, quod ſoli mandabatur, faciens hoc miraculum Deus in teſtimonium juſtitiæ ſervi ſui Joſue. Unde in textu dicitur: *Nonne ſcriptum eſt hoc in libro juſtorum?* Abſit tamen abſurdiſſimum verbum, ut Deus debeat obedire diabolo. Cum tunc Deus deberet parere, vel ut ſubditus, faciendo, quod diabolus ſibi imperaret, vel deberet parere, ut Dominus, potentia ſua miraculoſe faciendo, quod diabolus alteri imperaret, ſua perverſa voluntate faciendo: Dico, eo modo, quo diabolus perverſitate ſua illud præciperet faciendum. Abſit hoc a Deo ſimpliciter bono, quod acquieſcat & conſentiat in aliquo voluntati diaboli, in omnibus iniquæ.

Non obſtante, quod Chriſtus Deus permiſit diabolo, *circa ſe ipſum* Chriſtum in triplici tentatione, *circa Job*, circa ingreſſionem in porcos, & ita de aliis, exercere ſuam impiam voluntatem. Unde, cum Marci 5. dicitur. *Et deprecabantur eum*, ſcilicet Chriſtum, *ſpiritus* ſcilicet immundi, *dicentes: Mitte nos in porcos, ut in eos introeamus. Et conceſſit eis Jeſus ſtatim*; conceſſit, id eſt, permiſit. Etiam dicens, eis, *ite*, Matth. 9. Non voluntati impiæ ipſorum conſenſit. Conſentiens enim & faciens pari pœna plectendi ſunt. Qui autem voluntati impiæ obedit, eidem obediendo conſentit.

ARTIC. VII.

Niſi homo fuerit debite contritus, omnis confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua & inutilis.

Iſte articulus hæreticus eſt contra rationem veræ contritionis de peccatis, ſaltem mortalibus, conſciis, nondum confeſſis. Talis enim vera contritio requirit propoſitum ſatisfaciendi, non ſecundum proprium judicium & arbitrium, ſed ſecundum arbitrium & judicium judicis Eccleſiaſtici, in foro conſcientiæ loco Dei conſtituti, ſcilicet ſacerdotis. Ad hoc autem judicium & arbitrium celebrandum requiritur exterior confeſſio. Igitur debita contritio non excludit exteriorem confeſſionem ſacramentalem, ſacerdoti faciendam, tanquam inutilem & ſuperfluam: ſed eam expoſtulat, ut ſalutarem & neceſſariam, ad ſatisfaciendum, debito juris ordine, in judiciali foro conſcientiæ, ubi ſacerdos eſt judex Eccleſiaſticus, juxta ordinationem legislatoris Chriſti dicentis ſacerdotibus: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta erunt*, Jo. 20. Item, *Quæcumque ligaveritis ſupra terram, erunt ligata & in cælis, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis. Matth.* 18.

Item, iſte articulus eſt dogma hæreticum contra vim ſacramenti pœnitentiæ. Nam ſi ad contritionem debitam eſt inutilis & ſuperflua confeſſio exterior ſacramentalis ſacerdoti in foro conſcientiæ, & quia debet fieri non ſine tali, ſed ad talem applicatio ſacramenti pœnitentiæ: igitur debita contritio excluderet poſt ſe applicationem ſacramenti pœnitentiæ, ſicut inutilem & ſuperfluam. Quod eſt abominabilis hæreſis, & minimum deceptoria. Tanta enim eſt vis & pretioſitas ſacramenti pœnitentiæ, ut, ſi homo attritus & nondum contritus, accedit ad ſacerdotem confitendo peccatum ſuum, & ſacerdos abſolvendo applicat ſibi ſacramentum pœnitentiæ, & confitens non ponit obi-

cem

ANNO CHRISTI 1415.

cem virtuti ſacramenti pœnitentiæ, ex virtute talis ſacramenti conſequitur gratiam contritionis, quam alias non conſequeretur. Salutare igitur & ſecurum eſt refugium tranſgreſſoribus per exteriorem confeſſionem ſacerdoti confugere ad venerabile ſacramentum pœnitentiæ. Ubi dum peccator non ponit obicem, virtute ſacramenti conſequitur gratiam contritionis, & alias vix in attritione maneret.

Item, per quodlibet mortale peccatum homo incurrit ad minimum excommunicationem minorem, quæ excludit a perceptione ſacramentorum Eccleſiæ. Et per crimen hæreſis & per nonnulla alia incurrit excommunicationem majorem, quæ eſt ſeparatio a communione fidelium.

Sed dato, quod per debitam contritionem peccator reſuſcitaretur a morte animæ ad vitam, adhuc tamen manent vincula minoris excommunicationis vel majoris. Quarum *ſolutio* reſervatur a Deo ſuo ſacerdoti, & ligatio, ne poteſtas ſacerdotalis ligandi & ſolvendi, remittendi & tenendi peccata, id eſt vincula peccatorum a Deo ordinata & tradita, contemneretur, ſed honoraretur. Quod clare figuratum (ſignatum) eſt. Quia cum Chriſtus ipſemet ſuſcitaret Lazarum in ſepulcro de morte ad vitam ſine adminiculo diſcipulorum, eis tamen commiſit ſolvere viventem Lazarum, adhuc ſecundum manus & pedes inſtitis ligatum.

Propter quod, ſicut valde cautum eſt, libenter confugere per exteriorem confeſſionem ad ſacerdotem, ut per ſacramentum pœnitentiæ, cui non ponit obicem, gratiam contritionis conſequatur, ubi alias habet gratiam contritionis, quod illa virtute ſacramenti ſibi augeatur: Sic valde cautum eſt, libenter per exteriorem confeſſionem ad ſacerdotem confugere, ut per poteſtatem ſolvendi ſolvat vincula minoris excommunicationis, ſi quam contraxit, etiam neſcius. Delicta enim quis intelligat? Et ſi in nullis talibus vinculis eſt, incertus autem eſt, per abſolutionem certificatur.

Articulus ergo hic ſeptimus diabolicum & hæreticum dogma eſt, contra ſalutarem & Evangelicam Chriſti ordinationem. Qua ordinavit & dogmatizavit evangelice circa ſuſcitationem Lazari, quod etiam debite contriti poſt contritionem petant ſolvi a vinculis per ſacerdotes, ut factum eſt.

Item, dato, quod ſicut ſacerdotes veteris legis non habuerunt poteſtatem mundandi lepram corporalem, ſed habuerunt poteſtatem ſententiandi aliquem mundatum vel mundum a lepra, cui ſententiæ ſtandum erat, quod ſic ſacerdotes novæ legis haberent ſolum poteſtatem ſententiandi aliquem mundatum vel mundum a lepra ſpirituali, & ſuis vinculis, cui ſententiæ ſtandum eſt ex ordinatione Dei dicentis: *Quæ ſolveritis &c. Et quorum remiſeritis* &c. Et non haberent poteſtatem mundandi a lepra ſpirituali: Quamvis in rei veritate ſacerdotes per applicationem ſacramenti pœnitentiæ, miniſterialiter, per applicationem virtutis illius ſacramenti, poſſint mundare, ſicut per applicationem ignis aliquis poteſt ſtramen vel lignum incendere, non virtute ſua, ſed virtute ignis: Dato tamen illo, & cum quis incidit in peccatum mortale, redditur inhabilis ad percipiendum ſacramenta Eccleſiæ, nec quiſquam in cauſa propria debet eſſe ſui ipſius judex, ſi liceat ſibi poſt admiſſionem criminis accedere ad ſacramentum Eccleſiæ, vel ſi debeat abſtinere. Immo cum hæc ſit cauſa ſolum Eccleſiaſtica, (Evangelica) igitur ad judicem Eccleſiaſticum, ad ſacerdotem ſcilicet alium a ſe, debet recurrere, & illius ſententiam, ſi mundus vel immundus eſt, ſi liceat ſibi accedere vel non liceat, debet audire, & illi ſtare.

Et huic ſalutari, catholicæ, & Evangelicæ doctrinæ contrariatur illud perverſum dogma, articulus hic ſeptimus.

Item, iſte articulus obviat ſalutari Decreto ſedis Apoſtolicæ, & ſanctæ Dei Eccleſiæ, *Omnis utriuſque ſexus*. Ubi ſalubriter inſtituitur & docetur, quod quilibet Chriſtianus adultus ſemel in anno proprio ſacerdoti circa feſtum paſchæ confiteatur. *De pœnit. & remiſſ.*

ARTIC. VIII.

Si Papa ſit præſcitus & malus, per conſequens membrum diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles ab aliquo ſibi datam, niſi forte a Cæſare.

Iſte articulus oſtenditur eſſe hæreticus per illa, quæ contra quartum articulum dicta ſunt. Nonne Caiphas præſcitus & malus habuit poteſtatem pontificalem ſuper fideles a Deo datam, cum omnis poteſtas ſit a Deo, *Rom.* 13. Similiter & *Judas Iſcarioth*, cujus Epiſcopatum accepit Mathias. Nonne *Saul* præſcitus & malus habuit poteſtatem Regiam a Deo ſibi datam ſuper fideles? Quem *David* fidelis teſtatur Chriſtum Domini. Nonne *Imperatores Romani* tempore Chriſti & Apoſtolorum præſciti & mali, habuerunt poteſtatem imperatoriam ſuper fideles? Cum & Chriſtus dixit: *Date quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo*. Et ipſemet pro ſe & Petro, primo vicario ſuo ſupremo, dignatus eſt dare didrachma Regi ſeculari. Et *Petrus* & *Paulus*, & ceteri docuerunt & præceperunt fidelibus, obedire poteſtatibus Regum infidelium.

Et cum plenitudo poteſtatis Eccleſiaſticæ vicarie loco Chriſti præſidendi Eccleſiæ Dei in terris, exiſtens, a Deo ſit non minus, non gratia gratum faciens, ſed donum gratis datum: ſicut, eſſe Apoſtolum, eſſe Prophetam, Evangeliſtam, ſunt dona gratis data, non gratiæ gratum facientes, ut patet 1. *Cor.* 12. & 13. Igitur illa plenitudo poteſtatis Eccleſiaſticæ non habet in ſe vim excludendi per modum formæ & habitus peccatum mortale, cum ſola gratia gratum faciens habeat in ſe talem vim. Quomodo ergo non eſt poſſibile, quod illa ſtet in Papa cum peccato mortali, vel Papa exiſtente præſcito? Et quia talis plenitudo poteſtatis eſt major, quam poteſtas ſecularis imperatoria, hæreſis eſt quod ſit a tali Imperatore. Et ſecunda hæreſis eſt, quod non ſit ab alio data, quam Imperatore tali terreno, cum ſit a Deo. *Rom.* 13.

Igitur hæretica eſt illa conditionalis: Si Papa eſt præſcitus & malus, & per conſequens membrum diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles ab aliquo ſibi datam, niſi forte a Cæſare. Sicut enim ſuper cathedram Moſis ſederunt Scribæ & Phariſæi, præſciti & mali, & tamen quæcumque dixerunt & præceperunt, obediendum erat: ſic ſecundum illud Evange-

lium

lium possibile est, malum & præscitum sedere super cathedram Petri Apostolorum Principis, qui erit Papa præscitus & malus, habens potestatem a Deo super fideles, cum Christus Deus secundum Evangelium illud præcipiat fidelibus, obedire suis præceptis &c.

ANNO CHRISTI 1415.

ARTIC. IX.

Post Urbanum VI. non est aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more Græcorum sub legibus propriis.

Iste articulus est erroneus, dogmatizans, quod post Urbanum VI. Christianus populus non debeat sedem Apostolicam, & Romanam Ecclesiam, ubi Papa est caput, & collegium Cardinalium corpus illius Ecclesiæ, non debeat, inquam, respicere per obedientiam. Cum tamen ibi vel nullibi alias super terram sint claves regni cælorum, Petro & collegio residuorum Apostolorum & successoribus traditæ. Ut quæcumque solverint aut ligaverint super terram, sint secundum hoc remissa & retenta.

Vel si non sunt ibi tales validissimæ & maximæ claves cælorum regni in terris, dent alibi, adversarii, hæretici, apertos, visibiles in humanis clavigeros talium clavium. Et nequaquam dabunt, contra fidem omnium Christi Ecclesiarum, in terris visibiliter in humanis congregatarum. Quæ fides ex instinctu Spiritus sancti tenet, claves illas semper fuisse & esse in tali Romana Ecclesia, in corpore illo mystico, quod manet in continuo unum & idem in numero quoad formam mysticam & Ecclesiasticam, a tempore Apostolorum usque in præsens & deinceps. Perversus ergo est articulus prædictus, quo populus Christianus induceretur ad inobedientiam respectu illius sedis & illius Ecclesiæ Romanæ, & illarum clavium regni cælorum.

Item, universitas ovium mysticarum Christiani populi, conversans visibiliter in humanis, indiget & requirit in suis suppositis per orbem terrarum diffusis illuminari visibiliter in humanis, informari, certificari, regi, dirigi, & universaliter pasci, in universa & tota materia, & vita Catholica, Ecclesiastica, & Christiana. Et per consequens requirit & indiget aliquo certo & securo sibi refugio, visibili in humanis, in quo sit sufficiens & abundans principium formale illuminandi, dirigendi, certificandi &c. ipsam primam universitatem totam in universa materia & vita Ecclesiastica, Catholica, & Christiana. Ad quod etiam refugium recurrendum est de universis partibus Christianitatis in difficilibus, & ambiguis, sicut Spiritus S. docet *Deuter.* 22. Alias infiniti seminarentur errores in Ecclesia Dei. Ibi tres vel plures dicerent se congregatos in nomine Christi, & sententiarent, unam partem contradictionis tenendam. Et alii similiter aliam. Vel illi unum contrarium, alii aliud contrarium: Et tertii medium. Et hodie illi sentirent hoc pro fide tenendum, cras alii aliud, juxta capita sua & seductionem diaboli. Et nemo posset visibiliter in humanis, nec haberet talia corrigere, & talibus occurrere malis, quæ sunt multo pejora, quam furta, latrocinia, adulteria & cetera secularia, in regnis secularibus currentia.

Oportet ergo & secundum Scripturam sacram *Deut.* 17. & secundum Evangelium, dicens *Matth.* 5. *Vos estis sal terræ. Vos estis lux mundi.* Item: *Quæcumque solveritis, & quæcumque ligaveritis, & quorum remiseritis peccata &c.* Item: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit*: Oportet inquam, secundum scripturas tales, sapienter simul comportatas, & secundum rationem, esse unum, certum & securum refugium visibile in humanis, ad quod universitas Christiani populi de universis mundi partibus habet recurrere secure, & respicere in difficilibus & ambiguis in fundamento fidei, & in universa, & tota materia catholica & Ecclesiastica. Et quid potius erat tale, quam sedes Apostolica & Romana Ecclesia, ubi Papa & collegium Cardinalium cathedram Petri & aliorum tenent Apostolorum.

ANNO CHRISTI 1415.

Hoc autem tenet & credit universitas & communitas Christiani populi, & omnes Ecclesiæ metropolitanæ, cathedrales, collegiatæ &c.

Hoc etiam sententiat Scriptura sacra *Matth. 16.* ubi Christus a Petro & aliis Apostolis quærens sententiam veram de fundamento fidei Christianæ, sententiis vanis hominum rejectis, quærens, inquam, Christus ab eis: *Vos autem quem me esse dicitis?* Et respondens Petrus, sicut capitalis definitor, ait: *Tu es Christus Filius Dei vivi*: Quæ sententia est fundamentum fidei, quam Christus approbavit, dicens: *Beatus es Simon bar-Jona &c.* Cum ergo quæsivit a Petro & collegio aliorum Apostolorum sententiam definitivam in fundamento fidei, quam & approbavit, non ex carne & sanguine, sed a Deo revelatam: Et quia Papa & collegium Cardinalium sedent in cathedra & auctoritate definiendi & sententiandi, in cathedra dico Petri & collegii Apostolorum: Igitur illa Romana Ecclesia est illud securum & certum refugium visibile in humanis, de quo dictum est.

Et per consequens impius error est articulus prædictus, qui suadet, quantum in eo est, quod populus Christianus post Urbanum VI. non curet sedem Apostolicam & Romanam Ecclesiam, ubi Papa est caput, & collegium Cardinalium corpus: Sed quod vivant sub legibus propriis more Græcorum. Qui ergo erunt legislatores talium propriarum legum? Et qui habebunt auctoritatem puniendi transgressores? Nulli dabuntur, sed fiet in Ecclesia Dei confusio supra modum &c.

ARTIC. X.

Contra scripturam sacram est, quod viri Ecclesiastici habeant possessiones.

Iste articulus est contra legem divinam. Nam secundum legem divinam clerus veteris legis habebat 48. civitates cum suburbiis suis, *Josue* 21. habebat omnes decimas Israelis in possessionem, *Num.* 18. habebat sacrificia & oblationes Domini, primitias frumenti, vini, & olei, lanarum partem ex tonsione ovium, *Deut.* 18. Similiter possessio consecrata, ut ager, animal, homo, sive quicquid talium fuerit, ad jus pertinet sacerdotum. *Levit. ult.* Nec populus Christianus minus debet offerre Domino sacrificia, oblationes, consecrare agros, possessiones & similia; Domino dare decimas, quam Judaica gens, sed magis. Nec *clericatus novæ legis* est minus idoneus habere sacrificia, oblationes, decimas Domini, possessiones consecratas,

tas, minus potens, minus sapiens, minus bonus administrare & dispensare, *quam clericatus veteris legis*, immo magis. Nam & Episcopum oportet esse hospitalem, & suæ domui bene esse præpositum, & similiter Diaconos filiis suis bene præesse & suis domibus, dicit Apostolus 1. *Tim.* 3. ANNO CHRISTI 1415.

Nec est modicus honor Christi, postquam sua Ecclesia per bellum fortissimum glorioforum martyrum, spatio quasi trecentorum annorum durans, mundum cum suis possessionibus & divitiis subjugavit & quietavit, quod tunc, sicut antea Christus & ejus sacerdotes fuerunt humiles in ignominia, casti in angaria, pauperes in penuria, per trecentos fere annos illius belli cum mundo, quod sic certe illo laudabili novo modo, Episcopi & sacerdotes essent humiles in gloria, casti in deliciis, pauperes in divitiis, sicut & fuerunt sanctus Silvester, sanctus Gregorius, & plurimi alii sancti Papæ, Episcopi & sacerdotes. Sic enim ad magnum honorem sancti Wenceslai martyris & Patroni nostri legitur, & canitur, quod ipse fuerit humilis in gloria, castus in deliciis, & pauper in divitiis. Est igitur articulus prædictus hæreticus.

ARTIC. XI.

Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum excommunicatum a Deo. Et qui sic excommunicat, sit hæreticus ex hoc, vel excommunicatus.

Iste articulus hæreticus nititur primo evertere ordinem Evangelicum.

Nam Evangelium non dicit Prælatis in persona Apostolorum: *Quæcumque prius sciveritis ligata in cælis, ligabitis super terram*: Sed e converso dicit: *Quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in cælis*. Unde venerabilis *Hugo de Sancto Victore parte* 14. sententiam Petri non præcedit, sed subsequitur sententia cæli.

Secundo, iste articulus prætendit reprehendere Christum in auctorizando Prælatos de excommunicatione & in certificando. Nam ubi Christus quoad hoc dixit: *Quæcumque super terram ligaveritis*, etiam excommunicatione, erunt ligata in cælis, debuit secundum illum errorem ad auctorizandum & certificandum Prælatos de activa eorum excommunicatione sic dixisse: *Quæcumque prius sciveritis ligata in cælis, ligabitis super terram*.

Tertio, ille articulus imponit Christo quod ipse Prælatos Ecclesiæ induceret in periculum hæresis, & excommunicationis passivæ, ubi ipsi non, secundum verba hujus articuli, fulminarent excommunicationem, sed nude, ut auctorizati & certificati sunt per verba Christi dicentis: *Quæcumque alligaveritis super terram*, fulminarent excommunicationem in illos, quos reputarent excommunicandos secundum rectum judicium Ecclesiasticum.

Item, tunc secundum illum articulum Prælati, etiam facientes debitam suam totam diligentiam, essent insufficienter nimis & ineffi caciter auctorizati & certificati de canonica & legitima excommunicatione excommunicandorum, per verba Christi, dicentis, auctoritative & certificative, *Matth.* 18. *Amen dico vobis: Quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in cælis*. Patet autem consequentia. Nam Prælati, facientes suam totam debitam diligentiam, de quocumque, per eos debito excommunicari, dicerent: Ego non habeo a Deo revelationem per internam inspirationem, nec per exterius signum, nec per explicatam de illo Scripturam Sacram, nec certam & securam rationem, vel alias undecumque manifestam securam probationem, quod Deus illum excommunicaverit excommunicatione majori, de qua est hic sermo: Non obstante etiam, quod ille meruerit tali excommunicatione excommunicari ex admisso per eum crimine mihi notorio & bene conscio, ut judici Ecclesiastico. Quia si homo, judex Ecclesiasticus, potest rationabiliter ex gratia vel causa rationabili ad tempus differre, cum pœna excommunicationis, vel alia, legitime pro admisso crimine inferenda, vel potest eam rationabiliter non infligere, quanto magis Deus? Cum ergo Prælatus a Deo non sit certificatus aliquo prædictorum modorum circa quemcumque, qui etiam notorie ipsi judici Prælato admisit crimen, pro quo sententia excommunicationis puniri deberet juxta Evangelium, si Deus illum punivit sententia excommunicationis, vel pœnam adhuc differt inferre, dato, per adversarium, quod Deus prius tempore excommunicat, quam Prælatus: Igitur secundum articulum prædictum Prælati nusquam deberent excommunicare aliquem, quem etiam sibi ipsis notorie scirent admisisse crimen pœna excommunicationis puniendum. Quia sic aliquem excommunicarent, nescientes, prius eum excommunicatum a Deo. Ubi ex hoc, secundum illum articulum, fierent hæretici vel excommunicati. ANNO CHRISTI 1415.

Articulus ergo ille est nimium hæreticus contra verba Christi, quæ sufficientissime auctorizant & certificant Prælatos, ut quoscumque Prælati per sententiam excommunicationis excommunicarint super terram, quod tales erunt excommunicati & in cælis, sic, quod in cælis approbabitur vim ligationis habere, sive justa fuerit, sive injusta. Sicut baptizatio in nomine Trinitatis a Sancta Trinitate approbatur vim mundationis habere, etiamsi ebrius, adulter, vel homicida baptizet. Quia Christus ibi baptizat, & certificat. Similiter hic Christus excommunicat. Ergo nullum est periculum hæresis vel excommunicationis ipsis Prælatis ex hoc, quod excommunicant aliquem, quem non prius sciunt excommunicatum a Deo. Et similiter in hoc, quod Christus non dicit: *Quæcumque fuerunt ligata in cælis, alligabitis & super terram*, sed e converso: *Quæcumque ligabitis super terram, erunt ligata & in cælis*, certificat ipse Dominus, quod sententia excommunicationis Dei in cælis non præcedit temporaliter sententiam excommunicationis Prælati in terris, sed eam sequitur concomitanter. Nam nec simpliciter dicit Christus: *Quæcumque alligavetitis super terram, erunt ligata & in cælis*, sed interponit conjunctionem *&*, dicendo, erunt ligata & in cælis. Expresse per hoc significans, quod ad sententiam excommunicationis Prælati in terris præcedentem subsequenter copulatur sententiam excommunicationis in cælis. Alias non daretur pertinens ratio, quare ita ponderose Christus per verbum *erunt*, de futuro, & per conjunctionem *&* dicit ad præcedens: *Erunt ligata & in cælis*.

Et plenum est ratione, quod sententiam excommunicationis in cælis non præcedat temporaliter sententiam excommunicationis Prælati in terris, sed quod eam sequatur concomitanter.

ANNO CHRISTI 1415.

ter. Nam ſi ſententia in cælis præcederet temporaliter ſententiam in terris ipſius Prælati, tunc interim nec ipſe excommunicatus, nec Prælatus, nec alii in terris ſcirent de illa eis abſcondita in cælis. Ad nihil ergo eſſet utilis illa interim ſententia excommunicationis. Cum nec excommunicatus teneretur ſe ſecundum illam ſegregare a perceptione Sacramentorum & communione fidelium, nec alii tenerentur eum vitare. Cum nec divinitus nec humanitus conſtaret eis de illa ſententia.

Oportet autem ſententiam cæli ſubſequi concomitanter ſententiam Prælati in terris. Niſi enim ſententia in cælis approbaret vim alligationis ſententiæ in terris, ſententia in terris eſſet nulla & nullius valoris.

Sic itaque Chriſtus per juramentum ſuum dicens Prælatis Eccleſiæ: *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cælis*, certificat ipſe *primo*, quod ſententia excommunicationis in cælis non præcedat temporaliter ſententiam Prælati in terris, ſed ſubſequatur concomitanter, in approbationem & confirmationem ſententiæ Prælati. Certificat *ſecundo*, quod Prælati non habent prius ſcire, quod aliquis ſit excommunicatus a Deo, antequam ipſum excommunicent. *Tertio*, auctorizat & certificat Chriſtus, ut quicumque a judicibus ſuis Eccleſiaſticis in foro Eccleſiæ per ſententiam excommunicationis alligantur in terris, quod illi ſint ligati quoad talem ſententiam in cælis, ſive tales demeruerint illam pœnam, ſive non, & ſive ſententia ſit juſta, ſive injuſta. Alioquin eſſet nimia perplexitas Chriſti fidelibus circa excommunicationis ſententiam, cum de uno ſicut de alio quocumque verterent in incertum, & ponerent in dubium, ſi ſententia judicis illum ligat, vel non, & ſi debeant parere vel non, illi ſententiæ. Veruntamen pœna excommunicationis juſto excommunicato non nocet: Sed dum eam patienter fert, non improbans ſed humiliter approbans juramentum Chriſti, dicentis: *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram*, &c. ad magnum meritum cedit illi. Sicut paſſio Chriſti injuſtiſſime illata ad permaximum ceſſit meritum. Sed væ judici, qui injuſtam fert ſententiam, & non ſervat diligentiam circa debitum ordinem juris & judicii Eccleſiaſtici. *Quarto*, certificat Chriſtus, quod Prælati ex hoc non ſint hæretici vel excommunicati, quod aliquem excommunicant, quem non prius ſciunt excommunicatum a Deo &c.

ARTIC. XII.

Prælatus excommunicans clericum, qui appellavit ad Regem, & ad conſilium regni, eo ipſo traditor eſt Regis & regni.

Error & ſcandalum ipſius articuli ſic patet. Nam clericus per Prælatum ſuum evocatus ad judicium, coram ſe in foro Eccleſiaſtico, ſub excommunicationis pœna tenetur ſtare in eodem foro coram illo Prælato ſub eadem pœna, niſi clericus ille legitime appellaret ad judicem ſuperiorem. Nec licet tali clerico appellare a judice & foro Eccleſiaſtico ad judicem & forum temporale. Cum hoc eſſet appellare a majori ad minus. Sicut enim ſe habet ſpiritus ad corpus, & regio ſpiritus ad regionem corporis, ſic proportionabiliter judex Eccleſiaſticus ad judicem terrenum, & forus Eccleſiaſticus ad temporalem. Spiritualis namque poteſtas terrenam poteſtatem inſtituere habet, ut ſit, & judicare, ſi bona non fuerit. Sicut dicit venerabilis *Hugo de ſancto Victore*, & ſententiat hoc idem *Alexander de Halis* & alii Doctores & ſacri Canones. Et probant per illud 1. *Corinth.* 2. *Spiritualis judicat omnia, & ipſe a nemine judicatur*. Ubi igitur Prælatus evocat clericum ſub pœna excommunicationis ad judicium in foro Eccleſiaſtico, & clericus contumaciter rebellat venire vel ſtare ad judicium, & per indebitam & illicitam appellationem ad terrenum judicem & forum ſecularem nititur colorare & defendere ſuam contumaciam, inobedientiam & rebellionem, ibi Prælatus habet legitimam cauſam clericum ſic appellantem excommunicandi. Error eſt ergo ſcandaloſus, quod Prælatus eo ipſo fit traditor Regis & regni, quia clericum in tali cauſa ad conſilium regni & Regem appellantem indebite & illicite, pro coloranda & defendenda ſua inobedientia contumacia & rebellione, excommunicat, legitimam pœnam ex legitima cauſa inferendo.

ARTIC. XIII.

Illi, qui dimittunt prædicare ſive audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati, & in die judicii traditores Chriſti habebuntur.

Iſte articulus eſt ſcandaloſus, qui juxta materiam catholicam doctrinalem & regulativam habet principalem uſitatam ſignificationem & ſententiam erroneam. Et in hoc eſt articulus erroneus. Principalis & uſitatus ſenſus illius articuli eſt, quod illi indifferenter, quicumque fuerint, dimittunt prædicare vel audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, in hoc vel ex hoc ſunt excommunicati, & in die judicii traditores Chriſti habebuntur. Et in hoc ſenſu principali & uſitato etiam apud ſimplices, qui eum in tali ſenſu acciperent, ubi eis pro dogmate ſcriberetur aut prædicaretur, in hoc certe ſenſu eſt ille articulus erroneus. Abſit enim, quod fideles ſacerdotes, propter prohibitionem Papæ vel Epiſcopi, ſub pœnæ excommunicationis lata ſententia ſeu legitima & rationabili cauſa factam, pro loco & tempore dimittentes prædicare verbum Dei, ſint in hoc vel ex hoc habendi pro traditoribus Chriſti in die judicii. Cum & illi magni prædicatores Paulus & Silas vetiti ſunt a Spiritu S. loqui verbum in Aſia. *Act.* 16.

Abſit ſimiliter, quod fideles laici propter ſimilem prohibitionem pro tempore & loco, quando & ubi errores ſeminarentur, aut vehemens ſuſpicio eſſet de ſeminatione colorata errorum & hæreſium, dimittentes audire verbum Dei, eſſent in hoc & ex hoc excommunicati & habendi pro traditoribus Chriſti.

Alium ſenſum ſecundarium & ſophiſticum habet ille articulus, ut, poſito caſu, quod eſſent *duo ſacerdotes, Petrus & Paulus*, qui eſſent præſciti & excommunicati propter occultam hæreſim, quam tenerent, & quod iidem propter excommunicationem ipſorum, quam timerent coram hominibus publice pati, dimitterent prædicare verbum Dei, tunc arguitur ſic: In tali caſu Petrus & Paulus ſunt iſti, qui dimittunt prædicare verbum propter excommunicationem hominum. Igitur illi, qui dimittunt prædicare verbum propter excommunica-

nicationem hominum, sunt excommunicati, & in die judicii traditores Christi habebuntur. Consequentia est bona. Et antecedens est valde possibile, & forte verum non repugnans alicui veritati catholicæ. Igitur & consequens.

ANNO CHRISTI 1415.

Et similiter potest poni casus de *duobus laicis*, quod tales essent præsciti & excommunicati a jure, & propter apertam excommunicationem (Episcoporum) ipsorum dimitterent pro loco & tempore audire verbum Dei, tunc potest argui, sicut argutum est de presbyteris.

Ubi juxta tales casus & talia argumenta articulus ille habet unum secundarium & sophisticum sensum, istum scilicet, quod illi *quatuor*, *duo sacerdotes* & *duo laici*, juxta casum positum dimittunt prædicare & audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, & illi sunt excommunicati, & habebuntur traditores Christi in die judicii. Et talis sensus est satis possibilis, non repugnans alicui veritati catholicæ.

Verumtamen sicut casus ille vel alius positus non ostendit veritatem illius articuli, etiam quoad illum sensum secundarium & sophisticum, sic non tollit, quin articulus iste sit erroneus in sensu suo principali ex communi usu accepto. Nam secundum rectam regulam juris *verba ex communi usu sunt accipienda*. Sed nedum apud Theologos & fideles, sed etiam apud Philosophos & gentiles, circa materiam doctrinalem & regulativam verba affirmativa, indefinite pro singularibus vel individuis rebus prolata, ex communi usu accipiuntur indifferenter, non plus pro uno, quam pro alio, sed pro omnibus singularibus. Etiam verba talia ex communi usu accipiuntur, non ut prædicatum per accidens, sed per se convenit subjecto.

Ergo ex communi usu principalis & verus sensus verborum est ille: Illi indifferenter, quicumque fuerint, qui dimittunt prædicare vel audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, in hoc & secundum hoc sunt excommunicati, & traditores Christi habebuntur in die judicii. Et tunc sensus est impossibilis, erroneus, veritati catholicæ contrarius, ut supra patuit. Non obstante, quod supradictus secundarius sensus & sophisticus, non ex communi usu circa materiam doctrinalem & regulativam acceptus, sit possibilis non contrarius per se veritati catholicæ. Nec talis sensus secundarius & sophisticus excludit, quin articulus ille in se sit scandalosus & scandalum. Quia certe circa catholicam, doctrinalem & regulativam materiam de dimissione pro loco & tempore prædicationis vel auditionis verbi Dei, propter legitimam sub pœna excommunicationis prohibitionem hominum Prælatorum, est articulus in se dictum minus rectum, præbens occasionem delinquendi. Igitur per definitionem scandali est ipse scandalum in se. Quia in se sic prolatus & affirmatus in prædicatione, ubi solum verbum Dei deberet prædicare, præberet ipse occasionem simplicibus credendi erronee: Quod quicumque sacerdotes propter excommunicationem & prohibitionem Prælatorum hominum dimitterent prædicare verbum Dei, & quicumque propter talem eamdem prohibitionem dimitterent audire verbum Dei, quod omnes tales in hoc & ex hoc essent excommunicati & habendi in die judicii traditores Christi. Igitur articulus ille in se est scandalosus, & scandalum, & in sensu suo principali ex usu communi verborum est ipse erroneus. Igitur, &c.

ANNO CHRISTI 1415.

ARTIC. XIV.

Licet alicui diacono vel presbytero prædicare verbum Dei absque auctoritate sedis Apostolicæ, vel Episcopi Catholici.

Quamvis S. Paulus ad Galat. 1. dicat, *se Apostolum non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum, & Deum Patrem*: Dicat etiam ad Galat. 2. *Mihi, qui videbantur esse aliquid, nihil contulerunt, sed e contra, cum vidissent, quod creditum esset mihi Evangelium præputii, sicut Petro circumcisionis. Qui enim operatus est Petro in Apostolatu circumcisionis, operatus est etiam mihi inter gentes. Et cum cognovissent gratiam, quæ data est mihi, Jacobus, Cephas & Joannes, qui videbantur columnæ esse, dextras dederunt mihi & Barnabæ societatis, ut nos inter gentes, illi autem in circumcisionem. Tantum, ut pauperum memores essemus. Quod & sollicitus fui hoc ipsum facere*. In quibus verbis ostendit S. Paulus, se Apostolum missum prædicare Evangelium in gentibus, non a Petro, vel Apostolo, vel Episcopo, puro homine, sed Deo Patre & Christo, per se auctorizante gratia prædicationis ipsum Paulum ad prædicandum absque ministeriali auctorizatione Petri vel alterius puri hominis ibi cooperante: Verumtamen, quod ex communi usu verba præsentis temporis sunt accipienda & referenda ad illud præsens tempus, in quo ipsa verba sunt aut dicuntur, & per consequens verba hujus articuli sunt referenda ad tempus nostrum modo currens, ad talem sensum, quod liceat temporibus nostris alicui diacono vel presbytero prædicare verbum Dei absque auctoritate sedis Apostolicæ, vel Episcopi catholici. Et licet Christus posset talia verba verificare, sicut & similia verificare potuit, in primitiva Ecclesia tempore maximorum post Christum prædicatorum: Tamen, sicut Christus potuit ante baptizationem in aqua dare aliquibus Spiritum S. sicut & quibusdam fecit, sancta tamen & rationabili lege necessitavit homines, ut baptizarentur in aqua, etiamsi aliqui ante tale baptisma accepissent Spiritum S. lavantem & mundantem a culpa & pœna. Quod clare patuit *Actor.* 10. ubi S. Petrus quibusdam respondit, dicens: *Num quis aquam his prohibere potest, ut non baptizentur hi, qui Spiritum S. acceperunt*, sicut & nos? & misit eos baptizari in nomine Jesu Christi. Ecce quod illi jam Spiritum S. acceperant, loquentes linguis & magnificantes Deum, & tamen ex salutari lege Christi necessitabantur de post in aqua baptizari. Sicut enim Deus in creatione mundi instituit, aquam esse tanquam matrem, ex qua per generationem naturalem exirent natatilia, reptilia, & volatilia animalia terrena: Sic Christus in recreatione mundi sanctificavit aquam esse tanquam matrem, ex qua per generationem spiritualem exirent animalia cœlestia, ad imaginem & similitudinem Dei per gratiam gratum facientem formata.

Sed respondendo, Licet in primitiva Ecclesia Christus per se absque auctorizatione Petri vel alterius puri hominis auctorizaverit ad evangelizandum illum præclarum prædicatorem Paulum, ipse tamen Christus consimiliter, sicut de baptismo jam dictum est, per Spiritum

ANNO CHRISTI 1415.

S. & per Ecclesiam suam sanctam & sedem Apostolicam legitime & salubriter necessitavit, & limitavit, quod nulli diacono aut presbytero liceat prædicare verbum Dei absque auctoritate sedis Apostolicæ, vel Episcopi catholici. Nam in capitulo, *Cum ex injusto*, & in capitulo, *Excommunicatus*, *Libro quinto*, sub excommunicationis pœna mandatur, quod nullus præsumat prædicare absque auctoritate, a sede Apostolica, vel Episcopo loci susceptа. Sic enim scribitur: *Cum igitur ordo doctorum, id est prædicatorum, sit quasi præcipuus in Ecclesia, non debet sibi quisquam indifferenter prædicandi officium usurpare. Nam secundum Apostolum, quomodo prædicabunt, nisi mittantur? Et veritas ipsa præcepit Apostolis dicens: Rogate Dominum messis, ut mittat operarios, id est prædicatores, in messem suam. Sed quia nonnulli, sub specie pietatis virtutem ejus, juxta quod ait Apostolus, abnegantes, auctoritatem sibi vendicant prædicandi, omnes, qui prohibiti sunt, vel non missi sunt, si præter auctoritatem, ab Apostolica sede vel catholico Episcopo loci susceptam, publice vel private prædicationis officium usurpare præsumserint, excommunicationis vinculo innodentur, & nisi quanto citius resipuerint, alia competenti pœna plectantur.* Ecce ista Constitutio a tempore Innocentii III. usque hodie per sanctam Romanam Ecclesiam tenta est firmiter, & tenetur pro rationabili, justa, & sancta.

Sed quis, nisi infidelis, diceret, sanctam Romanam Ecclesiam per tot annorum spatia usque hodie errasse, irrationabile pro rationabili, injustum pro justo, execrabile pro sancto tenendo, asserendo, & per patentem scripturam textus Decretalium per omnes Ecclesias cathedrales, & universam Ecclesiam diffusam dogmatizando. Item, a tempore illo usque hodie non est repertus aliquis sanctus aut fidelis, & approbatus Doctor Ecclesiasticus, qui huic Constitutioni tanquam minus rationabili vel minus justæ fuisset ausus contradicere. Cum autem Constitutio illa a tempore illo usque hodie fere ad ducentos annos fuit & est tenta per sanctam Romanam & universalem Ecclesiam pro rationabili, justa, & sancta, & pro tali dogmatizata: Si Constitutio illa fuisset & esset irrationabilis & injusta, tunc dogmatizatio illa fuisset infidelis & erronea in universa Ecclesia per tot annorum spatia. Quomodo ergo per ista spatia portæ inferi non prævaluissent contra Ecclesiam Christi in terris, cum publice & sine reprehensione per ista tempora cucurrisset in tota Ecclesia tale dogma infidele & erroneum, nullo fideli doctore & Ecclesiastico, de hæresi vel errore pernicioso insuspecto, in contrarium se ponente, nec ipsa universali Ecclesia, nec aliqua Ecclesia metropolitana vel cathedrali? Quæ sunt inconvenientia.

Sancta igitur & justa & rationabilis & salutaris est illa Constitutio, & per consequens articulus præsens illi contrarius est erroneus & scandalosus. Erroneus, quia illi catholicæ Constitutioni & assertioni contradicit. Scandalosus vero, quia dictum minus rectum, præbens occasionem delinquendi. Quia præbens occasionem erronee credendi simplicibus, quod scilicet cum Papa vel Episcopus sub pœna excommunicationis prohiberent rationabiliter sacerdotibus, prætendentibus speciem pietatis & profectum populi, quibus populus est secundum famam popularem affectus, ne prædicarent pro loco & tempore, vel simpliciter, quod talibus sacerdotibus etiam sine auctoritate sedis Apostolicæ & Episcopi loci, immo & contra illorum prohibitionem, prædicare verbum Dei nedum liceat, sed expediat. Quia simplices dicerent, tales missos interna missione Spiritus S. Propter hoc dicit Innocentius supra: *Quod si aliquis argute diceret, se missum interna missione, quæ longe nobilior est missione exteriori, sicut divina missio, missione humana*, respondet inquam Innocentius, quod *talis probet & ostendat hoc efficaciter apertis miraculis, vel per Scripturam sacram sibi singulare ad hoc testimonium reddentem.* Primum fecit Moses, qui in testimonium suæ missionis virgam convertit in colubrum, & iterum virgam reformavit, colubrum in virgam convertendo. Secundum fecit *Joannes Baptista*, qui in testimonium suæ missionis protulit de se scripturam, dicens: *Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam Domini, sicut Isaias prophetavit.* Sic & talis, qui dicit, se missum interna missione, probare debet altero illorum modorum, coram sede Apostolica aut Episcopo loci. Et ubi probaret hoc clare, haberet consensum sedis Apostolicæ vel Episcopi loci, & sic auctoritate a sede Apostolica, vel Episcopo catholico susceptа, licite prædicaret. Quod si non probaverit, nec auctoritatem a sede Apostolica vel Episcopo loci ad prædicandum habuerit, sancte & rationabiliter per censuram Ecclesiasticam est prohibendus vel puniendus; alioquin quilibet hæreticus diaconus vel presbyter diceret, se interna missione missum ad suam hæresim prædicandam. Et Spiritus S. rector Ecclesiæ contra illud dogma erroneum & scandalosum, utpote quod liceat alicui diacono vel sacerdoti prædicare absque auctoritate sedis Apostolicæ, sic providit, ut etiam de Paulo & Barnaba diceret hominibus: *Segregate mihi Barnabam & Paulum in opus, ad quod assumpsi eos, scilicet in opus prædicationis. Actor.* 13. *Et ipse Paulus ad Galat.* 1. fatetur, se post annos tres a sua conversione veniisse Jerosolymam, videre Petrum, & mansisse cum eo diebus quindecim. Non dicit Paulus, se veniisse Jerosolymam videre Mariam matrem Dei, sed Petrum. Quod non in illa, sed in Petro erat plenitudo Ecclesiasticæ potestatis auctoritatis capitalis & fontalis super terram.

Quod si forte dicerent adversarii, quod in consecratione diaconi & sacerdotis dicitur: *Ite in orbem universum & prædicate &c.* Igitur ibi mittuntur, & talis missio sufficit. Respondetur, quod illa verba dicuntur in vim consecrationis, & repetuntur, non in vim præceptionis, præcipiendo universis diaconis, & sacerdotibus, quod irent ad prædicandum in universum orbem. Unde, si ibi quilibet diaconus aut sacerdos consecratus sufficienter mitteretur in universum orbem, tunc cuilibet tali liceret prædicare, quando vellet, & ubicumque vellet, & haberet ad hoc jus ex illa missione. Ex hoc autem sierent infinitæ perturbationes & confusiones in Ecclesia Dei. Nam si quilibet haberet sufficienter jus & licentiam prædicandi, ubicumque vellet, & quando vellet, tunc uno volente prædicare in loco & in uno tempore, alius superveniret, immo tertius, quartus &c. dicens: Ego habeo sufficiens jus, & licitum est mihi; Ego volo nunc et hic prædicare. Et ita diceret quicumque de quocumque loco et tempore, et nullus haberet aliquem talem ab eo, ad quod haberet plenum jus et sufficientiam

tiam licentiæ, repellere. Ecce quam innume- ANNO CHRISTI 1415.
rabilis esset illa confusio & perturbatio, absque eo, quod etiam sine æstimatione errores & hæreses seminarentur per tales prædicationes. Erroneus est igitur & scandalosus articulus prædictus. Igitur &c.

ARTIC. XV.

Nullus est Dominus civilis, nullus est prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

Iste articulus est hæreticus, sicut patet ex his quæ dicta sunt contra quartum articulum. *Saul* enim fuit Rex & Dominus civilis, & *Caiphas* Pontifex, & *Scribæ* & *Pharisæi prælati*, & *Judas* Episcopus, cum fuerint in peccato mortali. Igitur &c.

ARTIC. XVI.

Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus, id est, ex habitu, non solo actu delinquentibus.

Ut autem clarius intelligi possit, quomodo scriptura S. cum sensu suo huic hæretico errori contrarietur, præsupponendum est ad præsens, quod, sicut Dominus Deus dignatur hic in terris habere regnum suum Ecclesiasticum, quod ipse vocat regnum cælorum *Matth.* 23. & 25. cujus ipse quodam spirituali, sed ineffabili modo dicitur Rex, qualiter non est, nec dicitur Rex infidelium paganorum: ita ipse consimili speciali quodam modo dignatur habere pro tali regno pro necessitate & corona talis regni quædam temporalia bona, per consecrationem & sanctificationem proportionabiliter sublimata super alia temporalia non consecrata, sicut illud regnum suum Ecclesiasticum sibi consecratum super alia regna non Ecclesiastica est dignificatum. Et illa bona consecrata, quæ dicuntur *bona Ecclesiæ*, sunt hic specialiter bona Dei, bona regalia illius Regis magni, sunt bona divini juris illius summi Domini.

Sacrilegium igitur est subtrahere talia bona Ecclesiastica illi Domino, & suo divino juri, auferendo ea ab Ecclesia.

Consecrantur autem & sanctificantur talia bona temporalia Domino, institutione, possessione, per verbum Dei principaliter, active, & per orationem Ecclesiæ ministerialiter, impetrative. Sicut in simili dicit Apostolus de sanctificatione cibi per verbum & orationem 1. *Tim.* 4.

Secundum hoc patet ergo manifeste, quod error prædictus obviat directe Sacræ Scripturæ. Nam *Levit. ultimo dicitur: Omne quod Domino consecratur, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non vendentur, nec redimi poterit quidquid fuerit semel consecratum, sanctum sanctorum erit Domino, & omnis oblatio, quæ offertur, non redimetur, sed morte morietur.* Et in eodem capitulo dicitur post alia: *Possessio consecrata ad jus pertinet sacerdotum.*

Quia igitur bona temporalia Ecclesiæ sunt sanctificata Domino, minus possunt temporales Domini talia ad arbitrium suum auferre ab Ecclesia, clero delinquente, quam rustici possent ad arbitrium suum auferre bona regalia a corona terreni regni, ministris ipsius Regis delinquentibus. Christus enim Dominus Deus est Rex, habens regnum Ecclesiasticum, ut dictum est, super terram, ad cujus regni coronam pertinent bona temporalia Domino consecrata. Propter quod Domini temporales non possunt juxta arbitrium suum illa auferre ab Ecclesia, etiam delinquentibus ministris illius Regis, puta clericis. Alias liceret illis temporalibus Dominis subtrahere illa Domino Deo, & suo divino juri. Quod est absurdum. Et cum servi talis Domini, scilicet clerici, sunt officiales & ministri Ecclesiastici in illo regno, possessio consecrata pertinet ad jus talium, scilicet sacerdotum, & non pertinet ad jus temporalium Dominorum. Quia tales non sunt ministri & officiales Ecclesiastici, ut patet 2. *Paral.* 26. ubi *Ozias* Rex Judæ, cum volebat in sanctuario adolere incensum, tenens in manu sua thuribulum, orta est lepra in fronte ejus, coram sacerdotibus. Qui hoc videntes festinanter eum expulerunt. Qui etiam eidem Regi ante dixerunt: *Non est officii tui, Ozia, adolere incensum, sed sacerdotum.* ANNO CHRISTI 1415.

Quia igitur temporales Domini non sunt illius magni Regis ministri & officiales Ecclesiastici, sed temporales: Non ad jus eorum pertinet consecrata *possessio* bonorum temporalium Ecclesiæ, sed ad jus sacerdotum. Et per consequens administratio ac *dispensatio* talium bonorum temporalium Ecclesiæ suæ, ad officiales & ministros Ecclesiasticos pertinet, non ad Dominos temporales.

Propterea etiam sicut potestas regalis terrena non habet *judicare* potestatem sacerdotalem Ecclesiasticam, sed e contra: Sicut corpus non est institutum dirigere spiritum, sed e contra: sic bona temporalia Ecclesiæ sacerdotalia & Ecclesiastica non habent subservire bonis temporalibus, regalibus, terrenis, sed potius e converso.

Item, talis est *differentia possessionis consecratæ* ad possessionem non consecratam, qualis est vasis consecrati officium & ministerium divinum & Ecclesiasticum in eo peragendum ad vas non consecratum. Licet enim vas non consecratum possit pertinere ad jus Domini temporalis ad bibendum & comedendum ex eo: non tamen vas consecratum. Unde *Balthasar Rex Babylonis* eadem nocte interfectus est, & a Daniele graviter præcorreptus, ipso Daniele sibi dicente inter alia pro una causa: *Quia vasa Domini allata sunt coram te, & tu & optimates tui & uxores & concubinæ tuæ vinum bibistis in eis*, ut ex historia patet *Dan.* 5. Sic possessio non consecrata ad jus Domini temporalis pertinere potest, non autem consecrata.

Præterea Petrus, universalis & mansuetus Pastor Ecclesiæ & ovium Christi, dum alios peccatores infirmos umbra sua sanaret, Ananiam & Saphiram conjuges & sanos vocis flatu extinxit & interfecit, qui vendito agro fraudaverant de pretio agri, partem pro toto pretio mentiendo ad pedes Apostolorum ponentes. Ubi inter alia Petrus dixit: *Anania, non es mentitus hominibus, sed Deo.* Et Saphiræ: *Quid convenit vobis mentiri spiritui Domini?* Quibus vicissim auditis expirarunt, sicut patet *Act.* 5.

In qua historia ostenditur *primo*, quod bona temporalia Ecclesiastica sunt bona Dei et non ho-

ANNO CHRISTI 1415.

hominum, quomodo Ananias & Saphira mentiti sunt Deo, & non hominibus.

Secundo, quod qui fraudat de bonis Ecclesiasticis, injuriatur Deo & non hominibus, iterum eo modo, quo Ananias & Saphira Deo & non hominibus mentiti sunt.

Tertio, patet ex isto facto, quam gravis est culpa fraudare de bonis Ecclesiæ, & quam gravem iram Dei fraudantes incurrant.

ARTIC. XVII.

Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

Contra istam hæresim est, quod scribitur 1. *Reg.* 24. *Surrexit David, & præcidit oram chlamidis Saul silenter, post hæc percussit cor suum David, eo quod abscidisset oram chlamidis Saul, dixitque ad viros suos: propitius sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem Domino meo, Christo Domini, ut mittam manum meam in eum, qui Christus Domini est.* Et infra: *Propitius sit mihi Dominus, ut non mittam manum meam in Christum Domini. Et confregit David viros suos sermonibus istis, & non permisit eos, ut consurgerent in Saul.* Et notorium est, quod Saul iniquissime persequebatur David & servos suos, graviter valde contra Deum & proximum delinquens.

Item, 1. *Reg.* 26. dixit David Abisai: *Ne interficias eum*, scilicet Saulem. *Quis enim extendet manum suam in Christum Domini, & innocens erit?* Et dixit David: *Vivit Dominus &c. propitius sit mihi Dominus, ne extendam manum meam in Christum.*

Item, contra hanc hæresim est sententia Christi, *Matth.* 26. dicentis: *Omnes, qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Cum ergo populares non habeant gladium super Reges, Principes, & Dominos suos, sed e contra: Et quia hoc possumus, quod jure & licite possumus: Non possunt ergo populares ad arbitrium suum corrigere Dominos delinquentes, sed ubi hoc attentarent, acciperent gladium, usurparent sibi potestatem correctivam & punitivam in Dominos potestate tali superiores. Gladio etiam perirent, quia peccarent mortaliter in tali usurpatione iniqua alienæ potestatis, & correctionis. Unde & gladio divinæ sententiæ morerentur in anima, & rei fierent secundæ mortis æternæ.

Item, cum Apostolus Paulus dicat *Rom.* 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Et ad *Ephes.* 6. *Servi, obedite Dominis carnalibus cum omni timore & tremore, in simplicitate cordis vestri, non ad oculum servientes, quasi hominibus placeatis, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo.* Et ad *Coloss.* 3. *Servi, obedite per omnia Dominis carnalibus, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, in simplicitate cordis timentes Deum.* Et Petrus Princeps Apostolorum 1. Pet. 2. dicit: *Subjecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi tanquam præcellenti, sive ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum.* Et infra. *Deum timete, Regem honorificate. Servi, subditi estote in omni timore Dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis.*

Hæc ergo & alia ostendunt, esse errorem hæreticum, quod populares possunt ad arbitrium suum Dominos delinquentes corrigere.

ANNO CHRISTI 1415.

Quamvis enim Ecclesia præsens, existens regnum cælorum in terris, in quo est compositio ex corpore & capite illius regni super terram, cujus etiam *Ecclesiæ de per se sunt claves Papales*, Petro & successoribus traditæ, ac aliæ claves inferiores, *Petri* vero & aliarum personarum papalium sunt *de per accidens* claves illæ supremæ, semper super terram remanentes in regno illo, cum Christus Petro dixit: *Dabo tibi claves Regni cælorum*, insinuans, quod *illæ claves de per se* sunt *illius regni*, *de per accidens* autem Petri *capitis illius regni*: De per accidens, quoad personam suam. *Licet*, inquam, Ecclesia, propterea, quia de per se illas supremas claves & omnes inferiores habeat per se, persona autem Papæ non de per se, sed de per accidens, & sic longe inferius quam Ecclesia easdem papales claves habet, *possit ipsa Ecclesia personam Papæ in casu hæresis deponere, degradare, seculari brachio tradere*, & similiter Imperium personam Imperatoris, tam enormiter delinquentem, possit deponere & aliis pœnis corrigere, & similiter regnum personam Regis, ducatus personam Ducis &c. Absit *tamen*, quod *populares*, qui respectu Dominorum habent subjici & non principari, tales principatu consiliativo, & judicativa potestate cognoscendi & definiendi, taceo tunc, quod *proprio arbitrio*, Dominos delinquentes corrigere possint, *posse licito*. Quod solum est *posse*. *Posse* enim illicitum non est *posse*, sed *impposse*, si ita loqui *possumus*.

ARTIC. XVIII.

Decimæ sunt puræ Eleemosynæ, & parochiani possunt propter peccata suorum Prælatorum ad libitum suum eas auferre.

Quamvis autem genus humanum, quod erat drachma decima perdita, & quod reducendum est in patriam cælestem, sicut decima pars addita ad novem choros Angelorum, debeat proinde secundum ejus divinum jus decimare in regno ejus Ecclesiastico super terram, ut talis decima pars cedat ad sortem Domini, & pertineat ad jus sacerdotum, de sorte Domini existentium, eo quod Dominus ipse est hæreditas eorum, *Deuter.* 18. & similiter *Num.* 18. ubi dixit Dominus ad Aaron: *Ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Israel, Filiis autem Levi dedi omnes possessiones in decimas, in possessionem* &c. Articulus *tamen* hæreticus præscriptus ordinationem Dei hanc legitimam & oratione plenam nititur exterminare.

Quapropter ad ostendendum, esse ordinationem illam Dei legitimam, & ad confutandam prædictam hæresim, aliqua Scripturæ loca de multis commemorabimus.

Levit. ultimo dicit: *Omnes decimæ terræ, sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur.* Item *Exod.* 22. *Decimas tuas & primitias non tardabis offerre.* Item *Gen.* 14. *Abraham ex omnibus dedit decimas Regi Salem, qui erat sacerdos Dei altissimi, & benedixit Abrahæ.* Item *Num.* 18. ut prius tactum est: *Filiis Levi omnes decimas Israelis dedi in possessionem pro ministerio, quo serviant mihi in tabernaculo fœderis.* Et infra: *Præcipe Levitis, atque denuntia: Cum acceperitis a filiis Israel decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerre Domino decimam partem decimæ, ut reputetur vobis in oblationem primitiarum.* Et in-

fra

ANNO CHRISTI 1415.

fra: *Omnia, quæ offeretis ex decimis & in donaria Domini ſeparabitis, optima & electa erunt, diceſque ad eos*, ſcilicet filios Levi, *ſi præclara & meliora quæque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis, quaſi de horreo & torculari primitias dederitis. Et comedetis eas in omnibus locis veſtris tam vos, quem familiæ veſtræ, quia pretium eſt pro miniſterio, quo ſervitis in tabernaculo teſtimonii.* Item, *Mal.* 3. *Inferte omnem decimam in horreum meum, ut ſit cibus in domo mea, & probate me ſuper hoc, dicit Dominus, ſi non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem uſque ad abundantiam, & increpabo pro vobis devorantem, & non corrumpet fructum terræ veſtræ, nec erit ſterilis vinea in agro dicit Dominus exercituum.* Item, ad Hebr. 7. Et quidem de filiis Levi: *Sacerdotium accipientes mandatum habent decimas ſumere a populo ſecundum legem*, id eſt a fratribus ſuis. *Matth.* 23. *Væ vobis, ſcribæ & Phariſæi, hypocritæ, qui decimatis mentham, & anethum & cyminum, & linquitis quæ graviora ſunt legis, judicium & miſericordiam, & fidem. Hæc oportuit facere, & illa non omittere.*

Ex his & aliis clare patet, quod *decimæ* ſint divini juris, ſint oblationes Deo ſanctificatæ, non ad libitum hominum, ſed ex præcepto & lege divina, ad jus & poſſeſſionem cleri pertinentes per mandatum Dei, a manu & poteſtate laicali ſeparatæ in uſus & neceſſaria cleri.

Sunt itaque decimæ *oblationes*, quæ ſecundum legem divinam ſunt ad honorem Deo offerendæ, & ſorti ſuæ, puta clero, non ut indigentiori & abjectiori, ſed ut majori ac digniori in hac parte tribuendæ, ut poſſeſſio ejus ſibi debita, juſte & divini juris titulo, & ut pretium juſtum pro miniſterio in ſanctuario Domini.

Sed quis, niſi inſenſatus, diceret, quod *pura eleemoſyna*, alicui data, ut eleemoſynario, eſſet ejus juſtum pretium? Pro miniſterio? Deberetur ſibi, ut poſſeſſio ejus, juſto juris titulo? Daretur ei ut majori ac digniori? Daretur in ſua quantitate, & menſura? Non ad libitum hominis, ſed ſub pœna mortis æternæ, ad præceptum Dei, & ſecundum legem divinam? Quis denique diceret, quod licitum eſt ei, cui juſto titulo debetur in poſſeſſionem, auferre?

Nec *populus Chriſtianus* tenetur minus decimas Deo, quam *Judaicus*, ſed magis. Nec *clerus novæ legis* eſt magis extraneus, ſed potius magis idoneus habere decimas Dei in poſſeſſionem juſto titulo & in pretium, quam *clerus veteris legis*.

Nimis ergo erroneum eſt contra Scripturam ſacram credere, quod decimæ ſunt puræ eleemoſynæ, & quod manus laicalis ſacrilegium non committeret, dum illas divino juri ſubtraheret, & ſorti Dei, puta clero auferret, *etiam dum clerus* contra Deum & contra manum laicalem *peccaret*. Non enim ſacerdos ex hoc, quod ſic peccaret, cadit a jure decimarum, ſicut nec *Rex*, nec *baro*, nec *miles*, ſic peccans cadit a jure tributorum, ſicut ſupra patet contra articulum quintum decimum.

Hanc etiam hæreſim expreſſe confutat venerabilis *Hugo de ſacramentis lib.* 2. parte 9. ſic inquiens: *Decimas quoquomodo uſurpare aut retinere ſine ſacrilegii culpa non poſſunt, niſi ii ſoli, ad quorum ſuſtentationem divina ordinatione conſtitutæ ſunt. Hæc ergo differentia eſt inter decimas, & ceteras Eccleſiæ poſſeſſiones, quod decimæ ex inſtitutione & poſſeſſione ad ſacra pertinent, ceteræ autem poſſeſſiones Eccleſiæ ad ſacra pertinent ſola poſſeſſione. Aliæ ergo poſſeſſiones Eccleſiæ ad alienos poſſeſſores ſine commutatione rationabili transferri non poſſunt. Decimæ autem ab alienis omnino poſſideri non poſſunt. Illæ ergo non poſſunt auferri, iſtæ transferri. In illis ſacrilegium eſt ſi auferantur, in iſtis ſi transferantur.* Hæc ille. Igitur &c.

ANNO CHRISTI 1415.

ARTIC. XIX.

Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per Prælatos, vel religioſos, non plus eidem proſunt, quam generales cæteris paribus.

Contra iſtum articulum hæreticum ſunt plures ſcripturæ, & aliquas de multis hic inducemus. Nam *Levit.* 4. docetur, quod *pro peccato ſacerdotis* ſpecialis fiat oblatio, *pro peccato populi per ignorantiam* fiat ſpecialis oblatio. Et ſemper exponitur, qualis oblatio. Et ibi additur: *Et rogante pro eis ſacerdote propitius erit eis Dominus. Pro peccato principis per ignorantiam fiat ſpecialis oblatio.* Et ſemper exponitur ibi qualis oblatio, & additur ibi: *Rogabitque* ſcilicet ſacerdos *pro eo*, puta Principe, *& pro peccato ejus, & dimittetur ei.* Pro peccato animæ communis de populo terræ, &c. & additur: *Rogabitque pro eo ſacerdos, & pro peccato illius, & dimittetur ei.* Item, *Levit* 5. poſt alia ſimilia ſic ſcribitur: *Anima, quæ peccaverit, & contempto Domino negaverit depoſitum proximo ſuo, quod fidei ejus creditum fuerat, vel vi aliquid extorſerit, aut calumniam fecerit, ſive rem perditam invenerit, & inficiens inſuper pejeraverit, & quodlibet aliud e talibus fecerit, in quibus peccare ſolent homines, convictus delicti reddet omnia, quæ per fraudem voluerit obtinere, integra, & quintam inſuper partem reddat Domino, cui damnum intulerat. Pro peccato autem ſuo offerat arietem immaculatum de grege, & dabit eum ſacerdoti juxta æſtimationem menſuramque delicti, qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro ſingulis, quæ faciendo peccavit.*

Ecce hic lege divina præcipitur, quod uni perſonæ *ſpeciales* applicentur per ſacerdotem *orationes*. Quæ niſi plus eidem prodeſſent, quam *generales*, ceteris paribus, in vanum ſuperflue orarent ſecundum illum articulum. Et per conſequens nocive hoc fieret.

Et ſimiliter ſpecialis oblatio alia pro principe, & peccato ejus, pro ſacerdote alia, pro communi anima de populo alia, ſimiliter nocive fierent. Directe eſt hoc contra veritatem textus allegati. Igitur hæreſis eſt articulus prædictus.

Item, ſimiliter dicit Apoſtolus 1. *Timoth.* 2. *Obſecro igitur, primum omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate. Hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Deo Salvatore noſtro, qui omnes homines vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Item, *Jacobi ultimo. Infirmatur quis in vobis? Inducat presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum & alleviabit eum Dominus, &, ſi in peccatis ſit, dimittetur ei.*

Item,

ANNO CHRISTI 1415.

Item, ſummus Pontifex *Chriſtus* teſtatur huic catholicæ ſententiæ, contra articulum prædictum dicens: *Oravi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos. Luc.* 22. Immo *Matth.* 17. ſic ait Dominus: *Audiſtis, quod dictum eſt: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: Diligite inimicos, & benefacite his, quis oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos, ut ſitis filii Patris veſtri, qui in cælis eſt. Si enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habetis? Nonne publicani hoc faciunt &c. Eſtote ergo perfecti, ſicut & pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Ubi patet, quod Chriſtus vult, quod ſicut diligentes nos non tantum generaliter diligimus, ſed & ſpecialiter, ſic & inimicos ſpecialiter debemus diligere, & ſpecialiter pro eis orare, non ſolum generaliter.

Et quia in hoc perfectiores ſumus, quod in ſpeciali pro inimicis oramus, eos propter Deum diligendo, quam ubi oraremus ſolum generaliter pro proximis, indifferenter, amicis & inimicis. Ergo *ſpecialis oratio* ceteris paribus *applicata uni perſonæ*, ſicut eſt perfectior quoad unum orantem, quam generalis reſpectu inimici, ſic ceteris paribus apta eſt plus prodeſſe, quam generalis alicui perſonæ applicata. Et niſi hoc eſſet, nunquam ſacri textus prædallegati & alii ſimiles, ſicut ſpeciales oblationes, ſic ſpeciales, immo ſingulares orationes perſonis applicari commendaſſent.

Nec *uſus Eccleſiæ* ſanctæ Dei, ſanctæ Romanæ, & omnium aliarum Eccleſiarum catholicarum hoc ita ſollicite frequentarent.

Sed quia, ut etiam gentiles Philoſophi ſciunt, res habet *eſſe perfectius & completius* ſecundum propriam ſpeciem, quam ſecundum genus tantum: ut Petrus habet eſſe perfectius & completius ſecundum quod eſt homo, quam quod eſt animal, cum bos ita bene ſit animal ſicut Petrus, & non perfectius & magis Petro quam bovi conveniat eſſe animal: Sic ceteris paribus *ſpeciales orationes* alicui perſonæ applicatæ per Prælatos vel religioſos, habent majorem vim prodeſſendi perſonæ cui applicantur, quam generales.

Si enim in regnis terrenis ut docet experientia, aliquis de communitate per officialem Regi precibus commendatus ſpecialiter & ſingulariter, in hoc plus eſſet commendatus, & talis ſpecialis & ſingularis commendatio eſſet plus proficua, & plus gaudioſa ceteris paribus, quam ubi ſolum generali commendatione in communitate cum aliis commendaret: quanto magis apud illum Regem cæleſtem eſt hoc ita. Ubi quis per officialem Regis, per Prælatum, qui gerit perſonam Eccleſiæ, vel aliquam communitatem Eccleſiaſticam, precibus ſpecialiter & ſingulariter ſibi commendatur.

Et ſicut in ordine prædicamentali non ſolum genera ſed etiam ſpecies & individua: ſic etiam in ordine orandi pro perſonis ſunt non ſolum orationes generales, ſed etiam ſpeciales & ſingulares faciendæ. Nonne eximius Propheta dicit David: *Miſerere mei Deus*. Et ſicut ſpecies per differentiam abundat a genere, ut dicunt Metaphyſici & dialectici, ſic ſpecialis oratio, alicui perſonæ per Prælatum, vel religioſos applicata ceteris paribus abundat a generali oratione, per differentiam, qua ad perſonam illam ſpecificatur.

ARTIC. XX.

Conferens eleemoſynam Fratribus, eſt excommunicatus eo facto.

Iſte articulus eſt non tam erroneus, quam inſanus.

Nam, poſito per adverſarium, conceſſo, eſſe Fratrem, Prædicatorem, Minorem, Auguſtinenſem, vel Carmelitam, vel Servitam, (Eremitam) malum, & criminoſum & vitæ Chriſtianæ contrarium: Si tunc aliquis ſtudioſe ſuaderet alicui tali Fratri, quod ſtatus talis malus eſſet, & induceret Fratrem, quod eum dimitteret, numquid non talis ſecundum adverſarium conferret magnam ſpiritualem eleemoſynam fratri? Et quomodo ille adverſarius diceret, quod ſic conferens eleemoſynam eo facto eſſet excommunicatus? Niſi forte, quia adverſarius ille ſententiat, quod non eſt conferenda fratribus, niſi talis jam in caſu poſito eleemoſyna. Et indubitanter, qui fratribus iſtam adverſarii impiiſſimam eleemoſynam conferret, ſuadendo eis, quod a ſua religione & ſuo ordine apoſtatarent & ad hoc induceret, indubitanter ad minimum minori excommunicatione eſſet eo facto excommunicatus. Sed abſit, quod ille, qui conferret ſpiritualem vel temporalem eleemoſynam talibus fratribus, illa intentione, ut profeſſionem ſuam melius vel magis fulcire vel quomodolibet adniti, in obedientia, caſtitate, & voluntaria paupertate, deducerent & conſervarent, ſervatis eorum licitis & expedientibus ceremoniis, religionibus, ritibus & moribus, obſervantiis, & ut orationis & meritis fratrum talium & communitatis eorum fierent participes, quod talis inquam, in hoc facto, eo ipſo eſſet excommunicatus. Abſit hoc nedum a ſententia, ſed ab apparentia mentium piarum. Item abſit, quod talis eo facto eſſet excommunicatus, qui fratribus etiam delinquentibus conferret eleemoſynam, ut eos in vita naturali, animali & humana recrearet vel ſalvaret. Cum & Deus præcepit in lege Moſis, *Deuter.* 22. *Non videbis bovem fratris tui aut ovem errantem & præteribis, ſed reduces fratri tuo, etſi non eſt propinquus frater tuus, nec noſti eum, duces in domum tuam, & erunt apud te, quamdiu quærat ea frater tuus, & recipiat.* Et infra: *Si videris aſinum fratris tui cecidiſſe in via, aut bovem, non deſpicies, ſed ſublevabis eum.* Si igitur debemus ſubvenire vitæ beſtiarum, quanto magis vitæ naturali hominum, *non obſtante malitia in homine*. Quia vitam naturalem humanam non degradat a dignitate naturali ſuper vita beſtiarum.

Sed forte, quia adverſarius aſſerit, quod ordo & religio ſpecialis, quos fratres profeſſi ſunt, ſunt contrarii religioni Chriſtianæ & legi Evangelii, & proinde, qui fratribus conferret eleemoſynam ad promovendum vel juvandum eos in ſuo ordine & religione, quod eo facto eſſet excommunicatus, quia peccaret mortaliter ſecundum illum adverſarium: ideo ad impugnandum hanc aſſertionem hæreticam tranſeamus ad XXI. articulum.

AR-

ANNO CHRISTI 1415.

ARTIC. XXI.

Si aliquis ingreditur Religionem privatam, qualemcumque, tam Poſſeſſionatorum, quam Mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obſervantiam mandatorum Dei.

Contra iſtum articulum hæreticum *primo* eſt oſtendendum, quod *licitum* ſit & *expediens*, eſſe Religiones privatas in nova lege, quæ ſint ſicut quædam ſpecies, vel *partes* in modo religionis Chriſtianæ.

Et pro illo arguitur ſic. In *veteri lege* licitum fuit & expediens, fuiſſe Religiones privatas quaſi quaſdam ſpecies, vel partes in modo religionis Judaicæ. Ibi fuit *privata religio Phariſæorum*, quam dicit Paulus Apoſtolus *Act.* 26. certiſſimam ſectam religionis Judaicæ. De qua fuerunt Paulus, Nicodemus, Gamaliel, & ceteri multi venerabiles Judæi. Unde Apoſtolus *Act.* 23. *Viri fratres: Ego Phariſæus* ſum, filius Phariſæorum, licet inter Phariſæos currebat hæreſis, quæ dicebatur Phariſæorum.

Quam etiam religionem Chriſtus, ſicut & *ordinem Scribarum*, approbat, cum dicit: *Super cathedram Moſis ſedent Scribæ & Phariſæi*, non religionem Phariſaicam improbando, ſed mala facta eorum, hypocriſin & ſimilia. Unde Chriſtus *Matth.* 13. exprobando malitiam Scribis & Phariſæis, non dicit abſolute: *Væ vobis Scribæ & Phariſæi*, ſed addit: Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ! Reprehendendo non ordinem, ſed malitiam ſcribarum, nec privatam religionem Phariſæorum.

Et poterunt *hujus ſectæ* fuiſſe plures *magis ſpeciales religiones Phariſaicæ*, variæ ſcilicet, arctæ & ſeparatæ vitæ, ut ita dicamus, *Judaicæ*.

Nonne religio Judaica Nazaræorum & lex fuit quædam privata religio approbata a Deo? Cujus approbatio & diffuſa inſtitutio patet *Num.* 4.

Nonne & *ipſa Judaica religio* fuit ſignaculo circumciſionis, veſtitu, victu, ceremoniis plurimis, ritibus, cultibus, judiciis & cæteris talibus varie circumſtantionata ex Dei approbatione? Quibus populus Judaicus ad legem timoris ſervandam ducebatur, ſtringebatur & tenebatur. Circumſtantiæ igitur illæ, ſcilicet in veſtitu ſignato in fimbriis, in victu ſpeciali, in ceremoniis, &c. fuerunt licitæ & expedientes, ad legem timoris ſervandam: Quia autem *lex nova, lex amoris*, vigens in obedientia contra vitæ ſuperbiam, in caſtitate contra carnis concupiſcentiam, in paupertate ſpiritus contra oculorum concupiſcentiam: Talis certe lex, ut ſic perfectius in his tribus verbis viget, & ut ſic completius & plenius adhuc fulcita, adjuta, & promota, non minus, ſed multo magis, quam lex vetus, lex timoris, apta eſt fulciri, promoveri, adjuvari, limitatis & regularibus, veſtitu, cibo, abſtinentia, vigilia, orationibus, pſalmodia, ceremoniis, ritibus, carentia proprietatum, & ſic de aliis. Igitur, ſi in veteri lege licebat, & expediebat, eſſe privatas religiones, quæ erant ſicut ſpecies, vel partes in modo religionis Judaicæ; quanto magis licitum eſt et expediens in nova lege eſſe Religiones privatas, quæ ſint ſicut ſpecies, vel partes in modo religionis Chriſtianæ. Ut religio Chriſtiana pro complemento ſuæ pulchritudinis ſic circumamicta varietate privatarum Religionum. Sicut & Eccleſia Chriſtiana pulchra Eccleſiarum varietate eſt intexta, ſcil. Romanæ, Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, Collegiatarum, Parochialium &c. Sicut enim teſtante Chriſto *in cathedra Moſis* præſidebant *duplices prælati ſpirituales* in Judaiſmo, Scribæ, appropriate quoad ordinem, *Phariſæi*, quoad religionem: *Scribæ*, in negotiis Eccleſiaſticis, *Phariſæi* in religioſis: ſic, a fortiori, in cathedra Chriſti debent præſidere duplices prælati ſpirituales in Chriſtianiſmo, alii *quoad ordinem* appropriate in negotiis Eccleſiaſticis, alii *quoad religionem* in factis religioſis. *Primi*, ſicut Papa, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi &c. *ſecundi*, Patres, Abbates, Præpoſiti, Priores &c.

Propter quod ſicut reſpectu *primorum* eſt magna & nimis pulchra varietas Eccleſiarum, Romanæ Eccleſiæ, parochialium &c. ut tactum eſt: ſic reſpectu *ſecundorum* debet eſſe multum pulchra varietas diverſarum & privatarum Religionum. Et primo *duplicium religionum*, una *Poſſeſſionatarum*, abſque proprietate, ſive exproprietarie de bonis communibus communiter poſſeſſis viventium; Alia *religio Mendicantium*, ſine poſſeſſionibus, exproprietarie viventium.

Et utraque religio in ſuas ſpecies, vel partes in modo pulchre debet eſſe diſtincta. Quemadmodum ponuntur *Ciſtercienſes*, *Benedictini*, *Præmonſtratenſes*, *Canonici regulares*, & ceteri de religione *Poſſeſſionatorum*. *Minores vero*, *Prædicatores*, *Auguſtinenſes*, & ceteri de religione *Mendicantium*.

Si enim ſeſſio in cathedra Moſis duplicium prælatorum ſpiritualium, ut Pontificum & Phariſæorum, in Judaiſmo, juxta illud: *Super cathedram Moſis ſederunt Scribæ & Phariſæi* Matth. 23. & item: *Collegerunt Pontifices & Phariſæi concilium*, *Jo.* 12. Si, inquam, ſeſſio illa fuerit figura ſeſſionis in cathedra Chriſti duplicium prælatorum ſpiritualium in Chriſtianiſmo, eo, quod omnia talia contingebant illis in figura, ſicut & alia, de quibus 1. *Corinth.* 10. Ergo multo magis in Chriſtianiſmo, quam in Judaiſmo, oportet eſſe duplices prælatos ſpirituales, *Primos* appropriate *ſuper negotiis Eccleſiaſticis*: *Secundos*, ſuper *factis religioſis*: *Primos* ſecundum ordinem clericalem a laicis appropriate ſeparatos: *Secundos*, ſecundum religionem ſpiritualem a ſecularibus appropriate diviſos: *Primos*, habentes appropriate regere & præcipere in divinis juribus: *Secundos*, habentes appropriate regere & præcipere in Deificis moribus: *Primos*, ſicut ſpirituales rectores generales ſpiritualium & ſecularium in Eccleſiaſtici juribus: *Secundos*, veluti rectores ſpeciales ſpiritualium in ſpiritualibus moribus.

Quapropter ſicut tactum eſt, quomodo *reſpectu primorum prælatorum* in Chriſtianiſmo eſt permagna varietas pulchra Eccleſiarum, ita *reſpectu ſecundorum prælatorum* oportet eſſe aliquam pulchram varietatem Religionum præfatarum.

Et pulchre prima diviſione ponitur *duplex privata religio*, ut tactum, quæ aliquantas *ſubdiviſiones* recipiunt. Ut ſic generalis religio Chriſtiana perfectum complementum habeat in illis ſpeciebus.

Quapropter etiam ſicut hæreticum eſſet dicere, quod in Judaiſmo non licebat nec expediebat pro regulari diſciplina Nazaræis, quoad quaſdam corporales ceremonias, *Num.* 6. pro eiſdem deſcriptas, & obſervantias ſpeciales cuſtodirent: ita hæreticum eſt dicere, quod in Chriſtianiſmo non poteſt licere & expedire

ANNO CHRISTI 1415.

pro quadam communitate ſpeciali quorumdam ſpiritualium, & pro regulari eorum diſciplina ſpecialis habitus in colore & figura, ſpecialis victus, ſpecialis abſtinentia, vigilia, taciturnitas, cantus horæ, & ita de aliis, tali intentione inventis & inſtitutis, ut communitatem illam, & perſonas ejuſdem communitatis juvent & promoveant, ſive ut ſigna, ſive ut res, ad cuſtodiendum arctius, quadam ſpeciali regularique neceſſitate & diſciplina, novam legem amoris Dei & proximi, vigentem in obedientia contra vitæ ſuperbiam, in caſtitate contra carnis concupiſcentiam, & in paupertate ſpiritus contra concupiſcentiam oculorum.

Et quid neceſſe eſt nos multum diſcurrere pro valido argumento, quod Religiones privatæ, memoratæ ſuperius & aliæ, ſint laudabiles & utiles in religione Chriſtiana? Et quod catholicum eſt, tales eſſe bonas & ſanctas? Ecce validum & ſecurum habemus argumentum, fidem ſcilicet Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, capitis omnium Eccleſiarum in terris, quæ firmiter credit, tales religiones eſſe ſanctas & juſtas, ſicut & eadem eſſe tales approbavit & confirmavit. Hoc argumentum eſt nobis valde ſufficiens ad hæreſis confutationem contrariæ, dicentis: *Si aliquis ingreditur religionem privatam quamcumque, tam Poſſeſſionatorum, quam Mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obſervantiam mandatorum Dei.*

Hoc idem argumentum eſt nobis æque ſufficiens ad confutandum XXII. XXIII. XXXI. XXXV. XLIV. XLV. articulos, &c.

ARTIC. XXII.

Sancti inſtituentes Religiones privatas ſic inſtituendo peccarunt.

ARTIC. XXIII.

Religioſi viventes in Religionibus privatis non ſunt de religione Chriſtiana.

ARTIC. XXXI.

Peccant fundantes clauſtra, & ingredientes ſunt viri diabolici.

ARTIC. XXXV.

Ingrediens Religionem, aut aliquem Ordinem, eo ipſo inhabilis eſt ad obſervandum divina præcepta, nec per conſequens perveniendi ad regnum cælorum, niſi apoſtataverit.

ARTIC. XLIV.

Auguſtinus, Bernardus, Benedictus, damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc, quod habuerunt poſſeſſiones, & inſtituerunt & intraverunt Religiones, & ſic a Papa uſque ad infimum religioſum omnes ſunt hæretici.

ARTIC. XLV.

Omnes Religiones indifferenter introductæ ſunt a diabolo.

Contra omnes hos articolos hic enumeratos, & quemlibet eorum eſt argumentum validum, præclara ſcilicet fides prædicta ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ.

Contra iſtos etiam eſt ſententia Chriſti *Matth.* 23. ſub allegoria Scribarum & Phariſæorum in cathedra Moſis ſedentium in Judaiſmo, præcipientis obedire duobus generibus Prælatorum ſpiritualium in Chriſtianiſmo. Quorum generum unum per *Scribas*, aliud per *Phariſæos* allegorice figuravit & dixit. Sicut per Abraham, habentem duos filios, unum de libera, alium de ancilla, allegorice duo Teſtamenta dicta ſunt, Gal. 4. Quorum generum Prælatorum unum appropriate præſidet in juribus Eccleſiaſticis, aliud in moribus religioſis. Et ſicut reſpectu primi generis Prælatorum multifariam Eccleſiæ in Chriſtianiſmo ſunt diſtinctæ: ita reſpectu ſecundi generis præſidentium pulchra varietate privatæ Religiones in eodem Chriſtianiſmo ſancte & juſte ſunt diviſæ.

Contra eoſdem etiam eſt veritas catholica, iſta videlicet. In Chriſtianiſmo licitum eſt, eſſe aliquam communitatem ſpecialem ſpiritualem, *bona communia in communi habentem*, etiam pro regulari ſpeciali diſciplina ſuorum ſuppoſitorum ſpecialem veſtitum in colore & in figura, ſpecialem victum, ſpecialem abſtinentiam, ſpeciale ſilentium, vigilias ſpeciales, cantus ſpeciales, ceremonias & obſervantias corporales in Eccleſia, & in dormitorio, oratorio, refectorio &c. Speciale votum obedientiæ, caſtitatis, voluntariæ paupertatis, tali intentione inventa, inſtituta, accepta, pro quadam ſpeciali religione profeſſa, ut communitatem illam ſpecialem & perſonas ejus cauſa communitatis juvent & promoveant, ſive ut ſigna, ſive ut res, ſive ut ſigna & res ſimul, ad cuſtodiendum arctius, ſollicitius, libentius, expeditius, indiſtractius, perfectius, & liberius novam legem amoris Dei & proximi, de quanto lex illa potiſſimum in valle miſeriæ viget in obedientia contra laſciviam, & voluntaria paupertate contra avaritiam.

Et conſimiliter licitum eſt, eſſe quamdam ſpecialem communitatem ſpiritualem *poſſeſſione bonorum temporalium carentem*, in membris ſuis ſine proprietate ſicut & priorem viventem, ſpecialem veſtitum, ceremonias & obſervantias corporales, & cetera talia pro ſpeciali religione profeſſa cuſtodientem, tali intentione, quæ jam ſupra dicta eſt.

Si enim licitum eſt, in Chriſtianiſmo eſſe quaſdam *communitates ſpeciales ſæcularium*, ſartorum, ſutorum, fabrorum &c. Quomodo non erit licitum, in eodem Chriſtianiſmo eſſe quaſdam prædictas *duplices communitates ſpiritualium?*

Et cum omnia mihi licent, ut dicit Apoſtolus, 1. *Cor.* 4. quomodo ſpecialem communitatem ſpiritualium habere ſpecialem veſtitum & victum, & ita de aliis ſuperius expreſſis, & ſubintellectis, in monaſteriis, pro obſervandis approbatis, & non habere ſingula talia et omnia ſimul in uno involucro, ſicut in communitatibus pro obſervandis habentur, non erit licitum? Cum hoc in ſe nec mortalis nec venialis peccati includat rationem.

Qualem enim *rationem* cujuſcumque *peccati* includit, ipſum probatum et examinatum *vovere* obedientiam alicui prælato alicujus communitatis ſpecialis? Cum dixerit Chriſtus: *Super cathedram Moſis ſederunt ſcribæ & Phariſæi, quæcumque dixerint, facite.*

Vovere caſtitatem, voluntariam paupertatem, et eodem voto ſe adſtringere ad ſigna et res, ad habitus et privationes, et ceremonias, obſer-

ANNO CHRISTI 1415.

servantias &c. pro obedientia, castitate, paupertate, ad implendam dilectionem Dei & proximi expeditius: Et dicere, quod talia signa & res non possint juvare & promovere ad jam dicta bona gratuita, est nimia deliratio. Dicere etiam, quod intentio supra dicta sit impossibilis, illicita & irrationabilis, est nimis impius error.

Veritas ergo catholica, aliqualiter superius confuse commemorata, articulos prædictos plena ratione confutat.

Irrefragabile etiam *testimonium* insuspectorum testium *sanctorum*, qui potius elegissent mori, quam deliberato animo falsum pro vero, vel incertum pro certo asserere. Sicut fuerunt Beatus *Benedictus*, *Martinus*, *Augustinus*, *Hieronymus*, *Ambrosius*, *Gregorius*, *Bernardus*, *Dominicus*, *Franciscus*, *Thomas de Aquino*: Et ita de aliis sanctis innumeris & sapientibus, qui testati Religiones privatas in Christianismo esse pias & sanctas, confutat validissime articulos prædictos, & eos ostendit hæretice esse erroneos. Et superfluum esset hic testimonia aliorum recitare.

ARTIC. XXIV.

Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, non per mendicitatem.

Istum articulum etiam condemnat fides sanctæ sedis Apostolicæ, & Romanæ Ecclesiæ, quæ firmiter credit, licere & expedire fratribus Minoribus, Prædicatoribus &c. Victum per mendicitatem quærere, ut altissima paupertas eorum abundet in divitiis simplicitatis eorum, sicut Apostolus 2. *Cor.* 8. dicit, factum esse in Ecclesiis Macedoniæ, in quibus talis gratia data est, quam notam facit Corinthiis.

Quæ enim altior est paupertas, quam carere & indigere victu & amictu voluntarie quantum expedienter fieri potest: Et in tali carentia & indigentia eosdem quærere actu licito, secundum seque abjectissimo, simplicissimo, & secundum passionem verecundiæ pœnalissimo ad inquirendum & consequendum victum & amictum. Cum aut mendicitas vel mendicatio sit actus licitus quærendi & consequendi victum & amictum, & sit in genere suo præ omnibus aliis licitis actibus quærendi et consequendi victum et amictum abjectissimus, simplicissimus et maxime pœnalis, secundum passionem gravamen verecundiæ, non corrupti, sed vi laudabilis pudicitiæ vigentes.

Dum ergo fratres Mendicantes ex voto et secundum Religionem suam ad honorem Dei pro salute sua, et in ædificationem proximorum, sic militant contra oculorum concupiscentiam, ut victu et etiam amictu, in quantum licet fieri et expedienter possit, voluntarie careant, eis indigeant, et eadem consequi quærant licito actu in genere abjectissimo, simplicissimo, et passione verecundiæ durissimo ipsi animo, ad quærendum et consequendum hujusmodi victum et amictum, qualis est actus mendicitas vel mendicatio. Quis nisi infidelis negaret, quod talium fratrum in hoc facto altissima paupertas abundet in divitiis simplicitatis eorum? Sic sancti Francisci, S. Dominici, et aliorum verorum fratrum de Religionibus Mendicantium, in tali facto altissima eorum paupertas abundavit in divitiis simplicitatis eorum.

Sancta ergo *sedes Apostolica* hoc vigilanter & fideliter attendens *approbavit*, & confirmavit *speciales Religiones fratrum*, ut secundum religionem suam ex voto ad honorem Dei, pro salute sua, et in ædificationem Ecclesiæ et proximorum, in communitatibus et ordinibus suis sic militarent contra oculorum concupiscentiam, ut jam dictum est. Ubi eorum altissima paupertas supra descripta abundaret in divitiis simplicitatis eorum per actum et factum licitum, abjectissimum, in genere suo simplicissimum, et in animo amarissimum ad quærendum et consequendum victum et amictum, scilicet per mendicitatem, seu mendicationem.

ANNO CHRISTI 1415.

Sancta ergo et recta est fides sanctæ sedis Apostolicæ et Romanæ Ecclesiæ, quæ fides credit, fratribus licere et expedire ex voto et secundum Religionem suam ad honorem Dei pro salute sua, et in ædificationem Ecclesiæ et proximorum, militando contra concupiscentiam oculorum, non per laborem manuum, sed per mendicitatem victum et amictum quærere. Et consequens contrarium hujus est infidelis error, quod videlicet fratres per laborem manuum, non per mendicitatem debeant victum quærere.

Ubi autem adversarii garriunt in contrarium, dicentes: Quod scriptum est *Deut.* 14. *Et omnino indigens & mendicus non erit inter vos*. Ex quo videtur, quod fratribus non liceat, nec expediat mendicare. *Respondetur*, quod hoc dictum non prohibeat simpliciter, esse indigentes et mendicos inter Judæos. Nam scriptum est *Deut.* 16. *Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ, idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum tuam fratri egeno & pauperi*. Nam et *Lazarus* in domo divitis mendicus erat. Et, qui *cæcus* erat natus, quem Christus illuminavit, mendicus erat, *Jo.* 9. Et *claudus* ex utero matris suæ, quem Petrus verbo sanavit, ponebatur quotidie ad portam templi, quæ dicitur speciosa, ut peteret eleemosynam. *Act.* 3.

Omnino ergo egenus et mendicus potest dici, cujus indigentia necessitatis non relevaretur, nec mendicatio petitum tale consequeretur. Sicque, *non erit omnino egenus & mendicus inter vos, ut benedicat tibi Dominus*, dicit sanctus Moses.

Ex hoc autem non sequitur, quod non liceat et expediat, fratres per mendicitatem victum quærere.

Allegant illi adversarii adhuc aliud Sapientis, qui dicit *Proverb.* 3. *Mendicantem paupertatem & divitias ne dederis mihi, sed tantum victui meo tribue necessaria*. Potest dici, quod ibi Sapiens loquatur in persona communis vel communium hominum, communem vitam humanam ducentium, quibus in tali et secundum talem communem statum humanitus vivendi non expedit esse pauperes, vel habere divitias, ex causis ibi per Sapientem expressis. Sed quid hoc contra Christum, beatam Virginem Mariam, sanctos Apostolos, et innumeros sanctos paupertatem gloriose tolerantes, amplectentes et tenentes?

ANNO CHRISTI 1415.

ARTIC. XXV.

Omnes ſunt Simoniaci, qui ſe obligant orare pro aliis, eis in temporalibus ſubvenientibus.

Contra hunc errorem primo oſtenditur, quod licitum ſit ſe obligare ad orandum pro aliis. Nam & *Chriſtus* ſic ſe obligavit cum promittens diceret diſcipulis *Jo.* 14. *Si diligitis me, mandata mea ſervate, & ego rogabo patrem, & alium paracletum dabit vobis.*

Item, licitum eſt pro ſubventionibus in temporalibus obligare ad retribuendum ſpiritualia. Sic enim *Chriſtus* obligavit ſe pro ſubventione in temporalibus ad retribuendum ſpiritualia, cum promittens diceret *Luc.* 6. *Date, & dabitur vobis: Menſuram bonam, & confertam, & coagitatam, & ſuperefluentem dabunt in ſinum veſtrum.* Unde & hanc promiſſionem & obligationem juramento confirmavit *Matth.* 10. dicens: *Quicumque potum dederit uni ex minimis iſtis, calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine diſcipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem ſuam.*

Ex iſtis clare patet, quod licitum eſt ſecundum Evangelium obligare *ſe* ad orandum pro aliis in temporalibus ſubvenientibus: Sicut pro ſtipendiantibus quodammodo *oratores divinos*, vel ſicut pro ſubſervientibus (ſubvenientibus) in ſubventione in temporalibus pro mercede orationis ad Deum. Ita quod ſubvenientes in temporalibus ſint ſicut quidam ſtipendiantes ipſos oratores ad orandum pro eis ad Deum, vel ſint ſicut miniſtri oratores, ſervientes eis ſubventoribus in temporalibus, pro mercede, quæ eſt oratio pro eis ad Deum. Sicut dans potum uni ex minimis iſtis, quos Chriſtus monſtravit, calicem aquæ frigidæ in nomine diſcipuli, in hoc ſervit pro mercede beatitudinis, ſecundum Evangelium.

Ex quibus patet ulterius manifeſte, quod hoc eſt hæreſis, ut pote quod ſit ſimonia obligare ſe orare pro aliis in temporalibus ſubvenientibus, cum ſecundum Evangelium hoc ſit licitum, puta, obligare ſe orare pro aliis in temporalibus ſubvenientibus.

Ex quo ulterius patet, quod erroneus eſt articulus jam dictus. Cum multi probi, religioſi, & communitates religioſorum obligant ſe orare pro aliis, in temporalibus eis ſubvenientibus, debito ordine recipientes ab aliis ſubventiones in temporalibus, ad hunc finem, ut pro eis orent. Non perverſo ordine orantes ad Deum pro aliis, ad hunc finem, quod ſubventiones in temporalibus ab eis recipiant. Sicut in ſimili dicit *B. Auguſtinus: Comedamus ut prædicemus, non prædicemus ut comedamus.*

ARTIC. XXVI.

Oratio præſciti nulli valet.

Contra hanc hæreſim eſt, quod ſcribitur *Matth.* 18. de præſcito & oratione ejus, ubi dicitur; *Serve nequam, omne debitum dimiſi tibi pro eo, quod rogaſti me &c.* Et infra: *Et iratus Dominus ejus tradidit eum tortoribus, quoad uſque redderet univerſum debitum: Sic & pater meus cæleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis unuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris.* Ubi patet, quod præſcitus oravit humiliter in fide & caritate, dicendo: *Patientiam habe in me, Domine, & omnia reddam tibi. Et miſertus Dominus ſervi illius dimiſit eum, & debitum dimiſit ei.* Oratio ſua multum ei valuit, qua impetravit dimiſſionem omnis præcedentis debiti.

Et abſit, quod gladius præſciti Imperatoris, Regis, Principis, vel alterius temporalis Domini increduli alicui non valeat, cum talis non ſine cauſa gladium portet. *Dei enim miniſter eſt*, vindex in iram ei, qui malum agit. *Rom.* 13. Et ibidem: *Dei miniſter eſt tibi in bonum.* Bonum fac & habebis laudem ex poteſtate talis Principis. Abſit igitur, inquam, quod talis præſciti poteſtas & gladius alicui valeat, & præſciti oratio, ex caritate & ſecundum gratiam gratum facientem facta, nulli valeret. Cum ſecundum talem orationem caritativam, & grate Deo factam, quæ in hoc eſt juſtitia & opus juſtitiæ, ipſe orans ſit dignus & meritus beatitudinis, quæ eſt merces juſtitiæ, quam ex illo opere juſtitiæ conſequeretur, ſi non ex poſt per peccatum mortale illam dignitatem gratuitam, & gratuitum illud meritum deperderet. Etiam talis caritativa oratio excludit peccatum mortale ſibi in ſubjecto incompoſſibile. Poteſtas autem imperatoria, regia, etiam ipſius increduli, non reddit eum dignum & meritum beatitudinis, nec talis poteſtas peccatum mortale a ſubjecto in quo eſt excludit.

Etiam illa hæreſis eſt contra illud, quod ſcribitur *Apoc.* 3. *Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Ubi patet, quod præſcitus oratione caritativa poteſt tenere per ſpem coronam beatitudinis, quam deperdit poſtea per peccatum finalis impœnitentiæ, & per alia. Et per conſequens oratio præſciti multum valet.

Immo oratio præſciti ſacerdotis, in perſona Eccleſiæ, quam gerit, facta, etiam extra caritatem, ex officio ſacerdotali, de ſe canonico & legitimo ad orandum pro populo non caritative de ſe ex officio multum valet, juxta illud *Levit.* 4. *Anima quæ peccaverit per ignorantiam, & fecerit unum ex his, quæ lege Domini prohibentur, & peccati rea intellexerit iniquitatem ſuam, offeret arietem immaculatum de gregibus ſacerdoti, juxta menſuram æſtimationemque peccati, qui orabit pro ea, quia neſciens fecit, & dimittetur ei, quia per errorem deliquit in Dominum.* Et ibidem *Levit.* 4. fit repetitio pluries, quod ſacerdos rogabit pro Principe & peccato ejus, pro populo & peccato ejus, pro anima communi de populo & peccato ejus, & remittetur ei.

Ecce, quomodo oratio ſacerdotis valuit pro dimiſſione peccatorum. Numquid autem credimus, omnes ſacerdotes veteris legis, taliter orantes ex officio pro peccato Principis, populi, vel animæ communis, fuiſſe prædeſtinatos & nullos præſcitos? Et ſi oportuiſſet ſolius prædeſtinati ſacerdotis oratio quid valuiſſe pro dimiſſione peccatorum, & cum Princeps, populus, vel anima communis de populo Judaico, de quolibet eorum ſacerdote fuerunt penitus invecti, ſi eſſet præſcitus vel prædeſtinatus, fuiſſent penitus incerti, ſi oratio ejus valuiſſet ad dimiſſionem peccati. Nunc autem, quia Dominus certificavit illos per legem ſuam, ut facta oblatione legali per eoſdem, & oratione per ſacerdotem, quod peccatum eis dimittatur: Igitur indifferens fuit, ſive per præſcitum vel prædeſtinatum ſacerdotem talis oratio pro eiſdem fieret. Igitur articulus eſt hæreticus.

AR-

ANNO CHRISTI 1415.

ARTIC. XXVII.

Omnia de neceſſitate abſoluta eveniunt.

Iſte articulus eſt nimis periculoſa hæreſis, contra Scripturam Sacram, contra rationem, diſſuadens conciliari, negans dignitatem meriti, excuſans totam culpam demeriti, inducens ab una parte deſperationem, & alia parte præſumptionem, negans contra ſenſum, experientiam, rationem, & ſcripturam Sacram, omnem reſiſtentiam, & omne impedimentum.

Nam juxta illam hæreſim nihil potuit evenire, niſi quod eveniebat. Nec quicquam poteſt vel poterit evenire, niſi quod evenit, vel eveniet. Nec poteſt, potuit, vel poterit quicquam boni vel mali contigiſſe vel contingere, niſi de facto contingat, contigit, vel continget. Nec potuit quicquam boni vel mali, quod fuit, non fuiſſe, aut quod eſt, non eſſe, aut quod erit, non fieri, vel in futurum eſſe. Scriptura autem ſacra manifeſte ſententiat contrarium.

Nam Chriſtus dixit Petro *Matth. 26. Converte gladium tuum in locum ſuum. Omnes enim, qui accipiunt gladium, gladio peribunt. An putas, quod non poſſim rogare Patrem meum, & exhibebit mihi plus, quam duodecim legiones Angelorum, quomodo ergo implebuntur Scripturæ, quia ſic oportet fieri?* In his verbis Chriſtus reprehendit Petrum, quaſi diceret: Tu unicus impotens, fragilis homo, conaris per gladium prohibere, ne captiver in mortem, non habes licentiam ad hoc. Neſcis, quod unus Angelus Domini percuſſit in caſtris Aſſyriorum 180. millia, *Iſa.* 38. Aut es infidelis, male & infideliter ſentiens de me, & de patre meo? Quod non poſſim rogare Patrem meum, & quod ipſe ad rogatum meum exhibebit mihi, nedum unum talem Angelum, ſed plus, quam 12. legiones Angelorum, ad defendendum me.

Ecce, quod Petrus male ſenſiſſet, ſi putaſſet, quod Chriſtus non poſſet rogare Patrem, & quod Pater ad rogatum ſuum exhibuiſſet ſibi plus, quam 12. legiones Angelorum. Sicut in ſimili dicitur in Pſalmo: Et male locuti ſunt de Deo: Dinerunt: *Numquid poterit Deus parare menſam in deſerto?*

Cum ergo Chriſtus potuit rogare Patrem, ut Pater ſibi exhiberet ad defenſam plus, quam 12. legiones Angelorum, & non eſt ita factum: Potuit igitur fieri, quod non fiebat. Quod eſt contra Articulum prædictum, & ejus ſententiam hæreticam.

Sed hic dicunt adverſarii hæretici, quod Chriſtus non potuit rogare, nec Pater exhibere, ſed, potuiſſet, ſi voluiſſet. Et ita debet intelligi, quod Chriſtus potuit, id eſt potuit ſi voluiſſet.

Et ita gloſſant alias ſcripturas, quæ contra eos allegantur, dicentes, quod Deus non ſimpliciter poteſt facere, quod non facit, ſed ſub conditione, ut ſi vellet, poſſet.

Sed contra iſtam hæreticam Gloſſam arguitur. Quia tunc etiam poteſt dici, quod Deus poteſt ſe annihilare & deſtruere, & poteſt ſe æternaliter damnare ſeu condemnare. Et ſic de aliis talibus ſumme hæreticis dictis.

Patet tamen contrarium. Quia qua ratione concedunt, quod Chriſtus potuiſſet rogare Patrem, &c. Ad talem ſenſum ſolum, quod Chriſtus potuiſſet, ſi voluiſſet: Sic etiam ad conſimilem ſenſum habent concedere, quod Deus poſſet ſe annihilare & deſtruere, id eſt, poſſet, ſi vellet. Et ſic ego poſſum me facere omnipotentem Deum, hoc eſt, poſſem, ſi vellet Deus.

Hæretica eſt ergo illa Gloſſa interimens catholicam Chriſti intentionem, & ſententiam, quantum in ea eſſet, & inducens locutiones contra Deum ſumme blaſphémas.

Ideo contra illum articulum hæreticum adhuc aliquæ aliæ Scripturæ inducantur. Scribitur autem *Marci* 14. quod & Chriſtus dixit: *Abba, Pater, omnia tibi poſſibilia ſunt, transfer calicem a me hunc. Sed non quod ego volo, ſed quod tu vis, Pater.* Ecce, quod Chriſtus præmiſit: *Pater, tibi omnia poſſibilia ſunt,* & addit: *Transfer calicem hunc a me.* Vel igitur fuit Patri poſſibile transferre calicem illum a Chriſto, vel non. Si *ſic*, & cum Pater non tranſtulit, ſequitur quod Pater aliquid poteſt facere, quod non facit. Et habetur intentum contra illum articulum, & ſententiam ejus hæreticam. Si *non*, tunc Chriſtus impertinenter & ſtulte oratione ſua ad Patrem, poſtquam dixerat: *Pater, omnia tibi poſſibilia ſunt,* ſubintuliſſet: *Transfer a me calicem hunc*, eo, quod transferre calicem illum a Chriſto, non fuit nec potuit eſse unum de poſſibilibus Patri, juxta adverſarios. Conſequens autem eſt hæreticum nimis & blaſphemum. Igitur & articulus prædictus.

Item, ſanctus *Joannes Baptiſta* Phariſæis & Sadducæis, qui venerant ad eum circa Jordanem, ubi baptizabat, inter alia dixit: *Et ne velitis dicere inter vos: Patrem habemus Abraham. Dico vobis, quod Deus poteſt de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ.* Ubi ſecundum beatum *Chryſoſtomum, Joannes* demonſtravit lapides, qui de medio alveo Jordanis fuerunt exportati, dum filii Iſraelis per illum tranſierunt. Cum autem hoc Deus non fecerit, igitur poteſt facere, quod non facit, neque faciet vel fecit.

Item, ad *Hebr. 9.* dicit Apoſtolus: *Fide obtulit Abraham Iſaac, cum tentaretur & unigenitum offerebat, qui ſuſceperat repromiſſiones, ad quem dictum eſt, quod in Iſaac vocabitur tibi ſemen. Arbitrans, quod & a mortuis ſuſcitare eum potens eſt Deus.* Ecce quod Abraham fide arbitratus eſt, quod Deus potens eſt ſuſcitare a mortuis *filium ſuum Iſaac* ad procreationem ſeminis, quem Abraham voluit omnino occidere. Cum autem Deus illum non ſuſcitavit a mortuis, igitur potens eſt Deus facere, quod non facit.

Item, 1. *Cor. 9.* dicit Apoſtolus: *Numquid non habemus poteſtatem, ſororem mulierem circumducere, ſicut & ceteri Apoſtoli, & fratres Domini, & Cephas? Aut ſolus ego & Barnabas non habemus poteſtatem hoc operandi &c.* Et infra: *Sed non ſumus uſi hac poteſtate.* Ecce, quod Apoſtolus habuit a Deo poteſtatem faciendi, quod non fecit. Potuit ergo de poteſtate illa aliquid fieri vel evenire, quod non evenit. Et ſic non omnia de neceſſitate abſoluta eveniunt, quæcumque eveniunt.

Item, *Apoc. 3. dicitur: Tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Ecce, quod aliquis poteſt habere coronam beatitudinis, & poteſt eamdem non habere. Quomodo alias diceretur conſultive, *Tene quod habes*, & adderetur comminative: *Ne alius recipiat coronam tuam*, niſi & poſſet coronam beatitudinis adipiſci, & poſſet ad eam non pervenire. Niſi etiam, quod unus tenet per ſpem, poſſet alteri

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

teri dari per rem, primo deperdente, quod sibi debetur, ut illud finaliter in re teneret, & possideret coronam, scilicet omnium sanctorum, quæ est Deus, Trinitas.

Item, 2. *Reg.* 24. Trium optio dabatur David a Domino per Prophetam Gad, quod eligeret unum ex illis, quodcumque vellet, ut Deus aut faciat sibi annis septem pati famem in terra Israel, aut tribus mensibus fugere adversarios persequentes, aut tribus diebus habere pestilentiam in terra. Ecce quodlibet illorum trium fuit possibile evenire. Alias ita stultum fuisset dicere: *Horum trium* prænominatorum *datur tibi optio. Elige unum, quod volueris, ex his ut Deus faciat tibi.* Sicut stultum fuisset dicere: Horum trium a Domino datur tibi optio, aut, quod tu David sis Deus omnipotens, aut quod tu annihiles Deum, aut quod pestilentia trium dierum sit in terra tua. Elige unum quod volueris. Quia igitur quodlibet illorum trium in optione David positorum fuit possibile evenire, & solum tertium evenit: igitur est possibile evenire, quod non evenit. Et possibile est non evenire, quod evenit. Et per consequens articulus cum sua sententia est hæreticus.

Patet igitur ex his & aliis multis *scripturis*, quod nimis periculosa hæresis est contra scripturam sacram iste articulus.

Quomodo autem *ratio* obviet illi articulo, potest aliqualiter sic patere. Accipiamus unum, qui non timet Deum. Et arguitur sic: Iste juste debet timere Deum, juxta illud *Eccleſiaſt. ultimo. Deum time, & mandata ejus observa*, hoc est, *omnis homo*. Tunc sic: Iste juste debet timere Deum: Igitur rationabile est, quod timeat Deum: Et ab alia parte, quia ille non timet Deum, igitur, secundum articulum, non est possibile, quod ille timeat Deum: Et ex consequenti, si non est possibile, non est rationabile quod iste timeat Deum. Et sic erit rationabile, quod ille timeat Deum, & non erit rationabile, quod ille timeat Deum. Ecce expressa formalis contradictio. Hanc ergo contradictionem oportet concedere adversarios, vel dicere, quod solum timentes & diligentes Deum, & nulli alii tenentur & debent justo debito timere & diligere Deum, vel quod aliquis justo debito tenetur & debet timere & diligere Deum, & tamen non est rationabile, quod eum timeat & diligat, vel quod sit rationabile, sed nullo modo possibile quod ille Deum timeat & diligat, vel quod sit possibile, quod ille Deum timeat ac diligat, & tamen si ille Deum timet & diligit, Deus annihilabitur, quia ad impossibile simpliciter sequitur de necessitate quodlibet, & quia per adversarium est simpliciter impossibile, quod ille timet & diligit Deum, demonstrando eum, qui non timet & diligit Deum. Eligant adversarii quodcumque istorum prædictorum, & *ratio* manifeste eis est contraria, similiter & pia *fides*.

Quomodo ergo iste articulus dissuadet conciliari, manifestum est. Quia datis quibuscumque duobus contradictoriis, inter quæ quis vellet conciliari unum illorum, juxta illum articulum, est simpliciter necessarium sicut Deum esse, & aliud est simpliciter impossibile, sicut nihil esse. Igitur, quam stultum esset consulere, super hoc, aut quod Deus sit, aut quod nihil sit, tam stultum esset consulere super hoc, aut quod hoc contradictorum illorum eveniat, aut quod illud. Et ita de quibuscumque signatis contradictoriis.

ANNO CHRISTI 1415.

Quomodo autem ille articulus neget dignitatem meriti, quo quis habet mereri beatitudinem, ut meritus vel dignus est beatitudine, patet sic: Nam homini data est duplex naturalis libertas, libertas contradictionis, & libertas finalis ordinationis, contra duplicem necessitatem, scilicet coactionis ab extrinseco, & naturalis impulsionis ac inclinationis ab intrinseco.

Libertas contradictionis est data homini contra necessitatem coactionis ab extrinseco, ut homo non ab extrinseco aliqua necessitatione coactus sit, bene vel male velle, sed libere, contradictorie, ut bene velit, gratia Dei assistente, aut non bene velit, gratia desistente.

Libertas etiam *finalis ordinationis* est data homini contra necessitatem naturalis inclinationis. Ut homo non ab intrinseco sit necessitatus ad tenendum, pergendum, & ingrediendum ad finem suum, qui est beatitudo patriæ: sicut res mere naturales necessitate naturalis inclinationis sunt ab intrinseca necessitate ad tendendum, pergendum, & ingrediendum in fines suos: Sed quod homo libere, absque necessitate, aut gratia Dei adjuvante, præveniente & subsequente, tendat, pergat, ingrediatur in beatitudinem, aut quod gratia tali absente tendat, pergat & cadat in æternam miseriam. Dignitas ergo meriti in creatura rationabili est in tali duplici libertate sua, ut absque necessitatione, ab extrinseco, vel intrinseco, bene velit, pergat & ingrediatur versus beatitudinem, gratia Dei adjuvante, præveniente & subsequente.

Et quia ille articulus hoc negat, ergo negat dignitatem meriti in creatura rationabili.

Quomodo autem infideliter excuset totam culpam demeriti, sic manifestum est. Quia sive peccator omittat bonum seu committat malum, semper juxta illum articulum a tota culpa excusatur. Nam si Christus in die judicii omittentibus bonum dicet: Quare non timuistis nec dilexistis Deum? Sicut Dominus præcipit vobis: Posset quilibet secundum istum articulum respondere. Nullo modo plus de omnipotentia tua potui hoc facere, quam quod ego fuissem Deus, simpliciter infinite diligens, laudans & honorans te, ac Patrem tuum ac Spiritum S. tuum. Si ergo vis mihi primum imputare, imputa mihi & secundum. Cum autem secundum non potes mihi imputare, neque igitur primum imputa mihi. Quia, quam impossibile fuit & est secundum, ita & primum. Et per consequens, quam non rationabile fuit secundum, tam non rationabile fuit & est primum, quod te Deum timuissem, dilexissem. Et ita de omnibus omissionibus. Quomodo ergo Christus in die judicii dicet servo nequam, negligenti: *De ore tuo te judico, serve nequam.* Et infra: *Quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, & ego veniens cum usuris exegissem utique illam?* de quo *Luc.* 19.

Similiter de peccato commissionis diceret secundum illum articulum: Ego de omnipotentia tua & omni possibilitate excogitabili non potui illud, quod mihi improperas, declinare. Igitur, sicut non potes mihi imputare, quod non feciſti me Deum omnipotentem ad diligendum, laudandum & honorandum te simpliciter, infinite, sic nec hoc, quod non declinavi peccatum commissionis. Et sicut ulterius

ANNO CHRISTI 1415.

rius non potes mihi imputare, quod non declinavi malum commissionis, vel a malo commissionis: ita non potes mihi imputare, quod illud feci. Sicut enim bonum facere est una pars justitiæ, & declinare a malo alia pars: Sic facere malum est una pars injustitiæ, & non declinare a malo, alia pars injuriæ. Igitur, qua ratione Christus unum imputare non posset, eadem ratione nec aliud.

Quomodo vero articulus iste ab una parte inducat desperationem, ab alia parte præsumptionem: Ecce nos, qui detestamur illum articulum, nescientes, si præsciti vel prædestinati, sumus omnino securi & certi, quod Deus potest nos salvare. Et sic securi possumus eum pro salute æterna invocare, omni prorsus dubietate & diffidentia & incertitudine procul mota. Plena securitate & tota certitudine securi & certi sumus, quod Deus simpliciter & omnino infinite potens est, sciens, benevolus, & voluntarius salvare nos, dummodo non posuerimus voluntarium obicem ex nostra sola & in nostra voluntate naturaliter libera, duplici libertate, contradictionis, & finalis ordinationis. Scimus enim, quod potens est Deus omnia facere superabundanter, quam petimus aut intelligimus *Eph.* 3. Et per consequens, quod superabundanter plus potest facere, quam nos possumus desiderare, cogitare, æstimare, apprehendere, aut intelligere. Sed quis nostrum non posset desiderare pro se æternam beatitudinem, cogitare, æstimare, apprehendere aut intelligere?

Miseri autem qui istum colunt articulum, dum in vita præsenti in toto incerti sunt si salvabuntur. Consequenter incerti sunt juxta sum articulum omnino, quod Deus de omnipotentia sua possit eos salvare. Qua ergo spe hoc attendentes possunt Deum invocare pro salute æterna, de quo nullam habent certitudinem, nec de quo possunt vere credere, quod ipse omnipotentia sua aliquo modo possit, comparatione improprie dicta, libentius velle illos in cælo salvare, quam se ipsum in inferno damnare.

Articulus ergo ille ab una parte suis cultoribus inducit disperationem, totam veram spem excludens ab eis, ab alia vero parte præsumptionem inducit. Dum enim illi cultores apud se dicunt: Ex mihi dubio vel incerto, aut suppositione, ego de necessitate salvabor, & ex necessitate ego curro & curram, nunc per deviam, nunc per rectam viam, ad salutem, nec potero aliquo modo nunc malum declinare, nunc bonum non amplecti. Igitur vivam, sicut Deus ab una parte de necessitate permiserit, & ab alia parte, sicut de necessitate voluerit.

Ecce quomodo articulus hic ab alia parte suis veneratoribus præsumptionem inducit. Quomodo denique articulus ille negat contra sensum, experientiam, rationem & scripturam, omne impedimentum, omnem resistentiam.

Nam quod *resistentia* sit in rebus, testatur Scriptura *Act.* 7. ubi dicitur: *Duri cervice, & incircumcisi cordibus & auribus, semper Spiritui S. resistitis, sicut patres vestri & vos.* Quod autem sensus & experientia percipiant ac ratio dictet *resistentiam* & impedimentum in rebus, testatur communitas sapientum & communitas simplicium.

Quod vero articulus iste hoc neget, patet sic: Nam ex *quid nominis* non esset resistentia nec impedimentum, si penitus nullam rem nec ullum modum rei impediret, tolleret, privaret, vel negaret per negationem a parte rei evenire, quæ res, vel qui modus possibilis esset esse vel evenire. Sed quia juxta articulum & sententiam ejus nequaquam aliqua res, vel aliquis modus, possibilis existere vel evenire, potest impediri, tolli, privari, vel negari, ut non esset vel non eveniret: Igitur articulus talis negat omnem resistentiam, & omne impedimentum in rebus. Et licet mens divina existens simpliciter infinite communis, universalis, ac multiformis, prima causa rerum omnium possibilium, sit immensus sed omnino simplex & indivisibilis locus earum mentalis, ubi de necessitate absoluta in æternitate simul mentaliter & idealiter & intelligibiliter omnia sunt simpliciter infinita, in multiudine possibilia, immensa pulchritudine: Licett etiam effectualitas secundum rationem communis & communicabilis omnibus possibilibus, sit quidam locus intelligibilis, in quo possibilia habent currere & existere effectualiter extra mentem divinam, non æternaliter simul, nec perpetuitate, nec temporaliter simul, neque aliqua mensura durandi, neque etiam pulchritudine immensa. Unde & hic locus infinite minor & minus vigorosus est ad continendum possibilia, quam prior, qui est mens divina. Propter quod nullæ duæ possibiles contrariæ vel contradictoriæ veritates & infinite ab invicem distantes possunt habere simultaneam existentiam in hoc loco, secundum proprias eorum rationes existendi extra mentem divinam. Ibi autem necessario simul sunt in *nunc æternitatis* secundum eorum proprias rationes mentales & ideales, idealiter & mentaliter essendi & rutilandi infinite pulchre in illo immenso speculo mentali. Propter quod etiam hic locus secundus est impossibilis recipere in se simul in eadem mensura durandi, vel per quorumcumque sæculorum successionem omnia collectim possibilia in existentiam effectualem, extra mentem divinam. Mens autem illa hæc necessario omnia simul complectitur in se in eodem *nunc æternitatis* in existentiam mentalem, idealem. Propter quod tertio oportet, quod possibilia, quæ habent existentiam effectualem in hoc loco secundo, habeant talem existentiam contingentem, non absolute necessariam. Alioquin possibilia eis opposita, & eis incompossibilia in tali loco, non possent aliquo modo extra mentem divinam in talem locum a Deo constitui. Immo, si possibilia haberent extra mentem divinam existentiam absolute necessariam, tunc eorum necessitas existendi effectualiter esset tanta, sicut necessitas essendi Deum. Cum eorum necessitas essendi, non esset minus simpliciter absolute necessitas, quam necessitas essendi Deum. Et per consequens existentia effectualis cujuscumque possibilis, esset præcise tam immense tanta, in gradu, & secundum gradum necessitatis suæ, quanta esset existentia Dei secundum gradum, & in gradu suæ necessitatis essendi.

Igitur, licet prædicta de duobus jam dictis locis intelligibilibus sic se habeant, tamen prædictus articulus in verbis & sententia sua locum secundum in amplitudine continendi æquare contendit loco primo, & quemlibet abjectissimum effectum in effectuali sua existentia æquare existentiæ divinæ, ut jam tactum est.

Ne-

ANNO CHRISTI 1415.

Neget etiam omnipotentiam Dei circa possibilia. Cum secundum articulum hunc nequaquam posset Deus cogitare, velle, disponere, facere & ordinare, circa quodcumque exilissimum, magnum vel parvum effectum, quam de facto fit. Nec posset aliquo modo dare, disponere, facere vel destruere, nisi sicut omnis necessitatus in facto dat, disponit, facit, &c. Cum tamen parvuli Principes & Reges terræ plurimum verecundarentur, cum eis diceretur, quod sic ex toto exhauriant omnem suam potentiam, quod nequaquam possint amplius vel minus, alius vel alter, dimittere, facere, dare, disponere, præcipere, coercere, humiliare, punire &c. quam de facto faciunt.

Portat etiam articulus ille in dorso suo omnia inconvenientia, superius contra ipsum deducta, & multo inæstimabiliter abominabiliora. Propter quod merito articulus iste est hæresis hæresium, error errorum, sicut superbia, in qua sola concipitur, gignitur, fovetur, & defenditur. Et mater vitiorum & vanitas vanitatum. Veruntamen cultores hujus hæresis nituntur ipsam quibusdam pretiosis coloribus sacrarum Scripturarum perfucare. Allegant namque quod scribitur *Matth.* 18. *Necesse est, ut veniant scandala*. Non minus autem, sed æque necesse, ut veniant indifferentia ad bonum & malum, & veniant bona per se.

Item, *Luc.* 17. *Impossibile, est, ut non veniant scandala, væ autem illi, per quem veniunt*.

Item, quia scribitur *Lucæ ultimo*: *Nonne hæc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam*? Et infra: *Hæc sunt verba, quæ locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum. Quoniam necesse est impleri omnia, quæ scripta sunt in lege Mosis, & Prophetis, & Psalmis de me*

Ecce opportunitas & *necessitas* sine addito ponuntur, pro opportunitate & necessitate absoluta. Igitur absolute oportuit & necesse fuit, Christum sic pati.

Item, *Gen.* 9. Quod Angelus, vel Dominus in Angelo, dixit ad Loth: *Festina, & salvare ibi. Quia non potero facere aliqua, donec ingrediaris illuc*. Ubi iterum innuitur necessitas absoluta secundum illos.

Hæc & alia adducunt illi adversarii. Sed salva solutione meliori & correctione, dicitur hic: Quod, sicut *triplex est entitas, & ens*:

Utpote, omnino simpliciter entitas & ens: Quomodo solus Deus est ens & entitas.

Secundum est ens et entitas, partim simpliciter, et partim secundum quid. Incomparabiliter tamen est plus secundum quid ens et entitas respectu Dei, quam sit ens et entitas simpliciter respectu accidentis.

Tertium est pure et omnino secundum quid ens et entitas, ut accidens in substantia creata. Veluti, gratia exempli, albedo in lapide. Talis enim non est in se ens et entitas plus, quam sit forma et entitas lapidis. Cum autem sit omnino et pure secundum quid entitas lapidis, eo, quod lapis a sua albedine, nec est hoc ens, scilicet ipse lapis, nec aliud ens ab ipso lapide, ut notum, sed solum aliquale et alicujusmodi ens, utpote album ens: Et ita de aliis accidentibus. Igitur albedo et alia accidentia solum secundum quid, sunt entia et entitates.

Sic *triplex* est *necessitas* et *necesse*.

Primum, omnino simpliciter. Sic necesse et necessitas est, esse Deum.

Secundum est necesse et necessitas partim simpliciter, et partim secundum quid, incomparabiliter tamen plus secundum quid, quam simpliciter. Sic necesse erat et necessitas, Christum pati. Sic etiam est necesse et necessitas, ut veniant scandala. Non enim posset mundus purgari, et mundari a scandalis, nisi venirent scandala. Nec possent Dei operarii in terris gloriose scandala declinare, nisi evenirent. Nec posset rutilare decor Dei justitiæ vindicativæ et punitivæ scandalorum, nisi evenirent. Propter hoc et alia secundo modo necessaria necesse est scandala evenire, necessitate secundo modo dicta.

Tertium est necesse omnino secundum quid. Sicut dicimus: Ego necesse habeo ire ad amicum meum, qui modo venit. Sic dixit ille: Villam emi, et necesse habeo exire, ut videam illam *Luc.* 14.

Sic etiam est dictum *triplex impossibile*.

Impossibile simpliciter omnino. Sic impossibile est, Deum non esse.

Impossibile partim simpliciter, et partim secundum quid. Sic dictum est *Luc.* 17. *Impossibile, ut non veniant scandala*.

Tertium impossibile solum secundum quid, et impossibilitas. Sic dixit ille *Luc.* 13. *Uxorem duxi, non possum venire*. Sic solemus dicere: Impossibile est, quod ille fiat amicus meus &c.

Optime ergo sic distinguitur *ens & entitas* secundum *triplicem gradum*, summum, medium, et infimum. *Summum*, secundum quem res est omnino simpliciter ens et entitas: *Medium*, secundum quem est partim simpliciter, et partim secundum quid, infinite tamen plus secundum quid, quam simpliciter, ens et entitas. *Infimum*, secundum quod res omnino et solum secundum quid est ens et entitas.

Sic consimiliter optime secundum consimiles *tres gradus*, supremum, medium, et infimum, dicitur *necesse & necessitas*.

Et ex oppposito, *impossibile*, *impossibilitas*.

Et sicut ens medii gradus et entitas dicitur sine additione *ens & entitas*, non tamen dicitur ens et entitas omnino simpliciter vel absolute: Sic dicitur sine additione *necesse*, penes secundum gradum necessitatis, quod tamen non dicitur simpliciter et absolute necesse, et suo modo de *impossibili*, secundo modo dicto.

Immo sicut *ens & entitas tertii gradus* sine aliqua additione dicitur ens et entitas, ut cum dicitur albedo, dicitur ens et entitas, et sic de aliis: Nequaquam tamen illud ens tertii gradus dicitur ens et entitas simpliciter, sed solum secundum quid: Sic *necesse & necessitas tertii gradus* sine additione dicitur circa aliquid necesse et necessitas: Nequaquam tamen circa quodcumque dicitur necesse et necessitas simpliciter, sed secundum quid.

Et ita de *impossibili* et *impossibilitate tertii gradus*.

Et juxta hæc dicta patet, quod adversarii ex scripturis sacris quibuscumque, non possunt habere qualemcumque colorem pro illa hæresi et opinione irreligiosissima, quæ digna est, non verbis, sermonibus, et disputationibus, sed verberibus, plagis et tormentis a suis cultoribus extorqueri. Nam quantumcumque et qualitercumque atrociter percuterentur, urerentur, trucidarentur, non haberent quovis modo causari contra affligentes, dicentibus illis: Quod sic juxta tuam opinionem omnino oportet nos

te-

ANNO CHRISTI 1415.

tecum facere. Neque aliquo modo possumus aliter de omnipotentia Dei, ubi etiam libenter vellemus aliud. Aut ergo cessa ab opinione, aut omnino non imputa nobis injuriam erga te, quicquid tibi fecerimus.

Ultimo tamen hic in confutationem hujus hæresis, dicimus, quod, sicut infinita dilectio Dei, qua diligit creaturas, non imponit eis infinitam amabilitatem, sic infallibilis scientia Dei, qua præscit futura, non imponit eis absolutam necessitatem. Sed sicut æternitas Dei creat impermanentissimam durationem, subitam, instantaneam; sic absoluta Dei necessitas creat summam ad utrumlibet contingentiam, &c.

ARTIC. XXVIII.

Confirmatio juvenum, clericorum Ordinatio, locorum consecratio, reservantur Papæ & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

Iste articulus est contra fidem sanctæ sedis Apostolicæ, sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quæ firmiter credit, auctoritates illas Papæ & Episcopis juste & sancte reservatas.

Confirmatio namque *juvenum* reservata est Papæ & Episcopis ex sententia textus scripturæ *Act.* 8. ubi dicitur: *Cum autem audissent Apostoli, qui erant Jerosolymis, quia recepit Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem, qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum S. nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati erant tantum in nomine Jesu. Tunc imponebant manus super eos, & accipiebant Spiritum Sanctum.* Ecce, quod *impositio manuum*, quæ est confirmatio post baptismum, fuit reservata Episcopis, Apostolis, & non concessa inferioribus discipulis.

Sicuti Philippus, qui non fuit Philippus Apostolus, sicut patet ex textu *Act.* 8. sed inferior discipulus, cum convertisset multos in civitate Samariæ, & baptizaret viros & mulieres in nomine Jesu, non imposuit eis manus in confirmationem eorum, sed a collegio Apostolorum mittebantur Petrus & Joannes, Episcopi & Apostoli, ad imponendum manus, & confirmandum baptizatos per talem manuum impositionem. Ubi tunc dabatur Spiritus S. in signis visibilibus. Reservata ergo fuit confirmatio baptizatorum Episcopis & non communicata inferioribus sacerdotibus. Alias ille Philippus qui baptizaverat, confirmasset baptizatos per impositionem manuum, & non fuisset necesse descendere ad hoc faciendum Episcopos, Apostolos, majoresque sacerdotes.

Similiter *Ordinatio clericorum*, & præsertim in majoribus ordinibus, rationabiliter est reservata Episcopis ex auctoritate scripturæ. Sic enim scribit Apostolus *ad Titum* 1. *Hujus rei gratia reliqui te Cretæ, ut ea, quæ desunt, corrigas, ut constituas per civitates presbyteros, sicut & ego disposui.* Ecce Tito sicut capiti & superiori, & non aliis presbyteris certe tradidit Apostolus auctoritatem ordinandi ibi presbyteros, & consequenter diaconos &c.

Hoc idem etiam figuratum est *Num.* 3. ubi dicitur: *Omnes levitæ, quos numeraverunt Moses & Aaron juxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino a mense uno, & supra, fuerunt duodecim millia.* Ecce, quod ibi tacetur de filiis Aaron minoribus sacerdotibus, sed de ipso Aaron Pontifice fit mentio in numeratione & ordinatione levitarum.

ANNO CHRISTI 1415.

Unde & *Act.* 4. multitudo discipulorum per Apostolos convocata, & allocuta, elegit Stephanum, & alios sex, & hos septem statuerunt ante conspectum eorum Apostolorum, & orantes imposuerunt eis manus ipsi Apostoli, non alii inferiores discipuli, constituentes & ordinantes eos levitas.

Propter quod & Apostolus Timotheo, scilicet Pontifici & Principi sacerdotum, & non aliis sacerdotibus secum existentibus scribit: *Manus cito nemini imposueris.* Cum & eidem, & non aliis inferioribus presbyteris ibidem scripsisset: *Adversus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus.* 1. *Tim.* 5.

Ecce quod Confirmatio juvenum, & clericorum Ordinatio per impositionem manuum Episcopis est reservata, non inferioribus presbyteris concessa, licet dicatur Abbatibus aliquando concedi, ordinare clericos in minoribus ordinibus.

Et rationabile est, quod illorum duorum sacramentorum, scilicet Confirmationis & Ordinationis clericorum, præsertim in majori ordine, administratio est reservata Episcopis, Pontificibus, et Principibus sacerdotum, et non inferioribus presbyteris. Nam sicut caput est supra manum, sic Episcopus, qui appropriate in Episcopum consecratur, per unctionem in capite sacro oleo, alte et capitaliter transcendit dignitate pontificali inferiorem simplicem sacerdotem, qui in talem consecratur unctus in manibus appropriate sacro oleo.

Unde et *Levit.* 21. ponitur magna differentia Pontificis ab aliis inferioribus sacerdotibus. *Primo* enim præmittitur, quod sacerdotes et inferiores debent esse sancti legaliter, et cavere a contaminatione secundum legem. Quia sacerdos talis dicitur ibidem consecratus Deo suo, et panes propositionis offert. De Pontifice autem dicitur ibi: *Pontifex*, id est, sacerdos maximus, *inter fratres suos supra cujus caput fusum est unctionis oleum, & cujus manus in sacerdotium consecratæ sunt, vestibusque est sanctis vestitus, caput suum non discooperiet, vestimenta non scindet, & ad omnem mortuum non ingredietur omnino, super patre quoque & matre sua non contaminabitur.* Et cetera multa. Quibus ostenditur dignificatus super alios sacerdotes, non Pontifices, legendo in capitulo illo ea, quæ ad eum et statum suum pertinent, et ea, quæ ad statum aliorum sacerdotum.

Item, quia in administratione Confirmationis appropriate datur Spiritus Sanctus, sicut patet *Act.* 8. et supra allegatum fuit: Similiter in administratione Ordinis, præsertim quoad ordinationem sacerdotum, etiam datur appropriate Spiritus S. juxta illud *Jo.* 20. quo dixit Jesus discipulis suis: *Pax vobis, sicut misit me pater, & ego mitto vos: Hæc cum dixisset, insufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ideo sic Apostoli ordinantes levitas *Act.* 6. orantes imposuerunt eis manus. Ad impositionem autem manuum per Apostolos Sanctus Spiritus dabatur in signis visibilibus. Unde *Act.* 8. dicitur: *Cum conspexisset autem Simon, quod per impositionem manuum Apostolorum daretur Spiritus S. obtulit eis pecunias.*

ANNO CHRISTI 1415.

In administratione autem aliorum quinque sacramentorum appropriate datur aliquid infinite minus, quam Spiritus S. Ut *in Baptizatione* datur appropriate creata gratia baptismatis. In *Pœnitentia*, creata gratia remissionis peccatorum. In *Eucharistia* corpus & sanguis Christi, & creata gratia unionis in corpore Christi mystico. Et ita de aliis duobus sacramentis Ecclesiæ, *Conjugio* & *Extrema unctione*. Idcirco, quia Episcopi alte in dignitate transcendunt alios simplices sacerdotes, & in administratione illorum duorum sacramentorum, Confirmationis & Ordinis, datur appropriate Spiritus S. In administratione autem aliorum confertur appropriate infinite minus donum gratuitum: rationabiliter illorum duorum sacramentorum Ecclesiæ, scilicet Confirmationis & Ordinis, solis Episcopis administratio auctoritative reservata est, aliorum vero quinque administratio sacramentorum aliis inferioribus est communicata.

Item, si inferiores sacerdotes indifferenter ex sacerdotio haberent auctoritatem & potestatem legitimam consecrandi sacerdotes, diaconos, &c. et consecrandi Ecclesias, & res sacras, pro altaribus &c. Sicut habent potestatem consecrandi & conficiendi sacramentum Eucharistiæ: quot quæso, & quales non fierent sacerdotes & levitæ? Quæ etiam domus & habitacula non consecrarentur? Quæ etiam vasa vel vestes non consecrarentur pro vasis & rebus sacris? Et fieret supra modum nimia confusio in clericis, inhonoratio et inhonesta tractatio sacrorum vasorum, & consecratarum rerum.

Ideo propter hoc et non propter lucrum, & temporalem honorem reservata sunt hæc principibus sacerdotum. Quorum sicut est ordinare, & instituere ordinem cleri, a Pontifice per simplicem sacerdotem usque ad infimum clericum descendendo: sic et eorum rationabiliter est consecrare vasa sacra, loca sacra, res sacras, in tali ministerio clericatus requisita.

Erroneus est ergo articulus supra dictus.

ARTIC. XXIX.

Universitates, studia, collegia, graduationes & magisteria in eisdem, sunt vana gentilitas, vel vana gentilitate introducta, & tantum prosunt Ecclesiæ sicut diabolus.

Iste articulus erroneus, et hæreticus dehonestat sanctam sedem Apostolicam, sanctam Romanam Ecclesiam, auctorizantes, instituentes, approbantes, et confirmantes talia, sicut utilia et necessaria Ecclesiæ: Firmiter credentes talia prodesse plurimum Ecclesiæ Dei.

Quis, nisi insensatus, diceret, quod artificia secundum artes mechanicas, ubi sunt supremi, medii, et infimi: *Primi*, sicut architectonici et principes, quorum videlicet est solum regere, et dirigere, in arte instituere ac instruere: *Medii*, qui habent veluti partim regere et dirigere, instituere ac instruere: *Infimi*, quorum est solum dirigi, instrui, regi. Quis, inquam, diceret, talia artificia, sutorum, sartorum, pistorum, textorum, carpentariorum, lapicidarum, fabrorum &c. non esse perutilia Dei Ecclesiæ, vana gentilitate, sed non ordinatione Dei instituta pro utilitate et bono Ecclesiæ?

Nonne scriptum est *Exod.* 30. *Locutus est Dominus ad Mosen dicens: Ecce vocavi ex nomine Bezalael, filium Uri filii Churis de tribu Juda, & implevi eum spiritu Dei, sapientia & intelligentia & scientia in omni arte, ad excogitandum fabre, quicquid fieri potest ex auro & argento & in ære, marmore, gemmis, & diversitate lignorum. Dedi quoque ei socium Aholiabum, filium Achisamach e tribu Danis, & in corde omnis eruditi posui sapientiam, ut faciant cuncta, quæ præcepi eis, tabernaculum fœderis & arcam testimonii, propitiatorium & cuncta vasa tabernaculi, &c.*

ANNO CHRIST 1415.

Nonne etiam scriptum est 3. *Reg.* 8. dicente Salomone in hæc verba: *Voluitque David pater meus ædificare domum nomini Domini Dei Israelis. Et ait Dominus ad Davidem Patrem meum: Quod cogitasti in corde tuo ædificare domum nomini meo, benefeciſti hoc ipsum mente tractans. Veruntamen tu non ædificabis domum, sed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis, ipse ædificabit domum nomini meo. Confirmavit Dominus sermonem suum, quem locutus est. Stetique pro David patre meo, & sedi supra thronum Israel, sicut locutus est Dominus, & ædificavi domum Domini nomini Dei mei Israel.*

Ecce, quod Salomon ex intentione et inspiratione et informatione Dei ædificavit domum nomini Domini Dei Israel.

Scribitur autem 3. *Reg.* 5. de eodem Salomone sic: *Elegit Rex Salomon operarios de omni Israel.* Et infra: *Fuerunt itaque Salomoni* 70. *millia eorum, qui onera portabant, &* 80. *millia latorum in monte, absque præpositis, qui præerant singulis operibus, numero trium millium, & trecentorum, præcipientium populo, & his, qui faciebant opus.* Ecce iterum, quod ex inspiratione et ordinatione Dei in artificio mechanico operandi templum, et quæ ad ipsum pertinent, fuerint supremi, medii, et infimi: Sicut in artificiis completo ordine, secundum tres gradus, supremum, medium, et infimum, ascendendi una via, et descendendi alia via, solent rationabiliter esse.

Si igitur ex ordinatione Dei in artibus mechanicis ad profectum Ecclesiæ debent esse artificia, et communitates artificum, ut sunt supremi, medii, et infimi, quanto magis in artibus septem liberalibus, Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Musica, Arithmetica, Geometria, Astronomia. Cum tales prioribus sint digniores secundum se, et nobiliores, immediatius, dignius, et nobilius subservientes ad opera et negotia Ecclesiastica et divina.

Debent enim perfecti lectores, pronunciatores, sermocinatores et prædicatores verbi Dei, esse boni Grammatici, Rhetores et Dialectici. Ut sermonem Dei secundum *Grammaticam*, infimo genere sermocinandi, congrue erga conceptum loquentis, secundum *Rhetoricam* autem, medio genere sermocinandi, diserte erga affectum audientium: Secundum *Dialecticam* vero, supremo genere sermocinandi, humanitus, diserte, discrete, et recte erga veritatem rei significatæ, artificiose et eleganter exprimant.

Perfecti *Cantores* canticorum Dei debent esse boni *Musici*, modulationes vocum cognoscentes, ut, triplices consonantias cum tonis et semitonis, terternos modos, quibus omnis cantilena pulchra varietate contexitur, octavos usuales, cum differentiis et sine differentiis &c.

Et plurimum ad intelligentiam scripturæ sacræ et praxin *Arithmetica* de cognoscendis et practicandis proprietatibus numerorum, in

ANNO CHRISTI 1415.

scripturis magno mysterio positorum, est necessaria.

Geometria similiter necessaria est ad cognoscendum et practicandum mysteria figurarum de arca, de templo, de tabernaculo, de altari, de propitiatorio &c. & de aliis secundum figuras Geometricas Bibliæ in scripturis.

Astronomia est necessaria ad cognoscendum & practicandum mysteria, in scripturis sacris tropice & allegorice dicta, per cælos & sydera, per motus, situs, adspectus, & alias astronomicas proprietates eorumdem, & ad debitam observationem intervallorum, festorum mobilium, annorum bissextilium, annorum solarium & lunarium. Et ita de aliis. Longum esset talibus immorari.

Ex ordinatione ergo & dispositione Dei ad magnum profectum Ecclesiæ debent esse communitates artificum in artibus liberalibus. Ubi sunt *supremi*, qui dicuntur *magistri in artibus* liberalibus. Quorum est veluti solum regere, dirigere, instituere & instruere in tali artificio *medios*, qui dicuntur *scholares & studentes* in eisdem.

Item, cum in scripturis divinis sæpe fiat locutio tropica per res naturales, secundum earum proprietates, necessaria est notitia *Philosophiæ naturalis*, qua res naturales secundum earum proprietates dignosci habent. Propter quod necessarium etiam est esse communitates, in quibus sunt Philosophi naturales, supremi, medii & infimi gradus. Primi veluti Magistri, medii Baccalaurei, infimi scholares.

Sic similiter, quia est *Philosophia moralis* de humanis moribus, bonis & malis, & de virtutibus humanis & vitiis contrariis, talis est necessaria ad divinam sapientiam, in qua divini mores & virtutes, et contrarii mores & vitia dignoscuntur. Oportet iterum esse communitatem hominum, ubi sunt supremi, veluti rectores & doctores, tum alii medii, et alii infimi, circa talem moralem philosophiam.

Item, quia sunt tres humanæ scientiæ communes, Sophistica, Dialectica, & Metaphysica, eo, quod quæcumque veritas humanitus noscibilis potest primo communiter secundum apparentiam æstimari, potest secundo communiter secundum probabilitatem credi, potest tertio secundum realitatem intelligi & sciri superartificialiter & scientifice: Igitur sunt *tres communes scientiæ*, sic communiter æstimandi, credendi & intelligendi.

Prima igitur ex communibus principiis est veluti de sola apparentia in communi quarumcumque rerum humanitus cognoscibilium. *Secunda* veluti de parte apparentia & partim existentia quarumcumque rerum talium. *Tertia* veluti de mera existentia rerum superhumanitus cognoscibilium.

Prima est, secundum quam res veluti remotissimæ in sola apparentia homanitus communiter apprehenduntur. *Secunda*, secundum quam res veluti partim remotæ et partim propinquæ in apparentia partim et in existentia partim, humanitus partim apprehenduntur, et partim percipiuntur. *Tertia*, secundum quam res veluti de prope tantum secundum existentiam scientifice communiter cognoscuntur & humanitus.

Et quemadmodum cortex est extremum, testa medium, et granum intimum, sic *Sophistica* est communis scientia humana, secundum quam quæcumque res communiter humanitus veluti in extremo sui artificialiter apprehendi potest. *Dialectica* est autem scientia communis humana, secundum quam res communiter humanitus veluti in medio sui scientifice percipi potest. *Metaphysica* vero est scientia communis, humana, secundum quam res in intimo sui humanitus communiter & sapienter dignosci potest.

ANNO CHRISTI 1415.

Sophistica disputat *de principiis* scientiarum apparenter, *Dialectica* probabiliter, *Metaphysica* veraciter.

Sophistica ex suis principiis *de quibuscumque* rebus disputat apparenter in communi, *Dialectica* probabiliter, *Metaphysica* veraciter.

Sophistica facit in communi existimationem, circa rei apparentiam, *Dialectica* fidem, circa rei probabilitatem, *Metaphysica* ex suis principiis certitudinem, circa rei veritatem.

Sophistica secundum sua principia manet circa apparentiam ad extra circumstantem. *Dialectica* attingit ad exteriorem speciem in re. *Metaphysica* ex communibus principiis penetrat humanitus ad intimam quidditatem rei, humanitus noscibilem.

Cum autem Scriptura S. cum remote a veritate existentibus soleat disputare, gradatim eos trahendo, ut *primo* secundum apparentiam capiant existimationem de veritate, *secundo* secundum probabilitatem capiant fidem de veritate, *tertio* secundum realitatem capiant intelligentiam veritatis: Quod videtur aliqualiter figuratum *Marc.* 8. ubi Christus exspuens in oculos cujusdam cæci impositis manibus suis interrogavit eum, si quid videret, & ille exspiciens ait: Video homines veluti arbores ambulantes: Deinde iterum imposuit manus super oculos ejus, et cœpit videre. Et restitutus est ita, ut clare videret omnia. Quia igitur, ut inquam, sic est de scriptura et sapientia divina, oportet tres communes scientias humanas, Metaphysicam, Dialecticam, & Sophisticam, in hoc subservire, ut ipsa divina scientia et Scriptura, per ministerium harum trium, cum hominibus in valle miseriæ de veritate salubriter æstimanda, credenda et intelligenda disputet gradatim, apparenter, probabiliter, et veraciter, pulchro ordine, homines ab infimo gradu per medium ad supremum hujus viæ tali disputatione deducendo, ut videlicet homines primo secundum apparentiam æstiment, secundo secundum probabilitatem credant, & ultimo perfectiores in valle hujus miseriæ secundum realitatem intelligant hujusmodi veritatem.

Propter quod rationabile et expediens est, esse *communitates artificum vel sciolorum* in hujusmodi tribus scientiis communibus humanis. In quibus communitatibus sunt quidam veluti supremi, alii medii, tertii infimi.

Primi ex quid nominis tenent gradum *magisterii*, secundi graduum *baccalaurei*, *tertii* gradum *scholarium* vel studentium simplicium.

Et quia septem *artes liberales* non possunt perfecte humanitus haberi absque his tribus scientiis communibus, neque illæ septem cum his tribus absque humana naturali & morali philosophia: rationabiliter & expedienter ordinatum est, ut una sit communitas artificum et sciolorum in his omnibus simul artibus et scientiis.

Quæ communitas in *universitatibus studiorum* solet vocari *facultas artium*. In qua communitate et facultate sicut alii supremi, qui summum

ANNO CHRISTI 1415.

mum gradum auctoritatis & magisterii teneant in omnibus illis scientiis & artibus simul, alii medium, alii infimum. Ut, quemadmodum in corpore humano est secundum debitam ordinationem triplex regio, suprema capitis, media manuum, & infima pedum, sic in corpore illius communitatis debito ordine sit triplex regio, *Suprema*, ubi *Magistri* in cathedra magistrali præsideant in docendo, & non subsideant in discendo; *Media*, ubi Baccalaurei partim subsideant, & partim præsideant; *Infima*, ubi scholares simplices tantum subsideant in discendo.

Præterea quia ars & *scientia medicinalis* humanitus tollendi & propellendi infirmitates corporales, & sanitatem inducendi & conservandi, est secundum se magis eligibilis, quam quæcumque ars humana, repellendi nuditatem, & famem corporalem, conquirendi, habendi & conservandi victum & amictum, quam quæcumque ars liberalis humana de septem prædictis, quam tres scientiæ communes, quam philosophia moralis & naturalis: Quid enim omnes illæ utilitatis, commodi vel gratiæ conferre possent illi, qui sanitate corporali humanitus recuperabili destitutus, & infirmitate corporali etiam humanitus curabili adeo fatigaretur, impediretur, anxiaretur, torqueretur, sensatis pœnis & doloribus cruciaretur, ut potius vellet carere vita, & sensu corporali, & consequenter omnibus scientiis & artibus prædictis, cum earum utilitatibus, commoditatibus, & gratiis quibus non posset ab illa miseria curari, quam sine spe curationis illos cruciatus & dolores in vita corporali tam pœnaliter & tam anxie deberet diu continuando sentire. Igitur rationabile & expediens est, esse communitatem artificum & sciolorum in tali arte in scientia *Medicinæ*, Physicæ & Chirurgiæ. Quæ communitas secundum talem suam artem & scientiam est altior et dignior, quam communitas artificum et sciolorum immediate ante hanc posita superius.

In qua etiam secunda communitate debent esse sicut prius alii supremi, ut *Doctores medicinæ*; alii medii, ut *Baccalaurei*; & alii infimi, ut *simplices in Medicina* scholares.

Quia vero ulterius, nisi *legibus* et *juribus* genus humanum morbo et languore naturæ sauciatum regatur, dirigatur, stringatur, boni promoveantur & mali prohibeantur et coerceantur, quæ potest esse utilitas, commoditas, gratia, et pax in artibus mechanicis vel liberalibus, in tribus scientiis communibus, in moralibus vel naturalibus scientiis humanis, in tota arte medicinæ prædicta? Et nisi cognoscantur et sciantur *leges* et *jura* non potest secundum eas genus humanum ratione utens dirigi, regi &c. Etiam non possent homines secundum eas regere, dirigere, nec alii recte obedienter regi, dirigi &c.

Quia etiam secundum perfectum gradualem ordinem triplices sunt leges et jura, in Ecclesia: *Infimæ*, veluti totaliter humanæ: *Mediæ*, partim humanæ et partim divinæ: *Supremæ*, veluti totaliter divinæ: igitur secundum hoc oportet esse in Ecclesia triplices scientias legum et jurium, infimam, mediam, et supremam.

Et ex consequenti oportet esse communitatem sciolorum docendi et discendi. *In Infima* scientia legum et jurium veluti totaliter humanorum, quæ vocatur *Communitas Legistarum*. Ubi etiam oportet esse in communitate illa, sicut prius, aliquos supremos, qui dicuntur *Domini legum*, medios, et simplices in legibus scholares.

ANNO CHRISTI 1415.

Oportet secundo esse communitatem scholarium *secundum mediam scientiam*, legis et juris, partim humanæ, et partim divinæ, quæ vocatur *Communitas Canonistarum*. Ubi supremi dicuntur *Doctores decretorum vel canonum*, medii *Baccalaurei*, infimi simplices scholares vel *studentes in jure canonico*.

Oportet tertio esse *supremam communitatem* scholarium, secundum supremam scientiam legis et juris, et totaliter divinæ. Ubi etiam sicut prius, oportet secundum debitum gradualem ordinem docendi in scholis et discendi illam sententiam juris & legis totaliter divinæ, esse alios in auctoritate docendi supremos, veluti architectonicos principes in illa communitate, ad docendum non subjectos ad discendum ibidem, qui vocantur *Professores Theologiæ*, alios medios, partim principantes in docendo, et partim subjectos in discendo, qui dicuntur *Baccalaurei in Theologia*. Tertios infimos solum subjectos ad discendum in illa communitate, qui dicuntur *simplices scholares in Theologia*.

Quia autem beneficium juris & legis etiam penitus humanæ, est majus quam beneficium medicinæ: Nisi enim esset beneficium illius juris & legis, quis posset gaudere de vita, de sanitate, de pace, de quacumque gratia, cujuscumque artis vel scientiæ humanæ: Merito igitur scientia juris & legis humanæ præponitur arti medicinæ. Et per consequens *Communitas Juristarum & Legistarum* communitati Medicorum præponitur, & Doctores Doctoribus, Baccalaurei Baccalaureis &c.

Sic similiter, quia beneficium juris & legis partim divinæ, & partim humanæ est multo majus, quam beneficium juris & legis penitus humanæ: Igitur communitas sciolorum secunda priori merito antefertur.

Beneficium vero legis totaliter divinæ longe priora duo beneficia in dignitate antecedit. Igitur etiam *Communitas Theologorum* communitatem Juristarum præcedit.

Et patet, quomodo quintuplices jam dictæ communitates sciolorum docendi et discendi, non mechanicæ, sed liberæ, non Ecclesiasticæ sed scholasticæ, sunt gradualiter secundum dignitates suas ordinatæ, ut ultimas, scilicet quinta, sit suprema, prima infima, & aliæ tres secundum quod tactum est, gradualiter sint mediæ.

Et cum illæ quinque communitates inter se in hoc conveniant, quod sunt communitates sciolorum, studiosæ docendi & discendi, non mechanicæ sed liberæ, scholasticæ, & in hoc ab omnibus aliis communitatibus artificum & sciolorum docendi & discendi differant: Patet quam rationabilis et sancta est ordinatio, quod sicut quinque sensus particulares vel speciales in uno sensu communi in corpore conveniunt, quod sic illæ quinque veluti particulares et speciales communitates sciolorum docendi & discendi, non mechanicæ sed liberæ, non Ecclesiasticæ sed scholasticæ, conveniant in una communi eis communitate sciolorum sic docendi, et discendi.

Quæ communitas dicitur *universitas studii*, ex talibus quinque communitatibus vel *facultatibus* quasi materialiter resultans.

Patet etiam, quam rationabilis et sancta est ordinatio, quod in talibus universitatibus sint

gra-

ANNO CHRISTI 1415.

graduationes & magisteria. Ut sic debitus gradualis ordo in tota universali communitate & specialibus facultatibus talium sciolorum secundum triplices gradus perfecte descendendi & ascendendi, summus, medius, et infimus.

Patet etiam, quam rationabile & sanctum est, quod in talibus universitatibus sint *collegia*, ubi sint veluti *stipendiati*, ab una parte aliqui ad docendum, alii veluti pro talibus laboribus factis præmiati, alii ad studendum, docendum vel discendum adjuti & sufficienter suffulti.

Non ergo talia sunt vana gentilitas, vel vana gentilitate introducta in Ecclesiam, sed dispositione & ordinatione Dei et suæ Ecclesiæ, juxta auctoritates & sententias Scripturæ, quarum aliquæ superius adductæ fuerunt. Diabolicus ergo, insulsus, et erroneus est ille articulus his contradicens.

ARTIC. XXX.

Excommunicatio Papæ vel cujuslibet Prælati non est curanda. Quia est censura Antichristi.

Iste articulus est hæreticus contra Scripturam Sacram, censuram Christi et suæ Ecclesiæ appellans censuram Antichristi, dogmatizans populum contemnere censuras illas Christi, et Ecclesiæ Prælatis non obedire.

Quod excommunicatio Papæ et Prælatorum sit censura Christi et Ecclesiæ, patet *Matth.* 18. & *Jo.* 4.

Matth. 18. dicitur: *Si peccaverit in te frater tuus &c. Si te non audierit, adhibe adhuc tecum unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Quod si non audiverit eos, dic Ecclesiæ*, id est, *judici Ecclesiastico*, qui ut persona communis mystice gerit in se personam totius Ecclesiæ, cujus est judex Ecclesiasticus.

Etenim quod in tali residet capitalis & facialis potestas et auctoritas judicandi Ecclesiastice: igitur, quod coram illo, in quantum talis est, dicitur, ante caput vel ante faciem Ecclesiæ dicitur. Et per consequens, quod illi, ut tali, dicitur, hoc certe ut capiti et faciei Ecclesiæ, quoad capitalem et facialem potestatem et auctoritatem Ecclesiasticam judiciariam, dicitur. Et per consequens, ubi sic capiti et faciei Ecclesiæ dicitur, ipsi Ecclesiæ dicitur.

Et non est intelligendum sicut hæretici volunt, uno modo, quod dicatur *Ecclesiæ*, id est, *congregationi fidelium*, prædestinatorum, ad hoc convocatorum. Quis enim in terris posset sine speciali revelatione Dei unum fidelem prædestinatum demonstrare, quod ipse talis esset. Taceo tunc de pluribus et de multis.

Nec etiam *alio modo*, quod dicatur *Ecclesiæ*, id est *multitudini* et *congregationi omnium*, qui sunt de Ecclesia, ad hoc convocatæ. Quando enim hoc fieri posset? Quomodo etiam agricolæ, sartores, sutores &c. possunt esse judices in causis Ecclesiasticis et spiritualibus, altis, difficilibus et arduis? Cum Reges et Principes seculares rationabiliter eos non admittant, sed prohibeant tales esse judices in altis et arduis causis, civilibus et secularibus. Alias enim in regno cælorum Christi super terram et in regnis terrenis, fierent infinitæ confusiones, intolerabiles.

Si autem Ecclesiam in suo capitali judice, et in hoc ipso Ecclesiam non audiverit, dicit Christus: *Sit tibi sicut ethnicus & publicanus*.

Quomodo autem talis inobediens debeat fidelibus esse sicut ethnicus et publicanus, significatur *Jo.* 4. ubi mulier Samaritana dixit ad Christum: *Quomodo tu, Judæus cum sis, bibere a me poscis? Quæ sum mulier Samaritana. Non enim conversantur Judæi cum Samaritanis*. Debet ergo ille inobediens Ecclesiæ, esse Ecclesiæ judici et fidelibus sicut ethnicus et publicanus, sic quod non conversentur sibi. Ita quod separatus a communione fidelium, et in Ecclesiasticis, et civilibus, ut qui est inobediens et rebellis Ecclesiæ in capite et in facie ejus, contemnens eam audire, excludi merito debet a perceptione sacramentorum et fidelium communione, et ab Ecclesia et membris ejus contemni et vitari, ut membrum præcisum, publice mortuum et infectum debet sic contemni et vitari. *Una de causa*, ut sic punitus, confusus et damnificatus ad cor et pœnitentiam ac obedientiam redeat. *Alia de causa*, ne alia membra inficiantur lepra suæ inobedientiæ, contumaciæ, et rebellionis, in facie Ecclesiæ publica. Et ne judices Ecclesiastici Ecclesiam vel membra ponant in dubium vel incertum: Quod postquam judex Ecclesiasticus in eum, cujus est judex talis, fulminat sententiam illam, & censuram excommunicationis, quod tunc talis liget, et cum eum a tali solverit, quod tunc solutus sit. Ideo Christus, Matthæi, ubi supra, postquam dictavit, et promulgavit, et instituit censuram excommunicationis, cum juramento assecuravit, et ligationem per sententiam et vinculum excommunicationis ab omnibus talibus Ecclesiasticis judicibus esse validam, et similiter solutionem, dicens: *Amen dico vobis: Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælis. Et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælis*.

Nec hoc dixit solis Apostolicis, sed et omnibus successoribus, judicibus in foro Ecclesiæ. Cum non solum tempore Apostolorum, sed continue post, usque ad finem seculi, Ecclesia debet habere judices Ecclesiasticos, qui hujusmodi auctoritatem et potestatem habeant ligandi et solvendi, ligandi inobedientes et rebelles, et solvendi redeuntes et pœnitentes. Alias regnum cælorum Christi in terris esset longe minus provisum, quam regna humana et terrena, judices ligatores, et solutores in foro civili et seculari. Et regnum illud cælorum non haberet secum in terris visibiliter in humanis conversantes judices in foro Ecclesiastico spirituali.

Et ne dicerent Christi fideles: *Ecce Prælati & judices Ecclesiastici, qui nituntur excommunicare, male vivunt & turpiter, aperte, & ad experientiam: Igitur non tenentur audire eos cum excommunicationibus eorum, ubi alios excommunicant, & mandant nobis eos vitare*. Hoc tollit Christus *Matth.* 23. figuraliter & allegorice de judicibus Ecclesiasticis Judaismi dicens: *Super cathedram Moysis sederunt scribæ & Pharisæi: omnia ergo, quæcumque dixerint vobis, ut serveris, servate & facite, sed secundum opera illorum nolite facere*. Ecce Christus non solum dixit: Omnia quæ *tales*, etiam *mali in operibus*, dixerint: Nec solum dicit, Quæcumque *tales* dixerunt: Sed sic simul, *omnia quæcumque dixerint, servate & facite*. Innuens per hoc, quod talibus in omnibus dictis & præceptis

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

ptis est obediendum. Nisi *purum bonum* non prohibuerint, explicite, vel implicite, nec *purum* favere *malum* præceperint.

Et ne iterum reputent fideles, *modicum esse, ubi præceptis talium paruerint, vel ubi non audierint*: ideo Christus in contrario ostendens, hoc esse magni pendendum, dixit etiam *inferioribus 72. discipulis*: *Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum, qui misit me Luc.* 10.

Planum est ergo ex his, quod articulus hic trigesimus est hæreticus, blasphemus, censuram Christi & Ecclesiæ asserens censuram Antichristi, & dogmatizans, quod populus vilipendat magnam justamque censuram excommunicationis, & mandata Prælatorum, ubi Evangelium expresse oppositum docet. Igitur &c.

ARTIC. XXXI.

Peccant fundantes claustra, & ingredientes sunt viri diabolici.

Contra istum articulum satis est dictum superius circa articulum vicesimum primum. Et licet non sit homo qui non peccet, 3. Reg. 8. licet etiam contingat aliquos esse viros diabolicos, qui ingrediuntur claustra: Tamen articulus ille non ad talem acceptionem sophisticam, sed secundum communem usum verborum in hac materia erroneus, sententians, quod peccatum & illicitum sit fundare claustra, & diabolicum sit talia ingredi. Et hoc est erroneum & hæreticum contra fidem sanctæ Romanæ & universalis Ecclesiæ.

Numquid non est bonum & licitum in Ecclesia Dei fundare quædam loca specialia ad custodiendum legem amoris Dei & proximi, arctius, sollicitius, expeditius, indistractius, perfectius, & liberius: Et ad militandum istis eisdem modis in *obedientia* contra vitæ superbiam, in *castitate* contra lasciviam, in *voluntaria paupertate* contra oculorum concupiscentiam?

Numquid etiam non est bonum & expediens, *viros ac mulieres* intrare hujusmodi loca, ad hoc ipsum quod jam dictum est, faciendum? Sed fundare claustra tali intentione est fundare talia specialia loca. Et ingredi claustra tali intentione est ingredi talia specialia loca ad tales laudabiles & sanctos fines jam tactos. Sicut quilibet sentire & expediri habet, qui etiam habet minimam experientiam spiritualem.

Unde manifestum est, quod hæretici articulum prædictum in sensu erroneo & hæretico pertinaciter dogmatizantes & tenentes contra fidem sanctæ Romanæ & universalis Ecclesiæ, & plurimarum sanctarum communitatum, sapientum Ecclesiasticorum & scholasticorum, sunt insensati, nec minimum sensum verum, spiritualem habentes, quo sentire & experiri possent species bonas prædictorum duplicium bonorum, de fundatione claustrorum, & ingressione.

Et non mirum. Nam, qui unum hæreticum articulum pertinaciter tenet, eo ipso totalis ejus credulitas circa materiam catholicam est hæretica. Et sic talis a fundamento Religionis Christianæ in vera fide catholica consistente secundum ejus totalem hæreticam credulitatem est evulsus.

ARTIC. XXXII.

ANNO CHRISTI 1415.

Ditare clerum est contra regulam Christi.

Contra illum articulum hæreticum sunt illa, quæ contra articulum decimum scripta sunt. Si enim clerus veteris legis, plus novæ legis, ut ibi dictum est, debent secundum legem Dei habere decimas, sacrificia, oblationes, possessiones Domino consecratas. Et in hoc ditatur clerus secundum legem Dei. Qui tamen *clerus* debet esse *pauper in divitiis*, & non velle dives fieri: Sed in paupertate spiritus illas Ecclesiæ & cleri divitias salubriter administrare, & dispensare.

Et cum hæresis sit, quod regula Christi sit contra legem Dei, ideo articulus iste est hæreticus. Igitur &c.

ARTIC. XXXIII.

Silvester Papa, & Constantinus Imperator, erraverunt Ecclesiam dotando.

Iste articulus erroneus confutatur, sicut decimus, & sicut præcedens. Et confutatur per fidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & omnium Ecclesiarum inferiorum per fidem communitatum sapientum Ecclesiasticorum & communitatum sapientum Scholasticorum in Ecclesia.

Et absit, quod unquam aliquis sanctorum & approbatorum Doctorum in scriptis suis authenticis inseruisset, sanctum Silvestrum in facto illo errasse. Sed sibi, & sequacibus, possessionem bonorum Ecclesiæ custodientibus, omnem reverentiam detulerunt & honorem.

ARTIC. XXXIV.

Omnes de Ordine Mendicantium sunt hæretici, & dantes eis eleemosynam sunt excommunicati.

Iste articulus est non tam hæreticus, quam insanus. Ut patet ex dictis contra articulum vicesimum primum, & alios ibi memoratos.

ARTIC. XXXV.

Ingrediens Religionem, aut aliquem Ordinem, eo ipso inhabilis est ad servandum divina præcepta, & per consequens perveniendi ad regnum cælorum, nisi apostataverint ab eisdem.

Iste articulus est hæreticus, sicut præcedens superius satis confutatus est.

Et si hic articulus est verus, tunc etiam verum erit, quod Christus recedens a seculo, ingrediens eremum, ibi jejunans quadraginta noctibus, existens cum bestiis, ibi post esuriens & tentatus a diabolo, fuisset eo ipso inhabilis ad servandum divina præcepta, & per consequens perveniendi ad regnum cælorum. Sed cum hoc sit blasphema hæresis, igitur articulus iste jam prædictus est hæreticus. Igitur &c.

AR-

ANNO CHRISTI 1415.

ARTIC. XXXVI.

Papa cum omnibus clericis ſuis, poſſeſſionem habentibus, ſunt hæretici, eo quod poſſeſſionem habent, & omnes conſentientes eis, ſcilicet Domini ſeculares & laici ceteri.

Iſte articulus hæreticus ſententiat, quod Chriſtus cum ſuo collegio Apoſtolorum fuiſſent hæretici, quia poſſederunt bona mobilia, pecunias ſcilicet in communi. Et talem poſſeſſionem in communi habuerunt, ſicut patet *Jo.* 12. ubi dicitur de Juda Iſchariot: *Quia fur erat, loculos habens, ea, quæ mittebantur*, ſcilicet Chriſto, & ſuo collegio, *portabat, & poſſidebat*. Poſſidebat igitur Chriſtus Papa, & clerus, ſuum collegium Apoſtolorum, pecunias, in communi, de quibus procurabantur, Juda collectore, portatore & procuratore exiſtente.

Et ſimiliter Apoſtoli, & ceteri diſcipuli poſt miſſionem Spiritus Sancti fuiſſent hæretici, quia poſſederunt pretia poſſeſſionum venditarum. Nec ibi quiſquam eorum quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia, neque quiſquam egenus erat inter eos, ut dicitur *Act.* 4.

Et quid refert quoad occaſionem avaritiæ laſciviæ & ſuperbiæ, poſſidere pecunias, vel poſſidere res immobiles? Cum nonnunquam, immo frequenter, & avari, laſcivi et ſuperbi, plus ſtudent poſſidere pecunias, aurum, & argentum, quam poſſeſſiones immobiles, cum per illas res mobiles citius & facilius poſſint conſulere ſuæ avaritiæ, laſciviæ & pompæ, quam per res immobiles.

Quod autem Apoſtoli non tenebant poſſeſſiones immobiles in primitiva Eccleſia, agros, & vineas, prata &c. una cauſa fuit tacta ſuperius, contra decimum articulum.

Etiam alia cauſa, quia debebant mundum peragrare ad diſſeminandum et dilatandum fidem Chriſti, & non in certis locis et limitibus permanere, ſicut hodie Epiſcopi, plebani, religioſi, collegia, monaſteria &c.

ARTIC. XXXVII.

Eccleſia Romana eſt Synagoga ſathanæ, nec Papa eſt immediatus & proximus vicarius Chriſti & Apoſtolorum.

Iſta hæreſis ſuperius confutata eſt in dictis contra articulum nonum.

Et licet perſona Papæ, et ille, vel aliæ perſonæ Cardinalium poſſent eſſe vitioſæ criminaliter, in quibus regnaret diabolus, et eos defœdaret, abſit tamen, quod Eccleſia Romana, cujus Papa eſt caput, collegium vero Cardinalium, corpus, abſit, inquam, quod illa ſit ſynagoga ſathanæ. Talis enim, ut alibi dictum eſt cum declaratione, eſt compoſitum myſticum, ex parte formali & materiali. Pars formalis eſt myſtica forma, ſeu myſticum formale principium, officio & miniſterio viſibiliter in humanis illuminandi, informandi, certificandi & dirigendi univerſitatem Chriſtianorum in univerſa materia Catholica & Eccleſiaſtica. Et talis forma ſe habet ſicut anima in animali & ejus corpore.

Et quemadmodum in anima animalis ab una parte eſt ſenſus communis, non partialiter & particulariter, ſed totaliter & univerſam & totam materiam per ſe & per accidens ſenſibilium, ab alia parte ſunt ſenſus particulares, partialiter & particulariter ſentiendi talem totam materiam: Sic in illo principio formali, myſtico, eſt ab una parte veluti ſenſus communis, auctoritas & poteſtas Evangelica officialis, non partialiter cognoſcendi & definiendi in univerſa & tota materia catholica & Eccleſiaſtica, & etiam civili & ſeculari, de quanto illi ſubalternatur, et in illam materiam ut per ſe finem ordinatur, ab alia vero ſunt veluti ſenſus particulares, auctoritates ſpeciales et particulares in univerſa illa materia cognoſcendi &c.

Et ſicut ibi in anima non eſt ſenſus communis ſine particularibus: Nec e contra: Sic nec auctoritas illa univerſalis ſine particularibus. Et ſicut ibi anima non eſt principaliter forma capitis nec reſidui corporis in compoſito naturali univerſali, ſed principaliter forma totius compoſiti ex capite membris et reſiduo corpore: ſic hic forma illa myſtica prædicta non eſt ſolum & principaliter capitis Eccleſiaſtici in myſtico compoſito, nec reſidui corporis, ſed totius compoſiti ex capite Papa, & reſiduo corpore collegio Cardinalium.

Et ſicut in animali ſenſus communis eſt in capite, ſenſus autem particulares in aliis inferioribus organis ſenſitivis & in reſiduo corpore: Sic hic auctoritas tota & univerſalis Eccleſiaſtica eſt informative in capite Papa, auctoritates autem, primæ poſt illam, minus generales, in Cardinalibus & collegio Cardinalium.

Et ſicut ibi manet continue idem compoſitum in numero, quoad formam naturalem, & animalem, manente eadem anima, licet partes materiales poſſent advenire et defluere: ſic hic manet continue a tempore Chriſti & Apoſtolorum idem in numero, quoad formam, compoſitum myſticum et Eccleſiaſticum, defluentibus & advenientibus partibus materialibus, ut perſonis Paparum et Cardinalium, manente continue illa eadem forma myſtica, illo myſtico formali principio prædicto, quod ita oportet continue & ſemper remanere idem, ſicut continue et ſemper oportet remanere eaſdem claves regni cælorum. Et ſicut ibi poſſet manere compoſitum animale acephalum, ſic hic contingit idem compoſitum remanere in numero quoad illam formam aliquando acephalum, id eſt, ſine perſona Papæ, quæ eſſet materialiter caput in illo compoſito reſpectu talis formæ myſticæ.

Et ſicut ibi in compoſito animali rationali, peccatum non poteſt imputari ex parte partis pure materialis, ut ex parte corporis circumſcripta anima, ſed ex parte partis formalis, puta ex parte animæ: ſic hic illi compoſito myſtico, quod eſt illa prædicta Romana Eccleſia, non poteſt imputari peccatum ex parte partis pure materialis, ut ex parte perſonæ Papæ, et perſonarum Cardinalium circumſcripta illa forma myſtica: Sed ex parte illius formæ myſticæ imputari deberet. Nunc autem, quia talis non poteſt peccare, tamen, quia ipſa eſt eadem forma, quæ myſtice performavit compoſitum myſticum ex capite Chriſto, dum viſibiliter in humanis in terris præſedit, & ex collegio Apoſtolorum, quæ etiam poſt performavit compoſitum myſticum, ubi dictus Petrus erat caput, et collegium reſiduorum Apoſtolorum, corpus: Igitur, ſicut ibi non potuit peccare, ſic nec hodie. Tum etiam, quia talis

for-

ANNO CHRISTI 1415.

forma eſt principium ſolum dirigendi, & non deviandi: Igitur peccare non poteſt. Propter quod talis *Eccleſia Romana* appellatur *ſancta*, non habens rugam, neque maculam.

Et ſicut univerſitas Chriſtianorum, viſibiliter in humanis converſans, indiget valde & requirit habere viſibile in humanis compoſitum myſticum, & refugium, in quo ſit talis forma myſtica, & tale formale myſticum principium, ſupra jam deſcriptum: Et Chriſtus infinitus amator illius univerſitatis poteſt tale compoſitum & refugium ſecurum et certum illi ſuæ ſponſæ, valde et maxime de tali indigenti, & tale requirenti, dare infinite facilius et delectabilius, quam quiſquam ex nobis poſſet digitum, oculum, vel aliud membrum movere: Sic luce clarius eſt, communitati Chriſti fidelium eſſe tale myſticum compoſitum tale ſecurum refugium, et certum, in quo ſit tale formale principium myſticum prædictum, in quo Chriſtus exiſtens myſtica anima totius corporis Eccleſiæ reſidet, ſicut anima animalis reſidet in viribus ſui corporis, et in principiis præcipue, et communitas illa ad tale compoſitum et tale refugium ſecure confugit in univerſa et tota materia Catholica & Chriſtiana, cum forma illa myſtica, illud formale myſticum principium, et myſtica anima, puta Chriſtus, non poſſit in dirigendo deviare vel deficere. Quomodo enim, ſecundum beatum Auguſtinum, ille vel alius ſecure crederet etiam Evangelio, niſi certus eſſet, quia ſecure credit Eccleſia, quæ regnum credendi, & credentium recte in Chriſto. Quomodo autem ſic certus eſſet, niſi credulitatem haberet, quod tota illa Eccleſia per orbem terrarum diffuſa eſt quædam ſumma, capitalis, compendioſa Eccleſia, in qua eſt ſummus principatus, ſumma plenaque auctoritas et poteſtas viſibiliter in humanis, cognoſcendi et definiendi, approbandi, docendi, aſſecurandi univerſaliter, quid credendum, quidve diſcredendum: Et quod talis capitalis Eccleſia per ſe, vel etiam cum aliis in partem ſollicitudinis vocatis, aſſecuravit, et aſſecurat tota Scriptura Sacra, et habet ſecurare de tota materia credendi.

Et ſicut beatus *Petrus* non fuit immediatus et proximus vicarius Chriſti in vita & gratuita virtute gratum faciente: Cum beata virgo *Maria* ſecum in terris vivens fuit incomparabiliter altioris vitæ, et virtutis gratuitæ gratam facientis: Sed ipſe S. Petrus fuit immediatus et proximus vicarius Chriſti, in ſuprema et altiſſima auctoritate et poteſtate Eccleſiaſtica; quæ non fuit gratia gratum faciens, caritative gratum faciendi, et meritorie regendi, dirigendi, paſcendi oves Chriſti per orbem, ſed erat gratia gratis data, poteſtas et auctoritas Eccleſiaſtica, & officialis, legitima, & canonica regendi, paſcendi et dirigendi univerſas oves Chriſti in terris, in univerſa materia catholica et Eccleſiaſtica. Regendi, dico, paſcendi, dirigendi &c. canonice, juridice et legitime.

In hoc certe ſummo principatu, et ſumma auctoritate, poteſtate et dignitate, ſic legitime, canonice, principandi, fuit ſanctus Petrus immediatus & proximus vicarius ſummi principis Chriſti. Cum ſibi & non ſanctæ Mariæ fuit dictum: *Tibi dabo claves regni cælorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque ſolveris &c.* Et item fuit ſibi, non partialiter & particulariter, ſed indefinite & indifferenter dictum: *Paſce Oves meas*, non particulariter *illas* vel *iſtas*, ſed indifferenter *has*, *illas*, & *iſtas*.

Et quia talem principatum oportet continue remanere in terris pro regimine regni cælorum ſuper terram, qui Papæ nulli alteri ineſt, juxta ſecuram credulitatem communitatis Chriſtianorum, communitatis omnium Eccleſiarum in terris, communitatis ſapientum Eccleſiaſticorum, communitatis ſapientum Scholaſticorum: Igitur Papa eſt proximus & immediatus vicarius ſummi Principis Chriſti, ſecundum illum principatum ſummum in terris, ſicut fuit ſanctus Petrus.

Multa alia ſunt alibi cum declaratione circa has materias ſcripta. Sed hæc ad præſens hic ſufficiant ad confutationem præſentis articuli hæretici & erronei.

ARTIC. XXXVIII.

Decretales Epiſtolæ ſunt apocryphæ, & ſeducunt a fide Chriſti, & clerici ſunt ſtulti, qui eas ſtudent.

Iſte articulus juxta communem uſum accipiendi verba ejus, oſtenditur eſſe hæreticus & erroneus ex aliquibus dictis contra articulum 29.

Nam cum in regno cælorum ſuper terram, quod eſt præſens Eccleſia, circa homines divinos & homines humanos, ejuſdem regni oporteat eſſe ab una parte extrema jus & legem velut totaliter divinam, & ab alia parte extrema jus & legem totaliter humanam: Igitur ibi oportet eſſe de medio jus legemque, partim divinam, & partim humanam &c.

Et ſicut *Lex Divina* & ſcientia ejus traditur textualiter in libris ſcripturæ divinæ, & *Lex totaliter humana* traditur textualiter cum ſcientia ſua in textibus legalibus, ſicut in *Codice*, in *Inſtitutis*, in *Digeſtis &c.* Sic jus & *Lex media* cum ſcientia ſua traditur textualiter in *Epiſtolis decretalibus*, a ſede Apoſtolica & Romana Eccleſia aliis Eccleſiis & univerſitati Eccleſiarum ſuper terram miſſis.

Articulus igitur præſens, dogmatizans indefinite & indifferenter de Epiſtolis decretalibus hujuſmodi, quod ſint apocryphæ, & ſeducant a fide Chriſti, & clerici ſint ſtulti, qui eas ſtudent, eſt hæreticus & inſanus.

Præterea *Act.* 15. ſcribitur ſic: *Quidam deſcendentes de Judæa docebant fratres, quod niſi circumcidamini, ſecundum morem Moſis, non poteſtis ſalvari. Facta ergo ſeditione non minima Paulo & Barnabæ adverſus illos, conſtitutum fuit, ut aſcenderent Paulus & Barnabas, & quidam alii ex illis ad Apoſtolos & presbyteros in Jeruſalem, ſuper hac quæſtione. Quam quæſtionem Apoſtoli & ſeniores fratres ibidem definiverunt.* Ecce, quod ad definitionem & decretum Apoſtolorum & Seniorum in Jeruſalem mittebantur ab una parte Paulus & Barnabas Apoſtoli, & ab alia parte quidam alii, ubi etiam Apoſtoli & Seniores in Jeruſalem per Epiſtolam decretalem materiam illius quæſtionis definierunt.

Et quia ſedes Apoſtolica & Romana Eccleſia habent eamdem auctoritatem, & eaſdem claves regni cælorum, in univerſa materia Catholica & Eccleſiaſtica cognoſcendi & definiendi, quæ falſa & erronea, quæ bona & eligenda, quæ mala & fugienda, quæ facienda & dimittenda, quas habuerunt Apoſtoli, presbyteri

ANNO CHRISTI 1415.

teri & Seniores tunc in Jeruſalem: Igitur ſicut illi auctoritate & clavibus illis habuerunt cognoſcere & definire, & per Decretales epiſtolas cognita, definita, & decreta mittere: ſic ſedes Apoſtolica & Romana Eccleſia.

Fideles igitur & catholicæ ſunt *epiſtolæ Decretales* illius ſedis, & omni, qua decet, reverentia accipiendæ.

Item, *Act.* 15. dicitur, quod Paulus perambulabat Syriam & Ciliciam, confirmans Eccleſias, præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & Seniorum. Et *Act.* 16. dicitur de ipſo, cum aliis, quod cum pertranſirent civitates, tradebant iis cuſtodire dogmata, quæ erant decreta ab Apoſtolis & Senioribus, qui erant Jeroſolymis.

Sciebat enim Paulus cum aliis per aſſertionem Chriſti *Matth.* 5. & 16. 18. & *Luc.* 10. & in aliis locis, quod *Apoſtoli* cum Senioribus in Jeruſalem tunc ex principio formali myſtico, & Eccleſiaſtico, communi, & univerſali, illuminandi officialiter, et viſibiliter in humanis dirigendi, regendi, certificandi, paſcendi, &c. et ex clavibus regni cælorum univerſaliter cognoſcendi et definiendi in univerſa materia illius regni cælorum, eſſent *Eccleſiaſticum & officiale ſal terræ*, lux Mundi, et civitas poſita ſupra montem, quæ abſcondi non poteſt, & quæcumque ligaverint ſuper terram, erunt ligata & in cælis, et quæcumque ſolverint ſuper terram, erunt ſoluta et in cælis, et quorum remiſerint peccata, remittuntur eis, et quorum retinuerint, retenta erunt: Et quod haberent paſcere oves Eccleſiæ, Petrus, univerſali poteſtate paſcendi, et alii ſecum, primis poſt illam minus generalibus poteſtatibus; Et qui illos audiret, Chriſtum audiret, et qui illos ſperneret, Chriſtum ſperneret.

Cum igitur illud idem principium formale, et eædem claves ſint apud ſedem ſanctam Apoſtolicam, et ſanctam Romanam Eccleſiam: Igitur ſicut cuſtodienda erant dogmata, quæ erant decreta ab Apoſtolis et Senioribus in Jeruſalem: Sic &, quæ fuerint decreta a ſede Apoſtolica et Romana Eccleſia.

Non ergo niſi inſanus hæreticus diceret, quod indefinite et indifferenter Decretales epiſtolæ ſint apocryphæ, id eſt, nullius auctoritatis, et non authenticæ, &c. Ut dicitur in articulo.

ARTIC. XXXIX.

Imperator & Domini ſæculares ſeducti ſunt a diabolo, ut Eccleſiam dotarent de bonis temporalibus.

Iſte articulus ſupra ſatis confutatur circa *articulos* 10. 32. & 33.

Et ſi articulus eſt verus, tunc etiam verum eſt, quod *Maria* ſoror Marthæ et Lazari ſeducta eſt a diabolo, cum accepit libram unguenti nardi piſtici pretioſi, valentem multum, ut dixerunt Diſcipuli *Matth.* 26. et valentem trecentos denarios, ut dixit Judas Iſcariotes *Jo.* 12. et plus *Marc.* 14. Et illa unxit pedes Jeſu, *Joannes* ibidem; Et effudit ſuper caput Chriſti recumbentis *Matth.* 26. et *Marc.* 14. Hoc tamen opus laudavit et approbavit veritas in locis præallegatis.

Sicut etiam *Nicodemus* ſeductus fuiſſet a diabolo, qui ferebat mixturam myrrhæ et aloes, quaſi libras centum. Et cum eo *Joſeph*, qui acceperunt corpus Jeſu, et ligaverunt linteis et aromatibus *Jo.* 19. Cum enim Chriſtus fuit ſuprema perſona Eccleſiaſtica: Si tunc Imperator, & Domini ſæculares ſunt decepti a diabolo, quod inferiores poſt Chriſtum perſonas Eccleſiaſticas dotaverunt de bonis temporalibus, quæ diu permanent ad ſerviendum uſui et utilitati perſonarum Eccleſiaſticarum et Eccleſiæ: Tunc, a pari vel majori, ſeducti fuiſſent a diabolo *Maria Magdalena*, *Joſeph*, & *Nicodemus*, qui caris et pretioſis temporalibus bonis, quæ non permanebant ad ſerviendum uſui et utilitati, dotaverunt ſupremam perſonam Eccleſiaſticam circa mortem et poſt mortem. Nec minus, ſed plus, ſic applicando illa bona temporalia, dotaverunt illam ſupremam perſonam Eccleſiaſticam, quam ſi illa ſibi dediſſent, ut ea pro ſe ſervaſſet, vendidiſſet vel commutaſſet.

Sic etiam tres *magi* et tres Reges fuiſſent a diabolo decepti, quod illam perſonam Eccleſiaſticam dotaverunt auro, thure, et myrrha.

Quia vero hæretica deliramenea ſunt illa: Igitur articulus ille eſt hæreticum deliramentum. Cum articulus hic intendat, quod Imperator, et Domini ſæculares dotaverunt Eccleſiam de bonis temporalibus, quod *perſonæ Eccleſiaſticæ de talibus bonis pomparent*, laſcivirent, cupiditatem augerent, eiſdem abuterentur, eiſdem diſtraherentur, & impedirentur in ſervitio Dei, & in ſuis officiis Eccleſiaſticis.

Licet autem hoc contingat, quod ſic perſonæ Eccleſiaſticæ, occaſione bonorum temporalium poſſeſſorum, ſic male ſe habeant, non tamen dotatio illa, ſancta intentione facta, eſt in cauſa, ſicut, quod celebrentur miſſæ, adminiſtrentur ſacramenta Eccleſiæ, fiant judicia Eccleſiaſtica, in foro Eccleſiæ, et in foro conſcientiæ, prædicetur verbum Dei, & ita de ſimilibus. Nunquid inſtitutio & ordinatio talium non eſt juſta & ſancta? Et tamen quis poſſet explicare, quanta crimina perſonæ Eccleſiaſticæ & in his et circa hæc committunt.

Eſt ergo dotatio facta juſta & ſancta intentione, una de cauſa, ut perſonæ Eccleſiaſticæ rutilarent *humiles in gloria*, *caſti in delictis*, & *pauperes in divitiis*.

Alia de cauſa, ut ſicut dignitas regalis reſplendet in auro, gemmis, & purpura, perſonæ Regis circumpoſitis, in ſtipatione & frequentia miniſtrorum, in ſubjectione populorum, in adjacentia variorum bonorum temporalium, immobilium & mobilium: Quod ſic etiam reſplendeat miniſterio & fulcimento talium magna *dignitas pontificalis*, *paſtoralis*, *ſacerdotalis* & *clericalis*.

Et ſicut talibus adjacentibus & ſubminiſtrantibus ac ſubfulcientibus regiam dignitatem, excitatur, allicitur, attrahitur et inducitur ad timorem, reverentiam, ſubjectionem, & amorem regalis dignitatis populus, qui plus ſplendorem ſenſualem percipit, quam intelligibilem, et per ſenſualem ad intelligibilem percipiendam inducitur: Sic etiam ad hoc ipſum rationabiliter dignitati Pontificali, paſtorali, &c. ſunt appoſita.

Alia cauſa. Quia ſicut potentatus, præſides, et judices ſæculi non poſſent humanitus expedite reſiſtere adverſariis, protegere bonos, compeſcere malos, cenſuras ſæculares exercere, officium et ſtatum ſuum tenere in foro ſæculari, niſi talibus et ſimilibus temporalibus adjacentibus eſſent ſuffulti et adjuti: Sic etiam,

ut potestates, Prælati, & judices Ecclesiastici in foro Ecclesiæ.

ANNO CHRISTI 1425.

Unde, cum pastores & judices Ecclesiastici, habentes censuras Ecclesiasticas, sint pastores & judices, nedum clericorum in causis temporalibus & spiritualibus, sed etiam in causis Ecclesiasticis, immo & in temporalibus, de quando subalternantur & ordinantur in causas spirituales sunt judices Ecclesiastici, nedum laicorum popularium, sed & Dominorum sæcularium: Quomodo possent tales Ecclesiastici judices & Prælati, industria humana non in eis supervacua, quantum fieri debet, sed & potest, humanitus expedite judicare, & processibus judiciariis cum debita censurarum Ecclesiasticarum appositione procedere contra inobedientes, contumaces, rebelles, & nocivos clericos & laicos ad suum forum Ecclesiasticum pertinentes, armatos vi, fraude, potentia, & ceteris hujusmodi, si non essent supra dictis temporalibus, & eis similibus suffulti & subadjuti.

Ad experientiam enim videtur, quod ubi pastores & judices Ecclesiastici in talibus deficiunt, quod ibi modicum, vel nihil possunt facere, veritate & rigore sui judicii, contra rebelles majores & minores. Nec Deus semper vult facere miracula, ut *miraculose divinitus* fiat talis veritas & rigor Ecclesiastici judicii, sed & *industriose humanitus*: Ne industria, cursus humanus, & naturæ cursus sint frustra, ad faciendum per homines, judices ecclesiasticos, humanitus conversantes, veritatem illam & rigorem Ecclesiastici judicii, etiam contra potentes et magnos, ubi necessum fuerit, & expediens, subministrantibus & subservientibus temporalibus bonis, ad hoc ipsum expeditius faciendum a Deo ordinatis.

Alia causa. Quia, cum pastores Ecclesiastici debent plus intendere, & providere ovibus Christi pauperibus, quam alii: Et cum tales indigeant alimentis & tegumentis corporalibus: Ubi deficiunt, ibi patres & pastores illi debent intendere & providere præ aliis: Rationabile igitur & necessum est, pastores Ecclesiasticos habere temporalia bona talia Ecclesiæ, de quibus præ aliis, sicut magis præcipui patres, pastores & rectores, ovibus, filiis, & subditis indigentibus provideant in alimentis & tegumentis.

Alia causa, ut personæ spirituales et Ecclesiasticæ talibus temporalibus bonis sint stipendiatæ, appretiatæ, & subministratæ, ut pro sæcularibus apud Deum interveniant orationibus, oblationibus, sacrificiis, servitiis, et ministeriis Ecclesiasticis, & ita de consimilibus. Talibus igitur & aliis similibus piis & sanctis intentionibus Imperator & Domini temporales justi et pii dotarunt Ecclesiam de bonis temporalibus.

ARTIC. XL.

Electio Papæ a Cardinalibus per diabolum est introducta.

Iste articulus probatur hæreticus et erroneus ex iis, quæ contra nonum et 37. articulos sunt dicta.

Nam, cum collegium Cardinalium sit suprema Ecclesiæ in terris, scilicet Romanæ, collegium et capitulum, si sic habet dici, sit etiam veluti corpus in illa Ecclesia Romana, et in illo composito mystico, ubi et persona Papæ est caput, in quo etiam corpore, dum illud compositum ad tempus sit acephalum, reservatur forma mystica et Ecclesiastica illius mystici compositi, quod est illa Ecclesia Romana: etiam id collegium est proximum capiti illius Ecclesiæ. Propterea cum electio Papæ pertineat ad homines aliquos, et ad communitatem aliquam hominum, cum in hominibus, et in communitatibus hominum sit naturaliter, non frustra et supervacue, vis elective humanitus principum Ecclesiasticorum, et secularium, primorum et secundorum, cum eis in principando visibiliter in humanis conversantium, et possunt meritorie et fructuose eligere, assistente ei gratia Spiritus Sancti, super ipsos ad hoc invocata et impetrata, et demeritorie desistente tali gratia, ubi Deus primam electionem justissime potest velle, secundam autem justissime permittere: Et etiam, quia auctoritas et potestas legitima, canonica et juridica, Papam eligendi humanitus ex tali auctoritate canonice, legitime et juridice, etsi non caritative et gratum facienter, ex tali auctoritate, quæ est solum gratia gratis data: Talis, inquam auctoritas rationabiliter habet esse in quibusdam hominibus, et quadam communitate hominum, sicut et aliæ auctoritates canonicæ & legitimæ ac officiariæ, seculares et Ecclesiasticæ, rationabiliter ex Dei ordinatione hominibus insunt: Et quia universitas Christianorum non posset simul congregari ad electionem, nec Principum et Prælatorum, Ecclesiasticorum & secularium, nec universitas totius cleri, nec omnium Episcoporum et Abbatum, et Prælatorum, de mundo possent ad hoc semper compendiose congregari, dum Papa est eligendus, propter nimium dispendium: Nec est pertinens, quod sit unica persona humana in terris, cui conveniat talis auctoritas: Quæ enim, et cujus status deberet illa persona esse? Et illa mora mortua, cum deberet fieri Papæ electio, quis eligeret? Oportet *ergo* esse unam quamdam, permanentem, compendiosam communitatem hominum, cui secundum se et omnia ejus membra insit talis auctoritas.

Cum igitur deficiente Papa *collegium Cardinalium* sit quædam compendiosa communitas, in tali causa prima et proxima ad caput Ecclesiæ, scil. Papam, suo tempore existentem, in qua tunc est illa suprema, dignissima, officialis forma Ecclesiastica, sive principium formale dirigendi, regendi &c. universitatem Christianorum in universa et tota materia catholica et Ecclesiastica, quæ tunc est corpus illius Romanæ Ecclesiæ, cujus caput debet eligi: propter hoc ergo, et alia ejus merita, excellentias, dignitates, et privilegia ultra omnes alias compendiosas communitates, Ecclesiasticas vel seculares, rationabilissime ex ordinatione Dei inest ei, secundum se et omnia ejus membra, auctoritas canonica eligendi juridice, canonice et legitime Papam, dum Ecclesia tali caruerit.

Articulus ergo ille est hæreticus, sententians, & dogmatizans, auctorizationem Dei, qua collegium Cardinalium et Cardinales auctorizavit auctoritate legitima et canonica eligendi Papam, esse auctorizationem et introductionem diaboli.

AR-

ANNO CHRISTI 1415.

ARTIC. XLI.

Non eſt de neceſſitate ſalutis, credere, Eccleſiam Romanam eſſe ſupremam inter Eccleſias.

Iſte articulus, quia in ſenſu ſuo primario, ſecundum communem uſum accipiendi verba ejus, contrariatur fidei catholicæ, quæ credit & docet, Romanam Eccleſiam eſſe matrem & caput omnium Eccleſiarum, 3. *q.* 12. *Dudum*. Quæ etiam credit, et docet, ei poſt Deum ideo magis eſſe obediendum, quia ipſa eſt mater, & caput omnium Eccleſiarum, *d.* 12. *Non decet*. Ideo articulus ille eſt hæreticus.

Nec Sophiſma habet hic locum vel colorem: Quia Eccleſia triumphans eſt ſuper omnem Eccleſiam militantem, & ſic ſuper Romanam, per conſequens, Romana Eccleſia non eſt ſuprema inter Eccleſias. Sicut enim longe alterius rationis eſt, communitatem aliquam hominum adhærere Deo per fidem, & communitatem aliquam poſſidere Deum in re vel per ſpem: ſic longe alterius rationis eſt, eſſe Eccleſiam militantem in terris, & eſſe Eccleſiam triumphantem in cælis.

Et ſic multipliciter & æquivoce dicitur nomen Eccleſiæ de Eccleſia triumphante, & de Eccleſia militante.

Igitur, cum ſecundum communem uſum *nomen Eccleſiæ* debet ſumi univoce in articulo, & non æquivoce, oportet, quod ille accuſativus, ſcilicet *Eccleſias*, ſumatur in articulo pro Eccleſiis triumphantibus tantum, aut pro militantibus tantum. Non primum, quia tunc eſſet ſenſus: Non eſt de neceſſitate ſalutis, credere, Romanam Eccleſiam militantem eſſe ſupremam inter Eccleſias triumphantes. Quæ locutio & comparatio eſſet ſecundum Grammaticos tam inepta & incongrua, ſicut hæc: Leo eſt fortiſſimus lyncum.

Ut ergo articulus ille habeat ſenſum proportionalem & ſignificationem congruam, grammaticalem ſenſum habeat, ſcilicet: Non eſt de neceſſitate ſalutis credere, Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter Eccleſias militantes. Et hic ſenſus eſt hæreticus. Nam ſi de neceſſitate ſalutis fuit populo Judaico in arduis & difficilibus recurrere ad ſummum ſacerdotem, qui pro tempore præerat cum ſuo collegio, & eiſdem ſub pœna æternæ mortis obedire, ſicut patet *Deuter*. 17. Quanto magis de neceſſitate ſalutis eſt populo Chriſtiano?

Quod et oſtenſum eſt *Act*. 15. *ubi* Paulus et Barnabas aſcenderunt ad Apoſtolos et presbyteros in Jeruſalem ſuper quæſtione facta de circumciſione gentium. Uti etiam poſt Paulus in ſuis Eccleſiis præcepit cuſtodire præcepta Apoſtolorum et Seniorum.

Et *Act*. 16. ipſe cum aliis tradebat cuſtodire dogmata, quæ erant decreta ab Apoſtolis et Senioribus, qui erant Jeroſolymis.

Cur igitur tenebantur ultimate in terris recurrere ad Eccleſiam Apoſtolorum & Seniorum in Jeruſalem, et illis præcipue obedire de neceſſitate ſalutis, niſi quia erat ſuprema Eccleſia officio & auctoritate Eccleſiaſtica?

Et ſicut de neceſſitate ſalutis tenebantur ibi, ſicut ad ſupremam recurrere, et ſic eidem ſupremæ Eccleſiæ in officio et auctoritate docendi et præcipiendi tenebantur obedire omnes aliæ Eccleſiæ extra Jeroſolymam et Chriſti fideles: Ita tenebantur de neceſſitate ſalutis credere, habitu vel actu, in communi vel diſtincte, implicite vel explicite, illam eſſe ſupremam inter Eccleſias.

ANNO CHRISTI 1415.

Et quia neceſſe eſt, permanente univerſitate Chriſtianorum in terris, remanere hujuſmodi Eccleſiam ſupremam in officio & auctoritate docendi et præcipiendi, ad quam populum Chriſtianum oportet in arduis et difficilibus recurrere, et ei obedire: Et talis ex quid nominis vocatur et eſt Romana Eccleſia, ubi Papa caput eſt, et collegium Cardinalium corpus. Igitur de neceſſitate ſalutis eſt credere, Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter Eccleſias.

Eſt enim ſupra modum neceſſarium et expediens in univerſitate Chriſtianorum per orbem terræ diffuſa, eſſe quamdam permanentem, compendioſam communitatem, apertam et manifeſtam populis Chriſtianis, in qua ſit ſummus principatus Eccleſiaſticus in terris, cum ſumma auctoritate præcipiendi, docendi, regendi, judicandi, cognoſcendi, & definiendi univerſaliter de univerſa materia catholica & Eccleſiaſtica, quæ tunc ſit in loco compendioſo, ſimiliter noto populis.

Talis igitur communitas exiſtens ex *quid nominis* Romana Eccleſia de neceſſitate eſt ſuprema Eccleſia in terris, ſicut in ea eſt ſummus in terris principatus Eccleſiaſticus.

Sicut ergo populos Chriſtianos de neceſſitate ſalutis oportet habere reſpectum et obedientiam ad illam Eccleſiam; ſicut ad communitatem in ſummo principatu Eccleſiaſtico: ita de neceſſitate ſalutis oportet eos credere, ipſam eſſe ſupremam inter Eccleſias; Credere, ſicut dixi, habitu vel actu, implicite vel explicite &c.

De illa autem Eccleſia Romana, et partibus ejus qualitativis & quantitativis, et de multis ejus dignitatibus, proprietatibus et conditionibus, latius dictum eſt ſupra, et alibi.

ARTIC. XLII.

Fatuum eſt credere indulgentias Papæ & Epiſcoporum.

Si iſte articulus non eſt hæreticus, quomodo ergo dictum eſt *Jo.* 20. a Chriſto Apoſtolis, et eorum ſucceſſoribus, Papæ et Epiſcopis: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*? Quomodo etiam Apoſtolus 2. *Cor.* 2. vere diceret: *Cui autem aliquid donaſtis, & ego. Nam & ego, quod donavi, ſi quid donavi, propter vos in perſona Chriſti*. Niſi ergo Epiſcopus ille in perſona Chriſti indulgentias donaſſet, non vere ita dixiſſet.

Quod ſi Epiſcopus ille auctoritate Epiſcopali indulgentias in perſona Chriſti, ut vicarius Chriſti, donavit, quomodo ergo non eſt hæreticum, quod Papa et Epiſcopi, ille auctoritate Papali, et illi Epiſcopali auctoritate, non poſſunt donare indulgentias?

Et ſi judices ſeculares in foro ſeculari auctoritate ſua judiciaria rationabiliter poſſunt dare *ſeculares indulgentias* de injunctis pœnis vel pœtentiis, in illo foro: Ut, gratia exempli, ei, cui in foro illo pro delicto injunctum eſt, rationabiliter ſedere, & pœnitere in carcere, cippo et ferro, XL. diebus, judex temporalis ex cauſa poteſt legitima indulgere vel omnes illos dies, vel aliquot, juxta arbitrium ſuum, de injuncta pœnitentia: quomodo non multo magis

ANNO CHRISTI 1425.

gis judices Ecclesiastici auctoritate sua judiciaria possunt legitime dare *indulgentias Ecclesiasticas*, de injunctis pœnitentiis, in foro Ecclesiastico?

Veruntamen, quia inferiores judices Ecclesiastici, Cardinales & Episcopi infra Papam, sunt vocati a sede Apostolica, in qua est plenitudo potestatis, in partem sollicitudinis, rationabiliter *auctoritas illorum est limitata* ad certum numerum particulariter & partialiter dandi indulgentias.

Auctoritas vero Papæ, quia non est particularis & partialis, sed totalis & universalis in terris, ad dandum indulgentias; igitur non est limitata, sed potest legitime, totaliter & universaliter hominibus indulgere, dando plenam remissionem peccatorum a pœna & a culpa.

Est autem hic advertendum, quod sicut Rex terrenus cum suis secularibus & temporalibus potestatibus judiciariis facit pactum, ut si pœnas vel pœnitentias seculares in foro seculari injunxerint subditis delinquentibus, vel injunctas indulserint, quod hoc ipse Rex ratum & gratum habeat: Alias judiciariæ potestates injungentes vel indulgentes, & subditi, quibus indulgeretur, vel injungeretur totaliter, improvisi & insecuri starent, nec illi judices deberent irrequisito Rege injungere vel indulgere, nec subditi talia suscipere, cum essent penitus insecuri & incerti, si forte nollet talia pro rato & grato habere: Sic, a fortiori, Rex cœlestis Christus, in suo regno cælorum super terram, cum suis spiritualibus Ecclesiasticis potestatibus judiciariis in illo regno fecit pactum, sub juramento, cum dixit: *Amen dico vobis: Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælis, & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælis*, Mat. 28. Jo. 20. *Accipite Spiritum Sanctum*, quasi in signum securi pacti, *ut quorum remiseritis peccata, remittantur eis, & quorum retinueritis retenta sunt*. Fecit inquam, pactum cum eis, ut quascumque pœnas vel pœnitentias in foro Ecclesiæ vel conscientiæ injuxerint, vel injunctas indulserint, quod hoc gratum & ratum habeat.

Est etiam advertendum, quod, sicut in foro seculari rationabiliter & legitime aliquæ pœnitentiæ vel pœnæ pro excessibus injunguntur *a jure civili scripto*: Sicut aliæ & aliæ nonunquam civitates habent alia & alia sua legitima jura municipalia scripta de pœnis & pœnitentiis in foro seculari pro aliis & aliis excessibus. Aliæ autem pœnæ vel pœnitentiæ injunguntur *ab homine judice in tali foro*: Et sicut in foro Ecclesiastico alia est legitima excommunicatio major ab homine, alia a scripto jure, canonico & Ecclesiastico: sic etiam in illo regno cælorum super terram sunt quædam legitimæ *pœnitentiæ* injunctæ *ab homine* in foro conscientiæ circa confessionem sacramentalem, ubi sacramentum pœnitentiæ applicatur, ubi etiam pœnæ & pœnitentiæ sunt arbitrariæ, ad arbitrium sacerdotis confessoris: Sunt pœnitentiæ *a jure scripto*: Ut, quod pro peccato vel scandalo mortali quis pœniteat septem annis, quod laicus pro tali vel tali enormi crimine carena procellatur, clericus sic vel sic delinquens tot vel tot dies pœniteat, et ita de aliis: Secundum ergo tales pœnitentias in jure legitime scriptas, sive pro venialibus, sive pro mortalibus culpis, & si hoc, sunt aliæ dabiles pœnitentiæ eodem jure explicabiles, nondum explicatæ. Sed secundum tales, inquam, pœnitentias sunt ipsi venialiter vel mortaliter, minus vel majus enormiter peccantes vel scandalizantes, ab ipso Ecclesiastico jure legitime astricti pœnitere, *annis*, *diebus*, *carenis* &c. & eodem jure talis pœnitentia, vel talis vel tanta, sic vel sic peccanti est injuncta.

ANNO CHRISTI 1425.

Tertio advertendum, quod, sicut pro excommunicatione ab homine lata relevatur *absolutio* tantum pro eo, qui illam tulit, vel sibi superiori in hac parte: Alias duo vel plures judices Ecclesiastici respectu ejusdem subditi, ubi unus quoad tales potestates judiciarias non esset alteri subordinatus, nec contra, ubi unus excommunicaret, alius solveret primo non volente, & contra, fieret nimia involutio & perplexitas: Absolutio autem excommunicationis a jure non est sic restricta, & alligata, sed secundum quosdam omnis auctoritas Episcopalis, quæ habet absolvere a culpa, pro qua excommunicatio a jure infligitur, habet absolvere & a tali excommunicatione: Sic Papa & Episcopi solent non dare indulgentias, dimissionem vel laxationem pœnitentiarum injunctarum ab homine, sed pœnitentiarum injunctarum a jure, ad quas vel proportionales *in purgatorio* legitime quis tenetur, si ibi pervenerit, & hic non solverit, vel indulgentiam non est consecutus.

Sicque Papa, Cardinales & Episcopi dant indulgentias pœnitentiarum a jure injunctarum, quod si homo pro unico peccato mortali legitime tenetur ad pœnitentiam septem annis, modo pœnitendi in jure descripto, & suo modo de magnis vel mediis venialibus culpis. Quot autem interdum unus homo mortalibus culpis est obnoxius? quot vero etiam majoribus venialibus culpabilis fuerit, quis enumerabit.

Injuncta est ergo tali homini a jure multa & multa pœnitentia satisfactoria de congruo.

Igitur necessum, perutile, & salutare est, recurrere humiliter ad gratiam indulgentiarum papalium & episcopalium super talibus pœnitentiis, quas indulgentias misericorditer gratiose & legitime possunt & habent Papa, Episcopi, et Cardinales de infinito thesauro Ecclesiæ, ex merito Christi Dei, sanctæ Mariæ, sanctorum totius corporis Christi mystici, recondito, cujus Papa, Cardinales, et Episcopi sunt dispensatores: Habent, dico, & possunt facere, & dare vere pœnitentibus, confessis et contritis, limina sanctorum visitantibus, eleemosynas vel subsidia erogantibus &c.

Nec Papa, Cardinales et Episcopi, ubi ex officio suo, canonice et legitime, etiamsi non in caritate existentes, dant indulgentias hujusmodi, ut Episcopi 40. dies, Cardinales 80. Papa dies plures, annos plures, vel etiam plenam remissionem, in hoc dent occasionem populis delinquendi.

Nec est in hoc facilitas veniæ, quæ præbet incitamenta delinquendi. Sed quantum est in tali datione, & modo suo, populi Christiani potius retrahuntur a vitiis, et alliciuntur ac inducuntur ad timorem, reverentiam et amorem erga Deum et Christum ejus, erga totum meritum Christi in labore, passione, morte &c. erga patres et pastores spirituales et Ecclesiasticos.

Papa enim, Cardinales et Episcopi exhibent et dant hujusmodi indulgentias non illis, qui non volunt pœnitere, nec dolere, nec confiteri de peccatis, sed vere pœnitentibus, confessis et con-

ANNO CHRISTI 1415.

& contritis, & ad aliquas certas pietates se convertentibus. Unde & in datione indulgentiarum secundum talem modum incitant, alliciunt, provocant, trahunt, & inducunt populos Christianos, ad ante, ad talia gratuita, & gratum facientia bona, & ex post, quasi pro quodam stipendio apponunt gratiam indulgentiarum, quasi gratiam pro gratia ovibus suis cumulantes.

Hæreticus ergo & diabolicus, & insanus est articulus prædictus.

ARTIC. XLIII.

Juramenta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandum humanos contractus & commercia civilia.

Iste articulus est scandalosus, & secundum communem usum accipiendi verba indefinite & indifferenter pro juramentis ad roborandum humanos contractus & commercia civilia, est ipse hæreticus.

Nam *Gen.* 21. scribitur: Quia Abimelech & Phichol princeps exercitus ejus dixerunt ad Abrahamum: *Dominus tecum est in universis, quæ agis. Jura igitur per Dominum, ne noceas mihi & posteris meis, stirpique meæ, sed juxta misericordiam, quam feci tibi, facias mihi, & terræ, in qua conversatus es advena. Dixitque Abraham: Ego jurabo.* Et infra: *Percusseruntque ambo fœdus.*

Similiter *Gen.* 26. Abimelech & Achusad amicus illius & Phichol dux militum responderunt Isaac & dixerunt ad eum: *Videmus, tecum esse Dominum, idcirco nunc diximus: Sit juramentum inter nos, & ineamus fœdus, ut non facias nobis quidquam mali, sicut & nos nihil tuorum attigimus, nec fecimus, quod te læderet, sed cum pace dimisimus auctum benedictione Domini.* Fecit ergo eis convivium, & post cibum & potum surgentes mane *juraverunt sibi mutuo.*

Ecce isti duo *patriarchæ*, cum a Deo, ab Angelis, ab hominibus gentilibus, haberent testimonium de sua sanctitate, justitia & veritate, *juraverunt* pro confirmandis humanis contractibus. Et si juramentum illorum fuisset illicitum, ipsi fuissent graviter perjuri. Quod absit a piis mentibus æstimare.

Scriptura ergo, jam in duobus passibus allegata, cum suis circumstantiis, sententiat, eos *licita juramenta* fecisse pro confirmandis pactis & contractibus humanis.

Quo contra hæreticus est articulus hic, qui dogmatizat contrarium illi scripturæ in sententia sua.

Sic etiam *Jacob* tertius Patriarcha *juravit* per timorem patris sui Isaac, pro confirmatione humani contractus inter se & Laban socerum ejus. Sicut patet *Gen.* 31.

Insensatum est, hos tres Patriarchas in hoc facto fuisse perjuros.

Similiter *David* juravit Jonathæ 1. *Reg.* 20. Sauli, 1. *Reg.* 23. & puero Ægyptiaco 1. *Reg.* 30. ad roborandum humanos contractus.

Numquid ille Prophetarum eximius ita communiter & leviter pejeravit in nomine Domini? Quod tamen oportuisset juxta istum articulum.

Item, *Exod.* 22. sic scribitur: *Si quis commendaverit proximo suo asinum, bovem, ovem, & omne jumentum ad custodiam, & mortuum fuerit, aut debilitatum, aut captum ab hostibus, nulluſque hoc viderit, jusjurandum erit in medio, quod non extenderit manum ad rem proximi sui; suscipiet Dominus juramentum, & ille reddere non cogetur.*

ANNO CHRISTI 1415.

Ecce, quod secundum legem & præceptum Domini tenebatur quis in casu, & in judicio evocatus se purgare, & satisfacere juramento, quod non extenderit manum ad rem proximi sui, aliquando satis exilem, ut ovem vel asinum &c. Et Dominus rei similiter in casu tenebatur juramentum tale suscipere pro satisfactione.

Quod si secundum hanc prælegatam scripturam *licita* sunt *juramenta* ad satisfaciendum in causa, pro exili & modicæ reputationis re deperdita, in humana commendatione, non multum ardua, quanto magis licita erunt ad confirmandum arduos contractus humanos, & ardua civilia commercia, exemplo sanctorum Patriarcharum, & Prophetarum prælegatorum, & exemplo Dei, qui dignatus est per semetipsum jurare ad confirmandum contractus & commercia divina cum hominibus.

Quod si *Deus*, qui nullo modo potest se regere in contractibus suis divinis cum hominibus, ut sibi diffideretur quovis modo, quod posset aliquo modo immutare vel non tenere voluntatem, verbum vel dictum suum circa contractum vel commercium, nihilominus dignatus est *per semet jurare, & repromittere*, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est Deum mentiri, aut fiendo fidefragus, fortissimum solatium habeamus, ut dicitur *Hebr.* 6. Quomodo non erit licitum, immo necessarium, aliquando ad confirmandum contractus arduos humanos, & civilia commercia interponere homines jusjurandum, ut tali stringantur, ne voluntatem, verbum & dictum suum circa contractum vel commercium immutent, in fraudem, & injuriam, & in nocumentum partis. Ubi si voluntatem, verbum vel dictum immutarent, nisi manifesta, legitima causa interveniret, perjurium & notam infamiæ possent incurrere. Quod homines plus debent & habent fugere, quam omne humanum incommodum & damnum ab una parte declinare, & omne commodum & lucrum humanum ab alia parte adipisci.

Unde & Apostolus ad *Hebr.* 6. in confirmationem hujus, quod licitum est jurare homines ad confirmandum contractus & commercia sua humana & civilia, & tollendum controversias, non reprobando, sed approbando, ita dicit: *Homines enim per majorem sui jurant, & omnis controversiæ eorum finis ad confirmationem est juramentum.* Si igitur secundum hanc approbativam scripturam Apostoli, homines per majorem sui jurant, in contractibus, commerciis, & judiciis humanis & civilibus, & juramentum est ad confirmationem finis totius controversiæ ipsorum talium hominum: Et etiam *Deut.* 6. dicitur: *Jurabis per nomen illius:* Et in Psalmo; *Laudabuntur omnes, qui jurant in eo:* Igitur secundum hanc & alias scripturas sacras *licita* sunt *juramenta*, quæ fiunt ad confirmandos humanos contractus, & commercia civilia in judiciis & extra.

Et per consequens iste articulus est hæreticus.

AR-

ANNO CHRISTI 1415.

ARTIC. XLIV.

Augustinus, Benedictus, Bernardus, sunt damnati, nisi pœnituerint de hoc, quod habuerunt possessiones, & instituerunt & intraverunt Religiones. Et sic a Papa usque ad infimum religiosum omnes sunt hæretici.

Iste articulus primo reprobat Christum Deum, qui habuit possessionem auri, thuris, & myrrhæ, a Regibus sibi oblatam, & habuit possessionem pretiosi unguenti, quo in capite & pedibus ungebatur, & habuit possessionem in communi cum fratribus suis, in iis, quæ mittebantur, quæ Judas Iscariotes habens loculos portabat.

Item, iste articulus dogmatizat, sanctos Augustinum, Benedictum, Bernardum, & alios permansisse usque in finem vitæ in peccato mortali: Quia usque ad finem vitæ non pœnituerant de hoc, quod habuerunt possessiones, instituerunt & intraverunt Religiones. Et hoc secundum illum articulum fuit peccatum mortale, & contra legem & regulam Christi, habere scilicet possessiones, instituere & intrare Religiones.

Ex quo ulterius sequitur, secundum eumdem articulum, quod omnis Ecclesia errat, quæ aliquem talem, qui usque ad finem vitæ permansit in peccato mortali impœnitens, nec de quo scit; quod in fine pœnituerit de tali peccato, quod certe aliquem talem colit & celebrat, ac solemnizat, ut sanctum.

Immo, si sciret, talem aliquem in fine primo de hoc pœnituisse, non deberet habere eum pro beato, nisi sicut latronem, qui in fine vitæ circa Christi crucem pœnituit.

Et sic omnis Ecclesia celebrans & solemnizans tales, cantando & legendo de eis institutas horas de confessore Pontifice, vel confessore non Pontifice, in hymnis, psalmis, lectionibus, antiphonis, responsoriis, missis &c. turpiter mentiretur.

Et similiter omnis clericus vel laicus, talia de eis sentiens, & dicens, quod de eis sic cantantur & leguntur.

Tertio articulus ille omnes Papas, Cardinales, Episcopos, Ecclesias, religiosos, Ecclesiasticos & seculares, quicumque a tot centenis annorum, a quot Religiones S. Benedicti & aliorum duraverunt, crediderunt firmiter, quod aliqua talis Religio esset justa & bona: Omnes, inquam, tales damnat pro hæreticis.

Quis unquam fidelis posset reputare, talem articulum non esse insaniissimam hæresim.

ARTIC. XLV.

Omnes Religiones indifferenter introductæ sunt a diabolo.

Iste articulus sententiat & dogmatizat, quod diabolus sit pater omnis Religionis, & omnium religiosorum, & sic, quod ipse sit religiosissimus. Et sic ipse erit supremus de religione munda & immaculata, quæ est, immaculatum se custodire ab hoc seculo, & visitare pupillos & viduas in tribulationibus eorum, sicut dicit beatus *Jacobus* 1. *cap.* suæ canonicæ.

Ergo diabolus erit par vel major Christo Deo homine in vita munda & immaculata.

Quod si cultor hujus hæreseos dicat, artilum illum intelligendum *de Religionibus privatis*: possessionatorum & mendicantium, iterum in hac parte diabolum præponit Christo. Cum secundum eum diabolus scit, potest, vult, facit, instituit personas utriusque sexus, singulariter & varie religiosas, singularibus, variis, multis & magnis religionibus. Christus autem secundum eumdem non sic potest, scit, vult, & facit.

ANNO CHRISTI 1415.

Quid plura? Si aliquis in eo, quod est religiosus singularis, errat secundum hunc articulum, ergo sanctus *Joannes Baptista* graviter erravit, quod fuit singularis eremita. Et sic *Christus* gravius, qui singularior. Et *virgo mater Dei*, quæ se patitur cantari virginem singularem.

CONCLUSIO OPERIS.

Et ecce 45. *isti articuli* contra verissimum regnum Dei, infinite pulchrum & præclarum, in cordibus infidelium faciunt falsissimam tyrannidem diaboli, ineffabiliter horridam, confusam, tetram & tenebrosam.

Et tam ineffabilis est in istis articulis insania, ac etiam tam palpabilis, plus quam tenebræ, quæ in Ægypto propter densitatem palpari poterant, *Exod.* 10. Quod videtur stultum, quærere fidelem, qui talem insaniam, veluti immanifestam velit exponere & manifestare fidelibus ad ipsam abominandum.

Verumtamen, *dispendium*, diminutum & defectuosum, quod in multa imperitia ac *librorum carentia* a principio sui usque huc in finem attentans feci, *vellem* in insipientia mea *devenire in* aliqualem *occasionem* Ecclesiasticis & scholasticis:

Ecclesiasticis majoribus, ut armis suæ potentiæ Ecclesiasticæ pernicioſissimos illos errores, hæreses & scandala, atque nefandos illorum cultores invadant ex animo, & de finibus Ecclesiæ exterminent. Longe enim plus sunt debitores, sunt & melioribus armis potentiæ dotati, ad persequendum, detestandum & exterminandum tales errores, hæreses & scandala, ac cultores eorumdem, fabricatores & fautores, quam Principes & judices seculares, contra homicidia, latrocinia, spolia, incendia, furta, &c. et contra talium factiones.

Ecclesiasticis minoribus: Ut alii verbo prædicationis, alii devotione orationis similiter contra prædicta instent & laborent.

Scholasticis: Ut vigilanter studeant & laborent, Ecclesiasticos instruere et informare in Scholis ad bellandum in campo et foro Ecclesiastico contra errores et hæreticos, argumentis fidei capiendos, confutandos, vincendos et exterminandos, personis hominum de vinculis et captivitate errorum liberatis, et in veritate fidei salvatis, dummodo non voluerint esse finaliter in malitia indurati. Sicut dimicatores in Scholis suis habent docere, instruere et informare milites et armigeros ad bellandum in campo militiæ secularis contra fures, latrones, raptores, oppressores violentos, reipublicæ turbatores &c.

Sed tamen adhuc, quia de nullis vel minimis est, scripturam hanc incomtam sic in occasionem aliquam, ut prætactum est, devenire: Ideo simpliciter *exoptamus*, *sententiam* claram et puram *contra hos articulos* a longe hic salutatam vehementer movere corda fidelium Ecclesiasticorum, Scholasticorum et laicorum,

ut

ANNO CHRISTI 1415.

ut modis sibi congruis contra illos articulos efficaciter decertent: Vehementer etiam corda deceptorum movere, ut ab iis ad veritatem catholicam feliciter convertantur.

Si quid autem in præmissis contra sententiam & fidem sanctæ sedis Apostolicæ et sacrę Romanæ Ecclesiæ, cujus caput est Papa, collegium vero Cardinalium est corpus, ignoranter vel insipienter admixtum esset, revocamus et habemus pro nihilo.

Et secundum hujusmodi protestationem hæc, hic dicta sub directione, et correctione ejusdem beatæ sedis et sacrosanctæ prælibatæ Ecclesiæ Romanæ et hujusmodi Sacrosancti Concilii Constantiensis Generalis, ad præsens sufficiant. De quibus Deus sit benedictus. Amen. *Finita feria secunda post Luciæ.*

XXIV.

Ex Ms. Lipsiensi.

THEOLOGORUM CONSTANTIENSIUM

Conclusiones

Contra Jacobum de Misa, & ejus doctrinam de Communione Plebis sub utraque specie A. 1415. mense Junio in Concilio post varios congressus privatos proditæ; ex quibus definitiva & condemnatoria illius sententia in Concilio mox est desumpta, & die sabbati 15. Junii in publica Sessione promulgata.

Ex antiquo Codice MS.

Academiæ Helmstadiensis, h. tit. contra quosdam asserentes, quod oporteat populum communicare sub utraque specie, per Doctores sacræ Theologiæ, in sacro Concilio Constantiensi existentes, ponuntur Conclusiones infra scriptæ.

CAP. I.

Sex Conclusiones Theologorum Constantiensis Concilii de Sacramento cœnæ.

Prima Conclusio. Christus post cœnam instituit & ministravit sub utraque specie panis & vini, sui sacratissimi corporis sacramentum.

Secunda Conclusio. Non obstante hujusmodi institutione & ministratione, laudabilis & approbata consuetudo Ecclesiæ conservavit & servat, quod hujusmodi sacramentum non debet confici post cœnam, nec recipi a fidelibus, nisi in casu infirmitatis aut alterius necessitatis mortem comminantis.

Tertia Conclusio. Licet in primitiva Ecclesia hujusmodi Sacramentum reciperetur a fidelibus sub utraque specie, tamen ad evitandum aliqua pericula potuit simili aut majori ratione introduci, & introductum est, quod a fidelibus conficientibus sub utraque specie, et laicis sub specie panis tantum suscipiatur.

Quarta Conclusio. Quod hujusmodi consuetudo, sic ab Ecclesia introducta, & diutissime ex causis rationabilibus observata, habenda est pro lege, quam non licet improbare, aut sine auctoritate Ecclesiæ pro libito immutare.

Quinta Conclusio. Dicens, quod hanc consuetudinem ut legem observare sit sacrilegium aut illicitum, censeri debet erroneus.

Sexta Conclusio. Pertinaciter asserentes oppositum præmissorum, censendi sunt hæretici, & tanquam tales arcendi & puniendi.

ANNO CHRISTI 1415.

CAP. II.

Probatio superiorum sex Conclusionum.

Prima conclusio patet ex Evangeliis, Matt. 26. Marc. 13. & Luc. 22. & Paulo Apostolo, 1. Cor. 11.

Secunda conclusio patet ex observantia Universalis Ecclesiæ, quam Spiritu S. inspirante acceptavit, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christianum prius dominicum corpus intret quam ceteri cibi, ut habetur ex dictis Augustini ad Januarium de Consuetudinibus Ecclesiæ lib. 1. Ubi etiam dicit, quod Salvator quo vehementius commendaret mysterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit infigere cordibus & memoriæ discipulorum, à quibus per passionem digressurus erat. Et ideo reservavit hunc locum.

Tertia conclusio, quoad primam partem est manifesta. Quoad secundam partem patet per hoc: Quia sicut Ecclesia primum modum, scilicet communicare post cœnam, potuit immutare propter reverentiam sacramenti: ita & secundum, scil. communicare populum sub utraque specie, potuit immutare, propter pericula, quæ pluries accidisse creduntur in tanta multitudine populi fidelis. Unde ille famosus Doctor Alexander de Halis in IV. in materia de Sacramento, recitat duo pericula, scil. effusionem sanguinis, & periculum infidelitatis, quod se non immerito fidelium cordibus ingereret, si semper sub speciebus panis & vini daretur. Possent enim credere, quod Christus non contineretur sua altera specie tantum, sicut quandoque contingit. Et circa hoc idem Doctor recitat hanc historiam. Aliquibus religiosis appetentibus & instantibus, ut sub utraque specie reciperent Sacramentum, sacerdote quodam pio celebrante, cum faceret fractionem, concavum patinæ totum visum est repleri sanguine. Ad quod obstupuerant & circumstantes, sed cum conjungeret partes hostiæ, totum visum est reintegrari. Et petitioni & tentationi illorum fuit penitus satisfactum. Unde iste Doctor asserit ex intentione, quod quia Christus sumitur sub utraque specie, bene licet sumere Christum sub una specie panis tantum. Idem dicit alius famosus Doctor Richardus de Media villa, l. 4. dist. 10. q. 6. Et allegat eadem pericula.

Et ille notabilis Doctor Petrus de Tharantasia dicit, quod quia efficacia æqualis est sub utraque specie, ideo omnibus traditur sub altera specie, in qua tradi potest sine periculo. Quod vero dicit de ministris sacri altaris, in pauciſſimis locis est consuetum. Et S. Thomas Parte 2. Summæ suæ quæst. 70. Argum. vult, salvat consuetudinem, qua populus communicatur sub specie panis tantum. Et non occurrit aliquis famosus Doctor, qui damnare præsumat consuetudinem communicandi populum sub specie panis tantum.

Quarta conclusio patet in Decret. dist. 1. cap. in Consuetudine, in textu & in Glossa. Illo addito, quod sicut singularis persona non habet dare legem Ecclesiæ, ita nec licet sibi consuetudinem laudabilem pro lege habendam juxta suum libitum immutare.

Quinta Conclusio patet ex prædictis. Nam hoc,

ANNO CHRISTI 1415.

hoc, quod licitum est & laudabile & pro lege habendum, dicere sacrilegium, certissime erroneum. Cum error sit, falsi pro vero approbatio, secundum Augustinum super Ps. 33.

Corrollarie sequitur, quod multum temerarie & præsumtuose fecerunt, qui contra universalem ritum Ecclesiæ, quem tot & tanti doctores laudant & approbant, & nullus famosus Doctor reprobat, præsumserunt populum sub utraque specie communicare, & quod sit communicandum populis, dogmatizare, & hoc non facientes calumniari. Et satis mirandum est, quod in regno & civitate, ubi est tam solemnis universitas & clerus egregius, ista tolerantur.

Sexta Conclusio patet per hoc, quod ille, qui se pertinaciter opponit contra generalem, laudabilem, expedientem, & per doctores nullo contradicente approbatum ritum, ministrationem sacramenti concernentem, merito debet haberi pro suspecto de hæresi. Itaque novarum opinionum contra laudabiles mores Ecclesiæ inventor vel sectator, tanquam talis arcendus & puniendus, & Prælati, si sunt ista dissimulantes, sunt multum arguendi.

CAP. III.

Examinata argumenta, pro Communione sub utraque a Jacobello advecta.

Ad rationes, in quibus se fundare conantur isti præsumtores, facile est respondere. Unde principaliter allegant pro se illud Jo. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem*. Ad quam respondet S. Thomas in Glossa super eodem verbo. Quod qui soli corpori communicat, corpori communicat & sanguini, cum sub utraque specie totus Christus contineatur. Richardus de media villa dicit, quod illa auctoritas intelligitur de manducatione & potatione spirituali. Et hoc ibi habetur ex dictis Augustini. Et quod oporteat dictam auctoritatem exponere de manducatione & potatione spirituali, suadetur ex eo, quod *nisi* dicit necessitatem, Eucharistia autem licet necessaria sit voto, non tamen ponitur sacramentum necessitatis. Sed manducatio & potatio spiritualis est semper stante lege de necessitate salutis, quam illi faciunt, qui manent in Christo, & Christus in eis.

Item, allegant Apostolum 1. Cor. 11. ubi dicit: *Dominus Jesus, in qua nocte tradebatur &c.* Respondendum, quod licet Christus post cœnam ministravit hoc sacramentum sub utraque specie, non tamen præcepit, quod sub utraque specie ab omnibus sumeretur, sed hoc dispositioni Apostolorum successorum reservavit, ut potest elici ex dictis Augustini ad Januarium supra allegatis in probatione conclusionis secundæ. Quia etiam Apostolus tunc non voluit illis agendi ordinem insinuare, post verba prædicta subjunxit, *De cetero, cum venero, disponam*. Etiam dici potest, quod qui communicat corpori, communicat & sanguini. Et ergo, sumere sub una specie tantum, non est contra traditionem Apostoli. Etiam secundum Alexandrum de Halis, Dominus insinuavit modum conficiendi & sumendi, ergo convenienter dispensavit sub duabus speciebus.

Item, allegant Gelasium Papam, qui dicere videtur, quod sumentes sub specie panis tantum, judicantur rei peccati sacrilegii. Quia divisio unius ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire. Respondetur secundum eosdem Doctores, Alexandrum de Halis & S. Thomam: Perfectio sacramenti non est in usu fidelium, sed in consecratione materiæ; Et ideo nihil derogat perfectioni hujus sacramenti, si populus sumat sub specie panis, dummodo sacerdos consecrans sumat sub utraque specie.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, si forte arguitur, quod sumtio sub utraque specie sit majoris meriti, ut concedit Alexander de Halis: Ergo sic sumi debet. Respondetur, Quod licet staret, sumptionem sub utraque specie, esse majoris meriti, ratione augmentationis devotionis, tamen videtur, quod sumere sub una specie tantum, obediendo in hoc laudabili & approbatæ consuetudini Ecclesiæ, sit in laicis majoris meriti, quam exigere vel sumere sub utraque specie. Quia quasi scelus idololatriæ est, nolle acquiescere.

XXV.

Harenga Jeronymi Pragensis ante suam abjurationem in publica Sessione diei 23. Septembris 1415.

Ex Mſ. Upsiensi.

Reverendissime in Christo Pater, hujus sessionis præsidens, Reverendissime & gratiosissime mi Domine, pariterque Reverendissimi Patres in Christo, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, atque Patriarchæ, reverendique Patres & Domini venerabiles, omnes Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates, Magistrique variarum facultatum doctissimi atque præstantissimi, Dominique diversorum statuum & graduum, singuli & universi. Et ut neminem excipiam, sed uno compendio totum istum gloriosum cœtum in unum stringam convolucrum, Totum præsens Generale sacrosanctum Concilium!

Cum ex sacræ Bibliæ historia constet, vere atque veraciter, quod in templo Domini non omnes offerant æqualiter, sed unusquisque quod potest, ut alii aurum, alii argentum, lapidemque pretiosum, alii coccinum, purpuram, byssum, atque hyacinthum: Ego cum abjectioribus in plebe in hoc sacro templo Domini, si Deo grate a vobis, pelles pilosve caprarum obtulero, satis me feciſſe putabo. Quoniam & mulier paupercula, in templo præbens duo minuta ærea, plus Regibus, ligna cedrina & lapides Onychis, aurum & argentum, pro structura templi præbentibus, Salvatoris sententia fertur contulisse. Nec mirum. Quoniam non res datæ aut oblatæ in talibus, sed animus donantis pensandus est. Et verum est, quod vulgato roboratur proverbio: *Ardorem solis & inimicorum verbum, ea, quæ viliora sunt prohibent*. Templum autem Domini sanctum volo, præsens sacrosanctum Generale Concilium. Nec puto immerito. Quoniam Apostolus Paulus ad particularem scribens Ecclesiam, ait: *Templum Domini sanctum est, quod estis vos*.

Vos igitur, præcellentissimi viri, vobisque consimiles, tanquam viri Salomonis, præsentes in hoc sacro templo Dei, Ecclesiæ, fulgidæ sapientiæ aurum, vosque minores, divinorum eloquiorum argentum, ceterique inferiores, per varias virtutum species, varias & distinctas operationes, tanquam coccinum, purpuram, & byssum atque hyacinthum, ad faciendum speciosa vasa templi, ad reformandum militantis hierar-

rarchiæ ſarta tecta, diu jam eſt, quod offertis atque obtuliſtis.

ANNO CHRISTI 1415.

Ego poſt vos, tot, tantos, taleſque glorioſos viros, qui in comparatione veſtri nihil ſum, omni genere vitiorum habens caput fere obrutum, quid offeram? Ne tamen in hoc ſacro templo conſtitutus coram Deo & vobis, totaliter vacuus appaream, ſaltem pelles beſtialium actionum mearum, & fœdarum operationum hiſpidos pilos, cum pretio, libero ex animo offeram: Multo genere precario obſecrans vos ſingulos atque univerſos, ne in eo deſpiciar totaliter aut contemnar, neque cum his oblogiis a templo Domini, quod eſtis, expellar aut ejiciar. Nam & iſta ſuis modis & ſuis temporibus tabernaculo Domini ſubſerviunt.

Et ut pro veſtra comprobem ſententia, quod & Domini Sabaoth vineam, nedum botri, verum & folia, reddant nedum ſpatioſam ſed & ſpecioſam, & tanta præfatiuncula prædicens, quaſi per abrupta & cryptas gradiens, cenſuram prædicendam: Poſt hunc dictum introitum, ſequitur hoc meum offertum, quod voluntarie offero pro honore Dei & ſanctæ fidei.

Ego Hieronymus de Praga, &c. ut in Tomo XXVII. pag. 791.

XXVI.

Collatio Cleri Gallicani Conſtantiæ ad Concilium congregati ſuper abuſus, quibus Eccleſia Gallicana opprimebatur.

ex Mſ. Victorino.

In nomine Domini, Amen. Per hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis tam præſentibus, quam futuris pateat, & manifeſtum exiſtat, quod anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, Indictione VIII, & die Martis quinta decima menſis Octobris hora tertia poſt meridiem fuit Conſtantiæ in domo Fratrum Prædicatorum de mandato Rev. in Chriſto Patris & domini D. Joannis miſeratione divina Patriarchæ Antiocheni, tunc venerabilis & inclitæ Nationis Gallicanæ Præſidentis eadem Natio ſolemniter congregata ad tractandum, & adviſandum nonnulla in ſacro Generali Concilio Conſtantienſi, & aliis Nationibus proponenda, & communicanda, inter quæ Rev. in Chriſto Pater & D. D. Joannes eadem miſeratione Patriarcha Conſtantinopolitanus, tenens in ſuis manibus quamdam papyri cedulam dixit, quod ipſe cum quibuſdam aliis adviſaverat quædam utilia, vacantium fructuum primariorum, annatarum, Prælaturarum, quos ſummi Pontifices, & collegium reverendiſſimorum in Chriſto Patrum dominorum S. R. E. Cardinalium hactenus perceperunt, & percipiunt concernentia; quæ quidem adviſamenta in dicta cedula plenius continebantur. Quam quidem cedulam idem D. Patriarcha Conſtantinopolitanus in medium produxit, & de verbo ad verbum legit ſub tenore ſequenti.

Sacroſancta Conſtantienſis Synodus, volens imitari traditionem Sanctorum Patrum, qui non ſolum uti prohibuerunt in ſtatu Eccleſiaſtico, quæ de ſe mala erant, ſed etiam quæ in eo occaſionem mali dare poterant, & his diebus noviſſimis expertum fuerit, quantam mali ſcandaloſi occaſionem dederit reſervatio, præſtatio, & ſolutio fructuum primi anni Prælaturarum, Dignitatum, Adminiſtrationum, & Officiorum vacantium Cameræ Apoſtolicæ, & cœtui reverendiſſimorum Patrum DD. Cardinalium, qui jure proprietatis conantur hoc ſibi vendicare, unde multi Prælati ſe & Eccleſias ſive monaſteria ſua nimium reputaverint oppreſſos, & gravatos, ac reputent; & varias querelas depoſuerunt, per quæ parantur viæ ad ſcandala. Obviare volens igitur his malis, & ſcandalis, declarat, ſtatuit, & ordinat, quod deinceps, nec a cetero tales fructus ſeu præſtationes, nec etiam ſimiles, quocumque colore vel occaſione quæſitis, etiam pro minutis ſervitiis, pallio, aut ſacræ benedictionis ſolvatur, præſtetur, vel exigatur, donec per ſanctum Generale Concilium aliud ſuper hoc fuerit ordinatum. Quicumque in contrarium attentaverit recipiendo, exigendo, ſolvendo, vel præſtando, aut ſolvi vel exigi mandando, cujuſcumque ſtatus, gradus, vel præeminentiæ exiſtat, etiamſi Cardinali, Patriarchali, Archiepiſcopali, vel Epiſcopali, aut quacumq; alia præfulgeat dignitate, velut Simoniacus, & Gieſiacus, eo ipſo & incontinenter ab omni ſtatu Eccleſiaſtico, & liminibus Eccleſiæ ſit excluſus & privatus, dignitateſque talium, & beneficia, quæ tunc obtinebant, aliis dignis et idoneis dentur, et etiam conferantur. Et quia in Piſano Concilio Generali remiſſio facta fuit opportune, & de præſenti evidentior cauſa vigeat ad pariter remittendum minime, quia cauſa debendi exquiſita eſt, & ſtipulatio inde ſecuta extorta, & per quamdam violentiam, eoque per litterarum retentionem; et propter hoc ſancta ſynodus omnia et ſingula debita Cameræ Apoſtolicæ, vel cœtui dictorum DD. Cardinalium occaſione præmiſſa generaliter remittit, & etiam caſſat et annullat quaſcumque obligationes, inſtrumenta, notulas, abbreviaturas, et ſtipulationes ſuper ipſis, et eorum occaſione facta et recepta, et quoſcumque proceſſus inde ſecutos, dans, et concedens quibuſcumque Archiepiſcopis & Patriarchis, ac cuilibet ipſorum poteſtatem abſolvendi a ſententiis excommunicationis, omnibus qui ſe petierint abſolvi ſimpliciter vel ad cautelam, etiam ab irregularitate, ſi ſic ligati ſe Divinis immiſcuerint, habilitandique, & alia faciendi, quæ ipſorum animarum ſaluti fructuoſa extiterint, litteras opportunas ſub eorum ſigillis petentibus concedendo, et etiam omnes et ſingulos contra hanc generalem remiſſionem, caſſationem, et annullationem venientes, vel etiam attentantes per cenſuram Eccleſiaſticam compellendi, auxilium brachii ſecularis, ſi opus ſit, invocando.

Qua quidem cedula lecta, venerab. et circumſpectus vir magnus Pontius Simoneti Magiſter in Theologia exhibuit, et præſentavit in medium, et exhibuit D. Præſidenti quamdam aliam papyri cedulam, quæ multum faciebat, ut aſſeruit, ad materiam vacantiarum prædictarum, quam inſtanter publice legi petiit, et quam de mandato præfati D. Præſidentis, ego Joannes Guiardi, ſacri Conſtantienſis Concilii, et dictæ Nationis notarius, alta et intelligibili voce de verbo ad verbum legi, ſub his verbis.

Carolus Dei gratia &c. Univerſitas &c. Si dotare, vel dicare novas Eccleſias, vel veteres opibus ampliare opus eſt perſpicuæ caritatis, multo præſtantius eſt elevare depreſſas, et gravatis congrua ſuffragia exhibere. Lamentabilem ſiquidem querimoniam noſtri, ac plurium Principum proſapiæ noſtræ Procuratorum, nec

ANNO CHRISTI 1415.

non Prælatorum, Capitulorum, Collegiorum, Conventuum, ac Cleri regni noſtri, ac Delphinatus, ac etiam dilectæ filiæ noſtræ Univerſitatis Pariſienſis recepimus, continentiæ ſubſequentis: videlicet. Quamvis ſecundum Apoſtolicam doctrinam Papæ poteſtas a Chriſto ſit ad Eccleſiæ ædificationem, non ad deſtructionem ordinata, ad juſtitiam rectumque judicium exercendum, cui non competit pro libito exactiones, angarias, & tyrannides ſuper Eccleſias aut ſubditos exercendi, cum Dominus docuerit paſcere, dirigere, & docere, non terrenis lucris inhiare, aut avaritiis delectari, ſintque fructus Eccleſiarum ac beneficiorum quorumcumque, etiam vacantium ſecundum præcedentium Conciliorum Generalium, & Jurium, piam intentionem fundatorum, ordinati ad ſuſtentationem miniſtrantium in Divinis, & ipſius divini cultus augmentum, alimentationem pauperum, redemptionem captivorum, Eccleſiarum, ſuorumque ædificiorum reparationem, terrarum ac poſſeſſionum Eccleſiæ culturam, nec non ipſarum conſervationem, & onerum incumbentium ſupportationem; adeo & quod bona per Prælatos poſt eorum obitum dimiſſa, futuris debent ſucceſſoribus reſervari, in Eccleſiæ utilitatem convertenda, niſi forte in certis locis Regni noſtri, ubi de uſu, & conſuetudine notorie obſervatis, licitum ſit Prælatis ipſis, & aliis viris Eccleſiaſticis & ſecularibus de eiſdem per teſtamentum, quibus libuerit, vel ab inteſtato in dictis bonis ſecundum conſuetudinem ſupradictam ſui ſuccedunt hæredes: cumque licet fuerit decretum ſanctorum Patrum, quod Epiſcopi ſive Prælati Eccleſias ſibi ſubditas annis ſingulis viſitare deberent, quatenus ſic docerent indoctos, corrigerent exceſſus, mores reformarent, Eccleſias inſtaurarent, & cetera Prælatis incumbentia ad Dei honorem exercerent; ex hoc procurationes in victualibus aut pecunias reciperent ad optionem viſitati: nihilominus Commiſſarii Collectores, & aliqui Officiarii Romanorum Pontificum, præſertim Papæ moderni, ab aliquibus annis citra, Eccleſiam & viros Eccleſiaſticos, præfatorum regni & Delphinatus contra prædicta plurimis jugis importabilibus, & ſervitutibus oppreſſerunt, & afflixerunt potiſſime bona Prælatorum, & virorum Eccleſiaſticorum decedentium, tam religioſorum, quam ſæcularium, quæ ſpolia defunctorum interdum nuncupantur, reſervando & occupando fructus Eccleſiæ tempore vacationis Prælaturarum aut beneficiorum Eccleſiaſticorum, obventiones levando, & capiendo arreragia præteritorum & incognitorum temporum tanquam debita per fulminationem cenſurarum Eccleſiaſticarum, exigendo a beneficiatis quibuſcumque primam annatam expetendo, & extorquendo, cujus annatæ medietas quoad majores Dignitates, collegio DD. Cardinalium conſueverunt aſſignare, & hanc annatam una cum quadam pecuniæ ſumma, quam vocant minuta ſervitia, & quam pro familiaribus eſſe dicunt, cum exactione juramenti, & ſub pœnis perjurii, & aliis diverſis modis & cenſuris exegerunt, procurationeſque, quæ Prælatis, & aliis ratione factæ viſitationis tantummodo debentur, capiendo & levando, in pecunia numerata, licet viſitationis officio non impenſo: ab illis autem qui ad procurationem nullatenus tenebantur, tantundem, quod tunc vocant æquivalens, exigendo decimas, & alia ſubſidia, tractatu non habito cum Prælatis, pro libito voluntatis imponenda, in his etiam exigendis, ſicut nec modus ſit, nec miſericordia, nec æqualitas ſervatur, aut menſura: & cum Prælatus prohibeatur miniſtrare ſine Bullis, quidquid placet ſolvere compellitur, quia Bullæ non expediuntur ſine pecuniis pro annata. Unde ſic beneficium Eccleſiaſticum obtineri videtur cum præmio vel mercede, quod pro bono communi potius debetur ſcientia aut virtute, & qui ſufficientiſſimi ſunt, ſi pauperes, nullatenus promoventur: propter quæ & alia innumera gravamina, ipſæ Eccleſiæ, & monaſteria, & eorum ædificia multis in locis dictorum regni, & Delphinatus noſtri, irreparabiliter corruunt, hæreditagia conſpiciuntur inculta, immobilia interdum de facto alienantur, aut impignorantur, mobilia etiam pretioſa, reliquiarum vaſa, Eccleſiaſtica ornamenta, calices, libri, & ſimilia interdum etiam vili pretio diſtrahuntur; nemora non cædenda frequentius cæduntur, ac venumdantur; Eccleſiæ innumerabilium mole debitorum importabiliter onerantur; numerus Deo ſervientium miniſtrorum, qui ſuſtentari in conſueto numero non valent, minuitur; & qui remanent, Deo & Eccleſiæ ſervientes, propter frequentes excommunicationes & cenſuras occaſione dictarum exactionum, quibus ſatisfacere non valent, de facto prælatas, a divino ſervitio plurimum retrahuntur, & interdum aliqui mendicare compelluntur, & in maxima penuria rediguntur, non habentes de quo valeant Deo ſerviendo, aut in ſtudiis exiſtendo, ſeque exercendo, ſuſtentari, & regnum noſtrum, quod inter alia regna viris ſcientificis communiter florebat copioſe, & per quos etiam regna gubernare, juſtitia, talibus viris his temporibus, proh dolor! nimium vacuatur: inde cultus divinus, & opera caritatis, quæ fieri debuerant, multipliciter defraudantur, & ceſſant, & intentio fundatorum non ſervatur, his etiam modis regnum redditur pecuniis & opibus plurimum depauperatum, & infinita, vixque inenarrabilia ſcandala oriuntur, quæ omnia, licet ſint ſatis evidenter manifeſta, & fini, ad quem eſt Papæ poteſtas ordinata, de directo cenſeantur obviare, ſintque Papa modernus, & alii prædeceſſores ſui ſuper revocatione aut moderatione dictorum gravaminum, ac de congregando Concilio Generali ad providendum ſuper præmiſſis pluries requiſiti, attamen ſic omnia ſine remedio diutina continuatione perdurant, donec dudum ſuper quibuſdam per manum noſtram, regiam ordinationem, & noviſſime ſuper aliis ex dictis gravaminibus per quoddam arreſtum Curiæ noſtræ Parlamenti ſub ea forma intimatum, quod ceſſarent, quouſque per eamdem curiam fuiſſet aliter ordinatum, proviſum extitiſſet, & vel ad perpetuum uberius & plenius provideatur in prædictis. Nuper per Procuratorem noſtrum regium, in Concilio Prælatorum, & Cleri dictarum Eccleſiarum Pariſiis celebrato, ubi erant Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, & Prælati, & Procuratores Capitulorum, Collegiorum, & Univerſitatum, & alii viri Eccleſiaſtici, in grandi numero ſolemniter congregati, ubi etiam conſanguineus noſter Rex Siciliæ Ludovicus, & primogenitus noſter Dux Aquitaniæ, & Duces Bituriæ patruus, & conſanguineus noſter Burgundiæ, & Borbonii avunculus pro nobis illo tunc preſidebant, propoſitum fuit et requiſitum, quod taliter ordinaretur, et fieret, quod

exa-

ANNO CHRISTI 1415.

exactiones & gravamina, de quibus supra, cessarent penitus, & omnino. Super quæ plurimis & repetitis intervenientibus discussionibus, & maturo per Prælatos, & alios viros Ecclesiasticos supradictos, deliberatum extitit & conclusum, quod attentis illis, quæ super præmissa sunt, & aliis attendendis, talia gravamina & usurpationes secundum Deum, & conscientiam, non valebant commode, nec debebant amplius tolerari. Supplicabant igitur humillime, quatenus ad Dei laudem, Reipublicæ utilitatem, & Ecclesiasticarum libertatum dictarum Ecclesiarum regni & Delphinatus conservationem, supra prædictis efficaciter, & ad perpetuum, de remedio opportuno providere dignaremur, prædicta omnia & singula grava mina cessare faciendo, & nihilominus prædictas ordinationes alias per nos factas per dictum arrestum prolongari confirmando, & ad perpetuum extendendo, nostram super hoc ordinationem regiam ubique publicari, teneri & observari facientes.

Nos igitur attendentes quod ad stabilitatem Ecclesiæ est potestas regia divinitus ordinata, & quod per regnum terrenum cæleste regnum tunc proficit, quando destruentes Ecclesiam rigore Principum conteruntur: immo sacri Canones, quando talia per majores Ecclesiæ perpetrantur, ad Reges docent habere recursum, & quod in illis, de quibus notorie turbatur status Ecclesiæ, etiam Papæ non obedire consulunt sancti Doctores, & cognoscentes ut tenemur, quod propter Ecclesiam, quam in quantum ad nos spectat, etiam ex speciali debito juramenti, Christo tuendam suscepimus, Deo sumus rationem reddituri, Progenitorum nostrorum exemplis edocti, qui sacrosanctas Dei Ecclesias, & viros Ecclesiasticos zelo fidei, ac piæ devotionis accensi, immensis muneribus, atque privilegiis innumeras Ecclesias ædificantes, & contritas restaurantes, eas a concessionibus, & quibusdam novitatibus indebitis præservare curarunt, quarum etiam nos prompti defensores & pugiles existere gloriamur, prædictis omnibus cum debita præmeditatione pensatis, habita etiam prius deliberatione cum Principibus regalis nostræ prosapiæ, & aliis Principibus, multisque viris prudentibus, & notabilibus regni nostri, nobis in consilio nostro assistentibus, & tam gravem & manifestam deformationem, atque destructionem Ecclesiarum prædictarum regni & Delphinatus, virorumque Ecclesiasticorum desolationem, sub conniventia oculorum amplius dissimulare non valentes. Ordinavimus, & tenore præsentium ordinamus, quod omnia & singula exactiones & gravamina superius declarata, & enarrata, cessare debeant, & cessabunt de cetero in nostris Regno, & Delphinatu prædictis, et quod illa, quæ per dictum arrestum Curiæ nostræ Parlamenti circa hoc fuerunt, donec fuisset aliud ordinatum, dicta ejus pronunciata, de cetero in dictis Regno et Delphinatu perpetuo tenebuntur, et inviolabiliter servabuntur. Hæc autem præsentium litterarum scripto adnotari, publicari, et inter regias nostras ordinationes registrari mandavimus, ut harum præsentium interventu plurimi inde notitiam habeant, et posteritas succedura. Quocirca vobis omnibus et singulis, et vestrum cuilibet, qui super hoc fuerit requisitus, committimus et mandamus hanc nostram Ordinationem in dictis Regno, et Delphinatu nostris publicare, custodire, et inviolabiliter observare faciatis, dictas Ecclesias, & personas ab omnibus & singulis exactionibus prædictis liberos et immunes servare, et in hac libertate manu teneri facientes, contradictores &c. quia sic volumus &c. Datum anno 1406. 18. Februarii.

ANNO CHRISTI 1415.

Qua quidem cedula lecta, Rever. Pater in Christo D. Elias Episcopus Anicienſis primo et subsequenter præfatus Magister Pontius Simoneti dixerunt, quod dictæ vacantiæ omnino debebant tolli, quoniam hoc sereniss. Princeps et christianissimus D. noster Rex Franciæ, et Concilium Ecclesiæ Gallicanæ Parisiis solemniter celebratum hoc ordinaverunt; et statim aliqui clamaverunt, placet, placet: aliique dixerunt, quod materia erat valde ardua, et super hoc bene mature et digeste deliberandum, et quod audirentur super hoc vota singularium. Aliqui vero dixerunt, quod ut super hoc deliberans quilibet posset dicere votum suum, fieret scrutinium secretum: aliqui etiam dixerunt, quod antequam procederetur ad ulteriora, erat bonum quod darentur et deputarentur aliqui notabiles, qui irent ad alias Nationes ad finem, quod in ista materia omnes Nationes essent concordes. Et cum hora esset tarda, et diversæ essent opiniones, materia sic remansit indiscussa, et omnes recesserunt.

Die vero Martis, quæ fuit vicesima secunda mensis Octobris, hora tertia post meridiem, in dicta domo Prædicatorum fuit dicta Natio Gallicana congregata, ac post multa ibidem proposita, præfatus magister Pontius Simoneti proposuit de dicta materia vacantiarum, prout alias proposuerat, ut posita in deliberatione, et quod continuetur, et concludatur ante omnia, et antequam procedatur ad alias: et super hoc requisivit ex parte Regis omnes Ambaxiatores Regis et Regni, ac Cleri Franciæ, ac Delphinatus, et omnes Regnicolas, ut in hoc sibi assistant, et faciant debitum suum, quod omnino tollantur, et fiat voluntas Regis, qui hoc, ut asseruit, ordinavit, et de præmissis petiit sibi fieri publicum instrumentum. Quibus per dictum magistrum Pontium Simoneti dictis, propositis, et requisitis, quidam dixerunt quod esset providendum super exactionibus, quæ fiunt in regno, et quod potius super hoc provideatur, et multi clamaverunt, fiat. Deinde cum quibusdam aliis fuit positum in deliberatione, utrum esset tractandum tunc, vel superſedendum de dicta materia vacantiarum; et super hoc fuerunt petita, audita, et recepta publice vota illorum de dicta Natione, certis interpolatis, et sequentibus diebus, ut inferius describitur.

Et primo eadem die Martis vicesima secunda mensis Octobris ibidem præsidente præfato reverendo in Christo Patre D. Joanne Patriarcha Antiocheno per ordinem fuerunt interrogati subsequentes.

Primo Reverendus in Christo Pater D. Joannes Patriarcha Constantinop. qui dixit, quod sibi videbatur, quod pro nunc dicta materia vacantiarum non erat tractanda, sed superſederetur, et ad tempus differretur.

Item, magister Jordanus Morini, Magister in Theologia, præfati D. Regis Francorum Ambaxiator, dixit, quod deliberaretur super hoc, et etiam de modo providendi statui D. N. Papæ, et Cardinalium, et quod tollantur dictæ vacantiæ, et simul debite et honeste pro-

videa-

videatur præfat. D. N. Papæ, & Cardinalibus, ſed adhuc non publicetur. ANNO CHRISTI 1415.

Item, magiſter Petrus de Verſaliis, Mag. in Theologia, Prior Prioratus de Calvo Monte, Ord. S. Benedicti Rothomag. diœceſis, Ambaxiator præfati D. N. Francorum regis, ut præfatus Magiſter Jordanus Morini immediate præcedens.

Item, D. Petrus Cauchon, Vicedominus Eccleſiæ Remenſis, Ambaxiator illuſtris Principis D. Joannis Ducis Burgundiæ dixit, quod ſimul tractetur de revocando dictas vacantias, & de providendo Papæ & Cardinalibus, & quod iſta materia differatur, & ſuperſedeatur per hebdomadam.

Item, D. Joannes de Peruſio, quod ſimul B provideatur Papæ, & Cardinalibus, & tollantur vacantiæ.

Item, D. Elias Epiſcopus Anicienſis dixit, quod nullo modo differatur deliberatio, ſed tollantur vacantiæ prædictæ, ſed differatur publicatio in Seſſione generali Concilii, & antequam practicetur in dicta Seſſione, fiat proviſio Papæ & DD. Cardinalibus.

Item, D. Stephanus Epiſcopus Dolenſis dixit, quod ſimul tractetur de removendo dictas vacantias, & providendo Papæ, & Cardinalibus, & quod ad hoc dentur Deputati, ſed pro nunc differatur.

Item, D. Vitalis Epiſcopus Tholonenſis dixit, ut D. Epiſcopus Dolenſis. C

Item, D. Joannes Baſire Decretorum doctor, & litterarum Apoſtolicarum corrector dixit, ut D. Epiſcopus Dolenſis.

Item, D. Alanus Epiſcopus Leonenſis dixit, quod iſta materia differatur.

Item, D. Joannes Epiſcopus Vaurenſis dixit, quod differatur; poſtea dixit quod tollantur vacantiæ, & provideatur Papæ & Cardinalibus, & propoſuit de dandis bonis deputatis ſuper proviſione fienda.

Item, D. Ludovicus Epiſcopus in Wallia dixit, ut D. Epiſcopus Dolenſis; & poſt iſtum, cum hora eſſet tarda, nullus locutus fuit, ſed omnes receſſerunt; ſed fuit ordinatum, quod craſtina die hora ſecunda poſt meridiem fieret D congregatio dictæ Nationis, et continuaretur materia, & auditio votorum, præſentibus reverendis in Chriſto patribus DD. Joanne Vaurenſi, Ogerio Auguſtenſi Epiſcopis, Joanne Abbate Ciſtercienſi, ac venerabilibus & circumſpectis viris Amedeo de Talaru Decano Lugdunenſi Decretorum Doctore, Nicolao de Gonneſſa ſacræ Theologiæ profeſſore, Petro Garetani Canonico Conſoranenſi ſacræ pœnitentiariæ Scriptore, Joanne de Monte-acuto Notario publico clerico Gaudunenſis diœceſis, & pluribus aliis reverendis in Chriſto patribus DD. Epiſcopis, Abbatibus, necnon Reverendis Magiſtris, & Doctoribus, et aliis notabilibus perſonis dictæ Nationis multitudine copioſa, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis.

Adveniente vero die craſtina, quæ fuit dies Mercurii viceſima tertia dicti menſis Octobris hora ſecunda poſt meridiem, in refectorio Prædicatorum Conſtantiæ fuit dicta Natio congregata; qua congregatione facta propoſuit aliqua D. Patriarcha Antiochenſis Præſidens, & antequam procederetur ad auditionem votorum ſuper dicta materia vacantiarum, ſupervenerunt DD. Epiſcopi Feltrenſis, ac Verdenſis, & Magiſter Robertus Apulcon, cum multis aliis, A nomine trium Nationum, videlicet Italicæ, Germanicæ, & Anglicanæ, & nomine dictarum trium Nationum D. Epiſcopus Feltrenſis propoſuit dicens, quod dictæ tres Nationes intellexerant, quod in iſta venerabili Natione Gallicana per aliquos fuerat dictum et perſuaſum, quod in dictis tribus Nationibus erat concluſum, quod annatæ ſeu vacantiæ tollerentur omnino, et pro Natione Italica dixit, quod Italia, nec ipſa Natio Italica nunquam iſtam materiam tractaverunt, nec ſuper hoc aliquid concluſerunt; et ſubſequenter D. Epiſcopus Verdenſis dixit, quod in Natione Germanica licet fuerit aliquando tractatum, tamen non fuit continuatum, nec aliquid concluſum: et præfatus M. Robertus Apulcon Anglicus pro Natione Anglicana dixit, ut D. Verdenſis. ANNO CHRISTI 1415.

Poſt quæ D. Patriarcha Præſidens regratiatus fuit ipſis Dominis & Nationibus præfatis, et dixit eis, quod materia per eos expoſita et propoſita nunquam fuit dicta in iſta venerabili Natione Gallicana propoſita, nec aliquid auditum de eadem; quibus auditis incontinenti receſſerunt.

Poſtmodum D. Joannes Epiſcopus Vaurenſis ſuper dicta materia vacantiarum narravit plura, et poſt multa dicta dixit, quod deputentur certi notabiles de Natione, qui vadant ad DD. Cardinales, qui videant cum ipſis modum providendi D. N. Papæ et ipſis Cardinalibus in aliis, et ſic tollantur.

Item, D. Ogerius Epiſcopus Auguſtenſis dixit, quod DD. Deputati in materia reformationis ſuper hoc deliberaverunt, et dixit, quod videatur eorum deliberatio; et ſi ſit bona, ſtetur, et alioqui ſimul provideatur, et tollantur.

Item, D. Joannes Epiſcopus Sylvanectenſis pro Univerſitate Pariſienſi dixit, quod declaretur, quod dictæ vacantiæ non debentur, et tollantur, et quod bene provideatur Eccleſiæ Romanæ, et ſuper hoc dentur Deputati, et differatur iſta materia per unam hebdomadam.

Item, D. Joannes Abbas monaſterii Ciſtercienſis dixit, quod provideatur Papæ, et D. Cardinalibus, et ſuper hoc deputentur aliqui, qui videant de modo providendi, et interim ſuperſedeatur.

Item, M. Thierricus Licentiatus Aurelianenſis pro Univerſitate Aurel. dixit, ut DD. Dolenſis, et Tholonenſis Epiſcopi, videlicet quod ſimul tractetur de removendo vacantias, & providendo ſimiliter, et quod dentur Deputati ad hoc, ſed pro nunc differatur, et poſtmodum magis declaravit, quod primo provideatur Papæ et Cardinalibus, et poſtea tollantur vacantiæ

Item, D. Petrus Abbas S. Maxentii Ord. S. Benedicti Pictav. diœceſis Decretorum doctor dixit, quod dentur Deputati, qui videant de omnibus et de modo providendi Papæ, et Cardinalibus, et quod vacantiæ tollantur. E

Item, Doctor antiquus Toloſanus Ordinis S. Auguſtini pro univerſitate Toloſana dixit, quod dictæ vacantiæ removeantur, et loco ipſarum provideatur Papæ et Cardinalibus de decima decimæ ſimul.

Item, D. Abbas Claræ vallis Ciſtercienſis Ordinis multa dixit ſuper deliberatione D. N. Francorum Regis, et Eccleſiæ Gallicanæ, et poſtmodum concluſit, quod primo tollantur, et poſtmodum provideatur Papæ et Cardinalibus

ANNO CHRISTI 1415.

bus loco illarum condecenter; de hoc tractaretur cum aliis Nationibus.

Item, D. Herveus Abbas leg. doctor, Ambaxiator Universitatis Andegavensis pro ipsa Universitate dixit, quod simul tollantur, & provideatur loco earum debite & honeste statui Papæ, & DD. Cardinalium.

Item, Abbas de Cellis Ordinis S. Augustini Bituric. diœcesis post multa proposita dixit & concluſit, quod dentur Deputati, qui videant & concordent de providendo D. N. Papæ & Cardinalibus.

Item, D. Abbas de Cormeriaco dixit, quod ipse stat cum ordinatione D. N. Regis, & Regni; placet tamen sibi quod dentur Deputati, qui concordent de provisione fienda D. N. Papæ, & Cardinalibus.

Item, D. Amedeus de Talaru Decretorum doctor, Decanus Lugdunensis, pro Universitate Avenionensi dixit, quod simul provideatur, & tollantur, & quod super hoc deputentur de quolibet statu duo, videlicet de Episcopali, Abbatiali, Capitulorum, & Rectorum, qui cum Deputatis per DD. Cardinales tractent & concordent de modo providendi D. N. Papæ, & Cardinalibus.

Item, præfatus D. Amedeus de Talaru Decanus dixit illud idem pro D. Archiepiscopo Lugdunensi, & pro Capitulo, & tota provincia Lugdunensi.

Et cum hora esset tarda, continuata fuit dicta materia usque ad primam futuram congregationem dictæ Nationis, præsentibus Magistris Ursino Talevande, & Matthæo Rodel Sacræ Theologiæ professoribus, & Oliverio Guennet in Artibus, & medicina magistro, & pluribus DD. Episcopis, Abbatibus, Magistris & Doctoribus, & aliis notabilibus personis dictæ Nationis in dicta congregatione existentibus.

Subsequenter vero die Veneris vicesima quinta dicti mensis Octobris, in loco supradicto fuit dicta Natio de mandato dicti D. Præsidentis, solemniter hora tertia post meridiem congregata, & continuata vota suppositorum dictæ Nationis super dicta materia vacantiarum fuerunt, ut sequitur.

Primo Licentiatus & Procurator Universitatis Montispessulasis pro eadem Universitate dixit in omnibus, ut D. Amedeus de Talaru Decanus Lugdun. qui in alia præcedenti dieta congregationis ultimus dixerat votum suum, & sic stat cum opinione sua pro se, & dicta Universitate.

Item, D. Abbas de Ursicampo Cistercienſis Ordinis Noviomensis diœcesis dixit, ut D. Joannes Episcopus Sylvanectensis dixit pro Universitate Parisiensi.

Item, D. Abbas de Bellobeco dixit, ut D. Abbas immediate præcedens.

Item, D. Abbas Villæ Lupensis dixit idem.

Item, D. Abbas S. Lupi Trecensis dixit, quod primo provideatur Papæ & Cardinalibus, & quod bonus modus reperiatur providendi, & post tollantur, & dentur in omnibus Deputati.

Item, D. Abbas Bellifontis dixit, quod dictæ vacantiæ declarentur non debitæ, postea tractetur de providendo honorifice D. N. Papæ, & Cardinalibus, & dentur Deputati, qui videant, & advitent modum in omnibus tenendum.

Item, D. Prior Celsiniarum pro Abbate, Conventu, & Ordine Cluniacensi dixit, quod simul tractetur de utroque, de providendo, & tollendo.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, Magister Ursinus Talevende sacræ Theologiæ professor dixit, quod dictæ vacantiæ cessent, & non habeant cursum de jure, sed deputentur aliqui ut videant de modo providendi D. N. Papæ, & Cardinalibus.

Item, Magister Matthæus Rodel sacræ Theologiæ professor dixit, quod quoad inferiora beneficia, & quoad reservata, tollantur; sed dentur Deputati ad providendum statui D. N. Papæ, & Cardinalium.

Item, D. Archidiaconus S. Flori dixit, quod tollantur dictæ vacantiæ, & provideatur simul & semel, & deputentur de quolibet statu, ad videndum & tractandum de omnibus, & communicetur aliis Nationibus.

Item, M. Pontius Simoneti sacræ Theologiæ professor supradictus multa proposuit super dicta vacantiarum materia, & fecit longum sermonem, et post plura concluſit, quod primo dictæ vacantiæ tollantur, et deinde tractetur de modo providendi Papæ et Cardinalibus, & provideatur ipsis; et cum feciſſet longum sermonem, et hora esset tarda, congregatio fuit dissoluta, & omnes recesserunt.

Postmodum vero die Lunæ vicesima octava dicti mensis Octobris in loco prædicto hora Octava post mediam noctem, fuit de mandato dicti D. Præsidentis Natio prædicta congregata, et in eadem congregatione fuit dicta materia vacantiarum posita in deliberatione, et petita vota illorum, qui non dixerant.

Et primo M. Guillelmus Pulchri-nepotis, sacræ Theologiæ Professor, Ambaxiator sereniſſimi Christianiſſimique Principis D. N. Francorum Regis dixit, quod dictæ vacantiæ non debentur, et ideo tollantur, et provideatur D. N. Papæ et Cardinal. et super hoc deputentur aliqui.

Item, M. Nicolaus de Gonnersia sacræ Theologiæ Prof. dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, et provideatur Papæ & Cardinalibus usque ad primum Generale Concilium.

Item, Procurator Capituli Senonensis dixit, quod simul dictæ vacantiæ tollantur, et provideatur Papæ & Cardinalibus.

Item Prior B. Mariæ Deauratæ Tolosanæ dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, et provideatur Papæ et Cardinalibus.

Item, M. Antonius Coste Ordin. Prædicat. sacræ Theologiæ Prof. Procurator D. Episcopi Gratianopolitani dixit, quod provideatur Papæ et Cardinalibus.

Item, M. Bertrandus Baquini ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo Magister in Theologia dixit, quod dictæ vacantiæ modificentur.

Item, M. Joannes Dolier Archidiaconus de Sabolio in Ecclesia Cenoman. dixit, quod simul tractetur de tollendo dictas vacantias, et de providendo Papæ & Cardinalibus.

Item, D. Camerarius majoris Monasterii prope Turonos dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, et provideatur D. Papæ, et Cardinalibus.

Item, M. Joan. Rocha Ordinis Fratrum Minorum sacræ Theolog. Prof. dixit, quod dictæ vacantiæ non tollantur, sed tollatur abusus.

Item, M. Andreas Bernardi Canonicus Bisuntinen. sacræ Theolog. Prof. dixit, quod primo tollantur, & provideatur D. Papæ et Cardinalibus.

Item,

ANNO CHRISTI 1415.

Item, Procurator Ordinis Præmonſtratenſis, Magiſter in ſacra pagina dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & provideatur Papæ & Cardinalibus.

Item, M. Joannes Hugoneti Licentiatus in utroque jure dixit, quod non debentur dictæ vacantiæ, & ideo tollantur, & ſimul provideatur Papæ & Cardinalibus; & cum hora eſſet tarda, receſſerunt; et fuit continuata materia uſque ad primam Congregationem.

Rurſum die Martis viceſima nona dicti menſis Octobris, hora tertia poſt meridiem, in loco conſueto fuit dicta Natio de mandato præfati D. Præſidentis ſolemniter congregata, & in eadem proceſſum ad audienda vota illorum qui non dixerant in dicta materia vacantiarum, ut ſequitur.

Et primo D. Archidiaconus Parvi-Caleti in Eccleſia Rothomagenſi, Procurator capituli Rothomagenſis dixit, quod declaretur, quod dictæ vacantiæ non debentur, & quod provideatur Papæ, & Cardinalibus; & ſi alias non poſſit eis provideri, niſi de vacantiis, quod modificentur, & ſub modificatione ordinetur, & tollantur.

Item, Procurator Cluniacenſis dixit, quod declarentur non deberi, & tollantur, & provideatur Papæ, & Cardinalibus.

Item, M. Petrus Salomonis Ordinis Fratrum Minorum ſacræ Theologiæ Prof. Ambaxiator D. Ducis Burgundiæ dixit, quod primo provideatur Papæ, & Cardinalibus, & poſtea tollantur, & dimittatur arbitrio Papæ, quod provideatur ſibi, & Eccleſiæ Romanæ condecenter & honeſte.

Item, D. Prior Elecenſis dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & provideatur Papæ, & Cardinalibus.

Item, M. Nicolaus Cavache ſacræ Theol. Prof. dixit in omnibus, ut D. Epiſcopus Sylvanectenſis dixit pro Univerſitate Pariſienſi.

Item, D. Prior S. Maclovii, Procurator D. Abbatis de Rotono Ord. S. Benedicti Rodonenſ. diœceſis dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & provideatur Papæ & Cardinalibus.

Item, D. Decanus Lemovicenſis dixit, ut immediate præcedens.

Item, M. Thomas Avis, ord. B. Mariæ de Monte Carmelo ſacræ Theol. Profeſſor dixit, quod provideatur Papæ & Cardin. & quod dictæ vacantiæ modificentur.

Item, M. Odo Gabini Ord. Fr. Prædic. magiſter in Theologia dixit, quod ſimul provideatur Papæ, et Cardin. et tollantur vacantiæ prædictæ.

Item, M. Oliverius Guennet, in artibus & medicina magiſter dixit, quod provideatur D. N. Papæ et Cardinal. et tollantur dictæ vacantiæ ſimul.

Item, M. Joannes Ademare ſacræ Theolog. Prof. dixit, quod dentur Deputati, quibus dicet opinionem ſuam.

Item, D. Abbas Victoriæ dixit, ut D. Epiſcopus Tolonenſis, videl. quod ſimul tractetur de removendo dictas vacantias, & de providendo ſimul D. N. Papæ et Cardinalibus, et dentur Deputati ad hoc, ſed pro nunc materia differatur.

Item, M. Simon Bocheux Archidiaconus Vapincenſis dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, et provideatur D. N. Papæ, et Cardinalibus.

Item, M. Joannes Simonis Procurator illuſtris Principis D. Ducis Borbonii dixit, quod provideatur D. N. Papæ, et Cardin. et tollantur dictæ vacantiæ. ANNO CHRISTI 1415.

Item, D. Joannes Veteris Canonicus Gratianop. pro Capitulo Gratianop. dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, et provideatur Papæ et Cardinalibus.

Item, M. Guillelmus Guignon magiſter in artibus, Licentiatus in Decretis, Canonicus Anicienſis dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, et provideatur Papæ, & Cardinalibus.

Item, M. Petrus Negrandi Canonicus Pictavienſis, procurator illuſtris principis Ducis Bituricenſis dixit, quod ſimul provideatur D. N. Papæ, et Cardin. et præfatæ vacantiæ tollantur.

Item, M. Nicolaus de Habanco Canonicus et procurator Eccleſiæ et Capit. Antiſſiodorenſis, dixit in omnibus prout D. Epiſcopus Sylvanect. dixit pro Univerſ. Pariſienſi.

Item, M. Ægidius Acharie in utroque jure Licentiatus dixit, quod præd. vacantiæ tollantur, et quod provideatur Papæ, et Cardinalibus, et cum hora eſſet tarda non fuit proceſſum ad ulteriora, ſed continuatum uſque ad primam congregationem, et ſic omnes receſſerunt.

Conſecutive autem die Jovis ultima dicti menſis Octobris fuit de mandato dicti D. Præſidentis dicta Natio in loco conſueto congregata; & quia idem D. Præſidens aliis arduis negotiis ſacrum Concilium concernentibus occupatus non potuit in dicta congregatione intereſſe, ſubſtituit loco ſui ad præſidendum in dicta congregatione Rever. in Chriſto patrem D. Vitalem Epiſc. Tolonenſ. qui tunc loco dicti D. Præſidentis, in dicto loco, hora tertia poſt meridiem præſedit in eadem congregatione, et continuata ſunt vota ſuppoſitorum dictæ Nationis in dicta materia vacantiarum.

Et primo M. Guido Marcus Canonicus Ambianenſis in utroque jure licent. dixit, quod ſimul tollantur dictæ vacantiæ, et provideatur Papæ et Cardin.

Item, M. Guill. de Spelunca in artibus et medicina magiſter dixit, ſicut immediate præcedens.

Item, M. Joannes Graſſeti Canonicus Eccleſiæ Anicienſis Procurator Capituli Anicienſis dixit, ut D. Prior Celſiniarum, videl. quod ſimul tractetur de utroque, de providendo, et tollendo.

Item, M. Joannes Martini dixit, ut D. Epiſcopus Tolonenſis, videl. quod ſimul tractetur de removendo dictas vacantias, et de providendo D. N. Papæ et Cardin. et quod ad hoc dentur deputati, ſed pro nunc differatur.

Item, Rev. in Chriſto pater D. Epiſcopus Cameracenſis dixit, quod tenet ſe cum opinione Univerſitatis Pariſienſis.

Item, M. Joannes Nicolai Canonicus Tullenſis, et Virdunenſis, et procurator D. Epiſcopi Virdunenſis, et Capituli Tullenſis dixit, quod ſimul provideatur Papæ et Cardinalibus, et tollantur dictæ vacantiæ, & quod non ſit in præjudicium minorum Beneficiatorum, et petiit inſtrumentum.

Item, M. Gaufridus Dauli procurator D. Epiſcopi Lectovicenſis dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & provideatur Papæ et Cardinalibus.

Item,

ANNO CHRISTI 1415.

Item, M. Petrus Presbyteri procurator Capituli Cameracensis dixit, quod provideatur D. N. Papæ, & Cardinalibus, & sic dictæ vacantiæ non debeantur, quod tollantur.

Item, M. Petrus Quiblet Archidiaconus & Canonicus in Ecclesia Cabilon. & procurator D. Comitis Sabaudiæ dixit, quod simul tollantur dictæ vacantiæ, & provideatur Papæ & Cardinalibus.

Item, M. Vivianus magister in artibus, & Licentiatus in utroque dixit, quod tollantur vacantiæ, & provideatur Papæ & Cardin.

Item, D. Prior de Massano Leodien. diœcesis dixit, ut dictum fuit pro Universitate Parisiensi.

Item, D. Præpositus S. Andreæ Gratianop. diœcesis dixit, quod provideatur D. N. Papæ, & Cardin. & tollantur vacantiæ. Item, idem D. Præpositus S. Andreæ Canon. Gebennens. dixit idem pro capitulo Gebennensi.

Item, Joannes Bartholdi de Ponnatis sine titulo dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & non provideatur Papæ, & Cardinalibus.

Item, M. Simon Loison pro Capitulo Virdunensi, ut asseruit, dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & non provideatur Papæ, neque Cardinalibus.

Item, D. Joannes Vigerii Archidiaconus in Ecclesia Leonensi dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & provideatur Papæ & Cardinalibus.

Item, Procurator Monasterii Belli-portus dixit, ut dictum est super ista materia pro Universitate Parisiensi.

Item, D. Prior Talardi dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & provideatur Papæ & Cardinalibus.

Item, D. Eleemosynarius Monasterii Cluniacensis dixit idem.

Item, D. Prior de Duratio dixit idem.

Item, M. Guillelmus la Valey Magister in artibus dixit, quod provideatur Papæ, & Cardinalibus, & quod dictæ vacantiæ tollantur.

Item, M. Petrus Amiot magister in artibus dixit ut immediate præcedetis.

Item, D. Prior S. Michaelis de castro Bituricensi dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & provideatur Papæ, & Cardinal.

Item D. Prior S. Joannis Andegavensis dixit idem.

Item Procurator D. Episcopi Redonensis dixit idem.

Item, M. Jacobus Britonis Licentiatus in Legibus dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & quod non provideatur Papæ, neque Cardinalibus.

Item, M. Joannes de Perona Canon. & procurator Capituli Turonens. dixit, quod provideatur Papæ & Cardinalibus, & dictæ vacantiæ simul tollantur.

Item, Procurator Præpositi Piniacensis in Provincia dixit, ut immediate præcedens.

Item, Petrus Begnelli Canon. Nannetensis dixit idem ut præcedens.

Item, D. Abbas de Sablejo dixit, quod tollantur dictæ vacantiæ, & quod provideatur Papæ, & Cardinalibus.

Item, M. Simon de Grandi Canon. Metensis, & procurator D. Episcopi Metensis dixit, quod per Deputatos videatur, & referatur.

Item, Procurator D. Episcopi Tornacensis dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & quod provideatur Papæ, & Cardinalibus.

Item, M. Petrus de Arca, Licentiatus in Decretis dixit, ut fuit dictum pro Universitate Parisiensi.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, D. Procurator Capituli Venetensis, Canonicus Ecclesiæ Venet. dixit, quod provideatur Papæ & Cardin. & dictæ vacantiæ tollantur simul.

Item, D. Pichot, procurator Capituli Ecclesiæ Andegavensis dixit, quod dictæ vacantiæ cessarent, & provideatur Papæ & Cardin. simul.

Item, M. Robertus Sanat Licentiatus in Legibus dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & provideatur Papæ & Cardin.

Item, M. Joannes de Closs. Magister in artibus dixit, ut præcedens.

Item, Procurator DD. Episcopi Conseranensis, & Abbatis S. Saturnini Tolosæ dixit, sicut Tolosani, videl. quod dictæ vacantiæ removeantur, & loco earum provideatur D. N. Papæ & Cardinal. de decima decimæ aut simili aliquo.

Item, Procurator Capituli Consoranensis, quod simul provideatur D. Papæ, & Cardinalibus, & tollantur.

Item, M. Bernardus Bapter Licentiatus in Theologia dixit, quod tollantur, dum tamen provideatur, quoniam nihil recipiunt a subditis suis.

Item, Procurator D. Episcopi Antissiodorensis dixit, quod tollantur dictæ vacantiæ, & provideatur D. N. Papæ, & Cardinalibus.

Et tunc fuit petitum per aliquos præfato D. Episcopo Tolonensi, quod ipse concluderet, quia sufficiebat de votis auditis, & aliqui clamaverunt, audiantur vota omnium: Et cum idem D. Episcopus Tolonensis diceret, quod volebat deliberare, nec ipse tunc concluderet, fuerunt multi de supra nominatis, qui dixerunt, quod ipsi volebant uti pluribus votis, nominibus procuratoriis Prælatorum, & aliorum absentium, & Capitulorum aliorum, quorum erant Procuratores, & dixerunt pro illis, sicut dixerant pro seipsis.

Et primo D. Elias Episcopus Aniciensis dixit nomine sereniss. christianissimique principis D. N. Francorum Regis, & pro Regno suo, & pro toto Clero Regni Franciæ, prout alias dixerat, videl. quod tollantur dictæ vacantiæ sine dilatione, sed postea provideatur honorifice & decenter D. N. Papæ, & Cardinalibus, quod declaravit magis per hunc modum, videl. quod intelligebat & intelligit, quod fiat declaratio, quod dictæ vacantiæ sive debitæ, sive non debitæ, tollantur; sed antequam practicetur, & publicetur in Sessione publica & generali dicti sacri Concilii Constantiensis, quod provideant honorifice, & decenter statui D. N. Papæ & Cardin.

Item, M. Matthæus Rodel, sacræ Theolog. Prof. nomine procuratorio DD. Episcopi & Capituli Trecorensis dixit, ut prius dixerat, videl. quodque ad inferiora beneficia &c. & quoad reservata tollantur; sed dentur Deputati ad providendum D. N. Papæ & Cardinalibus.

Item, D. Joannes Episcopus Vaurensis pro DD. Episcopis Tutelensi, & Apamiarum, & pro Capitulo Agathensi, & pro quatuor Abbatibus, & pro tota provincia Tolosana dixit, ut prius dixerat, videl. primo quod differretur, & postea tollantur dictæ vacantiæ, & provideatur Papæ & Cardinal. & plura alia

dixe-

ANNO CHRISTI 1415.

dixerat, videl. quod certi deputarentur, qui irent ad DD. Cardinales, & viderent modum providendi in iſtis, & ſimul provideatur.

Item, D. Vitalis Epiſcopus Tolonenſis, procurator & procuratorio nomine D. Franciſci Archiep. Narbonenſis dixit, prout dixerat pro ſe, videl. quod ſimul tollantur dictæ vacantiæ, provideatur D. Papæ, & Cardinal.

Item, D. Stephanus Epiſcopus Dolenſis procurator D. Gatiani Epiſcop. Coriſopin. dixit pro eodem D. Coriſopinenſi, ut pro ſe dixerat, videl. quod ſimul tractetur de tollendo dictas vacantias, & providendo D. N. Papæ, & Cardinalibus, & quod dentur ad hoc Deputati, ſed pro nunc differatur.

Item, D. Alanus Epiſcopus Leonenſis dixit, pro D. Nannetenſi tanquam ejus procurator, videl. quod eſſet differendum, & quod differatur.

Item, D. Ogerius Epiſcopus Auguſtenſis Procurator Capituli Auguſt. dixit pro eodem capitulo, ſicut pro ſe dixerat, videl. quod DD. Reformatores ſuper materia dictarum vacantiarum deliberaverant, & quod videretur eorum deliberatio, & ſi ſit bona, ſtetur eidem, alioqui ſimul provideatur.

Item, D. Alexander Abbas Bellifontis procurator D. Epiſcopi Lucionenſis dixit pro eodem D. Epiſcopo, ſicut dixerat pro ſe; videlicet quod dictæ vacantiæ declarentur non debitæ, poſtea tractetur de providendo D. N. Papæ & Cardin. & dentur Deputati, qui ſuper hoc habent & videre & deliberare.

Item, D. Petrus Abbas S. Maxentii Decret. Doctor dixit pro provincia Burdegalenſi, quod dixerat pro ſe, videl. quod videatur modus providendi Papæ & Card. & ſuper hoc dentur Deputati, & addit quod omnino ante omnia tollantur dictæ vacantiæ.

Item, D. Decanus Lugdunenſis dixit pro D. Archiepiſcopo, & Capitulo, & tota provincia Lugdunenſi, ſicut dixerat pro ſe, & pro Univerſitate Avenion. videl. quod ſimul provideatur D. N. Papæ, & Cardinal. & deputentur de quolibet ſtatu duo, videl. de Epiſcopali, et Abbatiali, et duo de Capitulis, & etiam duo de Rectoribus, qui cum DD. Deputatis per DD. Cardinales tractent et concordent de modo providendi D. N. Papæ et Cardinal. tollendo dictas vacantias.

Item, Procurator S. Amati Duacenſis Atrebat. diœceſ. qui non dixerat votum ſuum, dixit, quod dictæ vacantiæ tollantur, & quod provideatur &c.

Poſt quæ M. Jordanus Morini ſacræ Theol. Prof. Ambaxiator præfati D. N. Francorum Regis propoſuit de D. Præſidente, quod erat impeditus aliis arduis negotiis, ſic quod non poterat vacare in Præſidentia, et quod forſan non erat expediens, quod præſideret plus; et tempus Præſidentiæ ultra determinationem Nationis occupaverat, et neſciebatur qualiter, et quomodo, et quod menſis primus tranſierat, et per alium; ſine electione, aut confirmatione tenuerat, quod hodie erat finis alterius menſis, et quod etiam honores debeant partiri, et propterea petiit quod alius eligeretur; et multi pro majori parte clamaverunt, placet; et alii dixerunt, quod adhuc audirentur vota; et illo tunc fuit dictum, quod illi, qui non dixerant, dicerent.

Et tunc incœpit Procurator Capituli Eccleſiæ Viennenſis, qui dixit, quod ſimul provideatur D. N. Papæ et Cardinalibus et dictæ vacantiæ tollantur.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, Procurator Capituli Eccleſiæ Vivarienſis dixit, ut præcedens.

Item, D. Procurator Capituli Eccleſiæ Pictavenſis dixit, quod dictæ vacantiæ non tollantur, ſed tollatur abuſus, et moderentur.

Item, M. Oliverius Guennet in artibus et medicina magiſter dixit pro ſex Abbatibus, ut pro ſe dixerat, videlicet quod provideatur D. N. Papæ, et Cardinalibus, et dictæ vacantiæ tollantur ſimul.

Item, quidam Magiſter Ludovicus dixit idem, ut Procurator.

Item, D. Procurator D. Epiſcopi Eduenſis dixit idem.

Et poſtea fuit clamatum per aliquos, quod concluderetur; et dictus D. Epiſcopus Tolonenſis noluit concludere, cum non eſſet deliberatum per ipſum, nec vota erant concordata, et etiam quia præfatus D. Patriarcha Antiochenus, cujus vices in Præſidentia, pro iſta congregatione fuerat depoſitus, et non erat plus Præſidens; et tunc aliqui ſurrexerunt, et dixerunt: Eligatur alius, qui concludat in dicta vacantiarum materia; et tunc omnes in turbine ſurrexerunt, & aliqui poſtmodum iverunt ad D. Epiſcopum Anicienſem, dicentes quod eſſet Præſidens, & quod Præſidentia ſibi de jure debebatur, cum eſſet antiquior in Prælatura omnium dictæ Nationis, & quod omnino Præſidentiam acceptaret & reciperet, & in dicta vacantiarum materia concluderet, & fuit tunc magna turbatio, et quaſi omnes receſſerunt, et ſic nihil fuit concluſum, et omnes receſſerunt paulatim, et multa fuerunt petita de omnibus fieri inſtrumenta per diverſos Notarios dictæ Nationis. Præſentibus Rever. in Chriſto patribus et DD. Joanne Vaurenſi, Joanne Sylvanectenſi Epiſcopis, Petro S. Maxentii, Alexandro Bellifontis Monaſteriorum Abbatibus, Jordane Morini, Nicolao de Goneſſa, Matthæo Rodel ſacræ Theol. Profeſſoribus, Oliverio Guennet in artibus, et philoſoph. magiſtro, et pluribus aliis DD. Prælatis, Epiſcopis, et Abbatibus, ac DD. Magiſtris, et Doctor. ceteriſque notabilibus perſonis in multitudine copioſa.

Subſequenter vero die Sabbati ſecundo menſis Novembris anno Indict. et loco ſupradictis hora ſecunda poſt meridiem fuit dicta Natio Gallicana congregata, et in eadem Natione propoſuit reverendiſſ. in Chriſto pater et D. Joannes Patriarcha Antiochenus prædictus, tria: Primo de facto Præſidentiæ, & quod eligeretur Præſidens, qui præſideret in dicta Natione, & regratiatus fuit de honoribus ſibi impenſis, & excuſavit ſe, ut eſt morif. 2. Propoſuit de concordia habita & facta inter reverendiſſ. in Chriſto Patres & DD. Cardinal. de Urſinis & Raguſinum ſuper officio majoris Pœnitentiarii Curiæ Romanæ. 3. De materia vacantiarum; & incontinenti ad clamores, ad voces clamantium, & dicentium quod dicta materia vacantiarum concludatur, ipſe D. Patriarcha, nulla alia examinatione, & concordia votorum facta neque concordata dixit, quod major pars et duplo major fuit opinionis, quod dictæ vacantiæ non ſunt nec fuerunt debitæ, et tanquam indebitæ tollantur.

Tunc D. Joannes Epiſcopus Sylvanectenſis dixit, quod non ſolum vacantiæ, ſed etiam communia et minuta ſervitia, & omnia contin-

tingentia & dependentia tollantur; & plures clamaverunt quod placet. Et tunc idem D. Patriarcha dixit, quod concludebat cum majori parte, quod dictæ vacantiæ, & servitia communia, & alia inde secuta, tanquam indebita tollantur, tam de præterito, quam de præsenti & futuro temporibus; & tunc fuit magnum murmur in Natione, & tumultus maximus, & magna turbatio clamantium hinc inde ad diversa; & inter ceteros D. Elias Episcopus Anicienſis multa clamavit: et tunc lecta fuit opinio sua, prout supra in declaratione sua dixerat, et dixit, quod illa quæ dixerat, declarando dictum suum dixit, quod loquebatur opinative, & quod D. Abbas S. Maxentii non advocavit eum.

ANNO CHRISTI 1415.

Et D. Episcopus Dolensis dixit, quod ipse & plures alii fuerunt opinionis quod tollantur dictæ vacantiæ, & provideatur simul D. N. Papæ & Cardinalibus; alias non tollantur.

Et M. Joannes Ponceti Canonicus Bisuntinensis surrexit, & dixit, quod ipse erat procurator plurium Prælatorum & Capitulorum, & nondum dixerat votum suum, & dixit, quod simul deberet provideri; & si forte dictæ vacantiæ tollerentur, et non provideretur, protestatus est, quod onus non cadet super Capitulis, et alio Clero inferiori: et casu quo alias fieret, et concluderetur, appellabat, et appellavit, ut in quadam cedula quam porrexit continetur. Qua cedula porrecta fuit quasi per omnes clamatum, quod dicta cedula legeretur; sed propter tumultum sic transivit quod non fuit lecta, sed remansit penes me Joannem Guiardi dictæ Nationis Notarium infrascriptum.

Et incontinenti M. Thiericus de S. Deodato Licentiatus in Legibus Ambaxiator Universitatis Aurelianensis dixit, quod se opposuerat in hoc, quod tollerentur dictæ vacantiæ, nisi alias provideretur Papæ et Cardin. sed propter aliquos, qui contra eum propterea scripserant in Franciam, ipse suam opinionem revocabat, et de hoc petiit sibi fieri publicum instrumentum.

Et tandem idem D. Patriarcha iterato dixit ad vocem clamantium, quod concluderetur: concludo, quod etiam de tempore præterito, et de futuro, tollantur dictæ vacantiæ cum communibus et minutis servitiis, sed videatur de modo providendi D. Papæ, et Cardinalibus, et eisdem provideatur condecenter, et honeste, et deputentur certi Nobiles de quolibet statu ad providendum in præmissis.

Et incontinenter M. Joannes Grasseti Canonicus et procurator Capit. Ecclesiæ Anicienſis narravit, qualiter præfatus D. Elias Episcopus Anicienſis dixerat alia die, quod in provisione facienda D. N. Papæ, et Card. Episcopi contribuant, & quod eorum subditi in aliquo non graventur: quod approbavit idem Episcopus Anicienſis, videlicet quod ipse bene vult contribuere; et hoc dixit pro se, et successoribus suis; et de hoc dictus M. Joannes Grasseti petiit sibi fieri publicum instrumentum; et ulterius dixit, quod si tollantur vacantiæ, et imponatur aliud onus in præjudicium Capituli Anicienſis, et cleri inferiorum beneficiorum, pro providendo D. Papæ, et Card. quod se opponit et opposuit, et petiit instrumentum.

Et incontinenti D. Decanus Lugdunensis pro Capitulo, et interesse Capituli Lugdunensis, et pro ipsis adhærentibus, & adhærere volentibus, se conclusioni opposuit, protestando quod nullum onus seu servitium in providendo D. N. Papæ, & Card. imponatur super Capitulo Lugdunensi, & Clero ejusdem Capituli, & sibi subjectis, & aliis sibi adhærentibus, & adhærere volentibus nisi ipso præsenti & vocato.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, D. Prior Celsiniarum Ambaxiator & Missus per D. Abbatem Cluniac. Matiscon. diœces. & tanquam unus de electis per Concilium Ecclesiæ Gallicanæ ad comparendum in hoc sacro Concilio Generali, pro provincia Bituricensi se opposuit, ut in cedula per ipsum tradita continetur, cujus tenor talis est.

Reverendissimi Patres, ac DD. mei venerabiles, quia quæstio ventilatur, utrum vacantiæ, seu communia servitia &c. Primo & ante omnia præcise debeant tolli, Papæ, & DD. Cardinalibus, & Curiæ, & postea de eorum statu provideri; an simul debeat tractari materia; videtur mihi, quod deputandi sint aliqui notabiles viri de hac venerabili Natione, in pauco numero, qui concurrentes cum Deputatis super hoc aliarum Nation. simul tractent de hoc cum DD. Cardinalibus, cum bona modestia, qui attendere debeant, quantum ascendunt vires patrimonii Ecclesiæ Romanæ, & de quo congrue & decenter Papa futurus cum sua Curia debeat sustentari cum minori detrimento subditorum, unde & si vacantiæ illæ solverentur non ante annum, sed post unum, duos, vel tres annos a tempore possessionis adeptæ, reductæ tamen ad taxam debitam, casu quo Papa cum sua Curia indigeat, minus oneris videtur esse nobis subditis, quam si Papa ipse in defectum vacantiarum annuatim pro suo libito nos faceret tributarios suos, vel per modum decimarum, vel alias impositiones: & quia si DD. Cardinales in defectum præmissarum vacantiarum, & in supplementum occuparent beneficia nostra, unde magna incommoda in spiritualibus, & temporalibus nobis provenirent, tam regularibus, quam sæcularibus: et dicto casu, quo per præmissos Deputatos reperietur Papam, DD. Cardinales, et Curiam pro nunc indigere tanto subsidio, cum quædam tolerantia sit expectare aliud Concilium Generale, quod in brevi ordinatur celebrandum, & quidquid ego dicam per modum advisamenti, remitto me tamen ad deliberationem prædict. DD. Deputandorum, & determinationem sacri Concilii Generalis &c. & casu quo vos velletis aliquam conclusionem capere, ego ut missus per rev. Patrem & D. meum D. Abbatem Cluniacensem pro se & suo ordine, & etiam tanquam unus de Electis per Concilium Ecclesiæ Gallicanæ ad comparendum in hoc sacro Generali Concilio pro provincia Bituricensi, in quantum quidem acciperetis aliquam conclusionem, mihi, & DD. meis pro quibus sum, aut eorum Ecclesiis & beneficiis, incommodam, & damnosam, & in quantum redargui possemus de irreverentia super hoc, vel injustitia erga sedem Apostolicam, non consentio, sed me oppono.

Item, rev. in Christo pater D. Alanus Episcopus Leonensis opposuit se nomine Ducis, & Cleri Britanniæ.

Item, M. Petrus Quibleti procuratur D. Comitis Sabaudiæ opposuit se pro ipso D. Comite, & Clero Sabaudiæ, & alias, ac pro aliis, ut in quadam cedula quam posterius tradidit,

plenius continetur, cujus tenor de verbo ad verbum talis est.

ANNO CHRISTI 1415.

Quia extitit facta quæstio, an vacantiæ, seu communia servitia &c. Primo & ante omnia præcise debeant tolli Papæ, & Cardinalibus, & Curiæ Romanæ, & deinde de eorum statu provideri, an simul debeat tractari materia prædicta, mihi videtur, quod ante omnia sit providendum Papæ, Collegio, ac Romanæ curiæ, antequam tollantur, ac decenter & honeste secundum eorum statum; aut saltem si tollantur, quod fiat dicta provisio simul & semel: & si dictæ vacantiæ solvantur, quod moderentur, & reducantur ad taxam debitam, & non solvantur ante annum, sicut solebat fieri, sed post unum, duos, vel tres annos a tempore adeptæ possessionis, & ad finem, quod Ecclesiæ, quæ sunt liberæ, & personæ Ecclesiasticæ non efficiantur annales, & perpetuo tributariæ, aut alias per impositionem decimæ, aut alias quotidianas exactiones vexentur, & in supplementum beneficia haberent occupare, & in provisione ista fienda mihi apparet, quod esset bonum, quod darentur certi boni Deputati de hac venerabili Natione, qui conferant cum aliis Deputatis super hoc aliarum Nationum, qui simul tractent de hoc cum DD. Cardinal. & cum bona modestia, & qui attendere debeant valorem & onera patrimonii Ecclesiæ Romanæ, & de quo congrue & decenter Papa futurus, & sui successores cum sua Curia, ac DD. Cardinales debebunt sustentari cum minori detrimento subditorum, Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum: & in casu quo dictos Deputatos dare nolletis, & aliquid contra præmissa, & in præjudicium Ecclesiarum terrarum D. mei Sabaudiæ, & personarum Ecclesiasticarum dictorum territoriorum concluderetis, ego Petrus Quibleti procurator prædict. & nomine procuratorio præfati D. mei, nec non ut procurator Capit. Eccles. Cabilonen. ac Archidiaconus, & Canonicus in eadem Ecclesia, meo nomine, ac adhærentium mihi, & adhærere volentium me oppono nominibus prædictis, et potissime ubi dicta conclusio reperiretur damnosa præfatis DD. meis, aut eorum Ecclesiis & beneficiis, & mihi, vel erga sanctam sedem Apostolicam injusta, cum tamen determinatione hujus sacri Concilii, & dictorum Deputatorum, reverentiaque et honore quibus decet.

Item, M. Guillelmus Brilleti procurator illustris principis Ducis Britanniæ opposuit se pro eodem D. Duce, et toto Clero Britanniæ, protestando quod nullum aliud novum onus perpetuum singulis annis perpetuo solvendum imponatur super Clerum, ut perinde efficiatur Clerus alias perpetuo tributarius.

Item, M. Petrus de Versaliis Prior Prioratus de Calvo-monte Rothom. diœcesis Magister in Theologia se opposuit pro ordine S. Benedicti, et protestatus fuit solemniter, quod dictus Ordo per aliqua alia quæ evenire possent, non gravetur in aliquo, nec subjiciatur alicui annuo et perpetuo tributo.

Item, D. Joannes Abbas monasterii Cistercienſis sacræ Theolog. Prof. dixit, quod non consentit quod perpetua annualia subsidia, seu tributa noviter imponantur in Ordine Cistercienſi; immo est plus contentus quod solvantur vacantiæ, dummodo moderentur monasteria nimis taxata, & quod post possessionem pacificam solvatur vacantia, æquis portionibus intra duos vel tres annos; et si sic fiat, non videtur sibi magnum onus; et quod plures alii nomine Capitulorum, et Cleri diversarum provinciarum protestati sunt solemniter, et se opposuerunt, et petierunt instrumentum et instrumenta sibi fieri per Notarios dictæ Nationis, et quemlibet ipsorum; et quia omnia non poterant in tali turbine scribi, cum viva voce plures se opponerent, et instrumenta peterent, fuit dictum per me Joan. Guiardi dictæ Nationis Notarium alta voce, quod omnes se opponentes darent in scriptis nomina & cognomina sua, et pro quibus se opponebant, et causas oppositionum suarum, quod facere promiserunt, et tacuerunt.

ANNO CHRISTI 1415.

Postmodum idem D. Patriarcha Antiochenus narravit concordiam factam inter DD. Cardinales de Ursinis, et Ragusinum, videl. quod officium majoris Pœnitentiarii remaneat D. Cardin. de Ursinis, et quod Camera Apostolica provideat D. Ragusino singulis annis de trecentis florenis, donec aliter sibi fuerit provisum &c. et petiit, si placet Nationi, quod auctorizetur in Sessione generali dicti sacri Concilii; et omnes dixerunt, placet, excepto D. Elia Episcopo Anicienſi, qui multa dixit in contrarium; sed non obstantibus dictis suis iterato omnes dixerunt, placet.

Deinde idem D. Patriarcha Antiochenus proposuit de facto Præsidentiæ, et quod dicta Natio provideret sibi de novo Præsidente, regratiatus fuit de honore &c. et obtulit se semper paratum obedire mandatis dictæ Nationis, et sibi prompto animo servire, ut merito tenetur, et excusavit se, ut est moris: et tandem fuit processum ad electionem futuri Præsidentis, et auditis votis singulorum, idem D. Patriarcha per conclusionem votorum, fuit iterum reelectus, et confirmatus, ut præsideret Nationi per totum mensem Novembris cum potestate et auctoritate consuetis, et omnes clamaverunt, placet, placet, et quamquam recusaret, tamen finaliter dictam Præsidentiam acceptavit: de quibus omnibus dicta die factis per promotores dictæ Nationis, et nonnullos alios fuerunt petita, et requisita publica instrumenta per nos Notarios dictæ Nationis, et quemlibet nostrum sibi fieri, ad æternam rei memoriam.

Et præfat. M. Joannes Ponceti petiit et requisivit de omnibus istam vacantiarum materiam tangentibus, integraliter, sine divisione quacumque, et de interpositione suæ appellationis, sive præsentatione, et datione dictæ cedulæ, de qua supra fit mentio, et aliis per ipsum dictis, et propositis sibi fieri publicum et publica instrumentum et instrumenta per nos Notarios dictæ Nationis, et quemlibet nostrum. Præsentibus rever. in Christo patribus et DD. Elia Episcopo Anicienſi, Martino Episcopo Atrebatenſi, Joanne Episcopo Sylvanectenſi, Joanne Abbate Cistercienſi, Petro Abbate monasterii S. Maxentii, DD. et MM. Jordane Morini Ambaxiatore præf. D. N. Francorum Regis, Nicolao de Gonnessia sacr. Theol. professoribus, Petro Gajetani Canon. Conseranenſi litterarum sacræ Pœnitentiariæ scriptore, Oliverio Guennet in artibus et medicina Magistro, et Joanne de Monte-acuto Notario publico, & nonnullis aliis Episcopis, Abbatibus, Magistris, & Doctoribus, et aliis notabilibus dictæ Nationis in multitudine copiosa, testibus ad præmissa vocatis specialiter, et rogatis.

Te-

ANNO CHRISTI 1415.

Tenor vero dictæ appellationis cedulæ per præf. M. Joannem Ponceti traditæ de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

Coram vobis Rever. PP. & DD. Præsidenti, ceterisque Prælatis, & aliis vener. Nationis Gallicanæ Constantiæ convocatis pro Generali Concilio celebrando, & in loco præsenti pro Congregatione ipsius Nationis congregati, ipsamque Nationem repræsentantibus personaliter constitutus Joannes Ponceti in Decretis Licentiatus, Canonicus Bisuntinensis, & Rector parochialis Ecclesiæ de Ornaus Bisuntin. diœcesis clericus sacri collegii Reverendiss. PP. DD. S. R. Ecclesiæ Cardinalium, procuratorque in hoc sacro Concilio plurium DD. Ecclesiasticorum, videl. rever. P. D. Episcopi Lumbarensis, D. Abbatis S. Pauli Bisuntin. & capituli Ecclesiæ Bisuntinæ in suo proprio, & prædict. DD. suorum, & aliorum sibi in hac parte, & in hac materia adhærere volentium quorumcumque nominibus appellando, dicit quæ sequuntur.

Et primo, licet dudum in quadam Congregatione hujus vener. Nationis Gallicanæ, in ista domo Prædicatorum Constantiensium de anno Dom. 1415. solemniter celebrata matura digestum, & per dictam Nationem conclusum & deliberatum extitit pro bono unionis, pacis, & reformationis universalis Ecclesiæ, & ad hoc quod liberius sine turbatione vel impedimento quocumque omnes & singuli de dicta Natione sua vota valerent explicare libere & sincere secundum suas conscientias, sine incurrendo indignationem cujuscumque, vel aliud periculum sive damnum, videl. quod quandocumque contingeret aliquam materiam arduam in dicta Natione, & per dictam Nationem tractari, illa materia hujusm. per scrutinium secretum de cetero tractaretur, dando singulorum vota certis fidelibus ad hoc deputatis, qui votis ad invicem compensatis, D. Præsidenti, qui pro tempore foret, in prædicta inclyta Natione referrent, & facta relatione in ejusmodi negotio concluderent secundum majorem & saniorem partem votorum hujusmodi, facta collatione zeli, & numeri: quæ ordinatio, desinitio, seu statutum in materia inventionis, & electionis viæ pacis, & unionis Ecclesiæ, videl. cessionis Papatus, & aliis arduis negotiis tenta & practicata, & per ipsam Nationem feliciter observata extiterunt, salvis duntaxat infra dicendis. Licet etiam in hoc sacro Generali Constantiensi Concilio fuerit statutum & ordinatum per Nationes & præsertim per hanc vener. Gallicanam, & usque nunc hactenus laudabiliter observatum, tentum, & practicatum, quod vener. Deputati generales quatuor Nationum, tam per advisamenta aliorum DD. de Concilio, quam per seipsos, materias tractandas in congregationibus Nationum proponendas aperirent, & eligerent, & singuli præsidentes, seu Deputati ipsarum Nationum ad ipsas Nationes suas easdem materias pertractandas traderent, seu deferrent, ut in eisdem Nationibus tractarentur, & in deliberatione seu conclusione concorditer concurrerent, et convenirent, ut deinde easdem in Sessionibus publicis definirent: & quondam Joannes Papa XXIII. a tempore suæ creationis usque ad tempus suæ depositionis de Papatu, ceterique summi Pontifices sui prædecessores a X. XX. XXX. XL. L. LX. &c. annis proxime præteritis citra et ultra, et a tanto tempore, et per tantum tempus, cujus initii memoria hominum non existit, pro sustentatione status sui, et præf. reverendiss. PP. DD. Cardinalium, fuerunt in possessione pacifica habendi, levare faciendi, et recipiendi per omnes et singulas Galliæ Provincias sub dominio Christianissimi et illustriss. Francorum Regis existentes, et etiam per alia Regna, et provincias Christianitatis, primo anno vacationis beneficiorum, annatas, seu vacantias, ideſt, beneficiorum primo anno suæ vacationis fructus et reditus, cum moderatione in Camera Apostolica declarata, præsertim beneficiorum auctoritate Apostolica habitorum, sitque summis Pontificibus, qui ad universalis Ecclesiæ gubernationem deputantur, de bonis Ecclesiæ providendum debite, de jure divino pariter et humano, et major pars sustentationis Papalis status, et suæ Curiæ, in ejusmodi annatis seu vacantiis dignoscatur consistere, adeo quod ipse summus Pontifex statum suum de præsenti, et stantibus rebus prout sunt, non possit commode sustentari sine hujusmodi vacantiis, nisi aliunde sibi provideretur; attente præsertim quod propter schisma, quod, proh dolor! in Dei Ecclesia longo tempore viguit, et mala gubernatione aliquorum Ecclesiæ Romanæ præsidentium, malitiamque temporis, et rabiem tyrannorum, patrimonium Ecclesiæ totaliter est collapsum, & Camera Apostolica funditus exinanita; et prædictis Joanni et sibi adhærentibus nominibus quibus supra, videatur in judicio suarum conscientiarum statui Papæ et Cardinalium, de bonis Ecclesiæ, secundum jura divina et humana, fore sufficienter providendum, sicut etiam major pars votorum hujus vener. Nationis hoc concordat; nec videatur eis convenientior modus, et pauperibus Clericis, et Ecclesiis minus onerosus, quam sint vacantiæ, sive annatæ moderatæ tamen in quantitate, loco, et tempore solutionis earundem, et prout dicitur per dictum Collegium DD. Cardinalium jam est oblatum, videl. quod sicut sentiunt iidem Joannes, et adhærentes in scriptis, inter illos, qui pro parte Nationum deputati sunt super reformatione, quod communia servitia Prælatorum non possint solvi, etiam a volentibus ante annum, et quod fiat talis constitutio, quæ servetur ex necessitate, quod a die habitæ possessionis, in fine anni solvatur medietas, et in fine ulterius anni alia medietas; et si pluries in anno vacaverit, non solvatur nisi semel, et quod Ecclesiæ, et monasteria indebite taxatæ debite taxentur.

Item, spolia Prælatorum defunctorum, et fructus medii temporis Ecclesiarum, seu beneficiorum vacantium, et procurationes, quæ ratione visitationis debentur, et decimæ per alias constitutiones advisatæ; per reformatores prædictos sunt sublatæ Papæ, et Romanæ sedi; unde etiam si tollantur annatæ prædictæ, nihil dimittetur Papæ et Cardinalibus et suæ Curiæ, unde vivant, quod non est aliud dicere, nisi quod vel non sint Papa, nec Cardinales, nec Curia, vel qui serviant Reipublicæ totius Ecclesiæ; quæ res si bene intelligeretur, non fuisset processum cum tanta levitate, nec procederetur, sed magis mature, et cum maturiori deliberatione.

Præ[illegible]amen non obstantibus nonnulli RR. PP. DD. Episcopi, et nonnulli DD. Abbates, et alii de ipsa Natione eis adhærentes, nescitur quo spiritu ducti, nisi forte quia ipsorum alicui sunt debitores dictarum annatarum,

ANNO CHRISTI 1415.

rum, et volunt hoc modo se liberare, non advertentes quod sede vacante, nihil est in præjudicium vacantis Ecclesiæ innovandum, et quod per innovationem hujusmodi opprimeretur, immo destrueretur status summi Pontificis, quod est totum Ecclesiasticum ordinem confundere, nisi aliter provideatur super materia annatarum, seu vacantiarum hujusmodi, in prædicta Natione per importunitatem, et minus consulte, et præsertim, ut dicitur aliis Nationibus inconsultis introducta, quæ etsi fuisset debito modo et bono zelo introducta, et in deliberatione posita, debuerat, et debet, sicut fuit per plures petitum, et petitur, hujusmodi materia per scrutinium secretum tractari, attenta ejus arduitate, juxta constitutionem & observationem præd. Nationis, et tamen hoc petentes non solum non exauditi, immo nec auditi sunt; immo audientia et libertas dicendi vota sua fuit eis denegata, & quod pejus est, per minas, terrores, & allegationes voluntatum aliquorum principum temporalium, comminationes de ipsis, & alias impressiones verbales quamplures ad suam voluntatem trahentes, alios vero timore territos, ad non exprimenda vota sua juxta ipsorum conscientias inducentes, in præjudicium libertatis hujus sacri Generalis Constantiensis Concilii, vota etiam dicentium, expediens fore Papæ & Cardinalium statui provideri, expresse interrumpentes salva ipsorum debita reverentia in præmissis, ad deliberationem publicam vocalem, per vota verbalia perperam & inique, indebite & injuste procedentes dictas primas annatas non esse debitas, ipsasque tollendas fore omnino taliter, qualiter per sua vota, ut dicitur, declaraverunt, & concluserunt, quantum in eis est, ac per vos D. Præsidentem, & per vener. Nationem prædictam nituntur facere declarari, & concludi, nulla per prius provisione facta, seu fieri ordinata per eos pro sustentatione status Papæ, & DD. Cardinalium; licet hoc in deliberatione votorum hujusmodi fuit per magnam & majorem partem dictæ Nationis dictum & deliberatum, concluſum, & petitum, quod si dictæ vacantiæ tollantur, provideatur statui prædictorum DD. Papæ & Cardinalium, & quod super hoc dentur Deputati, & hoc fecerunt & faciunt in præjudicium & enormem læsionem honoris, & status ordinis Clericalis, dignitatis et status Papæ & Cardinalium, & totius reipublicæ Ecclesiasticæ.

Ea propter præd. Joannes Ponceti, nominibus quibus supra, tam conjunctim, quam divisim, sentiens, se, & DD. suos sibi adhærere volentes in præmissis, et per præmissa læsos, & gravatos, timensque per præmissa alterum ex duobus evenire, & totius ordinis Clericalis, cui in vilipendium reputatur, si unus clericus mendicare cogatur, subversionem, aut confusionem, aut novi oneris & gravioris super ipso Clero impositionem, volensque imitari sanctos Patres, qui in Concilio Viennensi similiter considerantes, quod statui Papali non poterat melius, & lenius provideri, quam per dictas vacantias seu annatas, circa hanc materiam tum etiam tractatam, nihil immutare voluerunt, ac etiam timens ipse Joannes, ne per hujusmodi novitatem unio Ecclesiæ impediatur, & graviora sequantur scandala, cum inter D. Regem Romanorum, & Nuncios Petri de Luna super modo conventionis faciendæ, quæ jam pendet, fuit conventum & ordinatum, quod pendente dicta conventione nihil hinc inde fieret novitatis, maxime in illis, quæ concernunt statum Papatus, & Ecclesiæ Romanæ: constat autem, quod hæc est maxima novitas, per quam nimium præjudicatur, immo subvertitur status Ecclesiæ Romanæ; timens etiam ulterius per eos aggravari in futurum tam per impositionem novorum onerum, quam ex causis prædictis, aut aliis quibuscumque, ab ipsis DD. Episcopis, eorumque adhærentibus in præmissis, & contra eos, et eorum quemlibet, ab eorum, et cujuslibet ipsorum votis, deliberationibus, et conclusionibus, et contra eas, et contra R. P. D. Præsidem, si, quod absit, ad conclusionem procedat sic inliberate, ad eorum petitionem, seu alias, nominibus quibus supra, in his scriptis ad sacrum Generale Concilium, et ad summum Pontificem futurum, & ad suam sanctam sedem Apostolicam conjunctim provocat, et appellat, et Apostolos petit instanter, instantius, et instantissime, et cum debita instantia per vos dictum D. Præsidentem dictæ Nationis, vel alium, seu alios, qui eos dare velit, et possit, seu velint, et possint; et super præmissis omnibus, et singulis una cum responsione, vel sine, præd. appellans petit, nominibus quibus supra, sibi confici et fieri instrumentum publicum, et instrumenta publica, unum et plura, tot quot necessaria fuerint, per Notarios dictæ Nationis, seu per eorum alterum, et cum protestatione corrigendi, minuendi, vel mutandi, prout sibi expedire videbitur.

ANNO CHRISTI 1415.

Subsequenter vero, die Lunæ, quarta dicti mensis Novembr. de mandato D. Præsidentis Nationis Gallicanæ præfatæ in refectorio domus Fratrum Prædicatorum, hora secunda post meridiem, fuit eadem Natio solemniter congregata, fuitque propositum per D. Præsidentem, quod darentur aliqui notabiles Deputati ad eundum ad alias Nationes, ut velint concurrere cum dicta Natione Gallicana, super conclusione vacantiarum facta die Sabbati secunda præs. mensis Novembris proxime lapsa, et fuit concluſum, quod dentur Deputati, et fuerunt nominati, atque dati, videl. DD. Episcopi Anicienſis, et Sylvanectensis, Petrus Abbas S. Maxentii, M. Ursinus Talevande, Pontius Simoneti sacræ Theol. profess. D. Amedeus de Talaru Decanus Lugdun. et D. Archidiaconus Parvicalensis, et qui referant quidquid in aliis Nationibus repererint, et cum ipsis, proxima die Veneris, vel proxima die Lunæ sequenti.

Et incontinenti M. Oliverius Guennet in artibus et medicina magister, et Petrus Negraudi Archidiaconus de Briancio in Ecclesia Pictavienſi litterarum Apostolicarum scriptor nonnullorum absentium procuratores dixerunt, protestati fuerunt, quod vacantiæ quas reciunt præfati episcopi, Archidiaconi, et alii, omnino tollantur; alias non consentiunt, quod imponatur onus aliquod super clero inferiori, nec quod vacantiæ supra contentæ, super quibus vota audita fuerunt, tollantur, & de hoc petierunt instrumentum.

Adveniente vero dicta die Veneris, quæ fuit octava prædicti mensis Novembris fuit dicta Natio Gallicana de mandato D. Præsidentis ejusdem Nationis solemniter congregata in loco prædicto, post prandium, & D. Patriarcha presidens præfatus proposuit, qualiter in ultima congregatione fuerant certi deputati ad eundum

dum ad alias Nationes ſuper facto vacantiarum, & quod hodie debent facere eorum relationem; & præfatus D. Epiſcopus Anicienſis, unus & primus de Deputatis ſuper hoc, fecit relationem de iis, quæ ſuper dictis vacantiis repererant tam in Italica, quam Germanica, & Anglicana Nationibus; & in effectu dixit, & retulit, quod Natio Italica in facto dictarum vacantiarum erat contraria, nec vult, quod tollantur; Natio vero Germanica ſuper eiſdem vacantiis non deliberavit; & etiam dixit, quod Natio Anglicana non deliberavit adhuc ſuper ejuſdem vacantiis, ſed habet ſpem, quod concordabunt.

ANNO CHRISTI 1415.

Poſt quæ M. Pontius Simoneti dixit, qualiter fuit hic pridie facta & data in materia vacantiarum una appellatio, & quod videatur, & ſciatur quid continet, & cur fuit data. 2. Sciatur, qui ſint, & quot ſint opponentes, & ſciantur cauſæ ſuarum oppoſitionum. 3. Quod ſciantur numerus & meritum votorum Auditorum & Scriptorum in præf. materia vacantiarum. 4. Quod concluſio ſuper hoc facta redigatur in ſcriptis, & tradatur in forma publici inſtrumenti &c.

Die vero Dominica, decima præf. menſis Novembris, dicta Natione poſt prandium in domo Prædicatorum de mandato præf. D. Præſidentis congregata, ſupervenit M. Joannes de Scribanis procurator fiſcalis ſedis Apoſtolicæ, dicens quod a decem diebus circa venit ad notitiam ſuam, quod in iſta congregatione fuerunt aliqua facta in præjudicium ſedis Apoſtolicæ &c. & propterea infra decem dies exiſtens appellabat, & appellavit, prout in quadam cedula in duobus foliis papyri deſcripta, quam exhibuit continetur, et tradidit legendam, Apoſtoloſque petiit ſibi dari: et lecta fuit in Congregatione prædicta. Qua lecta, dictus M. Joannes de Scribanis repetiit Apoſtolos ſibi fieri dari, & petiit de omnibus ſibi fieri publicum, & publica, inſtrumenum, & inſtrumenta per nos Notarios dictæ Nationis, et quoſvis alios præſentes, & quemlibet noſtrum; et incontinenti M. Pontius Simoneti petiit copiam dictæ appellationis, & proteſtatus fuit de injuriis & hæreſibus in ea contentis. Et præf. D. Præſidens, collatione facta, & habita ad partem, cum DD. Prælatis, dixit multa bona verba exhortatoria ad pacem &c. Poſtea reſpondit dicto M. Joanni de Scribanis. 1. Petiit copiam dictæ appellationis. 2. Copiam poteſtatis ſuæ; et 3. Reſpondit, quod DD. de Natione dictam appellationem videbunt, et ſuper ea deliberabunt, et poſtea ſibi reſpondebitur, et ad reſpondendum ſibi aſſignavit ei diem quintam decimam proxime futuram, retento ſibi termino juris, quem terminum aliis in iſta materia appellantibus aſſignaverat, et aſſignare intendebat. Et idem M. Joannes de Scribanis procurator petiit copiam hujuſmodi reſponſionis. Tenor vero dictæ cedulæ appellationis per præf. M. Joannem de Scribanis traditæ, ut præfertur, de verbo ad verbum requitur, et eſt talis.

Coram vobis reverendiſſ. PP. DD. Præſidentibus, ceteruque Prælatis, et aliis Nationis Gallicanæ Conſtantiæ congregatis pro Generali Concilio celebrando, præſentibus et perſonaliter conſtitutis appellando propoſuit Joannes de Scribanis de Placentia, Procurator fiſci ſedis Apoſtolicæ & Curiæ Romanæ fiſci ejuſdem ſedis, et camerę apoſtolicę, ſibique adhęrentium, et in hac materia adhęrere volentium, & dicit, quod licet dudum in quadam Congregatione vener. Nationis Gallicanę, in domo Prędicatorum de anno D. 1415. ſolemniter celebrata, mature digeſtum, et per dictam Nationem deliberatum et concluſum extiterit, pro bono pacis et reformationis Eccleſię, ad hoc ut liberius ſine turbatione quacumque, omnes et ſinguli de dicta Natione ſua vota explicare valerent, ſine indignatione cujuſcumque, videl. quod quandocumque contingeret aliquam materiam arduam in dicta Natione, & per dictam Nationem tractari, hujuſmodi talis materia per ſcrutinium ſecretum de cetero tractaretur, dando ſingulorum vota certis fidelibus deputatis, qui votis ad invicem compenſatis, D. Preſidenti, qui pro tempore foret, preſente predicta inclyta Natione referrent, et, facta relatione in ejuſmodi negotio concluderetur. Quę ordinatio, definitio, ſeu ſtatutum in materia inventionis, et electionis vie pacis, & unionis Eccleſie, videl. via ceſſionis Papatus, et aliis arduis negotiis tenta, et practicata, et per dictam Nationem feliciter obſervata extiterit, ſalvis infra dicendis. Et licet etiam in hoc ſacro Generali Concilio Conſtantienſi fuerit hactenus laudabiliter obſervatum, tentum, et practicatum, quod vener. Deputati quatuor Nationum tam per adviſamenta aliorum DD. de Concilio, quam per ſe ipſos, materias in Congregationibus Nationum proponendas eligerent, et ſinguli Deputati ad ſingulas Nationes eaſdem materias pertractandas deferrent, ut in eiſdem concluſionibus concurrerent, et eaſdem in Seſſione publica definirent. Licet etiam Romanis Pontificibus, quibus imminet univerſalis cura religionis, omni jure ſit ſubveniendum ab inferioribus Eccleſiis, que omnes a Romana Eccleſia deſcenderunt, pro ſuſtentatione ſtatus eorum, et ſupportatione onerum eis pro univerſali regimine incumbentium, & reverendiſſ. PP. DD. Cardinalium, qui eiſdem in officio coadjutores exiſtunt, ac etiam aliorum officialium Romanę Curię, ipſi Romano Pontifici, et univerſo Orbi ſervientium, cum etiam in quibuslibet aliis rebus publicis, regiminibus, ſeu regnis, aut communitatibus hoc ſemper obſervatum fuerit, et hodie ſervetur, quod iis, qui inſiſtunt regimini rerum publicarum, de publicis providetur, unde poſſint honeſte vivere; cum etiam ipſi Rom. Pontifices & DD. Cardinales, et officiales, predicti, a L. C. CC. annis, et ultra tempus, de quo memoria non exiſtit, fuerint, prout etiam de preſenti exiſtant, ſedes, et Apoſtolica camera in poſſeſſione pacifica, et quieta, Prelatorum inferiorum Eccleſiarum primo, et Conciliis Generalibus pluribus interim congregatis, ſcientibus, et patientibus, & non contradicentibus; immo poſtquam de hoc tractarunt, ſaltem tacite approbantibus, percipiendi et levandi fructus, et communia ſervitia per omnes et ſingulas Gallię provincias, preſertim ſub dominio Chriſtianiſſ. et illuſtriſſ. Francorum regis exiſtentes, primo anno vacationis beneficiorum annatas, ſeu beneficiorum primo anno ſuę vacationis fructus, reditus, et preſertim beneficiorum auctoritate Apoſtolica habitorum, ac major pars ſuſtentationis ſtatus papalis, et ſuę Curię in hujuſmodi annatis, ſeu vacantiis, et communibus ſervitiis, quę ideo communia ſervitia appellantur, quia pro ſervitio, quod communitati, et Reipublicæ, per Papam et Cardinales impendi-

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

ditur, ſolvitur, dignoſcuntur conſiſtere, adeo quod ſtatum ſuum Papa non poſſet commode ſuſtentare ſine hujuſmodi vacantiis, & communibus ſervitiis, niſi aliunde ſibi provideretur, attento præſertim, quod propter ſchiſma, quod, proh dolor! in Dei Eccleſia longo tempore viguit, & malam gubernationem Romanæ Eccleſiæ Præſidentium, malitiamque temporum, & rabiem tyrannorum, patrimonium Eccleſiæ totaliter eſt collapſum, & Camera Apoſtolica funditus exinanita; nec videatur ſibi, nomine quo ſupra, convenientior modus, nec pauperibus Clericis minus oneroſus, ad providendum ſtatui Papæ, & reverendiſſ. DD. Cardinalium, quibus de bonis Eccleſiæ, ſecundum jura divina, & humana providendum exiſtit, prout nec viſum fuit SS. Patribus in Concilio Viennenſi in copioſo numero congregatis, de hac materia tractantibus, qui circa hanc materiam nihil immutare voluerunt, conſuetudinem, & privilegium prædicta per hoc ſaltem tacite approbantes, quod ſint vacantiæ, ſeu annatæ, moderate tamen in quantitate, loco, & tempore ſolutionis earundem, & prout dicitur, per Collegium dictorum RR. PP. DD. Cardinalium jam eſt oblatum, videl. quod, ſicut audivit idem appellans, in ſcriptis inter illos, qui pro parte Nationum deputati ſunt ſuper reformatione, quod communia ſervitia Prælatorum non poſſint ſolvi etiam a volentibus ante annum, & quod fiat talis conſtitutio quæ ſervetur ex neceſſitate, quod a die habitæ poſſeſſionis in fine anni ſolvatur medietas, et in fine alterius anni alia medietas; & ſi pluries in anno vacaverint, non ſolvatur, niſi ſemel; & quod Eccleſiæ vel Monaſteria indebite taxatæ debite taxentur.

Item, ſpolia Prælatorum defunctorum, et fructus medii temporis Eccleſiarum ſive beneficiorum vacantium, & procurationes, quæ ratione viſitationis debentur, item decimæ per alias conſtitutiones adviſatas per Reformatores prædictos ſunt ſublatæ Papæ, & Romanæ ſedi; unde ſi etiam tollantur annatæ prædictæ, nihil dimittitur Papæ, et dictis RR. PP. DD. Cardinalibus, & ſuæ curiæ, unde vivant, quod non eſt aliud dicere, niſi quod vel non ſint Papa, et Cardinales, nec Curia, vel quod ſerviant Reipublicæ totius Eccleſiæ, et cum voluerint prandere, vadant oſtiatim mendicando: quæ res ſi bene intelligeretur, non fuiſſet proceſſum in ea cum tanta levitate, nec procederetur.

Præmiſſis tamen non obſtantibus, nonnulli RR. PP. DD. Epiſcopi, et nonnulli DD. Abbates, et alii eis adhærentes, neſcitur quo ſpiritu ducti, niſi forte quia eorum aliqui ſunt debitores dictarum annatarum, et volunt ſe hoc modo liberare, non advertentes quod ſede vacante, nihil eſt in præjudicium vacantis Eccleſiæ innovandum, et quod per innovationes hujuſmodi deprimeretur ſtatus ſummi Pontificis, a quo, poſt Deum, ſtatus omnium Chriſtianorum dependet; quod nihil aliud eſt, quam totum Eccleſiaſticum ordinem confundere, et prorſus extinguere, et annihilare, ſuper materia annatarum ſeu vacantiarum, in prædicta Natione, ad inſtantiam prædictorum DD. Epiſcoporum, et ſibi adhærentium, ut creditur, aliis Nationibus inconſultis deducta, volenteſque, et petentes hujuſmodi materiam per ſcrutinium ſecretum tractari, attenta ejus arduitate, juxta conſtitutionem prædictam ejuſdem Nationis, non ſolum non exaudientes, immo non audire volentes, et quod pejus eſt, per minas, terrores, et allegationes voluntatum aliquorum Principum temporalium quamplures ad ſuam voluntatem trahentes, alios vero timore territos ad non exprimendum vota ſua juxta ipſorum conſcientias inducentes, in præjudicium libertatis Generalis Conſtantienſis Concilii, vota etiam dicentium expediens fore Papæ et DD. Cardinalium ſtatui provideri expreſſe interrumpentes, ſalva eorum debita reverentia, in præmiſſis perperam et inique, indebite et injuſte procedentes, etiam ut veriſimiliter creditur, præter conſcientiam et conſenſum Chriſtianiſſimi principis D. Francorum regis, et aliorum Principum domus ſuæ, quorum prædeceſſores Romanam Eccleſiam ſæpius in multis et magnis neceſſitatibus ſublevarunt, et per conſequens non creditur eos nunc ad deſtructionem ipſius Eccleſiæ intendere, primas annatas Papæ non eſſe debitas, ipſaſque de præſenti, præterito, et futuro tollendas fore omnino taliter, qualiter per ſua vota, ut dicitur, declaraverunt, et concluſerunt, quantum in eis eſt, nulla per prius proviſione facta, ſeu ordinata per eos, pro ſuſtentatione Papæ, et DD. Cardinalium, licet hoc fuerit per magnam partem dictæ Nationis deliberatum, concluſum et petitum; immo, quod videtur prorſus inhumanum, nulla de hac re facta mentione vel requiſitione RR. PP. DD. Cardinalium et ipſorum ſacro Collegio, ad quod de jure, et antiqua, & diutiſſime per tempus, cujus contrarii non eſt memoria, obſervata conſuetudine pertinuit et ſpectavit, pertinet et ſpectat protectio Romanæ et apoſtolicæ ſedis: ea vacante, et ſimiliter ipſius Apoſtolicæ Cameræ. Qui etiam DD. Cardinales hic erant et ſunt cauſa unionis in Dei Eccleſia procurandæ, et hoc fecerunt in præjudicium, et enormem læſionem honoris et ſtatus Ordinis Clericalis, ab excellentia dignitatis et ſtatus Papæ et DD. Cardinalium poſt Deum, ut præmittitur, dependentium. Immo etiam, ut dicitur nituntur aſſerere ſimoniacum fuiſſe & eſſe, eas in præteritum ſolviſſe, vel hodie ſolvere, non advertentes quod per hoc videntur damnare totum Eccleſiæ ſtatum; a multis annorum centenariis, & Concilia etiam Generalia, quæ præd. temporibus facta ſunt, quorum temporibus prædictæ annatæ, ſeu communia ſervitia fuerunt ab omnibus Chriſtianis, & maxime clericis, & Prælatis recepta, & obſervata ſine ulla contradictione. Non advertentes etiam quod iſtud munus, ſeu onus annatarum, ſeu communium ſervitiorum, eſt impoſitum Eccleſiis, non perſonis: ita quod etiam ſi promotus, qui debet annatam, transferatur, tamen onus non ſequitur eum, ſed Eccleſiam: & ſucceſſor, & Eccleſia remanent obligati, unde nullus reſpectus habetur ad perſonam, ſed ad Eccleſiam; & ſic non apparet, unde dici poſſet, quod ipſe promotus, qui in effectu ad nihil ſe obligavit, poſſit dici ſimoniam commiſiſſe.

ANNO CHRISTI 1415.

Ea propter præd. Joannes de Scribanis, procurator dicti fiſci, & ſedis Apoſtol. nomine quo ſupra, et ſibi in hac parte adhærere volentium, ſentiens ſe, nomine præf. in præmiſſis, et per præmiſſa læſum, & gravatum, timenſque per præmiſſa alterum de duobus evenire, vel totius Chriſtianitatis, præſertim ordinis Clericalis, cui in vilipendium reputatur, ſi unus Clericus minimus mendicare cogatur, ſuperverſionem, et confuſionem, aut novi oneris,

ris, et gravioris ipsi Clero impositionis, ac etiam timens ne per hujusmodi novitatem unio Ecclesiæ impediatur, cum in conventionibus inter sereniss. Principem D. Regem Romanorum, et Nuncios D. Petri de Luna, super modo conventionis fiendæ, quæ jam pendet, fuit conventum et ordinatum, quod pendente ista conventione, nihil hinc inde fieret novitatis: constat autem quod hæc est maxima novitas, per quam nimium præjudicatur, immo pene subvertitur status Ecclesiæ Romanæ, nec non timens per eos ulterius aggravari in futurum ab ipsis DD. Episcopis, et Abbatibus, eorumque adhærentibus in præmissis, et contra eos, et eorum quemlibet, ab eorum votis, deliberationibus, et conclusionibus hujusmodi, et contra eas, et contra R. P. D. Præsidentem, et ab omni alio gravamine, quod ex prædictis colligi et elici potest, et ad appellandum sufficiat, nomine quo supra, in his scriptis ad sanctam sedem Apostolicam, et ad summum Pontificem provocat, et appellat, et Apostolos petit instanter, instantius, et instantissime, et cum debita instantia, per vos dictum D. Præsidentem dictæ Nationis, et alium, seu alios, qui eos dare velit, et possit, seu velint, et possint, et super præmissis omnibus, et singulis, una cum vestra responsione, vel sine, prædictus appellans petit sibi nomine quo supra fieri et confici unum et plura publicum instrumentum, et instrumenta, et tot quot fuerint necessaria.

ANNO CHRISTI 1415.

Postmodum die Martis duodecima dicti mensis Novembris in domo Prædicat. in loco consueto fuit post prandium de mandato dicti D. Presidentis prefata Natio congregata, et proposuit in ipsa congregatione præf. D. Præsidens continuando materiam vacantiarum, & narravit de appellatione interposita per Procuratorem Fiscalem, videl. M. Joann. de Scribanis, & etiam per M. Joannem Ponceti, & alios nomine DD. Cardinalium, & qualiter assignata fuit dies ad respondend. dictis appellantibus, videl. 15. computando a prima appellatione per Procuratorem Fiscalem, videl. M. Joannem de Scribanis interposita, & concluſit, quod dentur Deputati, qui videant dictas appellationes, videl. appellationem 1. per M. Joannem Ponceti traditam, 2. appellationem per dictum M. Joann. de Scribanis datam, quarum tenores superius sunt descripti; nec non appellationem secundo per dictum M. Joannem Ponceti interpositam, & appellationem per alios, videl. per D. Joann. de Reate Decretorum Doctorem, et M. Joannem Nicolai sacri Collegii Procuratores, nomine dictorum DD. Cardinalium, dictique Deputati videant, & advisent dictas appellationes, & modum respondendi dictis appellantibus, ut referant in Congregatione dictæ Nationis ante diem assignatam, ut eisdem appellantibus debite valeat responderi.

Post hæc supervenerunt plures DD. Prælati, ac Doctores, & Magistri ex parte dictarum Nationum, videl. Germanicæ, & Anglicanæ, & M. Job Nationis Germanicæ nomine omnium proposuit, & narravit materiam dictarum vacantiarum, et discordias inde ortas, & degestis per ipsas Nationes, et post multa eleganter dicta rogando concluſit, quod dicta Natio Gallicana deputaret aliquos certos notabiles viros, sicut aliæ Nationes fecerunt, qui videant & examinent materiam dictarum vacantiarum, & cessent omnes appellationes: et D. Patriarcha præsidens regratiatus fuit eisdem pro parte Nationis, et dixit quod super propositis per dictum M. Job dicta Natio deliberabit, et deputabuntur certi super petitis, et sic recesserunt.

ANNO CHRISTI 1415.

Postea fuit positum in deliberatione super petitis per prædictos, et auditis rationibus singulorum, fuit concluſum, quod eligantur quatuor, et D. Præsid. sit unus de illis quatuor, & quod ipse nominet alios tres, qui videant cum Deputatis aliarum Nationum materiam supradictam, et non habeant potestatem nisi pro prima conventione cum aliis Deputatis aliarum Nationum, videl. ad tractandum, audiendum, et referendum duntaxat, et relatione eorum audita, si videatur, alii Deputati addentur, vel deputabuntur. Et incontinenti præf. D. Præsidens, habita deliberatione cum certis Prælatis et aliis, idem D. Præsidens nominavit alios tres, videl. Vaurensem, et Sylvanectensem Episcopos, et M. Jordanem Morini Ambaxiatorem præf. D. N. Francorum regis sacræ Theol. professorem, quibus nominatis placuit Nationi. Tenores vero dictarum duarum appellationum per præf. M. Joannem Ponceti secundo, & DD. Joann. de Reate, et M. Joann. Nicolai interpositarum, de quibus supra fit mentio, de verbo ad verbum sequuntur, et sunt tales. Et primo sequitur tenor appellationis secundæ præf. M. Joannis Ponceti.

Non recedendo ab oppositione, et appellatione nuper per Joann. Ponceti Licentiatum in Decretis, Canonicum Bisuntinensem, et Rectorem Parochial. Ecclesiæ de Ornaus Bisuntin. diœcesis, ac sacri Collegii RR. PP. DD. S. R. E. Cardinalium clericum, procuratoremque plurium DD. Ecclesiasticorum, in dicta oppositione, seu appellatione nominatorum, suo proprio et DD. suorum, et aliorum ceterorum sibi in hac materia adhærere volentium facta et interposita, in vener. Natione Gallicana, a quibusdam DD. Prelatis, et aliis sequentibus, nitentibus S. Sedem, et Apostolicam Cameram, et sacrum Collegium dictorum DD. Cardinalium S. R. E. juribus et possessionibus antiquis, præsertim vacantiis seu primis annatis dignitatum, et beneficiorum vacantium, tanto tempore per eos pacifice possessis, quod de initio hominum memoria non existit, spoliare, et a quibusdam deliberationibus, et pretensis conclusionibus super illa materia factis, immo verius extortis, posset contra præf. Joannis, et plurium aliorum oppositiones, seu appellationes, sed potius eis inhærendo, et attentatas declarando, illas per istam, et istam per illas justificando, ac nullitatis, iniquitatis, et injustitiæ ipsarum pretentarum deliberationum declarando, dicit et asserit, quæ sequuntur.

Primo quod processum fuit ad dictam deliberationem præter et contra ordinationes, et observantias hujus sacri Concilii, et Nationum in eo existentium, præsertim dictæ vener. Nationis, & specialiter contra ordinationes, quibus cavetur, quod nulla materia ponatur in deliberatione alicujus Nationis seorsum, donec prius fuerit advisata inter DD. generales Deputatos ipsarum Nationum simul congregatos, et inter eos deliberatum, an sit repellenda, vel differenda, aut quando in deliberatione ipsarum Nationum sit ponenda.

Item, quia quando aliqua materia, ut præmit-

ANNO CHRISTI 1415.

mittitur, debet poni in deliberatione, hoc fieri debet per D. tunc præſidentem in Natione, & non per quemcumque alium, cujuſcumque gradus, vel ſtatus exiſtat.

Item, quod nullus cujuſcumque gradus vel ſtatus exiſtat, poſſit vel debeat aliquid concludere in dicta Natione, niſi ſolus Præſidens debite per majorem partem dictæ Nationis electus; quorum omnium contrarium hic exiſtit obſervatum; nam contempto D. Præſidente dictæ Nationis, ac etiam contemptis DD. generalib. Deputatis, & aliis Nationibus, D. Patriarcha Conſtantinop. primo dictam materiam poſuit in deliberatione, & poſtea M. Pontius Simoneti, nulla fretus auctoritate vel poteſtate, niſi ſicut unus alius de aliis Magiſtris, poſuit eam ſecundo in deliberatione, & ad clamores ipſius, & quorumdam aliorum fuit nulliter, & taliter qualiter dicta deliberatio facta, & materia ſine Præſidente concluſa in Congregatione immediate Præſidenti D. Epiſcopo Tolonenſi loco R. P. D. Patriarchæ Antiocheni Præſidentis in dicta Natione, per proſequentes ictam materiam, contra eundem D. Patriarcham Antiochenum fuit facta magna murmuratio imponendo ſibi quod diſſimulabat, & ſcienter differebat procedere in iſta materia, & tandem tunc revocaverunt eum a dicta Præſidentia, & petebant, quod concluderetur per dictum D. Tolonenſem, & ipſe noluit concludere, ſed reſpondit eis, quod poſtquam revocaverant a Præſidentia dictum D. Patriarcham Antiochenum, loco cujus venerat ipſe D. Tolonenſis, nullam habebat poteſtatem concludendi, & ſic receſſit.

Et nihilominus in Congregatione ſequenti, videl. die ſecunda Novembris, poſtquam dictus D. Patriarcha Antiochenus gratioſe propoſuiſſet in dicta Natione aliquas excuſationes, excuſando ſe a dicta Præſidentia, & rogando quod eligeretur, quem eligere vellent, præfati proſequentes dictam materiam vacantiarum contra ſedem Apoſtolicam, & dictum Collegium, propter nimiam & inordinatam affectionem, ſalva eorum reverentia, quam habebant ad illam materiam, non expectaverunt, nec permiſerunt, quod eligeretur aliquis Præſidens, ſed prius per clamores & impreſſionem fecerunt concludi ſicut voluerunt, & aliter quam eſſet per majorem partem deliberatum, & poſtmodum etiam pluribus clamoribus interpoſitis elegerunt in Præſidentem D. Patriarcham Antiochenum; & ſic clare patet, quod quando ipſe concluſit, jam non erat Præſidens, quia in Congregatione præcedenti, ut prædictum eſt, fuerat revocatus, & poſt dictam concluſionem fuit electus.

Ulterius dicit, quod licet per majorem & ſaniorem partem dictæ ven. Nationis fuiſſet aliter deliberatum, videl. per aliquos, quod prædictæ vacantiæ ſimul tollerentur, & proviſeretur, & quod darentur Deputati notabiles viri non paſſionati in hac materia, qui cum aliis Nationibus prius tractarent & adviſarent, quomodo iſta materia eſſet tractanda, ad honorem & utilitatem R. Eccleſiæ, ceterarum Eccleſiarum, & totius Cleri, & per alios, quod iſta materia differretur, nihilominus prædicti hanc materiam proſequentes, ut præmittitur, procurarunt per magnos clamores ſuos poſt oppoſitionem ſeu provocationem prædicti Joannis appellantis, & nonnullorum aliorum, concludi quod dictæ vacantiæ tollerentur; poſtea non aſſignando aliquem terminum, nec tunc ordinando de Deputatis ſuper alia proviſione.

A Item dicit, quod in arduis materiis, quando eſt diſcordia inter Patres, debent audiri omnes quos tangit, & quorum intereſt, & ſi ſint aliqui opponentes, antequam concludatur, debent examinari cauſæ ſuarum oppoſitionum, quæ hic non ſunt obſervatæ; nam licet ipſe Joannes & multi alii parati eſſent dicere & aſſignare cauſas ſuarum oppoſitionum, ſuis & DD. ſuorum, quorum ſunt procuratores, nominibus, non tamen fuerunt exauditi, ſed fuerunt impediti dicere vota ſua per clamores, & terrores illatos patenter, & ſecreto per dictos materiam proſequentes, qui inferebant minas de procurando damna contradicentibus ſuæ opinioni, & de procedendo contra ipſos, dicentes, B quod contrarium facere eſſet contra eorum inſtructiones, cum tamen eo modo, quo dicunt, contineatur in ſuis inſtructionibus, prout referunt, & aſſerunt multi, qui viderunt eos.

Item dicit, quod diu antequam de hac materia vacantiarum tractaretur, DD. Cardinales ſponte, & gratioſe, etiam non requiſiti, DD. per ſacrum Concilium Deputatis ſuper reformationibus obtulerunt, quod dictæ vacantiæ moderarentur, & Eccleſiæ nimis taxatæ reducerentur ad debitam taxam, & ordinaretur de temporibus & modis ſolutionum faciendarum, ut dictæ Eccleſiæ non eſſent nimis gravatæ, vel oneratæ, & nullus haberet cauſam conquerendi, nec oporteret imponere nova onera ſu- C per Eccleſiis: qua oblatione penitus contempta prædictam hanc ſublationem vacantiarum proſequentes ad prædictam concluſionem, ut præmittitur, de facto proceſſerunt, ſic volentes ſeipſos, ut dicitur, liberare, & dicentes quod aliter bene proviſeretur Eccleſiæ Romanæ, quod fieri non poſſet, niſi imponendo nova onera ſuper minoribus beneficiis, ad quod dicti hanc materiam proſequentes tendere videntur, & per quod totus Clerus nimium gravaretur, & ſequeretur in exactionibus nimia oppreſſio ſubditorum; ex quibus cauſis apparet, ſemper loquendo cum debita reverentia, dictam concluſionem fuiſſe factam per clamores inordinatos, nulliter, indebite, per impreſſionem, & con- D tra juſtitiam, & etiam contra conventiones habitas cum D. Rege Romanorum, & Nunciis Petri de Luna, videl. quod pendente tractatu, ſeu conventione, quæ nunc pendet, ſuper facto proſequendæ unionis, nihil innovaretur, in iis maxime quæ concernere poſſent ſtatum Papæ, & Eccleſiæ Romanæ. Iſta eſt enim tanta novitas, quod poſſet impedire, vel ſaltem differre dictam unionem propter contradictiones & diſcordias.

Ea propter dictus Joannes videns prædictos DD. ſuos, ſeipſum, & ſibi in hac parte adhærere volentes, & ſtatum Eccleſiæ Romanæ, & totius Cleri læſos, gravatos, & perturbatos ex cauſis prædictis, timenſque ulterius aggravari E per impoſitionem novorum onerum ſuper Eccleſiis ſuis, & ſibi ſubditis, nominibus quibus ſupra, provocat, & appellat in his ſcriptis conjunctim ad ſacrum Generale Concilium & futurum ſummum Pontificem, & Apoſtolos petit inſtanter, inſtantius, & inſtantiſſime, & cum debita inſtantia, per D. Præſidentem dictæ Nationis, & alium, ſeu alios, qui eos dare velit & poſſit, ſeu velint & poſſint, ſuper omnibus & ſingulis præmiſſis, una cum veſtra reſponſione, vel ſine, prædictus appellans petit nominibus quibus ſupra, ſibi confici & fieri inſtrumentum publicum, & inſtrumenta publi-

blica, unum vel plura, & tot quot fuerint ne- ANNO CHRISTI 1415.
ceſſaria, & cum proteſtatione corrigendi, addendi, vel diminuendi, prout videbitur expedire.

Alterius vero appellationis Cedula per D. Joannem de Reate, & M. Joannem Nicolai ſupradictos datæ, & interpoſitæ tenor ſequitur in hunc modum.

Coram vobis RR. PP. DD. Præſidente, ceteriſque Prælatis & aliis Nationis Gallicanæ Conſtantiæ congregatis, ac coram ipſa Natione pro generali Concilio celebrando, præſentes, & perſonaliter, Joannes de Reate Decretorum Doctor, & Joan. Nicolai Tullenſis ac Virdunen. Eccleſiarum Canonicus, procuratores ſacri Collegii RR. PP. DD. S. R. E. Cardinalium conſtituti appellando proponunt nomine S. R. E. & ſacri Collegii prædictorum, & omnium huic appellationi adhærere volentium, & dicunt, quod licet Romanis Pontificibus, quibus imminet univerſalis cura regiminis, omni jure ſit ſubveniendum ab inferioribus Eccleſiis, quæ omnes a Romana Eccleſia deſcenderunt, pro ſuſtentatione ſtatus eorum, & ſupportatione onerum iis pro univerſali regimine incumbentium, ac RR. PP. DD. Cardinalium, qui eiſdem in officio coadjutores exiſtunt, ac etiam aliorum officialium Romanæ Curiæ, ipſi Romano Pontifici, & univerſo orbi ſervientium, ſicut Eccleſiarum aliarum pontificibus, per alias inferiores, etiam ex ordinatione Lateranen. Concilii providendum eſt; cum etiam in quibuslibet aliis rebuſpublicis, regiminibus, ſeu regnis, aut communitatibus hoc ſemper obſervatum fuerit, & hodie ſervetur, quod illis qui inſiſtunt regimini rerumpublicarum, de publico provideatur; cum etiam ipſi Rom. Pontifices, & DD. Cardinales, ac officiales prædicti a L. C. CC. annis & ultra tempus, de quo memoria non exiſſit, fecerunt; prout etiam de præſenti exiſtunt ſedes, & Apoſtolica camera in poſſeſſione pacifica & quieta, Prælatis inferiorum Eccleſiarum, immo & Conciliis Generalibus pluribus interim congregatis ſcientibus, patientibus, & non contradicentibus: immo poſtquam de hoc tractaverunt, ſaltem tacite approbantibus, percipiendi, & levandi annatas, vacantias, communia ſervitia, per omnes & ſingulas provincias Chriſtianitatis, & major pars ſuſtentationis ſtatus Papalis, & ſuæ Curiæ in hujuſmodi annatis, ſeu vacantiis & communibus ſervitiis, quæ ideo communia ſervitia appellantur, quia pro ſervitio quod communitati & Reipublicæ, quod per Papam & Cardinales impenditur, ſolvuntur, dignoſcatur conſiſtere: adeo quod ſtatum ſuum Papa & Cardinales non poſſent commode ſuſtentare ſine hujuſmodi vacantiis, & communibus ſervitiis, attento præſertim, quod propter ſchiſma, quod, proh dolor! in Dei Eccleſia longo tempore viguit, malitiamque temporis, & rabiem tyrannorum, patrimonium Eccleſiæ totaliter eſt collapſum, & Camera Apoſtolica funditus exinanita, nec videatur prædictis appellantibus, nomine quo ſupra, convenientior modus, & univerſo clero minus oneroſus ad providendum ſtatui Papæ, & RR. PP. DD. Cardinalium, quibus de bonis Eccleſiæ ſecundum jura divina & humana, & conſuetudinem præſcriptam providendum exiſtat, prout nec viſum fuit Patribus in Concilio Viennenſi in copioſo numero congregatis, de hac materia tractantibus, qui circa hanc materiam nihil immutare voluerunt, conſuetudinem & privilegium prædicta per hoc ſaltem tacite approbantes, quod ſint vacantiæ, communia ſervitia, ſeu annatæ, moderate tamen in quantitate, loco, & tempore ſolutionis earundem, & prout per collegium dictorum DD. Cardinalium jam eſt oblatum in ſcriptis inter illos, qui pro parte Nationum deputati ſunt ſuper reformatione, videlicet quod communia ſervitia Prælatorum non poſſint ſolvi etiam a volentibus ante annum, & quod fiat talis Conſtitutio, quæ ſervetur ex neceſſitate, quod a die habitæ poſſeſſionis, in fine anni, ſolvatur medietas, & in fine alterius anni alia medietas, & ſi pluries in anno vacaverint, non ſolvatur niſi ſemel, & quod Eccleſiæ vel Monaſteria indebite taxata, debite taxentur, attento præſertim quod ſpolia defunctorum Prælatorum, & fructus medii temporis Eccleſiarum ſive beneficiorum vacantium, & procurationes, quæ ratione viſitationis; item decimæ, per alias Conſtitutiones adviſatas per Reformatores prædictos ſunt ſublatæ Papæ, & Romanæ ſedi; unde ſi etiam tollantur annatæ predictæ nihil dimittetur Papæ, & RR. PP. DD. Card. & ſuæ Curiæ, unde vivant; quod non eſt aliud dicere, niſi quod vel non ſit Papa, & Cardinales, nec Curia, vel quod ſerviant Reipublicæ totius Eccleſiæ, & non habeant unde valeant ſuſtentari: quæ res ſi bene intelligeretur, non fuiſſet proceſſum in ea cum tanta levitate, nec procederetur.

Præmiſſis tamen non obſtantibus, nonnulli RR. PP. DD. Epiſcopi, & nonnulli DD. Abbates, non curantes juramentum per eos in eorum promotione eidem Rom. Eccleſiæ præſtitum, & alii eis adhærentes, neſcitur quo ſpiritu ducti, niſi forte quia eorom aliqui ſunt debitores dictarum annatarum, & volunt ſe hoc modo liberare, juramenta etiam per eos præſtita in Camera Apoſtol. parvi pendentes, non advertentes quod ſede vacante nihil eſt in præjudicium ſedis vacantis innovandum, & quod per innovationem hujuſmodi deprimeretur ſtatus ſummi Pontificis, quod nihil eſt aliud, quam totum ordinem Eccleſiaſticum confundere, & prorſus extinguere, & annihilare ſuper materia annatarum, & vacantiarum in prædicta Natione, ad inſtantiam præd. DD. Epiſcoporum, & ſibi adhærentium, ut creditur aliis Nationibus inconſultis deducta per minas, terrores, & allegationes voluntatum aliquot Principum temporalium, quamplures ad ſuam voluntatem trahentes, alios vero timore territos, ad non exprimenda vota ſua juxta ipſorum conſcientias inducentes, in præjudicium libertatis Generalis Conſtantienſis Concilii; vota etiam dicentium expediens fore Papæ & DD. Cardinalium ſtatui provideri, expreſſe interrumpentes, ſalva ipſorum debita reverentia in præmiſſis, perperam, & inique, indebite & injuſte procedentes, etiam, ut veriſimiliter creditur, præter conſcientiam & conſenſum Chriſtianiſſ. Principis D. Regis Francorum, & aliorum Principum domus ſuæ, qui, & quorum prædeceſſores Romanam Eccleſiam ſæpius in multis & magnis neceſſitatibus ſublevarunt, & per conſequens non creditur eos nunc ad deſtructionem ipſius Eccleſiæ, præſertim vacantis, & plurimum laceſſitæ intendere; primas annatas Papæ non eſſe debitas, ipſaſque de præterito, præſenti, & futuro tollendas fore omnino, taliter qualiter per ſua vota, ut creditur, declaraverunt, & concluſerunt, quantum in eis eſt, & poſtea his non contenti a- ANNO CHRISTI 1415.

lias

lias Nationes hujus ſacri Concilii pro ſimili ANNO CHRISTI 1415. concluſione facienda totis viribus ſolicitaverunt, nulla pro prius proviſione facta ſeu ordinata per eos pro ſuſtentatione Papæ, & dictorum DD. Cardinalium; immo quod videtur prorſus inhumanum, nulla alia de hac re facta mentione vel requiſitione RR. PP. DD. Cardinalibus, & ipſorum ſacro Collegio, ad quod de jure, & antiqua conſuetudine per tempus, cujus contrarii non eſt memoria, obſervata conſuetudine pertinuit & ſpectavit, pertinet & ſpectat defenſio Rom. & Apoſtol. Sedis ea vacante; qui etiam DD. Cardinales hic erant & ſunt cauſa unionis in Dei Eccleſia procurandæ, & hæc fuerunt in præjudicium, & enormem læſionem honoris & ſtatus Ordinis Clericalis; immo etiam, ut dicitur, non verentur aſſerere Simoniacum fuiſſe & eſſe, eas in præteritum ſolviſſe, vel hodie ſolvere; non advertentes, quod per hæc videntur damnare totum Eccleſiaſticum ſtatum, a multis annorum centenariis, & Concilia etiam Generalia, quæ prædictis temporibus facta ſunt: præd. annatæ, ſeu communia ſervitia fuerunt ab univerſo Clero recepta, & obſervata ſine ulla contradictione.

Ea propter Procurarores præd. ſentientes ſe nominibus quibus ſupra læſos, timenteſque per præmiſſa alterum de duobus evenire, vel totius Chriſtianitatis præſertim ordinis Clericalis, cui in vilipendium reputatur, ſi etiam unus minimus Clericus mendicare cogatur, ſubverſionem, aut confuſionem, aut novi oneris etiam gravioris ipſi Clero impoſitionem; ac etiam timentes ne per hujuſmodi noviratem unio Eccleſiæ impediatur, cum in conventionibus inter Sereniſs. Principem Regem Romanorum & nuncios D. Petri de Luna ſuper modo conventionis faciendæ, quæ jam pendet, fuit conventum & ordinatum, quod pendente iſta conventione nihil hinc inde fieret novitatis: conſtat autem quod hæc eſt maxima novitas, per quam nimium præjudicaretur, immo pene ſubverteretur ſtatus Romanæ Eccleſiæ; necnon timentes per eos ulterius aggravari in futurum, ab ipſis DD. Præſidente, Epiſcopis, & Abbatibus, eorumque adhærentibus in præmiſſis, & ab ipſa Natione, nomine quo ſupra, in his ſcriptis ad S. Sedem Apoſtolicam, & ad ſummum Pontificem futurum, cum Concilio, ſi congregatum reperietur, tempore quo hujuſmodi appellationis per ipſos proſecutio fiet, alioquin ſine Concilio, provocant, & appellant, & Apoſtolos petunt inſtanter, inſtantius, inſtantiſſime, & cum debita inſtantia, per vos dictum D. Præſidentem dictæ Nationis, & alium ſeu alios, qui eas dare velit, & poſſit, velint, & poſſint, & ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis una cum veſtra reſponſione, vel ſine, prædicti appellantes, nomine quo ſupra, petunt ſibi fieri, & confici unum & plura, publicum & publica inſtrumenta, & tot quot fuerint neceſſaria, ſalvo jure corrigendi &c. & proteſtantur.

Rurſum die Veneris 22. dicti menſis Nov. in domo Præd. poſt prandium fuit dicta Natio de mandato dicti D. Præſidentis congregata, in qua congregatione præſ. D. Epiſcopus Anicienſis propoſuit de facto annatarum ſeu vacantiarum, de quibus ſupra fit mentio, & narravit appellationes propter dictam materiam vacantiarum interpoſitas, & alia facta, & inde ſecuta, & petiit in Congregatione prædicta, quod in termino per præſ. D. Præſiden-

A Item appellantibus aſſignato dentur Apoſtoli, & quod DD. deputati ad viſitandum & videndum dictas appellationes, & ad adviſandum reſponſionem fiendam dictis appellantibus, faciant diligentiam, & in Congregatione dictæ Nationis relationem faciant de omnibus, & de propoſitione ſua petiit, & requiſivit ſibi fieri per nos Notarios dictæ Nationis, & quemlibet noſtrum publicum & publica inſtrumentum & inſtrumenta. ANNO CHRISTI 1415.

Et ſubſequenter die Dominica 24. dicti menſis Novembris in domo Prædicatorum Conſtantiæ poſt prandium fuit de mandato dicti D. Præſidentis dicta Natio Gallicana congregata in dicta congregatione præſ. D. Patriarcha Antiochenus B præſidens propoſuit de duabus appellationibus, prima per M. Joannem de Scribanis nomine Sedis Apoſtolicæ; & ſecunda per quoſdam nomine Collegii DD. Cardinalium, & de aliis ſuper dicta materia vacantiarum appellationibus interpoſitis, ac de aſſignatione termini facta ad hodie reſpondendum dictis appellantibus, retento termino juris, & de Deputatit ad deliberandum ſuper præmiſſis, ac reſponſione facienda hodie, & de forma reſponſionis ſibi fieri tradita, quam vidit hac nocte præcedenti in quodam quaterno papyri, ac de verbis ſibi per D. Epiſcopum Bathonienſem, & certos alios, ad concordiam tendentibus dictis appellantibus, & de reſponſione eis facta, & C etiam qualiter aliqui de Majoribus ſacri Concilii & Nationum petebant, quod nihil innovaretur in materia vacantiarum prædicta, ſed videretur bonus, honorabilis, & competens modus de providendo ſtatui & honori ſummi Rom. Pontificis, ſuæque Curiæ, & DD. Cardinalibus. Quibus propoſitis M. Pontius Simoneti ſupra nominatus dixit, quod habebat in ſcriptis in quodam quaterno papyri reſponſionem dictis appellationibus faciendam, quem quaternum tradidit M. Ægidio Zachariæ, in utroque jure Licentiato, dicendo, quod ipſe M. Pontius Simoneti pro ſe & ſuis adhærentibus dabit illa, quæ in dicto quaterno continebantur pro reſponſione.

D Poſtmodum vero fuit dictum per D. Præſidentem, & multos alios de dicta Natione, in eadem Congregatione exiſtentes, quod DD. deputati ſuper iſta vacantiarum materia audiantur, & ſuam faciant relationem, ut tenentur, prout fuit per dictam Nationem in Congregatione ordinatum; & tunc fuerunt lecta nomina DD. in iſta materia Deputatorum, videlicet primi, & adjuncti, ſcil. DD. Epiſcopi Anicienſis, Dolenſis, & Sylvanectenſis, Abbas S. Maxentii, MM. Urſinus Talevande, Nicolaus de Gonneſſia, Pontius Simoneti ſacr. Theol. Profeſs. Decanus Lugdunenſis, Archidiaconus Parvi-Caleti, et nonnulli alii, qui non ſunt hic deſcripti. Quibus nominibus le- E ctis, præſ. D. Epiſcopus Dolenſis ſuper iſta materia retulit multa, et ſpecialiter quod reſponſio dictis appellantibus facienda, non fuerat per DD. deputatos bene viſa, niſi per unum ipſorum duntaxat, et quod ille referret, et alii DD. in iſta materia deputati conſimiliter dixerunt, et unus eorum videl. M. Pontius Simoneti ſubjunxit, quod ſupervenerat in viſitatione ſcripturarum ſuper dicta materia confectarum aliquod inconveniens, propter quod ipſi DD. deputati inſimul videre non potuerunt, ſubjunxitque cauſam, videl. quod illa qui habebat omnia penes ſe, et viſitabat,

& in

ANNO CHRISTI 1415.

et in debita forma p[o]nere debebat, obdormivit, et casualiter una pars eorum est combusta: tamen dixit quod omnia iterato per cedulas fuerant debite recollecta, et debite in præf. quaterno papyri descripta, et quod erant vera, et in debita forma posita, et hoc per suum juramentum, suamque conscientiam, manum dexteram ad pectus ponendo, juravit et affirmavit; post quod juramentum et affirmationem prædictam præt. D. Episc. Anicienſis, et idem M. Pontius Simoneti clamaverunt dicentes, quod fiat responsio secundum quod continetur in quaterno per præf. M. Pontium Simoneti dicto M. Ægidio Zachariæ tradito: et incontinenti quasi omnes de dicta Natione in eadem congregatione existentes dixerunt, quod legeretur dictus quaternio; alii vero dixerunt, quod audirentur vota, et fuit auditio dictorum votorum inchoata.

Et primo D. Patriarcha Constantinop. dixit, quod fiat responsio dictis appellantibus, prout in quaterno continetur, reservato dicto quaterno pro correctione in manu Notarii dictæ Nationis per unum diem. MM. Jordanus Morini, Guill. Pulchri-nepotis, Petrus de Versaliis sacr. Theol. Profes. D. N. Francorum Regis Ambaxiatores dixerunt, quod non viderant istum quaternum, nec contenta in eodem.

D. Episcopus Atrebatensis dixit, quod illi de Ambaxiata D. Ducis Burgundiæ non fuerunt advocati, & quod detur alia dilatio, videl. terminus juris, & interim videatur, et deliberetur: alii clamaverunt iterum, quod audiantur vota, et D. Decanus Lugdunensis, Prior Celsiniarum, Nicolaus de Gonnessia, M. Oliverius Guennet, et plures alii dixerunt, quod nunquam viderunt dictum quaternum, nec contenta in eo, et quod ipsum volunt videre, & contenta in eo, et quod legatur, & differatur responsio usque ad terminum juris, alias se opponunt, et se realiter oppoſuerunt, et plures alii.

Postmodum iterum clamaverunt, audiantur vota: et tunc propter murmur diversa clamantium hinc et inde D. Præsidens præf. surrexit de sede sua, et ivit ad loquendum cum DD. Prælatis, et consulendum ipsos DD. Prælatos singulariter singulos ex utroque latere dicti loci; et dum dictos Prælatos consuleret, surrexerunt de locis suis DD. Elias Anicienſis, et Joannes Sylvanect. Episc. et loquuti sunt cum D. Patriarcha præsidente ad partem; et post eorum locutionem idem D. Præsidens rediit ad sedem suam, et ait: video, quod frustra laboravi, nam habebam consensum dominorum cum quibus fum loquutus, quod differretur hæc responsio, et prorogaretur terminus usque ad terminum juris, si pars appellans consentire vellet; sed D. Episcopus Sylvanect. dixit, quod Universitas vult, quod statim fiat responsio.

Ex illo tunc supervenerunt M. Joannes de Scribanis procurator Fiscalis, D. Joannes de Reate Decretorum doctor, M. Joan. Ponceti supradicti procuratores; et dictus M. Joannes de Scribanis, ceterique procuratores dixerunt, quod venerunt ad petendum Apostolos in termino eis prefixo, et assignato; & illico præf. D. Episcopus Anicienſis primo dixit, & post eum D. Patriarcha præsidens supradictus, quod dictus M. J. de Scribanis ante omnia debet facere fidem de mandato suo, & ita dixit aliis, videl. D. J. de Reate, M. Joanni Ponceti, & J. Nicolai, & M. J. de Scribanis respondit, et dixit, quod notorium est ipsum esse procuratorem fiscalem; et D. J. de Reate, et M. J. Nicolai dixerunt, quod Notarius, qui recepit instrumentum potestatis eorum, erat ibi præsens: et idem Notarius retulit, quod instrumentum potestatis eorum receperat; ipsique J. de Reate, et J. Nicolai obtulerunt loco et tempore necessariis debitis et opportunis ipsum instrumentum producere et tradere, ubicumque fuerit opportunum; et tunc fuit disputatum in ipsa Natione, utrum hoc sufficiebat, etsi ante omnia tenerentur docere de mandatis, et potestatibus eorundem.

Et tandem præf. D. Patriarcha Antiochenus præsidens ad petitionem & requisitionem dictorum DD. Anicienſis, & Sylvanectensis Episcoporum, protestatione præmissa, quod ipsos appellantes, nec aliquem ipsorum intendit in præsenti actu, propter aliqua quæ dicet vel faciet, habilitare, nec admittere, si alias de jure non forent admittendi, dixitque quod in dicto quaterno erant aliqua verba descripta, quæ viderat, quæ sibi non placebant: sed quia tunc non poterat propter murmur, & turbationem aliter deliberare, & quia placebat majori parti Nationis, & aliqui etiam de deputatis volebant, quod fieret incontinenti responsio, respondit præfatis appellantibus, prout in præfato quaterno continetur; quem quaternum penes M. J. Guiardi Notarium publ. infra scriptum dictus M. Ægidius Zacharias de præcepto dicti D. Præsidentis tradidit, & præcepit idem Præsidens, quod dictum quaternum apud me retinerem per unam diem pro corrigendo, vel addendo, aut diminuendo, si aliquid corrigendum, addendum, aut diminuendum foret, antequam copia dicti quaterni & contentorum in eodem alicui traderetur.

Et incontinenti illi, qui supra se oppoſuerant, & nonnulli alii se oppoſuerunt, & quamplurimi non consenserunt, quod dicta responsio, sive aliqui Apostoli dentur nomine Nationis, prout continetur in quaterno prædicto, quia non viderunt responsionem, nec sciunt quid continet ille quaternus papyri, dixeruntque quod prorogetur terminus juris juxta assignationem primo factam, in qua fuit reservatus terminus juris.

Post hæc autem præfatus M. J. Ponceti petiit Apostolos super appellationibus suis sibi dari, offerens tamen, quia vidit in Congregatione & Natione præd. turbationem & contradictionem prædictas, quod consentire volebat, & consentiit, si dicto Præsidenti placeat, quod idem D. Præsidens proroget terminum ad diem, de qua sibi videbitur, & interim cum bona maturitate fiat deliberatio super dicta responsione fienda, vel Apostolis dandis, & similiter D. J. de Reate, & alii appellantes illud idem dixerunt, & de hoc fuerunt contenti. Et statim factum est murmur dicentium quod ita fiat, et aliorum quod statim respondeatur: et tunc D. Præsidens dixit, quod respondet dicto M. J. Ponceti, prout aliis appellantibus responderat, videl. prout in dicto quaterno superius designato continebatur: protestando de ipso M. J. Ponceti, quod non intendit ipsum habilitare, nec admittere in aliquo, prout protestatus fuit de aliis appellantibus supradictis. Tenor vero præf. quaterni papyri responsionem & Apostolos, de quibus supra fit men-

mentio, continentis de verbo ad verbum ſequi- A
ANNO CHRISTI 1415. tur, & eſt talis.

Cum Evangelica veritas dicat, nihil cum ſcandalo fiendum eſſe: ſubjungit tamen, quod neceſſe eſt ut veniant ſcandala. Sed imputet ſibi, per quem venit ſcandalum, maxime activum. Quia paſſivum vel defenſivum, communiter non eſt in dolo nec in culpa.

Cum autem venerabilis Natio Gallicana, & ipſius venerabilia ac honorabilia ſuppoſita, tam majora, mediocria, quam inferiora, Conſtantiæ congregata, pro Generali Concilio inibi convocato & debite congregato, pro deducendo in eo id, in quo habent voces judicativas, conſultivas, & quereloſas, ſecundum materias ſuppoſitas & relationes debitas, cogatur reſponde- B re, & apoſtolos, ad quos teneri poſſet, dare cuidam interpoſitæ appellationi, pro parte Magiſtri Joannis de Scribanis, aſſerentis ſe Procuratorem Fiſcalem nomine Cameræ Apoſtolicæ & ſibi adhærere volentium: Pro ipſius Nationis honore, & Concluſionis in ea habitæ, ex qua oriri dicitur interpoſita appellatio, juſtificatione, ac veritatis manifeſtatione, in reſponſione hujuſmodi, & apoſtolorum petitorum datione, ordinetur veritas. Quæ ſi ſcandalum generet apud aliquos, vel etiam alicubi, hoc cauſam activam præſtantibus, non autem venerabili Nationi Gallicanæ, defenſivam aſſumenti, ſuæque & Eccleſiarum, ac Monaſteriorum, ceterorumque Beneficiorum, apud ipſam por- C tionem, neceſſitatibus proſpicienti, adſcribatur.

Deſcendendo igitur ad materiam, noverit idem Magiſter Joannes de Scribanis, dominique Cardinales, ac eorum Collegium, & ceteri univerſi, qui tunc et nunc pro Generali Concilio ſunt & fuerunt Conſtantiæ congregati, fuiſſe ordinatum, quod deputarentur de ſingulis Nationibus certi, qui cum deputatis dominis Cardinalibus convenirent, ad adviſandum quæ eſſent reformanda in Curia Romana, tam in capite quam in ipſius membris, & de modo pro futuro providendi.

Sicut factum fuit, & eſt, inter ſic deputatos Nationum. Cum quibus fuerunt, & tunc D erant domini Cardin. Piſanus, Cameracenſis, & Florentinus.

Qui domini Cardinales, contradicentibus deputatis Nationis Gallicanæ, aperuerunt materiam annatarum, & jurium ac minutorum ſervitiorum. Et, quantum potuerunt, fundaverunt, eas eſſe debitas. Adducendo in medium rationes & juſtificationes, quas per prius longe adviſaverunt.

Diſcuſſione facta inter omnes, validioribus rationibus, & auctoritatibus, Juris divini pariter & humani, demonſtratum eſt, non eſſe debitas.

Et quamvis dediſſent operam ad trahendum ad eorum opinionem quos potuerant: inductione tamen facta de ſingulorum deputatorum vo- E tis, longe major fuit pars, quod non debentur, nec ulterius tolerari deberet.

Propter quod domini Cardinales concludere noluerunt, ſicut & in aliis fecerant.

Et ſic fuerunt primi qui materiam promoverunt & aperuerunt. Unde ſecuta ſibi imputent, et nulli alteri.

Novit etiam idem de Scribanis, dominique Cardinales, & ceteri alii, deputatos fuiſſe certos alios de ſingulis nationibus, ad adviſandum de remediis, & modo procedendi, & providendi in exorbitantiis, exorbitanterque ac indebite factis, de præterito, in Curia Romana per olim Joannem, tunc Papam, & alios de tempore ſuo, ANNO CHRISTI 1415.

Inter quos fuit adviſatum: quòd dominus Joannes præfatus, & Curia ſua Romana Apoſtolica, & domini Cardinales, & eorum Collegii Camerarius, ſive pro Camerario ſe gerens, a beneficiis Prælatorum & Prælaturarum vacantibus, & quoties vacabant, etiamſi ter aut pluries vacaſſent in anno, pro qualibet mutatione tituli, voluerunt habere & exigere fructus primi anni beneficii ſive prælaturæ vacantis, & aliquando longe ultra: Et quandoque Papa qualibet vice annatas vacantes habebat, & Cardinales nihilominus partem mediam: Quod- B que propter Vacantias fuerunt quandoque privati Prælati, & translati inviti: Et quandoque propter plus offerre, ſumtis aliis coloribus, aſſumti & alii Prælati, qui forte non fuerunt præferendi.

Ex quibus ſecutæ ſunt ſtrages, guerræ, ſcandala, etiam nondum ſopita.

Et quia exorbitanter factum fuerat, & contra jus & juſtitiam, in oppreſſionem Prælaturarum, Eccleſiarumque, Monaſteriorum, & beneficiorum, & etiam perſonarum quibus contigerat & ita factum fuerat: Per eoſdem deputatos pluribus rationibus fuit concluſum: Non debitum, & eſſe tollendum de præterito. Et per aliquos ex iiſdem fuit dictum, propter eas- C dem rationes & infra dicenda eſſe extendendum ad futura.

Et ſuper hoc fuit compoſita ſchedula, & inter eos lecta, et, ſicut ſolet fieri, communicata, et deinde ad Nationes ſingulas miſſa. Saltem per deputatos dictæ venerabilis Nationis Gallicanæ fuit relata in eadem atque lecta.

Et communiter ſuper ea ſolemniter ſeptem diebus deliberatum ſucceſſive, ſoiente dicto de Scribanis, dominis Cardinalibus, collegialiter ac ſingulariter: Qui etiam in hujuſmodi odium et vindictam dixerunt, aliquos notabiles Prælatos excommunicatos, contra rei veritatem, etiam ex ipſorum parte eorum nominibus non expreſſis: Magiſtro Joanne Ponceti, pro eo- D rundem Collegio clerico et Promotore ſe gerente, qui ſe interponere appellationem dixit, aliiſque Nationibus, et cunctis Conſtantiæ pro Generali Concilio congregatis, ſcientibus. Et debite in ea concluſum fuit: De præterito, præſenti, et futuro eſſe tollendum.

Cauſa vero motiva, rationeſque & jura, recollecta, quantum fieri potuit, ex dictis diverſorum, qui in dicta Natione deliberaverunt, & alias aperta fuerunt, ſubſequenter exprimuntur.

Et juxta Gregorii reſponſivum oraculum, & Concilii Lateranenſis prohibitivum edictum, initium & cauſam debendi iſtarum præſtationum fructuum primi anni Prælaturarum, Dignitatum, vel Beneficiorum vacantium, qui aſſeruntur debiti, & quos volunt exigere diligenter inquirentes: Frivilegio, conſuetudine, aut præſcriptione non poſſe defendi, certum eſt.

Sicut fuit obſervatum, & de non vacantibus in Curia, ſecundum antiqui juris ordinem, nullum reperiri poſſe initium, præterquam reſervationem quandam temporalem, primo per Joannem Papam XXII. factam, pro certo paſſagio ultramarino, & quibuſdam aliis neceſſitatibus ſuis, de omnibus Dignitatibus & Beneficiis, exceptis Abbatialibus.

Pro-

ANNO CHRISTI 1415.

Propter quod ſervatum eſt in Anglia uſque ad hodiernum diem, nihil ſedi Apoſtolicæ ſolvere, pro hujuſmodi Abbatialibus fructibus Abbatiarum vacantium,

Excepitque Epiſcopales, & etiam alias ſupra, majores, per expreſſum. Certaſque poſtmodum fecit ſuper illis declarationes.

Deinde, poſtmodum nonnulli Romani Pontifices, ipſius ſucceſſores, etiam certis temporibus ſimiles fecerunt Reſervationes, certis cauſis expreſſis. Quas Clerus, Principes, & populus aliquo tempore tolerarunt. Sed poſtmodum nimium gravati ex iis, in aliquibus regnis & provinciis, recuſaverunt ſolvere. Prout fuit factum in Anglia, & quibuſdam aliis locis. Eo quod per modum facultatis toleratum fuerat.

Et ſic quantumcumque eis placuit, licite potuerunt atque poſſunt recuſare. Maxime quia ceſſant cauſæ, quæ tunc erant: Eo quod non ſit paſſagium ultramarinum, vel aliud virtuoſum ex talibus pecuniis.

Et quia Italiæ, Galliæ, Alemaniæ, & Angliæ partes, per Dei gratiam ſunt unitæ ad invicem, propterea tolerari non debent. Cum propter diviſionem, temporibus retroactis, aliquantulum diutius fuiſſet toleratum.

Non ſine reſervatione aut contradictione, quæ impediunt & ceſſare faciunt exactionem, reperitur talis præſtatio decem annis continuata. Et quando erunt talia, præſcriptionem non inducunt, maxime de ſupremo ad inferiores, & minus conſuetudinem; Ut eſt Juriſtis notum, & infra expreſſius dicetur.

De vacantibus vero & fructibus primi anni majorum Prælaturarum, Abbatialium videlicet, Epiſcopalium, & ſupra, nullum aliud initium fuiſſe invenitur, quam voluntaria & gratuita oblatio quorundam, qui in diſcordia electi ad Abbatialem vel Cathedralem Eccleſiam, dum proſequerentur in curia, per appellationem ad eam factam, per eum, qui obtinebat finalem victoriam, & promovebatur ſive eligebatur.

Et talis oblatio & gratuita datio, juxta vulgare Italicum, dicta fuit ſervitium: Et ſecundum Alemanos propina dicitur. Et dicta fuerunt ſervitia communia. Quia communiter inter eos dividebantur, eo quod ſingulos, quibus dare volebat, non convocabat. Et ſingulis dare fuiſſet nimium oneroſum his, qui tunc agebant in publico Conſiſtorio.

Sed poſtmodum deductum eſt in Conſiſtorium ſecretum. Quod tamen fuerat & ſimoniacum vel multum de ſimonia ſuſpectum, & ſpecies mali crudelis, etiamſi prætextu conſuetudinis: Tum, quia ante vel poſt promotionem ad hujuſmodi dignitates, aliquid hujus prætextu dare vel recipere, ſecundum ſacros Canones eſt etiam prohibitum: Tum quia alienatio eſt talis oblatio, datio, vel obligatio, quam etiam facere non poteſt talis electus vel promotus.

Et ſucceſſivo tempore, volentes gratuite dare, & voluntarie conferre ſummam certam, vel aliquid: Eo quod tunc nulla certa taxa eſſet in Camera: Quoad aliqua ad tertiam partem valoris Epiſcopatus, Monaſterii, aliqua vero ad mediam, in aliquibus etiam taxa dictum valorem excedit, prout in libris Cancellariæ ſcriptæ ſunt, & ultra, pro minutis ſervitiis, compulſi ſunt dare, & offerre, ad ſolvendum, ſe & Monaſterium, ſive etiam obligare, per ſuarum litterarum retentionem.

Et noviſſime additum eſt, & compelluntur per eandem retentionem ſe obligare ad id, quod reperiretur eſſe debitum in libris eorum Cameræ, ſive dominorum Cardinalium, per oblationem vel obligationem alicujus prædeceſſoris Monaſterii vel Eccleſiæ, ad quam aſſumitur vel transfertur.

ANNO CHRISTI 1415.

Ex quo reſultat periculum & maxima abſurditas, propter diverſitatem librorum, in quibus diverſimode poſſunt ſcribi ſolutiones, vel non ſcribi, ſecundum diverſitatem, vel obligationem, aut forte malitiam officiariorum, qui præſunt talibus, prout quandoque compertum eſt. Quemadmodum de hoc per formas obligationum, quas ſuper hoc habent in Cancellaria, & quas in talibus obſervant, quarum copia inferius ſcribitur, poterit conſtare plenius.

Et nullus talis modus inducit conſuetudinem, præſcriptionem, nec juſtam cauſam talia exigendi vel etiam obſervandi: Tum, quia gratuita vel voluntaria oblatio, unius vel plurium ſingularium, non inducit conſuetudinem vel obligationem, ad quam teneantur alii, niſi velint. Cum hoc ſit per modum facultatis, quod præſcribi non valet. Nec eſt jus continuum. Quia reſpectu diverſorum & ſeparatorum corporum, oblatio & datio perfecta eſt: quæ per ſucceſſores continuata non eſt. Et ſi continuata foret, nihil refert ad alios. Et quia etiam quamplures ex illis, qui obtulerant & debebant, ſeque ad ſolvendum obligaverant, poſtmodum recuſaverunt ſolvere, tanquam indebibitum. Nec etiam ſolverunt.

Tum, quia nullo ſtatuto privilegio, conſuetudine, præſcriptione, aut alio titulo, poteſt induci, quod propter conferre aut conſentire promotioni aut electioni alicujus Monaſterii vel Eccleſiæ Cathedralis, ſive ut præficiatur adminiſtrationi Prælaturæ, Beneficii, ſive Eccleſiæ, aliquid poſſit, vel debeat peti vel exigi. Eo quod ſecundum Apoſtolicas & Canonicas traditiones, clariſſime foret ſimoniacum.

Tum, quia non petuntur, neque exiguntur hæ annatæ per Cameram Apoſtolicam & dominos Cardinales, ex eo quod vacant, ſed quia collationi & promotioni, quæ fit per Papam, aſſentiunt. Et hoc eſt clare ſecundum canones ſimoniacum.

Tum, quia conſtat, quod propterea exigantur, quia conferunt, ſeu electioni vel promotioni conſentiunt, & non quia vacant, eo quod ab illis, qui promoventur ad prælaturas hujuſmodi extra Curiam, & per alium quam per Papam, nihil habent, vel exigunt. Et conſtat ex eo, quod nihil percipiunt in tali exactione, niſi domini Cardinales qui actu ſunt præſentes, tamen de jure communi omnes Cardinales etiam abſentes parteciparent, ſi, quia vacant, deberentur, vel exigerentur.

Tum, quia talis uſus vitioſus, inhoneſtus, continens ſpeciem mali, & de jure prohibitus. Propterea nulla conſuetudo poteſt ſuper eo ſituari, & minus præſcriptio induci. Violentantur enim qui in Curia promoventur, ad dandum & offerendum, ſeque & Monaſterium ſive Eccleſiam, ad quod ſive ad quam promoventur, obligandum, ad ſolvendum taxam ſive quotam, quæ refertur eis eſſe in libris Cameræ, cum minutis ſervitiis, & omne illud, & quidquid reperitur dubitari per dationem vel obligationem conſimilem, factam Cameræ Apoſtolicæ, & dominis Cardinalibus, ſuorum prædeceſſorum, per litterarum promotionis ſuæ re-

ANNO CHRISTI 1415.

tentionem & detentionem. Et tales modi nunquam inducunt consuetudinem, neque præscriptionem, cum sint violenti. Et cum hoc resultat alia violentia. Quia, quantumcumque promoti, benedicti, vel consecrati, & notum sit Monasteriis vel Ecclesiis quibus præficiuntur, sine litteris ejusmodi non possunt intrare possessionem, propter constitutionem pœnalem, factam in favorem hujusmodi indebitarum exactionum, quæ incipit injunctæ, Extravagant. Commun. lib. I. tit. 3. cap. unic.

Tum, simoniacum vel suspectum de simonia: Quia petuntur fructus primi anni, & solvitur in Curia realis pecunia pro fructibus colligendis in partibus: & quia solvitur ante tempus: & quia quandoque solvitur totum Cameræ, & ante adeptam possessionem. Et nihilominus Cardinales taxam requirunt, & per retentionem litterarum exigunt, re vel obligatione, quando possunt.

Tum, quia ex præmissis infertur rationabilis diffamatoria murmuratio contra Romanam Curiam, quam Deus servare puritatem & justitiam, & ab omni specie mali abstinere voluit. Resultatque infectio & nullitas omnium & singulorum quæ fiunt in præmissis, datione, oblatione, obligatione, sive contra obligantes fulminatione & submissione, propter modum & causam, ex quibus fit concurrentia in actu, qui non tenet. Propterea, qui dicuntur incidere in sententias, quæ ejusmodi occasione feruntur, non debent eas tenere, nec timere, nec videntur absolutione indigere. Propter enim prædictam concurrentiam, continent errorem intolerabilem, & quia sunt contra jus constitutionis. Nam videntur hominem obligare ad incidendum in hæresim, largo sumto vocabulo, videlicet quod sit licitum spiritualia emere, vel pro spiritualibus pecuniam & temporalia dare.

Tum, quia talis consuetudo, præscriptio, seu privilegium, quando essent, nimium forent Ecclesiis, Clero & Provinciis onerosa, & substantiarum Ecclesiarum destructiva. Et propterea de jure nulla esset præscriptio, quæ ullatenus procederet. Et privilegium, si quod appareret, non solum de jure decurtandum, sed etiam toraliter submovendum, utroque jure hoc testante clarissime.

Tum, quia Prælatus quilibet, qui in Curia promovetur ad Monasterium vel Ecclesiam Cathedralem, antequam suæ expediantur litteræ in Curia, jurat nihil de juribus Monasterii vel Ecclesiæ alienare. Et ipsis in Cancellaria expeditis, & deinde bullatis, ac etiam registratis, portantur ad Cancellariam, a qua haberi non possunt, nisi primo se obliget, ut præfertur. Quæ obligatio est alienatio clara. Et sic promotus videtur cogi committere simoniam, & simul perjurium.

Tum, quia non fuisset credendum, nec est, Cameram Apostolicam, ac dominos Cardinales, aut quoscunque alios, propter quodcunque lucrum, sive temporale commodum, velle sustinere, aut etiam defendere tantam inhonestatem, prætextu cujuscumque consuetudinis, præscriptionis, aut privilegii, etiam quando essent, in quibus includuntur labes simoniæ, & clarum perjurium, scandalumque, & damnatio animarum.

Tum, quia adhuc, præmissis cessantibus, & supposito, quod annatæ petitæ deberentur, tollendæ sunt ex toto, causis & inconvenientibus ac scandalis sequentibus. Nam licet secundum Apostolicam doctrinam Papæ potestas a Christo immediate sit, tamen est ad Ecclesiæ ædificationem, & non ad ipsius destructionem. Quæ tamen resultaret in observatione prædictorum. Estque hujusmodi potestas ordinata ad justitiam & rectum judicium exercendum, quod non obligaret, & cessaret in exactionibus præmissis. Habetque præsidere propter bonum publicum, & salutem animarum, & non propter seipsum. Alias videretur abusus. Nec videtur facultas Papæ nec Ecclesiæ Romanæ concessa, neque eis competit pro libito voluntatis, exactiones, sive præstationes aliquas imponere ecclesiasticis. Cum eorum non sit dominus, sed tantummodo Christus. Maxime per quas causetur ipsarum oppressio, vel inde oriatur scandalum, deturque causa murmurandi, vel etiam resultet detrimentum animarum, aut frustretur sive fraudetur intentio fundatorum Ecclesiarum Cathedralium, Monasteriorum, & aliorum inferiorum Beneficiorum.

Tum, quia per exactionem prædictarum annatarum, tam ardenter & inhoneste exactarum, sine Cleri, Principumque, in quorum dominio sunt, & eorum de genere, qui ea fundaverunt, expresso consensu, & levem decimæ impositionem, sequutæ sunt oppressiones in Clero, & in Ecclesiis. Et inde murmurationes graves exortæ, & apud Regem, magnosque Principes, & alios Nobiles, & illos de populo usque ad plebejos, scandala. Quia vident pati ruinas Ecclesias Cathedrales, Monasteria, aliaque Beneficia, quæ sui primogenitores & alii magnates fundaverunt, & uberanter dotaverunt, & largiti sunt Ducatus, Comitatus, & alias dignitates temporales, Baronias, Castra, Terras, Jurisdictionem, & alia temporalia bona, pro sustentatione ministrantium in divinis, & ad divini cultus honorem, & augmentum, suorumque peccaminum expiationem, alimentationem pauperum, redemptionem captivorum, Ecclesiarum ipsarum ædificationem & reparationem terrarum, ac possessionum Ecclesiarum, & Monasteriorum culturam, jurium ipsarum prosecutionem, conservationem, & defensionem. Quæ omnia cessant, nec fieri possunt. Sed numerum in Ecclesiis sic fundatis ministrantium, juxta fundatorum ordinationem, minuere oportet, propter dictas intolerabiles exactiones.

Tum, quia scandalizantur, & inde murmuratur, cum recurrunt ad causas propter quas talia contigerunt: dicentes, non fuisse intentionem fundatorum, nec eorum existere, quod propter tales exactiones, vel etiam similes, vel propter replere quadraginta aut etiam plures personas, deberent frustrari intentionibus suis fundatores, & ipsi in hoc pati verecundiam, quod dotata per eos & largita tam exuberanter, deducantur ad ruinam, & patria reddatur infirmior ad se defendendum contra hostes: eo quod Castra & Munitiones nec retinere nec defendere possunt quibus collata sunt. Et propterea id nolle pati omnino, dicunt. Cum talia in nullo subdantur Papæ nec Cardinalibus, ut fiant eis tributaria, cum sint feudalia, aut mere temporalia.

Tum, scandala & murmurationes insurgunt, dum vident & sentiunt exigi ejusmodi vacantias & præstationes, sine pietate & misericordia, aut aliqua remissione, quantumcunque impotentes. Et hoc notum fuit, sicut contigit in Abbate

bate S. Saturnini Toloſani, compulſo obligari ad taxam ſibi relatam, quæ erat quatuor millium & ducentorum florenorum, & non valet annis omnibus, etiam vivendo ſupra locum, quingentos. Et tam ipſe quam plures alii compelluntur per exactores deputatos, uſque ad impignorationem terrarum dotalium Eccleſiæ, vel Monaſterii, & uſque ad venditionem calicum, etiam non conflatorum, librorum & aliorum ornamentorum, & bonorum aliorum Eccleſiæ, quæ petuntur ſolvere. ANNO CHRISTI 1415.

Tum, quia ſcandala & murmurationes inſurgunt, quod propter hujuſmodi exactionem, Prælati & alii miniſtri reputantur per exactores excommunicati. Et per proceſſus ac litteras, quas affigunt in locis publicis, eos denunciant, injuriantur, & verecundiam faciunt in diebus ſolemnibus, nec coram aliis audent celebrare. Licet in veritate non teneant ſententiæ. Inde ſcandalizantur Principes & alii de populo. Et in tantum arctantur ad ſolvendum, quod pro dilationibus non dantur niſi tres menſes. Et pro littera & ſigillo relationis ſententiæ oportet ſolvere realiter tres vel quatuor florenos cum dimidio. Si ſit ſimoniacum, videat unuſquiſque. Et ſunt in anno XX. floreni, ſine eo quod dare oportet Clericis, ad hujuſmodi proſecutionem deputatis, & quod expendit nuncius in eundo & redeundo; nec per hoc principale minuitur.

Tum, ſcandala ſunt exorta & non ceſſant propter exactiones prædictas ex eo, quod, poſtquam Eccleſia Romana continuavit tales exactiones, non ceſſavit a guerris. Et major ſolicitudo Romani Pontificis, & ſuorum Cardinalium, uſque ad Joannem incluſive noviſſime depoſitum, fuit de guerrarum continuatione, in qua fit effuſio humani ſanguinis. Et licet etiam habeat temporale imperium, non tamen cadunt honeſte talia in viris tam perfectis. Et quia per humilitatem, ſanctimoniam, & devotionem, ſolebant jura Eccleſiæ in eſſe conſervari, retineri, & acquiri, ſine artificiali gladio, aut alia violentia.

Tum, quia propter tam promtam numerationem hujuſmodi vacantiarum, & aliarum exactionum, Camera ac alii domini Cardinales non curaverunt neque ſoliciti fuerunt de dote & patrimonio Eccleſiæ Romanæ, de quo vivere poſſent & debent, neque de recolligendo tributa, penſiones, & debita, quæ rationabiliter eis deberentur. Sed ea per expreſſum remiſerunt, & remittunt. Prout fecerunt aliquibus communitatibus. Etiam moderni domini Cardinales, centum millia Florentinis cum quibuſdam aliis, Regi Apuliæ tributa pro quindecim annis, & cuidam Marchioni, remiſerunt. Et ita fecerunt pluribus aliis, quibus conceſſerunt dari terras, & caſtra patrimonii Eccleſiæ, de quorum fructibus vivere habent. Et videntur quodammodo affectare occupationem dicti patrimonii, & non ſolutionem dictarum penſionum, & etiam tributorum: Ut ſub illo colore poſſint dictas vacantias, & alias exactiones exigere, ac per hoc collationem beneficiorum, & promotionem ad Prælaturas retinere, ut inde magis ab illis de Clero timeantur, & univerſalius revereantur, & etiam honorentur, ſicut de facto obſervant.

Tum, ſcandala, propter præmiſſas & ſimiles exactiones, & ipſum modum exigendi, in Galliis exorta ſunt, eo, quod ſuperſtites de genere illorum, qui Eccleſias, Monaſteria, & alia Beneficia dotaverunt, audientes referri, quod pro pecuniis beneficia habentur in Curia Romana, & quod propterea ruinæ & præmiſſæ beneficiorum deſtructiones ſequebantur, querelam fecerunt fieri apud Regem Francorum eorum, ſummum principem. In cujus Parlamento, & ſuo Conſiſtorio, auditis quæ fuerunt propoſita pro parte Cameræ Apoſtolicæ, & dominorum Cardinalium (quod bene ſciunt aliqui ex iiſdem) fuit clare & ad plenum ſolemniter, apertum, & evidenter monſtratum, quod nullo jure deberentur, & quod clara ſimonia in modo ſe habendi includebatur, quæ plurimum erat ſibi periculoſa, & ad ipſum ſpectabat, ut dicebant, in ſuo dominio reprimere tales abuſus, & vitioſos exceſſus, ne conſentiendo iram Dei provocare videretur in ſeipſum, juxta Gregorianam Epiſtolam, Theodorico & Theoberto Francorum regibus miſſam, in Decretorum volumine inſertam. Fuitque clare demonſtratum, quod ultra præmiſſa & multa alia inconvenientia, per tales exactiones vacuabatur regnum & dominium ſuum pecuniis & divitiis, quæ ad nullam pietatem applicabantur, ſed poſtmodum malos & peſſimos pariebant exitus & cauſabant effectus. Quodque Romani Pontifices, pluries fuerant moniti & requiſiti, ut in his tam ſcandaloſis, & cauſantibus animarum damnationem, providerent, & canonicum ordinem darent: Quod facere neglexerunt. Certam igitur proviſionem tunc ſuper his rationabiliter edidit. Quæ per quoſcunque regnicolas & in dominiis ſuis domiciliatos, ſub divina & regia offenſa ſervanda eſt. Et, quando deberentur, propter tale ſcandalum tollendæ ſunt. ANNO CHRISTI 1415.

Tum, quia nec dicta proviſio totaliter ſuffecit, quin per practicam Romanæ Curiæ aliqua pecuniis intervenientibus in dominiis ſuis beneficia conferrentur, & reſultaret, quod prius per ſolemnes ſuos Ambaxiatores (adjunctis Nunciis notabilibus, pro parte Prælatorum & Cleri regni ſui atque Univerſitatis Pariſienſis) deſtinatos ad Romanam urbem, inter cetera domino Joanni, tunc in ſede Apoſtolica & Romana ſedenti, proponi, eumque requiri, exhortari & moneri fecit, ut tales exactiones, per quas tales abuſus ſequebantur, et perditio animarum, ſubmovere curaret, et providere non tardaret. Qui verbo reſpondit, hoc ſibi placere et totaliter ſubmovere velle, et ſuper hoc onerare Legatum, quem deſtinaturus, ut dicebat, erat ad Franciam. Et, quia nulla proviſio ſecuta eſt, licet juſte potuiſſet ac poſſet, dicti Gregorii Epiſtolam, et alias de jure, per ſeipſum providere, magis mite in favorem et honorem Eccleſiæ volens in hoc ſe habere, diſtulit, et ſuis Ambaxiatoribus, et aliis, pro Prælatis atque Clero Regni ſui et Delphinatus deſtinatis ad præſens Generale Concilium, injunxit hanc proviſionem et remediationem proſequi. Quam multipliciter conantur quidam impedire, plus curantes de quæſtu, quam de animarum profectu.

Tum, quia multiplicatum eſt ſcandalum et cauſa nova adjuncta, ex eo, quod dominus Joannes olim Papa, noviſſime deſtitutus, teſtificatur, et ſe publice facit audiri, quod unum millionem et ſeptingenta millia florenorum auri habeat in diverſis locis repoſita. Et Collegium dominorum Cardinalium ad medietatem ſummæ tantundem præſumitur habuiſſe. Quorum forte major pars de Galliis proceſſit. Quod

prin-

ANNO CHRISTI 1415.

principes, clerus, et populus attendentes, magis commoventur ad exquirendum remedium. Cum dictæ pecuniæ nullum profectum fecerint, ſed plures arces & Eccleſias macularint, & cauſa fuerint deſtitutionis dicti Joannis, atque magni ſcandali. Fuit ergo talis exactio cauſa tollendi, ne ſimilia futuris temporibus eveniant aut etiam contingant. Et ſi prædicta locum non habuiſſent, vel habere poſſent, ſicut tamen habent, adhuc dictæ annatæ & vacantiæ, & hujuſmodi indebitæ exactiones ſunt tollendæ, & totaliter ſubmovendæ, quia dant cauſam proximam ſimoniæ committendæ in Curia diverſimode, infamantque Curiam Romanam, & infinitorum malorum dant occaſionem, & ſunt & fuerunt cauſa, quod venderentur beneficia Eccleſiaſtica, Prælaturæ, & dignitates, & mercarentur. Sicut factum fuiſſe reperitur cum domino olim Joanne Papa. Quod quamvis ſimoniacum non eſſet, ſicut eſt, tamen turpiſſimum, abominabile, & ſcandaloſum valde eſt.

Tum, quia ſub prætextu & colore ſolvendi vacantias, ſecundum verum valorem & taxam antiquam prætenſam, triplicatur, & quadruplicatur, juxta verbum quorundam, dicentium, quod, ſicut offert juxta taxam, ita poteſt offerre & dare totum valorem unius vel plurium annorum. Et per hoc promoventur ambitioſi, & male morigerati, illitterati. Et quibus deſunt aliæ virtutes, recurrunt ad pecunias. Repelluntur litterati, viri virtuoſi, non habentes pecunias. Et futurum eſt de proximo, quod ſi, ſicut factum eſt, ita continuaretur in promotionibus & beneficiorum diſtributionibus, ſtudia efficerentur deſerta, nulluſque curaret ſcire, vel etiam ſtudere. Et poſſet inde pati fides & religio Chriſtiana, propter defectum doctrinæ, maximum detrimentum. Sunt etiam tollendæ & removendæ, quia juxta taxam Prælaturæ vacantis, cui committitur inquiſitio & proceſſus, mercatur, & vult limitare ſalarium, quod aſſerit ſibi debitum ab illo, pro quo debet relationem facere, & in ſecuro vult habere antequam referat. Prout in hac venerabili natione Gallicana per egregium Dominum Paulum Doctorem alterius nationis conquerendo fuit notabiliter propoſitum: Et aliquantulum caſus unus apertus, videlicet, quod, quia tunc erat conventum cum Papa, aliquem debere ſolvere tria millia, qui relationem facere pro vacantia debebat, volebat habere trecentos. Quos oportebat detrahere de prædicta ſumma, eo quod promovendus nihil plus habebat. Et tunc Papa de ſuo proprio ſolvit quinquaginta, & centum procuravit pars propria. Et ſic pro quolibet milliario habuit quinquaginta. Si ſit ſimoniacum, judicent audientes. Idem facit Notarius, qui ſcribit in proceſſu, ſcutifer Papæ, & ſcutifer domini Cardinalis referentis, qui de more mittuntur ad promotum, utplurimum ad intimandum ſuam promotionem. Qui ſua ſalaria dicunt eſſe limitanda ſecundum quantitatem vacantiarum. Et idem trium portarum oſtiarii, & quam plures alii conſimiles, qui non exprimuntur de præſenti.

Tum, quia promotus in Curia propter tales angarias cogitur eſſe paſſive uſurarius, & intrare manus mercatorum, qui pro quingentis mutuatis volunt habere & recuperare mille cum ſuo intereſſe. Quod clare expertum eſt. Et adhuc cogitur fieri ſimonia propter hujuſmodi maculatas exactiones, eo, quod oporter ſecundum limitationem taxæ, pro jure ſacræ vel benedictionis munere realiter pecunias ſolvere. Quod abhorrendum eſt.

ANNO CHRISTI 1415.

Tum, quia etiam hujuſmodi vacantiarum inſurrexit quædam turpiſſima venalitas, eo quod, licet fuerit commiſſum pro aliquo notabili promovendo ad prælaturam vacantem, quantumcumque notabilis & ſufficiens fuerit, nihilominus pro omnibus aliis volentibus concurrere ſimiliter committetur: Et quandoque eidem commiſſario, quandoque diverſis. Et qui melius ſolvere vacantias poterit, & ſe commiſſario gratum reddere, & apud campſores, quibus pecuniæ ſunt numerandæ, de ſolvendo certos & cautos facere, ille ſufficientior eſt, & præfertur alii, ſecundum modum quandoque obſervatum. Et inde ſecuta ſunt ſcandala diverſa, ut taceamus illa.

Rurſuſque, quia, cum propter retinere ſolutionem vacantiarum & aliarum exactionum hujuſmodi, decimæ & ſubſidia charitativa quandoque inducantur, venundatus eſt Clerus, & libertas Eccleſiaſtica ſublata, & totaliter remiſſa, & eſt data & conceſſa Principibus & communitatibus participatio in hujuſmodi exactionibus, ne contradicerent, & nullatenus Clero aſſiſterent, & ut ex eo per brachium ſeculare poſſent facere exigi. Et ultra illa tributa, alia, & exactiones aliquibus conceſſa ſunt ſuper Clerum. Ita quod in pleriſque dominiis facti ſunt Prælati, clerus, & quicunque religioſi, deterioris conditionis quam laici. Quod forte facere Papa non potuit, neque poteſt. Cum ſit in ſubverſionem & turbationem univerſalis ſtatus eccleſiaſtici, abſolvere privilegia & libertates eorum, qui ſervare ea habent, ut in pace & quiete Deo valeant famulari, & iram Dei populo placare.

Præmiſſis igitur omnibus ſtantibus, dicere, eas debitas, & exigere poſſe, ut præfertur, & pertinaciter hoc tenere, eſſet forte hæreticum, et periculoſum valde.

Ex ipſis igitur, et quibuſdam aliis de præſenti non expreſſis, et ex cauſa, et reſultantibus ex eis, et parte eorum, quæ ſufficere ad hoc poterant et poſſunt, concluſit rationabiliter et de jure hæc venerabilis Natio, et ſuppoſita ejuſdem, matura deliberatione præhabita, dictas annatas ſive vacantias, et quas appellant Communia et minuta ſervitia, de præſenti et de præterito, nec aliquo tempore, nec continuari, nec per modum tributi ſeu debiti imponi poſſe Monaſteriis, vel Eccleſiis, aut beneficiis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis: Et non eſſe debitas: Et, quatenus de facto, prætextu eorum quæ præterierunt, nullus conaretur eas exigere vel levare, totaliter eſſe tollendas, & reſiſtendum.

Modo ad cauſas et rationes, quibus nititur juſtificare et confirmare ſuam appellationem interpoſitam, præfatus de Scribanis, et qui eam compoſuerunt, et ſibi adhærentes, reſtat reſpondere.

In primis enim dicit idem de Scribanis: Fuiſſe deliberatum in Natione, procedendum eſſe in arduis per ſecretum ſcrutinium, & ita fuiſſe hic practicatum, &c. Reſpondetur: Quod in actibus particularibus, de quibus actum eſt quod per ſecretum ſcrutinium fieret deliberatio, ita obſervatum eſt. In aliis vero, in quibus ſpecialiter actum non eſt, nequaquam. Quia repugnat honeſtati Concilii & plenariæ libertati. Et quando ita ordinatum fuiſſet, non eſſet ſubſtantiale formæ, nec decretum irritans in

con-

ANNO CHRISTI 1415.

contrarium. Et quia nationes ſingulæ deliberant apud ſe quæ videntur eis utilia vel neceſſaria, ſine aliorum convenientia. Sicut factum fuit de procedendo in cauſis præcedentibus, & committendis ſupervenientibus in Curia ſede vacante. Quod non eſt de jure. In quo deliberatum fuit, & etiam concluſum in quibuſdam nationibus, antequam fuiſſet datum verbum in natione Gallicana. Quæ quidem natio conſtringi non debet, nec plus ancillari ceteris Nationibus. Et ultra quandoque fuit actum, ut in actibus certis per ſecretum ſcrutinium deliberaretur. In quo fuit ſolemniter & debite oppoſitum. Quare ſuperfluo fundat ſe, & nulliter, præfatus de Scribanis.

Cum dicit ultra in ordine idem de Scribanis appellans: quod materiæ in Nationibus deliberandæ, primo deferri debent ad deputatos quatuor nationum. Reſpondetur, ita factum fuiſſe, ut dictum eſt. Et quando non eſſet factum, ſubſtantiale non eſt.

Cum dicit idem appellans: Eſſe Papæ ſubveniendum ab inferioribus Eccleſiis, quas aſſerit deſcendiſſe a Roma &c. Reſpond. Quod quilibet Epiſcopatus debet certos ſuos habere reditus pro donatione & ſuſtentatione ſua ſive Epiſcopi. Sicut habet Epiſcopus Romanus, quæ ſuffecere, & ſufficere poſſunt, cum induſtria, & alia, quæ extraordinarie ſuperveniunt. Nam Apoſtolus ex induſtria quærebat ſibi victum, ne quibus miniſtrabat eſſet nimium oneroſus. Et ſi non ſufficiant reditus Epiſcopi Romani de præſenti, primo habet requirere ſubſidium a Clero ſuæ civitatis & Diœceſis, deinde ſuæ provinciæ: Et per modum ſubſidii charitativi temporalis, & non perpetui cenſus. Et poſtmodum ab aliis eccleſiis immediate ſubditis poteſt ſubſidium benigne implorare. Quæ, cauſa neceſſaria ſuppoſita expreſſaque & vera, honeſte non poſſunt denegare ad tempus. Nec tunc forte venit exactio ſubventionis reſpectu datæ temporalitatis pro fundatorum Eccleſiis, ut certum onus ſupportetur, aut aliquid aliud fiat, ſecundum eorum ordinationem, ne fruſtrentur ordinatione & intentione eorum: Sed tantum reſpectu eorum, quæ proveniunt ratione ſpiritualitatis, & dotis conſtitutæ a jure, ut ſunt decimæ, oblationes, portio canonica mortuariorum, & ſimilia. Quod autem Eccleſiæ aliæ deſcenderint a Roma; Præceſſit Græca, in qua primo ſedit Petrus Antiochiæ, & Jacobus Jeroſolymis. Et fuerunt aliquæ quæ contendebant de pari. Et quæ præceſſerunt, ab ea non videntur deſcendiſſe. Veruntamen, ab omnibus recognoſcitur tanquam ſuprema, domina, & magiſtra omnium, propter virtutes & merita eorum qui præfuerunt in ea. Cujus ultima non correſpondent primis.

Subjunxit poſtmodum præfatus appellans: Quod ſubveniendum eſt dominis Cardinalibus, qui adjutores ſunt Papæ, &c. ſicut dicit. Reſpondetur: Quod domini Cardinales duplicem habent ſtatum. Primævum, cujus retinent titulum, & principales dignitates in collegiatis Eccleſiis in Curia Romana obtinent, vel ſunt Curati parochialium Eccleſiarum ejuſdem. Et illo reſpectu dicuntur Cardinales, id eſt principales. Quod non competit eis ſpecialiter: ſed multæ ſunt eccleſiæ, ſicut Ravennatenſis, quæ obtinentes dignitates in ea nominant Cardinales. Et ita eſt in pluribus aliis Eccleſiis, in diverſis regnis & provinciis. Et ex iſta præſenti inſtitutione eorundem primum officium fuit, & eſt, & eſſe debet, confeſſiones audire, prædicare, & etiam baptizare, &c. quoad Presbyteros: Epiſcopi vero Cardinales, hæc habent facere & exercere in ſuis Diœceſibus. Et iſti de ſuis titulis & eorum emolumentis iſto reſpectu debent & tenentur contentari, ſicut alii de Clero in ſingulis Diœceſibus. Et ſi non valeant, quantum valuerunt, limitent expenſas, vel petant ſibi provideri debere, et per modum canonicum. Et ille ſtatus fuit in caritate fundatus, et valde humilis et benignus.

Alium ſtatum aſſumpſerunt, quando Conſtantinus Imperium Occidentale contulit Eccleſiæ Romanæ, quam voluit habere Senatum, et quod Senatores veſtibus, honore et ornatu decorarentur, qui ſtatum illum repræſentarent. Et illum tenent, et repræſentant domini Cardinales, ut dicit Innocentius. Quorum officium eſt, principi conſulere, ſcilicet Papæ, ſicut conſulebant Principi temporali. Sciens Conſtantinus Eccleſiam non poſſe onera talis ſtatus ſufferre, nec expenſas ſuſtinere, et quod ſtatum eorum propter hoc nollet admittere, niſi aliter provideret, contulit et dedit eis patrimonium et temporalia pro ſtatu eorum. Quod poſtmodum augmentatum. Et ſi illud occupatum fuerit, culpa et negligentia eorum factum eſt, ſicut ſupra dictum eſt. Ideo recuperent, vel ſint contenti eorum primo ſtatu. Cum ſtatus eorum ſit nimium Eccleſiæ oneroſus, et non neceſſarius, ſicut prætendunt multi, maxime cum tanto Eccleſiæ onere.

Quod enim domini Cardinales ſint Papæ coadjutores, ſicut dicit qui appellat, nihil eſt, ſuper falſo ſe fundat. Quia Epiſcopi ſunt Papæ coadjutores, et ſupra Cardinales de jure. Cardinales vero ſunt tantummodo Papæ conſultores. Et patet, quia dudum Cardinales, qui bene ſervierant, in eorum remunerationem, et pro quiete ipſorum, promovebantur ad cathedrales Eccleſias. Patet etiam quod majores eſſe videantur Cardinalibus: Quia cum florebat temporalitas eis data, Eccleſia et Generale Concilium ſtatum eorum limitavit ad xxv. familiares tantum, Epiſcoporum vero ad xxx. Quos tamen contemnunt hodie, et per violentiam eos et alios de Clero opprimere conantur, atque volunt ſibi facere tributarios, et per eos faciunt vi familiariter ſervire. Nec pro quocunque Prælato, etiam prono adorante eos in terra, ponerent manum ad cappellum, ut ſalutarent eum. Quod nunquam aliquis Rex aut Princeps fecit, neque hodie permitteret: Cum immediate recipiant Epiſcopi poteſtatem et dignitatem a Chriſto, Domini vero Cardinales ab homine, quoad ſtatum aſſumptum Senatorum. Dictum, et futurum eſt, atque neceſſarium in ſtatu eorum providere, ut certus conſtituatur numerus, ſtatuſque eorum limitetur, decernendo, quod fierent tantummodo temporales, ſicut aliqui dixerunt, et in quolibet Generali Concilio, qui bene ſe habuiſſent confirmarentur, qui vero male, eradicarentur, et in domos ſuas remitterentur.

Cum ulterius ſubjungit appellans, quod Papa et Cardinales ſint in poſſeſſione percipiendi a Prælatis annatas, præſertim in dominio Regis Franciæ: Reſpondetur, prout ſupra, et ultra: quod nullus unquam illis competit titulus percipiendi. Et ſi aliquando perceperunt, hoc

ANNO CHRISTI 1415.

fuit per modum permissivæ facultatis, & benignæ tolerantiæ, quæ secundum Innocentium, & quoscumque doctores, potest revocari quandocunque. Et est mirum, litteratos talia pro fundamento allegare, quod a cetero sufferre non intendunt. Quia quandocunque esset eis aliter subveniendum, contribuendum esset æqualiter per nationes & provincias. Et talis provisio annatarum nimium esset excessiva. Nam taxa vacantiarum, secundum quod descriptum est in libris Cameræ Apostolicæ, de Ecclesiis cathedralibus, & Abbatiis Galliarum taxatis, ascendit ad sexcenta nonaginta septem millia septingenta quinquaginta Francorum, sine Prælaturis, quas non taxant, & aliis inferioribus dignitatibus & beneficiis, quæ fere ad tantundem adscendunt. Quæ summa prima sex annos, velut clare demonstraretur, integraliter solvitur, & singulis annis divisa ascenderet ad ducenta millia, Prælaturis & aliis minoribus beneficiis injunctis. Quod si in singulis nationibus tantundem reciperetur, & haberetur, ascenderet summa, & esset in universo sex milliones, nongenta septuaginta septem millia, & quingenti floreni. Quod esset excessivum valde, etiam quando non solveretur, nisi tota in decennio. Et ultra domini Cardinales moderni obtinerent in Galliis sex Cathedrales Ecclesias, & alias dignitates, ac alia beneficia, de quo deberent contentari, sine tanto quæstu vacantiarum, & recurrere ad alias nationes, ut tantundem eis facerent, quod esset rationabilius. Quando omnes, Italica, Germanica, Hispanica, & Anglica nationes tantum facerent eis, essent ad minus trecenta & quinquaginta, annis singulis. Detrahunt enim & obloquuntur venerabili nationi Gallicanæ, quæ sola plus facit quam totum residuum, & sustinet pondus & æstus diei.

Quod autem communia servitia, sicut dixit appellans, deberentur propter servitium, quod communitati & reipublicæ impendit Papa & Cardinales, &c. Respondetur, quod Papa administrans justitiam & regnans ad ædificationem Ecclesiæ & salutem animarum, & non propter seipsum, servit quam plurimum. Et tali serviendum esset etiam realiter. Quoad dominos Cardinales, si non debeatur eis nisi quia serviunt, quam plures ex eis de nihilo serviunt, immo nocent & officiunt, supersedendo ab expressione causarum, quæ suo tempore locum habere potuerunt.

Quando ulterius subjungit appellans: Quod sine vacantiis vivere non possint, attento, quod patrimonium Ecclesiæ propter schisma & malum regimen Ecclesiæ Romanæ, & Præsidentium in ea, est occupatum, &c. Allegat suam turpitudinem. Et devorantibus substantiam suam non est dandus recursus ad alienas. Et qui præsederunt in Romana Ecclesia fuerunt Cardinales, & de illo statu assumpti. Et eos, qui præfuerunt, elegerunt domini Cardinales, qui sunt moderni. Et præsumuntur elegisse meliores, qui, (ut confitetur appellans & sibi adhærentes) totum destruxerunt. Imputent ergo sibi ipsis.

Et cum ulterius appellans dicit: Quod, si removerentur vacantiæ, Cardinales reipublicæ servientes non haberent unde viverent: & sic eas non debere solvere, nimia levitate fuisse conclusum in natione Gallicana. Respondetur: Quod ex supradictis potest apparere, si nimia levitate, vel digesta deliberatione, processit conclusio, &, si nimia cupiditate conetur eam impedire. A

ANNO CHRISTI 1415.

Procedendo ulterius dicit idem appellans; Quod procurantes fieri dictam conclusionem erant debitores Cameræ Apostolicæ; Respondetur; Quod si debitores reputet propter vacantias, quas asserit debitas, patet per supradicta, non esse debitores, nec etiam debitas, nec esse solvendas. Si ex alia causa dicat eos debitores, justificet actum.

Quod sede Apostolica vacante, sicut dicit idem appellans, nihil sit innovandum &c. Respondetur; Quod nihil innovatur. Sed quod est vitiosum, scandalosumque, & indebitum, tale esse declaratur & declarari petitur.

Quando ulterius progreditur idem appellans, ostendens, quod inconsultis aliis nationibus ad conclusionem natio Gallicana processit &c. Respondetur: Quod per medium deputatorum aliarum nationum, quæ omnes consenserunt, quod de præterito tollendæ essent, consultæ satis nationes videntur. Et quod super illis natio Gallicana deliberaret omnes sciverunt nationes, & etiam domini Cardinales. Ultra deliberationem, motiva & conclusionem suam voluerunt communicare aliis nationibus, ad effectum concurrentiæ, & provisionis dandæ. Quod domini Cardinales per exquisita media impediverunt. Et inter nationes non est quæ tantum fuerit gravata, sicut Gallicana in istis exactionibus. Et propterea magis solicita esse debet. B C

Et constat. Quia in Anglia nihil percipit, nisi de Episcopatibus, qui sunt pauci, Camera vel domini Cardinales. Nec paterentur, quod interea Cardinales obtinerent beneficia.

Et in certis regnis Hispaniarum ordinatum est, quod Camera nihil totaliter recipiat.

In Italia vero, beneficia Prælaturæ, & dignitates, modici sunt valoris. Et cum hoc domini temporales & communitates prohibent, quando videtur eis atque placet, quod dicta Camera nihil recipiat. Et novissime communitas Florentina, Papa Joanne, qui tunc erat, & dominis Cardinalibus in eorum civitate existentibus propter unicum abusum, quem Papa commisit in conferendo unam Abbatiam sitam in eorum dominio, privaverunt Papam potestate conferendi beneficia in eorum dominio, usque ad quinque annos. Nec tunc appellaverunt. Et tamen per hoc perdunt fructus annatarum. D

In Alemania in certis Diœcesibus & provinciis percipit aliquid, in aliis vero nihil. Immo nec admittuntur litteræ Apostolicæ, nisi quantum placet Episcopis, qui recusant, in denegando, Vidimus.

Et propterea Gallia, quia nimium grata fuit & obedivit, nimium gravata est, & adhuc opprobriis laceratur.

Quando vero subjungit sæpe dictus appellans, quod minis & terroribus, & certorum principum voluntatibus allegatis, fuerunt impediti, volentes deliberare &c. Respondetur. Quod, sicut dictum est, ad opprobria & injurias prorupit appellans sibique adhærentes, & appellationis compositor; & bene intelligitur. Et est falsum quod asserit. Sed domini Cardinales fuerunt illi qui incutiebant terrores, & inferebant minas, atque dicebant injurias Prælatis, & aliis notabilibus viris nationis Gallicanæ, & eorum familiaribus, cum nimia austeritate, ut libere non auderent quod conscien- E

ANNO CHRISTI 1415.

scientia dictaret super illis exprimere. Et aliquibus dixerunt, quod inquireretur contra eos, ad finem destitutionis eorum status. Aliis dixerunt injurias, aliis vero spem dabant promotionis & exaltationis status. De quo adhuc confidunt aliqui. Et familiares suos venire faciebant ad nationem Gallicanam, ad vociferandum & clamandum, sicut de facto fecerunt, ad deliberationem impediendum. Et ultra, videntes, non posse impedire deliberationem, quæ fiebat, ad invicem congregati, omnes Protonotarios, auditores Palatii, scriptores, notarios, cursores, & quoscunque alios, etiam mechanicos Romanam Curiam sequentes, convocaverunt, & ad se venire fecerunt, & cum gemitibus eis dixerunt, quod natio Gallicana per se sola præsumebat destruere velle statum Papæ, & Cardinalium, Protonotariorumque, Cameræ clericorum, Cameræ auditorum, plurium scriptorum, Notariorum, Advocatorum, Cursorum, ceterorum quorumcunque Romanam Curiam sequentium. Et ipsam Roman. Curiam incitarunt, loquendo, quod oportebat se illis opponere, & ad contrarium laborare, & conclusionem receptam de non solvendo vacantias, facere per media, ut non admittatur per alias nationes. Et fuit dubium & etiam periculum de magna commotione contra natos de Gallis.

Nec talia attentaverunt quando Natio Anglicana & eorum Rex illustris interdixit, tales exactiones nolle plus sustinere in regno suo Angliæ.

Et videntes propter hoc non posse proficere: Quia rationabile est quod petitur, & irrationabile est quod impedire conantur: converterunt se ad appellationes, & unam interposuerunt nominibus suis, & aliam interponi fecerunt per dictum de Scribanis, aliam vero per Magistrum Joannem Ponceti, eorum Promotorem & Clericum: Per tales appellationes & oppositiones volentes impedire & illibertare dicentes vota sua. Et in prædicationibus publicis, materiam procuraverunt ad intentum eorum, & per verba magistralia notaverunt non sibi propitium esse, quod bene fuit intentum. Quare quod imponitur aliis, apud semetipsum & sibi adhærentes quærat appellans.

Quando enim subjunxit idem appellans, quod ad dictam quæstionem processum est, sine prius providendo dominis Cardinalibus: Et in hoc natio Gallicana, non sufficienter consulta, fore tollendas dictas annatas & vacantias conclusit, &c. Respondetur: Quod quoad ipsam nationem satis late & ample provisum est dominis Cardinalibus de sexaginta ad septuaginta millia, ut supra dictum est. Et consultissime concluſit. Et mirum est, quod tanto tempore toleravit.

Cum ulterius dicit idem appellans, quod de laudabili consuetudine, protectio & tuitio Romanæ Curiæ Cameræ, sede Apostolica vacante, ad Cardinales spectat, qui non fuerunt requisiti in dicta conclusione, &c. Respondetur, quod bene facit allegare consuetudinem pro titulo putativo. Quia de jure est eis interdictum, ne de factis Cameræ in aliquo se intromittant, Sede Apostolica vacante. Etsi quæ sit consuetudo, occulta & totaliter ignota. Nec debuerunt vocari nec requiri. Conclusio est Nationis, quoad Nationem, quæ respectu aliarum Nationum est consultiva, & quoad totum Concilium est querelosa, quam Concilio intendunt insinuare, & apud ipsum prosequi, ut remedietur in eis, ut redeuntes ad propria, suis Principibus, Prælatis, & Clero, qui ibi remanent, & ceteris de populo, possint referre diligentiam quam fecerunt, ne videantur consensum præbuisse, nec acquievisse tolerationi abusivæ in prædictarum vacantiarum præstatione: Ut, si Concilium provisionem non dederit, constet, quod per eos non steterit.

ANNO CHRISTI 1415.

Progrediendo ulterius dicit idem appellans: Quod domini Cardinales sint causa unionis, &c. Respondetur: Quod utinam ita esset! Quod de præterito non fecerunt, nec usque nunc est factum. Quid fiet, videbitur postea. Nec quoad hoc etiam præsumitur, quæ in facto consistunt etiam de præsenti.

Cum dicit ulterius ille idem appellans: Quod removere vacantias est subversio totius ordinis Clericalis, &c. Respondetur: Quod de inordinato & vitioso ordine vellet facere ordinem, ad ipsius commodum, nec curaret de nutrimento peccati, nec de quocunque scandalo, dummodo affluat aurum & pecunia. Si debeat subverti ordo Clericalis propter tollere vacantias, potest videri ex præcedentibus.

Ulterius præfatus de Scribanis dicit, quod attestari simoniam intervenire in solutione earum, est venire contra vota plurium Conciliorum, &c. Respondetur: Quod nunquam in aliquo Generali Concilio fuit ordinatum, quod quis posset recipere pecunias, ut spiritualia aut beneficium conferat, vel aliquem eligat ad dignitates, & Prælaturas. Sed bene jure divino, canonico, & civili, & per Generalia Concilia reperiuntur prohibita. Quæ etiam damnant actum & consuetudinem.

Quando ulterius progreditur contra claram rei veritatem & ipsius conscientiam, videlicet: Quod solutio istarum vacantiarum est onus reale, nec in hoc versatur aliqua obligatio personalis, cum per illam maneat officium obligatum, & non persona: Respondetur: Quod mirabiliter justificat actum ex istis appellationibus. Sicut supra dictum est, clarum est, quod litteræ promotionis haberi non possint, donec obtulerit quod petitur ab eo, seque, Monasterium, & Ecclesiam obligaverit. Nec alio exigitur modo, quin ista obligatio sit personalis. Aut jura omnia fallunt, aut est personalis. Nec potest esse realis, quia per obligationem, quam fecit de Monasterio, vel Ecclesia, non est hypotheca. Quia dominus non est. Et quia non possidet tempore obligationis. Et quia non vergit in utilitatem Ecclesiæ, vel Monasterii. Et quia etiam turpi causa. Et quia sine consensu conventus vel Capituli. Et quia tempore fundationis non fuit tale impositum, nec post, per consensum illorum, qui consentire habent, & necessario. Aliter non potest esse reale. Et quando esset hypotheca, adhuc discuteretur primo persona quæ antea fuerat obligata. Quod mutata persona remaneat onus supra Ecclesiam vel Monasterium, quod dimittit, non est verum, nisi quantum per porrectionem dictarum litterarum eum obligare faciunt ad solvendum, in quo obligatus reperitur fuisse antecessor. Et sic possunt exigere ab utroque totum debitum quando volunt.

Et quod hoc sit verum, patet per formam obligationis, quam servant in talibus in Camera Apostolica, etiam domini Cardinales, quæ talis est.

ANNO CHRISTI 1415.

Primo rubricat Forma obligationis Patriarchæ, Archiepiſcopi, vel Epiſcopi, aut Electi, quando in propria forma ſequitur ;- Vos, domine Patriarcha, Archiepiſcope, Epiſcope, aut Electe, de licentia & auctoritate Apoſtolica, vobis in hac parte conceſſa, gratis & ſponte offertis, dare promittitis & donatis, pro veſtro communi ſervitio Cameræ ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini Domini &c. Alexandri Papæ V. & ſacro collegio Reverendiſſimorum in Chriſto Patrum, dominorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, videlicet, &c. florenos auri de Camera, boni & legitimi ponderis, & quinque ſervitia conſueta, pro familiaribus & Officialibus domini noſtri Papæ, & dominorum Cardinalium prædictorum. Item, recognoſcitis eiſdem Cameræ, & Collegio ac familiaribus, & officialibus, omnes illas pecuniarum quantitates, in quibus prædicta veſtra Eccleſia in libris ipſorum Cameræ & collegii, per aliquorum Prædeceſſorum veſtrorum perſonas obligata eſt. Quos quidem florenos cum quinque ſervitiis & recognitis ſupradictis, promittitis reddere & ſolvere realiter cum effectu in Romana Curia, ubicumque fuerit, videlicet reverendiſſimis in Chriſto Patribus & dominis, dominis miſeratione divina Henrico Epiſcopo Sabinenſi, & Amedeo ſanctæ Mariæ novæ Diacono Neapolitanenſi, & de Saluciis, vulgariter nuncupatis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & Franciſco miſeratione eadem Archiepiſcopo Narbonenſi, domini noſtri Papæ & ſacri collegii Cardinalium Camerario, vel eorum ſucceſſoribus, vel deputatis ab eis, medietatem ſcilicet in feſto, &c. & aliam medietatem in feſto, &c. Recognita vero in alio ſimili feſto, &c. Quod ſi debito loco & terminis dictam florenorum ſummam, & quinque ſervitia conſueta, & recognita ſupradicta non ſolvatis, ut dictum eſt, promittatis redire ad Romanam Curiam infra quatuor menſes, poſt elapſos terminos hujuſmodi vel alterum eorundem immediate ſequentem, & coram dictis dominis Camerariis ſeu eorum ſucceſſoribus aut Deputatis ab eis, perſonaliter comparere, et inde non recedere, donec per vos fuerit de prædictis integraliter ſatisfactum. Super hos obligatis vos vel Eccleſiam veſtram, & ſucceſſores veſtros, ac omnia bona Eccleſiæ veſtræ mobilia & immobilia, præſentia & futura, ubicumque ſint & conſiſtant. Et ut ſitis vinculo fortioris obligationis adſtricti ſubmittitis vos, & ſucceſſores veſtros juriſdictioni & coercitioni dictorum dominorum Camerariorum, & cujuslibet eorum in ſolidum, ac etiam ſucceſſorum ſuorum & Deputandorum ab eis. Et de voluntate veſtra, qui hoc vultis & petitis, & hanc juriſdictionem in eos porrigitis, præfati Domini Camerarii, & quilibet eorum, eandem juriſdictionem in ſe ſuſcipientes, & ſuſcipiens in loco mandatum faciunt & præceptum, ut de re confeſſata de ea de ſolvendo dictam florenorum ſummam, & quinque ſervitia ac recognita ſupradicta, de reveniendo ad Romanam Curiam, & de non recedendo ab ea abſque ſatisfactione, & quod omnia alia & ſingula ſupra dicta efficaciter compleatis & attendatis. Quod ſi non feceritis, ſuſpenſionem ab adminiſtratione ſpiritualium & temporalium dictæ Eccleſiæ, & ab executione Pontificalium, & majoris excommunicationis ſententias, ex nunc prout extunc in vos canonica monitione præmiſſa proferunt in his ſcriptis: comminantes nihilominus dicti Camerarii, & quilibet eorum, ſe contra vos, dictum dominum Patriarcham, Archiepiſcopum, Epiſcopum vel electum, proceſſuros, & proceſſurum, abſque alia vocatione ſeu monitione, ad graviores pœnas & ſententias ſpirituales & temporales, & aggravationes earum, prout eis ſeu eorum alteri placuerit, ſeu viſum fuerit expedire: Et quod vos denunciabunt, & denunciari facient per ſe, vel per alium, ſeu alios, excommunicatum, ſuſpenſum, perjurium, & aliis pœnis & ſententiis ſtrictum, quas propter hoc in vos duxerint proferendas. Et vos, domine Patriarcha, Archiepiſcope, Epiſcope, vel Electe, renunciatis ſuper his omnibus litteris, Privilegiis, Indulgentiis Apoſtolicis impetratis vel impetrandis, conceſſis vel concedendis quibuſcumque, & beneficio appellationis, & reſtitutionis in integrum, ac omni foro, uſui, præſcriptioni, & juri revocandi donum, & omni auxilio juris canoniei & civilis: per quod, contra præmiſſa de jure vel de facto venire poſſetis, vel aliquod præmiſſorum. Et omnia præmiſſa juratis ad ſancta Dei evangelia tenere, ſervare, approbare, & in contrarium non venire, directe vel indirecte, per vos vel alium vel alios. Si vero ante ſatisfactionem hujuſmodi vos contingat mori, cedere, vel transferri, & ille vel illi qui ad regimen ipſius Eccleſiæ vobis ſubſtitutus, ſubſtituti fuerint infra quatuor menſes, poſt ſubſtitutionem & dictæ Eccleſiæ poſſeſſionem adeptam, de florenis & ſervitiis & recognitis ſatisfacere non curaverit ſeu curaverint, ex nunc prout ex tunc, eaſdem pœnas & ſententias in eoſdem ſubſtitutos, & eorum quemlibet infligunt & proferunt in his ſcriptis, prout dictum eſt & narratum, auctoritate dictorum dominorum meorum Cardinalium, & noſtra proferimus in his ſcriptis; vos dominum Patriarcham, Archiepiſcopum, Epiſcopum, vel Electum, volentem, petentem, & requirentem, ad prædicta recitata condemnamus. Et nihilominus monemus vos ſemel, ſecundo, tertio, & peremptorie, ac ſub excommunicationis pœna, ut prædicta adimpleatis, attendatis, & obſervetis: Alioquin excommunicationis ſententiam in vos proferimus in his ſcriptis. Et vos, domine Patriarcha, Archiepiſcope, Epiſcope, vel Electe, vultis, quod per nos Clericos, vel Notarios Cameræ, qui fuimus hic præſentes, de præmiſſis omnibus & ſingulis fiant unum vel plura publica inſtrumenta.

Similes formæ pro eiſdem, quando fit per Procuratores. Et ibidem de Abbatibus.

Et ſic, per tenorem dictæ *obligationis*, conſtat, quod non eſt reale, ſed violentum, perſonale, ſicut ſupra dictum eſt, eo quod per litterarum retentionem ad hoc compelluntur. Et licet compoſuerint formam aptiori modo quo potuerant, ad juſtificandum et colorandum factum ſuum, veruntamen *reprobanda eſt, ut vitioſa valde*. Et propterea ſuper his obligationibus nunquam voluerunt groſſare inſtrumentum, nec copiam obligationis dare. Peccant in quinque vel quatuor ſubſtantialibus ſecundum formam juris, quod per quemlibet intelligentem poteſt clare intueri. Nec etiam Cardinales, aut eorum prætenſus Camerarius, unquam habuerunt juriſdictionem, nec habent poteſtatem ad hoc, quam prætendunt.

Cum dicit ulterius idem de Scribanis appellans: Quod attentis conventionibus per Regem Romanorum & Petrum de Luna factis videlicet, *nihil debet innovari*, cum per hoc poſſet impediri unio Eccleſiæ, cum ſit vilipendium totius Chriſtianitatis removere vacantias, etc. Reſpondetur; Quod removere cauſam quæ præſtat et occaſionem dat peccati et damnationis animarum, per quam etiam parantur ſcandala et fiunt, per quam deſtruuntur Eccleſiæ, et univerſaliter perſonæ Eccleſiaſticæ opprimuntur, et ſtant in errore, intentioque fundatorum Eccleſiarum et beneficiorum fraudatur,

et pe-

& per quam opera pietatis impediuntur, & justitia læditur, est *adornare Christianitatem, & eam in devotione confovere. Nec per hoc fit innovatio, vel immutatio contra promissum vel conventum*. Et quando hæc facta non essent, aut fierent, *Romanorum Rex illustrissimus* & omnes alii reges, & quicumque Christiani, haberent *increpare totum Generale Concilium*, quod mora in hujusmodi data fuisset. Et ultra quod citius venient qui obediunt Petro de Luna. De quo modica spes, quod voluntarie aliquid boni faciat. Et facilius propter hoc inclinabuntur ad recedendum ab ejus obedientia.

ANNO CHRISTI 1415.

Subjungit: Quod ex illis appellabat ad sedem Apostolicam, & summum Pontificem futurum, & apostolos petit, &c. Omittens Concilium Generale fraudulenter, non dubium, quod deberet esse judex competens in causa hujusmodi, & quod sedet de præsenti, & ad illud potest haberi recursus faciliter. Et appellando ad Papam, tantum facit causa diffugii. Nec Papa videretur judex competens, eo quod sit pars formata, & ejus Camera Apostolica: Et consilio Cardinalium in hoc uteretur, qui affectum quem habent ostendunt.

Ideo ex præmissis & resultantibus ex eis, tam conjunctim quam divisim, neque appellationem dicti de Scribanis, neque aliam interpositam nomine dictorum dominorum Cardinalium & eorum Collegii, nec aliam interpositam per magistrum Joannem Ponceti, seu quoscunque alios, in materia hujusmodi & ipsius occasione, hæc venerabilis Natio Gallicana, propter hoc solemniter congregata, matura deliberatione habita, non ducit admittendum: Nec eos admittit appellantes, nec eorum frivolis appellationibus vel alteri earum esse deferendum: Neque defert.

Parata eadem venerabilis Natio, et se offerens velle respondere plenius et singulariter singulis causis, ex quibus causantur et justificare nituntur dicti domini Cardinales, et dictus Ponceti appellans per eos, suis nominibus interpositis, quarum copiam, etiam facta debita diligentia, habere non potuit, quandocunque dabitur ei, vel habere poterit: Protestando etiam de specificatione quorundam aliorum hic non expressorum: Hanc responsionem eisdem de Scribanis, Procuratorique collegii dominorum Cardinalium, et ipsis dominis Cardinalibus, ac præfato Ponceti, singulariter singulis, ac quibuscunque suis adhærentibus et adhærere eis volentibus, conjunctim et divisim, pro Apostolis, ad quos teneri posset, dans et eis faciens, et Præsidens ejusdem Nationis de consensu et mandato totius Nationis: Protestans eadem venerabilis Natio, et Præsidens, ac singula supposita ejus, maxime et specialiter destinati pro parte Prælatorum atque Cleri Galliarum ad hoc Generale Concilium, de prosequendo eorum receptam conclusionem apud præsens Generale Concilium, et ubicunque de jure debite poterit, et licebit, et de eadem referendo, intimandoque, et scribendo Serenissimo Principi Francorum Regi, et germano suo Regi Siciliæ Ludovico nominato, illustri Duci Aquitaniæ primogenito regis Francorum illustrissimo, ceterisque Ducibus et Comitibus et Baronibus Galliarum, Prælatis, ac illis de Clero, qui in partibus remanserunt, nobilibus, et illis de populo omnium Galliarum: Ad ipsorum excusationem et exonerationem, et ad debitam provisionem consequendam, &c.

Postmodum vero die Jovis vicesima octava dicti Mensis Nov. anno a Nativ. Dom. supradicto, de mandato dicti D. Patriarchæ Præsidentis fuit dicta Natio Gallic. post prandium in loco solito congregata, in qua congreg. ven. et circumspectus vir M. Pontius Simoneti sacræ Theol. professor supra nominatus petiit primo, quod DD. deputati pro Natione Gallicana prædicta super facto vacantiarum ad sollicitandum alias Nationes faciant diligentiam apud alias Nationes quod consentiant, ordinent, et concludant, quod dictæ vacantiæ tollantur omnino.

ANNO CHRISTI 1415.

2. Quod legatur in dicta Congregatione dictæ Gallicanæ Nationis responsio facta appellantibus de quibus supra fit mentio. 3. Quod super his et omnibus connexis grossentur instrumentum et instrumenta, et quod Notarii dictæ Nationis in prima Congregatione ejusdem Nationis ostendant minuta super hoc facta et confecta. Post quam quidem petitionem fuit in dicta Natione appunctuatum, quod crastina die, in loco prædicto, legeretur prædicta responsio præfatis appellantibus facta, prout in suprascripto quaterno continetur, et quod super omnibus aliis fiat bona diligentia.

Et subsequenter die Lunæ secunda mensis Decembris anno supradicto de mandato dicti D. Præsidentis fuit dicta Natio Gallicana in refectorio domus Fratrum Prædicator. Constantiensium post prandium congregata, in qua Congregatione fuerunt multa proposita et petita; inter quæ præf. M. Pontius Simoneti petiit legi responsionem et Apostolos super facto prædict. vacantiarum supradictis appellantibus factam, et datos, cum usquequaque nulla lectura facta fuerit de eisdem in Natione prædicta. Qua petitione facta placuit Nationi, quod legeretur responsio et Apostoli prædicti, prout in quaterno dato et superius descripto continentur: quem quidem quaternum decem et septem folia papyri, ab utraque parte descripta continentem, egò Joann. Guiardi Notarius publicus infrascriptus legere incœpi; et cum quasi medietatem perlegissem, et esset hora tarda, petitum fuit a me per multos, si supererat multum ad legendum; et ego respondi quod nondum erat lecta medietas; et cum attædiati essent, dixerunt quod crastina die residuum legeretur; et multi clamaverunt et dixerunt quod compleatur lectura: et tunc D. Joa. Patriarcha Constantinop. supradictus recepit quaternum prædictum, et lecturam perfecit usque ad finem: de quibus omnibus et singulis supradictis RR. in Christo Patres, aliique Domini et Magistri, DD. Anicienſis, Vaurensis, Sylvanectensis Episcopi, Pontius Simoneti, Oliverius Guennet, ac etiam opponentes, et appellantes supradicti, et nonnulli alii diversorum statuum de dicta Natione, in diversis Congregationibus dictæ Nationis, ut superius describuntur, petierunt, et requisierunt diversimode, et diversis vicibus sibi per me Joan. Guiardi, et M. Michaelem Bolosonis Notarios publicos, et ad conscribendum acta, propositiones, conclusiones, et alia in Congregationibus dictæ Nationis facta et fienda per eandem Nationem deputatos, ordinatos, et electos, et quemlibet nostrum fieri et confici unum et plura, publicum, et publica, instrumentum et instrumenta.

Acta fuerunt hæc Constantiæ anno, indictione, diebus, mensibus, horis, loco, et Congregationibus, quibus supra. Præsentibus RR. in

Chri-

ANNO CHRISTI 1415.

Christo PP. & DD. Joan. Patriarcha Constantinop. Joann. Patriarcha Antiocheno præsidente dictæ Nationis, Martino Atrebatensi, Stephano Dolensi, Alano Leonensi, Vitale Tolonensi, Joan. Vaurensi, Ogerio Augustensi, Joanne Sylvanectensi Episcopis, Joan. Cistercienſi, Petro S. Maxentii Monasteriorum Abbatibus; Jordano Morini, Petro de Versaliis sacr. Theol. professoribus, sereniss. & christianiss. D. N. Francorum regis Ambaxiat. Petro Couchon Vicedomino Rhemensi, Petro Salomonis Ord. Fr. Minorum in Theolog. magister, illustriss. principis Joannis Burgundiæ ducis una cum dicto D. Episcopo Atrebatensi nunciis & ambaxiatoribus, Ursino Talevende, Nicolao de Gonnessia, Matthæo Rodel in dicta sacra Theolog. magistris; Joann. Hugoneti, Ægidio Acarie in utroque jure licentiatis; Petro Cajetani Canonico Consoranensi, litterarum sacræ Pœnitentiariæ scriptore, Joanne de Monte acuto Notario publico, & nonnullis aliis DD. Prælatis, Magistris, & Doctoribus, ac Principum, Prælatorum, Universitatum, Studiorum, Capitulorum, Conventuum, & aliorum diversorum dictæ Nationis Gall. Nunciis, Procuratoribus, & Ambaxiatoribus, multisque aliis notabilibus, & egregiis, ac scientificis viris, in grandi numero, & multitudine copiosa, diversis vicibus ad præmissa testibus vocatis specialiter, & rogatis.

Et subsequenter interpolatis aliquibus diebus, & mensibus, discretus vir Jacobus de Sabaudia Apostolicæ sedis Cursor, die Veneris, vicesima mensis Martii circa horam Vesperarum anno a Nativitate D. 1416. Indict. IX. mihi Joanni Guiardi Notario publico infra scripto præsentavit & exhibuit quasdam litteras patentes a R. P. D. Angelo de Ballionibus de Perusio Decretorum Doctore, Archipresbytero Ecclesiæ Perusinæ, sedis Apostolicæ Cappellano, ipsiusque, ac ejus Camerarii, & causarum Cameræ Apostol. generali Auditore emanatas, & sub sigilli proprii dictæ Curiæ, quo utitur, impressione sigillatas, & signo Cyni de Lombardis dictæ Curiæ Notarii signatas, meque monuit, ut in dictis litteris continetur; mihique dixit, quod M. Michael Bolosonis erat, & fuerat bene certificatus de præmissis litteris: quibus sic per dict. Cursorem peractis copiam dictarum litterarum petii, quam mihi tradidit Cursor præfatus, & de dicta copia cum præf. originalibus litteris collationem feci diligentem; quarum litterarum tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

Angelus de Ballionibus de Perusio, Decretorum Doctor, Archipresbyter Ecclesiæ Perusinæ, sedis Apostolicæ Cappellanus, ipsiusque, ac ejus Camerarii, & causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ generalis Auditor, honorabilibus magistris Notariis, sive tabellion. & scribis publicis per inclytam Nationem Gallicam in præsenti sacro Concilio Constantiensi existentem, ad conscribendum & publicandum gesta, seu per dictam Nationem gerenda, seu deliberanda specialiter deputatis, salutem in Domino. Querelam pro parte venerabilium, & circumspectorum virorum DD. Procuratoris fiscalis sedis & Cameræ Apostolicæ necnon Clericorum sacri Collegii S. R. E. Cardinalium recepimus effectualiter continentem, quod cum per aliquos de Natione prædicta afferatur in eadem Natione deliberatum fuisse, & conclusum, quod deinceps annatæ in Rom. Curia solvi consuetæ omnino remitterentur, & nullatenus solverentur, & per nonnullos alios Nationis præfatæ conclusioni hujusmodi oppositum contradictum fuerit, & etiam appellatum, & appellationibus hujusmodi etiam responsum; & plura dictam conclusionem præcedentia, & præambula, & plura alia concomitantia, & connexa, & alia etiam inde sequuta dependentia, emergentia, & cetera quæ ad rei veritatem, & ejus clarificationem, & verificationem non modicum facere & servire videantur; & per aliquos, ut asseritur, estis requisiti, ut omissis, seu prætermissis oppositionibus, contradictionibus, antecedentibus, præambulis, concomitantibus & connexis, necnon appellationibus, responsionibus, dependentibusque, emergentibus, & inde sequutis, dictam prætensam conclusionem tantum nudam & crudam, quæ nequaquam uniformis, aut concorditer facta extitit, absque circumstantiis suis debitis in formam publicam reducatis, & etiam formam publici instrumenti expediatis; quodque non votis eorundem annuere volentes, licet pro parte dictorum Procuratoris fiscalis sedis Apost. & Clericorum alias pluries debite fueritis requisiti, ut ipsis pro dictæ sedis, & sacri Collegii interesse, & ceteris quorum interest, de præmissis omnibus in bona & debita forma, nihil de contingentibus omittendo, instrumenta publica faceretis, & expediretis, mediante salario competenti, quod tamen usque nunc facere distulistis, grave damnum sedis & Cameræ Apostolicæ & sacri Collegii DD. Cardinalium prædictorum prævideatur, ac bonæ consuetudinis Rom. Curiæ violationem. Super quibus a nobis idem Procurator & Clerici præf. sedis, Cameræ, ac Collegii prædictorum nominibus de opportuno remedio sibi provideri imploraverunt, vobisque inhiberi, ne de dictis prætensa conclusione, et aliis dictum processum concernentibus alicui in publica forma tradatis fruſtatim separatum vel divisum contra formam juris, & stylum officii tabellionatus; immo quod vos utraque simul in formam publicam reducatis, & eis, & quibuslibet petentibus, quorum interest, tribuatis.

Nos igitur Auditor præf. non valentes, neque volentes alicui debitam & postulatam justitiam denegare, sed eam potius, ut tenemur, unicuique debite ministrare, vos omnes & singulos præsenti tenore requirimus, & monemus, & per quemcumque Apostolicæ sedis Cursorem moneri volumus, & mandamus, vobisque nihilominus, & vestrum cuilibet, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, quam in vos & vestrum quemlibet ferimus in his scriptis, nisi feceritis quæ mandamus, districte præcipimus, ac præcipi volumus, vobisque, & vestrum cuilibet districtius inhibentes, quatenus vos, & quilibet, seu alter vestrum hujusm. prætensam conclusionem, oppositiones, contradictiones, appellationes, & alia supradicta dependentia, & connexa, fruſtatim, aut de per se, sive divisas, aut separatas, nulli personæ tradatis aut publicetis; immo eas, & utraque, seu quamlibet earum, simul & in uno contextu, ac sub eadem publicatione, quibuslibet petentibus alligatas expediatis, atque tradatis; vestra tamen competenti mercede recepta, & semper salva. Verum si vos, aut aliquis alius ex præmissis senseritis, aut senserit se gravatum,

com-

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

compareatis, aut compareat coram nobis, cau-
sam vestri, aut aliorum gravaminis ostensuri
vel ostensurus, atque recepturi, vel recepturus
a nobis jus, & justitiæ complementum : alio-
qui si monitionibus & mandatis nostris hujus-
modi non parueritis cum effectu, ad declara-
tionem, denunciationem, & publicationem dic-
tæ excommunicationis sententiæ, & alias ut
juris fuerit, contra vos, & vestrum quemlibet
procedemus, vestra contumacia non obstante.
Datum Constantiæ provinciæ Maguntinensis,
in audientia domus nostræ residentiæ, & sub
sigilli proprii dictæ Curiæ, quo utimur, im-
pressione sigillatum, die Jovis XIX. mensis
Martii nonæ indictionis sub anno a Nativitate
Domini 1416. Signatum, Cynus de Lombar-
dis & J. Guiardi.

Et quia ego Joannes Guiardi Clericus Pi-
ctavensis diœcesis publicus Apostol. & impe-
riali auctoritate sacri generalis Concilii Con-
stantiensis pro Natione Gallicana & ejus-
dem Nationis notarius præmissis omnibus &
singulis, dum sicut superius describuntur in
Congregationibus dictæ Nationis, diebus, &
horis interpolatis dicerentur, proponeren-
tur, responderentur, agerentur & fierent,
una cum DD. testibus supra scriptis præsens
fui, eaque sic fieri vidi, & audivi, ideo huic
præsenti publico instrumento alia manu in se-
ptem membranis conglutinatis fideliter scripto,
manu mea propria me subscripsi, & signum
meum consuetum appposui, in fidem & testi-
monium omnium singulorum præmissorum re-
quisitus specialiter, & rogatus. Conglutinatio-
nes autem signo meo prædicto signatas, nec
non dictiones in fine præf. instrumenti, ante
meam præsentem subscriptionem, post dictio-
nem Lombardis, & ante signum meum ma-
nuale, ad signa diversa posita, approbo, ne
de eisdem hæsitari valeat, seu quomodolibet
dubitari.

XXVII.

Ex Bzovio an. 1415. n. 455.

*Ladislai Poloniæ Regis & Witholdi Lituaniæ Du-
cis Epistola ad Constantiense Concilium exhibita
circa diem Jovis* 28. *Novemb.* 1415.

SAcrosanctæ Constantiensi Synodo, universa-
lem Ecclesiam repræsentanti.

Reverendissimi Patres, & metuendissimi Do-
mini.

Quamvis circa principium sacri Concilii no-
stros Ambaxiatores, Reverendos in Christo Pa-
tres, Nicolaum Archiepiscopum Gnesnensem,
Jacobum Episcopum Plocensem & Andream
Electum Poznaniensem, ad hanc sanctissimam
synodum in Spiritu sancto congregatam expe-
diverimus, ad reverentiam debitam & assisten-
tiam efficacem vestris Paternitatibus faciendam,
quantum ad integrationem sanctæ Matris Ec-
clesiæ, quam semper diligentissima solicitudine
optabamus, & exquisita diligentia quantum in
nobis fuit quærebamus: Considerantes tamen,
quod multi zelatores unionis prædictæ, propter
longam protractionem illius, multis intolerabi-
libus turbationibus afficiuntur & tædiis, immo
spes ipsorum jam in toto deficeret, si non co-
gnoscerent seu viderent vos ita fortes & soli-
dos in sancto proposito, per quod utique præ-
stante Altissimo ipsam sanctam Ecclesiam ad
pacis dulcedinem perfectam vultis reducere, &
in eadem Ecclesia unitatem optatam & debi-
tam consummare. Pro quo primum Deo, ut
vos confortet in eodem sancto proposito, cum
omnibus subditis nostris semper devotas preces
offerimus. Demum & Vestræ sanctitati, qui
pro sanandis vulneribus sectionis detestandæ vi-
riliter & intrepide laborantes, commodo utili-
tatis Reipublicæ vultis prodesse, cathedramque
sanctissimam sedis Apostolicæ, multis inquina-
mentis deformatam, ab omni morbo pestifero
expurgare, ad debitas & jugi tempore recolen-
das cum omni devotione gratiarum afferimus
actiones: Eidem Vestræ Sanctitati humiliter
supplicantes, quatenus in nomine illius, qui
vos vocavit & congregavit ad dandam scienti-
am salutis plebi ejus, multiplicare velitis soli-
citudinis vestræ studia, & diligentiam virium
vestrarum denuo acuere, qui jam in vinea Do-
mini laborantes pondus diei & æstus sufferre
consueviistis, laboribus corporeis & sumptibus
non parcentes, quatenus audacter & sine en-
jusvis prolixitatis aut tentationis formidine o-
mnes errores & defectus, in ipsa sancta Dei
Ecclesia pullulantes, possitis radicitus extirpa-
re. Vos enim, Patres Reverendissimi, consti-
tuit Dominus super gentes & regna, ut evel-
latis & destruatis in Ecclesia eadem Dei plan-
tationes iniquas.

Et quod de Vestra felici provisione ipsa S.
Mater Ecclesia statum semper mereatur obti-
nere pacificum & tranquillum, & ut in con-
summatione ipsius desideratissimæ unionis vos
aliqualiter confortare valeamus: Non dubitan-
tes, ex longa absentia serenissimi Principis
Domini Sigismundi Romanorum Regis semper
Augusti, Fratris nostri carissimi, pro ipsa e-
tiam sanctissima unione ferventissime laboran-
tis, vestras paternitates multis affici molestiis
& tædiis, quorum nos vobiscum volumus esse
participes.

Ecce nunc per novos recentesque Amba-
xiatores nostros primis nostris Ambaxiatori-
bus applicatos & adjunctos, nos ad omnia
beneplacita vestra fidelissime offerimus, cum
vestra sancta concione in vita & in morte per-
manere, & vobis assistere satagentes. Profecto
tali devotione nos cum subditis nostris Vestræ
sanctitati nunc subjicimus, quali obedientes fi-
lii virtuosis Patribus subjici sunt soliti. Illud-
que vobis non debere profitemur, quod devoti
discipuli suo tenentur facere Præceptori.

Præterea vestræ sanctitati nuper per vene-
rabilem Fratrem Theodorum, Vicarium ordinis
Fratrum Prædicatorum peregrinantium de
Constantinopoli, per certas scriptorum nostro-
rum series intimavimus, quomodo multitudi-
nes schismaticorum in subjectionibus dominio-
rum nostrorum, et alios in erroribus gentilium
existentes, ad unitatem fidei cum summa de-
votione vellemus reducere et gremio sanctæ
matris Ecclesiæ aggregare. Nunc tamen ad hoc
ipso consummandum major nos pulsat devo-
tio, quod prædicti schismatici et alii erronei,
fidei orthodoxæ, interim quod vitam ducimus
in humanis, adunentur. Formidantesque, quod
circa successores nostros fervor devotionis hu-
jusmodi nostræ poterit frigescere, Vestram san-
ctitatem humiliter supplicamus, quatenus nobis
salubre consilium & auxilium opportunum ad
hoc præbere velitis, juxta modum et doctri-
nam, quam Juriſperiti et viri prudentissimi in
hoc sacro Concilio congregati poterint exqui-
rere, quod supradicti schismatici Catholicis ve-
ram fidem tenentibus poterint aggregati.

Etiam efficere dignetur vestra sanctitas, per

po-

ANNO CHRISTI 1415.

poteſtatem, quam poſt Deum primam obtinere meruiſtis, quatenus omnes invaſores, qui nos in amplianda ſancta fide catholica impedire conſueverunt, compeſcantur, & ne nos amplius impediant. Nam ſi circa primordium regenerationis noſtræ non fuiſſemus impediti, tantus fructus in dilatatione ſanctæ fidei proveniſſet, de quo tota hierarchia ſanctæ matris Eccleſiæ potuiſſet jugiter gratulari.

Ceterum ſcripta veſtra, noviter nobis oblata, de caſu deflendo & dolendo ſtragis nobilium gentium armorum Regni Hungariæ, quas rabies Turcorum crudelis & impia nuper in bello cum ipſis habito devicit & proſtravit, cum omni reverentia & gratitudine recepimus. Per quæ inter cetera per veſtram ſanctitatem prudentiſſime declarata & deſcripta nos benigniſſime & ſolicite dignati fuiſtis requirere & hortari, ad ſubventionem Regno Hungariæ & regnicolis ipſius faciendum, & ut ex hoc nos oſtenderemus catholicæ fidei ſcutum fideliſſimum & firmiſſimum ac veriſſimum defenſorem. Sed quia ante exhibitionem litterarum veſtrarum a quibuſdam mercatoribus noſtris de eadem ſtrage lamentabili & amara informati, damnis & periculis prædictis Sereniſſimi Principis Domini Sigiſmundi Regis Romanorum &c. fratris noſtri cariſſimi, non minus quam propriis condolentes, illico dum nobis de hoc caſu doloroſo innotuit, ad Reverendum in Chriſto Patrem & Dominum Joannem Archiepiſcopum Strigonienſem, ipſius ſereniſſimi Principis Domini Sigiſmundi Vicarium, & alios Prælatos & Barones regni Hungariæ, quamvis per ipſos non fuerimus requiſiti, litteras noſtras direximus, exhibentes nos eiſdem Prælatis & Baronibus Regni Hungariæ, ad omnem ſubventionem poſſibilem ipſis per nos fideliter faciendam. Et ſic concurrentibus ipſorum & noſtris ad hoc conſiliis, attento eo, quod propriarum guerrarum inſidiis & incommodis, nos, regnum, & terras noſtras graviſſime urgentibus, modus haberi non potuit, quo exercitus noſtros contra inſultus Turcorum prædictorum ſine detrimento proprio potuiſſemus ita celeriter conducere: Ad hoc tandem concorditer devenimus, quod Ambaxiatores noſtros ad Chriſten magnum Turcum, & alios ad Boſnam ad Harvaii tranſmiſimus, imponendo ipſis quod eoſdem Chriſten magnum Turcum & Hervaii informarent & certos redderent, ac ſignificarent eis ſerioſe, quod nos cum eodem Sereniſſimo Principe Domino Sigiſmundo Rege Romanorum, fratre noſtro cariſſimo, ſumus indiſſolubili fœdere reciproce colligati, ipſumque nullatenus poſſumus nec volumus deſerere: Ideo quicquid damni per eoſdem Chriſten & Harvaii eidem Domino Sigiſmundo & Regno ipſius Hungariæ illatum eſt vel inferri poterit, nobis & perſonæ noſtræ propriæ factum reputamus & jugiter volumus reputare. Et ut idem Chriſten Turcus magnus & Harvaii a moleſtatione & turbatione Regis & Regni Hungariæ reſipiſcant, ipſos Ambaxiatoribus noſtris prædictis mandavimus commonere, ac eos aliquibus mediis congruentibus inducere, quod ad tempus certum cum eodem Sereniſſimo Principe Romanorum & Regno Hungariæ ipſius treugas ſtatuerent, & omnes Barones, & quoſvis armigeros circa hanc ſtragem captivatos & detentos ad fide juſſoriam dimitterent cautionem. Ut interim durantibus treugis pace perpetua inter ipſos Turcos & ipſum Regem Romanorum ac regnum ipſius Hungariæ diſponere poſſemus, quæ ſi diſponi poterit, ex nunc poſt decurſum treugarum hujuſmodi, potentiis noſtris cum ipſo ſereniſſimo Principe Domino Sigiſmundo Romanorum Rege fratre noſtro cariſſimo adunatis, pacificatiſque ab omnibus finibus terris noſtris, crudelitatem & impietatem ipſorum Turcorum, quorum magna eſt potentia, reprimere divino nobis auxilio ſuffragante valeamus.

ANNO CHRISTI 1415.

Et quamvis nos ad ſemovenda damna & pericula ejuſdem Sereniſſimi Principis Domini Sigiſmundi Romanorum Regis fideliter & nitide exponimus, quidam tamen æmuli noſtri, propriæ ſalutis immemores, famam noſtram innocentem denigrare non deſinunt, aſſerentes quod ſtrages prædictas Baronum & armigerorum Regni Hungariæ memorati de nutu & annuentia noſtra proceſſit, cum tamen hoc ipſum difficulter credi poterit per quemlibet probum & fidelem Chriſtianum, ut illum nos ſupplantare vellemus, pro quo parati ſumus exponere vitam noſtram.

Ideo ad relevandum hoc nuncios noſtros direximus ad Conſtantiam, & ad alia loca. Quibus circa expurgandam innocentiam noſtram penitus ſinceram & benevolam exhibere dignemini voluntatem. Quibus quidem nunciis & Ambaxiatoribus noſtris, exhibitoribus præſentium, videlicet validis & nobilibus viris, Joanni Tholiſchkove, Caſtellano Caliſienſi, Gregorio alias Gedigolt, Capitaneo Podoliæ, & Nicolao Sepinsky, Conſiliariis noſtris fidelibus, alias ſatis ardua veſtræ ſanctitati in præſentia Sereniſſimi Principis Domini Sigiſmundi prædicti Regis Romanorum fratris noſtri cariſſimi exponenda & referenda commiſimus, quibus fidem in referendis adhibere dignemini credulam atque firmam, & eos habere gratioſe recommiſſos. Datum in Leopoli, decima octava die menſis Octobris.

XXVIII.

Acta Hiſpanica, quoad ceſſionem Petri de Luna Papæ Benedicti XIII. An. 1415. *Menſe Octobri, Novembri, & Decembri confecta.*

POſt acta præmiſſa Petrus de Luna fuit per ſuos Ambaxiatores excuſatus (*ſcil. in Conſtantienſi Concilio*) quod non poſſet convenire Niciam cum Imperatore propter loci nimiam diſtantiam. Hac igitur de cauſa nolens Imperator ſic indiſcuſſum manere negotium, ivit Narbonam, quæ non multum diſtat a Perpiniano, ad quem locum debebat accedere Rex Aragonum, qui paſſus infirmitatem non potuit expectatus diu per Imperatorem, et debebant ſimul convenire cum dicto Petro de Luna in dicto Perpiniano per totum menſem Junii, in quo menſe Rex Aragonum infirmabatur. Et quia ſcivit D. Imperatorem multum feſtinanter properare, ne deficeret in termino, mandavit ipſe Rex Imperatori, qui maximum laborem aſſumebat, ne deficeret in via; quod pacifice veniret, donec ſciret ipſum eſſe potentem equitare. Non fuit igitur Imperator infra menſem Junii in Perpiniano. Ex Mſ. Victorino.

Quod bene perpendens Petrus de Luna, media nocte ultimæ diei ipſius menſis Junii, ſtans in Perpiniano, proclamari fecit per villam voce præconis, ſi quis eſſet in villa, qui compareret pro Sigiſmundo tali ſe dicente Impera-

to-

torem. Similiter factum est ex parte ipsius in Narbona per suas gentes, quas ibidem miserat, & cum nullus comparuisset, ipse P. de Luna accusavit contumaciam Imperatoris, & recepit juramentum fidelitatis ab omnibus incolis villæ Perpiniani, & specialiter quod præservarent ipsum ab omni molestia, & perturbatione sui status. ANNO CHRISTI 1415.

Postmodum de mense Julii venit Imperator Narbonam, & ibi diu stetit expectans Regem Aragonum, stante P. de Luna in Perpiniano. Postmodum deliberavit Imperator venire Perpinianum, credens ibi reperire P. de Luna, quem non reperit; quia sciens ipse Petrus adventum Imperatoris, recessit. Postea mandavit Imperatori dictus Petrus, quod ipse sibi mitteret salvum conductum pro veniendo in habitu Papali, pro manendo ibidem, & pro redeundo quoties vellet. Ad quod respondit Imperator, quod non erat auctoritatis suæ dare salvum conductum in terra Regis Aragonum, nec reciperet eum ut Papam, sed ut Cardinalem. Ideo fuit habita licentia Regis Aragonum de salvo conductu dando per Imperatorem dicto Petro: qui quidem salvus conductus illi datus est ut Cardinalis, & propter hoc non venit ipse Petrus, sed mandavit eidem plures articulos subsequentes.

Primo, quod ante omnia per Sereniss. principem D. Imperatorem congregentur existentes in Constantia, simul cum collegatis, & præfato D. Imperatore Perpiniani existente in locum unum notabilem, & liberum, ad quem omnes Nationes possint libere venire, stare, & redire &c. Quo facto fiat & decernatur per totum sacrum Concilium, sed, ut prædictum est, congregatum, in modum qui sequitur, ante renunciationem. Sacrosancta Constantiensis Synodus in Spiritu S. congregata decidit, declarat, determinat, & concludit processus omnes & singulos factos & promulgatos in Concilio Pisano contra dictum P. de Luna, tum Benedictum XIII. in sua obedientia nuncupatum, esse nullos, cassos, irritos, & inanes, quos per tenorem præsentium cassat, irritat, & annullat, & simpliciter nullos esse aut fuisse asserit, & judicat: sive dicti processus facti fuerint contra ejusdem D. personam mediate, vel immediate, sive aliquem vel aliquos conjunctim, vel divisim de sua obedientia.

Ex pari forma ibidem annullentur, ipso D. & illis de sua obedientia præsentibus, omnes & singuli processus per ipsum D. quovis modo facti contra quoscumque, vel quemcumque alterius obedientiæ, vel aliarum obedientiarum.

Quibus sic completis convocabitur per ipsum D. Benedictum totum Concilium universalis Ecclesiæ, tam aliarum obedientiarum, quam suę, & ibidem fiat habilitatio per ipsum D. de consensu pariter & voluntate totius sacri Concilii, sic ibidem congregati, si & in quantum oportuerit, & immediate post ibidem, & in eadem Sessione, fiet renunciatio per ipsum D. & deponet toto Concilio præsente, insignia papalia.

Antequam tamen Imperator Concilium in Constantia existens vocet ad locum per dictum Benedictum deputandum, ipse D. B. reddet præf. D. Imperatorem certum & securum de sua renunciatione, modo & forma melioribus, quibus judicabit ordo rationis.

Pro statu vero dicti D. Benedicti post ejus renunciationem offerentur illi sequentia. 1. Quod ipse remanens in statu Cardinalis habeat Vicariatum, seu Legationem a Latere, cum pleno dominio in Spiritualibus & temporalibus in tota obedientia, quam actu habet, & omnibus viis & modis, quibus nunc habet, hoc tamen excepto, quod non vocabitur, nec erit Papa, nisi universaliter ab omnibus in Concilio existentibus, seu in electione vocem habentibus, juxta deliberationem totius sacri Concilii, tunc ut dictum est congregati, Papa reputaretur, seu eligeretur. ANNO CHRISTI 1415.

Item, offeratur eidem D. Benedicto, quod omnes promoti, seu assumpti per ipsum ad quamcumque dignitatem, seu aliud quodcumque officium, maneant in suis dignitatibus & officiis juxta dicti D. arbitrium seu dispositionem, & interim etiam possit assumere seu promovere illos, qui sibi serviunt, vel servierunt in sua obedientia.

Item, quod reverentia & honor per universum orbem sibi fiat super omnes mundi Prælatos & Dominos temporales post Papam, seu in Papam elatum.

Item, quod non possit appellari ab eo per aliquem de sua obedientia ad Papam, ita modicum, sicut quando erat Papa.

Item, & quod illi, qui habebunt competitores, maneant sicut stant in suis Dignitatibus, & officiis usque ad decessum unius vel alterius, & uno decedente, alter succedat in toto.

Duæ viæ apertæ per Petrum de Luna, & oblatæ ad cedendum Papatui, die 15. Octobris exhibitæ.

Cum per serenissimum D. Sigismundum &c. *Extat supra in Actis Sessionis xxx.*

Declaratio Petri de Luna super prima schedula per ipsum data, quæ incipit: Cum per Serenissimum &c. *super clausula illa*: & quod fiat Electio canonice; *die 26. Octobris edita.*

Sequitur practica &c. *Extat supra in actis loco cit.*

Additio facta ad practicam supra proxime, 8. Novembris tradita.

Et pro breviori expeditione dicti negotiis, &c. *Extat supra loco cit.*

Die Sabbati IX. *mensis Novembris, hora nona vel quasi, D. Princeps Gerundæ primogenitus Regis Aragonum, hanc requisitionem fecit Petro de Luna in castro Perpiniani.*

Beatissime Pater. Cum negotium extirpationis. &c. *Extat supra in Actis Sessionis* XXXII. *ad art. 63. contra eundem productos.* Ex Cod. Vindobonensi.

Similes supplicationes factæ fuerunt per inclytum infantem Henricum, magistrum militiæ ordinis S. Jacobi, Procuratorem Regis Castellæ, per Lambertum Protonotarium administratorem Ecclesiæ Pampilonensis &c. procuratorem Regis Navarræ, per Bernardum Comitem Armeniaci, & Joannem Comitem Fuxi &c. & desuper requisiti sunt notarii.

ANNO CHRISTI 1415. *Die Martis xii. Novembris, fuit oblata reſponſio per D. Petrum de Luna, in modum ſequentem, ad iſtam primam requiſitionem Regis Aragonum, & aliorum ipſum requirentium, ut ſupra patet.*

Ex Mſ. Vindobonenſi. Ut appareat veritas proceſſus negotii unionis Eccleſiæ, de quo fit mentio in requiſitione facta Domino noſtro Papæ Benedicto XIII. pro parte Sereniſſimi Domini Ferdinandi Regis Aragonum, 9. menſis Novembris, anno Domini 1415. cujus tenor eſt talis: *Beatiſſime Pater. Cum negotium extirpationis Schiſmatis &c.* (Fuit inſertus tenor dictæ ſchedulæ de verbo ad verbum, ut ſupra continetur.) Dictum negotium, ab ipſo ſui initio exordiendo, eſt ad memoriam reducendum, quod, Sereniſſimo D. Sigiſmundo Rege Romanorum, per nuncium ſuum Ottobonum de Bellonis, utriuſque juris Doctorem, movente, tractatum apud Dominum noſtrum & dictum Dominum Regem Aragonum de mutua viſione, inter ipſos ex una, & præfatum Sereniſſimum Dominum Regem Romanorum parte ex alia, in aliquo loco fienda, pro negotio unionis Eccleſiæ; Concordatumque poſtea inter nuncios Domini noſtri Papæ, & Domini Regis Aragonum, ſuper hoc miſſos Conſtantiam, & dictum Dominum Regem Romanorum, de civitate Niciæ & loco de Villa Franca, pro dicta mutua viſione per totum menſem Junii anno prædicto fienda.

Pro cujus executione idem Dominus noſter, locorum diſpoſitione attenta, in galeis, & armorum generibus, aliiſque præparatoriis magnas ſummas pecuniarum expoſuit.

Poſtea movente præfato Rege Romanorum per dictum ſuum nuncium Ottobonum, propter hoc miſſum ad Dominum noſtrum Papam, & Dominum Regem Aragonum, prædictos, tunc Valentiæ reſidentes, fuit concordatum, quod per totum menſem Julium proxime lapſum Dominus noſter Papa, & Rex Aragonum Perpiniani, & Dominus Rex Romanorum Narbonæ convenirent. Propter quod prædictæ expenſæ pro majori parte dicto Domino noſtro inutiles & infructuoſæ fuerunt.

Demum idem Dominus noſter fuit Perpiniani in termino concordato, Domino Rege Aragonum propter ſuam infirmitatem non valente infra dictum terminum ibi eſſe.

Tandem dictus Dominus Rex Romanorum 15. Auguſti Narbonæ, & Rex Aragonum ultimo ejuſdem menſis Perpiniani fuerunt.

Ibi, tum propter Domini noſtri ſenectutem, tum propter infirmitatem Domini Regis Aragonum, quod dicta mutua viſio fieret Perpiniani, invicem concordarunt.

Deinde vero Dominus ſereniſſimus Rex Romanorum una cum quibuſdam prætenſis nunciis Congregationis, quæ nunc eſt Conſtantiæ, provinciæ Moguntinæ, ad dictam villam applicuit: Coram Domino noſtro Papa ſupplicando, quod viam vel vias aperiret, per quam vel quas unio breviter in Dei Eccleſia haberetur.

Et aliquibus elapſis diebus, in quibus Dominus noſter inſtrumenta & alias ſcripturas ſuper geſtis in Congregatione Conſtantiæ contra Balthaſarem Coſſa, & etiam per procuratores Angeli Corario videri fecit: Idem Dominus noſter per unam ſchedulam, quam die 15. Octobris anni prædicti dicto ſereniſſimo Regi Romanorum tradi mandavit, prout conſtat per publicum inſtrumentum, vias unionis aperuit. Cujus quidem ſchedulæ talis eſt tenor: *Cum per Sereniſſimum Dominum Sigiſmundum Regem Romanorum fuerit ſupplicatum Domino noſtro Papæ Benedicto XIII. &c.* (fuit inſertus tenor dictæ ſchedulæ.) ANNO CHRISTI 1415.

Poſtea autem Dominus noſter Papa Benedictus ſuper habenda practica de executione dictæ viæ ceſſionis, quæ dicto Sereniſſimo Regi Romanorum acceptabilis eſſe videtur, certas aſſignavit perſonas ad tractandum & concordandum cum perſonis aliis per Sereniſſimum Regem Romanorum aſſignatis.

Et tandem, habitis inter dictas perſonas aliquibus prolocutionibus ſeu tractatibus, idem Dominus noſter Papa Benedictus ſuper dicta via ceſſionis eidem Sereniſſimo Regi Romanorum cum una ſchedula quam d. 26. Oct. anni ſupra dicti exhibuit, practicas duas aperuit & obtulit tenoris ſequentis. *Sequitur practica ſuper via renunciationis aperta per Dominum noſtrum Papam Benedictum ad inſtantiam illuſtriſſimi Principis, Domini Sigiſmundi Romanorum Regis*, & cetera, ut ſupra.

Et quamvis utiles, ſecuræ & certæ ſint practicæ Domini noſtri Papæ ſuper inſertæ, quæ utique non indigent longo diſcurſu temporis, non timent infamationis periculum, vel tumultuoſæ multitudinis ſeu congregationis diſcrimen, neque terrorem ſeu impreſſionem potentis Principis vel alterius formidabunt, ſed aderit plena ſecuritas & libertas, qualis requiritur in dicto negotio unionis.

Poſt ipſorum autem apertionem & oblationem nihil circa eas pro parte dicti ſereniſſimi Regis Romanorum, nec pro parte eorum, qui aſſerebant ſe eſſe miſſos a dicta Congregatione Conſtantienſi, fuit dictum, vel propoſitum dicto Domino noſtro Papæ.

Sed obtinentes ab eo diem certum, videlicet 30. menſis Octobris proxime lapſi ad proponendum aliqua, quæ ſe velle proponere aſſerebant: Certi ex prædictis prius nunciis dictæ Congregationis pro parte ejus, & certi alii pro parte dicti Sereniſſimi Regis Romanorum, in præſentia Domini noſtri Papæ die prædicta, palam aſſiſtente multitudine gentium copioſa, præmiſſis aliquibus præfationibus, Dominum noſtrum Papam monuerunt, rogarunt, & requiſierunt, quod ſuo juri papatus renunciare ac cedere dignaretur.

Quibus pro parte Domini noſtri Benedicti fuit reſponſum, & clare oſtenſum, quod ob ſalutem fidelium animarum, & ad evitandos errores, & ut vera unio in Eccleſia ſequeretur, oportebat ipſum debite providere. Et quod, niſi ſic fieret, non ſatisfaceret Dei ſervitio, bono univerſalis Eccleſiæ, oblationibus per ſe hactenus factis de via renunciationis, quæ modum & finem unionis haberent annexos, atque ſacris canonibus, per quos via renunciationis ſuis caſibus ideo commendatur, quod ſit ob finem boni, quod ſequatur ex eodem nunc debito ſui officii: Cum providere ſuper hoc ad eum ſpectat, ex jure & prærogativa a parte ſedis, immo ad hoc compellunt ipſum divina jura pariter & humana.

Fuitque ſubjunctum in dicta requiſitione, quod Dominus noſter Papa, ut bonus paſtor, ad ſatisfaciendum ſupradictis, poſt oblationem, quam fecit dicto Sereniſſimo Regi Romanorum de via ceſſionis papatus, prout in præmiſſa ſchedula continetur, duas ſuper ea obtulit

pra-

ANNO CHRISTI 1415.

practicas, ad providendum, quod per ipsam unio universalis Ecclesiæ habeatur.

Tandem pro parte Domini nostri Papæ fuerunt rogati, hortati, moniti, & instantissime requisiti supradicti prætensi nuncii dictæ Congregationis, & præfatus Serenissimus Rex Romanorum in personis eorum, qui ibi tunc nomine suo, quatenus præfatas practicas vel alteram earum acceptarent, vel causas dicerent, aut dubia moverent, cur acceptandæ non essent. Nam paratum se exhibebat & promtum dictis eorum satisfacere, & dubia declarare. Et si aliqua essent in dictis practicis rationabiliter corrigenda, emendanda, addenda, vel mutanda, illa volebat & re & effectu corrigere & emendare, addere & mutare.

Qui quidem prætensi tum nuncii dictæ Congregationis, missi per dictum Serenissimum Regem Romanorum, nihil de suis vel dominorum intentionibus, seu conceptis super dictis practicis, vel materia unionis Ecclesiæ, dicere vel aperire volentes, recitatis sibi, pro parte Domini nostri Papæ, monitionibus, rogationibus, exhortationibus & requisitionibus antedictis, ab ejus præsentia recesserunt. Prout hoc constat per publica instrumenta.

Postea vero in alia schedula ex parte Domini nostri tradita serenissimo Domino Regi Aragonum, 8. præmissi mensis Novembris, ut constat per publica instrumenta, dictus Dominus noster ad declarationem tuæ schedulæ super ultimo insertæ condescendere voluit ad faciendum additionem, tenoris sequentis. *Et pro breviori expeditione prædicti negotii, ob Dei servitium & animarum salutem placet eidem Domino nostro, designando numerum compromissariorum, de quibus fit mentio in practica per ipsum oblata, ad hoc condescendere, videlicet, quod compromissarii de suo consensu per Dominos Cardinales eligendi sunt sex, eligendi autem per illos Dominos, qui in alia obedientia se Cardinales faciunt nominari. Si de tot dem pars alia non contentatur, sint octo vel decem: aut si voluerint, XII. Præterea volens idem Dominus noster ad designationem loci venire, de quo secundum dictam practicam est concordatum, offert locum & loca idonea infra suam obedientiam assignare, cum sufficientibus securitatibus; Quæ loca si pars alia acceptare noluerit, licet multis attentis ea non debeat refutare, nihilominus placet eidem Domino nostro condescendere ad acceptandum Marsiliam cum Sancto Victore, Niciam cum Villa Franca, vel Saonem, non obstante, quod sint in alia obedientia constituta, dum tamen de sufficientibus securitatibus fuerit provisum.*

Quibus omnibus attentis, quæ indubie vera sunt, evidenter apparet, quod Serenissimus Rex Romanorum, et alii prætensi nuncii dictæ Congregationis Constantiensis a Domino nostro Papa responsum efficax habuerunt, nec non aperitionem & oblationem viarum & practicarum salubrium pro dicta unione Ecclesiæ obtinenda: Et, quod, si forte scandalizati recesserunt, eorum scandalum non est imputandum Domino nostro Papæ.

Sed veniendo ad conclusionem requisitionis prædictæ, respondet Dominus noster prædictus, quod renunciare papatui sic simpliciter, sicut petitur, non debet, sicut late superius est deductum; sed paratus est renunciationem facere de suo jure papatus, observata omni via ex practicis supra insertis, vel alia justa & rationabili practica, quam nunquam excluserit, nec intendit excludere, pro dicta unione consequenda &c.

Sequitur copia requisitionis factæ pro parte præmissorum dicto D. N. P. in Coquilibero per xii. Ambaxiatores xiv. die mensis Novembris.

ANNO CHRISTI 1415.

Beatissime Pater. Supplicationi et requisitioni factis. &c. *Extat supra loc. cit. ad art. 64.*

Responsio Petri de Luna xvi. die mensis Novembris ad secundam requisitionem supra proxime scriptam.

Cum per ultimam schedulam, ex parte sanctissimi Domini nostri Papæ Benedicti XIII. Serenissimo Domino Ferdinando Regi Aragonum die 12. Novembris anno Domini 1415. præsentatam, sic incipientem: *Ut appareat veritatis processus &c.* supplicationi et requisitioni Regiis, ejusdem mensis et anni, præsentatis, incipientibus: *Beatissime Pater. Cum negotium extirpationis schismatis &c.* juste et sufficienter satisfactum sit, evidenter apparere potest cuilibet intuenti. Nec videtur necessarium, ad supplicationem et requisitionem, die 14. ejusdem mensis et anni in Coquilibero Elnensis diœceseos præsentatas, in quantum cum primis supplicatione et requisitione concordant, pro nunc aliud respondere, sed sufficit ad schedulam prædictam remittere, in qua idem Dominus Papa de et cum consilio fratrum suorum Reverendissimorum in Christo patrum, Dominorum Cardinalium, et aliorum Prælatorum, et scientificorum virorum, supplicationi et requisitioni prædicti Regis rationabiliter satisfecit. Ex Mſ. Vindobonensi.

In quantum vero et supplicationi et requisitioni prædictis subjungitur *protestatio de jure universalis Ecclesiæ* &c. huic protestationi idem Dominus noster, ut ponitur, non consentit. Quia nec jure nec ratione fulcitur. Immo ipse, cui ex officio incumbit omne jus universalis Ecclesiæ defendere, et animam suam pro illo defendendo ponere, protestatur pro se, et ipsius Ecclesiæ nomine, de suo et ejusdem Ecclesiæ interesse, et de jure ipsius Ecclesiæ conservando, ac de providendo, si opus fuerit, per Constitutiones factas et fiendas, pro illius auctione et defensione, et per remedia juridica, necessaria et oportuna, nec non per pœnas spirituales et temporales contra quascumque personas cujuscumque status et conditionis existant, contrarium attentantes, aut eis in attentando hujusmodi dantes consilium, auxilium, vel favorem, etiamsi Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Imperiali, Regali, aut quacumque alia Ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate.

Et quod in supplicatione et requisitione prædictis recessus Domini nostri a villa Perpiniani tangitur, et pro regressis ad eandem villam idem Dominus noster per supplicantes requiritur: Respondet Dominus noster prædictus, quod cum ipse, quia ad villam jam dictam pro mutua visione inter ipsum et Regem Romanorum fienda ad tractandum de pace et unitate Ecclesiæ se venturum promiserat, die inter eos conventa venerit, et in eadem villa ultra assignatum terminum adventum dicti Regis Romanorum ad Narbonam per 15. dies expectaverit: Et ab inde, adveniente dicto Rege Romanorum ad sepedictam villam Perpiniani, de unione Ecclesiæ cum eo tractare inceperit: Prædictusque Rex Romanorum ab ea tractatu rupto recesserit, et postea idem Dominus noster non sine

ſuæ perſonæ periculo, ut a fide dignis aſſeri- A
ANNO CHRISTI 1415. tur, in eadem villa per plures dies reſederit: Prædictus Rex Aragonum mirari non debet de receſſu, ſibi per eundem Dominum noſtrum per antea intimato, Nam etſi omni tempore, et in omnibus cauſis deceat Romano Pontifici ad libera pervenire Concilia, et ipſius in nullo vacillare judicia; iſto tamen tempore, et in tanto negotio, ubi omnimoda libertas requiritur, neceſſum ſumme videtur, quod in tali loco negotia pertractentur, in quo ipſe et tota curia ſua fruentur omnimoda libertate.

Et cum idem Dominus noſter adhuc non pervenerit ad locum, ad quem pro perſonæ ſuæ ſecuritate ire decrevit, ſed adhuc ſit in via: propterea omnibus aliis, in ſupplicatione et re- B quiſitione prædicti Regis contentis, ſingulariter reſpondere non poteſt de præſenti. Sed poſtquam ad locum deſtinatum pervenerit, ad omnia ibidem contenta, ſi dictus Dominus rex Aragonum pro habenda pleniori reſponſione miſerit, rationabiliter auxiliante Domino reſpondebit.

Requiſitio D. Regis Aragonum, Caſtellæ, & Navarræ, & Comitatus eorundem, facta Cardinalibus in Coquilibero cum Petro exiſtentibus xii. Novembris.

Ex citato Mſ. Cum Sereniſſimus Dominus Rex Aragonum cum Ambaxiatoribus Illuſtriſſimorum Regum et Principum Caſtellæ et Navarræ, et Fuxi Co- C mite, et aliis pluribus obedientiæ ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ Benedicti, in villa Perpiniani congregatis, inſtiterit et intenderit vigili animo, quantum potuit, circa directionem negotii unionis ſanctæ matris Eccleſiæ, ſupplicando continue, et cum debita reverentia requirendo ſanctiſſimum Dominum noſtrum Papam ſuper ceſſione per eum fienda, et aliis utilibus, ac commodis & opportunis ad conſequendum unionem jam dictam: Et durantibus ſupplicationibus antefactis Dominus noſter Papa receſſerit a villa Perpiniani, & vos Reverendi Patres pariter cum eodem: Præſentiaque veſtrarum paternitatum pluribus ex cauſis in hoc negotio ſit valde neceſſaria & utilis in dicta vil- D la Perpiniani, ubi de negotio dictæ unionis tractatur, & continue tractabitur: Joannes Raymundus de Plano, Bonovatus Petri, Legum, & Petrus de Serra, Decretorum Doctores, Ambaxiatores, & procuratores dicti Domini Regis, ex parte Sereniſſimi Domini Regis præfati, cum inſtantia, quanta poſſunt, vos rogant, & cum debito honore, pro intereſſe univerſalis Eccleſiæ, & alio quocunque, quod prætendi poteſt, requirunt, quatenus redeatis illico ad dictam villam Perpiniani, & conveniatis cum dicto Domino Rege, & Ambaxiatoribus Regum, Principibus, Prælatis, & aliis perſonis ibidem pro dicto negotio congregatis, & interveniatis tractando, conſulendo, operan- E do & exequendo ea, quæ erunt neceſſaria, utilia, expedientia, ſeu etiam opportuna ad dictam unionem conſequendam.

Alias enim cum debito honore proteſtantur de omni jure univerſalis Eccleſiæ, & alterius, cujus interſit.

Reſponſio Cardinalium Petri de Luna dicto xiii. die, ad requiſitionem conſimilem de non recedendo, uſque dum unio facta fuerit in Eccleſia, per Regem Aragonum eiſdem factam.

ANNO CHRISTI 1415.

Requiſitioni ex parte Sereniſſimi Principis, Ex eodem Domini Ferdinandi Regis Aragonum, die 13. Mſ. menſis Novembris in loco Coquiliberi Elnenſis diœceſeos, ſacro collegio Reverendiſſimorum Patrum & Dominorum, ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium factæ, cujus tenor ſic incipit: *Cum Sereniſſimus Dominus Rex* &c. prædicti Domini Cardinales reſpondent: Quod, cum ſanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter, Dominus Benedictus, divina providentia Papa XIII. tractando de unione Eccleſiæ cum Rege Romanorum ſe in debita et juſta ratione poſuerit, et prædictus Rex Romanorum rationabiles practicas, ad unionem Eccleſiæ veraciter conſequendam per eundem Dominum noſtrum oblatas, non acceptaverit, nec aliam vel alias rationabiles dicto Domino noſtro aperuerit, immo tractatus rumpendo a villa Perpiniani receſſerit, & prædictus Dominus noſter ex juſtis cauſis a dicta villa receſſerit: Prædicti Domini Cardinales debitum ſuum fecerunt, ſequendo ſuum Dominum, nuncii Chriſti vicarium, caput ipſorum & totius Eccleſiæ militantis. Et ſi contrarium feciſſent, Deum graviter offendiſſent, & fidelitatem, ad quam tenentur, minime obſervaſſent.

In quantum vero requiruntur, ut ad prædictam villam Perpiniani revertantur, ad tractandum & conſulendum, operandum & exequendum cum Dominis, Rege & aliis, quæ erunt neceſſaria Eccleſiæ unitati: Reſpondent, quod ipſi cum Domino noſtro Papa in prædicta villa Perpiniani, quamdiu ibi ſua fuit ſanctitas, reſederunt, conſiliis ſuæ ſanctitatis continue adhærentes, ſi ibidem dicto Domino Regi eis aliquid circa negotia currentia dicere placuiſſet. Nunc autem eidem Serenitati reſpondent, quod, cum non deceat a capite membra diſcedere, immo juxta Scripturæ ſacræ ſententiam membra ſuum debeant ſequi caput, ipſi eundem Dominum noſtrum non poſſunt nec debent dimittere, nec ad eandem villam Perpiniani reverti.

Et cum dicitur, quod præſentia dictorum Dominorum Cardinalium ſit ibi valde neceſſaria & utilis in hoc negotio: Reſpondetur, quod rami fracti ab arbore fructus germinare non poſſunt, et a fonte rivi præciſi areſcunt fructificare. Itaque ſine Domino noſtro prædicto non poſſunt, ſine cujus auctoritate poſſunt facere nihil.

Proteſtationi autem dicti Domini noſtri Regis cum ejuſdem honore non conſentiunt. Immo ipſi, quibus poſt Papam principaliter incumbit pro jure univerſalis Eccleſiæ proteſtari, ſuo et univerſalis Eccleſiæ nomine proteſtantur, me- E lioribus, via, modo, et forma, quibus poſſunt, de Domini noſtri, eorum et ipſius univerſalis Eccleſiæ intereſſe.

Requiſitio per Regem Aragonum Prælatis in Coquilibero facta xiii. Novembris.

Ferdinandus &c. Reverendis et Venerabilibus in Chriſto patribus, univerſis et ſingulis Mſ. Archiepiſcopis, Epiſcopis, et aliis Prælatis, intra Domini noſtri dominium conſtitutis, ſalutem et dilectionem. Cum nos, cum Ambaxiatoribus Illuſtriſſimorum Regum et Principum Ex eod.

Ca-

ANNO CHRISTI 1415.

Caſtellæ et Navarræ, ac Comite Fuxi, et aliis pluribus obedientiæ ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ Benedicti, in villa Perpiniani congregatis, inſiſtamus et intendamus vigili animo, quantum poſſumus, intendimus et vigilavimus circa directionem negotii unionis ſanctæ matris Eccleſiæ, ſupplicando continue, et cum debita reverentia requirendo ſanctiſſimum Dominum noſtrum Papam prædictum ſuper ceſſione per eum fienda, et aliis utilibus, aç commodis & opportunis ad conſequendam unionem jam dictam: Et durantibus ſupplicationibus antefactis, idem ſanctiſſimus Dominus noſter Papa receſſerit a villa ejuſdem Perpiniani: Et vos pariter cum eodem: Præſentiaque veſtra pluribus ex cauſis in hoc negotio ſit valde neceſſaria et accommodata in dicta villa Perpiniani, ubi de negotio et præparatoriis dictæ unionis tractatur et continue tractabitur: ideo vos rogamus, requirimus, et etiam exhortamur pro intereſſe univerſalis Eccleſiæ, & alio quocumque, quod prætendi poteſt & poſſit, quatenus redeatis illico ad dictam villam Perpiniani, & ibi convenientes nobiſcum, & Ambaxiatoribus aliorum Regum, Principibus, Prælatis, Comite, et aliis perſonis, ibi in prædicto negotio et præparatoriis congregatis, et interveniatis tractando, conſulendo, operando et exequendo ea, quæ erunt neceſſaria, utilia, expedientia ſeu etiam opportuna ad dictam unionem conſequendam. Alias proteſtamur contra vos de omni jure univerſalis Eccleſiæ, et alterius, cujus interſit, et quod poſſimus procedere ad remedia debita in prædictis. Datum in villa Perpiniani, & propter indiſpoſitionem perſonæ noſtræ ſignatum manu noſtri Secretarii, die 13. Novembris, Anno Domini 1415. Paulus Secretarius.

Ad hanc requiſitionem Prælati non reſponderunt, cum pro majori parte ad Perpinianum redierunt, illis exceptis de familia Petri.

Copia tertiæ & ultimæ requiſitionis, factæ Petro de Luna, ad cedendum, ex parte Regis Aragonum &c.

Sanctiſſime & beatiſſime Pater. Pro parte non ſolum &c. *ut ſupra in Seſſione XXXII. ad art.* 35.

Copia ſecundæ & ultimæ requiſitionis, factæ Cardinalibus Petri de Luna, quod redirent ad locum Perpiniani, pro tractando de pace & unione Eccleſiæ.

Cum per ſereniſſimum D. Regem Aragonum, ſeu per Ambaxiatores & procuratores ipſius, 13. menſis Novembris facta fuerit paternitatis veſtrorum reverendorum Cardinalium, in villa Coquiliberi tunc exiſtentium, certa requiſitio, ut illico rediretis ad villam Perpiniani, & ibi conveniretis cum dicto D. Rege, & Ambaxiatoribus aliorum Regum, Principibus, & Prælatis, & aliis perſonis ibidem pro dicto negotio congregatis, & interveniretis tractando, & conſulendo, operando & exequendo ea, quæ eſſent neceſſaria, utilia, expedientia, ſeu etiam opportuna ad dictam unionem conſequendam. Proteſtando, ſi dicta requiſitio nullatenus impleretur, de omni jure univerſalis Eccleſiæ, & alterius, cujus interſit: Et vos, Reverendi Patres, preces & requiſitiones jam dictas non curaveritis adimplere, prætendentes, quod ut membra a capite non debetis diſcedere, immo illud omnino ſequi, inferendo, quod ideo non poteſtis D. N. Papam dimittere, nec ad dictam villam reverti, allegando ulterius, quod rami fracti ab arbore germinare non poſſunt, & a fonte rivi præciſi ſtatim areſcunt &c. prout in ſerie veſtræ reſponſionis hæc latius exarantur. Unde, cum caput veſtrum & omnium eſſentiale principale ſit Chriſtus, & ſua Eccleſia tanta uſque nunc fuit tribulatione nefandi ſchiſmatis obfuſcata: Ille etiam ut ſummus Deus omnipotens eſt propitius tota mente & viribus cordialiter diligendus, & illi, ut indubitato capiti, ſuæ Eccleſiæ decent membra accedere & uniri, quocunque alio impedimento abolito, & ut arbori ſalutiferæ tanquam rami procedentes ab illa ſe figere totis conatibus atque poſſe: Ad illum etiam, ut verum fontem, a quo deſtillant rivi gratiæ & dulcedinis glorioſæ debemus flexis genibus & proſtrati ore aperto recurrere, ut ſitientes extirpationem ſchiſmatis & ſanctam unionem Eccleſiæ, ſua mercede pia debeat ſatiare: Pro tanto Raymundus Xatmar miles, & Petrus Baſſeti legum Doctor, Conſiliarius, Ambaxiatores & procuratores Sereniſſimi Domini Regis Aragonum, qui cum Ambaxiatoribus aliorum Illuſtriſſimorum Regum & Principum, Principibus, Prælatis, & aliis perſonis, in dicta villa pro dicto ſancto negotio congregatis, ut dictum eſt, & cum ſanctiſſimo Domino noſtro Papa, quamdiu præſens fuit, & cum Illuſtriſſimo Romanorum Rege, & reverendis Patribus & aliis perſonis, huc miſſis per Congregationem Conſtantienſem, tractavit uſque nunc, & continue tractat de neceſſariis ad directionem ſanctiſſimæ unionis: Cum dictus Illuſtriſſimus Rex Romanorum, & aliæ jam dictę perſonæ de Congregatione Conſtantienſi præſentes in civitate Narbonenſi adhuc per ſuos Ambaxiatores continue tractant, ut inſiſtant in dicta villa cum D. Rege Aragonum & cum aliis prædictis & ſuo conſilio cum omni diligentia, apertoque animo pro bono & concordi remedio, compendioſo & directivo ad extirpationem ſchiſmatis, ad perveniendum ad ſanctiſſimam unionem: Vos, Rev. PP. & veſtrum quemlibet, non deſiſtendo a precibus, & requiſitionibus jam factis iterum, & iterum geminatis vicibus, unanimiter exhortantur, & cum debito honore requirunt, quatenus pro Dei ſervitio, & zelo ſuæ ſanctæ Eccleſiæ, pro exſtirpatione dicti peſtiferi ſchiſmatis, & perveniendo ad beneficium unionis diutius concupitæ, omnia & ſingula contenta, requiſitionibus, non obſtantibus veſtris reſponſionibus, obligati: & nihilominus, quia SS. D. N. Papa, licet ſupplicatus, & cum reverentia requiſitus, noluit clare facultatem & poteſtatem alicui, ſeu aliquibus perſonis convocandi Generale Concilium, ac auctorizandi, approbandi, & confirmandi per ipſum Concilium peragenda, & cetera alia faciendi in dicta requiſitione contenta: Dicti Ambaxiatores & curatores nominibus antedictis Vos Rev. Patres, quatenus, ob nolentium dicti ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ, dictam convocationem Concilii generalis ſupplicatam & requiſitam, ſub illis modis & formis, quibus ſupplicata & requiſita extitit a dicto ſummo Pontifice, perſonaliter, vel per perſonas ſufficienti ſuper his poteſtate ſuffultas, illico propter moræ periculum facientes, realiter impleatis. Alias dicti Ambaxiatores nominibus quibus proteſtantur de omni jure univerſalis Eccleſiæ, & alterius, cujus interſit, & de recurrendo ad remedia debita, juridica & permiſſa.

Reſ-

ANNO CHRISTI 1415.

Responsio Petri de Luna ad dictam tertiam & ultimam requisitionem per Regem Aragonum factam.

Ex eodem Ms.

Antequam respondeatur schedulæ Domino nostro Papæ Benedicto XIII. noviter oblatæ Paniscolæ, aliquid est dicendum super schedula in Coquilibero Elnensis diœceseos 13. mensis Novembris proxime lapsi sibi oblatæ per prætensos Ambaxiatores, nuncios & procuratores Serenissimi Domini Ferdinandi Regis Aragonum tenoris sequentis: Beatissime Pater, Supplicationi &c. Nam etsi eidem Dominus noster Papa satisfecerit per suam responsivam schedulam „ incipientem: Cum per ultimam schedulam &c. (inseratur) Respondere tamen plenius, si requireretur, sibi reservavit, ex quo perveniisset ad locum, quem decreverat pro securitate personæ suæ, ut in dicta responsiva schedula continetur. Nunc ergo, ne arguatur, absque responsione fuisse aliud prætermissum, suæ adjicit responsioni, quod via seu practica prætensi Generalis Concilii, de quo fit mentio in schedula supra, juxta scilicet obedientiarum Domini nostri Papæ, & olim dicti Gregorii, & dicti Joannis, assumenda seu acceptanda non videtur. Nam de & super hac via, per quam catholici cum schismaticis unirentur in unum perversum Concilium, multi periti in Theologia & jure diversa & contraria opinantur. Unde tali altercationi & varietati submittendus non est Ecclesiæ universalis status. Nam post rem factam, multorum conscientiæ non quiescerent, immo in dubium verterent, an unio Ecclesiæ, per quam fidelium animi acquiescant. Maxime, quia qualiscunque, colorata, ficta & verbalis fieret acceptatio de convocatione, quæ fieret per Dominum nostrum Papam, vel in vim suæ commissionis, & de auctoritate sua quæ præstaretur agendis in dicto prætenso Concilio: Post dictam omnem acceptationem, sperandum esset indubie, quod multitudo illa, quæ hodie residet Constantiæ, quæ aut in prætensa auctoritate dicti Joannis, vel sui prætensi papatus, aut sub quadam prætensa auctoritate, quam dicunt universalis Ecclesiæ, diu perduravit, ac hodie perdurat, & cui firmiter & sine adjectione ullius conditionis innititur, dictam prætensam auctoritatem a se non abjiceret, immo in illa perduraret, & illi soli de facto & realiter inniteretur in agendis: Esset etiam sperandum, quod personæ obedientes Domino nostro, si ei libertas & securitas præberetur, inniterentur firmiter auctoritati Domini nostri, aut sui papatus, & quoque de personis dicti olim Gregorii, quoad suam prætensam auctoritatem. Unde sequeretur, quod qualiscunque esset color & fictus & verbalis in eadem Congregatione, in qua ad veritatem rei maxima esset animorum & voluntatum divisio, absque (atque) scissura circa prætensas auctoritates & capita.

Attendendum est etiam, quod periculosa esset Ecclesiæ dicta via, seu practica diu prætensi Generalis Concilii. Nam, cum Congregatio illa hodie Constantiæ residens, potestatis plenitudinem verbis & factis sibi usurpet, & si posset, papalia, & quæcumque positiva jura suspendere & tollere opinetur, & sic etiam in diversis suis pronunciationibus in factum deducere attentavit: Præsumere & timere oportet, quod ex dicto prætenso Generali Concilio, ubi voces eorum, qui sunt hodie in dicta congregatione Constantiensi, propter eorum multitudinem ponderarent, nullus bonus exitus resultaret, sed papalium positivorum jurium subversio, quæ multa ratione & maturitate fuerunt condita, & status universalis inordinatio inde procederent, & damnabiliter sequerentur.

Præterea, quamvis in schedula præinserta nominatio expressa loci non fiat, pro tenendo dictum prætensum Generale Concilium, sed dispositionem electionis dicti loci Regibus, Principibus, & aliis de obedientia Domini nostri, nescitur quo jure, reservet acsi nil ad Papam pertineret denominatio loci hujusmodi casus, ut dicta convocatio esset fienda; Rei tamen veritas, ut a multis dicitur, sic se habet, quod propositum & intentio Serenissimi Domini Regis Aragonum est, quod dictum prætensum Concilium teneatur Constantiæ provinciæ Moguntinensis, & sic est deliberatum per ipsum & quosdam alios, volentes in hoc condescendere voluntati Domini Sigismundi, Regis Romanorum. Cui tamen testis sit Deus, quod dicta civitas Constantiensis non est tuta, secura & libera ad tractandum & concludendum negotium unionis Ecclesiasticæ, nec posset Dominus noster ipsam acceptare sine Dei offensa, si sequentia attendantur. Est enim certum, quod civitas Constantiensis est sub potentia & Dominio dicti Domini Sigismundi Regis Romanorum, Domino nostro inobedientis: Verosimile est, quod voluntati ipsius contradicere non auderent personæ dicti prætensi Concilii, & fruerentur debita libertate, maxime, quia ex relatione fide dignorum habetur, quod dictus Rex Romanorum ad suum extoliendum imperium appetit, & intendit statum papalem applicare certæ nationi, sibi magis favorabili & obsequenti, ut quodammodo etiam papatui dominetur. Et sicut a multis personis dictæ Congregationis, & aliis asseritur, existentibus in dicta Congregatione, non fuerunt in libertate, prout nec hodie sunt, immo, ut dicitur, multos ipsorum oppressos minis, exasperationibus, & terroribus dicti Regis Romanorum oportebat descendere ad ejus voluntatem super negotiis, quæ tractabantur in Congregatione præ-dicta, neque super his debita servabatur libertas, ob quod personæ dictæ Congregationis, non reputantes, se esse in libertate, de Constantia fugerunt. Ex aliorum etiam fide dignorum relatione habetur, quod multi dictæ Congregationis protestati sunt super loci mutatione pro tenendo dicto prætenso Concilio, reputantes, dictam civitatem non esse ad hoc tutam, liberam & securam. Quod vero suspecta sit dicta civitas Constantia, vel locus alius sub potestate vel dominio præfati Domini Sigismundi, testes sunt exempla eorum, quæ circa Balthassarem de Cossa, nunc autem Papam Joannem nominatum & reputatum, facta sunt, quem, non obstantibus quibusvis salvis conductibus, eidem præstitis per dictum Regem Romanorum, tenet Rex ipse carceri mancipatum. Possent etiam exempla quædam alia ad propositum allegari, quæ pro nunc ex honestate omissa suis loco et tempore, si necesse fuerit, detegentur.

Tamen, ne taceatur, quod ex relatione multorum habetur, dictus Rex Romanorum intendit, atque vult, ut Papam sibi faventem obtineat, ut cum ejus obsequio & favore possit Italiam suo subjugare imperio, & multas Ecclesias temporalitatibus multis privare, quas prætendit ad dictum Imperium spectare. Unde,

prout

prout asseritur, non sine grandi mysterio dictus Rex Romanorum mutationem loci fugit & abhorret, neque personis facientibus sibi mentionem de dicti loci mutatione patienter præbeat auditum. Defectus autem libertatis loci quantum periculum, scandalum & errorem producat, nemo sanæ mentis ignorat. Ea enim, quæ ibi fierent, essent invalida atque nulla, & ille, qui de novo crederetur assumtus in Papam, non esset Papa, sed intrusus.

ANNO CHRISTI 1415.

Quibus omnibus consideratis, Christi fideles & unionis Ecclesiæ zelatores videre possunt, quod via, seu practica aperta in prædicta schedula, non induceret unionem, sed errorem, nec daret pacem, sed divisionem majorem, non utilitatem afferret universali Ecclesiæ, sed augeret discrimen, & per consequens ad consequendam & exquirendam viam seu practicam Dominus noster Papa non posset papatu cedere sine divina offensa. Avertat enim Deus, quod via cessionis, ad finem, causa quærendæ unionis acceptata, per eam irreparabile damnum ministretur universalis Ecclesiæ. Sed paratus est Dominus noster renunciationem facere de suo jure papatus, observata una ex practicis per eum apertis & oblatis Perpiniani, vel alia justa & rationabili, quam nunquam excluſit, nec intendit excludere pro dicta unione Ecclesiæ consequenda.

Veniendo consequenter ad schedulam incipientem: *SS. & beatissime Pater. Pro parte Serenissimorum Regum &c.* Domino nostro Papæ noviter oblatam Panisco læ per honorabiles viros, Raimundum Xatmar, militem, & Petrum Basset Legum Doctorem, præsentes Ambaxiatores, nuncios & procuratores Serenissimi D. Regis Aragonum: Idem Dominus noster pro responsione ad ipsam dicit & reiterat, & pro dictis & reiteratis haberi vult hic omnia, quæ superius dicta & responsa sunt ad prædictam litteram sibi oblatam in Coquilibero.

Ceterum, quia in dicta schedula noviter oblata Panisco læ, asseritur, electionem futuri Pontificis ad illud, quod ipsi dicunt, Generale Concilium pertinere, mirandum est, quod ista dicuntur, cum per aperta jura & Generalibus Conciliis edita electio Papæ ad cœtum Cardinalium pertinere dignoscatur. Quæ quidem jura tolli posse per dictum prætensum Concilium, videtur fundamento carere.

Ceterum, quia dicta schedula reprehendere nititur recessum Domini nostri de Perpiniano, ideo Dominus noster adjicit ad prædicta, quod causæ dicti recessus, quas allegavit in Coquilibero in dicta sua schedula responsiva, veræ sunt, & non sunt ficti coloris, immo earum veritas magis detegitur per ea, quæ contra ipsum attentata sunt, & quotidie attentantur.

Præterea Dominus noster ad intimationes & protestationes contentas in dicta schedula sibi oblata Panisco læ respondet, quod eis non consentit, immo dissentit, & contradicit, & credit, se intelligere, quod illa prætensa remedia, in dictis intimationibus & protestationibus contenta, comminantes ipsi intelligant. Habet tamen D.N. Papa ex fide dignorum relatione, quod multi malevoli suggesserunt, & etiam suggerunt Serenissimo Domino Regi Aragonum, & ipsum pro viribus nituntur inducere ad subtrahendum obedientiam Domino nostro, & apponendum manus in bonis cameræ Apostolicæ & Ecclesiæ pertinentibus, & prosequendum conventionem de hac obedientia cum obedientia Constantiensi in unum quod dicitur Concilium Generale, & faciendum persecutionem contra Dominum nostrum, juxta conceptum dictorum malevolorum, volentium super his condescendere votis dicti Regis Romanorum. Novit autem Deus, quod ista non possunt dici remedia, sed injuriæ & discrimina, & ex eis, si fierent, quod absit, non unionis, sed erroris sequeretur effectus. Unde cum Dominus noster rogat, & hortatur præfatum Serenissimum Dominum Regem Aragonum, & alios supra dictos, ac per viscera misericordiæ Jesu Christi instantius, quo potest, requirit, quatenus compatientes Ecclesiæ, Christi sponsæ, a tantis cessent scandalis, quæ nedum licet facere, sed nec de ipsis est comminari seu protestari: Et nihilominus per dictum Serenissimum D. Regem Aragonum, qui pro regnis, & ceteris, quæ a dicto D. N. Papa tenet in feudum, eidem Domino nostro juramentis fidelitatis & homagii, quæ sibi personaliter præstitit, valde tenetur astrictus.

ANNO CHRISTI 1415.

Nec modus iste, qui contra Dominum nostrum tenetur, est remedium ad obtinendum unionem, immo ipsum nimium difficultat. Nam quæcunque fierent per Dominum Papam circa unionem Ecclesiæ, stantibus talibus circumstantiis, quæ utique notoriam impressionem inducunt, suspectiva reputarentur per Christi fideles, nec possent per ea ipsorum conscientiæ quietari.

Alias autem, si dictæ exhortationes & requisitiones non pervenerint, protestatur dictus Dominus noster de omni jure suo, & suæ papalis dignitatis, & omni jure universalis Ecclesiæ, & de omnibus constitutionibus apertis, & quibusvis aliis juribus editis contra talia facientibus, & signanter de Constitutione per dictum Dominum nostrum edita Massiliæ, & pœnis in ea appositis.

Per prædicta tamen non est intentio Domini nostri Papæ, prosecutionem dimittere negotii unionis. Immo ad Concilium Generale suæ obedientiæ, quod de præsenti durari, convocavit prælatos suæ obedientiæ absentes, ut ad dictum Concilium veniant per totum mensem Februarii proxime instantis. Cum quibus una cum aliis, qui erunt in Romana curia in dicto Concilio, super contentis in schedula per dictos nuncios sibi oblata, & alias deliberare vult, quid rationabiliter facere debeat pro Ecclesiæ unione.

Et quia aliqui obloquuntur, quod aliquæ comminationes factæ sunt aliquibus Prælatis, idem dictus Dominus noster rogat, hortatur atque requirit præfatum Serenissimum Dominum Regem Aragonum, quod minas cessare faciat, quantum cum eo erit, ne modi tales serventur, qui Prælatis, qui a dicto Domino nostro fuerunt ad dictum Concilium evocati impedimentum erunt, quo minus ad illud venire valeant, & eidem Domino ab eis libera consilia provenire.

Verum, quia ad dicti Domini nostri auditum pervenit, quod aliqui ei insidiantes & emuli, ex ejus verbis sive scriptis pravos sensus & alienas extorquent sententias, linguasque suas (acuentes) in malum, asseruerunt, quod aliqua dicta seu scripta Domini nostri Papæ a veritate & doctrina fidei catholicę deviant, dubitatque, an Serenissimus D. Rex Aragonum assevérationem prædictam audiverit: Idcirco & alias dictus Dominus noster Papa protestatur expresse, quod si aliqua talia, quod absit, unquam verbo vel in scriptis dixit, seu in futurum dicere ipsum contigerit, illa cassat, irritat, & annullat, & vult pro cassis, revocatis, & annullatis haberi, ipsaque sacrosanctæ Ecclesiæ

cleſiæ catholicæ denunciationi ſubmittit, offert- A
ANNO CHRISTI 1415. que ſe paratum, ſi ſibi intimentur ſeu deſignentur illa, quæ prætenduntur, ſeu in poſterum prætendentur a veritate & doctrina fidei Catholicæ deviare, ſi tamen talia dixerit, ſeu in poſterum per eum dici contigerit, quod non dubitat mentem ſuam ſuper ipſis taliter declarare, quod evidenter apparebit, & revera ſic eſt, ſuæ intentionis non fuiſſe, nec eſſe, deviare a recta fide, ſeu catholica veritate: Requirens idem Dominus noſter notarium & notarios, qui inſtrumentum receperunt de præſentatione dictæ ſchedulæ ſibi oblatæ Paniſcolæ, ut illud abſque præſentis ſchedulæ inſertione non claudant.

Epiſtola Archiepiſcopi Narbonenſis ad Cardinales in Conſtantienſi Concilio præſentes de rebus Benedicti XIII.

Ex Cerretano. Reverendiſſimis in Chriſto Patribus & Dominis meis præcipuis, Dominis Dei gratia Joanni Oſtienſi Vicecancellario, Petro Cameracenſi, Guillelmo S. Marci, Antonio de Chalanco, & Amadeo Salutiarum, S. R. E. Cardinalibus.

Reverendiſſimi Patres & Domini præcipui, præmiſſa recommendatione: Noviſſime per unum ſervitorem Archiepiſcopi Toloſani ſcripſi Paternitatibus veſtris Reverendiſſimis receſſum Domini Petri de Luna de Perpiniano apud Co- C
cumliberum, ubi continuo remanſerant quatuor galeæ ſuæ. Poſt cujus receſſum venerunt. Immediate ſequenti, quæ fuit decima quinta hujus, Dominus Rex Aragonum ad eum miſit viros ſolemnes ad requirendum eundem & proteſtandum, ut in ſchedula hic incluſa, prout & fuerunt antequam galeas aſcenderent. Quibus per ipſum de Luna auditis, in effectu eiſdem reſpondit ut ſequitur: *Domini, Vos bene veneritis. Audivi quæ vos dixiſtis. Ego vado ad S. Matthæum, ad quem locum curiam meam tranſtuli: Ibi deliberabo cum meis fratribus Dominis Cardinalibus & aliis. Et deinde reſpondebo Domino Regi, qui vos miſit.* Et ſic ab eo receſſerunt. Eadem autem die circa ſolis oc- D
caſum intravit galeam. Et in portu manſit tota illa nocte. Sabbati autem mane velis tenſis navigavit. Et dicitur quod vadit Paniſcolam. Cum eo vadunt quatuor ſui Cardinales. Quintus autem, ſcilicet Dominus Pater Ranati vocatus Toloſanus remanſit in Perpiniano, ſenio & infirmitatibus confractus, eum tamen ſecuturus, quamprimum equitare poterit. Multi Prælati & alii in Perpiniano tunc exiſtentes ſecuti ſunt, aliqui per mare cum eo, alii vero per terram. Et quia Dominus Rex Aragonum dixit quod volebat procedere ad ſubtractionem obedientiæ eidem Petro de Luna fiendam, Domini Ambaxiatores ſacri Concilii redierunt apud Perpinianum ad proſequendam E
dictam materiam. Inſtat etiam præfatus Rex Aragonum, quod Dominus Imperator illuc redeat. Qui hoc facere deliberavit, dummodo per ipſum Regem aſſecuretur, quod infra certum terminum non longum ſubtractionem faciet, & poſtea parti noſtræ adhærebit. Nec alia occurrunt mihi nota. Paternitates Veſtras Reverend. conſervet altiſſimus. Scriptum Narbonæ, 21. Novemb.

Veſter Frater Archiepiſcopus Narbonenſis & Sanctæ Rom. Eccleſiæ Camerarius.

Jacobi Archiepiſcopi Turonenſis cum Cæſare & aliis Magnatibus Conſtantienſis Concilii ad Hiſpaniam Legati Apologia Narbonæ menſe Novembri ſcripta pro Cæſare, Rege Aragoniæ ac Conſtantienſibus Legatis contra Benedictum XIII. de tractatibus ſuperioribus Perpinianenſibus. ANNO CHRISTI 1415.

Univerſis Chriſti fidelibus, Jacobus, miſera- Ex Cerretano.
tione divina ſanctæ Turonenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus & miniſter indignus. Gratia vobis & pax a Deo & a Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui nec velamine falli, nec fictionis palliamento decipi poteſt.

Prælati cujuslibet Doctoriſque incumbit offi- B
cio veritatem propalare, ne falſis aſſeverationibus rei geſtæ ſeries incauta taciturnitate ſuffocetur, ac in errorum devia animi ad vera prompti deducantur. Altiſſimo enim placuit, me ſervulum ſuum indignum ad cooperationem unionis Eccleſiæ ſuæ ſanctæ per miniſterium ſacri Generalis Conſtantienſis Concilii deputare. Ne igitur temporibus futuris certa ſcripta Domini Petri de Luna, qui Benedictus XIII. in ſua obedientia appellatur, veritati præjudicare valeant, & aliam quam veracem opinionem legentibus ingerere, cum ipſo Domino Petro peracta veridice referre animus eſt.

Compertum eſt, devoti & felices conſervi Chriſti fideles, a triginta octo annis Eccleſiam C
Dei pretioſiſſimo ſanguine Filii ſui acquiſitam, ac ſibi in ſponſam copulatam, quæ unitate perpetua florere debet, propter aliquorum aſſertionem, quorum quilibet ſe per miniſterium ejus ſponſum aſſerebat, fuiſſe & eſſe diviſam, diviſione laceratam, & pene in præcipitium deductam, permittente Domino & noſtris demeritis exigentibus. Nec enim eſt reperire malum ſeu mali ſpeciem, non commiſſam dicto peſtifero ſchiſmate durante, uſque ad contemtum Dei excluſive, non obſervatione religionis Chriſtianæ, & diſſolutione omnium bene vivendi modorum in ſtatibus quibuſcumque.

Pro quo ſchiſmate exſtirpando, quamquam plures viæ repertæ extiterint, ſcilicet Concilii D
Generalis, reductionis obedientiarum in unum, conventionis, compromiſſi, diſcuſſionis jurium, (quam dictus Dominus Petrus juſtitiæ appellavit) & via ceſſionis: Quæ omnes, quamvis in ſe conſideratæ bonæ ſunt, tamen aliquę propter difficultatem earundem, alię propter impoſſibilitatem, alię propter longi temporis tractum, tanquam non convenientes, nec aptæ ad præſens ſchiſma totaliter ſedandum, omiſſę & rejectæ ſunt, ſola via ceſſionis recepta & approbata. Quia ipſa eſt conſcientiarum plene purificativa, juſta, rationabilis, a ſanctis Patribus practicata, jurę Canonico approbata, omni juri conſona, brevior, facilior & expedientior.

Hanc viam ceſſionis Dominus dictus Petrus, E
dum Legationis officio in Francia fungeretur, approbavit, collaudavit, & contra bonæ memoriæ tunc Clementem VII. proſecutus eſt.

Præterea Domini Cardinales, quorum dictus Dominus Petrus erat unus, volentes providere Eccleſiæ Dei, mortuo dicto Domino Clemente, ante ingreſſum conclavis pro electione futura, juraverunt & eorum quilibet juravit, quod ſi eum contingeret in Papam eligi, proſequeretur unionem Eccleſiæ per viam ceſſionis incluſive, requiſitus a Cardinalibus vel eorum majore parte.

Et

ANNO CHRISTI 1415.

Et quia credebant, quod dictus Dominus Petrus haberet magnam affectionem ad viam prædictam cessionis, cum quasi ejus inventor, approbator, & publicator fuisset contra prædictum Dominum Clementem, ut dictum est: Sub hac spe, quod Ecclesiæ per eam pacem daret, ipsum elegerunt. Et eundem ex post requisierunt, ut per dictam cessionis viam Ecclesiæ prædictæ pacem daret, sicut ante ingressum conclavis juraverat. Acceptavit etiam expost, promisit, juravit, atque solemniter vovit dictus Dominus Petrus pacem dare Ecclesiæ per viam cessionis. Immo consequenter eandem cessionem, contendentibus secum de papatu, aut cum ejus successoribus, cedentibus, decedentibus, vel ejectis obtulit, ac rei- B publicæ Christianorum pollicitus est.

Quam tamen cessionem nondum fecit. Quamvis secum de Papatu contendentes, ille videlicet qui Gregorius XII. dicebatur, in sacro Constantiensi Concilio legitime in spiritu sancto Congregato, in præsentia invictissimi Domini Sigismundi Romanorum Regis semper Augusti, per ministerium Magnifici Caroli de Malatestis, legitime ac juridice renunciaverit: Dominus etiam qui Joannes XXIII. dicebatur, post depositionem ipsius per dictum sacrum Concilium factam, hoc idem scilicet cedere & renuntiare voluit atque fecit.

Non igitur restat ad veram pacem & perfectam in Ecclesia sancta consequendam, nisi re- C nunciatio facienda per præfatum Dominum Petrum. Pro qua requirenda, & ipsum ad hoc inducendum, invictissimus Romanorum Rex prædictus, pacis Ecclesiæ ferventissimus Zelator, & qui pro ea gratiose per triennium laboravit, personaliter ad Regnum Aragoniæ, ad præsentiam dicti Domini Petri ac Serenissimi Aragonum Regis, cum maximis expensis, periculis ac laboribus, accessit. Venerunt etiam cum eo Venerabiles Patres Episcopi, Magistri & Doctores numero duodecim, viri utique doctissimi, peritia linguarum & experientia rerum decorati, & ego cum ipsis, ex parte præfati sacri Concilii ad pacem Ecclesiæ consequendam missi.

Qui omnes, scilicet prædictus Dominus Rex invictissimus, & legati ac nuncii Concilii prædicti ipsum Dominum Petrum pluries, diversis diebus ac horis, ad pacem Ecclesiæ præstandam, primo in genere, motivis, præfationibus, & allectivis multiplicibus, humilibus & gratissimis inducere nisi sunt. Et consequenter, per expressum, tam ab ipso, quam a deputatis per eum, & Dominum Regem Aragonum, Schisma sedari per cessionem dicti Domini Petri petierunt, hortati sunt, & requisiverunt rationibus efficacibus, aptis, materiæ convenientibus, & opportunis, cum quanto poterant honore & reverentia fieri, ne excusationis verbum, sicut alias fecit, aliquo prætextu, aut E sumpta occasione capere posset.

Et quamvis præfatus Dominus Petrus fateretur, se magis quam viventem aliquem ad unionem Ecclesiæ obligari, ac semper dixerit verba generalia in sui significatione opportuna: attamen ad speciem condescendere differens, per plures & diversas dilationes, exquisitis coloribus negotium a duodecima Septembris usque ad quintam decimam Octobris sequentis inaniter protraxit.

Et promisso, quod dicta decima quinta die finem materiæ daret, schedulam quandam, quam secunda die dare potuisset, illo tunc porrexit. Quæ quidem schedula, prima sui inspectione, justitiæ colore dealbata existit, ac more tabulæ vermibus corrosæ, quæ noviter depicta & specioſa videtur ignorantibus ea quæ sub pictura abscondita sunt, rationabilis appareret. Quare ut latentia detegamus, circa singula ejus puncta paulisper insistendum est.

Primo asserit, Dominum Regem Romanorum sibi supplicasse, quod vellet vias aperire, quibus posset unio haberi. Quod, pace sua salva dixerim, falsitatem continet. Quia præfatus Dominus Romanorum Rex aperitionem nullam petiit, seu pro eisdem supplicavit. Sed monendo, exhortando, & requirendo, præfatum Dominum Petrum rogavit, quatenus daret pacem Ecclesiæ, per viam cessionis, eandem viam expresse & simpliciter petendo, & de nulla alia faciendo mentionem.

Insuper in dicta cedula offert dictus Dominus Petrus viam quam appellat justitiæ, quæ revera dici debet discussionis juris, quod ipse prætendit. Quam viam aserit securiorem, salubriorem quæ faciliter videri possit. At hæc via est impossibilis, & per consequens difficillima & quę videri juridice non potest. Nam ipsa fundatur super facto electionis dudum Urbani VI. qui fuit primus post mortem bonæ memoriæ dicti Gregorii XI. ultimi indubitati universalis Romani Pontificis. Super quo facto C inveniuntur instrumenta authentica penitus contraria, & depositiones notabilium personarum etiam contrariæ. Nam per aliqua instrumenta & depositiones apparet, quod Domini Cardinales, tempore quo dictum Urbanum elegerunt, erant in plena libertate, & quod, antequam tumultus fieret, electio erat de eo juste & debite celebrata. Aliis autem instrumentis & probationibus apparet, justum metum in electione prædicta interveniſse. Ita quod hoc schisma pro utraque parte est probatum coloratum. Modo certum est ex facto jus resultare debere. Item, pauci sunt, qui testimonium in materia prędicta ferre possent propter longævitudinem temporis. Quare apparet quod dicta di- D scussionis via juste & rationabiliter alias fuit rejecta tanquam impossibilis.

Præterea offert dictus Dominus Petrus viam cessionis modificatam, ut infra patebit, nullam aliam viam excludendo. Quod si intelligat per hoc, se omnem viam recepturum, quæ per Ecclesiam pro unione habenda ab ipso peteretur, bene intelligit. Quia omnis modus, per quem ad unionem deveniri potest, debet per ipsum acceptari, & nullus excludi. Sed si intelligat, quod per oblationem alicujus viæ alterius a via cessionis, non requisitæ ab ipso, liberatus est ab obligatione, qua tenetur viam cessionis acceptare, decipitur. Quia ad istam cessionis viam obligatus est jure divino E & humano, promissione, juramento, voto & pollicitationibus, quod nullo alio modo, aliam viam offerendo non requisitam, liberari potest. Aliud enim pro alio invito creditore solvi non potest.

Ceterum viam cessionis offert, proviso tamen per prius, quod Reges & Principes Christianitatis, eligendo ad Papatum tanquam vero Christi vicario obediant, quod futura electio fiat canonice & in loco securo, statim post ejus renunciationem. Super quorum practica offert dare deputatos, qui super præmissis videant & concordent. Sed temerarium profecto

videtur præſumere, quod Reges & Principes futuro ſummo Pontifici, obedientiis duabus, Concilii ſcilicet & dicti Domini Petri conjunctis, habeant non obedire. Nam certum eſt, quod Reges & Principes obedientiæ Concilii, obedire non different. Quia Concilio obedierunt, obediunt & obedient. Nam ſuos Ambaxiatores in Concilio præfato habuerunt, & habent, & per Dei gratiam habebunt. Sic & jam de Principibus obedientiæ dicti Domini Petri rationabiliter præſumendum eſt. Quare proviſio prædicta non videtur requirenda, tanquam unionis dilativa & impeditiva, ac Schiſmatis peſtiferi nutritiva. Et præſertim ſi unus Regum aut Principum Chriſtianitatis nollet dictam promiſſionem ſufficientem dare. Sic enim in unius perſonæ poteſtate eſſet unionem Eccleſiæ differre, quod multum periculoſum exiſtit, propter corruptiones, quæ datis promiſſis aut remiſſis fieri poſſent.

ANNO CHRISTI 1415.

Quod autem futura electio fiat canonice, non erat cautio petenda. Nullus enim virtuoſus aut bonus debet dubitare, quin, duabus obedientiis prædictis ſimul conjunctis, ſi non ſit ſufficienter ex nunc electioni futuræ proviſum, provideatur per ſacrum univerſale indubitatum Concilium ſic conjunctum, de quo nullo modo ſuſpicari debet, quin electionem futuram canonice fieri inſtituat, cum in humanis non de aliquo tantum ſit confidendum in his, quæ fidem & Eccleſiæ ſtatum concernunt, ſicut in ſacro Generali & univerſali indubitato Concilio totius Eccleſiæ, cui Spir. S. adeſſe credendum eſt, ac ſanctorum Patrum doctrina tenendum.

Petit ulterius, quod in loco tuto fiat electio. Si per hoc loci mutationem quærat, voluntarium petierit & ſine ratione, diffugia quærens. Nam ſi nolit aut non poſſit Conſtantiam venire, mittere poſſit procuratorem irrevocabiliter conſtitutum, qui eadem quæ ipſe facturus eſſet explebit: Abſque hoc, quod ſancti Patres, qui pluſquam per annum in dicto Concilio fuerunt, graventur mutatione loci. Maxime, quia dicta mutatio non eſt neceſſaria Eccleſiæ, ſed verius pacis ejuſdem dilativa, et in caſu impeditiva. Quid enim ſi mors contingeret Regi Romanorum, vel aliis dictum negotium manutenentibus? Conſtat, quod ipſa dilatio eſt deſtructio totalis unionis Eccleſiæ.

Item, Conſtantiæ locus electus, eſt nedum ſecurus, ſed ſecuriſſimus: Quod per anni circulum probatum eſt: Et in tantum, quod præfato tempore durante rumor aliquis, vis, violentia aut metus alicui illatus ſive factus non eſt. Nec eſt ſuſpicandum, Romanorum Regem non poſſe aut debere ſecuritatem dicto loco præſtare, & ſic per indirectum perdere meritum, famam, gloriam, quas triennio laboribus corporalibus quamplurimis et expenſis graviſſimis perquiſivit.

Poſtremo, ſicuti præfatus Dominus Petrus deputatos petiit ſibi dari per Regem Romanorum, ſic etiam conceſſi ſunt ſex ſcil. numero, inter quos ego alter extiti, et ipſe totidem ſua ex parte deputavit. Qui omnes in præſentia novem mediatorum a Sereniſſimo Rege Aragonum deputatorum materiam in prædicta cedula contentam diſcuſſimus.

Verum poſt aliqualem diſceptationem, prædictæ cedulę declarationem petivimus nos invictiſſimi Domini Regis Romanorum ex parte deputati. Et quia ſuper declaratione obſcuritatis cedulæ prædictæ expoſitiones fiebant, quæ mediis aliquibus noſtra ex parte videbantur rationabiliter impugnandæ, ad quas per aliam partem reſponſum exſtitit: Mediatores præfati, prædictis intellectis, rem in manibus ſuis receperunt, ſeu ad ſe advocarunt, quatenus ſuper prolocutis mediarent, ad honorem Dei et bonum negotii. Unde pluribus diebus expectatis, præfatus Dominus Petrus, qui clare & dilucide finem negotio dicebat ſe velle imponere, poſt plures procraſtinationes, intentionem quam habet circa prædicta declarando, ejus practicam in alia cedula, cujus ſequitur tenoris effectus expreſſit.

ANNO CHRISTI 1415.

Aſſerit enim primo, quod ipſe ceſſione per eum facta, hac vice Romanum Pontificem debet eligere. Affirmat enim, quod fundamentum ad juſtificandam viam ceſſionis eſt propter dubietatem, quæ eſſe dicitur ſuper jure Papatus, ex qua inſurgit dubietas circa jus eligendi Papam: Modo penes eum eſt jus eligendi Romanum Pontificem certum: Hæc autem certitudo ex dubio jure aliorum non debet reddi incerta: Item, quia poſt ceſſionem per ipſum factam recuperabit dignitatem priſtinam Cardinalatus, quam habebat.

Hæc Practica in quolibet ſui fundamento veritate caret. Nam fundamentum ad juſtificandam viam ceſſionis, non eſt tantum propter dubietatem circa jus papatus, ſed quia ipſa via ceſsionis eſt expedientior, brevior, facilior, & ſola conſcientiarum purificativa, ad ſedandum tam induratum et inveteratum ſchiſma, et evitandum ſcandala, ita commune et notorium, quod quemlibet de populo afficit. Unde ſi præfatus Dominus Petrus haberet ita certum et indubitatum jus in papatu, ſicut habet B. Petrus, pro evitando tanto ſcandalo cedere tenetur, immo nedum cedere, ſed et morti ſe exponere, exemplo paſtoris noſtri veri, primi Papæ, Chriſti benedicti, cujus actio noſtra eſt inſtructio. Præterea per adventum ſtatus ſupremi confunditur inferior, in quo character non erat impreſſus. Et ſic per aſſumptionem dicti Domini Petri ad Apoſtolatum, Cardinalatus fuit confuſus. Nam in Cardinalatu, ut ſic et in ſe conſiderato, character non imprimitur, ut notum eſt, et ſic nihil reliquiarum priſtinæ dignitatis remanſit. Item, alias ſequeretur, quod Papa eſſet caput, et membrum aliud corporis myſtici Eccleſiaſtici, quod eſt abſurdum. Nam monſtrum eſſet, unum et idem membrum, ultra naturam ſuæ ſpeciei eſſe multiplicatum in corpore aliquo, vel ipſum partem unius membri, et partem alterius afficere; ut ſi pars capitis eſset manus, et ſic ipſum caput eſſet partim caput, partim manus. Rurſus eſto, quod jus Cardinalatus non amitteretur ad adeptionem papatus, attamen ad Papatum et Cardinalatum per ſententiam ſacri Piſani Concilii contra præfatum Dominum Petrum latam, omnis dignitatis expers redditus eſt. Quare niſi de novo habilitetur et promoveatur, apparet Cardinalatum penes ipſum non exſtare. Inſuper certum eſt præfatum Dominum Petrum interfuiſſe electioni celebratæ, poſtquam ad tam execrabile ſchiſma perventum eſt. Et per plures aſſeritur, ipſum alias publice dixiſſe, quod tempore quo elegit Urbanum prædictum, ipſe erat in plena libertate. Quod ſi ſic, privatus eſset ſaltem hac vice jure pontificem Romanum eligendi.

Ultra practicam prædictam *in eadem cedula* ſubjunxit præfatus Dominus Petrus ſequentem

in

ANNO CHRISTI 1415.

in terminis, videlicet: *Quod de consensu præfati Domini nostri Papæ, Domini Cardinales compromittant de electione futura, quæ post cessionem Domini nostri imminet fienda, in certos compromissarios, in numero de quo concordatur. Qui quidem compromissarii potestatem habebunt faciendi, omnes vel eorum major pars, dictam electionem: Et consimiliter illi Domini qui in alia obedientia se Cardinales faciunt nominari, in personas alias compromittant, dantes eis consimilem potestatem cum approbatione congregationis Constantiensis: Qui quidem compromissarii tam isti quam illi ponantur in loco securo, & sub tuta & fideli custodia, de qua fuerit concordatum, inclusi, quilibet ad partem suam: Dispositio, quod deliberatio utrorumque Compromissariorum concurrat ad unam & eandem personam assumendam ad Papatum. Postea vero dicti compromissarii, videlicet utrique ad partem suam, & pro se, ante actum electionis faciant scribi in instrumentis authenticis deliberationem per se habitam de persona illa eligenda: in qua quidem deliberatione concurrant vota omnium vel majoris partis compromissariorum, & cujuslibet prædictarum duarum partium: Et per alias medias personas utrique parti notificari instrumenta dictarum deliberationum. Quibus quidem notificationibus factis compromissarii alterius partis eligant personam concordatam, antequam fiat cessio. Qua cessione facta statim eligant compromissarii prædictorum Cardinalium Domini nostri Papæ dictam personam concordatam: Et statim post hæc eodem tempore fiat præsentatio utriusque electionis, separatim tamen, ipsi electo. Qui quidem electus acceptet Papatum, & exinde pro vero Romano Pontifice habeatur.*

Practica prædicta est impossibilis, de jure canonico & civili, jure naturali, divino & morali confutabilis. Vult enim quod unius & ejusdem electionis, quæ communiter & una simul fieri debet, fiant duæ electiones separatim, contra omnium jurium intentionem & causam finalem electionis, nec hoc a sæculo auditum est aut scriptum. Voluerunt enim jura, quod electio fiat communiter, quatenus electores habeant unus alium monere de meritis eligendi, tractatu inter eos habito super necessitate & utilitate Ecclesiæ, cui Pontifex debet præfici, si ad honorem Dei & utilitatem Ecclesiæ ac bonum Christianitatis assumi poterit. Nam nullus dubitat quin facilius inveniatur quod a pluribus quæritur: Et sæpe minoribus est revelatum, quod majoribus est absconditum. Item, omni jure damnatissimum est, quod ante electionem ad unam tantum personam habeatur respectus, & quod unius tantum fiat electio. Primo, quia jure testante electio est plurium, nec respectu unius tantum fieri potest. Item, Electores debent mere, libere, sponte, & absque gratia, vel alio, quod miseros hominum animos tenet, habere consideration em ad plures personas tam Ecclesiæ suæ, quam aliarum Ecclesiarum, ut magis idoneum recipiant, & qui secundum qualitatem temporum Ecclesiæ possit magis prodesse, quam præesse. Et potissime in Romano Pontifice hoc est observandum. Quia in ipso est majus periculum. Quare etiam jura volunt, quod a duabus partibus electorum ejus fiat electio, non tantum a majori parte. Præterea omni juri contrarium est, quod vota electionis publicentur, antequam fiat electio. Nam primum electio, & consequenter ejus debet fieri publicatio.

A Vult consequenter prædicta cedula, quod compromissarii a Cardinalibus nostris eligantur antequam fiat cessio, quasi præsupponat cessionem de nullo debere operari, quæ tamen petitur a dicto Domino Petro quatenus conscientiæ pacificentur, ad cautelam. Sic etiam honore utriusque partis servari posset electio vel provisio. Quare præfatus Dominus Petrus primo debet cedere, & consequenter cessione facta deberet electio fieri, secundum provisionem a juribus statutam. Nec colorem habet, quod cedere non vult, donec certum sit, quæ persona in Papam eligi debeat. Quia dato, quod secundum modum prædictum, omni tamen jure damnatum, fieret electio, esset in B ejus potestate actum prædictum reddere nullius efficaciæ, differendo cedere, vel non cedendo.

Postremo ponitur, quod utriusque obedientię electionis separatim tamen fiat ipsi electo præsentatio, qui quidem electus acceptet papatum & pro Papa habeatur. Iste etiam modus a jure damnatus est. Nam non nisi per unam electionem jus queri potest electo. Aut ergo reputat dictus Dominus Petrus, electionem ex parte suorum Cardinalium factam non valere; & sic frustra in practica deduxit talem modum eligendi: aut reputat, electionem ex parte Dominorum Cardinalium nostrorum non valere; & C sic etiam delusoria esset magis electio, cujus practicam supra posuit, seu deceptiva, quam verax & realis. Immo præfata pactica est diffamatoria alterius prædictarum partium.

Quare visum fuit tam deputatis prædicti Invictissimi Romanorum Regis, quam etiam mediatoribus supra dictis, quod data practica ultima erat juri contraria, impossibilis, nec recipienda. Idcirco dicti deputati, aliam viam juridicam possibilem, facilem, conscientiarum purificativam, ac honoris utriusque partis conservativam, divisionis & schismatis præsentis totaliter sedativam, ac pacis & tranquillitatis Ecclesiasticæ procurativam aperuerunt, viam scil. cessionis per practicam sequentem.

Quod primo & ante omnia fieret habilitatio cujuslibet prædictarum partium per alteram, D & quod fieret convocatio & auctorizatio Concilii Constantiensis, ad cautelam. Et quod consequenter fieret unio obedientiarum prædictarum ad invicem. Qua unione facta, dictus Dominus Petrus haberet cedere, pure, simpliciter & absolute, prout tenetur atque debet. Quodque cessione prædicta facta & recepta per dictos deputatos, qui super omnibus prædictis plenariam habent potestatem, terminus statueretur, infra quem Prælati & alii, tam Ambaxiatores Regum & Principum, quam Doctores qui sunt obedientiæ præfati Domini Petri, possent accedere Constantiam, ut interessint Concilio. Quo termino elapso, procederetur ad electionem, secundum formam, jam E per sacros canones statutam, & in Concilio Constantiensi ordinatam, seu per aliam formam, per Concilium Generale indubitatum, & sic conjunctum ut superius dictum est, præscriptam.

Unde, quamvis præsens practica, tam equa, rationabilis & justa, sibi fuerit a dictis mediatoribus ac etiam Concilio Domini Regis Aragonum, ac gentibus prædicti Domini Petri, pluries præsentata & oblata, & quæ fuit in persona Domini Angeli, qui Gregorius XII. dicebatur, practicata, cujus practicæ copia per præfatos Deputatos Concilii tabellionata, & signata, invictissimo Domino Romanorum

ANNO CHRISTI 1415.

Regi data extitit, & consequenter per præfatum Dominum Romanorum Regem dicto Domino Petro tradita, quam & adhuc penes se habere speratur: Noluit tamen neque vult cedere, aut practicam prædictam acceptare, sed per dilationes negotium neque ad penultimam Novembris distulit.

Hinc Domini Legati & Nuncii Concilii prædicta considerantes, deliberarunt, prædictum Dominum Petrum solemniter requirere, quatenus cederet simpliciter & absolute, & practicam prædictam acceptaret. Quod idem facere decrevit dictus Dominus Rex Romanorum. Quare audientia impetrata, die ultima Novembris præfatus Dominus Petrus in præsentia quatuor suorum Cardinalium, plurimorum Prælatorum, militum & nobilium, ac aliorum de genere suo, multitudine copiosa doctorum & aliarum notabilium personarum præsente, in castro villæ Perpiniani, ubi residebat, in magna aula, fuit per me Archiepiscopum Turonensem mandato collegarum & procuratorio nomine Generalis Constantiensis Concilii requisitus ut cederet. In propositione per me facta, in qua mediis, ut valui, gratis & honorabilibus ostendi sibi, quod cedere tenebatur in loco Perpiniani, & quod nullo modo absque detrimento animæ suæ, famæ & honoris Regni Aragonum, progeniei suæ, ac præfatæ insignis villæ Perpiniani aliter facere poterat. Et de hoc eodem, ex parte invictissimi Romanorum Regis per Ambaxiatam solemnem Ducis Ludovici de Briga & militum ac doctorum, post propositionem prædictam per me factam, fuit solemniter requisitus. Qui dictus Dominus Petrus respondit: Quod certas practicas & schedulas dederat, quæ erant justæ & rationabiles. Et quod promptus erat ad prædictam cedulam addere vel diminuere, si esset aliquid addendum vel diminuendum. Practicæ autem erant illæ, quæ superius sunt improbatæ. Unde etiam prædictus Dominus Petrus per Episcopum Sovetentem & quendam Doctorem proponi fecit ad excusationem sui qualiter debitum suum fecerat, & quod practicas dederat quæ erant rationabiles, quas se paratum dicebat rationibus ostendere, quod bonæ erant.

Verum Legati prædicti & Nuncii Concilii per me proponi fecerunt; quod, sicut in prima sua cedula petierat dictus Petrus, certi fuerant per Regem Romanum et ipsum deputati, qui cum mediatoribus per Regem Aragonum datis aliquibus diebus communicaverant super dicta materia. Et quod certa via, rationabilis, justa et canonica, scilicet via cessionis, quæ præsentialiter petita fuerat, et practica dictis suis deputatis et mediatoribus aperta fuerat; videbaturque eisdem, quod illa practica deberet executioni mandari, et non aliqua de prædictis per Dominum Petrum præsentatis: Quia profecto erant injustæ, et sic nec minui nec addi aliquid eisdem deberet, sed totaliter tolli et rejici debebant tanquam omni juri contrariæ. Quare iterato requirebam nomine prædicto, ut requisieram. Et quamvis præfatus Dominus Petrus vellet disputare super viis per ipsum oblatis, Domini Collegæ prædicti deliberaverant non esse cum ipso disputandum. Quia suæ practicæ, ratione et æquitate penitus erant destitutæ, ac omni juri contrariæ, ut superius ostensum est. Hinc super eisdem non videbatur eis insistendum fore. Nam tacite importabant et important denegationem illius, quod ab ipso petebatur. Etiam præfatus Dominus Petrus erat circumdatus hominibus armatis tenentibus enses et hastas, feceratque omnia ostia aulæ, in qua propositio fiebat, per dictos armatos in magno numero custodiri. Immo omnes sui stipendiarii, balistarii et alii sagittarii erant armati, quasi ad bellum dispositi. Nec erat mirandum, si cum ipso, ei præsentibus talibus, super illo, quod nullum colorem juris aut rationis habet, non fieret disputatio; Ne videlicet pro replica in castro munito responderet baculus, cui lethalis actus inerat. Non enim decebat illum, qui pro Romano Pontifice se gerit, ubi per homines inermes procuratur ad pacem Ecclesiæ, quam ipse prosequi et procurare deberet, ipsam materiam pacis tractare coadunatis hominibus armatis; Quasi ipse, cujus tamen prædecessori, ut æstimat, improperatum a Domino extitit et præceptum, ne gladio materiali uteretur, metum ingerendo his qui pacem quærebant, Imperatoris terreni seu Capitanei, cujus est arma materialia tenere, vices assumserit.

Ubi jam sunt lacrymæ et orationes, quæ arma existunt clericorum, ut ajunt sacri canones? Evanueruntne? Utique mutatus est, proh dolor! color optimus. Et qui, spiritualium rerum administratores, exemplum esse debent aliorum, esse jam desinunt quod debent, et incipiunt esse quod non possunt. O cæca statuum confusio! O inordinatus, et verius perversus vivendi modus! Ille, quem virtus et merita custodire debent, sibi ipsi conscius, exquisito et mendicato utitur indecentium suffragio contra propriæ professionis decorem.

Verum, quia disputationem prædictam aggredi noluerunt deputati et nuncii præfati, jam publicat et prædicare facit præfatus Dominus Petrus, quod vias rationabiles aperuit: Nihilque contra eas objectum est: Immo plus quam debitum est, fecit, et quod per eum non stat quo minus unio habeatur, quodque si via aliqua aperta fuisset vel practica, aut practicæ aliquæ meliores suis, ipsas promptus erat acceptare.

Attende, Domine, sancte Pater Omnipotens, æterne Deus, qui nec figmento falleris, nec simulatione decipi potes. Considera opprobria, quæ servis tuis propter te inferuntur, et qualia de diligentibus te, et pacem tuam cum omni mansuetudine et æquitate quærentibus falso proferuntur.

Quid enim Invictissimus Romanorum Rex pro prædicta pace facere omisit, quod facere debuit? A finibus mundi Orientalis ad oras Meridionales venit, post prosecutionem prædictæ pacis Ecclesiasticæ, quasi per triennium continuatam, cum maximis periculis, gravibus laboribus, & numerosis expensis ac permaximis tædiis, relinquendo tam regna, quam alia propria. Nec a prædictis etiam immunes fuimus legati & nuncii præfati. Annon cum omni honore possibili, cum verbis allectivis, cum expectatione tædiosa, & plus quam decebat, expectavimus voluntatem dicti Domini Petri, quam ipse dicebat esse bonam, & ad Ecclesiam se habere, pro qua asserebat se etiam velle mortem recipere, pro qua tamen nec cessionem vult facere. Annon post petitam cessionis viam, & certas practicas per ipsum datas, mediis validis per nos improbatas, tanquam omni juri & rationi dissonas, ac veritate carentes, quales etiam aliqui Consiliariorum præfati Domini

ANNO CHRISTI 1415.

mini Regis Aragonum magnæ auctoritatis viri judicarunt, viam prædictam cessionis per practicas justas & rationabiles superius declaratas obtulimus & præsentavimus, ac super eisdem cum suis & Domini Regis Aragonum præfatis deputatis pluries contulimus, & quas practicas adhuc penes se habet, & quæ sunt respectu Gregorii XII. dudum observatæ.

Verum præfatus Dominus Petrus, quasi obturans aures suas præfata audire non volens, vel contra audita & scita prædicta asserere non erubescit. Nec mirum, quia palliamento depicto falsitas eget, alias semper refutanda, nec eligibilis. Ubi est nunc voluntas toties prædicata dicti Domini Petri? Ubi charitas ad Ecclesiam & Christicolas? Ubi fides? Ubi promissum? Ubi juramentum? Ubi quod solemniter vovit? Ubi adimpletio oblati contendentibus cedentis, decedentis, vel electi? Ubi pollicitationis reipublicæ Christianæ exsolutio? Debitor certe est viæ cessionis, pure, simpliciter & absolute. Debitor est, inquam, obligatione, quæ in dilectione proximi fundatur. Debitor etiam professione propria. Debitor per votum & juramentum, quæ necessario Deo reddenda sunt. Sed etsi prædictorum oblitus sit, adest jus naturale, quod ad cessionem eum invitat. Adest honor progeniei, honor regnicolarum, sed & totius regni, a quo traxit originem, quibus nec majorem honorem facere potuerat, quam pacem petitam in loco convento dare. O hominem deceptum! Et utinam non in sensum reprobum a Deo ad sui ignominiam datum! O senem, ætate viribus quasi corporalibus destitutum! Utinam miseriam mundanam & refutationem pomparum ejus consideraſſet. Meritum, gloriam & famam attendisset, profecto quod debet, si Deum timet, compleviſſet.

Sed ad excusationem sui allegat, quod Eccles. sponsam suam dimittere non debet adulterandam: Quare debet de electione futuri Romani Pontif. providere, alias enim, ut asserit, graviter peccaret. An quæso dici possit, sponsam, parentibus propriis in præsentia amicorum suorum fere omnium legitime per sponsum commissam, esse traditam: Qui quidem parentes & amici cum omni custodia eandem recepissent, ipsamque tuentur, defensant, protegunt, & pro ejus statu felici laborant, & continuo laborare prompti sunt, ad adulterandum esse dimissam? Compertum est, quod non. Si ergo dictus Dominus Petrus cessisset, vel in Concilio, vel in manibus aliquorum nobilium Concilii, numquid Deo Patri, in præsentia filii sui, concomitati amicis venerabilibus, scilicet, Prælatis, Ecclesiæ doctoribus ac sanctis patribus, & principibus orthodoxis, qui plebem sibi commissam repræsentant, sponsam quam asserit suam reddidisset? Certe sic. Nec adulterandam eam potuisset dici dimisisse, cum non sit aliquis, qui de ejus scilicet Ecclesiæ honore, statu & manutenentia seu conversatione melius possit providere, quam sacrum Concilium, quod Spiritu S. regitur. Quare tam circa futuri sponsi electionem, quam alia statum ejusdem Ecclesiæ concernentia, tenendum est indubitanter, quod Concilium providisset, si provisiones jam factæ non suffeciſſent. Propter igitur rationes prædictas cessionem differre vel nolle facere, quilibet judicare satis potest quid importet.

Præfata igitur considerans Sereniss. Princeps, Dominus Rex Aragonum, de Consilio Dominorum de prosapia sua, & plurium Prælatorum, Baronum, procerum & nobilium Doctorum, tam Ecclesiasticorum quam secularium, & virorum honorabilium, civitatum & locorum insignium regnorum suorum antedictorum, quod dictus Dominus Petrus fuerat requisitus debite, juridice, & cum magna humilitate, cedere, & per duos menses expectatus, tam per prædictum Dominum Romanorum Regem, quam per venerabiles legatos sacri Concilii Constantiensis: Et quia practicam, sanctam & justam refutaverat: Concluſit, dictum Dominum Petrum adhuc requirere, quatenus cederet. Similiter etiam concluserunt una simul facere Sereniss. Principes, Domini Reges Castellæ & Navarræ, ac illustres Comites Armeniaci & Fuxi. Quæ per eos concluſa die 9. Nov. præsentis inceperunt facere, dictum Dominum Petrum requirendo, in castro Perpiniani, in quo residebat, ministerio Illustriss. Principis Gerundæ, primogeniti Domini Regis Aragonum prædicti, in præsentia dictorum Dominorum Comitum & Ambaxiatorum, tam Regum quam aliorum supra nominatorum: Qui quidem similiter ipsum Dominum Petrum requisiverant.

Verum, quia responsio facta per dictum Dominum Petrum non videbatur nec erat sufficiens, deliberaverunt præfati Domini, secundo & tertio, cum protestationibus et comminationibus certis ipsum requirere.

Sed dictus Dominus Petrus, sibi ipsi conscius, a loco Perpiniani recessit, et ad galeas suas se transtulit, asserens, se justum metum habere.

Cumque secundo et tertio, ut deliberatum fuerat, modo supradicto requireretur in loco Coquoliberi: Die 14. Nov. respondit, quod ad locum, ad quem destinaverat accedere, nondum venerat: Et, dum ibi esset, responsionem faceret, si ad ipsum pro ea obtinenda mitteretur.

Considerate, devoti servi Christi fideles, et catholicis animis quæso revolvite prædicta. Certe, longo tempore rectam in lucem productam conspicietis dicti Domini Petri intentionem. Hic homo verbis generalibus, multum attractivis semper usus, profitebatur, nedum se velle cedere, sed etiam mortem suscipere pro unione Ecclesiæ. Et, dum videt Reges, Principes, Prælatos plures, proceres, nobiles, cives, et incolas suæ obedientiæ in unum convenire, ut mediis juridicis matri suæ Ecclesiæ succurrant, et ipsam uniant, jam, qui verum se Christi vicarium asserit, cum maxima commoda Dominici gregis tractari conspicit, mercenarii vices assumit fugiendo. Fuga enim, teste lege, præventum, suspectum reddit. Verum nedum fugit realiter, sed dictis et scriptis asserit, se debite omnia, quantum in eo est, et erat, feciſſe. Quæ an vera sint, ex prædictis compertum habetis. Sumite itaque vires, capessite fortitudinem, Catholici. Non vos fuga desperet, non falsa asseveratio ab incepto glorioso retrahat. Christum, et ejus armaturam, charitatem et perseverantiam induite, et præcincti tenete. In messem Domini hora jam appropinquat. Fideles faciant, quilibet quod in eo est. Viri Ecclesiastici, exemplo Pauli, doctoris dilectissimi, qui Petro jure restitit, deneganti quod debet, pacem videlicet Ecclesiæ per cessionem toties debitam, et per sequelam schisma nutrienti tam pestiferum, Petro Lunæ, resistite: Ac populum a Deo vobis traditum instruite, ea quæ paci contraria sunt, avellite. Vos pugiles Ecclesiæ, Principes, fortia fortiter compescite. Sæpe enim, ut ait canon, per terrenum

re-

regnum, cæleſte proficit. Hujus poteſtatis cul-
ANNO CHRISTI 1415. mina intra Eccleſiam, de quo Domino reddi-
turi eſtis rationem, tenetis. Vos vero fideles
alii, ſuperioribus veſtris, quibus a Deo data eſt
poteſtas, in his obedite, & per adhærentiam,
cauſam Dei & matris veſtræ Eccleſiæ defendi-
te. Ut ſic poſt glorioſum triumphum in ea-
dem coronari poſſitis a vero ſponſo ejus, Chri-
ſto, qui Deus eſt pater fortitudinis & conſo-
lationis, faciens utraque unum, cui ſit laus &
honor in perpetuum. Amen.

Capitula Narbonenſia concordata pro unione per Regem Romanorum & Ambaxiatores Concilii ex una, & Ambaxiatores Regum, & Principum, & aliorum de obedientia Benedicti XIII. ex altera parte.

Ex Mſ. Victorino.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus S. Amen. Tenor hujus veri & publici inſtrumenti cunctis pateat evidenter: quod die Veneris 13. Menſis Dec. anno a Nativ. Dom. 1415. Indictione VIII. hora ſecunda poſt meridiem, ante tamen prandium, exiſtentibus & congregatis in Capitulo novo Eccleſiæ Narbonenſis reverendiſſimis & venerabilibus in Chriſto Patribus dominis miſeratione divina Jacobo Archiepiſcopo Turonenſi, Petro Ripenſi, Jacobo de Opizis Adrienſi, & Joanne Gennenſi Epiſcopis; nec non Joanne de Opizis Decretorum doctore Cauſarum ſacri palatii Apoſtolici Auditore, Lamberto de Stipite Priore Prioratus conventualis de Bertrannia Ordinis S. Benedicti Leodienſis diœceſeos decretorum doctore, Benedicto Gentiani, Conrado de Suſato ſacræ Theologiæ Profeſſoribus, Joanne de Fabrica, Legum, Joanne Buellis, Hugone Huvvez, & Bernardo de Plancha, Decretorum doctoribus, ſacri generalis Concilii Conſtantienſis, ſic per ejus obedientiam nuncupati, legatis, nunciis, & procuratoribus, qui cum Sereniſſimo Principe D. Sigiſmundo Dei gratia Romanorum Hungariæ Croatiæ &c. Rege ſemper Auguſto, pro pace & unione ſanctæ matris Eccleſiæ ad partes iſtas per idem Concilium tranſmiſſi venerunt: aſſiſtentibus eis, & in bonum cooperantibus etiam reverendiſſimis in Chriſto patribus dominis Franciſco divina miſeratione Narbonenſi, S. Romanæ Eccleſiæ Camerario, Reginaldo Remenſi, ac Joanne Rigenſi archiepiſcopis, Guidone Abbate Craſſenſi, illuſtribus & magnificis Principibus dominis Duce Brigens, Comite Palatino Ungarico, Comite Bertholdo, Brunone de Scala Veronæ & Vicen: &c. pro ſacro Roman. Imperio Vicario Generali, Guilielmo Aſſer, pluribuſque aliis Baronibus & nobilibus dicti D. Imperatoris Conſiliariis, ab una; nec non multum honorabilibus & providis viris dominis Didaco Ferdinandi de Quiniones d. Regis Caſtellæ, & Didaco Ferdinandi de Vadiello, militibus & conſiliariis dicti D. Regis Aragonum, & magiſtro Philippo de Madalia, in ſacra pagina Profeſſore, ac Sperante in Deo Cardona juriſperito, & Bonanato Petri decretorum doctore, Ambaxiatoribus & Procuratoribus dicti D. Regis Aragonum, a Magiſtro Garcia de Falcibus ſecretario D. Regis Navarræ, ac ipſius & D. Fuxi prædictorum Ambaxiatore & Procuratore, ab aliis partibus: De & ſuper pace unione Eccleſiæ antedictis, habitis per eos pluribus diebus præcedentibus variis & diverſis tractatibus, fuit tandem ad conA cluſionem ſive concordiam inter eos deventum, ANNO CHRISTI 1415.
ut continetur in Capitulis, quorum tenor ſequitur ſub his verbis.

Die Veneris XII. menſis Decembris &c. *ut ſupra in Seſſione XX. Forma convocationis litterarum in primo articulo concluſa extat ſupra Seſs. XXII.*

Quibus capitulis initis, factis, & inter prælibatos DD. dicti Concilii, ejuſdem Concilii, & ſuis propriis nominibus, ab una, & dictorum DD. Regum Caſtillæ, Aragon., & Navarræ, & Comitis Fuxii Ambaxiatores, & Procuratores ab alia partibus, concordatis, ipſi DD. Legati, & eorum quilibet, & etiam dictus D. Remenſis Archiep. Chriſtianiſs. principis D. Francorum Regis Ambax. laudantes, approbantes, ratifiB cantes, & confirmantes capitula præinſerta, & unumquodque ipſorum, & omnia, & ſingula in eis contenta, dicti DD. Legati, & eorum quilibet, etiam dictus D. Remenſis Archiep. videl. DD. Prælati, Prælatorum more, viſis & inſpectis ſacroſanctis Evangeliis, manus ad pectus ponendo, reliqui vero ad ipſa S. Dei evangelia corporaliter tacta promittendo convenerunt, & juraverunt. D. tamen Remenſis, quantum in eo foret, dicta capitula & omnia & ſingula in eis, & quolibet eorum contenta, pro ſe, & dictis nominibus, nobis ſubſcriptis Notariis pro partibus prædictis, & aliis omnibus & ſingulis, quorum intereſt, vel intererit, legitime ſtipulantibus, & recipientibus, tenere, obſervare, & adimplere C perpetuo, & per dictum Concilium Conſtantienſe inviolabiliter adimpleri, & obſervari, ac ratificari, & confirmari facere, quantum in eis & eorum quolibet foret, nec contra ea, ſeu quidquam de contentis in eis ullo umquam tempore facere ſeu venire, aliquo jure, cauſa, ſeu ratione.

Quibus peractis præfati omnes DD. ſuper nominati tam Ambax. quam alii quicumque, recta via, abſque diverſione ad quemcumque alium actum, ad præſentiam præfat. Sereniſs. D. Imperat. acceſſerunt, quem in camera magnæ turris Palatii archiep. in qua jacere ſolet, reperientes præmiſſa ei reverentia per organum dicti D. Turonenſis eidem præmiſſa jam acta exponentes, ſuæ Imperiali Majeſtati humiliter ſupplicaD verunt, quatenus etiam ipſe præmiſſa firmare dignaretur, cum ipſe de capitulis prædictis alias plenam habuiſſet notitiam. Qui quidem dictus D. Imperator verba ſua ad DD. Legatos pro parte Concilii, & alios dirigendo dixit, quod ſicut alias eiſdem dixerat, etiam nunc dicebat, quod paratus erat facere quidquid poſſet & deberet pro unione S. Matris Eccleſiæ, & quidquid per eoſdem ſibi pro eadem unione conſuleretur, firmaret, quibus, ſeu his ſimilibus dictis, & per ipſos DD. de Concilio auditis, ipſi DD. Legati dixerunt, quod eiſdem videbatur, quod dicta capitula firmare debebat.

Quibus per eum perceptis ipſe D. Imperator, tactis ſacroſ. Scripturis, prædicta omnia E & ſingula præinſerta capitula, & eorum quodlibet, & omnia & ſingula in eis contenta, quantum ipſum tangunt, & tangere poſſunt, juxta ipſorum continentiam, & tenorem firmando, eaque laudando, approbando, et confirmando, juravit, convenit, & promiſit pro ſe, & ſuis ſucceſſoribus, & hæredibus quibuſcumque prædicta omnia & ſingula capitula, & ipſorum quodlibet, & omnia & ſingula in eis contenta, quantum ipſum & ſucceſſores ſuos, ut præfertur, tangebant, & juxta ipſorum continentiam et tenorem tenere, confirmare, et adimplere, ac teneri, et adimpleri, ac perpetuo ob-

observari facere per suos hæredes & successores quoslibet, ut præfertur.

ANNO CHRISTI 1415.

Illico præfat. DD. Didacus Ferdinandi de Quiniones, & Didacus Ferdinandi de Bridello, ac Philippus de Medallia, et Benenatus Petri, & M. Garcias, pro dictis DD. Rege Navarræ, Comite Fuxi, & eorum quolibet tam conjunctim, quam divisim, prædicta omnia, & singula capitula per eos cum prædictis DD. Legatis unanimiter concordata, absente tamen D. Sperante in Deo Cardonam ob aliquam suæ personæ indispositionem præd. DD. Regibus & Regno Navarræ & Comite, & quolibet eorundem, & ipsorum, & cujuslibet ipsorum, hæredibus, & successoribus quibuscumque, etiam conjunctim & divisim: quatenus ipsos DD. Regem & Comitem, et eorum quemlibet contenta in eisdem capitulis tangunt, et tangere possunt, cum pref. D. Imperatore, ac DD. Legatis ante dictis, firmante illa et unumquodque eorum, et in eis, et eorum quolibet contenta laudarunt, approbarunt, ratificarunt, et confirmarunt, eaque omnia et singula in ipsis et eorum quolibet contenta, nominibus quibus supra, tactis sacros. Scripturis juraverunt, promiserunt, et convenerunt, et quilibet eorum juravit, promisit, et convenit pro DD. Rege et Comite, hæredibusque et successoribus ante dictis singula singulis referendo tenere, et adimplere perpetuo, et inviolabiliter observare, ac in eorundem DD. Regis et Comitis regno, terris, et dominiis per eos ac eorum quemlibet, heredes, successores, ac subditos, et alios ad quos spectabit, quantum in ipsis Ambaxiatoribus et Procuratoribus erit, teneri et adimpleri, ac perpetuo inviolabiliter observari facere. Sub quorum virtute juramentorum prenominati DD. utriusque partis, et eorum quilibet renunciaverunt expresse et renunciavit non sic celebrati contractus, rei non sic gesti, et aliis omnibus et singulis exceptionibus, nec non cuique juri canonico et civili, et omnibus aliis, et singulis, per que contra premissa, seu eorum aliquod, de jure vel de facto facere possent quomodolibet, seu venire. De quibus omnibus partium predict. DD. et eorum quilibet petierunt et petiit publicum et publica sibi instrumentum fieri, seu instrumenta. Que acta fuerunt Narbone anno, die, mense, indictione, et locis quibus supra, presentibus prenominatis Prelatis, Principibus, et Consiliariis, nec non R. P. D. Episcopo Strigoniensi etiam D. Imperatoris Consiliario, cum alia multitudine Principum, militum, et nobilium de familia dicti D. Imperatoris, testium, nec non nobilibus viris Dom. Garcia de Sense, ac Humberto de Villafranca militibus, et Petro Blan domicello Barchinonensis diœcesis, etiam testibus vocatis, et rogatis.

Subsequenter eadem die, ante, et post prandium, paululum post predicta nobis subscriptis notariis, licet divisim, ad presentiam D. Sperantis in Deo accedentibus, et premissa et narrantibus, ac requirentibus, ut ea quantum ad se pertineret firmare, approbare, tenere, et observare vellet, idem D. Sperans in Deo, gratias et grates Altissimo cum cordis humilitate, et animi devotione immensas referens, omnia et singula predicta, prout supra continentur, tam nomine procuratorio Dom. Regis Aragonum, quam etiam, ut Procurator substitutus D. Comitis Fuxi superius nominati, laudavit, approbavit, ratificavit; et confirmavit, illaque omnia & singula, quantum opus foret, pro ipso D. Rege Aragonum, a dicto Dom. Comite suisque & cujuslibet ipsorum hæredibus & successoribus, de novo firmavit, tactis sacros. Scripturis, juravit, convenit, & promisit tenere, & adimplere, ac perpetuo & inviolabiliter observare, ac observari, teneri, & adimpleri facere cum prædictis, & aliis renunciationibus, obligationibus, promissionibus, & aliis clausulis necessariis & opportunis, & pro prædictis omnibus, & singulis complendis, tenendis, & observandis, tam dictus D. Rex Romanorum pro se, hæredibus, & successoribus suis, quam D. Legati & Procuratores Concilii Constantiensis pro se & principalibus suis, quam etiam Ambaxiatores dictorum DD. Regum Castellæ, Aragonum, Navarræ, & D. Comitibus Fuxi pro eisdem DD. suis eorumque hæredibus & successoribus, prædictis nominibus, videlicet dictus Rex Romanorum omnia & singula regna, terras, & dominia, aliaque mobilia & immobilia, præsentia & futura bona quæcumque, qualiacumque, & ubicumque fuerint, & pro tempore existant, dictis DD. Castellæ, & Navarræ Regibus, ac Comiti Fuxi, suisque & cuilibet eorum hæredibus, & successoribus, ac dictis Ambaxiatoribus DD. Regis & Comitis præd. regna, dominia, ac terras, ac bona alia mobilia, & immobilia præsentia & futura quæcumque, & qualiacumque fuerint, & pro tempore existant, dictis D. Imperatori, & Concilio, & Legatis antedictis, conjunctim & divisim, videlic. una pars alteri parti, & e contra, obligaverunt, suppofuerunt, & submiserunt, ac expresse hypothecaverunt; de quibus voluit et petiit fieri unum, vel plura, publicum, seu publica instrumenta, quæ acta fuerunt Narbonæ in diversorio, anno, die, indictione, et mense prædictis, præsentibus dicto D. Benenato Petri, D. Humberto de Villafranca, et Petro Blan prædictis, et Joan. Comitis rectore parochialis Ecclesiæ de Basogenere Cœnoman. diœcesis, testibus ad præmissa vocatis specialiter et rogatis. Signa Jacobi Turonensis, Petri Rigensis, Jacobi de Opizis Adrienſis, Joan. Gebennens. Episcoporum, Joannis de Opizis decretorum doctoris, causar. sacri palatii Apostolici Audit. Humberti de Stipite Prioris Prioratus Conventualis de Bertraya Ord. S. Benedicti Leodiens. diœcesis decretorum Doctor. Benedicti Gentiani, Gerardi de Susaco sacr. Theol. Professoris, Joannis de Fabrica legum, Joannis Buellis, Hugonis Albez, et Bern. de Palantua decretorum Doctoris.

Signum sereniss. D. Sigismundi Regis Romanorum, signa Didaci Ferdinandi de Quiniones, Didaci Ferdinandi de Vadrello, militum Magistri, Philippi de Medalia in sacra pagina Professoris, Sperantis in Deum Cardona jurisperiti, Benenati Petri Decretorum Doctoris, et Garsiæ de Fallibus prædictorum, qui hæc prædictis nominibus juraverunt, et firmaverunt.

Signum Petri Margail, illustriss. D. Regis Aragonum Secretarii, et auctoritate reverend. in Christo P.D. Archiepiscopi Narbonensis Notarii Apostolici per totum territorium archiepiscopatus ipsius, qui una cum discreto Petro de Trilya Presbytero Canonico et succentore Narbonensi publico apostol. et Metropol. auctoritatibus notario, prædictis interfuit, eaque scribi per suos substitutos juratos fecit, et ipse clausit.

Et me Petro de Trilya presbytero, canonico, et succentore Narbonensis Ecclesiæ, publica,

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

blica, Apoſtolica, et Metropolitica Narbonenſi auctoritatibus, cameræque Apoſtolicæ Notario, et dicti ſacri Generalis Conſtantienſis ſcriba, qui ex præmiſſis per me una cum honorabili viro Petro Margail Notario, et Secretario præſcripto in notam ſumptis, hic præſens publicum inſtrumentum extractum, et per alium fideliter ſcriptum, illud in formam publicam redigens, ſigno meo ſolito ſignavi hic me manu propria ſubſcribens, requiſitus in teſtimonium veritatis eorundem.

Signum Ferdinandi D.G. Regis Aragonum, Siciliæ, Valentiæ, Murciæ, Sardiniæ, et Corſicæ, Comitis Barcinonæ, Ducis Athenarum, et Neopatriæ, Comitis Rochilieniæ et Ceritaniæ, qui informati ad plenum de Capitulis præinſertis, ac omnibus et ſingulis, tam in eis, quam aliis ſupra contentis, quæ noſtro, & ſucceſſorum noſtrorum quorumlibet, & Tutorio illuſtriſs. principis D. Joannis g. D. Caſtellæ & Legionis Regis nepotis noſtri chariſſimis nominibus, ſuper facto unionis S. Matris Eccleſiæ, per dictos noſtros, & ipſius noſtri nepotis Ambaxiatores, & Procuratores firmatis, & juratis, ipſa, & omnia ſingula in eis, & quolibet eorum contenta juxta eorum ſeriem pleniorem dictis nominibus, & tam pro nobis, & ſucceſſoribus noſtris quibuſcumque, quam pro dicto chariſs. nepote noſtro, & ſuis ſucceſſoribus quibuſcumq; laudamus, approbamus, & ratificamus, ac hujus noſtræ confirmationis præſidio roboramus, nec non etiam ea de novo facimus, inimus, concedimus, & firmamus, ac tactis ſacroſ. Evangeliis omnia & ſingula in eiſdem capitulis, & eorum quolibet contenta, quantum tamen nobis, vel nos, & dictum chariſs. nepotem noſtrum, ipſiuſque & noſtri regna, terras, & dominium tangunt & tangere poſſunt, tenere, adimplere, ac perpetuo, & inviolabiliter conſervare, ac teneri, adimpleri, & obſervari facere promittimus, & juramus, eiſque, ut majori robore fulciantur, auctoritatem noſtram interponimus pariter & decretum, appoſitum hinc 26. menſis Decembris, anno a Nativitate Domini 1416. regnique noſtri IV. & propter indiſpoſitionem noſtri corporis, manu noſtri chariſſ. primogeniti fecimus ſubſignari, & ad majorem præmiſſor. corroborationem ſigillum noſtrum pendens juſſimus hic apponi. R. Primogenitus.

Signum illuſtriſs. Principis Garundæ, illuſtr. Regis Aragonum & Siciliæ primogeniti, ejuſque Regnor. & terrarum generalis Gubernatoris, qui viſis & recognitis capitulis in hoc inſtrumento inſertis, ipſum & omnia illa, quæ ſingula in eis, & quolibet eorum contenta de mandato ejuſdem D. Regis genitoris noſtri, laudamus, approbamus, & ratificamus, ac hujuſmodi confirmationis noſtræ præſidio roboramus, eaque omnia & ſingula, & eorum quodlibet, quantum in nobis eſt & erit, tenere, adimplere, ac perpetuo, & inviolabiliter obſervare, ac teneri, adimpleri, & obſervari facere promittimus, convenimus, & ad ſancta Dei Evangelia per nos corporaliter facta juramus. Ut præmiſſis omnibus & ſingulis, & huic publico inſtrumento inde confecto auctoritatem noſtram interponimus pariter & decretum appoſitum die 21. Decembris anno a Nativitate D. 1415. regnique ejuſdem D. Regis IV. & ad majorem præmiſſorum corroborationem ſigillum noſtrum pendens juſſimus apponendum. Q. primogenitus.

ANNO CHRIST 1415.

XXIX.

[1] *Executoria Carolina Conſtitutionis pro libertate Eccleſiaſtica per Joan. Oſtienſem Vice-cancellar. nomine Conſtantienſis Concilii conceſſæ cum ſubdelegatione, die Veneris 24. Jan. 1416.*

ANNO CHRIST 1416. Ex Mſ. Vindobonenſi Dorr.

Joannes miſeratione divina Abbas Monaſterii Scotorum extra muros Conſtantiæ &c. Executor, cum certis aliis executoribus noſtris, cum clauſula Quatenus vos, vel duo aut unus veſtrum, &c. ad infra ſcripta per ſacroſanctam & Generalem Synodum Conſtantienſem deputatus, venerabili viro, D. Officiali Curiæ Baſileenſis, ſalutem in Domino & debitam diligentiam in commiſſis.

Litteras ſacroſanctæ & Generalis Synodi Conſtantienſis, ejus vera Bulla plumbea, in filis cannabi, more Romanæ Curiæ bullatas, ſanas, integras, et illæſas, omnique prorſus vitio et ſuſpicione carentes, per Venerabilem Dominum, M. Petrum Liebinger, Præpoſitum Baſileenſis et Canonicum Conſtantienſis Eccleſiarum, in noſtra præſentia perſonaliter conſtitutum, nobis humiliter præſentatas, cum ea, qua decuit, reverentia nos noveritis recepiſſe. Quarum quidem litterarum tenor de verbo ad verbum ſequitur, et eſt talis.

Sacroſancta et Generalis Synodus Conſtantienſis Venerabilibus fratribus, Baſileenſi et Lauſanenſi Epiſcopis, ac dilecto eorum filio, Abbati Monaſterii Scotorum extra muros Conſtantiæ, ſalutem et Dei omnipotentis benedictionem.

Ad compeſcendos conatus nefarios perverſorum, qui perſonas et loca Eccleſiaſtica ſuper bonis et juribus ſuis offendere, et multiplicibus perturbare moleſtiis non verentur, tanto magis decet præfatum Generale Concilium opportuno remedio providere, quanto per amplius turbationes hujuſmodi et moleſtiæ in divinæ Majeſtatis offenſam, nec non Eccleſiaſticæ libertatis diſpendium redundare dignoſcuntur.

Dudum ſiquidem, cum in diverſis mundi partibus Conſules civitatum et Rectores, nec non alii, qui poteſtatem habere videbantur, tot onera frequenter imponerent Eccleſiis, ut deterioris conditionis factum ſub eis Sacerdotium videretur, quam ſub Pharaone fuiſſet, qui legis divinæ notitiam non habebat, quique, omnibus aliis ſervituti ſubjectis, ſacerdotes et poſſeſſiones eorum in priſtina libertate dimiſit, et de publico eis alimoniam miniſtravit: In Conc. Lateran. Eccleſiæ immunitati providendo, ſub anathematis diſtrictione perhibitum extitit, ne Conſules, Rectores, aut alii prædicti, Eccleſias et viros Eccleſiaſticos talliis ſeu collectis vel exactionibus aliis aggravare præſumerent: Tranſgreſſores aut fautores eorum præcipiendo anathematis ſententiæ ſubjacere, donec ſatisfactionem impenderent competentem. Et etiam deinde in Generali Concilio editum fuit, quod ſi Epiſcopi forte ſimul cum Clericis, etiamſi tantam neceſſitatem vel utili-

[1] Confirmata fuit Caroliua in Conſtantienſi Concilio d. 23. Septemb. 1415. & mandatum Vice Cancellario Executorias dare illis, qui poſtularent. Unum ejus exemplum allatum eſt ſuperius pag. 769. allatum ex Mſ. Vindob. Dorr. hic damus.

ANNO CHRISTI 1416.

utilitatem inſpicerent, ut abſque ulla coactione ad relevandas communes utilitates vel neceſſitates, ubi laicorum non ſuppeterent facultates, requirerentur, ſubſidia per Eccleſias laicis ducerent concedenda, minime ſuper hoc conſulto Romano Pontifice, conceſſiones & ſententiæ, quæ a talibus, vel de ipſorum mandato forent promulgatæ, eſſent irritæ & inanes, nullo unquam tempore valituræ.

At etiam in ipſo Generali Concilio Decretum extitit, illum, qui infra tempus ſui regiminis, propter fractionem Conſtitutionum vel ſanctionum hujuſmodi, ſuſtineret anathema, tanquam poſt illud non eſſet ad ſatisfactionis debitum compellendus, nec non ipſius ſucceſſorem, qui non ſatisfacerent infra menſem, manere Eccleſiaſtica cenſura concluſum, donec ſatisfaceret competenter, eum ſuccederet in onere, qui ſubſtitueretur in honore.

Poſtmodum vero felicis recordationis Honorius Papa III. attente conſiderans, quod quondam Fridericus II. olim Romanus Imperator, tunc ſub obedientia & devotione S. R. E. perſiſtens, ad laudem ejuſdem Eccleſiæ & ſacri decus Romani Imperii cupiens, ut expurgatis quorundam erroribus, & iniquis ſtatutis penitus deſtitutis, de cetero Eccleſiæ & Eccleſiaſticæ perſonæ plena fruerentur quiete, & ſecura libertate gauderent: ac pie & juſte attendens, quod quorundam perverſorum iniquitas adeo abundaverat, ut non dubitarent contra Eccleſiaſticam diſciplinam & ſacros Canones, ſtatuta ſua confingere, adverſus Eccleſiaſticas perſonas & Eccleſiaſticam libertatem: edictali lege hujuſmodi ſtatuta iniqua irritaverat & præceperat irrita nunciari, & omnia ſtatuta & conſuetudines, quæ civitates & loca, Poteſtates vel Conſules, aut quæcunque aliæ perſonæ contra libertatem Eccleſiæ vel perſonas Eccleſiaſticas hujuſmodi edere aut ſervare tentarent, contra Canonicas vel Imperiales ſanctiones, de ipſorum capitularibus infra duos menſes, poſt ipſius legis publicationem, penitus aboleri facerent. Et ſi de cetero talia attentarent, illa ipſo jure decrevit eſſe nulla, vel eos ſua juriſdictione privatos, nec non locum, ubi talia deinceps præſumpta fuiſſent, banno mille marcarum auri fiſco Imperiali præceperat ſubjacere: Poteſtates vero, Conſules, ſtatutarii, & ſcriptores ſtatutorum prædictorum, nec non Conſiliarii locorum ipſorum, qui ſecundum ſtatuta & conſuetudines memorata judicarent, ex tunc eſſent ipſo jure infames, quorum ſententias & actus legitimos ſtatuerat aliqualiter non tenere. Quodque ſi per annum præfatarum Conſtitutionum inventi forent contemptores, bona eorum per totum ſuum Imperium mandavit impune ab omnibus occupari. Salvis nihilominus aliis pœnis, contra tales in eiſdem Generalibus Conciliis promulgatis.

Et inſuper voluit idem tunc Imperator, quod nulla communitas, vel perſona publica vel privata, collectas ſeu executiones, angarias, vel perangarias, Eccleſiis vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis hujuſmodi imponere, ſeu Eccleſiaſtica bona invadere præſumeret. Quod ſi ſecus faceret, & requiſita ab Eccleſia vel imperio hujuſmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno Imperiali ſubjaceret, quod ſine ſatisfactione debita nullatenus remitteretur.

Statuerat inſuper, quod quæcunque communitas vel perſona per annum in excommunicatione propter libertatem Eccleſiæ violatam perſiſteret, ipſo jure ſimiliter dicto banno Imperiali ſubjaceret. A quo nullatenus extraheretur, niſi prius ab Eccleſia beneficio abſolutionis obtento.

ANNO CHRISTI 1416.

Et inſuper ordinaverat, ut nullus Eccleſiaſticam perſonam in criminali quæſtione vel civili ad judicium ſeculare trahere præſumeret, contra eaſdem Canonicas ſanctiones & Conſtitut. Imperial. Quod ſi ſecus faceret, auctor a ſuo jure caderet, & judicatum non teneret, & judex foret ex tunc judicandi auctoritate privatus. Quodque judices temporales, qui clericis & perſonis Eccleſiaſticis juſtitiam denegare præſumerent, tertio requiſiti ſuam juriſdictionem amitterent.

Dictuſque Honorius Conſtitutionem ipſam, de conſilio etiam fratrum ſuorum S. R. E. Cardinalium, qui tunc erant, auctoritate Apoſtolica approbans & confirmans, ipſam mandavit inviolabiliter obſervari, nec non ſtatutarios & ſcriptores ac violatores prædictos excommunicatos eadem auctoritate nunciari.

Et deinde, ad audientiam divæ memoriæ Caroli IV. etiam Rom. Imperatoris ſemper Auguſti, deducto, quod nonnullæ ſæculares perſonæ in poteſtatibus, & officiis publicis conſtitutæ, videlicet Duces, Marchiones, Comites, Barones, & alii Domini temporales, nec non Conſules civitatum, oppidorum, villarum et locorum Rectores, in diverſis provinciis ejuſdem Imperii, Dei timore poſtpoſito, ſtatuta ſingularia et iniquas ordinationes motu proprio, et de facto contra ipſas perſonas Eccleſiaſticas et Eccleſiarum libertates, ac eorum privilegia condiderant, illiſque de facto et publice utebantur, contra canonicas et legitimas ſanctiones, utpote, quod nulla bona temporalia in poteſtatem Eccleſiaſticam transferrentur, et ne clerici, in ſacris ordinibus conſtituti, ad agendum, et teſtificandum in civilibus, et maxime in piis cauſis, aliquatenus admitterentur, quodque excommunicati laici et publice denunciati in civili foro minime repellerentur: Et inſuper prædicti Domini temporales, Conſules et Rectores, per ſæcularem poteſtatem res et bona clericorum occuparent, arreſtarent, et oblationes Chriſti fidelium minuerent atque reſtringerent, exactiones et tallias indebitas de bonis et reditibus Eccleſiarum exigerent et extorquerent, poſſeſſiones Eccleſiarum, et perſonarum earundem devaſtarent incendiis et rapinis, contractus inter clericos, et laicos factos legitime ad libros civitatum, villarum et locorum prædictorum inſcribere, et ſigillare recuſarent, donataque et legata ad fabricas et Eccleſiarum ſtructuras, contra Prælatorum voluntatem, et aliorum, quorum intererat, temere uſurpare præſumerent, ac in fraudem et odium Clericorum de bonis etiam et de rebus eorundem clericorum, quę non cauſa negotiationum ſed pro eorum propriis uſibus per eorum terras ducebant, ſeu duci faciebant, telonium exigere et recipere non verebantur, et confugientes ad Eccleſias et eorum cœmeteria inde extrahere contra Canonicas et Imperiales ſanctiones hujuſmodi præſumerent et præſumebant: Idem Carolus Imperator, tanquam Chriſtianiſſimus Princeps, volens in premiſſis providere de remedio ſalutari, etiam de quorundam Principum, Ducum, Comitum, Baronum fideliumque aliorum ſacri Imperii ſæpe dicto conſilio, auctoritate Imperiali, quæcunque ſtatuta et conſuetudines prædictas, tanquam per canonicas, et civiles ſanctiones expreſſe reprobata, caſſavit, irrita-

ritavit & annullavit, ac caſſa & irrita, nulluſque eſſe voluit roboris vel momenti.

ANNO CHRISTI 1416.

Præcipiens, ſub Imperialis banni pœna, univerſis & ſingulis Principibus & Dominis temporalibus, Conſulibus, Poteſtatibus, & aliis, in officiis publicis in eodem Imperio conſtitutis, quatenus ex tunc ipſorum ſtatuta & ordinationes, ſicut in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis edita fuerant, omnino revocarent & de luce tollerent. Quodque ſecundum ea non judicarent amplius, aut de eiſdem, in judicio vel extra judicium, quomodolibet, pro ſe, & contra eandem Eccleſiaſticam libertatem, potirentur.

Pronunciavit inſuper & eadem decrevit auctoritate, quod, quicumque laicus, cujuſcumque ſtatus aut conditionis exiſteret, auſu ſacrilego, & propriæ temeritatis audacia ſacerdotem, vel clericum, ſecularem vel religioſum diffidaret, proſcriberet, captivaret, ſpoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret, vel hujuſmodi maleficia perpetrantes ſcienter receptaret, vel eis favorem præſtaret, præter pœnas a ſacris canonibus & legalibus ſanctionibus in tales inflictas, eo ipſo redderetur infamis, ac omni honore privatus, nec ad placita vel conſilia nobilium admitteretur quoviſmodo.

Hortans inſuper in Domino & requirens Eccleſiaſticos Prælatos, in illis partibus, in quibus committerentur talia, conſtitutos, ut legem Imperialem hujuſmodi per eorum Eccleſias & Synodos publicarent, ne tranſgreſſores hominum per ſimulatam ignorantiam ſuam valerent in hac parte malitiam excuſare: Prout in conſtitutionibus & ſanctionibus Conciliorum & Honorii prædictorum, ac Imperialibus præfatis plenius continetur.

Cum autem, ſicut lamentabili querela venerabilis fratris Epiſcopi, & dilectorum Eccleſiæ filiorum, Decani Capituli ac cleri civitatis & Diœceſeos Conſtantienſis nuper accepimus, nonnulli Principes, Duces, Comites, Barones, & aliæ ſeculares Poteſtates, earundem conſtitutionum, & ſanctionum Canonicarum & legalium forſan ignari, & contra ipſas, a clericis, Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis civitatis & diœceſeos Conſtantienſis præfatorum, forſan tallias & gabellas & alias exactiones illicitas hactenus extorſerint, & adhuc extorquere nitantur, ac etiam bona cleri, Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum ipſarum civitatis & diœceſeos Conſtantienſis invaſerint, & ſuis uſibus applicaverint, nec non occupare, invadere, arreſtare, detinere & eadem ſuis uſibus applicare ſimiliter de facto præſumant, in animarum ſuarum periculum, nec non cleri ac Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum perſonarum civitatis & diœceſeos Conſtantienſis hujuſmodi non modicum præjudicium atque damnum: Nos, in præmiſſis Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis civitatis & diœceſeos Conſtantienſis hujuſmodi, opportune providere volentes, per hæc noſtra ſcripta in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo, mandamus, quatenus vos vel duo, aut unus veſtrum, per vos, vel alium ſeu alios, eiſdem Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis civitatis & diœceſeos Conſtantienſis prædictorum, contra quoſcumque transgreſſores & violatores Conſtitutionum & ſanctionum earundem, cujuſcumque ſtatus, dignitatis & excellentiæ fuerint, efficacis defenſionis auxilio aſſiſtentes, non permittatis eos contra canonicas & legales Conſtitutiones & ſanctiones hujuſmodi indebite moleſtari, nec non eaſdem conſtitutiones & ſanctiones, ubi & quando expedire videatis, ſolemniter publicantes, faciatis tranſgreſſores & violatores hujuſmodi, ſi & prout juſtum fuerit, ac ubi & quoties expedierit, tamdiu excommunicatos aut anathematizatos publice nunciari, donec ab earundem talliarum & collectarum, impoſitionum & quarumlibet extorſionum, nec non bonorum, Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum perſonarum civitatis & diœceſeos Conſtantienſis hujuſmodi, invaſione, arreſtatione, occupatione, detentione, applicatione & diffidatione, omnino deſiſtant, nec non efficaciter reſtituat eiſdem clero, Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis civitatis & diœceſeos Conſtantienſis hujuſmodi, occaſione præmiſſorum per eos læſis ſeu gravatis, tallias, gabellas, exactiones ipſas, ac etiam bona Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum civitatis & diœceſeos Conſtantienſis arreſtata, occupata & detenta, & applicata ipſis, aut quæ per ſe vel alios illo prætextu quomodolibet receperunt, immo verius temere & illicite uſurparunt, libere & omnino relaxent, ac in manibus noſtris tradant; quod de cetero talia non committant & ea committentibus non præſtent auxilium, conſilium vel favorem: Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam & alia juris opportuna remedia compeſcendo: Invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis.

ANNO CHRISTI 1416.

Ceterum, ſi forſan hujuſmodi tranſgreſſorum, aut violatorum, vel ea fieri mandantium, ipſiſque conſentientium, ſeu dantium illis per ſe vel alios directe vel indirecte, publice & occulte, auxilium, conſilium, vel favorem, pœnitentia, præmonitionibus & requiſitionibus per nos faciendis, tute, ſecure, vel commode haberi nequiret: Nos, vobis monitiones & requiſitiones hujuſmodi ac citationes quaslibet, per edicta publica in locis affigenda publicis, de quibus ſit veriſimilis conjectura, quod ad notitiam dictorum citatorum & monitorum hujuſmodi pervenire valeant, faciendi, plenam & liberam concedimus tenore præſentium poteſtatem. Volentes, quod monitiones, requiſitiones & citationes hujuſmodi perinde ipſos citatos, requiſitos & monitos, ut præmittitur, arctent, acſi eis factæ & inſinuatæ præſentialiter perſonaliter extitiſſent.

Non obſtantibus, tam piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. quibus cavetur, ne aliquis extra ſuam civitatem vel diœceſim, niſi in certis exceptis caſibus, & in illis ultra unam dietam a fine ſuæ diœceſeos ad judicium evocetur: Seu ne judices extra civitatem & diœceſim, in quibus deputati fuerunt, contra quoſcumque procedere, aut alii vel aliis vices ſuas committere, ſeu aliquos ultra unam dietam a fine diœceſeos eorundem trahere præſumant, dummodo ultra duas dietas aliquis auctoritate præſentium non trahatur, ac de perſonis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, quam aliis conſtitutionibus apoſtolicis contrariis quibuſcumque. Aut ſi aliquibus, communiter vel diviſim, a ſede apoſtolica indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari, aut extra vel ultra certa loca ad judicium evocari non poſſint, per litteras apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indultu hujuſmodi mentionem. Dat. Conſtantiæ 8. Cal. Febr. anno a nativitate Domini 1416. apoſtolica ſede vacante.

Poſt

ANNO CHRISTI 1416.

Post quarum quidem litterarum præsentationem et receptionem, fuit nobis per ipsum Dominum Præpositum humiliter supplicatum, quatenus ad executionem aliquorum negotiorum, ipsum Dominum Præpositum ac personam suam concernentium, procedere dignaremur. Nos vero, aliis certis de causis impediti, executionem hujusmodi intendere non valentes, ac de prudentia et legalitate vestris non modicum confidentes, vobis vices nostras in hac parte totaliter duximus committendas et committimus per præsentes. Vos affectuose rogantes, quatenus ad executionem hujusmodi juxta prædictarum litterarum tenorem et effectum efficaciter intendatis. Et si nos contingat in præmissis, vel aliquorum ipsorum, personaliter procedere ad aliqua, de quo nobis potestatem omnimodam reservamus, per hoc non tamen intendimus commissionem nostram hujusmodi votis factam in aliquo revocare, nisi de revocatione ipsa specialem & expressam per nostras litteras faceremus mentionem.

In quorum omnium & singulorum testimonium præsentes commissionis litteras per nostrum juratum Notarium publicum infra scriptum scribi, instrumentari, & in hanc publicam formam redigi mandavimus, sigillique nostri Abbatialis appensione fecimus communiri. Quod quidem sigillum si forte frangi, corrumpi, devastari, aut non recognosci, vel totum tolli contingat; Nihilominus præsenti nostræ commissioni, in omnem casum & eventum stare volumus, & fidem decernimus plenariam adhiberi. Datum & actum, &c.

XXX.

Lamberti de Stipite Legati Constantiensis Concilii, Epistola Dertusiæ Constantiam perscripta Die 22. Januarii 1417. ad Joannem Ostiensem Cardinalem Vivariensem.

x Mſ. Vindobonenſi.

Lambertus de Stipite, monachus Ord. S. Benedicti. Reverendissime Pater. Post humilem recommendationem, cum promtitudine famulandi sedulo præoptatam. De præsenti non scribo Serenissimo Romanorum Regi, quia nescio an sit in Constantia, an non. Sed vestræ R. P. aliqua scribo latius pro consolatione, cum tamen omnimoda vestri benigna supportatione.

Et primo in solo verbo regio, scilicet Aragoniæ, sine salvo conductu Petri de Luna, ac sine comitatu armigerorum, Magister Bernardus Anglicus, & ego Alamannus, personaliter intravimus Panitcolam: Notetis: Est castrum, in quo habitat Petrus de Luna, in mari situm: Habentes nobiscum tres Notarios apostolicos, quos nobiscum de Constantia duxeramus, etiam unum ex parte Regis Aragonum, duos milites & alios scutiferos & personas honestas, pro testibus. Et in introitu villæ Paniscolæ reperimus Dominum Redigonem, nepotem Petri de Luna, associatum bene cum ducentis armigeris satis armatis. Qui læto animo, ut apparebat, nos suscepit. Et quidam, vocatus Simon Salvatoris, Doctor, venit obviam nobis per medium milliare: Notetis, Italicum: Tractans, ut vellemus retrocedere usque ad crastinum: Quia Dominus suus volebat nos amplius honorare. Renuimus ista, ita, quod contra suam voluntatem intravimus, ut præscripsi. Isti diaboli videntur salvari, & quando possunt materiam unionis differre? Et per horam, R. P. quanta fuit nobis gloria, quando vidimus istum Petrum de Luna in tanto timore positum, quod propter duos monachos inermes fecit tales armatos, ut ostenderet suam potentiam & magnificentiam. Ipse bene poterat plus timere, quando Deus & omnis homo erit contra eum, & jam quasi sunt. Confundatur ejus malitia. Dat. xxi. Januar. die Agnetis.

ANNO CHRISTI 1416.

In crastino nostri introitus, statim post octavam horam, comparuimus in Paniscola. Ubi reperimus ipsum Petrum de Luna cum tribus Cardinalibus suis & aliis Episcopis, clericis & laicis, usque ad numerum CCC. virorum utriusque sexus. Et inclinatione facta, sine genuflexione, more monachorum, facto summo silentio, ego incepi exordiri factum nostrum: Et alta intelligibili voce, prout in citatione continebatur, nihil omittendo. Unde iste homo tantam impatientiam habebat, quando eum nominabam schismaticum & hæreticum, quod non poterat continere. Immo dicebat: *Non est verum*, item: *Non est sic*, item: *Mentiuntur*. Ipso sic citato per me, & Notariis rogatis & requisitis super confectione instrumentorum &c. M. Bernardus voluit sibi legere citationem, sed habuit pro lecta, ex quo erat ejusdem tenoris. Deinde ipse Dominus Bernardus citavit eum illo modo, sicut feceram in latino. Sed quia ibidem erant milites & aliæ personæ seculares, latinum non intelligentes, ipse Dominus Bernardus intelligibili voce eum citavit de verbo ad verbum in vulgari, sicut fecerat in Latino. Unde ipse Petrus de Luna satis confusus propter singulos discumbentes, rogatis & requisitis Notariis, ipse Petrus de Luna respondebat in Gallico & Latino, quod quia materia erat magna & ardua, ideo sententialiter non poterat ibidem respondere, sed habita deliberatione cum suis Cardinalibus, in brevi responderet. Quo dicto, ad justificationem suam dixit se quatuor dicturum, quamvis nisi tria diceret, quia adeo commotus erat in loquendo, quod quartum dimisit incassum. Incepit primum ab exemplo cujusdam abbatis, de quo legitur in vitis Patrum, quem discipuli non poterant provocare ad impatientiam, donec vocarent eum hæreticum. Et recitando totam illam historiam dixit hoc de se ipso. Et rursus; Si dixissemus sibi defectus cordiales, quod scilicet esset peccator, patientiam habuisset: Sed quia schismaticum & hæreticum nominabamus, ideo vix patientiam habuit &c. Primum, quod posuit, fuit de nullitate Constantiensis. Secundum, de justificatione sui, quod non esset schismaticus, neque hæreticus. Circa primum institit multis verbis; Sed in effectu resolvuntur in hoc, quod in Constantia nulli sunt Prælati. Quia aut fuerunt de obedientia sua, aut Romana. Si sua, omnes sunt privati & inhabiles &c. per sententias Gregorii olim, & propter processus eorum amborum. Istud deduxit multis verbis frivolis. Secundum deduxit per historiam multum prolixam, incipiendo ante nativitatem suam. Dixit eis, quod antequam fuisset natus, promissus fuit Ecclesiæ, ut esset clericus. Utinam laicus! Narrans, quod in scholis & ubique fuit honestæ vitæ. Et iterum: Quomodo invitus fuerit assumtus ad Papatum. Demum, quomodo prosecutus est unionem Ecclesiæ. Et tenuit nos per dimidiam horam, recitans totam fabulam secundum gesta, quæ gesserat in Riparia Januensi, semper concludens pro se, videlicet, quod unionem prosequebatur Ecclesiæ. Evomuit tamen in hac recitatione, quod nunquam ante suam assumtionem in

ANNO CHRISTI 1416.

Papatum laudaverat viam ceſſionis. Sed confitebatur, quod juraverat ipſe ſchedulam in conclavi; ſed ad ceſſionem minime tenebatur, niſi allis viis tentatis. Et ſæpius conſuevit dicere, ipſe & ſui. Etiam dixit, quod via ceſſionis nunquam apparuit melior, nec apparet, nec ſibi apparebit; ſed eam acceptavit cum certis modificationibus ſeu practicis ad ſatisfaciendum mundo. Quia reputat alias vias meliores, viam juſtitiæ &c. Hic recitavit omnia, quæ recitaverat in Perpiniano, & in requiſitione ex parte ſacri Concilii præfati. Breviter, Nulla diſpoſitio ejus eſt ad cedendum, ſecundum verba ſua, niſi ſervetur modus datus per eum in Perpiniano. Notetis, dando modum. Tunc duo propoſuit: Primum, quod Concilium vel locus ejus mutaretur, & fieret in ipſis partibus, ubi ipſe eſſet. Secundum, quod electio futuri ſummi Pontificis ſtaret in ipſo, & ſic vellet cedere ſecundum petita & propoſita. Et ſuper hoc Ambaxiatores ejus ſunt in via veniendi ad Conſtantiam, credo Epiſcopum Conchenſem, fratrem Minorem, qui noluit ire in Ambaxiata pro parte Sereniſſimi Regis Caſtellæ, ut profitetur: Sed nunc venit, ut noceat, & per ipſos, quos mittit, intendit negotium unionis rumpere, aut in Conſtantia diviſionem ponere, aut negotium totaliter differre, quod habeat intentum ſuum. Quoad tertium, ſcilicet, quod non ſit ſchiſmaticus, neque hæreticus, pateat ex præmiſſis, & maxime, quia paratus eſt ſtare judicio Eccleſiæ. Et ſuper iſto ipſe alias fecerat proteſtationes ſolemnes, ut aſſeruit. Nam a quocunque melius in fide ſapiente vellet edoceri, quia Deus quandoque celat majori, quod revelat minori. Et ſic iſtis verbis inſiſtendo deſcendit ad iſtam propoſitionem: *Paratus ſum capere viam ceſſionis, practica ſervata priori*, quia non vellet cedere, niſi ſequatur vera unio. Et quia non cedit, ſicut placet illis de Conſtantia, ideo non ſequitur, quod ſit hæreticus. Quia ibi non eſt Eccleſia, ſed in Paniſcola eſt, vera, inquam, Eccleſia. Et verberando manum ſuam ad cathedram ſuam, dixit: *Hic eſt arca Noe*, & ſubjungit: *Illi de Conſtantia dicunt, quod ego ſum ſchiſmaticus, eo, quod impedio unionem Eccleſiæ, & quod non pono Eccleſiam in manu ipſorum. Quod non faciam. A manibus eorum liberet me Dominus. Ego dixi, perſequar unionem veram Eccleſiæ, & jam dimidius annus eſt lapſus, in quo unionem habuiſſemus, niſi illi fuiſſent de Conſtantia. Et ex quo ſic impediunt, magis ſunt hæretici & ſchiſmatici, quam ego.* Deduxit iſtam materiam uſque ad ſaturitatem. Quo ſilente, petivi inſtrumentum ſuper ſua reſponſione, & maxime ſuper illo, quod dicebat, ſe reſponſurum cito, quod erat tempus incertum. Statim ſubjunxit: non, non, non do vobis iſtud reſponſum; Sed habita deliberatione cum Cardinalibus meis, infra paucos dies dabo vobis reſponſum. Et ita debetis expectare, juxta formam citationis in fine. Et ita requiſivit Notarios, ne clauderent inſtrumenta, donec feciſſet reſponſum. Iterum recepi inſtrumentum ſuper illa reſponſione incerta, & dixi, nos velle recedere. Inſtitit ipſe deceptor, ut, ubi vellemus manere? Ad finem, quod nos corrumperet. Ipſe vero magis eſt obſtinatus, quam unquam fuit. Nec uno modo diſpoſitus eſt ad bonum, ſed ad mala quæque paratus. Et ad convincendum ejus pertinaciam, dimiſimus apud eum Secretarium Domini Regis Aragonum. Quia conſuetudo eſt priſtina, quod Secretarii vel Notarii Regis non claudunt inſtrumenta, facta in talibus actis, uſque poſt triduum.

ANNO CHRISTI 1416.

Et ita receſſimus, & venimus de ſero in civitatem Dertuſienſem, ubi eſt Dominus Rex Aragonum. Et expectato Notario Regis per tres dies, intendimus recedere & venire ad Conſtantiam Deo propitiante.

Et poſtquam venimus Avinionem, rogavimus Dominum Camerarium, ut mitteret poſt nos curſorem, ut certum redderemus ſacrum Concilium de noſtra executione. Plura alia referemus, cum Conſtantiam per Dei gratiam veniemus.

Finaliter, quamquam dicatur: Iſte Petrus de Luna eſt in poſſe Regis Aragonum, & quamquam habeat forte caſtrum & armigeros, armigeri ſunt homines deſperati, & qui prodigia ſua expoſuerunt: Nihilominus cum rex voluerit, nullus ibidem remanebit. Et ita feſtinetur ad ejus ejectionem, qua dignus eſt. Scriptum d. XXII. Januar. in civitate Dertuſienſi, per me Lambertum de Stipite, monachum ordinis S. Benedicti, diœceſeos Leodienſis, executorem prædictorum.

Executio citationis prædictæ in præſentia Petri de Luna facta fuit in villa Paniſcola, ipſo die Vincentii Martyris, qui fuit XXII. menſis Januarii, & dicti executores ſtatuerunt ſibi terminum reſpondendi LXX. dierum in Conſtantiam, qui terminus erit prima die menſis Aprilis.

XXXI.

Aviſamenta per XXXV. Cardinales, Prælatos, & Doctores, in Loco Reformatorii Conſtantienſis.

Conſtituerat Conſtantienſe Concilium ex omnibus Nationibus, ipſoque Cardinalium Collegio ſelectiſſimos viros, qui Reformationis Eccleſiaſticæ negotium tractarent, atque digererent. Res in Reformatorio, ſeu Reformatorum Collegio diu & accurate agitata, atque perpenſa: & primo omnes Reformationis articuli in Reformatorio oblati, atque ponderati in quoddam veluti protocollum conjecti: mox plenum & nitidum Conſtitutionum Reformatoriarum ſyſtema juxta Codicis juris Canonici, aut Decretalium quinque librorum ordinem digeſtum. Denique ex his ſelecti præcipui Reformationis articuli, qui a Nationibus approbati Concilio exhibiti ſunt. Horum aliqui in Seſſione XXXIX. editi; quoad reliquos autem in Seſſione XL. decretum, ut futurus Pontifex, *antequam Concilium diſſolvatur, debeat reformare Eccleſiam ſuper materiis articulorum aliis per Nationes in Reformatorio oblatorum, quæ ſequuntur &c.* Quod & præſtitit Martinus V. in Seſſione XLIII. Porro primum Reformatorii Conſtantienſis monumentum hic primo ſiſtimus ex MSS. Cæſareis Vindobonenſibus, in quibus cum geminum extet illius exemplar, ſub finem paginæ, notarum inſtar, poſteriori ſubjecimus, quidquid notabilis diſcrepantiæ in priori deprehenſum eſt.

INDEX CAPITUM,

Aut Rubricarum Protocolli Reformatorii Conſtantienſis.

I. *De Conciliis Generalibus, & adverſus futura ſchiſmata.*

II. *Profeſſio Bonifacii VIII. Quæ hic ponitur, ut de cetero per aſſumendos in Pontifices ſummos fiat, additis illis, de quibus in ſequentibus conſtitutionibus, & quæ videbuntur addenda.*

III. *De gravibus & arduis per Papam non faciendis, niſi cum Cardinalium conſilio & conſenſu.*

IV. *Contra Simoniacos.*

V. *De numero & modo aſſumptionis Cardinalium: Et de qualitate aſſumendorum.*

VI.

ANNO CHRISTI 1416.

VI. *Quod Papa etiam pro alio crimine quam hæresi, si notorie scandalizet Ecclesiam, possit deponi.*
VII. *De Reformatione Curiæ & Officialium ejus.*
VIII. *De spoliis prælatorum, de procurationibus, de fructibus medii temporis per Papam nec inferiores Prælatos capiendis.*
IX. *Quod electiones & provisiones de cetero non fiant per preces.*
X. *De non dispensando cum promotis ad Episcopatus vel Abbatiam, quod non teneantur promoveri ad sacros ordines.*
XI. *De dispensatione ad incompatibilia.*
XII. *De pluralitate beneficiorum.*
XIII. *De præteritis dispensationibus quoad incompatibilia revocandis.*
XIV. *De residentia Episcoporum & superiorum Prælatorum.*
XV. *De dispensatione ad Ordines.*
XVI. *De dispensatione ætatis Episcoporum, Abbatum, Curatorum & Ordinum.*
XVII. *De litigantibus in Curia Romana.*
XVIII. *De decimis per Papam non imponendis.*
XIX. *De conversis ad fidem.*
XX. *De exemptionibus religiosis concessis.*
XXI. *De privilegiis inferiorum Prælatorum ipsis concessis.*
XXII. *De ignorantibus idioma.*
XXIII. *De unionibus.*
XXIV. *De beneficiatis, citra Episcopos & Abbates, non residentibus.*
XXV. *De taxis Ecclesiarum reducendis ad debitum modum.*
XXVI. *Contra Simoniacos.*
XXVII. *De oneribus seu solutionibus pecuniarum, quas habeant subire, qui recipiuntur ad Canonicatum vel Præbendam in Ecclesiis Cathedralibus vel aliis Collegiatis: Et specialiter de Statutis vel juramentis, propter quæ recipiendi stant per multos annos, ut nihil percipiant: Et de littera* Vidimus.
XXVIII. *De tempore professionis fiendæ.*
XXIX. *De Conciliis Provincialibus & Synodis Episcoporum.*
XXX. *De casibus reservatis sedi Apostolicæ.*
XXXI. *De vicariis perpetuis in Ecclesiis instituendis.*
XXXII. *Quod Pontifices ordines, consecrationes, & alia pontificalia, per se vel substitutos, gratis, sine quacunque exactione pecuniarum celebrare teneantur, & quod non dispensent cum ordinatis per Simoniam.*
XXXIII. *Contra Concubinarios.*
XXXIV. *De vestibus Clericorum.*
XXXV. *De promotionibus ad beneficia Ecclesiastica, quod graduati promovendi.*
XXXVI. *De pessima consuetudine cathedralium & regularium Ecclesiarum, quod in eis non admittantur, nisi de nobilium aut militarium genere procreati.*
XXXVII. *De fructibus indebite perceptis per prælatos.*
XXXVIII. *De iniquis statutis Ecclesiarum & Monasteriorum.*
XXXIX. *De exactionibus per principes impositis clericis.*
XL. *Quod revocet Auditor Cameræ, qui est in Avenione, &c.*
XLI. *Contra Prælatos, qui non incedunt in habitu & tonsura decenti.*
XLII. *Quod Prælati habeant vicarios non idiotas sed bene litteratos.*
XLIII. *De juramentis capitulorum, præjudicantibus Ecclesiis.*
XLIV. *Quod Prælatus contra Prælatum non possit propria auctoritate bellum indicere.*

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT I.

De Conciliis Generalibus, & adversus futura schismata. [1]

QUoniam ex omissione Generalium Conciliorum errores & schismata, impressiones & scandala, in Ecclesia Dei damnabiliter hactenus succreverunt: Volentes futuris obviare periculis, hoc perpetuo [2] Decreto statuimus: Ut deinceps, saltem de decennio in decennium, Generalia Concilia, exceptis duobus primis futuris Conciliis, quorum primum a fine hujus Concilii usque ad quinquennium, secundum vero a fine sequentis Concilii usque ad septennium, & deinceps de decennio in decennium, celebrentur, in locis, quæ summus Pontifex in fine cujuslibet Concilii, approbante & consentiente Concilio, vel, in ejus defectu, ipsum Concilium deputare & assignare teneatur.

Ut sic per quandam continuationem semper aut Concilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur.

Quem terminum liceat summo Pontifici, de fratrum suorum consilio, ob emergentes forte casus, breviare, sed nullatenus liceat prorogare. Locum autem deputatum non mutet, nisi forte ex evidenti necessitate, & de fratrum prædictorum, aut duarum partium consensu atque subscriptione.

Quam mutationem vel abbreviationem per annum ante præfixum terminum publicare & intimare teneatur.

Si vero, quod absit, novum schisma oriri contigerit, ita, quod duo vel plures pro summis Pontificibus ex quacunque causa se gerant, a die, quo ipsi duo vel plures insignia pontificatus publice assumserint, seu administrare cœperint, intelligatur ipso jure terminus Concilii, tunc forte ultra annum pendens, ad annum proximum breviatus.

Ad quod omnes prælati & ceteri, qui ad Concilium ire tenentur, sub pœnis juris, & aliis per Concilium imponendis, absque alia vocatione conveniant.

Nec non Imperator, ceterique Reges & Principes, vel personaliter vel per solemnes nuncios, tanquam ad commune incendium extinguendum, per viscera misericordiæ Jesu Christi ex nunc exorati, concurrant.

Et quilibet ipsorum pro Romano Pontifice se gerentium infra mensem a die, qua scientiam habere potuit, alium vel alios assumsisse papatus insignia, vel in papatu administrasse, teneatur sub interminatione maledictionis æternæ, & amissione juris, si quod forte quæsivit in papatu, quam ipso facto incurrat, & ultra hoc ad quaslibet dignitates active & passive

et ina-

---

1 Hic titulus in utroque MS. Vindobonensi comparet. In posteriori tamen additur: *Avvisamenta, per XXXV. Cardinales, Prælatos & Doctores, in loco Reformatorii Constantiensis.* Quæ inscriptio totius potius hujus libri aut Protocolli, Eadem quippe & primi Protocolli frons: *Avvisamenta Reformatorum Concilii Constantiensis.*

2 In altero Codice MS. legebatur *perfecto decreto*, lapsu sane calami scriptoris.

ANNO CHRISTI 1416.

ſit inhabilis, Concilium ipſum ad terminum anni prædictum indicere & publicare; ac per ſuas litteras competitori vel competitoribus, ipſum vel ipſos provocando ad cauſam, & ceteris prælatis & principibus, quantum in eo fuerit, intimare; nec non termino præfixo ad locum Concilii perſonaliter ſe transferre; nec inde diſcedere, donec per Concilium cauſa ſchiſmatis plenarie ſit finita.

Qui, ſic electi, ſeu Papatum tenentes, a die prædicta in Papatu nullatenus adminiſtrent. Nec interim eiſdem a fidelibus, niſi quoad conveniendum ad Concilium, ſub interminatione divini judicii, quomodolibet obediatur.

Quod ſi forte electionem Romani Pontificis per metum ſeu impreſſionem fieri contingat, ipſam nullius decernimus efficaciæ vel momenti, nec poſſe per conſequentem conſenſum etiam metu ceſſante ratificari vel approbari.

Non tamen liceat Cardinalibus [1] ad aliam electionem procedere, niſi ille ſic electus forte renunciet, vel decedat, donec per Generale Concilium de electione illa fuerit judicatum.

Et ſi procedant, nulla ſit electio ipſo jure. Sintque ſic eligentes & electus, ſi ſe Papatui ingeſſerint, omni dignitate, honore, & ſtatu, etiam Papali, Cardinalatus & Pontificali, ipſo jure privati, & inhabiles de cetero ad eaſdem.

Sed liceat, immo & teneatur collegium totum, aut ſaltem major pars ipſorum, (nam paucioribus in hoc caſu audientiam ad evitandum ſcandalum decernimus denegari,) quam cito ſine periculo perſonarum poterunt, etiamſi periculum omnium bonorum immineat, retrahere ſe ad locum tutum, & metum prædictum allegare. Nec ultra proximum futurum Concilium ullo modo poſſint differre.

Teneantur inſuper, poſtquam ſe retraxerint & metum allegarint, modo prædicto, provocare ſic electum ad Concilium. Quod ſi ultra annum pendeat, a die provocationis hujuſmodi, intelligatur ad annum, ut ſupra, ipſo jure terminus breviatus.

Et nihilominus teneatur electus ipſe, ſub pœnis prædictis, & Cardinales provocantes, ſub pœna amiſſionis Cardinalatus & omnium beneficiorum ſuorum, quam ipſo facto incurrant, infra menſem a die provocationis, Concilium ipſum, ut ſupra dicitur, indicere, publicare, & quam citius poterunt, intimare, & ad locum Concilii tempore conveniente perſonaliter ſe transferre, & uſque ad finem cauſæ expectare.

Teneantur quoque Prælati & ceteri ut ſupra, ad convocationem Cardinalium tantum, ſi forte electus convocare ceſſaret, accedere.

Qui ſic electus, poſt provocationem prædictam, niſi in convocando Concilium, ut præfertur, adminiſtrare in Papatu non valeat. Nec ſibi a Chriſti fidelibus, ſub interminatione divini judicii, interim, niſi quoad conveniendum ad Concilium, quomodolibet obediatur.

Quod ſi infra annum, ante diem indicti Concilii contingant ſupradicti caſus, vel, quod plures ſe gerant pro Papa, vel quod unus per metum eligatur, cenſeantur ipſo jure, tam gerentes ſe pro Papa, quam electus per metum, & Cardinales, ad dictum Concilium provocati. Teneanturque in ipſo Concilio comparere perſonaliter, cauſam exponere, & judicium Concilii expectare.

ANNO CHRISTI 1416.

Sed ſi dictis caſibus contingentibus contingat forte caſus aliquis, quo neceſſarium ſit, locum Concilii mutare, ut obſidionis vel guerræ aut peſtis, aut ſimilis: teneantur nihilominus tam omnes ſupra dicti, quam omnes Prælati, ceterique qui ad Concilium ire tenentur, ad locum proximiorem, qui ſit habilis ad Concilium, convenire: poſſitque major pars prælatorum, qui infra menſem ad locum certum declinaverint, illum ſibi & aliis pro loco Concilii deputare, ad quem ceteri convenire teneantur, ac ſi a principio fuiſſet deputatus.

Concilium autem, ut præfertur, convocatum & congregatum, de hujuſmodi ſchiſmatis cauſa cognoſcens, & in contumaciam electorum, ſeu gerentium ſe pro Papa, ſeu Cardinalium, ſi forte venire neglexerint, litem dirimat, cauſamque definiat; ac culpabiles in ſchiſmate procurando ſeu nutriendo, vel in adminiſtrando, aut obediendo, vel adminiſtrantibus favendo, ſeu contra interdictum ſuperius eligendo, vel calumnioſos in allegando metum, etiam ultra prædictas pœnas, cujuſcunque gradus, ſtatus, ſeu præminentiæ exiſtant, Eccleſiaſticæ vel mundanæ, ſic puniat, ut vindictæ rigor tranſeat ceteris in exemplum.

Adjicientes, quod in fine cujuslibet Concilii Generalis hoc decretum ſolemniter legatur & innovetur.

CAPUT II.

[2] *Profeſſio Bonifacii VIII. Quæ hic ponitur, ut de cetero per aſſumendos in Pontifices ſummos fiat; Additis illis, de quibus in ſequentibus Conſtitutionibus, & quæ videbuntur addenda.*

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis Amen. Anno Dominicæ incarnationis, MCCXIV. Indictione octava. Ego Benedictus Cajetanus, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconus, Cardinalis, & electus, ut fiam per Dei gratiam hujus ſanctæ Apoſtolicæ ſedis humilis miniſter, profiteor tibi, Sancte Petre, Apoſtolorum Princeps, cui claves regni cæleſtis, ad ligandum atque ſolvendum in cælo & in terra, Creator atque Redemptor omnium Jeſus Chriſtus tradidit, inquiens: Quæcunque ligaveris ſuper terram, erunt ligata & in cælis, & quæcunque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælis, ſanctęquæ Eccleſiæ tuæ, quam hodie tuo præſidio regendam ſuſcipio, quod, quamdiu in hac miſera vita conſtitutus fuero, ipſam non deſeram, non derelinquam, non abnegabo, nec abdicabo aliquatenus; neque ex quacunque cauſa, & cujuſcunque metus vel periculi occaſione dimittam, vel me ſegregabo ab ipſa; Sed veræ fidei rectitudinem, quam, Chriſto auctore tradente, per te, & beatiſſimum Coapoſtolum tuum Paulum, perque diſcipulos & ſucceſſores veſtros uſque ad exiguitatem meam perlatam, in tua ſancta Eccleſia reperi, totis conatibus meis uſque ad animam & ſanguinem cuſtodire: Tum de ſanctæ & individuæ Trinitatis myſte-

[1] In priore Codice MS. Vindobonenſi hæc inſeruntur: *ſub pœna amiſſionis Cardinalatus & omnium beneficiorum, quam ipſo facto incurrant.*

[2] Reperitur in Priore Codice MS. Vindobonenſi in ſuprema ora paginæ, in qua hoc caput ſcriptum, hæc epigraphe: *Incipit materia Reformationis cleri, concepta in Concilio Conſtantienſi.*

ANNO CHRISTI 1416.

mysterio, quæ unus est Deus, quæque per dispensationem, quæ secundum carnem facta est, unigeniti filii, Domini nostri Jesu Christi, & de ceteris Ecclesiæ Dei dogmatibus, sicut in universalibus Conciliis & Constitutionibus Apostolicorum Pontificum, probatissimorumque Ecclesiæ Doctorum scriptis sunt commendata; id est, quæcunque ad rectitudinem veræ nostræque orthodoxæ fidei a te traditione accepi, ut conservarem: Sancta quoque octo universalia Concilia, id est, Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum primum, Chalcedonense quartum quoque & sextum, item Constantinopolitanum & septimum, item Nicænum octavum quoque, item Constantinopolitanum, usque ad unum apicem immutilata servare & pari honore & reverentia digna habere: & quæ prædicaverunt & statuerunt, omnimode sequi & prædicare, quæque condemnaverunt, condemnare ore & corde: Diligentius autem & vivacius, quamdiu vixero, omnia Decreta canonica prædecessorum Apostolicorum nostrorum Pontificum, quæcunque vel Synodaliter statuerunt, & probata sunt, confirmare, & indiminuta servare, & sicut ab eis statuta sunt, in sui vigoris stabilitate custodire, quæque vel quosque condemnaverunt vel abdicaverunt, simili sententia condemnare vel abdicare; Disciplinam & ritum Ecclesiæ sicut inveni, & a sanctis prædecessoribus meis canonice traditum reperi, quamdiu mihi vita comes fuerit, illibata custodire: Et indiminutas res Ecclesiæ conservare, neque alienare, seu in feudum aut censum vel emphyteusin dare quomodolibet, ex quacunque causa, ut indiminute custodiantur operam dare: Nihil de traditione, quam a probatissimis prædecessoribus mei traditam & servatam reperi, diminuere vel mutare, aut aliquam novitatem admittere: Sed ferventer, ut eorum vere discipulus & sequipeda, totis mentis meæ conatibus, quæ tradita canonice comperi, observare ac venerari: Si qua vero emerserint contra canonicam disciplinam, filiorum meorum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, (cum quorum consilio & consensu, directione & rememoratione ministerium meum geram, & peragam,) consilio emendare, aut patienter, excepta fidei aut Christianæ religionis gravi offensione, tua & beatissimi coapostoli tui Pauli patrocinante intercessione, tolerare, sacrosque canones & canonica instituta Pontificum, ut divina & cælestia[1] mandata, Deo auxiliante custodire: Utpote Deo & tibi sciens me redditurum de omnibus, quæ profiteor, & quamdiu vixero, egero, vel omisero, districtam in divino judicio rationem. Cujus sanctissimæ sedi, divina dignatione, te patrocinante, præsideo, & vicem intercessionibus tuis adimpleo. Eris autem mihi in illa terribili die propitius hoc conanti & diligenter servare curanti. Adjutorium quoque ut præbeas obsecro, in hac corruptibili vita constituto. Ut irreprehensibils appaream ante conspectum judicis omnium, Domini nostri JESU Christi, dum terribiliter de commissis advenerit judicare, ut facias me dextræ partis participem, & inter fideles discipulos ac successores tuos esse consortem. Hanc autem professionem meam, per notarium & Secretarium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ me jubente scriptam, propria manu subscripsi, & tibi, beate Petre, & Apostolorum omnium Princeps, pura mente & devota conscientia super sanctum corpus & altare tuum sinceriter offero. Actum Romæ, mense, anno & indictione, quibus supra, præsentibus &c.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT III.

De gravibus & arduis per Papam non faciendis, nisi modo infra scripto, ut sequitur.

Cum antiqui & laudabilis moris fuerit, ut majores Ecclesiæ causæ per summum Pontificem sine Cardinalium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ consilio & assensu disponi non deberent: Unde etiam cœtus Cardinalium in hac quasi possessione esse dignoscitur, quod eorum consilio sint per Romanos Pontifices ardua negotia pertractanda & terminanda: Ad quod etiam indicandum vetusti moris fuit, assensum ipsum subscriptionibus declarare: Ideo præsenti Decreto, mortem ipsum laudabilem renovantes statuimus: Ut Romanus Pontifex sine consensu & subscriptione saltem majoris patris Cardinalium collegialiter facta, infra scripta de cetero non disponat: Ut, causarum fidei decisiones, sanctorum canonizationes, anni Jubilæi reductionem seu de novo indictionem, erectiones, exterminationes seu suppressiones, divisiones, subjectiones, uniones Ecclesiarum cathedralium, & Monasteriorum, promotiones Cardinalium, privationes, translationes invitorum Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum & Abbatum, salvo jure Constitutionum suorum ordinum, privilegiorum perpetuorum & realium novas concessiones, exemptionum hactenus per Romanos Pontifices Ecclesiis, Monasteriis, Collegiis, & aliis locis concessarum revocationes: (Exemtiones etiam novas & perpetuas Ecclesiis, Monasteriis seu capitulis usque ad proximum futurum Concilium non concedat sine causæ cognitione, & vocatis ordinariis. Quod tamen locum non habeat in Ecclesiis, Monasteriis seu capitulis de novo ædificandis seu constituendis, quæ possit eximere.)[2] Exemtiones ante præsens schisma factas, alienationes bonorum, immobilium vel mobilium pretiosorum, Rom. Ecclesiæ, vel aliarum Ecclesiarum, & aliorum locorum Ecclesiasticorum, & piorum, privilegia perpetua, immunitates censuum, & quorumcumque jurium, & proventuum perpetuorum remissiones seu dilationes, vicariatus, & rectoratus terrarum Ecclesiæ Romanæ, constitutiones, fœdera pacis, bella, legationes de latere seu vicariorum & nunciorum, auctoritate legatorum de latere fungentium, deputationes, & quæcunque ardua, seu pertinentia ad statum universalis Ecclesiæ: decernentes, ut gesta præter vel contra formam præmissam sint nulla ipso jure, nec eis a catholicis in aliquo pareatur.

Vel fiat prædicta Constitutio per modum additionis ad professionem Bonifacii VIII. supra proxime positam, mutatis verbis in primam personam. Et hoc forte esset honestius, quam per constitutionem.

Et

---

1 In uno Codice Mſ. Vindobonenſi legitur *Eccleſiaſtica*, in altero *cæleſtia*.

2 In priori Protocollo Mſ. Vindobonenſi non leguntur hæc, a voce *exemtiones*, uſque ad *dilationes*. In altero illo habentur inſertæ.

ANNO CHRISTI 1416.

Et posset addi ad professionem etiam quod sequitur, videlicet: Rectores ad regendum provincias vel civitates Ecclesiæ Romanæ, nisi Cardinales aut prælatos, non mittam: Vicariatum alicujus terræ Ecclesiæ, nisi ad triennium non concedam: Et ad custodiendum castra vel Rockas (arces) Ecclesiæ Romanæ non mittam aliquem consanguineum, vel affinem, nec aliquos alios ultra triennium duraturos.

Ad idem.

Quia decet Romanum Pontificem ministerium suum cum discretione, quæ mater est omnium virtutum, peragere, fratrumque suorum Cardinalium in magnis, & Concilii Generalis, in majoribus, consilio & consensu uti: Intendens sacrosancta Generalis Constantiensis Synodus Romanæ & aliarum Ecclesiarum, Monasteriorum & aliorum locorum piorum futuris dispendiis, consideratione præteritorum, Ecclesiam Dei scandalizantium, obviare, statuit, definit, & ordinat: Quod deinceps ipse Romanus Pontifex sine consilio & assensu Generalis Concilii res, jura, reditus, possessiones, castra, civitates, villas, oppida, census, pensiones, canones, seu alia bona quæcunque, immobilia vel mobilia, pretiosa Romanæ & aliarum Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum Ecclesiasticorum prædictorum, in perpetuum, seu ad tempus magnum, quod intelligitur decem annorum, contra juris formam non alienet, nec impignoret, seu de novo infeudet, & in emphytheosin vel affictum assignent, nec pensiones, census aut canones Ecclesiarum, Monasteriorum & locorum prædictorum remittat, aut ad solutionem eorum terminum ultra biennium proroget, seu concedat, [2] erectiones, suppressiones, divisiones, subjectiones, uniones Ecclesiasticorum Cathedralium & Monasteriorum, ac Prioratuum, qui sunt principales dignitates, translationes invitorum Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum seu Abbatum, salvo jure Constitutionum, non faciat usque ad proximum futurum Concilium.

Licet, ubi immineret scandalum & periculum Ecclesiæ, expectando celebrationem futuri proximi Concilii Generalis, licitum sit Rom. Pontifici, cum consilio & consensu Cardinalium, seu majoris partis eorum, absque translatione facienda, de nimio scandalo hujusmodi providere.

A modo etiam jubilæum, seu plenam remissionem non mutet, sed perduret fixum anno quinquagesimo, ut alias fuit statutum. Nec mutari possit nisi in Concilio Generali.

[2] Nec liceat etiam ipsi Rom. Pontifici sanctorum canonizationes, privilegiorum perpetuorum & realium novas concessiones, exemptionum, hactenus per Romanos Pontifices Ecclesiis, Monasteriis, Collegiis, & aliis locis concessarum revocationem, sine consilio & consensu ac subscriptione dictorum Cardinalium, seu majoris partis eorundem, facere seu expedire. Exemptiones etiam novas & perpetuas Ecclesiis, Monasteriis seu capitulis usque ad proximum futurum Concilium non concedat sine causæ cognitione, vocatis ordinariis. Quod tamen locum non habeat in Ecclesiis, Monasteriis, seu capitulis, de novo ædificandis, seu constituendis quæ possit eximere.

ANNO CHRISTI 1416.

Et si contrarium præmissorum, vel eorum cujuslibet fecerit, id sit ipso facto, auctoritate hujus sanctæ Synodi, irritum & inane.

CAPUT IV.

Contra Simoniacos.

Contra labem Simoniacæ pestis, qua decor Ecclesiæ plurimum denigratur, multa remedia per Apostolicos Patres & sacra Concilia hactenus excogitata fuerunt, salubriterque provisa. Quæ tamen tempore excrescente malitia, ut experientia docet, optatum non attulerunt effectum. Volentes igitur, quantum possumus, radicem pestis hujus penitus extirpare, hoc perpetuo Decreto statuimus: Quod quicunque de cetero Ecclesiasticus, cujuscunque status, gradus, ordinis, seu præeminentiæ fuerit, etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchatus vel Cardinalatus dignitate præfulgeat, qui de cetero simoniæ crimen, in Romana curia, vel extra, sive dando, sive recipiendo, sive promittendo sive paciscendo, [3] sive mediando, commiserit, ipso facto omni dignitate, officio Ecclesiastico, & omnibus beneficiis suis perpetuo sit privatus: possintque beneficia eorum tanquam vacantia libere conferri & impetrari.

Prælati vero, qui ad custodiam gregis ad purgandam vitiis Ecclesiam Dei positi sunt, cogitent, quantum excedant, si in executione hujus Decreti negligentes extiterint.

Et nihilominus, ne talis negligentia sine debita pœna pertranseat, cum ex hoc videantur aliena crimina sua facere, statuimus: Ut de tali negligentia contra Prælatos hujusmodi procedi possit & debeat, etiam ad privationem, si qualitas negligentiæ id exposcat: Laici autem, qui in hujusmodi culpabiles fuerint, excommunicationem incurrant ipso jure.

CAPUT V.

De numero & modo assumtionis Cardinalium: Et de qualitate assumendorum.

Quia plerumque multitudo superflua confusionem inducere consuevit, statuimus: Ut deinceps numerus Cardinalium sanctæ Romanæ Ecclesiæ decem & octo non excedat.

Sint autem viri in scientia, moribus, & rerum experientia excellentes, qui non minores sint triginta annis, Doctores in Theologia, [4] saltem quatuor, reliqui in jure canonico, vel civili, præter admodum paucos, qui forte de stirpe regia vel ducali aut magni Principis oriundi existant, non [5] affines seu attinentes alicu-

---

1 In priori Protocollo Mſ. Vindobonenſi non habentur quæ hic leguntur, a voce *erectiones* uſque ad, *dignitates*. Sed in altero ſunt expreſſa.

2 In priori Reformatorii Conſt. Protocollo, Mſ. Vindobon. non lecta, quæ ſequuntur; *Nec liceat*, uſque ad, *poſſit eximere*. In hoc poſteriore Protocollo inſerta ſunt.

3 In priori Protocollo Mſ. Vind. non habentur hæc, *ſive paciſcendo*, ſed in poſteriori.

4 In poſteriori hoc Protocollo, Mſ. Vindobon. quæ inſerta habentur verba, *ſaltem quatuor*, *reliqui*, in priori non comparent.

5 In priori Protocollo Mſ. erat, *conſanguinei*.

ANNO CHRISTI 1416.

alicujus Cardinalis viventis uſque ad quartum gradum inclusive, nec de eadem ſtirpe, familia, domo, vel agnatione, nec de uno ordine religionis ultra unum, non illegittime nati, non corpore vitiati, non alicujus criminis aut infamiæ nota aſperſi.

Nec fiat eorum electio per auricularia vota ſolummodo. Sed illi ſolum eligi & aſſumi poſſint, in quos, facto vero ſcrutinio ac publicato, majorem partem Cardinalium per ſubſcriptionem manus propriæ conſtiterit collegialiter conſenſiſſe. Et apoſtolicæ litteræ conficiantur exinde.

Qui etiam modus ſcrutinii & ſubſcriptionis obſervetur, quando aliquis ex Cardinalibus, vel alius, in Epiſcopum Cardinalem aſſumetur.

Et aliter celebrata Cardinalium aſſumtio ipſo jure non ſubſiſtat.

CAPUT VI.

Quod Papa etiam pro alio crimine, quam hæreſi, ſi notorie ſcandalizat Eccleſiam, poſſit deponi.

Romanus Pontifex quanto ceteris Eccleſiæ rectoribus præſidere, tanto debet ſanctiore vita & clariori fama fulgere. Si enim, qui ſingulis plebibus ſuperintendunt, tales eſſe debent, ut eorum exiſtimatione populus grex dicatur, qualem ſe exhibere debet, qui non uni populo, ſed univerſis, nec ſolum populis, ſed ipſis paſtoribus paſtor eſt poſitus? dicente Domino Petro: Et tu aliquando converſus confirma fratres tuos:

Exhibeat ſe ergo præſul ille, qui jam ſanctiſſimus ex officio nominatur, ſicut nomine, ita re ſanctum.

Conſideret, quam difficile ſit tenere ſedem Petri: cum non ſolum populis, ſed prælatis ſit poſitus in exemplum.

Docere debet non ſolum diſcipulos, ſed etiam magiſtros. Elevet lumen ſuum in excelſo, qui lumina cetera debet illuſtrare. Sit ſol in mundo, qui in Eccleſia populos ut tenebras, prælatos ut ſtellas purgare debet, illuminare atque perficere.

Teneat mentem ſuam mundiſſimam, ſemperque Chriſto conjunctam in cæleſtibus, cujus vicariatus officio fungitur in terris.

Si autem, quod abſit, vita & moribus ſit perverſus, ſi oblitus dignitatis ſuæ, & relictis cæleſtibus converſus ad terrena, damnabilibus & capitalibus criminibus ſe immiſceat: conſideret, quod lucifer, quanto ceteris angelis clarior & perfectior eſt creatus, tanto ex perverſitate ſua ſeverius & irreparabilius eſt punitus.

Nec confidat, ſolum divino ac ultimo judicio reſervari. Quod tamen quanto certius atque ſeverius, tanto debet humilius, trepidantiuſque formidari. Quia & per Eccleſiam, quæ corpus eſt Chriſti, Deus judicia ſua etiam in hoc mundo exercet, & Concilia Generalia univerſalem Eccleſiam repræſentant.

ANNO CHRISTI 1416.

Unde ſuper præmiſſis ſalubriter providere cupientes, hoc Decreto perpetuo declaramus ac definimus: Quod ſummus Pontifex non ſolum de hæreſi, ſed & de ſimonia, & quocunque alio crimine, Eccleſiam Dei notorie ſcandalizante, de quo ſolemniter monitus, ſaltem per annum poſt monitionem incorrigibilis appareat, poſſit per Generale Concilium puniri, etiam per depoſitionem a Papatu.

Monitione vero non qualibet, ſed per duas partes Cardinalium collegialiter, ſive per tria[2] Concilia provincialia diverſarum trium nationum, ſub diverſis tribus Regibus exiſtentium, moneatur. [a] Teneanturque ſic monentes monitionem ſuam infra menſem ſolemniter publicare.

CAPUT VII.

De Reformatione curiæ & Officialium ejus. Rubrica.

Litteræ Apoſtolicæ tam de gratia, quam de juſtitia, expediantur per cancellariam. Nec eis adhibeatur fides in judicio vel extra, niſi in cancellaria ſint expeditæ. Quod appareat per ſigna conſueta. Exceptis duntaxat concernentibus negotia cameræ Apoſtolicæ, ut conſuetum eſt. Quæ tamen judicentur in eadem camera, & ſigna habeant conſueta.

Item, quod in Bullis, ubi dicitur, de conſilio fratrum &c. debeat eſſe ſubſcriptio ſaltem trium priorum collegii: ad probandum conſilium.

Protonotarii de cetero aſſumantur de conſenſu majoris partis Cardinalium. Et ſint Magiſtri in ſacra pagina, vel doctores in jure, aut illuſtres, & in ſacris ordinibus conſtituti, & non ultra ſeptem, ſicut antiquitus conſueverunt.

Auditores etiam aſſumantur de conſilio[3] majoris partis Cardinalium; [4] Et qui per [5] biennium in aliquo ſtudio generali, vel in curia per annum, poſt doctoratum legerunt. Qui habeant [6] ſtipendia de camera vel de beneficiis, conjunctim vel diviſim, florenos CCC. Et quod morentur ad liberatam Papæ, [7] non in domibus Cardinalium. Nec ſint ultra ſedecim, nec pauciores duodecim. Et jurent, non recipere poſt ſententias eſculenta & potulenta ultra valorem trium florenorum. [8] Nec ſtent cum

---

2 In priori Protocollo, Manuſcripto Vindobonenſi poſitum: *per tria diverſa Concilia diverſarum trium Nationum.*

a In priori Protocollo inſerta hæc: *Monitio canonica ac ſufficiens intelligatur.*

3 In priori Protocollo: *conſenſu.* Additurque expreſſe in margine prioris illius Protocolli, quod conſtitutionis formula prior paullum ſic mutanda: Qui modus præſcribitur hoc ſuffragio: *Placet. Cum hic vero dicitur,* de conſenſu, *dicatur,* de conſilio.

4 In priori Protocollo hæc erant inſerta verba: *Et ſint Magiſtri in ſacra pagina,* quæ hic expuncta.

5 In priori Conſtitutione erat *triennium.* Verum ſuffragiis effectum in Reformatorio ut ſubſtitueretur in hac reformata Conſtitutione, juxta tenorem novi Protocolli, *biennium.* Marginalis nota in priori Protocollo ſic continuatur ad præſentem conſtitutionem: *Et loco triennii ponatur biennium, vel annus in curia. Et quod examinentur etiam cum aſſumuntur.*

6 Neque de hoc ſtipendio in priori Conſtitutione quicquam. Aſt ſuffragia, in margine prioris Protocolli poſita, addere juſſerunt, his verbis: *Et quod habeant ſtipendia de camera vel beneficio, conjunctim vel diviſim, florenos CCC.*

7 Neque de his in priori Deliberatione. Vota autem ulteriora huc reſpexerunt, in margine prioris Protocolli: *Et non quod ſtent cum Cardinalibus in domo.*

8 Hæc quidem etiam in priori formula non habentur, deſumpta tamen apparent ex ſuffragiis adjectis, jamque notatis

ANNO CHRISTI 1416.

cum Cardinalibus. [1] Unde & ſint de diverſis provinciis, & in ſacris ordinibus conſtituti.

Scriptores litterarum Apoſtolicarum & pœnitentiariæ aſſumantur cum diligenti examine, & non niſi prius facta reductione ad numerum conſuetum. [2] Et quod non ſint conjugati. Et non locent, ſed per ſe exerceant, ceſſante infirmitate. Et non habeant duplex officium ſcriptoriæ. Et quod hujuſmodi officium non vendatur, non donetur, nec permutetur, niſi pro ſimili officio.

Abbreviatores etiam aſſumantur cum examine, & non ultra numerum viginti quinque. Et [3] Auditor, ſigillator ac Regiſtrator, ſcriptores & procuratores pœnitentiariæ ſint ſacerdotes, cum ſecreta delicta debeant audire.

Clerici cameræ non ſint ultra ſex, & Doctores & Licentiati in jure. [4] Et de diverſis Nationibus.

Corrector litterarum Apoſtolicarum ſit unicus, & Doctor [5] famoſus & excellens, qui ad minus legerit per tres annos in ſtudio generali, & bene expertus in cancellaria.

Auditor contradictoriarum ſit etiam unicus, & excellens Doctor, & aſſumatur de rota [6] vel aliunde, dummodo ſit excellens in ſcientia juris.

Et idem de Auditore cameræ. Sit Doctor probatus, bonæ ſcientiæ & expertus in curia.

Acolythi non ſint ultra ſex, [7] & honeſti viri.

Subdiaconus ſit unicus, & magiſter in Theologia, vel Doctor in jure; Attento, quod magnæ cauſæ illi committi conſueverunt.

Cappellani commenſales ſtent in domo Papæ, & ad liberatam, & incedant in habitu honeſto. Cappellani vero qui dicuntur honoris, revocentur, [8] niſi ſint Doctores in ſacra pagina, vel in jure & ſeculares. Et declaretur de novo quod non ſint exempti, etiamſi habeant proceſſus, & quod de cætero non dentur eis proceſſus de camera.

Referendarii non ſit ultra ſex, homines excellentes, in jure famoſi, & integerrimæ vitæ. Et aſſumantur de conſilio [9] majoris partis Cardinalium, [10] & de omni natione.

Pœnitentiarii ſint Magiſtri in ſacra pagina, vel bene periti & digni magiſterio, ætatis XL. annorum ad minus. Et diſtribuantur per linguas ſecundum exigentiam. Et nihil exigant, vel ad dandum alliciant directe vel indirecte pro confeſſionibus, & ſub pœna. [11] Sed a camera habeant ſtipendia conſueta, & teneantur prædicare populo diebus conſuetis, ſc. dominicis & feſtivis.

In audientia contradictoriarum, & ſacri palatii Apoſtolici cauſarum, ſerventur ad unguem conſtitutiones Joannis XXII. Et ſimiliter in cancellaria. Et addantur pœnæ graviores. [12]

In regiſtris litterarum Apoſtolicarum nihil recipiatur niſi pro litteris taxatis. Et pro illis nihil ultra taxam. Et fiat expeditio cito, & ſub pœna. Et ſcriptores etiam habeant ſalarium de publico, ſicut conſueverunt. In regiſtro ſupplicationum nihil recipiatur pro ſupplicationibus regiſtrandis. Et ſi in manu regiſtratoris perdatur ſupplicatio, nihil recipiat de ſumto. Et fiat expeditio [13] cito, & votiva, ſub pœna.

Et

---

1 Et hæc a priori Conſtitutione aberant: Per ſuffragia vero ſunt poſtea addita, ut in margine prioris Protocolli monetur. *Et quod ſint de diverſis provinciis, & in ſacris ordinibus conſtituti.* Sic tota prior Conſtitutio, quæ in priore Protocollo Manuſcripti Vindobonenſis habetur, hæc fuerat: *Auditores etiam aſſumantur de conſenſu majoris partis Cardinalium, & ſint Magiſtri in ſacra pagina, & qui per triennium poſt doctoratum legerint in aliquo ſtudio generali: Et quidem moreantur ad liberatam Papæ, nec ſint ultra ſedecim, nec pauciores duodecim. Et juxent non accipere poſt ſententias eſculenta & potulenta ultra valorem trium florenorum.*

2 In priori Conſtitutione ſequentia illa omnia non extiterunt: Sed pro illis hæc lecta ſunt verba, uti in priore Protocollo exhibentur: *Qui erant centum & unus quoad groſſam, & viginti quatuor quoad pœnitentiariam.* Verum ſecura uberiora ſuffragia mutationem pararunt. Habentur illa ſuffragia in margine prioris laudati Protocolli, his verbis: *Placet ille numerus uterque, quod ſint centum quoad groſſam, & 24. quoad pœnitentiariam. Nec poſſint vendi. Nec ſint conjugati. Nec ſcribant per alium, niſi cauſa neceſſitatis vel infirmitatis. Quæ neceſſitas declaretur per Vice-Cancellarium, vel Pœnitentiarium; Et quod unus ſcriptor duo officia non habeat.*

3 Neque hæc prima tria officiorum nomina in priori Deliberatione aut Protocollo comparent. Per vota autem, priori Protocollo attexta, acceſſere. Quæ ſuffragia ſunt: *Et addatur; Item de Auditore, ſigillatore & Regiſtratore.* Hinc adeo renovata conſtitutio eſt locupletata.

4 Deſiderantur in priore ſtatuto hæc: *& de diverſis Nationibus.* Sunt autem ex additis in priore Protocollo votis deſumta: *Placet, niſi reperiatur alias numerus ordinatus ante ſchiſma: Et in fine addatur: Quod ſint de diverſis nationibus.*

5 Aucta & hæc Conſtitutio, addita aliqua circumſtantia. In priore namque propoſitione dictum: *& Doctor excellens in ſtudio generali &c.*

6 Ex ſuffragiis locupletatum & hoc decretum. In priori namque deliberatione hæc ſunt addita: *Placet: & in fine addatur: Vel aliunde, dummodo ſit excellens in ſcientia juris.* Id quod in poſteriori hac Conſtitutione ex decreto additum deprehenditur.

7 Et hæc Conſtitutio per nova ſuffragia emendata. In priori namque Protocollo hæc habentur: *Acolythi non ſint ultra octo, & honeſti viri. Placet quod ſint ſex.*

8 Hæc quoque Conſtitutio aliter nova deliberatione eſt inſtructa. Erat enim prius hæc: *Cappellani, qui dicuntur honoris, revocentur, vel ſaltem privilegia ipſorum, etiamſi habent proceſſus, quia ſub illa ſpecie prætendunt eximi a prælatis. Placet articulus, uſque ad*, vel ſaltem. *Quod tollantur prima verba uſque ad finem. Et addatur. Niſi ſint magiſtri in Theologia vel in jure ſeculares, nec ſint exempti, etiamſi habeant proceſſus in camera, qui eximant.*

9 In priori Protocollo lectum, *cum conſenſu*, quod, ut ſupra, in altera deliberatione mutatum.

10 Ultima hæc verba in priori Conſtitutionum delineatione non habentur. Addita autem in hoc repetito examine ad exemplum aliarum ſuperiorum conſtitutionum, quibus eadem circumſtantia adjecta, de viris talis modi, in curia miniſtrantibus, *ex omni natione* legendis.

11 Adjecta & huic decreto poſt novam conſiderationem hæc appendix, quæ in primo Protocollo non habetur. Claditur autem prior Conſtitutio his verbis: *ſub pœna privationis.* Quæ poſterior vocula in altera emendatione expuncta, pœna non determinata.

12 In priori Protocollo Reformatorii integer habetur paragraphus, in hac altera Conſtitutionum reviſione omiſſus. Eſt autem hic: *Commiſſum eſt quatuor* (viris) *uni pro natione, qui examinent Conſtitutiones prædictas; & ut hic legantur nomina, ſunt; Epiſcopus Merſeburgenſis, Auditor Cameræ, Abbas Vandingenſis, & Robertus Appelton.*

13 In priori Protocollo legitur *fiat expeditio cita vel votiva*, quod an idem ſit cum eo, quod in renovata hac Conſtitutione dicitur *cito & votiva*, viderint alii. Ni ſit differentia amanuenſis antiqui calamo tribuenda. Margini præterea prioris illius Protocolli additur hoc ſuffragium. *Placet. Sed quoad ſeculares notarios ſe informent illi quatuor, de quibus in C. XVII.* Videtur hoc ſuffragium reſpicere quatuor illos deputatos nationum, qui paulo ante ſub canone XVII. hujus rubricæ, *De reformatione curiæ Rom.* in priori illo Protocollo ſunt nominati. Ut videre eſt ſupra, in nota proxima.

ANNO CHRISTI 1416.

Et fiat reductio taxæ litterarum Apoſtolicarum & ſacræ pœnitentiariæ ad ſolitum, [1] juxta Conſtitutiones.

Item, nullatenus teneantur promotiones ad ordines in curia, niſi pro officialibus curiæ, qui continue reſederint in curia per annum cum bono examine, maxime de ſtatu; niſi ſint forte aliqui, habentes litteras dimiſſorias a ſuis ordinariis, vel promoti in curia ad Epiſcopatus vel Abbatias [2] vel ad beneficia requirentia ordinem. Et nihil recipiatur de ordinibus. Nec dentur dimiſſoriæ in curia: Vel extra quatuor tempora fiant. Nec dentur duo vel plures ſacri ordines ſimul, niſi promotis ad Epiſcopatus vel Abbatias, vel pro litteris aliquid detur in curia vel extra.

Officiales curiæ, ut ſcriptores, abbreviatores, procuratores advocati, &c. incedant induti [3] daphardis, ut antiquitus conſueverunt, & ſub pœna.

Item, in curia [4] Romana continue vigeat ſtudium tam in Theologia, quam in utroque jure, & in litteris latinis, Græcis, Hebræis, Arabicis & Chaldæis, juxta Clementinam. Et habeant ſtipendium de camera. [5] Et provideatur de executione.

Item, habeant [6] maliſchalkum nobilem, juſtum, & honeſtum, nec capientem lucra ignominioſa, ſicut aliquando conſueverunt.

Item, Clerici cappellæ [7] ſive ceremoniarum ſint tantum duo, qui ſint presbyteri, & probi ac experti in ceremoniis curiæ, & qui cognoſcant prælatos, & ſciant locare in ſeſſionibus, ſatis litterati, & diligentes in officio ſuo.

[8] Magiſter hoſpitii ſit miles grandævus, nobilis & Deo devotus, qui ſciat honorare dominos & nobiles venientes ad curiam, & tenere ordinatam domum, quoad laicos, cum omni honeſtate.

[9] Examinator curiæ ſit prælatus honeſtus, doctor in jure, rigidus, qui non quærat lucra, ſed qui diligenter & fideliter examinet beneficiandos, ne promoveantur indigni, per ſe, & non per ſubſtitutum, & ſchedulam examinis ſubſcribat manu ſua. Et detur ſibi juramentum duplex, unum ſuper diligentia examinis, alterum, quod non recipiat pro examine ultra certam taxam. Et caveatur ne unus pro alio examinari ſe faciat. De taxa videri debet Conſtitutio, ſi aliquid de hac caveatur. Sin autem detur pro quolibet unus carlinus, quorum decem faciunt unum ducatum.

[10] De amplius non faciendo doctores Bullatos. Eo multos perduxit ambitio, ut qui primas cupiant cathedras in ſynagogis, gradum ſcientiæ non labore & ſtudio per ſcientiam quærant, ſed a ſummo Pontifice per ambitionem impetrent, cupienteſque vocari Rabbi, ſatis habeant, ſi per Bullam Apoſtolicam magiſterii ſui ſignum valeant oſtentare. Ex quo contemtibilis multiplicatio magiſtrorum exoritur, ſcientiæ margarita vileſcit, & ſermo Dei, ex ore prolatus ignorantium, populi indevotione contemnitur. Statuimus, ut nec Legatis, nec Nunciis Apoſtolicis, ſeu Generalibus ordinum, aut alias cuicunque perſonæ præter Cancellarios, in generalibus Studiis ordinatos, detur per ſedem Apoſtolicam facultas aliquos ad gradum magiſterii ſeu doctoratus in quacunque facultate de cetero licentiandi vel aſſumendi. In curia vero Romana, quæ privilegium ſtudii generalis cenſetur habere, ita demum ad gradum prædictum licentiari & aſſumi poſſint, ſi in ſtudio dictæ curiæ curſum conſuetum auditionis & lectionis, repetitionum & diſputationum, in illa facultate perfecerint. Vel, ſi extra curiam, in aliquo et ſtudio generali. De quo, & eorum ſufficientia in vita & moribus, ejuſdem ſtudii Cancellarii, & doctores ſeu Magiſtri facul-

ANNO CHRISTI 1416.

---

1 Ultima hæc verba in priore Protocollo non comparent.

2 In prioris Conſultationis ſuffragiis hic additur: *Placet. Et in fine addatur: Vel beneficia requirentia ordinem. Ut nihil omnino recipiatur pro ordinibus, ſub pœna. Et non dentur dimiſſoriæ in curia, nec extra quatuor tempora fiant. Nec dentur per duos vel per plures ſacra eidem ſimul, vel eadem die, niſi promotis ad Epiſcopatus vel abbatias. Nec pro litteris aliquid detur in curia vel extra.* Hinc aliam formam Conſtitutio nacta.

3 Quod in priore codice legitur *tabardis*, idem utique cum illo poſterioris Codicis *daphardis*.

4 In priori Protocollo legitur *in curia quotidie vigeat ſtudium tam in artibus quam in Theologia, quam etiam in utroque jure*. In ceteris par eſt omnino quoad omnes linguas Conſtitutio.

5 Clauſula notabilis, quæ in priore Conſtitutione non extitit, in reformata alterius Protocolli eſt adjecta: *Et provideatur de executione*. Quod monitum non magis ad ſalarium, quam præcipue ad linguarum illarum orientalium Profeſſionem ſpectabit.

6 In utroque Codice MS. legitur *maliſchalkum*.

7 In priore Codice ſcriptum *alias*.

8 Tota hæc Conſtitutio habetur & priori Protocollo, ſed locus leviter eſt mutatus. Additur nihilominus in priori illo Protocollo: *Placet: & remaneat in diſpoſitione Papæ de ſua familia.*

9 Hæc Conſtitutio in priore Deliberatione hanc habuit formam: *Examinator curiæ ſit prælatus honeſtus, qui non quærat lucra, ſed qui diligenter & fideliter examinet beneficiandos, ne promoveantur indigni. Et detur ſibi juramentum duplex, unum ſuper diligentia examinis, aliud, quod non recipiat pro examine ultra certam taxam.* Additur porro huic decreto hoc ſuffragium: *Placet, & addatur, quod ſit doctor; & quod adhibeatur diligens cautela in examinando, ne unus faciat examinari pro alio, & quod examinator per ſe ipſum & non per alium exerceat officium, & ſubſcribat ſe propria manu in cedula: Et quod de taxa ſolutionis examinis recipiantur quæſtiones, & ſi reperiantur diverſæ taxæ, recipiantur minores.*

10 In ſerie decretorum in priori Protocollo habentur ſequentia: *Item, quod deinceps non fiant Magiſtri vel Doctores per Bullam Apoſtolicam ſine examine, ſed in ſtudiis generalibus per rigorem examinis. Et ſi ſtudium fiat in curia, ſicut ordinatum eſt, poſſint fieri Doctores, ſicut in aliis ſtudiis generalibus. Sed fiat examen per Cancellarium ſtudii, quem Papæ deputabit, adhibita ſolemnitate magiſtrorum & doctorum in examine, ſicut in aliis ſtudiis eſt de more.* Quod decretum *De doctoribus Bullatis per Papam non faciendis*, hoc verborum tenore in redinegrato altero Protocollo plane eſt omiſſum. Nihilominus tamen, quia in priori illo Protocollo paulo poſt inter Conſtitutiones reliquas diſtincte adhuc ſemel & ſuus de eadem agitur materia, hoc expreſſo titulo: *Quod per ſedem Apoſtolicam nulli detur facultas de cetero Licentiandi aliquos ad gradum magiſterii ſeu doctoratus: Rubrica:* Veroſimile hinc fit, in Protocollo repetito priorem illam brevem de Bullatis doctoribus Conſtitutionem ideo plane eſſe omiſſam, quod uberior Conſtitutio eſſet præſens. Etſi autem plenior illa de Bullatis Doctoribus Conſtitutio alium in priori Protocollo habeat locum, in altero tamen huc eſt translata, in locum prioris decreti brevis. Quem locum, in perfectiori poſteriori Protocollo obvium, mutare nefas putavimus. Cererum, in ipſa hac pleniore Conſtitutione in utroque Codice levis eſt differentia. Scilicet in medio ad hæc: *multiplicatio magiſtrorum*, additur in priore, *& Doctorum*. Deinde, quando ſimiliter in priore Codice erat ſcriptum: *Volentes igitur huic morbo ſalubriter providere, ſtatuimus*, &c. in poſteriori Codice ac Conſtitutione nude dicitur, *ſtatuimus*. Nec non in fine Decreti in primo Protocollo additur: *Et idem intelligatur etiam de doctoribus ſæcularibus*. Quæ appendix in poſteriori conſultatione non reperitur, quod ſuperioribus jam contineatur.

ANNO CHRISTI 1416.

cultatis, per ſuas authenticas litteras præſtent ſufficiens documentum. Et tunc non per Bullam, ſeu commiſſionem ſpecialem, ſed alias per conſuetos officiales & Doctores Studii dictæ curiæ, cum rigoroſo etiam examine, tales etiam ad licentiam vel doctoratum ſeu magiſtratum aſſumantur. Aliter autem licentia vel aſſumtio hujuſmodi per Bullam, commiſſionem, ſeu facultatem Apoſtolicam facta, non valeat: Nec recipientes, Licentiati, Doctores aut Magiſtri de cetero reputentur.

[1] Item, quod officiales curiæ Romanæ non permittantur publice nutrire concubinas, ludere ad taxillos, aut alias diſſolutiones facere, ſed ſint diſciplinati moribus, verbis & exemplis, ſic quod curia ſit ſpeculum ſanctitatis & B norma. Alioquin abſque diſſimulatione officiis ſuis priventur, ſi moniti non deſiſtant.

De ſeſſionibus [2] & locis ordinandis in curia Romana. Diſputatum fuit de loco protonotariorum. Et auditis votis inventum fuit, quid fuerint vota XXIX. Et concordarunt in hoc, quod extra curiam protonotarii non præcedant prælatos. In curia vero protonotarii, ſi ſint in exercitio ſui officii, præcedant; Si autem non ſint in exercitio officii ſui, tunc X. vota fuerunt, quod adhuc ſervaretur mos antiquus. Reliqui dicebant, quod prælati præcedant.

Circa Conſtitutiones Joannis Papæ XXII. quoad audientiam Rotæ videndo, addenda infra ſcripta, quoad cappam, & rochetum, portandum ſemper in publico per auditores, locum habeant, quando vadunt ad rotam vel audientiam, vel conſilia, ſeu miſſas & officia alia papalia, vel exequias & ſermones, & alios actus in curia publicos. Item, quando [3] vadunt equitando in curiam poſt Papam vel dominos Cardinales. Hæc tamen intelligenda ſunt dum non eſt tempus pluvioſum, aut lutoſum, quod eis uti non poſſint.

Item, quod Auditores non ſint familiares Dominorum Cardinalium, nec debeant ad eorum expenſas morari etiam extra Cardinalium Domus.

Quod cauſæ auditorum vel notariorum ſuorum vel advocatorum aut procuratorum non committantur auditoribus, niſi de utriuſque D partis aſſenſu.

Quod cauſam non audiant, in qua ſcienter conſilium dederunt, niſi de conſenſu utriuſque partis hoc ſcientis.

Quod eſculenta & potulenta vel propinas, poſt ſententias tantum mera liberalitate oblata, non fraudulenter recipere valeant, prout Conſuetum eſt hactenus, licet non dicatur in conſtitutionibus. [4] Et non recipiant ultra quam ſuperius in una Conſtitutione fuerat expreſſum.

ANNO CHRISTI 1416.

Quoad notarios quatuor, auditoris &c. addendum videtur, quod duos eligat auditor, alios vero Cancellarius [5] Et in manus Camerarii jurent in camera auditor & notarii.

Quod de dictis [6] notariis auditor non teneat in domo niſi unum, pro commiſſionibus recipiendis. Et faciat inter notarios diſtributiones cauſarum more ſolito.

Quod notarii non ſcribant per alios, niſi in caſu infirmitatis, & tunc per alium conſocium, & non per ſubſtitutum.

Quod officium notarii audientiæ rotæ, & notarii audientiæ cameræ, ſive auditorum, non poſſint per eundem haberi ſimul: Nec unus notarius coram duobus auditoribus ſcribere in cauſis: Nec poſſint notarii Dominorum cardinalium eſſe in Rota ad ſcribendum coram auditore.

Quod notarii examinentur per Vicecancellarium præſente Decano, & duobus de antiquioribus rotæ. Et approbati per eos admittantur tantum.

Quod notarii in faciendo regiſtra non extendant in regiſtro aliquod inſtrumentum procurationis, vel aliud, vel citationem, inhibitionem, vel earum executionem, niſi ſemel tantum. Et alibi in regiſtro referant ſe ad illud primo extenſum. Et in executione, ſeu relatione executionis, citationis & inhibitionis, ſimiliter. Nec faciant proœmium in productione inſtrumenti, in quo interſerant tenorem, vel partem tenoris, &c. ſed dicant, cujus tenor infra ſequitur. C

Quod auditores non conſulant ſcienter in cauſis in rota vertentibus, vel quæ verti ſperantur, [7] pro conſanguineis uſque ad tertium gradum, vel etiam pro Eccleſiis, in quibus hujuſmodi conſanguinei ſunt beneficiati, & tunc exeant rotam.

Quod auditores vel notarii cauſas non ſollicitent ſeu procurent in rota, etiam pro conſanguineis, vel aliis.

Quod auditores, pronunciantes male appellatum & bene proceſſum per aliquem in curia, in caſu, in quo de jure fienda eſſet remiſſio, remittant ad judicem a quo.

Quod citationem & inhibitionem faciant in eadem littera, & pro uno taxentur. D

Quod non ſint veloces ad inhibendum vel abſolvendum ad cautelam in cauſis de curia tantum.

CA-

---

1 Tota hæc Conſtitutio de concubinariis in aula Romana, in priore Protocollo non exhibetur. Huic porro decreto in Codice MS. atque Protocollo poſteriore ſubjuncta ſunt nonnulla monita Cardinalis Piſani de Gratiis & proviſionibus, quod eruditis iſthæc debeantur beneficia. Hæc vero particularia Cardinalis monita in priore Protocollo non comparent. Etſi ſumma eorum videatur inter reliquas Conſtitutiones poſtremo attexi in priore Protocollo, ut mox patebit.

2 In priori Protocollo nude ſcriptum, *de Seſſionibus in ordinandis &c.* In margine vero, ubi in decreto monetur quod vota fuerint collecta, & auditi diverſum-ſentientes in Reformatorio, addit ut tempus illius deliberationis. *Hi ſunt deliberati die Sabbati, ſeptimo Septembris.* Quod ad annum 15. vel 16. pertinebit.

3 In priori Protocollo alia clauſula cum cenſura: *Item in exequitando in curia poſt Papam vel Cardinales. Placet, dummodo non ſit tempus pluvioſum vel alias lutoſum, quod eis non poſſint uti.* Ex quo ſuffragio nova illa emendata conſtitutio.

4 In priori Protocollo hoc ponitur in fine ſuffragium: *Placet, dum non ultra quam conſtitutum eſt ſupra capite IV.* Unde natum novæ Conſtitutionis augmentum. Vid. ſupra. pag. 274.

5 In priore Conſultatione de Camerario quid erat monitum, his verbis; *Vel unum Cancellarius & alium Camerarius, in cujus manibus jurent in Camera auditor & notarii.* Quibus ſequens cenſura addita: *Placet quod tollatur de Camerario, quia non eſt de antiqua conſuetudine.* Hinc conſtitutionis illa mutatio ſubnata.

6 In priori Protocollo dicitur: *quatuor notariis.*

7 In priore Conſultatione dictum erat: *niſi pro conſanguineis tertii gradus: vel Eccleſiis in quibus ſunt beneficiati, & tunc exeant rotam.* Addita ſententia: *Placet, uſque ad tertium gradum pro conſanguineis.* Hinc mutatio facta.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT VIII.

De ſpoliis prælatorum, de procurationibus, de fructibus medii temporis, per Papam nec inferiores Prælatos capiendis. Rubrica.

Dudum fuit provide diſpoſitum, quod non reſervarentur de cetero ſpolia Prælatorum ac clericorum decedentium, nec fructus medii temporis Eccleſiarum ſeu beneficiorum vacantium, nec procurationes, quæ ratione viſitationis debentur Epiſcopis & aliis prælatis.

Verum, quod dictæ diſpoſitiones hactenus non fuerint plene obſervatæ, & a nonnullis poſſint in dubium revocari, an fuerint perſonales vel perpetuæ, volentes Eccleſiarum ac prælatorum diſpendiis providere, declaramus, diſpoſitiones ipſas fuiſſe & eſse perpetuas, & per quoſcunque ſummos Pontifices inviolabiliter obſervandas. Et nihilominus de novo ſtatuimus.

Et bonum forte eſt, adjicere pœnam, ut ſcilicet tamdiu curia Romana quoad officia ſua remaneat ſuſpenſa, donec per ſummum Pontificem hujuſmodi ſpolia fuerint plenarie reſtituta. Dicta vero ſuſpenſione durante, officia ſua exercentes excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto.

Nec ſpolia, quæ etiam inferioribus prælatis penitus interdicimus, nec fructus aut proventus, qui vacantibus Eccleſiis, Monaſteriis, aut quibuſcunque dignitatibus, beneficiis, adminiſtrationibus, aut locis piis medio tempore obvenerunt, nec procurationes ſupra dictæ, quæ ratione viſitationis prælatis, vel aliis quibuſcunque dignitatibus, beneficiis, debentur, poſſint de cetero etiam per commiſſiones ſeu conceſſiones, eis jam forte factas, quas tenore præſentium revocamus, nomine ſummorum Pontificum cameræ apoſtolicæ reſervari, levari, aut quomodolibet participari.

Adjicientes, quod de cetero prælatis, & aliis, qui ex officio viſitare tenentur, facultas ſive licentia viſitandi per procuratorem, nullatenus per ſedem Apoſtolicam aut alium concedatur. Niſi forte ex cauſa infirmitatis, aut alia neceſſaria, perſonaliter viſitare non poſſint. Quæ ſpecialiter in litteris exprimatur. Alias conceſſio nullius ſit roboris vel momenti.

Et conceſſa hactenus tenore præſentium revocamus: Conſtitutionibus, quæ circa fructus hujuſmodi conſervandos, & procurationes, & taxationes ipſorum, per alios retro pontifices & Generalia Concilia provide factæ ſunt, in ſuo robore duraturis.

[a] Et nota, quod quibuſdam viſum fuit, quod circa ſpolia, &c. adjicienda eſſet pœna, ut ſcilicet tam diu curia Romana, quo ad officia ſua remaneat ſuſpensa, donec per ſummum Pontificem hujuſmodi ſpolia fuerint plenarie reſtituta, dicta vero ſuſpenſione durante, officia ſua exercentes excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto. [a]

ANNO CHRISTI 1415.

CAPUT IX.

Quod electiones & proviſiones de cetero non fiant per preces, Rubrica.

Statutum felicis recordationis Innocentii Papæ III. editum in Concilio Generali contra electos, eligentes, ac electionibus conſentientes, per ſecularis poteſtatis abuſum, locum habere decernimus in proviſionibus quibuſcunque, etiam per ſummum Pontificem faciendis, quoad proviſiones ipſas ac proviſionibus conſentientes.

Et nihilominus decernimus, electionem ſeu proviſionem; per ſecularis poteſtatis abuſum factam cenſeri debere, non ſolum ſi expreſſa vis aut metus fiat electoribus aut proviſori, ſed etiam preces litteratoriæ vel vocales ſint tales, ut a tali vel talibus & taliter emanent. Quod, ſi non pareatur, poſſint electores, vel proviſor, ſeu proviſores, damna vel incommoda in perſonis ſuis, vel ſuorum, vel rebus vel Eccleſiis ſuis veroſimiliter formidare.

Et publicetur hæc Conſtitutio in ſingulis ſynodis, & capitulis provincialibus, vel Epiſcopalibus vel regularibus, & alias, ubi videbitur expedire, & ſpecialiter, cum fuerit ad electionem vel proviſionem procedendum. Et ubi in Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 43. dicitur de ſuſpenſione, dicatur, ipſo jure, & procurans preces, ultra pœnas prædictas ſit excommunicatus ipſo jure.

Alia Conſtitutio de eodem.

Si quis vocales aut litterales preces quorumcunque ſecularium, quæ aut propter conſanguinitatem, vel alias ſimoniam ſapiant, aut propter potentiam deprecantium impreſſionem, pro ſua electione aut promotione ad Epiſcopatum vel abbatiam, vel proviſione cujuſcunque beneficii Eccleſiaſtici impetrare, uti, aut approbare, immo non expreſſe contradicere, & ſtatim, cum poterit, electoribus ſeu promotori, aut proviſori contradictionem ſuam non intimare præſumſerit: Electio, promotio vel proviſio nulla ſit, & ipſe ad Epiſcopatum ipſum, ſeu abbatiam, vel beneficium ea vice ſit inhabilis ipſo jure.

Sapiunt enim ut plurimum tales preces vitium ſimoniæ, & cum a potentioribus ingeruntur, metum & tacitam impreſſionem inducunt.

Si quis etiam Eccleſiam quamcunque, ſeu beneficium, poſt rem contra ipſum in foro Eccleſiaſtico, in poſſeſſorio ſeu petitorio judicatam, & contra executorium judicati, per ſolam facti reſiſtentiam, per menſem a die ſcientiæ, detinere præſumſerit: Omni jure, quod in illo, vel ad illud ſibi forte competebat, & ceteris beneficiis ſuis ſit ipſo facto privatus. Sit præterea inhabilis ad omnes alias dignitates & Eccleſiaſtica beneficia obtinenda.

Eadem

---

[a] Ultima hæc clauſula in priori Protocollo non habetur. Eſtque in ipſa hac Conſtitutione in utroque codice paulo ante jam expreſſa. Ut ſuperflua videri poſſet; ni ideo repetita forte dicatur, quod ſingulariter hoc notandum crederetur.

[a] Quæ in priori Protocollo ſequitur Rubrica ac longa Conſtitutio: *Quod per ſedem Apoſtolicam nulli detur facultas de cetero licentiandi aliquos ad gradum magiſterii ſeu doctoratus*, ſupra alio loco in poſteriori Protocollo jam eſt exhibita. Vid. ſupra pag. 278.

ANNO CHRISTI 1416.

Eadem etiam pœna ipſo jure percellatur, ſi A quis ſuper Epiſcopatu, abbatia vel beneficio quocunque Eccleſiaſtico litem in foro ſeculari, ſuper petitorio, ſeu poſſeſſorio movere præſumſerit. Niſi forte poſt rem judicatam in foro Eccleſiaſtico, in vim executoriæ impetret brachium ſeculare, ab Eccleſiaſtico judice invocatum.

Non tamen prohibemus, quin judex, ſeu Dominus ſecularis, in ditione ſua, etiam inter Eccleſiaſticas perſonas, in rebus ac beneficiis Eccleſiaſticis, vim fieri vetet; ſed ſolum, ut de facto vim arceat, ſcandala prohibeat, cauſas tam poſſeſſorias, quam petitorias, ad Eccleſiaſticum judicem judicandas remittat.

CAPUT X.

De non diſpenſando cum promotis ad Epiſcopatus vel abbatiam, quod non teneantur moveri ad ſanctos ſacros ordines. Rubrica.

[1] Papa non diſpenſet cum aliquo promoto ad Epiſcopatum vel Abbatiam, quod non teneantur ad ſacros ordines promoveri, vel ad ſacerdotium, vel conſecrari infra tempus juris, ſine conſenſu majoris partis Cardinalium, & cauſa rationabili in litteris ſpecialiter expreſſa; Et tunc non ultra annum diſpenſet.

Et quod omnes tales diſpenſationes in præterito factæ per Papam, revocentur, & currat C tempus juris a fine præſentis Concilii. [2]

CAPUT XI.

De diſpenſatione ad incompatibilia. Rubrica.

[3] Ex nunc revocentur omnes conceſſiones factæ Epiſcopis vel Abbatibus [4] a tempore Schiſmatis de beneficiis tenendis ultra Epiſcopatum vel Abbatiam. Niſi [5] eſſet adeo exilis, quod non poſſint de ipſis ſuſtentari.

[6] Item, tales conceſſiones in futurum non fiant per Papam, niſi ex cauſa evidenti, quæ in litteris exprimatur, & cum conſilio ac ſubſcriptione dominorum Cardinalium.

[7] Item, nullus monachus habeat beneficia in diverſis religionibus. Et revocentur conceſſa, ita, quod remaneant in beneficiis ſuæ religionis.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT XII.

[8] *De pluralitate beneficiorum. Rubrica.*

Quod Papa non diſpenſet, niſi ex cauſa rationabili, expreſſa ſpecifice in litteris, ſcilicet propter ſcientiam vel nobilitatem, vel exilitatem beneficiorum, ut in Decretal. lib. 3. tit. 5. cap. 28.

Ad tria autem non diſpenſet, niſi ex eminenti ſcientia, vel magna nobilitate, & quia illuſtris: Niſi forte in partibus, ubi eſſent exilia beneficia, ut in Apulia, & in certis partiB bus Hiſpaniæ. Et ibi non ultra quatuor. In Anglia vero omnino caveat, ut non niſi ad duo ad plus diſpenſet. Et hoc etiam ex magna cauſa.

Item, quod nullus poſſit habere ultra duas præbendas Eccleſiarum Cathedralium, [9] non obſtante quacumque conſuetudine. Nec poſſit diſpenſari per Papam niſi ex cauſa ſpecialiter expreſſa in litteris, quæ ſit rationabilis & vera. Et quod non poſſint lucrari eadem die quotidianas diſtributiones, niſi in uno beneficio.

CAPUT XIII.

C *De præteritis diſpenſationibus quoad incompatibilia revocandis.*

[10] Revocentur illæ ex toto, quæ non ſunt ſortitæ effectum. Sed ſortitæ effectum reducantur ad duo tantum. Ita, quod liceat habenti plura incompatibilia, eligere infra annum duo, quæ malit. Nec poſſit alia cum aliquo permutare.

CAPUT XIV.

De reſidentia Epiſcoporum, & ſuperiorum Prælatorum. Rubrica.

D Quilibet ſummus Pontifex in principio aſſumptionis ſuæ proponat edictum, quod omnes Archiepiſcopi, & Epiſcopi, ſimiliter & Abbates, jurent in promotionibus ſuis, & alii exemti, quod teneantur in propriis Eccleſiis, monaſteriis, & dignitatibus, curis & adminiſtrationibus reſidere. Et ſi ſteterint per ſex menſes

---

1 In priori Protocollo hoc Statuti eſt initium; *Intentio quod Papa non diſpenſet.*

2 In margine prioris Protocolli ad hoc decretum additur: *De hac materia habes concluſionem* XIV. & XVI. *Septembris.*

3 Et hic antea ſimile initium: *Intentio, quod ex nunc revocentur.*

4 Inſerta renovato decreto verba: *a tempore ſchiſmatis*, ex ſuffragio.

5 Antea ſcriptum erat in ſtatuto: *Niſi forte Epiſcopatus vel Abbatia eſſet adeo exilis.*

6 Hæc in priori decreto non fuerunt poſita. Sed ſuffragium in margine prioris Protocolli poſitum peperit hoc augmentum. Sunt autem in margine poſita: *Scil. tempore ſchiſmatis.* (Quæ verba paulo ante decreto novo ſunt inſerta.) *Citra & in futurum non fiant per Papam, niſi ex cauſa evidenti, quæ in litteris exprimatur, & cum conſilio & ſubſcriptione dominorum Cardinalium. Ut habes VII. Novembris.*

7 In priori Protocollo his hic præmittitur titulus: *De facultatibus religioſorum habes* XIX. *Octobris. Sed non concluſum.* Unde patet, quare in poſteriori Codice hæc non compareant.

8 In priori Protocollo titulus hic erat: *De compatibilibus ſecularibus, alias de pluralitate beneficiorum.*

9 Novæ huic Conſtitutioni inſerta: *Non obſtante*, uſque ad, *vera*. Ex ſuffragio quidem, margini prioris Protocolli adjecto, quod tale eſt: *De hac materia habes V. Novembris, quod quis non poſſit habere ultra duas præbendas Eccleſiarum Cathedralium, non obſtante quacunque conſuetudine. Nec poſſit diſpenſari per Papam, niſi cauſa ſpecialiter expreſſa in litteris, & quæ ſit vera & rationabilis.*

10 In priori Protocollo levis fuit differentia. Fuit enim hic tenor: *Revocentur illæ, quæ non ſunt ſortitæ effectum, in totum. Aliæ autem revocentur ad duo tantum. Ita quod licet habeat plura incompatibilia, poſſit eligere infra annum duo quæ malit, nec poſſit cum aliquo permutare.* In margine vero ſcribitur: *Similiter de iſto habes V. Novembris, quod diſpenſationes de incompatibilibus ſecularibus, ſi non ſint ſortitæ effectum revocentur ex toto. Sed ſortitæ effectum reduci ad duo. Et inſtituti teneantur intra annum eligere quæ duo velint, nec poſſit permutare.*

ſes abſentes ab Eccleſiis ſuis, vel Monaſteriis, abſque expreſſa licentia ſedis Apoſtolicæ, ſint ipſo jure privati Epiſcopatibus & abbatiis ſuis. ANNO CHRISTI 1416.

Nec det Papa licentiam, niſi ex rationabilibus & juſtis cauſis, in ipſorum litteris ſpecialiter expreſſis: Utputa, quia Romana curia indiget de præſentia ſua, vel quia tenentur proſequi cauſam Eccleſiæ ſuæ in curia vel alibi, vel quia eſt de conſilio alicujus Regis vel Principis. Hoc tamen adjecto, quod pro conſiliis Regum & Principum ſint deputati, ad certum & determinatum numerum.

Intelligantur tamen eſſe præſentes, ſi morantur in caſtris vel locis aliis vicinis Eccleſiæ ſuæ infra diœceſim. Ita tamen, quod ſaltem in præcipuis feſtivitatibus & diebus ſolemnibus, ſcilicet Nativitatis Domini, Circumciſionis, Epiphaniæ, Quadrageſimæ, Paſchatis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, in Nativitate Sancti Joannis Baptiſtæ, Aſſumtionis noſtræ Dominæ, & in aliis feſtis principalibus, ut conſecrationis ſeu dedicationis Eccleſiæ ſuæ, ſint præſentes in Eccleſia, & miſſas celebrent, ſi poſſint.

Similiter Epiſcopi teneantur ſub pœna, ponere ſimile edictum omni anno in Eccleſia ſua pro Abbatibus non exemtis, & aliis curatis & habentibus beneficia requirentia reſidentiam de jure, conſuetudine, vel ſtatuto. Nec dent licentiam non reſidendi, niſi ex cauſa juſta & expreſſa, ut ſupra. Nec aliquid capiant pro tali licentia ſub pœna.

[1] Item, quod Abbates non poſſint abeſſe a monaſteriis cauſa ſtudiorum: Quia debent eſſe ſcientes: Nec ideo, ut legant in aliqua facultate, quia utilius eſt, ut ſuſcepta monaſteria gubernent, quam quod ſcholaribus legant.

Item, quod non poſſint eſſe in officiis ſecularibus vel conſiliis Principum, nec propterea habere abſentiam: quia mortui ſunt mundo.

In Conciliis provincialibus habeatur diligens inquiſitio & relatio de ſubditis ipſorum, ut puniantur, & de Epiſcopis & exemtis, qui per ſemeſtre non reſederint, vel negligentes fuerint, compellendo ſubditos ad reſidentiam, ut per Concilium referatur Papæ.

CAPUT XV.

De diſpenſatione ad ordines. Rubrica.

Quod prælati ſervent Capitulum XIV. Sexti Decretal. lib. I. tit. VI. Item, quod in litteris exprimant, quod niſi ſtudium continuo proſecutus fuerit, ceſſante ſtudio diſpenſatio ipſa ceſſet. Et de facto revocent diſpenſationem, ſi habentes relicto ſtudio vel intermiſſo abutantur ipſa.

Et idem in litteris de non reſidendo cauſa ſtudii, vel alia quacumque.

Papa etiam non det diſpenſationem, quod non teneantur ad ſacros vel ad ſacerdotium intra annum promoveri, niſi ex juſta cauſa & ſpecialiter in litteris expreſſa. Nec tunc ultra annum concedat. Et in præteritum conceſſæ revocentur. Ita quod remaneant ad annum tantum. ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT XVI.

De diſpenſatione ætatis Epiſcoporum, Abbatum, curatorum & ordinum. Rubrica.

Non diſpenſet Papa niſi in tribus annis infra ætatem juris. Ut in Epiſcopo, ſi explevit XXVII. annum, in Abbatibus & curatis, ſi XXII. attigerunt, & ſimiliter in ordine presbyteratus. Et hoc non fiat niſi ex cauſa rationabili, & ſpecialiter in litteris expreſſa.

Præterite diſpenſationes revocentur, quę non ſunt ſortitæ effectum. Si habentes ipſas hodie ſint infra dictas ætates diſpenſabiles, ſint revocatæ. Hoc adjecto, quod diſpenſationes, quæ dicuntur factæ cum infantibus, ad dignitates ſupra ſcriptas, etiamſi ſint effectum ſortitæ, ſint revocatæ. Quia contra jus naturale.

In præbendis Eccleſiarum cathedralium ſtet regula Cancellariæ, quod non poſſint conferri, niſi exiſtentibus in XIV. Poſſit tamen conferri exiſtenti in XII. facta mentione de ætate.

CAPUT XVII.

De litigantibus in curia Romana.

Non imponat Papa ſilentium litigantibus, nec extinguat litem, niſi cauſa cognita per ſententiam.

Nec reſtituat, contra rem judicatam, niſi ex cauſa legittima, & cauſa cognita.

CAPUT XVIII.

De decimis per Papam non imponendis. Rubrica.

Quod Papa non imponat decimam clero, vel toti, vel ejus parti, niſi in Concilio Generali, & cum conſenſu Concilii.

Poſſit tamen poſtulare caritativum ſubſidium cum caritate [3] quando res exigèt.

CAPUT XIX.

De converſis ad fidem. Rubrica.

Quod bona illorum, qui convertuntur ad fidem, non confiſcentur per Eccleſiam vel Principes, ſeu Dominos ſeculares, ſed eis remaneant.

Niſi ſint de uſuris, vel alias male ablatis. Et tunc incerta eis libere remaneant.

CA-

---

1 Inſerta hæc in renovata Conſtitutione, in priori Protocollo haud obvia: *Item quod Abbates — legant.*

2 In margine prioris Protocolli notatum: *De hac materia habes concluſionem VII. Novembr. & incipit Rubrica: De Epiſcopis & ſuperioribus Prælatis & Abbatibus non reſidentibus in ſuis Eccleſiis.*

3 In priori Protocollo & hic erat inſertum: *Et de conſenſu Concilii.*

4 In priori Protocollo annexa hæc: *De ceteris relinquatur eorum conſcientiæ.*

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT XX.

De exemtionibus Religiosis concessis. Rubrica.

Quod omnes exemptiones, quibuscumque religiosis domibus, aut aliis locis, vel personis quibuscumque, a tempore schismatis per Romanos Pontifices concessæ, præter consensum ordinariorum, aut sine causæ cognitione, indistincte revocentur, cassentur, irritentur & annullentur. Exceptis Ecclesiis vel locis noviter fundatis, & sub conditione exemptionis etiam a tempore schismatis. [1] Exemptionibus tamen studentium & generalium Studiorum semper salvis.

CAPUT XXI.

De privilegiis inferiorum prælatorum ipsis concessis. Rubrica.

Quod omnia privilegia & indulgentiæ a tempore schismatis concessæ inferioribus prælatis, A de utendo Pontificalibus, sicut mitris, sandaliis, rocheto, de benedicendo populo, & dando indulgentias, & hujusmodi, ad dignitatem Pontificalem pertinentibus, revocentur.

Et idem intelligatur de Abbatissis.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT XXII.

De ignorantibus idioma. Rubrica.

Item, nulli ad Ecclesias Parochiales promoveantur in aliquo regno, nisi idioma vulgare ejusdem patriæ sufficienter intelligant & loquantur. [2]

[3] Et ibi conclusum fuit, quod innovetur B Constitutio Gregorii XI. & extendatur ad Ordinarios. [4]

CAPUT XXIII.

De Unionibus.

Uniones de beneficiis cujuscumque status, sive etiam de Ecclesiis secularibus vel regularibus, deinceps non fiant per summum Pontificem,

---

1 Prior Constitutio clauditur voce *schismatis*. Verum in margine hæc adjecta: *Et fuit dictum, quod habeatur advertentia de exemtionibus pendentibus ex necessaria causa, orta ante schisma, & de exemtionibus Studentium in studiis Generalibus.* Hinc appendix in nova Constitutione de Academiis.

2 Prioris Constitutionis hoc erat initium: *Item quod nulli ad beneficia Ecclesiastica curata promoveantur.*

3 Hæc clausula in priore statuto prioris Protocolli non comparuit. In margine tamen Protocolli iisdem verbis res fuit concepta, scilicet *Conclusum, quod innovetur Constitutio Gregorii XI. & extendatur ad Ordinarios.*

4 Sequens longa series Constitutionum absque titulo aut Rubrica in priori succedit Protocollo. Neque in novo Protocollo quicquam horum hic loci comparet. Prima autem ex his statuta, derivata videntur ex monitis Alamani Adimari Cardinalis Pisani, quæ *alibi* recensuimus. Ne quid igitur & horum omittamus, en prioris Protocolli faciem: *In collatione beneficiorum primo attendatur ad dignitatem personarum, maxime circa scientiam. Quod ad Episcopatum nullus eligatur vel promoveatur, nisi sit persona sublimis, vel Doctor in Theologia vel in jure Canonico. Attendatur tamen qualitas regionum. Quia alicubi sunt ita tenues reditus Episcopatuum, quod forte hoc non poterit observari.* In margine hic additur: *XIII. Septemb. conclusum, quod tota ista materia referatur ad vacationes.*

Ad Abbatias autem non videtur tantum requiri gradus scientiæ, quia aliquando scientia præbet materiam evagandi, quantum bona administratio, & bona solertia ad divinum cultum, & honestas in observantia regulari: In margine: *Penultima Augusti fuit conclusum, quod in magnis Abbatiis, maxime si habeant monasteria sub se, attendatur, quod sint Doctores, sicut in Episcopatibus. In aliis fietur litteræ. Sed adhuc istius particulæ pendet deliberatio ex particula præcedenti.*

In primis etiam dignitatibus post Pontificalem, & curatis cathedralibus soli Doctores & Licentiati in Theologia vel jure. In aliis dignitatibus Ecclesiarum cathedralium & in principalibus, ut collegiatis & curatis magnis, iidem, vel baccalaurei in Theologia formati.

Item, in qualibet Ecclesia cathedrali sit certus numerus præbendarum, ad quas non possint nisi prædicti ultimi ullo modo assumi. Et supra dicti gradus scientiæ requirantur sive per ordinarios, sive per expectativas, sive per electionem, sive provisionem Apostolicam. Alias nulla sit provisio. Habeatur tamen ratio nobilitatis, tam ad Episcopatus, quam ad alias dignitates, secundum quod videbitur expedire. Item, consideratio regionum, ut supra. In margine: *communiter placet ista particula omnibus, ita quod habeatur consideratio, quod Ecclesiæ sint sufficientes ad hoc.*

De gratiis expectativis videtur, quod principaliter Papa det gratias in communi forma pauperum, in datis consuetis. Et quod paribus in datis præferantur litterati, quod sint justitiæ potius quam gratiæ. In margine: *Variæ fuerunt opiniones. Ac aliis & majori parti placuit textus, aliis quod limitentur, aliis, quod materia pro nunc remaneat indiscussa. Et finaliter fuit conclusum, quod differatur.*

Item, det rotulos ordinatos pro familiaribus suis, pro officialibus, pro regibus, pro universitatibus, pro familiaribus Cardinalium, pro ducibus & aliis consuetis. Sed in certo numero, & cum moderamine debito, secundum ordinationem observatam tempore Urbani V. & Gregorii XI. Et ultra rotulos per totum primum annum possit secundum exigentiam meritorum & statum dare expectativas, in primis datis, secundum quod moderate sibi videtur, post annum vero primum nulla nisi sub data currenti.

Item, quod non dentur expectativæ nisi ad unum beneficium tantum, & unam collationem tantum, nisi esset infra summam XL. florenorum, & tunc ad duo, vel distinguantur regiones, ubi detur ad unum vel duo, vel plura, secundum consuetas regulas cancellariæ.

Item, non dentur ad prioratus, conventuales, nec ad dignitates electivas.

Item, fiat Constitutio, quod certus locus remaneat liber ordinarius. Sed quod simul scientiæ conferant, ut supra. Et alia provisio sit nulla.

Item, quod major in gradu scientiæ præferatur in pari data, & ideo diœcesanus non diœcesano.

Item beneficiis vacantibus minoribus, utantur solum reservationibus juris scripti, & Extravagantis Ad regimen, *quæ ita moderata est, & consueta, quod pro jure satis reputari possit.*

In Episcopatibus & Abbatiis minoribus; usque ad centum florenos, libera sit electio & confirmatio ordinariis: In majoribus libera sit electio, sed Papa confirmet.

Communia servitia prælaturarum solvi non possint, etiam a volentibus, ante annum. Et fiat talis Constitutio, quod servetur ex necessitate. In fine anni, a die habitæ possessionis, solvatur medietas, & alterius anni altera medietas. E fibis in anno vacaverit, non solvatur, nisi semel. Et Ecclesiæ ac monasteria, quæ sunt indebite taxata, debite taxentur.

Item, quod Papa pro tempore existens in suis provisionibus ad prælaturas, & alia beneficia Ecclesiastica, mentem habeat & gerat specialem ad Doctores in Theologia, jure canonico, & civili. Et ipsis juxta eorum habilitates & sufficientias ad gubernandum in spiritualibus & temporalibus, provideat, & eos promoveat inter alios. In margine: *Non detur. Quia non expedit, & pendet adhuc.*

Item, quod Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Priores, & alii quicumque spirituales, beneficiorum spiritualium collatores, Doctores in Theologia, jure canonico vel civili, nec non baccalaureos in Theologia, ad quæcunque beneficia: Cum curia extra Ecclesias cathedrales existentes, quamdiu aliqui hujusmodi Doctores, Magistri sive Licentiati, &c in diœcesibus, ubi hujusmodi beneficia existunt, non promoti fuerint, semper unum ex hujusmodi beneficiis

ANNO CHRISTI 1416.

cem, niſi ex cauſa rationabili & cauſa cogni-A ta. Et aliter factæ, ipſo jure ſint nullæ. Idem & fortius in Ordinariis.

Factæ autem in præteritum, quæ nondum ſortitæ ſunt effectum, indiſtincte intelligantur caſſatæ & penitus revocatæ.

Et idem de unionibus factis de vicariis, quę intelligantur revocatæ, etiamſi effectum ſortitæ ſint.

Quæ vero de aliis beneficiis, ſive per ſummos Pontifices ſive Ordinarios factæ ſunt, & effectum ſortitæ, a tempore hujus nefandi ſchiſmatis, cauſa rationabili non ſubſiſtente, indiſtincte habeantur pro nullis, & ſint ipſo jure revocatæ. [1]

Item, revocentur omnes litteræ facultatum conceſſæ mendicantibus, etiamſi ſortitæ ſint effectum, & etiam ſi per modum commendarum,

ex nunc ſimul vel ſucceſſive vacatura conferant, ſeu ad ea præſentent in forma juris de tempore in tempus. Qui quidem Doctores in Theologia, & alii prædicti, ſic promovendi, ſuper eiſdem ſuis beneficiis reſideant, & ſuis doctrinis & exemplis populum informent in lege Chriſti, & ad hoc per ſuos Ordinarios compellantur. Hic in margine: *XVIII. Novembris concluſum, quod ſtetur Capitulo, quantum ad id, quod ibi dicitur de reſidentia in locis Univerſitatum ſtudiorum. Illi tamen de natione Gallicana dixerunt, quod ſuper hoc contulerant inter ſe, ſed nondum erant concordes.*

Item, Archiepiſcopi, Epiſcopi, in collationibus beneficiorum, in Eccleſiis cathedralibus & collegiatis, Doctores in Theologia, jure canonico, ſic habeant recommiſſos, quod in Eccleſiis cathedralibus dignitates & beneficia, pro Theologia, ſive jure canonico in eiſdem Eccleſiis legendo fundata, per hujuſmodi Doctores in Theologia & jure canonico, non per alios quovis modo occupentur, juxta naturas & fundationes eorundem beneficiorum. Qui quidem Doctores Theologiam & jura canonica in eiſdem Eccleſiis juxta eaſdem naturas & fundationes perſonaliter & continue legant. Additur & hic in margine: *Concluſum, quod ſtetur capitulo, & addatur, quod collatio aliis facta quam Theologo vel Canoniſtæ, ſit nulla. Item, quod prædicti Theologi & Canoniſtæ teneantur exequi id, quod eſt eis injunctum per fundatores. Et poſſint ad hoc per ſubtractionem fructuum compelli.*

Præterea iidem Archiepiſcopi, & Epiſcopi, alias dignitates, canonicatus & præbendas in ſingulis ſuis Eccleſiis Cathedralibus & collegiatis ſic conferant, quod, quamdiu aliquid hujuſmodi Doctores, Baccalaurei, ſive Licentiati, in ſuis diœceſibus nati & non promoti, ſeu unicum beneficium tantum habentes, reperiri poterunt idonei, inter quatuor hujuſmodi dignitates ſeu præbendas, per mortem ſive reſignationem in eiſdem Eccleſiis cathedralibus & collegiatis vacaturas, unam conferant alicui eorundem.

Et præterea alios hujuſmodi Doctores & Licentiatos & Baccalaureos juxta ſua merita, ſcientias & habilitates, extra ſuas diœceſes natos, habeant in aliis collationibus ſuis ad hujuſmodi dignitates & præbendas in eiſdem Eccleſiis Cathedralibus vacaturas recommiſſos, juxta ſuas conſcientias, & ſecundum quod pro utilitate Eccleſiarum videbitur expedire. Et omnes Doctores & Licentiati, Magiſtri & Baccalaurei prædicti, vigore præſentis ordinationis ſive decreti promovendi, ſupra beneficiis hujuſmodi juxta naturas & fundationes eorundem reſideant, & morentur, niſi habeant cauſam juridicam, ſive rationabilem ſuæ abſentiæ. Et ad finem, ut præmiſſa exequi valeant, Caucellarii vel Doctores univerſitatum pro tempore exiſtentes, de nominibus hujuſmodi Doctorum, Licentiatorum, ac Magiſtrorum, ac Baccalaureorum, Ordinariis locorum, in quibus nati exiſtunt, certificent de tempore in tempus.

Item, quod in qualibet Eccleſia Cathedrali ad minus quarta pars præbendarum ſit pro Doctoribus ſeu Licentiatis in ſacra pagina, jure canonico vel civili, aut in medicina, aut Baccalaureis in Theologia.

Item, quod in qualibet alia Eccleſia collegiata ad minus quarta pars præbendarum ſit pro dictis Doctoribus, Licentiatis ac Baccalaureis vel pro Magiſtris in artibus, ac Baccalaureis in jure canonico vel civili.

Item, quod ad minus tertia pars Eccleſiarum parochialium ſit pro graduatis & aliis ſupra dictis. Sic tamen quod quoad Eccleſias parochiales exiſtentes in locis inſignibus, aut alias habentes magnas plebes, habeatur reſpectus ad Theologos & Canoniſtas.

Item, quod Epiſcopatibus & aliis prælaturis non provideatur, niſi graduatis, aut alias ſcientiæ eminentis, aut generoſis, ſi tamen illi ſunt ſufficientis litteraturæ.

Item, quod nati de diœceſi, in quibus ſunt hujuſmodi beneficia, præferantur extraneis, & magis graduatus minus graduato, niſi rationabilis cauſa aliud expoſcat.

Item, quod nullum habens beneficium præferatur habenti, cæteris paribus. Item, provideatur, quod per illam proviſionem graduatorum divinus cultus & ædificatio populi creſcat, & augeatur.

De Translationibus.

Translationes invitorum Patriarcharum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum ſeu Abbatum, ſalvo jure Conſtitutionum ordinum ſuorum, Papa non faciat uſque ad proximum futurum Concilium. Licet, ubi immineret ſcandalum & periculum Eccleſiæ expectando celebrationem futuri proximi Concilii Generalis, licitum ſit Romano Pontifici, cum conſilio, & conſenſu Cardinalium, ſeu majoris partis eorum, abſque translatione facienda de invito, ſcandalo hujuſmodi providere.

Additum & hic in margine: *Hoc eſt in Conſtitutione, quæ ſupra jam data, quæ incipit: Quia decet.* Alia nota marginalis: xx. *Auguſti fuit determinatum, quod non niſi in Concilio fiant, & quod ſic ſtatuatur.*

Quod electiones, proviſiones & poſtulationes de cetero non fiant per preces. Rubrica, XI. Septembris. Placuit, quod Conſtitutio fiat eo modo & forma, quod non fiat inutilis vel periculoſa. Et fuerunt deputati pro forma dictandi Reverendiſſimi Cardinales Piſanus & Patriarcha Antiochenus. Qui poſtea exhibuerunt ſchedulam, quæ incipit: Statutum felicis recordationis Innocentii Papæ III. &c. Additur & hic in margine: *Concluſio facta* XI. *Septembris.*

[1] In prioris Protocolli margine. *Detur. Iſta Concluſio fuit facta XIX. Novembris.* Huic porro paragrapho ſubjunguntur in priori Protocollo ſequentia:

De exemtionibus.

Item quod omnes exemtiones &c. Iſta materia non eſt deliberata, prout apparet die Veneris XXII. Novembris.

Additur hic in margine: *Non detur.*

De Examine Ordinandorum.

Fuit dictum, quod Ordinator teneatur examinare. Etiam, cum examinatio pertineat ad alium ex privilegio vel alio jure, tunc ſi dubitet de idoneitate non tenetur eum admittere, niſi ſe offerat examinationi.

Et hic in margine: *Iſta materia non eſt diſcuſſa plene, prout habetur* XIX. *Octobris.*

De facultatibus Religioſorum.

Concluſum, quod facultates conceſſæ religioſis non mendicantibus, pro beneficiis extra ſuum ordinem, revocentur, ſi non ſint ſortitæ effectum. Secus, ſi ſint ſortitæ. Dictum tamen fuit quod oportet conſiderare. Quia ſunt aliqui Canonici regulare qui tenent habitum Canonicorum regularium, & tamen habent beneficium monachorum, & e contra.

Item, de litteris facultatum dicatur indiſtincte, quæcunque habeant. Tamen iſta videnda ſunt in capite.

Additur hic in margine. *De iſta materia habes* XX. *Octobris, & prout apparet, in fine non eſt concluſa.*

rum. Sed conceſſæ aliis religioſis pro beneficiis extra ſuum ordinem, ſi non ſint ſortitæ effectum, indiſtincte revocentur. Secus, ſi effectum ſortitæ ſunt. In futurum autem indiſtincte non concedantur. Et ſi concedantur, non valeant.[1]

ANNO CHRISTI 1415.

CAPUT XXIV.

De beneficiatis, circa Epiſcopos & Abbates, non reſidentibus. Rubrica.

Quod omnes habentes beneficia, requirentia reſidentiam de jure, conſuetudine, vel ſtatuto, vel alia ſpeciali ordinatione, reſideant. Et moneantur per edictum publicum. Quod faciant Epiſcopi & alii Prælati, juriſdictionem habentes, in principio ſuæ inſtitutionis. Et repetatur hoc in Synodis & Conciliis provincialibus.

Et ſi abſque rationabili, & ſuperiorum licentia fuerint abſentes per ſex menſes, exequantur prælati pœnas juris contra ipſos.

Et ultra hoc dixerunt aliqui de ſpecialibus pœnis imponendis.

De licentia autem, quæ datur pro abſentia, quod nihil recipiatur pro ipſa. Et non detur, niſi cauſa rationabili & expreſſa. Nec habeatur pro rationabili, ſi ſtant in curia Regis vel Principis pro officiis voluntariis, in quibus ſtant propter lucrum.

Et ſi Epiſcopi vel alii juriſdictionem habentes fuerint negligentes in præmiſſis, fiat ſuper hoc inquiſitio in Conciliis provincialibus & Generalibus ad effectum, & in primis redarguantur, & in Generalibus puniantur.

Item, etiam Papa in principio aſſumptionis faciat edictum publicum in Romana curia de reſidendo, ut ſupra.

Et diſpenſationes factæ contra præmiſſa ex toto ſint revocatæ. Nec in futurum concedantur, niſi ex cauſa rationabili & evidenti, & in litteris ſpecialiter expreſſa.

Et ſpecialiter habeatur advertentia, quod non diſpenſetur cum illis, qui ſponte juraverunt reſidere.

Et quod habentes dignitates, principales poſt Pontificales, teneantur ad reſidentiam.[2]

CAP. XXV.

De taxis Eccleſiarum ad debitum modum. Rubrica.

Fuit propoſitum & dictum, quod materia in ſe erat bona & neceſſaria, ſed tamen differenda uſque quo per Dei gratiam habeatur unio & unicus Pontifex in Dei Eccleſia.[3]

CAP. XXVI.

Contra Simoniacos.

ANNO CHRISTI 1416.

Concluſum, quod expediens eſt, quod per Concilium procedatur contra aliquos, ſaltem illos, qui ſunt de hoc publice diffamati. Et dentur judices zelatores veritatis & affecti ex conſcientia contra hoc crimen, qui contra prædictos, conſtanter, intrepide procedant, etiam ſummarie & ſine ſtrepitu & figura judicii, vel ad inſtantiam volentium agere, civiliter vel criminaliter, vel etiam ex officio, & omnibus modis juridicis, etiam per denunciationem vel inquiſitionem. Et hoc quoad forum judiciale.

Sed quoad forum pœnitentiale, quia multi dicuntur his turpibus illaqueati, tam clerici quam laici, & nonnulli etiam creduntur eſſe, qui forte faciunt ſibi conſcientiam, exiſtimantes, ſe hoc crimine contaminatos eſſe, etiam ultra, quam ſint: Ideo ad hoc, ut facilius inducantur ad pœnitentiam ſuper hoc agendam, volens hoc ſacrum Concilium providere ſaluti animarum, ſtatuit quoad tempora præterita, quod, quicunque tales voluerint pœnitere, liceat eis eligere ſibi confeſſorem diſcretum, qui ſciat bene talibus conſulere, prout fuerit expediens.

Et ne contingat, confeſſores in hoc per ignorantiam errare, decernatur, quod ſint Doctores vel Magiſtri in ſacra pagina, vel in ſacris Canonibus. Et iſtis ſic electis conferatur a Concilio plena poteſtas, ita, quod poſſint ſecundum qualitatem criminis & devotionem confitentis, & aliis circumſtantiis attentis, hujuſmodi confitentes plene abſolvere, impoſita pœnitentia ſalutari, & ſufficienter conſulere, & providere prædictis & eorum ſtatui, habentes in hoc omnimodam poteſtatem, quam poteſt tribuere Concilium.

Intelligendo ſemper, quod quicquid per prædictos in præmiſſis geſtum fuerit, valeat quoad dictum forum pœnitentiale tantum, ſine præjudicio fori judicialis.

Et Judices prædicti deputentur per nationes, unus pro natione, & unus de collegio Cardinalium, quem ipſum collegium voluerit deputare.[4]

CAPUT XXVII.

De oneribus, ſeu ſolutionibus pecuniarum, quas habent ſubire hi, qui recipiuntur ad canonicatum vel præbendam in Eccleſiis Cathedralibus, vel aliis Collegiatis: Et ſpecialiter de ſtatutis vel juramentis, propter quæ recipiendi ſtant per multos annos, quod nihil percipiunt. Et de littera Vidimus.[5]

Concluſum erat varie. Tamen communiter inclinarunt in hoc, quod onera, quæ ſunt ad cultum divinum, & quod recipiendus ſolvat pluvia-

---

1 In margine prioris Protocolli: *Detur. De hac materia habes ultima Septembris concluſive.*
2 Prius Protocollum ab initio Decreti, in margine: *Detur. Hanc concluſionem habes* VII. *Novembris.*
3 Hujus cenſura marginalis in priori Protocollo eſt: *Non detur.*
4 In margine prioris Protocolli: *Detur. Hanc concluſionem habes* XVI. *Novembris.*
5 In priori Protocollo brevior titulus itidem præmiſſus. *De iniquis ſtatutis.* Quæ inſcriptio in margine quoque poſterioris Protocolli conſignata.
Habetur in margine prioris Protocolli. *De hac concluſione vide* 1. *Octobris.*

ANNO CHRISTI 1416.

pluviale, vel quid ſimile, ſtent. Sed provideatur, quod ſolutio fiat de fructibus præbendæ. Et illud fiat cum effectu ad utilitatem publicam.

Si autem ſolvitur pecunia, quæ diſtribuitur inter Canonicos, illud prohibeatur. Et ſi eſt conſuetudo de faciendo paſtum, non cogatur recipiendus ad hoc. Et ſi etiam velit facere, non poſſit excedere florenum.

Item, ſi conſuetudo habeat, quod fructus primi anni debeantur fabricæ, & ſecundi anni alteri loco vel perſonæ &c. Non extendantur talia ultra duos annos.

Diſtributiones autem quotidianæ ſine aliqua exceptione debeantur a die receptionis, ſi receptus deſervit in divinis.

De receptionibus vero, quæ fiunt per expectativas, quod etiam tunc nihil exigatur. Cum tunc non conſequatur præbendam, quæ non vacat: Vel forte, ſi vacat, alii concurrunt cum eo, ita, quod inter eos eſt lis, quis potior.[2]

CAPUT XXVIII.

De tempore profeſſionis fiendæ. Rubrica.

Fuit concluſum, quod in religionibus licet poſſint recipi pueri, tamen ad profeſſionem non admittantur niſi plene puberes, ſcilicet, qui ſint in 18. anno, & maxime quoad puellas. Nec etiam obligentur ex profeſſione tacite ante dictam ætatem.

Et quod novitii non admittantur ad profeſſionem, niſi ſciant competenter legere & cantare, niſi in religione militari, ut S. Joannis, & ſimili.

Nec ad ſacros ordines admittantur niſi ſint profeſſi, & ſint competenter in Grammatica inſtructi.[3]

CAPUT XXIX.

De Conciliis Provincialibus & Synodis Epiſcoporum. Rubrica.

Fuit concluſum, quod Concilia provincialia fiant, ſaltem de triennio in triennium, & ſynodi Epiſcoporum ſingulis annis.

In quibus agatur de correctione morum & aliis, ut eſt juris.

Et teneantur Archiepiſcopi & Epiſcopi per ſe ipſos, ſi non ſint legitime impediti. Et ſi omiſerint, ſint ſuſpenſi ab omni juriſdictione. Et devolvatur ad Capitulum cum emolumento ipſis, quod convertatur in utilitatem publicam Eccleſiarum, non privatam ipſorum de Capitulo.

Et ſi Metropolitanus per quadriennium, & diœceſanus per bienniun differant, tunc in ſequenti Concilio Generali poſſint, ſi videbitur, continuo privari dignitatibus Archiepiſcopatus vel Epiſcopatus.

Et ipſi teneantur ire ad Concilium Provinciale ſub pœna excommunicationis, quam incidant ipſo facto, niſi habeant cauſam rationabilem, quæ diſcutiatur in Concilio, vel ſint ſuſpenſi a collatione beneficiorum per annum. Et devolvatur ad Capitulum ſuum.

ANNO CHRISTI 1416.

Et de loco Concilii Provincialis ſtatuatur in præcedenti Concilio provinciali.

E duret ſaltem octo diebus vel decem. Aliqui dixerunt de menſe. De Synodo vero, quod duret ſaltem quinque diebus. Nihilominus fuit dictum, quod illa materia latius tractaretur in ſequenti die. Poſtea tamen nihil fuit mutatum.[1]

CAPUT XXX.

De Caſibus reſervatis Sedi Apoſtolicæ.

Propoſitum fuit de caſibus reſervatis ſedi Apoſtolicæ, in quibus abſolvit major pœnitentiarius, ſine ſpeciali mandato, quod committantur Epiſcopis. Vel ſaltem, quod in partibus alicui daretur poteſtas circa hoc.[4]

Concluſum per majorem partem, quod ſtetur juri communi.

Tamen aliqui dixerunt, quod ſuper occultis bonum eſſet providere. Et aliqui etiam dixerunt, quod vellent magis deliberare de occultis. De notoriis autem fuerunt omnes concordes, quod ſtetur juri communi.[5]

CAPUT XXXI.

De Vicariis perpetuis in Eccleſia inſtituendis. Rubrica.

Item, in ſingulis Eccleſiis appropriatis, & unitis ſit unus Vicarius alias Curatus perpetuus, qui curæ inſiſtit Eccleſiarum, bene & competenter dotatus per Ordinarium, pro auctoritate Apoſtolica, & hoſpitalitate tenenda, & oneribus incumbentibus ſufficienter ſupportandis. Revocatis litteris Apoſtolicis, privilegiis, conſuetudinibus, præſcriptionibus, pactis, ſententiis latis, omnibus aliis, in contrarium facientibus quibuſcunque, tanquam irrationabilibus, & in præjudicium divini cultus conceſſis.

CAPUT XXXII.

Quod Pontifices ordines, conſecrationes, & alia Pontificalia, per ſe vel ſubſtitutos, gratis, ſine quacunque exactione pecuniarum, celebrare teneantur: Et quod non diſpenſent cum ordinatis per ſimoniam. Rubrica.

Quia a temporibus longis, humani generis hoſte procurante, nonnulli, immo multi Pontificali dignitate ſublimati, quibus ex debito Pontificalis officii competebat ſacrorum & inferiorum ordinum miniſteria, nec non conſecrationes & alia Pontificalia actuum exercitia, per

---

2 In prioris Protocolli margine porro additur: *Detur*.
3 In margine prioris Protocolli: *De hac concluſione vide IX. Novembris.*
3 In margine prioris Protocolli: *Hanc concluſionem habes X. Octobris, non tamen diſcuſſam, prout habes in fine.*
4 In margine prioris Protocolli: *Detur*. Et in margine poſterioris: *Fiat, ad minus ad præſens.*
5 Et hic in margine prioris Protocolli: *De hac concluſione habes XXV. Novembris.*
Atque hic finitur prius Protocollum in codice MS. Vindobonenſi, Actorum Concilii Conſtan. Parte I. f. 96.

ANNO CHRISTI 1416.

per se, gratis, sine quacunque pecuniarum exactione celebrare, hujusmodi exercitia, aliis Episcopis titularibus, pauperibus, & aliunde unde viverunt non habentibus, interdum annua pensione ex pacto seu alias soluta, commiserunt exequenda: Qui differenter secundum differentias ordinatorum aut rerum consecrandarum, implicito vel explicito pacto, ab ordinatis vel consecratis, aut de conciliatis rebus pecunias nedum receperunt, sed & satis inhumaniter extorserunt, vitium simoniacæ pravitatis miserabiliter & satis impudenter nedum exercendo, sed & alios recipientes hujusmodi ordines, de consecrationibus & reconciliationibus paciscentes, damnabiliter maculando: Idcirco sacra Synodus, volens tale vitium, tam evidenter Ecclesiam Dei scandalizans, in quantum potest, extirpare, statuit & decernit, quod quilibet Archiepiscopus aut Episcopus præfatos suos actus Pontificales vel per se ipsum, si poterit, alioquin per substitutum Pontificem, & catholicam gratiam & communionem sanctæ sedis Apostolicæ habentem, gratis & absque omni datione aut exactione pecuniarum prævia, ipsi Pontifici, janitoribus, intitulatoribus, scriptoribus vel servitoribus, quomodolibet, cum pacto vel sine pacto solvendarum, exerceat, & faciat taxam litterarum testimonialium, quæ formatæ nuncupantur, pro quibus unus solus papalis grossus, aut ejus valor tam pro sigillo & cera, quam scriptura solvi debet.

Vel, si Archiepiscopum, vel Episcopum ad extranea remotiora loca, pro consecratione & reconciliatione Ecclesiæ, monasterii, cœmeterii, altaris aut cappellæ, proficisci contingat, præcise expensarum & non ultra procuratione & solutione, duntaxat exceptis ordinatione & dispositione, quod Episcopo ordinanti & consecranti, reconcilianti, substituto, de reditibus mensæ suæ principalis taliter & tam sufficienter provideatur, ne egestate gravatus sibi in hujusmodi actibus simoniace quæstum quærat.

Quod si secus actum fuerit, & quod pecuniæ ultra id, quod præmittitur, exigantur, dentur, aut recipiantur, sit ipse ordinans, vel alium actum Pontificalem exercens, tam principalis quam substitutus, ultra pœnas juris eo ipso sua Pontificali dignitate privatus & inhabilis ad eandem. Et taliter ordinatus ab officio suo suspensus tam diu, donec a solo summo Pontifice lin Generali Concilio a tali suspensione relaxari mereatur.

Et nihilominus, quod hactenus talis damnatæ corruptionis abusus nimium invalescens totum ordinem Ecclesiasticum ministrorum Dei simplicium per simoniacam suorum ordinum receptionem hinc inde per diversas infecit mundi partes, ita ut pauciſſimi reperiantur, qui non sint hoc vitio maculati seu decepti: Idcirco hæc sancta Synodus, errantium multitudini compatiens, pia mater, omnes taliter ex pura simplicitate promotos, aut aliter ad sacros ordines promoveri non potentes, a singulis excommunicationis & suspensionis sententiis, quas taliter ordinati usque ad præsens incurrerint, aut inciderint, ipso jure, postquam coram taliter commissa aut debita suis confessoribus in foro conscientiæ, & confessione exposuerint, accepta secundum modum culpæ pœnitentia salutari, ex nunc prout ex tunc absolvendos & relaxandos decrevit, nec non præsenti Constitutione absolvit & relaxat. Super irregularitate seu inhabilitate quacunque, officio ordinum suorum ministrando qualibet hactenus contracta, pie & misericorditer dispensando.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT XXXIII.

Contra Concubinarios. Rubrica.

Ad arcendum concubinatus crimen, & de clero penitus ad eliminandum, summo studio per sacros canones provisum est.

Quia tamen quamplures Ordinarii & alii, ad quos pertinet, non adhibuerunt, nec adhibent diligentiam quam haberent in eisdem provisionibus: Crimen præfatum in multis locis cum maximo catholicorum scandalo, & in totius clericalis contemtum ordinis frequentatur. Cui morbo hæc sacra Synodus volens occurrere decernit, ut deinceps omnes in sacris ordinibus existentes, vel religionem aliquam de apparatis professi, qui votum continentiæ, ad quod se sponte obligarunt, concubinatus fœditate violarunt, pœnis infra scriptis ipso facto subjaceant. Ut videlicet, si habuerint beneficia secularia vel regularia, etiam si sint episcopatus vel firmiora beneficia, & concubinas notorie tenuerint, nisi infra mensem prorsus a se removerint, ipso jure intelligantur suis beneficiis per hanc Constitutionem privati. Et possint ipsa beneficia libere per habentes potestatem aliis conferri & impetrari, vel aliis canonicis modis de aliis idoneis reformari.

Si vero beneficiati non fuerint, sint ipso jure inhabiles ad consequenda quæcunque beneficia: Pœnis aliis a sacris canonibus contra tales prædictos in suo robore remanentibus.

Quia vero circa evitationem talium diversæ reperiuntur opiniones, aliis asserentibus, quod a presbyteris notoriis concubinariis, quam diu tolerantur ab Episcopis & aliis superioribus, ita, quod per eos non est facta mentio specialis, & nominatim quod evitentur, licitum sit audire divina, et talia alia suscipere Ecclesiastica sacramenta ab eis; Aliis confirmantibus, ipsam notorietatem sufficere, ut quilibet possit et debeat etiam alias monitione non præcedente tales evitare: Volens eadem Synodus animarum saluti consulere, et sentiens, ex hujusmodi evitatione, quam privati auctoritate propria fecerunt, in nonnullis locis gravissima scandala exorta fuisse, decernit, priorem opinionem, quæ monitionem præcedentem exigit, tanquam tutiorem et non scandalosam esse præferendam. [1]

CAPUT XXXIV.

De vestibus clericorum. Rubrica

Statutum felicis recordationis Clementis Papæ V. contra clericos, absque rationabili causa vestes virgatas aut partitas publice deferentes,

---

1 In margine posterioris hujus majoris Protocolli in fine canonis hoc adjectum monitum: *Provideatur de executione.*

ANNO CHRISTI 1416.

tes, editum in Concilio Viennenſi, locum habere decernit ſancta Synodus in omnibus clericis, etiamſi Pontificali præfulgeant dignitate, qui abſque cauſa ſimiles veſtes virides, rubras, ſupra talum curtas, fiſſas, ſtampatas, aut manicas latas ultra palmam, ſeu foderaturam odoram habentes, alias prohibitas in Concilio Generali, de cetero publice portare præſumant.

Adjiciens, ut ultra pœnas ibidem promulgatas, Ordinarii locorum clericos ſibi ſubditos in præmiſſis excedentes, ſive exemptos, apoſtolica auctoritate monere teneantur, ut veſtem talem habentes infra certum tempus dimittant, et tradant, pauperibus in eleemoſynam erogandam. Quod ſi poſt trinam monitionem non ſecerint, beneficiis ſuis ſint ipſo facto privati. Vel ſi beneficium non habuerint, ſint omnino inhabiles ad idem.

Ordinarii vero, qui circa monitiones prædictas & executiones earum reperti fuerint negligentes, ſecundum negligentiæ modum per ſuperiorem proximum, etiamſi ſint Pontifices, appellatione poſtpoſita percellantur, ſive puniantur.

[1] Ad Epiſcopatum nullus eligatur vel aſſumatur, niſi Doctor in Theologia, Jure Canonico, vel civili, vel notorie ſufficiens Doctor reputatus. Excipe parvos Epiſcopatus, qui non aſcendunt ad quatuorcentum florenos, ut ſunt in civitatibus non inſignibus.

Ad abbatiam, ſi eſt caput ordinis, vel Prior Abbas, id eſt, ſi alias habens vel habere debens conventum XXV. monachorum, ſufficiat licentia in jure canonico, vel baccalaureatus formatus in Theologia, in minoribus auditio triennalis. Niſi eſſet Ciſtercienſis vel Præmonſtratenſis ordinis, in quibus competens Grammatica cum bona adminiſtratione ſufficiat.

In dignitatibus primis poſt Pontificalem, in cathedralibus, vel principalibus, collegiatis & aliis, juriſdictionem habentibus, doctoratus, vel licentia divini vel humani juris requiratur. In ceteris dignitatibus ſufficiat baccalaureatus cum lectura triennii.

In qualibet Eccleſia cathedrali ſit una præbenda pro magiſtro in Theologia, qui ſaltem bis in ſeptimana legat, & aliquando prædicet, & una pro Doctore juris Canonici vel civilis, qui in cauſis Eccleſiæ patrocinari teneatur. Nec aliis conferri poſſint.

Excipe Eccleſias habentes adeo præbendas exiles, ut non inveniant Doctorem, qui ſe velit ad præmiſſa obligare. De aliis vero præbendis quarta pars graduatis debeatur in Theologia, jure canonico vel civili.

In collegiatis vero non cathedralibus quarta pars prædictis, vel medicinæ vel artium magiſtro debeatur.

In Eccleſiis parochialibus, quæ ſunt in villis inſignibus, & valent centum florenos, vel ultra in portatis, requiratur licentia juris canonici vel civilis, aut baccalaureatus formatus in Theologia. Si vero fuerit extra inſignes villas, ſufficiat gradus baccalaureatus in ſcientiis prædictis, ſeu magiſterii medicinæ vel artium.

In ceteris parochialibus & aliis beneficiis requiratur ſemper competens Grammatica, & alia, juxta diſpenſationem juris communis.

ANNO CHRISTI 1416.

Et ſemper graduatus non graduato, vel magis graduatus minus graduato, & diœceſanus non diœceſano præferatur, in pari data.

Et prædicta intelligantur, ſive per electionem, ſive per collationem aut promotionem, in curia vel extra, aſſumatur.

CAPUT XXXV.

De peſſima conſuetudine cathedralium & regularium Eccleſiarum, quod in eis non admittantur, niſi de nobilium aut militarium genere procreati.

Quia in Eccleſiis quibuſdam regularibus peſſima ſervatur & inolevit conſuetudo, vel potius corruptela, ſic, quod in eis non admittantur niſi de nobilium aut militarium genere procreati, qui velut ex militia geniti moribus laicalibus imbuti ſtudia non frequentant, neque curant, & ſic ignari remanent & idiotæ: Ex quibus tunc conſequenter per electionem talem qualem ad Eccleſias cathedrales hujuſmodi militiæ dediti in prælatos promoventur, interdum vix latinum fari ſcientes, & actus militares tam in veſtibus, quam in bellorum conflictibus & armorum inſultibus, quia exercitati ſunt in illis, magis prætendentes, quam quod actibus Pontificalibus pro acquirendis, conſervandis & paſcendis animabus & ovibus ſibi ſubjectis, ſe ingererent, contra jura tam divina quam humana: unde multa in populo ipſis ſubjecto ſcandala oriuntur, & Eccleſiæ ipſe gravia damna & pericula patiuntur: Et ſpecialiter plura ſolemnia Monaſteria de Ordine S. Benedicti deſolata ſunt, & deſerta, ita quod in quibuſdam vix duo aut tres monachi inveniantur, qui nec religioſe vivere, nec divina curant miniſtrare, ſeu frequentare officia, bona etiam, res & poſſeſſiones Monaſteriorum, male diſpenſantes, in eſſe ſeu ſtatu eorum non conſervant, ſed eorum aliqua ab ipſis Monaſteriis alienant: Idcirco petitur ſuper his provideri.[2]

Ad idem.

Omnes conſtitutiones ſeu conſuetudines, quantumcunque ſervatas, etiamſi tanto tempore, cujus contraria memoria non exiſtat, etiam per ſedem Apoſtolicam confirmatas, quod ad Epiſcopatum, dignitates ſeu prebendas aut Monachatum, niſi nobiles, vel illuſtres, aut cujuſcunque gradus, dignitatis, nobilitatis recipiantur, declarat hæc ſancta Synodus non valere, ſed reputandas corruptelas. Niſi forte in ipſa fundatione Eccleſiarum ſeu beneficiorum probari poſſit, ex voluntate Patroni ſic fuiſſe ſtatutum. Quo caſu ex Eccleſiæ tolerantia ſervari poſſint. Niſi talis nobilitatis homines de facili reperiri non poſſint. Quo caſu ad explendum numerum canonicorum ſeu monachorum tales Eccleſiæ vel conven-

1 Quæ hic ſequuntur, uſque ad novum caput; non ad præſentem titulum videntur ſpectare. Ut omiſſum eſſe titulum appareat. Reſpondens autem ex parte illis, quæ ex priori Protocollo ſupra ad caput XXII. p. 288. longa ſerie recenſuimus.

2 Deſiderata hac de re Conſtitutio Concilii exhibetur infra Parte XII. in Decretalibus Reformatorii Conſtantienſis, lib. 3. tit. 3. cap. 1.

ventus etiam ignobiles admittere vel recipere teneantur.

ANNO CHRISTI 1416.

Gradus etiam doctoratus vel licentiæ in ſacra pagina, jure canonico, vel civili, pro quacunque nobilitate reputentur.

CAPUT XXXVI.

De fructibus indebite perceptis per Prælatos.

Adverſus damnabilem abuſum, quo quidam Eccleſiaſtici prælati requirunt, exigunt, & recipiunt, & ſibi inburſant fructus integros aut duorum, vel medios duorum annorum, vel unius, in magnum detrimentum & gravamen pauperum, qui multa litigando expoſuerunt, ac in principio introitus ſui multis indigent, pro regimine domeſtico, & hoſpitalitate ſervanda, cum tamen hujuſmodi prælati alias ſint ſufficienter abundantes, & reditus pro ſuis menſis habent copioſos: Petitur igitur ſuper his etiam provideri.[1]

CAPUT XXXVII.

De iniquis ſtatutis Eccleſiarum & monaſteriorum.

Quum nonnulla Eccleſiarum & monaſteriorum capitula & conventus quædam nimis intolerabilia pauperibus, exorbitantia ſtatuta habere noſcuntur, videlicet, quod nullus de novo admittatur, niſi magna pecuniarum ſoluta quantitate: ita etiam, quod talem admittendum, pluribus annis, antequam integram præbendæ portionem accipiat, oporteat expectare: Quo contingit, quod pauperes etiam, quantumcunque alias idonei, nimium prægraventur: Idcirco talibus gravaminibus & exactionibus ſuccurrendo petitur provideri.[2]

CAPUT XXXVIII.

De exactionibus per Principes impoſitis clericis. Rubrica.

Cum prælati Eccleſiaſtici, Principes ſeculares, & aliæ perſonæ, ſingulari exactionis genere clericos ſeculares & religioſos per nimias hoſpitalitates, vecturas, aliaſque ſervitutes, venatores, falcanarios, canes & aves, quos clericis & religioſis committunt nutriendos, ac etiam porcos, boves & animalia ad impinguandum tradunt, nimis gravent: Idcirco petitur ſuper hoc per optimum remedium provideri.[3]

CAPUT XXXIX.

Ad idem, Contra libertatem Eccleſiaſticam. Rubrica.

Quia per diverſa loca fiunt, & hactenus facta ſunt ſtatuta contra libertatem Eccleſiaſticam, collectæ, aliaque gravamina per dominos temporales & communitates, ſpreta & calcata omni reverentia, quibuſcunque clericis & eorum bonis, prætoriis ac laicis impoſita, paſſim imponuntur: Peroptimum videtur, quod, etſi præmiſſa a jure ſatis damnata ſint, tamen denuo per hoc ſacrum Concilium pro majori firmitate adhibeatur omnis cura poſſibilis, quod illa omnia de facto tollantur: Et nova pœna formidabilior taliter facturis, & clericis aut bonis ipſorum gravamina ſeu collectas imponentibus, ſtatuatur. Quia pœnæ alias a jure inflictæ contemnuntur & vilipenduntur.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT XL.

Quod revocetur Auditor cameræ, qui eſt in Avenione, & poteſtas Pœnitentiarii minoris extra curiam, & quæſtores extraordinarii.

Concluſum, quod revocetur Auditor cameræ, qui eſt in Avinione, tanquam ſuperfluus, & per cujus officium nimium præjudicatur officio Auditoris cameræ, qui eſt in curia.

Revocentur etiam omnes conceſſiones factæ aliquibus extra curiam, per quas conceditur eis illa poteſtas, quam habent pœnitentiarii minores in curia.

Revocentur etiam omnes quæſtores extraordinarii. Ut illi, qui de conſuetudine non habent, vel ex privilegio, conceſſis locis vel hoſpitalibus, quæ poſſunt facere.

CAPUT XLI.

Contra Prælatos, qui non incedunt in habitu & tonſura decenti.

Fuit concluſum, quod Prælati, videlicet Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, ſi omiſerint incedere in habitu & tonſura per annum, ſint ipſo jure privati ſuis beneficiis. Et libere poſſint habentes poteſtatem eligendi vel conferendi, eligere & conferre.

Et ſub habitu clericali intelligatur, quoad prælatos ſeculares, quod portent rochetum & Cappam, vel troccam vel mantellum, & quoad regulares, quod portent habitum ſuæ religioni convenientem.

CAPUT XLII.

Quod Prælati habeant vicarios non idiotas ſed bene litteratos.

Et fuit concluſum, quod hoc fuit de jure communi: Tamen fiat Conſtitutio, in qua decernatur, quod omnes prælati & perſonæ Eccleſiaſticæ, habentes juriſdictionem ſpiritualem, non poſſunt cauſam exercere, niſi per clericos non uxoratos & bene litteratos, item in jure peritos. Et ſi per non clericos fuerint latæ ſententiæ, ſint nullæ. Et quod imponantur pœnæ ſufficientes contra contrafacientes.

CA-

1 Hoc factum quoque eſſe conſtabit ex Decretalibus Reformatorii Conſt. l. 3. tit. 12. cap. 1.
2 Et huic deſiderio mox factum ſatis in Reformatorio Concilii Conſtantienſis. Vide infra Parte XII. in Decretalibus Reformatorii Conſt. lib. 4. tit. 12. cap. 3.
3 Præſtitum & hoc in Reformatorio Conſt. Vid. Decretal. Reform. Conſt. lib. 3. tit. 12. cap. 5.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT XLIII.

De juramentis capitulorum præjudicantibus Ecclesiis. Rubrica.

Propositum fuit de juramentis, quæ exiguntur per capitula vel conventus, ante electionem, vacante sede Apostolica, quæ singuli de capitulo jurant, quod, si eligentur, faciant talia, quæ sunt in grave præjudicium Ecclesiarum, seu mensæ Episcopalis, aut alterius prælaturæ.

Ad quod dictum fuit, quod juramenta non tenentur.

Sed quia non observantur de facto, quod apponantur pœnæ, puta, quod electio sit nulla, & eligentes priventur jure eligendi proxima vice seu vacatione.

Addiderunt etiam aliqui, quod electus sentiatur inhabilis perpetuo ad illam dignitatem.

Dixerunt & alii, quod etiam quoad eligentes adderetur major pœna.

CAPUT XLIV.

Quod prælatus contra prælatum non possit propria auctoritate indicere bellum. Rubrica.

Item, omnes convenerunt, quod erat justum, quando dicitur ad offensam, quod hoc tunc non debet fieri sine licentia superiorum, nisi in defectu justitiæ. Sed de pœna indicenda fuit varietas.

Ideo dixerunt, quod cogitaretur maxime per nationem Germanicam, ubi talia plus quam alicubi eveniunt.

Dictum etiam fuit, quod Germanici sint cum Domino Cardinali Florentino, & declarent præmissa duo capitula, ut videbitur, & iterum hic videatur.

XXXII.

AVISAMENTA

Secundum aliquas Decretalium Rubricas pro Reformatione congrua facienda.

Rubricæ Primi Libri.

De Rescriptis. Capitulum unum.
De Consuetudine. unum.
De Electione. octo.
De Ætate, qualitate, & ordine præficiendorum. unum.
De Filiis Prælatorum & illegittime natis. unum.
De Officio judicis ordinarii. duo.
De Majoritate & obedientia. unum.
De Treuga & pace. duo.
De His, quæ vi metusque causa fiunt unum.

Summa Capitulorum XVIII.

Rubricæ Secundi Libri.

De Judiciis. duo.
De Sequestratione possessionum & fructuum. unum.
De Fide instrumentorum. duo.
De Jurejurando. duo.

Summa VII.

Rubricæ Tertii Libri.

De Vita & honestate clericorum. tria.
De Clericis non residentibus in Ecclesia, vel in præbenda. duo.
De Præbendis & dignitatibus. quinque
De Concessione præbendarum, & Ecclesiæ non vacantis. unum.
De his, quæ fiunt a majore parte capituli. unum.
Ut Beneficia Ecclesiastica sine diminutione conferantur. unum.
De Rebus Ecclesiæ non alienandis. unum.
De Testamentis & ultimis voluntatibus. unum.
De Decimis. unum.
De Statu monachorum & aliorum religiosorum vigintiquinque.
De Jure patronatus. duo.
De Censibus, exactionibus & procurationibus. quinque.
De Consecratione Ecclesiæ & altaris. unum.
De Celebratione missarum. duo.
De Reliquiis & veneratione sanctorum. tria.

Summa LIV. Capitula.

Rubrica Quarti Libri.

De Matrimoniis. unum

Rubricæ Quinti Libri.

De Accusationibus & denunciationibus. quinque.
De Simonia. tria.
Ne Prælati vices aut Ecclesias sub annuo censu concedant. unum.
De Magistris. duo.
De Judæis. unum.
De Raptoribus, incendiariis, & violatoribus. duo.
De Crimine falsi. unum.
De Excessibus Prælatorum. quatuor.
De Privilegiis. unum.
De Pœnitentiis & remissionibus. unum.
De Sententia excommunicationis. unum.

Summa XXII.

summa summarum C. & II. Capitula.

LIBER I.

TITULUS I.

De Rescriptis.

CAPUT UNUM.

QUia propter nimiam multiplicationem conservatoriarum Apostolicarum, Ecclesiis & Monasteriis concessarum, & Rescriptorum personalium singularium, etiam pure laicalium, cruce signatarum, quasi totaliter enervantur jurisdictiones prælatorum inferiorum, pauperes ad loca remotiora & extra suas civitates & diœceses etiam in causis mere profanis trahuntur cum maximis eorum jacturis & damnis: Idcirco hæc sacra Synodus, volens Prælatorum & suorum subditorum prædictorum gravaminibus, in quantum potest, obviare, statuit & ordinat: quod, ut antea, nulla persona, Ecclesiastica vel mundana, cujuscumque conser-

va-

ANNO CHRISTI 1416.

vatoriæ aut reſcripti vigore, præterquam in caſibus, per felic. record. quondam dominum Bonifacium VIII. Sexto Decretal. lib. I. tit. 3. De Reſcriptis, cap. 11. expreſſis, extra ſuas civitates & diœceſes ad judicium trahi poſſit: Niſi partis actricis juramento, nec non duorum teſtium teſtimonio conſtet & probetur, eandem partem in civitate aut diœceſi partis reæ juſtitiam minime conſequi potuiſſe, propter duos duntaxat caſus, ibidem expreſſos, videlicet: Si actor reum in civitate aut diœceſi ſuis ſecure convenire non poſſit, quia forte intrare non audet: Vel quia timet adverſarii ſui potentiam.

Nulluſque in aurea cruce ſignetur, nec ſignatus de ſancta cruce ſignatorum privilegio gaudeat, niſi per principem, cujus intereſt, generale paſſagium de facto ſit indictum. Poſt cujus indictionem vero poterunt quicumque laici cruce ſignari, & ſignati ſuo gaudere privilegio, uſque dum hujuſmodi paſſagium & negotium ſanctæ crucis exiſtat conſummatum.

Et quicumque in præmiſſis ſecus aut contrarium fecerit, ſi actor ſit, ab actione cadat, ſi vero judex, ſic læſo ſatisfaciat competenter, & ab officio per duos menſes ſit ſuſpenſus.

Verum, in favorem Studiorum generalium, & in eis præciſe cauſa ſtudendi, quam ante litem inceptam per medium juramenti declarare teneantur, degentium, hujus Conſtitutionis partem primam ad conſervatorias litteras, pro univerſitatibus ſtudiorum impetratas, extendi non vult hæc Synodus Sacroſancta.

TITULUS II.

De Conſuetudine.

CAPUT UNUM.

Corrupta quadam & perverſa conſuetudine in quibuſdam Eccleſiis cathedralibus & collegiatis ſervatur, & tanquam pro lege tenetur, quod quicumque novellus canonicus ad præbendam admiſſus, cujuſcumque etiam conditionis, præeminentiæ, litteraturæ, dignitatis aut ætatis, juret, ſicut ſi velit admitti ipſum jurare oportet, quod ſub jugo Scholaſtici illius Eccleſiæ remaneat, quouſque ab eodem Scholaſtico fuerit emancipatus & dimiſſus: Quo tempore durante, etiam, quantumcumque alias idoneus, ad capitulum nullatenus admittetur.

Quo fit, ut Scholaſticus tales novellos canonicos, præbendatos, ad domum & ad ſuam menſam vocet, & cogat eos, ſibi corpore præbendarum ſuarum cum quotidianis diſtributionibus, quæ præſentiæ nuncupantur, totaliter & officialiter deſervire, tamdiu, donec tales, tanquam de jugo captivitatis, actu certam & magnam pecuniæ quantitatem in modum exactionis perſolvant, & ſe redimant.

Et licet hujuſmodi ſtatutum forſan ab initio conſuetudinarie ex tali exiſtat introductum ratione, ut novelli canonici præbendati, minores & majores in annis, minus docti exiſtentes, apud Scholaſticum Eccleſiæ doctrinam ſcientiarum, & diſciplinam Choralem & Eccleſiaſticam addiſcere valeant: Tamen quia abſurdum eſt, & totaliter abſonum, quod Doctor & Magiſter debeat ſubeſſe diſcipulo, ſapiens interdum idiotæ, & ætate maturus juniori: Idcirco hoc ſacroſanctum Concilium ordinat & decernit: Tale ſtatutum, quacumque etiam conſuetudine introductum, ad Doctores, Magiſtros & Graduatos, ad eos, qui XXIII. annum complete attigerunt, & qui alias ſacerdotio eſſent apti, ac etiam ad eos, qui in aliis Eccleſiis per integrum annum capitulares fuerunt, & tractatibus capitularibus interfuerunt, nullatenus extendatur.

Etiam Scholaſticus juniorem aliquem canonicum, Generali ſtudio volentem inſiſtere, nullatenus habeat impedire, vel actu Studio inſiſtentem revocare: Sub pœnis privationis ſuæ Scholaſtriæ, qua ſit, ſi contra præmiſſa fecerit, privatus ipſo facto. Non obſtante quocumque juramento: Quod ex nunc, prout ex tunc, præſens Concilium caſſat, & annihilat, & ſuper eo diſpenſat ad cautelam.

TITULUS III.

De Electione.

CAPUT I.

Ut peſtis ſimoniaca, ambitioniſque & cupiditatis vitia, quæ noſtris nimium ſuccrevere temporibus, ab area domus Dei valeant exterminari, & ut ſacratiſſimæ, in divino naturalique & poſitivo juribus fundatæ Conſtitutiones, de præficiendis Eccleſiarum & monaſteriorum Prælatis per viam electionis aut poſtulationis, habere poſſint locum, hæc ſacroſancta Synodus Conſtantienſis ſuo decreto revocat, caſſat, & annullat omnes & ſingulas reſervationes Eccleſiarum cathedralium, Abbatialium & aliarum dignitatum electivarum, quæ in Corpore juris non clauduntur. Et quod talibus interea etiam ſummo Pontifici uti, vel eas iterare non liceat, ſine deliberatione & conſenſu Concilii Generalis. Et quod de hoc in poſterum ſerventur jura antiqua, de electione aut poſtulatione edita.

Sic tamen, quod de prælaturis & dignitatibus exemtis, & ſedi Apoſtolicæ immediate ſubjectis, quoad confirmationes electionum aut poſtulationum hujuſmodi, ſummus Pontifex ſe intromittere poſſit.

Ceteræ vero electiones Prælatorum & dignitatum, per immediatos ſuperiores, ut ſi Abbas ſit, per Epiſcopum, ſi Epiſcopus, per Archiepiſcopum, & ſi Archiepiſcopus, per Primatem, ſi illum habeat, dummodo, examinatis ſingulis, rite ſecundum ſanctiones canonicas, de viris idoneis factæ ſint, confirmentur.

Nec ſe alii ſuperiores, niſi in defectu inferiorum aut per devolutionem hoc eis de jure communi competat, de talibus intromittant quovis modo, hæc ſacra Synodus ſimiliter ordinat & diſponit.

De eodem.

CAPUT II.

Formis & modis; de eligendo aut poſtulando in jure communi expreſſis, ſervatis aut tentis in ſuis viribus, illiſque manentibus, quibus derogare non intendit: Præterea hæc ſacroſancta Synodus ſpecialiter ſuper electione aut poſtulatione prælatorum ſecularium præſenti Conſtitutione diſponit & ordinat: Quod adveniente termino, pro electione aut poſtulatione futuri

turi prælati assignato, & secundum formam juris præfixo, de mane in aurora celebrari debeat solemnis missa de Spiritu sancto, ut per ejus gratiam eligentium aut eligere debentium accendantur & inflammentur corda, ad eligendum aut postulandum prælatum, qui bene, utiliter, & honeste regere possit & debeat Ecclesiam sic vacantem. ANNO CHRISTI 1416.

Et ut talis electio aut postulatio pura, sincera, & absque admixtione cujuscumque sinistræ conditionis perficiatur: omnes & singuli, qui hujusmodi electioni debent & poterunt de jure vel consuetudine interesse, post dictam decantatam missam ad altare accedant, & coram positis sacris Evangeliis, per quemlibet eorum manu sua tactis, coram multitudine cleri & populi tunc præsentis intrent, simul legendo juramentum, quod sequitur in hac forma: *Ego N. Canonicus capitularis Ecclesiæ N. progressus ad jam instantem electionem futuri Pontificis, promitto, spondeo, & juro, Deo, omnibus sanctis ejus, Ecclesiæ nostræ, & specialiter sancto N. aut sanctæ N. patrono nostro, aut patronæ nostræ, pro omnibus, prece, pretio, odio, gratia, timore, carnalique & alia quacumque affectione sepositis, & prout in die tremendi finalis judicii Altissimo de hoc reddere velim rationem, eligam aut postulabo, in futurum dictæ Ecclesiæ Pontificem illum, quem singulis attentis cognovero magis idoneum, & habilem, in spiritualibus & temporalibus sufficienter circumspectum: sic me Deus adjuvet, & chorus sanctorum Angelorum.*

Quæ omnia, nisi ut præmittitur, facta sint, sit electio aut postulatio subsequens ipso jure nulla, nulliusque roboris vel momenti.

De eodem.

CAPUT III.

Statuit & ordinat etiam hæc sacra Synodus: Quod si quis vocales aut litterarias preces, quorumcumque Principum, Ecclesiasticorum, secularium, aut aliorum potentum quorumcumque, aut propter consanguinitatem vel alias simoniam sapientes, aut propter potentiam deprecandi, impressionem, pro sua electione aut promotione ad Episcopatum, Abbatiam, vel aliam dignitatem electivam, impetrare, uti, aut probare, immo expresse non contradicere, & statim, cum poterit, electoribus seu promotori aut provisori contradictionem suam non intimare, præsumserit: Electio illa aut promotio nulla sit, & ipse ad Episcopatum, Abbatiam vel dignitatem prædictas ea vice sit inhabilis, ipso jure. Cum hujusmodi preces vel sapiant simoniam, aut cum a potentioribus ingeruntur, metum & tacitam impressionem inducant, quæ a canonica electione esse debent penitus aliena.

De eodem.

CAPUT IV.

Præterea omnibus capitulis & conventibus Ecclesiarum & Monasteriorum, quorum de jure aut antiqua consuetudine est, suos prælatos eligere, hoc sacrum Concilium districtius & sub excommunicationis pœna mandat & præcipit, quatenus prædictam Constitutionem de cavendis precibus & promissionibus, nec eis attendis, inter cetera ipsorum statuta capitularia seu conventualia, quæ de novo capitula seu conventus intrantes jurare consueverunt, de verbo ad verbum ponant, atque scribant. Et quod quilibet talis de novo admittendus juret ad sancta Dei Evangelia prædictam Constitutionem tempore vacationis occurrente observare fideliter, secundum posse & nosse suum. Ut omnes taliter astricti, perjurii interdictum magis formidantes, discant hujusmodi preces, & importunas instantias, quæ canonicæ electioni impedimenta plura præstant, devitare. ANNO CHRISTI 1416.

De eodem.

CAPUT V.

Disponit & ordinat insuper hæc sacra Synodus, quod quibet Prælatus Ecclesiasticus, habens subditos electos confirmare, habeat secum juramentum conscriptum in forma, quod Ecclesiarum & Monasteriorum prælati Apostolicæ sedis præstare tenentur, quod confirmandus ante suam confirmationem, in manus confirmantis, & coram eo præstare, & ipse confirmans sub publico documento ad Apostolicam sedem mittere teneantur.

Quod quidem juramentum si electus præstare noluerit, aut recusaverit, sit ipsa sua electio, aut, si ipse, qui confirmatur, ex occasione quacumque tale recipere noluerit, aut non receperit, sit similiter ipsa subsequens confirmatio ipso jure nulla, nulliusque roboris vel momenti.

Similiter etiam idem confirmandus immediate post sui confirmationem sufficientem cautionem faciet de satisfaciendo cameræ Apostolicæ de taxa, illi Ecclesiæ vel Monasterio imposita, vel de posito moderamine imponenda, infra duos annos per duas medietates, post tempus pacifice adeptæ possessionis.

Super quibus idem confirmator gentes Apostolicæ cameræ, aut collatores ejusdem in illis partibus certificare tenebitur. Sic tamen, ut Ecclesiarum & monasteriorum taxæ, hactenus satis excessivæ, moderentur secundum tertias, qua Ecclesiæ aut monasteria habere censentur, communi æstimatione, importatis. Ut non solvant de toto nisi tertiam.

Et hujusmodi taxas per modum caritativæ subventionis papalis usque ad proximum futurum Generale Concilium hæc sacra Synodus pro restauratione sanctæ Romanæ Ecclesiæ concedit duntaxat duraturas, & non ultra. Nisi id fieret de expressis voluntate & assensu dicti Concilii affuturi.

De eodem.

CAPUT VI.

Insuper ad evitanda vacantium Ecclesiarum dispendiosa pericula, necnon ad consulendum electis, qui in eo per viarum incommoda, & expensarum onera nimis gravarentur, ordinat & decernit hæc sacra Synodus, quod concorditer, nullo discrepante, Primas, Archiepiscopus, Episcopus aut Abbas exemtus, electus, & qui Apostolicæ sedi est immediate subjectus, non in propria, sed, si placet, ut in suorum procuratorum, de omnibus & singulis meritis electi & electione sufficienter informatorum persona, a summo Pontifice poterit pe-

ANNO CHRISTI 1416.

tere & obtinere confirmationem ſuæ electionis, A nec non commiſſionem ſuæ conſecrationis, traditionis, pallii aut eminentis benedictionis.

Quæ omnia ſummus Pontifex illi concedere teneatur, niſi aliud legitimum aut canonicum contra perſonam promovendam aut ipſam electionem impedimentum obſiſtat: Conſtitutione quæ incipit: Cupientes, Sexto Decret. lib. 1. tit. 6. cap. 16. & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque.

De eodem.

CAPUT VII.

Item, quia quidam Canonici, Capitulares, B nec non conventuales Eccleſiarum cathedralium & regularium, pœnas & cenſuras, per fel. record. Dominum Bonifacium Papam VIII. quæ incipit: Quia ſæpe, Sexto Decretal. l. I. tit. 6. de Electione, c. 40. fulminatas, nullatenus formidantes, quas per futurum eorum eligendum tolli ſperant, vacantibus eorum Eccleſiis & Monaſteriis, jocalia, clenodia, pecunias, & bona cetera, a Prælatis eorum defunctis ſeorſim habita & dimiſſa, vel etiam tempore vacationis obvenientia, occupant, inter ſe dividunt, & furripiunt, dilapidant, diſſipant & conſumunt, ea nullatenus in Eccleſiarum & Monaſteriorum utilitatem convertendo, nec ſucceſſoribus reſervando: idcirco ne hujuſmodi C vulnus cupiditatis ſub multis medicis amplius incurabile computetur, aggravando pœnas Conſtitutionis prædictæ hæc ſancta Synodus decernit & ordinat, quod tales præſumptores, ſi ſuſpenſionis ab officio, & beneficio ſententias ſine facta reſtitutione per quindecim dies animo ſuſtinuerunt indurato, ſint eo facto poſt lapſum dictorum quindecim dierum ſuis privati beneficiis, quæ obtinent, & inhabiles ad habenda.

De eodem.

CAPUT VIII.

Prædicta quoque ſancta Synodus ſtatuit & D ordinat, quod quilibet electus & confirmatus ad aliquam cathedralem aut abbatialem Eccleſiam aut Monaſterium, ſi poſt adeptam poſſeſſionem pacificam & quietam, videlicet ſine competitore quocunque acquiſitam, vel per eum ſteterit, quo minus illam taliter habere potuiſſet, ſi ſe infra tempus a jure ſtatutum conſecrari aut benedici non faciat, eo facto ſit ille etiam ab abbatia privatus, & inhabilis ad eandem, Apoſtolica diſpenſatione quacunque non obſtante.

Idem fiat de inferioribus Prælatis, ut Archidiacono in diaconum, & Archipresbytero & decano in ſacerdotem promovendis.

Sintque omnes & ſinguli talium Prælatorum, ut præmittitur, non promotorum ſubditi, vaſſalli, homines, vel ſubjectæ civitates, & oppida, lapſo dicto termino ab omnibus, quæ præ- E ſtiterunt, fidelitatis juramentis abſoluti.

Super quibus & hæc ſancta Synodus ex nunc prout ex tunc diſpenſat ad cautelam, mandans, tales ſubditos, vaſſallos, homines, civitates & oppida pro tunc illis obligari, quibus tempore vacantium taliter obligari conſueverunt.

ANNO CHRISTI 1416.

TITULUS IV.

De ætate & qualitate ordinandorum aut præficiendorum.

CAPUT UNICUM.

Quia modernis temporibus ex diſſimulatione aut negligentia Prælatorum, & interdum, quod pejus eſt, ſimoniaca interveniente pravitate, ad ſacros ordines promoventur pueri, idiotæ, aut alias indigni: ideo ſtatuit & ordinat hoc Generale Concilium, ut ultra alia jura, quæ de ætate & qualitate præficiendorum exiſtunt, per ſanctos Patres inſtituta, ipſorumque cenſuras & pœnas, Epiſcopus, ex cujus facto vel commiſſione huiuſmodi indigni promoventur, ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ tandiu ſit ſuſpenſus, quouſque ab Apoſtolica ſede duntaxat, poſt condignam ſatisfactionem, reſtitutionis beneficium mereatur obtinere.

TITULUS V.

De filiis presbyterorum, & illegitime natis, præficiendis, an non.

CAPUT UNUM.

Conſequenter decernit, ſtatuit et ordinat hæc ſacra Synodus, quod illegitime nati, & maxime filii presbyterorum, nullatenus ad prælaturas, etiam inferiores, aut canonicatus & præbendas in cathedralibus, vel ad dignitates principales in collegiatis Eccleſiis, quacunque diſpenſatione Apoſtolica non obſtante, admittantur, niſi tali ac tanta virtutum, morum ac ſcientiarum eminentia præfulgeant, ut, ſi ſint ex illuſtribus nati, aut Doctores in ſacra pagina, jure canonico vel civili, vel niſi ſingulare id ſit in patria, ubi ex hoc ſcandalum non oriretur.

In quibus caſibus, habito Apoſtolicæ diſpenſationis privilegio, admitti poſſunt. Et ſi ſecus actum fuerit, ſit irritum ipſo facto.

TITULUS VI.

De officio Judicis ordinarii.

CAPUT I.

Contra Prælatos, qui ſuas Eccleſiaſticas juriſdictiones in locis quaſi campeſtribus, non inſignibus, ac litigantibus intutis, exercent, ſtatuit hoc Generale Concilium, & mandat generaliter, ut univerſi Prælati ſuas juriſdictiones, per generales ſuos Judices exerceri ſolitas, non niſi in locis inſignibus & notabilibus, ubi copia juriſperitorum & advocatorum commode habeatur, exerceant.

Alioquin citati venire non teneantur, ſententiæque latæ nullius ſint roboris vel momenti.

Et ſit Prælatus ſecus faciens ipſe ab officio divinorum ſuſpenſus tamdiu, donec attentata revocet, & læſis ex inſecuritate loci, aut juriſperitorum defectu, ſatisfaciat competenter: Conſtitutione felic. rec. quondam Bonifac. VIII. quæ incipit: Cum Epiſcopus, Sexto Decretali lib. 1. tit. 16. c. 7. & aliis in contrarium facientibus non obſtantibus quibuſcunque.

De

ANNO CHRISTI 1416.

De eodem.

CAPUT II.

Districtissime mandat & præcipit hæc sacra Synodus Prælatis, Archidiaconis, Præpositis, Archiepiscopis, & aliis Ecclesiasticam jurisdictionem habentibus, ut judices & officiales non præficiant, nisi viros in jure peritos, si habere valeant, atque viros justos, conscientiosos, Deum timentes, & justitiam diligentes, & nullatenus uxoratos, qui ad minimum de consilio jurisperitorum sententias ferant, & ordinate procedant.

Si dicti Prælati, Archidiaconi, Presbyteri, & Archipresbyteri idiotas, exactionatores, suos familiares, aut uxoratos, vel alios inhabiles præficiant, sint tam ipsi præficientes, quam ipsi officiales & judices excommunicati ipso facto. Et nihilominus in proxima Synodo sequenti, & secundum ejus deliberationem, pœnis aliis, prout opus fuerit, & qualitas delicti exegerit, puniantur.

TITULUS VII.

De majoritate & obedientia.

CAPUT UNUM.

Quia in regimine Ecclesiastico, & præsertim cnoragi & cappellani necessaria est obedientia, qua inferiores veluti subditi superioribus suis reverenti quadam obligatione uniantur: ideo sub pœna suspensionis a fructibus beneficiorum suorum, mandat hoc sacrum Concilium omnibus ejusdem Ecclesiasticis, Canonicis & Vicariis, quatenus subessendo unico Decano, in licitis & honestis obedientiam eidem præstent manualem, & sibi in talibus pareant cum effectu.

TITULUS VIII

De treuga, & pace.

CAPUT I.

Quia propter usurpationes Ecclesiasticarum prælaturarum & dignitatum, & ad Apostolicam sedem heu! tanta inter Ecclesiasticas prælaturas & dignitates, & suorum prælatorum post illa tempora diversitas accidebat, ut nec Primas Archiepiscopum, nec Archiepiscopus Episcopum & coepiscopus suffraganeos suos, nec e converso, ullatenus recognoscerent, se in Ecclesiastica libertate tenenda simul cernerent, aut mutuo defensarent, immo, quod deterius erat, interdum ad complacentiam laicorum se mutuo guerris & bello impeterent: idcirco, ut in Ecclesiastico statu firmior, & securior pax & tranquillitas valeat solidari, statuit & ordinat hæc Generalis Synodus, quod in proximo provinciali celebrando Concilio omnes & singuli comprovinciales prælati pro defensione & manutentione Ecclesiasticæ libertatis, assistentiæ & fidelitatis ad invicem sibi mutuo præstent juramenta, nec non auxilii mutui in omnibus, quæ in Generalibus aut etiam in provincialibus Conciliis observanda concludentur.

Providebiturque quilibet Metropolitanus, Primas, aut Archiepiscopus in futurum, quod A quivis electus confirmandus in sui cõnfirmatione ultra fidelitatis juramentum, quod in licitis, & honestis suo confirmatori præstare tenebitur, jurabit prædictam assistentię & fidelitatis comprovincialium ad invicem, pro defensione & manutentione Ecclesiasticę libertatis, nec non omnium & singulorum in Generalibus & provincialibus Conciliis determinatorum aut determinandorum immutabilem & perpetuam unionem. ANNO CHRISTI 1416.

De eodem.

CAPUT II.

Cum gladius spiritualis magis appropriatus sit Ecclesiarum prelatis, ex eo quod Christi militibus offensive pugnare non liceat: ideo hęc sacra Synodus decernit & declarat, quod nihil minus Ecclesiasticus prælatus, ut antea, guerras diffidatorias & invasorias incipiat, aut bella indicat quovismodo, contra quemcunque Ecclesiasticum aut secularem: nisi hoc faciat vel auctoritate superioris principis, vel nisi prius sententialiter per censuras Ecclesiasticas, sine emendationis & correctionis profecto, suum invaserit & vicerit offensorem.

Quod si per quenquam Ecclesiasticum prelatum secus actum fuerit, sit eo ipso suspensus a divinis tam diu, donec a solo summo Pontifice absolutionis beneficium mereatur obtinere.

TITULUS IX.

De his, quæ vi, metusque causa fiunt.

CAPUT UNUM.

Cum nonnulli, clericorum, Ecclesiasticarum personarum, invasores & captivatores, excommunicationis & aliarum censurarum Ecclesiasticarum sententiis innodati, secundum formas expressas a jure, ac plus communionem fidelium quam subtractionem sacramentorum formidantes, ingeniis utantur cautelosis, ut videlicet ipsos captivatos, injuriatos aut invasos clericos aut personas Ecclesiasticas, per injurias, violentias, & captivationes secrete compellant, post factam compositionem eis absolutionis beneficium procurare: Ut pridem injuriis & violentiis affecti, in hujusmodi procuratione absolutionis amplius prægraventur: Quas quidem extortas absolutiones, licet male, viribus evacuent, & extorquentes excommunicatione nova percellant: Cumque simpliciores tales denuo excommunicatos ut habita priori absolutione sine nova denunciatione non vitent velut tales: Ideo, ut talium cautelis per salubris provisionis remedium obvietur, decernit & ordinat hæc Synodus sacrosancta, quod nullus talium invasorum aut captivatorum, ut antea, a talibus ab homine vel a jure sententiis latis absolvatur quovismodo, nisi talis coram suo absolutore ordinario, delegato vel subdelegato constitutus ad sancta Dei Evangelia juret, in talibus nullas minas, violentias aut impressiones in personam, res, bona, aut amicos injuriati aut captivati clerici verbales, facto, per se, vel alium, publice vel occulte, directe vel indirecte, fecisse, quovis modo.

Et si quod juramentum ab injuriato & captivato

ptivato clerico extorſiſſet, quod illud ante omnia relaxet. Et ſuper eo etiam hæc ſancta Synodus ex nunc, prout ex tunc diſpenſat ad cautelam.

ANNO CHRISTI 1416.

Hæc de titulis primi libri ſcribenda occurrebant.

LIBER II.

TITULUS I.

De Judiciis.

CAPUT I.

QUia Eccleſiaſtici prælati inferiores, ordinariam aut delegatam juriſdictionem de jure aut de conſuetudine habentes, in judiciis & eorum proceſſu nimiam & exceſſivam iniquitatem ſervant: Sine quocunque decreto, aut ad nullius inſtantiam, facti variatione prætermiſſa, in quibuſcunque caſibus, indifferenter, citatione omittunt varios & varias, immō, quod pejus eſt, ipſis ignorantibus tales omittuntur; Una & eadem vice, & per eundem nuncium, ad eundem locum unum, de una tantum ſicut de alia, æquale viaticum, ſeu bravium, & ſic pecunias ultra debitum multas extorquent: Procuratores quoque & notarii terminos ſuos, etiam in cauſis parvis immo & minimis, in longum ducunt, Eccleſiaſticæ etiam abſolutionis beneficium, quod eſt pure ſpirituale, ex pacto vendunt pro magnæ ſummæ quantitate, & interdum majore, quam ſit principale: Pauperes inſuper, currendo, recurrendo, labores & expenſas faciendo, nec non in utiles eorum labores negligendo fatigantur & depauperantur: Ut, non invento loco, contra ſtatum Eccleſiaſticum materiam habeant ex odio graviſſime ſæviendi, cum ſubditi eorum per inordinatam Eccleſiaſticam cenſuram tam inhumaniter pertractantur: Quo fit, ut hujuſmodi potentes laici nuncios, hujuſmodi litteras deferentes, ſubmergunt, percutiunt, contumeliis afficiunt, auribus mutilant, & mandata crudelia clericis curatis & non curatis faciunt, videlicet de non recipiendo litteras niſi in ambone vel cancellis: ex quo graviſſima ſcandala oriuntur: Idcirco, (ut judicium Eccleſiaſticum, & ſeculare huic etiam ex adverſo, ſuis terminis limitentur, limitata diſtinguantur, ac diſtincta in hoc ſacro Concilio publicentur, in finem, ut ipſa cognita errorum & diſſenſionum prædictarum materiam exterminando valeant amputare,) ſtatuit & ordinat hæc ſacra Synodus: Quod ad Eccleſiaſticum judicem, & ejus judicium primo ſpectare deberent omnes & ſingulæ cauſæ beneficiales, etiamſi ſint de jure patronatus laicorum; deinde omnes & ſingulæ cauſæ perſonarum Eccleſiaſticarum, tam injuriarum, quam aliæ quæcunque communiter; cauſæ bonorum Eccleſiaſticorum, quarumcunque poſſeſſionum, decimarum, immiſſionum, obventionum, reddituum, & proventuum per eos poſſeſſorum quorumcunque, & debitorum, ex his cum quibuſcunque contractorum; item cauſæ decimarum, cauſæ matrimoniales, cauſæ dotium & donationum propter nuptias: Item, cauſæ viduarum, pupillorum & aliarum miſerabilium perſonarum quarumcunque: Item, cauſæ hæreſum, ſchiſmatum, necnon aliorum publicorum criminum, ut uſurarum, adulteriorum, fornicationum & perjurii, quæ per judicium ſeculare non corriguntur, vel ſub diſſimulatione tolerantur, cum omnibus ſuis appendentiis, dependentiis, incidentiis & connexis: Item, omnes & ſingulæ cauſæ, etiam quantumcunque civiles & profanæ, ubi contrahentes Eccleſiaſtico ſe judicio voluntarie ſubmiſerunt; Item, cauſæ rerum confeſſatarum coram judice Eccleſiaſtico: Item, cauſæ etiam civiles, in quibus in ſeculari judicio juſtitia fuiſſet denegata, vel ad terminum ſex menſium prorogata, aut, ſi Dominos vel judices illius ſecularis judicii tanquam reos ipſa cauſa concerneret, quæ omnia per medium interpoſitum juramenti partis actricis cum duorum teſtium fide dignorum depoſitione probari poſſint & debeant: Item, omnes cauſæ teſtamentariæ & donationum in terminis ſpiritualiter, ubi quidpiam ad pias cauſas eſt donatum vel legatum. Quæ omnia ad Eccleſiaſticum judicium, & nullatenus ad forum judicii ſecularis trahi debent.

Sed ex adverſo ad judicium ſeculare ſpectare deberent omnes & ſingulæ cauſæ bonorum omnium, tam mobilium quam immobilium, hæreditario jure poſſeſſorum aut poſſidendorum, cujuſcunque nominis cenſeantur, quæ ſaltem non ſunt ad pias cauſas legata, donata, aut per perſonas Eccleſiaſticas, tanquam ad eorum beneficia Eccleſiaſtica pertinentia poſſeſſa: Item, omnes & ſingulæ cauſæ actionum, occaſione contractuum jure civili inter perſonas laicales motarum aut movendarum, ut ſunt cauſæ emtionum, venditionum, locationum, emphyteoſium, pignorationum, mutuorum, & quorumcunque debitorum pecunialium, & aliorum, inter perſonas laicales contractorum: Item, cauſæ de directo vel indirecto reſpicientes pœnam ſanguinis, injurias & violentias inter perſonas laicales perpetratas & commiſſas.

Ordinatque hæc ſacra Synodus, diſtrictiſſime prohibendo, ne Eccleſiaſticus judex, ad inſtantiam partis procedere volens & debens, quemquam clericum vel laicum citet, aut citari mandet, niſi prius pro tribunali ſedens querelam partis actricis verbo vel ſcripto per ſupplicationem audiens, & an in judicio Eccleſiaſtico vel ſeculari tractanda ſit, examinans, coram notario & teſtibus citationem hujuſmodi decernat. Et tunc conſequenter procedat, in quantum brevius poterit, partes in expenſis non gravando.

Si autem reperiatur ex defenſione partis reæ, vel aliter, cauſam, per citationem aut alias intentatam, ad Eccleſiaſticum judicium non ſpectare, judex talis partem alteram in expenſas in hujuſmodi cauſa ſatis condemnabit, & ſi petitur, ad judicium remittet ſeculare.

Inſuper Eccleſiaſticus judex poſt latam ſententiam expenſas litis tali moderamine taxet, ſicut de hoc Altiſſimo in die tremendi judicii reddere velit rationem.

Conſequenterque excommunicatos injuſte, ſine quacunque ſatisfactionis emenda, & gratis abſolvat.

Abſolvendis quoque juſte excōmunicatis pro modo culpæ ſpirituales injungat emendas. Vel ſi tales mulcta pecuniaria punire decreverit, talem pecuniam Eccleſiaſticus judex tam evidenter in pias cauſas convertat, ne de ſpiritualis abſolutionis beneficio ex iniqua cupiditate & ſibi imburſando ſimoniacæ pravitatis vitium videatur commiſiſſe.

Quod ſi per quemquam Eccleſiaſticum judicem ſecus, aut in contrarium agi vel attentari contin-

ANNO CHRISTI 1416.

tingat, ille in Synodo ſequenti & proxima ac- A
ANNO CHRISTI 1416. cuſatus, aut per inquiſitionem talis repertus, uſque ad privationem omnium beneficiorum & officiorum incluſive, & inhabilitatem ad habenda, auctoritate hujus ſacri Concilii, diſtrictiſſime & ſine ſpe veniæ taliter corrigatur, quod ceteris cedat in exemplum.

De eodem.

CAPUT II.

Diſtinctis & ordinatis capitulis, quæ videlicet cauſæ ad Eccleſiaſticum forum diviſum pertineant, & de quibus cognoſcere & definire Eccleſiaſticus judex habet: injungit hæc ſacra Sy- B nodus, Eccleſiam Dei militantem repræſentans, Sereniſſimo Principi, Domino Sigiſmundo, Dei gratia Romanorum, Hungariæ &c. Regi ſemper Auguſto, ipſius Eccleſiæ advocato, in virtute obedientiæ filialis, quatenus ſua Celſitudo Regalis diſtricte præcipiat omnibus & ſingulis Ducibus, Marchionibus, Landgraviis, Burgraviis, Comitibus, Baronibus, militibus, militaribus, clientibus, comitatibus, civitatibus, oppidis, villis, & quibuſcunque eorum poteſtatibus, & judicibus, laicalibuſque perſonis quibuſcunque, ut ſub pœna regiæ offenſæ & banni imperialis juriſdictionem Eccleſiaſticam, taliter, ut præmittitur, ordinatam, ut antea non impediant, inquietent aut moleſtent, ſed eam C per nuncios, advocatos, procuratores, notarios, immo & ipſius judices promoveant & defendant. Quod ſi ſecus fecerint, probato facto coram regia majeſtate, indignationem regiam, & imperialis banni, nec non canonicas Eccleſiaſticarum cenſurarum pœnas incurriſſe eo ipſo dignoſcuntur.

TITULUS II.

De ſequeſtratione fructuum.

CAP. UNUM.

Quia quidem locorum Ordinarii fructus be- D neficiorum Eccleſiaſticorum, pro quibus inter litigantes lis pendet indeciſa, tempore hujuſmodi litis ſibi imburſare procurant, nihil evincenti beneficium reſtituendo: Ideo, cum hujuſmodi conſuetudo, vel potius corruptela, animabus pernicioſa, & ſacris non immerito ſit canonibus inimica, hæc ſancta Synodus ſub pœna ſuſpenſionis a divinorum officiis, quam incurrant eo facto, decernit & ordinat: Quod, niſi interveniat talis Conſtitutio fel. rec. quondam Domini Clementis V. Clementinar. lib. II. tit. VI. Quo caſu dicta Conſtitutio ſervetur: Locorum Ordinarii vel poſſidenti & regenti beneficium hujuſmodi fructus cedere permittant, aut, ſi neuter poſſideat fructus ejuſ- E dem beneficii, per duos idoneos presbyteros vicinos diligenter recolligi, & cum debita cura regiminis effici & expediri procurent, uſque ad deciſionem litis. Quo facto, ſi quid ſupereſt, evincenti beneficium reſtituant integraliter & complete.

TITULUS III.

ANNO CHRISTI 1416.

De fide inſtrumentorum.

CAPUT I.

Quoniam notarii & tabelliones publici adeo per mundum ſunt multi perlati, ut in tanta multitudine plurimi in ejuſmodi officio leviſſimi idiotæ, & totaliter, nedum in græco, ſed & in ſtylo notariatus reperiantur ignari, ſubſcribentes interdum quæ neſciunt, nec intelligunt quovis modo: cujus occaſione fit, quod inſtrumentis publicis quamplures laici nec in judiciis nec extra judicia tanquam legitimis probationibus ſtare volunt: idcirco in ſingulis civitatibus & diœceſibus tam Apoſtolica, quam imperiali auctoritate, locorum Ordinariis, annuente Sereniſſimo & Invictiſſimo Principe, Domino Sigiſmundo, Rege ſemper Auguſto, hoc ſacrum Conſtantienſe Concilium præſenti ordinatione committit, quatenus aſſumtis ſibi viris intelligentibus, & litteratis, omnes & ſingulos notarios publicos & tabelliones diligenter examinent, tam in ſcientia, quam in moribus, & cujus auctoritate, qualiterque exiſtant inſtituti, indignoſque & auctoritate carentes abjiciant, & officiis eorum privent, inhibeant hujus ſacri Concilii auctoritate, ne taliter privatorum inſtrumenta in judicio vel extra ſtent quoviſmodo.

Et idem fiat in Romana curia, ubi talium multitudo convenit. Et forſitan reparabiles exiſtunt plus ſuſpecti.

De eodem.

CAPUT II.

Abuſioni certæ: Qua quidam Scabini, conſules et judices ſeculares in judicio ſeculari magis ſtare volunt teſtibus litteris privatis, etiam unius ſolius honeſti viri ſigillo ſigillatis, aut etiam juramento partis, quam inſtrumentis publicis, ſed debita forma ſubſignatis et ſubſcriptis, immo ſi alicujus ſigilli non ſint munimine roborata, talia abjiciunt et refutant: Volens hæc ſacra Synodus obviare, accedente conſenſu Sereniſſimi et Inviſtiſſimi Principis, Domini Sigiſmundi, Romanorum Regis ſemper Auguſti, hæc ſacra Synodus decernit et ordinat: Niſi de expreſſa falſitate, aut ipſius ſuſpicione in inſtrumento producto appareat, ipſi inſtrumento, ſecundum quod jura canonica et leges ſacræ determinant, ſtetur, tanquam aliis legitimis documentis.

Quod ſi per quoſcunque judices ſeculares ſecus actum ſit, ita quod hujuſmodi inſtrumenta publica refutentur abſque cauſa legitima, ad ſententiam procedatur, judicatum non teneat. Et Eccleſiaſticus judex poterit hujuſmodi proceſſum retractare, ſi per partem ad hoc fuerit requiſitus, et conſequenter procedere, prout ſecundum Deum, juſtitiam et rationem fuerit procedendum: Conſuetudine et municipali jure non obſtantibus quibuſcunque.

ANNO CHRISTI 1416.

TITULUS IV.

De jurejurando.

CAPUT I.

Quia in quibuſdam partibus canonici capitulares aut perſonæ conventuales, in electione, poſtulatione, aut admiſſione ſuorum prælatorum quædam ſtatuta & conſuetudines ipſis prælatis proponunt, & ab eis exigunt juranda, & interdum ſigillorum ſuorum munimine roboranda, quibus illi canonici & perſonæ conventuales ſe nituntur a ſuorum prælatorum juriſdictione & obedientia, immo & interdum ſui Decani, eximere, ut eo liberius ſuas exercere vanitates, & ſe minus vel in nullo aptas ſeu habiles ad officia valeant ingerere, ad quæ bona conſcientia promoveri non deberent, cum ad illa bene reperiantur, aptiores: idcirco hæc ſacroſancta Synodus hujuſmodi ſtatuta, & præſertim, quæ illicita, inhoneſta ac impoſſibilia ſunt, aut quæ ſine ſalutis æternæ interitu ſervari nequeunt, caſſat, irritat, & annihilat.

Et ſi illa ex quacunque occaſione facta videantur, & jurata ſint, ſuper his ex nunc prout ex tunc ipſum Concilium diſpenſat ad cautelam, nolens quemcunque prælatum per hujuſmodi juramenta ligari quovis modo.

Et quod deinceps jurans in fine ſemper annectat hæc verba: Has, quas juravi, conſuetudines & ſtatuta, intelligo, in quantum juſtæ, poſſibiles, & honeſtæ, juſta, poſſibilia & honeſta ſunt, & etiam bona conſcientia de facto & de jure poterunt obſervari.

De eodem.

CAPUT II.

Contra conſpiratores & ſe mutuo confœderantes et colligantes interpoſitione juramenti ante aliquam electionem canonicam, in electionibus faciendis, admittendis prælatis, aut aliis quibuſcunque negotiis, contra obedientiam ſuorum ſuperiorum, et canonicas ſanctiones, ut etiam tales interdum ſententiis definitivis, quæ in rem tranſiverunt judicatam, ſed de facto conarentur opponere, decernit hoc ſacrum Concilium pœnas graviores, ut privationis beneficiorum obtentorum, et inhabilitationis ad obtinenda. Quia et id conſpirationis criminoſæ qualitas exigit et requirit.

Quas pœnas, niſi moniti ſe ad invicem a talibus juramentis abſolvant, infra quindecim dierum ſpatium, quorum quinque pro primo, quinque pro ſecundo, et reliqui quinque dies pro tertio et peremptorio termino, et canonica monitione præmiſſa, eis aſſignentur, incurrant eo ipſo.

Et hæc prædicta capitula in titulis ſecundi libri Decretalium ſcribenda occurrebant.

ANNO CHRISTI 1416.

LIBER III.

TITULUS I.

De vita & honeſtate Clericorum.

CAPUT I.

Cum Canonici, a canone ſive regula dicti, in ſtatu clericali vel Eccleſiaſtico, ceteris regularius et devotius normam debeant præbere vivendi, quorum tamen aliqui nimis laicaliter, immo irregulariter viventes, nec tonſuras clericales, inter clerum et laicum diſcretivas, nec habitum deferant clericalem: ideo ſtatuit et ordinat hæc ſacra Synodus, ſub pœna ſuſpenſionis a perceptione ſuarum præbendarum, et quotidianarum diſtributionum, quæ præſentiæ nuncupantur, inhibendo omnibus clericis, in quibuſcunque ordinibus et præſertim majoribus conſtitutis, ne aliquis eorum tempore divinorum ſine veſte clericali decente, nec nimis longa vel nimis brevi, aut etiam abſque tonſura clericali, ſecundum correſpondentiam ſuſcepti ordinis ſufficienter magna, Eccleſiam intrare, aut etiam chorum eiſdem temporibus ſine cauſa rationabili, et abſque licentia Decani, aut in ejus abſentia prælati aut canonici ſenioris, exire præſumat quovis modo, ſub pœna ſuſpenſionis antedictæ, a qua ante lapſum triduum nullatenus relaxetur.

Quod ſi ceteri, talibus ſuſpenſis, durante ſuſpenſionis tempore quidquam de ſuis prębendis aut quotidianis diſtributionibus prædictis dederint, aut aliquis eorum dederit, tales aut talis frivoli ſuſpenſionem, a qua non niſi per ordinarium, et poſt unius menſis lapſum relaxentur, incurrant vel incurrat eo facto.

De eodem.

CAPUT II.

Quia prelatorum & Eccleſiaſticorum virorum vita omnibus ſubditis, ſi ſpeciem mali contineat, eſt non immerito maxima cauſa ruinæ: ideo hæc ſacra Synodus omnes & ſingulos prælatos & Eccleſiaſticas perſonas, qui ad modum militum in veſtibus accurtatis, ac alias indecentibus, per campos equitant, ſupparati & loricati, interdumque ſertis plumatis velut laici incedunt in publico, immo ad ſpectacula chorearum & aliarum vanitatum, excommunicationis pœna, quam hujuſmodi habitus deferendo incidant eo facto, præſenti Conſtitutione vult puniri, & ut excommunicatos ab omnibus evitari.

Similis ſit ſententia de clericis, qui rapinis, incendiis, guerris & bellis, interdum ad hoc ſtipendiati, & quandoque ab aliis rogati, ſe ingerunt, contra communem ſtatum clericalem.

Quam quidem excommunicationis ſententiam ſi non curent, contra eos ulque ad privationem Eccleſiaſticarum dignitatum & beneficiorum incluſive, vel alias prout juſtum fuerit, in proxima Synodo ſequenti procedatur.

ANNO CHRISTI 1416.

De eodem.

CAPUT III.

Quanquam in his, quę in diverſis juribus ſcripta ſunt de vita & honeſtate clericorum contra publicos concubinarios & cohabitatores mulierum, contra clericos aleatores, luſores, negotiatores, tabernarios, coriſatores, indecentium veſtium, colore, ſciſſura, ſtragulatura, manicarum nimia apertura & longitudine excellenti, portitores, ſpectaculorum viſitatores, venatores, & aucupiis inſudantes, ludos larvarum, placita ſecularia, & inſtitutiones mundanas in ſuis Eccleſiis tanquam in diverſoriis ſuſtinentes & tolerantes, quaſi totus ſtatus clericalis evidenter exorbitet: Cujus occaſione populus laicalis maxime ſcandalizatur, & in ſtatus clericalis odium excitatur: Tamen huic ſacro Concilio neceſſe non eſt contra hujuſmodi exorbitantias ſtatus clericalis ſcandalizaturas ſpecialia pro nunc Decreta edere, quia de his ſatis proviſum eſt in jure, ſub pœna privationis Eccleſiarum, & dignitatum ſuarum, quam ex eorum negligentia demonſtrantur incurrere eo ipſo.

Injungit præ ceteris, atque mandat omnibus & ſingulis Eccleſiarum prælatis, ſuperioribus & inferioribus, quatenus ſuper his ſingulis annis viſitent, corrigendos, abſque tamen mulcta pecuniali ſibi imburſanda, etiam uſque ad privationem beneficiorum incluſive, corrigant & puniant. Ut talium pœnarum gravitate correcti culpabiles, diſcant a tali inordinatione ut antea abſtinere, & quod ceteris præcludatur audacia conſimilia perpetrandi.

TITULUS II.

De clericis non reſidentibus in Eccleſia vel præbenda.

CAPUT I.

Quoniam prælati quidam, innitentes magis repletionibus ſaccorum, quam proviſioni animarum, abſentes a ſuis beneficiis, ſub colore juſtitiæ & proceſſus graves movendo compellunt in eiſdem reſidere, & tamen, pro pecuniis, ut vel decimam vel in vita ſua partem valoris redituum, immo aliqui eorum integros fructus accipiunt, & ſibi imburſant, tunc licentiam abeſſendi dantes, & proceſſus quoad perſonas illorum dantium relaxantes, & propter quæſtum talem, de ſimonia ſuſpectum, poſtea licere reputant, quod antea ſuis proceſſibus fulminabant injuſtum: idcirco contra tam cupidum avaritiæ hiatum hæc ſancta Synodus exurgendo, ſub excommunicationis & privationis Eccleſiarum, & dignitatum ſuarum obtentarum pœnis, decernit & ordinat: Quod prælati Eccleſiaſtici beneficiatos ſuos ſubditos in illis beneficiis, quæ reſidentiam exigant perſonalem, & quæ alias pro congrua ſuſtentatione illorum beneficiatorum in reditibus Eccleſiaſticis ſunt dotata & fundata, vel reſidere compellant, non accipientes pecuniam, aut, ſi aliqua cauſa rationabili dictos beneficiatos reſidere debentes jura permittunt abſentes eſſe, proſpiciant tunc proviſo tali beneficio de regente idoneo, ut ipſum in divinis non fraudetur obſequiis. Reliqua, quæ ſuperſunt, in augmentum dicti beneficii diſtributione Eccleſiaſtica provenire procurent, nihil ſibi de dicti beneficii reditibus imburſando, ſub pœna præſcripta.

ANNO CHRISTI 1416.

De eodem.

CAPUT II.

Licet in Parochialibus Eccleſiis, ut, recepto ordine Subdiaconatus, ſtudendi cauſa, aut varia ſtudia audire volentes per ſeptennium, ad majores ordines, Diaconatum videlicet & Presbyteratum, non teneantur promoveri, ſatis ſit proviſum per Conſtitutionem felicis recordationis quondam Domini Bonifacii VIII. quæ incipit: Cum ex eo, Sexto Decretal. lib. 1. tit. 6. cap. 34. Ut dictorum curatorum Epiſcopi & ſuperiores cum eiſdem ſupra gratia dicta abſque promotione valeant diſpenſare: tamen, quia tempore hujus doloroſi ſchiſmatis litterarum ſtudia, & ex conſequenti viri litterati, & in ſcientiis eruditi quamplurimum defecerunt: idcirco ſtatuit & ordinat hæc ſacra Synodus, quod, ſi qui tales curati vel etiam alii beneficiati, non vicarii, ad ſtudendum habiles, ad ſtudia generalia transferre ſe volent, ſtudendi cauſa, quod locorum Ordinarii, aut eorum ſuperiores, aut Eccleſiarum patroni, talibus ad ſeptennium abeſſendi a ſuis beneficiis, & in ſtudiis promovendi licentiam concedere non ſolum valeant, ſed & teneantur. Proviſo tamen, quod Eccleſiæ & beneficia talium ſtudentium taliter medio tempore diſponantur, quod divinus cultus & divinorum officia, nec non animarum cura, quæ eis convenit, nullatenus negligantur.

Si prælati ſuperiores, aut patroni hujuſmodi petitam licentiam cuiquam talium denegare præſumſerint, ſint hujuſmodi prælati & patroni ab ingreſſu Eccleſiæ interdicti, quouſque tali abſentiæ conſenſerint. Et nihilominus auctoritate hujus ſacri Concilii prædicti ſtudere volentes præfatam licentiam taliter petitam habeant eo facto.

TITULUS III.

De præbendis & dignitatibus.

CAPUT I.

Quia in Eccleſiis quibuſdam, præſertim cathedralibus, & etiam quibuſdam regularibus de ordine S. Benedicti, peſſime ſervatur & inolevit conſuetudo, vel potius corruptela, ſic quod in eis non admittuntur niſi de nobilium aut militarium genere procreati, qui velut ex militia geniti moribus talibus & militaribus imbuti litterarum ſtudia non frequentant, neque curant, & ſic ignari remanent & idiotæ: Ex quibus tunc communiter per electionem talem qualem ad Eccleſias cathedrales hujuſmodi militiæ dediti in prælatos promoventur, interdum vix latinum fari ſcientes, & actus militares tam in veſtibus, quam in bellorum conflictibus, & armorum inſultibus, quia exercitati ſunt in illis, magis prætendentes, quam quod actibus Pontificalibus, pro acquirendis, confirmandis, & paſcendis animabus, & ovibus ſibi ſubjectis, ſe ingererent, contra jura tam divina quam humana: idcirco ſtatuit & ordinat hoc Generale Concilium, quod in qualibet cathe-

thedrali Ecclesia non solum hujusmodi nobiles & militares, sed etiam Magistri in Theologia Doctores & graduati, vel indifferenter, vel ad certum numerum, & specialiter non minus quatuor, etiam de nobilium aut militarium genere procreati, si saltem haberi valeant, alioquin alii notabiles, guaduati, ut præfertur, admittantur, dummodo alias eis canonicum quid non obsistat, sub pœna privationis omnium beneficiorum obtentorum, & inhabilitationis ad obtinenda, quam contrafacientes, contradictores & rebelles incurrant ipso facto.

ANNO CHRISTI 1416.

Et specialiter prædicti regulares de ordine S. Benedicti, sub pœna prædicta, quoscunque alios devotos & tantæ religioni aptos indifferenter accipiant. Quia sicut Christus Salvator noster in cælestibus personarum non est acceptator, nec est apud eum differentia apud Græcum & Latinum, ita in cæleſti Ecclesia militante, & singulariter in tantæ humilitatis religione & ordine, talis differentia & personarum acceptatio nullatenus esse deberet.

De eodem.

CAPUT II.

Damnabilem usum, qui in quibusdam, ut asseritur, Ecclesiis inolevit, quod videlicet quoad tractatus capitulares secretos, & alios, admittuntur interdum canonici parvi, ex maturitate annorum inhabiles, & quandoque nec in sacris ordinibus constituti, hæc sacrosancta Synodus penitus reprobat atque damnat: Mandans omnibus & singulis Ecclesiarum canonicis capitularibus, præsentibus & futuris, quia in capitulis Ecclesiarum frequentes arduissimæ super Ecclesiastica libertate seu alias spirituales causæ tractantur, quæ puerili ætati, aut his, qui, abjectis canonicatu & præbenda, convolare possunt ad nuptias, sint inconvenienter committendæ, quatenus ut antea alia idoneitate supposita nullum ipsorum canonicum ad capitulum aut tractatus capitulares admittant, nisi ad minus decimum octavum suæ ætatis annum compleverit, vel in aliquo sacro ordine ad minus subdiaconatus existat constitutus.

Quod si quis se per precem, minarum aut cujuscunque impressionis instantiam secus adjungi procuraverit, sit ille suis canonicatu & præbenda ipso facto privatus, & inhabilis ad eandem. Et secus admittentes, a perceptione fructuum singulorum de suis canonicatibus & præbendis advenientium per annum integrum sint suspensi: De eisdem proventibus in modum pœnæ Apostolicæ Cameræ responsuri.

De eodem.

CAPUT III.

Cum in quibusdam Ecclesiis statutum reperiatur, ut, licet numerus canonicorum præbendatorum sit satis magnus, ipsorum tamen capitularium ad satis parvum numerum sit restrictus, in finem, ut creditur, quod dicti pauci capitulares ex capitularibus proventibus uberius valeant impinguari: Statuit igitur hoc Generale Concilium, quod si canonico præbendato immatura ætas, insufficientia litteraturæ, aliaque idoneitas, aut aliud impedimentum canonicum non obsistat, capitulares ejusdem collegii ipsum ad capitulum petentem admittere intra sex dies teneantur, sub pœna suspensionis a fructibus præbendarum & restitutionis dupli emolumenti, quo dictus admittendus processisset. Quod quidem duplex emolumentum contra contradictores & rebelles judicialiter talis petere, exigere & recipere potest, quocunque juramento non obstante.

ANNO CHRISTI 1416.

Super quo præsens Concilium ex nunc prout ex tunc dispensat, immo dictum juramentum cassat, & annullat.

Ætatem aut etiam idoneitatem personæ a capitularibus tractatibus non repellendo, decrevit hæc Synodus, sicut in ordine presbyteratus Constitutionibus felicis recordationis quondam Domini Clementis V. ubi determinatur, quod Subdiaconus potest habere vocem in capitulo, & conceditur sibi, quod in decimo octavo anno ad subdiaconatum potest promoveri, ut in Clementinis lib. I. tit. VI. de ætate & qualitate præficiendorum cap. II. & seq. Et aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque.

De eodem.

CAPUT IV.

Quoniam ex quadam dissuetudine aut corruptela canonici præbendati & capitulares in Ecclesiis residentes, fructus & reditus absentium canonicorum, & propter absentiam suam suspensorum, inter se dividunt, sibi retinent, & imbursant: idcirco decernit hoc sacrum Concilium, quod præbendæ ejusdem Ecclesiæ, quæ communiter capitularibus distribui consueverunt, singulis annis in qualibet divisione æqualiter dividantur.

Quod si tunc aliquos absentes aut etiam præsentes suspensos esse contingat, talium suspensionum fructus aut in augmentum prębendarum, vel saltem in utilitatem Ecclesiæ convertantur, ne quomodolibet imbursentur.

Quod si secus actum fuerit, imbursantes & recipientes ad restitutionem faciendam Ecclesiæ per Ordinarium compellantur Ecclesiasticam per censuram.

De eodem.

CAPUT V.

Quia quædam Ecclesiæ certa bona, reditus, & proventus ab aliis ejusdem Ecclesiæ bonis, reditibus, & proventibus segregarunt, illa tanquam senioribus & capitularibus, secundum quod diutius vixerunt, applicanda, quæ aliqui oblegia, aliqui fercula, quidam supplementa, alii officia, & ceteri feuda claustralia vocant: Unde fit, quod in eadem Ecclesia unus præbendatus, secundum quod diutius vixit, mille florenos, alter junior, & interdum in capitulo novellus vix decem florenos habeat annuatim de prębenda: & ob hoc, ut ad capitulum promoveri nequeant juniores, senum avaritia, quæ temporis vetustate juvenescit, interdum impedimenta plurima parat: idcirco hoc sacrum Concilium decernit, definit & ordinat, omnes præbendas saltem ejusdem Ecclesiæ canonicis capitularibus de paritate esse debere æquales. Nisi, sicut in quibusdam Ecclesiis obser-

ANNO CHRISTI 1416.

servatur, ex sua institutione primæva diversæ divisæque sint, & fundatione inæquales.

Cassat & irritat, & annullat segregationes supradictas. Liceatque junioribus canonicis, saltem capitularibus, taliter damnificatis, & per tam iniquam distributionem defraudatis, nisi seniores cum junioribus omnia ejusdem Ecclesiæ de uno anno provenientia singulis exponant dividenda, a die præsentis Constitutionis ablata, & taliter eis abstracta, aut saltem in posterum, quod absit, abstrahenda, repetere, & etiam judicialiter exigere cum damnis & interesse: quocunque juramento per tales juniores non obstante: Super quo hæc sancta Synodus ex nunc prout ex tunc dispensat tanquam inique & fraudolenter extorto.

Titulus IV.

De concessione præbendarum & Ecclesiæ non vacantis.

CAPUT UNUM.

Cum nonnulli non per verum ostium aut rectam viam præbendas, Ecclesias & cetera beneficia Ecclesiastica ingredi contendentes, antiquorum & ætate provectorum, & quorundam divitum, qui etiam longis temporibus beneficia sua Ecclesiastica pacifica possederunt, eadem beneficia impetrent, aut actiones apertas reportent, ut in vim compositionis a divitibus vexari timentibus pecunias valeant extorquere, aut litis pendentias erga senes possessores procurare, in finem, ut ipsis decedentibus ad hujusmodi beneficia valeant surrogari: Ideo hæc sancta Synodus, volens tam nefandis astutiis & malis adinventionibus obviare, disponit, & ordinando decernit: Quod, quicunque hactenus Ecclesiasticum beneficium Apostolico vel ordinario titulo quæsitum per triennium pacifice & quiete possedit, aut quem in futurum taliter per ingressum canonicum, Apostolicum vel ordinarium per triennium possidere contingat, ille eo facto talem titulum quoad forum contentionis in illo beneficio, & tam justum acquirat, ut nequaquam etiam super eo postea per quemquam impeti, citari valeat, aut vexari. Et fuit processus talis eo facto nihili, nulliusque roboris vel momenti. Nisi talis possidens seipsum fecit inhabilem, aut postmodum taliter excedat, quod ex magnitudine criminis notorie perpetrati clare probari valeat, quod suo beneficio privari deberet, aut in futurum inhabilitaret semetipsum.

Titulus V.

De his, quæ sunt a majore parte capituli.

CAPUT UNUM.

In quibusdam Ecclesiarum capitulis, sine urgente causa, nec vera ratione, immo contra jurisdictionis dispositionem dicitur observari, quod unus duo, vel interdum plures, & tamen respectu aliorum pauciissimi vel pauciores, sua contradictione impedire possint ea, quæ per majorem & forsitan saniorem partem capitularium concluduntur, statuit & ordinat hoc Generale Concilium, hujusmodi observantiam & consuetudinem, quæ potius corruptela dicenda est, cum præfatis contradictionibus, si evidentem habeant rationem, cassari et annullari, nec non presenti Constitutione cassat et annullat, immo tales temere contradicentes a voce capitulari, et a fructibus suarum præbendarum eximit, prout ex tunc præsenti Constitutione tamdiu suspendit, quousque a sua temeritate cessando resipiscant.

ANNO CHRISTI 1416.

Titulus VI.

Ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.

CAPUT UNUM.

Cum sectiones & divisiones beneficiorum canonicis institutionibus sint inimicæ, ideo hæc sancta Synodus decernit & ordinat, districtius inhibendo, ne hujusmodi sectiones aut divisiones ut antea fiant.

Immo nec summus Pontifex de istis sine consilio sacri Concilii Generalis habet potestatem.

Titulus VII.

De rebus Ecclesiæ alienandis, vel non.

CAPUT UNUM.

Auctoritate hujus sacri Concilii, accedente ad hoc consilio & assensu Serenissimi Principis, Domini Sigismundi, Romanorum & Hungariæ Regis semper Augusti, cassantur & annihilantur omnes et singulę impignorationes, per Ecclesiarum et Monasteriorum prælatos sine consensu capitulorum et conventuum suorum a receptione aut ad certum tempus factæ, si saltem ex talibus capitalibus summa appareat persoluta.

Alioquin fructibus computatis in sortem, vel impignorata calici usque ad solutionem sortis completam apud impignorantem remaneant, aut saltem prælatus vel ejus Ecclesia seu Monasterium, soluto quod solvendum restat, bona hujusmodi ad prælatum, Ecclesiam aut monasterium libere recipiant, ac eis utantur, sicut ante.

Titulus VIII.

De testamentis & ultimis voluntatibus.

CAPUT UNUM.

Quia in quibusdam mundi partibus contra cleri libertatem gravissimæ servitutis inductiva, damnabilisque inoluit corruptela, quod Ecclesiastici Prælati, immo, quod detestabilius est, laici Ecclesiarum & beneficiorum Patroni, advocati vel defensores, decedentium clericorum bona, qualitercumque etiam testata, vel etiam, si ab intestato decedant, recipiunt, suisque usibus imbursant, nihil Ecclesiis & beneficiis ac pro augmento divini cultus, nec non pauperibus successoribus relinquentes, debita contracta non solventes, immo taliter, & ad extremum domus illorum expoliantes, ut nec funeralia officia, Christiano homini debita & consueta, possint peragi quovis modo: immo quod deterius est, quædam possessa hæreditaria bona in præjudicium & gravamen hæreditario auferre non formidant: Contra hos, in manu potenti & brachio extenso, tanquam Christi &

ANNO CHRISTI 1416.

Ecclesiæ Dei spoliatores & prædones agrique divini depopulatores, exsurgens hoc Generale Concilium decernit & ordinat, omnes & singulos Ecclesiasticos prælatos, ac etiam laicos, talia, ut præfertur, attentantes & præsumentes, excommunicationis sententiam incurrere ipso facto, & a Christi fidelibus arctius evitandos.

Et si Ecclesiasticus prælatus in hujusmodi excommunicationem perstiterit per sex menses, animo, quod absit, indurato, sua Ecclesiastica dignitate, Ecclesia videlicet & Monasterio sit privatus, & inhabilis ad eadem.

Laici vero talia committentes aut committi procurantes, eo ipso a jure patronatus, advocatiæ seu defensionis cadunt. Nihilominus eorum terræ, & loca quælibet Ecclesiastico sint interdicto subjecta. Et nisi satisfecerint de commissis, ipsis decedentibus Ecclesiastica careant sepultura.

TITULUS IX.

De decimis, primitiis & oblationibus.

CAPUT UNUM.

Cum inter Ecclesiasticos prælatos, Ecclesias, monasteria, prioratus & conventus, habentes aut habentia auctoritate Apostolica & ordinaria Ecclesias quasdam incorporatas ex una, & suos curatos Rectores & perpetuos vicarios ex altera partibus, frequentius lites moventur & contentiones insurgunt super decimis, novalium prius incultorum: juribus & sanctorum Patrum decretis inhærendo hoc Generale Concilium inter dictas partes ordinat, disponit & declarat.

TITULUS X.

De statu monachorum & aliorum religiosorum.

CAPUT I.

Quoniam uniuscujusque professionis regulæ a sanctis Patribus saluberrime ordinatæ sunt, in quacumque religione, pro conservatione status regularis, & specialiter trium substantialium cujuscumque religionis, quæ sunt obedientia, continentia & paupertas: idcirco hoc sacrum Concilium primo & ante omnia sub pœna Apostolicæ excommunicationis & suspensionis ordinat & decernit, quod quælibet religio & quilibet ordo regulam sui ordinis, aut primariam, aut saltem secundum subsequens sanctorum Patrum moderamen, salvis tamen tribus substantialibus prædictis & absque laxatione aut remissione eorundem postmodum deliberative decretam, servet & continuet.

Et quod non servantes hujusmodi regulam, præsertim contra tria substantialia prædicta, aut aliquod eorum, temere vivendo, ultra pœnas prædictas, etiam usque ad pœnas carceris inclusive, si id delicti qualitas exegerit, puniantur & corrigantur. Ut atrocitas pœnæ sit delinquentibus ad medelam, & ceteris similia devitandi ad exemplum.

Et si in aliquibus monasteriis aut conventibus alias non habeantur hujusmodi scriptæ regulæ, aut habitæ in abusum sint deductæ: hujusmodi regulas infra sex mensium spatium habere sibi, & habitas infra idem spatium sub pœnis prædictis districtius, effectualius, observare procurent.

De eodem.

ANNO CHRISTI 1416.

CAP. II.

Cum abdicatio proprietatis ita monasticæ professioni & regulæ sit annexa, quod nec summus Pontifex contra eandem valeat dispensare: nihilominus tamen quamplures regulares personæ utriusque sexus, & quasi indifferenter omnes, paucis duntaxat exceptis, salutis suæ immemores, interdum ante ingressum religionis & quandoque post, pecunia sibi industriose congregata, vel recepta ab amicis & parentibus, nec non jura, possessiones, reditus, pensiones, portiones, præbendas, animalia, & alia bona emerunt, seu emi fecerunt & procurarunt, proprio & sæpe nomine alieno multos contractus tanquam negotiatores exercent, pecunias inde acquisitas, vel alias undecumque provenientes ad libitum propriæ voluntatis expendunt, quamplures quoque hujusmodi pecuniam & alia prædicta contra scitum & voluntatem superiorum suorum occulte vel illicite tenent, in suarum pericula animarum.

Quorum prætextu & occasione, ex tunc vestitum emunt, claustralia loca ad placitum deserunt, mansiones sibi seorsim procurant, victum & potum singularem extra conventualem locum sibi disponunt, vel in mensa communi in præsentia pauperum fratrum aut sororum eadem scandolose consumunt, reliquis fratribus aut sororibus, similia non habentibus, magnam egestatem cum amaritudine animi patientibus.

Ex quibus surgunt invidiæ, detractiones, rancores, scandala, applausiones, commessationes, inobedientia, incontinentia, aliæque infinitæ exorbitantiæ regularis disciplinæ.

Allegantes, se posse hujusmodi abusus detestabiles, de licentia & indultu suorum superiorum talibus consentientium, aut talia dissimulantium, licite exercere.

Cum ergo hujusmodi pestiferæ abusiones in totius regularis observantiæ gravem jacturam vergere dignoscantur: ideo hæc sacra Synodus omnibus Prælatis et superioribus regiminibus, omnium religiosorum locorum præsidentibus, sub pœna privationis prælaturarum, dignitatum, officiorum, administrationum omnium, tam spiritualium, quam secularium, injungit: Quod talia de cetero nequaquam indulgeant, eis consentiant, vel ea permittant, sed potius subditis suis in virtute sanctæ obedientiæ, et sub pœna carceris, Apostolicæ excommunicationis et suspensionis, similia attentantibus, aut ab eisdem desistere nolentibus, firmiter et perpetuo inhibeant: Hujusmodi transgressores, tum superiores quam subditos, primo, secundo, tertiove, per uniuscujusque immediatum superiorem excommunicationis pœna prætacta irremissibiliter puniendo. Constitutionibus, consuetudinibus, litteris, pactis, promissionibus, ac aliis etiam gratiis Apostolicis non obstantibus quibuscumque.

Mandat insuper eadem Synodus, quod quælibet regularis persona, utriusque sexus, omnia bona tam mobilia quam immobilia, sub quocumque colore, vel ex cujuscumque licentia de facto habita, possessa, vel hactenus industriose acquisita, teneatur sub præscripta pœna infra triduum post requisitionem in manus superiorum suorum integre ac fideliter assignare.

re. Qui ipſis & aliis ſubditis de talibus bonis, ac communi ſubſtantia monaſterii aut conventus, teneantur ſub pœnis præſcriptis in victu & veſtitu, & omnibus neceſſariis, ſecundum uniuſcujuſque loci regularis exigentiam, facultatum ac perſonæ, loci & patriæ qualitate, fideliter providere, pecuniali & aliorum vendibilium pro pecuniis ultra victus & amictus neceſſitatem diſtributione ſemper excluſa & penitus interdicta.

ANNO CHRISTI 1416.

Negligentes etiam & remiſſi per ſuos ſuperiores abſque miſericordia puniendi.

De eodem.

CAPUT III.

Quia in diverſis ordinibus negligens intermiſſio congregationum capitularium, quibus viſitanda, corrigenda, & emendanda quamplurima exiſtunt prætermiſſa, facta eſt: ideo ordinat & decernit hæc ſacra Synodus, quod tales religionum ordines, qui, ut præmittitur, ſuas conventiones capitulares prætermiſerunt, capitula ſua & conventiones prædictas, vel ſecundum regna, regiones aut provincias diſtincta aut diſtinctas, ut antea ſecundum modum aut obſervantiam ſuæ regulæ inſtitutionis ſervent & teneant: ibidem accuſanda accuſent, inquirenda inquirant, viſitanda viſitent, & corrigant corrigenda.

Quod utique Prælati monaſteriorum & conventuum majores facere teneantur, ſub pœna privationis dignitatis, officii & adminiſtrationis, eis, ex facta eorum negligentia, in proxima Synodo, vel generali vel provinciali, infligenda.

De eodem.

CAPUT IV.

Quandoquidem contra ſublimitatem obedientiæ in diverſis religionibus & ordinibus rebellis humana temeritas, jugum Domini, quod ſua profeſſione ſuſcepit, conans abjicere, plures exemtiones communes & perſonales adinvenit, quibus ille ab iſtius ſuperioris ſui, illud monaſterium ab alterius obedientia, exemtus ſeu exemtum erat: Pluresque Prælati, Principes, Barones & nobiles, ex impetrato privilegio, ut aſſerebant, contra ſuorum religioſorum Prælatorum & ſuperiorum voluntatem & aſſenſum, regulares & religioſos in ſuis ſervitiis ut cappellanos tenuerunt, & ſub ſtipendio ſuſtentaverunt & foverunt: Eum in finem, ne tantæ inobedientiæ vitium, ut antea, tam periculoſe ſuccreſcat, ſed quo magis in omni religione & ordine catenalis & dependens ordinata obedientia ſecundum ſui inſtitutionem primævam, & quod omnis religioſus ſub ſui ſuperioris religioſi obedientia, ut debitum & ſaluti accommodum eſt, conſervetur: Hoc ſacrum Concilium omnes & ſingulas in ſtatu regularium exemtiones, communes & perſonales, ac omnia & ſingula hujuſmodi privilegia, poſt Conſtitutionem felicis recordationis quondam dicti Innocentii 4. quæ incipit: Volentes: Sexto Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. 1. qualitercumque factas aut conceſſas, caſſat, irritat & annihilat. Poteſtaſque amplius talia quomodolibet concedendi, omnibus Eccleſiarum prælatis, immo & ſummo Pontifici, niſi ex urgentiſſima cauſa, & ex conſilio Generali Concilii fiat, ſit penitus interdicta.

ANNO CHRISTI 1416.

Per hoc tamen hæc Synodus nullius ordinis approbati exemtionem, ab ordinaria juriſdictione Prælatorum Eccleſiaſticorum & ſecularium prius factam, & ſecundum formam præfatæ Conſtitutionis limitatam, tollere, aut ei præjudicare intendit quovis modo.

De eodem.

CAPUT V.

Quia ſimoniacæ cupiditatis vitium in ſacris religionibus & ſtatu regularium, qui ex voto, quo propriis labiis diſtinguuntur, profiteri ſolent paupertatem, Eccleſiam ſanctam Dei maxime ſcandalizat, quamplurimaque ſunt monaſteria & conventus utriuſque ſexus hominum, qui, ut de parte taceamus precante, perſonas ſub pacto ſimoniaco nedum occulte ſolum, ſed & publice receperunt, ſub tali tantaque continuatione, ut apud eos pernicioſiſſima vitia mares & feminæ videant: Quidam etiam receptatores aut receptantes perſonarum religioſarum, ſuas nequitias palliantes, & excuſationes quærentes in peccatis, ipſis recipiendis dicunt libenter: Vobis pure, propter Deum, gratis ex caritate & ſine pacto, concedimus ordinis noſtri ſocietatem in ſpiritualibus; Sed quia pauperes ſumus, provideatis vobis taliter de neceſſariis, ut de illis vos ſuſtentare valeamus, in eo ſimoniacam illam occultantes pravitatem: ideo hæc ſacroſancta Synodus, volens, in quantum poteſt, hujuſmodi vitium ſpecialiter in ſtatu regularium, cum omnibus talibus ſimilibus ſuis cautelis totaliter exterminare, ſtatuit, diſponit, ordinat, diſtrictiſſime inhibendo, ne ut antea quiſquam religioſus aut religioſa, cujuſcumque monaſterii, conventus aut regulæ fuerit, ſub pacto implicito vel explicito, aut pretio pecuniario, aut cujuſcumque rei utilis, ut antea quoviſmodo recipiatur, ſeu admittatur.

Quod ſi qui aut quæ ut antea in contrarium fecerit aut fecerint, quidquam taliter ex pacto recipiendo, vel dando, ſint perſonæ tam dantes quam recipientes eo facto excommunicatæ, Monaſteriaque & Conventus Eccleſiaſtico ſuppoſiti & ſuppoſita interdicto, tamdiu, donec a ſolo ſummo Pontifice abſolutionis & diſpenſationis gratiam, etiam poſt reſtituta pretia, meruerint obtinere.

Et quia quaſi totus religioſorum cœtus utriuſque ſexus hujuſmodi vitio exiſtit maculatus, tantæque multitudini nec non immerito ſit compatiendum gratioſe: ideo hæc ſacra Synodus, ordinata cautela futurorum, de præteritis & commiſſis delictis poſt confeſſionem criminis miſericorditer fore ab immediato ſuperiore diſpenſandum, ex nunc prout ex tunc præſenti Conſtitutione decernit.

De eodem.

CAPUT VI.

Expoſito nobis, quomodo quidam, in ordinibus ſecundum regulam lenioribus conſtituti, ſatagunt & procurant ſecum ad ordines ſecundum regulam arctiores per ſedem Apoſtolicam diſpenſari: Quamlibet, narrando verbis multa, ſimulatam prætendant ſanctitatem & ſimplici-

tatem ovium, intrinsecus tamen lupi rapaces existentes, ordines, velum ovium, quærunt Monasteriorum illorum. Quorum aliqua de facto sub regula diaboli degunt, vanitati deserviunt, & irregularitatem permittunt. Cujus occasione accidit, ut interdum ad Abbates & alios priores & majores illorum ordinum, ad quos ingredientes dispensant, magis irregulariter viventes, accedant, admitti petentes. Qui etiam, ut fertur, sub tali conditione admittuntur, & sub juratoria cautione, quod nunquam aliquam præbendam aut conventualem portionem, seu introitum capitularem requirant aut exigant. Quibus sic stantibus, non post modica tempora dantur eis illorum superiorum litteræ licentiatoriæ abessendi a suis Monasteriis & Conventibus, & regendi Ecclesias parochiales. Ut de professis, monachis & regularibus, qui monasticam vitam voverunt, fiant quasi clerici seculares, habitum rejicientes, per mundumque vagantes ut dyscoli.

ANNO CHRISTI 1416.

Volens igitur hoc sacrum Concilium de tantis abusionibus, vagitate & vanitate, modis omnibus providere, statuit decernit & ordinat, quod Abbates & majores Monasteriorum & Conventuum, si hujusmodi dispensatores vagos & vanos velint admittere, eos pure & simpliciter propter Deum, & sine hujusmodi pacto vel juramento admittant, in suis Monasteriis & Conventibus standi & perpetuo permanendi, sub pœna privationis dignitatum, officiorum, & administrationum suarum.

Quod si hujusmodi dispensationis impetrator postea extravagari, aut ad instar secularium clericorum aut sacerdotum curam plebis, regula sui ordinis prætermissa, gerere reperiatur: Locorum Ordinarii tales ut apostatas captivare, & superioribus sui primi ordinis captivatos præsentare, tanquam perpetuo incarcerandos tenebuntur: Cujuscunque licentia data, aut etiam dispensatione obtenta vel obtinenda non obstante.

De eodem.

CAPUT VII.

Insuper prohibet hæc sacrosancta Synodus monachis & religiosis, aut etiam canonicis regularibus, quod Ecclesias parochiales seculares, extra terminos suorum Monasteriorum existentes, nec per institutionem perpetuam, nec per commendam regant quovis modo: Aut etiam judicia causarum inter personas seculares non exerceant aut servent. Prout quidam se ad hoc privilegiatos affirmant. Quia & hujusmodi regimen & exercitium judiciale dissolutioni, vagationi, & cupiditati, contra essentialia religionis, videlicet continentiam & paupertatem, auditum præbet & exhibet.

Et inconveniens est, quod multis curandis plebibus præficiatur ut pastor aut judex, qui ex assumtæ religionis officio custodiam unius duntaxat gerere debet.

Quod si Abbates & ordinum superiores, præficiendo suos monachos aut fratres, secus fecerint, per se aut per alios suos monachos vel fratres eorum nominibus judicium contentiosum inter seculares exercere præsumpserint, nec post trinam canonicam monitionem præmissam præsumta & attentata revocaverint: in proxima Synodo sequenti accusati & convicti, ab omni administratione suarum dignitatum & officiorum suspendantur tamdiu, donec a sua temeritate resipiscant.

Quod si facere non curaverint, contra eos usque ad privationem inclusive procedatur.

ANNO CHRISTI 1416.

De eodem.

CAPUT VIII.

Sicut hujus doloroſi schismatis tempore Ecclesia sancta Dei primitus in duas obedientias usque ad tempus Concili Pisani, & ex tunc usque modo in tres obedientias divisa fuit; ita & quasi omnium religionum ordines, Monasteria & Conventus inter se & ab invicem divisi & divisa fuerunt, sic, quod isti, qui fuerunt de una obedientia, alios superiores, quam alii, de alia obedientia, recognoverunt, variaque & diversa, alia perpetua, alia temporalia privilegia, gratias Apostolicas & exemtiones impetrarunt: In nullo tamen, nec Pisano, nec præsenti Conciliis determinatum sit, aut determinetur, immo firmiter quoad universalem Ecclesiam tanquam indeterminatum remanet, quis præsidentium illarum trium obedientiarum unquam fuerit verus Pontifex: Cujus occasione in ordinibus & religionibus prædictis, per Dei gratiam nunc unitis, & completius uniendis, multorum conscientiæ dubiæ remanerent, & scrupulos perplexos inciderent, quæ privilegia & gratias Apostolicas, taliter diversa ac diversas, imitari aut servare deberent, cum sine nota diversionis, & illa & ista, aut istas & illas imitari aut servari non possint: idcirco pro dictarum religionum & præfatorum ordinum magis charitativa unione, & omnium conscientiarum servatione, hæc sacra Synodus omnia & singula hujusmodi privilegia, exemtiones aut gratias Apostolicas, a tempore inchoati schismatis eisdem religionibus & ordinibus, sive sint communia, sive personalia, communes vel personales, concessa vel concessas, quarum tenores habet pro sufficienter expressis, revocat, irritat, cassat & annihilat.

Veruntamen si aliquæ ex præmissis pro bono statu ordinis & religionis prædictorum, nec non sine acceptione personarum, sive rationabili æqualitate institutæ videantur: apud futurum unicum & verum summum Pontificem hæc Synodus intercedet, ut nedum unius obedientiæ, sed indifferenter omnibus nunc unitis religiosis hujusmodi privilegia concedere velit gratioſe. Ut ipsi per unitatem Ecclesiæ inter se absque omni diversitate uniti altissimo cum suarum conscientiarum puritate eo confidentius valeant famulari.

De eodem.

CAPUT IX.

Cum scriptum sit: Væ soli, quia, si ceciderit, non habebit sublevantem: ideo decernit & ordinat hæc sacra Synodus, quod Abbates, & religiosi, domos, præposituras aut prioratus, subditas aut subditos, per solum monachum aut religiosum non regant aut regi procurent. Sed, si reditus & proventus pro duobus non sufficiant, servetur in hoc Constitutio felicis recordationis quondam Domini Clementis V. quæ incipit. Attendentes, Clementin. lib. 3. tit. 10. cap. 2. Quia utique soli divinum officium

ANNO CHRISTI 1416.

cium regere non valent: Teſtimonium bonæ & laudabilis vitæ ex defectu ſociorum non habent. Et, quod forte deterius eſt, ſoli contra religioſam continentiam libidini carnis & luxuriæ liberius vacant: Et forſitan in aliis delinquunt, quæ monaſticam dedecent honeſtatem.

Quod ſi Abbas aut quicunque religioſus contrarium aut ſecus facere præſumſerit, Ordinarius loci tam ſuperiorem quam ſubditum per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcat, etiam uſque ad incarcerationem incluſive, ſi aliter ſaltem compeſcere nequeat: Exemtione quacunque non obſtante.

De eodem.

CAPUT X.

Quia in ordinibus & religionibus uniformitas, humilitatis & veræ obedientæ imago quamplurimum accommoda, eſt infructuoſa, ſic, quod difformitas clericorum inobedientiæ & ſcandalo locum præbeat. Ideo hæc ſacroſancta Synodus obviando illi ambitioni, qua in diverſis ordinibus, contra ordinem Sancti Benedicti, quidam Abbates, ſpiritu, ut traditur, ſuperbiæ inflati, ſe Apoſtolico privilegio procurarunt infula, baculo paſtorali, annulo & ſandaliis, intento ultra ceteros exaltari, hujuſmodi privilegia totaliter revocat, caſſat, irritat & annihilat. Ut antiqua, ſancta, ſinceraque uniformitas in ordinibus ab olim ſervata, ut ſcilicet differentia non ſit, ſecundum doctrinam Salvatoris, inter recumbentem, & eum qui miniſtrat, reſtauretur.

Neutiquam tamen Abbatibus ordinis Sancti Benedicti, qui antiquiſſimis temporibus hujuſmodi prærogativa gaudebant, generari præjudicium per hoc intendit Synodus ſacroſancta.

De eodem.

CAPUT XI.

Quoniam fratres ordinum mendicantium ex ſui inſtitutione inter ceteros religioſos expreſſe profitentur paupertatem, ita ut nihil nec in communi, nec in ſpeciali deceat in modum proprietatis poſſidere: idcirco hæc ſancta Synodus diſtricte inhibet, ne hujuſmodi ordines & ordinum conventus, ac etiam perſonæ ſingulares eorundem ordinum, ut antea poſſeſſiones & proprietates immobilium bonorum, quæ plurimi eorum habere videntur, aliquatenus habeant, per ſe vel per alios. Sed ſi habeant, vendant, pretiaque ſecundum vitam Apoſtolicam ante pedes ſuorum ſuperiorum ponant unicuique prout opus ſibi erit, diſtribuenda, duntaxat in victu & amictu. Penſiones quoque ad receptionem, quæ uſurariæ, vel de uſura ſunt ſuſpectæ, vel etiam in perpetuum, nullatenus enumerent: Dictaſque receptiones, niſi quid de his ſancta determinabit Eccleſia, in publicis ſermonibus tanquam licitas non canonizent; Sed ſecundum ſuæ inſtitutionis regulas pure de eleemoſynis, & de his in communi vivant.

Quod ſi ſecus facere aut attentare præſumſerint, poterunt locorum Ordinarii, terna tamen canonica monitione præmiſſa, per debita intervalla facta, taliter reis, velut proprietariis interdicere officia prædicandi, confeſſiones audiendi, terminos ſuos viſitandi, & eos alias per Eccleſiaſticam cenſuram coercere: Privilegio Apoſtolico & alio quocunque non obſtante.

ANNO CHRISTI 1416.

De eodem.

CAPUT XII.

Multorum querela Curatorum ad hoc ſacrum Concilium deducta, qualiter fratres ordinum mendicantium limites Apoſtolici privilegii eis dati per Clementinam, Clementinar. lib. 3. tit. 7. de ſepulturis cap. 2. multipliciter excedant: Sic quod ſuperiores dictorum fratrum non eo modo, ſicut deberent, ſed in ſcriptis, immo interdum nomine non expreſſo, Ordinariis locorum ſuos terminarios, ut plurimum idiotas, & interdum minus quam presbyteri curati ſcientes, præſentant: Præſentati, ſoli abſque ſocio per parochias velut vagi tranſcurrunt, abſolutiones ſuas, ultra curatorum efficaciores, tanquam Apoſtolica auctoritate conceſſas, prædicant ſæpius: Quod in caſibus eis non commiſſis abſolvunt, pecuniaria etiam pactione præcedente aut interveniente: Decedentibus & teſtari volentibus ſecretius ingerunt, ſibi & non Curatis legari, & apud ſuos conventus ſepeliri: Quibus omnibus ſecretius ingeſtis & practicatis, canonicam ipſis curatis non exhibent portionem, in dictorum Curatorum multiplex præjudicium & gravamen.

Volens igitur hæc ſacra Synodus tanto abuſui, in quantum poteſt, obviare, omnia & ſingula privilegia, poſt dictam Conſtitutionem in præjudicium Curatorum per præfatos fratres quomodolibet impetrata, revocat, irritat, totaliter caſſat & annihilat. Expreſſius inhibendo, ne limites dictæ Conſtitutionis, nec non ejuſdem Domini Clementis, Clementinar. lib. 5. titulo 7. De privilegiis, cap. 1. & aliorum ſtatutorum terminos, verbo vel facto, publice vel occulte, directe vel indirecte excedant quovis modo.

Quod ſi forte facere præſumſerint, a locorum Ordinariis per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcantur: Quocunque privilegio Apoſtolico, aut quovis alio, impetrato ſeu impetrando, non obſtante.

De eodem.

CAPUT XIII.

Quia ſub colore tertiæ regulæ Beati Franciſci, ex conventu fratrum Minorum, quamplures perſonæ utriuſque ſexus ſcapularia deportare videntur, acſi ipſorum vivendi modus diſtincta foret religio, & ab aliis ſeparata: Hujuſmodique perſonæ in illo habitu operibus interdum indecentibus & muliebribus ſe ingerunt, in dedecus ſacræ religionis vergentibus, ex quibus inter ſeculares plurima ſcandala videntur exoriri: Quædam etiam perſonæ tales, continentiam, obedientiam & paupertatem promittunt, & tamen in ſylvis & plebibus commorantes, cùm alias ad laborandum aptæ forent, de eleemoſynis in præjudicium pauperum & miſerabilium perſonarum vivunt: Beggardis, Begutis, quæ Sueſtri omnes dicuntur, hæreſi valde ſuſpectis, ſe eis converſando ingerunt: Ipſorum ipſarumque ſectas & hæreſes, ut timendum eſt, ſub tali habitu & ſpecie occultant

ANNO CHRISTI 1416.

simulata: idcirco hæc sancta Synodus districtius inhibet, sub excommunicationis pœna, ne hujusmodi personæ, sub tertia regula, hujusmodi scapularia ut antea deferant: sed in conversatione & statu se aliis honestis civibus, sub observantia dictæ regulæ, quæ præclarus quidam modus vivendi est, tanquam regula, conforment penitus.

Et omnino non liceat dictorum fratrum superioribus sub tali habitu quascunque personas extra loca sacrata sui ordinis quomodolibet assumere, sub pœna præscripta. Quam quidem pœnam locorum Ordinarii, tam contra dantes, quam contra recipientes hujusmodi distinctum habitum, scapularia & professionem, procedant & procedi faciant, Ecclesiasticam per censuram: Apostolico vel alio quocunque privilegio, & aliquatenus non obstante.

De eodem.

CAPUT XIV.

Decernit insuper hæc Synodus, quod amplius nullus monachus aut frater per campos extra sepia sui Monasterii equitando vel currendo vagari permittatur absque sui superioris licentia, litteratorie & ex legitima causa sibi concessa, aut habitu relicto vel saltem sub aliis vestibus secularibus occultato.

Quod si quis secus repertus fuerit, & in præmissis culpabilis, poterit ille per locorum Ordinarium licite arrestari, teneri, captivari & incarcerari tamdiu, quousque talem inobedientiam suam luat pœna condecenti. Nisi suus Abbas aut superior ipsum postulet, aut repetat, & promittat fide data, talem secundum regulam sui ordinis velle corrigere & punire. Et ex tunc istum extravagum monachum aut fratrem suo Abbati aut superiori Ordinarius tenebitur præsentare corrigendum: Privilegiis, exemtionibus, & aliis indultis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque.

De eodem.

CAPUT XV.

Quia contra canonicam sanctamque electionem, qua superiores Officiales & Generales, & ministri in ordinibus mendicantium ab olim assumi consueverunt, certæ definitiones capitulorum generalium factæ feruntur: ideo declarat hoc sacrum Concilium, quod omnia & singula officia & ministeria, præsidentiæque dictorum ordinum, ab olim per viam electionis consueta distribui, nisi per justam, veram & canonicam electionem distribuantur, sicut ab olim in eisdem ordinibus factum esse dignoscitur.

Quod si quid secus per quem actum fuerit, sit hoc irritum ipso facto: quacunque dispensatione, indulgentia aut concessione non obstante.

De eodem.

CAPUT XVI.

Ordinat quoque & statuit eadem sancta Synodus, quod, cum dictorum fratrum mendicantium generalia capitula celebrantur, generales ministri, seu rectores dictorum ordinum, qui, secundum formam suarum Constitutionum & observantiarum, habent definitionibus, & capitula de negligentiis, commissionibus, & omissionibus, suam culpam dicere, & veniam petere, in eo actu quo sigilla resignant, etiam officia eorum resignasse censeantur: Et quod tunc capitulum ad electionem prioris, vel alterius generalis ministri aut rectoris canonice procedat, secundum quod videbitur expedire.

ANNO CHRISTI 1416.

De eodem.

CAPUT XVII.

Statuit insuper & decernit hæc Synodus, quod generales ministri & rectores dictorum ordinum, seu etiam Provinciales provinciarum, nullatenus prætextu cujuscunque litteræ & gratiæ præsumant a provinciis aut fratribus quibuscunque sibi subditis exigere pecuniam, vel aliam rem quamcunque sic quod nec pro scriptura, aut sigillo litterarum quidquam recipiant, sub excommunicationis pœna. Quam contra faciens incurrat ipso facto. A qua etiam absolvi non possit nisi per Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo. Quam non curans, si postea non absolutus celebraret, divinis se ingerens, & ex consequenti irregularitatem incurreret, sit eo ipso suo privatus officio. Liceatque fratribus dictorum ordinum capitulum vel generale vel provinciale celebrare, & ibidem alium eligere in locum supradicti.

De eodem.

CAPUT XVIII.

Ut in tam humili religiosorum ordinum videlicet Mendicantium statu resecari valeat ambitio dominandi: decernit hæc sancta Synodus, quod nullus Provincialis, si magister in Theologia fuerit, ultra sex annos, si vero lector, aut alter venerabilis frater non graduatus fuerit, ultra tres annos, in officio provincialatus remanere debeat. Sed dictis annis elapsis alii in eorum loca eligantur.

Et modis omnibus Magistri in Theologia, dummodo alias sint idonei, præferantur.

Et quod singulis annis sua provincialia capitula celebrent, dispensatione quacunque non obstante. Nisi pro tunc Generale totius Ecclesiæ Concilium contingat celebrari.

De eodem, & specialiter de Monialibus.

CAPUT XIX.

Cum proprietas paupertati, quam religio sancta profitetur, sit adversa & totaliter inimica, mendicitasque per fragilitatem sexus apud sanctimoniales virgines sit non immerito detestanda: Unde factum est, quod monasteria & claustra Monialium, ultra suos reditus, quos possident atque tenent in communi plures virgines, professionis suæ regulam hactenus occipiendo, & non bene, permiserunt, reditibus parentum, aut consanguineorum ad dies vitæ comparatis, donatis & deputatis, virgines ingredientes ut propriis uti & gaudere, contra essentialia ordinis & observantiam regularem; Ordinat igitur & decernit hæc sacra Synodus, lata sententia, quam contra facientes incurrant ipso facto, prohibendo districtius, ne ut antea

ANNO CHRISTI 1416.

antea ad quodcunque monaſterium aut clauſtrum quæcunque ſanctimonialis virgo recipiatur aut admittatur, niſi illa cum aliis de communibus proventibus aut reditibus dicti monaſterii aut clauſtri ſine egeſtate nimia aut mendicitate inhoneſta valeat ſuſtentari.

Si quis ultra hoc filiam, ſororem, conſanguineam, neptem, vel amitam, ad monaſterium aut clauſtrum ſanctimonialium recipi voluerit, ille liberaliter, ſine omni pacto aut conditione verborum prævviis, in fixis reditibus provideat monaſterio vel clauſtro in communi de tanto, ut ipſa cum ceteris de communi vivere valeat, & quod non habita proprietate non cogatur egere, & victum & amictum turpiter acquirere: Sicut heu! quamplurimæ, tali neceſſitate forſan impulſæ, facere conſueverunt.

De eodem.

CAPUT XX.

Quoniam ſexus muliebris ex ſua fragilitate carnalibus tentationibus forte reſiſtere minus valet: propter quod quamplurimæ ſanctimoniales poſt nimis tempeſtivam profeſſionem luxu carnali tentatæ poſtea multa vitia, quæ dicere pudet, commiſerunt, quæ, ætate matura & provecta in profitendo expectata, fuiſſent per egreſſum licitum & ſacras nuptias bene cauta: idcirco decernit & ordinat hæc ſacra Synodus, quod ut antea nulla ſanctimonialis ad profeſſionem quomodolibet admittatur, niſi in viceſimo ætatis ſuæ anno aut ultra exiſtat conſtituta.

Et ſi ante tale tempus, quocunque ordinante ſeu practicante, profeſſio talis fiat, ſit illa, tanquam illegitima ætate facta, ipſo jure nulla. Poterit enim talis ante hujuſmodi viceſimum annum ſe bene probare, an valeat continere. Quod ſi non, ſecundum doctrinam Apoſtoli nubat in Domino.

Nam etſi virginitas optimis rebus præferenda ſit: ſunt tamen nuptiæ ſacræ commendandæ, & nullatenus refutandæ.

De eodem.

CAPUT XXI.

Quia ex converſatione virorum, tam Eccleſiaſticorum quam ſecularium, cum ſanctimonialibus, monaſteria aut clauſtra ingrediendo, aut ipſæ ingrediendo, multa indecentia & inhoneſta, experientia teſte, committi conſueverunt: idcirco ſuper clauſura talium monaſteriorum & clauſtrorum ſtricte ſervetur Decretalis illa, Sexto Decret. l. 3. tit. 16. de ſtatu Regularium, capite unico: cum adjectione pœnæ gravioris, videlicet non ſolum præcipienda hæc in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub obteſtatione extremi judicii, & interminatione maledictionis æternæ. Quæ omnia conſcientiæ prælatorum relinqui videntur. Sed, quod illam Decretalem exequantur prælati ſub pœna privationis omnium ſuarum dignitatum & officiorum Eccleſiaſticorum & ſecularium, quam a die conſtitutionis præſentium ultra ſex menſium ſpatium negligendo incurrant eo facto.

De eodem.

CAPUT XXII.

Item, attento, quod minoris dedecoris eſt, ſanctimonialem virginem excedentem a ſuo Prælato regulari, regulas correctionum & modum corrigendi melius ſciente, corrigi, quam a ſuo Prælato ſeculari: ideo hæc ſancta Synodus ſtatuit, expreſſius inhibendo, ne prælati ſeculares de correctione talium excedentium ſanctimonialium ſe intromittant quovis modo. Niſi illius religionis ſuperiores, ad quos ſpectat correctio, poſt admonitionem ad corrigendum evidenter reperiantur negligentes aut remiſſi.

De eodem.

CAP. XXIII.

Cum junioribus Sanctimonialibus propter tentamenta pudicitiæ ad exteriora vagari non liceat, nec tutum eſt; & ſeniores per debilitatem & fragilitatem non poſſint exire: diſponit & ordinat hoc ſacrum Concilium, quod locorum Ordinarii, aut eorum religioſi ſuperiores, ubi ſaltem expedire videbunt, cum conſilio & conſenſu Abbatiſſæ, Præpoſitiſſæ, Prioriſſæ, aut Magiſtræ, ſingulis monaſteriis & clauſtris ſanctimonialium ſingulos præpoſitos & negotiorum actores, qui ſint viri maturæ ætatis, bonarum conſcientiarum, bonæ famæ, & ſpecialiter de vitio carnis non ſuſpecti, præficiant.

Qui ſoli, aut ſi facultas monaſterii aut clauſtri ad tantum ſe extendat, cum famulo fideli, omnia & ſingula ad extra facienda pertractent & faciant, cum omni fidelitate & diligentia. Sicut ad illa præſtare tenebuntur juramenta.

Qui etiam ſingulis annis de receptis & diſtributis eorum ordinariis aut ſuperioribus religioſis, vel ſaltem deputandis per illos, bonam, legalem, plenam & exactam facient rationem.

De eodem.

CAPUT XXIV.

Inæqualitati victus & amictus, quæ in vita regulari & religioſa invidiæ aliorumque vitiorum non modicam materiam ſubminiſtrat, volens obviare hæc ſacra ſynodus, diſponit & ordinat locorum Ordinariis, ſub pœna excommunicationis, diſtrictius committendo, quatenus, ſi ut antea cuiquam religioſæ perſonæ, virilis aut muliebris ſexus, reditus perpetui ad vitam, pecuniales aut alii quomodolibet aſſignentur ſeu deputentur, illi perſonæ poſt ſuam profeſſionem non in ſingulari, ſed omnibus in communi per eorum ſuperiorem, Præpoſitum aut negotiatorem, aſſignandi: Similiter, quod omnes in refectorio communi de una olla comedant, & de eodem potu bibant, & de uno & eodem veſtiario veſtiantur; Similiter, ne infirmaria faciant, niſi una vel plures perſonæ infirmitatis, tam ſeorſim, quam ſua neceſſitate, ſemper de communi ſua recipiant nutrimenta.

ANNO CHRISTI 1416.

De eodem.

CAPUT XXV.

Mandat insuper & præcipit hæc sacra Synodus sub excommunicationis pœna, quatenus quilibet religiosus, tam in monasterio, claustro aut conventu, quam extra, habitum sui ordinis distinctum in colore, figura & dispositione ab habitu alterius ordinis, secundum uniuscujusque religionis institutionem & observantiam regularem deferat. Ut videlicet inter Benedictum & Bernardum, inter fratrem Minorem & Augustinum, in dictis monasteriis, claustris, conventibus, in choro, foro & in campis, equitando vel ambulando, sit differentia manifesta.

TITULUS XI.

De Jurepatronatus.

CAPUT I.

Super incorporalibus parochialium Ecclesiarum, mensis prælatorum, nec non Ecclesiis, monasteriis, prioratibus & conventibus, utriusque sexus hominibus, secularibus & regularibus factis, in quibus cautum est, & in litteris desuper confectis communiter caveri consuevit, quod vicariis perpetuis, dictas Ecclesias regentibus, onusque diei & æstus portantibus, de congrua, condecentique provideatur portione, unde se cum honesta familia sustentare, hospitalitatem servare, juraque episcopalia solvere, & alia incumbentia onera valeant supportare.

Ex fomite avaritiæ illa provenit enormitas, ut prædicti Prælati Ecclesiæ, monasterii, conventus, & prioratus, immo & rectores, nec non laici Ecclesiarum & beneficiorum Patroni, cum vicariis dictarum Ecclesiarum præsentandis, vel ad eas promoveri cupientibus, & interdum, quod adhuc pejus est, minime idoneis & inhabilibus, pacta singularia, interdum litteris & sigillis, & quandoque fidejussoria cautione dictorum vicariorum, aut promoveri cupientium vallata, faciunt, & sic procurant de tam exigua, tam sacerdotali statui indecenti portione, totum residuum sibi imbursantes & retinentes, ut præmissa nedum facere nequeant, sed & miserabiliter sub tanta laborum & rerum sarcina cogantur egere: immo & quidam de oblationibus suis, quæ incertæ sunt, & ad certum taxari non possunt, certam partem interdum non modicam patronis suis dare & assignare compelluntur, contra Deum, justitiam, & omnem æquitatem.

Volens igitur hæc sancta Synodus illis pauperibus de optimo remedio providere, ut circa hæc servetur Constitutio fel. record. quondam Domini Clementis V. quæ incipit: Ut constitutio, Clementinar. lib. 3. tit. 12. De jure Patronatus, cap. 1. cassat & annihilat hujusmodi quæcunque pacta, taliter exacta, præterita & similiter affutura.

Nihilominusque super juramentis factis & fiendis in hujusmodi vitiosis contractibus misericorditer dispensat: Omnibus taliter oppressis & minus bene provisis dando licentiam hujusmodi, eorum gravamina in hac sacra Synodo, aut aliis provincialibus vel synodalibus, seu aliis competentibus judicibus proponendi, & debitam eorum competentiam a Patronis eorum exigendi & obtinendi. Quibus & hæc sacra Synodus, aut etiam aliæ synodi dictæ, vel judices, per assignationem & deputationem portionis condecentis, si alias sint habiles & idonei, providebit aut providebunt.

ANNO CHRISTI 1416.

Quod si Ecclesiarum Patroni et rectores talibus assignationibus & deputationibus condecentis portionis, vel per Concilium aut per judicem factis, se opponant quovis modo; probata contradictione, sint illis Ecclesiis, & earum canonibus privati, ipsorumque collatio & dispositio ad immediatum superiorem devoluta.

De eodem.

CAPUT II.

Statuit igitur & ordinat hæc sacra Synodus, districtius præcipiendo omnibus & singulis Ecclesiarum prælatis, Archidiaconis, Præpositis, eorumque officialibus, qui de jure aut de consuetudine instituere habent ad Ecclesiastica beneficia præsentatos, sub pœna privationis omnium suarum dignitatum & officiorum, quatenus ut antea ad præsentationem laicorum nequaquam instituant aut investiant personas non idoneas, scientia, moribus & ætate, ad quæcunque beneficia Ecclesiastica, maxime curam animarum habentia: Præsentatosque, etiamsi alias essent idonei, præstito juramento diligenter examinent, anne suis patronis novas pensiones, advocatias, aut aliud simile promiserint, se soluturos, aut promiserint vel promittere intendant, medietatem, aut aliam partem decimarum Ecclesiasticarum patronos posse percipere.

Et, si diligenti inquisitione tali præmissa, reperiantur patroni Ecclesiarum, sive sint Ecclesiastici, sive sint seculares, talia quomodocunque fecisse, aut alias decimas Ecclesiarum talium, ad quas tales præsentati essent instituendi, hujusmodi patronos usurpasse: tales præsentatos nullatenus instituant.

Etiam, si ejusdem patroni de facto, cum de jure non possint, eosdem vel alios præsentatos instituerint, Ecclesiasticam institutionem contemnendo, excommunicationis sententiam incurrant, & a jure patronatus seu præsentandi ea vice per superiorem supplendo cadant eo facto, institutusque similiter excommunicationem majorem incidat, & Ecclesia talis, tam ex culpa instituentis, quam instituti, Ecclesiastico sit supposita interdicto. A quo per loci Ordinarium relaxari non debeat: nisi taliter institutus Ecclesiæ tali cedat, & pro sui delicti temeritate correctus, absolutionis & relaxationis beneficium mereatur obtinere.

TITULUS XII.

De censibus, exactionibus, procurationibus.

CAPUT I.

Adversus damnabilem abusum, quo quidam Ecclesiastici Prælati requirunt, exigunt, recipiunt, & sibi imbursant fructus integros unius aut duorum, vel medios duorum annorum aut etiam unius, in magnum detrimentum & gravamen pauperum, qui multa litigando exposuerunt, ac in principio introitus sui multis indigent,

ANNO CHRISTI 1416.

gent, pro regimine domestico, & hospitalitate servanda: Cum tamen hujusmodi Prælati alias sint sufficienter abundantes, & reditus pro suis mensis habeant copiosos: Decernit hoc sacrum Concilium & ordinat, hujusmodi oppressiones & exactiones gravissimas totaliter revocari, easque præsenti Constitutione irritat & annihilat. Et secus aut in contrarium facientes excommunicationis sententiam vult incurrere ipso facto.

De eodem.

CAPUT II.

Cum in quibusdam mundi partibus, per adinventionem, ut creditur, laicalem, Ecclesiastica beneficia, in censibus & pensionibus pecunialibus ab olim nobiliter & bene dotata, jam propter monetæ diminutionem & decrescentiam in valore, nec non propter variationem & vocitationem, tam exilia sint & parva, ut, qui olim habuit de suo beneficio triginta vel quadraginta ducatos, vix nunc habeat decem, aut modicum ultra: Quia ubi quondam libra æquipollebat ducato, viginti solidi libram faciebant, nunc vix quatuor libræ ducatum faciunt, quia & apud illos vix tres denarii Constantienses faciunt solidum: Et pensionarii nihil aliud nisi secundum currentem monetam solvere volunt: idcirco decernit & ordinat in favorem Ecclesiastici status hoc sacrum Concilium, quod Ecclesiastici reditus non nisi in illo valore, prout antiquitus vel etiam post fuerunt, in sui emtione, donatione, aut legatione, integraliter & sine diminutione persolvantur. Quia iniquum omnino foret, ut æqualiter alteri deserviens in suo Ecclesiastico stipendio pati deberet detrimentum.

De eodem.

CAPUT III.

Cum nonnulla Ecclesiarum capitula quædam nimis intolerabilia pauperibus, exorbitantia statuta habere noscantur, videlicet, quod vacantibus aliquibus canonicatibus & præbendis nullus de novo admittitur, nisi magna pecuniarum soluta quantitate: ita etiam, quod talem admittendum pluribus annis antequam ipsam præbendalem portionem accipiat, ut 4. 5. 6. 8. vel pluribus annis, oporteat expectare: Quo contingit, quod pauperes etiam, quantumcumque alias idonei, post gestarum litium expensas nimium prægraventur: idcirco talibus gravaminibus & exactionibus succurrendo, ne per imbursationem vitium simoniacæ pravitatis sapere videantur, decernit & ordinat hæc sacra Synodus, quod in admissione canonicorum ad præbendas pro introitu præbendatus ille amplius non solvat, quam sicut media præbenda unius anni se posset extendere. Et illam medietatem solvet anno primo, quæ pro ornamentis Ecclesiarum cedere debet. In secundo anno similiter medietatem solvet pro Ecclesiæ fabrica conservanda. Et consequenter medietatem tertii anni solvet pro decessore defuncto, ad ejus debita, si restent, persolvenda, alioquin pro ejus memoria ad distributiones quotidianas convertendam. Et tunc ad plenam perceptionem admittatur.

Pro quibus mediis fructibus illorum trium annorum colligendis in qualibet Ecclesia unus vel duo probi & idonei eligantur, qui, sub fide præstita loco juramenti, eosdem fructus fideliter colligant, & ad usus præfatos præcise convertant, Capitulo de hujusmodi perceptis & expositis rationem reddituri.

ANNO CHRISTI 1416.

Et si secus actum fuerit, per Ecclesiarum & capituli sententiam, suspensionem a divinis incurrant eo ipso, nullatenus relaxandam, nisi perceptis restitutis, quæ ultra taxam prædictam receperunt.

De eodem.

CAPUT IV.

Hæc sacrosancta Synodus Constantiensis omnes & singulos, qui a personis Ecclesiasticis, eorumque bonis, frumento, vino, & rebus aliis, quæ negotiandi causa non deducuntur, telonia, pedagia, aut alia exactionum genera, requirunt, exigunt & recipiunt, ex nunc prout ex tunc excommunicat, eo ipso excommunicatos esse denunciat, & ab omnibus Christi fidelibus arctius evitandos, quousque, receptis & exactis restitutis, absolutionis beneficium a suo Ordinario duntaxat, aut ejus in spiritualibus vicario mereantur obtinere.

Ceterum si Ecclesiasticus prælatus talia commisit, nisi statim restituto tam turpiter accepto, in sui ipsius status, quem usque ad sanguinem erga laicos defensare deberet, verecundiam, per solum summum Pontificem, nisi in mortis articulo, absolvatur.

Fidem autem, quod talia sint Ecclesiastica bona & non negotiationis causa deducta, faciendam esse decernimus litteris illorum Ecclesiasticorum, quorum res hujusmodi propriæ sunt, & ipsis telonariis ostendendis, nullo aliorum suorum Dominorum mandato desuper expectato.

De eodem.

CAPUT V.

Contra Principes tam Ecclesiasticos quam seculares, Ecclesiarumque & Monasteriorum advocatos & defensores, qui singulari exactionis genere Abbates, Priores, Præpositos, ceterosque religiosos, eorumque monasteria, ultra decentium hospitalitatum onera per vecturas, aliasque servitutes, per venatores, falconarios, canes & aves, nec non etiam, qui clericis secularibus canes committunt nutriendos, nimis gravant, processuri, eos excommunicationis sententia Constitutione præsenti innodamus: a qua inferior non nisi per Ordinarium loci, aut ejus in spiritualibus vicarium, sed Prælatus Ecclesiasticus a solo summo Pontifice, præterquam in mortis articulo, recompensatis damnis absolvatur.

TITULUS XIII.

De consecratione Ecclesiæ & altaris.

CAPUT UNUM.

Mandat & præcipit hæc sacrosancta Synodus, quod Episcopi amplius cappellas & altaria, præsertim in civitatibus, oppidis, villis aut campis, extra monasteria et conventus religiosorum sitas & sita, noviter erectas aut erecta,

ANNO CHRISTI 1415.

nullatenus conſecrent, niſi prius hujuſmodi cappellæ aut altaria ſint ſufficienter dotata pro regentium congrua ſuſtentatione, & per Ordinarium in Eccleſiaſtica beneficia confirmatæ & confirmata: ſub pœna ſuſpenſionis ab officio per unum integrum annum duratura, quam contrafaciens Epiſcopus incurrat eo ipſo.

TITULUS XIV.

De celebratione miſſarum.

CAP. I.

Quia nonnulli in cathedralibus & collegiatis Eccleſiis ſpecialia feſta ſanctorum aut ſanctarum, necnon pro ſuarum, ſuorum progenitorum hæredumque animarum ſalute miſſas pro defunctis diſpoſuerunt, diſponunt, celebrandas: Quo fit, ut illius diei officium vel totaliter omittatur, vel prætermiſſa ſolemnitate obſervetur ſine nota: Ne igitur unum devotionis opus voluntarie impoſitum reliquum de jure debitum impediat quoviſmodo, & clerus magis celer pro pecunia, quam pro divina obtinenda gratia videatur: ſtatuit hæc ſancta Synodus, quod dictis inſtitutis feſtis, & animarum commemorationibus peractis, clerus illius Eccleſiæ reliquam miſſam ejuſdem diei cum nota, ſicut officium exigit, decantet, ſub pœna ſuſpenſionis ab officiis divinorum. Quam ex negligentia dicti officii omnes, qui reliquis officiis pro lucro ſuo interfuerunt, incurrant eo ipſo. A qua ſuſpenſione nullatenus abſolvantur, niſi reſtituant ea, quæ in aliis inſtitutis officiis receperunt, in pios uſus convertenda.

De eodem.

CAPUT II.

Eo, quod Canon miſſæ in aliquibus libris terriſque diverſificatus exiſtat: Primo, quia in novis libris in principio canonis habentur: *& omnibus orthodoxis catholicæ & Apoſtolicæ ſedis cultoribus*: Et hoc totum non habetur in antiquis libris: & quidam notabilis expoſitor canonis ponit, quod poni non debeat.

Item, in ſequenti oratione poſt memoriam vivorum antiqui libri ſolum habent: *Qui tibi offerunt*, ſed novi habent: *Pro quibus tibi offerimus: vel qui tibi offerunt*. Item, in oratione ſanctiſſimi tractatus antiqui libri habent: *Bibite ex eo omnes*. Alii vero habent: *Bibite ex hoc omnes*. Et ſic etiam habent in Evangelio Matthæi, ſcilicet: *Ex hoc*.

Item, aliqui ante elevationem calicis, ſtatim & conjunctim poſt verba conſecrationis, tanquam ad conſecrationem pertinentem dicunt hanc orationem: *Hæc quotieſcumque feceritis*. Alii vero dicunt poſt depoſitionem calicis.

Item, in ſequenti oratione, ſcilicet: *Unde & memores nos ſervi tui, ſed & plebs tua ſancta Chriſti filii tui*; Et alii addunt pronomen, dicentes: *Ejuſdem Chriſti filii tui*.

Item, in oratione *Supplices* aliqui habent *in conſpectu*, alii vero, *in conſpectum*.

Item, aliqui habent: *Memento, Domine, & eorum, qui nos præceſſerunt*, ſed alii addunt: *Famulorum, famularumque tuarum*.

Item, in ſequenti oratione alii tantum: *Ipſis, Domine, & omnibus in Chriſto quieſcentibus*; alii addunt: *Hic & ubique quieſcentibus*.

Item, in Oratione: *Nobis quoque peccatoribus, famulis tuis*, aliqui addunt: *& famulabus*.

ANNO CHRISTI 1416.

Item, in Oratione: *Libera nos, quæſumus Domine, ab omnibus* &c. & infra: *Et beatis Apoſtolis tuis, Petro, Paulo, atque Andrea*, aliqui poſt hoc addunt *Patronos majoris Eccleſiæ, & alios quamplures ſanctos*.

Et in fine Orationis dicitur: *Cum omnibus ſanctis*, aliqui addunt: *Tuis*.

Aliqui poſt concluſionem cujuslibet Orationis *per Chriſtum*, vel, *eundem Chriſtum*, dicunt, *Amen*, alteri vero non.

Item, poſt precationem de ſancta Trinitate, qua concluditur: *Adoretur æqualitas*, aliqui legunt: *Quam laudant Angeli, adorant dominationes*. Sed alii legunt: *Quam laudant Angeli, venerantur Archangeli &c.*

Item, in precatione de B. Virgine aliqui legunt: *Lumen æternum mundo effudit*. Alii vero, *huic mundo lumen æternum effudit* legunt.

Concedens quoque, tanti myſterii Orationes & verba, & ſicut indiviſus eſt Chriſtus, qui in altari conficitur, in omnibus dictionum & Orationum verbis integraliter concordare: Idcirco hæc ſacra Synodus decernit, & ordinat, quod miſſalium librorum canones, ſecundum diſtinctiones & verba canonis illius, qui ſequitur, corrigantur, & adaptentur in hac forma: *Te igitur*. &c.

Si placet, ponatur canon ſecundum Miſſale Romanum & Apoſtolicæ Eccleſiæ.

TITULUS XV.

De reliquiis & veneratione Sanctorum.

CAP. I.

Licet Sanctus ſanctorum in ſuis ſit ſanctis non immerito venerandus, ex cujus venerationis devotione moti ſancti Patres multorum ſanctorum & ſanctarum feſta per ſubjectum ſibi populum ſolemniter indixerunt, celebranda tam in choro, quam in foro: tamen, quia attenta dictorum feſtorum multiplicitate nimia, & multitudine enormitatum variarum, quæ in his diebus, in viſitationibus chorearum, & tabernarum, & perpetrationibus ludorum, ebrietatum, commeſſationum, invaſionum, altercationum, occiſionum, blaſphemationum nominis Altiſſimi & ſanctorum ſuorum, & quamplurima alia graviſſima committuntur, & ex adverſo utiles labores tam morales quam mechanici inutiliter negliguntur; idcirco non ob irreverentiam ſanctorum, ſed ad evitandam hujuſmodi congeriem vitiorum, & damna laicorum, decernit & ordinat hæc ſacra Synodus, hujuſmodi feſta, & ſpecialiter tempore æſtivali, quo videlicet pro ſuſtentatione hiemali amplius oportet laborare, minora ſaltem, quæ videlicet in antiquis juribus & Patrum decretis non ſunt inſtituta, fore tollenda. Moderamine, cum tali, quod illa more conſueto in Eccleſia, & apud Eccleſiaſticos ſolemniter feſtiventur, tam per clerum, quam per populum uſque ad miſſarum complementum incluſive, & quod ex tunc populus laicalis per illius diei reſiduum ſuis laboribus ſine prohibitione Eccleſiaſtica vacare valeat: Proviſo tamen, quod reſtantia divorum officia, quoad alias horas canonicas illius diei per clerum in choro more ſolito ſolemniter compleantur: Feſtis tamen ſanctorum patronorum in unaquaque parochia, ut moris eſt, feſtivandis exceptis.

De

ANNO CHRISTI 1416.

De eodem.

CAPUT II.

Contra abusum damnabilem, quo ad irreverentiam festi præsolemnis, natalis Domini nostri Jesu Christi, in nocte ejusdem festi, immo interdum continuando per diem, quidam satrapæ diaboli attentissima & maledictissima intentione ludunt ad taxillos nomine Altissimi ejusdem, nomine puerperæ, nec non omnium sanctorum, multipliciter blasphemantes: Volens hæc sancta Synodus potenter exurgere, statuit, decernit & ordinat, quod nullus talium lusorum aut blasphematorum, si clericus, & in sacris sit, divinum officium infra sex mensium spatium peragere, aut eidem interesse: Si autem laicus, per dictum temporis spatium Ecclesiam introire præsumat.

Nec talium quisquam ad sacrum Eucharistię infra istum terminum admittatur. Et nec post. Nisi talis peccati gravissimi contritione & confessione emundatus, sex sextarum feriarum post mediate sequentium in pane & aqua duntaxat jejunium luat.

De eodem.

CAPUT III.

Cum ob avaritiæ quæstum, laicali populo scandalizato, ut videtur, quidam clerici & religiosi, in suorum sanctorum Patronorum aut dedicationum festis, sanctuaria sua & reliquias sanctorum, extra eorum Ecclesias, monasteria & conventus, in cœmeteriis & quandoque in plateis exponant, ut tanquam eleemosynaria petitione oblationes recipere valeant largiores: ideo decernit hæc sacra Synodus, sub excommunicationis pœna districtius inhibendo, quam contrafacientes incurrant ipso facto, ne hujusmodi exponentes, turpissimam avaritiam præconizantes, quidpiam facere præsumant ut antea. Sed hujusmodi sanctuaria & reliquiæ non nisi in altaribus, & infra Ecclesias, monasteria, conventus exponantur.

Et hæc sunt quæ de materiis titulorum Tertii libri occurrere videbantur.

LIBER IV.

TITULUS UNUS.

De Matrimonio.

CAPUT UNUM.

Quia sacræ Congregationi ex querela quamplurium innotuit, qualiter quidam laici potentes pro lege suis subditis statuerunt, quod, si quis, aut quæ, personam quamcumque super matrimonio coram Ecclesiastico judice trahat in causam, si pars attrax in eadem causa fructum petat, sub gravi pecuniaria pœna talis pars agens illi Domino laico veniat punienda, quam pœnam effugiat, sit causam hujusmodi coram illo laico & Domino, simpliciter & de plano, decidendam intentabit: Quo fit, quod vera matrimonia, sine executione solemnitatum etiam contracta, imperfecta manebunt, & per partes ad alias nuptias convolantes adulteria A perpetua committentur, & perversitatis quadam lege laici de Ecclesiasticis sacramentorum institutis contra canonicas sanctiones judicabunt: Quapropter hæc sacra Synodus omnibus & singulis Ecclesiarum subditis, Archidiaconis, presbyteris, & aliis, quorum de jure aut consuetudine interest de causis matrimonialibus judicare, sub excommunicationis pœna mandat, præcipiendo districte, quatenus habito diligenti scrutinio, si in terris aut dominiis cujuscunque laici aut Domini temporalis talia statuta, ordinata, promulgata, vel etiam servari repererint, trium terminorum æqualiter distantium canonica monitione præmissa, terras, oppida & loca ejusdem laici & Domini temporalis sanctissimo supponent interdicto, tamdiu servando, quousque hujusmodi execrabili lege revocata & cassata ille Dominus aut laicus suum errorem recognoscens promittat & juret, talia ut antea nullo unquam tempore attentare, sed potius hujusmodi causas, prout debitum, est, Ecclesiasticis judicibus relinquere, libere sine quacumque prohibitione judicandas.

ANNO CHRISTI 1416.

Et si Ecclesiasticus judex in executione contra tales negligens reperiatur aut remissus, probata negligentia in proxima Synodo contra ipsum, etiam usque ad privationem dignitatum & officiorum suorum inclusive, procedatur.

Et hæc de Quarto libro.

Sequuntur nunc avisata capitula titulorum Quinti libri Decretalium, quæ occurrebant avisanda.

LIBER V.

TITULUS I.

De accusationibus & denunciationibus.

CAPUT I.

Quandoquidem per desuetudinem & non observantiam Conciliorum provincialium, synodalium, Metropolitanorum & Episcoporum, quæ secundum antiqua jura singuli pro accusatione, denunciatione & inquisitione malorum & reformatione morum servabant, multa mala ex hujusmodi negligentia Ecclesiastico statui evidentius provenerunt: Ut dictus Ecclesiasticus status ad aliqualia restaurativa proficere valeat incrementa, præsertim, cum quædam sint provinciæ nimis latæ, sic quod singulis annis convenire ipsis Prælatis nimis foret onerosum: idcirco statuit & decernit hæc sancta Synodus, quod Concilia provincialia in singulis provinciis post præsens finitum Concilium infra annum, & tunc consequenter de triennio in triennium, & Synodalia singulis annis, in locis aptis per Metropolitanum aut Archiepiscopum, aut etiam per Dicœcesanum celebrentur & serventur, secundum modum & formam in jure expressos. Et quod sub pœna privationis suarum dignitatum, officiorum & beneficiorum, Metropolitani, Episcopi, ceterique inferiores, qui alias debent interesse, illa Concilia convocare, & vocati ad ea venire teneantur. Alioquin in proxima Synodo sequenti, usque ad privationem hujusmodi inclusive, si id contumacia aut rebellio exegerit, contra tales procedatur.

De eodem.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT II.

Item, ordinat hæc Synodus, quod Archiepiſcopi, Epiſcopi, Archidiaconi, Præpoſiti, Archipresbyteri & ceteri inferiores Prælati, quorum eſt, de jure aut conſuetudine, exceſſus clericorum, & laicorum corrigere, omnibus odio, amore, prece aut pretio ſecluſis, ſingulis anpis viſitanda viſitent, corrigenda corrigant, exceſſus quoque tam per accuſationem, quam per impoſitionem repertos & cognitos, ſecundum eorum qualitatem medicamentis congruis, ſecundum modum & formam juris expreſſis, charitative corrigant, non quærentes, exigentes aut recipientes ad ſibi inburſandum lucra pecuniarum, ſed quærentes lucra animarum.

Et quicunque ſecus egerit, aut negligens in hoc repertus fuerit, ultra pœnas juris ſecundum deliberationem Synodi proximę ſequentis puniatur, uſque ad privationem dignitatum & beneficiorum incluſive, aut alias ſecundum commiſſi aut omiſſi delicti qualitatem.

De eodem.

CAPUT III.

Decernit inſuper & ordinat, quod Prælatus, ſub pœna privationis ſuæ dignitatis, in puniendo crimina, & exceſſus clericorum aut laicorum, pecunias cupiditatis & avaritiæ, mulctas non recipiat in emendam, ut ſibi eas imburſet, ſed ſpirituales injungat emendas, illius criminis aut exceſſus curaturas: Vel ſi in defectu alterius punitionis pecuniarum mulctam imponat delinquenti, illam tamen evidenter in pios uſus convertat, ut ipſe de avara imburſatione notari non valeat.

Et nihilominus in ſuo proceſſu ordinem juris ſervet, defuncto cuicunque, qui forſan de numero exiſtit ſalvandorum, crimina vel exceſſus non imponat. Alioquin in proxima Synodo, & ſecundum ejus determinationem, uſque ad privationem incluſive, talis Prælatus puniatur.

De eodem.

CAPUT IV.

Conſiderato, quantum malum ſit, notoria crimina, ſive exceſſus, totam communitatem inficientia ſeu inficientes, diſſimulando tolerare, cum hoc ſit omnibus vitiis laxare frænum: idcirco decernit hæc Synodus ſacroſancta, ſi aliquis Dominus temporalis, aut communitas quæcunque, contra Eccleſiaſticos prælatos, quorum intereſt, ſe oppoſuerint viſitationi aut correctioni notoriorum vitiorum, ut ſunt hæreſeos, adulterii, fornicationis, perjurii, decimarum & uſuræ, & hujuſmodi, nec talis Dominus & communitas, ita, ut non ſint per ſe talia, corrigere videantur, quod primo trina canonica monitione per æqualia temporum intervalla facta, terra illius Domini, & præfata communitas divinorum ceſſationi ſubjaceat tamdiu, & quoaduſque hujuſmodi notorii exceſſus & crimina per Prælatum Eccleſiaſticum tali pœna premantur, ut ceteris cedat in exemplum, & excedentes hujuſmodi, ut obſtruant in futurum, diſtrictius arceantur.

De eodem.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT V.

Interdicendo etiam prohibet hæc ſacra Synodus omnibus Dominis temporalibus & communitatibus, ne Beguardos & Beguras, quas propter ſuſpicionem ſingularitatis ſuæ vitæ frequentius oportet viſitare, contra viſitationes Eccleſiaſticas quoquo modo defendant, ſed eaſdem circa eos fieri permittant.

Alioquin ſi ſecus per eos aut contrarium factum fuerit, ſi tertio moniti non deſiſtant, terræ, loca & communitates eorum protinus Eccleſiaſtico ſint ſuppoſita interdicto.

TITULUS II.

De Simonia.

CAPUT I.

Electus ſeu poſtulatus ad aliquam Eccleſiam vel dignitatem, cum ejus confirmatore omnibus modis pacta quæcunque ſimoniaca pro pecunia aut alia quacunque re utili facere vel tractare caveat.

Immo confirmator ipſe pecuniam & aliam quamcunque rem nullatenus petat vel accipiat, aut quomodolibet det confirmatus, ſub pœna privationis omnium dignitatum, officiorum & beneficiorum ſuorum, & inhabilitationis ad obtinenda, quam incurrant eo facto: excepto ſalario & pretio notariorum & ſcriptorum, quod taxam viginti florenorum de curia non excedat.

Et quia in iſtis contractibus receptio & datio pecuniarum ſecretius fieri conſuevit: ideo ad hoc probandum fama ſufficiat, ad effectum privationis ſupra dictæ. Niſi ipſa canonica purgatione tolleretur.

De eodem.

CAPUT II.

Quia a longis temporibus humani generis hoſte procurante nonnulli, immo multi Pontificali dignitate ſublimati, quibus ex debito incumbebat pontificalis officii, ſacrorum & inferiorum ordinum miniſteria, nec non conſecrationes & alia pontificalium actuum exercitia per ſe, gratis ſine quarumcunque pecuniarum exactione celebrare, hujuſmodi exercitia aliis Epiſcopis titularibus, pauperibus, & aliunde, unde viverent, non habentibus, interdum annua penſione ex pacto, ſeu alias ſoluta commiſerunt exequenda: Qui differenter ſecundum differentias ordinum aut rerum conſecratarum, implicito & explicito pacto, de ordinatis vel de conſecratis aut reconciliatis rebus pecunias nedum receperunt, ſed & ſatis inhumaniter extorquendo exegerunt, vitium ſimoniacæ pravitatis miſerabiliter & ſatis impudenter nedum exercendo, ſed alios recipientes hujuſmodi ordines ac de conſecrationibus aut reconciliationibus paciſcentes damnabiliter maculando: idcirco hæc ſacra Synodus volens tale vitium, tam evidenter Eccleſiam Dei ſcandalizans, in quantum poteſt, extirpare, ſtatuit & decernit: Quod quilibet Archiepiſcopus vel Epiſcopus præfatos ſuos quoslibet actus Pontificales vel per ſe ipſum, ſi poterit, alioquin

per

per ſubſtitutum Pontificem catholicum, gratiam & communionem S. Apoſtolicæ ſedis habentem, gratis, abſque omni datione aut exactione pecuniarum, prævia vel ſequenti, ipſi Pontifici, janitoribus, intitulatoribus, examinatoribus, ſcriptoribus & ſervitoribus, quomodolibet cum pacto vel ſine pacto ſolvendarum, exerceat, aut faciat.

ANNO CHRISTI 1417.

Litterarum teſtimonialium, quæ formatæ nuncupantur, pro quibus unus ſolus groſſus aut ejus valor, tam pro ſigillo & cera, quam ſcriptura, ſolutione: vel ſi Archiepiſcopum vel Epiſcopum ad extranea remotiora loca pro conſecratione aut reconciliatione Eccleſiæ, Monaſterii, cœmeterii, altari vel cappellæ proficiſci contingat, præciſe moderatarum & ſupportabilium expenſarum non ultra, procuratione duntaxat exceptis. Et cum ordinatione ac diſpoſitione, quod Epiſcopo ordinato, conſecranti aut reconcilianti, ſub præſtituto de reditibus menſæ ſuæ principalis taliter & tam ſufficienter provideatur, ne egeſtate gravatus ſibi in ſacris actibus forſitan ſimoniace quæſtum quærat.

Quod ſi ſecus actum fuerit, ut, quod pecuniæ ultra id, quod præmittitur, erogentur, dentur aut recipiantur, ſit ipſe ordinans, vel alium actum Pontificalem exercens, tam principalis quam ſubſtitutus, ultra alias pœnas juris eo ipſo ſua dignitate pontificali privatus, & inhabilis ad eandem: Et taliter ordinatus ab officio ſuo ſuſpenſus tamdiu, donec a ſolo ſummo Pontifice aut Generali Concilio a tali ſuſpenſione relaxari mereatur.

Et nihilominus, quia hactenus talis damnatæ corruptionis abuſus nimium invaleſcens quaſi totum ordinem Eccleſiaſticum receptione hinc inde per diverſas mundi partes infecit, ita, pauciſſimi inveniantur, qui non ſint hoc vitio maculati ſeu decepti: idcirco hæc ſacra Synodus, errantium multitudini compatiens, velut pia mater, omnes taliter promotos, aut qui aliter commode promoveri non poterant, a ſingulis excommunicationum, & ſuſpenſionum ſententiis, quas taliter ordinati uſque ad præſens incurrerunt, aut inciderunt ipſo jure, poſtquam coram taliter commiſſa aut delicta ſuis confeſſoribus in foro conſcientiæ, & confeſſionis expoſuerunt accepta ſecundum modum culpæ pœnitentia ſalutari, ex nunc prout ex tunc abſolvendum & relaxandum decernit, nec non præſenti conſtitutione abſolvit & relaxat: Super irregularitate ſeu inhabilitate quacunque in officiis ordinum ſuorum miniſtrando quomodolibet hactenus attracta, pie & miſericorditer diſpenſando: non obſtantibus in contrarium facientibus quibuſcunque.

De eodem.

CAPUT III.

Quoniam quidam Eccleſiarum prælati repletis burſis ſuis, labores, ad quos bene ditati habiles eſſent, volentes effugere, pacta ſecreta ineunt cum ſucceſſoribus, quos in vita deputant præficiendos: quæ quidem facta utique ſapere videntur ſimoniam: ideo decernit hæc ſacra Synodus, quod tales ultra ſententiam excommunicationis, quam incidunt, omnibus honoribus & dignitatibus ſint privati eo facto, pactaque hujuſmodi nullius ſint roboris vel momenti: Et ſi recipiens quidquam ſibi de hoc imburſavetit, aut receperit, ſub pœna prædicta reſtituere teneatur. Ad effectum autem privationis hujuſmodi ſufficit probatio per famam. Niſi talis purgatione canonica tollatur.

ANNO CHRISTI 1416.

TITULUS III.

Ne Prælati vices ſuas aut Eccleſias ſub annuo cenſu concedant.

CAPUT UNUM.

Contra hos Prælatos, Judices inferiores, qui ſuas jurisdictiones Eccleſiaſticas, & temporales pro pretio vendere vel locare ſolent, vel ad tempus vitæ ſuæ, vel determinatum & certum: Quo quidem modo fit, quod venditur ſeu locatur juſtitia, ſanguiſque & ſudor pauperum per horrendiſſimos exactionatores emungitur, & totus Eccleſiaſticus ſtatus odio fit ſimplicitati laicali: idcirco tantæ iniquitatis malo hæc ſacroſancta Synodus obviare volens decernit, & ordinat, quod ultra alias pœnas in jure ſtatutas contra tam venditores quam emptores & locatores, in proxima Synodo ſequenti procedi poſſit & debeat, uſque ad ſuarum dignitatum, officiorum ſive beneficiorum privationem inclusive.

TITULUS IV.

De Magiſtris.

CAPUT I.

Ex quo hujus ſacri Concilii auctoritas univerſitatum & ſtudiorum Generalium Magiſtris & Doctoribus plurimas prærogativas concedit, & ulteriores concedere eſt quamplurimum inclinata: idcirco, ne illarum occaſione quidam minus idonei aut indigni, prece, pretio, vel amore ſcientiarum gradus ſibi forſitan nimis ardenter procurare præſumant, ſtatuit & ordinat hoc Generale Concilium, quod in generalibus ſtudiis ad gradus ſingularum Facultatum nullus vel nulli ut antea promoveantur, niſi per rigorem diſtricti examinis. Et præſertim talium examinatores, qui ad manus Cancellarii, vel Vicecancellarii illius univerſitatis actu congregati, promittant, & tactis ſacroſanctis ſcripturis jurent, dignos & idoneos admittere, indignoſque & inidoneos refutare, omnibus prece, pretio & amore vel timore penitus poſtergatis.

De eodem.

CAPUT II.

Cum experientia teſte videantur ex varietate opinionum, præſertim in ſacra pagina, quæ ex utraque parte per Doctores Eccleſiaſticos opinative tenentur, & tamen neutrum illarum ſancta determinavit Eccleſia, ut, beatam Virginem eſſe vel non eſſe Conceptam in peccato originali, in univerſitatibus ſtudiorum generalium, & alias per orbem, in ordinibus fratrum, ſeditiones plurimæ & ſcandala plurima ſuboriri: ideo decernit hæc ſacra Synodus, & inhibet ſub excommunicationis pœna diſtrictius, ne ut antea in publicis ſermonibus ad populum quiſquam hujuſmodi opiniones prædicet, ſed ſi quis de illis quid velit aſ-

ſerere,

ANNO CHRISTI 1416.

ferere, in ſcholis aut in collationibus ad clerum; nihil tamen temere definiendo, ſed probabiliter diſputando aſſerere vel definire partem ſuam.

TITULUS V.

De Judæis.

CAPUT UNUM.

Quia, ut expertum eſt, quamplurimi Judæi utriuſque ſexus homines, per uſuram acquiſita reſtituere metuentes, ad Chriſtianiſmum ſuſcipiendum alias ſatis inclinati, ſeorſim abierunt, in ſua perfidia tanquam deſperati remanentes: ideo hæc Synodus ſacroſancta decernit & ordinat, quod Judæus, ad fidem catholicam venire volens, non niſi in quantum medietas ejus ſubſtantiæ, tam in mobilibus quam immobilibus ſe extendit, eis, a quibus uſuras, ſi ſuperſint, recepit, alioquin hæredibus, ſecundum proportionem uſurarum receptarum, reſtituere teneatur, reliqua medietate ſibi & ſuis liberis abſque mendicitate educandis in modum eleemoſynæ miſericorditer derelicta.

TITULUS VI.

De raptoribus & violatoribus.

CAPUT I.

Quoniam inſolentia laicalis clero oppido eſt infeſta, adeo, quod plerique laici injuſtis diffidationibus, captivationibus, occiſionibus, reluctationibus, mutilationibus, proſcriptionibus & invaſionibus violentis in Eccleſiaſticas perſonas, & eorum Eccleſiaſtica bona, nec non libertatem Eccleſiaſticam graviter lædere & moleſtare non verentur: idcirco, ut tam nefando crimini, etiam apud infidelium ſectas inaudito, obvietur, ultra canonicas & legales ſanctiones ſtatuit & ordinat hæc ſacra Synodus, ut quilibet in futurum ad ſacros ordines promovendus per Epiſcopum ordinantem prius examinetur fideliter, & diligenter, an ipſe, ejus pater, aut avus, uſque ad tertiam generationem, perſonas Eccleſiaſticas, eorum bona aut libertatem Eccleſiaſticam taliter, ut præmittitur, unquam a tempore præſentis Conſtitutionis invaſerit, aut invadi procuraverit, directe vel indirecte, publice vel occulte. Et ſi ſit talis, inhabilis ad Eccleſiaſticum ordinem nullatenus admittatur, niſi habita Apoſtolica diſpenſatione. Quę etiam nullatenus concedatur, niſi prius facta læſorum ſatisfactione debita & condigna.

Simile quoque examen diligens & exactum fiat de noviter admittendis ad conſortia clericorum, dignitates, adminiſtrationes, officia & præbendas, nec non ad Eccleſiaſtica beneficia quæcunque, Eccleſiarum tam cathedralium, quam collegiatarum ſecularium & regularium quarumcunque, ut talis puniatur in ſe, vel in ſemine ſuo, & conſequenter, ab iis, in quibus tanquam miniſtris Domini auſus fuerit temerarie malignari.

Ceterum ſi Epiſcopus examinans aut admittendus ſecus fecerit, ſint tales excommunicati ipſo facto.

De eodem.

CAPUT II.

Quia quarundam Eccleſiarum perſonarum, & ſuorum canonicorum, eorum invaſorum, & Eccleſiaſticę libertatis violatorum, in tantum excrevit, cum contumacia aſſumptę temeritatis, audacia, ut aboleri non valeat, niſi per exceſſivam exaggerationem pœnarum: idcirco hæc ſacra Synodus omnibus Principibus, Eccleſiaſticis & ſecularibus, nobilibus, magnatibus, comitatibus, & oppidis, earum eorumque rectoribus & capitaneis, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictiſſime prohibet, ne tales invaſores & violatores, ſaltem monitorios, ut antea, terras, civitates, caſtra, & loca eorum, etiam ſub ſalvo conductu, niſi in cauſa tractandæ concordiæ, ex parte violentationis & invaſionis hujuſmodi ſubintrare, ibidem ſtare, aut morari permittant quovis modo, immo realiter & effectualiter tales excludant.

Quod ſi non fecerint, ſit talis locus, in quo hujuſmodi præfractores notorii fuerint receptati, ſtatim viſis eis, & poſt eorum receſſum uſque ad triduum incluſive, Eccleſiaſtico ſuppoſitus interdicto, in pœnam laicorum, qui talibus præfractoribus tam notorie communicare præſumunt.

TITULUS VII.

De crimine falſi.

CAPUT UNUM.

Quidam Prælati ſub ſpecie juſtitię, ut criminum falſitatis amotivæ, ſubtiliter adinvenerunt modum examinandi omnes litteras, tam Apoſtolicæ ſedis, quam legatorum & ſubdelegatorum ejus, & ſuper dicta examinatione dare litteras teſtimoniales, quas Vidimus nuncupant: De quibus multas & magnas extorquent pecunias, & quandoque majores, quam eędem litteræ in curia Romana ſunt taxatæ: Videnturque & examinantur per illos frequentius, qui eas vix legere, minus intelligere, immo & nullo modo inter falſum, nec non, facilem diſcretionem habere poſſunt. Quo fit, quod pauperes, in Romana curia labore & expenſis fatigati & afflicti, amplius affliguntur in juſtitia ſua, cum dictæ litterę denegantur, aut expedite non traduntur, & impediuntur, in Apoſtolicę ſedis vilipendium, nec non pauperum præjudicium & gravamen: idcirco ſtatuit & ordinat hæc ſacra Synodus, ſub excommunicationis pœna mandando omnibus & ſingulis Eccleſiarum Prelatis, quatenus in quolibet loco ſeu cathedrali Eccleſia deputent unum doctorem in jure peritum, expertum, conſcientioſum, & bonum hominem, Deum timentem, & juſtitiam diligentem, qui examinare habeat hujuſmodi litteras, & tradere teſtimoniales; Ultra duos groſſos Thuronenſes, vel ſecundum quantitatem valoris eorundem nullatenus recipiendo. Quas ſi, repertis litteris non ſuſpectis, tradere recuſaverit, vel contra diem fatalem, contra voluntatem petentis, dare diſtulerit, qui etiam quid ultra, quam præmittitur, exegerit, ſit talis eo ipſo ab ingreſſu Eccleſiæ per ſex integros menſes ſimpliciter interdictus. Et nihilominus in proxima Synodo veniet gravius, ſi id delicti qualitas poposcerit, puniendus.

ANNO CHRISTI 1416.

TITULUS VIII.

De excessibus Prælatorum & subditorum.

CAPUT I.

Quia cupiditas & avaritiæ vitium in quibusdam Prælatis adeo excrevit, ut velut vorago insatiabilis evidenter videatur. Quo, attractis sibi canonicis, capitularibus sui capituli, forsitan per promissiones & munera, ipsosque a contributione eximentes, & communicantes, gravia, & magna, cum sui capituli consilio, permissione, & assensu, immo quidam velut consuetudine ducti singulis annis, ultra sua jura Episcopalia suo clero frequenter & frequentius imponunt subsidia consolationis, seu propinas & procurationes, quæ sine visitatione contra canonicas sanctiones postulant, exigunt & requirunt, pauperes non habentes excommunicant, capitula & conventus suspendunt, Ecclesias, monasteria, terras, & loca Ecclesiastico supponunt interdicto: quorum occasione Ecclesiæ & monasteria gravissima & destructiva debita contrahunt, religiosi utriusque sexus præ nimia egestate monasteria sua exire coguntur, pauperes curati, pauperiores, immo & pauperrimi efficiuntur, eleemosynæ pauperibus subtrahuntur, cultus divinus minuitur, & populus laicalis in carentia divinorum punitur innocenter: idcirco hæc sacrosancta Synodus volens huic tam pestifero mori de salubri remedio providere, disponit, & decernit, quod hujusmodi inferiorum prælatorum facienda contributio locum admissionis nullatenus habeat: Nisi, talis necessitatis urgentibus causis in Concilio provinciali primitus deductis, omnes comprovinciales prælati, majores & minores; aut saltem duæ tertiæ eorundem cognitæ, tum definiant & concludant, hujusmodi subsidium & relevamen talis instantis & supplicantis, aut ejus Ecclesiæ, fore & esse petendum, exigendum & sublevandum: sub tali tamen moderamine, quod ex eo, aut ejus frequentia, subditæ Ecclesiæ, collegia, monasteria, conventus & capitula, singularesque personæ Ecclesiasticæ, non nimis graventur.

Verum, si quisquam Prælatus in contrarium seu secus facere aut attentare præsumpserit, ejus processus, censuræ, sententiæ & pœnæ sint nulli & nullæ, nulliusque roboris vel momenti. Et insuper sua Ecclesia seu dignitate sit privatus, alteri non tam ardenter cupido & avaro, sed magis idoneo conferenda: Nec etiam suis hujusmodi processibus aut mandatis ejus subditi quovis modo obedire tenebuntur.

De eodem.

CAPUT II.

Prælatus, volens procedere contra subditum clerum delinquentem per accusationis aut inquisitionis viam, ordinem juris omnino servet: Nullum etiam clericum cautionem de stando justitiæ exhibentem & habentem captivando aut incarcerando, ordine juris prætermisso: Nisi notorie & expressive reperiatur criminosus, aut a justitia fugitivus: Et tunc de notorio loquentia jure serventur.

Et si talis clericus subditus se per viam justitiæ defendere velit, caveat Prælatus aut ejus judex, talis suæ defensionis præsidia petita, ut advocatum, notarium & procuratorem, denegare: Quinimmo hujusmodi petitos sibi concedi sub excommunicationis pœna ad illius rei patrocinium mandare teneatur.

ANNO CHRISTI 1416.

Quod si secus aut in contrarium, aut per ipsum Prælatum, seu ejus judicem, seu etiam officii instigatorem factum fuerit, eo probato, hujusmodi processus & sententiæ nulli & nullæ sint eo facto. Et sint in his culpabiles per triginta dierum spatium a suis officiis suspensi. Et nihilominus secundum deliberationem proxime sequentis Synodi, secundum quod qualitas delicti poposcerit, corrigendi.

De eodem.

CAPUT III.

Contra Ecclesiasticos Prælatos, qui Abbatibus, Abbatissis, Prioribus, Prioriss, Præpositis, Monasteriis, Conventibus, Ecclesiis, Ecclesiasticis personis & clero existunt nimis graves in servitutibus, vectura curruum pro construendis ædificiis, expeditionibus exercituum, & armaturarum, & aliorum onerum importabilium multiplicium, decernit & ordinat hoc sacrum Concilium, quod hujusmodi gravamina ut antea non faciant Ecclesiastici Prælati, sub excommunicationis pœna, quam incurrant ipso facto, & aliis pœnis in Synodo proxima, & secundum ejus determinationem infligendis, districtius inhibendo. Quia satis abominabile videtur, quod is, qui Ecclesiasticæ libertatis protector & defensor est positus, ipsius offensor efficitur, & Ecclesiasticas personas ad talem per se ipsum redigere nititur servitutem.

De eodem.

CAPUT IV.

Contra Prælatos Ecclesiasticos, eorumque officiales & judices, qui pro pecuniario debito interdum satis parvo, dicentes, quod pro contumacia hoc fiat, Ecclesias, terras, & loca Ecclesiastico supponunt interdicto; statuit & de novo decernit hæc sacra Synodus, illam Decretalem Extravagantem, quæ incipit: Provide attendentes, Extravagant. Commun. lib. 5. tit. 10. cap. 2. cum adjectione pœnæ majoris, videlicet suspensionis ab officio per unum annum integrum duraturæ, districtius observari. Nisi post illatam excommunicationis sententiam, post aggravationem & reagravationem contra debitorem, tanta sit illorum locorum & terrarum, hominumque & ipsorum potestatum potiorum & majorum pertinacia, quod utique excommunicato communicare frivole, & ipsum inter se confovere contendant. Quo facto, si tunc per sex mensium lapsum terminum, moniti per trium temporum mediorum æqualia intervalla, a tali pertinacia non desistant, sed contumaciter perseverent, tunc poterit Ecclesiasticus judex, ad instantiam partis, in Ecclesias, terras & loca dictorum Ecclesiasticum interdictum fulminare: Extravagante prædicta, & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque.

ANNO CHRISTI 1416.

TITULUS IX.

De privilegiis.

CAPUT UNUM.

Cum interdum Domini ſeculares & temporales in eorum territoriis & dominiis certas Eccleſias, quæ alias de jure & conſuetudine locorum Ordinariis & Archidiaconis, eorumque juriſdictioni ſubjectæ fuere, hujus nefandi ſchiſmatis tempore in Collegiatas Eccleſias erigere, & erectas a talium Ordinariorum & Archidiaconorum juriſdictione totaliter eximere auctoritate Apoſtolica ordinarunt: advertens hæc ſancta Synodus, quam unicuique ſua ſint jura conſervanda, & nullatenus ſine demeritis & evidentia auferenda: Omnes & ſingulas hujuſmodi exemtiones, quibuſcunque Eccleſiis & perſonis Eccleſiaſticis in præjudicium Ordinariorum & Archidiaconorum, ſeu aliorum quorumcunque factas, & præſertim hujus doloroſi ſchiſmatis tempore conceſſas, revocat & annihilat, taleſque nullius eſſe decernit roboris vel momenti.

TITULUS X.

De pœnitentiis & remiſſionibus.

CAPUT UNUM.

Quia tempore hujus nefandi ſchiſmatis, quo ſingula quaſi ſpiritualia publicæ exponebantur venditioni, multæ quæſtuationes ac petitiones cum quamplurium indulgentiarum & conceſſionum privilegio, ut veroſimiliter præſumitur, pro pecunia plus quam pro animarum ſalute ſunt conceſſæ, in gravamen pauperum & Eccleſiaſtici ſtatus ridiculum, & quibus velut ex qualitate veniæ incentivum præbetur delinquendi: idcirco hæc ſacra Synodus omnes hujuſmodi novas quæſtuationes, ſub cujuſcunque facti aut factę nomine ab Apoſtolica ſede conceſſas, nec non omnia & ſingula privilegia indulgentiarum, conceſſionum aut gratiarum, cujuſcunque etiam ſint tenoris & continentię, dictis novis & etiam antiquis quæſtuationibus & petitionibus, tempore jam lapſi ſchiſmatis, immo & tempore unionis, poſt Conſtitutionem felicis recordationis quondam Domini Clementis V. quæ incipit: Abuſionibus, Clementinar. lib. 5. tit. 9. cap. 2. qualitercunque conceſſa, revocat, irritat, caſſat, & annihilat, eaque, ut antea, nullius vult eſſe roboris vel momenti.

Per hanc revocationem hæc Synodus antiquis quæſtuationibus & petitionibus, dummodo per presbyteros bonæ famæ, habiles & idoneos, ſine ſermone publico, ſed cum litterarum petitionum ſuarum & indulgentiarum antiquarum vera expoſitione, ſine commixtione falſitatis, & ſecundum formam dictæ Clementinæ fiant, aliquatenus derogare non intendit.

ANNO CHRISTI 1416.

TITULUS XI.

De Sententia excommunicationis.

CAPUT UNUM.

Quia quamplures Prælati interdum, a Romana curia, vel de alio loco venientes, pro jucundo adventu, alii, pro aliis cauſis, charitativam ſubventionem tanquam ſubſidium a ſuis ſubditis clericis poſtulant ſibi dari, & in his ſibi ſubveniri. Ne igitur charitas in crudelitatem, aut jucunditas in pœnalem triſtitiam convertatur, inhibet hæc ſacra Synodus, ne ut antea ſubditorum clericorum quiſquam pro tali charitativo ſubſidio, aut adventu jucundo, excommunicationis ſententia, quæ omnium graviſſima eſt, aliquatenus percellatur: Cum talis pœna, non niſi pro mortali peccato infligenda, hujuſmodi delicti totaliter excedat quantitatem.

Si Prælatus ſecus aut in contrarium fecerit, ſententiæ ſint nullæ ipſo facto, nulliuſque roboris vel momenti.

Verum, quod ſi ſubditi, non compulſi, ex propria benevolentia, Prælato petenti velint ſubvenire, non prohibet accipere hæc ſacroſancta Synodus. Amen.

XXXIII.

AVISAMENTA

In Reformatorio Concilii Conſtantienſis per XXV. Prælatos & Doctores.

CAPUT I.

De futuris Conciliis celebrandis.

HOc decreto perpetuo ſancimus, decernimus & ordinamus, ut amodo Generalia Concilia celebrentur. Ita, quod primum a fine hujus Concilii in quinquennium immediate ſequens, ſecundum vero a fine illius ſequentis Concilii in ſeptennium, & deinceps de decennio ad decennium perpetuo celebrentur, in locis, quæ ſummus Pontifex per menſem ante finem cujuslibet Concilii, approbante & conſentiente Concilio, vel in ejus defectu ipſum Concilium deputare & aſſignare teneatur. Ex Mſ. Vindobonenſi.

Ut ſic per quandam continuationem ſemper aut Concilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur.

Quem terminum liceat ſummo Pontifici, de fratrum ſuorum Sanctæ Romanę Eccleſiæ Cardinalium conſilio, ob emergentes forte caſus, abbreviare. Sed nullatenus liceat eidem ſummo Pontifici, etiam de fratrum conſilio prorogare.

Locum autem, pro futuro Concilio celebrando deputatum, abſque evidenti neceſſitate non mutet.

Sed, ſi forte caſus aliquis occurreret, quo neceſſarium videretur ipſum locum mutare, puta obſidionis, guerrarum, peſtis aut ſimilis: tunc liceat ſummo Pontifici, de prædictorum fratrum, aut duarum partium ipſorum conſenſu atque ſubſcriptione, alium locum prius deputato viciniorem & aptum ſub eadem tamen natione ſurrogare. Niſi idem impedimentum per totam illam nationem vigeret. Tunc ad

ali-

ANNO CHRISTI 1416.

aliquem alium viciniorem alterius nationis locum aptum, hujusmodi Concilium poterit convocari. Ad quem Prælati & alii, qui ad Concilium solent convocari, accedere teneantur, ac si a principio locus ille fuisset deputatus.

Quam tamen loci mutationem vel termini abbreviationem teneatur dictus summus Pontifex legitime & solemniter per annum ante præfixum terminum publicare & intimare, ut ad ipsum Concilium celebrandum possint prædicti statuto termino convenire.

CAPUT II.

Provisio adversus futura schismata præcavenda.

Si vero, quod absit, in futurum schisma oriri contingeret, ita, quod duo vel plures pro summis Pontificibus se gererent. A die, quo ipsi duo vel plures insignia pontificatus publice assumpserint, seu administrare cœperint, intelligatur ipso jure terminus Concilii, tunc forte ultra annum pendens, ad annum proximum breviatus.

Ad quod omnes Prælati & ceteri, qui ad Concilium ire tenentur, sub pœnis juris & aliis per Concilium imponendis, absque alia vocatione conveniant.

Nec non Imperator, ceterique Reges & Principes, vel personaliter vel per solemnes suos nuncios, tanquam ad commune incendium extinguendum per viscera misericordiæ Jesu Christi ex nunc exhortati, concurrant.

Et quilibet ipsorum pro Romano Pontifice se gerentium infra mensem a die, qua scientiam habere potuit, alium vel alios assumpsisse papatus insignia, vel in papatu administrasse, teneatur sub interminatione maledictionis æternæ, amissionis juris sui, quod forsan sibi quæsitum esset in papatu, quam ipso facto incurrat, & ultra hoc ad quaslibet dignitates active & passive sit inhabilis, Concilium ipsum ad terminum anni prædictum, loco prius deputato celebrandum, indicere & publicare, & per suas litteras competitori vel competitoribus, ipsum vel ipsos provocando ad causam, & ceteris prælatis ac principibus, quantum in eo fuerit, intimare, nec non termino prefixo sub pœnis prædictis ad locum Concilii personaliter se transferre, nec inde discedere, donec per Concilium causa schismatis plenarie sit finita.

Hoc adjuncto, quod nullius ipsorum contendentium de papatu in ipso Concilio ut Papa præsideat.

Quinimmo ut tanto liberius & citius Ecclesia unico & indubitato pastore gaudeat, sint ipsi omnes de papatu contendentes, postquam dictum Concilium inceptum fuerit, auctoritate hujus sacræ Synodi ipso jure ab omni administratione suspensi, nec eis aut eorum alteri, donec causa ipsa per Concilium terminata fuerit, a quoquam sub pœna fautoriæ schismatis obediatur.

CAPUT III.

De remedio electionis Papæ factæ per metum.

Quod si forte electionem Romani Pontificis per metum, qui caderet in constantem, seu impressionem, fieri contingat, ipsam nullius decernimus efficaciæ, vel momenti, nec posse per sequentem consensum, etiam metu prædicto cessante, ratificari vel approbari.

Non tamen liceat Cardinalibus ad aliam electionem procedere, nisi ille sic electus forte renunciet vel decedat, donec per Generale Concilium de electione illa fuerit judicatum. Et si procedant, nulla sit electio ipso jure. ANNO CHRISTI 1416.

Sintque sic secundo eligentes & electus, si se papatui ingesserit, omni dignitate, honore & statu, & cardinalatus & pontificali ipso jure privati, & inhabiles de cetero ad easdem, etiam ad papalem. Nec aliquis eidem secundo electo ut Papæ sub pœna fautoriæ schismatis obediat quoquo modo. Et eo casu Concilium de electione Papæ provideat illa vice.

Sed liceat, immo & teneatur totum collegium, saltem major pars ipsorum, quam cito sine periculo personatum poterunt, etiamsi periculum omnium bonorum immineat, se transferre ad locum tutum, & metum prædictum allegare coram notariis publicis & notabilibus personis ac multitudine populi in loco insigni. Nec ultra proximum Concilium ullo modo possint differre.

Teneantur insuper, postquam se transtulerunt, & metum allegaverunt modo prædicto, provocare sic electum ad Concilium. Quod Concilium si ultra annum pendet a die provocationis hujusmodi, intelligatur ad annum, ut supra, ipso jure terminus breviatus.

Et nihilominus teneatur electus ipse sub pœnis prædictis, & Cardinales provocantes, sub pœnis amissionis Cardinalatus & omnium beneficiorum suorum, quam ipso facto incurrant, infra mensem a die provocationis, Concilium, ut supra dicitur, indicere, publicare, & quam citius poterunt, intimare, & ad locum Concilii tempore convenienti personaliter se transferre, & usque ad finem causæ expectare.

Teneantur quoque Prelati & ceteri, ut supra, ad convocationem Cardinalium tantum, si forte sic electus convocare cessaret, accedere.

Qui sic electus in Concilio ipso non præsideat. Quinimmo sit a termino initiandi Concilii ipso jure ab omni administratione papatus suspensus. Nec sibi a quoquam, sub pœna fautoriæ schismatis, quomodolibet obediatur.

Quod si infra annum ante diem indicti Concilii contingant supradicti casus, videlicet, quod plures se gerunt pro Papa, vel quod unus per metum seu impressionem eligatur: censeantur ipso jure tam gerentes se pro Papa, quam electus per metum seu impressionem, & Cardinales ad dictum Concilium provocati. Teneanturque in ipso Concilio comparere personaliter, causam exponere, & judicium Concilii expectare.

Sed si dictis casibus occurrentibus contingat forte casus aliquis, quo necessarium sit locum Concilii mutare, ut obsidionis, vel guerræ aut pestis aut similis, teneantur nihilominus tam supradicti, quam omnes Prælati, ceterique, qui ad Concilium ire tenentur, ad locum proximiorem, ut præmittitur, qui sit habilis ad Concilium, convenire. Possitque major pars Prælatorum, quæ infra mensem ad locum dictum declinaverit, illum sibi & aliis pro loco Concilii deputare. Ad quem ceteri venire teneantur, ac si a principio esset deputatus.

Et si forsan Generali vigente & durante Concilio, electio per metum aut impressionem præcedentem fuisset facta, teneantur hujusmodi metum seu impressionem prætendentes, dum tamen metus & impressio notorie & evidenter cessaverint, ipsum metum seu impressionem, antequam ipsum Concilium dissolvatur, publice & canonice allegare, & deducere. Et si ipsum metum seu impressionem in ipso Concilio allegare non

curaverint, ipſum ſeu ipſam finito dicto Concilio allegandi audientia ſit penitus interdicta.

ANNO CHRISTI 1416.

Tunc autem metus ſeu impreſſio notorie & evidenter ceſſare intelligatur, quando ipſam ceſſaſſe per ſacrum Concilium fuerit declaratum.

Si vero metus ſeu impreſſio hujuſmodi non ceſſaverint, teneantur ipſam prætendentes illa finito Concilio proſequi, ut ſuperius continetur.

Concilium autem, ut præfertur, convocatum & congregatum, de hujuſmodi ſchiſmatis cauſa cognoſcens, & in contumaciam electorum, ſeu gerentium ſe pro Papa, ſeu Cardinalium, ſi forte venire neglexerint, litem dirimat, cauſamque definiat, & culpabiles in ſchiſmate procurando, ſeu nutriendo, vel in adminiſtrando aut obediendo, vel adminiſtrantibus favendo, ſeu contra interdictum ſuperius eligendo, vel calumnioſos in allegando metum, etiam ultra prædictas pœnas, cujuſcunque ſtatus, gradus, ſeu præeminentiæ exiſtant, Eccleſiaſticæ vel mundanæ, ſic puniat, ut vindictæ rigor tranſeat ceteris in exemplum.

Ut autem metus, ſeu impreſſionis moleſtia, in electione Papæ eo formidoloſius evitetur, quo toti Chriſtianitati lamentabilius eorum incuſſio ſeu factio perpetratur: Ultra prædicta ſpecialiter duximus ſtatuendum, quod, ſi quis hujuſmodi metum vel impreſſionem aut violentiam electoribus ipſis, vel alicui eorum in electionem Papæ intulerit, ſeu fecerit, aut fieri procuraverit, vel factum ratum habuerit, aut in hoc conſilium dederit, vel faventem facientemque ſcienter receptaverit vel defenſaverit, aut negligens in executione pœnarum inferius memoratarum extiterit, cujuſcunque ſtatus, gradus, ſeu præeminentiæ fuerit, etiamſi Imperiali, Regali, Pontificali, aut alia quavis Eccleſiaſtica vel ſeculari præfulgeat dignitate, illas pœnas ipſo facto incurrat, quæ in Conſtitutione felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. quæ incipit, Felicis, Sexto Decretal. l. 5. tit. 5. c. 5. continentur, illiſque effectualiter puniatur.

Civitas vero, etiamſi, quod abſit, urbs Romana fuerit, & alia quævis univerſitas, quæ talia facienti conſilium vel auxilium dederit aut favorem, vel infra menſem ſaltem taliter delinquentem, prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei affuerit, non duxerit puniendum, eo ipſo ſubjaceat Eccleſiaſtico interdicto. Et nihilominus, præter dictam urbem, Pontificali, ut ſupra, ſit eo ipſo dignitate privata, non obſtantibus privilegiis quibuſcunque.

Volumus inſuper, quod in fine cujuslibet Concilii Generalis hoc Decretum ſolemniter publicetur. Nec non quandocunque & ubicunque Romani Pontificis electio imminebit facienda, ante ingreſſum conclavis legatur, publicetur, intimetur.

CAPUT IV.

Profeſſio Papæ, aviſata in Concilio Conſtantienſi.

Quanto Romanus Pontifex eminentiori inter mortales fungitur poteſtate, tanto clarioribus ipſum decet fidei vinculis, & ſacramentorum Eccleſiaſticorum obſervandis ritibus alligari.

Eapropter, ut in futuris Romanis Pontificibus in ſuæ creationis primordiis ſingulari ſplendore luceat plena fides, ſtatuimus & ordinamus: quod deinceps quilibet in Romanum Pontificem eligendus, antequam ſua electio publicetur, coram ſuis electoribus publice confeſſionem & profeſſionem faciat infra ſcriptas.

ANNO CHRISTI 1416.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus S. Amen.

Ego N. electus in Papam, omnipotenti Deo, cujus Eccleſiam ſuo præſidio regendam ſuſcipio, & beato Petro Apoſtolorum Principi corde & ore confiteor, & profiteor, quamdiu in hac fragili vita conſtitutus fuero, me credere & tenere fidem catholicam, ſecundum traditiones Apoſtolorum, Generalium Conciliorum, & aliorum ſanctorum Patrum, maxime autem ſacrorum vero Conciliorum Univerſalium, videlicet primi Nicæni, ſecundi Conſtantinopolitani, tertii Epheſini, quarti Chalcedonenſis, quinti & ſexti item Conſtantinopolitani, & ſeptimi item Nicæni, octavi quoque Conſtantinopolitani, nec non Lateranenſis, Lugdunenſis & Viennenſis Generalium etiam Conciliorum, & illam fidem uſque ad unum apicem immaculatam ſervare, et uſque ad animam & ſanguinem confirmare, defenſare & prædicare: Ritumque pariter ſacrorum, Eccleſiæ Catholicæ canonice traditum, omnimode proſequi & obſervare. Hanc autem confeſſionem & profeſſionem, per notarium Scriniarium Sanctæ Romanæ Eccleſiæ me jubente ſcriptam, propria manu ſubſcripſi, & tibi, omnipotens Deus, pura mente & devota conſcientia ſuper tali altari ſinceriter offero: In præſentia talium, Etc. Actum &c.

CAPUT V.

Quod Papa bona Eccleſiæ non perdat, ſed recuperet ea juxta ſuum poſſe.

Ut Romanus Pontifex nedum circa ſpiritualia attenta conſideratione verſetur, ſed etiam temporalia, ſine quibus ſpiritualia diu ſubſiſtere nequeunt, provida diſpenſatione ſtudeat gubernare, hoc perpetuo valituro Decreto rationi fore conſonum, & moribus antiquis conveniens, declaramus: Quod quilibet Romanus Pontifex antę ſuam inthronizationem promiſſionem faciat, ſolemni interpoſito juramento, quod regna, dominia, provincias, civitates, oppida, caſtra, villas, territoria, poſſeſſiones, ſuperioratus, jurisdictiones, nobilitates, penſiones, cenſus, decimas, reditus, & alias res, ceteraque jura, & quæcunque bona immobilia Romanæ & aliarum Eccleſiarum non alienabit, nec in feudum novum ſeu emphyteoſin dabit: ſed ea omnia indiminuta, quanto in eo fuerit, conſervabit, recuperabitque perdita juxta poſſe.

CAPUT VI.

Quod Papa non ſolum de hæreſi, ſed et de alio crimine, ſcandalizante Eccleſiam univerſalem, et ſimonia, poſſit deponi.

Ne ſancta mater Eccleſia ſummi Pontificis, ſi, quod abſit, laberetur, deteſtanda cogatur vitia ſub diſſimulatione lamentabili pertranſire, nonnullorum antiquæ dubietatis articulum declarantes, hoc Decreto perpetuo definimus: quod ſummus Pontifex non ſolum de hæreſi, ſed etiam de ſimonia notoria, tam circa ſacramenta, quam circa beneficia Eccleſiaſtica, &

quo-

quolibet alio notorio crimine gravi, Ecclesiam Dei universalem notorie scandalizante, de quo canonice monitus & incorrigibilis extiterit, per Generale Concilium puniri valeat, ac deponi etiam de papatu.

ANNO CHRISTI 1416.

CAPUT VII.

De indebita & inordinata electione Prælatorum præteritorum in Alemania, & de præcavenda futura. Avisamentum per M. Job.

Quia, proh dolor! nimius abusus in promotione Episcoporum, præsertim in partibus Alemaniæ inoluit: Nec speratur de facili posse executioni demandari, quod eligantur Doctores vel graduati, maxime quia imperfectum scientiæ quasi communiter in tota Alemania non tam supplet perfectio charitatis, quam nobilitas sanguinis vel potentia amicorum: Et quia Decretalis, Decretal. lib. 1. tit. 6. de Electione, cap. 19. circa scientiam aliqualiter laxe loquitur, & Doctores dicunt circa eam, cum nobili potente, si alias temporalia Ecclesiæ periclitentur, posse dispensari: idcirco visum est aliquibus Dominis deputatis ad reformationem pro Germanica natione, quod pro reformatione Episcoporum tam præsentium quam futurorum, fiat una Constitutio generalis. In qua primo recitetur per modum exordii, qualiter institutum sit, nomine & figura, Episcopi seu Pontificis, ex vi vocabuli, & etiam Veteri Testamento, ac ex doctrina Apostoli ad Timotheum & ad Titum: Et quomodo sacri canones ex his regulas posuerint, prout a XXV. distinctione ad quinquagesimam prosequitur Gratianus. Et specialiter tangantur ea, quæ in capite secundo distinctionis XXIII. & in capite V. & seq. distinctionis XXXVIII. habentur: nec non in Decretal. libro I. tit. 6. de Electione, cap. 7. & tit. 14. De ætate, qualitate & ordine præficiendorum. cap. 15. & tit. 9. de renunciatione, cap. 10.

Et post hæc deploretur lamentabilis Episcoporum status modernus in aliquibus partibus. Quia nonnulli sunt penitus idiotæ, aliqui non in sacris, alii semper in guerris & armis, & plerique nunquam vel raro per se exercent Pontificalia, aut celebrant ordines, vel prædicant, aut visitant, ut tenentur: sed principale sui officii committunt titularibus, etiam levibus personis, & officialibus seu vicariis. Et id, quod accessorium est, & per alios facere deberent, vel potius omittere, personaliter faciunt. Die noctequeque placitis & tractatibus profanis & secularibus insudant: nec recordantur etiam consecrari, per professionem, quam fecerunt. Ex quibus tepescit fides, exulat charitas, & spes salutis adimitur Christianis, infinitaque scandala sunt secuta.

Quare statuit & ordinat hæc sacrosancta Synodus, quod Archiepiscopi & Episcopi deinceps sua officia personaliter exerceant, prædicando, visitando, ordines celebrando, & in suis Ecclesiis, in festivitatibus divina ministrando &c. nisi justa & rationabili causa fuerint impediti.

Quodque in eligendis & promovendis Episcopis examen canonicum de singulis ad hoc requisitis præcedat, sic, quod omnino personæ ad tantæ dignitatis fastigium ex omni parte idoneæ & non aliæ præferantur.

Nec circa hoc, nisi ex magna, rationabili & notoria causa, in jure expressa, aliquatenus dispensetur, sub gravibus pœnis, quæ sacro Concilio videbuntur optimæ.

Hæc autem Constitutio, quæ in effectu mandabit sacros canones servari tam in exercitio officii Episcopalis per nunc promotos, quam in promovendo futuros, in omnibus cathedralibus Ecclesiis singulis annis bis vel ter, & præsertim imminentis electionis tempore, cum intellectu debito publicetur.

ANNO CHRISTI 1416.

CAP. VIII.

Quod nullus eligatur in Episcopum vel Abbatem, nisi sit Doctor sacræ Theologiæ, vel Juris canonici vel civilis.

Licet divina eloquia, sanctorumque Patrum canones, de Prælatorum, superiorum & inferiorum, aliorumque sacris Ecclesiasticis ministeriis deputatorum, moribus, conversatione, vita atque scientia, multa salubria statuerint observanda: Labentis tamen seculi procliva fragilitas a sacris regulis plurimum deviavit.

Cernimus enim, quosdam, nedum insufficientes, sed quandoque valde modicæ scientiæ vel nullius, Episcopales cathedras, proh dolor! ascendisse: nec non in illis, & in minoribus dignitatibus, beneficiis & officiis Ecclesiasticis, exhortationem sanæ doctrinæ, & populorum ædificationem nostris temporibus lamentabiliter defecisse, in tantum, ut pauci hodie reperiantur, qui Ecclesiasticum ministerium perficiant, in efficacia verbi Dei.

Ex quo nimium clerus vilipenditur, nervus Ecclesiasticæ disciplinæ dissolvitur, virtutum regula infringitur, vitiorum correctio negligitur, & innumera crescunt pericula animarum.

Volentes itaque detestabili huic morbo possibili occurrere cum medela, ultra priores sanctiones specialibus duximus remediis juxta dignitatem beneficiorum, ac officiorum gradus expressius providendum: hoc synodali Statuto perpetuo decernentes, quod, præsupposita morum & vitæ honestate, nullus deinceps ad Episcopalem, vel supra, aut abbatialem, qui caput alicujus ordinis fuerit, dignitatem assumatur, seu promoveatur, nisi in Theologia seu Jure canonico aut civili Doctor vel licentiatus extiterit, debiti examinis cum rigore; vel saltem in scientia æquipollens additio.

Ad majores autem post Pontificalem aliasve curatas in Ecclesiis Cathedralibus dignitates soli in dictis facultatibus Doctores aut Licentiati.

Ad alias vero in Cathedralibus & principales in Ecclesiis collegiatis dignitates, ejusdem gradus, vel saltem baccalaureí dictarum facultatum, aut in Medicina, vel notabiles in artibus magistri de cetero admittantur.

Ubi vero dignitatibus prædictis cura non imminet animarum, viri morigerati, præsertim nobiles, valeant admitti, saltem taliter litterati, qui verba latina intelligere, & congrue noverint explicare.

Propterea in qualibet Ecclesia cathedrali ad minus sexta pars præbendarum, si prius in eadem tales personæ non fuerint, doctoribus aut licentiatis in Theologia vel altero jurium assignetur.

Omnia tamen prædicta intelligantur, si infra mensem, postquam dignitates aut præbendæ præmissæ vacaverint, vel aliqua earum, taliter, ut præmittitur, graduati vel graduatus reperti seu repertus fuerit, qui voluerit, & canonice potuerit acceptare. Salvis semper sta-

ANNO CHRISTI 1416.

ſtatutis rationalibus fundationis Eccleſiarum & laicorum juribus patronatus.

Nota, quod aliqui volebant inſeri poſtillas infra ſcriptas. Sed major pars reſidebat in textu.

Poſtillæ: Quod ſi forſan Eccleſiæ notoria utilitas, & ſanguinis præclara generoſitas ſuaſerint, poſſint Regum, Ducum, magnorum Marchionum, aut præpotentum Comitum ad Epiſcopales, vel ſupra aut infra, aliique Baronum filii, ſeu militares ex utroque parente, ad alias prædictas dignitates, etiam ſine gradibus ſupradictis, dum tamen alias competentis litteraturæ fuerint, promoveri.

CAPUT IX.

Quod Prælati non ſint transferendi inviti.

Cum ex Prælatorum tranſlationibus Eccleſiæ, de quibus transferuntur, plerumque gravibus in ſpiritualibus & temporalibus ſubjaceant diſpendiis & jacturis, prælati quoque nonnunquam jura & libertates Eccleſiarum ſuarum translationis formidine non adeo ſolerter, ut alias, proſequantur; ne ad importunitatem quorundam, quæ ſua & non quæ Jeſu Chriſti ſunt quærentium, Romanus Pontifex, forſan ut homo, facti neſcius, in hujuſmodi circumveniatur, aut alias leviter inclinetur: Præſentibus declaramus, invitorum Patriarcharum, Archiepiſcoporum & Epiſcoporum translationes ac etiam exemtorum Abbatum, quorum monaſteria immediate ſedi Apoſtolicæ ſunt ſubjecta, ſalvo jure Conſtitutionum ordinum ſuorum, abſque magna, rationabili, notoria, & evidenti cauſa, quæ vocata parte de conſilio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, vel majoris partis eorundem cognita fuerit, & deciſa, de cetero fieri non debere.

CAPUT X.

Contra Simoniacos.

Contra labem Simoniacæ peſtis, qua decor Eccleſiæ plurimum denigratur, multa remedia per Apoſtolicos Patres & ſacra Concilia hactenus excogitata fuerunt, ſalubriterque proviſa. Quæ tamen temporum excreſcente malitia, ut experientia docet, optatum non attulerunt effectum.

Volentes igitur, quantum poſſumus, radicem peſtis hujus penitus extirpare, hoc perpetuo Decreto ſtatuimus: quod quicumque Eccleſiaſticus, cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis aut præeminentiæ fuerit, etiamſi Archiepiſcopali, Epiſcopali, Patriarchatus vel Cardinalatus dignitate præfulgeat, qui de cetero circa beneficii Eccleſiaſtici impetrationem, collationem, proviſionem, præſentationem ſive diſpoſitionem qualemcunque, ſimoniæ crimen in Romana curia vel extra per conventionem aut pactionem, ſive dando, recipiendo, promittendo, aut remittendo, paciſcendo ſive mediando commiſerit, ipſo facto omni dignitate, officio Eccleſiaſtico, & omnibus beneficiis ſuis perpetuo ſit privatus.

Poſſuntque beneficia tanquam vacantia, dehortatione tamen per prius legitime facta ſuper commiſſione criminis prædicti, vocatis tamen vocandis libere impetrari & conferri.

Laici vero, qui in hujuſmodi culpabiles fuerint, excommunicationem ipſo jure incurrant.

Ceterum univerſis & ſingulis Ordinariis præcipientes mandamus, quatenus cum omni ſolertia circa punitionem ſic delinquentium taliter intendant, quod de negligentia minime redargui valeant. Quod ſi negligentes extiterint, per ſuos ſuperiores, prout facti qualitas expoſcit, ſic puniantur, quod ceteris cedat in exemplum. ANNO CHRISTI 1417.

XXXIV.

Conſultationes Cardinalium aliorumque Prælatorum, de novo Pontifice in Conſtantienſi Concilio eligendo. Ex Mſ. Vindobonenſi, alioque Codice antiquo.

CAP. I.

De Papa & Cardinalibus non ex una ſemper Natione eligendis, Schedula præſentata Regi Romano, ut eam cum ejus materia promoveat coram Conc. Conſtantienſi.

VIdetur multis Prælatis & Doctoribus, quod ea, quæ ſequuntur, eſſent poſt materiam fidei tractanda, & in Concilio deliberanda. Ex Mſ. Vindobonenſi.

In primis itaque eſſent aperiendi modi rationabiles, quibus ſalubriter præſens ſchiſma poſſet convenientius terminari, & pax Eccleſiaſtica reformari.

Et circa hoc dudum plures viæ apertæ ſunt, quæ offeruntur examini Concilii, & diſcuſſioni, ut ex eis convenientior eligatur.

Item, ſanctorum Patrum ſequendo veſtigia, qui contra præcedentia ſchiſmata Eccleſiæ in Conciliis Generalibus futura remedia provideruntne ſimilia ulterius occurrerent, eſſet primitus videndum: Principales radices, & occaſiones, ex quibus præſens ſchima ortum eſt, & tam diu, proh dolor! continuatum, ut nullum tale aut ſimile fieri contingeret, penitus extirpando.

Item, ut tanti mali radices extirparentur, eſſent contra eas, & ipſarum occaſiones convenientia remedia ſtatuenda.

Item, videretur multis, quod tres fuerunt radicales hujus ſchiſmatis cauſæ. Prima, ambitio papatus, quod videlicet una natio urbis diu papatum tenuerat, alia vero e contra papam cubiebat habere Romanum vel ſaltem Italicum.

Secunda, Romani populi ſeditioſus tumultus.

Tertia, Dominorum tunc Cardinalium longa diſſimulatio, tardaque allegatio ſui metus.

Contra hæc igitur videtur eſſe modis convenientibus providendum.

Et circa proviſionem præmiſſorum occurrunt quæſtiones ſequentes, ſuper quibus requiritur deliberatio Concilii Generalis.

Contra primum & principale ſchiſmatis fundamentum & originalem radicem, & ubi major neceſſitas providendi, quæritur: An expediat ſtatuere, quod de cetero de uno regno vel natione, aut provincia, non fiant tot Cardinales, quod poſſint in electione Papæ per pluralitatem vocum papatum ad libitum obtinere; & ſanctuarium Dei, quaſi hæreditatem poſſidere? Sed de omni natione, abſque perſonarum acceptione, electio celebretur.

Item, An ſtatuendus ſit certus numerus Cardinalium, qui non ſic ex ſua multitudine hujus ſtatus, nec ex ſua ſuſtentatione nimis exiſtat Eccleſiæ oneroſus?

Item, utrum ſtatuendum expediat, quod de

una

una provincia non poſſunt eſſe plures? Diſtinguendo provinciam juxta uſum Eccleſiæ Romanæ. ANNO CHRISTI 1417.

Item, utrum expediat ſtatuere, quod de dicto numero Cardinalium, per Concilium declarando, ordinetur, quod de qualibet natione, videlicet Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ, Germaniæ & Angliæ, aliqui eligantur? Ita tamen, quod ad minus una medietas Cardinalium ſit citramontanorum. Ut ſic in eorum electione non videatur eſſe acceptio personarum.

Item, utrum ſtatuendum ſit, quod de dicto numero Cardinalium ſit una pars Doctorum Theologiæ, ſicut fuit antiquitus conſuetum? Ut, cum ad Romanam curiam pertineat quæſtiones fidei definire, non ſit opus extra collegium Cardinalium exteriorum Theologorum ſuffragia mendicare.

Item, ad magis tollendum radicem præſentis ſchiſmatis & futurorum, conſiderandum erit: An congruat ſtatuere, quod nunquam de eodem regno vel provincia bina vice eligeretur ſucceſſive Papa: Sed alternatis vicibus, jam de una, jam de alia, vel una vice citramontanus? &c.

Contra ſecundum: Utrum expediat ſtatuere in præſenti Concilio, quod de cetero nullibi Romana curia reſideat, niſi ubi ſit aliquis locus tutus pro habitatione Papæ ac Cardinalium, ac quoad electionem ſummi futuri Pontificis a tumulto populari ſecurus.

Item, circa hoc conſiderandum erit: Utrum conveniat, quod civitas Leonina, ſeu Burgus S. Petri, continens Baſilicam Apoſtolorum, ſacrum palatium, & Caſtrum ſancti Angeli, & pons propinquus eidem, claudantur ſub una cittadella fortiſſima, in qua Papa, Cardinales, & Romana curia poſſint ſecure reſidere contra hujuſmodi tumultus & inſultus ſæpe expertos intruſionibus pluribus Pſeudo-Pontificum, & extruſionibus verorum Pontificum Romanorum.

Contra tertium fundamentum hujus ſchiſmatis: Utrum expediat ſtatuere certum tempus, ultra quod non liceat Cardinalibus in electionibus de ſummo Pontifice metus exceptionem aliquatenus allegare &c. Amen.

CAPUT II.

De Modo vel forma eligendi novum Pontificem in Concilio Conſtantienſi, Conſtitutio, calamo Petri de Alliaco Card. Cameracenſis delineata, ac publica poſtmodo Concilii auctoritate probata, uti ex Act. C. pub. conſtat.

Ex antiquo Codice operum Card. Cameracenſis, edito Argentinæ 1490.

Ad laudem, gloriam & honorem omnipotentis Dei, ad pacem & unitatem univerſalis Eccleſiæ ac totius populi Chriſtiani, ad deferendum auctoritati & honori hujus ſacri generalis Conſtantienſis Concilii. Ut electio futuri Romani & ſummi Pontificis proxime fienda firmiori auctoritate & plurium roboretur aſſenſu, ſatisfiatque votis multorum, & ne, attento ſtatu Eccleſiæ, ſuper dicta electione in poſterum ulla retractio, ulluſque ſcrupulus in mentibus hominum reſideat, ſed ex illa ſequatur unio pleniſſima & perfecta fidelium, ac exinde Sereniſſimus Romanorum, Hungariæ, &c. Rex Sigiſmundus, ſuorum ad unionem habendam laborum fructum & gloriam conſequatur: Et ut reverendi patres Epiſcopi, & nobiles & ſpectabiles viri & Doctores inſignes, ceterique Legati Sereniſſimi Regis Caſtellæ, nomine dicti Regis præfato Concilio ſe uniant, qui noluerant ſe unire, niſi prius certificati de modo electionis prædictæ, & maxime qui erunt electores: Collegium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, ad quos de jure pertinet jus eligendi Romanum & ſummum Pontificem, dictos Legatos quantum in ſe eſt certificans, offert eidem ſacro Concilio atque legatis prædictis, quod hac vice duntaxat ad eligendum Romanum Pontificem una cum ipſis Cardinalibus de qualibet natione, in eodem ſacro Concilio pro nunc exiſtente & nominata, aſſumantur aliqui Prælati vel aliæ inſignes perſonæ Eccleſiaſticæ, quorum & quarum omnium numerus ipſorum Cardinalium numerum non excedat, quos ſeu quas quælibet ipſarum nationum per ſe ad hoc decrevit eligendos cum ipſo Cardinalium Collegio. ANNO CHRISTI 1417.

Hoc tamen in ipſa electione obſervando, quod non valeat electio, nec electus pro ſummo Pontifice habeatur, niſi duæ partes Cardinalium in conclavi exiſtentium & duæ partes ceterorum, cum Cardinalibus ad eligendum admittendorum & tunc admiſſorum, conſentient & conſenſerint.

Hoc etiam obſervando, atque ex nunc volunt & intendunt, vota quorumcunque, in ipſa electione emittenda, nulla eſſe, nec aliter intendunt in aliquem conſentire, niſi, ut præmittitur, duæ partes Cardinalium, & duæ partes aliorum prædictorum principaliter aut per acceſſionem in unum concurrant.

Hoc etiam adjecto, quod Prælati & alii cum ipſis Cardinalibus ad electionem hujuſmodi admittendi, omnes etiam & ſingulas Conſtitutiones Apoſtolicas, etiam pœnales, circa electionem Romani Pontificis editas, atque conſuetudines obſervari conſuetas, quemadmodum ipſi Cardinales, obſervare teneantur & ad illarum obſervantiam adſtringantur.

Teneantur inſuper jurare, & jurent dicti electores, Cardinales & alii quicunque, antequam ad electionem procedant, quod in hujuſmodi electionis negotio, attendentes quid eis imminebit, cum de creatione agatur vicarii Jeſu Chriſti, ſucceſſoris beati Petri, univerſalis Eccleſiæ Rectoris, gregis Dominici Directoris, puris & ſinceris mentibus, quantum credent publicæ utilitati univerſalis Eccleſiæ proficere, omni cujuſque nationis perſonæ aut alio inordinato affectu, odio, gratia vel labore abjectis, procedent, ut eorum miniſterio de utili & idoneo univerſali Eccleſiæ provideatur paſtore. Et hæc omnia fiant ſacro primitus ſi ſibi placet approbante Concilio, & ſuper his interponente Decretum, & defectus omnes, ſi qui inſint, ſupplente.

XXXV.

AVISAMENTA

Nationis Germanicæ ſuper articulis juxta Decretum Concilii reformandis exhibenda Domino noſtro Sanctiſſimo. Ex Mſ. Gothano.

Index Capitum vel Articulorum XVIII.

I. *De numero, qualitate & Natione Dominorum Cardinalium.*

II. *De Reſervationibus (facili oculorum lapſu, de*

Re-

ANNO CHRISTI 1417.

Reformationibus *legit Schelſtratenus in Actis Concilii p. 186. & 270.*) *ſedis Apoſtolicæ.*

III. *De Annatis & communibus ſervitiis, & minutis.*

IV. *De Collationibus beneficiorum & gratiis expectativis.*

V. *De Confirmationibus electionum.*

VI. *De Cauſis in Romana curia tractandis vel non.*

VII. *De Appellationibus ad Romanam curiam.*

VIII. *De Officiis Cancellariæ ac Pœnitentiariæ.*

IX. *De Exemptionibus, incorporationibus, tempore ſchiſmatis factis.*

X. *De Commendis.*

XI. *De fructibus medii temporis.*

XII. *De non alienandis bonis Rom. Eccleſiæ.*

XIII. *Propter quæ & quomodo Papa poſſit corrigi vel deponi.*

XIV. *De extirpatione ſimoniæ.*

XV. *De Diſpenſationibus.*

XVI. *De Proviſione Papæ & Cardinalium.*

XVII. *De Indulgentiis.*

XVIII. *De Decimis.*

ARTIC. I.

De numero, qualitate & Natione Dominorum Cardinalium.

SUper primo videtur dictæ Nationi, quod numerus decem & octo Dominorum Cardinalium prima facie ſufficiat Eccleſiæ univerſali. * Si tamen aliæ Nationes deliberaverint de XXIV. Natio Germanica non reluctatur.

Qualitatem dictor. Dominorum in futurum creandorum admittit, prout eſt in Reformatione aviſata. [1]

Diſtributionem autem per Nationes ſingulas faciendam, relinquit ſummo Pontifici. Ita tamen, quod de qualibet Natione aliqui Cardinales, quantocius fieri poterit, habeantur.

Nec aliqua Natio, ſine rationabili comparatione, aliam ſeu alias in hoc excedat: ſervetur æqualitas quoad omnes, Romanæ Eccleſiæ & ſingularum Nationum opportunitatibus, diſpoſitionibus & circumſtantiis ponderatis.

ARTIC. II. IV. V.

De Reſervationibus ſedis Apoſtolicæ.

De Collationibus beneficiorum & gratiis expectativis.

De Confirmationibus electionum.

Super ſecundo, quarto, quinto articulis, dicta Natio dudum per modum ſupplicationis aperuit mentem ſuam in quadam ſchedula, Dominis Cardinalibus, per SS. Dominum ad reformationem deputatis, exhibita: Sperans dicta Natio, quod dictus Dominus noſter ſummus Pontifex gratioſum ſuper hoc dabit reſponſum, aperiendo mentem ſuæ ſanctitatis.

Parata nihilominus eadem Natio rationabilem æquitatem juxta qualitatem locorum, temporum & perſonarum, in hujuſmodi tolerare, ſic, quod viris litteratis & ſtudioſis præ ceteris provideatur.

Et tenor Schedulæ ſequitur, & eſt talis:

Supplicat humiliter Natio Germanica, quatenus ſedes Apoſtolica, deinceps reſervationibus beneficiorum Eccleſiaſticorum, clauſis in Corpore Juris, contenta, quæcunque ſeu qualiacunque aut quantumcunque Eccleſiaſtica beneficia generaliter aut ſpecialiter ulterius non reſervet.

Sed electiones, confirmationes, collationes, proviſiones, præſentationes, & quaſvis alias diſpoſitiones Eccleſiaſticas, de Archiepiſcopalibus, Epiſcopalibus, & Abbatialibus, aliiſque dignitatibus, & prælaturis ac beneficiis Eccleſiaſticis quibuſcunque, in Corpore Juris ſedi Apoſtolicæ non reſervatis expreſſe, nec ad eandem devolutis, per Metropolitanos, Epiſcopos, Prælatos, capitula vel collegia, & alios Patronos ſeu collatores Eccleſiaſticos Ordinario jure libere fieri permittat: juxta diſpoſitionem nonnullorum Generalium Conciliorum antiquorum, atque mentem ſeu diſpoſitionem fundatorum & dotatorum Eccleſiarum ac Monaſteriorum, aut beneficiorum Eccleſiaſticorum, vel conſuetudines ſeu inſtitutiones rationabiles eorundem.

Salvo jure ſedis Apoſtolicæ in Eccleſias & Monaſteria, ſibi privilegio exemtionis, vel alias immediate ſubjectas ſeu ſubjecta.

Nec non, quod Papa quemlibet collatorem Eccleſiaſticum, ad cujus collationem ultra quinque beneficia Eccleſiaſtica ſpectant per unam in ſpeciali, & aliam in forma pauperis duntaxat, gratias, cum clauſula, ſi pro alio in tali forma non ſcripſerit, poſſit onerare.

Sublatis & annullatis & extravagantium Regularum Cancellariæ, & aliis factis & faciendis reſervationibus quibuſcunque, in Juris Corpore non expreſſis. [2]

Sub prædictis autem gratiis in forma ſpeciali, beneficia Eccleſiaſtica, quinque marcarum argenti valorem annuum non excedentia, non cadunt, ſeu veniant quoviſmodo.

ARTIC. III. & XVI.

De Annatis & communibus ſervitiis et minutis.

De Proviſione Papæ et Cardinalium.

Super tertio & antepenultimo articulis, videlicet de Annatis &c. & de Proviſionibus Domini noſtri Papæ & Cardinalium &c. aviſavit dicta natio, quod de qualibet Eccleſia Cathedrali atque Abbatiali, cujus Monaſterium fuerit immediate ſedi Apoſtolicæ ſubjectum, nec non de quolibet officio Eccleſiaſtico, cujus confirmatio ſeu proviſio, demptis gratiis expectativis, per ſedem Apoſtolicam vel ejus auctoritate immediate fiet: Et ſi quando duntaxat infra quinquennium, a fine præſentis Concilii numerandum, vacaverit, & de eodem vel eadem fuerit diſpoſitum: illa vice, niſi patrimonium Rom. Eccleſiæ tunc fuerit recuperatum, communia ſervitia vel annatæ, juxta taxam Romanæ curiæ, debite, ubi exceſſiva fuerit, moderandam, ſub honeſta & tolerabili cautione, ſummo Pontifici & Cardinalibus Dominis: Nec non minuta ſervitia, prout ante ſchiſma, videlicet tempore quondam Gregorii XI. dictis Dom. Cardinalibus & Officialibus curiæ; Medietas

[1] Definitum hoc erat in Concilio in illuſtri Reformatorum Collegio. Vid. ſupra Statuta Reformatorii, cap. V.
[2] Statuta Reformatorii, ſupra l. c.
[3] Vide Decretales Reformatorii, Conſt. ſupra l. 3. tit. 3. c. 1. & ſeqq.

ANNO CHRISTI 1417.

dietas ſcilicet communium ſervitiorum de Prælaturis in fine primi, & alia medietas in fine ſecundi anni, poſt adeptam pacificam poſſeſſionem: De aliis vero beneficiis annatæ juxta taxam in fine primi anni perſolvantur.

Nec poſſint, etiam a volente, dicti ſolutionis termini præveniri.

Si tamen bis aut pluries in uno anno Prælatura vel beneficium vacaverit, non niſi ſemel communia ſervitia ac minuta vel annatæ hujuſmodi perſolvantur. [1]

De abbatiis autem monialium quibuſcunque, nec non de minutis beneficiis, quæ non excedunt xxx. florenos in taxa, annatæ hujuſmodi non ſolvantur.

Omnibus debitis annatarum, ſeu communium ſervitiorum præteritorum, totaliter relaxatis.

ARTIC. VI.

De cauſis in Romana curia tractandis vel non.

Super ſexto articulo videtur dictæ Nationi, primo, quod, ſine rationabili cauſa & expreſſa, amodo non committantur aliquæ cauſæ in Romana curia pertractandæ cum tali clauſula: Non obſtante, quod cauſa de ſui natura in Romana curia non fuerit tractanda.

Item, videtur, quod non deceat, nec expediat ſedem Apoſtolicam de cauſa mere profana inter laicos, Romanæ Eccleſiæ temporaliter non ſubjectos, etiam prætextu cruce ſignationis, ſe intromittere quoviſmodo: Niſi illo tempore generalis paſſagii, quo forte illos eundo, ſtando vel redeundo, in ſubſidium terræ ſanctæ morari contigerit: Niſi in caſu perhorreſcentiæ, duobus teſtibus ultra juramentum actoris probandæ, aut negligentiæ judicis ſecularis, legitime comprobatę, vel niſi de conſenſu partium expreſſo.

Item, videtur, quod cauſæ pecuniariæ, etiam ad forum Eccleſiaſticum ſpectantes, & ſummam quingentorum aureorum non excedentes, nec non beneficiales, ſummam XV. marcarum argenti, ſecundum communem æſtimationem valoris antiqui non excedentes, ad ſimplicem querelam per ſedem Apoſtolicam non committantur in Romana curia, etiamſi beneficium auctoritate Apoſtolica collatum fuerit vel prætendatur.

Item, in cauſis matrimonialibus, quæ non fiunt inter perſonas ſublimes, vel præpotentes, exceptis caſibus perhorreſcentiæ, & negligentiæ judicis inferioris, aut de conſenſu partium, ut ſuperius continetur.

ARTIC. VII.

De Appellationibus ad Rom. Curiam.

Super ſeptimo articulo videtur primo, quod cauſæ, quæ per ſimplicem querelam, juxta præmiſſa in Romana curia non ſunt tractandæ, per appellationem extrajudicialem ad ſedem Apoſtolicam vel Romanam curiam devolvi non debeant, nec in ea in vim hujuſmodi appellationis quomodolibet tractari.

Item, quia multi gravantur ex eo, quod appellatur judicialiter ad ſedem Apoſtolicam indifferenter, omiſſo medio: Et quod appellatur a gravaminibus citra definitivam, quæ per appellationem poſſunt reparari: dignetur Dominus noſter ſummus Pontifex circa hujuſmodi gravamina providere.

ANNO CHRISTI 1417.

Item, quod nulla appellatio a gravamine citra definitivam, niſi ex legitima vel rationabili cauſa, in eadem expreſſa, in Romana curia non admittatur, ſed fruſtratoria omnino repellatur: ita, quod Romana curia de tali appellatione, per citationem, inhibitionem, vel alias, ſe nullatenus intromittat.

Item, quod ſuper appellatione ante definitivam ſententiam non fiat inhibitio, quouſque conſtiterit, cauſam legitime devolutam. Et tunc de appellationis articulo ante omnia cognoſcatur. Et ſi appellans in aliquo prædictorum defecerit, cauſa ad priorem judicem remittatur, deficiens in expenſas litis & itineris condemnetur, & nihilominus, juxta perſonarum & cauſæ qualitatem, pro ſua temeritate arbitrarie puniatur: niſi de conſenſu partium aliter procedatur.

Item, ad tollendas calumnias videtur expediens, quod quidem appellans juret, quod non dilationis, vel ad compoſitionem aut renunciationem inducendi partem adverſam cauſa, ſeu alias malitioſe, ſed quia juſtam cauſam ſe fovere credit, appellet. Alioquin appellatio ſit irrita ipſo jure, & nullatenus admittatur.

ARTIC. VIII.

De officiis Cancellariæ, & Pœnitentiariæ.

Super octavo articulo, de officiis Cancellariæ & Pœnitentiariæ, videtur primo, quod lites, præſertim in cauſis beneficialibus, ſint omnino abbreviandæ. Ne perſonæ Eccleſiaſticæ, & patrimonium crucifixi, ad alios, quam pios uſus, & prout cautum eſt in juris divini & humani ſanctionibus, nec non in fundatorum & dotatorum diſpoſitionibus, diſtrahantur.

Item, quod lite pendente non fiant ſpeciales commiſſiones, alteri partium præjudiciales, niſi in conſiſtorio publico partibus auditis.

Item, quod perſonæ Officialium & ſalaria eorum reducantur ad debitum numerum, & taxatione examinentur, & qualificentur juxta conſuetudines & Conſtitutiones antiquas: prout etiam in reformatoriis eſt aviſatum: [2] Specialiter in utroque officiorum prædictorum, diſtributis officiis officiorum prædictorum, inter ſuppoſita ſingularum nationum, prout ſecundum bonam æquitatem Sanctitati ſuæ convenientius videbitur expedire.

Item, quod confeſſionalia non adeo multiplicentur indiſtincte. Et ubi conceſſa fuerint, exprimatur, ſeu declaretur, illum duntaxat fore idoneum confeſſorem, qui habet exercitium curæ animarum.

Item, quod ſuper peccatis penitus occultis, quantumcunque gravibus ſedi Apoſtolicæ reſervatis, [3] detur poteſtas Archiepiſcopis, Epiſcopis locorum, ac Abbatibus, vel aliis Prælatis ſedi Apoſtolicæ immediate ſubjectis, quoad exemtos ſibi ſubditos duntaxat, in foro conſcien-

1 Vide Reformatorium.
2 Vid. ſupra Statuta Reformatorii, cap. 7.
3 Vid. Reformatorium, cap. 30.

ANNO CHRISTI 1417.

ſcientiæ tantummodo abſolvendis, & abſolutioni committendis: Ut ſcilicet delinquentes ad confeſſionem facilius invitentur, & ſecretum confeſſionis eo minus reveletur, ac ſigillum melius ſervetur.

ARTIC. IX.

De Exemtionibus, Incorporationibus, tempore Schiſmatis factis.

Super nono articulo videtur, primo de exemtionibus, quod omnes exemtiones a tempore ſchiſmatis factæ [1] ſine conſenſu Ordinariorum, ſeu parte non vocata, & cauſa non cognita, ſint totaliter revocandæ: Et ſpecialiter privilegia quorumcunque, derogantia Conſtitutionibus Innocentii IV. in Concilio Generali, (Sext. Decret. lib. 5. tit. 7. c. 1.) & Clementinæ (Clementinarum lib. 3. tit. 7. De ſepulcris. c. 2. Dudum.)

Et quod de cetero exemtiones non fiant, niſi ex rationabili, juſta, vera & expreſſa cauſa cognita. Et aliter factæ viribus non ſubſiſtant.

Item, videtur, quod Dominus noſter ſanctiſſimus reddatur attentus de & ſuper incorporationibus & unionibus [2] Eccleſiarum cathedralium, Collegiatarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcunque, a tempore ſchiſmatis & citra factis, de cauſis commodis ac incommodis, utilitatibus, ſcandalis ac periculis eorundem.

Quarum aliquæ forſitan ex cauſis neceſſariis juſtis ac rationabilibus, utputa in collegiatarum aut conventualium Eccleſiarum erectionem: Aliæ in univerſitatum generalium ſtudiorum dotationem ac fundationem proceſſerunt. Aliquæ de Eccleſiis, quas laici in manibus ſuis diutius tenuerunt, ſed non niſi certis religioſis locis donare jus patronatus voluerunt, quibus poſtea incorporatæ ſunt, & nunc ſi revocarentur incorporationes, redirent ad laicos &c. Nonnullæ vero, ut præſumitur, ex ſimoniaca pravitate: Aliquæ ex levi aut parva cauſa: Quædam autem ex falſa, immo nulla penitus rationabili ſubſiſtente cauſa aut neceſſitate, ſed ſolius ambitionis ac avaritiæ intuitu, obtentæ creduntur.

Ex quibus quidem incorporationibus indiſcretis plura pericula ac incommoda provenire noſcuntur.

Præſertim, quia ex reſidentia religioſorum, in Eccleſiis ſic incorporatis extra Monaſteria ſua commorantium, ipſorum repeſcit devotio, & regularum obſervantia relaxatur, numerus etiam miniſtrorum ab antiquo inſtitutus in ipſis Monaſteriis, ac cultus divinus diminuitur.

Inſuper per eaſdem Eccleſiarum reditus adeo diminuuntur, ut non reperiantur idonei, qui ſe de cura earundem intromittere velint. Sed idiotæ & ignari ad regimen ipſarum plerumque aſſumuntur. Per quos animarum cura totaliter negligitur. Qui etiam portionis exiguæ ipſis aſſignatæ augmentum non petere, juramentis aut aliis cautionibus compelluntur.

Dignetur igitur Sanctitas Sua circa præmiſſa per revocationem rationabilem providere: Et ne in futurum fiant, niſi ex cauſa juſta, expreſſa atque neceſſaria, cauſa cognita, vocatiſque quorum intereſt: quodque, ſi alias obtentæ fuerint, ſint irritæ ipſo jure.

ANNO CHRISTI 1417.

ARTIC. X.

De Commendis.

Super decimo articulo videtur, quod nulla cathedralis, conventualis aut parochialis Eccleſia, nec aliquod beneficium, curam habens animarum, aut dignitas in cathedralibus major poſt Pontificales, aut in collegiatis principalis, aut etiam hoſpitale, vel Xenodochium, aut alius locus pro hoſpitalitate fundatus, debeat ſine manifeſta, & rationabili cauſa, & expreſſa ac cognita, non niſi ad certum breve tempus in Commendam alicui aſſignari.

Si tamen Romanus Pontifex de plenitudine poteſtatis vel alias ſecus duxerit faciendum, aut aliquid præmiſſorum commendandum, tunc ſaltem provideatur non ſolum verbo, vel litteris, ſed etiam realiter in effectu, ne animarum cura negligatur, divinus cultus diminuatur, vel ruant ædificia, ſeu alia Eccleſiaſtica bona vel jura pereant, vel ſupprimantur, aut infirmi vel egentes ſuſtentatione congrua defraudentur.

Et Ordinarii locorum auctoritate Apoſtolica ſuper præmiſſis providere habeant, etiam contra quoſcunque: quocunque exemtionis aut majoritatis privilegio non obſtante.

ARTIC. XI.

De fructibus medii temporis.

Super undecimo articulo videtur dictæ Nationi, quod fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum, majorum & minorum, vacationis tempore obvenientes, omnino debeant Eccleſiis & futuris ſucceſſoribus in hujuſmodi beneficiis, pro ipſarum Eccleſiarum opportunitatibus, & incumbentibus oneribus ſublevandis reſervari [3]: Nec deceat Romanum Pontificem aut alium quemcunque Apoſtolica aut alia auctoritate tales fructus ſibi uſurpare vel attribuere quoviſmodo, niſi ſpecialis aliqua rationabilis cauſa contrarium induxerit, aut ſuaſerit particulariter faciendum.

ARTIC. XII.

De non alienandis bonis Romanæ Eccleſiæ.

Super duodecimo articulo videtur expedire, quod quilibet Rom. Pontifex de non alienandis bonis & juribus Romanæ & aliarum Eccleſiarum promiſſionem faciat: prout in ultimo fuit Reformatorio aviſatum, ante electionem Romani Pontificis celebrato [4].

Et Archiepiſcopus, Epiſcopus, ac Abbates, ſedi Apoſtolicæ immediate ſubjecti, ſine licentia & auctoritate Romani Pontificis alienantes deponant, ac capitula, & ſingulares perſonas eorum, quæ ad præmiſſa aſſenſum præbuerunt, ſic puniant, quod ceteris tranſeat in exemplum.

AR-

1 Vid. Reformatorium cap. 20.
2 Reform. cap. 23.
3 Vide ſupra Reformatorium, cap. 8.
4 Vide ſupra in Reformatorii Decretis cap. 5.

ANNO CHRISTI 1417.

ARTIC. XIII.

Propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi.

Super decimo tertio articulo videtur, quod summus Pontifex non solum de hæresi, sed etiam de simonia notoria tam circa sacramenta, quam circa beneficia Ecclesiastica, & quolibet alio notorio crimine gravi, Ecclesiam universalem notorie scandalizante, de quo canonice monitus incorrigibilis extiterit, per Generale Concilium puniri valeat, ac deponi etiam de Papatu [1].

Item, videtur, quod sanctissimus Dominus noster, sacro approbante Concilio, specialem B Constitutionem super hoc, quod præmittitur, declaratoriam debeat promulgare, & insuper declarare, (quod) nedum circa sacramenta, sed etiam circa beneficia Ecclesiastica conventionem seu pactionem pecuniariam per se vel alium faciendo crimen pravitatis simoniacæ non evadat &c.

ARTIC. XIV.

De extirpatione Simoniæ.

Super decimo quarto articulo omnino videtur, quoad futuram simoniam vitandam pœnis gravissimis providendum, sive in Romana curia, C sive extra illam contingant perpetrari, juxta avisata in reformatoriis hujus Concilii Generalis. [2]

De simonia autem præteritis temporibus sive in ordinibus, sive in beneficiis, aut aliis sacramentis Ecclesiasticis, vel circa quæcunque spiritualia, seu spiritualibus annexa, quocunque modo jam contracta, propter multitudinem delinquentium & superiorum negligentiam, mitius, saltem in foro conscientiæ, est agendum, abolendo scilicet maculas præteritas, & de beneficiis & ordinibus viros Ecclesiasticos in suis titulis justificando, & male percepta penitus remittendo &c.

ARTIC. XV.

D *De Dispensationibus.*

Super quinto decimo articulo videtur, quod Dispensationes super incompatibilibus, de non promovendo ad ordines, super defectum ætatis, super defectum natalium, de non referendo, super contrahendo matrimonium in gradibus prohibitis, & non sucipiendo munus consecrationis aut benedictionis, aut non obstantibus aliis, non sint deinceps nisi ex evidenti, seu notoria, rationabili & expressa causa, consideratis differentiis & statibus locorum, temporum, & personarum, cum magna gravitate & matura deliberatione per sedem Apostolicam E faciendæ, juxta ea, quæ de his sunt in reformatoriis avisata. [3]

Et de obtentis provideatur, easdem moderando secundum bonam æquitatem, prædictis circumstantiis ponderatis.

ARTIC. XVII.

ANNO CHRISTI 1417.

De Indulgentiis.

Super decimo septimo articulo videtur, quod Indulgentiæ exorbitanter concessæ tempore schismatis, continentes remissionem omnium peccatorum, vel factæ ad instar &c. sint penitus revocandæ, juxta avisata in reformatorio primo hujus Concilii Generalis [4]: Quodque deinceps tales non nisi ex maxima causa concedantur, cum expressione qualitatum & circumstantiarum opportunarum.

ARTIC. XVIII.

De decimis.

Super ultimo articulo videtur, quod tales decimæ non sint nisi ex consensu Generalis Concilii ex causa maxima imponendæ &c. [5]

Prædicta etenim Natio Germanica protestatur, quod per dictas petitiones non intendit, nec vult recedere a Decretis Concilii, atque Capitulis Narbonæ concordatis. Super quibus &c.

Gumpertus Fabri Notarius Nationis Germanicæ scripsit de mandato Præsidentis & Nationis antedictæ.

XXXVI.

Petri de Alliaco Cardinalis Cameracensis Exhortatio ad Concilium Generale Constantiense super correctione Calendarii propter ingentes ipsius errores: delineata proxime ante Concilium Constantiense, sed repetita Constantiæ in Concilio A. 1417. mense Martio, & publice in Ecclesia S. Pauli pronunciata.

Ex Mſ. Vindobon. par. 4. Act. CC. f. 136.

Inter controversias Ecclesiasticas in Concilio Constantiensi in scenam productas, quæ ad examen revocarentur, locum habet quæstio de Calendarii Ecclesiastici erroribus, illiusque emendatione. Tractaverat hoc negotium Petrus de Alliaco Card. Cameracensis proxime ante Constantiense Concilium an. 1411. eaque de re opusculum an. 1412. Romæ in Concilio Generali a Joanne XXIII. convocato, memorato Pontifici obtulit. In quo Concilio Joannes hoc Cardinalis institutum laudavit, at publicationem ejus distulit ad finemusque schismatis inter tres Pontifices tunc existentes. Quod utrumque peculiari edito diplomate roboravit.

Postquam igitur in proximo Constantiensi Concilio res eo devenerat tandem, ut tres Pontifices essent sede moti, Joannes æque ac Gregorius & Benedictus, Cardinalis superius suum negotium resuscitandum ac Concilio præsenti proponendum autumavit, prælectis publico in templo coram Concilio omnibus illis Actis, circa hoc Emendationis negotium ante paucos annos sub Joanne XXIII. proditis. Quoniam igitur hæc Constantiensium controversiarum pars fuit non postrema, hic exhibere par fuit.

Non autem Constantiæ hanc rem fuisse confectam vel exinde patet, quod in Concilio Basileensi, decennio fere elapso eandem materiam tractaverit Cardinalis Cusanus, novo publicato opusculo, quod illo statim sæculo, typographia suscitata, typorum lucem est expertum.

CAP.

1 Supra in Reformatorii Decretis cap. 6.
In Reformatorii Statutis cap. 6.
2 Supra in Reformatorii Protocollis, cap. 4. & cap. 26. Et in Decretis Reformatorii, cap. 10. Et in Decretalibus Reformatorii, lib. 5. tit. 2. cap. 1. seqq.
3 Sup. in Reformatorii Protocollis, cap. 10. 11. 13. 15. 16.
4 Vide supr. in Reformatorii Decretalibus, lib. 4. tit. 10.
5 Supr. in Reformatorii Protocollis cap. 18.

ANNO CHRISTI 1417.

CAP. I.

QUanta diligentiæ cura olim fuerit Eccleſiæ Chriſtianæ de obſervatione Paſchatis, & Quadrageſimalis jejunii, aliarumque feſtivitatum ſolemnium, Euſebius in Eccleſiaſtica hiſtoria manifeſtavit, Ubi Libro V. narrat de Paſchæ quæſtione quæ in provinciis Aſiæ exorta eſt, ideo videlicet, quod XIV. Luna putarent Paſcha obſervandum, quia tunc Judæis agnus præcipitur immolari. Et ita quacumque die Luna XIV. veniſſet, ſolvebant jejunia quadrageſimalia: Cum talis conſuetudo in aliis non ſervaretur Eccleſiis.

Ob quam cauſam Conventus Epiſcoporum & B Concilia per ſingulas quaſque provincias conſtituerunt, ne liceat aliquando, niſi in die Dominica, in qua Dominus ſurrexit a mortuis, Dominicum Paſchæ celebrare myſterium, & in hac ſola diſſolvendum eſſe Paſchæ jejunium.

Exſtat hujus Concilii apud Cæſaream Palæſtinæ hujuſmodi Decretum. Habetur & noſtra ratione Concilii Decretum ſimile, cui Victor Papa præfuiſſe narratur. Sub quo quanta ſuper hac re controverſia fuerit, diffuſe proſequitur Euſebius eodem libro. Et deinde libro X. concludit, quod in Nicæna Synodo Patres antiquum canonem de obſervatione Paſchæ confirmarint. Quam Euſebii hiſtoriam Iſidorus Lib. V. Etymologicorum brevibus verbis expreſſit, dicens: C Quod antiquitus Eccleſia Paſcha XIV. Luna cum Judæis celebraverit, quocumque die occurreret.

Quem ritum ſancti Patres in Nicæna Synodo prohibuerunt, conſtituentes, non ſolum Paſchalem diem & menſem inquirere; ſed etiam diem reſurrectionis obſervare. Et ut in eodem libro Iſidorus recitat, paſchalem cyclum Hyppolitus epiſcopus primus conſcripſit, poſtquam probatiſſimi auctores, Euſebius Cæſarienſis, Theophilus Alexandrinus, Proſper, & quoque natione Aquitanus, atque Victorinus, amplificatis ejuſdem feſtivitatis rationibus multiplices circulos ediderunt. Beatiſſimus vero Cyrillus, Alexandrinæ urbis epiſcopus, ubi debeat Paſcha D celebrari ſumma brevitate notavit. Idem etiam Iſidorus libro prædicto quinque cyclos paſchales inſeruit, fueruntque plurimi magnæ ſapientiæ viri, qui ſuper his diſertiſſime ac diligentiſſime tractaverunt. Ut Dionyſius Romæ urbis Abbas, Bedaque Venerabilis Anglicus hac occaſione plures de temporibus libros ſcripſit. Gerlandus inſuper tabulas edidit, & Joannes de ſacro Boſto ac Robertus Lincolnienſis epiſcopus, aliique multi de computo ſubtilia conſcripſerunt.

His ergo, talibus & tantis tantæque auctoritatis viris ob cauſam prædictam de dierum ac momentorum calculatione, magis quam de denariorum ac monetarum computatione olim ſo E licita cura fuit & diligentia.

E contra vero, proh dolor! nunc tanta eſt in his Eccleſiaſticorum miniſtrorum, & eorum maxime, quibus ſuper horum obſervatione incumbit proviſio, tamque negligens inertia, ut jam a multis annis, propter errores Calendarii, Paſchalis celebritas, & conſequentes ad eam feſtivitates & obſervantiæ, non ſine gravi ſcandalo Eccleſiæ violentia & a debitis ſibi locis mutentur, ſicut in ſubſequentibus plenius declarare propoſui.

Unde propter hoc præſens compendium ex A variis ac prolixis, ſed veris & probatis diverſorum auctorum ſententiis compilare decrevi, ut univerſalem Epiſcoporum cœtum, ego ipſorum infimus, tanquam canis venaticus minimus excitare valeam ad profugandum præfatum ſcandaloſum errorem, erroneumque ſcandalum, & ipſum ab Eccleſia unica tanquam feram peſſimam ac monſtrum horribile penitus exſtirpandum.

Accedit autem ad id agendum & ſalubriter providendum opportuna congruitas. Nam ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis, dies videlicet Eccleſiaſticæ ſaluti perutilis, Deoque ac toti populo Chriſtiano acceptabilis, quo, ad ultimi Piſani Concilii Decretum, univerſalis debet Synodus celebrari. Quæ ad hoc ſpecialiter ordinata extitit, ut reformetur Eccleſia, nunc, proh dolor! miſerabiliter deformata.

Igitur inter difformitates varias, quarum plurimas alibi notavi neceſſario reformandas, hujus ſingularis difformitatis reformatio ſpecialis non aliquatenus omittenda.

Ut & hoc evidentius declaretur, præſens opuſculum convenienti ordine ſex capitulis diſtinguitur. Primum eſt præambula exhortatio, quæ tanquam prologus antecedit. Secundum generaliter agit de tribus principalibus Calendarii erroribus. Tertium agit ſpecialiter de errore ex mutatione æquinoctiorum & ſolſtitiorum. Quartum de erroribus ex mutatione primationis C lunæ. Quintum de aliis erroribus, qui ex præcedentibus conſequuntur. Sextum de Calendarii correctione.

CAP. II.

De tribus principalibus Calendarii erroribus.

Sciendum eſt ergo, quod Calendarium, quo utitur Eccleſia, principaliter tres errores continet, qui eſſent merito corrigendi. Sed hoc non poteſt auctoritative fieri, niſi per ordinationem ſeu approbationem ſedis Apoſtolicæ, vel Concilii Generalis.

Primus error, qui radix eſt plurium, eſt: D Quod hujuſmodi Calendarium non utitur vera anni quantitate. Cum ponat anni quantitatem CCCLXV. dies & quartam diei integram. Quæ quarta colligitur per quatuor annos, ut in anno biſextili computetur unus dies plus quam in aliis communibus annis.

Sed conſtat, non ſolum per computiſtas, ſed etiam per vias Aſtronomiæ, quod quantitas anni ſolaris non eſt tanta, immo minor. Nam Aſtronomi, ſcilicet Ptolomæus & Abbategi, non ponunt illam quartam diei integram, ſed ſolum quinque horas & aliquas minutas partes unius horæ. In quibus non plene concordant. Quia Ptolomæus ponit 55 minutas & 1. ſecundam. Abbathei, 47. minutas & 9 ſecundas. E Alphonſus, 49 minutas & 16 ſecundas.

Et hæc ultima opinio nunc communior & verior reputatur. Et ſic vera quantitas anni minor eſt quantitate anni noſtri Calendarii de ſexta parte unius horæ & modice plus, ſcilicet de 44 ſecundis vel circiter. Quod dico: quia hic non numerantur ultra fractiones minores, propter tædium: Et quia in multo tempore non facerent errorem, niſi parvum.

Secundus error ſequitur ex priore, videlicet. Quod æquinoctia & ſolſtitia, ac etiam Eccleſiaſtica feſta immobilia, XXI. fixe ſignata in Calendario, continue aſcendendo, ſicut certum

tum est Astronomis, & per tabulas & instrumenta probatum est.

ANNO CHRISTI 1417.

Et hoc accidit ex errore quantitatis anni solaris. De qua, & de hujusmodi ascensu solstitiorum & æquinoctiorum, plenius scripsi in fine tractatus de legibus & scriptis. Ubi ostendi, primas ascendere in Calendario circiter per unam diem in CXXXIV. annis.

Unde patet, quod prædicti duo errores corrigerentur, & per consequens quoad hoc verificaretur Calendarium nostrum, si in totidem annis auferretur una dies. Et hoc satis convenienter fieri posset cessando a bissexto, quarto anno videlicet, & per CXXXIV. annos. Quando primo æquinoctium vernale ascenderet ad novam litteram, in Calendario tunc ibi signaretur æquinoctium. Et si ille annus esset bissextilis cessaretur a bissexto; si vero non, tunc in proximiori anno bissextili, sive præcedente sive subsequente, fieret hujusmodi bissexti cessatio. Et annus ille propter jucunditatem hujus verificationis posset merito annus jubilæus nominari.

Tertius error, qui accidit ex primatione designata per aureum numerum in cyclo decemnoviali Calendarii. In qua, quia non solum Astronomi & Computistæ sciunt, sed etiam simplices & ignari per experientiam cognoscunt, quod a CC. ferre annis Luna est prima secundum veritatem per tres vel quatuor dies, antequam signetur in Calendario. Et ita his temporibus jam multum fallit primatio. Qui error nisi corrigatur, semper crescit amplius in futurum.

Et ratio hujus est secundum Astronomos: Quia in omnibus 76. annis recedit primatio a loco suo in Calendario per 16. minuta unius diei, & 40. secundas, quæ valent 6. horas, 40. minutas horæ. Et hoc est prope per quartam unius diei.

Et in omnibus CCCIV. annis recedit a loco primationis in Calendario per unum diem & 6. minuta unius diei & 40. secundas, quæ valent 2. horas, 40. minuta horæ.

Unde post 4256. annos dicetur luna secundum Calendarium prima, quando erit plena. Et 7904. annis erit error unius lunationis integræ, excepto modico, videlicet 38. min. & 30. sec.

Et hic error potest devenire ad 300. lunationes. Et tunc iterum redibit error primus, ut sequuntur alii præfati per ordinem.

Horum autem varietas a quibusdam peritis Astronomis declarata est. Ideo a Computistis, quorum scientia Astronomiæ subalternatur, est merito supponenda.

CAP. III.

De errore ex mutatione æquinoctiorum & solstitiorum.

Ad majorem autem declarationem & certificationem præmissorum de mutatione æquinoctiorum & solstitiorum, ac etiam primationum lunarium, aliqua specialia notanda sunt. Et primo quidem sciendum est, quod solstitia & æquinoctia non debent intelligi esse in Calendario posita diebus fixis, ac si semper fuissent, aut ibi forent in æternum. Cum certum sit, ea ascendere in Calendario, ut dictum est. Et tamen, sicut Beda narrat, quidam Æquinoctia VIII. Kal. Aprilium, & VIII. Kal. Octobr. Solstitia VIII. Kal. Julior. & VIII. Kal. Januar. quidam XII. Kal. earundem, notandum esse sanxerunt.

ANNO CHRISTI 1417.

Primæ vero opinionis fuit Hippocrates, ut patet in epistola, quam scripsit Antigono Regi, & similiter Plinius L. II. Nat. Hist. Et hanc opinionem aliquandiu secuta est Ecclesia primitiva, ponendo æquinoctium vernale in die Annunciationis Christi, & æquinoctium autumnale in die conceptionis Joannis Baptistæ, & solstitium æstivale in die Nativitatis ejusdem, & solstitium hiemale in die Nativitatis Dominicæ.

Sed tamen secundum præcisam veritatem nunquam simul eodem anno fuerunt æquinoctia & solstitia in diebus prædictis, sicut posset per scientiam Astronomiæ demonstrari. Quia tamen satis prope fuerunt, sufficiebat Hippocrati, quantum ad considerationem medicinæ, & eadem ratione aliquando sufficiebat Ecclesiæ.

Verum postea secundam opinionem secuta est Ecclesia, & mutavit æquinoctia, & solstitia ad XII. Kal. & posuit æquinoctium vernale XXI. die Martii, vel quia ibi secundum Rabanum fuit æquinoctium in primo anno seculi, vel forte, quia ibi fuit æquinoctium tempore eorum, qui hanc doctrinam tradiderunt, ut dicit Lincolniensis, vel, ut verisimilius credo, non quia ibi fuerunt præcise, sed quia erat prope. Nam in Nicæno Concilio fuit hæc Ecclesiastica observatio confirmata, & hoc fuit, secundum Bedam, anno ab Incarnatione Domini CCCXXXII. Quia tunc æquinoctium vernale prope XII. Kal. April. poterat ascendisse, & ultra processisse, ut ex dicendis clarius apparebit.

Sed quia Lincolniensis dicit, Christum natum fuisse in solstitio hiemali secundum scripturas: sciendum est, quod hoc non est dictum quasi sit verum secundum præcisionem, sed secundum propinquitatem. Et hoc quoque declaratur. Quia Ptolomæus anno CXL. Christi invenit solstitium hiemale, XI. Kal. Januarii, & æquinoctium vernale, XI. Kal. April. ut patet in Almagesto. Cum ergo solstitia & æquinoctia semper ascendant in Calendario: patet, quia secundum probationem Ptolomæi non potuit esse solstitium hiemale VIII. Kal. Januarii in die Nativitatis Dominicæ, sed oportuit, quod esset X. Kal. Januarii. Et similiter in primo anno Nativitatis Domini non potuit esse æquinoctium vernale VIII. Kal. Aprilis, sicut crediderunt in Ecclesia primitiva. Et longe magis non potuit esse, sicut postea posuerunt, pro XII. Kal. Aprilis, XVI. Kalend. secundum hoc, quod Ptolomæus invenit XI. Kal. Nam CXL. annis, a tempore Nativitatis Christi usque ad probationem Ptolomæi, non potuit minui solstitium vel æquinoctium per 3. dies, neque per 2., & per consequens, multominus per 4., sed solum per unum, & parum de alio, ut patet ex supradictis. Ideo etiam secundum istos, Hyppocras non longe fuit a veritate in hac parte, Quoniam ipse fuit ante Christum, plus quam CCC. annis. Et propter hoc suo tempore esse potuit æquinoctium VIII. Kal. vel saltem prope, videlicet VII. Kal.

Insuper secundum istos, anno Domini MCC LXVII. fuit solstitium sub die Idus Decembris, & æquinoctium III. Idus Martii. Sed ab hoc loco usque ad locum, ubi tempore Ptolomæi erant, sunt 9. dies, & a tempore suæ probationis usque tunc, fuerunt anni Domini 1127.

ANNO CHRISTI 1417.

In quo numero annorum ſunt novies 127. anni. Ideo concludunt ſecundum probationem Ptolomæi, quia hoc tempus 127. annorum ſatis convenit cum annis Chriſti, ut ſemper unus dies in tanto tempore minuatur de quantitate anni, & denotet mutationem ſolſtitii & æquinoctii. Sed hoc non aſſerunt eſſe certum cum præciſione, ſicut nec eſt. Nam, ſicut in præallegato tractatu præallegavi, ſolſtitia & æquinoctia in uno anno non aſcendunt circiter XI. minutas unius horæ, & ſic in 5. annis 55. minutas. Quare in CXXXI. annis aſcendunt per unum diem, vel loquendo præciſius, circiter in 134. annis, ut prædixi.

Et ut cognoſcamus, quantum aſcenderent æquinoctia & ſolſtitia a tempore nativitatis Chriſti, expedit ſcire, ubi modo ſunt.

Unde ſecundum tabulas Alphonſi, quæ a meridie diem incipiunt, hoc anno MCCCCXI. ita ſignificari poſſunt: XI. die Martii completa, cum 15. horis, 47. minutis, & 6. ſec. ac 67. tertiis, ſol intrabit arietem. XIII. die Junii completa, cum 4. horis, 8. minutis, 52. ſec. ſol intrabit cancrum. XIV. die Septembris completa, cum 16. horis, 19. min. & 37. ſec. ac 12. tertiis, ſol intrabit libram. Die XII. Decembris completa, cum 19. horis, 3. min. & 30. ſec. ac 4. tertiis, ſol intrabit capricornum.

Unde ex his patet, quod ſecundum vulgarem uſum Calendarii noſtri, incipiendo diem a media nocte, præcedente meridiem diei ſignatæ; Sicut Romani, ut ait Beda, a medio noctis in medium, dies ſuos computare maluerunt: Sic inquam computando dicere poſſumus, quod æquinoctium vernale hoc anno erit die XII. Martii ante meridiem, ſcilicet poſt mediam noctem præcedentem per 3. horas & plus quam tres quartas unius horæ. Solſtitium æſtivale erit XIII. die Junii poſt meridiem, per 4. horas & plus quam ſeptimam partem unius horæ. Æquinoctium autumnale erit 3. die Septembris ante meridiem, ſcilicet poſt mediam noctem per quatuor horas, & minus quam tertiam partem unius horæ. Solſtitium hiemale erit XIII. die Decembris poſt mediam noctem per 7. horas & minus quam 15. partem unius horæ.

Prædicta vero anno ſequente propter biſſextum aſcendunt per unum diem ſeu per unam litteram in Calendario. Verbi gratia, ſecundum Alphonſum, ſol intrabit arietem 10. die Martii completa in 21. horis, 45. min. 22. ſec. & 56. tert. Et ſecundum prædictam rationem, æquinoctium vernale erit XI. die Martii, ante meridiem, videlicet poſt mediam noctem præcedentem per 9. horas, & 2. tertias unius horæ, & plus quam unam ſextam partem horæ. Aliis vero annis non biſſextilibus prædicta æquinoctia & ſolſtitia manebunt diu in diebus prædictis ſub litteris ſignatis in Calendario, nunc aſcendendo ſimpliciter ad novam litteram, ſive bene approximando. Ideo quando ipſa vel aliquod ipſorum aſcenderet abſolute ad novam litteram, expediret providere, quod tunc ponerentur in ſuis debitis locis: Et ſpecialiter æquinoctium vernale, propter inventionem veri paſchæ. Et tunc ceſſaretur ab unius biſſexti computatione, ſi eſſet tunc annus biſſextilis, vel ſi non, quod in anno proximiori biſſextili, ſive præcedente ſive ſequente, fieret hujuſmodi biſſexti ceſſatio, & deinceps poſt quolibet 134. annos. Ut ſic fieret noſtri Calendarii correctio juxta modum ſuperius annotatum.

ANNO CHRISTI 1417.

CAP. IV.

De errore numeri aurei ex mutatione primationis Lunæ.

Poſt hæc vero etiam de errore numeri aurei ex mutatione primationum lunarium, aliqua ſpecialiter dicenda ſunt. Et licet hujus rei declaratio principaliter ad conſiderationem Aſtronomicam pertineat, tamen per narrationem hiſtoricam poteſt aliqualiter manuduci. Sciendum eſt igitur, quod ſicut narrat Svetonius Lib. 1. de Ro. Cæſ. Julius Cæſar Calendarium reformavit. Quia ſicut nunc negligentiam Pontificum Chriſtianorum, ita tunc vitio gentilium Pontificum erat corruptum. Et hoc propter defectum intercalationis, vel interpoſitionis dierum. De qua plene loquitur Solinus in principio Libri de Memorabilibus Mundi. Hic ergo Julius in Aſtronomia edoctus, ſicut notat Lucanus, contra quoſdam Aſtronomos in Ægypto de quantitate anni ſolaris diſputavit, & ordinem Calendarii, ſicut ſuo tempore potuit, adimplevit.

Ideo dicunt Computiſtæ, quod ipſe numerum aureum in Calendario ordinavit.

Hoc itaque ſuppoſito, conſiderandi ſunt anni, qui ab hac ordinatione fluxerunt. Sciendum igitur, quod Julius imperavit annis circiter quinque. Cui ſucceſſit Octavianus, nepos ejus, cujus Imperii anno XLII. natus eſt Chriſtus, ſecundum hiſtoriam Eccleſiaſticam & ſcholaſticam, & ut ait Iſidorus. Unde patet, quod anno 43. Octaviani Auguſti, qui incepit, ſecundum computationem Romanorum, prima die Januarii, quam computationem adhuc Romana ſequitur Eccleſia, Chriſtus in octava die, ſequente ſuam nativitatem, quæ erat initium anni Romani, tunc dictus eſt, in ſecundo anno a ſua nativitate, licet ſolum octo dies haberet ætatis.

Et inde oritur ſecundo, quare nunc Romana Eccleſia computat annum Domini a nativitate MCCCCXI ante Annunciationem. Et illi, qui computant ab incarnatione, dicunt decimum, & tunc undecimum, uſque ad diem Annunciationis, cum tamen annunciatio ſeu incarnatio nativitatem præceſſerit. Hoc enim ideo fit, quia computant XI. anno ab incarnatione completo.

Hanc autem computationem ab incarnatione Dionyſius Abbas Romanæ Urbis inſtituit, ut dicit Beda. Nam ante Græci ipſum ordinem a Diocletiani Principis annis obſervabant, ſicut antea ab Imperatoris temporibus computabant, juxta illud Evangelii: anno XV. Tiberii Cæſaris.

Hoc autem ſolum incidenter dixi, ut appareat, quod Julius Cæſar imperavit circiter per XLVII. annos ante nativitatem Chriſti. Quibus junctis cum annis Domini MCCCCXI., ſequitur, quod in fine Decembris completo, hoc anno fluxerunt ab ordinatione numeri aurei, circiter MCCCCLVIII.

In quo annorum numero continentur quater trecenti quatuor anni, quibus quaternariis primationes lunæ, ut patet per ea quæ prædicta ſunt, a ſuis locis in Calendario per quatuor dies receſſerunt, & ultra remanent 242.

in

ANNO CHRISTI 1417.

in quibus, adjunctis eis 62. annis futuris, qui 304. perficient, iterum una die ascendent.

Unde manifeste sequitur, quod anno Domini MCCCCLXXIII. primationes lunares a suis recederent locis circiter per quinque dies. Et hæc chronica computatio satis consonare videtur cum astronomica veritate. Quare saltem tunc debet numerus corrigi, & primationes lunares in suis locis veraciter assignari. Quia tunc starent in eadem veritate, qua fuerunt in sua primæva institutione, saltem per CCCIV. annos. Post quos iterum posset aureus numerus corrigi. Vel per correctionem erroris posset primatio lunæ notari per unum diem aurei numeri, primationem designantem. Ut sic, ubi prius dicebatur luna prima, postea diceretur secunda.

Hic autem sciendum est, quod, cum de primationibus lunæ tractamus, menses lunares proprie non accipiuntur, secundum Ptolomæum & omnes Astronomos, a visione novæ lunæ: Quia hoc tempus est inæquale, & tamen menses debent æquari: Nec accipiuntur a conjunctione solis & lunæ, secundum eorum cursum verum: quia etiam hoc tempus est inæquale: Sed considerantur penes conjunctionem solis & lunæ, secundum eorum cursum medium & æqualem: Quia hoc tempus est uniforme, & secundum Ptolomæum hoc tempus est 29. dies, 31. minuta unius diei, & 50. sec. cum aliquibus minoribus fractionibus, ut ad quinta. Et huic concordat Arraoel in fundatione tabularum, nisi quod omisit tertia, quarta, quinta Ptolomæi, quia in maximo tempore parum habent. Unde secundum eum quantitas anni lunaris continet 354. dies, & quintam & sextam unius diei. Et secundum hoc erit tempus æquale lunationi 29. dies, 31. minuta diei, & 50. sec. Quia ista temporis quantitas multiplicata per XII. facit quantitatem anni prædictam. Et quia hujusmodi minuta diei & cum dimidio valent horam, ideo prædicta minuta & secunda, cum minoribus fractionibus omissis, valent XII. horas diei cum dimidia, & una fere quarta horæ, quia non deest unum integrum minutum horæ.

Unde patet, quod medium lunationis æqualis, ubi est oppositio sive plenilunium, habet dies 14, tres quartas diei, cum quarta parte unius horæ, & medietate unius quartæ.

Ex quibus etiam concludi potest, quod XI. dies, qui dicuntur excrescere in anno solari super annum lunarem, propter quod epacta sequentis anni solaris quasi epiacta aut superaugmentata nominantur, nequaquam cum omnimoda præcisione computantur. Sicut clare patet ex comparatione anni solaris ad annum lunarem, secundum præcisam quantitatem superius computatam.

Sequitur etiam ex præmissis, quod cum maximus & manifestissimus sit error primationis secundum Calendarium; necessario oportet, quod sit error in cyclis epactarum. Quia per ejusmodi epacta XI. dierum majoratur ætas lunæ in principio cujuslibet mensis futuri anni super ætatem suam in principio cujuslibet mensis prioris anni.

Et quia hujusmodi errores contingunt, necesse est, ut ætas lunæ vera aliter quam hujusmodi cyclis quærenda sit.

CAPUT V.

ANNO CHRISTI 1417.

De aliis erroribus, qui consequuntur ex prædictis.

Sed ulterius considerandum est, qualiter ex prædictis erroribus sequuntur errores alii multo plurimi Ecclesiæ scandalosi. Nam totus ordo solemnitatum Ecclesiasticarum confunditur per falsam æquinoctiorum & erroneas signationes primationum in Calendario.

Cujus ratio est, quia secundum ordinationem Ecclesiæ, in Nicæna Synodo constitutam, Pascha debet celebrari die Dominica post. XIV. lunam, quæ invenitur vel in æquinoctio vernali, vel immediate post, propter conformitatem legis Christianæ ad legem antiquam, quæ figura fuit novæ legis, & immolatio agni paschalis figura novæ Paschæ.

Cum ergo error sit in fundamento, scilicet in æquinoctiis & lunationibus: necesse est ut error sit in celebratione Paschæ, ut extra locum prædictum multum ante vel post, plus quam debeat, celebretur: & per consequens, quod Quadragesima & omnia festa mobilia, sicut Pentecostes & Ascensionis, & alia hujusmodi, violenter, & a suo loco recedant. Quia omnia hujusmodi cedunt Paschati, & ab eo regulantur.

Et cum omnia ista in se sint horrenda, tamen respectu politiæ Christianæ scandalosa sunt, tanquam stulta & irrisione indigna. Quia, propter ignorantiam vel negligentiam ista corrigendi, sic diabolo procurante, quod in tempore vero paschali Christiani abstinent a carnibus, & in vera quadragesima quandoque carnes comedunt, & multa alia inconvenientia sequuntur, sicut de septimo & rogationibus, ac aliis hujusmodi observantiis Ecclesiasticis, quæ suis temporibus non servantur. Et non solum Computistæ & Astronomi, sed omnis homo, qui non vult cervicem erigere ut contradicat veritati, hæc manifeste cognoscunt.

Unde Philosophi infideles, Arabes, Hebræi & Græci, qui habitant inter Christianos, sive in Hispania sive in Ægypto, & aliis partibus Orientis, aut aliis mundi regionibus, derident Christianorum, & maxime Prælatorum suorum ignorantiam, & abhorrent stultitiam, quam evidenter conspiciunt in hac ordinatione, seu verius inordinatione temporum, quibus utuntur in solemnium observatione festorum.

Si vero quis quærat, cur Ecclesia tam magnos & manifestos tamque scandalosos errores jamdiu non correxit? Quo hujus quæstionis solutione sciendum est, primo, quod Eusebius Cæsarienſis Episcopus circulum primationum pro observatione paschali parum ante Synodum Nicænam ordinaverat; ideo die quo celebrata fuit dicta Synodus, non potuit hæc mutatio notabilis apparari. Quare ibi statutum est, primationes paschales secundum dictum cyclum observari. Et B. Leo Papa, discussione super hoc facta, tandem definivit sententiæ Nicænæ Synodi adhærere. Sed & Beda in Libr. temp. nititur, quantum potest, hanc sententiam roborare.

Secundo considerandum est, quod Leo Papa fuit post Synodum Nicenam fere 120. annis sub Martiano Principe, & Beda circiter per 369. annos. Quapropter tempore ipsorum non potuit lunatio multum recedere a loco suo: Cum CCCIV. annis fiat solum mutatio diei unius,

unius, ut dictum est. Et ideo isto tempore adhuc potuit ille cyclus rationabiliter observari, etiam propter evitationem novæ contentionis & scandali in provisione remedii. Unde & notat Beda: Ideo Patres sic observabant, ut aliud majus periculum propter hoc declinarent. ANNO CHRISTI 1417.

Ex his tamen patet, quod jam tempore Leonis oriebatur scrupulosa dubitatio super hac re. Et rursus augmentabatur tempore B. Papæ Hilarii, qui præcepit novum cyclum componere. In quo quia non fuit certitudo, sicut nec prius, ideo adhæserunt posteriores consuetudini antiquæ. Nam primitiva Ecclesia non multum habuit usum Astronomiæ. Unde, sicut dicit Lincolnienſis: quia Ecclesia nondum certificata erat de quantitate anni, ideo non mutarunt antiquam doctrinam de inveniendis solstitiis & æquinoctiis: quamvis ex ea sequatur error in Calendario. Et ideo omissa fuit correctio hujus erroris & aliorum prædictorum, tum quia tunc non erant tanti sicut modo sunt, & continue majores fiunt, tum propter longam consuetudinem, in cujus mutatione potuisset esse contentionis scandalum; tum quia scientia Astronomiæ prius non multum fuit in usu Christianorum, immo Ecclesiæ primitivæ fuit aliqualiter odiosa.

CAPUT VI.

De Calendarii correctione.

Jam vero quia Ecclesia Dei multos habet Christianos in Astronomia peritos, debet diligentiam adhibere, ut sua Synodali auctoritate prædicti errores, tam manifesti, & palpabiles, & tam horribiliter scandalizantes, omnesque defectus Calendarii corrigantur.

Licet autem superius aliqualiter apertus sit correctionis modus, tamen plenior & pretiosior hujus rei certitudo decet per Astronomos declarari.

Sciendum est ergo, quod pro correctione errorum Calendarii possunt tres modi satis convenienter assignari. De quibus merito considerandum est, quis utilior sit atque facilior.

Primus est, quod cessetur a computatione unius bisexti: Videlicet in quibuslibet CXXXIV. annis, sicut prætactum est in II. Capit. Et per hunc modum corrigitur Calendarium, quantum ad cursum seu annum solarem, sed non quantum ad lunarem. Nec sic aureus numerus seu primationes lunæ poterunt corrigi & stabiliter signari in Calendario secundum correctionem, quod docet Caput IV.

Secundus modus est, quod non toties cessetur ab hujusmodi computatione bisexti, sed solum in quibuslibet CCCIV. annis. Et per hunc modum corrigitur Calendarium, quantum ad cursum lunæ seu cyclum decennovalem vel numerum aureum. Sed quantum ad cursum solarem non sufficienter providetur: tamen aliqualiter, licet non totaliter corrigitur error de ascensu æquinoctiorum & solstitiorum ac Festorum immobilium in Calendario signatorum: Et similiter correcto, scilicet numero, & primationibus lunæ signatis in debitis suis locis, stabunt postea in eadem veritate qua prius.

Duo vero modi prædicti non possunt similiter practicari, vel ad invicem se compati, propter differentiam ascensus æquinoctiorum & solstitiorum ad ascensum primationum lunarium. Et hæc omnia sunt ex præcedentibus manifesta.

A Tertius autem modus non utitur prædicta cessatione bisexti, sed per novas tabulas astronomicas fieri docetur, sicut statim dicetur. Et licet modus iste magis certus sit & præcisus, tamen esse videtur magis a communi usu & consuetudine Ecclesiæ alienus. Nam aureum numerum tamdiu observatum destruit, & tabulas novas & inconsuetas introducit; nec tamen errorem, qui est ex ascensu Festorum immobilium, tollendo corrigit, sicut primus modus, nec sicut secundus ipsum moderando restringit. ANNO CHRISTI 1417.

Hic vero modus super duobus erroribus docet principaliter remedium providere. Et primo de æquinoctiis & solstitiis per tabulas Astronomicas de introitu solis in signum. Quia, licet B adhuc non sit nobis expresse certificata vera quantitas anni cum plena determinatione: tamen, sicut dicit Lincolnienſis, absque verificatione hujus quantitatis anni potest cognosci veraciter dies æquinoctii vel solstitii per instrumenta vel tabulas Astronomicas verificatas.

Secundo vero, quantum ad primationem lunæ potest correctionis remedium adhiberi: Quia eas possumus cognoscere secundum veritatem Astronomicam, si numeremus tempora secundum annos & menses Arabum de quibus Lincolnienſis diffuse tractavit. Unde primus dies cujuslibet mensis Arabum est dies conjunctionis solis & lunæ, secundum eorum utriusque cursum medium. Ideo si hunc diem volumus dicere C primum ætatis lunæ, tunc cognitis initiis mensium, cognoscuntur initia primationum. Vel si volumus inchoare primationes nostras prima die visionis lunæ, vel secunda vel tertia, incipiemus primationes nostras a secundo, vel tertio, vel quarto die cujuslibet mensis Arabum. Et procedemus uniformiter in computatione lunationum. Ideo non oportet nisi recurrere ad tabulas & canones annorum & mensium Arabum. Et hæc est doctrina vulgata apud astronomos, Arabes & Latinos.

Tamen, sicut quidam dicunt, alia via procedere possumus cum eadem certitudine, sed majori auctoritate, videlicet per tabulas Græcorum & maxime Hebræorum. Et ideo si quis D consideret tabulas eorum, ad occasum Jerusalem, plenam in his reperiet veritatem.

Namque a principio Hebræi fuerunt peritissimi in scientia Astronomorum. Et omnes nationes habuerunt hanc scientiam & alias ab eisdem. Quia, sicut recitat Beda, Josephus testatur, quod Abraham Patriarcha in Astronomia edoctus a Chaldæis hanc disciplinam veracius intellectam, Ægyptiorum genti, cum apud eos exularet, advexit.

Ex quibus patet, quod ad evacuationem omnimodam errorum prædictorum necessarium esset, & Ecclesiæ honestum & utile, Deo ac toti mundo gratum & acceptabile, conveniens adhibere remedium, videlicet, ut inveniatur E unum æquinoctium vernale, & verificetur primatio, & 14. luna ab æquinoctio sumatur sive esset in die æquinoctii sive post. Fieretque ibi terminus pacis, ut in Dominica sequente celebraretur paschalis solemnitas. Et possent fieri tabulæ de his æquinoctiis & primationibus, absque hoc quod numerus aureus, vel aliquod aliud fixum poneretur super Calendarium.

Et secundum illas posset Calendarium in anno & mensibus ordinari per consimile artificium, quo utuntur Hebræi.

Si vero Ecclesia pro nunc non vellet Calendarium cum præcisione corrigere, nec in ejus cor-

correctione uti aliquo trium prædictorum modorum, quia forte quibusdam videbuntur maxime esse difficiles, saltem animo deberent providere, ut æquinoctia & solstitia ac etiam primationes lunæ corrigerentur, & locis sibi debitis in Calendario ponerentur, Nam sic usque ad maximum tempus non esset in prædictis tantus error, sicut nunc est. Et adhuc contra errorem futurum posset remediari faciliter per modum superius in Cap. IV. annotatum. Ut sic esset aliqualiter provisum contra infidelium irrisiones & præcipue Judæorum. Magnum enim opprobrium est & verecunda irrisio, quod in his rebus ad Dei cultum pertinentibus artificiosius procedant Judæi, quam faciant Christiani.

Tollat igitur hoc opprobrium rite a populo Christiano, auferat ab Ecclesia Dei hanc verecundiam apostolica celsitudo & sacra Synodalis auctoritas, ordinando & districte præcipiendo, ut tam utile & laudabile opus celeriter compleatur, ad illius gloriam & honorem qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 1417.

XXXVII.

Joannis Gersonis molle Concilium de convincenda se Flagellantium secta An. 1417. die 18. Julii in Constantiensi Concilio proditum.

LEx Christi dicitur *lex amoris*, quam Dominus, sicut dicit Augustinus, voluit paucissimis Sacramentis esse contentam. Et inde culpat eos qui servilibus eam premunt oneribus, conformiter ad illud primi Pastoris Petri Actor. 15. *Quid tentatis Deum, imponendo jugum super cervicem discipulorum, quod neque nos, neque Patres nostri portare potuimus? Sed per gratiam Domini nostri Jesu Christi credimus salvari, quemadmodum illi.* Pium verbum omni acceptione dignum.

Lex Christi non minus debet in cultu suo vitare superstitiones gentilium & idolatrarum, præsertim crudeles & horrendas, quam antiqua lex. In qua tamen prohibitio fit per expressum Deut. 14. ubi dicitur: *Filii estote Domini Dei nostri. Non vos incidetis.* Glossa: *Non debetis in aliquo idololatris assimilari.* Et in Hebræo habetur: *Non vos lacerabitis.* Hoc autem faciebant idololatræ, sicut habetur 4. Reg. 18. Ubi dicitur, quod incidebant se juxta ritum suum cultris & lanceolis, donec profunderent sanguinem. Compertum siquidem & traditum, homicidas illos & apostatas dæmones esse cupidos effusionis sanguinis præsertim humani.

Lex aliqua, quanto est iniquior & dæmoniis obsequentior, tanto semper invenitur crudelior & amarior. Patet in illis, qui filios suos & filias immolabant dæmoniis. Hinc Dominus ait per Prophetam: *Servietis diis alienis, qui non dabunt vobis requiem.*

Christus autem ex gratia sua, sicut notatur in dicto Petri prius allegato, *voluit nos misericorditer salvare per sanguinem suum semel effusum. Per quem factus est nobis a Deo sapientia, justitia, sanctificatio & redemptio.*

Lex Christi maximam sortitur virtutem ex misericordia & gratia sua. Cujus gratiæ vasa sunt sacramenta novæ legis, ex virtute operis operati. Et quidquid avertit a sacramentis suscipiendis, præsertim a Sacramento Confessionis, debet rejici fideliter.

Constat autem per experientiam, quod taliter se flagellantes non curant de Sacramento Confessionis vel pœnitentia sacramentali dicentes: Quoniam hæc flagellatio potior est ad delendum peccatum, quam quæcunque confessio. Immo eam æquiparant nonnulli, vel præponunt martyrio. Quoniam facimus, ultro, inquiunt, fundendo sanguinem proprium, quod martyres ab aliis pati cogebantur.

Formidandum tamen istic est, ne apud personas clericales & in locis sacris causet hæc pollutio sanguinis vel excommunicationem vel irregularitatem, vel contaminationem & profanationem in eisdem locis sacris.

Lex Christi prohibet sollicite pœnitentias publicas dandas esse clericis, sacerdotibus & Prælatis, propter reverentiam status clericalis. Quanto minus debent tales personæ suscipere pœnitentias hujusmodi publicas. Sicut sunt, ut fertur, multi de numero flagellantium se, qui, licet videantur celare se, tamen satis cognoscuntur. Similiter diceretur de personis insignibus in utroque sexu, de servanda insuper verecundia juvencularum & juvenum, illic se denudantium, & de non infringenda gravitate virorum, vel auctoritate minuenda parentum.

Lex Christi si videatur flagella indulgere, juxta illud, *Ecce ego in flagella paratus sum*: nihilominus circumstantiæ debent apponi, quibus rationabiliter fiat obsequium nostrum. Una, quod hujusmodi flagellatio fiat judicio superioris imponentis talem pœnitentiam, & quod ab altero fiat, & moderate & sine scandalo & ostentatione, ac sine sanguine, juxta traditionem Guilelmi Parisiensis. Quemadmodum fit hujusmodi flagellatio in religionibus approbatis & aliquibus devotis personis. Sed aliter longe videmus illis, quos reprobamus, flagellis observari.

Lex Christi, declarata per Ecclesiam, cujus auctoritas major est in sua consuetudine, dicente S. Thoma, quam sit auctoritas unius Doctoris, sicut Hieronymi vel Augustini, semper sectam flagellantium se reprobavit, postquam insurgere videbatur in diversis mundi partibus. Et hoc de memoria plurium hominum viventium tam in Lotharingia quam in Alemania & in Francia, pluribus in locis, juxta narrationes hominum, & Chronicas Franciæ, ac scripturas fide dignas.

Lex Christi prohibuit frequenter multas observationes Begardorum & Begardarum, quæ in prima sui introductione prætendebant spem magnæ religionis ac multi fructus spiritualis in animabus, & exempla salutis atque austeritatis. Prohibuit inquam propter sequelas malas & multas, quæ sub hoc prætextu fieri sunt inventæ. Non enim est malum, quod subsistere posset, si non aliquam speciem haberet in se boni. Propterea fallit hæc argumentatio: Proveniunt ex hac secta flagellatorum multa bona: Non igitur tollenda vel reprobanda.

Lex Christi nedum ordinat hominem ad Deum, sed etiam ad proximum & Principem seu Prælatum suum. Propterea non debet qualiscunque ritus induci per populos, qui possit causare seditionem vel partialitatem vel superstitionem. Sed debent omnia regulate fieri & ordinate de mandato & ordinatione superioris; Ut nullatenus ordo hierarchicus confundatur. Quod fieret, si quilibet ad arbitrium suum posset instituere, vel fovere novum ritum, sine duce, sine lege stabili, sine ordine, ubi sunt juve-

ANNO CHRISTI 1417.

juvenes & virgines, ſenes cum junioribus, ſimul in unum dives & pauper, & illorum turba magna, de quibus ait Eccleſiaſtes: *Stultorum infinitus eſt numerus.*

Lex Chriſti ſufficienter data eſt in præceptis Decalogi. Quorum obſervatio, facta cum bona ſimplicitate &, ut iſta dicitur, groſſa fide, ſatis eſt ad ſalutem, præſertim Laicorum & popularium, abſque nova graviſſimorum onerum impoſitione, juxta illud Chriſti: *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata Dei.*

Nec valet, ſi dicatur: Quod populares ſuſcipiunt voluntarie tales flagellationes, ſine præcepto alio: Dum invenitur, quod ipſi divina præcepta liberius in multis inde contemnunt. Eſt enim contumax humana natura, quæ, poſtquam deſtituta eſt ab originalis juſtitiæ ſtatu, cupidius fertur in illa, quæ ſunt adinventiones ſuæ, quam quæ ſunt divinæ juſſiones. Eſt hic unus ſuperbiæ gradus, quem apud religioſos ait Bernardus inveniri, dum plus gaudent in abſtinentia vel oratione particulari, ſpontanee ſumpta, quam in tota regulari diſciplina.

Lex Chriſti, ſufficienter ab Apoſtolis & ſacris Doctoribus explicata, non invenitur tales novitates flagellantium ſe conſtituiſſe, prædicando, vel aliter, ſed potius reprobaſſe, tanquam ſuſpectiſſimas & periculoſiſſimas, & quæ vergere poſſunt in ſcandalum Chriſtianorum apud Judæos, Saracenos & Paganos, tanquam lex Chriſti ſit auſtera, crudelis, & in ſanguinibus, non in miſerationibus enutrita.

Lex Chriſti docet, ex præmiſſis & ſimilibus multis, Prælatos Eccleſiæ, Paſtores & Doctores, immo & Principes, quod ſectam hujuſmodi cruentam & ſanguinolentam, Gallice *ſanglante*, ſtudeant & laborent deſtruere ſeu compeſcere, tam bonis prædicationibus & bonis ſuaſionibus, quam cenſuris, nedum Eccleſiaſticis ſed etiam temporalibus, more prædeceſſorum. Attento, quod ſub hoc velamine ac prætextu pœnitentiæ innumera mala fiunt, ſicut experti teſtantur. Inſurgunt hæreſes, vilipenduntur proprii ſacerdotes, contemnuntur confeſſiones & pœnitentiæ ſacramentales, extorquentur doloſis modis pecuniæ, otia, quæ pigros occidunt, nutriuntur. Silemus de furtis, de ſtupris, & adulteriis, de periculis quæ ſunt in falſis fratribus, & fraudulentis ſollicitationibus ad omne facinus atque flagitium. Ita ut bonis & malis hinc inde ſtatera juſta vel æqua lance penſatis, mala multo plura quam bona parturire cognoſcatur hæc ſecta ſe flagellantium, pridem & pluries jam damnata. Propterea dum repullulat vel excreſcit, toto ſtudio funditus evellenda proterendaque cenſetur.

Verum, quomodo oportet in hoc malo jam radicato, & quod latiſſime ſerpit, procedere? Pedetentim & caute. Ne, dum quæruntur eradicari zizania flagellatorum hujuſmodi, ſimul & evellatur triticum prius ſeminatum boni ſalubriſque verbi Dei.

Notetur igitur ſequela quadruplex infra ſcripta.

Fiat in primis exhortatio veheemens & crebra, de & ſuper auctoritate ſacri Concilii, dum illud eſt. Similiter de auctoritate Papæ, & Eccleſiæ Romanæ, quatenus quilibet habeat promptitudinem animi parere vel obedire mandatis vel inſtitutionibus ſeu conſiliis prædictorum.

Quemadmodum facit egregius, & fervidus Prædicator Magiſter Vincentius. Sicut patet ex litteris propria manu ſubſcriptis noviſſime miſ-

ANNO CHRISTI 1416.

Aſis Conſtantiam. *In quotidianis*, inquit, *recommendationibus ſacri et univerſalis Concilii Conſtantienſis, quas facio poſt ſermonem, docui et doceo omnes fideles, ſubmittere omnia facta, et verba ac etiam ſcripta determinationi ac etiam correctioni ejuſdem ſacri Concilii. Subdendo: Et ſic facio in omnibus factis et dictis ac etiam ſcriptis meis.* Hæc ibidem: Quæ manifeſtant diſcretam humilitatem & humilem diſcretionem tanti viri. Quæ diſcretio poſita eſt a ſanctis Patribus ductrix aurigaque virtutum. Dum inſtar devoti Bernardi plus alieno, quam proprio credit judicio.

Porro non eſt formidandum retractationis, (quæ forſitan opponetur) opproprium. Sit in exemplo B. Auguſtinus, cujus retractatio nec inhonoravit eum, nec auctoritatis dictorum ſuorum robur evertit. *Nihil*, enim, ut quidam ait, *efficacius ad docendum, quam verbum ſimplex verax et humile, nihil habens fictionis vel ſuperbæ præſumptionis admixtum. Quoniam Deus eſt, qui cum ſimplicibus graditur, dans eis gratiam et virtutem, ſine qua laborat in vanum lingua loquentis.*

Fiat oſtenſio, quemadmodum fuerunt quandoque inchoata pia devotione, quæ proceſſu temporis inveniuntur deteriores exitus accipere, vel propter ſcandalum puſillorum, vel propter ſcientiæ defectum, ſicut loquitur de quibuſdam Apoſtolus. *Teſtimonium*, inquit, *perhibeo eis, quia zelum Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam.*

Fiat itaque, ſic docendo, ſic prædicando, quod non ita reprobabuntur perſonæ ſingulæ, quæ præſentibus temporibus flagellaverunt ſe, quod videantur non damnandæ vel penitus execrandæ, dummodo deinde obediant monitioni ſalutari: Inculcando, quemadmodum melior eſt obedientia, quam victimæ. Et quod juſſione divina *in omni Sacrificio tuo ſal offeres.*

Fiat exhortatio diligens & vehemens ſuper laudibus patientiæ, quæ perfectum opus habet: Præferendo eam talibus ultro acceptis flagellationibus. Juxta quod loquitur Auguſtinus conformiter ad Senecam: *Quod adverſitates ſæculi hujus non tam infligendæ ſunt, quam dum evenerint, patienter tolerandæ*, faciendo per patientiam de neceſſitate virtutem. *Non ſum tam demens*, inquit Seneca, *ut ægrotare velim, ſed ſi ægrotandum eſt, patienter tolerabo.* Debebunt proinde numerari diligenter tribulationes variæ, nunc temporales nunc ſpirituales, quæ aſſidue nobis dant & ingerunt, velimus nolimus, patientiæ materiam: Cujuſmodi ſunt, infirmitates, paupertates, vexationes, angariæ, mortes parentum atque filiorum, bella, rapinæ, incendia, detractiones, contumeliæ, labores manuum in agricolis & mechanicis, tentationes rurſum variorum peccatorum, & foris timores. Et quis cunctas hujuſmodi tribulationes dinumeret? Quæ tot & tales ſunt, quod non oporteat novas ſuper inducere. Quoniam ſatis eſſet tolerantia fortis tribulationum hujuſmodi quotidianarum, pro purgatione magna peccatorum, præſertim adjuncta contritione & humili confeſſione, in re vel propoſito, tempore & loco. Juxta quod rogabat quidam: *Fiat pars purgationis meæ, purgatorium meum, labor, quo hic per ſingulos dies exerceor.* Et profecto ſic eſt: Plus aliquando valet pia flagellorum Dei ſub ejus manu tolerantia ſine murmure, ſine reprehenſione divinorum judiciorum, ſine rancore vel odio contra ſuperiores ſuos,

vel

ANNO CHRISTI 1417.

alios affligentes se, juste vel injuste, quam si manens iracundus & impatiens nedum flagellaret se ipsum ad sanguinem, sed laceraret & decerperet membratim ad mortem. Immo sicut non licet hominem se ipsum propria auctoritate mutilare vel castrare, nisi pro sanitate totius corporis consequenda: sic nec licet, ut videtur, quod a se ipso quis sanguinem violenter nisi causa eliciat medicinæ corporalis. Alioquin simili ratione posset se homo cauterisare per ferrum ignitum, quod adhuc nemo posuit vel concessit, nisi forsan idololatræ & falsi Christiani, quales reperiuntur in India, qui se putant baptizari debere per ignem.

Fiat in speciali velut in quadam radice provisio solers & exacta circa societatem illam multum numerosam, a qua videtur inchoata, vel saltem multum continuata & obfirmata flagellatio talis.

Unde cum dicant se sub obedientia esse, primitus imperandum est, quod desistant, & desistere suadeant alios, sub moderatione quæ dicta est. Videlicet, nisi, vel quosque sacrum Concilium, vel Ecclesia Romana mandaverit vel tolerarit hæc fieri. Allegando regulam moralem, quod, ubi dubitari surgit de aliquo actu, an possit licite fieri vel omitti, tutius est omittere, quam facere. Præsertim ubi factio generare cernitur scandalum aliorum. Unde est illud Apostoli: *Si esca scandalizet fratrem meum, non manducabo carnes in æternum.*

Videretur proinde numerus talis coarctandus & sollicite purgandus, ne sub eorum multitudine, etiam bonorum, mali & reprobi delitescant.

Denique populus, quoniam erigitur novitatibus, illæ sunt illis ingerendæ, in quibus est tuta salubrisque devotio. Sicut, de misericordia sanctorum & recursu ad eos. Ut, ad Angelum proprium custodem: Ad sanctum, cujus nomen persona gerit: Ad illam matrem Dei & virginalem, sponsum suum Joseph: numerando prærogativas eorum.

Proinde si prædicandum fuerit de finali judicio vel Antichristo, fiat hoc in generali, concludendo, quod in morte quilibet habet suum judicium proximum & certum.

Quod si quis inducere voluerit miracula nova super Antichristi adventu proximo: notet, quod mundus senescens patitur fantasias falsorum miraculorum, sicut homo senex fantasiatur in somno. Propterea sunt nunc habenda miracula valde suspecta, nisi facta prius examinatione diligenti.

Observandum præterea summopere videtur, apud tales de societate, quod nullo modo vivant otiose, si laborare possint, exemplar & animatio laborantium.

Ut præterea nihil agant contentiose, & velut ex vituperio & contemtu Prælatorum, majorum & minorum, vel aliquorum, generaliter clericorum, neque in prædicationibus faciendis, neque in confessionibus audiendis.

Propterea debent in omni loco, quo primum veniunt, primitus habere allocutiones & bonum placitum cum Ecclesiasticis, vel eorum capitibus; Ne schisma forsan fiat Laicorum ad clericos, vel contra.

Tandem si forte senserit Doctor insignis Magister Vincentius, non posse convenienter super præmissis salubriter & efficaciter provideri, videtur consultius, ut ad tempus segregaret præsentiam suam, effugiens tantam societatem, quod si posset, visitando sacrum Concilium, vel altera occasione sibi sumta.

ANNO CHRISTI 1417.

Hæc interim notata sunt velut in quodam incursu, magis ad rememorandum, quam docendum, XVIII. Julii Anno MCCCCXVII. Constantiensis tempore Concilii.

XXXVIII.

DE REBUS MATTHÆI GRABON

In Constantiensi Concilio.

Cum ea ætate plures extra monachale vinculum coire cœpissent, in societate amica de communibus opibus viventes, horum studium aut mores tanto motu damnare fuerat adnisus Matthæus Grabon, ut monachalem ordinem ultra modum extolleret. Ex quo igitur hic varios ea de re libellos dederat, summa eorum breviter ex illis congesta Martino V. Pontifici in Concilio est ad dijudicandum oblata. Qui commissariis Cardinalibus hoc disquisitionis munus dedit. Factumque, ut, Petri de Alliaco præsertim & Gersonis judicio, Grabonis scripta ac dogmata, fidei & religioni Christianæ inimica condemnarentur. Quorum effatis res stetit, ut Grabon ad pœnitentiam & sententiæ revocationem perduceretur. En ergo de religione vera litem.

CAP. I.

Conclusiones Fratris Matthæi Grabon, Ordinis Prædicatorum, in sacro Constantiensi Concilio ad examinandum Martino V. oblatæ.

Ex antiquis Codicibus Gersonianis.

BEatissime Pater. Exponitur sanctitati Vestræ ex parte viri devoti Oratoris Fratris Matthæi Grabon, conventus Wismarienſis (forte Vinarienſis) Provinciæ Saxoniæ, Ordinis Prædicatorum ac Mersburgenſis Diœceſeos, quod, cum lector ipse existens in conventu Groningenſi, Diœceſeos Trajectenſis, dictæ Provinciæ & Ordinis, videret, plures personas sexus utriusque novæ Religionis habitum assumentes, & conventicula facientes, nullum habitum approbatum profitentes, statuentesque sibi ipsis superiores pro libitu voluntatis, & sub simulata devotione populum attrahentes, & multa contra veritatem sacræ scripturæ ac sacros Canones attentantes, & de eleemosynis Christi fidelium domos sumptuosas ad modum Monasteriorum regularium ædificantes, & se invicem in eis includentes, cum observatione quorundam rituum minime per Ecclesiam approbatorum: Cœpit super hoc apud semetipsum ardenter cogitare, & an hoc stantibus Regulis fidei & sacris canonibus, Ecclesia dissimulare deberet. Revolvensque diligentius sacræ scripturæ sanctorumque Doctorum libros & sacros canones, quasdam conclusiones, reprobantes illorum modum vivendi, extraxit & scripturæ commendavit. Quarum una principalis est, ex qua aliæ deducuntur exceptis paucis. *Nullus potest licite & meritorie, immo nec veraciter, obedientiæ, paupertatis, & castitatis universalia consilia, conjunctim, extra veras religiones manendo, adimplere.*

Ex quo sequitur immediate formali consequentia, articulus seu conclusio nona in ordine: *Quod nullus potest prædictum paupertatis consilium meritorie, immo nec veraciter observare, nisi fuerit in statu spiritualis perfectionis, sive veræ Religionis.*

Et dico notanter de istis tribus consiliis simpliciter seu universaliter sumptis. Secundum

ANNO CHRISTI 1417.

quod vero, & in aliquo caſu poſſunt laudabiliter & meritorie, extra Religiones obſervari. Quando enim aliquis ſeculeris dat eleemoſynam in caſu aliquo, quando ad eam de neceſſitate præcepti non tenetur, implet illud conſilium paupertatis in illo caſu tantum. Et quando continet ſe ab uxoris amplexibus tempore illo, quando illud facere non tenetur, implet conſilium continentiæ, in illo caſu, ſecundum quod tantum. Quando etiam obedit alicui ſuo Prælato, Curato vel Epiſcopo, in caſu, quando hoc de neceſſitate præcepti non tenetur, obſervat illud obedientiæ conſilium in illo caſu. Et iſta poſſunt extra Religiones viventes voto vel ſine voto Deo offerre. Unde dicit Sanctus Thomas, ſecunda ſecundæ, quod in ſeculo viventes aliquid Deo dant, & aliquid ſibi reſervant, & ſecundum hoc Prælatis Eccleſiæ ſubduntur. Regulares autem oportet totum Deo quod habent tanquam holocauſtum offerre. Et hoc fit & fieri poteſt tantum per tria conſilia univerſalia prædicta. Et ideo dicit ibidem, quod ad ſeculares pertinet tantum particularia vota offerre, ad regulares autem univerſalia vota. Unde particularia vota dicuntur ſacrificia, more veterum, de cujus ratione fuit, de offertorio Deo oblato partem dare & partem retinere. Univerſalia vero vota holocauſtum dicuntur, de cujus ratione fuit totum Deo offerre, & nihil retinere, quod pertinet ad ſolos religioſos, ſe & ſua in modum cujuſdam holocauſti Deo dedicantes.

Ex quibus ſequitur undecima. Quod *abdicare quemquam omnia propter Chriſtum, extra prædictas religiones manendo*, ſeu, niſi veram aliquam Religionem ingrediatur, eſt ſibi & ſuis, quorum cura ſibi incumbit, vitam ſubtrahere. Quod eſt homicidium tot hominum committere, quot ejus curæ ſubduntur. Hæc eſt de mente ſancti Thomæ, ſecunda ſecundæ, quæſt. 33. art. &c.

Ex quibus ſequitur, quod *nullus poteſt abdicationem omnium propter Chriſtum facere extra veram Religionem manendo, ſine peccato mortali*. Quia ſubtraheret ſibi vitam.

Ex quibus ſequitur, quod *omnes peccant, qui bona ſua ſimpliciter in eleemoſynam largiuntur extra Religionem veram manendo*. Quæ eſt tertia concluſio in ordine.

Et etiam, quod *peccent qui ſua propria reſignant, non intrantes Religionem aliquam approbatam*. Quæ eſt decima octava in ordine, coincidens cum tertia immediate præcedenti.

Ex quibus ſequitur decima, quod *reputantes, ſe bene facere aſſumendo prædictum Conſilium paupertatis, remanendo in ſtatu ſeculari, mortaliter peccant*. Ratio. Quia talis non eſt aſſumptio ipſius niſi fantaſtica, perverſa & non vera. Ut docet Dominus Joannes XXII. in quadam Extravagante, *Glorioſam Eccleſiam*, &c. Et ratio idem convincit.

Ex quibus ſequitur, quod *ſeculares, credentes ſe mereri tali abdicatione* (in ſeculo ſcilicet manendo) *vitam æternam, mortaliter peccant*.

Ex quibus ſequitur, quod aliquis ſit voluntarie pauper propter Chriſtum, in ſeculo manens, omnino nihil habendo, nec etiam ipſam voluntatem habendi propria, includit omni tempore contradictionem &c. Quia includit, quod ſecularis ſit religioſus, & e contra. Quod eſt omni tempore contradictio.

Ex quibus ſequitur, quod non eſſundi omnes opes ſimul ab his qui volunt in ſtatu ſeculari remanere, reducitur quaſi immediate ad illud præceptum Decalogi, *Non occides*. Uno caſu tantum dempto, ſecundum expoſitionem ſancti Thomæ q. 33. allegantis ad confirmationem dicti ſui Ambroſium, dicentem in primo de Officiis: Deus non vult ſimul omnes opes effundi, niſi forte ut Eliſæus, qui mactavit boves ſuos, & pavit pauperes ex eo quod habuit. Ut nulla cura teneretur domeſtica, ſed ut ſe daret in propheticam diſciplinam. Quod verbum, ſcilicet, niſi forte ut Eliſæus, exponit ſanctus Thomas: Niſi quis velit ſtatum ſuum ſcilicet ſecularem mutare per Religionis ingreſſum, & Principem de extrema neceſſitate liberare. &c. Et Joannes in ſumma confeſſionis ſub aliis verbis: Niſi quis velit ex toto ſeculum relinquere. Et Magiſter ſententiarum titulo de eleemoſyna dicit idem. Et loquitur ibi Ambroſius de effuſione ſeu abdicatione actu habitorum, ex quibus poſſit homo convenienter vitam tranſigere, ſecundum conditionem ſtatus & perſonæ.

Ex quibus ſequitur, quod dicens pertinaciter, omnia eſſe meritorie abjicienda propter Chriſtum in ſeculo manenti, hæreticus eſt dicendus. Excepto uno ſolo caſu, de liberando Principem de neceſſitate extrema, per quem &c.

Ex quibus ſequitur, quod *proprietas temporalium rerum eſt ſtatui ſeculari eſſentialiter annexa*.

Et per conſequens Dominus Papa ſalva auctoritate ſua *non poteſt diſpenſare cum ſecularibus, ut omnibus in ſingulari careant*, ſeu nihil in ſingulari habeant.

Ex quibus ſequitur ſextus Articulus, reddens præcedentis quinti Articuli rationem. Si enim Dominus Papa poſſet hoc alicui concedere, ſeculari videlicet, poſſet ei concedere propriæ vitæ ſubtractiones &c. Poſſet etiam, quod pro omni tempore contradictionem implicat. Quod Deus, ſecundum ſanctos, facere non poteſt.

Sequitur etiam, quod *religioſus ſine peccato mortali non poteſt abdicare voluntatem habendi communia*, etiam quando actu talia non habet.

Quia etiam illud, quod nullus facere poteſt ſine peccato mortali, nullus poteſt illud velle facere. Et religioſus non poteſt abdicare communia, quia ſine illis vivere non poſſet, cum per ſuam profeſſionem renunciaverit omnibus & ſingulis propriis ſingularibus. Sequitur ergo, quod religioſus &c. Quia etiam, teſtante ſancto Thoma, ſecunda ſecundæ, q. 33. Articulo &c. nullus debet inconvenienter vivere, tribus caſibus exceptis.

Sequitur, quod *male faciant & peccent, illud abjicientes, de quo ſecundum ſtatum ſuum & conditionem perſonæ poſſint convenienter vivere*, dictis tribus caſibus exceptis &c.

Nullus etiam corpore validus, extra veram neceſſitatem exiſtens, poteſt ſine peccato Chriſti fidelium eleemoſynas tollere.

Ex quibus ſequitur, quod prædicta tria Salvatoris Conſilia ſint ita concatenata, ut ubi paupertas veraciter ſeu meritorie invenitur, oportet, quod neceſſario obedientia & caſtitas veraciter ſeu meritorie inveniantur. Probatur ita. Quia Papa ſic arguit in Decretali. Qui non renunciant propriis, non ſunt religioſi. Ergo propriis renunciantes, ſunt religioſi. Et omnis religioſus eſt neceſſario ſimul cum paupertate ad alia duo conſilia veraciter obligatus &c.

Or.

ANNO CHRISTI 1417.

Ordo & Numerus Articulorum & Concluſionum prædictarum.

Artic. I. Proprietas temporalium rerum ſtatui ſeculari eſſentialiter eſt annexa.

Artic. II. Nullus ſine peccato poteſt illud abjicere, quo retento poteſt convenienter vivere ſecundum ſtatum ſuum.

Artic. III. Omnes peccant, qui bona ſua ſimpliciter in eleemoſynam largiuntur propter Chriſtum.

Artic. IV. Abdicationes omnium propter Chriſtum nullus facere poteſt, extra veras Religiones manendo, ſine peccato mortali. Et dico veras Religiones, per ſedem Apoſtolicam approbatas.

Artic. V. Papa non poteſt diſpenſare cum ſecularibus, ut omnibus in ſingulari careant.

Artic. VI. Si Papa poſſet alicui concedere hoc, tunc poſſet concedere propriæ vitæ ſubtractionem. Quod eſt contra Præceptum Decalogi: *Non occides*.

Artic. VII. Religioſus non poteſt ſine peccato mortali abdicare voluntatem habendi communia, quando actu talia non habet.

Artic. VIII. Quod aliquis ſit voluntarie pauper propter Chriſtum, in ſeculo manens, omnino nihil habendo in ſingulari, nec etiam ipſam voluntatem habendi propria, includit omni tempore contradictionem.

Artic. IX. Nullus poteſt paupertatis conſilium meritorie obſervare, niſi fuerit in ſtatu ſpiritualis perfectionis, ſive veræ Religionis. Dico autem veram Religionem ſecundo modo dictam Religionem.

Artic. X. Reputantes ſe bene facere, aſſumendo paupertatem, quæ eſt Salvatoris conſilium, remanendo in ſtatu ſeculari, peccant mortaliter.

Artic. XI. Abdicare omnia etiam propter Chriſtum, niſi veram approbatam religionem ingreciatur, eſt ſibi & ſuis, quorum cura ſibi incumbit, vitam ſubtrahere. Quod eſt homicidium committere tot hominum, quot etiam ejus curæ ſubduntur.

Artic. XII. Credentes ſe mereri vitam æternam tali abdicatione, credunt ſe poſſe mereri vitam æternam mortaliter peccando.

Artic. XIII. Effundi omnes opes ſimul ab his qui volum in ſeculo manere, reducitur quaſi immediate ad illud præceptum: non occides.

Artic. XIV. Dicens, omnia meritorie eſſe abjicienda propter Chriſtum, remanenti in ſeculo, eſt hæreticus judicandus.

Artic. XV. Nullus poteſt meritorie & ſecundum Deum, obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis conſilia extra veras & approbatas Religiones manendo adimplere.

Artic. XVI. Tria Salvatoris conſilia ſunt ſic concatenata, ut ubi paupertas meritoria, in quantum eſt Salvatoris conſilium, invenitur, oportet ut neceſſario alia duo, ſcilicet caſtitas & obedientia, inveniantur, quæ a paupertate ſeparari non poſſunt.

Artic. XVII. Matronæ ſeu mulieres communem vitam ducentes, inſimul commorantes, Beguttæ vulgariter nuncupatæ, quoſcunque errores non tenentes aut prædicantes, ſeu alias de erroribus vel hæretica pravitate non ſuſpectæ, æternæ damnationis ſunt filiæ, & earum ſtatus eſt prohibitus & damnatus.

Artic. XVIII. Peccant, qui propria ſua reſignant, non intrantes Religionem approbatam. Ratio eſt, ſecundum eum, quia religioſorum eſt carere proprio, ſicut ſecularibus eſt neceſſarium retinere proprium.

ANNO CHRISTI 1417.

Artic. XIX. Non licet Presbyteris & Clericis communem vitam ducere, niſi in Religione approbata, ſub pœna peccati mortalis.

Artic. XX. Peccant omnes, qui fovent conſilio & auxilio communem vitam ducentes extra Religionem approbatam.

Artic. XXI. Excommunicati ſunt omnes communem vitam ducentes extra Religionem approbatam.

Artic. XXII. Quare ſimiliter excommunicati ſunt illi, qui vitam communem extra Religionem approbatam ducentibus præbent eleemoſynam. Et qui tales fovente conſilio & auxilio vel defenſione: ſimiliter ſtant & ſunt in ſtatu perpetuæ damnationis. Et niſi de hujuſmodi eorum exceſſibus magna contritione pœnituerint, ad vitam æternam non poſſunt pervenire, neque ſalvi permanere.

Artic. XXIII. Omnes vitam communem ducentes extra Religionem approbatam, ſunt illi, a quibus Salvator noſter præcipit eſſe abſtinendum, & tanquam a falſis Prophetis attendendum.

Artic. XXIV. Quilibet faciens contra jura Canonica peccat mortaliter.

Artic. XXV. Nullus corpore validus abſque communi utilitate & neceſſitate poteſt extra veras Religiones ſine peccato eleemoſynas Chriſti fidelium tollere &c.

CAPUT II.

Petri de Alliaco Cardinalis Cameracenſis judicium de cauſa fidei Matthæi Grabon, datum Commiſſario Cardinali, a Martino V. Conſtituto.

Reverendiſſime Pater & Domine. Super ſchedula papyrea ſigillo veſtro ſigillata mihi ad inſtigatoris inſtantiam in quadam cauſa fidei, reſpondeo, deliberationem meam iſtam eſſe pro præſenti: Quod coram Reverendiſſima paternitate Veſtra convocentur Theologi qui ſunt in hoc ſacro Concilio. Quibus proponatur materia, ut communicatis invicem communi deliberatione, ſine contentione dicat tandem unuſquiſque in publico id quod ſibi videbitur conformiter ad ſacram ſcripturam. Et illic ego in favorem fidei volo libenter intereſſe.

Non enim debet talis materia in tenebris vel particulariter terminari, ſed communiter & in luce. Ut quilibet, qui intererit, poſſit vel docere vel doceri, dum ſe mutuo quilibet intelliget.

Et talem modum ſervavi in hoc Concilio in cauſis fidei mihi commiſſis. Et nihilominus, quia neſcio ſi occurrerit occaſio, quod non poſſem intereſſe in convocatione præmiſſa, dico, quod mihi occurrit, ut ſequitur.

Propoſitiones ſive Concluſiones, ſuper quibus fit inquiſitio, habent fundamentum primæ Concluſionis principale quod eſt erroneum, repugnans nedum rationi Theologicæ & morali, ſed etiam obſervationi primitivæ Eccleſiæ, quæ ſcribitur Actor. 4. Ubi ſic in forma dicitur: *Multitudinis autem credentium erat cor unum & anima una, nec quiſquam eorum quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat: Sed nec quiſquam egens erat inter eos*. Conſtat itaque quod in illa congregatione primitiva fuerunt multi uxorati & alii diverſarum conditionum

num ſeculares, qui ſcilicet non erant aſtricti per votum ad tria conſilia Evangelica, caſtitatis, obedientiæ & paupertatis, quemadmodum ſunt profeſſi Religionum, per Beatum Baſilium, Benedictum, & Auguſtinum ac ſimiles introductarum. Quas iſte, ponens hujuſmodi concluones, appellat veras religiones, tanquam extra illas non ſit vera Religio, quod falſum eſt, immo hæreticum, ſi ſic per præciſionem intelligatur. Quoniam *Chriſtiana vera eſt Religio etiam apud ſeculares*, ut Jacobus in Canonica ſua notanter expreſſit.

ANNO CHRISTI 1417.

Sunt præterea in dictis propoſitionibus multæ clauſulæ appoſitæ ultra prædictum principalem fundamentalem errorem: *quod ſeculares non poſſint vivere ſine proprio*. Quæ continet magnam temeritatem ſcandalum atque proterviam: & quæ poſſent ſingillatim reprobari. Ut, quod dicere oppoſitum illius, quod aliquæ concluſiones ſuæ continent, ſit hæreticum, quod ſit implicans contradictionem, quod ſit peccatum mortale, quod omnis faciens contra Jura Canonica peccat mortaliter, & ita de ſimilibus.

Eſt igitur deliberatio mea, quod propter iſta & ſimilia, quæ tractatus vel libellus, a quo ſunt extractæ concluſiones ſeu poſitiones antedictæ, continet, damnandus eſt ut erroneus & temerarius & ſcandaloſus, & ut dogma falſum ſacræ ſcripturæ contrarium. Et per conſequens quod tractatus eſt hæreticalis & igni tradendus.

Ceterum de compoſitore tractatus deliberent Domini Juriſtæ, iſtis attentis quid agendum.

In teſtimonium præmiſſorum propria manu ſubſcripſi. Veſter totus, Petrus Cardinalis Cameracenſis.

CAPUT III.

Joannis Gerſonis Judicium, ſeu Propoſitiones, de dogmatibus Matthæi Grabon in Concilio Conſtantienſi propoſitis, in cauſa fidei de vera Religione & perfectione.

Quibus propoſitionibus tredecim Doctores Majores, quos pro tunc mundus habuit in Theologia de diverſis Univerſitatibus, contra prædictas Aſſertiones adhæſerunt.

Reverendiſſimo in Chriſto Patri ac Domino Præſtantiſſimo, Domino Antonio, Cardinali Veronenſi, Joannes, Cancellarius Pariſienſis, humiliter obedire.

Reverendiſſime Pater. Super ſchedula per Reverendiſſimam paternitatem veſtram ex commiſſione Domini noſtri mihi tranſmiſſa, reſpondeo, conformiter ad reſponſionem Reverendiſſimi Patris ac Domini mei ac Præceptoris præcipui, Domini Cardinalis Cameracenſis. Quam reſponſionem in ſcriptis ego vidi & huic adhæreo, paratus ſi opus fuerit ad declarationem non veriorem, ſed forte latiorem. Scriptum Conſtantiæ propria manu, die tertia Aprilis, anni Milleſimi quadringenteſimi decimi octavi.

Ad elucidationem veritatis & ad obedientiæ meritum ſex propoſitiones ſequentes cum totidem corollariis offeruntur vobis, Reverendiſſimo Patri Domino Cardinali Veronenſi, Judici in hac parte, per me Joannem Cancellarium Pariſienſem.

Propoſitio I. Sola Religio Chriſtiana eſt proprie vere & antonomatice dicenda Religio, quam Chriſtus obſervavit perfectiſſimo & ſummo modo.

A Patet prima pars: Quia extra Religionem Chriſtianam non eſt ſalus. Secundam partem nullus poteſt negare Chriſtianus. Quia ſicut eam Chriſtus docuit in Evangelio, ſic & fecit quod cœpit facere & docere.

Propoſitio II. Religio Chriſtiana non obligat ad obſervantiam conſiliorum neque cum voto, neque ſine voto. Patet: Quia jam non eſſent conſilia, ſed præcepta.

Propoſitio III. Religio Chriſtiana poteſt abſque voto obligante conſilia, perfecte, immo perfectiſſime obſervari.

Patet de Chriſto, qui non legitur voviſſe conſilia, qui fuit tamen ſuæ legis perfectiſſimus obſervator.

B Patet inſuper de Apoſtolis & Diſcipulis Chriſtianis in primitiva Eccleſia, quorum multi erant uxorati, multi poſſeſſiones habuerunt, quidam in communi, quidam in proprio. Multi ſubjiciebantur ſolis Prælatis ſuis, Epiſcopis & Curatis.

Conſtat itaque, quod non erant de Religionibus Baſilii vel Auguſtini. Quia nondum fuerant inſtitutæ, vel per Eccleſiam approbatæ, nec talibus Regulis ſubdebantur.

Propoſitio IV. Religio Chriſtiana non requirit ad perfectiorem ſui obſervationem tam in præceptis, quam in conſiliis, quod ſuperaddatur alia religio. Quales dicuntur obſervationes inſtitutæ per ſanctos Baſilium & Auguſtinum C &c. Et quales Anſelmus vocat Religiones factitias. Patet ex præcedentibus.

Propoſitio V. Religiones hujuſmodi factitiæ ſatis improprie & abuſive & forſan arroganter dictæ ſunt ſtatus perfectionis.

Patet, quia ſtat, homines imperfectiſſimos tales Religiones profiteri. Sic notat Auguſtinus, quod non pejores reperit quam eos, qui in hujuſmodi Religionibus defecerunt.

Sed aliunde declaratur hæc abuſio vel uſurpatio nominis. Quia ſecundum illos, qui noviter, poſt ſanctos Doctores uſi ſunt tali vocabulo, ſtatu perfectionis, ille ſtatus non dicit apud Religioſos perfectionem habitam vel acquiſitam, ſicut eſt de ſtatu Prælatorum, ſed D tantummodo dicit perfectionem acquirendam. Conſtat autem, quod perfectio acquirenda non eſt jam acquiſita. Et ideo melius nominaretur via quædam vel inſtrumenta ſeu diſpoſitiones ad perfectionem acquirendam, quam diceretur ſtatus perfectionis.

Immo & ſicut hujuſmodi ſtatus ſic dictus dirigit & juvat quoſdam ad perfectiorem obſervationem veræ Religionis Chriſtianæ, ſic & multos impedit atque præcipitat, quod tutius fuerat in ſeculo remanſiſſe. Quia diſplicet Deo ſtulta & infidelis promiſſio. Quæ ſcilicet vel indiſcreto ſumitur, vel non obſervatur.

Propoſitio VI. Religio Chriſtiana perfectius poteſt & debet obſervari a Papa, Cardinalibus E & Prælatis, etiamſi nullo voto ſint aſtricti ultra legem Dei, quam ſimplices Religionum factitiarum Profeſſores. Patet. Quia ſunt in ſtatu perfectionis exercendæ.

Primum Corollarium. Sequitur primo, quod acceptio Religionis, ſicut Frater Matthæus Jacobita deſcribit in ſecunda acceptione, ubi vult declarare quid eſt proprie & antonomatice Religio, eſt nedum ſtulta & inſana, ſed & hæreticalis, blaſphema, quando dicit ſic: Alio modo, inquit, accipitur hoc nomen Religio ſecundum quod a religando dicitur, prout homo obligat ſe ad ea quæ pertinent eſſentialiter

ad

ANNO CHRISTI 1417.

ad ſtatum perfectionis. Et illo modo dicitur antonomatice tantum de illis, qui ſunt in aliqua de approbatis Regulis proprie dictis profeſſi, cujuſmodi ſunt Auguſtini, Baſilii, Benedicti, Franciſci &c.

Patet Corollarium, ex præcedentibus deducendo ad hoc inconveniens: Quod Chriſtus & Papa & Prælati non obſervaverunt vel obſervant eſſentialiter ſtatum perfectionis. Quia ſi non profeſſi ſunt Regulas prædictas, ideo nec deberent dici de vera Religione, niſi improprie & analogice, contra primam propoſitionem quæ ſolide fundata eſt. Nec eſt credibile, quod Auguſtinus & ſanctus Thomas hoc ſomniaverunt.

Unde, etſi poſſint in religione Chriſtiana aſſignari duo modi vivendi, ſecularium videlicet, & illorum, qui profitentur Religiones factitias, quos communis uſus Religioſos appellat: non tamen ita diſtinguuntur iſti modi, quin multa quæ conveniunt talibus religioſis, conveniant & convenire poſſint vere & meritorie multis ſecularibus, immo & perfectius, ſicut patet de Prælatis qui ſunt in ſtatu perfectionis exercendæ, tam Majores quam minores, ſicut ſunt Curati, prout multi tenent contra ſanctum Thomam.

Secundum Corollarium. Sequitur ſecundo: Quod extra Religiones factitias poteſt aliquis, cum voto ſimplici vel ſine voto, Chriſtianam Religionem in ſuis præceptis & conſiliis perfecte obſervare. Et dicere, quod tale votum ſimplex, ſi fieret, eſſet nullum, & pro non voto deberet computari, eſt apertiſſimus error & inſanus. Sic tamen iſte Frater ponit circa finem & in fine ſui ſcripti ultimi.

Corollarium Tertium. Sequitur tertio: Quod tota doctrina Fratris iſtius innititur ſtultæ & inſanæ fantaſiæ, immo & blaſphemiæ.

Propterea non eſt mirandum, ſi hoc inconvenienti dato multa poſuerit & deducere conatus eſt. Ut, quod implicet contradictionem, aliquem de ſeculo ſervare conſilium paupertatis vel caſtitatis & obedientiæ; immo quod hoc eſſet mortale peccatum, extra Religiones factitias, quas ſolus vocat veras Religiones: Et quod Papa non poſſet diſpenſare, quod aliquis in ſeculo ſic obſervaret conſilium paupertatis &c. Et, quod dicens oppoſitum, eſt hæreticus.

Nec valet ratio ſua: quod ſi ſecularis voveret paupertatem, ageret contra illud præceptum: Non occides. Quoniam multis modis poſſet ſecularis ſicut & religioſus vivere decenter & ſufficienter in communi ſine proprio, immo & nihil habendo, niſi labores manuum ſuarum: Poteſt etiam aliquis de ſeculo, ſicut confitetur, & verum eſt, vovere ſolemniter caſtitatem. Patet in ſacerdotibus. Cur non ſimiliter vovere poſſet obedientiam Prælato ſuo ſeculari, cum ſecularibus vivere in communi?

Corollarium Quartum. Sequitur quarto. Quod fautores & defenſores iſtius Fratris ſunt arcendi ſeu repellendi. Et niſi deſiſtere voluerint, graviter puniendi.

Ita tamen, quod non laxetur nimia licentia ad defenſionem Begardorum & Beguttarum, ſi reperiantur effrænes & dyſcoli, & ſcandaloſi in ſacris obſervationibus. Præſertim in contemptum Prælatorum ſuorum ſecularium & Curatorum, juxta mentem Decretalium contra tales editarum.

Corollarium Quintum. Sequitur quinto. Quod Dominus noſter Papa, qui ſecularis eſt, & ſimiliter ſui Cardinales & Prælati, tam majores quam minores, de ſeculo, debent celeriter & vehementer operam dare, quod talis doctrina peſtifera ac blaſphema atque injurioſa eis, extirpetur judicialiter & publice, ne ſerpat in majorem perniciem.

ANNO CHRISTI 1417.

Collorarium Sextum. Sequitur ſexto. Quod ſi auctor talis doctrinæ cum ſuis fautoribus inveniatur pertinax & arrogans, & a longo tempore, tam contra prælatum ſuum, quam Magiſtros & Doctores, tam in verbis, quam in ſcriptis, debet ſic arreſtari, quod non habeat facultatem redeundi & deteriora perpetrandi. Sicut jam dicitur hoc pluries feciſſe, recedendo ſcilicet a Prælato ſuo, & judice, & conſequenter ſemel ab hoc Concilio.

Alia ſunt de validis mendicantibus, & de actione contra Jura Canonica, quæ dimitto.

CAP. IV.

Matthæi Grabon revocatio & abjuratio prædictorum ſuorum articulorum & concluſionum.

Ego Frater Matthæus Grabon, Ordinis Fratrum Prædicatorum profeſſus, conventus Wiſmarienſ. (f. Vinarienſis) Mesburgenſis Diœceſis, Provinciæ Saxoniæ, cognoſcens veram Catholicam & Apoſtolicam ſedem anathematizo & abjuro omnem hæreſin, omnemque falſam & erroneam doctrinam, in quodam meo opuſculo, tractatulo, ſeu libello, incipiente: Suppono me primo, quod non intendo infraſcripta neque quomodolibet alia pertinaciter defendere &c. & ſic finiente: Et aliam ſpecificat Joannes Andreæ cujus inventrices ſeu aſſumptrices conſcientiam peccatum reputabant (ut invenitur in Gloſſa utriuſque ſuper dicto Cap. Et per hæc patet reſponſio ad decimum) maxime ad decem & ſeptem concluſiones perverſas ſive aſſertiones, quarum aliæ ſunt hæreticæ, aliæ erroneæ, & aliæ ſcandaloſæ, ac piarum aurium offenſivæ, per me dictas & manutentas, in dicto perverſo opuſculo, ſive tractatulo, aut libello contentas, de quo hactenus infamatus, convictus & ſententialiter condemnatus ſum. Conſentio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ & Apoſtolicæ ſedi, ac corde & ore puris profiteor eandem fidem & doctrinam me tenere & credere, quam ſancta mater Eccleſia tradidit & firmavit. Jurans per ſanctam Trinitatem, & per hæc ſacroſancta Chriſti Evangelia, eos qui contra hanc fidem orthodoxam venient cum dogmatibus ſuis æterno anathemate dignos eſſe. Promitto etiam, quod ſi ego ipſe aliquando contra hæc aliquid ſentire, dicere aut prædicare præſumpſero, canonum ſeveritati me ſubmitto. Præſenti abjurationi per me lectæ & perlectæ manu propria me ſubſcripſi, hancque meam confeſſionem & abjurationem coram Veſtra, Reverendiſſima Paternitate, Domine Cardinalis Aquilegienſis, Judex & commiſſarie, Reverendiſque Patribus Dominis Prælatis Doctoribus & Magiſtris hic præſentibus, ad hoc ſpecialiter vocatis & requiſitis, feci & approbavi, ad futuram rei memoriam, in teſtimonium præmiſſorum.

ANNO CHRISTI 1417.

XXXIX.

DE REBUS CISTERCIENSIUM.

Monachi Dominicani litem alia excipit Ciſtercienſium. Utrinque fuit quæſtio de uſu ac poſſeſſione rerum temporalium, quouſque Monachis aliiſque abſque ſalutis diſcrimine vel negari vel indulgeri aut imperari poſſit aut debet. Quandoquidem igitur hæ res in Concilio ventilatæ genium illorum temporum egregie illuſtrant, hic diſſimulare nefas fuit. Tantoque jucundior lectu hæc de temporalium bonorum uſu dimicatio Monachorum, Conſtantiæ congregatorum, quanto ſuavius pellucet utrinque affectus, ingeniorumque acies & argumentorum vel pondus vel cumulus diſtinctius ſeſe manifeſtant. Conferri poterit ad illuſtrandam hanc liticulam Eccleſiaſtico civilem, Anonymi tractatus alius, Gerſonis nomine inſignitus, contra Proprietarios.

I.

Anonymi Ordinis Ciſtercienſis Propoſitio affirmativa in Conſtantienſi Concilio A. 1417. oblata & examinata, quod Monachi Ciſtercienſes poſſint propria poſſidere bona.

Ex Mſ. Academiæ Helmſtadienſis, in quo bis diverſa manu olim exarata comparet.

CAP. I.

Quo caſu fas ſit, Monachum poſſidere bona temporalia.

REverendiſſimo in Chriſto Patri, ac Domino, Domino Ciſtercii, ceteriſque Doctoribus & Prælatis ordinis noſtri Ciſtercii, in ſacro Concilio Generali, Anno Domini 1417. Conſtantiæ celebrato, congregatis.

Pro evidente ac neceſſaria ſalute animarum noſtrarum quærimus: *Utrum vel quomodo Abbates vel Monachi ac Moniales Ordinis Ciſtercienſis, exiſtentes proprietarii, nullo modo ſalvari poſſint?* Quia ante ingreſſum religionis fuit eis conſilium abdicare propria, ſicut ait Veritas: *Si vis eſſe perfectus* &c. Etiam non videtur differentia quoad hoc inter perſonam monaſticam, quæ diceret Prælato ſuo, iſta ſunt veſtra ſeu monaſterii, & poſt mortem meam cedant Monaſterio, & tamen ad uſum fructum reſervaret: Et inter perſonam ſecularem, quæ dominium omnium bonorum ſuorum reſignaſſet, & tamen uſum fructum ſibi reſervaſſet. Quod nullus credo ſanæ mentis diceret.

Manifeſtum eſt autem, quod Dominium legale rerum non eſt malum, niſi ſolum propter uſum malum, qui inde poteſt ſequi. Quapropter ſancti Patres, qui veneno proprietatis rerum materiam ſubtrahere intendebant, in prohibitione Dominii utique uſum prohibuiſſe intelligendi ſunt. Alias multo melius & prudentius feciſſent, quod permiſiſſent perſonis monaſticis retinere dominia talia ſine uſu, quam e contra. Cum nihil differat, quoad ſequelam vitiorum, habere uſum ſine dominio vel cum dominio.

Item, perſonam monaſticam habere res temporales ad uſum, citra tamen alienationem, & per totam vitam, vel ad omnem habendi uſum, ad certum tempus, vel ad aliquos certos uſus, ad quos Prælati Monaſteriorum ex regularibus ſtatutis perſonis monaſticis providere habent, & ex antiqua & laudabili conſuetudine providere ſoliti erant, ex quo a ſanctis Patribus pro cuſtodia & obſervantia caritatis inſtitutum eſt, quod Monachus actualiter nihil A debet poſſidere privatim, quoad determinatam perſonam: idcirco Patribus, loco & officio, & canonica electione illis ſuccedentibus, licitum & fas eſt interdum diſpenſare. ANNO CHRISTI 1417.

Et hoc iſto modo: Quod monachus ſeu religioſus de ſcitu prælati ſui habet res temporales ad uſum bonum & neceſſarium, quando cogit neceſſitas excuſabilis, aut ſuadet utilitas notabilis.

Nec iſtud diſcrepat a dictis ſanctorum Patrum. Nam iſto modo, ſalvo judicio melius ſentientium, videntur loqui & tendere ſanctorum Patrum canones ſuper proprietatis diſpenſatione. Quicquid enim canones concedunt religioſo, ſemper ad uſum concedunt. Et hoc, B quoniam non trahunt ad noxam. Quam enim perficiens notabili cauſa incluſionis vel alias poteſt manere in domo ſua cum omni ſubſtanſtia ſua, ut refert Innocentius, Extrav. (Decretal. l. 4. c. 6.) *Qui Clerici vel voventes*, c. 7. *Inſinuante*, Veruntamen dicit in dicto Capitulo 7. *Inſinuante*, quod hoc verbum ſecundum illos, qui tenent hanc opinionem, debet intelligi exponi, id eſt cum uſu fructu illarum rerum victum & veſtitum habeat in vita ſua, &, quod ultra, in commune redigat, aut in uſus pauperum. Et quod ille uſu fructu ſemper utatur ſub obedientia Prælati, & non alias. Nec iſtud diſcrepat a concluſione præmiſſa.

C Et quamvis Joannes de Deo in libello Diſpenſationum, cap. De diſpenſatione Abbatum, dicit, quod Abbas poteſt diſpenſare, quod Monachus habeat cellam intra ſepta monaſterii: hoc tamen non intendit fieri ex voluntate Prælati ſeu ad ejus voluntatem, ſed ex evidenti neceſſitate, aut Communitatis notabili utilitate. Nec hoc etiam diſcrepat a concluſione præmiſſa.

Et notetur in Concluſione, de licentia Prælati. Quia quicquid religioſus poſſidet, dummodo illud celetur Abbati, nec illud conſtat, proprium ſibi coram Deo & hominibus reputabitur. Exemplum in Anania & Sapphira, & de duobus obolis apud Monachum repertis. De primo in Actis, de ſecundo Gregorius in Dia- D logo. Nec ſufficit, ſalvo judicio meliori, quod Prælatus ſciat in generali, quod ſubditus ſuus poſſideat temporalia. Quia quicquid in generali ſcitur, non ſcitur. Sed requiritur ut ſciat poſſeſſionis ſummam & quantitatem.

Secundo dicitur, ad uſum. Notanter, ad excludendum proprietatem, quæ conſiſtat in legali rerum Dominio, in rerum ſolutione, venditione, teſtamenti diſpoſitione, & ſic de aliis. Quia hæc eſt proprietas, proprie dicta, ſuper qua loquitur illa Decretalis in fine *Cum ad monaſterium*, Decretal. l. 3. tit. 35. *De ſtatu Monach.* c. 6. §. *Nec æſtimet Abbas* &c.

Tertio dicitur, ad uſum bonum. Ad excludendum uſum malum, ſ. uſum fornicandi, adul- E terandi, commeſſandi, inebriandi, negotiandi cauſa lucri. Quia uſus ille eſt in ſe malus. Et per conſequens ſuper eo non cadit diſpenſatio.

Quarto dicitur, ad uſum neceſſarium. Ad excludendum uſum ſuperfluum, qui omnibus prohibetur religioſis, 1. Tim. 6. *Habentes victum & amictum, his contenti ſimus.* Et cum his Monachus debet eſſe contentus, 12. q. 1. *Clericus.*

Quinto dicitur notanter, quando cogit neceſſitas excuſabilis, aut ſuadet utilitas notabilis. Quia, ut præmiſſum eſt, diſpenſatio non eſt pro Prælati voluntate, ſed ex evidenti neceſ-

ANNO CHRISTI 1417.

neceſſitate. Licet enim ſanctorum Patrum canones dicant, quod prælatus rationabiliter diſpenſare poteſt, nullibi tamen debet, quod dicitur, niſi quia cogit neceſſitas excuſabilis, utputa, quando Prælatus miſerit ad ſtudia, aut commiſerit alicui temporalium adminiſtrationem, inquam communem, non privatam, vel commiſerit alicui curam animarum Monaſterio annexam. Et ex aliquibus infirmitatibus vel certis cauſis. Ita tamen, quod quicquid eis ultra neceſſaria reſtat, quod hoc in commune redigatur, aut in uſus pauperum convertatur, quod eorum conſcientiis committitur.

Quod vera Monachorum paupertas in animo a cupiditate alieno ſit poſita, non ſpreto rerum uſu.

Nota. Circa principium dictum fuit de profeſſione paupertatis. Et quæritur, *utrum illa abdicatio proprietatis ſit de ſubſtantia profeſſionis vel non?*

Reſpondetur. S. Thomas 2. 2dæ q. 184. art. 7. dicit quod abdicatio proprietatis facultatum dupliciter conſiderari poteſt. Uno modo, præparatione animi; ut ſcilic. homo ſit paratus animo ſemper omnia dimittere, ſi opus fuerit, vel diſtribuere. Et iſta paupertas directe pertinet ad religioſos, & eſt de ſubſtantia profeſſionis. Unde Auguſtinus in libro de quæſtionibus Evang. dicit, in abſtinendo, re mendicando, non eſſe juſtitiam, ſed in æqualitate tolerando inopiam. Unde Apoſtolus: *Scio abundare, & penuriam pati.* Et alibi, *paupertas propriæ inopia mentis eſt, non qualitate poſſeſſionis.*

Alio modo conſiderari poteſt abdicatio proprietatis rerum, ſecundum quod eſt in actis. Et ſic non conſiſtit eſſentialiter perfectio, nec eſt de ſubſtantia profeſſionis eſſentialiter, ſed ſolum inſtrumentaliter. Eſt enim abdicatio rerum ab extra in actu, inſtrumentum internæ paupertatis, ſcil. animi, in quo eſſentialiter conſiſtit perfectio. Et contra, uſus & habitus rerum temporalium in actu, eſt occaſionaliter impedimentum perfectionis. Quia ex hoc quod aliquis res temporales poſſidet, allicitur animus ad eorum amorem. Quia difficile eſt, ut ait Philoſophus, *intereſſe concupiſcentiis, & tamen eis non affici.* Et Auguſtinus dicit in Epiſtola ad Paulinum, *quod diligatur arctius adepta quam concupita.* Aliud enim eſt, velle incorporare, quæ deſunt, aliud eſt, incorporata divellere. Illa enim velut extranea repudiantur, iſta vero in terra putrida abſcindentur.

CAP. III.

Quid dicatur proprium in Monachis.

Quid eſt proprium in Religioſis? Quis religioſus dicitur proprietarius?

Quid ſit proprium in religioſis, a nonnullis dubitatur. Sub correctione tamen melius ſentientium videtur dicendum ſecundum Joan. Andr. in Interpretationibus ſuper regulam juris: Non eſt obligatorium: Quod illud in Monacho ſit proprium, quod celatur Abbati. Ideo dicit B. Petrus Ananiæ: Cur tentavit Satanas cor tuum, ſcil. mentiri ſpiritui S. & fraudare de pretio agri, Act. 6.

CAP. IV.

De diſpenſatione, ut Monachus poſſideat bona.

Item, Heinricus Boek ſuper Cap. Cum ad Monaſterium (vid. ſupr.) quærit: Utrum Abbas poſſit cum ſuo monacho, ut habeat res temporales diſpenſare? Diſtinguit: Aut ut habeat & poſſideat nomine Monaſterii, in uſus ſuos neceſſarios: Et dicit quod ſic, allegans notam Guillelmi de Monte Laudano, de ſtatu Monachorum & Canonicorum regularium. Ne in agro, in fin. gloſſa antepenultima, in Clement. l. 3. t. 10. c. 1. Aut, ut habeat & poſſideat nomine proprio. Et dicit quod non. Joan. Andr. ad hoc, c. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monach. primo, De regulis juris: Non eſt obligatorium, in Novella, lib. 6.

CAPUT V.

De ſtatuto a Monachis & Abbatibus facto, pro rerum poſſeſſione & uſu Monachis concedendo.

Ad concluſionem fratris Huberti, quæ eſt talis: Abbas cum conventu cauſa vitandi murmuris aut ſcandali fecerunt ſtatutum, juramento firmatum, ut ſingulis darentur decem floreni pro veſtitu. Solvebat Frater Hubertus: Quod niſi cauſa ſubſtit, per quam ſtatutum trahatur ad noxam, Abbas ex propria voluntate non debet negare pecuniam, ſed debet ſervare juramentum, cum poſſit ſervari ſine interitu ſalutis Eccleſiæ. Patet Decretal. l. 2. t. 24. De jurejurando c. 6. Debitores, & c. 8. Si vero.

Joan. Andreæ in regula præcedente allegat & probat, quod Monachis foret ſtatutum (facere) licitum, primo ex parte cauſæ efficientis, ſecundo materialis, tertio finalis, quarto de materiali non dubitatur.

De primo. Abbas & Monachi cum faciunt licitum Collegium, ſtatuta in Monaſterio facere poſſunt. Concluſio ad jus civile, Decretal. l. 1. t. 2. De Conſtitutionibus c. 8. Cum acceſſiſſent, & l. 3. t. 4. De clericis non reſidentibus, c. 14. Cum dilectus. Ergo eſt licitum ex facientibus.

De ſecundo. Pecunia datur pro veſtibus. Et in eas eſt convertenda. Cum illis ergo cenſetur in eadem ut, l. 1. Decretal. t. 2. c. 10. Eccleſia. Sed Monacho debetur victus & amictus, quibus debet eſſe contentus, 12. q. & 2. Clericus. Ergo licite recipit quod datum eſt pro veſtibus. Inducitur ad illud, Qui clerici vel voventes c. 7. Inſinuante, Decret. l. 4. t. 6. & quod ibi notatur 2. q. 1. De viduis. Per quæ patet, quod Monachus in domo quidem ſua cum omnibus bonis ſuis remanere poteſt, & illa adminiſtrare & in uſus ſuos convertere, de licentia Abbatis. Et fortius ergo Abbas cum Capitulo vel conventu facere poterit Monachum adminiſtratorem pecuniæ in uſum neceſſarium convertendo. Per argumentum a minori, de quo Decretal. l. 1. t. 6. De Elect. c. 7. Cum in cunctis. Et de toto ad partem, Decr. l. 1. t. 29. De officio & pot. delegati c. 28. Paſtoralis. Ad illud probatur, quod Monachus de licentia Abbatis poteſt aliqua poſſidere, licet non ut proprium.

Facit ad hoc, 12. q. 1. Non dicatis, & in nota. Nam ibi textus dicit, quod nihil poſſidere poſſent ſine Abbatis licentia. Ergo Abbatis licentia poſſunt.

Item

ANNO CHRISTI 1417.

Item conſtat, quod poſſunt habere peculium pro adminiſtratione ſibi injuncta, de Statu Monachorum c. 2. Si ergo cuilibet Monacho datur adminiſtratio, illius ſententia licite eam tenet. Ergo ſententia noſtra non eſt iniqua. Nec propter hoc dicitur habere proprium. Cum in Monacho ſit proprium quod celatur Abbati. Sed hoc non eſt tale.

Sed de cauſa finali, ad vitandum ſcandalum aut murmurationem, quæ maxime in Religioſis vitandæ, quos decet eſſe quietos, 16. q. 1. c. 12. *Qui vere*. Valuit ergo Conſtitutio reſpectu cauſæ prædictæ, cum pro vitando ſcandalo poſſit fieri & omitti, quod alias non liceret. Decret. l. 5. t. 32. *De novi op.* cap. 2. Fortiter facit de Præbendis. Niſi eſſet, ubi pro bono pacis abſolute permittitur dari Monacho annua penſio. Fortius ergo dari poteſt ad certum uſum neceſſarium, ut in littera Conſtitutionis.

Bonum ergo eſt & fuit ſtatutum, ſcandalum & murmurationem tollens, quæ ſæpe in Monaſteriis evenit ex veſtium diſtributione, quandoque etiam non diſcreta. Et quæ pro quiete religioſæ converſationis ordinata ſunt, turbari violenter non debent, 26. q. 1. Cum pie.

Cum ergo probatum ſit, editum ab Abbate & Conventu per ſolum Abbatem tolli non poſſe, ut patet *de Regulis juris*, *Omnis res*: Concordat ſolutio, quod niſi certa cauſa ſubſit, per quam trahatur ad noxam, Abbas ex propria voluntate non debet denegare pecuniam, paritate rationis.

Et ſic de aliis, ſcil. vino, carnibus ſeu piſcibus, ad pictantiam pertinentibus, videtur dicendum. Item Hieronymus de Deo in libello Diſpenſationum, cap. de Diſpenſatione Abbat. dicit, quod Abbas poteſt diſpenſare quod Monachus habeat cellam intra ſepta Monaſterii, 18. q. 2. *Nullus* & 1. q. ult. c. ult. ad finem. Quare proficuum eſt, quod in retroactis temporibus Abbates vel fecerunt Conventuum conſenſu tacite, vel expreſſe in rei veritate, vel ſaltem gratioſe cum religioſis eis ſubditis, quod ipſi, & eorum quilibet habeant & poſſideant aliqua pro victu & veſtitu, qui eis debetur, non tamen æqualiter omnibus, ut dicit regula. Si vero ſunt aliqui abutentes, corrigantur & præmoneantur. Si vero non volunt corrigi & emendari, ſic poterit Abbas propter abuſum tollere uſum.

Non tamen ſic poſſidentes de ſcientia, ſcitu & conſenſu Abbatis, tales ſunt dicendi proprietarii. Quia ſolum poſſident ad uſum & non ad proprietatem, & poſſident nomine Monaſterii, & non nomine proprio.

CAPUT VI.

De recepta conſuetudine Monachos Ciſtercienſes poſſidere bona.

Et ſic quaſi in omnibus Monaſteriis noſtri ordinis ſive per ſtatutum, ſive per diſpenſationem, ut prædictum, conſuetudo inolevit, etiam dudum pacifice obſervata & præſcripta, propriis Prælatis, & etiam Dominis Viſitatoribus ſcientibus & conſentientibus. Quæ conſuetudo non debet leviter tolli. Maxime, ubi timetur veriſimiliter ſcandalum plurimorum.

Item, eſt præſumendum, quod religioſi viri non foverunt iniquas cauſas, Extrav. (Decr. l. 5. t. 32. c. 2.) *De novi operis nunc. Cum ex injuncto*.

CAPUT VII.

Solvitur dubium de Conſilio paupertatis Evangelico.

Item, conſilia Dei ſeu Evangelica ſunt referenda ad affectus animi interiores, & non ſemper ad actus exteriores, niſi pro loco & tempore. Ut *Si quis te percuſſerit in unam maxillam, præbe ei* &c. Hoc Dominus Jeſus non fecit, quando unus ſervorum dedit ei alapam. Item, quando fuit contentio inter diſcipulos, quis eorum videretur eſſe major, dixit Dominus Jeſus, *Qui major eſt veſtrum, fiat miniſter veſter*. Non eſt intelligendum, quod debeat Prælatus ſe ſubdere quantum ad actus exteriores religioſis ſuis, niſi pro loco & tempore, in lotione pedum, quando fuit mandatum. Sed debet intelligi, quod in animo ſibi proponat, quos regat eſſe meliores æſtimando. Et hoc, ne vileſcat ejus auctoritas.

CAPUT VIII.

Solvitur dubium, de ſpontaneæ paupertatis voto.

Item, voluntaria paupertas, qua obligantur religioſi per votum ſolemne, ſaltem eorum qui poſſunt habere proprium, in communi intelligi debet, quod Religioſus quoad affectum animi interiorem paratus eſt ſuſcipere omnem paupertatem, quam votum Deo, & Eccleſiæ promiſſum violaret. Nec eſt ſaluti neceſſarium, quod abjiciat actualiter a ſe uſum rerum temporalium. Quemadmodum Apoſtoli, & alii fideles in primitiva Eccleſia feciſſe leguntur. Unde notandum, quod Sanctus Auguſtinus tres fecerat Conſtitutiones. Prima erat, quod Clerici non poterant habere propria. Sed illa male ſervabatur. Et quia plurimi erant tranſgreſſores, ideo revocavit eam, 12. q. 1. c. 10. Certe ego ſum qui ſtatueram, nullum ordinari Clericum, niſi qui vellet mecum manere, aut ſi vellet a propoſito decedere, recte illi tollere clericatum. Ecce in quo demuto conſilium. Tertio de conſenſu clericorum ſuorum confirmavit primam Conſtitutionem, ut in capitulo 11. *Non dicatis vos habere aliquod proprium, ſed ſint vobis omnia communia* 12. q. 1.

Unde ſciendum, quod Auguſtinus diſtinguit: *Pro diverſitate locorum et temporum et hominum ſcripturæ intelligendæ ſunt*, ut ibidem ſequitur in Cap. *Neceſſe eſt*. Et textus eſt: *Neceſſe eſt, quod juxta diverſitates locorum, temporum et hominum, ſcripturæ ſint diverſæ, quoad cauſas, argumenta et origines etc.*

Hæc ſuper Proprietate habenda ex prima parte de tribus votis Monaſticis fratris Henrici de Coſveldia Monachi.

ANNO CHRISTI 1417.

II.

Magni Monachorum Viſitatoris ſub Concilio Conſtantienſi exarata Conſtitutio negativa, Quod Monachi propria non debeant poſſidere bona.

Ex Mſ. Academiæ Helmſtadienſis.

CAPUT I.

Quod Monachus non poſſit habere proprium, aut peculium.

SAcrum Concilium Lateranenſe, *Extrav.* (Decretal. l. 3. t. 35.) *De ſtatu Monachorum*, c. 2. religioſis proprietatem ſeu peculium diſtricte *Monachi* prohibet, dicens: *Qui vero peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro injuncta adminiſtratione permiſſum, a communione removeatur Altaris. Et qui in extremis cum peculio inventus fuerit, & digne non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres accipiat ſepulturam. Quod de univerſis religioſis præcipimus obſervari. Abbas, autem, qui diligenter non caverit, officii jacturam ſe noverit incurſurum.* Hæc ibi Innocentius III. Et Decretal. lib. 3. titul. 35. *Cum ad Monaſterium*, ſic dicit: *Prohibemus quoque diſtricte in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub atteſtatione divini judicii, ne quis Monachorum proprium aliquo modo poſſideat. Sed ſi quid habeat proprii, totum etiam incontinenti reſignet. Si vero poſt hæc proprietatem aliquam habere fuerit deprehenſus*, regulari monitione præmiſſa expellatur, nec recipiatur ulterius, *niſi pœniteat ſecundum monaſticam diſciplinam. Quod ſi proprietas apud quemquam inventa fuerit in morte, ipſa cum eo, in ſignum perditionis, extra Monaſterium in ſterquilinio ſubterretur. Secundum quod B. Gregorius narrat in Dialogo ſe feciſſe &c.* Vide ibi.

Hic patet, quod Abbas nulli Monacho poterit aliquid permittere niſi Officiali, ratione officii ſui diſpenſandi. Ergo dicit in cap. 6. ſupra tacto. *Nec æſtimat Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare. Quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo annexa eſt regulæ Monachali, ut contra eam nec ſummus Pontifex poſſit licentiam indulgere.*

Ut hic etiam apparet, quod fallunt, qui dicunt, quod quicquid Abbas permiſerit, hoc non ſit proprium. Niſi Abbas incaute & male permittere poſſet proprium, non de jure, quamvis de facto: utique Papa non prohibet. Dico etiam, quod idem eſt proprium & peculium, jure, quamvis unum ab alio in verbis differat.

Videamus igitur conſcientias noſtras, qua temeritate altari jungamur, qua ſecuritate moriamur. Et, ſi juſtus vix ſalvabitur, proprietarius, Eccleſiæ ſanctæ inobediens, Deo recalcitrans, propriam profeſſionem violans, ubi manebit? Unde Bernardus: *Monachus habens proprium, Deus negabit ei ſuum proprium, quod eſt miſereri & parcere.* Et B. Gregorius etiam dicit: *Monachus habens commune bonum non valet obolum.* Ratio hujus eſt, quia obulus conſtat ex ſubſtantia, pondere, & forma. Quando illa tria adſunt, tunc obulus eſt bonus, videlicet, ſi eſt de ſubſtantia bona, ſi habet ſuum pondus, ſi debitam formam. Monachus autem eſt perſona paupertatem & obedientiam ſub regulari obſervantia, profeſſa. Si modo aliquis illorum trium terminorum verificari non poterit de monacho, monachus non eſt. Igitur habens obulum irreligioſe, non eſt pauper, non valet obulum, quia obulus eſt bonus in ſe, cum conſtat ex ſuis partibus ſibi aſſignatis. Sed monachus non valet tantum. Non enim eſt, quod dicitur. Non enim conſtat ex terminis ſuæ definitionis.

ANNO CHRISTI 1417.

Patet hoc ex etymologia litterali hujus, quod eſt monachus, miles Chriſti, tentationum expugnatione obediens, ſine contradictione: Nihil habens proprium, in abſconſione, amans Chriſtum pura & ſincera dilectione, cuſtos ſui animi in peccatorum adhæſione, humilis & patiens in adverſione, unanimis in domus Dei habitatione, ſimplex & rectus in converſatione.

Videamus illud capitulum, Cum ad monaſterium ſupremum, ubi dicitur, Ne quis proprium aliquo modo poſſideat.

Quomodo ergo illi excuſantur, qui hoc quidem tradunt, ſecundum conſuetudinem aliquorum monaſteriorum peſſimam adſervandam, ſibi utique aliquo modo per alium poſſident proprium. Hic autem dicitur, ne quis proprium aliquo modo poſſideat, id eſt, neque per ſe, neque per curationem. Hic utique ſunt proprietarii velint, nolint. Quia, quamvis dant rei ſubſtantiam cuſtodi, ad cuſtodiam, non tamen reſignant, ſed repetunt, quando volunt. Item dant ſubſtantiam, ſed ſibi reſervant dominium, affectum & ſpem. Cum proprietas plus conſiſtat in affectu & ſpe, quam in re. Quia alias cuſtos rerum eſſet proprietarius. Sed ideo proprietarius non eſt, ratione iſtius ſubſtantiæ, quia ſpes ſibi deeſt, nam alteri cuſtodit.

Sed dicit aliquis: Conſentio, nil horum monachus habere debet ex propria auctoritate, habeat ergo ex Prælati licentia. Reſpondeo. Quod non poteris de licentia vel indulgentia ejus. Quia ſatis claret ex præallegatis, ubi habens qualicunque modo, excepta cauſa adminiſtrationis, privandus eſt communione ſacrorum, & ſepultura Eccleſiaſtica, & Abbas, quia permiſit, deponendus eſt. Et hoc non pro re licita; ergo pro illicita.

Quod autem non poteris proprium habere de Abbatis licentia, videndum eſt clarius. Concludit enim caput jam præallegatum in hæc verba: *Quod ſuper habenda proprietate*, ubi dicit Gloſſa, *Papa, ſi vult, poteſt de monacho facere non monachum. Sed quod habeat proprium ſit monachus, hoc non poteſt facere, quia paupertas eſt de ſubſtantia monachatus.* Et hoc idem, Um. & Jo. tenent.

Ergo, quocunque modo monachus habeat proprium, peccat mortaliter, & eſt removendus a communione. Unde dicitur in Clementinis, *De Regularibus*, ſi quis fuiſſet factus monachus cum hac conditione, ut proprium habere poſſet, conditio removebitur, & monachus manebit. Quia ut dicit Hugo, quod proprium habere eſt contra ipſius monachi ſubſtantiam. Ergo proprium habere non debet.

Sed diceret aliquis: Textus juris ſonat de his, qui abdicaverunt proprietatem: Ego autem feci profeſſionem in communi formula, nil ſpecialiter abdicando. Reſpondeo ex jam dictis: Quia, ſi intentionem habuiſſes, & conditionem illam expreſſe poſuiſſes, quod velles retinere proprium, nil tibi prodeſſet, ad profeſſionem admiſſus non fuiſſes. Quia dicit Ordinarius Decretalium gloſſator in capitulo, *Monachi*, præallegato, quod conditio frangitur, ſi quis taliter profeſſus eſſet, & remanebit monachus.

ANNO CHRISTI 1417.

Sed, chariſſimæ, aliqua veſtrarum non temere dicat: Ego nondum feci profeſſionem alicui, ideo mihi proprium habere licet. Reſpondeo: Si nondum ſolemnem feciſtis profeſſionem, feciſtis utique ſecundum jus commune tacitum, cum ſteteritis per annum & diem ſine reclamatione &c.

Item, dicat quis: Etſi non poſſum habere proprium, habeam autem peculium. Dico, quod regula ſancti Auguſtini, & beati Benedicti nullam faciunt differentiam inter proprium & peculium, nec etiam rei quantitatem aſpiciunt. Quia etiam, quod de neceſſitate oportebit habere monachum, & quibus carere non poterit, poſſunt verti in proprium, ſi habentur illicite. In minima quippe re monachus poteſt eſſe proprietarius, videlicet in tabula, graphio. Quia in regula ſancti Benedicti hujuſmodi vilia prohibentur haberi, quaſi propria, ubi dicitur capitulo XXXII. *Præcipue hoc vitium radicitus amputetur*. Et ſi in his vilibus ſit proprietas, quid tunc in pecuniis multis, & aliis clenodiis, & rebus diverſis?

Ubi apparet, quod uſus rerum, quem Abbas poteſt concedere, debet eſſe rerum neceſſariarum, non ſuperfluarum. Nam illi dicitur: Omnia vero neceſſaria a patre &c.

Ubi etiam apparet, quod non ſolum tabula & hujuſmodi prohibentur, ſed & minora, ſi habeantur indebite. Ubi dicitur, *ſed nihil omnino*.

Attendamus etiam, quod illa neceſſaria, quæ Abbas dederit aut permiſerit, debent eſſe communia. Quia, quod non eſt commune, hoc proprium.

Unde colligitur, quod, quicunque magis alicujus rei indiget, & melius uti poterit, ceteris paribus, auferatur ab eo, qui prius habuit, & detur alteri. Alias non eſſent communia, ſed propria. Unde ibidem dicitur: *Omnia ſint eis communia*. Alias, ſi non eſſent communia, quamvis eſſent neceſſaria, eſſent tamen propria. Quia proprietas ita bene attenditur in neceſſariis, ſicut in ſuperfluis. Quod per eandem regulam oſtenditur, cum dicitur: *Nil habere proprium, nullam omnino rem*. Et ſequitur: *Sed nil omnino*. Ubi etiam includitur *neceſſarium*.

Sed hoc, quod dicitur, Abbatem nil poſſe concedere niſi neceſſaria, ſciendum, quod neceſſarium quoad præſens dictum capitur, ſcil. ſine quo monachus non poteſt ſtare, vel ſine quo non poteſt honeſte ſtare, ſcilicet conſideratione qualitatis perſonæ, vel monaſterii, excluſa in omnibus ſuperfluitate & curioſitate. Illa autem clauſula, qua dicitur, quod monachus *nil debet habere ſine licentia*, intelligitur de licentia voluntaria, non compulſa.

Ex illa autem clauſula, ubi dicitur, *nihil licet habere, quod Abbas non dederit*, vel permiſerit, aliqui inferunt: Ergo, quicquid Abbas dederit vel licentiaverit, hoc licet. Hi errant. Arguunt enim falſo in forma. Quia ex negativa nunquam ſequitur affirmativa de forma, maxime univerſalis. Non enim ſequitur: Nil licet habere, quod non dederit aut permiſerit, Ergo quicquid dederit aut permiſerit &c. Sicut hoc notum eſt intelligentibus Logicam.

Sed non eſt nobis hic tranſeundum per viam logicalem, ſed auctoritative per viam manifeſtæ aſſertionis. Falſum eſt, dico, quicquid dederit Abbas, aut permiſerit, quod hoc liceat. Quia quicquid eſt contra ſalutem animarum, hoc nunquam licet. Sicut, ſi mihi permiſerit ea pro quibus volo mihi quotidie præparare pitantias & veſtes ſpeciales, ſeu jocalia, ſeu etiam reditus annuales. Quæ omnia ſpecialiter prohibita ſunt in ſtatutis Papæ Benedicti XII.

Item, quicquid eſt contra ſtatuta papalia, nunquam eſt licitum, ſicut proprium vel peculium.

Item, Papa non poteſt mihi permittere, quicquid vult, & non omne, quod permiſerit, licet. Ergo minus Abbas.

Et Benedictus clauſulam ponens præſupponit, quod Abbas non permittat niſi licita, & neceſſaria, & hoc licitum, dicit, monachum non debere habere ſine licentia. Dico ergo, hanc clauſulam regulæ, videlicet, quicquid Abbas dederit &c. fore intelligendam de permiſſione licita rerum neceſſariarum. Et ſi ſic non intelligeretur, dudum revocatum eſſet a jure, ſcilicet, ubi Abbas prohibetur permittere proprium & peculium. Sed non poteſt hoc revocari contra veritatis regulam, quæ docet, omnia relinquere & nil poſſidere.

Item, monachus minimam rem habens, & quaſi nil valentem, indebite, non ſolum proprietarius eſt, ut ſupra traditum eſt, ſed etiam eſt fur, ſi cum illa intentione habet, quod vellet præciſe Abbatem neſcire. Furtum quippe non ſolum in majoribus, ſed etiam in minoribus committitur, ut probatur 16. d. q. 6. cap. ult. & *de Pœnit.* & diſt. 1. c. 16. *Vulgaris*.

Beatus etiam Auguſtinus concordat cum ſupradictis in regula ſua, ubi dicit: *Non dicatis vobis aliquid proprium, ſed omnia ſint vobis communia*, aſſumta in canone ſæpe allegato XII. q. 1. *Non dicatis*.

Sed quare tam ſedulo hi duo legislatores hoc ponunt, prohibentes, *ne quis aliquid dicat ſuum*. Ideo, ut dicunt gloſſatores regulæ beati Auguſtini: Quicunque monachus deliberato animo, protervo animo, diceret, *hoc eſt meum*, ille peccaret mortaliter. Unde Ambroſius: *Non ſolum non licet monacho aliquid habere proprium, ſed nec dicto arrogare*. In regula namque beati Benedicti continetur, quod *monachus non ſuſcipiatur, niſi omnibus renuncietur*.

Ideo raditur monacho caput, & moniali abſcinduntur crines. Quia ratio coronæ ſignificat temporalium depoſitionem, ut XII. q. 1. C. *Domino*.

Dicit ulterius ſanctus Benedictus, *Res, ſi quas habet, prius eroget pauperibus*, aut per ſolemnem donationem conferat monaſterio, nil ſibi reſervando ex omnibus, intellige, ex propria deliberatione, non ſub aliquo compacto. Hoc enim eſſet ſimoniacum. Ergo in illa renunciatione debet permanere. Quia hæc renunciatio eſt de præſenti & futuro. Unde Bernardus: Cur noſtra profeſſio hanc prærogativam promeruit, quod appellatur *ſecundum baptiſma*. Et dicit pro ratione: *Æſtimo, quia propter perfectam renunciationem, per quam homo mundo moritur, & denuo regeneratur*. Quapropter a quodam ſancto viro eadem virtus in baptiſmo viſa eſt, & ſuper monachum profitentem. Quia dicit Heinricus de Gandavo, quod, quando quis profitetur, tunc a peccato indulgentiam conſequitur. Hoc idem vult beatus Thomas, ſecunda ſecundæ, q. ult. quod quis per ingreſſum religionis conſequitur remiſſionem omnium peccatorum. Et hoc intelligitur ſecundum Heinricum de Gandavo, ſi intendit ſervare, quæ in profeſſione promittit, ſcilicet regulam, & ordinem ſuum. Nam ſi non intenderet ſervare

ea,

ANNO CHRISTI 1417.

ea, quæ in profeſſione promitteret, ipſo facto ſic promittendo peccaret mortaliter, & non eſſet filius cæleſtis regni, ſed filius diaboli & gehennæ ignis. Et tales quandoque poſtmodum peſſimi erunt.

Et ſunt aliqui, qui damnabiliter dicunt, quod monachus poterit habere cenſum, vel precariam. Et ad reprobandum hoc, jam ſatis dictum eſt; Quia debet omnibus abrenunciare: Nam omne nihil excludit: Et in illa renunciatione permanere.

Ut ergo magis notum ſit, quod tales errant, qui hoc dicunt, utor canone LIX. regulæ ſancti Benedicti, ubi tractat de filiis nobilium, & pauperum, quomodo ſuſcipiantur, ſic dicens: *De rebus autem ſuis promittant*, ſupple *parentes, ſub jurejurando, quod nunquam per ſe, ſive per ſuſpectam perſonam, vel quolibet modo ei aliquid dent &c.*

Sed adhuc aliqua hic inferunt, oppoſitum hujus intentionis dicentes: Parentes poſſunt facere reſervationem vel cenſum ſpecialem. Et tradunt hoc ex illo, quod dicitur in eodem capitulo, *reſervato ſibi uſu fructuario*. Et dicunt, quod illud pronomen ſibi demonſtret puerum. Cum utique ſecundum verum intentum & expoſitiones regulæ referatur ad parentes.

Errant ergo, qui dicunt, puero poſſe provideri. Quia talis proviſio vel reſervatio, aut eſt proprium aut peculium, quod non licet haberi.

Item, regula illa non ſibi ipſi contraria. Sed ſi talem promitteret proviſionem, contrarietur ſibi ipſi: Nam dicit, *omnia debent eſſe communia*: Item, *nec aliquid habere proprium*: Igitur nec talem proviſionem. Igitur ſicut adultus debet omnia reſignare, nec aliquo modo in tali caſu ſibi ipſi providere: Sic etiam, qui puer ingreſſus eſt, & pro quo parentes jurant quod nil ſibi dare velint, debet facere. Quia, diſcretio non eſſet, ubi morum diverſitas interveniret, quod ille, qui adultus intravit, nihil haberet, & ille qui puer intravit, aliquid ſpecialiter haberet, cum æqualis profeſſio eos ligat.

Item, oſtendam hoc ita eſſe, aliquo modo ex præſenti capitulo ſupradictæ regulæ. Dicitur enim, quod parentes debent jurare, quod nunquam velint per ſe &c. *Si nunquam*, ergo nec in præſenti, nec de futuro. Sed talis proviſio aut eſſet de præſenti aut de futuro. Et additur: *Aliquo modo*. Ubi omnis modus excluditur, qui puero poſſit aut dare legationem, proviſionem, reſervationem, ubi exprimitur omnis modus. Dicitur enim: *Occaſioni habendi*. Dicitur etiam ibidem, *ut omnis via obſtruatur, per quam puer pejerare poſſet*. Ideo beatus Benedictus non timet periculum pueri in non habendo, ſed non habendo. Et ideo ibidem dicitur: Si parentes pro mercede ſua aliquid dare voluerint Monaſterio, reſervato ſibi, ſi ita voluerint, uſufructuario, ſcilicet temporibus vitæ ſuæ utentes illo.

Eſt ergo intentio ſanctorum patrum, monachales ſcribentium regulas, quod monachus non debeat habere nec proprium nec peculium, ſed quicquid habet, hoc debet eſſe, de licentia Prælati, & in communi uſu fratrum & ſororum.

CAPUT II.

Monacho per Prælatum de neceſſariis debere provideri, ut filio per Patrem.

Cum ergo monachus nihil habere debeat, niſi neceſſaria, & de ſui ſuperioris licentia: Quia omnibus renunciavit, ſi adultus intravit: Si puer, tunc parentes juraverunt, quod nihil vellent ſibi dare; ideo neceſſarium eſt, quod Prælatus ſibi provideat, quaſi pater filio. Quia monachus patrem naturalem dimiſit, & ſpiritualem elegit, & ille pater ſpiritualis ſuſcepit eum in filium.

Et multo ſolicitius debet ſibi providere, quam pater naturalis filio. Quia plus ſibi ille filius propinquus eſt, quam prius erat patri naturali, ex eo, quod cognatio ſpiritualis ſic ſibi conjungit perſonas, quod ex multis perſonis faciat unum corpus, ratione unius voluntatis & cordis in Deum. Act. 9. *Multitudinis credentium erat cor unum & anima una* 1. q. 15. Cap. 1. & 12. q. 1. c. 2.

Alio modo debet eſſe magis ſolicitus circa eum. Quia principaliter ipſe præpoſitus animæ ſuæ, immo & anima illius monachi facta eſt quodammodo anima ſua, ita ut etiam pro ea damnetur, ſi minus curioſe circa eam egerit. Unde IV. Reg. 9. *Qui effugerit de manibus veſtris, erit anima ejus pro eo*. Et Ezech. 3. *Speculatorem te dedi domus Iſrael, & audies de ore meo verbum, & annunciabis ei ex me. Si dicente me ad impium: morte morieris, non annunciaveris neque locutus fueris, ut avertatur a via ſua impia, & vivat, ipſe impius cum impietate ſua morietur: Sanguinem autem ejus de manu tua requiram* &c.

Unde etiam dicit beatus Benedictus in regula Cap. II. *Sciatque Abbas culpæ paſtoris incumbere, quicquid in ovibus paterfamilias minus utilitatis poterit invenire*, &c. Et poſt ſubditur, quaſi in fine: *Et quantum ſub cura ſua fratrum ſe habere ſcierit, agnoſcat pro certo, quia in die judicii ipſarum omnium animarum eſt redditurus Domino rationem, ſine dubio addita & ſuæ animæ* &c.

Sicut ergo pater naturalis ſubtrahens filio hæc, quæ ſibi dare debet, & filius occaſione illius compulſus fuerit furari, & contigerit, ipſum ſuſpendi, pater reus eſt mortis hujus. Quia de ejus venit negligentia. Nec excuſat eum aliquando ignorantia. Quia non poteſt eſſe paſtoris excuſatio, ſi lupus oves comedat, & paſtor neſcit. Extravag. *De re juris. Quamvis*, Gloſſa: ſupple, ſi fuerit negligens, Diſt. 43. *Epheſiis*. Si autem dedit operam, quam potuit, imputabitur illi, 47. d. *Quod ad nos*, & cap. *Quod quidam* 1. q. 1. *Hoc autem*.

Sic etiam paterfamilias, id eſt, pater ſpiritualis ſi ſubtrahit monacho neceſſaria vitæ, & monachus inciderit in proprietatis crimen, & ex hoc proculdubio damnabitur, pater ſpiritualis utriusque facti reus erit. Quia quicquid a membris delinquitur, in caput redundabit, ubi ſcilicet caput occaſionem dederit, & negligenter ſe habuerit, ut patet ex Regulæ capitulo ſuprapoſito.

ANNO CHRISTI 1417.

CAPUT III.

Solutum dubium, quasi sufficiat Monacho animus et intentio relinquendi bona, etiamsi possideat.

Porro, quamvis hæc de proprietatis crimine dicta sufficiunt, aliquas tamen quæstiones propter quorundam Doctorum auctoritates super eadem proprietate specialiter inseram.

Et primo cujusdam Parisiensis Doctoris eximii ponam responsiones, sic dicentis: *Ad dubium vestrum libenter, si possem, responderem. Videtur enim mihi grave, condemnare omnes personas religiosas, quæ habent, unde se sustentent, maxime, si habent talem intentionem, quod vellent omnia, quæ eis provenient, dare ad communitatem, dummodo eis daretur victus et amictus, sola necessitas, secundum quod cuilibet opus esset. Et sibi non reputant sejuris proprietatem et dominium habere alicujus rei, sed omnia esse ad mandatum superioris. Credo enim, quod eo ipso quis faciat contra votum paupertatis, quo in aliqua re se juris proprietatem et dominum vult habere. Et hoc puto tunc fieri, quando quis nollet dare aut præsentare quod habet, superiori, illud requirenti pro necessitate communitatis.*

Æstimo tamen, quod si quis habeat istam bonam voluntatem & intentionem, & æstimationem, omnino adhuc esset dubium, an persona talis religiosa posset de licentia & scitu sui superioris uti tali re pro necessitate sua, quando alii æque vel magis indigent. Et in hoc placet mihi responsio Gotfridi de Fontibus dicentis: *Talis persona non debet talibus uti, nisi secundum convenientem et proportionabilem habitudinem, quam habet unus de communitate ad alios, qui sunt partes ejusdem communitatis. Ut tota communitas sit quasi quoddam corpus mysticum. Et sicut nullum membrum habet jus proprium in cibo, qui sumitur pro toto corpore et pro omnibus membris proportionabiliter, sed quasi in quodam repositorio communi cibaria reponuntur, scilicet in stomaco, et ibi præparantur, ut per virtutem generalem generativam unicuique membro, sicut conditio exigit, dirigatur: Ita in hoc corpore mystico nulla persona habet jus proprietatis in bonis temporalibus, undecunque veniant, nec debet eis uti nisi secundum dictam proportionem, et statuatur pro statu alicujus personæ determinatæ, ut scilicet ipse talibus bonis utatur, hoc est dicere, quod non utatur eis nisi secundum conditionem sui status et suæ professionis. Si enim procurat de licentia sui superioris, ut illis bonis utatur lautius pro persona sua, quam deceat, secundum habitudinem et proportionem, quam habet ad alias personas suæ communitatis, videtur facere contra votum, et tamquam proprietarius aivere, et non pro talis communitatis conditione. Et facit, quod res communes non in communi rediguntur, nec communiter secundum proportionem uniuscujusque repræsentantur. Cum enim habere jus in rebus non quæratur nisi propter usum, sic non debet religiosus quærere, quod habeat jus in aliqua re, nisi ut pars communitatis. Ita videtur quod de usu dicendum. Et videtur superior graviter peccare licentiando, et subditus sic utendo.* Hoc Gotfridus notatu valde dignum.

Unde notandum, quod vita religiosa comparatur vitæ cælesti: Quia, sicut in cælo omnia sunt communia, & condividunt cum alio: Gregorius: Ibi Angeli & Apostoli congaudent de merito omnium inferiorum, ibi omnes inferiores lætabuntur de gloria & corona superiorum: Ex illius enim sanctæ & perfectæ charitatis unione fiet, ut unusquisque habiturus sit in alio, quod non habet in proprio. Unde Anselmus: *Unusquisque in tantum gaudet de alterius gaudio, quantum de proprio:* Sic in religione omnia debent esse communia.

ANNO CHRISTI 1417.

Et ex hoc patet, quod status religionis & communitatis secundum Magistrum Humbertum est status optimus & valde laudabilis. Quod probatur. Quia non est meliorem statum accipere, quam statum naturæ ante peccatum. Et tali statu, scilicet naturæ, ante peccatum, erant omnia communia. Unde Isidorus: Jus naturæ est communis omnium possessio. Nec gratiæ meliorem statum invenire poteris, quam primitivum statum Ecclesiæ, scilicet tempore Apostolorum. Et statu tali omnia ipsis Apostolis erant communia, similiter ipsis credentibus. Unde & recepit originem religio, & perfectio vitæ monasticæ, Act. 4. *Erant illis omnia communia, & distribuebatur unicuique prout opus erat*, nec quisquam aliquid suum dicebat.

Et videtur hoc durasse usque ad tempora Constantini, ut habetur XII. q. 1. c. *Futurum*.

Item, in statu futuræ gloriæ erunt omnia communia, ut jam dictum est.

O quam felix est ille status religionis, qui tales status, scilicet naturæ, gratiæ & gloriæ imitatur! Et infelix, qui illos non sequitur!

CAPUT IV.

De dispensatione ad habendum proprium

Unde quæritur, *an Prælatus possit cum subdito religioso dispensare ad habendum proprium.*

Respondetur secundum Humbertum, quod minime, quantumcunque etiam auctoritatis sit, nec etiam Papa, ut patet Extravag. (Decretal. l. 3. c. 35.) *De statu monach.* c. 6. sæpe allegat. *cum ad monasterium* §. *Nec æstimat Abbas* &c.

Sed dicis, Monacho de sui Abbatis licentia licet aliquid possidere. Verum est. Sed non ut proprium XII. q. 1. c. 11. *Non dicatis*. Respondet Joannes Parisiensis Doctor: Hoc est verum, dummodo illud non expendat in propriis usibus, nec alicui det sine Abbatis licentia, sed nomine Abbatis teneat, paratus resignare, quandocunque voluerit, nec uti ad libitum suum, secundum Ostiensem supradicto cap. *Cum ad monasterium*, super verba: *Proprietati habenda*. Vel forsan quia periculosum est, intendit Papa docere, quod nec illud fiat, immo tutius est abstinere sine dubio. Est namque res periculosa, & mali exempli, & causa invidiæ. Unde consulo Abbati, quod, nisi magna, & evidens, urgensve utilis causa subsit, caveat a tali licentia concedendi.

Concordat Joannes Teutonicus Decreti glossator. Quod si Abbas fecerit, ut supra est dictum, animarum, scilicet suæ propriæ, & hujus, cui admisit, periculo subjacebit, quia nunquam vel raro talem subditum humilem vel obedientem habebit.

CA-

ANNO CHRISTI 1417.

CAPUT V.

An Monachi possint adhibere pronomen meus, mea, meum,

Item quærit, *an religiosus vel religiosa mortaliter peccet dicendo, liber meus, mea cappa, & sic in aliis?*

Respondeo secundum Humbertum in Epistola sub sermone ad omnes religiosos super regulam beati Augustini: Si dicit ex lapsu linguæ, sive improviso, sive ex levitate, non peccat mortaliter. Si autem ex proposito, & animo assertivo, quod est proprie dicere, peccat mortaliter. Unde Augustinus in regula, & assumitur in can. jam sæpe præfato, 12. q. 1. c. 1. *Non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia.* Ergo religiosi nunquam debent dicere, *mea cappa, meus liber, res mea*, sed semper *noster liber, nostra cappa*. In glossa capituli: *Non dicatis*. Sed debent dicere: *Nostra tunica, nostra cappa* &c. Et hoc tractum est a statu primitivæ Ecclesiæ Act. 4. Nec quisquis eorum quæ possidebat, suum esse dicebat. Vendebant enim agros & domos, & ponebant pretia eorum ante pedes Apostolorum.

CAPUT VI.

De dispensatione ad rerum usum.

Item, quæritur: *An cum religioso possit dispensari circa habendum usum alicujus rei*, & si non circa proprietatem rei habendam. Respondetur secundum Magistrum Humbertum, quod duplex est usus, scilicet certus & incertus. Certus usus est, qui non potest auferri; Incertus est, qui in voluntate alterius consistit, ut auferatur, cum ei placuerit. Et circa illum incertum usum potest Prælatus dispensare ex causa rationabili & necessaria. Tutius tamen consulitur, ne fiat, cum sit valde periculosum, ut supra ostensum est. Sed circa certum usum nullo modo dispensare potest. Semper enim debet voluntas religiosi esse subjecta Prælato, ut resignet, quando voluerit, quia omnis religiosus semper debet esse paratus omnia resignare. Alias esset filius perditionis, in statu æternæ damnationis. Nam omnis persona religiosa, quæ non haberet animum resignandi, etiam quamcunque rem, nec ad communitatem dandi, quando Prælatus hoc exegerit ab ea, talis esset persona proprietaria & semper in peccato mortali, & nullus posset illam personam absolvere a peccatis, quamdiu stat in tali proposito, libere non resignando, & ad communem vitam non dando. Et talis quotiescunque celebrat, vel confessiones audit, vel sacramenta porrigit, aut communicat, toties peccat mortaliter. Et tales personæ religiosæ pejores sunt dæmone & inferno, si sic decederent impœnitentes. Quia moriente Christo, infernus restituit aliena, sed tales nolunt restituere nec resignare. Item, talis merito posset dici idololatra. Quia fiduciam in pecunia habet, quæ in Deum solum, qui perfecte juvare posset, est habenda. Immo talis quandoque flagitium Judæ superat, qui proprietarius non tantum triginta denariis, ut Judas, sed aliquando uno solido se damnat. Et insuper Judas triginta denarios restituit, quod iste proprietarius non facit. O quam injuste hic proprietarius respondeat, qui post, A modo pro paucis denariis, uni, cui paupertatem promisit, deludere putat, qui non potest nec vult falli, & pretiosius pignus toto mundo, scilicet animam propriam, pro temporalibus paucis & vilibus rebus damnat, & se gaudiis cæli privat. Certe melius illi esset, si natus non fuisset homo ille. Et talis religiosus indignus est misericordia Dei. Unde Bernardus supra allegato capitulo: *Monacho habenti proprium negabit Deus suum proprium, quod est, misereri & parcere.* Ergo quicunque religiosus volens misericordiam Dei, oportet, ut habeat animum omnia resignandi, sine omni conditione, quandocunque Prælatus hoc requirit.

CAPUT VII.

De jure Abbatis compellendi Monachos ad vitam communem.

Ex quo patet, Quod omnis Prælatus debet habere potestatem inducendi suos subditos ad communem vitam servandam. Et subditi in hoc nullo modo debent ei contradicere, nec se opponere verbo vel facto.

Ergo omnia peccata, quæ subditi & proprietarii committunt, redundant in Prælatum, qui habet potestatem compellendi eos ad communem vitam, cum hoc facere posset, & sic dissimulat, ut supra clare juridice probatum est. Alias C Prælatus cum subditis proprietariis damnabitur.

Unde de hoc dicit quidam Doctor Carthusiensis, Quando Prælatus vel Prælata ad hoc omni posse suo laborat, ut subditi in communi vivant, se ipsum & subditos decipit & damnat. Quia resistere posse perversis, & non facere, est eis consentire. 23. q. 3. c. 8. *Qui potest*. Ubi dicit canon in hæc verba: *Qui potest obviare & perturbare perversos, & non facit, nihil est aliud, quam favere eorum impietati. Nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori definit obviare*. Patet etiam hoc 86. di. c. 3. *Culpam facientis* 24. q. 3. c. 34. *Illud*; Quia negligere, cum possis, perversos perturbare, nihil aliud est, quam facere & 2. D q. 7. c. 55. *Negligere* 83. di. c. 3. *Error* & 86. di. c. 8. *Culpam*. Et qui crimina, quæ potest emendare, non corrigit, ipse committit 23. q. 8. c. 12. *Præterea*. Qui tacet, consentire videtur.

Et sic, facientem & consentientem par pœna constringit, 14. q. 3. *Omnis*. Illud durissimum judicium fiet his, qui præsunt.

Item, sciendum, quod, quicunque habet filium vel filiam in monasterio, quem vel quam scit non sponte velle omnia ad sui Prælati jussionem resignare, & ad communem vitam dare, illi amplius nihil debet dare, & si aliquid ei dederit præter extremam necessitatem, confortando eum in sua proprietate & malitia, & pertinacia, ipso facto peccat mortaliter. E Quia ipse dat occasionem hujus criminis & damnationis perpetuæ secundum juris regulam nota dignam: *Qui occasionem dat damni, damnum dedisse videtur*. Ergo nulla eleemosyna, nec aliquod beneficium est talibus proprietariis exhibendum, nisi ut peculii in extrema necessitate.

CAPUT VIII.

De pœna proprietariorum.

Immo tales proprietarii sunt graviter puniendi & persequendi a suis Prælatis, exemplo sanctorum Patrum, qui fuerunt in religionibus. Unde

ANNO CHRISTI 1417.

de in dist. allegata dicitur, quod beatus Gregorius in sterquilinio sepeliri jussit proprietarium cum tribus argenteis, quos repertus est habuisse, & fecit eos secum jactare in sepulcrum, dicendo: *Pecunia tua tecum sit in perditionem &c.*

ANNO CHRISTI 1417.

CAPUT IX.

Characteres & tituli Proprietariorum.

His omnibus consideratis modernis temporibus, quod plerique in religione videntur sicut stellæ in cælo rutilare, efficiuntur de numero reproborum maxime propter vitium proprietatis. Unde secundum Theologos proprietas est charitatis telicidium, firmitatis naufragium, religionis exilium, animæ præcipitium, tonsuræ fœdatio, cordis distractio, mentis indevotio, negotiandi occasio, cupiditatis filia, dissensionis materia, pacis noverca, idolorum servitus.

Unde proprietarius est professioni contrarius, perditionis filius, Judæ socius, pecuniæ servus, Deo inimicus, proximo injuriosus, obediens diabolo, rebellis magistro, gentili infidelior, Judæo iniquior, latrone crudelior, usurario infamior, fure pejor, sacrilego execrabilior. Et sic miser manifestiori excommunicatione excommunicatus, quia manifesta excommunicatio ex supradictis subsecuta est.

Singula membra præfata diversis scripturis concurrentibus sunt probabilia, si temporis facultas adesset, & materiæ prolixitas suppeteret. Singula tamen hæc omissa, cum iterum visitavero vos, supplendo referabo.

CAPUT X.

Variæ exceptiones de Monasterii in primis paupertate, ut & consuetudine, solvuntur.

Notandum ex supradictis his, ubi dixi, Si darentur victus & amictus, & necessaria competentia. Propter hoc coram Deo non estis excusatæ, quia habetis census annuales, quos ad libitum vestrum ipsæ expenditis, una plus, alia minus, unde competenter in communi vivere possetis.

Sed salva excusatione dicitis: *Parentes nostri tali modo non exsolvunt nobis.* Ad quod ego: Si bonarum essetis voluntatum, & eisdem parentibus vestris errores vestros, quibus usque huic fuissetis involutæ, & a veritatis ac salutis via deviæ, exponeretis, non tantum illos reditus vobis exsolverent, sed multo plura superadderent. Quod si non facerent, merito vos haberetis de eis querelari, quod ipsi vos loco illi, in quo necessaria vitæ minime haberetis, fraudulenter obtulissent. Utique vobis aut Prælato vestro consuetos reditus pro communi bono repetere congrueret, si ipsi tunc exsolvere recusarent. Quia Monasterium in sustentatione vestrarum omnium deficeret.

Sed adhuc objicitis pro præbenda certam pecuniæ summam ipsi pro vobis condonatam.

Sed certe melius esset hoc & simile tacere, quam in medium ducere. Scilicet, non per ostium, sed sicut fures aliunde & latrones in ovile ovium simoniace ascendere. Quia simonia hæreticæ pravitati est vicina. Et ideo pretium hoc propter validitatem non esse judicio nominandum, sed magis oblationem appellandum.

Sed adhuc omnia hæc non excusent contra proprietatis vitium: Si etiam non aliquem scirem denarium, nec corporis necessaria ratione penuriosi Monasterii acciperemus, quid tunc nobis esset faciendum?

Certe sanctorum Patrum & Apostolorum, quorum sequentes esse debemus, more, manuum laboribus insistendo, non solummodo nobis, sed etiam pauperibus necessaria taliter acquirendo. Idcirco dicit beatus Benedictus cap. XLVIII. *Otiositas inimica est animæ. Et ideo certis temporibus occupare se debent fratres labore manuum &c.* Et post pauca: *Tunc veri monachi sunt, si labore manuum suarum vivunt, sicut Patres nostri & Apostoli &c.* Et hoc patet pulchre *de consecrat. dist. 5. cap. 34. Nunquam.*

Illud in experientia vidi in conventu quodam sanctarum seminarum juxta Basileam, ubi auctoritate Domini legati Papæ confessoris functus officio, ibi nullum denarium possidebant de reditibus certum, sed manuum laboribus insistentes æque bene convenienter duxerunt vitam. Sic & nos, si quippiam nobis ex manuum laboribus acquiri contingeret, si vera nostra probata fuerit religio, ad communitatem tenemur præsentare, ut patet in c. *Nunquam* supra allegato. Ubi ponit de ritu Monasteriorum Ægyptiorum.

Nec habent aliqui inter vos allegare consuetudinem vestram. Quia mala est, & non minus quam pernicioſa corruptela est vitanda. d. 8. c. 3. *Mala.* Et (cap. 4. 5. 6. 7. 8. 9.) omnia talia. 16. q. 3. c. 5. *Licet.* Nam ratio & veritas consuetudinem semper excludunt, ut dicit Augustinus lib. 3. de unico baptismate. Nemo consuetudinem veritati & rationi præponat, quia *Christus non dixit: Ego sum consuetudo, sed, ego sum via, veritas, & vita.* 8. *di. c. 4. Veritate manifestata.* Quia ut dicit Cyprianus, *Dei veritatem, non hominum consuetudinem sequi oportet*, 8. *d. c. 9. Si solus Christus.* Nam etiam consuetudo perversa excusare nequit. Non levigat crimen, sed auget, ut 24. q. 1. c. 34. *Schisma* Et Extrav. (Decret. l. 5. t. 3.) *de Simonia c. 48. Non satis.*

Cedat ergo talis consuetudo vestra, habens tot & tantas rationes & auctoritates contrarias

CAP. XI.

De diversa intentione illorum, qui in monasteria se conferunt.

Est quippe unum, quod volo vos scire, quod cunctis est religionem ingredi cupientibus valde nota dignum, quod dicit Anselmus: *Quicunque vult religionem intrare, & in ea proficere, debet principaliter tria scire: Quare, Ubi, & Ad quos.*

Ad primum, Quare. Utrum intentio sit recta, an sinistra.

Quia plerique religionem ingrediuntur, ut suæ valeant inopiæ succurrere, cum in seculo pauperculam gerant vitam, dum de victu & amictu in religione taliter proficerent. Si etiam esset illis multa habendi facultas, quam propter Deum renuerunt, hi sæpius, cum pauperrimi fuerint in seculo, vix vel raro suis superfluitatibus saturari queunt in Monasterio. Unde dicit Hieronymus in can. 12. q. 2. c. 71. *Gloria Episcopi. Natus in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio & cibario pane rugientem ven-*

ANNO CHRISTI 1417.

ventrem saturare poterat, nunc etiam similam & mella fastidit &c. Unde scribit etiam Hieronymus ad Nepotianum: *Nonnulli sunt ditiores monachi, quam fuerunt seculares, & clerici possident opes sub Christo paupere, quas sub locuplete & fallente diabolo non habuerunt.*

Aliqui vero intrant religionem inviti, & quasi a parentibus coacti. Hi inquieti, impatientes, & inobedientes videntur, & cuncta eisdem, si etiam melliflua apparent, amara sunt.

Isti tamen, si post demum voluntarie consenserint, & profecerint, salvabuntur. Quia de necessitate virtus efficitur.

Alii intrant, ut Prælaturas vel dominia officiorum in religione adipisci queant. Hi male intrant, cum tam apud seculares, quam religiosos ad Prælaturas aspirare sit damnabile. Unde dicit Ambrosius: *Quicunque desideraverit primatum in terra, inveniet confusionem in cælo, nec inter servos Christi computabitur, qui de primatu tractaverit, ut XL.* dist. (1. q. 1. c. 12.) *Quicunque*. Etiam ambitiosus ad prælationem, etiamsi sanctus sit, reprobatur 1. q. 1. c. 25. *Principatus*.

Nonnulli etiam intrant propter dissortunium, de hujus mundi prosperitate desperantes.

Omnes isti non recta intentione intrant. Sed hi duntaxat, vanitatibus hujus mundi & deliciis, & secundum consilium Christi omnibus, quæ possident, renunciantes, ut suas lucrari valeant animas. Illis omnia etiam dura videntur propter Deum suavia.

CAPUT XII.

Monasterium esse locum pœnitentiæ & purgatorium.

Perpendamus ergo, quamobrem ad religionem pervenimus, dicendo cum Poeta:

Ad studium quare venisti, præmeditare. Nonne venimus propter pœnitere? Quare ergo partes pœnitentiæ, scilicet vigilare, jejunare, orare, & alia similia corpori contraria renuendo abjicimus? Cum verus pœnitens ad omnia dura semper sit paratus.

Si cupimus ad libitum nostrum dormire, comedere, bibere, & fabulari, in propria voluntate ambulare, solatium & omnem commoditatem habere quid tunc quærimus in loco pœnitentiæ?

Nonne hic est clibanus, & Babylonis fornax, in quibus per dura & aspera, ac per tribulationes diversas oportet nos tanquam aurum purgari & probari? quia tanquam aurum in fornace probavit electos suos Dominus. Unde Bernardus Cassinensis supra primum capitulum regulæ ubi de monasterii probatione diuturna &c. *Monasterium est fornax, inquit, sive caminus, in quo projicitur monachus, ut diversis tribulationibus, tentationibus, & asperitatibus comprobetur, ut demum purior sit auro, quod transit per ignem. Ideo dicitur Monasterium.* Hæc ille.

Cum sic pertransierimus per ignem & aquam, post deducemur in refrigerium. Unde dicit Gregorius: *Si quis appetit plena vitia vincere, studeat humiliter purgationis suæ flagella tolerare, ut post tunc mundior ad judicem veniat, quantum nunc ejus rubiginem ignis tribulationis purgat.*

Oportet utique animam purgare, sive per ignem, sive per aquam. Unde Num. 31. *Omne quod potest transire per flammas, igne purgabitur, quidquid autem ignem non potest sustinere, aquis expiationis sanctificabitur.*

ANNO CHRISTI 1417.

Attendant, qui volunt evadere ignem purgatorii, quia oportet eos expiari aquis lacrymarum. Immo etiam ignem mundanæ tribulationis sæpe evadit homo per aquam lacrymosæ amaritudinis, ut patet satis ex scripturis.

O religiose. Si non potes unum sustinere opprobriosum, quomodo tunc flagella & asperitates sustinebis? Purgatorium futurum evadere putas, & hic tribulationibus & adversitatibus purgari recusas? Non sic itur ad astra. Quare dicit Hieronymus ad Heliodorum: *Monachus delicatus es, charissime, & hic vis gaudere cum seculo, & postea regnare cum Christo?* De hoc Augustinus: *Impossibile*, inquit, *est quod aliquis fruatur præsentibus bonis & futuris, ut hic ventrem & illic mentem impleat, & a deliciis ad delicias transeat, & in cælo & in terra gloriosus existat.* Hæc Augustinus.

CAPUT XIII.

Monasterium esse scholam studiorum & virtutum.

Insuper causa studii & virtutum acquirendarum hoc in loco convenimus, tanquam in Dominica schola congregati. Unde dicit sanctus Benedictus in prologo Regulæ: *Constituenda est ergo a nobis dominici schola servitii* &c. In qua quidem schola quasi in loco, a turbine & a pluvia mundanæ perturbationis quieto, virtutes sunt acquirendæ summo cum studio, per quas quasi Deo participamus. Unde Psalmus: *Ego dixi, Dii estis* &c.

Studeamus ergo scalatim ascendere a fundamento omnium virtutum, scilicet humilitate, usque ad scalæ summitatem & bonitatem, summam in hoc mundo perfectionem. Hæc est illa scala in somniis a Jacob visa, in qua Angeli ascendebant Genes. 28. Et sanctus Benedictus in regula c. V. ubi etiam subjungit dicens: Non aliud sine dubio descensus ille, vel ascensus a nobis intelligitur, quam in exaltatione descendere, & humilitate ascendere. Sic oportet nos ascendere, & ambulare de virtute in virtutem, donec videamus Deum Deorum, in Sion.

Inspiciamus itaque undique vitam nostram, quantum in virtutum scala proficimus, aut deficimus, memores semper hujus terribilissimi dicti Augustini, a me alias vestris auribus incussi, quod scribit ad Vincentium: *Ex quo Deo servire cœpi, omnium difficile expertus sum meliores, quam qui in monasteriis profecerunt, & difficile expertus sum pejores, quam qui monasteriis defecerunt*, ut patet dist. 47. &c. *Quamlibet*. Unde etiam Bernardus dicit: *Qui in loco ordinis sine ordine vivit, ad illum deveniat ordinem, ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Hoc quantum ad prius.

CAPUT XIV.

Monasteria requirunt solitudinem.

Ad secundum, Religionem intrans debet considerare, ubi vult intrare. Utrum locus pro regulari observantia aptus & quietus. Quia ordo noster solitudinem requirit, non inter parentes & notos, ubi nunquam vel raro quispiam proficere valet. Quare dixit Dominus: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua &c.* ut patet

supra

ANNO CHRISTI 1417.

ſupra. Attendant ſuos parentes & notos frequentantes, quomodo proficiunt. Immo, quæ aliquando in uno integro anno in ſpiritualitate accumularunt, una hora pereunt. Hi non habent conſolationem divinam, quærentes humanam. Non vere cum Propheta renuit conſolari anima mea: *Memor fui Dei mei, & delectatus ſum.* Item, *Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem aſſumſit me.* Hi autem non ſunt mortui mundo, immo vivunt mundo, ſolum nomen portantes. Quia monachus dicitur a monos quod eſt *unus*, & ἀχος *triſtis*, quaſi *unus triſtis*. Sedeat ergo triſtis, vacans officio, quia mortuus eſt mundo, vivit autem Deo. 16. quæſt. 1. cap. *placuit*. Hi etiam crucem Chriſti tollunt, ſed eum non ſequuntur. Hoc quantum ad ſecundum.

CAPUT XV.

De pietate & concordia in Monaſteriis deſiderata.

Ad tertium. Intrans religionem conſiderare debet, ad quos vult intrare, utrum ſint ſanctæ converſationis, obſervantiæ regularis, quod non ſint ſimoniaci, proprietarii, inobedientes, incontinentes, inter ſe diviſi, litigioſi, clamoſi, ſcurriles, leves, diſſoluti otiis, ac ſtudioſe obſervantes quietem.

Monachus in monaſterio, quaſi paradiſo terreſtri ducit vitam. Unde dicit Hieronymus in in quadam ſuarum epiſtolarum: *Monaſterium, ubi eſt unio & caritas, eſt paradiſus, & inhabitantes ſunt Angeli Dei.* Ubi autem eſt diviſio & diſſenſio, monaſterium eſt infernus, & inhabitantes diaboli ſunt. Nam, ut ait Hieronymus: *Nihil eſt ſimilius actibus dæmonum quam litigare.* Sed, ut dicit Seneca ad Lucillum; *Pacem habeas cum hominibus, bellum autem cum vitiis etc.*

Hæc pauca procul dubio de religione cognita, prout nunc vobis, ut promiſi, tranſmitto, proh dolor! non quod ego ita facio, ſed vos una mecum admonendo exhortor, ut in his frequenter in cordibus ruminantes proficere poſſimus in vitam æternam. Amen.

III.

DE ANNUIS PENSIONIBUS

Monachorum ac Monialium, aliiſque ſubſidiis, quibus privatim fruantur, Deciſio Media.

Ex Mſ. Academiæ Helmſtadienſis.

CAPUT I.

Argumenta pro conſuetudine inter Monachos, annuas penſiones, precarias, ſimiliaque ſubſidia obtinendi.

UTrum conſuetudo, *qua quidam religioſi utriuſque ſexus habent precarias, ſeu annuas penſiones, ſeu ſubſidia a parentibus vel amicis, vel propris laboribus, quibus utuntur ſeorſum, extra conventum, & frequenter, ex licentia ſuperiorum, valeat & ſit licita, ita, quod tales religioſi ſint ſine periculo animarum ſuarum?*

Et videtur, quod ſic.

Primo. Quia hoc Eccleſia Romana ſcit & tolerat, igitur hoc approbare videtur. Et per conſequens hujuſmodi conſuetudo eſt licita.

ANNO CHRISTI 1417.

Secundo ad idem, illud Joan. Andreæ in cap. *Cum ad Monaſterium in Novella* dicit, quod Romana curia toleret, quod religioſi in Romana curia loco veſtium capiant a ſuis Prælatis annuam penſionem. Igitur hoc eadem ratione loco cibi & potus poſſunt capere. Cum victus & potus debeant religioſo miniſtrari per ſuum ſuperiorem, quibus debet eſſe contentus, XII. q. 1. c. 5. *Clericus qui*. XVI. q. 1. c. 5. *Si cupis*.

Tertio ad idem, *in eodem c. in Novella* dicit, quod moniales in Monaſteriis pauperculis ultra præbendam minus ſufficientem, quæ eis in conventu miniſtratur, poſſunt meliorare præbendam ex ſubſidio parentum vel amicorum, vel per proprios labores. Igitur hujuſmodi conſuetudo valet.

Item quarto, hoc ſolum dicitur proprium, quod celatur coram Prælato ſuo. Hic vero in caſu noſtro ſubditus habet licentiam a ſuperioribus ſuis, ut per annuas penſiones, vel precarias, vel ſubſidia parentum vel amicorum, vel per proprios labores poſſint meliorare præbendam minus ſufficientem.

Item quinto, neceſſitas non habet legem. Sed ſæpe Prælati non poſſunt providere de bonis Monaſterii, minus ſufficientibus, præſertim Prælati mendicantium ordinum, ſuis ſubditis. Igitur oportet, quod Prælatus licentiet ſubditos ſuos, ut acquirant neceſſaria pro victu & veſtitu. Igitur &c. Alias Prælati propter defectum neceſſariorum perirent.

Item ſexto inducitur ad illud, *Qui clerici vel voventes*. Decret. l. 4. t. 6. c. 7. *Inſinuante*, & quod ibi notatur, & 27. quæſt. 1. c. 7. *De viduis*. Per quæ patet, quod monachus in domo ſua cum bonis omnibus quondam ſuis remanere poteſt, & illa adminiſtrare, & in uſus ſuos convertere de Abbatis licentia. Fortius ergo Abbas cum Capitulo poteſt facere monachum adminiſtratorem certæ pecuniæ, in certum neceſſarium convertendæ uſum. Per argumentum a majore, de quo Decret. lib. 1. t. 6. *De electione*, c. 7. *Cum in cunctis*. Et de toto ad partem *de officio deleg. c.* 28. *Paſtoralis*. Nam qui totam cauſam non delegat, certum articulum delegare poteſt, *de appellat. c.* 62. *Cum cauſam*, & l. 2. t. 27. *De re Jud. c.* 18. *Cum Bertholdus*.

Item, ſeptimo ad illud, quod monachus de licentia Abbatis poteſt aliquid poſſidere, licet non ut proprium, facit 12. q. 1. cap. 11. *Non dicatis*. Quia ibi dicitur, quod vel ſine licentia Abbatis poſſit poſſidere. Ergo cum licentia ejus poteſt. *Extrav. Decret. l.* 3. *tit.* 10. *de his, quæ fiunt a Prælato, c.* 7. *Cum Apoſtolica*, in fine. Unde talis ſpoliatus petit reſtitutionem, Dec. l. 1. t. 3. *De reſcriptis, c.* 22. *Cum dilecta &c.*

CAPUT II.

Argumenta contra conſuetudinem talia habendi ſubſidia privata.

In oppoſitum, contra conſuetudinem videntur eſſe quatuor.

Primo ſtatus monachorum. Secundo, ſubjectio eorum ad ſuum ſuperiorem.

Tertio ſuperioris officium. Quarto, regula Monachorum.

Primo, ſtatus monachi non permittit, eum habere proprium, vel aliquid poſſidere, 12. q. 1.

ANNO CHRISTI 1417.

q. 1. *Nolo*, &c. *Non dicatis de ſtatu monachorum* c. 11. & c. *Cum ad monaſterium*. Ergo conſuetudo eſt illicita, quæ facit eum proprietarium. Nec enim, quod una via prohibitum eſt, per aliam eſt concedendum. *De procurat. c. Tuæ.*

Item, cum ſit ſpeciale, quod monachus poteſt habere peculium ex injuncta ſibi adminiſtratione, *de ſtatu monachorum c.* 11. Et tamen certum, quod ille, licet ſit adminiſtrator, non habet illud, ut proprium, etiamſi Abbas vel Epiſcopus, *De privilegiis*, *Decr. l.* 5. *t.* 33. *c. Cum olim*. Propter quod concluditur, illi adminiſtratori concedi detentionem tantum. Ex quo ſequitur, quod nullo adminiſtratori detentio etiam per Abbatem concedi poteſt. Facit *de privilegiis c.* 9. *Sane*. Ergo nec ſe ad illud per conſuetudinem obligare poteſt, defraudando legem de hoc privilegio.

Quare circa ſecundum conſtat, quod monachi Abbati vel ſuperiori obedire tenentur, *De ſtatu monachorum*, *cum ad monaſterium*, 54. *diſt. Abbas*. Et ſicut obedientia in exhibendo ineſt monacho, ſic recipiendo ineſt Abbati, & huic Abbas renunciare non poteſt. Quia monachum manentem ſuum non poteſt abſolvere ab obedientia, *de renunc. cap. Pridem*. Sed illa conſuetudo quodammodo abſolvit, ſi ratione conſuetudinis monachus poteſt tollere precarias. Igitur &c.

Item, ſi conceditur hæc conſuetudo pro veſtibus, pari ratione, pro vino & piſcibus, & forte pro carnibus. Et ſic ex vi conſuetudinis habebunt monachi præbendas diſtinctas, vel portiones privilegiatas, contra canonem *Decret. l.* 3. *t.* 5. *c.* 19. *Dilectus* 1. *de præbendis*, & ſimiliter cellas privatas, contra illud 20. *q. ult. Monachi* 12. *q.* 1. *Neceſſaria*, *de ſtatu monachorum*.

Circa tertium certum eſt, quod ad Abbatem pertinet tota poteſtas Monaſterii, 18. q. 5. *Nulla*. Et debet eſſe diſcretus in regimine, *ead. q. c. Si quis Abbas*. Et de omnibus ſolicitudinem gerere debet, per *cap. Cum ad monaſterium*, & ſecundum qualitatem perſonarum eis providere. Quod ſingulis Abbas faciat, ut in uſu, *de præbend. de multa*, in fin. exemplo Apoſtolorum, qui non æqualiter omnibus, ſed ſingulis dividebant, prout ſingulis opus erat Act. 4.

Sed ſi ſecundum hanc conſuetudinem annua penſio non ſufficeret pro monacho, vel abundaret plus, quam monachus indigeret, diſtributoris Abbatis manus eſſent ligatæ; & ſic illicitum. Cum ſit æquale vitium, negare neceſſaria, & dare ſuperflua, 47. *Si quis*, *De officio cuſtodis c. prim. & de jure prioratus in Clem. c.* 1.

Ergo conſuetudo eſt iniqua, quæ aufert Abbatis officium, providendo & diſtribuendo. Et ſic non habet poteſtatem. Quia non ſervat honoris ſtatum, ſed confundit. 23. q. 5. c. 24. *Si apud*. Etiam ſolvit obedientiam, nec habet juris poſſibilitatem, 22. q. 2. c. 15. *Faciat*. Nec habet neceſſitatem, cum aliter providere poſſit monachis, ad illud *diſt.* 1. *c.* 5. *Conſuetudo*. Ubi dicitur quod lex debeat talis eſſe, quæ congruat religioni, diſciplinæ conveniat, & ſaluti proficiat. Sed hæc conſuetudo facit contrarium.

Quarto, cum regula monachorum ſit approbata per ſedem Apoſtolicam, & confirmata, *de relig. dom* Si non licet illam alicui mutare, *de confirmatione utili vel inutili c.* 1. & 11. concluditur ergo, quod Prælatus hanc conſuetudinem poſſit revocare, quam ſine interitu ſalutis ſervare non poteſt. Hic vide Joa. Andr in regulam. *Non eſt oblig.*

ANNO CHRISTI 1417.

Sed experientia, quæ eſt rerum magiſtra, docet, quod hujuſmodi religioſi utriuſque ſexus ſint inquieti frequenter, inobedientes, nolentes reformari, neque hujuſmodi penſiones annuas ponere ad communitatem, etiam per ſuperiorum juſſum, & ſic proprietarii, & alii luſores & fornicarii, bibuli & crapuloſi, veſtibus pretioſi. Et quando alii monachi eſuriunt & ſitiunt, ipſi ſunt inebriati, nec paupertatem, nec obedientiam ſervant, nec ſaltem communem menſam tenent. Vide ergo, quam periculoſus ſit ſtatus Superiorum hujuſmodi religioſorum, qui hoc ſciunt in ſubditis fieri, & tacent, nec prohibent. Ecce omnes animæ hujuſmodi ſubditorum requirentur de manibus ſuperiorum, ſive clauſtralium, ſive provincialium. Vide, quam periculoſus ſit ſtatus hujuſmodi præbendariorum, qui ſubſtantialia ordinis non ſervant, quia perjuri, quia nolunt obedire Generali Concilio, quod utique voluit omnes ordines reducere ad communem vitam. Quare ſunt extra ſtatum ſalutis: quia monachus habens obolum, non valet obolum, & qui habet proprium, Deus negat ſibi ſuum proprium, quod eſt miſereri & parcere. Et ſic ſcandalizant Eccleſiam & præſertim laicos, incitantes eos contra clerum. Væ illi, per quem ſcandala fiunt, ſeu veniunt.

CAPUT III.

Sententia media.

Ad illam quæſtionem reſpondendo tota quaſi Eccleſia quoad religioſos confunditur.

Quia, ſicut rationes ante oppoſitum videntur oſtendere, quando ſubeſt rationalis cauſa, prælatus religioſus cum ſuis ſubditis profeſſis diſpenſare poteſt, ut religioſi profeſſi habeant peculium ſeu precariam. Ut videlicet, quando ſuperior ſubditos nutrire aliter non poteſt in communi, ſed ſubditi poſſunt ſe nutrire diverſimode, unus prædicando, alter docendo & regendo, alter ſcribendo, alter meditando in libris, alter per parentes & amicos & ſubſidio eorum, vel patrimonium ad eum devolutum. Et non eſſent præmiſſi jam ita diligentes in acquirendo pro communi utilitate, ſicuti pro ipſis in ſpeciali.

Rationes vero in oppoſitum videntur oſtendere, quod hoc ſic contra ſtatum religioſorum profeſſorum, & quod per hoc reſtringantur ſubſtantialia ordinis, & multa mala ſuperius expreſſa oriantur.

Et quia in cauſa rationabili ſuperior poſſet diſpenſare, quando ſubeſt cauſa rationabilis, dummodo ſubditi parati eſſent hujuſmodi precarias dare in manus ſuperioris ad communem utilitatem, quando ſuperiori placet, & videtur ſibi opportunum: Et quia, quæ ſit hujuſmodi rationabilis cauſa, non eſt concordia, nec inter Prælatos, nec inter ſubditos, & quod ſubditi ſint parati dimittere hujuſmodi precarias omni tempore: ideo melius eſt, quantum poſſibile foret, raro vel nunquam mittere hujuſmodi precarias, niſi ex notoria cauſa & evidenti, propter ſcandala, & ne ſubſtantialia ordinis per hoc infringantur.

ANNO CHRISTI 1417.

CAPUT IV.

Argumenta, quod monachi de propriis viventes ſint in periculo damnationis.

Sequitur alia quæſtio. *Utrum religioſi Prælati utriuſque ſexus non viventes communiter ſed ſingulariter, ſint cum ſubditis in ſtatu ſalutis.*

Et videtur, quod non.

Quia de communi deceret vivere communiter, quoad eſum, potum, veſtitum, & ſervare regulam, jejunium, & non comedere carnes, niſi eſſent infirmi, & alia plura obſervare, quæ non obſervant. Ergo ſunt in ſtatu periculoſo magis quam ſeculares clerici. Quia de quanto ſtatus altior, de tanto caſus periculoſior.

Secundo ad idem. Quia fundant ſe ſuper diſpenſatione invalida, credentes ſe in omnibus diſpenſare. Sed non eſt verum. Quia, ſicut dicit Joannes Andreas ſuper c. *Cum ad monaſterium de ſtatu monachorum, in novella &c.* licet ſummus Pontifex poſſet diſpenſare cum monacho, ut poſſit contrahere matrimonium, ſi cauſa maxima ſubeſſet, ut converſio gentilium, vel pax magis reformanda, tamen, ſi legitima cauſa non ſubeſt, non valet diſpenſatio. Immo, ut dicit idem, non poteſt Papa diſpenſare contra vota, vel ut monachus habeat proprietatem, niſi magna cauſa ſubeſt. Et, ſi diſpenſat ſine magna cauſa, non valet diſpenſatio, & Papa peccat; & utentes eadem diſpenſatione decipiuntur. Hic autem in caſu noſtro Prælati religioſorum, diſpenſant contra vota, ut ſubditi non ſervent paupertatem, immo nec obedientiam, caſtitatem, nec regulare jejunium. Cum ergo nec Papa poſſit quid contra promiſſa Deo facta, nec cauſa legitima & magna ſubeſt: Ergo eorum diſpenſatio non eſt diſpenſatio, ſed ſubditorum & Prælatorum deceptio.

Tertio. Talis vita religioſorum tendit ad noxam & ad ſubverſionem totius vitæ religioſæ. Ita ut non ſerventur tria ſubſtantialia ordinis, nec paupertas, nec obedientia nec caſtitas, & alia regularia. Sed nec ſtatuta, nec leges, nec conſuetudines valent. Sic tendentes ad noxam, & ſubverſionem Eccleſiæ quoad magnam portionem ejus magis notabilem, ſcilicet religioſorum. Ergo talis vita eſt damnabilis, & omnino abjicienda a ſtatu Eccleſiæ.

Item quarto. Quod omnes regulares fratres indigeant hujusmodi diſpenſatione, ut non communiter vivant ſed ſingulariter: Et quod tot ſint procuratores in conventu, quot fratres, quilibet rerum ſuarum: Et quod hic ſubſit licita cauſa diſpenſandi quoad ſingulos fratres: non videtur unquam occurrere. Sed magis ſi quilibet fratrum ea, quæ poſſidet, poneret ante communitatem: melius & abundantius provideretur quam ſic.

Quinto, interim, quod Prælati examinant, an poſſint conventum decenter nutrire de his, quæ ſinguli fratres poſſunt comportare, & poſſint eos ad hoc compellere, ut omnia, quæ habent, ponant ad communitatem, ſemper ſint culpabiles & inexcuſabiles. Quia tenentur ſubditos ſuos ad communem vitam compellere. Et ſi non poſſunt ad hoc attrahere propter rebellionem vel propter cauſam prætenſam rationabilem, ſaltem aliquos ad communem vitam juvando et ſibi obediendo attrahant, ut ſe et ſibi obedientes excuſabiles faciant. Quod minus offendat, ſi ſaltem aliquos ad communem vitam adducat, faciendo diligentiam, quam torpendo hoc permittat, ſe & plures ſuos ſubditos ad perpetuam damnationem inducendo.

ANNO CHRISTI 1417.

Sexto. Diſpenſatio ſuperioris cum ſubditis in præmiſſis non excuſat nec prodeſt. Nam ſicut præmiſſum eſt, nec ſummus Pontifex ſuper proprietatem vel vota cum religioſis ſine legitima cauſa poteſt diſpenſare. Ergo multo minus alii inferiores Prelati infra Papam diſpenſare poſſunt.

Septimo. Talis vita ſingularis tollit officium ſuperioris in præcipitium, & ſingulis neceſſaria diſtribuendo, & obedientiam inferiorum in præmiſſis ſuperioribus exhibendo, & ſuperflua retinendo. Et æquale vitium eſt in præmiſſis, ut ſuperior vel non neceſſaria ſeu ſuperflue vel diminute provideat, quod ſubditi in neceſſariis & mediocribus non ſint contenti.

Octavo. Joannes Andreas in c. *Cum ad monaſterium*, ſuper non proprietate dicit: *Nec videtur dici: quando ſubditus de qualitate & quantitate nihil celat ſuperiori, nec ſine ipſius conſenſu vel ſine ſcientia aliqua recipit vel expendit, paratus totum reddere & dimittere ad juſſum Abbatis. Tamen res periculoſa eſt, & invidiæ & exempli mali cauſa. Conſulit Oſtienſis Abbati, ut, niſi ex cauſa magna & evidenti, talem licentiam non det monacho, non habenti adminiſtrationem.* Ecce hic loquitur de monacho, cui tam raro debet dari hujuſmodi licentia. Hic vero datur omnibus ſubditis licentia, & de omnibus rebus, quæ detinet ſubditus, quæ etiam ad libitum expendit, ſicut placet, nec etiam interrogando ſuperiorem de ſingulis. Quia ſuperior libenter dat hujuſmodi licentiam ſine cauſa legitima ſubjectis ſuis, non ſolum ſe, ſed & ſubditos decipiendo, ſicut patet ex illa ratione ſuperius poſita. Et etiam hoc non deberet fieri niſi in his ſubditis, qui habent adminiſtrationem, ut ſunt officiales, procuratores, ut patet *De ſtatu monachorum* c. 11. Hic vero omnibus ſubditis admittitur hujuſmodi adminiſtratio pecuniæ.

Nono, cum ſit duplex uſus rerum temporalium: Scilicet certus, qui monachis non poteſt concedi, quia hoc importat proprietatem in ſubditis, quem tamen uſum pro nunc Prælati concedunt, de quo vide Humbertum ſuper regulam Auguſtini: Et alius eſt uſus incertus, qui monachis poteſt concedi, ſi ſubſit neceſſitas vel utilitas communis, non privata ſecundum N. ad Eugenium Papam. Alias diſpenſatio vocatur diſſipatio.

Sed communis utilitas rariſſime occurrit in his diſpenſationibus, ſed ſingularis. Sicut patet in effectu, quo quilibet quærit utilitatem ſuam ſingularem.

Decimo. Cum experientia ſit rerum magiſtra, hujuſmodi vita ſingularis generat multas abuſiones, & hjuſmodi ſingulariter viventes poſſident aurum & argentum, quibus omnia obediunt, & nec refectorium nec dormitorium viſitant, variam ſupellectilem poſſident, veſtes pretioſas, lectos, famulos & ancillas, concubinas, equos & canes venaticos in locis anguloſis, vel etiam in refectorio lautius ſibi providentes, & ſic de pluribus aliis abuſionibus. Quis enim poterit de hoc dubitare, quin Prælatus cum talibus juvenibus diſpenſans, & hi, cum quibus ſic diſpenſatur, ſint in ſtatu damnationis, & diſpenſatio cujuſcumque Papæ, generalium vel ſingularium ſuperiorum quorumcumque, in nullo eos relevet.

Unde-

ANNO CHRISTI 1417.

Undecimo, quia tanta est inæqualitas in tali vita singulari, quod unus abundat, alter deficit, unus sitit, alter ebrius est, unus saturatus, alter famelicus est. Et sic de vestitu, & in omni indigentia humana eorundem. Cum Augustinus dicat: *Et non dicatis aliquid proprium, sed vobis omnia communia*. Et sic sanctus Franciscus, Benedictus, Dominicus. Hæc ergo vita singularis est inæqualis, diabolica, proprietatem in se includens, paupertatem excludens, & cetera, quæ ordinis sunt.

Duodecimo, beatus Bernardus in libro de præcepto & dispensatione dicit: *Quicquid de spiritualibus in ipsa regula traditum est, in manu Abbatis nunquam relinquitur. Dein reliqua pars, quæ in corporalibus observantiis, ne ipsa quidem ejus in voluntate ita posita est, ut ejusdem serviat voluntati, sed magis charitati. Neque enim Abbas supra regulam est, cui semel ipse se spontanea professione submisit*. Et ibidem statim: *Super fratrum transgressiones, non super Patrum traditiones constituitur qui Abbas eligitur, mandatorum cultor, & vitiorum ultor*.

Tredecimo. Omnis regularitatis, & omnis rigoris declinatio, ordinarie ex hac dispensatione exorta est. Quia superiores carnales in se nolunt displicere subditis, æstimantes, se sine rationabili causa posse in omni casu vere, exceptis tribus substantialibus, dispensare. Quod non possunt propter multas causas superius expressas.

CAPUT V.

Argumenta, quod monachi de subsidiis propriis viventes non versentur in discrimine salutis.

In oppositum arguitur.

Cum sint tot Doctores Theologiæ, & utriusque juris, in ordinibus Mendicantium, non videtur verosimile, quod oculis apertis cæci scienter errarent: Et similiter multi veri devoti in dictis ordinibus inviti suas conscientias maculârent.

Secundo, sanctus Thomas ait: In qualibet communione necessario abstinere a carnibus, non ponitur in regula beati Benedicti ut præceptum, sed ut statutum, quod non habet vim præcepti, sicut nec alia hujusmodi statuta. Ut Monachus comedens carnem eo ipso non peccat mortaliter, nec facit contra votum, nisi comederet ex inobedientia & contemptu. Sed incurrit pœnam, in statutis expressam & contentam. Et tamen comedere carnes non licet sanis, sed infirmis. Sic similiter de jejunio regulari, quod non est institutum præceptorie, sed sub pœna. Quod quis solvens non incurrit culpam, nisi propter præceptum vel contemptum, sed pœnam. Si ergo non servantes hæc duo non peccant, multo minus, qui non servant minora his duobus.

Tertio, sedes Apostolica sic dispensavit cum ordine Prædicatorum, quod ter in hebdomada comedant carnes, quia non semper prandia certa cum ovis habent, sed comedunt cibum, quem possunt habere, maxime in itinere, & in terris suis, quando sunt extra monasteria sua. Et eadem est ratio de aliis Mendicantibus.

Quarto, cum sint varii ordines, habentes varias regulas, quis poterit scire singulorum ordinum regulam, & pertinenter arguere contra excessus eorum.

ANNO CHRISTI 1417.

Quinto, singulariter vivere, non est contra paupertatem, obedientiam, castitatem. Quia sic vivere ex licentia & licita causa stat cum paupertate, obedientia, castitate. Ergo, sic vivere singulariter, non ponit, aliquem religiosum esse in statu damnationis.

Sexto, Romana curia scit & tolerat istam vitam: Ergo talem vitam videtur approbare. Consequentia tenet per istam Regulam juris: *Qui tacet*.

CAPUT VI.

Sententia media.

Ad istam quæstionem pono aliquas scholasticas conclusiones.

Prima conclusio. Ad istam vitam religiosorum sequuntur multa mala & inordinationes multæ, etiam abusiones & scandala, quibus laici contra religiosos insurgunt, & eis obloquuntur. Hæc conclusio patet ex experientia, quæ est rerum magistra, & per rationes ante oppositum.

Secunda conclusio. Prælatus dans licentiam sic singulariter vivendi suis subditis & religiosis, & videns hujusmodi abusiones oriri ex sua licentia, & non revocat hujusmodi licentiam, nec aliqua ponit remedia contra hujusmodi abusiones, in quantum melius potest, est in statu damnationis, & omnium malorum, & culparum, quæ ex tali sua licentia fiunt, est reus, & sanguis animarum subditorum suorum de manibus ejus requiretur. Patet hæc conclusio, Quia causam damni dat, ergo damnum dedisse videtur, per regulam juris, & per rationes ante oppositum motas.

Corollarium hujus conclusionis, quod similiter Papa, vel Generales ordinum mendicantium, vel Provinciales, vel superiores particulares monachorum, cooperantes ad hujusmodi licentias, super singulari vita, ubi tales abusiones sequuntur, sunt in consimili damnatione, sicut dicit conclusio. Patet ex eadem radice.

Tertia conclusio. Sive Papa, sive quicumque alii inferiores Prælati, dispensantes cum suis inferioribus, sine legitima causa, videntes ex dispensationibus suis hujusmodi dissipationes exoriri, & non revocant hujusmodi abusiones, sicut melius possunt, sunt in statu damnationis, & omnium malorum, quæ ex suis licentiis fiunt, sunt participes. Patet hæc conclusio ex præmissis, & rationibus ante oppositum motis, &c.

Corollarium istius conclusionis: Omnis dispensatio super votis, & proprietate religiosorum, ex quibus præfatæ abusiones sequuntur, sunt dissipationes, & non validæ dispensationes. Quia non fiunt ex rationabilibus causis, & non excusant Prælatos, sed magis accusant. Patet ex præmissis & rationibus ante oppositum.

Quarta conclusio. Nulla tolerantia vel dispensatio vel dissimulatio superiorum in præmissis abusionibus excusant subditos. Patet, quia non fit præscriptio culpis. Et de quanto diutius animam culpa detinet, de tanto reddit eam infeliciorem.

Quinta conclusio. Prælatus ex legitima causa potest cum suo subdito, uno vel pluribus, dispensare, ut usum aliquarum rerum habeat ad tempus ad voluntatem sui Prælati, ita,

ANNO CHRISTI 1417.

quod ſubditus nomine Prælati detineat hujuſmodi res, ea tamen conditione quod ſit ſemper paratus reſignare hujuſmodi res, quandocumque ſuperiori placuerit, & quod non abutatur his rebus. Patet, quia ſubditus ex licentia ſuperioris poteſt eſſe in ſtudio vel in peregrinatione, vel in Romana curia nomine monaſterii ex legitima cauſa, & peculium ex licentia ſuperioris poteſt detinere.

Et per has concluſiones ſit reſponſum ad rationes hinc inde factas, &c.

CAPUT VII.

Conſilium cum pio voto Monachis & Monialibus datum pro pacanda illorum conſcientia.

Item, ſuper proprietate, quam, proh dolor! continuare & palliare nemo poteſt, ſic duximus amicabiliter interloquendum: Quod tales devoti inter vos, fratres vel ſorores, quæ hujuſmodi ſalutarem perfectionem religionis libentius ſectarentur, ut merito tenentur, & propter penuriam & paupertatem monaſterii, & alias, impeditæ, offerre debeant ſponſo ſuo Jeſu Chriſto hujuſmodi impedimenta, quibus minus valeant, & promptam ac devotam voluntatem, quæ ſemper eidem ſuo ſponſo Jeſu Chriſto obedienter colatur, ſubmittant, ut, quod effectu non valeant, prompta tamen voluntate anhelent. Hoc tamen, quod ab eis Deo inſpirante recte & regulariter poſtulatum eſt, omnibus vobis mandatum eſt. Quamvis communem vitam, ad quam tenemini, non tenetis, nihilominus ab obſervatione ipſius, ſi communicatur, nullatenus vos abſolvit.

Quare volumus & in Domino exhortamur, requirimus, & monemus, quatenus nec vos, nec aliqua veſtrum, quæcumque etiam ſororum profeſſarum, ſaltem ab hujuſmodi bona & prompta voluntate voluntariæ paupertatis amplectenda, ſitis & ſit, alienæ aut aliena.

Et ut diſcordia, quoad hoc inter vos amoveatur, ſic dignum duximus obſervandum, quod nulla veſtrum aliquod proprium ſine ſcitu & conſenſu præpoſiti & prioriſſæ poſſideat, ſed exhibitis & præſentatis ſingulis bonis ſpontanee, & id vobis devote petentibus, uſus eorum bonorum ad neceſſaria veſtra, non ſuperflua, ab eiſdem benevole concedatur.

Per hoc tamen nulli veſtrum licentiam proprii damus, aut aliquo modo conſentimus habendi. Sed verius putamus per hoc conſcientias allevandas, quouſque omnipotens Deus gratia ſuæ viſitationis paradiſum ſuum regularibus obſervantiis, qua re poſſibilitas nondum habetur, dignetur miſericorditer fructificare. Id vero, quod ſic de licentia ſuperioris, ſicut præmittitur, receperitis, cum debita & magna obedientia, & perfecto Dei timore, in uſus neceſſitatis veſtræ convertatis & percipiatis.

ANNO CHRISTI 1417.

XL.

JOANNIS GERSONIS

CONSILIUM PUBLICUM,

Conſtantiæ juſſu Concilii An. 1417. Theologis datum, Cauſam Jacobi de Miſa, & Bohemorum quo ad communionis laicalis ſub utraque ſpecie neceſſitatem, ulterius diſcutiendi.

PRÆFATIO.

OBlaturus juxta Seniorum hujus ſacri Concilii Conſtantienſis monitionem generalem, nonnulla quæ concernunt expugnationem hæreſum & hæreticorum noſtri temporis, nominatim ſectæ noviter exortæ, & protinus judicialiter damnatæ, de neceſſitate communicandi laicos ſub utraque ſpecie, ſcilicet panis & vini: Profero cum Evangelica paupercula duo minuta, quæ dici poſſunt duplex ille denarius, quem Samaritanus protulit & dedit ſtabulario pro cura vulnerati. Unus denarius decem regulas ſpeculativas, alter decem practicas habet inſcriptas.

CAPUT I.

Decem Regulæ generales, De auctoritate ſcripturæ, & illam interpretandi jure.

Regula Prima. Scriptura Sacra eſt fidei regula. Contra quam bene intellectam non eſt admittenda auctoritas vel ratio hominis cujuſcumque. Nec aliqua conſuetudo, nec conſtitutio, nec obſervatio valet, ſi contra S. Scripturam militare convincatur.

Hæc regula fundamentum eſt commune nobis & hæreticis, quos impugnare conamur. Propterea concedimus & adprobamus omnes auctoritates vel rationes, quæ hanc probant, pro quanto non ad aliud probandum per eos ducuntur, vel induci quærerentur.

Quamobrem S. Scriptura debet conſiderari, quaſi ſit una propoſitio copulativa, connectens ſingulas partes, & unam confirmans per alteram, elucidans & exponens. Quoniam ſi propoſitio aliqua S. Scripturæ, poſita adſertive per auctorem ſuum, qui eſt Spiritus Sanctus, eſſet falſa, tota S. Scripturæ, ſicut dicit Auguſtinus, vacillaret auctoritas. Quia ſimilis eſt ratio adſentiendi per fidem cuicumque propoſitioni, ſignatæ in S. Scriptura, ita uni ſicut alteri, ſcil. auctoritas divinæ revelationis, quæ utrobique communis eſt ratio credendi.

Secunda. Sacra Scriptura, dum conſideratur in aliqua ſui parte vel propoſitione, non eſt tenenda in ſolis terminis illius propoſitionis, aut in illo ſenſu, quem illa propoſitio ſic per ſe & nude conſiderata facit: Sed conferenda eſt & concordanda per comparationem ad alios S. Scripturæ paſſus.

Patet hæc regula ex præcedenti, & per exempla manifeſta, qualia ſunt innumera. Dixit itaque Chriſtus Matth. ult. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſalvus erit.* Si quis voluerit in hac præciſa forma & ſententia ſtare, non admiſſa quacumque collatione ipſius cum aliis, ſicut inventos aliquos eſſe tales notat Auguſtinus de Civit. Dei 21. conſtat, quod errabit manifeſte, ponendo, quod ſola fides ſufficit in baptiſ-

ANNO CHRISTI 1417.

baptiſmo ad ſalutem ſine aliis virtutibus. Sicut traherent alii ex ſimili verbo Chriſti: *Qui credit in me, habet vitam æternam.* Amplius arguendo ad homines ſic induceremus illud Joann. 6. *Ego ſum panis vivus, qui de cælo deſcendi; ſi quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Attamen ſecundum iſtos non ſufficit manducatio ſolius panis, id eſt ſumptio corporis, ſed requiritur bibitio ſanguinis.

Tertia. S. Scriptura poteſt & debet in ſuis partibus & partialibus adſertionibus reverenter & humiliter & diligenter expoſitionem recipere, concordando paſſum cum paſſu, & unum per alterum judicando.

Sequitur ex præcedentibus. Et quia ſic fit in omnibus aliis ſcientiis & doctrinis, in quibus intentio & ſenſus unius dicti trahitur ex aliis, ex quibus apparet intentio dicentis. Quoniam ſecundum Hilarium intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi. Alioquin plura eſſent mendacia & contradictiones in qualibet ſcientiarum, & præcipue in ſacra & divina, quam eſſent veritates, in omni modo loquendi communi.

Quarta. Scriptura S. in expoſitione partium ſuarum requiſivit & requirit homines (1) præditos ingenio, (2) exercitatos ſtudio, (3) humiles in judicio, (4) immunes ab adfectato vitio.

Patet. Quoniam ex oppoſito alterius iſtorum quatuor ſolet facillime falſus intellectus Scripturæ ſuboriri: Ut ſi ſit homo hebetis ingenii, ſi iners & neglector ſtudii, ſi ſuperbi & arogantis judicii, ſi denique fuerit infectus & depravatus ex adfectu alicujus vitii. Quoniam excæcat tales malitia eorum. Poſſent iſta & iſtorum quodlibet tam auctoritatibus quam exemplis & rationibus multipliciter declarari, quæ quia nota ſunt doctis, & alibi ſatis inveniuntur, brevitatis amor linquit.

Quinta. Scriptura S. in ſui primaria expoſitione habuit homines eruditos, non ſolum humana ratiocinatione vel ſtudio, ſed divina revelatione & inſpiratione Spiritus S.

Patet de Apoſtolis & aliis, de quibus loquitur Lucas in Act. Apoſt. cap. 13. Et Paulus plures enumerat diviſiones gratiarum, inter quas interpretatio ſermonum, & ſermo ſententiæ, & ſermo doctrinæ. Comparandi igitur ſunt Doctores in expoſitione S. Scripturæ cum Doctoribus. Et illi, quos conſtant habere conditiones poſitas in præcedenti regula, præferendi ſunt non habentibus. Similiter habentes revelationem non habentibus eam. Et dona gratis data poſſidentes non poſſidentibus ea, ceteris paribus. Et proinde convincitur ac reprehenditur quorundam arrogantia modernorum, uſurpantium ſibi illa de Pſalmo: *Super omnes docentes me intellexi.* Et iterum: *Super ſenes intellexi.* Et iterum: *Super inimicos meos prudentem me feciſti.* Sed utinam adverterent, ſi veræ ſint eis cauſæ, quæ junguntur: *Quia teſtimonia tua exquiſivi, & lex tua meditatio mea eſt*, & reliqua.

Sexta. Scriptura Sacra non ita recipienda eſt nude & in ſolidum, contentis aliis traditionibus hominum, quin debeat ad intelligentiam veram ipſius habendam, juribus humanis & canonibus, & decretis, & gloſſis Sanctorum Doctorum frequenter & humiliter uti.

Patet ex præcedentibus. Patet etiam ex modo, quem tenent hæretici, quos nunc impugnamus, qui doctores valde diligenter allegant pro ſuis adſertionibus colorandis & corroborandis. Et tales, qui ſunt aliquando nullius auctoritatis vel ponderis, ſicut ſunt aliqui gloſſatores Decretorum & Decretalium, & non ſancti, nec multum in Theologicis eruditi. Et ſimiliter aliqui quos de numero trahunt Theologorum. Unde ſic arguitur adverſus eos: Si doctoribus & peritis in ſua arte credendum eſt, cur Doctoribus per nos allegatis non vultis credere? Quos allegatis, bene intellecti, ſunt pro nobis, & alii, qui abſque ulla comparatione plures ſunt & clariori ſermone dicentes noſtram ſententiam. Si vero non talibus in aliquo credendum eſt, cur eos pro vobis in confirmatione erroneorum ſpirituum & ſenſuum veſtrorum tam curioſe & exquiſitiſſimo ſtudio quæritis allegare? Undecumque colligentes & diſcerpentes, quantumlibet renitantur.

Septima. Scriptura S. recipit interpretationem & expoſitionem nedum in ſuis verbis originalibus, ſed etiam in ſuis expoſitionibus.

Patet ex præcedentibus. Unde ſi allegatur Auguſtinus, exempli gratia, quod dixerit in una gloſſa ſua, ſumendum eſſe ſanguinem Chriſti in communicatione laicorum, & hoc de neceſſitate ſalutis: & alibi dicat vel obſervet oppoſitum, ſecundum intellectum, quæ prima facie colligeretur ex verbis: attendendum eſt ex dictis aliis, qualiter eſt concordandum ſibi ipſi. Invenitur enim dixiſſe: *Crede, & manducaſti*, & ita dicere potuit, *crede, & bibiſti*.

Octava. Scriptura S. dum per novellos homines inducitur, tanquam credenda ſit in ſuis nudis terminis abſque alterius interpretis vel expoſitoris admiſſione, exponitur gravibus periculis & ſcandalis, niſi ſolerter provideatur, & confeſtim occurratur.

Patet ex præcedentibus. Et quia ad veritatem tales implicant ſemetipſos in dictis ſuis, prout deductum eſt in ſexta regula: Dum aliquando pro ſe inducunt Doctores, & inductos contra ſe non admittunt: dum præterea vitare volunt gloſſam omnem, incidunt apertiſſime in multiplicem contradictionem, & ultra quam Judæi litterales judaizant, qui recipiunt in antiquis traditionibus legis expoſitiones ſuorum Doctorum multas & varias, ut Rabbi Salomonis & Rabbi Moyſi & aliorum, quemadmodum traditum habent in lege Deuteron. 17. ſub mortis interminatione ſacerdotibus Levitici generis eſſe credendum & obediendum. Ex hac præterea radice peſtifera orti ſunt & quotidie creſcunt errores Begardorum & Paupetum de Lugduno, & omnium ſimilium, quarum multi ſunt Laici, habentes in ſuo vulgari translationem Bibliæ, in grande præjudicium & ſcandalum Catholicæ veritatis. Quale propoſitum eſt in Reformatorio, eſſe tollendum.

Nona. Scriptura S. in ſui receptione & expoſitione authentica finaliter reſolvitur in auctoritatem, receptionem & approbationem univerſalis Eccleſiæ, præſertim primitivæ, quæ recepit eam & ejus intellectum immediate a Chriſto, & revelante Spiritu S. in die Pentecoſtes, & alias pluries.

Patet. Quia quod Matthæus ſcripſerit veraciter Evangelium, & Nicodemus non, ſolum habemus ab auctoritate Eccleſiæ: juxta illud Auguſtini. *Evangelio non crederem, niſi me auctoritas Eccleſiæ compuliſſet.* Hæc enim eſt ineffabilis regula a Spiritu S. directa, quæ in his, quæ fidei ſunt, nec fallere poteſt, nec falli. Probationes omitto.

Et quia hoc eſt primum principium in fide tenendum, quo non credito, non ſupereſt arguere

ANNO CHRISTI 1417.

guere contra ſic negantem, ſicut nec contra negantem prima principia in moralibus & ſpeculabilibus arguendum eſſe tradit Ariſtoteles: additur conſecutive, quod in S. Scripturæ expoſitione habet & habere debet in reverentia, & auctoritate majori conſuetudinem univerſalis Eccleſiæ, circa ea, quæ fidei ſacramenta reſpiciunt, & diſpenſationem ipſorum, quam auctoritatem Doctoris unius particularis, etiam ſancti. Et ſic tradit S. Thomas in illa quæſtione, qua quærit, utrum pueri infidelium ſint invitis parentibus baptizandi, in ratione ad oppoſitum. Unde valde mirandum videtur, apud aliquos conſiderativos, dum vident quod ſtatim ut Doctor aliquis compoſuit unam lecturam, vel unam compoſitionem aut gloſſam ſuper Decretalibus aut Decretis redegit in ſcriptis, habetur illa gloſſa ſeu lectura in reverentia tali, quod allegatur authentice in ſcholis & judiciis. Qui Doctor ſi viveret, non eſſet comparandus mille & mille, qui jam ſunt in vita. Et tamen ſi tota una Univerſitas, exempli gratia, quæ habet Doctores in omni facultate peritiſſimos, declararet aut determinaret unam expoſitionem circa unum paſſum Scripturæ S. vel Decretorum aut Decretalium, vix reputabitur aut recipietur hujuſmodi teſtificatio. Quaſi videlicet Scriptura mortua ſit majoris auctoritatis quam viva.

Et ſi opponatur, quod in vivis pervertitur judicium propter perverſionem affectus, cur non ſimiliter poteſt dubitari, quod in mortuis regnaverint, dum viverent, hujuſmodi paſſiones judicii ſubverſivæ.

Decima. Scriptura Sacra patitur in ſuis lectoribus, permittente Deo, quod errent, & proterve agant, quatenus qui probati ſunt, fiant manifeſti, ſicut dicit Apoſtolus: Et ut ſtudia Doctorum multipliciter excitentur, prout notat Auguſtinus, & ut particulares veritates quotidiano exercitio inveniantur & eliciantur juxta illud: Pertranſibunt plurimi, & multiplex erit ſcientia; & illud: Declaratio ſermonum tuorum illuminat cum millibus multis. Nihilominus dum S. Scriptura patitur in ſuis lectoribus aut allegatoribus perverſum & protervum intellectum, adverſus illa quæ manifeſte ſunt in eadem Scriptura tradita, & quæ declarata ſunt per Eccleſiam univerſalem, & ita recepta per fidelium obſervationem, debet habere defenſionem ſuam, magis judiciali ſeveritate & executione punitiva, quam ratiocinatione curioſa per ſcripturas aut verba.

Patet ex præcedentibus. Verificatur enim in talibus, quod ſtultus verbis non erudietur. Quod & experientia quotidiana manifeſtat. Illa quippe tales negant, per quæ ſola poſſunt, & debent ad viam veritatis reduci. Et ſi nolunt aliqui credere, niſi quæ reperiuntur in Biblia, inveniant illic, ſi poterunt, formam ſacramentorum, & quod Chriſtus miſcuit aquam cum vino, quod conſecravit, & ita de plurimis.

CAPUT II.

Decem regulæ ſpeciales, pro expugnanda doctrina Bohemorum, ſub Conſtantienſi Concilio prodita, de laicorum communicatione, facienda de neceſſitate ſalutis ſub utraque ſpecie.

Debet potius hoc ſacrum Generale Concilium invocare auxilium brachii ſecularis, ſi opus fuerit, quam per ratiocinationes contra tales, attenta ſua determinatione, quæ jam tranſit in rem judicatam.

Nihilominus in expugnatione tali poſſunt aliqui Doctores, de Concilio vel aliunde, ſcribere, vel aliter agere contra tales errores & errantes, per rationes, & perſuaſiones & allegationes.

Quemadmodum fit nunc pro errorum confutatione præſens opuſculum ſub generalibus regulis, quæ poſſunt latius trahi & particularius applicari per rationes, deductas ante Decretum dicti Concilii.

Prima. In expugnatione hujuſmodi debet in primis concedi protervientibus adverſariis, quicquid eſt Theologice, & rationabiliter concedendum, ut accepto illo, in quo eſt controverſia, facilius & compendioſius ad erroris depoſitionem induci poſſint.

Debet enim concedi, ſicut & Sancta Synodus concedit, quod aliquando potuit fieri & factum eſt ſine peccato, immo cum merito, quod aliqui Laici communicarent ſub utraque ſpecie, ſicut aliquando fiebat conſecratio in fermento, ne judaizare videretur Eccleſia. Sicut & Chriſtus, & forſan pluries poſt eum primitiva Eccleſia conſecravit, & dedit hoc ſacramentum poſt cœnam.

Concedatur etiam ipſis, quod contra S. Scripturam nec auctoritas humana nec conſuetudo aliqua robur habet. Sed addatur, quod interpretationem vel expoſitionem ipſa recipit, ſicut in regulis deductum eſt.

Secunda. In expugnatione hujuſmodi principale illud, circa quod verſatur difficultas, ſicut in puncto, centro, vel cardine, eſt: Si communicatio talis ſub utraque ſpecie ſit juſſa generaliter a Chriſto ſub debito ſalutis æternæ, & indiſpenſabiliter ab homine. Quemadmodum dicimus quod baptiſmus aquæ eſt de neceſſitate ſalutis indiſpenſabili per hominem, ſic quod nulla auctoritate vel conſuetudine poſſit introduci vel inſtitui, ut certi homines non baptizarentur baptiſmo aquæ.

Definit autem Sacr. Concilium, & veriſſime, negativam. Sicut nec ſumtio Sacramenti talis eſt neceſſitatis ante cibum vel etiam poſt cibum.

Circa quod eſt rememoranda diſtinctio neceſſaria, & notanda, quod circa miniſtrationem vel inſtitutionem ſacramentorum quædam ſunt de neceſſitate Sacramenti, & de jure divino, quædam vero ſunt tantummodo de neceſſitate præcepti & de jure humano ſeu poſitivo. Exemplum in materia noſtra, quod fiat conſecratio per talem verborum formam, quod in tali materia panis, quod per ſacerdotem, hoc eſt de neceſſitate Sacramenti & juris divini. Quod autem fiat in templo, ſeu altari ſacrato, quod cum talibus veſtibus, & cum lumine, quod cum talibus orationibus, epiſtola & Evangelio, & quod jejuno ſtomacho, jejunio etiam naturæ: Hæc, inquam, omnia atque ſimilia ſunt de ſolo præcepto humano & variabili. Sicque Eccleſia poſſet ex cauſis rationalibus etiam præmiſſa omnia vel aliqua talium immutare, & immutata ſub præcepto tradere, ſic quod tunc peccaret homò faciendo illud, in quo nunc meretur, & quod tranſgradiendo peccaret.

Tertia. In expugnatione tali declarari poteſt faciliter apud nolentes protervire, vel ex adfectu praviter errare, quod ſumtio ſacramenti ſub utraque ſpecie a Laicis, modo non eſt aut unquam fuit de neceſſitate præcepti juris divini, ſub pœna damnationis æternæ. Attamen dum fiebat a Laicis, præcipiente, vel permittente,

tente, vel consulente Ecclesia, bene fiebat, sicut dum conficiebant sacerdotes in fermentato. Nunc vero dum certa ratione inolevit opposita consuetudo, per Ecclesiam laudata & jussa: Quæ jussio patet ex tali consuetudine, quæ est optima legum interpres: Sumtio talis temeraria est, & præsumtuosa, scandalosa, seditiosa, & Ecclesiastici ritus turbativa, & ex consequenti æternæ damnationis inductiva.

Nec valet, cum inducunt, quod Laici plus merentur sumendo sub utraque specie, quam sub sola forma panis. Respondetur, falsum esse. Quia melior est obedientia quam victimæ. Et quia potest Ecclesia prohibere aliqua, quæ possunt aliquando meritum augere in aliquibus, propter melius bonum commune adipiscendum vel malum declinandum.

Quarta. In expugnatione tali dicendum est: Adserentes, talem sumtionem esse licitam & utilem Laicis sub utraque specie, tantum errant quantum illi, qui dicunt, eam esse necessariam de necessitate præcepti divini, & juris indispensabilis quasi sacramenti.

Patet: Quoniam isti secundi damnant apertissime de hæresi omnes & singulos, qui non volunt Laicos taliter esse communicandos, & ponunt eos extra Ecclesiam. Et ita consequenter reputant, quod sola generalis Ecclesia sit apud eos, sicut olim fuit temporibus Augustini de Donatistis. Quæ quam horrenda sit præsumtio, videre stupor est.

Et valde notandum est, quod ex hac auctoritate Christi: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis sanguinem, non habebitis vitam in vobis* Jo. 6. volunt concludere inevitabiliter errorem suum. Et non attendunt, quod in eodem capitulo Christus præmisit: *Ego sum panis vivus, si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Ubi nihil loquitur de potu. Et ideo mendacem faciunt Christum, si requiratur cum manducatione sacramentali panis, sumtio etiam vini sacramentalis. Quoniam dictum suum est una conditionale: *Si quis*, cujus oppositum consequentis stat secundum eos cum antecedente, sumto in se, & secundum verba sua. Immo consequens hoc modo repugnat antecedenti. Est insuper mirabile, quod ex illo uno verbo volunt concludere, quod sacramentalis sumtio corporis & sanguinis Christi cadat sub tanta necessitate salutis & juris divini, sicut baptismus aquæ. Cum oppositum manifeste pateat per doctores. Quoniam sine tali sumtione stat salus, saltem in parvulis & pueris citra perfectum usum rationis, sicut observat Ecclesia. Quamvis reperiatur ex quadam epistola Cypriani, quod parvuli quatuor annorum recipiebant aliquando corpus Christi. Ponitur enim pro miraculo, puerum unum talem, qui oblato cibo idolis immolato nolebat aut non poterat comedere, sed bene de pane consecrato gustabat, si bene memini.

Quinta. In expugnatione tali respondendum est ad auctoritates adversariorum inductas.

Primo, quod aliquæ conceduntur, pro quanto fundamentum veritatis dicunt esse sacram Scripturam &c. sed rite intellectam.

Aliæ similiter conceduntur, pro quanto dicunt, sacramentum altaris aliquando sumtum fuisse a Laicis sub utraque specie. Quamvis probabilius videatur, quod hæc observatio nunquam a tempore Doctorum communiter apud omnes extiterit.

Aliæ, quæ dicunt, sacramentum Altaris integre sumi debere, sicut expressius inter omnes allegatos tradere videtur Gelasius Papa, *De consecratione distinct. 2. Comperimus*, debent exponi de sacerdotibus Ecclesiæ, qui celebrant pro toto populo, apud quos semper fuit & est de necessitate præcepti, saltem Ecclesiæ, quod sub utraque specie communicarent, in tantum, quod plus obligantur hoc facere, quam quod jejuni celebrent, juxta consilium Doctorum, dicentium, quod, ubi homo veniens ad perceptionem sanguinis reperit primo ibi aquam, putans fuisse vinum degustat, & ita frangit jejunium naturæ, debet consecrare noviter vinum & ita sumere. Et ita dicitur populus sanguinem bibere, quia ministrantes pro eis illum bibunt. Prout intelliguntur auctoritates inductæ ex Canonibus Ecclesiæ, & juxta verbum Augustini prædictum: *Crede & bibisti.*

Est enim manducatio & bibitio juxta communem distinctionem duplex. Una spiritualis per fidem & amorem, quæ necessaria est in adultis. Alia est sacramentalis, quæ si sit sine spirituali, nedum non proficit, sed officit: Cadit tamen in præcepto, dum ejus sumtio nequaquam contemnitur, prout de Confirmatione & Extrema unctione dicitur a Doctoribus, quæ dicuntur esse sacramenta non necessitatis.

Et de hoc sacramento notetur, quod egit Venerabilis Hugo de S. Victore in morte sua. Ex quo colligitur sumtionem sacramentalem non esse necessitatis sicut baptismum, & ex aliis notatis super Quartum sententiarum per Doctores distinct. 11. & per glossas Jo. 6. & 1. Cor. 11.

Sexta. In expugnatione tali sunt inducendę auctoritates Doctorum Sacræ Theologiæ, qui scripserunt in hac materia, quas hic omittimus; partim, quia fuerunt sufficienter allegatæ in hoc sacro Concilio ante damnationem prædicti, partim quia multæ sunt vulgatæ & notæ. Denique quia stat pro parte hac experientiæ testimonium ubilibet divulgatum, quale qui negaret, debet non ratione, sed sensu & flagellatione compesci.

Septima. In expugnatione tali proficere videretur, quod Serenissimus Rex Romanorum, invocatus a sacro Concilio, acciperet factum illud prosequendum & terminandum, sicut & alias hæreses in Bohemia, cum potentia etiam brachii secularis. Attento præcipue, quod præsens fuit & est in Concilio, ubi facta sunt decreta in hac parte. Attento præterea quod in regno fratris sui, cujus est successor, hæc hæresis habet exordium, & nisi provideatur, serpet in longinquum.

Octava. In expugnatione tali videretur multum proficere, præsertim apud Bohemos, si Concilium aut suppositа ejus palam ostenderent, nedum verbis & epistolis, sed factis & exemplis, quod non ex odio vel invidia proceditur contra eos, sed zelo solo fidei & salutis animarum. Et hoc tunc fiet eis persuasibile, si videant & sentiant in factis, quod quæritur in hoc Concilio exstirpatio omnium errorum sine acceptione gentis alicujus vel personarum. Et quod non solis eis fiat, sicut nec fiet Domino concedente, persecutio, & non aliis, deterius aut non minus errantibus, detur favor, dissimulatio aut etiam defensio.

Nona. In expugnatione tali videretur maximum esse præjudicium, si non libere convenirent Teologi, collationes mutuas charitate, & absque contentione frequenter habituri. Cum pro causis minoribus & profanis fiat quotidie

alio-

aliorum conventio. Rursus oportet, quod stylus procedendi Theologicus observetur, non litigiosus aut profanus. Super qua re alibi scriptum reperitur amplius.

ANNO CHRISTI 1417.

Decima. In expugnatione tali viderentur idonei esse, quantum ad expugnationem doctrinalem, Theologi Universitatum illarum, quæ non debent a Dominis Bohemis de odio vel invidia haberi rationabiliter suspectæ, & quos constare potest in aliis materiis sinceriter, & veraciter & constanter hactenus decertasse, sine nota hæresis vel erroris in aliis materiis. Et ad hoc non dubium est: parati sunt inter ceteros Theologi de alma Universitate Parisiensi, qui magno in numero præsentes sunt in hoc Concilio. Sunt & de aliis Universitatibus præclaris tam numero quam merito Theologi præcellentes.

Unde dicunt eorum plurimi, qui super hoc fuerunt simul congregati, quod consuetudo licita & rationabiliter fuerit introducta de non communicando Laicos sub utraque specie, præsertim post multiplicationem fidelium. Et hoc propter evitationem multiplicis periculi, irreverentiæ & scandali, circa susceptionem hujusmodi benedicti sacramenti.

Primum periculum in effusione.

Secundum in deportatione de loco ad locum.

Tertium in vasorum sordidatione, quæ deberent esse sacrata, nec passim tractata vel tacta a laicis. Et multo minus deberet vinum consecratum vendi apothecis, sicut fit apud tales, ut dicitur.

Quartum in barbis longis laicorum.

Quintum in conservatione pro infirmis, quoniam posset in vase acetum generari, & ita desineret ibi esse sanguis Christi, nec suscipiendum esset, nec noviter consecrandum sine missa. Et fieri posset, quod daretur acetum purum pro sanguine Christi, addito, quod in æstate vermes aut muscæ generarentur, quantumcunque esset vas clausum; quandoque etiam putresceret aut fieret velut abominabile ad bibendum. Et hæc ratio est efficax valde. Et ex alia ratione, quando alii multi præbibissent. Et quæritur, in quo vase fieret consecratio tanti vini, quantum requireretur in paschate pro decem aut viginti millibus personarum?

Sextum damnum esset in sumtuositate vini saltem apud multas partes, in quibus vix invenitur vinum ad celebrandum, & alibi care comparatur.

Esset præterea periculum in congelatione.

Esset rursus periculum in falsæ credulitatis inductione. Et hoc multipliciter.

Primo, quod tanta esset dignitas laicorum circa sumtionem corporis Christi, sicut est sacerdotum.

Secundo, quod hoc facere semper fuit & est necessitatis. Et ita perierunt omnes & pereunt aliter sentientes, facientes aut docentes, & omnes generaliter, tam Clerici quam Doctores & Prælati, qui non posse tenus opposuerunt se tali consuetudini, verbis, scriptis aut sententiis: Et quod Sacram Scripturam omnes illi perverterent.

Tertio, quod virtus hujus sacramenti non est principalius in consecratione, quam in sumtione.

Quarto, quod Ecclesia Romana non rite sentiret de Sacramentis, nec in hoc esset imitanda.

Quinto, quod Concilia Generalia, & specialiter Constantiense, errassent in fide & bonis moribus.

Sexto, multipliciter occasio esset seditionum & schismatum in Christianitate nostra, sicut experientia nunc manifestat in Bohemia. Quæ seditio nedum ad spiritualem, sed temporalem dissipationem tendit, nisi Dei providentia & Regis Romanorum prudentia provideant & prædisponant.

ANNO CHRISTI 1417.

Finit tractatus adversus hæresim novam de necessaria communicatione Laicorum sub utraque specie, raptim editus Constantiæ, Anno Domini MCCCCXVII. die 20. Augusti.

XLI.

MAURITII DE PRAGA

Tractatus contra Jacobum de Misa de Communione Corporis & Sanguinis Christi, jussu ac auctoritate Concilii Constantiensis scriptus ac editus Constantiæ in Concilio An. 1417. die 8. Decembr.

PRÆFATIO.

Officium, in Concilio contra Jacobum de Misa scribendi, per Constantiense Concilium Auctori esse demandatum.

IN Filio Mariæ Virginis, in quo vivimus, movemur, & sumus, Apostolica docet sententia de matrice, sancta & universali Ecclesia, quod Christus tradidit semetipsum pro Ecclesia, ut exhiberet sibi eam gloriosam, non habentem maculam, neque rugam, aut aliquid hujusmodi, Ephes. 5.

Quia vero in moribus & consuetudinibus, partis dissensio universitati Ecclesiæ parit maculam, quæ prorsus purganda est, B. Augustino in lib. 3. Confess. dicente: *Quæ sunt contra mores hominum, quasi flagitia vitanda sunt, pro morum diversitate, ut pactum inter se gentis aut civitatis consuetudine aut lege firmatum, nullius civis aut peregrini libidine violetur. Turpis enim est omnis pars, universo suo non congruens.* Qualis turpitudo est quorundam assertio, contra universalem Ecclesiæ consuetudinem suadens, quod laici teneantur sacramentum Eucharistiæ sumere sub utraque, scilicet panis & vini, specie. Quamobrem sacrosancta sacerdotum Synodus, scions, Christi sponsam, Ecclesiam, ut immaculate secundum B. Hieronymum conservetur, sibi singulariter & fideliter esse commissam, sponso dicente: *Curam illius habe, & quodcunque superogaveris, ego tum cum rediero, reddam tibi.* Luc. 10. per purificationem universalis Ecclesiæ decrevit præfatam maculam abstergere.

Et, mysterio præcedentis cleri præhabito: Quo, postquam sumtionem venerabilis sacramenti, sub utraque, scilicet panis & vini specie, per Christum post cœnam institutam, cunctis Christi fidelibus clerus primitivæ Ecclesiæ concessisset: Sed ritum sumtionis post cœnam, quanquam a Christo exhibitum, nihilominus, excepto necessitatis articulo, exclusisset: ac deinde clerus subsequens sumtionem venerabilis sacramenti de calice, eadem potestate, qua clerus præcedens, post cœnam sumtionem, a laicis duntaxat, sustulisset: Tandem sacra Constantiensis Synodus, in eadem succedens auctoritate, statuit laudabilem Ecclesiæ consuetudinem, qua laici hactenus non sumserunt sacramentum Eucharistiæ sub vini specie, decreto venerabiliter roborare.

Apostolico nimirum freta præsidio, quo in per-

ANNO CHRISTI 1417.

persona Timothei instruitur; prædecessoris inhærere sanctionibus, nec ab earum observantia novitatum superstitionibus aliquatenus divelli. Dixit enim Apostolus: *O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates, oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt.*

Quales his temporibus apparuerunt, præmissam auctoritatem Ecclesiæ & sui cleri infringentes, atque e contrario dogmatizare præsumentes: videlicet: Quod communio venerabilis sacramenti corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi sub utraque specie panis & vini cunctis fidelibus ministranda sit, est verbum, & lex, veritas & institutio, ac evangelium Domini nostri Jesu Christi, & suorum Apostolorum, & Ecclesiæ primitivæ, quæ per nullam Ecclesiæ Romanæ consuetudinem, quantumcunque vetustam, vel cujuslibet Romani Pontificis, seu Concilii vel Synodi Constitutionem, sententiam, seu Decretum potest infringi, tolli, vel quovis modo cassari, & annullari. Ex his palam præferentes, quod sit de necessitate salutis, laicos sacramentum Eucharistiæ sumere sub utraque specie, quodque prædictus sumtionis ritus per nullam auctoritatem Ecclesiæ valeat mutari, ex eo, quod sic est per Christum servari mandatum.

Tandem in sui erroris subsidium, divina eloquia, quæ non nisi sensu Ecclesiæ sunt exponenda, adulterino inarietantes ingenio, contra præfatam Ecclesiæ consuetudinem pestifere conflaverunt, ac doctores Ecclesiæ sanctissimos ex assumtis dogmatibus hostes constituerunt ferocissimos: Reliquam vulgi multitudinem adversus Ecclesiam suscitantes, quasi Ecclesiastici laicis subtraxissent salutem, ex sacramentis debitam, negando sumtionem calicis, & quos salvare debuerant, per tot annorum curricula salute privaverint.

Sicque scindentes unitatem Ecclesiæ, constantem ex laicis & clericis, unam esse sanctam Ecclesiam catholicam negaverunt.

Itaque tantam non ferentes injuriam Patres sanctissimi, per sacrum Constantiense Concilium judices fidei deputati, & prorsus paratissimi semper ad satisfactionem non solum poscentibus, sed insuper prævenientibus, rationem conclusivam reddere de ea, quæ in ipsis est, fide: mihi Professori S. S. Theologiæ minimo, Fratri Mauritio de Praga, ubi præfatum dogma vomuit, tanquam magis de materia conscio, præceperunt in virtute Ecclesiasticæ obedientiæ, ut occurrerem pro posse, ex rationibus, potestatis Ecclesiasticæ atque sui Decreti declarativis, & præfati dogmatis destructivis.

Sciens ergo, obedientiam præferri victimis, & scelus idololatriæ superioribus nolle acquiescere, sed nec posse errare sub tantis patribus: statui, in virtute mandati, utcunque juxta mihi præcognitas conditiones sic dogmatizantium admonitionem præmittere beati Augustini, in principio lib. 2. de Civ. Dei, in hæc verba. *Si ratione perspicuæ veritatis infirmus humanæ consuetudinis sensus non auderet obsistere, sed doctrinæ salubri languorem suum tanquam medicinæ subderet, donec divino adjutorio, fide pietatis impetrante, sanaretur: Non multo sermone opus esset, ad convincendum quemlibet vanæ opinionis errorem, his, qui recte sapiunt, & sensum verbis sufficientibus explicant. Nunc vero, quia ille est major & tetrior insipientum morbus animorum, quo irrationabiles motus suos, etiam post rationem redditam plene, quanta homini ab homine debetur, sive nimia cæcitate, qua nec aperta cernuntur, sive obstinatissima pervicacia, qua & ea quæ cernuntur, non feruntur, tanquam rationem veritatemque defendunt: Fit necessitas copiosius dicendi, ut plerumque res claras, velut eas non aspectantibus intuendas, sed quodammodo tangendas palpantibus & conniventibus offeramus. Et tamen quis disceptandi finis erit & loquendi modus, si respondendum esse semper respondentibus, existimemus. Nam qui vel non possunt intelligere quod dicitur, vel ob perversitatem mentis tam duri sunt, ut etiamsi intellexerint, non obediant, respondent, ut scriptum est: Et loquuntur iniquitatem, & infatigabiliter vani sunt. Quorum dicta contraria si toties velimus refellere, quoties obnixa fronte statuunt non cogitare quid dicant, dum quocunque modo veris disputationibus contradicant, quam sit infinitum ærumnosum & infructuosum vides. Quamobrem nec te ipsum, mi fili Marcelline, nec alios, quibus sic labor noster in Christi charitate utiliter ac liberaliter servit, tales scriptorum meorum velim judices, qui responsionem semper desiderent, cum his, quæ leguntur, audierint aliquid contradici, ne fiant similes earum mularum, quas commemorat Apostolus, semper dicentes, & ad veritatis scientiam nunquam pervenientes.* Hæc Augustinus.

ANNO CHRISTI 1417.

CAPUT I.

De auctoritate Ecclesiastica, & obedientia Ecclesiasticis debita.

Tandem vero rationem auctoritatis Ecclesiasticæ & sacri Generalis Concilii proferam, ejusdem rationis assumens exordium de fundamento fidei revelato per Christum, quo novam fundando Ecclesiam cuidam cupienti ejusdem fundamenta noscere legitur respondisse, Joan. 3. *Oportet vos nasci denuo.* Cujus secundæ nativitatis mox modum subjunxit & causam: *Quia, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest intrare in regnum Dei.* Cujus subdit rationem ipsam, videlicet naturalis nativitatis insufficientiam, dicens: *Quia quod natum est ex carne, caro est.* Et concludens: *Quod natum est ex spiritu, spiritus est.*

Ex his liquide protestatur, pro assequenda beatitudine necessario secundam nativitatem de spiritu concurrere per baptismum.

Quæ, inquam, secunda nativitas amplius quam prima, pro sui educatione parentum requirit notitiam atque curam. Quorum etsi notitiam tradiderunt Apostoli per symbolum, in quo Christus incarnatus de virgine pater ostenditur, ipsa vero Ecclesia catholica, ut vera mater, teste Apostolo, ex verbis protoplastæ: Erunt duo in carne una: Sacramentum hoc magnum est: Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia. Hanc enim Christus in Incarnatione sibi uxorem copulare dignatus est. Cujus matrimonii proles sunt per baptismum renati eodem spiritu de Ecclesia, quo Christus de virgine Maria. Curam tamen hujus prolis Christus affectu paterno solicitans, ne ex suæ paternitatis absentia, properante in cælestia, genealogia deficeret, sacerdotale genus in paternitate sibi decrevit succedere, eidem aperte proclamans: *Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit: Qui autem me spernit, spernit eum, qui me misit.* Luc. 10. Similiter de Ecclesia, tanquam de matre Matth. 18. protestatus: *Qui*

Ecclesiam nun audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus.

ANNO CHRISTI 1417.

Ex his palam prolis salutem concludens in istorum obedientia parentum: *Honora patrem & matrem tuam, ut sis longævus super terram*: Non quidem morientium duntaxat, in qua & de qua hujus prolis oritur generatio: sed insuper viventium, pro qua ejus noscitur finalis productio, Salvatore huic proli Matth. 5. promittente: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram*: Et infra cap. 25. sententiante: *Possidete vobis paratum regnum*.

Quam quidem salutem ex hac obedientia & ipse Salomon Prov. 1. annunciat dicens: *Audi fili mi disciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ, ut addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo*.

CAPUT II.

Doctrinam Ecclesiæ universalis tenendam esse in fide & moribus.

Quapropter, pro istorum duorum honore parentum, inhonoratorum per dogma præfatum, renatæ proli duas conclusiones offero, prædicti dogmatis destructivas, & horum parentum honoris conservativas.

Quarum prima matrem respiciens, est ista: In primis credendum & tenendum est, in moribus fidei, a quolibet viatore fideli, quicquid credit & tenet Ecclesia catholica, etiamsi oppositum suaderent Magistrorum millia.

Probatur sic. Quia in progressu viæ cuilibet viatori pro assecuratione est inhærendum indeviabili certitudini. Eo quod via ad vitam directiva prærequirit solidam veritatem, de qua Salvator ait: *Ego sum via, veritas, & vita*. Sed Magistrorum doctrina est deviabilis, dicente Propheta in raptu revelationum cælestium: *Omnis homo mendax*. Doctrina vero Ecclesiæ catholicæ in credendis & eorum agendis est indeviabilis: Salvatore assecurante, de doctrina Ecclesiæ, & hanc securitatem, sine qua viatoribus nullo modo est securitas, tanquam salvum conductum præstante, videlicet; *Quod portæ inferi non prævalebunt adversus Ecclesiam. Portas inferi*, inquit Hieronymus, *vitia reor esse, atque peccata, quoad agenda, vel certe hæreticorum doctrinas quoad credenda, quæ adversus Ecclesiam prævalere non possunt*.

CAPUT III.

Ecclesiam non peccasse, dum calicem subtraxerit.

Quamobrem, si communio calicis fuisset laicis debita de necessitate salutis, sicut vult assertio pestifera, & Ecclesia catholica illud debitum laicis jam subtraxisset per plura annorum centena: Profecto ex hujusmodi subtractione debiti, Ecclesia agens indebite; peccasset mortaliter, & sic portæ inferi prævaluissent, ei Christo salvum conductum infringente.

Cumque universalis Ecclesia, constans ex hujusmodi baptizatis, clericis sic calicem non dantibus, & utriusque sexus laicis non accipientibus, per illa annorum centena fuisset peccato mortali obnoxia, tanquam fractrix legis & mandati evangelici: Liquet, quod per illa tempora non fuisset sancta, contra articulum apostolici symboli, asserentis, quod sicut necessarium est credere Christum incarnatum, sic necessarium est, credere sanctam Ecclesiam catholicam, quam voco baptizatorum familiam, baptismi charactere a non baptizatis familiis discretam.

ANNO CHRISTI 1417.

Quæ docens & tenens, non licere nec deberi laicis communionem calicis, sic scienter, contra veritatem Evangelicam, quam asserit novitas præfati dogmatis, esse profecto hæreseos infecta peccato, contra securitatem Christi, de fide Ecclesiæ Petro dicentis: *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*. Non quidem personalis, quia illa defecit in negatione, sicut ex sequentibus colligitur. *Cum aliquando conversus fueris, confirma fratres tuos*: Qui non diceretur *conversus*, nisi prius a fide propria fuisset *aversus*: Igitur rogat, ut fides Ecclesiæ, Petro commissæ, non deficiat.

Apostolus vero Hebræor. 5. asserit, *Christum exauditum pro sua reverentia in omnibus*. Sicque certificans, Ecclesiam, pro cujus Christus fide oravit, errare non posse. Quæ profecto errasset, nec Christus exauditus fuisset, si Ecclesia communionem calicis de necessitate salutis laicis debitam sustulisset.

Ceterum quomodo hic error non cessisset nisi in gloriam sancto Spiritui? Vitium namque subditorum, per ignorantiam invincibilem peccantium, imputari consuevit rectori, Ezech. 3. *Speculatorem dedi te, si non annunciaveris impio, & ipse in peccato suo morietur, sanguinem ejus de manu tua requiram*. Sed regimini sancti Spiritus noscitur commissa sancta Ecclesia ex fidei symbolo.

Et rursum Christo dicente Apostolis cum suis successoribus: *Multa habeo vobis dicere, & non potestis portare modo; Cum autem venerit Spiritus veritatis, ille docebit vos omnem veritatem*. Quia ergo Spiritus sanctus non docuit Ecclesiam in tot annis communionem laicorum de calice, de qua dicit ista pestifera assertio, quod sit veritas Evangelica: Liquet, quod Spiritus sanctus non omnem in Ecclesia saluti necessariam & Evangelicam docuisset veritatem.

Præterea Christus promisit assistentiam Ecclesiasticis dogmatibus & Doctoribus, dicens: *Euntes docete omnes gentes, & ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi*. Quomodo ergo huic dogmati, quo Ecclesia docuit, laicos non debere sumere sacramentum Eucharistiæ sub vini specie, Christus astitit, qui, sicut sibi imponit illud dogma pestiferum, oppositum adstruxit?

Cumque omnes fideles de salutari obedientia sacerdotum in persona sui ex præmissis assecuraverit: quomodo sub tali securitate eos per sacerdotes, negantes communionem calicis, decipi permisit?

CAPUT IV.

Ecclesiam habuisse jus communionem calicis tollendi.

Porro, Ecclesia post acceptam potestatem a Christo, sicut est ejusdem entitatis, sic & auctoritatis, propter præfatam Christi assistentiam. Quamobrem, si tempore Apostolorum primitiva Ecclesia baptizando in nomine Domini Jesu Actor. 2. 8. 10. formam baptismi in nomine Patris, & Filii & Spiritus S. a Cristo traditam Apostolis, Matth. ult. mutare potuit, ad solum instinctum Spiritus S. sine revelatione speciali, sed solum attenta utilitate credentium:

Liquet,

ANNO CHRISTI 1417.

Liquet, a fortiori ratione, quod ſimiliter potuit Eccleſia communionem calicis, in primitiva Eccleſia laicis indultam, ex poſt tollere. Cum forma baptiſmi ſit magis fidelium ſaluti neceſſaria, quam communio ſacramenti non ſolum ſub vini ſpecie, ſed etiam panis, ſicut in parvulis patet.

Rurſum, ſi uxor virum ſequi tenetur, eo, quia vir eſt caput mulieris, 1. Cor. 11. Sed Chriſtus, vir Eccleſiæ, in N. T. prohibuit plurima, quæ in veteri præceperat: Nec quiſquam fidelium mutationem hujuſmodi execratur, ſed prorſus veneratur, B. Auguſtino III. Confeſſ. ſibi dicente: *Cum autem aliquod, ſed repente inuſitatum & improviſum imperas, etiamſi hoc aliquando vetuiſti, quamvis cauſam imperii tui occultes, & quamvis ſit contra pactum aliquorum hominum ſocietatis, quis dubitat eſſe faciendum?* Igitur hujuſmodi mutationes matris Eccleſiæ ſunt venerandæ, ſicut & Chriſti, patris. Tenet conſequentia. Quia pariter honorari mandantur, ut dicitur: *Honora patrem tuum & matrem tuam.* Præſertim, quia in hoc conjugio Chriſtus habet ab Eccleſia humanitatem, ſecundum quam eſt vir & pater, teſte Auguſtino ſuper Joannem.

CAPUT V.

Romanam Eccleſiam eſſe audiendam, quæ conſuetudinem communicandi ſub una obſervaverit.

Ceterum ſicut genus ſacerdotale gerit vices Chriſti in paternitate, juxta præmiſſa: Sic Romana Eccleſia gerit Vicarium univerſalis Eccleſiæ in maternitate, ſcribente Marcellino Papa ad Athanaſium, & omnes Ægypti epiſcopos, in hæc verba: *Romana Eccleſia, quæ eſt mater omnium Chriſti Eccleſiarum, per omnipotentis Dei gratiam a tramite apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur, nec hæreticorum novitatibus depravata ſuccubuit. Sed, ut in exordio normam fidei Chriſtianæ percepit ab auctoribus ſuis. Apoſtolorum Chriſti Principibus, ſic ſemper immaculata permanſit. Et Domino providente, & B. Petro opem ferente in futuro, ſine ulla hæreticorum inſultatione firma & immobilis manebit.* Sed Romana Eccleſia, per contrariam conſuetudinem, qua ſub ſola ſpecie panis laicos communicat, communionem laicorum ſub utraque ſpecie reprobat: Igitur talis laicorum communio ſub utraque ſpecie prorſus eſt deteſtanda, Antiocheno Concilio conteſtante: *Omnes, qui averſantur ſanctam ſumtionem Dominici ſacramenti ſecundum aliquam propriam diſciplinam, hos ab Eccleſia abjici oportet.*

De qua ejectione loquitur B. Hieronymus, ad Heliodorum monachum dicens: *In veteri quidem lege habetur: Quicunque ſacerdotibus non obtemperaſſet, aut extra caſtra poſitus lapidabatur a populo, aut gladio cervice ſubjecta contemtum expiabat cruore. Nunc vero inobediens ſpirituali animadverſione cruciatur, aut ejectus de Eccleſia rabido ore dæmonum decerpitur.* Et allegatur tranſſumtive in can. 11. q. 2. Abſit. Sub auctoritate Antheri Papæ, qui longe tamen B. Hieronymum anteceſſit.

CAPUT VI.

Conciliorum Decreta eſſe obſervanda, quibus jam olim uſus calicis interdictus.

Ex præmiſſis itaque patet, quantum ſit obediendum Eccleſiæ, ad quam omnia, quæ ſuperant, ſunt reducenda. Salvatore deſuper Petro dicente: *Dic Eccleſiæ*, Matth. 8.

Verum quia Eccleſiam catholicam ſparſam per orbem terrarum pro condendis inſtitutionibus congregari non ſolum eſt difficile, ſed inſuper pro ejus latitudine, qua extendit palmites ſuos uſque ad mare, & uſque ad flumina propagines, etiam admodum impoſſibile, præſertim propter baptizatos pueros in cunis vagientes. In cujus myſterium Deut. 16. ſolum patres familias ſinguli proprias repræſentantes, in unum locum divinitus convenire jubentur: Quia ſecundum B. Hieronymum conventionem ſynodalem figurabant Epiſcoporum, Apoſtolico gradui ſuccedentium velut patres. Quorum Conſtitutionibus ex jam dictis parere neceſſe eſt. Quibus licet decreverint, ad Romanam Eccleſiam, in maternitate ſuccedentem univerſali Eccleſiæ, aliquas particulares Eccleſias velut filias reduci debere: tamen, quia Romana Eccleſia habet intereſſe principaliter aliarum Eccleſiarum conventui, in quo ſimiliter hujuſmodi paternitas & maternitas adunantur: Qua in re pro parte patris, ſecundam pono concluſionem: videlicet, quod firmiſſime credendum & tenendum eſt, in fide & moribus Eccleſiæ, quidquid credit & aſſerit ſacrum Generale Concilium. Ex eo, quia ratione repræſentationis univerſalis Eccleſiæ, quæ ex præmiſſis eſt indeviabilis, ipſum etiam Generale Concilium eſt indeviabile. Aſſecurante Salvatoris ſententia, Matth. 18. *Dic Eccleſiæ.* Et mox ſermonem cum adjuratione convertente ad Concilium, prout eſt repræſentativum Eccleſiæ: *Amen dico vobis, quæcunque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata in cœlis.*

Si ergo patrum Generale Concilium, communionem calicis, olim in primitiva Eccleſia laxatam laicis, ex poſt ligare non potuit, ut dicit illa perverſitas: Quomodo, quæſo, ſuprema dixit veritas congregatis in Concilio: *Amen dico vobis, quæcunque ligaveritis &c.*

Quamobrem quia revera ligare potuit Chriſto adjurante: hinc ex illa poteſtate VI. Conſtantinopolitana Synodus prohibuit laicis communionem calicis, tanquam cæremoniale tranſitorium. Quod tamen ſacerdotibus, velut rationale morale faciendum injunxit, dicens: *Circa ſanguinem cæremonias in Eccleſia celebramus. Ita quippe accedimus ad benedictiones arcanas, & ſanctificamur, participes effecti tam ſanctæ carnis, quam pretioſi ſanguinis.* Qua ratione in lege veteri rudes arcana Eccleſiæ videre vetantur, ſcriptura figuraliter dicente: *Nolo perdere populum Gaath.* Num. 4. Tale vero arcanum, quanquam cæremoniale & auferibile, eſt communio ſacramenti laicorum de calice, ſicut ſequentia manifeſtabunt.

Porro, ut ſuper hac materia omnis tolleretur querela, ſtatuit VI. Toleranum Concilium, etiam in neceſſitatis articulo nullo modo laicis miniſtrare in communionem calicis, dicens: *Cum nihil in divino canone debeat eſſe confuſum, nihil dubium, nihil etiam indiſcretum, in collationem noſtri cœtus relatus eſt canon Toletani I. Concilii,*

ANNO CHRISTI 1417.

in quo præceptum eſt, ut ſi quis acceptam a ſacerdote Euchariſtiam non ſumſerit, velut ſacrilegus repellatur. Nec adjecta eſt ibi diſcretio voluntatis. Cum & fidelis accipiat fidenter, quod naturaliter illum neceſſitas deglutire non ſinit. Quod etiam in multorum exitu vidimus, qui optantes ſuis votis ſacræ Communionis viaticum, regravati tanto ſiccitatis pondere, ut nullis ciborum illationibus, ſed vix tantumdem illati delectabantur poculi gratia ſuſtentari, collatam ſibi a ſacerdote Euchariſtiam rejecerunt. Non quod infidelitate hoc agerent, ſed quod propter dominici calicis hauſtum traditam ſibi Euchariſtiam non poſſent deglutire. Non ergo hujuſmodi a corpore Eccleſiæ ſeparandi ſunt, qui talia non infidelitate, ſed neceſſitate fecerunt.

CAP. VII.

Quod in primitiva Eccleſia laicis fuerit conceſſa communio calicis in memoriam martyrii, quotidie illis imminentis. Quo fine poſtmodum ſublato, ſublata quoque ſit inter laicos communio calicis.

Cujus ſtatuti ratio & auctoritas ex veritate colligitur evangelica, in qua ſacramenta Eccleſiæ cenſentur eſſe medicinæ, miniſtrandæ diverſimode, non pro infirmi, ſed pro Medici voluntate, ac morbi varietate, per ſacerdotum miniſterium, quos fore decrevit medicus humani generis Samaritanus, Luc. 10. Qui, penſata iniquitatis abundantia & caritatis refrigeſcentia, Matth. 24. Calicis communionem, olim in Eccleſia primitiva conceſſam laicis, ſuſtulerunt. Ex hac nimirum ratione. Cum enim ſacramentum Euchariſtiæ ex vi vocis ſit ſacramentum charitatis, quæ ſola curat & operit multitudinem peccatorum, 1. Petri 4. In primitiva vero Eccleſia charitas laicorum efferbuerat, ad effundendum pro Chriſto ſanguinem, ſive ex reamatione viciſſitudinis, ad quam invitat Apoſtolus dicens: *Hoc ſentite in vobis, quod & in Chriſto Jeſu*, ſive ex recompenſatione ſatisfactionis, B. Petro præmonente: *Chriſto igitur paſſo, & vos eadem cogitatione armamini*: Quo exemplo Actor. 5. ibant Apoſtoli gaudentes a conſpectu Concilii, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Jeſu contumeliam pati. Præſertim quia Chriſto, ad paſſionem invitanti, ſecundum Hieronymum: *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum?* efficaciter reſponderunt ex fervore Martyrii: *Poſſumus*. Quoniam alter alterum ad puſſionem præveniri certabat, cum Propheta decantans: Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? *Calicem ſalutarem accipiam, & nomen Domini invocabo*. Tunc qui epiſcopatum deſiderabat, non aliud quam martyrium optabat, ſecundum Gregor. I. Paſtoral. perſecutionibus omni hora mortem intentantibus. Tunc qualibet hora licebat laicis in provocationem effundendi ſanguinis bibere de calice ſanguinem.

Pro quo caſu B. Cyprianus in Epiſt. XXXVII. de lapſis dicebat: *Et cum ad hoc ſias Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela: Quos igitur tutos eſſe contra adverſarios volumus, munimento Domini, ſacramento ſecuritatis armemus. Nam quomodo docemus, aut provocavius eos, in confeſſione ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti ſanguinem denegamus? Aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, ſi non eos prius ad bibendum in Eccleſia Dei divinum poculum jure communicationis admittimus?* Hæc ille.

A Verum, quia talis fervor charitatis erat donum ſingularis privilegii, teſtante Apoſtolo, Phil. 6. *Vobis donatum eſt per Chriſtum, non ſolum ut in eo credatis, ſed etiam ut pro illo patiamini*: Quia ſecundum B. Auguſtinum, ſicut nullus in hanc vitam eſt melior introitus, quam per baptiſmum, ſic nullus tutior exitus, quam per martyrium: In quo ſicut in baptiſmo omnia tolluntur peccata, in cujus miniſterium ſuper Chriſtum primum baptizatum, & ſuper Stephanum primum pro Chriſto lapidatum, cæli leguntur aperti: privilegia vero paucorum non ſunt trahenda in conſequentiam, ſicut illa trahere videtur præfata aſſertio, quia jam non eſſent leges privatæ ſed communes: quamobrem ceſſante tali ſtatu Eccleſiæ, ac tali laicorum privilegio, merito ceſſare laicis debuit de calice communio. B

Ex eo, quia poſt martyrum tempora, quæ Apocal. 6. equus rufus figurabat, ſequuntur perſecutiones confeſſorum ab hæreticis, equo nigro inſidentibus, & pro ſuæ voluntatis arbitrio ſtateram ſacræ ſcripturæ librantibus. Quibus imperatorum jungitur concio equo pallido præſidentium, & ſine ſignatarum paſſionum experientia ipſa ſigna paſſionum prædicantium, atque hypocrytice allegantium laicis debitam communionem calicis ex conſequentia Eccleſiæ primitivæ, ſed paſſionum ſignatarum experientias in conſequentiam trahere formidantium. C Revera generatio prava, pro ſigno ſine ſignato contendens, & in erroris adjutorium quamplurimas allegans frivole ſcripturas.

Quapropter Eccleſia ob ſignatarum paſſionum defectum merito etiam ſignum Chriſti ſanguinis de calice laicis prohibuit.

Et hoc quidem modo Apoſtoli propter perſecutionem nominis Chriſti Jeſu baptizabant tantum in nomine Domini Jeſu, Actor. 8. Euchariſtia vero in primitiva Eccleſia ſumebatur poſt prandium 1. Cor. 11. Et ut dicit Leo Papa: Olim pro tempore propter errorem in obſervatione legalium conficiebatur in fermento. Quæ omnia nunc non licent.

Non ergo in omnibus primitivæ Eccleſiæ ſunt D ritus ſequendi, ut dicit iſta aſſertio. Quoniam non eodem curſu reſpondent ultima primis.

CAP. VIII.

Concilium Conſtantienſe habuiſſe jus, uſum receptum negati calicis confirmandi.

Talibus, inquam, ſacra Synodus permota conſiderationibus, Communionem de calice, olim laicis oblatam, ſcripto frangere decrevit, poteſtate indeviabilis præſidentiæ, qua regitur, ſubnixa.

Cum enim auctoritate Præſidentis jura firmentur & leges, quemadmodum univerſalis de E ſe fatetur Præſidens: *Per me Reges regnant, & legum conditores juſta decernunt* Prov. 6. Chriſtus vero aſſerit ſe Præſidentem generalis Concilii, dicens Matth. 8. *Ubi duo vel tres congregati fuerint in meo nomine, ibi ſum ego in medio eorum*, extrema conjungens, & diſſidentia paciſcens: Apoſtoli vero in ſuo Generali Concilio præſidentiam & definitionem Concilii attribuebant ſancto Spiritui, dicentes Act. 15. *Viſum eſt ſpiritui S. & nobis*, &c. Quamobrem, poſtquam Apoſtoli in eodem Concilio legalia per Chriſtum ſervata & ſervari mandata potuerunt tollere: liquet, propter indemnitatem Præſidentis

con-

continui, dicentis: *Ecce, ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi*, quod sequentia post Apostolos Concilia rationabiliter potuerunt tollere olim concessam laicis communionem calicis. ANNO CHRISTI 1417.

CAP. IX.

De fide laicorum, sub una specie esse verum corpus & verum sanguinem Christi.

Præsertim ad firmandum fidem in Ecclesia Dei hujus venerabilis sacramenti, circa quod laicalis populus sic tenetur credere, quod per se sub qualibet specie hujus sacramenti est plenissime verum Corpus Christi, & sanguis, secundum essentiam, qualitatem & quantitatem, cum Deitate & anima, tam quoad esse, quam quoad cooperari, insinuante vitam, virtutes & gratiam, Christo, dicente ad confirmationem tantæ fidei, de panis duntaxat specie, & nullam mentionem faciente de specie vini: *Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi; si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum*, etiamsi non biberet de calice, quia sanguinem sufficienter sumit sub panis specie. Palam ostendens, quod communio calicis non est laicis de necessitate salutis, sicut Christo imponit dogma pestiferum.

Quamobrem ex tanta Christi auctoritate voluit Ecclesia ad hanc fidem sacramenti sub panis tantum specie arctare laicalem populum per subtractationem sacramenti sub vini specie: ne rudis populus plus substantialiter & efficaciter sacramenti esse crederet sub duabus speciebus, quam sub una. Quoniam sine hac fide, actu vel habitu, impossibile est quemquam placere Deo. Et ad hanc sententiam omnes Doctorum auctoritates sunt reducendæ.

CAP. X.

De Sacramenti illius integritate sub una specie.

Ex quibus patet, ipsam duplicem speciem, panis scilicet & vini, non esse expresse institutam sic connexe & simultanee, propter sacramenti substantiam & efficaciam, quasi sub duabus speciebus plus esset & operaretur, quam tantum sub una. Sed duntaxat propter significationem & denominationem sacramentalem, extrinsecam sacramento. Quæ, inquam, significatio non concernit sacramenti substantiam, vel operationem, sed tantum usum & usus denominationem, ad quæ sacramenta ordinantur. Qui inquam usus, licet sit in aliis sacramentis substantialis, huic tamen sacramento est omnino accidentalis, ex eo, quia sine usu & perceptione hoc sacramentum in speciebus durantibus manet perfectum in sua substantia, remanente in ipso, sicut in aliis sacramentis, significatione & denominatione sacramentali. Quia sicut in baptismo aquæ lotio exterior est signum lotionis interioris per gratiam, sic in sumptione Eucharistiæ cibatio exterior, consueta fieri in duplici specie, panis scilicet & vini, est signum plenæ cibationis interioris. Quæ cibatio, licet sit æque plene & realiter sub una tantum specie, signo tamen sensibili & sacramentali non æque plene exprimitur sensui, nisi sub duplici specie.

CAP. XI.

De variis figuris & Symbolis, quæ eruditiores sub duplici specie in Eucharistia considerare possint.

Quæ duplicitas apud sapientes & industrios salubris plurimorum figuratorum posset esse figura, juxta quatuor sensus sacræ scripturæ.

Nam historice, perfectio corporalis cibationis in duplici specie, scilicet panis & vini, est expressum signum perfectæ cibationis animæ, per gratiam venerabilis sacramenti, causatam sub duplici specie.

Allegorice vero. Postquam in creaturis non fit major aliquorum approximatio, quam per cibationem unius in alterum conversio, sive corporaliter alimenti in alitum, Arist. II. de anima, sive spiritualiter aliti in alimentum; Qualiter est III. de Anima: *Ibi plus est anima, ubi amat, quam ubi animat.* Qui modus in hoc sacramento digne sumentibus obvenit, Christo B. Augustino inspirante: *Non tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me*; Et consequenter communiter omnibus pronunciante. *Qui manducat me, & ipse vivet propter me.* Et hoc dupliciter. Vel (1) ad bonam vitam applicando, per immutationem meæ vitæ in carnem; Quæ mutatio figuratur in conversione panis in carnem, virtute sacramentali: Vel (2) a peccatis abstinendo propter effusionem sanguinis, in peccatorum remissionem & detestationem. Quæ figuratur in sacramento sanguinis conversi sub specie vini.

Tropologice sive Mystice. Cuilibet viatori ad salutem duo sunt necessaria, scilicet Christi incarnatio, figurata per sacramentum corporis sub panis specie: secundo Christi passio, figurata per sacramentum sanguinis sub vini specie. Et quia sine istis figuratis non contingit quemquam salvari, jure istam figuram Salvator expressit dicens: *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Anagogice. Panis cor hominis conservat, & vinum lætificat; Sed firmitas in via non certe est, nisi per fidem & spem, lætitia vero per charitatem, quæ foris expellit timorem. Igitur cum fidei succedat clara visio, & charitati fruitio, in quibus perficitur patriæ beatitudo: liquet, duplicem speciem sacramenti in via, patriæ fore figuram.

CAP. XII.

Laicis illis Symbolicas considerationes duplici speciei in sacramento non competere.

Verum, quia laici, habentes præfatam de sacramento venetabili historiæ fidem, non tenentur se occupare circa hujusmodi signorum relationer duplicis speciei, propter suam ruditatem & irreligiositatem, dicente Apostolo Hebræor. 5. *Omnis enim, qui lactis est particeps, expers est sermonis justitiæ.* Qua justitia figuræ librantur correspondere figuratis. Parvulus enim est rudis: perfectorum autem est solidus cibus, eorum, qui pro ipsa consuetudine exercitatos habent sensus, qualis est clerus evangelicus, sub utraque specie confæciens & manducans.

Quæ

ANNO CHRISTI 1417.

Quæ ſacrarum ſcripturarum machina, cujus armatura inſultantes dejicit, ex ſententia Apoſtoli, Epheſ. 6. in argumento rotarum Ezechielis de faciebus quatuor, præfatum ſenſum quadruplicem figuratum fundavit. Nec tamen intelligentiam vitalis ſpiritus, quo rotæ feruntur, niſi in mutua circumceſſione rotæ unius teſtamenti in aliam, perfecte decrevit. Adeo, ut rotator teſtamentorum perfectam concluſionem intelligentiæ conſequi ſe non gaudeat, niſi, propriis exutus phantaſiis, inter medios utriuſque teſtamenti clericos obdormiat, illorum ſenſibus ſoporatus: Quatenus ſecundum Hieronymum abyſſus unius teſtamenti abyſſum alterius invocet in voce & expoſitione cataractarum, Prophetarum ſcil., Apoſtolorum & Doctorum. De quibus Apoſtolus Eph. 4. ſcribit: *Chriſtus dedit in Eccleſia quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios vero Evangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores, ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterii & ædificationem corporis Chriſti, &c. Ut jam non ſimus parvuli, & circumferamur omni vento doctrinæ ad circumventionem erroris.*

Quorum ſi verba variari viderit, ex tunc nihil partialiter præſumat aſſerere, ſed in tali ambiguo Prælatos Eccleſiæ conſulat, qui ex aſſecurante ſcriptura, Deut. 18. ſibi indicabunt judicii veritatem, a quorum ſententia ſub mortis ſupplicio declinare vetatur.

In cujus myſterium apud Ezechielem rotæ ſequuntur animalia. Quia littera rotarum ſenſui deſervit Eccleſiaſticorum. Sed tantæ regirationis fruſtratur myſterio Judæorum perfidia: Dum novæ legis ſpernens eloquia ſolam veteris obſervantiæ litteralem veneratur corticem, hiſtoriæ cæcata allegationibus, quibus vetus lex divinitus data, ſervari & perpetuari mandata, Sanctorum inſuper patrum mortibus firmatur. Unde Chriſtum non recipit, tanquam litteralis corticis violatorem. At vero Manichæorum verſutia, ſimiliter præfatam teſtamentorum rotationem faſtidiens, vetus quidem teſtamentum reſpuit, aſſerens, de novo ſe fore ſaturam: Allegans conformiter Legislatoris ſufficientiam, ejuſque litteræ immutabilitatem. Qualiter ſe tuetur præfata aſſertio peſtifera, ex congeſtione ſacræ ſcripturæ, & ejus doctorum, abnegans variationem ſumptionis de calice, olim conceſſam cunctis Chriſti fidelibus.

CAPUT XIII.

Laicorum eſſe, mutationes litterales rituum a clero factas ſuſcipere.

Sola fidelium Eccleſia, Ezechielis viſioni credula, evangelici cleri litterales mutationes veneranter recipit, pronuncians illud Richardi I. de Trinit. c. 2. *Utinam attenderent Judæi, utinam adverterent Pagani, cum quanta ſecuritate poſſumus dicere Domino: Si error eſt, a te ipſo decepti ſumus. Tu enim dixiſti clero Evangelico: Qui vos audit, me audit.* Si ergo in abnegatione ſumptionis de calice nos hic clerus decipit, tu principaliter per eum, vel per tuum inſtrumentum, de quo aſſecuraſti, profecto nos decepiſti. Sed quia ſumma veritas, nos decipere non potuiſti, tuo de te dicente Apoſtolo: *Ille qui fidelis permanet, ſe ipſum negare non poteſt.* Quamobrem nec tuus clerus Evangelicus in abnegatione calicis nos decipere valebit, qui more materno, dante parvulis panem cum lacte, ut ſe cibare incipiant, poſtquam adoleverint, ſubtracto lacte facit ſolo pane contentos: Sic in exordio naſcentis Eccleſiæ dedit cletus cunctis fidelibus ſacramentum Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie, quos tandem, ſolidatos in fide unius ſpeciei, ſub ſola panis ſpecie decrevit contentari.

ANNO CHRISTI 1417.

Revera imitator formæ Apoſtolicæ in baptiſmi miniſterio. In quo primum Apoſtoli non pandebant rudi populo benedictæ Trinitatis myſterium, ex poſt creſcenti Eccleſiæ publicandum. Sed rudem populum baptizando in nomine Domini noſtri Jeſu, ad rudimenta fidei provocabant.

CAPUT XIV.

De ſenſu illius dicti: Niſi manducaveritis carnem, & biberitis ſanguinem &c.

In quibus quidem prima credibilia ſunt Chriſti Incarnatio & Paſſio. De quibus credibilibus ait Salvator: *Niſi* dentibus fidei *manducaveritis carnem filii hominis* ejuſdem doctrinam, credendo incarnationem, *& biberitis ejus ſanguinem*, profitendo ſimpliciter ejus pro ſalute neceſſariam paſſionem, *non habebitis vitam in vobis. Non enim eſt aliud nomen ſub cælo datum hominibus, in quo oportet nos ſalvos fieri*, Actor. 4.

Quamobrem nullus a mundi exordio ſalvatus eſt, nec in futurum ſalvabitur, niſi qui ſic corpus Chriſti manducaverit, & ſanguinem biberit. In cujus myſterium Apocal. 13. ab origine mundi agnus occiſus legitur. Eo quod omnes, qui præibant ab Adam, & qui ſequebantur Chriſti incarnationem, uſque ad ultimum electum, filio David proclamant Oſanna, proteſtantes, ſine ejus concurrentia incarnationis & paſſionis, inſufficientiam propriæ ſalutis.

Et talis manducatio corporis & ſanguinis Chriſti eſt ita neceſſaria, ſicut baptiſmus, in quo illa manducatio celebratur, dicente Apoſtolo: *Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*, Galat. 3.

Verum, ſicut de baptiſmo: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu, non poteſt introire in regnum Dei*, ſic & de tali dicitur manducatione: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

Cujus manducationis myſterium figuratur ex præmiſſis ſub ſacramentali manducatione corporis & ſanguinis in utraque ſpecie.

Et hunc ſenſum divina eloquia & ſanctorum præferunt in prædictis exceptivis circa ſpiritualem hujus ſacramenti ſumptionem, non autem ſemper corporalem, quam illa crudelis teſtatur aſſertio, excludens a beatitudine baptizatos parvulos non manducantes ſacramentaliter & corporaliter corpus & ſanguinem Chriſti, & quam plurimos ſanctos.

CAPUT XV.

De Conſtantienſis Concilii auctoritate damnandi ſententiam de Communione ſub utraque.

Quapropter ſacrum Conſtantienſe Concilium tam horrendam crudelitatem merito damnavit, & revera auctoritative damnare potuit. Quoniam ſecundum B. Auguſtin. in epiſtola ad Januar. *Conciliorum in Eccleſia eſt ſaluberrima auctoritas, quibus omnia negotia Eccleſiæ terminantur*

Quale

ANNO CHRISTI 1417.

Quale negotium eſt diſpenſatio hujus Venerabilis Sacramenti laicis tantum ſub panis ſpecie.

Verum & auctoritas Bibliæ, quæ eſt fundamentum totius diſciplinæ Eccleſiaſticæ, robur ſumit a Generalibus Conciliis, B. Auguſtino contra Fauſtum dicente: *Noſtrorum porro librorum auctoritas, ea gentium conſenſione per ſucceſſiones Apoſtolorum Conciliorumque roborata, vobis adverſa eſt.* Quia, ut ait Iſidorus, Concilia inceperunt aggregari principaliter propter exſtirpationem hæreſium.

Quamobrem hæretici principaliter inſultarunt Conciliis, ſicut patet de iſtis aſſertoribus, & ante patuit in Nicæno Concilio. In quo de omni orbe terrarum convenientes Epiſcopi, juxta fidem Evangelicam & Apoſtolicam, ſecundum poſt Apoſtolos Symbolum propter hæreticos ediderunt. Et de primo Apoſtolorum Symbolo, de quo nihil habetur in Canone Bibliæ, quod fuiſſet ab Apoſtolis editum, fidem fecerunt. Quoniam ſicut Decalogus prima principia agendorum, ſic & Symbolum tradit prima principia credendorum. Hinc B. Gregorius Concilia ſicut Evangelia veneratur. Quamobrem B. Auguſtinus contra Fauſtum dicebat: *Vides in hac re, quid Eccleſiæ valeat auctoritas, quæ ab ipſis fundatiſſimis Apoſtolorum ſedibus uſque ad hodiernum diem ſuccedentium ſibimet Epiſcoporum ſerie, & tot populorum conſenſione firmatur.*

CAPUT XVI.

Laicos uti hoc Sacramento, non obligatione divina, ſed ſolum inſtituto clericorum ac Conciliorum.

Itaque exemplo tantorum Patrum confuſa Statutis Concilii cedat aſſertio, neceſſitans ex præcepto Chriſti cunctos fideles ſumere Sacramentum Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie. Poſtquam laici nunquam obligantur ad ſumtionem Venerabilis ſacramenti ex Canone Bibliæ. Quia Chriſtus Apoſtolis, non prout laicis, ſed, prout ſunt, clericis, pro ſe Sacramentum Venerabile ſine disjunctione ſumendum & conficiendum præcepit, dicens: *Accipite, ſumite, & facite, 1. Cor. 9.*

Clerici vero non leguntur arctaſſe laicalem populum ad frequentem communionem, niſi ex jam dictis ob fervorem fidei.

Quo tepeſcente, ad trinam tantum in anno. Sicut ex Concilio Agathonenſi ſub III. idus Septembr. celebrato legitur. *Seculares qui in natalis Domini, Paſchatis & Penteceſtes feſto, non communicaverint, catholici non credantur, nec inter catholicos habeantur.*

Tandem finaliter patrum Concilium arctavit ſub pœnali præcepto omnes, utriuſque ſexus populum, ratione utentem & adultum, ſemel in anno pro die Paſchæ ſacramentum Euchariſtiæ ſumere, & ſingulariter tantum ſub ſola panis ſpecie. Sicut teſtatur magna ſexta feria diei Paſchæ propinquiſſima, in qua Eccleſiæ conſuetudo, omnium legum interpres, ſub ſola panis ſpecie, reſervata de heſterna quinta feria, laicalem populum ſine calice communicat, ab expreſſo palam proteſtans, nunquam laicalem populum, niſi ſub ſola panis ſpecie communicandum.

Porro ex Chriſti doctrina & litterali Evangelio nonniſi ab expreſſo datur clericis auctoritas baptizandi, Matth. ult. Nunc autem in neceſſitatis articulo non ſolum laicis collata eſt & feminis, ad characterem clericalem minus idoneis; ſed inſuper Judæis & paganis, duntaxat ſervantibus debitam formam, & materiam, ritum & intentionem Eccleſiæ. ANNO CHRISTI 1417.

Et quis quæſo hanc poteſtatem ipſis contulit, quam non contulerunt Apoſtoli, & Evangelia, circa baptiſmum neceſſariam, ultra alia? Revera Eccleſia per ſua Concilia. Qua poteſtate etiam hodie poſſet ſtatuere, ut in certis regionibus, ubi eſt vini carentia, ſacerdotes Miſſas celebrando conficerent ſacramentum Euchariſtiæ tantum ſub panis ſpecie.

Et plane Magnus Albertus fatetur in tractatu de Miſſarum celebritate, finaliter concludens: *Propter intolerabile damnum quod incurrunt communicantes in terris, ubi non habetur vinum, expediret, quod diſpenſaretur, ut corpus Chriſti conficere poſſent ſine calice.* Subdit cauſam: *Corpus non eſt ſine ſanguine, anima, & deitate.* Si ergo ſacerdotibus in certis regionibus poteſt indulgeri conſecratio panis ſine calice, cur non laicis ſumptio?

Quapropter ſi præfatus aſſertor, velut mundum animal cibum ruminans & ungulam dividens *Levit.* 11. Sacræ Scripturæ, & Eccleſiæ ſententias & conſuetudines regyraſſet, ni fallor, præfatum dogma peſtiferum adverſus Eccleſiam & ſuum Concilium minime vomuiſſet.

Vivat ergo ſecure ſancta & immaculata baptizatorum familia ſub catholicæ Eccleſiæ, & Generalium Conciliorum obedientia, nec ad hæreticorum ſe ſinat declinare præſtigias. Quas ex his poterunt ſignis palam deprehendere, ſi novitatem adverſus Eccleſiam conabuntur introducere ſub prætenſa divinæ ſcripturæ.

Cujus ſacramenta in præſenti opuſculo minus intelligibiliter, & reverenter etſi tractare compulſus ſum, non temeritati, ſed exiguitati violentatæ per obedientiam, lectores deferant, qua etiam ſuper vires aſſumebatur materia de fide venerabilis Euchariſtiæ, cujus cauſa agitur, & auſu jubentium tentabatur perfici.

Unde ne ſub tali faſce contingat ſuccumbere, me ipſum ex proteſtatione ſolita cum ſcriptis, & dictis diſciplinæ ſubjicio Eccleſiaſticæ, repræſentatæ per præſens Conſtantienſe Concilium, & præſertim Reverendiſſimor. Patrum, per illud pro judicio fidei aſſumtorum, digniſſimæ. Qui auctoritate, qua meam imperitiam exercitare dignati ſunt, eadem dignentur limatione ſubtiliſſima, qua coruſcant.

Subſcriptio in MS. Viadobonenſi. Explicit primus tractatus de communicatione Venerabilis Sacramenti Corporis & Sanguinis D. N. J. C. editus & approbatus in Concilio Generali Conſtantienſi, videlicet, quod laici debent communicari tantum ſub una ſpecie, ſcil. panis, & non ſub utraque.

Subſcriptio in MS. Berolinenſi. Completus Conſtantiæ eſt iſte tractatus de communione ſub utraque ſpecie anno Domini 1417. die 8. menſis Decembris, compilatus per M. Mauritium de Praga Profeſſorem S. Theologiæ.

ANNO CHRISTI 1417.

XLII.

MAURITII DE PRAGA

TRACTATUS II.

Ex Mſ. Cæſareo Vindobonenſi.

Contra librum Jacobi de Miſa de Communicatione calicis in plebe Chriſtiana, in Conſtantienſi Concilio publica illius auctoritate ſcriptus atque publicatus.

LIBER I.

Jacobelli, ſc. Jacobi de Miſa demonſtratio per teſtimonia ſcripturæ, Patrum atque Doctorum, Communicationem calicis in plebe Chriſtiana eſſe neceſſariam; a Mauritio de Praga ſuæ illius refutationi hic inſerta.

CAPUT I.

Dicta Scripturæ, pro Communione calicis in plebe Chriſtiana, a Jacobello propoſita.

Auguſtinus de videndo Deum: Fieri nullo modo poteſt, ut hæc ſacrarum litterarum auctoritas ex aliqua ſui parte mentiatur, &c.

Item *Auguſtinus, ſuper Pater noſter*. Si ego quicquam dixero, nolite credere ex hoc. Sed ſi Chriſtus dicit, væ qui non credit. Immo væ *generationi* adulteræ, quæ plus credit teſtimonio alterius, quam Dei, &c.

Beda, in *homilia infra octavam Aſcenſionis*, cum venerit: Perfectæ vitæ magiſterium eſt, Eccleſiæ primitivæ ſemper actus imitari.

Et *infra*: Nec dubitandum, quin, quorum tunc veſtigia ſequimur, ad eorum ſumus in futuro præmia venturi, &c.

Auctoritates Evangelii, Doctorum, Canonum, & Eccleſiæ, quæ docent Sacramentum Corporis, & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti omnibus Chriſti fidelibus ſub utraque ſpecie panis, & vini miniſtranda, debent manere uſque in diem judicii, *Libro I. de Symbolo*.

Matth. 26. *Marc.* 14. *Luc.* 12. Cœnantibus autem illis, accepit Jeſus panem & benedixit ac fregit, deditque diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite, hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit & dedit illis, dicens, Bibite ex hoc omnes. Hic eſt Calix meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum, &c.

Joannis 6. Dixit Jeſus diſcipulis ſuis, & turbis Judæorum: Amen, amen, dico vobis; Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Ubi *Gloſſa*: Uſque modo non fecit mentionem de comeſtione ſacri altaris. Et ſi ignoretis quis modus ſit dandi vel manducandi, ſubdit: Niſi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus ſanguinem, &c.

Et infra ſuper verbo, *Qui manducat*, dicit *Gloſſa*: Quidam ſancti exponunt de comeſtione altaris. Et bene dicunt, &c.

Paulus 1. *Cor.* 11. Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis. Quotieſcunque enim manducaveritis panem hunc, & calicem biberitis, mortem Domini annunciabitis, donec veniat. Et *infra*: Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat, &c.

CAPUT II.

Teſtimonia Patrum pro Communione laicali ſub utraque.

Auguſtinus, Libro Sententiarum Proſperi, & in Canone *de conſecratione diſt. c.37. cum frangitur*, dicit: cum frangitur hoſtia, dum ſanguis de calice in ora fidelium funditur, quid aliud, quam Dominici corporis in cruce immolatio, ejuſque ſanguinis de latere effuſio deſignatur, &c.

Auguſtinus Libro de Trinitate, & Canone *de conſecratione diſt.* 2. Quia morte Domini liberati ſumus, hujus rei memores in edendo & potando carnem, & ſanguinem, quæ pro nobis oblata ſunt, ſignificamus, &c.

Auguſtinus. Et vos poſt illa jejunia, poſt labores, poſt humilitatem & contritionem, jam in nomine Chriſti, tanquam ad calicem veniſtis, & ibi vos eſtis in menſa, & in calice nobiſcum. Simul enim hæc ſumimus, ſimul bibimus, quia ſimul vivimus. *In quodam ſermone*, & in Can. *de conſecr. diſt.* 2. *Quia paſſus &c.*

Auguſtinus. Quicquid vis feceris, &c. Numquam Chriſtum occidiſti? Non eſt iſto peccato aliquid aliud pejus. Quia Chriſto nihil eſt melius. Quantum eſt nefas occidere Chriſtum! Judæi tamen occiderunt & multi poſt in eum crediderunt, & ejus ſanguinem biberunt, & dimiſſum eſt illis peccatum, quod commiſerunt, &c.

Auguſtinus. Qui calicem, id eſt ſanguinem Chriſti, per ſe ponit, quaſi aliam gratiam a menſa, id eſt a carne Chriſti, ponit. Cum tamen caro ſine *ſanguine*, *nec ſanguis* ſine carne poſſit eſſe vel ſumi. Nec ibi duo ſunt ſacramenta, ſed unum. Sed nec caro eſt ſanguis, nec ſanguis eſt caro. Et panis in carnem convertitur, & vinum in ſanguinem, & non e converſo. Et ſub diverſis ſpeciebus utrumque ſumitur. Ideo menſam & calicem hic diſtinguit, velut diverſas gratias. *Super Pſalmo* 22. *in Gloſſa ordinaria*, &c.

Auguſtinus. Tunc eis annunciat Petrus eum colendum, quem crucifixerunt, ut ejus jam ſanguine biberent credentes, quem fuderant ſævientes. *Libr. de utilitate agendæ pœnitentiæ*, & in can. *de conſecr. diſt.* 2. *Tunc eis*, &c.

Auguſtinus. Hujus rei ſacramentum in unitate corporis & ſanguinis Chriſti alicubi quotidie, alicubi certis intervallis dierum, in Dominica menſa præparatur, & de menſa Dominica ſumitur, quibuſdam ad vitam, & quibuſdam ad exitium. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam. Hanc ergo non habent, qui iſtum panem non manducant, & iſtum ſanguinem non bibunt. *Homil.* 23. ſuper illo verbo: *Niſi manducaveritis*.

Auguſtinus. Acceſſerunt Judæi ad Jeſum, ut crucifigerent eum. Nos accedemus, ut corpus & ſanguinem ejus capiamus. Iterum vere magnus Deus, & magna miſericordia ejus, qui dedit nobis manducare corpus ſuum, in quo tanta perpeſſus eſt, & ſanguinem ſuum bibere, *In Pſalmo* 33. *homil.* 3.

Item *in Pſalm.* 98. *ad Judæos*. Jam ſecuri bibite ſanguinem, quem fudiſtis. Habetur in canone *de conſecr. diſt.* 2. *Acceſſerunt Judæi*.

Auguſtinus. Et quia iſtam menſam paravit ſervis ſuis, & ancillis in conſpectu eorum, ut

quoti-

quotidie in similitudine corporis, & sanguinis Christi, panem & vinum secundum ordinem Melchisedech ostendendo, nos cibaret in sacramento. *In sermone qui incipit: Circulo consecrato, anno revoluto.*

Hieronymus. Sacerdotes, qui Eucharistiæ serviunt, & sanguinem ejus populis dividunt in legem Christi, putantes, Eucharistiam imprecantis verba facere, non vitam, & necessariam esse tantum solemnem orationem, & non sacerdotum merita. De quibus dicitur: Sacerdos in quacunque fuerit macula non accedat Domino offerre oblationes. *In Sophoniam*, & habetur in *can. 1. q. 1. Sacerdotes.*

Hieronymus. Bibere autem dicuntur sanguinem Christi, non solum sacramentorum ritu, sed & cum sermones ejus recipimus, in quibus vita consistit. Sicut & ipse dicit Jo. 6. Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. *Super Marc. c. 14.*

Hieronymus. Ascendamus cum Domino cœnaculum magnum, stratum atque mundatum, & accipiamus ab eo calicem sursum novi testamenti, ibique cum eo Pascha celebrantes inebriemur ab eo vino sobrietatis. *Et infra*: nec Moses dedit vobis panem vestrum, sed Dominus, sicut Dominus Jesus ipse conviva & convivium, ipse comedens & qui comeditur, illius bibimus sanguinem, & sine ipso potare non possumus. Et quotidie in sacrificiis ejus de germine vitis veræ & vineæ Soreth, quæ interpretatur electa, rubentia musta calcamus, & novum vinum ex his bibimus, &c. *ad Prudentiam virginem q. 2.*

Gregorius. Quid sit sanguis agni, jam non audiendo, sed bibendo, bene didicistis. Qui sanguis super utrumque postem ponitur, quando non solum ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur. In utroque enim poste sanguis agni est positus, cum ore ad redemtionem sumitur, ad imitationem quoque intenta mente cogitatur. Et in hoc mysterio moritur, ejusque corpus ubilibet sumitur. Cujus caro in populi salutem patitur, ejus sanguis jam non in manus infidelium, sed fidelium per ora funditur. *In homilia paschali*, & in *canone de consecrat. dist. 2. Quid sit sanguis.*

Gregorius. Unde factum est, ut redemtoris nostri sanguinem, quem persecutores sævientes fuderunt, postmodum credentes biberunt, eumque esse Dei filium prædicarunt. De quo videlicet sanguine aperte subjungitur: terra, ne capias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus. *Lib. 13. Moralium.*

Gregorius in lib. Dialogorum. Cum quadam die missa celebrata populus communicaret, & Diaconus Christi sanguinem propinaret, subito paganorum impulsu Diaconus cecidit, & calicem sanctum fregit. *Libr. Dialogorum. Et hoc legitur de S. Donato.*

Ambrosius. Quia morte Christi liberati sumus, hujus comedendo & bibendo carnem & sanguinem, memores esse debemus, in hac consequi novum Testamentum, quod est nova lex, quæ obedientes sibi tradit cælestibus regnis. Testamentum ergo sanguine consummatum est. Quia beneficii divini sanguis testis est. Unde ad tuitionem corporis, & animæ percepimus. Quia caro Christi pro salute corporis, sanguis vero pro anima nostra sumitur & effusus est, sicut præfiguravit Moses, dicens: Caro pro corpore vestro offertur, sanguis vero pro anima. Ideoque jam non manducandum sanguinem lex præcipit. *Super istud 1. Cor. 11. quotiescumque hoc feceritis.*

ANNO CHRISTI 1417.

Ambrosius. Si quotiescunque effunditur sanguis Christi in remissionem peccatorum effunditur, debemus eum semper accipere. Qui semper pecco, semper debeo accipere medicinam, *L. V. de mysteriis & sacramentis*, & in *canone de consecrat. dist. 2. Si quotiescunque &c.*

Ambrosius. Jam mensæ cælestis honore suscipior, epulis meis non pluvia mittitur, non terræ laborant partus, non arbores fructus, potui meo flumina quærenda, non fontes. Caro Dei cibus est mihi, & sanguis Dei potus est mihi. Et ideo accedite ad Deum, & satiemini, quia panis est, & potate, quia fons est &c. *Super, Beati immaculati in via, Psalmo 118. Adolescentulus sum ego &c.*

Ambrosius. Bibebant autem de spirituali consequente eos petra, Petra autem erat Christus, 1. Cor. 9. Non immobilis petra, quæ populum sequebatur. Et tu bibe, ut te Christus sequatur. Vide mysterium: Moses hic est Propheta, virga hæc est verbum Dei, tangit petram & fluit aqua, & bibit populus Dei, qui Dei gratiam consecutus est. *Et infra:* Quotiescunque bibis, remissionem peccatorum accipis, & inebriaris Spiritu sancto. *L. de Sacramentis*, & in *dist. 2. in calice* &c.

Ambrosius. Sicut enim similitudinem mortis assumsisti, ita etiam Christi sanguinis similitudinem bibis, ut nullius cruoris sit, & tamen pretium operetur redemtionis *Lib. de sacramentis, & in can. distinct. 2. de consecr. cap. 54. Panis est.*

Dionysius. Postea Hierarcha, postulans dignus fieri hoc sacrificio, quod fit, & ad ipsius Christi imitationem divina perficere, & distribuere castissime, & sacris participantes, ut convenit sanctis participare, sanctificat, & divinissima subministratione agit dicta proposita sancte signa. Etenim coopertum & indivisibilem panem discooperiens, & in multa dividens, & unitivam calicis omnibus partiens, significative unitatem multiplicat, & distribuit, sanctissimum in istis sacrificium perficiens. *Et infra.* In istis omnibus sanctorum ornatus Hierarchiæ congregatus, dignissimis communicans, cum gratiarum actione deservit, operationem proportionabiliter cognoscens, & laudans gratias. *L. de ecclesiastica Hierarchia, 1. Timoth. 3.*

Origenes. Dicant ergo nobis, quis est iste populus, qui in usu habet sanguinem bibere? Hi erant, qui in Evangelio audientes, hi qui ex Judæis Dominum sequebantur, scandalizati sunt, & dixerunt Joan. 6. Quis potest manducare carnem ejus, & sanguinem ejus bibere? Sed populus Christianus fidelis audit hæc & amplectitur & sequitur eum, qui dicit: Nisi mandacaveritis carnem meam, & biberitis sanguinem meum &c. *Super illud num. 23. Ecce populus ut Leæna consurgit, & quasi Leo erigetur, nec accumbet, donec devoret prædam, & occisorum sanguinem bibat. Homil. 16.*

Hilarius. De veritate carnis & sanguinis non est relictus ambigendi locus. Nunc enim, & ipsius domini professione et fide nostra vere caro est & sanguis est. Et hæc accepta atque hausta efficiunt, ut et nos in Christo, & Christus in nobis sit &c. Ubi *Archidiaconus:* Hæc accepta quantum ad carnem, atque hausta quantum ad sanguinem, sacramentaliter de altari, & de manu sacerdotis, *L. de Trinit. 8. & in canone, dist. 2. in Christo.*

ANNO CHRISTI 1417.

Cyprianus martyr. Quanquam ſciam, frater chariſſime, Epiſcopos plurimos, Eccleſiis Dominicis in toto mundo divina dignatione præpoſitos, Evangelicæ veritatis ac Dominicæ traditionis tenere rationem, nec ab eo, quod Chriſtus Magiſter & præcepit & geſſit, humana & novella inſtitutione decedere: Tamen, quoniam quidam vel ignoranter vel ſimpliciter in calice Dominico ſanctificando & plebi miniſtrando non hoc fecerunt, quod Jeſus Chriſtus Dominus noſter, ſacrificii hujus auctor & doctor, fecit & docuit: Religioſum pariter ac neceſſarium duxi, de hoc ad vos litteras facere, ut ſi quis adhuc in iſto errore tenetur, veritatis luce perſpecta ad radicem atque originem traditionis Dominicæ revertatur. Nec nos putes, frater chariſſime, noſtra & humana conſcribere, aut ultronea voluntate hæc nobis audacter aſſumere, cum mediocritatem noſtram ſemper humili, & verecunda ratione teneamus. Sed quando aliquid, Deo inſpirante & mandante, præcipitur, neceſſe eſt, ut Domino ſervus fidelis obtemperet, excuſatus apud omnes, quod nihil ſibi arroganter aſſumat, qui offenſam Domini timere compellitur, niſi faciat, quod jubetur. *Epiſt.* 34. *ad Cæcilium de Sacramento Dominici calicis*.

Cyprianus ad quendam. Et quemadmodum vino iſto communi mens ſolvitur, & anima relevatur, & triſtitia repellitur, ita potato ſanguine Domini & poculo ſalutari, expellitur memoria veteris hominis, ut fiat oblivio converſationis priſtinæ ſecularis, & mœſtum pectus aut triſte, quod prius peccatis angentibus premebatur, divinæ indulgentiæ lætitia reſolvatur. Quod tum demum poteſt lætificare in Eccleſia viventem turbam, ſi quod bibitur, Dominicam teneat libertatem. *Et infra*. Quomodo autem poſſumus ſanguinem noſtrum propter Chriſtum fundere, qui ſanguinem Chriſti erubeſcimus bibere? *Et infra*: Sed videamus, frater chariſſime. Si quis de anteceſſoribus noſtris vel ignoranter vel ſimpliciter non hoc obſervavit, & tenuit, quod nos Dominus facere exemplo & magiſterio ſuo docuit, poteſt ſimplicitati ejus de indulgentia Domini venia concedi. Nobis vero non poteſt ignoſci, qui nunc a Domino moniti & inſtructi ſumus, ut calicem Domini cum vino mixtum, ſecundum quod Dominus obtulit, offeramus, & de hoc quoque ad collegas noſtros litteras dirigimus, ut ubique lex Evangelica, & traditio Dominica ſervetur, & ab eo quod Chriſtus docuit & fecit, non recedatur. *Epiſtola* ubi ſupra.

Cyprianus. Et cum ad hoc fiat Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela: Quos igitur tutos eſſe contra adverſarium volumus, munimento Dominicæ ſaturationis armemus. Nam quomodo docemus, aut provocamus, eos in confeſſione ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti ſanguinem denegamus? Aut quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, ſi non eos prius ad bibendum in Eccleſia Domini poculum jure communicationis admittimus? *Epiſtola* 3. *de lapſis*.

Joannes Chryſoſtomus: Illud eſt myſterium, ſine quo non eſt nobis ſalus, nec ea, quæ bona ſunt nobis promiſſa divina, redduntur. Nemo enim valebit ingredi Regni Cælorum, niſi ex aqua fuerit renatus & Spiritu, Joan. 3. Et qui non manducat Domini carnem nec bibit ejus ſanguinem, non habebit vitam æternam Jo. 6. Quæ per nullus alius quam ſancti efficiuntur manus ſacerdotis. *In ſuo Dialogo, L. III. c. I.*

ANNO CHRISTI 1417.

Bernardus. Benigniſſime Jeſu, nobile ſatis ſponſæ tuæ dotalitium indulſiſti. Ut vel ſic teneret columba tua dulciſſimum memoriale dilecti ſui. Chriſtus enim pridie, quam pateretur, diſcipulis ſuis hujus ſacramenti formam præſcripſit, efficaciam explicavit. Idem præcepit fieri formæ præſcriptionem, in pane & vino. Notate ordinem: Cum adhuc cœnaret, a menſa ſurrexit, Apoſtolorum pedes Dominus univerſitatis lavit, dehinc ad menſam regreſſus ordinavit ſacrificium corporis & ſanguinis ſui, ſeorſum panem, ſeorſum tradens, & vinum. De pane ita dicens, Matth. 26. Accipite & comedite, hoc eſt corpus meum. De vino ſimiliter: Bibite ex hoc omnes, hic calix eſt Novi Teſtamenti &c. *In ſermone ad Petrum de Corpore Chriſti*.

Bernardus. Ponitur igitur panis ſpecies, & vini, ut doceamur, plenam & perfectam refectionem eſſe in ſumtione corporis & ſanguinis Jeſu Chriſti. *In epiſtola ad Petrum*.

Beda. Non ſolum lavit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo, quando ſanguinem ſuum effudit in cruce pro nobis, vel quando unuſquiſque noſtrum myſterio ſacroſanctæ paſſionis ejus baptiſmo aquæ ablutus eſt. Unde etiam quotidie tollit peccata mundi, lavatque nos a peccatis noſtris quotidie in ſanguine ſuo, cum ejuſdem beatæ paſſionis ad altaria memoria replicatur, cum panis & vini creatura in ſacramentum carnis & ſanguinis ejus ineffabili ſpiritus ſanctificatione transfertur, ſicque corpus & ſanguis illius non infidelium manibus ad perniciem eorum funditur & occiditur, ſed fidelium ore ſumitur ad ſalutem. *Super Jo.* 1. *Vidit Joannes Jeſum venientem ad ſe*.

Remigius, ſive *Haymo*. Ad hanc ſpiritualem alimoniam, ad hunc myſticum & divinum cibum, Dominus nos invitavit, eamque auctoritatem ſumendi hujuſmodi alimoniam nobis inducit, ut aliter in nobis vitam habere non poſſumus, niſi carnem ejus manducaverimus, & ſanguinem ejus biberimus. *Et infra*. Sed myſterium ſui corporis & ſanguinis quotidie a fidelibus per ſacerdotum miniſterium ſumi mandavit rationabili ſacramento. *In homilia ſuper illo Evangelio Jo. 6. Niſi manducaveritis carnem filii hominis*.

Fulgentius. Verbum Patris, carni & ſanguini, quem de utero Virginis aſſumſit, & pani & vino, quod in altari ſumitur, medium interveniens, unum ſacrificium efficit. Quando tamen in ora fidelium ſacerdos diſtribuit: panis & vinum abſumitur & tranſit, partus autem Virginis cum unico ſuo verbo Patris & in cælo & in hominibus integer permanet & inconſumtus. Sed in illo, in quo non eſt fides, præter viſibiles ſpecies panis & vini nihil de ſacrificio pervenit, quemadmodum aſinus ad lyram, cum irrationabiles aures erigit, ſonum quendam audit, ſed modos cantilenæ non percipit. *Libr. de divinis officiis*, cujus Prologus ſic incipit: *Ea quæ panni circulum* &c.

Joannes Damaſcenus. Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui pro nobis de cælo deſcendit, debens voluntariam pro nobis ſuſcipere mortem, nocte, qua ſe ipſum tradebat, in cœnaculo, novum teſtamentum diſpoſuit ſanctis ſuis diſcipulis & apoſtolis, & per ipſos omnibus, qui in eum credent. *Et infra*. Panis autem & vinum aſſumitur. Novit enim Dominus humanam infirmi-

ANNO CHRISTI 1417.

firmitatem. Ad multa enim, quæ non ſecundum conſuetudinem frequentata ſunt, avertit, anxiatur. Aſſueta enim condeſcenſione utens, per aſſueta naturæ facit quæ ſupra naturam. Et quemadmodum in baptiſmate, quia conſuetudo eſt hominibus aqua lavari & oleo ungi, conjugavit oleo aquæ gratiam Spiritus ſancti, & fecit illud lavacrum regenerationis: ita conſuetudo eſt hominibus, panem comedere & aquam & vinum bibere. Conjugavit ejus Deitatem, & fecit ea corpus & ſanguinem ejus, ut per aſſueta & ſecundum naturam ſunt & fiunt. Et *infra*. Communio autem dicitur & eſt vere, propterea, quia communicamus nos per ipſam Chriſto, & quia partecipamus ejus carne & Deitate, & quia communicamus & unimur ad invicem per ipſam. Qui etiam ex uno pane aſſumimus omnes unum corpus, & unum ſanguinem, ad invicem membra generamur, concorporati Chriſto exiſtentes. *Libro ſuo IV. Sententiarum c. de ſacramentis, & communicantes Dei myſteriis.*

Thomas de Aquino. Quamvis totus Chriſtus ſit ſub utraque ſpecie, non tamen fruſtra. Non quidem hoc oportet ad replicandam paſſionem Chriſti, in qua ſeorſum fuit ſeparatus ſanguis a corpore: Unde & in forma conſecrationis ſanguinis, fit mentio de ejus effuſione: Sed hoc eſt conveniens hujus uſui ſacramenti, ut ſeorſim exhibeatur fidelibus corpus in cibum & ſeorſum ſanguis Chriſti in potum. Tertio quantum ad effectum eſt conveniens dare ſub diverſis ſpeciebus ipſis fidelibus: eo quod corpus Chriſti exhibeatur pro ſalute corporis, & ſanguis Chriſti pro ſalute animæ. *Part. 3. Summæ ſuæ q. 77. artic. 2.*

Thomas de Aquino. Sanguis Chriſti diſpenſatur populis per diaconos. Unde & B. Laurentius dixit B. Sixto: Experire, utrum idoneum miniſtrum elegeris, cui commiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationem. Tam diaconia ſanguinis, quam diſpenſatio corporis. *Part. 3. ſumma ſuæ, artic. 3. q. 82.*

Auguſtinus idem dicit *ſermone 2. de S. Laurentio*. Qua gloria & quanta, & quantarum virtutum multitudine, quaſi florum varietate, diſtincta ſit Laurentii corona, univerſalis teſtis eſt Romana Eccleſia. In ipſa enim Eccleſia, ſicut ſolet audire, diaconi gerebat officium: ibi ſacrum Chriſti ſanguinem miniſtravit, ibi pro Chriſti nomine ſanguinem ſuum fudit.

Albertus Magnus. Unde Levitic. 11. dicitur, quod animal, quod non ruminat, immundum erit. Hic eſt, quod de duobus, quæ ſunt in hoc ſacramento materiali cibi & potus, dicitur Eſdræ 7. Super triticum & vinum ruminabunt. Hæc enim duo ab omnium fidelium bono, Zach. 9. Quid enim bonum eſt & pulchrum ejus, niſi frumentum electorum & vinum germinans virgines, hoc eſt virginem mentem. Et *infra*. Patet, quod pro certo peccat, qui magnum ad corporis ſui, & parvum aut nullum ad Dominici ſanguinis poculum adhibet ſtudium. Quia Chriſti ſanguis incorporat nos ſibi. Et iſto elemento, quod ſit in cibo & potu corporabilibus, quando incorporantur corpori, debet fieri in nobis incorporatio ad corpus & ſanguinem Chriſti, quibus nos incorporamur. Omnis autem homo poteſt advertere, quam purus, quam ſaporoſus, quam electus eſſe debeat, qui ſanguine Chriſti, qui per omnia corporis ejus membra fluere debet, eſt incorporandus. *Lib. 4. Sententiarum, Summa de officio miſſæ, tractatu de Sanguine Domini.*

Albertus magnus. Omnis ſanctus ſcit, quod ſine corpore & ſanguine Chriſti non eſt vita gratiæ & jucunditatis æternæ. Et *infra*. Sic igitur corpus Dominicum in forma panis per ſe in uſu iſtius gratiæ ſunt ſumenda. Et *infra*. Ex omnibus iſtis accipitur, quod Chriſtus ſub una ſpecie panis corpus ſuum tradidit & ſanguinem, & ſic ſervandum inſtituit. Et cum Chriſti actio ſit noſtra inſtructio, pro certo hæc duo nobis ſervanda eſſe præcepit. Et ideo ſub una ſpecie corpus, & ſub altera tradimus ſanguinem. Ubi ſupra.

Albertus Magnus. Cum ergo ſic Deus ordinavit & multiplicavit ſacramenta, quod omnes gratias ſacramentales habeamus in ſacramentis, & alia gratia ſit per ſanguinem redemptionis, quam communionis per corporis ſumptionem, non ſuffecit in ſacramento habere elementum, ſignificans communionem, niſi etiam haberetur elementum ſignificans redemptionem. Et ſic Chriſtus hac ratione inſtituit utrumque. Quod ergo dicitur, quod alterum videtur ſuperfluum, cum ſanguis habeatur in corpore, & corpus in ſanguine, dicemus, quod hoc non eſt verum. Verum quidem eſt, quod ſanguis habetur in corpore, ſed non ex virtute ſacramentali, ſed potius habetur ſanguis in corpore ex unione naturali, qua humores, anima autem habetur per unionem potentiæ ad actum. Deitas autem habetur cum iſtis per unionem gratiæ, cum nihil horum, niſi corpus habetur ex virtute ſacramenti, ad utendum pertinente. Et ideo oportuit, ut eſſet ibi confectio ex elemento potus, ſicut fuit ibi confectiō ex elemento cibi. Quia aliter ſacramentum in virtute & ratione ſacramentali eſſet imperfectum: quia non ſignificaret perfectum alimentum. Quia nullum alimentum hominis perficitur ſine potu. *Ubi ſupra.*

Alanus. Quicunque carnem Chriſti digne ſumſerit & ſanguinem biberit, infinitam in ſe dulcedinem Dei deguſtabit, dulcedine animæ, &c.

Nicolaus Lira. Bibite vinum, quod miſcui vobis, ideſt, ſanguinem meum, ſub ſpecie vini, in quo admiſcetur aqua. In utraque enim ſpecie communicabant antiquitus fideles. *Super illo Prov. 9. Venite, comedite panem meum, & vinum meum bibite, quod miſcui vobis.*

Idem Lira. Probet autem ſeipſum homo, propriam conſcientiam diligenter penſando & emundando, & ſic de pane illo edat &c. Tunc poteſt fructuoſe hoc ſacramentum ſumere. Fit autem hic mentio de duplici ſpecie. Nam in primitiva Eccleſia ſic fidelibus dabatur. Quia utrumque eſt de perfectione ſacramenti, ſcilicet forma panis & forma vini. Tum quia per utrumque ſimul exprimitur & perfecte Chriſti paſſio, tum quia utrumque ſignificat perfectam refectionem. *Super iſto 1. Cor. 11. Probet autem ſeipſum homo.*

Leo Papa. Hujus adverſarii diaboli dolos non ſolum in illecebris gulæ, ſed etiam in propoſito abſtinentiæ caveamus. Qui enim ſcivit mortem humano generi inferre per cibum, novit & per ipſum nocere jejunium. Et ad contrarium fraude, famulis utendo Manichæis, ſicut impulit, interdicta præſumi, ita ſuadet conceſſa vitari. Et *infra*. Cumque ad tegendam infidelitatem ſuam noſtris audent intereſſe conventibus, ita ſacratorum ſacramentorum communione ſe temperant. Et interdum ne penitus latere non poſſint, ore indigno corpus accipiunt, ſanguinis autem redemptionis noſtræ

ANNO CHRISTI 1417.

calicem haurire declinant. Quod ideo veſtræ notum facimus ſanctitati, ut vobis hujuſmodi homines etiam manifeſtentur in ſuis judiciis, & quorum deprehenſa fuerit ſacrilega ſimulatio, a ſocietate ſacramentorum ſacerdotali auctoritate pellantur. De talibus enim B. Apoſtolus Paulus, Eccleſiam Dei provide monens, dicit: Rogo autem vos, fratres, ut obſervetis eos qui diſſenſiones & offendicula præter doctrinam, quam didiciſtis, faciant, & declinate ab his &c. *In ſermone de quadrageſima*, quę incipit; *Prædicatur*.

Innocentius Papa. Simili modo, licet ſub altera ſpecie ſumatur utrumque, corpus & ſanguis, utraque tamen ſpecies conſecratur, & neutra ſuperfluit. Oſtenditur, quod Chriſtus naturam humanam totam aſſumſit, ut totam redimeret. Panis enim refertur ad carnem & vinum ad animam, quod vinum ſanguinem operatur, in quo ſedes eſt animæ Unde legitur in Levitico: Anima carnis in ſanguine eſt. Moſes quippe teſtatur, quod caro pro corpore, ſanguis autem pro anima offeratur. Quocirca panis & vinum in ſacrificium offeruntur, quod valet ad tuitionem carnis & animæ. Ne ſi ſub alterutra tantum ſpecie ſumeretur, ad alterius tantum putaretur pertinere ſalutem. Et quamvis ſub ſpecie panis ſanguis ſumatur cum corpore, & ſub ſpecie vini corpus ſumatur cum ſanguine: tamen nec ſanguis ſub ſpecie panis comeditur, nec corpus ſub ſpecie vini bibitur. Quia ſicut nec ſanguis comeditur, nec corpus bibitur; ita neutrum ſub ſpecie panis bibitur, aut ſub ſpecie vini manducatur: & ſi conceſſibile videatur, quod corpus bibendo & ſanguis ſumatur; eſt ergo modus ſumendi carnem & ſanguinem, quo neutrum manducatur aut bibitur. *In ſuo libro de ſacramento*.

Gelaſius Papa. Comperimus autem, quod quidam ſumpta tantum corporis ſacri portione a calice ſacri cruoris abſtineant. Qui procul dubio, neſcio qua ſuperſtitione docentur adſtricti. Aut ergo integra ſacramenta accipiant, aut ab integris arceantur. Quia diviſio unius ejuſdemque myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt pervenire. *Majorico & Joanni Epiſcopis, & de Conſ. diſt.* 2. *Comperimus*.

Clemens Papa. Tranſiturus de Mundo ad Patrem Salvator noſter Dominus Jeſus Chriſtus, dum tempus paſſionis ſuæ inſtaret, ſumpta cœna in memoriam mortis ſuæ inſtituit magnificum ſui corporis & ſanguinis ſacramentum, corpus in cibum, & ſanguinem in potum tribuendo. Nam quoties hunc panem manducamus, & ſanguinem bibimus, mortem Domini annunciamus. *In Clementina unica de reliquiis & veneratione ſanctorum. Si Dominum*.

Urbanus Papa IV. Unigenitus ſiquidem filius Dei ſuæ divinitatis nos volens eſſe participes, naturam noſtram aſſumpſit, ut homines Deos faceret. Factus eſt homo, & hoc, quod de noſtro aſſumpſit, totum nobis contulit ad ſalutem. Corpus namque ſuum pro noſtra reconciliatione in ara crucis hoſtiam obtulit Deo Patri, ſanguinem ſuum fudit, in pretium ſimul & lavacrum, ut redempti a miſerabili ſervitute diaboli, a peccatis noſtris mundaremur. Et ut tanti beneficii jugis in nobis memoria remaneat, corpus ſuum in cibum, & ſanguinem ſuum in potum ſub ſpecie panis & vini ſumendum fidelibus dereliquit. *Et legitur in Eccleſia in feſto corporis Chriſti*.

Urbanus in Legenda. Ego, qui vitam æternam habere deſidero. carnem ejus veraciter comedo, & ſanguinem ejus veraciter bibo, illam, quam traxit de virgine carnem, & illum ſanguinem, quem fudit in cruce. *Et infra*: Sicut enim vidua Sareptana quotidie comedebat, & nunquam diminuebatur farina de hydria, & oleum de lecytho: ſic univerſalis Eccleſia quotidie ſumit & nunquam conſumit carnem & ſanguinem Domini Jeſu Chriſti ſub diverſa ſpecie ſacramenti. *Legitur per octavam corporis Chriſti*.

ANNO CHRISTI 1417.

Urbanus in Legenda. Et quamvis ſeparatim corpus, ſeparatim ſanguinem, non tamen bis, ſed ſemel Chriſtum accipere fatemur. Sic iſte mos ita ſeparatim accipiendi in Eccleſia inolevit, quia Chriſtus in cœna apoſtolis ſeparatim dedit, ut per hoc intelligerent, ſe animæ & corpori Chriſti debere conformari. *Dominica infra octavam corporis Chriſti*.

Eccleſia. Non ſolum corpore epulemur agni, ſed etiam inebriemur ſanguine. Hujus enim tantummodo cruor non creat periculum bibendi, ſed ſalutem. *In cantico*; *Rubrica*, *S. Ambroſii: Exultet jam Angelica turba cælorum*.

Eccleſia. Hæc domus tibi rite dedicata noſcitur, in qua populus ſacrum corpus ſumit, bibit & vorat ſanguinis hauſtum. *In hymno dedicationis veſpertino S. Ambroſii*.

Eccleſia. Dedit fragilibus corporis ferculum, dedit & triſtibus ſanguinis poculum, dicens: Accipite, quod trado vaſculum, omnes ex eo bibite. Sic ſacrificium iſtud inſtituit, cujus officium committi voluit ſolis presbyteris, quibus ſic congruit, ut ſumant & dent. *In hymno corporis Chriſti: Sacris ſolemniis*.

Eccleſia. Quibus ſub bina ſpecie carnem dedit & ſanguinem, ut duplici ſpecie totum cibaret hominem. *In hymno: Verbum ſupernum, in Feſto Corporis Chriſti &c.*

Wilhelmus de monte Lauduno. In hoc ſacramento Chriſtus fuit ſacerdos, in eo, quod confecit. Item, fuit ſacrificium, eo, quod corpus ſuum ſacrificavit. Item, miniſter, in eo, quod miniſtravit apoſtolis. Apoſtoli vero primo fuerunt laici, in laicali perſona communionem percipiendo. Item, Chriſtus ibi fuit præſens, in eo, quod apoſtolos ordinavit in ſacerdotes, dum dixit: Hoc facite in meam commemorationem. *Capitulo*, *Cum Marthæ*.

Idem. Recipiendo corpus, totam veritatem recipit, non totum ſacramentum. Ideo in multis locis communicatur cum pane & vino, in toto ſacramento. *In ſuo libro ſacramentali*, *ubi ſupra*.

Gregorius. Multi ſecularium hominum, cum plus ſacerdotum vitam, quam ſuam diſcutiunt, in magnum contemtionis ſacramentorum crimen incurrunt. Et *infra*. Unde fit, ut non ſolum ab eis dicta reſpuant, ſed quod deterius eſt, divina myſteria ab eis audire contemnunt. Unde nec corporis communionem aut ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti, eorum miniſterio confecta, aſſumunt, putantes, quod illorum fiat officio, quorum vita oculis eorum videtur ignobilis. Et *infra*. Sunt autem ſacramenta, baptiſma, chriſma, corpus & ſanguis Chriſti. Quæ ob id ſacramenta dicuntur, quia ſub tegumento corporalium rerum divina virtus ſecretius ſalutem eorundem ſacramentorum operatur. Unde a ſecretis virtutibus vel ſacris, ſacramenta dicuntur. Quæ ideo fructuoſe penes Eccleſiam fiunt, quia ſanctus in ea manens ſpiritus eundem ſacramentorum latenter operatur

effe-

ANNO CHRISTI 1417.

effectum. Cujus panis & calicis sacramentum græce *Eucharistia* dicitur, Latine *bonagratia* interpretatur. Et quid melius corpore & sanguine Christi? Sive ergo per bonos, sive per malos ministros intra Ecclesiam dispensetur, Sacramentum tamen est. Et *infra*: Polluimus itaque panem, id est corpus Christi, quando indigni accedimus ad altare, & sordidi mundum sanguinem bibimus. *Et habetur in Canone* 1. *q.* 1. *Multi*.

CAPUT III.

Conclusiones Jacobelli de necessaria communicatione plebis sub utraque specie.

Ex præmissis Sacris scripturis, sanctorum Doctorum, sacrorum canonum, & Ecclesiæ universalis institutis & Decretis, patet luce clarius, quod *communio* venerabilis *sacramenti corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi sub utratraque specie panis & vini cunctis Christi fidelibus ministranda est*.

Verbum est, lex, veritas, institutio ac evangelium Domini nostri Jesu Christi, suorum *Apostolorum & Ecclesiæ primitivæ*, quod *per nullam* Ecclesiæ Romanæ *consuetudinem*, quantumcunque vetustam, vel cujuscunque Romani Pontificis seu *Concilii* & Synodi *Constitutionem*, sententiam vel *Decretum*, *potest infringi*, tolli, vel quovis modo cassari & annullari. Ut constat ex fide catholica & auctoritatibus infra supra dictis &c.

CAPUT IV.

Quod auctoritas scripturæ præferenda sit omni consuetudini.

Isaiæ 40. Vox Domini dicentis, Clama. Et dixi, quid clamabo? Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus quasi flos agri. Exsiccatum est fœnum, & occidit flos, quia spiritus Domini sufflavit in eo. Vere fœnum est populus. Exsiccatum est fœnum, & occidit flos. Verbum autem Domini stabit in æternum.

Eccles. 40. Non contradicas verbo veritatis, ne de mendacio in eruditione tua confundaris.

Psalm. 118. In æternum, Domine, permanet verbum tuum in cælo. Et *iterum*: Pax multa diligentibus nomen tuum Domine, & non est illis scandalum.

Lucæ 16. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.

Matth. 5. Amen quippe dico vobis, donec transeat cælum, jota unum aut unus apex non præteribit a lege, donec omnia fiant &c.

Luc. 16. Facilius est cælum & terram præterire, quam de lege unum apicem cadere.

Tertii Esdræ 4. Omnis terra veritatem invocat, cælum etiam ipsam benedicit, & omnia opera moventur & tremunt eam, & non est in ea quicquid iniquum. Iniquus vero vir, iniquæ mulieres, & iniqui omnes filii hominum, & iniqua omnia illorum opera, & in eis non est veritas, & in sua iniquitate peribunt. Veritas autem manet, & invalescit in æternum, & vivit & obtinet in secula seculorum, nec est apud eum accipere personam, neque differentias. Sed quæ justa sunt, facit omnibus injustis ac malis. Et omnes benignantur in operibus suis, & non est immunditia, iniquum, sed fortitudo & regnum & potestas & majestas omnium ævorum.

A *Urbanus Papa*. Sunt quidam dicentes, Romano Pontifici semper licuisse novas leges condere. Quod & nos non negamus; sed & valde affirmamus. Sciendum vero summopere est, quod novas leges potest condere, ubi Evangelistæ aliquid nequaquam dixerunt. Ubi vero aperte Dominus & ejus Apostoli & consequentes sancti Patres sententialiter definierunt, ibi non novam legem Romanus Pontifex dare, sed potius quod prædicatum est usque ad animam & sanguinem confirmare debet. Si enim quod docuerunt Apostoli & Prophetæ, destruere, quod absit, intenderet, non sententiam daret, sed magis error convinceretur. *Ponitur in canone* 25. *q.* 1. *Sunt quidam*.

B *Symmachus in sexta Synodo*. Nulli licet Imperatori vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra divina mandata præsumere, nec quicquam, quod Evangelicis, Propheticis aut Apostolicis regulis obviaverit, agere. *Ponitur dist.* 10. *Non licet*.

Augustinus. Quæ contra mores sunt hominum, hujusmodi, sicut flagitia pro morum diversitate sunt vitanda, ut pactum inter se gentis aut civitatis consuetudine aut lege firmatum nulla civis aut peregrini libidine violetur. Turpis est enim omnis pars universo suo non congruens. Cum autem Deus aliquid contra morem aut pactum quorumlibet jubet, & nunquam ibi factum est, tamen mox faciendum. C Et si omissum est, instaurandum. Et si statutum non erat, instituendum est. *Et infra*: Generale quippe pactum est societatis humanæ, obtemperare Regibus suis. Quanto magis Deo regnatori universæ creaturæ ad ea, quæ jusserit, sine dubitatione serviendum est. Sicut enim in potestatibus societatis humanæ major potestas minori ad obediendum præponitur, ita Deus omnibus. *Lib. Confess.* 2. *Et habetur in canon. dist.* 8. *Quæ contra mores* &c.

Augustinus. Qui contempta veritate præsumit consuetudinem sequi, aut circa fratres invidus est & malevolus, a quibus veritas revelatur, aut circa Deum ingratus est, inspiratione cujus Ecclesia ejus instruitur. Nam Dominus in D Evangelio, Ego sum, inquit, veritas. Non dixit, consuetudo, sed veritas. Quia & Petrus, qui circumcidebat, cessit Paulo veritatem prædicanti. Igitur cum Christus veritas sit, magis veritatem, quam consuetudinem sequi debemus. Quia consuetudinem ratio & veritas semper excludit. *Lib. de baptismo parvulorum*. *Et ponitur octava dist. c.* 6. *Qui contempta* &c.

Augustinus. Frustra, inquit, qui ratione vincuntur, consuetudinem nobis objiciunt, quasi consuetudo major sit veritate, aut non sit in spiritualibus sequendum, quod melius a Spiritu sancto revelatum est. Hoc plane verum est, quia ratio & veritas consuetudini præponenda est. Sed si consuetudini veritas suffragatur, E nihil oportet firmius retinere. *Lib. IV. de baptismo parvulorum*. Et ponitur 8. *dist. Frustra*.

Gregorius VII. Et consuetudinem fortassis opponas, advertendum est, quod Dominus dicit: Ego sum veritas & vita. Non dicit: Ego sum consuetudo, sed veritas. Et certe ut B. Cypriani sententia utamur: Quælibet consuetudo, quantumvis vetusta, quantumvis vulgata, veritati omnino est postponenda. Et usus, qui veritati est contrarius, est abolendus. *Et ponitur dist.* 8. *Si consuetudinem* &c.

Isidorus. Si is, qui præest, fecerit, aut cuiquam quod a Domino prohibitum est, facere

jusse-

ANNO CHRISTI 1417.

juſſerit, vel quod præceptum præterierit, aut præterire mandaverit, S. Pauli ſententia ingerenda eſt: Etiamſi vobis nos aut Angelus de cælo evangelizaverit, præter id, quod vobis evngelizavimus, anathema ſit. *Habetur* 11. *q.* 3. *c.* 101. *Si is qui* &c.

Iſidorus. Si quis prohibeat vobis, quod a Domino præceptum eſt, vel rurſum imperat fieri, quod prohibet Deus, execrabilis eſt omnibus, qui diligunt Deum. *Et infra*: Is, qui præeſt, ſi præter voluntatem Dei, aut præter quod in ſacris ſcripturis evidenter præcipitur vel dicit, vel aliquid imperat, tanquam falſus teſtis Dei & ſacrilegus habeatur. *Et ponitur* 11. *q.* 3. *c.* 101. *Si is qui*.

Gregorius IX. Cum tanto ſint graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, nemo ſanæ mentis intelligit, naturali juri, id eſt divino, cujus tranſgreſſio periculum ſalutis inducit, quacumque conſuetudine, quæ dicenda eſt in hac parte verius corruptela, aliquatenus poſſe derogari. Licet enim longæ conſuetudinis non ſit levis auctoritas, non tamen eſt uſque adeo valitura, ut vel juri poſitivo debeat præjudicium generare &c. *Extrav. de conſuetudine, capitulo ultimo*.

Auguſtinus. Quis neſciat ſanctam ſcripturam Canonicam, tam Novi quam Veteris teſtamenti, certis terminis ſuis contineri, eamque poſterioribus omnium Epiſcoporum litteris ita præponi, ut de illa omnino dubitari & diſceptari non poſſit, utrum verum vel rectum ſit, quicquid in ea ſcriptum conſtiterit eſſe? Epiſcoporum autem litteras, quæ poſt confirmatum canonem vel ſcriptæ ſunt vel ſcribuntur, & per ſermonem forte ſapientiorem cujuslibet in ea re peritioris & per aliorum Epiſcoporum graviorem auctoritatem, decentemque prudentiam, & per Concilia licere reprehendi, ſi quid in eis forte a veritate deviatum eſt? *De unico baptiſmo l.* 2. Et habetur *diſt.* 9. *Quis neſciat*.

Auguſtinus. Noli meis litteris quaſi canonicis ſcripturis inſervire. Nam in illis, N. & V. T. libris, quod non credebas, cum inveneris, incubans, crede, in iſtis autem, quod certum habebas, niſi certum intellexeris, noli firmum tenere. *In prolo. l.* 3. *de Trinitate*. Et ponitur 9. *diſt. Noli meis*.

Cyprianus. Conſuetudo, quæ apud quoſdam irrepſerat, impedire non debet, quo minus veritas prævaleat & vincat. Nam conſuetudo ſine veritate erroris vetuſtas eſt, propterea relicto iſto errore ſequamur veritatem. Et ignoſci poteſt ſimpliciter erranti. Sicut de ſe ipſo dicit B. Paulus: Qui primo fui blaſphemus perſecutor & injurioſus. Sed miſericordiam meruit, quia ignorans fecit. Poſt inſpirationem vero & revelationem factam qui in eo, quod erraverat perſeverat prudens & ſciens, jam non in venia ignorantiæ peccat. Præſumptione etenim & quadam obſtinatione nititur, cum ratione ſuperetur. *Et infra*. Si ſolus Chriſtus audiendus eſt, non debemus attendere quid aliquis ante nos faciendum putaverit, ſed quid, qui ante nos omnes eſt, fecit, Chriſtus. Neque enim hominis conſuetudinem ſequi oportet, ſed Dei veritatem. Cum per Iſaiam Prophetam loquatur Deus c. 28. Sine cauſa colunt me, mandata & doctrinas docentes hominum, & ſequentes. Et *ponitur diſt.* 8. 9. *Conſuetudo* &c.

Nicolaus Papa. Mala conſuetudo non minus quam pernicioſa corruptela vitanda eſt. Quæ niſi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab impiis capitur vel aſſumitur, & incipiunt prævaricationes & variæ præſumptiones, celerrime, non compreſſe, pro legibus venerari & privilegiorum nomine perpetuo celebrari. *Et ponitur diſt.* 8. *Mala*.

ANNO CHRISTI 1417.

Innocentius, in Concilio Generali. Quoniam omne quod non eſt ex fide peccatum eſt, ſynodali judicio definimus, ut nulla valeat abſque bona fide præſcriptio, tam canonica quam civilis. Cum generaliter ſit omni Conſtitutioni atque conſuetudini derogatum, quæ abſque mortali peccato non poſſunt obſervari. *Extravagan. De Præſcriptionibus, Quoniam*.

Gratianus. Conſtitutiones quæque & conſuetudines quacumque, vel Eccleſiaſticæ vel ſeculares, ſi divino juri contrariæ probantur, penitus ſunt excludendæ. *Ponitur diſt.* 9. *c. ult.*

LIBER II.

Mauritii de Praga Prof. Theol. in Conſt. Concilio præſentis, reſponſio ad illam Demonſtrationem Jacobi de Miſa, de Communione laicali ſub una. In Conſtantienſi Concilio publica illius auctoritate edita.

CAPUT I.

Præliminaris Reſpoſio ad ſuperiores Jacobelli concluſiones de neceſſitate communionis laicalis ſub utraque.

SEquuntur ſuper his auctoritatibus auctoritates, ſolutiones, & concluſiones, editæ, & *per Concilium Conſtantienſe approbatæ*, quod laici non communicentur ſub duplici ſpecie.

Compilator hujus libelli, poſtquam præmiſit multas auctoritates Bibliæ, ſanctorum & aliorum Doctorum, ſonantes *de communione fidelis populi ſub utraque ſpecie panis & vini*, ultra medium *libelli* poſuit verba propria in hac forma, quæ ſequitur: *Ex præmiſſis Sacræ ſcripturæ, ſanctorum Doctorum, ſacrorum canonum auctoritatibus &c.*

In quibus verbis innuit duas concluſiones. Prima, *Quod eſt de neceſſitate ſalutis & de præcepto Chriſti, & ejus inſtitutione, populos fideles communicare ſub utraque ſpecie*.

Secunda. *Non potuit, nec poteſt, aut poterit tollere, aut annullare ſeu caſſare Conſtitutio ſummi Pontificis, aut Decretum ſacri Concilii Generalis, aut conſuetudo quæcumque Eccleſiæ univerſalis*.

Et quia iſtæ *duæ concluſiones* prætenſæ ſunt erroneæ, & doctrinis ſanctorum Patrum & Doctorum, ac rationabili conſuetudini Eccleſiæ, immo & *determinationi ſacri Generalis Conſtantienſis Concilii contrariæ*: Ideo ne harum auctoritatum occaſione ſimplices aut minus docti forte in hunc errorem deducantur, expedit ipſis *auctoritates exponere* & ad qualibet *reſpondere* ſigillatim: Iſto ordine ſervato, quod primo ponatur prima auctoritas in parte, & illi mox ſubjungatur ſua expoſitio aut ſolutio, & taliter fiat de ſecunda & tertia & ceteris conſequenter.

Priuſquam reſpondero ad auctoritates, *ad concluſiones prædictas reſpondeo*, quod *ambæ* ſunt falſæ.

Probatur. Quia multi ſunt ſalvati in veteri lege, in tempore Chriſti ſub nova lege, ſine com-

communione corporis & sanguinis Christi sacramentali: Ante institutionem novæ legis, infra institutionem & post institutionem. *Ante institutionem*, patet de Abraham, Isaac & Jacob. *Tempore Christi*, Joseph nutricius, Joannes Baptista. *Post institutionem*, latro in cruce, & multa millia cum *Ermelao*, cum *Mauritio*, cum *Ursula*. Igitur non est de necessitate communicare populum sub utraque specie. Patet *consequentia* ex vi nominis ly *necessitas*. Nec est præceptum ut præceptum. Quia tale obligat quemlibet hominem omni tempore, omni hora, sanum, infirmum, nobilem, ignobilem, sicut faci dilectio, in qua consistit lex & Prophetæ, Matth. 19. In his duobus, in dilectione Dei & proximi &c.

ANNO CHRISTI 1417.

Similiter *conclusio secunda* falsa. Quia Ecclesia universalis mutavit necessaria salutis, videns hominum profectum & Dei laudem. Christus præcepit baptizare in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti tantum Apostolis, *Marc. ultimo*. Apostoli laicis dederunt. Item Apostoli concesserunt laicis baptizare & in nomine Jesu tantum, *Actor* 8. Patebit melius infra.

CAPUT II.

Responsio Mauritii ad Scripturæ loca a Jacobello pro Communione calicis proposita.

Ad primam auctoritatem *Augustini*. *Fieri nullo modo potest ut hæc sacrarum litterarum auctoritas ex aliqua parte sui mentiatur*. Responsio. Hæc auctoritas extollit auctoritatem sacræ scripturæ & certitudinem veritatis ejus, eo, quod nihil in ea assertive positum invenitur falsum: & hoc quidem fateor. Verum non quoad omnem sensum, quem quilibet sibi in scriptura fingit, sed quoad omnem sensum, quem Spiritus sanctus auctor scripturæ in ipsa scriptura intendit.

Augustinus: *Si ego quicquam dixero &c.* Idem vult in sententia, quod præcedens, per omnia. *Beda*. *Perfectæ vitæ magisterium est, Ecclesiæ primitivæ semper actus imitari &c.* Respondeo. Per hanc auctoritatem videtur innui, quod debeamus imitari actus & ritus Ecclesiæ primitivæ. Et hoc ideo, sicut Ecclesia primitiva ministrabat sacramentum altaris populis sub duplici specie, & sic hodie illud exemplum imitari debemus, & sic sub utraque specie populis sacramentum ministrare. Circa quod *dico*, quod ista auctoritas *Bedæ* non potest intelligi universaliter, scilicet, quod debeamus, aut Ecclesiæ expediat, *omnes actus & ritus primitivæ Ecclesiæ imitari*. Patet namque instantia in multis.

Etenim Apostoli *baptizabant* ad tempus *in nomine Jesu*, *Actor*. 8. Et ita baptizare non solum non debemus, sed nec est licitum. Similiter in primitiva Ecclesia *Eucharistia sumebatur* a Christi fidelibus *pransis*: Et nunc eos in hoc imitari non est licitum, sed prohibitum. Item primitus Ecclesia *conficiebat in azymo*. Posteriores Patres ab isto ritu primitivorum ad tempus cessarunt, propter errorem de observatione legalium. Insuper in primitiva Ecclesia *constitutis in sacris ordinibus* licitum fuit *uti matrimonio*, ut dicit Apostolus 1. *Tim.* 3. *Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non vinolentum, non percussorem, filios habentem subditos, in omni castitate*. Ad quod omnes posteriores sunt illegitimati.

ANNO CHRISTI 1417.

Et sicut in illis exemplificatum est, & in multis aliis exemplificari poterit, *quod non oporteat*, immo *non liceat in omnibus nunc imitari actus primitivæ Ecclesiæ*: ita in proposito intelligendum est. Quia *in primitiva Ecclesia* ministrabatur sacramentum fidelibus populis sub utraque specie, quia *erant ferventes in amore Dei*, pro cujus amore *exponebant se quotidie martyrio*, effundentes suum sanguinem pro Christo: *Non oportet nunc* fieri, immo *non licet*, propter contrariam consuetudinem universalis Ecclesiæ, fundatam in rationabilibus causis, de quibus post dicetur. Etiam *charitas tepuit in hominibus*.

Auctoritates Evangelii, Doctorum, Canonum &c. Quæ docent sacramentum dari sub utraque specie laicis, debent manere usque in diem judicii. Respondeo: Quod Ecclesia universalis cum suo Concilio universali potest, potuit & poterit immutare, cum consilio Spiritus sancti, ut videt profectum Catholicorum & honorem Dei, *Actor*. 13. *Visum est Spiritui sancto & nobis*, dicit Barnabas.

Cœnantibus autem illis, accepit Jesus panem &c. Matth. 26. *Marc.* 14. *Luc.* 24. Respondeo. Concedendo, quod Dominus hoc sacramentum discipulis sub utraque specie tradidit sumendum. Sed tamen non habetur ex auctoritate, quod per hoc omnibus legem posuerit sub utraque specie. Quod tamen probandum esset, eo, quod *prima conclusio compilatoris* hoc prætendit.

Et pro ampliori declaratione est notandum, quod aliud est hic sacramentum, aliud est confectio, aliud est consecratio sacramenti. *Sacramentum* etenim res est permanens post consecrationem in altari, aut in pixide, ut de hoc posterius patebit. *Confectio* vero aut *consecratio* est actus transiens. Cujus *consecrationis* sunt quædam communia *substantialia*, aut essentialia, non sacramenti sed ipsius consecrationis, eo, quod taliter sunt ad ipsam requisita, de necessitate, quod etiam ista non possunt immutari, & quod semper eis positis ponitur consecratio, ut Doctores concorditer dicunt. Alia vero omnia sunt sacramento aut ejus *confectioni extrinseca* & tanquam *accidentalia*, aut prædictis essentialibus accidentaliter annexa. Ut sunt solemnitates, quæ fiunt in missa, & est modus sumendi, seu usus sacramenti. Et sunt accidentales conditiones rerum substantialium prædictarum. Ista dicuntur accidentalia ipsi sacramento seu consecrationi ejus, quod illis deficientibus, vel aliquo ipsorum, potest fieri consecratio, & est verum sacramentum. Et etiam ideo, quod Ecclesia potest ista mutare & circa ea ordinare & disponere, prout videbitur saluti fidelium congruere, & reverentiæ tanti sacramenti.

Dico ergo, quod Dominus instituendo hoc sacramentum in ultima cœna, prout ultima auctoritas præmissa loquitur, *determinavit essentialia* hujus *consecrationis*, *sacramenti*, taliter, quod Ecclesia ea mutare non potest, ut docent Doctores ex concordi sententia. *Accidentalia* vero omnia *dimisit* in potestate Ecclesiæ, ut circa ista ordinaret, prout ei Spiritus sanctus rector Ecclesiæ pro tempore inspiraret.

Et hoc patet inductive in singulis.

Et primo *de solemnibus*, quæ circa hoc sacramentum sunt in Missa. Quæ quia Ecclesia insti-

ANNO CHRISTI 1417.

instituit, posset ex causis aliter circa ea ordinare, ut appareret a Spiritu sancto edocta.

Secundo *de tempore sumptionis*. Nam licet Dominus hoc sacramentum consecrationis fecit *post cœnam*, & dedit, & ministravit Apostolis post alios cibos, *Ecclesia hoc mutavit*, statuens, quod hoc extra casum periculi mortis non *sumatur*, nisi *a jejunis*.

Et hoc rationabiliter *propter multas causas*, quas enumerant Doctores *in quarto Sentent. dist.* 11. *Prima* est, propter ejus sanctitatem, ut os Christiani, quo sumendum est sacramentum, non sit prius aliis cibis imbutum, sed quasi novum & purum ad ejus perceptionem servetur. *Secunda*, propter devotionem requisitam ad digne & salubriter sumendum hoc Sacramentum: quæ communiter minor est in pransis quam jejunis. *Tertia*, propter periculi evitationem, vomitus, ebrietatis, quæ contingere solent in usu ciborum & potuum inordinato, sicut Apostolus scribit 1. *Cor.* 11. *Quarta*, propter significationem, ut detur intelligi, quod Christus, res hujus sacramenti, & ejus charitas, debent primo fundari in cordibus nostris, juxta istud Matth. 6. Primum quærite regnum Dei, &c. Hoc etiam docet *Magister sententiarum*, *dist.* 8. *Lib.* 4. & etiam *Augustinus ad inquisitores Januarii*, *L.* 1.

Tertio patet etiam *de conditione accidentali media ejus sacramenti*. Nam licet Dominus instituendo hoc Sacramentum confecit id *in azymis*, & ita in primitiva Ecclesia confecerunt Apostoli, quem etiam morem Romana Ecclesia ab Apostolis, qui eam fundarunt, accepit, ut dicit Leo Papa: Imminente hæresi hæticorum, dicentium, legalia esse servanda simul cum Evangelio; sancti Patres, ne eis consentire viderentur, voluerunt ad tempus confícere *in fermentato* ex Spiritus sancti instinctu. Et ipsa hæresi eliminata, Romana Ecclesia ad pristinum morem rediit. Propter quod sacerdos, subditus Romanæ Ecclesiæ, qui contra istum morem conficiendi in azymo nunc faceret, quamvis vere conficeret, tamen peccaret.

Similiter posset hoc declarari *de conditionibus accidentalibus aliquorum substantialium consecrationis hujus sacramenti*.

Cum ergo ista ita se habeant, patet hoc manifeste, quod, *quamvis Dominus instituendo hoc sacramentum ipsum ministravit sub utraque specie*, ipsa *tamen* Ecclesia potuit circa hoc aliter ordinare & assumere usum ministrandi populis sub una specie. Et ita fecit ex rationabilibus causis posterius dicendis.

Non enim potest assignari causa, quare Ecclesia unum potuit facere possibilius, quam aliud. Cum ista non sint de essentia Sacramenti aut consecrationis ejus, sicut vere illud.

Et etiam ministratio sub utraque specie fuit a Domino observata *pro Apostolis*. Quia si voluntas ejus fuisset, quod laici sub duplici specie debuissent usque in diem judicii communicari, dedisset tunc in cœna minoribus discipulis & familiæ illius domus. Et ly *omnes*, ibi capitur collective: Bibite ex eo *omnes*, non distributive.

Sic consecratio & sumtio post cibum in azymis fuit a Domino observata, sicut ministratio sub utraque specie *Apostolis tantum*, quæ tamen Ecclesia posterius mutavit. Igitur, &c.

Joannis 6. Dixit Jesus discipulis suis, & turbis Judæorum: Amen, amen dico vobis: Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Respondeo. Hæc auctoritas secundum superficiem verborum videtur innuere necessitatem sumendi sacramentum sub utraque specie. Et ideo maior est diligentia adhibenda, ut exponatur, non secundum voluntatem cujuscunque privati hominis, sed secundum expositiones authenticas sanctorum Doctorum & approbatarum Glossarum.

Pro quo est notandum, secundum quod docet *Magister sententiarum*, *l.* 4. *dist.* §. *de sacramento*, de quo loquitur: Species visibiles panis & vini, quæ post consecrationem manent, est sacramentum, quia sacræ rei signum. Et huius sacramenti duæ sunt res, una contenta, & signata, & est caro Christi, quam de Virgine traxit, & sanguis, quem pro nobis abunde fudit. Alia res sacramenti est per ipsum sacramentum significata, sed non sub ea contenta, & est unitas Ecclesiæ. Hæ duæ res sunt duplex caro Christi. Unde Hieronymus super epistolam ad Ephesios. Dupliciter intelligitur caro Christi & sanguis: Vel ista quæ crucifixa est & sepulta, & sanguis qui militis lancea effusus est: Vel ista spiritualis & divina, id est mystica, de qua ipse Dominus ait Joan. 6. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Et, Nisi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus sanguinem non habebitis vitam in nobis &c. Hujus geminæ carnis Christi ipsa visibilis species sacramentum est, quia utrumque signat, & utriusque similitudinem gerit. Sicut enim panis plus ceteris cibis corpus reficit & sustentat, & vinum cor hominis lætificat atque inebriat, sic vera Christi caro & ejus sanguis plus ceteris gratiis interiorem hominem reficit & saginat. Et sicut ex multis granis conficitur unus panis, & ex multis acinis vinum in unum confluit, sic ex multis Christi fidelibus unitas Ecclesiæ constat. Unde Apostolus: Unus panis, & unum corpus multi sumus. *Augustinus*. Et ponitur *in Glossa* 1. *Corinth.* 11. Unus panis & unum corpus dicitur Ecclesia, pro eo, quod sicut unus panis ex multis granis, & unum corpus ex multis membris componitur, sic Ecclesia ex multis fidelibus Christi charitate copulante connectitur. Item ipsa vera Christi caro aut ejus verus sanguis, est carnis Christi mysticæ, aut sanguinis ejus mystici signum & sacramentum. Sicut namque caro Christi vera ex multis membris purissimis & immaculatis constat, sic caro Christi mystica, quæ est societas Eccle. siastica, ex multis personis, a criminali culpa sive macula liberis, consistit.

Secundo notandum est, quo duplex est *manducatio & bibitio corporis Christi, & sanguinis*: Una *sacramentalis*, alia *spiritualis*. Sacramentalis est sumtio veri corporis Christi sub specie panis, aut sanguinis sub specie vini, cum intentione taliter sumendi. De ista manducatione aut sumtione *sacramentali* corporis & sanguinis Christi non intelligitur auctoritas prædicta, ut docent sancti Doctores communiter, ut patebit ex sequentibus.

Et potest suaderi ratione. Sicut baptismus fluminis ex præcepto Christi est sacramentum necessitatis, ita quod etiam parvuli non possunt sine eo consequi salutem regulariter: ita, si auctoritas Christi prædicta, intelligeretur de manducatione aut sumtione sacramentali ipsa sumtio sacramentalis etiam, ex Christi verbo

& in-

ANNO CHRISTI 1417.

& inſtitutione eſſet de neceſſitate ſalutis. Tenet *conſequentia*. Quia ſicut Dominus præcipiendo dixit: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum cælorum*, *Jo.* 3. Ita hic præcipiendo dixit: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis &c.* Sicut ergo baptiſmus propter iſta Chriſti verba eſt neceſſarius, ita eſſet ſumptio ſacramentalis pari ratione neceſſitatis, propter ſimilia Chriſti verba. *Conſequens* manifeſte falſum. Ut patet in parvulis, qui ſalvantur ſine hac ſacramentali ſumptione.

Etiam patet ex effectu ſumptionis ſacramentalis, quæ eſt deletio venialium, & augmentum virtutum. Quorum neutrum eſt de neceſſitate ſalutis, ſaltem ex Chriſti verbo. Quamvis in adultis ſit de Eccleſiæ præcepto. Quia ei videbatur congruere fidelium ſaluti, & facere ad reverentiam tantæ rei.

Pro quibus notandum, quod *manducatio & bibitio ſpiritualis eſt duplex*, ſecundum quod duplex, eſt res hujus ſacramenti. *Prima eſt ſumptio ſpiritualis primæ rei* hujus ſacramenti, ſcilicet veræ carnis aut veri ſanguinis Chriſti, & eſt devota meditatio ſeu recogitatio Chriſti, ut eſt ſub ſacramento cum corpore ſuo vero, in quo multiplicem paſſionem ſuſtinuit, & cum vero ſanguine quem propter nos fudit. Et ipſius recogitantis ad cogitatum fit unio per actum amoris. Ita quod ſicut ad manducationem *cibi corporis* requiritur manducatio ejus, & conſequenter incorporatio: ſic ad manducationem ſpiritualem *cibi animæ*, ſcilicet veri corporis Chriſti, requiritur *primo*, quod homo in fide vera recogitet devote, quomodo ſub iſtis ſpeciebus eſt vere & totaliter totus Chriſtus, Deus & homo, cum ſuo ſanctiſſimo corpore, quod pro nobis expoſuit tam multiplici paſſioni, & quod nobis dedit in cibum animarum noſtrarum, aut alia hujuſmodi. Et iſtud correſpondet maſticationi &c. *Secundo* requiritur, ut cogitans pactum amoris uniatur ipſi cogitato, ſcilicet Chriſto Domino. Et illud correſpondet aliquo modo incorporationi.

Proportionabiliter intelligitur *de bibitione veri ſanguinis Chriſti*.

Et de iſta ſumptione ſpirituali veræ carnis aut ſanguinis Chriſti, iterum non intelligitur verbum Chriſti Domini: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus ſanguinem &c.* ut patebit ex ſequentibus. Etiam quia parvuli ſic non manducant, cum non habeant actum fidei, nec recogitare poſſent talia, & habent tamen vitam in ſe. Sed de iſta manducatione ſpirituali intelligatur illud *Auguſtini*, quod allegat *Magiſter ſententiarum*, *diſt. 9. lib. 8. Quid paras dentes aut ventrem, crede & manducaſti.*

Alia eſt *manducatio & bibitio ſpiritualis ſecunda rei* hujus ſacramenti, ſcilicet carnis Chriſti myſticæ, aut ſanguinis. Et eſt conſecutio ſeu adeptio unionis per fidem & charitatem ad membra Eccleſiæ & cum capite Chriſto, quam unionem hoc ſacramentum ſignificat. De iſta manducatione ſpirituali ſeu ſumptione intelligitur prædictum Chriſti verbum: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus ſanguinem &c.*

Sic de hoc exponit: *B. Hieronymus* in auctoritate ſuperius allegata, cum dixit: *Dupliciter intelligitur caro Chriſti & ſanguis. Vel illa, qua crucifixa eſt & ſepulta, & ſanguis qui militis lancea eſt effuſus. Vel illa ſpiritualis & divina, de qua ipſe dicit*; Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Qui manducat meam carnem & bibit &c. Et, Niſi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. ANNO CHRISTI 1417.

De hoc etiam exponit prædictum verbum *B. Auguſtinus ſuper Joannem*, homil. 1. Cor. 11. & Gloſſa ordinaria in 1. Cor. 11. Nam poſt verba prædicta adjunxit Dominus: Qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam. Super quo dicit *B. Auguſtinus*, ubi ſupra: *Hanc ego vitam æternam non habent qui iſtum panem non manducant, nec iſtum ſanguinem bibunt. Nam temporalem vitam ſine iſto homine habere poſſunt, æternam omnino habere non poſſunt.*

Conſtat ergo, quod hoc non eſt verum de manducatione aut bibitione ſacramentali veræ carnis & veri ſanguinis Chriſti. Et hoc propter pueros, qui conſequuntur vitam æternam ſine manducatione ſacramentali aut ſpirituali veræ carnis & veri ſanguinis. Igitur oportet iſta intelligi *de manducatione ſpirituali myſticæ carnis Chriſti*, quæ eſt virtus corporis Chriſti myſtici, ſine qua non eſt ſalus. Nulli enim patet aditus ad vitam æternam extra Eccleſiam.

Et ſubdit *Auguſtinus: Qui non manducat ejus carnem, nec bibit ejus ſanguinem, non habet in ſe vitam: Et qui manducat ejus carnem & bibit ejus ſanguinem, habet vitam æternam.* Quod iterum non eſt verum de manducatione ſacramentali, quam multi non ad vitam ſed ad judicium ſibi ſumunt. Nec eſt univerſaliter verum de manducatione ſpirituali veræ carnis Chriſti. Cum talis poſſit eſſe ſine gratia gratum faciente, quæ eſt vita animæ. Et etiam parvuli habent in ſe vitam animæ, & tamen non manducant ſpiritualiter veram carnem Chriſti, cum non meditentur neque cogitent actualiter Chriſtum: ſed eſt univerſaliter verum de manducatione ſpirituali myſticæ carnis Chriſti, de qua intelligi oportet: Quod etiam *Auguſtinus* docet, cum ſubjungit: *Hunc utique cibum & potum Dominus vult intelligi ſocietatem corporis & membrorum ſuorum, quod eſt ſancta Eccleſia in fidelibus ſanctis & fidelibus ejus.*

Et poteſt ſic argui ad propoſitum: Dominus loquens *Jo.* 3. de Baptiſmo dixit primo: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt intrare in regnum Dei: Et quomodo hoc intelligi & obſervari voluit a fidelibus, partim declarat, cum ſubjungit: *Amen amen dico tibi, Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non poteſt intrare in regnum Dei.* Igitur a ſimili, quando Dominus *Joann.* 4. loquitur de manducatione carnis ſuæ &c. Quomodo hoc voluit intelligi, ſtatim declarat, cum ſubjungit: *Qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem, in me manet & ego in eo.* Per hoc exponens, quod priora verba intelligat de manducatione ſpirituali myſticæ carnis ſuæ, & bibitione ſpirituali ſanguinis myſtici.

Et hoc manifeſte dicit *Auguſtinus*, & etiam *Gloſſa* ſuper verbo eodem. Nam poſt prædicta ſubdit *Auguſtinus: Denique jam exponit, quomodo id fiat, dicens, quod loquitur, & quid ſit manducare carnem ejus & ſanguinem bibere, dicens: Qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem &c. in me manet, & ego in eo.* Subdit Aug. *Hoc eſt ergo manducare illam eſcam & iſtum potum bibere, in Chriſto manere, & Chriſtum in ſe manentem habere. Ac per hoc qui non manet in Chriſto, &*

ANNO CHRISTI 1417.

in quo non manet Chriſtus, procul dubio nec manducat ejus carnem, nec bibit ejus ſanguinem, etiam tantæ rei ſacramentum ad judicium ſibi manducat & bibit. Quod iterum intelligit de manducatione carnis myſticæ, cujus ſacramentum eſt & ſpecies viſibilis, & corpus Chriſti verum, uti patet ex prædictis.

Et iterum dicit *Auguſtinus*, & allegat *Magiſter diſt. 9. c. 4. Quid eſt Chriſtum manducare? Non ſolum eſt in ſacramento corpus ejus accipere; multi enim indigne accipiunt: ſed in Chriſto manere & habere in ſe ipſum manentem. Spiritualiter enim manducant, qui in unitate Chriſti & Eccleſia, quam ſacramentum ſignificat, manent.*

Et iterum dicit *Auguſtinus: Quoniam manducandus eſt Chriſtus, quomodo ipſe dicit:* Qui manducaverit meam carnem, & biberit ſanguinem meum, in me manet & ego in eo: *Si in me manent, & ego in eo, tunc carnem meam manducat & ſanguinem meum bibit. Qui vero in me non manet, nec ego in eo. Si accipit ſacramentum, magnum acquirit tormentum.*

Et in *homilia 27. ſuper Joannem* dicit: *Manemus in eo, cum ſumus membra ejus. Manet autem ipſe in nobis, cum ſumus templum ejus. Hoc intelligite, id eſt cum inhabitat nos per viſionem ſanctiſſimam, ſecundum illud Jo. 16.* Qui diligit me, ſermonem meum ſervabit, & pater meus diliget eum & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.

Ex quibus clare patet, quod prædicta Chriſti verba nullam ponunt neceſſitatem communicandi ſub utraque ſpecie, cum non ſint intelligenda de manducatione ſacramentali, ſive ſub una ſpecie, ſive ſub utraque ſpecie. Et quod nihil faciunt ad probationem prætenſæ concluſionis primæ.

Et illud patet expreſſe per *B. Thomam*, per *Bonaventuram* & per *Doctores* communiter in ſcriptis ſuis *ſuper 4. ſentent. diſt. 9.*

Patet etiam per *Albertum M.* in *Poſtilla ſua ſuper Joann.* ubi exponit de manducatione ſpirituali, per quam Chriſto incorporamur. Et dicit conſequenter: Quod, *ſicut parvuli habent virtutes non in uſu, ſed in munere, ita habent & corporis Chriſti incorporationem.*

Etiam patet per *B. Thomam in ſua Poſtilla ſuper Joannem*, ubi dicit: *Referendo litteram ad manducationem ſpiritualem, ſententia plana eſt. Iſte enim ſpiritualiter manducat corpus & bibit ſanguinem Domini, qui particeps eſt Eccleſiaſticæ unitatis, quæ fit per charitatem. Qui autem ſic non manducat, eſt extra Eccleſiam & extra charitatem, & ideo non habet vitam.*

Confirmatur hoc ratione. Nam manducatio ſacramentalis ſive ſpiritualis veræ carnis Chriſti, non eſt de neceſſitate ſalutis, ex Chriſti mandato: ſed manducatio, de qua verba Chriſti loquuntur, eſt de neceſſitate ſalutis, ita quod nemo ſine iſta ſalvatur! Igitur illa verba Domini, non poſſunt intelligi de ſumptione ſacramentali, ſive ſub una ſpecie, ſive ſub utraque ſpecie: nec etiam de ſpirituali veræ carnis Chriſti. *Major* patet ex prius dictis. Et *Minor* nota eſt ex modo loquendi Salvatoris, qui dicit: *Niſi quis manducaverit &c.* Et patet ex verbis *Auguſtini* prius allegatis, quibus dicit: *Qui non manducat ejus carnem, non habet in ſe vitam &c.*

Immo iſta ſpiritualis manducatio ſic de neceſſitate eſt ſalutis generaliter, quod nec parvuli ſine ea ſalvantur, ut docet etiam aperte *Auguſtinus in epiſtola ad Bonifacium.* Et ponitur *in Gloſſa 1. Cor. 11.* & allegat *Magiſter, diſt. 9. 4. ſentent. 8. Nulli ambiguum eſt, tunc quemque corporis & ſanguinis Domini noſtri participem fieri, quando Chriſti membrum efficitur, nec alienari ab illius panis calicisque conſortio, etiamſi, antequam illum panem edat & calicem bibat, de hoc ſeculo in unitate corporis Chriſti conſtituto abſcedat, quia illius ſacramenti beneficio non privatur, quando ille habere hoc, quod id ſacramentum ſignat, invenitur.*

ANNO CHRISTI 1417.

Hoc etiam patet per auctoritatem *Origenis* poſterius allegatam, ubi dicit: *Nemo enim valebit ingredi regnum cælorum, niſi ex aqua renatus fuerit & Spiritu. Et qui non manducat Domini carnem, nec bibit ejus ſanguinem, non habet vitam æternam.*

Iterum patet *minor* per auctoritatem *Remigii* poſterius allegatam, ubi ſic dicit: *Ad hanc ſpiritualem alimoniam, ad hunc myſticum Domini cibum Dominus nos invitavit, tamque neceſſitatem ſumendi hujus alimoniæ nobis indicit, ut aliter in nobis vitam habere non poſſimus, niſi carnem ejus manducaverimus & ſanguinem ejus biberimus &c.*

Gloſſa ſuper Jo. 6. Uſque modo non fecit mentionem de comeſtione ſacramentali altaris. Ego vidi duos libros, & neuter habuit particulam, quæ hic a principio ponitur, ſcilicet iſtam: *Uſque modo non fecit mentionem de comeſtione ſacramentali altaris.* Sed uterque liber habuit ſolum reſiduum, ſcil. *Et ſi ignoratis &c.* Et hoc eſt verum de comeſtione ſpirituali myſticæ carnis Dei, de qua jam expoſitum eſt, de qua etiam jam expoſuit Gloſſa magiſtralis.

Verum, quia iſta particula facit ſolum mentionem *de comeſtione* ſacramenti altaris: ideo, ſi in aliquo libro ponitur, videtur ſonare pro nobis, videlicet pro communione ſub ſola ſpecie panis, quia eſt communicatio per modum comeſtionis.

Iterum reſidua verba ſunt *Auguſtini*, ſcilicet illa: *Et ſi ignoratis &c.* Sed neſcitur quis alia appoſuit. Ergo ſi aliquid facere videntur contra prædicta, non eſſet ſtandum eis contra tot & tantas authenticas expoſitiones, quæ præmiſſæ ſunt.

Alia Gloſſa ſuper verbo: Qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem &c. Dicit Gloſſa: Et exponunt quidam Sancti de comeſtione altaris, & bene dicunt. Quamvis Auguſtinus & Gloſſa, ut prædixi, exponant textum iſtum Domini de ſpirituali manducatione & bibitione, ſicut præcedentem textum: tamen, quia textus iſte non dicit neceſſitatem reſpectu omnium, ſicut dicit præcedens textus: igitur, ſicut loquitur iſta Gloſſa poteſt exponi de ſacramentali ſumptione corporis & ſanguinis Domini. Nam adultus, qui ſic ſumit, habet vitam &c. Et ſi bene inſpicitur Gloſſa, ipſa eſt pro nobis, in eo, quod dicit *Quidam Sancti exponunt &c.* de ſumptione ſacramentali per modum *comeſtionis.* Et talis fit ubique ſub ſpecie panis, ubi tum communicat corpori & ſanguini. Et ſecundum hanc expoſitionem, quando dicitur: *Qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem* &c. per manducationem & bibitionem oportet intelligere in genere communicationem & ſumptionem.

Et hoc etiam vult *B. Thomas in poſtilla*, ubi dicit: *In aliquibus Eccl.s. ſervatur, ut ſolus ſacerdos communicet ſanguini, reliqui vero corpori. Nec tamen eſt contra ſententiam Domini. Nam qui communicat corpori, communicat & ſangui-*

ni,

ANNO CHRISTI 1417.

—ni, *cum ſub utraque ſpecie totus Chriſtus inveniatur* &c.

Paulus 1. *Cor.* 11. *Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis*. Et ſequitur: *quotieſcunque manducaveritis* &c. Reſpondeo: ſicut Dominus inſtituendo ſacramentum, ipſum confecit ſub utraque ſpecie, & apoſtolis ſub utraque ſpecie miniſtravit: ſic primitiva Eccleſia eundem morem miniſtrandi fidelibus ſub utraque ſpecie aliquo tempore obſervavit. Et hoc vult Apoſtolus in præſenti auctoritate, ſcilicet, quod *tunc ſic fiebat*. Non tamen hoc Apoſtolus præcepit ſervare, ut dicat a Domino ſic eſſe præceptum. Et ideo auctoritas non eſt ad propoſitum. Quia nihil facit ad probandum concluſionem primam. Pro qua tamen probanda fuit *a compilatore* inducta.

Et dicitur convenienter, quod quotieſcunque manducaverimus panem hunc, mortem Domini annunciamus. Et quamvis expreſſius annunciamus & ſignificamus mortem ſeu paſſionem Domini ſub utraque ſpecie ſumendo, quam ſub altera tantum: tamen *non oportet*, immo propter cauſas poſterius dicendas *non expedit*, quod hoc modo fiat *a laicis*, ſed ſufficit, quod *fiat per ſacerdotes*, miſſarum ſolemnia celebrantes, qui ſciunt ſacramentum caute tractare, & tenentur ſub utraque ſpecie conficere & ſub utraque ſpecie ſumere, & hoc propter totalitatem & integritatem ac perfectionem ſacramenti, quoad ejus ſignificationem.

Pro cujus intellectu eſt notandum quod, ut docent *Doctores in* 4. *Sentent. diſt.* 11. duo ſunt circa hoc ſacramentum conſideranda. Primum eſt *efficacia*, ſecundum eſt ejus *ſignificantia*. Et ſic poteſt aliquid eſſe *de integritate* aut perfectione hujus ſacramenti dupliciter.

Primo quantum *ad efficaciam*, ſcilicet illud, quod ex parte Sacramenti requiritur ad totalem ejus efficaciam. Et ſic neutra ſpecies eſt de integritate ſacramenti, ſed quælibet, quantum ex opere operato, ſufficit ſine alia, ad cauſandum totalem ſacramenti effectum. Et hoc ideo, quia efficacia ſacramenti non eſt ratione ſigni, ſed contenti ſub ſacramento. Idem autem continetur ſub utraque ſpecie & ſecundum eundem modum exiſtendi. Nec plus ſumit, qui ſumit utramque ſpeciem, quam qui alteram tantum, ut docet *Magiſter diſt.* 11. *lib.* 4. *Sentent.* Unde ſicut ſub ſpeciebus panis eſt totus Chriſtus cum corpore, anima, ſanguine & Deitate: ita ſub ſpeciebus vini eſt totus Chriſtus cum omnibus eiſdem, & ſecundum eundem modum exiſtendi. Quia ſicut ſub ſpeciebus panis Deitas eſt unita humanitati, ita ſub ſpeciebus vini. Et ſicut anima informat corpus, ita ibi. Et ſicut hic ſanguis eſt incluſus intra venas corporis, ita & ſub ſpeciebus vini. Et ita in modo exiſtendi nulla eſt diverſitas. Quia panis convertitur in corpus tantummodo, & cetera ſunt ibi concomitanter, & vinum in ſanguinem tantum, & cetera ſunt etiam ibi concomitanter.

Alio modo aliquid de integritate ſacramenti dicitur, quantum *ad ejus ſignificationem*, ſcilicet illud, quod requiritur ad totalem & completam illius ſacramenti ſumptionem. Hoc modo ambæ ſpecies ſunt & quælibet ſpecies & de integritate ſacramenti perfecti, eo quod per ambas & per nullam earum ſeorſum ſimpliciter & complete exprimitur hujus ſacramenti ſignificatio. Quod patet ſic: Hoc ſacramentum ſignificat Chriſtum, ut nutrimentum perfecte reficiens ſic digne manducantes ſacramentaliter.

Sed cum perfecta refectio corporalis non fiat in pane ſolo, ſed in utraque, non poteſt una ſpecierum ſola ſignificare Chriſtum, ut perfecte reficientem, ſed una ſignificat eum per modum cibi reficientis, ratione corporis ſui, & alia per modum potus ratione ſanguinis. Ambæ vero hoc ſimul ſignificant complete. Quare ambæ requiruntur ad integritatem ſignificationis hujus ſacramenti.

Item: Hoc ſacramentum ſignificat ſumptionem, hoc eſt memoriale Dominicæ paſſionis, prout fuit in corporis Chriſti multiplici afflictione & ejus ſanguinis copioſa effuſione. Igitur oportuit in hoc ſacramento utrumque horum ſcilicet corpus & ſanguinem diſtincte ſignificari. Corpus quidem per ſpeciem panis, & effuſum ſanguinem per aliam ſpeciem, ſcilicet vini. Ad hanc ergo completam ſignificationem requiruntur ambæ ſpecies.

Item: Sacramentum hoc ſignificat aſſumptionem totalis humanitatis a Chriſto, ſcilicet tam quoad animam, quam quoad corpus, & ſignificat noſtram perfectam redemtionem, ſcilicet in anima & in corpore. Unde dicit *Magiſter* ubi ſupra: *Quod in duabus ſpeciebus celebratur, ut animæ & corporis in Chriſto ſuſceptio, & utriuſque in nobis liberatio ſignificetur*. Hæc autem ſignificatio non poteſt fieri per alteram ſpeciem tantum, ſed per ambas ſimul. Ut per ſpeciem panis ſignificetur corpus, per ſpeciem vini anima, cujus ſedes eſt in ſanguine ſecundum modum ſcripturæ, dicentis, quod ſedes animæ eſt in ſanguine

Ex dictis patet, quod, ſicut Dominus in ultima cœna ſacramentum ſub utraque ſpecie apoſtolis miniſtravit, ſic eundem modum miniſtrandi ſacramentum hoc laicis, primitiva Eccleſia ſervavit.

Patet *ſecundo*, quòd licet Apoſtolus de hac re locutus fuerit in prædicta auctoritate, non tamen præcepit ſic ſervandum fore. Nec dicit, Dominum talem modum communicandi omnibus præcepiſſe, ut patet ex verbis auctoritatis.

Tertio patet, quod ad integritatem & perfectionem hujus, *quoad ejus efficaciam*, id eſt ad cauſandum in eo, qui digne ſuſcipit, totalem ejus effectum, non requiritur utraque ſpecies, ſed ſufficit altera eorum. Cum efficacia ſacramenti, quam habet ex opere operato, non ſit ratione ſigni viſibilis, ſed ſit ratione contenti ſub eo. Et idem continetur ſub utraque ſpecie, nec plus ſub ambabus, quam ſub una earum.

Et ſicut dictum eſt de *efficacia*, ita intelligendum eſt de tali *refectione ſpirituali*. Quia refectio ſpiritualis fit ratione contenti. Sub ſpecie autem panis continetur cibus & potus, tam vere & realiter, ſicut ſub ambabus ſpeciebus. Ibi enim continetur cibus animæ, ſcilicet corpus Chriſti, & potus, ſcilicet ſanguis Chriſti, omni modo exiſtendi, quod ſub ſpecie vini. Qui ergo ſumunt ſacramentum ſub ſpecie panis, ſumunt cibum & ſumunt potum: ſed non per modum potus in ordine ad ſenſum, quia non ſub ſpecie potabili. Illud autem nihil variat quoad efficaciam & refectionem totalem, ſaltem quantum ad opus operatum, ſed variat, quantum ad ſumptionem.

Quarto patet, quod ad integritatem Sacramenti, quatenus ad ejus *ſignificationem* pertinet, utraque ſpecies requiritur, nec ſufficit altera earum. Sed iſtam *perfectam ſignificationem*,

ANNO CHRISTI 1417.

Ecclesia fieri voluit *per sacerdotes*, quibus Dominus dedit potestatem conficiendi hoc sacramentum & aliis ministrandi. Et voluit eam fieri in missæ celebratione, quæ principaliter est repræsentatio passionis Christi. Et ideo propter hanc perfectiorem significationem instituit & inviolabiliter observari vult, ut sacerdotes missarum solemnia celebrantes, sub utraque specie conficiant & sub utraque sumant. Et hoc faciunt coram populo manifeste, ut populus, quotidie assistens divinis, consequatur fructum, quem sibi afferre potest perfecta significatio sacramenti, in quantum excitat homini devoto memoriam passionis Christi & redemtionis nostræ ac omnium bonorum, quæ nos consecuti sumus.

Postremo ex isto patet, quod liceat *a principio mos communicandi sub utraque specie* fuerit *circa laicos* aliquo tempore servatus, tamen, existente multitudine populi Christi, provide & rationabiliter inducta est consuetudo ministrandi Eucharistiam laicis sub altera solum specie panis. Quia, ut dictum est, laici respiciunt ad refectionem spiritualem, & istam consequuntur tam perfecte in una sumptione sub una specie, sicut sub utraque specie. Idem effectus sequitur, quantum est ex opere operato.

Cum ergo, ut dictum est, plura *pericula* possent contingere faciliter, si communicarent laici sub utraque specie, quæ non contingunt sub una specie, & cum de effectu sacramenti nihil eis isto modo depereat, & significatio totalis sacramenti posset quotidie coram eis fieri ad excitandam memoriam passionis Christi: Patet etiam, quod istum modum communicandi eis sub sola specie panis rationabiliter Ecclesia universalis induxit.

Patet etiam hoc per *B. Thomam in P. 3. summ. q.* 8. & per *Bonaventuram* & alios *Doctores*, *dist.* 11. *lib.* 4. *Sent.* & per alios hujus rei Doctores, qui assignant plures *causas*, *cur universalis Ecclesia mutaverit modum communicandi laicalem populum*, *qui olim erat sub duplici specie*, *quare per amplius communicentur laici sub una specie*.

Prima causa est, *periculum effusionis calicis* sacramenti. Jam enim, multiplicatis fidelibus, veniunt in maximo numero ad communionem, juvenes & senes, sani & infirmi, & sæpe rusticani ac minus discreti, non scientes adhibere cautelam debitam circa usum sacri calicis. Et sic frequenter contingeret fieri irreverentiam sacramento, per effusionem, vel exscreationem, vel alio modo.

Unde ille famosus Doctor *Alexander de Halis*, *in lib.* 4. *Sentent.* in materia de sacramento, recitat hanc historiam: Quibusdam nodosis appetentibus & instantibus, ut sub utraque specie sumerent sacramentum Eucharistiæ, sacerdote quodam pio celebrante, cum faceret hostiæ fractionem, visum est concavum patinæ totum repleri sanguine. Ad quod obstupuerunt ipse & circumstantes. Sed cum conjungeret partes hostiæ, totum visum est reintegrari. Et sic petitioni est satisfactum. Unde hic Doctor asserit ex intentione, quod Christus integer sub utraque specie manet.

Subdit etiam *B. Thomas*, super *lib.* 4. *sentent. dist.* 8. Et licet prius fusus est sanguis Christi in terram in cruce, tamen jam non debet fundi, quia ibi fuit mortalis, hic immortalis.

Secunda causa est, *periculum erroris*. Possent enim simplices credere, quod in una specie non totum Christum caperent, sed sub specie panis corpus Christi tantum, & sub specie vini sanguinem tantum, quod est error. Multi fuerunt, qui, quando sumpserunt corpus Christi dicebant medium Deum suscepisse, & cum sanguinem de calice addiderunt, tunc totum Christum affirmabant sumpsisse. Quod autem sub utraque specie sit totus Christus, ante in primo periculo posito patet.

Tertia causa est, quia, ut dictum est, populi sumentes Eucharistiam *sub sola specie panis sumunt integrum sacramentum*, *quoad ejus efficaciam*. Quæ efficacia est solum ratione contenti. Et non plus continetur aut sumitur sub ambabus, quam sub altera tantum. Et per consequens, quicquid efficaciæ habet sumptio sub utraque specie, illud habet solum sub specie panis. Communicatio ergo populi sub utraque specie esset non solum frustra, & sine utilitate, sed etiam nocua, propter pericula prædicta.

Quarta causa. In die Paraseeves, sacerdos sumit sacramentum solum sub specie panis. Propter hoc, ut dicit *Bonaventura dist.* 12. *lib.* 4. *sentent.* quia isto die sumit populus ipse plus ad refectionem quam ad significationem. Ista enim die non oportuit passionem significari per sacramentum, eo, quod tota dies & totum officium diei est memoriale Dominicæ passionis. Convenit tamen tunc sumere ad refectionem sacerdotis & populi. Quæ refectio fit sufficienter per sacramentum sub una specie, eo quod totus Christus sub ea. Igitur ex eadem licite & rationabiliter Ecclesia communicat laicos sub una specie panis, eo quod ipsi semper recipiunt sacramentum plus ad refectionem quam ad significationem.

Quinta. Ex consuetudine apostolica & ex consuetudine apud omnes Ecclesias approbata, *sacramentum consecratum die Cœnæ*, *reservatur usque in diem Paraseeves sub una specie panis* & non vini, propter plures causas. Quarum *una* est periculum effusionis, ut supra dixi. Igitur, a multo fortiori, non debet quotidie sub specie vini servari pro laicis, nec per vicos aut campos ad infirmos portari, propter periculum effusionis.

Ut patet per *Wilhelmum in Rationali divinorum officiorum*, ubi dicit: Quod Innocentius Papa statuit Eucharistiam a die Cœnæ servari sub specie panis pro fidelibus, qui debent communicare, & ad implendum officium sequentis diei, quo sacramentum non conficitur. Sanguis vero non servatur sub specie vini, quia faciliter ex negligentia posset spargi. Ecce quomodo dedit servandum sacramentum sub specie panis, propter officium implendum in sequenti die, & propter communicare volentes fideles. Et per consequens sub sola specie panis Ecclesia licite communicat fideles, quia sub utraque specie non debet sumere, nisi conficiens sacramenta, ut dicit *B. Augustinus* super illud *Deut.* 12. *Carnibus hostiarum tuarum ipse vescris*, *sanguinem fundes in altari*, *id est committes sacerdoti conficienti*. Ob hoc officians magna feria sexta sacerdos non sumit sanguinem de calice. Cur? Quia non conficit. Patet in *decret. dist.* 11. *Cum Marthæ*.

Similiter, *Concilium Toletanum* deposuit laicis communionem sub utraque specie, ut post dicetur.

Sexta causa. Ad servandum sanguinem vasa debent

debent esse consecrata, non passim tractata vel tacta a laicis.

ANNO CHRISTI 1417.

Septima. Si sanguis deberet dari laicis, quis daret ubi pauper Ecclesia, unus sacerdos? Et laici non debent tangere sacramentum.

Octava. Si perfunderetur sanguis Christi in barbis, in peplis, deberent cremari, & essent rixæ.

Nona. Non potest servari sanguis pro infirmis. Quia acesceret cito in vase, & non esset sanguis. Neque suscipiendus esset ab infirmo, nec de novo consecrandus sine missa. Etiam si diu in vase stat, generantur bibiones, parvæ muscæ, & esset valde abominabile ad bibendum. Et hæc est ratio valde efficax, cur laicis non datur calix.

Decima. Exod. 16. præceptum: Sume tibi vas unum & pone ibi manna, ut custodiatur futuras retro generationes.

Undecima. Quando multa milia deberent convenire, ubi tantum vas posset reperiri pro servando sanguine Christi?

Duodecima. Quia sunt terræ, in quibus est defectus vini, quia vix sacerdos potest habere. Quid aliis ministraret? Immo alicubi nec sacerdos potest habere. Igitur per Concilia Generalia indultum est, quod solum panem consecrant & ibi virtualiter sanguinem sumunt.

Decima tertia. Aliqui sunt homines qui non possunt sentire saporem vini, immo nec gustare, ut *Rex Poloniæ modernus* (*Ladislaus*) *a paganismo conversus*. Igitur suæ damnationis est causa Christus, si esset præceptum Christi, sanguinem de calice bibere.

Decima quarta. Esset periculum in congelatione.

Decima quinta. Solis sacerdotibus Christus in cœna dedit sub duplici specie, ut solum susciprant in repræsentationem Dominicæ passionis ejus. Quia si voluntas ejus fuisset dandi calicem, dedisset tunc laicis circumstantibus.

Decima sexta. Propter multos alios errores qui nullularent circa hoc sacramentum.

Primus. Laici dicerent: Cur non suscipiamus sub duplici specie? Sumus ita digni, sicut sacerdos. Falsum. Sacerdos, etiam pastoris filius, dignor est Cæsare, Rege & quolibet Principe.

Alius error, eorum fuit: Sumere sub duplici specie, est lex Christi. Falsum est, pro laicis.

Tertius error est: Dixerunt, quod virtus hujus sacramenti non est principalius in consecratione, quam sumptione.

Quartus error: Dixerunt: Ecclesia Romana cum suo Concilio non est tenenda ut fides Christiana. Ut radius & sol est indivisibilis, sic ipsa fides cum Concilio. Quia regitur fides per Ecclesiam.

Quintus error ipsorum: *Generalia Concilia*, ut est *Constantiense* &c. dixerunt, *errarunt in fide, & in bonis operibus*. Igitur non sunt imitanda. Falsum est.

Sextus. Errarunt in sua doctrina, consulentes, ut Ecclesiastica bona seculares recipiant, expellant plebanos. Falsum est. Quia nullam jurisdictionem seculares habent super spirituales, 1. *Cor.* 11. *Et spiritualis homo omnia dijudicat, ipse autem a nemine judicatur*. Quia seculares recipiunt potestatem judicandi a spiritualibus, ut dicit *Dionysius libro de cælesti Hierarchia*: *Secularis super spiritualem*. Gen. 1. *Fecit Deus duo luminaria magna, solem id est Papam, ut præesset diei i. e. spiritualibus, & Lunam id est Cæsarem, Regem, ut præesset nocti, i. e. secularibus*. Similiter *Augustinus* super *Psal.* 14. *Dies diei eructat verbum, id est, spiritualis spirituali, & nox nocti indicat scientiam, id est, laicus laico*.

ANNO CHRISTI 1417.

Videns igitur mater Ecclesia universalis cum suo *Concilio* tot mala evenire ex sumptione sub duplici specie, Christi Eucharistiam restrinxerunt, ut sumant laici sub una, ut Christus dedit post resurrectionem suam, *Luc.* 24. *Cognoverunt Dominum in fractione panis*. Ubi Augustinus *in hamilia* 24. *Laicis Christus dedit sub una specie, qui significantur per minores discipulos*. Similiter *Act.* 2. dederunt Apostoli laicis sub una specie. *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum & fractione panis*. Ubi *Lyra*, *Beda*, *Haymo*, omnes exponunt, quod tunc primum communicarunt laicos primum conversos, sub una specie tantum, sc. panis.

Sed quando vidit Ecclesia conversos ad fidem prónos suum sanguinem effundere pro Christo, ac in charitate Christi nimis accensos, ad tempus concessit sub duplici specie. Et quando Ecclesia Romana vidit, quod tepuerunt in charitate, abstulit duplicem speciem, & dat eis tantum sub una, rediens ad primum, modum communicandi laicos sub una specie. Et præcipue, quia vidit eos deviare a fide propter talem sumptionem duplicem, mutavit.

Et Ecclesia universalis potest mutare non tantum accidentalia Ecclesiæ, sed etiam essentialia, ut videt profectum fidelium & honorem Dei. Patet *Matth. ultimo*. Christus præcepit baptizare in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. *Actor.* 8. *Ipsi baptizabant tantum in nomine Jesu*.

Et bene etiam Christus solis Apostolis præcepit baptizare. Et ipsi laicis concesserunt in necessitate.

CAPUT III.

Responsio generalis ad omnia testimonia Patrum a Jacopo de Misa pro communione calicis advecta.

Responsiones generales, ad omnes auctoritates sequentes. Possunt dari plures *solutiones in communi*, ad invicem non repugnantes, per quas fere *ad omnes* esset sufficienter *responsum*, ut patebit in processu.

Prima solutio est, quod, licet auctoritates sequentes & præcedentes loquuntur de manducatione corporis & bibitione sanguinis Christi: nulla tamen earundem auctoritatum, vel pauciſſimæ, de quibus dicetur in locis suis, dicit communicationem populi sub utraque specie esse *de necessitate salutis*, aut esse *de præcepto* ex sacramenti institutione, aut *ex Christi verbo & mandato*. Et ita fere nulla facit earum aliquid ad propositum, scilicet ad probationem conclusionis primæ, pro qua tamen probanda adductæ sunt. Et per consequens omnes fere superflue ponuntur.

Secunda solutio. Quod auctoritates præcedentes & sequentes non loquuntur de communione *laicorum* sub utraque specie, sed loquuntur *de sacerdotibus*, ad quos pertinet hoc sacramentum conficere, & sub utraque specie sumere, propter perfectam significationem passionis Christi, & refectionis completæ.

Tertia solutio. Quod si aliqua auctoritatum loquitur de laicali populo, & de sumptione sacramentali sub utraque specie, tunc loquebatur *de isto tempore*, in quo iste servabatur modus in Ecclesia, quod sacramentum etiam exhibebatur populo sub utraque specie.

Quar-

ANNO CHRISTI 1417.

Quarta ſolutio. Quod in hujuſmodi auctoritatibus per *manducationem corporis & bibitionem ſanguinis* poteſt *in generali* intelligi communio *corporis & ſanguinis Chriſti*. Et iſta fit *in communione ſub ſola ſpecie panis*, tam vere & realiter, ſicut ſub utraque ſpecie. Et ſecundum proprietatem locutionis, in calice ſola ſpecies vini bibitur, & non ſanguis proprie, cum non ſit effuſus ſed incluſus in venis, ſicut ſub ſpecie panis. Immo quamvis ſpecies vini proprie bibitur, tamen videtur, quod ſanguis non magis bibitur ſub ſpecie vini proprie, quam ſub ſpecie panis. Cum omnino eundem modum exiſtendi habeat hic & ibi. Quamvis ergo Sancti & Doctores ſæpe loquuntur de ſumptione ſacramenti ſub ſola ſpecie panis, tamen in dictis ſuis faciunt mentionem de manducatione & bibitione, ponendo iſta duo *pro ſumptione*. Et etiam ad ſignificandum fidelibus, quod ſub ſola ſpecie panis ſumant corpus & ſanguinem vere & realiter, & non aliter ſub ambabus, quam ſub una earum, nec magis efficaciter.

Quinta ſolutio. Auctoritates loquuntur quoad laicos, non de manducatione & bibitione ſacramentali ſub utraque ſpecie, ſed *de ſpirituali*. Quando enim ſacerdotes in altari in conſpectu populi conficiunt & ſumunt ſub utraque ſpecie, tunc populus, exiſtens in devotione ſua, manducat & bibit ſpiritualiter corpus & ſanguinem Domini, ea in ſinceritate fidei, per recogitationes bonas, maſticando & hauriendo ore & corde, & ſe Chriſto uniendo per affectum amoris.

CAPUT IV.

Specialis reſponſio ad ſingula Patrum teſtimonia de uſu calicis, a Jacobello collecta.

Licet per has quinque ſolutiones ſufficienter reſponſum fore videtur ad omnes ſequentes auctoritates, de communicatione ſub utraque ſpecie mentionem facientes: tamen, ut evidentius fiat, volo *ad quamlibet in ſpeciali* quanto brevius poſſum *reſpondere*.

Auguſtinus. Cum frangitur hoſtia, tum ſanguis de calice &c. Reſpondetur, quod non dicit Auguſtinus, quod neceſſarium ſit ita fieri circa populos, aut quod ſit ex mandato Chriſti. Ergo non eſt auctoritas ad propoſitum præſens, ſcilicet ad probandam concluſionem primam.

Secundo dicitur, quod auctoritas loquitur *de ſacerdotibus* miniſtrantibus, & ſub utraque ſpecie ſumentibus. Nam loquitur de iſta fractione hoſtiæ, & de iſta ſumptione ſacramenti, per quas paſſio Chriſti complete deſignatur. Uti patet advertenti verba auctoritatis. A ſolo autem ſacerdote celebrante, & qui debet ſumere ſacramentum non ſolum ad refectionem, ſed etiam ad perfectiorem ſignificationem, hujuſcemodi fractio hoſtiæ in tres partes fit. Quæ fractio ſignificat paſſionem & vulnerationem veri corporis Chriſti. Sic tres partes Chriſti corporis myſtici ſecundum triplicem earum differentiam, uti patet per *Magiſtrum*, *diſt.* 12. *L.* 4. *Sententiarum*. Et ſicut per fractionem & ſumptionem ſpecierum panis ſignificatur paſſio Chriſti corporis, ſic per ſpecies vini & earum de calice in os ſacerdotis fuſionem expreſſe ſignificatur Chriſti ſanguinis effuſio.

Auguſtinus. Quia morte Domini liberati ſumus &c. Reſpondeo, primo, ſicut ad præcedentem dictum eſt. Scilicet, quod *non* loquitur *de neceſſitate* ſumendi ſub utraque ſpecie, *nec de mandato Chriſti*. Ideo non eſt ad propoſitum. Et iſtam reſponſionem in ſequentibus volo ſemper habere pro repetita, exceptis paucis auctoritatibus, quæ de præcepto faciunt mentionem, ut patebit in ſequentibus.

Secundo dicitur. Quod ſi tempore Auguſtini fuit de more in ſua Eccleſia populos communicare ſub utraque ſpecie, tunc ſtat auctoritas *pro tempore illo*, & non eſt contra conſuetudinem Eccleſiæ tempore pro præſenti.

Auguſtinus. Quicquid vis feceris, nunquid Chriſtum occidiſti &c. Reſpondeo quod loquitur Auguſtinus *de primitivis fidelibus*, ſcilicet *Judæis*, qui erant rei morte Domini, & poſt converſi fuerant, & illis dabatur ſub utraque ſpecie, ut moris fuit, ſicut innuit Apoſtolus.

Auguſtinus. Qui calicem, id eſt ſanguinem Chriſti per ſe ponit &c. Dicitur, quod auctoritas non eſt ad propoſitum. Nihil enim loquitur de communione fidelium ſub utraque ſpecie, uti patet intuenti. Sed eſt notandum, quod in Pſalmo 22. pſalmus enumerat decem dona Dei, quæ Gloſſa ordinaria vult docere *gratias*, & poſt gratiam nonam ponit auctoritatem prædictam. Quam non incipit, ut hic ponitur, ſed ſic incipitur: *Nota quod calicem Chriſti, id eſt ſanguinem Chriſti, pſalmiſta per ſe ponit, quaſi aliam gratiam a menſa, id eſt a carne, cum tamen* &c. ut in forma. In qua auctoritate Gloſſa *implicite* ſolvit talem quæſtionem prædictam: *Pſalmiſta enumerando prædicta dona Dei, ſeu gratias, menſam id eſt corpus Chriſti, & calicem id eſt ſanguinem Chriſti diſtinguit velut duas gratias, id eſt dona, cum tamen ſpecies panis & ſpecies vini ſint unum ſacramentum totale, & non duo, & caro Chriſti non poſſit de lege communi eſſe vel ſumi ſine ſanguine, & e converſo, eo quod totus poteſt eſſe ſub utraque ſpecie*. Et reſpondendo dicit: *Reddit ipſius tres cauſas*. Prima eſt diſtinctio eſſentialis corporis Chriſti & ſanguinis ejus. Et iſtam tangit, cum dicit: Sed quia nec caro eſt ſanguis, nec ſanguis caro. Secunda cauſa, eſt diverſitas converſionis ejus. Et iſtam innuit, cum ſubjungit: Et panis in carnem convertitur, & vinum in ſanguinem, & non e converſo &c. Tertia cauſa eſt diſtinctio ſpecierum panis & vini. Et iſtam notat, cum addit: Et ſub diverſis ſpeciebus utrumque ſumitur.

Ex quibus patet, quod *Gloſſa* in iſta auctoritate tota nihil loquitur de communione ſub utraque ſpecie, niſi quantum tangit circa finem auctoritatis, cum dicit: *Sub diverſis ſpeciebus utrumque ſumitur*. Et hoc eſt verum, quantum *ad ſacerdotes*, ad quorum officium pertinet conficere ſub utraque ſpecie & etiam ſumere ſub utraque, propter perfectam ſignificationem ſacramenti, ut ſæpius dictum eſt.

Auguſtinus. Tunc eis Petrus annunciavit eundem colendum &c. Reſpondeo. Loquitur *de primitivis fidelibus* converſis per B. Petrum, quibus miniſtrabatur *pro tunc* ſub utraque ſpecie ſacramentum &c.

Auguſtinus. Hujus rei ſacramentum in unitate corporis & ſanguinis Chriſti &c. Reſponſio ad hanc auctoritatem ſatis patet ex reſponſione facta ſuperius ad verba Chriſti, poſita *Jo. 6. Niſi manducaveritis carnem filii hominis* &c. Tamen, applicando ſolutionem ad propoſitum, dico primum, quod ſecundam partem auctoritatis Auguſtini prius ponit: *Dominus, ne iſtam vitam intelligentes de hac re litigarent, ſecurius*

ANNO CHRISTI 1417.

rius adjunxit: Qui manducat &c. Et poſt aliqua interpoſita, exponendo, quid Dominus intelligat in loco per manducationem carnis ſuæ & bibitionem ſanguinis ſui, dicit: *Hunc itaque cibum & potum ſocietatem vult intelligi corporis & membrorum ſuorum quod eſt ſancta Eccleſia* &c. Ex quibus clare patet ſecundum Auguſtinum, verba Chriſti: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis* &c. *Et, Qui manducat meam carnem* &c. intelligenda eſſe de manducatione carnis myſticæ: Quare autem *compilator libelli* iſta tacuerit, neſcio. Sed ſcio, quod eſſet ſecurius allegare ſcripturas, non verbaliter tantum, ſed fideliter ad intentionem Sanctorum, conſideratis præcedentibus paſſibus & ſequentibus. Poſt prædicta verba Auguſtinus ſtatim ſubjungit primam partem auctoritatis hic allegatæ, dicens: *Hujus rei ſacramentum.*

Pro cujus intellectu notandum, quod Auguſtinus antea dixit, præcedentem ſtatim ante hæc verba ſententiam oſtendens, quod in iſtis Domini verbis, *Niſi manducaveritis carnem filii* &c. per carnem ejus & ſanguinem debet intelligi *unitas Eccleſiaſtica*, id eſt *communicatio membrorum Eccleſiæ ad invicem, & cum capite Chriſto*, ut dictum eſt ſuperius. Quoniam hujus unitatis Eccleſiaſticæ verum corpus & verus ſanguis Chriſti eſt ſacramentum. Et ipſa unitas Eccleſiaſtica eſt hujus ſacramenti res. De iſto ergo ſacramento carnis Chriſti *myſticæ* loquitur Auguſtinus in prima parte auctoritatis. Ut ſit ſenſus: Verum corpus ejus & verus ſanguis eſt ſacramentum hujus rei, ſcilicet myſtici corporis & ſanguinis Chriſti, id eſt unitatis Eccleſiaſticæ. *Et iſtud alicubi quotidie, alicubi certis intervallis dierum in Dominica menſa præparatur, & de menſa Dominica ſumitur quibuſdam ad vitam & quibuſdam ad exitium.* Et hoc eſt verum *de ſacerdotibus*, qui præparant & ſumunt.

Auguſtinus. Acceſſerunt Judæi ad Jeſum, ut crucifigerent &c. Prima pars eſt vera ut ſtat. Quia ſub una ſpecie ſumimus corpus & ſanguinem. Secunda pars loquitur de primitivis converſis ad Chriſtum, quibus tunc dabatur ſub utraque. Tertia pars *per bibitionem* intelligit *ſumptionem ſanguinis*, quæ fit vere *ſub ſpecie panis*, ut notum eſt. Aut loquitur de ſacerdotibus celebrantibus, aut de manducatione & bibitione ſpirituali veri corporis & veri ſanguinis Domini. Vel *forte tempore Auguſtini fuit mos in ſua Eccleſia, quod ita communicabantur laici ſub utraque ſpecie*, quomodo juſte abolitum eſt.

Per illud ultimum reſpondetur ad auctoritatem ſequentem *Auguſtini*, in qua incipit: *Et quia iſtam menſam paravit, &c.*

Auguſtinus. Et quia iſtam menſam paravit ſervis ſuis & ancillis &c. Reſponſum eſt in auctoritate immediate præcedente in fine, quod tempore Auguſtini laici tunc communicabant ſub utraque ſpecie, quod modo juſte abolitum eſt & rationabiliter, propter cauſas prædictas.

Hieronymus. Sacerdotes, qui Euchariſtiæ ſerviunt & ſanguinem ejus dividunt &c. Reſpondetur quod auctoritas iſta nihil de communicatione populi, ſub utraque ſpecie loquitur. Quia ſacerdotes, communicantes populum ſub ſola ſpecie panis, vere dividunt & miniſtrant ejus ſanguinem & non plus quam innuunt verba auctoritatis.

Hieronymus. Bibere autem dicuntur ſanguinem Chriſti, non ſolum ſacramentum ritu &c. Reſpondeo. Quod loquitur *de ſolis ſacerdotibus.* Vel, capit bibere generaliter pro *ſumere*, quod etiam fit ſub ſpecie panis.

Hieronymus. Aſcendamus cum Domino cœnaculum magnum, ſtratum, atque mundatum &c. Reſpondetur, quod loquitur *de ſolis ſacerdotibus.* Vel loquitur de manducatione *ſpirituali.* Quod innuit per hoc, quod dicit, *quotidie* in ſacrificiis ejus &c.

Gregorius. Quid ſit ſanguis Chriſti, agni, non jam audiendo, ſed bibendo didiciſtis &c. Reſpondetur, quod in auctoribus Sanctorum non oportet tam attendere ad rigorem verborum ſuorum, ſed oportet ad eorum intentionem. Sequendo enim rigorem ſuorum verborum, non eſſet verum, etiam de ſacerdotibus, qui biberent ſanguinem de calice, cum ibi non ſit effuſus de corpore, ſed incluſus in venis. Et ſic de multis aliis. Sequendo ergo intentionem Gregorii, videtur illis terminis *bibendo, hauriendo*, uti pro iſtis, *ſumendo, accipiendo.* Et ita ſumunt fideles ſanguinem Chriſti ſub ſpecie panis, ut ſæpe dictum eſt.

Et ſi utique dictum concedatur, quod loquatur de ſumptione ſanguinis per modum potus, id eſt ſub ſpecie vini: Tunc dicitur, *forte tunc temporis in Romana Eccleſia adhuc fuit de more communicare populos ſub utraque ſpecie*, cujus contrarium rationabiliter eſt inductum.

Aut reſpondetur ſecundum aliquam aliam quinque ſolutionum generalium ſuperius præmiſſarum, ad quas ſemper volo habere recurſum, ne præjudicem veritati. Et ſingulariter, cum non viderim nec habere potuerim omnia originalia Sanctorum hic allegata. Et ſpecialiter debet haberi ſemper recurſus ad primam ſolutionem generalem, ſcilicet, quod auctoritas *non dicit, præceptum eſſe a Domino*, quod communicatio omnium fiat ſub utraque ſpecie.

Gregorius. Unde factum eſt, ut Redemptoris noſtri ſanguinem, quem perſecutores ſævientes fuderunt, poſtmodum credentes biberent. Reſpondeo. Iſta auctoritas, uti patet ex ejus verbis, & præcedenti & ſequenti paſſibus, loquitur *de Chriſti crucifixoribus*, pro quibus Deus tempore paſſionis ſuæ oravit ad Patrem, dicens: *Pater, dimitte illis, non enim ſciunt, quid faciunt*, qui poſt converſi biberunt ſanguinem Chriſti, vel ſpiritualiter tantum vel ſacramentaliter, eo quod erant *de primis fidelibus, quibus ſub utraque ſpecie miniſtrabatur*, ut ſatis innuit Apoſtolus 1. *Cor.* 11.

Gregorius, in l. Dialogorum. Cum quadam die miſſa celebrata &c. Reſpondetur, Quod *tunc populus ſumebat ſub duplici ſpecie.* Poſt, ut dictum eſt, per Concilium Toletanum, ne per amplius populus laicalis ſub duplici ſpecie communicetur, ne accidat periculum circa effuſionem ſanguinis Chriſti, ſicut illi diacono accidit, rationabiliter Eccleſia mutavit modum communicandi ſub una ſpecie.

Ambroſius. Si quotieſcumque effunditur ſanguis Chriſti, in remiſſionem peccatorum effunditur. Dicitur, quod loquebatur de ſe ipſo, quoniam *ſacerdos* erat, utrumque conſecrans & utrumque ſumens. Vel reſpondeo, quod per effuſionem ibi non poteſt intelligi, niſi oblatio ſanguinis. Ut ſit ſenſus: Quotieſcumque offertur ſanguis Chriſti, in remiſſionem peccatorum offertur. Sed iſtam peccatorum medicinam, id eſt, Chriſti verum ſanguinem, ita realiter & efficaciter ſumit homo ſub ſpecie panis, ſicut ſub ſpecie vini.

Ambro-

ANNO CHRISTI 1170.

Ambrosius. Quia in morte Christi liberati sumus &c. Respondeo. Loquitur *de sacerdotibus*, qui conficientes & sumentes faciunt hoc ex officio, ad memorandum & perfecte significandum passionem Christi, & perfectam redemptionem nostram in anima & corpore. Licet enim per Christi passionem & mortem sumus liberati in anima & corpore: tamen ista liberatio non significaretur tam perfecte per sumptionem sub una specie tantum. Et ideo per sacerdotem, ad quem pertinet perfecta significatio conficitur & sumitur sacramentum sub utraque specie, ad hoc, ut per oblationem Christi sub specie panis significaretur liberatio corporis nostri, & sub specie vini liberatio animæ nostræ.

Et hoc innuit *Magister*, *dist.* 11. *L.* 4. *Sentent. Tamen*. Post prædicta verba Ambrosii subdit: *Tamen sub utraque specie sumitur totus Christus. Sed si in altera tantum sumeretur, ad alterius tantum id est corporis, aut animæ, non utriusque pariter tuitionem valere significaretur.* Ecce loquitur de significatione communi. Quoniam non dicit, *ad alterius tantum valeret tuitionem*, sed dicit *ad alterius tantum tuitionem valere significaretur.*

Vel habeatur recursus ad aliquam quinque præmissarum solutionum. Locum debet habere, quoad illas auctoritates omnes. Eo quod non loquuntur auctoritates *de necessitate* sic communicandi, aut *de præcepto Christi*, quod tamen solum esset ad propositum.

Ambrosius. Jam mensæ cælestis honore suscipiuntur &c. Respondetur, quod Ambrosius in persona propria sua loquitur *de sacerdotibus* omnibus qui sumunt sub utraque specie.

Ambrosius. Bibebant autem de spirituali consequente eos petra &c. Potest intelligi de *spirituali* manducatione & bibitione. Quoniam populus, assistens divinorum celebrationi, quotidie manducat & bibit ore cordis, spiritualiter per meditationem & recogitationem passionis Christi & redemptionis nostræ & ceterorum beneficiorum. Vel *forte tempore Ambrosii fuit consuetudo, in Ecclesia Mediolanensi, sumere sub utraque specie.*

Ambrosius. Sicut enim similitudinem mortis assumpsisti &c. Respondeo, sicut ad præcedentem ultimo dictum est. Quia *tum talis mos erat communicandi sub utraque specie.*

Dionysius. Postea hierarcha postulans dignus fieri hoc sacrificio &c. Respondeo, quod ista auctoritas non probat, quod sit necessitatis aut præcepti, communicare laicos sub utraque specie, quod probandum erat.

Item, ipse Dionysius fuit Græcus. Et dicitur, quod *Græci communicant laicos sub utraque specie*, sicut tenent multas alias consuetudines ab his, quæ in Ecclesia occidentali rationabiliter observantur. Nam *de ista communicatione ipsorum sub utraque specie, Petrus de Tarantasio* dicit in scripto *super L.* 4. *Sententiarum: Græci bene faciunt sumendo sub utraque specie: tamen Latini melius faciunt, ministrando solum sub specie panis. Quia in isto tantum fit ratio signi, scilicet significatio pertinens ad sapientiam, & in isto ratione causæ, seu causalitas, pertinens ad gratiam.* Et quia *gratia* omnibus est necessaria, ideo omnibus traditur sub una specie, perfectæ tentiva gratiæ, sub qua cum majori cautela & reverentia potest tradi. Sed *sapientia* non sic est omnibus necessaria. Ideo a solis majoribus, qui majorem cautelam & reverentiam servare

ANNO CHRISTI 1170.

A norunt, scilicet ministrantibus altari in sacris, sub utraque specie, qui habent rationem signi perfecti, sumi solet.

Origenes. Dicant ergo nobis: Quis est iste populus, qui in usu habet sanguinem bibere &c. Respondetur. Non videtur quod ista auctoritas ex verbis suis aliquid faciat pro communione laicorum sub utraque specie, nisi quantum ista verba Christi facere vident: Nisi manducaveritis carnem filii hominis &c. Sed ista superius exposita sunt, & per omnes exponuntur, non de sacramentali, sed de spirituali sumptione.

Posset etiam ad eandem responderi per hoc: *Origenes fuit de antiquissimis Doctoribus, tempore cujus forte adhuc communicabat populus sub* B *utraque specie.*

Hilarius. De veritate carnis & sanguinis non est relictus ambigendi locus &c. Respondetur, quod non dicit Hilarius, quod sit de necessitate sic sumere, aut de Christi præcepto. Quod solum fuisset ad propositum.

Etiam *forte tempore B. Hilarii mos fuit iste apud Ecclesiam suam, communicare populum laicalem sub duplici specie.*

Vel dicitur, quod istum terminum *hausta* ponit loco termini generalis, extendentis se ad manducationem & bibitionem, ut loco talis, *sumpta*, vel hujusmodi. Et hoc innuit *Glossa decreti* super his verbis Hilarii, *accepta & hausta.* Nam ea exponendo dicit, accepta a Christo, C *hausta*, id est a nobis *sumpta*. Ecce quomodo *Glossa* per hoc innuit, illudque etiam superius dixi, scilicet, quod Sancti ista verba *manducare, bibere, haurire*, ponunt sæpe loco istorum generaliter, *accipere, communicare, sumere.*

Idem docet *Archidiaconus*. Nam in sua expositione eorundem verborum dicit: *Vel accepta a Christo doctrinaliter sacramento instituendo*, 1. *Cor.* 11. Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis &c. *Hausta sacramentaliter de altari de manu sacerdotis.* Ubi ly *hausta* ponitur pluraliter, & extendit se ad utrumque, scilicet corpus & sanguinem. Quia de utroque est sermo. Et tamen corpus non hauritur proprie. Igitur oportet *hausta* loco talis termini, *sumpta, ac-* D *cepta*, ponere. Et sic est sensus: Corpus & sanguis Domini *hausta*, id est *sumpta*, sacramentaliter de manu sacerdotis, efficiunt, ut nos in Christo, & Christus in nobis sit. Et sit vere & realiter, cum fidelis communicat sub sola specie panis. Quia sumit corpus & sanguinem Domini & cum totali efficacia.

Deinde *Compilator* allegat Archidiaconum. Ubi dico, quod *Archidiaconus* ponit duas Glossas prædictorum verborum. Unam, de qua jam dixi: Aliam talem: *Accepta quoad corpus, & hausta quoad sanguinem.* Et isti Glossæ non addit verba quæ hic sequuntur, *scil. sacramentaliter de altari & de manu sacerdotis*, sed addit ea ad aliam Glossam, de qua dixi prius. E Et nota, quod ista Glossa *Archidiaconi* jam dicta posset alicui videri inconveniens, eo quod ipsa loquitur de vero corpore & vero sanguine Christi, cum fuerit pluralis numeri. Et erit sensus hic: Corpus & sanguis Domini, accepta quoad carnem, & hæc scilicet corpus & sanguis, hausta, quoad sanguinem. Et ille videtur ineptus sensus, scilicet, quod corpus & sanguis hauriatur quoad sanguinem. Et ideo *Archidiaconus* dimissa Glossa tanquam inepta, dedit secundam, de qua dixi prius. In quo etiam concordat cum Glossa decreti simpliciter superius posita.

Vel

ANNO CHRISTI 1417.

Vel poſſet dici, quod Archidiaconus non loquitur de tempore ſuo, ſed *de tempore Hilarii*, cujus verba exponit. Qui *fuit de antiquiſſimis ſanctis*. *Forte fuit mos pro tunc in Eccleſia ſua*.

Item, Archidiaconus manifeſte ponit & approbat communionem laicalem ſub ſola ſpecie panis. Ideo non eſt credendum, quod tantus vir voluerit hic contrarium iſtius aſſerere, nec ſibi ipſi contradicere. Aſſumptum patet. Quia *ſuper c. Comperimus*, prope finem, explicite hoc docet. Nam idem ad Gloſſam addit verba *Petri de Tarantaſio*, quæ ſtatim ante hoc poſita ſunt in reſponſione ad auctoritatem Dionyſii.

Item, *de can. diſt. 2. Presbyter*, dicitur ſic: *Presbyter Euchariſtiam ſemper habeat paratam, quia, quando quis infirmatus fuerit, ſtatim eum communicet, nec ſine communione moriatur*. Ubi *Gloſſa* dicit: *Sanguinem non præcipit ſervare, quia opus eſt nimia cautela in eo ſervando. Ergo propter cautelam non ſervatur, ne fundatur, ne aceſcat, ac vileſcat*.

Et ad iſtam Gloſſam addit *Archidiaconus* ibidem, dicens: *Addo præterea: Non eſt opus, quia ubi eſt corpus, ibi eſt ſanguis*.

Cyprianus. Quamquam ſciam, frater chariſſime, Epiſcopos plurimos &c. Ex verbis auctoris patet, quod Cyprianus non reprehendit Epiſcopos ſuos de hoc, quod non miniſtrabant calicem Domini populo, ſed reprehendit eos de quodam alio. Nam dicit: in calice Domini ſanctificando & plebi miniſtrando, non hoc faciunt, quod Chriſtus docuit. Per quod innuit, quod errabant in aliquo, quod circa calicem ſanctificandum poſterius prius facere debuiſſent. Et ſic forte ſumit, quod non conſecrabant calicem. Quod utique reprehenſione dignum fuit, velut innuit auctoritas ſequens: *Illud fuit, quod in calice ſanctificando, id eſt conſecrando, aquam cum vino non miniſtraverunt*. Sic tamen celebrantes tenentur, propter expreſſiorem ſignificationem, propter Eccleſiæ præceptum vel Domini exemplum.

Vel forte reprehendit aliquos Epiſcopos, qui prius conſecrabant calicem, quam panem: Trahentes ex paſſione Chriſti, quam *Luc.* ſcribit *c. 22*. Et prius tangit de calicis conſecratione, & poſt de corpore Chriſti conſecrando.

Cyprianus. Et quemadmodum vino iſto communi mens reſolvitur & anima relaxatur. Reſpondeo, dicendo, quod in prima parte auctoritatis, ſcilicet uſque ibi: *Sed videamus fratres* &c. Cyprianus accipit *bibere* generaliter pro *ſumere*. Et ita laici communicando ſub ſpecie ſola, *bibunt*, id eſt *ſumunt* ſanguinem Chriſti vere.

Vel ſi *bibere* refert ad ſpecies vini, tunc loquitur *de turba ſacerdotum*.

Aut ſi *de laicis*, tunc loquitur *de tempore ſuo, in quo forte in ſua Eccleſia fuit mos, præſentes laicos communicandi ſub utraque ſpecie*.

Secunda vero pars auctoritatis, quæ incipit ibi: *Sed videamus, frater chariſſime*, non eſt ad propoſitum. Nam tota uſque in finem loquitur aperte de his, qui in calice conſecrando, vel miſcendo vinum cum aqua. Sicut etiam totam illam partem allegat ad iſtum ſenſum *Magiſter, diſt. 11. L. 4. Sententiar.* & ita impertinenter ad præſens propoſitum allegatur.

Cyprianus. Et cum ad hoc fiat Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela &c. Puto, quod loquitur contra iſtos *ſacerdotes*, qui prius in gravia peccata lapſis & poſtea pœnitentibus, adhuc negabant communionem. Et ſi *bibere* generaliter capitur pro *ſumere*, tunc ſic negabatur eis in hoc ſumptio corporis & ſanguinis Domini. Si autem bibere refertur ad ſpecies vini, tunc auctoritas loquitur vel *de ſacerdotibus ſolis*, qui ſic repellebantur a celebratione & communione: aut ſi *de laicis*, tunc fuit iſto tempore de more in Eccleſia Cypriani. Sed non oportet, immo non licet nos iſtum morem ſequi, propter contrariam conſuetudinem univerſalis Eccleſiæ. Et propter cauſas ſuperius dictas. Nec Cyprianus, aut etiam alii ſancti, fere in omnibus auctoritatibus, dicunt, quod ſit de neceſſitate aut de præcepto, laicos ſub utraque ſpecie communicare. Quod tamen adverſarius probare intendit. Quare ut prope principium dixi, fere omnes præcedentes auctoritates ſuperflue & impertinenter allegatæ ſunt.

Joannes Chryſoſtomus. Illud eſt myſterium, ſine quo nobis non eſt ſalus, nec ea quæ bona ſunt &c. Verba manifeſte innuunt, quod ſicut ſacramentum baptiſmi neceſſitatis eſt regulariter quoad omnes, ſic neceſſitatis eſt manducatio & bibitio corporis & ſanguinis Domini. Et hoc non eſt verum de manducatione & bibitione ſacramentali, ut prius oſtenſum. Igitur oportet intelligi *de ſpirituali manducatione* & bibitione corporis Chriſti myſtici, id eſt, de unitate, & communicatione, per fidem & charitatem ad membra Eccleſiæ & cum capite Chriſto, quo unita eſt res ſacramenti hujus, & per verum corpus & ſanguinem Chriſti ſignificatur. Et iſte intellectus eſt conformis expoſitioni authenticæ Sanctorum & Gloſſarum authenticarum prius poſitæ.

Et quod *Chryſoſtomus* in fine auctoritatis dicit: *Quæ per nullius alterius, quam ſancti, efficiuntur manus ſacerdotis*. Puto, quod ly *quæ*, referatur ad *ſacramenta*. Ut ſit ſenſus: Verum corpus Chriſti & verus ſanguis Chriſti ſunt vera ſacramenta carnis Chriſti myſticæ, & iſta non fiunt miniſterialiter, niſi per manus ſacerdotis. Etſi aliter intelligeret verba Chriſti, utpote, ſicut baptiſmus, quod eſt neceſſitatis, quod ſic manducatio ſcilicet & bibitio ſacramentalis etiam ſit de neceſſitate ſalutis, non crederem ſibi, contra Hieronymi, Auguſtini, Gloſſas authenticas, & alios Doctores, quorum dicta ſuperius poſita ſunt.

Bernardus. Benigniſſime Jeſu. Nobile ſatis ſponſæ tuæ dotalitium indulſiſti &c. Reſpondeo. Verum eſt, quod Dominus hoc dotalitium, ſcilicet corpus & ſanguinem ſuum, dedit Eccleſiæ ſuæ ſponſæ ſub ſacramento in ſui memoriam. Et ita etiam Eccleſia frequentat quotidie. Sed quando dicit Bernardus: *Idem fieri præcepit*, loquitur de hoc præcepto Domini, quo dixit diſcipulis ſuis: *Hoc facite in meam commemorationem*. Ubi præcepit confectionem, ſcilicet in pane & vino. Et ideo *ſacerdotibus* loquebatur, non laicis. Alias laici deberent conficere, quod eſt error, ſed loquebatur ſacerdotibus, qui conficere habent in pane ſeorſim, & in vino ſeorſim.

Bernardus. Ponitur igitur ſpecies panis & vini, ut doceamur &c. Sæpe eſt dictum, quod Chriſtus, ut eſt ſub hoc ſacramento, perfecte reficit manducantes ſe. Et ad iſtam perfectionem refectionis ſignificandam hoc ſacramentum ſub duplici ſpecie inſtitutum eſt. Et hoc vult Bernardus. Proponitur ergo ſpecies panis & vini, ut doceamur, ſcilicet intelligere, & ut nobis ſignificetur, quod hoc ſacramentum ſignificet Chriſtum, ut nutrimentum perfectum, reficiens nos corpore & ſanguine ſuo. Et hoc

ANNO CHRISTI 1417.

potuit significari, nisi sub duplici specie panis & vini. Et propter hoc dicit Bernardus: *Proponitur species panis & vini, ut doceamur scilicet intelligere, & ut nobis per hoc significetur* &c. Hæc autem significatio pertinet ad conficientes. Igitur pertinet ad istos significatio, sic proponere in altare panem & vinum.

Etiam advertendum est, quod Bernardus non dicit, ut doceamur plenam & perfectam esse refectionem in sumptione corporis & sanguinis Christi. Sed ista utique fit tam perfecte sub specie panis sicut sub utraque, & tam efficaciter.

Beda. Non solum lavit nos peccatis nostris in sanguine suo &c. Dicitur, quod auctoritas est vera, sicut stat. Quia fideles sumentes Eucharistiam sub sola specie panis, sumunt etiam sanguinem ad salutem. Uti patet ex sæpe jam dictis.

Remigius, sive Haimo. Ad hanc spiritualem alimoniam, ad hunc mysticum & divinum cibum &c. Prima pars auctoritatis stat in verbis Christi *Jo. 6.* Nisi manducaveritis carnem filii hominis &c. quæ sufficienter superius exposita est de manducatione spirituali mysticæ carnis. De qua etiam ipse intelligit cum dicit: *Ad hunc mysticum & divinum cibum &c.* Secunda pars auctoritatis est vera, sicut stat. Quia quotidie hoc sacramentum fit & conficitur a fidelibus per ministerium sacerdotum. Quid est sacramentum & signum corporis mystici, superius dictum est.

Fulgentius. Verbum patris carni & sanguini, quem de utero virginis sumpserat &c. Dicitur, quod auctoritas ista loquitur *de tempore illo, in quo in aliquibus Ecclesiis adhuc fuit de more, communicare populum sub utraque specie.* Et licet tunc fuit licitum, non tamen tunc fuit necessarium. Sicut nec ista auctoritas dicit, nec vere omnes illæ & aliæ. Quare, ut sæpe dixi, impertinenter allegantur ad Conclusionem primam probandam, quæ sonat de lege & præcepto divino & quadam necessitate.

Joannes Damascenus. Dominus noster Jesus, qui de cælo descendit pro nobis &c. Respondeo, dicens: Quod vera est prima pars auctoritatis. Dominus enim Apostolis suis & successoribus eorum disposuit corpus & sanguinem suum conficiendum & sumendum, & omnibus, qui in eum credunt, disposuit sumendum corpus suum & sanguinem. Et ita faciunt fideles, cum communicant sub specie panis, quia tunc sumunt corpus & sanguinem Domini. Et ad hunc sensum loquitur in fine auctoritatis. Immo videtur innuere communionem sub sola specie panis, cum dicit: *Quia enim ex uno pane assumimus omnes unum corpus Christi & unum sanguinem.*

Thomas de Aquino. Quamvis totus Christus sit sub utraque specie, non tamen frustra &c. Superius dictum est, quomodo S. Thomas ex intentione determinat, *quare consuetudo sit, nunc populo in Ecclesia communicare sub sola specie panis.* Et assignat *causas*, propter quas rationabiliter ille mos introductus est. Et non est putandum, quod velit per hanc auctoritatem asserere, & sibi ipsi contradicere, sed vult assignare causas, quare una specierum non sit frustra, quando sacramentum conficitur & sumitur sub utraque specie, cum tamen idem sit utrobique. Et de hoc assignat *tres causas*, quæ omnes sunt referendæ ad expressiorem significationem. Est enim *primo* propter expressiorem significationem passionis Christi, afflictione, & sanguinis ejus effusione. *Secundo* est, propter expressionem completæ refectionis spiritualis. Quia licet sub speciebus panis sumitur etiam sanguis, tamen ibi non sumitur per modum potus. Et sic licet sub specie vini sumitur corpus, tamen non per modum cibi. Ergo ut ibi sumeretur corpus per modum cibi, & sanguis per modum potus, sumitur sub duplici specie a conficiente. Ut sic significetur perfecta significatio passionis Christi in corpore & anima, & perfecta refectio spiritualis, quæ fit per hoc sacramentum a Sacerdotibus, & in aliquibus Ecclesiis etiam a Levitis & Subdiaconis, ministrantibus in sacris, id est vestibus, ut dicit *S. Thomas in postilla sua super Joannem. Tertio*, propter distinctos effectus sacramenti, non quidem ad causandum diversos effectus, sed ad expressius eos significandum. Licet enim sub sola specie panis offeratur caro Christi pro salute corporis nostri, & sanguis pro salute animæ, & similiter intelligendum de sola specie vini: tamen non fit hujus oblationis pro anima & corporis tam expressa significatio, cum sumitur sub una specie tantum, sicut sub utraque. Et hoc docet *Glossa 1. Cor. 11. & Magister Dist. 11. L. 4.* Ubi dicit: *Ideo in duabus speciebus celebratur, ut animæ & corporis susceptio a Christo, & a Christo utriusque liberatio, in nobis significetur.* Sed sæpe dictum est, quod talis significatio perfecta & completa pertinet principaliter ad sacerdotes celebrantes coram populo.

Thomas de Aquino. Sanguis Christi dispensatur populis per Diaconos. Unde & B. Laurentius dixit &c. S. Thomas prima verba dixit arguendo. Et ideo non est in eis vis ponenda, nisi quantum in ipsis facit mentionem de *S. Laurentio. De quo concedetur, quod ministravit sanguinem Domini etiam populis, quia tempore suo adhuc fuit mos Ecclesiæ ejusdem, communicare populos sub utraque specie.*

Secundo dico, quod liber meus non habet istum terminum, *populis*, sed habet sic: *Sanguis Christi dispensatur per Diaconos.* Et hoc verum quoad aliquas Ecclesias, in quibus Diaconus distribuit populis & Subdiacono sanguinem de calice. Sed modo non distribuunt populis, quia est contra consuetudinem Ecclesiæ universalis. Quamvis ex officio possint, si consuetudo & rationabiles causæ non obstarent. Et hoc vult S. Thomas in sequentibus verbis.

Albertus M. Unde Levitic. 11. dicitur, quod animal, quod non ruminat, immundum erit &c. Ad omnes auctoritates ejus in genere dico, quod *tempore Alberti fuit iste mos, communicandi populum sub panis specie.* Et ipse nullibi redarguit eum; quod tamen feciſſet, si eum reputasset illicitum & contra Christi præceptum. Immo putavit, Ecclesiam non solum posse laicis ministrare sub una specie, sed etiam putavit, quod posset ordinare, quod sacerdotes conficerent sub sola specie panis. Propter hoc *in tractatu suo de Missa* dicit prope finem: *Propter intolerabile damnum, quod incurrunt habitantes in terris, ubi non habetur vinum, expediret, quod dispensaretur, ut corpus Christi sine calice conficere possent.* Et subdit causam, dicens: *Corpus enim non est sine sanguine & anima, & deitate, quamvis non sit ibi sanguis ex virtute consecrationis.* Non ergo putandum est, quod per auctoritates

tes hic allegatas voluerit in eodem libro contrarium istius asserere, & sibi ipsi contradicere. ANNO CHRISTI 1417.

Deinde ad primam *Alberti M.* auctoritatem in specie dico, quod prima pars ejus vult, quod materia sola, ex qua hoc sacramentum confici potest, est frumentum & vinum. Quod patet. Quia in principio *tractatus de sanguine* dicit, quod sicut confici non potest, nisi de pane, de frumento, corpus Domini; ita dicimus, quod sanguis Domini non potest consecrari, nisi de vino, quia se Christus vino comparari fecit, & viti se ipsum comparavit. Hoc probat per longum processum. Et prope finem primi paragraphi ponit istam partem præsentis auctoritatis. Et post illam concludit: *Sic ergo patet ex comparatione Christi sanguinis ad vinum, non debere aliud in sacramento esse, nisi vinum*. Ecce quomodo hoc solum ex intentione ostendit, quod sanguis Christi non potest confici, nisi ex vino. Et ideo auctoritas non est ad propositum *Compilatoris*.

Ad secundam partem illius auctoritatis primæ dico, quod *Albertus in §.* in quo ista auctoritas ponitur, loquitur de confectione sanguinis Christi. Et ponit ibi *duo*. *Primum* est, quod propter reverentiam sacramenti bonum vinum & electum debeat esse in sacramento. Et probat istud pluribus auctoritatibus scripturæ, postquam allegat illud *Malachiæ I. Maledictus qui habet in grege suo masculum, id est perfectum, & offert Domino debile*. Ex quo concludit, quod multo magis maledictus est, qui ad mensam suam facit afferri vinum bonum & electum, & sacrificium Domini assumit debile valde. *Secundum*, quod ibi ponit, est, quod vinum offerendum ad hoc sacrificium debet poni in vasis mundis. Unde dicit: *Merito maledictus est, qui vinum in vasis mundis & pretiosis bibit in mensa propria, & in vasis fœtidis, & in ampullis corruptis vinum infici permittit, & sic fœtidum in calice offert in sacrificium Domini*. Et post ista subjungit istam secundam partem auctoritatis, dicens: *Ex præmissis patet, quod pro certo peccat qui magnum ad corporis sui, & parvum aut nullum ad Dominici sanguinis poculum adhibet studium*. Reprehendens eos in hoc, quod vinum bonum & in vasis mundis adhibent usui suo & nutrimento seu incremento corporis sui, & vinum valde debile & corruptum in vasis immundis & fœtidis offerunt ad sacrificium sanguinis Christi. Statim post hoc declarat: Sicut volumus mundum & purum esse cibum & potum nobis incorporandis, & ponimus ad vasa munda & pura: ita multo a fortiori debet fieri in nobis respectu corporis & sanguinis Christi, scilicet ut nos simus mundi & puri, qui volumus tanquam intra nos sumere corpus & sanguinem Domini: & qui per istam sumptionem corporis & sanguinis Domini volumus incorporari corpori & sanguini Domini mystico. Illud innuit in verbis auctoritatis istius sequentis, ut patet examinanti, ubi etiam innuit causam. Ulterius in libro post pauca subdit: *Qui liquori puro ut vas præparatur, etiam ipse valde debet esse depuratus*, ut ibidem sequitur.

Albertus M. Omnis sanctus scit, quod sine corpore & sanguine Christi non est vita gratiæ &c. Pars prima ponitur *in littera* in paragrapho. Et si intelligitur de sumptione veri corporis & sanguinis Domini, non est contra nos. Quia sub specie panis sola vere sumit utrumque. Si vero intelligitur de sumptione spirituali, iterum non est contra nos, ut est notum. De ista magis videtur loqui, eo, quod ipse statim prædictis verbis subdit: *Unde Jo. 6. Nisi manducaveritis carnem filii hominis &c. Quæ verba non possunt intelligi universaliter, nisi de sumptione spirituali*, ut supra ostensum fuit, & ipsemet exponit *in postilla sua super Joannem*. ANNO CHRISTI 1417.

Secunda pars auctoritatis vult, quod quicunque sumit totale sacramentum, iste debet sumere seorsim corpus sub specie panis, & seorsim sanguinem sub specie vini, & non conjunctim, sic, quod panis sit intinctus sanguini. Nam ista verba non ponit cum prædictis verbis primæ partis, sed in alio paragrapho, in quo ex intentione ostendit, quod nullus debet immediate sumere de manu sacramentum sub specie panis intincti in sanguine, aut etiamsi intingeretur in vinum. Quia, ut dicit ipse, vinum illud omni reverentia ex ipsa intinctione efficeretur dignum, & non esset cautum illud porrigere de manu, quod vix aut nunquam posset caveri, quin aliquid a manibus stillaret, aut manibus adhæreret.

Tertia pars auctoritatis loquitur de celebratione hujus sacramenti sub utraque specie propter perfectionem significationis sacramentalis.

Et quod hoc sit verum, non stemus in nudis verbis istius auctoritatis, sed secundum regulam Theologicam, quæ in omnibus libris servanda esset, videamus præcedentem & sequentem passum, ut intentionem auctoritatis intelligamus, ex hoc, quod auctor prope principium paragraphi dicit: *Postquam Christus exhibuit corpus suum sub specie panis, tunc postea etiam sanguinem suum sub specie vini, & utrumque sacramentaliter celebrandum esse præcepit per Statuta Apostolica*. Et ideo Ecclesia instructa occasione Christi utrumque celebrat divisim, conficiendo sanguinem ex specie vini. Et probat hoc postea ex dictis & factis Christi in ultima cœna. Et tunc subdit verba hic allegata, scilicet: *Ex rationibus istis accipitur*. Et per hoc non intendit aliud, nisi quod Christus confecit sub duplici specie, & Apostolis tradidit, & sic celebrandum instituit. Et hoc celebrantes missas servant conficiendo & sumendo sibi sub utraque specie, propter perfectionem significationis, quæ ad sacerdotes pertinet.

Et quod de hac confectione & perfectionis significatione loquatur, iterum declarat, cum infra *in eodem §.* ad propositum sic concludit: *Oportuit ergo, ut ibi esset confectio ex elemento potus, sicut fuit ibi confectio ex elemento cibi. Quia alias sacramentum in virtute & ratione sacramentali esset imperfectum. Quia non significaret perfectum alimentum*. Ecce, quomodo loquitur de confectione & perfecta significatione, & non de ministratione quoad laicos sub utraque specie. Et si homo utique contendat de ultimis verbis auctoritatis, scilicet istis: *Et ideo sub una specie corpus, & sub altera sanguinem tradimus* &c. Dico, quod vult intelligere, quando alicui non celebranti tradimus plenum sacramentum, ut in pluribus Ecclesiis fit de ministrantibus ad altare in vestibus sacris, tunc tradimus eis corpus Christi sub specie panis, & sanguinem sub specie vini. Sed ex hoc non habetur, quod omnibus ita tradendum sit sacramentum. Nec habetur, quod sit necessarium ex præcepto Christi ut *Compilator* nititur probare.

Albertus M. Cum igitur alimentum ad naturæ perfectionem non possit perfecte significare nisi in adulto &c. Istæ & ceteræ auctoritates sequentes ponuntur *in eodem §.* cum præcedenti auctoritate.

ANNO CHRISTI 1417.

Et ſicut verba oſtendunt, & paſſus præcedentes & ſequentes, & quas etiam prius allegavi, ambæ loquuntur de celebratione & confectione ſacramenti, & perfectione ſignificationis ejus. Et ita fit per ſacerdotes, ad quos hoc pertinet, & non ad laicos, qui ſumunt ſacramentum ad refectionem & efficaciam. Totalis autem efficacia & perfecta refectio fit in ſumptione ſub una ſpecie, licet non perfecta ſacramenti ſignificatione, ut ſæpe dictum eſt. Quæ tamen nihil tollit laicis de fructu, quem habent ex opere operato. Cum ergo Dominus ſic ordinaverit & multiplicaverit ſacramentum, ut dicit *Albertus*, & continetur ſub præcedente auctoritate, ad eam jam ſatis reſponſum eſt in auctoritate immediate præcedente ſupra poſita.

Alanus. Quicunque digne carnem Chriſti ſumpſerit & ſanguinem biberit &c. Verum eſt, quod quicunque ſumpſerit hoc ſacramentum digne, meretur gloriam infinitam durative. Et ſi ſacerdos ſumpſerit ſub utraque ſpecie, & laicus ſub una ſpecie, ſolus ipſe laicus meretur tantum gradum gloriæ æternæ, quantum ipſe ſacerdos communicans, qui ſumit ſub utraque ſpecie. Quia, ut ſæpe dictum eſt, ſumit iſtud contentum, quia eundem cibum, corpus Domini, & eundem potum, ſanguinis Domini, ſed non per modum potus, id eſt non ſub ſpecie potabili. Efficacia autem ſaltem ex opere operato, de qua hic eſt ſermo, ratione contenti tantum & non continentis.

Nicolaus Lira. Bibite ex hoc vinum, quod miſcui vobis, id eſt ſanguinem meum ſub ſpecie vini &c. Patet ex verbis, quod modus communicationis ſub ſola ſpecie panis fuit in uſu tempore ſuo. Quia dicit: *In utraque ſpecie communicabant antiquitus fideles*, non dicit: *communicant*. Et iſtum modum non reprehendit, nec reprobavit. Quod utique feciſſet, ſi fuiſſet illicitus & contra Chriſti præceptum.

Immo ſuper iſtis verbis Domini *Joan. 6.* Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem &c. dicit: *Non eſt per hoc intelligendum, quod hoc ſacramentum ſub utraque ſpecie ſit miniſtrandum, ſed tantum hoc modo a ſacerdote ſit ſumendum. Licet enim in primitiva Eccleſia populus ſub utraque ſpecie communicaret, tamen poſtea provide ordinatum eſt, ut non communicaret ſub ſpecie vini, propter periculum effuſionis &c.*

Nicolaus Lira. Probet ſeipſum homo, propriam conſcientiam examinando &c. Iſta idem aſſerit quod in præcedenti. Et quando ulterius dicit, quod tam forma panis, quam forma vini eſt de perfectione ſacramenti, non intelligit de perfectione ſacramenti quoad efficaciam, ſed quoad ſignificationem, ut expreſſe dicunt verba ſequentia. Et iſta ſignificatio pertinet ad ſacerdotes conficientes.

Leo Papa. Hujus adverſarii diaboli dolos non ſolum in illecebris gulæ &c. Non vidi originale hoc, ſicut & plura alia hic allegata, ſed reſpiciendo ad verba auctoritatis, dico *primo*, quod auctoritas non dicit, quod ſit de neceſſitate aut de præcepto Dei miniſtrare laicis ſub utraque ſpecie. Ergo non eſt ad propoſitum. *Secundo* dico, quod ſi *Manichæi*, de quibus loquitur, fuerunt *ſacerdotes*, non ſumentes ſanguinem, quando celebrabant, ſicut de quibuſdam loquitur *Gelaſius Papa*, *de conſ. diſt. 2. comperimus*, tunc utique errabant, & digne reprehendendi & puniendi erant. Si autem fuerunt *laici*, & fuit tunc mos in Eccleſia miniſtrandi populis ſub utraque ſpecie, tunc reprehenſibiles erant in hoc, quod ſine rationabili cauſa, ſed ex erroribus & hæreſi nolebant ſacramenta ſumere more tunc conſueto in Eccleſia, & propria temeritate contra ſacerdotum auctoritatem novum modum inducerent. Non ergo reprehendit eos tanquam facientes contra præceptum Chriſti in communicando ſub ſola ſpecie panis: ſed ſingulares, & diſſenſionem per hoc in Eccleſia facientes. Propter quam ſingularitatem & diſſenſionem jubet eos ſecundum Apoſtoli præceptum a communione fidelium repelli.

ANNO CHRISTI 1417.

Innocentius Papa. Simili modo licet ſub utraque ſpecie ſumatur utrumque &c. Loquitur *de ſacerdotibus*, qui conficiunt & ſumunt ſub utraque ſpecie propter perfectam ſignificationem. Quod etiam innuit, cum dicit: *Ut oſtendatur, quod Chriſtus naturam totam &c.*

Etiam auctoritas nihil dicit de neceſſitate ſic ſumendi ſub utraque ſpecie, quod tamen reſtaret probandum adverſario.

Gelaſius Papa. Comperimus autem, quod quidam ſumpta tantummodo corporis ſacri portione &c. Gloſſa ibidem & *S. Thomas in P. III. Summæ* 98. dicunt, quod tantum loquatur de ſacerdote conficiente, & celebrante, qui ſicut tenetur totum conficere, ſic tenetur totum ſumere, & quod ii, qui contra hoc fecerunt, graviter errarunt & adhuc errarent. Nec putandum, quod non celebrans, & ſacramentum ſub ſola ſpecie panis ſumens, præjudicet totalitati aut perfectioni ſacramenti. Cum totalitas ſacramenti & perfectio, non conſiſtat in quolibet ejus uſu, ſed magis in conſecratione, aut ſecundum exiſtentiam ſub utraque.

Et inſuper aliqui libri habent ſic: *Diviſio unius ejuſdemque myſterii*. Et ſi ille verus eſt textus, patet manifeſte, quod loquatur de celebratione.

Clemens V. Tranſiturus de mundo Dominus noſter Jeſus Chriſtus ad patrem &c. Totum eſt verum, quod ibi narratur. Sed nullam dicit neceſſitatem communicandi ſub utraque ſpecie.

Urbanus IV. Unigenitus quidem filius Dei ſuæ divinitatis volens nos eſſe participes &c. Vera ſunt per totum. Quia ſacerdotes ſumunt ſacramentaliter ſub utraque ſpecie, & populus aſſiſtens ſumit ſpiritualiter.

Urbanus in legenda. Et quamvis ſeparatim corpus, & ſeparatim ſanguinem &c. Reſpondeo. Loquitur *de ſacerdotibus* celebrantibus & conficientibus & ſumentibus ſub utraque ſpecie.

Urbanus in legenda. Ego qui vitam æternam habere deſidero, carnem ejus veraciter comedo &c. Loquitur a principio de ſe, qui *ſacerdos* erat. Et in fine dicit, quod univerſalis Eccleſia &c. Et hoc eſt verum *quoad ſacerdotes*, qui in forma totius Eccleſiæ offerendo conficiunt & aſſumunt.

Eccleſia. Non ſolum corpore epulemur agni, ſed etiam inebriemur ſanguine &c. Loquitur *de ſacerdotibus:* Aut accipit *bibentibus* pro *ſumentibus:* Et ſic laici ſub ſpecie panis ſumunt ad ſalutem: Aut loquitur de manducatione & bibitione *ſpiritualibus*, ad quas manducationes omnes Eccleſia fideles invitat.

Eccleſia. Hæc domus tibi rite dedicata noſcitur, in qua populus &c. dico, quod loquitur ſecundum *conſuetudinem, quæ tunc fuit in Eccleſia* Ambroſiana. Aut loquitur de manducatione ſpirituali populi præſentis in celebratione.

Eccleſia. Dedit fragilibus corporis ferculum, dedit & triſtibus ſanguinis poculum &c. Eſt totum

ANNO CHRISTI 1417.

tum verum. Quia etiam ſacerdotes ſumentes corpus & ſanguinem ſub duplici ſpecie, dant ceteris ſub una ſpecie tantum.

Eccleſia. Quibus ſub bina ſpecie carnem dedit & ſanguinem, ut duplicis ſubſtantiæ &c. Dico, quod qui ſumit ſub ſpecie panis, ſumit corpus & ſanguinem. Et ita cibatur ſecundum corpus & animam, quantum ad effectus bonos, quos in eo, qui digne ſumit, operatur quoad utrumque, & quoad corpus habebit in reſurrectione, & animam quoad aliquid nunc, & perfecte in gloria.

Wilhelmus de monte Lauduno: In hoc ſacramento Chriſtus fuit ſacerdos, in eo, quod confecit &c. Hoc eſt pro nobis. Neſcio, quid faciat ad propoſitum. Et quamvis Apoſtolis adhuc laicis miniſtravit ſub utraque ſpecie: Non tamen ex hoc præcepit omnibus ſic miniſtrandum fore, ut ſæpe dictum eſt. Et patet a ſimili. Quia Apoſtolis dedit ibidem auctoritatem conficiendi ſacramentum. Et tamen in hoc non dedit poteſtatem eandem laicis. Alii dicunt: *Dedit Apoſtolis*, ut ordinatis, quia fuerunt prædicatores ante hoc, *Joan.* 17. conſecravit eos, quando dixit: *Pater ſanctifica*, lavit pedes &c.

Wilhelmus, de monte Lauduno: Recipiendo corpus totam veritatem recipit &c. Hoc eſt pro nobis. Si enim recipiendo corpus totam veritatem recipit, tunc etiam totam efficaciam. Et hoc ſufficit hic laico. Sacerdos vero officians debet recipere totum ſacramentum, id eſt totum exterius ſignum, propter perfectionem ſignificationis, quæ ad eum pertinet.

Et cum dicitur, quod *in multis locis communicatur cum pane & vino*, id eſt, cum toto ſacramento: Dico, quod hoc verum eſt quoad miniſtros in aliquibus Eccleſiis, ſed nullibi in laicis. *Quæſivi enim in Conſtantia a pluribus de longinquis regionibus, qui omnes optant & affirmant, quod idem fieret apud eos, ſicut apud nos.*

Iterum etiam per hoc innuit *Wilhelmus*, quod tempore ſuo communicabant populi in multis locis ſub ſola ſpecie panis. Et tamen hoc non redarguit, igitur non reputavit illicitum, nec fore contra Chriſti præceptum.

Gregorius. Multi ſecularium hominum, cum plus ſacerdotum vitam quam ſuam diſcutiunt &c. Non eſt ad propoſitum. Quia qui contemnit jam communicare ſub ſola ſpecie panis, contemnit etiam communicare corpori & ſanguini Domini. Eo quod iſtorum utrumque eſt ſub ſpecie panis.

Ultima vero pars auctoritatis loquitur de ſacerdotibus. Nec oportet laborare ad ſolutionem, vel expoſitionem iſtius & multarum immediate præcedentium auctoritatum, cum nulla earum dicat aut verbo innuat neceſſitatem communicationis quoad laicos ſub utraque ſpecie ex Chriſti mandato. Quod tamen *Compilator libelli* debuit probare.

CAPUT V.

Repetita ſpecialis reſponſio Mauritii ad duas Jacobelli Concluſiones de uſu calicis.

Ex dictis patet, quod *concluſio prima*, quæ fuit, *quod eſt de neceſſitate ſalutis, ex præcepto Chriſti & ejus inſtitutione, populos fideles communicare ſub utraque ſpecie*, a nullo fideli eſt tenenda. Cum non ſolum non ſit probata, ſed in veritate fateor, quod ſecundum meam exiſtimationem nullum etiam habet colorem probandi. Etiam quia eſt contra generalem conſuetudinem Eccleſiæ univerſalis & *contra generalem determinationem ſacri Concilii Conſtantienſis.*

ANNO CHRISTI 1417.

Secunda concluſio Compilatoris fuit hæc: *Iſtum ritum communicandi ſub utraque ſpecie quoad laicos, non potuit, nec poteſt, nec poterit tollere aut annullare aut caſſare Conſtitutio ſummi Pontificis aut Decretum Concilii Generalis, aut conſuetudo quæcumque Eccleſiæ univerſalis.*

Et quamvis concluſio illa ſit falſa & erronea, ſicut & præcedens concluſio: tamen eam nititur *Compilator* probare multis auctoritatibus ſcripturæ, Canonis & Sanctorum, quæ ſequuntur, & *in libello* uſque finem poſitæ ſunt, quas hic nolo inſerere, quia verum probant, modo, quo dicetur infra.

Et eſt notandum, quod iſta *ſecunda concluſio* innititur *duobus*.

Quorum *primum* eſt, videlicet: *Quod eſt de neceſſitate ſacræ ſcripturæ, & de lege Divina, & de præcepto Chriſti, non poteſt tolli per Eccleſiæ conſuetudinem, aut per ſtatutum Papæ vel Conc. Generalis.*

Et iſtud eſt verum & tenendum, ſicut & auctoritates conſequenter poſitæ *in libello* uſque in finem, puta ab auctoritate 62. uſque ad auctoritatem 72. incluſive, ſufficienter oſtendunt. Propter quod non oportet laborare circa reſponſiones ad eas dandas, cum ſint veræ, concedendæ, ſecundum fundamentum iſtius ſecundæ concluſionis.

Secundum eſt, ſecundum *adverſarium*, præcedens concluſio ſua, ſcilicet, *quod ritus communicandi quoad laicos ſub utraque ſpecie ſit de veritate Evangelica*, ſit lex Divina & præceptum Chriſti. Et illud eſt falſum & erroneum. Ut clare patet ex ſuperius dictis.

Et ita etiam iſta ſecunda concluſio *Compilatoris* eſt falſa, erronea & contraria veritati, ſcilicet iſti, quæ ſequitur: *Ritum communicandi populos ſub utraque ſpecie poteſt & potuit Eccleſia tollere, & mutare in ritum communicandi populum ſub ſola ſpecie panis.*

Quod probatur tali modo. Si Eccleſia non poſſet nec potuiſſet mutare: Hoc eſſet præciſe ex hoc, quod ritus communicandi ſub duplici ſpecie eſſet de præcepto Chriſti, ut dicit pars alia, quæ ſolum hoc habet pro cauſa. Sed ex prioribus conſtat, quod ritus ille non eſt de præcepto Chriſti: igitur conſtat, quod Eccleſia poteſt mutare & potuit tollere & immutare dictum ritum. Et ita fecit ex rationabilibus cauſis prius poſitis. Et a longiſſimo tempore continuavit & confirmavit conſuetudinem, ad ſui obſervantiam obligando. Nam dicitur *diſt.* 11. *c. Conſuetudinem: Cum nec ſacris canonibus nec humanis legibus conſuetudo monſtratur obviare, inconcuſſa ſervanda eſt.*

Et *Auguſtinus ad Caſſulanum presbyterum* dicit: *Conſuetudinem laudamus, quæ tamen contra fidem Catholicam nihil uſurpare dignoſcitur.* Et iterum ad eundem dicit: *In his rebus, de quibus nihil ſtatuit Divina ſcriptura, mos populi & inſtituta majorum pro lege tenenda ſunt. Et ſicut prævaricatores legum divinarum, ita contemtores conſuetudinum Eccleſiaſticarum coercendi ſunt.*

Hæc adverſarius valde ponderare deberet.

CAPUT VI.

Longa Vindicatio conſuetudinis Eccleſiaſticæ, communicandi ſub una, contra Jacobellum, conſuetudinis illius cenſorem.

Iterum, ſi adverſarius dicit: Communicatio laicorum ſub utraque ſpecie eſt de præcepto Chriſti, & ritus communicandi ſub ſola ſpecie panis

ANNO CHRISTI 1417.

panis est contra divinam legem; & quod ideo consuetudo communicandi, sit quantumcunque diuturna, est mala, nec potest fieri licita aut bona. Tunc omnes laici jam a longissimis temporibus sunt damnati, eo, quod Sacramentum hoc non sumpserunt: nec sibi ministrari petierunt sub utraque specie, sicut tenebantur ex lege divina & præcepto Christi, nec de hoc pœnituerunt, quia nec habuerunt super isto conscientiam, sed credebant se bene facere. Et non excusat eos ignorantia, cum lex divina & præceptum Christi explicite sit in Sacra scriptura positum, ut dicit adversarius.

Contra quod non licet facere exemplum. Si quis ignorat, fornicationem esse prohibitam in lege divina, non per hoc excusatur a mortali peccato, si fornicatur. Similiter si Prælatus docet populum suum, quod Christus solum esset creatura, & populus sic crederet, non excusatur a gravi peccato. Ad hoc facit etiam illud Evangelii: *Si cæcus cæco ducatum pareret, nonne ambo in foveam cadunt?* Igitur si est præceptum Christi & lex divina, scilicet communicare sub utraque specie, non excusatur populus in non communicando, aut non petendo communionem sub utraque specie. Sicut non excusatur adultus, qui ex ignorantia non baptizatur nec petit. Alias infideles excusarentur, aut qui fornicatur ex ignorantia, alias non facturus.

Item, similiter sacerdotes omnes, qui a principio hujus consuetudinis, usque nunc, curam animarum rexerunt & mortui sunt, omnes essent damnati, eo quod obligabantur populo ministrare sub utraque specie ex præcepto divino, ut dicit alia pars, & hoc facere neglexerunt, immo noluerunt & sic populum privarunt jure suo, quod habuerunt in Sacramenti perceptionem, & impediverunt in augmento salutis suæ, aut in totali salute. Et hoc fuit grave peccatum. Sicut namque si quis spoliaret aliquem aut rebus aut jure, quod habet in aliqua possessione, esset peccatum mortale; quanto magis privare aliquem salute aut jure suo, quod habet, in perceptione tantæ rei.

Item, hujusmodi sacerdotes non solum non ministrabant populo sub duplici specie, sed etiam docuerunt populum, quod licitum esset sic communicare sub sola specie panis, & quod non esset eis ministrandum sub duplici specie, nec tenerentur sic ad recipiendum. Et in hoc iterum gravissime peccassent, inducendo errorem contra legem divinam, & faciendo, gregem sibi commissum in tam altis & magnis errare. Sicut magnum esset peccatum, si Prælatus doceret populum suum, quod licitum sit fornicari, aut quod licitum sit propria se auctoritate vindicare.

Sic autem damnare totum populum laicalem, & etiam clerum, ex parvis argumentulis nihil fundatis, & sine evidentissimis & luce clarioribus motivis, est nimis temerarium.

Item, cum hæresis aut propositio hæreticalis sit proprie, assertio repugnans alicui veritati assertive positæ in Sacra scriptura: omnes adulti tam laici quam clerici jam a longissimo tempore errassent in fide, & tenuissent hæresin. Quia tenuissent & credidissent assertionem legi contrariam divinæ & præcepto Christi. Eo, quod Prælati & Doctores simplices, clerici seculares & religiosi crediderunt, defenderunt, credunt, & defensare persistunt, ac populum docuerunt, & docent, quod laici non tenentur communicare sub utraque specie, & quod fuerit & sit licitum eis nunquam communicare neque desiderare communionem sub utraque specie, & quod possint habere in se vitam, nunquam in re aut in voto manducando corpus Christi, aut bibendo sacramentaliter ejus sanguinem sub specie vini. Et omnis populus idem firmiter credit, taliter a clero doctus verbo & practica.

Hoc autem consequens videtur esse contra articulum fidei: *Unam sanctam catholicam Ecclesiam* credere. Quomodo enim esset *una*, si non esset *unita* vel vinculo fidei colligata? Aut quomodo esset *sancta*, cum tanto tempore fuisset, quoad omnes adultos, hæresi maculata?

Item, nunquam potuit aliqua hæresis vi vel astutia ita introduci in universam Ecclesiam, ut ab omnibus teneretur & crederetur. Sed omnis hæresis habuit aliquos contradicentes & ei resistentes. Igitur pari ratione, si communicatio populi sub sola specie panis fuisset, & esset error & contra Christi præceptum, nunquam fuisset sic universaliter in Ecclesiam introducta, ut ab omnibus credita fuisset, observata practica per tam longa tempora. Ubi enim esset & diu fuisset illud verbum Christi: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam?* Et si in decem tribubus populi Israel ad idola conversis, Dominus sibi reservavit decem millia virorum qui non curvarunt genua sua ante Baal. quomodo Christus Dominus dereliquisset suam Ecclesiam, & ipsam habuisset odiosam & exosam, ut omnes adultos in ea tanto tempore dimisisset hac hæresi maculatos? Absit cogitatus ille longe a cordibus fidelium.

Item, nunquam inolevit in Ecclesia aliqua consuetudo scrupulum habens, quin aliqui in ista impugnaverint ejus scrupulum aut periculum, quod in ea esse posset de reiterandis, uti patet de reversis ad vitam hominibus, de consuetudine dandi pro formatis, & ceteris. Sed consuetudinem, de qua sermo, jam longissimo tempore nullus maximorum & optimorum reprehendit, sed omnes de ea scribentes ipsam laudant, omnes clerici & laici practicant & tenent.

Igitur ex omnibus patet, quod male & detestabiliter fit, si qui, ut præfertur, dictas *duas* præmissas *Conclusiones*, *in scholis publicis* non solum *opinando* aut *disputative loquendo*, sed firmiter asserendo dogmatizaverunt, aut hodie dogmatizant, innixi prædictis auctoritatibus, fere omnibus ad probationem dictarum conclusionum impertinentibus, ut est satis superius declaratum.

Et est pejus & detestabilius, si ita *in publicis sermonibus prædicando* auribus vulgaris populi inculcant.

Et est pessimum & detestabilissimum, si *istum ritum communicandi sub utraque specie innovare ausi sunt*, non requisito summo Pontifice, ac etiam *Generali Concilio*, *tam longo tempore*, & *quasi in eorum latere congregato*.

Ex istis namque multa sequuntur inconvenientia & detestanda semper.

Primum est, quod tales vehementer præjudicant Sacræ scripturæ, cum dicunt aliquid esse de lege divina & de præcepto Christi, quod non est tale. Et sic quantum est de veritatibus Theologicis seu Catholicis, & verbis divinis, addunt aliquid, tanquam veritatem catholicam, & tanquam de necessitate credendum & tenendum, quod tale non est. Et in hoc faciunt contra illud *Prov. 3. Omnis sermo Dei ignitus elyens*

est

est sperantibus in se: Ne addas quicquam verbis illius, ne arguaris & inveniaris mendax. Ad idem videtur facere illud *Joannis in Apoc. c. ult. Si quis apposuerit ad hoc, apponet super eum Dominus plagas scriptas in libro isto, & si quis diminuerit de verbis prophetiæ libri hujus, auferet Dominus partem ejus de libro vitæ & de civitate sancta, & de his, quæ scripta sunt in hoc libro*, scilicet bona.

Secundum est, quod tales inducunt simplices clericos & laicos, populum laicalem in errorem, ut credant, de necessitate salutis esse & de præcepto Christi, quod non est nec fuit tale unquam, & quod non est licitum communicare populum sub utraque specie propter contrariam consuetudinem universalis Ecclesiæ.

Tertium est, quod videtur impugnare articulum fidei: *Unam sanctam catholicam Ecclesiam.* Quia, ut prius argutum fuit ex eorum dicto & assumpto, isto tempore nostro, hæc consuetudo duravit in tota Ecclesia a longissimo tempore: Sequeretur omnes adultos per totum tempus illud errasse in fide & fuisse in peccatis mortalibus, & in illis decessisse, qui nunquam noverunt errorem suum. Immo opere approbarunt in agone, cum sub una sola specie communicaverunt, ut prius dictum est.

Quartum est, quod extinguit in cordibus fidelium fidem & devotionem & charitatem, quam habere debent ad hoc saluberrimum sacramentum, cum impiis, simplicibus & indoctis, quibus simpliciter proponenda esset, nova & inaudita prius ingerunt, quibus ab omnibus fidelibus, tam doctis quam indoctis, ubique contradicitur. Et hoc non est sine magno peccato, sic simplicium fidem, devotionem & charitatem turbare leviter & sine maxima causa.

Quintum est, quod faciunt populum peccare, in hoc, quod faciunt eum transgredi laudabilem & approbatam consuetudinem universalis Ecclesiæ, quæ inconcussa est servanda & pro lege habenda. Cujus transgressores secundum B. Augustinum, ut superius allegatum fuit, coercendi sunt veluti transgressores legum divinarum. Quod utinam notarent adversarii.

Sextum est, quod tales inhonorant & contemnunt matrem suam universalem Ecclesiam, quam *Generale Concilium* repræsentat, ac etiam Apostolicam sedem, & quantum in eis est, minuunt utriusque auctoritatem, cum in arduis definiunt, & propria voluntate mutant consuetudinem approbatam universalis Ecclesiæ, inconsulta Ecclesia aut Apostolica sede, ad quam tamen omnia ardua referenda sunt, juxta illud, quod dicitur *dist. 12. c. Præceptis*, ubi sic scribitur: *Et nulli dubium sit, quod non solum Pontificalis causatio, sed omnis sanctæ religionis relatio ad sedem Apostolicam quasi ad caput Ecclesiarum debent referri, & maxime ea, quæ fidem concernunt*, juxta illud Innocentii Papæ, positum 24. q. 1. *Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror omnes Coepiscopos nostros nisi ad Petrum & sui nominis & honoris auctorem referre debere.*

Hoc etiam significatum est in Mose, de quo *Exod. 18.* dicitur: *Quicquid autem gravius erat, referebant ad ipsum. Et Deut. 17. Si difficile & ambiguum apud te judicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem &c. Surge & ascende in locum quem elegit tibi Dominus Deus tuus, veniesque ad sacerdotes Levitici generis & ad judicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis; qui indicabunt tibi judicii veritatem, & facies quæcunque dixerint tibi.*

Ita etiam doctissimus Hieronymus auctoritatem Apostolicæ sedis recognoscens, librum, quem *de expositione fidei Catholicæ* fecit, discussioni & correctioni Apostolicæ sedis humiliter subjecit. *Hæc est fides, Papa beatissime, quam in Ecclesia catholica didicimus, quamque semper tenuimus, in qua si minus pariter, aut parum forte aliquid, propositum est, emendari cupimus a Te, qui Petri sedem tenes & fidem. Si autem hæc nostra confessio Apostolatus tui judicio comprobatur, quis me culpare voluerit?* Ex ista auctoritate trahitur laudabilis protestatio in disputationibus generalibus.

Ultimo addo exemplum. Si consuetudinem approbatam, & longissimis temporibus ab omnibus tam majoribus quam minoribus totius *regni Bohemiæ* laudabiliter tentam, *aliqua privata persona*, propria voluntate falsa, & sine sufficientibus & evidentissimis motivis publice doceret, semper fuisse & esse malam & iniquam, & eam propria auctoritate mutaret, aut in *toto regno Bohemiæ* mutare causaretur, non habito desuper consilio sapientum, nec requisitis desuper Rege & majoribus regni: Puto quod homo talis judicio rationis non esset sequendus, sed potius contemptor Regis & violator jurium regni ab omnibus reputandus. Quanto magis, qui consuetudinem laudabilem, ab universali Ecclesia circa saluberrimum sacramentum longis temporibus tentam, propria voluntate violat & populum violare suadet, inconsultis de Ecclesia viris doctissimis, & maxime superioribus suis, ad quorum pertinet auctoritatem, non est sequendus vel audiendus, sed sibi objicienda sunt quæ superius posita sunt, & alia, quæ Doctoribus occurrunt. Et insuper illud *Augustini in libro Confessionum*, dicentis: *Quæ sunt contra mores hominum, quasi flagitia sunt vitanda pro morum diversitate, ut pactum inter se gentis aut civitatis, aut consuetudine aut lege firmatum, nulla civis aut peregrini libidine violetur. Turpis est enim omnis pars universo suo non congruens.*

Expliciunt Solutiones & Conclusiones super auctoritates positas per Jacobum de Misa, *pro Communione laicorum sub utraque specie: Editæ & approbatæ Constantiæ*, per Magistros & Doctores, ibidem pro tunc in Generali Concilio existentes: Quod non licet, laicos sub duplici specie communicare. Et sic est finis. Amen.

XLIII.

DISPUTATIO CONSTANTIÆ

In Concilio edita contra illos, qui Reformationem curiæ Romanæ Electioni Pontificis præmitti volebant.

Ex Cod. Mſ. Lipſienſi.

AD obviandum multis erroribus, qui nunc oriri videntur circa materiam unionis Ecclesiæ, petitur consilium & deliberatio Theologorum super dubiis infra scriptis, quæ Joannis Huss doctrinam erroneam sapere dicuntur.

DUBIA XII.

I.

Utrum dicere, quod oblatio super modo electionis futuri summi Pontificis, facta per Dominos Cardinales, & acceptata per tres nationes, est erronea, aut Ecclesiæ periculosa

vel

ANNO CHRISTI 1417.

vel ſcandaloſa, ſit erroneum & injurioſum, ac pacis & tranquillitatis ſacri Concilii turbativum?

II.

Utrum dictam oblationem non acceptare, nec aliam æque bonam vel meliorem offerre, & non velle ſuper hac materia cum aliquo conferre, ſed rem iſtam, tam neceſſariam, in longum periculoſius differre, ſapiat fautoriam ſchiſmatis & impedimentum unionis?

III.

Utrum inducere potentiam ſecularem ad prohibendum, ſeu de facto impediendum, ne ſuper dicta oblatione deliberarent, aut reſponderent aliæ nationes, ſit libertatis Concilii turbativum, aut impreſſivum metus, aut Eccleſiaſticæ unionis impeditivum?

IV.

Utrum dicere, quod, Apoſtolica ſede apud omnes notorie vacante, non eſt facienda electio futuri Pontificis ſummi, ſecundum canonicas ſanctiones, ſed quod poſt dictam vacationem, Eccleſia diu, & ſine determinato tempore, maneat acephala, id eſt, ſine Apoſtolico capite ſeu paſtore, & abſque canonica proviſione ſuper modo & forma futuræ electionis, ſit contra jus divinum, videlicet contra ordinationem Chriſti de inſtituendo ſibi vicario, Petri ſucceſſore?

V.

Urum prædicta aſſertio ſit hæretica, vel ſapiens fautoriam pravitatis hæreticæ, & ſpecialiter hæreſis contra Joannem Huſſ per hoc ſacrum Concilium condemnatæ, videlicet, *quod Eccleſia melius poteſt regi ſine Papa, quam cum ejus & Romanæ Eccleſiæ auctoritate?*

VI.

Utrum quæcunque hujus Concilii decreta, capitula vel juramenta, ſane intellecta, poſſint obſtare præfato juri divino, ſeu ordinationi Chriſti de ſubſtituendo ſibi vicario? Et utrum hoc dicere ſit erroneum, & ſapiens hæreſin, ac huic ſacro Concilio injurioſum?

VII.

Utrum dicere, & efficaciter procurare, quod non ſolum electio futuri ſummi Puntificis, ſed & proviſio ſuper forma, modo, & tempore futuræ electionis differatur, donec & quouſque prius fiat reformatio capitis, id eſt, Papæ, Cardinalium, ac Romanæ curiæ, quaſi hujuſmodi reformatio bene fieri nequeat Papa præſidente, ſit erroneum & ſapiat hæreſin Joannis Huſſ ſupradicti?

VIII.

Utrum canonica proviſio ſuper futura electione ſit prima & principalis reformatio Eccleſiæ, præ ceteris neceſſaria, & debito ordine præferenda, aut ſaltem non poſtponenda? Et an contrarium dicere ſit erroneum, & debiti ordinis reformationis ſit turbativum? An hæc deformitas, ſcilicet, quod Eccleſia, ut præmittitur, maneat acephala, ſit periculoſiſſima, & per conſequens hujus deformitatis reformatio ſit præ cæteris neceſſaria? ANNO CHRISTI 1417.

IX.

Utrum dicere, quod minus inconveniens eſt, Eccleſiam carere capite, quam carere capitis reformatione, ſit erroneum, & a bonis moribus Eccleſiaſticis alienum?

X.

Utrum conſulere, & inducere potentiam ſecularem, quod exerceat viam facti, vel brachium ſeculare adverſus perſonas Eccleſiaſticas hujus ſacri Concilii, abſque, auctoritate & expreſſo decreto ſuo, ſub prætenſo colore, quod iſti vel illi ſint turbatores Concilii, reddat ſic conſulentes & inducentes reos pœnarum juris ſtatutarum contra violatores Eccleſiaſticæ libertatis, quarum pœnarum aliquæ confirmatæ ſunt, & noviter inſtitutæ per hoc ſacrum Concilium.

XI.

Utrum dicere, quod Romana & univerſalis Eccleſia non poſſit debite ac perfecte reformari, niſi per ſubtractionem bonorum temporalium, quibus a principibus ſuperflue eſt dotata, ſit erroneum, & expreſſe ſapiens hæreſim, contra Joan. Huſſ per hoc Concilium condemnatam?

XII.

Utrum tales conſulentes & perſuadentes, quod Dominus Rex Romanorum vel ratione ſuæ dignitatis, vel altero prætenſo titulo, ſive conſervatione hujus Concilii, ſive decretorum ab eodem Concilio ſtatutorum, poſſit aliquam juriſdictionem in Eccleſiaſticos exercere abſque ſpeciali ipſius Concilii mandato, dicendi ſint errantes de jure, & de fautoria ſchiſmatis vehementer accuſandi, tanquam præſentis Concilii turbatores, & violatores Eccleſiaſticæ libertatis, prædictas juris pœnas damnabiliter incurrendo?

Super materia dictarum quæſtionum offerunt ſe multum notabiles Doctores Theologiæ probare & defendere tres concluſiones ſequentes. Videlicet.

Prima Concluſio.

Ex articulis fidei clare deducitur, quod Eccleſia non debet abſque unico ſummo Pontifice derelinqui, uſque ad conſummationem ſeculi. Et hoc de lege communi.

Secunda Concluſio.

Ex articulis fidei clare deducitur, quod præceptum divinum & affirmativum ſuper electione ſummi Pontificis facienda, dum ſedes Apoſtolica vacat, obligat omnem Chriſtianum ad non impediendum hujuſmodi electionem canonice & ſalubriter faciendam.

Tertia Concluſio.

Ex articulis fidei clare deducitur, quod prædictum præceptum obligat omnem adultum Chri-

Christianum ad procurandum juxta qualitatem sui status, quod electio summi Pontificis nequaquam differatur, ubi & quando non erit efficax dilationis ratio, dum scilicet electio deterioris exitum probabiliter non habet. ANNO CHRISTI 1417.

Ex prædictis tribus conclusionibus sequitur Responsio affirmativa ad prædicta duodecim dubia.

Sequuntur Rationes & Declarationes præmissorum.

CONtra nonnullos, qui, sub prætextu & pallio reformationis status Romani Pontificis & Collegii Dominorum Cardinalium ac curiæ Romanæ, moliuntur destruere non solum electionem futuri Romani Pontificis, immo etiam nituntur impedire, ne provideatur de forma, modo & tempore ipsius electionis.

Pro fundamento trium Conclusionum prædictarum in primis supponendum est, quod ex institutione Christi, qui est principale caput Ecclesiæ, usque ad consummationem seculi debet succedere aliquod caput ministeriale, Christo subordinatum, quale caput Papam vel summum Pontificem appellamus. Et secundum canonicas sanctiones valde periculosum est, quod sede vacante diu differatur electio talis capitis, sive Pontificis. Et maxime, sine determinatione modi & formæ, & præfixione temporis. Maxime considerato longo tempore, & mandato, quo jam vacavit Ecclesia, ut per suas litteras testatur Concilium. Quoniam aliter Ecclesia exponitur discrimini, ut remaneat acephala a tali capite. Quæ est maxima deformatio Ecclesiæ, cujus deformitatis reformatio præ ceteris est necessaria. Et per consequens, exponere Ecclesiam tali discrimini, sine manifesta provisione contra scandala, quæ inde possunt oriri, est favere schismati, & præbere impedimentum Ecclesiasticæ unitati. Quod sapit hæresim Joannis Huss per hoc sacrum Concilium damnati: & maxime in illis, qui alios, volentes contra prædicta scandala providere, vocant turbatores Concilii, & fautores schismatis. Hoc itaque fundamento præsuppositio, quod tam jure divino, quam humano potest multipliciter stabiliri, consequenter dicendum est, quod contradicentes conclusioni præmissæ, quantum in se est, manifeste se reddunt suspectos fautoriæ inveterati schismatis, aut fabricationis novi. Quod sic potest probari.

Certum est, quod si istud Concilium solvatur, antequam habeatur Romanus Pontifex, quod haberemus schisma pejus, quam aliud, propter difficultatem iterum congregandi Concilium. Quoniam difficillime congregaretur, sub quocunque Principe Christiano, propter multa, quæ faciliter considerari possunt. Item, quia secundum eos suspensa sunt jura, virtute quorum ipsa electio pertinet ad collegium Dominorum Cardinalium, & sic non valeret electio eorum, dato, quod eam vellent facere, & eam celebrare. Sed certum & notorium est, quod nos sumus in imminenti & quasi inevitabili periculo solutionis prædictæ. Et hoc propter multas causas.

Prima: Propter longam & diuturnam moram, quam fecimus hic, ex qua longa mora non solum attædiata sunt notabilia supposita hujus Concilii, immo hæc civitas Constantia cum tota provincia circumvicina.

Secunda: Propter periculum pestilentis aeris, ad quem secundum judicium Astronomorum & medicinæ peritorum tempus valde disponitur. ANNO CHRISTI 1417.

Tertia: Propter divisiones, odia, & dissensiones, quæ durante isto Concilio exortæ sunt inter Dominum Regem Romanorum, & nonnullas nationes, nec non Ambaxiatores aliquorum Regum & Principum, ut notorium est.

Quarta: Propter strages & guerras, quæ invalescunt in aliquibus regnis & regionibus, propter quas & dissipantur bona & monasteria plurium Prælatorum, & aliorum hic existentium.

Quinta: Propter diffidentiam, quæ habetur de aliqua bona reformatione obtinenda in hoc Concilio, viso, quod per duos annos, licet major pax & dilectio & concordia tunc esset inter nationes, non potuit plene & perfecte concordari unum solum capitulum de supradicta reformatione, de qua tractatur, videlicet de statu Papæ & collegii Dominorum Cardinalium.

Et sic, viso imminenti & universali periculo solutionis prædictæ, qui, periculo non obstante prædictæ machinationis, non curant providere circa formam electionis præmissæ, sed nituntur occupare tempus circa prædictam reformationem, se vehementer reddunt suspectos de fautoria inveterati schismatis, aut conspiratione & generatione. Nam & videntur Ecclesiam reddere acephalam, nec curant de hujusmodi periculo.

Item, si dicta reformatio est in suo tempore necessaria, nullus tamen sanæ mentis dicet, quod sit præferenda electioni Romani Pontificis, vel saltem provisioni dictæ electionis, & determinationis modi, formæ, & temporis ejus, & hujusmodi; eo quod dicta electio est principale negotium hujus Concilii. Et si non perficeretur, quod Deus avertat, esset magis periculosum & nocivum. Immo est quasi tota & unica spes universi populi Christiani. Valde ergo absurdum est, tantum principale propter unum accessorium ponere in periculo, immo quodammodo postponere.

Item, non solum per hoc, quod volunt dictam reformationem præponere, & in ea tempus occupant, se reddunt prædicti suspectos, sed potius & verius ex hoc, quod volunt, quod concurrenter provideatur, circa electionem, vel saltem determinationem modi, formæ, temporis ejus, & hujusmodi. Cum tamen convenientissime uno & eodem tempore possit provideri super utroque, nec unum in aliquo posset aliud impedire.

Nunc restat ad aliqua eorum objecta respondere.

Primo dicunt, quód creato Papa, bono modo non posset fieri dicta reformatio.

Ratio, quia ipse per præsentiam suam impediret causam.

Responsio. Aut dicta reformatio potest canonice absque eo & consensu suo fieri, aut non. Si sic; absurdum est dicere, quod impediret causam. Cum non posset impedire dejectionem suam. Si vero sine eo, & consensu ejus, non potest fieri: nec modo poterit fieri. Cum pars contemtus esset, vel eum creatum non vocare, vel creandum non expectare. Immo plus nocet contemtus paucorum, quam contradictio multorum.

Secundo. Ad hoc, quod dicunt, quod plurimi illi vellent complacere, alii timerent illi displicere; & ideo nunc habent majorem libertatem, &c.

Reſponſio. Primo tales, quicumque ſunt, non ſunt amici veritatis; cum favore vel timore negarent veritatem. Neque per tales fieri deberet hæc reformatio. Vel impudens eſt iſtud objectum, & ſapit corruptionem. ANNO CHRISTI 1417.

Tertio. Ad hoc, quod dicunt, quod habito Papa, quilibet niteretur recedere. Et dant exemplum de Concilio Piſano.

Iſtud objectum repugnat eis, qui tantum cupiunt iſtam reformationem. Quoniam ſi tantum deſiderant eam, non cito recedent, quin prius perficiatur, etiamſi ipſi pauci deberent remanere ob hanc cauſam duntaxat, quod in ipſis, viſo in hoc caſu, poterit remanere auctoritas Concilii: Item, vanum eſt, quod Concilium non poterit ita providere poſt electionem ſicut ante, ne Prælati recedant.

Item, quod datur exemplum de Piſis: Reſpondeo: quod de dilatione ipſius reformationis fuit libere concors illud totum Concilium. Nec fuit culpa Papæ, nec collegii Dominorum Cardinalium, ſed potius totius Concilii, ſi pro tunc dicta reformatio non fuit facta.

Item, dicta reformatio non fuit impedita propter creationem Papæ, ſed potius propter conſenſum totius Concilii ex cauſa rationabili.

Item, deformitas Eccleſiæ in hoc, quod caret Papa, eſt præ omnibus deformitatibus generalior. Quia tangit bonos & malos, & omnes generaliter Chriſtianos.

Item, eſt periculoſior, ut ſupra dictum eſt. Quia ex dilatione ejus poſſet ſtatus Eccleſiæ non mediocriter deteriorari, tam in fide, quam in moribus.

Item, tam longa expectatio futuri Romani Pontificis eſt præ ceteris deformitatibus populis magis ſcandaloſa, quam pauci cogitant in iſta reformatione capitis. Quamvis non negatur, quin ſit expediens & neceſſaria, ſed electioni prædictæ nullo modo præponenda.

Patet igitur, quam vehemens ſuſpicio laborat contra prædictos, quod non recte tendant ad ea, quæ ſunt Jeſu Chriſti, & glorioſæ ſponſæ ejus. Et forte intendunt ſic expendere tempus, & attædiare Concilium, ut ſic tandem paucis remanentibus eligant Papam ad ſua vota.

Allegationes autem tam divini quam humani juris leviter poterunt fieri ad præmiſſa.

Hucuſque in Codice MS. Lipſienſi.

XLIV.

MARTINI PAPÆ V.

In Conſtantienſi Concilio A. 1417. *die* 11. *Nov. Martini die electi Regulæ Cancellariæ, altero ſtatim poſt electionem die, np.* 12. *Nov.*

A JOANNE OSTIENSI,

Cardinale & Vice Cancellario, more conſueto in Concilio conſcriptæ.

& A. 1418. *d.* 26. *Feb. ibidem publicatæ.*

Ex antiquiſſimis Codicibus MS. Vindobonenſibus ac Lipſienſibus.

AD illius, cujus perfecta ſunt opera, & a quo ejus in terra vicario omnis perſpicitur collata poteſtas, laudem & gloriam; Apoſtolicæ ſedis, ipſi imperante vicario, laudabile regimen: Agendorum quorumlibet normam regiam; Ac juge proſperitatis publicæ ſomentum. ANNO CHRIST 1418.

Sequuntur ordinationes, ſive Regulæ, per ſanctiſſimum in Chriſto patrem & Dominum noſtrum, Dominum Martinum, divina providentia Papam Quintum, anno Domini 1417. die 12. Novembris, in craſtinum ſuæ aſſumtionis ad ſummi Apoſtolatus apicem, & ante ſuæ coronationis ſolemnia factæ & editæ.

Quas ſuo duntaxat tempore durare voluit.[1] Quaſque poſtmodum Ego Joannes Oſtienſis Epiſcopus, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Vice-Cancellarius, & Cardinalis Vivarienſis nuncupatus, de ipſius Domini noſtri mandato, tam in Cancellaria Apoſtolica, quam dictæ ſedis audientia publica, publicari mandavi, atque feci ſolemniter, ut eſt moris, die Sabbati, 26. Februarii, Pontificatus ſui anno primo.

Inprimis etiam nonnullorum ſuorum Prædeceſſorum, donec ſuper his aliud ordinandum duxerit, inhærendo veſtigiis, Reſervationes fecit, illis ſimiles, quæ in Conſtitutione felicis recordationis Benedicti Papæ XII. prædeceſſoris ſui, quæ incipit, *Ad regimen* continentur, ubicunque prælaturæ, dignitates, & beneficia, ibidem comprehenſa, vacaverint.

Item, declaravit, quæcunque & qualiacunque, canonicatus, præbendas, prioratus & præpoſituras, dignitates, perſonatus, officia & alia beneficia Eccleſiaſtica, ſecularia & regularia, cum cura, vel ſine cura, in Balthaſaris, Joannis XXIII. Petri de Luna, Benedicti XIII. & Angeli de Corrario, Gregorii XII. olim nuncupatorum, obedientijs, per contendentes de papatu inibi reſervata: & etiam, quæ dictus Petrus, tempore, quo de hujuſmodi Papatu contendere inciperet, obtinebat: quæ videlicet tempore ac occaſione ſubtractionis obedientiarum earundem, ipſis Balthaſari, Petro, & Angelo, generali Conſtantienſi vigente Concilio, factæ, vacabant: Remanſiſſe & remanere[2] per hujuſmodi reſervationem & Decretum affecta: Nullum de illis, ſive etiam cathedralibus Eccleſiis vel monaſteriis, eorundem contendentium ordinationi & diſpoſitioni reſervatis, & tempore & occaſione ſubtractionis hujuſmodi vacantibus, præter Romanum Pontificem ea vice potuiſſe ſive poſſe diſponere, vel ſe intromittere quoquo modo. Ac decrevit irritum &c.

Item, prædicta die reſervavit generaliter diſpoſitioni ſuæ omnes dignitates majores in cathedralibus poſt Pontificales, & principales in collegiatis Eccleſiis, ac prioratus & præpoſituras conventuales, nec non præceptorias generales ordinum quorumcunque, & quæcunque beneficia, quæ ſui & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium familiares, continui commenſales, obtinent, & in poſterum obtinebunt.

Item, eadem die reſervavit generaliter diſpoſitioni ſuæ quoſcunque canonicatus & præbendas, ac dignitates, perſonatus & officia, ceteraque beneficia Eccleſiaſtica, cum cura vel ſine cura, in Baſilica principis Apoſtolorum, nec non ſancti Joannis Lateranenſis, ac B. Mariæ majoris de Urbe Eccleſiis, tum vacantia, & in antea vacatura.

Item, eadem die declaravit, quoſcunque, etiam de latere, Apoſtolicæ ſedis legatos, quamvis

1 In Cod. Mſ. Lipſienſi: *Quas ſuo duntaxat tempore durante voluit obſervari.*
2 In Cod. Mſ. Lipſienſi: *per hujuſmodi reſervationes & decreta, affecta.* Quod forte clarius.

ANNO CHRISTI 1417.

vis etiam hactenus super hoc auctoritate præ-A dicta sive facultate munitos, post hujusmodi ejus assumptionem non potuisse, sive in ante posse disponere quomodolibet de beneficiis dispositioni Apostolicæ generaliter reservatis: Decernens irritum &c.

Item, eadem die revocavit omnes uniones, quacumque auctoritate factas, quæ nondum suum sortitæ fuerint effectum.

Circa expeditionem litterarum.

In primis voluit & ordinavit Dominus noster, quod omnes & singulæ Joannis XXII. Be-B nedicti XII. Clementis VI. Innocentii VI. Urbani V. & Gregorii XI. prædecessorum suorum, ordinationes & Regulæ, in cancellaria Apostolica, salvis infra scriptis, firmiter observentur.

De Expectativis. [1]

Item, voluit & ordinavit, quod per signaturam quamcunque, in Rotulis super expectativis gratiis generaliter pro tempore factam super quibusvis petitionibus inibi contentis, nisi seorsim sufficienter signatæ appareant, litteræ C alias quam super hujusmodi expectativis nullatenus expediantur. [2]

Item, voluit & ordinavit, quod in quibuslibet expectativis gratiis dignitates in cathedralibus majores post Pontificales, & in collegiatis Ecclesiis principales, ac in Regularibus prioratus, & dignitates conventuales, & præceptoriæ generales, semper excipiantur: Non obstante quacunque signatura, etiam motu proprio facta: Nisi specialiter in ea de majori dignitate, vel principali aut conventuali vel generali concederetur.

Item, voluit & ordinavit, quod, salvis re-D gulis infra scriptis, per quamcunque signaturam, gratiæ expectativæ in rotulo vel extra appositam, etiam pro quocunque, ad unum duntaxat beneficium, & unicam collationem, vel de canonicatu sub expectatione præbendæ alicujus Ecclesiæ, [3] etiam si petatur, litteræ concedantur. Sed pro idoneis, ut infra, [4] poterit addi de dignitate, personatu, administratione vel officio Ecclesiæ, in qua petet de hujusmodi canonicatu, cum expectatione præbendæ. In Italia tamen petentibus duo dentur beneficia & totidem collationes, etiamsi unum illorum [5] duntaxat canonicatus & præbenda E Ecclesiæ cathedralis existat. Verum ubicumque petens ad beneficia simpliciter, & ut supra idoneus, habeat, etiamsi canonicatus & præbenda, dignitas, personatus, administratio vel officium, in cathedrali, etiam metropolitana, aut collegiata Ecclesia [6]. Aliis autem detur, etiamsi in Ecclesia cathedrali, ac canonicatus & præbenda alterius, quam ipsius cathedralis Ecclesiæ, seu officium, ubicunque fuerit. Et omnibus istis in qualibet Ecclesiarum prædictarum canonicatus & præbenda cum præstimoniis & præstimonialibus portionibus, nec non oblegiis, additamentis, ferculis, supplementis, & similibus, unius tantum ipsius Ecclesiæ canonicatus quomodolibet vacantis vel vacaturi. Quorum fructus, si impetrans doctor vel Licentiatus in aliquo jurium, cum rigore examinis, aut in Theologia saltem formatus Baccalaureus fuerit, 60. alias 30. librarum Turonensium [7] parvorum, vel tantundem in alia moneta, secundum taxationem decimæ non excedant, pro uno beneficio veniant, si ad hoc petitiones eorum se extendant.

Item, voluit & ordinavit, quod, ubicunque litteræ expediantur in expectativis pro Magistris, Licentiatis, Baccalaureis formatis in Theologia, & Doctoribus in jure canonico vel civili, tam secularibus, quam regularibus, ad unum beneficium tantum, cujuscunque taxæ fuerit, vel de canonicatu sub expectatione præbendæ ac dignitatis, personatus, administrationis vel officii, &c. ut supra, collegiatæ vel cathedralis Ecclesiæ, si petatur: Si vero signatura suffragetur eis ad duo vel plura, detur taxa in universo ad 100. & 50. libras Turonensium parvorum, vel tantundem in alia moneta, secundum taxationem decimæ.

Item, in partibus Gallicanis ac per totam Hispaniam, sive signatura ad unum sive ad plura beneficia se extendat, detur Magistris in medicina, & in jure canonico vel civili Licentiatis cum rigore examinis, in beneficiis secularibus, in locis, in quibus antiqua taxatio decimæ ad illius medietatem est reducta, [8] si cum cura, 80. si sine cura 60. Ubi vero reductio non est, si cum cura, 100. & 20. si vero sine cura fuerit, 80. librarum Turonensium parvorum, secundum taxationem ante dictam. [9]

Item, quod in Theologia non formati, aut in jure canonico vel civili Baccalaurei, nec non in medicina, ac sine rigore examinis in aliquo jure Licentiati, & in artibus Magistri, habeant in locis, in quibus est antiquæ taxationis reductio, si cum cura 60. & sine cura 40. In aliis autem, si cum cura 100. & si sine cura fuerit, 70. librarum Turonensium [10] prædictorum, secundum taxationem [11] ante dictam.

Item,

---

1 In *Codice MS. Lipsiensi* hæc est inscriptio: *De expectativis Regulæ Cancellariæ, lectæ & publicatæ pro parte Domini nostri Martini Papæ Quinti in audientia Contradictarum apud Ecclesiam Sancti Stephani, Constantiæ, die Sabbati, 26. mensis Februarii*. Nisi forte hoc tituli augmentum ad totius potius operis hujus frontem pertineat: quod ab amanuense aut librario imprudente huc relatum. Quod ex eo fit verosimile, quod nullus operi huic in hoc codice titulus sit præmissus. Deinde non sequentes solum, sed & præcedentes regulæ illo in loco, eodemque die sunt lectæ & publicatæ, ut in operis exordio est notatum.

2 In MS. Lipsi. brevior est hæc Constitutio, his verbis: *Quod per generalem signaturam, in quibuscunque Rotulis expectativarum factam, litteræ alias quam super hujusmodi expectativis nullatenus expediantur.*

3 In MS. Lipsiensi: *Si petatur, litteræ expediantur.*

4 In MS. Vindobonensi: *Ut prima* legebatur, vitio, ut apparet, veteris librarii. Unde ex MS. Lipsiensi *infra* fuit restituendo.

5 In MS. Lipsiensi hæc vox, *duntaxat*, est omissa.

6 In MS. Lipsi. additur: *fuerit*.

7 In MS. Lipsi. vocula hæc *parvorum* hic non legitur: paulo tamen post, dum redit, in Lipsiensi æque ac Vindobonensi comparet.

8 Ex MS. Lipsiensi, librarii lapsu omissa sequentia, in Vindobonensi recte expressa, ut oppositio docet: *si cum cura, 80. si sine cura 60. Ubi vero talis reductio non est*, & sic porro.

9 In MS. Lipsi. *secundum taxationem decimæ.* 10 In MS. Lipsi. *parvorum*, ut alias. 11 In MS. *eandem.*

ANNO CHRISTI 1418.

Item, ceteri ſeculares habeant in locis reductionem habentibus, de qua ſupra, ſi cum cura, 40. ſi ſine cura, 30. Et in aliis, ſi cum cura 60. ſi ſine cura fuerit, 40. librarum Turonenſium ſimilium.

Item, regulares non graduati, [1] ut ſupra, habeant in locis cum reductione præmiſſa, 60. & in aliis 80. librarum Turonenſium ſimilium, ſecundum taxationem antedictam.

Item, ſeculares non graduati taxam habeant in Alemania, Scotia, & in Hibernia, ſi cum cura 25. & ſi ſine cura 18. In Anglia vero, ſi cum cura, 40. & ſi ſine cura, 30. Regulares autem 30. marcarum.

Item, in Italia dentur, ſi cum cura, 60. & ſi ſine cura, 40. florenorum auri, ſecundum taxationem prælibatam.

Item, in forma pauperum detur in locis Gallicanis cum reductione præſcripta, ſi cum cura, [2] 25. & ſi ſine cura, 15. Et in aliis locis, ſi cum cura, 50. & ſine cura, 30. Et in Hiſpania & Arragonia, ſi cum cura, 40. & ſi ſine cura 25. librarum Turonenſium parvorum. In Alemania, ſi cum cura, 25. & ſi ſine cura 15. In Anglia vero, ſi cum cura, 30. & ſi ſine cura, 20. marcarum. [3] In Italia vero, ſi cum cura, 30. & ſi ſine cura, 25. florenorum aureorum.

Item, voluit & ordinavit, quod in partibus Gallicanis in expectativis nulli detur [4] ad canonicatus & præbendas Eccleſiarum cathedralium; [5] Magiſtris in Theologia, Doctoribus & Licentiatis cum rigore examinis in jure canonico vel civili, Magiſtris in Medicina, Licentiatis & Baccalaureis in Theologia, Magiſtris in artibus, qui per ſeptennium poſt magiſterium [6] in artibus rexerint, vel in Theologia tamdiu ſtuduerint, Apoſtolicæ ſedis officialibus, apud eandem ſedem [7] ſuis officiis actu pro tempore inſiſtentibus, Domini noſtri Papæ, Cardinalium, Imperatoris, Regum & Ducum nepotibus & conſanguineis ac nobilibus, duntaxat exceptis. Aliis vero ad hujuſmodi canonicatus & præbendas petentibus detur de beneficio, cum cura vel ſine cura, prout capaces fuerint, etiamſi canonicatus & præbenda alterius quam cathedralis Eccleſiæ exiſtat, ad integram collationem, utpote Archiepiſcopi, Epiſcopi & capituli ſingulorumque canonicorum & perſonarum, etiam dignitates [8] obtinentium Eccleſiæ, in qua ad præbendas petebant ſe admitti.

Item, voluit & ordinavit, quod nullus in rotulis gratiarum expectativarum, [9] datas ordinatas habentibus, poſſit aliquem ponere loco ſui.

Item, quod petenti ad cujuſcunque, ſeu quorumcunque collationem, vel ad plures collationes aut Eccleſias disjunctive, detur duntaxat una collatio, vel Eccleſia ex petitis, talis videlicet, qualem verosimiliter habuiſſet, ſi eam in ſua petitione ſpecificaſſet. Voluit autem, quod, ſi plures perſonæ gratias expectativas in eadem ſupplicatione petierint, litteræ pro primo duntaxat expediantur, & alii careant omnino [10] petitis.

ANNO CHRISTI 1418.

Item, voluit & ordinavit, quod in Pariſienſi, Rothomagenſi, Tornacenſi, Cameracenſi, Bajocenſi, Narbonenſi, Remenſi, Ambianenſi & Leodinenſi Eccleſiis, nulli detur ad canonicatus, & præbendam ex rotulis expectativis quibuslibet: In Theologia & Medicina Magiſtris & Doctoribus, cum rigore examinis in aliquo jure licentiatis, fratribus, nepotibus, [11] & conſanguineis germanis Dominorum Cardinalium, & Magiſtris nobilibus ac officialibus duntaxat ſedis Apoſtolicæ, exceptis.

Item, voluit & ordinavit, quod per quamcunque ſignaturam, clauſula, etiamſi ſingula conferre habeant, vel etiam ratione dignitatum &c. quas extra eandem Eccleſiam obtineret, nullatenus in litteris expectativis concedatur.

Item, quod Magiſtri, Doctores, Licentiati in jure canonico vel civili, ac Magiſtri in medicina, nec non Licentiati & Baccalaurei formati in Theologia, una cum gratiis expectativis quibuſcunque obtentis, in rotulis vel ſupplicationibus particularibus poſſint quæcunque beneficia compatibilia, quæ obtinent, retinere, dummodo fructus eorum [12] 400. libras parvorum Turonenſium vel tantundem in alia moneta importatis non excedant.

Item, quod in Theologia non formati & in jure canonico vel civili Baccalaurei, vel Magiſtri in artibus, & Licentiati in medicina, una cum gratiis expectativis poſſint quæcunque beneficia compatibilia, quæ obtinent, retinere, dummodo eorum fructus &c. [13] 200. libras, vel tantundem in alia moneta in portatis non excedant.

Item, quod alii non graduati etiam beneficia, quæ obtinent, compatibilia cum eorum gratiis expectativis retinere valeant, dummodo eorum fructus &c. [14] 100. libras vel tantundem [15] in portatis non excedant.

Voluit tamen idem Dominus noſter, quod qui habebit quinque beneficia vel ultra, quod ſi gratiam expectativam ad unum beneficium, [16] aut unum beneficium vacans, vel certo modo vacaturum, [17] ſeu plura impetret, quod teneatur dimittere tot beneficia, de habitis, quot beneficia aſſequeretur: Protonotariis, correcto-

1 In MS. Lipſ. librarii utique neglectu, deſiderantur ſequentia omnia in hac conſtitutione, a verbis, *ut ſupra*, uſque ad hæc ſequentis regulæ verba, *taxam habeant*.
2 In MS. Lipſ. alia hic reperitur taxa, his verbis: *Si cum cura* 30. *& ſi ſine cura*, 25. in ceteris omnia ſunt paria
3 In MS. Lipſ. ſequentia hujus regulæ de Italia deſiderantur.
4 In MS. Lipſ. hic inſertum: *in expectatione*.
5 Inſerta hic in Codice Lipſienſi vox *niſi*.
6 Abſunt ex Codice Lipſ. hæ voces *in artibus*.
7 Hæ voces, *ſuis officiis*, deſunt quidem in Vindobonenſi, ſed ex MS. Lipſienſi reſtitui debuerunt, ad ſenſum reddendum.
8 In Lipſ. MS. hic additum. *Eccleſiaſticas*.
9 In MS. Lipſ. *datum ordinatum*.
10 In MS. Lipſ. *impetratis*.
11 In *Codice Lipſ.* non habetur *& conſanguineis*.
12 In MS. Lipſ. numerus multo minorum librarii forte lapſu expreſſus, nemp. 4. *librorum*, pro 100.
13 In MS. Lipſ. *CL. librarum*.
14 In Lipſ. MS. & hic minor eſt numerus. *60. libras*.
15 In MS. Lipſ. inſertum, *ut ſupra*.
16 In MS. Lipſ. non leguntur hæc verba: *aut unum beneficium vacans*.
17 In Codice Lipſ. eſt *ſi*.

ANNO CHRISTI 1418.

rectore litterarum Apoſtolicarum ac contradictarum, & ſacri palatii Apoſtolici cauſarum Auditoribus, & Secretariis, nec non Domino Vice-Cancellario, vel ejus locum tenente, in camera Apoſtolica præſidenti aſſiſtentibus, duntaxat exceptis: Etiam ſi infra ſummas ſupra ordinatas comprehenderunt, niſi in regnis Siciliæ & Trinacriæ, & in provincia Beati Petri, in Thuſſia & Marchia Anconitana, ac in Urbe & ejus diſtrictu.

Item, voluit & ordinavit, quod obtinentes beneficia Eccleſiaſtica quæcunque, vel in ejus habentes, etiam illorum non expreſſo valore, poſſint in communi forma impetrare per petitorum aſſecutionem pacificam obtenta, ac jus hujuſmodi realiter dimittendo.

Item, voluit & ordinavit, quod in gratiis beneficialibus quibuſcunque, per eum quibuſvis perſonis pro tempore faciendis, [1] omnium & ſingulorum beneficiorum, quæ per eas, etiamſi motu proprio fiant, conceduntur, & [2] aliis nihilominus obtentorum, & de quibus, vacantibus, vel certo modo vacaturis, impetrantibus proviſum aut provideri mandatum vel conceſſum extiterit, niſi ipſi impetrantes ea forſan dimittere maluerint, vel alias propter eorum incompatibilitatem dimittere tenerentur, verus valor in moneta quacunque ſecundum æſtimationem communem exprimatur. Alias litteræ ſuper gratiis hujuſmodi nullatenus conficiantur. Et ſub generali clauſula in petitionibus plerumque poni ſolita, non obſtante gratia expectativa, ſeu diſpenſatione, ſuper obtinendis incompatibilibus in cancellaria Apoſtolica exprimenda in litteris ſuper hujuſmodi petitionibus conficiendis, quis ultra duo beneficia pro qualibet, ex gratia & diſpenſatione hujuſmodi nequeat explicare. Quod ſi ad plura ipſa gratia vel diſpenſatio ſe extendat, petitiones ipſæ omni penitus careant effectu.

Item, voluit & ordinavit, quod ſi aliqui in expectativis gratiis petant, ſtatutis & conſuetudinibus Eccleſiarum, quibus cavetur, quod nullus inibi de minoribus præbendis ad potiores ſive majores præbendas aſcendat, derogari, litteræ cum clauſula derogationis hujuſmodi nullatenus expediantur, niſi eam ipſius Domini noſtri Papæ ſignatura importet expreſſe, vel ad partem clauſula concedatur antedicta.

De Vacantiis.

Item, voluit & ordinavit, quod in gratiis beneficialibus vacantibus aut certo modo vacaturis, quibuslibet, ſi plura petantur beneficia, unum cujuſcunque annui valoris per ſimplicem ſignaturam, & addito, ut petitur, duo [3] vel tria & non plura petita beneficia veniant, dummodo etiam illorum fructus &c. ultra 60. [4] in portatis vel 100. libras Turonenſium parvorum communi æſtimatione, ſive tantundem in alia moneta non valeant, annuatim.

ANNO CHRISTI 1418.

Item, voluit & ordinavit, quod in quibuſcunque gratiis beneficialibus ſuper vacantibus nulla detur clauſula, generalem reſervationem importans, niſi ex primo vacationis modo, inibi diſpoſitive narrato, aliqua talis reſervatio elici poſſit expreſſe: Sed alias etiam per ſimplicem ſignaturam quamcunque veniant omnes modi vacationum & per Conſtitutionem Execrabilis, nec non clauſulæ devolutionis & ſpecialis reſervationis, ac de lite inter alios pendente, ſi petantur, collitigantes tamen ac etiam alii petentes, ſcilicet neuter in ſingulis eorum petitionibus ſuper litigioſis beneficiis quibuslibet, de lite, cui ſe ingerere contendunt, ſufficienter faciat mentionem. Alias litteræ ſuper petitionibus ipſis cum hujuſmodi expreſſione litis non expediantur quocunque modo. Una vero reſervationum ex hujuſmodi primo vacationis modo, ut præmittitur, elicita, reliquæ petitæ generalium reſervationum clauſulæ concedantur. [5]

Item, voluit & ordinavit, quod ex quibuſcunque petitionibus, ſuper novis proviſionibus, per conceſſum pro tempore ſignandum, nulla detur clauſula, generali reſervatione, etiam in præſenti diſponitur, aut aliis vacationum modis expreſſam quomodolibet comprehendens: Niſi per Dominum Vice-Cancellarium data reperiatur appoſita ſingulis petitionibus ante dictis. [6]

Item, voluit & ordinavit, quod ſuper beneficiis de jure patronatus laicorum quibuslibet, qualitercunque & ubicunque pro tempore vacantibus, litteræ Apoſtolicæ, niſi in eis, quod illa tanto tempore vacarunt, quod eorum collatio juxta Lateranenſis ſtatuta Concilii eſt legitime devoluta, vel quod ipſorum patronorum ad id accedat aſſenſus, expreſſe ponatur, nullatenus concedantur, niſi ipſe Dominus noſter ſignaret, etiamſi de jure patronatus laicorum exiſtat.

Item, voluit & ordinavit, quod ſi in aliqua ſupplicatione petatur beneficium, per obitum vel alio modo vacandi in Cancellaria Apoſtolica exprimendum, nequaquam ſuper illa, niſi petens alicui per eum, prius habito colorato titulo, imitteretur, litteræ expediantur, ſed omni prorſus careant effectu.

Item, voluit & ordinavit, quod in litteris, proviſionum Eccleſiarum titularium ponatur clauſula, quod ad ipſas promoti in eis reſidere teneantur, nec poſſint ſine ſpeciali indultu a Papa

---

1 In MS. Lipſ. hic inſertum: *motu proprio factis*.

2 In Codice Lipſ. *in aliis*.

3 In Lipſienſi Codice omiſſa nonnulla, hic expreſſa. Scribitur enim: *duo vel plura petita beneficia*.

4 Et hic in MS. Lipſienſi ita ſcribitur: *Ultra 60. librarum Turonenſium parvorum, vel tantundem in alia moneta in portatis non valeant annuatim*.

5 In MS. Lipſ. hæc Conſtitutio aliter eſt configuata: *Item voluit & ordinavit, quod in quibuſcunque gratiis beneficialibus ſuper vacantibus veniant etiam per ſimplicem ſignaturam omnes modi vacationum, & per Conſtitutionem* Execrabilis *petiti, dummodo ex illis, præterquam de primo diſpoſitive narrato, aliqua generalis reſervatio non reſultet, & etiam clauſulæ devotionis & ſpecialis reſervationis, nec non de lite inter alios pendente, ſi petant, collitigantes tamen, vel etiam alii petentes, ſi neuter in ſingulis eorum petitionibus ſuper litigioſis beneficiis quibuſcunque, de lite, cui ſe ingerere contendunt, ſufficientem faciat mentionem. Alias litteræ cum hujuſmodi expreſſione licet ſuper eiſdem petitionibus nullatenus expediantur*.

6 In *MS. Lipſienſi* & hæc Conſtitutio alio ſtylo configuata: *Item, voluit & ordinavit, quod in litteris ſuper quibuſque gratiis beneficialibus nulla prorſus alia quam per Conſtitutionem* Execrabilis *ponatur clauſula per generalem reſervationem quamcunque, niſi in hujuſmodi gratiarum ſupplicationibus diſpoſitive expreſſam; Et una reſervatione ut præmittitur expreſſa cetera generalium reſervationum veniant, ſi petantur*.

ANNO CHRISTI 1418.

a Papa Pontificalia extra ſuas civitates, & diœceſes exercere: Nec expediantur litteræ, niſi prius de aſſignatione proviſionis annuæ eis aliunde factæ uſque ad ſummam ducentorum florenorum auri [1] de camera doceatur.

Item, quod ſi in aliqua ſupplicatione de beneficio vacante aut certo modo vacaturo petatur data anterior, nullatenus ipſa veniat, quodque litteræ ſuper petitionibus, in quibus data non eſt appoſita, non expediantur, niſi ſub data diei, qua in Cancellaria ponentur.

Item, voluit & ordinavit, quod ſi aliqui religioſi petant aliquod beneficium ad nutum revocabile, cum clauſula, quod exinde pro ſolo B nutu Abbatis vel ſuperiorum non poſſit amoveri, litteræ quoad ipſam clauſulam nullatenus expediantur, niſi idem Dominus noſter ponat ſignaturam, quod non poſſint amoveri, vel ad partem clauſulam ipſam concedat.

De Diſpenſationibus.

Item, voluit & ordinavit, quod per quamcunque ſignaturam petentibus ſibi qualitercunque de beneficiis Eccleſiaſticis etiam cum diſpenſatione provideri, diſpenſatio nulla detur, niſi per ipſam ſignaturam expreſſe conceſſa ap- C pareat, vel, niſi talis fuerit gratia, quæ totaliter actum hujuſmodi diſpenſationis concerneret, vel ſine illa de aliquo operari non poſſet.

Item, voluit & ordinavit, quod petentibus, ſecum ſuper defectum natalium, quem patiuntur, diſpenſari, ſi in aliqua ſint licita facultate graduati vel magni nobiles, dentur per ſimplicem ſignaturam quatuor, & addito, ut petitur, ultra petita, etiam ſi canonicatus & præbendæ, dignitates etiam majores in cathedralibus, etiam metropolitanis, ſeu principales in collegiatis Eccleſiis fuerint. Aliis autem den- D tur per ſimplicem ſignaturam duo, & per fiat, ut petitur, [2] ſi tot petantur, beneficia Eccleſiaſtica quæcunque, dummodo canonicatus & præbendæ in cathedralibus Eccleſiis, aut dignitates non exiſtant. Circa ſpurios tamen & expoſitos ac conſimiles conſulatur idem Dominus noſter, vel Vice-Cancellarius, ut major in illis reſtrictio ſervetur. Clauſula non faciendæ mentionis de defectu, non veniat, niſi ſeorſim concedatur.

Item, voluit & ordinavit, quod petentibus, ſecum ſuper obtinendis incompatibilibus diſpenſari, ſi in Theologia aut Jure canonico vel ci- E vili Doctores, vel cum rigore examinis Licentiati, ſeu magni nobiles fuerint, per ſimplicem ſignaturam [3] annus, & per fiat, ut petitur, biennium etiam, ad duo dunraxat ex hujuſmodi compatibilibus: dummodo tamen illa in cathedralibus majores poſt Pontificales, vel collegiatis Eccleſiis principales dignitates, ſeu parochiales Eccleſiæ, inſimul aut tales mixtim non fuerint, & cum poteſtate permutandi, ſi petatur. Poterit tamen Vice-Cancellarius, vel ejus Locumtenens pro tempore, circa perſonas alias in licita facultate quacunque, etiam minus graduatas, ſuperiorem reſtrictionem de hujuſmodi dignitatibus ac parochialibus Eccleſiis, per tales alios, ut præmittitur, inſimul [4] retinendis, moderare, perſonarum earundem, nec non locorum penſata qualitate.

ANNO CHRISTI 1418.

De Beneficiis parvis. [5]

Item, voluit & ordinavit, quod [6] pro nullo, niſi ſaltem XXII. ſuæ ætatis annum attingat, expediantur litteræ, quod beneficium quodcumque cum cura, vel etiam pro minori, XVII. annorum complete, quod dignitatem vel perſonatum, etiam [7] ſine cura, valeat obtinere.

[8] Item, voluit & ordinavit, quod ſecum diſpenſari petentibus, ut ratione Eccleſiaſticorum beneficiorum, curatorum, aut alias ex privilegio, ſtatuto, vel conſuetudine ſacros ordines requirentium, ad ordines, quos hujuſmodi beneficia requirunt, vel aliquem ex illis, ſe non teneantur facere promoveri, ſi in Romana curia vel generali ſtudio reſidere voluerint, per ſignaturam ſimplicem detur quinquennium, [9] & addito, ut petitur, ſeptennium. Alibi vero reſidendo, ex quacumque ſignatura quinquennium duntaxat concedatur. Hoc tamen ſemper adjuncto, quod ſaltem infra annum, a tempore datæ diſpenſationis hujuſmodi, in Subdiaconos ſint promoti.

Item, voluit & ordinavit, quod de cetero etiam per ſignaturam quamcumque nulli, cujus dignitatis, gradus, conditionis exiſtat, ut ſuo genitori in beneficiis immediate ſuccedere, vel in Eccleſiis, in quibus ipſe genitor beneficiatus extitit, beneficia obtinere valeat, litteræ quomodolibet [10] concedantur.

De Fructibus percipiendis.

Item, voluit & ordinavit, quod petentibus ſibi de ſuorum beneficiorum fructibus in abſentia reſponderi, ſi in curia Romana vel in ſtudio generali, per ſignaturam quamcumque quinquennium, & addito, ut petitur, ſeptennium, in altero vero beneficiorum ſuorum reſidere volenti, triennium duntaxat concedatur. [11]

De

---

1 In *MS. Lipſienſi* hæ voces *de camera* non leguntur.

2 In *MS. Lipſienſi* hic inſertum *quatuor*.

3 In *MS. Lipſienſi* plenius: *Detur ad quinquennium, & addito, ut petitur, quoad vixerit ad duo incompatibilia quacunque. Aliis vero per ſimplicem ſignaturam cedat annus*, & ſic porro.

4 In MS. Lipſ. *perpetuandis*.

5 In MS. Lipſ. alia eſt inſcriptio, np. *De diſpenſationibus ſuper ætate*.

6 In MS. Lipſ. *nulli niſi* 22. & ſic porro.

7 In *MS. Vindobon.* ſcriptum erat *ſignatura*, vitio utique librarii. Reſtituimus *ſine cura*: quod videtur rectius, ex *MS. Lipſienſi*.

8 In *Lipſ. Codice* præmittitur titulus: *De diſpenſationibus ad non ſacros*.

9 Ex *Lipſ. Codice* addita ſequentia, quæ librarii lapſu ex *Vindobonenſi MS.* omiſſa: *& addito, ut petitur, ſeptennium. Alibi vero reſidendo, ex quacunque ſignatura quinquennium* & ſic porro.

10 In *MS. Lipſ.* inſeritur: *de ſuccedendo in beneficio patris*.

11 In *MS. Lipſ.* ſequitur hic titulus: *De diverſis formis*. Subjungiturque Conſtitutio, quæ incipit: *Item cum execrabili*, quæ in *Codice MS. Vindobonenſi* infra legitur. Hacque Conſtitutione in Lipſienſi Codice finita, ſuccedit titulus *De indulgentiis*. Qui titulus in Vindobonenſi Codice etiam non comparebat. Aſt in Conſtitutionibus ipſis, recenſendis eadem ſeries in utroque codice.

ANNO CHRISTI 1418.

De Indulgentiis.

Item, voluit & ordinavit Dominus noſter quod Indulgentiæ per eum deinceps concedendæ, ſive per fiat [1] concedentur, ſive per conceſſum viſitantibus videlicet Eccleſias vel pia loca, ſeu illis eleemoſynas etiam ad fabricam vel alias, &c. porrigentibus, durent dumtaxat per decem annos. Et dentur ſolum feſtivitates ſequentes: Videlicet [2] ſeptem Domini noſtri, & quatuor beatæ Mariæ, Joannis Baptiſtæ, Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, celebritas omnium Sanctorum, nec non Sanctorum, ſub quorum vocabulo Eccleſiæ ſive loca hujuſmodi ſunt fundata, in Dedicatione earundem Eccleſiarum & locorum, ac etiam octavis dictarum feſtivitatum octavas habentium. Et ponatur clauſula, volumus, quod ſi alias &c. Si tempus Indulgentiarum adhuc duret, [3] voluit, quod ſi aliqua Indulgentia pro una tantum die anni petita fuerit, non apponantur feſta prædicta, ipſaque Indulgentia in perpetuum duret.

Item, voluit & ordinavit, quod ſi aliquæ Indulgentiæ pro Eccleſiis hoſpitalibus aut piis locis, ad inſtar Indulgentiarum aliis Eccleſiis vel aliis locis conceſſarum petantur, ſi non [4] plene ſpecificatæ fuerint, litteræ non expediantur ſuper [5] illis.

Item, voluit & ordinavit, quod in litteris Apoſtolicis ſuper Indulgentiis, per ipſum deinceps concedendis perſonis viſitantibus Eccleſias, ſeu alia loca pia, vel ad eorum reparationem ſeu fabricam manus porrigentibus adjutrices, ſeu inibi pias eleemoſynas erogantibus, ſi ſupplicatio ſignata fuerit per fiat, ſi Eccleſia Cathedralis, vel inſignis collegiata Eccleſia aut ſolemne Monaſterium fuerit, tres, aliquando duo anni, & totidem quadragenæ. Et ſi per fiat, ut petitur [6] pro cathedrali aut collegiata Eccleſia aut Monaſterio hujuſmodi, quatuor, aliquando tres anni & totidem quadragenæ, licet plures petantur, [7] per ſingulas vero octavarum feſtivitatum conſuetarum, [8] & pro cappellis vero tantummodo C. dies apponantur.

Item, voluit & ordinavit, quod deinceps aliquæ litteræ ſuper conceſſione Indulgentiarum hujuſmodi, aut etiam a pœna & culpa, pro quibuſcumque perſonis, ſub ſigillis Cardinalium ſeu alterius cujuſcumque non expediantur. Quod ſi ſecus fiat, eo ipſo ſint nullæ. Et in litteris Apoſtolicis ſuper illis conficiendis ponatur clauſula jejunii.

De diverſis Formis.

Item, voluit & ordinavit, quod omnes & ſingulæ beneficiales gratiæ quorumcumque, [9] qui Conſiliarii, Secretarii, aut familiares ac officiarii Cardinalium, Regum, Ducum, Comitum, Principum ſeu aliorum quorumcumque, videlicet in petitionibus illis, pro tempore porrectis [10] aſſeruntur, niſi realiter tempore datæ petitionum hujuſmodi & antea per duos menſes integros tales extiterint, nullius ſint roboris vel momenti. Et in litteris, ſuper hujuſmodi petitionibus conficiendis, de menſibus eiſdem, ut præmittitur, mentio habeatur expreſſa.

Item, voluit & ordinavit, quod nullus ex Dominis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, vigore cujuſcumque gratiæ expectativæ, etiam motu proprio: & ſub quacumque forma vel expreſſione verborum conceſſæ hactenus, vel in poſterum concedendæ, poſſit aliquam dignitatem in cathedrali poſt pontificalem majorem, vel in collegiata Eccleſia principalem ſeu parochialem Eccleſiam vel prioratum, ſeu aliam dignitatem conventualem, vel præceptoriam generalem, vel officium clauſtrale, ſeu etiam quodcumque aliud, cujus fructuum valor ad ſummam 70. librarum Turonenſium parvorum, vel alterius æquivalentis monetæ importatis non aſcendat, beneficium Eccleſiaſticum acceptare, ſeu ſibi de illo [11] vel alio facere provideri; ipſæque acceptatio & proviſio, ſi fiant, nullius ſint momenti. [12]

Item, voluit & ordinavit, quod quicumque vigore gratiarum expectativarum acceptaverit quæcumque beneficia Eccleſiaſtica, ſecularia vel regularia, cum cura vel ſine cura, etiamſi canonicatus & præbendæ ac dignitates, perſonatus vel officia ſeu adminiſtrationes fuerint, teneantur & debeant infra unius menſis ſpatium, a tempore hujuſmodi acceptationis computandum, de hujuſmodi beneficiis per eos acceptatis, ut præfertur, ſibi per ſuos executores vel [13] ſubſecutores facere provideri. Alioquin lapſo dicto menſe, hujuſmodi acceptationes per eos factæ, & quæcumque inde ſecuta, quoad numerum & qualitatem beneficiorum, quæ acceptationes concernerent, vel [14] concernere poſſent, eo ipſo ſint caſſa & irrita, nulliuſque roboris vel momenti. Et quod infra tres menſes ex tunc immediate ſequentes teneatur hujuſmodi acceptationes & proviſiones in loco beneficii publicare; alias gratia & acceptatio & proviſio hujuſmodi ſit nulla.

Item, voluit & ordinavit, quod ſi ipſe faceret gratiam de beneficio ſine cura, vel de canonica-

ANNO CHRISTI 1418.

---

1 In Lipſ. Codice, *ſignentur*.
2 *In Vindobonenſi Codice* legebatur *nativitatem*, vitio utique librarii. Quare ex *Lipſienſi* reſtituimus *ſeptem*.
3 In Lipſienſi Codice ſequentia videntur mutilata librarii neglectu. Scribitur enim: *Voluit tamen quod ſi aliqua Indulgentia duret*. Cetera omiſſa.
4 In Lipſ. Codice, *ſi non plenæ & ſpecificatæ*, errore forte librarii.
5 In Lipſ. MS. *aliis*. Rectius forte *illis*, ut in Vindobonenſi.
6 In MS. Lipſ. eſt *in*.
7 In Lipſ. Codice: *pro ſingulis vero diebus octavarum*.
8 Deſunt in *Codice Lipſienſi* hæc verba: *& pro cappellis vero*.
9 In Viennenſi deſiderabatur hæc vox, *qui*, quam ex Lipſienſi reſtituimus.
10 In *Vindobonenſi Codice*, forte librarii lapſu, *aſſecuti*, in *Lipſienſi Codice* legitur clare *aſſeruntur*.
11 In Lipſ. Codice non habentur hæc *vel alio*.
12 In MS. Lipſ. ſequitur integra Conſtitutio quæ in Vindobonenſi non extat. *Item ut aliquando præſumptæ fraudes evitentur, voluit & ordinavit, quod nullus poſſit beneficium quodcumque & qualecumque, vigore vel ſub obtentu cujuſcumque gratiæ expectativæ ſibi factæ, litteris ſuper ea non confectis acceptare. Quod ſi ſecus fiat, acceptatores hujuſmodi non valeant; nec per eos aliquod præjudicium cuiquam alteri generetur.*
13 In Lipſienſi Codice eſt *ſubexſecutores*, quod forte rectius.
14 Hic filum librarii in Codice Lipſienſi eſt abruptum. Ut ſequentia omnia in eo deſiderentur.

nicatu, ſub expectatione præbendæ alicujus Ecclesiæ, alicui conſtituto in nono vel decimo anno ſuæ ætatis, anno tacito, de hujuſmodi ætate gratia ipſa ſit nulla. Et idem in vacantibus, vel certo modo vacaturis.

ANNO CHRISTI 1418.

Item, voluit & ordinavit, quod in litteris ſuper confirmatione cujuſcumque unionis, compoſitionis, tranſactionis vel alterius contractus, clauſula ſupplens defectum, ſi quis in eo continetur, nullatenus concedatur, niſi ipſi defectus eſſent in petitione ſpecialiter expreſſi, vel illa per fiat, ut petitur, fuerit ſignata.

[1] Item, cum, execrabili potiſſime alias in Dei Eccleſia extirpato ſchiſmate, pluribus, ſolius præſidentis [2] oculo conquieſcente, ordine turbato relictis, nonnulli clerici & Eccleſiaſticæ perſonæ, ſeculares & regulares, etiam Mendicantium & aliorum Ordinum diverſorum, ſuperſtitioſitatis & ambitionis velamine [3] devecti, pro ſuorum ordinariorum ac ſuperiorum victima, tamen potiori calcanda ac ſubterfugienda obedientia, in ſedis Apoſtolicæ cappellanos recipi, ac ſuper hujuſmodi litteris ejuſdem ſedis Camerarii proceſſus, diverſas ſententias, cenſuras Eccleſiaſticas, atque pœnas continentes, fieri procurarunt: propterea ab eorundem ſuperiorum ac ordinariorum juriſdictione prætendentes penitus ſe exemptos; unde rerum experientia atteſtante magiſtra, licentiæ laxato freno, nonnulla per illorum aliquos commiſſa exceſſus & crimina præteriere deteſtabiliter impunita: Idem Dominus noſter, ſuper his providere intendens, voluit & ordinavit, atque decrevit, quod tales [4] recepti hactenus, & in antea, importunitate forſitan impellente, per eum ſuis litteris, etiam deſuper decernendis proceſſibus, in ſimiles cappellanos recipiendi, niſi Magiſtri & baccalaurei formati in Theologia, ſive Doctores & Licentiati in Jure canonico vel civili fuerint, adverſus quos, virtutem redimentibus ſtudiis, ſimilis ambitionis ſuſpicio non reſpondet, prætextu litterarum & receptionis earundem, ab hujuſmodi juriſdictione ſuperiorum & aliorum ordinariorum præfatorum nullatenus cenſeantur exempti, ſed libere per illos juxta ſanctiones canonicas corrigi poſſint & debeant, perinde in omnibus & per omnia, ac ſi litteræ & proceſſus hujuſmodi, quorum etiam in hoc vigorem & ſubſiſtentiam protinus ademit, nullatenus [5] emanaſſent.

Item, voluit & ordinavit, quod gratiæ de Cappellanatu Apoſtolicæ ſedis, quibuſcumque perſonis concedendæ, niſi conſtet, ſeu conſtare poſſit de earundem perſonarum expreſſo conſenſu, nullius exiſtant roboris vel momenti.

Item, quod in quibuſcumque litteris ſuper gratiis beneficialibus in Bulla per unum ex lectoribus ſcribatur, in plica litteræ poſt taxam, dies menſis per Calendas, Nonas, vel Idus, & deinde in regiſtro ſcribatur dies menſis & annus modo conſimili. Et hujuſmodi litteræ de regiſtro tradantur parti. Et quod ſuper hoc lectores & regiſtratores, & eorum clerici, præſtent in manibus Vice-Cancellarii juramentum.

Et quod hujuſmodi ſcripturæ ſtetur, & plena fides adhibeatur in judicio, in Romana curia & extra.

ANNO CHRISTI 1418.

Item, voluit & ordinavit, quod nullus vigore gratiæ expectativæ, ab ipſo impetratæ vel impetrandæ, poſſit acceptare beneficia, diſpoſitioni ſuæ vel ſedi Apoſtolicæ quomodolibet reſervata, etiamſi expectans habeat clauſulam in genere vel in ſpecie, quod beneficia hujuſmodi acceptare poſſit, & de illis facere provideri, aut quid ſimile in effectu.

Item, voluit & ordinavit, quod litteræ expectativæ ſuper Hoſpitalibus, Leproſoriis, Xenodochiis, & aliis piis locis, quæ pro hoſpitalitate tenenda ſunt fundata, de cetero nullatenus expediantur, niſi talia ſint, quæ ſua fundatione conſueverunt in titulum perpetui beneficii Eccleſiaſtici ſignari.

Item, voluit & ordinavit, quaſcumque renunciationes, reſignationes, ceſſiones, & dimiſſiones, de cetero fiendas per quoſcumque, quos ad aliquam Prælaturam promoveri vel aſſumi contigerit, de beneficiis quibuſcumque Eccleſiaſticis, ſecularibus & regularibus, curatis & non curatis: etiamſi canonicatus & præbendæ, dignitates, perſonatus & officia, aut alia quæcumque & qualiacumque exiſtant, ſive ſimpliciter ſeu ex cauſa permutationis, ſeu quavis alia, in Romana curia vel extra, in quorumcumque manibus, vel alias quovis modo inter ultimam vacationem Prælaturæ hujuſmodi, & diem promotionis ſeu aſſumptionis ſuæ ad eandem, cum omnibus ſecutis & ſequendis, exinde fore nullas, invalidas & inefficaces, nulla, invalida & inefficacia, & nullius roboris vel momenti, & pro infectis haberi.

Item, ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignaverit aliquod beneficium, ubicumque, etiam in Romana curia ſive extra, cauſa permutationis, ſive ſimpliciter, poſtea infra XX. dies de illa infirmitate deceſſerit, talis reſignatio non valeat, & ſit omnino irrita, cum ſecutis ex eadem. Et tale beneficium cenſeatur vacare per obitum ipſius reſignantis.

Item, ut in habendis beneficiis Eccleſiaſticis fraudes evitentur, ſervetur conſcientiæ puritas, & ambitionis via ambitioſa præcludatur.

Item, Dominus noſter declaravit, ſtatuit, voluit & ordinavit, quod quæcumque gratiæ de quibusvis beneficiis, etiam ſecularibus & regularibus, cum cura vel ſine cura, vacantibus, tanquam per obitum, quibuſvis perſonis deinceps ſub quacumque data faciendæ, niſi tempore datæ gratiarum hujuſmodi, notitia vacationum expoſitarum in gratiis ipſis, de locis apud quæ tunc vacaverint, ad dicti Domini noſtri veroſimiliter potuerit devenire notitiam, & quæcumque inſecuta, nullius exiſtant roboris vel momenti.

Item, voluit, mandavit, & ordinavit, quod de cetero quibuſcumque impetrantibus aliqua beneficia Eccleſiaſtica uniri vel incorporari cathedralibus vel collegiatis Eccleſiis ſeu monaſteriis aut menſis Epiſcopalibus ſeu Abbatialibus, aut quibuſcumque aliis beneficiis, tales impe-

1 Integra hæc Conſtitutio in Codice Lipſienſi non hic loci, ſed ſupra, ut noravimus, inſerta habetur. Nos autem ordinem Codicis Vindobonenſis ſecuti ſumus.

2 In *Vindobonenſi codice* legitur, *Eccleſia*, in Lipſienſi vero rectius, *oculo*, quod reſtituendum fuit, ſenſu urgente.

3 Legitur in Vindobonenſi Codice *devecti*, ſed in Lipſienſi eſt, *devoti*: fortaſſe *devincti* legendum.

4 In Vindobonenſi ſcriptum *cepti*, pro quo in Lipſienſi clarius *recepti*, quod reſtitutum.

5 Lectum quidem in Vindobonenſi Codice *evaneſcere*, verum ex Lipſienſi melior lectio reſtituta.

ANNO CHRISTI 1418.

impetrantes teneantur exprimere verum valorem, ſecundum communem æſtimationem tam beneficii ſic uniendi, quam etiam Eccleſiæ, Monaſterii aut menſæ, ſeu alterius beneficii, cui unio ipſa fieri debeat. Alioquin hujuſmodi veniens non valeat, & litteræ ſuper eis non expediantur. Et in talibus unionibus ſemper fiat commiſſio ad partes, & oneretur conſcientia illorum, quibus committeretur. Et idem voluit obſervari, quando impetratur confirmatio unionis jam factæ.

Item, cum clerici & Eccleſiaſticæ perſonæ, ſuas cauſas & querelas, in his videlicet, quæ de jure & conſuetudine ad forum ſpectant Eccleſiaſticum, eo temere derelicto, ſecularibus judiciis ſubmittere, ſeu partes ſibi adverſas ad forum de jure vetitum convenire vel trahere præſumant, gravibus proinde pœnis, tam ſpiritualibus, quam temporalibus, etiam jure diſponente alligentur, quod tamen eorum plerique non ſine propriæ ſalutis periculo dare videntur ſæpius in contemptum: Idem Dominus noſter voluit & ordinavit, quod, quicumque ex clericis ſeu perſonis eiſdem de cetero talis præſumptionis reus extiterit, niſi de hoc in quibuſcumque conceſſionibus & gratiis, per eum ab ipſo Domino noſtro impetrandis, adeo ſpecialem & expreſſam mentionem faciat, quod etiam ſibi ſuper hoc opportune providere valeat, quod ſine cautela ſalutis eò ipſo omni commodo careat eorumdem, ipſæmet conceſſiones, diſpenſationes & gratiæ totaliter inefficaces, nullius roboris vel momenti exiſtant, & nihilominus pœnæ canonum contra tales locum habeant, & etiam declarentur.

Item, ne de cetero Domini Cardinales aut perſonæ, apud ſedem Apoſtolicam, Romanam videlicet curiam, aut Cardinales eoſdem, familiaritatem, officium vel incolatum habentes, ab aliis, ut quandoque contingit, occaſione vel prætextu beneficialium litium, diſtrahantur: Idem Dominus noſter voluit, & ordinavit, quod omnes & ſingulæ cauſæ beneficiales, coram quoſcumque ex Cardinalibus ſeu perſonis eiſdem, aut per eos quibuslibet perſonis de cetero movendæ, etiam ſi de ſua natura ad diſtam curiam legitime devolutæ, ſeu in ea tractandæ non fuerint, apud ſedem Apoſtolicam prædictam duntaxat, apud quam competentia quoad id ſolum pateat eiſdem, tractari, ventilari, & finiri debeant, nec in illis aliquis ex Cardinalibus, vel ex perſonis eiſdem alibi conveniri poſſit invitus: Quod ſi forſan aliquos proceſſus in contrarium fieri contingat, ipſi cum omnibus ſecutis irriti prorſus habeantur & inanes, non obſtantibus privilegiis & indulgentiis Apoſtolicis, ac aliis contrariis quibuſcumque.

De Juſtitia.

Item, voluit & mandavit, quod appellans quicumque procuratorio nomine a quavis ſententia in Romana curia pro tempore lata, ſe in exhibitione mandati ſufficienter ſuper hoc, de quo ſe docere proponit, judici approbet. Alias ſi jus hujuſmodi faciendi infra tempus ſibi per ipſum judicem ſuper hoc ſtatuendum defecerit, quamvis ille qui pro hujuſmodi appellatione interpoſita extiterit, poſtmodum approbaret eandem, niſi de convictis perſonis ſit, vel alias legitimam excuſationem allegaret, per eundem judicem falſi procuratoris pœna percellatur, vel a procurationis officio in Romana curia perpetuo, vel ad aliquod tempus longum, ſicuti ipſi judici videbitur, repellatur, ſeu in XX. vel citra, non cum X. deſcendendo, florenorum auri ſumma, parte una in cappellaniam auditoris palatii Apoſtolici, & alia medietate in pauperum uſus convertenda, multetur, nullo ſibi ſuper hoc appellationis diffugio quomodolibet profuturo.

ANNO CHRISTI 1418.

Item, voluit & mandavit, quod nullus judex ubilibet conſtitutus in cauſibus & litibus, etiam per appellationem pendentibus indeciſis, ad inſtantiam cujuſvis, proprio aut procuratorio nomine, etiam juris ad jus in beneficio quocumque, ſi & poſtquam hujuſmodi jus ex perſona collitigantis qualitercumque vacaverit, ſe ſurrogari petentis, ad hujuſmodi faciendam ſurrogationem quomodolibet procedat, niſi pro partu ſurrogandi auctoritate, ſaltem de aliquo colorato & veroſimiliter per eum prius habito titulo fides præſtetur legitima, aut quod talem cauſam non malitioſe vel fraudulenter, ſed pura & bona conſcientia inſtituit: Super hoc ipſi judici, veroſimilibus ſpondentibus conjecturis, corporale præſtetur juramentum: Quidquid autem ſecus factum extiterit, cum inſecutis quibuslibet, nullius exiſtat firmitatis.

Item, voluit & ordinavit, quod deinceps cauſæ quæcumque auditorum cauſarum palatii Apoſtolici vel eorum notariorum, nequeant eorum inimicis adverſariis, alicui ex auditoribus dicti palatii, vel eorum loca tenenti committi, alioquin proceſſus in contrarium habiti nulla ſubſiſtant firmitate.

Item, voluit & ordinavit, quod, ſi aliqui debitores ratione debitorum ſe ſubmiſerint diſtrictui ſeu coercitioni cameræ Apoſtolicæ temporalis Avinionenſis & aliarum curiarum Romanæ curiæ, & Avinionenſis civitatis, ad conficiendum debita hujuſmodi coram auditore & judicibus earundem curiarum, certos procuratores conſtituerint, quod ſi debitores ipſi in dicta Romana curia fuerint præſentes, & eis non vocatis, iidem procuratores debita hujuſmodi confiterentur coram eiſdem auditoribus & judicibus, confeſſiones hujuſmodi nullius ſint roboris vel momenti.

Item, voluit & ordinavit, quod nullus judex ordinarius vel delegatus, quacumque auctoritate fungatur, poſſit aliquem de Auditoribus, præſentibus & futuris, in Romana curia commorantibus, ſuſpendere vel excommunicare quacumque ratione vel cauſa, etiam ſi voluntarie ſe ſubmiſerint, excepto Camerario, qui poſſit contra eum vel eos, ſi & quando ei videbitur, Eccleſiaſticam exercere cenſuram.

Item, ſtatuit, voluit & ordinavit, quod de cetero nulli ad officium notariatus audientiæ cauſarum, ſeu etiam curiæ cameræ Apoſtolicæ admittantur, niſi primitus per diligentem examinationem Vice-Cancellarii vel ejus commiſſarii ad illud idonei reperti fuerint, & qui etiam ſaltem 25. annum ſuæ ætatis teneant: Quod omnes Notarii audientiæ & curiæ cameræ prædictarum, præſentes & futuri, per ſe ipſos hujuſmodi ſua officia exerceant, alioquin illis omnino careant, nec deinceps per ſuos Auditores admittantur: Quodque nullus ex prædictis ipſum notariatus officium in audientia cauſarum & curia cameræ Apoſtolicæ hujuſmodi inſimul valeat exercere.

Sanctiſſimus in Chriſto pater & Dominus noſter, Dominus Martinus, divina providentia

ANNO CHRISTI 1418.

Papa V. die 11. menſis Decembris, Pontificatus ſui anno primo, voluit & ordinavit, quod omnes & ſinguli, cum quibus hactenus per ſedem Apoſtolicam, ſeu ejus auctoritate, ſuper pluribus incompatibilibus beneficiis Eccleſiaſticis, etiam invicem perpetuo vel ad tempora obtinendis, diſpenſatum extitit, & quæ jam ab eo obtinuerint, vel in poſterum obtinebunt, quaſcunque gratias de beneficiis Eccleſiaſticis vacantibus, vel certo modo vacaturis, ſi in Theologia Magiſtri vel Baccalaurei formati, aut in Jure canonico vel civili Doctores, ſeu cum rigore examinis Licentiati, vel ex utroque parente nobiles exiſtant, illa, quæ ultra duo: Si vero aliter in eiſdem ſtudiis graduati, aut in medicina, vel in artibus Magiſtri fuerint, illa quæ ultra unum, habeant vel habent incompatibilia, infra annum a tempore poſſeſſionis pacificæ beneficiorum, eis ex gratiis eiſdem competentium, ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis pro aliis compatibilibus: Ceteri vero graduati vel ignobiles quicunque, incompatibilia, unicum duntaxat incompatibile tranſcendentia, in eventum ſimilis aſſecutionis realiter & omnino dimittere teneantur, diſpenſationibus prædictis in contrarium minime profuturis: Familiaribus tamen ipſius Domini noſtri, & officialibus dictæ ſedis, actu & continuo ſuis officiis inſiſtentibus, nepotibus Dominorum Cardinalium, magnorum Baronum, & ſupra, filiis & nepotibus, duntaxat exceptis.

Item, voluit, quod circa gratias beneficiales per eum factas & fiendas talis moderatio circa pluralitatem vel exceſſum beneficiorum obtentorum vel obtinendorum ſervetur, quod Magiſtri & Baccalaurei formati, Doctores ac Licentiati, nec non nobiles præfati, ultra 400. Ceteri vero aliter, ut ſupra, graduati, ultra 250. Nec non ſimplices, ſeu non graduati vel ignobiles prædicti ultra 100. libras Turonenſium parvorum, aut alterius æquivalentis monetæ, tam in obtentis, quam in quibuſcunque ex gratiis eiſdem conſequendis beneficiis, nullatenus valeant retinere, etiam expeditione litterarum, ut reliqua omnia, dimittenda: Duntaxat exceptis familiaribus & officialibus Domini noſtri Papæ, actu & continuo ſuis officiis inſiſtentibus, Dominorumque Cardinalium nepotibus, qui ſub hac ordinatione nullatenus includantur.

Item, voluit, & ordinavit idem Dominus noſter, quod, ubi pro perſonis diverſis, ſuper aliquo beneficio Eccleſiaſtico vacante aut certo modo vacaturo, ſub ejuſdem diei data, diverſæ per eum, ſive de ſuo mandato, conceſſiones aut gratiæ factæ appareant, is, cui gratia proprio motu facta fuerit, reliquis omnibus, ſub ſimili motu non habentibus: Si vero per aliam ſignationem litteræ fuerint, tunc graduatus non graduato: & inter graduatos magis graduatus: Profeſſor (forte poſſeſſor) quoque, ſaltem collegiato titulo, non tamen ſpoliator, aut inſtitutus per eum, qui potuit ſcire eum non debere inſtruere, ſive cauſam poſſidendi conferre, non poſſeſſori: & contrariis qualitatibus ſeu aliis, ceteris paribus: Præſens venturo ab ea abſenti: ac oriundus civitatis & diœceſeos, in qua hujuſmodi beneficium conſiſtat, alteri non oriundo: & nullum habens beneficium, habenti, in dicti beneficii aſſecutione præferatur, niſi ſuper hoc idem Dominus noſter ſpecialius duxerit ordinandum.

Item, ut calumniatores execrabiles, quibus per abuſus Romanæ curiæ datum alimentum, ne contagione ſerpente ſeges caleſcat infecta, pœnarum etiam dignis coemptis aculeis, motus improbi exactivis, reprimantur, præfatus Dominus noſter ipſius gloriam obfuſcantes, Zizaniæ ſatores, eliminare contendit: Omnes & ſingulos, qui alicujus nominis figmento ſupplicationem ſive petitionem quamcunque, gratiam, vel juſtitiam continentem, ſurripere, aut quo minus illa in lucem prodeat, curſui deſtinato debito quanquam ſupplicanti eam ut antea ſubtrahere præſumſerit, excommunicationis ſententiæ, & ſi contra eos ſuper hoc inſtituto judicio reperti legitime extiterint diverſa beneficia Eccleſiaſtica obtinere, cujuslibet illorum, quæ ultimo aſſecuti fuere, privationis; non beneficiatos vero inabilitationis ad quæcunque Eccleſiaſtica beneficia in poſterum obtinenda, pœnæ ſubjiciendo: Nihilominus emergentium forſitan alias ſcandalorum ſupprimendis præcipitiis, nudo pacis fomento carceris acrimoniis unius menſis ſpatio abſque ſpe veniæ quanto citius mancipando &c.

ANNO CHRISTI 1418.

XLV.

ANNO CHRISTI 1414.

SOLEMNES ORATIONES

Aliquot varii argumenti

In Concilio Conſtantienſi habitæ.

I.

NICOLAI DE DIMKELSPUHEL

Theologi Viennenſis; Alberti V. Auſtriæ Ducis ad Conſtantienſe Concilium Legati

ORATIO

Ad Sigiſmundum Cæſarem in Concilii exordio habita.

De Auctoritate Imperatoris res Concilii gubernandi, ut publica paretur ſalus ſublato Schiſmate Papali.

Ex MS. Academiæ Helmstadiensis.

Salus noſtra in manu tua eſt. Reſpiciat nos tantum Dominus noſter, & læti ſerviemus Regi. Gen. 47. 25. verba ſcribuntur.

Salus populi Chriſtiani, quæ licet attingi non poſſit in terris, tamen datum eſt mortalibus, ut ſub ea felicitate morali, nunc eis poſſibili, illam perfectam, quæ ſanctis reſervatur in cælis, poſſint faciliter promereri.

Ecce iſti ſunt portus, ad quos dirigi debent populi ab his, qui gubernacula tenent in mari hujus mundi.

Iſti ſunt fines, ad quos reſpicere habet Serenitas Regalis, & omnes qui præſunt populis, ut ipſos ita regant, quod hic de virtute in virtutem, de ſcientia in ſcientiam, gradatim aſcendant, & finaliter ad beatitudinem & ſalutem perveniant conſummatam.

Hoc pertinet ad circumſpectiſſimam Majeſtatem Regalem. Hoc eſt Regalis officii debitum, religioſa mente pertractandum.

Ad Imperialem Celſitudinem pertinet cura & ſolicitudo circa bonam habitudinem utriuſque ſtatus, ſcil. ſpiritualis & ſecularis, juta illud Juſtiniani Imperatoris, in Authenticis, Collatione I. *Nihil ſic erit ſtudioſum Imperatoribus, ſicut ſacerdotum boneſtas, cum utique & pro illis*

ANNO CHRISTI 1415.

illis ipſi Deo ſemper ſupplicent. Nam, etſi hoc quidem inculpabile ſit, undique & apud Deum fiducia plenum, Imperium autem recte & competenter exornet creditam ſibi rempublicam: Erit conſonantia quædam bona, omne, quicquid utile eſt, humano conferens generi.

Et cum ſciat Veſtra Majeſtas, quod non poſſint homines in hos fines dirigi, nec poſſint ad iſtos portus perduci, nec poſſint prædicta bona ſtabiliter plantari in chriſtiano populo, niſi ab area ſanctæ Eccleſiæ eradicentur ſchiſma ac mala ipſius contraria: Advertat Regia Celſitudo, quod plures in unum convenientes ſint in agere & intelligere potentiores, ut dicit Ariſtoteles. Advertat etiam priſcorum orthodoxorum Regum exempla, quorum devotione, hortatu ac patrocinio plerumque in retroactis Eccleſiæ neceſſitatibus Synodi Epiſcoporum & Generalia Concilia convocata ſunt.

Eodem Veſtra Majeſtas ſummo deſiderio anhelet ac totis viribus procuret Congregationem Concilii Generalis, pro inſtauratione pacis & integratione totius Eccleſiaſtici ſtatus.

Ut ubi Patrum Conciliali determinatione, ad Dei gloriam & hominum ſalutem, omnis contradictio, omnes diſcordiæ, & omnia mala, prædictis finibus humanis contraria, longe repellantur a Dei Eccleſia & populo Chriſtiano.

Ecce unxit te Dominus ſuper hæreditatem ſuam in principem, & tu liberabis populum ejus de manibus inimicorum ſuorum, qui in circuitu ejus ſunt. 1. Reg. 10.

Materialis civitas, ex lignis & lapidibus conſtructa, typum gerit civitatis non manu factæ humanitus, ſed ex vivis lapidibus compaginatæ divinitus, Eccleſiæ ſcil. militantis, quæ eſt congregatio fidelium, recta fide Deum colentium. Quæ & propheta teſtante, dicta eſt civitas regis magni, fundata in exaltatione univerſæ terræ, Pſ. 97.

In hac ſua civitate, Princeps Sereniſſime, omnipotens Dominus Veſtram Celſitudinem ex omni carne elegit, & jam conſtituit in ſupremum Regem ſui populi Chriſtiani.

Et ideo, ut ipſum nomen Regis oſtendit, & etiam requirit inſtitutio miniſterii Regalis dignitatis, & inſuper atteſtantur magnifica opera glorioſorum præcedentium Regum: ad Veſtram Regiam Majeſtatem pertinet, totis niſibus, infatigabili cura & ſtudio intendere paci & traquillitati, commodo & ſaluti, ſic Vobis creditæ civitatis, prout Veſtra Serenitatis Celſitudo &c. ut ſchiſma ab area civitatis Dei funditus evellatur.

Unxit te Dominus in Regem ſuper Iſrael, & miſit te Dominus in vias. 1. Reg. 15.

Glorioſiſſime Princeps, Verba & opera ac ferventiſſimus Zelus glorioſiſſimorum præcedentium Regum, a quibus poſteros verecundum eſſet degenerare, oſtendunt officium Regale. Juſtinianus enim in diverſis Authent. locis de ſe ipſo ait: *Magnum Deum & Salvatorem meum, Jeſum Chriſtum, auxilium invocantes, ſtudemus omnes noſtros ſubjectos, quorum regimen credidit nobis Deus, illæſos & ſine calumnia cuſtodire.* Et alibi ait: *Noſtræ Serenitatis Celſitudo remediis invigilat ſubditorum. Nec ceſſamus inquirere, ſi quid ſit in noſtra republica corrigendum. Ideo namque voluntarios labores appetimus, ut quietam aliis præparemus: ubique utilitatem ſubjectis invenire volentes. Et ex quo nos Deus Romanorum propoſuit imperio, omne habemus ſtudium univerſa agere ad utilitatem commiſſæ nobis a Deo reipublicæ. Omnibus etiam hominibus, qui recte ſapiunt, manifeſtum eſſe putamus, quod omne nobis eſt ſtudium & oratio, ut crediti nobis a Domino Deo bene vivant, & ejus inveniant placationem. Quoniam & Dei miſericordia non perditionem ſed converſionem & ſalutem vult, & delinquentes qui corriguntur, ſuſcipit.* Hæc ille.

ANNO CHRISTI 1415.

Hanc etiam ſolicitudinem circa creditum ſibi populum exercendam, oſtendit ipſum nomen Regis & requirit inſtitutio miniſterii regalis dignitatis. Rex enim a regendo dictus eſt, eo quod regere habeat populum ſibi ſubditum. Regere autem populum eſt, ipſum in finem ſuum dirigere, & pro poſſe perducere. Finis vero populi eſt ſalus ejus atque felicitas. Quæ eſt triplex. Prima politica, quæ in tribus conſiſtit: Primum eſt pax & tranquillitas populi civiliter congregati. Secundum eſt, ſufficientia neceſſariorum ad tranſigendam præſentis temporis vitam. Tertium eſt exterioris converſationis hominum decentia & honeſtas. Populus enim, qui hæc plene & ſtabiliter habuerit, civiliter felix dici poterit.

Secunda felicitas dici ſolet moralis. Et ſimiliter in tribus conſiſtit. Primum eſt, plenitudo cognitionis cæleſtium & ſub cæleſtium, per ſcientiam & fidem. Secundum eſt, virtutum omnium juge exercitium. Tertium eſt, veri cultus unius Dei publicum & ſolemne præconium.

Populus enim, qui in his tribus conſtanter perſeverat, vere moraliter felix eſt: Quamvis adhuc diminute, reſpectu felicitatis tertiæ ſcil. Præmiatoriæ. In qua eſt ablatio omnis mali & conſervatio omnis boni &c.

Regia Majeſtas tota mente amplexetur viam Concilii Generalis, tanquam inter ceteras meliorem, certiorem, firmiorem, pro plenaria inſtauratione pacis & concordiæ & redintegratione totius Eccleſiaſtici ſtatus. Et divina annuente clementia ad votum Veſtræ Serenitatis eveniet, ut congregetur in copioſo conventu potentum venerabilium Chriſtianorum virorum.

Regia Majeſtas dignetur omnibus ſecuritatem præbere. Ut quilibet libere, ſine metu, timore aut terrore loqui audeat, quicquid vere & pure tendit ad plenariam reformationem ſanctæ Eccleſiæ.

Et inſuper dignetur ſine perſonarum acceptione, ſine quocunque partialitatis affectu, ita ſe habere in hac Dei & ſanctæ Eccleſiæ cauſa, ut ſemota omni humana gratia & indebito favore, partes ſuas efficaciter, quantum ſibi convenit, poſſit interponere. Ut plenaria pax & unio ſanctæ Eccleſiæ, propter quam principaliter hoc ſacrum Concilium veſtro hortatu ac interventione congregatum eſt, ita fiat & perficiatur charitative, ut hominum quietentur conſcientiæ, & ut Deo auctore maneat vera, ſtabilis & firma.

Ob hoc enim Celſitudo Veſtræ Serenitatis habebit in præſenti gloriam & honorem, a tota Eccleſia, veſtro interventu de tantis preſſuris & periculis ſublevata: & a Deo, apud quem nullum bonum manet irremuneratum, habebit pro futuro inæſtimabilem gloriam, perpetuo duraturam.

Humilis, obediens, & fidelis filius Veſtræ Regiæ Maj. Illuſtris Princeps, propter teneritudinem ætatis ſuæ, propter novitatem ſuſcepti regiminis ſui dominii, propter quotidianas inquietudines exterorum, propter multiplices occupationes, non potuit in propria perſona adire Concilium.

ANNO CHRISTI 1415.

Ideo de Procerum, Magnatum, & aliorum filiorum ſuorum maturo conſilio & aſſenſu, fecit & conſtituit legitimos procuratores ſuos & nuncios ſpeciales, Reverendos in Chriſto Patres, N. & N. Nobiles viros, N. & N. Barones, Miniſteriales Ducatus, N. ſtrenuum militem, item & me indignum ſacræ Theologiæ profeſſorem. Deditque nobis plenam poteſtatem & mandatum, Generali Concilio ipſius nomine intereſſendi, ordinationique aç diſpoſitioni ejuſdem univerſalis Concilii cooperandi, quod ea, quæ tendunt ad gloriam Dei, profectum fidei, perfectamque unionem & reformationem ſanctæ matris Eccleſiæ. Et inſuper prædictus illuſtris Princeps, Dominus noſter gratioſus, Dominus Albertus, Auſtriæ Dux, dedit nobis auctoritatem & plenariam poteſtatem ipſum obligandi, & pro eo ac ipſius nomine promittendi, quod omnia & ſingula, per Generale Concilium, circa bonum ſtatum univerſalis Eccleſiæ ordinanda, ſeu concludenda, rata habebit & firma, ac inviolabiter obſervabit, ad gloriam Dei & profectum ſanctæ matris Eccleſiæ, unicæ ſponſæ Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, qui cum Deo patre, &c. Amen.

Hæc extracta ſunt ex ſermone quodam in Concilio Conſtantienſi facto coram Rege Romanorum Sigiſmundo, per egregium Sacræ Theologiæ Profeſſorem, Magiſtrum Nicolaum de Dinc Keſpubel, pro tunc Ambaxiatorem Ducis Alberti quinti Auſtriæ.

II.

ANDREÆ LASCHARII

ELECTI POSNANIENSIS REGIS POLONIÆ

Et magni Ducis Lituaniæ ad Concilium Conſtantienſe Legati.

ORATIO

Ad Sigiſmundum Imperatorem an. 1415. menſe Januario habita.

De Pace & unione Eccleſiæ per Sigiſmundum Imperatorem Conſtantiæ paranda.

Ex MS. Academiæ Lipsiensis.

Hoc titulo:

Collatio, facta per Dominum Andream Laſcharii, Electum Poſnanienſem., in Concilio Conſtantienſi, coram Rege Romanorum ſemper Auguſto & ſuis, præſentibus Electoribus Imperii & multis aliis.

CUm fabricator mundi, Rex gloriæ, auctor pacis & amator, cujus judicia abyſſus multa, quique ſtabilis manens cuncta dat moveri ſua ineffabili providentia, mundum ſenescentem & in maligno poſitum conſpiceret, Tuam præcelſam Majeſtatem, o ſublimis & invictiſſime Rex Romanorum & Monarcha, conſtituit ſuper omnes gentes & regna, ut diſſipares gentes, quæ bella volunt, ſcutum & arma confringeres, pacemque propalares. Tuo namque imperio profecto paret orbis, Scriptura teſtante: *Subjecti eſtote omni creaturæ, ſive Regi tanquam præcellenti, ſive Ducibus, tanquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. Quia ſic voluntas Dei.* 1. Petr. 2. *De majo. & obe.* l. 1. t. 33. c. 6. *Solicitæ.*

Pretioſum quippe pacis donum, quod ſuis fidelibus per multitudinem cæleſtis militiæ naſcendo attulit, vivendo docuit, & regiæ tuæ curiæ pervigili quam ſtrictius commendavit. Quique poſt, extremum tranſiturus de hoc mundo ad Patrem, ſponſæ ſuæ Eccleſiæ, cui officio advocationis & defenſionis feliciter præſides, ſequenti themate pro teſtamento ultimo ſic inquiens reliquit pacem: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis*, Joa. 13. & cap. 1. *Niſi bella*, 23. q. 1.

Rex pacificus pia miſeratione diſpoſuit, inquit Gregorius in poœmio Decretalium, ſibi ſubditos fore pacificos & modeſtos. Sed effrænata cupiditas, ſuæ prodiga pacis, æmula mater litium, materiam jurgiorum generat, ut, niſi Romani Imperii juſtitia conatus ejus ſua virtute reprimeret, jus humani fœderis litigiorum abuſus extingueret, &, dato paci libello repudii, concordia extra mundi terminos exularet.

Ideoque, Evangelica ut docet hiſtoria, venit in mundum, ut pacem doceret, Matt. 10. & Matt. 8. 23. q. 1. cap. *Niſi bella*. Qui & Princeps pacis dicitur ſermone Prophetico, Iſ. 9. ſcilicet, Pater futuri ſeculi, & Princeps pacis, vera ſapientia, Chriſtus Jeſus, qui omnia condidit in pace, neutraliter pacem inſerens creaturis, ut pacem amarent, & ad pacem tenderent, ac in pacis pulchritudine habitarent.

Numquid plerique inſatiabiles & ſilvagæ beſtiæ ſunt, & leones, vulpes, urſi, lupi, & tigrides, qui filiis ſuis immurmurant, & pacata feritate blandiuntur? Quis milvus, quantumvis ſolitarius rapinis circumvolat, nonne in ſignum pacis conjugium copulat, nidum congerit, ova fovet, pullos alit, & quaſi cum matrefamilias ſocietatem domeſticam, quanta poteſt pace, conſervat? Et ob hoc rationalem creaturam, quæ eſt homo, ad pacem ſuam ordinavit, quatenus vivens in pace temporis, dulciſſima ſua viſione fueretur in pace æternitatis.

Quod cæleſtis Doctor, qui non didicerat ab homine, ſed per revelationem Jeſu Chriſti, conſiderans, dicebat ad Hebr. 13. *Sine pace nemo videbit Deum*. Et Auguſtinus de verbis Domini c. 68. *Qui in pace non erit inventus a Patre, abdicatur a Filio, et nihilominus a Spiritu S. alienus efficitur, nec ad hæreditatem Dei poterit pervenire, qui teſtamentum pacis noluit obſervari.*

Et idcirco a cunctis mortalibus pax expetitur, ut dicunt Philoſophi: *Bonum eſt, quod omnes appetunt*, Ethic. 1. Pax enim tantum bonum eſt, ut, qui illam non habet, nihil habere dicatur, vel credatur. Gloſſa enim omnino ſuper illud Pſalmi: *Pax ſuper Iſrael*. dicit: *Omnia uno verbo dixit. Qui pacem non habet, infelix eſt.*

Igitur Dei Filius, qui eſt pax noſtra, & facit ex utroque unum, Epheſ. 2. de ſummis ad ima deſcendens, ipſamque pacem ingreſſu in mundum, progreſſu, & egreſſu e mundo ſolemniter commendavit ſuis amatoribus, inquiens: *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis*, ubi thema.

In quibus verbis replicat ſuum nobile teſtamentum, implicat utile documentum.

Per primum inducimur ad virtutem, per ſecundum vehimur ad ſalutem.

De primo dicam modicum; de ſecundo nihil, brevitatis amicus.

Dico primo: Quod Redemptor noſter, cujus ſceptra regia tenens Rex in terris vices agitat, Apoſtolo ſcribente de Rege, Rom. 12. *Non enim ſine cauſa gladium portat, Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei, qui malum agit*: Nobis replicat ſuum nobile teſtamentum, per quod ducimur

ANNO CHRISTI 1415.

cimur ad virtutem. *Pax* enim eſt *mentis ſerenitas*, ut ait Auguſtinus de verbis Domini, *Tranquillitas animi, vinculum amoris, ſimplicitas cordis, conſortium charitatis. Hæc eſt, quæ bella compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, humiles amat, diſcordias ſedat, et inimicos concordat.* Ad quam habendam omnes hortatur Apoſtolus, ſi Deum habere volumus, 2. Cor. 7. *Pacem habete, et Deus pacis et dilectionis erit vobiſcum.*

Proinde, ſi Reges fidelium populorum, quia hujus regni non domini, ſed miniſtri exiſtunt, ſecundum voluntatem Dei regere ſunt aſtricti, Sap. 6. ſummo opere eſt ordinanda, & ſollicite conſummanda. Quoniam non niſi pacis tempore colitur pacis auctor.

Et, *quemadmodum humanus ſpiritus nunquam agitat membra niſi fuerint unita: ſic Spiritus S. Eccleſiæ membra nunquam vivificat, niſi pacis vinculo fuerint glutinata*, ſecundum Auguſtinum de verbis Domini. Et alludit B. Benedictus in quodam ſermone: *Parum timet Diabolus jejunantes, continentes et vigilantes. Tam enim de illis, quam de iſtis multos in laqueum pertraxit. Sed concordes et unanimes, conjuncti per pacis vinculum, dolorem, livorem, ac timorem ingerunt Diabolo.*

Et ob hoc nemo ambigit, quantum ſit nobile pacis teſtamentum, per quod ducuntur ad virtutem.

Verum, cum pax tam utilis ſit hominibus, & ſalubris, heu cur tot guerrarum turbines per climata mundi affluxere, & diſcordias ſator zizaniorum ſuperduxit, ſicut experitur infelix noſtra ætas? Niſi, *quia mandata Dei non cuſtodimus, et in viis ejus non ambulamus*, Baruch. 3. Nam, ſi in via Dei ambulaſſes, habitaſſes utique in pace ſuper terram. Et Prophetarum eximius David inquit: *Si populus meus audiviſſet me, Iſrael ſi in viis meis ambulaſſet, pro nihilo forſitan inimicos illorum humiliaſſem, et ſuper tribulantes eos miſiſſem manum meam*, Pſ. 71. Et ideo nunc hunc, nunc illum conſumit gladius, 3. Reg. 2.

Dicat quæſo quiſpiam ubi ſit pax, & ubi non formidetur repentinus interitus? En undique ſurgit gens contra gentem & regnum adverſus regnum, ſol & luna retraxerunt ſplendorem ſuum, hoc eſt, lumen Apoſtolici culminis, & imperialis dignitatis eclipſantur Luc. 21. Joel. 2. *de Major. & obed. c. Solicitæ.*

Et quid lugubri voce enuncio ſchiſma inveteratum & cruentum, Eccleſiam Dei crudeliter dilacerans? In quo effuſa eſt contentio ſuper Principes, & errare eos fecit in invio & non in via. Et a quo ambitionis, avaritiæ, ſimoniæ, & multorum errorum in populo & clero, ignis vehementer exarſit. Niſi jam per Tuam Regiam providentiam extinguatur, ardebit uſque ad inferni noviſſima Deute. 32.

Pro quo extinguendo Principes orbis & potentes, & Doctores ſapientes 37. annis laborantes defecerunt.

Et quo ad procliviora vergente, Romanus Pontifex de loco Urbis, ſibi cælitus per duos Imperatores pro domicilio deputato, cedens furiæ, in vilipendium Imperialis potentiæ effugatur.

Ac demum finitimæ Chriſticolarum partes, pacatiſſimum ſcilicet regnum Poloniæ, ſcutum multorum fidelium, novit Tua Regia providentia, guerrarum tempeſtate quatitur minus juſte.

Et Spiritu S. fundata nova proles Eccleſiæ gens bellicoſa Lituaniæ, in latiſſimas diffuſa provincias, quamquam neophyta, ejus tamen fides Deo eſt cognita, & nota devotio, efficiens Deo ſacrificium veſpertinum: Qui ſunt revera ſpiritu ferventes, Domino ſervientes, ſpe gaudentes, in tribulatione & hoſtili guerrarum turbine patientes, orationi inſiſtentes, hoſpitalitatem ſectantes, charitate fraternitatis invicem diligentes, non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes Rom. 12. & quibus vere diligentibus Deum pax multa debetur. Ecce incurſibus hoſtium moleſtantur, qui foveri debuerant, ut novellæ plantationes & arbuſta, charitatis obſequio, ac exemplari doctrina per Chriſti fideles irrigari.

ANNO CHRISTI 1415.

Quid plura deplorando dicam, inauditum & lamentabile? Nam populi Chriſtiani quaſi duo gemelli in Rebeccæ utero, corpore videlicet Eccleſiæ undique ſcandaloſe colliduntur. Gen. 25. Numquid ſuper his continebis te Domine Rex, & tacebis? Iſ. 64. Quinimò tu, qui regis Iſrael, intende, & accingere gladio tuo ſuper femur tuum, Potentiſſime Rex, propter veritatem & juſtitiam. Qui ut alter David univerſum Iſrael in hanc novam Jeruſalem, Conſtantiam, ad perpetuam tui nominis memoriam congregaſti, vel congregari procuraſti, ut afferas arcam Dei, nec non filios Aaron & Levitas, in locum eis præparatum. Hiſtoria legitur 1. Paralip. 13. & 15. Arcam enim fœderis ſanctam Eccleſiam non incongrue intelligo. In iſta namque cum tabulis legis eſt virga Moſis & manna cæli. Habentur enim in iſta ſacramenta Scripturarum in pectore, & cum diſcretione rigoris & juſtitiæ mannam conſuevit pietatis & manſuetudinis propinare, 45. *Diſt. Diſciplina.*

Quoniam per illum Philiſtæum damnatæ memoriæ, cunctis notum & liquidum, expulſus & effugatus eſt Dominus noſter Joannes Papa XXIII. de illo ſuo habitaculo, a Deo ſibi & hominibus præparato.

Supereſt igitur, ut David noſter manu fortis & pacificus, in cujus conſpectu ſtamus, Romanorum & Hungariæ præpotens Rex, & feliciſſimus triumphator, ſemper Auguſtus, pacem loquatur gentibus, ſciſſuram Eccleſiæ conſuendo, ipſamque ad habitationem ſuam priſtinam reducendo: Et, quod manus Pontificum explere non prævalet, ipſe Deo juvante perficiat & conſummet.

Nam, ut ait Iſidorus: *Inter Eccleſiam poteſtates ſeculares neceſſariæ non eſſent, niſi, quod non prævalet ſacerdos efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc imperet per diſciplinæ terrorem: ipſamque diſciplinam, quam Eccleſiæ utilitas exercere non prævalet, cervicibus ſuperborum poteſtas imperialis imponat: Et ut venerationem mereatur, virtute poteſtatis impertiatur.*

Cognoſcant Principes ſeculi, Deo ſe debere eſſe reddituros rationem propter Eccleſiam, quam Chriſto tuendam accipiunt. Nam ſive augeatur pax & diſciplina Eccleſiæ per fideles Principes, ſive ſolvatur, ille ab eis rationem exigit, qui eorum poteſtati ſuam Eccleſiam credidit committendam, 23. q. 5. c. *Principes.*

Unionem ſanctæ matris Eccleſiæ, deſideratam cunctis gentibus & lamentis diutius expectatam, propulſato crudeli ſchiſmate, in hoc Generali Conſtantienſi Concilio, Deo opitulante, & conſtanter modis canonicis atque juſtis efficaciter procurabis. Quoniam exemplo religioſiſſimi Principis Conſtantini, prædeceſſoris tui, non ad potentiam oſtendendam ſynodali tractatu intereſſe te oportet, ſed ad veritatem inveniendam, ne ultra multitudo pravis doctrinis attracta & diſtracta diſcordet, 96. d. cap. *Nos ad fidem*, & 63. *Diſt. Adrianus.*

ANNO CHRISTI 1415.

O te vere felicem Principem, qui tali modo voluntarios labores appetis, ut possis aliis præparare quietem, & si hæc terminanda divina clementia tibi reservavit.

Eja vero, Domine Rex, post Christum Rex Regum, & Domine dominantium. Ecce, unxit te Dominus super hæreditatem suam, in Principem, & *tu liberabis populum ejus de manu inimicorum*. 1. Reg. 10.

Et ideo, omne quod est in corde tuo vade & fac. Quia Dominus tecum est. 2. Reg. 7. Quin in occursum adventus tui omnes Principes terræ surrexerunt de soliis suis, Is. 14. Et præpara te, & instrue omnem multitudinem hanc, quæ coacervata est ad te, & esto eis in præceptum. Ezechiel 38.

Nec solvatur quodammodo de regali tuo corpore, nec de tuæ tremendæ majestatis potenti exercitu, prius militiæ cingulum, quam tibi victori cedat adversitas præliorum. *De Ren. c. 1. Unde*. Siquidem feliciter conservatam arcam Dei ad locum sibi præparatum, de quo parum locutus sum, curabis reducere, superborum & sublimium colla contra hæc reluctantia propria virtute calcabis.

Adsunt enim in præsentiarum venerabiles & Reverendi in Christo Patres, sacrati antistites, Doctores, & Magistri, magnificique nobiles & strenui milites, & ego parvulus, missi a præclaris Principibus, Dominis Uladissao Rege Poloniæ &c. & Alexandro, alias Witoldo, magno Duce Lituaniæ, cum aliis eis assistentibus, Majestati tuæ Regiæ sincero cordis glutino, in charitate non ficta, ad quævis beneplacita & grata confidenter astricti. Qui potestati vestræ regali volunt, & optant flammato desiderio in facto tam utili, tamque necessario, & laudabili totius orbis negotio efficaciter in Domino assistere, cum pleno mandato regni Poloniæ, & Dominorum suorum, suscipiendi, approbandi, & exequendi universa & singula, quæ Celsitudo vestra cum Sanctissimo Domino nostro Domino Joanne Papa XXIII. & cum sacro Concilio Constantiensi statuere & ordinare decreverit, ad laudem & honorem Dei, & ad salutem omnium populorum, & ad Romanæ & aliarum Ecclesiarum commodum & immunitatem.

Ad quæ votive perficienda oramus omnes curvi, mitti tibi e cælis rectitudinem Mosis, Zelum Phineæ, mansuetudinem Davidis, Trajani justitiam, sapientiam Salomonis, ac genitoris tui item ac divæ memoriæ Caroli IV. religiosam prudentiam, qua mundum subjecit, & in suum amorem convertit.

Propter quæ timebunt gentes nomen tuum, Domine, & omnes Reges terræ gloriam tuam. Ps. 101.

Ecclesia enim universali sacrosancta ad debitæ unionis integritatem, ad integram unionem, operatione felici serenitatis Vestræ reducta, ac sacratissimo Romano Imperio in pristinam libertatem restaurato, facilius indubio ad particularium provinciarum pacem & regnorum pervenitur.

Quod solicito animo & corde religioso, præfati Principes Invictissimi &c.

III.

ANNO CHRISTI 1414.

ANDREÆ LASCHARII

ALIA ORATIO PARÆNETICA

In Constantiensis Concilii principio anno 1414. mense Jan. ad Papam Joannem XXIII. habita.

De humilitate Papam decente spontaneave Papatus abdicatione.

Ex antiquissimo MS. Cæsareo Vindobonensi. Part. IV. Act. Conc. Const. post med.

AD scabellum pedum Sanctitatis vestræ procumbens, sermonem mihi injunctum supra vires meas conspicio, & Doctores & Magistros egregios, quibus parvulus sum addictus, me omni scientiæ virtute præcellere.

Ideo, Beati Gregorii sequendo doctrinam & stilum, inquientis: Non dictando sed colloquendo, parumper edisseram. Cum colloquii vox corda torpentia plus quam sermonis exciter, quasi manu solicitudinis, ut vigilent, pulset.

In nomine ergo Domini Jesu Christi, qui est auctor pacis & amator, assumo mihi thema: *Fiat pax in virtute tua, et abundantia in turribus tuis*.

Verba autem præmissa pro themate, sunt eximii Prophetæ Davidis, ad Dominum, qui in cælis habitat, pro pace interna & externa exclamantis, scripta Ps. 122. 7.

Sunt & eodem spiritu congrue sumpta & nostra, pro pace militantis Ecclesiæ ad Dominum, qui in terris supremum locum obtinet. Vos videlicet, Vicarium Jesus Christi. Cujus revera est, hanc sacræ unionis pacem, cunctis Christi fidelibus diutius cum lamentis expectatam, efficere & perficere, & sponsam suam sacrosanctam, Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, heu! nostris exigentibus peccatis tanto tamque deflendo dissidio pestiferi schismatis, non sine gravi Christifidelibus periculo & salutis jactura, hactenus miserabiliter laceratam & distractam, forma e cælis divinitus tradita ad integritatis unionem, & unionis debitam integritatem revocare. Ut, juxta veritatis vocem, Unum sit ovile & unus Pastor. Joa. 10.

Quis nempe dubitat, magistro superbiæ procurante hoc schisma crudelissimum esse factum? Quia ipse est Rex super omnes filios superbiæ. Joan. 4.

Et ideo, ut contrarium suo curetur contrario, humilitatis perfectæ magisterio est tollendum. Quia humilitas est consummata justitia. Matth. 3.

Et hac virtute eminere debet præcipue perfectio Apostolica. Nam dicit Canon, *Totius familiæ Domini status & ordo nutabit, si, quod requiritur in corpore non inveniatur in capite*. Dist. 61. cap. 5.

Hanc humilitatis viam Dei filius salvator noster ineffabili suæ divinitatis sapientia adinvenit. Hanc tanquam præcipuam suam, exemplo circa salutis nostræ primordia nobis tradidit cum prægrandissimum schisma inter Deum & hominem, primi parentis inobedientia perpetratum, sua humilitate sedavit, factus obediens

Patri

ANNO CHRISTI 1414.

Patri usque ad mortem, mortem autem crucis, & tanquam peritus Medicus huic morbo contraria appoſuit medicamenta. Quid fecit? Non quæſivit terrenæ dignitatis gloriam. Sed, cum ſit ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ ejus, portans omnia verbo virtutis ſuæ, purgationem peccatorum faciens, ſedenſque ad dexteram Majeſtatis in excelſis, *exinanivit ſemetipſum*, formam ſervi accipiens, in habitu inventus ut homo. *Hebr.* 1. *Philipp.* 2. Sicque ſuæ Excellentiſſimæ dignitati non pepercit. Nihil enim differt a ſervo, cum ſit Dominus omnium. Gal. 4.

Oſtendit in hoc, quod geſſit, & quod gerendum ſuis ſequacibus, præſertim locum Apoſtolorum tenentibus lucide demonſtravit, expreſſe & ſua voce normam humilitatis denuncians: Exemplum enim vobis dedi, ut, *quemadmodum vobis feci, ita & vos faciatis*. Joan. 13. Quod dictum, non ſolum de lotione pedum accipiendum eſt, ſed de qualibet actione intelligendum. *Cum omnis Chriſti actio noſtra ſit inſtructio. 6. Decr.* 1. *tit.* 6. *c.* 4. Unde Doctor ſanctiſſimus beatus Gregorius tractans illud verbum veritatis Evangelicæ: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum* &c. ſic ait: *Quia, niſi quis a ſemetipſo, hoc eſt, ab appetitu propriæ excellentiæ deficiat, ad Deum, qui ſupra eum eſt, non appropinquat, nec vult apprehendere, quod ultra ipſum eſt, ſi neſcit mactare, quod eſt.* Mortificare ſcilicet ſe ipſum.

Verum, Beatiſſime Pater, quanquam multorum ingenia ſapientum ſe in hoc ſacro negotio unionis occuparunt, multæ prodierunt artes, multiſque ſtudiis eſt quæſitum, ut Dei Eccleſia renovetur finaliter, realiter & perfecte, pluribus modis attentatum, nondum autem practicatum, niſi a vero Chriſti vicario per humilitatis virtutem debitam hac ſui ipſius exinanitione, ad inſtar Chriſti, quam in ſedando ſchiſmate, prævaricatione primi hominis inducto, ut ſupra dixi, adhibuit. Juxta dictum Propheticum: *Dimiſi domum meam, reliqui hæreditatem meam* &c. Jer. 2.

Et ideo ad veſtram ſacram Excellentiam aptiſſime hæc verba fiunt, quæ Joannes in vinculis, cum audiſſet opera Chriſti, mittens duos diſcipulos, ait: *Tu es, qui venturus, an alium expectamus?* Matt. 11.

Tune es, Pater ſancte, qui hoc lugubre excitatum ſchiſma igne Spiritus Sancti extinguere per virtutem humilitatis adveniſti, & extra mundi ditiones in exilium perpetuum propulſare atque ſepelire decreviſti, an alium expectamus?

Certum enim eſt, quod veri paſtoris officium eſt animam ſuam ponere pro ovibus ſuis. Unde beatus Gregorius ſuper illo verſu Joan. 10, *Et bonus paſtor ponit animam ſuam pro ovibus ſuis*, dicit: *Audiſtis eruditionem noſtram, audiſtis, & periculum noſtrum. Ecce enim, is, qui non ex accidenti dono, ſed eſſentialiter bonus eſt, dicit: Ego ſum paſtor bonus. Atque ejuſdem bonitatis formam, quam nos imitemur, adjungit, dicens: Bonus paſtor animam ſuam ponit. Facit ſicut Salvator, quod monuit: oſtendit, quod juſſit: Primum enim vobis exteriora noſtra vobis miſericorditer impendere, poſtremo vero, ſi neceſſe ſit, etiam pro eiſdem mortem ovibus ſubire. A primo autem hoc minimo pervenitur ad poſtremum majus. Qui enim non dat pro ovibus ſuis ſubſtantiam ſuam, quando & quomodo daturus eſt pro eis animam ſuam, qui mortem declinando certo ſuo caſu peccat mortaliter.* 7. *q.* 1, *c.* 48. Et ſubdit: *Et ſunt nonnulli, qui terrenam ſubſtantiam dum plus quam oves diligunt, paſtoris meritum perdunt. Ejus rationem reddit Apoſtolus, quia, quæ ſunt ſua, quærunt, non quæ Jeſu Chriſti ſunt &c. Phil.* 2. Et ſequitur in homiliis Gregorii: *Mercenarius quippe eſt, qui locum paſtoris tenet, ſed lucrum animarum non quærit, terrenis commodis inhiat, honore prælationis gaudet, temporalibus paſcitur, impenſa ſibi ab hominibus reverentia, & pro eo ipſo, quod in regimine laborat, hoc agit ut inveniat, & ab hæreditate gregis in poſterum alienus exiſtit. Mercenarius autem fugit, quod mercenarius eſt, ac* ſecundum eundem beatum Gregorium; *ſtare pro ovibus in periculo non poteſt, quum in eo, quod ovibus præeſt, non oves diligit, ſed lucrum terrenum quærit. Et ideo ſe opponere contra periculum trepidat, ne hoc, quod diligit, amittat.* Hæc ibi Gregorius.

Concordat beatus Auguſtinus dicens, ſunt in Eccleſia oves, ſcilicet quæ eſt expectatio gentium & redemptio Iſrael. Pontifex futurorum bonorum, qui eſt ex hominibus aſſumtus, & pro ovibus conſtitutus, in his, quæ ſunt ad Deum. Vos eſtis miſſi ad oves, quæ perierunt domus Iſrael.

Attendat veſtra Sanctitas parabolam Salvatoris, Luc. 15. *Quis ex vobis homo; qui habet centum oves, & ſi perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deſerto, & vadit ad illam, quæ perierat, donec inveniat eam?*

Quid autem horum majus ſit? Aperire cælum & claudere, aut laceratum ſchiſmate corpus Chriſti myſticum, videlicet Dei Eccleſiam, reintegrare, nec deſtruere? Non tamen debeo dubitare utrumque ejuſdem poteſtatis eſſe, ab eadem virtute Chriſti procedere, ſic dicentis: *Quodcunque ſolveris ſuper terram* &c. Matt. 16.

In ſuprema igitur ſpecula reſidens viam ſive mundum ſeneſcentem conſpicit poſitum in maligno. Nam, juxta veritatis vocem, Gens ſurgit contra gentem, & regnum adverſus regnum. Sol & luna ſubtraxerunt ſplendorem ſuum, hoc eſt, lumen Apoſtolici culminis, & ſplendor Imperialis dignitatis eclipſatur, Luc. 21. Joan. 2. ac devotio & obedientia ſolutæ, & populi Chriſtiani quaſi duo gemelli in Rebeccæ utero ſcandaloſe utique colliduntur, Gen. 25.

Ut autem perditioni hujuſmodi & diſcrimini ſalubri remedio occurratur, *Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis*: Quod fuit thema.

Circa aliam diviſionem thematis conſidero, quod virtus veſtra, Chriſti altiſſimi, excellentiſſimæ poteſtatis, quæ a Deo vobis eſt data, in ſalutem omni credenti in Deo, & Græco & Romano. Ergo & hæc virtus pariendi fideles populos, 1. Tim. 1. in facto, non ſono verborum.

Et quod Chriſtus potuit facere pro ſalute populorum, poterit ordinare & ſuos vicarios, ſi abuſus poteſtatis hujuſmodi non obſiſtant, & clavis non aberret, reſpondent Doctores in *c. ad monaſterium, de ſtatu Regularium.*

Idcirco, beatiſſime Pater, nos hic ad pedes Sanctitatis veſtræ conſtituti nominibus Principum, Prælatorum, quorum hic præſentamus perſonas, ac propriis, nec non votis communibus aliorum ſupplici obſecratione humiliter deprecamur veſtram benignitatem Apoſtolicam, verbis noſtri thematis devote exclamantes, ſcilicet: *Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis*, ſive eorum, quæ ad pacem ſunt Jeroſolymæ, in turribus tuis, id eſt, tot, & tantis Patribus, Romanis Cardinalibus & ſacroſanctis Epiſcopis, & clericis, qui ad hanc ſan-

ANNO CHRISTI 1414.

ANNO CHRISTI 1415.

ſanctam Synodum juſſione Apoſtolica congregati hic exiſtunt. Turres ſint & propugnacula protectionis fidei orthodoxæ, & baſes Eccleſiæ ædificatæ, conſtructæ ut caſtrorum acies ordinatæ, quæ & montibus ſanctis voce Prophetica deſignantur, *ſexto Decretal. lib. 1. tit. 6. c. 17.*

Dabit quoque ſanctitas veſtra voce ſua vocem virtutis: Et hic, quod verbo & ſcripto de veſtræ ſanctitatis ſalubri propoſito toti mundo innotuit, & propter hoc univerſalem vocavit Eccleſiam in præſenti Concilio, Chriſto favente, qui eſt pax veſtra, & fecit, Epheſ. 2. feliciter perficiet. Ne, quod abſit, ſi ſecus contingeret, major dolor dolori additus irreformabiliter deformaret Eccleſiam, ſanctam & formoſam Chriſti ſponſam, eſſentque noviſſima pejora prioribus.

Facta autem & conſummata pace univerſalis Eccleſiæ, ad provinciarum particularium pacem & regnorum facilius indubie pervenitur.

Quod devote ac religioſe conſiderans prælibatus Princeps ac Dominus, Rex Poloniæ, & Witoldus magnus Dux Lituaniæ, per reverendum in Chriſto patrem, Dominum Dominum Epiſcopum Laſonenſem, Epiſcopum ſedis Apoſtolicæ & Veſtræ ſanctitatis, in illis partibus eſſe neceſſarium exhortatus, arma, quæ validiſſimis exercitibus pro ſua defenſione tunc moverat, pro ſedis Apoſtolicæ reverentia, licet non ſine gravi diſpendio utrique parando depoſuit, & gladium, quem juſtitia ſua dextræ adverſus Dominos cruciferos de Pruſſia vibratum tenuerat, convertit in vaginam: Veſtræ ſanctitati devotiſſime ſupplicans, quatenus attenta ſua ſinceritatis obedientia prompta, quam inconcuſſe ſedi Apoſtolicæ exhibuit, ac tam cito exhibet, oriatur ſibi in diebus veſtris juſtitia & abundantia pacis. Quoniam Deus pacis erit nobiſcum. Phil. 4. & 2. Cor. 13.

Quam pacem præſtare dignetur Eccleſiæ ſuæ & nobis omnibus omnipotentiſſimus & clementiſſimus Dominus, qui eſt pax æterna, benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

IV.

COLATIO FACTA CORAM REGE ROMANORUM PER

D. Archiepiſcopum Januenſem (Pileum) in Concilio Conſtantienſi.

De Reformatione Eccleſiæ in Concilio Conſtantienſi ſequenda.

Ex antiquo MS. Bibliothecæ Paulinæ Lipſienſis Academiæ.

SIcut vera narrat hiſtoria, Sereniſſime Principum, Invictiſſime Domine, Conſtantinus adverſus Maxentium bellum parans vidit per ſoporem in cælo ſignum crucis flammeo nitore rutilare, & Angelos ſibi aſſiſtentes ac dicentes: Conſtantine, in hoc vince. Licet Euſebius dicat, Conſtantinum prædicta verba vidiſſe in ſcriptura, conſerta circa prædictum ſignum crucis.

Ex quo Conſtantinus crucem in vexillo militari depinxit. Et ſic paratus contra Maxentinum proceſſit.

Quo in flumine demerſo, Conſtantinus triumphans Romam ingreditur. Et cum ob honorem triumphi imagines illi Senatus erigere, ipſe vexillum ſanctæ crucis depingi fecit, & ſubter aſcribi: *Hoc eſt inviſibile ſignum Dei vivi.*

Hunc Ambroſius, Gregorius, & multi alii dicunt eſſe magni meriti apud Deum: Quia primus Imperatorum viam fidei & devotionis Principum dereliquit. ANNO CHRISTI 1415.

Quæ verba, ſive per Angelos nuntiata, ſive in ſcriptura conſcripta, tibi, Glorioſiſſime Princeps & Domine noſter, exiſtimo convenire. Ut merito dicam. *Conſtantine, in hoc vince.*

Te enim digne in hoc Conſtantinum dici poſſe, video, imitatione, loco, & virtute.

Conſtantinum enim multipliciter imitaris. Dum, ſicut ille, fide ac devotione præpolles.

Dum, ſicut ille in Synodo in Nicæa Bythiniæ congregari fecit 30. Epiſcopos: Ita tu in Conſtantia Germaniæ feciſti, ac facis: tanto amplius, quod in illo pro Apoſtolico interfuerunt Vitus & Innocentius, Romanæ Eccleſiæ presbyteri: In hoc autem tua ſolicitudine, cura, tuiſque precibus ipſe Apoſtolicus adeſt, adeſt & ſacrum collegium.

Dum, ſicut illi prima die ſui baptiſmatis Apoſtoli Petrus & Paulus apparuerunt, tibi opinor ipſam apparere divinitatem, & gratiam prævenientis Altiſſimi, qua illuſtratus tam efficaciter & prudenter divinis inſiſtis operibus.

Dum, ſicut ille in laudem & gloriam Dei, & Eccleſiæ Sanctæ propagationem & commodum, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. ſucceſſivis diebus nova fecit edicta, nova conceſſit privilegia, ac ſicut de illo ſcribitur, honorem cleri tuebatur in omnibus: ita, tuæ gratia majeſtatis per dies ſingulos cogitas, diſponis & agis ea, quæ ſi perficiantur, majus & melius beneficium in obſequium Eccleſiæ præſtiteris, ac populo fidelium gratiorem & utiliorem rem egeris, quam fecerit Conſtantinus. Majus enim & melius Eccleſiæ ac fidelibus donum dari non poteſt, quam unitatis & pacis, Angelicis vocibus ſuper reliqua omnia commendatum.

Dum, ſicut ille, inſigni humilitate & clementia viges & vales. Unde de eo ſcriptum eſt, quod edicto publico per totum orbem ædificari juſſit Eccleſias, collatis pecuniis affluenter ex regiis theſauris, ſcribens ſimul civitatibus, ut populus Epiſcopis miniſtraret de regali fiſco, unde ſanctæ perficerentur Eccleſiæ. Ipſe vero legendo, ſcribendo & meditando ſe multum exercebat. Et Princeps invictus, per dies ſingulos fide & devotione creſcens, inexplebili gaudio de Eccleſiarum profectibus replebatur.

Unde te quoque imitatione Conſtantinum merito poſſumus nominare.

Loco etiam. Dum Romanum, ſummumque Pontificem, Sacrum collegium, ſacrumque Concilium, Conſtantiam adduxiſti. A qua Conſtantinus merito nominaberis, ſi id in ea perficies, quod Henricus III. præclariſſimæ memoriæ prædeceſſor tuus. Qui de Hungaria reverſus Synodo Conſtantienſi adfuit, ubi cunctis, qui deliquerant in ſe, debita dimiſit, omnibus inimicis pacem hactenus inauditam tam in tota Svevia, quam in aliis provinciis per regiæ cenſuræ edictum confirmavit, & natalem Domini Treveris celebravit, ibique omnes, qui in regiam majeſtatem deliquerant, crimine abſolvit. Eandemque legem, ſicut prius, per totum regnum promulgavit, ut omnes delicta ſibi invicem condonarent. Iſtaque edicta eſt illa famoſa & inſignis pax, quæ pax Conſtantiæ nuncupatur. Quam profecto hæc, quæ hic agitur, ſcilicet Eccleſiæ & totius orbis fidelium, merito & gloria ſuperabit. Tu ex hoc loco digne vocaberis Conſtantinus.

Re-

ANNO CHRISTI 1415.

Reſtat ut etiam virtute conſtantiæ dici valeas Conſtantinus. Hæc virtus ſic deſcribitur: Conſtantia eſt ſtabilitas animi firma, & in propoſito perſeverans, quæ omnem virtutem circuit. Unde Valerius ad Tiberium Cæſarem: *Cur enim ſic comparatum eſt, niſi, ut quiſquis ſe aliquid ordine ac recta mente complexum confidit, vel jam geſtum, ſi obtinetur, alacriter tueatur, vel nondum editum, ſi interpelletur, ſine ulla cunctatione ad effectum perducat.* Inde in ſequentibus ſubdit de Fulvio Flacco, quod conſtantia victoriæ quoque gloriam antecellat. Ex qua Q. Fabium Maximum, Cn. Piſonem, M. Numidicum, Scævolam Augurem, Menium Centuriorem, Blaſium quendam Phocionem, Socratem, Ephialtem Syracuſanum, Alexandrum Macedonium, Regem illum famoſum, ſingulariter extollit.

Ex qua tu quoque uſque in hodiernum diem vere & merito commendaris. In hoc præſertim, quo agitur de integritate reformationeque Eccleſiæ. Quam uſque in conſummatum finem ut proſequaris, eadem virtus exigit. Quæ, ut in Decretis ſcribitur, tanta eſt, & eſſe debet ſidelibus, ut prius auferatur vita, quam conſummatio ſeu perfectio recti operis.

Eſt autem hæc virtus, ſervare modum inter mutabilitatem ſeu levitatem & pertinaciam. Quorum utrumque reprehenſibile judicatur. Mutabilitas vero dum homini ineſt, ineſſe ei judicatur ſtultitia, vel peccatur impatientia, vel defectu dilationis boni, aut duplicitate animi.

Quæ omnia a tua Majeſtate avertat ille, cujus cauſam & Eccleſiæ proſequeris, Dominus Jeſus Chriſtus, ac faciat, ut digne voceris Conſtantinus, imitatione, loco & virtute.

Conſtantine igitur in hoc vince. In hoc ſcilicet opere digniſſimo, utiliſſimo, deſideratiſſimo.

Digniſſimo quidem: Quia omnem cujuſvis operis, quin etiam ſimul omnium operum dignitatem excellit Opus integrationis & reformationis Eccleſiæ, quam Deus omnipotens, æternus & immenſus, ſua clementiſſima pietate homo factus, ſuo pretioſo ſanguine dedicavit. Opus eſt itaque hoc divinum potius, quam humanum. Ideoque in Decretis deſcribitur Eccleſia Chriſti fidelium multitudo, fide & caritate unita, quæ ſponſa Chriſti dicitur pudica & incorrupta, extra quam ſalus non habetur, & a qua per ſchiſma præciſos comprimere ſpectat ad Principes ſeculares. Et quando in ea ſunt duo aut plures rectores, non eſt ſponſa, ſed ſcortum.

Utiliſſimo autem, reſpectu animarum & corporum, non unius hominis tantum, aut unius provinciæ vel patriæ, ſed totius orbis, cujus univerſale bonum, ſummum & maximum hæc integratio reformatioque concernit.

Inexplicabilia ſunt, Sereniſſime Domine, bona, publica, privata, ſpiritualia & temporalia, quot & quanta integrationem reformationemque hujuſmodi conſequentur. Sicut inexplicabilia ſunt mala, animæ & corporis detrimenta, damnaque graviſſima, publica & privata, quot & quanta in diverſis regnis, & pene in omnibus partibus orbis ex hoc ſchiſmate & incompoſitione Eccleſiæ conſequuntur. Non explicare modo aut ſcribere, ſed nec cogitare quis poſſit in utramque partem, ex integratione & reformatione quot bona, ex ſchiſmate & incompoſitione quot mala proveniant.

Opus itaque, quod agitur, omnino quævis opera humana utilitate ſicut & dignitate præcellit.

ANNO CHRISTI 1415.

Accedit, quod deſideratiſſimum eſt opus. Hoc nunquam enim tantum, tamque univerſale cujuſquam rei fuit deſiderium, nunquam tanta expectatio, quanta hujus deſideratiſſimæ integritatis & reformationis Eccleſiæ.

Hæc ſpes & expectatio, Prudentiſſime Domine, ſi perficiatur, nunquam fuit tanta lætitia, jucunditas, exultatio in fidelibus populo Chriſtiano. Si, quod abſit, & avertat miſericordia Creatoris, fruſtretur & irrita maneat; quis explicet, quantus mœror, quanta triſtitia, quanta confuſio & irriſio ac deriſio totius cleri, quin & imperialis honoris, Eccleſiæ ac fidei, & catholicæ religionis, ſpecialiterque omnium Germaniæ Prælatorum & procerum, qui e ſuis manibus rem hujuſmodi imperfectam labi ſinant? Non audeo, Chriſtianiſſime Princeps, non audeo cogitare. Avertat hunc caſum, avertat clementia Creatoris & Redemtoris noſtri.

In hoc itaque opere digniſſimo, utiliſſimo, & deſideratiſſimo, Conſtantine, vince. Vince ſiquidem hoſtes, vince difficultates, vince ſuperiores prædeceſſores tuos.

Vince quidem hoſtes, hoſtes fidei, hoſtes imperii, hoſtes tui.

In hac enim integratione & reformatione Eccleſiæ vinces hoſtes fidei, qui invaleſcunt, invalueruntque numero magno, cum pudore & rubore Romanæ Eccleſiæ, Romani Imperii, & noſtri temporis, quo ipſam civitatem ſanctam Jeroſolymam, tanto fidelium cruore quæſitam, amiſſam non curamus, maluimuſque gladios & potentiam, quos in infideles exerceri deberet, in proximos & fideles convertere, cum tanta ignominia & injuria nominis Chriſtiani.

Vinces hoſtes imperii & rebelles. Quod profecto, tua pace, tua cum venia dixerim, aliter facere non poteris, niſi in hac integratione reformationeque Eccleſiæ.

Vinces hoſtes tui, & detractores, quos multos tibi fecit inclyta virtus, cui ſemper mali & reprobi minitantur & detrahunt.

Inter quos illos præcipuos, præcipueque cavendos putaverim, ſi qui ſint, qui ullis artibus, ullo ingenio, ullis promiſſis, te a ſancto & recto propoſito mutationis & reformationis Eccleſiæ tentant abducere, ſeducere vel avertere.

Vince difficultates. Huic enim tam grandi & optimo operi magnas ineſſe difficultates oportet: ſed tua virtute ſuperandas ac vincendas. Ne credas rem tanti meriti, tantæque virtutis carere inſidiis, carere æmulis, carere multis laboribus, multis impenſis, multis vigiliis & diſpendiis.

Et ſi alia deſint, vigilat & cernit nunc maxime ille humani generis hoſtis, cui tuæ vigilantiæ, ſinceritatis, virtutis, fidei & devotionis clypeus objiciendus eſt.

Vince prædeceſſores tuos. Hoc loco, Illuſtriſſime Principum, commemorare poſſem ſingulorum prædeceſſorum tuorum laudabilia geſta erga Eccleſiam, erga ſummos Pontifices & ſacrum Collegium, in Conciliis Generalibus, & alias. Sed brevitas, & tua inſignis peritia, cui ea omnia nota ſunt, faciunt, illa nunc recenſenda non eſſe.

Quæ etſi multa magis ſint, hoc tamen, quod nunc agis, & quod habes in manibus, majus & melius omnibus illis eſt. Quod ſi perfeceris, vinces omnes, qui te dignitate hac & ſublimitate Cæſarea præceſſerunt, ipſos etiam Tiberios,

Philippos, Conſtantinos, Conſtantes, Jovianos, Valentinianos, Gratianos, Theodoſios, Arcadios, Honorios, Marcianos, Leones, Juſtinos, Juſtinianos, Anaſtaſios, Ludovicos, Lotharios, Carolos, Conrados, Heinricos, Ottones, Fridericos: Et ſi aliqui ſunt, qui ullo modo, ullove nutu Eccleſiam juverint, auxerint, vel protexerint. ANNO CHRISTI 1418.

Conſtantine igitur, imitatione, loco, & virtute, in hoc opere digniſſimo, utiliſſimo, & deſideratiſſimo, vince hoſtes fidei, Imperii tui, vince difficultates, vince prædeceſſores tuos. Ut poſt & per has victorias triumphator & victor felix aſcendas in cælum, apud illum cæleſtem & omnipotentem Regem coronam ac ſedem perpetuam habiturus.

V.

MANFREDI DE LA CRUCE PHILIPPI MARIÆ.

Ducis Mediolanenſis ad Conſtantienſe Concilium Legati,

ORATIO

Habita in Conſtantienſi Concilio Anno 1415. d. 18. Febr. ad Sigiſmundum Romanorum Imperatorem;

Qua Dux Mediolanenſis ſe Cæſaris Sigiſmundi Vaſallum ac ſubditum publice agnovit, Cæſariſque Imperio ſe ſubmiſit.

Ex Codice MS. Academiæ Lipſienſis.

SEreniſſime Princeps, Dei gratia Romanorum Rex ſemper Auguſte.

Docet efficax rerum magiſtra experientia, inſinuatque clare ſcriptura, fore debitum, & de more, quod, cum a Deo, bonorum omnium juſto & vero datore, aliquis datur in Patrem, Dominum & Superiorem: Boni filii cum omni reverentia & devotione illum in ſuum recipiant patrem dilectiſſimum: Fideles ſervi cum omni & gaudio & fidelitate recognoſcant in Dominum metuendum: Obedienteſque ſubditi cum omni humilitate tractent ut ſuum Superiorem honorandiſſimum.

Iſti ſunt illi boni filii, de quibus ſcriptum eſt in Evangelio: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.* Joa. 1.

Iſti ſunt illi boni filii, de quibus ſcribit Apoſtolus dicens: *Accipite illum cum omni gaudio, & hujuſmodi in honore habete*, Philipp. 2. Quicumque ſub jugo ſunt ſervi, Dominos ſuos omni honore dignos arbitrentur, 1. Tim. 6.

Iſti ſunt illi obedientes ſubditi, quibus S. Scriptura præcipiendo loquitur dicens: *Regem honorificate, ſervi, ſubditi eſtote in omni timore Dominis veſtris*, 1. Petr. 2. Filius honorat patrem, & ſervus Dominum ſuum.

Verum, quia pater & filius, Dominus & ſervus, ſuperior & ſubditus, ſunt adeo correlativa, quod uno poſito neceſſe eſt ut ponatur reliquum: Et ideo naturali viciſſitudine bonus pater tenetur diligere filium ſuum: Unde cæleſtis & ſummus pater de filio ſuo legitur dixiſſe: *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Matth. 3.

Clemens & pius Dominus benigne tractat ſervum ſuum, juxta illud: *Servus fidelis ſit tibi quaſi anima tua*, Iſ. 41.

Juſtique & recti Domini & Superiores ſubditis tam pie quam juſte miniſtrant juſtitiam, clementiam, & æquitatem. Iſti ſunt illi Domini, quibus ſcribit Apoſtolus dicens: *Domini, quod juſtum eſt & æquum, præſtate ſervis*, Coloſſ. 3. ANNO CHRISTI 1418.

Hæc omnia ſcriptura divina conſiderat. Primo enim conſideravit, quomodo jam diu & retroactis temporibus, peccatis hominum exigentibus, forinſecis & partialibus odiis, rapinis rapacibus, & aſperis guerrarum furoribus, maxime in Italia miſeranda orientibus, populus Chriſtianus fuit in tantum tribulatus, conquaſſatus, laceratus & afflictus, quod dici poterant & referri verba Doctoris eximii Hieronymi, in epiſtola ſua ad Eliodorum Epiſcopum ſic ſcribentis: *Peccatis noſtris barbari fortes ſunt, noſtris vitiis Romanorum ſuperatur exercitus.* Et *quaſi hoc non ſufficeret cladibus, plus pene bella civilia quam hoſtium mucro conſumpſit.*

Infelices nos, qui tantum diſplicemus Deo, ut per rabiem barbarorum illa ira in nos deſæviat. Viginti & eo amplius anni ſunt, quibus Romanus ſanguis effunditur. Quot matronæ raptæ ſunt, quot virgines violatæ, quot ingenua nobiliaque corpora his bellis fuerunt ludibrio? Capti Epiſcopi, interfecti presbyteri, diverſa clericorum officia deſtituta, ſubverſæ Eccleſiæ, & juxta altaria Chriſti ſtabulati equi, martyrum effoſſæ reliquæ, ubique luctus, ubique gemitus, & plurimæ mortis imago. Romanus ruit orbis.

Attamen cervix noſtra erecta non flectitur. Felix, qui iſta non vidit, felix, qui non audivit. Nos miſeri, qui aut patimur, aut fratres noſtros tanta patientes proſpicimus: Non amputamus cauſas morbi, ut morbus auferatur a nobis. Hæc Hieronymus.

Et ideo populus Chriſtianus ſic tribulatus, laceratus & afflictus, peccatum ſuum & cauſas morbi dolenter agnoſcit, fuſis ad Deum devotis lacrymis oravit, dicens: *Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam, & ſecundum multitudinem miſerationum tuarum, dele iniquitatem meam, & multum lava me ab injuſtitia mea, & a delicto meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco, & delictum meum contra me eſt ſemper*, Pſ. 50. *Deus repuliſti nos, & deſtruxiſti nos, da nobis auxilium de tribulatione*, Pſ. 59. *Deus miſereatur noſtri, & benedicat nobis, illuminet vultum ſuum ſuper nos, & miſereatur noſtri*, Pſ. 66. *Domine, ſalva nos, perimus*, Matt. 7.

Ad has pias & devotas ſupplicationes afflicti populi Chriſtiani conditor rerum æternus, cujus pietas, cujus immenſa clementia, cujuſve inexplicabilis miſericordia menſuram non recipiunt, & qui, ſi iratus fuerit, miſeretur & parcit, juxta illud Pſalmi: *Iratus eſt, & miſertus eſt nobis*, Pſalmo allegato: De cælo reſpexit, & miſericordiæ recordatus eſt.

Quia pro pace cunctis optata populis, pro tranquillitate pariter & quiete populi Chriſtiani, ad Romanorum ſublime & celeberrimum regnum, atque ſacrum orbis imperium miſit, tranſtulit & promovit perſonam Veſtram ſanctiſſimam, toti Mundo gratiſſimam & acceptam, quæ radio ſplendoris æterni vallata, ſua virtute inconcuſſa procul abjectis operibus tenebrarum, lucem clariſſimam, pacem & quietem jucundam dabit populo Chriſtiano.

Unde merito dici poteſt: *Habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta eſt eis.* Iſ. 26. *Redemptionem miſit Dominus populo ſuo.* Pſ. 110.

Et ideo Sereniſſime Princeps & Domine, Rex

invi-

invictissime, præmissis diligenter attentis atque considerateris, Illustris Princeps & Dominus noster, Dominus Philippus Maria, Vicecomes Anglus, Dux Mediolani, Papiæ Angleriæque comes, tanquam bonus & devotissimus filius, tanquam fidelissimus servus, servitor atque vassallus; tanquam humilis & obediens subditus vestræ regiæ atque sanctissimæ imperialis majestatis, principaliter quatuor facit.

ANNO CHRISTI 1415.

Primo enim coram vestra sanctissima regia & imperiali majestate mente & corpore se prosternens, cum omni reverentia & devotione vos affectuosissime recipit & recognoscit in verum, justum, & indubitatum Romanorum Regem semper Augustum, in suum patrem dilectissimum, & Dominum semper metuendum, atque Superiorem suum semper honorandissimum. Dicens cum scriptura divina, mente devota: *Ego servus tuus sum.*

Quæ fuerunt primo vestræ regiæ atque sanctissimæ majestati proposita. In quibus quidem verbis duo breviter denotantur.

Primo enim notatur vestra regia & imperialis dignitas, seu potestas sublimis & alta, orbis universi gubernatoria. Et hoc, cum in verbis præmissis dicitur: *Domine.*

Secundo notatur vestri devoti filii & fidelissimi servi, servitoris & vassalli, humilitas, immensa dilectionis, fidelitatis & obedientiæ demonstrativa sinceritas. Cum subditur, *Ego servus tuus sum.*

Dico igitur primo, quod in verbis præmissis notatur vestra regia & imperialis potestas, seu dignitas orbis universi gubernativa, cum dicit, *Domine.*

Quod vestra regia & imperialis dignitas seu potestas sit sublimis & alta, ex eo probatur: Quia cælestis & summus Rex omnium Regum, Dominus noster Jesus Christus, vocari voluit Dominus, cum Apostolis & Discipulis suis dixit: *Vos vocatis me Magister & Domine, & bene dicitis; sum etenim*, Jo. 13.

Quod sit orbis universi gubernativa, probat veritas Evangelica, ubi legitur: *Exiit edictum a Cæsare Augusto, ut describeretur universus orbis*, Luc. 2. Evangelium quoque Joannis, qui sub grandi & mirabili aquila figuratur, dicit: *Non habemus Regem, nisi Cæsarem*, Jo. 19.

Vos enim estis ille Rex semper Augustus, de quo scribitur: *Rex unus erit omnibus imperans*, Ezech. 34.

Dicebam etiam, quod in verbis præmissis notetur vestri devotissimi filii, fidelissimique servitoris & vassalli, humilitas immensa, dilectionis, fidelitatis & obedientiæ demonstrativa, cum subditur: *Ego servus tuus sum.*

Bonus enim filius & fidelis servus seu vassallus inter ceteras tres debet habere virtutes.

Primo enim debet habere humilitatem in officio. Unde dicebat Psalmista: *Vide humilitatem meam.* Et alibi: *Humiliatus sum usquequaque, Domine, vivifica me.*

Secundo debet habere fidelitatem in servitio, juxta id, quod scribitur: *Esto fidelis usque ad mortem.*

Tertio debet habere obedientiam efficacem, juxta illud Evangelii: *Si diligitis me, mandata mea servate*, Jo. 11.

Subsequenter vero vester devotissimus filius, atque fidelissimus servus, servitor & vassallus, Illustris Princeps, Dominus Philippus Maria, verus Dux Mediolani, considerans & attendens, quod bonarum mentium est, ibi timere culpas, ubi culpa minime reperitur, si quid forte per ignorantiam, innocentiam, vel aliquam siniſtram seu falsam suggestionem commisit vel omisit, quod auribus vestræ regiæ atque sacratissimæ Imperialis majestatis displicuerit, cum omni devotione atque humilitate postulat remissionem, dicenscum Psalmista: *Delicta, Domine, remove, & ignorantias meas ne memineris, Domine*, Ps. 24.

ANNO CHRISTI 1415.

Secundo præfatus servus, servitor & vassallus vestræ sacratissimæ majestatis, de vestra cunctis salutifera provisione divinitus ordinata, omnipotenti Deo cum devota cordis affectione refert omnes, quas potest, gratiarum actiones, dicens cum scriptura divina: *Benedictus Dominus Deus, quia visitavit, & fecit redemptionem plebi suæ Israel*; Repletusque omni jubilo mentis suæ lætatur, & gaudet, dicens: *Hæc est dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. Rex, in æternum vive*, Jer. 11. *Tu es Dominus meus*, Gen. 14.

Et non solum præfatus vester devotus filius, & fidelis servitor, sed tota Lombardia, præcipue civitas inclyta Mediolanum, lætitia inexplicabili est repleta. Omnes ibidem utriusque sexus & ætatis cujuscumque, quasi divinitus inspirati, sperantes amodo sublatis odiis & guerrarum furoribus jucunda tranquillitate & frui pace gaudent, & una voce proclamant dicentes: *Benedictus qui venit in nomine Domini*, Jo. 12. *Lætentur & exultent gentes, quoniam judicabis populos in æquitate, & gentes in terra diriges*, Ps. 66. *Valde mirabilis, Domine, facies tua, plena gratiarum*, Es. 16. *Dabis nobis pacem, quia in te speravimus*, Is. 26.

Tertio vero præfatus devotus filius, fidelissimusque servitor, servus & vassallus, Dominus Philippus Maria, Dux Mediolani, considerans & attendens, quod juxta doctrinam Apostoli probatio dilectionis est exhibitio operum, se ipsum & omnia, quæ habet, scit, & potest facere, libere offert ad quælibet mandata vestræ sacratissimæ majestatis, dicens cum scriptura divina: *Inclinavi cor meum ad justificationes tuas. Qui contradixerit ori tuo & non obedivevrit cunctis sermonibus, quos præceperis, moriatur*, Jos. 26.

Quarto & ultimo, præfatus vestræ sacratissimæ Majestatis devotus filius, atque servus, servitor atque vasallus fidelissimus, Illustris Princeps, Dominus Philippus Maria, Dux Mediolanensis, adeo sperat in vestra sacratissima majestate, quod merito dicere potest, & dicit cum scriptura divina: *In te, Domine, speravi, non confundar in æternum*, Ps. 20.

Et ideo firma spe certaque fiducia in mente sua conceptis, seipsum, omnesque suos & sua confidenter & cordialiter recommendando majestati vestræ sacratissimæ, recordatur, & ad vestri memoriam pro præsentis actus vera conclusione reverenter deducit, quatuor Sacræ scripturæ auctoritates, quarum prima est talis: *In conspectu tuo sunt omnes tribulantes me.* Secunda est hæc: *Justus es, Domine, & rectum judicium tuum.* Unde tertia talis est: *Non habitabit juxta te malignus, neque permanebunt injusti ante oculos tuos. Odisti omnes, qui operantur iniquitatem.* Quarram vero & ultimam ponit Augustinus lib. 1. Soliloquiorum, dicens ad litteram: *Jam te solum amo, te solum sequor, te solum quæro, tibi soli servire paratus sum, quia tu juste dominaris, tui juris esse cupio. Jube, quæso, atque impera, quicquid vis: omnia me spero; quæ*

jusseris, esse facturum. Recipe me tuum, clementissime Domine.

ANNO CHRISTI 1415.

Quam quidem clementiam, & vestram sanctissimam majestatem, ille feliciter servare dignetur, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

VI.

JOANNIS GERSONIS

ORATIO PUBLICA,

Tertio a fuga Joannis die 23. Martii, Sabbato, Vigilia Dominicæ in Ramis Palmarum, Concilii jussu, antequam Legati illo die e Concilio ad Papam Joannem Schafusam migrarent, mane habita, de Concilii Auctoritate.

AMbulate, dum lucem habetis, ut non tenebræ vos comprehendant. Jubet hoc Christus, Patres Orthodoxi, patres non in tabulis æreis, ut olim apud Romanos, sed in libro vitæ conscripti. Jubet, inquam, Christus originaliter Joannis 12. & recitative in Evangelio Sabbati præsentis. Vos obedientes audite, ambulate non passibus corporis, sed gressibus mentis, ambulate de virtute in virtutem, dum lucem habetis. Et qualem lucem? Respondeat lux vera, cujus hoc est verbum: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ.*

Adsis invocatus, Domine Jesu, præclarissime sol justitiæ, disjice terræ nebulas, & pondera molis, atque tuo splendore mica. Absque te enim præcipiti mersa profunda mens habet, & propria luce relicta tendit in externas ire tenebras. Hoc ne fiat, tu mediatrix, tu advocata & exoratrix nostra, simpliciter adeunda es, Virgo glorioſissima, quæ tui nominis interpretatione tam illuminata, quam illuminatrix diceris. Et quo lumine? prorsus lumine gratiæ, quo sic illuminata es, ut dicaris in Apocalypsi mulier amicta sole. Hoc tu nobis lumen ut infundas de plenitudine tua supplici ter imploramus, salutantes & dicentes Ave &c.

Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebræ vos comprehendant: Lux ista est, Patres celeberrimi, Deus, qui glorificatur in Concilio Sanctorum, dicente Psalmo: *Magnus & terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt.* Cujus hanc tenemus infallibilem promissionem, Matth. 18. *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi in medio eorum sum.* Sicut vidit Psalmista dum cecinit: *In Concilio justorum & in congregatione magna opera Domini.*

Et magna plane, immo ingentia jam vidimus in hoc Concilio justorum Dei opera, spontaneam & vix speratam cessionis viam.

Porro cum propter semetipsum & ut glorificetur, fecerit omnia Deus, quo pacto credendus est præclariori celebritate glorificari, quam in *Concilio justorum*, quæ vera laus est in Ecclesia Sanctorum? Tales vos esse convenit, Orthodoxi & Deo amabiles Patres, ac Domini, ut Concilium sitis Sanctorum & justorum, quos posuit Deus in Mundo quasi vera totidem luminaria. *Vos*, inquit, *estis lux Mundi.* Siquidem in hoc constituti estis alios purgare, illuminare, atque perficere; nunc maxime, cum factus conventus iste sacrosanctus, dum adunatus est cœtus, dum congregata est Ecclesia, ut de Machabæis scribitur, quatenus orarent & peterent misericordiam a Deo. Et *ut opitulante eo decerneretur, quid facto opus esset.* Exultat animus profecto levans in circuitu oculos, & videns omnes istos, qui congregati sunt tibi, hoc est, ad utilitatem tuam, o populе Christiane. Congaudet admirans spiritus meus & in hanc erumpit Ecclesiastici cantus vocem: Cives Apostolorum & domestici Dei advenerunt hodie, portantes facem: & illuminantes patriam, dare pacem gentibus, & *liberare populum Domini.* Qualiter liberare? Exhortando, clamandoque: *Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebræ vos comprehendant*; Cujus deliciæ sunt, esse cum filiis hominum: Ipsæ tenebræ divisionum schismatumque, tenebræ tot errorum & hæresum, tenebræ demum horridæ tot vitiorum per Ecclesiasticum corpus vasto quodam turbine miserabiliter exundantium. Ambulate igitur, dum lucem habetis, ut non hæ vos tenebræ comprehendant. Lucem itaque habetis, Patres luminosissimi, Christum, qui vere est in loco isto, vel Emanuel, qui interpretatur, nobiscum Deus, cujus est hæc certissima promissio: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.* Deus iste est, qui glorificatur in Concilio Sanctorum, magnus & terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt. Et bene in circuitu tuo, Domine, res omnes esse dicuntur, quem tu velut sphæra intelligibilis, cujus centrum ubique est, circumferentia nusquam, tu ubique es, extra non exclusus, intra non conclusus, supra non elatus, infra non prostratus, immo magnus valde, terribilis, glorioſus, & superexaltatus in secula.

Ecce Patres Orthodoxi, quod ad hoc ipsum, ut glorificetur Deus, & illustretur Ecclesia, nunc celeberrima Parisiensis Universitas, cultrix & amatrix eorum omnium, quæ Christianæ religionis pietatem, quæ sanam doctrinam respiciunt, ipsa ad exemplar Christianissimi Regis Francorum, Patris sui dignantissimi, legationem mittit, quærens primo ea, quæ pacis sunt, denique secundo, quæ fidei sunt, denique tertio, quæ virtutis & Ecclesiasticæ sunt libertatis. Quoniam ad hæc tria principaliter Synodus hæc sacra tendit.

Jussit hesterno vespere per ambaxiatores & nuncios suos hic præsentes, quatenus hoc matutino tempore essem habiturus orationem nomine suo pro veritatis elucidatione circa ea, quæ per hoc sacrum Concilium agenda videntur occurrere. Nullus, opinor, mirabitur, si ad hæc jussa ego fragilitatis meæ conscius, & temporis arctatione pressus expavi. Nihilominus in Deo, cujus glorificatio quæritur, fisus, & de studio præterito super hac veritatis inquisitione memor, Regis præterea & Ecclesiæ regni sui voluntate per instructiones cognita: Jussioni denique matris inclytissimæ, cujus legem dimittere nequeo, monitus a sapiente, ego tanquam obedientiæ filius parere desiderans, conatus sum aggredi, cum humili dicendorum omnium ad hoc sanctorum Concilium submissione, ut jure suo dirigat omnia, vel acceptet, vel corrigat: Et in primis quatenus habeatur ordo dicendorum lucidus & brevis: quia vel est, quod texitur ordine, longum. Convertamus interim dilato themate oculos nostræ considerationis ad hoc quod dictum est, Deum esse, qui glorificatur in Concilio sanctorum, qui magnus est & terribilis super omnes, qui in circuitu ejus sunt. Defigamus in hoc Psalmistæ verbo mentis intuitum, ne per multa vagemur, fallor si non ibi videbimus hujus sacrosanctæ Synodi causam

ANNO CHRISTI 1415.

ſam quadruplicem, efficientem videlicet, formalem, finalem, & materialem.

ANNO CHRISTI 1415.

Vult aliquis cognoſcere cauſam efficientem, plane illa eſt: Deus magnus & terribilis, cujus inſtinctu, miſeratione, adflatu & attractu collecta eſt nunc Eccleſia, ſicut elevatus Spiritu præcecinit Pſalmiſta: *Deum* eſſe, *qui diſperſiones Iſraelis congregabit, qui congregat electos ſuos a quatuor ventis, a ſolis ortu & occaſu, ab aquilone & mari.* Tantummodo qui cœpit, orandus eſt, ut ipſe perficiat. Leva in circuitu tuo, o ſacer cœtus, oculos tuos & vide, omnes iſti congregati ſunt, venerunt tibi. Quidni contingat tibi, quod idem Propheta loquitur Iſaias: *Tunc videbis & adfluës, & mirabitur, & dilatabitur cor tuum.* Et, ſi dilatetur, numquid non implebit illud Spiritu ſuo Deus?

Porro cauſa formalis eſt hæc ipſa collectio ſeu connexio Concilii ſanctorum, vel Spiritu ſancto formante & exemplante, qui eſt nexus & vinculum compaginans in unum diverſa membra ſanctorum. Sic agnoſcit Eccleſia, petens pro ſeipſa, ut Spiritu ſancto congregata hoſtili nullatenus incurſione turbetur.

Quærit aliquis præterea finalem hujus ſacri conventus cauſam, ſane illa eſt, ut glorificetur Deus magnus & terribilis, juxta vocem Apoſtoli dicentis: *Omnia in gloriam Dei facite.* Hæc itaque recta, hæc efficax ſemita ad omnium, quæ voluerimus, adeptionem, ſi primo quæſierimus gloriam ſuam dedit hoc intelligi, dum ait: *Primum quærite regnum Dei, & juſtitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.*

Omnes poſtremo, qui in circuitu Dei ſunt, accipiuntur veluti pro cauſa materiali, & de ſe informi. Nam ſicut hominibus per ſchiſmata peccantibus conſequens eſt univerſa ſub Deo quodammodo deformari, quoniam homo finis eſt omnium, dicentibus Platone & Ariſtotele: Neceſſe eſt autem, ſecundum exigentiam finis omnia moderari: ſic ex adverſo veniunt omnia per hoc ſanctorum Concilium Domino efficiente, formante, & finiente, reformanda. Ita enim de pretioſo ſanguine Chriſti canit Eccleſia: *Terra, pontus, aſtra, mundus quo lavantur flumine.*

Quocirca videre fas eſt deinceps, quo titulo relucet in cauſa efficiente ac reſidet infruſtrabilis auctoritas, quæ cauſa eſt Deus magnus & terribilis, ex quo omnia in menſura. Relucet in cauſa formali exemplaris unitas, ut ſint omnes unum, ſicut eſtis nunc in Concilio ſanctorum, & hoc in Deo, per quem omnia in numero. Relucet in cauſa finali ſpiritualis utilitas, ut glorificetur Deus, in quo omnia in pondere. Demum concluditur in cauſa materiali generalis uniendorum reformandorumque univerſitas, omnium ſcilicet, quæ in circuitu Dei ſunt, quatenus omnia reformentur in numero, pondere & menſura, concedente Deo. Ex quo omnia, hinc modus, unitas & menſura: per quem omnia, hinc ſpecies, veritas, & numerus: in quo omnia, hinc ordo, bonitas, & pondus, quo pondere refluunt omnia in cauſam, quæ dedit eſſe.

Ceterum prima triplicitas adpropriatur Patri, ſecunda Filio, tertia Spiritui ſancto. Bene habet, jacta ſunt fundamenta, ſoliditate quadrangula, ſuperædificare poſſumus tetras Pythagoricum, hoc eſt, quadruplicem conſtructionum parietem, vel ſtructuram, & dicere pro prima conſtructione: Deus magnus & terribilis ſic glorificatur in hoc Concilio ſanctorum, quod eidem ſufficientem præbet & infallibilem auctoritatem ut cauſa efficiens, quoad primum fundamentum. Rurſus pro ſecunda conſtructione: Deus magnus & terribilis trahit & allicit omnes in commune Chriſtianos ad unius veri capitis unitatem, tanquam cauſa formans & exemplans, quoad ſecundum fundamentum, primum in reformatione. Amplius pro tertia conſtructione: Deus magnus & terribilis ſic glorificari vult in hoc Concilio ſanctorum, quod omnia præcipue fiant ad honorem & conſervationem ſuæ legis ac fidei, ſine qua ei placere nemo poteſt, quoad tertium fundamentum, ſecundum in reformatione. Demum pro quarta concluſione: Deus magnus & terribilis paratus eſt rebus omnibus, maxime hominibus concedere per hoc Concilium ſanctorum quandam reformationem, pulchritudinem, glorificationem, ordinem & decorem, cum proviſionibus idoneis adverſus eos, qui non in rectitudine morum, ſed in circuitu pergunt vitiorum. Et hoc pro quarta conſtructione ſuper ultimum fundamentum, quod eſt tertium in reformatione.

ANNO CHRISTI 1415.

Poterat hic ordo teneri ſub his terminis, ſed aliam progredi viam ſuaſerunt verba thematis, quæ in Metaphora lucis fundata ſunt. Revertamur igitur & ponamus lucem divini præcepti, quia præceptum Domini lucidum illuminans oculos. Lucernam inſuper, diem legis, ſicut Petrus loquitur, ut jubente Deo poſita ſuper candelabrum luceat omnibus, qui in domo ſunt, quæ domus eſt Eccleſia, vel hoc ſacrum Concilium vice ſua. Diffundat & ſpargat conſequenter lux ipſa, veritas Evangelica, 12. conſiderationes quaſi totidem effulgentiſſimos radios veritatum particularium ſplendidos & coruſcantes. Ponamus in primis, immo jam poſitam, digito, ſicut ajunt, demonſtremus, lucem Apoſtolici Symboli, quo dicitur: *Credo in Spiritum ſanctum & vivificantem.* Quid vivificantem? *Certe unam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Unam*, propter colligationem ad unum caput primarium Chriſtum, & vicarium ſummum Pontificem; *Sanctam*, propter ſanctorum communionem, & remiſſionem peccatorum, ut infra ſubditur; *Catholicam*, hoc eſt, univerſalem, quoniam ab ejus obligatione nullus viator immunis eſt; *Apoſtolicam*, quoniam in Apoſtolorum & Prophetarum, per quos Spiritus Sanctus locutus eſt, doctrinis fundata eſt, & ſimilium filiorum ſucceſſione duratura. Certus ſum, quod nullus, qui vel haberi vel dici vult Chriſtianus, caligare ſe dicet ad hanc lucem. Superaddamus lucem alteram Apoſtolici verbi conformem huic luci: *Soliciti ſervare unitatem Spiritus in vinculo pacis, unum corpus, unus Spiritus, ſicut vocati eſtis in una ſpe vocationis veſtræ, unus Dominus, una fides, unum baptiſma, unus Deus & pater omnium, qui ſuper omnes, per omnia, & in omnibus nobis.* Sequitur: *Et ipſe dedit quoſdam autem Prophetas, alios vero Evangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores, ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti, donec occurramus omnes in unitate fidei agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.* Sequitur. *Veritatem autem facientes in charitate creſcamus in illo per omnia, qui eſt caput Chriſtus, ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem juncturam ſubminiſtrationis, ſecundum operationem in menſuram uniuſcujuſque membri augmentum corporis facit in*

adifi-

ædificationem sui in charitate. Hæc Apostolus ad Ephesios 4. Et in hanc sententiam multa ad Colossenses 1. & 2. & 1. ad Corinthios 12. & ad Roman. 12. posita sunt. Hæc autem comparatio veri corporis ad mysticum multum luminis adfert inquisitoribus veritatis, nedum apud Philosophos, sicut Aristotelem & Plutarchum, sed apud Theologos, Paulum præcipue. ANNO CHRISTI 1415.

Diffunduntur vero, sicut præmisimus, 12. considerationes ex hoc Symboli & Apostoli doctrinali luce, quasi totidem radii veritatis splendidissimi.

Ecclesiastica unitas ad unum caput Christum fit, & adglutinatur per amorosum Spiritus Sancti vinculum, mediantibus divinis charismatibus, tanquam qualitativis dispositionibus, reddentibus in corpore mystico complexionem harmonicam vivificam & decentem, ad opera vitæ spiritualia sufficienter exercenda.

Ecclesiastica unitas ad unum caput secundarium, quod dicitur summus Pontifex, Christi vicarius, secundior est, multiplicior, copiosior, & major, quam fuerit congregatio synagogæ, & quam sit congregatio civilis sub uno Rectore, Rege, vel Imperatore.

Ecclesia habet potestatem seu facultatem ex vivifico germine sibi insito per Spiritum Sanctum, quod seipsam potest continuare in integritate & unitate membrorum suorum, tam essentialium seu formalium, quam materialium atque fluentium.

Ecclesia habet sponsum indefectibilem Christum. Sic, quod lege stante nec Christus potest ipsi sponsæ suæ Ecclesiæ dare libellum repudii. Nec e converso Ecclesia ita ligatur matrimoniali vinculo ad vicarium indefectibilem sponsi sui, quin mutuo se possint absolvere, & dare libellum repudii.

Ecclesia, vel Generale Concilium eam repræsentans, est regula a Spiritu Sancto directa, tradita a Christo, ut quilibet, cujuscumque status etiam papalis existat, eam audire ac eidem obedire teneatur, alioquin habendus est ut ethnicus & publicanus. Patet ex immutabili lege divina, Matth. 18. promulgata.

Concilium Generale sic describi potest. Concilium Generale est adgregatio legitima auctoritate facta ad aliquem locum ex omni statu hierarchico totius Ecclesiæ Catholicæ, nulla fideli persona, quæ audiri requirat, exclusa, ad salubriter tractandum & ordinandum ea, quæ debitum regimen ejusdem Ecclesiæ in fide & moribus respiciunt.

Ecclesia vel Generale Concilium, dum dictat aliqua, regimen Ecclesiæ concernentia, Papa non sic est supra jura etiam positiva, quod possit pro libito dissolvere talia dictata per Ecclesiam, eo modo & intentione, quibus dictata conclusaque sunt.

Ecclesia vel Generale Concilium, quamvis non possit tollere plenitudinem potestatis Papalis, a Christo supernaturaliter & misericorditer collatæ, potest tamen usus ejus limitare, sub certis regulis ac legibus, in ædificationem Ecclesiæ, propter quam Papalis auctoritas & alterius hominis collata est. Et in hoc est totius Ecclesiasticæ reformationis stabile fundamentum.

Ecclesia vel Generale Concilium potuit & potest congregari sine expresso consensu vel mandato Papæ etiam rite electi, & viventis, in multis casibus. Unus inter ceteros est, quod si accusatus & evocatus sit, ut audiat Ecclesiam juxta legem Evangelicam allegatam, cui legi subjectus est, & ipse renuit contumaciter Ecclesiam convocare. Alius casus, ubi materiæ grandes concernentes regimen Ecclesiæ veniunt terminandæ per Generale Concilium, & Papa renuit contumaciter illud evocare. Alius, si etiam dictatum sit per Generale Concilium, quod debeat tali vel tali tempore convocari. Alter casus est, ubi probabilis est dubitatio super contendentia plurium de Papatu. ANNO CHRISTI 1415.

Ecclesia seu Generale Concilium si viam aliquam concluserit seu dictaverit acceptandam esse a Papa pro terminatione schismatis, ipse tenetur illam acceptare, & ita secundum præparationem animi tenetur ad cessionem, & dum ultro offert eam, & prævenit ipse, redditur multipliciter commendandus.

Ecclesia seu Generale Concilium præcipue debet intendere cum persecutione unitatis perfectæ, extirpationem errorum, & emendationem errantium, sine personarum acceptatione. Similiter ad hoc, quod hierarchicus ordo Ecclesiasticus prælatorum & curatorum multipliciter turbatus reformetur, ad similitudinem divinæ cælestis hierarchiæ, & conformiter ad regulas primitus institutas.

Ecclesia non habet efficacius medium ad generalem sui ipsius reformationem, quam si statuatur Generalium Conciliorum continuatio, celebrationem Provincialium non omittendo.

VII.

ORATIO A JOANNE GERSONE

habita

Constantiæ in solemni Concilii supplicatione die 26. Aprilis 1415.

Ex MS. Victorino.

Obsecro vos tanquam advenas, & peregrinos. Existimate, precor, verbum hoc, obsecrationes saluberrimæ, humiles, & piæ, non meum esse verbum; parum enim haberet ex me ponderis, & auctoritatis: accipite potius illud tanquam ab Ecclesiarum principe Petro. Sic vero est enunciatum originaliter 1. Petr. 2. & recitatur in Epistola Dominicæ currentis, *Obsecro* &c. Itaque sicut dicit coapostolus Petri Paulus, quamdiu sumus in hoc mundo, peregrinamur a Domino, dicentes ex sententia quilibet cum Propheta; *incola ego sum in terra*, peregrinus, & advena. Cujus rationem reddit idem Apostolus Hebr. 11. quoniam *non habemus hic civitatem permanentem, sed futuram inquirimus, Jerusalem illam civitatem, quæ ædificatur ut civitas*; & oh, *quam gloriosa dicta sunt de te civitas Dei! quis nos deducet in civitatem hanc munitam*? quam felix illa civitas &c.

Hæc a longe prospiciens olim Moyses cum Levi, non sine mysteriorum quodam involucro, primogenitis suis imposuerunt nomina Gersan & Gerson, quæ interpretata sonant idem, quod advena vel peregrinus. Sicut igitur nobis advenis, & peregrinis cantabiles obsecro voce Petri justificationes Domini in loco peregrinationis meæ: ad hoc enim factus est conventus iste stationis celeberrimæ, ut misericordiam & auxilium consequeretur: a quo? Ab eo, qui peregrinantibus duobus discipulis, & de se colloquentibus, quamvis nondum credentibus

se

ANNO CHRISTI 1418.

se conjunxerat, scripturas aperuit, cor accendit, dans illud intelligi quod promiserat; *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi in medio eorum sum*. Matth. 18. Nunquid non vere credendum est, quod Dominus sit in loco isto? adest utique, cui millia millium serviunt, & decies centena millia assistunt ei.

Ad quid ista? nimirum ut juxta proverbium Laberii a Seneca & Macrobio positum, comes facundus in via pro vehiculo sit. Quid facundius verbo Dei in excelsis? Et nobis, viri Patres, Fratres reverendiss. præclariss. sapientiss. atque cariss. nobis, qui per varios casus, per tot discrimina rerum tendimus, non Latium, sed in Cælum, exorandus est ipse idem Christus Jesus, qui nostræ peregrinationis est, dicente Boethio, dux, semita, terminus; idem ne peregrinantes non deserat, sed comitetur, ducat, dirigat, & perducat. Consequamur hoc quæsumus tuis intercedentibus meritis, o beatissima Dei mater & virgo, quæ puerum Jesum peregrinantem in terra Ægypti cum sanctissimo & justo Joseph sponso tuo bajulasti, fovisti, nutristi, custodisti. Sic tu nos advenas & peregrinos spiritualibus auxiliis fovere non abnuas, nostræ memor miseriæ, nostræ peregrinationis & angustiæ, nec abhorre peccatores, sine quibus nunquam fores tali digna filio. Quod ut impetremus, adimus cum fiducia thronum gratiæ tuæ, te salutantes obsecrando, & obsecrantes salutando, ac dicentes illud angelicum: *Ave, gratia plena*.

Obsecro vos &c. Non erravit profecto Princeps Ecclesiæ Petrus, dum cunctos homines obsecraturus, viscerosissima pietate magis, quam imperio commonuit eos advenas esse & peregrinos. Cur ita? non ut peregrinationem viæ statuerent sibi pro habitatione patriæ, sed ad æterna semet proveherent, aliter quam pecora & pecudes, & aliter quam dives ille de Evangelio, qui dicebat: *anima mea habes multa bona reposita in annos plurimos* &c. Sed quoniam pro statu naturæ destitutæ, nos corporea hac mole pressi, & oppressi non possumus ad cælum patriam nostram, quam a longe salutamus suspirantes, curvas in terris animas satis erigere, instar Sisyphi fabulosi, quem assidue mola sua dejicit & obruit. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam clausam tenebris, & carcere cæco, ait Virgilius, & vinctam in mendicitate & ferro, dicente Propheta: hinc est illa Prophetæ conquestio. Heus me, quia incolatus meus &c.

Providet misericors & miserator Dominus, restaurator noster, Dux noster, via, veritas, & vita, qua ratione possit mentem nostram volatu libero celerem nuntium ad ipsum Patrem nostrum, qui in cælis est, destinare. Mira prorsus, quid dicam, vel Dei benignitas, vel hominis dignitas, vel orationis pietas! dicam istorum quodlibet; ita est, credite. Nuntius hic est oratio, quæ duabus alis subnixa, fide, & spe, quæ animata est charitate, & quæ ornata est tanquam plumis variis, virtutum multiplicitate; unde quid est oratio? nisi ascensus, vel elevatio mentis in Deum per pium & humilem affectum; quo fit, ut dum oramus, nos familiari quadam proximitate Deo colloquimur, per illud philosophicum de Boethio carmen sonorum, ad id traduci quidem asserimus; sunt enim ei pennæ volucres III. quæ celsa conscendant poli; quas sibi cum velox mens induit, terras perosa despicit, aeris immensi superat globum, nubesque post tergum videt: quique agili motu calet ætheris, transcendit ignis verticem, donec in astrigeras surgat domos &c.

ANNO CHRISTI 1418.

Bene hoc igitur fecit nobiscum magnifice Deus, dum nobis advenis & peregrinis in loco horroris & vastæ solitudinis dedit talem nuntium, qui necessitates nostras offerret Deo, & opem desideratam impetraret, & referret; obsecrationes igitur, viri Patres & fratres, obsecro voce Petri, nunc tanquam advenas & peregrinos. Assumatur ab unoquoque nostrum sedulus iste nuntius, oratio, omni quidem tempore; nam oportet semper orare, & non deficere; præcipue tamen in hac hora, & die, dum ad hoc ipsum factus est conventus iste sacratissimus, hæc devotissima processio, hæc sacrosanctæ Synodi quædam collectio, tum pro nostris omnibus incommodis sublevandis, tum specialiter ut dirigat Deus Legatos hujus sacri Concilii ad D. N. Papam Joannem XXIII. destinatos, ut venientes redeant cum exultatione, portantes responsionis optatæ manipulos.

Fiat insuper oratio, quatenus det Deus voci suæ vocem virtutis: det mihi evangelizanti verbum virtute multa. Impleat os meum, quod per jussiones vestras, quibus obniti fas esse non credidi, aperuit; neque enim existimavi quod ullo modo deesse posset sermo mihi de re saluberrima ad petitionem talem, licet sero valde nimis impositam locuturo. Assumpserat onus istud R. P. & doctor emeritus, giganteis humeris suis, sed raucedo vocem abstulit. Conabor patrem filius sequi, non passibus æquis, ut apud Virgilium est: enumeremus ordine lucido, & brevi, quia nihil, quod texitur ordine, longum, proprietates quas habere debet nuntius hic nostræ peregrinationis, oratio devota, vel obsecratio.

Sit igitur oratio, vel obsecratio, quatenus evolet libere in cælum, primum agilis, & expedita, *abstinens* &c. 2. Bonis associata; *conversationem vestram* &c. 3. Patiens & benigna, *ut in eo quod de vobis* &c. 4. Sit libera, nec serviliter alligata; *liberi estote* &c. 5. Sit amicabilis & honesta, *omnes honorate* &c. 6. Sit demum humilis, & subdita; *subditi estote* &c. Coerceatur sermo noster inter terminos & verba prænominatæ Epistolæ Dominicæ currentis, ne per diversa vagetur & diffluat. Sumamus ex ea sex orationis proprietates juxta totidem considerationes sententiarum ex eadem epistola. Utamur insuper familiari, grossa & palpabili similitudine peregrini, magis scholastico, doctrinali, & quotidiano, quam accurato sermone loquentes: habet enim satis venustatis sermo divinus, etiam ubi vilibus verborum panniculis operitur, quemadmodum Veritatem, dum de terra orta est, non auro, vel sericis, sed panniculis virgo mater involvit.

Sit ergo Oratio, ut supra, agilis & expedita, tanquam cursor levis explicans vias suas, & sicut virgula fumi, quemadmodum postulabat, qui dicebat: *Dirigatur ad te oratio mea, sicut insensum in conspectu tuo*. Hoc autem fiet, si obsecranti Petro obediverimus, abstinentes nos a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam: mala prorsus, diraque malitia, pestilens, & cruenta desideriorum carnalium: audi qualium, quia occidunt pigrum, quibus subserviunt otium subversatrix Sodomæ, voluptas esca malorum, vanum gaudium, quod in puncto ad inferna descendit, cibus immoderatus & potus, inter quod cap. Joan. 1. his & similibus prægravatur oratio: iis inescantur,

aut

ANNO CHRISTI 1415.

aut evolvuntur pennæ ejus; figuram hominis pro noſtra peregrinatione in Abraham, cui juſſo peregrinari dictum eſt: *Egredere de terra tua, & de domo patris tui*; hoc eſt de terrenis affectibus, de peccati occaſionibus, quæ ſunt peccati magna cognatio; ideſt de domeſticis noſtræ carnis, & tanquam paternis converſationibus, & deſideriis.

Potuerat nunc & poſterius trahi ſermo noſter per concordantias ex ſcriptura ad eruditionem moralem aſſumptas; ſed ecce crebrius occurrit in ipſa meditatione mea ſtudioſitas ſpeculatrix, ut propoſitiones aliquas doctrinales eliciens inſererem, ut hoc intelligat ſtudioſitas. Prima. Efficacior eſt oratio ceteris paribus, quia ſpiritualior eſt, & a carnalibus deſideriis remotior. Hinc eſt quod veri adoratores adorabunt Patrem in ſpiritu & veritate. *Orabo ſpiritu*, inquit Apoſtolus, *orabo & mente*. Non ſic illi, quos increpat Chriſtus ex verbis Iſaiæ: *Populus hic labiis me honorat &c.* 2. Eſt efficacior ceteris paribus Theologorum oratio, qui ſuper fidem ſimplicium clariorem & puriorem habent de divina bonitate notitiam; eſt enim talis oratio ſpiritualior, & phantaſmatibus corporeis alienatior. Hæc oratio quæritur cum ſumma difficultate. Nota Antonium de oratione extatica. 3. Efficax eſt parvorum baptizatorum oratio, in quibus nondum vigent deſideria carnalia, quia per regenerationem facti ſunt filii Dei, & placabiles ei. Hinc eſt illud: *ex ore infantium & lactentium*. Maxima debetur puero reverentia. Væ, væ, væ, qui verbis, operibus, aut exemplis proſtituunt hanc puritatem Angelicam.

Secunda proprietas. Sit oratio bonis aſſociata, ſicut ſubdit Apoſtolus Petrus: *Converſationem*, inquit, *veſtram habentes bonam. Impoſſibile eſt enim* ſicut ait Hieronymus, *multorum preces non exaudiri*. Propterea dicitur apud Machabæos: *factus eſt conventus, ut orarent*. Unde & habitabant Apoſtoli pariter, dum illos orantes illuſtravit divinitatis plenitudo. Hinc præterea eſt illa Chriſti promiſſio: *Si duo vel tres ex vobis conſenſerint de omni re ſuper terram, fiet eis a Patre meo*. Colligamus hinc ſpeculationis tres doctrinas. Efficacior eſt ceteris paribus oratio multitudinis proceſſionaliter & localiter adunatæ, quam dum ſunt loco ſeparati. Ad hujus probationem ſatis eſſe debet uſus Eccleſiæ. Efficacior eſt oratio ceteris paribus, dum ſic pro univerſali bono Eccleſiæ, & ad ejus præceptum vel ordinationem, quam dum fit tantummodo pro ſeipſo. Efficacior eſt oratio multitudinis, dum illic juſti etiam, & peccatores orant, quam ſi nulla jungeretur talium oratio.

Tertia proprietas. Sit oratio patiens, & benigna. Quemadmodum illatas injurias oportet peregrinum ſuſtinere, ut non reſpondeat cuilibet fatuo, nec litiget: perdat de ſuo potius, ut pacem retineat: ſic debet eſſe oratio; quod notat Petrus conſequenter, cum ait: *ut in eo quod detractant de vobis, tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos conſiderantes, glorificent Deum in die viſitationis*: quando ſcilicet dicent: *hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum & in ſimilitudinem improperii: nos inſenſati vitam illorum reputabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore: ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt*. Colligamus & hinc triplicem ſpeculationem. Efficax eſt plurimum oratio illorum, qui diffamationes, & detractiones patienter pro veritate vel juſtitia ſuſcipiunt: patuit in David reſpectu Semei maledicti: & de Sara filia Raguel, de Tobia, Job, & ſimilibus: *pro maledictione inclinavit ſe, & recepit benedictionem*. Efficax eſt pauperum oratio, ſicut dicit Pſal. *Exudivit pauperes Dominus, & vinctos ſuos non deſpexit*. Similis eſt ratio de iis, qui in infirmitatibus ſuis corporeis gratias agunt Deo, & orant: quod vidit Apoſtolus, dum ait; quod *virtus in infirmitate perficitur*. Tot ora & linguas Lazarus habebat, quot ulcera. Efficax eſt plurimum oratio illorum, qui ſpiritualiter tentationes ſuſtinent patienter in anima; quia moleſtiores aliquando ſunt apud volentes bene vivere, quam corporales moleſtiæ, vel paupertas exterior. Nota de blaſphemia; nota qui inſaniunt, quia deſunt conſolationes ex parte, ſed ſecundum multitudinem dolorum &c.

Quarta proprietas. Sit oratio libera, nec obligata vel alligata rebus hujus mundi per vincula cupiditatis: propterea ſubdit Petrus, quaſi liberi, libertate ſcilicet tali, quæ ſumma ingenuitas eſt, in qua ſervitus Chriſto comprobatur; etenim fallax altera quædam libertas, omni ſervitute deterior, quam notat Petrus, cum ſubdit: *Non quaſi velamen habentes malitiæ libertatem, ſed ut ſervi Dei*. Talis eſt peccator, qui velut onagrum ſe liberum natum putat, dum dimittitur ire poſt deſideria cordis ſui in adinventionibus ſuis peſſimis, quaſi bos laſciviens; ſed nihil eſt infelicius, dicente Auguſtino, felicitate & impunitate peccantium. Oh infelix, inquit de quodam, cui peccare licebat! Sic ex ſententia Platonis deducit Boethius. Colligantur hinc tres ſpeculatione veritates. Efficacior eſt ceteris paribus oratio Religioſorum, quibus ex voto vel regula peccare minus licet, quam aliorum, ſi in religionis ſuæ terminis abſque tranſgreſſione ſeipſos coerceant, & vinculis occupationum terrenarum non involvant pedes affectionum ſuarum. Acceptabilis eſt plurimum oratio Solitariorum in deſertis, ubi, docente Hieronymo, neſcio quid ſerenius emicat, & liberius mens volat ad penetrandum cæleſtia. Sic omnis religio, quanto ſibi ſufficientior eſt, & ſolicitudinis minus habens, tanto eſt ad continuationem contemplationis habilior, licet non ſemper ad inchoationem. Nota de experientia. Acceptabilior eſt oratio pro ſeipſo, vel pro paucis, quoad ſatisfactionem faciendam, quam dum ad ſatisfaciendum pro plurimis per ſuſceptionem bonorum temporalium ſemet orans obligavit. Et hic eſſet grandis inquiſitio de valore orationis, diverſis aſpectibus. Nota de duodecim faciebus orationis.

Quinta proprietas. Sit oratio amicabilis, & modeſta, conſequenter ad id quod ſubditur in epiſtola: *Omnes honorate, fraternitatem diligite, Deum timete, regem honorificate*. Hinc Joſeph peregrinantes fratres commonuit; *ne iraſcamini* inquit, *in via*: ad quos morum conformitas quia multum proficit, dicitur Exod. 12. *eadem lex erit indigenæ & colono, qui peregrinantur apud vos*; & Exod. 24. *Peregrino moleſtus non eris; ipſi enim fuiſtis peregrini in terra Ægypti*. Quin etiam neceſſaria eſt orationi modeſtia, quam generat timor Dei. Propterea 1. Petri 4. *Nolite*, inquit, *peregrinari in fervore, qui ad tentationem vobis fit*. Zelus abſque diſcretione præcipitat. Efficacior eſt ceteris paribus oratio pro inimicis, quanto videtur difficilior, & ex majori charitate ortum habens. Nota Samuel & Moyſes. Acceptabilior eſt ceteris paribus oratio pro Regibus, Principibus,

ANNO CHRISTI 1415.

pibus, & aliis in poteſtate conſtitutis, quanto bonum commune excedit particulare. Ideo culpabiles valde ſunt maledicentes eis, & imprecantes, quibus eſt maxime miſerandum, quoniam habent homines ſuper capita ſua. Efficacior eſt oratio, quanto verecundior es ſub Deo, & caſti timoris plus retinens. Bernardus: *in veritate nihil comperi ita efficax eſſe ad gratiam Dei vel inveniendam, vel conſervandam, vel recuperandam, qua ſi ſemper in neceſſariis, non alta ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.* Denique beatus vir, qui ſemper eſt pavidus.

Sexta proprietas. Sit oratio humilis, & ſubdita juxta quod concluditur in epiſtola: *ſubditi eſtote in omni timore Dominis non tantum bonis, & modeſtis, ſed etiam dyſcolis; hoc eſt enim gratia.* Itaque cum divina lex hoc jubeat, qui obturat aurem ſuam ne audiat hanc legem, oratio ejus ſecundum ſapientem, eſt execrabilis. Præterea obedientium ſemper & humilium Deo placuit oratio. Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit. Eſt autem humilitas triplex, in intellectu, in affectu, & in effectu; ex cujus humilitatis carentia, præſertim in intellectu, ex depravatione in effectu conſurgente proveniunt errores omnes, & ſcandala in Eccleſia ſancta Dei. Dum ſcilicet humana præſumptio non vult captivare omnem intellectum in obſequium fidei, ſed quærit ambulare in magnis, & in mirabilibus ſuper ſe.

Declarat hoc pulchre Auctor ſummus de vitiis, & virtutibus, aſſignans cauſas errorum circa fidem, tract. de fide circa finem. Ecce enim quod intellectus ſuperba præſumptio dicit orationem aliquando nihil valere. Quare? quia vel tenet omnia de neceſſitate abſoluta evenire, vel Deum terrena non curare, vel omnia fortuito agi, ſicut notat Claudianus *Sæpe mihi dubium* &c. Aut quod ſic Deus res adminiſtrat, ut eas proprios motus agere ſinat: & ita quid proficit, inquiunt, oratio? Fuerunt tamen alii qui dicerent orationes nonniſi a radiatione cæleſti ſuſcipere virtutem. Fuerunt qui negarent noctibus orandum eſſe, aut in locis ſacris, pluſquam in profanis. Dixerunt alii, quod orationes Eccleſiæ omnis pollutæ ſunt per ſimoniam. Dixerunt alii, ut Begaudæ, non eſſe verbaliter orandum, ſed tantum mentaliter in quadam libertate ſpiritus, quam dicunt non ſubjici præceptis divinis. Sed & errores aliorum quis omnes dinumeraret? propter quos reddetur apud Deum inefficax oratio, quam in fide fieri debere tradidit Jacobus. *Poſtulet*, inquit, *in fide*. Hic late patet materia grandis, tam ſuper facto D. N. Papæ Joannis XXIII. quam ſuper aliis, quæ pro præſenti juſſus & obediens prætereo.

Tandem ſub epilogo concludendo dicamus, quod adverſus omnes inſultus adverſariæ poteſtatis, adverſus ſchiſmata, errores, & ſcandala ſpiritualis nequitiæ, adverſus denique laqueos omnes, quos in via peregrinationis noſtræ abſcondunt ſuperbi, efficaciſſimum remedium eſt habere comitem orationem, fide & ſpe ſubnixam, & animatam charitate: *nam hæc eſt victoria, quæ vincit mundum, fides noſtra*; a qua dirigitur Oratio alacer, fidelis, & volucer nuntius noſter ad Deum, cui dicebat fidelis Rex Joſaphat 2. Paralip. 20. Cum ignoramus quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſidui, ut oculos noſtros ad te dirigamus, per orationem ſcilicet, quæ victrix & domina naturæ eſt. Sic igitur nuntius iſte, juxta quod prædictum eſt, agiliter & expedite bonis aſſociatus, patiens, & benignus, libere, & non ſerviliter alligatus, amicabilis, & modeſtus, humilis, & ſubditus. Hæc eſt enim gratia in Chriſto Jeſu, qui eſt Deus benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

VIII.

JACOBI EPISCOPI LAUDENSIS

ORATIO

IN SUPPLICIUM HUSSI HABITA IN PUBLICA SESSIONE

An. MCDXV. *die 6. Julii.*

De immenſo damno ex trium Pontificum diſſidiis in Eccleſia ſuborto.

Ex antiquiſſimis Codicibus Manuſcriptis Cæſareo Vindobonenſi, Parte IV. Act. Conc. Conſt. & Ducali Brunſvicenſi, Act. C. C.

In nomine Patris, & filii & Spiritus S.

DIvini ac ſummi præſidii ſupplici invocatione confiſus, Sereniſſime Princeps, Chriſtianiſſimeque Auguſte, præſtantiſſimi quoque Patres & Domini, reverendi Præſules & Prælati, egregii Doctores & Magiſtri, Illuſtriſſimi etiam Duces, excelſi Comites, Magnifici Proceres & Barones, ceterique viri & Domini merito memorandi: Ut meæ mentis conceptum eloquium tam ſacratiſſimo (ſacro) cœtui clarius innoteſcat, dicendorum occurrit principio proponendum illud, quod legitur in epiſtola proximioris Dominicæ, videlicet: *Deſtruatur corpus peccati*, ſcribitur ad Rom. 6. c. & habetur in epiſtola Dominicali.

Quam damnoſum, quam periculoſum, quamque incautum videatur parvis (perverſis) non obſtare principiis, ex dictis claret Philoſophorum Principis Ariſtotelis, qui ait in libro de cælo & mundo: *Parvus error in principio, maximus eſt in fine.* Damnabilius autem apparet, ubi periculoſius eſt erraſſe, & difficilius eſt corrigere. Unde quod comprimendi ſint hæretici, aut hæreſes, & errores in ſuis primordiis extirpandi, nos docet inclytus Doctor Hieronymus in libro de Expoſitione Catholicæ fidei, ita dicens: *Reſecandæ ſunt putridæ carnes a corpore, ne totum corpus intereat, vel putreſcat. Scabioſa ovis repellenda eſt ab aliis, ne totus grex pereat. Parvus removendus ignis eſt a domo, ne tota ardeat.* Arrius in Alexandria parva ſcintilla fuit, ſed quoniam non ſtatim oppreſſa fuit, pene totum mundum ejus flamma depopulata eſt.

Certe non minus malus, quam Arrius, ſed multo pejor etiam quam Sabellius, qui fidem Catholicam, Chriſti fundatam ſanguine, triumphis victorioſiſſimis martyrum defenſatam, & tantis tamque præclaris ſanctorum doctrinis illuminatam, præſumit ſuis pravis atque perverſis cogitationibus, aut phantaſticis adinventionibus denigrare. Talibus ergo oportet reſiſtere. Tales ergo hæreticos neceſſe eſt comprimere & damnare.

Unde reſpectu cujuslibet talis hæretici obſtinati propoſui, quod deſtruendum eſt corpus peccati.

ANNO CHRISTI 1415.

Circa quod considerandum, juxta Patrum sacras traditiones, quod aliqua sunt peccata sibi invicem contraria, seu adversa: Aliqua sibi invicem sunt connexa: Aliqua sunt aliorum, ut rami & membra: Aliqua sunt aliorum, ut radices & capita: Quædam vero sunt ceterorum, ut congeries, seu corpora. Inter quæ sunt illa pessima censenda, a quibus pejora oriuntur, vel plura.

Unde quamquam rectæ rationis consilia cuncta sunt crimina nostris nisibus detestanda, potissime tamen illa, quæ capitis vel radicis, aut totius in se vires probantur corporis continere. Quoniam certe quanto in illis major viget & efficacior ad nocendum perversio, tanto quidem sunt celerius & cautius antidoti opportunis & cauterii remediis extirpanda & penitus exstinguenda.

Cum vero inter cuncta peccata non minus, immo majus appareat scelus execrabilis schismatis inveterati, ideo etiam hujusmodi respectu præmisi: *Destruatur corpus peccati*. Nam ex longa diuturnitate continuati schismatis ortæ inter fideles perdurant acerbissimæ dissensiones, creverunt abominabiles simoniæ, hæresium & errorum multiplicatæ sunt ruinæ, creverunt confusiones totius cleri, & multipliciter pullularunt opprobria populi Christiani. Et certe, non mirum. Quia istud execrabile schisma est velut corpus & congeries totius desolationis fidei orthodoxæ. Quid namque justum, rectumve aut sanctum esse potuit, ubi schisma tam pestiferum tanto tempore locum oppressit? Quia, ut ait Bernardus, *sicut in unitate & pace fidelium factus est locus Domini: ita in schismate & dissensione Christianorum locum fieri diabolo, manifestum est.*

Nonne schisma est origo subversionis, fovea hæresium, & nutrimentum omnium scandalorum? Unitatis namque & pacis truncato fœdere, litibus & vitiis liberum indulgetur arbitrium. Ad prædam cupiditas extruditur. Injuriandi libido diffunditur. Facilitas cædibus aperitur. Jus omne de medio tollitur. Patitur ecclesiastica libertas injuriam. Et inducit schismatis calamitas servitutes. Imperant enses & lanceæ. Dominantur oppressiones & impetus. Et, unitatis proscripta concordia, omnis religionis & sanctitatis relegantur edicta.

Considerate, clementissimi Domini, durante hoc pestifero schismate, quot apparuerunt hæreses? Quot impunes remanserunt hæretici? Quot fuerunt diruptæ & spoliatæ Ecclesiæ? Quot oppressæ urbes? Quot dilapsæ religiones? Quot evenerunt confusiones in Clero? Et quot strages in populo Christiano? Attendite quæso Dei ecclesiam, Christi sponsam, fidelium matrem; quantum dietim sit data contemptui. Quis jam claves veneratur Ecclesiæ? Quis censuras formidat? Quis immunitates defendit? Immo verius, quis non offendit? Quis non invadit? Quis est, qui non audeat violentas manus opponere in patrimonium Jesu Christi? Diripiuntur & dissipantur Salvatoris & martyrum sacratissimo sanguine parta bona clericorum, pauperum, & peregrinorum viatica.

Circumspicite abominationem desolationis illatam esse in templo Domini, in destructionem fidei & confusionem populi Christiani, in excidium ovilis Dominici & totius sortis piissimi redemptoris. Gravior est hæc jactura, quam fuit in Christi martyres crudelis persecutio tyranorum. Quia illi perimebant corpora. Sed in schismate perimuntur animæ. Ibi humanus effundebatur sanguis, sed in schismate orthodoxa confunditur fides. Illa persecutio fuit multis salus: Istud schisma fuit multis interitus. Tyrannis sævientibus fides crevit; sed in schismate fides periit. Sub tyrannica rabie aucta est primitiva Ecclesia: sed in schismate catholica fides est confusa. Tyranni peccabant ignorantes; sed in schismate multi peccant pertinaciter & scienter. Sub tyrannis crescebant justi ad palmam & coronam; sub schismate creverunt hæretici, schismatici, (in Brunsv. MSC. Simoniaci) & hypocritæ, ad fraudem ecclesiæ & ruinam. Sub tyrannis augebantur sanctorum merita; sub schismate aucta sunt scelera atque flagitia.

Nonne isto execrabili schismate procurante facta est Christianis veritas inimica, fides adversa, charitas exosa, spes perdita, justitia contraria, fortitudo non nisi ad crimina, temperantia simulata, prudentia subdola, humilitas ficta, æquitas falsa, patientia nulla, conscientia prava, intentio perversa, devotio fatua, mansuetudo abjecta, religio spreta, diligentia neglecta, pertinax contumacia, obedientia nulla, & infamis vita?

Quanta itaque amaritudine Ecclesia est repleta, dum eam tyranni opprimunt, hæretici invadunt, Simoniaci spoliant, & schismatici lacerant? O dejectum lacessitumque populum Christianum, tam indurato schismate jam quasi annis XL. offensum & labefactatum! O Christi naviculam errabundam, tanto tempore nunc in syrtibus (fretibus) nunc hærentem in scopulis, nunc altis adversisque tempestatibus actam! O Petri cymba, si te mergi sineret pater pius! In quæ pericula piratæ impii te traxerunt! Quibus in rupibus te locarunt! O piissimi Christiani, quæ fidelis devotio super tanto excidio non provocetur ad lacrymas! Quæ recta conscientia fletus poterit continere?

Quia *effusa est contentio super principes Ecclesiasticos, qui nos errare fecerunt in invio*, & non in via. Quia viam unitatis & pacis non invenerunt, immo verius invenire noluerunt.

Unde creverunt hæreses & confusiones in grege Petri & ovili Dominico. Ad hoc extirpandum multi laboraverunt Reges, Principes & Prælati, qui tam salubre tamque opus necessarium perficere minime potuerunt.

Unde, Rex Christianissime, te gloriosus iste expectavit triumphus, tibi ista debetur perpetua corona, & felicissima perpetuis temporibus celebranda victoria, ut refarcias laceratam ecclesiam, schisma tam inveteratum submoveas, simoniacos compescas, & exstirpes hæreticos. Nonne vides, quanta erit ista perpetua fama & celebris gloria? Quidnam potest esse justius, quid sanctius, quid opportunius, quid denique Deo acceptius, quam schisma nefarium exstirpare, libertati pristinæ Ecclesiam restituere, simonias extinguere, ac hæreses & errores de grege fidelium destruere & damnare? Certe nulla res melior, nulla sanctior, nulla toti orbi convenientior, nulla denique Deo acceptior esse potest.

Ad hoc tam sanctum, tam pium perficiendum opus, fuisti electus a Domino, prius deputatus in cælo, quam electus in terra. Prius cælici te constituerunt principes, quam Imperii Electores.

Et

ANNO CHRISTI 1415.

Et præcipue ut hæreſes & errores, quos in præſenti damnatos habemus præ manibus, Imperiali framea deſtrueres & damnares. Ad tam ſanctum opus perficiendum contulit tibi Deus divinæ veritatis ſapientiam, regiæ Majeſtatis potentiam, & rectæ æquitatis juſtitiam. Unde inquit Altiſſimus Jeremiæ 1. *Ecce, dedi verba mea in ore tuo, ſapientiam* infundendo, *& poſui te ſuper gentes & regna*, potentiam conferendo, *ut evellas & deſtruas*, juſtitiam exercendo. Deſtruas namque hæreſes & errores. Et præcipue hunc hæreticum obſtinatum, quo malignante, plura Mundi loca peſte hæretica ſunt infecta, & ejus occaſione deſtructa quamplurima. Sacer hic labor tibi, Princeps glorioſe, relictus eſt. Tibi magis incumbit, cui datus eſt juſtitiæ Principatus. Unde ex ore infantium & lactantium tibi (orbi) laudes celebrantur perpetuæ, ut Catholicæ fidei inimicos deſtruas & ultores. Quod feliciter proſpereque tibi dignetur concedere Jeſus Chriſtus, qui eſt benedictus. Amen.

Explicit Collatio facta per Magiſtrum Jacobum Epiſcopum Laudenſem & Magiſtrum Sacri Palatii in condemnatione Joannis Hus hæretici, coram Sereniſſimo Imperatore & ſacro Conſtantienſi Concilio, Anno Domini MCCCCXV. die Sabbati, VI. Julii.

IX.

JOANNIS GERSONIS

Oratio Publica et Propemptica,

A. 1415. die 21. Julii, ante iter Cæſaris Sigiſmundi e Concilio in Hiſpaniam, ad Benedictum XIII. ſeu Petrum de Luna in Concilii ſententiam pertrahendum, facta Papatus ceſſione.

De jure & praxi Conſtantienſis Concilii in componendis rebus arduis, ipſoque Schiſmate.

Ex MSC. Academiæ Helmstadiensis.

Proſperum iter faciat nobis Deus ſalutarium noſtrorum. Ita loquitur Propheta in Pſalmo 67. Cujus initium eſt: *Exurgat Deus & diſſipentur inimici ejus* &c. Fiat ita, quæſumus! Proſperum iter faciat nobis Deus ſalutarium noſtrorum, auxiliante te beatiſſima Virgine, in qua omnis gratia viæ (& veritatis.) Quam imploramus, & ſalutamus, dicentes: Ave Maria.

Proſperum iter faciat nobis Deus ſalutarium noſtrorum. Ita fieri credimus & ſperamus. O Domine Deus ſalutarium noſtrorum. Ita fieri credimus. Nec mirandum, ſi ſperamus & credimus. Quoniam te donante adſumus. Ecce ordinatione ſanctiſſima nuper facta quam inſpiraſtis, fit conventus iſte celeberrimus & devotus, ad orandum & deprecandum faciem tuam plenam gratiarum, & dicendum, *Domine, ſalvum fac regem, iterque ſuum in ſalutis tuæ proſperitate diſpone.*

Sed quare nobis proſperum iter fieri petimus, Viri Patres & fratres Reverendiſſimi, ſapientes, illuſtres atque doctiſſimi, & in omni virtute decore præclari. Nobis, inquam, proſperum iter, quo pacto fieri petimus, qui loco manemus, nec moveri quoquam extra diſponimus? Sed profecto videmur iter agere, dum facit iter nobis, h. e. ad utilitatem noſtram, ad univerſalem Eccleſiæ pacem, Sereniſſimus Romanorum Rex, Protector ejuſdem Eccleſiæ fideliſſimus. Proſperum ſit iter ſuum, ſuppliciter & ſalubriter imploremus. Quoniam in proſperitate ſua ſalus noſtra reponitur. Ita enim proſperum facies iter nobis, o Deus ſalutarium noſtrorum, ſi pedes ejus Regis noſtri in viam pacis direxeris, ſi conceſſeris eum redire cum exultatione, portantem uberes unionis perfectæ manipulos. Sic enim fas habebit ex ſententia dicere cum Abrahæ ſervo, quod proſperum feceris iter ſuum, quod præterea fueris ſecum in omnibus, ad quæ perrexerit.

ANNO CHRISTI 1415.

Ambulet igitur ipſe Rex via regia per arma juſtitiæ, a dextris & a ſiniſtris, te Duce, te comite, qui es via, veritas & vita, te dicente ad eum: *Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac, qua gradieris, firmabo ſuper te oculos meos.* Mandes, Deus, Angelis tuis, ut cuſtodiant eum in omnibus viis ſuis, portent eum in manibus tuæ protectionis, ut non offendat ad lapidem cujuslibet obſtaculi, vel obdurationis partis adverſæ, pedem ſuum, zelum ſuum. Sic enim proſperum iter facies, nedum ſibi, ſed nobis, hoc eſt ad utilitatem noſtram, tu Deus ſalutarium noſtrorum.

Poterat ſermo noſter prolixius extendi, qui devotas pro Regis itinere proſpero fundendas orationes commoneſaceret atque ſuaderet. Sed inſpicio veſtrum devotionis ardorem, qui ut continuetur, vel in majorem deſideriorum flammam erumpat, non eget flatu verborum meorum exiguo. Per ſe enim ſatis in meditatione veſtra exardeſcit ignis piorum ſanctorumque deſideriorum, ut jugiter levatis ſurſum cordibus, ut tractis ex imo pectore ſuſpiriis atque gemitibus dicat unuſquiſque apud ſemetipſum: Proſperum iter faciat nobis Deus ſalutarium noſtrorum. Faciet pro faciat. Nam & apud Hebræos (ut Nicolaus de Lyra dicit) Futurum Indicativi pro Optativo ſolet poni.

Divertat nunc paululum & pergat ad alia, non aliena, ſermo noſter. Ecce quod offertur in ipſa meditatione mea iter quoddam non terreſtre, quod agitur pedibus corporis: ſed ſpirituale & cæleſte, iter æternitatis, quod peragratur pedibus mentis, qui ſunt, cognitio, pes ſiniſter in intellectu, & volitio, pes dexter in affectu. Hoc iter quale eſt, ſi quis interrogaverit? Reſpondeat Propheta, id eſſe *viam mandatorum Dei*, quam nedum ambulaſſe, ſed cucurriſſe gloriabatur ipſe, cum ait: *Viam mandatorum cucurri, cum dilataſti cor meum.* Et rurſus: *In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum, ſicut in omnibus divitiis.* Et talia ſunt in hanc ſententiam abſque numero. Etenim tu, qui peregrinaris hic a Domino, ſi pergendo vis ad vitam ingredi, ſerva mandata. Hæc eſt enim via regia, hoc iter proſperum, hæc compendioſa ſemita, quæ ducit ad vitam.

At vere videre mihi videor conſequenter in ipſa meditatione mea collectum eſſe ſacroſanctum præſens Concilium, ut viam iſtam præparet & dirigat, ut proſperum hoc iter noſtrum faciat, concedente Deo ſalutarium noſtrorum. Nam væ Mundo a ſcandalis! Væ hoſtilibus inſidiis! ſuper quibus eſt illa Prophetæ conqueſtio: *In via hac qua ambulabam abſconderunt ſuperbi laqueum mihi.* Et rurſus: *Juxta iter ſcandalum poſuerunt mihi.* Quis autem omnia juxta iter mandatorum Dei poſita ſuperborum, Dæmonum, Carnis & Mundi, ſcandala dinumeret? Quis omnes laqueorum nodos artes & modos agnoſcat? Quis non cum Antonio pa-

ANNO CHRISTI 1415.

paveſcens exclamaverit : *Hos, Domine, laqueos omnes, hæc ſcandalorum retia quis evadet ?* Atqui benedictus Deus ſalutarium noſtrorum, qui proſperum nobis fecit iter ſpirituale mandatorum ſuorum, dum voluntatem facultatemque contulit conveniendi Seniores in unum, convocandi cœtum, congregandi Eccleſiam, ut viderent quid facto opus eſſet, ad tollendum tot ſcandala, poſita in viis Sion, ita, ut lugerent, eo, quod non eſſet qui veniret ad ſolemnitatem. Hinc offendebat ſcandalum ſchiſmaticæ diviſionis. Hinc ſcandalum multiplex hæreticæ pravitatis. Hinc multiplicata ſuper numerum ſcandala, offenſiones, & retia cujuslibet vitioſitatis.

Obſidebat præcipue hoc iter ſpirituale, monſtrum horrendum, ingens, mole potens, ſuperbia, & filia ejus improbiſſima, dira dominandi libido. Prohibebant toto malignitatis ſpiritu & aſtu, ne celebraretur Generale Concilium, quod efficaciſſimum erat & (pene) unicum adverſus hæc omnia ſcandala remedium.

Exultet vero nunc omnis fidelium turba. Nunc magnifice gratias referat Deo ſalutarium noſtrorum, qui proſperum fecit iter mandatorum ſuorum, dum contulit celebrari ſacroſanctum hoc Generale Concilium, ſufficiens ad ſchiſmatum ſedationem, ad hæreſum extirpationem, & ad morum reformationem.

Et hoc ex paucis in hoc eodem practicatis Concilio non tam declarare, quam ſummatim enarrare vel annoverare curabo, non accurato quidem, ſed quotidiano doctrinalique ſermone. Satis erit ita loqui, ut intelligar.

Conſiderans itaque mentalibus oculis præſens Generale Concilium & acta ejus, invenio, quod ipſum ab itinere ſpirituali removit primo quadruplex ſcandalum obſtans ſchiſmatum ſedationi. Removit alterum quadruplex ſcandalum contrarians morum reformationi, & ita contrarians, ut jam non eſſet proſperum, ſed infauſtum iter pacis, fidei & virtutis.

Conformiter ad hanc triplicem quaternitatem ſcandalorum numeremus XII. Concluſiones, regulas aut leges, quæ in hoc Concilio vel explicite vel implicite ſtabilitæ ſunt, quaſi totidem directiones ſalutares, per quas proſperum iter fecit nobis Deus ſalutarium noſtrorum. Ut in hoc itinere ſit unitas ratione primi, ſit veritas ratione ſecundi, ſit bonitas reſpectu tertii. Sit inſuper modus, ſpecies & ordo, ſit denique menſura, numerus & pondus, conformes ad potentiam, ſapientiam & bonitatem Patris & Filii & Spiritus ſancti. Hoc modo proſperum iter faciat nobis Deus, ſcil. ut ſit iter planum, iter lucidum, iter pulchrum, dum juſtitia ponit in via greſſus ſuos, dum veſtigia ſua relinquit impreſſa, quaſi certa totidem ſigna, ne oberremus vel exorbitemus, nobis data.

Prima pars, de via pacis.

Aſſignetur pro prima parte, quæ eſt de via pacis, prima lex ſive directio, liberans iter noſtrum a primo ſcandalo: Quæ data eſt in ſeſſione publica, VI. Aprilis, anni præſentis.

Concilium Generale poteſtatem a Chriſto immediate habet, cui quilibet cujuſcumque ſtatus vel dignitatis, etiam ſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & exſtirpationem ſchiſmatis, ac generalem reformationem Eccleſiæ Dei in capite & in membris.

Conſcribenda prorſus eſſe mihi videtur in editioribus locis, & inſculpenda per omnes Eccleſias ſaluberrima hæc determinatio, lex vel regula, tanquam directio fundamentalis, & velut infallibilis adverſus monſtruoſum, horrendumque offendiculum, quod hactenus poſitum erat per multos de Eccleſia in itinere mandatorum Dei, determinantes ex textibus, groſſe, non ad regulam Evangelicam & æternam acceptis, Papam non eſſe ſubjectum Generali Concilio, neque judicari poſſe per ipſum : Quod præterea Generale Concilium totum ab ipſo robur immediatum ſumebat : Nec poterat ſine eo caſu quocumque vel convocari, vel ſtabiliri: Quod nemo poterat ei dicere, cur ita facis, quoniam ſolutus erat legibus & ſupra jus; & ita de pluribus. Quæ blanda fallax & ſubdola adulatio fovebat libidinem dominandi, & in tyrannidem, Eccleſiæ deſtructricem, Papatum, ſeu ejus uſum, convertebat, ita ut non pateret via reductionis ſeu pacis.

Scripſit ſuper hoc errore vel ſcandalo Reverendiſſimus Pater, Cardinalis Cameracenſis, Præceptor meus inclytus, dudum, & nuper, antequam fieret hæc Conſtitutio, reputans eſſe pernicioſiſſimum ſic aſſerere. Sicut & de multis, dictis per quoſdam innitentes ſuis juribus poſitivis, annotavit.

Nunc ex quo lex poſita eſt, nec jam licet dubitare, probationes omittamus. Sola hæc probatio ſufficeret: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ut Ethnicus & publicanus.*

Concilium Generale poteſt eum, quem reputat ſummum Pontificem, nedum conſultive inducere, ſed auctoritative compellere ad offerendum viam ceſſionis, vel ad cedendum Papatui, etiam ſine culpa ſua, ſed non ſine cauſa. Qualis cauſa multiplex eſſe poteſt, quemadmodum publicis ſermonibus tactum fuit in hoc Concilio.

Hæc lex per hoc ſacrum Concilium determinative ſtatuta eſt, in Papa Joanne XXIII. practicata, qui viam ceſſionis urgente Concilio primum obtulit, dehinc ceſſit.

Tollitur ex hoc ſcandalum dicentium, viam ceſſionis practicari non poſſe invitis contendentibus de Papatu.

Tollitur colluſio ſeu tergiverſatio volentium invito Generali Concilio vel Eccleſia perniciose Papatum detinere, nunc, aut quomodolibet in futurum. Etenim, ſi poteſt ſummus Pontifex dare libellum repudii Eccleſiæ ſponſæ Chriſti, ſicut egit Cæleſtinus, & laudatur : cur non viceverſa poterit ſponſa (Chriſti) repudiare, non dicam ſponſum ſuum, ſed ſponſi Vicarium, præſertim ubi ſubeſt vel culpa vel cauſa?

Concilium Generale ſic eſt ſuper Papam, quod ejus Bullas & proceſſus vel ordinationes & ſtatuta poteſt irritare vel annullare. Poteſt inſuper translationem curiæ Romanæ a loco Concilii impedire, compellere rurſus, Papam ſtare cum Concilio. Et ita de ſimilibus.

Hoc determinatum eſt in publica Seſſione, & multipliciter practicatum.

Tollitur ex hoc ſcandalum, quo per indirectum quæreretur, nunc, aut alias diſſipari Generale Concilium.

Concilium Generale ſic eſt ſupra leges omnes poſitivas, vel a ſummis Pontificibus, vel a Generalibus Conciliis editas, quod eas poteſt interpretari, mutare vel tollere, pro quanto viderentur impedimento vel ſcandalo eſſe ad iter Eccleſiaſticæ Unionis.

Hoc

ANNO CHRISTI 1415.

Hoc practicavit præsens Concilium, tollendo pœnas omnes & inhabilitationes &c. suspendendo insuper futuram summi Pontificis electionem. Recipiendo denique ad cautelam & humili quadam condescensione prætensam confirmationem Concilii a non Papa. Cum multis similibus, quæ & qualia jurium positivorum rigor non admittit.

Secunda pars Principalis, de Via Veritatis.

Exposuimus in hac parte prima quatuor scandalorum genera, quibus obstitit præsens Concilium, ut prosperum iter faceret nobis Deus salutarium nostrorum, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis, & ad sedationem schismaticæ divisionis.

Transeamus pro secunda parte ad destructionem alterius (quadruplicis) scandali, quo videbatur impediri declaratio veritatis, & hæreticæ pravitatis destructio.

Concilium Generale potest & debet circa omnem personam, cujuscunque præeminentiæ vel status existat, absque favore vel timore vel personarum acceptione judicium in causa hæresis exercere.

Patet ex tenore commissionis, datæ Reverendissimis Patribus, Dominis quatuor Cardinalibus, & aliis de qualibet natione.

Hoc insuper practicatum est circa inquisitionem factam de Papa Joanne XXIII. & circa Joannem Huss. Qui quamvis esset status parvi, habuit tamen fautores plurimos, fortes, acres & potentes.

Hoc autem est prosperum & efficax iter ad extirpationem errorum, dum nullis parcitur, sed constanter proceditur ad emendationem, vel si corrigi noluerint, ad punitionem & exterminationem errantium. Alioquin non satis destruuntur errores, si permittuntur liberi & impuniti, patentes & notorii, verbis aut factis, hæresum defensores. Si præterea prædicationibus Theologicæ veritatis non subest plena libertas elucidandi legem sanctam. Tollitur ex hoc præsenti Concilio dictum Philosophi illius, qui leges comparabat telis aranearum, eo quod debiliores muscas retinent, transmittunt fortiores.

Concilium Generale potest & debet assertiones hæreticas & erroneas in fide & moribus, quæ fuerunt & sunt in scandalum publicum, diligenter examinare, reprobare, & damnare, etiam non facto prius, vel simul processu adversus assertores.

Hoc pluries practicatum est in hoc Concilio. Ut de assertionibus, quod *communicandi* erant *Laici sub utraque specie*. Et de (ista) assertione: *Quilibet Tyrannus potest & debet &c.*

Denique tam rationes, quam similitudines (manifestæ) & exempla Sanctorum probant idem, ut de falso numismate & famoso libello.

Tollitur ex hoc scandalum vel tolli debet eorum, qui pro uno accessorio, quod in facto consistit, elucidationem veritatis vel impediunt vel procrastinant. Hoc autem procrastinare quid nisi impedire est?

Concilium Generale potest damnare propositiones multas cum suis auctoribus, licet habere Glossas aliquas vel expositiones vel sensus Logicales veros possint.

Hoc practicatum est in Concilio de multis articulis Wicleff & Joannis Huss.

Quorum aliqui poterant vel de vi Logicæ vel Grammaticæ defensionem aliquam recipere, ut in articulis, qui sunt indefinite traditi, vel qui loquuntur de possibilitate, posse locutum esse latum nimis, (*In impressis codicibus legitur*: prout posse Logicum est & non Philosophicum) vel qui possent ad aliquem sensum verum trahi, si seorsim ponerentur.

Sed Concilium hoc solerter attendit, primo, quod juxta Hilarium, *Intelligentia dictorum ex causis assumenda est dicendi*. Iterum illud Augustini: *Liberis verbis utuntur Philosophi, & in rebus ad intelligendum difficillimis offensionem piarum aurium non pertimescunt*. Nobis autem, scilicet Theologis, ad certam regulam loqui fas est. Illud denique vulgatum fundatum in Aristotele. Quod sermones accipiendi sunt secundum materiam (subjectam.) Unde moralis scientia, similiter & Theologica suam habent propriam Logicam & sensum litteralem, aliter quam speculativæ scientiæ. (*In impressis Codicibus longe aliter hæc referuntur*. Unde moralis sententia sumitur. Ea est enim divinæ formæ substantia, ut quod nec in extrema dilabatur, nec in se extraneum aliquid ipsa suscipiat. Sed sicut de ea Parmenides ait: *Verum orbem mobilem rotat, dum se immobilem ipsa conservat*. Quare si rationes quoque non extra petitas, sed intra rei quam tractabimus ambitum collocatas agitavimus, nihil est quod admirere. Cum, Platone sanciente, didiceras, cognatos, de quibus loquimur, rebus oportere esse sermones, 3. de Consolat. ult. prof. in fin. Similiter Theologia suam propriam habet Logicam & sensum litteralem, aliter quam speculativæ scientiæ.)

Hæc directio vel lex præservavit hactenus præclaram Universitatem Parisiensem a pluribus erroribus, dum scholasticos suos semper ad certam regulam fidei loqui jussit & compulit. Utinam in aliis Studiis hæc disciplina similiter teneatur. *Mala libertas est, male & erronee loqui posse*.

Concilium Generale potest & debet damnare propositiones multas vel assertiones hujusmodi, quamvis non possent ex solo & nudo textu expresso Sacræ scripturæ patenter reprobari, seclusis expositionibus Doctorum vel usu celebri Ecclesiæ, &c.

Hoc practicatum est in hoc Concilio de multis assertionibus Joannis Wicleff & Joannis Huss: immo & de ista, quod est communicandum per laicos sub utraque specie panis & vini.

Hæc directio vel lex prosperum facit iter ad hæresium & hæreticorum exterminationem. Quoniam hæretici, quos vidimus, defensionem suam ut plurimum accipiunt. Quia nolunt hæreses absolute revocare, sed tantum conditionaliter: Si videlicet ex rigore textus Sacræ Scripturæ convincantur errare, dicentes, quod expositiones, Doctorum Decreta & Decretales, sint apocryphæ, neque de illis curandum est. Hæc autem præsumptio quam late pateat ad errores, nemo non intelligit.

Tertia Pars, de Via morum.

Sequitur tertia pars principalis de via morum vel virtutis. Declaratis vel narratis scandalis quatuor obviantibus errorum extirpationi: loquamur pro tertia & ultima parte aliquid de remotione totidem scandalorum, obstantium morum reformationi in capite & in membris,

bris, narrando quadruplicem legem & directionem practicatam in hoc Concilio, ut prosperum iter faceret nobis Deus salutarium nostrorum.

ANNO CHRISTI 1415.

Concilium Generale sic est supra Papam, vel alium quemlibet de Ecclesia, quod ipsum Papam potest deponere pro quocunque crimine, de quo notorie & corrigibiliter scandalizat Ecclesiam.

Hoc est practicatum dudum de Papa Joanne XII. & nunc de Joanne XXIII. In cujus dejectione non inseritur quod fuerit hæreticus, vel a fide devius. Et si ita actum est de cedro Libani, quare non timebit humilis herba deserti? Accusatus (tamen) inter cetera fuit & convictus, quod fuerat notorie Simoniacus.

Ex quo confunditur illa quorundam temeritas, qui Papam in collatione beneficiorum non posse committere Simoniam, vel disputabant vel definiebant.

Concilium Generale, quamvis non possit nec debeat plenitudinem potestatis Papalis, commissam a Christo Petro, & successoribus ejus, tollere vel minuere, sed de ea gratias agere Deo, qui contulit, eamque revereri debet & amplecti: Potest nihilominus usum potestatis illius certis legibus & statutis limitare in ædificationem Ecclesiæ.

Hoc practicavit præsens Concilium, tum in multis, tum specialiter in hoc, quod legem præfixit in eligendo Papam futurum, & suis electoribus, quod Reverendissimum Patrem Dominum Angelum Corrario, ob laudabilitatem suæ cessionis spontaneæ, nullus Papa futurus potest eum a collatis Cardinalatu & potestate legati per hoc Concilium, deponere, nec eum super præteritis quibuscunque factis quomodolibet impetere vel punire. Jure quidem indulgenti condescensione hoc factum est, ut exemplum posteris detur ultro cedendi, dum illud efflagitant Ecclesiæ, vel pia utilitas, vel urgens necessitas.

Expedit autem nunc ante summi Pontificis electionem ita fieri circa multa, generalem statum Ecclesiæ concernentia, in quibus summi Pontifices usum plenitudinis suæ potestatis passim nimis verterunt in abusum. Ut quia noluerunt Generalia celebrare Concilia: nec inferiorinus prælatis ordinaria jura relinquere. Quodque in statutis Generalium Conciliorum nunc cassando ea, nunc mutando, nunc ad libitum interpretando, nunc privilegia & exceptiones largiendo, palam & absque manifesta ratione vel utilitate deviarunt.

Unde, sicut in usu dispensationum, concessione privilegiorum, innovatione Decretalium, non expedit usum potestatis Papalis sic restringi, ut in omni casu tali fiat ad Concilium Generale recursus, propter difficultatem & raritatem suæ convocationis, qualis non erat in primitiva Ecclesia, quando communi consensu, dicente Hieronymo, fiebant omnia: sic non expedit talem laxationem fieri, quæ vim & robur Generalium Conciliorum in suis Constitutionibus passim tollat & enervet. Considerari potest in hoc loco Aristotelis traditio de triplici politia: Regali scilicet vel Monarchica, in qua unus bene præest; cui tyrannis opponitur. Altera est Aristocratia; tertiam ponit Timocratiam, in qua populus bene dominatur, quæ oppositam habet Democratiam. Esset autem inter istas politias illa melior, quam aliqua singularis, quæ ex Regali & Aristocratia componeretur, ut in regno Franciæ, ubi Rex instituit Parlamentum, a quo judicari non refugit. Esset vero omnium optima & salubrima politia, quæ triplicem hanc bonam complecteretur, Regalem, Aristocratiam & Timocratiam.

Est autem Generale Concilium politia talis composita, habens suam directionem magis ex assistentia speciali Spiritus sancti & promissione Jesu Christi, quam ex natura, vel humana sola industria.

Hinc est illud quod prædiximus, quod ipsum est saluberrima & efficacissima regula ad regimen totius Ecclesiæ tranquillum vel conservandum vel reformandum vel inveniendum, tanquam supremus & sufficiens legislator, universalis & potens, ἐπιεικὴς, præterea legitimus & securus, nec suspectus (rationabiliter) ab aliquibus Christianis, cum procedat omnium communi consensu vel assensu.

Quid autem sit Generale Concilium, alias descriptum est, reputo: Concilium Generale est congregatio, legitima auctoritate facta, ad aliquem locum, in omni statu hierarchico totius Ecclesiæ Catholicæ, nulla fideli persona, quæ audiri requirat, exclusa, ad salubriter tractandum & ordinandum ea, quæ debitum regimen ejusdem Ecclesiæ, in fide & moribus respiciunt.

Deduci posset ex hac descriptione cum præcedentibus, qualiter plenitudo potestatis Papalis collata est a Christo in his quæ supra naturam sunt. In aliis etiam, quæ leges naturales, canonicæ & civiles, sibi tribuunt, ut Monarchæ supremo, stat & concordatur cum potestate Concilii, quæ dicta est. Quoniam in Concilio Papalis potestas concluditur, quamvis aliter sit hæc potestas in Papa, aliter in Concilio. Sicut aliter claves Petro traditæ sunt, aliter Ecclesiæ Unde Concilium in multis, quæ Papam respiciunt, habet auctoritatem consiliativam & directivam, (dictativam) exercitativam & executivam. Non enim posset Concilium per se ipsum vel absolvere in foro conscientiæ, vel Presbyteros ordinare, vel corpus Christi conficere, vel debellare manu armata infideles, & ita de multis. Sed ad ipsum spectat circa hæc hujusmodi consulere vel dictare, cujus dictamini, qui repugnat contumaciter, repugnat Spiritui sancto, cujus est ipsum Concilium in dictando vel consulendo dirigere. Exemplum in homine, ubi ratio potestatem habet dictativam & consiliativam, voluntas exercitium vel executionem.

Concilium Generale potest de divisionibus & guerris inter Principes Christianos sævientes in perniciem totius Christianitatis & perditionis hominum in anima & corpore, auctoritate legitima cognoscere, prohibendo eis vias facti, & ad suscipiendum vias juris & rationis per censuras Ecclesiasticas compellendo.

Hoc practicare proposuit Sereniſſimus Rex Romanorum semper Augustus. Qui priusquam recederet ab hoc Concilio ad locum conventionis cum Rege Aragonum & Petro de Luna, orationem ad deputatos habuit, omni religiosa pietate & vere Christiana religione pleniſſimam, quam his auribus non sine pia compunctione lætus audivi. Narravit illic, propositum suum esse, tendere post sedationem schismatis ad pacificationem Regum Franciæ & Angliæ. Maxime per auctoritatem hujus Concilii narravit de pacificatione Regis Poloniæ cum Prutenis: Dehinc de passagio Jerosolymitano. Et ex tunc, prædicta pacificatione Regis Poloniæ &c. fundamentum seu regulam procuravit, inducendo quamlibet partium, ut se Generali

rali Concilio ſuæque definitioni prorſus ſubmit- A
ANNO CHRISTI 1415. tereut, cujus auctoritati ipſemet Rex, quemadmodum tunc & pluries antea ſub atteſtatione divini nominis proteſtatus, eſſe debebat & volebat eſſe ſubjectus, & hoc in ſpeculum & exemplar æternum cujuslibet Catholici Principis temporalis.

Concilim Generale poteſt & debet conſtituere crebriorem Generalium Conciliorum celebrationem, quam retroactis temporibus fuerunt celebrata, ut de decennio in decennium, præfixa futuris ſummis Pontificibus iſta lege, quam traſgredi non liceat.

Fundatur in præmiſſis hæc conſideratio, & per argumentum ex oppoſitis. Quoniam ſi tot & tam enormia diſcrimina provenerunt Eccle- B
ſiæ Dei, dum ceſſatum eſt a Conciliis Generalibus, quanta demum erit ſalutaris utilitas ex frequentiori celebratione, perſpicuum eſt. Quis itaque neſciat, quod inde ſuperiorum peccata minus vigebunt, dum minorem ſentient ſibi eſſe peccandi licentiam, vel impunitatis ſpem, dum ſcilicet reddituros ſe rationem coram Judice ſuo Generali Concilio proſpicient? Sunt quippe nonnulli, qui, etſi Deum non timent, homines tamen reverentur.

Denique, ſi non ſit aſſidua lex, viva, dirigens, regens & actuans leges mortuas ad effectum, ipſæ non ſatis proficiunt. Unde & Philoſophus tradere ſatagens medium virtutis, non potuit illud efficacius invenire, quam ut dice- C
ret: Prout ſapiens judicabit.

Potuerant ex præmiſſis omnibus velut ex fundamentalibus quibuſdam regulis, directionibus & ſignis in via mandatorum Dei, leges elici particulariores, ad tollendum ſcandala, impedientia proſperum iter pacis, fidei & virtutis, ad ſedationem ſchiſmatum, quoad primum, ad extirpationem errorum, quoad ſecundum, & ad reformationem morum, quoad tertium. Sed neque tempus neque locus ſufficiunt. Quia retigerunt inſuper multa ex eis prudentes & ſtudioſi ſuis in ſcriptis. Quia rurſus debent hujuſmodi leges & Conſtitutiones particulares, magis per mutuam collationem omnium de Concilio agitari, tractari & definiri, juxta re- D
gionum aut patriarum varietatem. Quia denique Decreta & Decretales viderentur abundanter ſufficere, ſi per legem vivam fieret efficax executio. Alioquin multiplicatio Conſtitutionum hujuſmodi, etiam pœnalium, quandoque plus onerat & aggravat, quam ſublevet aut proficiat.

Faciamus tandem in oratione finem verbis, ut ratio revolet ad alia. Et dicamus, obſecrantes: *Proſperum iter faciat nobis Deus ſalutarium noſtrorum.* Iter nedum terreſtre, ſed ſpirituale & cæleſte, iter æternitatis ad Deum ſalutarium noſtrorum, qui eſt Deus benedictus in ſæcula. Amen.

X.

JACOBI, EPISCOPI LAUDENSIS ANNO CHRISTI 1416.

ORATIO

In Exequiis Cardinalis Barenſis in Conſtantienſi Concilio

An. 1416. *tempore Quadrageſimali habita.*

De honeſta Eccleſiaſticorum vita.

Ex antiquiſſimo Codice MS. Cæſareo Vindobonenſi Act. C. C. Parte IV.

Sermo bonus Epiſcopi Laudenſis, quem fecit in Exequiis Cardinalis Barenſis.

Diſpone domui tuæ, quia morieris tu & non vives, ſcribitur Iſ. 38. & 4. Reg. 20. & in epiſtola præſentis diei, quæ de dicto capitulo Iſaiæ eſt extracta.

Reverendiſſimi Fratres. Ad eligendum ex præmiſſis verbis aliqua, quæ ſint ad laudem & ad gloriam omnipotentis Dei, ſuæ digniſſimæ matris Mariæ, Sanctorum Apoſtolorum, totius cæleſtis curiæ, nec non ad noſtram ædificationem, emendationem & correctionem, indigeo ſpeciali aſſiſtentia divinæ bonitatis. Quam ut aſſequi merear ejuſdem Dei genitricis Mariæ precibus, dicamus ſinguli cum devotione: *Ave Maria.*

Diſpone domui tuæ, quia morieris tu, & non vives, ſcribitur, ubi ſupra. Hæc verba Iſaias Propheta de mandato Domini loquebatur ad Ezechiam Regem Judæ, dum ipſe Ezechias ægrotavit uſque ad mortem, ut patet ubi ſupra. Et eadem verba nunc congrue diriguntur ad quemlibet veſtrum, & omnem hominem in hac mortali vita morbo peccatorum prægravatum. Cuilibet enim tali valde neceſſarium eſt, ut diſponat de domo ſua, ne forte præoccupatus die mortis, quæ infallibiliter veniet, & ſæpe improviſe, ſicut fur in nocte, quærat ſpatium pœnitentiæ, & invenire non poſſit.

Sed, Reverendiſſimi, quæ eſt iſta domus, domus noſtra, de qua diſponere debemus? certe hæc eſt anima noſtra, quæ vere & proprie dicitur domus noſtra. Nam quicquid in illa habemus, hoc eſt noſtrum, ſive ſit bonum, ſive ſit malum, & illud non poteſt a nobis eripi contra noſtram voluntatem. Sed quicquid extra illam habemus, hoc potius eſt fortunæ, quam noſtrum, & poteſt a nobis eripi contra noſtram voluntatem. Sicut ſunt divitiæ exteriores, ſanitas, pulchritudo, honor, fama, & potentia, quæ omnia in aliorum poteſtate. Unde legimus de quodam Philoſopho, quod amiſſis omnibus poſſeſſionibus ſuis, amiſſa uxore, amiſſis liberis, interrogatus fuerit a quodam, *an* E *aliquid perdidiſſet?* Cui reſpondebat: *Nihil perdidi, ſed omnia mea mecum ſunt.* Ille virtuoſus philoſophus, quia retinuit illa bona, bona quæ habuit in anima ſua, ſcilicet virtutes & ſcientias, ideo dixit, nihil perdidi, ſed omnia mea mecum ſunt.

Et revera qui habet hanc domum bene diſpoſitam, ille, & ſolum ille, eſt vere felix, vere dives, vere nobilis, & veriſſime felicior illo, qui abundat in pretioſis ædificiis, in multo theſauro, in multo honore, & magna potentia. De hoc Valerius Maximus, lib. 7. cap. 1. ponit notabile exemplum de Gyge Rege Lydiæ.

ANNO CHRISTI 1416.

diæ. Iſte Gyges erat Rex famoſiſſimus armis, & divitiis abundantiſſimus. Et quadam vice viſitavit locum, ubi erat oraculum Apollinis. Et ibi ſciſcitabatur, *an alius mortalium eſſet felicior eo?* Et ex abdito ſpecu Sacrarii tale recepit reſponſum, quod Aglajus Sophidius eſſet felicior eo. Iſte Aglajus erat homo pauperrimus in rebus exterioribus, qui habitabat in quodam parvo rure, in quo colebat paucos agellos, de quorum fructibus ſuam domunculam ſubſtentabat, & licet jam ſenex eſſet, nunquam tamen exierat terminos ſui ruris, ſed inter ſepta ejus ſemper permanſit. Iſte in felicitate prælatus eſt illi ditiſſimo Regi. Nam licet pauca haberet, de illis tamen valde contentus erat. Et ſic non inflavit eum ſuperbia, non corroſit invidia, non irritavit intemperantia, non inquietavit avaritia, non ad inſanam hominum opinionem vivere ſtuduit, ſed naturæ legibus ſe ſubjecit: quæ natura in modicis eſt contenta: Ubi mala conſuetudo, quæ tandem bonam naturam pervertit, non fecit eum voracem.

Immo, proh dolor! natura in nobis omnibus adeo vorax effecta eſt, quod vix omnia, quæ apportari poſſunt de mari, de terra, & de ſilvis, ac nemoribus, ſufficiunt pro ejus repletione. Quot incommoda, quot moleſtiæ, quot gravamina, quot ſolicitudines, quot ægritudines per hoc in nobis pullulent, vix ſermone poterit explicari.

Ex his ſequitur, quod ille non eſt cenſendus miſer, qui non multa poſſidet, qui non multa fercula deguſtat, cujus domus non fulget pretioſa ſtructura, vaſis aureis, argenteis, ac omni alia cara ſupellectili. Vel etiam qui multa poſſidet bene acquiſita, & illa male diſpenſat, quærendo per illa ſuam voracitatem, ſuam laſciviam, & humanam gloriam.

Pro quo attendite, Reverendiſſimi fratres, illud, quod Dominus noſter Jeſus Chriſtus per ſervum ſuum Joannem ſcripſit Epiſcopo Eccleſiæ Laodicenſis, ut habet Apoc. 3. ubi ſic ſcribit: *quod dives ſum, & locuples ſum, & nullius egeo. Et neſcis, quia tu es miſerabilis & pauper, cæcus & nudus.* Ecce quamvis iſte Epiſcopus abundaret in bonis temporalibus, tamen ſcribitur *miſer, miſerabilis & pauper, & nudus*, ex defectu bonorum ſpiritualium, & *cæcus* ex defectu veræ cognitionis.

Attendite & illud, quod ſcribitur Luc. 12. de quodam divite, qui ſic loquebatur ad animam ſuam: *O anima, habes multa bona, repoſita in annos plurimos, requieſce, comede, bibe, & epulare.* Dixit autem illi Deus: *Stulte, hac nocte animam tuam repetent a te. Quæ autem paraſti, cujus erunt?* Quaſi dicat: Hoc ignoras. Subdit textus Evangelii: *Sic eſt, qui ſibi theſaurizat, & non eſt in Deum dives.* Hæc ibi.

Ex quo ſequitur, quod non expedit nobis gloriari de divitiis noſtris, vel etiam de quibuſcunque bonis tranſitoriis. Quia neſcimus, quid futura parat dies.

Legimus enim, quod ille magnus Rex Nabuchodonoſor deambulabat in aula Babyloniæ, & ait: *Nonne eſt hæc Babylon civitas magna, quam ego ædificavi in domum regni in robore fortitudinis, & in gloria decoris mei?* Et cum ſermo adhuc eſſet in ore ejus, vox de cælo ruit ſuper eum dicens: *Tibi dicitur, Nabuchodonoſor Rex: Regnum tuum tranſit a te, & ab hominibus ejicient te, & cum beſtiis atque feris erit habitatio tua, fœnum quaſi bos comedes, & ſeptem anni numerabuntur ſuper te, donec ſcias, quod dominetur excelſus in regno hominum.* Iſta ſcribuntur Danielis 6. Et omnia fuerunt impleta ſuper Nabuchodonoſor, ut patet ibidem.

ANNO CHRISTI 1416.

Quapropter, Reverendiſſimi fratres, non debemus quærere felicitatem vitæ noſtræ in pretioſis ſtructuris domorum noſtrarum materialium, in pretioſa ſupellectili, in magnis theſauris, in humana laude: ſed potius in bona & congrua ſtructura noſtra domus interioris, quæ eſt anima noſtra. Sequitur conſilium ipſius Philoſophi venerabilis Senecæ, ſic nos docentis: *Fac, ut qui domum tuam materialem intraverit, plus de te quam ſupellectili tua admiretur.* Hoc eſt: Sic vive, ut, qui intraverit domum tuam, plus miretur de tua laudabili vita, quam de tuis divitiis.

Attendamus etiam ad metra illius egregii metrificatoris Gamfredi Anglici, quibus ſic inquit.

Si bene ſucceſſit, non prima, ſed ultima ſpectes.

A caſu deſcribe diem, non ſolis ab ortu.

Et infra.

Nulla fides rerum, ſequitur poſt bella venenum.

Et claudit nox atra diem, nebulæque ſerenum.

Attendamus igitur cum omni diligentia, quomodo omnes beatitudines, ad quas noſter fideliſſimus Magiſter Jeſus Chriſtus nos invitat per Evangelia ſua, reſpiciant bonam diſpoſitionem noſtræ domus interioris, quoad manſuetudinem, quoad juſtitiam, quoad patientiam, quoad pietatem, & ſpiritus paupertatem. Et nulla illarum conſiſtit in pretioſis domibus in nobili ſupellectili, in magna fama, vel in numeroſa familia.

Audire autem placeat, quæ ſunt requiſita ad bonam diſpoſitionem domus hujus noſtræ, domus interioris, ut illa quæramus, pro illis ſolicitemur.

Certe ad hanc ex parte ſtructuræ ejus requiritur, & primo, quod *ſit ædificata ſuper firmam petram*, quæ eſt *Chriſtus Dominus*. Quia ſecundum Apoſtolum 1. Cor. 3. *Fundamentum aliud nemo ponere poteſt præter id, quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus.*

Requiritur ſecundo, quod ſit cincta muro conſtantiæ & fortitudinis, nec excutiatur per tentationum jacula.

Requiritur tertio, quod ſit bene purgata a peccatorum ſordibus, ne in ipſa aliquid inquinatum, offendens oculos divinæ majeſtatis, inveniatur.

Requiritur quarto, quod ſit reſperſa virtutum floribus, ut ab ipſa in omni loco erumpat bonus odor fidei, ſpei, charitatis, juſtitiæ, pietatis, ceterarum virtutum. Ut ſic dicere poſſimus cum Apoſtolo, *Deo gratias, qui ſemper triumphat nos*, id eſt, triumphare facit nos, *in Jeſu Chriſto, & odorem notitiæ ſuæ manifeſtat per nos omni loco*, ſcribitur 2. Cor. 2.

Requiritur quinto, quod hæc domus noſtra ſit conſtructa, ſit diſpoſita, ut dicendum eſt, ſit tecta per humilitatem, ne per dicta quæramus humanam laudem, vel erigamur in ſuperbiam. Quam artem tegendi docet nos ille cæleſtis Architectus Jeſus Chriſtus Matth. 11. dum inquit: *Diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde,*

Dein-

ANNO CHRISTI 1416.

Deinde aliqua requiruntur ad dispositionem dictæ domus, ex parte suæ gubernationis. Primo, quod ipsa ratio, cujus est gubernare hanc domum, sit recta, prudens & discreta. Ne dictam nobilem structuram, quæ in quolibet, qui sine sanctificatione baptizatur, sine magisterio construitur, vilipendat, parvipendat, & per contemptum, vel negligentiam destruat. Nec etiam male de rebus judicans, quod est malum commendet ut bonum, & quod est bonum, vilipendat ut malum.

Et, proh dolor! multi faciunt, quod plerumque contra propriam conscientiam. Id laudare volunt, quod est vituperabile, & illud vituperare, quod est laudabile. Hæc facientes vel causa facinoris, vel rancoris, vel invidiæ, vel avaritiæ, vel adulationis, vel superbiæ, ut aliquid feciſſe videantur. Attendant illi, quod *væ illis, qui dicunt bonum malum, & malum bonum, ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem, amarum dulce, & dulce amarum*. Es. 7.

Requiritur secundo ex parte gubernationis hujus domus, quod ipsa voluntas, quæ etiam est particeps in principatu hujus domus, non sit nimis reflexa super se, sed etiam sit affectata ad bonum commune, seu ad rem publicam, ut illa non negligatur. Et quamvis omnis homo ex obligatione naturali obligetur ad procurationem boni communis in communitate, in qua degit; Nos tamen viri Ecclesiastici ad hoc strictius obligamur, quod omnia negotia Ecclesiæ nostræ fideliter agamus, attente pensemus. Ab his nullus rancor, nulla indignatio, nulla offensio, nulla parvipensio, nulla derisio, nulla pigrities nos retrahere debet. Et revera malitiosæ mentis est, qui injuriam sibi a persona vel personis illatam nititur vindicare per negligentiam communis boni, ad cujus procurationem non solum omnis justa lex, sed & proprium ipsum obligat juramentum.

Sed quia sermo prohibet, ne de singulis necessitatibus Ecclesiæ nostræ in speciali pertractem, convertam me ad loquendum paulisper de divino officio & servitio, ad quod peragendum pie & devote, cum omni reverentia Dei & sanctorum ejus, tenemur esse intenti. Ad hunc finem etiam nostra est domus solemniter constructa, est magnifice dotata, & propter hunc finem Ecclesiastica beneficia nobis sunt collata. Ac per eundem finem quotidie suscipimus pro nostra sustentatione spiritualia stipendia.

Est igitur primo notandum, quod non est licitum nobis infra officium vacare colloquiis, cachinationibus, & jocis. Et magis peccamus, si hoc facimus infra missam. Et adhuc magis, si post inceptionem præfationis. Nam tunc celebrans missam nos alta voce hortatur ad erigendum sursum corda in Deum, dicens: *Sursum corda*; Nosque sibi respondemus, & utinam vere, *Habemus ad Dominum*. De ipso scribitur in Decreto, *de consecratione, d. 1. III. capitulo*, Quando sic sacerdos ante orationem, sive Canonem, præfatione præmissa, præparat mentes, dicendo: *Sursum corda*: & dum respondet plebs: *Habemus ad Dominum*: admoneatur, nihil aliud se, quam Dominum cogitare deberet, & sic claudatur contra adversarium pectus, & soli Deo pateat. Hæc ibi.

Secundo est notandum, quod, quando legitur Evangelium Christi, tenemur reverenter stare in conspectu Evangelii, & illa dominica verba attente audire, ad illam partem, in qua legitur Evangelium, nos vertere.

Decens quoque est, quod cum pollice imprimamus signum sanctæ crucis, primo fronti, ad insinuandum, quod crucem Christi non erubescamus, secundo ori, ad insinuandum, quod velimus audacter & publice confiteri, dicendo cum Paulo: Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi; tertio cordi, ad insinuandum, quod velimus Christum semper in nostro corde gestare. Et de ista materia habetur, *De consecratione d. 1. III. cap. Apostolica, & in glossa ejusdem*.

Debemus etiam, dum legitur Evangelium, reverenter nostra capita detegere ad reverentiam illorum sanctissimorum verborum, ad insinuandum, ut dicit quoque glossa, ubi supra, quod omnia velamina legis veteris Evangelica prædicatio removet. Et quicunque istud ex contemptu omittit, valde graviter peccat.

Tertio est notandum, quod nos viri Ecclesiastici teneamur cum diligentia frequentare chorum, & quotidianis officiis ibidem interesse. Nisi quando legitimum impedimentum nos excusat. Et ad hoc præsertim tenemur in diebus festis, propter varias causas, & præcipue propter duas. Quarum prima est, quia dies festi adinventi sunt, quod in ipsis homines vacent divinis laudibus, orationibus, & contemplationibus. Istud originaliter Exod. 2. ubi dicit Dominus inter cetera præcepta: *Memento, ut diem sabbati sanctifices*. Præcipitur etiam in plurimis constitutionibus summorum Pontificum & Conciliorum.

Secunda causa est, ut vitetur scandalum in populo, hoc est, ne populus scandalizetur in nostra negligentia. Quis dubitat, populum valde scandalizari, dum in diebus festivis Christicoli confluunt, secundum suam laudabilem consuetudinem in magna multitudine ad Ecclesiam, & pauci ex nobis, qui stipendiati sumus ad frequentandum Ecclesiam, ibidem comparent. Ipsi mane congregantur, major pars ex nobis vix incipit serpere versus chorum, more testudinis, jam divino officio pro medietate peracto. Sed timeo, quod sic serpendo non introibimus cum sponso ad nuptias; sed cum pigris virginibus excludemur.

Dolenter referrem, nisi offendere timerem: Sed conceptum sermonem quis continere potest? Quod nos clerici debemus esse exemplar laicorum, ut vitam & mores suos emendarent. Jam cito nobis opus est, ut accipiamus exemplum vivendi ab eis. Nonne magis moraliter, magis serioſe, magis composite, magis devote, & reverenter se gestant in Ecclesia, quam nos? O dolor, o plus quam dolor! quod Christi sponsa præelecta, mater Ecclesia, per nostram dissolutionem & vanitatem ita deturpatur.

Propter quod, hoc etiam Deo permittente, & suam defensionem detrahente, multa mala nos involvunt. Nam ut flebilis nos docet experientia, jam fere omnes Principes, barones, milites, cives & clientes, servi & liberi, nos persequuntur, nobis detrahunt, nos deplumant, nos despiciunt. Et si in his angustiis constituti clamemus ad Dominum pro auxilio, quid nobis respondebit: *Misereri nequeo, quia pœnitere non vultis*. Tollite vos causam, sive malam vestram vitam, quantum in vobis fuerit, & ego tollam effectum, sive hanc vestram persecutionem.

Veruntamen, Reverendissimi fratres, ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, *emendemus in melius, quod ignoranter peccavimus*.

ANNO CHRISTI 1416.

Superiores noſtri tamen hoc attendunt, quod licet laudabile ſit, eſſe patientem in propriis, tamen Dei injurias diſſimulare nimis impium eſt, ut dicit Chryſoſtomus homil. 7. Operis juſti exemplum habemus in Moſe, qui, quamvis mitiſſimus eſſet, ut de eo ſcribitur Exod. 12. tamen idololatriam filiorum Iſrael graviter vindicavit, & propter illam occidit quaſi viginti tria millia hominum Exod. 32. Aliud exemplum habemus in Elia, qui, ut legitur 4. Reg. cap. 1. cum Rex Samariæ Ezechias miſiſſet ad eum quinquagenarium & quinquaginta milites cum eo, dicentem ſibi ſedenti in vertice montis: *Homo Dei, Rex præcipit, ut deſcendas.* Reſpondenſque Elias dixit quinquagenario: *Si homo Dei ſum, deſcendat ignis de cælo & devoret te, & quinquaginta tuos.* Et ita factum eſt. Et hanc vindictam non petiit Propheta propter injuriam ſibi illatam, ſed Deo, cujus cultus ſpernebatur. De hac materia multa pulchra ſcribuntur ex plurimorum Sanctorum auctoritatibus 23. q. 4. in multis, c. 2.

Quarto eſt notandum, quod illi, qui inter nos ſunt ſacerdotes, debent ad hoc eſſe intenti, quod aliquoties celebrent miſſas. Quia illi, qui non prohibiti omittunt, graviter peccant, tum primo, quod abſcondunt talentum Domini ſui in terra; tum ſecundo, quia dum creſcunt dona, rationes etiam creſcunt donorum; tum tertio, quia videtur eis hoc eſſe præceptum per illa verba Chriſti, ad ſuos Apoſtolos & Diſcipulos ac eorum ſucceſſores directa: *Hoc facite in mei commemorationem*, quæ ſcribuntur Luc. 22. Audire autem placeat, quid de hoc dicit Ambroſius. Ille dicit ſic, dirigendo verba ſua ad Chriſtum: *Grave eſt, quod ad menſam tuam mundo corde, & innocentibus manibus non venimus. Sed gravius eſt, dum peccata metuimus, & ſacrificium non reddimus.*

Sed quæreret aliquis, an ergo potius debeat celebrare in peccato mortali, quam omittere miſſam? Certe potius deberes abſtinere a celebratione miſſæ, quam celebrare in peccato mortali. Sed tamen hoc grave peccatum eſt, quod tu non vis deteſtari hoc peccatum, ut celebrare valeas. Et gravius peccatum eſt, omnino a celebratione abſtinere, quam celebrare in peccatis venialibus. Quæ peccata venialia haud cordis munditiam tollunt, & de mente innocentiam. Et hoc videtur Ambroſio.

Nam quid eſt dicere hoc? Volo eſſe ſacerdos, & frui honore & privilegio ſacerdotali, frui emolumentis & proventibus dignitatum, vel parochialium Eccleſiarum, & nolo vel timeo celebrare. Si vis vivere de altari, ſervi altari.

Requiritur tertio ex parte gubernationis hujus domus interioris noſtræ, quod familia ejus, ſive vires ejus inferiores animæ, quæ ſunt ſicut familiæ rationis & voluntatis, & præſertim appetitus ſenſitivus, ipſi rationi obediat. Iſtud patet Gen. 4. ubi ſcribitur, quod Dominus dixit ad Cain: *ſuper te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illi.*

Iſta diſpoſitio laudabilis, proh dolor! multum defecit in nobis. Quia nolumus ſequi rectam rationem, quæ ſemper tendit ad optima, I. Ethic. Qui ſequimur concubinas ſenſuum, & quærimus noſtram principalem delectationem in talibus actibus, in quibus aſſimilamur brutis & beſtiis, ut in guloſitate, & laſcivia carnis. Non attendimus quod talem felicitatem eligendo nomen hominis juſte perdimus, & nomen beſtiæ acceptamus. Pro quo accedat illud, quod legimus de Diogene Philoſopho. Hic quadam vice intravit civitatem Athenarum, alta voce clamando: *O homines convenite!* Tandem unus de populo ſibi reſpondendo dixit: *Nonne vides hic magnam multitudinem hominum?* Cui dixit ille Philoſophus: *Non vocavi iſtos, ſed homines. Iſti non ſunt homines, ſed beſtiæ.* In quibus verbis innuebat, quod illi ibidem congregati propter vitam ſuam beſtialem potius eſſent dicendi beſtiæ, quam homines. Et propter hoc ille glorioſus Philoſophus Ariſtoteles inter cetera ſic ſcribit ad magnum Alexandrum. *O Clemens Imperator, noli te inclinare ad coitum mulierum. Quia coitus eſt quædam proprietas porcorum. Et quæ gloria eſt, illud ſi exerces vitium beſtiarum, & actus brutorum.*

His attentis, Reverendiſſimi fratres, ad recuperandum & ſervandum noſtrum nobile nomen humanitatis, declinemus ab hac via lubrica, quæ non eſt via ducens nos ad regnum. Eo quod fornicatores & ebrioſi ſunt de illis, qui non poſſideunt regnum Dei 1. Cor. 6. Præeligamus viam ſolidam caſtitatis & parſimoniæ, in qua pedes noſtros firmius figere poſſumus ad ſcandendum in montem Dei. Conſideremus, quod modicum vitæ reſtat nobis, & forte minus, quam credimus. Conſervemus ſaltem illud in ſobrietate & caſtitate. Dicit enim nobis Apoſtolus 1. Cor. 6. *An neſcitis, quoniam membra veſtra templum ſunt Spiritus Sancti, qui in vobis eſt, quod habetis a Deo, & non eſtis veſtri? Empti enim eſtis pretio magno. Glorificate ergo & portate Deum in corpore veſtro.* Iſte textus Apoſtoli præcipue tangit nos viros Eccleſiaſticos. Nam non ſumus noſtri juris, ſed Dei, cujus ſervitio ſumus mancipati.

Ergo, o clerice, ſi non parcis tibi propter te, parce tibi propter Deum, cui valde indigne famularis, quamdiu in tali lubricitate converſaris.

Circa hanc materiam pauca in particulari ſunt notanda. Primo, quod licet omnis fornicatio a quocunque, habente uſum rationis, committatur, mortale peccatum exiſtat, magis tamen peccat ille, qui de Eccleſiaſticis ſtipendiis vivit, & magis, ſi ſit in ſacris, & de tanto gravius, de quanto fuerit in ordine altiori. Omnis enim recipiens ordinem ſacrum, implicite ſaltem committit votum continentiæ. Ordo enim ſacer etiam cum propria uxore prohibet commiſceri.

Secundo notandum, quod, licet graviter peccet ſacerdos cum quacunque muliere fornicetur, longe gravius tamen peccat, ſi fornicatur cum ſua filia ſpirituali, hoc eſt, cum illa, quam baptizavit, vel cujus confeſſionem audivit, ut patet ex c. *Omnis.* 3. q. 1. & ex c. ſequenti: Ubi Papa pro tali exceſſu gravem pœnitentiam decernit infligendam, ſcilicet 15. annorum, ſi Epiſcopus exiſtat; & 12. ſi ſit ſimplex presbyter; quod ſi crimen publicum ſit, deponatur.

Tertio notandum, quod ſacerdotes, ſi fornicationem commiſerunt, debent omnino per tempus abſtinere ab oblatione corporis & ſanguinis Domini, ſeu a celebratione miſſarum. Patet iſtud. Nam in veteri lege ſacerdotes, dum pertinebat ad eos ſecundum vices ſuas, ut ingrederentur domum Dei, ad offerendum ſacrificia, abſtinebant etiam a propriis uxoribus. Sed ſacrificium, quod ſacerdotes novæ legis offerunt, eſt incomparabiliter dignius. Ergo ſacerdotes novæ legis, dum ſunt maculati per fornicationem, debent rationabiliter per tempus ab obla-

ANNO CHRISTI 1416.

oblatione tam ſancti ſacrificii abſtinere. Etiam olim in Eccleſia, quando ſacerdotium & matrimonium ſimul ſtabant, oportebat ſacerdotes illos tunc, quando altari ſervire debebant, continentes eſſe a propriis uxoribus. Ergo a fortiori debent novi ſacerdotes poſt commiſſam fornicationem ab altari ſe abſtrahere per tempus.

Sed per quantum tempus? Hoc definire neſcio. Olim ſervabatur circa hoc magnus rigor, ut in Decretis Diſt. 32. in cap. Presbyter. Nam poſt magnam pœnitentiam decem annorum ſacerdos, ſi fornicationem publicam fecit, permittebatur venire ad priſtinos honores. Et finito primo anno & dimidio, admittebatur ad perceptionem corporis & ſanguinis Domini, ne indureſceret. Sed tantus rigor hodie non ſervatur.

Sed tamen hoc attendamus, quod in quodam Concilio ordinatum fuit, ut habetur in decretis de Conſ. Diſt. 2. cap. *Omnis homo ante ſacram communionem abſtinere debet a propria uxore, tribus aut quatuor, aut quinque, aut ſex diebus.* Et iſta ordinatio reputatur conſilium, quando commixtio cum uxore fieret, præcipue gratia generandæ prolis: tamen cenſetur peccatum, quod ſi commixtio fieret cauſa ſatiandæ libidinis. Cum ergo fornicatio fieret cauſa ſatiandæ libidinis, ad minimum ſacerdos deberet poſt fornicationem tot diebus abſtinere.

Quarto eſt notandum, quod diaconi & ſubdiaconi poſt commiſſam fornicationem etiam debent aliquanto tempore abſtinere a miniſterio altaris, ob reverentiam ſacramenti. Iſtud expreſſe diſcitur ex Decretis Diſt. 31. in pluribus capitulis, & ex capite *Propoſuiſti*, d. 82. Ubi illis, qui debent miniſtrare altari, præcipitur, continere ſe etiam a propriis uxoribus.

Tot ergo & tanta ſunt dicta de bona diſpoſitione domus noſtræ interioris, ſine qua, etſi omnia alia habuerimus, ſumus velut æs ſonans, & cymbalum tinniens, & vanum eſt omne, quod vivimus. Bene ergo nobis conſulitur, dum in themate aſſumto nobis proponuntur: *Diſpone domui tuæ.*

Et licet plures ſint cauſæ, propter quas hæc diſpoſitio eſt nobis neceſſaria, una tamen magna cauſa in themate ſubjungitur, cum dicitur: *Quia morieris tu, & non vives.* In quibus verbis inſinuatur, quanto periculo nos exponimus, cum diſpoſitionem iſtam negligenter deſerimus. Nam infallibiliter moriemur, & non ſumus certi de aliqua mora in vita præſenti. Ergo periculo expectamus, differendo pœnitentiam in craſtinum, vel in quodcumque tempus futurum. Nam ſi anima noſtra morte præventa ſeparata fuit a corpore, adhuc indiſpoſita exiſtens, nunquam poſtea diſponetur. Quia tunc non erit amplius locus fructuoſæ pœnitentiæ. Et ſic nunquam induetur veſte nuptiali, ſine qua nequit ingredi ad cœnam nuptiarum Agni, & ultra hoc detrudetur in profundum inferni, paſſura pœnam acerbiſſimam, nunquam finiendam. Et dicit beatus Auguſtinus libro ſuo de pœnitentia, quod multa ſunt, quæ impediunt languentem & retrahunt, & periculoſiſſimum eſt, interitui vicinum, ad mortem protrahere pœnitentiæ remedium. Videmus namque ad experientiam, quod aliqui ſubito ſuffocantur, alii perdunt uſum rationis, alii tantis doloribus gravantur, quod tota eorum mens rapitur ad dolores, & non ſinitur tendere in Deum. Alii tot occupationibus circa diſpoſitionem bonorum ſuorum temporalium involvuntur, quod de animæ ſalute cogitare non permittuntur. Ut beatus Auguſtinus innuit ubi ſupra.

ANNO CHRISTI 1416.

Adhuc ad veram pœnitentiam requiritur unum, quod rarum eſt in illis, qui uſque ad articulum mortis differunt pœnitentiam, ſcilicet, quod peccator doleat de peccatis, non principaliter timore pœnæ, ſed affectione, quam habet ad Deum, ut ſcilicet habeat reſpectum ad divinam majeſtatem, bonitatem, patientiam & longanimitatem, quæ in ſe eſt res nobiliſſima, & humano generi contulit tam excellentia beneficia, & doleat de hoc, quod tantam majeſtatem & tam nobilem rem contemſit, & res viliſſimas adamavit, doleatque de hoc, quod de illis excellentibus beneficiis, de nobili creatione, de periculi liberatione, de benigna conſervatione, & aliis innumeris beneficiis ingratus extitit. Qui ſic facit, ille jam non tantum, nec principaliter pœnas timet, ſed ſuum glorioſum Dominum offendiſſe deflet. Cui talis pœnitentia contingit, etiam in fine vitæ, de illo deſperandum non eſt. Hoc ponit beatus Auguſtinus finaliter ubi ſupra.

Quapropter, Reverendiſſimi fratres, non differamus pœnitere de peccatis noſtris, propter ſupradicta pericula, quæ ſunt omnium periculorum maxima. Non expectemus ſerotinam pœnitentiam, quæ ſæpe, ut audiſtis, eſt imperfecta, ſed ſtatim in hoc quadrageſimali tempore veram pœnitentiam peragamus eleemoſynis, jejuniis, & devotis orationibus. Nemo ſe excuſet per impotentiam, quia ſatis potentes erimus, ad hoc vocati. Nemo eſt inter nos omnes, ſi lucrari poſſet mille florenos, quin horas quadrageſimales diligenter & diſtincte obſervando, & ſingulis ſecundum ordinationem Eccleſiæ jejunando, libenter hoc vellet implere, & cum lætitia adimpleret ob ſpem præmii promiſſi. Si igitur tunc poſſet, & modo poterit, ſi velit.

Tendamus etiam, Reverendiſſimi fratres, ad obſervationem fraternalis concordiæ. Excutiamus latentia odia, ſi quæ ſunt inter nos. Ut illa ſancta & ſalubris exhortatio, quæ per totum in Completorio ruminatur, hæc ſcilicet: Pacem & veritatem in juſtitia diligite in vobis, ſuo effectu non fruſtretur, ut & hanc pacem habendo, Eccleſiam nobis commiſſam tam in ſpiritualibus, quam temporalibus diligentius & jucundius gubernemus, & ſic ad ſocietatem cæleſtium civium ſub ſumma & perpetua pace viventium concedere valeamus, adjuvante gratia atque miſericordia Domini noſtri JESU Chriſti in ſecula benedicti. Amen.

ANNO CHRISTI 1416.

XI.

ANTONII DE MERCEDE

Alphonsi Regis Aragoniæ

Ad Constantiense Concilium Legati

PARENTATIO

Habita in Exequiis Ferdinandi Aragoniæ Regis Constantiæ, in Concilio.

An. MCDXVI. *die* 30. *Aprilis.*

Ex Codice MS. Lipsiensi.

R*Ex vero lætabitur in eo*, Psalm. 62. Reverendissimi Patres & orthodoxi Domini. Indesinenter uberrimos in fletus prorumpere & lacrymas inceſſatas certissime existimassem, in occasu tam lugubri Sereniſſimi Principis, nisi me revocasset illa Divi Augustini sententia, qua Libro de consolatione infirmorum sic ait: *O mors desiderabilis, o mors, malorum omnium præsentium finis, o mors, laborum nostrorum omnium initium quietis! Quis cogitare queat tuarum beatitudinum utilitatem? Nam male mori Christianorum non est; bene autem mori, vivere cum Christo est. Quisnam mortis narrare benefacta sufficeret, quæ nos cum Christo glutinat, quæ finis est præsentis miseriæ, auctrix atque initium felicitatis æternæ? Vale igitur, mors dilectissima, confitebor, quod si possem te amplecti, libenter degustarem & ultro me subjicerem.* Consideraverat namque Augustinus, quod tantam gratiam Deus fidei Christianæ concessit, ut mors, quam in se constat esse contrariam, instrumentum fieret, per quod transiremus ad vitam. Sane itaque non horrendum, sed gloriosum atque beneficum morituris, se cognoscere, mortem prævidere, intrepide expectare, & feliciter sumere: Non his quidem, quorum cum vita omnia extinguuntur, sed his, quorum laus a memoria recedere non potest.

Hanc quoque sententiam Tullius sensisse videtur de Tuscul. Ubi: *Tota Philosopborum vita commendatio mortis est.* Nam quid aliud agimus, cum a voluptatibus corporis & a reipublicæ negotiis animum revocamus, nisi ipsum ad se ipsum advocamus? Maximeque a corpore secernere, nihil aliud est, quam mori discere. Hoc ergo, mihi crede, commentemur, nosque a corpore sejungamus, & mori consuescamus. Meditatum igitur debet esse ab adolescentia, ut mortem negligamus & mori consuescamus. Sine qua meditatione tranquillo animo esse nemo potest, cum certissime moriendum sit. Sapientissimus quisque æquo animo moritur, nec eum vixisse pœnitet, qui ita vixit, ut se natum æstimet.

Et ex hac vita discedit tanquam ex hospitio, & non ex domo. Commorandi enim diversorium natura nobis dedit, & non permanendi: Verba sunt ejusdem Tullii, Libr. de Senect.

Idem etiam sensit Trismegistus Mercurius ad Æsculapium, cum dicebat: nos piis votis optamus, si divinæ pietati placeat, ut mundana custodia absolutos superioris partis naturæ restituat. Hæc quidem est merces, pie sub Deo, diligenter in mundo, viventibus.

Et dein concludit Tullius, L. 2. de Tusc. A quod sapiens mortem non timet: non quia mori necesse est, sed, quia mors nihil habet, quod sit horrendum, mortem non timet, quæ magnum præsidium ad beatam vitam comparat.

Cum itaque hic Rex sereniſſimus, cujus exequiis devote insistimus, virtuosissime vixerit, moriturum se cognoscens, mortem præstolatus meditatusque fuerit, & juxta meritum Altissimi eam devote feliciterque susceperit; merito verba præmissa de eo repetere possumus. Videlicet, quod hic Rex laudabiliter moriens lætabitur in Deo.

In quibus Rex iste Sereniſſimus commendabilis plurimum perhibetur ex vita pariter & morte. Primo ex vita, tanquam Princeps virB tuosus & sublimis, secundo ex morte, tanquam supplex glorioſus & elatus. Primum probat solium, cui præfuit rectissime, velut Rex. Secundum notat gaudium, quod invictissimum. Ideo: Lætabitur in Deo. Nam in solio resplenduit uti jubar virtutum plurium, sed in gaudio jam quiescit in spe salutis hominum.

Primo itaque ex vita commendatur iste Christianissimus Dominus tanquam Princeps virtuosus & sublimis. Ideo dicitur Rex. Quod indicat solium, cui recte tanquam Rex præfuit rectissimus, in quo splenduit velut jubar virtutum plurium. Sicut enim Rex virtuosus & sapiens fuit stabilimentum sui regni & populi, Sapient. 4. Dederat namque illi Dominus ut alteri SaC lomoni prudentiam & sensum, id est sapientiam & virtutem, ut posset regnum, immo regna regere sibi commissa, ut scribitur 3. Reg. 21. Nempe, sicut inquit Isidorus lib. 3. de S. B. Reges non a regnando, sed a recte regendo vocati sunt. Ideoque recte faciendo regis nomen tenetur, sed errando amittitur.

Recte ergo illi reges sunt, qui tam semetipsos, quam subjectos bene regere noverunt. Regimen quidem a sui rectore sumsit exordium. Propterea is bene poterit alios regere, qui non modo verbo, sed facto novit sibimet imperare, & se virtuti subdere, & legibus rationis & disciplinæ.

Unde Seneca in Prov. inquit; *Vis regnum? Do tibi magnum: Rege te ipsum. Apud enim* D *antiquos non ditior, non fortior, non major, sed melior eligebatur. Si vis itaque omnia tibi subjicere, te prius subjice rationi. Multos reges, si illa te rexerit. Ab illa disces, quid & quemadmodum regere debeas.* Sic nempe mirabiliter conditi fuimus, ut ratio animam, & anima corpus possideant. Jus vero animæ corporis possessione repellitur, si non prius anima a ratione possidetur. Unde sciendum, quod ratio est velut lux & vis principalis in anima, quæ cognoscit & dirigit. Cognoscit, quid bonum & malum, & dirigit, cum judicat bonum debite peragi, & malum penitus declinari. Cum autem, quid judicaverit, appetit, liberum arbitrium nominatur. Hujus quidem duæ sunt parE tes, superior una, & inferior altera. Prima divinis & æternis intendit, secunda de terrenis & transitoriis judicat & disponit. Rursus superior evidentias accipit per leges divinas, ut Dei præceptis assentiat, sed inferior per humanas disciplinas, ut sibi aliisque provideat. Unde secundum se semper ad bonum monet & provocat, e contra vero malum abhorret & recusat. Hæc, quæ est in nostro microcosmo, totius regiminis obtinet principatum, & semper ad optima deprecatur. Quoties enim homo sine ratione perit! Quia omnia recta, justa, honesta bona & sancta, semper sunt consona rationi. Maximum ideo

inu-

ANNO CHRISTI 1416.

munus est animi, ratione bene uti. Unde Tullius de Tusculanis in quarto: *Bene adhibita ratio cernit peroptimum: Neglecta vero multis implicatur erroribus*. Propterea nil rectum sine ratione fieri potest. Nam hæc est tanquam summi regis Vicaria, pars Divini spiritus, in corpus humanum immersa. Quæ bona tenet, prohibita respuit, mentem ream accusat ex crimine, læsam conscientiam stimulat, in offensis ac inhonestis actibus semper sua contradictione resistit. Et sicut cunctis nefariis repugnat, sic quoque justa approbat; recta desiderat, æqua præcipit, & hominem tanquam regina in omnibus regulat, & reformat. Hæc est lux, quæ a lege qualibet debet maxime relucere. Cum in regimine debitus ordo adhibendus in rebus, non erit utique rectum regimen sine debito ordine. Nec utique debitus ordo poterit esse sine recta ratione, cum omnia regalia jura, statuta, edicta atque decreta, sive leges sive sanctiones, non sunt nisi tyrannides, quando videntur a rectæ rationis tramite deviare.

Non igitur Regibus omnibus convenit principatus, sed solum his, qui ratione & sapientia perlustrantur. Quod recte censuit 1. Politic. Aristoteles, dicens: Is in cunctis naturalibus est Princeps, qui potest mente & ratione providere. Pulchrum est namque nomen Regum & illustre, sed officia difficillima, si rite gerantur. Alioquin periculosa prorsus atque mortifica. Sola namque virtus rationis vel prudentia fuit, quæ primitus homines regia nobilitate notavit. Cum enim omnes homines ejusdem essent generis, inter eos servos Dominosque distinxit. Et si decet principem omnium membrorum vigere & sensuum viribus, multo magis convenit eum ratione, sapientia & animi præesse virtutibus.

Cum etiam animus locum principatus atque recti regiminis in nobis obtineat, quia Dux atque Imperator vitæ mortalium animus est.

Quam ob rem regem illum Principatus glorificat, quem non fortuna aut lubricus vulgi favor, vel indocta multitudo, sed ratio & sapientia illustrant. Unde nihil est quod luce clariore præfulgeat, quam ratio & animi clara virtus, in Principe.

Sic decrevit Aristoteles lib. Polit. cum dixit, quod multorum sunt naturaliter Domini, qui se ipsis rationabiliter & virtuose utuntur.

Quantum autem hic illustrissimus Princeps, cujus felicem obitum devote recolimus, fuerit ratione dotatus, perlustratus sapientia & justitia, fortitudine ac cunctis virtutibus redimitus, certe ejus testantur facta illustriora, declarant ejus virtutes innumeræ, proclamant gloria & fama clarissima, toto jam terrarum orbe diffusa. Nulla quippe potuit eum passio vincere: Non subitus motus, non iræ impetus potuit eum retrahere a justo dictamine rationis. Nullus quidem illius actus, nullus gestus, nullus incessus, nullus nutus, nullus affatus nisi honestissimus & præclarus. Ut ejus clarissime indicant gesta magnifica, fuit totus sapiens. Quod, proh dolor! nostris temporibus rarissimum apparet in Principe, fuit suavis animo, clarus, & doctus ingenio, sincerus eloquio, justus, mansuetus, misericors, magnanimus & modestus, æquus, gratus, devotus, gravis, largus, pius, liberalis, prudens, industrius, sobrius, castus, affabilis & in omnibus circumspectus.

Sed ut de omnibus non omnia fileam, possum dicere, quod innocens fuit cum Abel, opere mundus cum Enoch, ipse longanimis cum Noe, totus benignus cum Elia, fidelis cum Abraham, vita castus ut Isaac, laborum tolerans cum Jacob, bona rependens pro malis ut Joseph, mansuetus ut Moses, contra adversa fiducia semper plenus ut Josue, pro reipublicæ commodis aggrediens ut Samson, devotus ut Samuel, misericors ut David, studiosus Salomonis sapientiæ imitator, pius ut Tobias, ut Elias zelator fidei, verus ut Isaias, & verbo cum Jeremia sincerus, patiens cum Job.

ANNO CHRISTI 1416.

Grandem namque hujus regis patientiam & inæstimabilem demonstravit illius longa & intolerabilis infirmitas, in qua quanto gravioribus opprimebatur doloribus, angustiis, tanto majores Deo reddebat laudes & gratias ampliores.

Fuit equidem magnanimus ut Alexander, prudens ut Brutus, animosus ut Hector, & fortis velut alius Machabæus. Fuit abstinens ut Fabricius, constans ut Zenocrates, oblivioſus injuriarum ut Julius. Fuit clemens ut Titus, justissimus ut Trajanus, liberalis ut secundus Tiberius, generaliter, in omnibus temperatus. Templorum Dei fundator & patronus ut Constantinus, ut Justinianus æquissimus, totus gratus ut Theodosius, victorioſus ut Heraclius, felix ut Carolus Magnus, Ecclesiæ defensator ut Otto, & pro pestifero Ecclesiæ schismate extirpando nostri invictissimi Cæsaris Sigismundi comes individuus & socius dilectissimus, indefessus.

Quis namque narrare sufficeret, quot sustinuerit labores, quas impensas, quot noctes insomnes, quot solemnes destinaverit oratores, quot destinaverit epistolas, quanta laboraverit diligentia? Vere, non omnibus his contentus fuit, nisi etiam pro tanto bono perficiendo se totum impenderet. Unde pro tam salutifero opere lucro sibi putavit etiam mortem susciperе.

Unde merito de ejus vita possum concludere, quod vincit famam suam virtutibus. Quoniam major fuit ejus virtus & sapientia, quam audistis, 2. Paralip. 2. Quoniam ipse fuit Dominus virtutum & Rex, Psalm. 23.

Dixeram quoque, quod Serenissimus Princeps commendetur ex morte, dum subjungitur, ut supplex glorioſus & elatus. Ideo quia lætabitur in Deo, quod probat gaudium, quod meruit ampliſſime, in quo jam quiescit in spe salutis hominum. Lætabitur, tanquam justus in Domino, quia continue speravit in eo, ut habetur in Psalmo.

Sicut namque fuit cunctis virtutibus redimitus in vita, sic quoque illius mors felix fuit, & devotissima, quia per illam gaudium invenit atque lætitiam. Nullus quidem hic vere lætabitur, sed tantummodo ubi plenum & summum gaudium possidetur. Nam, ut inquit sacer antistes Ambrosius, de discessu sanctorum: *Nulla quidem potest esse jucunditas inter has amaritudines & nostræ vitæ dolores, qui vel intrinsecus infirmitate proveniant, aut extrinsecus accidentium incommoditate contingunt. Anxii namque & pavidi & ad ipsa locorum vota suspensi. Quod fluctuamus in incerto, sperantes dubia pro meritis, incommoda pro secundis, caduca pro solidis, nil habentes potestatis in arbitrio, nil firmitatis in voto. Amplius adversorum dolore concutimur, quam secundorum fructu potimur. Gravis namque & fragilis conditio humani corporis est nostri crudelis oppressio, quæ ut Platoni placuit in Timæo, prægravat mentem, & omnem oblivionem inducit: Quia corpus quod corrumpitur, aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio*

sen-

ANNO CHRISTI 1416.

ſenſum. Quamobrem licet in ſe animalibus cunctis ſit amabilis, tamen propter graves lues, quas ex corpore contraxit, ſit omnibus ſapientibus odioſa.

Unde Auguſtinus pertractans illud Jacobi: *Vita noſtra eſt labor ad modicum apparens*, ſic ait: *Vita noſtra, vita cæca, vita dubia & plena ærumnis, quam humores turbant, dolores exterminant, calores deſiccant, auræ morbidant, eſcæ inflant, jejunia macerant, joci ſolvunt, triſtitiæ conſumunt, ſolicitudo præcipitat, ſecuritas hebetat, divitiæ jactant, paupertas dejicit, juventus extollit, ſenectus incurvat, infirmitas frangit, mœror deprimit. Hæc omnia mors inopinata ſuccidit.*

Propterea bene præſens vita dicitur flos caducus, lacera domus, diverſorium breve, carina vetus, cymba ſine remige, cæcitas ſine Duce, iter lubricum: tecta fovea, præcipitium latens, rodens ſed ſilens tinea, opertus lacus, abditum rete, procelloſum pelagus, ventoſum litus, cupiditatum vorago, caminus irarum, puteus odiorum, peccatorum incendium, putre ædificium, ruens murus, fragile fundamentum, tectum labens, lata angustia, pax inſtabilis, rota volubilior ſtatio, blanda fallacia, pax infida, excuſata nequitia, laudata fraus, querulum ſuſpirium, contentioſus ſtrepitus, oblivioſa peregrinatio, odium, amor, exilium, miſeriæ regio, dæmonum principatus, mortalis caſus, vitalis mors, inutilis cura, ſupervacuus appetitus, apparatus vermium, longa funis, pompoſa vanitas, periculoſa reputatio, ſuperba miſeria, & miſeranda vita. Verba ſunt Petrarchæ catholici, in quadam epiſtola.

Optime igitur quidam corpus noſtrum telæ, quæ texitur, comparavit, cujus filum filo additur, ut poſtremo ſuccidatur. Sic corpori noſtro nedum dies diei, ſed ærumnæ miſeriis, miſeriæque ærumnis ſuccedunt. His itaque cogebatur Apoſtolus exclamare, cum dicebat: *Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* De hoc autem exilio, de hoc carcere fœtido, de hoc periculoſo labyrintho, noſter princeps, Rex ſereniſſimus, abiit, grate mortem, & hanc miſerabilem vitam devote finivit, & lætabundus ad eam, quam quærimus, patriam, evolavit.

Non quidem juventutis tempore, quando mors eſt acerba, & præmatura, nec in decrepita aut amenti ſenecta, ſed in ſua virilitate virtuoſa & honeſtiſſima. Et quia laudabilis vita fuit, ideo laudabilis felicem mortem ſuſcepit. Quippe guſtavit, quam quiſque juſtus præoptat. Cupiebat enim diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Quare illius mors fuit in conſpectu Altiſſimi & omnium pretioſa, quæ nil aliud operata eſt, niſi ut ſpiritus libere de Mundo exiret, corpus requieſceret, & anima in debitam requiem locaretur.

Unde mors iſta fuit ſereniſſimo Principe velut ſtipendium ſuarum virtutum illuſtrium, & ſumma plenitudo mercedis. Bene dicitur ideo: *Rex iſte lætabitur in Deo. Domine, in virtute tua lætabitur Rex, & ſuper ſalutare tuum exultabit vehementer*, Pſalm. 28. Et merito lætabitur. Lætabitur nempe, reliquiſſe corporis onera & incommoda hujus vitæ, exuiſſe infauſta pericula. Lætabitur, hujus Mundi viciſſe pericula, delicta & crimina. Lætabitur, gaudia obtinuiſſe cæleſtia.

Bene itaque reſpondeo, quod *Rex lætabitur in Deo*. Quare merito poteſt dicere cum rege David, Pſalm. 9. *Lætabor & exultabo in te, & confitebor nomini tuo, Altiſſime*. Et cum Tobia c. 13. *Ego autem & anima mea lætabimur*. Quod ſibi nobiſque concedat Jeſus Chriſtus benedictus, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 1416.

XII.

JACOBI EPISCOPI LAUDENSIS

ORATIO

IN SUPPLICIUM HIERONYMI PRAGENSIS

In Concilio A. 1416. d. 30. Maji habita.

EX DUOBUS MSC. GERMANICIS.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. Amen. Supremæ TRINITATIS nomine invocato, pro præſenti propoſito occurrit mihi thema merito proponendum, videlicet: *Exprobravit incredulitatem illorum, & duritiam cordis.* Marc. ult. c. & in Evangelio occurrentis octavæ.

Reverendiſſimi Patres & orthodoxi Domini, ceteri quoque fideles & catholici. Quoniam, teſte Aurelio Auguſtino, perverſis & obſtinatis hominibus non levia verba, ſed magis aſpera objicienda ſunt: Quoniam ſæpius contingit, ut ubi lenis correptio (*MSC. Br.* correctio) ſpernitur, acris, aut acerba prolata (*MSC. Br.* plaga) majori attentione ſuſcipiatur: ideo, qui blando verbo non corripitur, neceſſe eſt, ut acrius arguatur. Cum dolore quidem abſcindenda ſunt, (in MSC. Br. vulnera) quæ leniter ſanari non poſſunt, inquit Iſidorus de ſummo bono. Certe ſic videmus, quod graviſſimus nodus in ligno nequit expelli, niſi graviſſimo oppreſſorio, teſtatur Ambroſius. Ubi namque fuerit peſtilentior morbus, (*MSC. Br.* peſtilentia morbi) oportet medelam apponere fortiorem, & majus vulnus cautiori (arctiori) eſt ligamine conſtringendum. Durior quoque ferri materia, dum ad formam non facile flectitur, opportunum eſt, ut ei acrioris flammæ incendium & groſſioris mallei tunſio adhibeatur.

Propterea, Hieronyme, viſa tua obſtinatione diutina, attenta pertinaci contumacia, & audita tua ultima reſponſione tam improba, certe poſſum tibi dicere illud, quod ſcribitur Iſa. 47. *Scivi, quod durus es, & nervus ferreus cervix tua, & frons tua ærea.* Sed attende, quod cor durum mala habebit in noviſſimo, & *Qui amat periculum, peribit in illo.* Eccl. 3.

Conſidera tu quoque, quod, licet foris mea ſonet terribiliter increpatio, intus tamen jacet charitativa dilectio lenitatis. Et ſicut tibi non debeo verbo aut ore parcere, ſic etiam intendo bona voluntate te delinquentem & pia charitate corripere. Non quippe malis aſſentiendum eſt, ut approbentur. Sic etiam negligenda non ſunt, ut non arguantur. Quare non putes me afflictionem velle afflicto addere, neque ignem gladio confovere. Non enim intendo recalcitrantem bis pungere, ſive incredulum obruere, aut induratum confundere. Sed ut verius cognoſcas, quanta charitate corripereris, quanta dilectione reprehendereris, & quam longa piaque benignitate, ut reſipiſceres, hortabaris & adoptabaris, propoſitum thema duxi iterum reſumendum, eiſdem verbis, videlicet: *Exprobravit incredulitatem illorum, & duritiam cordis.*

Sacrum quippe præſens Concilium exprobravit incre-

ANNO CHRISTI 1416.

incredulitatem illorum perfidorum hominum, Joannis Wicleff, & Joannis Huſſ, & eorum ſequacium. Sic quoque exprobrat tuam incredulitatem & duritiam cordis. Tua quidem incredulitas mala, quæ hæreſes nutrivit, atque perfidiam. Sed multo pejor tua cordis duritia, quæ tuam obſtinationem oſtendit & pertinaciam. Nam ex errore incredulus reprehenditur; ſed ex cordis duritia hæreticus convincitur. Quoniam qui ſuam ſententiam licet falſam nulla pertinaci obſtinatione tuentur, ſe ipſos emendare parati, ſunt nequaquam inter hæreticos computandi. Sed ſolum qui majorum Patrum contempta ſententia ſuorum errorum perfidiam contendunt toto poſſe defendere, parati magis mori, quam corrigi, verba ſunt Auguſtini contra Fauſtum. Nam ex diſpoſitione nullus ſimpliciter nominatur, ſed ex habitu perfecto. Unde non quicumque incredulus, ſed ſolum qui pertinaciter devius, hæreticus eſt. Quoniam error in ratione, eſt hæreſeos initium; Sed pertinacia & cordis duritia in voluntate, eſt hæreſeos complementum. Falli quippe & fallere, humanæ eſt fragilitatis conditio. Quare vidimus, quod, qui, non dico meliori aut ſaniori, ſed acutiori (*MSC. Br.* acriori) vigent ingenio, præ aliis deſipiunt. Quoniam noſtrum ingenium de (in) ſua natura non eſt otioſum. Et ideo, quando neſcit tenere veritatis tramitem, in labyrinthum præcipitatur erroris. Nam *aliter ſapere, quam res ſe habet, humana tentatio eſt. Sed nimis ſuam amare ſententiam, ſacrorum Patrum decreta contemnere, & uſque in hæreſeos ſacrilegium pervenire, diabolica præſumptio eſt*, inquit Auguſtinus contra Donatiſtas.

Sunt igitur errores ſimul & increduli exprobrandi. Sed magis cordis duritia condemnanda. *Vitia* ſiquidem *tranſmittit ad poſteros, qui præſentibus culpis ignoſcit, & bonis nocet, qui malis parcit*, ſic ait Moralis Seneca. Iniquitas quippe mortalium in noſtri perniciem more putredinis ſine fine vagaret, ſi eam medicinalis correctio minime reſecaret. Nempe malum cum perſeverat, augetur, & remediabile bonum eſt in peccato accelerata correctio.

Occurrendum eſt itaque malis, occurrendum eſt ſcandalis, ne tractu temporis impunita malitia convaleſcat, & vires iniquitati diſſimulatio ſubminiſtret: Sed debita correctio imperitiam doceat, & contumaciam, atque cordis duritiam ſevera diſciplina compeſcat. *Manifeſta ſunt quidem crimina non occulta correctione purganda. Sed palam arguendi ſunt, qui publice peccaverunt. Ut, dum aperta objurgatione ſanantur, hi, qui eos imitando deliquerant, corrigantur. Dum enim unus corripitur, plurimi emendantur. Et melius eſt pro multorum ſalute, ut reus puniatur, quam quod per unius licentiam multi periclitentur*, inquiunt Gregorius in Regiſtro, & Iſidorus, III. de Summo bono.

Quamobrem ſunt hæretici publice exſtirpandi, ne ſuis malis exemplis, falſa doctrina, & contagione peſtifera plurimos perdant. Fide quidem cordium mundatrice contempta, quid agunt increduli, intelligendo, quæ de natura noſtræ mentis ſubtiliſſime diſputantur, niſi, ut ſua quoque intelligentia teſte damnentur. Sunt enim nonnulli, ut inquit Gregorius, qui, dum plus exquirunt contemplando, quam capiunt, uſque ad perverſa dogmata erumpunt, & dum humiliter diſcipuli eſſe veritatis negligunt, magiſtri errorum fiunt. Sicut igitur eſt approbanda vera & docta ſimplicitas: ſic exprobranda eſt falſitas accurate compoſita, quæ hominem ſuis erroribus illicit, & per linguæ ornamenta laqueos deceptionis expandit.

ANNO CHRISTI 1416.

Et licet quiſque incredulus ſit pro ſua perfidia merito exprobrandus; intereſt tamen multum, in quibus rebus & quantum erretur, & quam facile ſe quiſque corrigat, vel quanta pertinacia ſuum defendere conetur errorem. Incredulitas, ubi correctionem ſuſcipit, meretur veniam. Sed duritia & pertinacia non niſi finali exterminatione plectenda eſt. Nemo igitur obduratus & contumax de ſuo corde præſumat, nemo de ſua inani phantaſia confidat. Adverſaria namque eſt duritia, quæ vitam ſuam pro certo commendat: Et lubrica ſpes, quæ inter fomenta peccati ſalvari ſe ſperat. Incerta eſt victoria, inter hoſtilia arma pugnare: Et impoſſibilis eſt ſalvatio, flammis circumdari & non ardere.

Nimium itaque præceps ſui eſt, qui contendit intrare, ubi viderit alios cecidiſſe: Et vehementer infrænis, cui non incutitur timor, alio pereunte. Culpa cum defenditur, geminatur. Et peccatum peccato adjicit, qui mala geſta inverecunde pertinaciterque defendit. Deteſtanda igitur eſt cordis duritia, & præcipue illa, quæ nec compunctione ſanatur, nec pietate mollitur, nec precibus commovetur, quæ minis non cedit, & flagellis amplius induratur. Unde eſt inexcuſabiliter criminalis, quando remedium pœnitentiæ non admittit, & contentum ſuperbiæ non evomit.

Duo ſunt quidem, quæ in erroribus hominum difficiliſſime tolerantur: Præſumptio, antequam veritas pateat, & cum patuerit, præſumpta defenſio falſitatis. Sicut enim incredulitas ex ſuperbia naſcitur, ſic etiam cordis duritia ex propria præſumptione nutritur. Nullus quidem præſumptuoſus culpam ſuam confitebitur, (*MSC. Br.* fatetur) quia ſe culpabilem non exiſtimat. Quod tamen ſi omnino viderit, argui aut deliquiſſe putari, minime patitur. Damnatiſſima eſtinguitur præſumptuoſa ſuperbia, & ſuperba præſumptio, quæ, ubi nulla veritas eſt, ſibi cupit fictam juſtitiam arrogari, & de propria non deſinit ſcientia ſuperbire.

Hieronyme, timeo quod iſta taliſque præſumptio & exiſtimatio, quam tu tibi fingis de te ipſo, ſit totius tuæ cauſa ruinæ. Hic eſt tuus labyrinthus errorum. Hæc tua obſtinatio paravit interitum. Licet enim ſciolus ſis, & didaſcalus fueris, tua tamen, ut mihi apparet, nimium præſumptione deceptus. Error enim tuus erroris gradum multifariam præparavit.

Deliberavi, Hieronyme, te utraque fronte percutere, ſemper tamen cum debita charitate, quæ dum vulnerat, ſanat, & dum pungit, lenit. Quare non præbeas mihi faciem tuam ut petram duriſſimam. Sed potius, juxta evangelicum (*M. B.* Eccleſiaſticum) documentum: *Si quis percuſſit te in unam maxillam, præbe illi & alteram*. Percutiam igitur te, & utinam ſanem. Debuiſſes quidem emolliri ex recordatione criminum commiſſorum, aut viſa tanta benignitate tuorum judicum.

Primo quidem projicio ſtercus non alienum ſuper faciem tuam, ſed tuum proprium, ut tua poſſis ad tui emendationem crimina intueri. Quibus utinam poſſet tanta duritia emolliri.

Attendite, quæſo, Catholici Domini, quanta fuit horum virorum, ſcilicet Joannis Huſſ & Hieronymi, præſumpta temeritas. Ut homines viles,

viles, plebeji, infimi, ortuque ignoti, auderent nobile regnum Bohemiæ totum concutere, Barones & Principes ad lites & diſſenſiones incitare, milites provocare, regimina antiqua & utilia immutare, convocare cohortes, dividere populos, inter cives diſſenſiones maximas commovere, catervas ducere, ſatellites habere, armatos tenere, homicidia perpetrare, vel procurare, ſpoliare Eccleſias, & altaria profanare. O beatum regnum Bohemiæ, ſi natus non fuiſſet homo ille! Valde quippe deteſtandum eſt, quod homines Eccleſiaſtici, ſub cujuſdam prætextu ſanctitatis, qui deberent Deo vacare, die noctuque precibus inſiſtere, pro peccatis populi, cujus bona comedunt, orare, tempus ſuum orationi impendere, non verentur Regum & Principum curias infeſtare, lites commovere, Decreta regnorum velle pro libitu immutare, litibus infudare.

ANNO CHRISTI 1416.

O quanti mali fuit radix, horum duorum ruſticorum præſumptio! Ex qua quot ſunt utraque parte occiſi, & quot ſolemnes clerici detruſi? quot exilio relegati? quot violenter expulſi? quot ſpoliati? quot verberibus cæſi? quot deſolatæ Eccleſiæ? quot profanata altaria? quot deſtructa monaſteria?

Et ſi, Hieronyme, volebas malos perſequi clericos, cur bonos afflixiſti? Quæſo te. Quia pridie uſus fuiſti Jeremiæ exemplo, eodem & nunc velis uti & dicere: *Væ mihi, mater mea, cur genuiſti me virum rixæ, virum diſcordiæ in univerſa terra*; ut ſcribitur Jerem. 15. Non te pigeat meminiſſe, illorum ſanctorum virorum Carthuſienſium de Praga, quorum Priorem trahi, & monaſterium ſpoliari, vos, in animarum veſtrarum perniciem, procuraſtis.

In unam te percuſſi maxillam, præbe mihi & aliam, in qua benignitatem tuorum Dominorum judicum ut perpendas attende. Sciunt aliqui, ſi non omnes, debeo ſcire & ego, rigorem & modum, qui circa hæreticos vehementer de hæreſi diffamatos debet breviter obſervari. Nam debent diligenter inquiri & capi, ac forti carcere mancipari. Debent contra eos articuli recipi, & teſtes quicunque contra eos admitti, etiamſi ſint infames, ut uſurarii, ribaldi, aut publicæ meretrices. Debent de veritate dicenda juramento aſtringi. Quam ſi præfati hæretici dicere contemſerint, debent aculeo (equuleo) torqueri, & variis tormentis extendi. Nec debent aliqui ad eos, niſi magnæ neceſſitatis cauſa, intromitti. Non debent quoque publice audiri. Si reſipuerint, debet eis miſericorditer venia impendi. Si autem pertinaces extiterint, debent condemnari, & tradi brachio ſeculari.

Certe non iſto rigore tecum actum eſt, licet fueris de hæreſibus permaxime diffamatus. Quia non tantum Arrius, non Sabellius, non Fauſtus, non Neſtorius, non quiſquam alius fuerit hæreticus in via ſua tantum, quantum tu, diffamatus. Quia in Anglia, in tota Bohemia, in Francia, in Ungaria, in Polonia, in Lituania, in Ruſſia, in Italia, & in tota Alemannia, de hæreſi tua pervolavit infamia. Fuiſti captus, ut debent ſimiles, ad Conciliumque deductus, & ſola neceſſitate urgente, recluſus. Super una recluſione reverendiſſimi Domini mei Cardinales de Urſinis, Aquilegienſis, Cameracenſis, Florentinus, perſonaliter quæſierunt, ſi poſſes alio magis loco commodo collocari. Et, ſi tuam fugam non fuiſſent veriti, quia ſæpius fugeras, nedum in eorum domo, ſed menſa & camera, te unuſquiſque eorum benevole pertractaſſet.

Contra te non fuerunt, niſi probi teſtes admiſſi, utputa S. Theol. Magiſtri, ſacri Canonis Doctores, Baccalaurei quoque quam plurimi, ſolemnium Eccleſiarum Curati, & omnes alii venerabiles viri, qui coram te jurarunt, & quorum neminem reprobaſti. Articuli quoque contra te adducti fuerunt pro maxima parte de veritate probati.

Tortus (coactus) non fuiſti. Et utinam fuiſſes. Quia vel ſic humiliatus omnes errores tuos penitus evomuiſſes. Pœna illa tuos aperuiſſet oculos, quos culpa præcluſerat.

Ad te etiam quicunque venire voluerunt, ad tui conſolationem fuere intromiſſi. Recogita, quam benigne, quam dulciter Reverendiſſimi Domini Cardinales, quam plures alii te fuerint exhortati, & tibi ex corde compaſſi. Ut velles reſipiſcere, quoties ſupplicarunt?

Audientia quoque publica pluries tibi ad tui conceſſa eſt libitum. Quam utinam non habuiſſes! Timeo namque, ne illa audientia tibi nimiam præſtiterit audaciam.

Sex enim incommoda tibi per te in illa audientia irrogata ſunt. Primum, quia omnium te pie excuſare volentium ora obſtruxiſti, qui quadam pietate commoti, ut te defenderent, te delirum, amentem, ſtultum, ſive inſanum dicebant. Sed, quæſo, quis te inſanum aut delirum diceret, niſi eſſet delirus? Hominem ſic ornate orantem & accurate dicentem? Oportet amplius, ut hi tui excuſatores fileant, & penitus conticeſcant. Quia loquela tua manifeſtum te fecit.

Secundum incommodum tibi in tua irrogatum oratione fuit: quia te ſeditioſum & homicidia procuraſſe minime denegaſti.

Tertium: Quia teſtes contra te deponentes per multas hiſtorias longaque exempla, mentitos fuiſſe, probare conabaris, quos tamen contra te veraciſſime dixiſſe, unico tuo teſtimonio comprobatum eſt.

Quartum fuit: Quia apparuit, ne neſcires inter Logicam Rhetoricamque diſtinguere, cum dixeris, dicta teſtium contra te demonſtrativum argumentum minime facere. Neſcis quippe, quod demonſtrationis genus aliud eſt in Logica, & aliud in Rhetorica. Logica quidem demonſtrat per prepoſitiones immediatas & Syllogiſmum expoſitorium. Rhetorica vero monſtrat per laudes & vituperia. Aliter namque demonſtrat Phyſicus, Naturalis, & aliter Ethicus & Moralis. Unde Legiſta, Canonicus vel civilis, non demonſtrat niſi per allegata & probata. Itaque contra te demonſtrant per allegata legitima, & probata de veritate ſufficientiſſima. Rogo te, quis magis contra te poteſt demonſtrare, quam tu ipſe contra te & adverſum temet demonſtraſti? Tu ſolus tibi inimicus exiſtis, tu ſolus tibi adverſarius, tu ſolus magis tibi contrarius. Omnes nos tibi compatimur, tu ſolus tibi crudelis penitus comprobaris. Omnes tibi pii aſſiſtunt; at tu ſolus tibi ipſi inimicaris.

Quintum fuit: Quia Joannem Huſſ, quem prius tuo teſtimonio ac juramento anathematizaveras, poſtmodum laudare non fuiſti veritus. Quæſo te, qua fronte, qua audacia, qua quoque inverecundia potuiſti attollere virum ſeditioſum, hæreticum, & homicidia procurantem?

Memini, te aliquando dixiſſe, illum non fuiſſe ebrioſum, vel fornicarium. Sed quid prodeſt, Reverendiſſimi Domini, vinum non bibere, & ira, odio, ſuperbia, & contentione inebriari?

Quid

ANNO CHRISTI 1416.

Quid prodeſt jejunare viſceribus, & luxuriare venatibus? Abſtinere a cibis, & errare peccatis, 86. diſt. 12. Quid prodeſt. Quid eſt vinum ſervare, & ſanguinem effundere non vereri? Aut quid eſt, non inebriari vino, & dentibus detractionum ſanguinem ſpargere, & proximorum carnem immaniter (inhumaniter) laniare, & inceſſabili (ineffabili) perſecutione interimere.

Dixiſti, illum non fornicarium. Utinam dixiſſes non hæreticum. Nulla enim major fornicatio, quam illa, qua hic fuit catholica fornicatus a fide.

Sed ultimo in hac publica audientia temetipſum tuo proprio teſtimonio condemnaſti. Utinam ſiluiſſes! quæ namque contra te major potuit eſſe auctoritas, quam ea, qua te mendacem, perjurum, immo pejerantem & hæreticum relapſum eſſe, affirmas, revocas quæ ſancte juraſti, & in fortiorem & pejorem recidivaſti errorem?

Quamobrem ſacrum præſens Concilium, cui in terra eſt collatum omne judicium, *judicabit te juxta vias tuas*. Ezechiel. 7. licet, qui non credit, jam judicatus ſit, ut ſcribitur Joa. 3. In judicando, ſive in corripiendo, ut teſtatur Seneca de Clementia ad Neronem, hæc tria lex ſecuta eſt, quæ quilibet princeps aut judex ſequi debet: Ut aut eum, quem punit, emendet, aut pœna ejus ceteros meliores reddat, aut ut ſublatis malis ſecuriores ceteri vivant.

Quamobrem hæc ſancta Synodus de te nunc intendit ſumere judicium. Et utinam reſipiſceres, & duritiam tui cordis infringeres. Judicabit itaque te ſecundum recti judicii æquitatem & ſacrorum Canonum ſanctiones. Et licet, quod abſit, converti nolueris, tamen ſic debet utique judicare, ut convertat incredulos ad prudentiam, i. e. ad ſanctam ſcientiam fidei parare Domino plebem perfectam. Quod eidem ſancto Concilio concedere dignetur feliciter vivorum & mortuorum judex juſtiſſimus, Jeſus Chriſtus, benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Collatio facta per Magiſtrum Jacobum, Laudenſem Epiſcopum, & Apoſtolici Palatii magiſtrum, ſuper condemnatione Hieronymi de Praga, hæretici, in Concilio Conſtantienſi MCCCCXVI. die XXX. Maji.

XIII.

STEPHANI DE PRAGA THEOLOGI

ORATIO

In Concilio Constantiensi

Solemniter habita Dominica 3. poſt Trinitatem M. Junio, anno ut apparet, 1417. De maturanda Eccleſiæ emendatione.

Ex MS. Helmſtadienſi.

Reſiſtite fortes in fide, ſcribitur 1. Petr. 5. & in epiſtola hodierna.

Reverendiſſimorum Patrum & virorum celeberrimorum & doctiſſimorum cœtum conſpiciens, in quorum præſentia prædicaturus conſiſto, in me ipſo attonitus vehementer contremiſco.

Primum quidem, quod inexpertus loqui debeo, tanta gravatus imperitia, inter eos, quos multifaria & antiqua roboravit ſcientia. Illos hortari debeo, ut inimicis fidei reſiſtant fortiter, quorum conſilio & auxilio ego inermis ſumme indigerem, illis hoſtibus ad reſiſtendum viriliter. Illos inſuper admonere debeo, ut odiant vitia, cum per me ipſum ſim peccatorum multiplici oppreſſus nequitia. ANNO CHRISTI 1417.

Ut enim verbis utar Iſ. 3. Non ſum medicus animarum, ſufficiens ad ſanandum, & in domo mea non eſt panis verbi Dei, ad reficiendum, neque veſtimentum virtutis, ad me ipſum, quanto minus ad alios exornandum. Propterea exhortator fieri erubeſco aliorum, qui utinam ad me ipſum ſufficerem gubernandum.

Optabam igitur ſilentio præterire, & illum locum tutiſſimum eligere, cum Maria ad pedes Domini ſedente audire potius, quam aliquid loqui, & huic oneri prædicationis mihi gravi proponens me non implicare, propter librorum defectum, & ingenii tarditatem.

Sed tamen loco pro iſta die vacante, ad illud opus arduum me exhortanti non valui excuſare.

Sed quid faciam, cum Reverendiſſimos patres & eximios doctores mira ſubtilitate & facundia præditos ante me prædicantes intueor, qui jam plus quam per totius anni circulum affluentibus S. Scripturæ dapibus veſtras paternitates & dominationes ſubtiliter & utiliter ſaginarunt? Inſufficientia & ineloquentia mea me retraheret a labore. Sed veſtris gratia & benignitate confiſus, ſperans, quod juxta dictum Apoſtoli 2. Cor. 11. libenter ſuffertis, cum ſitis ipſi ſapientes, opus aggrediar.

Unde ſi propter ſtili incomti inertiam, & linguæ impeditæ facundiam, veſtras paternitates & dominationes contingat faſtidire & tædere, rogo humiliter & ex affectu, *reſiſtite forte in fide*, ne veſtræ paternitates & dominationes propter impatientiam & tædium ſtili rudis debito primo ſpolientur. Sed attendentes illud Bernardi ſuper Cantica: *Doctrina ſæpe non curioſitatem acuit, ſed charitatem accendit*, de manibus meis jam vilia ad veſcendum ſuſcipite fercula, ut poſtmodum ad priores epulas quanto eſurientius, tanto ardentius recurratis. Et nunc quæſo meam inſufficientiam veſtra adjuvet charitas, ad matrem miſericordiæ una mecum aſſurgentes, & ipſam ſalutantes humiliter pro impetranda gratia dicamus: *Ave Maria*.

Reſiſtite fortes in fide, ſcribitur ubi ſupra. Reverendiſſimi &c.

Tota ſeries Sanctarum Scripturarum nos ad ſalutem invitans & beatitudinem, exhortatur peccata fugere, & tentationibus inimicorum ad illa peccata ſugillantium in fide reſiſtere. Nam & qui certat in agone non coronabitur, niſi, qui legitime certaverit. 2. Tim. 2.

Sunt autem tres inimici capitales, qui nos ad illicita inſtigant, & nocive proſequuntur, ſcilicet caro, mundus, & diabolus.

Caro inſtigat ad delectationem & voluptates, mundus ad ambitionem & vanitates, diabolus ad deceptionem & doloſitates. Unde Hugo: *Vox carnis voluptas, vox mundi vanitas, & vox diaboli doloſitas.*

Et in his tribus omnia peccata hominis ſalutem impedientia includuntur. Propter quod princeps Apoſtolorum nos incitat contra iſtos hoſtes in fide aſſurgere, & eis non conſentire, dicens: *Reſiſtite fortes in fide*.

Et quanquam hæc verba ad omnes fideles dirigantur, qui ſunt quaſi turma bellica adverſus hoſtes militans hic in via: Præcipue tamen vos, Reverendi Patres, Prælati, Paſtores, & ceteri viri Eccleſiaſtici, qui in acie hujus belli ex officio tanquam viriliores & fortiores eſtis

ANNO CHRISTI 1417.

constituti, exhortamini verbis præsentis thematis: *Resistite fortes in fide*.

Et merito. Ne, acie debellata, tota turma populi Christiani consequenter vestro exemplo corruat & succumbat.

Ut autem istis hostibus resistere valeatis, tria repetio esse necessaria.

Primum est, maceratio corporis in effectu, contra carnis delicias & voluptates. Et hoc scriptum est Exodi 12. ubi dicitur: quod filii Israel ambulaverunt *per siccum in medio maris*.

Secundum est, paupertas in affectu, contra concupiscentias & mundi vanitates. Quod etiam significatum ibidem, cum dicitur: Filii Israel ambulaverunt in solitudine.

Tertium est, prudentia in intellectu, contra B astutias diaboli & dolositates. Ideo dicit sapiens: *Relinquite infantiam, & vivite & ambulate per vias prudentiæ*. Proverb. 9.

Sic enim fideles Christi, & ceteri viri Ecclesiastici ad resistendum hostibus debent ambulare, in bonis spiritualibus proficiendo, tria seminaria omnium peccatorum, præsertim mortalium, prædictis tribus bonis contraria, calcaturi: juxta consilium B. Joannis, in sua Canonica dicentis: *Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas in eo, quia omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, oculorum, aut superbia vitæ*. 1. Joa. 2.

Sicut enim reprobi Prælati & ceteri viri Ec- C clesiastici in corpore Christi, ambulantes crescunt in secularibus, cumulantes nequitiam impunitam, quæ est seculi lætitia, se inordinate ditando, lasciviendo & superbiendo: sic e contra boni Prælati & viri Ecclesiastici in corpore Christi, & per consequens in Christo, qui est fons humilitatis, & Evangelicæ paupertatis, ambulantes proficiunt: circa bona honesta, delectabilia, & humilia, humiliando, castigando, & depauperando, ad beneplacitum Christi.

Et sicut superbia, lascivia, & avaritia circa bona honesta, delectabilia, & utilia, sunt gloria & divitiæ carnis & seculi falsæ & inanes: sic humilitas & castitas & paupertas Evangelica circa eadem bona, sunt vere & bene gloria & D divitiæ spiritus, quibus aliquis vere & formaliter est dives & glorioſus. Primi enim, scilicet superbi, lascivi, & avari, sunt glorioſi & divites in mundum; secundi vero, scilicet humiles, casti & pauperes, sunt divites & glorioſi in Deum. De quo sententialiter Lucæ 12. Unde Christus, in mundo pauperrimus fuit, in Deum ditissimus: Et Antichristus, ditissimus in mundum, erit summe pauper in Deum.

Status itaque præsentis vitæ est status militandi. Quod militia est vita hominis super terra, Job. 1. Ideo quanto quis plus se humiliat circa bona honesta, plus se castigat circa bona delectabilia, & plus se depauperat circa bona utilia: Quæ triplicia bona sunt, velut suprema, E media & infima: tanto virilius militat in bello hujus viæ, plus hostibus præfatis generis humani in fide resistit, & fit magis dives, & in Deum glorioſus. Christus enim passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus, 1. Petr. 2. Et quod Christus fecit pro nobis, hoc etiam a nobis requirit, teste B. Augustino in sermone de nativitate Virginis glorioſæ, sic inquiente: *Pro nostra redemtione non aurum dedit, non argentum appendit, non pecuniam numeravit, sed se ipsum tradidit, & pretioſum sanguinem sui corporis fudit, propriam ipsius* A *animam posuit. Expedit igitur, ut Redemptori suo semetipsum offerat, quicunque ad ejus consortium pervenire festinat; Illius vestigia imitetur in via, qui cum eo gaudere anhelat in patria: Illum sibi ducem faciat in itinere, qui ejus particeps esse desiderat in perventione. Nemo igitur se ipsum vel fratres seducat, nemo se vanitate spei decipiat. Non enim possumus hic gaudere cum seculo, & illic regnare cum Christo*. Hæc Augustinus.

ANNO CHRISTI 1417.

Cum autem Christus nec superbiendo circa bonum honestatis, nec lasciviendo circa bonum delectationis, nec ambiendo bonum utilitatis, post accipere a summo promeruit: Oportebat enim post sui humiliationem, gloriam, post castigationem, delicias, & post depauperationem, divitias regni, Christum pati, & ita intrare in gloriam suam, Lucæ ultimo: Hoc nobis reliquit exemplum, ut sequamur vestigia ejus. Cujus exemplo delectationi carnis, avaritiæ mundi, & superbiæ vitæ resistite fortes in fide.

Et signanter summus Papa B. Petrus addit: in fide. Scivit enim, & Spiritu S. docente cognovit, quod non nisi in fide & per fidem nostros hostes & inimicos debemus superare. Quia hæc est victoria, quæ vincit mundum, fides nostra, 1. Petr. 7. Hoc idem docuit Apostolus Eph. 7. dicens: *In omnibus*, subaudi, *tentationibus, sumentes scutum fidei, in quo possitis nequissimi hostis ignea tela extinguere*.

Etiam quia ad veram beatitudinem ambulare C volentibus, sive agendo, sive tentationibus resistendo, primo omnium necessaria est fides, sine qua nec in hoc seculo quis gratiam justificationis consequitur, nec in futuro vitam æternam possidebit. Quia sine fide est impossibile placere Deo. Hebr. 11.

Et pro utraque ista causa Apostolus fidem valde commendans ibidem concludit: *Sancti fide vicerunt regna*, siquidem tyrannorum, scilicet carnis, mundi & diaboli. Quoad primam causam operati sunt justitiam, adepti sunt remissiones quoad secundam.

Proinde Magistrorum optimus & sapientissimus ipse Christus, qui vult, omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis in fide pervenire, 1. Timoth. 2. triplicem fidem in domo Ecclesiæ militantis collocavit. In fundamento hujus doctrinæ posuit Ecclesiasticam fidem, humilem & obedientem, in corpore ejus exstruxit catholicam fidem, castam & patientem, sed in tecto ipsius erexit Apostolicam fidem, pauperiem, spinis divitiarum renitentem. Ut certe domus illa Ecclesiæ militantis per fidem humilem & obedientem in terris pergat ad speciem liberam & glorioſam in cælis: Per fidem castam & patientem in temporalibus angustiis transmigret ad speciem lætam & voluptuoſam in æternis deliciis: Per fidem pauperem, spinis divitiarum renunciantem, in angustis copiis perveniat ad speciem divitem & superabundantem in ampliſſimis copiis.

Nec amplius quovis modo quæri aut desiderari potest, quam habere sufficientiam omnis boni honesti per libertatis gloriam, omnis boni delectabilis per voluptatis lætitiam, & omnis boni utilis per possessionis abundantiam. Sufficientia omnis boni per primam fidem adipiscitur; Secunda per secundam, atque tertia per tertiam: Secundum ordinatissimam scalarem ascensionem per tres gradus fidei, infimum, medium, & supremum.

Tantæ itaque admirabilis virtutis est fides triplex supradicta. Unde Bernardus super cantica:

Quid

ANNO CHRISTI 1417.

Quid non inveniet fides? Deprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit novissima, ipsam denique æternitatem ipso suo vastissimo loco quodammodo circumcludit. Quæ bona omnia si consequi cupitis, hostibus ad hæc impedientibus avide resistite fortes in fide.

Porro ipse Christus sua sapientia immensa fecit & ordinavit, ut summus Pontifex cum Dominis Cardinalibus, Pontificibus, Prælatis, & ceteris suis Ecclesiasticis, veluti in regione capitis suo officio residens, per claves regni cælorum sibi traditas sit rector, gubernator, & administrator domus suprædictæ: Imperator vero Romanus, cum Regibus, Principibus, potestatibus, & aliis suis armigeris secularibus, veluti in regione brachiorum substans, gladio & armis suæ potentiæ temporalis sit defensor, protector ac propugnator domus memoratæ: Sed fidelis populus communis, veluti in regione pedum subjacens, sit laboribus suorum negotiorum subpeditator, sustentator, & subportator talis domus supradictæ.

Tunc autem, secundum Chrysostomum in Polycrat. totum reipublicæ corpus roboris sui integritate vigebit, tunc optime corporis specie venustabitur, & elegantis pulchritudinis decorem induet, si singula locum teneant sortita decenter, & si fuerit officiorum non confusio, sed distributio. Et hunc ordinem describens metrista, inquit:

Tu supplex ora, tu protege, tuque labora.

Omnis igitur domus, totus honor & gloria Papæ, Cardinalium, Pontificum, Prælatorum, & aliorum Ecclesiasticorum, Imperatoris, Regum, Principum, potestatum, & ceterorum secularium, atque totius communis populi Christiani, in officiis & negotiis sibi propriis & appropriatis permaxime in hoc subsistunt & vigent, ut primi regendo, gubernando, & administrando salubriter; secundi defendendo, protegendo, & propugnando viriliter; & tertii suppeditando, sustentando & supportando fideliter, domum Ecclesiæ militantis tueantur, & laborent diligenter pro toto suo posse, ut ipsa in triplici sua fide prædicta ad beneplacitum Dei salvetur, augeatur, ac perficiatur. Cum, secundum B. Augustinum de verbis Domini, nullæ majores sint deliciæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla substantia hujus mundi major sit, quam fides catholica.

Ideo ipsam impugnantibus, eamque lacerantibus resistite fortes in fide, omnes filii sanctæ Matris Ecclesiæ.

Quamvis autem ipse Christus sic summe sapienter, summe eleganter, domum suam in se ipso ordinaverit, & pro eadem optime dispoſuerit: tamen, quia contraria juxta se posita magis elucescunt, ut hujus suæ domus & triplicis ejus fidei claritas magis ac plene, & in se, & in respectu ad suum contrarium refulgeat, permisit ipse prudentissime, ut mille artifex Satanas circum poneret domum suam in triplici perfidia fabricatam.

In fundamento talis domus posuit diabolus perfidiam, superbam & protervientem, Ecclesiasticæ fidei humili & obedienti contrariam. Quæ perfidia hæresis nominatur.

In corpore ejus instruxit perfidiam lascivam & impatientem, catholicæ fidei castæ ac patienti adversam. Quæ schisma appellatur.

In tecto vero illius domus maledictæ collocavit perfidiam avaram & ambitiosam, Apostolicæ fidei pauperi, spinis divitiarum large renuncianti, oppositam. Quæ perfidia Simonia nuncupatur.

ANNO CHRISTI 1417.

De quibus perfidiis sententialiter habetur 1. Corin. 1. & 11. ad Titum 3. Actor. 8. & 6. Reg. 7.

Verum, quia secundum beatum Hilarium in 1. libro de Trinitate, & Augustinum de Ecclesia, hoc proprium habet Ecclesia, dum opprimitur crescit, dum contemnitur proficit, dum læditur vincit, dum arguitur intelligit, tunc stat, cum superari videtur: necesse est, talem domum quoad triplicem suam fidem habere adversam domum triplicis perfidiæ, a qua sic impugnata & excitata floreat, crescat, proficiat, vincat & superet, ut jam est supra dictum.

Prima perfidia, scilicet hæresis, ubicunque venerit, fidem primo modo dictam, quæ locum tenet fundamenti, effodit & evellit. *Modicum enim fermenti totam massam corrumpit* 1. Cor. 5. & Gal. 5. Et sicut propositio copulativa, si millesies mille partes veras in se & catholicas habeat, dummodo unam falsam in se & hæreticam cum his continet, tota ipsa non vera & catholica, sed falsa & hæretica judicatur: sic, si quispiam quotlibet credulitates in se veras continet & catholicas, si una cum his fuerit hæretica, totalis sua credulitas, non catholica, sed hæretica reputatur. Eo quod talis credulitas aut est propositio copulativa, aut circa propositionem copulativam versatur mentaliter. Propter quod dicit B. Augustinus in de fide ad Petrum: *In eo, quod quis singulis non credit articulis & contumaciter repugnat, & his contraria dicere non dubitat, hæreticus & fidei Christianæ inimicus apparet. Cum si quis delinquit in uno, factus est omnium reus.*

Secunda perfidia, scilicet schisma, fidem secundo modo dictam tollit & excludit. Ubi enim homo, vel communitas quæcumque, a vero suo Ecclesiastico capite & sponso lascivus & impatiens adulteratur, alieno quærens adhærere, vel pro adultero in Ecclesiasticis se gerit, ibi fidem secundo modo dictam tolli necesse est & excludi. Inseparabile est enim sacramentum unitatis. Et sine spe perditionem permaximam sibi acquirunt, qui schisma faciunt, & relicto Episcopo alium sibi constituunt, dicit B. Cyprianus martyr, ut habetur 7. q. 1. c. 9.

Tertia perfidia est Simonia, quæ fidem tertio modo dictam removet & expellit. Ubi enim Simonia, quæ radicaliter est studiosa & perversa voluntas pretiosa spiritualia pro vilibus temporalibus commutandi, intravit, ibi fidem pauperem, spinis divitiarum large renunciantem, fugat & propellit. Quia non potest quis servire Deo & mammonæ, Matth. 6.

Et sicut in composito naturali est triplex unio, una animæ ad corpus & ejus membra, secunda corporis & membrorum ad invicem, tertia est eorum, quæ adjacent composito ac ejus membris: sic suo modo est triplex unio in composito spirituali & supernaturali. Et sicut prima fide servatur unio Ecclesiastica animæ mysticæ, quæ est Christus, ad corpus & membra in composito mystico, quod est præsens Ecclesia: sic etiam fide secunda salvatur unio corporis & membrorum ejusdem ad invicem in eodem corpore mystico. Sicut denique tertia fide conservatur unio adjacentium Ecclesiasticorum & spiritualium honorum ad prædictum compositum & sua membra: sic necesse est per oppositum, quod, ubi fuerit

ANNO CHRISTI 1417.

rit prima perfidia, ibi illa anima myſtica ſeparetur; Et ubi ſecunda fuerit, quod ibi illud corpus diſcerpatur: At ubi tertia perfidia advenerit, quod ibi unio tertia ſpiritualium & Eccleſiaſticorum bonorum adjacentium diſſipetur.

Propterea, ſicut prima Eccleſiaſtica unio corporis & membrorum ad animam myſticam eſt ſuprema, ſecunda vero corporis & membrorum ad invicem eſt media, tertia autem unio adjacentium Eccleſiaſticorum & ſpiritualium bonorum ad compoſitum myſticum & ejus membra eſt inter has infima: ſic fides prima eſt ſuprema, ſecunda media, tertia ima. Et ſuo modo prima perfidia, quia primæ fidei contraria, eſt graviſſima, ſecunda perfidia ſecundæ fidei adverſa eſt media, & tertia perfidia, quia tertiæ fidei oppoſita, inter has in genere ſuo eſt minima. Hæreſim enim primum locum tenere inter perfidias, ſchiſma medium, Simoniam infimum, ex jam declaratis concluditur ſatis plene.

Quibus perfidiis tanquam tribus hoſtibus lethalibus, quæ Eccleſiam vulnerant, ſcindunt & diſſipant perfide, reſiſtite fortes in fide.

Et tantum de præſentis thematis introductione.

Quia vero recti & virtuoſi longe ſunt ſufficientiores virtute, quam perverſi & vitioſi ſint potentes iniquitate: Cumque in illa domo diaboli maledicta, Pontifices Sacerdotes & Levitæ templi dæmoniaci, tyranni, carnifices & tortores regni diabolici, atque populus Gomorrhæ, per triplicem perfidiam prætactam vi & dolo ſupra modum domum Dei & ejus fidem triplicem perſequuntur & impugnant: quanto magis incomparabiliter Pontifices, Sacerdotes & Levitæ templi dominici, Reges & Principes ac milites in regno Dei, populuſque Domini, & præſertim hoc Generale Concilium, ad hunc finem in Spiritu Sancto congregatum, habent prudentia ſua & virtute invadere & devaſtare regnum diaboli, & triplicem ejus perfidiam, hæreſim ſcilicet, ſchiſma, & ſimoniam. Quæ per ſe & alia crimina mundum impleverunt, & regnum cælorum, quod eſt in terris, pene vaſtarunt. Totus enim mundus in maligno poſitus eſt, 1. Joan. ultimo.

Prima namque perfidia & maxima ſecundum genus ſuum eſt hæreſis. Quæ ubi venerit, unionem inter tres præcipuam, corporis ſcilicet & membrorum Eccleſiæ ad animam myſticam, quæ eſt Chriſtus, in compoſito Eccleſiaſtico ſeparat & diſſolvit.

Quis autem crudelitatem & malitiam hujus perfidiæ poſſet æſtimare? Si enim tam dulce vinculum naturale animæ ad corpus & ejus membra, ut etiam minime membri ſenſitivi ſeparationem anima abſque magno dolore non patiatur: Quam ſupra modum dulcius eſt vinculum ſpirituale animæ myſticæ, quæ eſt Chriſtus, ad corpus myſticum, & ejus membra!

Et per conſequens, quam miſerabilis, multum flebilis eſt & dolenda ſeparatio cujuſcunque membri a tali myſtica anima, per hanc præſertim perfidiam, quæ hæreſis appellatur, ubi vinculum illud a membro evellitur radicitus & auferur!

Nam cum corpus Eccleſiæ & membra ejus ad iſtam myſticam animam veluti triplici funiculo, & tribus ligamentis, fide ſcilicet, ſpe & charitate, in ſtatu viæ connecti habeant & ligari: Et ſi tunc charitas, ſi etiam cum hac ſpes in aliquo membro deficiat, fide remanente, illud membrum, etſi mortificatum, adhuc tamen corpori Eccleſiæ & animæ per talem fidem eſt utique myſtice colligatum. Ut, ſi cujus manus eſſet arida, verum quidem eſſet membrum, licet abſque ſanguine inefficax & mortuum; ſic fides, cum ſit vera, ſine operibus mortua eſt. Sicut dixit B. Auguſtinus contra Donatiſtas, & habetur 1. q. 1. c. 47.

Si autem hæreſis quæcumque ſupervenerit, totalem credulitatem circa materiam catholicam reddit hæreticam, ut ſupra dictum eſt. Et tunc fides tollitur, & vinculum illius membri ad corpus Eccleſiæ & animam myſticam penitus extirpatur.

O ſi tantam crudelitatem hujus feræ peſſimæ & tyrannidem, quæ per unum morſum ita lethaliter vulnerat, totalem hominis devorans credulitatem, hoc ſacrum Concilium, univerſalem Eccleſiam repræſentans, cordialiter perpenderet! Revera ad extirpationem errorum & hæreſum majorem diligentiam adhiberet, moras & dilationes amputando. Nam hæreſes ſi dimittuntur in longum indiſcuſſæ, plurimos inficient, & radices ſuas difficilius evulſibiles in cordibus infidelium profundabunt, & ipſos infectos hæreſibus roborabunt.

Nam mala per longas invaluere moras.

Unde ſi pro ſedando ſchiſmate contendentium de Papatu hoc ſacrum Concilium cum ſumma diligentia, magnis laboribus, periculis & expenſis fideliter laboravit, nihil de tempore & aliis contingentibus omittendo: quanto magis eſſet per ipſum Concilium providendum, ne ſchiſmata fierent circa fidem, præcepta Dei, & Eccleſiæ ſacramenta. Quia hæc ſine proportione nocivior exiſtit diviſio, maximam tollens unionem.

Igitur majus & ſalubrius eſſet fidei Chriſtianæ, quam diverſarum obedientiarum occurrere ſciſſuris. Quidnam prodeſt, ſi ſub uno capite ſchiſmata haberentur? Ordo nempe eſſet præpoſterus, ſi majori diligentia, ampliori conatu & labore in unam obedientiam, quam in unam fidem populum Chriſtianum reducere curamus. Et ex minoris boni præpoſitione grave peccatum incurritur, ſi ardentius, ſi denique vigilantius obedientiarium, quam fidei reunire laboramus ſciſſuras.

Exſurgat igitur, quæſo, exſurgat hoc ſacrum Concilium in ſpiritu & virtute Dei, & pro toto ſuo poſſe eradicet per ſuam ſententiam & definitionem omnes hæreſes peſtiferas, in hoc ſacro Concilio diu ventilatas, quæ ſtatus utriusque, ſpiritualis ſcilicet & ſecularis ordinem nituntur evertere, & auctoritatem tyrannicam Antichriſti, & Babyloniam totius confuſionis inducere, electione ſummi Pontificis minime expectata.

Eſt enim auctoritas Concilii Generalis, præcipue, ubi de fide agitur, major auctoritate Papæ & collegio Cardinalium. Cum ipſum Generale Concilium, univerſalem Eccleſiam repræſentans, hoc privilegium habeat, Spiritu Sancto dirigente, quod in his, quæ ſunt fidei, errare non poſſit, ſtante lege, nec in toto peccato mortali maculari. Alias non eſſet ſecutum refugium viſibile in humanis, ſi non ſacrum Concilium, ad quod in materia fidei & Eccleſiaſtica eſſet recurrendum.

Ideo ſummus Pontifex cum collegio Cardinalium in caſibus novis & arduis ad deliberationem Concilii recurrere conſuevit, ut apparet Sext. Decretal. lib. 1. tit. 1. *De ſumma Trinitate*, per totum. Quod inſinuat B. Hieronymus ad Evandrum, dicens: *Si auctoritas quæritur, orbis major eſt urbe*. Et habetur *Diſt. 93. cap.* 24.

Non

ANNO CHRISTI 1417.

Nonne viris eruditis fides debet committi diſcutienda? Quales ſunt in præſenti Concilio. Viri utique ſpirituales & ſapientes, ſecundum qualium judicia medium virtutis Philoſophus jubet accipere. Hic præterea ſunt idonei conditores legum, doctrinaliter & auctoritative. Hic utique ſunt tetragoni ſine vituperio, Theologiæ Profeſſores, Juris Canonici Doctores, & Civilis. Et alii viri doctiſſimi in magna multitudine congregati. Qui mentiri neſciunt ſupra motis in materia fidei vel movendis. Qui etiam poſſunt redarguere mentientes, dum a vero falſum, a catholico erroneum, ab illicito licitum ſciunt ſeparare.

Propter quod, Reverendi Patres, eximiique Doctores, legis divinæ fervidi Zelatores, in hoc ſacro Concilio congregati, ad hoc animum veſtrum, affectum & curam dirigite, ut, quod ad conſervandam fidem & religionem pertinet Chriſtianam, ſine acceptione perſonarum, nullo odio, nullo ſervore vel favore, nullave deſidia & protelatione negligatur. In hac enim materia nulli eſt parcendum, nulli obtemperandum, quin immo contra omnes hæreſes, hæreticos, fautores eorum & defenſores, quantocius fieri poteſt, eſt viriliter inſurgendum, ne ipſa domus Eccleſiæ militantis in ſuis corruat fundamentis. Hoc docet nos egregius Doctor Hieronymus, in libro de Expoſitione catholicæ fidei, dicens: *Reſecandæ ſunt carnes putridæ de corpore, ne totum corpus intereat vel putrefiat. Scabioſa ovis repellenda a caula, ne totus grex pereat; parvus ignis removendus a domo, ne tota ardeat. Arrius in Alexandria una ſcintilla fuit, ſed quia non ſtatim oppreſſa eſt, pene totum orbem ejus flamma depopulata eſt*: & habetur 24. q. 3. c. 16. *In his* namque *qui intus ſunt, infidelibus, citius putredo eſt reſecanda*, dicit Auguſtinus: & habetur 23. q. 4. c. 17. Contra quos etiam ſummus Pontifex in Bulla epiſtolæ hodiernæ exhortatur inſurgere, dicens: Reſiſtite fortes in fide. Cauſam præmittens: Quia adverſarius veſter diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret. Et ſubjungit: Cui reſiſtite fortes in fide. Et hoc quoad primum.

Eſt alia denique perfidia, videlicet ſchiſma, quæ mediam unionem, utpote corporis & membrorum Eccleſiæ ad invicem tollit & excludit. Conſtat enim ex ſcriptura & ratione, quod perfectio Eccleſiaſtici corporis conſiſtat principaliter in unitate, tanquam in conſummatione omnis boni, pro quo, ni fallor, Salvator ante ſuam paſſionem rogavit humillime, dicens: Pater Sancte, ſerva eos, quos dediſti mihi, ut ſint unum ſicut & nos, Joa. 17. Pro hoc eximius Prophetarum poſtulabat, imprecans pacem ſuper Iſrael, ſciens, quoniam poſuit auctor ejus Deus fines ſuos pacem.

Hæc autem pax & unio oppoſita diviſioni ſchiſmaticæ, non conſiſtit in unitate charitatis, in qua omnes homines in gratia exiſtentes, & ſoli tales conjunguntur: nec in unitate donorum naturalium, in qua omnes homines connectuntur: nec in ſimili participatione fidei vel ſacramentorum, & præſertim baptiſmatis, in quo character imprimitur, in qua omnes, qui baptiſma rite ſuſceperunt, copulantur, etiam ubi fidem actualem vel habitualem perdidiſſent: non enim conſiſtit in ſola obedientia ad Chriſtum, cum in hoc omnes obedientiæ ſibi conveniunt & concurrunt: ſed eſt unitas membrorum Eccleſiæ ad unum caput vicarium hic in terris.

Quam qui negat pertinaciter, hæreticus eſt; qui impugnat, ſchiſmaticus eſt. Nam quiſquis poſt electionem factam canonice Epiſcopus fieri voluerit, foris fiat neceſſe eſt. Nec habet Eccleſiaſticam ordinationem, qui Eccleſiaſticam non tenet unitatem. Quiſquis ille fuerit, licet de ſe multum jactans & plurimum ſibi vendicans, profanus eſt, alienus eſt, foris eſt, dicit B. Cyprianus martyr: & habetur 7. q. 1. cap. 5. Verum ſi permanebit Eccleſia uſque ad conſummationem ſeculi, utique permanebit ut perfecta. Dei enim perfecta ſunt opera, non ſolum in inchoatione, ſed magis in conſervatione & conſummatione. Sed nemo dubitat, quin ablatio unius membri a corpore deformitatem grandem inducat & imperfectionem. Ideo non eſt auferibile caput vicarium ab Eccleſia uſque ad ſeculi conſummationem, quin poſt vacationem ſedis aliquis certus & unicus ſuo tempore præficiatur Eccleſiæ ſponſus, ſtante lege. Alias ipſa Eccleſia uſque ad tempus illud remaneret imperfecta, nec ſuorum gauderet integritate membrorum, & præſertim membri principalis.

Igitur Joannes Huſſ, damnatæ memoriæ, & ſui ſequaces, Chriſti repugnant ordinationi, & Spiritui ſancto ſunt rebelles, aſſerentes, & aſſerere non verentes, quod non ſit ſcintilla apparentiæ, quod ſit unum caput in ſpiritualibus regens Eccleſiam, quod ſemper cum Eccleſia militante converſetur: Sed quod Chriſtus, ſine talibus capitibus monſtruoſis, per ſuos veraces diſcipulos ſparſos per orbem terrarum, melius Eccleſiam ſuam regularet.

Contra quos militat argumentum gentilis Philoſophi, 12. Metaphyſ. Cum regnum & principatum oporteat ab aliquo vel aliquibus regi. Et, non eſt bona pluralitas Principum: unus ergo Princeps. Et, quia regnum cælorum in terris, quod eſt præſens Eccleſia, eſt regnum perfectiſſimum, & regulatiſſimum, neceſſe eſt, ut in eo unus principetur. Optima & decentiſſima politiarum eſt, ubi unus monarcha præſidet, etiam ratione naturali hoc dictante.

Quibus erroribus poſſet per plures canones, ſcripturas & rationes Theologicas, obviari, quas cauſa brevitatis prætermitto. Hoc concludens: quod, ſicut Eccleſia duratura eſt integritate membrorum uſque ad finem ſeculi: ſic eidem Chriſtus contulit vivificam ſemetipſam uniendi, ſeu in unione conſervandi, facultatem & virtutem. Quam toties practicare tenetur, quoties ipſa Eccleſia ſuo capite vicario fuerit viduata, ne acephala & ſine viſibili capite maneat hic in terris.

Unio ſiquidem ad Chriſtum etſi ſit ſumme neceſſaria ad ſalutem, qui eſt caput principale Eccleſiæ, permanens, & invariabile, ſempiternum habens Sacerdotium & Papatum, ut ait Apoſtolus Hebr. 7. non tamen uſquequaque ſufficit lege divina currente ordinata, ita, ut in illa ſtemus unione, non procurantes, in quantum in nobis eſt, alteram unionem ad caput vicarium hic in terris: in quo reſideat fontalis & capitalis plenitudo Eccleſiaſticæ poteſtatis, quam ex ordinatione Chriſti ſemper oportet permanere & non deficere, quandiu univerſalis Eccleſia durabit ſuper terram.

Si enim Eccleſiaſtica poteſtas particularis, partialis & membralis, præſidendi viſibiliter in humanis, & diſponendi in Eccleſia, durabit uſque ad conſummationem ſeculi: igitur Eccleſiaſtica poteſtas etiam univerſalis, totalis & capita-

ANNO CHRISTI 1417.

pitalis, præſidendi & diſponendi in Eccleſia durabit uſque ad illud tempus. Cum, ſecundum Philoſophum, Relativa poſita ſe ponant, & perempta ſe perimant. Quare neceſſe eſt inexiſtere alicui perſonæ humanæ, ſuper terram viſibiliter converſanti, quæ officio ſuo Eccleſiaſtico in univerſa materia catholica & Eccleſiaſtica cognoſcere habeat, & definire, errores circa illam corrigere & repurgare, atque in univerſa illa materia curam habere omnium Eccleſiarum, & univerſorum Chriſti fidelium, converſantium viſibiliter in humanis.

Licet tamen aliquando, ut ſede vacante, illa plenitudo poteſtatis careat pro tunc in ſeſſore & ſubjecto ſuo: in poteſtatibus partialibus tanquam materialibus conſtruetur.

Sicut vinum, diviſum in duo vaſa, manet totum materialiter: quia manent omnes ejus partes quantitativæ, & ſic tota materia ejus quantitativa: ſed ipſum vinum non manet totum formaliter: ſic de illa poteſtate ſede vacante eſt imaginandum.

Et ſicut ſpecies Phœnicis ad corruptionem unius ſingularis Phœnicis definit eſſe, & regeneratione alterius reincipit eſſe: ſic definente Papa, definit eſſe illa ſpecies poteſtatis magnæ prædictæ in propria forma, & ſuperveniente novo Papa reincipit eſſe & prius & poſterius, & alia materialiter ſecundum ſubjectum, ſed ſemper eadem ſecundum formam.

Et illa ſpecifica & magna poteſtas eſt per ſe principium, & per ſe finis omnium particularium poteſtatum.

Nec ex hoc Eccleſia habens Chriſtum caput & Papam, biceps eſt appellanda, ſicut Wicleſiſtæ garriunt & Huſſitæ: Cum Papa ſit vicarium caput Chriſti, qui in regionem abiit longinquam.

Cum igitur ſumme ſit neceſſaria ſaluti hominum, ſtante lege, hujus Vicarii perfectio: poſtulemus humiliter & devote, ut Chriſtus ſponſus Eccleſiæ inauferibilis nobis certum & unicum, Deum timentem Papam, avaritiam & laſciviam in ſe & in aliis odientem, conſtituat, ad gloriam nominis ſui, & ſalutem ovium ſuarum, pro quibus multa dura & aſpera uſque ad ignominiam mortis crudeliſſime paſſus eſt. Ad hoc quippe mortuus eſt Jeſus, ut filios diſperſos in unum congregaret, Joa. 11. utraque unum tanquam lapis faciens angularis.

Sed ecce jam heu! ſchiſma maledictum, ſera peſſima, monſtruum horrendum, pulcherrimam hanc & perfectam unionem, quantum in ſe fuit, prius in duas partes, poſterius in tres partes diſcerpſit & laceravit, & in exilii extruſit longinquam regionem.

Sed qualis ſit iſta horrenda perfidia, videre ipſam Eccleſiam ſic laceratam & diſſipatam, manuducendo oſtenditur. Nam ſicut intolerabile eſt unicuique noſtrum, videre matrem ſuam carnalem a capite uſque deorſum per medium in duas vel in tres partes jacere dilaniatam: O quantum magis debet eſſe intrinſecus dolor cordium noſtrorum, quod amantiſſima mater noſtra ſpiritualis, ſancta univerſalis Eccleſia, quæ nos regeneravit in Chriſto, per 40. fere annos uſque in præſens, a capite uſque deorſum jacuit in corpore & partibus ſuis diſcerpta, lacerata phariſaica contentione, de qua olim conqueſtus eſt Apoſtolus. Quibuſdam dicentibus: *Ego ſum Gregorii*. Aliis: *Ego ſum Benedicti*, & ceteris: *ego ſum Joannis*. Cui laceratione & nefandæ contentioni multi Reges, & Principes, Prælati compaſſi ſunt. Sed nulla remedia hactenus proſuerunt. Quia etſi diligentiſſime laboraverunt, tamen ipſam Eccleſiam minime reunire potuerunt. Quin immo peccatis populi exigentibus, & præſertim ſuperbia, laſcivia, & ſæviſſima dominandi libidine Prælatorum, matre infauſta hujus peſtiferi ſchiſmatis, hoc heu! longius protractum fuiſſet, niſi Sereniſſimi Principis & Domini, Domini Sigiſmundi Romanorum Regis & Hungariæ ſemper Auguſti ſolicita diligentia, & diligens ſolicitudo acceſſiſſet. Qui ex pura gratia Dei, tum ſpeciali privilegio, ad opus tam ſalubre, tamque laudabile perficiendum, ut creditur, eſt prævifus ab æterno. Hunc iſta glorioſa expectavit victoria, hunc iſta præſtolabatur gloria feliciſſima in cunctis ſeculis celebranda memoria, quod ipſe reſarciret Eccleſiam ſic laceratam, & ſchiſma tam inveteratum ſubmoveret. Unde merito præ ceteris Regibus & Principibus in apicem imperialis dignitatis dignus eſt ab Eccleſia exaltari. Cui Eccleſia reſpondens pro meritis exhibere debet in effectu, & digne dicere: *Faciam te excelſiorem cunctis Regibus*. Deut. 26.

Aſſurgendum itaque eſt, & omnino a ſingulis Chriſticolis, uſum habentibus rationis, tanto athletæ cooperandum, ut tanta clades, tantaque pernicies de domo Dei pro ſalute populi, & ejus gloria eradicetur, & penitus evellatur, & pax Eccleſiæ ſalutifera de exilio revocetur.

Vos tamen Eccleſiæ Præſides, priſcorum Patrum zelum & veſtigia ſubſequentes, præ ceteris aſſurgatis, & ſanctorum Patrum veteribus recenſitis canonibus, ea, quæ ad inſtaurationem clericalis diſciplinæ, & pacis reſtaurationem pertinent, ſecundum quod uniuſcujuſque expoſtulat ratio, conciliariter decernere, ſtatuere & ordinare non pigritemini, ſalubriter exhortati verbis Innocentii Papæ c. 2. ſecundi Generalis Concilii Romæ celebrati, ſic dicentis: *Quoniam funiculus triplex difficulter rumpitur, præcipimus, ut Epiſcopi ad ſolum Deum & ſalutem populi habentes reſpectum, omni cupiditate ſepoſita, ad pacem firmiter tenendam mutuum ſibi conſilium & auxilium præbeant, nec hoc alicujus amore vel odio præternittant. Quod ſi quis in hoc Dei opere tepidus inventus fuerit, ne dum damnum propriæ dignitatis incurrat, quinimo beatitudine pacis careat, a Salvatore promiſſa, qui, beati, inquit, pacifici, quia filii Dei vocabuntur.*

Audiant hoc jurgiorum & diſſenſionum ſeminatores, & negligentes pacis reſtauratores, ac omnino ipſius impeditores: Et ex adverſo colligant, ſi filii Dei vocantur, qui pacem faciunt. Procul dubio ſatanæ ſunt filii, qui diſcordiam faciunt, & impediunt unionem. Quibus reſiſtite fortes in fide, vos columnæ Eccleſiæ. Nunc maxime, quando adverſarius veſter diabolus, pacis inimicus, ſæviet acrius, ſalutem pacis & unionis ſentiens appropinquare. Nunc enim proprior eſt noſtra ſalus, quam cum credidimus. Rom. 13.

Immittet enim, non dubito, validiſſimum ad continuationem ſchiſmatis impedimentum, miniſterio ſuperbiæ, ambitionis, cupiditatis, vel invidiæ: Diviſiones ſcilicet & odia, rixas & jurgia inter eos, qui proſecuturi ſunt hanc ſanctiſſimam unionem. *Cui reſiſtite fortes in fide*. Et ſequitur in epiſtola: *Scientes, eandem paſſionem*, ſubaudi, *ut olim*, circa unionem vel electionem, quæ in Mundo eſt, *veſtræ fraternitati*

nitati fieri. Deus autem omnis gratiæ, qui vocavit vos in æternam ſuam gloriam in Chriſto Jeſu, modicum paſſos ipſe perficiet, ſive hanc ſanctiſſimam unionem confirmabit, ſolidabit. Quare ipſi gloria & imperium in ſecula ſeculorum. Amen. ANNO CHRISTI 1417.

Sic concluſit B. Petrus, qui fuit unicus & indubitatus Pontifex, in epiſtola hodierna, prænuncians, Reverendas Paternitates, & reverendas dominationes veſtras tribulationes paſſuras & anguſtias, antequam ſummus talis Pontifex & indubitatus eligetur. Sed per ſpem Domini noſtri Jeſu Chriſti, cujus res agitur, ne ab incepto opere torpeatis, eaſdem paternitates ac dominationes ad operis erigit continuationem, dicens, quod ipſe Chriſtus, principalis Pontifex & invariabilis, perficiet, & confirmabit, & ſolidabit diu a fidelibus optatam unionem. Cui ſoli vere & merito gloria & imperium in ſecula ſeculorum eſt adſcribenda, ſi anchoram ſpei, quam ſæpe perdidimus, in deſperatione poſiti, humanoque conſilio & auxilio omnino deſtituti, propter caſus, qui in hoc opere emerſerunt, diligenter revolvamus.

Et hoc quoad ſecundum.

Eſt inſuper tertia perfidia, etſi minima in genere, ſcilicet ſimonia: eſt tamen maxima in infectione. Cum in ſtatu Eccleſiaſtico incomparabiliter multo plures ſint ſimoniaci, quam hæretici, vel ſchiſmatici. Nam ipſa maledicta perfidia fere totum clerum maculavit, beneficia poſſidentem. Quia uſque *adeo venenata pernicies hactenus inolevit, ut vix aliqua Eccleſia poſſit reperiri, quæ hoc morbo non ſit aliqua ex parte corrupta*, ut ſcribit Nicolaus Papa in Synodo Conſtantinopolit.

Ex eo enim, quod ſtatibus Eccleſiaſticæ prælaturæ tantæ deliciæ, divitiæ & honores, reverentiæ, poteſtates & dominationes conſpiciuntur annexæ, fatuus & ſapiens, puer & ſenex, malus & bonus, & doctus pariter & indoctus, a minimo uſque ad maximum, omnes pariter indifferenter ad pingues Eccleſiaſticos ſtatus per fas nefaſque aſcendere anhelant, ſimoniam practicant, diſcordiam ſeminant, cælum & terram movent, magnis periculis, miſeriis, & mediis ſe exponunt, quas tamdiu ſi paterentur propter Deum, coronam martyrii ſortirentur, coquinæ ſqualoribus & ſervitiis vilibus ſtabulorum ſe ſubmittunt, ut ad beneficia & Eccleſiaſticas dignitates promoveantur.

Hæc enim omnia exercet perfidia illa magna, videlicet ſimonia, quæ unionem tertiam Eccleſiaſticorum & ſpiritualium bonorum, adjacentium corpori myſtico, & ſuis membris, quaſi undique infideli errore diſſolvit, atque illa bona veluti ubique diſſipat vehementer.

Nimis enim rarum eſt, ut reverenter, fructuoſe & meritorie in horis canonicis & miſſis divina officia peragantur, verba Dei ſic ſeminentur, ſacramenta Eccleſiaſtica ſic miniſtrentur, judicia in foro conſcientiæ & Eccleſiaſtico ſic exerceantur, ſic mali corrigantur, & boni promoveantur, atque bona temporalia Deo conſecrata ſic diſponantur. Sed prædicta plurimum irreverenter, nocive & abuſive tractantur.

Unde per illam magnam perfidiam nedum bona talia & ſimilia ſpiritualia, ſed etiam bona Eccleſiaſtica quaſi ubique diſſipantur.

Ubi enim, & quando, jam in Chriſtianiſmo ad dignitates, præfecturas, adminiſtrationes, beneficia, regimina, judicia & officia in Eccleſiaſticis eliguntur, præſentantur atque aſſumuntur aliqui ſecundum hæc, qui ſint viri potentes, ſapientes & timentes Deum? In quibus eſt veritas, & qui odiunt avaritiam. Quales, ad conſilium Jetro ſacerdotis Madian hominis gentilis, Moſes vir plenus Deo in Judaiſmo conſtituit & elegit principes populi, tribunos, centuriones, quinquagenarios, & decanos, qui populum omni tempore judicabant. Exod. 18. ANNO CHRISTI 1417.

Sed nunc quaſi per totum mundum quæruntur & attenduntur munera, ſervitia, lucra, commoda, honores, favores & affectiones carnales. Et ſic ſecundum ſtudioſas & perverſas voluntates ſpiritualia in Eccleſiaſticis pro temporalibus commutantur.

Et promoventur in paſtores majores & minores hominum & animarum, tam penitus ad illos paſcendum ignari, impotentes & mali: Ita, quod conſimiliter indiſpoſitos circa curam jumentorum nemo de mundo vellet habere paſtores ovium & porcorum. Tam inhabiles, idiotæ, & dyſcoli, in Levitas, Sacerdotes & Epiſcopos ordinantur, in miniſterium & officium divinorum, ita ut ruſticus conſimiliter indiſpoſitus circa ruralia nollet habere in ſervitium & culturam agrorum.

Et tales, ſic inhabiles promoventes, manifeſtum eſt, oves Chriſti non diligere, nec in charitate manere, ac per hoc tunc in ſtatu ſalvandorum non eſſe. Quomodo enim oves Chriſti diligunt, qui eas, in medio luporum rapaciſſimorum conſtitutas, ſcienter & volenter paralytico, aut cæco, aut torpore deſidiæ languido tradunt coſtodiendas & committunt? Nonne ſunt ovium perditores, & ipſarum crudeliſſimi occiſores, pro quibus vivificandis pius mundi Salvator eſt occiſus.

Nec ſolum incidit in hujmodi reatum homicidii, qui ſciens & volens tradidit animas cuſtodiendas impotenti, ignoranti vel negligenti, ſed ut in pluribus, qui eas tali committit curandas, de quo penitus ignorat, qualis ſit in potentia, vita, ſcientia & voluntate curandi.

Et ſi unum contingere poſſit ignotum eſſe idoneum, non eſt tamen hoc, ſi accidat, præficientis munus, ſed fortunæ. Si autem ignotus fuerit minus idoneus, hoc ipſum merito imputabitur præficienti, qui, ne talem præficeret, ſolicite debuit præcaviſſe. Sicut, ſi ſagittans in locum, per quem novit eſſe hominum conſuetum tranſitum & frequentem, aliquem occiderit, licet ignorans, hujuſmodi ignorantia non excuſat, ſed magis eſt reus homicidii perpetrati. Quia antequam ſagittam emitteret, ne forte quiſquam ibi præſens foret, conſideraſſe debuit diligenter. Ideo dicit Chryſoſtomus de dignitate ſacerdotum: *Qui ordinant indignos, eiſdem pœnis ſubjacent, quibus illi, qui indigne ſunt ordinati, etſi dicant, ſe eorum vitia ignoraſſe*. Unde Apoſtolus ad Timotheum: *Manus cito nemini impoſueris, ne communicaveris peccatis alienis*. Hoc crimen gravius efficitur, quam excuſatur. Cur promovit eum, quem ignorabat? Atque illud, quod putabatur eſſe excuſatio, fiet accuſatio. Hæc Chryſoſtomus.

O quanto igitur tremore & timore beneficiorum & dignitatum Eccleſiaſticarum deberent concuti collatores, ne forte pro vivificatoribus ovium eas exponant occiſoribus, ac per hoc

in

in tremendo judicio cum homicidis condemnentur.

ANNO CHRISTI 1417.

Ideo vos, Reverendiſſimi & Reverendi Patres, hoc penſato periculo collatorum, ac diſcutientes, quanta & quam ardua habentibus ſtatus Eccleſiaſticos agenda incumbant, in quibus ſi negligentes fuerint, etiam æternæ ſubcerunt maledictioni: in reformatione Eccleſiæ, hoc præcipue providete, ut doctis & habilibus provideatur præ ceteris in futurum. Pluralitatem beneficiorum ſuperfluam amputantes, per quam cultus divinus diminuitur, & populus ſcandalizatur.

Non enim æquum eſt, fatuos præeſſe, & ſapientes ſubeſſe, juvenes dominari, ſenes famulari, ignaros ardua diſcutere, ſcientes loqui non audere, equorum famulos in promotionibus præponi, eloquiorum Dei diſcipulos poſtponi, ſimoniaca hæreſi procurante.

Et quid neceſſe eſt, hæc quaſi minus nota publicare, cum de his experientia luce clarior mundum repleverit univerſum. Ideo propter multitudinem iſta hæreſi infectorum hæc magna perfidia jam peccatum non reputatur.

Unde rationibus non vincuntur, Sacram Scripturam non recipiunt, & ſanctorum Patrum canones vilipendunt, qui contra iſtam perfidiam clamaverunt. Ut patet 1. q. 1. per totum.

Immo, quod deterius eſt, viros catholicos, gravitatem hujuſmodi peccati penſantes, exoſos habent & derident, qui pro exſtirpatione hujuſmodi hæreſeos laborant bono zelo. Et quanto plus ſolicitant, tanto magis curialium & aliorum illo morbo gravatorum detractionibus, ſibilo & riſui exponuntur. O nimis ſtupenda inſania, & vere culpanda veſania! Quid perniciosius, quidve a ſalute remotius, quam illos deteſtari, & illorum in fabulas convertere hortamenta, qui eos ſatagunt reducere ad ſalutem, & ſe, læthaliter vulneratos, ſanos æſtimare? Grande peccatum ſimoniæ pro non peccato erronee reputantes. Cum tamen ſecundum B. Gregorium liqueat, hanc hæreſim ante omnes hæreſes radice peſtifera ſurrepſiſſe, atque in ipſa ſui origine apoſtolica eſſe deteſtatione damnatam. Cur non cavetur, cur non perpenditur, quod illi benedictio in maledictionem convertatur, qui ad hoc, ut fiat hæreticus, promovetur? Et habetur 1. quæſt. 1. cap. 13.

Nec tibi, ſimoniace, de multitudine peccantium ſimiliter impunitatem mentiaris. Audi B. Hieronymum ſic dicentem: Non tibi de multitudine peccantium ſimiliter blandiaris, dicens: *Non ego hoc ſolus, multos habeo ſocios*. Recogita, quod *multitudo peccantium impunitatem non facit*.

Redite ad cor, ſimoniaci prævaricatores, & attenta peccati gravitate, & omni procul amota cupiditate: juxta monitum ſummi Pontificis beati Petri in principio epiſtolæ hodiernæ, humiliamini ſub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore viſitationis ad majores dignitates & præfecturas, omnem veſtram curam projicentes in eum, quoniam ipſi eſt cura de vobis, ubi thema. Humiliamini, inquam, ut contra Deum dura cervice & collo extento non acquiratis, nec poſſideatis acquiſitas ſimoniace dignitates, attendentes illud Salvatoris: Quid prodeſt homini, ſi univerſum mundum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur? aut, quam dabit homo commutationem pro anima ſua? Matth. 16. Et iterum: Niſi quis renunciaverit, ſcilicet in affectu, omnibus, quæ poſſidet, ita, quod nihil velit acquirere vel tenere contra Deum, non poteſt eſſe meus diſcipulus. Luc. 14.

ANNO CHRISTI 1417.

Igitur ſimoniaci, ſi volunt Chriſti & non Anti-Chriſti eſſe diſcipuli, beneficiis & dignitatibus renunciare tenentur, quæ per ſimoniam ſunt adepti, exemplo Moſis, qui ad placandum Deum, peccatum filiorum Iſrael, id eſt rem, in qua peccaverant, ſcilicet vitulum, arripiens igne combuſſit, & in fruſta comminuens, & omnino in pulverem redigens projecit in torrentem, qui de monte deſcendebat, Exod. 32. & Deut. 6. Sic ſimoniacos, ſi volunt placare Deum, & ſibi reconciliare, peccatum, quod fecerunt, id eſt rem, in qua peccaverunt, ſcilicet beneficium ſimoniace acquiſitum abjicere oportebit, quod eſt quaſi vitulus, quem adorant, conflatus in igne nimiæ ſolicitudinis & laboris. Quod peccatum non dimittitur, niſi male poſſeſſum dimittatur. Eſt enim male poſſeſſum ſicut telum in vulnere, quod ſanari non valet a medico, niſi prius extracto a vulnere ipſo telo.

Sed timeo, quod hoc conſilium ſimoniacis præceptum, ſimoniaci non acceptabunt, exemplo illius juvenis, de quo Matth. 19. qui multas habens poſſeſſiones abiit triſtis, nolens eas vendere, & Chriſtum ſequendo pro theſauro cæleſti commutare.

Sed judicium Dei horrendum poſt hanc vitam ſuper ſe debent finaliter expectare, ſub cujus manu potenti hic in præſenti humiliari voluntarie noluerunt, eo ipſo, quod hæreſi ſimoniaca infecti damnatione involvuntur, ab Eliſeo Propheta perfunduntur, a Petro in perditionem damnantur, a Chriſto vero tanquam exteri de templo ejiciuntur Eccleſiæ militantis, in ſignum evidens, ſi finaliter non pœnituerint, de templo triumphantis Eccleſiæ abſque dubio repellentur.

Sed nec in hoc ſeculo illorum perverſorum hæreticorum effrænitas debet tranſire impunis. Quinimmo per Prælatos hujus ſacri Concilii compeſcatur. Ne, pravis continuo invaleſcentibus, tandem victor ſedeat in ſolio majeſtatis princeps tenebrarum, artifex ſimoniacæ iniquitatis, firmaturus undique propugnacula ſuæ tyrannicæ majeſtatis.

Ideoque vos, Reverendiſſimi & Reverendi Patres, Eccleſiæ Dei rectores, gubernatores & adminiſtratores, tali hæreſi maledictæ reſiſtite fortes in fide, ipſam nimis ſcandalizantem Eccleſiam a domo Dei fortiter profligantes. Alias timor eſt, ſi negligentes fueritis, ſicut hucuſque, Reges & Principes ſeculares ipſam curabunt a clero extirpare.

Exſurgite igitur, quæſo, exſurgite, vos Reverendiſſimi Patres & Domini præſtantiſſimi, ſanctæ Eccleſiæ præcipui defenſores, Culpatorum ſolvite nodos, tranſgreſſores morum corrigite inhoneſtos, excitate Zeli diſciplinam in perfidos, ſuperborum mordacitates obtundite, oppreſſoribus cleri & Eccleſiæ reſiſtite, & oppreſſis ad ſalvandam libertatem ſubvenite. Et quod plus omnibus eſt, protegite & propugnate domum Eccleſiæ militantis ſecundum triplicem fidem ſupradictam, atque de medio Eccleſiæ triplicem perfidiam contrariam propellite & fugate. Ubi minor, ſcilicet ſimonia, poſt ſe induxit & inducit mediam, puta ſchiſma, ſub quo, & ex quo tertia perfidia, hæreſis, nimis invaluit & ſuccrevit.

Et nos omnes devotis orationibus, & aliis bonis

bonis operibus insistamus, ut hæc ita fiant diligenter, ut dicta fides triplex in nobis crescat & perficiatur, & ex hinc ad contemplandam speciem celsitudinis perducamur, ac venire mereamur. Quod nobis præstare dignetur ipse Jesus Christus, sponsus Ecclesiæ, in secula benedictus. Amen.

ANNO CHRISTI 1417.

XIV.

SERMO MAGISTRI MAURITII DE PRAGA

SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORIS

Factus in generali Concilio Constantiensi.

De Ecclesiastico statu in Concilio Constantiensi emendando.

Ex vetustissimo MS. Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis.

H*Abeo vobis dicere*, Joa. 16. originative, & in officio Missæ transumtive.

Reverendissimi Patres, Domini Magistri, ac bases & columnæ atque paxilli tabernaculi testimonii, Exodi 27. figuraliter.

Locuturus vestræ Beatitudini, in quadam ancipiti versor sententia. Ut gravatis mœstitudine mentibus quidam diffidentiæ torpor obrepserit in dicendis.

Tum, propter auditorum dignitatem. Terribilis beato Gregorio (prope finem Sexti Moralium) nuncupatur, dum ait: *Cum talibus doctrina mens polleat, gravis est imperitia, velle docere meliores. In eo namque verba vim suæ rectitudinis amittunt, dum auditori non congruunt, nam & medicamina vires perdunt, cum sanis membris apponuntur.*

Tum, propter morum pravitatem. Quia, ut idem ait in Pastorali; *durum est, ut, qui nescit moderumina suæ vitæ, fiat judex alienæ.*

Tum, propter dicendorum tarditatem. Nam, ut scribit Petrus Damianus; *dum sermo Dei curiosorum auribus promitur, utrum artificiosi styli lepor adsit, attenditur, Rhetoricæ venustatis color inquiritur, & captiosos Syllogismorum atque enthymematum circulos mens curiosa rimatur.*

Super qua tarditate licet præceptum habeamus, quo in templo Dei lucus infructuosæ loquacitatis plantari prohibetur, Deut. 16. Et cuncti procul dubio scimus, quod, quoties malæ segetis culmi proficiunt, spicarum grana minori plenitudine turgescunt. Tamen salvator, in cujus manu sunt & sapientia, & operis & scientiæ disciplina, Sap. 7. a quo est & nostra sufficientia, 2. Cor. 3. nostram solatur penuriam, inquiens, ubi thema, *multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo; cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.*

Igitur pro impetranda ejusdem adventatione, matrem Virginem eodem plenam Spiritu salutemus, mente serena dicentes: *Ave Maria, gratia plena.*

Habeo vobis dicere, ubi supra.

Quia secundum beatum Gregorium, V. sermone in Moralibus, *in oratione, quando dicitur, necesse est, ut tempus, causa, & persona pensentur, si verba sententiæ veritas roborat, si hanc tempus congruum expostulat, si veritatem sententiæ & congruentiam temporis personæ qualitas non impugnat. Ille enim laudabiliter spicula mittit, qui prius hostem conspicit, quam feriat.* Hæc Gregorius. Cumque gradus dicibilitatis consurgant ex gradibus entitatis, propter stylum veritatis: hinc, quia primum propter reformandam corporis Ecclesiastici unitatem, secundo propter excludendam rectitudinis pravitatem, tertio propter erigendam sacerdotii dignitatem, vos congregatos video. Quamobrem super illis tribus vobis dicere habeo; Urgentibus, fructuosæ fidelitatis necessitate, ut aliquem fructum in vobis habeam, Rom. 1. imperiosæ noscibilitatis auctoritate, quam habeo a vobis, quibus datum est noscere mysterium regni Dei; animosæ dicibilitatis utilitate, qua Salvator permotus ait: *Simon, habeo tibi aliquid dicere*, Luc. 7.

ANNO CHRISTI 1417.

Cumque omne dicibile vel est honestatis, quale est reformatio Ecclesiasticæ unitatis, quoad primum: Vel utilitatis, quale est exclusio recidivæ pravitatis, quoad secundum: Vel delectabilitatis, quale est erectio sacerdotalis dignitatis, quoad tertium.

Liquet pro primo; quod perveniri ad reformandam corporis Ecclesiastici unitatem non potest, nisi per hoc medium primitivæ Ecclesiæ, ad cujus formam seu sanctiones Ecclesiasticas disponitur Ecclesiæ præsentis reformatio, videlicet, ut sit vobis cor unum, & anima una in Domino, Act. 4.

Tum quia in ipso solo duntaxat nostra schismata uniuntur, dicente beato Augustino Confessione prima ad Dominum: *Fecisti nos ad te: Inquietum est cor nostrum, nisi quiescat in te.* Et infra lib. 10. *In omnibus his, quæ percurro, consulens te in creaturis, non invenio locum animæ meæ, in quo colligantur sparsa mea, nisi in te. Quod nisi in te, recedit a me.* Cujus significat necessitatem Salvator dicens: *Martha, Martha solicita es & turbaris erga plurima: Porro unum est necessarium*, Luc. 10. Super quo B. Augustinus in homiliis: *Præponitur unum multis. Non enim a multis unum, sed multa ab uno sunt. Multa sunt unius, qui fecit.* Hæc ille.

In quo facta Prælatorum communio, est Ecclesiæ unio: A quo eorundem divisio, est Ecclesiæ scissio.

Quod sic suadetur. Vera Ecclesia universalis constat in particularibus, secundum Augustinum de civitate Dei, Lib. 16. cap. 4. Particularis autem Ecclesia Prælatorum particularis per Salvatorem dicitur, Matth. 18. *Si te non audierit, dic Ecclesiæ.* Igitur si particularium Prælatorum in Deo communio est Ecclesiæ universalis unio: Sic eorum a Domino per peccatum divisio, fuit schismatis occasio.

Sed, inquis, durum est, de Prælatis talia sentire. Respondeo, utinam ipsi agnito crimine talia de se sentirent. Nam cum beato Augustino de Civit. Dei lib. 14. cap. 14. audeo dicere: *Superbis est utile, cadere in aliquod apertum, manifestum peccatum, ut sibi displiceant, qui sibi placendo ceciderant. Salubrius enim sibi Petrus displicuit, quando flevit, quam quum sibi placuit, quando præsumsit. Hinc ait Propheta: Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum, Domine, qui sibi placuerunt quærendo suum: Sed pejor est superbia, qua in manifestis peccatis quæritur suffragium excusationis, sicut ille, quorum unus nixit: Domine, mulier, quam dedisti mihi, & illa, & serpens seduxit me. Nusquam sonat hic petitio veniæ, nusquam imploratio medicinæ. Nam licet non negent, sicut Cain, tamen in alium quærunt referre. Quod perperam fecerunt, quasi quidquam Deo, cui crederetur, proponendum foret. Unde non excusatio, sed potius ve-*

ra accuſatio eſt, ubi mandati divini eſt aperta tranſgreſſio. Hæc ille.

ANNO CHRISTI 1417.

Nec allegatio metus ſubvenit, qui in ſchiſmate intervenerit. Beato Auguſtino ſuper Joa. 12. *Qui amat animam ſuam, perdet eam*, dicente. *Cum iſte articulus venerit, ut aliquid faciendum ſit contra Dei præceptum, aut ex hac vita migrandum, comminante mortem perſecutore; ibi eligat homo Deo dilecto mori, quam offenſo vivere.* Hæc Auguſtinus.

Et quia portatores rubei cappelli ſunt Papæ electores, ex ſigno rubedinis profecto ſunt per Eccleſiam in ſtatu martyrum. Eſt autem verendum, metum mortis martyribus adſcribere. Qua in re non eſt fugiendum. Quod ſeculares, qui aſſimilantur corpori, ſicut Eccleſiæ Prælati ſpiritui poſſint Eccleſiam ſcindere. Quod ex conditione ſtatus innocentiæ colligitur, in Adam, in quo tunc fuit univerſalis Eccleſia, dicente Apoſtolo, Rom. 6. *in quo omnes peccavimus*, ſecundum B. Auguſtinum lib. 16. de civit. Dei cap. 26. Legem datam omnibus, in Adam prævaricantibus, ſi ſpiritus Adæ, ſicut in conditione acceperat, ſervaſſet unicus per obedientiam, nunquam etiam ab eo deſcendens ſciſſuram ſenſiſſet, nec corpus ejus ſpiritui rebellare potuiſſet, ex ſententia beati Auguſtini lib. de civit. Dei cap. 2. Item l. 60. cap. 1. Sed ſpiritu Adæ ſcindente ſe per peccatum a Deo, mox etiam univerſalis ab eo deſcendens pravitatem ſchiſmatis perſenſit, Propheta dicente: omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt, corrupti, & abominatio facti ſunt, Pſ. 13.

Et a ſimilibus Prælatis, in Eccleſia peccantibus, ſchiſma in Eccleſia eſt ſeminatum. Et ſicut in Adam, ſpiritu peccante in Deum, mox ſenſualitas rebellavit ſpiritui; ſic Prælatis Eccleſiæ, a Deo ſe ſeparantibus, mox ſeculares protervire cœperunt, Domino per Prophetam dicente figurate cœtui Prælatorum: *Numquid ſervus eſt Iſrael, aut vernaculus? Quare ergo factus eſt in prædam? Super eum rugierunt leones, & dederunt vocem ſuam, poſuerunt terram ejus in ſolitudinem, civitates ejus exuſtæ ſunt, & non eſt, qui habitet in eis, filiique Noph & Taphnes conſtupraverunt te uſque ad verticem. Numquid non iſtud factum eſt tibi, quod dereliquiſti Dominum Deum tuum eo tempore, quo ducebat te per viam, Jer. 2.*

Quamobrem, Reverendiſſimi Patres, poſtquam divites facti eſtis in omni verbo & omni ſcientia, ſicut teſtimonium Chriſti confirmatum eſt in vobis: ita, ut nihil vobis deſit in ulla gratia; obſecro vos per nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut non ſint in vobis ſchiſmata 1. Cor. 2. Schiſmata, inquam, nec quoad Deum, nec quoad proximum. Quoad Deum, dico: Quia ſunt contra naturam, ſecundum beatum Auguſtinum de civit. Dei lib. 11. cap. 17. Vitium ita eſt contra naturam, ut non noceat niſi naturæ. Nec eſſet vitium, recedere a Deo, niſi naturæ, cujus eſt vitium, cum peteret eſſe cum Deo.

Quamobrem pro excluſione ſchiſmatis quoad Deum, ſcrutetur unuſquiſque conſcientiam ſuam, ſicque ante ſe ſtatuat proprii cenſuram judicii. Si in ſecreto cordis illam, quam Chriſtus dat, invenit pacem, ſi deſiderium ſpiritus nulla concupiſcentia carnis impugnat, ſi humilia non ſpernit, ſimiliter alta non appetit, ſi immoderate rerum ſuarum non gaudet augmento, ſi aliena felicitate non uritur, aut inimici miſeria non lætatur, ſi ejus juſtitia nec adulantium potentia, nec propinquorum gratia, nec muneris vilefcit pretio.

Et cum harum perturbationum nihil in ſe reperit, ſincero diſquirat examine, qualium frequentetur cogitationum ſpecies, & utrum nullis vanitatum acquieſcat imaginibus. Nam nullis illecebris commoveri, nullis cupiditatibus titillari, non eſt iſtius vitæ, quæ tota eſt tentatio, & qua nimium vincitur, qui ab eadem vinci non veretur. Superbum eſt enim de non peccandi facilitate præſumere, cum hoc ipſum præſumſiſſe ſit peccaſſe. Hinc B. Auguſtinus de Civ. Dei l. 14. c. 10. ait: Nunc ſatis bene vivitur, ſi ſine crimine. Sed qui ſine peccato ſe vivere æſtimat, non agit, ut peccatum non habeat, ſed ut veniam non accipiat. Et infra l. 22. c. 23. Sciamus, quantumlibet virtute pugnandi vitiis repugnemus, vel vitia ſuperemus, quamdiu ſumus in hoc corpore, non deeſſe nobis poſſe. Unde dicamus Deo: Dimitte nobis debita noſtra.

Dico ſecundo: Non ſint ſchiſmata in vobis quoad proximum, ipſa etiam repugnante lege naturæ: de qua B. Auguſtinus prope finem 12. libri de Civ. Dei: Nihil commodius contra vitium diſcordiæ, quam recordatio illius parentis, quem ideo Deus creavit unum, de quo multitudo propagaretur, ut hac communicatione unitas in multis ſervaretur.

Quæ unitas tunc cernitur, ſi ab hoc ſacro Concilio affectiones cauſarum particularium, lites generantium, & odia unitatem catholicam retardantia proſcribantur. Qualiter in exordio Conciliorum per Conſtantinum in primo Hiſtoriæ Tripartitæ factum fuiſſe narratur. Secus, ſi invicem mordetis, & comeditis, videte, ne ambitione conſumamini, Galat. 5. noviſſima pejora prioribus relinquentes.

Iſta non fonte labia prolui caballino, nec in bicipiti ſum Parnaſſo perfuſus mero. Quia, ut verbis utar Apoſtolorum Principis, non doctas fabulas ſecuti, notam fecimus vobis Domini noſtri Jeſu Chriſti virtutem & præſtantiam, ſed ſpeculatores facti illius magnitudinis, 2. Petr. 1. De qua habuimus vobis dicere quoad primum.

Dixi ſecundo, quod propter excludendam recidivi pravitatem congregatos vos video. Hinc ſecundam concluſionem vobis dicere habeo, videlicet, quod ſchiſmatis recidivi rationem non poteſtis providere, niſi per extirpationem ſimoniæ. Quæ ſic ſuadetur. Figuræ veteris legis & Eccleſiæ non verificantur, niſi ex figurato noſtræ Eccleſiæ, dicente beato Auguſtino 12. de Civitate Dei cap. 7. Nihil enim prodeſt Teſtamentum Vetus de monte Sina in ſervitutem, niſi quod Teſtamento Novo teſtimonium perhibet.

Sed ſtatus veteris legis & Eccleſiæ non eſt deſtructus niſi per ſimoniam. Quod patet quadruplici teſtimonio.

Primo Prophetæ dicentis: *Audite hæc, Principes domus Jacob, & judices domus Iſrael, qui abominamini judicium, & omnia recta pervertitis, qui ædificatis Sion in ſanguinibus, & Jeruſalem in iniquitate. Principes ejus in muneribus judicabant, & ſacerdotes ejus in mercede docebant, & Prophetæ ejus in pecunia divinabant, & ſuper donum requieſcebant, dicentes: Numquid non Dominus in medio noſtrum? non venient ſuper nos mala; Propter hanc cauſam turris Sion quaſi ager arabitur, Jeruſalem quaſi acervus lapidum erit, & mons templi in excelſa ſilvarum.* Micheæ 3. Et rurſum Oſee 3. *Sedebunt filii Iſrael ſine rege & ſine Principe, & ſine ſacrificio & ſine altari, & ſine Ephod, & ſine Teraphim.* Quæ heu citius etiam veniebant.

Secundo confirmatur teſtimonio Salvatoris, quo

ANNO CHRISTI 1417.

quo ait simoniacis, quos de templo ejecerat: *Auferetur a vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus ejus.* Matth. 21.

Tertio per beatum Augustinum. Quod ignis sacrificii, qui 70. annis vixit sub aquis, vendente Antiocho sacerdotium Jasoni, est extinctus: Extinctionem sacerdotii ostendit.

Quarto ostenditur ex multitudine figurarum. Cum enim simonia sit inordinata voluntas commutandi temporale pro spirituali, & e contra.

Et non dico, studiosa voluntas commutandi. Quia studiosa commutatio est laudabilis, Apostolo dicente: *Si vobis seminamus spiritualia, non magnum est, si nos carnalia vestra metamus* &c. Ita enim & Dominus ordinavit 1. Cor. 9. Qui etiam commutationem hujusmodi persuasit dicens: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cum deficeritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Luc. 16.

Proinde dixi, inordinata voluntas. Quia procedit ex inordinato amore, odio vel pretio forisandi spirituale pro temporali. Regnum vero Salomonis scissum est propter inordinatum amorem mulierum, commutantem cultum Dei in cultum diaboli temporalem, idololatrando. 3. Reg. 11. Regnum vero Roboam infra 12. scissum est ab eo propter odium &c. quo detestatus est senum consilium, juvenum amplexans. Regnum vero Jeroboam ablatum est ab eo similiter propter inordinatum pretium, quod recipiebat vendendo sacerdotium. Dicitur enim ibidem c. 13. quod Jeroboam de novissimis, id est, de vilissimis populi, fecit sacerdotes excelsorum. Et propter hanc causam domus Jeroboam eversa & deleta est de superficiebus terræ.

Liquet ex relatione figurarum ad figurata, quod regnum Ecclesiæ primo scinditur propter regentium meretricia, quæ emuntur ex provisione Ecclesiastica, exemplo Salomonis, Quæ, inquam, provisiones sunt bona spiritualia, sicut infra probabitur, quæ commutantur pro temporalibus & momentaneis meretriciis.

Secundo propter contemptum sanctionum & decretorum sanctorum Patrum contra pravitatem simoniacam, & amplexionem novitatum, exemplo Roboam, asserentium, in Papam non posse cadere simoniam. Vere mendacium operatus est stylus scribarum mendax. Nam si in nova lege in Judam, electum a Christo discipulum, æqualem tunc Petro, accidit simonia, qui etiam personam in divinis æstimavit 30. argenteis: quomodo non in Papam, in Apostolatum ab hominibus electum?

Sed cur in Judam cecidit? Revera, quia de Christo malam fidem velut hæreticus habuit. Et tales sunt omnes simoniaci. Ait enim Remigius in præfatione tertii Psalmi: Quod Judas non credidit, Christum esse Dei filium, sed quemdam magum & sacrilegum.

Simoniaci vero pejus de Spiritu sancto, quam hæretici sentiunt, teste beato Augustino contra Maximianum, qui Spiritum sanctum dixit esse servum Patris, & Filii; simoniaci eum dicunt esse servum denarii.

Et in adjutorium erroris assumitur, quod Papa non vendat spirituale, sed solum annexum temporale, cum quo transit spirituale, quemadmodum jus patronatus, cum emtæ villæ hæreditate. Sed his respondetur, quod errant, nescientes divinas Scripturas, quibus docemur, quod temporale ipso facto annexionis dedicetur, ut consecretur & commutetur in spirituale.

Proinde, si venditur, profecto venditur ut spirituale. Quod patet ex ratione & auctoritate.

ANNO CHRISTI 1417.

Ratione, inquam. Quia corpus Christi non est de se spirituale, in eo, quod corpus: Secundum rationem annexionis divinitati, quæ est supremus spiritus, dicitur esse spirituale, quamvis in substantiam spiritus divini non transierit, sed corporale remanserit: sic similiter de provisionibus temporalibus, quæ annectuntur spiritualibus, est censendum.

Auctoritate, inquam, qua Ecclesiæ loquitur Dominus in lege veteri, Levitici ultimo; Quicquid semel consecratum fuerit Domino, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non vendetur, quia sanctum sanctorum erit, Domino loquente. Et in nova, Matth. 23. quod altare significat donum sibi impositum, & ita donum est spirituale. Quia sanctum Deo, non homini dedicatum. Unde sacerdos, dans denarium Deo dicatum pro meretricio, crimen simoniæ incurrit. Secundum quam sententiam oblata non dicuntur sacerdotum proprie, sed Dei. Quemadmodum Dominus Salvator dicens: *Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari*, non subdit: *Reddite sacerdotibus, quæ sunt sacerdotum*, sed *quæ sunt Dei, Deo.*

Ut Papa intelligat, non se esse spiritualibus annexorum Dominum, sed dispensatorem & villicum. Et pro tali est reputandus, secundum Apostolum, dicentem: *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum.*

Sed quia hic jam quæritur in dispensatore, ut fidelis quis inveniatur, 1. Corin. 4. Quoniam nostri Jeroboam de vilissimis, qui manum eorum implebant, fecerunt sacerdotes: sicut lamentabiliter colligitur ex Ecclesiæ scissura, cui occasionem præbuit ipsorum simonia: Qua de re auctoritate hujus sacri Concilii, reformantis Ecclesiæ scissuram, cicatrices simoniæ sunt medendæ.

Primo, quatenus hujusmodi simoniaci charitative commoneantur, ut digne pœniteant, aut saltem cum Juda proditore, primo novæ legis simoniaco, resignantes, beneficia percepta restituant, quemadmodum Judas projectis argenteis, nec tamen se suspendant. Matth. 27.

Nec sunt censendi extare alii modi pœnitendi. Nam sicut in omni genere primum est mensura omnium secuturorum, ex 10. Metaphys. sic Judæ, primi novæ legis simoniaci, pœnitentia, suscepto suspendio, est regula pœnitendi omnium simoniacorum sequentium. Et, si pœnitere noluerint, ex tunc ejiciantur de beneficiis usque ad electionem summi Pontificis, exemplo Concilii primi Esdræ 2. Ubi veteris legis Ecclesia, dispersa per captivitatem Babylonicam, in reditu Jerosolymæ, redintegrata non legitur, nisi ejectis sacerdotibus, qui de justo beneficii titulo docere nequibant. Ait enim de filiis Abia &c. *Hi quæsierunt scripturam genealogiæ suæ, & non invenerunt, & ejecti sunt a sacerdotio, ut non comederent de sancto sanctorum*, id est, de cibo pertinente ad sacerdotes, donec surgeret sacerdos doctus atque perfectus. Tunc enim sacerdotium authentice transibat per successionem hæreditariam, qualis fuit Aaronitarum divinitus olim authenticata Exod. 28. Et hæc successio per lineam genealogiæ legitimam dabat tunc nisi beneficii titulum. Qui cessavit post partum Virginis, quo sacerdotes, castitatis professores, promoventur pro spirituali sobole multiplicanda.

ANNO CHRISTI 1417.

Quod ſi de beneficiis nolunt cedere, ex tunc illi expellantur cum furore, exemplo Salvatoris, qui manſuetiſſime ſuper aſinam veniens, eoſdem zelanter ejecit, atque fures & latrones appellavit, ac templum, ratione ſimoniæ, ſpeluncam latronum, Matth. 21.

Ad quod ſimoniacos intrare prohibens, ſe oſtium Eccleſiæ vocavit, Jo. 10. In cujus myſterium, Exod. 12. oſtium in utroque poſte agni ſanguine tingitur: oſtendens introitum in Chriſti ſanguine duntaxat. Atque aliter intrantes, ſimoniace videlicet, Angelo exterminatori tanquam incorrigibiles relinquit.

Tandem facta expulſione ſunt acerrime puniendi. Ut patet in Gehaſi, 4. Reg. 5. Cui Eliſæus legitur dixiſſe: Naamani lepra adhærebit tibi, & ſemini tuo in ſempiternum.

Cum autem non legatur Gehaſi ſemen naturale reliquiſſe, conſtat, de mutato cleri ſimoniaci ſemine Eliſæum prophetaſſe, quaſi deſperantem de ſimoniacorum per Eccleſiam exterminatione.

Tum primo, quia in Romana curia non deficient ſervitores prælatorum pro promotionibus. Quam ſervitutem beatus Gregorius dicit ſimoniacam. Quia munus ab obſequio.

Nec ſecundo deficiunt promotores honorantiarum & præſentiarum, exemplo Gehaſi. Qui, ſine pacto ſanatione peracta, quamvis non conſentiente Domino, tamen occulte, nomine ſui Domini Eliſæi, honorantias legitur recepiſſe tanquam munus a manu ſimoniacum, ſecundum beatum Gregorium.

Nec tertio procuratores & advocati deficient, ſicut nec lites. Quas operas reputat beatus Gregorius ſimoniacas, tanquam munus a lingua. Ait enim libro moralium, nono capitulo: Plerumque nonnulla terrena præmia appetunt, & juſtitiam defendunt, ſeque innocentes æſtimant, & eſſe defenſores rectitudinis exultant. Quibus ſi ſpes nummi ſubtrahitur, a defenſione juſtitiæ ceſſatur. Et tamen defenſores ſe juſtitiæ cogitant, ſeque rectos aſſerunt, qui nequaquam rectitudinem, ſed nummos quærunt. Contra quos bene per Moſen dicitur: Juſte quod juſtum eſt exequitur. Injuſte quippe, quod juſtum eſt exequitur: qui ad defenſionem juſtitiæ non virtutis æmulatione, ſed amore temporalium excitatur. Juſte autem, quod juſtum exequitur, quando nec laudes, nec præmia ab hominibus expectamus. Hæc Gregorius.

Sed quid contra ſtimulum calcitro, ventum percutiens, poſtquam audio Prophetam dicentem: *Fruſtra conflavit conflator, malitiæ ejus non ſunt conſumptæ.*

Unum tamen infero, quod de partibus mecum attuli: quod hoc ſacrum Concilium nullo modo ab infamia vulgari liberatur, niſi ſimoniam exterminet. Tum, quia communis vulgi opinio, quamquam falſa & hæretica, clamat, Joannem Huſſ ſententiatum per Concilium, tanquam ſevere judicarit ut Salvator, ſimoniacos, contra quos ille damnatus acerrime prædicavit.

Hoc in medium deducere volui, tanquam ſecundum quod vobis dicere habui.

Dixi tertio, quod propter erigendam ſacerdotii dignitatem congregatos vos video. Hinc vobis hanc concluſionem tertiam dicere habeo, quod dignitatem ſacerdotii non poteſtis erigere, niſi pro poſſe conemini promotiones puerorum, ignarorum & pravorum deſtruere.

ANNO CHRISTI 1417.

Quod ſuadetur: Quia prædictorum prælatio, eſt ruinoſa ſacerdotii deſtructio. Igitur eorum deſtructio erit ſacerdotii erectio. Talis conſequentia capitur ab oppoſitis.

Et amplius patet inductive auctoritate, ratione & exemplo, poſitio de prioribus.

Quia auctoritate prohibentur per Apoſtolum promoveri ad ſacerdotium, 1. Tim. 3. Non neophytum in fide, nec moribus novitium. Quales ſunt pueri ætate vel probitate. Unde puer centum annorum maledicitur, Eſ. 65.

Et ratio. Quia propter pubeſcentem adoleſcentiam, quam ſequuntur paſſiones vitiorum, & propter inexperientiam, a regimine arcentur Eccleſiaſtico. Eo quod *ars artium eſt regimen animarum*, ſecundum beatum Gregorium primo Paſt. cap. 11.

Porro ſi hujuſmodi non ſunt ſcientiæ morales, utiles auditoribus, ex 1. Ethic. cap. 2. quomodo erunt ſcientiæ moralis doctores? Quales eſſe oportet Prælatos. Qui non ſunt in ſtatu acquirendæ perfectionis, quemadmodum religioſi, ſecundum beatum Benedictum *cap. ult ſuæ Reg.* Sed per amplius ſunt in ſtatu exercendæ virtutis & perfectionis, in alios prælatialiter diffundendæ. Quemadmodum tradit beatus Gregorius, 10. Moralium dicens: *Summus locus tunc bene regitur, quando homo non hominibus, ſed vitiis principatur. Qui ergo neſcit propria vitia compellere, quomodo compeſcet aliena?*

Ex quibus colligitur, quod inconſulte Balthaſar de Coſſa electus eſt in ſummum Pontificem, qui ab experimento non habuit ſtatum exercendæ perfectionis, ſed promittebat, ſe aſſumere ſtatum acquirendæ perfectionis. Quod prælatiæ repugnat.

Patet idem ab exemplo utriuſque teſtamenti. Nam in veteri lege paſtores pecorum propter experientiam vocantur ad regimen hominum. Et in nova aſſumuntur ſimiliter piſcatores.

Quod autem ignari arceantur a promotione Eccleſiaſtica, patet auctoritate, ration & exemplo.

Auctoritate inquam. Quia Prælati animarum in veteri lege dicuntur *ſpeculatores*, Ezech. 3. In nova vero lege *Epiſcopi*, Act. 20. *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus vos poſuit Epiſcopos*, id eſt, *Superintendentes*, ſecundum beatum Auguſt. 19. de civitate Dei c. 19. Epiſcopatus nomen græcum eſt, & nomen eſt operis, non honoris. Hinc propter defectum ſcientiæ & Superintendentiæ ignari arcentur a ſacerdotio, Domino dicente: *Quia tu repuliſti ſcientiam, repellam ego & te, ne ſacerdotio fungaris*, Oſeæ cap. 4. Et cauſam ſive rationem aſſignat Propheta dicens: *Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirunt ex ore ejus, quia Angelus Dei exercituum eſt.* Malachiæ 2. Angelus, inquam, divinæ voluntatis, legationem ad homines ſufficienter proferens. Quia Dei perfecta ſunt opera Deut. 32. Unde & ait: *Scientiam Dei volui plus, quam holocauſta*, Ezech. 17.

Hinc patet idem ab exemplo, quo Chriſtus noluit Apoſtolos Eccleſiis præficere, volens ad cælum aſcendere, niſi per miſſionem ſancti Spiritus informatos ſufficientiſſime, dicens: *Sedete hic in civitate, donec induamini virtute ex alto*, Luc. ult. Et ex tunc, *Euntes in mundum prædicate*, Marc. ult. Et rurſum Act. 1. *Accipietis virtutem Spiritus ſuperveniențis in vos, & eritis mihi*

mihi teſtes &c. In cujus myſterium coronam A impetrabitis in fide, ſcientiam utriuſque teſtamenti accipietis, quando ſignata ſignis concordant. Secus, ſecundum Gilbertum de abuſion. nil ſtultius, propter ſignorum diſcrepantiam, quam aſinus coronatus, & ſpeculator cæcus

ANNO CHRISTI 1417.

Verum, quia prælati Eccleſiaſtici ſunt laicorum libri & exemplaria, in quibus debent legere humanitatem, caſtitatem, & omnem virtutem, Salvatore ipſis dicente: *Vos eſtis lux mundi*, Mat. 5. Lux, inquam, non ſolum ut videatis, ſed ut videamini. Quemadmodum ſubdit: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona.* Hinc pueri & ſcandaloſi arcentur a prælatiarum regimine, tanquam mala exemplaria, nomen Domini blaſphemantia, in quibus legitur avaritia, luxuria, ſuperbia & omnis malitia. Unde merito tales libri forent corrigendi, vel certe comburendi. Tum quia ſecundum B. Gregorium. 16. moralium, ſicut lectio viva eſt vita juſtorum, ſic ſcandaloſa vita prælatorum eſt damnatio ſubditorum, Domino per Prophetam conquerente: *Grex perditus factus eſt populus meus, paſtores eorum ſeduxerunt eos.*

Hæc veſtræ ſanctitati dicere habui, propter excludendum taciturnitatis dæmonium, cujus vitium Iſaias Propheta ſibimet imputans 6. Cap. *Væ*, inquit, *mihi, quod tacui, timens offenſam regiam*, in tantum aggravat, ut ſe propter hoc removendum ab officio prophetiæ cenſeat, nec C poſſe purgari, niſi per ignitum calculum, quod beatus Hieronymus miſericordiam interpretatur.

Vos autem, ut omnia præmiſſa verbis concludam Apoſtolorum Principis, 2. Petr. 1. Omnem curam ſubinferentes, ut univerſa onera Eccleſiæ catholicæ ſupportetis, miniſtrate in fide veſtra virtutem, in virtute autem ſcientiam, in ſcientia autem abſtinentiam, in abſtinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem fraternitatis amorem, in amore autem fraternitatis charitatem. Hæc enim, ſi vobiſcum adſint & ſuperent, non vacuos nec ſine fructu vos conſtituent in Domini noſtri Jeſu Chriſti cognitione. Cui e- D nim non præſto ſunt hæc, cæcus eſt, & manu tentans, oblivionem accipiens purgationis veterum ſuorum delictorum. Quapropter ſatagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis. Sic enim abundanter miniſtrabitur vobis introitus in æternum regnum. Hæc Petrus. Quem introitum ipſe præſtare dignetur, qui eſt Deus benedictus in ſecula. Amen.

XV.

SERMO PRÆDICATUS

IN CONCILIO CONSTANTIENSI.

E

A Vener. Epiſcopo Laudenſi, antequam intraverunt Conclave Cardinales & ceteri Electores.

Anno 1417. 8. *Novembris.*

Ex antiquiſſimis Codicibus MS. Cæſareo, Vindobonenſi, & Ducali Brunſvicenſi.

IN Chriſti Jeſu nomine. *Eligite meliorem.* Tam ruinam univerſalem opportunitas revelandi occurrens, quam etiam laceſſitam ſacroſanctam Eccleſiam inſtant reſarciendi neceſſitas, vobis Dominis, qui perenni opitulante præſidio Summum eſtis electuri paſtorem, me ſane coegit, ut proponerem: Eligite meliorem.

ANNO CHRISTI 1417.

Itaque eligite meliorem, ſcribitur 4. Reg. 10. Cap.

Virginem illam eximiam, maximeque peroptimam, quam elegit ante ſecula, & prælegit Altiſſimus, in noſtri precabimur ſermonis exordio, ut tota clemens pro nobis interveniat, utique & propitia. Eam primo ſalutabimus, dicentes cum Angelo: *Ave Maria, gratia &c. Eligite meliorem.* lib. & cap. ut ſupra

Celeberrimi Patres, orthodoxique Domini. B Quantum verba iſta veſtris reverentiis congrua, quantumque opportune conveniant, plurimum intelligentibus liquet. Quoniam, etſi nil aliud fari inſtituerem, ſatis eſt, eruditiſſimis viris dixiſſe: *Eligite meliorem.*

Nempe, uti ad graviora perferenda onera requiritur fortior,

ad alta diſcutienda conſilia vocatur doctior,

ad ardua pericula bellica exponitur promtior,

ad ingentes impenſas poſcitur ditior:

Sic ſane congruit, ut ad ea, quæ ſunt maximæ ſanctitatis officia, eligatur & melior.

Et ſi ſuper naturam videatur, quod quis ſine crimine ſit, ideo nedum optimum aut meliorem, ſed bonum ſit difficile comperire: Propter tamen urgentem jacturam penitus ſemovendam, non qualemcunque, ſed meliorem debetis præferre.

Nam, ut eligatis, hoc veſtro ſacro convenit cœtui.

Sed ut eligatis meliorem, jam, nedum Eccleſiæ, ſed toti expedit orbi.

Et quoniam, quæ ante oculos habuiſtis diſpendia, eſt facile intueri: Ideo cladem peſtiferam, qua nonnulli noſtri Phariſæi & ſummi Pontifices jam pene octo luſtris ovile Dominicum laniarunt, ſi cupitis de medio Eccleſiæ ſubmovere, conſiderate attentius, quales hi fuerint. Et non utique talem, ſed omnino eligite meliorem.

Tam enim comparatione eorum, qui in tanto apice præceſſerunt, quam illorum quoque, qui ſubſequi poſſent, ne præteritorum Pontificum, quem diluere intenditis, videamini velle renovare errorem: ideo non illis ſimilem, ſed utique eligite meliorem.

Siquidem, ut diſt. 23. cap. 2. clare colligitur, quod is qui aliis præficitur in paſtorem, debet eſſe natura prudens,

docilis,
temperatus in omnibus,
vita caſtus,
victu ſobrius,
ſemper ſui cavens ingenii,
humilis,
benignus,
pius,
juſtus
& miſericors,
in lege inſtructus Domini,
ſcripturarum ſenſibus cautus,
& ſacris exercitatus dogmatibus.

Quanto igitur magis & multo amplius, qui cunctis debet præeſſe paſtoribus,

qui caput debet eſſe fidelium,
qui eſſe debet auriga Eccleſiæ,
præſul Principum,
ſacerdos Altiſſimi,

Pater

ANNO CHRISTI 1417.

Pater Pontificum,
propugnaculum fidei
& princeps Apoſtolorum
omni debet ornari titulo probitatis.

Quanquam autem ſingulas, quibus ſummum oportet inſigniri Antiſtitem, virtutes exprimere nemo ſufficiat: Tribus tamen debet præcipue eſſe præ omnibus redimitus. Non enim tam celebre culmen cuilibet convenit.

Cum itaque tantus apex regiminis animarum ars ſit artium, ideo ſummus eligatur Antiſtes, qui ſit bonus
& doctus
& aptus.
Bonus quoad vitam,
doctus ad ſapientiam & doctrinam,
& aptus ad regimen & curam.

Eligatur, qui niteat puritate & ſanctimonia, & ſit vitæ bonitate præcipuus:

Qui fulgeat claritate & ſapientia, & ſit doctrinæ veritate perlucidus:

Et qui emineat probitate & experientia, & ſit regimini & dignitati aptiſſimus.

Et quoniam omnium bonorum humanorum pura & innocens vita fundamentum eſt, ideo dixi primo: Eligatur qui niteat puritate & ſanctimonia, ut ſit vitæ probitate præcipuus. Illum quippe honores & dignitates glorificant, quem virtutes, probique mores extollunt, celebris quoque commendat & vita.

Talem ideo eligite, cujus poſſitis magis opera & merita admirari, quam verba.

Eligite eum, qui ſe in cunctis emergentibus adſtringat limitibus rationis, ut illa duce ſibi cetera ſubjicere poſſit.

Summa quippe cunctis Chriſticolis erit felicitas, ſi inter nos major eſſe non poterit, niſi qui melior.

Quamobrem labem perferens criminis memorandi, redimiri non debet præſulis dignitate. Quonam modo delictorum laqueis irretitus poterit Eccleſiæ profectibus libere inſervire? O quam pernicioſum, quamque ærumnoſum eſt Eccleſiis præferre malos! Quoniam & Eccleſiarum exterminium provenit: & præſulum pravos imitari mores & vitia, velut quoddam gratum genus obſequii judicatur.

Profecto tamen eorum animas ſubditorum præſul interimit, quos ſuæ malæ vitæ exemplo in perniciem trahit. Eapropter ſic eſt a præſule quolibet in domo Domini converſandum, ne ab eo poſſint occaſionem aut excuſationem laici ſumere delinquendi.

Oportet quippe Pontificem nedum ſine crimine, ſed irreprehenſibilem eſſe. Adeo, ut illius conſcientia nullius poſſit delicti aculeis ſtimulari.

Qualiter namque ſpiritualis valebit medicus animarum mederi languoribus, ſi ipſe morbo graviori oppreſſus ſit? Qualiter Pontifex poterit alios monitione ſalutari arguere, qui conſcius ipſe ſibi ſe intelligit perpetraſſe pejora?

Propterea Pontifex quiſque debet vita nitere & moribus. Ut cunctis ſit jubar & virtutum ſpeculum, qui eſt univerſis ad ſanctitatis exemplar expoſitus imitandum. Unde ſacer Antiſtes Gregorius (& ponuntur diſt. 40. c. oportet) ſic ait. *Quibus conveniat ornari Pontificem, audiamus. Ornamenta quidem Pontificis ſunt virtutes, quæ promittuntur a Domino, cum dicitur: Sacerdotes ejus induam ſalutare. Unde in priſco Teſtamento Pontifices ex præcepto Domini intelliguntur ornari, quod multis modis debet vita ſplendere Pontificis, ut gradui ex vita decorem conferat. Quem, ſupple, decorem non ab eo gradu accepit, quia non dignitates vel loca ſanctum faciunt ſacerdotem. Quapropter ex ſuſcepto officio non licentiam peccandi, ſed bene vivendi neceſſitatem ſe intelligant accepiſſe. Non igitur phaleræ aureæ, non terſa calcaria, non altiſoni pedes, non ſuaves gradarii, non arridentes clientuli, non fulgentes in manibus annuli, non lauta convivia, non vaſa multimode pretioſa, non delicatiſſimæ veſtes, non quoque alia pompatiſſima ornamenta, ſed virtutes & vita reddunt antiſtitem glorioſum.*

Sic quoque in ſuo Paſtorali ſacer ſentit Ambroſius, ubi ait: *Sicut ſenatorem clavis ornat, ſicut agricultura ruſticum, ſicut barbarum arma, ſicut nautam navigationis peritia, & uniuſcujuſque operis qualitas ſuos dinumerat actores, ſic Epiſcopum non niſi operatio Epiſcopalis deſignat.*

Studeatis igitur, ut plus bono opere, quam quod profeſſione noſcatur, & magis vitæ merito, quam quod nomine Epiſcopus vocitetur. Hæc eſt enim divini principatus auctoritas, quæ nec carni nec ſanguini, non divitiis, non principatui, non amicitiis, non alteri perituræ rei, ſed ſolis meritis debetur & vitæ.

Et ideo Moſes filios ſuos noluit principatus relinquere ſucceſſores, neque poſteris ſuam legare voluit dignitatem: ſed alium de tribu alia elegit, ut ſciremus, principatum Domini eſſe ſolis virtutibus deferendum.

Vita itaque celebris & ſincera requiruntur in eligendo Paſtore. Quia Pontifex debet radiis ſplendere virtutum, ut cunctos queat populos ad imitanda ſanctitatis exempla facto & opere provocare.

Vos igitur, Domini, qui eſtis in tanto, tanique ſacro negotio electores electi, conſiderate, quod non hominum, ſed Dei opus præ manibus habetis.

Propterea vos oportet, ſi quod intra vos eſt, vipereum omne venenum evomere, nocuas affectiones exuere, & cupiditatem & cunctam ambitionem a vobis longius relegare. Veſtros placeat animos diligentiſſime perſcrutari, ne pravæ pacticæ, fœda fœdera, illicitæ ligæ, conductæ conventiones, & indebita vos circumveniant juramenta. Deum autem, veſtrorum cordium inſpectorem & judicem, placeat intueri.

Quid, quæſo, tantum noſter Sereniſſimus Imperator & invictiſſimus Rex ſemper Auguſtus tanto tempore laboraſſet? Quid opus fuiſſet tot laboribus, tot ſudoribus, tot impenſis, tot diſpendiis, aut tot periculis vos committere? Si velletis errorem priorem renovare pejorem: Conſultius fuiſſet non incipere, quam deſiſtere ab inceptis.

Propterea ſi bonum elegeritis, inter bonos & optimos poteritis computari. Sed ſi, quod Deus avertat, malum vel reprobum, ſane non niſi iniqui & peſſimi judicabimini.

Nonnulli ad hanc ſacram Synodum ſe veniſſe profeſſi ſunt, qui utinam ad Concilium, non ad mercatum adiiſſent. Quoniam non de communi bono aut re publica, ſed de proprio commodo & privata re totis niſibus conantur inſiſtere.

Sed non ſic, vos Domini mei, non ſic. Sed puri, liberi, ſinceri, devoti atque confeſſi, intrare contendite: Attendentes, quod veſtris pendet in manibus Mundi totius ſalus, aut poſtremus interitus. Ad vos Orbis reſpicit univerſus. Conſiderate itaque, quod Deo & hominibus

ANNO CHRISTI 1417.

nibus ſecundum quod egeritis, eſtis pro nobis omnibus rationem reddituri.

Et quoniam electionem rectam facit virtus, ut 6. Ethic. vult Philoſophus: Ideo maxime proprium virtutis videtur electio. Omne enim bonum & laudabile per ſe eligibile eſt.

Virum ideo eligite bonum,
ſincerum,
integrum,
memorem,
pium,
gratum,
juſtum,
benevolum,
alieni abſtinentem,
ſui non tenacem,
non voluptati deditum,
non iracundum,
non cupidum, non elatum.
Eligite paſtorem, cujus diligentia ſit,
creditas oves paſcere, non vorare,
dirigere, non interimere,
conſervare, non perdere.

Oportet ſummum Antiſtitem non tam dignitatis culmine, quam ſanctitate & vita ſibi ſubditos anteire. Propterea minimum abſonum eſt, ut præſulatum aſſumat, qui ſe neſcivit claris moribus erudire.

Si itaque ad laceſſitam domum ſanctum zelum geritis & amorem, eligite vita & moribus meliorem. Eligite eum, qui ſit vere ſacerdos & Pontifex, non ſecundum legem mandati carnalis, ſed ſecundum virtutem vitæ, ſcribitur Hebr. 7. cap.

Sed eſto, quod celebris ſit præſul vita, ſint probi denique mores: Quid quæſo proderit ſubditis ſine doctrina? Ardebit forſan, ſed non lucebit. Et devoto teſte Bernardo, nedum ardere, ſed etiam lucere oportet Antiſtitem.

Quare ſecundo ſubjunxeram, fore optimum, quod Pontifex fulgeat claritate & ſapientia, ut ſit doctrinæ veritate perlucidus. Pontificis quippe debitum eſt, & annexum officio, ut ſit doctus,
& doceat.

Doctus quidem, nedum ab hominibus, ſed & a Deo,
& doceat, quæ didicerit dirigente Spiritu Sancto.

Ideo a Pontifice ſummo ſtudio omnis vitanda eſt ignorantia. Quæ, licet omnibus, tamen potiſſimum eſt periculoſa paſtoribus. Cum hi debeant alios erudire, nedum in lege Domini, ſed etiam in ſanctorum operum diſciplina. Tales itaque ſunt ad præſulatus aſſumendi officium, qui poſſint ſibi ſubditas dirigere oves, & ſalutaribus paſcere documentis.

Unde ad culmen regiminis ratio non acceptat, quem ſapientiæ claritas non illuſtrat. Summum en. n bonum & optimum mentium humanarum ſapientia eſt. Ideo omni debet ſapientia perluſtrari, qui noſtrarum omnium animarum director exiſtit.

Sic igitur Pontifex in ſcientia polleat, ut non ſolum ſibi creditum populum ſufficienter inſtruat, ſed etiam cunctarum hæreſium inventores a catholica Eccleſia repellere queat. Ne ſua imperitia ceteri corruant imperiti, & hujuſmodi caſu pervento illi contingat, quod ſcribitur. *Si cæcus cæco ducatum præſtat, ambo in foveam cadunt.*

Qui vero *ſapientem*, ut diximus, *ſe eſſe non intelligit, præſulatum minime ambiat, nec dignioris locum uſurpare præſumat, præſertim illius, qui ſuo fulgore ſapientiæ populo poteſt corda hominum perluſtrare*; Verba ſunt ſanctiſſimi Ambroſii in ſuo Paſtorali.

ANNO CHRISTI 1417.

Quamobrem VIII. q. 1. c. 15. dicitur & sunt verba Hieronymi: Præſuli nil ſapientiæ, nil ſcientiæ, nil quoque deſit induſtriæ: Sed adſit ſenſum omnium plenitudo, & Scripturarum ſacrarum cognitio, ut, quid ſit Pontifex, quid ſit unctio, & quid ejus indumenta ſignificent, intra ſacrarium cordis clara poſſit mente advertere. Audire nempe præſulem oportet attentius, & ab ipſo monita fidei & documenta ſuſcipere veritatis.

Quantam igitur ſummus Pontifex debeat Scripturarum habere peritiam, & omni ſcientia eminere, Teſtamenti utriuſque plurimis docemur exemplis.

Et primo, quia Summus ſacerdos rationale geſtabat in pectore, (ubi manifeſtatio ſcribebatur & veritas) in pectore ſummi Pontificis manifeſta, clara & plena debet eſſe cognitio veritatis.

Sic quoque annulis, quibus arca Domini ferebatur, erant vectes inſerti, ut, cum arca portanda eſſet, de dimittendis vectibus nulla fieret mora. Vectes quippe ſunt Pontifices, per quos arca in Eccleſia ſuſtentatur & vehitur: Hi debent annulis eſſe i. e. ſacris litteris ſemper intenti, ne tunc diſcere quærant, cum eos convenit alios edocere.

Nonne Joſeph a Domino prius fuit veritatis viſione edoctus, antequam Ægypti ſuſciperet principatum?

Et Moſes ante Dominum vidit in rubo, & pariter audivit, dein dux factus eſt Iſrael.

Et David populum Domini directurus, antequam regni ſuſciperet gubernacula, Spiritus Sancti gratia dono ſapientiæ eſt repletus.

Sic Salomon, ut eſſet pacifice regnaturus, non divitias, non longa hujus mortalitatis curricula, ſed ſapientiam a Domino, quam petiit, impetravit.

Et Dominus prius verba ſua ſancta in ore Jeremiæ appoſuit, deinde ſuper gentes regnaque conſtituit.

Et Salvator noſter, Dominus Jeſus Chriſtus, in medium Doctorum ſedit, illos audiens & interrogans, & demum poſtea prædicavit.

Sic etiam ſuos prius erudivit diſcipulos, poſtea ad docendum alios deſtinavit.

Cum enim turbas paſcere decreviſſet, panes fregit, diſcipulis tradidit, & per eos turbis apponi mandavit. Quia legis & Prophetarum ſacramenta diſcernendo expoſuit, diſcipulis ſcientiam infudit, & tantum illorum myſterium fidelibus diſpenſavit.

Sic poſt reſurrectionem ſenſum Scripturarum aperuit, Apoſtolis poteſtatem contulit, & in orbem univerſum tranſmiſit.

Multis aliis liquet clariſſimis documentis, quod Pontifici ſola bona non ſufficit vita, ut morum honeſtate præfulgeat, niſi quoque ſapientia & doctrina. Cum his debeat cunctos erudire, & nullius eſſe indigens documentis.

Itaque ſi virtuoſum, doctum elegeritis, vere nedum beatum, ſed beatiſſimum poteritis nuncupare. Sed ſi, quod abſit, ignavum, deſidem, ſtolidum, ineptum, aut aliis vitiis deditum: Quo quæſo poterit Beatitudinis titulo decorari?

Poteſtne major eſſe abuſio, quam quod hominem moribus perditum, ſceleſtum, infandum, criminibus obrutum, cogamur uti ſanctiſſimum

vene-

venetari, Aurelio inquiente in quadam Epiſtola. Nemo amplius in Eccleſia docet, quam qui perverſe agens nomen vel ordinem ſanctitatis habet. Namque hunc redarguere nullus præſumit. Et in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur.

ANNO CHRISTI 1417

Et ideo, ſi cupitis eum eligere, qui Apoſtolo debet Petro in ſede ſuccedere, talem eligite, qui vere Petrus ſit, tam doctrina, quam vita.

Eapropter tota diſcretione cavendum eſt, ne vices Petri committatis Gehaſi, aut Judæ, aut Simoni, niſi decreveritis, Chriſtum revendi, aut Romæ iterum crucifigi.

Omni enim & ſumma diligentia tam ſublime negotium conſummandum eſt, venerabili Leone in quodam ſermone dicente. Si in omnibus Eccleſiæ gradibus prudenter, ſapienterque curandum eſt, ut in domo Domini nihil præpoſterum aut inordinatum eveniat: Quanto magis elaborandum eſt in electione illius, qui ſuper omnes conſtituitur? Nam totius familiæ Dominicæ ordo pervertitur, ſi, quod requiritur in corpore, non invenitur in capite.

Si igitur vultis deſolatæ Eccleſiæ reſtaurare priorem pulchritudinem vel decorem, tam ſcientia, quam vita eligite meliorem. Quia ſapientiam debent Pontificis labia cuſtodire, quia de ore illius lex exquiritur Dei, quia Angelus Domini exercituum eſt, ſcribitur Malachiæ 2.

Quamquam autem vita celebri eligendus & clara ſapientia ſit redimitus, ſane parum eſt, neque ſufficit, niſi fuerit regimini aptus expertuſque, & ſingulari prudentia prædotatus.

Multos quidem conſpeximus ſcientia præclaros, & præclaros moribus, qui tamen, quia inexperti in regimine, non minimum defecere.

Quare dixi, quod convenit tertio, ut is emineat probitate & experientia, ut ſit regimini & dignitati aptiſſimus.

Experientia nempe regiminis, ſcit virtutes extollere, & audaciam præbet crimina coercendi. Quæ licet in cunctis ſit rerum magiſtra, præcipue tamen in tanto gubernationis apice non modo opportuna, ſed permaxime neceſſaria eſt. Si navis perito rectori committitur, non facile tempeſtatibus ſive procellis, aut ventorum turbine conquaſſatur.

Ne mirum itaque, ſi obruitur fluctibus, quando qui de remo non noverat, ad gubernaculum collocatur.

Securius equidem celſa conſcendit, qui ſe in paulo minoribus comprobavit. Et certo procedit veſtigio, qui expertus ſolio potitur accepto.

Propterea Ariſtoteles 6. Ethic. c. ult. inquit, quod *experti circa ſingula opera bene dijudicabunt*. Quia per quæ qualiterque perficiant, intelligunt. Experientia enim ex plurium actuum ſingularium humanorum collectione fit in memoria retentorum: Id eſt, propria homini ad vim cognoſcitivam pertinens, quæ particularis ratio nominatur. Et ſicut ſcientia univerſalia colligit, ſic experientia circa particularia negotiatur.

Et ideo ad recte regimen peragendum ſcientia ſola non ſufficit. Quia licet univerſale cognoſcat, ſine experientia autem particulare ignorat, in regimen plurimum deficiendo peccabit.

Quoniam recte agere,
bene regere,
ſane conſulere,
ſanctæque diſponere,

A magis in particulari, quam in univerſali contingit.

Et licet homines communi ratione cognoſcant, tanquam per id, quod in eis principale conſiſtit: tamen per experientiam de ſingulari agibili rationem ſuſcipiunt ſingularem practicam ad id, quod eſt actualiter peragendum.

Experientia quidem, ut diximus, ex pluribus actibus, & longa memoria oritur, qua promptus, aptuſque fit homo plurima operari. Et ideo facultatem recte agendi experientia præbet. Cum ſcientia aut prudentia ſine arte videtur quodammodo convenire. Quare experientia facit artem, inexperientia vero caſum. Experti enim in agendo magis proficiunt, ut Ariſtotel. primo Metaphyſ. inquiebat: Expertos magis proficere videmus, quam inexpertos, ſcientiam & etiam artem habentes.

Ideo ſcientifici ubi fuerint inexperti, in regimine multum delinquunt.

Unde Præſulem quemque prudentem, ſolertem, expertum, bene ſenſatum & circumſpectum oportet eſſe. Propterea inquit Auguſtinus in quodam ſermone: *Ad præſularem dignitatem eligi non debuit, qui expertus minora officia gubernare non didicit: Et quia ex noto fit ignoti optima conjectura.*

Quare, Patres optimi, qui reipublicæ totius Eccleſiæ debetis recteque ſaneque conſulere, præterita placeat diſpendia intuere, & ſic præſentia diſponere, ut in futurum virum eligendo probatum toti poſſit orbi ſalubriter providere.

Cum Deo potius, quam cum hominibus tantum factum velitis tractare, & ante factum diſcutere. Quoniam poſt factum ſera retractio eſt, tarda retractio eſt. Quid turpius, quam quod ſapientes quaſi inſipientes pœniteat ſic feciſſe? Nimirum indecens eſt, quod doleant ſic feciſſe, quorum judicium periclitari non decet. Nullus error aut major aut damnabilior eſſe poteſt, quam eorum, quibus nil prodeſt erraſſe cognoſce

Virum igitur non probandum, ſed probatum eligite. Quia teſte devoto Bernardo in quadam epiſtola, *bonos Romana curia facilius recipere conſuevit, quam facere.*

Et, ſi dignum aut idoneum non ſit facile comperire, eum tamen apprehendite, cujus ſit conſcientia pura,
intentio recta,
probitas, maturitaſque diſcreta.

O quot periculis ſtatus Eccleſiæ ponitur: O quot diſpendia Petri navicula patitur, quando præficitur in paſtorem, qui præeſſe non debuit!

Quando imperat, qui revereri non didicit!

Quando ad gubernaculum reſidet, de portu non noverat:

Quando ducatum ſuſcipit, qui, quo pergit, ignorat!

Quando paſtoris fert baculum, qui neſcit inter oves diſcernere, diſperſas colligere, aut errantes reducere ad ovile!

O quantus, quamque acerbus dolor infigitur animis clericorum, ſcientia & dignitate pollentium, quando tam ſublimis dignitas ineptum ſuſcipit, vel celebris ſedes collocavit ignarum!

O quam juſte ignis zelus accenditur, ubi videntibus cæcus præponitur, & æger, ad propria impotens, aliis immittitur ad medendum! Hinc enim provenit ovium & paſtoris damnatio, quum ſumuntur exempla malitiæ, unde

debue-

debuerunt ſpectacula reducere virtutum, & inde vitiorum ſentina protenditur, unde caterva debuit pullulare ſalutis. ANNO CHRISTI 1417.

Valde abſurdum & nimium præpoſterum, ut imperiti Magiſtris, novi antiquis, & rudes præferantur immeritis, inquit Leo in quodam ſermone.

Advertite, quæſo, piiſſimi Domini; Sciſſa navigamus puppi, lacero velo, amiſſa anchora, comminutoque malo: Quam perito igitur nobis opus eſt remige!

Ægritudine laboramus peſtifera: Quam probato animarum indigemus & medico!

Erramus quaſi oves a caulis, nobiſcum ſimul erravere paſtores, immo verius, nos poſt illos: Quam ſancto ergo & optimo præſule eſt neceſſe!

Luget clerus,
mœret ſacerdotium,
ſqualet ſors Domini,
afflictatur religio,
& tota lacrymatur Eccleſia.

Quis igitur eo, cujus inſtat electio, conſideratior, quis diligentior, quis rectior, quis prudentior, quis fidelior, aut quis attentior eſſe debet, aut melior?

Eligite ideo virum animo ſincerum, quem nulla propria extollat ambitio.

Eligite liberum, quem nulla ſuffocet violenta cupido.

Eligite ingenuum, quem nulla deturpet maculata affectio.

Eligite rectum, quem nulla obliquet ſiniſtra ſuſpicio.

Eligite pervigilem & attentum, quem nulla a ſpe deducat curioſa detractio.

Eligite firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio.

Eligite invictum, quem nulla inſiliens fatiget tribulatio.

Eligite probatum, quem nulla decipiat furtiva intentio.

Eligite eum, qui ſit poſitus ad mores,
probatus ad ſanctimoniam,
manſuetus ad patientiam,
rigidus ad cenſuram,
catholicus ad fidem,
fidelis ad commiſſionem,
concors ad pacem,
conformis ad unitatem.
Qui ſit in conſilio rectus,
in judicio providus,
in præcipiendo diſcretus,
in diſponendo induſtrius,
in agendo magnificus,
in loquendo modeſtus.
Qui ſit in adverſitate ſecurus,
in proſperitate devotus,
in zelo ſobrius,
& in miſericordia non remiſſus.
Eligite, qui ſe Regibus Joannem exhibeat,
Ægyptiis Moſen,
fornicantibus Phinees,
Eliam idololatris,
Eliſæum avaris,
Petrum mentientibus,
Paulum blaſphemantibus,
& negotiantibus Chriſtum.
Qui vulgus non ſpernat, ſed doceat,
divites non palpet, ſed terreat,
pauperes non gravet, ſed foveat,
minas Tyrannorum non paveat, ſed contemnat,
deſolatum clerum non ſpoliet, ſed reformet,
marſupia non exhauriat, ſed corda reficiat,
& crimina corrigat,
famæ provideat ſuæ, non invidiat alienæ,
orandi ſtudium gerat, uſum habeat,
& plus orationi confidat, quam propriæ induſtriæ vel labori.
Eligite eum, cujus ſit ſermo ædificatio,
vita juſtitia, præſentia gratia.
Qui ſe benignum & amabilem non verbo, ſed opere præbeat,
qui modeſtiam non vultu, ſed actu exhibeat,
qui ſit humilis cum humilibus, innocens cum innocentibus,
pravos dure redarguat.
malignantes coerceat,
& reddat retributionem ſuperbis: Devotiſſimo inquiente Bernardo ad Eugenium ſummum Pontificem.

Oportet formam eſſe juſtitiæ,
ſanctimoniæ ſpeculum,
pietatis exemplar,
veritatis teſtem,
fidei defenſorem,
doctorem gentium,
Chriſtianorum ducem,
paſtorem plebium,
refugium oppreſſorum,
miſerorum ſpem,
pupillorum tutorem,
viduarum judicem,
cæcorum oculum,
baculum ſenum,
Regum patrem,
cleri ordinatorem,
moderatorem legum,
diſpenſatorem canonum,
ultorem ſcelerum,
pravorum metum,
proborum gloriam,
virgam potentum,
malleum tyrannorum,
ſalem terræ,
orbis lumen,
ſacerdotem Altiſſimi,
vicarium Chriſti,
Petri ſucceſſorem,
Chriſtum Domini, & Deum Pharaonis.

O ſi talem videre, o ſi talem in Dei Eccleſia habere mereremur! O nos feliciſſimos, ſi Chriſti ſponſam cerneremus tantæ ſanctitati commiſſam, aut tam celebri creditam probitati! Quid namque, quæſo, jucundius, quid delectabilius, quid ſecurius, quid opportunius, quid beatius, aut quid melius contingere nobis poſſit, quam habere præſulem, paſtorem & patrem, cujus devotio atque fides ad quæque ſancta, ad quæque honeſta nos alliceret, inflammaret, & traheret!

Quandoquidem igitur imminens neceſſitas requirit & exigit, quemadmodum inquit Ariſtoteles III. Ethic. ut de meliori fieri debeat electio: Ideo neceſſe eſt eligere virtuoſum, doctum, & optiorem, ſi vultis eligere meliorem.

Conſiderate quæſo, qualiter ſummus Pontifex debet intrare,
vivere,
& regere.

Debet intrare legitime & canonice: Ideo dicitur Eligite.

Debet vivere ſancte,

& regere juſte.

ANNO CHRISTI 1418. Ideo ad animarum ſalutem & Dei laudem & honorem dicitur: Eligite meliorem.

Actus magnæ prudentiæ, plenam habens libertatem, eſt eligere. Sed fructus veræ juſtitiæ, cunctam tenens bonitatem, eſt eligere meliorem. Eligite ergo meliorem.

Et cum talis decet, ut nobis ſit Pontifex *innocens*, *immaculatus*, *doctus*, *probatus & ſegregatus a peccatoribus*, ut dicitur ad Hebr. 6.

Ideo eligite, qui ſit velut Melchiſedech, verus ſacerdos Antiquiſſimi, qui a dextris ſedeat Domini, & amicus Eccleſiæ tyrannos, ſchiſmaticos & hæreticos ponat ſcabellum pedum ſuorum, ut habetur in Pſalmo centeſimo nono.

Eligite eum, qui poſſit ſublevare Eccleſiam B deſolatam, deſtitutum reformare clerum, diſſentientes vocare Principes, & totum conſociare populum Chriſtianum.

Quod nobis concedat iſte paſtor optimus, qui cum patre & Spiritu Sancto vivit Deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

XVI.

ALBERTI DE BONCHRISTIANIS, FLORENTINI,

Episcopi Foroliviensis

Solemnis Oratio de Paſſione Chriſti habita Conſtantiæ in Concilio, præſente Martino V. Pontifice An. 1418. Die Veneris Sancta.

Ex Codice MSC. Lipsiensi.

PRæſul ſanctiſſime, digniſſimique totius orbis Cardinales, Reverendi Domini Prælati, & ceteri omnes. Attente placeat intelligere, videlicet qualiter pro decedentis temporis niveſcente & virtuoſa repræſentatione, pro occurrentis operis clareſcente & fructuoſa reſervatione, pro aſſiſtentis oneris demulcente & gratioſa toleratione, ſint, & pro noſtri ſermonis inchoatione, D verba ſacri oraculi, quæ originaliter & primitive in 53. cap. Iſaiæ habentur, tranſumptive vero in prophetia hodierna legimus: Videlicet, *Livore ejus ſanati ſumus*.

Ex quibus ſingultibus, corde afflicto, vocibus quæruloſis & oculis lacrymoſis, heu! cogor a fletu ordiri ſermonem gravem & durum, Chriſti livoris propoſiti conſpiciens myſterium. Gravem & durum procul dubio, Beatiſſime Pater, eo quod dum Chriſtus patitur, vita deficit & occidit: Ut ait Anſelmus Canthuarienſis, in ſuis meditationibus: *Et quid erimus? Via conſumitur, & quo ibimus? Quid fiet, quia veritas damnatur, juſtitia prohibetur, iniquitas ingreditur, miſericordia vituperatur, crudelitas laudatur, ſol obſcuratur, luna denigratur, ſidera diſperguntur, & infinita latitudo, longitudoque a finito capitur, & æternitas menſuratur*. O mirabilis conditio, o ſtupenda compaſſio, o inexpeE ctabilis dilectio! Quis enim talia intelligere, concordare & enarrare extra fidem valeret? Nam ut verbis utar Chryſoſtomi, in De Reparatione lapſi: *Non Grammatici, nec Priſcianus nec Euripides, non etiam Rethorici, non Tullius aut Demoſthenes. Non quidem læti muſici, non tales ſunt Tubal aut Socrates; Non Geometrici, non* A *Euclides, aut Parmenides; Non alti Methaphyſici, non Plato aut Ariſtoteles. Non tales ſunt Dialectici, Nec Zeno nec Empedocles; Non practici Arithmetici, Non Leucippus aut Pythagoras; Non Mathematici, ut Polycrates aut Phidias. Non occupati Medici, ut Galenus & Hypocras. Non magni Aſtronomi, ut Tholoſanus aut Campanus. Non morales Juridici, ut Juſtinianus aut Ulpianus: Non peſſimi hæretici, ut Sabellius aut Arrius.*

Quis prædicta intuens non doleat? Quis non condoleat? Quis tam feri, tamque ferrei pectoris? Quis cordis dolorem, lacrymarumque affluentiam valeat continere, cum orbem videt ſuo auctore, duce & paſtore tam impie privatum? Deficit gaudium cordis noſtri, verſus eſt in luctum chorus noſter, cecidit corona capitis noſtri, Thren. 5. Plangat ergo, plangat, doleat, & ululet univerſa terra ſuper ſe ipſa, pro tanto, & tali livore, ſicut dolere ſolet ſuper morte unigeniti, Zach. 12. Atque erumpat & clamet devota anima, ſuo dilectore, ſuo pacis latore, ſuoque orbata decore. Nam virtus eſt triſtari, in quibus oportet, & ubi oportet, Ethic. IV. Defleat & contremiſcat tota mundialis machina, quemadmodum inquit Hieronymus ſuper Matthæum. Omnis creatura compatitur morienti, terra movetur, petræ ſcinduntur, velum templi dividitur, ſepulcra aperiuntur. Solus miſer homo non compatitur, pro quo ſolus Chriſtus patitur.

C Unde Catholica noſtra militans Eccleſia his diebus cantica lætitiæ, & in figura decoris, nititur omittere. Divinum adjutorium non audet in ſuis officiis præmittendo poſtulare. Aſſuetam gratiarum matrem, juxta crucem afflictam, pro patrocinio veretur ſalutare, revera afflictam, quoniam ut dicit Anſelmus, Chriſti mater nunquam non juxta crucem, immo in cruce cum filio. Vulnera, in filii corpore diſperſa, fuerunt in corde matris unita. O mira res! Tota Virgo beata fuit in vulneribus Chriſti, immo totus Chriſtus crucifixus fuit in intimis viſceribus cordis ſui.

Qua de re dum hæc inter me meditor, mihi fateor animus vacillat, mens trepidat, cor riget, linguaque muta traditur ori; & quia, ut ſcribit Divus Hieronymus ad Heliodorum, ingenium noſtrum, ultra vires ſi audet, ſuccumbit: Carentes ſumus divini adjutorii, per Chriſti mortem facti pupilli, abſque Patre, & Dei genitricis conſueti patrocinii deſolati.

Quia facta eſt quaſi vidua Domina gentium, Jer. 1.

Ne ex metu & inſufficientia ſermo noſter ſit inanis, Chariſſimi, vulneramus cor noſtrum, ſi volumus, cum egeamus recipere auxilium ipſum, ſcindendo aperiamus clavis & lancea, amplectentes Chriſti crucem, & vulnera. Nam ut occurrendo nobis clamitat Eccleſia, crux eſt ſalus, vita, & reſurrectio noſtra. Per ipſam enim infernus ſpoliatur, dæmones terrentur, comprimuntur, vincuntur, & conculcantur; per ipſam cæli civitas reſtauratur, & nobis iter panditur.

Ipſam igitur in noſtri ſermonis exordio orabo, ut corda noſtra illuminet, linguamque meam dirigat rectam, ita ut ineffabile & grande ſuum myſterium abſque veſtri, Beatiſſime Pater, & tantorum tædio Dominorum adſtantium, valeat felici & grato explicare ſermone, dicendo cum devotiſſima humiliter Eccleſia: *O crux, ave ſpes unica* &c.

Im-

ANNO CHRISTI 1418.

Implorato aliquali præsidio, thema resumo fidentius, scilicet: *Livore ejus sanati sumus*: Libro & capite ubi supra.

Beatissime Antistes, & celeberrimi mundi firmi Cardines, reverendique Prælati, & Domini, & ceteri omnes. In hac sanctissima passionis celebratione stupens devota anima, cujusdam excessusque admiratione suspensa, tres de proposito themate quæstiunculas in medium ingerit & movet sub hac forma:

Estne humanæ activitatis, ut se redimat ex sua potestate, quia dicitur, quod *Ejus livore?*

Estne divinæ entitatis, mereri ex sua bonitate, quia dicitur: *Sanati?*

Estne operantis veritatis, aliud ut faciat ex concessa libertate, quia dicitur: *Sumus?*

Propter primum respondit David, quod homo est spiritus vadens, & non rediens, Ps. 77.

Propter secundum respondit Apostolus, quod est in salutem omni credenti virtus ejus, ad Rom. 1.

Propter tertium respondit Evangelium, *Non qui inceperit, sed qui perseveraverit, salvus erit*, Matth. 10.

Et propterea concludunt verba, quæ proposuimus, quod *livore ejus sanati sumus*.

Propter quæ tria, ecce primo præmittitur demonstrativæ afflictionis expressivum mirabile, quo splendescit amor patientis dignitatis, cum dicitur: *Livore ejus*.

Adjungitur secundo Declarativæ ostensionis completivum peroptabile, quo luceseat ardor merentis novitatis, cum dicitur: *Sanati*.

Tertio concluditur consecutivæ positionis inductivum delectabile, quo claresçit valor operantis veritatis, quia dicitur: *Sumus*.

Et quoniam sacratissima attestante Scriptura, unusquisque onus suum portabit, ut ita dicatur: Filius non portabit iniquitatem patris, sed anima, quæ peccabit, morietur: satis apparet, quod, si pœna & afflictione debebamus sanari, non per alienam, sed per propriam hoc decens fuisset fieri. Hinc, piissime Pater, Reverendique, qui adstatis, omnes, animæ contemplanti oriebatur primum dubium, quo quærebatur: Estne &c. quia dicitur, quod *ejus*, scilicet Christi, *livore*. Quia Jesus peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Absonum esset & juri contrarium, quod non delinquens patiatur, reus vero & delinquens absolvatur, & relaxetur. Nam, ut testatur Augustinus, Divina justitia non plus exigit in pœna, quam commissum sit in culpa. In qua quia fuit primus homo, pœnam non debebat portare, nisi ipse solus. Quam si non poterat, optimum, cum sit Deus omnipotens, erat, immo secundum nostrum modum intelligendi levius, ut peccatum simpliciter dimitteretur, quam Dei filius injuste pateretur.

Contrarium tamen apparet, respondendo ex mente Divi Ambrosii, & allegatur a Magistro in 3. Sententiarum, in di. 19. quod formans Deus hominem, & ipsum ponens in Paradiso, paulo minus ab Angelis eum minuens, in esu vetiti pomi de Paradiso oportuit expelli. Quoniam, ut scribit Anselmus in primo: *Cur Deus homo? Sicut Deus non potest facere aliquod malum, ita nec potest aliquod inordinatum. Et per hoc quod contra ordinem erat, peccatum impunitum dimittere, decrevit humanam naturam Deus non intromittere ad sui contemplationem, nisi in homine uno tanta existeret humilitas, quæ omnibus sufficere posset, sicut tanta superbia fuerat in Adam, omnibus nocuerat, cum oporteat satisfactionem esse secundum mensuram delicti*, Deut. 25. Et quia habebat culpam, quæ erat infinita, sic debebat esse satisfactio infinita.

ANNO CHRISTI 1418.

Immo communis est Doctorum conceptio, quod ea sit ratio, quare de peccato non potest a nobis fieri recompensatio: Cum nihil habeamus quod ponderet, & æquale sit ei infinito bonç quod per peccatum amittimus. Omnes enim debitores eramus, & nulli propria culpa. Et sic impotentes eramus, ad immolandum hostiam sufficientem ad nostræ redemptionis, nisi Deus nobiscum esset.

Nec sufficiens & congruum erat, quod per angelum restauratio & prædicti debiti solutio fieret, sive per quamcumque aliam creaturam. Quod si esset, nullatenus restauratus esset in illam dignitatem, quam habiturus erat, si non peccasset. Cum constet, tam Angelicam naturam, quam humanam per se peccasse & cecidisse.

Et nisi homo fuisset, qui Diabolum vicisset, non juste, sed violenter homo tolli videretur, qui ei se sponte subjecerat. Sed si homo eum vincebat, jure manifestato hominem perdere debebat.

Oportuit ergo ad congruam restaurationem, & condignam debiti satisfactionem, ut esset, qui deberet & qui posset. Quæ satisfactio ab eo, qui debebat, & ab eo qui poterat, nequaquam reperiebatur nec in solo Deo, nec in solo homine, nisi Deus uniretur homini.

Quia Deus poterat. Consequens fuit igitur, ut, qui hoc faceret, esset homo Deus, non alius & alius. Et hoc erat de mente Anselmi, ubi supra, continuando: *Non fit idem quod & homo. Impossibile est, quod ambo faciant, quod tamen fieri necesse est, scilicet condignam debiti solutionem*. Unde æternus parens, nostræ misertus est impotentiæ, nostræque ignaviæ, missurus eam solutionem, quam diuturno studio ac labore minime attingere poteramus, de cælis veniens, carnem passibilem assumens, morti se amarissimæ subjecit, ut, sicut Adam ex superbia consummaverat peccatum in comestionis delectatione, quæ fuerat per omnes ejus sensus, ut habetur Gen. 3. ita Deus ex humilitate, descendens ad unionem humanæ naturæ, ut pro ipsa satisfaciendo omnium sensuum dolorem pateretur in maxima acerbitate.

Sed oritur dubium ex dictis, Pater beatissime, de acerrima Christi passione. Cum nullus affligatur in eo, quod sponte & voluntarie suscipit. In Christo vero, ut Damascenus dicit, nihil coactum consideratur, sed volens sitivit, & volens esurivit, Joa. 4. Volens & passus oblatus est, Joa. 18. Et in prophetia hodierna. Immo non compatiuntur ad invicem summum gaudium, & summa tristitia: Cum unum sit alterius corruptivum. Christus vero habuit summum gaudium ex divinæ essentiæ summa & continua fruitione beatifica. Non ergo apparet, quod aliqualiter pati potuerit.

Pro quo intellectu est advertendum, quod pœna aliquando accipitur, prout est contra naturam patientis, secundum quod extrahitur ex attestatione Tullii in primo de Officiis: Ibi *omni generi animantium est de natura tributum* &c. & ab Ovidio in de Remediis, ibi: *Ut corpus redimas* &c. 1. Quibus concordat & August. in VI. de civitate Dei. Ibi &c. *Quod sentire potest, naturaliter vitat incommodum*. Quomodo legi-

ANNO CHRISTI 1418.

legitime passio Christi fuit pœnalis, quia contra ejus naturam, eo quod habuit corpus optimæ complexionis, propter organizationem mirificam, & optime conveniens animæ, cum in ipso fuerit elementorum ordinatissimus ordo. Unde in ejus ab anima separatione, & diversarum pœnarum perpessione, non potuit nisi maxime dolere & pati.

Aliquando accipitur pœna, prout est contra voluntatem patientis, juxta distinctionem Augustini in lib. de spiritu & anima, sive contra voluntatem sensualem seu naturalem. Et sic etiam fuit maxime pœnalis. Nam secundum istam factus est sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram, & calicem passionis postulabat amoveri, quando fuit in agonia, dicendo: *Tristis est anima mea usque ad mortem.*

Vel accipitur prout est contra voluntatem rationis, ut ratio est. Et sic non fuit maxime pœnalis, quia ratiocinabatur sic de fine rationis & voluntate sui Patris. Unde dicebat: *Non quod ego volo, sed quod tu: Fiat voluntas tua.* Et per hanc oblatus est, quia voluit.

Sed hinc longe majus excitatur dubium, Pater beatissime. Quia intellectus, qui est simplicissima potentiarum, ut inquit Philosophus in Topicis, licet plura possit scire, non tamen valet plura intelligere simul. Quia non est alicujus scientiæ, nisi objectum unum numero. Quomodo hoc erit, quod voluntas Christi in uno & eodem indivisibili tempore potuit moveri pluribus motibus, & ad plura objecta, nisi diceretur, hoc fuisse præter speciem humanam. Sed hoc esset erroris inductivum. Cum in Christo nihil fuerit contra speciem humanam, divinitate accepta. Nec apta supra dicta distinctio, quæ, ut dicunt Doctores, non est alia, quam realitatis & formalitatis, quæ diversificare minime habet realitatem rei.

Ad quæ respondet Albertus Magnus. Qui fundamentum destruendo inquit, quod *non est inconveniens, contraria inesse eidem simul*, quorum unum est materiale, & alterum finis rationis. Et sic dicit una potentia in uno & eodem indivisibili tempore apprehendit passionem ut instabile, & gaudium fruitionis, ut delectabile.

Tamen mirabile videtur, quod Christus in gaudio fruitionis existens, pœnam potuerit apprehendere passionis: Cum de Mose dicatur, quod XL. diebus existens cum Domino dulcedine divinæ contemplationis abstractus non senserit passionem famis & sitis. Et sic dicitur de multis aliis. Quomodo cum Christus in multo majori dulcedine fuerit ab instanti conceptionis suæ per summam fruitionem, etiam non fuerit & ipse ab omni sensu passionis abstractus?

Ad quod etiam respondet idem Albertus Magnus, dicens, quod Christus habuerit contemplationem comprehensionis: quæ alia est a contemplatione abstracti & rapti a sensibilibus. Et ideo non fuit inconveniens, quod, si alii, qui contemplationem abstrahentem vel rapientem habuerunt, pœnas non senserunt, quia abstracti a sensibilibus, quod similiter Christus fuerit abstractus ab omni sensu passionis, qui similem illis contemplationem non habuit. Immo, in gaudio prædictæ fruitionis existente, motio contraria objecti disconvenientis in potentia sensitiva organica naturæ assumptæ, erat causa tristitiæ in potentia volitiva suæ animæ.

Tamen, ut dicit Joannes de Ripa, ipsi potentiæ volitivæ suæ animæ, quæ fruitive & inhæremer se habebat, summo & incommutabili bono, ratione cujuscumque objecti disconvenientis, non poterat intrinsece correspondere aliquis dolor, seu aliqua tristabilis passio. Quia anima Christi secundum talem voluntatem fuit perfecte beata. Et voluntati perfecte beatæ non potest correspondere aliquis dolor, seu aliqua tristabilis passio.

ANNO CHRISTI 1418.

Pro quibus omnibus, dimissis declarationibus, a Doctoribus duæ catholicæ recipiuntur propositiones.

Prima, quod satisfactio, nedum fuit facta a Christo secundum portionem superiorem fruitivam voluntatis Christi, ex libera complacentia passionis, verum & secundum portionem inferiorem per sensibilem passionem.

Secunda propositio. Quod, licet in anima Christi non poterit esse dolor vel tristitia respectu voluntatis naturalis, unitæ potentiæ sensitivæ, tamen ipsi potentiæ sensitivæ, per nullam redundantiam a superioribus viribus ad inferiores, passio fuit vel dolor aliquo modo immoderatus. Immo, ut Damascenus dicit; Unicuique virium Christus in ejus passione permisit agere, quod fuit sibi proprium.

Potuitne, Pater beatissime, nisi maxima esse doloris & passionis acerbitas, ut dicit beatus & devotus Bernardus, cum iniquissimi Judæi sine omni misericordia in Christum sævientes immanissimis verberibus totum corpus ejus scinderent? Quæ corporis scissio & doloris acerbitas clarius apparet intuendo, a quibus fuit passus, pro quibus & in quibus.

A quibus? Quia a gentibus & Judæis, a masculis & a feminis: Ut de ancillis Petrum accusantibus: Et a ministris eorum Ps. 3. *Quare fremuerunt gentes* &c. Et a familiaribus & notis, ut de Juda eum prodente, & Petro eum negante. Item a suis amicis eum deserentibus, de quibus dicitur in Psalmo: *Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique.*

Pro quibus fuit passus? Dicit Apostolus: Pro nobis omnibus, scilicet, pro sceleratissimis inimicis, pro nequissimis mancipiis, pro generaliter corruptis, pro vili spermate, sacco stercoris, pro cibo vermium, pro contemptoribus suæ majestatis.

Item intuendo, in quibus fuit passus? Quia in fama, per blasphemias: In honore & gloria, per irrisiones & contumelias: In rebus, per expoliationem: In anima, per tristitiam & timorem: In corpore per vulnera & flagella.

Item, in omnibus membris. In capite coronam pungentium spinarum: In manibus & pedibus fixionem clavorum: In facie alapas & sputa: In toto corpore flagella.

In omni sensu corporeo. Secundum sensum tactus, durissime flagellatus, secundum gustum, amarissime potatus, secundum odoratum, in loco calvariæ cadaverum in cruce appensus, secundum auditum, voce blasphemantium lacessitus, secundum visum, ejus piam Matrem aspiciens in fletibus, devotissimo attestante Bernardo, quod plus cruciabatur dolore matris, quam passione corporis. Quæ apertius patent in Evangelio.

Sed cur per tot & tanta evagando transcurrimus, cum Sapiens dicat: *A planta pedis usque ad verticem capitis non erat in eo sanitas?* Unde Hilarius in X. de Trinit. *Unigenitus Dei filius ad peragendum mortis suæ sacramentum consummasse in se omne humanarum genus passionum*, testatur, *cum inclinato capite emisit spiritum.*

Ex quibus, cum fuerit separata anima a corpore,

ANNO CHRISTI 1418.

pore, Divinitas non a carne, quia quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit, ſed ab humanitate, quia Chriſtus non fuit homo in triduo, dicunt communiter Doctores contra Magiſtrum: Sanguis a corpore, & ſanguis a Divinitate: Sequitur, quod maximo dolore & afflictione vere fuit mortuus. Cum mors ultimum terribilium non ſit alicujus rei conſumptio, ſed conjunctorum ſeparatio, ut dicit B. Dionyſius 3. libro de Eccleſiaſtica hierarchia.

Congrue igitur diebus his ab Eccleſia in perſona Chriſti frequentatur, quod dictum Thren. 1. ſcilicet: *O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite & videte ſi eſt dolor ſimilis, ſicut meus dolor*. Quaſi dicatur: Diligenter meditamini & conſiderate, quod major dolor pro debiti veſtri ſolutione eſſe non poteſt. Multo plus exiſtens humiliatus, amaritudinem mortis guſtando, quam Adam ſuperbierat per eſum ligni vetiti, noxii delectatione perfruendo.

Sed quid, *Videte*? Videte, ut dicit Auguſtinus in libro de virginitate, vulnera pendentis, ſanguinem morientis, pretium redimentis. Caput habet inclinatum ad oſculandum, cor apertum ad diligendum, brachia extenſa ad amplexandum, totum corpus expoſitum ad redimendum. Hæc quanta ſint, cogitate! Hæc in ſtatera cordis veſtri appendite, ut totus nobis figatur in corde, qui totus pro nobis fixus fuit in cruce.

Sed mirantur Patres ſancti, quod, cum plures eſſent modi, unde redimi poteramus, ſolum Dei elegit filius pati pro juſtitia, quam per potentiam miſereri. Quis dubitat, quod aliam perſonam poterat aſſumere, ut de alio genere. Immo, ut dicit Magiſter in 12. Diſt. ſola juſſionis virtute nos liberare poterat, & alio modo.

Sed propter rectitudinem juſtitiæ, ſapientiæ & potentiæ cum non deceret, noluit. Et ſic intellexit Magiſter, dicens: Ad noſtræ miſeriæ ſanationem convenientiorem modum non fuiſſe nec eſſe oportuiſſe. Non enim ſic oportuit. Quod ſi potentia nos ſalvare potuiſſet, jure æquiſſimo diabolum non viciſſet. Sed juſte poſtpoſuit Chriſtus, quod potuit, ut primo faceret, quod oporteret. Quoniam, ut in eadem Diſt. dicit Magiſter, placuit Deo, ut non potentia, ſed juſtitia Chriſtus vincens diabolum, hominem erueret, ut in illo homo eum imitari diſceret, potentiam juſtitiæ non anteponendo.

Sed o! Quæſo! In medium venirent potentia & juſtitia Dominorum & Prælatorum, immo & cunctorum, & dicerent, ſi in agendo potentia exemplo Chriſti juſtitiæ poſtponatur? An juſtitia per potentiam patiatur?

O utinam, Patres, tempus locuſque daretur, ut, quam juſtitiæ vel potentiæ admodum pauci imitatores, licet Chriſtus reliquerit, ſint, plane liceret oſtendere! Non prohibetur potentia tanquam ad regimen neceſſaria, ſed recta & licita oſtenditur quæ ſit: Ea poſſe quæ de jure liceant. Qua non utuntur plerique, dicentes: *Multa de jure non licent, quæ tamen facta tenent*.

Hi male intelligentes, obliti ſanctæ ſocietatis, quos charos habere tuerique deberent, non parvis afficiunt incommodis. Illa proprie potentia cenſenda non eſt, ſed pœna peccati. Quamquam enim pares fortuna non dederit exitus, eadem tamen a natura cunctis hominibus tributa eſt potentia, honoriſque dignitas, ut ſenſit Aurelius Auguſtinus de civit. Dei, c. 9. dum dixit ita: *Deus hominem condidit*: Nam, *Dominetur*, inquit, *piſcibus maris & volatilibus cœli* &c. *Rationabilem factum ad imaginem ſuam non niſi irrationabilibus voluit dominari, non hominem homini, ſed hominem pecori*. Et ſequitur conditio, *Quippe ſervitutem culpa meruit, non natura*. Idem ſcripſit Seneca in ſuis epiſtolis ad Lucillum, dicens: *Iſta nomina* ſervus & libertinus *a natura homini non ſunt: ſed vitio venerunt*. Diabolus enim perverſitate ſua amator eſt potentiæ, oppugnator deſertorque juſtitiæ. In quo homines eum imitantur. Quia neglecta juſtitia, immo etiam paſſa, potentiæ magis ſtudent, ejuſque adeptione lætantur, vel cupiditate inflammantur. Certe, proh dolor! in potentia mutantur plerique. A quibus noſtra mater, militans Eccleſia ad inſtar ſponſi Jesu Chriſti multipliciter affligitur.

Nam proditur, exſpoliatur, flagellatur, ſpinis coronatur, irridetur & velatur. In cruce ponitur, & affigitur, ejus latus aperitur. Et tenebris exiſtentibus ſuper terram, dum mortua putatur, divino miraculo exſurgens glorioſa apparet, & videtur.

Proditur, inquam: dum in ſacramentis, conſecrationibus & benedictionibus, componitur, & momentaneum pretium inde recipitur.

Expoliatur: Cum ſententiæ in tantum differuntur, quod pauperibus litigantibus plus quam totum aufertur; Unde oritur expenſarum major ſumptus, quam ſequantur ſententiæ fructus.

Flagellatur: Cum jugi meditatione delectabile amplectimur, & moleſtum, licet ſalutiferum, ſpernitur.

Spinis coronatur: Scilicet, quando ſolicitudine multiplici in honore per jactantiam quis effrænatur, non curans prodeſſe, ſed glorians præeſſe.

Irridetur & regaliter ſalutatur: Dum ejus vera ſapientia terminis dialecticis & juvenilibus ſophiſmatibus promulgatur, & eorum garrulitas pro auctoritate habetur.

Ejus viſio læditur & velatur: Dum in promovendis, virtus aſſeritur, ubi non eſt, & pretio venalitatis exponitur. Unde virtuoſi paupertate depreſſi repulſam patiuntur.

Tunc in cruce ponitur & in manibus confoditur: In proſperitate ſanctæ unionis ſcindi a nonnullis ſic procuratur.

Conſequenter pedes affiguntur, dum in omnium defenſionibus proprii anteponuntur affectus.

Ejus latus aperitur: Dum ſui ſacri cardines impugnantur, ut eis Chriſti ſedes in terris non corroboretur.

Sed divina diſpenſatione & miraculo *exiit continuo ſanguis & aqua*. Quia ejus, ſcilicet ſanctæ ſedis, gratia & miſericordia, multipliciter, non obſtante malorum prædictorum ſorditie, offertur, & petentibus promulgatur.

Tenebræ autem fuerunt ſuper terram: Quando quiſque de Præſulibus, ſe Pontificem gerens, tenebræ fidelium, inſtabili ambiguitate plectebatur.

Et congrue, dum mortua putatur, reſurrexit. Quia Eccleſia in totum extingui non poteſt, ut ſcribit Apoſtolus. Oravit pro ea ad Patrem, ne deficeret, & ipſius oratio exaudita extitit. Luc. 22. 24. q. 1. *Pudenda*.

Quis enim tam perſpicui ingenii, tamque pollentis extitit, ut de principiis & mediis prognoſticatus fuiſſet, ſequi concluſionem tam mira unione? Certe nullus. Quia a Domino, & non ab homine factum eſt illud, Pſ. 117. Certe ſolum a Domino ſurrexit. Immo Chriſti oratione vere Dominus dedit, diſperſa & diviſa reducendo, Dominus abſtulit ſchiſma peſtiferum, reducta in unum vivificando. Nec mirum. Quoniam paſſus

ANNO CHRISTI 1418.

passus est, ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum, Joa. 11. Igitur sit nomen Domini benedictum, Job. Quoniam non amovit orationem, scilicet Christi, ab Ecclesia, & misericordiam suam a nobis, Ps. 53.

Audivistis igitur, ad propositum redeundo, in rectitudine, universi, pro eo, quod humanum genus nequibat se redimere, in Christo vero patiente pro nostra redemptione, & mutatione, concurrisse acerrime plurimarum pœnarum congeriem. Ob quam, ut devotus scribit Bernardus, voluit in altum ascendere, ut longius audiretur, in medio terræ esse, ut melius videretur, fortiter clamare, ut nullus excusaretur, justitiam adimplendo, ut illam imitaremur.

Ne ergo, carissimi, perditus sit fructus passionis, diligite illam, qui judicatis terram; in illam studete, illam amplectimini, ab ore non recedat, in corde sedeat, illam pro corona statuatis, istam pro sceptro in manibus portate, nullus sit timor, per quem ab ea recedatis. Timete eum potius, qui animam mittit in gehennam, & corpus. Quod, o Domini, ad oppositum nos inducet. Nonne, cum inimici essetis, reconciliati estis Deo per mortem filii ejus? Quod pretium quid prodest vobis, si universum mundum lucremini, in anima vero detrimentum patiamini? Estne pretium majus eo, quo emti estis? Aut est amor æqualis ejus amori, qui proprio filio non pepercit, ut animam suam poneret? Nemo majorem hac dilectionem habet.

Excita ergo mentem tuam, o anima Christiana, memento resurrectionis tuæ, recogita redemtionem tuam, versare meditatione, & delectare in contemplatione ejus. Excute fastidium tuum, fac vim cordi tuo, incende in hoc mentem tuam, gusta bonitatem Redemtoris tui, attende in amorem & dolorem Salvatoris tui. Mande favum verborum, fuge plus quam intellectum saporem, gluti salubrem dulcorem; Mande cogitando, fuge intelligendo, gluti delectando, delectare amando, jucundare glutiendo. Verba sunt Anselmi, capitulo de meditatione passionis Christi.

Ex quibus redditur satisfactum animæ de primo dubitabili, propter quod præmittebatur demonstrativæ afflictionis expressivum admirabile, quo splendescit amor patientis dignitatis, quia primo dicitur: *Livore ejus*. Attritus est propter scelera nostra, Isai. in prælleg. cap. Et hoc de primo.

Et quia ad finem debet perducere, quæ visa est intentio prudentis suscepisse, cum, sicut perfectam laudem generant, sic & vituperationem, quæ mediis conatibus ægra deseruntur, ut dicit Tostatus Variorum suorum lib. 3. Epist. 31. inde, Pater piissime, secundo dicebatur, quod movebatur anima audiens sanitatem per Christi livorem, ad petendum: Estne divinæ entitatis mereri ex sua bonitate? Quia dicimur *sanati ejus livore*. Ac si dicat: Apparet, quod nobis sanitas sit, pro merito Christi livoris. Cum anima Christi mundissima, omnibus naturalibus ornata, præservatione non indigens, in instanti suæ creationis informata omnibus virtutibus & sapientia, & omni gratia, tantam habuit plenitudinem spiritualium charismatum, quod in eis proficere non potuit, nec melior esse potuit, quam ab initio suæ creationis extiterat, ut dicit Divus Gregorius. Non enim habuit omnino Christus animæ meritum, quo potuerit proficere. Non igitur videtur, quod plus meruerit per livorem crucis, quam in conceptione meruerat per gratiam virtutum. Nec apparet, quod per ejus livorem mereri debeamus, immo demereri. Quis hominum, si innocentem occidit, præmiari debet? Et qui meretur proficit. Christus vero non potuit. Nec quis meretur in eo, quod non agit. Deus enim omnis doloris immunis extitit. Quomodo igitur patiendo pro nobis meruit? Pro quibus meruit.

ANNO CHRISTI 1418.

Facit, respondendo, quod dicit D. Ambrosius, quod propter carnem unitam verbo, & propter animam, quæ dolorem sensit, Deus dicitur passus. Qui adducens dictum Apostoli, Christo in carne passo, inquit; *Ibi docetur, qua ratione Deus vel Dei filius sit passus, vel mortuus, vel meruerit, non quia mortem sensit, in quantum Deus est, sed quia caro ei unita vere mortua est.* Quod etiam de mente erat D. Augustini, dicentis: *Si quis dixerit, atque crediderit, filium Dei Deum passum, anathema sit.* Unde per communicationem idiomatum dicitur: Passus & mortuus est Deus, & non passus, nec mortuus est Deus.

Secundum hanc traditionem potest stare dictum Joannis Damasceni, dicentis, quod *aliquid fuit passibile in Christo Jesu crucifixo simpliciter*, scilicet *corpus*; *aliquid impassibile, sicut divinitas, quæ cum sit impassibilis, non est compassa corpori.* Sicut sole superlucente in ligno, si securis incidit lignum, incisibilis & impassibilis remanet sol.

Quibus concordat Ambrosius, in sermone de resurrectione Christi, dicens: *Christus crucifixus resurgebat secundum carnem, quæ caro vere mortua fuerat, non secundum verbum, quod semper apud Deum manebat*; Secundum quam resurrectionem non dicitur verbum meruisse interpretative ex sua passione, quemadmodum pro bono peccatori restituitur majus bonum. Nec meruit communiter, sicut a sanctis ex condigna prævia gratia meretur peccatori: sed meruit sibi verbum per suam passionem de debito, ex habitu faciens debitum, ut ex actu plenitudinis gratiæ habuerit, omne bonum, cum pro temporis successu ex actu gratiæ in operibus suis excellentibus, fecit quod sibi debetur, fecit ex actu, quod sibi debebatur ex habitu, ut scilicet accelerationem resurrectionis, glorificationem sui nominis, impassibilitatem animæ & carnis, & traditionem judiciariæ potestatis. Tamen, ut dicit Augustinus super illo verbo, quod claritas Christi ejus humilitatis fuit præmium. In forma servi hoc totum factum est. In forma Dei semper fuit, & erat claritas. Et sic Christus non profecit per suam passionem secundum animæ meritum, quantum ad virtutem meriti, profecit tamen large, quantum ad numerum meritorum, quia plura habuit merita in passione, quam in ejus conceptione. Sed majoris virtutis non extitit in merendo plura, quam fuerit in merendo pauciora. Et sic anima illam habuit in se post mortem, quam non habuit ante. Sed absit, quod inde fuerit melior, qui non fuit sanctior, nec gratia cumulatior, nec beatior, quam ante in Dei contemplatione, in quo beatitudo proprie consistit. Nisi diceretur, quod per hoc fuit beatior, quia ab omni pœna immunis. Sed ex illo nequit inferri simpliciter, quod beatior fuerit. Nec inferri debet, tacitæ respondendo objectioni: Si virtutes ad hoc merendum Christo sufficiebant, ad quid igitur voluit pati & mori? Nam pariformiter dici posset, cum minima gutta sanguinis Christi fuisset sufficiens nostræ redemptionis pretium, cur, quando circumcisionem accepit, ulterius pati voluit?

Horum prosecutionem omitto, tum, quia sentio

ANNO CHRISTI 1418.

tio me prolixum, tum etiam, quia ſolvi, pro-
ut per præcedentia. Ad ſecundum, ſcilicet,
quod etiam pro nobis meruit, devenio. Meruit
enim virtute ſui livoris Chriſtus, ut Deus nul-
lum peccatorem accedentem ſub hoc nomine
Jeſu reſpuat, juxta ſenſum Anſelmi lib. 2. Cur
Deus homo? inquientis: *Neceſſe eſt enim, quod
Pater retribuat filio, alioquin injuſtus eſſet, ſi
non velit, vel impotens, ſi non poſſet. Sed retri-
buet filio, cujus omnia, quæ Patris ſunt,
antequam pateretur, erant, nec unquam aliud de-
buit. Ratio autem, quare nullum accedentem re-
futat, eſt, quia pro uno ſicut omnibus, & pro
omnibus ſicut pro uno, & tanquam pro omnibus
paſſus eſt.* Ideo aliqui volunt, quod, ſi unus
homo tantum redimendus fuiſſet, pro iſto paſ-
ſus eſſet, & inde meruit redemtionem noſtram,
non ſic in quolibet motu ſuo, in quo quodli-
bet meruit nobis vitam æternam, in potentia,
ſed in effectu, ſive ex habita ſatisfactione pro
originali reatu, ita ut amota ignea romphæa
liber ad cæleſtia nobis pararetur introitus.
Nonne, quicquid culparum erat, unde nos dia-
bolus ad luenda ſupplicia detinebat, Chriſtus
extinxit, ut in hac vita tentando nobis non præ-
valeat? Licet enim nos tentet poſt mortem Chri-
ſti, quibus modis ante tentabat, non tamen vin-
cere poteſt, ſicut ante vincebat. Nam Petrus,
qui ante Chriſti mortem voce ancillæ territus
negavit, poſt mortem ante Reges & Principes
ductus non ceſſit: Unde Auguſtinus lib. de Civit.
Dei c. 8. *Chriſtus alligavit fortem vinculis paſ-
ſionis ſuæ. Intravit in domum ejus, id eſt, in
corda eorum, in quibus habitabat, & vaſa ejus,
ſive nos diripuit, quæ ille impleverat amaritudine
ſua, & ea eripiens & ſua faciens, fudit amaritu-
dinem, & replevit dulcedine, adoptionem filiorum
largiens, & a peccatis ſuo merito nos redimens.*

O! quibus & quantis, divino amoto merito,
laboravimus & laboraremus infirmitatibus! Quæ-
ſo, quid aliud indicat horrenda quædam pro-
funditas ignorantiæ, ex quo omnis error exi-
ſtit, qui omnes filios Adam tenebroſo quodam
funi ſuſcepit, ut nemo ab iſto ſine labore, do-
lore, timore eſſe non poſſit? Quid amor ipſe
tot rerum vanarum atque noxiarum? Quid mor-
daces curæ, perturbationes, mœrores, formi-
dines, inſana gaudia, lites, inſidiæ, iracundiæ,
inimicitiæ, circumventiones, prævaricationes,
falſa teſtimonia? Quis ignorat, cum quanta i-
gnorantia veritatis, & cum quanta abundantia
vanæ cupiditatis homo veniat in hanc vitam,
ita ut, ſi dimittat vivere, ut velit, & facere
quicquid velit, in hæc flagitia & facinora, quæ
commemoravi, & quæ commemorare non po-
tui, vel cuncta vel multa perveniat, ſic ut hu-
mana fragilitas a ratione infirma occupetur, ut
ait Auguſtinus lib. 2. cap. 22. de Civ. Dei. Etiam ſtante libertate arbitrii, quod eſt Pela-
gianorum, nemo liberari poſſit, niſi Redem-
toris gratia & merito juvetur.

Quo merito fuerunt perfecta & nobis exhibi-
ta ſeptem Eccleſiaſtica Sacramenta, quæ, vir-
tute Chriſti livoris omnium infirmitatum no-
ſtrarum medicinalia, ut idem dicit Auguſtinus
in Pſ. 7. dant fortitudinem & ſalutem. Quod
atteſtatur Hugo de Sancto Victore parte 9. c.
5. inquiens, quod ſeptem Sacramenta ſunt ſpi-
rituales medicinæ, quæ corporibus foris adhi-
bentur per viſibilem ſpeciem, intus vero ſana-
ri animam per inviſibilem gratiam, nobis infi-
xam ex merito Chriſti paſſionis. Quo merito
caro expurgatur, dum in Chriſto renovatur,
& hoc lavacro medicinæ, & hoc per ſacra-
mentum Baptiſmi. Animus roboratur, dum pro-
miſſione confirmatur ſpiritu clementiæ, & hoc per
ſacramentum Confirmationis. Debilis vigoratur,
dum per ipſum manducatur corpus Chriſti proprie,
& hoc per ſacramentum Euchariſtiæ. Lapſus ho-
mo relevatur, dum ipſe vivens operatur emendam
Dei injuriæ, & hoc per ſacramentum Pœnitentiæ.
Infirmus confortatur, ſi in fine perungatur oleo
lætitiæ, & hoc per ſacramentum Extremæ unctio-
nis. Humanus ſtatus exaltatur, dum Chriſtum
imitatur in ordine militiæ, & hoc per ſacramen-
tum Ordinis. Fragilis ſolidatur a malo inconti-
nentiæ, & hoc per ſacramentum Matrimonii.

Ecce igitur, ecce, o anima Chriſtiana, audiſti
virtutem ſalvationis tuæ, cauſam libertatis tuæ.
Sanguis Chriſti crucifixi fuit pretium redemtionis
tuæ. Captiva eras, ſed modo es reducta. Ancil-
la eras, & ſic liberata es. Sic es exul reducta,
perdita reſtituta, & mortua reſuſcitata. Conſi-
dera, o anima Chriſtiana, & intende, quantum
illi debeat tota ſubſtantia tua. Quia certe te
fecit: Deberes amori te ipſam totam. Quia te
redemit tam caro pretio, debes plus, quam te
ipſam totam pro debiti ſolutione, ut dicit Ber-
nardus. Per ſuam Eccleſiam clamat Chriſtus
quotidie. O homo, vide quæ pro te patior! Non
eſt dolor, ſicut quo crucior. Ad te clamo,
qui pro te morior. Vide pœnas, quibus affi-
cior, vide clavos, quibus confodior. Cum ſit
dolor tantus exterior, interior eſt planctus gra-
vior, cum te tam ingratum experior. Adhære
igitur illi, importuna, ingrata anima, non te
rejecit, laqueos amoris ejus ſume. Sanat te dile-
ctio ſua, impinguat te ejus affectus, impleat
te amor ejus, & occupet te totam. Congrue
igitur poſt ſecundum animæ patefactum dubium
adjungebatur declarativæ oſtenſionis completi-
vum peroptabile, quo luceſcit ardor merentis
novitatis, dicendo: *Sanati. Sanabat omnes vir-
tus, quæ ex illo exibat*, Luc. 7.

Sed quia accipienti bravium deficit curſus,
& generaliter per ademptum terminum perfici-
tur opus, inde dicebam, Sanctiſſime antiſtes,
& orthodoxi Domini, quod anima, audiens,
in tertia thematis particula concludi, ſumus,
monebatur ad tria petendum: Eſtne humanæ
entitatis, aliud ut faciat ex conceſſa ubertate,
quam dicere videatur? Cum nihil cenſeatur per-
fectum, quoque ſuperat ad agendum, 5. q. 1.
Nihil & 38. diſt. *Quæ ipſis*. Si *ſumus*, ſcilicet ſa-
nati, non expedit, ut quid ultra faciamus. Si
pœnalitates a peccato pervenerunt, liberati a
peccato, quomodo affligimur? Nam ſi peccata
noſtra, id eſt, pœnas peccatorum noſtrorum,
ut dicit Doctor Sententiarum in 3. pertulit in
corpore ſuo ſuper lignum crucis, quomodo tem-
poraliter omnes & æternaliter plurimi moriun-
tur? Si ſumus ſanati, quomodo omnes voca-
ti, ſed non omnes electi?

Inſcia enim & ignara petit anima, ac ſi ei
non conſtet, quod effluxus ſalutis a Chriſto in
homines non eſt per naturæ propaginem, ſed
per ſtudium bonæ voluntatis, qua homo ei ad-
hæret. Unde quod a Deo unuſquiſque conſe-
quitur, eſt perſonale bonum, & non derivatur
ad poſteros, ſicut peccatum, quod cum naturæ
propagine adducit. Et hinc ſequitur, quod, licet
parentes per Chriſti livorem & paſſionem ſint a
peccato originali mundati, non eſt tamen incon-
veniens, quod pœnalitates ex peccato originali
conſequentes remaneant, etiam culpa ſublata
in omnibus, qui redemtionis fructuum participes
ſunt.

ANNO CHRISTI 1418.

ANNO CHRISTI 1418.

sunt. Non tamen per hoc sequitur, quod sufficienter non fuerimus sanati, & quod Christi crucifixi prædicta passio etiam pro non electis non fuerit sufficiens ad satisfaciendum, quantum fuit ex parte ipsius patientis. Immo, ut dicit D. Gregorius, fuit sufficiens causa salutis, etiam quoad infimum mundum, si imaginari posset.

Sed pro pœnis & exercitiis virtuosis nobis relictis, non obstante Christi passione sufficientissima, est advertendum, quod quædam est causa sufficiens & completa, quæ non habet semper effectum sibi conjunctum nisi tempore determinato. Et est alia causa, quæ habet sibi semper effectum conjunctum: Verbi gratia, motus solis circa terram est causa eclipsis sufficiens, non tamen quolibet tempore relinquit istum effectum eclipsationis, sed in tempore determinato. Ignis vero est causa caloris, & semper relinquit istum effectum. Nunc ad propositum: Passio Christi fuit sufficiens & completa causa, qua sanati sumus, & sanamur a culpa, & a pœna. Sed tunc debet pœna considerari etiam dupliciter, uno modo, cum reatu separationis a Deo, sive carentia visionis; vel sine reatu, secundum quod est materia & exercitium virtutis, prout distinguit beatus Gregorius super Job. 4. quod est pœna, quæ infligitur homini propter reatum peccati, & est pœna, quæ ordinat ad præmium, sive ad meritum. Sic in proposito, passio Christi, in quantum est causa habens sibi effectum conjunctum, tunc delet non solum culpam, sed & omnem pœnam, quantum ad reatum. In quantum vero non sibi semper effectum conjunctum habet, tunc non delet omnem pœnam in præsenti, sed illam relinquit pro materia & exercitio virtutis; Illam tamen delebit in futuro, sive tempore determinato, cum corruptibile induet incorruptionem, 1. Cor. 15.

Et per hanc considerationem est necesse, quod omnes, non obstante dicta passione, operentur virtuosa, & fidei credant, ut per Christum regenerentur: non propter peccatum tantum, quia sine ipso homo se totum, & quicquid potest facere, Deo debet; sed pro materia & exercitio virtutis.

Nec tamen est contra ordinem & debitum, quod, sicut per livorem suæ passionis statim, cum ad ipsum accedimus, mundamur a culpa, sic subito non liberamur a pœna. Immo, ut dicit beatus Doctor in sententia contra gentiles: Quod non statim illud consequamur, congruenter & utiliter factum est, propter tria: Primo, ut meritum fidei non minuatur; Secundo, ut propter temporalia Christum non consequamur; Tertio, ut membra capiti Christo conformentur. Duobus primis membris dimissis, de quibus prosequitur dictus sanctus Doctor. Pro tertio: Quoniam, sicut Jesus Christus multas passiones sustinuit, & sic ad immortalitatis gloriam pervenit, sic decuit, ut fideles pœnis subjicerentur, sic ut ad immortalitatem pervenirent. Quod clamitat Apostolus, *per multas*, inquiens, *tribulationes oportet nos introire in regnum Dei*.

Sed heu miseri, heu! credentes, cum mundo gandere, & cum Christo in cælis sine fine regnare! Certe expedit, juxta Augustinum in sermone de nativitate Virginis, ut Redemptori suo semetipsum offerat, quicumque ad ejus consortium pervenire festinat: *Christi vestigia imitetur in via, qui cum eo gaudere anhelat in patria*. Nonne oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Qui enim patitur, laborat, remedia salutis animæ ut corporis quærit. O utinam tales essemus amatores vitæ permanentis, quales sumus transeuntis!

ANNO CHRISTI 1418.

Quæ & quanta in orbe terrarum fuerunt discrimina enormia, lites, terrarum destructiones, sive forte melius dilapidationes, Prælatorum abusiones, & totius cleri confusiones!

Unde hæc evenerunt, Patres sacratissimi? Certe, ut dicit Bernardus, quod obliti nostræ redemptionis, & ingrati, non desistendo, continue malum malo addimus, ut clare prosequitur Jeremias, 3. Cap. suæ prophetiæ dicens: *Quia facti sumus infideles, furtum omnes diligimus, munera & retributiones sequimur, non judicamus pro pupillo, & miserabilis causa viduæ non ingreditur ad nos, terra ponitur sursum, cætum deorsum*. Libentius mundi vanitates, quam Christi crucifixi pœnalitates accipimus, pedes ponuntur super caput, facies a retro, interiora extra effunduntur, Deus conculcatur, terra deificatur, diabolus honorifice suscipitur, Deus contumelioſe repellitur.

Raptores, tyrannos, perjuros, simoniacos, ignaros, & mundi destructores cum honore suscipimus, & quod forte pejus est, malis sumptibus procuramus.

Bonos vero, justos, zelatores, virtuosos, scientificos, devotos & spirituales, adinventis legibus, novis coloribus, & fictis utilitatibus, expellimus.

Quis his se opponit, quis contra hæc se movet, quis condolet, quis remedium præbet, scilicet nullus, nisi livor & passio Christi crucifixi Jesu.

Nota, ut extrahitur ex Augustino super Joannem: Ita in Christo cuncta complectuntur, ut morborum, quibus corpora peccatis suis premunt animas, ibi medicina præpolleat.

Ibi superbia non invenitur: In forma Dei existens semet ipsum exinanivit.

Simoniaci fugantur, in vendentium de templo ejectione.

Puniuntur schismatici & hæretici, in arboris inciſæ combustione.

Pastores instruuntur, in prævenienti passionis ministrorum præsentatione.

Præcluditur ira, dum sicut ovis ad occisionem ducitur. Incontinentia exprobratur, dum virgini Virgo commendatur. In cruce existens & sitiens inebriat. Nudus existens virtutis vestimentis ornatur. Ejus manus ligno conclavatæ nos solvunt. Pedes confossi nos currere faciunt. Emittens spiritum vitam inspirat. In ligno decedens ad cælestia vocat.

In eo videtur, quomodo pueri, viri & senes operentur. Cives civibus, gentes gentibus prorsus omnibus ad invicem compati ostenditur. In eo docentur Reges proficere populis. Monentur populi se subdere legibus. Ibi ostenditur, quibus honor debeatur, quibus reverentia, quibus timor, quibus consolatio, quibus admonitio, quibus coercitio, quibus disciplina, quibus objurgatio, & quibus supplicium.

O igitur indurati filii Adam, quos non emollit tanta benignitas, tanta flamma, tam urgens ardor amoris, tam vehemens amator, qui solum pro vilibus sarcinulis tot & tanta pretiosa remedia dedit, & tradidit & monstravit. Hæc Bernardus.

Sic ergo patet, quomodo livore Christi, ut diximus, sanati sumus, propter quod concludebatur consecutivæ positionis inductivum delectabile, quo clarescit valor operantis veritatis, quando dicebatur: *Sumus*.

Vivi-

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Vivimus modo & ſumus, Act. 17. Igitur, ut dicit Bernardus, admiremur, gratulemur, amemus, laudemus; quoniam per Redemtoris noſtri mortem vocati de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de exilio ad patriam, de luctu ad gaudium ſumus. Merito ergo, o tu quiſque homuncio, peccata, crudelitates & ſcelera tua dimitte, & tracta de his, quæ debes Salvatori tuo. Immo, ut dicit Anſelmus, ubi ſupra: *Conſidera, quid tibi erat, & quid tibi factum ſit, & penſa, quæ tibi fecit, quo amore* ſit dignus. Intuere neceſſitatem ejus, & quas gratias reddas, & quantum debeas amori ejus, & expaveſce memorando. Vocavit enim te per ſuam paſſionem nomine novo, quod tibi de nomine ſuo dedit, & incurvatum ad aſpectum ejus te erexit: Confide, ego te redemi, animam meam pro te dedi, ſi adhæres mihi, & mala, in quibus eras, evades, & profundum, quo properas, non cades, ſed perducam te ad regnum meum, & faciam te hæredem Dei, & cohæredem meum, in præſenti per gratiam, & in futuro per gloriam. Quod facere dignetur ipſe crucifixus Jeſus, qui in Trinitate perfecta benedicitur & laudatur. Amen.

Explicit Sermo compoſitus & recitatus per Dominum fratrem Albertum de Bon-Chriſtianis de Florentia, Epiſcopum Forolivienſem, Baccalaureum formatum in Theologia, fratrem Servorum Sanctæ Mariæ, in die veneris ſancta &c. In Concilio Conſtantienſi, Anno 1418.

XLVI.

GEBHARDI DACHERII

CONSTANTIENSIS.

Hiſtoria Magnatum in Conſtantienſi Concilio Primis Concilii Annis XIV & XV.

Ex MS. VINDOBONENSI CÆSAREO.

ANno Domini 1414. & 15. venerunt Conſtantiam civitatem pro Concilio ibidem celebrando.

Sanctiſſimus in Chriſto Pater & Dominus noſter, Dominus Joannes Papa XXIII. DC

PATRIARCHÆ.

Dominus Joannes, Patriarcha Conſtantinopolitanus. XXXV

Dominus Joannes, Gradenſis Patriarcha Venetiarum, Damaſci, & Jeruſalem. XX

Dominus Joannes, Patriarcha in Antiochia XXXV

CARDINALES.

Dominus Joannes Cardinalis Oſtienſis Vicecancellarius. LXXX

Dominus Jordanus, Cardinalis de Urſinis. XL

Dominus Franciſcus, Cardinalis Venetiarum. XXXV

Dominus Angelus, Cardinalis Laudenſis. XLVIII

Dominus Lucidus, Cardinalis de Comitibus. XXXII

Dominus Amedeus, Cardinalis Salutiarum. XLII

Dominus Franciſcus, Cardinalis Florentinus. XLVIII

Dominus Ludovicus, Cardinalis de Fliſcheo. XL

Dominus Antonius, Cardinalis Aquilejenſis. XXXVI

Dominus Petrus, Cardinalis S. Angeli. L

Dominus Joannes Cardinalis Uliſponenſis. LXXX

Dominus Guilhelmus, Cardinalis S. Marci. XXXVII

Dominus Branda, Cardinalis Placentinus. XL

Dominus Landolffus, Card. Barenſis. XXXVIII

Dominus Otto, Cardinalis de Columna. L

Dominus Antonius, Cardinalis de Chalanco de Chalant. LXX

Dominus Ludovicus, Cardinalis de Bara. XLV

Dominus Petrus, Card. Cameracenſis. XXXV

Dominus Alamanus, Cardinalis Piſanus. XXX

Dominus Simon, Cardinalis Rhemenſis. XLIV

Dominus Ludovicus, Cardinalis de Fuſchgo XLIV

Dominus Thomas, Cardinalis Tricaricenſis XXXVIII

PATRIARCHÆ.

Ex parte Domini Ducis Ludovici de Dekk Patriarchæ Aquilejenſis, unus Dux, & unus Epiſcopus. XL

EX PARTE D. GREGORII PAPÆ.

Dominus Joannes, Patriarcha Conſtantinopolitanus. XII

Dominus Frater Joannes, tituli ſancti Sixti Cardinalis Raguſinus. Et tres titulati Epiſcopi, Doctores Decretorum & in Theologia. XXXII

EX PARTE BENEDICTI PAPÆ.

Dominus Joannes, Epiſcopus Cameracenſis in Aragonia

Dominus Joannes Didacus de Frent Salida, & Quatuor Doctores Decretorum. XLVIII

ARCHIEPISCOPI.

Dominus Joannes, Archiepiſcopus Moguntinenſis, ſancti Romani Imperii ſummus Decanus, Comes de Naſſan. CCCCLII

Ex parte Archiepiſcopi Trevirenſis, Comes Otto de Ziegenhaim, Præpoſitus & Canonicus Eccleſiæ Trevirenſis. XX

Ex parte Archiepiſcopi Colonienſis, Dominus Joannes, natus de Dyeſt, Canonicus Colonienſis. XX

Dominus Eberhardus, Archiepiſcopus Salzburgenſis, Legatus ſedis Apoſtolicæ. CCCLX

Pileus, Archiepiſc. Januenſis. XII

Joannes de Nancto, Archiepiſcopus Viennenſis in Delphinato. XIV

Joannes, Archiepiſcopus Ludmiſchellenſis in Bohemia. CXXIV

Antonius, Archiepiſcopus Raguſinus in Dalmatia. X

Joannes Waldrod, Archiepiſcopus Rigenſis, in Rig, terra, Prutenorum. CLXXX

Andreas Archiepiſcopus Collocenſis in regno Ungariæ.

Franciſcus, Archiepiſcopus Narbonenſis, generalis Amonenſis. LXX

ANNO CHRISTI 1414. 1415

Nicolaus, titulatus Archi-Epiſcopus Cornicenſis in regno Ungariæ. III A
Franciſcus de Tomaceilis, Archiepiſcopus Cuſentinus in regno Napuliæ. V
Philippus, Archiepiſcopus Capuanus in regno Siciliæ. XX
Petrus, Archiepiſcopus Spalentenſis. VI
Domini Thomas, Archiepiſcopus Lucenſis. LII
Nicolaus, Archiepiſcopus Gneſnenſis, in regno Poloniæ. CCL
Theobaldus de Rubeo monte, Archiepiſcopus Biſentinus. XXXVIII
Reginaldus de Carnoto, Archiepiſcopus Rhemenſis, in regno Franciæ. XXXVI B

EPISCOPI.

Exceptis titulatis Epiſcopis, quorum ſunt in numero XXXIII quilibet cum 2. famulis. CXXXII

Fridericus Grafenckg, Epiſcopus Auguſtenſis. XVIII
Marchio Comes Otto de Hochberg, Epiſcopus Conſtantienſis. XXIV
Rupertus, Epiſcopus Maclonenſis in regno Brittaniæ XVI
Amedeus, Epiſcopus Momeranenſis & Loſanienſis in Sabaudia. XVI
Vitalis Valentini, Epiſcopus Tholonenſis in Proventz. VIII C
Jacobus, Epiſcopus Tarviſinus in Treviſans. X
Joannes, Epiſcopus Sleſwicenſis in Taſſia Tenmarch:
Petrus, Epiſcopus Ripenſis in Taſſia, hoc eſt in Tenmarch. CVI Domini
Joannes, Epiſcopus Audinenſis in Italia. VI
Bartholomæus, Epiſcopus Placentinus in Italia, & ex parte Patriarchæ Aquilejenſis. XL
Frater Joannes, Epiſcopus Naulenſis in Ripania in Italia. V
Domini Thomas, Epiſcopus Litienſis in regno Napuliæ. X D
Petrus Fabri, Epiſcopus Regenſis in Provincia. XII
Marcheo de Carroto, Epiſcopus Albenenſis in Montferrea.
Pretefalus, Epiſcopus Aquenſis in Montferrea. XX
Nicolaus, Epiſcopus Lucanus in Thaſſia, hoc eſt, in Tenmarch. X
Ulricus, Epiſcopus Brixinenſis. LXXX
Albertus, Epiſcopus Regensburgenſis. XL
Fridericus, Epiſcopus Barthonienſis.
Rupertus, Epiſcopus Saliſburgenſis. } hi tres ſunt ex Anglia. E
Joannes, Epiſcopus Seſtrii.
Rupertus, Epiſcopus Iſtericenſis in Provincia. IX
Joannes, Epiſcopus Vitronienſis in regno Franciæ Arritanæ. X
Nicolaus, Epiſcopus Widlienſis. XIII
Joannes, Epiſcopus Vivarienſis in regno Franciæ. XXX
Henricus, Epiſcopus Feldrienſis & Belnenſis in Italia. IX

CCCC

Joannes Epiſcopus Thomeriarum in regno Franciæ. XII
Simon, Epiſcopus Tragurienſis in Dalmatia. VI
Georgius de Hohenloch, Epiſcopus Patavienſis. C
Donadeus, Epiſcopus Naumenſis in Italia.
Jo. Epiſcopus de Lebus in Marchia. X
Didacus, Epiſcopus Samorenſis. } ex Aragonia.
Jacobus, Epiſcopus de Senes. } LXIV
Albertus, Epiſcopus Aſtenſis in Italia XII
Benedictus de Montfredis, Epiſcopus Gluſinus in Italia. X
Jacobus, Epiſcopus Plocenſis in Meſophia, Legatus Ducum Meſophiæ in Polonia. XXII
Jacobus, Epiſcopus Adrienſis in Italia. VIII
Joannes, Epiſcopus Bayonenſis in regno Pulii. VIII
Ludovicus, Epiſcopus Bagorenſis in Anglia.
Eſter, Epiſcopus Ravenlenſis in regno Siciliæ. X
Rabanus, Epiſcopus Spirenſis. LXXX
Franciſcus, Epiſcopus Aretinus, in Tuſcia, terra Florentinorum. XII
Jacobus, Epiſcopus Adrienſis in Montferrea. X
Rudolphus, Epiſcopus Metenſis in lacu Muffel. LX
Hainricus de willa, Epiſcopus Tulenſis in Provincia Ronegenſi. XXX
Blaſius, Epiſcopus Cluſinus in Tuſſia. X
Nicolaus, Epiſcopus Wislienſis Napulii. VI
Hartmannus, Epiſcopus Curenſis. XL
Simon, Epiſcopus de Piſtoria Florentinorum. X
Franciſcus, Epiſcopus Tudentinus in Italia, Vulgariter zu dem Tod. XII
Nicolaus, Epiſcopus Aſthmas in Tuſſia. LII
Petrus Epiſcopus Tarentinenſis in regno Pulii. VIII
Paulus, Epiſcopus Serenenſis in Proventz. II
Conradus, Epiſcopus Ebronenſis. X
Antonius, Epiſcopus Concordienſis in Provincia Marcana. VI
Anshelmus a Nenningen, Epiſcopus Auguſtenſis. XL
Antonius de Peruſio, Epiſcopus Peruſinus in Italia. VI
Bertiſalus, Epiſcopus Aquenſis Italicus II
Stephanus, Epiſcopus Volaterranus in Tuſſia. VIII
Joannes Burla, Epiſcopus Mitlenſis in Sabaudia. X
Flaminus, Epiſcopus Nolaus Napulii. VIII
Jacobus Epiſcopus Eſurus in Marchia Anconitana. VI
Philippus de Sicilia, Epiſcopus Bellicaſtrenſis in Græcia. XII
Nicolaus Epiſcopus Terentinus in Hungaria. III

ANNO CHRISTI 1414. 1415

Man-

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Manfredus Episcopus Artzericensis in Capuleo. X
Rudolphus Episcopus Metenensis in Græcia. VIII
Andreas, Episcopus Castelli civitatis in Cassia Scotorum. III
Georgius, Episcopus Tridentinus. XXI
Joannes, Episcopus Jebennensis in Sabaudia. XXVI
Jacobus, Episcopus Dolensis in Britannia. XVI
Joannes, Episcopus Herbipolensis. CC
Joannes, Episcopus Nebosinus in Aragonia. III
Albertus, Episcopus Babenbergensis & sui Ambaxiatores, nobiles & proceres. CCX
Alanus, Episcopus Leonensis in ducatu Britanniæ in Francia. XII
Ogerius, Episcopus Augensis in Sabaudia. X
Antonius, Episcopus Cumanus in provincia Aquilejæ. VIII
Joannes de Lidberkken, Episcopus Cameracensis in Francia. XXXVI
Andreas, Episcopus Poznanensis in regno Poloniæ. XXXII
Henricus Episcopus Adrinicanus diœcesis Moguntinensis. IV
Engelmarus, Episcopus Kiemensis, diœceseos Salzburgensis. X
Imbertus de novo castro, Episcopus Basileensis. XII
Antonius, Episcopus Bencotinus Napuliæ. VIII
Joannes, Episcopus Wormatiensis. XX
Joannes, Episcopus Lubacensis in Marchia. XXXVIII
Nicolaus, Episcopus Battoniensis & Wilensis in Anglia. D
Bartholomæus, Episcopus Pensaurensis Italicus. XII
Gapp, Episcopus in Gapp, in provincia regni Ludovici in Francia. XIV
Bertrandus Episcopus S. Flori in Effranea in regno Franciæ. XII
Joannes, Episcopus in Alexandria. X
Hermannus, Episcopus Nicopolensis in Walachia. X
Barholomæus, Episcopus Cumanus. X
Maurinus Stanasurtz, Episcopus Caschgeno in regno Napulii. XII
Dydacus, Episcopus Samarensis in Aragonia XIII
Ganfridus de Parutzia Episcopus Xantomensis regni Francorum. XXII
Joannes, Episcopus Wladissiensis & Dux Oppolensis in regno Poloniæ. XXV
Ganfridus, Episcopus Sancti Pontii Themeriarum, Ambaxiator ordinatus Regis & cleri Franciæ. XV
Geraldus de Podio, Episcopus Tarraconensis in Francia.
Wilhelmus, Episcopus Ebroicensis in regno Franciæ. CC
Alatinus, Episcopus de Laude, vulgariter in Loden. VI

Domini

ABBATES.

Fridericus Comes de Zollr, Abbas Augiæ majoris, exemptus. X
Hugo de Resenekg, Abbas loci Eremitarum, exemptus.

Hainricus de Gundelfingn, Abbas Sancti Galli, exemptus. XVI
Petrus, Abbas Sancti Melanii in Britannia. VIII
Christianus, Abbas monasterii beatæ Mariæ Virginis in Pelusio in Hungaria. VII
Galiatz Pipalis, alias Monasterii Sancti Silvestri de Novacula in Bohemia. VII
Franciscus de Pansaclinis, Abbas sancti Stephani in Bononia. VII
Jocinus, Abbas S. Mariæ Virginis in Jubino in Janua. II
Franciscus, Abbas sancti Engeti in Sabaudia. VI
Imbertus, Abbas in Bucino in Sabaudia. III
Imbertus, Abbas in Sussen } Constantiensis
Joannes Abbas in Weingartn. VI } diœceseos.
Nicolaus, Abbas in Brun in Provetz. XXIV
Joannes Abbas in Nidernaltach in Bavaria. VIII
Wilhelmus Abbas Westmonasterii, exemptus. } hi quinque sunt ex Anglia.
Thomas, Abbas Beatæ Mariæ de Eboraco.
Richardus, Abbas Jorwaldiff
Joannes Ripen alias de fontibus,
Richardus, Abbas Bellilocensis. CCXX
Ulricus, Abbas zu Hamram Herbipolensis diœceseos. XI
Joannes de Merla, Abbas in Fuld in territorio Buchn. XXXVIII
Joannes de Gomin, Abbas Sancti Albani, exemptus, Moguntinensis diœceseos. XX
Joannes, Abbas in Melch in Austria. XXIII
Hugo de novo castro, alias Sancti Antonii Viennensis diœceseos. XL
Joannes, Abbas in Kemniz in Meichsen. VI
Sifridus, Abbas in Helwang, Augustensis diœceseos. XIV
Nicolaus, Abbas Florentinus diœceseos Bissanensis. V
Joannes, Abbas Sancti Blasii in Nigra silva, Constantiensis diœceseos. XX
Joannes, Abbas in Zedliz, in Kutten, in Bohemia. X
Petrus de Perusio, Abbas in civitate Romana. IV
Erhardus, Abbas in Crutzligen. XXX
Joannes, Abbas in Petershusen. XX
Chromatus, Abbas Scottorum. III
Conradus, Abbas in Schafusen XXV
Joannes, Abbas in Stein. } Constantiensis diœceseos.
Joannes, Abbas in Rinow. VI
Nicolaus, Abbas in Bregentz. XIV
Jodocus, Abbas in Salem. XL
Umarus, Abbas Scottorum, IV
Erfridus de Feldberg, Abbas in Conberg. IV
Erhardus de Schawenburg, Abbas in Pantz. IV } Herbipolen. diœceseos.
Joannes de waldenfels, Abbas S. Burkandi. XIV
Georgius, Abbas Monasterii Murensis Constantiensis diœceseos. X
Albertus, Abbas Monasterii Sancti Joannis in valle Curtal, Constantiensis diœceseos. III
Hainricus, Abbas in Cappel, Constantiensis diœceseos. III
Franciscus, Abbas Sancti Salem. } Florentinorum.
Libeldus, Abbas in Mosgotten. }
Fridericus, Abbas in Ochsenhusen. } Constantiensis diœceseos
Hainricus, Abbas in Vviblingn. XX }

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Nicolaus, Abbas de Columna, diœceſeos Placentinæ. X
Jacobus, Abbas ſancti Paſſiani, Laudenſis diœceſeos. X
Rikardus, Abbas Monaſterii Belliloci in Anglia. X
Conradus, Abbas civitatis Mersburgenſis, exemptus, apud Meiſſen. XXX
Joannes, Abbas in Wettingn, Conſtantienſis diœceſeos. X
Conradus, Abbas in Lutzel, Baſileenſis diœceſeos. XII
Gotfridus, Abbas in Ruti, Conſtantienſis diœceſeos. XII
Nicolaus, Abbas ſancti Benedicti juxta Gran. XVIII.
Fridericus, Abbas in Kempten, Conſtantienſis diœceſeos. VIII
Conradus, Abbas zum Han, Moguntinenſis diœceſeos. IV
Joannes, Abbas in Alpenſpach, Conſtantienſis diœceſeos. III
Joannes, Abbas in Blaburen, exemptus. X
Joannes, Abbas Sancti Georgii in Nigra ſylva, Conſtantienſis diœceſeos. VII
Wolffo, Abbas Zwivelten. VIII
Joannes, Abbas Sancti Joannis Baptiſtæ in Stams, Brixinenſis diœceſeos. VII
Albertus, Abbas ad ſanctam crucem, Patavienſis diœceſeos. VI
Chriſtianus, Abbas S. Vincentii Wurtislavienſis diœceſeos. VI
Hainricus, Abbas in Bebenhuſn, Conſtantienſis diœceſeos. IX
Hainricus, Abbas Wermuſilarii, Metenſis diœceſeos. VII
Joannes, Abbas Ciſtercienſis ordinis, in Ducatu Burgundiæ. X
Joannes, Abbas Moribundi, in ducatu Barrenſi. X
Joannes, Abbas Vilerienſis, prope Metz civitatem.
Franciſcus, Abb. in Caſtellariis in Francia. VIII
Albertus, Abbas in Mulenbrunnen, Spirenſis diœceſeos. VI
Joannes, Abbas in Brunbach, Herbipolenſis diœceſeos. X
Eggo, Abbas in Ottemburen Auguſtenſis diœceſeos. VII
Germigus, Abbas Augiæ minoris, Conſtantienſis diœceſeos. VIII
Joannes de Caſtello, Abbas ſancti Lupi, in regno Franciæ. VIII
Stephanus, Abbas Poſitanus Napulii. VIII
Bartholomæus, Abbas de Piſtorio in Tuſcia, Provincia Florentinorum. X
Angelus, Abbas in Runa, Salzburgenſis diœceſeos. V
Galeatz, Abbas ſancti Joannis Barmenſis. X
Petrus, Abbas Monaſterii Willelupenſis Tulonienſis regni Franciæ. III
Nicolaus, Abbas Climacenſis in Francia. X
Lambertus, Abbas uff dem Munchberg, Babembergenſis diœceſeos. X
Conradus, Abbas in Schonow, Wurmacenſis diœceſeos. X
Conradus, Abbas ſancti Ruperti, diœceſeos Conſtantienſis. VI
Hainricus, Abbas Ebracenſis, Herbipolenſis diœceſeos. V
Franciſcus, Abbas ſancti Engeti in Sabaudia. VI
Arnoldus, Abbas de fonte ſalutis, Aiſtetenſis diœceſeos. V

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Nicolaus, Abbas in Lanikheim, Babembergenſis diœceſeos. IV
Haintzmannus, Abbas de Bellela, Baſilienſis diœceſeos. VIII
Andreas, Abbas ſancti Vincentii ex Sileſia. V
Ulricus, Abbas in Etall, Friſingenſis diœceſeos. IV
Thomas, Abbas de ſancta Trinitate, in Hungaria. VI
Franciſcus, Abbas de Cappurna in Hungaria. VI
Conradus Graſſ, Abbas, in Munchvrach, Herbipolenſis diœceſeos. X
Franciſcus, Abbas ſancti Ambroſii in civitate Mediolanenſi. X
Joannes, Abbas de Ziſaria, zu Gaishaim, Pat. diœceſeos. XIV
Guilhelmus, Abbas Rhemonenſis in Francia. X
Guilhelmus, Abbas ſancti Pauli Tomerato, in Francia. VIII
Joannes, Abbas Ciſtercienſis, in Burgundia. V
Jacobus, Abbas Murmundenſis, in Francia. VI
Joannes, Abbas de Vilerio, Metenſis diœceſeos. VII
Hugo de Domo Comitis, Abbas ſancti Leonardi de Corbinato, in Francia. XII
Guilhelmus, Abbas ſancti Georgii, Rotomagenſis diœceſeos, in Francia. X
Felix, Abbas de Bello loco, Senamenſis diœceſeos. VII
Joannes, Abbas ſancti Eligii Nomanienſis diœceſeos, in Francia. V
Hermannus de Admillarii. Abbas S. Apri in Lachoria. VI
Guilhelmus, Abbas Ammiani in Francia. VI

AUDITORES ROTÆ.

Nicolaus Naſo, Decretorum Doctor. X
Petrus Nardi, de Roma, Doctor U. J. XII
Ottobenus de Bellonis, auditor Regis, Doctor U. J. X
Geminanus de Prato, Doctor Decretorum. VI
Jacobus de Camplo, Doctor Decretorum. IV
Joannes de Opizis, Doctor Decretorum. IV
Laurentius Sachs, Decretorum Doctor. V
Joannes de Thomaciis, Doctor Decretorum. VIII
Wilhelmus Malingenti, Doctor Decretorum. VII
Joannes Gwerg, Decretorum Doctor. XIII
Angelus de Peruſio, Decret. Doct. XII
Thomas de Milio, Decret. Doctor. X
Hainricus Ritzpuhel, Decret. Doct. X
Bartholdus Wildung, Doct. Decr. VIII

SECRETARII PAPÆ.

Antonius de Luſcis, Job de Reſtis. IX
Petrus Frankome, VII
Leonardus de Retz, III
Leonardus de Feronil, VI
Pintzo de Francia, IV
Joannes Goccacius, III
Joannes Monoke, IV
Bartholomæus de Monte Guntzio V
Ampinus de Alexandria. VIII
Panoncus de Piſtorio VI
Nicolaus Panpiis V
Angelus de Reato, Joannes de Reato VIII

Chri-

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Christophorus de Reato, Petrus de Trilha, Hainricus de Satuna } VIII
Joannes Simonis III

Communis populus

Scriptorum Bullarum Apostolicarum est in numero ad minus CXLII. & quilibet cum 3. personis, unus plus, alter minus. CCCCXL
Scriptores pœnitentiariæ XLVII. quilibet cum socio. XCIV
Scriptores Franciæ, etiam de Anglia, Italia, Bohemia & de aliis partibus, sunt DC. & LXX. unus cum socio, alter solus. DCC
Procuratores Papæ & Cardinalium CCLXXIII quilibet cum socio, facit personas. DC
Portantes argenteos baculos XII. quilibet cum socio. XXIV
Curtisani, quos reperi in domibus. MD
Simplices presbyteri, quos reperi in domibus. MDCCC.
Camsores solum de Francia, cum servis LXXIII
Tutores ostii aulæ. XXIV

Doctores, Magistri, Licentiati & Baccalaurei, in qualibet facultate.

Et primo Universitatis Parisiensis.

Joannes Gacherey, natione Pitavide, Doctor in Theologia.
Benedictus Gentiani, natione Francigena, Doctor in Theol.
Joannes Baldewini, nationis Normaniæ, Doct. in Theol.
Petrus de Pronino, nationis Franciæ, Doctor Decretorum.
Joannes de Villa nova, nationis Franciæ, Doctor Decret.
Joannes Sippandi, nationis Normaniæ, Doctor Decret.
Jacobus de Spars, de Picardia, Doctor in Medicinis, & Magister in artibus.
Hainricus Dipont, de Normania, Magister in artibus & Medicinis.
Joannes de Templis, De Francia, Mag. in art. & Med.
Adam Bourgin, de Picardia, Mag. in artibus & Baccal. in Theol.
Simon Pinardi, de Normania, Mag. in artibus, & Baccal. in Theol.
Wilhelmus Lochem, de Anglia, Mag. in art. & Baccal. in Theol.
Mathias Jacobi, de Anglia, Mag. artium.

Supradicti venerunt Constantiam cum XI. personis.

Philippus de Runk, Doctor Legum.
Antonius de Canario, Doctor Legum. XII
Dominicus Custus, Wadridiensis, Thomas, Strigoniensis Canonicus, Ungaria. VIII } Doctor. Decretor.
Joannes Gombady, Licent. in decret. VII
Petrus Vitrio, Jacobus de Walwasmo } Italici, Doctores U. J. III

Universitas civitatis sanctæ Coloniæ

Theodoricus de monasterio, Joannes Wurburg, Antonius de Wolwe } Doct. Decr. XVIII

A Gotfridus De Durften, Mag. in artibus
Hermannus Gul de Hamburg Mag. artium. V
Simon Closcam, Doct. in Med. VI
Antonius de Monte Comino, Doct. Legum, Comes Levaniæ Vallis Nebulæ. X
Hermannus Gaul, Mag. in art. III
Joannes Pont, de Branbant, Licent. U. J. IV
Olabus de Tatzia
Conradus Ludking,) Mag. in art. VII
Conradus Appenberg, Licent. in decret. & Mag. art.
Joannes Slinitz, de Buda, Doct. Decret.
Jeronymus de Chamerano, Gener. Ordinis sancti Augustini Eremitarum.
B Angelus de Pistorio, & Theol. Prof.
Wilhelmus de Latinis, de Prato, Decr. D. XXII
Wilhelmus de Menstranis, in Francia, Mag. art. IV
Olwicus, de Francia, Mag. art. IV
Joannes Jegodi, Baccal. in Jure. III
Joannes Honigschann, Anglicus D. Utr. V
Wilhelmus Gilling, Paul Amlung, Joannes Domim, } Francigenæ, Magistri art. Doct. Leg. VII
Galtherus Crassi, Doct. Decr. III
Joannes de Ripparia, Doct. Decr.
Nicolaus Calawaschga, D. in Theol.
Joannes Auam, D. Decr.
Joannes de minori Curia, D. Decr. XVIII
C Petrus Pulonis, Ungarus. III
Petrus, Medicus Papæ, D. in Med. III
Ulricus Burggraf, Canonicus Augustensis, Doct. Decret.
Joannes de Fortuno, D. Decret. XVI
Joannes Schrappse, D. in Med.
Antonius, Archiepiscopus Ragusinus Doct. Med. IX
Gregorius Ansandus, Petrus Presbyter, } Magistri art. & Doctores in Med. IX
Sebastianus, Decanus Brixinens. M. art. V
Joannes,
Eltas, Angeli, ex Anglia, Magistri art. XII
Prior Ursestri, Guilhelmus Clerici } Doctores in Theologia. Anglici. XXIII.
D Prianus Farbach, Petrus Redli, } Licentiati Juris Anglici. XVIII
Jacobus Molher, Paulus Molher, } Decret. Doctores IX
Simon de Grandi, Baccal. Jur. IV
Appolinus, Moguntinensis, Doct. Med. VII

Universitas Viennensis.

Petrus de Pulka, Doct. in Theol.
Caspar Misenstain, Doct. Decret.
Conradus Hildishaim, Licent. in Decr.
Martinus Monasterii, Professor Theol.
Petrus Detringer, Licent. in Jure. XVI
Hainricus Erenvels, Doct. Utriusque. III
E Petrus de Lins, Licent. in Jure. IV
Conradus Unruw,
Petrus Achter, præpositus in Lins, Licentiati in Jure.
Hamricus Ritzpul. VIII
Martinus Kotwegh, Doct. in Theol. VI
Petrus Clocci, Decret. Doct.
Hugo de Dampia, Mag. art. X
Wilhelmus Ancredy.
Simon de Puchparten, Lic. in utroque III
Hermannus Span, M. art. D. Med.
Theodoricus de Francia, Doct. in Med. VI
Raphael de Placentia, Italicus, Doct. U. VI

Joan-

ANNO CHRISTI 1414 1415.

Joannes de Haimelburg, Doct. Med. III
Mathias de Hainoffia,) Magiſtri art. VI
Franciſcus de Priega.)
Petrus Fals,) Aragonici, Doct. De-
Jacobus Abellaco.) cret. IX
Joannes de Novo Lapide, miles,) Doctores U. & ci-
Waltherus de Keſſingen,) ves in Colonia. X
Andreas de Engubio, frater generalis, Ordinis Cruciferorum, Doct. Decr. X
Joannes de Fontibus, Doct. in Theol. III
Petrus Pointerii, Licent. in artibus. II
Hainricus de Satuna, Archidiaconus, Doct. Decret. IV
Ludovicus de Ortto, Doct. Med. VI
Wilhelmus Schilwatz, Doct. Decret. & Med.
Michael Falconis, Licent. in Jure.
Petrus Hilprandi, Licent. Jur.
Hainricus de Lebenſtain, Licent. Jur. XVI
Cuntzo de Zwayla, Doct. Theol. & Jur. VI
Albertus Bohemus } Mag. art. VI
Franko Bohemus }
Benedictus de Peruſio Decret. Doct. IV
Andreas de ſancto Monte, Mag. art. II
Dominicus de Ponte, de Venetiis, Decr. Doct. IV
Franciſcus de Suntino, Doct. Med. III
Wilhelmus Corff, de Anglia, Doct. Th. III
Joannes Helling. Licent. Jur. }
Nicolaus, Decanus Spirenſis, } VI
Decret. Doct. & Mag. art. }
Job Vener Doct. utriuſque }
Nicolaus de Bohemia, Decret. Doct. VI
Nicolaus Elſtraw, Baccal. Jur. III
Matthæus de Bohemia, Decret. Doct. II
Joannes Durlach, Doct. Med.
Joannes Turn, Licent. Decret. VI
Conradus Helie Doct. Dec. & Mag. ar. }
Wilhelmus Killher, Doct. Decret. }
Rudolphus Spitzli, Doct. Decret. } ex Conſtan-
Joannes Keller, Doct. Decret. } tia XX
Nicolaus Naſo, Mag. art. }
Joannes Hahendorn, Licent. Jur. }
Jacobus Makkart, ex Sicilia, Mag. art. VI
Hugo de Montprull } Ambaxiatores Du-
Gerfrardus Waſgall } cis Orlienſis, Do-
ctores Leg. XVI
Ambroſius de Vicecomitibus, Doct. Decr.
Schotus de Rakanavilla, Baccal. Decr. VI
Joannes de Prato } Doctores Decr. XX
Hainricus Herboni }
Martinus, Conſiliarius Regis, Mag. art.
Mathias, Canonicus Thuricenſis, Lic. Jur. X
Arnoldus Wilhelmi de locis Doct. Dec. XI
Jacobus de Frantzagiis, Licent. utriuſque. VIII
Joannes Wigeri, Mag. art. & Baccal. Jur. II
Joannes Munſterbergh. } Doct. in Theol. VI
Petrus Storch }
Wilhelmus Sulberi, ex Anglia, Doct. in Theolog. VIII
Thomas Medicus, Doct. in Med. II
Wido de Puſchgo, clericus, Licen. utriuſque.
Auguſtinus de Piſis, Doct. utriuſque VI
Jacobus Stoltzli, Mag. art. II
Bartholomæus de Piſis, Doct. Decret. X
Joannes de Bechorii, Licent. in lege.
Wilhelmus de Rotzeta, Baccal. in decret.
Hugo Rumnix, Baccal. Jur.
Joannes Ontwardi, Baccal. in lege.
Joannes Butzen, Mag. art. VIII
Paulus de Cario, Epiſcopus titularis, Doct. Decret. II
Clemens de Peruſio, Decret. Doct. III
Joannes, Abbas Mormundi, Doct. Dec.
Franciſcus de Caſtellariis, Doct. in Theol. X

A Stephanus de Burgo, Prior ſancti Sepulchri, Baccal. in Decret. VI
Antonius Willarii, Baccal. in Decr. IV
Conradus Chuns, Doct. utriuſque IV
Petrus de novo Daygine, Mag. art. II
Hainricus Neithard, Decret. Doct. III
Simon de Peruſio, Doct. Decret. VI
Petrus Salomonis, Doct. in Theol. IV
Item, Fratres minores habent ex eorum provinciis Doctores XXXIII
& Epiſcopos titulares XII
Petrus Paulus de Juſtinopoli, Doct. utriuſque III
Antonius de Scharparia, Doct. in Med. IV
Henricus, Decanus in Lutzelberg, Licent. Jur.
Ludovicus Malvii, Licent. utriuſque VI
B Nicolaus Pechr, Licent. Jur. & Mag. art. XII
Ordo Prædicatorum ſancti Dominici habent in Theol. Doctores XXIV
& titulares Epiſcopos VI
Wilh. de Monte Gaudeo, miles } ex parte u-
Jo. Mainquini, Doct. Leg. } niverſitatis
Carolus Duplias, Doct. Leg. } Orlienſis X
Wildricus, Decanus Metenſis, Doct. utriuſque VIII
Petrus de Praga, Mag. art. II
Joannes Magiſtri, Licent. Jur. III
Petrus de Ancorano, Doct. Decret. VI
Antonius de Bentivoli, Doct. Leg. IV
Petrus } Kitzling, Mag. art. IV
Joannes }
Thomas Boſſikatt, Lic. Jur. Leg. }
C Joannes Hugneti }
Antonius Marka Doctor Decr. } Italici, XX
& Licent. Leg. }
Guilhelmus Mariæ, }
Joannes Andreæ, Mag. art. }
Joannes Richarde, Lic. Leg. } Francige-
Wihelmus de Valli, Mag. art. } næ, XII
Nicolaus Garron, Doct. Dec. }
Reinhardus Rainbolt
Heinricus Kulp, Mag. art. X
Antonius Jubennenſ. } Doctores in Med. VI
Heinricus de Colonia }
Petrus de Hilburg, Doct. Decr. III
Joannes Abundi, Doct. Decret.
Frater Joannes Agni, Doct. in Theol. IV
D Joannes Arnbach, Doct. in Med.
Albertus, Parochialis in Nuremb. Mag. art. VIII
Barthol. ejuſdem, Doct. in Theol. III
Jacobus de Monſognishard, Doct. utr. II
Joannes de Novo foro, Mag. art. II
Mathias Regelſchover, Licent. Decr.
Fridericus Deys, Doct. Decr.
Chriſtianus Pfaff, Baccal. Jur. XIV
Nicolaus de Pulka, Doct. utriuſque II
Nicolaus de Auguſta, diœceſeos Metenſis, Doct. Med. II
Antonius de Baldinatis } Doct. Leg. VII
Juſtinus de Blanrk }
Leodotis, Pallentinus, Doct. Leg. IV
Antonius de Janua, Decret. Doct. IV
E Honofrius de Murtza, Doct. Leg. X
Holifernus de Britannia, Doct. Leg. II
Durrantus De Turri, Baccal. in Decr.
Petrus Chenreti } Licent. Juris utriuſque X
Petrus Poſſali }
Wilhelmus de Spelunca, Doct. in Med. IV
Joannes Adomare, Prior de Pelegio, Doct. in Theol.
Joannes Byenen de Caſtro, Mag. art. V
Heinricus Abindon, Doct. in Theol.
Joannes Wellis } Anglici & pro
Joannes Schierfort } Rege Angliæ XXVIII
Petrus de Chumba, Doct. utr. VI

Tho-

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Thomas Polton, Lic. utriuſque
Rupertus Appelton, Lic. utr.
Joannes Stokkes, Lic. in Leg. } Anglici XVI
Jacobus Lichtemberg, Mag. art.
Conradus Rinniger, Doct. Med. VII
Petrus Tortinii,
Ludovicus Alamancci, } De Sabaudia Decret. Doctores
Heinricus de Satunay, XV
Auguſtinenſes habent ex clauſtris eorum Doctores in ſacra Theol. XVIII
& titulares Epiſcopos VII
Laurentius Rentini, Lic. utriuſq;
Dietricus de ſancto Diedato L. U.
Wilhelmus Moneat, Baccal. Jur.
Fridericus Treverenſis, Mag. in art. & Baccal. Jur. } ex parte ſtudii Orlienſis. XXIV
Badocus de Madiſtone, Doct. Leg.
Simon Garete, Doct. utriuſque.
Joannes Huſſ, Bohemus, hæreticus, Mag. in artibus. VIII
Jerardus Rindeli, D. in Th.
Officialis Leodienſis, Lic. Leg.
Prior de Piert, Decret. D. Archidiaconus Leodienſis. } ex parte Domini Joannis Ducis Bavariæ Epiſc. Leodienſis. XX
Præpoſitus Eccleſiæ Nemauſenſis in Francia, Doct. Leg.
Arcaldus de Peyeria, Doct. Leg. IV
Joannes de Curtibus, Minor, Doct. in Theol. II
Joannes Gerſon, Cancellarius Eccleſiæ Pariſienſis. IV
Joannes Gerardi, Conſiliarius Regis Franciæ,
Joannes Norri,
Joannes de Monſterolio. } Doct. XII
Hugo de Domo Comitis, Decret. Doct. VI
Petrus Robnaſienſis, Lic. in Decret. II
Stephanus Palatſch, Doct. in Theol.
Joannes Palatſch, D. in Theol.
Nicolaus Teiſſe, D. Utr.
Paulus, M. Lic. in Theol. } hi IV. a parte Domini Jo. Epiſcopi Ludhomislenſis in ſuis expenſis. XII
Petrus de Verſaliis, Prior de Calwe monte, Doctor. in Theol. IV

PRÆPOSITI, PRÆLATI ET AMBAXIATORES.

Caſpar, Canonicus ſancti Petri & Michaelis, Eccleſiarum in Argentina. X
Petrus, Præpoſitus Eccleſiæ ſancti Stephani in Hungaria, Cancellarius Regis. XV
Thomas Polton, Protonotarius Regis Angliæ X
Petrus de Flandria,
Bentifalus Canco, } Abbreviatores. VIII
Ambaxiata civitatis Cremonæ juxta Hungariam. V
Wilhelmus de Wien, Dominus ad ſanctum Georium & ad ſanctam Crucem, ex parte Ducis Burgundiæ. XVI
Wentzeslaus, præpoſitus Patavienſis, ſedis Apoſtolicæ Protonotarius. X
Ulricus, Cancellarius Patriarchæ Aquilejenſis. X
Ex parte civitatis Sundenſis in Ducatu Stetini. VI
Ex parte Ducis de Brunſwig, Frick Twedorff, miles. VII
Ex parte civium in Lunburg, in Hamburg, in Sund, ducatu Barenſi, Mag. civium & 3. Cives. XI
Ex parte civitatis in Septem caſtris in Hungaria. VI
Ex parte civitatis Brabantiæ & regni. IV
Ex parte Marchgravii de Meichſn. XX
Ex parte civitatis & cleri in Megburg.
Joannes Goch, præpoſitus, & tres cives. X
Intall Hilmanus, canonicus in Wurtzburg. VI
Ex parte civitatis Caſchga, Hungariæ. III
Ex parte comitis Hugonis de Monfort, alias in Phanberg. VIII
Ex parte civitatis Ach, Joannes Scharffe miles, & Joannes Ellrebarn, Licent. in Leg. VIII
Ex parte civitatis de Lukc, Ludovicus de Fulgineo, miles. X
Ex parte civitatis Iporadiæ, Ludovicus de Candia, miles. V
Ex parte civitatis in Cluſemburg in Hungaria. IV
Ex parte civitatis Spaltræ provinciæ Dalmatiæ, Nicolaus Dominicus, miles. VI
Ex parte Reginæ in Woſſen, unus miles & Wolffzandi. VIII
Ex parte univerſitatis ſanctæ Coloniæ quatuor Doctores. XII
Albertus, præpoſitus in Kloſter Neunburg, in Auſtria. XXIV
Ex parte Domini Alberti Ducis Auſtriæ, Leopoldus Ekchartſawer, Georius Starhemberg, & plures nobiles, & etiam Doctores. CCXI
Ex parte univerſitatis & cleri Wiennenſis, Caſpar, Ordinarius, & tres Doctores. XII
Unus Commendator de Nova domo, Anglicus. XI
Magiſter Sancti Antonii in Memmingen. VIII
Præpoſitus Herbipolenſis, ex parte cleri. XII
Præceptor Sancti Antonii in Altze. IV
Petrus Benſznawer, præpoſitus in Berchtolſgadem. XII
Ex parte Archiepiſcopi Treverenſis.
Otto de Zigenhain, Præpoſitus Treverenſis. XX
Ex parte civitatis in Nuremberg, Zebolt Phinzig, Petrus Volkmayer. XII
Ex parte civitatis in Regensburg, unus miles & tres cives. XVI
Ex parte civitatis in Hagnaw, in Elſas. VI
Ex parte civitatis regni Sleſiæ & Cleri, Nicolaus Burſtnitz, Joannes Strater, Canonici,
Dietricus Cancellarius, & alii plures. XVIII
Angelus de Viterbio
Bonannus de Reate
Hienricus Lupo
Laurentius de Roma } Speciales Scriptores Papæ XII
Ex parte civitatis ſanctæ Coloniæ, Jacobus de novo lapide, miles, Doct. Leg.
Walterus de Keſſingen. Licent. Leg. X
Ex parte civitatis in Frankenfurt, Joannes de Holtzenſtain, Jacobus de Holtzen. VIII
Ex parte civitatis in Mecheln, in Pruk. XII
Ex parte Senenſis & Bononiæ civitatum. VIII
Ex parte civitatis in Hall, Nicolaus Hurd & Andreas de Sancto monte. V
Benedictus Præpoſitus Albenſis, & Georius, } Cancellarii Regis XXXII
Ex parte cleri Argentinenſis, Wilhelmus Froberger, Decanus in Freiſingen, & Nicolaus Zorn, præpoſitus Sancti Thomæ. XXIV
Ex parte Erneſti Ducis Auſtriæ, Rudigerus, Plebanus in Pruk, & Nicolaus Elſtraw. XI
Ex parte Ducis Orlienſis, Miſlian de Brakmont, miles, Hugo de Montbrall, Gerardus Waſſel. XX
Ex parte Ducis de Fagen, Joannes Aldendorff. VI
Ex parte Regis Cypri Nicolaus Angelini, miles. XII
Ex parte capituli & cleri Moguntinenſis, Berchtoldus

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

toldus Willing, Joannes de Bontzhem, præpoſiti. XII
Joannes Wais, Præpoſitus Frizlaurienſis, Canonicus Moguntinus. IX
Benedictus, prior de Mutua, Biſuntinenſis diœceſeos. X
Ex parte capituli, & cleri & Epiſcopi in Aichſteten, Præpoſitus ibidem, & tres Canonici. XV
Præpoſitus & Canonicus Magdeburgenſis. VI
Ex parte Ordinis Præmonſtratenſium in Francia, Joannes Seneſchalli, & Ægidius Makocc X
Joannes Kerchoff, Heinricus Sifridi } Abbreviatores V
Commendur in deutſchen Lande Ordinis Cruciferorum, & ſex Commentores & XXI. milites, ordinis eorum. CCLX B
Ex parte civitatis in Ulenburg in Mehrn Dominus Jan, miles. IV
Ex parte Cleri civitatis Prunii, Præpoſitus & Canonicus. VI
Ex parte Domini David, Archiepiſcopi Burdigalenſis, in ducatu Aquitaniæ. X
Præpoſitus, Joannes, in Staingaden,
Joannes, Præpoſitus Machtellenſis. IX
Bandolffus de Albiano, Hermannus Twerg } Protonotarii XIII
Nicolaus, Prior de Balionibus, Ordinis Jeroſolymitani ſancti Sepulchri. IV
Ardecinus de Novaria, Gaudentius de Loperta } Protonotarii VI
Ex parte Capituli & cleri Argentinenſis, in C Summario, Fridericus Comes de Zollr, Canonicus, Nicol. Pechr, Officialis. XVI
Theodoricus, Præpoſ. Wormatienſis. IV
Præpoſitus Ulmenſis Civitatis,
Præpoſitus Jacobus in Waltſew
Præpoſitus de Zurchberg.
Præpoſitus, Conr. in Ittingen,
Præpoſitus Conr. in Ottingen,
Præpoſitus, Nicolaus, in Emrach. } Conſtantienſis diœceſos. XXX
Ex parte civitatis Baſileenſis, Conradus Munch, miles. XX
Nicolaus Maurer.
Ex parte Comitis in Gorz, Paulus Tanhuſer & Werntz Holtzhuſer. IX D
Araganus de mala Spina, Jacobus Rodinus, } Protonotarii. VI
Ex parte Dominæ Annæ Reginæ Angliæ,
Wilhelmus de Spelunca. IV
Ex parte civitatis Moguntinenſis,
Petrus Bart, miles, & Conrad. de Kacheln. XII
Ex parte civitatis wormatienſis,
Willelmus Brun.
Ex parte civ. Spirenſis, Andreas Forſt. XIII
Ex parte Abbatis in Murbach, duo Doctores, unus Monachus, & unus Presbyter. XII
Ex parte Regis Angliæ, Thomas Polton,
Rupertus Appelton, Jo. Stockes, Anglici. XIII
Joannes, Præpoſitus in Dyeſſen, E
Præpoſitus in Juſin,
Præpoſitus in Staingaden. X
Ex parte Regis Portugalliæ, unus miles, & unus Archidiaconus. IX
Ex parte civitatis in Lubek, Gordian Ploſchgen, Marquardus de Dornen, Reinhardus de Caſtell, milites. XII
Ex parte civitatis in Tyrna, in Presburg, & in Oedenburg, und die brachten dem Kuneg die ſchon verdakten Roſs. XII
Ex parte Reginæ Napulii tres Doctores, tres milites, & duo Epiſcopi. XLV
Ex parte Philippi Mariæ, ducis in Mailan, unus Epiſcopus, unus Abbas, & tres milites, & quatuor Doctores. CVI
Ex parte Caroli de Malateſtis, Philippus de Rikombus, miles & Doctor Legum,
Antonius de Canario, Doct. Legum. XXII
Ex parte illuſtriſſimi Domini, Domini Maroil Palæologus, Cæſaris Conſtantinopol. duo duces & unus miles. XXI
Ex parte Epiſcopi Ancenſis ex Græcia, unus Doct. V
Ex parte Domini Joannis Ducis Bavariæ, Epiſcopi Leodienſis. XII
Ex parte illuſtriſſimi Regis Uladislai Regis Poloniæ, & ex parte illuſtris Principis Alexandri, alias Witolt, magni Ducis Lithuaniæ, unus Archiepiſcopus, tres Epiſcopi & quatuor milites. CCL
Ex parte civitatis Sierdurs, in territorio Franciæ, Colin de Loſen, Thomas de Loſen, Mag. art. Beykon. XIII
Frater Vventzeslaus, Prior vallis Mariæ Virginis ex parte wilhelmici in Almania. VI
Jacobus Archidiaconus Marolus de Belleloco in Francia & Legatus ipſius provinciæ. VII

PRINCIPES SECULARES.

Sereniſſimus & illuſtriſſimus Princeps & Dominus, Dominus Sigiſmundus Romanorum Rex, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex ſemper Auguſtus & ejus Conthoralis. M
Dux Rudolffus Saxoniæ, Sacri Imperii ſummus Marſchalkus. CLXXX
Dux Ludovicus Bavariæ, Comes Palatinus, ſacri Imperii Archidapifer.
Dux Otto Bavariæ, Palatinus Rheni. CCCC
Dux Ludov. Bavariæ, Palatinus Rheni. D
Dux Heinricus, Bavariæ, Palatinus Rheni. CC
Dux Wilhelmus, Bavariæ, Palatinus. CLX
Dux Ludovicus Brigenſis, in Sleſia. CXXV
Dux Fridericus, Dux Auſtriæ. D
Dux Hercules, Saxoniæ. XL
Dux Heinricus, Sleſiæ, alias Rumpolt,
Dominus in Groſſen Glewen, & in Traſſen. XXXV
Dux Albertus, in Mechelnburg. XX
Dux Karibund, Ruſſiæ Albæ. XX
Dux Wasla in wolgſt bey der See. XXVI
Dux Ulricus de Dekk. XXIV
Reinhart Vo in Urslingn. X
Dux Joannes de Stettin. XLIV
Dux Petrus de Lindovv. XXV
Dux Joannes Opolienſis, Epiſcopus Wladislavienſis in Polonia. XXII
Dux Carolus Lothoriæ, in Luttringn. LXX
Duces, Philippus de Troppi, ex Græcia, Michael de Troppi, Filius ejus. XXI
Comes Fridericus, de Lothoriæ, in Luttringn, Frater Caroli, Comes in Vvidemund.
Dux Antonius, Lothoriæ, in Luttringn, filius Caroli de Luttringn. XXVIII

MARCHIONES BUTGGRAFII, GRAFII.

Marggraf Bernard. von Nieder Baden. CC
Burggraf Friedrich von Nurnberg. CL
Burggraf Hans von Nurnberg. CC
Marggraf Rudolph, von Rotelln, Hertze, Hochberg, Marggraf Rudolph ſein Sohn. LX
Marggraf Joanns Jacobi von Ferrer. LXX
Comes Hermannus de Cili,
Comes Fridericus de Cili, filius ejus. CCL
Comes Richardus de warevvick, Anglicus,
Comes Joannes Carolus, Vice-Comes in Mediolano. XXX

Co-

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Comes Philippus in Gorott, Ungarus. XXX A
Comes Joannes de Lununger, XX
Comes Bruno de Scala, } von der Leiter.
Comes Paulus de Scala, } von der Leiter.
Comes Nicolaus de Scala, } von der Leiter. XVI
Comes Ludovicus zum Roſslin. X

COMITES.

Rudolphus de werdembergh. V
Joannes de Lupfen, Landgrafius in Stulingn, XL
Joannes, Edler ze Swendfurt. XVI
Jorg Sopphingo de Holenſtein, Bohemus. XII
Joannes, Landgraff zu Liechtenberg. XII
Gunther von Scwartzburg, Herr zu Ronaw, des Konigs Hoff-Richter. XXIV B
Rudolph, ſein Sohn.
Albertus von Schwartzburg. XVI
Albrecht von Werdenberg, Herr zu Bludentz. XII
Eberhardus de Kirchberg. XII
Ludovicus de Liechtemberg. X

COMITES.

Wilhelmus de Henneberg, XII
Joannes de Spanhan.
Joannes de Liningen. XX
Rudolph von Montfort, des Konigs Landvogt. XXX
Wilhelm von Montfort, Herr zu Bregentz. XXI C
Wilhem von Montfort, Herr zu Tettnang. XVI
Friderich von Valentz, apud Epiſcop.
Joannes, Michael } von Werthan, Mogunt. LX
Wilhelm von Naſſau, Thum-Herr zu Mentz. X
Intall Fritz de Zollr. VIII
Otto de Zigenhann, Præpoſitus Trevirenſis. XX
Fridericus de Luttringen, Comes in Wudemund, Dominus in Runingn & in Bonn. XXII
Hugo de Arpigone, Vice Comes de Laudrico, Francigena. XXVIII
Hugo de Montfort, Land Commendur S. Joannis Orden, in Teutſchen Landen. XX
Fridericus de Toggemburg. CLX D
Didacus von Svent Salida ex Arag. XLIII
Eberhardus, Conradus } de Nellemberg, Landgrafen in Hennegow und in Madach. XXII
Joannes von Ixare Ambaxiator Regis Arag. XXX
Franco aus Karbau, bey dem von Cili. X
Nicolaus von Brun, Lasla von Brun, } Ungari. XXVI
Heinricus Eggo, Conradus de Furſtenberg. XXVIII
Friderich, Joannes } von Helffenſtain. L
Eberhard von Kilchberg. XII
Rudolph, Herman } von Sultz. XXII E
Friderich von Fellentz, } aus weſterrei-
Cunrad von Bitſch, } ch. XXXII
Enuch von Luningen } bey Hertzog Ludwi-
Fritz von Zollr } gen und.
Wilh. von Fberſtein. Herzog Otten. XXX
Albrech von Hohenloch. XIII
Friderich Graff zu Hennenberg.
Thomas de Rineck. XX
Hermannus de Hennenberg, ex parte Epiſcopi Babenbergenſis. XVIII

COMITES.

Albrecht von Werdenberg, Herr zum heiligen Berg. XV
Joannes de Spanhan. XII
Rudolph von Vverdenberg, Heinrich de Vverdenberg, Joannes von Vverdenberg } von Sangans. XXII
Conradus de Friburg, Dominus in Vvelſchen Neuburg. L
Albertus de Scotis, de Placentia, Ludovicus de Lavantia, Nicolaus Marggravius Vilaterii } apud Cardinalem de Fliſchgo, Romani. L
Geoſius, Thomas, Joannes de Krawatn. XXXV
Joannes de Prata, e Friaul. XXXII
Ludovicus de Ottingn,
Vvilhelmus filius ſuus. XXX
Vvilhelmus de Orlamuntz,
Otto de Orlamuntz. XXX
Gunther de Schwartzburg, Canonicus Herbipolenſis. X
Joannes de Novo Caſtro,
Antonius de Gronſon. XX
Fridericus de Ottingen. XXIV
Ulricus Vogt ze Metſch, Graf zu Kilchberg. XX
Joannes Burger, ze Aldenhain. XL
Joann. de Firmenbach. XXII
Philippus de Naſſau. XVIII
Heinricus de Vvieſenau, extra Vvartrang. IX

Freyn, Ritter, Knechte.

Freyn Ritter Vvalther von Klingn,
Freyn: Cunrad Buſſnang, Albret Buſſnang. X
Freyn: Vvalter, Ulreich, Ulreich } de Hohenklingen ob Stain. X
Ritter Joannes de Zimmern, VI
Ritter Joannes, Frey Heinrich } von Roſnech. X
Freyn: Vvilhelm, Georg } von Cund. X
Ritter Himvardus de Altare, Ritter Gerhard de Paſtoria } aus Lut zelburg. X
Ritter Henricus de Holenſtein,
Servi: Hartmann de Vvangn. Rudolphus de Holenſtein. XII; Jacobus de Yſeo, Joannes Aliprandis } Italici. XV
Miles Eberhardus de Landau,
Servi: Eberhardus de Landau, Vvolff de Grafeneck XV; Rudolph de Hohentann, Cunradus Findinſin IV; Happ Marſchal de Pappenhaim X
Frey Miles Nicolaus de Curlitz X
Milites: Ingel de Rothenburg, Joannes de Pergen
Servi: Heinrich de Pitſch, Seiffrid Nechel, Balthaſſar Panawitz, Bernard Aptitz, Heinrich ze Schoff, Friedrich ze Schoff, Friedrich Umbvrind, Joannes Buchwald, Chriſtoff. Rotenberg, Heinrich Schainer. } Bey Herzog Heinrich aufs Sleſien.

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Freye { Burchard von Wiſſenburg. Rudolph von Arburg, Albrecht Thum. XXVI
Miles Bernt de Bloſſen, aus Melchelburg. IV
Milites Andreas Lungholtz, Henning Lungholtz. X
Servi { Albertus de Kunigſegg, Burchardus de Werdnau, Itall de Werdnau, X
Milites Joannes, Ulricus Freutsberg. XVI
Miles Henrich Glandesberg. XXVIII
Freyen { Heinrich de Blumnau, Heinrich de Gravenn, Herr zu Blumnau. XXVI
Freye Milites { Billung de Coniſs, Honofrius de Coniſs, Herrn zu Brun in Urgern. XVI
Frey Miles Henricus de Blumenau. de Mehren VI
Miles Cunradus von der Stat. VI
Milites { Hartung von Clux, Joann von Waterkon, Engelſch. XII
Milites { Huidnietz von Laznaw, alias Prexo, Ungarus. X
Heinrich Viſchgul de Limburg. VIII
Servi { Joannes Zedliz, Joannes Huntham, Nikl de Lauffen, ex Saxonia, VIII
Milites { Nicolaus, Laſchga von der Lauben, Ungari. XV
Milites { Marquart de Schellemberg, Joannes de Kungſck, Cunrad de Schellemberg, XII
Servi { Brukart von Biſchach, Gebhard von Schellemberg, Heinrich von Offtringen, Walther von Amwilr, Heinrich von Ertzingen, Cunrad von Ertzingen, Ruff von Newenhuſen, Hans von Hodorff: Bey Graff Hanſem von Lupffen.
Friſchhanns von Bodmen,
Joannes Cunrad von Bodmen.
Wilhelm von Honburg,
Heinrich von Honburg,
Joann von Bodmen. XVIII
Wentzlaw von der Tauben,
Wilhelm Has von Waldeck,
Joannes von der Tauben,
Joannes Rodann,
Marquart von Kamnitz,
Nicolaus de Ottrawitz,
Nicolaus de Starogotz,
Joann von Littaw,
Hans von Harns, Bohemi. L
Heinricus Viſii,
Wilhelmus Viſii, Camerarii Regis Angliæ XLVII
Miſchgo Dominus in Addeck,
Thoblitz de Addeck,
Joannes Thoble, Hungari. X
Henricus de Mentone, ex Sabaudia, VI
Joannes Meſibon, Joannes Hernſchgo, } Hungari. IX
Ulricus de Lutz alias Stall Bohemus, VII
Georius Meſibon, portans gladium Regis,
Joannes Merenwitz. VI
Peter de Hohneck,
Fridericus,
Heinricus,
Petrus de Friberg, XIV

A Thalibaldus in mare Prutini Conſiliarius Delffmari Regis, VIII
Burcardus de Knoringen,
Henricus de Knoringen,
Cunradus de Knoringen, VIII
Georius Harttung de Lotz, Anglicus, VI
Joannes Ottlinger, ſervus Regis Angliæ. III
Wolff
Petrus
Joannes de Hewen.
Arſellus de Saluciis,
Berretinus de Thuraco,
Antonius de Comitibus,
Garfaranus de Fraſchenelle.
Stephanus de Chutano,
B Bartholomæus de Laſſala,
Franciſcus Merlinus Baſchardus: Apud Marchionem de Montferraria.
Oſwaldus, Leonardus, Joannes, Wolkenſtein, VI
Rudolphus de Rethenſurdi Anglicus, XXVI
Joannes de Vilanders,
Joannes de Vilanders, Junior, & quatuor de Slandersberg. XVII
Joannes Schwartz.
Heinricus, Filius ſuus. VI
Nicolaus de Damaſcia,
Ulricus Flogx. Ungari. IX
Thomas Ladwik,
Baſſen Schumell von Onaden, Ungari VIII
C Cunradus de Schaffenſtein ſuper Rheno
Joannes Clan Bohemus. XIV
Joannes Zorn de Straſsburg, X
Joannes de Bonſtettn, VI
Jorg de Katzenſtein. X
Fridericus de Katzenſtein, X
Antonius de Novo Caſtro, Wiennenſis diœceſeos. X
Joannes Bentznawer,
Ludovicus ab dem Stein,
Ludovicus Bentznawer. XII
Guring de Ramſtein,
Cunradus von Riggembach. X
Reinhart von Hana
Dietricus von Iſemburg
D Dietrich Schenck von Erpach. XX
Joannes von Kagnegg,
Hans Zorn, Junior.
Nicolaus von Weſchenſe,
Joannes von Stuben,
Joann von Helmſtat,
Heinrich von Hohenſtain: Bey den Marggraffen von Baden.
Cunrad von Riſchach,
Conrad Steinbrecher,
Diedrich Rod,
Joannes Rod,
Joannes Lapp,
Eberhard von Stein,
Claus Schuch von Enntzingen.
E Puppili von Ellerbach,
Sitz Marſchallvon Pappenheim,
Wolff de Weſterſtettn.
Burchart Homel de Stoffenberg, Joannes Stoll de Stoffenberg. } VIII
Mark von Schellenberg, Penteli von Hannenhoven, Cunrad von Wiler, Ulrich von Hannenhoven, Heinrich Togtzum Leupoltz, Rudger Hartzer, Jörg Knoll. } Bey Graff naugndem Land. Vogt XL
Henrinch Latſchembok, Bohemus. XII

Joan-

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Joannes de Biggembach, Conradus de Rindischeim, Petrus Stettemberg, Et adhuc XXVI. nobiles servi. } Apud Archiepiscopum Moguntinensem.

Joannes Gronson, Badewinus Straus.

Rikkison, Lamperr Maknei, Gnohis Stock, Wilhelm Rochlaus, Joannes Aston, Joannes Waldiene, Et adhuc VII. nobiles servi — Anglici apud Comitem de Warrewik. LX

Beringenus de Bellemonte ex Francia. X

Jacob Freihart. IV

Caspar de Klingemberg, Joannes Hurnss, Albrecht von Schomon, Hans Swandorff. XX

Wetzl, Hugo, } de Hego, fratres. IV

Joannes Waltherus frater de Munchwiler. VI

Hammam de Grunberg, Wilhelmus de Grunberg. } XX

Turing Munc, Berchtold de Stoffen, Joannes Rich de Richestein, Joannes von Buhel, Adelberg von Baden, Hans Flachsen, Hans, Werner, Nicolaus, de Roggembach. Heinrich von Stein, — Apud Marchionem de Rotellen.

Eberhard von Wila, Wolff von Kalenberg. } XV

Laurenz Paschga de Damnia, Ungarus. VIII

Jorg Aichperg, } X
Jorg Staremberg, } XII

Nicolaus Schranck, Wentzla Schranck, } Bohemi.

Hermannus, Intall Hermannus, Albertus, Ulricus, Beringer, Herman Bik, Albrecht, Rudolph, Bos Peringer, Hans. — De Landemberg, residentes in territorio Turgow. XI.

Rudolph de Rosenberg, Eberhard von Ramschweig, Burchard Schenck de Castelln, Henricus, Burchardus } de Hermenstorff. — In Turgow. XX

Nicolaus Zorn. VI

Sdech Petrus de Schara, Ungarus, summus Marschalcus, XXXVI

Joannes de Morat, Ungarus. LXXI

Joannes von Megsperg, Christoph. von Gerstorff, Heinricus Abe, Joannes de Zedlitz, Nikl Schiewitz, Hans von Langnau Marschallus, Heinricus Bonawitz, Thomas de Girstoff, Heinricus Bongaritter, Hans Halwistorff, Nikl Zedlitz, Heinrich Schelldorff, Fritz Landskron, Hans Gerstorffer. — Bey Hertzog Ludwign von Brig aus Schlesien.

A Zanschga, Gergo, Brango. } Pagani ex Servia. XL

Joannes, Joannes, } Kungshoitz,

Wilhelmus in Turn, Eberhardus in Turn } VI

Andreas de Rechnitz, Marcell Waida, Erasmus Liechtemberg, Waltherus Seffner, Andreas Sussenhaimer.

Joannes Burkardi de Ellerbach, Ludovicus Sachs, Conradus Griebing, — Bey dem von Cili.

B Wilhelmus Reihemburg, Rinhart Schirmer, Conradus Schellendorff, Jacob Rawnacher, Friedrich Dobringer, Antoni Verber, Joannes Hohenwartter, Hans Arbenstaler, Leucols Seffner, Stephan Twall, Georgius Janer, Joannes Schrans, Nicolaus Gerstorffer, Andreas Sachs, Jorg Ekkenstein, — Bey dem von Cili.

C Erasmus Verber, Jacob Pflegosche, Herman Gruber, Paul Eb, Thomas Presinger, Victor Gensrukker, Sigmund. Graitung, Rursch Gerstorffer, Andreas Hohemberger, Joannes Kumer, Joannes Prantner, Frey milles, Ulricus de Wissemburg, Eckardus de Vilanders, Bertholdus de Stain, Unus Commendur de Athesi, — Consiliarii Ducis Austriæ. L

D Gham Knebell, Joannes de Helmstat, Fridericus de Flekkenstain, Wilhelmus de Niperg, Gorg de Niperg, Joannes de Helmstat, Rudolphus } de Helmstat, Viprecht } de Helmstat, — Apud Episcopum Georg Spirensem & in suis expensis.

Hainreich von Randeck. VI

Michel Jak de Kusall, Jan Jak de Kusall, } Hungari. XXX

Mislian de Brakimat de Orliens. XX

Eberhardus Low, Purggrafius in Fredberg, Reinhardus de Swalbach. VI

Hainrich von Randek,

E Bilgrem von Hodorff, Joannes de Haidek, Fridrich de Rin XX

Hainrich de Palutz, Jorg Gannfridi, Gaschgim von Gara, Andreas Pocus, — Ungari. XXXIV

Nicolaus, Burnardus, Jan Gaschgin } Vilosandri, Ungari. X

Leonardus de Jungingen, X

Joannes, Wolffo, } Filii sui.

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Joann. de Froberg.
Vvolffo de Brandis.
Dietegen de Marmels,
Dietegen,) Filii ſui.
Andreas,)
Joannes de Slandersberg.
Hainrich de Rockvvile,
Mantzo de Rockvvile.
Hainrich) de Rechperg.
Albertus)
Andreas de Palitzgi,) ex Polonia.
Chamn de Schrintn,)
Hillung de Ulemburg.
Joann. de Ulemburg,
Michel de Riſchach,
Ruff
Egge
Hainreich
Ulreich.
& quatuor de Riſchach de Richenſtain.
} de Riſchach.
Berthold von Morsberg,)
Heinrich von Morsberg,)
Hainreich de Gumpenberg.
Andreas von der Tauben, Bohemus.
Porrferea de Sabaudia.
Jacobus Marrandula,
Simon de Vveſtfal,
Hainreich Engelberg.
Rudolff de Enndingen,
Heinreich Guſſ,) de Argentina.
Conrad. Bock,)
Fridericus Schettnr,) ex Vveſterreich.
Conrad. Lovvenſtein,)
Heinrich Gebotſch,
Hermannus Gebotſch,
Joannes Lingſchenk,
Vvintzig Kramer,
} de Merhern.
Analus Pomerra, ex Portugal.
Caſpar von Friberg,
Hans von Vveſternach.
Joan. Druchſes, de Vvaltburg,
Vvalther de Stadgen,
Jacob)
Ulrich) Druchſes, filii ſui, de
Hans) Vvalthurg,
Golltzer de Schellemberg,
Eggo de Kungſeck,
Albrecht de Kungſeck,
Albrecht Tolbiſchaim de Kungſeck.
Frey Miles. Conrad de Biggembach,
Dietrich Schenk, de Erpach,
Conrad. Schenk, de Fochenpach,
Joannes de Hirſchorn,
Schvvartz Rainhart de Siggingn,
Joannes Gevvolff de Teggemberg,
Joannes de Siggingen,
Rainhard de Siggingen, Hoffmeiſter,
Vvilhelm de Falkenſtain,
Joannes de Feningen, Senior.
Joannes de Feningen, Marſcalkus,
Joannes de Kich, Schenk.
Conradus de Roſemberg,
Svviger de Siggingen,
Vvipprecht de Helmſtat,
Philipp. de Ingelshaim,
Heinrich de Etember, Junior.
Hartmannus de Henttishaim,
Eberhardus de Hirsberg,
Horneg de Hornemberg,
Vvolffo de Avve,
} Apud Ducem Ludovicum & fratrem ejus Ducem Ottonem, Duces Bavariæ & Palatinos Rheni.

XIV A Martinus Blos,
Joannes de Roſemberg, Junior.
Vvilhelmus Svvaiger,
XL Conradus de Erickon, alias Hornberg,
Stephan. de Emershoven,
VI Conradus Buchfelder,
Conradus) de Faringen,
Dietricus)
XII Dietrich Rainach,
Bernardus Svven,
XVIII Joannes Itzen, Ritter,
XII Altman Betterdorffer,
Ludovicus de Mentzingen,
Arnold Sleder,
B Eggbrecht de Vvachelm,
Piter) von Puhl.
XXX Bernhart)
Joannes de Vvingartn,
Joannes de Branberg,
Joannes de Hettikon,
VI Rainhart de Siggingen,
Joannes de Roſeneck, Junior.
IV Amodeus de Chalanco, Romanus. X
X Marinus Schlaffus Napulii, XIV
IV Vvolff de Zulnhart, VIII
Michael de Ferandis,
XIV Brchtholdus de Feronis,
Ludovicus,
} Italici. X
Conradus, Dominus in Vvinsberg, Sacri Imperii Camerarius, XIV
XIII C Burkardus Munch,) de Baſilea
Albrecht von Egllſtain;) XIV
VI Otto von Olenburg,
Meinhart von Louffen,
Joannes von Lindavv,
Vvierich von Grutlingen,
Ehrenfried von Seggendorff,
VI Jorg Schenck von Girn.
Hainreich von Seggendorff,
VIII Hans von Sanſan,
Otto von Scheden,
Strebitz aus Polan,
XLIV Hans von Ennſingen,
Vvilhelm Fuchs,
D Joannes von Hilpurg,
Joannes Ratzenberger,
Hans Sachs,
} Apud Burggravium de Nuremberg.
Vvalther de Hungersfort, Anglicus. XXX
Conrad. Schenck de Linberg,
Joannes de Haldegg.
Jorg von der Lipp,
Hans von der Lipp,
Albrecht von Ranavv,
} aus Mehrn. XX
Frey Miles, Zuder Benedict von Butſch Ungarus, XXIV
Joannes de Monte Forti, V
Manuel de Chriſolora, de Conſtantinopoli, ex Græcia, VIII
Vvilhelmus de Rimpfen,
E Joannes Zoller,
Ott Pfatt,
Appell de Liechtenſtain,
Joannes, Druchſes de Balderſhaim,
Dietricus Druchſes de Vvetzhuſen.
Lamprecht de Rinhefon,
Rapp de Hoffart,
Joannes Pfatt de Saltzburg,
Antonius de Bibra,
Appel) de Miltz.
Hans)
Petrus Druchſes de Vvetzhuſn.
Sigmund. Freberger,
} Apud Episcopum de Wurzburg.

Wer-

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Wernherus Waldegger,
Joannes, Georius } Layminger,
Wilhelmus de Froberg,
Joannes Kuchler,
Ulricus, Joannes } Weispriacher,
Fridericus Eentznawer.
Joannes Castellanus Calisiensis.
Saffetius de Sarbosgi.
Donko de Kall,
Stenzlaw Merski,
Jan Kalixgi,
Joannes von Bomerdingen,
Cunradus, Diepolt } Waldner,
Jacobus de Cadenacia, Romanus,
Georius Zittruff, Nicolaus Ribnitz } ex Slesia,
Zobel de Athesi.
Frey miles, Stephan de Gundolfingen,
Jan de Merwitz Bohemus,
Fridericus de Scharffenberg,
Albrecht, Hainrich, Hainrich, Ott, Joannes } Schenck de Sidaw.
Joannes de Waldaw,
Albrecht Holtzendorffer,
Marquart de Netzbletz,
Joannes de Kokritz,
Hermannus Lofer,
Albrecht Wolff,
Joannes Sengwitz,
Ott de Diebon,
Gunt de Krudeln,
Zugo de Rotsch,
Joannes Willgotz,
Bertholdus Lest,
Dietrich, Gunther } Meninger,
Hainrich Marchalch de Pappenhaim,
Christoff Frauwenhorst,
Joannes Poff,
Eberhard de Bluch,
Joannes de Libsg,
Gunther Rainstain,
Joannes Trachnawer
Wurbolt de Wald,
Hainrich de Honday,
Peter Hecht,
Hainrich de Lotz,
Gebhard Huppfer.
Koppo zu Zedlitz,
Hainricus Hagg,
Gim Guntschge,
Petrus Silstrang,
Nickl Warnstorffer,
Hainrich, Otto } Schag.
Joannes de Honburg, aus Westerreich, IV
Joannes, Conradus, Hainricus } de Hodorff. X
Schwigger von Gundolfingem,
Albrecht Brisinger,
Albon Blosner,
Dietricus Haffer,
Sitzo Torringer,
Matthes Graus,

Apud Archiepiscopum Saltzburgensem,
Ex Polonia, & ex parte Regis.
Apud Dominum Rudolphum Ducem Saxoniæ.
aus del Siesien.
Apud Dominum Ducem Heinricum Ducem Bavariæ, & Palatinum Rheni.

XIII A Christan Witzlebn,
Caspar Torringer.
Hans Froberger,
Wilhelmo Ahanner,
Asem Sebelstorffer.
Asem Layminger.
Hainrich Franawer.
Ulrich Egger.
Joannes Truchsess.
Paul Closner.
Hans Zweyrudd.
Eberhart de Friberg.
Cunrad de Friberg.
CXX Sigmund Froberger.
Wilhelm Torringer
X B Bernhard Waldegger.
Wilhelm Machselrauter.
VI Hanns, filius suus.
XIII Ott Bentznawer.
Rudolff Brisinger.
V Steffan Ebbser.
IX Peter Michel speckch.
Hanns vos Sentlingen.
XIX Otto de Staetlingen.
Joannes Waichinger.
Cunrad de Magenbuch.
Wilhelm Schelmburger.
Cunrad Eglolffstein.
Christoff de Friberg.
Wilhelm Landsiedler
C Cunrad de Friberg.
Albrecht Turnli.
Sigmund Waltenhofer.
Frey miles, Turing de Rainstain. VIII
Berung Kowalitschgi, Jan Sidenstrang, Peter Strall } Bohemi. XXI
Jordan Ploschgon, Marchart de Dornen } de civitate Lubeck.
Rainhart de Kalffen. XII
Fratz Hagendorn de Argentina IV
Buben Fromberger, Cuntscho de Cholm, Hugo de Schonwald, Gerso de Cholm } Bohemi
D Albrecht Siderstrang. XXI
Petrus Bugersch, Antonius Kalabrie, Petrus Silstrang } Ungari. XII
Ian Billing, Dietrich Billing, Joannes Sonson } ex Polonia. XVII
Joannes Mulmen, alias de Lantsberg.
Joannes Bock, Rudolff Barpfennig } de Argentina. XXII
Sigmund de Laffantz, Ungarus. X
Arpaganus de Lingari ex Francia. XIV
Laurentz Damma, Bohemus. XXII
Hugo de Monfredis ex Polonia. XX
Caspar Bischgunt } de Mediolano.
XXXVI B Otto de Mondelle. XXX
Joannes de Stadgen.
Hainrich von Hornungen.
Wolffo de Stain.
Hainrich de Isenburg.
Pnppili de Ellerbach.
Thomas de Froberg.
Joannes de Ast. XL
Cunrad de Bomersfeld.
Burkard de Seggendorff.
Friedreich de Kindensburg.
Ulreich de Kindensberg.
Wilhelm Mayental.

riæ, & Palatinum Rheni

apud Dominum Ducem Heinricum Ducem Bavariæ, & Palatinum Rheni.

apud Ducem Wilhelmum Ducem Bavariæ, & Palatinum Rheni.

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Ott

ANNO CHRISTI 1414. 1415.

Ott de Stoffemberg.
Cunrad de Uffeſſ.
Ortolf Zugeruter.
Joannes Schutz.
Martzgi de Waldenfels.
Joannes Blaſſemberger.
Michel, Druchſeſſ de Bomerſfeld.
Hermannus de Hitsberg.
Burkart de Tann.
Waltherus de Waldenfels.
Eberhard de Vorſt.
Albrecht de Uffſes.
Hainrich de Stain.
Chriſtoff Slegler.
Hainrich de Kotznaw.
Wolffgang von Eglolffſtein.
Albrecht von Hunhan.
Peter Nothaſt.
Dietrich Berlenſtett.
Lutz de Eſchenſtett.
Nikl Wild.
Jorg de Hirsberg.
Lucas Starig.
Michel de Rodvvitz.
Joannes Roder.
Wolfahrt Tanner.
Wilhelm Zobel.
Joannes de Lichtenſtain.
Gunther de Grieſshann.
Hugl de Mangſtratt.
Heinrich Tanndorff.
Joannes Rabenſtein.
Janigi Behem.
Berchtold Fronawer.
Hanns Ratzenberger.
Fritz de Kolln.
Hainricus Marſchalech.
Jorg de Kravvat.
Chriſtan Steinbach.
Joannes Steinbach.
Mathias, Joannes, Kindesberg.
Arnolt de Kamern.
Diepolt Heal.
Ludwig Bentznawer.
Joannes de Appsberg.
Herman de Praitenſtain.
Cunrad Payer von Puchpartn.
Aſem Brinſier.
Joannes Marx de Argentina.
Gaiſelitz de Bolchen.
Cunrad Layminger.
Wielant Swelher.
Seitz Marſchalch, Junior.
Arching de Rochemberg.
Eberhart de Friberg.
Seitz Marſchalch de Ganſon.
Burkart Marſchalch de Piberbach.
Frik Schenk de Girn.
Heimrain Hafftlinger.
Steffan Bebenhuſer.
Mauritz de Waltkilch.
Franciſcus de Stain.
Kraſſt Bettor.
Ulricus Riedr.
Hetman de Braitenſtain.
Heinrich de Appsberg.
Jacob, Laurentz, Wilhelm } de Wolfſtain.
Hilpolt Mendorffer.
Albrecht Frodemberger.

Apud Dominum Joannem Burgravium in Nuremberg.

A Rudolffs Frodemberger.
Chriſtoffi Layminger.
Wihelms Layminger.
Petrus Sconſtettn.
Peter von Zemen.
Kollin Pallas.
Arnolt Kurfell.
Frey miles, Vvilhelm de Vviene, Dominus ad ſanctum Georium, & Dominus ad ſanctam Crucem,
Joannes de wiene, filius ejus. } ex Burgundia.
Joannes von der Nevvnſtat. }
wilhelmus de Nabanana. }
Jan Ruland. LXIIX
Miles Andres de Juditz de Napels. XVIII
B Gvvido de Amnaſia } de Napels.
Gvvido de Miſeriis }
Ermannus de Buntto } XLII
Miles Dienot de Loſans, Ungarus. XVI
wernher de Vvaldegg.
Vvilhelm de Bebenburg.
Servus, Jan Jorognevvſchgi, Polonus. VI
Hanns Bernhart von Haſemburg.
Cunrad. de Finſtingn.
Lautoldus de Berenfels.
Joannes Schilling.
Hainreich de Effringn.
Kainhardus de Reinchingen. XXXIII
Burkart de Lochon. III
Philipp de Rikombus de Rimeln. XII
C Brun.) de Lupfn.
Hainreich) VI
Gelfformus de Pompodoria.
Eliocus de Piſatho.
Petrus de Pauliano. } Francigenæ.
Vvilhelmus de Padio valle.
Eliocus Vvigerii.
Joannes) de Kalavilla Francigenæ.
Carolus) XII
Ponco de Zaſtolovvitz.
Rubin de Riſemburg.
Petrus de Sternberg. } Bohemi apud Dominum Epiſcopum Ludimislenſem.
Jan de Clum
Albrecht de Rabenſtein.
Joannes Poſtein.
D Arnolt de Sirk.
Kilianus de Lud. } XL
Hainricus Payer.
Joannes de Hoſenvvilla.
Pfanricus de Baroy. } ex territorio Lothoriæ.
Makko de Zvveibruck.
Walther de Tann.
Joannes de Baſilea.
Otto Schenck de Miſſen.
Ulreich de Blankenberg apud Comitem.
Fridericum de Widermundt. IX
Vvilhelm de Bochtelshain.
Gerdorfft de Trovv. VI
Servus, Dietrich de Tungen, Francigena. VI

Apud Ducem Ludovicum, Ducem Bavariæ & Palatinum Rheni, jam reſidentem in Francia.

E Smaſma de Rapoltſtein. XIII
Chriſtoph. Veltſperg. } apud Comitem
wilhelm Graf. } Heinricum de
Petrus Munchaimer. } Gortz.
Hainreich Seeman. }
Joannes Seeman. }

Extranei.

Aurifabri, & eorum ſocii. XLV
Mercatores, & ſervi. CCCXXX
Inſtitores, & ſervi. CCXLII
Calceatores, & ſervi. LXX

Pel-

Pellifices, & ſervi.	XLIX	Camſores Florentinorum, & ſervi.	XLIX
Apothecarii, & ſervi.	XLIV	Sartores, & ſervi.	CCXXIX
Fabri ad equos, & ſervi	LXXXXII	Heroldi.	LXV
Piſtores Paſtillarum tantummodo.	LXXV	Hiſtriones, Puſunatores, & eorum ſimiles	CCCXLVI
Alii piſtores Papæ, Cardinalium & aliorum Dominorum,	CCL	Raſores, & ſervi.	CCCVI
Hoſpites ad vinum Italicum, & ſervi.	LXXXIII	Mulieres communes, quas reperi in domibus, & ultra, & non minus, exceptis aliis.	DCC
Alii miſeriorum hoſpites.	XLIII		

XLVII.

PERBREVIS DESCRIPTIO HOSPITUM

IN CONCILIO CONSTANTIENSI, SATORUM, ET ANNONÆ.

Ex antiquiſſimo Codice MS. Vindobonenſi Elſtrawiano.

De numero perſonarum Concilii, valore rerum venalium, & de acquiſitione multimoda pecuniarum.

IN præſenti Concilio fuerunt Milites plus B XXIIIIC. quorum nomina non poſſunt conſcribi.

Item ibidem computati ſunt XVIIIM Prælatorum, Sacerdotum & Presbyterorum.

Item ibidem fuerunt LXXXM. laicorum, qui fuerunt advenæ.

Item XVC meretrices vagabundæ.

Item conſcripti erant XXXVIM. lecti pro advenientibus.

Item unus lepus ſolvit unam libram hall. & poſtea emptus fuit pro uno plaffer & circa.

Item labulum ſemper fuit in bono foro, ita, quod non valuit ultra 24. duc. ſed com- C munitet ſolvit 20. & 21.

Item dicebatur quod plus quam VC. homines de nocte ſint ſubmerſi in lacu.

Item una Gallina ſolvit V. ſolidos hall.

Item Aſperiolus VI. Plaffer. Item una columba 2. plaffer.

Item. 3. roſæ pro uno duc. Item duo pueri lucrati ſunt 22. libras hall. de fœno, quod levaverunt de terra quando portantibus dictum fœnum cecidit.

Item juvenis ſcrofa lactans, octo plapph.

Item dicitur, quod una meretrix lucrata eſt VIIIC. florenos.

Item 1. lilium album pro ſolido.

Item duo pueri lucrati ſunt L. florenos cum fœno quod levaverunt de terra, & hoc proteſtatum eſt in hoſpitio apud crucem æneam.

Item ſinguli pueri lucrati ſunt IIIIC. libras de fœno, quod cum raſtris collegerunt.

Item, quidam civis Conſtantienſis vendidit uxorem ſuam Cancellariis Regiis pro VC. ducatis, pro quibus pecuniis emit domum.

ANNO CHRISTI 1414.

XLVIII.

CONCILII ŒCUMENICI

CONSTANTIENSIS.

FASTI

Ab Hermanno Von der Kardt in Compendium contracti, ac conciſe delineati.

Die *Anno MCCCCXIV. Menſe Octobri.*

1. POſtquam Sigiſmundus Cæſar ſuperiori anno 1413. menſe Nov. Colloquio 2. Laudenſi, Joanne Papa XXIII. annuente, ſtatuerat, in Calendas Novembris. 3. Anni 1414. Concilium Conſtantiam eſſe convocandum; Edictiſque per orbem Chriſtianum Cæſar & Papa locum hunc & tempus fixum denunciarant: Cardinalis Oſtienſis Conſtantiam hoc anno præire
4. juſſus, 12. Auguſti huc appulit. Joannes Papa vero, Bononiæ agens, hodie ad iter ſe com-
5. poſuit, caſtra movit, Bononia Conſtantiam perrecturus, etſi haud conſtanter ibidem per-
6. ſeveraturus.
7. *Dom.* 8. 9.
10. Huſſus, Conſtantiam, quo vocatus erat, e Bohemia migraturus, Cracovetiæ epiſtolam valedictoriam Bohemis Bohemica lingua ſcripſit, quæ latine verſa in Concilio dein contra ipſum producta.
11. Huſſus Cracovetia Conſtantia digreſſus.
12. 13. 14. *Dom.*
15. Id. Octob. Joannes Papa XXIII. Merani, in itinere, Fridericum Auſtriacum omni ope ſibi devincire ſtuduit, qui, ſi opus, e Concilio Papam ſubduceret ac liberaret.
16. 17. 18. Sigiſmundus Cæſar Spiræ ſalvum conductum Huſſo impertivit.
19. 10. 21. *Dom.*
22. Huſſ venit Noribergam, ubi publico programmate ſignificavit, ſe Conſtantiam ad Concilium tendere. Ubi & Cæſaris ſalvum conductum nactus.
23. 24. 25. 26. Joannes Papa in itinere Arlebergam delatus, non ſine fato ac omine, labente curru, in nivem projectus, fata ſua Conſtantienſia auguratus.
27. *Vigilia Simonis & Judæ.* Papa Joannes venit Creuzlingam. Ubi Monaſterium ingreſſus Abbatem Eberhardum a Linden infula donavit.
28. *Dom. Sim. & Jud.* Papa Joannes magna cum pompa Conſtantiam ingreſus, una cum Cardinalibus & Curialibus multis, inter quos Theod. a Niem.
Indixit Concilium in proximas Calendas Novembris, ut inter Cæſarem & ipſum ſuperiori anno convenerat.
29. 30. 31. *Vigilia omnium Sanctorum.*
Dona a Conſtantienſibus Papæ oblata. Conſuli viciſſim munuſcula dedit Papa.
Sacra in templo Cathedrali fecit Papa. Auditores Rotæ conſtituti a Papa.

A. MCCCCXIV. Menſe Novembri

1. *Feſtum Omnium Sanctorum.* Debebat hodie inaugurari Concilium. Aſt publico programmate inaugurationem diſtulit Papa in diem tertium. Sacra in templo Cathedrali fecit Papa.
2. Sex alii Cardinales Joannei Conſtantia venerunt.
Collegium Auditorum Rotæ in templum S. Stephani delatum.
3. Denuo per Papam dilata inauguratio Concilii in diem quintum Nov.
Huſſus Conſtantiam appulit.
Leges hoſpitii conditæ.
4. *Dom.* Congregata Curia Papalis, coram qua Comites Huſſi comparuerunt, & Papæ ſalvum conductum Cæſareum monſtrarunt.
5. Concilium ſolemniter inauguratum in templo Cathedrali.
6. Templum cathedrale aptatum pro futuris Seſſionibus & Congregationibus generalibus.
7. 8. Sigiſmundus Cæſar Aquiſgrani coronatus, antequam Conſtantiam ſe conferret.
9. Coronationem ſuam denunciavit Cæſar Papæ Joanni, in Concilio, per litteras.
10. Alii Cardinales Joannei venerunt Conſtantiam, nec non Archiepiſcopi, Epiſcopi, Patriarchæ, &c.
Congregatio publica, qua lectæ litteræ de recuperata Roma.
Proceſſio cleri ſolemnis, ſignum gaudii.
Injunxit Papa omnibus, ne quis e Concilio abſque venia diſcederet.
11. *Dom. Feſt. Martini.*
Editus hoc fere tempore in Concilio præclarus libellus a Cardinale Franciſco Zabarella, *Capita agendorum in Concilio Generali Conſt.*
12. Congregati Theologi de rebus in Concilio tractandis. De Concilio in *Nationes* diſtribuendo. De reformatione Eccleſiæ. De unione Eccleſiæ. De ceſſione trium Pontificum. De procuratoribus ac promotoribus Concilii conſtituendis.
13. 14. Circa hoc tempus Theodericus de Niem, Secretarius Papæ Joannis edidit præclarum librum *De neceſſitate Reformationis Eccleſiaſticæ in capite & in membris.*

15. Con-

15. Congregatio Generalis. Actum cum Papa Joanne de rebus in Concilio expediendis. Landulphus Cardinalis Barenſis Conſtantiam venit. ANNO CHRISTI 1414. 1415.
16. *SESSIO GENERALIS I.* Præſide Papa Joanne, De rebus in Concilio tractandis, & quo ordine. Conſtituti Miniſtri publici, Procuratores & Promotores, Secretarii, Advocati, Notarii & ſcribæ.
17. Cardinalis Cameracenſis, Petrus de Alliaco, multis in Concilio libellis ſcriptis inclytus, Conſtantiam venit.
18. *Dom.*
19. Gregorii XII. Papæ inſignia, in hoſpitio Legatorum ejus Conſtantiæ ſuſpenſa, Joannis Papæ inſtinctu violata.
20. Congregatio Generalis, in Palatio Epiſcopali, de Gregorii XII. armis pridie dejectis.
21. 22. 23. 24. Congregati hoc tempore Deputati, tractantes de mechanicis ad Concilium confluentibus.
25. *Dom.*
26. 27. Legati Alberti Ducis Auſtriæ Conſtantiam venere, nec non Comes Ciliæ, Cæſaris Sigiſmundi ſocer.
28. Congregati Cardinales in Palatio Epiſcopali, de rebus Huſſi.
Huſſus in Confeſſum citatus, comparuit, in Palatio Epiſcopali dein detentus. Congregati poſt meridiem Cardinales, de Huſſo capto ac in cuſtodia tenendo.
29. 30. Henricus Lazembog litteras a Cæſare attulit de proximo ejus ad Concilium adventu.

A. MCCCCXIV. Menſe Decembri.

1. Congregatio publica, de rebus Huſſi examinandis, deputatis Cardinalibus.
Multi Archiepiſcopi Conſtantiam venere.
Joannes Papa per litteras Cæſarem invitavit ad maturandum adventum.
2. *Dom. I. Advent.*
3. 4. 5. 6. *Feſtum Nicolai.*
7. Legati Regis Angliæ & Scotiæ Conſtantiam ingreſſi.
Congregati Cardinales aliique Prælati, de unione ac reformatione Eccleſiæ tractantes.
8. 9. *Dom. II. Advent.*
10. Congregatio Generalis hujus temporis, qua Petrus de Alliaco Cardinalis ceſsionem trium Pontificum urſit.
Cæſar per litteras Joanni Papæ imperavit, Huſſum e carcere dimittere.
11. 12. 13. IV. Cardinales Joannei, inter quos Oddo de Columna Conſtantiam appulerunt.
14. 15. 16. *Dom. III. Advent.*
17. In hunc diem indicta nuper, in prima Seſſione, Seſſio II. Verum intermiſſa hodie, quod Cæſaris præſentia deſideraretur.
18. 19. 20. 21. Regis Galliæ Legati Conſtantiam ingreſsi.
22. 23. *Dom. IV. Advent.*
24. *Vigilia Nativitatis Chriſti.* Chlumæus publico programmate conqueſtus de carcere Huſsi.
25. *Feſtum Nativit. Chriſti. Sigiſmundus Cæſar*, cum Rodulpho Saxoniæ Electore, ſummo mane Conſtantiæ magnifice exceptus. Qui, templum Cathedrale ſtatim ingreſſus, multa ſuæ Majeſtatis ac Cæſareæ intentionis edidit ſpecimina atque auguria.
26. 27. 28. Ab adventu Cæſaris ad Concilium Petrus de Alliaco Cardinalis memorabilem habuit orationem, *De officio Imperatoris, Papæ, & reliquorum Concilii membrorum pro unione & emendatione Eccleſiæ.*
Circa hoc tempus etiam Cæſari oblata *Gratulatio*, ob Conſtantiam pro Concilio electam, & *Admonitio* ad urgendam trium Pontificum ceſsionem, & Declaratio Juris Cæſarei pro rebus omnibus inſtruendis.
29. Congregatio Generalis, *præſente Cæſare* ac Papa, de rebus Concilii tractandis.
30. *Domin.* Matthæus Roder, Theologus Gallus, præclaram habuit orationem *De unione & reformatione Eccleſiæ.*
31. *A. MCCCCXV. Menſe Januario.*

1. Papa Joannes ſacra ſolemnia fecit in Templo Cathedrali pro anno novo inaugurando.
Congregati Deputati ſuper inquiſitione Huſsi per Cæſarem non amplius impedienda.
2. 3. Huſſus in novum, eumque tetriorem carcerem in Monaſterio Dominicanorum detruſus.
4. Congregatio Generalis, de Legatis Gregorii Papæ XII. An hi, & alii Legati Benedicti Papæ XIII. ad Concilium admittendi, & quo charactere?
5. Fridericus Burggrav. Norimberg. mox in Concilio a Cæſare Marchio & Elector Brandenburgenſ. creatus, venit Conſtantiam.
6. *Dom. Feſt. Epiph.* Papa Joannes iterum ſacra ſolemnia celebravit in Templo Cathedrali.
Congregati Deputati Papæ, Cæſaris, aliorumque Principum, & Magiſtratus Conſtantienſis, de novis hoſpitii Legibus.
7. Wilibertus ſummus Magiſter Joannis Ordinis Teuton. Rodis ad Concilium venit.
8. Petri de Luna Pontificis Benedicti XIII. Legati ad Concilium venerunt.
9. 10. Archiepiſcopus Gneſnenſis cum aliis Epiſcopis Polonis advenit.
11. Andreas Laſcaris, Epiſcopus Poſnanienſis, præclara oratione ad Cæſarem *jus Cæſaris in parandam in Concilio pacem* expoſuit.
12. Congregatio Generalis de negotio Legatorum Petri de Luna, Benedicti XIII.
Gregorius ab Hohenloh, Epiſcopus Patavienſis, venit.
Archiepiſcopus Kivionenſis ex Ruſſia, venit.

ANNO CHRISTI 1415.

13. *Dies Hilarii. I. Dom. poſt Epiph.* Congregatio Generalis de Legatorum Regis Aragoniæ negotio.
14. Andreas Laſcaris Oratione ad Papam Joannem, ad ceſſionem illum hortatus.
15. 16. Ludovicus Bavarus, Ingolſtad, Comes Mortaniæ, Regni Galliæ Legatus, venit.
17. Ludovicus Bavarus, Elector Palatinus, & tres Epiſcopi, Wormatienſis, Spirenſis & Verdenſis, Gregorio XII. addicti, ad Concilium venere.
18. Epiſcopi quidam Lithuani, nec non Henricus Bavarus Landshutanus, comparuere.
19. Joannes Naſſovius Elector Mogunt. magno ſtipatus comitatu Conſtantiam venit.
20. *Dom. II. poſt Epiph. Feſt. Fab. & Seb.*
21. 22. Cardinalis Raguſinus, aliique Gregorii XII. Papæ Legati acceſſerunt.
23. 24. Fridericus Auſtriacus hoc fere tempore venit. Nec non multi Principes alii.
25. Congregati ex nationibus Deputati *in Palatio Sigiſmundi, ipſo præſente*, ubi Legati Gregorii XII. de hujus ceſſione auditi.
26. Congregatio Generalis, in qua, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, de nova ceſſionis Gregorianæ formula actum.
27. *Dom. Septuageſ.*
28. 29. Paulus Voladimiri, cum aliis Regis Poloniæ Legatis ad Concilium acceſſere.
Joannes Papa muneribus & promiſſis, Marchionis Badenſis, aliorumque Principum & Epiſcoporum favorem ſibi conciliare ſtuduit.
30. 31. Archiepiſcopi & Epiſcopi Angli, multique Magnates Angli advenere. Inter quos Archiepiſcopus Sarisburienſis, qui Conſtantiæ ſub finem fere Concilii obiit.

A. MCCCCXV. Menſe Februario.

1. Cæſar Sigiſmundus Brunſvicenſibus, per eorum Legatos Conſtantiæ præſentes, dedit Privilegium de novo evocando.
2. *Feſt. Purificat. Mariæ.* Congregatio Generalis, in Templo Cathedrali, in qua, *præſente Cæſare*, per Joannem XXIII. canonizata Birgitta.
Cæſar Sigiſmundus Brunſvicenſibus novo Diplomate Privilegia ipſorum confirmavit.
3. *Dom. Sexageſ.*
4. 5. 6. Legati Papæ Benedicti, Cardinales, Archiepiſcopi, Epiſcopi, multique Magnates Hiſpani, venere. Pariter & Hungari, Pipo aliique.
7. Congregatæ Nationes, de rebus Concilii per Nationes definiendis.
Congregati Gregoriani, de unione ac ceſſione Gregoriana.
8. Alii tres Cardinales Gregorii XII. ad Concilium appulere.
Congregatæ Nationes, de inquiſitione criminoſa contra Papam Joa. XXIII.
9. Archiepiſcopus Strigonienſis, nec non Andreas Colocenſis, hoc fere tempore venerunt.
10. *Dom. Quinquageſ.*
11. 12. 13. 14. Edita circa hoc tempus a viro cordato *obteſtatio Concilii, quod diſſidentes Pontifices removeant, melioremque Papam ſubſtituant.* Quæ ſimul invectiva in Joannem Papam, cedere renuentem.
15. Philippus Maria, Dux Mediolanenſis, Imperii Vaſſallus, per Legatum Manfredum de la Cruce, a Cæſare Conſtantiæ inveſtitus, qui & fidem Cæſari & Imperio jurato ſpopondit.
Manfredus de la Cruce, Decretorum Doctor, Abbas S. Ambroſii Mediolanenſis, Legatus Philippi Mariæ Ducis Mediolanenſis, ſolemni oratione ad Cæſarem Sigiſmundum, ſui Ducis, Vaſſalli, erga Cæſarem devotionem explicavit.
Congregatæ tres Nationes, Germanica, Gallica & Anglicana, de ceſſione trium Pontificum, & in ſpecie Joannis XXIII. ac Gregorii XII.
16. Congregatæ Nationes de ceſſione Joannis & Gregorii, Paparum.
Joanni prima a Concilio ceſſionis formula oblata. Quam amplexus.
Congregatio Generalis, de ceſſione Joannis. Concilio primam ſuæ ceſſionis formulam Papa Joannes exhibuit, *præſente Cæſ. Sigiſmundo.*
17. *Dom. Invocavit.* Archiepiſcopus Narbonenſis ad Concilium venit.
Congregatæ Nationes, a quibus prima illa Joannea ceſſionis formula rejecta.
Secunda per Joannem parata atque porrecta.
Denuo congregatæ Nationes, a quibus & ſecunda ceſſionis Joanneæ idea repudiata.
18. *Cæſar* tractavit cum Papa Joanne de ceſſione.
Secunda Concilii formula Papæ oblata, quæ a Papa iterum rejecta.
Legati Acad. Pariſienſis & Alberti Auſtriæ Ducis, aliorumque Principum advenere.
19. Nicolaus Dunkelſpuel, Legatus Alberti Auſtriaci, oratione ad Cæſarem *jus Cæſaris* expoſuit *pro pace paranda.*
20. 21. 22. 23. 24. *Domin. Reminiſcere.* Congregata Natio Germanica, quando Legati Academiæ Pariſ. *a Cæſare* ad Nationem Germanicam & Anglicam deducti, & iiſdem uniti ſunt, pro negotio unionis Eccleſiæ & ceſſionis Papalis.
Joannes Papa Brunſvicenſium Legatis, Conſtantiæ degentibus, Privilegium dedit, pro duabus ſcholis Brunſvigæ, ad S. Martini & S. Catharinæ, erigendis.
25. 26. 27. Congregatæ Nationes de tertia ceſſionis formula, Joanni per Concilium parata, & *per Cæſ. Sigiſmundum* privatim Joanni monſtrata.
28. Congregatæ Nationes, *Præſide Imperatore Sigiſmundo*, de ultima & plena ceſſionis formula, per Concilium inſtructa, & Joanni proxime offerenda.

ANNO CHRISTI 1415.

A. MCCCCXV. Menſe Martio.

ANNO CHRISTI 1415.

1. Congregatio Generalis Præſide Papa Joa. XXIII. & *præſente Cæſ. Sigiſmundo*, cum IV. Nationibus. Papa Joannes XXIII. ſolemniter Papatu ceſſit.
2. *SESSIO GENERALIS II.* in Templo Cathedrali, *præſente Cæſ. Sigiſmundo*, ceſſionem Papatus ſui Joannes Papa XXIII. publice repetiit.
3. *Dom. Oculi.* Huſſ in tertium carcerem, in Monaſterio Franciſcanorum, ductus.
Scopus Joa. Papæ, in negotio Huſſi ulterius progrediendi, per Cæſarem impeditus.
Legati Papæ Gregorii venere, inter quos Princeps de Malateſtis.
4. Congregatio Generalis in Monaſterio Franciſcanorum, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, de conſtituto Sigiſmundi itinere in Hiſpaniam, in negotio Papæ Benedicti XIII. ad ceſſionem perducendi.
Pacta inita in Concilio inter *Cæſ. Sigiſmundum* & Regis Aragoniæ Legatos, de itinere Cæſaris ad Hiſpanos, pacis Eccleſiæ parandæ cauſa.
Bulla Joannes XXIII. edixit, nihil innovari, pendente tractatu unionis Eccleſiæ inter *Cæſarem Sigiſm.* Regem Aragoniæ, & Petrum de Luna Benedictum XIII.
Bulla Joannes Papa XXIII. dedit poteſtatem Cæſari dandi ſalvum conductum nomine Papæ & aliorum.
5. Congregatio publica. Petita per Concilium a Joanne Papa ceſſionis ſuæ Bulla, ſed non obtenta.
Plures Regis Galliæ Legati venerunt ad Concilium.
6. Congregatio publica. *Cæſar Sigiſmundus* a Concilio electus, ut Bullam deſideratam a Joanne expeteret aut extorqueret.
7. Congregatio in Palatio Papali, ubi expedita a Joanne XXIII. Bulla ſuæ ceſſionis.
8. Cardinalis Joanneus Amadeus Salutiarum venit.
9. Congregatæ Nationes de invitando Joanne Papa, qui ſuæ ceſſionis Procuratores conſtitueret, Cæſarem alioſque.
Quod cum detrectaret Papa, juſſu *Cæſaris* clauſæ urbis portæ, ob fugæ Papalis metum.
10. *Dom. Lætare.* Joannes ſolemniter roſam auream conſecravit, Cæſarique obtulit, ut ejus affectum ſibi devinciret; ſed fruſtra, cum *Cæſar* illam Templo deſtinaret.
11. Congregatio publica in Templo Cathedrali, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, de novo, eoque uno Papa eligendo. Quæ congregatio contentione non caruit, cum Archiepiſcopus Moguntinus pro Joanne Papa decertaret, Archiepiſcopus vero Sarisburienſis, rogo dignum Joannem Papam palam enunciaret.
12. Congregatæ nationes ſingulæ de rebus ſuperioribus.
13. Congregatio publica, de unione Eccleſiæ & electione novi Papæ.
14. Congregatio in Palatio Papali, præſente Joanne XXIII. De portis urbis clauſis.
15. Congregatio Generalis *coram Cæſare*, De Joanne XXIII. fortiter obligando, ut integritas Concilii ſarta tecta maneret.
16. Congregatio Generalis in Palatio Papali, coram Papa Joanne XXIII. in qua reſpondit Joannes ad ſuperiora Concilii deſideria.
17. *Dom. Judica.* Congregatæ Nationes in Monaſterio Franciſcanorum. De Concilio per Papam non diſſolvendo, deque Procuratore ceſſionis per eum conſtituendo.
18. Congregatæ Nationes, De Italorum ſententia, Procuratorium illud per Joannem non conſtituendum.
Joannes Papa de fuga conſilia cepit, deque Concilio diſſolvendo.
19. Congregatæ Nationes, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, in qua Angli conſilium dederunt de Joanne Papa capiendo.
Congregatæ Nationes, *præſente Cæſare*, de controverſis Pontificum rebus componendis. Interdictum *per Cæſarem Friderico* Auſtriaco fugæ Joanneæ conſilium vel auxilium.
20. Cæſar comite Archiepiſcopo Sarisburienſi inviſit Papam Joannem, eique interdixit fugam, promiſſa libertate. In quo Colloquio Robertus Sarisburienſis Concilium eſſe ſupra Papam, diſerte Joanni objecit.
21. *Vigilia S. Benedicti.* Ludi Equeſtres per Fridericum Auſtriacum Conſtantiæ inſtituti, quibus Concilium per Papam illuſum. Sub his enim Joannes Papa XXIII. habitu ſervi aſſumpto, clandeſtinam e Concilio fugam circa veſperam prehendit.
Litteras ſtatim Schaphuſa ad Cæſarem Papa dedit apologeticas.
Fridericus Auſtriacus Conſtantia ſimiliter clam ſtatim elapſus, Joannem Papam in fuga Schaphuſam ſecutus.
22. *Feſtum Benedicti. Cæſaris Sigiſmundi*, per urbem obequitantis, & ſecuritatem omnibus promittentis prudentia; tumultus, ex fuga Papæ in Concilio ortus, feliciter compoſitus, metus Nationibus exemptus, & Concilium conſervatum.
Congregatio Generalis, *præſente Cæſare*, in Templo Cathedrali, de ſecuritate & integritate Concilii, quam Cæſar ſe præſtiturum promiſit, Conciliumque conſervavit.
Fridericum quoque Auſtriacum de abducto Papa Joanne Cæſar publice accuſavit, & bellum contra illum movit.
Legati, ad fugitivum Papam Joannem XXIII. per Concilium ablegandi, definiti.
Congregati Cardinales, qui Legatos, tres Cardinales, ad Papam ire juſſerunt.
Joanni Gerſoni injuncta oratio altero die habenda, ante Legatorum abitum, *de auctoritate & officio Concilii.*
Joannis Papæ litteræ apologeticæ Schaphuſa Conſtantiam ad Cæſarem Sigiſmundum & Cardinales hodie delatæ, magna Cæſaris cum offenſa.

ANNO CHRISTI 1415.

Huſſus Epiſcopo Conſtantienſi traditus, Conſtantia dein Gotlebiam vectus, & novo carcere clauſus.

23. *Vigilia Palmarum*. Congregatæ Nationes, *Cæſare Sigiſmundo præſente*, de rebus illius diei.
Invitati Cardinales ad audiendam Gerſonis orationem, De Concilii auctoritate.
Secretum colloquium Cardinalium cum *Cæſare Sigiſmundo*, in ſacello Eccleſiæ Conſtantienſis, ante iter Legatorum ad Papam.
Joannes Gerſon, Legatus Gallus, publicam ante Legatorum iter orationem habuit de auctoritate Concilii, & rebus in illo expediendis.
Reginaldus de Carnoto, nomine Gallorum & Concilii ad Papam ablegatus, Schaphuſam abiit.
Cardinales ad Papam ablegati, Conſtantia Schaphuſam digreſſi. Eodemque ſtatim die eo delati, Papæ rem ſuæ legationis expoſuerunt. Joannes XXIII. fugitivus Apologias ſuæ fugæ ſcripſit Schaphuſii, in Galliam ablegatas. Idem Cardinales & Curiales ſuos e Concilio Schaphuſam evocavit.

24. *Dom. Palmarum*. Fugerunt quidam Cardinales e Concilio Schaphuſam ad Joannem Papam.

25. Reginaldus de Carnoto, Archiepiſcopus Rhemenſis, e Concilio nudius tertius ad Papam ablegatus, rediit.
Congregatio publica, in Palatio Epiſcopali, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, de rebus apud Papam Joannem per Legatum Archiepiſcopum Rhemenſem Schaphuſæ geſtis. Deque Concilio abſente Papa confirmando.
Academia Pariſienſis Propoſitiones Concilio obtulit de corroborando & confirmando Concilio.

26. Congregatio Generalis ante ſeſſionem publicam, *præſente Cæſare*, de rebus in imminente ſeſſione rite expediendis: An Cardinales admittendi?
SESSIO GENERALIS III. prima poſt fugam Papæ, in templo Cathedrali, *præſente Cæſare Sigiſm.* præſide Card. Cameracenſi Petro de Alliaco, de Concilio poſt fugam Joannis Papæ confirmato,
Deque auctoritate atque integritate Concilii, abſente Papa.
Lecta publice Epiſcopi Tholonenſis propoſitio peculiaris de ignominioſa Papæ fuga.
Cardinales quoque proteſtati de ſuo in fugitivum Papam affectu.
Tres Cardinales, ante triduum ad Papam ablegati, cum duobus Cardinalibus, Piſano & Chalancho, qui nuper clam abierant, reverſi.
Congregati Deputati IV. Nationum, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, ubi Cardinales Legati nonnulla ex ſua ad Papam legatione non ſine lite retulerunt.

27. Quatuor alii Cardinales fugitivi a Papa Joanne Schaphuſa Conſtantiam ad Concilium reverſi.
Papæ Joannis XXIII. programma publicum, quo curiales ſuos e Concilio evocavit, valvis templi Cathedralis affixum.
Congregatio Generalis, in Palatio Epiſcopali, *præſente Cæſare Sigiſmundo;* in qua rationem legationis reddiderunt Cardinalium Legati, heri a Papa reverſi. Acriterque dimicatum de integritate & auctoritate Concilii.
Propoſitiones, per Cardinalem Piſanum pro Papa Schaphuſa advectæ, propoſitæ, & per Concilium examinatæ.
A multis Principibus per litteras Schaphuſam miſſis bellum Friderico Auſtriaco indictum on Papam abductum. Quod terruit & Papam.

28. Programma Papale novum, quo citatio Cardinalium in aliquot dies dilata, publicis locis affixum.
Congregatio Generalis, litibus plena, de auctoritate & integritate Concilii.
Plures vaſſalli Friderici Auſtriaci ab eo defecerunt ob Concilii offenſam ex abducto Papa. Quod illi quiſque per litteras Schaphuſam miſſas ſignificavit. Quo territus & Papa.

29. Congregatio Generalis, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, de rebus in proxima ſeſſione pro auctoritate Concilii expediendis.
Congregati Cardinales, in Palatio Epiſcopali, *præſente Cæſare*, de quibuſdam decretis Nationum in proxima Seſſione non pubblicandis, quæ auctoritatem pontificiam concernerent.
Joannes Papa Schaphuſa Laufenbergam fugit, in media tempeſtate.
Ante portas Schaphuſenſes Papatus renunciationem a ſe in Concilio factam, irritam declaravit, qua teneatur.

30. Congregatio Generalis in Palatio Epiſcopali, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, ante Seſſionem publicam, de articulis nonnullis, a Nationibus contra Papam fugitivum concluſis, ſervandis, an ad preces Cardinalium in pubblica ſeſſione proxima tantiſper diſſimulandis.
SESSIO GENERALIS IV. Secunda. a fuga Papæ. In templo Cathedrali, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, præſide Jordano de Urſinis Cardinale, pro Auctoritate Concilii.
Decreta vero Concilii, de Auctoritate & integritate ejus, per Cardinalem Zabarellam prælecta, in prælegendo decurtata aut mutilata, indignante Concilio. Quæſtio mota de abiturus e Concilio.
Cardinalium novæ propoſitiones pro Papa Joanne XXIII. Concilio oblatæ.

31. *Dom. Feſtum Paſch.*

A. MCCCCXV. Menſe Aprili.

1. *Feria ſecunda Paſch.* congregatæ Nationes, de Decretis in ſuperiori ſeſſione per Zabarellam Cardinalem mutilatis, quod indigne tulere Nationes.
Congregati ex Nationibus Deputati cum Cardinale Zabarella. Hic reprehenſus ob decurtata Concilii Decreta.
Invectiva in Cardinalem Zabarellam, ob Concilii articulos in ſuperioti ſeſſione publica violatos, Concilio oblata & publice affixa.

2. *Fe-*

ANNO CHRISTI 1415.

2. *Feria tertia Paſch.* Congregati Deputati quatuor Nationum. Concluſum, indigne nuper omiſſa per Zabarellam in publicatione Decretorum Seſſionis quartæ, in Seſſione V. eſſe omnino redintegranda, & exacte reſtituenda, atque ita plene repetenda ac publicanda. ANNO CHRISTI 1415.

3. 4. Joannes Laufenberga ad Concilium litteras dedit apologeticas.

Hieronymus Pragenſis Conſtantiam appulit.

5. Schaphuſa relicta Joannem XXIII. Laufenbergam ulteriori fuga ſe contuliſſe Cæſari & Concilio nunciatum, magna cum Cæſaris & Concilii offenſa.

Dictam Joannis XXIII. fugam, ſimul ac Conſtantiæ innotuit, excepit nova fuga plurium Cardinalium, Curialium, aliorumque virorum Eccleſiaſticorum.

Congregatio Generalis, in templo Cathedrali, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, de cauſa fugæ Papæ Joan. XXIII. e Concilio, falſo ab illo venditata.

6. *SESSIO GENERALIS V. tertia a fuga Papæ* Joan. XXIII. in templo Cathedrali, *præſente Cæſare Sigiſmundo*, Præſide Jordano de Urſinis Cardinale. De confirmata integritate & auctoritate Concilii. Decreta Concilii, in ſuperiori ſeſſione per Cardinalem Zabarellam decurtata, nunc publice ac palam reſtituta, repetita, confirmata, ac integre publicata.

Propoſitio de rebus Huſſi & Wicleffi in proxima ſeſſione tractandis facta, & per Concilium approbata.

Definitum, epiſtolas ad Reges & Principes nomine Concilii, de fuga Papæ, & integritate Concilii ſervata, eſſe ſcribendas.

Concluſum, Papam Joannem fugitivum per Cæſarem Conſtantiam ad Concilium eſſe retrahendum. *Cæſar Sigiſmundus* conſenſit in Papam Joannem ſua Cæſarea ope Conſtantiam reducendum. *Cæſaris* propoſitio de bello in Auſtriacum Ducem Fridericum moto, & Cardinalibus ad reditum invitatis.

Cardinalium repetita conteſtatio de ſuo in Papam Joannem affectu.

Decreta pœna e Concilio ſine venia emigrantium.

7. *Dom. Quaſi modo g.* Congregati Deputati IV. Nationum in Monaſterio Franciſcanorum. Apologia Joannis Papæ XXIII. pro ſua fuga, & Bulla ejuſdem prælecta.

Fridericus Auſtriæ Dux ob Joannem Papam abductum *per Cæſ. Sigiſm.* novo publico ad Conſtantienſe ſuum tribunal citatus eſt edicto, armaque jam contra eum mota, occupatis mox oppidis præcipuis.

Hieronymus Pragenſis ſalvum conductum publico petiit programmate.

8. Congregatæ Nationes. Res juſtitiæ & fidei abſente Papa in Concilio eſſe continuandas.

9. Congregati Deputati IV. Nationum: Res Cancellariæ abſente Papa per Cardinales eſſe expediendas.

Hieronymus Pragenſis, non obtento ſtatim ſalvo conductu, in Bohemiam remeare inſtituit.

10. Joannes Papa fugit ulterius Laufenberga Friburgum, ad Burgundiæ Ducem tendens.

Dedit hinc Conſtantiam ad Concilium Epiſtolam pro fuga ſua excuſanda.

Sed Cardinales, a fuga Scaphuſa Conſtantiam reverſuri, ſalvum conductum petierunt ac impetrarunt.

11. Congregati Deputati IV. Nationum. Hieronymo Pragenſi ſalvus conductus indultus & Decretum, Procuratorium Joannis eſſe urgendum, fugamque ejus publice damnandam.

12. Laufenberga Friburgum Joannem XXIII. fugiſſe, Cæſari & Concilio innotuit, indignante Cæſare & Concilio.

13. Congregatæ Nationes in Monaſterio Franciſcan. ſuper poſtulatis Joannis pro ſua ceſſione, rebuſque aliis. Grandia poſtulata nova Joannis XXIII. pro ſua fortuna, Concilio oblata. Decretum quoque, Monachos Ord. Mendicantium nullo ſub prætextu e Concilio debere diſcedere.

Congregatæ IV. Nationes in Monaſterio Franciſcan. Delineatæ litteræ ad Principes abſentes mittendæ, quibus ſuperiora Concilii fata denuncientur, ſimulque Cæſaris & Concilii ſtudium pro Concilii integritate & publica tranquillitate declaretur.

Congregatæ Nationes, *præſente Cæſare*, qui plures ſuos ſalvos conductus, quibus aliqui, Joanni Papæ addicti, abuſi, revocavit, Dato diplomate Cæſareo.

14. *Dom. Miſericord. Domini.*

15. Emanuel Chryſoloras, Conſtantinopolitanus, vir Doctrina & virtute excellentiſſimus, judice Blondo, cujus cooperatione, cum Papalis eſſet legatus, Conſtantia pro Concilii loco fuerat electa, Conſtantiæ in Concilio obiit, in Monaſterio Dominicanorum conditus.

16. Joannes Papa XXIII. in fuga Friburgo Briſacum perrexit, in Burgundiam penetraturus.

Congregatæ Nationes. De rebus in ſeſſione proxima expediendis. Delineatum inſuper Procuratorium a Joanne poſtulandum, & Decreti formula de Hieronymo Pragenſi citando concepta.

17. *SESSIO GENERALIS VI.* in templo Cathedrali, *præſente Cæſare Sigiſm.* Præſide Joan. de Borniaco ſ. Embroniaco, Oſtienſi Cardinali Vivarienſi, Vice-Cancellario, de Procuratorio per Papam Joan. XXIII. dando, eoque & Hieronymo Pragenſi citandis.

Conſtituti Commiſſarii in cauſa Huſſi. De libris & articulis Wicleffi ſententia Cardinalium quæſita.

Libelli famoſi ſevere interdicti.

Articuli contra Papam & Cardinales, qui a conſultationibus Concilii excludendi, publice prælecti.

Epiſtolæ Pariſienſis Academiæ ad Cæſarem, Concilium, Legatos ſuos in Concilio, cum Epiſtola Papæ Joannis ad Pariſienſes, prælectæ. Nec non Epiſtola Concilii ad exteros de fatis ſuperioribus Concilii, Cæſaris in Concilium & Eccleſiam ſtudio, Papæ fuga, & Concilii auctoritate roborata.

Lega-

Legati quoque Parisiensis Academiæ ad Regem Galliæ eadem perscripserunt.

ANNO CHRISTI 1415. Concilium Poloniæ Regi distinctius illa aperuit.

18. Hieronymus Pragensis citatur prima vice. Delineatus salvus conductus, Joanni XXIII. Constantiam reversuro dandus.

Congregati Cardinales, de vendicando jure suo, negotia Concilii cum Nationibus tractandi.

Congregatæ Nationes. Quibus Cardinales conclusiones pro auctoritate sua Concilio obtulerunt. Quas Concilium scripto refutavit.

Congregati his diebus sæpe Cardinales, Theologi & JCti, super articulis Wicleffi, quos examinarunt ac variis prolixis scriptis censuerunt. Disputatum quoque acriter, multisque reciproce schedis: Num articuli Wicleff, Concilii, an Papæ, an utriusque nomine damnandi.

Ventilata hinc porro thesis: An res Concilii per Concilium, an per Papam sint expediendæ.

19. Congregati Deputati Nationum. Ablegati ad Joannem Papam Friburgum, qui Procuratorium postularent, Cardinales.

20. Duo Cardinales fugitivi Scaphusa Constantiam reversi.

21. *Dom. Jubil.* Academiæ Parisiensis epistola ad Italicam nationem in Concilio, pro Concilio continuando lecta.

22. 23. Joannem fugitivum Legati Concilii Brisaci offenderunt.

24. Legati Concilii, Brisaci sibi commissa Papæ propositurum, Procuratorium postulando. Iique auditi, non exauditi.

25. Joannes subito & clam fugit Brisaco Nienburgum, habitu & hic mutato, nullo Legatis dato responso.

Hieronymus Pragensis e Concilio fugiens, in itinere Hirsaviæ captus est, quod Concilio denunciatum.

26. Friderici Ducis Austriæ reconciliatio cum Cæsare & Concilio tentata, hac lege, ut Joannem Papam fugitivum, quem abduxerat, Concilio redderet.

Instituta quoque est solemnissima processio, pro pace ac unione Ecclesiæ ex voto obtinenda. Legati Concilii, re Nieburgi infecta, Friburgum redierunt. Joannes Papa suasu Friderici Austr. & Ludovici Bavari Friburgum reversus.

Friderico Austr. Constantiam repetituro salvus conductus a Cæsare datus.

27. Legati Concilii Friburgi a Joanne iterum procuratorium postularunt.

28. *Dom. Cantate.* Promisit tandem, nec sine fuco, Joannes Legatis Procuratorium.

Joannes simoniæ deditus, ejus speciem Friburgi in fuga non effugit.

29. Legati Concilii Friburgo & Papa relictis Constantiam absque Procuratorio repetierunt.

Congregatæ Nationes *præsente Cæsare*, ubi Legati Cardinales fata suæ legationis exposuerunt. Quo facto, citatio Joannis decreta.

30. Fridericus Dux Austriæ Constantiam rediit.

Legati Joannis Procuratorium quoddam diu frustra quæsitum Constantiam attulerunt, etsi Concilio non esset ad palatum.

A. MCCCCXV. Mense Majo.

1. Congregatio publica, *præsente Cæsare*, de citatione Joannis postridie facienda, Procuratorio ejus oblato repudiato, deque Hieronymi Pragensis, Hirsaviæ capti, citatione repetenda.

2. Congregatæ Nationes cum Cardinalibus, *præsente Cæsare*. Cardinales proprium jus de rebus Joannis ac reformatione deliberandi & concludendi prætexuerunt. Quod illis per Concilium negatum.

SESSIO GENERALIS VII. Joannes Papa publice citatus. Hieronymi Pragensis secunda finita citatio, contumacia hujus accusata.

Salvus conductus a Cæsare & Concilio Papæ fugitivo indultus, sed limitatus.

Decreta nova Sessio in diem 4. Maji de Wicleffi memoria condemnanda.

Hieronymus Pragensis secundo publice citatus.

3. Legati Joannis Nassovii Electoris & Archiepiscopi Moguntini, Joannis Papæ Patroni, Constantiam venientes admissi.

4. Hieronymus de Praga tertia vice citatus.

Citati quoque publice Wicleffistæ.

SESSIO GENERALIS VIII. Memoria Wicleffi cum libris damnata.

Prima vice publice citatus Joannes XXIII. in portis Constantiensibus.

Congregata integra Natio Germanica, de rebus pacis & unionis Ecclesiæ consultans. Tres alii Cardinales fugitivi, Scaphusa, & plurimi curiales Joannis Papæ Friburgo, Constantiam reversi.

5. *Dom. Rogate.* Congregati Deputati IV. Nationum. Fridericus Austr. Cæsaris gratiam solemniter petiit, Joannem Papam Cæsaris manibus se redditurum pollicitus.

Denuo congregati Deputati IV. Nationum. Diploma obligationis Friderici Austr. erga Cæsarem, lectum, ac publicatum. Imperator Sigismundus exercitus ditiones Friderici Austr. occupatum misit.

6. 7. 8. *Fest. Ascens. Christi.*

9. Congregatio publica. Ablegati Principes & Episcopi Friburgum, ad Joannem Papam, quem in Concilio accusatum & publice citatum nunciarent, & Constantiam retraherent.

10. Legati Concilii, Papam, citatum, ad reditum Friburgi persuadere conati sunt. Papa doloris & pœnitentiæ quædam signa præ se ferre visus, se Constantiam reciturum dato promisso, sed ficte.

11. Clausa

ANNO CHRISTI 1415.

11. Causa Ladislai Jagellonis Regis Polon. & Prutenorum Ordinis Teutonici, per Commissarios examinata.

Joannes Papa tres Cardinales Procuratores malæ suæ causæ, Friburgo misit Constantiam.

12. *Dom. Exaudi.* Congregati Cardinales, qui Joannis Papæ perditæque illius causæ patrocinium suscipere detrectarunt.

Congregatæ Nationes, de rebus proxima sessione quoad Joannem Papam contumacem expediendis.

13. *SESSIO GENERALIS IX. Præsente Cæsare.* Joannes Papa secunda vice publice citatus. Eum a Papatu suspendi quæsitum, & inquisitio contra illum decreta.

Cardinalis Zabarella publice contestatus, se & collegas nolle jam patrocinari Joanni Papæ.

Joannes Papa iterum publice citatus.

Parisiensis Academiæ ad Concilium Epistola lecta, qua rata habet quicquid Concilium pro unione Ecclesiæ egerit, & ad constantiam excitat.

Alia Paris. Acad. ad Cæsarem epistola, ejusdem argumenti, lecta.

Congregata Germanica Natio. Apparatus inquisitionis contra Joannem Papam instructus, & Commissarii quidam inquisitionis electi.

Congregati Deputati IV. Nationum, de Gregorio Papa, Concilium Constantiense approbante.

Prælecta Epistola Caroli de Malatestis ad Concilium.

Congregati Commissarii in inquisitione contra Joannem Papam, testesque contra eum producti.

14. *SESSIO GENERALIS X. Præsente Cæsare.* Joannes Papa tertia vice citatus, contumaciæ accusatus, & a Papatu solemniter suspensus.

Jacobi de Misa institutum, de resuscitanda communione sub utraque, in Bohemia, Concilio denunciatum.

Congregati Deputati IV. Nationum, de intercessione Bohemorum pro Husso, quæ Epistola lecta, deque doctrina Jacobelli de communione sub utraque.

Congregata Natio Germanica, de modo suffragia sua aptius colligendi.

15. Congregatæ IV. Nationes, de Gregorio XII. ad cessionem se offerente.

16. Congregati Commissarii & testes contra Joannem Papam.

Joannes Papa quarta vice citatus. Articuli LXX. contra Joannem producti. Congregatio publica, contra Joannem Huss, ejusque salvum conductum, Bohemos, Jacobum de Misa, ejusque Communionis sub utraque institutum.

17. Joannes Papa per Fridericum Austr. & Concilii Legatos Friburgo Cellas deductus est.

18. Joannes Papa, Cellis Concilio redditus, assignatis illi per Concilium custodibus, Episcopis & Prælatis.

Congregatæ Nationes, de ulteriori intercessione Bohemorum pro Husso, deque ejus salvo conductu.

Congregati Deputati Commissarii in inquisitione contra Joannem Papam, ad examinandum testes, XI. Cardinales.

19. *Festum Pentecostes.*

20. *Fer. II. Pentecost.* Joan. Papa se Papatu suspensum ex Legatis audivit, & acquievit, traditis sigillis Papalibus.

21. *Fer. III. Pentecost.* Congregati Deputati in inquisitione contra Joannem Papam.

22. Congregati Deputati in eodem inquisitionis Papalis negotio.

Hoc fere tempore edita ab Theoderico de Niem *invectiva in fugitivum Joannem Papam*, qua facinora illius præcipua perstrinxit.

23. Hieronymus Pragensis captivus Constantiam ad Concilium retractus est.

Congregatio publica. Hieronymus Prag. in vinculis Concilio traditus. Primum publice examinatus. Duro carceri mancipatus.

24. Congregati Commissarii & Deputati IV. Nationum in inquisitione contra Joannem Papam.

25. *SESSIO GENERALIS XI. Præsente Cæsare.* Joannes Papa publice accusatus, articulis LIV. contra illum productis, eumque a Papatu removendum esse, definitum. Deputati Cardinales V. ad Joannem Papam, depositionem ejus decretam denunciaturi. Joannes nuncium devote accepit, seque Concilii sententiæ submisit.

26. *Dom. Trinit.* Congregatio publica. Legati, heri statim a Joanne reversi, auditi. Et novi Legati definiti, qui articulos inquisitionis factæ Papæ exhiberent, imminentisque remotionis diem proximum denunciarent.

27. Commissarii illi Cellas ad Joannem Papam digressi, parem Papæ erga Concilium devotionem agnoverunt.

Congregati Deputati IV. Nationum. Legati prædicti hodie reversi, Concilio legationis suæ acta, de Papa devoto, qui Concilio se prorsus subjiceret, retulerunt.

Epistola Joannis Papæ supplex, Cæsari publice in Concilio oblata.

Congregatæ IV. Nationes, definita tertia dilatio termini, Joanni Papæ, ad audiendam sententiam præfixi.

Congregati Commissarii apud Minoritas in causa Joannis Papæ, proxime a sede movendi.

Congregati iterum Commissarii in causa Joan. Papæ apud Cardinalem Zabarellam, pro termino audiendæ sententiæ prorogato.

28. Abierunt e Concilio Cellas duo Legati, Joanni Papæ prorogationem judicialis termini nunciaturi.

Cæsar Sigismundus hoc tempore se instruxit ad iter in Hispaniam. Congregati Cardinales pro definiendis comitibus ex Cardinalium collegio in itinere Sigismundi in Hispaniam pro Benedicto XIII. a sede movendo.

Congre-

ANNO CHRISTI 1415.

Congregati Deputati IV. Nationum. Cardinales IV. Legatos ex ſuo Collegio commendarunt, Cæſaris comites futuros, cum Cæſar comites Cardinales non requireret, quin ſcopo adverſos crederet. Cardinales quoque de futuro Concilii Protectore, Duce Bavariæ, Electore Palatino, diſputarunt.

Congregati hoc tempore ſæpius Deputati in cauſa Huſſi, pro formandis contra eum articulis.

29. Legati Concilii Cellis a Joanne Papa hodie reverſi.

SESSIO GENERALIS XII. Joannes Papa ſolemniſſime de ſede dejectus, & ad carceres condemnatus. Statutumque, novum Pontificem ſine conſenſu præſentis Concilii haud eſſe eligendum. Neque ex tribus illis Pontificibus, Joanne, Gregorio, & Benedicto, ullum eſſe repetendum.

30. *Feſtum Corporis Chriſti.* Proceſſio religioſa per Cæſarem, Electores, Principes, & univerſum clerum, alioſque, magnifice celebrata.

31. Legati ad Joannem Papatu exutum, ſententiam Concilii, eum de ſede eſſe dejectum, nunciarunt. Ante Papa Joannes, nunc Balthaſar, Concilii de ſe ſententiam Cellis in cuſtodia approbavit, ac pro majori confirmatione ipſe ceſſit, ac omni juri plane vale dixit.

Congregatæ Nationes, *præſente Cæſare*, de Huſſo e carcere Gotlebienſi Conſtantiam reducendo, ac publice examinando. Supplex libellus a Bohemis Conſtantiæ collectis pro Huſſo publice audiendo Concilio oblatus.

Reſponſum Bohemis, Huſſum proxime iri auditum. Bohemi Cæſari alias obtulerunt pro Huſſo litteras ſupplices.

A. MCCCCXV. Menſe Junio.

1. Ex Huſſo Gotlebiæ per Bohemos quæſitum, quid ſentiret de Communione calicis.

Congregati Deputati IV. Nationum: Legati Concilii Cellis reverſi retulerunt, quod Joannes ſe Papatu dejectum agnoverit, Conciliique ſententiæ plane acquieverit, ac prorſus ceſſerit.

Huſſitæ diſertam Huſſi ſententiam de ſua doctrina defendenda expoſuerunt. Huſſus in carcere Gotlebienſi adhuc hærens, ad revocationem XXX. articulorum, ex libris ſuis excerptorum, privatim a Concilii Deputatis invitatus.

2. *Dom. I. Trinit.*

3. Balthaſar Coſſa, ante Joannes Papa, Cellis Gotlebiam juſſu Concilii ductus, & carcere clauſus.

4. 5. Depoſiti Papæ Joa. domeſtici, Concilii juſſu, ab illo dimiſſi, Conſtantiam reverſi. Solatium & conſilium ab occultis amicis ſero & fruſtra quæſivit.

A Cæſare & Concilio traditus eſt Ludovico Electori Palatino, quem captivum cuſtodiret. Gotlebia Heidelbergam ductus, carcere ibidem claudendus.

Cæſar, Papa Joa. depoſito, curam Eccleſiarum Germanicarum ſuſcepit, Epiſcopos conſtituens.

Cæſaris Sigiſmundi iter in Hiſpaniam a Junio in Julium dilatum.

Quæ itineris prorogatio confirmata a Ferdinando Aragoniæ Rege.

Huſſus e carcere Gotlubienſi Conſtantiam in Monaſterium Franciſcanorum vinctus deportatur.

Congregatio publica. In qua Huſſus prima vice publice auditus.

6. 7. Ecclipſis ſolis ſpectatu admirabilis ante congregationem publicam.

Congregatio publica. Huſſus denuo publice examinatus.

8. Congregatio publica, *præſente Cæſare*. Huſſus tertia vice publice examinatus.

Articuli 26. ex Huſſi libro de Eccleſia excerpti, & in carcere ei prius exhibiti, hodie repetiti, una cum reſponſione ejus tunc data, quæ ulterius examinata. VII. alii articuli Huſſi ex alio ſcripto ejuſdem excerpti publice pronunciati. VI. alii prælecti articuli Huſſi. Quos omnes articulos ut revocaret, invitatus, ſed fruſtra.

Alii iterum articuli Huſſi propoſiti, ad quos ſimiliter reſpondit.

9. *Dom. II. Trin.* Revocationis formula Huſſo propoſita. Quam repudiavit Huſſus, & licet Card. Oſtienſis ſcrupulos illi ſubortos eximere allaboraſſet, ſententiæ ſuæ conſtanter inhæſit, revocatione negata.

10. 11. Huſs finitis examinibus expectavit mortis ſententiam.

12. 13. 14. Congregatæ his diebus Nationes, de cauſa Jacobi de Miſa, Bohemi, quoad communionem ſub utraque.

Congregatæ quoque hoc tempore Nationes, ob doctrinam Joannis Parvi, Theologi Burgundi, in Principes injuriam, examinandam.

15. *Feſt. S. Viti.*

SESSIO GENERALIS XIII. Præſente Cæſare. Interdicta communio plebis ſub utraque. Inquiſitio definita contra doctrinam Joa. Parvi.

Carolus de Malateſtis, Gregorii XII. Papæ Papatu ceſſuri Legatus, magna cum pompa Conſtantiam eſt ingreſſus.

16. *Dom. III. Trin.* Malateſta, Legatus Gregorianus, rationem adventus ſui Concilio aperuit, ſcilicet ut Eccleſiæ pacem per ceſſionem Gregorii XII. pararet.

17. 18. 19. 20. Circa hoc tempus Clemangius Concilium hortatus eſt per litteras ad proſequendam pacem, indignatus tamen de Decreto nuper 29. Maji lato, neminem trium illorum pontificum Papam iterum eſſe eligendum.

21. Huſſus per litteras Bohemos monuit, ne Jacobellum, calicis ſacri reſtituti auctorem, impugnarent. Idem conſtantiam ſuam, revocatione negata, expoſuit amicis.

22. *Feſt. Decem millium martyrum.*

23. *Dom. IV. Trin.* Sigiſmundus Imper. Conſtantia divertit in prata vicina, negotia ſub dio conficiens.

Huſſus per Concilii Deputatos aliquoties ad recantandum invitatus, & rogo territus, de quo per litteras eſt conqueſtus.

Idem

Idem a Palezio ad abjurationem pertentatus. Qua de re certiores fecit amicos.
ANNO CHRISTI 1415. 24. *Festum Joannis Baptistæ*. Congregationes, quibus libri Hussi damnati. ANNO CHRISTI 1415.
25. Cæsar Sigismundus animi reficiendi gratia in oppidum vicinum Uberlingam digressus.
26. 27. Hussus dilationem supplicii tanquam meditandæ mortis spatium æstimavit, eamque meditationem amicis communicavit.
Mortem postridie imminentem absque mutata sententia expectavit.
28. Cæsar Uberlinga Constantiam rediit.
29. *Fest. Petri & Pauli*. Confessionis constantiam plusculis epistolis testatus est Hussus.
30. *Dom. V. Trin.* Confessionarius Husso indultus septiduo ante rogum.

A. MCCCCXV. Mense Julio.

1. Congregati Deputati Hussum denuo ad revocationem solicitarunt, quam diserte abnuit.
2. 3. 4. *SESSIO GENERALIS XIV. præsente Cæsare*. Theodericus de Monasterio Theologus solemnem habuit Orationem in laudem Cæsaris, qui pro Ecclesia unienda indefesso studio laboret.
Gregorius XII. solemnissime renunciavit Papatui per Carolum de Malatestis Legatum suum.
Decretum quoque denuo, sine consensu Concilii ad electionem novi Papæ non esse procedendum.
Modum electionis Papalis per Concilium esse determinandum.
5. Congregati Deputati IV. Nationum. Hussus ad abjurationem suæ doctrinæ postremo invitatus, quam constanter detrectavit.
Congregata Natio Germanica, de quæstione Polonorum: An infideles *ferro*, an potius *verbo* sint ad fidem Christianam perducendi? Quod posterius Paulus Voladimiri, Legatus regius, integro tractatu diduxerat, quem hoc fine Nationi nunc exhibuit.
Congregatæ his iterum diebus Nationes de Joa. Parvi doctrina publice damnanda.
6. Congregatio publica, qua repetita & ventilata superior quæstio: *Ferrone*, an *verbo* infideles convertendi? Quod posterius Poloni iterum per Paulum Voladimiri Legatum regium publico scripto asseverabant.
SESSIO GENERALIS XV. præsente Cæsare. Episcopus Laudensis solemnem habuit orationem in supplicium Hussi. Hus cum libris condemnatus.
Et Doctoris Joa. Parvi doctrina Principibus adversa rejecta & condemnata.
Libri Joa. Hussi condemnati, ante finem Sessionis, inspiciente Husso, ante templi fores palam combusti.
Hussus ad rogum tractus. Concrematus. Cineres in Rhenum conjecti.
Congregatæ Nationes, de litteris ad Bohemos de Hussi supplicio scribendis.
7. *Dom. VI. Trin.* Solemnis processio pro Ecclesiæ salute instituta.
8. Cæsar Sigismundus Ulrico Holfelder dedit litteras primarum precum de beneficio Ecclesia-
9. 10. stico.
11. *SESSIO GENERALIS XVI. præsente Cæsare*, De Concilii Legatis cum Cæsare in Hispaniam
12. 13. abituris.
14. *Dom. VII. Trin.*
15. 16. *Memorabili festo Divisionis Apostolorum*. *SESSIO GENERALIS XVII. præsente Cæsare*. De
17. Imperatoris imminente discessu e Concilio in Hispaniam, pro Papa Benedicto ad cessionem
18. perducendo, Votaque Concilii pro ejus negotii successu concepta.
19. Congregati Deputati. Hieronymus Pragensis e carcere in Concilium deductus & examinatus.
20. 21. *Dom. IIX. Trin.* Joa. Gerson ante abitum Cæsaris propempticam orationem in Concilio habuit *de jure & praxi Constantiensis Concilii in componendis rebus arduis*.
Cæsar Sigismundus, multis Concilii Legatis cinctus, in Hispaniam migravit, ad Benedictum Papam Papatu movendum.
Celebrata solemnis processio in Concilio pro felicis successu itineris Cæsarei.
Concilii Protector absente Cæsare, extitit, Cæsaris & Concilii voluntate, Ludovicus Bavarus, Elector Palatinus.
22. Congregatio publica, postridie ab abitu Cæsaris, de rebus Concilii actis & porro agendis.
23. 24. Singulis diebus absente Cæsare sacra in templo Cathedrali facta, Missæ celebratæ, viro docto perorante.
25. Gregorii XII. sede moti Legati e Concilio discesserunt.
26. Concilium ad Bohemos de nupero Hussi supplicio litteras scripsit:
27. 28. *Dom. IX. Trin.* Processio circa templum Cathedrale pro absente Cæsare celebrata, quod
29. 30. 31. singulis Dominicis sequentibus observatum.

A. MCCCCXV. Mense Augusto.

1. 2. 3. Congregatio publica, de Confirmata per Gregorium Cessione sui Papatus.
4. *Dom. X. Trin.* Congregatæ nationes ob nuntium hodie allatum, Cæsarem in itinere pro Ecclesiæ salute in Galliam penetrasse. Processio, pro absente Cæsare.
5. 6. 7. 8. 9. 10.
11. *Dom. XI. Trin.* Processio pro absente Cæsare.
12. 13. 14. 15. Sigismundus Cæsar *Narbonæ* prope Hispanos, pro Ecclesiæ pace cum illis paranda, & Papa Benedicto sede movendo.
16. 17. *SESSIO GENERALIS XIIX.* De variis Concilii negotiis porro disponendis. De causarum judicibus, de fide Bullarum Concilii.
18. *Dom. XII. Trin.* Processio pro absente Cæsare. Bertrandus Vaqueri insignem orationem de Ecclesiæ reformatione habuit.

ANNO CHRISTI 1415.

19. 20. Congregatio Reformatorii. De translationibus Epiſcoporum ſine præſcitu Concilii per Papam non admittendis.

21. 22. 23. Archiepiſcopus Rigenſis, Joannes a Wallenrod, ad Cæſarem in Galliam ablegatus, nomine Concilii rogaturus, ne nimis diu ob civilem pacem inter Gallos & Anglos parandam, in Gallia, ſe detineri pateretur.

24. 25. *Dom. XIII. Trin.* Epiſcopus Aſtenſis e Concilio in Hungariam miſſus, qui Hungaros in fide Sigiſmundi abſentis retineret.

Proceſſio, pro abſente Cæſare.

26. 27. 28. Gerſon de Viſionibus ac revelationibus, per multos crebro illa tempeſtate jactatis, edidit opuſculum, *De Probatione ſpirituum*.

29. Congregatæ Nationes, ob nunciatam ſpem Bened. Papæ ſede in Hiſpania movendi.

30. Congregatio Reformatorii de Epiſcoporum & Abbatum eruditione, qui Doctores eſſe debeant.

31. Ferdinandus Rex Aragoniæ venit *Perpinianum*, licet æger, pro Papa Benedicto ibidem degente ad ceſſionem inducendo. Quo fine huc etiam mox venit Sigismundus Cæſar cum Concilii Legatis.

A. MCCCCXV. Menſe Septembri.

1. *Dom. XIV. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

2. 3. 4. 5. 6. 7. Congregatio Reformatorii, de Protonotariorum auctoritate in Curia Rom.

8. *Dom. XV. Trin. Feſt. Nativ. Mar.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

Congregatæ Nationes ſuper litteris Bohemorum ac Moravorum ad Concilium, de Huſſi ſupplicio. His diebus Hieronymus ad abjurationem aliquoties invitatus.

Præclara oratio publice habita de Eccleſiæ reformatione.

9. 10. 11. Congregatio publica, qua Hieronymus Pragenſis prima vice doctrinam Huſſi & ſuam abjuravit.

12. *Perpiniani*, in tractatu Cæſaris Sigiſmundi cum Papa Benedicto de Papatu abdicando, ab hoc die uſque ad 15. Octobr. varia Benedictus quæſivit effugia, in ceſſionem nullatenus deſcenſurus.

13. Congregatio Reformatorii, de Collationibus beneficiorum.

14. Congregatio Reformatorii, de Diſpenſationibus Papalibus.

15. *Dom. XVI. Trin.* Proceſſio, pro abſente Cæſare.

Gravis Oratio publice dicta de Eccleſiaſtico Regimine emendando.

16. Congregatio Reformatorii. Reſtrictæ diſpenſationes Papales.

17. 18. Cæſarem Sigiſmundum cum Rege Aragoniæ & Benedicto Papa Perpiniani de pace Eccleſiæ agere, Concilio nunciatum.

19. 20. Seſſio nova indicta, ſed in triduum prorogata.

21. 22. *Dom. XVII. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare. Præclara Oratio publice dicta de neceſſaria & digna Cleri reformatione.

23. *SESSIO GENERALIS XIX.* Hieronymus de Praga publice fidem ſuam, ſecunda nempe vice, abjuravit.

Decretum quoque, ſalvos conductus, Cæſaris & Regum, non obſtare, quo minus de hæretica pravitate in quem inquiratur.

De ſalvo conductu Huſſi Cæſareo violato Cæſar excuſatus per Concilium.

Conſtitutio Carolina, de Libertate Eccleſiaſtica, publice confirmata.

Cauſæ hæreſium judicibus commiſſæ.

Hieronymus Prag. a revocatione in carcerem paulo tamen laxiorem iterum deductus.

24. 25. 26. 27. 28. 29. *Dom. XIIX. Feſt. Mich.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

30. Congregatio Reformatorii, De litteris facultatum religioſis per Papam conceſſis.

A. MCCCCXV. Menſe Octobri.

1. Congregatio Reformatorii, de Canonicorum juramentis iniquis.

2. 3. 4. 5. Congregatio publica, qua ſpes ex Hiſpania facta de Benedicto Papa per Cæſarem ſubigendo.

6. *Dom. XIX. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

7. 8. 9. 10. Landulphus Barenſis Cardinalis Conſtantiæ defunctus. In templum Dominicanorum deportatus.

Congregatio Reformatorum de Conciliis provincialibus.

11. 12. 13. *Dom. XX. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

14. *Perpiniani* Benedictus Papa Cæſari & Concilii Legatis dedit formulam de Eccleſiæ unione paranda.

15. *Perpiniani* Benedictus Cæſari obtulit tandem ſchedulam de ſua ceſſione.

16. *Feſt. S. Galli.* Sex Deputati, per Cæſarem Sigiſmundum *Perpiniani* ſtatim ex Concilii Legatis electi, qui cum novem aliis a Rege Aragoniæ deputatis ceſſionis Benedictinæ ſchedulam examinarent.

17.

18. Declaratio ceſſionis oblatæ expetita *Perpiniani* a Benedicto Papa, quam diu diſtulit, uſque in diem 26.

19. Congregatio Reformatorii. De Monachorum beneficiis in diverſis religionibus.

Item de Examine Ordinandorum.

20. *Dom. XXI. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

21. 22. 23. Congregatio Reformatorii de facultatibus religioſorum.

24. 25.

ANNO CHRISTI 1415.

24. 25. 26. Declarationem ſuæ ceſſionis deſideratam qualemcunque exhibuit Bened. *Perpiniani*. Deputati Cæſarei & Aragonenſes poſt examen illius declarationis, illam repudiarunt, ac formam ſimplicis ceſſionis præſcribendam judicarunt.

Exequiæ Landulphi Card. parentante Jacobo Epiſc. Laudenſi, in Concil. celebratæ.

27. *Dom. XXII. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

Hotricus Abendon, Theologus Oxonienſis Anglus, memorabilem publice habuit orationem contra Exemptos & Simoniacos.

28. *Feſt. Simonis & Judæ.* Cædes quædam Conſtantiæ perpetrata, raro ſub Concilio exemplo.

29. Suſpicio de fucata Hieronymi revocatione, quibuſdam ſubnata. Gerſon edidit libellum de proteſtatione ac revocatione in rebus fidei.

30. 31. *Perpiniani* Deputati Cæſaris & Concilii Conſtantienſis Papam ſerio hortati, qui Papatui renunciaret. Quod diſerte & expreſſe negavit.

A. MCCCCXV. Menſe Novembri.

1. 2. Cæſar cum Concilii Legatis indignabundus hoc tempore Perpiniano Narbonam iterum diſceſſit, quod Benedictus ad ceſſionem invitatus tricas necteret.

3. *Dom. XXIII. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

Perpiniani Ferdinandus rex Aragoniæ Benedicto Papæ injunxit ceſſionem Papatus, juncta comminatione ſubtractionis. Quod contemſit Papa.

4.

5. Congregatio Reformatorii: Quod quis ultra duas præbendas Eccleſiarum Cathedralium habere non poſſit. Item de Diſpenſationibus ad incompatibilia revocandis.

6. 7. Congregatio Reformatorii de diſpenſationibus Papalibus ad incompatibilia. Item de Epiſcopis non reſidentibus in ſuis Eccleſiis.

8. *Perpiniani* Bened. Papa Regi Aragonum novam obtulit ſchedulam.

9. Congregatio Reformatorum de eruditione illorum qui ad ordines admittendi.

Perpiniani, per Alphonſum Aragonum, nomine Ferdinandi parentis, per legatos regis Caſtellæ, & Navarræ, alioſque, pluribus libellis ad puram ceſſionem ſerio invitatus Papa.

10. *Dom. XXIV. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

11. 12. *Perpiniani* Papa Bened. ſcripto reſpondit ad ſuperius poſtulatum Regis Aragoniæ de ſua ceſſione, quam denegavit. Papa Benedictus Perpiniano fugit Cocoliberum.

13. Cardinales Benedicti Papæ, aliique Prælati, qui cum eo *Cocoliberum* fugerant, invitati per Regem Aragoniæ, qui Perpinianum redirent. Quod pernegarunt.

Benedictus Papa *Perpinianum* redire juſſus ad ceſſionem præſtandam, vel per Legatos id facere indultum.

14. 15. His fere diebus Gerſon edidit Conſtantiæ libellum Reformatorio offerendum, de Simoniacis per Concilium reprimendis, ac Eccleſia ab illis liberanda.

16. Congregatio Reformatorum. De Simoniacis.

Benedictus Papa *Cocoliberi* reſpondit ad ſecundam Regis Aragoniæ invitationem pro Papatu deferendo.

17. *Dom. XXV. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

Bened. Papa fugit Paniſcolam. Tertio requiſitus Bened. Papa per Regem Arag. ad ceſſionem, & Cardinales ad reditum, ſed fruſtra.

18. Congregatio Reformatorii de Epiſcoporum & Abbatum & Prælatorum eruditione ſumme neceſſaria.

19. Congregatio Reformatorii. De unionibus Eccleſiarum ſive bonorum ſacrorum.

20. Vincentius Ferrerius hoc tempore per regem Arag. ad Benedictum Papam ablegatus, qui ceſſionem ei perſuaderet. Sed abſque fructu.

Rex Aragoniæ Cæſari miſit propoſitiones de Benedicto Papa coercendo.

Legati Conſtantienſis Concilii Perpinianum reverſi, facta ſpe Benedicti Papatu privandi.

21. *SESSIO GENERALIS XX.* Monitorium publicatum contra Ducem Auſtriæ pro Epiſcopo Tridentino.

22. Congregatio Reformatorii De Exemptionibus.

23. 24. *Dom. XXVI. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

25. Congregati Reformatores. De caſibus ſedi Apoſtolicæ reſervatis.

26. 27. 28. Legati Samogitarum recens converſorum Conſtantiam venere: Ut & Legati Poloni.

29. Ladislai Poloniæ & Witholdi Lituaniæ Ducis ad Conſtantienſe Concilium Epiſtola obla-

30. ta.

A. MCCCCXV. Menſe Decembri.

1. *Dom. I. Adventus.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

2. 3. 4. 5. 6. *Feſt. Nicol.* Præclara oratio publice dicta pro feria emendatione cleri.

7. Nova Controverſia Concilio ſubnata, Epiſcopo Argentinenſi ab Argentinenſibus capto.

Congregatæ Nationes, Lecta epiſtola Gregorii, antea Papæ, ſede moti, nunc Cardinalis, pro ſalute Eccleſiæ per Concilium ſedulo promovenda.

8. *Dom. II. Adventus.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

9. 10. 11. Congregatæ Nationes de liberando Epiſc. Argentinenſi, Wilhelmo de Dieſi.

12. 13. *Narbonæ* concluſa capitula, a Cæſare Sigiſmundo & Concilii legatis nec non Hiſpanorum nunciis, juxta quæ Benedicto Papa ſede moto, Eccleſia Hiſpanica, Conſtantiæ, reliquis redunienda.

14. 15. *Dom. III. Adventus.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

ANNO CHRISTI 1416.

16. 17. 18. 19. Congregatæ Nationes. Germani conquesti, reformationem corruptelarum, quas Joannes Papa invexerat, Simoniæ præsertim, differri vel dissimulari.
20. 21. 22. *Dom. IV. Adventus*. Processio pro absente Cæsare.
23. 24. 25. *Fest. Nativ. Christi*. Pandellus, Cardinalis Gregorianus, Constantiæ obiit: In templo Augustinianorum in choro humatus.
26. Joannes Zachariæ, Theologus, in laudem Cæsaris, e Concilio absentis, Narbonæ degentis,
27. pro Papa Benedicto sede movendo, & de necessaria Ecclesiæ reformatione insignem ha-
28. buit in Templo S. Stephani, *die S. Stephani*, orationem.
29. *Dom. Festum S. Thom. Cantuar.* ab Archiepiscopis solemniter celebratum. Processio.
Congregatio publica. Lætum nuncium Narbona per Cæsarem & Concilii Legatos perscriptum de spe unionis. Pulsatæque campanæ.
30. Processio pro unione Ecclesiæ solemnis celebrata. Et sacra in Templo facta.
Congregatio publica. Nova Bohemorum querela ad Concilium epistola oblata cum 450. sigil-
31. lis.

A. MCCCCXVI. Embolismali. *Mense Januario.*

1. 2. 3. 4. In principio hujus anni Congregatæ Nationes Argentinam Legatos definierunt, & inter illos Patriarcham Constantinopolitanum, pro Episcopo captivo liberando.
5. *Dom.* Processio pro Cæsare absente.
6. *Fest. Epiph.* Vitalis Episcopus Tholonensis præclaram admodum habuit Orationem de necessaria Ecclesiæ reformatione.
Perpiniani per Regem Aragoniæ Benedicto Papæ obedientia solemnissime subtracta, Vincentio Ferrerio publice id denunciante.
Idque per litteras Alphonsus statim eodem hoc die 6. denunciavit Cæsari.
Idem serius fecerunt Reges Castellæ & Navarræ, quorum ministri & Episcopi per Bened. Papam corrupti diu subtractionem istam distulerunt.
7. 8. 9. Congregatæ Nationes Legatos Regis Neapolitani aliorumque audierunt.
10. 11. 12. *Dom. I. Epiph.* Processio pro Cæsare absente.
13. 14. Legati Concilii Argentorato Constantiam reversi.
15. Congregatio publica, in causa Episcopi Argentinensis captivi, de qua auditi Legati.
16. 17. 18. 19. *Dom. II. Epiph.* Processio pro Cæsare absente.
Congregatæ IV. Nationes in causa Argentinensi contra Episcopum.
20. 21. 22. 23. 24. Editæ Executoriæ Carolinæ Constitutionis De Libertate Ecclesiastica.
25. 26. *Dom. III. Epiph.* Processio pro Cæsare absente.
27. 28. 29. Legati Concilii, qui cum Cæsare ad Aragonenses migraverant, inde hodie reversi.
30. Congregatio Generalis, qua Legati illi auditi, qui felicem Cæsaris in Hispania pro Ecclesiæ salute expeditionem nunciarunt, Benedicto Papa repudiato.
Narbonensia Capitula præelecta. Aragonenses Papam Benedictum rejeciisse diplomate probatum.
31. Denunciata publice processio postridiana.

A. MCCCCXVI. Mense Februario.

1. Processio solemnis pro pace Ecclesiæ instituta.
2. *Dom. IV. Epiph. Fest. Purif. Mar.* Processio pro Cæsare absente.
Nobilis Oratio habita de statu Ecclesiastico emendando.
3. 4. Congregatio Generalis. Cardinales, Archiepiscopi, &c. Capitula Narbonensis juramento confirmarunt.
5. Petrus de Alliaco, Card. nuper absens, idem juramentum præstitit.
Nec non Amedeus Saluciarum Card. Ut & Card. Raguſinus. Cardinalis Tricaricensis anceps tricas nexuit.
Cardinalis de Fuxi Constantiam venit.
6. 7. 8. 9. *Dom. V. Epiph.* Processio pro Cæsare absente.
Congregatio publica. Pro ulteriori conversione Gentilium, per Legatos Samogitarum proposita & commendata.
10. 11. 12. 13. Congregatio publica. Conquesti Poloni de Ordine Teutonico.
Congregatæ IV. Nationes de negotiis arduis ad reditum Cæsaris differendis.
14. Sigismundus Cæsar hoc fere tempore ex Gallia Lugduno in Sabaudiam divertens, Amedeum
15. Sabaudiæ Comitem, Cameriaci creavit Ducem.
16. *Dom. Septuages.* Processio pro Cæsare absente.
Theodoricus de Monasterio Colonienſi gravem sermonem habuit de Ecclesia reformanda.
17. 18. 19. Congregatio pro reformatione Ordinis Monachorum nigrorum.
20. Congregatio generalis. Officiales curiæ nuper sede moti Papæ Gregorii XII. admissi. De Hussitis, in Bohemia & Moravia degentibus, citandis.
Deque Episcopo Argentinensi captivo.
21. 22. Joannes de Opizis e Concilio ad Aragoniæ Regem ablegatus.
23. *Dom. Sexages.* Processio pro Cæsare absente.
Congregatio Generalis in causa Polonorum & Ordinis Teutonici.
24. Congregatio Generalis, in causa Polonorum, Hieronymi Pragensis, & Gregorii XII. olim Papæ.
25. 26. 27. 28. Legati Regis Aragon. ad Concil. cum litteris venere cum pompa excepti.
29. (Dies embolismalis.)

A. MCCCCXVI.

ANNO CHRISTI 1416.

A. MCCCCXVI. Menſe Martio.

ANNO CHRISTI 1416.

1. *Dom. Eſto mihi.* Cæſar Sigiſmundus pro pace etiam civili inter Gallos & Anglos paranda Pariſios venit, magnifice exceptus.
Proceſſio in Concilio pro Cæſare abſente.
Oratio publice dicta de Eccleſiæ emendatione.
Samogitarum Legati rebus confectis Conſtantia abiere, una cum novæ gentilium converſionis Apoſtolis, per Concilium adjunctis.
2. Congregatio generalis, in qua Legatus Aragoniæ Antonius de Mercede auditus.
Ludi Equeſtres per Ludovicum Electorem Palatinum inſtituti.
3. Ejuſdem ludi equeſtres continuati.
4. Archiepiſcopus Gneſnenſis, Cæſaris in itinere comes, *Pariſiis*, a Profeſſoribus nactus feralem librum Joannis a Falkemberg, Theologi, de rege Poloniæ cum Polonis interficiendo. Qui famoſus liber, magnas dein controverſias in Concilio movit, ob quem Joannes a Falkemberg Conſtantiæ in carcerem mox conjectus, quamprimum Cæſar Conſtantiam reverſus.
6. Solemnis Proceſſio Cleri pro pace Eccleſiæ & conſtantia Hiſpanorum.
7. 8. *Dom. Invoc.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
Leonardus Statii pro auctoritate Pontificis publica oratione diſſeruit.
9. 10. Monitorium contra Argentinenſes pro Epiſcopo Argentin. publicatum.
11. 12. 13. 14. 15. *Dom. Reminiſc.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
16. 17. 18. 19. 20. 21.
22. *Dom. Oculi.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. *Dom. Lætare.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
30. Fridericus Dux Auſtriæ, qui per annum Conſtantiæ in obſtagio fuerat, e Concilio clam
31. abiit.

A. MCCCCXVI. Menſe Aprili.

1. 2. Ferdinandus Rex Aragoniæ, fidus Cæſaris in debellando Benedicto Papa & unione Eccleſiæ paranda adjutor, obiit Caſtellæ. Cui in regno ſucceſſit filius Alphonſus, in Conſtantienſe Concilium optime affectus.
3. 4. 5. *Dom. Jud.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
Inſignis Oratio ſolemniter pronunciata de digna Eccleſiæ reformatione.
6. 7. 8. 9. 10. 11. Prædones Conſtantiæ capti, qui Concilii hoſpites infeſtaverant.
12. *Dom. Palm.* Proceſſum ſolemniter per urbem, palmæque conſecratæ.
13. 14. 15. 16. Inter ſacra publica, per Joannem Patriarcham Antiochenum ingens peccatorum numerus in Templum S. Stephani pro more ductus, & abſolutus.
17. Sacra ſolemnia in Templis præcipuis per Cardinales facta.
18. Sacra iterum per Cardinales facta in Templo Cathed. conſecratis igne, cereis &c.
19. *Dom. Feſtum Paſch.* Sacra per Cardinales ſolemniter celebrata.
20. *Feria II. Paſch.*
21. *Feria III. Paſch.* Prædonibus & turbatoribus Concilii Caſtrum Grimmenſtein per Conſtantienſes ereptum.
22. 23. 24. 25. 26. *Dom. Quaſi mod.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
27. Congregatio publica. Ad examen retractus Hieronymus Pragenſis, multis articulis prolatis. Propoſita appellatio Argentinenſium. Sancti quidam Sueci ad canonizandum haud admiſſi.
28. 29. 30. Congregatio generalis. Celebratæ exequiæ Regis Aragoniæ, parentantibus Jacobo Epiſcopo Laudenſi, & Antonio de Mercede, Legato Hiſpano.
Res Joannis Parvi ad examen curatius Concilio per Gallos propoſitæ.
Appellatio Argentinenſium repudiata.
Congregata Natio Germanica in cauſa Argentinenſi.

A. MCCCCXVI. Menſe Majo.

1. 2. Congregatio generalis. Martinus Porræus, Epiſcopus Atrebatenſis, fuſe pro Duce Burgundiæ & cauſa Joannis Parvi peroravit.
3. *Dom. Miſericord. Domini.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
Congregati deputati IV. Nationum de Erneſti Ducis Auſtriæ ſtudio in Concilium Conſt.
4. 5. Bohemi publice Conſtantiæ citati.
Congregatio generalis. In cauſa Jo. Parvi & Ducis Burgundiæ.
Gerſon fuſe peroravit, ac ſuperiorem Epiſcopi Atrebatenſis ſermonem refutavit.
6. Libellus novem Aſſertionum Jo. Parvi oblatus.
7. Sigiſmundus Cæſar a Gallia in Angliam digreſſus *Londinum* venit.
8. Caſtrum Doloris magnifice erectum Conſtantiæ pro Ferdinando Aragoniæ Rege defuncto.
Congregat. publica pro Epiſcopo Argent. liberando.
Archiepiſcopus Gneſnenſis ceterique Poloni Epiſcopi Feſtum Wenceslai celebrarunt.
9. Congregatio generalis, in cauſa inquiſitionis Hieronymi Pragenſis, & de Epiſcopo Argentinenſi liberando.
10. *Dom. Jubilate.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
Gerſon publica Oratione dixit de Oratione vel precibus.

11. Con-

11. Congregatio Generalis in cauſa Argentin.
ANNO CHRISTI 1416. 12. 13. 14. 15. Alphonſus Rex Aragoniæ per Legatum confirmavit capitula Narbonenſia.
16. Congregatio Generalis. Deputati Commiſſarii pro cauſa Argentinenſi.
17. *Dom. Cantate.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
18. 19. 20. 21. 22. 23. Congregatio Generalis. Hieronymus Pragenſis paulo ante ſupplicium publice examinatus.
24. *Dom. Rogat.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
25. 26. Congregatio Generalis. Hieronymus de Praga porro publice examinatus.
27. 28. *Feſt. Aſcenſionis Chriſti.*
29. 30. *SESSIO GENERALIS XXI.*
Hieronymus Pragenſis, abſentibus Cæſare & Cæſaris Locumtenente Electore Palatino, publice damnatus ad rogum.
Jacobus Epiſcopus Laudenſis publica oratione de ſupplicio ejus diſſeruit.
Eodem in buſto, quod nuper Huſſus, nunc Hieronymus concrematus, magna animi conſtantia.
Poggius Florentinus epiſtola ad Leonardum Aretinum fata hujus ſupplicii hodie deſcripſit.
31. *Dom. Exaudi.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
Prælati abſentes ad reliqua ardua Concilii conficienda convocati.

A. MCCCCXVI. Menſe Junio

1. Abſentes Prælati ad Concilium vocati in valvis Templorum.
Regis Portugalliæ Legati Conſtantiam venerunt cum pompa excepti.
2. Abſentes Prælati denuo vocati.
3. Abſentes Prælati poſtremo ad Concilium publice vocati.
Congregatio Generalis de Bohemis citandis.
Cæſar per litteras Concilio ſignificavit, ne quid ardui ſe abſente perficerent.
Archiepiſcopus Moguntinus per Legatum ſe excuſavit, quod cum remoto Papa Joanne non colluderet. Contra Argentinenſes pronunciatum. Grandis ſimoniacus Joanneus, Joannes Creyt, Concilii ſententiam expertus.
Ludovicus Bavarus, Protector Concilii, qui abfuerat, ac Joannem Papam Manheimenſi carceri incluſerat, rediit.
4. 5. 6. Congregatio Generalis. Legati Regis Portugalliæ affectum Regis erga Concilium expoſuerunt.
Theodoricus a Niem, hiſtoricus, reformationis Eccleſiaſticæ & unionis Eccleſiæ, ipſiuſque Concilii Conſtantienſis, ſtrenuus defenſor, circa hoc tempus in Concilio defunctus.
7. *Dom. Feſt. Pentecoſt.* Oratio ſolemnis habita De notis boni cleri.
8. 9. 10. 11. Congregatio publica. Comes Conradus de Nellemburg ſeſe excuſavit, quod conſcius haud eſſet captivitatis Epiſcopi Argentoratenſis.
12. 13. 14. *Dom. Feſt. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
15. 16. 17. Congregatæ Nationes pro converſione gentilium per Samogitas libere inſtituenda
18. *Feſt. Corp. Chriſti.* Proceſſio ſolemniſſima celebrata.
19. 20. 21. *Dom. I. Trin.* Proceſſio pro abſente Ceſare.
22. 23. *Vigilia Joan. Baptiſtæ.* Ingentem Florentini inſtruxere apparatum in ſequentis diei celebritatem.
24. *Feſtum Joan. Baptiſtæ.* A Florentinis ſolemnis Proceſſio inſtituta.
25. Alia Proceſſio Concilii in honorem ejuſdem Joan. Bapt. celebrata.
26. 27. Congregatio Generalis. Wilhelmus de Dieſt Conſtantiam deductus Concilii ſententiæ ſe ſubmiſit.
28. *Dom. II. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
29. *Feſt. Petri & Pauli.*
30.

A. MCCCCXVI. Menſe Julio.

1. Congregatæ Nationes, de Henr. Laſchenbock Huſſi fidem abjurante.
2. 3. 4. Congregatio Generalis de unione Eccleſiæ proſequenda, & de Aragonum in hanc ſtudio.
5. *Dom. III. Trinit.* Proceſſio per abſente Cæſare.
6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. *Dom. IV. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
13. 14. Litteræ Regis Caſtellæ ad Concilium perlatæ.
15. Congregatæ Nationes, & Cardinales, de litteris Regis Caſtellæ pridie Concilio traditis.
16. 17. 18. Congregatio Generalis, in cauſa Argentinenſium, Bohemorum, aliorumque.
19. *Dom. V. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. *Dom. VI. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
27. 28. 29. 30. 31.

A. MCCCCXVI. Menſe Auguſto.

1. 2. *Dom. VII. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. *Dom. VIII. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
10. Congregatio Nationum de Bohemis.
11. Congregatio de Bohemis.
12. Congregatio Nationum de Bohemis.

13. 14.

13. 14. Congregationes Nationum de cauſa Tridentina.
15. Congreg. de Cauſa Tridentina.
16. *Dom. IX. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
Congregatio in cauſa Tridentina.
17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. *Dom. X. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. *Dom. XI. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.

ANNO CHRISTI 1416

ANNO CHRISTI 1416.

A. MCCCCXVI. Menſe Septembri.

1. 2. 3. 4. Congregatio Generalis de cauſa fidei Bohemorum, qui excommunicati.
Friderici Auſtriaci cauſa Tridentina pari ſeveritate verſata.
5. Legati Regis Aragonum Conſtantiam acceſſerunt, præclare excepti.
6. *Dom. XII. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
Legati Regis Neapolitani itidem comparuerunt.
7. Gerſon Epiſtola ad Canonicum Carnotenſem, Doctorem Parvi, Feſtum Jeſu, Joſeph & Mariæ commendavit.
8. *Feſt. Nativ. Mariæ.* Gerſon ſolemni oratione de Nativitate Mariæ, non ſolum commendavit feſtum Jeſu, Mariæ, Joſeph, ſed & publice profeſſus eſt immaculatam conceptionem Mariæ, ſive quod in utero ſit ſanctificata, in ſcriptura non contineri explicite, neque ex contentis in eadem educi evidenter. Optatque, in præſenti Concilio Conſt. illam quæſtionem publice ventilari & componi. Monetque, numerum feſtorum apud plebem, quæ manu victum quærit, minui, quod in Reformatoria Conſt. ſit notatum.
9. 10. Congregatio Generalis, pro audiendis Regis Aragoniæ Legatis.
11. 12. 13. *Dom. XIII. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
14. 15. 16. Congregatio Generalis in qua Legati Regis & Reginæ Neapoli auditi.
Epiſtola Polonorum contra Ordinem Teutonicorum prælecta.
Epiſtola Teutonicorum Ordinis ad Concilium publicata.
Cracovienſis Academiæ epiſtola ad Concilium recenſita.
17. 18. 19. Congregatio Generalis, in qua Legati Concilii, a Navarræ & Caſtellæ Regibus reverſi auditi, quod & illi Reges Benedictum Papam repudiaſſent.
Libellus hoc tempore in Concilio editus de reali obedientia antea Papæ Gregorii.
20. *Dom. XIV. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
21. 22. 23. 24. Legati Regis Angliæ, tres Epiſcopi Angli, venerunt Conſtantiam, honorifice excepti.
25. 26. 27. *Dom. XV. Trin.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
28. 29. *Feſt. Mich.*
30.

A. MCCCCXVI. Menſe Octobri.

1. Petri de Alliaco Cardin. Opus De Eccleſiaſtica poteſtate, publicatum ac prælectum publice in Templo S. Pauli.
2. 3. 4. *Dom. XVI. Trin.* Cardinales ſacra fecerunt in Monaſterio Franciſcanorum miſſa proceſſione ſingulis ſabbatis conſueta pro abſente Cæſare.
5. 6. 7. 8. 9. 10. Congregatio Generalis quod Hiſpani pro quinta natione in Concilio habendi.
11. *Dom. XVII. Trin.* Proceſsio pro abſente Cæſare.
12, 13. 14. Congregatio Generalis, in qua jus ſuffragii Hiſpanis tanquam quintæ nationi conceſſum.
15. *SESSIO GENERALIS XXII.* Regis Aragoniæ Legati Concilio ſolemniter uniti.
16. Feſt. S. Galli.
17. 18. *Dom. XVIII. Trin.* Proceſsio pro abſente Cæſare.
19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. *Dom. XIX. Trin.* Proceſsio pro abſente Cæſare.
26. 27. 28. 29. 30. 31.

A. MCCCCXVI. Menſe Novembri.

1. *Dom XX. Trin.* Proceſsio pro abſente Cæſare.
2. 3. 4. 5. *SESSIO GENERALIS XXIII.* De judicibus deputandis contra Petrum de Luna.
Congregati Commiſſarii in inquiſitione contra Papam Benedictum.
6. Congregati iterum Commiſſarii in inquiſitione in Petrum de Luna, Papam Benedictum.
7. Congregati porro Commiſſarii pro inquiſitione contra Petrum de Luna.
8. *Dom. XXI. Trin.* Proceſsio pro abſente Cæſare.
9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. *Dom. XXII. Trin.* Proceſsio pro abſente Cæſare.
16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. *Dom. XXIII.* Proceſsio pro abſente Cæſare.
23. 24. 25. 26. Henricus Dux Brunſvicenſis æger his diebus Conſtantia Luneburgum reverſus.
27. 28. *SESSIO GENERALIS XXIV.* Decreta citatio contra Petrum de Luna Papam.
Citatus publice in valvis Templorum Papa Benedictus.
29. *Dom. I. Adv.* Proceſsio pro abſente Cæſare.
30.

ANNO CHRISTI 1416. 1417.

A. MCCCCXVI. Menſe Decembri.

1. 2. 3. 4. 5. Congregatæ Nationes, in Monaſterio Franciſcan. Inſtructi Legati Concilii, Lambertus de Stipite & Bernardus de Plancha, Paniſcolam ad Papam Benedictum citandum deſtinati.
6. *Dom. II. Adv.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
7. 8. 9. 10. 11. 12.
13. *Dom. III. Adv.* Proceſſio pro abſente Cæſare
Olorenſis & Adurenſis Epiſcopi Hiſpani Conſtantiam venerunt, Concilio aduniendi.
14. *SESSIO GENERALIS XXV.* In qua Legati Comitis de Fuxo qui ex Hiſpania pridie advenerant, Concilio uniti.
Definitus & confirmatus contractus inter Concilium & Conſtantienſes, ratione domorum & victualium pro hoſpitibus.
15. 16. Quatuor Legati Regis Navarræ Conſtantiam venere.
17. 18. 19.
20. *Dom. IV. Adv.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
21. 22. 23. Congregatæ Nationes de jure ſuffragiorum in Concilio.
24. *SESSIO GENERALIS XXVI.* Legati Regis Navarræ Concilio adunati.
25. *Feſt. Nativ. Chr.*
26. 27. *Dom.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
28. 29. Feſtum Thomæ Cantuarienſis ab Anglis in Concilio ſolemniſſime celebratum.
30. 31. Concilium litteras ad Cæſarem circa hoc tempus dedit de Huſſitarum Bohemorumve negotio.

A. MCCCCXVII. Menſe Januario.

1. 2. 3. *Dom.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
4. Congregatæ Nationes, ubi nunciatum, obedientiam in regno Caſtellæ Benedicto Papæ negatam eſſe.
5. 6. *Feſt. Epiph.* Oratio ſolemnis habita De dignis clero virtutibus.
7. 8. 9. 10. *Dom. I. Epiph.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
11. 12. 13. 14. 15. 16.
17. *Dom. II. Epiph. Feſt. Antonii.* Proceſſio pro abſente Cæſare. Acrem orationem Gerſon habuit de Concilii auctoritate, & cauſa Joannis Parvi immerito excuſata.
18. Gerſon alium edidit tractatum, quo ad examen rigidum doctrinæ Joannis Parvi Concilium excitaret.
22. Lambertus de Stipite, & Bernardus de Plancha, Legati Concilii, ablegati Paniſcolam ad citandum Papam Benedictum, *Paniſcolæ* Papam magno animo allocuti, eum, prout a Concilio juſſi erant, coram citarunt, ad audiendam Concilii ſententiam.
23. 24. *Dom. III. Epiph.* Proceſſio pro abſente Cæſare.
Anglorum Epiſcopi, de imminente Cæſaris adventu læti, Senatum Conſtantienſem & alios lauto convivio & comœdia ſacra ſub prandio exceperunt, comœdiarum ſacrarum in Germania actores.
Benedictus Papa *Paniſcolæ* ſcripto prolixo reſpondit ad citationem ſuperiorem. Quod ſcriptum Legatis Concilii exhiberi juſſit.
25. 26. 27. Sigiſmundus Cæſar Conſtantiam ex Hiſpania, Gallia & Anglia reverſus, magnificentiſſime exceptus.
Per Archiepiſcopum Gneſnenſem ex itinere hoc Pariſiis allatus feralis liber Joannis Falkenbergii contra Polonos, eorumque Regem ac Principes, interficiendos. Inclinabat in ſententiam Joannis Parvi, Theologi Burgundi. Pro quo tres libellos Conſtantiæ in Concilio contra Gerſonem & Petrum de Alliaco ſcripſerat.
28. 29. 30. 31. *Dom. IV. Epiph.* Epiſcopi Angli Cæſarem, Ludov. Bavarum, alioſque Principes ſplendido convivio & repetita ſuperiori comœdia ſacra exceperunt.

A. MCCCCXVII. Menſe Februario.

1. 2. *Feſt. Purif. Mar.* Gerſon nova oratione, Joan. Parvi peſſimam doctrinam curato examini publico ſubmittere ſuaſit.
3. Archiepiſcopus Granenſis Conſtantiam venit ſplendide exceptus.
4. 5. 6. *Gerſonis* inſigne opus *de Eccleſiaſtica poteſtate* editum, pronunciatum publice.
7. *Dom. Septuageſ.*
8. 9. 10. Joannes a Falkemberg, Theologus, ob librum ſuperiorem Pariſiis allatum in mincipes injurium, in carcerem in Concilio hoc fere tempore conjectus.
11. 12. 13. Congregatæ hoc tempore frequenter Nationes & Cardinales, librum Falkembergi examinantes, qui librum pernicioſiſſimum condemnarunt, & in publica Seſſione condemnandum eſſe decreverunt. Quod Decretum Poloni vehementer urſerunt in Seſſione ultima, ſub finem Concilii.
14. *Dom. Sexageſ.*
15. 16. 17. 18. 19. Fridericus Dux Auſtriæ ob cauſam Tridentinam citatus.
20. *SESSIO GENERALIS XXVII. præſente Cæſare*, in cauſa præcipue Tridentina contra Fridericum Auſtriacum.

21. *Dom.*

21. *Dom. Esto mihi.*

ANNO CHRISTI 1417. 22. 23. Joa. Nassovius a Cæsare Electoratu Moguntino investitus. 24. 25. 26. 27. 28. *Dom. Invocavit.* Ponderosa oratio habita de Ecclesiæ corrupto statu. De reformatione Monachorum nigrorum Capitulum Provinciale celebratum.

ANNO CHRISTI 1417.

A. MCCCCXVII. Mense Martio.

1. 2. 3. *SESSIO GENERALIS XXIIX. præsente Cæsare*, in causa Tridentina contra Fridericum Austriacum.
Galli longo scripto, ob strepitum non plene prælecto, Anglis dubium moverunt de jure Nationis in Concilio. Quod Cæsar ægre tulit.
4. 5. 6. 7. *Dom. Reminisc.* Epistola Lamberti de Stipite, Legati Concilii ad Hispanos, de Benedicto Papa Panisco citato, Concilium perlata.
8. *SESSIO GENERALIS XXIX.* Contumacia Petri de Luna Papæ Benedicti accusata.
9. Legati Concilii ad Hispanos pro Papa Benedicto Panisco citando, re bene confecta, Constantiam redierunt.
10. *SESSIO GENERALIS XXX. præsente Cæsare*, de Benedicto Papa Panisco per Concilii Legatos citato.
11. 12. 13. 14. *Dom. Oculi.*
15. 16. 17. Hoc tempore Petrus de Alliaco Cardinalis in templo S. Pauli publice prælegi curavit opus suum de Calendario per Concilium corrigendo.
18. Cæsar Sigismundus Brunsvicensibus dedit Privilegium de libera in urbe Brunsvicensi cujuscunque sexus hominum inhabitatione, secundum Imperialia statuta.
19. Capitulum Provinciale Benedictinorum, Constantiæ in Monasterio Petrusiano hactenus celebratum, hodie finitum.
20. 21. *Dom. Lætare.* Petrus de Alliaco, Cardinalis, gravi oratione ad reformationem Ecclesiæ Concilium hortatus, & de Joannis Parvi causa dissimulata amare conquestus.
22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. *Dom. Judica.* Momentosa & ponderosa oratio habita de statu Ecclesiastici emendatione & Benedicto de sede præcipitando.
29. Advenere Legati Regis Castellæ, cum pompa excepti.
30. *SESSIO GENERALIS XXXI.* De variis rebus. Comite Virtutum, Gregorio, Polonis &c.
Angli quoque longam Apologiam Vindiciasque pro jure Nationis in Concilio, contra Gallos, publice Concilio exhibuerunt.
31.

A. MCCCCXVII. Mense Aprili.

1. *SESSIO GENERALIS XXXII.* Petrus de Luna Papa Benedictus contumaciæ denuo accusa-
2. tus & ulterior inquisitio contra eum decreta.
3. Congregatio generalis, in qua auditi Legati Regis Castellæ.
Cæsar Sigismundus Constantia Cellas in vicinia divertit.
4. *Dom. Palm.* Processio quinque nationum & Patrum Concilii.
Diplomata affixa contra Petrum de Luna & Ducem Austriæ.
5. 6. 7. 8. *Die Viridium.* Sacra per Cardinales facta.
Cardinalis Florentinus Zabarella solemnem habuit orationem.
9. Sacra solemnia per nationes facta.
10. Sacra iterum facta, ignibus & facibus paschalibus inauguratis.
11. *Dom. Pasch.* Solemnis processio cleri.
12. 13. Cæsar Sigismundus Constantiam e diverticulo rediit.
Advenere tres Bavariæ Duces, honorifice excepti.
14. 15. Fridericus Marchio Misniæ solemnissime exceptus.
16. 17. 18. *Dom. Quasi mod.* Fridericus I. Electoratu & Marchia Brandenburgensi a Cæsare publice & solemnissime in Constantiensi foro investitus.
19. 20. 21. 22. Congregati Commissarii super Inquisitione contra Petrum de Luna Papam.
23. Petrus de Luna, Benedictus Papa, publice iterum citatus.
24. 25. Congregati Commissarii, continuantes Inquisitionem contra Petrum de Luna, articulis contra eum productis.
26. *Dom. Miseric. Dom. die Marci Evang.* Citati testes contra Benedictum Papam.
27. 28. Adolphus Comes Cliviæ, Dux a Cæsare Constantiæ creatus.
29. 30. Solemnissima totius Concilii processio instituta.

A. MCCCCXVII. Mense Majo.

1. 2. *Dom. Jubil.*
3. 4. 5. 6. Congregati Commissarii in Inquisitione contra Petrum de Luna, articulique novi contra eum producti.
7. 8. 9. *Dom. Cantate.* Mauritius de Praga Oratione solemni simoniam extirpandam, clerumque in hoc Concilio plane emendandum esse, graviter monuit.
10. Congregati Commissarii in Inquisitione contra Petrum de Luna.
11. Ludovicus Bavarus, Comes Palatinus Rheni, in publico foro a Cæsare Electoratu investitus.
Eberhardus Comes de Nellemburg a Cæsare in Cæsarea sua curia Constantiæ investitus.
Congregati Commissarii in Inquisitione in Petrum de Luna.
Citatus denuo Papa Benedictus.

ANNO CHRISTI 1417.

12. *SESSIO GENERALIS XXXIII. Cæsare præsente*, contra Petrum de Luna, qui contumax rursum declaratus.
Fridericus Marchio Misniæ sine investitura indignabundus Constantia discessit.
13. 14. 15. Congregati Commissarii in pertexenda Inquisitione contra Petrum de Luna.
16. *Dom. Rogate*. Cæsar Rudolphum Saxoniæ Electorem, aliosque Principes Constantiæ investivit.
17. 18. 19. 20. *Fest. Ascens. Christi*.
21. In Inquisitione contra Petrum de Luna porro congregati Commissarii.
22. 23. *Dom. Exaudi*.
24. 25. Congregati Commissarii in Inquisitione contra Petr. de Luna, novaque Papæ citatio decreta.
26. 27. Congregati iidem Commissarii.
28. 29. *Vigilia Pentecostes*. Congregatio publica præsente Cæsare.
Cardinales Cæsari obtulerunt formulam novi Pontificis eligendi.
30. *Dom. Pentecost.* Petrus de Alliaco Card. oratione solemni in festum, commendavit formulam
31. electionis Papalis pridie oblatam.

A. MCCCCXVII. Mense Junio.

1. Congregatio publica in Inquisitione contra Petrum de Luna.
2. 3. 4. 5. *SESSIO GENERALIS XXXIV.* Omnia ad damnationem ac depositionem Papæ Petri de Luna instructa & composita.
6. *Dom. Trinit.*
7. 8. 9. 10. *Festum Corporis Christi* solemnissima Processione celebratum.
11. 12. Congregatæ his diebus Nationes frequenter, præsente Cæsare de Ordine rerum in Concilio porro expediendarum, & de Reformatione ante Papæ novi electionem instituenda.
13. *Dom. I. Trinit.*
14. 15. 16. Congregatæ simul Nationes non sine turbine.
Congregatæque singulæ seorsim nationes pro litibus illis sopiendis.
17. Congregatæ Nationes super Cæsaris propositione: Reformationem status Ecclesiastici ante Papæ electionem perfici debere.
18. *SESSIO GENERALIS XXXV. præsente Cæsare*. Legati Castellæ Concilio uniti.
19. 20. *Dom. II. Trinit.*
21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. *Dom. III. Trinit.* Stephanus de Praga ad maturandam Ecclesiæ reformationem solemni oratione Concilium hortatus.
28. Congregatæ Nationes, *præsente Cæsare*. Cardinales & quædam nationes postularunt a Cæsare Decretum de modo eligendi novum Papam.
29. 30.

A. MCCCCXVII. Mense Julio.

1. 2. *Fest. Visit. Mariæ.*
Cardinales Cæsarem precibus fatigarunt, qui indiceret in proximam Dominicam publicas preces pro novo Papa eligendo Quod factum.
3. Magistratus Constantiensis jussu Cæsaris publice per præcones denunciavit festum Mariæ postridie celebrandum pro novi Papæ electione urgenda.
4. *Dom. IV. Trinit.* Festum Mariæ indictum celebratum.
5. 6. 7. 8. 9. Vincentius Ferrerius per litteras Constantiam invitatus, ut a Flagellariorum secta avocaretur.
10. 11. *Dom. V. Trinit.* Cæsar diplomate publico securitatem Concilio pollicitus, de qua Cardinales scrupulum moverant.
12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. *Dom. VI. Trinit.* Molle consilium a Gersone scriptum de secta Flagellariorum convincenda.
19. 20. 21. 22. *SESSIO GENERALIS XXXVI.* De citando Petro de Luna ad sententiam decretoriam audiendam.
Citatus Petrus de Luna Papa ad audiendam sententiam.
23. 24. 25. *Dom. VII. Trinit.*
26. *SESSIO GENERALIS XXXVII. præsente Cæsare*. Benedictus Papa de sede dejectus. Dejectio Papæ, Cæsaris jussu per tibicines publice denunciata per urbem.
27. 28. *SESSIO GENERALIS XXXVIII.* De jure suffragii Castellanorum & Aragonum, deque causa Argentinensi.
Cæsar Sigism. Ducibus Brunsvicensibus dedit privilegia de sale & libera navigatione.
29. 30. 31. Electa his diebus celebris Mercatorum Constantiensium domus, pro parando conclavi ad novum Pontificem eligendum.

A. MCCCCXVII. Mense Augusto.

1. *Dom. VIII. Trinit.*
2. 3. In principio Augusti. Congregatæ frequenter Nationes Cæsaris auctoritate ac jussu, pro Reformatorio novo constituendo ad reformationem curiæ Romanæ persequendam.
4. *Dies Dominici*. Joannes Hugenetti de Metis, Academiæ Avinionensis Legatus, solemni panegyri in Monasterio Dominicanorum de Reformatione curiæ Romanæ summe necessaria graviter disseruit.

Con-

ANNO CHRISTI 1417.

Congregatæ Nationes, coram quibus ſcriptis libellis oblatis Cardinales contra Reformationem ante electionem Pontificis ſuſcipiendam, uti volebant cum Cæſare Nationes, proteſtati.

5. Cardinales conati Nationes in ſuas pertrahere partes pro reformatione differenda.

6. 7. 8. *Dom. IX. Trinit.*

9. Novi reformatores ſomnolentius progreſſi in opere reformationis injuncto.

10. 11. Itali, Hiſpani & Gallorum plures in partes Cardinalium ſpalam conceſſerunt, Reformationem electioni Papæ eſſe poſtponendam.

12. 13. 14. Congregati Reformatores his diebus continue.

15. *Dom. X. Trinit.*

16. Pileus Archiepiſcopus Genuenſis gravi oratione Cæſarem hortatus, ne a Reformatione per inſidias ſe avocari ſineret.

17. 18. 19. Alii quoque paribus ſcriptis animum Cæſaris Reformationem urgentis ſolicite roborarunt.

20. Gerſon conſilium de controverſia, quoad communionem laicalem ſub utraque, Concilio exhibuit.

21. 22. *Dom. XI. Trinit.* Bernardus Baptizatus ponderoſa oratione Reformationem cleri dignam in Concilio proſequi ac perficere ſuaſit.

23. Congregati Reformatores, qui litteris reformationem adornandam conſcriberent.

24. *Feſtum Bartholomæi.* Pro electione novi Papæ ſolemnis proceſſio cleri inſtituta.

25. Galli in Reformatorio hoc tempore acriter Annatas impugnarunt, editis ſcriptis, ultro citroque.

Petrus de Alliaco oratione ſolemni in S. Ludovicum, de Papa eligendo & de neceſſaria reformatione fuſe diſſeruit.

26. Imperator Sigiſmundus Comitia Principum frequentia his diebus Conſtantiæ celebravit, in quibus etiam de Duce Bavariæ Ludovico accuſato egit.

27. 28. 29. *Dom. XII. Trinit.* Theobaldus ſolemni panegyri reformationem ſtatus Eccleſiaſtici ſtrenue urſit.

30. 31.

A. MCCCCXVII. Menſe Septembri

1. 2. 3. Congregatio Generalis, ad expediendum litteras, quibus univerſo orbi denunciaretur, Petrum de Luna Papam Benedictum per Concilium eſſe Papatu dejectum.

Sigiſmundus Cæſar Epiſtola ad Lunienſes de Wenceslao Bohemiæ Rege, ſuo fratre, Huſſitarum Patrono, pluribus egit.

4. Rupertus Alanus, Archiepiſcopus Sarisburienſis, ſtrenuus Reformationis propugnator, cujus juſſu Rupertus Ullerſton, Theologus Anglus, nobile opus ſcripſerat, in hoc Concilio multis lectum, *Petitiones pro Eccleſia reformanda*, magno Concilii & Eccleſiæ damno obiit Gotlebiæ.

5. 6. 7. 8. *Dom. XIII. Trinit.* Defuncti Ruperti corpus Gotlebia Conſtantiam delatum. Scriptum aculeatum prodiit, quo Germani & Angli ob reformationem ante electionem Papæ poſtulatam hæreſeos accuſati.

9. Congregatæ Nationes, coram quibus non ſine tumultu Cardinales denuo contra reformationem electioni Papæ præmittendam proteſtati. Quo Cæſar vehementer offenſus, ut proteſtationem rumpere cogerentur Cardinales.

Legati Regis Caſtellæ indignabundi Conſtantia emigrarunt, a Cæſare in itinere mox retenti & retracti.

Cardinales Concilio ſe ſubducere ſtuduerunt agnita Cæſaris offenſa.

10. Cæſar Cardinalibus conſuetas Conſultationes in Templo & Palatio Epiſcopali interdixit.

Cardinales alio in loco congregati ſalvum conductum Conſtantia abeundi fruſtra poſtularunt.

Friderici Electoris Brandenburgenſis opera Cardinales in Concilio retenti.

11. Congregatæ Nationes. Coram quibus ruptam nuper Proteſtationem Cardinales majori cum impetu continuarunt contra reformationem ante electionem Papæ ſuſcipiendam. Cardinalis præcipue Zabarella tanta vocis vehementia uſus, æger alias, ut brevi poſt expiraret.

Cæſar quoſdam Cardinales capere conſtituit.

12. *Dom. XIV. Trinit.* Cardinales pertinaciter ſententiæ ſuæ inhæſerunt, reformationem electioni Papæ præmitti nullo modo admiſſuri. Adeo ut Martyrii ſymbolum rubeis pileis declararent, ſi pro electione Papæ reformationi præmittenda eſſet obeundum. Defecerunt quoque hoc die nonnulli Galli atque Itali a Cæſare & Germanis, in Cardinalium ſententiam eundo.

13. Archiepiſcopi Sarisberienſis defuncti exequiæ celebratæ magno cum ſplendore.

14. Congregatæ Nationes, coram quibus Germani Cardinalium proteſtationibus, reformationi hactenus oppoſitis, animoſe reſponderunt, ac pro Reformatione ſumme neceſſaria graviſſimam Apologiam texuerunt.

15. 16. Roberto Archiepiſcopo Sarisberienſi defuncto, Natio Anglicana, etiam in partes Cardinalium pertracta, ut Reformationem electioni poſtponi ſineret.

17. 18. 19. *Dom. XV. Trinit.*

20. Archiepiſcopus Rigenſis & Epiſcopus Curienſis, per Cardinales eorumque promiſſa victi, Cæſarem tandem pellexerunt, ut vel invitus in electionem Papæ conſentiret.

21. 22. 23. Congregatio Generalis. Commiſſarii conſtituti ad parandam concordiam inter Hiſpaniæ Legatos de jure ſuffragiorum.

24. 25. 26. *Dom. XVI. Trin.* Franciſcus Zabarella Card. Florentinus obiit Conſtantiæ, ſenex 78. annorum, Papatu digniſſimus judicatus. ANNO CHRISTI 1417.

27. Exequiæ Zabarellæ celebratæ. Poggius Florentinus præclara oratione funebri parentavit.

28. 29. 30.

A. MCCCCXVII. Menſe Octobri.

1. 2. Alia oratione funebri Zabarellæ parentatum.

3. *Dom. XVII. Trin.*
Nicolaus de Jawir gravi oratione reformationem Eccleſiæ commendavit, eamque ante electionem novi Pontificis præſtandam eſſe urſit.

4. 5. Cæſar & Natio Germanica electionem Papæ admittere tandem coacti, reformationem Eccleſiæ ſtatim poſt Papam electum incipiendam & perficiendam urſerunt. Qua de republicum poſtularunt Decretum ac promiſſum.

6. 7. 8. 9. *SESSIO GENERALIS XXXIX.* Quidam reformationis articuli publicati, de futuris præcipue Conciliis frequenter celebrandis.

10. *Dom. XVIII. Trin.*

11. 12. 13. Congregati ſæpe hoc tempore Deputati Nationum, de forma Decreti, per Germanos deſiderati, pro reformatione per novum Papam ſtatim præſtanda.

14. 15. 16. *S. Galli.*

17. *Dom. XIX. Trin.*

18. Obiit Gregorius XII. Angelus de Corrario dictus, olim Papa, in Concilio ſede motus, nunc Cardinalis, *Recaneti.*

19. In Comitiis Cæſaris Conſtantienſibus controverſia Ducum Bavariæ tractata.
Henricus Bavarus Ludovicum Bavarum, finitis comitiis, lethali ferro aggreſſus, eum proſtravit. Quo facto, urbe ſtatim elapſus. Quem, juſſu Cæſaris, cum copia militum Guntherus Comes Schvvartzburgenſis fruſtra ſtatim inſecutus.

20. Conſtantienſibus Imperator nonnulla privilegia contulit.

21. 22. Epiſcopus Wintonienſis, Anglus, hoc tempore Conſtantiam venit, quo mediatore actum de reformatione per Papam præſtanda.

23. Congregatæ frequenter Nationes pro electionis Papalis modo definiendo, & an Cardinales ad electionem admittendi, nec non qui Reformationis Papalis futuri articuli.

24. *Dom. XX. Trin.*

25. 26. Congregati Deputati V. Nationum. Diſputatum acriter de jure eligendi Pontificem, an pro conſuetudine Cardinalibus competat.

27. 28. Congregati Deputati. Modus eligendi Papam definitus, ut Nationum Deputati una cum Cardinalibus Papam eligerent.

29. 30. *SESSIO GENERALIS XL.* Decretum, reformationem ſtatus Eccleſiaſtici a novo Papa ſtatim debere inſtitui ante Concilii finem, publicati Reformationis inſtituendæ articuli.

31. *Dom. XXI. Trin.*

A. MCCCCXVII. Menſe Novembri.

1. 2. Pro electione novi Pontificis in Domo Mercatorum conclavia diſtributa.

3. 4. 5. 6. Congregati Deputati in cauſa Argentinenſi, contra Argentinenſes ſententia lata.

7. *Dom. XXII. Trin.* Interdictum publice hoſpitibus ac civibus a Cæſare, ad conclave electorum accedere.

8. *SESSIO GENERALIS XLI. præſente Cæſare.* Curate omnia inſtructa pro ingreſſu conclavis ad electionem Papæ.
Jacobus Epiſcopus Laudenſis coram toto Concilio publica oratione *ideam boni Pontificis eligendi* præclare depinxit.
Cardinales & reliqui Nationum Deputati decenti ordine conclave ſtatim ſunt ingreſſi poſt meridiem.
Electores conclave ingreſſi Cæſari jurato promiſerunt, ſe *Papam bonum reformationi aptum* electuros.
Obſerato conclavi, omnia curatiſſime obſervata, ne quis ſubreperet dolus.

9. Inchoata electio a ſacris in conclavi.

10. Proceſſio ſolemnis extra conclave a Cæſare ceteriſque magnatibus ad conclave pro felici electione triduo inſtituta. Electio Papalis triduo difficulter ſucceſſit.

11. *Feſtum Martini.* Odo de Columna, Cardinalis, novus Pontifex, Romanus, Martinus V. dictus, Germanorum beneficio eſt electus, ante meridiem. Qui gratulationibus & ſolemnitatibus conſuetis ab omnibus in conclavi exceptus. Idque per effractum conclavi parietem publice denunciatum.
Cæſar cum magnatibus ad conclave confluxere.
Magna cum pompa, ex conclavi egreſſus Papa, in templum Cathedrale deductus.
Ludovicus Bavarus in hac via auxilium a Papa imploravit contra Henricum Bavarum, a quo nuper vulneratus.
Novus Papa Martinus Palatium Epiſcopale ſtatim occupavit pro ſede Papali.

12. Martinus in Diaconum conſecratus.
Regulæ Cancellariæ Martini Papæ a Joan. Oſtienſi contra Concilii votum ac Decreta ſtatim hodie conſcriptæ, etſi nondum publicatæ.

13. Ex Diacono in Sacerdotem conſecratus Martinus in Palatio Epiſcopali.

14. *Dom. XXIII. Trin.* Ex Sacerdote Epiſcopus conſecratus Martinus in Palatio Epiſcopali.

15. Obedientiam Martino univerſus promiſit clerus in templo Cathedrali.

16. Cæ-

16. Cæſar, Electores, Duces, Comites, aliique nobiles, veneratione decenti Papam profecuti
17. 18. Obedientiam ac devotionem ſuam Ordines Monachales Papæ declararunt. ANNO CHRISTI 1417. 1418.
19. 20. Univerſa ad conſecrationem proximam Papæ in templo Cathedrali inſtructa.
21. *Dom. XXIV. Trin.* Conſecratus & unctus Papa Martinus V. a Cardinali Oſtienſi ſummo mane in templo Cathedrali, incenſa ſtupa.
Coronatus in Palatio Epiſcopali ſub dio, magno ſplendore, *præſente Cæſare*.
Inſtituta mox ſolemnis per urbem proceſſio, deductuſque novus Papa, equo vectus per urbem, Cæſare aliiſque Principibus & clero Papam comitantibus.
In proceſſione Judæi obvii, devotionem ſuam teſtati, volumine legis novo Papæ oblato. Quod Cæſar & Papa modeſtiſſime declinarunt.
Novus Papa Abbatibus non infulatis privilegium dedit, infula quotannis hoc die utendi.
Joanna Siciliæ Regina Legatos Conſtantiam ablegavit Martino V. gratulatura.
22. Quinque Nationes Reformationem maturandam a Papa poſtularunt.
Quod reformationis negotium ægre ſucceſſit duobus menſibus.
Germani præcipue, acri ſcripto urſerunt, Reſervationes Papales eſſe reſtringendas.
23. 24. 25. Martinus V. Papa Legatum ad Fridericum Auſtriæ Ducem miſit, eum cum Cæſare reconciliaturus.
26. Martinus Gregorii nuper defuncti exequias Coſtantiæ celebravit.
27. 28. *Dom. I. Adv.*
29. Primum Papæ Conſiſtorium publicum in palatio Epiſcopali de querela Ludovici Bavari contra Henricum Bavarum, deque cauſa Argentinenſi.

A. MCCCCXVII. Menſe Decembri.

1. Ludi equeſtres Conſtantiæ a Principibus inſtituti in Foro piſcium.
2. 3. 4. 5. *Dom. II. Adv.*
6. 7. Præpoſitus Lucernenſis Conſtantiæ aſſaſſinio interfectus, aſſaſſino capto.
8. Mauritius de Praga Concilii juſſu gemino publico ſcripto reſpondit ad Jacobi de Miſa librum de Communione laicali.
9. Aſſaſſinus Lucernenſis ad ſupplicium raptus.
10. 11. 12. *Dom. III. Adv.*
13. 14. 15. 16. 17. Martinus Papa ſolemniſſime gratias ſeu beneficia publice diſtribuit.
18. Martinus V. in conſiſtorio privato juravit profeſſionem Bonifacianam.
19. *Dom. IV. Advent.*
20. 21. 22. 23. 24. Hoc anno diu multumque diſputatum in Concilio de uſu & poſſeſſione rerum temporalium apud Monachos.
25. *Feſtum Nativ. Chriſti.* Martinus Papa ſacra publice & ſolemniſſime peregit.
26. *Dom.*
27. 28. *SESSIO GENERALIS XLII. præſente Cæſare*, de Balthaſſare de Coſſa, depoſito nuper Papa, Manhemii in carcere hærente, novo Papæ Martino tradendo.
Henricus Baufort, Epiſcopus Wintonienſis, Anglus, Cardinalis a Papa Conſtantiæ creatus.
29. 30. 31. Cancellarius Cæſaris obiit Conſtantiæ, ſucceſſore a Cæſare creato Georgio ab Hohenlohe, Epiſcopo Patavienſi.

A. MCCCCXVIII. Menſe Januario.

1. *Imperator Sigiſmundus* Henricum de Ulm, Conſulem Conſtantienſem, ſolemniter creavit Equitem.
2. *Dom.*
3. 4. Germani hoc tempore libellum Pontifici Martino obtulerunt, Articulos de reformatione ſupremi Eccleſiaſtici regiminis comprehendentem, quo eum ad Reformationem ſuſcipiendam animarent.
5. Defuncti nuper Cæſarei Cancellarii exequiæ celebratæ.
6. *Epiph.* Sacris operatus eſt Martinus V. *Cæſare præſente.*
Ludovicus de Deck Patriarcha Aquilejenſis, cum fratre Ulrico de Deck, Conſtantiam venere, magnifice excepti.
7. 8. 9. *Dom. I. poſt. Epiph.*
10. 11. 12. Galli quoque per Cæſarem nunc urgeri deſiderarunt reformationem a Papa præſtandam. Quibus indignabundus reſpondit Cæſar, illis exprobans nuperum inſalubre conſilium, de reformatione in Papam differenda.
13. 14. 15. Hiſpani etiam, directe & indirecte, verbis & ſcriptis, reformationem per Martinum Papam perfici poſtularunt, ſimoniam præcipue extirpatam voluerunt.
16. *Dom. II. poſt. Epiph.*
17. Cæſar Benedictinorum reformationem confirmavit.
18. 19. 20. 21. 22. 23. *Dom. Septuageſ.*
24. Papa & Cardinales in Congregatione Generali jurarunt, ſe Cæſarem pro Rege Romanorum veneraturos.
25. 26. Decimas de quibuſdam novis Eccleſiaſticis in Germania, pro immenſis ſumtibus impenſis, Cæſari tribuit Papa.
27. 28. 29. Hoc fere tempore Papa Martinus quandam *Reformationis Curiæ Romanæ*, toties expetitæ, *ideam*, ſcripto conſignatam, Nationibus obtulit.
30. *Dom. Sexageſ.*

31. Con-

ANNO CHRISTI 1418.

31. Congregatio publica, in qua Legati duorum Cardinalium Papæ Benedicti, qui ab eo defecerant, auditi.

ANNO CHRIS 1418

A. MCCCCXVIII. Menſe Februario.

1. 2. *Feſtum Purif. Mariæ*. Papa ſacra ſolemnia fecit.
Solemnis Oratio de Eccleſiaſtici Regiminis reformatione habita.
3. 4. 5. 6. *Dom. Eſto mihi*.
7. Comitia Conſtantiæ in curia Regia celebrata, præſide Friderico Electore Brandenburgico, contra Fridericum Ducem Auſtriæ.
8. Ludi equeſtres inſtituti præſente Cæſare.
9. 10. 11. Cæſare legatum Georgium ab Hohenloe, Epiſcopum Patavienſem miſit Mediola-
12. num, qui rem controverſam inter Cæſarem & Ducem Mediolanenſem componeret.
13. *Dom. Invocavit*.
14. Guntherus Comes Schwarzburgenſis, aliique Cæſaris legati Baſileam e Concilio profecti, pro oppignorandis quibuſdam ditionibus Auſtriacis.
15. 16. Eberhardus Windeck, Cæſaris Legatus, ad Moguntinos Wormatienſes & Spirenſes in eodem abiit negotio.
17. 18. Alamannus Adamarius Cardin. Piſanus in Hiſpaniam miſſus, qui admoneret Petrum de Luna, ut Pontificatu ſe abdicaret.
19. Georgius Archiepiſcopus Kivionenſis Ruſſus una cum multis Principibus Tartarorum & Turcarum, nec non XIX. Græcæ fidei Epiſcopis Conſtantiam venit, perhonorifice exceptus.
Alphonſi Aragoniæ regis Legati Conſtantiæ apud Martinum Papam hoc tempore diu multumque egerunt de gratia pro ſtudio in unionem Eccleſiæ Regi reddenda.
20. *Dom. Reminiſcere*.
Concordata Germanorum, Anglorum & Gallorum cum Martino V. De Emendatione reiminis Eccleſiaſtici, hoc tempore a Papa delineata ac tentata.
Cauſa Joannis Parvi & Joannis de Falckenberg in Principes injuria, Cardinalium culpa frigidius tractata.
21. Galli ac Poloni de cenſura cauſæ Joan. Parvi dilata conqueſti & contra eam proteſtati.
XXIV. Articuli Inquiſitorii contra Bohemos editi ac Huſſitas.
22. Bullæ Martini Papæ contra Wicleffi & Huſſi ſectatores publicatæ.
23. Gerſon hoc tempore, quando cum Commiſſariis Papæ Galli in Concilio egerunt de concordatis, regimen Eccleſiaſticum emendandum, Commiſſariis pro poteſtate Papæ Decretoria nimis libere differentibus, opuſculum oppoſuit, quod vocavit *Diſcuſſionem illius Aſſertionis, Sententia paſtoris etiam injuſta tenenda eſt*.
24. Sigiſmundus Imperator Conſtantia Baſileam divertere contendit, ſed in itinere conſilium mutavit.
25. Cæſar Sigiſmundus Conſtantiam reverſus.
Podagra affectus, per plures dies lecto ſellæ affixus hæſit.
26. Polonos, cauſam Joannis Parvi a Martino Papa neglectam eſſe, & nullo modo damnatam, male habuit. Quare a Papa ad futurum Concilium provocarunt.
27. *Dom. Oculi*. 28.

A. MCCCCXVIII. Menſe Martio.

1. 2. 3. 4. 5.
6. *Dom. Lætare*. Martinus Papa in ſacris publicis auream roſam conſecravit, eamque Cæſari decumbenti cum pompa offerri curavit. Quam & Cæſar ſellæ impoſitus honorifice excepit.
7. 8. 9. 10. Conſiſtorium publicum Martini Papæ, in quo Polonorum appellationem ad futurum Concilium, damnavit, hoc nomine, quod a Papa appellare non liceat. Cui Decreto Papali Gerſon mox obviam ivit peculiari opuſculo. Quomodo & an liceat in cauſis fidei a ſummo Pontifice appellare, ſeu ejus judicium declinare.
11. 12. 13. *Dom. Jud.*
14. 15. 16. 17. 18. 19.
20. *Dom. Palm.* Martinus V. in publicis ſacris palmas conſecravit.
21. *SESSIO GENERALIS XLIII.* De Reformatione Eccleſiæ quædam ſtatuta publicata: de Exemptionibus, de unionibus & incorporationibus, & de fructibus medii tem-
22. 23. poris, de ſimoniacis, diſpenſationibus, de decimis, & aliis oneribus, de vita & honeſtate clericorum.
24. *Dies Viridium*. Martinus V. multis ceremoniis ſacra hujus diei fecit celebriora.
25. *Die Veneris Sancta*. Martinus V. ſacra præſente Cæſare peregit, & indulgentias diſtribuit. Albertus de Bon Chriſtianis Florentinus, Epiſcopus Forolivienſis, ſolemni oratione diſſeruit de Paſſione Chriſti.
26. *Vigilia Paſchatis*. Joannes Cardinalis Oſtienſis & Patriarcha Antiochenus ignem & cereos Paſchales conſecrarunt.
Bertrandus Princeps Camerinenſis Italus, cum pompa Conſtantiam ingreſſus.
Ludovicus Dux Brigenſis rediit.
27. *Dom. Feſtum Paſch.* Papa & Patriarcha Antiochenus in diverſis templis ſacra peregerunt, & placentas Paſchales conſecrarunt.
28. Venetorum & Genuenſium Legati venere, cum Cæſare tranſacturi.
29. 30. 31.

A. MCCCCXVIII.

ANNO CHRISTI 1418.

A. MCCCCXVIII. Menſe Aprilis.

ANNO CHRISTI 1418.

1. 2. Martinus V. *Agnos Dei* inter ſacra conſecravit.
Duo Cardinales, Legati in Galliam & Angliam abierunt.
3. *Dom. Quaſi modo g.* Matthæi Grabon Dominicani controverſia de ſtatu Monachali ac vera religione, ventilata ac dijudicata, Grabone recantante.
4. 5. 6. 7. 8. 9. Nuptiæ inter Friderici I. Electoris Brándeb. filiam, & Ludovicum Ducem Brigenſem Cæſare parario Conſtantiæ celebratæ.
10. *Dom. Miſericord.*
11. 12. Sigiſmundus Conſtantia ad vicinam arcem Morsburg divertit, cum Friderico Duce Auſtriæ, qui illuc quoque venerat, reconciliandus.
Libri Dominici de Laude combuſti in Palatio Epiſcopali.
13. Congregatio, in qua Dominicus de Laude aliique Viri eruditi publice recantarunt, ſuaque
14. dogmata abjurarunt.
15. Concordata Martini Papæ cum Germanis ac Gallis, ejuſdem juſſu libris Cancellariæ Rom. ſunt inſerta.
16. Cæſar re cum Friderico Auſtriaco Morsburgæ nondum compoſita Conſtantiam reverſus.
17. *Dom. Jubil.*
18. 19. *SESSIO GENERALIS XLIV. præſente Cæſare & Papa.* De futuro Concilio pro reformatione Eccleſiæ Papiæ celebrando.
20. 21. 22. *SESSIO GENERALIS XLV.* & ultima *præſente Cæſare & Papa.* Concilium, non ſine tumultu, & repugnantibus Polonis, iiſque, quod Papa non publice damnaret libellum Falkenbergii in Principes injurium, ad futurium Concilium provocantibus, ſolutum.
23. 24. *Dom. Cantate.*
25. Tractatus inter Cæſarem & Frider. Auſtriacum in Monaſterio Munſterlingenſi, Conſtantiæ
26. vicino, ſequentibus diebus continuatus.
27. 28. Sigiſmundus Conſtantia Tigurum divertit, & Fridericus Dux Auſtriæ Conſtantiam rediit.
29. Guntherus Comes Svvarzburgenſis, aulæ Cæſareæ Judex, Mainovia æger Conſtantiam deportandus, in lacu Potamico prope Conſtantiam diem obiit.
Martinus Papa publicis programmatibus valvis templorum affixis, omnes Curiales ſuos admonuit, qui cum hoſpitibus ſuis rationem inirent, ob imminentem abitum.
30. Sigiſmundus Tiguro Conſtantiam ſubito reverſus.

A. MCCCCXVIII. Menſe Majo.

1. *Dom. Rogate.*
2. Concordata Martini cum Germanis & Gallis in templo S. Stephani publice prælecta.
Tres Commiſſarii Martini V. mandatum pro colligendis decimis Cæſari deſtinatis, promulgarunt.
Dominicus de Geminiano JCtus Florentinus, nomine Germanorum querentium, edictum il-
3. lud Papale oppugnavit, ac libertatem nationis vindicavit.
4. Papa Martinus V. invito ac diſſuadente Cæſare Conſtantia abire inſtituit, proximumque abitus terminum publicis programmatibus definivit.
5. *Feſtum Aſcenſionis Chriſti.* Martinus ſacra fecit in templo Cathedrali.
6. 7. Cæſar & Fridericus Auſtriacus in gratiam rediere.
8. *Dom. Exaudi* Fridericus Auſtriacus ab excommunicationis ſententia per Cardinales abſolutus.
Cæſar Friderico Auſtriaco reconciliato ſolemniſſime regalia ſua contulit in publico foro Conſtantienſi, infinita hominum turba ſpectante.
9. 10. Martinus Papa Conſtantienſibus impertivit privilegia & Indulgentias.
Religioſa poſtridiana Conſtantienſium proceſſio publice denunciata.
11. Celebrata ſolemnis proceſſio cleri Conſtantienſis.
12. 13. 14. Sigiſmundus ante abitum cum Conſtantienſibus convenit de debitis ſuorum Curialium.
15. *Dom. Feſt. Pentecoſt.* Martinus ultima ſacra Conſtantiæ fecit, multaſque diſtribuit Indulgentias.
16. *Feria* II. *Pentec.* Martinus V. magna cum pompa Conſtantiæ valedixit, ac Genuam ſe contulit.
17. *Feria* III. *Pentec.* Legati Poloni, Lithuani, Ruſſi, Maſovii, Conſtantia abierunt.
Gerſon de Concilio optime meritus e Concilio ſponte migravit in exilium.
18. *Fer.* IV. *Pentec.*
19. *Feria* V. *Pentec.* Fridericus I. Elector Brandenburgenſis, Conſtantia diſceſſit, ubi Electoralem dignitatem a Cæſare erat conſecutus.
Cæſar in vicinia divertens, Baſileam tendit, cum Sabaudo, Burgundo, aliiſque Principibus, de rebus arduis tractaturus.
20. *Feria* VI. *Pentecoſt.*
21. *Vigilia Feſti Trin.* Cæſar Sigiſmundus Conſtantiam rediit.
Concilio vero jam confecto ſedem quoque ſuam mutavit, ac Conſtantia hodie digreſſus, ad Imperii ſui limites, Argentoratum, Colmariam, Sleſtadium, indeque ad interiora viſcera, Ulmam, Ottingam, Ratisbonam, Patavium, ſe contulit: Poſtquam alter hic Cæſar Conſtantinus, in Imperiali ſua urbe, Conſtantiæ, in magno orbis Chriſtiani Concilio, ſuæ majeſtatis, ſapientiæ, potentiæ, inque Eccleſiam & rempublicam infracti ſtudii, æterna ac incomparabilia dederat monumenta.

AD

ANNO CHRISTI 1415.

AD CONSTANTIENSE ŒCUMENICUM CONCILIUM

ANNO CHRISTI 1415.

Anno 1415. *& ſequentibus celebratum*

ADDITIO

JOANN. DOMINICI MANSI PRÆFATIO.

Ex Manſi Suppl. tom. III. pag. 1258.

Sanctum, univerſale Conſtantienſe Concilium cum Patrum frequentia virorumque copia magnum, tum & rerum diſcuſſarum gravitate ac multitudine maximum habetur. Grande vero illud grandioribus voluminibus implendis par fuit, nam præter Labbeum, qui volumen integrum ejus commentationi dicavit; Hartius ſeptem in folio voluminibus res ad hoc Concilium ſpectantes complexus eſt. Nec materiem exhauſit; non diu enim poſt excuſa Hartii volumina Cl. Bourgeois de Caſtenet in archivis Gallicanis tam multa nactus eſt nova & prioribus incognita, ut magnum in quarti forma ſupplementorum volumen confecerit excuſum Pariſiis anno 1718. ne quid dixerim de Jacobo Lenfantio, qui paulo ante hiſtoriam Concilii Conſtantienſis vulgaverat, in quam multa nova e MSS. petita contulit. Multa adhuc his omnibus intacta poſt Hartium & ante Gallicos illos ſcriptores e Codicibus Colbertino & Victorino eruit Dupinius, & ex iis volumen II. & V. editionis operum Gerſonis a ſe adornatæ compegit. Venetus Labbei editor ex his omnibus, excepto tamen Dupinio, ſupplementum Labbeanæ de Concilio Conſtantienſi commentationi adjecit, quo ea omnia ſuffecit quæ deſiderari in Actis Labbeanis, majoriſque eſſe momenti judicavit. Mihi tertio in colligendis Conciliis accedenti pronum eſſet veſtem hanc bene longam ſtragulatam reddere; ſed intelligens me, non commentarios tantummodo de rebus unius Conſtantienſis Concilii ſcribere, quin potius omnium ſimul Conciliorum collectionem dare; ne immenſus ſim, nec locum inter plura Concilia diſtribuendum uni huic occupandum permittam; e tanta rerum ſtrue, quæ ultro ſe offert, pauca ſeligam in opus hoc aſſumenda, reliquis prætermiſſis ſive minus neceſſariis, ſive in pervulgatis, nec ita raris voluminibus obviis, unde, ſi occaſio poſtulet, facile a quovis repetantur. Eo conſilio pauca tantum ex multis a Dupinio vulgatis huc transfero; omiſſorumque defectum ſuppleo relata integra ſynopſi chronologica, quam Dupinius ex monumentis a ſe vulgatis adornatam, in fronte tomi V. operum Gerſonis collocavit. Ex ea intelligent lectores quid ſibi jure poſcant ex Dupinio; quid fruſtra quærant ex eo. Neque enim id ſibi ſtatuit ſcriptor ille, ut acta omnia Concilii Conſtantienſis exhibeat; ſed vel ea dare voluit, quæ in Concilio illo egit tractavitque Gerſonius; vel ea quæ ejus occaſione ibi geſta ſunt. Omnium vero Gerſonianarum tractationum caput eſt cauſa Joannis Parvi, cujus controverſiæ hiſtoriam hic paucis ſcriberem, niſi ex ſynopſi chronologica Dupinii ſatis intelligeretur. Sunt vero aſſertiones illæ Joannis Parvi, de quibus damnandis tanta animorum contentione diſceptatum eſt in Synodo, novem illæ propoſitiones quas Venetus Labbei editor ex Hardtio opportune ſuggerit; quas tamen iterum hic reproducendas non una ratio ſuaſit; primo quod, cum delatæ ſint Concilio, delationis hujus ſyngrapham hic exhibeo; ſecundo vero, quod aſſertionem illarum non vero earundem cenſuram adjunctam ferant apud Hardtium; hic vero datur utrumque. Exciderant illæ Joanni Parvo, cum in cauſa ducis Burgundiæ confeſſi ſe necem per ſubmiſſos ſicarios intuliſſe duci Aurelianenſi unico regis Galliarum fratri, rei partes defenſaret; facinus enim illud extenuaturus demonſtrandum ſibi aſſumpſerat, Aulia-

lianenſem, utpote tyranni mores referentem, jure interfici, incautum licet, & nihil ſibi timentem, potuiſſe. Hinc plura aſſeruit de occiſione hominis pernicioſi, quæ Pariſienſis univerſitas primum, dein Pariſienſis Epiſcopus de communi virorum doctorum conſilio damnaverat. Ex hoc natæ celebres illæ novem aſſertiones, de quibus tam multa in Concilio Conſtantienſi diſputata ſunt. ANNO CHRISTI 1415.

Præter ſelecta hæc, ex opere Gerſoniano libata, palantia multa ex variorum voluminibus conquiſita ſupplementum hoc meum colligit. Ex Baluzio Miſcellaneo. VII. duplex exhibeo monumentum, quod ut novitatis gratia aliqua aſpergatur ad MSS. codices bibliothecæ Eccleſiæ majoris Lucenſis eandem Baluzianam lucubrationem referentes contuli, & variantia nonnulla ad extremum pagellæ limbum adnotavi; tum ex eodem Lucenſi codice adjeci epiſtolam Martini Papæ V. ſtatim poſt aſſumptionem ſuam ad Rentium de Columna fratrem ſuum ſcriptam, quam a me primum hic vulgari cenſeo. Ex Lunigii etiam ſpicilegio derivavi nonnulla, ſeu non viſa ſeu neglecta a Veneto Labbei editore. Ex Benzelii Diario Vazſtenenſi pag. 200. habent hic lectores ſupplicem libellum Archiepiſcoporum & Epiſcoporum Sveciæ pro adſcribendis in ſanctorum albo Nicolao Epiſcopo Lincopenſi, Brinolfo Epiſcopo Scarenſi & Ingride ſanctimoniali ordinis S. Birgittæ Svecis. Sua etiam dedit Eccardus in corpore Hiſtoric. medii ævi tradita; ſua Baſſus in nova Hiſt. Viterbienſi to. 1. pag. 427. append. ſua pariter Wilkins in Conciliis Britannicis. Denique Schelhornius in ſuis Amoenitatibus to. XI. pag. 213. brevem narrationem adornat MS. cod. monaſterii Blavifontani in Wittembergienſi ditione, in quo nova aliqua ad Concilium ſpectantia continentur. Hæc pariter dantur in commodum lectorum. Hæ omnes profecto chartæ & documenta, maximi ſunt momenti ad Concilium Conſtantienſe, commodoque eruditorum me conſuluiſſe arbitror, ſi ex palantibus & per varios diſperſæ codices hic ſimul junctæ habeantur. Si quæ vero ex tam multis hic allatis occurrerint S. R. Eccleſiæ auctoritatem labefactantia, ſive Conciliorum poteſtatem ultra quam par ſit efferentia, hæc a me non quaſi approbante, ſed narrante potius quæ in Concilio ſive dicta ſive ſcripta ſunt, exhiberi ſciant. Fateor denique alia plura ſuppetere quæ dari in rem præſentem aptiſſime potuiſſent; ſed vel fuſiora ſunt, quam ut in hanc collectionem locum obtineant; vel ſcripta ſunt, in Concilio quidem digeſta, non vero ſive juſſu Concilii confecta, ſive ut Concilio proponerentur deſtinata. Cujuſmodi ratio perſuaſit omiſſionem libelli articulorum theologicorum contra Petrum de Luna Joannis Gerſonii; ſicut & alterius ejuſdem ſcriptoris opuſculi: *Quomodo & an liceat in cauſis fidei a ſummo Pontifice appellare*; opuſculi Petri de Alliaco card. Cameracenſis *de neceſſitate reformationis Eccleſiæ in capite & in membris*; ejuſdem *de Eccleſiæ, Concilii Generalis, Romani pontificis, & Cardinalium auctoritate.*

Tam multa & varia quo ordine digererem anceps me cogitatio diutius occupavit. Succurrit demum ordo ſeſſionum, ut ſingula ad proxime præcedentem ſeſſionem additamenti loco referrem; ſed nec omnia ad ſeſſionem commode reducerentur; nec, ſi potuiſſent, id opportunum cenſeretur, cum hoc agendi inſtitutum unius ejuſdemque cauſæ documenta nimis interciſa aliiſque aliarum cauſarum permixta atque confuſa exhiberet. Ordo chronologicus haud abſimilibus incommodis ſubditur. Optimum id arbitratus ſum, ut ſingularum cauſarum documenta ſimul omnia dentur, ab aliis ſejuncta, præmiſſa brevi præfatione quæ rei geſtæ hiſtoriam ſynopticam narret. Cetera, quæ nullam continuatam documentorum ſeriem habent, ad ſingulas ſeſſiones additamenti loco adſcribo.

DE CAUSA ARGENTINENSI.

In Concilio Conſtantienſi diſcuſſa.

ARgentinenſis Epiſcopi cauſa, in Concilio Conſtantienſi agitata, major eſt quam ut leviter adumbratat & ſuis fere omnibus deſtituta coloribus in collectionibus Concilii illius exhibeatur. Hinc ego ſupplenda ea duxi quæ huc uſque ejus controverſiæ deſiderari in collectionibus animadverti; præmiſſa tamen brevi ejus hiſtoria, qua melius cætera intelligantur. Willelmus e baronibus de Dyeſt Brabantinus Argentinenſem Epiſcopatum laicus exceperat & laicus per viginti annos adminiſtraverat, Epiſcopatus muneribus alterius opera ſuppletis. Grave id Argentinenſibus viſum; nec tolerare diutius valentes, accitum illum per dolum tandem cœperant, & in cuſtodia detinebant. Hæc viri Eccleſiæ addicti captura nunciata eſt Patribus Conſtantienſibus, & in generali, ut vocabant, nationum conſeſſu diſcuſſa. Viſum Patribus, legatos e ſuo ordine mitti, denunciaturos Argentinenſibus mandare Concilium, ut Epiſcopus ſibi traderetur liber, ſimulque Epiſcopatus oppida manibus Patrum reſignarentur. Actum id in cœtu nationum die 12. dec. 1415. Renunciarunt legati detractare Argentinenſes Epiſcopi dimiſſionem; eo quod libertati permiſſo Epiſcopo res Epiſcopatus direptioni forent expoſitæ. Has cauſationes nihil morati Patres die xx. Februarii anni 1416. Decretum ediderunt, A niſi infra definitos dies Epiſcopus dimitteretur, omnes, quorum opera captivus detinebatur, anathematis reos habendos. Prodiit Decretum hoc die 10. Martii anni 1416. Ab hac ſententia provocarunt Argentinenſes ad Concilium plenius his de rebus edocendum, & ad mox eligendum Pontificem. Id vero ceu futile Patres rejecerunt; ne tamen ſententiam ratam decernerent obſtitit aliquantiſper Sigiſmundi imperatoris legatio, rogans dilationem, ſequeſtremque ſe offerens pro impetranda dimiſſione B Epiſcopi ad Concilium. Decretum eſt igitur ut ſexdecim delectis viris, tunc deputatis, ea cauſa cognoſcenſa remitteretur; qua de litteræ expeditæ die 16. Maii, miſſique inſuper a Concilio deputati Argentoratum, qui ejuſdem Concilii nomine Epiſcopum & ſocios e cuſtodia eductos fidei ſuæ commiſſos reciperent. Non diu poſt prolatum eſt Argentinenſes reos teneri pœnarum in contumaces indictarum. Lata ea ſententia in Congregatione Generali die 3. Junii anni 1416. Interea legati C Conſtantienſes venerat Argentoratum, iiſque ad judicium reſidentibus plena querelarum in Epiſcopum ſcheda oblata eſt, ad Concilium ferenda; ac tum demum eorum poteſtati permiſſus eſt Epiſcopus, & cum illo poſt dies aliquot cæteri ejuſdem captivitatis ſocii. Atque ita

tandem remiſſionem cenſurarum Argentinenſes impetrarunt, obligata tamen prius fide ſua de parendo iis quæ Concilium ſtatuiſſet. Quæ dein fuerit cauſæ ejuſdem proſequutio, quis exitus ex actis quidem Conciliinon liquet; quamquam id ex eis conſtat, Argentinenſes Epiſcopi adverſarios novam anathematis ſententiam, Concilio pronunciante anno ſequenti 1417. incurriſſe, ac dein altum de cauſa illa ſilentium.

ANNO CHRISTI 1415.

Affert Lunig. Spic. Ec. p. 892.

INSTRUMENTUM APPELLATIONIS

Ad ſedem apoſtolicam & Generale Concilium melius informandum, nec non ad futurum pontificem per Concilium legitime eligendum.

Affert & Hardtius, e quo variantes dantur.

IN nomine Domini Amen. Anno a nativitate ejuſdem milleſimo quadringenteſimo ſextodecimo, indictione nona, Apoſtolica ſede vacante, die lunæ, viceſima ſeptima menſis aprilis, hora primarum vel quaſi, tempore ſacri Generalis Concilii Conſtantienſis in noſtrorum Notariorum publicorum teſtiumque infraſcriptorum

Deeſt ap. Hardtium.

ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia perſonaliter conſtitutus honorabilis vir dominus Kuvvt, alias Bell procurator, ut aſſeruit, & ſyndicus procuratorio & ſyndicatorio nomine venerabilium virorum dominorum Hugelmann decani & capituli, necnon Friderici de Zolre canonici venerabilis Eccleſiæ Argentinenſis, & etiam excelſorum dominorum magiſtri officiorum, necnon proconſulum, conſulum & univerſitatis magnificæ civitatis Argentinenſis, nec non *Rulini* Barpfenning, Ulrici

H. Reilini H. Glori H. Meelburg

Goſſæ & Michaelis *Melbruge* civium Argentinenſium, tam conjunctim, quam diviſim habens & tenens in ſuis manibus quandam appellationem papyri cedulam, quam ibidem palam & publice ac alta & intelligibili voce legit & publicavit ac *procuravit*; & appellavit & proteſtatus fuit, aliaque dixit & fecit, quemadmodum in eadem appellatione continebatur, cujus tenor de verbo ad verbum ſequitur & eſt talis. *Coram vobis notario publico & teſtibus*, hic præſentibus & aſtantibus. Ego Henricus Kuvvt dictus Bell, procurator & ſyndicus, procuratorio & ſyndicatorio nominibus venerabilium virorum dominorum Hugelmann decani & capituli, nec non Friderici de Zolre canonici venerabilis Eccleſiæ Argent., ac etiam excelſorum dominorum magiſtri officiorum, nec non proconſulum, conſulum & univerſitatis magnificæ civitatis Argentinenſis, necnon Rulini Barpfenning, Ulrici Goſſe, & Michaelis Maleburge civium Argentinenſium, tam conjunctim, quam diviſim, proteſtor ſolemniter & expreſſe, quod per præſentem & quemcumque alium actum per me dictis nominibus factum aut faciendum, non intendo me quibuſcumque rite juſte ac ſancte per prædictum ſacrum Generale Conſtantienſe Concilium in Spiritu S. legitime congregatum diffinitionibus, decretis ac ſtatutis & ordinationibus ac diffi-

H. proposuit

Deeſt

H. diſponendis

niendis, *decernendis*, ſtatuendis & ordinandis in aliquo opponere, aut contra ea facere vel venire. Quinimmo volo ſemper & intendo diffinitionibus ſanctis & juſtis, necnon Decretis ſtatutis & ordinationibus atque mandatis prædicti ſacri Concilii firmiter atque humiliter parere & obedire. Infra dictis tamen ſemper ſalvis, proteſtor inſuper, quod per præſentem actum, vel etiam alium quemcumque per me factum aut faciendum nolo neque intendo ab appellatione & appellationibus per me nomine dictorum dominorum in præſenti cauſa interpoſitis, & a gravaminibus eis illatis quoquo modo recedere neque reſilire, ſed eiſdem volo firmiter inhærere; quibus proteſtationibus ipſis ſalvis appellando propono dictis nominibus & dico, quod quamvis prædicti domini decanus canonici & capitulum nuper deſolationis, deſtructionis, *dilacerationis* bonorum eorum, poſſeſſionum, terrarum, oppidorum & caſtrorum prædictæ venerabilis Eccleſiæ Argentinenſis alienationis per Willelmum de Dyeſt aſſertum electum ejuſdem Eccleſiæ damnoſe & irrecuperabiliter factis; præſertim cum idem Willelmus tempore ſuæ damnoſæ & execrabilis promotionis prædictam Eccleſiam Argentin. in triginta caſtris vel circa & oppidis atque redditibus inveniſſet ad valorem triginta millium Florenorum auri annuatim abundare, quæ omnia temporibus ſuis miſerrime dilapidavit, diſſipavit & quaſi ad nihilum reduxit. Ita quod hodie dicta Eccleſia Argentin. nullum hujuſmodi oppidorum & caſtrorum in poſſeſſione habet, quod deteſtabile eſt audire; pie compatientes & cupientes quantum in eis erat indemnitati Eccleſiæ prædictæ providere, & finali ipſius Eccleſiæ exterminio imminenti obviare, ad ipſius Willelmi (*arreſtationem*) tunc fugitivi & ſuſpecti propter præmiſſa per eum commiſſa & perpetrata volens tunc & intendens oppidum Zabern ipſius Eccleſiæ Argentin. penitus ab ipſa Eccleſia alienare, prout pubblica vox & fama tunc de his in partibus illis erat, quemadmodum etiam quaſi alienatum eſſe videtur; debita cum honeſtate proceſſiſſent, cum non erat ſuperior, ad quem ſtatim poſſet recurſus haberi, propter periculum inſtans, quem etiam in habitu laicali & abſque tonſura clericali repetierunt, quemadmodum etiam ſemper incedere ſolebat & ſolet; & ſucceſſive prædicto ſacro Concilio arreſtationem, (*electi*) alienationem, deſtructionem, deſolationem & finale exterminium per ſuos legitimos procuratores atque *amicos* (*nuncios*) ſolemniter atque ſufficienter intimaſſent cum exhortatione & ſupplicatione tam humili quam devota deprecando, quatenus prædictum ſacrum Concilium prædictis dominis decano, canonicis & capitulo & Eccleſiæ Argentinen. in præmiſſis paterne conſulere, ipſique Eccleſiæ tam miſerabiliter deſtructæ occurrere; necnon etiam dominum Bernardum comitem de Eberſtein prædicti oppidi, una cum *Wyrico de Hoenburg* occupatorem & detentorem, tunc perſonaliter coram præfato ſacro Concilio ſeu certis tunc in cauſa hujuſmodi deputatis conſtitutis ad reſtituendum Eccleſiæ prædictæ oppidum prædictum, vel ad reponendum ipſum in manibus ipſius ſacri Concilii, compellere & conſtringere dignaretur, prout hæc & alia in inſtrumentis publicis deſuper confectis, ad quæ me quo ſupra nominibus refero, & ea, necnon omnia & ſingula acta, facta, dicta, geſta in præmiſſis & circa præmiſſa hic inſero & pro inſertis haberi volo, quatenus tamen faciunt pro juſtificatione præſentis appellationis & non alias plenius continetur. Nihilominus tamen prædictum ſacrum Concilium, cum omni ſemper benigna ſupportatione ejuſdem loquendo, majoribus, *ut præſumitur*, propeditum negotiis ſupplicationem & exhortationem dictorum dominorum decani, *cantoris* & capituli uſque nunc exaudire in præmiſſis, paterne conſulere & occurrere

ANNO CHRIST 1415.

H. Dilatione

H. Ulrici de Honbe

H. ut præfertur

H. Canonicorum.

☞ rere & indemnitati Ecclesiæ prædictæ provide-
re distulit atque differt; & quamvis etiam præ-
ANNO CHRISTI 1415. dicti domini decanus, canonici & capitulum
nuper reverendissimis in Christo patribus do-
minis Joanni Patriarchæ Constantinopolitano
& Nicolao Episcopo Merseburgensi in civitate
Argentin. nomine dicti sacri Concilii existenti-
bus, nonnullas vias rationabiles ac justas &
sanctas obtulissent, & etiam apud eos debita
cum instantia institissent, quatenus indemni-
tati Ecclesiæ prædictæ providerent, dictum-
que oppidum ad manus ipsorum nomine præ-
dicti Concilii reciperent, & alias in præmissis
Ecclesiæ prædictæ salubriter succurrerent, at-
H. *conserva-tionibus* tentis maxime legitimis *causis* suspicionis, per-
petuæ alienationis oppidi prædicti ac etiam
H. *Castri Borre*, quod etiam idem comes Bernardus abs-
H. *Wyrico* que aliqua requisitione prædicti *provisi* electi
H. *Pratensi* ac etiam ipsorum dominorum decani canoni-
corum & capituli de facto cum oppido prædi-
cto una cum prædicto Wyrico occupat; quæ
etiam causæ coram eisdem ambaxiatoribus al-
legatæ fuerunt continentes in effectu, videlicet
ex eo & pro eo quia idem comes Bernard.
absque eorum dominorum, decani, & cap. ca-
nonicorum; quinimmo contra ipsorum volun-
tatem se detentioni & occupationi eorundem
castri & oppidi intromisit, licet vassallus sit
Ecclesiæ, tamen ad oppidum & castrum nec
huic sacro Concilio, nec Ecclesiæ Argent.
nec etiam capitulo ejusdem Ecclesiæ restituere
curat, neque curavit, cum tamen juramento
(*a*) Addit Hardtius: *secundo quia idem comes non obstante juramento fidelitatis quo Eccles. obligatur ipse* fidelitatis quo Ecclesiæ alligatur, (*a*) ipse se
dominis decano & capitulo oppositum supradi-
ctis, expresse se partem contra eos faciens tam
coram prædictis reverendis patribus quam ali-
bi. Quinimmo etiam idem comes cum volen-
tibus Ecclesiæ prædictæ ac capitulo movere guer-
ram illegitime conversatur, & eisdem alliga-
tus existat, ac similiter ipsis dominis decano,
canonicis & capitulo ex prædicto oppido &
castro guerram movere minatur, studens ob-
esse Ecclesiæ: cum juxta exigentiam juramen-
ti fidelitatis sibi prodesse deberet, & ejusdem
indemnitati præesse. Tertio quia idem comes
servitor & fautor specialissimus fuit, & est il-
lustris principis domini Ludovici ducis Bava-
(*b*) Addit Hardt. *Rheni* riæ comitis Palatini, (*b*) qui etiam terras & op-
H. *Boir* pida Ecclesiæ una cum castro Ortenberg de facto
& contra jus detinet, & sic vehementer sus-
picatur eadem oppida Zabern. & castrum *Bor-
re* sibi ipsi usurpare posse. Quarto quia poten-
tia ipsius domini ducis & præfati comitis Ber-
nardi adeo est magna, quod in casu cessus vel
decessus aut privationis ipsius Willelmi, vel etiam
hoc sacro Concilio dissoluto, nunquam oppidum
& castrum prædicta de manibus ipsius comitis Ber-
nardi evelli possent. Quinto quia apparuit & ap-
paret etiam magna suspicio contra eundem co-
mitem Bernardum, ex eo quia alias idem co-
H. *Salzboch.* mes recepit in hypothecam villam *Zassbach* cum
fortalitio pro sexcentis florenis auri a præ-
dicto Willelmo sine consensu capituli ad finem
ut eidem Willelmo in guerra contra domi-
nos decanum, canonicos & capitulum & ci-
vitatem Argentin. assisteret: idem etiam co-
mes eandem villam cum fortalitio Ecclesiæ
Argent. restituere noluit, nisi decanus, cano-
nici & capitulum hujusmodi villam & fortali-
tium ab eodem comite pro sexcentis florenis
de bonis Ecclesiæ relevarent. Alioquin etiam
in perpetuum ab eadem Eccles. fuissent aliena-
ta. Sexto ex eo quia in instructionibus per

A dominos abbatem monasterii in Elwangen &
Cristian. de Erpel hujusmodi sacri Concilii nun-
ANNO CHRISTI 1415. cios nuper Argentinæ exhibitis continebatur &
continetur inter cætera, quod idem comes Ber-
nardus in omnem eventum retinere deberet &
debeat possessionem castri & oppidi prædicto-
rum, & ea restituere duntaxat dicto Willelmo
de futuro præficiendo Episcopo. Ex quibus et-
H. *vel* iam luculenter apparuit & apparet indemnitati
Ecclesiæ minime provisum esse. Quinimmo et-
iam prædicta contra dispositionem juris com-
munis attemptata videntur. Nam in casu ces-
sus vel decessus prædicti Willelmi ac vacatio-
nis prædictæ Ecclesiæ, gubernatio & custodia
oppidorum, castrorum & possessionum Eccle-
B siæ ad decanum, canonicos & capitulum præ-
dictos pertinent de jure, quo jure iidem do-
mini decanus, canonici & capitulum in casu
hujusmodi forent penitus destituti, si hujusmo-
di oppidum & castrum in manibus ejusdem co-
mitis modo præmisso remanere deberent. Sep-
timo apparuit & apparet suspicio contra eun-
dem comitem, quod ab initio receptionis ca-
stri & oppidi prædictorum dixit idem comes
coram pluribus fide dignis se eadem subintrasse
& ea detinere nomine Imperii & de jussu præ-
dicti domini ducis tanquam *subballiuus* imperii. H. *Subvas-sallus*
Nunc autem dicit se eadem detinere & cepis-
se tanquam vassallus Ecclesiæ, & pro Ecclesia,
mutans verba per eum dicta. Et quatenus præ-
C dicti domini ambaxiatores & nuncii sacri Con-
cilii prædicti rationabilibus causis, modis &
viis eis per dominos decanum, canonicos &
capitulum prædictos oblatis debuissent acquie-
visse, & Ecclesiæ prædictæ circa ejus indemni-
tatem providisse. Ipsi tamen domini Patriar-
cha & Episcopus & alii nuntii prædicti *com-
munes* & singulas justas & sanctas ac rationa-
H. *Omnes* biles vias prædictas acceptare & Ecclesiæ præ-
dictæ in præmissis providere penitus recusarunt
& denegarunt, dicentes, se ad præmissa nul-
lum habere mandatum. Et quamvis sacra Ge-
neralia Concilia & prædictum sacrum Constan-
tiense Concilium per Spiritum Sanctum, ut pie
creditur, regulata fuerunt, prout etiam ipsum
D sacrum Constantiense Concilium regulari dicti
domini mei firmiter credunt. Et propterea
etiam ipsum sacrum Concilium in aliquo er-
rare, quod absit, *aut tanquam insciti*am in ipso
H. *Aut cuiquam injustitiam* denegare per quenquam asserere, foret ipsum
Spiritum Sanctum reprehendere, quod absur-
H. *Nimium* dum *inimicum* censeretur; veruntamen quia
prædicti domini appellationis veridica relatio-
ne didicerunt, quod præfatum sacrum Con-
stantiense Concilium in hujusmodi causa su-
pradictæ Ecclesiæ Argent. in præmissis com-
patiendo, nonnullis dominis prælatis atque do-
ctoribus sedecim *immo* videlicet de quatuor de-
H. *In numero* putavit, qui causam hujusmodi audiendi & co-
gnoscendi usque ad sententiam diffinitivam ex-
E clusive habuerunt potestatem. Qui quidem do-
mini etiam sedecim commissarii deputati inter
se deliberaverunt & concluserunt in hunc mo-
dum, videlicet in primis applicando jura ad
ea quæ facta sunt in materia, discussoque prius:
An super caracteris clericalis, vel ordinis Eccle-
siastici sacri vel non sacri electi Argent. *exci-
piendo* perseverando sit ante omnia pronun-
ciandum. Et utrum ab hujusmodi exceptionum
H. *Excipientes in sua deceptione perseverent* excipiendo sint repellendi diversis considera-
tionibus ad evitandum multa inconvenientia
& consistentibus in facta resultantia ad faci-
liorem expeditionem causæ sine suspicione, &

ut veritas habeatur, ac ſcandala & pericula imminentia evitentur, aviſando deliberarunt: primo quod cauſa hujuſmodi tam pro electo quam contra eum capitulumque & communitatem Argent. cum dependentiis emergentiis incidentiis & connexis committatur aliquibus judicibus per Concilium cum plena poteſtate in forma juris tractanda in Baſilea vel in alio loco inſigni extra Conſtantiam & Argent. ex cauſa uſque ad ſententiam excluſive. Et tam ex officio nobili per inquiſitionem quam mercenarii procedendo plenarie proceſſu inſtructo & concluſo aſſignata die ipſi electo et aliis quibus fuerit & videbitur aſſignanda Conſtant. ad comparendum perſonaliter vel peremptorie ſecundum exigentiam caſus vel materiæ coram Concilio, audituri relationem proceſſus & ipſius exhibitionem poſtmodum judicando per ipſius Concilii deliberationem. Item aviſando deliberaverunt, quod ante omnia deberent inducere, monere & requirere capitulum & communitatem Argent. ut dictum electum deliberarent & relaxarent in manibus judicum deputandorum nomine Concilii, & hoc excommunicationis in ſingularum perſonas, & interdicti in capitulum & civitatem & in eorum territoriis & dominiis, & aliis pœnis, tam juribus quam aliis, de quibus *indebite* eis quas ipſi *poſſint*, debeant & teneantur declarare, caſu quo non fecerunt, & proceſſus facere contra particulares culpabiles. Item aviſando deliberarunt, quod electo liberato, & in eorum manibus repoſito immediate in eodem loco exiſtente debeant inducere, requirere & monere, maxime dicti electi conſenſu interveniente, ut oppidum Zabern & caſtrum Borre detinentes debeant relaxare & remittere pure & libere in poteſtate & cuſtodia dictorum judicum nomine Concilii; & *hoc* per conſimiles cenſuras & interdicta aut conſimiles declarationes, & per privationem feudorum & aliarum pœnarum de quibus eis videbitur. Item aviſando deliberarunt, quod caſtrum & oppidum hujuſmodi debeant dari & committi in cuſtodiam alicujus non ſuſpecti, fideli habita deliberatione cum ipſo electo & aliis de quibus videbitur, & quod ultra redditus annuos dictorum caſtri & oppidi pro cuſtodia *exponendi* non poſſint & debeant, nec etiam etiamſi pro *communibus* expenſis fieri poſſit, & quod pro ſtipendiis ſuis vel expenſis vel quocunque caſu dato fortuito vel alio non poſſit nec debeat differri expeditionem & traditionem caſtri & oppidi prædictorum ad decretum & beneplacitum Concilii vel ſpecialiter ad hoc deputatorum; & de hoc debeant recipi juramenta obligationis & hypotecationis & alias ſecuritates poſſibiles. Item aviſando deliberarunt, quod qui caſtrum & oppidi cuſtodiam habebunt, debeant & teneantur jurare & promittere, non offendere capitulum vel communitatem Argent. quod eis debeat fieri inhibitio & ſimiliter illis de capitulo & communitate Argent. ſub pœnis formidabilibus, donec per Concilium vel ſuam auctoritatem aliud ſuper hoc fuerit ordinatum. Et quamvis poſt prædictam deliberationem & etiam ante, iidem domini ſedecim deputati requiſiti fuiſſent, & cum inſtantia ab eis petitum fuiſſet, quatenus indemnitati Eccleſiæ prædictæ, maxime circa oppidum prædictum provideret, & ſi providiſſent, quod nondum apparuit, prædictos dominos decanum canonicos & capitulum de hoc certificarent, cum iidem domini tunc fuiſſent & eſſent parati præfatum Wilhelmum relaxare præſtita per ipſum ſola juratoria cautione de ſtando & parendo juri coram prædictis deputatis & ſacro Concilio, ad quod etiam ipſi domini paratos ſe ſemper obtulerunt. Prædicti tamen etiam domini deputati indemnitati hujuſmodi ſaltem tacito pertranſientes, ſe deliberationem quam facere intendebant circa præmiſſa feciſſe aſſerebant; dictos tamen appellantes de proviſione indemnitatis hujuſmodi certificare non curarunt. Cumque iidem domini deputati in cauſa hujuſmodi juxta eis per prædictum ſacrum Concilium commiſſa procedere intendiſſent; aliqui tamen pauci *animo* partiales Prælati a Spiritu Sancto, ut *præſumitur*, recedentes, ſeque *procuratoribus* a magiſtris magnis inter ſanctos dominos ibidem in eodem ſpiritu congregatos, tanquam principales gubernatores præſentantes, mittentes falcem in meſſe alienam, in angulis & non in publico quasdam particulares feciſſe dicuntur in cauſa hujuſmodi deliberationes a jure communi penitus devias & exorbitantes, licet ſuper hoc a prædicto ſacro Concilio nil penitus habuiſſent in mandatis; ſaltem ſic deliberandi; qui etiam omnibus & ſingulis per prædictos ſedecim deputatos deliberationibus & concluſionibus contradixiſſe & contrarium feciſſe comprobantur, prout res docuit, proh dolor! & hodie docet exitus. Et licet idem Spiritus Sanctus per organum prophetæ David locutus fuerit ſic inquiens, *'recte judicate, filii hominum*, quod etiam judicium non immerito ipſe idem ſpiritus in prædicto ſacro Concilio procul dubio fieri ſemper voluit ac hodie vult, machinationibus partialitate exorbitantiis & particularibus deliberationibus iniquis & injuſtis perſonarum quarumcumque non obſtantibus quibuſcumque. Quædam tamen *prævisa* littera ſub ſigillo *ſine* Bulla dicti ſacri Concilii partialiter & abſque prædictorum ſedecim deputatorum; quinimmo etiam præter & abſque inclytarum quatuor nationum, prædicti ſacri Concilii ſcitum, conſenſum, voluntatem & mandatum, cameraliter & *non* angulariter contra omnem juris formam & debitam rationem etiam ſurreptitie & obreptitie contra prædictos dominos meos, etiam neſcitur ad cujus inſtantiam, emanata eſſe dicitur, in qua de omnibus & ſingulis oblationibus requiſitionibus exhortationibus dicto ſacro Concilio per dictos dominos meos factis, nec non de alienatione, deſolatione, deſtructione, periculis, exterminiis & aliis ſupradictis dilapidationibus per dictum Wilhelmum venerabili Eccleſiæ Argent. prædictæ factis & præſtitis nulla penitus mentio facta apparet. Quinimmo per eandem *proviſam* Bullam exorbitantes prædicti domini mei per edictum, per modum monitionis requiri dicuntur, quatenus infra duodecim dies poſt lectionem, publicationem & affixionem ejusdem prævisæ Bullæ in certis Eccleſiis & locis, ibidem expreſſe factas prædictum Wilhelmum aſſertum electum, nec non cantorem Eccleſiæ prædictæ cum eorum familia abſque qualibet contradictione, obſtaculo, plenarie in manibus dicti ſacri Concilii ſeu commiſſariorum ab eodem ſacro Concilio ad hoc deputatorum libere reſtituerent, ipſique ablata redderent & reddi ac reſtitui facerent, vel de ipſis ſi non extarent, ſatisfacerent aut ſatisfieri procurarent, competenter ſub excommunicationis & interdicti & aliis ſimilibus & cenſuris

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

H. Videbitur
H. Pro tunc

H. Et hoc ſine ſtipendiis ſive expenſarum reſtitutione. Et hoc.

H. Expendi
H. Minoribus.

H. Numer
H. Præmi
titur. H. P
Rectoribus

H. Pratenſ
H. Sive

Deeſt non

H. Prætenſ
ſam (& ſic
ſemper,

ris ac pœnis. Quod si forsan hujusmodi monitionibus & requisitione in dicto termino parere contemnerent, infra alios duodecim dies domini Hugelmannus decanus, Fridericus de Zolre, necnon Rulinus Barssfenning, Ulricus Gosse, & Michael Melburge, personaliter in eorum propriis personis, & alii domini canonici & capitulum omnes legitime comparerent Constantiæ in loco sessionis, ad videndum & audiendum se declarari in censuras & pœnas, tam juris, quam sacri Concilii prædictas incidisse, certificantes nihilominus omnes & singulos supradictos dominos & eorum quemlibet, quod sine hujusmodi monitionibus & requisitione parere & obedire ac in præfatis terminis comparere curarent sive non, ipsa nihilominus sancta Synodus ad omnia & singula præmissa & alia juris remedia in præmissis opportuna quomodolibet procederet, quæ utique ab ipsa S. Synodo processisse minime creduntur, sed potius cameraliter, *particulariter*, atque furtive, eadem S. Synodo penitus ignorante, extorta præsumitur, maxime ex eo & pro eo quia quidam Gaspar de Perusia, quia semper atque frequenter prædictos dominos meos in prædicto sacro Concilio & in nationibus nequiter & mendose tanquam advocatus diffamando, prædictam prævitam Bullam præter scitum consentum & voluntatem dicti sacri Concilii, & ipsarum quatuor nationum, non per cancellariam, sed angulariter & cameraliter expediisse comprobatur pecunia & muneribus corruptus, dictum sacrum Concilium vituperando & scandalizando. Nam in eodem prævisо monitorio inter cætera continetur, quod dicti domini decanus & capitulum eidem Wilhelmo debitam obedientiam promiserint & præstiterint, quod omni caret veritate. Quinimmo idem Wilhelmus eidem decano solemne præstitit juramentum de non alienando bona Ecclesiæ prædictæ; cujus tamen contrarium fecit perjurium incurrendo. Etiam non attendens eadem S. Synodus, quod præfatus cantor fuit & est de jurisdictione dictorum dominorum decani & capituli; quodque etiam de consuetudine legitime præscripta correctio & punitio canonicorum dictæ Ecclesiæ Argent. delinquentium, ac etiam arrestatio, captio & detentio eorundem ad eosdem decanum & capitulum spectavit & pertinuit, quodque etiam si apparere posset, eundem cantorem & canonicum per decanum & capitulum prædictos fuisse captum, quod hujusmodi captura rite & legitime ipsius cantoris & canonici de *causis* exigentibus facta fuit; & præsertim ex eo & pro eo, quia idem cantor ut laicus sine habitu & tonsura clericalibus in armis equitando semper incessit. Quodque etiam juxta juramentum per eum præstitum decano prædicto obedire sæpius recusavit, & contra juramentum suum veniendo capitulum ejusdem Ecclesiæ rebus & bonis suis vi & manu armata spoliavit, ac sæpius debellare & deprædare studuit. Eosdem etiam decanum & capitulum ad indebitas exactiones spreto judicio & foro atque jurisdictione spirituali compulit, (*a*) nec justitia in foro Ecclesiastico contentari voluit, sed eosdem exactionari, depredare ad suæ libitum voluntatis, & quam plura alia enormia, contra juramentum fidelitatis & obedientiæ, commisit & perpetravit. Non attendens etiam ipsa S. Synodus, quod præfatus Wilhelmus prævisus electus non fuit, neque est in aliquo etiam clericali vel *majori* ordine constitutus, quodque tanquam purus laicus armatus semper incessit sine aliqua tonsura. Quodque etiam tempore suæ arrestationis sic repertus fuerit, & sic etiam ejusdem correctiones & punitiones ad præfatos dominos magistrum officiorum, rectores & officiales prædictæ civitatis Argentin. non est dubium pertinere. Quodque ad dictum sacrum Constantiense Concilium de excessibus laicorum non spectat cognoscere, & præsertim de excessibus in dicta civitate Argent. & ejus districtu per dictum Wilhelmum de Dyest commissis & perpetratis inhibendo, mandando, monendo vel aliis qualitercunque disponendo. Et licet prædictum prævisum monitorium, præter scitum, voluntatem, consensum atque mandatum dicti sacri Concilii, ac etiam contra juris & styli Romanæ curiæ (*a*) emanasse creditur, eique etiam tanquam nullo & jure communi exorbitanti, necnon subreptitie & obreptitie extortum fides aliqua non fuisset, neque esset adhibenda, sibique etiam minime parendum neque obtemperandum per prædictos dominos, monitos, ut dicitur, atque citatos quamvis de facto. Et quamvis etiam in prævisa forma dicti prævisi monitorii caveatur expresse, quod dictum prævisum monitorium per edictum publice foret in Romana curia, & extra in partibus circumvicinis affigendum. Nihilominus tamen etiam prævisa forma hujusmodi in exequendo minime servata esse dicitur, maxime cum originalis prævisa Bulla hujusmodi minime reperiatur in aliquo locorum edicti hujusmodi, extra Romanam curiam fuisse in valvis Ecclesiarum, ut moris & juris est, affixa. Et licet præfatus dominus Gaspar de Perusio, advocatus dictæ partis, nuper coram omnibus dominis deputatis quatuor nationum hujusmodi sacri Concilii in causa hujusmodi, tunc audientia illustris principis D. comitis de Wirtenb. necnon Basilienſis & Constantien. civitatum, nec non Bernenſis, *Turicenſis*, Schaffusenſis, Lucernensis, Uberlingenſis, Ravenspurgenſis, Rotvylenſis, Lyndovvenſis, Pfullendorphenſis & Vilingenſis oppidorum imperialium ambaxiatoribus, data in domo fratrum minorum Constantienſis congregationis, expresse postulasset & petivisset, quemadmodum etiam sæpe & sæpius pro parte dictorum dominorum decani canonicorum & capituli petitum & postulatum; quatenus hoc sacrum Generale Concilium indemnitati Ecclesiæ Argentin. prædictæ provideret, prædictique etiam ambaxiatores coram eisdem dominis deputatis & a sacro Concilio etiam cum instantia postulassent, quatenus prædictæ reverendissimæ P. & hoc sacrum Concilium intuitu Dei & etiam propter bonum pacis & concordiæ, & pro utilitate & statu reipublicæ totius patriæ terminum monitorii prædicti, nec non etiam salvum conductum eisdem dominis, decano, canonicis & capitulo ac magistro officiorum proconsulibus & consulibus dictæ civitatis Argent. per idem sacrum Concilium datum & concessum ad moderatum tempus, videlicet terminum quindecim dierum proxime futurorum, prorogare dignaretur; attento maxime quod iidem domini ambaxiatores mediante auxilio & consilio ejusdem sacri Concilii sperabant inter partes hujusmodi se taliter interponere & amicabiliter tractare, quod causa hujusmodi absque magnis periculis concordaretur & terminaretur. Nihilominus tamen prædictæ reverendissimæ P. seu sal-

ANNO CHRISTI 1415.

(*a*) Addit *Formam*.

H. Clun censis.

☞ saltem prædicti domini deputati reverendiſſimorum dominorum S. R. E. cardinalium, conſenſu, necnon votis nationum hujus ſacri Concilii, ut creditur, minime ſuper hoc audito, neque receptam petitionem prædictam expreſſe rejecerunt, ſeu ſaltem admittere recuſarunt. Et *prædictus* reverendiſſimæ P. cum benigna ſemper ſupportatione earundem reverendiſſimarum paternitatum loquendo, ut dicitur, de prædictis non ignari, aliaſque nulliter & de facto in cauſa hujuſmodi procedentes ad executionem dicti præviſi monitorii, nec non pœnarum & cenſurarum præviſarum in eodem expreſſatarum declarationem contra eoſdem dominos meos monitos atque citatos procedere nituntur. Et quia prædicta omnia & ſingula fuerunt, erant & ſunt vera publica & notoria, dictique etiam decanus, canonicus, & capitulum, necnon procurator & ſyndicus nominibus, quibus ſupra, prædicta omnia & ſingula fuerunt, & erant, quilibet ipſorum fuit, & hodie eſt probare paratus & ſe ad probandum prædicta, ſi neceſſe fuerit, admitti petunt, & quilibet eorum petit, in quantum onus probandi prædicta ſibi incumbit, de quo etiam proteſtantur. Ideo procurator prædictus nominibus quibus ſupra ſentiens ſe & dictos dominos ſuos & jura ipſorum per prædicta omnia & ſingula & eorum quemlibet fore læſos & læſa, timenſque eos in poſterum ab eiſdem dominis prælatis deputatis ſacri Concilii, tanquam male informatis, & a prædictis particularibus deliberationibus & a dicto præviſo iniquo, nullo & invalido monitorio, nec non a præviſis pœnis & cenſuris in eodem contentis, & a ſingulis membris & capitulis in ipſo expreſſatis, nec non etiam a dicta præviſa, iniqua & injuſta excommunicatione, ac etiam a dictarum petitionum *juſtarum* non admiſſione & non exauditione & a dicto præviſo proceſſu prædictæ quam venerabilis Eccleſiæ Argent. irrecuperabili damnificatione, prædictorumque oppidi Zabern & caſtri Borre alienatione, & prædicti comitis Bernardi eorundem occupatorum tali quali tolerantia ipſiuſque comitis expulſione, denegatione, & ab omnibus aliis & ſingulis gravaminibus quæ ex præmiſſis & actis Eccleſiæ hujuſmodi elici poſſint, & quæ ad probandum ſufficiunt, tam conjunctim, quam diviſim, non tamen a prioribus appellationibus in cauſa hujuſmodi interpoſitis recedendo, ad ſanctam ſedem Apoſtolicam & ad ſacrum Generale Concilium (*b*) melius informandum & ad futurum Romanum Pontific. auctore domino per ipſum ſacrum Concilium eligendum, in his ſcriptis, dictis nominibus provocat & appellat, ac apoſtolos petit primo, ſecundo & tertio ac inſtanter, inſtantibus, & inſtantiſſime ſibi dari & exhiberi, ſubjiciens ſe & dictos dominos ſuos & eorum quemlibet ac jura & bona ipſorum eiſque adhærentium protectioni & tuitioni ſedis Apoſtolicæ & hujus ſacri Concilii, proteſtando ſolemniter & expreſſe, quod hujuſmodi *appellatione* pendente nihil penitus contra ipſos ſuos dominos attemptetur ſeu innovetur. Quodque etiam hujuſmodi appellationem vult & intendit proſequi & *jure* debito terminare loco & tempore opportunis. Et quod etiam præſentem appellationem poſſit & valeat corrigere & emendare, eique addere & minuere, & alias proteſtatur ut fuit & eſt moris atque juris & ſtyli ſacri Palatii apoſtolici cauſarum & curiæ Romanæ, requirens vos notarios publicos infra ſcriptos ut de præmiſſis omnibus & ſingulis conficiatur unum vel plura, publicum vel publica, & tot quot neceſſaria fuerint, inſtrumentum vel inſtrumenta ad futuram rei notitiam. Acta ſunt hæc in majori Eccleſia Conſtantienſi ſub anno, indictione, die & menſe quibus ſupra. Præſentibus ibidem reverendo in Chriſto patre domino Ludovico epiſcopo *Bauvvarenſi*, ac venerabili ac provido viro magiſtro Joanne de Breyda in Medicinis licentiato, & Petro *Annotti* ſacri Palatii apoſtolici cauſarum auditoris, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et ego Gumperthus Fabri de Wildingen clericus Moguntienſis diœceſis publicus Apoſtolica & Imperiali auctoritate Notarius prædictis proteſtationibus, provocationi & appellationi, interpoſitioni, omnibuſque aliis & ſingulis præmiſſis dum ſicut præmittitur per ſupradictum dominum Henricum Kuwt procuratorem & ſyndicum fierent & agerentur una cum infraſcripto notario & teſtibus præſens fui, eaque ſic fieri vidi & audivi. Ideo hoc præſens publicum per alium me aliis occupatum ſcriptum una cum provido viro magiſtro Joanne Hees de Wener notario publico infraſcripto exinde confeci, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis una cum ejuſdem magiſtri Joannis Hees Notarii ſigno & ſubſcriptione ſignavi, rogatus & requiſitus in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Et ego Joannes Hees de Wener, clericus Padeburn. diœc. publicus Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus notarius, quia hujuſmodi appellationi, interpoſitioni & lectioni cæteriſque præmiſſis una cum prænominatis teſtibus atque notario ſupraſcripto præſens interfui, eaque ſic fieri vidi & audivi; ideoque hoc præſens publicum inſtrumentum per alium fideliter ſcriptum una cum ipſo notario exinde confeci, ſubſcripſi & in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis conſignavi rogatus & requiſitus in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

ANNO CHRISTI 1415.

H. *Dicta*

H. *Et hodie*

H. *Inſtantiam*

(*b*) H. *Ad Conſtantienſe*

H. *Approbatione*

H. *Finis*

H. *Barrenſi*

H. *Ann*

ANNO CHRI 1415

DECRETUM

Contra appellationem Argentinenſium.

CUm appellationibus frivolis nec juſtitia deferat, nec ſit a judice deferendum, & conſtat, appellationem, in cauſa cujuſdam monitorii, per ſacroſanctam Synodum Conſtantienſem in cauſa Argentinenſi decreti, nomine decani & capituli Eccleſiæ Argentinenſis, & quorumdam aliorum in inſtrumento publico dictæ appellationis nominatorum, interjectam, ſuper cauſis non veris & frivolis fundatam: Attenta maxime notorietate injuſtæ detentionis perſonæ venerabilis electi Eccleſiæ Argentinenſis, quodque illa etiam verba injuſtitia mediante ſic de jure qualificent monitorium præfatum, quod non eſt procedendum contra appellantes præfatos, ſi in termino compareant, & pareant, & rationabilem cauſam cur parere non debeant, proponant, & juſtificent, ſicque ſemper intellexerit præfata ſancta Synodus, dum dictum monitorium, decrevit, & expedivit: contineatque eadem appellatio multa juri & rationi diſſona, ſicut ex tenore illius evidenter colligitur: ea propter dicta ſancta Synodus præfatam appellationem tanquam *frivolam*, fruſtratoriam,

Hardtii IV. p. 7

toriam, temerariam, & inanem, in materia & forma peccantem, non admittit, præsentem responsionem pro apostolis refutatoriis concedendo, & pœnam temere appellantibus infligendam loco & tempore sibi reservando. Mandans & præcipiens dictis appellantibus, ut, si aliquam causam rationabilem habeant, cur dicto monitorio parere non teneantur, illam in præsentiarum, juxta assignationem alias eis factam proponant, ut inde ad ulteriora procedatur, prout fuerit juris & rationis.

ANNO CHRISTI 1415.

DECLARAT CONCILIUM ARGENTINENSES contumaces in pœnas decretas incidisse.

IN Dei nomine Amen. Ad compescendos temerarios ausus subditorum in superiores & Prælatos suos, nec non laicorum, quos clericis infestos oppido tradit antiquitas, personas ecclesiasticas & præsertim pastorale gerentes officium, tuendamque Ecclesiæ libertatem, hæc sancta Generalis Synodus Constant. dudum ad eam, fama publica proferente, frequentique & clamosa insinuatione rem pene notoriam demonstrante, quod Hugelmannus decanus & Fridericus de Zolre canonicus de mandato capituli Ecclesiæ, atque de consensu proconsulum, rectorum & communitatis civitatis Argent. nec non Michaelis Melbruge, Rulini Barpfenning dictæ civitatis civium consilio, auxilio & consensu dilectos etiam filios Wilhelmum electum nec non Fridericum cantorem dictæ Argentinensis Ecclesiæ cum nonnullis eorum bonis & rebus manu armata violenter & temere ceperant in quodam castro ad ipsam Ecclesiam pertinente, atque ad civitatem Argent. invitos adduxerant, carcerique mancipaverant, dictique Hugelmannus, Fridericus, alii supra nominati, necnon capitulum, consules, proconsules, civitas & communitas prædicti inclusos detinebant, prout adhuc detinent mancipatos, præfatum Hugelmannum decanum, Fridericum canonicum, necnon capitulum, consules, proconsules, rectores, & communitatem, atque Michaelem & Rulinum præfatos, canonice & peremptorie monuit quatenus infra certa temporum spatia tunc futura, nunc autem & diu elapsa, prædictos Wilhelmum electum & Fridericum cantorem sub pœnis juris & sacrorum canonum, necnon excommunicatione in singulos, interdicti in Ecclesiam atque civitatem, communitatem, necnon in terras Dominis atque loca ad capitulum & communitatem prædictum & prædictam communiter vel divisim pertinentes & pertinentia, eidem sanctæ Synodo redderent & relaxarent, nisi tamen causam vel causas allegare vellent, quare ad præmissa minime tenerentur, ad quam seu quas allegandas eorum sancta Synodus certum & peremptorie terminum præfixit & assignavit, & ad illos peremptorie citavit; alioquin eadem sancta Synodus præfatas sententias & censuras ex tunc in scriptis promulgavit. Et quia præfati moniti hujusmodi monitioni parere, & coram eadem sancta Synodo legitime ad præmissa in assignato & prorogato terminis & eorum quolibet comparere, causamque vel causas præmissas allegare minime curaverunt, immo contumaciter contempserunt (Ad hoc tamen diutius expectati) Idcirco eadem sancta Synodus præfatos Hugelmannum decanum, Fridericum canonicum, Michaelem & Rulinum cives, nec non consules & proconsules, & singulariter singulos excommunicationem, Ecclesiam vero civitatem & communitatem, necnon terras, dominia & loca prædictas & prædicta interdicti sententias & censuras incurrisse, dictasque personas, singulariter singulas, excommunicationi; Ecclesiam vero, civit. & com. atque terras, dominia & loca prædicta & prædictas Eccl. subjacere interdicto, pronunciat, & declarat, præmissaque mandat per omnes Ecclesiæ subditos, qui fuerunt super hoc requisiti, publicari, & de præmissis confici litteras opportunas.

ANNO CHRISTI 1415.

Notificatio declarationis.

Sacrosancta & Generalis Synodus Constantiensis, venerabili Episcopo Anconitano, & dilectis Ecclesiæ filiis Convantienf. & Spiren. officialibus salutem, & Dei omnipotentis benedictionem. Cum dudum ad audientiam nostram, post depositionem Balthassaris, olim Joannis pontificis vicesimi tertii in sua obedientia nuncupati, per nos factam fama publica referente deductum foret, quod Hugelmannus de Vynstingen decanus, & Fridericus de Zolre, canonicus Ecclesiæ Argentin. Michael Melbruge & Rulinus Barpfenning cives Argent. de capituli & canonicorum Ecclesiæ prædictæ, nec non consulum & proconsulum, atque communitatis civitatis Argent. consilio, auxilio & consensu hoc ratum, & gratum habentium, cum nonnullis suis in ea parte complicibus ad oppidum Mollisheim Argentin. diœcesis ad episcopalem mensam spectans, in quo tunc erat dilectus Ecclesiæ filius, Willelmus electus Argentin. una cum dilectis Ecclesiæ filiis, Friderico de Bytz, cantore Ecclesiæ prædictæ, & familia ipsorum electi & cantoris pro quibusdam ipsius Ecclesiæ negotiis illic una cum eisdem decano & canonico, ut ipse credebat Electus, utiliter pertractandis, & promovendis, manu armata accesserant, & suadente diabolo, ac Dei timore, necnon reverentia & obedientia eidem electo per ipsos debitis inconsulte postpositis, in electum & cantorem prædictos ausu sacrilego manus injecerant temere violentas, eosque cum prædicta ipsorum familia ignominiose ceperant, & ad eandem civitatem perduxerant; ibique carceribus manciparant, ac ex post detinuerant, prout adhuc detinent electum ipsum incarceratum. Nec non eosdem electum, cantorem & familiam bonis & rebus suis apud eos repertis spoliaverant; propterea excommunicationem, aliasque censuras Ecclesiasticas, & pœnas in tales a jure prolatas damnabiliter incurrendo. Nos de tam gravibus excessibus prope, nos qui ad universalis Ecclesiæ reformationem diu ante hic fuimus, prout adhuc sumus auctore Domino insimul congregati, & ad quos super quibuscumque quæstionibus movendis, contra electum cantorem ac familiam prædictos communiter & divisim de facili poterat recursus haberi; non immerito dolentes, & volentes, prout ad nos spectabat, & spectat, super his diligentius inquirere veritatem, venerabiles fratres, Joannem Patriarcham Constantinopolitanum, & Nicolaum Episcopum Merseburgensem ad civitatem prædictam, cum plena potestate super præmissis simpliciter & de plano inquirendi, seque informandi, & si ita esse reperirent, electum & cantorem, ac familiam prædictos, cum rebus & bonis hujusmodi eis ablatis, ut præfertur,

tur, libere in noſtris manibus reſtituti, faciendi, requiſitionemque & monitionem hujuſmodi, cæteraque circa hæc quomodolibet utilia & neceſſaria faciendi, nuncios ſpeciales noſtros duximus deſtinandos, parati, de ipſo electo querulantibus omnibus reddere bonum & breve juſtitiæ complementum. Ex quorum, ſiquidem patriarchæ & epiſcopi, qui ad eandem civitatem, prout eis injunximus, propter præmiſſa perſonaliter acceſſerant, poſtquam ab inde ad nos reverſi fuerant, relatione fide digna comperimus, quod quanquam prædictas captionem & detentionem fore notorias in illis partibus reperiſſent, ac de illis & aliis præmiſſis ibi eſſet publica vox & fama, ipſique decanum, canonicos & capitulum, cives, conſules, proconſules & communitatem prædictos pro parte noſtra requiſiviſſent, & monuiſſent inſtanter, ut electum, cantorem & familiam relaxarent, electumque in noſtris manibus, ut facere tenebatur, libere aſſignarent, cum oblatione juſtitiæ, quam apud nos, ſublata difficultate qualibet, invenirent, ſi contra ipſos vellent aliqua proponere, coram nobis tamen decanus, Fridericus, capitulum, cives, conſules, proconſules & communitas prædicti requiſitione & monitione hujuſmodi obauditis aut ſpretis prædictos electum, cantorem & familiam relaxare, ipſumque electum in noſtris manibus aſſignare, minus debite denegarunt, aut ſaltem diſtulerunt, prout adhuc denegant & differunt de præſenti, propter quæ nos ad juris remedia concurrere, ſuggerente juſtitia, commoniti, & in hac parte ex officio contra ipſos procedere volentes, per noſtras certi tenoris litteras ad inſtar edicti publici majoris Conſtantienſis, & quarundam aliarum dictæ diœceſis Eccleſiarum portis publice affixis, monuimus decanum, Fridericum, capitulum, cives, conſules & communitatem prædictos, ac etiam quoſcumque alios in præmiſſis forte culpabiles, videlicet infra certum terminum peremptorie competenter tunc expreſſum decanum, Fridericum canonicum, capitulum, Michaelem & Rulinum, cives, conſules, proconſules, communitatem, & complices præfatos, quatenus electum & cantorem cum hujuſmodi eorum familia, abſque cujuslibet contradictione, obſtaculo & plenarie in noſtris manibus ſeu commiſſariorum, per nos ſuper hoc deputatorum, reſtituerent aut ponerent, eiſque ablata ipſa redderent, aut reddi & reſtitui facerent, ſi extarent. Alioquin de illis ſatisfacerent, aut procurarent ſatisfieri, competenter ſub excommunicatione, quam alias decanum, & Fridericum canonicum, necnon cives, conſules, proconſules & alias culpabiles in præmiſſis, ac etiam ſingulas perſonas ex capitulo & communitate prædicta incurrere; necnon interdicti pœnis, quo Eccleſiam Argentin. & civitatem præfatas, & omnia loca, terras & dominia capitulo & communitati prædictis in temporalibus ſubjecta, corporaliter volumus ſubjacere. Et nihilominus ex tunc etiam decanum, Fridericum canonicum, capitulum, cives, conſules, proconſules, communitatem, & complices, nec non omnes & ſingulos in præmiſſis culpabiles ſæpedictos, & eorum fautores per idem edictum peremptorie citavimus, ut infra alium terminum peremptorie competenter etiam tunc expreſſum, videlicet decanum, Fridericum canonicum, Michaelem & Rulinum cives perſonaliter in eorum propriis perſonis. Alii vero omnes legitime comparent coram nobis, *ad audiendum per nos declarari, ſe in pœnas & cenſuras prædictas incidiſſe, vel ad docendum cauſam rationabilem, quare illæ ferri non deberent*. In quo quidem primo termino dilectus Eccleſiæ filius, magiſter Joannes de Scribann. procurator in Romana curia & promotor hujuſmodi officii per nos deputatus coram nobis in judicio comparens, ac de citatione prædicta nobis fidem faciens, per legitima documenta prædictorum citatorum non comparentium contumaciam accuſavit. Et licet etiam poſtea decano, Friderico canonico, capitulo, civibus, conſulibus, & communitati prædictis pro bono pacis, nec non ad obviandum ſcandalis & litibus quæ alias ex præmiſſis & eorum occaſione poſſunt veriſimiliter exoriri, multas dilationes ſub dierum competentibus intervallis dederimus ad expurgandum per ipſos coram nobis hujuſmodi nimis moroſam contumaciam eorundem, & quanquam ſpecialiter exhortatione chariſſimi Eccleſiæ filii Sigiſmundi, Romanorum & Hungariæ &c. regis illuſtriſſimi excitati dilectum Eccleſiæ filium nobilem virum Henricum dictum Latzenback, militem ad prædictam civitatem Arg. & capitulum prælibatum tranſmiſerimus, pro hujuſmodi liberatione & relaxatione concorditer facienda, certo termino præfixo, donec ejuſdem Henrici reſponſio haberetur, jam elapſo, eandem declarationem ſuſpenderimus, putantes intercedentibus ſuffragiis ejuſdem invictiſſimi Romanorum regis, prædictos conſules, proconſules & capitulum noſtris, immo Dei & Eccleſiæ juſſionibus hujuſmodi obedire debere; ipſi tamen decanus, Fridericus canonicus, capitulum, cives, conſules, proconſules, & communitas in reprobum ſenſum dati requiſitioni & monitioni, nec non citationi noſtris prædictis obedire contumaciter non curarunt, nec in termino eidem Henrico præfixo debite & cum effectu reſponderunt, nec quæ cum eodem Henrico tractaveramus, effectui demandarunt. Poſtea vero præfatus magiſter Joannes coram nobis in judicio comparens, quandam petitionem ſummariam in hujuſmodi cauſa dedit, noſque demum attendentes, quod ferro ſcindenda ſunt vulnera, quæ fomenta reſpuunt medicinæ, ad inſtantiam præfati Joannis prædictos decanum, Fridericum canonicum, capitulum, cives, conſules, proconſules & communitatem ad noſtram in cauſa hujuſmodi declarationis ſententiam audiendam, in audientia publica, ut moris eſt, citari fecimus ad certum diem peremptorie competenter, in quo prædicto Joanne coram nobis in publica ſeſſione in judicio comparente, ac præfatorum citatorum non comparentium contumaciam accuſante, & in eorum contumaciam ſententiam ipſam ferri petente, nos, ipſos citatos, quod ad hoc prout erant reputantes merito contumaces, in eorum contumaciam viſis per nos & diligenter inſpectis omnibus & ſingulis actis & habitis in cauſa hujuſmodi, ipſiſque cum diligentia recenſitis & examinatis, per hanc noſtram ſententiam pronunciamus, & declaramus præfatos Hulgelmannum decanum, Fridericum canonicum, Michaelem & Renum cives, nec non conſules, proconſules, & ſingulariter ſingulos excommunicationis; Eccleſiam vero, civitatem & communitatem, necnon terras, dominia & loca ad capitulum & communitatem communiter vel diviſim pertinentes, & pertinentia interdicti ſententias & cenſuras incurriſſe,

ANNO CHRISTI 1415.

di-

dictasque personas singulariter singulas excommunicationi, Ecclesiam vero, civitatem & communitatem, atque terras, dominia, & loca prædictas & prædicta Ecclesiastico interdicto subjacere. Quocirca discretioni vestræ per scripta nostra mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios prædictam sententiam nostram ubi & quando expedire videritis auctoritate nostra solemniter publicetis. Nec non decanum, Fridericum canonicum, cives, consules, proconsules & singulas personas excommunicationi ad Ecclesiam Argent. civitatem, loca, terras & dominia ipsa interdicto ipso, ut præmittitur, supposita in omnibus Ecclesiis & locis, de quibus etiam fueritis requisiti coram multitudine populi publice nuncietis. Et ab aliis tamdiu denunciari dictosque decanum, Fridericum canonicum, cives, consules, proconsules & personas arctius evitari ab omnibus faciatis, quousque ipsi absolutionis beneficium ab excommunicationis sententia, nec non aliis censuris & pœnis eisdem a nobis aut unico & indubitato summo Pontifice, in proximo, Domino annuente, creando meruerint obtinere. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Constantiæ tertio nonas Junii, anno a Nativitate Dom. millesimo quadringentesimo sextodecimo, Apostolica sede vacante.

ANNO CHRISTI 1415.

DEPUTATIO QUORUMDAM EX PATRIBUS

Ad cognoscendam causam Argentinensem.

rt Lunig. 01.

SAcrosancta & Generalis Synodus Constantiensis, dilectis Ecclesiæ filiis Angelo Veronensi & Branda Placentinensi S. R. E. cardinalibus sic vulgariter nuncupatis. Nec non Marino Episcopo Aprutino, Thomæ de Aurelia sacri Palatii apostolici causarum auditori pro Germanica, Patritio Episcopo Cortagiensi & Richardo Derhiam sanctæ sedis Apostolicæ protonotario pro Anglicana natione, committit omnes & singulas causam & causas, tam civiles quam criminales, quæ vertitur, vertuntur, seu verti & esse sperantur inter dilectos Ecclesiæ filios, Wilhelmum electum Argent. ex una, ac Hugelmannum decanum, Fridericum canonicum, & capitulum ejusdem Ecclesiæ Argent. & Rulinum Barpfenning, Michaelem Melbruge, magistros civium, consules & proconsules, ac communitatem Argentin. & eorum ab utraque parte complices & adhærentes conjunctim & divisim parte ex altera, de & super captivationibus dictorum electi & cantoris Argent, suorum familiarium & sibi adhærentium in hac parte, nec non spoliis, violentiis & injuriis per unam partem contra aliam active & passive deductis & deducendis, juxta tenorem cedulæ alias in sessione publica in præsenti materia lectæ, audiendi, cognoscendi cum omnibus & singulis emergentiis, incidentiis, dependentiis & connexis usque ad sententiam diffinitivam exclusive. Et cum potestate, & cum si omnes judices interesse non possint aut noluerint, major saltem pars in aliorum absentia procedere valeat simpliciter & de plano sine strepitu et figura judicii, feriis non obstantibus, sola facti veritate inspecta, & terminis abbreviatis, etiam ex officio, cum potestate processus jam decretos vel in futurum simulandos, contra quoscunque quorum contumacia hoc exigit aggravandi, reaggravandi & brachium seculare invocandi toties, quoties opus erit. Et nihilominus decanum & capitulum, necnon Michaelem & Rulinum, cives supradictos, singulasque personas, tam capituli Argent. quam communitatis ejusdem civitatis, a quibuscunque censuris in forma juris absolvendi. Et interdictum occasione præmissorum, ubicunque positum, relaxandi, vel ad tempus suspendendi, nec non omnes & singulos processus in hujusmodi causa decretos & decernendos, fulminatos & fulminandos, tam in Concilio Constantiensi, quam in partibus per Edictum exequendi, Constitutionibus & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque.

ANNO CHRISTI 1415.

ABSOLUTIO DATA ARGENTINENSIBUS

Ex iis quas incurrerant censuris.

IN nomine Domini Amen. Per hoc præsens publicum instrumentum pateat universis præsentibus atque futuris, quod anno a Nativitate ejusdem Domini millesimo, quadringentesimo, sextodecimo, indictione nona, sede Apostolica vacante, die vero sabbati decima octava mensis Julii, Constantiæ, provinciæ Moguntinensis, in Ecclesia cathedrali processionibus sive congregationibus publicis per sacrum Concilium Constantiense super ordinationibus, diffinitionibus & conclusionibus teneri & servari solent speciaC liter deputata, ipsoque Concilio in modum generalis congregationis super certos ibidem ordinandos concedendos & diffiniendos legitime congregato, inter cæteraque ibidem statuta ordinata & diffinita fuerunt, idem Concilium in finem & effectum ut provideri possit indemnitati Ecclesiæ Argentinensis, ac reverendo patri D. Wilhelmo, electo Argentinensi, & Friderico Bitz, cantori dictæ Ecclesiæ ex una, & Hugelmanno Decano, & Friderico de Zolre Canonico, & Capitulo ipsius Ecclesiæ Argent. & Rulino Barphenning, Michaele Melbruge magistro, civium consulibus & proconsulibus, & communitati sæpedictæ civitatis Argentinensis & ipsorum ab utraque parte complicibus & adhæD rentibus conjunctim & divisim in causa & causis vertente, & quæ verti & esse sperarunt inter eos, & quæ una pars alteri, & altera alreri movet, movebit, seu movere intendat de & super nonnullis spoliis, violentiis, injuriis, dilapidationibus, & alienationibus, & aliis in ipsis, causa & causis deductis & deducendis, & eorum occasione partibus ex altera hinc inde plena justitia ministretur, & ex quo judices seu commissarii, alias per ipsum Concilium ipsis partibus ad examinandam causam & causas prædictas, videlicet Reverendissimi in Christo patres & Domini Branda Placentinensis, Angelus Veronensis presbyteri cardinales pro collegio Reverendissimorum patrum dominorum S. R. E. E Cardinalium, Martinus, Episcopus Aprutinensis, & Thomas de Aurelia sacri Palatii Apostolici causarum auditor pro Italica, Joannes Patriarcha Constantinopolitanus, & Joannes Episcopus Gebenensis, pro Gallicana, Jacobus, Episcopus Placentinensis, & Nicolaus Vordus, ejusdem palatii, Apostolici causarum auditor, pro Germanica, Patritius, Episcopus Cortagensis, & Richardus Derhaim, sedis Apostolicæ protonotarius, pro Anglicana nationibus uniformiter deputati fuissent, licet tunc plena potestate pro examinatione hujusmodi causæ & causarum usque ad diffinitivam sententiam, in ea seu eis proferen-

Ex eod. 901.

ferendam, excluſive non ſuffulti, prout in quadam papyri cedula, die viceſima ſeptima menſis Julii proxime præteriti partim per organum reverendiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Joannis, Patriarchæ Antiochenſis, in ſimili congregatione ipſius Synodi Conſtantienſis recitata; partim vero de mandato ipſius Synodi & totius congregationis per venerabilem virum, magiſtrum Henricum de Piro, de Colonia, ipſius Synodi Conſtantienſis promotorem, in ſcriptis tunc pronunciata, cujus tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur. Quapropter ipſa Synodus, ut præmittitur, loco & hora, quibus ſupra, legitime congregata, nihil de contingentibus & neceſſariis, quoad ſupra dictas cauſas atque partes omittere volens, ſupradictis Dominis judicibus & commiſſariis alias deputatis dedit, tribuit atque conceſſit plenam poteſtatem audiendi & cognoſcendi cauſam & cauſas hujuſmodi, prout & quemadmodum in ſimili papyri cedula per reverendum in Chriſto Patrem & dominum, dominum Antonium, Epiſcopum Concordienſ. de mandato ipſius Synodi ſacroſanctæ in ambone, in quo edicta, decreta, ordinationes, ſtatuta, & diffinitiones ipſius Synodi legi ſolent, fuerunt lecta & publicata, cujus tenor ſimiliter inferius eſt inſertus, continetur & habetur. Tenores vero cedularum, de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur & ſunt tales: Primo, quod perſona domini electi Argentinenſis offerat ſacro Concilio, cras in congregatione generali in loco ſeſſionum faciendi, ibique per habentem verbum nomine dicti Concilii cum honeſtate & honore debitis recipiatur, ſecundum quod decet honorem ſacri Concilii & Eccleſiæ Argentinenſis & perſonæ ejuſdem domini electi conſideratis. Item, quod attendatur, quod dictæ perſonæ oblatio fiat pure & ſimpliciter ſine conditione & obligatione quacumque, & ſi forſan aliqua conditio vel obligatio interveniret, in dicta obligatione caſſetur, ante omnia per dictum Concilium, & pure præfata perſona recipiatur ad finem juſtitiæ inter partes & alias ex officio interſtrandæ. Item, quod dictus electus ibidem offerat & præſtet cautionem idoneam de non recedendo a Concilio ante finem cauſæ, & de ſtando juri ac judicio ſiſti, & de parendo obtemperandoque & obediendo judicatis ſuper omnibus propoſitis, & proponendis contra eum, tam ex officio, quam ad inſtantiam datam & capituli ac civium Argentinenſium, & maxime ſuper iis, quæ concernunt indemnitatem Eccleſiæ Argentinenſis prædictæ. Item, quod viceverſa præfati domini decanus & capitulum ac cives ſimilem cautionem præſtent, quoad propoſita & proponenda contra eos pro parte dicti electi & alias ex officio, ne juſtitia dicti ſacri Concilii in aliquo videatur claudicare. Iſta ſuperius ſcripta non fuerunt lecta, ſed ſolum per dominum Patriarcham Antiochenſem verbaliter dicta, ſequens capitulum fuit lectum, prout ſequitur. Item, quod deputentur per ſacrum Concilium, de qualibet natione duæ notabiles perſonæ, & ex parte collegii duo domini Cardinales, qui habeant plenam poteſtatem recipiendi dictas cautiones, caſu quo in prima congregatione non eſſent per Concilium receptæ, & circa cuſtodiam perſonæ medio tempore providendi in dicto caſu, & etiam cauſam & cauſas & querelas partium prædictarum & alias ex officio motas & movendas audiendi, examinandi & generaliter omnia faciendi, quæ ad plenam diſcuſſionem hujuſmodi cauſarum & querelarum pertinent, ſeu pertinebant uſque ad ſententiam diffinitivam. Tenor ſecundæ cedulæ. Sacroſancta & Generalis Synodus Conſtantienſis dilectis Eccleſiæ filiis A. Veron. & B. Placentinenſi ſanctæ R. E. cardinalibus ſic vulgariter nuncupatis, nec non Marino Epiſcopo Apruntinenſi &c. *ut ſupra* pagin. 1276. Qua quidem ultima papyri cedula poteſtatem conceſſam judicibus & commiſſariis prælibatis, in ſe continente, lecta, & ipſa cedula, ut ſic lecta per eundem dominum Antonium Epiſcopum Concordienſem Italicæ, Vitalem Tholonenſem Gallicanæ, Nicolaum Merſeburgenſem Germanicæ, Patritium Anglicanæ nationum, & Joannem Epiſcopum Oſtienſem Cardinales, collegii nominibus approbata, per verbum placet præfata Synodus Conſtantienſis, ad honorabilis viri magiſtri Joannis de Sriban. promotoris ipſius Synodi juſtam & requiſitam, mandavit omnibus & ſingulis protonotariis ſedis Apoſtolicæ, cæteriſque notariis ipſius Synodi Conſtantienſis unum vel plura, ac tot, quot ſufficiant fieri publicum & publica inſtrumentum & inſtrumenta ad perpetuam rei memoriam, præſentibus ibidem reverendiſſimis in Chriſto Patribus & dominis dominis, Joanne Oſtienſi, Vivarien. Angelino Peneſtrin. vulgariter Lauden. epiſc. Cardinalibus, Antonio Bononienſi, Antonio Aquilejenſi, Gabriele Senenſi, Alamano Piſano, Angelo Veronen. Thoma Tricaricenſi, Guillelmo ſancti Marci, Antonio de Challanto, Petro de Fuxi presbyteris, Reginaldo de Branchatiis, Ludovico de Fliſco, Amadeo Salutiarum, Lucido de Comite & Franciſco Florentin. diaconis Cardinalibus vulgariter nuncupatis, aliiſque dominis, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Regum, principum, comitatuum & univerſitatum ſtudiorum ambaxiatoribus, doctoribus & magiſtris, ac procuratoribus Eccleſiaſticis & ſecularibus dictum Concilium repræſentantibus, aliis Chriſtianis in numero copioſo ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis. Et ego Gunipertus de Wildnerghen, clericus Moguntinenſis diœceſis, publicus, Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus, notarius, præfatæque Synodi Conſtantienſis, pro natione Germanica ſcriba, & prædictarum cedularum recitationi & lecturæ, poteſtati, traditioni, omnibuſque & ſingulis aliis præmiſſis, dum ſicut præmittitur, fierent & agerentur, una cum prænominatis dominis Cardinalibus, cæteriſque dominis pro teſtibus in ſcriptis præſens ſucceſſuris temporibus fui, eaque ſic fieri vidi & audivi. Ideo hoc præſens publicum inſtrumentum hujuſmodi cedularum, lecturam, judicum deputationem, poteſtatis dationem in ſe continens, per alium me aliis occupato ſcriptum de mandato Synodi prælibatæ exinde confeci, publicam & in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis ſignari rogatus & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum. Quorum quidem inſtrumentorum, ſeu commiſſionum prædictarum vigore per nos in cauſa & cauſis hujuſmodi inter partes prædictas ad certos actus rite & legitime proceſſo, ac cautione idonea & ſufficienti de non recedendo a ſacro Concilio Conſtantienſi prædicto ante finem cauſæ & cauſarum hujuſmodi, quoad ipſum dominum electum duntaxat primo, deinde ab ipſo domino electo, nec non ab ipſis dominis, decano, canonicis, capitulo, civi-

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRIS 1415

civibus & communitati Argentinenſi ſubſequenter de ſtando juri & de judicio ſiſti, & de parendo obtemperandoque & obediendo judicatis ſuper omnibus propoſitis & proponendis, contra alterutram partium, tam ex officio, quam ad inſtantiam alterutrius partis diligenter receptis. Et ad majorem cautelam & certitudinem præmiſſor. attendendorum & obſervandorum, aliiſque quampluribus cautionibus a dictis dominis, decano, canonicis, capitulo, civibus & communitate ſolemni interveniente ſtipulatione, tam ſuper reſtitutione ablatorum, quam expenſarum ratione continenter factarum, & alias de parendo & obtemperando mandatis dicti ſacri Concilii, atque noſtris coram nobis datis & realiter exhibitis.

ANNO CHRISTI 1415.

Tandem die & hora infraſcriptis comparent in judicio coram nobis judicibus & commiſſariis præfatis ad hoc ſpecialiter congregatis, dominus Hugelmannus de Vinſtingen decanus, ac Toringus de Arburg canonicus Eccleſiæ Argenſ. prædictæ, tam nominibus propriis, quam capituli & Eccleſiæ Argentinen. citra tamen ſuorum procuratorum revocationem, hac idem dominus Toringus, & mag. Henricus Kuvvt alias Bell in Romana curia, & dictorum dominorum Friderici de Zolre, canonici Eccleſiæ, nec non Rulini Barphennig, Michaelis Melburge ac proconſulum, conſulum, civium & communitatis civitatis Argentinen. principalium procuratores, prout de ipſorum procurationum mandatis nobis legitime conſtabat, prout conſtat documentis in præſentia memorati domini Wilhelmi electi, tunc etiam coram nobis comparentis, ac ad actum infraſcriptum per nos legitime requiſiti, prædicti domini Hugelmannus decanus, ac Toringus canonicus, nec non magiſter Henricus Kuvvt, alias Bell, procuratores in perſonam dicti domini Friderici de Zolre, & capituli Eccleſiæ nec non Rulini, Michaelis civium prædictorum ac proconſulum, conſulum & communitatis Argentinen. a prædictis excommunicationis ſententiis abſolvi, ac interdictum in quibuſcunque Eccleſiis, terris ſeu locis communiter ſeu diviſim eisdem ſubjectis poſitum relaxari, per nos debita cum inſtantia poſtulavit, prout id etiam in quadam petitione ſummaria, in ſcriptis nobis oblata, humiliter flexis genibus petierunt, offerentes ſe in omnibus paratos ſtare juri, & parere mandatis ſanctæ matris Eccl. dictique ſacri Concilii atque noſtris. Nos igitur judices & commiſſarii præfati attendentes requiſitionem hujuſmodi fore juſtam & conſonam rationi, & quod S. mater Eccl. nemini claudit gremium ad eum revertenti, & veniam petenti, conſcito nobis prius de relaxatione ipſorum dominorum, electi, cantoris & familiæ eorundem, ac demum receptis per nos ab ipſis dominis, Hugelmanno decano, principali, ac Toringo canonico, nec non magiſtro Henrico Kuwt, procuratoribus procuratoriis nominibus, quibus ſupra, & per ipſorum quemlibet ad mandatum noſtrum & in noſtris manibus tactis corporaliter ſcripturis ſacroſanctis, ac ſancta Dei Evangelia præſtito juramento, ac inſuper aliis cautionibus ſufficienter de ſtando juri & parendo ſanctæ matri Eccleſiæ, dictique ſacri Concilii & noſtris mandatis, nec non etiam recepta ab eiſdem dominis, decano, canonico, & procuratore nominibus, quibus ſupra, cautione idonea, ſine depoſito ac promiſſorio ſufficienti de reſtituendo effectualiter dictis dominis, Wilhelmo electo, Friderico cantori & familiæ eorum res ablatas hujuſmodi, quæ extant, quarum facultatem reſtituendi habent infra viginti dies, a die dat. præſentium immediate ſequentes, & de aliis ſecundum valorem earum ſufficienter, competenter ad mandatum noſtrorum judicum & commiſſariorum infra terminum per nos eoſdem taxatione prima aſſignandum; conſequenter prænominatos dominos, Hugelmannum decanum, principalem in perſona propria, Toringum & mag. Henricum Kuwt, procuratores in perſona dictorum dominorum, Friderici canonici, nec non Rulini, & Michaelis, civium, ac proconſulum, conſulum civitatis prædictæ etiam principalium. Et vice verſa ipſos dominos, Fridericum canonum, nec non Rulinum & Michaelem, ac proconſules, conſules cives civitatis ejuſdem in perſonas dictorum Toringi & mag. Henrico Kuwt, procuratorum ſingulariter ſingulos ab excommunicationis ſententiis, quas incurrerint propter contumaciam in non parendo monitorio ſupradicto, per ſacrum Concilium contra eos Decreto, in quibus ſententiis declarati incidiſſe extiterunt, præfertur in nomine Patris & Filii & Spiritus S. duximus abſolvendos ſimpliciter, & abſolvimus, ac interdictum in Eccleſia, communitate civitatis Argentinen. ac aliis quibuſcunque Eccleſiis, terris & dominiis, ratione contumaciæ prædictæ poſitum duximus ſuſpendendum, & uſque ad tres menſes proxime futuros ſuſpendimus per præſentes. Quæ omnia & ſingula acta & facta per nos Judices & commiſſarios antedictos vobis omnibus & ſingulis ſupradictis intimamus, inſinuamus & notificamus, ac ad veſtram & cujuslibet veſtrum notitiam deducimus & deduci volumus per præſentes. In quorum omnium ſingulorum fidem & teſtimonium præmiſſorum præſentes noſtras litteras abſolutionis & relaxationis exinde fieri, & per notarios publicos ſcribaſque noſtros infraſcriptos ſubſcribi & publicari mandavimus, ac dominorum Angeli & Brandæ Cardinalium, nec non Joannis Patriarchæ prædictorum ſigillorum vice & nomine, & de conſenſu omnium noſtrum judicum & commiſſariorum præfatorum fecimus appenſione communiri. Datum & actum Conſtantiæ, provinciæ Moguntinenſis, in aula Epiſcopali Conſtantienſi, in loco ſolito, ubi per nos jura inter dictas partes reddun-tur, nobis inibi ad jura reddendum, pro tribunali ſedentibus, ſub anno a nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo ſexto decimo, indictione nona, Apoſtolica ſede vacante, die vero Jovis, viceſima tertia menſis Julii, præſentibus ibidem honorabilibus viris, Wilhelmo de Sele & Joannem de Bluet de....nuntio noſtro in hujuſmodi cauſa jurato clerico Leodienſis & Spirenſis dioeceſis, ac Ulrico Meyer, protonotario civitatis Argentinen., prædictis teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

ANNO CHRISTI 1415.

Et ego Joannes Ruenberg de Montemartis, clericus Padeburnenſis dioeceſis, publicus Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus notarius, ac Reverendiſſimi in Chriſto patris & domini, domini Angeli, Cardinalis Veronenſis, judicis, & commiſſarii præfati, & hujuſmodi cauſæ coram eo ſcriba. Quia prædictis abſolutioni, relaxationi eorumque petitioni coram Decreto, omnibuſque aliis & ſingulis præmiſſis dum ſic, ut præmittitur, fierent & agerentur, una cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque omnia & ſingula ſic fieri vidi & audivi. Ideo-

☞ Ideoque hoc præſens publicum inſtrumentum per alium me aliis occupato negotiis, fideliter ſcriptum, exinde confeci, ac una cum Antonio connotario meo prædicto ſubſcripſi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque & nomine meis ſolitis & conſuetis, una cum appenſione ſigillorum memoratorum dominorum, Angeli, & Brandæ Cardinalium ac Joannis Patriarchæ præfatorum ſignari rogatus & requiſitus in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

ANNO CHRISTI 1415.

Et ego Antonius Bartholini Franchi de Piſis, publicus Apoſtolica & Imperiali auctoritatibus notarius, ac præfatorum dominorum judicum.

ARGENTINENSIUM ACCUSATIONES

In Epiſcopum ſuum.

cod. 05. IN nomine Domini Amen. Anno a Nativitate ejuſdem milleſimo, quadringenteſimo, ſextodecimo, indict. nona, Apoſtolica ſede paſtore carente, coram Reverendiſſimis in Chriſto Patribus & dominis, dominis miſeratione divina, Joanne, Patriarcha Conſtantinop. & Nicolao, Epiſcopo Merſeburg. nuntiis, & legatis ſacroſancti Generalis Conſtantienſis Concilii, ſuper unione & reformatione univerſalis Eccleſiæ ſancti Dei congregati, ad civitatem & capitulum Argentinen. ſuper liberationem & relaxationem D. Wilhelmi, electi Argentinen. per cives Argent. & capit. antedictum. perſonaliter detenti, ſpecialiter deſtinatis in civitate ipſa & in loco, in quo capitulum Eccleſiæ Argentinenſis teneri conſuevit & tenetur exiſtentibus, in meique notarii publici & teſtium infraſcriptorum præſentia perſonaliter conſtituti & exiſtentes nonnulli religioſi & alii viri Eccleſiaſtici, qui Abbates & Archidiaconi & alii Prælati civitatis & dioeceſis Argentinen. dicebantur, & præſertim Dominus Burckardus, abbas monaſterii Novillarenſis, nec non Joannes Armbruſter, abbas monaſterii in Schuttern, & Joannes Wangenberg archipresbyter in Sletſtad, nec non Jacobus..... plebanus Eccleſiæ S. Andreæ Argentin. ut aſſerebatur, poſt debitam reverentiam eiſdem dominis Patriarchæ & Epiſcopo, nuntiis, & legatis antedictis per ipſos dominos Abbates Archipresbyteros ut Prælatos impenſam ipſis dominis nuntiis & legatis per venerabilem & circumſpectum virum dominum Hermannum Ritter advocatum curiæ Argentine. nec non clericum capituli dictæ Argentin. Eccleſ. ibidem præſentem proponi fecerunt multa gravamina & oppreſſiones, quibus ipſi & clerus Argentin. affligebantur per malum regimen prædicti electi, præſentantes & exhibentes per eundem quendam papyri rotulum ſcriptum, cujus tenor de verbo ad verbum inferius eſt inſertus de malo regimine dicti domini Argentin. electi & oppreſſionibus ac violentiis ipſis factis per eundem multipliciter conquerendo, petentes humiliter, ac etiam poſtulantes ſibi ſuper dictis oppreſſionibus, violentiis, & aliis in ipſo rotulo contentis & expreſſis, ac malo regimine antedicto per eoſdem dominos nuntios & legatos de optimo remedio providere. Tunc vero iidem Reverendiſſimi Patres domini Patriarcha & Epiſcopus nuntii & legati prædicti hujuſmodi rotulum benigne recipientes ipſis dominis Abbatibus, Archidiaconis & Prælatis reſponderunt ſe velle concedere omnia juridica, offerentes ſe paratos ipſis conquerentibus, ſi aliqua volebant intentare juxta eorum poſſibilitatem miniſtrare juſtitiam; tenor vero rotuli antedicti ſuperius, ut præmittitur præſenteti & recepti ſequitur, & eſt talis. Reverendi Patres, hi ſunt defectus & gravamina quibus Prælati & clerus Argentin. dioeceſis hactenus gravati ſunt & fuerunt, circa quæ pro conſervatione libertatis ſtatus Eccleſiaſtici petunt eis provideri. Primo, cum oportet quid indiſtincte Eccleſiaſtici viri dictæ dioeceſis hactenus a domino Wilhelmo electo &c. confirmato Argentinenſi indefenſi ſive ſint religioſi viri abbates, præpoſiti, proceres &c. ſive clerici ſeculares, juri ſtent coram laicis judicum & diſtrictuum dominorum temporalium & juri pereant laicis reſponſari querelis ipſorum & a laicis recipiant juſtitiam & Decreto judicum temporalium pareant cum effectu, per præconeſque laicorum eiſdem mandata obſervent & eorum advertant & eiſdem obtemperent indiſtincte, ob quæ & qualia monaſteria, conventus præbendæ eorum & alia depauperati ſunt & depauperantur quotidie contra Eccleſiaſticam libertatem, quia ſua conſequi non poſſunt. Secundo, prælati & clerus dioeceſis Arg. hactenus indefenſi a dicto domino Wilhelmo electo & non protecti indiſtincte a laicis ad omnes exactiones, dacias, tallias, gabellas & alia onera laicalia ſubeunda & ſolvenda hortantur & compellantur ſine omni miſericordia, etiam de bonis monaſteriorum, & quæ propriis ſumptibus excolunt, ob quæ vires & facultates ipſorum exhauſtæ ſunt; & ſi exſolvere eadem recuſant, tunc bona ipſorum de facto ab eis auferuntur. Tertio viri Eccleſiaſtici, religioſi abbates, priores & eorum monaſteria nec non clerici ſeculares indiſtincte dioeceſis Argent. propter indefenſam domini Wilhelmi prædicti a laicis dominis temporalibus ratione advocatiæ ſeu exactionis turpis, quam tamen exactionem domini temporales laici, milites & militares dictæ dioeceſis nominant & nominare conſueverunt, jus advocatiæ, omnem ſubſtantiam cleri extorquent, nam aliquis abbas domino ſuo temporali annue ſexaginta vel octoginta modia frumenti advocatiæ nomine aſſignare annuo & ſingulis annis compellitur, ex quibus de cultu divino peragendo monachos ſuos alere debet, & ſic juxta vires facultates indiſtincte omnes Eccleſiaſtici viri extorquent a laicis; & non tantum in hoc opprimuntur, verum etiam ad mandata laicorum operas ſerviles facere & miniſtrare oportet, eiſdem prout cæteri ſervi & villani præſtando, currus ſeu quadrigas ipſorum, famulas & alia animalia ipſorum in uſus & commoditatem laicorum dominorum temporalium, ad eorum nutum & beneplacitum, ob quæ vectigalia immenſe gravantur. Quare quia a domino Wilhelmo, electo prædicto immenſe hactenus ſpoliati & deprædati ſunt, variis viis, nam omni anno collectam habere voluit & extorſit ab eiſdem ſine miſericordia jam de qualibet marca reddituum annuorum, quas viri Eccleſiaſtici, religioſi & ſingulares poſſiderunt quintam partem Florenorum Renen. ut puta quatuor blaphardos; aliquando de marca duos blaphardos; aliquando plus hoc annue continuando, ob quæ annue clerus tria millia Florenorum cum quingentis florenis eidem exſolvit, aliquando vero duo millia vel mille octingentos florenos. Inſuper a quocunque abbate, abbatiſſa, præpoſito vel priori electo a ſuo conventu, & ab ipſo confirmando pro conſervatione prædicta facienda tantum extorſit, & extorquere conſuevit

ANNO CHRISTI 1415.

locus ob rus.

vit a confirmando & monasterio suo & indistincte omni tempore confirmationem scienANNO CHRISTI 1415. te, quod vires facultates monasteriorum ipsorum exhausit, & proprietates & possessiones monasteriorum vendere coacti sunt, & fuerunt; nam pro confirmatione alicujus abbatis vel abbatissæ jam sexingentos, jam septingentos, jam octingentos, jam quingentos, jam quadringentos florenos extorsit & extorquere consuevit; & si infra anni spatium vel quandocunque eundem confirmatum, vel confirmatam, decedere contingebat, iterato tantum pro confirmatione novi electi, vel electæ habere voluit, prout prius extorsit ab eisdem; insuper indistincte ad sui libitum quoscunque sacerdotes suæ diœcesis, sine causa & ratione, causa extorquendi pecunias ab eisdem cepit, incarceravit & incarcerare consuevit, & rebus & bonis eorum ad sui libitum spoliavit, & abstulit, tam in vita, quam post mortem ipsorum, non vocati in jus non convicti, neque confessi; & ne similia in humana eis contingant, decenter petunt misericorditer eisdem provideri de remedio. Insuper judicia Ecclesiastica ordinaria, nec delegata in diœcesi Argentinensi in dominiis dominorum temporalium, & imperii propter indefensam domini Wilhelmi, progressum habere non possent, nec mandata Ecclesiastica reciperentur, nec publicare per aliquem sacerdotem præsumerentur, nec per metum aliquem ad publicanda præsentari sine examinatione sui ipsius & metu corporum; quare nec decimas census, nec debita ipsis & eorum monasteriorum & præbendis competentia consequi possunt, ob quæ depauperati sunt hactenus & quotidie depauperantur & petunt provideri eisdem, ut de cætero mandata Ecclesiastica in diœcesi prædicta & districtibus dominorum temporalium recipiantur ob sua consequenda. Insuper sylvas & nemora ipsorum monasteriorum & religiosorum, abbatum, præpositorum, priorum & Ecclesiasticarum personarum necnon bona & jura sylvestria, seu forestaria ob indefensam antedicti domini Wilhelmi electi, domini temporales recipiunt, & auferuntur ab eis indebite & prædictis ipsis spoliant indistincte: petunt similiter ut his provideatur; item juribus & operis servilibus tam in vita quam post mortem debitis & competentibus abbatibus, prioribus, præpositis monasteriorum & aliis religiosis locis & servis ascriptitiis & aliis personis monasteriorum eorundem a dominis temporalibus laicis spoliantur & destituuntur, atque sibi titulo prætensę advocatiæ sub ipsis has operas & jura usurpant & adscribunt in grave detrimentum Ecclesiasticarum personarum, item jura jurisdictiones & alia privilegia, quæ & quas viri Ecclesiastici habent, & habere consueverunt, in certis villis & districtibus ad eorum monasteria pertinentibus, ipsi etiam laici eisdem Ecclesiasticis personis usurpant & destituuntur; & ipsos impediunt, quominus ipsi gaudere possint ipsorum privilegiis & libertatibus; item ipsi laici & domini temporales propter indefensam ipsorum a dicto domino Wilhelmo decimas ad ipsorum monasteria & abbatias & aliarum Ecclesiasticarum personarum, præbendas & mensam spectantes sibi usurpant, assumentes sibi vocabulum ironicum & repugnans, dicentes fore decimas laicales, cum tamen nulla decima possit dici laicalis, cum possessio in eosdem laicos eorundem non cadat, cum decimæ sint cibus in domo Domini; item laici & domini temporales, qui cum potentia armorum incedunt per diœcesin ut plurimum in monasteriis & locis religiosis se locant, & bona ipsorum consumunt sine misericordia, Ecclesiasticos & monasteria graviter lædendo & depauperando petunt circa eisdem obviari; insuper præfatus dominus Wilhelmus a tempore sui introitus in dictam Ecclesiam Argen. indistincte omnes benedictiones abbatum, abbatissarum cæterorumque prælatorum, nec non ordines clericales ceteraque sacramenta per suffraganeum seu Episcopum titularem confert & conferre consuevit simoniace pro pecuniis, immensæque pecuniæ ob dationem ordinum, ob benedictionem, ob consecrationem Ecclesiarum & cœmiteriorum & reconciliationem eorundem, hactenus a prælatis & Ecclesiasticis viris extortæ sunt & quotidie extorquentur, contra divinæ legis institutionem; & petunt similiter eisdem de remedio opportuno provideri: item ipsi domini abbates, præpositi & priores monasteriorum & conventuum hactenus indistincte ultra onera Episcopalia debita & competentia solita per ipsum dominum Wilhelmum coacti compulsi, & coarctati sunt ad exactiones indebitas annuas. Nam ipse dominus Wilhelmus sagittariis sive balistariis, suis porteneciis fistulatoribus Coc. exponditaribus cellerariis & aliis familiaribus suis salarii nomine nil vel parum tribuit nec tribuere vult ut asseruit, sed abbates, præpositos & Ecclesiasticas personas compellit per totam suam diœcesim contra solitum fas & rationem ad satis faciendum eisdem suis familiaribus annue de salariis apud ipsum dominum Wilhelmum serviendo debitis, ob quæ annuas contributiones ipsos abbates, præpositos, priores & Ecclesiasticos viros imponere oportet, nam talis abbas coarctatur annue ad solvendum quatuor florenos, talis ad quinque, talis ad tres, talis ad sex & juxta vires & facultates petunt similiter ipsis provideri. De & super quibus omnibus & singulis antedictis iidem domini abbates, archidiaconi & prælati petierunt, dictique domini nuntii & legati voluerunt & concesserunt, sibi unum & plura publica fieri instrumenta per me notarium publicum infrascriptum, acta fuerunt hæc anno die mense indictione & loco quibus supra, præsentibus venerabilibus & illustribus viris Hugelmanno de Vinstingen decano, Friderico comite de Zolre canonico dictæ Ecclesiæ Argent. Nicolao Slendorpf decano Ecclesiæ S. Sixti Merseburgensis, & Conrado Luppfer vicario in Ecclesia Argentin. testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

ANNO CHRISTI 1415.

Et ego Ludovicus de Maurinis de Luca in legibus licentiatus, publicus auctoritate Apostolica notarius ac præfatorum reverendissimorum in Christo patrum dominorum Joannis Patriarchæ Constantinopolitani & Nicolai Episcopi Merseburgensis una cum Nicolao de Slendorff decano St. Sixti Merseburgensis pro tunc notarius & scriba, cum prænominatis testibus, dictis præsentationibus exhibitionibus & requisitionibus ac singulis, dum sic, ut præmittitur, agerentur et fierent, adfui, vidi & audivi, prius inde publicum instrumentum manu aliena fideliter scriptum me aliis occupatum negotii conficiens in fidem præmissorum omnium & singulorum rogatus & requisitus.

SY-

ANNO CHRISTI 1415.

SYNOPSIS CHRONOLOGICA

Eorum quæ acta sunt in negotio Joannis Parvi,

ex Dupinio Operum Gerson. to. V. in exord. volum.

ANNO CHRISTI 1415.

	An. mens. & dies	
Vide Præfationem ad hoc Concil.	1407.	RES gestæ. A
	23. Novembris. Regni Caroli VI. Francorum regis	Ludovicus dux Aurelianensis Parisiis occiditur, die mercurii 23. Novemb. circa horam septimam pomeridianam.
	24. & 25. Novemb.	Duobus diebus sequentibus regium consilium habetur, in quo agitur de cæde ducis Aurelianensis. In posteriori consilio, agnoscit Joannes dux Burgundiæ, eam jussu suo perpetratam.
	26. Novemb.	Die 26. Novembris, con- B silium regium habetur apud ducem Bituricensem, a quo dux Burgundiæ excluditur; qui statim Parisiis egressus, magna celeritate in Flandriam pervenit.
		Ambianus, cum Ludovico Siciliæ rege colloquium habet, ac justam fuisse ducis Aurelianensis cædem contendit; causam hanc defendente M. Joanne Parvo (*Petit*) doctore Theologo Parisiensi, adjunctis C aliis duobus pariter doctoribus.
		Rex vetat ne dux Burgundiæ Parisiensem urbem adeat; & ducissam Aurelianensem cum filiis benigne excipit.
	1408. Circa finem Feb.	Spreto regis mandato, stipatus militibus, Lutetiam Burgundiæ dux ingreditur, & a Parisiensibus cum gaudio excipitur. Audito ejus adventu, ducis Aurelianensis vidua cum filiis Blesos aufugit. D
	8. Martii.	Audientiam a rege petit dux Burgundiæ, quæ conceditur ei die 8. Martii. Ibi Joannes Parvus longa oratione causam hujus tuetur in Aula Palatii S. Pauli.
		Dux Burgundiæ a rege litteras abolitionis obtinet, & cum eo, & cum regina reconciliatur.
	5. Julii.	Die 5. Julii, Parisiis egreditur, & Atrebatum E contendit.
	11. Augusti.	Die Augusti mensis 11. ducis Aurelianensis uxor Lutetiam redit, & a rege de nece mariti sui judicium ferri postulat; nec-
	4. Decembris.	non ejus memoriam a calumniis in illum a duce Burgundiæ per Joannem Parvum intentatis vindicari.
		Causam hujus perorat coram rege & consilio, in Castro Luparæ abbas S. Dionysii. Post longam deliberationem pluribus vicibus repetitam, dux Burgundiæ, nulla habita ratione litterarum, quas a rege obtinuerat, proscriptus est, & hostis publicus declaratus.
		At ille parta de Leodiensibus rebellibus solemni victoria, Lutetiam ovans redit.
		De compositione inter dissidentes agitur.
		Die 4. Decembris Aurelianensis ducis vidua moritur.
	1409. Circa finem Martii.	Ducis Aurelianensis filii reconciliantur cum duce Burgundiæ in urbe Carnutensi. Burgundus in Flandriam secedit.
	Mense Julio.	Sed cito Lutetiam regreditur, & regni habenas suscipit.
	1410. Mense Augusto.	Facta inter ducem Borbonium, & Bituricensem, ac Aurelianens. confœderatione, Burgundus ex pacto redit.
	1411.	Joannes Parvus moritur.
		Dissidia inter factiones Burgundicam, & Aurelianensem.
	1412.	Inde bellum Civile.
	1413.	Pax tandem inter partes inita.
		Seditio Parisiis excitatur: cui favere creditur dux Burgundiæ. Ea sedata, dux Burgundiæ cum inferiorem se Aurelianensibus agnosceret, Lutetia discedit.
		Tum Aurelianenses rerum potiti nihil non moliuntur adversus Burgundiæ ducem, accenso in eum regis animo. Hinc in librum Joannis Parvi instituta quæstio.
	4. Septemb	Die 4. Septembris, Joannes Gersonius cancellarius Parisiensis deputatus ab universitate, ad agendam causam apud regem, & eo-

ANNO CHRISTI 1415.

& eodem die in oratione, A nomine univerſitatis coram rege habita, novem aſſertiones Joannis Parvi damnat ac reprobat.

6. Septemb. Die 6. Septemb. refertur in comitiis univerſitatis ſententia Joannis Gerſonii de ſeptem aſſertionibus, eaque approbatur & confirmatur.

Alii quoque errores in iisdem comitiis proſcribuntur.

7. Octobris. Carolus VI. Rex Franciæ Epiſcopo Pariſienſi, B ejuſque officiali injungit, ut adjuncto ſibi fidei Inquiſitore, & adhibitis in conſilium ſacræ facultatis theologiæ Pariſienſis doctoribus, ac laicis univerſitatis, in errores Joannis Parvi inquirat.

30. Novemb. Joannes Cuderti Licentiatus in legibus, officialis Pariſienſis, deputatus Gerardi de Monte acuto Epiſcopi Pariſienſis, necnon Petrus de Florendinis, Joannis Poleti inqui- C ſitoris Generalis hæreticæ pravitatis in regno Franciæ deputatis, habent comitia in Aula curiæ officialitatis Pariſienſis, ad procedendum circa negotium Joannis Parvi. Lectæ in ea prima ſeſſione litteræ regiæ; deputatio Gerſonii per univerſitatem Pariſienſem; cenſura propoſitionum Joannis Parvi, & aliorum errorum approbata & confirmata in comitiis univerſitatis Pa- D riſienſis: quibus lectis, triginta magiſtri ſententiam ferunt, articulos legitime reprobatos fuiſſe cenſent, & rem iſtam in judicio debere tractari: atque ita concluſum.

4. Decemb. In ſecunda ſeſſione habita die 4. Decembris, cui adfuerunt Epiſcopus, & Inquiſitor, ſexaginta quatuor magiſtri ſententiam tulerunt circa propoſitiones Joannis Parvi. Quidam, propoſitiones ex- E templo damnandas cenſuerunt; alii a damnatione abſtinendum, aut ſaltem ſuperſedendum; omnes fere ſchedulas mittendas a doctoribus, priuſquam ſententia ferretur: atque ita concluſum.

A die 19. Decemb. anni 1413. ad diem 5. Januarii anni 1414. Schedula propoſitionum Joannis Parvi data omnibus magiſtris, qui Pariſiis aderant; horum ſuffragia ex ſcriptis recitata, a die 19. Decembris ad 5. Januarii; ſeptuaginta novem magiſtri ſententiam dixerunt. Omnes, paucis exceptis, propoſitiones falſas & erroneas eſſe judicarunt: ex iis quadraginta fere, nunc judicio Epiſcopi & Inquiſitoris damnandas: aſt alii ſuperſedendum eſſe cenſuerunt, donec conſtaret eas eſſe ex libro Joannis Parvi fideliter excerptas. Ad id examinandum ſexdecim magiſtri ſunt deputati: & quia nonnulli dixerant, monendum eſſe ea de re ducem Burgundiæ, miſſus eſt ad eum Petrus Floure, qui ea, quæ agitabantur, ipſi exponeret. Interim facta eſt Inquiſitio per teſtes de doctrina Joannis Parvi.

Deputatis dati codices libri Joannis Parvi, ut eos cum propoſitionibus delatis conferrent, & ad Epiſcopum Pariſienſem ac Inquiſitorem referrent.

1414.

A die 19. Janua. ad diem 7. Feb. Deputati convenientes, a die 19. Januarii ad diem 7. Februarii, ſchedulam propoſitionum ex libro Joannis Parvi excerptarum, & cum delatis collatarum confecerunt. Eadem die 7. Februarii, ad magiſtros ea tranſmiſſa eſt.

12. Febr. Deliberatio doctorum circa propoſitiones Joannis Parvi incepit die 12. Febr. Quinquaginta quinque magiſtri ſententiam dixerunt: ex iis duodecim tantum ſuperſedendum eſſe a judicio cenſuerunt, aut rem ad curiam Romanam remittendam; cæteri judicium ferendum.

23. Febr. Die 23. Februarii, convenerunt judices duo, Epiſcopus, & Inquiſitor, cum Prælatis, Epiſcopis, Abbatibus, Doctoribus, & Baccalaureis: habita oratio. Lecta deinde acta judiciaria in hoc negotio confecta, ac lata ſententia, nomine Gerardi Epiſcopi Pariſienſis, & Joannis Poleti ordinis Fratrum Prædicatorum Inquiſitoris Generalis, continens cenſuram novem aſſertionum Joannis Parvi, & damnationem ejus libri.

25. Febr. Die 25. ejuſdem menſis, crematus eſt hic liber in atrio Eccleſiæ Pariſienſis.

Lit-

☞ 6. Martii. Litteræ regiæ publicantur adversus librum Joannis Parvi. A

ANNO CHRISTI 1415. 16. Martii. Mandatum regis emittitur, quo cavetur, ut publicetur condemnatio Joannis Parvi, de justificatione ducis Burgundiæ.

Burgundiæ dux ab hac sententia Episcopi Parisiensis & Inquisitoris appellat ad sedem Apostolicam.

23. Martii. Causa committitur in Romana Curia Cardinalibus de Ursinis, Florentino, & Aquilejensi. 15. Junii. B

Mandat rex suis legatis ad Concilium Constantiense, ne nomine majestatis suæ confirmationem damnationis propositionum Joannis Parvi in Concilio urgeant: sed si quæstio illa in Concilio moveatur, ut suo proprio nomine agant. 25. Junii. 20. Aug. A mense Junio ad finem anni.

19. Novemb. Litteræ regiæ ad universitatem, ut legatos mittat ad Concilium Constantiense, qui damnationis propositionum Joan. Parvi confirmationem petant. C

4. Decembr. Coram rege, dominis & prælatis, in Aula S. Pauli Joannes Gersonius, orationem habet adversus doctrinam Joannis Parvi.

27. Decembr. Litteræ regis patentes adhortatoriæ ad eam fugiendam datæ 27. Decemb.

Res defertur ad Concilium Constantiense.

1415. 26. Maji. Martinus Porreus Episcopus Atrebatensis, & Petrus Cauchon licentiatus in decretis, legati ducis Burgundiæ litteras illius datas 15. die Maji, Concilio Constantiensi offerunt, ne in Concilio de damnatione doctrinæ Joannis Parvi agatur: e contra Gerson regis Franciæ & universitatis Parisiensis legatus, ejusque collega Petrus de Versaliis, instant nomine privato, ut judicium ea de re a Concilio feratur, promittentes ei se futuros obsequentes. D 8. Novemb. 1416. 9. Januar. 10. Januar. 15. Januar.

4. Junii. Recitantur in Concilio litteræ Joannis ducis Burgundiæ. Purgat sese a querelis ducis Bavariæ, qui ipsum incusabat, quod scripsisset ad Sigismundum, quod occidendus esset insidiis ejusdem ducis. E

Mense Junio. Joannes Gersonius defert ad Concilium propositiones Joannis Parvi. Episc. Atrebatensis quærit utrum nomine proprio, an nomine regis. Fatetur Gerson se id facere nomine proprio, & protestatur de personis se nihil dicturum. Instat Atrebatensis, ut secundum mandata regis, & ducis Burgund. altum sit ea de re silentium.

ANNO CHRISTI 1415.

Post deliberationem quatuor nationum, annuente Sigismundo rege Romanorum, constituuntur judices in hac materia.

Incipiunt Judices ea de re cognoscere die 15. Junii.

Instruitur causa.

Recusatur ab Atrebatensi Cameracensis Cardinalis.

Instat Gerson, aliique ut judicium acceleretur.

Multa hinc inde scripta commissariis exhibentur per reliquum annum.

Episcopus Atrebatensis hoc solum in se suscipit, assertiones non esse judicio fidei reprobandas.

Initio Octobris, promotor a judicibus nominatur, cum Gersonius in judicio tanquam pars stare renuisset.

Sententia Cardinalis Cameracensis circa propositiones Joannis Parvi, cum responsione Atrebatensis Episcopi.

Variæ schedulæ exhibitæ, continentes varia judicia de propositionibus Joannis Parvi.

Schedula data doctoribus & baccalaureis qui aderant.

Certos facit per Epistolam commissarios fidei Carolus VI. causam Joannis Parvi suam esse.

Carolus VI. jubet procuratori suo in curia Romana, ut intermissam prosecutionem de damnatione propositionis Joannis Parvi resumat.

Interim die 15. Januar. tres Cardinales deputati a Pontifice ad hanc causam judicandam, ad instantiam Joannis de Monte-justino procuratoris Ducis Burgundiæ, in absentia Episcopi Parisiensis & Inquisitoris, præsente eorum procuratore Joanne Martineti, sed jurisdictionem illorum commissariorum non agnoscente, sententia tanquam in contumaces lata est, quia judicium per eos latum irritatur.

Scri-

ANNO CHRISTI 1415.

☞ 6. Febr. Scribit univerſitas Pariſienſis ad Concilium Conſtantienſe, de damnatione Aſſertionum Joan. Parvi.

8. Febr. Die 8. ejuſdem menſis, Conſtantiæ, Cardin. Cameracenſis exhibet ſchedulam judicii a Concilio ferendi circa aſſertiones Jo. Parvi.

18. Febr. Petunt procuratores ducis Burgundiæ, ut ſententiæ magiſtrorum, qui conſulti fuerant in hac cauſa, nationibus tradantur.

Eadem die, Guillelmus Monnardi Caroli VI. regis orator, & Simon de Teramo ejus advocatus, interveniunt in hac cauſa nomine Chriſtianiſſimi regis, petuntque ad ejus proſecutionem admitti, & Cardinalem Cameracenſ. aliis judicibus adjungi; recuſatis Cardinalibus de Urſinis, Aquilejenſi, necnon abbate Clarevallenſi & M. Urſino Taillenande.

21. Febr. Contra hanc ſchedulam datæ exceptiones die 21. Februarii.

Carolus VI. procuratores inſtituit ad hanc cauſam in Concilio proſequendam, Remenſem, & Turonenſem Archiepiſcopos, & Joannem de Gerſone, Jordanum Morini, Guillelmum Pulchrinepotis, & Petrum Verſſailles, magiſtros in Theologia; Guillelmum Monardum licentiatum in legibus Joannem Campani licentiatum in Decretis & Simonem de Grandis procuratorem in curia Romana.

23. Martii. Oratores ducis Burgundiæ obſtant in natione Gallicana, ne nomine regis Franciæ hæc cauſa ſuſcipiatur.

11. April. Joan. Gerſonius in publica Congregatione, nomine regis defert propoſitiones Joannis Parvi, & damnationem earum poſtulat.

Eadem die publicantur vota 87. magiſtrorum, quorum 20. pro parte affirmativa, eas ſcilicet judicio fidei improbandas; cæteri pro negativa.

16. April. Appellant oratores regis a votorum publicatione.

Procuratores regii, ac in primis Joannes Morini, in natione Gallicana negotium urgent, & queruntur de judicibus fidei.

21. April. Admittuntur a judicibus fidei ad hanc cauſam agendam oratores regii. Ab hoc Decreto appellant procuratores ducis Burgundiæ die 21. Aprilis.

5. Maji. Longam orationem habet in Concilio Joannes Gerſonius, qua totum negotium Joannis Parvi complectitur, & ſimul plura exhibet ſcripta.

9. Maji Legitur in Congregatione Generali epiſtola univerſitatis, data 21. Martii.

10. Maji. Eadem Univerſitas, die 10. Maji procuratores nominat, qui ſuo nomine urgeant damnationem aſſertionum Joannis Parvi.

11. Maji. Lecta in Concilio Cardinalium epiſtola Sigiſmundi Imperatoris, qua judicium commiſſariorum, circa negotium Joannis Parvi irritari poſtulat: & alia ad Cardinales, regiſtrata, data Pariſiis die 6. Aprilis, quæ rem vehementer urget.

13. Maji. Reſpondent regi Romanorum tres Cardinales, ſe ſententiam tuliſſe de conſilio peritorum in utroque jure, atque ita judicaſſe.

15. Maii 1. Quia cauſa hæc, utpote fidei, reſervata erat Summo pontifici, nec pertinebat ad Epiſcopum Pariſienſem de ea cognoſcere.

2. Quod ab ipſo non fuerint citati, quorum intererat.

3. Quia nemo comparuerat coram ipſis ex parte Epiſcopi & Inquiſitoris.

4. Quia cum appellaverint ab hac ſententia, debent expectare finale judicium Concilii, cui ſe ſuamque ſententiam ſubjiciant.

26. Junii Declarant tres Cardinales, qui judices fuerant deputati a ſede Apoſtolica, ſe per ſuam ſententiam non approbaſſe propoſitiones novem Joannis Parvi; nec de veritate, aut falſitate earum judicaſſe, & illæſum manere ea de re judicium; ſed viſum eſſe iis judicium Pariſienſis Epiſcopi & Inquiſitoris irritum quia ad ipſos non pertinebat de negotio fidei judicare.

Menſe Julio. Deputati in materia fidei totum hoc negotium remittunt ad Synodum Generalem.

☞ Menſe Auguſto.

ANNO CHRISTI 1415.

Appellat dux Burgundiæ a judicibus.

Cardinali Veron. committitur iſtius cauſæ inquiſitio.

Senatus Pariſienſis decretum adverſus propoſitiones Joannis Parvi.

17. Octob. Appellat procurator regis ab iis, quæ fuerant a judicibus in negotio fidei ad Concilium generale.

20. Octob. Rejicitur ejus appellatio.

5. Novemb. Proteſtatio oratorum regis.

7. Novemb. Alia Proteſtatio cardinalis Cameracenſis.

18. Novemb. Cenſura Facultatis decretorum Pariſienſis adverſus propoſitiones Joannis Parvi.

1417.

17. Janu. Oratio Joannis Gerſonii adverſus doctrinam Joannis Parvi, incipiens *Nuptiæ factæ ſunt &c.*

27. Janu. Per archiepiſcop. Gneſnenſem Pariſiis allatus eſt liber Joannis Falkenberg. Approbabat is ſententiam Joannis Parvi, & jam tres excuſſerat Conſtantiæ libellos in ejus gratiam.

8. 9. & 10. Febr. Joannes Falkenberg ob librum hunc in carcerem eſt conjectus.

11. 12. & 13. Congregatæ hoc tempore frequenter nationes, & cardinales librum Falkenbergii examinantes, ut pernicioſiſſimum damnarunt.

1418.

21. Feb. Galli, & Poloni de cenſura Joannis Parvi delata conqueruntur & proteſtantur. Hanc proteſtationem habet Joannes Gerſon in Dialogo.

22. Aprilis. In ultima ſeſſione Concilii, Poloni petierunt iterum damnationem libri Joannis Falkenber.

Gerſon quoque damnationem propoſitionum Joannis Parvi urget, & ſcriptis proteſtatur.

Poloni, cum eis non ſatisfieret, ad Concilium Generale proxime futurum provocant.

21. Feb. Joannes Gerſon, & notarii Concilii in cauſis fidei arbitros nominant, qui de debitis horum ſalariis ſtatuant.

16. Maii. Solvit Gerſon 125. florenos auri notariis pro expenſis & ſalariis in hoc negotio.

ANNO CHRIS 1415

EPISTOLA DUCIS BURGUNDIÆ

Patribus Concilii Conſtantienſis: & acta ſuper ea re in Concilio.

In nomine Domini amen.

PEr hoc præſens publicum inſtrumentum, cunctis pateat evidenter, quod anno a nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo quintodecimo. Indictione octava. Die vero viceſima ſexta menſis Maji in domo fratrum Prædicatorum Coſtantienſi, provinciæ Moguntinæ, in refectorio dictæ domus, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris, & domini noſtri, domini Joannis, divina providentia papæ viceſimi tertii, anno ſexto &c. In congregatione nationis Gallicanæ, circa horam octavam, per mediam noctem, reverendus in Chriſto pater dominus Martinus, epiſcopus Atrebatenſis, & venerabilis & circumſpectus vir, magiſter Petrus Cauchon, licentiatus in decretis, vicedominus Eccleſiæ Remenſis, ambaxiatores illuſtriſſimi principis domini Joannis ducis Burgundiæ, quasdam litteras clauſas, ex parte dicti domini ducis dictæ nationi ſic congregatæ præſentarunt, in eadem congregatione publice legi petierunt: & incontinenti, in dicta congregatione publice lectæ fuerunt.

Quarum quidem litterarum, ſigilli dicti domini ducis impreſſione ab extra ſigillatarum, & ſuo ſigno manuali, ab intra ſignatarum, ut prima facie apparebat, tenor, ab extra, videlicet in ſupraſcriptione, talis eſt.

Reverendiſſimis in Chriſto patribus, ac venerabilibus & doctiſſimis viris nationis Gallicanæ, in ſacro Concilio Conſtantiæ exiſtentibus, amicis meis præclariſſimis.

Ab intra vero, de verbo ad verbum, tenor ſequitur, & eſt talis.

Reverendiſſimi patres in Chriſto, venerabiles ac doctiſſimi viri.

Per reverendum patrem Epiſcopum ſancti Poncii, & demum per venerabilem patrem abbatem S. Joannis Reomenſis conſiliarium meum &c. Similis fere tenor.

Binas veſtrarum circumſpectionum litteras nuper recepi; quæ primo, ſtatum miſerabilem Eccleſiæ ſacroſanctæ, provenientem ambitione contendentium de papatu; modos quos tenuit dominus noſter papa modernus, quibus minime contentamini: ſuum receſſum a veſtro ſacro conſortio; quibus etiam ſubterfugiis differt implere quod debet & promiſit, pro ipſius unione S. Matris Eccleſiæ, ſerioſius narrant. Et tandem, per ipſas me gratiſſime rogatis & requiritis, quod ipſum dominum noſtrum in meis dominiis nullatenus receptem vel recipiam: & ſi jam, tempore receptionis litterarum foret ibi, taliter eum cuſtodiam, quod de ipſo, pro bono univerſalis Eccleſiæ, poſſitis libere diſponere, vel quod eum ſtatim remittam ad Concilium generale. Subjungentes, quod finem indubiam dare velim præfatis reverendis patribus, ſuper mihi per eos dicendis, parte veſtra.

Quibus lectis, & eorum audita credentia, vehementer dolui, cum ſperarem unionem optatiſſimam, ex oblatione ſanctiſſima ceſſionis domini noſtri nuper facta, celeriter aſſequendam, quam, proh dolor! jam cerno differri. Spem tamen concipio, ſi veſtra ſacratiſſima Synodus a coeptis non deſiſtat, quæ ſi perſeveret,

Ex Dup hæc eu ſequent. Op. Ge t. V. p. 343. cu ſequent.

pul-

pulsantibus aperiet Deus ostium misericordiæ suæ, ad solatium singulare lamentabiliter divisorum; & ne vacillet vestra Congregatio sanctissima, sed per veritatis nucleum, mendaciorum cortice sublato, pascatur; cui, malevolorum relatu, suggestum est, me prædictum dominum nostrum velle recipere, fovere, et conducere in præjudicium unionis Ecclesiæ, et contra determinationes Synodi vestræ sacratissimæ. Veritatem rei gestæ, cui sine repulsa mendacii contradicere fas non erit, præsentibus vobis expono.

ANNO CHRISTI 1415.

Post recessum domini nostri a Constantia, ipse dominus noster statim misit ad me solemnes oratores suos, per quos mihi mandavit, omnino nescienti quomodo vel propter quid recesserat, quod ad hoc Constantiam dimiserat, solum ut præmissa compleret, in propria persona volens ire in Niciam ad renunciandum, sicut promiserat in cedula sua. Si humiliter, si reverenter ipsos debui recipere, et eis grate respondere; quos nuncios sciebam Papæ Patris nostri sanctissimi, ab Ecclesia pro tali habiti, & tenti, non reprobati, non condemnati, promittentis se velle cedere et omnia facere quæ forent ad bonum unionis Ecclesiæ, judicent vestræ Paternitates. Insanum quippe credet, ut æstimo, vestrum quilibet, etiam prudentissimus, Papam, qui ad omne bonum bene dispositus crederetur, dicere se nolle recipere, et præsertim sub spe ipsum inducendi ad quælibet meliora. Ea propter eis respondi, quod ipsum dominum nostrum animo libenti et jucundo reciperem, sic ut præfertur, dispositum; et tandiu tractarem honorifice, quamdiu persisteret in sua bona voluntate. Si quæ præparatoria facta fuerint, ut securus ad patriam accederet, quorum rumor ad vestras circumspectiones pervenerit, referat, obsecro, ad prima responsa, quæ dispositioni fidem nullo modo possunt adoptari. Nempe, Reverendissimi Patres, venerabiles ac doctissimi viri, de veritate gestorum vestris litteris, et præfatorum Reverendissimo im Patrum relatione, plenius instructus, quibus asseritis recessum præfati domini nostri clandestinum, scandalosum esse; & si recipiatur a quoquam, per hoc præjudiciari non modicum Ecclesiasticæ unioni, quam totis viribus, & toto posse perquirere vellem; non insane consilium mutavi, disponens nunquam contra deliberationes vestras, quibus omnino cum cæteris Principibus catholicis adhærere concluси, præfatum dominum nostrum recipere vel receptare: quin immo vobiscum cum præfatis unanimiter laborare, ad extirpationem præsentis pestiferi schismatis, per omnes vias, per vestrum coetum sanctissimum advisandas, & concludendas. Et si quid in contrarium per oblocutores differri contingat, curetis rejicere, precor, ut mendacia; nam nunquam mente concepi primitus, vel post, quod vergere crederem in præjudicium unionis prædictæ, vel conclusionum vestrarum.

Præterea, Reverendissimi Patres, & eruditissimi viri, relatum fide dignorum comperi, per nonnullos homines, paucos magni status, aliquos vero modici, ipsorum complices & fautores Constantiæ stantes, omnes autem inimicantes, mihi quantum in eis est, honorem meum multipliciter aggravari, & præsertim in materia fidei catholicæ, occasione cujusdam propositionis nuper factæ coram domino meo Aquitaniæ duce, primogenito domini mei regis, & multis principibus Franciæ, omnisque status regni multitudine numerosa, in qua dicunt multos errores in fide fore contentos, per me, ut mendaciter asserunt, cum suis erroribus approbatæ: quibus, precor, nullam adhibeatis credentiam; attentis quæ prædicta sunt modis per eos tentis, non inverecundis tantum, sed etiam rabidis, de quibus per ambaxiatores meos vobiscum stantes potestis, si placet, plenius informari.

ANNO CHRISTI 1415.

Considerent, rogo, circumspectiones vestræ, quod licet immeritus, de domo glorioſissima Franciæ originem duxi, quæ, gratia Dei, monstris hæreticæ pravitatis contaminatam nusquam fuisse legitur. Patre non solum catholico, verum ferventissimo zelatore fidei progenitus, & ardentissimo prosequutore unionis Ecclesiæ filio regis Franciæ, non theologus, non eruditus subtilitatibus fidei, sed firmiter credens, & confitens simpliciter quæ nobis per Christum, per Apostolos, & per sanctam matrem Ecclesiam tradita sunt, utpote Christianus Princeps, miles & laicus, paratus non solum credere, quæ S. Mater decrevit Ecclesia; sed etiam tueri & defendere, manu militari, usque ad effusionem proprii sanguinis, & meos subditos ad ea credenda & defendenda compellere, si sit opus. Videant qui sunt delatores, quid movet eos dicere, quod approbando propositionem prædictam, errores approbavi quos nunquam cognovi, nec scivi, vel intellexi: cum, si qui fuerint, meum excesserunt intellectum; si cuncta pensetis, hodie dicuntur & insania, non fidei zelo; quod satis, proh dolor! ostenderunt in Francia, dum eorum quidam ve sania ducti, nisi sunt sub umbra veritatis fidei dogmatizare, nullam pacem mecum posse componi, ratione approbationis prædictæ.

Attendant ulterius, quæso, vestræ Reverendissimæ Paternitates, quid in propositione præmissa demeruerim, si etiam plurimos contineret errores, quod negant plurimi; si proferatur illa quæ veraciter per magistrum Joannem Parvi prolata est; non illa quæ sub suo nomine conficta dicitur Parisiis per æmulos meos, & inimicos, me non vocato, vel dicto Parvi; loco non tuto, taliter qualiter condemnata: nam sola facta, quibus conclusionem volebam inferri, quam querelam dicto Parvi tradideram, qui litteratorum more, majorem factis proposuit prælibatis, ex quibus conclusionem intulit, in modum syllogici argumenti. Si quid de suo, mihi non cognitum quidem, nec quilibet eruditus bene percepisset, proposuit per approbationem generalem; quid mihi restat impingendum? Quod si mihi constitisset erroneum, nunquam approbarem; quin immo approbantibus quibuscunque restitissem. Ergo repellantur, supposito, qui tam inverecunde & mendaciter nituntur asserere, in fide me quidpiam deliquisse, & non solum repellantur, verum puniantur per justitiam sanctissimi Concilii: qui, & quamvis simulent se nihil directe agere velle contra me; hanc tamen habent damnatissimam voluntatem, quia quærunt, dicta propositione damnata, guerram novam in regno Franciæ, quod avertat Altissimus, pernicioſissime suscitare; quam timet fore sopitam. Et me vestra Synodus sacratissima catholicum teneat, vestris definitionibus factis, & fiendis, cæterorumque sacrorum Conciliorum humiliter adhærentem; nec volentem quidquam sustinere quod sit erroneum, vel contrarium sanæ doctrinæ, seu fidei orthodoxæ. Et si per approbationem

præmissam, sic generaliter factam, veniat, vel intelligatur aliquid approbatum, quod per S. M. B. decerneretur contrarium veritati fidei catholicæ, vel sanæ, vestro coetui sanctissimo notifico, me nunquam intellexisse, voluisse, vel velle talia approbare, & ea, supplico, pro non dictis, vel approbatis per vos haberi, quæ corrigenda diffinitionibus vestris submitto. Supplico tamen affectuosius, ut valeo, quod si quid in hac materia per præmissos, vel alios, coram vestris circumspectionibus producatur examinandum, cum expressione nominis mei, vel dicti magistri Joannis Parvi, seu aliter quorumcunque; taliter ventiletur & discutiatur, vocatis ambaxiatoribus meis, quod evidenter vobis constet de propositionibus per dictum Parvi veraciter probatis, ita quod aliæ, dictis nominibus, non damnentur per eos confictæ, vel mendaciter assertæ, quibus sufficeret id habere, quod In dedecus meum redundare posset, & discordias in hoc regno seminare; considerans quod vulgus, alta non sapiens, per malos & astutos faciliter inducitur, maxime sub spe boni, præsertim fidei, ad credendum quæ per hypocritas & futicios prædicantur. Quorum nonnulli de prædictis convincuntur fore similes, qui vestrum glorioſissimum coetum mendaciis voluerunt decipere, pluries asserentes regnum Franciæ perditionis expositum periculo, si propositio præmissa non damnetur, cujus errores singulares lethaliter infecerunt; cum revera nulla de dicta propositione fieret in regno vel quasi memoria, nisi prodicti sua malitia, in odium mei, & regni subversionem, modis tyrannicis, materiam dictæ propositionis, nomine meo, & dicti Parvi mendaciter confictæ, sicut fertur, excitassent ambaxiatores meos, & servitores vobiscum executores, & procuratores in meis & suis agendis, velitis habere specialiter recommissos, & mecum rescribere quæque grata. Reverendissimi Patres, venerabiles ac doctissimi viri, Christus vos conservet in vinculo pacis et charitatis, & taliter laborare concedat, quod pacem habeamus optatam in diebus nostris.

Scriptum Divioni, die XV. mensis Maji.

Tenor subscriptionis, talis est. Joannes, Dux Burgundiæ, comes Flandriæ, Artheſii, et Burgundiæ, &c. sic signati, *Jehan G. le Bois*.

Quibus quidem præsentatione, lectura et publicatione duarum litterarum, ut supra describitur, factis, venerabilis et circumspectus vir, magister Joannes de Gersonno, sacræ Theologiæ professor, Cancellarius Ecclesiæ Parisiensis, ambaxiator, ut dicebat, Serenissimi christianissimique principis, domini Caroli, Dei gratia Francorum regis, & almæ universitatis Parisiensis, protestatus fuit, & dixit, quod nomine suo proprio, ut privata persona, per tunc, super contentis in prædictis litteris petebat, & supplicabat fieri & habere justitiam hujus sacri Generalis Constantiensis Concilii, cui etiam se submittebat, potestate sibi reservata, quod habita super hac deliberatione, nomine dictorum regis, & universitatis, si sibi videatur, illud idem facere possit & valeat. Et in continenti, venerabilis et religiosus vir, magister Petrus de Versailles, sacræ Theologiæ professor, ordinis S. Benedicti, in dicta legatione regia dicti domini Cancellarii collega; etiam nomine suo proprio, et tanquam privata persona; et simili protestatione facta, dicto domino Cancellario se adjunxit, et dictis per eum adhæsit. Et tunc dictus dominus Episcopus Atrebatensis, et magister Petrus Cauction ambaxiatores, et nomine dicti Ducis Burgundiæ, dixerunt quod dictam summissionem admittebant et justitiam dicti sacri Concilii petebant, etiam nomine dicti domini sui, se submittebant determinationi prædicti sacri Concilii.

De, et super quibus omnibus et singulis supradictis, præfati dominus Cancellarius et magister P. de Versailles, et eorum quilibet, petierunt et petunt per me notarium publicum, ibidem tunc præsentem, infrascriptum, sibi et eorum cuilibet, fieri atque tradi publicum instrumentum, seu publica instrumenta; unum vel plura.

Acta fuerunt hæc, anno, indictione, die, mense, Pontificatu, et loco prædictis; præsentibus Reverendissimis in Christo Patribus ac dominis dominis Jo. Patriarcha Antiocheno, prædictæ nationis præsidente, Reginaldo Remensi.... Bisuntinensi et Jo. Viennensi Archiepiscopis, domino Leone de Roseto, decano Valentinensi, dictæ nationis promotore, cum pluribus aliis Prælatis, doctoribus, et magistris, ac notabilibus personis, ibidem pro natione Gallicana congregatis: testibus ad præmissa vocatis, specialiter et rogatis.

Ego vero Michael Bolosonis, de Nantuaco, Lugdunensis dioecesis, clericus, auctoritate Imperiali notarius publicus, ac sacri Constantiensis Concilii, pro natione Gallicana conscriba: omnibus et singulis supradictis, in mei, et testium suprascriptorum, ut præmittitur, præsentia factis, dum sic agerentur & fierent, una cum ipsis testibus præsens interfui, eaque fieri vidi & audivi, & de ipsis notam recepi, ex qua hoc præsens publicum instrumentum, in hanc publicam formam redactum extrabi, & scribi, alterius mihi fideli substituti manu feci, meque manu propria subscripsi, signumque meum quo in tabellionatus officio uti consuevi, apposui, requisitusque et rogatus tradidi, in robur et testimonium præmissorum. Bolosonis. *Ainsi singné avec paraphe autentique au costé.*

Collationné sur l'original en parchemin, conservé dans les arcquives des RR. PP. Celestins d'Avignon, par moy A. Baz en Prieur des dits Peres Celestins d'Avignon.

PROPOSITIO CORAM CONCILIO GENERALI CONSTANTIENSI.

Auctore Jo. Gersonio universitatis Parisiensis Cancellario.

REverendissimi Patres ac domini præclarissimi, Deo insuper amabiles egregii ac spectabiles viri doctissimi, ac sapientissimi. *Deus qui glorificatur in Concilio sanctorum, magnus & terribilis* Ps. 88. 8. mihi loquuturo, immo nobis humilibus ambaxiatoribus christianissimi Francorum regis, pro parte sua, et veritatis catholicæ defensione loquuturis coram hoc sacrosancto Concilio, in spiritu pacis, et lenitatis congregato, in quo glorificatur Deus, exorandus est in primis ac sibi dicendum cum Propheta: *Deus judicium tuum regi da.* Accomodum satis est quod sequitur, *& justitiam tuam filio regis.* Ps. 71. 1. juste quidem sic exposcimus, rite sic exordimur, quoniam dicente eodem Propheta: *Honor regis judicium diligit.* Ps. 98. 3. Quæ ratio? nimirum

rum quia constitutus est rex a Deo judex hominum, *in vindictam malefactorum, laudem vero bonorum*, 1. Petr. 11. 14. *Neque enim sine causa gladium portat*, Rom. 13. 4. Confitetur hoc ipsum pia, grataque recognitione idem rex suis patentibus litteris, prout infra docebimus. *Sed væ mundo a scandalis!* Matth. 18. 7. Væ calumnantibus christianissimum regem superbis, ita ut exclamare fas habeat, tam apud Deum, quam apud hoc Concilium, Dei nutu congregatum: *Feci judicium & justitiam, ne tradas me calumniantibus me*, Ps. 118. 121. Et illud quod sequitur: *Suscipe servum tuum in bonum, non calumnientur me superbi*. ℣. 122. Et a quibus, oro, calumniantibus quærit Rex eripi? Quales sunt istæ calumniæ? Dicemus pauca pro re tanta, ut protinus ad rem veniamus, quam exponere, atque defendere missi sumus nos humiles, & devoti ejusdem regis ambaxiatores.

ANNO CHRISTI 1415.

Ecce calumnia dicentium etiam in hoc Concilio, quam auribus his accepi: Quid quæritis? Rex vester non fecit judicium & justitiam super nece luctuosissima unici fratris sui, quam vel dissimulavit, vel indulsit. Calumniantur ex adverso plurimi dicentes: Rex utique justificationem mortis illius non juste damnari fecit, vel permisit, quam mortem non reprobare, sed approbare debuerat. Auditis calumnias quaquaversum, dextrorsum, & sinistrorsum, quas quomodo dissolvemus? Attendite, Patres Orthodoxi. Allegatum nuper hic audistis; & in epistola Dominicæ currentis scriptum est: *Sequimini*, inquit, *vestigia ejus, qui peccatum non fecit*, 1. Pet. 11., 21. & hic est Christus Jesus, quem invenimus proprias injurias æquanimiter indulsisse: *Qui cum malediceretur* (sicut subdit Petrus ℣. 23.) *non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur*. Ipsum vero Patris sui Dei, divinæque legis suæ contumelias acriter repulisse legimus semper, adeo, quod referente Marco, dictum est quandoque de eo propter fervorem defendendæ legis Dei: *Quoniam in furore versus est*, Marc. 3. 21. Notat ista Chrysostomus super illud Matth. 16. 23. *Vade retro, satanas*, ubi nos inculpat, qui mites in injuriis Dei sumus, acres vero & implacabiles, immo crudeles in nostris vindicandis invenimur. Non sic Moyses, qui mansuetissimus existens omnium qui erant in terra, mira severitate prævaricatores legis divinæ vindicare curavit. Rex igitur christianissimus, & vere mansuetissimus, atque totus amabilis, sequendo *vestigia ejus, qui* peccatum non fecit, pronus fuit, ac indulgentissimus in personalibus injuriis, sicut fuerat ipse frater suus, quo jubente nemo unquam vita privatus est. Recogitat idem rex velut ad se dictum, quod reges Israel clementes sunt. Et illud Salomonis Prov. 20. 28. *misericordia & veritas custodiunt regem, & clementia roboratur thronus ejus*. Quamobrem, sicut tradit in his patentibus litteris, misericordia in eo superexaltavit judicium, dum de fratris amantissimi nece vindictam non accepit. At vero dum ad injurias divinæ legis, ac fidei, dum in adulterationem sacrilegam veri Dei processum est, ipse nulla ratione potuit hactenus induci, ut dissimulanter eas ferret, approbando justificationem sceleratam, hæreticalem, & impiam hujus execrandæ necis: tenuit misericordiam in primo, veritatem in altero custodivit. Accipite, Patres conscripti, memoriter quemadmodum collaudavit, & gratias egit ipse rex huic sacro Concilio, quod hanc assertionem: *quilibet tyrannus &c.* damnaverat ut hæreticam; quæ quidem assertio, sicut referunt prædictæ litteræ, inventa est ex testimonio fide digno, sufficienter contineri in damnata propositione defuncti magistri Joannis Parvi, qui justificare mortem hanc nititur horribilem. Et ecce testimonium sexdecim magistrorum in Theologia in his litteris, quales sunt apud judices. Lectura vero tam istarum, quam aliarum litterarum, atque schedularum placet ut reservetur in finem, ne fiat interim nostra veluti cicatricosa narratio.

ANNO CHRISTI 1415.

Porro licet habeat parvitas mea hoc loco, Patres celeberrimi, grandem, & multam adversus calumniantes me respondendi materiam, nihilominus pudet me, & pudere debet, qui sum pulvis & cinis, si non ad imitationem Christi capitis nostri, si non exemplo christianissimi regis, ut præfertur, si non ad publicam hujus sacri Concilii jussionem, quamquam velut e cælo sonantem, libens accipio; si non, inquam, nunc agam dissimulanter circa proprias injurias, quatenus illas Dei ac fidei morosius & eo efficacius, quo patientius, possim persequi. Decrevi præterea non insistere circa relationem eorum quæ sunt in facto, de quibus constare poterit & potest, quis vera, vel falsa dixerit in prospectu tam sacri Concilii. Nam conari omnia falsa refellere, & mordentes remordere, contentio potius canina est, muliebris, procax, & indigna, quam gravitas christiana. *Christus*, jam dixi, & repeto, *cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur* 1. Pet. 11. 23. ubi satis quid sequamur admonuit legi, qui dixit: *verba iniquorum prævaluerunt super nos*. Sequitur fructus: *& impietatibus nostris tu propitiaberis*, Ps. 64. 4. Fructus plane salubris, & uberrimus fuit (ni fallor) rex David, cujus hæc verba sunt: qui cum malediceretur a Semei, dixit ad Abisai, volentem eum confodere, *dimitte eum, ut maledicat, si forte reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hodierna*, 2. Reg. 16. 11. 12. Porro, si quidem verbis constringam pusillum, vel magnum; neque enim glorior me perfectum esse, qualem Jacobus loquitur dicens: *si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir*, Jacob. 3. 2. Veniam supplex peto. Denique quali zelo, vel intentione materiam hanc fidei castissima mentis integritate tractandam prosequutus usque modo fuerim, scis, o cordium Deus inspector, *testimonium mihi perhibente conscientia*, Rom. 9. quod *nihil mihi conscius sum*, 1. Cor. 4. 41. aliud intendisse principaliter deliberato & recollecto in se animo, nisi dilectionem & emendationem hominum cum odio, & extirpatione vitiorum, & errorum, etiam usque ad certa discrimina corporis, & vitæ. Hoc odium habebat qui dixit: *Perfecto odio oderam illos*, Ps. 38. 22. Glossa: *Perfectum odium est, diligere naturam, vel personam, culpam odisse*. Sed quid sequitur? *inimici facti sunt mihi*: propterea si mihi tale contigerit, admirari non debeo. Vetus enim, tritum vulgo proverbium est: *Veritas odium parit*; quod etsi, *nihil mihi conscius sum*, nihilominus proclamo tremens & pavidus cum Apostolo, quod *non in hoc justificatus sum: nam qui me judicat, Dominus est*, 1. Cor. 4. 4. Dominus ille magnus, & terribilis, ante cujus tribunal stabimus omnes. Illic aperte videbitur, quo quis zelo, qua sinceritate, & simplicitate

tate fidem ac legem ſuam ſervaverit, defenderit, & pro ea certaverit. Felix, qui nunc dicere poterit ex vero corde: *Feci judicium & juſtitiam, non tradas me* &c. Pſ. 118. 121. Felix, qui imitatus fuerit, modo quo prædiximus, Chriſtum, proprias tolerando, & divinas abſque ulla miſeratione injurias perſequendo. Felix denique, cui pro zelo domus Dei dici potuerit: iſte ſanctus pro lege Dei ſui certavit uſque ad mortem, & a verbis impiorum non timuit; fundatus enim erat ſupra firmam petram.

ANNO CHRISTI 1415.

His itaque prælocutis liberatus videor ab oneroſiſſima, inutili, & forte probroſa contentione reſpondendi punctualiter, vel articulatim ad omnia, quæ ſunt in facto circa proceſſum Reverendi Patris, Epiſcopi Pariſienſis, & inquiſitores hæreticæ pravitatis in toto regno Franciæ, qui proceſſus, ſi ſit in hac civitate Conſtantienſi, poſtulamus, atque requirimus, quod ponatur in manibus Concilii. Conſtanter affirmo, ſalva cujuſcunque reverentia & honore, quod aliter pridie multa dicebantur, quam habeat in ſe verus proceſſus, qualem authenticum ſperamus in brevi recipere. Proinde quoad proceſſus alios hic habitos, intendimus, dum poſtulatos judices habuerimus, copiam petere, ac deinde procedere, & cauſam inſtruere pro parte Chriſtianiſſimi regis, prout rationis ordo poſtulabit, & cum omni debita celeritate; quia procraſtinationes non quærimus, ſed quod juſtum eſt, quærimus juſte fieri: *Quod juſtum eſt* (inquit Lex) *juſte exequeris*. Credite, quod talis obinde fuit ad Deum deprecatio præmiſſa: *Deus, judicium tuum regi da*, Pſ. 71. 1. Verum ſubmiſimus ex perſona regis ejuſdem: *Feci judicium, & juſtitiam, non tradas me calumniantibus me*, Pſ. 118. 121. Illis itidem addimus: *Redime me a calumniis hominum, ut cuſtodiam mandata tua*, ℣. 134. Superſunt itaque plurimi ſecundam foventes calumniam; ut interim de prima ſileamus, cujus purgatio litteris iſtis inſeritur. Hæc eſt calumnia, ſicut audivit coetus iſte ſanctiſſimus, quod propoſitionem defendentem magiſtri Joannis Parvi, & aſſertiones novem exceptas ab ipſa, rex idem Chriſtianiſſimus non recte damnari per ordinarios judices fidei fecit, permiſit, vel approbavit. Quæ quidem propoſitio juſtificare nititur mortem fratris ſui, jubente domino Duce Burgundiæ, per alios inflictam. Qua ſuper re conqueritur ipſe rex in his patentibus litteris. Teſtor attamen Deum in primis, non me læto ea, ſed mœſto ore recitaturum quæ continet, niſi quod ita fieri defenſio cauſæ regis, immo catholicæ veritatis, & fidei nunc impellit. Proteſtor igitur, quod non ad injuriam cujuſcumque, non in cauſam criminalem, vel perſonalem, recenſebo unam præſentium litterarum particulam, qua ſic habetur ex perſona regis: ſubinde, inquit, quid injuſtius juſtificatione criminis, & talis criminis in quo quid laudemus, quid remuneremus perpendite. Nunquid auctorem laudamus? Sed in eo defuit judicialis auctoritas & regiam noſtram ſpernens, invalidamque prædicans, & enormiter lædens uſurpavit, tot abutens beneficiis, tot neceſſitudinibus, quibus majeſtati noſtræ, etiam ipſo jactante, tenetur obnoxius. Nunquid miniſtros laudabimus? Sed eorum impietate, proditione, vecordia, crudelitate, ſævitia, cupiditate, nihil execrabilius, fœdius, tetrius excogitari poteſt. Nunquid facti modum laudabimus? Sed hic per præmeditatas diu inſidias, per confœderationum plurium ſimulationes blandas, per mille amicitiarum ſigna fallacia ad ſubitum fraterni regiique ſanguinis exitium, tanquam de beſtia proceſſum eſt; & hoc hora tenebrarum, in tali civitate, ubi ſecuritas plebeis etiam et advenis eſſe debuerat. Nunquid operis rationem et cauſas laudabimus? At nihil ibi probabile prius, nihil poſterius inductum eſt pro teſtimonio, quod tali notorie conſtet, qualem ſecundum Leges divinas, et civiles eſſe neceſſe eſt, ubi viliſſimus etiam homo rite vita privatur. Qualis nempe lex, non præmonitum, non auditum, non convictum, morte damnaverit, ſicut ait Nicodemus *Joan.* 7. 50. ſicut & a Feſto notatum eſt? Act. 25. 27. Nunquid tandem facinoris hujus eventum laudabimus, & remuneratione dotabimus? Sed obinde florentiſſimum iſtud pridem regnum noſtrum jam per ſeptennium tot calamitatibus infandis attritum eſt, tantum in eo ſanguinis humani fuſum fuit, ut æſtimationem omninam effugiat. Hic plane eſt verus caſus, Patres æquiſſimi atque ſapientiſſimi, hic eſt caſus cum acuto, brevis ſed validæ reprobationis, telo poſitus authentice. Quo cognito, quid adhuc egemus teſtibus, quid ambagibus verborum, quid circumitionibus frivolis evaſionum fruſtra niti neceſſe eſt, ubi mortem hanc comitatæ ſunt læſa majeſtas regia; aſſaſſinorum crudelitas impia; juramentorum violatio fallax & blanda; legum omnium divinæ, naturalis, & humanæ prævaricatio notoria; denique regni totius infanda calamitas & foeda? Nihilominus, o mores! o tempora! ſunt etiam in hoc ſacro Concilio, qui tales circumſtantiarum notas vel non advertentes, vel neſcientes, vel diſſimulantes (negari quippe non poſſunt) calumnias ſtruere non ceſſant adverſus damnationem reprobiſſimæ juſtificationis hujus latam.

ANNO CHRISTI 1415.

Calumnia prima. Calumniantur aliqui primo, dicentes, aſſertiones iſtas aſſertore caruiſſe; nec ex conſequenti veniunt judicio fidei reprobandæ. Sed reſpondemus primo, quod in errorum damnatione non oportet aſſertionem dari, ubi notorium eſt, & patens ſcandalum ex doctrina tali. Et utinam nec haberent, nec habuiſſent hujuſmodi aſſertiones aſſertorem; ſed habuiſſe proceſſus indicat, & nunc plurimos habere in hoc ſacro Concilio, adverſam non pudet partem gloriari. A qua factum eſt, ut a loco hoc ſancto, & celebri, unde veritatis elucidatio ſperabatur, inde, proh dolor! falſitatis tenebræ depreſſiores per populum Chriſtianum reſperſæ ſunt. Dedit occaſionem decretum publicationis votorum, ſeu deliberationum, priuſquam examinarentur inter magiſtros, & conferrentur ad invicem cauſæ, rationeſque dicendi, quibus aſpectis, & libratis, pars adverſa nihil probabilitatis, nihil ſolidi fundamenti, nullum denique robur auctoritatis comperta fuiſſet habuiſſe. Et hoc perſpicue videbitur, domino propitio; ſed ægre ferimus, quod non citius, atque prius.

Calumnia ſecunda. Calumniantur alii ſecundo, quod aſſertiones iſtæ ſunt infideliter, & perperam præfato magiſtro Joanni Parvi per æmulos attributæ. Monſtrant hæ litteræ regis contrarium, quod monſtrabitur in proceſſu; & ex ipſa propoſitionis inſpectione liquefit, quam hic examinandam, & damnandam judicialiter offerimus. Hæc illa eſt, vel ſimilis, quam in camera ſua ſe præſente partim pronuntiavit, partim pronuntiari fecit, multis tranſcribentibus, idem Joannes Parvi, quæ poſtmodum

per

per exemplaria multa venditioni publice fuit expoſita. Veritas eſt, nec negamus, quod de ANNO CHRISTI 1415. concluſione finali propoſitionis iſtius ſceleratiſſimæ, quæ concluſio eſt domini ducis Burgundiæ, ſicut aſſeruit ſæpe, & loquitur ſingulariter de ipſo, quod in nullo culpari debet, dum fecit interfici ducem Aurelianenſem, ſumptæ ſunt quinque, ſex, ſeptem aſſertiones, non prorſus dolo malo, vel ad veritatis impugnationem, ſed ut honor ipſius ducis Burgundiæ, quantum fieri potuerat, celando nomen ejus, ſervaretur. Quale eſt igitur, ea quæ in obſequium facta ſunt, in maleficium retorquere? Porro non ſecus evenit in hoc Concilio, dum aſſertiones abſque aſſerentis nomine nunciatæ ſunt, quod verſum vidimus in grande præjudicium cauſæ fidei, & catholicæ veritatis; quia non ita potuit intelligentia dictorum ex cauſis aſſumi dicendi.

Calumnia tertia. Sequitur aliorum calumnia tertia, idem dicentium quod priores, ſed ex alio capite. Contendunt enim, magiſtrum Joannem Parvi veritates octo pro ſua majore poſuiſſe, quæ ab ipſis aſſertionibus plurimum ſunt diſſimiles. At vero calumnia talis non relevat in aliquo, ſed aggravat, & gladio proprio facientem jugulat. Primo, quoniam prætenſæ veritates iſtæ quædam reperiuntur in fide, & moribus erroneæ, ut tertia, quarta, ſexta, & ſeptima. Aliæ vel falſæ, vel injurioſæ, ſcandaloſæ, & piarum aurium offenſivæ, immo & ſacrilegæ, ſi examinatio debita fiat. Fatemur proinde, aſſertiones iſtas novem non eſſe totaliter extractas ex prætenſis octo veritatibus; quia ex concluſione principali tres, ut præmittitur, ſumptæ ſunt, reliquas vero cum pluribus aliis continent articuli quatuor hac illac ſparſim inducti pro majore, cum ſuis probationibus. Quis præterea neſcit, potuiſſe propoſitiones plures, & varias, ſcriptas fuiſſe pro eadem concluſione juſtificanda; immo & ſic actum eſſe bis, aut ter, forſitan inveniretur teſtimonio fide digno. Fuit autem una variationis occaſio, propoſitio facta Pariſiis in caſtro Luparæ, pro parte dominæ tunc Duciſſæ Aurelianenſis ad impugnationem præfatæ propoſitionis Joannis Parvi, ita quod non eſt verum; ſalva pace dicentis; quod illa ſua propoſitio non fuerit, ipſo vivente, quomodolibet impugnata. Cur autem non damnata judicialiter fuerit, plurima dici poſſent, ſed amica brevitas, & loquendi ſobrietas non patitur. Notum eſt illud Ciceronis: *Inter arma ſilent leges*; qui audit, intelligat. Denique hanc cum prioribus calumniam unum verbum diſſolvit; quia nihil actum eſt, nihil proceſſum judicialiter contra perſonam aliquam, ſed duntaxat contra quaternum iſtum, & alios ſimilis tenoris, damnando doctrinam in eis peſtiferam cum aſſertionibus iſtis novem & aliis illic poſitis, quiſquis actor, vel non actor extiterit.

Calumnia quarta. Sequitur aliorum calumnia quarta. Veritatem, inquiunt, habent aſſertiones iſtæ, ſpecialiter prima principalis, & hoc in caſu divinæ revelationis. Sed facilis eſt reſponſio, dicere: doce me de revelatione; nam abſurdum & blaſphemiæ proximum eſt, detorquere divinam revelationem paſſim in caſibus aſſertionis illius. Bullas e cælis ſuper hoc non recepimus, ſed in oppoſitum ſcripturas de cælis habemus authenticas.

Calumnia quinta. Veniamus ad alteram calumniam quintam. Aſſertiones iſtæ (dicunt multi) veræ ſunt in caſu inevitabilis neceſſitatis. Hic eſt principalis locus refugii partis adverſæ; deliteſcunt in hoc antro ſubdolæ & obberrantes ratiocinationum vulpeculæ. Docuit hoc lectura quaternorum, & allegationum, fulcire, conantium partem iſtam. In loco hoc publicæ ſeſſionis convincuntur, & hoc per inſpectionem omnium fere ſchedularum, ratiocinantium pro verificatione hujuſmodi aſſertionum. At vero credite, patres Orthodoxi, *defecerunt ſcrutantes ſcrutinio*, Pſ. LXIII. 7. *& meditati ſunt inania*, Pſ. 11. 1. Repetemus hic pauca de plurimis, quæ adverſus calumniam iſtam & allegata, & ſcripta ſunt. Sunt nimirum aſſertiones iſtæ, præter octavam, univerſaliter poſitæ, neque ad caſum inevitabilis neceſſitatis coactæ; immo potius excluſæ, quo caſu & etiam inevitabilis neceſſitatis, negaremus eas ex forma loquendi veras eſſe: quod ſcilicet meritorium eſſet nedum occidere, ſed occidi facere per inſidias, & villane ſine diffamatione, &c. Omiſſa vero contentione ſuper hoc, conſtat, ut prædiximus, aſſertiones iſtas octo ſumendas eſſe pro univerſalibus ex quadruplici radice. Primo ex uſu communi, & vulgaris acceptionis. Secundo ex forma ſuæ locutionis. Tertio ex modo ſyllogiſticæ applicationis. Et quarto ex theologicis ſermonibus, ac moralibus regulis, in quibus indefinita pro univerſali ſolet poni. Declamationes omittere faſtidii timor cogit, nam in prima multiplex diſtributionis ſignum ponitur, dum ait: *Licitum eſt unicuique ſubdito, &c.* Sed & quarta palam eſt univerſalis dicens, quod *quilibet tyrannus debet interfici per inſidias, &c.* Porro quid dicimus de nona, quæ ſic habet: *In caſu ſocialitatis, juramenti, promiſſionis, ſeu confœderationis factarum ab uno milite ad alterum, quocunque modo id fiat, aut fieri poſſit; ſi contingat, quod iſtud vertatur in præjudicium unius promittentium, aut confœderatorum ſponſæ ſuæ, aut ſuorum liberorum, ipſe de nullo tenetur eas ſervare*. Oro, quid univerſalius, ac proinde quid abſurdius, quid falſius, quid dementius dici poteſt? Sed non minus inepta eſt defenſio, qua dicunt aliqui, iſtam ideo veram eſſe, quia præjudicium capitur tantummodo pro præjudicio animæ, quod eſt peccatum mortale, vel veniale. At vero forma propoſitionis vulpeculam hanc interimit, quoniam homo non jurat in præjudicium animæ uxoris ſuæ, vel liberorum. Confutatur & ex communi modo loquendi apud vulgus, apud juriſtas, & judices. Unde & Papias dicit, præjudicium eſſe impedimentum in cauſa. Rurſus æque turpis & frivola eſt fuga, dicendo quod præjudicium analogice dicitur de præjudicio ſpirituali & temporali. Poſtremo, etiam ubi præjudicium concederetur non poſſe dici, niſi de præjudicio animæ, quod eſſet contra jus; veruntamen homo pro conſervatione juramenti deberet hujuſmodi præjudicium non quidem facere, ſed ab alio factum pati, pro conſervatione juramenti. Patet in juramentis per metum extortis. Quanta eſt igitur, o ſalutifer Chriſte, ſcandali materia adverſus hoc Concilium, & conſtituentes ipſum, bonos, & graves litteratiſſimos & peritiſſimos utroque jure, quod jam per undecim menſes, vel eo circa ventilari viſa eſt hæc doctrina tam patenter hæreticalis, immo et ſacrilega, tanquam de propoſitione dubitabili, vel opinabili, aut forſan vera, quæ ſæcularibus illitteratis, nedum chriſtianis, ſed & judæis, paganis, & barbaris debet

ANNO CHRISTI 1415.

bet esse notissima, prout in his patentibus litteris rex peroravit. Haberet hoc loco parvitas mea justitiam invehendi causam adversus famosos quosdam libellos, innitentes super hoc casu inevitabilis necessitatis, qui traditi sunt per primum ex judicibus in judicio, & protinus decreta copia est habere volentibus. In quibus quot atroces injuriæ dicantur adversus hoc Concilium super condemnatione errorum adversus Christianissimum regem Francorum, & enormiter supra modum adversus præfulgidum illud jubar Ecclesiæ Parisiensis universitatis, demum contra personas diversæ dignitatis, & gradus, recogitare, nedum legere prorsus horror est. Quibus tamen addita est hæc injuria, quod respondendi locus negatus est, vel non datus. Illic auctor inter cetera cadit in foveam quam fecit, dum damnat, & irridet ignorantiam Logicæ apud illum, qui consequentiam istam facit: contradictoria illius; *Licitum est unicuique, &c.* est vera, ergo ipsa falsa, per legem contradictoriarum, qua nulla melior est consequentia. Nulla vero fallacior illa, quam, ipse facit ex adverso, saltem implicite, dum arguit sic: verum est in aliquo casu possibili, ut puta, inevitabilis necessitatis, quod licet occidere tyrannum, ergo licitum est unicuique &c. nam oppositum consequentis stat cum antecedente in casibus plurimis centum, vel mille. Sed hæc interim modestiæ, & brevitatis zelus prætereat.

ANNO CHRISTI 1415.

Calumnia sexta. Veniamus ad sextam calumniam dicentium, quod assertiones istæ sunt satis exponibiles ad aliquem sensum verum. Respondemus negative; si juxta regulam Hilarii præallegatam, & in schedula fratrum Mendicantium positam perspicue, pro nostro proposito, intelligentia dictorum ex causis assumatur dicendi, combinando scilicet conclusionem cum præmissis, & præmissa cum probationibus ad invicem. Ceterum & si verum esset id quod allegatur de exponibilitate ad aliquem sensum verum, nihilominus propter casus longe plures falsissimos, & notorie scandalosos, redderentur condemnandæ, ut alias in quodam sermone & in schedulis quæ legentur, deductum est.

Calumnia septima. Respondemus alteri calumniæ, quæ a veritate vacua, per numerositatem conatur evincere, dicens: assertiones istas plures habere defensores, quam oppugnatores; sunt idcirco veræ, vel saltem opinabiles. O fallacissima, & hæreticis, atque erroribus favens calumnia. *Non sequeris* (inquit lex Exod. 23. 2.) *multitudinem ad faciendum malum.* Quare quia *stultorum*, & etiam malorum, *infinitus est numerus*, Eccle. 1. 15. Nihilominus si ad numerum, & meritum placeat attendere, non dubitamus, multo plures atque gravioris auctoritatis nos habere, tam in hoc sacro Concilio, quam alibi, attento quod plures magistri, præsertim seculares, nondum dederunt deliberationes suas, ut intelleximus, sicut illi de inclyta natione Anglicana, prout fertur; quos tamen vidimus strenuos, & industrios pugiles adversus hæreticam pravitatem, absque ulla acceptione personarum, vel patriæ etiam propriæ. Attento præterea modo deliberandi, quem fecerunt fratres Mendicantes de quatuor ordinibus, qui sunt illi facientes hunc numerum. Putamus enim non esse cum eis duos magistros in theologica seculares, vel si veniant ad ternarium, totum est. Attento rursus, multas esse causas extrinsecas, quæ moverunt, aut movisse præsumuntur prædictos fratres ad ita deliberandum in modum cujusdam conventiculi, ne dicamus conspirationis: qualis sit ipsorum habitudo ad universitatem Parisiensem plures norunt. Sed hoc referare dimittentes, offendiculi formidine, dicimus ad excusationem multorum, quod informatione plenaria caruerunt, & in jure & in facto, ex quo jus oritur. Quid igitur mirandum, si ad pauca aspicientes de facili enunciaverunt? Quibus si collationi mutuæ majorum ad invicem, & cum eis interesse datum fuisset, quemadmodum tanta & tam diuturna quanta est istantia a dominis commissariis in causis fidei, existimare non possumus quin mutassent vota sua. Rursus attendendum est, quod materia præsens non est sic appropriata theologis, quin conveniat dominis canonistis & legistis, apud quos materia præceptorum Decalogi propter applicationem eorum faciendam ad judicia, particularius et exquisitius enucleata est, quam apud theologos; quales plurimi sunt qui canones, jura, et leges, etsi speculative studuerunt, ad praxim tamen operis judicialis nequaquam traduxerunt. Erunt igitur tales, immo et laici prudentes et boni judicii, magistri insuper moralibus eruditi super eorum deliberatione quid sentiant, consulendi.

ANNO CHRISTI 1415.

Calumnia octava. Subjungamus pro calumnia octava eorum, qui dicunt, quod assertiones istæ, ideo quia reprobatæ ac damnatæ sunt Parisiis, et hic reprobari quæruntur, pepererunt infinita scandala, et parient etiam usque ad talem destructionem communitatis. Fatemur cum Christianissimo rege ac universitate Parisiensi, sicut et experientia, proh dolor! nimis edocuit, quod assertiones istæ et propositio continens eas, dederunt infinita scandala; sed quod ex reprobatione et damnatione sua scandalum tam multiplex datum sit, vel negamus omnino; vel dicimus, quod scandalizati per hujusmodi condemnationes, nedum non habuerunt causam rationabilem scandali; sed ex hoc reddunt se, ac de scandalo in fide, et de bonis moribus, immo et de pertinacia multipliciter, ac vehementer suspectos. Videant igitur, qui retorquent injurias, quæ contigerunt, et calamitates ac reprobationem hujus pestiferæ doctrinæ, ne dum alios inculpare satagunt assentientes damnationi, ipsi dissentientes incidant in foveam et laqueum inextricabilem, non solum hæreticæ pravitatis, et fautoriæ homicidiorum, perjuriorum, ac insidiarum, ac seditionum sine numero; sed in pertinacis obstinationis damnabilem, et vix egressibilem labirinthum se detrudant, ac detrusos manifestent. Neque enim certior est errantium pertinacia, quam si ob veritatis publicationem vel damnationem erroris notorii guerras moveat quis, seditiones, et bella, aut moventibus proinde faveat, atque consentiat; sed in his pro nunc insistere non est nostrum.

Calumnia nona. Superadditur nona calumnia dicentium, assertiones istas spectare non ad judicium fidei, sed ad causam sanguinis, et quia concernunt præcepta Decalogi, quæ idcirco ad fidem non pertinent, quia continent evidentiam in lumine naturali. Concedamus in primis, quod homicidium in se consideratum spectat ad causam sanguinis criminalem, sed homicidii justificatio, præsertim per jus divinum, atque canonicum, tanquam illud sit

lici-

licitum, laudabile, & meritorium, pertinet utique ad judicium, & judices fidei. Eſt enim ANNO CHRISTI 1415. longe aliud loqui de homicidio, aliud de homicidii juſtificatione; ſicut aliud eſt furtum, aliud eſt furti approbatio. Porro dum addit hæc calumnia, præcepta Decalogi non eſſe de fide, etiam proprie dicta, fallit, & fallitur, ſicut alibi perſpicua & irrefragabili ratione monſtratum eſt; edocuit hoc tituli formatio obinde proveniens, ut fertur, dum quæſitum eſt, utrum hæ novem aſſertiones ſint fidei judicio reprobandæ; ſed hoc fieri procurans incidit in foveam, quam fecit.

Calumnia decima. Subinfertur tandem ultima pro nunc calumnia, quæ me pariter cum rege quærit involvere, tanquam aliquid execrabile commiſerim. Ecce, inquiunt, iſte Chriſtianiſſimum regem exponit diſcrimini turpis notæ erroris vel hæreſis in cauſa quam non voluit, nec vult aſſumere. Hic reſpondeo primo, quod neque regem, neque prudentiſſimum conſilium ſuum totum, neque univerſitates, neque Prælatos, neque clerum ſui regni, ita in manu mea teneo, quod eos ſufficiam, vel debeam prohibere ad defenſionem cauſæ fidei; neque certe volo. Ob hoc enim rex dicitur Chriſtianiſſimus vel antonomaſtice, quia fidem protegit & defendit. Dico ſecundo, quod antequam rex veniret hic in cauſam, aſſumpſi mihi cauſam ipſam modo, quod decebat theologum, a quo modo neque diſceſſi, neque diſcedo, neque diſcedam, Deo mihi propitio, ſicut reperiri debet in actis me ita reſpondiſſe. Erat modus procedendi per denunciationem Evangelicam contra doctrinam erroneam in fide & moribus, ac multipliciter ſcandaloſam. Dico tertio, quod dum ſenſi commiſſarios in cauſis fidei aliter intendere, quia citabant me ut irem Divionem, & tutius mihi forte fuiſſet ire in Babylonem; quia inſuper nihil intendebam procedere contra perſonam qualemcunque, nec per ſtrepitum, & figuram judicii: interrogatus, ſi facerem meam partem: reſpondi, quod hujuſmodi denunciationem contra perſonam neque feceram, neque faciebam: & retribuat Deus in bonum illis qui contra ſatagentes oppoſitum, quibus ignoſcat Deus, meam in hoc innocentiam, & ſimplicitatem relevarunt: hoc memori, grataque mente retineo. Dico quarto, quod ſi materia ſtetiſſet in puris terminis theologicis, tractando eam ſtylo theologico, qualis prædeſcriptus eſt, ita quod de intereſſe perſonali cujuſcunque perſonæ nequaquam fuiſſet actum, non opus fuiſſet introducere regis auctoritatem. Nunc autem, dum res tractata eſt, & tractatur per advocatos, & procuratores, & notarios, & per ſtrepitum, & figuram judicii, ſenſit adverſa pars, credite, ſenſimus & nos, quod divitibus, & divitiis opus erat: & ecce litteras inſtructionis miſſas per partem adverſam ex hoc loco in Burgundiam, quæ ſatis hoc indicant; ſed eas propalare juſſio ſacri hujus Concilii cum propoſiti modeſtia non permittit. Hic vero juridicus procedendi modus, qualis prædictus eſt, multos exterruit, ne manifeſtas hæreſes hic dogmatizatas, & notorie prædicatas, vellent, vel auderent denuntiari judicibus. Quis autem ſit ſtylus in hac fidei materia practicandi, ſchedula poſterius legenda docebit. Concludo tandem, & conſtanter affirmo, me firmiter credere, & nullatenus dubitare, quod hæc doctrina propoſitionis defendentis magiſtrum Joannem Parvi, cum ſuis aſſertionibus, ſicut inventa, & in iſto codice continetur, eſt erronea in fide & moribus, ac multipliciter ſcandaloſa. Quod ſi fuerit aliquis, vel aliqui quantumcumque multiplices, volentes Chriſtianiſſimum regem calumniari, quod non fecerit in hac parte judicium, & juſtitiam, credendo, & credi mandando, ſicut modo diximus, & ſicut operatus eſt: ego, nedum nomine regis Chriſtianiſſimi, ſed etiam proprio nomine conſtituo me partem defendentem ad pœnam talionis, pro me & mihi adhærere volentibus in hac parte, & coram hoc ſacroſancto, & univerſali Concilio Dei nutu congregato. Dico, partem defendentem, attendite, quam partem accuſantem contra perſonam aliquam neque feci, neque facere pro nunc, niſi quid aliud urgeat, diſpoſui. *Non enim mihi colluctatio eſt adverſus carnem & ſanguinem, ſed adverſus principes tenebrarum harum* Eph. 6. 12. Faciat igitur ſimiliter; ponat perſonam propriam in querela Domini ſui, immo certe conſilio meo non faciat, aut ſi fecerit, conquieſcat. Abſit a me, ut gaudeam ſuper iniquitate, & non congaudeam veritati. Sed ecce, Patres orthodoxi, Deo jure amabiles, dum inter loquendum retorqueo mentis oculos ad præſumptum thema, quo diximus: *Deus, judicium tuum regi da*, Pſalm. 71. 1. rapior quodammodo de vivis ad mortuos, dum id quod ſubditur, intueor, *& juſtitiam tuam filio regis*. Et animadvertite, precor, interim, Patres benigniſſimi, viri miſericordiæ, quorum juſtitiam oblivionem non acceperunt. Advertite nunc pauliſper ad me auribus veſtræ carnis, & oculis; atque ſpiritualibus oculis, auribus, quid filius regis & frater iſtius, Ludovicus inclytæ memoriæ, dux olim Aurelianenſis manſuetiſſimus, & benignus, elegantis formæ, perſpicaciſſimæ ſagacitatis, eloquentiæ ſingularis, & pene incomparabilis; quid, inquam, nunc ipſe, immo quid ſanguis ſuus clamet ad hoc ſacrum Concilium, miſericordi pietate penſate, compatientes eſtote ex innata teneritudine miſerationis cordialis, revolventes vobiſcum intra miſericordiæ viſcera, quo clamore, quo gemitu, quo plangore quærat modo juſtitiam. Non equidem, ſicut æſtimo, tantundem pro ipſa morte naturæ, quia ſcit quod mortuus eſt quandoque moriturus, quantum pro tali mortis modo conqueritur; quantum præterea pro crudeliſſimæ necis ſuæ juſtificatione, quæ eſt infamiæ mors altera, mors continua, mors indigna, neque minus fugibilis, quam ſit ipſa mors naturæ. Hæc ſiquidem infamiæ mors civilis, nedum viventes interimit, ſed deſævit in mortuos; non unum, vel duos interficit, ſed poſteritatem totam, totum genus, & affines diro lacerat ignominiæ telo: vos tres præcipue, filios illuſtres, ac ingenuos ſuperſtites, quorum unus obſes, alter captivus tenetur in Anglia; non ut proditores equidem, ſed ut veſtri regis, ac regni fideliſſimi defenſores. O ſi datum eſſet his liberis, pupillis, orphanis, & captivis, aſtare coram reverendiſſimo ac celeberrimo cœtu præſenti; ſi fas alloqui, plus planctibus, plus ſuſpiriis, plus ſingultibus, lacrymis, & gemitibus, quam ore, vel vocibus clamarent: Date Patri, date nobis juſtitiam. O ſi procumbentes eos, & advolutos veſtris ſanctis pedibus cernerent hi miſericordes oculi veſtri, concipite quibus jaculis intimæ compaſſionis vulnerarentur piiſſima corda veſtra; quia neque verbis extra proferre, neque intra me pro rei magnitudine comprehendere ſufficio

ANNO CHRISTI 1415.

quod cupio; perficite quod nequeo. Ceterum nunquid non, obsecro, sufficere debuerat, Patres sapientissimi atque misericordissimi, naturæ mortem immaturam taliter inflixisse Patri? Tollatur ergo mors altera, quam sacrilega impietate crudeliter inferre, ac renovare non cessant, tam Patri mortuo, quam superstiti generosissimæ proli suæ, libellus hic vere famosissimus, ut rex scribit, vere hæreticalis, scandalosus, humani fœderis æmulus, catholice condemnatus, sceleratissimus, viperinus, legis Decalogi impugnativus: quin etiam misereamini pereuntium animarum, Patres, ac domini misericordes, (illorum vicem multum dolendo) qui damnabiliter (ita profecto est, damnabiliter) in perniciem propriæ salutis & alienæ, libellum hunc lethiferum pertinaci animositate defendunt, & servare contendunt, ne pereat. Et ego nunc in spiritu lenitatis, in spiritu sacri Conc. Præsentis (qui est spiritus pacis & concordiæ, spiritus charitatis, quæ *benigna est*, quæ *nec inflatur*, nec *irritatur* 1. Cor. 13. 4. 5.) converto vocem meam, ad vos, reverende pater ac domine, domine Atrebatensis, cum quo vixi olim familiariter, & benigne: ad vos similiter, magister Petre, vice domini Rhemensis, compatriota charissime, quos ego diligo in veritate, dilexi, & diligam, Domino propitio; (nam *qui non diligit, manet in morte*, 1. Joan. 3. 14.) optabilius autem esset, perdere vitam carnis, quam in tali vivere morte mentis. Interrogo vos nunc aliqua; respondete, precor; immo, tacentibus votis, respondebo ipse pro vobis. Nonne diligitis salutem temporalem simul & spiritualem illustrissimi principis, domini ducis Burgundiæ? Diligitis, scio. Non diligitis securitatem inclytæ posteritatis suæ, in dominiis hæreditandis? Diligitis, scio. Nunquid præterea non animadvertitis vero judicio rationis, mortem de qua loquimur, pravo consilio perpetratam: qualem, & qualiter nunquam pater prudentissimus, recolendæ memoriæ Philippus attentasset? Puto, quod sic animadvertitis, neque, si affuissetis, (eratis enim tunc in Italia) dedissetis tale consilium, de quali, dum aliquando, vivente patre præfato, fuisset aliquis sermo habitus per nonnullos, continuo cameram exiens, & medicum suum inveniens, mœstus ac turbidus clamavit: *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum*, Ps. 1. Denique cognitum est, quod mortem hanc, mox ut patefacta est, & annotata, sic ipse dominus dux præsens exhorruit, detestatusque est, ut diceret dominis de regio sanguine, *diabolus*, inquit, *mihi persuasit*: quod si mors injusta fuit, sit justificatio pejor, sit defensio justificationis pessima, consequens est. Vincat igitur vos, non ego, sed veritas, sed ratio, sed pietas, per salutem animarum vestrarum, & per illam quam vos expavescere, ac refugere convenit, pœnam errantium; per illam denique severitatem sententiæ, qua Christianissimus rex Francorum supremus dominus noster communis, per litteras patentes suas (credite dicenti, his oculis vidi, his manibus palpavi eas) damnat hunc libellum, tanquam injuriosum regiæ majestati suæ; mandatque plecti defendentes illum pœna crimini tali debita, quæ qualis sit, non latet vos, scio: & hæc cohibeat temporalis pœna, si non retrahere sufficit canonica, vel æterna.

Tandem ego ipse revertor ad vos, Patres orthodoxi, supplicans, petens, & obtestans, per desiderium illud quod habent Reverendissimæ ac Deo amabiles paternitates vestræ ad salutem animarum, ad extirpationem errorum, & correctionem errantium, si quid movet illa Ezechielis, immo Dei per Ezechielem expavescenda horribilis tuba, quæ pereuntium in erroribus, & peccatis intonat, *sanguinem a speculatore muto requiram*, Ezech. 33. 6. Tollatur per judicialem hujus sacrosancti Concilii sententiam libellus iste famosissimus, mortifer, & hæreticalis, & eradatur memoria ejus a populo christiano. Ut quid etiam membranas occupat? Ut quid legentes, & audientes sua contagione fœdat, inficit, conculcatque? Hoc in recessu suo quæsivit sereniissimus rex Romanorum: supereſt schedula patens, cui sigillum suum impressum est: & quid Parisiis egerit fama vox insonat. Hoc ipsum petiit, hoc suadet, hoc obtestatur Christianissimus rex Francorum; hoc præclarissima Parisiensis universitas, & alii quamplurimi: hoc nos postremo humiles sui ambaxiatores supplicibus votis exoramus, quatenus in hoc adjutores sitis, dando regi judicium, & justitiam filio regis, sequendo vestigia Christi, qui ad hoc venit in mundum, ut oves errantes ad se reduceret. Sic itaque de prius errantibus, si non obdormiverint, si non in errore cœpto pertinaces (quod absit) extiterint, dicetur ex sententia illud de epistola Dominicæ currentis, *eratis aliquando sicut oves errantes, sed nunc conversi estis ad pastorem, & Episcopum animarum vestrarum*, 1. Petr. 11. 25. Ad hoc quippe tendit oratio proposita vice thematis: *Deus judicium tuum regi da, & justitiam tuam filio Regis*, Psalm. 71. 1. Terminavimus in hoc primam præsentis actus partem, reliquam per lecturam litterarum quarumdam, & schedularum, quantum audire placuerit, finietur.

ANNO CHRISTI 1415.

DELATIO NOVEM ASSERTIONUM JOANNIS PARVI,

Facta Concilio Constantiensi, ab ambaxiatoribus regis Franciæ, anno XV.

In nomine Domini Amen.

Tenore præsentis publici instrumenti, cunctis pateat evidenter & sit notum, quod anno domini millesimo quadringentesimo decimo quinto, indictione octava, die veneris septima mensis Junii, post meridiem, S. Sede Apostol. pastore destituta. In refectorio fratrum Minorum Constantiæ, Moguntinæ provinciæ; ubi Reverendissimis, reverendisque patribus & dominis, Petro, tituli S. Grisogoni, presbytero, Cameracensi; & Francisco, tituli sanctorum Cosmæ & Damiani, diacono Florentino, cardinalibus, vulgariter nuncupatis, præsidentibus, & aliis nationum, ac super facto fidei & sacrum Constantiense Concilium deputatis, una cum pluribus aliis Archiepisc. Episcopis, abbatib. & prælatis nec non in theologia, & jure magistris & doctoribus, aliisque notabilibus personis, in magna multitudine, propter infrascripta, & alia negotia factum fidei concernentia specialiter congregatis; in nostrorum notariorum & testium infrascriptorum præsentia, præfatus Reverendissimus pater dominus Cardinalis Cameracensis, narravit commissionem sibi, & aliis deputatis super facto fidei factam, & quasdam hæreses pullulasse in pluribus locis, & præ-

Ex Ge V. pag

& præſertim Turingia; ſuper quibus dixit fore providendum, & ſubjunxit quod Sereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ &c. rex, zelo orthodoxæ fidei, alias & pluries inſtitit, & ſolicitavit, tam ſupradictos, quam alios dominos nationum deputatos ſuper facto fidei, & totum Concilium, quod ante receſſum ſuum apud Niciam materia fidei tractaretur, & omnes hæreſes & errores, quantum eſſet poſſibile, extirparentur, & cauſæ ſuper hoc inchoatæ terminarentur, & non cœptæ inchoarentur; aut ſaltem fieret diligentia poſſibilis ante ejus receſſum: quoniam deſiderabat eſſe particeps cum ſacro Concilio tanti boni; & quæ indicata forent per ipſum ſacrum Concilium, executioni debitæ demandari, & idcirco ſi eſſent aliqui, qui aliqua alia, materiam fidei tangentia ſcirent, illa proponerent, & provideretur de opportuno remedio; protenſtans tamen quod non deberent tangi, ſeu nominari perſonæ; ſed materia exponeretur ſecundum facti veritatem, ad evitandum ſcandala, quæ propter expreſſionem nominum oriri poſſent.

ANNO CHRISTI 1415.

Quibus, ſic, vel alias conſimiliter in effectu dictis & prolatis per dictum dominum Cardinalem Cameracenſem, venerabilis vir magiſter Joannes de Gerſono, in ſacra theologia magiſter, Cancellariuſque Eccleſiæ Pariſienſis, narravit alias in natione Gallicana propoſuiſſe, & adhuc propoſuit, de, & ſuper certis erroribus & aſſertionibus condemnatis Pariſiis, per reverendum patrem, dominum Epiſcopum Pariſienſem; quos errores, ſeu aſſertiones, & eorum condemnationem contineri dixit in quodam papyri folio, ſeu cedula, quam legendam ibidem exhibuit, & tradidit, ſeque tunc ſubmiſiſſe, prout adhuc ſe ſubmittit, judicio, & correctioni dicti ſacri Concilii, cum aliis proteſtationibus tunc factis, & nunc repetitis, & alias, ut in talibus eſt moris. Quæ quidem aſſertiones, cum condemnatione earum, in dicto folio papyri deſcriptæ, fuerunt ibidem alta & intelligibili voce lectæ, per venerabilem virum dominum Bertholdum de Wildughen, Decretorum doctorem, ac ſacri palatii Apoſtolici cauſarum auditorem: quarum tenor, de verbo ad verbum ſequitur, & eſt talis.

Prima Aſſertio.

Licitum unicuique ſubdito, abſque quocunque mandato vel præcepto, ſecundum leges naturalem, moralem, & divinam occidere, vel occidi facere quemlibet tyrannum qui per cupiditatem, fraudem, ſortilegium, vel malum ingenium machinatur contra ſalutem corporalem regis ſui, & ſupremi domini, pro auferendo ſibi ſuam nobiliſſimam & altiſſimam dominationem, & nedum licitum, ſed honorabile & meritorium; & maxime quando eſt tantæ potentiæ, quod juſtitia non poteſt bono modo fieri per ſupremum.

„ Erronea in fide & moribus, ac multipli„ citer ſcandaloſa “

Secunda Aſſertio.

Leges naturalis, moralis & divina, auctorizant unumquemque ſubditum, de occidendo, vel occidi faciendo dictum tyrannum.

„ Erronea in fide, & moribus; ac legibus „ naturali, morali, & divinæ ſcandaloſa “.

Tertia Aſſertio.

Licitum eſt unicuique ſubdito, honorabile & meritorium, occidere, vel occidi facere ſupra nominatum tyrannum, proditorem & infidelem ſuo regi & ſupremo domino, per dolos & inſidias; & eſt licitum diſſimulare & filere voluntatem ſuam de ſic faciendo.

„ Falſa & erronea & ſcandaloſa. “

Quarta Aſſertio.

Jus eſt, ratio & æquitas, quod omnis tyrannus occidatur viliter, per dolos & inſidias, & eſt propria mors qua debent mori tyranni infideles, occidere ſcilicet eos viliter, per bonas cautelas, dolos & inſidias.

„ Erronea, crudelis & impia.

Quinta Aſſertio.

Ille qui occidit, vel occidi facit tyrannum ſupra nominatum, modis prædictis, non debet de aliquo reprehendi, & rex non debet ſolum eſſe contentus, ſed debet habere factum acceptabile, & auctorizare, quantum opus, vel neceſſitas eſſet.

„ Erronea in fide & moribus, ſcandaloſa ac „ regiæ Dominationi injurioſa. “

Sexta Aſſertio.

Rex debet præmiare & remunerare illum qui occidit, modo qui dictus eſt, vel occidi facit tyrannum ſupra nominatum, in tribus rebus, ſcilicet in opibus, honoribus & divitiis; exemplo remunerationum factarum ſancto Michaeli Archangelo, pro expulſione Luciferi a regno Paradiſi; & nobili homini Phinees pro occiſione ducis Zambri.

„ Erronea in fide, & moribus, ſcandaloſa, „ ac regiæ Dominationi injurioſa.

Septima Aſſertio.

Rex debet plus amare, quam prius, illum qui occidit, vel occidi facit tyrannum ſupranominatum, modis ſupra dictis, & debet facere prædicare ſuam fidem, & bonam fidelitatem per ſuum regnum, & extra regnum facere publicari, per litteras in modum epiſtolæ, & aliter.

„ Erronea in fide, & moribus, ſcandaloſa; „ ac regiæ Dominationi injurioſa.

Octava Aſſertio.

Littera occidit, ſpiritus autem vivificat, 2. Cor. 3. 6. hoc eſt dicere, quod ſemper tenere ſenſum litteralem in Sacra Scriptura, eſt occidere animam ſuam.

„ Expoſitio indiſcreta, & erronea.

Nona Aſſertio.

In caſu ſocialitatis, juramenti, promiſſionis, ſeu confœderationis factarum ab uno milite ad alterum, quocumque modo iſtud fiat, aut fieri poſſit; ſi contingat, quod iſtud verſatur in præjudicium unius promittentium, aut confœderatorum, ſponſæ ſuæ, vel ſuorum liberorum; ipſe de nullo tenetur eas obſervare: hoc probatur ex ordine charitatis, quo quilibet plus tenetur ſe ipſum

☞ *se ipsum diligere, uxorem, & liberos, quam alterum:*

ANNO CHRISTI 1415.

„ Falsa, et erronea, secundum se, et ad „ perjuria viam præbens.

Post cujus quidem cedulæ lecturam, reverendus pater Atrebatensis Episcopus, unus de Ambaxiatoribus, ut dixi, illustrissimi principis Burgundiæ, tanquam Ambaxiator in dicto Concilio Generali Constantiensi, et nomine dicti domini ducis Burgundiæ, dixit, et proposuit, quod sibi, et aliis ambaxiatoribus ejusdem domini ducis visum est, quod dictæ assertiones condemnatæ, ut præfertur, tangebant quandam prætensam sententiam, per præfatum dominum Episcopum Parisiensem, et inquisitorem hæreticæ pravitatis in regno Franciæ latam, in præjudicium honoris, famæ et status præfati domini ducis, ad sanctam Sedem Apostolicam, et Concilium Generale, in quantum sua intererat, et quatenus ipsum dominum ducem ipsa sententia tangebat, aut tangere posset in futurum, extitit legitime appellatum. Idcirco dictus dominus Atrebatensis Episcopus, quo supra nomine, a dicto domino Cancellario Parisiensi petiit, si ipse loqueretur et proponeret prædicta, ut ambaxiator Christianissimi Principis domini regis Francorum, naturalis, et superioris domini dicti domini ducis, et sui, aut si alio, et quo, seu cujus nomine loquebatur.

Secundo, quia ipse magister Joannes de Gersonno fecerat mentionem de quadam sententia, lata per dictum dominum Episcopum Parisiensem; etiam interrogavit eum, si intendebat loqui de illa prætensa sententia lata per dictos dominum Episcopum Parisiensem, et inquisitorem, contra propositionem magistri quondam Joannis Parvi, semel et unica vice verbaliter propositam Parisiis, de mandato dicti domini ducis, quæ sententia dicitur fuisse lata 23. die mensis Februarii, anni quadringentesimi decimi tertii.

Super quibus, etiam idem dominus Episc. Atrebatensis petiit interrogari ipsum dominum Cancellarium, per dictos dominos Præsidentes.

Cui domino Atrebatensi dicti Præsidentes responderunt, quod fuerat alias ordinatum, præsente præfato Sereniſſimo principe, domino Sigismundo Romanorum et Hungariæ &c. rege, quod ita intendebant facere, et non alias, et de hoc protestati fuerunt.

Et tunc præfatus magister Joannes de Gersonno Cancellarius respondit, & dixit quod ipse pro nunc, seu de præsente, loquitur & loqueretur tanquam magister in Theologia, seu Theologiæ professor, denunciator præfatæ sententiæ domini Episcopi Parisiensis, latæ tanquam catholicæ Parisiis, super novem assertionibus erroneis in dicta cedula contentis, & in dicta sententia damnatis, ut etiam in hoc Concilio reprobarentur. ANNO CHRISTI 1415.

Præfatus vero dominus Atrebatensis Episcopus, nomine quo supra, narravit qualiter a dicta sententia fuerat appellatum ad sanctam sedem Apostolicam, pro parte dicti domini ducis, quatenus sua intererat; & causa commissa in Romana curia reverendissimis Patribus dominis cardinalibus de Ursinis, Florentino, & Aquilejensi, & citatio ad partes decreta, & inhibitio facta &c.

Veruntamen ex ordinatione, & propter inhibitionem dudum factam per olim Joannem papam XXIII. Conciliumque et dominum regem Romanorum prædictis ambaxiatoribus dicti domini ducis; et etiam propter inhibitionem etiam super hoc factam per christianissimum regem Francorum, prout apparere poterat ex tenore quarundam instructionum suis ambaxiatoribus trasmissarum; et etiam propter quamdam ordinationem eis factam per dictum dominum ducem, in favorem unionis sanctæ matris Ecclesiæ et præsentis Concilii, noluerunt hanc materiam propalare in dicto Concilio Generali, agendo, aut appellationem prædictam active prosequendo; ne ex ista materia scandala insurgerentur, occasiones ministrarentur, propter quæ seu quas, prosecutio unionis Ecclesiæ sanctæ Dei turbari posset in aliquo, aut quomodolibet impediri, minime processerunt; sed pure passive se habuerunt in præmissis, usque ad præsens tempus, nec procedere intendunt, nisi quatenus arctati erunt procedere, neque facere aliquid contra instructiones & voluntates dictorum dominorum regis & ducis: & de hoc protestatus fuit, licet per dictum magistrum Joannem de Gersonno plurima jam fuissent dicta, scripta & attentata contra præmissa, prout dixit. Et ut omnibus pateret evidenter de præfatis inhibitionibus, & voluntatibus dictorum dominorum regis Franciæ, & ducis Burgundiæ, ipse dominus Episcopus Atrebatensis exhibuit quandam papyri cedulam, quam dicit fuisse translatam de Gallico in Latinum, in earum sensibus & formis, in quibus sunt in originalibus litteris, quam idem dominus Episcopus publice legit in forma quæ sequitur.

SUM-

SUMPTUM

ANNO CHRISTI 1415.

In instructionibus Serenissimi domini nostri regis Franciæ XXI. Maji, in civitate Constantiensi apportatis per magistros Jordanum Morini, & Guillelmum Pulcrinepotis, præsente domino Episcopo Carcassonensi, magistris Guillelmo prædicto, & Petro de Versellis, se gerentibus pro ambaxiatoribus ejusdem domini ducis Burgundiæ, Archiepiscopis Bisuntino, & Viennensi, Episcopo Atrebatensi, vicedomino Remensi, & Eleemosynario præfato domini Ducis, se gerentibus pro ambaxiatoribus ejusdem domini ducis.

ITem domini magistri Jordanus & Guillelmus, dicent ambaxiatoribus prædictis, quod rex ad requestam domini ducis Brabantiæ, & aliorum de sua comitiva ordinavit, vult, & eis mandavit, quod in facto condemnationis propositionis magistri Joannis Parvi non se faciant partem, nec faciant prosecutionem ex parte regis in petendo, proviso quod similiter mandetur per dictum dominum ducem Burgundiæ suis ambaxiatoribus existentibus in dicto loco Constantiensi; & quod faciant similiter: quamvis sit voluntas & ordinatio regis, quod ipsi defenderent dictam condemnationem, si materia esset mota ex alia parte, & videretur esse expediens; & similiter responsa super hoc facta, poterunt communicari dicto Imperatori & alibi. Datum Parisiis per regem, in suo Consilio 23. die Martii Anni millesimi quadringentesimi quarti decimi. Et sunt signatæ dictæ instructiones, isto modo. Charles. *Par le Roy, en son Conseil*, Malliere, P. Beaunieps.

Hæc clausula translata est de Gallico in Latinum, & Gallicum extractum est signatum manu propria Guillelmi Pulcrinepotis, apud ambaxiatores dicti domini ducis.

Episcopus Atrebatensis dixit verba sequentia in Sessione publica celebrata die XV. Junii IV. C. XV. nomine ambaxiatorum illustrissimi principis ducis Burgundiæ.

Nos humiles ambaxiatores illustrissimi principis domini ducis Burgundiæ, in quadam causa per aliquos nuper introducta, si, & pro quanto, & in quantum ista causa tangeret, aut tangere posset directe, vel indirecte præfatum dominum nostrum, stamus in protestationibus per nos alias factis, quantum ad reverendissimum patrem dominum cardinalem Cameracensem, & ab eo excipus *, quod ad causam istam, donec aliud a præfato domino nostro habuerimus in mandatis, propter causas alias loco & tempore opportunis allegandas; de quibus præfatus dominus Episcopus, nomine quo supra, petiit instrumentum &c.

locus corruptus.

BRUNETI

Jo. Guiardi habet notam Instrumenti.

Prima Cedula.

PRimo. Sententia Episcopi Parisiensis, & inquisitoris Franciæ, quæ de jure est nulla, ut non dicatur iniqua, verbum temperando, adnulletur, & quidquid inde & ex ea secutum est, irritum & inane declaretur.

Item. Cum super principali materia nullus apparuit accusator, nec denunciator, nec insinuatio clamosa; judices commissorii, sive sacrum Concilium, non intendunt, sicut non debent in causa, & ulterius procedere; tam veritates Parvi, quam assertiones per Joannem de Gersonno eidem Parvo falso impositas, in sua probabilitate relinquendo; silentium perpetuum imponentes supradicto Episcopo, & Joanni de Gersonno, atque promotori super hac causa, propter abusus per eosdem commissos in hac parte propter supra dicta.

Item. De calumniosa denunciatione, quam fingit Joannes de Gersonno fore evangelicam, quoad hoc satis debet sufficere quod ad arbitrium judicum pœnæ impositio relinquatur moderanda, prout exigentia materiæ & status requirunt tam illustris ac generosi Principis & præpotentis, cujusmodi est princeps inique super his diffamatus.

Propter præmissa, non intendunt recedere a requesta alias per eos petita, super condemnatione illius propositionis: *Quilibet tyrannus &c.* quæ fuit eos taliter qualiter denegata; sed volunt in primis illam de verbo ad verbum, & per Decretum explicari.

Cedula tradita XV. Maji, per dominum procuratorem Cluniacensem.

Pro parte domini ducis Burgundiæ proponitur, quod male & injuste contra rei veritatem & contra suam bonam famam, per inimicantem eidem domino duci, Episcopum Parisiensem, dudum condemnata fuit quædam propositio facta per magistrum Joannem Parvi, in aula sancti Pauli Parisiensis &c. & per eundem dominum Burgundiæ advocata; ab ejusmodi condemnatione, ad Sedem Apostolicam, vel Concilium Generale, per eundem dominum extitit appellatum.

Pro parte vero domini Cancellarii Ecclesiæ Parisiensis, & quorundam aliorum sibi in hac parte adhærentium, proponitur, quasdam assertiones, novem in numero, videlicet &c. nescitur a qua persona, aut quibus personis emanasse, & in certis codicibus scriptas & repertas esse, ut dicitur; ex quibus, judicio domini Cancellarii, & sibi adhærentium prædictorum, scandalum & veritatis Catholicæ præjudicium sequi possent, nisi hujus sacri Conc. determinatione providetur.

Ad igitur ostensionem veritatis, prædictorumque domini Burgundiæ & magistri Joannis Parvi honorem reparandum & famam, & ad serenationem animorum dictorum domini Cancellarii, & sibi adhærentium super dicta veritatis Catholicæ materia; pariterque ad potiorem firmitatem initæ pacis Principum & regni Francorum, adimpleantur sequentia, & per modum istum.

Primo. Ab hac sancta Synodo, aut suis, vel sedis Apostolicæ ad hoc specialiter deputandis aut deputatis, processus & sententia dicta condemnationis factæ per dictum dominum Episcopum Parisiensem, visitabuntur; & pro quanto de-

☞ defectuosi reperti fuerint, adnullabuntur prout fuerit rationis.

ANNO CHRISTI 1415.

Item. Octo propositiones principales, cum suis probationibus, quas dictus magister Joannes Parvi in dicta sua propositione, veritates appellat, in quibus fundavit majorem ipsius propositionis; a quibus quidem octo veritatibus certas propositiones, quas censent erroneas, dicuntur extraxisse, & ratione quarum dictus dominus Episcopus Parisiensis hujusmodi propositionem dicti magistri Joannis Parvi, tanquam errores multipliciter continentem, damnavit; per dictam sacram Synodum, seu ejus ad hoc deputatos vel deputandos visitabuntur, prout in dicta propositione præfati magistri Joannis Parvi vere & formaliter continentur, an sint aliæ a prædictis assertionibus, per dictum dominum Episcopum damnatis, vel ex eis sequentes, & an sint veritati, aut probabilitati, aut bono intellectui, seu piæ expositioni dissonantes vel consonantes, aut absque morum, vel fidei præjudicio sustinibiles.

Item. Et quod dicti dominus Cancellarius, pariter & sibi adhærentes, ad reformandum & reparandum læsionem famæ & honoris, quæ dictis domino duci Burgundiæ, & magistro Joanni Parvi, per dictos processus & condemnationem facta extitit, & ex dictis processu & condemnatione contra eosdem dominum ducem, & magistrum Joannem Parvi insurrexit, in quantum potuerunt intendant, & posse tenus procurabunt; quodque etiam hoc mediante dictorum domini Cancellarii, & suorum adhærentium instanter procurabitur, & certissime obtinebitur in eo qui facit utraque unum, & est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

Cedula tradita per dominum Cardinalem Cameracensem.

Deest aliquid

Hæc * autem sancta Synodus declarat quod per promissam condemnationem novem propositionum, vel etiam per condemnationem nuper factam de illa propositione: *Quilibet tyrannus &c.* eadem sancta Synodus non intendebat, nec intendit juri alicujus personæ, seu famæ ipsius, vel honori præjudicare, seu quomodolibet particulariter derogare; cum nullus particularis assertor seu defensor earundem, coram dicta sancta Synodo fuerit specialiter, vel judicialiter accusatus.

Per manum abbatis Clarevall. in conventu prædicatorum, Dominica, scilicet undecima die Augusti.

Cedula Episcopi Atrebatensis.

Cum pro bono pacis pectoris & temporis reformandæ in Ecclesia militante, hæc sacrosancta Synodus Constantiensis, in Christi nomine, Spiritus sancti instinctu noscatur congregata, ut tandem populum christianum, redemptum Christi Sanguine pretioso, ad pacem æternitatis reducat, & deducat, scandala cupiens ab agro Ecclesiæ tollere, eorum causas radicitus excidens, aditus futuris possibilibus præcludens, quantum potest, diffinit, decernit, & declarat, quod cum occasione quarumdam novem assertionum, quarum tenor sequitur, & est talis &c.

Aliqua scandala in quibusdam mundi partibus, ut dicitur, fuerunt per malevolos suscitata, & verisimiliter suscitari in posterum timentur oritura, & præsertim apud minus doctos: quæ tamen dictæ novem assertiones non sunt tanquam erroneæ condemnatæ, eo quod de earum possibilitate sive evidenti contradictione Fidei, sacræ Scripturæ, & bonorum morum, sunt opiniones graves magnorum doctorum eas asserentium probabiles, ut præfertur, testimonio scripturarum naturalium, moralium, & divinarum. ANNO CHRISTI 1415.

Ea propter hæc sancta Synodus erroneas in fide, & moribus fore non declarat; sed ne occasione earundem scandala sequerentur graviora, earum probabilitati derogare non intendens, ipsarum tamen doctrinam publicam suspendit, sub pœnis &c. Verum quod Episcopus Parisiensis, & Inquisitor in regno Franciæ, quamdam prætensam sententiam tulerunt, qua visi sunt eas tanquam erroneas in fide, & moribus condemnare; quod tamen tam ex defectu judiciariæ potestatis, quam proprer prædictarum assertionum probabilitatem, & conformitatem ad prætactas scripturas minime facere potuerunt, quapropter dictam suam sententiam adnullat, & nullam fuisse, aut esse, præsentium tenore diffinit, & declarat, perpetuum silentium imponendo dictis Episcopo, & Inquisitori, & quibusvis aliis præsentibus, & futuris; ne occasione dictarum assertionum novem, aut dictæ prætensæ sententiæ sic adnullatæ, & pro nulla declaratæ, imponant, aut imponere audeant quomodocumque, aut qualitercumque, directe vel indirecte, per se, aut per alium, occulte, aut publice, cuicumque, aut quibuscumque, personæ aut personis, vivæ, aut defunctæ, vivis aut defunctis, dictas assertiones, aut occasione ipsarum hæresim, seu errorem audeant imponere in futurum, sub prædictis pœnis, & impositoribus criminum hæresis, & erroris in fide, & moribus a jure inflictis, & declaratis.

Cedula Cistercienſis, & Clarevallenſis

Ad hoc quod super processu & concordiæ tractatus utilis, & efficax habeatur, decerni potest in sanctæ Synodi sessione.

Primo, quod sententiæ Episcopi Parisiensis, & Inquisitoris fidei, in condemnationem assertionum &c. latæ Parisiis tali die &c. Cum autem juris ordine, multipliciter exorbitasse reperiantur, irritæ cum sequelis suis decernantur, & omnino nullæ; Episcopo tamen ipso ab omni, si placuerit, inspectione super hoc immuni semper, & libero permanente.

Item. Propositio condemnata pridem: *quilibet tyrannus &c.* modificetur per Concilium, quod non intendit quibuscumque viventibus, vel mortuis per ejus condemnationem in aliquo derogare; cum hoc addendo, quod nulli fas sit assertionem imponere vel attribuere cuiquam, extra judicium, nisi reus in hoc inventus legitime fuerit, & convictus.

Item. Ne discordiarum renovetur immanitas; quod nullus possit, aut debeat, occasione dogmatizationis, approbationis, vel defensionis, usque in præsens, harum assertionum, de suspicione, vel errore contra catholicas veritates, & sanam doctrinam, argui quomodolibet, vel notari.

Item. Quia dictarum assertionum liberam dogmatizationem, seditionibus, homicidiis, & perjuriis viam præbere dicit denuncians, & omnimode magis earum judicialis per Concilium re-

☞ reprobatio, vel condemnatio, tanquam omnis excuſſiva timoris, tam principantium, quam ANNO CHRISTI 1415. hoſtiliter ſævientium tyrannidi, oppreſſioni ſubditorum irremediabili, totiuſque reipublicæ ſubverſioni, faciliter occaſiones, & auſus aperiret effrænes: penſatis ſimiliter doctorum celebris famæ non paucorum ſententiis, aſſertiones hujuſmodi probabiles, & illæſa fide ſubſtinibiles eſſe, quidam dictis, aliis vero ſcriptis aſſeverantium authenticis, quodque, nec aſſertorem habent, neque ſcandalo fuerunt, niſi quantum adverſæ partis molimina ſuſcitaret: ſancta Synodus aſſertiones ipſas, ſine judiciali deciſione, vel in alteram partem obligatoria determinatione relinquendas pro nunc eſſe ſtatuat, & decernat.

Item. Cum ex præmiſſarum aſſertionum dogmatizatione, ſenſus quidam extranei & ſcandaloſi, licet ab æmulis, unde ſupra prodeuntes, recepti fuiſſe dicantur, & cum in futurum veriſimiliter elici poſſent; ſacra Synodus fidelium Chriſti ſemitas ad æternam ſalutem rectas facere, ſolidare vincula pacis, ſcandala tollere de regno Dei, quod eſt Eccleſia, votis communibus inardeſcens, earum dogmatizationem, & in publicis actibus allegationem, prædicationem, aut alias promulgationes approbative, vel reprobative ſeſſionabiliter prohibeat, & catholicis omnibus interdicat ſine præmiſſis, & eorum quolibet, ne reſtaurabitur enormitas, contumelia, & inhonoranda crudelitas, tot modis, & vicibus in principem tantæ majeſtatis evomita, qui debitor eſt ad honorem proprium, & famam ſuam negligere non intendit.

JOANNIS GERSONII DOCTORIS ET CANCELLARII PARISIENSIS

Sermo contra aſſertiones magiſtri Joannis Parvi,

Circa præceptum

NON OCCIDES.

Ex Gerſ. t. II. p. 338.

OPortet *hæreſes eſſe*, ſicut dicit Apoſtolus 1. Cor. 11. 19. *ut qui probati ſunt manifeſti fiant in vobis*. Probati, inquam, per fidem in intellectu; per charitatem in affectu; per exercitationem in effectu. Providentia nimirum divinæ ſapientiæ, *quæ attingit a fine uſque ad finem fortiter, ſuaviterque diſponit omnia*, Sap. 7. 1. non ſineret mala fieri, (teſte Auguſtino) ſi non poſſet, ſciret, & vellet inde bona elicere; diſponens finem amoris perverſi ad finem finis boni, atque glorioſi: quod vidit Apoſtolus, cum ait: *Scimus, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*. Rom. 8. 28. Et ſic *omnia* (inquit Guido Carthuſianus) *ut etiam aliena mala, immo & propria: dum ex peccato conſurgit quis humilior*. Fit autem hic ex hæreſibus hoc ſalubre, quatenus, ſicut *corde creditur ad juſtitiam*; ita fiat *ore confeſſio ad ſalutem*. Rom. 10. 10. profitendo ſcilicet fidem ſuam extrinſecus, quod cadit ſub præcepto obligante ad ſemper, non pro ſemper, niſi caſibus certis, qui poſſunt ad præſens quatuor nominari. Unus eſt coram infidelibus, & tyrannis, ſicut tempore martyrum. Alter coram perfidis hæreticis, ut tempore doctorum. Tertius ad teſtificandum, vel reſpondendum, ſicut fit coram judicibus. Quartus doctrinaliter, & judicialiter erudiendum, ſicut fit a Prælatis, & doctoribus. In caſu primo exercetur patientia, uti hymnus loquitur. In ſecundo patientia, & ANNO CHRISTI 1415. plerumque conſtantia, juxta dictum Auguſtini. In tertio meritum acquiritur, ut dum Petrus reſpondit: Matth. 16. *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi;* dicit Gloſſa quod *Hoc fuit ad meritum*. In quarto doctrinale & paſtorale officium exercetur. Joa. 10. & Matth. & ult. Malach. 2. & 1. Pet. 3. &c. Ex qua diſtinctione, protinus elicitur, quod quia profeſſio fidei fit extrinſecus ad ſalutem, nedum ore, ſed etiam geſtu, vel opere (ut aſſiſtendo confitentibus, vel docentibus veritatem:) illi, Patres reverendiſſimi, & ceteri qui pridie remanſerunt cum aliis aſſiſtentibus, quique nunc remanent, vel aſſiſtunt, collaudandi ſunt tanquam *beati*, *qui audiunt verbum Dei*, ſicque eorum merces copioſa Deus, quia quid retribuam non habeo. *Qui ex Deo eſt*, inquit Chriſtus, *verba Dei audit*; timendum eſt, quod ſequitur, refugientibus; *propterea non auditis, quia ex Deo non eſtis*. Joan. 8. 47. Sed reprimo, cohortor autem per illud Apoſtoli in epiſtola Dominicæ currentis originaliter ad Epheſ. 5. 17. *Nolite fieri imprudentes, ſed intelligentes quæ ſit voluntas Dei*, ut dicamus ei: *Fiat voluntas tua ſicut in cælo & in terra*; Matth. 6. 9. Quod utique prohibet fieri triplex ſapientia, *terrena, animalis, diabolica*, Jacob. 3. 17. Elicitur præterea, quod ſi quis voluerit teſtimonium ſuæ fidei palam dicere, quiſquis ille fuerit, præſertim eruditus, audientia ſibi publica dari debet: meretur inſuper dum refugit eſſe doctor nocturnus, & in angulis aliter quam Nicodemus, *qui venit ad Jeſum nocte*: Joan. 19. 39. Trepidos nempe, & obſcuros ſuæ fidei profeſſores arguit Chriſtus dicens: Matth. 10. 27. *Quæ in tenebris audiſtis, prædicate ſuper tecta*, quia *qui me erubuerit* (Luc. 9. 26.) *& ſermones meos, & filius hominis erubeſcet eum coram angelis Dei*. Itaque ſit fides uniuſcujuſque in ore, ſit in oculis, ſit in fronte. Ex quibus ita prælocutis, protinus eliceretur veritas duplicis ultimæ partis noſtræ concluſionis quadrimembris, alias poſitæ, quæ talis eſt.

Novem aſſertiones cum ſuis reprobationibus judicialiter nunciatæ ſpectant ad fidem etiam explicite, & ſunt prout in ſchedula continentur, rationabiliter qualificatæ. Potuerunt inſuper per doctores, & ordinarios locorum doctrinaliter, ac judicialiter condemnari. Sunt denique per hoc ſacrum Concilium, vel per ſedem Apoſtolicam de neceſſitate ſalutis reprobandæ, & hoc vere, vel interpretative. Ad elucidationem ponebatur caſus longus dans intellectum de A. & B. vaſallis C. Regis. Additus eſt caſus brevis iſte: *Quilibet tyrannus &c.* Propoſitæ ſunt quatuor concluſiones, reſponſum eſt per concluſionem quadrimembrem tam firmiter in ſermone, quam certitudinaliter, apud me eſt in corde, quia quod ſcimus loquimur; & credidi propter quod locutus ſum. Nam & ubi *intenderis* (ait Julius Cæſar) *ingenium valet. Nemo* autem *facere metuit* ſecundum Vegetium, *quod optime didiciſſe cignoſcit. Vis bene loqui*, dixit Socrates, *nil loquere, niſi quod bene didiceris*.

Prima pars concluſionis principalis.

Et quidem prima pars concluſionis ſufficienter probata ex pluribus forte verbis quam neceſſe fuit eruditis in Theologicis ſermonibus, ſed for-

fortaſſis non pluribus quam oportuerat pro non eruditis. Itaque deducta eſt hæc pars ex quadruplici radice: Ex fidei deſcriptione, quæ *eſt habitus certus, & verus per auditum verbi Dei acquiſitus*, ad Rom. 10. & Hebr. 2. Cujus fidei objectum eſt propoſitio credenda, vel collectio plurium, ac omnium credendorum, ſicut accipit Athanaſius in hoc Smybolo: *Quicumque &c.* Alias fidei acceptationes rejicio, niſi pro quanto fides infuſa requiritur ad credendum catholice. Dehinc ſcripturæ teſtificatione, quoniam omnia in ſacris ſcripturis Bibliæ contenta formaliter, vel ſententialiter, & in effectum; & per conſequens Decem præcepta ſunt de fide, quoniam cum oppoſita aſſertione pertinaci non ſtat fides. Unde Gratianus: *Jus naturale eſt, quod in lege & in Evangelio continetur, quo quiſque jubetur facere quod ſibi vult fieri, & prohibetur inferre quod ſibi nolit fieri.* Dehinc ex Eccleſiæ obſervatione, quæ damnat ut hæreſes, nedum illa quæ contrariantur articulis ſpeculativis noſtræ fidei (ut iſta, *Deus eſt*) verum etiam quæ contrariantur principiis & dictaminibus practicis, ut quod *Deus eſt diligendus ſuper omnia; & proximus ſicut nos: In quibus duobus tota lex pendet & Prophetæ;* quæ utique lex eſt fides noſtra, vel de fide. *Unde in ſcripturis ſacris*, Auguſtino teſte, *quidquid alibi noxium eſt, damnatur.* Denique ex hæreſis deſcriptione, quam Hieronymus dicit, eſſe dogma falſum fidei orthodoxæ contrarium. Et illic habita eſt diſtinctio, quod quædam ſunt pure de fide ſub quadruplici gradu; quædam pertinent ad fidem, & oppoſita ſapiunt hæreſim; quædam ſunt impertinentia, quia non apparet quod repugnant, vel ſequantur ad fidem. Inferebatur hoc corollarium, quod hæc conſequentia impoſſibilis eſt, & hæreticalis: Decem præcepta Legis ſunt evidentia, in lumine naturali; ergo non ſpectant ad articulos fidei, nec ex eis deducuntur. Ex hinc rationabiliter motus fuit reverendiſſimus magiſter Petrus de Verſa, exhibere Schedulam quam tradidit. Alii vero dicunt: qui volunt quosdam hæreticare, videant ne erroribus ſe involvant.

Secunda pars concluſionis principalis.

Ceterum pro ſecunda partis deductione ſunt inductæ contra primam aſſertionem: *Licitum eſt unicuique &c.* rationes in triplici quaternario &c. Fundatur prima ſuper hujus adverbii ſignificat. *maxime*, jam præſertim, jam ſpecialiter, Gallice (meſmement) quia præſupponunt veritatem illius quod præcedit. Altera ſuper hoc complexo: *Abſque mandato quocunque, vel præcepto*, deducendo ad contradictionem; quia Lex Dei mandatum eſt &c. Tertia ſuper intellectu plano, ac reſoluto hujus præcepti, *Non occides*, ſcilicet hominem propria voluntate, ſed vel jubente Deo per revelationem, vel per publicæ adminiſtrationis admiſſionem, Matth. 26. 52. *Omnes qui gladium acceperint &c.* Gloſſa, *propria auctoritate &c.* Unde lex occidit & non homo; *Mihi vindicta &c.* Rom. 11. 19. Quarta ſuper defectu jurisdictionis, vel judiciariæ poteſtatis in occidente tyrannum, ſicut ponit aſſertio. *Quis es, qui judicas alienum ſervum &c.* Rom. 14. 4. Fundatur prima ratio ſecundi quaternarii ſuper condemnatione trium articulorum Hus & Wicleff, *de prædicantibus abſque miſſione: de popularibus corrigentibus ad libitum dominos &c. Et dominis bona Eccleſiaſticorum rapientibus &c.* quoniam occiſor in caſu aſſertionis; & pejus facit, quam in his caſibus tribus fiat. Fundatur altera ſuper omni politia vera, vel prætenſa; ut puerorum ſub magiſtro, & inter ſe; ut latronum, vel paganorum, immo ut dæmonum pro ſtatu præſenti. Matth. 20. ut omnium bonorum, quibus omnia ordinata ſunt. Eſt autem „ ordo parium diſpa- „ riumque rerum unicuique jus ſuum tribuens, „ iniqua non uſurpans. “ Tertia, ſuper comparatione tyrannidis ad hæreſim, & alia vitia deteriora, propter quæ non veniunt homines paſſim occidendi, & quomodolibet, & abſque mandato. Quarta & octava in ordine, ſuper comparatione non habentis auctoritatem judiciariam ad habentem, ſicut eſt rex; qui quidem rex non poſſet ſine juris ordine, non monitum, non vocatum, non convictum interficere; quanto minus ergo cenſendus eſt dare auctoritatem implicitam, vel interpretativam alteri, cui non mandatum eſt, immo legibus regiis prohibitum? Pro his loquitur Textus *Actor.* 25. & *Nicodemus* 17. & in Lege: quod juſtum eſt, juſte exequeris, *Deut.* 16. 20. Demum prima ratio tertii quaternarii fundabatur ſuper multiplici notorietate juris, aut facti, quæ requirebatur pro qualibet circumſtantia, ſeu clauſula hujus aſſertionis, ut quod notorium eſſet talem machinari &c. quoniam ex incertis nullo pacto poteſt certa mors inferri. Et ſi non poteſt quis occidi ad teſtimonium unius, quanto minus nullius? Altera, quod hæc aſſertio, quantumcumque circumſtantionata, non poteſt habere veritatem de privata perſona extra caſum Divinæ revelationis notoriæ, vel caſum inevitabilis neceſſitatis; ſicut ex rationibus adverſariorum, quas quidem pridem vidimus, ſatis conſtat; nec tamen caſus iſte neceſſitatis ſemper excuſaret. Fundabatur undecima ratio, exaggerando quod hæc aſſertio ſe præjudicialem oſtendit ad omne genus hominum active, & paſſive, licet contracte poni videatur: extendit ſe ad Papam, ad Epiſcopos, ad abbates, ad principes, ad patres, ad maritos, ad ſacerdotes, ad clericos, populares, & ad omnes in communi; patet conſideranti, quia cuilibet tali dici poteſt: *Tu es tyrannus, vel machinabaris in mortem Domini tui.* Poſtremo pro quarta ratione, duodecima in ordine, & ultima, fiebat epilogus ſic arguendo: Contradictoria hujus aſſertionis, quæ eſt particularis, vel ſingularis negativa, eſt vera, & catholica; igitur iſta eſt falſa, & non catholica, & conſequenter hæretica, quod tenet per legem contradictoriam, per dicta Ariſtotelis & Dionyſii, quod verum & bonum ſunt ex omnibus circumſtantiis; falſum autem & malum ex unica: antecedens eſt manifeſtum in multis caſibus; ut, dum occidens non habebit ſufficientem notorietatem, ut procedat ad certam mortem non moniti, non convicti &c. vel dum poteſt ſervare juramentum fidelitatis, vel eſt ſacerdos; & provideri poteſt regi per alterum, vel alio modo &c. Exclamabit hic aliquis, & dicet: ponimus caſum neceſſitatis extremæ, ponimus quod omnia ſunt notoria, quæ proponuntur. Reſponſio, quia hic non inveſtigo, quod alii dicant, ſed quod ponit aſſertio, & in quibus terminis ſe regulat Replicabit alter dicens: truncata eſt aſſertio. Reſponſio, quia nec hoc pro nunc inquiritur, quamvis non deſint teſtes hic etiam præſentes, omni exceptione majores, quod

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

☞ quod nihil truncatum eſt &c. Superſunt au-
——ctoritates ſanctorum, ſupereſt multitudo exem-
NNO plorum, & hiſtoriarum.
RISTI
415. Sed interim diſcurramus per alias octo aſſertiones; & ad hæc inducenda poſtmodum ponitur ſecunda aſſertio ſic: *Leges naturalis, moralis, & divina, auctorizant unumquenque ſubditum de occidendo, vel occidi faciendo dictum tyrannum*; damnatur ut erronea in fide, ac moribus, & legibus naturali, morali, & divinæ injurioſa. Deducitur hæc condemnatio ex radice quadruplici; immo quod inſana & ſacrilega.

Prima, quia Lex divina, naturalis, & humana prohibent explicite & expreſſe, quod *nemo* accipiat *ſibi honorem* judiciarium, vel dominandi jus in jurisdictionem, *ſed qui vocatur* B ſicut *Aaron*; patet in Epiſtola ad Hebræos, c. 5. 4. Non igitur auctorizant non vocatum; alioquin ſuprema Lex, Deus ſcilicet, diſſenſionis Deus in hoc eſſet. Eſt & contra Apoſtolum; nec daret unicuique quod ſuum eſt, & ſic eſſet ſumma perverſio modi, ſpeciei, & ordinis: dicit Lex, judiciorum vigor, juris publici tutela in medio conſtituta eſt, ne quis de aliquo, quantumcumque ſceleribus implicito, aſſumere valeat ultionem. Hæc eſt etiam Lex querorum. Nota de Bruto, cur filium occidit: „ Qui, inſcio principe, inquit „ Lex, bellum gerit, reus eſt læſæ majeſta- „ ſtis. " Altera radix eſt, quoniam Lex divina, naturalis, & humana, prohibent, ne C idem ſit erga alterum, pars, judex, & teſtis, quod ſoli Deo proprium videtur. Unde, dum ex officio procedit judex contra errores, qui ſunt ſicut Leges læſæ majeſtatis, pars rea conſtituitur promovens, vel inſtigans, tenens locum partis accuſantis; propterea reprobari non poteſt ſententia judicis in cauſa appellationis, vel aliter, ipſo non vocato vel audito. Amplius tertia radix eſt, quia ſecundum Legem divinam, naturalem, & humanam, nemo debet ex incertis cauſis, & conjecturis, vel ex eis quæ ſecrete geruntur (ſicut ſunt machinationes, & cogitationes cordis) publice puniri, præſertim ad mortem; quia cogitationis pœnam nemo meretur, quoad forum ſcilicet D præſentis vitæ, ſecus quoad forum conſcientiæ. *Nemo* (inquit Lex) *ad teſtimonium unius morietur*. Demum quarta radix eſt, quia nemo vellet quod a non judice ſuo damnaretur ad mortem, præſertim non vocatus, non auditus, non monitus. Lex autem naturalis dicta eſt & ſumpta Matth. 7. 12. *Omnia quæcumque vultis, ut faciant vobis homines, & vos eadem facite illis*, Gloſſa, *velle debetis*. Procedamus ad reprobationem tertiæ ſimul & quartæ aſſertionum, quia connexæ ſunt, & ſic habent: *Licitum eſt unicuique ſubdito, honorabile & meritorium &c.* Et dicunt in ſententia, quod *Quilibet tyrannus poteſt, & debet occidi a quocunque viliter, & per inſidias, & quomodo hæc eſt propria* E *mors, qua debent mori, occidere ſcilicet ita eos*.

Aſſumitur pro reprobatione quadruplex fundamentum. Primum ſumitur ex cauſis condendi Decretalem illam in Concilio Lugdunenſi, *Lib. 6. Pro humani*, quarum prima eſt, ne quis chriſtianus ſubito & improviſe moriatur in periculum damnationis æternæ; quod ibi dicitur horrenda inhumanitas, deteſtandaque ſævitia. Altera, quoniam omnis poteſtas tribuitur a Domino ad juſtitiam, rectumque judicium exercendum. Tertia, quoniam hoc in Chriſtianitatis opprobrium cedit. Alterum fundamentum, ex reprobatione inſidiarum, dum frater per mendacia, aut perjuria aut per finem illicitum, ſicut notat Thom. 2. 2. *qu. de inſidiis*. Unde Lex dicit: *hominem homini inſidiari nefas eſt*: Et Exod. 21. 14. *Si quis per induſtriam, & per inſidias occiderit proximum ſuum, evelles eum ab altari meo, ut moriatur*. Conſtat autem quod in inſidiis, de quibus fit hic mentio, concurrunt frequenter hæc tria: mendacium, perjurium, ac finis, ſcilicet ſubita mors, & vilis alterius cui fides, data erat; unde etſi quædam poſſunt eſſe inſidiæ juſtæ, non tamen iſtæ, attentis mediis, & fine, & non diffidatione. Sumitur aliud fundamentum ex dictis ſanctorum, reprobantium in Judith, Aod, & ſimilibus mendacia, & fictiones falſas, licet in eis collaudetur zelus ad cultum Dei, & ſalvationem populi; & oppoſitum ſentire hæreticum eſt, ut deducit Auguſtinus ad præmium &c. Demum pro quarto fundamento ſumitur deſcriptio tyranni data ab aſſertione: *Tyrannus eſt, qui in republica non jure principatur, vel principari conatur*. Conſtat enim juxta venerabilem Ægidium de Roma; in ſuo *de regimine principum*, & experientia loquitur, quod vix eſt aliquis Dominus qui non tyrannus in aliquo jure, vel interpretatione judicetur. Et ita debebit active & paſſive, viliter, & inſidioſe per ſubditos interfici. Cujus falſitatem deducit Oreſmius *ſuper quinto Politic*. Ubi Ariſtoteles dicit, quod *boni non faciunt ſeditionem*.

Veniamus conſequenter ad quintam, ſextam, ſeptimam ſimul aſſertiones, quæ dicunt *Regem debere amare, remunerare, & glorificare talem mortem &c.* Hæ tres ſimul ex inconvenienti quadrupliciter reprobantur. Primo quidem, quia rex teneretur amare, remunerare, & glorificare peccata, qui ideo poſitus eſt *in vindictam malefactorum: non enim ſine cauſa gladium portat*, ſicut dicit Apoſtolus *Rom.* 13. 4. Unde etſi poſſet ad tempus diſſimulare vindictam, ſicut fecit David de Joab; non tamen poteſt abſolute remittere culpam; præſertim non pœnitente, ſed peccatum juſtificante palam, & in eo perſeverante in ſcandalum ſubditorum: quæ juſtificatio neque in Cain, neque in Antiocho ſceleratiſſimo, neque in Juda perfido inventa eſt, quia dixerunt, *peccavi*. Amplius ſecundo, quia Rex per has aſſertiones deducitur, nedum ad peccatum mortale committendum, ſed ad hæreſim: dum dicitur quod tenetur tanquam licitum, laudabile, & meritorium, amare, remunerare & laudare id quod de ſe iniquum eſt. Et quia dicente ſapiente Eccli. 10. 2. *Qualis eſt rector civitatis, tales & habitantes in ea*. Et Claudianus ait.

Regis ad exemplum totus componitur orbis:

ſequeretur hæreticatio omnium fere ſubditorum. Attendant hic omnes, præſertim domini Commiſſarii, qualiter hæc materia tangit plures & magnos, immo maximos, quia regem cum toto clero ſuo, quibus imponitur, nedum hæreſis, ſed quod ſunt hæretici, dum eorum ſententia pro non catholica reprobatur, quia determinare falſam doctrinam pro vera, nequit fieri ſine pertinacia, ut deducit Okam *quarto primæ partis dialogi*: Rurſus tertio includitur in his blaſphema comparatio de Michaele & Phinees, quaſi Michael occiderit Luciferum ſine mandato Dei & præcepto quocunque; ſimiliter & Phinees ipſum Zambri; quorum patet oppoſitum, tam ex ratione, quam ex epiſtola Judæ

☞ de Michaele, *qui non eſt auſus judicium inferre blaſphemiæ &c.* Judæ 9. & de Phinees *Num.* 25. Unde ſi Phinees occidiſſet licite ſine mandato adulterum, vel idololatram Zambri: cur non ſimiliter tunc, & nunc alter idem poſſet? Sic argueretur de Moyſe reſpectu litigantium.

ANNO CHRISTI 1415.

Denique notatur, ut ex aſſertione tertia, (ſicut etiam res ſe habet) quod hæc peſtifera doctrina multiplicatâ eſt per populos, & regna, ſub epiſtolis, & propoſitionibus has aſſertiones continentibus. Deducamus propterea falſitatem octavæ aſſertionis ad intellectum ponentis; quoniam ſi liceat unicuique judicare lege divina, ut de illa *Non occides*, Exod. 20. 13. & eam interpretari ſecundum epikeiam ſuam & conſcientiam, relinquendo planum, rotundum, ac ſolidum ſenſum poſitum per doctores ſanctos; epikeia, & conſcientia quælibet poterit Scripturam intelligere ſacram aliter quam Spiritus S. efflagitet, quod eſt hæreſis, ſecundum deſcriptionem Hieronymi. Et hæ inconvenientiæ conſequuntur.

Primo quod poterit quilibet interpretari præceptum illud, *Non furaberis*: Exod. 20. 15. Sicut inventus eſt unus dogmatizans, quod pro nutritione pueri bonæ indolis ad eruditionem theologiæ, vel utilitatem reipublicæ, poterit rapi pecunia a divite. Alii, quod licebat committere uſuram pro ſublevatione pauperum: alii, quod ſimoniam pro neceſſitate Eccleſiæ: alii, quod rapinam pro fundandis Eccleſiis, vel hoſpitalibus, nemo aſpiciens ad malum &c.

Amplius ſecundo, idem arguitur de hoc præcepto, *Non mœchaberis*, Exod. 20. 14. quia diceret aliquis rex, vel præpotens: ſterilis eſt uxor mea; recipiam alteram, ne ſucceſſione defrauder heredis. Alter idem faciet pro multiplicatione prolis ad cultum Dei.

Rurſus tertio contingit hoc idem circa præceptum hoc, *Non mentieris*. Mentiar, inquit, aliquis, ut ſalvem proximum, vel me ipſum a morte, ſeu damno, ſeu vituperio: mentiar ad ſalutem aliorum corporalem, vel ſpiritualem: mentiar ut licentius perdantur impii tyranni, vel hæretici; immo & confeſſionem revelabo, ne perdantur reliqui.

Poſtremo, licebit etiam ſic parentes occidere in ſenectute, ne langueant diutius: ſic occidere ſeipſum ad evitationem indigentiæ, ſervitutis, vel ſtupri, vel contumeliæ Dei; ſicut fuit tempus, dum *omnis, qui* interficiebat chriſtianos, *arbitrabatur ſe obſequium præſtare Deo*. Joan. 16. 2. &c.

Advertitis autem quam late pateat hæc ruina. Si cuilibet non ſecundum leges vivere, ſed de lege judicare licuerit, contra illud decretum vulgatum: *Ejus eſt interpretari, cujus eſt condere legem*. Et illud Auguſtini *de vera religione diſt.* 4. *can. In ipſis temporalibus legibus*, ubi dicit, quod dum inſtitutæ ſunt leges, non licebit etiam judici de eis judicare, ſed ſecundum ipſas: unde fatemur, ſenſum legis, non verba, facere ſenſum litteralem; ſed de ſenſu periti definiunt, non quilibet pro ſeipſo. Denique cum ex ſolo ſenſu litterali Scripturæ ſumitur efficax argumentum ſolidum, ſic litteralis ſenſus Scripturæ in aliquo falſus diceretur &c.

Tandem reprobetur aſſertio nona, quæ in ſchedula minus damnata eſt rigide in caſu ſocietatis juramenti, hæretica eſt, ſacrilega eſt, perniciosiſſima eſt. Primo quidem, quia perjurium, ſecundum genus ſuum (ſi Thomæ creditur) gravius eſt homicidio, quoniam eſt immediatius contra Deum, & contra præceptum primæ tabulæ. Cedit inſuper in ſubverſionem graviorem totius reipublicæ, dum vinculum ejus, quod eſt juramentum, rumpitur, & diſſolvitur; unde *juramentum eſt omnis controverſiæ finis* ſecundum Apoſtolum Hebr. 6. 16. Porro, ſi perdet Deus omnes, qui loquuntur mendacium, Pſ. 5. 7. ita quod nulla adjectione poteſt licitum fieri; quid de perjurio cenſebimus judicandum? Negetur ratio Auguſtini quare mendacium non recipit compenſationem ut fieri licitum poſſit. Rurſus exemplis ſacræ Scripturæ docemur 4. *Reg.* & 2. *Paral.* in fine, quod Sedecias cum toto populo Judæorum ideo peremptus eſt, quia non tenuerit pactum cum idololatra Nabuchodonoſor, ſeductus per ſacerdotes dicentes, quod cum idololatra perfido, tyranno, fœdus initum non tenebat, ex quo erat ſine fide. Exemplum aliud eſt de Simeon, & Levi, quibus jam maledixit pater, quia fregerant pactum cum Sichimitis initum *Gen.* 34. Exemplum aliud apud Gentiles de Regulo, & Fabricio, ac multis ſimilibus, de quibus loquitur Cicero *lib.* 8. *de Officiis*. Notetur quid recitet tempore Hannibalis de duobus remiſſis per Romanos. Exemplum de perfidia Carthaginienſium, quæ ſubvertit eos, quibus dictum eſt: per quos Deus jurabit, & ubi? Exemplum de fide militum, de fide mercatorum, de fide Joannis regis Franciæ, & aliorum quotidie ſine numero, quos conſtat ſervaſſe, & hodie ſervare confœderationes, & vera juramenta, nedum in præjudicium temporale ſui, vel ſuorum, ſed etiam in præjudicium vitæ propriæ, quod eſt ultimum præjudiciorum temporalium. Nota de Lombardis, nota de Lotharingis, qui reducerentur captivi a ſuis, ſi fugerent. Denique quæritur, ſi confœderatus, de quo loquitur hæc nona aſſertio, poterat ſervare juramentum ſuum, non occidendo, vel occidi faciendo tyrannum illum, cum quo juramentum & fœdus habebat; & ſi ſic, tenebatur illud obſervare, cum non cederet in præjudicium animæ ſuæ, vel ſalutis æternæ: ſi vero non potuerit obſervare, conſequetur primo, quod tenebatur de neceſſitate ſalutis tyrannum illum ſibi confœderatum vel occidere vel occidi facere; quod improbatum eſt prius, quia non erat Judex ejus, ut ſupponitur, & quia Judex etiam obſervare fidem hoſti debet. Sequitur præterea, quod talis præſentiens illum eſſe tyrannum dignum morte, cui nec ſervanda fides erat, ſecundum eum juravit in mendacio, & dolo malo. Unde litteralis intellectus, planus, & groſſus apud omnes, iſtius præcepti, *non perjurabis*, quod eſt, omne juramentum deliberate, & licite factum tenendum eſt, etiam uſque ad præjudicium mortis temporalis; quoniam plus tenetur obſervare fidem ſuam, quæ eſt quædam integritas, & virginitas animæ, quam corpus proprium, vel alienum, & eſt ordo rectus charitatis. Promiſeramus inducere rationes cum auctoritatibus, & hiſtoriis; ſummabimus illas plures: itaque continentur 2. 2. q. 5. & q. 8. in Auguſtino & Hieronymo: plures in ſumma confeſſorum ſuper his vocabulis *bellum*, *homicidium*, *inſidiæ perjurium*. Sanctus Thomas ad idem 2. 2. qu. 64. multis articulis, & q. *de inſidiis* & q. *de juramento*. Item q. *penul. ſecundi*. Item lib. 1. c. 6. *De regimine principum ad regem Cypri*, determi-

minans hanc quæstionem ex intentione, fundans se in hac auctoritate Petri, *servi, subditi estote in omni timore Dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis*, 1. Pet. 11. 18. Exemplificat de multis Romanorum imperatoribus, sub quibus christiani passi fuerunt sponte, licet eos potuissent occidere, ut patet de sacra legione Thebæorum Sarreburiensium. Insuper **** qui ab aliis distorte, vel truncate allegatur, facit pro dictis *lib.* 3. cap. 16. ubi dicit, quod tyrannus est, qui vult contra leges dominari. Et lib. 8. cap. 19. tradit, quod *nullus quantumeumque tyrannus, etiam notorius & intolerabilis, interficiendus est contra jusjurandum, neque per venenum*. Exemplificat de David respectu Saul. Et tandem dat consilium simile sancti Thomæ. Sed addi potest, quod per Generale Concilium possunt tyranni judicari, vel deprimi, non propria præsumptione. Est ad idem Alexander de Hales diffuse, tertia parte Summæ super hoc præcepto. Ad idem Augustinus *lib. de libero arbitrio*; & epistola secunda *contra Faustum*. Ad idem lib. 1. *de vitiis*. Tractatu de ira c. 12. Ad idem leges civiles. Exempla sunt in scriptura de Cain sceleratissimo, de quo non licuit alteri, ut interficeret eum. Item de Judæis, qui licet Christum reputarent tyrannum pessimum, noluerunt tamen interficere propria auctoritate.

Concludamus tandem ex istis omnibus veritatem secundæ partis conclusionis nostræ principalis, scilicet, quod hæ novem assertiones rationabiliter, & catholice, prout in schedula continetur, qualificatæ, reprobatæ sunt; immo profiteor cum reverendissimo patre domino Cardinali Cameracensi, & firmissime teneo & nullatenus dubito, quod hæc doctrina est hæretica, & damnata per hoc Concilium in ista, *Quilibet tyrannus &c.* Nec super hoc oportet me judicio Concilii, tanquam sim dubius, submittere, quia crederem me peccare, sentiendo de fide certissima rem incertam.

Habent ecce criminatores quod intendunt, me confitentem, quod opponunt &c. Elicitur ex his, quod nullus a commissione circa materiam Fidei repellendus est tanquam suspectus, si dixerit, hanc esse fidem suam; quemadmodum fecit idem reverendissimus pater dominus Cardinalis Cameracensis, Præceptor meus clarissimus, ad requestam Serenissimi regis Romanorum. Sic & præfulgidum decus canonistarum, & flos gratissimus dominus cardinalis Florensis, confestim ut alias, me præsente, legit has assertiones, admiratus: *Et potuerunt*, inquit, *inveniri defensores, quin mox fuerint aliqui contradictores?* adeo sibi manifestus error videbatur. Sequitur tandem juramentum fuisse licitum de repugnando talibus erroribus.

Tertia pars conclusionis principalis.

Demonstratis itaque duabus primis partibus nostræ conclusionis, ita ut non sit relictus dubitationis scrupulus apud illos qui nolunt *fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei*, Ephes. 5. 17. nam & ratio evidens & auctoritas convincens, & hoc sacrum Concilium determinans, multipliciter hoc credere tradunt, & impellunt &c. Expediamus nos breviori sermone de partibus reliquis duabus. Dicit tertia pars, quod hæ novem assertiones potuerunt per doctores & ordinarios locorum doctrinaliter, a. judicialiter condemnari. Stabiliamus

A hoc quadrupliciter. Primitus in jure divino; spectat itaque ad Prælatos etiam inferiores pascere gregem pabulo doctrinæ. Joan. 10. 19. *Bonus Pastor &c.* & Matth. ult. *V.* 11. *Docete omnes Gentes &c.* Isa. 58. 1. *Clama, ne cesses*, & Jerem. 33. 1. *Væ Pastoribus* &c. Ezec. 33. 2. *Væ Pastoribus Israel*. Et 33. 6. *Si speculator viderit &c.* Et simile ejusdem 3. 18. *Si dicente me ad impium &c.* Thren. 2. 24. *Prophetæ tui viderunt &c.* Deut. 13. & 16. Contra hæreticos 1. Tim. 4. ad Titum 3. ad Gal. 2. 5. & 6. Item Act. 20. 28. *Attendite vobis & universo gregi &c.* Ex quibus omnibus fundatum est in scriptura Sacra, quod doctores & prælati possunt & debent populum subditum in doctrina sana pascere, & ne errent providere. Stabiliamus secundo partem eandem ex jure naturali, & positivo. Ex naturali quidem, quo pater debet erudire filios, sapiens insipientes docere, videns cæcos ducere, caput in membra sensum influere, & ita de reliquis similitudinibus naturalibus. Ex positivis vero juribus judicatur *Extra de hæretic. cap. Ad abolendum, & cap. Excommunicamus, & cap. Sicut, & Extra de Simo. cap. licet Heli. & LXXXIII. distinct. can. Nil illo pastore &c.*

Stabiliamus tertio partem hanc, & approbationem hujus sacri Concilii per practicam ejus: collaudat enim condemnationes factas contra errores Wicleff, per universitates Oxonienſem & Pragenſem, & per ordinarios eorundem locorum; quas velut temerarias, & iniquas reprobare debuerat, si nequaquam eis condemnatio talis licuisset. Inducerentur similia plura de prioribus Conciliis tam Generalibus, quam provincialibus etiam ante Nicenum Concilium &c.

Stabiliamus denique quarto partem eandem ex consuetudine laudabili in diversis diœcesibus, præsertim in Parisiensi. Illic enim damnati sunt articuli, & damnantur quotidie per doctores Sacræ scripturæ, & per Episcopos, & jurant baccalaurei priusquam legant sententias in manu Cancellarii Parisiensis, quod si quid audierint dici in favorem articulorum Parisiis condemnatorum, revelabunt infra octo dies Episcopo, vel Cancellario Parisiensi, qui erunt pro tempore. Scripsit & hoc idem sacræ Theologiæ facultas in Parisiensi universitate, in tractatu quem misit ad Clementem VII. solvens rationes, vel allegationes in oppositum sumptas ex juribus male intellectis. Cujus facultatis auctoritas major est in hac parte, quam unius Glossatorum; quia decreta sunt dicta doctorum, sanctorum theologorum, quæ melius intelligi possunt a theologis, quam a solis juristis, sicut architecta judicat de ceteris. Concedamus tamen, quod nulli inferiores ad Papam, vel ad Generale Concilium, faciunt determinationes in fide, quæ ligent generaliter omnes christianos, ut præcise sunt talium. Præterea dicuntur inferiores Prælati causas fidei magis ventilare, quam terminare; quia reservatur auctoritas superiori qui potestatem habet universalem definiendi, & obligandi. Quod si dicatur, quia Prælati inferiores, & Inquisitores, quandoque sunt ignari litterarum (sicut arguit Ockam, quod plane ita fuerunt quandoque Summi pontifices) propterea concedimus, Prælatos inferiores non debere quæstiones fidei judicialiter decidere, nisi concurrentibus istis causis.

Prima, quod scandalum fuit ortum ex aliquibus assertionibus in sua diœcesi, quia de his quæ

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

foris sunt nihil ad eos, nisi forte requisiti sint in fidei subsidium. Secunda, quod assertiones tales sunt, quæ sine periculo non possunt diu admitti, vel tolerari, nec eorum falsitas ignorari seu dubitari. Tertio, dum habetur sufficiens copia doctorum in sacris litteris hominum scientium discernere si tales assertiones sunt explicite contra fidem & per Sacram scripturam reprobatæ in sententia, vel affectu. Possunt itaque, immo et debent Prælati et doctores scire multa esse contra fidem explicitam, qualia populus nescit, nisi implicite. Unde regulariter nec Papa, nec Generale Concilium debet facere determinationes fidei, nisi concurrant hæ tres causæ: quod si dicitur Prælatos et doctores posse facere de aliquibus assertionibus declarationes quæ sunt contra fidem, non tamen posse determinare; hoc nihil est: quia Papa, vel Generale Concilium determinando de fide, secluſa revelatione speciali, non faciunt aliud, nisi declarare, talia esse de fide cum pœnarum adjectione. Denique non potest allegare contra Prælatos, vel doctores, si prius damnent assertiones doctrinaliter, et judicialiter, quam evocent, et damnent assertores. Exemplum multiplex de numismate falso, & de morbo canceris, et similibus. Hoc insuper practicatum est in hoc sacro Concilio de erroribus Wicleff, et de isto: *Quilibet tyrannus &c.* & in aliis Conciliis, et de hæresibus & apocriphis dogmatibus sine actione damnatis. Est enim prius damnare hæreses, quam damnari possint errantes: propterea perversissimus, ac pernicioſissimus est, non quidem ordo juris, sed illius confusio, nolle quomodolibet tractare prius de interesse fidei, quam discussum, vel decisum fuerit de interesse personali. Et hic locum habet dictum Christi Matth. 15. 6. *Irritum fecistis mandatum Dei propter traditiones vestras*. Numquid non est judicium sufficienter fundatum, ubi error nunciatus est, reus, promotor accusans, judex damnans? Advertant Prælati ea quæ sequerentur inconvenientia, si passim ac libere aliqui prædicarent quidquid vellent; neque possent corrigi, nisi referendo causas ad sedem Apostolicam, ubi plerumque pauci sunt theologi, nisi forte tales qui possunt esse rei, & pars. Audenter, non arroganter, affirmo, quod in damnationem novem assertionum, plures fuerunt magistri in theologia, ac licentiati, absque baccalaureis formatis, & aliis, quam sunt in hoc sacro Concilio: & tribus mensibus duravit eorum deliberatio, quæ fiebat publice, & libere, protestando, quod solum ad extirpationem errorum (sicut sua professio requirit) intendebant. Propterea, non evocata est facultas Decretorum tota, sicut theologi omnes vocati sunt; quia de solo fidei interesse quærebatur. Addo, quod nullus unquam inventus est, me sciente, qui auderet dicere, quod assertiones istæ, & similes essent veræ, quamvis aliqui diverticula confingerent, ne responderent ad rem istam. Rursus executio facta est, non per unum, aut per duos; sed per sedecim magistros, ad hoc judicialiter deputatos.

Quarta pars conclusionis principalis.

Supereſt declaranda quarta pars & ultima, dicens, quod hæ assertiones novem sunt per hoc sacrum Concilium, vel per sedem Apostolicam de necessitate salutis reprobandæ, & hoc vere, vel interpretative. Redditur hæc pars perspicua, tam ex prioribus reprobationibus, quam ex probationibus partis præcedentis, videlicet ex jure divino, ex jure naturali, & humano. Non enim minus, immo amplius, Concilium Generale obligatur vigilanter intendere ad extirpationem errorum, & emendationem errantium, quam prælati inferiores, vel etiam ipsi sæculares principes: qui qualiter obligantur, notum est ex prioribus, & *scientibus legem loquor*, Rom. 7. 1. Deinde patet eadem pars ex verbis hujus sacri Concilii positis in condemnationem hujus assertionis: *Quilibet tyrannus &c.* ubi sic dicitur.

„ Præcipua solicitudine volens sacrosancta „ Synodus ad extirpationem errorum in diver- „ sis mundi partibus invalescentium procedere, „ sicut tenetur, et ad hoc collecta est: nuper „ accepit &c. “ Denique sumitur probatio partis hujus ex notorietate multiplicis scandali, quod verisimiliter tolli non potest, nisi per determinationem hujus sacri Concilii. Scandalum unum est inter Prælatos etiam ejusdem regni, pluribus definientibus unam, aliis murmurantibus, & virtualiter reprobantibus; dicendo, quod de opinione fidem facere volunt; quod sententiæ Parisiis latæ, per regem, & universitatem approbatæ, ac per regnum acceptæ, sunt iniquæ, ut pridie dicebatur in publico. Revera bene dixit Apostolus de hæresi, quod ipsa *sicut cancer serpit*, 2. ita Tim. 2. 17. quoniam ex una jam centum exortæ sunt, quod *sanguis sanguinem tangit*, Osee 4. 2. Scandalum aliud est inter doctores et scholasticos aliquos, sicut patet, quamvis non expresse, reprobant sententias istas, sed profecto seducunt se, diffamant se, nec juramentum custodiunt. Scandalum aliud est, et fuit multiplex, et horrendum inter seculares; sed væ, per quos; quia non per fidei defensores, neque per hæresum reprobatores (viderint ipsi, qui fecerunt, et faciunt opere, et consilio, unde scandalum tale venit) quia profecto non datum fuit, sed acceptum. Est enim *pax multa diligentibus legem* Domini, et *non est illis scandalum*, Ps. 118. 165. Ego fidenter pro me respondeo, quod nec tam potens sum, quod possim operari destructionem talem totius communitatis aut regni; nec tam perversus, et nequam, ut hoc vellem, Deo propitio. Et ad veritatem perscrutandam esset vigilantius attendendum quid importent voces tales, ut occurreretur destructionis periculo, si tale sit, et unde sit hæc percussio. Est, inquiunt, in destructionem communitatis totaliter &c. Dicere habet omnis bonus civis; ecce *si propter me tempestas hæc orta est, mittite me in mare &c.* Jonæ 1. 12. Sed reprimo.

Cum hæc ita se habeant de tantis scandalis, dum sacrum hoc Generale Concilium potest occurrere, et opem ferre, si dissimulet, si procrastinet, si in personarum acceptionem velit habere fidem Jesu Christi, nonne judicabitur in se, et in suis membris reprehensibile? Nonne de reatu apud Deum et homines arguatur? Cur ita? Quia unico sententiæ definitivæ verbo tantis malis occurrere potest, devios ad se reducere, et errantes revocare. Quod quanti meriti sit, Jacobus ostendit c. v. ℣. 20. Dicunt itaque omnes definitive perhibemus recte quod non perhibetis. Faciunt pro hac parte dicta scripturæ, et sanctorum, *Extra. de hæret. cap. II. Qui alios cum potest &c.* 23. q. 4. *can. ita plane*, LXXIII. *dist. can. error cui non resistitur*

☞ *stitur approbatur*; *Extra. de homici. cap. sicut dignum, qui potuit hominem liberare* &c. & *Matth.* 18. 16. 17. de tollendis scandalis & membris nocentibus in corpore mystico; ac de illa Lege; *Dic Ecclesiæ*; *quod si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus*: debet etiam ibi loqui sic ut audiatur: & 1. Petr. 3. 15. *Parati semper ad satisfactionem omni poscenti &c.* Obsecro, peto, & obtestor, per matrem omnium bene viventium, charitatem per illam, sine qua Deo nemo placere potest, neque salvari, fidem scilicet catholicam: per beatam denique felicitatis spem: *nolite fieri* (sicut monet Apostolus, Ephes. 5. 17.) *imprudentes, sed intelligentes, quæ sit voluntas Dei*. Constat autem, quantum est ad præsens dicere, talis intelligentia in quatuor considerationibus, in quibus mox finis erit. Protestor nihilominus solemniter, & supposito quod mihi non præjudicet modestia mea, quam hactenus tenui coram dominis commissariis, & hic nolendo quicquam dicere, & respondere circa materiam harum novem assertionum, præter id quod ad reprobationem earum theologicam spectat, & ad apertionem theologicam, prædicando quod altera pars similiter se habeat; aut si contigerit quod fiat descensus ad personalia qualiacunque tangentia vel Christianissimum regem Franciæ, cujus legatione fungor, vel sacram theologiæ facultatem, aut illam, cujus pars est, universitatem Parisiensem, aut personam meam, in fama, doctrina, vel aliter; detur & pateat mihi legitimæ defensionis, & responsionis locus. Sic spero firmiter in Domino, quod potentissima veritas vincet, & fides, in qua est mundi victoria. „ Habet veritas simile, & justitia (dicente Augustino) „ quamdam lucem suam, quæ velut orbicula„ riter se diffundit, & terminatur ad umbram: „ a qua luce dum quis refugit, excæcatur, & „ magis ac magis in tenebrosa demergitur.

Intelligamus igitur *quæ sit voluntas Dei* sub considerationibus pauciſſimis. Intelligere convenit, quod *hæreticus est* (sicut dicit Augustinus *in lib. de utilitate credendi cap.* 1. & habetur 24. *q.* 3.) *qui alicujus temporalis commodi, & maxime gloriæ principatusque sui gratia, falsas, ac novas opiniones, vel gignit vel sequitur*. Ecce quod dicit, & nedum assentiens, quoniam dubius in fide infidelis est, dum videlicet dubitat in eis, quæ explicita, & certa fide tenetur credere, profiteri, vel docere, ratione sui status, scientiæ, vel gradus; propterea dixi, me non dubitare. Intelligere convenit, quod hæresis sola non facit de per se hæreticum, nisi dum conjungitur depravatio pertinax ipsius voluntatis, juxta illud Augustini: *Errare potero, hæreticus non ero*. Et hic locum habet protestatio, ac submissio conditionalis, quæ pertinaciam excludit. Hoc verum est in dubiis, sed in certis illam inquinat potius, quam salvat, & est duplex iniquitas, &c. patet in hæreticis dicentibus, se fidem catholicam semper velle profiteri. Intelligere convenit, quod ille censendus est pertinax, qui non dimittit errorem suum, nec quærit cauta solicitudine veritatem, vel quæsitæ, & doctæ non obedit: cujus pertinaciæ multa sunt signa, sicut enumerat. Ockam, *prima parte Dialogorum lib.* 4. ponit decem & novem signa; ego redigo ad duodecim; inter quæ illud est præcipuum, & pessimum; dum error defenditur verbis, & factis, minis & terroribus, cautelis, & ambagibus. Aliud signum est in eis, qui consentiunt errantibus sicut dicitur ad *Rom.* 1. quanto amplius qui errores, vel errantes defendere satagunt malis modis? Intelligere postremo convenit, quod non licet homines ea nescire quæ spectant ad officium proprium, sicut oportet judices cognoscere ea de quibus judicare habent, ut de homicidiis, furtis & similibus. Similiter, oportet Prælatos & doctores scire, nedum implicite, sed etiam explicite veritatem nostræ legis, tam in speculativis, quam in agibilibus, quæ necessariæ sunt, & utiles *ad docendum, & arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia*, sicut dicit Apostolus, 2. Tim. 3. 16. 17. *ut perfectus sit homo Dei, ad opus bonum instructus*. Nihil autem magis scire convenit populo Christiano, & in omni republica, quam quod servanda sunt pacta seu juramenta ad Deum, & proximum; & quomodo non inferenda sit injuria proximo, præsertim in re sibi charissima, quæ est vita corporalis; & spiritualis, scilicet animæ; neque occidatur a non vero judice suo; neque impediatur per subitam mortem æterna salus sua. Quod denique non usurpet, cui non est concessa sibi, potestatem, neque velit esse judex, testis, & pars, & sibi jus dicere, quod nefas est; & ita de similibus præceptis moralibus &c. Hoc attendentes, *nolite fieri imprudentes, sed intelligentes, quæ sit voluntas Dei*. Ephes. 5. 17. & sicut corde creditis ad justitiam, sic potens & constans vestra sit oris confessio ad salutem: quatenus *qui probati sunt, manifesti fiant*, Philip. 6. 7. *Et pax Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras, in Christo Jesu Domino nostro*, qui est Deus benedictus in sæcula. Amen.

Alias etiam de hac ipsa causa Joannis Parvi orationes pro Concilio recitavit Gersonius. Sed cum nec ipse pariter Concilii hujus historicus Hardtius recitandas illas censuerit, satis habens synopsim illarum retulisse, remisso lectore qui integras optaret ad operum Gersonianorum volumina; idem consilium mihi pariter assumo.

LIBELLI DUO

Dati a Joanne Gersonio ad accelerandum judicium causæ Joannis Parvi.

Sequitur libellus diffamatorius datus pro parte adversa * die Martii XX. Augusti. IV. XV.

Videatur hæc exhortatio, ad remediandum in materia fidei.

POscitur a vobis, reverendissimis Patribus dominis magistris, & doctoribus, commissariis per hoc Sacrum Generale Concilium super omnibus causis fidei.

Poscitur ratio de ea quæ in vobis est fide, quam reddere, jubente Petro, parati semper esse debitis, nedum uni vel alteri, sed omni.

Poscitur autem hæc ratio jam pridem, & imitantes, super certis assertionibus damnatis, tam doctrinaliter, quam judicialiter in Christianissimo regno Franciæ per diversas provincias.

Denique poscitur hæc ratio, non per unum duntaxat, vel alterum; neque per homines contemtibilis status, quibus tamen debitores essetis.

Poscitur per Christianissimum regem Franciæ

sub

☞ sub litteris patentibus, sub instructionibus publicis & repetitis.

ANNO CHRISTI 1415. Poscitur a charissima ejus filia universitate Parisiensi, per nuncios ad hoc ipsum juratos & instructos.

Poscitur a Serenissimo Romanorum rege, ex certo & fervido devotionis zelo, & intuitu præmissorum.

Petit hoc ipsum tota per regnum Franciæ & delphinatum Ecclesia, sciens occurrendum esse scandalis animarum & corporum, trahentibus originem ex his assertionibus pestiferis.

Petit hoc, ex officio, promotor hujus Concilii, speciali ad hoc per vos commissione fortiter astrictus.

Petit hoc denique vester honor, vester zelus ad fidem, vestra ad Deum & ad hoc sacrosanctum Concilium obligata devotio.

Has igitur postulationes audire, his petionibus intendere, his clamoribus altis auditum præbere, quo pacto differtis? Qua ratione dissimulatis? Nunquid ideo forte, quia fidei veritas in hac re non satis explorata est? At vero per summos & celeberrimos theologos & doctores, diu multumque deliberantes data est certitudo, omni exceptione major, quæ si contradicentes inveniat, eo magis operam dare vos oportuerat, libere loquimur; ut per novam celerémque examinationem, contradictionibus hujusmodi scandalosissimis via clauderetur: Quamvis qui aperto verbo directe palam obsistat, necdum vidimus; est hic adeo veritas perspicua: (*) res in tenebris agitur; timore fugaque. Numquid præterea dilatio fit, quia vel assertor ignoratur vel minus esse potens cognoscitur? Atqui primum testimoniis patentibus & multis refellitur, quibus derogare nedum incivile est, sed pene impium; alterum tollit Jacobi jussio: Jac. 2. 1. *Nolite*, inquit, *fratres, in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloriæ.*

* locus corruptus.

Si Papæ ipsi Concilium hoc non pepercit, non eum timuit; cui parcendum est? Quem timendum judicabitis? Sed lædetur honor magni Principis & seditiones orientur. Videte, quæsumus, ne contingat illud: *Qui timet pruinam, irruet super eum nix*: Job. 6. 16. illud itidem

Decidit in scyllam, cupiens vitare charybdim.

Quoniam si hoc non feceritis, lædetur honor, non cujuscunque hominis, sed Dei, sed fidei, sed hujus sacri Concilii, sed vestri omnium, sed Christianissimi regis Franciæ, & Christianissimæ filiæ suæ Parisiensis universitatis; immo & Serenissimi Romanor. regis, si confundatur hic ab expectatione sua, & a petitione tam verbo, quam scripto cui sigillum proprium est affixum: ceterum, si non seditionibus & bellis finem, sed fomentum & continuationem vestra hæc dissimulatio præbuerit, nutriet hæreses, & errores mortiferos. Quid dicimus, nutriet? Augebit potius, fortificabit, cumulabitque.

Quam vero crudelis, si pietas impietatem nutriens & errores, quos ipsi videritis formidare: præterea seditiones ex veritate, & hæresum damnatione per aliquem suscitatum iri, quid aliud est, quam illum talem, vel tyrannum, vel juxta Christi verbum, canem aut porcum reputare?

* f. & qualia

Æquali * proinde erit, proh Dei atque hominum fidem! huic finis negotio, si non nuda in se veritas fidei pulcherrima castissimaque diligitur, si non ipsa inanes hominum favores fortissima vincit. *Qui observat ventum*, inquit sapiens, *non seminat: & qui considerat nubes, nunquam metet*. Eccl. 11. 4. Qui præterea Deum non invocat, illic dicente Psalmista trepidat timore, ubi non est timor: Ps. 12. At e contra. *Time Deum*, consulit Augustinus, *& homines non timebis*. Quod si quis formidolosus abscedat, tanquam ex lege ineptus bello: neque velit fieri judex, nisi virtute valeat irrumpere iniquitates.

ANNO CHRISTI 1415.

Postremo si quæritur causa prius tali moderamine terminari, ut neminem lædat, hoc fieri non potest, credite; tanget aliquos & magnos quidquid actum, vel non actum tandem extiterit. Tangantur vero non immeriti, sed meriti; tangantur, petimus, & lædantur ad sanationem, & salutem, in spiritu lenitatis & veritatis, non in spiritu vehementi contritionis & perditionis. Præponatur, obsecramus, amor & lex spiritus, legi carnis; honor perpetuus, decidenti flosculo gloriæ præsentis. Felix itaque confusio, quæ supra modum immensum gloriæ pondus operatur, miserente eo qui propter nos saturatus opprobriis, Deus benedictus in secula; in quo bene valete, viriliter agite, fideliter atque feliciter.

Sequens requesta fuit producta judicialiter per N. de Gonnessia, Jordanum Morini, G. Pulchrinepotis & Jo. Baldoini, die martis xx. mensis Augusti anno XV. in loco sessionis.

EXponitur coram vobis, Reverendissimis patribus & dominis, & ceteris commissariis per sacrum Concilium in causis omnibus fidei &c. Quod cum materia fidei sit favorabilissime tractanda, & aliter quam materiæ profanæ, cessantibus diffugiis & dilationibus non necessariis, sine figura & strepitu judicii. Cum præterea possint hæreses & errores damnari, non habendo respectum ad personas; sicut novissime visum est omnibus nationibus, jam practicatum est in hoc Concilio, & in aliis multis Conciliis. Cum insuper novem assertiones exhibitæ, & expositæ vobis dominis commissariis, non habeant in hoc Concilio aliquos, qui se dicant ipsarum assertores, vel defensores esse vel fuisse, proprio vel alieno nomine: nihilominus vos, domini commissarii, loquendo cum reverentia debita nondum processistis, nec proceditis ad examinationem veritatis vel falsitatis earundem novem assertionum, jam a novem hebdomadis & ultra vobis insinuatarum. Placeat ad exaltationem fidei, & celerem errorum extirpationem, conformiter ad factam vobis super hoc commissionem, & ad intentionem seu petitionem Sereniſſimi Principis domini regis Romanorum, qui conclusionem super prædictis novem assertionibus habere ferventer exoptat, & ad tollendum scandala jam exorta & verisimiliter oritura, procedere ad celerem examinationem prædictarum novem assertionum, ut consequenter ad conclusionem debitam, hoc sacrum procedat Concilium: alioquin timendum est de offensa Dei, & læsione christianæ fidei, & quod hoc sacrum Concilium principaliter congregatum ad hæresum extirpationem, & emendationem errorum, non habeat causam legitimam vos super prædictis quomodolibet arguendi.

Ib. p. 38

SCHE-

ANNO CHRISTI 1415.

SCHEDULA JOANNIS GERSONII

Circa novem assertiones Joannis Parvi.

Quæritur utrum novem assertiones, fidei judicio sint reprobandæ.

p. 391. EGo Joannes de Gersonno, magister in artibus & in Theologia, Cancellarius Parisiensis, volens parere mandatis Reverendissimorum Patrum, ac ceterorum dominorum commissariorum in causa fidei; dico affirmative quod hæ novem assertiones exhibitæ, sunt judicio fidei reprobandæ per hoc sacrum Concilium, & quod jam nimis tardatum est; sive intelligatur quod sint reprobandæ, ideſt, quod dignæ reprobari, quod discernere maxime spectat ad Theologos; sive sic accipiatur, quod reprobandæ, ideſt, quod expedit eas reprobare, quod spectat ad omnes qui possunt temporum atque personarum perpendere * ita quod dicere volo quod has assertiones reprobare licet, decet & expedit, immo necesse est, necessitate præcepti Divini affirmativi, sicut inferius docebitur.

* Deest aliquid.

Sto præterea in liberatione Reverendissimi Patris domini Cardinalis Cameracensis publice tradita, quod hæc doctrina est erronea in fide & moribus, & tanquam hæretica, scandalosa, seditiosa; & ad fraudes, deceptiones, mendacia, ac proditiones & perjuria viam præbens; & quod pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam asserentes sunt hæretici, & ut tales, juxta canonicas & legitimas sanctiones puniendi.

Deberent autem sufficere rationes & auctoritates allegatæ, cum auctoritate tanti viri, immo cum auctoritate tot sapientissimorum doctorum & aliorum in sacris litteris eruditissimorum, nedum universitatis Parisiensis, sed de aliis universitatibus, ac provinciis regni Franciæ, qui doctrinam hanc pestiferam doctrinaliter reprobaverunt, & judicialiter condemnandam esse senserunt, quibus non minus deferendum fuerat, quam delatum fuit per hoc sacrum Concilium universitatibus & ordinariis de Anglia & de Praga, circa improbationem doctrinæ Wicleffi & Huss.

Nihilominus, pro elucidatione majori materiæ, distinguo novem has assertiones in quatuor partes, juxta diversitatem materiæ.

Reprobatur itaque quarta assertio dicens:

„ Jus est, ratio & æquitas, quod omnis tyrannus occidatur villane, Gallice, *villainement*, „ per exploraticnes & insidias, & est propria „ mors, qua debent mori tyranni, occidere scilicet eos per bonas cautelas, exploraticnes „ & insidias: quoniam hæc est universalis, nec „ dependet ex aliquo casu, & debuerat proponi tanquam una maxima, respectu primæ „ assertionis, & aliarum quinque ex ea sequentium vel collateralium, quæ tyrannum contrahunt ad unam speciem tyrannidis.

Reprobatur secundo octava assertio, quæ sensum litteralem scripturæ sacræ dicit aliquando falsum esse, sive mortiferum.

Item, reprobatur tertio una assertio, quæ nullum juramentum dicit esse tenendum, si vergat in præjudicium jurantis, vel uxoris suæ, vel liberorum.

Reprobatur quarto prima assertio cum secunda, tertia, quinta, sexta, & septima, quæ dependent ab invicem, propter casus connexionum; licet quælibet addat malitiam specialem ad primam, unde dependent.

ANNO CHRISTI 1415.

Epilogans igitur, dico primo, quod hæ assertiones spectant ad fidem, sicut ista: *Quilibet tyrannus*, quæ damnata est tanquam erronea in fide, & moribus, & hæretica, & per consequens spectans ad fidem. Contrarie & oppositum dicere, reputo hæreticum.

Dico secundo, quod errantium multitudo per depravationem affectus, vel ignorantiam, aut aliter, non facit prædictas assertiones probabiles; cum *stultorum infinitus est numerus*: Eccle. 1. 15. similiter & hæreticorum.

Dico tertio, quod reputantes has assertiones probabiles, habent consequenter dicere quod sunt temerarie assertæ in fide & bonis moribus pro regula & lege vivendi; & quod ex talibus reputatis probabilibus procedere ad certam mortem, non absolvit, sed accusat homicidam.

Dico quarto, quod eæ assertiones non possunt verificari per fugas adversariorum, scilicet fingendo casum mortis inevitabilis, vel casum divinæ revelationis, vel voluntarie glossando, vel allegando casum aliquem singularem vivificationis aliquarum, cum sint universaliter positæ, & ita de reliquis diffugiis.

Dico quinto, quod non est licitum Prælatis doctoribus, pœnitentiariis, judicibus etiam secularibus, in causis civilibus, seu consiliariis eorum, vel confessoribus negare, vel dubitare falsitatem harum assertionum, postquam fuerunt eis sufficienter propositæ, atque declaratæ. Non enim solum hæreticus est qui asserit contra fidem; sed qui falsas opiniones contra eam gignit, vel sequitur, secundum diffinitionem Augustini.

Dico sexto, ad formam propositæ quæstionis, quod eæ assertiones sunt fidei judicio reprobandæ, ideſt debent digne reprobari; immo de necessitate præcepti affirmativi debent reprobari, prout deductum est.

Prætendunt defensores aliqui doctrinæ hæreticalis novem assertionum, & condemnationum earum, quia directe non possunt per indirectum impedire. Turbaret, inquiunt, pacem factam, & divisiones induceret ista condemnatio. Sed respondetur in oppositum primo; quia doctrina hæc est radix divisionum, qua remanente non succussa, magis ac magis divisiones pullularent &c.

SEQUITUR RESPONSIO AD CEDULAM

Quæ incipit:

Prætendunt defensores, &c. Gerson.

Ib. p. 393. SEditiosi Belial filii, furiis infernalibus agitati, cum se concernunt a suarum seditionum finibus impeditos, more canum hiantes, rabie virulenta, patulis rictibus, ipsorum obices posterenus se disponunt, & quos non valent mordaciter toxicare, latratibus rabidis aerem infectibus afficere non postponunt.

Sane quemdam Augusti Cæsaris sub edicto cælestis militiæ canticum decantatum melliflue continentem Lucæ 2. a Christi *Pacifici testimonium* ..... prædicantem, per indirectum publicant impeditorem damnationis erroris, eo quod inducebat * seditionem istorum nutrire schismata, ac pacis inita foedera violare, quod ii seditiosi refellunt doctrinam per ipsos falso erroneam æstimatam inquientes divisionum radicem, qua nunc succisa intentius & extensius pullulabunt, ex litteris regiis & universitatis

* locus corruptus fere per tota.

Pa-

☞ Pariſienſis ſuum falſum propoſitum confirmare nitentes: quas litteras qualiter extorſerunt effectus monſtrat pacis per eos crebrius impeditæ, ad plenum, Dei gratia, reformatæ, ut litteræ patulo demoſtrarunt publice in hoc ſacro Conſtantienſi Concilio Generali.

ANNO CHRISTI 1415.

Delatrantes 2. doctrinam, quam nequiter peſtiferam nominant, de qua ſermo, omnem pacis firmitudinem enervare, dum, inquiunt, homicidia inſidias & perjuria fovet, ſicut liquet cuilibet intuenti; ſed mentita eſt iniquitas ſibi; ipſa nempe tyrannicidia ſuffert, proditiones aufert, in regum diademata conſpirantes quod iſti ſeditioſi non penitus ſunt exortes * juramenta priora & fortiora judicans per carentia ſuis comitibus nullatenus temeranda.

* locus corruptus

Sed tertio, clamitare rabide non ceſſant, & materiam in hoc ſacro Concilio non condemnandam, juxta dictum canonis approbari. *Error cui non reſiſtitur, approbatur*: Quod male ſubſumi clare liquet; non enim eſt error omne quod erroneum ab infectis per errores peſtiferos judicatur; ſicut nec amarum quod a palato infecto humoribus falſo judicatur amarum. Non enim ex ipſa relinquitur fore indifferenter homines occidendos, ſed tyrannos & infideles proditores, ſuorum Regum diademata uſurpare conantes; nec etiam perjuria licita fore docet; ſed juramenta obligatoria per inconvenientia pro debito non exiſtere violanda.

Quarto vero, ſuos ululatus obſonos taliter proſequuntur. Conſueverunt, inquiunt, hæretici, poſtquam ſuorum errorum venena vomuerunt, dicere: ſileatur, pacis vincula non rumpantur. Et exemplificant de Dario cum fautoribus ſuis; ſed liquet nequiter perperamque ſubſumi, falſo applicando propoſito quod hæreſis nulla macula ſordidatur: ſed ut ex immediate præcedentibus eſt oſtenſum, hujuſmodi ſeditioſi Cerbero colligati, quæ ad pacem faciunt juſtitiam & veritatem, & dominorum, ac eorum dominiorum altiſſimorum conſervationem hæreſes fatagunt nominare, ut ſic ſeditionum proditionumque optatum ſortiantur effectum, qui jure proſequuntur judicialiter per appellationem, & juxta demerita amplius proſequentur urſinis unguibus juſtitiæ per ſacrum Concilium finaliter & ſententialiter lacerandi.

Rurſus provocant ad ulterius attendendum, non poſſe dici majorem injuriam alicui chriſtiano, potiſſime Principi, vel Prælato conſiliario, ſive Principum confeſſori, quam quod ſuſcitabit guerras, diviſiones, ſi materia fidei terminetur; quod falſe ad hypotheſim applicatur. Sed amplius fuerunt inquientes: Illi ſunt ſeditioſi & ſcandaloſi qui doctrinas ſcandaloſas & ſeditioſas ſeminant, non qui jam peſtifere ſeminatas & nimis, proh dolor! adultas eradicare contendunt: ſed ii ſeditionum actores, bonum ſemen reputant zizaniam: ita enim ipſos furiarum malitia excæcavit, ut bonum ſemen malum reputent: & e contra. *Væ* igitur *iis qui dicunt malum bonum, & bonum malum*. Iſaiæ 5. 20.

Denique, malitioſe & quaſi blaſphemis vocibus impingunt in ſacrum Concilium Generale, quærentes ubi fidei veritas oſtendetur, ſi in Concilio Generali ſubticenda cenſetur? Nonne Gregorius, inquit, *utilius ſcandalum naſci permittitur, quam fidei veritas relinquatur?* Sed falluntur iſti, ut ſæpius præmiſſum eſt, ſubſtrahendo, cum hæc materia non pertinere ad judicium fidei debeat merito declarari.

Demum & finaliter, quærunt malitioſe hujuſmodi quæſtionem.

ANNO CHRISTI 1415.

Qualis tandem crudelior impietas, quam errantibus in via mortis nolle petitum tramitem oſtendere veritatis? Sed proculdubio, quæſitio iſta ſit ad procaciter ſubſumendum, cum ſacrum Concilium omnibus errantibus oſtendere ſit paratum callem ſacræ fidei veritatis.

Eſt autem immaniſſimum & Deo diſplicibile ſuper cuncta, cum malitiæ ſtimulis agitati, nituntur ſeminare diſcordias inter fratres; præſertim ex quorum diſcordia cunctorum malorum genera ſunt exorta; & plura, niſi ſeditioſorum iſtorum malitia retundatur, diſpoſita ſunt oriri; quos ab iniquitatis via, ad ſemitam ſuæ gratiæ, fraternæque & pacificæ caritatis perducat rex pacificus Jeſus Chriſtus, qui eſt pax noſtra, & Deus dilectionis & pacis, qui charitas eſt, regnans cum Patre & Spiritu ſancto per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

SCRIPTUM EPISCOPI ATREBATENSIS

De novem aſſertionibus Joannis Parvi.

Attente, ſi placet, motivum ſequens conſideretur.

Ib. p. 3

QUæritur ab adverſariis: ſi iſtæ novem aſſertiones pertineant ad fidem, cum non fuerint alias damnatæ per Eccleſiam, nec corrumpant directe aut formaliter aliquem articulum fidei, nec ex eis ſequatur corruptio alicujus articuli: qua temeritate condemnavit eas Epiſcopus Pariſienſis, cum ſcire teneatur quod fidei declaratio & novorum articulorum ordinatio, atque ſymboli explicatio ad ſummum Pontificem pertineant & ad Concilium Generale; & habent dicere quid hæreticum & quid catholicum debeat reputari, prout declarat S. Thomas ſecunda ſecundæ q. 1. articulo ultimo: & habetur XXIV. q. *Quotiens*.

Numquid non alii Epiſcopi particulares ſimiliter, & eadem auctoritate dicent, quod licet eis ſimiliter propoſitiones hujuſmodi ad fidem trahere, & de illis novos articulos facere, aliquas earum condemnare, condemnatione hæreticali; & contrarias approbare, approbatione catholica & fideli.

Et ſic contingeret, quod, ſtante varietate opinionum diverſorum doctorum, diverſi Epiſcopi de eisdem propoſitionibus diverſas ferrent ſententias & omnino contrarias; quibus ſententiis præciperent & mandarent ſuis ſubditis univerſis, ut fide tenerent oppoſitas propoſitiones talium propoſitionum ſic per eos damnatarum.

Cum igitur aliqui eorum tales aſſertiones fide approbarent; alii vero reprobarent; evidenter ſequitur incertitudo fidei, & impoſitio oneris gravioris religionis chriſtianæ, quod patres noſtri non portaverunt, & diviſio catholicæ veritatis.

Si autem dicunt adverſarii, quod dictæ novem aſſertiones ad fidem ſic de facto non pertinent ante determinationem Eccleſiæ, ſed quod eas debet tanquam hæreticas condemnare; qua temeritate, ante hujuſmodi condemnationem Eccleſiæ eas prædicaverunt & affirmaverunt publice hæreticas; cum hæreticum ſit aliquid fide tenere, quod non eſt fides, aut quod eſt non fides?

Nam ſi licuit beato Auguſtino dicere quod non crederet Evangelio, niſi ad hoc ipſum commoveret

veret Ecclesiæ auctoritas; rationabiliter dicitur istis adversariis, quod ante dictam determinationem nondum factam, cum dictas assertiones hæreticas fide tenuerunt & publicant ac inverecunde publicant in hoc sacro Concilio Generali; reges, principes, & cunctos Christi fideles qui eos audierunt, fefellerunt, ut pseudoprophetæ, & deceperunt, oberrare eos facientes in invio, & non in via, unde contentio, proh dolor! mortifera inter eos est effusa, quam placare celeriter dignetur ille qui est pax nostra Jesus Christus Filius Dei benedictus. ANNO CHRISTI 1415.

Ad dubium quo quæritur: *Nunquid novem assertiones &c. sint fidei judicio reprobandæ?* non transcendendo de genere in genus, si sunt veræ vel non veræ; quia vitium est, secundum Philosophum, secundo posteriorum, ad propositum respondens, salva determinatione Ecclesiæ semper; dico quod non, & hoc ex doctrina & fundamento S. doctoris Thomæ de Aquino parte prima q. 32. art. 4. dicentis, quod quando circa ea quæ etiam ex scripturis Sacris sequuntur, sunt opiniones diversæ doctorum, ad illa credenda nemo obligatur, quoad usque per Eccl. præcipiantur aut ordinentur credenda.

Unde in primitiva Ecclesia multæ erant opiniones doctorum sustentabiles, & sine fidei præjudicio, quas hodie asserere esset hæreticum, quia oppositum per Ecclesiam exstat determinatum: ut de processione Spiritus S.; de baptismatis forma; de visione animarum; de paupertate Christi, & similia.

Ex quo fundamento sequitur quod omnes assertiones ex Sacra scriptura opinabiles, circa quas diversæ sunt opiniones doctorum, sunt materiæ fidei impertinentes, ut gratia exempli de observatione legalium *ad Galatas* II. de qua Hieronymus & Augustinus adversantur; uno dicente, in earum observantia Petrum peccasse, scilicet Augustino: alio vero, scilicet Hieronymo, simpliciter illud negante.

Similiter de occisione Ægyptii per Moysen Exod. II. de qua Ambrosius & Augustinus opposita sentiunt. Nam unus actum commendat, ut Ambrosius in libro, *De officiis*; alter vero actum culpat, ut Augustinus, in *De quæstionibus Exodi*.

Unde & per locum a majori correptione sequi videtur quod cum circa novem assertiones præfatas diversa & opposita doctores sentiant, nec per Ecclesiam quid sit tenendum determinatum, quod ad materiam fidei minime trahi debent.

Hæc protestatio fuit facta XXIV. die Octobris, in Ecclesia cathedrali Constantiensi, de mane.

p. 471. Ego Martinus Episcopus Atrebatensis, humilis in sacra theologia magister, protestor primo, quod in hoc actu, nec in quocunque alio per me, Dei gratia, in posterum fiendo, sicut nec in præcedentibus dudum per me factis quibuscunque, nunquam intendi, nec de præsenti intendo aliquid dicere, aut asserere: immo intendo non dicere, quod sit contra determinationem sacrosanctæ matris Ecclesiæ, sacratissimorum Conciliorum Generalium, aut hujus sacrosancti Concilii Generalis Constantiensis, seu contra veritatem fidei catholicæ, seu Sacræ scripturæ, aut etiam contra bonos mores: vel quovis modo possit offendere pias aures. Et si non haberem verba adeo reverentialia in omnibus dicendis, non credant aliqui quod propter hoc intendam excedere a charitate & dilectione fraterna; quia debitam reverentiam & honorem cordiales volo semper habere ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.

Et finaliter, quæque jam dicta, aut dicenda in præsenti actu, dicam probabiliter, & secundum quod dictamen rationis & conscientiæ, ac instinctus Spiritus S. mihi ministrabit, secundum formam juramenti per me emissi in præsentia, & de mandato reverendissimorum dominorum judicum.

ALIUD SCRIPTUM EPISCOPI ATREBATENSIS

Adversus Cardinalem Cameracensem.

Cardinalis Cameracensis XXV. Octobris

Conclusiones Astrologicas præposuit Theologicis: inde leviter intulit, principia fidei versari circa principia legis naturalis.

Responsio.

SI Collegium in hoc vellet partem assumere, quia cardinalis est, & sustinere vellet pro- Ib. p. 472.

☞ propositionem male sonantem; exponeret se magno periculo &c.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, in materia præsenti quæ tangit multos principes sub quorum dominiis habent sua beneficia, possessiones &c.

Item, si per medium Collegii, cum violentia, importunitate, aut alias condemnarentur aliquæ propositiones, & præsertim istæ &c.

Notetur quod multæ sunt universitates solemnes, quæ eis non assentirent in tali condemnatione; sic esset destruere statum Cardinalium, & cujuslibet eorundem, & quod de præsenti se redderent inhabiles ad electionem &c. Et si procederent ad talem electionem &c. forsan non reciperetur pro Summo pontifice per eos electus, propter suspicionem de hæresi.

Item, status Cardinalatus non attenditur, quoad approbationem, vel reprobationem aliquarum assertionum, tanquam approbandarum fidei judicio; sed Episcopi & doctores, de mandato sanctæ sedis Apostolicæ, tales materias debent tractare, & super illis deliberare, & quid sit de illis de fide tenendum, declarare; Papa vero concludere habet, & diffinire &c.

Item, si singulariter aliqui Cardinales vellent se constituere partem, aut promotores in causa fidei, hoc non obstante, a prosecutione non est desistendum, nec subticendum est, quin veritas catholica palam fiat; si secus autem fieret, per tales modos, & comminationes, quod Collegium assumat sibi causam, propter honorem Collegii, quia Cardinalis est, & nihilominus fovet assertiones erroneas & hæreticas, esset tyrannizare in Religionem Christianam, quod nequaquam permitterent Principes christiani. Avertant igitur domini Cardinales, si qui sint, ne dijudicent causam eis ignotam, de qua ad eos non spectet judicialiter cognoscere, & omni favore, odio &c. postpositis, veritate comperta, conjudicent Concilio Generali æquitatem.

PROPOSITIO FACTA IN LOCO SESSIONIS.

24. & 30. *diebus Octobris, anno millesimo quadringentesimo decimo quinto*

Episcopus Atrebatensis.

IN præsentia hujus sacratissimæ celsitudinis, cujus gesta magnifica per orbem universum gloriose prædicantur.

In assistentia suæ subtilissimæ limpitudinis, cujus circumspectione, Catholicæ Ecclesiæ status & mores virtuose regulantur, de præsenti materia, tam dignissimæ altitudinis, ut etiam ingenia hierarchica eam non concipiant, nisi divinitus luminose doceantur, loqui pertimesco, pensata dicendorum arduitate, auditorum subtilitate, sensus & intellectus meorum exiguitate. Nec mirum, quoniam grandes materias ingenia parva non sufferunt; sed mox in ipso suo conatu ultra vires ruunt & succumbunt.

Fateor siquidem quod quantumcumque quis de fonte Pegaseo sit potatus; etiam si linguis hominum loquatur, aut Angelorum; si in Mercurium transformetur, aut Tullium; si dulcescat Titi Livii lactea eloquentia; aut certe si Demosthenis suavitate peroret; digna loqui nequaquam poterit de dicendis. Nihilominus tamen ego, cujus sensus modicus, intellectus brevis, memoria labilis, sed eloquia incomposita in tantum existunt, ut non nisi æs sonans, & cymbalum tinniens a prudentibus debeam merito judicari.

ANNO CHRISTI 1415.

Sed oro, ut is, qui docet hominem scientiam, osque mutorum aperit, & linguas infantium facit disertas, nunc det sermonem rectum & benesonantem in os meum, ut & intellectum meum vero fidei lumine infundat & illustret, affectum quoque igne caritatis inflammet: sed & labiis pollutis calculo ignito, seraphico ministerio, expurgabit, linguam refrænans temperet, & os meum adornet præconio catholicæ veritatis, cujus veritatis inardescente fervore adversus errores carnalium, atque animalium hominum, arcem turris Davidicæ, clypeis theologicarum rationum communitæ, Spiritu Sancto vos evocante, conscendistis. Vos scilicet, Sacratissimi Ecclesiæ pastores, & expertissimi rectores, atque eruditissimi doctores & magistri, qui estis belli hæreticalis duces triumphales, super cujus turres estis speculatores positi, & custodes pariter & defensores, ut per vos cunctis adversitatibus, erroribus, & hæresibus eliminatis, & destructis, Deo uno & vero, christiana religio, tranquilla devotione gaudens, pacifica ac secura, perennique serviat libertate. In quo bello constituti, contra hæreticam pravitatem se extollentem adversus Dei scientiam, & doctrinam Ecclesiæ sacrosanctæ, vos hortatur ipsa Catholica veritas, ut veros suos pugiles, & athletas strenuos & fideles, quatenus sitis fortes in bello, & pugna cum antiquo spiritu, in principio spiritualis belli hujus.

Stantes in facie primæ aciei proponens in medio Ecclesiæ verba sancti Apostoli: *Confortamini in domino, & in potentia virtutis ejus, & induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli*, ad Ephes. 6. 10.

In quibus verbis confert audaciæ stabilitatem.

DECLARATIO CARDINALIS CAMERACENSIS

Circa propositiones Joannis Parvi.

EGo Petrus Cardinalis Cameracensis, tanquam doctor theologus, in testimonium veritatis requisitus, dico, & per juramentum affirmo, me firmiter credere, & nullatenus dubitare, quod quælibet dictarum novem assertionum catholice condemnanda est in forma superius scripta.

Et nihilominus, ex condemnatione hujus propositionis; *Quilibet tyrannus potest & debet licite & meritorie occidi per quemcunque vassallum suum, sive subditum, etiam per insidias, & blanditias, vel adulationem; non obstante quocunque juramento, seu confœderatione factis cum eo, non expectata sententia, vel mandato cujuscunque judicis.* Quæ condemnatio in una sessione hujus sacri Concilii facta est; patet manifeste condemnatio earundem propositionum. Nam continent doctrinam illam virtualiter, & in simili radice fundantur, & addunt circumstantias alias plurimum aggravantes, sicut de auctorizatione cujuslibet legis divinæ, naturalis, & humanæ, respectu talis homicidii in secunda propositione.

Item, de turpitudine & vilitate mortis, in tertia.

Item, quod rex debet approbare tale homicidium in tribus sequentibus.

Item, ad confirmationem erroris, addit quod litteralis sensus scripturæ sacræ occidit animam.

In octava denique, quod in nullo ligat juramen-

mentum, vel confœderatio facta inter aliquos, si vergat in præjudicium alterius jurantium, vel confœderatorum sponsæ suæ, aut liberorum. Et ita de reliquis. ANNO CHRISTI 1415.

Quare patet, quod doctrina hæc & similis condemnanda est, prout & prædicta propositio condemnata, videlicet tanquam erronea in fide & moribus, & tanquam hæretica, scandalosa, seditiosa, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditiones, perjuria vias præbeus; & pertinaciter doctrinam hanc pernicioſissimam asserentes sunt hæretici, & ut tales, juxta canonicas sanctiones puniendi.

In testimonium præmissorum, manu mea me subscripsi.

ADDITIO CARDINALIS CAMERACENSIS

Pro sua opinione, die VIII. Novembris

Anno MCCCCXV.

EX quo manifeste sequitur quod asserere inter Catholicos dictas propositiones esse probabiles, vel forsan veras, est erroneum, & sapiens hæresim: & quod doctor Theologus hoc publice in hoc sacro Concilio, & coram judicibus fidei asserens, habendus est de hæresi vehementer suspectus.

Unde pro fundamento condemnationis hujus pestiferæ doctrinæ, licet multa possent allegari de jure naturali, divino, & humano; tamen specialiter, contra eam pauca sufficiant quæ sequuntur.

Primo, quia hæc doctrina est contra duo præcepta Decalogi, videlicet contra illud, *Non occides*, Exod. 20. 13. scilicet absque auctoritate judiciaria; & illud, *Non perjurabis*, Levit. 19. 12. ubi omne juramentum jubetur observari, quod non vergit in detrimentum animæ; & contra illud Exodi 21. 14. *Si quis per industriam occiderit proximum & per insidias, ab altari meo evellas illum, ut moriatur*; & contra illud, XXIII. q. V. Cap. *Non occides*, quod sumitur ab Augustino, libro *de Civitate Dei*, ubi dicitur: *Iis igitur exceptis, quos vel Lex justa generaliter, vel Spiritus Sanctus justitiæ Deus, specialiter jubet occidi, quisquis hominem, vel seipsum, vel quemlibet occiderit, homicidii crimine innectitur*. Et XXIII. q. VIII. cap. *Quicumque*, quod sumitur ab eodem Augustino, eodem libro, ubi dicitur: *qui sine publica aliqua administratione maleficum, furem, sacrilegum, adulterum, & perjurum, vel quemlibet criminosum interfecerit, aut trucidaverit, vel membris debilitaverit, velut homicida judicabitur, & tanto acrius, quanto non sibi a Deo concessam potestatem abusive usurpare non timuit.*

Est denique contra rationes condendi Decretalem illam, *Pro humani de homicidio. lib. VI.* editam in Concilio Lugdunensi; ubi contra interfectores per assassinos ponitur pœna excommunicationis, depositionis a dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio, ipso facto: & quod quicumque talis fuerit, a toto Christiano populo perpetuo diffidatus est: sic quod postquam probabilibus constiterit argumentis, aliquem scelus tam execrabile commisisse, nullatenus alia excommunicationis, vel depositionis, seu diffidationis adversus eum sententia requiratur.

Item, dicta doctrina multo magis est condemnanda, quia multo pejus circumstantiona-

ta est, quam illa damnata propositio Joannis Wicleff, quæ ponit quod populares possunt ad eorum arbitrium dominos delinquentes corrigere. ANNO CHRISTI 1415.

Item, hujus doctrinæ condemnatio non minus fieri potest absque speciali expressione de ejus assertore, quam illa quæ nuper in una sessione facta est contra errorem in Bohemia, de communicatione populi sub utraque specie &c. In testimonium promissorum, manu propria me subscripsi. P. *Cardinalis Cameracensis*. Hoc totum sequens est de sua manu.

RESPONSIO EPISCOPI ATREBATENSIS

Ad deliberationem domini Cardinalis Cameracensis.

CUm vos, reverendissimi in Christo Patres, & domini commissarii, in causis fidei per hoc sacrum Concilium deputati, ordinaveritis, quod quilibet doctor theologiæ habeat vobis dare, infra certum terminum, suam intentionem, videlicet utrum novem assertiones, pro examine, sint fidei judicio reprobandæ; & liceat unicuique doctori in facultate prædicta, etiam super hoc publice respondere, prout experientia comprobavit, per responsionem publicam, factam VIII. die Novembris, per reverendissimum patrem in Christo dominum Cardinalem Cameracensem, & vestris paternitatibus exhibitam, & per easdem receptam. Ex Gers. t. V. p. 475.

Idcirco, Ego M. Episcopus Atrebatensis, tanquam doctor theologus in testimonium veritatis requisitus, salva tamen determinatione sacrosancti Concilii, & sanctæ sedis Apostolicæ, credo & affirmo quod nulla dictarum novem assertionum est fidei judicio reprobanda, nec aliqua illarum est condemnanda, ex condemnatione illius propositionis: *Quilibet tyrannus* &c. Cum nullo modo sequatur ex aliqua illarum novem assertionum, sed nec ex omnibus simul, nec continent doctrinaliter illam, vel virtualiter, nec in simili radice fundantur, quod patet.

Non enim sequitur. *Licitum est unicuique subdito* &c. *occidere vel occidi facere quemlibet tyrannum, qui per cupiditatem, fraudem, sortilegium* &c. *Ergo quilibet tyrannus* &c. Tum quia ibi arguitur a parte in modo, ad suum totum in modo, cum distributione.

Et clarum est consequentiam non valere, sicut nec valet. *Licitum est unicuique interficere vel furem nocturnum, qui venit ad occidendum. Ergo quilibet fur nocturnus potest & debet licite interfici a quocumque.* Sicut nec sequitur: *Quemlibet hominem album video; ergo quemlibet hominem video.* Tum quia in assertionibus fit de tyranno taliter specificato. In illa vero, *Quilibet tyrannus* &c. de tyranno universaliter capto.

Tum quia ad mentem assertionum a parte subjecti, ly *unicuique subdito* capitur pro vasallo immediate regi subdito. Et in illa, *Quilibet tyrannus* &c. capitur pro quocunque, etiam subdito tyranno, sive subjecto.

Patet, quod nec sequitur ex prima, nec ex secunda, neque tertia; cum in secunda specificetur, dicendo quod *Leges auctorizant de occidendo dictum tyrannum proditorem & infidelem suo regi* &c. Nec sequitur ex quarta. Licet enim dicat quod: *Omnis tyrannus infidelis sit villane occidendus*; non tamen dicit, *a quolibet subdito suo*. Nec sequitur ex quinta, sexta & septima.

tima. Non ſequitur: *Ille qui occidit ſupra nominatum tyrannum, non debet de aliquo reprehendi*, ut dicit quinta; *immo debet præmiari*, ut ait ſexta; *& illum debet rex plus amare* ut canit ſeptima; *ergo quilibet tyrannus* &c. Nec ſequitur ex octava: *Littera occidit* &c. clarum eſt. Sed nec ex prima, *in caſu ſocialitatis* &c. quæ eſt nona.

ANNO CHRISTI 1415.

Sed quod nec ex omnibus ſimul, patet, quia ſi ex aliquibus debeat ſequi, videretur quod ex prima & quarta. Quarta enim dicit quod *omnis tyrannus infidelis, eſt villane occidendus:* & prima dicit quod: *Licitum eſt unicuique ſubdito* &c. Ergo videtur quod ſequatur quod *omnis tyrannus infidelis, eſt villane occidendus:* & prima dicit quod *licitum eſt unicuique ſubdito* &c. Ergo videtur quod ſequatur quod: *Omnis tyrannus ſit occidendus villane, a quolibet ſubdito ſuo. Quilibet tyrannus* &c.

Sed manifeſtum eſt, quod ſubjectum primæ aſſertionis *Licitum eſt unicuique ſubdito*, ſupponit, & accipitur reſpectu prædicati, quod eſt, *Quemlibet tyrannum qui per cupiditatem* &c. Quod prædicatum eſt taliter qualificatum. Et in ſecunda capitur ſubjectum univerſaliter, ſed non reſpectu cujuslibet ſubditi, ita quod ly *a quolibet ſubdito*, in nullo ſupponit, reſpectu talis prædicati, *Quemlibet tyrannum* &c. nec in ambabus ſimul.

Unde ſi quia in quarta ponitur, *Omnis tyrannus* &c. Non tamen reſpectu talis prædicati, *a quocunque ſubdito*. Et in primo ponitur, quod *Licitum eſt unicuique ſubjecto* &c. non tamen reſpectu talis prædicati, *quemlibet tyrannum* &c.

Eodem modo inferam de quocunque demonſtrato ut determinato, forte inferam iſtam: *Hic eſt diabolus*, ex dictis & contentis in ſacra ſcriptura: unde capiam iſtud complexum. *Hic eſt*, Matthæi, 17. & iſtud prædicatum, *diabolus* Matthæi 4.

Sic igitur apparet manifeſte quod iſtæ novem aſſertiones non continent virtualiter illam: *Quilibet tyrannus* &c. nec per conſequens veniunt fidei judicio reprobandæ ex condemnatione illius.

Dico ulterius, quod ex nulla circumſtantia aggravante ſunt dictæ propoſitiones fidei judicio reprobandæ. Non enim propter primam, ſcilicet auctorizationem talis tyrannicidii: quinimmo iſta circumſtantia eſt allevians in ſecunda propoſitione; nec propter illam de villanitate &c. qua dignus eſt talis tyrannus occidi, ut in tertia & quarta.

Nec propter illam qua rex debet approbare tale tyrannicidium, ut in ſexta, quinta & ſeptima.

Nec ex additione confirmationis erroris, ut dicit dictus dominus Cardinalis, cum non ſit error quod: *Semper tenere ſenſum litteralem, occidit animam;* qui ly *ſenſum litteralem*, ſupponit ibi confuſe tantum. Et clarum eſt quod ſemper accipere ſenſum litteralem quem faciunt propoſitiones in Sacra ſcriptura, eſt error, immo inducit in errorem, ut ait expreſſe Gregorius, in moralibus Lib. 1. cap. 3. in Prologo, ut in octava.

Hæc ex illa circumſtantia, quod: *De nullo tenetur miles ſervare promiſſiones, ſeu confœderationes factas alteri militi, ſi vergant in præjudicium* &c. *in caſu ſocialitatis* &c. cum prius & amplius teneatur ex ordine charitatis vitare ſuum præjudicium, quam alterius.

Nec eſt verum quod hæc doctrina & ſimilis ſit condemnanda, prout hæc prædicta propoſitio: *Quilibet tyrannus* &c. eſt condemnata; videlicet tanquam erronea in fide & moribus, & tanquam hæretica, ſcandaloſa, ſeditioſa, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, & perjuria vias præbens.

ANNO CHRISTI 14

Ex quibus omnibus infero.

Primum, quod hanc doctrinam aſſerentes opinabiliter, citra determinationem ſacri Concilii Generalis, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, non ſunt hæretici, & ut tales, juxta canonicas ſanctiones legitimas puniendi.

Secundo infero, quod non ſequitur manifeſte, immo totum oppoſitum, quod aſſerere inter catholicas dictas propoſitiones eſſe probabiles, aut forſan veras, non eſt erroneum, aut ſapiens hæreſim, nec doctor theologus hoc taliter publice aſſerens, in hoc ſacro Concilio, & coram judicibus fidei, eſt habendus de hæreſi vehementer ſuſpectus.

Tertio, infero quod oppoſitum teſtificans, ſub juramento temere juraſſe videtur. Nec contra has aſſertiones fiunt, aut factæ ſunt aliquæ rationes, ſeu deductæ in medium, quæ videantur alicujus ponderis, vel momenti.

Unde, cum dicitur primo, quod hæc doctrina eſt contra duo præcepta Decalogi, videlicet: *Non occides abſque auctoritate judiciali.* Et illud: *Non perjurabis:* ubi omne juramentum jubetur obſervari, quod non vergit in detrimentum animæ; & contra illud Exodi 21. *Si quis per induſtriam occiderit proximum ſuum ..... & per inſidias, ab altari meo evelles eum ut moriatur.* Et contra illud XXXIII. q. v. cap. *Non occides*, quod ſumitur ab Auguſtino, Libro *de civitate Dei* ubi dicitur: *Iis igitur exceptis, quos lex juſta generaliter, vel Spiritus ſanctus juſtitiæ Deus ſpecialiter jubet occidi; quiſquis hominem, vel ſe ipſum, vel quemlibet occiderit, homicidii crimine innectitur.* Et XXIII. q. VIII. cap. *Quicunque*, quod ſumitur ab eodem Auguſtino, eodem libro, ubi dicitur: *Qui ſine aliqua adminiſtratione maleficum, furem, ſacrilegum, adulterum, perjurum, vel quemlibet criminoſum interfecerit, aut trucidaverit, aut membrum debilitaverit, velut homicida judicabitur, & tanto acrius, quanto non ſibi a Deo conceſſam poteſtatem abuſive uſurpare non timuit.* Eſt denique contra rationes condendi Decretalem illam. *Pro humani*, Lib. VI. editam in Concilio Lugdunenſi.

Ad quæ omnia dicitur primo, quod hæc doctrina non eſt contra illa duo præcepta. Patet. Non eſt enim contra primum, cum dicitur: *Non occides*; quod gloſsatur diſtorte, & aliter quam Spiritus ſanctus efflagitat, cum dicit, *abſque auctoritate judiciaria.* Si enim iſta Gloſſa eſſet convertibilis cum præcepto, tunc ſequeretur quod nullus poſſet occidere furem nocturnum; ſed nec etiam vim vi repellere liceret. Ergo occidens in multis caſibus, non occidit judiciaria officiaria auctoritate; tamen occidit auctoritate legis, cujus eſt miniſter, in caſu, & non ex officio, ut declarat doctor irrefragabilis Alexander de Halles, de occidente invaſorem ſuum ad mortem: *Quem*, inquit, *occidit ut miniſter Legis & juſtitiæ, non tamen ex officio.* Et dat exemplum de laico baptizante in caſu neceſſitatis, qui baptizat, non ex officio, & licite ut legis miniſter, in caſu neceſſitatis. Non ergo ſic gloſsatur illud præceptum, nec ita communiter gloſsatur, ſed ſic: *Non occides, ſcilicet innocentem, livore vindictæ, aut propria auctoritate.*

Con-

☞ Constat autem quod tyrannus non est innocens, nec talis subditus eum interficit auctoritate propria, sed legum; non livore vindictæ, sed amore conservationis Principis sui, et reipublicæ. Nec contra præceptum illud, *Non perjurabis*, ubi juramentum jubetur observari, quod non vergit in detrimentum animæ: quod verum est, si tamen adsint tres comites, judicium, justitia, et veritas. Et etiam conditiones, quæ infinitæ subintelliguntur in omni juramento promissionis, quæ sunt secundum .... Lib. II. rubrica XXIV. de jure jur. §. *quot sunt species*, ubi dicit sic: *In omni juramento intelliguntur istæ conditiones tacite. Faciam hoc; si Deo placuerit; Si Papæ, quia ejus auctoritas videtur excepta*, XXV. q. 1. §. *ultimo; versu*, ipsi namque. *Item, si res in eodem statu permanserit ut videtur. Qui gladium suum deposuit, & illum furiose repetet, non teneor reddere, etiamsi juravi*: XXII. q. 2. *Ne quis*.

Idem Raymundus, §. XVII. *In Summa*. Et Innocentius, *in Glossa* super cap. *Quemadmodum*.

Idem. *Si mihi fidem servaveris. Non servanti enim fidem, fides non est servanda. Unde si non facis quod promisisti, non teneor*, ut *extr. de jurejur. Pervenit*. 2. cap. *Sicut*. Idem Raymundus. Idem etiam Innocentius.

Item, *Si præcipiatur tale quid quod juratus non fuissem, Si mandatum tale scivissem*, et *extr. de jurejur. veniens*. Et cap. *quintavallis*. Et pariformiter videtur dicendum, si tale quid eveniat quod non jurassem, si illius rei scivissem eventum.

Ubi apparet quod juramenta non obligant, quæ non habent conditiones requisitas. Esto quod possent salvari, sine animæ detrimento. Unde sine animæ detrimento, si mihi fidem non servas, possum servare tibi fidem; & tamen non teneor, ut patet ex dictis.

Ad secundam.

Ad illud Exod. 21. *Si quis per industriam* &c. habet intelligi necessario, livore vindictæ, & auctoritate propria: quia aliter occidens inimicum suum, in justo bello, per insidias, esset ab altari dominico evellendus, & moreretur. Quod falsum est, & contra illud cap. *Dominus*, XXIII. q. 2.

Ad tertiam.

Ad illud Augustini libro, *De civitate Dei*. Illa auctoritas solvit se ipsam, & facit pro assertionibus; quoniam Lex justa, naturalis, moralis & divina talem occisionem generaliter auctorizant.

Ad quartam.

Ad illud etiam Augustini, habetur necessario intelligi, auctoritate privata; alias non liceret furem nocturnum occidere, nec vim vi repellere; quod est falsum. Licet enim eos interficere, publica administratione, intelligendo, per illam auctoritatem judiciariam ordinariam, ut supra.

Ad quintam.

Ad illud quod dicitur, quod est contra rationes condendi Decretalem illam &c. apparet quod est manifeste falsum, ex textu Decretalis, quæ loquitur de illis, qui ex vindicta sitiunt humanum sanguinem, immanitate horrenda, & sævitia detestanda.

ANNO CHRISTI 1415.

Ratio vero de occisione corporis & animæ, licet currat contra illos qui sic agunt, livore vindictæ; non tamen currit in hoc casu; sicut nec in subito perimente latronem nocturnum, vel vim vi repellente; cum secundum Augustinum, ille qui sic vadit ad furandum de nocte, vel invadit ad mortem, ipse sit causa mortis propriæ corporis & animæ utriusque.

Ad sextam.

Ad sextam, cum subjungitur quod dicta doctrina multo magis est condemnanda, quia multo pejus circumstantionata est, quam illa damnata propositio Joannis Wicleff; quæ ponit quod *populares possunt ad eorum arbitrium corrigere suos dominos delinquentes*: negatur simpliciter; & quia aliter non probatur, nec ad propositionem aliquam respondetur, nec etiam est ad propositum.

Item, cum dicit quod hujusmodi doctrinæ condemnatio non minus fieri potest absque speciali expressione de ejus assertore, quam illa, quæ nuper in una sessione facta est contra errorem in Bohemia, de communicatione populi sub utraque specie &c. dicitur quod non est simile, quia nullus in speciali extitit diffamatus de illa communicatione; sed tantummomo in Generali, saltem quod constiterit sacro Concilio.

De istis autem novem assertionibus diffamatus fuit falso, inique & perperam, mortuus perlucidæ memoriæ magister Joannes Parvi, & illustrissimus princeps dominus dux Burgundiæ, ut patet in sententia Episcopi Parisiensis prætensa, et in propositionibus factis coram Serenissimo rege Francorum, per magistrum de Gersonio, et in tractatibus suis quibusdam.

Ex quibus sequitur, quod prima assertio, cum secunda et tertia, et similiter quarta, sunt vere absque fidei præjudicio, aut sacræ scripturæ sustenibiles, terrenæque reipublicæ, et omnis justi principatus, ac fidelitatis inter principes et subditos conservativæ.

Patet hoc, quia Sacra scriptura omnis veritatis quam ratio colligit, auctoritatem continet, cum illam aut aperte affirmat, aut nullatenus negat; sed Sacra scriptura, ex nulla ejus parte, assertionibus contradicit; maxime dum præceptum, *non occides*, quod magis ceteris videtur eis contradicere, in nullo contradicit: ergo &c. Minor patet tam per præcedentia, quam per XXIV. rationes, et per auctoritates doctorum, ac allegationes Sacræ scripturæ, factas in propositione partis negativæ quæstionis.

Sed pro verificatione quartæ assertionis, sic arguitur: Supposito quod explorationes et insidiæ sint a Domino præceptæ, ut patet *Numer.* 21. 5. *Josue* 18. Cuilibet tyranno, secundum rigorem justitiæ, tali tyranno hostili de quo loquitur assertio, debetur pro pœna, non solum occidi villane; sive ignobiliter per bonas cautelas, explorationes, & insidias; sed etiam ipsi ex justitia debetur, juxta illud: *Misericordiæ enim Domini, quia non sumus consumpti*. Thren. 3. 22.

Tertio. Igitur omnis tyrannus, secundum rigorem justitiæ, meruit graviora, quam occidi villane, seu ignobiliter, per bonas cautelas, explorationes & insidias. Sed dum comparati-

vus

vus præsupponit positivum, consequens est omnino quod *Omnis tyrannus meretur occidi villane* &c. Sed quoniam jus est, ratio & æquitas, quod unicuique reddatur, & pariter debetur quod meretur; ideo omni semoto dubio, apud quemlibet scientem jus, est ratio & æquitas quod omnis tyrannus occidatur villane per explorationes & insidias. Et est propria mors.

ANNO CHRISTI 1415.

Sequitur ulterius quod quinta, sexta & septima assertiones sunt veræ ex eadem radice, qua præcedentia.

De octava vero dicitur, quod est catholica & vera. Probatur: quia sumo istos textus sacri Evangelii, *Matthæi* 18. & 19. capp. quibus dicitur: *Si oculus, manus, aut pes tui, te scandalizant, abscinde eos* &c. *sunt enim Eunuchi qui castraverunt se ipsos propter regnum cælorum*.

Aut adversarius recipit istos textus secundum sensum litteralem, & licet se ipsum mutilare, quod prohibetur hoc præcepto, *Non occides*: vel redibit quod *Licitum est in casu, occidere absque judiciaria potestate*, quod est prima assertio: aut transibit ad sensum spiritualem litteræ: & habebitur propositum hujus octavæ assertionis.

De nona dicitur, quod est vera in sensu propositio, & ad perjuria, multaque alia peccata & damna temporalia viam præcludens. Quod patet, tam in rationibus factis in proponendo pro parte quæstionis negativæ, quam per supra dicta.

Et confirmatur sic. Justitia enim, dum est comes juramenti, manifestum est, quod nullum juramentum socialitatis, quocunque modo fit, obligat, nisi ad æqualitatem justitiæ. Sed æqualitate justitiæ nulli fit præjudicium, sed duntaxat inæqualitate justitiæ, ad quam nullus obligatur, nec potest obligari. Et liquet ex quaterniis * præjudicii quod præjudicium importat inæqualitatem justitiæ. Ergo manifestum est quod in casu socialitatis juramenti, seu promissionis &c. sicut in assertione.

Locus corruptus.

Ex quibus omnibus concluditur, salva tamen determinatione hujus Sacratissimi Concilii Generalis, aut sanctæ sedis Apostolicæ, quod pars negativæ quæstionis est tenenda, scilicet quod eæ novem assertiones &c. non sunt fidei judicio reprobandæ.

Et hæc dicta sint cum omni humilitate & reverentia, & cum cauta solicitudine inquirendi catholicam veritatem, qua comperta, semper fui, sum & ero paratus eidem indubie & firmiter assentire.

JOANNIS DE ROCHA ADVISAMENTA

Super ulterius agendis.

Primo.

Ib. p. 181. REpellendus est ab examine cedularum reverendissimus pater, & dominus Cardinalis Cameracensis, & ab omni actu judiciali in facto fidei, in hac causa, cum se fecerit parem, & ita promiserit in domo Augustinensium dicens: *Postquam non vultis me judicem, ego ero promotor*. Et ita etiam facto ostendit. Nec valet cum dicit quod libere se absentavit ab interesse &c. non enim vult se absentare ab hac causa, cum utraque causa importet præjudicium & interesse &c. ex falsa attributione.

ANNO CHRISTI 1415.

Secundo.

Non solum est a judicio in hac causa repellendus; sed etiam a testimonio, cum testificatus fuerit, etiam medio juramento, ut dicit, ante requestam, vel mandatum factum sibi per judices, & sic se ingessit, & qui se ingerit &c.

Tertio.

Omnes qui juraverunt sententiam Episcopi Parisiensis sustinere, sunt a testimonio repellendi, cum sint pars manifestissima.

Quarto.

Nullo modo est negotium differendum, neque amplius disputandum in scriptis & verbis, cum consenserint, post materiæ disputationem, in cedulis dandis magistris. Et si disputetur, fit injuria examini dictorum magistrorum; tum quia nunquam isto modo erit finis; quia ipsi replicant, & alii respondebunt, & sic consequenter; tum quia judices in causa fidei habent judicare secundum testimonia magistrorum, non secundum disputata; tum quia ex hoc sequetur briga non modica; tum quia iterum oportebit venire ad cedulas magistrorum, & idem quod prius.

Quinto.

Non est differendum, propter materiæ arduitatem & sublimitatem: non enim est subtile & arduum judicare utrum dictæ assertiones sint fidei judicio reprobandæ. Immo est valde, utrum pertineant ad fidem, vel ne, secundum quod dicit dominus Cameracensis, & ita tenet illa pars tota.

Sexto

Non est differendum propter hoc, ut videatur quæ regula dabitur universalis in facto morum per sacrum Concilium, & in pœnitentiaria, quia si declarentur ad judicium fidei non pertinere, sicut nec pertinent; nec approbabuntur, & sic non dabitur regula moralis, nec lex.

Septimo.

Ista practica, in condemnatione illius, *Quilibet tyrannus &c.* facta ad instantiam ipsorum, non fuit observata de disputatione magistrorum. Immo multi fuerunt contempti, ut potest ostendi per instrumenta.

Octavo.

Ista practica non fuit Parisiis observata in sententia prætensa Episcopi Parisiensis de disputatione, cum etiam magistri fuerint contempti nec vocati. Immo multi dixerunt quod non erant judicio fidei reprobandæ &c. Alii vero quod sedes Apostolica erat consulenda, vel Concilium Generale.

Nono.

Item nono; mirum est quod nunc petatur dilatio, & quod materia fidei non expediatur, nisi

nisi simul cum interesse; cum oppositum fuerit petitum isto anno toties, dicendo causam fidei non debere impediri per causam profanam, cum sint causæ distinctæ; quia una causa est devoluta per appellationem, alia per solam denunciationem; & per consequens habens judices distinctos per potestates distinctas delegatos. Unde Papa tunc commisit factum appellationis, & sacrum Concilium causam fidei super denutiatione.

ANNO CHRISTI 1415.

Decimo.

Cum sint distinctæ; ideo dicit dominus Cameracensis se absentasse ab una, & non ab alia.

Item, sunt compescendi per judices qui minantur magistris, quod si teneant assertiones istas non fore judicio fidei reprobandas, rex Franciæ hæreticabitur per illas. Quod falso & nequiter dictum est; quoniam esto quod unus laicus ad seductionem Prælati sui credat falsum; dum tamen intendat credere quod sancta mater Ecclesia credit fideliter, catholicus est.

CEDULA EXHIBITA DOMINIS COMMISSARIIS,

lecta die XXIII. Decembris.

PEtunt humiliter, & cum instantia requirunt ambaxiatores illustrissimi Principis ducis Burgundiæ per V. R. P. mandari opiniones & testimonia egregiorum Magistrorum, & aliorum, de quibus constat per cedulas, juxta ordinationes vestras productas in actis, & processu, redigi, & incorporari, rejectis cedulis illorum qui jurarunt sustinere & defendere sententiam & condemnationem Episcopi Parisiensis, nec non illorum qui se partem constituerunt, de quibus eisdem P. V. constat satis; & quanto citius fieri relationem, ut inde sententia ferri possit per sacrum Concilium, specialiter ante instans festum Nativitatis, seclusis quibuscumque aliis disputationibus exquisitis.

REQUESITÆ

Factæ dominis judicibus in causis fidei, per Episcopum Atrebatensem VIII. die Novembris IV. XV. *

PRimo, quoniam fidei nostræ sacrosanctæ non est humana cognitio, quæ decipi potest, sed veritas Divina in sacris Scripturis, & doctrina sanctæ matris Ecclesiæ revelata & declarata; ideo non sufficit ad condemnationem cujusvis datæ propositionis, quod magistri in Theologia dicant eam esse hæreticam, si non assignaverint regulam fidei, aut passum sacræ Scripturæ, seu doctrinæ sanæ Ecclesiæ sanctæ Dei, cui talis propositio adversatur.

Quapropter petit, nomine æquitatis & rationis, præfatus Episcopus, qui de mandato vestro asseruit partem negativam quæstionis coram vobis ventilatæ, ut in deliberatione magistrorum præfatus modus observetur.

Item, quia materia novem assertionum pro magna earum parte, pertinet ad doctores juris canonici & civilis, eo quod dicitur in aliquibus eorundem, *Licitum est &c. secundum leges, naturalem, moralem, & divinam:* & in ultima ipsarum agitur de juramento promissorio; petit ut dicti doctores ad deliberationem istam admittantur; & nequaquam ab ea excludantur; quia processus Episcopi Parisiensis fuit & est vitiosus, eo quod in Concilio suo eos non vocavit; sed ipsis contemptis, fecit dictum suum processum vitiosum, ut patet de se, & patebit in processu. Et ut melius & clarius materia aperiatur eisdem doctoribus, ipsis vocatis coram vobis dominis judicibus, dies brevis & juridica assignetur partibus scilicet affirmative & negative, ad allegandum una vice, & sub eodem contextu, hinc & inde, prout moris est in curia Romana, & dictis doctoribus porrigantur cedulæ, recepto eorum juramento.

PRODUCTA IN JUDICIO

Sequens cedula per magistrum Jo. de Salinis, die VIII. Novembris IV. XV.

REverendissimi Patres, quia de illis XXV. assertionibus alias per me &c. & pro mihi adhærentibus Evangelicæ denunciatis Ecclesiæ, apparuit assertor, scilicet magister Joannes de Gersono, Cancellarius Ecclesiæ Parisiensis, in eo quod quasdam expositiones satis frivolas dictarum assertionum fecit legi per quemdam suum familiarem, penultima die Octobris, propter quod peto in fidei favorem, ut dictæ XXV. assertiones tradantur examini doctorum utriusque juris.

CEDULA SEQUENS

Fuit exhibita per dominum Episcopum Atrebatensem, die VIII. Novembris IV. XV. coram præfatis dominis commissariis.

QUoniam quidam familiaris magistri Joannis de Gersono, Cancellarii Parisiensis, quamdam cedulam legendo die penultima Octobris, in primo articulo dixit quod hæc propositio: *Non est fere ita modicus, si vellet exponere vitam suam pro tollendo vitam tyranni, qui non posset invenire modum & viam ipsum interficiendi, & ab eo liberare patriam.* Est vera in forma, sicut & aliæ septem per me Episcopum Atrebatensem, male tractæ, ut falso asserit, ad meum propositum: respondeo sibi, quod quidquid sit de veritate, aut falsitate dictæ propositionis, de quo non ago de præsenti, hæc est sua in forma, cum decem aliis, sicut paratus sum ostendere eidem incontinenti, nisi opuscula sua negaverit, super quibus fundavi XI. rationes, quarum octo probant efficaciter hanc assertionem: *Licitum est unicuique &c.* Et tres aliæ probant illam assertionem octavam, quæ incipit: *Littera occidit, spiritus autem vivificat &c.* Et si velit audire sibi non placentem veritatem.

CEDULA CARDINALIS SALUCIARUM

22. *Novembris.*

DEclaramus per dictum Parisiensem Episcopum vocari debuisse hæredes quondam magistri Joannis Parvi, nec non & dominum Burgundiæ, pro suis in causæ præsentis, si quæ habebant, interesse; qui tamen non vocati & omnino indefensi fuerunt: eosdem Parvi, & dominum ducem Burgundiæ pronuntiamus, in præfata sententia Parisiensis Episcopi nullatenus com-

☞ comprehenſos, nec comprehendi poſſe, quovis modo.

ANNO CHRISTI 1425. Per hoc autem non intendimus ſententiæ prædictæ, hic per appellationem devolutæ, in iis quæ ſpectant ad veritatem fidei derogare, quam Romano Pontifici in proximo futuro Concilio Generali remittimus terminandam.

ALIA CEDULA

Ultima Novembris, Vivarienſis, & per Patriarcham Antiochenum, prima Decembris.

* PEr hanc autem noſtram diffinitivam ſententiam non intendimus aliquas propoſitiones fidem tangentes approbare, vel reprobare, iis ad quos de jure pertinet determinatio ſimpliciter.

* *Hæc clauſula ſupponit caſſationem ſententiæ Epiſcopi Pariſienſis.*

RESPONSIO.

Tertia Decembris &c. Patriarchæ prædicto per Epiſcopum Atrebatenſem.

SEntentia prætenſa Epiſcopi Pariſienſis diffiniatur, & decernatur fuiſſe & eſſe nulla, & quod novem aſſertiones, de quibus fit mentio, in eodem judicio fidei non veniunt reprobandæ. De ceteris autem propoſitionibus fidem tangentibus, ordinet ſacrum Concilium, prout Spiritu Sanctus illud inſpirabit.

In caſus fidei.

Pro parte dominorum judicum & commiſſariorum in cauſis fidei deputatorum, intimatur omnibus & ſingulis dominis doctoribus & magiſtris in Theologia, ac baccalaureis formatis, tam Prælatis, quam aliis, qui cedulas quarundam novem aſſertionum ab eiſdem dominis commiſſariis receperunt, & nondum opiniones ſuas ſuper eiſdem tradiderunt, quatenus in favorem fidei per totum diem veneris proxime inſtantem hujuſmodi ſuas opiniones tradant, prout alias juraverunt, & etiam ordinatum extitit. Alioquin pro non datis habebuntur; nec deinceps recipientur, vel admittentur, & non dantes de perjurio merito reprehendentur. Datum die Mercurii undecima menſis Novembris.

*Data per Gerſonitas pervenit ad manus meas * tertia die Decembris.*

Deſideramus nos de Francia ſcire & informari a dominis Prælatis & doctoribus aliarum nationum, & ſpecialiter in quibus ſunt univerſitates ſolemnes, & ſtudia Theologiæ ſuper duobus articulis ſequentibus.

Primo. Si condemnentur unquam errores aliqui, etiam ſub nomine errantium, ut Wicleff Huſſ, non facto ſimul proceſſu contra errantes, hoc eſt, non evocatis prius eis judicialiter, ſive tales ſunt mortui, ſive vivi.

Secundo. Si ſuper materiis quæ non concernunt immediate & expreſſe, ſub propria verborum forma, articulos fidei contentos in ſymbolo, vel quæ materiæ non ſunt damnatæ per Eccleſiam, ſub propria verborum forma, procedant unquam Ordinarii locorum, damnando ſcilicet errores qui ſunt contra ſcripturam Sacram, & contra præcepta Decalogi, & contra bonos mores, referendo ſemper tales cauſas ad ſedem Apoſtolicam terminandas. ANNO CHRIS 1425.

* *Epiſcopus Atrebatenſis loquitur.*

Ad Cedulam prædictam immediate reſpondetur.

Sciant illi qui ſe eſſe de Francia dicunt, ſuiſque deſideriis Franciam adhærere falſo ſe jactant; ſciant ipſi nunquam in Francia naturale lumen cognitionis taliter occubuiſſe, nec eos, qui viri * Franci ſunt, Franciamque per figmenta inſaniæ, potius quam ignorantiæ nullatenus maculare nituntur, ad tantum cæcitatis affectum deveniſſe; quod dubitaverint partem aliquam penitus inauditam, ſuper eo quod error pro libito æſtimatur, & nihilominus falſo, atque diſtorte aſcribitur, non poſſe, neque debere, contra lumen totius æquitatis, etſi omne jus poſitivum extinctum eſſet, ſine partis evocatione, & cum ipſius accuſatione, vel aſcriptione condemnari. Nec judex omnium Deus, judicia ſua fecit, neque ipſius primi & radicalis omnium peccatorum vindictam judicialem accepit, quin partem vocaret. *Adam, ubi es?* Gen. 3. 9. * forte v forte rentis.

Quantum ad ſecundum articulum veritas ſuggerit, & jura clamant, ad quem de non jam determinatis per Eccleſiam ad fidem pertinentibus determinatio ſtatuenda, vel etiam præmittenda pertineat. Quod ſi non ſoli ſedi Apoſtolicæ, vel Generali Concilio; tunc a diverſis ſedibus Epiſcoporum, per ſenſuum diverſitatem credibilia ſtatim plurimum augerentur, & interdum mutuo repugnarent.

Quod autem error contra præcepta, & bonos mores levi judicio, & corde affectato in dicta cedula latenter ſupponitur, nunc provida deliberatione magiſtrorum, quid aut quale ſit, & an fidei judicio reprobari debeat, videndum eſſe inquiritur.

CEDULA EPISCOPI ATREBATENSIS.

VIII. Decembris anno XV. Cedula quædam &c.

DEclarentur ſententiæ Epiſcopi Pariſienſis, & Inquiſitoris nullæ ſimpliciter; quæ tamen una cum hoc deberent dici & decerni falſæ, & iniquæ, eo quod illuſtriſſimo Principi domino duci Burgundiæ devotiſſimo chriſtiano ac fideliſſimo; & lucidæ memoriæ magiſtri Joannis Parvi crimen hæreſis malitioſe impoſuerunt, & eos publice & notorie diffamaverunt de eodem, quòdque novem aſſertiones in dictis ſententiis contentæ, ſecundum judicium famoſiſſimorum Theologorum hic & nonnullis aliis locis exiſtentium judicio fidei nequaquam ſunt reprobandæ.

Ponderentur ſequentiæ, ſi placet, quomodo a duobus annis citra, dictus Princeps fuit publice diffamatus, occaſione prædicta, & ſpecialiter hic in Concilio Generali.

Item, quod ſi quæ litteræ, aut inſtructiones, a rege Franciæ emerſerunt, de quibus Joannes de Gerſono, & ceteri in hac materia frequentius loquuntur, extortæ fuerunt, & ſurreptitie impetratæ, tanta rei veritate tempore guerrarum ſuſcitatorum propter prædictam ad defenſionem veritatis in præmiſſis. * • locu rupins

Item,

Item, quoad materiam prætenſarum ſententiarum, magiſtri Jordanus Morini, & Guillelmus Pulcrinepotis, cum quibuſdam aliis, nequaquam debent audiri; tum quia non ſunt ad hoc ſufficienter fundati; tum quia dicunt ſe defenſare præfatas ſententias, & de hoc emiſerunt juramentum incaute & temerarie, cum ſciunt, aut ſcire debeant dictos Epiſcopum, & Inquiſitorem, nullam in hac parte habuiſſe juriſdictionem, neque tenuiſſe proceſſum juridicum: ſciuntque inſuper per illas novem aſſertiones nunquam fuiſſe per dictum Parvi propoſitas, nec in ſua propoſitione eſſe contentas, in propriis ſenſibus, ſubſtantia atque forma; nec ignorare debent eas ad judicium fidei nequaquam reprobative pertinere.

Item, non debent movere animos quorumcunque allegationes quarumdam litterarum, quas prætendunt circa hanc materiam a rege emanaſſe; cum per litteras regis hic publicatas cum magna maturitate conſilii dicti regis, pro pacis confirmatione, poſtremo & nuperrime datas revocatæ ſint & adnullatæ.

Item, non debet aliquem movere regreſſus & præſentia ſereniſſimi regis Romanorum, eo quod timetur ne ipſe debeat moveri & inclinari ad condemnationem dictarum novem aſſertionum: quia ſi prima illarum condemnetur, quæ tamen non venit condemnanda, ut petitur, lex imperialis divi Henrici ſeptimi Imperatoris orthodoxæ recordationis, proavi ejuſdem domini regis, * quæ incipit. *Quoniam nuper &c.* condemnaretur eadem condemnatione qua prima aſſertio, ſi contigerit eam condemnari, quod non libenter permitteret dictus dominus Rex, prout poſſunt æſtimare ſapientes.

Item, non valet, ſi dicatur quod attendatur qualiter illa propoſitio, *Quilibet tyrannus &c.* fuit condemnata; quia latiſſima differentia eſt inter ipſam, & illas novem aſſertiones; quia hæc: *Quilibet tyrannus &c.* ad deſtructionem principum tendit; iſtæ vero ad eorum conſervationem. Sunt multæ aliæ differentiæ, ut patet intuentibus eas, & ad invicem comparantibus diligenter; quare non eſt ſimile.

Finaliter & concluſive, debet ſufficere ad minus quod prædictæ prætenſæ ſententiæ diffiniantur, & determinentur nullæ, & omnia inde ſecuta; ut taceatur falſe & inique: & quod novem aſſertiones, de quibus fit mentio in eiſdem, non ſunt fidei judicio reprobandæ; ut taceatur quod ſunt veræ & approbandæ.

Alioquin petimus nobis fieri judicium; & nihilominus quod in nullo differatur propter præmiſſa.

Item propria.

Dicetur ſententiam, ſeu ſententias Epiſcopi Pariſienſis, & Inquiſitoris, ipſo jure nullam, & nullas fuiſſe & eſſe, ac pro nullis declarabuntur, quidquid inde ſit ſecutum, ipſaſque novem aſſertiones in præſenti Concilio denuntiatas in propoſitione defuncti magiſtri Joannis Parvi, in materia, forma & ſenſu nullo modo contentas eſſe, ſive comprehenſas: immo octo veritates, quarum tenor talis eſt &c. contentas in dicta propoſitione magiſtri Joannis Parvi, alias eſſe ab illis novem aſſertionibus in ſenſu & in forma fore ſuſtenibiles, ac fidei judicio * eſſe reprobandas.

DECLARATIO HENRICI VII.

ANNO CHRISTI 1415.

Romanorum Imperatoris,

X. Decembris, tradita domino des Urſinis. Anno XV.

HEnricus ſeptimus, divina favente gratia, Romanorum Imperator, & ſemper auguſtus. Ad reprimenda multorum facinora, qui ruptis totius debitæ fidelitatis habenis, adverſus Romanum imperium, in cujus tranquillitate totius orbis regularitas requieſcit, hoſtili animo animati, conantur, nedum humana, verum etiam totius * præcepta, quibus jubetur quod omnis anima Romanorum Principi ſit ſubjecta, ſceleratiſſimis factionibus, & aſſiduis rebellionibus demoliri: ne ex eorum abſentia in deteſtando læſæ majeſtatis crimine retardetur, & tanti ſceleris nefanda temeritas remaneat impunita, hac edictali, Deo propitio, perpetuo valitura ſancimus, ut in quocunque læſæ majeſtatis crimine, & maxime ubi contra Romanorum Imperatores, vel reges aliquid quod dictum crimen tangat aſſeritur commiſſum, poſſit procedi per accuſationem, inquiſitionem, ſeu denuntiationem, ſummarie, & de plano, ſine ſtrepitu & figura judicii, prout illi, qui jurisdictioni præeſt videbitur expedire.

Ex Gerſon. t. V. pag. 487.

* Deeſſe aliquid videtur.

Ad hæc, ſi qua communitas, corpus, vel collegium, vel alia quævis perſona, cujuſcunque ſtatus, dignitatis, vel conditionis exiſtat, ſuper dicto crimine, per nuntium, vel litteram ſeu etiam per edictum publice propoſitum citata, vel citatum, neglexerit in termino, perſonaliter, legitime comparere, contra ipſam vel ipſum: per vim, ac ſi præſentialiter omnibus interfuiſſet, ut lis foret legitime conteſtata, tam ad receptionem teſtium, quam ad ſententiam diffinitivam, & ejus executionem procedatur; legibus, vel conſuetudinibus non obſtantibus quibuſcunque.

Hanc autem generalem legem extendi jubemus ad præterita, præſentia, & futura, quam ex nunc, abſque alterius temporis expectatione tranſcurſus, integrum rigorem decernimus obtinere.

Quoniam nuper ad auditum noſtrum deductum eſt, quod inter nonnullos fideles, & ſubditos noſtros, Lombardiæ provinciæ, aliorumque locorum Italiæ, diſceptationes & dubia ſæpius oriuntur; an infidelis & rebellis Imperii quiſquam reputari debeat, niſi prius per noſtræ majeſtatis ſententiam condemnandus appareat: nos attendentes, quod acta prava malorum, potius quam verba ſententiarum, ipſos faciunt pœna condignos: & eo ipſo quod quis peccat, correctionem meretur; & quanto plus differtur punitio, tanto amplius culpa creſcit, & gentibus in exemplum pernicioſius tranſit: tenore præſentium declaramus, decernimus, & pronuntiamus, quod illi omnes, & ſinguli ſunt rebelles & infideles noſtri Imperii, qui quomodocunque publice, vel occulte, contra noſtrum honorem, infidelitatis, & rebellionis opera faciunt, & in noſtram, & imperii proſperitatem aliquid machinantur, contra nos, ſive officiales noſtros, in iis quæ ad eis commiſſum officium pertinent rebellando.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam declarationis & pronuntiationis infringere, vel auſu temerario contraire. Si quis ali-

☞ aliter attentare præsumpserit, indignationem nostram, & pœnam mille librarum, nostræ cameræ solvendarum, se noverit incursurum. Datum Pisis IV. non. Aprilis, regni nostri anno quinto, imperii vero anno primo.

ANNO CHRISTI 1415.

Nota quod martis 17. Decembris, magistri Jordanus, ac Pulchrinepotis petierunt a dominis commissariis sibi dari publicam audientiam, quam eisdem concesserunt prædicti commissarii, ad diem Jovis sequentem, & eam acceptarunt, sed minime illam compleverunt.

TYPI SENTENTIÆ

Nomine Concilii ferendæ.

SAncta Synodus etc. Visis actis & actitatis in causa IX. assertionum denunciatarum coram judicibus & commissariis super causis fidei per ipsam Synodum deputatis, & visa relatione eidem Synodo per dictos judices & commissarios facta: viso etiam processu facto per dominos de Ursinis, Aquilejensem, & Florentinum Cardinales, & volens totam hanc causam simul terminare, pronunciat, decernit & declarat sententias latas per Episcopum Parisiensem, simul cum Inquisitore hæreticæ pravitatis, in & super dictis assertionibus, & condemnatione propositionis Joannis Parvi, quam appellavit justificationem, quæ sic incipit &c. fuisse & esse nullas, & nullius roboris, vel momenti, & in quantum de facto processerunt ad illud quod tangit vel aliquo modo tangere potest illustrem dominum dominum ducem Burgundiæ, seu ejus statum, vel honorem; vel quatenus eidem posset directe vel indirecte aliquod afferre præjudicium; & similiter etiam quatenus in aliquo concernit, vel concernere potest honorem, seu memoriam quondam magistri Joannis Parvi, seu eidem, vel ejus honori, seu memoriæ, seu ejus hæredibus & successoribus, directe, vel indirecte aliquid afferre præjudicium, illud revocat, cassat, irritat & adnullat, ac nullius roboris, vel momenti esse decernit & declarat; & hoc multis rationibus & causis, de quibus constat in dictis actis: & maxime, quia visa dicta propositione Joannis Parvi, constitit, atque constat quod IX. assertiones præmissæ, non fuerunt dicti Joannis Parvi, seu contentæ in dicta sua propositione, in forma neque sensu. Et in omnibus & singulis prædictis, dicta Synodus præfatum dominum ducem, & dictum Joannem Parvi, & ejus memoriam, ejusque hæredes & successores absolvit & liberat per præsentes, decernens & statuens, quod dictus dominus dux, aut quondam Joannes Parvi, seu ejus memoria, vel ejus hæredes, & successores, occasione, vel causa dictarum sententiarum latarum per Episcopum Parisiensem, & Inquisitorem prædictos, vel ab ipsis sententiis dependentium vel connexorum, vel ad ipsas quoquomodo pertinentium, nullo unquam tempore possunt impeti, molestari vel inquietari, de jure, vel de facto.

Hæc conclusio non acceptatur

* Easdem autem assertiones, visis prædictis, auditis per dictam Synodum variis opinionibus plurium doctorum solemnium, quorum aliqui eas asserunt veras, & sustinuerunt, absque fidei contradictione, fideique judicio fore non reprobandas; aliique easdem fore eodem judicio reprobandas; dicta Synodus, justis & rationabilibus causis ad id suadentibus, differt terminare, seu approbare: sed eorum determinationem, seu approbationem ad Concilium Generale futurum reservat.

ANNO CHRISTI 1415.

CEDULA PROPRIA

XIX. Decembris tradita dicto domino Cardinali, pro quæstione præcedenti.

* *Easdem autem assertiones per doctores in theologia disputatas, & examinatas diligenter, repertasque per multo majorem partem, & saniorem probabiles & sustenibiles, sine fidei & Sacræ scripturæ corruptione, & per consequens non fore fidei judicio reprobandas; aliis ex doctoribus aliter sentientibus de eisdem, suæ probabilitati relinquentes, earum ampliorem declarationem & determinationem certis de causis, reservat proximo futuro Concilio Generali.*

PETRUS CAUCHON.

XIX. Decembris.

DE dictis autem novem assertionibus disputata publice & solemniter, diebus pluribus inter doctores quæstione, an judicio fidei sint reprobandæ; examinataque materia diutius per singulos eorum, ex ipsorum opinionibus scripto traditis, comperta est multo major & sanior tenere easdem fore probabiles, & minime fidei judicio reprobari debere.

Nihilominus tamen, certis de causis, ulteriorem determinationem circa eas differt, usque ad primum instans futurum Concilium Generale, eas sub probabilitate relinquendo; interimque, ne occasione sumpta ex ipsis, suscitentur rixæ, & jurgia inter aliquos, prohibet ne quis temere legendo, disputando, docendo, vel prædicando, aut alias assertive, sive reprobative eisdem utatur quoquo modo.

ANTIOCHENUS PATRIARCHA,

XVIII. Decembris, CCCC. XV.

SAncta Synodus &c. Visis actis & actitatis in causa novem assertionum denunciatarum coram judicibus & commissariis super causis fidei per ipsam Synodum; & visa relatione eidem Synodo per dictos judices & commissarios facta; visoque processu facto per dominos de Ursinis, Aquilejensem, & Florentinum &c.

Et volens totam causam simul terminare, pronunciat, decernit & declarat sententiam latam per Episcopum Parisiensem, simul cum Inquisitore hæreticæ pravitatis &c. super dictis assertionibus, fuisse & esse nullam, & nullius roboris, vel momenti. Et ulterius eadem sententia pronuntiat, decernit, & declarat eadem sancta Synodus, illustrem dominum ducem Burgundiæ, & quondam magistrum Joannem Parvi, seu ejus memoriam, eorumque hæredes & successores, ab omni processu dictæ causæ, contentisque in eadem, fore absolvendos, & absolvit: decernens & statuens, quod nullo unquam tempore possit dictus illustris dominus dux, vel dictus quondam magister Joannes, seu ejus memoria, vel ejus hæredes & successores, occasione, vel causa sententiæ latæ per dictos Parisiensem Episcopum, & Inquisitorem, vel ab ipsa sententia dependentium, vel connexorum, vel ad ipsam quoquomodo pertinentium

im-

impeti, molestari, vel inquietari, de jure, vel de facto. Inhibens ex certis causis animum suum moventibus, omnibus & singulis cujuscunque status vel conditionis existant, etiamsi sint Prælati, vel in sacra pagina magistri, ne de dictis assertionibus, aut super eisdem publice vel occulte aliquid tractare, disponere, vel innovare præsumant legendo, scribendo, prædicando: vel aliter quomodocumque, ad usque proximum futurum Concilium Generale. Adjicienſque, quod si qui temerario ausu, contra prædicta, vel aliquod præmissorum venire præsumpserint, per judices competentes, tanquam hujus sacræ Synodi contemptores, pœnis canonicis coerceantur.

ANNO CHRISTI 1415.

EPISTOLA CAROLI VI.

Francorum regis.

Sequens littera fuit primo lecta in natione Gallicana die 3. Februarii. Deinde fuit exhibita aperta dominis judicibus fidei, & lecta coram ipsis. Die 21. ejusdem mensis an. XVI.

Dilectis & fidelibus consiliariis nostris & ambaxiator. nostris Joanni Gerson, Jordano Morini, Guillel. Pulchrinepotis, & Petro de Versaillis sacræ paginæ professoribus.

Ex parte regis.

Dilecti & fideles nostri.

CUm nos in pacis auctore, nostrorum regni & subditorum pacis habentes affectum, charissimo cognato nostro duce Brabantiæ, nunciisque & oratoribus charissimæ nostræ ducissæ Hollandiæ, necnon & deputatis communitatum trium statuum Flandriæ, pro parte charissimi consanguinei nostri ducis Burgundiæ missis ad nos, requirentibus vobis, & aliis in sacro Constantiensi Concilio nostris nunc Ambaxiatoribus, mandassemus, a prosecutione propositionis defuncti magistri Joannis Parvi, dudum per dilectum & fidelem consiliarium nostrum Parisiensem Episcopum, & fratrem Joannem Polet, hæreticæ pravitatis in regno nostro, eo tunc Inquisitorem; convocato fidei consilio celebriter Parisiis condemnatæ, & per diversas regni nostri civitates nostris publicatæ mandatis, tacente eodem consanguineo nostro, taceretis; nostroque nomine prosequi, partemve facere cessaretis; sperantes similiter pro dicti consanguinei nostri parte cessari, prout a prædictis, sui parte, precantibus receperamus in promissis.

Verum, cum nuper fide digno relatu cognoverimus, pro dicti nostri consanguinei, & suorum parte dictas condemnationem, advocationem & publicationem, multis mediis impugnari, contra nostræ concessionis intentum, qui eam velut Dei & propriam, manutenere, & defendere voluimus & volumus, nec deserere valemus indefensam, salvo nostræ regiæ majestatis honore: vobis propterea mandamus, quatenus ad dictæ condemnationis defensionem, velut nostræ regiæ majestatis propriam, sicut erga nos fideles haberi cupitis, vijs omnibus juridicis, prout vestræ viderint discretiones expedire, celeriter & diligenter intendatis, secundum nostras instructiones & litteras alias concessas a nobis; sic agentes in earum defensione, quod Dei zelus, fidei favor, nostræque regiæ majestatis honor, in vestrarum diligentiarum prudentia manifestior appareat: remque tam arduam in Consistorium publicum prout aliarum hæresum materias tractatas scivimus examinandam, si videritis expedire, requirendo fidem de dicendis in hac re, parte nostri, præsentium exhibitori, quem propter id destinamus ad vos, plenariam habentes. Datum Parisiis X. Januarii.

Charles.

J. Malliere.

LIBELLUS SUPPLEX

Plurium magistrorum Parisiensium Reverendissimo in Christo patri, ac domino metuendissimo, domino Cardinali de Ursinis, supremo sanctæ sedis Apostolicæ pœnitentiario.

SUpplicant, petunt & requirunt, cum quanta possunt instantia & devotione, plurimi magistrorum Parisiensium, pluresque alii diversorum studiorum, in sacro Concilio existentium, quod cum ipsi priusquam advenerint ad hoc sacrum Concilium, crediderint indubitanter, quod in casu novem assertionum denunciatarum, non esset licitum in foro conscientiæ sic agere, vel docere, sicut prætendunt istæ assertiones, propter præcepta Dei ad oppositum data, de non occidendo propria auctoritate, & de non procurando, ubi juramentum potest servari sint peccato, & non occidendo per insidias hominem non præmonitum, non diffidatum. Ib. p. 491.

Crediderint insuper quod scriptura Sacra verissima sit, in omni sensu suo litterali, qui est primarius, & principalis sensus suus: & credant præterea quod hæc assertio. *Quilibet tyrannus &c.* fuerit rationabiliter condemnata, ut erronea in fide, & moribus, & hæretica: quæ assertio sufficienter in iis novem includitur.

Et cum ad vos, reverendissime pater, ratione officii vestri prædicti, & ad alios inferiores pœnitentiarios, & similiter ad fratres quatuor ordinum Mendicantium, qui se de confessionibus audiendis intromittunt, spectet cognoscere, & certificare, quid de talibus dubiis, in foro conscientiæ sentiendum sit, & agendum; placeat responsionem veram, certam, & celerem dare prædictis supplicantibus, super præmissis assertionibus: quid scilicet agere & consulere debeant in conscientia, super eisdem; quia tales casus possunt sæpe contingere, & de facto jam contigerunt: super quibus oportet præbere, & habere salubre consilium, ab illis maxime qui se de confessionibus audiendis intromittunt; sicut a medicis ægritudines, & remedia cognosci necesse est.

Est igitur petitio hæc in effectu; utrum hæ novem assertiones sint in foro conscientiæ, tanquam veræ & laudabiles, salubriter approbandæ, sic quod agentes, vel docentes conformiter ad has assertiones, sint laudandi, remunerandi & multipliciter honorandi, prout dictæ assertiones exprimunt manifeste. Fit hæc eadem supplicatio, seu petitio reverendissimo patri domino Cardinali Ragusino, qui de officio magnæ pœnitentiariæ, tanquam sibi debito, nuper contendebat.

Et in casu quo non dederitis, prout tenemini, ex debito officii, super præmissis salubre consilium & responsum, protestantur habere recursum ad Concilium Generale.

ANNO CHRISTI 1415.

CONTESTATIO LITIS

De negotio Joannis Parvi, inter cardinalem Cameracensem & Gersonem, ex una parte; & Joannem de Rocha, ordinis fratrum minorum, ex altera.

In nomine Domini, Amen.

Ibid. PEr hoc præsens publicum instrumentum cunctis pateat evidenter, & sit manifestum, quod anno a Nativitate Domini, millesimo quadringentesimo decimo sexto, indictione nona; mensis vero Januarii die quarta, Apostolica sede pastore carente, coram reverendissimis in Christo Patribus, & eruditissimis viris, dominis commissariis, in omnibus causis fidei per sacrosanctum Generale Constantiense Concilium deputatis, ac quamplurimis egregiis magistris, doctoribus & baccalaureis formatis in theologia, ad mandatum, & requestam dictorum dominorum commissariorum, in aula episcopali Constantiensi, provinciæ Moguntinæ solemniter congregatis; in meique notarii publici, ac testium infrascriptorum ad hæc vocatorum specialiter & rogatorum præsentia. Quia reverendissimus in Christo pater & Dominus, P. cardinalis Cameracensis, ibidem tunc præsens, resolvendo materiam novem assertionum alias coram ipsis dominis commissariis denunciatarum, ad terminos paucos & claros, dixerat quod hæ novem assertiones pertinent ad fidem, quia ad eam sicut & ad scripturam Sacram sequuntur, vel repugnant, & reducuntur ad hunc articulum symboli, *Qui locutus est per prophetas &c.*

Dixerat secundo, quod saltem spectat ad mores, & sic veniunt judicio fidei reprobandæ, quemadmodum practicatum est in hoc sacro Concilio, & in multis aliis, de propositionibus quæ minus videbantur ad fidem pertinere: sicut etiam invenitur in Bulla Mendicantium, de multis articulis.

Concluserat tertio, quod hæ assertiones veniunt judicio fidei reprobandæ; immo suntjam sufficienter reprobatæ, in condemnatione facta per Concilium, de illa propositione. *Quilibet tyrannus &c.* quæ similis est quartæ assertioni, junctis prima & ultima: & adduntur in aliis assertionibus aliæ malitiæ.

Tunc religiosus vir, magister Joannes de Rocha, de ordine fratrum Minorum, surrexit & dixit ea quæ sequuntur, vel similia, in sententia, & effectu.

Ego volo loqui propter honorem fidei, propter honorem Christianissimi regis Francorum, propter honorem quatuor ordinum Mendicantium; & ex consequenti, propter honorem meum.

Et dico primo, quod fides, capiendo proprie, est de illis quæ sunt pure credibilia; juxta illud Augustini: *Quid est fides? nisi credere quod non vides.*

Dico secundo, quod fides capitur magis large, pro omnibus quæ continentur in Sacra scriptura, vel quæ sequuntur ex ea.

Dico tertio, consequenter, respondendo ad prædicta tria puncta tacta per prædictum dominum Cameracensem, quod hæ novem assertiones non sunt de fide, nec proprie, nec large sumpta: quia non repugnant scripturæ Sacræ, nec contentis in eadem, neque præceptis Decalogi contrariantur in aliquo; sed conformantur eisdem.

Dico consequenter, quod hæ novem assertiones non sunt contra bonos mores.

Dico finaliter, quod propter præmissas causas, non sunt judicio fidei reprobandæ.

Quibus auditis, venerandæ circumspectionis vir magister Joannes de Gersonio, cancellarius Parisiensis, dixit in effectu, quod expediebat ista scire, scilicet intentiones fratrum Mendicantium, de quatuor ordinibus, in suis deliberationibus. Unde, licet dolendum esset, ut dicebat, quod virus esset in vulnere; gaudendum tamen erat quod aperiretur, & sanies efflueret; quia per hoc citius, & salubrius sanaretur.

De & super quibus omnibus & singulis supra dictis, præfatus dominus cancellarius Parisiensis, petiit a me notario publico, infra scripto, sibi confici, atque tradi publicum instrumentum, seu publica instrumenta, unum, vel plura.

Acta fuerunt hæc, Anno, Indictione, Mense, Die & loco prædictis: præsentibus venerabilibus & circumspectis viris magistris Nicolao de Gonnessia, magistro in theologia; Joanne Campani, licentiato in Decretis; Dominis Joanne Reginaldi, & Andrea de curia, presbyteris Laudunensis, Remensis, Cameracensis & Parisiensis diœcesum, una cum pluribus aliis testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Guillelmus Picardi, clericus Bituricensis diœcesis, publicus, Apostolica & Imperiali auctoritate notarius, præmissorum, hinc inde, verborum prolationi præsens, una cum prænominatis testibus interfui; idcirco huic publico instrumento, alia manu scripto, signum meum solitum publicando apposui, hic me manu propria subscribens, in testimonium veritatis præmissorum, requisitus, & rogatus. *Avec sa parraffe authemtique a coste.*

Collationné sur l'original en parchemin conservé dans les archives des RR. PP. Celestins d'Avignon, par moy ainsi signé F. N. Bazin *Prieur des dits Peres Celestins.*

PROTESTATIO CARDINALIS CAMERACENSIS

Circa schedulam concordiæ, in negotio novem assertionum.

In nomine Domini Amen.

Ib. NOverint universi, & singuli præsens publicum instrumentum inspecturi, quod anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexto decimo, indictione nona, die Sabbati, quarta mensis Januarii, coram reverendissimis in Christo Patribus, dominis cardinalibus, & nonnullis dominis Prælatis, & doctoribus in materiis fidei, per sacrum Concilium Generale Constantiense deputatis commissariis, in magna aula palatii episcopalis Constantiensis, pro tribunali sedentibus, & in plurium doctorum, & baccalaureorum in sacra pagina, ibidem super materia fidei convocatorum, nostrorumque notariorum infra scriptorum præsentia; personaliter constitutus reverendissimus in Christo pater, & dominus Petrus cardinalis Cameracensis.

Post plura inter eosdem magistros, doctores, & bac-

& baccalaureos ſuper quarundam novem aſſer-
ANNO CHRISTI 1415. tionum materia per honorabilem virum magiſtrum Joannem de Gerſonio, cancellarium eccleſiæ Pariſienſis coram ipſius commiſſariis denunciatarum altercata; petiit inſtanter, & requiſivit, quatenus ipſius, & ambaxiatorum Chriſtianiſſimi regis Francorum ibidem præſentium, pro parte, duæ cedulæ pro modo concordiæ in materia novem aſſertionum prædictarum, ut dicebat, alias compoſitæ, & exhibitæ, quarum una, ut etiam aſſeruit, fuit alias præfatis dominis commiſſariis per ipſum reverendiſſimum patrem dominum cardinalem Cameracenſem; & alia quaſi ejusdem ſententiæ vel effectus, poſtea per dominos ambaxiatores prædictos præſentata, legerentur: quarumque cedularum, una videlicet dictorum ambaxiatorum, fuit ibi lecta; quas quidem cedulas etiam requiſivit ipſe dominus cardinalis Cameracenſis examinari per magiſtros, & baccalaureos in ſacra pagina, ad ſciendum ſi in ipſis cedulis ſervabatur honor fidei, & oſtendendum, quod ibi non lædebatur honor domini ducis Burgundiæ, aut cujuslibet alterius perſonæ. Tenor autem cedulæ prædictæ ibi lectæ ſequitur, & eſt talis.

„ Recogitans hæc ſancta Synodus Conſtan-
„ tienſis ſe divino munere congregatam eſſe,
„ ad procurandum totis conatibus ea quæ pa-
„ cem nedum ſpiritualem, ſed temporalem re-
„ ſpiciunt. Sentiens præterea quod in Chriſtia-
„ niſſimo Franciæ regno diviſiones plurimæ
„ ſubortæ erant, quæ, Domino miſerente,
„ conquieſcere ſperantur; unde congaudet in
„ Domino hæc ſancta Synodus, & gratias agens
„ congratulatur actoribus, & conſervatoribus
„ veræ pacis. Ipſa nihilominus eadem Synodus
„ ſatagens, exemplo boni medici, tollere ra-
„ dicitus occaſiones diviſionum hujuſmodi; &
„ attendens quod durantibus iis diviſionibus,
„ fuerunt ſuper materiis quarumdam aſſertio-
„ num nunc per quosdam publicatarum verbo
„ vel ſcripto, nunc per alios reprobatarum con-
„ tentiones variæ perlatæ etiam ad ſanctam ſe-
„ dem Apoſtolicam; deinde ad hanc Synodum
„ Conſtantienſem: ſuper quibus ſi non appo-
„ neretur finis debitus, non eſt dubium ſpi-
„ ritualem inde tranquillitatem, ac tempora-
„ lem poſſe turbari.

„ Qua in re præhabitis deliberationibus ma-
„ turis, declarat hæc ſancta Synodus, decernit,
„ & diffinit, quod novem aſſertiones judiciali-
„ ter commiſſariis ſuper omnibus cauſis fidei
„ etiam per promotorem Concilii abſque aſſer-
„ tore denunciatæ, non ſunt dogmatizandæ,
„ ſuſtinendæ, vel aſſerendæ; & ita dogmatiza-
„ tionem ipſarum omnium, & ſingularum,
„ cum propoſitione, in qua contineri dicuntur,
„ prohibet, & reprobet deinceps fieri, tanquam
„ de doctrina in fide, & bonis moribus erro-
„ nea, ſub pœnis a ſacris canonibus inſti-
„ tutis.

„ Declarat nihilominus eadem Synodus, quod
„ nec a ſententia, nec ab alia lata Pariſiis,
„ vel alibi, quæ concernat novem has aſſer-
„ tiones, vel propoſitionem eas continentem,
„ illuſtris princeps Joannes, & dux Burgundiæ
„ etiam tenetur, vel ligatur: cum nulla, ſicut
„ accepimus, lata fuerit contra perſonam e-
„ jusdem ducis judicialis ſententia, ſicut nec
„ dari debuit, aut potuit, ipſo non vocato,
„ vel audito.

Super hujus quidem cedulæ lectura, publicatione, & exhibitione ibidem factis, prælibatus dominus cardinalis Cameracenſis petiit ſibi a nobis notariis publicis infra ſcriptis fieri, atque tradi publicum, ſeu publica inſtrumentum, vel inſtrumenta. ANNO CHRISTI 1415.

Acta ſunt hæc Conſtantiæ, provinciæ Moguntinæ, in aula majori curiæ Epiſcopalis Conſtantienſis; ſub anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo decimo ſexto, indictione, die, & menſe de quibus ſupra, Apoſtolica ſede paſtore carente. Præſentibus ibidem venerabilibus, & egregiis viris, magiſtris Nicolao de Gonneſſia, in ſacra pagina; Jacobo de Cyreſio, & Joanne Majoris, in artibus magiſtris, Laudunenſis, Trecenſis, & Remenſis dioeceſum, ac aliis in multitudine copioſa teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis.

CEDULA

Data per magiſtros Jordanum Morini, G. Pulchrinepotis, domino cardinali de Urſinis, quinta Januarii.

Hæc Cedula fuit iterum data per Joannem Gerſon, die Mercurii VIII. Januarii, coram dominis judicibus. Anno XVI.

SI cauſa fidei circa novem aſſertiones, inci- lb. p. 495.
piendo ab illo, quod noviſſime dictum eſt pro parte quatuor ordinum Mendicantium, per organum magiſtri Joannis de Rocha cordigeri, poterit haberi celerior finis in dicta cauſa, ſine querendo aliud intereſſe perſonale, cum iſtæ aſſertiones hic habeant aſſertores, atque defenſores; nec oportebit præterea per diverſa, vel æquivoca vagari; cum hæc cauſa poſita ſit in patenti contradictione, ſcilicet iſta. *Eæ aſſertiones ſunt veræ; Eæ aſſertiones non ſunt veræ.*

Reſtat igitur ſolum videre, quæ pars habebit potiores rationes. Et hoc poterunt judicare non theologi, ſicut qui ſunt theologi; immo & laici, vigentes in judicio naturali rationis, & in experientia publicæ conſuetudinis. Et ſi reperiatur ipſas eſſe falſas, conſequens eſt de neceſſitate, quod ſint errores in fide, & moribus, & judicio fidei reprobandæ.

Ad hoc autem exequendum clarius, honeſtius, & efficacius, pro relatione facienda apud nationes per vos dominos commiſſarios, videtur quod habenda eſt diſputatio inter paucos, ut puta duos de una parte, & duos de alia, qui appunctacius elucidabunt, & reſolvent materiam, ſine contentione, quam fieri poſſit per ſolas ſcripturas; dum homines non ſe mutuo intelligunt, nec in idem conveniunt.

Placeat igitur reverendiſſimis, ac ſapientiſſimis Paternitatibus veſtris ordinare, quod ſic fiat in prima convocatione Concilii fidei, & in ſequentibus uſque ad complementum.

CEDULA

Tradita per magiſtrum Stephanum Paletz, magiſtrum in theologia, nationis Germanicæ, die Mercurii VIII. Januarii, dominis commiſſariis in cauſis fidei.

REverendiſſimi Patres, & domini cæteri ve- lb. p. 495.
nerandi. Sicut in proxima convocatione hic in loco fuit humiliter ſupplicatum ex parte plu-

plurium magistrorum, ut scripta doctorum in materia novem assertionum vestris dominationibus præsentata, sine nominatione personarum, quæ nolunt nominari, in favorem fidei publicentur; sic ex nunc supplicatur vestris paternitatibus, ut petitio eorum, cum sit justa & rationabilis, exauditionis mereatur effectum; attento quod in materia beneficiali, vel injuriarum, ante prolationem sententiæ, sit necessarium dicta testium publicari; quanto magis in ista materia arduissima, sic solemniter, & publice ventilata, necessarium est scripta doctorum coram doctoribus in isto auditorio publicari, quæ dicta testium repræsentant, cum eadem in favorem fidei, & testimonium veritatis catholicæ perhibuerunt, juramento medio requisiti: attento etiam quod reverendus in Christo pater, dominus Episcopus Atrebatensis, cum scriptura super materia illarum novem assertionum doctoribus per vestras dominationes injuncta & commissa, hoc idem postulavit; asserens quod nollet stare *supplici* assertioni doctorum, in condemnatione, vel approbatione dictarum assertionum, nisi scriberentur motiva, & probarentur per auctoritates, & rationes.

ANNO CHRISTI 1415.

* f. simplici.

Eadem die Mercurii, dominus Episcopus Atrebatensis coram dominis judicibus exhibuit quamdam cedulam hujus tenoris.

In vestro judiciali conspectu, Patres Reverendissimi, denuntiatas dudum quasdam novem assertiones tradidistis examini doctorum sacræ theologiæ, ac baccalaureorum formatorum, quos de diversis regionibus convenisse in unum, ac huic sanctæ Synodo assistere reperistis. Qui vestris mandatis obtemperantes, suas opiniones dederunt, juxta vestram ordinationem, & secundum juramentum per eosdem in vestris manibus emissum, super quæstione proposita, & publice ac solemniter disputata, pro sua qualibet parte.

Nunc autem suppliciter petimus, hos ambaxiatores Illustrissimi Principis domini ducis Burgundiæ, ut vestræ commissionis officium ulterius peragatur, potiorem effectum colligentes salutiferi consilii, & optimæ deliberationis doctorum, & baccalaureorum prædictorum; & eum referentes huic sacræ Synodo, ut fiat denique sessionalis, atque sententialis responsio, pro salubri informatione conciliorum Christi fidelium, si dictæ assertiones judicio fidei veniant reprobandæ, aut ne.

Nam hoc ipsum, juxta conditionem materiæ titulo prudenter instituto, perquiritis; nec in re tanta bubulcos, rusticos, idiotas, laicos, & ignaros, sed totius orbis litteratissimos, & eruditissimos consules, & peritissimos solicite quæsivistis, & Dei gratia, hic copiosissime inveneristis.

Eja igitur, non jam videantur in hoc sacro Concilio negligi, sacrosanctæ fidei consules & doctissimi theologiæ professores, quos jussu vestro, solertissimos, & sagacissimos illius materiæ digestiones, decisionesque dictis præclaris, & sententiis solidissimis, nunc instituisse, diligenter, & fideliter cognoscitis laborasse, ac id quod major, & sanior pars, insuspectaque doctorum prædictorum peritia demonstrat, ad salutiferam judicii consummationem celeriter deducere dignemini, & velitis. Hoc enim petitur instantissime, ne querelæ de vestri judicii tarditate materiam habeat illustrissimus dux Burgundiæ antedictus, cujus interesse adjudicatis, justitia suadente.

Hoc dein poposcit frequentius dudum harum assertionum denunciator; & ut celeriter occurratur toti mundo, ut fingit ab hoc pereunti exemplo, ad hoc taliter qualiter Apostolicas falsi numismatis compti sanctis *letiferi panis, aquæ toxicatæ sive potionis, cancri serpentis, igniſque accendentis.

* locus ruptus.

Poposcit ipsum frequentius Henricus de Piro sacræ Synodi promotor. Poposcit insuper ille idem, qui vestræ modicæ dilationi, per eum æstimatæ contumeliosæ detrahendo, Paganos, vel Judæos in judices fidei peroptavit. Poposcit iterum ille, & sui sequaces, ut examini citissime eadem materia præberetur, & in ea concluderetur. Et id ipsum nunc poscitur a nobis præfatis Ambaxiatoribus, ut de illo peritissimo, ac digestissimo examine susceptra vestræ quidem circa assertiones prætactas formatæ quæstionis sanior, major, atque peritior doctorum, ac baccalaureorum prædictorum determinatio, auctoritate hujus sacræ Synodi roboretur.

Et petiit ut hæc cedula in actis, & actitatis hujus processus poneretur. Et petiit instrumentum tunc sibi fieri.

ACTA RELIQUA IN CAUSA JOANNIS PARVI.

EPISTOLA

Caroli VI. Francorum regis

Ad deputatos a Synodo.

Discretis viris commissariis super materiis fidei a sacrosancta Generali Synodo deputatis, nostris charis vinctis *

* Fortet micis.

CAROLUS, Dei gratia, Francorum rex, discretis viris commissariis super materiis fidei a sacrosancta Generali Synodo deputatis nostris charis amicis, salutem, & hæreses extirpare.

Extat cum reliquis ter opera Gerson. ed. Dupin. to V. pag. 45

Vestras discretiones comprobamus, quod missos nostros oratores ad universalis Eccles. sanctum Concilium benigne nostris in agendis excepistis, illam præmaxime Dei, & in qua vivimus fidei, nostramque causam propositionis defuncti Joannis Parvi, dudum per dilectum, & fidelem consiliarium nostrum G... Episc. Parisiensem & fratrem Joannem Polet, hæreticæ pravitatis eo tunc in regno nostro Inquisitorem, celebri convocato Concilio, catholice condemnatæ, quam nos, & charissima filia nostra Parisiensis universitas advocavimus; & per nostras regni nostri civitates, litteris nostris publicari mandavimus; vestras discretiones in zelum fidei requirentes, quatenus causam ipsam, quam velut propriam defendere voluimus, & volumus, nec deserere valemus indefensam, salvo Dei, & nostræ regiæ majestatis honore; nostrosque oratores, & nuncios in earum defensione, quantum fidei fervor in nobis est, justitiæ favoribus amplecti velitis recommissos: & in hac re nostris eisdem oratoribus, quibus per dilectum nostrum nuncium, & oratorem magistrum Guillelmum Monardi, licentiatum in Decretis, nostram significari fecimus voluntatem, auditum benignum, & finem præstare plena-

narium. Et si qua velitis, quæ possumus, ea nobis significare curetis completur *. Datum Parisiis, nona Januarii.

ANNO CHRISTI 1415. * *Verbum ruptum.*

JUDICIUM

Deputatorum Concilii,

Quo sententia Episcopi Parisiensis, & Inquisitoris, adversus librum Joannis Parvi cassatur.

In Nomine Domini. Amen.

p. 500. PRidem Dominus Balthasar Cossa, tunc Joannes Papa XXIII. quamdam commissionis, vice supplicationis cedulam nobis Jordano, miseratione divina Episcopo Albanensi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali, per certum Apostolicæ Sedis cursorem præsentari fecit, quam reverenter, ut decuit, suscepimus, hujusmodi sub tenore,

Beatissime Pater,

„ Dudum accepta occasione super quadam „ asserta propositione per quemdam magistrum „ Joannem Parvi, sacræ Theologiæ professo- cum cer- „ rem, Parisiis, ut dicitur facta, qui * de- tus. „ votus sanctitatis vestræ filius Joannes Bur- „ gundiæ dux prætenditur advocatus, reveren- „ dus pater dominus Gerardus, Episcopus Pa- „ risiensis, & quidam Joannes Polet, præten- „ sus hæreticæ pravitatis in regno Franciæ In- „ quisitor, ad quorumdam æmulorum prose- „ cutionem malitiosam, dictam propositionem, „ tanquam, ut asserebat, a sana doctrina fi- „ dei catholicæ deviantem, & libros in qui- „ bus scripta dicebatur, comburi &c. ut dici- „ tur sententialiter mandaverunt. A quibus „ omnibus idem dominus dux, tamquam ve- „ rus fidei Christianæ zelator Catholicus, in „ quantum præmissa eum, ejusque statum, ho- „ norem, atque fidem concernere poterant, „ etiam pro suæ bonæ famæ, suique Christia- „ ni nominis conservatione, ad sanctitatem „ vestram, & sanctam sedem Apostolicam ap- „ pellavit. Dignetur igitur eadem Sanctitas „ causam, & causas appellationis, & appel- „ lationem hujusmodi, ac etiam principalis „ nullitatis, iniquitatis, & injustitiæ dictæ præ- forte pro- „ tensæ sententiæ, ac etiam processum * in tum. „ præmissis factorum, & habitorum, una cum „ dependentibus, emergentibus, & connexis, „ tam conjunctim, quam divisim alicui præ- „ lato probo viro in curia Romana residenti „ committere audiendas, decidendas, & fine „ debito determinandas, cum potestate citan- „ di Episcopum, & Inquisitorem prædictos, „ & omnes alios, qui sua interesse credide- „ rint, in curia Romana, & extra: ac etiam „ eis, & aliis quibus toties quoties opus „ erit inhibendi, sub pœnis formidabilibus; „ non obstante quod alias causa, & cau- „ sæ hujusmodi non sint in dicta curia legiti- „ me devolutæ, vel alias finiendæ; & cum „ potestate etiam præmissa omnia, & singula, „ per edictum publicum in Romana curia & „ alibi, si opus fuerit, & ad aliqua loca non „ patuerit tutus accessus, exequendi, & ex of- „ ficio procedendi &c. & cum potestate resti- „ tuendi ad prosequendam hujusmodi appella- „ tionem cum toto suo effectu, non obstante „ lapsu primi fatalis * infrà quod propter tur- „ bationes, quæ fuerunt in regno Franciæ; „ & quædam alia, commode prosequi non va- „ luit. Juribus, stylo, constitutionibus Apostolicis, & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque. "

ANNO CHRISTI 1415. * *verbum forsan nunc inusitatum.*

In fine vero dictæ commissionis, sive supplicationis cedulæ, scripta erant de alterius manu littera, litteræ superioris litteræ ipsius cedulæ prorsus & omnino dissimili, & diversa hæc verba, videlicet;

„ De mandato Domini nostræ Papæ; au- „ diant reverendissimi Patres domini Cardina- „ les de Ursinis, Aquilejensis, & Florenti- „ nus. Citent etiam per edictum, inhibeant, „ & restituant, & procedant ut petitur, & „ deputent promotorem ad causam &c. & „ quilibet eorum procedere valeat citra con- „ clusionem & sententiam diffinitivam. "

Cujus quidem commissionis seu supplicationis cedulæ rigore nos Jordanus Episcopus & Cardinalis, judex & commissarius prædictus de dictorum dominorum Aquilejensis, & Florentini Cardinalium nostrorum collegarum in hac parte mandato expresso & voluntate in solidum; etiam virtute commissionis procedentes, ac citatione, inhibitione, & compulsoria per nos ad providi & circumspecti viri magistri Petri Cauchon, præfati illustrissimi principis domini Joannis ducis Burgundiæ principalis, in ipsa nobis facta & præsentata commissione principaliter nominati, per providum virum magistrum Joannem de Monteleonis ipsius domini ducis principalem procuratorem constitutum substituti procuratoris instantiam, prout de ipsorum constitutionis & substitutionis mandatis idem magister Petrus Cauchon coram nobis legitime edocuit, contra venerabilem patrem dominum Gerardum Episcopum Parisiensem, & fratrem Joannem Polet Inquisitorem ex adverso principales, etiam in eadem nobis facta commissione principaliter nominatos, omnesque alios & singulos sua interesse credentes communiter vel divisim; etiam peremptione, decretis & concessione, & jurisdictione nostra legitime perpetuata præfatus Balthasar Cossa citatione, inhibitione & compulsoria hujusmodi, ut præfertur, Decretis nondum executioni mandatis, fuit per sacrosanctum Generale Constantiense Concilium, universalem Ecclesiam repræsentans, omni dignitate etiam Papali privatus, & destitutus.

Deinde vero ad dicti magistri Petri procuratoris præfati domini ducis principalis instantiam, contra præfatos dominos Gerardum, & fratrem Joannem Polet ex adverso principales, & alios sua interesse credentes alias citationem & inhibitionem de novo extra Romanam curiam, & ad partes concessimus, & decrevimus, ac per nostras certi tenoris litteras contra eosdem dominum Gerardum Episcopum, & Joannem Polet Inquisitorem prædictos, aliosque omnes & singulos sua interesse credentes, eosque citari fecimus, & mandavimus, quatenus certo peremptorio, & competenti termino, in eadem secunda citatione expresso, comparerent coram nobis, vel alio forsan interim, loco nostri, surrogando judice, & commissario, per se, vel per procuratores suos idoneos, ad causam, & causas hujusmodi sufficienter instructos, cum omnibus juribus, & munimentis, causam, & causas hujusmodi tangentibus, præfato illustrissimo principi domino Joanni duci, principali,

ejus-

ejusve legitimo procuratori pro eo; de & super omnibus, & singulis in ipsa commissione contentis de justitia responsuri; ac in causa, & causis hujusmodi processum, & procedi vituri, aliasque dicturi, facturi, audituri, allegaturi, & receptum quod justum foret, & ordo dictaret rationis; cum certificatione, quod sive in dicto citationis termino comparerent, sive non, nos nihilominus, vel surrogatus judex prædictus, ad omnia, & singula præmissa, & alias, prout juris foret, procederemus, seu procederet, dictorum citatorum absentia, seu contumacia non obstante, prout in dictis nostris citatoriis, & inhibitoriis sigillo nostro sigillatis, ac in forma solita, & consueta expeditis plenius continebatur.

ANNO CHRISTI 1415.

Quibus quidem nostris secundariis litteris in partibus, ut moris est, etiam in personis domini Episcopi, & fratris Joannis Inquisitoris prædictorum, & alias debite exequutis, & de ipsis partibus; una cum earum exequutionibus reportatis, & coram nobis per providum virum Magistrum Joannem de Montejustino, in curia Romana, & etiam præfati domini ducis principalis procuratorem, prout de suæ procurationis mandato, etiam coram nobis legitime edoctum extitit, ac nomine procuratorio ejusdem domini ducis judicialiter, & in scriptis reproductis.

Nos tunc, Jordanus Episcopus, & Cardinalis, ac judex, & commissarius prædictus, de dictorum dominorum Aquilejensis, & Florentini Cardinalium, nostrorum collegatorum; in hac parte, mandato expresso, & voluntate, in solidum ac etiam virtute commissionis inter partes prædictas rite, & legitime ad ulteriora procedentes, ad præfati magistri Joannis de Montejustino procuratoris instantiam, eosdem, dominum Episcopum, & fratrem Joannem, ex adverso principales, omnesque alios & singulos, sua interesse credentes, & eorum procuratores, si qui essent in curia Romana pro eisdem, ad dicendum vel opponendum quicquid verbo, vel in scriptis contra hujusmodi commissionem, citationem, & exemptiones supradictas dicere, sive opponere volebant, ad certum terminum peremptorium per audientiam publicam litterarum contradictarum Romanæ curiæ, fecimus, & mandavimus.

In quo quidem termino comparuit in judicio coram nobis dictus magister Joannes de Montejustino procurator, quo supra nomine, & dictam citationem audientiæ in eadem audientia debite executam repræsentavit facto, & in scriptis, citatorumque in eadem contentorum, non comparentium contumaciam accusavit, ipsosque contumaces per nos reputari petendo.

Et tunc discretus vir magister Joan. Martitineti, dictorum Gerardi Episc. & fratris Joannis Polet Inquisitoris, ex adverso, principalium procurator, ibidem præsens, quoddam instrumentum procurationis publicum, quamvis limitatum, coram nobis produxit, ac in jurisdictionem nostram nullatenus, ut asseruit, consentiens: nihilominus contra commissionem, citationem, & exequutionem supradictas, verbo duntaxat, excepit; protestans excipere facto, & in scriptis suis, loco & tempore congruis: & ob hoc copiam productorum nomine procuratorio petiit, quam eidem fieri decrevimus, atque tradi volumus per hujusmodi præsentis causæ notarium, & scribam infrascriptum.

Subsequenter vero, comparente in judicio coram nobis præfato magistro Joanne de Montejustino procuratore, & quemdam libellum, sive summariam petitionem facto, & in scripturis producente, cujus tenor sequitur & est talis.

ANNO CHRIS 1415.

Coram vobis reverendissimis in Christo Patribus dominis S. R. E. Cardinalibus, videlicet dominis Jordano Episcopo Albanensi, de Ursinis; Antonio Aquilejensi, & Francisco Florentinensi, vulgariter nuncupatis judicibus & commissariis a Sede Apostolica ac partibus infrascriptis cum potestate quod quilibet vestrum valeat &c. specialiter deputatis, proponit in jure procurator & procuratorio nomine illustrissimi principis domini Joannis ducis Burgundiæ, comitis Flandriæ, Artheſii &c. Quod licet condemnatio, seu determinatio opinionum in fide insurgentium ad solam sedem Apostolicam spectet; nihilominus tamen quidam dominus Gerardus prætensus Episcopus Parisiensis, & frater Joannes Polet pro Inquisitore hæreticæ pravitatis in regno Franciæ tunc se gerens, falcem suam in messem alienam mittentes, ac judicium ad eos minime pertinens temere usurpantes, nullisque auctoritate, jurisdictione, aut alia sufficienti potestate suffultis, non vocatis neque citatis legitime illis, quorum intererat, ac nullo processu juridico super hoc facto, nec aliquo juris ordine observato, sed penitus prætermisso, quasdam prætensas sententias in quibus præfatum dominum ducem nominarunt, nulliter & perperam protulerunt, & quas assertiones quasdam novem numero truncatas & confictas, & quandam propositionem, quas falso quondam magistro Joanni Parvi adscripserunt, tanquam justificationem dicti domini ducis per eundem, ut dicebant, propositas, velut in fide & moribus erroneas &c. temere & de facto damnare præsumpserunt; necnon quosdam chartabellos, quos propositionem magistri Joannis Parvi pro justificatione domini ducis factam appellarunt; licet falso, igne cremandos decreverunt, cremarique jusserunt, & de facto dictas prætensas sententias vilissime & ignominiose exequendo fecerunt publice concremari, inhibueruntque; & alia nefanda plura attentarunt, quæ in suis prætensis sententiis dicuntur contineri, & quæ alias facti immanitas patentius demonstrat.

Cum igitur præfati domini ducis, qui in eisdem prætensis sententiis & processibus per expressum nominatur, & qui ab eisdem & inde subsecutis, salva eorum nullitate, tam pro se, quam pro sibi adhærentibus, & aliis, quorum interesse poterat, appellavit; licet obstante hujusmodi nullitate non esset appellare necesse, valde interfit, quod prætensæ sententiæ & processus hujusmodi ac præmissa omnia & singula & alia inde secuta nullæ, nulli, & nulla declarentur, vobisque reverendissimis in Christo Patribus ac dominis commissariis prædictis nullitas præmissorum omnium cum omnibus dependentibus, incidentibus, emergentibus & connexis tam conjunctim quam divisim, per olim Joannem Papam commissa extiterit.

Ea propter petit dictus procurator, nomine quo supra, per vos reverendissimos Patres dominos Cardinales & commissarios ante dictos, per vestram sententiam & ordinationem pronuntiari, decerni, & declarari prætensos processus, sententias, condemnationes, crematione, inhibitiones, & executiones prædictos, & prædictas, ac omnia inde secuta, fuisse & esse nul-

nullos, nullas, & nulla, invalidos & invalidas, cassos, cassas, & cassa, ac nullius fuisse, & existere roboris nec momenti, eosque, eas & ea subjacuisse & subjacere vitio nullitatis, & quatenus de facto processerunt per modum nullitatis cassandos, irritandos, & annullandos, cassandas, irritandas, & annullandas, cassanda, annullanda, & irritanda fore; & per vos cassari, irritari, & annullari, ipsosque per Gerardum & fratrem Joan. Polet inquisitor, prædictos & eorum quemlibet in solidum expensis in hujusmodi causa, occasione præmissorum, pro parte dicti domini ducis tam in partibus quam coram vobis, & alibi factis, de quibus, & de faciendis in * antea solemniter protestatur condemnandos fore & condemnari; & super præmissis tam conjunctim quam divisim & alias, prout convenit, & decet justitiam ministrari, vestrum, in quibus potest, & debet, benignum officium implorando.

Et protestatur dictus procurator, quod præmissa possit corrigere, emendare &c. & quod per ea, quæ prædixit, & in posterum quomodolibet in hujusmodi causa dicturus est, non intendit se ad onus superfluæ prolationis alligare, seu astringere; sed solum duntaxat ad ea, quæ sufficiunt, seu sufficere possunt ad intentionem suam præfatique domini ducis & aliorum, quorum interest consequendam. Et ultra protestatur, quod per præmissa, & alia quæcumque dicta, & dicenda nihil intendit ad intentionem adversariorum, seu alicujus eorum confiteri; sed potius diffiteri, & negare, prout diffitetur & negat.

Nos tunc ad ipsius magistri Joannis de Montejustino procuratoris instantiam, dictum magistrum Joannem Martineti procuratorem prædictum per certum sedis Apostolicæ cursorem, & nihilominus præfatos dominos Episcopum, & inquisitorem per auditientiam * litterarum contradictarum ad dicendum, & opponendum quidquid verbo vel in scriptis contra hujusmodi libellum seu petitionem summariam dicere, seu opponere volebant, ad certum terminum peremptorium & competentem citari mandavimus atque fecimus.

Quo termino adveniente comparuit in judicio coram nobis præfatus magister Joannes de Montejustino procurator, & citationem auditientiæ in eadem debite executam reproduxit, dictorumque citatorum in eadem contentorum non comparentium, ac etiam dicti magistri Joannis Martineti, ibidem præsentis, nihil contra dictum libellum, sive petitionem summariam verbo vel in scriptis dicentium, vel nec opponentium, contumaciam accusavit, ipsosque contumaces per nos reputari instanter postulavit.

Nos tunc dominum Episcopum, & Inquisitorem prædictos absentes, & etiam dictum magistrum Joannem Martineti ibidem præsentem, nihil tamen contra dictum libellum opponentes, nec excipientes, reputavimus, justitia exigente, contumaces.

Et nihilominus, quia dictus magister de Montejustino asserebat se de quibusdam litteris, sive instrumentis, quæ, ut dicebat venerabilis, & circumspectus vir, Magister Joannes de Gersonio, cancellarius Ecclesiæ Parisiensis, coram judicibus in causa fidei, seu assertionum prædictarum per sacrum Concilium Constantiense deputatis judicialiter produxerat, & quæ penes notarios in eadem causa assertionum scribentes, vel alterum eorum esse debebant, indigere.

Nos, Jordanus Cardinalis prædictus, eosdem notarios, & quemlibet eorum, instante dicto magistro Joanne de Montejustino, ad portandum, & exhibendum coram nobis instrumenta, seu litteras hujusmodi, primo simpliciter, & deinde ad idem secundo, sub pœna, ad certum peremptorium, & competentem terminum citari, & compelli, per certum sedis Apostolicæ cursorem, viva voce fecimus, & mandavimus.

In quo quidem, & secundo termino, discretus vir magister Conradus de Velden, secretarius præfati domini Cardinalis Florentini, alter notariorum, in prædicta causa assertionum, & scribarum, ad hæc de mandato nostro citatus, & compulsus, duas litteras, unam sigillis Episcopi, & Inquisitoris prædictorum, & aliam sigillo serenissimi Principis domini regis Francorum sigillatas; in quibus quidem litteris quædam sententiæ per Episcopum & Inquisitorem, super condemnatione novem assertionum, & propositionis prædictarum Parisiis latæ continebantur, & etiam narrabantur, exhibuit & produxit: asserens idem magister Conrardus, illas coram dictis dominis judicibus in causa dictarum assertionum deputatis per præfatum magistrum Joan. de Gersonio productas extitisse.

Post quam quidem exhibitionem dictarum duarum litterarum, per eundem magistrum Conrardum, ut præmittitur, coram nobis factam, præfatus magister Joannes de Montejustino, ibidem præsens, dictas duas litteras judicialiter coram nobis reproduxit, in quantum faciebant pro interesse præfati domini ducis consequentiam, & non alias, nec alio modo: petens nihilominus idem de Montejustino sigilla, & signa in eisdem litteris apposita, & appensa, per dictum magistrum Joannem Martineti ex adverso procuratorem, & quosdam alios testes, quos tunc produxit, recognosci.

Quæ signa, & sigilla tunc per eosdem Martineti, & alium testem, recepto ab eis per nos primitus juramento, quod dicerent veritatem, recognita extiterunt.

Deinde vero, instante dicto magistro Joanne de Montejustino, nos præfato magistro Joanni Martineti, ex adverso procuratori, assignavimus; nec non eosdem dominos Episcopum, & Inquisitorem, per audientiam contradictarum, ad dicendum, opponendum, & excipiendum, si, & quicquid verbo in scriptis dicere, opponere, vel excipere vellent contra dictas duas litteras, ut profertur exhibitas, & productas, ad certum & peremptorium terminum per audientiam contradictarum citari mandavimus, & fecimus.

Quo termino adveniente, nos, ad instantiam præfati magistri Joannis de Montejustino, coram nobis in judicio comparentis, & citationem proxime dictam in audentia contradictarum legitime exequutam reproducentis, ac etiam dominorum Episcopi, & Inquisitoris prædictorum, nec non dicti magistri Joannis Martineti eorum procuratoris prædicti non comparentium; nec quicquam verbo vel in scriptis contra dictas duas litteras dicentium, opponentium, vel excipientium contumaciam accusantis, reputavimus, prout fuerunt, contumaces.

Consequenter autem, productis pro parte dicti domini ducis certis aliis instrumentis, ac etiam illis, & omnibus actis causæ meritis, visis, & intellectis; illisque etiam in plurium dominorum cardinalium, ac prælatorum, & aliorum

juriſperitorum ; nec non etiam in tota cum auditoribus ejuſdem diverſis , & iteratis conſilium * per nos, & noſtros collegas prædictos habitis, poſitis, & plenius recenſitis.

ANNO CHRISTI 1415.

* forte *conſiliis*

Tandem nos Jordanus, Cardinalis de Urſinis judex & commiſſarius, una cum, ac de voluntate, & mandato dictorum dominorum Aquilejenſis, & Florentini Cardinalium noſtrorum, in hac parte collegarum prædictorum, ipſiſque volentibus, & conſentientibus, ad præfati magiſtri Joannis de Montejuſtino procuratoris inſtantiam, eundem magiſtrum Joannem Martineti ad concludendum, & concludi videndum, vel dicendum cauſam, ſi quam haberet, rationabilem quare concludi non deberet, allegandum; nec non audiendum per nos, & collegas noſtros prædictos ferri, & in ſcriptis promulgari ſententiam, & ad audiendum ſuper hoc voluntatem noſtram, & collegarum noſtrorum prædictorum ad certos diem, & horam inferius annotatos, per certum Apoſtolicæ ſedis curſorem: nec non dominos Gerardum Epiſc. & fratrem Joan. Polet Inquiſitorem, prædicti ipſius magiſtri Joan. Martineti partes antedictas, etiam ad ipſius magiſtri Joannis de Montejuſtino procurat. inſtantiam ad actus, & terminos prænotatos ad diem, & horam inferius etiam deſcriptos, per audientiam publicam litterarum contradictarum Romanæ curiæ citari fecimus, & mandavimus: quos etiam diem, & horam eidem magiſtro Joan. de Montejuſtino procurat. inſtanti, & petenti ad idem, & eoſdem actus ſtatuimus, & diximus præfigendum.

Quibus, die, & hora advenientibus, comparentibus in judicio coram nobis magiſtro Joan. de Montejuſtino, ex una; & Joan. Martineti procuratoribus prædictis, nominibus procuratoriis, quibus ſupra partibus ex altera; Idem magiſter Joannes de Montejuſtino procurator, dictam citationem audientiæ contradictarum in eodem debite executam, facto, & in ſcriptis repræſentavit, dominorumque Epiſcopi, & Inquiſitoris dictorum, & aliorum citatorum, in eodem contentorum non comparentium, nec aliquid rationabile allegantium, præfato magiſtro Joanne Martineti ex adverſo procuratore ſemper præſente & audiente, contumaciam accuſavit, ipſoſque contumaces reputari, & in eorum contumaciam, una cum eo concludi, & pro concluſo haberi per nos inſtanter poſtulavit, quantumcumque in eo fuit, concludit in eadem.

Nos tunc, una cum dicto magiſtro Joanne de Montejuſtino procuratore concludente, & ſecum concludi petente in hac cauſa præfatis dominis Cardinalibus, noſtris in hac parte collegis, præſentibus, volentibus, mandantibus & conſentientibus, ut præfertur, duximus concludendum, & concluſimus, habuimuſque & haberi volumus pro concluſo in eadem.

Et nihilominus magiſtro Joanne de Montejuſtino procuratore inſtante, & ſententiam ferri petente; nos Jordanus Cardinalis de Urſinis prædictus, una cum præfatis dominis Aquilejenſi, & Florentino Cardinalibus, judicibus, & commiſſariis, noſtriſque in hac parte collegis, ac etiam ipſi noſtri collegæ, & eorum quilibet, una nobiſcum in domo habitationis noſtræ exiſtentes, & pro tribunali ſedentes; ac de noſtri, ac etiam de dictorum dominorum Aquilejenſis, & Florentini Cardinalium, judicum, & commiſſariorum, noſtrorumque in hac parte collegarum voluntate, & mandato; nec non de juriſperitorum conſilio, præhabita cum eiſdem, ut profertur, matura deliberatione, & ſufficienti, ad noſtram ſententiam & ordinationem proferendam, in hujuſmodi cauſa duximus procedendum & proceſſimus; eamque per ea, quæ vidimus & cognovimus; ac de præſenti cognoſcimus & videmus, pro præfato domino duce Burgundiæ, ad inſtantiam, & petitionem dicti magiſtri Joannis de Montejuſtino procuratoris, & contra dominos Gerardum Epiſcopum, & Joannem Polet Inquiſitorem, prædictos, in ſcriptis tulimus, & per præſentes proferimus, in hunc qui ſequitur modum.

De Juriſperitorum conſilio per hanc noſtram ſententiam, & ordinationem, quam ferimus ſcriptis; pronuntiamus, decernimus, & declaramus prætenſos proceſſus, ſententias, condemnationes, & executiones prædictos & prædictas, ac omnia inde ſecuta, fuiſſe, & eſſe nullos, & nulla, invalidos, invalidas, & invalida, caſſos, caſſas, & caſſa, ac nullius fuiſſe, nec exiſtere roboris, nec momenti; eoſque, eas, & ea ſubjacuiſſe, & ſubjacere vitio nullitatis: quatenus de facto proceſſerunt, per modum nullitatis, caſſandos, irritandos & annullandos, caſſandas, irritandas, & annullandas, caſſanda, irritanda, et annullanda fore; caſſamus, irritamus, & annullamus: condemnationem expenſarum in hujuſmodi cauſa coram nobis legitime factarum, ex cauſa omittentes.

Lecta, lata, et in ſcriptis promulgata fuit hæc noſtra ſententia per nos Jordanum Epiſcopum, nec dominos Aquilejenſem, et Florentinum Cardinales, judices, et commiſſarios prædictos per organum tamen noſtrum, atque vocem.

Conſtantiæ, provinciæ Moguntinæ, ſacroſancta Synodo univerſalem Eccleſiam repræſentante, ibidem in Spiritu Sancto legitime congregata, in domo habitationis noſtræ, in veſperis, nobis inibi, una cum præfatis dominis Aquilejenſi, et Florentino Cardinalibus noſtris collegis ad jura reddendum, pro tribunali ſedentibus, et prædictæ ſententiæ ibidem ſuis propriis manibus, et nobis una cum eis ſubſcribentibus.

Sub anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. indictione nona, die vero mercurii, quinta decima menſis Januarii, ſede Apoſtolica paſtore carente.

In quorum omnium et ſingulorum fidem et teſtimonium præmiſſorum præſentes litteras, ſive præſens publicum inſtrumentum, hujuſmodi noſtram ſententiam et ordinationem in ſe continentes, ſive continens, ex inde fieri et per Antonium notarium publicum, noſtrumque et hujuſmodi cauſæ coram nobis ſcribam infraſcriptum ſubſcribi, et publicari mandavimus, noſtrique una cum præfatorum dominorum Aquilejenſis, et Florentini Cardinalium noſtrorum, ut præfertur, collegarum, ſigillorum appenſione, juſſimus communiri, præſentibus ibidem honorabilibus et circumſpectis viris, dominis Stephano de Cechano priore urbis, Salvato de Pirteto Apoſtolicarum, et Cyno de Lombardis de Piſis ſacræ pœnitentiariæ litterarum ſcriptoribus, et Joanne Baers notario publico, cum pluribus aliis teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, et rogatis.

Et ego Antonius Dominici de Prato, Clericus Piſtorienſis diœceſis, publicus Apoſtolica, et Im-

et Imperiali auctoritate notarius, ac Reverendissimorum dominorum Cardinalium de Ursinis, Aquilejensis, et Florentini, judicum et commissariorum præfatorum, et hujusmodi coram eis scriba; quia prædictæ sententiæ prolationi, omnibusque aliis et singulis præmissis, dum sic, ut præmittitur, per præfatos dominos Cardinales judices et commissarios, et coram eis fierent et agerentur, una cum prænominatis testibus præsens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi, et audivi; ideoque hoc præsens publicum instrumentum per alium, me aliis occupato negotiis fideliter scriptum ex inde confeci, subscripsi, publicavi, et in hanc publicam formam redegi, signoque, et nomine meis solitis, et consuetis, una cum appensione sigillorum præfatorum dominorum Cardinalium, judicum, et commissariorum signavi, rogatus, et requisitus, in fidem et testimonium omnium, et singulorum præmissorum.

SCHEDULA SENTENTIÆ

Producta per D. C. Cameracensem, in præsentia dominorum judicum in causis fidei, die sabbati VIII. Febr. anno XVI.

RECogitans hæc sacrosancta Synodus Constantiensis, se divino munere congregatam esse, ad procurandum totis conatibus, ea quæ ad pacem, nedum spiritualem, sed temporalem respiciunt; quod utique fieri nequit, nisi vera fides, quæ per dilectionem operatur, inviolata subsistat: sentiens præterea, quod in christianissimo Franciæ regno divisiones plurimæ subortæ erant, quæ Domino miserente, et ad concordiam clementissimi regis animum, cum suis principibus, et baronibus inclinante conquieverunt; unde congaudet in Domino hæc sancta Synodus, et gratias agens, congratulatur actoribus talis pacis, conservatoribusque fidelibus.

Ipsa nihilominus eadem Synodus satagens, exemplo boni medici, tollere radicitus occasiones divisionum hujusmodi, ne deinceps nimia facilitate repullulentur, et attendens, quod durantibus iis divisionibus, fuerunt super materiis quarumdam assertionum, nunc per quosdam publicatarum, verbo vel scripto, nunc per alios reprobatarum, contentiones variæ perlatæ, etiam ad sanctam sedem Apostolicam; deinde ad hanc Synodum Constantiensem; super quibus, quoniam fidei moralium que præceptorum veritatem directe concernunt, si non apponeretur finis debitus, non est dubium spiritualem inde tranquillitatem, ac temporalem posse turbari.

Qua in re, præhabitis deliberationibus maturis, et recepto communi consensu partium hic existentium declarat hæc sacrosancta Synodus, decernit, et diffinit, propter præmissas, & alias rationes, ad ea faciendum moventes, quod IX. assertiones judicialiter coram commissariis super omnibus causis fidei etiam denunciatæ, non sunt dogmatizandæ, sustinendæ, vel asserendæ; et ita dogmatizatores ipsarum omnium, et singularum cum propositione in qua contineri dicuntur, prohibet, et reprobat deinceps fieri, sub pœnis a sacris Canonibus institutis; sed sunt reprobandæ: et ita prohibet, et reprobat, tanquam falsas, et scandalosas, non intendens juri alicujus personæ, vel honori præjudicare, seu quomolibet * derogare; cum nullus particularis assertor, seu defensor earundem coram hac Synodo fuerit judicialiter accusatus.

ANNO CHRISTI 1415.

Prohibet insuper propter certas rationes dogmatizationem deinceps fieri cujusdam propositionis, quæ diversis, & variis exemplaribus inventa est & inscripta, sub nomine defuncti magistri Joannis Parvi: super qua propositione illustris princeps Joan. Dux Burgundiæ protestationes multas publice fecit, quarum unam huc direxit per litteras sigillo suo, & signo proprio manuali roboratam, continentem inter cætera talem verborum formam.

„ Considerent, rogo, circumspectiones ve-
„ stræ, quod licet immeritus, de domo Franciæ
„ originem duxi, quæ, Dei gratia, monstris hæ-
„ reticæ pravitatis contaminata nusquam fuis-
„ se legitur. Patre non solum catholico, ve-
„ rum ferventissimo zelatore fidei progenitus,
„ & ardentissimo prosequutore unionis Eccle-
„ siæ, filio regis Franciæ, non theologus, non
„ eruditus subtilitatibus fidei, sed firmiter cre-
„ dens, & confitens simpliciter quæ nobis per
„ Christum, per Apostolos, & per sanctam
„ matrem Ecclesiam tradita sunt; utpote chri-
„ stianus princeps, milles & laicus, paratus non
„ solum credere, quæ sancta mater decreverit
„ Ecclesia; sed etiam tueri, & defendere ma-
„ nu militari, usque ad effusionem proprii san-
„ guinis, & meos subditos ad ea credenda,
„ & defendenda compellere, si sit opus.

Sequitur.

„ Me vestra Synodus sacratissima catholi-
„ cum teneat, vestris diffinitionibus factis, &
„ fiendis cæterorumque sacrorum Conciliorum
„ hujusmodi adhærentem, non valentem quic-
„ quam sustinere, quod sit erroneum, vel con-
„ trarium sanæ doctrinæ, seu fidei orthodoxæ,
„ & si per approbationem præmissam sic gene-
„ raliter factam scilicet de propositione magi-
„ stri Joannis Parvi, veniat, & intelligatur a-
„ liquid approbatum, quod per sanctam matrem
„ Ecclesiam decerneretur contrarium veritati
„ fidei orthodoxæ, vel sanæ doctrinæ: vestro
„ cœtui sanctissimo notifico, me nunquam in-
„ tellexisse, voluisse, vel velle talia approbare,
„ & ea supplico pro non dictis vel approbatis
„ per vos haberi, quæ corrigenda diffinitioni-
„ bus vestris submitto.

Qua protestatione, & humili submissione pensatis, decernit hæc eadem sancta Synodus, eundem illustrem principem ducem Burgundiæ habendum esse in hac parte catholicum; cum huic diffinitioni in materia IX. assertionum præmissarum eum sentire speramus.

Declarat insuper eadem Synodus, quod a nulla sententia Parisiis, vel alibi lata, concernente prædictam propositionem magistri Joannis Parvi, vult eundem illustrem ducem teneri, vel ligari; cum nec aliqua, sicut fertur, lata fuerit contra personam ejusdem ducis judicialis sententia.

Denique commonet, & hortatur hæc sacra Synodus præfatum ducem, quatenus ipsi, sicut generosum decet, & christianum principem nullis pravæ suasionis stimulis moveatur, occasione præteritorum gestorum, vel dictorum in iis fidei materiis, ad exercendum contra personam quamcumque rancoris vel odii fomitem: sed in Christi charitate, quæ *non irritatur, & congaudet utilitati* * 1. Cor. 13. 6. sint omnia pacifica, * *veritati* sicut

☞ sicut omnes ad unum pacis æternæ finem nitimur pervenire.

ANNO CHRISTI 1415.

*Sequitur quædam parva * primo tradita per dominum Cardinalem Cameracensem ambaxiatoribus domini ducis Burgundiæ per * concordia &c.*

* Forte deest *Cedula*.

* forte *pro*.

HÆc sancta Synodus declarat, quod per præmissam condemnationem novem propositionum, vel etiam per condemnationem nuper factam de illa propositione: *Quicumque tyrannus &c.* eadem Synodus non intendebat, nec intendit juri alicujus personæ, seu famæ ipsius, vel honori præjudicare, seu quomodolibet particulariter derogare, cum nullus particularis assertor seu defensor earumdem, coram dicta Synodo fuerit judicialiter accusatus.

Producta & exhibita per dominum Cameracensem die Sabbati VIII. Februarii, coram dominis commissariis, & lecta publice per..... suum secretarium: super qua dominus Cameracensis petiit instrumentum, præsentibus &c.

L I B E L L U S

Ex parte Ducis Burgundiæ oblatus Synodo Constantiensi;

Sive

Requesta exhibita, & lecta coram commissariis &c. & de ea petita sunt instrumenta, die XVIII. Februarii post prandium, in Aula Palatii Anno XVI.

Reverendissimis Patribus, dominis judicibus in causis fidei per hoc sacrum Concilium deputatis, pro parte illustrissimi principis ducis Burgundiæ, humiliter de sequentibus supplicatur.

Ib. p. 511. Et primo, cum quædam novem assertiones per aliquos, zelum fidei non habentes, confictæ, & quondam magistro Joanni Parvi malitiose, & falso impositæ fuerint, in læsionem memoriæ ejusdem magistri Joannis Parvi; ac etiam in præfati domini ducis scandalum, & jacturam; & per quemdam magistrum Jo. Gerson, quamvis calumniose denunciatæ in præsenti Concilio extiterint: petunt, & instanter requirunt ambaxiatores, & procuratores præfati domini ducis per V. R. P. eumdem de Gersonio declarari, & pronunciari a dicta denunciatione calumniose destitisse, prout alias pluries extitit petitum per eosdem.

Secundo, cum in causa dictarum novem prætensarum assertionum, juste & rationabiliter decreveritis, & fueritis interlocuti, præfatum dominum ducem habuisse, & habere interesse, ipsumque ad illud admiseritis, a quibus minime fuit appellatum: petunt iidem ambaxiatores, & procuratores, quod super petitis in libello, pro parte ipsius domini ducis coram vobis oblato, velitis juxta formam, & conclusionem ejusdem, justitiam ministrare.

Tertio etiam, quia dictæ novem prætensæ assertiones, quarum occasione præfatus dominus dux multipliciter sine causa in suis fama, nomine, & honore præclarissimis læsus fuit, atque tactus, post publicam, & plenissimam apparitionem materiæ earum, pro & contra, de mandato V. R. P. factam, fuerunt traditæ magistrorum, licentiatorum, & baccalaureorum in theologia formatorum examini, qui medio juramento per eos in manibus vestris, seu per vos, vel deputatorum præstito, super eisdem assertionibus suas opiniones, etiam juxta ordinationem vestram, tradiderunt. ANNO CHRISTI 1415.

Ea propter supplicant ambaxiatores, & procuratores prædicti, pro quanto præfatum eorum dominum, modo prætacto tangunt, aut tangere possunt; quatenus absque ulteriori mora opiniones prædictas, illis tamen rejectis, quæ merito sunt repellendæ, nec non omnia actitata in processu prætensarum IX. assertionum hujusmodi fideliter hujus sacri Concilii nationibus referre, illaque in scriptis redigi, & etiam signis, & subscriptionibus plurium notariorum communiri facere dignemini; ut sic, iis mediantibus, præsens sacrum Concilium, justitia mediante, judicet, & terminet, si prædictæ assertiones sint judicio fidei reprobandæ, vel ne; aut alias diffiniat id quod jus, & justitia suadebunt.

Has autem petitiones, & requestas pluries factas, & nunc repetitas, petunt ambaxiatores, & procuratores prædicti in actis causæ inseri, & de iis sibi fieri publica instrumenta, unum, vel plura, ad futuram rei memoriam.

R E Q U E S T A

Domini Simonis de Teramo advocati &c.

Exhibita coram dominis commissariis in causa fidei die XVIII. mensis Februarii anno domini MCCCC. XVI.

REverendissimi in Christo Patres, & domini. Quemadmodum vestræ dominationes audiverunt, venerabilem & circumspectum virum, magistrum Guillelmum Mommardi, nuncium, & oratorem Christianissimi principis, domini Caroli Francorum regis illustrissimi, suam credentiam prudentem exposuisse.

Ego Simon de Teramo hujus causæ, pro parte promotionis ejusdem, per easdem vestras dominationes deputatus, atque sacri Consistorii Apostolicæ sedis advocatus, non recedendo, sed potius inhærendo jam dictis, & expositis per præfatum magistr. Guillelm. Mommardi requiro, postulo, & humiliter peto, ut supradictum D. Guillelm. Mommardi nuncium & oratorem regium, & alios in Romana curia procuratores ejusdem domini regis, pro interesse præfati Christianissimi Francorum regis antedicti admittere, eisque, & mihi promotori causæ hujusmodi copiam processus in hujusmodi fidei causa agitati decernere, & communicare velitis: & protestor, quod ante decretum hujusmodi processus, ad ulteriora in ipsa causa procedere minime debeatis.

Item, quod præfatus magister Guillelmus, & alii præfati Christianissimi regis procuratores, & ambaxiatores, & præcipue in materia existentes, ad hujusmodi causam, & ejus prosecutionem admittantur; eo quod prædictus dominus Francorum rex suum singulare prætendit interesse, & sui regni; præsertim ex hoc, quod ipsæ novem assertiones ex propositione Joannis Parvi, pro justificatione prætensa nefandissimæ necis inclytæ recordationis domini Ludovici quondam Ducis Aurelianensis, dilectissimi & unici fratris regis Francorum antedicti, infideliter & scandalose compositæ, extractæ sint.

Item,

☞ Item, ne ipſe Chriſtianiſſimus rex de erro-
NNO re argui poſſit, ex quo aſſertiones illas tan-
RISTI quam erroneas ſupprimi, aboleri, & caſsari,
415. & ut a fide & moribus devias denunciari in ſuo regno juſſit & fecit.

Item, ne pervertatur fidelitas in ſubditis regni ſui verſus ſuperiores & dominos.

Item, ne pervertatur debita politia, & civile regimen in regno ſuo.

Item, ne ſcandala in ejuſdem regno eſsent, quæ, ex dictis propoſitionibus, ſeu aſſertionibus, ſi non damnarentur, poſſent in ejus regno contingere, & evenire; & ex aliis pluribus, quæ in facto, ex quo jus reſultat, cum expediet, deducentur.

Et proteſtor, quod ad actus aliquos non pro- B cedatis in hac cauſa, niſi ad illos; niſi ipſis nunciis & procuratoribus dicti domini regis primitus evocatis, & ſolemniter requiſitis.

Item, ſimili modo requiro, ſupplico & peto, quatenus, reverendiſſimi Patres, conſideretis ſtatum, conditionem & qualitatem perſonarum, a quibus votum in hac cauſa ſuſcipitur.

Item, quod illis conſideratis, deliberationes & opiniones magiſtrorum in Theologia, & aliorum in ipſa cauſa fidei vota ſua deliberantium & dantium, & nomina eorundem publicare, atque in publico legi facere velitis; ut numeri ad numerum, zeli ad zelum, ac rationum ad rationem, ſuppoſitionum ad ſuppoſita calculis præhabitis, ſupra dictæ necis fundamento, ex qua ortæ ſunt, attento, poſſimus ad veram earundem devenire condemnationem. Et proteſtor, quod aliis, ordine, modo, ſeu forma, ad deciſionem relationum, ſeu aliam diſpoſitionem in hac cauſa faciendam minime procedatur.

Præterea vos, reverendiſſimum patrem, & dominum Cardinalem Cameracenſem requiro, hortor, & quantum inſtantius poſſum deprecor, ut attenta veſtra præcellenti & glorificata ſcientia, efficaciter, velut unus judicum inter cæteros non minimus, per olim Joannem Papam XXIII. & hoc ſacrum Concilium Generale deputatus eſtis, velitis honorem & onus aſſumere, præfatas aſſertiones, & earum errorem D examinandi, una cum præfatis dominis meis commiſſariis hic præſentibus; illumque errorem, una cum ante dictis referendi, & condemnandi, quatenus commiſſio vobis omnibus facta patitur, & ut tenemini, veritatem fidei ſummopere defenſare, quacumque excuſatione ſemota: cum prætenſæ ſuſpicionis cauſæ, pro parte ducis Burgundiæ & ſuorum procuratorum confictæ fuerunt, & ſunt ſalva confingentium reverentia, falſæ, inſufficientes, & minus legitimæ, prout easdem intuenti patet. Voſque, reverendiſſimos Patres & dominos, ſupra dicti domini Cameracenſis collegæ, & conjudices, ſub omnipotentis diſtricto judicio, obteſtor & requiro, ut eundem dominum Cardinalem E Cameracenſem veſtrum collegam ad audiendum, diſputandum, & judicandum, ut unum ex vobis admittatis, & ex nunc admittere velitis, & quod alias, ipſo abſente, contempto, vel irrequiſito minime procedere debeatis: proteſtans alias de contemptu ejuſdem, & nullitate proceſſus.

De & ſuper quibus &c. peto a vobis notariis publicis & tabellionibus ſubaſtantibus perſonarum teſtimonio confici publicum inſtrumentum.

Simon de Teramo
Advocatus, ut ſupra.

A Item, proteſtor quod non procedatur cum perſonis ſuſpectis. Nomina autem veſtrorum collegarum, quos ſuſpectos habeo, ſunt videlicet, dominus Cardinalis de Urſinis, Dominus Cardinalis Aquilejenſis, Dominus abbas Clarevallis, & Magiſter Urſinius Taillevande. ANNO CHRISTI 1415.

Rejecta fuit hæc cedula præcedens, & contra eam datæ exceptiones Generales, die XXI. Februarii: & poſtea & in continenti fuit porrecta quædam ſupplicatio tria puncta continens, quæ habetur per tria folia ante; de qua fuerunt petita inſtrumenta: & nihilominus quod inſererentur in actis cauſæ, & præter notarios judicum, fuit petitum inſtrumentum a magiſtris Joanne Pilon, & Guidone procuratore B Epiſcopi Bajocenſis.

APPELLATIO GERSOITARUM

A commiſſariis in cauſis fidei.

ANno MCCCC. XVI. indictione nona, ſede Apoſtolica vacante paſtore, die Jovis, XIX. menſis Martii, inter quintam & ſextam horas, poſt meridiem. In palatio Epiſcopali Conſtantienſi coram dominis judicibus in cauſis fidei deputatis; illis tunc in loco eorum ſolito pro tribunali ſedentibus: fuit judicialiter interpoſita præſens appellatio per Simonem de Teramo, tanquam advocatum ambaxiatorum C regis Chriſtianiſſimi Franciæ, videlicet Joannis de Gerſonio, Jordani Morini, P. Pulchrinepotis, & fratris de Verſeilles, ibidem præſentium, manualiter per dictum Simonem judicialiter dictis commiſſariis tradita, dicentem, proteſtantem, & appellantem, prout in cedula continetur, petens inſtrumentum &c. Præſentibus Andrea Bernardi, Pe. Salomonis, ſacræ paginæ profeſſoribus, & nobis Conrado de Velden, P. Picardi, & Jo. Baerf, notariis & ſcribis in cauſis fidei, ac pluribus aliis teſtibus &c.

Licet vos, reverendiſſimi Patres, & domini, domini judices, & commiſſarii ad extirpandum hæreſes & errores quoſcunque fidei contrarios, ac ſacroſanctæ Generali Conſtantienſi D Synodo ſpecialiter deputati, certas requeſtas, tam pro parte Chriſtianiſſimi, ac illuſtriſſimi domini Caroli Francorum regis, per ſuos oratores, ambaxiatores & nuncios, quam pro parte magiſtrorum Simonis de Teramo, Henrici de Piro, hujus cauſæ pro parte promotionis atque ſacri Conſiſtorii Apoſtolicæ ſedis advocati, ac promotoris, a ſacro Concilio prædicto deputatis factas, recipere & admittere debuiſſetis. Ex quibus quidem requeſtis & aliis in judicio, coram dominationibus veſtris productis, & exhibitis; conſtitit & conſtat præfatum Chriſtianiſſimum Francorum regem, in cauſa hujuſmodi ſuum ſingulare prætendere intereſſe; certis de cauſis & requeſtis eiſdem, per E dominum Simonem advocatum prædictum factis, contentis coram veſtris dominationibus productis, & exhibitis; & aliis loco & tempore, ſi opus fuerit, latius declarandis: de quo ſolemniter proteſtati fuerunt oratores, ambaxiatores, & nuncii, atque advocatus, & promotor ante dicti, & adhuc proteſtantur. Nihilominus requeſtas ipſas per eoſdem dominos ſupra ſcriptos factas, & ambaxiatores ejuſdem domini regis ad cauſam ipſam admittere & recipere non curaſtis; quin immo id ſaltem tacite recuſaſtis, ad alias deliberationes, & tractatus in hac cauſa per vos habitos, & actus alios devenien-

niendo, sive deveniri decernendo; in ipsius Christianissimi Francorum regis, regnique sui, & regnicolarum, totiusque christianæ religionis ambaxiatorumque, oratorum, & nunciorum, advocatique, & promotoris prædictorum præjudicium non modicum, & gravamen. Ea propter ambaxiatores, & oratores, & nuncii, advocatus, & promotor prædicti, sentiens se, & dictum Christianissimum Francorum regem ex præmissis gravatos & oppressos, fortiusque in posterum gravari, & opprimi dubitantes; a vobis omnibus & singulis vestraque audientia totali, ac non admissione præfati Christianissimi Francorum regis, pro suo interesse, & supplicationibus hujusmodi, & justitiæ recusatione, & aliis gravaminibus ex actis causæ hujusmodi colligibilibus, ad sacrosanctum Generale Concilium Costantiense, a quo vos estis deputati, & sanctam sedem Apostolicam, in his scriptis provocant & appellant: ac apostolos primo, secundo, tertio, instanter, instantius, & instantissime, per vos sibi dari petunt. Et protestantur quod præmissa possint corrigere: quodque ad aliquos actus non procedatis, hujusmodi appellatione pendente, nisi ipso Christianissimo Francorum rege, aut ejus legitimo procuratore, sive ambaxiatoribus, oratoribus, & nunciis prædictis* .... Protestantur etiam quod, hujusmodi appellatione pendente, nihil innovetur. De, & super quibus omnibus & singulis, prædicti ambaxiatores, oratores, & nuncii, advocatus, & promotor prædicti petunt sibi fieri & confici publicum seu publica instrumenta, unum vel plura.

ANNO CHRISTI 1415.

* Nota quod hic deficit unum verbum & ita in originali.

CEDULA

Episcopi Atrebatensis.

Ne Christianissimi regis nomine, negotium Joannis Parvi prosequantur.

XXIII. mensis Martii, habita in natione Gallicana. Anno XVI.

Ib. p. 521.

* Deest aliquid

*Cedula Atrebatensis in natione Gallicana XXIII. mensis Martii, nominibus quibus supra, per magistrum Joan. lecta notariis * ejusdem nationis præsente dicto Givardi magistro Simone, & supra qua petiit sibi fieri instrumentum a notariis; specialiter a magistro Joan. Givardi prædicto, & Joan. Baers.*

Cum magister Simon de Teramo, nescio quo ductus spiritu: intendat gloriam singularem Christianissimi regis Francorum maculare, eo quod nititur, ut ex ejus verbis apparet, eundem dominum regem trahere in causam fidei, secundum communem modum loquendi quorundam; & in qua, ut dicitur, tractatur materia hæresis: vel sub suæ majestatis colore, quærit processum fidei impedire, quæ quantum sunt scandalosa & vituperabilia Christianissimæ domui Franciæ clare vident eidem bene & fideliter servientes & eam sinceritate diligentes.

Quapropter nos ambaxiatores illustrissimi principis domini ducis Burgundiæ, suæ sinceriss imæ fidelitati, quam habet, ad præfatum Christianissimum regem dominum nostrum superiorem inhærentes, & ego in speciali, M. Episcopus Atrebatensis, fidelis & juratus consiliarius ejusdem domini regis; requirimus, quatenus dictus magister Simon sufficiens ad hoc mandatum exhibere compellatur, aut manifeste dicat, qui sunt illi qui posuerunt hæc verba in ore suo, cum non vellet confictor eorundem reputari: & consequenter requirimus, & requiro, nominibus quibus supra, omnes regnicolas dicti regni Franciæ, ut defensioni honoris præfati domini nostri regis viriliter assurgentes, nobiscum assistant ad prosecutionem validam faciendam super reparatione honoris dicti domini regis, jam læsi per dictum de Teramo. Contra quem protestamur, quod, nisi aliud mandatum ostenderit, & adinventor prædictorum non immerito debebit reputari. Singulariter vero procuratorem ejusdem domini nostri regis requirimus, & requiro de præmissis.

Notarii sunt, Jo. Givardi, & Baers, ad faciendum instrumentum specialiter, cum omnibus aliis ibidem præsentibus & requisitis.

INSTRUMENTUM

Oppositionis

Contra Simonem de Teramo.
Anno XVI.

In nomine Domini Amen.

PEr hoc publicum instrumentum cunctis notum sit & pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini, MCCCCXVI. indictione IX. & die martis XXIV. mensis Martii, hora septima post mediam noctem, Apostolica sede vacante, & sacro sancto Generali Concilio Ecclesiam universalem repræsentante, in civitate Constantiensi, provinciæ Moguntinæ, residente convocata præclara & insigni natione Gallicana, de mandato Reverendi in Christo patris & domini, domini Joannis miseratione divina Episcopi Gebennensis, tunc ejusdem Gallicanæ nationis præsidentis; & in mag refectorio domus fratrum Prædicatorum Constantiæ, ut est moris, solemniter congregata, pro nonnullis punctis, & articulis sacrum Concilium, & ipsam nationem concernentibus deliberandis, pertractandis, & concludendis; & postea per ipsum Concilium expediendis. In qua quidem Congregatione interfuerunt Reverendi in Christo patres, domini domini Joannes Patriarcha Constantinopolitanus, Aniciensis, Tholonensis Episcopi, & alii Episcopi, abbates, ac egregii, & famosi domini, & magistri sacræ Theologiæ professores, utriusque juris, & in altero ipsorum jurium doctores, & licentiati, in artibus, & medicina magistri, baccalaurii, & alii notabiles viri circumspecti, in grandi numero. Post aliqua proposita & deliberata in eadem natione, præfatus Reverendus pater dominus præsidens posuit in deliberatione ejusdem nationis, quod domini Reverendissimi judices & commissarii, in omnibus causis fidei per hoc sacrum Concilium deputati, petierant, & requisiverant, in favorem fidei, ut melius, ac magis mature, & deliberate procedere valerent in dictis causis fidei; quod dicta inclyta natio Gallicana, quæ viris litteratis & scientificis clarere dignoscitur, eligeret, daret & deputaret decem notabiles viros, magistros, & doctores, tam Prælatos quam alios, pro assistendo, & consulendo, ac audiendo, & videndo cum ipsis dominis judicibus processus & causas materiam fidei concernentes.

Quo quidem articulo sic in deliberatione nationis posito; & egregio legum doctore, D. Simone

☞ mone de Teramo, advocato conſiſtoriali curiæ Romanæ, ipſam nationem intrante, & coram dicto domino præſidente dictæ nationis, ac noſtrum notariorum infra ſcriptorum præſentia, perſonaliter conſtituto, venerabiles & circumſpecti viri, magiſtri Joannes de Gerſonio, Jordanus Morini, Guillelmus Pulchrinepotis, & frater Petrus de Verſailles, Chriſtianiſſimi principis domini noſtri regis Francorum nuncii & ambaxiatores ibidem tunc præſentes: per organum tamen dicti magiſtri Guillelmi Pulchrinepotis, ſacræ paginæ profeſſoris, nomine ambaxiatorio dicti domini regis petierunt, & requiſiverunt, quatenus dictus dominus Simon de Teramo audiretur ſuper certis per eum proponendis, antequam ſuper hujuſmodi articulo de dictis decem perſonis eligendis procederetur, vel deliberaretur.

Et tunc reverendus in Chriſto pater & dominus, dominus M. Atrebatenſis Epiſcopus, illuſtriſſimi principis domini ducis Burgundiæ ambaxiator, huic petitioni factæ, & audientiæ ſe opponendo dixit; quod caſu quo dictus dominus Simon advocatus vellet aliquid, nomine dicti Chriſtianiſſimi regis Francorum proponere & loqui de quodam proceſſu pendente coram dictis dominis commiſſariis, tam ſuper nullitate ſententiæ Epiſcopi Pariſienſis, quam etiam ſuper novem aſſertionibus hujuſmodi, niteretur & vellet periculoſe involvere, prout alias, nomine dicti domini regis, in ipſius ſuique honoris, nominis glorioſi, & regni chriſtianiſſimi grave ſcandalum, periculum, & jacturam, tam coram dictis dominis judicibus, quam in hac natione inſigni propoſuerat, & involvere niſus fuerat, ſine mandato, vel advocatione quibuſcumque; ipſe dominus Atrebatenſis Epiſcopus, nomine ambaxiatorio prædicto, & tanquam dicti domini noſtri regis Conſiliarius juratus ſe omnino oppoſuit, quod dictus dominus Simon non audiretur, niſi prius doceret de mandato, ſuper hoc a dicto domino rege ſibi facto, vel alia advocatione ſufficienti, de quibus nondum docuerat; licet pro parte dicti domini ducis ſuper hoc fuiſſet requiſitus.

Qua oppoſitione dicti Epiſcopi Atrebatenſis non obſtante, dictus dominus Simon advocatus, inſtanter, & iterato, requirentibus dicti domini noſtri regis ambaxiatoribus, conceſſa ſibi per dictum dominum præſidentem, de conſenſu majoris partis nationis, audientia & facto ſilentio in eadem natione, quamplura, & diverſa, ſuper materia dictarum novem aſſertionum, & nullitatis ſententiæ dicti domini Epiſcopi, ibidem vocatus, & requiſitus per ambaxiatores regis, tanquam advocatus, pro defenſione hujuſmodi cauſæ per dominos judices, & commiſſarios cauſarum fidei ſpecialiter deputatus, eleganter propoſuit; narrando inter alia qualiter dicti domini ambaxiatores Chriſtianiſſimi regis Francorum, ſe coram dictis dominis commiſſariis cauſarum fidei petierunt admitti ad defenſionem cauſæ dictarum novem aſſertionum, pro intereſſe dicti domini regis; & alias requiſitas fecerunt, quas iidem domini judices, & commiſſarii minime admittere curaverunt, immo denegaverunt, ſaltem tacite.

Quapropter ipſi domini ambaxiatores ab ipſis dominis judicibus appellaverunt: propter quam quidem appellationem dicebat nihil fore innovandum, cum eorum juriſdictio & judicium eſſet ſuſpenſum; nec ad electionem decem perſonarum prædictarum, ad petitionem dictorum dominorum judicum, minime fore procedendum. ANNO CHRISTI 1415.

Veruntamen dixit, in caſu quo ipſa venerabilis natio ad electionem dictarum perſonarum procedere vellet, ſupplicavit quatenus eligerent perſonas tales, quæ partibus non ſuſpectæ eſſent, quæ poteſtatem haberent corrigendi minus bene geſtas per dictos dominos commiſſarios in cauſis fidei; & etiam cognoſcendi de cauſa ſuſpicionis contra nonnullos ex dictis dominis judicibus, quos ibidem dixit ſe non velle nominare, & plura alia dixit & propoſuit; ac etiam duas parvas papyri cedulas legi fecit, quas penes notarios nationis dimittere noluit, licet ad hoc, ut copia de eisdem haberetur per dictum dominum Atrebatenſem, ſuper hoc fuiſſet inſtanter requiſitus.

Ad quæ quidem propoſita, tam dictus dominus Atrebatenſis Epiſcopus, quam etiam dominus Arduicinus de Novaria, advocatus, pro parte dicti domini ducis multum notabiliter, & eleganter reſponderunt. Et inter alia dictus dominus Epiſcopus Atrebatenſis oſtendit quamplura pericula & inconvenientia, quæ ſequi poſſent, ſi dictus dominus noſter rex Chriſtianiſſimus involveretur in materia & proceſſibus fidei, maxime ad ſuſtinendam unam partem, vel alteram, in materia fidei dubia: quia cum litium eventus dubii ſint, & dictus dominus noſter rex cadere, & deficere poſſet de conſequendo intentum, & partem ſuam obtinendo, quod eſſet in maximum ſcandalum dicti domini regis, & regni Francorum, ac totius domus regiæ, fuitque nominis glorioſi, & Chriſtianiſſimi: quodque ob minorem * Petrus de Luna, & ſui complices, alias niſi ſunt imponere maculam in regno, & domo Franciæ, & nomen illud glorioſum delere; & ſic nimirum, ſi hoc in præſenti Concilio, ubi quamplures variæ nationes exiſtunt, & aliquæ non multum benevolæ ad ipſum regem, & regnum, formaliter in caſum & eventum prædictos, ita facere conarentur. Quapropter inſtanter requiſivit dictum dominum præſidentem, ut ad electionem dictarum decem perſonarum procederet; & quatenus compelleret dictum dominum Simonem, ad dicendum de ſufficienti mandato: vel quod faceret ſe ſuper eum ibidem propoſitum advocari. Et ſuper hoc exhibuit quamdam papyri cedulam tenoris ſubſequentis.

* locus corruptus.

„ Cum magiſter Simon de Teramo, neſcio
„ quo ductus ſpiritu, intendat gloriam ſingu-
„ larem Chriſtianiſſimi regis Francor. macula-
„ re; eo quod nititur, ut ex ejus verbis ap-
„ paret eundem dominum regem trahere in
„ cauſam fidei, ſecundum communem modum
„ loquendi, & in qua, ut dicitur, tractatur
„ materia hæreſis: vel ſub ſuæ majeſtatis co-
„ lore, quærit proceſſum fidei impedire: quæ
„ quantum ſunt ſcandaloſa & vituperabilia
„ chriſtianiſſimæ domui Franciæ, clare vident
„ eidem bene & fideliter ſervientes, & illam
„ ſincere diligentes.

„ Quapropter nos ambaxiatores illuſtriſſimi
„ principis domini ducis Burgundiæ, ſuæ ſin-
„ ceriſſimæ fidelitati, quam habet ad præfatum
„ Chriſtianiſſimum regem dominum noſtrum
„ ſuperiorem inhærentes; & ego in ſpeciali M.
„ Epiſcopus Atrebatenſis fidelis, & juratus
„ conſiliarius ejuſdem domini regis, requiri-
mus,

ANNO CHRISTI 1415.

„ mus, quatenus prædictus magister Simon „ sufficiens ad hoc mandatum exhibere com- „ pellatur; aut manifeste dicat qui sunt illi „ qui posuerunt hæc verba in ore suo, cum „ non vellet eorundem auctor reputari: & „ consequenter requirimus, & requiro, no- „ minibus quibus supra, omnes regnicolas „ dicti regni Franciæ, ut defensioni ho- „ noris præfati nostri regis viriliter assur- „ gentes, nobiscum assistant ad prosequu- „ tionem validam faciendam super repara- „ tione honoris dicti domini regis jam læ- „ si: & nisi aliud mandatum ostenderit, „ confictor & adinventor prædictorum non „ immerito debebit reputari. Singulariter „ vero procuratorem ejusdem domini no- „ stri regis requirimus, & requiro de præ- „ missis.

Qua quidem cedula sic exhibita & in dicta natione per me Joannem Givardi, ipsius nationis notarium publice, & alta voce lecta, etiam audiente dicto magistro Simone de Teramo, ac copia ejusdem per dicti domini nostri regis ambaxiatores petita, & per dominum præsidentem concessa & decreta; prælibatus dominus Atrebatensis Episcopus, & honorabilis vir dominus Petrus Cauchon, Vicedominus Remensis, nomine ambaxiatorio dicti domini ducis Burgundiæ, petierunt sibi ad omnem futurum eventum, tam super exhibitione, & lectura cedulæ hujusmodi, quam super omnibus aliis & singulis præmissis; tam per nos notarios publicos infrascriptos, quam per quoscumque alios notarios in eadem natione tunc præsentes, fieri sibi & tradi publicum instrumentum, & publica instrumenta unum vel plura; totam ipsam nationem in testimonium præmissorum omnium, & singulorum, invocando.

Acta fuerunt hæc sub anno, indictione, mense, die, hora, & loco prædictis: præsentibus reverendis in Christo patribus, dominis Joanne Patriarcha Constantinopolitano, Ogerio Episcopo Augustensi, Jo. abbate Cisterciensi, magistris Jo. Ademare, Nicolao de Gonnessia, & fratre Joanne de Bocha, Ordinis fratrum minorum sacræ theologiæ professoribus, & nonnullis aliis dominis Episcopis, abbatibus, magistris, & doctoribus, ac aliis notabilibus personis diversorum statuum, graduum, & ordinum in magno & grandi numero & multitudine copiosa, testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

Et quia ego Joannes Baers clericus Morinensis diœcesis, publicus Apostolica, & Imperiali auctoritate notarius, præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut præmittitur & subscripta sunt, agerentur, & fierent, una cum prænominatis testibus supra, & notariis publicis infra scriptis præsens interfui, eaque sic vidi fieri, & audivi, ac in notam recepi. Idcirco huic publico præsenti instrumento, manu aliena fideliter scripto, propria manu me subscripsi, & signum meum publicum hic apposui consuetum, rogatus & requisitus in testimonium veritatis omnium præmissorum.

Et ego Joannes Riviani, canonicus Antisiodorensis, publicus Apostolica auctoritate notarius, præmissis omnibus, & singulis, dum sic, ut præmittitur, agerentur, dicerentur, & fierent, una cum prænominatis dominis testibus, ac notariis publicis, supra & infra scriptis, præsens interfui, eaque sic fieri vidi, & audivi, ac in notam recepi. Ideo hoc præsens publicum instrumentum manu aliena fideliter scriptum, propria manu subscripsi, & signo meo publico consueto signavi, in fidem & testimonium veritatis omnium, & singulorum præmissorum, requisitus, & rogatus.

Et me Pasquerio de Vallibus, clericus Ambianis oriundo, publico Apostolica, & Imperiali auctoritatibus notario, qui præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut præmittitur, fierent, & agerentur, una cum testibus prænominatis, & notariis supra scriptis præsens interfui, eaque omnia & singula sic fieri vidi, & audivi. Ideo huic præsenti publico instrumento manu aliena fideliter scripto, signum meum, me hic propria manu subscribendo, appositi consuetum, in testimonium veritatis omnium & singulorum præmissorum, requisitus.

CONCLUSIONES

Nationis Gallicanæ

Circa petitiones Joannis Gersonis & Episcopi Atrebatensis.

In nomine Domini. Amen.

PEr hoc publicum instrumentum cunctis notum sit, & pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini MCCCCXVI. indictione nona, die vero jovis, vigesima sexta Martii ante meridiem: Apostolica sede vacante, & sacro sancto Generali Concilio, Ecclesiam universalem repræsentante, in civitate Constantiensi, provinciæ Moguntinæ residente: convocata præclara & insigni natione Gallicana, de mandato reverendi in Christo patris, & domini domini Joannis, miseratione divina Episcopi Gebennensis, tunc ejusdem Gallicanæ nationis præsidentis, & in magno refectorio domus fratrum Prædicatorum Constantiensium, ut est moris solemniter congregata, pro nonnullis punctis, & articulis illa die deliberandis & concludendis & expediendis, in qua quidem Congregatione interfuerunt reverendi in Christo Patres, & domini, domini Joannes Patriarcha Constantinopolitanus, Aniciensis, Tholonensis Episcopi, & alii Episcopi abbates, ac egregii & famosi domini magistri, sacræ theologiæ professores utriusque juris seu in altero ipsorum jurium doctores & licentiati, in artibus & medicina magistri baccalaurei, & alibi notabiles & viri circumspecti, in grandi numero.

Petitaque deliberatione suppositorum ejusdem nationis, super articulo, die martis ultimo erit præterita eidem nationi proposito: an scilicet, dominis judicibus, & commissariis, in causis fidei deputatis petentibus, & requirentibus in favorem fidei, hæc natio insignis, quæ viris litteratis abundare & clarere dignoscitur, dare debeat decem notabiles doctores, magistros, tam Prælatos, & quos, qui eisdem assistere & consulere habeant, super certis dubiis in processu fidei occurentibus.

Venerabiles & circumspecti viri magistri Joannes de Gersonio, Jordanus Morini, G. Pulchrinepotis, & frater Petrus de Versailles, ibidem pro, & nomine ambaxiatorum Christianissi-

nissimi regis Francorum, per organum tamen domini magistri Guillelmi Pulchrinepotis, sacræ theologiæ professoris, instanter requisiverunt dictum dominum præsidentem, quatenus antequam ulterius ad deliberandum super hujusmodi articulo instanter * legeretur quædam parva papyri cedula: quod sibi concessum extitit, & lecta fuit publice, altâ voce, in eadem natione, sub forma quæ sequitur.

Ista cum omni instantia petunt, & requirunt ambaxiatores Christianissimi regis Franciæ, inclytæ nationis Gallicanæ.

Primo. Quod natio det deputatos, qui nobis assistant in prosecutione causæ fidei, sicut rex in suis litteris requirit, cum pars adversa nullos deputatos voluerit recipere, pro tractanda concordia, juxta deliberationem nationis, quando litteræ regiæ fuerunt præsentatæ ipsi nationi.

Item. Cum appellaverimus ab istis judicibus fidei, nec eos reputemus judices nostros, requirimus quod si dantur deputati, quod non dentur ad conferendum cum eis in materia nostra; sed dentur ad examinandas requestas nostras sæpe factas in judicio fidei, an sint justæ, vel non: & etiam ad videndum causas nostræ appellationis a præfatis judicibus, & recusationis quorumdam.

Item. Cum ista materia sit grandis & ardua tangens honorem fidei, regis, & regni sui, convocentur specialiter prælati hujus nationis, & maxime regni Franciæ, tam episcopi, quam cardinales.

Item. Quod si deputentur aliqui in prædicta materia; cum multi sint nobis suspecti in ista natione, quod prius dentur nobis nomina, antequam procedatur ad aliquem actum in ista materia, ut ipsos possimus repellere, si causam habeamus suspicionis.

Istas requestas, domine præsidens, prædictæ nationis Gallicanæ, nomine ambaxiatorum requirimus instanter adimpleri, tamquam justas & rationabiles. Et in casu quod aliter feceritis, protestamur de appellando &c.

Post cujus quidem cedulæ lecturam reverendus in Christo Dominus Atrebatensis episcopus, pro, & nomine ambaxiatorum illustrissimi principis domini ducis Burgundiæ, petita per eum copia dictæ cedulæ, & sibi concesso, pro quanto tangere, vel concernere posset dictum dominum suum ducem, ad ipsam cedulam respondendo: dixit, quod quia primus articulus supra dictæ cedulæ loquitur de parte adversa sine expressione alicujus personæ, petiit quatenus dictus magister Guillelmus Pulcrinepotis, & alii sui ambaxiatores prædicti, hujusmodi partem adversam quam prætendunt in dicta cedula, exprimerent, & per expressum nominarent & declararent; cum ambaxiatores ipsius domini ducis non habeant aliquam causam controversiæ, aut litis, contra quoscunque ambaxiatores; & præsertim contra ambaxiatores Christianissimi regis nostri Francorum, sive sint veri ambaxiatores, sive prætensi, prout asseruit dictus dominus Atrebatensis episc. subjungendo quod prout sibi videbatur, quod dominis judicibus in causis fidei postulantibus, & requirentibus consilium, nullo modo sine periculo suspicionis siniistræ posset denegari, & quod circa hoc ipsa natio insignis diligenter & attente habebat advertere & attendere.

Et tunc præfatus magister Joannes de Gerſono, incipiendo loqui, dixit se velle exprimere causam, quare ipse, sui in hac parte adhærentes erant male contenti de prædictis dominis judicibus in causis fidei & processu eorum: ex eo videlicet quod novem assertiones, de quibus coram ipsis contenditur jam, a decem mensibus elapsis, denuntiatæ fuerunt coram ipsis, simpliciter, & nude; nondum tamen potuerant obtinere quod magistri & bachallari in theologia haberent disputationem & collationem mutuas inter se super eisdem assertionibus, ut se invicem intelligere valerent: sed nonnulli magistrorum, in uno angulo; & alii, in alio angulo, super hujusmodi materia scripserunt, quod dixit omnino fore absurdum.

Ad quæ & alia, per dictum magistrum Joannem de Gerſono proposita respondendo dixit venerabilis & circumspectus vir, magister Petrus Cauchon ambaxiator dicti domini ducis Burgundiæ, quod propterea nihil deberet latere ipsam nationem, & hoc sacrum Concilium, imo totum deberet fieri manifestum, & omnibus publicari; quia cum hic processus * & materia fidei, & sic ab omnibus approbari, vel reprobari decet: quare petiit quod processus dominorum judicum prædictorum, actaque, actitata, & gesta per eos, circa hujusmodi materiam assertionum singulis nationibus, & toti Concilio referrentur, & publicarentur, ut si qui defectus reperti fuerint, corrigi valeant, & deinde justitia fieri & ministrari per hoc sacrum Concilium.

* f. *sit.*

Et quia etiam in eodem articulo primo fiebat mentio, quod deputati fuissent nonnulli per ipsam nationem, quos, ut asseritur a nonnullis, ambaxiatores dicti domini ducis recusaverant recipere; iidem domini ducis ambaxiatores ad hoc respondendo dixerunt, quod nunquam ipsa natio super hoc aliquos deputaverat; nec ipsi etiam unquam pacem veram, vel tractatores ejusdem recusaverant, nec subterfugere voluerunt; immo antequam materia hujusmodi assertionum inchoaretur, sæpius institerunt, quod de eadem taceretur; & supersederetur propter scandalum, quod inde evenire dubitabant, prout evenit.

Et tunc præfatus magister Jordanus Morini asserendo, quod habeat instruere ipsam nationem de veritate, dixit quod quando litteræ per dominum nostrum regem, ultimate ipsi nationi scriptæ, super eo quod ipsa natio se adjungeret huic processui, præsentatæ eidem nationi fuerunt, & per omnes tunc in eadem natione congregatos clamatum fuisset, quod erat laborandum pro pace, reverendissimus in Christo pater dominus Turonensis archiepiscopus, tunc ejusdem nationis præsidens, plures tradidit deputatos, quos ipsi domini nostri regis ambaxiatores acceptarunt; licet ipsius domini ducis ambaxiatores, ut dixit, ipsos totaliter recusaverant, dicentes quod solum erant tres in natione hujusmodi, quos ipsi vellent acceptare.

Ad quod respondendo dixit præfatus magister Petrus Cauchon hoc omnino carere veritate, & ut ipsi nationi de contrario constaret, dixit, quod ipse nomine ambaxiatorio domini sui ducis ad finem petitum per dominos judices & commissarios causarum fidei, erat paratus nominare & tradere triginta sex personas de notabilioribus ejusdem nationis, qui numerus longe distat a tribus, ex quibus ipsa natio decem personas, quas vellet, consequenter eligere posset ad sui beneplacitum.

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

Quibus & aliis diversis hinc inde altercatis, prælibatus dominus præsidens ambas partes requisivit, quatenus nationem exirent; ut ipsa natio, in eorum absentia, quietius valeret super hinc inde dictis, & propositis deliberare. Cui quidem requestæ partes prædictæ tandem obtemperaverunt, & ipsam nationem exiverunt.

Post quarum egressum, præfatus dominus præsidens vota singulorum in eadem natione existentium requisivit, & scrutatus est; an scilicet decem personæ notabiles, & quæ, essent deputandæ, ad assistendum & consulendum dictis dominis judicibus in causis fidei. Et tandem, singulis votis exquisitis, & in scriptis redactis, ipsoque domino præsidente laborante ad eliciendum conclusionem ex eisdem votis, intraverunt eandem nationem.

Primo honorabilis vir, magister Joannes de Montejustino, procurator dicti ducis, & consequenter prælibati domini, Atrebatensis Episcopus, & magister Petrus Cauchon, asserentes ad eorum notitiam devenisse quod ipse dominus præsidens alias, & aliter concludere voluit, quam petitio, seu quæstio in deliberatione ejusdem nationis posita habuit, & continebat, & ex eadem concludi posset, aut deberet: unde in hac parte reputabant se gravatos. Quapropter, nomine dicti domini ducis Burgundiæ, in quantum hujusmodi conclusio ipsum tangere posset, conclusioni hujusmodi se oppositerunt, protestantes de gravamine, & de recurrendo ad remedia juris.

Et tunc præfatus dominus præsidens dixit quod non intendebat alias nec aliter concludere, quam esset positum in deliberatione: & ut plenius super conclusione hujusmodi deliberare valeret, ipsam conclusionem distulit facere usque ad diem crastinum.

Super quibus omnibus & singulis, prælibati domini ducis ambaxiatores petierunt sibi, ad omnem futurum eventum, & finem debitum, a nobis notariis infrascriptis confici, atque tradi publicum instrumentum, & publica instrumenta, unum vel plura.

Acta fuerunt hæc sub an. indictione, mense, die & loco prædictis, præsidentibus ibidem præfatis reverendis in Christo patribus, dominis Joanne patriarcha Constantinopolitano. Aniciensi & Tholonensi Episcopis, Joanne abbate Cisterciensi, Joanne Ademare, Nicolao de Honnissa, * & fratre Joanne de Rocha ordinis fratrum Minorum, in sacra pagina magistris, ac alia multitudine dominorum prælatorum, doctorum, magistrorum, licentiatorum, bachallariorum, & aliarum personarum, diversorum statuum, graduum, & ordinum, testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

* f. Gonnessia

Deinde vero, die veneris sequenti, videlicet XXVII. prædicti mensis Martii, ante meridiem, convocata prædicta insigni natione Gallicana & solemniter congregata, modo & loco supradictis; postquam præfatus dominus præsidens quamplures articulos tunc expediendos, in deliberatione ejusdem nationis posuisset, & expediri fecisset: tandem legi fecit publice quandam papyri cedulam, conclusionem super hesterna deliberatione continentem sub forma quæ sequitur.

* quia dominni judices & commissarii in materiis fidei deputati.

Quia * judices dicti generaliter in materiis fidei deputati per Concilium, petierunt sibi dari per nationem Gallicanam decem deputatos, super certis dictas materias fidei tangentibus, eisdem explicandis; fuit die XXVI. martii per præsidentem nationis prædictæ positum in deliberatione, an deberent prædicti deputari, & eis dari, & qui. Unde super primo, videlicet, an deberent deputari; fuerunt audita vota singulorum, ut moris est. Ex quibus votis, seu majori parte ipsorum concluditur ut sequitur.

Primo. Quod dentur deputati, qui in materiis, de quibus videtur esse contentio, coram prædictis judicibus, inter ambaxiatores illustrissimi principis ducis Burgundiæ, habeant pro parte tractare pacem, & concordiam cum potestate, casu quo pacem & concordiam facere non possent, requirendi prædictos judices & nationes alias, quod prædictæ materiæ suspendantur usque ad electionem futuri summi pontificis, saltem usque ad Concilium unitum cum obedientia dudum domini Petri de Luna.

In aliis autem materiis fidei, concluditur quod dentur deputati, ut petitur. Fuit etiam visum quamplurimis quod super hoc esset per nationem scribendum prædicto christianissimo regi, & illustrissimo principi duci Burgundiæ.

Qua quidem conclusione sic lecta, prælibati domini ducis Burgundiæ ambaxiatores, per organum tamen dicti magistri Petri Cauchon, vicedomini Remensis, proponendo dixerunt, quod pro quanto dicta deliberatio faciebat ad bonum pacis, bene placebat eisdem; sed in quantum erat dilativa, & impeditiva justitiæ dicto domino duci ministrandæ, stando semper in protestationibus die hesterna, per eosdem ambaxiatores factis, se opponebant, & protestabantur adhuc de habendo recursum ad remedia juris.

Consequenter præfatus dominus Atrebatensis Episcopus, nomine etiam ambaxiatorio dicti domini ducis, multum eleganter, & prolixe in effectu sequentia, * quæ in quadam cedula super hoc per eum confecta, & nobis notariis infrascriptis postea tradita effectualiter continebantur, & continentur: videlicet quod hujusmodi deliberatio, seu conclusio, erat peregrina, & omnino aliena a dicta petitione, quæ per dictum dominum præsidentem, in deliberatione nationis fuerit posita, & pro qua solum ipse, & alii sui ambaxiatores ad rogatum ipsius domini præsidentis, die hesterna, exierant de natione, una cum illis qui se dicunt ambaxiatores dicti domini nostri regis Francorum, ut liberius natio deliberaret, prout deliberavit; & sic per consequens, dicta natio deliberaverat super alia materia, quam super illa quæ posita in deliberatione, in ipsorum ambaxiatorum præsentia, ipsis domini ducis ambaxiatoribus non vocatis, nec auditis; imo spretis, in præjudicium grande ipsius domini ducis, & justitiæ, suæ, pro quanto causa novem assertionum dictum dominum ducem concernit.

* f. dum protulit dixit

Quare dictus dominus præsidens, concludendo pro cedula ibidem lecta, * superius scripta continetur, dictum dominum suum ducem gravabat. Et ideo, non recedendo etiam a protestationibus heri per eum, & nunc per dictum magistrum Petrum Cauchon nomine ambaxiatorio factis, dictæ deliberationi & conclusioni, se eodem nomine, opponebat, cum protestationibus prædictis de recurrendo ad remedia juris.

* f. ac dum

Præ-

Præterea quia in deliberatione prædicta di-
ANNO CHRISTI 1415.
gitur, *inter partes*, petiit ut idem dominus præsidens vellet exponere hujusmodi verba; cum contra quosque ambaxiatores quorumlibet principum non reputabant se habere partem, nec ipsos esse partes contra eos in quacunque causa, præsertim illos qui dicunt se esse ambaxiatores christianissimi Francorum regis, quodque talis modus concludendi, & loquendi, erat magis discordiæ nutritivus, quam pacis.

Item, dixit quod videtur multum mirabile, quod cum dictæ novem assertiones per eum qui eas denuntiavit, tam in regno Franciæ quam in Concilio, dicantur esse erroneæ in fide, & bonis moribus, ut asseruit pluries, & adhuc asserit dictus denunciator; & quod tam in regno Franciæ, occasione istarum hæresum, quæ in dicto regno ortum habuerunt, plures hæreses, errores subortæ sunt & creverunt, & cum christianissimus dominus noster Francorum rex velit omnes hæreses a regno suo exterminari: quomodo aliquis, præsertim de dicto regno, præsumere, dicere, vel concludere præsumat, quod earumdem assertionum judicium & determinatio ad futurum summum pontificem reservetur? Tum primo, quia nescitur quando erit summus pontifex; & dum erit etiam plura agere habebit, & circa multa alia grandia ipsum versari oportebit. Tum etiam, si Concilium generale, quod est & dicitur fons & origo justitiæ, æquitatis & scientiæ, timeat super iis diffinire; quomodo summus pontifex non timebit? Tum etiam, si modo non diffiniat Concilium generale; nunquid dicetur, aut dici poterit, quod ignorantia aut timor servilis potestatis mundanæ, aut aliquis alius respectus inordinatus, quibus humanum judicium perverti consuevit, apud dictum Concilium liberavit? * quod pro nephas est dicere, aut cogitare. Tum insuper, quia isto tempore medio, populi remanebunt in errore, tam ecclesiastici, quam reges, & principes, eo quod istæ assertiones fuerunt in regno Franciæ prædicatæ & declaratæ, & in præsenti Concilio publicatæ & denuntiatæ tanquam erroneæ in fide, & moribus: unde mota & præposita est, in præsenti Concilio, & solemniter disputata quæstio hæc: utrum hæ novem assertiones judicio fidei sint reprobandæ?

Cum igitur, teste beato Augustino, tam hæreticum sit aliquid fide * quod non est fides, aut quod est non credere; quam hæreticum est negare, vel abstrahere a fide quod fide credendum est: & ergo quia hæ novem assertiones, si sint veræ aut probabiles, & oppositum earum teneatur pro fide; ecce errorem manifestum in populo Dei.

Si vero sint reprobandæ, tamquam erroneæ, & teneantur tanquam veræ, aut probabiles; ecce errorem ex alia parte. Et sic est inducere errorem, quocunque dato, & per Concilium generale, in religione christiana, per suspensionem supra dictam.

Item dixit: Considerandum quam maxime, & advertendum, quod scandalum ex hoc insurgit dicto regno Franciæ christianissimo, & huic præclarissimæ nationi; quia ille qui denuntiavit, est de regno Franciæ, & de natione ista; & petiit pluries, una cum complicibus suis, dictas novem assertiones confestim condemnari, tam per dictos dominos commissarios, quam per hoc sacrum Concilium, ad honorem, & exaltationem fidei, ut dicebat, & morum, regis & regni prædictorum, & ante examen earundem assertionum. Nunc autem, examine facto, & datis deliberationibus dominis commissariis prædictis, venerabilium doctorum, magistrorum & bachallariorum in sacra pagina, qui nollent aliud loqui quam quod veritas sacræ scripturæ suaderet, & qui nollent se damnare pro quocunque vivente, modo ipse idem denuntiator, & sui complices, instant pro deliberatione prædicta, & ipsam requirunt; quibus hæc insignis natio minus debite assentire videtur. Ex quo appareret evidenter, quod hæc natio, quæ totis viribus debet laborare ut regni nostri infamia tolleretur; nititur, & laborat ut in sordibus remanens, gloria ipsius hæresibus maculetur; ad quæ natio hæc venerabilis multum debet attendere, & etiam ad regnum Bohemiæ, & ad alia circa hæc attendenda.

Item dicit, quod in hoc ista natio faciat injuriam dictis dominis doctoribus, magistris, & bachallariis, quod * est inquirere & declarare doctrinaliter catholicam veritatem, quos consuluit semper sancta Romana eccles. in quæstionibus de fide motis declarandis.

Item dixit, quod major nota scandali gravioris infertur huic præclaræ nationi ex dicta deliberatione & conclusione; quia inde sic denegare judicibus in causis fidei Consilium, a peritis in jure divino pariter & humano quærentibus; non caret omnimode scrupulo fautorio hæreticæ pravitatis; sed per dictas conclusionem & deliberationem denegatur, cum non respondeatur ad petitum eorundem. Igitur &c. Et sic scandalum quod ex publicatione dictarum assertionum ortum est, & per totum orbem divulgatum, non tollitur, sed nutritur, & augetur per prædicta.

Item. Ad hoc quod dicitur in hujusmodi conclusione, quod deputandi habebant tractare de pace, dixit quod mirabile videtur, cum tractare inter aliquos, sit secundum veram æstimationem de aliquo dubio inter * judicare, & unusquisque bene judicet de iis quæ novit, & horum bonus judex sit. Necesse est autem, ad hujusmodi tractatum pacis, quod tractatores plenam habeant notitiam de materia discordiæ inter partes.

Si igitur aliqui ambaxiatores, aut alii dicunt se esse partes in hujusmodi causa fidei, necesse est quod hujusmodi tractatores plenam habeant notitiam de processu & deliberationibus doctorum magistrorum, & bachallariorum prædictorum, factis in dicta causa, ut, comperta veritate, melius judicent secundum æquitatem. Et cum tale judicium debeat per hoc sacrum Concilium approbari, quæ approbatio non debet fieri de ignoto, aut ignorato; necesse est ad dictum tractatum, quod dictus processus, & dictæ deliberationes doctorum, magistrorum, & bachallariorum prædictorum palam fiant, & publicentur omnibus nationibus hujus sacri Concilii. Et insuper, quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, & nihil fit quod plus omnes tangit, quam ipsa fides catholica; & hic dicitur esse processus fidei; sequitur quod ut approbetur de dicto processu illud est fide approbandum, dictus processus debet fieri omnibus manifestus, quia nunquam incognita sacrum Concilium approbaret.

Ex quibus omnibus, dictus dominus Atrebatensis Episcopus inferendo concluſit, quod

relatio eſt facienda palam & publice de dicto proceſſu & deliberationibus doctorum, magiſtrorum, & bachallariorum prædictorum, in loc ſacro Concilio, & in ſeſſione publica, vel quatuor nationibus, cum collegio dominorum cardinalium ſimul congregatis: quod fieri petiit & requiſivit dictus dominus Atrebatenſis Epiſcopus, pro, & nomine ambaxiatorum dicti domini ducis Burgundiæ, propter reverentiam Dei, exaltationem fidei, honorem hujus ſacri Concilii, & propter conſervationem illibatam præeminentiæ & titulorum ſingularium chriſtianiſſimæ domus, religioſiſſimæ eccleſiæ, & regni devotiſſimi Franciæ; ut diſcordiæ per nonnullos in dicto regno ſuſcitatæ, ſub colore dictarum novem aſſertionum per eos malitioſe confictarum, & innocentibus ſcienter impoſitarum, brevius & clarius terminentur, & finiantur.

ANNO CHRISTI 1415.

His dictis & propoſitis, præfatus dominus præſidens, nulla data ſuper præmiſſis reſponſione, & cæteri alii in dicto loco congregati a dicto loco receſſerunt. Et tunc præfatus dominus Atrebatenſis Epiſcopus, nomine quo ſupra, ad omnem futurum eventum petiit ſibi ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis a nobis notariis infraſcriptis & ſingulis aliis notariis, & tabellionibus, pro tunc ibidem præſentibus, ſibi fieri, atque tradi publicum inſtrumentum ſeu publica inſtrumenta, unum vel plura, & tot, quot ſibi fuerint neceſſaria, omnes & ſingulos in eadem natione tunc exiſtentes in teſtimonium præmiſſorum omnium, & ſingulorum invocando.

Acta fuerunt hæc ſub anno, indictione, menſe, diebus, & horis prædictis, præſentibus ibidem reverendis in Chriſto patribus, ac dominis Tholonenſi, & Auguſtenſi Epiſcopis, Joanne abbate Ciſtercienſi, necnon venerabilibus & circumſpectis viris magiſtris Joanne Balduini in ſacra pagina, Joanne Rippart in decretis magiſtris, almæ univerſitatis Pariſienſis ambaxiatoribus, Joanne Ademare, Nicolao de Goneſſia & fratre Joanne de Rocha Ordinis fratrum Minorum ſacræ theologiæ profeſſoribus, ac alia multitudine dominorum prælatorum, doctorum, magiſtrorum, bachallariorum & aliarum perſonarum diverſorum ſtatuum, graduum, & ordinum teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et quia ego Joannes Baers clericus diœceſis Morinenſis publica, apoſtolica, & imperiali auctoritate notarius præmiſſis omnibus & ſingulis dum ſic, ut præmittitur, proponerentur, allegarentur, narrarentur, explicarentur, agerentur, dicerentur, & fierent, una cum dominis & teſtibus ſupra & notariis publicis infraſcriptis præſens fui, eaque, prout ſcripta ſunt, ſic vidi & audivi proponi, allegari, narrari, dici, replicari, ac fieri; ac in notam recepi. Idcirco huic præſenti publico inſtrumento ſuper inde confecto, aliena manu fideliter ſcripto, me aliis negotiis legitime præpedito, propria manu una cum notariis publicis infraſcriptis me ſubſcripſi, & ſignum meum publicum hic appoſui ſolitum, rogatus & requiſitus in teſtimonium veritatis omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Et ego Jo. Riviani canonicus Antiſiodorenſis, publicus apoſtolica auctoritate notarius, præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic, ut præmittitur, proponerentur, narrarentur, allegarentur, replicarentur, agerentur, dicerentur, & fierent, una cum dominis teſtibus, ac notariis publicis ſupra & infraſcriptis, præſens fui; eaque ſicut ſupra ſunt ſcripta, be vidi, & audivi proponi, allegari, narrari, dici, replicari, & fieri, ac in notam recepi. Ideo huic præſenti publico inſtrumento manu aliena fideliter ſcripto, manu propria, una cum aliis notariis publicis ſupra, & infraſcriptis, me ſubſcripſi, ſignumque meum publicum conſuetum appoſui in veritatis teſtimonium præmiſſorum, requiſitus & rogatus.

ANNO CHRISTI 1415.

Et me Paſquerio de Vallibus clerico de Ambianis oriundo, bachallario in decretis, publico, apoſtolica, & imperiali auctoritate notarius, qui præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic ut ſupra ſcribuntur, fierent dicerentur, & agerentur, una cum teſtibus, & notariis publicis ſupraſcriptis præſens interfui; eaque omnia, & ſingula ſic fieri vidi, & audivi, ac in notam ſumpſi. Ideo huic publico inſtrumento exinde confecto manu aliena fideliter ſcripto ſignum meum, me hic propria manu ſcribendo appoſui conſuetum, in teſtimonium veritatis omnium & ſingulorum præmiſſorum, requiſitus & rogatus.

Hæc appellatio fuit interpoſita XV. menſis aprilis, per dominum Symonem de Theramo, pro Gerſono.

Anno XVI.

Quoniam a vobis, reverendiſſimis patribus, & dominis, dominis judicibus & commiſſariis in cauſis fidei, & errorum in fide & moribus, a ſacro ſancta generali Conſtantienſi Synodo ſpecialiter deputatis, nuper, videlicet die ſabbati undecima præſentis menſis aprilis, hora completorii, vel quaſi, ejuſdem dici, in loco ſolito congregatis, in cauſa coram vobis, ſuper quadam propoſitione quondam magiſtri Joannis Parvi, ſeu novem aſſertionum exinde extractarum, virtute & auctoritate dictæ deputationis, ut dicitur, introducta; oratores, & ambaxiatores chriſtianiſſimi principis domini regis Francorum, videlicet magiſtri, Joannes de Gerſono cancellarius Pariſienſis, Jordanus Morini, Guillelmus Pulcrinepotis, & Petrus de Verſailles magiſtri in theologia, ac Symon de Theramo dicti domini regis advocatus, & per vos dominos commiſſarios pro hujuſmodi cauſæ proſecutione advocatus ſpecialiter deputatus, cum omni inſtantia petierunt præfatum chriſtianiſſimum, & illuſtriſſimum principem dominum Carolum Francorum regem, ſeu ſe ipſos oratores, ipſius procuratores, ad hæc ſufficienti poteſtate ibidem edocta & exhibita fulcitos, ejus nomine, pro ſuo intereſſe legitime, ad cauſam ipſam, in ſtatu & terminis quibus erat admitti, & ipſum dominum regem, ſeu oratores, & procuratores admiſſos audiri, tam in facto, quam in jure; licet etiam ipſi petierint, & diligenter inſtiterint, & fuerint proteſtati, quod antequam admitterentur, & poſtquam admiſſi eſſent, audirentur plene, & debite, tam in jure, quam in facto; antequam ad actum aliquem in cauſa ipſa procederetis, prout de jure non debebatis: licet etiam uſque nunc pro parte ipſius domini regis, vel alicujus alterius ſe in cauſa ipſa partem conſtituentis, cauſa ipſa inſtructa non fuerit, nec defenſa: licet etiam, pro parte præfati chriſtianiſſimi regis, oblatum

Ib. p. 51

tum & proteſtatum fuerit, quod poſt ejus admiſſionem, cauſam inſtruere, defendere, & talia media deducere obtulerint, per quæ de juſtitia & veritate cauſæ, & deductorum in eadem, clare poteratis, & poſſetis inſtrui, & informari: & licet ſpecialiter & expreſſe, pro parte dicti chriſtianiſſimi regis, fuerit proteſtatum, quod ad publicationem votorum & conſiliorum redditorum per nonnullos, qui dicuntur in ſacra pagina magiſtri, in cauſa iſta, pro votis, & conſiliis, ad deciſionem requiſiti, non deveniretur, & eadem vota, ſeu conſilia non publicarentur, * cauſis & rationibus infraſcriptis.

Primo. Quia ex hoc præjudicium non modicum præfato domino regi ad cauſam venienti, circa ipſius cauſæ proſecutionem, gerebatur.

Secundo. Quia conſilia ex quibus ſententiæ ferendæ, aut deciſiones cauſarum ferendæ veniunt, publicanda ad partis inſtantiam non ſunt; ſed illud fieri eſt a jure, optima ratione, inhibitum.

Tertio. Quia talia in facto proponi, ipſius domini regis nomine, poterant, & offerebantur: quibus viſis, & attentis, magiſtri qui conſilium dederant, iterum conſulendi fuerant, & conſulti conſilia reformaſſent; quod nunc, poſt publicationem votorum, non ſine ſuſpicione repeti poterit, & præcipue cum eis facultas patuit cum partibus colloquendi.

Quarto. Quia ſcandala ex illa publicatione multa & plurima ſequi poterant.

Quinto. Quia illorum publicatio, eſt comminatio qualis ſit futura ſententia ferenda.

Sexto. Quia ſaltem fieri non debuit modo & forma quibus facta fuit: debuit enim ipſa, non partibus, ſed peritis in jure divino, & humano fieri, ad effectum conferendi, & examinandi rationes, & cauſas; conſulendi zelum, gradum, & auctoritatem conſultorum, ſicut eſt moris & juris, prout fuerat, & tunc fuit a veſtris reverendiſſimis paternitatibus inſtanter petitum.

Septimo. Quia per ipſam publicationem patet ipſam admiſſionem præfati domini regis captioſam fuiſſe. Quid eſt enim aliquem ad cauſam admittere, & admiſſum, antequam ad ulteriora procedatur, non audire? Nam, nedum ipſe chriſtianiſſimus rex; ſed quælibet vilis perſona, nedum in cauſa fidei, qua nulla major; ſed in qualibet alia etiam materia, poſt aliquem ad cauſam admiſſum, antequam ad ulteriora procedatur, illi termini, & dilationes legitime dantur, infra quos &c. quas admiſſus poſſit, & debeat, ſi qua proponere, vel producere, vel allegare intendat, & velit: & licet pro parte dicti domini regis oblatum fuerit prædicta & alia, quæ ad oſtendendum dictam publicationem, fieri non debere, & alia ad juſtificationem præſentis appellationis faciendia, velle coram vobis, quatenus expediret, oſtendere vel docere: nihilominus vos, reverendiſſimi patres, prædictis omnibus & ſingulis minime attentis, neque conſideratis; die & hora, ibidem, in hujuſmodi cauſa tum ardua & gravi, nimis præcipitanter, & ferventer, ad ulteriora, ex arrupto, procedentes, prætenſa vota, atque conſilia, in ſcriptis redacta, certorum doctorum, ſive magiſtrorum ad hoc, ut dicitur, requiſitorum in dicta cauſa, occaſionem dictarum propoſitionis, & aſſertionum habita; & forſan ſuper falſo caſu citra veritatem in eſſe poſito ſcrutata, ad importunam quorumdam aſſertorum domini ducis Burgundiæ oratorum, & procuratorum inſtantiam, ut dicitur, publicaſtis, & publicari feciſtis, & mandaſtis; & eorum copiam eiſdem oratoribus, & procuratoribus dicti ducis decreviſtis; licet de facto contra omnem æquitatem, & juris rationem, præmiſſa, & ſingula, pro parte præfati illuſtriſſimi principis domini regis propoſita, & oblata, ſaltem tacite repellendo; juri, æquitati, & honori præfati chriſtianiſſimi regis minime deferendo, oratoribuſque, ſeu procuratoribus prædictis cauſam, & occaſionem ſubornationis, aut alias malignandi.

ANNO CHRISTI 1415.

Idcirco Conradus Ludeking procurator, & procuratorio nomine præfati illuſtriſſimi domini regis, ad hoc per præfatos ipſius procuratores ſubſtitutus, ſentiens ipſum dominum regem, & ſe, nomine procuratorio ejuſdem, per dictam prætenſam publicationem, ex qua quam plurima ſcandala veriſimiliter poſſent exoriri, & alia contra juris & rationis debitum, & in præjudicium dicti illuſtriſſimi regis reſultant, multipliciter gravatos, & dubitans de gravaminibus ſubſecuturis; a dicta prætenſa publicatione, ac aliis gravaminibus ex præmiſſis, & actis præſentis cauſæ, coram vobis habitis quomodolibet colligibus in iis ſcriptis; ad ſanctam ſedem Apoſtolicam & dictum Concilium Generale provocat & appellat & apoſtolos petit, primo, ſecundo, & tertio; ac inſtanter, & inſtantius, & inſtantiſſime ſibi dari & concedi.

INSTRUMENTUM APPELLATIONIS

Procuratoris ducis Burgundiæ, a judicibus &c. in cauſis fidei,

Eo quod regem Francorum admiſerunt ad cauſam novem aſſertionum &c. de qua appellatione fuit uſus idem procurator certis de cauſis, ex deliberatione conſilii ejuſdem domini ſuper hoc prahabita.

In nomine domini Amen.

PEr hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis pateat evidenter, quod anno a nativitate domini MCCCCXVI. indictione nona, die vero martis, vigeſima prima menſis aprilis, videlicet ante tertiæ, & poſt ſecundæ horæ ejuſdem diei poſt meridiem pulſationem, apoſtolica ſede paſtore carente, in noſtrum notariorum publicorum, & teſtium infraſcriptorum, ad hæc ſpecialiter vocatorum præſentia perſonaliter conſtitutus venerabilis & circumſpectus vir, magiſter Joannes de Montejuſtino, in curia Romana, & ut aſſeruit, illuſtriſſimi principis domini Joannis ducis Burgundiæ procurator; ac ejus procuratorio nomine, & ad opus omnium illorum quorum intereſt, ſeu intereſſe poterit quomodolibet in futurum, videlicet in ſtupha magna domus Epiſcopalis Conſtantienſis, in qua reverendiſſimi reverendique, ac venerabiles & circumſpecti patres, domini judices in cauſis fidei per ſacrum generale Conſtantienſe Concilium deputati, ſoliti ſunt ſuam audientiam in dictis cauſis tenere; & præſertim in cauſa novem aſſertionum, in eodem Concilio, per venerabilem virum magiſtrum Jo. de Gerſono, ut idem

lb. p. 542.

pra-

procurator asserebat, denuntiatarum, tenere & dare consueverunt.

ANNO CHRISTI 1415. Qui quidem magister Joan. de Montejustino, procurator, nominibus, & ad opus quidam supra, ad fines effectus, ut dicebat, meliores & utiliores quibus poterat, petiit a discreto viro Clemente Grossi, dictæ sedis Apostolicæ cursore, ibidem existente; ipsumque interrogavit, si sciebat ubi erant dicti domini judices & deputati; & si debebant, vel crederet quod deberent hodie suam tenere in dicta causa novem assertionum, vel alias in causis fidei audientiam.

Qui quidem Clemens cursor eidem procuratori respondendo dixit, quod præfati domini judices illuc non erant, & quod suam audientiam in causis prædictis, ut firmiter credebat, dicta die non tenerent.

Et tunc dictus magister Joannes, procuratorio nomine & ad opus quo supra, dixit & exposuit, quod si iidem domini judices, & deputati essent ibidem præsentes, ab eis, a nonnullis gravaminibus præfato domino duci ac sibi, nomine quo supra per eosdem dominos judices, ut asseruit, in causa dictarum novem assertionum factis & illatis, libentius provocaret & appellaret: & cum eorum præsentiam pro tunc non haberet, nec commode habere posset; idcirco idem magister Joannes de Montejustino, nomine, & ad opus quibus supra, coram nobis notariis infrascriptis, tanquam coram autenticis & publicis personis, ac in testium infrascriptorum præsentia, a præfatis dominis judicibus, & a gravaminibus, in quadam papyri cedula, quam tunc tenebat, expressatis, declaratis, & specificatis, ad præfatum sacrum generale Concilium Constantiense, & sanctam Sedem Apostolicam, in scriptis provocavit & appellavit: ac Apostolos semel, secundo & tertio, sæpe, sæpius, & instanter, saltem testimoniales, a nobis notariis publicis sibi dari petiit, & etiam requisivit; protestans de dicta appellatione sua eisdem dominis judicibus, & aliis quibus opus esset intimanda, & ea loco & tempore debitis prosequenda &c. prout & quemadmodum in eadem appellationis cedula nobis notariis infrascriptis exhibita & tradita, ac in nostris manibus reposita latius continetur.

„ Cujus cedulæ tenor sequitur in hæc verba.

Proponit appellando procurator, & nomine procuratorio Illustrissimi principis domini Joannis ducis Burgundiæ.

Comme au cayer cy ioint.

INSTRUMENTUM

Nationis Picardiæ,

Quo se Concilii generalis judicio statum iri decernit.

fo. p. 571. Noverint universi, & singuli præsens publicum instrumentum inspecturi, quod anno ejusdem domini MCCCCXVI. indictione nona, die vero sexta mensis maii, sancta sede Apostolica vacante, in congregatione generali venerabilis nationis Picardiæ, in alma matre universitate Parisiensi, apud sanctum Julianum Parisiis, ipsa die, hora quasi decima ante meridiem, solemniter celebrata; nobisque notariis publicis, & testibus infrascriptis præsentibus, Venerabilis, & discretus vir, Hugo Mainpin, magister in artibus, procurator ejusdem nationis, & in ipsa congregatione tunc præsidens, seriatim exposuit, & retulit, quod nuper venerandæ circumspectionis, & magnæ scientiæ vir magister Guillelmus de Valle, rector ejusdem matris universitatis, per organum venerabilis & discreti viri, magistri Roberti de Bressy, & nonnullorum aliorum magistrorum, eundem procuratorem nationis Picardiæ, pro, & nomine ejusdem nationis requisierat, quatenus ipse procurator, seu ipsa natio sigillare, seu sigillari facere, & procurare vellet, sigillo nationis prædictæ, quasdam litteras sacrosanctæ Synodo Generali Constantiensi, ex parte ejusdem matris universitatis, ad requestam, & exhortationem serenissimi principis domini nostri Francorum regis, ut dicitur, mittendas, & dirigendas, super materia revocationis cujusdam sententiæ per eandem sacrosanctam Synodum, seu dominos commissarios ejusdem, nuper latæ, contra processum dudum factum Parisiis, & deductum per reverendum in Christo patrem, & dominum Parisiensem Episcopum, in condemnatione nonnullarum assertionum, contentarum, seu comprehensarum, ut dicebatur, in quadam propositione olim per defunctum magistrum Joannem Parvi facta; & se aliis nationibus, & facultatibus ejusdem universitatis, & intentioni earum in hac parte consentiendo, expeditioni, sigillationis, & missioni hujusmodi litterarum conformare. Ea propter dictam nationem Picardiæ, ad consulendum super iis, convocari fecerat, & ea ibi exposuerat.

Quæ quidem natio solemniter, ut præfertur, congregata, post maturam, & diuturnam, de, & super præmissis factam per eam, & habitam deliberationem, per organum ejusdem domini procuratoris concluserat, & concludebat; ac pro concluso haberi volebat, & vult, illa quæ sequuntur.

Videlicet, quod quemadmodum ipsa natio Picardiæ in materia prædicta, seu de ipsa materia tractanda, decidenda, & diffinienda, & tam quoad processum prædictum per eumdem dominum Episcopum Parisiensem factum, quam quoad assertiones prædictas, dictæ sacrosanctæ Synodo, ad quam pertinet ultimare sententialiter diffinire, in iis quæ fidem catholicam concernunt, se retulerat: ita omnino se referebat, & refert, supplicans humiliter eadem natio omnibus Christifidelibus, tam in sacro Concilio, quam alibi existentibus, quatenus ipsi in materia prætacta, & cæteris fidem hujusmodi tangentibus, Deum solum præ oculis habendo, favore quocumque particulari, vel illicito sublato, sinceritatem fidei orthodoxæ servando, consulere dignentur.

Item, & quod dicta natio litteras hujusmodi prædictæ sacrosanctæ Synodo mittendas, ut præmittitur, exhortantes eamdem Synodum, ut dicitur, de revocando hujusmodi sententiam contra dictum processum latum, non vult, nec intendit, sui sigilli appensione, seu appositione munire, seu muniri facere, nec eas approbare. Imo, si aliquid in contrarium post diem hodiernum contigerit fieri, vel attentari, videlicet sigillum dictæ nationis ab arca communi, in qua concludi, & reponi solitum est, vi, metu, violentia, vel alias extrahendo, aut clavigeros ad dictam arcam aperiendam,

dam, seu clavem ejusdem arcæ tradendam compellendo; illud ex nunc, in quantum potest, & debet, decernit irritum, & inane, ac de mente sua non existere; nec extitisse: reputans ex nunc, pro illa vice, dicta natio, prout reputat nullum suum sigillum fore, vel esse, in casu prædicto, ac nulla efficacia, vel momento subsistere, & nullam fidem sibi adhiberi debere, ipsum ex nunc, pro illa vice revocat, cassat, & adnullat: volens supradicta natio, prout vult, ut dicebat, prædicta puncta, sic per eam concluſa, firmiter, irrevocabiliter tenere in perpetuum, & observare, & in eodem proposito, ac voluntate, quoad hoc permanere.

ANNO CHRISTI 1415.

De, & super quibus præmissis omnibus, & singulis, præfatus dominus procurator supradictæ nationis, pro, & nomine ipsius, petiit, & requisivit a nobis notariis publicis subscriptis, sibi fieri, atque tradi publicum instrumentum, seu publica instrumenta, unum vel plura.

Acta fuerunt hæc ubi supra sub anno, indictione, mense, die, & hora prædictis: præsentibus ad hæc venerabilibus, & discretis viris, magistris Joanne Yonis, licentiato in theologia, Ingeranno la Sentre, Nicolao Midy, Joanne de Novavilla, Symone Bante, in theologia etiam bachallariis. Rogerio Bette, Nicolao Amici, Joanne Cantoris, Balduino Andræe, Joanne Goye in artibus magistris; & domino Joanne Amantis, presbytero, præliatæ nationis Picardiæ bedello, cum pluribus testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

Et ego Jocabus Mareti clericus Lingonensis diœcesis, magister in artibus, publicus apostolica, & imperiali auctoritate notarius; quia præmissis omnibus, & singulis, dum sic, ut supra, scriberentur, agerentur, & dicerentur, & fierent; una cum notario sub, & testibus suprascriptis præsens fui, eaque sic fieri vidi, & audivi. Idcirco huic præsenti publico instrumento inde confecto, manu aliena fideliter scripto, me aliis negotiis legitime præpedito, signum meum publicum & consuetum, requisitus, hic me subscribendo appossui, in testimonium veritatis omnium, & singulorum.

Et ego Ægidius Massardi, Atrebatensis diœcesis, bacallarius in jure canonico, publicus, apostolica, & imperiali auctoritate, ac curiæ conservationis privilegiorum venerabilis universitatis studii Parisiensis notarius juratus; quia præmissis omnibus, & singulis, dum sic, ut præmittitur, agerentur, dicerentur, & fierent, una cum notario, & testibus suprascriptis, præsens interfui, eaque sic fieri vidi, & audivi. Idcirco huic præsenti publico instrumento, manu aliena fideliter scripto, me aliis negotiis legitime præpedito, signum meum hic, me propria manu subscribendo, solitum, una cum signo, & subscriptione dicti notarii publici, requisitus appossui, in testimonium præmissorum.

SCEDULA

Exhibita in Concilio

A Deputatis universitatis Parisiensis.

Ib. p. 580. cum seqq.

ANno a Nativitate Domini, millesimo XIII. secundum computationem ecclesiæ Gallicanæ, die Jovis prima mensis februarii, Parisiis in camera Episcopi Parisiensis; in Concilio XII. Deputatorum super materia fidei, dictus Parisiensis Episcopus cum dictis duodecim deputatis, magistrum Jordanum Morini, Joannem Dulcimenillo, & magistrum Joannem Dacheri, & magistrum Petrum de Nogento, si posset interesse cum aliis tribus, deputaverunt ad quæstionem magistri Joannis Parvi principaliter intentam mitigandam, & mutandam, in * modo terminorum singularium, in terminos communes & appellativos; & fuit instans sabbati, de mane, assignata istis tribus deputatis, ad referendum XXII. * deputatis prædictis, * qualiter ipsam concluſionem mitigaverunt in modum terminorum, seu in terminis, ut supra, ad videndum si bene fuerunt mitigati, & ordinati per dictos tres, vel quatuor deputatos; & ad videndum quid, & qualiter, & quomodo sit procedendum ulterius in ista materia.

ANNO CHRISTI 1405.

* forsan de

* forsan XII.

Adveniente autem dicta die sabbati; in concilio duodecim deputatorum in materia fidei, dicti tres deputati præsentaverunt, & exhibuerunt quamdam cedulam continentem novem assertiones &c. extractas, seu illatas, ut dicebant a propositione magistri Joannis Parvi, ad mitigationem & modificationem terminorum singularium quæst. dictæ prop. Jo. Parvi in terminos communes, seu appellativos. Dictaque cedula lecta, & audita dictus Episcop. assignavit eisdem deputatis diem martis inde sequentis, ad advisandum, & deliberandum, si prædicta cedula erat in bona forma, & ad ulterius procedendum in materia ista &c. Et distributis cedulis pluribus magistris, & bachallariis in theologia, nonnullis aliis famosioribus contemptis, spretaque facultate decretorum, & contradicente natione Picardiæ, receptis cedulis cum deliberatione prædictorum, quibus missæ fuerant XIX. ejusdem mensis februarii: XXIII. sequenti Episcopus, & inquisitor prædicti, dictas novem assertiones condemnarunt, duas sententias eadem die ferendo, quas sustinere jurarunt, & defensare illi theologi, qui, ut dicunt, pro parte regis, & universitatis venerunt ad Concilium generale; alias non venissent ad stipendia decimæ impositæ.

Eadem die Episcopus Silvanectensis, & magister Joannes de Templis dixerunt, quod universitas Parisiensis tangebatur: idcirco Episcopus Atrebatensis dixit verba sequentia.

Expositio ultimæ clausulæ.

Quod ultima verba cedulæ exhibitæ non intelligebantur de veris ambaxiatoribus sive nunciis almæ, & præclarissimæ universitatis Parisiensis, qui gratiose se habuerunt, & laboraverunt circa pacem, & qui venerunt ad proprios sumptus quidem; sed intelligebantur de magistris Joanne de Gersono, Jordano Morini, & Petro de Versailles, qui coram commissariis in causis fidei deputatis, & etiam in causa appellationis a prætensa sententia Episcopi Parisiensis, allegaverunt se esse nuncios & ambaxiatores dictæ almæ universitatis, nullo contradicente & sub ejus membra multa petierunt in præjudicium defensionis, appellationis supradictæ.

Sce-

☞

ANNO CHRISTI 1415.

Scedula

Exhibita XXVI. maii per unum Theutonicum locatum &c.

Ib. p. 519. Ne vos, reverendiſſimi patres, ac cæteri domini Commiſſari in cauſis fidei per hoc ſacrum Concilium deputati, ignorantiam de clariſſimo intereſſe regis Franciæ chriſtianiſſimi in materia novem aſſertionum valeatis prætendere, ſub pallio, vel colore, quia pure & nude, abſque cujuſcumque nominis expreſſione, judicialiter vobis denunciatæ fuerunt; placeat attendere, quæ ſequuntur.

Primo & principaliter, quomodo propoſitio magiſtri Joannis Parvi, juſtificativa mortis nefandiſſimæ, in perſonam bonæ memoriæ, Ludovici ducis quondam Aurelianenſis, fratris unici regis prædicti perpetratæ ad mandatum domini Burgundiæ, ſicut clare, & notorie probabitur, fuit producta per dominos ambaxiatores ipſius domini regis, coram toto Concilio generali pleniſſime congregato, & in plurium veſtrum præſentiis, a quo, prout ſcitis, & præfertur, commiſſi, deputatique eſtis, & etiam nonnulla alia producta fuerunt, quæ ad præmiſſa oſtendenda plurimum conferre videntur.

Item, qualiter pluries, & coram vobis pro tribunali ſedentibus per dominum Symonem de Teramo, ipſius domini regis, ac etiam officii promotionis in cauſis fidei per veſtras reverendas paternitates deputatum, advocatum, & nonnullos alios, dictum, propoſitum, & judicialiter allegatum fuit prædictas novem aſſertiones fuiſſe veriſſime extractas de prædicta propoſitione Parvi, ſicut etiam per inſtrumentum autenticum vobis a longo tempore citra per dominum Cancellarium Pariſienſem in judicio porrectum, potuit apparere.

Quod ſi dicatur de ipſo inſtrumento vos non curaſſe, cum producens illud partem ſe in hac materia minime facere fuerit ſolemniter proteſtatus; attendatur ſuper quo alio potuit fundari intereſſe domini Burgundiæ, niſi ſuper ſententia domini Epiſcopi Pariſienſis, quia ſcilicet in eadem ipſe dominus Burgundiæ nominabatur, & ad veritatem ſolum recitative; quæ ſententia per eumdem dominum cancellarium tunc, proteſtationibus præmiſſis, producta eſt.

Item ad clarius oſtendendum intereſſe dicti domini regis, conſtat, prout facile probare ex quadruplici radice.

Primo quia dictus D. Aurelianenſis erat frater ſuus, qui, per quos, & quomodo fuit interfectus non latere debet unum ex vobis, quia genere propinquus alicujus interficientium.

Secundo, quia dominus rex pro tunc, & antea fuerit in poſſeſſione pacifica, & libera regni Franciæ, prout adhuc eſt de præſenti, in cujus regni ſui notabiliori, & præeminentiori civitate perpetratum fuit dictum facinus, & poſtmodum publicata ipſa ſceleratiſſima propoſitio Parvi, ſuper dicti criminis juſtificatione, ipſo domino rege in ſua eadem civitate Pariſienſi exiſtente; ſpreta, ut videtur, & uſurpata ſua regali auctoritate, ſicut ex hujuſmodi novem aſſertionum, & certius ex totius propoſitionis eaſdem continentis inſpectione poteſt faciliter deduci: quia dicitur expreſſe: *abſque quocumque mandato, vel præcepto, per inſidias, adulationes, cautelas, & explorationes; non obſtante quocumque juramento &c.*

Tertio, quia dictus dominus rex ſententias condemnationis dictæ propoſitionis Parvi, & novem aſſertionum in eadem contentarum approbavit, & per ſuas patentes litteras, quorum ſimiles ſunt penes vos, publicari fecit, & mandavit per totam regnum ſuum, fecitque cauſam iſtam condemnationis, cauſam ſuam propriam, tanquam juſtam, & catholicam.

Quarto, quia ipſe tanquam bonus catholicus, & chriſtianus, & præſertim in materia extirpationis errorum in regno ſuo publicatorum, & dogmatizatorum; imo etiam quælibet infirma perſona poteſt intervenire, & prætendere intereſſe in materia fidei, & errorum, in ipſius fidei favorem, ante ſententiam ferendam in eadem; & inter cæteros mundi terrenos principes, idem rex non ſine cauſa chriſtianiſſimus appellatur.

Item ſatis conſtare potuit per inſtructiones magiſtrorum Iordani Morini & G. Pulcrinepotis &c.

Item, per litteras clauſas regis Franciæ prædictis vobis traſmiſſas &c.

Item per litteras clauſas ejuſdem regis ambaxiatoribus miſſas, quæ ſunt penes vos.

Item per procuratorium ſuum regium.

Item, per litteras univerſitatis Pariſienſis ſuper hac materia noviſſime vobis præſentatas.

Item per litteras repetitis vicibus directas Concilio generali, & ſingulis nationibus, a dicto domino rege, & aliis.

Item, per libellum pro parte domini Burgundiæ productum coram vobis, ex quo, ſi bene perpendatur, elici facile eſt, dictam materiam, ſeu cauſam, tangere ipſum dominum regem. Et ne ad abſolutionem alicujus procedatur, videretur quod magiſtri eſſent conſulendi ſuper octo prætenſis veritatibus in eodem libello contentis, cum ſuper earum dogmatizatione plurimi litterati teneant ſcandalum in fide noſtra exoriri non modicum.

Et quia per dictum libellum ſatis conſtat, magiſtrum Joannem Parvi feciſſe Pariſiis in publico, unam propoſitionem, quod ex officio poſſetis, imo forſan deberetis compellere, & interrogare illos qui eumdem libellum produxerunt, ſuper qua materia, & ad quam concluſionem dicta propoſitio facta fuit.

Quare placeat veſtris reverendiſſimis paternitatibus diligenter advertere, an propter præmiſſa omnia, & multa alia, quæ ex parte regis coram Concilio hoc ſacroſancto propoſita fuerunt, & coram vobis potuiſſent proponi; ſi poſt ipſius domini regis admiſſionem, antequam proceſſiſſetis ad aliquem actum, prout fieri debuerat de jure, ipſe dominus rex fuiſſet auditus, ſicut petitum fuerat, dictus dominus rex habeat clarius intereſſe, quam dominus Burgundiæ qui * creditur, ſub prætextu duntaxat quarumdam litterarum, in quibus ipſius nominis recitatio ſolum fit, cui tamen per ſententiam veſtram adjudicatum eſt, habere intereſſe in hac cauſa. Et amore veritatis, & juſtitiæ, & ad ſcandalum per maximum in extirpatione errorum evitandum attendatur, ne ultramodum in hoc ſacro generali Concilio, quod omnium Chriſti fidelium directio bene vivendi, & regula debet eſſe, vilipendatur digni-

* forſan ei

gnitas ; & auctoritas dicti domini regis & regni, ac etiam cleri Franciæ, & præsertim universitatis Parisiensis, & laudabilis consuetudo legitime præscripta quoad ordinarios, & maxime ubi studia generalia theologiæ facultatis vigent, in damnandis erroribus, a tam longævis temporibus, tam in Conciliis generalibus, quam in curia Romana, & alibi per totam christianitatem, super extirpatione errorum ineffabiliter, & rationabiliter commendatæ *

ANNO CHRISTI 1415.

EPISTOLA

Sigismundi imperatoris

Ad Synodum.

Lecta in Sectione 3. mensis Junii

Anno XVI.

SAcro sanctæ Synodo Generali Constantiensi in Spiritu sancto congregatæ, universalem Ecclesiam repræsentanti ; ejusdem ecclesiæ filius devotus, & advocatus, Sigismundus, Dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ac Hungariæ, Dalmatiæ, &c. rex : reverentiam filialem, spiritumque consilii in eo qui omnem edocet veritatem, & pacem quæ superat omnem sensum.

Sacrosancta Synodus,

Summus equidem orbis opifex ; fabricator cœlorum, & universæ conditor creaturæ, qui sapientia fundavit terram, & formavit cœlos prudentia, omnia solus ordinans, cœlestia & terrestria ineffabili providentia moderatur ; dum universitatis pulchritudinem perficiens & decorans cuncta in trescalati * partitus est ordine * ac certis & impermixtis limitibus stabilivit, ut singula quæque locum teneant, sortita decenter.

Ad instar namque superiorum ordinum, inferiorem in ecclesia militanti disposuit hierarchiam, distinguens varietate mirabili, & congrua (*a*) universa ; discretis inter cetera describens gradibus dominationes, principatus, & potestates, ad regimen universi : appendit quidem tribus digitis molem terræ, cuncta disponens, in numero, pondere, & mensura, & conservans in omnibus speciem, ordinem, atque modum. Librat etiam in pondere montes, Deus, erigit humiles in sublimi vertice dignitatum, & colles in statera culminis inferioris appendit, ut ponat in pondere judicium, & justitiam in mensura, & ut superiorum præcepta, prohibitiones, atque consilia inferioribus annuant, & nubes rore congregatæ subjectos complicent & fœcundent imbre gratiæ, & humore pluviæ salutaris : Et quia membra Christi decenti ordine in corpore mystico sunt distincta, filii obedientiæ patribus obsequuntur, ut & patres sedula custodia invigilent pro subjectis ; sicque vicaria sibi ope subserviant, susceptiministerii officium salubriter adimplendo. Sicut enim organici corporis compositio mirabilis & decora, operante sapientia plasmatoris, ex diversa, & congrua partium & membrorum conjunctione consurgit, singulis eorumdem propriis officiis deputatis, ut pacis unaquæque locum teneat, sortita decenter ;

Sic, eodem opifice disponente militantis ecclesiæ sua fabrica velut unum corpus ex multiplici fidelium collectione, quasi partium aggregatione perficitur & solide stabilitur, diversis diversorum ministeriorum officiis congrue assignatis, ut ex multiplici solicitudine obsequentium, hæc structura concorditer fulciatur, nec dissolvatur compago, sed salubrius in se unita virtus gubernetur.

Summopere igitur occurrendum est, ut non crescant jurgia, sed juxta magistram bonorum omnium charitatem, quæ nihil sapit extraneum, nihil asperum, nil confusum ; imo propria virtute nutrit concordiam, dissociata conjungit, inter domesticos fidei, quos non oportet litigare, pax & unanimitas conservetur. Æquum quippe est, ut qui spiritu Dei aguntur, nulla sectione mentium, nulla voluntate contraria dividantur ; ne inde discordia sumat initium, unde pacis fœdera debent continua suscipere incrementa.

Quæsumus igitur, ut cessent inter vos simultates contentiosæ ; imo etiam in negotiis mendicantium supersedere libeat, ne divisaque * unitas, & illibata concordia, salva reformatione, conservetur : quoniam minima in talibus neglecta principia, periculose crescere, & in grandia solent ampliari pericula.

Ille nempe, mille modorum nocendi artifex, qui a principio in veritate non stetit, hujus unitatis celeberrimæ structuram mirabilem non sustinens patienter, ventum misit, ut commuter asseritur, a regione deserti, machinans evertere unitatis fundamentum ; sed speramus quod domus unitatis supra firmam petram mirabiliter constituta, pati non potest omnino ruinam, sed crescit in templum sanctum in domino.

Cæterum licet fera videri possit, sed non improbanda discretio in quocunque negotio, rerum experientia sanius suadente consilium imitari, & post causæ jacturam, ad suavitatis converti remedia, quæ prius fuerant eligenda : circumspectio siquidem conditionis humanæ, cum in iis etiam quæ in prospectu concutientis hebetudinis raro vitare possit errorem, faciliter a vero, dum deviat, in longam procedens aciem, incerta æstimat de futuris : ideoque cum quis in id quod utiliter declinasset, opinione fallente, deducitur, pœniteret eum ad id quod damnose postposuerat, quantumlibet non redire : ordinata siquidem recte principia, sub timore Dei, & vehiculo directæ justitiæ, solent prosperis clarere successibus, & exitus sortiri felices. Aditus quidem aperitur ad gratiam, cum a via rectitudinis non erratur ; & qui firmamento virtutis innititur, procedit utiliter, regnatque securus.

Hoc profecto principibus ecclesiasticis & sæcularibus, & præsidentibus potissime convenit, ut sensus ab intimis ad gerenda negotia præbeant, conjecturent ex minimis quod fieri deceat in arduitate majorum ; sicque suorum processuum maturis respectibus initia muniat, quod reddatur illorum prosecutio laudabilis ad futura.

Sane audito quod processus & sententiæ per venerabilem Episcopum Parisiensem, associato sibi & assumpto inquisitore hæreticæ pravitatis, ad quos ordinaria & attributa divisim auctoritatibus spectat extirpare errores

* 3 locus corruptus

& vitia, & in agro domini sibi commisso plantare virtutes; contra quandam propositionem erroneam, imo & damnatam, quam quondam magister Joannes Parvi impudenter asserere & sustinere præsumpsit, formati & latæ; quos & quas præclarissima universitas studii Parisiensis, quæ non consuevit errores dogmatizare, per suas litteras approbavit, per nonnullos in Constantia commissarios, & judices in hac parte se prætendentes, & non attendentes, quod hoc solum plectendo, vel ignoscendo, bene agitur, & vita hominis corrigatur, irritati & irritatæ fuere.

ANNO CHRISTI 1415.

Nonne plurimi, & maxime simplices & incauti ex hoc scandalizati, ad sua desideria festinantes, & acervantes sibi magistros auribus prurientes, a veritate deviant; & maxime in regno Francorum, tanto liberius debacchantur, quanto sibi licite permissum, in dominos animadvertere non formidant, & sicut ille quondam Joannes Hus, articulos damnatos contra ecclesiasticos & spirituales viros dogmatizando, ut aures sæcularium mulceret, etiam sæculares ipsos consequenter, & latenter pestifere includebat: sic & iste quondam Joannes Parvi contra sæculares potestates arguens, ecclesiasticos simul contagiose & damnabiliter involvebat, qui habentes caudas quasi vulpeculæ colligatas, ille alibi, & iste messes in regno Francorum comburere incœperunt; quasdam seditiones, damna, dispendia, & mala non facile numeranda, quæ exinde in Francia subsecuta fuisse oculata fide conspeximus, limpide & luculenter manifestant & amare deplangunt.

Quis ergo fidelis ab auditu tantæ perfidiæ non horrescat? Quis tot abominationes abominari non valebit? Quis malitiam compescere poterit, quin armetur inferior in superiorem?

Nonne scriptura a potestatibus sæcularibus; regibus utpote & principibus, & non a quibusvis inferioribus materialem gladium, ad malefactorum vindictam, & laudem bonorum bajulari testatur?

O curas hominum! O quantum est in rebus inane! O inanis gloria! O terreni honoris inexplebilis fames! O ambitio ceca! O humanorum cordium, animarum subversio! Complacentia humana, ut divina offendatur Majestas!

Unde putatis, obrepsit hæc pestis; unde invaluit hæc execranda præsumptio? Dum exinde crimina remanent incorrecta, delinquentium ausus excrescit, peccandi consuetudo quasi pro lege tenetur; dum talis error contagiosus & periculosus principibus, maxime præfato carissimo fratri nostro Carolo regi Francorum, & ejus regno pernicioſus, ut liquet ex fremitu nationum, & rerum magistra experientia docet, temere defenditur.

Nonne verbum juris est, quia: *Error cui non resistitur, approbatur*; & veritas cum minime defensatur, opprimitur? negligere quippe, cum possis perturbare perversos, nihil aliud est quam fovere; nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obviare.

Quid vero putatis in iis agi? Quid per talia machinamenta quæri? Ad quid per tales insidias anhelari, nisi ut deterior cujuslibet regis & principis in hac parte censeatur conditio, & status vitæ, & in esse conservatio insecurior, & minus tuta reddatur, quam cujuspiam rustici vel villani?

Attendant universi, si perspicaciter advertant, quam periculose per exemplares alveos, etiam ad regiones alias error iste derivetur: nisi occuratur in tempore, vicinis instat incendium, igne proximos parietes consumente. O quam cauta, quam consulta vis est, in aliena potius domo vires reprimere exardescentis incendii, quam extinguendum illud in propria expectare.

Attendant itaque cuncti, attendant, & intenta discussione revolvant, quomodo erroribus vires ex moræ diuturnitate sumentibus, sero medicinæ remedia præparantur. Quomodo jam professionis Christianæ catholici principes, qui prælucent nitore fidereo in orthodoxæ fidei firmamento, sunt nihilominus in fulcimentum ipsius, velut, columnarum stabilium fortitudo in virtute Dei.

Igitur ad decorem fidei, institutæ censentur a Domino personæ potentia præditæ, ab illustri prosapia, præpollentes in regnis, seu locis suæ ditionis; vel vico etiam modico tuti erunt, cum ponitur in eorum gloria macula, & eadem fides... patitur; dum infidelium, maxime subditorum ausus ad nocendum aperitur.

Nonne fidelis antiquitas, velut præeminentibus titulis, ex eo specialiter intitulat, quod principes ipsi, & reges catholici, ecclesias & personas ecclesiasticas, bona, & libertates earum, suæ clypeo potentiæ protexerunt, & immensitatem solam in suis munificentiis erga illas pro mensura ponentes, multis eas libertatibus & liberalitatibus dotavere & ampliarunt.

Quo circa sacram vestram consecrationem obsecramus per viscera misericordiæ Dei nostri, quatenus pro tollendis scandalo & periculis, quæ imminent, pronunciationem contra prædictum Episcopum Parisiensem, & ejus sententias & processus, ut præfertur, factam cassare, & adnullare, remque hujusmodi, proinde ac si dicta pronunciatio in contrarium facta non fuisset, in integrum restaurando, reponere dignemini.

Novit enim vestra sanctitas perspicacius, quod inscrutabilis superni concilii magnitudo, cujus nemo consiliarius extitit, cujus providentia in sui dispositione non fallitur, ad sponsæ suæ, universalis ecclesiæ munimentum utriusque gladii potestatem, pontificalem & regiam instituit dignitatem; volens ut ipsorum officiosa diversitas nulla sibi adversitate dissentiat; sed alterius adiuta suffragiis, & utriusque mutuis fota favoribus, in defensione justitiæ, debita executione ipsius concordi voto concordantes, opus justitiæ operentur, fructumque producant, pacem mundo pariendo, fovendo concordiam, & unitatem nutriendo, unam potestatem, scilicet quæ foveret filios; aliam, quæ adversarios expugnaret: unam, quæ subditorum vitam verbo instrueret, & exemplo; aliam, quæ impiorum maxillas in freno cohiberet, & chamo, ne pacem ecclesiæ & christianitatis perturbarent: unam, quæ inimicos diligeret, & pro persecutoribus etiam exoraret; aliam, quæ ad vindictam malefactorum, & laudem bonorum materialem gladium exerceret, & armis quietem ecclesiasticam tueretur.

Expedit igitur, ut spiritualis auctoritas, & sæcularis potestas suæ causam institutionis

atten-

attendentes; concurrant ad eccleſiæ, & fidei defenſionem in unum, & utraque alteri ſuffragetur; ut quos a malo eccleſiaſtica cenſura, vel diſciplina non revocat; brachium ſeculare compeſcat; & eos qui, de feritate propria confidentes, gladium materialem non timent, ſpiritualis ultio ſubſequatur.

Datum Pariſiis, XX. die martii, regnorum noſtrorum Hungariæ &c. anno vigeſimo nono, romanorum electionis ſexto, coronationis vero ſecundo.

Ad mandatum domini regis

Joannes. *Præpoſitus de Strigonio Vicecancellarius.*

Præſentata & lecta in congregatione generali ſacri generalis Concilii Conſtantienſis in eccleſia majori Conſtantienſi, die mercurii, tertia menſis junii, hora octava poſt mediam noctem. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo decimo ſexto.

„ *Originalis littera*, de qua præſens copia „ fuit extracta, & collatione facta cum dicto „ originali, dictam præſentem copiam manu mea „ propria ſignavi. Ego Jo. Guiardi, ſacri „ Conſtantienſis Concilii prædicti pro natione „ Gallicana notarius.

SENTENTIA

In Synodo Conſtantienſi lata.

Sancta Conſtantienſis Synodus.

Ad futuram rei memoriam.

AD pacem Univerſalis eccleſiæ ſubmovendaque ſchiſmata, hæc ſancta generalis Synodus congregata, eadem in ſingulis eccleſiæ *, præſertim inſignibus, operari deſiderat, ne partium diſſidia, totius myſtici corporis eccleſiæ pacem, & tranquillitatem, cum ex partibus univerſum conficitur impediant, aut perturbent.

Cum itaque in eadem ſancta ſynodo & coram certis generalibus judicibus in cauſis fidei, ab eadem ſynodo deputatis, ſuper novem propoſitionibus, quæ dicuntur in regno Franciæ publice aſſertæ & publicatæ, & quarum tenor inferius eſt inſertus; ac ſuper illarum veritate, vel falſitate, & aliis qualitatibus, tam in modum appellationis, quam alias, orta ſit materia quæſtionis, ex qua ſcandala, diſcordiæ, & inimicitiæ, pericula, & turbationes poſſent, & jam prope videntur oriri: eadem ſancta ſynodus, præmiſſis cupiens obviare, omnes & ſingulas, tam principalem, quam appellationem, tam a reverendo patre Jordano Epiſcopo Albanenſi, ac dilectiſſimis ecclesiæ filiis Antonio, tituli ſanctæ Suſannæ presbytero; & Franciſco, ſanctorum Coſmæ, & Damiani diacono, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, olim a ſede Apoſtolica, in materia hujuſmodi, & illius occaſione, judicibus deputatis; quam etiam a prædictis judicibus in cauſis & negotiis fidei ab eadem ſancta Synodo generaliter deputatis, omnemque proceſſum & judicium pendentem, & pendens ſuper præmiſſis, & illorum occaſione, apud eamdem ſanctam Synodum, vel quoſcumque judices ab ea deputatos; nec non proceſſus & ſententias diffinitivas, & interlocutorias, ac omnem illorum, & illarum effectum, ex certis & juſtis cauſis, uſque ad electionem ſummi pontificis, & illius inthronizationem differt, & ſuſpendit; atque ad ſummi pontificis judicium, & determinationem, in generali Concilio, vel extra remittit: decernens, ac ſtatuens, quod ſuper dictarum appellationum proſequutione, & finitione, uſque ad quadraginta annos tempus fatale, neque ulla currat præſcriptio: & ne ex illarum novem propoſitionum aſſertione, dogmatizatione, prædicatione, vel publicatione, ſcandala, pericula, ſeu diſcordiæ oriantur, eadem ſancta Synodus omnem aſſertionem, dogmatizationem, & publicationem illarum, donec ſuper illas per ſummum Pontificem fuerit judicatum, aut alias ordinatum, reprobat, & prohibet.

Verum quia per dictos generales judices in cauſis, & negotiis fidei, per eamdem Synodum generaliter deputatos, ſuper dictis novem propoſitionibus, & earum veritate, vel falſitate, ac aliis qualitatibus, nonnullorum doctorum, & magiſtrorum opiniones variæ ſunt habitæ, & in ſcriptis redactæ, atque partibus negotium hujuſmodi proſequentibus publicatæ; ne illorum opinionum occaſione errores in mentibus hominum imprimantur; & ne inde oriantur ſcandala, & diſcordiæ ſuſcitentur; eadem ſancta Synodus decernit, & declarat dictas opiniones, & earum publicationem, nullius auctoritatis, aut fidei exiſtere, quantum ad veritatem, vel falſitatem, aut alias qualitates dictarum propoſitionum, neque dictarum opinionum, ſeu illarum publicationis vigore, vel auctoritate, quid a quoquam, ſuper illarum propoſitionum veritate, vel falſitate, aut aliis qualitatibus, eſſe credendum, tenendum, dogmatizandum, vel alias publicandum.

Verum quia in proceſſu Pariſienſis Epiſcopi, atque inquiſitoris hæreticæ pravitatis in regno Franciæ, a quorum ſententia ad ſedem Apoſtolicam extitit appellatum, de illuſtri principe Joanne duce Burgundiæ aliqua mentio habita eſt; eadem ſancta Synodus declarat, & decernit, quod præfatorum Epiſcopi, & inquiſitoris ſententia, ex illo proceſſu, & ſuper dictis novem propoſitionibus lata, dictum illuſtrem principem, qui ad cauſam & proceſſum hujuſmodi vocatus non exiſtit, minime comprehendit aut afficit; ſed quantum ad eumdem ducem attinet, proinde habeatur ac ſi lecta non fuiſſet. Tenor vero dictarum aſſertionum talis eſt &c.

CEDULA CONCORDIÆ

In cauſa IX. aſſertionum

Per Patriarcham Antiochenum receptæ

XIII. menſis julii.

QUia viſis propoſitis, petitis, reſponſis, productis, & aliis coram judicibus a nobis deputatis in cauſa fidei novem aſſertionum infraſcriptarum, tam ex officio inquiſitionis, denunciante dilecto præfatæ eccleſiæ filio Joanne de Gerſono ſacræ theologiæ profeſſore, Eccleſiæ Pariſienſis cancellario; quam ad inſtantiam chriſtianiſſimi eccleſiæ filii, Caroli

roli regis Francorum, seu ambaxiatorum & procuratorum suorum, ejus nomine, & mandato, officium dictæ inquisitionis, in favorem fidei promoventium, ex una: ac dilecti ecclesiæ filii Joannis ducis Burgundiæ illustris, seu ambaxiatorum & procuratorum suorum, ejus nomine, ac mandato, partibus ex altera; habitaque plena, & matura deliberatione, super eisdem cum doctoribus, & magistris utriusque juris, divini & humani, in multitudine copiosa; non constat nobis præfatum Joannem ducem Burgundiæ dictarum assertionum fuisse, nec esse asserrorem, factorem, nec aliter defensorem; constatque nobis, fidei dignorum testimonio, ipsum sub fide & obedientia ecclesiæ sacrosanctæ vixisse, & vivere velle, sicut bonus * & illustres sui progenitores, in omnibus quæ ad salutem animarum pertinent, vivere consueverunt.

ANNO CHRISTI 1415.

* forte lege Catholicus.

Ea propter, per hanc nostram sententiam diffinitivam, quam ferimus in his scriptis, pronunciamus, decernimus, & declaramus præfatum Joannem ducem Burgundiæ illustrem, ab omni impetitione denunciatoris præfati, & cujuscumque promotoris causarum fidei, & aliarum partium prædictarum, quoad causam dictarum assertionum, absolvendum fore, & absolvimus; perpetuumque silentium dictis denunciatori, & promotori, & per illorum ministerium quibuscumque inquisitoribus, seu judicibus fidei imponendum fore, & imponimus; tenorem dictarum assertionum præsentibus, sub forma quæ sequitur inserendo, & inserantur.

Composita fuit hæc cedula sequens, die XXII. mensis Julii, in horto exteriori domus nostræ.

C'est de L'Evesque d'Arras.

SAncta Synodus &c. cum super novem assertionibus per judices in causis fidei ab eadem sancta Synodo deputatos habita fuerit matura deliberatio cum doctoribus & magistris utriusque juris, divini & humani, in multitudine copiosa, veritatemque earum diu examinari mandaverit, & tandem, eisdem discussis plene & diligenter, compertum est dictas assertiones non esse hæreticas. Verum quia in ipsarum reprobatione, aut approbatione, contradictione, seu dogmatizatione, impugnatione, vel defensione, possent occasionaliter scandala contingere in futurum; eadem sancta Synodus quibuslibet scandalis viam præcludere satagens, & intendens, dictarum assertionum approbationem, seu reprobationem, contradictionem, aut dogmatizationem, impugnationem, aut defensionem districtius inhibet & defendit. Eos autem qui secus fecerint, animadversione canonica decernit puniendos.

DECLARATIO

Trium Cardinalium judicum, super sententia ab ipsis lata,

Tradita per dominum cardinalem de Chalanco, circa horam vesperorum 26. junii.

Ik. p. 606. UNiversis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis.

Jordanus Episcopus Albanensis, Antonius tituli sanctæ Susannæ presbyteri; Franciscus A sanctorum Cosmæ, & Damiani diaconus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales; dudum auctoritate apostolica judices deputati in quibusdam appellationum causis, pro parte illustris principis domini Joannis ducis Burgundiæ interjectis a quadam sententia, per reverendum in Christo patrem, Episcopum Parisiensem, & inquisitorem hæreticæ pravitatis in regno Franciæ super novem assertionibus, & quadam propositione, quas publice asseruisse, & proposuisse dicebatur quidam magister Joannes Parvi; quarum assertionum tenor inferius est insertus, per dictorum Episcopi, & inquisitoris præfatam sententiam reprobat... * salutem in domino.

ANNO CHR. 141

* locu rupture

B Intelleximus a nonnullis, quod cum nos in causis appellationum hujusmodi procedentes pronunciaverimus Episcopi Parisiensis, & inquisitoris prædictorum processus & sententiam nullos ac nullam fuisse; nonnulli, nostram sententiam prædictam non recte intelligentes existimant, asserunt, & publicant, nos dictas novem assertiones, & propositionem approbasse, atque veras esse judicasse; propter quod in nonnullis partibus scandala, ac pericula dicuntur posse oriri.

Nos igitur ad omnium conscientias servandas obviandumque scandalis hujusmodi, omnibus attestamur & volumus esse notum, nos de veritate vel falsitate, approbatione, vel reprobatione assertionum, & propositionis hujusmodi C nihil omnino judicasse; nihilque de veritate, vel falsitate, approbatione, vel reprobatione illarum ad nostram prædictam sententiam pertinere: quinimmo super veritate vel falsitate, approbatione, vel reprobatione illarum integrum, & illæsum manere judicium pendens adhuc in sacro Concilio Constantiensi, vel coram judicibus super hoc deputatis ab illo.

Sed ex eo prædictos processus, & sententiam Episcopi & inquisitoris præfatorum nullos, ac nullam fuisse pronunciamus; quod nobis visum fuit ad Episcopum Parisiensem non pertinere de fidei quæstionibus judicare, nec illas determinare; sed illarum judicium & determinationem soli sedi apostolicæ, vel generali concilio D pertinere: & etiam quatenus præfatum illustrem principem ducem Burgundiæ tangere poterat ad causam, & sententiam hujusmodi Episcopi & inquisitoris, quia dictus princeps non fuerat evocatus.

Quod autem dicitur a quibusdam, ad episcopum Parisiensem, de quæstionibus hujusmodi judicare, vel determinare, de privilegio, vel consuetudine pertinere, non fuit propositum; nec ullus pro dictis Episcopo & inquisitore ad defensionem causæ comparuit coram nobis; verum, a præfata nostra sententia, pro parte Episcopi, & inquisitoris, prædictorum extitit appellatum: cujus appellationis causa pendet, in qua partes poterunt uti defensionibus, & juribus suis, dictæque nostræ sententiæ E effectus fuit & est per præfatam appellationem suspensus.

Hæc autem ad manifestandam rerum gestarum in præmissis per nos veritatem, omnibus voluimus esse nota, & per has nostras litteras fideliter attestamur; quas per nostrum infrascriptum * in publicam formam redigi mandavimus, & sigillorum nostrorum fecimus appensione

* Supple Notarium Supple M. riti.

Datum & actum Constantiæ.

AP.

ANNO CHRISTI 1415. p. 640.

APPELLATIO DUCIS BURGUNDIÆ

PRoponit appellando procurator & nomine procuratorio illuſtriſſimi principis domini Joannis ducis Burgundiæ, tam ad opus ejuſdem domini ducis, quam & aliorum quorum intereſt, intererit, aut quomodolibet intereſſe poterit in futurum, etiam, ad conſervationem honoris & chriſtianiſſimi nominis, glorioſique tituli domini Francorum regis & ſui regni, dicens, quod licet vos, reverendiſſimi, reverendique & circumſpecti patres in cauſis fidei per ſacrum præſens Conſtantienſe Concilium deputati, coram quibus quædam prætenſæ novem aſſertiones per quemdam Joannem de Gerſono, quamvis calumnioſe, non zelo utique fidei, ſed perfidiæ & inſtinctu peſſimo, prout cuilibet etiam idiotæ notum eſt, denuntiatæ fuerunt, debuiſſetis dictum de Gerſono, qui confuſus calumnioſe, a dicta ſua denunciatione cum rubore ſe retraxit; calumniatorem & calumnioſe deſtitiſſe * ac etiam cauſam ipſam quantum ad intereſſe præfati domini ducis, ad quod ipſum in cauſa ipſarum aſſertionum, cum in eis nominaretur; & ſub qualitatibus ſibi & quondam magiſtro Joanni Parvi aſcriberentur, tam rationabiliter audiviſtis, quantum vobis erat finire, ſeu finiri facere; nec non etiam debuiſſetis juxta & ſecundum opiniones & dicta majoris partis catholicorum & fidelium, magiſtrorum licentiatorum, & bachallariorum formatorum in theologia, in præſenti Concilio exiſtentium, qui ſuper dictis aſsertionibus, ſi videlicet eſſent fidei judicio reprobandæ, vel non, de mandato V. R. P. etiam ad inſtantiam infeſtam prædicti de Gerſono & aſserti promotoris, per vos in eadem, poſt deſiſtentiam calumnioſam dicti de Gerſono cauſa deputati, ſua vota, medio juramento, dederunt; cauſam ipſam principalem novem aſsertionum, quæ per novem menſes & ultra fuerunt coram V. R. P. agitatæ, relatione præmiſſa in nationibus, de veritate eorum, quæ coram vobis in dicta cauſa geſta fuerant, quantum in vobis erat, expedire facere, & cauſam eandem facere terminari, voſque etiam, ad importunam inſtantiam dicti Gerſon & aliorum, qui pro ambaxiatoribus, advocatis, & procuratoribus ejuſdem domini regis ſe gerunt, vel alias, non debueritis præfatum chriſtianiſſimum principem Francorum regem, in dicta cauſa novem aſsertionum crude & nude, nulla relatione habita ad perſonam ipſius domini regis, aut alterius cujuſcumque perſonæ mortuæ, vel viventis denunciatarum, in qua, ex officio, poſtquam dictus Gerſon calumnioſe deſtitit, per viam inquiſitionis proceſſiſtis, involvere, nec permittere involvi; ac etiam eoſdem prætenſos ambaxiatores, advocatos & procuratores in eadem cauſa, attento ejus ſtatu, non debueritis pro intereſſe per vos prætenſo, de quo etiam non conſtat, dicti domini regis admittere; præſertim eo modo, quo ſe petierunt admitti; neque etiam cauſam ipſam tam principalem, quam etiam dicti intereſſe domini ducis quoquo modo retardare, aut etiam ad alium modum procedendi iterum tranſire, imo potius debuiſſetis honori & nomini regiæ majeſtatis Francorum conſultius conſulendo, eoſdem ambaxiatores, advocatos & procuratores tanquam ambaxiatis, procurationibus & officiis ſibi, ut dicebant, commiſſis, abutentes, ac metas ſuorum prætenſorum mandatorum, etiamſi non eſsent, prout ſunt, invalida, excedentes, & eumdem chriſtianiſſimum regem, honori ſuo non parcendo, nitentes, præter, ut firmiſſime creditur, ejus ſuique boni & recti Conſilii ſcitum & voluntatem, periculoſe in facto fidei involvere & illaqueare penitus, & omnino repellere.

ANNO CHRISTI 1415.

Et præſertim poſt depoſitionem votorum præfatorum magiſtrorum, licentiatorum, & bachallariorum formatorum in theologia, ex quibus luce clarius liquet, pauciſſimis diſcrepantibus, dictas novem aſsertiones nullo modo eſse fidei judicio reprobandas, prout & notorium eſt admodo toti mundo. *

* hæc non habentur in exemplari inſerto in actis diei 21. apr.

Nihilominus tamen vos, reverendiſſimi, reverendique & circumſpecti patres, nuper, nondum ſunt decem dies elapſi, prætextu cujuſdam procuratorii per dictum Gerſon, alioſque pro ambaxiatoribus, advocatis & procuratoribus ipſius domini regis Francorum ſe gerentes, ut dicitur, nomine ipſius regis coram vobis producti, non data copia parti dicti domini ducis, licet petita, nec dato termino ad opponendum contra ipſum procuratorem; ad cauſam tamen iſtam, ſi bene videatur, minime ſe extendens, & alias, ut ſatis eſt veriſimile, ad importunam inſtantiam dicti Gerſon & aliorum producentium, præter voluntatem & ſcitum ejuſdem domini regis, ſubrepti & obrepti ipſum ſereniſſimum dominum regem in perſonam dictorum Gerſon & aliorum quærentium regem ipſum, & cauſam involvere pro intereſſe prætenſo ipſius domini regis; qui tamen nunquam fuit in cauſa, nec in toto proceſſu nominatus, ut dicitur, ſi & in quantum de jure deberet admitti, admiſiſtis, ſic & aliter regem ipſum ſereniſſimum in dicta cauſa fidei periculoſe, ad prænominatorum Gerſon & aliorum importunam inſtantiam involvendo, ſeu involvi periculoſe permittendo, & cauſam intereſſe præfati domini ducis & expeditionem cauſæ principalis dictarum novem aſsertionum, earumque expeditionem, per præſens Concilium ad veſtram relationem, & alias fiendam retardando, ac juſtitiam ſæpius & pluries iteratis vicibus, tam verbo, quam ſcriptis, pro parte dicti domini ducis, & aliorum quorum intereſt & intereſſe poteſt, petitam, ſeu repetitam, tam tacite quam expreſse denegando, quæ veriſimile eſt vergere poſse in ſcandalum fidei, nec non Franciæ regni, ac etiam ludibrium hujus ſacri Concilii, & Chriſti fidelium, ſcire deſiderantium, quid in facto dictarum aſsertionum ſit fide tenendum, & quid reſpondendum, quamvis indebite & injuſte, veſtrum omnium, & ſingulorum reverentiis, & honoribus ſemper ſalvis.

Cum igitur ex præmiſſis omnibus & ſingulis præfatus dominus dux fuerit per vos nimium gravatus & oppreſſus, fortiuſque in poſterum gravari & opprimi dubitet, idcirco, non recedendo ab iis, quæ ad publicationem votorum dictorum magiſtrorum juſte & rationabiliter ordinaſtis, procurator & nomine procuratorio præfati illuſtriſſimi principis, domini ducis Burgundiæ, pro quanto tangitur, & ad opus & honorem ejus, quibus ſupra a vobis & veſtra audientia totali, dictiſque permiſſione & admiſſione, involutione, retardatio-

tione, & justitiæ denegatione prædictis aliisque etiam gravaminibus ex actis causæ colligibilibus, per vos & quemlibet vestrum tam conjunctim quam divisim factis, fiendis, & inferri comminatis, ac verisimiliter inferendis, ad præfatum sacrum Constantiense Concilium, & sanctam sedem apostolicam, salva actorum in præmissis & agendorum nullitate, in iis scriptis provocat & appellat, & apostolos petit per vos sibi dari & concedi, semel, secundo, tertio, sæpe, sæpius, & instanter, de quibus per vos notarium & notarios hic præsentes conjunctim & divisim petit sibi dari & fieri publicum instrumentum, unum & plura, si sit opus, testes advocando hic astantes, & de ipsius intimatione, & debita prosecutione fiendis infra tempus juris & alias protestando.

ANNO CHRISTI 1415.

Post cujus quidem appellationis interpositionem & cedulæ prædictæ appellationis traditionem, & in nostrorum notariorum infrascriptorum manibus repositionem, idem magister Joannes, procuratorio nomine, & ad opus quibus supra, iterum petiit, & instanter requisivit apostolos per nos sibi, dum tales quales sibi dare possemus, saltem testimoniales, quos nos, in quantum de jure potuimus, dedimus, & concessimus testimoniales. De quibus omnibus præfatus magister Joannes de Montejustino, nomine, & ad opus quibus supra petiit a nobis notariis sibi dari & fieri publicum instrumentum, & publica instrumenta tot & quot necessaria forent & opportuna.

Acta fuerunt hæc Constantiæ provinciæ Moguntinæ anno, indictione, mense, die, & hora quibus supra. Præsentibus ad hæc venerabilibus & discretis viris domino Laurentio de Vallibus, presbytero canonico Laudunensi, & Joanne Reborgelli, clerico, notar. publico, cum pluribus aliis testibus, ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

Et me Milone quoque Leti clerico Lingonensis diœcesis, publico auctoritatibus apostolica & imperiali, ac curiæ cameræ apostolicæ notario, qui præmissis omnibus & singulis, dum sic, ut præmittitur, agerentur, dicerentur, & fierent una cum prænominatis testibus ac magistro Joanne Viviani, notario subscripto præsens fui, eaque sic fieri vidi & audivi, ac in notam cum dicto notario sumpsi, de qua hoc præsens publicum instrumentum manu aliena * propria subscribendo cum eodem notario redegi signoque meo præcedenti consueto, una cum ipsius magistri Joannis notarii signo & subscriptione signavi, in fidem & testimonium omnium præmissorum requisitus & rogatus.

* forsan deficeratur fideliter scriptum

Et ego Joannes Viviani canonicus Antisiodorensis publicus apostolica auctoritate notarius præmissis & singulis, dum sic, ut præmittitur agerentur & fierent, una cum prænominatis testibus & notario publico suprascripto, præsens fui, eaque sic fieri vidi & audivi; ideo huic præsenti publico instrumento, aliena manu fideliter scripto signum meum consuetum apposui, me manu propria subscribendo in testimonium veritatis præmissorum requisitus & rogatus.

Ne igitur dicta causa propter hujusmodi recusationem, & dictæ contrariæ partis importunas instantias & favores in expeditione impediatur, & plus debito protrahatur, immortalisque efficiatur, dignetur dicta paternitas vestra in locum dictorum Venetiarum & Placentini Cardinalium, præfato domino Cardinali Veronensi duos alios dictæ sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinales adjungere, & ipsis committere & mandare, ut una cum præfato domino Cardinali Veronensi, dictam causam, in eodem statu in quo erat ante hujusmodi remissionem audiant, cognoscant, decidant, & fine debito terminent, juxta formam dictæ commissionis, ipsisque dominis Venetiarum, Placentino & Veronensi Cardinalibus similiter antedictam remissionem factam cum omnibus & singulis suis emergentibus, incidentibus, dependentibus, & connexis.

ANNO CHRISTI 1415.

Audiat idem R. P. dominus Cardinalis Veronensis & procedat solus cum consilio & consensu auditorum & duarum partium eorumdem, nisi concordant partes de dominis Cardinalibus surrogandis. *

* quædam hic deficiuntur

SENTENTIA NATIONIS GERMANICÆ

In causa novem assertionum

Recepta per familiarem domini patriarchæ Antiochæni die VI. mensis augusti.

Die mercurii, XXIX. julii anno &c. conclusum fuit in natione Germanica, quod materia novem assertionum pendens coram judicibus in causis fidei deputatis advocetur ab eisdem ad Concilium sine relatione, & expedietur Concilium sine suspensione. Tom. p. 64

Humbertus Fabri.

Notarius dictæ nationis Germanicæ de mandato nationis scripsit.

Tradita per dominum Bathoniensem die XXI. augusti.

Placuit nationi Germanicæ, quod causa novem assertionum cum omnibus suis dependentibus a dominis judicibus fidei advocetur ad sacrum Concilium sine ulteriori dilatione, & sine publica relatione; verumtamen pro honestate dictorum dominorum judicum poterit fieri relatio privata coram præsidentibus & deputatis nationum extra locum sessionis, sic tamen, quod illa relatio non sit scandalosa, aut præjudicialis, quasi dispositiva ad ferendam sententiam, cum causa nondum sit sufficienter instructa.

Humbertus Fabri.

Notarius nationis Germanicæ prædictæ de mandato dominorum præsidentium & deputatorum.

Ardicinus tradidit domino Rigensi XXVIII. augusti.

Placet quod domini judices &c. remittant causam ad Concilium constructum absque relatione publica, ne in hujusmodi relatione contingat altercationes fieri; sed loco publicæ relationis dicti domini judices faciant relationem coram præsidentibus & deputatis nationum, & in scriptis eam tradant, ut possit deliberari quid ulterius sit fiendum. Quæ quidem relatio il-

illam vim habeat, quam haberet relatio publice facta.

Fuit præscripta cedula tradita Rigensi, Bathonienſi, Sacrisberiensi ad melius informandum suas nationes quod essent * prout patet per duas præcedentes cedulas.

Deliberatio ambaxiatoris regis Daciæ de ordine minorum.

Episcopus Sleveicensis sive Slevvicensis de ordine minorum.

Ego Joannes Episcopus Sleveicensis, sacræ theologiæ professor & ambaxiator regis Daciæ ad generale sacrum Concilium. Sub protestationibus in universitate Parisiensi pluries & in singulis actibus meis, ibidem per me factis, quas & quamlibet earum hic habeo pro repetitis, duabus conclusionibus positis in deliberatione novem assertionum traditarum doctoribus in theologia de ordinibus mendicantium, quarum prima est: Nulla dictarum novem assertionum debet fidei judicio reprobari. Secunda conclusio: Quamlibet illarum non fore judicio fidei reprobandam debet eodem judicio declarari.

Adhæreo etiam per juramentum, juxta intellectus mei intelligentiam, approbo, & confirmo & monet * me Joab, qui interfecit Absalonem, volentem committere per fas, & nefas crimen læsæ majestatis in regem suum libidine dominandi, & patricidium in proprium genitorem; & hoc non fecit dictus Joab ad mandatum dicti regis imo contra mandatum; & tamen ex hoc & per hoc debitum fidelitatis non dimisit; imo debitum fidelitatis commisit.

Item monet * me ad hoc illa, quam sacra scriptura multiplici benedictione extollit, liberatrix gentis suæ Judith, quæ multiplici simulatione interfecit Olofernem, hostem publicum non simulatum.

Item tertio Moyses qui interfecit Ægyptium rixantem cum singula persona, & pro singulari facto non vergentem in reipublicæ & boni communis exterminium; & non videtur quod hujusmodi tres actus, sic vel debito fidelitatis vel zelo paternarum legum vel dilectione proximi facti, multum per sacram scripturam reprehendantur; imo potius commendantur, & laudantur, & eorum laudatores ex hoc nollent alicujus hæresis macula respergi, nec esse de hæresi suspecti.

Protestationes domini Burgundiæ, receptæ XIII. septembris anno XVI.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Amen.

Noverint universi, præsentis scripti paginam, seu præsens publicum instrumentum inspecturi, quod anno ejusdem domini millesimo quadringentesimo decimo sexto, indictione nona, die vero XVIII. mensis augusti, sede apostolica pastore carente, nobis notariis publicis & testibus præsentibus infrascriptis, personaliter existens serenissimus princeps & dominus, dominus Joannes, dux Burgundiæ, comes Flandriæ, Artheſi, & Burgundiæ palatinus, dominus de Salinis, & de Machlinia, ex ejus certa scientia, eisque juribus, viis, & modis melioribus quibus potuit, protestatus fuit, & protestationes fecit, ut sequitur, & in quodam rotulo papyreo plenius continetur, cujus tenor talis est. ANNO CHRISTI 1415.

Primo, quia idem princeps illustrissimus alias protestatus se semper velle imitari sacratissimas, & orthodoxas suorum prædecessorum, scilicet dominorum regalium de sanguine liliato, christianissimo, semitas; hoc idem iterato protestatur, & fatetur, se velle profiteri, & tenere inviolabiliter, adhærendo, tanquam verus catholicus, sententiæ fidei, & ecclesiæ sacrosanctæ, & eam vult fovere, tueri, & defendere, & in eadem permanere, & perseverare, quandiu altissimus vitam sibi contulerit in humanis.

Item, protestatur, sicut & alias protestatus est, quod in ipsa fide catholica, & sub ipsa vult vivere, & mori; ipsam excolere, protegere etiam omnes & singulos suos fideles, amicos, parentes, alligatos & subditos, ad hoc ipsum, totis viribus, exhortando eosdem, ac etiam, si quando foret opportunum & necesse, quantum in eo erit, compellendo.

Item protestatur, sicut alias protestatus est, quod de mente sua nunquam fuit, est, aut erit, dare favorem, aut assensum quibuscunque propositionibus, seu assertionibus, atque conclusionibus propositis, aut in posterum, per quemcumque, seu quoscumque proponendis, quæ venirent directe, aut indirecte, contra determinationem fidei sacrosanctæ, aut doctrinæ ecclesiasticæ sanctorum doctorum ab ecclesia probatorum, ceterorumque catholice docentium.

Item, protestatur, sicut alias, quod circa ea, quæ jam longo temporis spatio in sancto universali Concilio Constantiensi, & Parisiis practicata, publicata, & proclamata fuerunt per Episcopum Parisiensem, & ejus procuratores, suo nomine, & magistrum Joannem de Gersono, suosque complices, contra ipsum principem inclytissimum, idem se submisit, & semper vult submittere ordinationi, declarationi & determinationi sanctæ Matris ecclesiæ, & sedis Apostolicæ, offertque se, prout alias se obtulit, stare juri, casu quo aliqui voluerint ipsum impetere super facto fidei, aut sanctæ catholicæ doctrinæ, contra ipsum proponendo aliqua, quæ ejus fuceritati, fidelitati, honori & famæ derogare possent.

Et quia post prædictas protestationes, processus quidam fuit inter ipsum principem illustrissimum, parte una; & Episcopum Parisiensem & inquisitorem, qui tunc erat, parte altera; occasione cujusdam prætensæ sententiæ per ipsos Episcopum & inquisitorem, in jacturam fidei, & principis præfati opprobrium latæ: qui quidem processus cum maturo & diuturno examine doctorum plurium, dominorumque de Rota, in præsentia judicum fidei, terminatus sententialiter extitit contra ipsos Episcopum, & inquisitorem, per tres dominos Cardinales ad hoc deputatos per sacrum Concilium.

Nihilominus prosecutores sententiæ dicti Episcopi, tanquam veritatis, & præfati principis adversarii, a dicta sententia appellarunt. Post quam quidem appellationem, via juris rejecta & neglecta, viam facti assumentes, procuraverunt litteras, epistolas & libellos, nunc ex parte regis Franciæ christianissimi, nunc ex parte regis Romanorum, nunc ex parte uni-

ANNO CHRISTI 1415.

universitatis Parisiensis postulantes importune dictam sententiam revocari; & ex consequenti inferentes injuriam, opprobria & contumelias contra præfatos dominos Cardinales commissarios; totum ipsum universale Concilium & prænominatum principem, adjicientes insuper minas & terrores contra omnes & singulos, præcipue de regno Franciæ & in eodem beneficiatos, qui suæ insaniæ non dederunt assistentiam, Consilium, auxilium, & favorem, organo magistri Joannis de Gersono in hæc verba, aut similia in sententia, die Jovis, nono julii apud Constantiam, in sessione publica nationis Gallicanæ prætenso regis nomine, prorumpentes.

Quicumque sibi, & suis collegis assistentiam non darent eo ipso pœnam criminis læsæ majestatis incurrerent. Subjungentes præterea, quod de mente regis erat sententiam præfatam Episcopi Parisiensis defendere, sustinere, & tueri velle per totum regnum suum & Delphinatum, pœnam ignis, ferri, gladii, exilii & totius exterminii incurrendo omnibus & singulis in contrarium venientibus; & consequenter dicebant super iis litteras, ex parte regni suo parlamento, & per totum suum regnum, super executione pœnarum facienda, jamque destinatas; quemadmodum apparet per incarcerationem magistri Nicolai Canache doctoris in theologia, & magistri Joannis de Villa-nova doctoris in decretis ob causam prædictam punitorum, quemadmodum faciendum asserunt de cæteris iis similibus.

Præmissis itaque, nec non & veritatibus aliis similibus diligenter attentis, protestatur illustrissimus princeps sæpe dictus in modum qui sequitur.

Primo, quod non intendit discedere a determinatione sanctæ sedis apostolicæ, quæ in hac materia habuit consultationem & deliberationem doctorum catholicorum de quatuor nationibus sufficienter congregatorum, & dominorum de Rota apostolica; immo eam tenet & approbat tanquam sententiam catholicam.

Secundo protestatur se velle stare sententiæ per dominos Cardinales commissarios legitime & canonice latæ.

Item protestatur quod in futurum stare vult juri, & judicio sanctæ sedis apostolicæ, quandiu libertas omnibus & singulis fuerit concessa & data dicendi & scribendi, & publice quidquid jus & ratio eis suadebunt, secluso omni timore, & favore, odio & rancore, quibus ipsa libertas & verum judicium impediri solent.

Item protestatur in casu quo via facti locum haberet per terrores, minas, seu alias quovis modo, aut libertas & justum judicium paterentur detrimentum in loco tam solemni, taliter quod via juris sibi totaliter secluderetur, idem dominus cum remediis juris & justitiæ procurabit sibi, tempore & loco opportunis, justitiam ministrari, modo & forma melioribus, quibus Deus sibi contulerit.

Item protestatur, quod si via facti taliter suam impediret justitiam, quod sui ambaxiatores audientiam non haberent, idem dominus eosdem ex nunc prout ex tunc revocat, & eorum auctoritatem adnullat, requirens nihilominus, ut de jure est, quod salvi & incolumes sibi remittantur.

Item quia illi qui de præsenti se gerunt pro universitate Parisiensi, & ab anno citra se gesserunt, per suas multiplices litteras & epistolas & favent & faverunt sententiæ Episcopi Parisiensis, jam damnatæ, partem se constituendo in hac materia contra præfatum dominum, protestatur idem dominus se nolle per se, vel suos ambaxiatores recipere opinionem ipsorum, nec ipsam esse admittendam plusquam illam Episc. Parisiens. cum ipse cum eo, & ipse cum eis pro parte adversa ipsius domini debeant reputari. Et aliunde, cum illi iidem & in odium ipsius domini ducis, jamque expulerint & expelli procuraverint ab ipsa universitate fere totam nationem Picardiæ, præcipue quoad magistros notabiliores; arcamque ipsius nationis frangi procuraverint, violenter sigilla sua auferendo, sicut habetur ex publico instrumento; & ex consequenti de facultate decretorum, & cæteris nationibus & facultatibus quamplures de notabilioribus doctoribus & magistris expelli fecerint, eo quia in suas opiniones & sententiam dicti Episcopi consensum non dederant, sed potius eas deadvoaverant, & ipsum magistrum Joannem de Gersono, quantum in eis erat, suamque potestatem revocaverunt. Acta insuper illorum, libellos & epistolas nomine universitatis composita sigillare noluerint, ipsa potius fore discutienda per sacrum Concilium judicantes, prout ex pluribus publicis instrumentis clarius patet. Quæ omnia ostendunt præfatos, universitatem repræsentantes, facere partem formaliter pro dicto Episcopo contra memoratum principem. Quare protestatur idem quod prius.

Item, prænominati universitatem regentes adhærentes dicto Episcopo Parisiensi, una cum ipso possent forsan in posterum nonnullorum malignantium suasu in materia hujus processus novitates varias introducere & cautelas, per quas id quod in lite pendet pateretur tenere dispendium.

Protestatur idem princeps hujusmodi novitatibus, seu cautelis quibuscumque per aliquem vel aliquos quacumque auctoritate fungentes nolle adhærere, tanquam juri & rationi contrariis.

Item protestatur, quod si dicti Episcopus & universitatem regentes, pars adversa ipsius principis, in talibus novitatibus procurarent per quamcumque auctoritatem, ecclesiasticam aut sæcularem, opiniones aliquorum doctorum catholicorum infirmari, adnullari, aut repelli, seu cum plures essent numero, ad minorem numerum redigi, atque congregationes quascumque seu conciliola particularia alibi, quam in loco generalis Concilii fieri, eo quia hujusmodi congregationes seu conciliola vix suspicione carent; quia interdum in talibus fiunt colluſiones, impressiones, violentiæ & cætera, quæ libertati adversantur, sicut manifeste apparet ex iis, quæ Parisiis contigerunt, ut præfertur.

Si denique contingeret libellos, cartulas, epistolas aut codicillos alicubi scribi, ad libitum ipsius partis adversæ, in præjudicium, & jacturam processus juridice inchoati, atque libertatis, quæ in materia tanta præcipuum debet locum habere. Hæc omnia & iis similia, tanquam rationi & juri dissona, protestatur sæpe dictus princeps, ex nunc & in posterum, nolle admittere; quinimo ipsos omnes talia procurantes & promoventes, eorumque complices & eisdem faventes, tenet, & habet in fide suspectos, & eosdem suos adversarios & capi-

capitales inimicos ſuſpicatur, juriſque calumniatores & prævaricatores, quibus nulla fides adhibenda eſt, æſtimat reputandos & reputat æſtimandos.

Item, & poſtremo, proteſtatur ſæpe nominatus illuſtriſſimus princeps ſe velle ſemper ſtare juri & Judicio, juxta modum & formam Proceſſus in facie univerſalis eccleſiæ formati, inchoati & hucuſque illuminati nihil volens immutari aut innovari quod ipſius proceſſus formam & decretum ſacri Concilii variet, conturbet, aut aliqualiter vitiet & immutet. Rogatque & petit omnia & ſingula fieri in libertate, ſecluſis omnibus, ex quibus violentia, timor, metus & terror poſſunt veriſimiliter conſurgere & inferri cuicumque.

De quibus ſiquidem proteſtationibus per illuſtriſſimum principem, dominum ducem Burgundiæ præfatum, ſic, ut præmittitur, factis, omnibuſque & ſingulis ſuperius deſcriptis, ipſe dominus dux petiit ſibi fieri per nos notarios infraſcriptos publicum inſtrumentum unum vel plura.

Acta fuerunt hæc in villa Inſulenſi Tornacenſis diœceſis, præſentibus reverendis in Chriſto patribus ac dominis, dominis Tornacenſi, & Bethleemitano Epiſcopis, nec non illuſtri principe, Philippo comite S. Pauli, ac dominis Joanne de Luxemburcho, Joanne domino de Foſſeux, Rollando de Flandria, Guillelmo domino de Bonieres & gubernatore Atrebatenſi, Carolo de Lens, & Roberto de Mailly, ipſius domini ducis conſiliariis, cabellanis; & magiſtris Euſtachio de Aſtrio, Joanne de Mailly, Marco de Foras, Touſſano Baujardi, Remundo de Burgundia, Joanne Guerini, & Joanne de Veliery ejuſdem domini ducis conſiliariis, ac Gariffudo Maupoivre, in artibus & medicina magiſtro, teſtibus cum pluribus aliis, ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Verum quia ego Jacobus Yſambardi clericus Metenſis, publicus apoſtolica & imperiali auctoritatibus notarius, in legibus baccalaureus, præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic, ut ſupra ſcribuntur, per eundem illuſtriſſimum principem, dominum meum ducem Burgundiæ fierent & agerentur, una cum prænominatis teſtibus ac notariis infraſcriptis, præſens interfui; idcirco exinde confecto præſenti publico inſtrumento, alterius manu fideliter ſcripto, præmiſſa publicando, ſignum meum una cum ſignis & ſubſcriptionibus notariorum infraſcriptorum, appoſui conſuetum, hic me ſubſcribens manu propria, requiſitus in teſtimonium præmiſſorum & rogatus.

Et ego Simon Gangnardi, presbyter Carnotenſis diœceſis baccalaureus in decretis, publicus apoſtolica & imperiali auctoritatibus notarius, proteſtationibus, ac omnibus aliis & ſingulis præmiſſis, dum ſic, ut præmittitur, per ſæpe dictum illuſtriſſimum dominum principem, ducem Burgundiæ, agerentur, & fierent, una cum venerabilibus notariis, necnon teſtibus ſupra & infraſcriptis præſens interfui; itaque per alium fideliter ſcripta, etiam cum eiſdem notariis publicavi & in hanc publicam formam redegi, ſignoque meo publico ſignavi, requiſitus & rogatus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Et quia ego Joannes de Pleſſeyo, clericus Pariſienſis, publicus apoſtolica & imperiali auctoritatibus, notarius, præmiſſis omnibus & ſingulis, dum ſic, ut ſupra ſcribuntur, per eumdem illuſtriſſimum principem, dominum meum, dominum ducem Burgundiæ fierent & agerentur, una cum prænominatis teſtibus & notariis præſcriptis, præſens interfui; ideo exinde confecto huic præſenti publico inſtrumento, manu alterius fideliter ſcripto, præmiſſa publicando, ſignum meum una cum ſignis & ſubſcriptionibus notariorum prædictorum appoſui conſuetum, hic me ſcribens manu propria requiſitus & rogatus in teſtimonium. ANNO CHRISTI 1415.

Concluſiones Cardinalis Cameracenſis traditæ anno XVI.

Dicere quod condemnare propoſitionem magiſtri Joannis Parvi, vel novem propoſitiones, quæ dicuntur ex eadem propoſitione in hoc ſacro Concilio fuiſſe denunciatæ, ſit facere novum articulum fidei; eſt falſum, erroneum, & in fide & moribus ſcandaloſum, & iis quæ in hoc ſacro Concilio practicata ſunt manifeſte contrarium.

Et ideo in quantum in iſto errore fundata eſſet adnullatio ſententiæ Epiſcopi Pariſienſis & inquiſitoris; ego ad honorem fidei catholicæ, hujus ſacri Concilii & chriſtianiſſimi regis Franciæ, ac univerſitatis Pariſienſis, & præſertim theologicæ facultatis, offero me mobare dictam concluſionem, & publice defenſare.

Addendo, quod non oportet ad errorum condemnationem errorum aſſertores evocare; maxime ubi agitur de reprobatione errorum notorie ſcandaloſorum.

Anno XVI.

Cedula

Exhibita per magiſtrum Joannem Campani, procuratorem regium, nomine regis reformatorio VI. octobris. Et ſimilis in forma per Jo. Gerſon tradita fuit in collegio dominorum Cardinalium, V. octobris cum novem aſſertionibus & poſtillis.

attendatur &c.

CUM cauſæ fidei, præſertim in Concilio generali, ſint inter omnes, imo ſuper omnes alias cauſas pertractandæ ſummarie & de plano, ſine dilatione, & ſine ſtrepitu & figura judicii. Cum præterea debeat in hujuſmodi cauſis fieri prius inquiſitio de qualitate doctrinæ, & intereſſe fidei, quam de quocunque intereſſe perſonali; ſic prius ſciendum eſt, an doctrina ſit vera, vel falſa, quam abſolvatur dogmatizans, vel damnetur: placeat ordinare quod iſte modus deinceps teneatur etiam in materia novem aſſertionum, & propoſitionis, a qua ſunt extractæ, ſicut in hoc Concilio in cauſis fidei eſt hactenus laudabiliter obſervatum, quod videlicet evocata prius cauſa ipſa cum omnibus dependentiis a dominis commiſſariis, quorum aliqui per ſuos modos procedendi prolongaverunt, & intricaverunt hanc materiam per ſpatium quinque menſium, cum multis vexationibus, expenſis, gravaminibus, propter quæ appellatum eſt ab eis. lb. p. 670.

Fiat examinatio ſummaria, & de plano per nationes, & ſacrum collegium, ſi talis doctrina ſit vera, vel falſa; ſana, vel ſcandaloſa:

ANNO CHRISTI 1415.

sa: alioquin scandalizabitur Concilium, quasi vel nesciat, vel non audeat, vel negligat decernere quid secundum fidem christianam, ac etiam jura canonica, & civilia sit tenendum; attentis præcipue tot precibus & requestis serenissimi principis regis Romanorum, & christianissimi regis Franciæ, ac almæ universitatis Parisiensis, super hac re, toties & instanter factis: attento præterea quod error, cui non resistitur, approbatur; & quia dicit Jacobus, XXI. I. *Nolite in personarum acceptione habere fidem domini nostri Jesu Christi*. Attento rursus, quod multi & graves reputant hanc doctrinam longe perniciosiorem esse, & in errorum manifestationem, quam sit in pluribus articulis doctrinæ Huss hic damnatæ; licet habere videatur etiam in hoc Concilio pertinaces defensores, & ei faventes multis modis; attenta denique condemnatione istius propositionis: *Quilibet tyrannus &c.* quæ ut hæretica condemnata est.

Quam propositionem, secundum judicium plurimorum, istæ assertiones, & maxime dicta propositio, a qua sunt extractæ, continent; evidenter sufficiunt & in effectu.

Die Martis VI. octobris exhibita in reformatione per magistrum Joannem Campani, procuratorem regis Franciæ, & petiit, prout retro continetur, & a nobis notariis petiit instrumentum. Et fuit responsum per Menzeburgensem, prout præsidentem, quod vellent deliberare, &, quantum in eis esset, ipsam executioni demandare. Et ut facilius fiat, præcepit nobis notariis, ut singulis nationibus detur copia, ut etiam valeant super hoc deliberare.

MEMORIALE JOANNIS GERSONI

Exhibitum in Concilio Constantiensi in causa propositionum Joannis Parvi.

℣. 671. VOlens ipse qui regit Israel, dominus noster Jesus Christus, intendere saluti hominum, & eos, velut oves, ad æternæ vitæ pascua deducere; cuidam interroganti se adolescenti respondit: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*. Matth. XIX. 17. Et cum rursus interrogasset: *Quæ?* Jesus dixit: *Non homicidium facies: non adulterabis; non furtum facies; non falsum testimonium dices: honora patrem & matrem, & diliges proximum tuum sicut te ipsum* v. 18. 19. De quibus quidem mandatis antea prædicaverat Christus. *Qui solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, hic minimus*, glossa, *nullus, vocabitur in regno cælorum*, Matth. v. 19. De quibus præterea loquens propheta Domino: *omnia*, inquit, *mandata tua veritas*, psal. CXVIII. 86. & iterum: *tu mandasti mandata tua custodiri nimis* v. 4. & Ecclesiastes concludens ait: *Deum time, & mandata ejus observa, hoc est omnis homo*. cap. XII. 13.

Observantur autem mandata Dei, nedum per voluntatem bonam in justa operatione, sed & per intelligentiam veram in recta fide; fidem dixerim, quæ veritati mandatorum credere facit, nedum ex indita naturali ratione, sed & ex scripturæ sacræ, quæ solvi non potest, supernaturali, & ad supernaturalem finem traditione; ita ut cum oppositæ falsitatis assertione non stet fides, neque salus. Vidit utrumque Psalmista, qui mandatis Dei credidisse, & ab eis intellexisse se fatetur.

ANNO CHRISTI 1415.

Constabat hæc salubris sententia sacrosanctæ synodo Constantiæ, dum inter cæteras determinationes suas unam edidit, sub hac forma.

Præcipua solicitudine volens hæc sacrosancta synodus ad extirpationem errorum & hæresum in diversis mundi partibus invalescentium procedere, sicut tenetur, & ad hoc collecta est: nuper accepit, quod nonnullæ assertiones erroneæ in fide, & bonis moribus, ac multipliciter scandalosæ, totiusque reipublicæ statum & ordinem subvertere molientes, dogmatizatæ sunt, inter quas hæc assertio delata est.

Quilibet tyrannus potest & debet licite & meritorie occidi per quemcumque vassallum suum, vel subditum, etiam per insidias & blanditias, vel adulationes, non obstante quocumque juramento seu confœderatione factis cum eo, non expectata sententia vel mandato judicis cujuscumque.

Adversus hunc errorem satagens hæc sancta synodus insurgere, & ipsum funditus tollere; prahabita deliberatione matura, decernit, declarat, & definit hujusmodi doctrinam erroneam esse in fide, & moribus, ipsamque tanquam hæreticam, scandalosam, seditiosam, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditiones, vias dantem reprobat & condemnat. Declarat insuper, decernit & diffinit, quod pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam asserentes, sunt hæretici, & tanquam tales juxta legitimas & canonicas sanctiones puniendi.

Ex qua quidem declaratione possunt accipi salubres veritates, temporibus, maxime nostris, accommodæ pro reprimendis hæreticis, aut hæreticorum, per affectionem reprobam, fautoribus, contra divinam & catholicam mandatorum veritatem, & in cujuslibet reipublicæ, nedum temporalis, sed spiritualis pariter turbationem subversuram, qualiter, proh dolor! sentimus in Bohemis & alibi, multis modis.

Prima veritas.

Post præfatam sacrosanctæ synodi Constantiensis determinationem, prædicta propositio, *Quilibet tyrannus &c.* habenda est tanquam hæresis expressissime damnata; quodque dogmatizatus aliquis scienter ipsam, judicandus est in hæresim jam damnatam cecidisse, & nisi paratus est corrigi, debet ut hæreticus condemnari.

Secunda veritas.

Post hujusmodi determinationem quilibet ecclesiæ prælatus, & doctor, a summo usque deorsum, debet suo modo, ad exemplum sacræ synodi, præcipua sollicitudine conari, quatenus hæc hæresis non resurgat, sed funditus extirpetur. Ita enim dixit eadem synodus, se voluisse, & ad hoc faciendum obligatam esse, si verbis suis pondus detur.

Tertia veritas.

Post hujusmodi determinationem debent ab ecclesiæ prælatis, & doctoribus assertiones, quas in hac hæresi damnata, sub qualicumque forma verborum, palam fundari deprehende-

derint, habere pro damnatis, & protinus abii-A cere & tollere ; alioquin fruſtraretur intentio Concilii, quæ ſatagebat hunc errorem fundi-ANNO CHRISTI 1415. tus tollere, ut videlicet radice ſucciſa, rami reprobi non ſubſiſtant ; eſt enim de ſimilibus idem aut ſimile judicium.

Quarta veritas.

Poſt hujuſmodi determinationem, quidquid antea fuerit, nulli fas eſt deinceps dogmatizare ſcripto vel verbo, quod hæc doctrina, & ſimiles contra Dei mandata, ſpectent tantummodo ad mores, & nullatenus ad fidem, nec veniant judicio fidei reprobandæ ; alioquin ſit intolerabilis injuria ſacro Conſtantienſi Con-B cilio, diffinienti hanc doctrinam, nedum erroneam in fide & moribus, ſed hæreticam ; nec immerito, quoniam veritas mandatorum Dei, quamvis ſit de lege naturali, eſt nihilominus alio multiplici reſpectu de lege divina & evangelica ; qnoniam in ea traditur ad finem æternæ vitæ, ſupernaturalem utique, conſequendum.

Datur etiam iſtud palam intelligi ex contextu propoſitionis hujus & ſimilium, quæ loquuntur, quod meritorie & ſecundum legem divinam poteſt occiſio fieri, qualem dicunt ; & quia falſum dicunt, conſtat quod legi divinæ contradicunt : eſt autem hæreſis dogma falſum divinæ legi contrarium. C

Quinta veritas.

Poſt hujuſmodi condemnationem & ſolemnem atque publicam ipſius promulgationem, non licet, aut ſaltem non decet, vel expedit rurſus doctrinam hanc peſtiferam, cum ſuis ſimilibus in ea manifeſte fundatis, ut dubiam, deducere ad judicium cujuſcumque generalis Concilii, vel ſummi pontificis, pro nova condemnatione, quanto minus pro retractatione : videretur enim, vel auctoritas vel fides, vel ſanctitas dicti generalis Concilii Conſtantienſis in dubium revocari, quod nefas eſt. Nam proinde celebris electio ſummi pontificis & præde-D ceſſoris expulſio, cum cæteris actis & determinationibus ibidem nimium vacillarent.

Sexta veritas.

Poſt hujuſmodi condemnationem, nedum ſummus pontifex, & ſui inferiores prælati & doctores, tenentur ſatagere, exemplo Concilii, tollere doctrinam iſtam nefariam, quilibet ſuo modo, ne male repullulet in ſe, vel ramis ſuis apud populos chriſtianos ; quin etiam ex ſerie condemnationis, principes & judices ſæculares commoti ſunt, * quilibet ſuo modo, procedere ad ablationem talis doctrinæ. Neque enim fuit contenta ſacroſancta ſynodus E decernere & declarare, necnon diffinire doctrinam ejuſmodi erroneam eſſe in fide, & in moribus, & hæreticam ; ſed addidit, ipſam eſſe ſcandaloſam, ſeditioſam, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditiones, vias dantem ; conſtat autem quod ſeditiones & proditiones cum ſimilibus, crimina ſunt judicio poteſtatis ſæcularis extirpanda.

Occurrit proinde collaudanda devotio & ſollicitudo præcipua chriſtianiſſimi regis Francorum ad ſalutem reipublicæ, qui in ſuprema juſtitiæ ſuæ & parlamenti curia tulit legem, & arreſtum perpetuum, valde conformiter ad condemnationem factam in ſacro Conſtantienſi Concilio, cujus ad gloriam & veritatis elucidationem ac totius reipublicæ conſervationem, inſeritur hic ejus forma. ANNO CHRISTI 1415.

Carolus &c. Cum nuper &c. *Vide reliqua apud Dup. to. V. Operum Gerſ. pag. 676.*

APPELLATIO

Interjecta per Conradum Ludeking, ſubſtitutum procuratoris domini regis Francorum. Die ſabbati XVII. octobris

Anno XVI. coram judicibus in cauſis fidei &c.

COram vobis, reverendiſſimis patribus, hu- Ib. p. 689. juſmodi cauſæ novem aſſertionum, ut dicitur, Judicibus & commiſſariis, appellando.

Proponit promotor & inſtigator officii in dicta cauſa deputatus, nec non procurator chriſtianiſſimi Francorum regis ; non tamen propter infraſcripta, ac per eos & eorum alterum facta & facienda, appellationibus alias nomine chriſtianiſſimi Francorum regis, ſeu alias in hujuſmodi cauſa quomodolibet interpoſitis præjudicando, derogando, vel ab illis, quibus ipſe promotor & procurator adhærere intendit, aliqualiter recedendo ; ſed eiſdem fortius aſſiſtendo, ac in illis, quantum in eis eſt, inhærendo, de quo proteſtatur, & dicunt, quod licet a vobis reverendiſſimis patribus ſæpe & ſæpius ſuis, loco & tempore congruis, cum inſtantia debita petitum fuerit, ut hujuſmodi cauſam ſimpliciter ad dictum ſacrum Concilium generale, more debito cauſarum fidei, quibus judiciorum ſtrepitus & collationes non conveniunt, & in quibus perſonarum intereſſe non debet attendi, examinandam & terminandam remitteretis, voſque de eadem ex multis cauſis, præcipue illis in appellatione alias a vobis interpoſita contentis, quas in hac appellatione pro repetitis habere volunt, & intendunt, coram vobis allegatis, exoneraretis ; licet etiam debitum aut ſaltem honeſtum ac conſuetum, quod Judices, maxime antequam cauſarum merita rimari & inveſtigare incipiant, partibus, ſeu parte petente, cauſas remittant ; & inhoneſtum & non ſine ſuſpicione & affectione ad cauſam ſit, quod Judices ipſi contra partium, ſeu partis voluntatem velint Judices eſſe ; licet etiam inclyta natio Germaniæ, quæ eſt pars notabilis hujus ſacri Concilii, dictam cauſam ad ipſum Concilium ſimpliciter & ſine relatione per vos facienda ex dictis & multis aliis rationabilibus cauſis per vos remittendam aut verius evocandam concluſerit ; fueritque etiam coram vobis propoſitum, & allegatum, & inſtanter petitum, quod prædictis cauſis, & rationibus, præcipue illis in appellatione pro parte dicti chriſtianiſſimi principis domini Francorum regis interpoſita, quam hic repetit, & habere vult pro inſerta, expreſſatis, attentis, & conſideratis, ad actum aliquem, & præcipue alicujus relationis de ipſa cauſa faciendæ, minime devenire deberetis, propter ſcandalum quod fidei, ac ipſius chriſtianiſſimi Francorum regis juri, & honori reſultare poſſet ; licet etiam ipſa cauſa pro parte dicti chriſtianiſſimi regis ad cauſam venientis & per

vos alias admissi, licet verbaliter, & sine effectu, licet etiam per dictas appellationes legitime, pro parte dicti christianissimi regis, in causa ipsa nullam penitus potestatem & jurisdictionem habeatis.

ANNO CHRISTI 1415.

Nihilominus vos, reverendissimi patres, judices, & commissarii prædicti, vestris reverentiis semper salvis, in dicta causa, sicut præfertur, minime instructa, & per vos in favorem adversariorum, cum omni, qua decet, reverentia loquendo nimis favorabiliter forma commissionis vobis factæ, & juris ordine postpositis, & per vos minime observatis; immo penitus, ut præfertur, prætermissis, appellatione pro parte domini christianissimi regis indecisa pendente, ipsoque in dicta causa non audito, in fidei catholicæ scandalum, & in ipsius domini regis gravamen, & juris sui appellationem eam remittere ad sacrum Concilium, modo præmisso examinandam & terminandam, expresse, aut saltem tacite denegastis; quinimo, ut ad notitiam prædictorum promotoris & procuratoris pervenit, eam non instructam & in eadem audiendis non auditis, taliter qualiter referre, sub modis & formis inordinate parti adversæ favorabilibus, & parti ipsius domini regis & fidei veritati detractivis & nocivis, & cum debita reverentia loquendo, tacendo in eadem multa vera, & exprimendo multa non vera, ut dicitur, proposuistis, & in diem proponitis; & continuo, ut dicitur, talem prætensam relationem facere comminati estis, asseruistis & asseritis de præsenti. Dicti promotor & instigator & procurator, nominibus, quibus supra, sentiens se per præmissa multipliciter gravatum & læsum, ac timens se in posterum plus gravari & lædi posse, a dictis gravaminibus futuris sibi comminatis, ac omnibus & singulis gravaminibus ex præmissis & actis præsentis causæ coram vobis, ut dicitur, habitis: quomodolibet colligibilibus in iis scriptis ad sanctam sedem apostolicam, & sacrum Concilium generale prædictum provocant & appellant, & apostolos petit primo, secundo, & tertio, ac instanter, instantius, & instantissime sibi dari, & concedi, si quis sit qui eos sibi dare posset, & velit.

Et protestatur &c. de emendatione & correctione præmissorum.

Apostoli

Super appellatione interjecta XVII. octobris, dati pro responsione eamdem die XX. ejusdem.

Reverendissimi domini in causis fidei, per hoc sacrum generale Concilium Constantiense deputati; hic de præsenti congregati in causis ipsis pro tribunali sedentes super appellatione per te, Conrardum Ludeking, assertum instigatorem & procuratorem illustris principis domini Francorum regis, ultimo coram ipsis interposita, in hujusmodi causa novem assertionum &c.

Coram ipsis dominis judicibus indecisa pendente, juxta præsentis diei & horæ termini tibi factam assignationem; respondent, quod cum appellationibus frivolis jura non deferant, nec sit a judicibus deferendum: idcirco dictæ tuæ ultimæ appellationi, tanquam manifestæ frivolæ & inani ex frivolis, & inanibus causis interpositæ, ipsi domini judices hic existentes non deserunt, prout nec de jure deserre debent, hanc suam responsionem pro apostolis refutatoriis super dicta tua asserta appellatione tibi dantes & concedentes.

Cedula supplicationis

Exhibita aliquibus judicibus fidei, & composita die VII. februarii anno XVII.

Reverendissimis patribus, dominis commissariis in causis fidei, pro parte ambaxiatorum, & procuratorum illustrissimi principis domini ducis Burgundiæ &c. Supplicatur, & cum omni instantia requiritur vestris reverendissimis paternitatibus, prout pluries & sæpius, parte ipsorum, supplicatum & requisitum extitit, quatenus in causa tangente novem assertiones coram eisdem paternitatibus vestris agitata, procedant ad relationem debitam, ex actis processus faciendam sacro Concilio, ut ipsum Concilium conclusive disponat de ipsis, ut Spiritus Sanctus eidem ministrabit; quemadmodum per easdem decretum extitit fiendum die 23. julii ultimo lapsi, videlicet cum designatione numeri & qualitatum pro utraque parte in materia scribentium, & deponentium, & subscripto patenti & aperto, quæ relatio hucusque dilata est, & de die in diem prorogatur, & differtur in magnum præjudicium, & jacturam præfati domini & singulorum, quos hæc materia tangit, aut tangere potest, & in scandalum grave totius Concilii, cum prætermissa hac materia tanti ponderis, ad alias varias pertranseant, habentes eam, ut apparet pro derelicta; quæ tamen commissione dicti sacri Concilii dictis reverendissimis paternitatibus vestris facta, & per easdem suscepta stante, non valet prætermitti, earundem paternitatum vestrarum fama, & honore fidei salvis.

Instantiæ ambaxiatorum ducis Burgundiæ

Ad relationem.

Domini ambaxiatores illustrissimi principis, domini ducis Burgundiæ, tam verbo, quam scripto petierunt fieri relationem in causa novem assertionum, annis & diebus infrascriptis.

Et primo. Anno a nativitate Domini MCCCCXV. die martis, XVII. mensis decembris, petierunt scripto tenus, fieri relationem in sacro Concilio.

Item, die Jovis, XIX. dicti mensis decembris, petierunt fieri relationem, repetendo cedulam dictæ die martis datam.

Item, anno MCCCCXVI. die mercurii, VIII. mensis januarii, iidem ambaxiatores petierunt fieri relationem, & super hoc exhibuerunt cedulam magnam. Ad idem petiit illa die Stephanus Paletz.

Item, petierunt verbo dicti ambaxiatores die sabbati, VIII. mensis februarii, fieri relationem.

Item, petierunt similiter verbo quod fieret relatio, die martis, XVIII. februarii.

Item, petierunt dicti domini ambaxiatores, scripto tenus, quod fieret relatio die veneris, XXI. datam * & fieri relationem &c.

* locus c rupius

Item,

Item, ad idem & eodem modo, petierunt die lunæ, nona menſis martis.

Item, ſcripto petierunt quod fieret relatio die Veneris, XIII. menſis martis.

Item, die Jovis XIX. menſis martii, petierunt verbo quod fieret relatio publica &c.

Item, die ſabbati, XXVIII. menſis martii petierunt verbo quod fieret relatio publica.

Item, die ſabbati, XI. menſis aprilis, petierunt quod fieret relatio publica.

Item, die lunæ, XXV. menſis maii, petierunt verbo quod fieret judicium & juſtitia.

Item, petierunt verbo quod fieret relatio publica, die ſabbati, XXVII. menſis junii.

Item, die jovis, ſecunda menſis julii, petierunt verbo quod fieret relatio publica.

Item, die jovis, XVI. menſis julii, petierunt cum cedula ſubſcripta duobus advocatis, quod fieret relatio publica &c.

Item, die Jovis, XXIII. menſis julii, petierunt verbo repetendo cedulam, quod fieret relatio publica.

Item, die ſabbati, XVII. menſis octobris, petierunt verbo quod fieret relatio publica.

Item, illa die, qua primo dominus decanus Brugenſis propoſuit, petierunt verbo quod fieret relatio.

Item, die lunæ, XXIII. novembris, petierunt verbo quod fieret relatio publica.

Item, die ſabbati, ſecunda menſis januarii, anno MCCCCXVII. petierunt verbo quod fieret relatio plenaria & publica.

Item, eodem anno die quarta menſis januarii, petierunt verbo quod fieret relatio publica.

Item, die martis, IX. martii petierunt verbo quod fieret relatio.

Item, veneris XII. martii, petierunt ſcripto per cedulam quod fieret relatio &c. Et iſta eſt ultima dicta. Qua die etiam petitum fuit idem per nuntios domini regis Romanorum.

DE COSTITUTIONE CAROLINA

In Concilio Conſtantienſis admiſſa & confirmata.

FRidericus II. imperator lata conſtitutione caverat ne iniqui rerum eccleſiaſticarum pervaſores violentiis ſuis debaccarentur impune. Sanctiſs. hanc legem Carol. IV. diplom. dato anno 1377. confirmaverat, auxerat atque promoverant. Eam vero legem quoniam noverant opportunam coercendis impiorum quorundam inſultibus, Conſtantienſes patres auctoritate ſua approbarunt, approbatamque & in encyclicis litteris ſuis inſertam longe lateque promulgarunt. Horum omnium documenta in Labbeo habes. Reliquum eſt legi tam utili rebuſque eccleſiæ tuendis maxime opportunæ adjungamus Sigiſmundi imperatoris diploma, quo id effecit, ut poteſtatis utriuſque laicæ & eccleſiaſticæ auctoritate munita lex apud omnes Romano imperio ſubjectos valeret. Debemus conſtitutionem hanc Lunigio Spicileg. Eccleſ. tom. I. pag. 225. ex quo hic.

SIGISMUNDI IMPERATORIS DIPLOMA

ANNO CHRISTI 1415.

Pro decernenda exequutione Carolinæ.

SIgiſmundus, divina favente clementia, Romanorum imperator ſemper Auguſtus, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, rex, &c. ad perpetuam rei memoriam &c.

Sublimitatis imperialis gloriam invexit ſupernæ Majeſtatis veritas, nullos derelinquens virtuoſos ſuppeditatus, & animadvertenter expoſcit, ut Romani imperii gubernaculum tenens, præter alia eximia virtutum opera ſua, cunctos, præſertim ſervitio Dei mancipatos, ab univerſis oppreſſionibus & offenſis ſuis ſemper inſiſtat accurata diligentia clementer ſublevare. Et ob id nos, qui ad Romanum imperium ſumus divina diſpoſitione vocati, curis ſollicitamur aſſiduis, ut, præ cæteris tuitioni noſtræ commiſſis, perſonarum eccleſiaſticarum ſtatus venerandus, in varietate virtutum clerus ſublimatus, in ſuis libertatibus & immunitatibus conſervetur & tueatur, & oppreſſionibus & a temerariorum auſibus liberetur, nunc novarum conſtitutionum editione, nunc antiquarum innovatione & extenſione cum augmento pœnarum, ad gloriam & laudem Dei ſolerter providere curemus.

Sane claræ memoriæ Fridericus II. olim Romanus imperator, prædeceſſor noſter, ad ſanctæ Romanæ eccleſiæ laudem, & ſacri imperii Romani decorem, cupiens ut expurgatis quorundam erroribus, & iniquis ſtatutis penitus deſtitutis, de cætero eccleſiæ & eccleſiaſticæ perſonæ plena vigerent quiete, & ſecura libertate gauderent: ac pie & juſte attendens, quod quorundam perverſorum iniquitas adeo abundaverat, ut non dubitarent contra eccleſiaſticam diſciplinam ac ſacros canones ſua confingere ſtatuta, & adverſus eccleſiaſticas perſonas & eccleſiaſticam libertatem, edictali lege hujuſmodi ſtatuta iniqua irritaverat, & præceperat irrita nunciari: & omnia ſtatuta & conſuetudines, quæ civitates & poteſtates vel conſules, aut quæcunque aliæ perſonæ, contra libertatem eccleſiæ vel perſonas eccleſiaſticas ac bona hujuſmodi edere aut ſervare tentarent, contra canonicas & imperiales ſanctiones, de ipſorum capitularibus infra duos menſes poſt ipſius legis publicationem penitus abolere facerent. Et ſi de cætero talia attentarent, illa ipſo jure decrevit eſſe nulla, & eos ſua juriſdictione privatos. Nec non locum, ubi talia deinceps præſumpta fuiſſent, banno mille marcarum auri, fiſco imperiali præceperat ſubjacere.

Poteſtas vero, conſules, ſtatutarii & ſcriptores ſtatutorum prædictorum, nec non conſiliarii locorum ipſorum, qui ſecundum ſtatuta & conſuetudines memorata judicarent, ex tunc eſſent ipſo jure infames, quorum ſententias & actus illegitimos ſtatuerat aliqualiter non teri. Quodque, ſi per annum præfatarum conſtitutionum inventi fuerint contemptores, bona eorum per totum imperium mandavit impune ab omnibus occupari, ſalvis nihilominus aliis pœnis contra tales in ſacris conciliis generaliter promulgatis.

Et inſuper voluit idem tunc imperator, quod nulla communitas, vel perſona publica vel privata, collectas ſeu exactiones, angarias vel perangarias, eccleſiis vel aliis piis locis, aut

aut ecclesiasticis personis hujusmodi imponere, seu invadere ecclesiastica bona præsumeret. Quod si secus faceret, & requisitus ab ecclesia vel imperio hujusmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno imperiali subjaceret, quod sine satisfactione debita nullatenus remitteretur.

ANNO CHRISTI 1415.

Statuit insuper, quod quæcunque communitas, vel privata persona per annum in excommunicatione propter libertatem ecclesiæ violatam persisteret, ipso jure similiter dicto banno Imperiali subjaceret, a quo nullatenus extraheretur, nisi prius ab ecclesia beneficio absolutionis obtento.

Et insuper ordinaverat, ut nullus ecclesiasticam personam in criminali quæstione vel civili ad judicem secularem trahere præsumeret contra easdem canonicas sanctiones & imperiales constitutiones. Quod si secus faceret, actor a suo jure caderet, judicatum non teneret, & judex foret ex tunc judicandi potestate privatus. Quodque judices temporales, qui clericis & personis ecclesiasticis justitiam denegare præsumerent, tertio requisiti suam jurisdictionem amittant.

Et deinde ad divæ memoriæ Caroli IV. etiam Romanorum imperatoris, prædecessoris & genitoris nostri, audientiam deducto, quod seculares quidam in potestatibus & officiis publicis constituti, videlicet duces, barones & alii domini temporales: nec non consules civitatum, oppidorum, villarum, & locorum rectores, Dei timore postposito, statuta singularia & iniquas ordinationes, motu proprio & de facto contra personas ecclesiasticas, ecclesiarum & locorum religiosorum libertates & privilegia condiderant, eisdemque publice & de facto præsumerent insistere contra legitimas & canonicas & civiles sanctiones: utpote quod nulla bona temporalia in potestatem ecclesiasticam transferantur, neve clerici in sacris constituti ad agendum testificandumve in civilibus, & maxime piis causis, aliquatenus admittantur: Et quod excomunicati laici & publice denunciati, in civili foro minime repellantur.

Præterea quod dicti domini temporales, consules & rectores per secularem potestatem res & bona clericorum occupaverant, oblationes fidelium diminuerant & restrinxerant: exactiones & tallias indebitas de bonis & redditibus ecclesiarum exegerant & extorserant: possessiones ecclesiarum & personarum earundem devastaverant incendiis & rapinis: & contractus inter clericos & laicos factos legitime, ad libros civitatum, villarum, & locorum recusaverant inscribere atque sigillare: ac donata & legata ad fabricas & ecclesiarum structuras contra voluntatem prælatorum & aliorum, quorum intererat, præsumpserant usurpare contra justitiam, & in fraudem & odium clericorum, & de bonis & rebus clericorum, quas non causa negotiationis, sed pro usibus propriis, per terras ducebant, seu duci faciebant, thelonium exigere & capere veriti non fuerant: & confugientes ad ecclesias & cimiteria, inde extrahere contra sanctiones Imperiales præsumpserant.

Idem genitor, prædecessor noster, hæc omnia, & quæcunque exinde secuta, cum per sacras, civiles & canonicas sanctiones expresse reprobata essent, & in fraudem ecclesiasticæ libertatis præsumpta, de principum, duA cum, baronum, fideliumque suorum consilio, ex certa scientia & auctoritate imperiali cassavit, irritavit, annullavit; cassaque & irrita & nullius esse momenti pronunciavit, præcipiendo sub indignatione imperialis banni universis & singulis dominis temporalibus, consulibus, potestatibus, & in officiis publicis constitutis; quatenus mox, visis & intellectis præsentibus, cassatione, irritatione & annullatione hujusmodi dicta eorum statuta & ordinationes, sicut in præjudicium ecclesiasticæ libertatis edita erant, omnino revocarent & de luce tollerent: quodque secundum ea non judicarent amplius, nec sententias dictarent, aut eisdem in judicio, aut extra judicium quoB modolibet pro se & contra Ecclesiasticam libertatem potirentur.

Et insuper pronunciavit & declaravit auctoritate prædicta, quod quicunque laicus cujuscunque status, vel conditionis foret, ausu sacrilego vel propria temeritatis audacia, sacerdotem vel clericum, sæcularem, vel religiosum diffidaret, proscriberet, vel captivaret, vel spoliaret, occideret vel mutilaret, aut in carcere detineret; aut qui hujusmodi malitiam perpetrantes scienter receptarent, vel favorem in his præstarent, præter pœnas a sacris imperialibus & canonicis sanctionibus eis inflictas, ii forent ipso facto infames & omni honore privati, nec ad placita nobilium aliquatenus admittendi.

Voluerat etiam & hortabatur, & requisiverat Episcopos & prælatos, ut hanc suam legem & constitutionem in synodis & ecclesiis publicare procurarent, ne in præmissis excedentes per simulatam ignorantiam suas valeant excusare malitias: adjiciens, quod nulli hominum liceret hujusmodi suæ cassationis, irritationis, annullationis, pronunciationis & declarationis paginam quovis ausu temerario infringere, aut eis quomodolibet contraire, sub pœna quinquaginta marcarum auri puri, quas ab eo, qui contrafaceret, toties, quoties contrafaceret, irremissibiliter exigi voluit, pro medietate sui imperialis ærarii, sive fisci: pro reliqua vero parte injuriam passorum usibus applicari prout in ipsis prædecessoris & genitoris nostri desuper confectis litteris ejus imperiali signo & bulla aurea suæ majestatis impressis, signatis & munitis, quas præsentibus hic habere volumus sufficienter pro expressis, plenius continetur.

Et quoniam per prædicta ecclesiasticæ libertati nondum satis provisum esse videtur: ut igitur per infrascripta sit uberius & latius ipsi libertati provisum, & ut ecclesiasticæ personæ plene sua libertate gaudere, & pia loca a noxiis præservari, & optatis proficere valeant incrementis: Nos Sigismundus, qui statum ecclesiasticum fervore fidei & claræ devotionis affectu veneramur, libenter, ut tenemur, hac edificali lege & imperiali auctoritate, constitutiones sive leges antedictas, tanquam justas, sanctas & legitimas, tenore præsentium approbamus pariter & innovamus; ipsasque & infrascriptas nostras leges, & prohibitionem, & præsentes litteras, & mandatum nostrum ad omnes & singulas ecclesias, & monasteria quæcunque, cujuscunque nationis existant, & ad omnes singulos prælatos, clericos, & presbyteros, & ecclesiasticas personas, pro majori eorum tuitione & cautela ad tollendum in his quorundam curiosorum ambigui-

tatis dubium, de singularis munificentiæ domino, ex certa nostra scientia, tenore præsentium duximus extendendum, ac extendimus; & præcipimus ubique locorum sub banno & pœnis ante & infrascriptis a quolibet inviolabiliter observari.

Deinde statuimus hoc edicto in perpetuum valituro, ut nullus judex secularis in ecclesiasticis causis, præsertim matrimonii legitimationis, usurarum, testamentorum infra annum non executorum, & ad judicium ecclesiasticum legitime devolutorum, ac decimarum, prædiorum ac fructuum, reddituum, & proventuum ecclesiasticorum ac locationum: & conctionum seu conductorum eorundem, possit seu valeat judicare, aut quomodolibet de hujusmodi causis aut eorum articulis cognoscere; nisi quatenus ab ecclesiasticis judicibus fuerit requisitus. Quod si contrarium fecerit, judicatum non teneat: & judex ex tunc judicandi potestate sit privatus: & subjaceat nihilominus pœnis infrascriptis, actorque a suo jure cadat ipso facto.

Insuper omnibus & singulis principibus, ducibus, baronibus, comitibus, comitatibus, consulibus, rectoribus, ac in officiis temporalibus, dominiis & potestatibus constitutis, sub indignatione imperialis banni & quadraginta marcarum auri multa, ad cujus solutionem & præstationem pro una nostro sive imperiali ærario aut fisco, & alia medietatibus personis injuriam passis, faciendam quemlibet hujus nostræ prohibitionis transgressorem ipso facto teneri volumus.

Demum præsenti & irrevocabili sancimus, declaramus, decernimus; & pronunciamus edicto, districtius prohibentes, ne quisquam ex eis prælatos, presbyteros, clericos, & personas ecclesiasticas, quo minus vina, grana, res & bona de suis redditibus ecclesiasticis provenientia, libere & sine solutione thelonii seu gabellæ vendere seu abduci facere possint: Et quo minus res, bona, vina, cervisias, carnes, grana, panes & pannos & alia quæcunque eorum usui & recreationi convenientia, sive intraneæ sive intranea, seu exteræ vel extera fuerint, pro eorum usibus, seu recreatione sibi, & per quævis loca, civitates, terras, castra & aquas vectigio vel navigio, absque quavis prohibitione, libere & absque solutione cujuscunque thelonii, daciæ, vel gabellæ, adduci & portari facere valeant; Et etiam quo minus res & bona mobilia, ex prælatorum seu ecclesiasticarum personarum obitu relicta ad manus illorum, ad quos de jure spectant, libere & sine quibuscunque impedimentis, invasionibus; intromissionibus, exactionibus, & occupationibus, præsertim per laicos quantumcunque attentatis, perveniant, sive valeant pacifice pervenire: Ex quo minus coloni & subditi ecclesiasticarum personarum sine violentis hospitalitatibus & vectigalium extorum, servitiorum & exactionum, & petitionum hujusmodi occasione, colonis & subditis ipsis illata, plenarie resarciantur: Nec non etiam quo minus prælati seu judices ecclesiastici eorum spirituali jurisdictioni subjectos pro suorum excessuum demeritis, capi & incarcerari, & captos duci, & per quævis loca & civitates libere abduci, & alias debita correctione puniri facere valeant; quocunque aut qualitercunque publice vel occulte, directe vel indirecte, per se vel per alios, impedire aut facere impediri præsumant vel permittant: nec talia committentes receptent, aut eis in præmissis vel circa ea impendant auxilium, consilium, vel favorem. ANNO CHRISTI 1415.

Quinimo magis volumus & mandamus sub banno & pœna proxime supradicta, ut principes, duces, comites, barones, comitatus, consules, rectores, ac in officiis, dominiis & potestatibus prædictis constituti, quicunque ab impedimentis & usucapionibus rerum & bonorum relictorum hujusmodi, & a prædictis violentis hospitalibus, vectigalibus, servitiis; exactionibus, & petitionibus hujusmodi colonorum & subditorum ecclesiasticarum personarum, & ab impedimentis & perturbationibus ecclesiasticæ jurisdictionis omnino desistant: nec captos nec abductos rebelles repetere vel repeti facere præsumant: nec non requisiti totis viribus personas ecclesiasticas in præmissis, ac jurisdictionem hujusmodi ecclesiasticam exercentes, adjuvent, & diligenter, sine ulla dilatione, adhibeant & opponant auxilium brachii secularis, ut libertas ecclesiastica manu teneatur, & ut subditi rebelles, criminosi & delinquentes, modis præfatis, aut alias prout eisdem jurisdictionem ecclesiasticam exercentibus conjunctim vel divisim expedire videbitur, digna animadversione confligantur.

Cæterum, ut didicimus, nonnullis perversis eorum conatibus leges & constitutiones antedictas, prælatos, presbyteros, clericos, & personas ecclesiasticas diversis injuriis afficientes, pro eo quod tam per constitutiones & leges, quam sanctiones hujusmodi inflictarum pœnarum executio absque animadversione negligitur, infringere non verentur. Ut igitur tam genitoris, quam Friderici II. prædecessorum nostrorum præfatorum, ac nostri constitutiones & leges præsentibus litteris mandatum nostrum debitæ executionis fiendæ suffragio fortiantur effectum, & insolentiæ compescantur transgressorum; Omnes & singulos nostros & sacri Romani imperii principes spirituales & seculares ac comites, barones, milites, militares, proconsulesque, & consules, ac consulatus, potestates, rectores civitatum, oppidorum, & locorum quorumcunque, pro executione hujusmodi quæstionum & legum imperialium, & præsentiarum nostrarum litterarum facienda, executores eorundem, conjunctim & divisim, tenoræ præsentium deputamus: & nihilominus ipsis sub imperialis banni indignatione & sub antedicta, quo ad alios, qui feudum vel privilegia alia non habent: quo ad alios vero, qui talia habent, sub perditionis suorum feudorum & privilegiorum quorumcunque pœna, (quas eos si requisiti infra unius mensis spatium, requisitionem hujusmodi sequens, & ad infrascriptam executionem non processerint, & non fecerint, quod mandamus, incurrere volumus ipso facto districte præcipiendo per hæc imperialia scripta mandantes, quatenus ipsi & eorum singuli, quoscunque, & quæcunque, dum & quoties præsentibus executores ipsos requiri contigerit, prælatis & presbyteris, clericis & personis ecclesiasticis, quibuscumque conjunctim & divisim, efficacis præsidii auxilio assistentes, non permittant eisdem aut eorum alicui, a quoquam, cujuscunque gradus, status, vel conditionis fuerint, contra vel circa præmissa omnia, aut aliquod ipsorum quomodolibet injuriam irrogari, sed magis in-

injurantes hujuſmodi; niſi poſt requiſitionem executorum eorumdem infra certum terminum peremptorie competentem, eis per executores ipſos deſuper præfigendum contra præmiſſa commiſſa aut neglecta emendando reſipiſcant, pœnas antedictas, prout quemlibet pro commiſſo aut neglecto contigit, incidiſſe declarent: ſic per captionem & detentionem perſonalem, diſtractionem, invaſionem aut alienationem rerum & bonorum ſuorum mobilium & immobilium quorumcumque ſine mora ad ſatisfactionem & obſervantiam plenariam præmiſſorum omnium & ſingulorum executores ipſi ſuo ſeculari brachio cogant & compellant, faciant: ac pecunias, occaſione pœnarum præfatarum ærario ſive fiſco imperiali debitas & debendas imperiali auctoritate emoneant, & partem ipſorum ad fiſcum imperialem pertinentem, ad fiſcum ipſum fideliter ſtudeant deſtinare: reliquam vero partem earundem partibus læſis realiter aſſignare procurent.

ANNO CHRISTI 1415.

Super quibus eisdem executoribus, & eorum cuilibet in ſolidum, imperiali auctoritate noſtra prædicta, plenam licentiam & poteſtatem liberam concedimus per præſentes, volentes & decernentes, ut eiſdem executoribus, omnibus & ſingulis præſentibus & futuris, vigore præſentium quo ad præmiſſa perpetua poteſtas & licentia remaneat attributa: conſtitutionibus & legibus imperialibus ac privilegiis & indultis quorumcunque, & aliis in contrarium forſan facientibus, non obſtantibus quibuſcumque.

Ne autem in præmiſſis excedentes per ſimulatam ignorantiam ſuas valeant malitias excuſare; hortamur & requirimus univerſos & ſingulos Archiepiſcopos, Epiſcopos & prælatos, ut conſtitutiones & leges imperiales antedictas, & præſentes noſtras litteras ſingulis annis in Synodis & eccleſiis ſuis publicare procurent, ſi noſtram indignationem voluerint evitare.

Nulli ergo hominum liceat hanc legem & conſtitutionem præfatarum & præſentium, litterarum noſtrarum ac inhibitionum præcepti & mandati noſtrorum paginam quovis auſu contrario infringere, aut eis quomodolibet contraire, ſub pœna quadraginta marcarum auri puri; quas ab eo, qui contrafecerit, toties, quoties contra factum fuerit, præter ſupradictas & alias pœnas, a ſacris canonibus & imperialibus ſanctionibus etiam eis inflictas, irremiſſibiliter volumus exigi, ut præfertur: nec non ſub indignatione Dei omnipotentis & timore ultionis ſuæ æternæ. Datum &c.

BULLA PAPÆ JOANNIS XXIII.

Cum Archiepiſcopi Cant. certificatorio pro Concilio generali Conſtantienſi.

Aſſert Wilk. Conc. Brit. t. III. p. 366.

SAnctiſſimo in Chriſto patri ac domino noſtro, domino Joanni, divina providentia ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ univerſalis ſummo Pontifici, ſua humilis & devota creatura; Henricus, Dei & apoſtolicæ ſedis gratia Cantuarienſis Archiepiſcopus, cum omni ſubjectione & obedientia, pedum oſcula beatorum. Litteras ſanctitatis veſtræ mihi alias directas cum omni reverentia recepi, tenorem, qui ſequitur, continentes: Joannes Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei venerabilibus fratri. Abus Archiepiſcopo Cantuarienſi, ejuſque ſuffraganeis, & dilectis filiis Cantuarienſibus, & cæterarum eccleſiarum capitulis, nec non abbatibus provinciæ Cantuar. exemptis, & non exemptis, ac ordinis cujuſcunque, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Ad pacem & exaltationem eccleſiæ, ac tranquillitatem populi chriſtiani prompto corde & efficaci deſiderio intendentes, ea libenter ordinamus & quærimus, per quæ hujuſcemodi pax, exaltatio, & tranquillitas merito valeat provenire. Dudum ſiquidem felicis recordationis Alexander papa quintus, prædeceſſor noſter, ſacro generali Concilio Piſano tunc præſidens, ex quibusdam magnis & arduis negotiis ipſum moventibus, ipſo approbante Concilio, inter cætera decrevit iterum generale Concilium ex tunc ad triennium per ſe, vel ſucceſſorem ſuum in loco, de quo ſibi vel eidem ſucceſſori videretur, fore ſollemniter convocandum; idemque prædeceſſor ea, quæ circa reformationem eccleſiæ expedienda reſtabant, pro tunc ſuſpendit, ipſumque Concilium uſque ad tempus triennii præfatum continuandum ſtatuit, & prorogavit. Poſtmodum vero ipſo Alexandro prædeceſſore, ſicut Deo placuit, vita functo, nobiſque divina favente clementia ad apicem ſummi apoſtolatus aſſumptis, cum tempus ejusdem triennii jam adventaret, & nos per veſtigia ejusdem prædeceſſoris incedere, ac ordinationem præfatam ab eo in Concilio factam, ut præfertur, puro corde & recta voluntate adimplere properaremus, quibusdam rationibus tunc expreſſis, animum noſtrum moventibus, Concilium hujuſcemodi in Romana urbe, quæ paulo ante de manibus hoſtium recuperata, præſentiam noſtram pro ejus conſervatione plurimum flagitabat, debito tempore convocavimus. Verum quia, veniente poſtea tempore conſtituto, prælati & cæteri, qui hujuſcemodi Concilio intereſſe debebant, nequaquam in tanto numero convenerunt, quantum rerum agendarum pondus & magnitudo requirere videbatur; nos poſt alias prorogationes per hos factas, tandem ipſum Concilium ad menſem decembris nunc præſentem ſolemniter prorogavimus, & celebrandum ſtatuimus; locum autem infra certum tempus tunc reliquimus declarandum, ut interim ſuper eo maturius conſuleremus. Poſt hæc vero infra dictum tempus nondum elapſum per litteras cariſſimi in Chriſto filii noſtri Sigiſmundi, electi in regem Romanorum, & Hungariæ regis illuſtris, inſtantiſſime requiſiti, ut non properamus in declaratione hujuſcemodi loci pro Concilio faciendo, ſed tam in declaratione loci prædicti, quam etiam in tempore dicti Concilii celebrandi ſuperſedere vellemus, donec ipſe nuncios ſuos ſuper hoc inſtructos ad noſtram præſentiam diſtinaret; nos votis ejusdem regis, quæ ex zelo devotionis & puritate fidei manare conſpiciebamus, annuentes, adventum præfatorum nunciorum, de venerabilium fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ Cardinalium & prælatorum, qui Romæ in generali conſiſtorio, ad hoc vocati fuerunt, voluntate, conſilio, & aſſenſu, duximus expectandum: deinde cum poſt Romanæ urbis miſerabilem caſum ad nos tunc apud Florentiam exiſtentes ejuſdem regis nuncii acceſſiſſent, & ex parte ejuſdem regis multa nobis circa materiam ſuggeſſiſſent, eorum auditis relatibus pro pleniori expeditione dilectos filios noſtros

stros Antonium, titulo sanctæ Ceciliæ presby-A terum, & Franciscum, sanctorum Cosmæ & Damiani diaconum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales cum plena super hujuscemodi electione loci & deputatione temporis potestate, ac simul cum eis dilectum filium nobilem virum Manuelem Thessoloram, militem Constantinopolitanum, ad præsentiam ejusdem regis transmisimus; qui ad eum venientes, tandem de ipsius regis Consilio & assensu civitatem Constantiensem, provinciæ Maguntinensis, pro loco hujuscemodi Concilii celebrandi concorditer elegerunt, ac tempus ad initiandum hujuscemodi Conc. statuerunt diem primam mensis novembris proxime venturi: deinde vero nos pro quibusdam magnis, & arduis negotiis cum eodem rege juxta nostrum & ipsius desiderium personaliter convenientes, certificati ab eo de habilitate, capacitate, & securitate civitatis Constantiensis ante dictæ, quam securitatem ipse rex se præstiturum, & in ipso Concilio personaliter affuturum pollicetur; volentes & ab intimis cupientes, ut præfata celebratio Concilii salubriter impleatur, & optatum consequatur effectum, hujuscemodi electionem loci & temporis, ut præmittitur, factam auctoritate apostolica de eorundem fratrum consilio & consensu ratificavimus, approbavimus, & confirmavimus, ac apostolici roboris adjecimus firmitatem, præfatumque Concilium in civitate Constantiensi prædicta, prima die mensis novembris proxime venturi initiandum, & auctore domino, exinde celebrandum, eadem auctoritate & consensu statuimus, pronunciavimus, decrevimus, ac solemniter publicavimus; venerabiles fratres nostros patriarchas Archiepiscopos, & Episcopos, ac dilectos filios electos, abbates, & cæteros Ecclesiarum & monasteriorum prælatos requirentes, hortantes, & monentes, in virtute præstiti juramenti & sanctæ obedientiæ eisdem mandantes, quatenus personaliter, necnon charissimos in Christo reges, & nobiles viros, principes, duces, marchiones, & alios, qui hujuscemodi Concilio interesse debent, vel qui prodesse possunt quoquomodo, per viscera charitatis Domini nostri Jesu Christi invitantes, & exhortantes, quatenus pro pace Ecclesiæ & omnium christianorum etiam personaliter, vel si personaliter non possunt, per solemnes oratores, congruo tempore, dicto Concilio debeant interesse, prout in aliis nostris litteris, super hoc confectis, plenius continetur. Quocirca devotionem vestram requirimus, & monemus, vobis & vestrum singulis in virtute præstiti juramenti & sanctæ obedientiæ injungentes, quatenus, in quantum Deo placere cupitis, pro pace & exaltatione Ecclesiæ, ac tranquillitate christianorum præfato Concilio in loco & tempore constitutis debeatis personaliter interesse; quod si aliqui ex vobis justis fortasse ex causis & canonicis impedimentis causantibus ad hujuscemodi locum & tempus Concilii personaliter adesse nequiverint, nunc illi, qui sic impediti fuerint, aliquos suo nomine Deum timentes, scientia & rerum experientia præditos ac sufficienti mandato suffultos mittere non postponant, vices eorum, qui miserint, in dicto Concilio impleturos. Volumus autem & præsentium tenore mandamus, quod hujuscemodi nostra publicatio & convocatio Concilii, ac requisitio prælatorum, & cæteB ra, quæ præsentibus nostris litteris continentur, per te, frater Archiepiscope, venerabilibus fratribus coepiscopis suffraganeis tuis, ac per eosdem suffraganeos similiter capitulis, prælatis, & personis suarum Ecclesiarum, civitatum, & diœcesium exemptis, & non exemptis, similiter solemniter intimentur; quodque per te & ipsos injungatur eisdem, quatenus pro debito præfati juramenti & Dei complacentia, congruo tempore, ad locum hujuscemodi Concilii juxta ordinationem nostram debeant se conferre, & ibidem personaliter interesse, ut sic congregata Christi fidelium multitudine copiosa ea quæ in ipso Concilio agenda incumbunt, Deo auctore & adjutore, feliciter, ordinentur. Insuper volumus, quod de iis, quæ circa hujuscemodi intimationem & requisitionem egeretis, Dat. Laudæ undecimo idus decembris, pontificatus nostri anno quarto. Cujus auctoritate mandati vestri beatissimi publicationem & convocationem Concilii, ac requisitionem prælatorum, & cætera, quæ in dictis vestræ sanctitatis litteris continentur, venerabilibus fratribus Episcopis, & suffraganeis meis, ac capitulo, prælatis, & personis mearum Ecclesiæ, civitatis, & diœcesis intimavi, ac per ipsos suffraganeos feci similiter capitulis, prælatis & personis suarum Ecclesiarum, civitatum, & diœcesium, exemptis & non exemptis, solenniter intimari, per me, & ipsos injungens & injungi faciens eisdem, quatenus pro debito præstiti juramenti, & Dei complacentia, congruo tempore, ad locum hujuscemodi Concilii, juxta ordinationem beatitudinis vestræ, se conferant, & quod secundum omnem vim, formam, & effectum mandati prædicti in eodem Concilio studeant interesse. Et sic mandatum vestrum sanctissimum, quatenus ad me attinet, sum cum omni humilitate & diligentia, qua potui, efficaciter executus. Dat. &c.

ANNO CHRISTI 1415.

ADDITIO AD SESSIONEM VI. CONCILII.

Admonitio Collectoris.

IN *sectione Concilii VI. die VII. aprilis anni* 1415. *habita inter cætera datæ sunt litteræ ad Hieronymum de Praga celebrem Hussitam, ut certa die sisteret se Concilio responsurus prout publico scripto se paratum jactitaverat in causa sua. Scriptum illud in majoris Templi valvis ab eo affixum huc transfero ex Lunig. spicil. to. I. p.* 204.

Sereniſſimo Principi, & Domino, Domino Sigiſmundo, Dei gratia Romanorum regi ſemper Auguſto, & Hungariæ Regi &c. Pariterque toti huic generali venerando Concilio. Ego Magiſter Hieronymus de Praga artium liberalium magiſter, generalium ſtudiorum videlicet Pariſienſis, Colonienſis, Heidelbergenſis & Pragenſis, litteris præſentibus notifico, & quod in me eſt ad notitiam univerſorum & ſingulorum deduco, quod, propter obtrectatores, criminatoreſque meos diffamatoreſque regni noſtri doloſos paratus ſum, ſponte & libere venire Conſtantiam, & puritatem fidei meæ orthodoxæ innocentiamque meam, non latenter in angulis, aut coram privatis perſonis; ſed aperte & publice coram toto Concilio oſtendere. Proinde ſi qui ſunt obtrectatores mei, cujuſcunque na-

tionis, aut conditionis, qui contra me velint quodcumque criminis vel erroris, aut hæresis objicere, hi aperte & publice in mei præsentia coram toto Concilio, ex suis propriis nominibus objiciam: Et ego pro innocentiam mea paratus sum aperte & publice coram toto Concilio, ut præscripsi, respondere, & puritatem fidei meæ orthodoxæ ostendere. Et si compertus fuero in aliquo errore, aut hæresi, ex tunc non recuso publice pati pœnam, prout erroneum seu hæreticum decet. Quamobrem obsecro Dominum Regem, pariterque totum Concilium, ut habeam ad hoc, ut præfertur salvum atque securum accessum. Quod si venienti & me tantæ æquitati offerenti ante probationem in me cujuscunque culpæ quæcunque arrestatio, captio, vel violentia fieret, ex tunc toti mundo patescet, quod hoc generale Concilium non secundum justitiam, sive æquitatem procederet, si me sponte venientem a tam alta & rigida æquitate quovis modo repellerent. Quod utique a tam sacro sapientum Concilio longe puto relegatum.

ANNO CHRISTI 1415.

AD SESSIONEM IX.

ADDITIO.

IN hac sessione audivere Patres litteras universitatis Parisiensis ad Concil. datas suggerentesque quid optimum factu esset, in eo rerum articulo, cum Joanne XXII. fuga dilapso, res componendi schismatis in ambiguo versaretur. Has vero litteras in actis synodalibus insertas exhibet Labbeus; sed & alias pro Concilio pariter lectas, de quibus collectores cæteri nihil habent, dare hic constit. ex Cornero in Chron. ad an. 1416. *Hac vero ille.*

Parisiensis universitas intelligens, Papam Joannem fugam cepisse, & Concilium Constantiense deseruisse, secundum notarium actorum dicti Concilii, condolens valde Ecclesiæ Dei periclitanti, Epistolam compassivam dictæ destinavit congregationi Synodali, pariter & consolativam sub horum verborum tenore.

Pulcræ pacis faciem intueri speravimus, Reverendissimi patres sacrumque & insigne collegium, & velut in exitu Israelis de Ægypto ab hostibus schismatis militantem Ecclesiam gloriose triumphare. Sed nunc, etsi non extincta, multis tamen spes illa collapsa est, cum patrem filios, pastorem oves linquentem audivimus, nam intelligere possumus, quid sibi vult alias hæc scrutatio. Quis locus ei dabitur aptior & acceptior civitate quam elegit? Quæ magis fida habitatio, quam cum filiis ex omni genere & nationib. præcipuis ad ipsum confluentibus. Si de securitate ambigitur, anne rex Romanorum & Ungarorum habuerit custodiam, cujus famam cujus gloriam communes ad astra voces efferunt. Nec vestræ fraternæ devotioni aberant, quæ nos prope contractum optatæ illius unionis, a qua nunc fortasse retrocedimus deduxerunt. Dicat, quo patrocinio roborari possit Concilium, cujus auctoritas in Ecclesia Christi præsidet. Aut enim se non verum & indubitatum, ut tenemus, asserat, si Concilio acquiescat, major sibi præsenti non absenti gloria. Si declinat ad sinistram, jam auctoritati, quam a Concilio Pisano accepit, videbitur & sibi ipsi derogari Sed quid intendit, judicatis difficile Hoc tamen sacro a vestro petimus collegio, ut per omnem viam tentetur ejus reductio, ut omnes, quos gratulantes, effecerat, sibi non inveniat indignatos, & contendentibus non detur occasio, ut suam sanctitatem in populis scandalizent. Attamen persistite, quæsumus. Nam instant charitas, clamat populus, & supplex matrona ostendens ubera lacerata, comas defluentes & perfusas lacrymis genas. Petit Ecclesia mater alma, ut suæ afflictioni compatiantur filii, quos nutrivit. Jam spes Ecclesiæ tota apud vos est. Jam a vobis pax & populi salus exquiruntur. Et vos unanimiter agite, manete constantes. Jam enim ampliorib. vigiliis & ferventioribus laboribus opus est. Non dispergatur sine fructu Concilium, quod tanto labore congregatum est, sed permaneat, quousque populo quietem dederit. Et nos ejusdem præcepta reverenter amplectentes, & sacris ejusdem sanctionibus credimus indubie, ac mandatis cum humilitate parebimus, non recusantes nos & quæcunque nostra ad tanti boni consumationem exponere cum adjutorio benignissimæ Trinitatis, quæ vos juvet, & dirigat gressus vestros propter salutem populi in viam salutis, sanitatis & pacis æternæ.

AD SESSIONEM XIV.

ADDITIO.

SEquentes litteræ a Gregorio XII. olim Pontifice, tunc S. R. E. Cardinali, quamquam din post sessionem hanc scriptæ, cum tamen ad Gregorii spontaneam abdicationem, in hac sectione peractam, spectent; hic non inepte dantur ex Martene Anec. tom. II. pag. 1645.

Sacrosancto universali Concilio Constantiensi devotionem & subjectionem cum humili recommendatione.

Humana conditio post peccatum primi parentis fragilis facta est, nec ullum ex suis operibus perfectum consistit, quin adjici ad perfectionem non possit, vel non accidat ad intentionem obstaculum: quia cum homo partes in se habeat ab invicem dissidentes, secum rixatur; & ille felix est, cui de cœlo datum est appetitum voluntate, & voluntatem integra regi ratione. Et cum sit difficile ascendere ad felicitatem, a se excludere rixam non est facile: quanto magis societatem humanæ mentis finibus divisam suspicionibus agitatam, detractionibus seductam, adversis voluntatibus laceratam, opinionibus variatam, passionibus corruptam a discordia liberari & in perfectam uniri formam est arduissimum reputandum: & hinc omnes magisterum in actibus est arduum humanis, nec aliud est magnum in illis, nisi recta ratione approbandum, sed cum duo mala incidimus, si alterum sine peccato nostro sequimur, magnum reputamus. Ea propter cum ad congregationem per regiam majestatem in Constantia habitam & vocatam potestatem beatissimi Petri, a Salvatore nostro Jesu Christo capite nostro sibi Petro pro se & successoribus datam, quam tunc in persona nostra esse indubie tenebamus, quomodo potuimus participandam, misimus per magnificum virum filium nostrum carissimum Carolum de Malatestis, tamquam personam nostram,

ut

ut ejus sacratissimæ potestatis usu schismata extirparentur, & universalis pax haberetur Ecclesiæ, & clerus & verus papa sequeretur quem licite & affectuosissime adorarem: qua potestate per modum participationis plenæ sufficienter ad & circa præmissos effectus per vos recepta, o synode inde sacrata & sanctificata, habita simplici credulitate de nostra renuntiatione obtemperavimus votis vestris. O Synode sancta, cui me subiicio, desiderans ex intimis cordis in usu illius sacratissimæ potestatis beatissimi Petri vobis participatæ nullum fuisse defectum, & circa provisionem & benigna providentia pro honestate papatus, utpote mihi gratiam factam benevolam cognosco, & fidelibus laboribus sacro Concilio me submitto, supplicans humiliter eidem, ut fideliter & efficaciter intendat ad reintegrationem & schismatis extirpationem; cui sacro Concilio tardavi scribere expectans Ambaxiatam ejusdem, quæ dicebatur mihi destinari, quatuor Ambaxiatorum, quæ nondum applicuit. Datum Racaneti die septimo octobris millesimo quadringentesimo quintodecimo, octava indictione.

Humilis & devotus vester Angelus Episcopus sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis.

EPISTOLA CONCILII AD VITERBIENSES

Quos de spontanea abdicatione Gregorii & coacta Joannis reddit certiores.

Buffo Viterb. 7. app.

DIlectis filiis populo civitatis Viterbiensis. Sacrosancta Constantiensis Synodus universalem Dei Ecclesiam representans in Spiritu Sancto legitime congregata. Dilectis in Christo filiis prioribus populi civitatis Viterbi salutem, & paternam benedictionem. Intra maximas quasdam curas nobis occupatis, ut Dei sacrosanctam Ecclesiam peste hac tam horrenda schismatis liberemus, & christianum populum jam tam tempestatibus confractum, ad pacem, ac quietem restituere valeamus, nec licet, nec volumus, Almam urbem Romam Petri Sedem, cujus ob præteritorum magnitudinem simulacra venerari debemus nostris præsidiis carere, ac quantum fas est ut eidem consulatur, desistere; idque in aliis Romanæ Eccles. terris agendum consuevimus. Meminimus quidem acerrima bella, dispendia, & angustias, quibus hactenus propter hanc Schismatis malitiam attriti estis; insuper fidelitatem, ac devotionem Ecclesiæ Dei per vos impensam repetimus, quæ animos nostros non solum ad consulendum, & retribuendum, sed pro tot malis, & periculis perpessis ad compatiendum inducunt. Sed fortes estote, optimi viri, dabit enim Deus his quoque finem; nos enim ut pacatam relinquamus Ecclesiam, & etiam quæ belli calamitatibus provenerunt, lenitate pacis sopiantur, quantum licet, innitimur. Ob id igitur non solum ad extinguendum Schisma, quod in præsentiarum vos affligit, sed ne amplius committi valeat, studemus. In quo opere permaxima Dei gratia, & hominum ope perfecimus. Nam & D. Balthassarem Cassa dudum Joannem Papam XXIII. suis exigentibus demeritis ac flagitiis, quæ nec poteramus, nec licebat amplius tolerare, & quibus Ecclesia Dei permaxime lædebatur, postquam incorrigibilis existere visus est, a papatu ejecimus, quam ejectionem idem D. Balthassar suorum criminum conscientia ductus, sponte, libere, ac motu proprio confirmavit, & suo papatui, quantum in eo erat, renuncians liberrime hujus determinationi Concilii se subjecit, prout publicis documentis manifestissime apparet. Post hæc autem adventante ad civitatem Carolo de Malatestis viro magnifico cum plenissima ad concedendum pro parte Angeli Corario, qui se Gregorium XII. nominari faciebat, potestate, hac die in publica Concilii sessione, divinis peractis, liberrime, ac pro omni jure, quod dictus Angelus in papatu prætendebat habere, cessit, & ob id omnis dicti Angeli obedientia, simul accedentibus III. principe Ludovico Palatino, ac Bavariæ duce, aliisque principibus, obedientiæ, quæ hactenus exiterat prædicti Joannis unita, decreto hujus sanctissimæ Synodi incorporata existit, & in unum corpus conflatæ sunt. Pro his tam properis, fœlicibusque successibus Deo Max. cum animorum alacritate in simili Concilii sessione gratias egimus, decantantes gloriam ejus. Velimus etiam amplius venerari sanctissimum illud nomen, a quo pacem tot laboribus perquisitam, sua sumus pietate habituri. O quam magnum unionis Ecclesiæ incrementum, quam grande bonum, hæc duo capita subegisse, in unumque redisse ovile! Reliquum est igitur, ut Petrum de Luna, a plerisque Benedictum XIII. nominatum, ad hujusmodi gremium revocemus. Est hac autem pro re nuper piissimus, ac clementissimus imperator Romanorum, & Hungariæ rex, profecturus personaliter, eum... regiæ Aragoniæ, ut finis tam sanctæ, & saluberrimæ rei fiat. Spe igitur optima ducimur, quin imo quod secus fiat, ratione quapiam percipese non valemus. Expectamus celeri, brevique spatio rem fore feliciter consumandam, & imperatorem nostrum pacem nobis sanctissimam portaturum, quem triumphare, gloriari, ac beari pro tanto opere quis merito dubitare poterit? Postquam vero unio, & reintegratio saluberrima Ecclesiæ terminabitur, ad felicem unici, ac indubitati summi Pontificis electionem Spiritus Sancti gratia venietur. Devotionem igitur, fidelitatemquo vestram propensius hoc tempore, quo pro pace saluteque omnium... servare curetis, carissimi filii; etenim tempus redibit, quo pro tot perpessis angustiis dulcedinem quietis, & pacis otium sub legitima ecclesiæ protectione consequemini. Scitote nos non solum ad unitatem, sed ad morum reformationem intendere, ac ne de cætero tam impudenter, tam indiscrete terræ Romanæ ecclesiæ subjectæ pergraventur, velle disponere. Ceterum non omittemus quin confestim ad vos solemnes oratores nostros destinemus, tractaturos cuncta, quæ defensioni vestræ accommoda, opportunaque erunt. Sic vos putetis, quod nostra auctoritas, atque opera in aliquo suffragari, quod unicum summum Pontificem habeamus, valeant, cum primum erimus advisati, celeriter provideri curabimus. Datum Constantiæ sub sigillis præsidentium quatuor Nationum die IV. Julii MCCCCXV. indictione VIII.

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

AD SESSIONEM XV.

COLLECTORIS ADMONITIO.

IN præfatione ad hoc Conſtantienſe Concilium, fidem meam obſtrinxi lectoribus, de inſerendo ſcriptis hiſce meis fragmento interrogationis judiciariæ in Joannem Hus inſtitutæ ab Eccardo in cor. Hiſtor. med. ævi vulgato. Scriptum vero illud dum relego, levius eſſe intellexi, quam ut hic dari mereatur. Indulgendum igitur mihi erit, ſi oppignoratam minus conſulte fidem meam liberandam minime duxi.

AD SESSIONEM XXXVII.

ADDITIO.

LEgati academiæ Colonienſis ad Concilium Conſtantienſe miſſi poſt epiſtolam ad eandem academiam datam, legendamque cum cæteris eorumdem legatorum apud Martene Anecdot. tom. II. pag. 1668. ſubdunt ſequentem ſchedulam, quam a Concilio ſeu datam ſeu in eo propoſitam credo, nec alio plane tempore, quam quo lata in Petrum de Luna ſententia: cum poſtridie ab ea abrogatione litteræ illæ datæ ſint.

Quia bonorum laborum juxta ſententiam ſapientis glorioſius & fructus, conſiderantes S. R. E. Cardinales quanto religionis zelo fideique fervore ſereniſſimus & chriſtianiſſimus dominus Sigiſmundus Romanorum rex & Hungariæ ſemper auguſtus ad procurandam pacem & unionem eccleſiæ ſtudia & labores, nullis parcens periculis & expenſis, impenderit; volenteſque, ut etiam tenentur ex debito, quantum in eis eſt, perpetuam tantis meritis gratitudinem exhibere, & ut inter Romanam eccleſiam & imperium ac eis præſidentes atque Cardinalium collegium pax, amicitia, atque concordia perſeverent; eidem ſereniſſimo regi ſponte & libera voluntate promittunt & jurant ſingulariter ſinguli, quod ipſi ſtatum & gloriam, & honorem, bonaque & jura perſonæ ſuæ, imperii & regnorum ſuorum ſuo poſſe conſervabunt, & in illorum conſervatione aſſiſtent favoribus & Conſiliis opportunis, nec umquam procurabunt, neque procurantibus auxilium, conſilium, vel favorem, aut conſenſum præſtabunt, quod ſit in diminutionem ſeu læſionem ſtatus gloriæ, honoris, bonorum & jurium perſonæ ſuæ, ſacri imperii, ac regnorum ſuorum. Et quantum in eis erit, idem procurabunt apud futurum ſummum Pontificem & ſuos ſucceſſores. Et ut ipſi ſummi Pontifices ſtatum, gloriam, honorem, bona, & jura prædicta conſervent, & eundem ſereniſſimum regem in filiali ac ſpeciali & charitativa dilectione habeant, & ſpecialibus favoribus proſequantur; idem ſereniſſimus rex qui ſpecialis advocatus, protector & defenſor eccleſiæ Romanæ exiſtit, vice mutuo promittit fide regia & jurat Romanæ eccleſiæ, ac iisdem Cardinalibus, quod ſtatutum, honorem, bona, & jura ſanctæ Romanæ eccleſiæ atque collegii Cardinalium ſingulariumque perſonarum ipſorum Cardinalium ſubſcriptorum ſuo poſſe conſervabit, & in illorum conſervatione aſſiſtet favoribus & Conſiliis opportunis, nec umquam procurabit, aut procurantibus conſentiet; neque auxilium, Conſilium, vel favorem præſtabit, quod ſit in diminutionem ſeu læſionem ſtatus, honoris, bonorum, & jurium Eccleſiæ Romanæ, ſacri Cardinalium collegii, vel ſingularium perſonarum prædictarum, illoſque tamquam veros amicos habebit, fovebit, & ornabit veraciter cum effectu.

A Inclyta Germanica & Anglica nationes hujus ſacri generalis Conſtantienſis Concilii, nec non aliarum videlicet Italicæ, & Gallicanæ nationum reverendiſſimi patres domini Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, abbates, magiſtri & doctores atque Ambaxiatores regum, principum, univerſitatum, communitatum atque dominorum multitudo copioſa, in hoc dictis nationibus adhærentibus, una cum ſereniſſimo & glorioſiſſimo principe & domino domino Sigiſmundo Romanorum rege ſemper auguſto; & qui ex infuſa ſibi cælitus gratia diutinis maximiſque rerum, corporis, regnorum, terrarum, conjugis, prolis, & amicorum periculis vigilanter & ſollicite velut Dei B miniſter & Eccleſiæ defenſor, ſciſſam dubiamque diverſitatem trium obedientiarum in dicto ſacro Conſtantienſi Concilio congregari procuravit; exclamant, apertiſſime proteſtando, quod dictis ſacri Concilii decretis diffinitis & capitulis Narbonæ ſolemniter, auctoritative, & ſub multis juramentis ibidem & in hoc Concilio factis & præſtitis, clare determinatis & concluſis, ſine cujuſcumque diſputatione ambigua firmiter inhærere, nec ab eis quemlibet recedere volunt, intimantes ad hoc cætera ſuppoſita hujus ſacri Concilii, cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, aut conditionis exiſtant, & per viſcera miſericordiæ Dei in domino exhortantes & requirentes, quatenus cum ipſis in omnibus & C per omnia concurrere velint uſque ad hujus negotii ſacratiſſimi complementum, juxta modum, ordinem, atque formam conventorum, atque provide decretorum: ut videlicet ille primo notorius & probatus ſchiſmaticus, continue pertinax, Petrus de Luna, ſchiſma faciens atque fovens, a ſuo prætenſo papatu & peſtilentiæ cathedra abjiciatur.

Secundo quod eccleſia Dei ſaltem in capite & Romana curia reformetur, ut in futuris promotionibus & cæteris agendis ſecundum ſolitos abuſus ipſa curia amplius non erret; & demum capite & curia reformatis, & ſingulis dubitationibus amoris, taliter tamquam juſte, ſancte, & canonice ad electionem unici ſummi Pontificis tanta certitudine procedatur, ut etiam D nullus catholicus de electione & electo poſſit aut debeat rationabiliter dubitare.

Proteſtantur quod ſi qui, quod abſit, forſan illas cautiones & ſecuritates de non fienda impreſſione quo ad electionem futuram per dictum ſereniſſimum regem ſecundum deliberationem hujus ſacri Concilii determinandas, liberaliter exhibitis, acceptare nollent, & ordine prætermiſſo ſupradicto, ſeorſum ſe colligere aut diſputationum inviolationibus ſe propter privata commoda aut inordinatas affectiones tractatibus vellent quomodolibet perturbare, quod contra illos generaliter & ſpecialiter tamquam contra turbatores ſacri Concilii, reformationis, & unionis impeditores, ſchiſmaticos, & ſchiſmaticorum fautores & nutritores omni

ni modo quo possunt procedere, & processum contra eos promovere intendunt ad justitiæ complementum.

ANNO CHRISTI 1415.

AD SESSIONEM XLI.

Ad electionem Martini V. pertinentia quædam.

NARRATIO DE FORMA

Et modo electionis factæ de Domino nostro Papa Martino V. in Concilio Constantiensi.

POst varias hujus sacri Concilii fluctuationes, ipsum divina clementia deduxit papalis electionis salutarem ad portum. Nempe cum de modo electionis fuisset diutine disceptatum, & variis circa hoc currentibus opinionibus, prout alias vobis scripsi, optata concordia reperiri non posset; tandem spiritu pacis illapso, fuit in hoc de consensu Cardinalium, & nationum omnium concordatum, quod scilicet quælibet natio sex nobiles viros in sacris constitutos de ipsa eligeret, & isti omnes, qui insimul erant triginta, adjungerentur Cardinalibus, qui erant viginti tres, & ille esset Papa, & non alius, quem duæ partes Cardinalium (*a*) cujuslibet præfati senarii elegissent. Hic autem modus, licet appareret ad electionem habendam valde difficilis, quia tres personæ unius senarii hanc poterant impedire; tamen ideo sic acceptatus fuit, quia Papam sic eligendum reddebant indubium & facile acceptabilem, ab omnibus regibus, & nationibus Christianis, ex quo nulla esset natio quæ ipsum non elegisset in Papam. Videbatur insuper hæc forma continere eminenter omnes alias eligendi formas. Nam forma capitis *Ego Lodovicus* 63. dist. & forma capitis *In nomine Domini* 23. dist. & forma capitis *Licet de vitanda* extra de electione, in dicta forma pariter includuntur. Octava igitur die Novembris celebrata fuit solemnis sessio, in qua facta sunt ista. Primo forma eligendi prædicta fuit promulgata & per totum generale Concilium concorditer decreta & assignatus locus conclavis, videlicet quædam solemnis domus communis civitatis Constantiæ aptissima ad hoc factum; assignataque dies & hora intrandi, videlicet dies illamet & ante solis occasum. Secundo, dicti electores de nationibus electi & etiam ipsi Cardinales fuerunt habilitati, si & quantum indigebant. Tertio dicti electores de nationibus fuerunt nominati. Videlicet pro natione Italica Bartholomæus Mediolanensis, Archiepiscopus, Franciscus Melfiensis, Henricus Feltrensis Episc. Jacob. electus Pennensis Leonard. General. ord. prædicatorum in obedientia quondam Joannis, Pandulphus de Malatestis archidiaconus Bononiensis. Pro Gallicana Joannes Patriarcha Constantinopolitanus. Guillelmus Biturensis, Jacobus Turonensis Archiepiscopi, Joannes Gebennensis Episcopus, Robertus abbas Cluniacensis, & Galterus *Grassi* (*b*) decretorum doctor prior Rhodi. Pro Germanica Joannes Rigensis, Nicolaus Gnesnensis Archiepiscopi, Symeon *Stragonensis* (*c*) Episcopus, Lambertus de Stipite Prior de Bertania decretorum doctor, Nicolaus Dinkechespuel, Conradus de *Susato* (*d*) sacræ paginæ magister. Pro natione Hispaniæ Didacus Conchensis, Nicolaus Aquensis, Joannes Pacensis, Episcopi, Philippus de Mendalia; magister archidiaconus Penetensis in ecclesia Barchinonensi, Gudisalvus Garsiædecretorum doctor archidiaconus de Brevieska Burgensis, *Velascus* (*e*) Petri utriusque juris doctor Portugallensis. Pro *Anglica* (*f*) vero Richardus Londonensis, Nicolaus Batonensis, Joannes Liquefeldensis; Joannes Mobicensis Episcopi, Thomas sanctæ Mariæ Eboracensis abbas, Thomas Eboracensis decanus & sedis apostolicæ notarius. Quarto, fuerunt nominati custodes conclavis, pro Cardinalibus magister Rhodi; pro natione Italiæ comites *Laudensis* (*g*) & Bertholdus; pro natione Gallicana dux Bavariæ frater reginæ Franciæ, Bastardus Sabaudiæ, & cancellarius, & quidam miles Ambaxiator regis Ludovici; pro natione Germaniæ dominus Martrhamus de Vrandeborch, quidam comes de domo imperiali, duo barones Ambaxiatores regis Poloniæ, & multi alii nobiles domini illius nationis, pro natione Angliæ, non recordor, pro natione vero Hispaniæ dominus Fernandus Petri de Ayala, dominus comes Cardonæ, dominus miles Alcaydus domicellorum regis Castellæ, dominus Raymundus *Chamar*, (*b*) quidam nobilis miles ambaxiator regis Portugalliæ; pro civitate vero Constantiensi magister civium cum certis aliis notabilibus burgensibus civitatis. Quinto fuerunt nominati de qualibet natione certi ecclesiastici, qui una cum Vicecamerario cibaria & alia introducenda infra conclave perscrutati haberent. Imperator vero, ut superintendens, in omnibus præsens erat. Sexto fuerunt lectæ decretales *Ne Romani* & extravagans Clementis VI. de modo se habendi electores in conclavi & eorum restrictione mentionem facientes. Septimo, ipse Imperator, custodes, & alii supra nominati solemniter juraverunt supra Missale & super crucem se servaturos, quantum eos tangebat, decretales præfatas & ipsum conclave secure & fideliter custodire, nec ad aliquid aliud ipsos electores quovismodo restringere vel restringi permittere, nisi secundum quod ibidem fuerat expressatum. Eadem igitur die, hora vesperorum omnes electores numero LIII. conclave intraverunt. Diebus autem, quibus fuerunt in conclavi, insistebat ab extra clerus & populus missarum sacrificiis, orationibus, jejuniis, & eleemosynis, divinam in hoc opere misericordiam interpellans. Et ecce in die beati Martini, post missarum solemnia, post verbi Dei exhortationem devotam, inchoatur religiosa processio, & versus conclave, prout duobus diebus præcedentibus factum fuerat, præparatur. Procedit puerorum innocentium multitudo, & vocibus altisonis tonant per nubila; cœlos rumpunt, summipotentem excitant, *Osanna*, inquiunt, *in excelsis*. Clericorum, religiosorum, prælatorum hymnis canora cœlestibus turba prosequitur. Subsequitur utriusque popularis devotio quæ singultuosis gemitibus dum silenter orat, clamore valido divinæ clementiæ aures pulsat. Mirantur, imitantur omnes, per quos transit devota processio. Fluunt hinc inde lachrymæ hymnis & canticis suavesonantis ecclesiæ vehementer affecti, tundunt manibus pectora. Eriguntur vultus ad sydera, & plus votis quam vocibus Spiritus sancti gratia imploratur. Inter hæc Martinus pontifex ad litteram dominus frater Martinus ordinis nostri Atrebatensis Episcopus, qui die illa hujus celebritatis officium faciebat, aliorum pontificum & prælatorum

(*a*) Balux. Miscell. III. pag. 90. ed dantur ariantes ex MS. Cod. suc.

(*b*) Grossi

(*c*) Strigoniensis

(*d*) Susacen

(*e*) Valascus

(*f*) Anglia

(*g*) Laudensis

(*b*) Chamar

torum vallatus veneranda caterva, conclavis accedit ad oſtium, & ſuper electores benedictiones divinas imprecans, precibus preces ingeminant, adventum ſancti Spiritus alta voce cum cæteris invocando. Audiunt hæc omnia electores ab intra, qui adhuc a concordia longe erant, & eorum non immerito ſtupent mentes, commoventur viſcera, corda molleſcunt, mutantur vota, devotione liqueſcunt animi, dulceſque per oculos ſtillant guttas, poplites ad terram flectunt, manus ad Deum extendunt, os in oratione aperiunt, ut Spiritum ſanctum attrahant venientem. Erat enim hora tertia, illa, inquam, tertia de qua hymnus: *Dum cunctis hora tertia, repente mundus intonat, orantibus Apoſtolis Deum veniſſe nunciat*. Factus eſt enim repente de cœlo ſonus. Sonus enim ad extra canentium, licet eſſet de terra, tamen erat de cœlo. Ut enim a quibuſdam electorum audivi, voces canentium puerorum ſibi videbantur voces de cœlo deſcendentium angelorum tamquam advenientis ſancti Spiritus vehementer, ideſt, mentem a primo ſtatu diſcordiæ ad concordiam veherentur. Et replevit totam domum, ſcilicet conclavis, ubi erant electores ſedentes, & replevit repente *& mutavit (a) electorum corda*; quia, antequam ad eccleſiam rediiſſet proceſſio, ad hujus electionis concordiam adunavit. Et tunc cœperunt loqui variis linguis, & ſchedulis, prout ſpiritus dabat eloqui illis, dicentes: *Ego eligo in papam dominum Cardinalem de Columna hic præſentem*. Vere à domino factum eſt iſtud. Nam de præfato domino Cardinale nulla fiebat, *quoad hoc (b)* mentio, licet de multis aliis fieret mentio, quaſi certa, utique a domino factum eſt iſtud. Quis enim non videat, attenta electorum varietate & multitudine & forma eligendi decreta, ut prædicitur, in publica ſeſſione, hujus electionis concordiam humanitus difficillimam extitiſſe? Quis ergo in hac difficultate tantam facilitatem appoſuit, niſi Spiritus ſanctus, cujus eſt diviſa adunare & tarda molimina in ſua operatione neſcire. Ipſe certe qui olim per diverſitatem linguarum multarum gentes in unitate fidei congregavit, ipſe nunc in hac electione varietatem nationum & voluntatem univit; & qui olim diſcipulos in cœnaculo adimplevit, repente ipſe electores, in conclavi clauſos brevi concordavit in tempore. Jam ergo per Dei gratiam non eſt locus rebellioni vel ſchiſmati, quia nationes omnes & obedientes reges & principes chriſtiani per ſuos deputatos huic electioni manum & animum præbuerunt; & quod plus eſt, non ſolum duæ partes collegii & cujuslibet alterius aggregati, quod utique ſuffeciſſet, ſed omnes & ſinguli electores in ſummum pontificem concorditer elegerunt. Ceſſent ergo amodo argumenta quæ contra electiones olim domini Clementis & Urbani per tot annorum curricula cucurrerunt, contra Clementem ſcilicet quod electus fuiſſet ſede non vacante; contra Urbanum quod ex impreſſione, & non pure, gratuite, & ſincere. Sed non ſic in propoſito. Celebrata eſt enim hæc electio ſede vacante, ſcilicet quod poſtquam unus competitorum ſponte reſignaverat, & alii duo morte civili obierant, prout fuit univerſali eccleſiæ manifeſtum; celebrata (c) nihilominus in tanta libertate & pace, quod nec intus nec extra conclave cujus vis violentiæ vel impreſſionis potuit ſentiri ſpiraculum. Intus conclave tanta quietis & pacis religioſitas, quod velut quoddam religioſorum dormitorium videbatur. Extra in civitate tanta ſecuritas, ut quoad hoc magis monaſterium regularium, quam civitas popularium appareret. Exierat enim edictum a Cæſare Auguſto, quatenus ſub pœna mortis nullus tempore electionis, niſi deputatus, ad locum conclavis accederet, nullus in civitate rumorem quantumlibet excitare præſumeret, nullus ad taxillos luderet, ut omnis diſſenſionis vel rumoris occaſio tolleretur. Numquid devotum erat videre cæſaream majeſtatem tam præclara militia conſtipatam circa cuſtodiam & ſecuritatem conclavis tam reverenter juramenta præſtare, tam fideliter obſervare? potius *videbatur (d)* circa conclave perambulantes eſſe eccleſiæ vaſſalli & ſervi humiles, quam principes & domini tam ſublimes. Retrocedat amodo argumentum de capitulo *Si quis pecunia, militari vel populari tumultu &c.* quod nos circa electiones alias tanto tempore laceſſivit; quia in hac electione nullatenus locum habet. Et hæc de forma electionis dicta ſufficiant. Materia vero ejus eſt Dominus, olim Cardinalis de Columna *(e)* ætate quinquagenarius, Martinus V. dictus, eo quod in die beati Martini fuit electus, vir clemens & benignus, ſimplex & rectus, non intricatus, ſed planus, non innitens propriæ prudentiæ, ſed Conſilio credens, quantum humana fragilitas *(f)* noſſe finit, ſalubriter reget, dum tamen mali conſiliarii non decipiant ipſum. Conſervet illum Deus ad utilitatem eccleſiæ & ſalutem animæ ſuæ. Amen.

(a) & ut mutavit, repente certe quia.

(b) ad hoc

(c) ANNO CHRISTI 1415.

(d) videbantur.

(e) ut eſt prædictum Civis de domo antiquiſſima de Columna

(f) noſtra

EPISTOLA BALTHASSARIS COSSÆ,

Qui fuerat Joannes Papa XXIII. iſtius nominis, ad Petrum de Luna dictum Benedictum XIII.

Ex eodem Baluz. ib. & ex Lue. Cod. ex qua variantes.

NObiliſſimo ac metuendiſſimo domino Petro de Luna, olim in ſua tunc obedientia Benedicto XIII. nuncupato, per Balthaſſarem de Coxa.

Poſtquam pius Dominus adjutor meus & protector meus, in quo ſperavit cor meum, & adjutus ſum, & exaudivit vocem deprecationis meæ, & refloruit caro mea Florentiæ, dum ex mera (g) liberrima voluntate confeſſus publice ſum coram ſuo ſancto vicario, ipſum qui eſt fortitudo plebis ſuæ & *protectio (h)* ſalvationum Chriſti ſui, ſalvum *feciſſet (i)* populum ſuum a peſtifero antiquatoque ſchiſmate, unico ſuo ovili unicum & indubium præficiendo paſtorem, ſcilicet ſanctiſſimum in Chriſto Patrem & beatiſſimum *(k)* dominum Martinum ſua mirabili providentia Papam V. ante cujus ſacratiſſimos pedes me, ut optabam, in libertatis plenitudine humilitatiſque ſinceritate me præſentavi, a cujuſque beatiſſima clementia, poſt alias plurimas, etiam iſtam motu ſuo proprio conſecutus ſum gratiam, ut me in dignitate Cardinalis reponere & eccleſiæ Tuſculanæ præficere dignaretur in Epiſcopum & paſtorem; poſt hæc, inquam, per quæ tam animæ meæ quam corporis jucundiſſimam ſum adeptus quietem, quammulti optimi viri, vaſa Chriſti, animæ veſtræ, o metuendiſſime Domine, ex totis præcordiis exoptantes ſalutem, magnam apud me fecerunt inſtan-

(g) mea

(h) protector

(i) feciſſet

(k) dominum noſtrum

ANNO CHRISTI 1415.

instantiam, ut vobis, quantum mihi foret possibile bonum procurarem & pacem. Quod nullatenus rebantur fieri posse facilius, quam si mentem & actus meos super pace sanctæ matris Ecclesiæ conservanda vestræ dominationi perscriberem, afferentes dominationem eamdem quibusdam suis dictis ac responsis aliquem dedisse colorem, propter illa quæ in mei acciderunt personam. Ego vero, quamvis non tam verborum claritudine quam factorum effectu meam voluerim & velim orbi terrarum super pace ecclesiæ innotescere voluntatem; tamen operæ pretium arbitratus sum præsentes vobis destinare litterulas, quibus meæ intentionis sinceritas peramplius vestræ reverentiæ perfectiusque claresçat; præsertim cum non dubitem multa per multos vobis esse picta & scripta mendacia. Cumque diebus præteritis ego, timens iterum reintrare carceres, aliquorum suasu ab honesta societate, quam mihi prædictus sanctissimus dominus noster assignaverat, declinaverim, & me in quodam castro cujusdam amici mei posuerim, ubi veraciter comperta summi Pontificis voluntate, statim ad ipsius sacratissimam præsentiam in libertate omnimoda positus festinavi, & in vigilia corporis Christi suo sacro me præsentavi conspectui; gratiasque, quas potui, egi domino Deo nostro, quia videbam, quod quam maxime semper optaveram, perfectam scilicet in sancta ecclesia unionem. Et quoniam nonnulli in diversi mundi partibus constituti forte murmurabant me apud ..... non sponte nec libere resignasse, in declaratione meæ voluntatis in præsentia (*a*) sanctissimi domini nostri & dominorum meorum Cardinalium & aliorum multorum & in aliis pluribus locis publicis & secretis, sæpe testatus sum & testificor, professus sum & profiteor, me cessisse libera & spontanea voluntate, meamque cessionem ratam & gratam habui, nec aliquem actum recordor me unquam fecisse libentius, quam pro pace ecclesiæ statui cedere, ad cujus regimen me sentiebam indignum, cujusque tantum gravabar, quasi infinito pondere, ut numquam in illo unicam diem sciam me habuisse quietem; quod, ut supra dixi, clarius factis confirmandum duxi, quam verbis. Et per hæc, quantum ad illorum hortatus, quibus petentibus, meam vobis voluntatem notifico, satis scripsisse me credo. Restat ut vobis, tamquam domino litteratissimo, ad vestri commonitionem & mei, de contradictione vestra aliqualiter exponenda sumam admirationem, omnique poscenti, voluntatis meæ & actuum prædictorum reddam justissimam & evidentissimam rationem, quam quisque animæ passionibus sequestratus attenderit. (*b*) In primis igitur rogo firmiter, ut vestra prægrandis circumspectio arbitretur, quod etsi ego a certo tenerem veritatem papatus in tran-sacto schismate fuisse apud dominum Urbanum, & successores suos, semper tamen viam cessionis in tam colorato schismate ab utraque partium, hoc est tota christianitate diutissime approbatam, & vehementi instantia postulatam ita dilexi, ut per eam citius & facilius, quam per alias vias pacem ecclesiæ dari posse sine ulla dubitatione crediderim; & ideo illam a contendentibus de papatu acceptari & exemptari debere; præsertim cum se ad eam voto & juramento restrinxerant, constanter tenuerim; quod si facere recusarent, tamquam perjuros votique violatores, schismaque foventes & notorie nutrientes, sanctamque ecclesiam nequiter dividentes, ab ipsa ecclesia tamquam præcisa membra fore censuerim repellendos; signanter cum esset apud ipsam universalem ecclesiam dubium de papatu; quod ut a sancta pelleretur ecclesia, ego in cardinalatu meo quantum potui laboravi, ejusdem matris ecclesiæ auctoritatem, consensum, clamores, querelasque sequutus. Quamobrem Pisano Concilio, quantum in me fuit, dedi auxilium, Consilium, & favorem. Defuncto vero sanctæ memoriæ domino Alexandro, & me insufficiente ad apicem apostolatus assumpto, non cessavi laborem impendere pro pace ecclesiæ integraliter consequenda. Cumque essem in Constantiensi Concilio, supplicatusque, vobis & olim Gregorio cedentibus vel dejectis cedere vellem, libenter consensi, & juxta tenorem cujusdam per me publice lectæ cedulæ renuntiare promisi. Propter aliqua tamen personam meam tangentia, item ut liberius executarem promissum, de Constantia recessi, & ad Scafusiam quadam nocte me transtuli, prius aliquibus ex dominis Cardinalibus advisatis, me non recedere ad impediendam vel dilatandam meam in aliquo cessionem. Nec modi postea contra me tenti meum bonum propositum immutarunt. Imo quam primum fui a Concilio, & sacro collegio requisitus, in præsentia quinque Cardinalium libentissime cessi, ad magnam reputans gratiam Domino Jesu Christo quod statum, ad petitionem ecclesiæ universalis, pro sequenda unitate dimitterem, quem digne gubernare non poteram. Quis enim sanæ mentis ignorat, quod ex debito pastoralis officii præsul sit obligatus de necessitate salutis ad deponendum mitram, qui obligatur pro ovibus ad ponendam animam? Quomodo ille positurus est animam, qui non ponit substantiam? Parcet profecto, juxta beati Gregorii sententiam, parcet animæ qui parcit substantiæ? Sed talis juxta verba Domini, non pastor sed mercenarius *tunc* (*c*) convincitur, (*d*) *si* non oves pascens, imo & animam suam in tali pastu condemnans, Ego, doctissime Domine, volui ostendere mundo, in pace procuranda verum me fuisse pastorem. Ideo illam dignitatis celsitudinem parvipendi, considerans, juxta Augustini claram propriamque in re præsenti doctrinam, quod episcopalis dignitas fructuosior mihi esset, si deposita gregem Christi colligeret quam retenta disperderet. Nam, ut ipse ait, qua fronte in futuro sæculo promissum a Christo expectamus honorem, si noster honor impediret in hoc sæculo unitatem? Longe quippe, inquit alibi idem doctor magnus Augustinus, est gloriosius episcopatus sarcinam propter ecclesiæ vitanda pericula deposuisse, quam propter regenda gubernacula suscepisse. Ad quæ & similia dirigens considerationis intuitum, me cessisse, & post in plenissima libertate cessionem meam verbis & actibus confirmasse, suasionesque aliquorum, qui ut suos nutrirent pestiferos diabolicosque conatus, me in libertate positum ad suscitanda scandala incitabant, viriliter contempsisse delectat; ita ut maxima indicibilisque mihi adsit corporalis jucunditas spiritualisque alacritas, quoties prædictorum actuum reminiscor. Et hæc de me ipso, quantum patitur epistolaris angustia,

(*a*) prædicti

(*b*) non dubito quin me rem fecisse dignam & meritoriam confidentissime faceatur

(*c*) esso

(*d*) si

ANNO CHRISTI 1415.

ſtia, dixiſſe ſufficiat; ut ſit gloria Deo a quo omne datum optimum donumque deſcendit perfectum; item ut peſſimorum hominum refrenetur audacia, qui ſemper nituntur ſeminare zizaniam. De vobis autem, doctiſſime ac nobiliſſime Domine, quid loquar, cum omnem admirationem tranſcendat, virum tam clari generis, & qui tantæ fuit a multis reputatus virtutis, talem in factis eccleſiæ tenuiſſe proceſſum, pro cujus unitate non ſolum renuntiare ſed mori, vos ſemper fuiſſe & eſſe paratiſſimum prædicaſtis, pro cujus unitate veſtram renuntiationem directe vel indirecte nullatenus impedire juramento medio confirmaſtis? Ut alia ſileam, quæ in ſchedula conclavis & aliis veſtris oblationibus continentur. Igitur vehementer ſtupent omnes, cum ſola de contendentibus veſtra dignatio remaneret; quare non ſatisfeciſtis eccleſiæ matri veſtræ; quare eam tanto tempore fluctuare feciſtis, poſtquam, ut dixi, ceſſerat olim Gregorius, & ea, quæ contra vos Piſis facta fuere, juxta tenorem petitionis veſtræ non ſolum revocarentur, ſed declararentur fuiſſe invalida, atque nulla. Clamor itaque omnium in hanc deſcendit ſententiam. Quis umquam opinari potuiſſet, quod tantus vir, illos, qui prædicaverant, numquam eum pro pace (a) *numquam* renuntiaturum eccleſiæ, imo ſimulate fuiſſe viam ceſſionis, cum olim Gregorio proſecutum, ſic feciſſet veraces, & ora omnium eum amantium tantis adimpleviſſet ruboribus, ut non ſolum pedes eorum nomine annuntiantium pacem, evangelizantium bonum, ſed etiam facies confuſæ ſint, & merito. Expectabant enim, & ad ſui excuſationem clamabant quod ubi omnes concordarent, ipſe concordiam adjuvaret. Sed cum Deus diverſitatem gentium, & contrarietatem nationum in ſui nominis confeſſionem ſuper modo eligendi ſibi indubitatum vicarium mirabiliter adunaſſet, & tam brevi tempore, præter ſpem omnium, (b) in unam ſanctiſſimam miraculoſe concordaſſent perſonam, quam ipſe qui fecit concordiam in ſublimibus ſuis evidenter elegerat; quid dicere in excuſationemque ſui qualemcumque poterunt ſuis contradictionibus præſtare colorem, niſi forte dicerent, quod ipſe reſpondit, ſe ſcilicet non eſſe in libertate? O bone Deus, quare tua permittit vera juſtitia tantum hominem ſic errare? Reputabat ſe eſſe liberum ut toti eccleſiæ contradiceret; & non liberum ut cum tota eccleſia concordaret; cum illa ab eo cum magna humilitate pacem quæreret, non conflictum. Quinimo, inquam, non liber erat, qui in caſtro fortiſſimo & munitiſſimo reſidebat, ad quod ut libertate debita frueretur ſe declinare reſponderat. Quomodo non liberum hominem tanto tectum auro, tantis pollentem jocalibus pretioſis, tam multis ſtipatum militibus, & circumſeptum armigeris ſuæ voluntati parentibus? Quomodo non liberum ad quem, niſi de voluntate ſua, nullus patet ingreſſus; qui ad eum intrantes, ſi vult terrere, poterit; ſed ab eis terreri non valet? Hæc inquam, & ſimilia clamitant contra vos. Ego autem attendo quod forte veſtra circumſpecta dominatio alia formidabat quæ non dicebat. Timebat forte ſcandala quæ propter me poſſent in eccleſia ſuſcitari. Et ideo, doctiſſime Domine, expectabatis, prout aliquibus mihi referentibus prædixiſtis, libertatem meam, ut tunc me ratificante ceſſionem meam, etiam vos libentiſſime cederetis. Ecce igitur habetis quod optaſtis, ſi pacem eccleſiæ dilexiſtis. Si ſchiſma, quod jam non ſolum tolerare, ſed audire mundus abhorrere & fugere dignum ducitis, acceleret veſtræ magnitudo prudentiæ ad liberandum animum, ad reparandam, reintegrandamque famam feſtinet. Quod ſi adhuc ſancto operi veſtræ dominationis reluctatur opinio, deponat humilitas veſtra illam, & acriter deteſtetur, dicens cum Aug. omnis cathol. ſecurus eam partem deteſtatur, cui eccleſiam univerſalem, apoſtolicis ſedibus roboratam, non communicare cognoſcit. Secure igitur deteſtamini opinionem veſtram, cui eccleſiam univerſalem contradixiſſe cognoſcitis; & quod plus eſt, non ſolum auctoritative in Concilio univerſaliter, ſed etiam diſcretive & ſingulariter, ita ut nullus fidelis & prudens in tota reperiatur eccleſia, quin veſtram contradictionem exhorreat. Faciatis igitur ſacrificium Deo de opinione prædicta, ſi bono veſtro alterius contradicat. Et venite cum gaudio ad ſacratos pedes Domini noſtri ſanctiſſimi, a cujus mirabili clementia quidquid veſtræ conſcientiæ ſalubre, quidquid famæ decorum, quidquid perſonæ utile ſit, facillime veſtra reverentia *impetrabitis* (c). In quo principaliter bonum veſtrum & paucarum animarum quæ vos forte ſequuntur conſidero. Nam quod ad pacem eccleſiæ attinet, illam, Chriſti gratia, jam ſumus adepti perfectam. Omnes enim reges, omnia regna, omnesque communitates & dominia chriſtianitatis unam ſequuntur eccleſiam, & unicum indubitatumque confitentur Chriſti vicarium prædictum ſanctiſſimum dominum noſtrum dominum Martinum divina providentia Papam quintum. Finaliter vero veſtram dominationem exoro, quatenus ſi aliquod prædictorum eamdem dominationem offendit, magis ad ſinceritatem meæ benevolentiæ erga veſtram perſonam nobiliſſimam quam ad ipſius verba reſpiciat. Mihi equidem aliqualiter indiſpoſito in perſona, & multis in aliis occupationibus non occurrerunt honeſtiora vel humiliora verba, nec etiam enodatiores ſententiæ ad exprimendum intentum meum dominationi prædictæ, cui Chriſtus dare dignetur ſpiritum tranquillitatis & pacis ad exequendum feliciter quæ ſuperius continentur.

(a) deeſt

(b) omnes

(c) impetrabis

MARTINI PAPÆ V. EPISTOLA.

Martinus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio nobili viro Rentio de Columna.

Germano noſtro ſalutem & apoſtolic. benedict.

Miſericors & miſerator dominus, unigenitus Dei filius Jeſus Chriſtus, qui cœleſtia ſimul & terrena ſuæ majeſtatis omni potentia dirigit & gubernat, ſacroſanctam Romanam catholicamque eccleſiam ſponſam noſtram, quam non facto ſolum, ſed ſui proprii ſanguinis aſperſione fundavit, ſuæ pietatis oculis ab alto reſpectans, ipſius viduitatis incommoda poſt reſignationem juris papatus per Joannem XXIII. ac ſubſequenter per Gregorium XII ipſius etiam Joannis depoſitione ab ipſo papatu privationem ac depoſitionem de Benedicto XIII. etiam a papatu hujuſmodi, ut toti orbi debet eſſe compertum, in hoc generali Concilio Conſtantienſi, ac per ipſum canonice

Ex MS. Cod. Luc.

cele-

celebrato deplorare ulterius non est passus; nam post longos varios diutinosque tractatus inter collegium venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalium, de quorum numero nunc eramus, ac quosdam venerabiles Prælatos & alios deputatos nationum præfati Concilii super electionis futuri pontificis celebratione solemniter habitos, & consilia repetita diebus his proximis; ad instar miraculi divina superillustrante clementia in ipso Concilio extitit summo omnium consensu per effectum saluberrimæ unionis ex præfata ecclesia consequenda, ac totali extirpatione nefandi schismatis salubriter ordinatum. Quod collegium ipsorum Cardinalium ad eligendum ipsum futurum pontificem per quinque nationes eo eodem Concilio existentes sex pro qualibet in coercitores adjungerentur. Ita quod ille qui per duas partes ipsius collegii concorditer, & subsequenter per duas partes coercitorum cujuslibet ipsarum nationum in Papam etiam concorditer eligeretur, pro unico vero ac indubitato romano Pontifice a cunctis Christifidelibus haberetur, prout in decretis dicti Concilii confectis desuper ac solemnis latius continetur. Unde sic equidem altissimo placuit, & effectum quod celebrata per nationes ipsas electione dictorum coelectorum dicta numero & approbata per ipsum Concilium die lunæ, octava præsentis mensis novembrium, circiter horam quartam post meridiem, in illius nomine qui perpetua mundum ratione gubernat, Cardinales num. XXIII. & XXX. coelectores hujusmodi, cooperante Spiritus sancti gratia, conclave libertate, atque securitate & celeberrima ab extra custodia munitissimum ad pacem ecclesiæ aspirantes intraverunt, missarumque celebratis de more solemniis, ac deinde consiliis habitis repetitis, prout tantæ rei sublimitas exposcebat. Die jovis XI. dicti mensis, celebratis beati Martini confessoris atque Pontificis hora quidem X. eodem spiritu qui fidelium corda vivificat, atque illustrat, dirigitque semper in bonum, menteseque nostras uniformiter & humiliter, ac etiam concorditer inspirante ad altissimi laudem, & gloriam ad statum ipsius ecclesiæ, evulsionemque totalem ex agro dominico præfati schismatis, Cardinales & coelectores præfati in nos tunc sancti Gregorii ad velum aureum diaconum Cardinalem, licet ex fragilitate conditionis humanæ ad tantum onus regiminis universalis ecclesiæ insufficientibus humeris, eorum vota unanimiter, discrepante nemine, direxerunt. Et in jubilo hymnum *Te Deum* cantico decantantes, moxque intronizavere, ac etiam adoravere solemniter, ut moris est; demumque servatis de more caeremoniis externa die nos apostolico diademate coronarunt. Quæ nobilitati tuæ duximus ad tui jucunditatem cordis specialiter intimanda. Cæterum volumus, sicut & plene de tuæ virtutis moderatione confidimus, ut nullus in te ab hoc subrepat elationis spiritus, vel cogitatione rapiaris inani, quominus serves indictæ tibi modestiæ disciplinam, ne, quod absit, te nostris moribus sentiamus adversum; sed nos de tuo secundum utrumque hominem sperato profectu facias in Altissimo jucundari.

Datum Constantiæ X. Kalend. Decembris pontificatus nostri anno primo.

ANNO CHRISTI 1415.

MARTINI V. LITTERÆ

Ad magistratus & populum Viterbiensem Assumptionem suam in summum Pontificem nunciat.

ANNO CHRISTI 1415.

MArtinus Episcopus servus servorum Dei. Dilectis filiis Prioribus populi, & communis civitatis nostræ Viterbien. salutem, & apostolicam benedictionem. Misericors, & miserator dominus, unigenitus Filius Dei Jesus Christus, qui cælestia simul, & terrena suæ majestatis omnipotentia dirigit, & gubernat, sacrosanctam Romanam catholicamque ecclesiam sponsam nostram, quam non facto solum, sed sui proprii, ac sacratissimi sanguinis aspersione fundavit, suæ pietatis oculis ab alto respiciens ipsius ecclesiæ viduitatis incommodum post resignationem juris Papatus per olim Joannem XXIII. ac subsequenter Gregorium XII. ipsiusque etiam Joannis depositionem ab ipso Papatu, ac per privationem ac depositionem de Benedicto XIII. a Papatu ejusdem, ut toti orbi jam debet esse compertum, in hoc generali Concilio Constantiensi, ac per ipsum canonice celebrato, deplorare ulterius non est passus; nam post longos, varios, diversosque tractatus inter collegium Ven. fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, de quorum numero tunc eramus, ac quosdam ven. prælatos, & alios deputatos nationum præfati Concilii super electionis futuri Romani pontificis celebrationem solemniter habitos, & Consilia repetita diebus his proximis ad instar miraculi divina superillustrante clementia in ipso Concilio extitit summo omnium consensu pro effectu saluberrimæ unionis in præfata ecclesia consequendo, ac totali extirpatione nefandi schismatis salubriter ordinatum, quod collegio ipsorum Cardinalium ad eligendum ipsum futurum pontificem per quinque nationes in ipso Concilio existentes, sex pro qualibet in coelectores adjungerentur; ita quod illi, qui per duas partes ejusdem collegii concorditer, & per duas partes coelectorum cujuslibet ipsarum nationum concorditer elegerint, pro unico, vero, ac indubitato Romano pontifice a cunctis Christifidelibus haberetur, prout in decretis dicti Concilii confectis, ac solemniter publicatis latius continetur. Unde sicut equidem Altissimo placuit, est effectum, quod celebrata per nationes ipsas electione dictorum electorum triginta numero, & approbata per idem Concilium, die lunæ proxime præterita circiter horam quartam post meridiem, in illius nomine, qui perpetua mundum ratione gubernat, Cardinales numero viginti tres, ac triginta coelectores hujusmodi, cooperante Spiritus sancti gratia, conclave libertate, atque securitate, & celeberrima ab extra custodia munitissimum ad pacem ecclesiæ aspirantes intraverunt, Missarum solemniis, ac deinde Consiliis habitis, & repetitis, prout tantæ rei sublimitas exposcebat, hac præsenti die jovis celebritate B. Martini confessoris atque hora quasi decima, eodem Spiritu, qui fidelium corda vivificat, illustrat, & dirigit semper in bonum mentes nostras, uniformiter, ac humillime, & etiam concorditer inspirante, ad altissimi laudem, & gloriam ad statum ipsis ecclesiæ, exclusionemque e sacro

Affert Rossi hist. Viterb. in Append.

cro Dominico grege præfati ſchiſmatis, Cardinales, ac coelectores prædicti nos tunc S. ANNO CHRISTI 1415. Georgii ad velum aureum diaconum Cardinalem, licet ex fragilitate humanæ conditionis ad tantum onus regiminis univerſalis eccleſiæ inſufficientibus humeris, eorum vota unanimiter, nemine diſcrepante, dixerunt, hymnum Te Deum, & canticum decantantes, moxque inthronizavere, ac etiam adoravere ſolemniter, ut moris eſt. Quæ devotioni veſtræ duximus ad veſtrorum jucunditatem cordium ſpecialiter intimanda, nam univerſitatem veſtram, & privatim & publice, etiam cum minori fungebamur officio, continuatis ſemper affectibus in noſtræ geſſimus, & gerere intendimus viſceribus charitatis, ac de tranquillo ſtatu veſtro, & aliorum ſubditorum animarumque, & corporum ſalutem jugiter cogitare, & circa illa ſedulo exponere internalis vigilantiæ noſtræ curas. Nos autem, ſicut certiſſimi reddimur, ſic in devotione, fidelitate, & obedientia noſtris, & præfatæ eccleſiæ matris veſtræ, ac dominæ, ac magiſtræ continuatis affectibus perſiſtatis, & ultra noſtram, & apoſtolicæ ſedis benevolentiam, & gratiam a largiente munerum ſupernorum pareatis, ſempiternæ vitæ gratiam valeatis promereri. De hoc autem, quod bulla ſine impreſſione noſtri nominis eſt appenſa præſentibus, eadem veſtra devotio non miretur, ſed potius gratuletur maxime, cum ejuſdem veſtræ ſinceritatis deſideriis occurrentes, eaſdem litteras ante noſtræ coronationis inſignia providerimus dirigendas, infra quæ uſus præfatæ bullæ cum noſtri impreſſione nominis non habetur. Dat. Conſtantiæ Moguntinæ provinciæ III. Idus novembris, ſuſcepti a nobis apoſtolatus anno 1.

EPISTOLA COLLEGII CARDINALIUM

Ad univerſitatem Colonienſem.

Significant celebratam electionem ſummi pontificis.

Extat una cum ſuperiori apud Mart. Anecd. t. II. p. 1691.

MIſeratione divina Epiſcopi, presbyteri & diaconi S. R. E. Cardinales, egregiis viris rectori & univerſitati ſtudii Colonienſis, ſalutem in domino ſempiternam.

Pater futuri ſæculi princeps pacis de throno ejus ineffabilis pietatis atque clementiæ ad ſtatum Petri naviculæ, variis & calamitoſis undarum turbinibus per quadraginta annorum lugenda curricula ob ſchiſma peſtiferum lacrymabiliter laceſſitæ, proſpiciens; ac miſertus jam tandem ſuper illam, nec paſſus diutius ſacroſanctam Romanam eccleſiam catholicam poſt ceſſionem juris Papatus dudum per olim Joannem XXIII. & ſubſequenter Gregorium XII. in eorum obedientiis nuncupatos, factas, & depoſitionem a Papatu de dicto olim Joanne per ſacroſanctam & generalem ſynodum Conſtantienſem; ac deinde Benedicto XIII. in ejus obedientia nuncupato, & per ipſam ſynodum legitime celebratas, ſuo præſule viduatam in maximum & enorme præjudicium animarum & corporum, & interitum deplorandum fidelium chriſtianorum, ipſius viduitatis ulterius deplorandæ incommoda non ferens per infuſionem Spiritus ſancti paracliti diebus his proximis in corda hominum inſpirare in maximo rerum turbine (nam ubi vult ſpirat) ineſtimabiliter eſt dignatus, ut poſt multos, diutinos, varios, laborioſoſque tractatus inter nos & deputatos commiſſarios nationum in præſenti ſynodo exiſtentium, quas divina majeſtas ad pacem, reformationem, & unionem dictæ eccleſiæ de univerſis chriſtianitatis, & nonnullis aliis partibus in unum mirabiliter adunavit ſuper electione ſummi Romanique & futuri tunc proximi pontificis habitos, in ipſa generali ſynodo concorditer proviſum extitit, & concluſum ſuper modo & forma electionis ipſius Romani & futuri ſummi pontificis, quod collegio noſtræ præfatæ eccleſiæ Cardinalium, ſex coelectores pro qualibet quinque nationum in ipſo Concilio ſeu ſynodo exiſtentium ad peragendum una nobiſcum electionem hujuſmodi adjungerentur: ita tamen quod electus in Papam per duas noſtri collegii & duas alias partes coelectorum cujuſcunque nationum prædictorum, concorditer a cunctis Chriſti fidelibus pro unico vero & indubitato pontifice præfatæ eccleſiæ catholicæ haberetur, prout in decretis ipſius ſynodi latius denotatur. Poſt quæ nationes ipſæ ſupremis aſpirantes affectibus, ut pro univerſali bono chriſtianitatis electio ipſa in altiſſimi gratiam concluderetur celeriter, ad electionem coelectorum hujuſmodi procedentes, ſex inter prælatos & alios viros gradibus, ſcientia & virtute conſpicuos ad electionem hujuſmodi pro earum quinque nationum qualibet, nobis & noſtro collegio adjunxerunt; & deinde dictorum ſex pro natione numero triginta coelectorum ad electionem ipſam celebrandam, electione per nationes, ut præmittitur, celebrata, in eadem ſynodo fuit confirmata ſolemniter cum poteſtate in decreto dicti Concilii alias declarata. Quibus opportune & ſolemniter peractis, die lunæ octava inſtantis menſis, circiter horam quartam poſt meridiem nos & dicti coelectores, ſervatis de more ſervandis, decretum conclave in domo communitatis Conſtantienſis notabili accommodo, libertate atque ſecuritate ampliſſimis communitum, ad omnipotentis Dei laudem & gloriam, pacem, ſtatum & unionem præfatæ eccleſiæ ac totalem extirpationem ſchiſmatis prædicti in Spiritus Sancti nomine exultantes intravimus. Illoque qui de ſupero cardine cui vult ſpirat, & fidelium corda vivificat, & illuſtrat mentes noſtras & noſtrorum coelectorum ineſtimabiliter ac divinitus inſpirante, die Jovis, XI. præſentis menſis, circa horam decimam, & ad tam ſacratiſſimum negotium, eodem ſpiritu humillime, prout tam ſublimis materia expoſcebat, ab intimis præcordiis invocato, una cum coelectoribus præfatis conſultatione & deliberatione maturis ſuper ſtatus ipſius eccleſiæ, tranquillitate fidelium, & electione hujuſmodi, præfati ſchiſmatis confuſione univerſale, vota noſtra cum eiſdem coelectoribus unanimi conſenſu ac libera voluntate nemine diſcrepante, in reverendiſſimum in Chriſto patrem & dominum Odonem de Columna, tunc S. Georgii ad velum aureum diaconum Cardinalem, conſfratrem noſtrum, ejuſdem eccleſiæ verum & indubitatum pontificem ſuprema cordium noſtrorum affectione direximus, ac ipſum elegimus & præfecimus eidem Romanæ eccleſiæ in hujuſmodi pontificem & paſtorem. Moxque cum hymnis de more & canticis ipſum, mutato Odonis nomine in Martinum Papam quintum, ſolemniter inthronizavimus, & adoravimus

jux-

juxta morem, confectis super his omnibus ad futuram rei memoriam publicis documentis. Et deinde solemniis juxta ritum præfatæ Romanæ ecclesiæ hac præsenti die in ecclesia Constantiensi canonice & solemniter celebratis, adstante multitudine percelebri, in præsentia serenissimi principis domini Sigismundi regis Romanorum & Ungariæ illustris, prælatorum, procerum nobilium, ceterorumque ipsius domini nostri coronationis insignia celebravimus cum exultatione præmaxima. Quæ licet dominus circumspectioni vestræ latius affectibus per suas litteras intimet; nos etiam significare decrevimus ad lætitiam singularem. Offerentes nos prona semper affectione dispositos apud ipsum dominum nostrum tranquillitatem vestram pariter, & honorem fraternaliter amplectentem pro omni statu & honore vestris, interponere, totiusque vigilantiæ nostræ curas casu quolibet ingruente. Vos autem, prout de vestra circumspectione, & integritate erga statum, honorem, & gloriam præfatorum domini nostri & ecclesiæ abunde confidimus, sic vos exhibeatis diligentissimum & solertem, ut merito valeatis in Altissimo collaudari & condigne remunerationis impendia promereri. Datum Constantiæ provinciæ Maguntinæ sub trium priorum nostrorum sigillis, XXI. novembris ab assumptione pontificalis culminis ipsius domini nostri anno primo, millesimo quadringentesimo decimo septimo, indictione decima.

ANNO CHRISTI 1415.

INSTRUMENTUM STUDII HEYDELBERGENSIS

Traditum nuntio sibi nuntianti electionem domini Martini Papæ V.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, Amen. Noverint universi præsentes & futuri, hoc præsens publicum instrumentum inspecturi, quod anno nativitatis dominicæ M.CCCCXVII. indictione X. die nona mensis decembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris domini nostri domini Martini digna Dei providentia sacrosanctæ Romanæ ac universalis ecclesiæ & summi pontificatus Papæ V. anno primo, coram venerabili & egregio doctorum doctore domino magistro Joanne de Noet, rectore ad præsens almæ universitatis Heydelbergensis, Wormatiensis diœcesis; necnon venerabilibus viris dominis Nicolao de Janwer, Henrico de Hoemborch, Willelmo de Eppembach sacræ theologiæ professoribus, Nicolao de Bertembeyg, Nicolao de Treisset sacrorum canonum, Willelmo de Davanticia in medicina doctoribus, Willelmo de Lyra decano facultatis artium, totoque cœtu aliorum regiminis & non regiminis nobilium bacalleorum, scolarium & suppositorum almæ universitatis per bedellum ejusdem, ex commissione dicti domini rectoris, ut moris est, ad hunc audiendum specialiter evocator. personaliter constitutus venerabilis Ludovicus de Mutiliana Faventinæ diœcesis artium & medicinæ magister & doctor egregius, a præfato domino nostro Papa ad hujusmodi almam universitatem nuntius specialiter destinatus, quasdam litteras, unam videlicet secretam præfati domini nostri Papæ, ejus vera bulla in cordula canapis more Romanæ curiæ impendente bullatam, & aliam papyream reverendissimorum in Christo patrum & dominorum S. R. E. Cardinalium sub tribus sigillis priorum Cardinalium eorumdem de cera rubea per impressionem signatam, modum & formam electionis & coronationis dicti domini nostri Papæ in se continentes in præsentia dictæ almæ universitatis, hujus rei causa, ut præmittitur, congregatæ, in medium produxit, atque præfato domino rectori tamquam capiti ejusdem universitatis honorifice præsentavit. Quas idem dominus de manibus humiliter & devote ac cum omni, qua decuit, reverentia suscipiens, ipsas mihi notario tradidit publice legendas, & eidem universitati publicandas: quas ego notarius infrascriptus de mandato ejusdem rectoris aperiens, easdem publice alta & intelligibili voce perlegi & publicavi. Quibus quidem litteris sic, ut præmittitur, debite perlectis & publicatis cum collatione & assumptionis, electionis, coronationisque præfati domini nostri Papæ recitatione, ac ipsius & universalis sanctæ matris ecclesiæ status, & horum recommendatione per præfatum dominum Ludovicum nuntium ad ipsam universitatem laudatis, factis & expeditis; egregius sacræ theologiæ professor magister Nicolaus prælibatus præfato nuntio præsenti & astanti, ac suæ collationi nomine dictæ universitatis respondit hujusmodi verba, videlicet: *Hæc est dies boni nuntii* pro themate assumendo, quod quidem thema per similia membra subtiliter distinguendo & introducendo solemniter & honorifice cum jubilo & gaudio immenso conclusit. Hæc est dies boni nuntii, unionis videlicet sanctæ matris ecclesiæ per tot annorum lugenda circula lamentabiliter lacessitæ, ac electionis & præfati sanctissimi domini nostri domini Martini Papæ V. unici veri & summi pontificis per omnes Cardinales & deputatos singularum nationum in civitate & Concilio Constantiensi tunc in conclavi existentes, unanimiter, eorum nemine discrepante factæ & celebratæ: cui domino nostro Papæ tamquam vero & indubitato Romano & universalis ecclesiæ summo pontifici & pastori, B. Petri legitimo successori; ipsiusque præceptis, monitis & mandatis, ipsa hujusmodi universitas sæpedicta, tamquam filii humillimi volunt & intendunt irrevocabiliter in omnibus, & per omnia, prout decet, devote & humiliter obedire. Recommendantes se & sua cum humilibus reverentia & subjectione ad præfati sanctissimi domini nostri Papæ pedum oscula beatorum; hymnumque. *Te Deum laudamus* de principio usque ad finem cum antiphona de B. Maria Virgine glorioſa solemniter cum exultatione maxima decantantes, ad laudem, gloriam & honorem omnipotentis Dei ac pacem & unitatem universalis ecclesiæ & totius populi christiani. Super quibus omnibus & singulis præfatus M. Ludovicus nuntius petiit sibi per me notarium infrascriptum unum vel plura publica fieri instrumenta. Acta fuerunt hæc in ecclesia regali S. Spiritus Heydelbergensi, dictæ Wormatiensis diœcesis, sub anno, indictione, die, mense, & præsentibus quibus supra, hora vesperorum vel quasi; præsentibus ibidem supradictis doctoribus & magistris aliisque suppositis dictæ universitatis, ad hoc, ut præfertur, inibi congregatis, aliorumque notabilium virorum in multitudine copiosa, tenores & fines dictarum litterarum, de quibus fit mentio sequuntur per ordinem & sunt tales:

tales: Martinus Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis rectori & universitati Heydelbergensi salutem & apostolicam benedictionem. Misericors & miserator dominus, *& usque* deplorare non compassus, &c. & si fiant. Datum Constantiæ XI. calendas decembris pontificatus nostri anno primo. Alterius vero litteræ dominorum Cardinalium principium sequitur in hæc verba: miseratione divina Episcopi, presbyteri, diaconi S. R. E. Cardinales egregiis viris rectori & universitati studii Heydelbergensis, salutem in domino sempiternam. Pater futuri sæculi, princeps pacis, de throno ejus, &c. *usque ibi* suo præsule viduata &c. *sic finit*: Datum Constantiæ provinciæ Maguntinæ sub trium priorum nostrorum sigillis XXI. decembris ab assumptione pontificalis culminis ipsius dom. nost. an. primo, MCCCCXVII. indictione X.

ANNO CHRISTI 1415.

Et ego Joannes de Werthusen clericus Trajectensis diœcesis, publicus apostolica auctoritate notarius, præmissis omnibus & singulis, dum sic ut præmittitur, agerentur & fierent, una cum præfatis rectore, doctoribus, & magistris, nec non totius universitatis suppositis interfui, eaque omnia & singula sic fieri vidi & audivi. Ideo hoc præsens publicum instrumentum manu mea propria scriptum ..... confeci, publicavi, & in hanc formam publicam redegi, signumque meum solitum & consuetum appposui rogatus & requisitus in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum.

Similes litteras iisdem pene verbis conceptas & expressas nomine universitatis Colonienſis die prima januarii anno MCCCCXVIII. datas continet idem codex mſ. quas hic exscribere non multum juvat.

ADDITIO AD SESSIONEM XLIII.

BULLA

MARTINI PAPÆ V.

In Concilio Constantiensi, ut arbitror, lata,

Qua concessæ exemptiones tempore schismatis tolluntur.

PRÆMONITIO COLLECTORIS.

In sessione XLIII. Concilii Constantiensis lecta sunt pro Concilio decreta quædam a Martino novo pontifice sancita, quorum primum abrogat exemptiones tempore schismatis concessas, singulosque tunc exemptos juri præsulum suorum restituit. Integram Martini bull. nuspiam legi; quare operæ pretium me facturum existimavi, si ejusdem bullæ ingens fragmentum seu potius bullam integram titulo tantummodo & fine carentem, e MS. codice hic exhibuerim, communicatam mihi nuper a viro eruditissimo, & de hoc ipso opere non semel optime merito P. Josepho Bergantini ordinis servorum B. M. V. & Venetæ sui ordinis provinciæ antistite. Caret hac equidem bulla inscriptione; sed ad Martinum V. pertinere nullus dubito; mecumque lector. conventuros facile credo.

Priscorum jam temporum, quibus horrendum schisma post obitum felicis recordationis domini Gregorii Papæ XI. exortum fuit, impulit qualitas, ut in suis obedientiis pro Romanis seu summis pontificibus se gerentes *no...* ad importunas quascunque subrepticias potentium instantias nec (non) ad captandas humanas benevolentias; nec (non) ad exhauriendas cleri divitias nec aliter *& variis* ad complendas suas placentias non usquequaque semper canonice regulatas; nonnullaque etiam sine illorum quorum intererat *vocatione* vel assensu ..... noscuntur atque patrasse quæ in lesionem non modicam subditorum, præsertim ordinariorum redundare censentur, reipublicæ detrimentum: inter cætera multas tam ab ipsis ordinariis, quam a superioribus aliis eorum jurisdictione, dominio, potestate exemptiones seu mancipationes a dicto incitati schismatis tempore inferioribus rationabiliter concesserunt. Ea propter cum inter sacrorum canonum sententias non occurrat locus & opportunitas ut minus canonice gesta retractentur, omnes, & singulas exemptiones quibuscunque ecclesiis & monasteriis, capitulis, collegiis, & locis aliis religiosis & piis sub quacunque verborum forma a præfato initiati schismatis tempore per antedictos, qui pro summis seu Romanis pontificibus in suis obedientiis se gerebant, concessas, datas, salvis infra designatis, ex certa scientia annullamus, irritamus, cassamus, & revocamus *litis* (lite) cujuslibet pendenti non obstante, & si in ea usque ad conclusionem in causa esset processum. Præfatis insuper sic, ut dicitur, exemptis, universis & singulis ab antedicto inchoati schismatis tempore sicut prædicitur exemptis, districte præcipientes & mandantes, quatenus diœcesanis ordinariis aut superioribus aliis, quibus antea parebant & subditi consistebant, de cetero in omnibus pareant & subditi existant, prout & quemadmodum ante concessiones prædictas subditi esse & parere tenebantur & debebant. Per prædicta tamen nullo modo directe, vel indirecte intendimus in aliquo derogare exemptionibus seu emancipationibus datis seu concessis ecclesiis, capitulis, religiosis, monasteriis, domibus aut aliis piis locis seu etiam ordinibus ante dictum tempus inchoati schismatis prædicti & obitum domini Gregorii XI. per Romanos pontifices seu sedem apostolicam datis seu concessis: neque etiam derogare intendimus ecclesiis, monasteriis, capitulis, collegiis, religiosis domibus aut locis aliis piis quæ a dicto tempore sunt fundata sub conditione sive modo ut eximerentur seu quæ fundationis novæ hujusmodi contemplatione fuerunt exempta; atque etiam ordinibus approbatis a præfato tempore etiam de novo concessis vel etiam universitatibus seu collegiis studiorum generalium etiam datis & concessis, nec etiam subsequenter derogare intendimus confirmationibus augmentis seu additionibus exemptionum dicto durante tempore schismatis & a dicto tempore factis prioribus privilegiis seu exemptionibus, quæ scilicet ante præfatum domini Gregorii obitum erant inchoatæ, factæ quibuslibet ecclesiis, monasteriis, capitulis, collegiis, religiosis domibus aut locis aliis piis causa sic dependerent &c. veteri causa. Nec etiam postremo intendimus derogare exemptionibus, quæ de consensu ordinariorum seu etiam de consensu aliorum superiorum, quorum intererat, pro-

locus vitiatus

locus mendosus

proceſſere. Quinimmo omnes & ſingulas ſigillatim numeratas exemptiones, & præſertim antiquas volumus remanere in ſuo robore firmitatis, & illas ex abundanti approbamus, decernentes allegantibus quamcunque exemptionem præfati ſchiſmatis durante tempore fuiſſe conceſſam incumbere onus probandi. Et inſuper declaramus rationi eſſe conſonum & ſacris canonibus multum . . . . . quod Romanus Pontifex deinceps exemptiones aliquas Eccleſiis, capitulis, monaſteriis, religioſis domibus, piis locis, ordinibus, univerſitatibus ſeu perſonis quibuſcunque non concedat ſine cauſæ cognitione ac vocatis & auditis locorum ordinariis & aliis quorum principaliter intererit; quod tamen locum non habeat (pro) Eccleſiis, monaſteriis aut aliis piis locis de novo ædificandis ſub conditione exemptionis ac univerſitatibus & collegiis ſtudiorum noviter ordinandorum.

ANNO CHRISTI 1415.

BREVIS NOTITIA CODICIS MS.

Qui varios ſermones in Concilio Conſtantienſi habitos complectitur.

SCriptus eſt Codex anno MCCCCLXXXII. In ejus fine hæc leguntur haud illepida: *Acta ſunt hæc in Monaſterio S. Joannis Baptiſtæ in Blauburen anno MCCCCLXXXII. vices Chriſti gerente in eodem loco reverendo in Chriſto Patri Dominoque Hainrico Schmid. Eodem anno, in eodem loco apparuit rara avis, capitulum provinciale dico, in quo multa bona comeſta, pauca geſta ſunt. Eodem anno peſtilentia regnavit per totum dominium dominorum de VVirtemberg & fere per totam Sveviam.* Continentur in eo præter alias ſermones XXVIII. in Concilio Conſtantienſi habiti, e quibus haud pauca teſtimonia de miſerrima Eccleſiæ ejus ævi facie decerpi poſſent. Dabimus hic eorum tantummodo indicem, quos in actis Concilii Conſtantienſis, ac tertia Hiſtoriæ litterariæ reformationis parte haud vulgavit celeb. Hermannus von der Hardt, iis fortaſſe tum non inſtructus.

Sermo fratris Matthæi de Aula regia ordinis Ciſtercienſ. Magiſtri in artibus ac S. Theol. profeſſ. habitus domin. 4. poſt Trinit. text. *Eſtote miſericordes.*

Sermo fratris Joannis Zachariæ S. theol. prof. ord. Heremitarum S. Auguſtini, unius de ambaxiatoribus almæ univerſit. ſtudii Herdfordienſ. A. 1415. text. *Gratia vobis & pax.*

Sermo Joannis Gerſoni cancellarii Pariſienſ. A. MCCCCXV. text. *Obſecro vos, tanquam advenas & peregrinos.* 1. Pet. II.

Sermo Anonymi poſt clandeſtinum receſſum olim Joannis Papæ XXIII. A. MCCCCXV. incipit: *reverendiſſimi in Chriſto Patres & domini præſtantiſſimi, Eccleſiæ ſanctæ Dei Cardinales immobiles, inflexibileſque columnæ. Almi numinis auxilio primitus invocato.*

Sermo fratris Alexii ordinis minor. Epiſcopi Placentini, Dominic. II. quadrageſ. Ann. MCCCCXVI. text. *Faciamus hic tria tabernacula.* Matth. XVII.

Sermo Anonymi de nativitate Mariæ Virginis. Text. *Liber generationis Jeſu Chriſti.* Matth. I.

Sermo Fratris Bernardi Baptiſati monachi & abbatis ord. S. Bened. in S. theologia licentiati A. MCCCCXVI. domin. III. poſt feſtum Paſch. text. *Plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit, &c.* Jo. XVI.

Sermo Joannis de Rotha ordinis minor. Vicegeneralis ac S. theol. prof. A. MCCCCXVI. in feſto nativ. Mariæ inc. *In Jeſu Chriſti nomine te flagitante virgine, quæ Deum peperiſti, thema fiendi ſermonis texam. Generationis liber Jeſu Chriſti.*

Sermo magiſtri Mauricii de Praga S. theol. Profeſſ. dominica VII. poſt feſtum pentecoſt. text. *Attendite a falſis prophetis.* Matth. VII.

Sermo magiſtri Jacobi Epiſcopi Placentini in exequiis domini Cardinalis Barenſis. incip. *Mihi occaſum flebilem, reverendiſſimi patres & domini, dolenter & amariſſime recolenti &c.*

Sermo generalis ordinis Prædicatorum dominica I. quadrageſ. A. MCCCCXV. inc. *Reverendiſſimi patres & domini præſtantiſſimi domini Cardinales, cardines terræ excellentiſſimi, præſules, doctores eximii, paſtoreſque fidelium animarum, ſuper quibus poſuit Deus orbem. Etſi juxta ſacri canonis veritatem omnia ſuis debent convenire temporibus.*

Sermo Anonymi A. MCCCCXV. d. 15. ſeptembr. text. *Obſecro vos ut ſitis in charitate radicati.* Eph. III.

Sermo Epiſcopi Firmani ordin. minor. An. MCCCCXVI. in feſto corporis Chriſti. text. *Caro mea vere eſt cibus.* Jo. VI.

Sermo Anonymi. text. *dominus dabit vobis ſignum: Ecce virgo concipiet & pariet filium* Jeſ. VII.

Sermo Anonymi de contemptu ſacri Concilii. Text. *Filius noſter iſte protervus & contumax eſt, noſtra monita audire contemnit.* Deuter. XXI.

Operæ pretium eſt ex hoc quædam decerpere. Habitus eſt in Joannem Archiepiſcopum Maguntinum, & quidem ab ipſo, uti videtur, Martino V. Pontifice Maximo. Meminit enim orator prædeceſſorum ſuorum, a quibus multa beneficia & ipſum Archiepiſcopatum Joannes acceperit, ſubque ſermonis finem, ſua auctorite nixus, graves in eum pœnas ſe decreturum minatur. Ita autem in eum inter cætera invehitur.

Prædeceſſores noſtri & nos & iſta ſancta mater Eccleſia unum filium genuit Joannem Archiepiſcop. Maguntinenſem, & non ſolum genuit, immo fovit, immo indulgentius educavit, immo ipſum ad unam de ſolemnioribus Eccleſiarum exaltavit. Sed iſte filius protervus & contumax patris & matris contempſit imperium; immo etiam contra patrem & matrem conſpiravit, inimico & hoſti Eccleſiæ adhærendo, ſicut magis declarabitur infra, ergo merito vocandus fuit, ut compareret coram ſenioribus, id eſt, coram iſto ſacro conſiſtorio, cujus auctoritate eſt jucundus, ut poſtmodum ſubſequatur increpatio dura & monitio talis, quæ cedat cæteris in exemplum, ut de eo merito proponamus verba textus. Exprobat dein nonnullis interjectis illi beneficia, ab eccleſia in eum collocata fuiſſe, ſcilicet eum a domino Joanne ad Archiepiſcopatum promotum in partibus, uti vocant; conſecratum, palliumque ipſi miſſum; graves quoque proceſſus contra illos, qui caſtra Archiepiſcopatus detinebant, in ipſius favorem ab eo inſtitutos: per dominum Benedictum etiam ejuſque nuncios in Germaniam miſſos curatum, ut poſſeſſiones Archiepiſcopatus obtinuerit. Deinde,

de, quam ingratum is contra Ecclesiam se præ-
fuerit, his verbis edisserit.

ANNO CHRISTI 1415. *Iste potest dici valde protervus, vel superbiens, vel valde crudelis & ferox erga matrem sanctam Ecclesiam. Post enim susceptа tanta beneficia statim adhæsit Bavaro, de hæresi & schismate condemnato*: & præstitum isti jusjurandum Ecclesiæ fidelitatis dicitur omagium fecisse Bavaro & jusjurandum fidelitatis prestitisse: *& ita fautor hæreticorum dici potest. Omni die vadit ad sua conventicula: si vera sunt quæ nobis relata sunt. Ipse super omnes homines tenet eum in superbia sua, in sua malitia, nec permittit venire ad reconciliationem suam. Ipse enim ligam dicitur fecisse cum eo, non vexendo incurrere sententias latas per dominum Joannem Papam. Ipse nihilominus cum capitulo suo dicitur intrasse multa capitula in præjudicium istius sanctæ Ecclesiæ, perjurium perjurio cumulando, quæ capitula diffusius continentur in citatorio . . . . . Ut addat peccatum peccato, non solum protervus est in committendo, sed etiam contumax in omittendo. Contumax enim secundum Isidorum L. X. Etymolog. dicitur, quia contemnit vel negligit. Iste autem citatus super multis criminibus, nunc per Benedict. (jam erunt cito septem anni) postmodum vero per nos, (hodie est jam annus vel circa) post multas prorogationes, tandem in termino prorogato contumaciter venire contempsit, mittens aliquas excusationes, quas prædecessor noster frivolas reputavit. Ergo contumax est, & merito. Tandem multis interpositis ita invectivam hanc orationem finit. Quia ergo verba non sufficiunt, opus est facto. Et ideo quia iste citatus venire contempsit, & excusationes quasdam misit, primo excusationes illas, sicut propositæ & scriptæ sunt, frivolas reputamus, & (ipsum) ab officio & beneficio suspendimus, ad pœnas alias, prout suadebit justitia, processuri. Ergo quilibet exemplo illius territus attendat sibi illud. Prov. XXIII. Audi fili patrem tuum, qui genuit te, & non contemnas, cum senuerit mater tua &c.*

Verba hæc sunt Schelhornii

Hæc ideo huc transferre volui, quod ejus rei, nisi mea in inquirendo me fefellerit industria, haud meminerint Hardtius & Lenfantius. Stetisse equidem illum a partibus Joannis XXIII. & post ejus fugam a Concilio quoque digressum uterque annotavit: criminis vero illius, cujus eum Pontifex reum peragit, a neutro, quod sciam, fit mentio. Nec ego sane quo illa accusatio tendat, novi; ab aliis id edoceri cupidus.

EXCERPTA QUÆDAM ORATIONUM,

Quas in Concilio viri quidam docti & religiosi habuerunt.

„ JO. Georgius Schelhornius, vir doctus, in
„ suis amœnitatibus litterariis to. III. pag.
„ 10. ex mf. quodam codice bibliothecæ Ray-
„ mundi de Krafft reipubblicæ Ulmensis con-
„ sulis protulit nomina virorum illorum, qui
„ coram patribus Constantiensibus perorarunt.
„ Sunt vero nomina illorum hæc. Theobaldus
„ Mauritius de Praga, Matthæus de aula re-
„ gia, Alexius ordinis Minorum Episcopus
„ Placentinus, Bernardus Baptisatus monachus
„ & abbas ord. S. Benedicti, abbas Jo. de
„ Castro Curante, Episcopus Laudensis, Epi-
„ scopus Sarisberiensis, Episcopus Emonensis,
„ Jo. vice generalis ord. minorum, generalis
„ ord. Prædicatorum, Andras electus. Posna-
„ niensis, Jo. Gerson cancellarius Parisiensis,
„ mag. Petrus de Pulta professor Vindobonen-
„ sis, mag. Theodoricus de monasterio. Ex
„ his orationibus excerpta quædam subjicit
„ idem Schelhornius, quæ hic referenda cen-
„ sui; diverso tamen ab eo, quo Schelhornius
„ ducitur consilio. Ille enim his in medium
„ allatis occulte insinuat, quanta reformatio-
„ nis necessitas tempora illa teneret, simulque
„ veluti viam struit, ad Lutheranam, quam
„ vocant, reformationem excusandam. Nisi ta-
„ men vir doctus decipi ultro voluerit, intel-
„ liget utique longe aliam, quam quæ a Lu-
„ thero profecta est, reformationem Patres il-
„ los postulasse; neque enim Ecclesiæ Roma-
„ næ doctrinam, sed clericorum Romanæ com-
„ munionis mores perstringi. Hos refingi in
„ veterem sanctitatem postulant; de doctrina
„ nihil quidquam excipiunt. Hæc prænotasse
„ opportunum censui, ne in his referendis u-
„ num eumdemque cum Schelhornio scopum
„ habere me quispiam insimulet.

E sermone V. habito a Fratre Matthæo de Aula Regia, S. Theolog. Professore.

Estote misericordes.

Olim piæ recolendæ memoriæ, venerabiles Patres nostri, viri Ecclesiastici, prælati & pastores Ecclesiæ, spiritu facta carnis mortificantes, miserti animabus suis, mandata domini & Consilia susceperunt lætanter, & legem diligentissime impleverunt, etiam usque ad mortem inclusive, dicentes cum Apostolo ad Rom. VIII. Quis nos separat a civitate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, &c. Hi glorioси viri Ecclesiam sanctam pretioso Christi sanguine plantatam, rigatam & fœcundatam rexerunt non tyrannice, sed misericorditer, non superbe, sed humiliter, non aure, sed liberaliter; ipsi viri præclari, quibus dignus non erat mundus, suam professionem magnificabant non per vestem splendidam, non per supellectilem pretiosam, non per refectionem gulosam, nec per clientelam numerosam; sed per vitam sanctam & doctrinam salutarem. Sed jam, proh dolor: Jordanes conversus est retrorsum, planetæ facti sunt retrogradi, obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, periit sanctus de terra. Moderni namque temporis prælati manum quidem miserunt ad aratrum fidei, sed contra doctrinam Christi Luc. IX. respiciunt retro, arcam domini ponentes juxta Dagon. Spiritualibus carnalia miscentes, sunt tanquam promptuaria plena eructantia ex hoc in illud. Intramus quidem Ecclesias, missas legimus & audimus, de Christo loquimur & cantamus, de Christiano vocabulo gloriamur; sed heu! nihil est aliud nisi tunica Joseph in apparentia exteriori; filium autem in rei existentia fera pessima devoravit. De Christo namque tractatur in Conciliis, disceptatur in iudiciis, disputatur in scholis, in Ecclesiis cantatur. Sed vade ad exitus viarum, i. e. ad finem intentionis, & pensa, quis horum generalior

sit

NO ISTI 15.

sit finis operum; non ne per hæc omnia, quæ exerceantur, mercimonia, dum in his rectores & prælati non animas sed pecunias quærunt, de quibus in canonica inde dicitur: in novissimis temporibus venient illusores secundum desideria sua non in pietate ambulantes. An non tam Christo quam populo illudunt, qui pretium illius & istius peccata devorant, & tamen nec illi serviunt, nec istius salutem procurant? sicut hec! flebilis experientia manifestat. Hi sunt, quorum iniquitates adipi prosunt, qui de Christi inopia esse volunt divites, & ignominia glorioſi, honorantia delicati, de cilicio sericati, de patrimonio crucifixi lascivi, & jactantiæ deserviunt, soliciti non de animabus, sed de avibus, non de pauperibus sed de canibus, lucris, otiis execrandis ------ ------ Nunc proh dolor! impletum est illud apostoli Rom. II. *nomen Dei per vos blasphematur inter gentes*. Unde nisi per nequam conversationem & ineptam vitam prælatorum & virorum Ecclesiasticorum, qui tamen deberent esse sal terræ, condiendi oves sibi commissas doctrina & bona vita, ne sordibus putrescant vitiorum; sed hoc sal jam evanuit & adeo infatuatum est, ut vel condire nequeat, vel a putrefactione reservare non valeat. Si hoc sal melius populum Dei condiret, melior utique ab eo odor procederet. De hoc sale dicitur Matth. XVII. Ad nihil valet sal infatuatum, nisi ut ab hominibus conculcetur. Annon conculcamur, qui tam multum repleti sumus despectione; qui facti sumus in proverbium & derisum omni populo, opprobrium abundantibus, & despectio superbis, ut etiam in plateis, in tabernis, in conviviis & theatris ab impiissimis hominibus, quod cum lacrymis dico, super dorsum nostrum fabricantibus dilaceremur & derideamur? Vulgares namque, cum inter prælatos bonos & malos distinguere nequeant, omnes fugiunt, nullos amant, omnibus detrahunt, nullis obtemperant, nullum libenter audiunt, nulli libenter obediunt, nulli confidenter credunt, nullum suscipiunt reverenter. Nec est hodie pastor, qui ovibus suis cum apostolo dicat: tanquam angelum Dei suscepistis me; sed est abunde, qui e contra dicere valeat: tanquam nuncium diaboli recepistis me. Quis vidit similia, quis talia audit opprobria, qualia nunc populi latrant, & de plateis murmurant? pudet referre, quia taederet cogitare. Si hæc deberem cum Ezechiele propheta parietem fodere & ingredi, ut dicitur Ezech. VIII. & ostendere abominationes pessimas, quæ fiunt in domo domini a viris Ecclesiasticis. Indubitanter piis auribus nauseam induceret & horrorem; sed sufficiat breviter tetigisse. Scientes ergo, reverendissimi P. quod scriptum est apud Salom. Proverb. XIV. *Miseros facit populos peccatum*: in reformatione in hoc sacro Concilio facienda, primo vos ipsos, deinde inferiores reformate. Ejicite prius trabem de oculis vestris, suadente Christo, & deinde festucam de oculis inferiorum evellite. ------ ------ ------ Tu o pastor æterne, clemens & bone custos Jesu Christe ------ miserere civitati sanctificationis tuæ Jerusalem, civitati requiei tuæ, & sponsæ tuæ Ecclesiæ sanctæ, jam fere XL. annis miserabiliter scissæ. Exurge & miserere Sion, quia tempus miserendi ejus ------ Hoc est, pastor optime, quod jam fere per biennium in hoc sacro Constantiensi, Concilio constanter expectamus. ------ Suscita nunc super gregem tuum pastorem unicum, & ab omnibus fidelibus tuis indubitatum; sed utinam bonum, quia nihil prodest, sed plurimum obest pastor, si non sit pastor & ipse bonus: bonus, qui bonos misericorditer diligat, malos autem & simoniacos, quorum heu! quasi infinitus est numerus, severe puniat & corrigat; qui sic gregem subditum diligat, ut gregis curam non negligat; qui non solum se, sed & gregem suum pascat. Sed quis hic? & laudabimus eum &c.

ANNO CHRISTI 1413.

Bernardi Baptizati Monachi S. Theol. licent.

Gratia vobis & pax &c.

„ SIne justitia, inquit B. Augustin lib. IV. „ de Civit. Dei cap. IV. quid sunt re„ gna, nisi magna latrocinia? unde, reveren„ dissimi patres & domini, in Ecclesia tanta „ latrocinia corporalia & spiritualia, & tot „ schismata insurrexerunt, nisi propter absen„ tiam præclarissimæ justitiæ, quæ ut hesperus „ solet lucere? Ubi nunc & in qua parte Ec„ clesiæ ipsa justitia refulget? Certe obnubi„ lata est & in tenebris prostrata vitiis præla„ torum & virorum Ecclesiasticorum. Ubi, „ peto, sunt ejus filiæ, justa commutatio & „ justa distributio? Revera duæ meretrices fa„ ctæ sunt, litigantes de infante mortuo, i. „ e. pro bonis temporalibus ..... Nonne, „ Patres, meretricius actus est, & injusta com„ mutatio, pro mercede dare spiritualia, pro „ temporalibus cum Giezi vendere, 2. Reg. „ V. & cum Symone emere? Act. VIII. Non„ ne etiam meretricia est & injusta distributio „ beneficiorum Ecclesiasticorum, quum in ea „ respicitur non spiritualis, sed carnalis: non „ habilis, sed nobilis; non virtus, sed ami„ cus; non dignus, sed propinquus, non scien„ tia, sed pecunia? Qui sic beneficia confert, „ non est justus collator, sed cum Juda pes„ simus mercator, & proprie loquendo perso„ narum acceptor ..... Paucos heu! videmus „ de prælatis in hoc sacro Concilio congrega„ tis, quod quotidie clamamus in Spiritu S. „ congregatum, devote orare, decimare, ce„ lebrare, eleemosynas dare, & exempla bo„ na laicis præbere: immo magis videmus ip„ sos otiari, comessari, vanæ gloriæ solatia„ ri, & plus quærere, ut placeant hominibus „ utriusque sexus, quam Deo ..... De justi„ tia autem distributiva prælatorum respectu „ Dei nescio quid dicam. Cunctis vobis con„ stat, quod Cardinalis seu archidiaconus bea„ ti Sixti seu beatus Laurentius thesaurum Ec„ clesiæ dispersit & dedit pauperibus. Nunc „ vero patrimonium domini nostri Jesu Chri„ & Ecclesiæ thesaurum distribuunt potius mu„ lieribus, quam Christi pauperibus; carna„ libus quam spiritualibus; mimis jocosis, „ quam pauperibus religiosis ... Propter hu„ jusmodi, reverendissimi patres, injustas com„ mutationes & distributiones, terrenasque „ affectiones schisma in Ecclesia est continua„ tum, & vera pax sublata Ecclesiæ ..... „ Quem a vitio avaritiæ innoxium dicam? Num „ aliquem de summis Pontificibus, dominis „ Cardinalibus, Archiepiscopis, Patriarchis, „ Episcopis, abbatibus, præpositis vel decanis, „ aut unum de religiosis, vel de inferioribus cu„ rae

ANNO CHRISTI 1415.

» ratis? Revera ſi aliquem eorum excipiam, » ſcripturam facio mendacem, quæ dicit: a » minori uſque ad majorem omnes avaritiæ » ſtudent, Jerem. VI. &c.

E Sermone XII.

Epiſcopi Sarisburienſis.

Erunt Signa in ſole & luna, Luc. X.

» Pace veſtra loquor, ſanctiſſimi patres, » ſi iſta ſolerti ſtudio curaſſemus, non tam » horrenda & abominanda de Eccleſiaſticis per- » ſonis nunc prædicarentur in mundo; ta- » ceo quod nec in multis eſt corona potens, » nec tonſura conveniens; quod in veſte la- » ſcivia, inſolentia in geſtu, turpitudo in » verbis interioris hominis loquuntur inſa- » niam. Præterea in divinis officiis quanta » ſit negligentia, cum ſæpius ad ſacra miſ- » ſarum ſolennia venimus potius ad riden- » dum, ludendum & confabulandum, quam » pſallendum & cantandum. ----- Deficiente » lumine claritatis, converſationis & vitæ, » nec non veritatis & juſtitiæ in ſole ſpiri- » tuali Eccleſiæ, i. e. Papa, maxime a tem- » pore ſchiſmatis mundus iſte quaſi ad deſo- » lationem univerſi obſcuratus abundat hære- » ticis & ſchiſmaticis, perfidis & tyrannis, » ſymoniacis & hypocritis, ambitioſis & cu- » pidis, raptoribus, & prædonibus, uſurariis » & falſariis, adulatoribus & mendacibus, » garruloſis & verſutis, guloſis & ebrioſis, » adulteris & inceſtuoſis, mollibus & immun- » dis, ac demum univerſis vitiis &c.

E ſermone XV.

a M. H. V.

Fratres libenter ſuffertis inſipientes, cum ſitis ſapientes. 2. Cor. XI.

Quidam nominantur prælati majores; alii nominantur prælati inferiores, quidam nominantur gabellatores, alii vociferantur raptores. Quid dicam de vobis niſi cum Pſalmiſta: omnes declinaverunt ſimiliter & inutiles facti ſunt, non eſt, qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. ----- O inutiles viri, o prodigi filii, o perditionis alumni: conveniſtis in unum de diverſis mundi partibus cum gravibus laboribus & importabilibus expenſis pro danda pace & unitate Eccleſiæ, matri veſtræ, ſciſſæ laceratæ & percuſſæ, in qua a planta pedis uſque ad verticem capitis non eſt ſanitas, quæ etiam clamat cum voce jam racua: miſeremini mei, miſeremini mei ſaltem vos amici mei, quia manus domini tetigit me! ----- Et tantopere ſimul cohabitaſtis, & vacatis contentionibus & ſchiſmatibus, diviſionibus & æmulationibus.

E Sermone XXIV.

Mundamini qui fertis vaſa Domini. Iſ. LII.

Dixi primo, quod vos, domini mei prælati, ſacerdotes & clerici omnes, qui fertis vaſa Domini, eritis mundi a tenebris ignorantiæ. ----- Sed heu! ſunt nonnulli pſalter. manuale vix incorrupte legentes. Prob dolor! quanſi ſunt modernis temporibus, qui nec litteris ſunt eruditi, nec quærunt eruditi, neque eruditis lectionibus divinis ad pauciſſimum tempus matutinorum vacare cum animadvertentia queunt, occupationibus vanis pervagantes! &c.

ANNO CHRI. 1415

APPENDIX

Documentorum ad Concilium Conſtantienſe pertinentium, juxta ſeriem chronologicam.

CEDULA AFFIXA AD VALVAS PALATII EPISCOPALIS

Conſtantienſis, die Lunæ VIII. Menſis martii 1415.*

AUdite, qui ſequimini quod juſtum eſt, quia, ut ait Joannes, in canonica ſua, nunc antichriſti multi exierunt in mundum, multi adulatores, & veritatis detractores, Deo, & mundo odibiles, quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti quærentes, ponentes tenebras lucem, & e converſo; mortificantes animas, quæ non moriuntur, &c. quos ſcriptura commemorat dicens: *A fructibus eorum cognoſcetis eos*. Ea propter ne decipiamini, ne fallamini, placeat ſequentia parumper attendere.

I. In primis quidem hoc ſacrum Concilium Conſtantienſe tam ſolemniter congregatum a primo menſis novembris citra fuit per papam, & Cardinales mirabiliter protractum per devia tractatuum multorum inutilium uſque ad primam diem martii, in qua dominus noſter papa cedulam ſibi ſuper libera ceſſione exhibitam acceptaverat, promiſitque, vovit, & juravit ſe ceſſurum, & cætera quemadmodum in illa continetur.

II. Item, ex poſt requiſitus quatenus procuratorem, aut procuratores conſtituere vellet ad cedendum &c. ſemper renituit, nec acquieſcere voluit, ut bene ageret. Et domini Cardinales ſibi in hac parte faventes protrahendo hujuſmodi negotium ſemper dederunt certas exceptiones, cautelas, & cavillationes, ne tantum bonum haberet effectum in animarum ſuarum grave periculum, & iſtius ſanctæ congregationis jacturam & vilipendium.

III. Item iſtis pendentibus dominus papa Joannes XXIII. ſuorum promiſſi, voti, & juramenti immemor, volens hujuſmodi negotium, videlicet iſtud ſacrum Concilium dirimere, & diſſolvere, quod Eccleſiam Dei militantem repræſentat, clam, furtive, & nocturno tempore ſui cordis ſequens tenebras ab hinc cum ſuo comite duce Auſtriæ, & in habitu vili receſſit oves deſerens, pro quibus ſeipſum impendere tenebatur, in dedecus, ſcandalum, & vilipendium iſtius ſacri Concilii.

IV. Item, quod ſtatim ſereniſſimus princeps dominus rex Romanorum viriliter agens, ne Concilium dirimeretur, corda nutantia confortavit, & ſanctæ congregationi procuravit ſtabilimentum totus in certamine poſitus, ſed non ſic iſti patres reverendiſſimi, qui a via veritatis hanc ſacram congregationem avertere conantur ſuis cauteloſis Conſiliis, & cavillationibus, quoniam magna pars ipſorum ſequuti ſunt patrem ſuum, ſperantes Italiam

aut

* Hic e irrepſit i numero. Nam hæ cedula mentionem faci fugæ Jo. an. papæ quæ cont git 21. mart. ac proinde ante die octavam. *Harmo.*

Aſſ. 14 menſ. m forte le gendum majo. Affert Mart. A. necd. t. p. 1620.

aut aliunde ad placitum se ituros. Et quia non sperabant reperire bonam coquinam, aliqui misere, & verecunde sunt reversi; alii in Schafusam confuse remanserunt, ne sibi deteriora contingerent. ANNO CHRISTI 1415.

V. Item, post hæc iste Pater sanctissimus, qui est lapsis offensionis et petra scandali in Ecclesia Dei, suam volens palliare malitiam, scripsit in dolo Romanorum regi litteras mendaces & falsas, quod absque scitu ducis Austriæ recesserat: et hoc constat esse falsissimum.

VI. Item, quod ex post domini Cardinales inceperunt tractare cum Concilio, tenentes homines in verbis, et in suspenso, trahentes ex adverso, de quibus psalmista ait, *loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum*. Et ut istud pateat evidentissime, advertite, qualiter iste pater Reverendissimus Cardinalis Florentinus cedulam, quam nationes concordaverant in sessione quæ facta fuit penultima Martii, suorum fretus consilio sociorum et fautorum detruncavit, et decurtavit, deludendo ac vilipendendo hanc sacram Congreg. in qua talia præsumentes non sunt digni ut amodo admittantur, juxta illud 2. ad Corinth. *Et quæ participatio justitiæ cum iniquitate?* Exite de medio eorum, et separamini ab eis, et immundum ne tetigeritis.

VII. Item, quales isti Cardinales fuerint seu sint, manifeste patet in electione domini Papæ Joannis XXIII. per eos facta, si sane attendatur. Nam juraverunt sanctiorem, justiorem, meliorem, et sufficientiorem ex ipsis eligere. Ipsi autem istum Balthasar, quem tunc sciebant tyrannum, homicidam et simoniacum (alia prætermitto vitia quamplura) elegerunt. Qui si eorum sanctior et melior fuit, quales dici possunt ceteri Cardinales? certe deteriores. Considerent ergo oculi justorum, et videant, et judicent veritatem et mala quæ nunc sunt. Ex præmissis videmus insurgere illud quod habetur 1. q. 1. *principatus*. Difficile ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.

VIII. Item, isti domini Papa et Cardinales et eorum sequaces quotidie quærunt per eorum longas oblationes, tractatuum prolongationes, ut istud sacrum Concilium tædio affectum laborum, et expensarum, afflictum et exhaustum dissolvatur, et dissipetur; de quibus psalmista: in circuitu impii ambulabunt; et ideo non amplius eis credendum, sed faciendum juxta illud 3. q. 1. *si quis*. Separamini, inquit, a viis istis durissimis, ne simul pereatis in peccatis eorum.

IX. Item, istis amodo non est credendum, quoniam illusores sunt; pro quo notatur illud XXIII. q. c. Transferunt principes Juda terminos quos posuerunt patres eorum, qui immutant mendacio veritatem. Nam aliud prædicant, quam ab Apostolis acceperunt.

X. Quia a Deo sacerdotes positi fuerunt et prophetæ, id est speculatores. Isti ergo vertuntur in laqueum tortuosum, ponentes ubique scandalum. Verba sunt Hieronymi.

XI. Item, considerate quis unquam Ecclesiam Dei magis scandalizaverit, quam iste Joannes XXIII. et sui fautores cum eorum sequacibus mercatoribus, qui tam enormiter et publice, velut porcos in foro dignitates Archiepiscopales, Episcopales, abbatiales, canonicatus, et præbendas, ac parrocchiales Ecclesias pretio appretiato vendiderunt. Immo quod pejus est,

A Bullæ non expediebantur in cancellaria apostolica, sed in barreo nummulariorum seu usurariorum et mercatorum, maxime Florentinorum. ANNO CHRISTI 1415.

XII. Item, sol justitiæ, Christus Deus et Dominus noster ementes et vendentes de templo ejecit. Illos vero Papa Joannes XXIII. et sui sequaces in templo introducere nisi sunt, mensas nummulariorum in templo erexerunt, quas Christus subverterat. Ista et plura alia manifesta sunt et notoria, nam in omnem terram exivit sonus eorum.

XIII. Item, si quæratur utrum tales simoniacos accusare necesse sit. Respondet B. Gregorius super Genesim de morte Abelis. Evidentia patrati sceleris clamore non indiget accusatoris. Ex quibus concludi potest, quod isti simoniaci sunt perfecti hæretici, quibus non est sors neque pars in hac fide Christi, quia cor eorum non est rectum coram Deo, ut habetur 1. q. 1. *Petrus*. Omnis avaritia cum multis aliis ibidem.

XIV. Item, cum omnis simoniacorum hæresis damnabilior esse comprobatur, ut dicta 1. q. c. *eos qui*. Igitur ab eis recedendum. Nam ut ait Apostolus ad Rom. 1. *qui talia agunt, morte digni sunt: & non tantum qui ea faciunt, sed qui consentiunt facientibus*.

XV. Item, attendatur, quod populus commendabiliter zelo fidei commotus Constantinum Episcopum, qui erat Ecclesiæ oculus, privavit et deposuit.

XVI. Item, Henricus secundus Romam transiens Benedictum IX. et duos alios qui contemptionibus suis scandalizabant Ecclesiam Dei, imperiali & catholica censura deposuit, et Clementem II. Romanæ Ecclesiæ Papam constituit.

XVII. Item, Otto primus Joannem XII. qui luxuriosus et venator fuerat, fugientem etiam a Concilio, deposuit; et ut dicit quidam solemnis doctor Parisiensis, violentiam gladii ipse illo abeundo potest repellere per gladium suum cum moderamine, nec agere contra Papam ut Papa est, sed contra hostem suum et hostem reipublicæ, sicut Ayoth qui Eglon regem Moab interfecit sagitta infixa in femore ejus, quod gravi servitute populum Dei premebat, non est reputatus interfeciſse rectorem, sed hostem. Hoc enim agere non est contra Ecclesiam agere, sed pro Ecclesia.

XVIII. Item, etiam multis aliis, quæ causa brevitatis omitto, attentis, consurgere necesse est cum Psalmista clamante: *Quis consurget mihi adversus malignantes? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem?* Et ne amplius seducant istam sanctam Congregationem fallacibus verbis et promissionibus dolosis, magna cum instantia reddere illusioribus iniquitatem ipsorum necessarium et expedit; videlicet procedendo jugiter ad sacras sessiones et determinationes juxta canonicas sanctiones, prout tempus et personarum merita requirunt. Nam ad hoc data est huic sacro Concilio potestas et virtus ab Altissimo, quæ non veretur magnitudinem cujusquam. Viriliter igitur agatur, et confortetur cor vestrum in Domino. Et ut docet Machab. *Verba hominis peccatoris ne timueritis, quoniam stercus & vermes sunt. Nam hodie extollitur, & cras non invenitur:* sed estote fortes in bello, et pugnate cum antiquo serpente. Nam si in Constantia constantes fueritis, videbitis auxilium domini super vos, et accipietis vitam æternam, quam vobis et mihi concedat Altissimus. Amen.

ANNO CHRISTI 1415.

SEQUUNTUR XII. PROPOSITIONES

Quas in vigilia Palmarum proposuit coram omnibus Prælatis & aliis in Concilio existentibus eximius sacræ thologiæ doctor cancellarius Parisiensis, unus de ambaxiatoribus regni Franciæ.

1. ECclesiastica unitas ad unum caput Christum fit, et agglutinatur per amorosum Spiritus sancti vinculum, mediantibus divinis charismatibus, tanquam qualitatibus, dispositionibus reddentibus in corpore mystico complexionalem harmoniam, vivificum, et ducentem ad opera vitæ spiritualis exercenda.

2. Ecclesiastica unitas ad unum caput secundarium, quod dicitur summus Pontifex, Christi vicarius, fœcundior est, multiplicior, copiosior, et major, quam fuerit Congregatio Synagogæ, et quam sit Congregatio civilis sub uno rectore, rege, vel imperatore.

3. Ecclesia habet potestatem seu facultatem ex vivifico germine sibi insito per Spiritum Sanctum, quod seipsam potest continuare integritate membrorum suorum tam coricalium seu formalium, quam materialium seu fluentium.

4. Ecclesia habet sponsum indefectibilem Christum, sic, quod lege stante, nec Christus potest ipsi sponsæ suæ Ecclesiæ dare libellum repudii, nec e contra.

5. Ecclesia non ita ligatur matrimoniali vinculo ad vicarium indefectibilis sponsi, quin mutuo se possit absolvere et dare libellum repudii.

Hæc definitio Concilii ad præsentem tunc Ecclesiæ statum accommodata est. Ita & de sequentibus dixeris.

6. Ecclesia vel Generale Concilium, eam repræsentans, est regula a Spiritu sancto directa, tradita a Christo, ut quilibet cujuscumque status, etiam Papalis existat, eam audire vel eidem obedire teneatur: alioquin habendus est, ut ethnicus et publicanus. Patet ex immutabili lege divina, Matth. 18. promulgata. Concilium Generale sic describi potest; Concilium Generale est congregatio legitima auctoritate facta ad aliquem locum ex omni statu Hierarchico totius Ecclesiæ catholicæ, nulla fidei persona quæ audiri requirat exclusa, ad salubriter tractanda et ordinanda ea quæ debitum regimen ejusdem Ecclesiæ in fide et moribus respiciunt.

7. Ecclesia vel Generale Concilium, dum dictat aliqua regimen Ecclesiæ concernentia, Papa non sic est supra jura, etiam positiva quod possit pro libito disponere, talia dictata per Ecclesiam eo modo et intentione quibus dictata concluſaque sunt.

8. Ecclesia vel Generale Concilium, quamvis non possit tollere plenitudinem potestatis Papalis a Christo supernaturaliter et misericorditer collatæ; potest tamen usum ejus limitare sub certis regulis ac legibus in ædificationem Ecclesiæ: et in hoc est totius Ecclesiasticæ reformationis stabile fundamentum.

Quæ hic traduntur, communia tunc erant inter doctores; & quamvis minus caute dicta hæc haberentur; tolerabantur

9. Ecclesia vel Generale Concilium potuit et potest aggregari sine expresso consensu vel mandato Papæ etiam rite electi et viventis in multis casibus. Unus inter ceteros est, si accusatus sit et evocatus, ut audiat Ecclesiam juxta legem Evangelicam allegatam, cui legi subjectus est, et ipse renuit contumaciter Ecclesiam convocare. Alius casus ubi materiæ generales continentes regimen Ecclesiæ veniunt terminandæ per Generale Concilium, et Papa renuit contumaciter illud convocare. Alius, si jam dictatum sit per Generale Concilium, quod debeat tali vel tali tempore convocari. Alter casus est, ubi probabilis est dubitatio super contendentia plurium de Papatu.

10. Ecclesia seu Generale Concilium, si viam aliquam concluserit seu dictaverit acceptandam esse a Papa pro terminatione schismatis; ipse tenetur illam acceptare; & ita secundum præparationem animi tenetur ad cessionem; & dum ultro offert eam, & prævenit, ipse redditur multum commendandus.

11. Ecclesia seu Generale Concilium præcipue debet intendere cum prosecutione unionis perfectæ, ad extirpationem errorum & emendationem errantium sine personarum acceptione. Similiter ad hoc quod hierarchicus ordo Ecclesiasticus prælatorum & curatorum multipliciter turbatus, reformetur ad similitudinem cælestis Hierarchiæ, & conformiter ad regulas primitus institutas.

12. Ecclesia non habet efficacius medium ad generalem sui ipsius reformationem; quam si statuatur Generalium Conciliorum continuatio, celebrationem Provincialium non omittendo.

COMMISSIO FACTA AUCTORITATE CONCILII GENERALIS

Domino Archiepiscopo Cantuariensi.

SAcrosancta Synodus, universalem Dei Ecclesiam repræsentans, in Spiritu sancto legitime congregata venerabilibus Patribus Archiep. Cantuar. Winton. & Lichefelden. Episcopis, salutem, & commissorum vigilantiam efficacem. Quanquam hic nos pro votivæ & saluberrimæ unionis obtentu, ac orbis universi quiete, ad cujus felicem gloriam & dulcedinem longæva ac jam pene defessa vota fidelium exardescunt, cum maximis nempe curis pleniſque laborum vigiliis jugiter insudemus, simusque circa ea quamplurimum occupati; nihilominus, ut ubique jura cameræ Romanæ Ecclesiæ conserventur, & ea minime fraudentur, aciem oculorum extendimus, & partes nostræ solicitudinis adhibemus; isto namque præsertim tempore, quo Petri navicula cernitur rectoris gubernacula permaxime deplorare. De vobis igitur ac vestrum quolibet gerentes nostris in cordibus fiduciam firmiter specialem, quascunque pecuniarum summas, res, jura, ac bona in quibuscunque consistentia, a quibuscunque collectoribus & subcollectoribus in regno Angliæ, per sedem Apostolicam seu alios potestatem habentes, hactenus quomodolibet deputatis, personis quoque aliis, tam Ecclesiasticis, quam secularibus vel mundanis regni prædicti, ad dictam cameram quovismodo, seu quavis occasione, vel causa, nunc vel etiam in posterum pertinentia, cujuscunque status, conditionis, dignitatis, vel præeminentiæ fore noscantur, & quibusvis nominibus nuncupatis, per vos, vel alios fidos, probos, et alias idoneos a vobis & vestrum quolibet deputandos, nostra & dictæ cameræ nomine petendi, exigendi, recipiendi, ac pariter rationem, computum, & calculum cum ipsis & quolibet ipsorum ponendi & revidendi, & de receptis quietandi, liberandi, & plenarie absolvendi, atque pactum de ulterius non petendo faciendi, eosque

& quos-

ANNO CHRISTI 1415. tamen, qu Romano rum pont cum auc ritas int dubios P tifices nu tabat.

Affert wil Conc. Brit t. III. p. 3: ex rege el Chichel. fol. 305.

& quoslibet aut quemlibet eorundem ad prædicta, & pro eorum executione votiva pœnis & mulctis, necnon ſuſpenſionis, interdicti, & excommunicationum ſententiis promulgandis; cenſuris quoque Eccleſiaſticis & aliis juris remediis, de quibus videbitur, rebelles & inobedientes quoslibet compellendi & coercendi, ac etiam cum eiſdem hujuſmodi duntaxat perſonis ſuper his, in quibus eſſent eidem cameræ debitrices, ſeu teneri præfatæ cameræ quomodolibet nunc vel in poſterum dicerentur, pro veſtro & veſtrum cujuslibet voluntatis arbitrio componendi, & compoſitionem amicabilem, prout viſum fuerit, faciendi; ſuper quo veſtras & veſtrum ſingulorum conſcientias oneramus, vobis & cuilibet veſtrum in ſolidum plenam & liberam, ſacri hujus auctoritate Concilii, concedimus tenore præſentium ex certa ſcientia facultatem: revocantes inſuper ex nunc ſimili ſcientia omnes & ſingulos hujuſcemodi collectores & ſubcollectores, ipſoſque & quemlibet eorum officii ſuſpendentes & penitus amoventes; mandantes præterea harum ſerie ad firmioris roboris cautelam collectoribus & ſubcollectoribus & perſonis aliis dicti regni Angliæ hujuſcemodi antefactis, quatenus vobis & veſtrum ſingulis ejuſdem ſacri auctoritate Concilii ſtudeant & debeant in præmiſſis & circa ea efficaciter obedire; inobedientes, ſi qui, quod abſit comperiantur, pœnis, & de quibus alias, ut præfertur, juris remediis quilibet veſtrum decreverit, arctius coercendo; ſcituros denique, quod qui obedientiæ morem vobis in his gerere, ut docuerit, recuſabunt, indignationis noſtræ pœnales aculeos, prout ratio juris dictaverit, non vitabunt: rata inſuper atque grata firmiter habituri quæcunque per veſtrum quemlibet juxta cælitus elargitam vobis prudentiam geſta rite fuerint in prædictis. Studeatis igitur, exhortamur in Domino, de ſingulis, quæ ſucceſſerint, nos quantocyus & plenius adviſare, ut poſſimus de diligentiæ ſtudiis circumſpectionis veſtræ providentiam unanimiter collaudare, & condigna rependere merita gratiarum. Dat. Conſtantiæ ſub ſolitis ſigillis quatuor præſidentium nationum die vigeſimo quarto Maji, MCCCCXV. indictione octava.

ANNO CHRISTI 1415.

EPISTOLA.

NUNTIORUM CONCILII CONSTANTIENSIS AD PETRUM DE LUNA AD CONCILIUM.

Directi cum rege Rom. ad Petrum de Luna ſignificant ſuum in Narbonam civitatem adventum, nihilque hactenus actum obſiſtente Regis Aragonum ægritudine.

REverendiſſimis in Chriſto Patribus & dominis præſtantiſſimis præſidentibus ceteriſque almæ nationis Germanicæ Concilii Conſtantienſis.

Reverendiſſimi Patres domini præſtantiſſimi. Poſt recommendationem & promptam obſequii voluntatem veſtris dominationibus innoteſcat, quod pridem, die videlicet decima menſis præſentis, corporibus, equis, ac rebus noſtris Dei gratia ſanis & ſalvis, venimus ad hunc locum, quem eadem gratia dirigente, Sereniſſimus Princeps & dominus noſter Sigiſmundus Romanorum, Hungariæ, &c. rex inclytiſſimus, die dicti menſis XV. eo quod ſerius applicandi Narbonam de Sereniſſimi domini Ferdinandi regis Aragonum & domini Petri de Luna voluntate pariter & aſſenſu ad eandem diem fuerat prorogatus, cum tota ſua comitiva ſoſpes & ſalvus ingreſſus eſt, & ex poſt, die XX. menſis præfati, per notabilem ambaxiatam dicti Petri de Luna, qui pro parte ſua die XIX. præcedente in magna Epiſcoporum, doctorum, atque militum multitudine huc applicuit, ſub themate: *Deſcendit juſtificatus in domum ſuam*, reverenter & honorifice, nobis & aliis ſacri Concilii nuntiis aſſiſtentibus, ſalutatus fuerat & ſuſceptus, quemadmodum hæc & alia in litteris per præfatos nuntios dicto ſacro Concilio communiter deſtinatis plenius & latius continetur. Verum, Patres reverendiſſimi, quod his ſic geſtis, nihil in principali negotio, maxime quoad viſiones mutuo celebrandas & alia nobis injuncta negotia uſque in hunc diem fieri poterat, ſeu congruis modis pertractari, ægritudine corporali dicti domini regis Aragonum etiam uſque ad horrendæ mortis periculum obſiſtente. Nunc autem idem Rex, Redemtoris noſtri gratia, ſaluti ſeu ſanitati priſtinæ reſtitus in parte, non abſque medicorum ſuorum diſſuaſione manifeſta, divinæ ſe penitus committens diſpoſitioni, iter Valentia per mare arripuit, & heri, Deo duce, ad prope villam Perpignani, proſperis appulit ſucceſſibus, eandem per currum in diem craſtinum ingreſſurus, totaliter & peroptime, quantum nos concipere poſſumus, ad pacem Eccleſiæ, nec non Chriſti fidelium totalem reintegrationem diſpoſitus & cordialiter inclinatus; quemadmodum etiam ex copiis litterarum prædicto domino noſtro Romanorum regi infra biduum per eundem tranſmiſſarum, quas veſtris circumſpectionibus reverendiſſimis præſentibus incluſa deſtinamus, luce clarius poterit apparere. Jam igitur tempus acceptum mutuæ viſionis & practicæ finalis ſuper nobis commiſſis cum deſiderio per nos expectatum advenit: in quo ea quæ fient & concludentur præfatis veſtris dominationibus quantocyus fieri poterit curabimus intimare. Quas Altiſſimus pro ſalubri & felici Eccleſiæ reformatione, &c. ſalubriter & feliciter juxta vota dignetur conſervare. Supplicamus nihilominus inſtanter, quatenus nos de mora ſcribendi eædem veſtræ paternitates velint habere excuſatos: quia per receſſum noſtrum de Gebennis uſque in diem iſtum nihil certi, de quo ſcribere congrueret, occurrebat. Datum Narbonæ die XXV. Auguſti MCCCXV. mei Ripenſis ſub ſecreto.

Earundem reverendiſſimarum Paternitatum humiles nuntii, Petrus Ripenſis Epiſcopus, Conradus de Suſato ſacræ Theologiæ, & Lambertus de Stipite Sacrorum Canonum profeſſores.

d Matt. t. II. p.

EPISTOLA.

Jacobi Turonenſis Archiepiſcopi ad Concilium Conſtantienſe.

Negotia feliciter conſummata fuiſſe ſignificat.

SAcroſanctæ Generali Conſtantienſi Synodo, Reverendiſſimis in Chriſto Patribus & dominis noſtris præſtantiſſimis. lb. p. 1655.

Reverendiſſimi Patres & domini, humillima recom-

recommedatione præmissa cum obsequio promtissimo. Altissimus, qui sperantes in se non deserit; sed res penitus desperatas suæ virtutis magnitudine consummat, post permaximos labores & turbines varios & ingentia tædia dignatus est, quos diligit consolari. Hinc manum ad fortia ponens, cervices antiqui hostis confringendo, rem unionis Ecclesiæ, pro qua firmi & intrepidi certatis felices & nos, quantum ex alto elargitum est, grandi cum patientia qua potuimus complevimus. Adeo disposuit, quod ejus dirigente dextera, existat factum, in unum ovile reducti canticum pacis & lætitiæ referre potuerunt sacræ dominationes vestræ. Idcirco R. V. P. præfata scribimus, quatenus spes vos pulcherrima fovet, pacem & unionem Ecclesiæ diu desideratam & consequendam, veluti per nos latius eisdem in brevi explanabitur, Domino concedente, qui R. V. P. conservare dignetur, ut ea quæ sua sunt, pacem & alia virtutum opera feliciter compleatis. Serptum Narbonæ Decembris die XIV.

ANNO CHRISTI 1415.

Vestrarum R. P. humiles & devoti Jacobus Turonensis & cæteri collegæ legati nuncii vestri.

EPISTOLA

Sigismundi regis Romanorum ad Concilium Constantiense.

Significat nonnulla determinata fuisse capitula, ex quibus unia optata sequatur.

Ib. p. 1656. SAcrosanctæ Generali Constantiensi Synodo, in Spiritu Sancto congregatæ, universalem Ecclesiam repræsentanti, Sigismundus Dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. rex, filialem obedientiam cum debito honore.

Quanquam pervigili cura, omnique solicitudine, post ingressum nostrum ad terras istas, pro bono sacratissimæ unionis feliciter consummando, non cessavimus, quemadmodum etiam in votis habuimus, fideliter laborare; quia tamen tractatus desuper habiti, Deo permittente, continuæ mutationi subjacebant, sic quod hodie adpunctuata, & circa circumstantias occurrentes fere concluſa, crastina die, vel variata fuerant, vel saltem penitus retractata, V. S. super actitatis a certo nequivimus avisare. Verum quia Christus Jesus, sponsus Ecclesiæ, cujus res agitur, oculis misericordiæ suæ nos respicere dignatus est, & vestræ sanctitati consolationem hujusmodi communicare cupientes, præsentibus intimamus, quod die externa parte nostra, & nuntiorum præfatæ vestræ sanctitatis cum ambaxiatoribus, & procuratoribus regum & regum principum obedientiæ illius, quem B. appellant, super certis capitulis, punctis, & articulis, ex quorum practica unionem in Ecclesia Dei perfectam & completam pervenire nullatenus dubitamus, concluſum fuerat, & optato fine determinatum & concordatum; super quibus nuntii breviter ad Constantiam reversuri, supradictam sanctitatem plenius & expressius informabunt, quam Altissimus pro felici & salubri suæ Ecclesiæ reformatione feliciter dirigere & salubriter dignetur inspirare. Datum Narbonæ sub sigillo secreto nostro Lutzelburgensi, XIV. die Decembris regnorum nostrorum Hungariæ &c. vigesimo nono, Romanorum vero sexto.

Benedictum.

ANNO CHRIST 1415.

Ad mandatum regis Michael cancellarienſis Wratislavienſis.

EPISTOLA SIGISMUNDI IMPERATORIS

Ad Ludovicum Bavariæ ducem.

Mittit ei litteras Ferdinandi Regis Aragonum de subtractione obedientiæ Petri de Luna.

SIgismundus Dei gratia Romanorum rex semper augustus, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. rex, illustri principi Ludovico duci Bavariæ, & comiti Palatino Rheni, avunculo nostro charissimo. Die XVII Januar. Ib. p. 1655

Illustris princeps, avuncule charissime; die hesterna, hora quasi tertia noctis civitatem Viennensem ad Rodanum si tam nobis feliciter ingredientibus, litteræ sereniſſimi principis domini Ferdinandi regis Aragonum, fratris nostri charissimi, Perpiniani die septima præsentis mensis Januarii scriptæ, quas præsentibus inclusas tibi dirigimus, nostræ præsentatæ fuerunt majestati, in quibus idem sereniſſimus frater noster rex Aragonum, qui etiam diem constitutum & condictum in subtractione obedientiæ Petri de Luna prævenit, prout & ex litteris ejusdem sereniſſimi fratris nostri, ac forma subtractionis præmissæ nuper per dilectum secretarium nostrum Jodocum tibi transmissis plenius eluceſcit; & quem nos ad sacrum Generale Constantiense Concilium pro hujus facti incepti felici negotii terminatione requirere, & solicitare deberemus, nos affectuosissime pro faciendo nostri vigili operis studio requirere studuit, ut litteræ vocatoriæ pro præmissi negotii celeri expeditione quantocyus sibi transmittantur. Quapropter te instanter rogamus, tibique serioſe committendum edicimus, ut præsentatis litteris præfati sereniſſimi fratris nostri, adnotato sacro Constantienſi Concilio in specie pro parte exhibendis, idem sacrum Concilium instantissime pro hujusmodi litterarum vocatoriarum ipsi sereniſſimo regi Aragonum celerrima transmissione, ac aliorum in talibus pro honore Dei, & Ecclesiæ sanctæ ejus reintegratione, prædictorum peractione, uti eidem sacro Concilio menus & consultius videbitur nostri parte requiras. Datum Lugduni die XXII. mensis Januarii prædicti, regnorum nostrorum anno, Hungariæ &c. XXIX. Romanorum vero sexto, nostri sub signeto.

B. Præpositus Albensis.

SYNODI CONSTANTIENSIS LITTERÆ

Adhortatoriæ,

Quibus nobiles ab Hamzburg, ut Ecclesiam contra quosvis hæreticos masculè defendant.

DIlectis Ecclesiæ filiis, nobilibus viris Willelmo, Jaroslao, & Nicolao fratribus dictis de Hamzburg, regni Bohemiæ baronibus, sacro sancta & Generalis Synodus Constantiensis, salutem & Dei omnipotentis benedictionem. Quantis providentiæ studiis, malitiæ & nequitiæ fermentum, quod humana conditio ex antiqui serpentis afflatu, miseranda con- Affert Ludevvig. Reliq. to VI. p. 65

☞ contagione contraxit, poteſtatibus, quibus Ecclesiam ſuam Dominus regendam tuendamque commiſit, expurgandum incumbit; & ne corruptionis ſuæ virus pernicioſius dilatare queat, opportunis remediis occurrendum eſſe, ex Salvatoris noſtri ſententiis evidentius perdocemur, quibus arborem fici ſterilem fœcundiſque vitibus ſuæ vineæ noxiam ſuccidi; inſuper & oculum, manum ac pedem, reliquamque ſui corporis compagem ſcandalizantes, etiamſi dextri forſitan viderentur, præcidi & abjici mandat, pro ejuſdem corporis vita & cæterorum membrorum incolumitate ſalubrius conſervanda. Licet itaque, nobiles Domini, fidelitatis veſtræ zelum erga catholicam fidem plurimis cognoverimus documentis; quia tamen nonnunquam proficit ad vigilantiora virtutum ſtudia, etiam animos vigiles excitare; quamobrem nobilitatibus veſtris fiducialiter hæc duximus intimanda, quæ benigne ſuſcipere, ac in obſequium militantis Eccleſiæ ex innatæ devotionis effectu dignemini executioni debitæ mandare. Noſcant igitur veſtræ nobilitates, quomodo ſathanas, humani generis hoſtis antiquus, qui circumjens terram atque perambulans quærere non quieſcit, quibus damnationis virus infundat, quendam damnatæ memoriæ Joannem Huſſ, & nonnullos alios ſectatores eorum, Babylonis calice inebriavit; adeo ut ipſi inebriati, magiſterium appetentes & legislatores novelli a quibuſdam ſimplicibus putantur, ſanæ doctrinæ ſtudiis traditionibuſque ſanctorum Patrum miſerabiliter contemptis, nec non ad vanitates & inſanias falſas converſi, ſe ex ſuſceptis de manu ipſius ſathanæ errorum poculis noxialibus impleverunt uſque ad ſummum ejus; & diviſerunt etiam reliquias ſuas parvulis: quippe adeo perverſitas eorum in regno Bohemiæ & marchionatu Moraviæ, quod dolenter referimus, paſſim deteſtanda ſuccrevit, ut etiam nonnulli, qui nobilitatis ſecundum carnem titulo, aliis præeminent, unanimiter adverſus Chriſtum Dominum, & ipſam catholicam fidem damnabiliter conſpirantes, ad tuendum & defendendum errores, & pſeudodoctores hujuſmodi ſe impietatis funiculis invicem obſtrinxerunt. Porro nuper ipſi ſcelerati, eorundem Joannis Vikleff & Joannis Huſſ hæreticorum errorum in ipſis regno & marchionatu ſequaces, iniquitatem ſuper iniquitatem continuo opponentes, & contra auctoritatem hujus ſacri Concilii colla eorum extendere, quamvis temere, non verentes, vindictam divinam, ac in profundum malitiæ deſcendentes, quosdam libellos famoſos, pelles ſcilicet grandes ſuis calamis virgiſque plenas turpiter conſcripſerunt, quas in congregatione noſtra, hic in Spiritu Sancto pro reformatione univerſalis Eccleſiæ, in capite & in membris feliciter inchoata, & jamdiu continuata non erubuerunt facere publice præſentari; & earumvem pellium margines in gyro circumcirca ſuorum appenſorum ſigillorum in evidentius ſuæ prævaricationis teſtimonium ſtupenda & ridiculoſa præoccupat multitudo; quæ ne dum horrendum, ſed & ridiculoſum ſpectaculum intuentibus præſtant. Et licet per hæc & alia etiam horrenda plurimum, quæ ipſi ſequaces eorundem Joannis Vikleff, & Joannis Huſſ in eiſdem regno & marchionatu, in contumeliam noſtri Creatoris & ſanctorum ejus inconſultis moribus attentarunt hactenus & attentant, de cordium ſuorum obſtinata duritie ſpes nobis modica reſultaret, quod, dimiſſis erroribus eorum, ipſi tandem facere deberent, aut debeant dignos fructus; veruntamen tot taliumque ſacroſanctæ renatorum perditionem, & faſcinationem ſathanicam, materna charitatis viſcera, abſque amariſſimo compaſſionis dolore nequeunt ſubſtinere. Et ideo, quantum nobis ex alto permittitur, eos ad ſalutem, atque ſalvationem perducere viis & modis congruentibus jamdiu laboravimus; nihil de contingentibus omittendo: nam docendo, ſcribendo, diſſimulando, blandiendo, comminando, cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas fulminando, & jam forſan ultra, quam ipſorum ſaluti expedit, eorundem converſionem expectando, ſolerter, fideliterque impendimus ipſis miſericordiæ, quæ potuimus, & proficere debere credimus, officia univerſa; præſertim erga Joannis Huſſ ſupradicti perſonam dum viveret, quem manifeſtiſſimis, pernicioſiſſimiſque, ut præfertur, hæreſibus jamdudum tam judicialiter, quam ſcholaſtice in diverſis conſiſtoriis ac generalibus ſtudiis valde mature atque ſolemniter reprobatis atque damnatis irretitum, frivolum aſſertorem, & pertinaciſſimum defenſorem, tam ex confeſſione propria, quam ex ſuis manu propria conſcriptis codicibus, necnon ex teſtium omni exceptione majorum multitudine copioſa, devicit maturus noſter ac legitimus contra eum hic habitus proceſſus; prout ex ejus inſpectione liquet omnibus luculenter. Inſuper non obſtante quod juxta divinarum & humanarum legum decreta de carcere, & in compedibus reſpondere; nihilominus etiam in præſentia copioſa multitudinis ſpiritualium & ſæcularium aliquoties audientia publica per nos ſibi præſtita, & non tantummodo converſionis ei locus conceſſus, ſed ad committendum ejus obſtinatam malitiam ſuper abundantiſſimis inſtructionibus, catholicæ veritatis & hortamentis dulciſſimis cantatis, ut ſaluti ſuæ conſulens, ad veritatis criſtianæ religionis unitatem, pro ut tenebatur facere, ipſis per eum relictis & abnegatis erroribus rediret ad gremium Eccleſiæ; requiſitus reſtitit ſæpius & inſtanter; qui tamen more aſpidis ſurdæ obturatis auribus monita reſpuit ſalutis, nolens ab inſaniis ſuis falſis & plenis fermento malitiæ periculis reſilire: dilexit enim maledictionem & venit ei; & quia noluit benedictionem, elongabatur ab ipſo, abienſque demum in locum ſuum mercedem ſuis ſceleribus, ac illorum ſectatoribus debitam de jure, omnium miſerorum ipſe miſerrimus finaliter reportavit. Hæc itaque veſtris nobilitatibus pro informatione ſummaria ſcripſimus, ut de ſupraſcriptis aliter referentium, vos reddamus præmunitos in Domino, unanimiter ſinceris affectibus, quantum debemus & poſſumus, & per viſcera Domini noſtri Jeſu Chriſti requirentes & rogantes, quatenus virtutis vos viros in catholicæ fidei puritate flagrantes, quemadmodum dubitata ab omnibus fiducia hactenus commendamini, in hoc neceſſitatis articulo, manifeſtis operibus, & magnificis vos effectibus exhibere, & omnes hujuſmodi falſas inſanias, pſeudodoctores & ſectatores eorum a veſtris finibus exterminare viriliter & circa alios conſanguinitate aliove amicitiæ fœdere vobis junctos ac vaſallos ditionis veſtræ, & ſubditos univerſos ſtudeatis ſagaciter & efficacirer providere. Quod & ipſi modo dicti nullum hujuſmodi peſtiferis hominibus Dei & Eccleſiæ inimicis auditum accommodent, nullum eis præbeant auxilium, conſilium,

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

vel

☞ vel favorem; sed una vobiscum atque nobiscum ad similis persecutionis atque exterminationis opus viriliter animentur, & Dei gloriam in hostium suorum exterminio efficaciter prosequantur. Nec non venerabili fratri Joanni Episcopo Litomislienſi, fidei Catholicæ ferventi defensori, quem alias veluti ex millibus electum ad regnum, & marchionatum hujusmodi propter opus istud salubre si, & quantum Deo placeret, in illis partibus utiliter peragendis legatum nostrum destinavimus in favorem fidei, quæsumus opem & operam impendatis efficacius; & quantum vobis fuerit possibile, sibi si necessitas ingruerit in tali opere salutari, fideliter & constanter assistatis, viribus & opere vobis cælitus ministratis. Et quia considerantes, prout etiam credimus, vestras nobilitates non latere, quod eorundem perversorum audacia & numerus in præfatis frequenter augentur, & ipsorum effrenata superbia, & impietas, vires sumendo; proh dolor! semper ascendit; adeo quod illic propterea Ecclesiastica censura dissolvitur, & canonicæ sententiæ auctoritas evertitur; ibi etiam divina officia, timore Dei postposito, profanantur, ac multa nefaria, & absurda, fidei catholicæ repugnantia, in Deum ac sanctos sanctamque matrem Ecclesiam, ut fama vulgata didicimus, ausu damnabili publice prædicantur, & sacerdotes, religiosi & sæculares crudeliter spoliantur, a suis beneficiis repelluntur, percutiuntur, occiduntur, & inhumaniter tractantur contra Ecclesiasticam libertatem; & ipsorum consortia fugientes vel eis adhærere nolentes crebras injurias ab ipsis sustinent, & offensas. Nos tantas Dei & Ecclesiæ sanctæ injurias dissimulare nequeuntes, contra plurimos hujusmodi pestiferos, tam in regno Bohemiæ, quam in marchionatu Moraviæ, hæresum & errorum dogmatizatores, sectatores, defensores, ac fautores, vibrato jam censuræ spiritualis mucrone, citatione personali decreta, secundum canonicas sanctiones duximus procedendum, & ulterius procedemus, prout res tanta exiget & fuerit opportunum. Sicque universalis Ecclesiæ confortati præsidio in his & eorum executione vestræ nobilitates se velint & dignentur habere, quod vos reddatis inter optimos ejusdem fidei zelatores in Christi militia magis & magis glorioſos. Nos etiam proinde ac ipsa Ecclesia, earundem nobilitatum digna merita, in eas a felicis divæ memoriæ suis prædecessoribus laudabiliter propagata, altis laudum præconiis attollere, & si opportunitas se obtulerit, congruis recompensare retributionibus jugiter constringamur. Datum Constantiæ sexto Kal. Aprilis, anno a nativitate Domini MCCCCXVI. Apostolica sede vacante.

ANNO CHRISTI 1415.

LITTERÆ CONCILII AD VITERBIENSES.

Affert Bussi hist. Viterb. p. 428. in append.

SAcrosancta & Generalis Synodus Constantiensis, dilectis filiis prioribus, regimini, & communitati civitatis Viterbiensis, salutem & Dei omnipotentis benedictionem.

Litteras vestras accepimus, de quibus vestra devotione satis gavisi fuimus, nam cum ad universalem & sanctam Romanam Ecclesiam sinceram fidem, reverentiamque gerere videamini, gratiosissimum nobis est. Quippe ea nobis maxime cura est, ut omnes, & subditi maxime Ecclesiæ, quemadmodum vinculo humano, ac divino pariter sunt astricti; ita eidem pareant ac ipsam debite revereantur. Unde cum juxta nostra desideria ostenditis sincere ac fideliter ad Ecclesiæ statum intendere, de vobis fiduciam sumimus specialem, & de optimo proposito vos plurimum commendamus. Verum quia pro tutela vestræ civitatis suffragia postuletis, & specialiter dilectum Ecclesiæ filium Tartalliam de Lavello, nonnullarum armigerarum gentium capitaneum, plurimum laudando, ipsum desideratis ad servitia S. R. E. retineri. Nos super his habita matura deliberatione, quamquam multiplicibus arduissimis negotiis occupati simus, de remedio opportuno, quantum licet, providere curavimus; ita quod poteritis merito contentari, certificantes vos tantum nobis cordi existere, ut terræ Romanæ Ecclesiæ immediate subjectæ in tranquillitate permaneant, quod cum omni ingenio, atque opere vos intendimus vigilare. Estote ergo fortes; nam de proximo sublato hoc pernicioſissimo schismate, sumus ad electionem indubitati summi Pontificis perventuri, qui vos, & alios Ecclesiæ populos sub pacis otio continebit, nosque super inde omnem diligentiam apponentes. Datum Constantiæ Kal. Aprilis anno a nativitate Domini MCCCCXVI. Apostolica sede vacante.

ANNO CHRISTI 1415.

EPISTOLA RAYMUNDI ABBATIS

Cluniacensis, ad Concilium Constantiense.

Excusat suam a Concilio absentiam ob senectutem & infirmitatem.

Affert Mart. Vet. Mon. tom. VII. p. 1227.

SAcrosanctæ Generali Constantiæ Synodo in Spiritu Sancto congregatæ, devoti oratores Raymundus Ecclesiæ Cluniacensis humilis minister, totusque conventus ejusdem loci, reverentiam & obedientiam cum honore.

Perpendimus grande & multiplex bonum ob desiderandam cujus assecutionem benedicta Congregatio vestra & suum canonice sortita est initium, & constanter, rite & virtuose procedens, Christo duce, felicem præstolatur exitum. Perpendimus sane & per tenorem priscæ Convocationis Apostolicæ didicimus glorioſam in unum convenisse multitudinem vestram, ut diutinum pestiferumque schisma, & quodvis perversum dogma, seu pullulantem hæresim in agro Dominico funditus exstirparet, utque pene confusum, proh dolor! mysticum corpus Ecclesiæ ad debitum suæ integritatis atque reformationis ordinem in capite & membris ipsius revocaret. Hæc opera est felixque solicitudo vestri sacratissimi cœtus. Et vere felix cuicumque Deus tam laudabili salubrique negotio coassistere & cooperari præstiterit. Has ob res, ego Cluniacensis Ecclesiæ minister prædictus sategeram dudum, & arrepta via conatus sui apud vestrum sanctæ conventionis consortium me transferre, vestri quidem sancti operis & curæ participio me felicissimum existimaturus, si quo tendebam tunc adveniſſe potuissem. At grandis senectæ obfuit illico expertius comprobata debilitas, quam cœpti itineris fatigatio, indeque proveniens gravis ægritudo simul oppressit. At vero non diminutam constat, quin potius in corporis & propriæ debilitatis augmentum processisse, mei amplius quam septuagenarii senectutem. Supereſt incommoditas temporum, sterilitas agrorum, dolendi & lacrymabiles tumultus impacifici finium istorum, guerrarum

im-

impetus, currentis nunc temporis frequentiores A strepitus armatorum, & quorumdam prorsus impudentium, nedum agris depopulatis inops vulgus exheredando ad nihilum funditus redigere, quin etiam adversus castrorum & fortalitiorum cacumina violentius insurgere, atque radicitus evertere singula, nisi jugis ac indefessa custodia sedulius obsistat. Cujus rei insolentiam nuper in grave istius monasterii dispendium pertulimus. Cum igitur quædam generalis exhortatio, requisitio, monitio, ac in virtute obedientiæ præceptio mandatumque absentium ab eadem sancta Synodo Prælatorum, ut in eodem Concilio conveniant, per quasdam litteras sub plumbo & Bulla quidem sacræ Synodi dudum emanasse contigerit, prout fertur: B idcirco eandem sanctam Synodum, vestræque sanctæ multitudinis benedictum cœtum supplices & humiles deposcimus, quatenus prædicta sterilitatis, guerrarum & disturbiorum incommoda cum fragili senio ad mei ministri supradicti Cluniacensis Ecclesiæ absentiam legitime excusandum suscipere dignemini, attendentes, quod etiam ab ipsius sanctæ Synodi exordio, pro me & meo monasterio ac Cluniacensi ordine in eodem sancto consortio vestro atque Generali Concilio affuerunt jugiter viri quidam juris utriusque divini & humani doctores, quorum assistentiam in eodem Concilio vicariatumque & procurationem pro me ac prædictis monasterio, & ordine usque in finem ejusdem Con- C cilii continuandam esse decrevimus & decernimus per præsentes: eisdem & cuilibet eorum in solidum, videlicet dominis Roberto *de Eschaudesoles* Decretorum doctori priorique Cessiniarum, Joanni de Vinzellis magistro in theologia de Ymnimonte, Lamberto de Stipite de Bertreriis, Petro de Corrozello B. Mariæ Deauratæ de Tholosa, & Petro Alboti de Tarnayo ordinis nostri Cluniacensis prioribus, doctoribusque Decretorum: dantes & concedentes potestatem vice & nomine nostro atque pro nobis in eodem Generali Concilio comparendi, & ibidem ad opus sanctæ unionis ac reformationis Ecclesiæ incedendi, jura, & libertates & privilegia universalis Ecclesiæ, nostrorumque D monasterii & ordinis prædictorum tuendi & defendendi: vices quoque nostras in his & aliis quibuscumque, prout moris est & pertinet ad Generalia Concilia plene absentiam prædictam excusando, penitus exercendi. Quæ quidem omnia vice & nomine nostro agenda, ut præmittitur, per nostros hujusmodi procuratores & nuntios speciales, atque gerenda in eodem Concilio ex nunc promittimus rata & grata habere, nec quomodolibet a salubribus discrepare statutis aut statuendis in eodem Generali Concilio: quin immo ea tenere & custodire, ac in dictis nostris monasterio & ordine facere toto nisu inviolabiliter observari. Datum in nostro monasterio Cluniacensi prædicto, sub E sigillis nostris, anno Domini MCCCCXVI. die decima mensis Augusti. R. Clun. *J. Ginavet*.

ANNO CHRISTI 1415.

COPIA LITTERÆ ALFONSI REGIS ARAGONUM

ANNO CHRISTI 1415.

Missæ &c.

Significat obitum patris sui Ferdinandi, & unionem Ecclesiæ, quantum in ipso fuerit procuraturum se promittit.

REverendis venerabilibus in Christo Patribus, amicis charissimis, dilectis, & devotis nostris dominis Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, cæterisque Prælatis & aliis in Constantia Moguntinensis provinciæ congregatis, Alfonsus, Dei gratia, rex Aragonum, Siciliæ &c. salutem & honoris augmentum. Die 14. ap. Affert Mart. Ane. t. II. p. 1664.

Flebilis tragœdiæ calamo, non sine alta cordis amaritudine, & lacrymarum fluvio nunciamus, quod Illustrissimus dominus rex pater & dominus noster, recordationis eximiæ in villa Aquælatæ, die jovis, secunda Aprilis instantis circa meridiem suæ debitum, quod saucia mente referimus, fatalitatis exsolvens, ab hoc seculo migravit ad Christum. Et quanquam de tanti principis, patris & domini obitu nequeamus amarissime non tristari; considerato attamen, quod nihil humanæ naturæ decentius ad nihilque certius in hanc vallem lacrymarum venimus, quam ut tremendæ mortis janua exeamus, nostram aliquatenus obtemperamus tristitiam; præcipue tamen in suæ vitæ glorioso exitu, ut Christianissimus princeps, cum tota cordis contritione Ecclesiastica sumpsit sacramenta. Ex quibus tenemus de firmo quod ultra glorioſum nomen & famam, quam ob sua magnifica gesta, & opera virtuosa, & inter multa alia, quæ ad arctam unionem sanctæ matris Ecclesiæ devote peregit, reliquit in terris, animam ejus dirigit in excelsis. Ideo Paternitates vestræ, quas credimus, ut humanum est, tantæ amaritudinis acerbitate dolere, pro refrigerio animæ suæ, ut libeat, ad Dominum intercedant, ut si quid maculæ purgandum remanserit, devotorum orationibus abstergatur; scituræ quod si vivente dicto sereniſſimo domino genitore nostro, prout nostis, ex hinc negotia dirigebantur Ecclesiæ; non minus nos, qui igne paternæ charitatis adurimur, voluntate prona, studio pervigili, & intentione sincera præter omnia ad consummationem tam meritorii, & sacri negotii glorioſissime initiati, ejus suffragio dirigente, cujus res agitur, procedemus, parati si qua restent, quæ super his vobis occurrerint, utpote a paterno non degenerantes affectu, pro viribus adimplere. Datum in monasterio Popleti sub nostro sigillo secreto XIX. die Aprilis, anno a nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo sexto decimo.

EPISTOLA PRIORIS MAJORIS

Et conventus Cluniacensis, ad clerum Gallicanum in Concilio Constantiensi existentem.

Significant novi abbatis electionem, quam petunt a Concilio confirmari.

REverendissimi Patres & domini metuendissimi, humillima recommendatione præmissa. Cum, volente & permittente Deo, reverendus Septemb. mense Affert. Mart. Ver. Mon. t. VII. p. 1218.

dus in Christo pater dominus Raymundus dudum abbas & pastor noster, ac hujus nostri Cluniacensis monasterii, ex præsenti sæculo ad Dominum migraverit: unde nos & id ipsum monasterium totusque Cluniacensis ordo vehementer & non immerito condolemus tanto viduati pastore, qui tanquam forma religionis & speculum devotionis per vitæ suæ cursum extitit. Nos inde processimus ad novi abbatis & pastoris electionem, venerabilemque patrem dominum Robertum priorem Celsiniarum, decretorum doctorem, tanquam idoneum elegimus in abbatem nostrum & hujus Cluniacensis monasterii, cujus personam existentem apud vos & præclarissima merita sufficienter agnovistis. Supplicamus igitur, quatenus nunc, vacante sede Apostolica, a qua locus ipse Cluniacensis immediate dependet, vices gratiæ & favoris vestri impendere dignemini, ut idem dominus noster possit & valeat, ut nobis opus est, celerius confirmari. Alioquin gravis jactura incommoditasque periculosa multiplicis dispendii instanter imminet nostræ satis numerosæ fratrum congregationi, & huic Cluniacensi cœnobio, quod Romani pontifices & sedes Apostolica quasi cameram suam, & proprium thalami locum soluerunt jugiter operosius confovere: quod & nunc in parte ista etiam dignentur reverendæ Paternitates vestræ favore prosequi gratioso: quas Altissimus conservare dignetur. Scriptum Cluniaci die XV. Septembris.

Humiles vestri oratores
Prior major & conventus monasterii Cluniacensis.

ANNO CHRISTI 1415.

Superscriptio.

Reverendissimis, reverendisque ac venerabilibus in Christo Patribus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, ceterisque venerabilibus circumspectisque viris nationis Gallicanæ in Generali Constantiensi Synodo constitutis, dominis nostris honorandissimis.

EPISTOLA UNIVERSITATIS COLONIENSIS

Ad Concilium Constantiense.

De Joanne de Prussia suspecto de hæresi.

An. 1417. Affert Mart. An. t. II. p. 1708.

SAcrosanctæ Generali Constantiensi Synodo præsidenti, Patribus & Dominis nostris reverendissimis.

Humillima subjectione & obedientia præmissis. Vobis, præstantissimis dominis nostris, & Ecclesiæ universali ac sacrosanctæ Synodo Constantiensi præsidentibus, summarie exposuimus, quod ad nos supervenerat quidam frater Joannes de Prussia, moram nobiscum Coloniæ trahens, qui suspectus de hæresi habebatur; non initiative apud nos inventus, sed in aliis locis pluribus, in quibus antequam se applicuerit provinciæ nostræ, ut sufficit, intelleximus, pro tali habebatur. Idem Joannes apud nos per sententiam canonicam venerabilis Jacobi de Susato, ordinis fratrum Prædicatorum sacræ theologiæ professoris, inquisitionis hæreticæ pravitatis, carceri satis facili pro custodia mancipatus; & ne ab eodem illicentiatus exiret, juramento per eum præstito ad hoc astrictus, universitate nostra & prælatis Ecclesiarum ad hoc specialiter vocatis, & in illam sententiam unanimiter consentientibus, illicentiatus tamen abiit, allegans se post absessum suum, a Gregorio Papa absolutionem ab omnibus suis excessibus obtinuisse. Processum contra eum factum vestris Paternitatibus referent magistri nostri venerabiles, Theodoricus de Monasterio, & Joannes de Monte, ordinis fratrum prædicatorum, sacræ theologiæ professores. Supplicamus igitur humillime, quatenus singulis auditis & attentis, quæ concernunt factum istud, dicto M. Jacobo, & nobis scribere dignemini, qualiter nos in hoc facto habere debeamus, ut nec Ecclesiæ sanctæ, cujus caput apud nos pro tunc censebatur, & tenebatur Papa Joannes, confusio vel ignominia generentur. Factum, & totum processum contra eum factum noverunt magistri universitatis nostræ prædicti, videlicet T. de Monasterio, & Joannes de Monte, quibus scripsimus, rogantes, ut reverentias vestras super istis plenius informent, quas dignetur dirigere, & sanas, ac incolumes conservare ad honorem, & unionem suæ Ecclesiæ sanctæ, gratia nostri Salvatoris. Scriptum XXI. Maji.

Vestri humiles & devoti, Rector & universitas studii Colonienſis.

ANNO CHRISTI 1415.

EJUSDEM EPISTOLA

Ad Theodoricum de Monasterio, & Joannem de Monte

Ejusdem argumenti.

VEnerabilibus & scientificis viris magistris T. de Monasterio, & Joanni de Monte, ordinis fratrum prædicatorum, sacræ theologiæ professoribus, amicis nostris prædilectis. Ibid.

Reverendi magistri, & domini honorandi. Intelleximus a magistro Jacobo de Susato, ordinis fratrum Prædicatorum, inquisitore hæreticæ pravitatis per provinciam Colonienſem deputato, nobis exponente, quatenus dominus Jo. Malkaw de Prussia judicem obtinuerit dominum cardinalem Ragusinum contra dictum magistrum Jacobum in causa fidei, alias per eundem magistrum Jacobum adversus præfatum Joannem institutum; & quod olim Gregorius XII. tunc in sua obedientia sic nominatus, ipsum dominum Joannem absolvisse debuisset sententiis excommunicationis in eundem dominum Joannem ab ipso magistro Jacobo in causa fidei promulgatis; quodque præfatus dominus cardinalis Ragusinus requirit & desiderat, ut ipse magister Jacobus in congregatione Universitatis nostræ desuper habita consilium nostrum imploraverit, quid esset facturus in præmissis, ut nihil honori suo, cleri, neque nostro derogaret. Ubi nostra concordavit deliberatio, quod si dicta absolutio facta fuerit secundum formam juris cap. *ut officium* §. *si vero* de hæreticis lib. VI. æquanimiter tolerari debeat, quod ibidem suum sortiatur effectum. Sed si idem dominus Joannes de Prussia ad civitatem & provinciam Colonienſem descenderit, & ibidem malum semen suum ut prius spargere voluerit, a prædictis sententiis in eum latis non censeatur immunis; quia dictus Gregorius, de cujus obedientia tempore prætensæ absolutionis prædictæ nos non eramus, ipsum dominum Joannem præfatum absolvere non poterat a sententiis prædictis in eum promulgatis, maxime pro excessibus & delictis per eum in nostra obedientia perpetratis, & commissis.

sis, ut a nobis pro absoluto haberetur. Si tamen Concilium declaraverit ipsum fore absolutum & pro tali habendum, huic declarationi sit acquiescendum. Et ideo consultum fuit, ut copia processus per dictum Inquisitorem contra præfatum dominum Joannem facti vobis mitteretur, ut ex eo & cardinalis prædictus & alii de Concilio magis, & melius de factis & erroribus dicti domini Joannis possint informari. Insuper, reverendi magistri, misimus etiam litteras nostræ universitatis toti Synodo, supplicantes, quatenus audita, & cognita veritate facti processus contra dominum Joannem &c. ipsi nos dirigant, & informent, quomodo nos habere debeamus in ista prætensa absolutione &c. ab eo obtenta; scilicet an validam & canonicam eam censere debeamus, de quo certi non sumus; præcipue ex eo quod tempore hujusmodi absolutionis, si talis dici mereatur, eramus sub obedientia Joannis Papæ. Nec credimus, si idem frater Joannes veritatem processus plenarie narrasset, absolutionem a quocumque discreto tanta saltem facilitate obtinuisset. Unde in litteris nostris Synodo Generali directis eos ad vestras reverentias ad habendam plenam informationem super facto & processu, in quo ipsos plenarie & certitudinaliter informari poteritis, remisimus; & supplicamus, quatenus utique diligenter de processu in hac causa per magistrum Jac. & nos una cum ipso habito dominos de Synodo informetis, & certificetis.

ANNO CHRISTI 1415.

Rector universitatis studii Colonienſis.

ALIA EJUSDEM ARGUMENTI.

NOveritis, magistrum Jacobum de Susato, ordinis fratrum Prædicatorum, Inquisitorem hæreticæ pravitatis, per provinciam Colonienſem nobis litteras magistri Theodorici de Monasterio, sacræ theologiæ professoris, exhibuisse, quomodo frater Joannes de Malkavv de Prussia obtinuerit judicem Cardinalem Ragusinum contra dictum magistrum Jacobum, qui scribit sibi quod Gregorius XII. in sua obedientia sic nominatus, absolvit prædictum fratrem Joannem de Prussia a sententia excommunicationis, quam idem M. Jacobus tulit in causa fidei contra eundem fratrem Joannem, qui nos & totum clerum Colonienſem congregari fecit, requirens nos quid sibi & nobis expediret in hoc facto. Nos vero concorditer sibi dedimus responsum; non dubitantes de consensu domini nostri Archiepiscopi Colonienſis; ob reverentiam dicti domini Cardinalis sub istis modo & forma: Reverendo &c. Primo, ad ultimam clausulam litteræ ipsius M. Theodorici de Monasterio. Nam si Joannes Papa ipsum absolvisset a dictis excommunicatione & perjurio, oportuisset hoc vos tolerare, quod ex hoc sequerentur multa absurda, scilicet divisio Ecclesiarum, dispartitas collegiorum, parochiarum bicipitum tricipitumque multiplicatio. Nec dispartitas esset finis. Sed quidquid Gregorius fecit legitime in sua reali obedientia esse approbatum non contradicimus; sed facta in nostra obedientia non sunt talia, quæ concernant obedientiam dicti Gregorii; ergo non habemus nos de his factis implicare. Et quia idem M. Jacobus Inquisitor nunquam post Concilium Pisanum tenuit ipsum sic nominatum Gregorium pro Papa, sicut nec clerus Colonienſis, nec etiam nos. Ergo facta nostræ obedientiæ non sunt revocata. Idcirco sententia in ipsum lata stet & stabit in suo vigore. Maneat ergo ille in sua obedientia, nec occupabimus nos cum ipso, nisi venerit ad loca nostræ quondam obedientiæ. Item, ob reverentiam & honorem dicti domini Cardinalis concordes sumus sub istis modis, & forma: si absolutio facta est debito juris ordine, secundum tenorem capituli & officium inquisitionis §. 1. *Si vero aliqui*, extra. de hæreticis lib. VI. ubi sic dicitur. *Si vero aliqui ex prædictis, hæretica labe primitus abjurata, redire voluerint ad Ecclesiæ unitatem, eis juxta formam Ecclesiæ absolutionis beneficium impendatis, & injungatis eisdem quod injungi talibus consueverit.* Ubi Glossa super verbum *consueverit*, notat, modum secundum capitulum *Quotiens cordis* 1. q. VII. &c. *Saluberrimum*, Et de consec. Di. *secunda*. *Ego Berengarius*. Si sic legitime factum est, & habere poteritis legitimum documentum, de quo dominum Archiepiscopum, universitatem, clerumque totum Colonienſem & dictum magistrum Jacobum certos reddere poteritis; placebit omnibus prædictis & nobis quod dictus frater Joannes se gerat pro absoluto; dummodo maneat extra provinciam Colonienſem, certis rationibus nos ad hoc moventibus. De istis petimus informari Sacrum Concilium, & dominum Cardinalem Ragusinum prædictum, ut supersedeant de isto facto, quia non possumus nos a domino nostro Archiepiscopo & toto clero Colonienſi separare.

ANNO CHRISTI 1415.

ARCHIEPISCOPI, ET EPISCOPORUM

Sveciæ supplicatio ad Patres Concilii Constantienſis pro canonizatione Nicolai Episcopi Lincopenſis Brynolfi Episc. Scarenſis, & Ingridis monialis, anno 1417. die 1. Martii.

Ex cod. MS. Bibl. Upsal. n. 63. Q. to.

REverendissimis in Christo Patribus ac dominis suis gratiosissimis, dominis Episcopis, presbyteris & diaconis, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalibus, vestri humiles & Deo devoti filii Joannes Archiepiscopus Upsalensis, Kanutus Lincopensis, Bryniulphus Scarensis, Andreas Strenginensis, Nawno Arosiensis, Magnus Aboensis, & Eschillus Vexionensis Ecclesiarum Episcopi regni Sveciæ, omnimodam reverentiam debitamque & devotam in domino orationem. Affert Benzel Diar. Vastan. pag. 200.

Reverendissimi Patres, dominique præstantissimi. Quoniam Virginis filius, Deus noster gloriosus, suæ inscrutabilis sapientiæ consilio opportuno pro suæ inconsutilis tunicæ, videlicet S. Matris Ecclesiæ suæque sponsæ, longissimo schismate pestifero dilaceratæ, reintegratione morum ac consuetudinum laudabilium reformatione, virtutumque insignium adornatione vestrum sacrum collegium, in Sacro Generali Concilio Constantiensi in Spiritu Sancto voluit adonari, ut earundem Paternitatum vestrarum moderante prudentia, scissuræ sarciantur, & deformia reformentur, fiantque amodo omnia prava in directa, & aspera in vias planas convertantur, in quibus (Domini videlicet viis) alius sic, alius sic transiens pop. Christ. Christi sanguine redemtus, ad cælestis vitæ patriam de hoc exilio secure valeat pervenire.

Sane, reverendi Patres, cum sponsa agni,

quæ eum sequitur, quocunque ierit, eademque sponsa, videlicet sancta mater Ecclesia, tanquam regina a dextris virtuti Dei adstans, diversarum sacrarum religionum sit varietate decorata, inter quas * adversperascere mundo, in occiduis ejusdem partibus, ut puta in regno Sveciæ Christianissimo, quædam regulares constitutiones sub nomine & vocabulo *Regula S. Salvatoris* a D. nostro Jesu Christo, ut pie credimus, beatæ Brigidæ, patronæ regni Christianissimi Sveciæ supradicti divinitus revelatæ, in salutem populi Christiani prodierunt, prout paternitates vestras, credimus non ignorare, quæ sub Augustini regula, per sanctam sedem Apostolicam dudum confirmatæ in monasterio Watzlteno in regno prædicto celebriter & devotissime per duos conventus utriusque sexus in distinctis providissime locis separatis observantur. Unde quantus fructus devotionis, peccatorumque conversio & salus animarum redundare dignoscitur, ne dum in regnis istis aquilonaribus, verum etiam per diversorum inclytorum aliorum regnorum climata, videlicet Italiæ, Angliæ, Alamanniæ, Poloniæ & Livoniæ aliisve terris, vix animus capere possit aut lingua explicare,

ANNO CHRISTI 1455.

* *lege* adversperascante

Patres Reverendissimi, orbis terræ Cardinales, ac columnæ Ecclesiæ Dei inconcussæ, omni cum reverentia ac devotione grandique fiducia preces humillimas porrigimus eisdem Reverendissimis vestris paternitatibus, supplicantes, quatenus ob amorem Dei, nostrarumque precum supplici interventu procuratores & synodicos præfati monasterii ac totius ordinis ad sacrum Concilium Constantiense supradictum & Reverendissimas paternitates vestras directos, habere dignemini recommendatos, & negotia pro quibus ad dictum sacrum Concilium venerint expedienda favorabiliter recommissa, atque eorum clementissimi cooperatores existere in privilegiis, immunitatibus, indulgentiis, & aliis eisdem a summis Romanorum Pontificibus alias dudum indultis & concessis, per unicum futurum summumque Pontificem, Deo dante rite & canonice eligendum auctoritate Apostolica confirmandis; præsertim ut prædictæ constitutiones beatæ Brigidæ, ut præfertur, divinitus per revelationem traditæ, per modum regulæ ab aliis sacris regulis distincte valeant per eandem sedem Apostolicam confirmari, si quovis modo fieri possit, sacro Constantiensi Concilio approbante. Insuper, Reverendissimi patres & domini præstantissimi, ut ingratitudinis apud vos non arguamur, sufficienter informati per litteras sacri Concilii ac nostros procuratores, quos alias nuper ad sanctam sedem Apostolicam direximus pro trium sanctorum de supradicto regno Sveciæ, videlicet beatorum patrum Nicolai Lincopensis, & Brymulphi Scarensis quondam Episcoporum, ac Ingridis monialis monasterii Skeningensis ordinis prædicatorum, celebris memoriæ canonizatione (quorum meritis coruscantibus quamplurimis miraculis ad eorum sepulcra, firma fide in cordibus fidelium tenetur per universa regna ista & partes circumvicinas, ut potentes sint apud Deum intercedere pro peccatis omnium populorum, & gratiam militanti Ecclesiæ in præsenti, & gloriam in futuro a Domino cum aliis sanctis uberius impetrare.) Vestris Reverendissimis paternitatibus pro bono cooperationis in sacro Concilio Constantiensi, nobis quo ad primam instantiam jam facta expeditione in tam celebri negotio plurimum ex intimis regratiamur, devotissime supplicantes, quatenus apud summum Pontificem de proximo, dante Domino, eligendum, habere dignemini id canonizationis negotium tam sinceriter recommissum, ut ipsum cum aliis ulterius effectum sortiri mereatur optatum. Pro quibus Altissimus in sua gratia reverendissimas Paternitates vestras sine fine conservare dignetur ad præmissa & singula misericorditer adimplenda.

ANNO CHRISTI 1455.

Datum Upsaliæ anno Dom. CIↃCDXVII. prima die mensis Martii, nostris sub sigillis præsentibus coappensis.

MARTINI PAPÆ V. BULLA

Asloensi (1), *& Verionensi* (2) *Episcopis, ut de vita, & miraculis recolendæ memoriæ Nicolai Lincopensis* (3), *& Brymulphi* (4) *Scarensis* (5) *Episcoporum, ac Ingridis* (6) *Monialis ordinis Prædicatorum, quæstionem instituant.*

Martinus Episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Asloensi, ac Verionensi Episcopis, salutem & Apostolicam benedictionem,

Ex Bremi nosto Bu Ord. Præ ad hunc ex arch. O

QUoniam ineffabilis virtutum cælestium, proceræque celsitudinis internæ lætitiæ veritate plantantis, summi, circumdati agminibus, Patris providentia, licet, in hoc defluentis, & ad exitum continuo properantis mundi, statu recti censura judicii cuncta regens, omnes formans, graduque psalmatorum dijudicans, singulis diversa distribuat, & in hoc procelloso curarum pelago hunc humiliet, & hunc exaltet, istum dejici permittat ad infima, illumque ad summa rerum fastigia magnitudine dignitatum attollat; dum nascentis dies mortis indicitur, & per latentes subdolosque discursus hujus vitæ nostræ mortalitas ad extremum diem propulsi temporis mobilitate captatur, operum, gestorumque, remedia, & auxiliaria commoda salvando cœtui perstringit duntaxat profutura; congruit profecto, ut ultimum labentis vitæ nostræ diem, quem festinatis cursibus properare sentimus, piis prævenire gestientes operibus, & ex eorum, quos in hoc blandienti, captiosoque seculi tramite, cursu consummato ex miseriarum acervo, ad cælestem patriam immarcessibilibusque deliciis Altissimi præsentiam veniisse pie creditur, acceptabilia acquirentes suffragia, illos, ut etiam eorum adjuti patrocinio, ipsius patriæ possessores efficiamur, & hæredes, studiis honorare solicitis, & sonoris efferre præconiis nullatenus omittamus. Dudum siquidem cum pro parte dilectissimi in Christo filii nostri Erici (7) Sveciæ (8), Daciæ (9), & Norvegiæ (10) regis illustris, ac venerabilium fratrum nostrorum Upsalensis (11), ac dilectorum filiorum nonnullorum capitulorum & conventuum (12) (13) (14), Eccles. & monaster. necnon Procerum, aliorum nobilium, & communitatum quarundam civitatum regni Sveciæ juxta seriem quarundam litterarum per illos Balthassari, in sua obedientia, de qua partes illæ tunc erant, Joanni XXIII. super hoc specialiter directarum, coram Generali Constantiensi Synodo, postquam ipse Balthassar hujusmodi obedientiæ præsidere desierit, & antea sibi hujusmodi litteris minime præsentatis expositum extitisset, quod

cele-

☞ celebris & recolendæ memoriæ Nicolaus Lincopensis, Brymulphus Scarensis Episcopi, ac Ingridis monialis Monasterii monialium Skrenugen, (15) ordinis S. Augustini, sub cura & secundum instituta fratrum ordinis Prædicatorum viventium Lincopen. diœcesis, dum in hujus ærumnosæ peregrinationis exilio mortali vita potirentur, non humanis favoribus obsequi, sed puro corde, sinceraque mente divinis oculis complacere studuerant, & per austeritatem jugis pœnitentiæ corporum artus suorum spiritui servire cogentes, lubricæ carnis contempserant illecebras, declinaverant a voluptatibus, pudicitiæ conjuncti fuerant, & spreta fallaci gloria mundi, per devotæ orationis exercitium, & laudabilium virtutum opera summo judici Deo famulatum impendere, ac sibi ipsis & aliis ad æternæ vitæ merita proficere conati erant indefesse verbis pariter, & exemplis, non quæsierant opibus, sed spiritualibus gratiis, & bonis moribus abundare, quibus jugiter, & conversatione se pios, prudentes, humiles, sobrios, & castos, erga Deum summa veneratione devotos, erga vere pauperes, & loca pia charitate non ficta largifluos, constantes in fide, sacra spe plenos, & aliis virtutibus claros esse probaverant; propter quod mirabilis Deus in sanctis suis, & faciens mirabilia magna solus, per gloriosa eorundem Nicolai, Brymulphi, & Ingridis merita, tam ipsis in humanis agentibus, quam etiam post eorum felicem transitum ab hac luce in variis locis Sveciæ, diversisque temporibus miracula dignatus fuerat operari, honorans illos in terris, quos ut pie credebatur, coronaverat in excelsis, ac ex parte regis, & aliorum exponentium prædictorum ipsi Synodo humiliter supplicato, ut aliquibus S.R.E. Cardinalibus, & aliis Prælatis in dicta Synodo existentibus, quod se de vita, & meritis præfatorum Nicolai, Brymulphi, & Ingridis ac hujusmodi miraculis informarent, & ea quæ per hujusmodi reperirent informationem eidem Synodo referre curarent, & deinde sufficientibus, & exquisitis meritis ad hoc suffraganibus ipse Nicolaus, Brymulphus, & Ingridis aliorum sanctorum catalogo ascribi, & aggregari possent, committere dignaretur: ipsa Synodus nobis, tunc minori fungentibus officio, & dilecto filio nostro Petro (16) tit. S. Grisogoni presbytero Cardinali, ac venerabili fratri nostro Jacobo (17) Episcopo Laudensi, necnon dilectis filiis Joanni de Gersonio (18) Cancellario Ecclesiæ Parisiensis, Lamberto de Gelria (19) Petro de Pulca (20) Wilhelmo Slync (21), & Joanni Blocvvel (22) in theologia professoribus in eadem Synodo præsentibus, vivæ vocis oraculo commisit, ut litteris authenticis, necnon libellis & instrumentis publicis per regem & alios exponentes prædictos super hoc destinatis per eos visis & examinatis super præmissis omnibus se diligenter informarent, & omnia quæ per eandem reperirent informationem ipsi Synodo fideliter referre curarent. Qui quidem commissarii procuratoribus regis & aliorum exponentium prædictorum negotium hujusmodi prosequentibus eisdem litteris nec non libellis & instrumentis publicis per eos diligenter visis & examinatis, ea quæ exinde reperierunt de vita & meritis, nec non fama & devotione populi & miraculis hujusmodi, tam in vita, quam post mortem eorundem Nicolai, Brymulphi & Ingridis, quæ ipse Deus ad eorum preces, ut credebatur, operatus fuerat & in dies operabatur, seriosius referre curarunt; ipsa quoque Synodus attendens, quod de fama præmissorum ac devotione populi, necnon vita, & meritis dictorum Nicolai, Brymulphi & Ingridis ac miraculis supradictis per hujusmodi informationem receptam plene liquere non poterat, quodque Eccl. militanti difficillimum redderetur agnoscere spiritum glorificandum (23) in Ecclesia triumphanti, & quod propterea expediens videretur in talibus ea gravitate procedi, qua ipsa non deciperetur Ecclesia militans, & virtutum mater justitia non læderetur; sed in re tanta cum abundantiori cautela, & majori maturitate procederetur, vobis (24) suis dedit litteris (25) in mandatis, quatenus ad loca, quibus præfati Nicolaus, Brymulphus, & Ingridis fuerunt, dum in humanis agerent, conversati, & ad illa, ubi eorum corpora requiescunt, personaliter accedentes, de fama præmissorum, ac devotione populi, vitaque, & meritis antedictis ac miraculorum hujusmodi crebrescentia, veritateque & eorum circumstantiis universis, juxta datam vobis a Deo prudentiam, a testibus omni, quantum humana sineret fragilitas, exceptione majoribus, exacte, diligenter, fideliter, & prudenter secundum articulos & interrogatoria, quæ sua Bulla vobis mittebat intercluſam, requireretis perpensius veritatem; super quibus omnibus & singulis vestras duxit conscientias onerandas, prout in ipsis litteris plenius continetur. Nos itaque, qui superni postmodum dispositione consilii in Apostolicæ dignitatis statione collocati, illius, quem in suis sanctis collaudare jubemur, cujusque in hac tenebrarum valle habitantibus inscrutabilia sunt judicia, & qui investigabiles fecit vias suas, in terris, vices gerere, licet immeriti, comprobamur, ulterioribus regis, aliorumque exponentium præfatorum, qui caritate æstuantes, & fide, illudque veritatis, non qui cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit complectentes oraculum, Episcoporum & Ingridis prædictorum, qui ex Deo nati, illi omnia sua vovendo consecrarunt, & quos Altissimus, in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo Jesu benedicens, ante mundi constitutionem elegit, ut in conspectu ejus sancti essent, & immaculati, canonizatione, ut cum sanctis scribantur, studiis statuerint indefessis, piis, ac devotis supplicationibus excitati, ad Dei laudem, & gloriam, fidei propagationem orthodoxæ, & ut justorum semita, quasi lux splendens procedat atque crescat, ac compunctionis vomere ad proferendos fructus ubereſque manipulos fidelium de virtute in virtutem ambulantium corda perpensius adaperiant, vestrique exilis operis fruge Deus omnipotens, qui nullius obliviscitur operis, seminis per suos germinati in plurimorum conspectu pabula falce metant, granaque sua ad horrea perducant æterna, & elucente divinæ operationis effigie in hujusmodi tam celebris exagitatione negotii illud verbi Dominici: Inveni hominem secundum cor meum: vobis dirigi valeat, & adscribi, nostræ super his impertientes auctoritatis adminiculum, commissiones, necnon mandata, ac litteras hujusmodi, & omnia inde sequuta, rata habentes & grata, illa auctoritate Apostolica laudamus; approbamus pariter, & confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus; supplentes omnes defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem; & nihilominus ut hujusmodi tam me-

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

(15) *Præfat. ad Constant. ascitant ipsi hanc videm Modem fuisse S. Birgitæ.*

ritorii ædificatoriique negotii ductu regio exitus citius substituatur optatus, vobis & vestrum cuilibet, per vos vel etiam alios, moribus & vita comprobatos, viros idoneos, de quibus, & prout vobis, in his etiam hujusmodi vestris conscientiis oneratis, expedire videbitur, ad prædictarum litterarum executionem procedendi, ac in eis contenta exequendi; omnia præterea & singula quæ pro hujusmodi executorialiter adimplenda quomodolibet necessaria vel opportuna fuerint, faciendi, præsentium serie mandatum damus, & etiam potestatem. Testes autem hujusmodi, qui fuerint nominatim, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, per censuram Ecclesiasticam, appellatione cessante, compellatis veritati testimonium perhibere, non obstantibus tam fel. rec. Bonifacii Pap. VIII. prædecessoris nostri, ac de una, & duabus dietis in Concilio Generali, quam aliis Apostolicis constitutionibus, cæterisque, contrariis quibuscumque, seu si aliquibus communiter, vel divisim a sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, aut extra, vel ultra certa loca ad judicium evocari non possint, per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Quidquid autem per hujusmodi inquisitionem vos, & a vobis forsitan deputandos invenire contigerit in præmissis, nobis aut successori nostro R. P. canonice intranti per vestras patentes litteras præsentium, & aliarum litterarum prædictarum se continentes, plurimorum Tabellionum publicorum boni testimonii, & famæ legalis, manibus ac subscriptione vestris, sigillisque munitus, fideliter quantocyus intimare curetis, ut ex intimatione ipsa super his, uberiori nobis, vel eidem successori, certitudine reddita, consultius fieri queant singula, laudibus, & rependiis, supernaque caterva jugiter extollenda. Datum Constantiæ, Non. Maji Pontificatus nostri anno I.

ANNO CHRISTI 1415.

ANNO CHRISTI 1415.

REV. PATRIS BREMOND TOTIUS ORD. PRÆDIC.

Generalis Magistri in hanc Bullam

NOTÆ.

1. *Asloen.*) seu *Aslogen*, vulgo *Asloa*, in *Norvegia*.

2. *Verionien.*) *Vesxionen.* vulgo *Vexsia*, in *Svecia*. Apud *Odoricum annal. Ecclesiast. ad ann. MCDXVI. num.* 22. legitur *Vexionen.* Episcopalis urbs est *Vexsia* sub Archiepiscopo *Upsalensi*.

3. *Linsopen.*) in *Gothia*. Hujusce Beati sæpius meminit sancta *Birgitta* in suis operibus.

4. *Brymulphi*.) *Odoricus* scribit *Brinulphi*.

5. *Scarensis*.) Urbs est Episcopalis *Gothiæ*.

6. *Ingridis*.) Ex Odorico *Nigridis*. Beatæ *Ingridis* vitam conscripsere *Joannes* noster *a S. Maria*, in *lib. cui titulus: Lesvies, & actions memorables des Saintes, & Bienheureuses tant du Premier, que du Tiers Ordre du PP. & P. S. Dominique partie II. pag.* 137. *&c. Hyacintus* noster *Choquetius*, *Olaus Magnus Upsalensis* Archiepiscopus, & *Joannes Vastonius in Vits Aquilonari*.

7. *Erici*.) seu *Henrici*, hujus nominis XIII. regis *Sveciæ* & IX. regis *Daniæ*.

8. *Svvetiæ*.) *Svveciæ*, vulgo *Svvede* regnum est *Europæ* versus septentrionem.

9. *Daciæ*.) regio est *Europæ*, in *Transylvaniam*, *Moldaviam*, & *Valacchiam* divisa.

10. *Norvegiæ*.) Vulgo *Norovvege*, est *Europæ regnum*.

11. *Upsalen*.) In *Svecia*.

12. *Lunden*.) urbs est *Scaniæ* Provinciæ.

13. *Nidrosien.* vulgo *Drontheim*, & *Trontheim* in *Norvegia*.

14. *Suffraganeorum*. Quos numero sex esse, docet *Cranzius*, Episcopos scilicet *Scarensem*, *Lincopensem*, *Stregnisensem*, *Aboensem*, *Arosiensem*, & *Vellimensem*. Idem censent *Miræus*, & *Joannes Carolus a Stadel*, in *Compendio* Geographiæ Ecclesiasticæ pag. 227. Verum *Labbeus in Breviario Geographiæ episcopalis* eos inter suffraganeos recenset etiam *VVesionensem*, seu *Vexionensem* Episcopatum de quo in II. *nota* mox dictum fuit.

15. *Skrenugen*.) Illud crediderim monasterium, quod *Bernardus Guidonis* recensens sororum monasteria provinciæ *Daciæ*, vocat *Skemungense*. Ab *Odorico* dicitur *Oltrovingen*.

16. *Petro*.) *De Alliaco* nuncupato, viro doctissimo, de quo consulendus *Ciaconius in Vit. Pontif. & Cardinal. ad an.* MCCCCX. pag. 800. Isti alium Cardinalem addit Odoricus, *Odonem* scilicet *S. Georgii ad Velum aureum*, diaconum Cardinalem, ipsum nempe *Martinum V.*

17. *Jacobo*. De quo *in appendice ad pontificatum* Gregorii XII.

18. *Joanni de Jarsono*. seu *de Gersono*, ut scribit *Odoricus*; utrumque bene. Quis fuerit vir ille celeberrimus, nemo nescit. Adeas *Boulæum in Historia universitatis Parisiensis*, *Bellarminum*, *Possevinum*, *Miræum*, ceteroque qui de scriptoribus Ecclesiasticis sermonem habent.

19. *Lamberto de Gelria*. De *Lamberto*, ceterisque videas *acta Constantiensis Concilii*.

20. *Petro de Pulca*.) *Odoricus* legit *de Pulta*.

21. *VVilhelmo Slync.*) Apud Odoricum. *VVillelmo Klit*.

22. *Joanni Blocvvell.*) Ex Odorico, *Joanni Boltuvel*.

23. *Glorificandum*.) *Odoricus* scribit *Clarificantem*.

24. *Vobis*.) tribus Episcopis, *Asloensi* scilicet, *Abonensi* & *Vexionensi* Synodi *Constantiensis* diploma inscribitur.

25. *Litteris*.) Quas refert *Odoricus Raynaldus* annal. Ecclesiast. *ad an.* MCCCCXVI. n. XXII.

EPISTOLA ORATORUM UNIVERSITATIS COLONIENSIS AD CONCILIUM

De modo providendi ad beneficia.

Ult. aug. Affert Mart. An. to. II. p. 1686.

VEnerabilis domine rector. Agitur in Concilio de collationibus beneficiorum, in qua materia Ambaxiatores nationis Germanicæ sunt valde angustiati, nescientes quid eligant. Si opponant se Prælatis & ambaxiatoribus Prælatorum, & domino regi, qui ad hoc efficaciter tendunt, quod ordinarii conferant, timent quod eis invitis transeat, & quod tunc nihil facient pro studiis. Si conforment eis, iterum timent si forte alii prævaleant. Reputo me hoc certum quod natio nostra bene in hoc consentiet, quod certa portio omnium beneficiorum deputetur pro graduatis, ad minus sexta pars. Sed timeo de difficultate introitus ad beneficia. Deus per suam misericordiam disponat sicut noverit pro sua Ecclesia, & pro consolatione studiorum expedire. Fuimus cum rege, qui dicit quod velit pro viris doctis fideliter laborare, & ita incepit facere publice in natione vestra, ubi dicebat quod ipse vellet in hac materia esse mediator, si aliqua dissentio oriretur inter Prælatos & ambaxiatores Prælatorum ex una, & nuntios studiorum parte ex altera. Et

sitis

sitis certi, quod dictorum studiorum nuntii non quærunt se, sed utilitatem studiorum suorum. Verum est, quod Parisienses formaliter se opponunt, ne collationes veniant ad ordinarios, quibus ex certis causis non audemus expresse assistere, timentes pericula. Videretur mihi quod super hac materia loqueremur secrete cum paucis, & intimaretis mihi consilium vestrum, quia fortassis non ita cito concluderetur. Verum est quod ædificatur conclave, sed super modo electionis nondum est deliberatum. Altissimus vos conservet. Scriptum Constantiæ ultima Augusti manu propria. De tempore electionis nescio vos adhuc certificare.

ANNO CHRISTI 1415.

RESPONSIO AD PRÆCEDENTEM EPISTOLAM.

Utilius esse publico bono collationes beneficiorum fieri per Papam, quam per ordinarios.

VEnerabilis magister & domine. Recepimus litteras vestras sub data ultima Augusti nobis directas, in quibus inter cætera continebatur in effectu qualiter in Concilio Constantiensi sit magna altercatio inter dominum regem & Prælatos ac ambaxiatores Prælatorum nationis Germanicæ ex una, & ambaxiatores studiorum Parisiensium & aliorum parte ex altera, de & super collatione & dispositione beneficiorum, qui debeant de ipsis disponere, an dominus Papa, an ordinarii collatores; & ideo perplexi estis cui parti adhærere debeatis propter certa motiva per vos saltem implicite in eadem littera tacta. Quapropter consilium nostrum super his & aliis in littera vestra contentis a nobis petitis, quia de facto nostro agitur, & vos & alii ambaxiatores studiorum, ut scribitis, & bene credimus, non quærunt quæ sua sunt, sed bonum & utilitatem studiorum suorum. Idcirco vobis sub brevitate rescribimus, quod videtur nobis omnibus expedire, immo necessarium esse pro utilitate Eccles. & totius cleri, & maxime Eccles. collegiatarum & monasterior. non solum civitatis, & diœcesis Colonien sis sed & totius provinc. Colon. & partium circumvicinarum, quod collationes & nominationes & dispositiones beneficiorum maneant in potestate Papæ, quia, ut melius nobis scitis, si ordinarii collatores haberent collationes eorundem, tot ad eos venirent preces armatæ dominorum nobilium, & rusticorum, quod non possent de eis disponere ad utilitatem Ecclesiarum, nec conferre ea dignis & benemeritis; sed oporteret condescendere precibus eorum, nec in hoc satisfacerent, quia ubi complacerent uni, displicerent aliis, & illi statim se vindicarent incendiis, rapinis & bona Ecclesiarum & maxime collegiatarum, & monasteriorum in brevi funditus destruerentur. Quare his maxime attentis, & aliis exorbitantibus, quæ ab ipsis ordinariis collatoribus fierent, & visibiliter fieri deberent, si collationes eorum in manibus eorum remanerent, consilium omnium nostrum est, quod fideliter, fixe, & totis viribus assistatis ambaxiatoribus studii Parisiensis, & resistatis, ne collationes, & dispositiones beneficiorum veniant in partibus nostris ad manus ordinariorum collatorum. Et inducatis etiam ad hoc ambaxiatores aliorum studiorum nationis Germanicæ, prout scitis, & noveritis expedire; nec curetis quid inde vobis aut studio possit evenire, quia qui sincera intentione laborant, Deus, qui novit corda hominum, & scit quid ipsis expediat, ipsis assistet, ita quod non frustrabuntur effectu. Si autem in præmissis obtentum obtinueritis, laboretis ulterius pro utilitate studii nostri, prout alias nostris litteris vobis scripsimus, quarum etiam copiam vobis transmittimus intercluſam, & alias facietis prout melius noveritis expedire. Si vero in præmissis intentum vestrum cum aliis ad hoc collaborantibus nullatenus possetis obtinere, quod absit, tunc laboretis quod Concilium & Papa futurus provideant regentibus, graduatis & studentibus nostræ universitatis, quod ordinarii collatores habeant eis providere præ cæteris, prout vos melius cum aliis scietis adinvenire, quam nos pro nunc sciremus excogitare.

ANNO CHRISTI 1415.

AVISAMENTUM.

REverendissimi Patres, & domini. Quia post usurpationem collationum beneficiorum Ecclesiasticorum ad Romanam curiam, gravis contra eadem a collatoribus ordinariis querela surrexit, nimiæ exorbitantiæ ex multiplicitate gratiarum, confusio & distorta inordinatio litigantium, intrudentium, & intrusorum rebellio, et depauperatio universarum mundi provinciarum et regnorum; immo et omnimoda desolatio generalium studiorum factæ sunt, quia omnes in unum, dives, et pauper currebant, afferebant munera Prælatorum, qui coquinis et stabulis inservierunt; et quod pretio pecuniarum, aut præsidio scientiarum non poterant, servitiis et ejusmodi mercede ab honestate clericali penitus alienis comparare satagebant. Ideo modis omnibus sacrum Concilium propter reformationem status Ecclesiastici, tam in capite quam in membris salubriter congregatum, de istis debet, et habet necessario providere, et ne status summi Pontificatus in hoc nimium deprimatur, et ex adverso ordinariorum collatorum potestas, quæ etiam nimis laxata evidenter exorbitat, nimium exaltetur, attendantur avisamenta, quæ sequuntur.

Primo, quia Papalem gravitatem, quæ maximis negotiis continue agitatur, non decet se circa minima occupare, sed illa inferioribus expedienda relinquere, ideo statuat hoc Generale Concilium, quod summus Pontifex nullatenus conferat illa minora beneficia, quæ taxam octo marcarum argenti non excedant; et si qua provisio de illis fiat, aut si gratiam habens tale beneficium acceptare præsumpserit, et sibi de illo providenti obtinuerit; sint provisio et acceptatio hujusmodi nulla ipso facto, nec sub gratia cujusquam quoquo modo cadat.

Item, ad evitandam nimiam multitudinem gratiarum expectativarum hactenus in gravamen ordinariorum, & tam diffuse factarum, disponat sacrum Concil. quod hujusmodi gratiæ cum tantis ordinatione, & moderamine fiant, ita quod alternative summus Pontifex primum, & collator secundum, & iterum Papa tertium, & collator quartum, & ita consequenter habeant conferre beneficia personis habilibus, & idoneis, & quilibet in ordine suo acceptet, vel sibi providere faciat, ut non sit cuiquam optio suum ordinem prætereundi, & ex fomite avaritiæ pinguius beneficium expectandi. Et de isto caveatur in litteris Apostolicis per clausulas ad hoc aptas. Et contra hujusmodi alternationem & Apostolicum expectantem in ordine suo post publicatas litteras sub Decreto papa-

☞ papali non liceat ordinario sub pœna suspen-
sionis a collatione sua per tempus vitæ suæ
ANNO CHRISTI 1415. quemquam in beneficium intrudere, aut alteri conferre quoquo modo.

Item, ultra hoc habeat summus Pontifex conferre omnia & singula beneficia Apostolicæ sedi in corpore juris & in Extravaganti *ad regimen* reservata, summam prædictam excedentia.

Item, habeat ultra hoc de disponere beneficiis inhabilium, et irregularium, et de quibus Ordinarii male disposuerunt, aut quæ ad ipsius dispositionem secundum dispositionem juris devolvuntur aut forent devoluta.

EPISTOLA UNIVERSITATIS COLONIENSIS

Ad præcedentes responsiva.

Non expedire beneficia conferri per Ordinarios; & tamen aliter fieri non possit, quid tunc agendum.

Ibid. VEnerabilis magister, & dómine. Super materia litteræ vestræ nobis directæ juxta contenta ejusdem, aliquos de universitate nostra convocavimus, cum quibus deliberavimus; & finaliter omnium nostrum deliberationes in hoc resederunt, quod nullo modo expedit Ecclesiis in partibus nostris, quod Ordinarii collatores, & collatrices beneficia sua conferant, propter preces principum, & dominorum armatas & propter multa damna & mala, quæ inferrentur Ecclesiis & Prælatis ac aliis personis Ecclesiasticis, si hujusmodi preces non exaudirent, prout etiam vos nobis melius sentire potestis. Veruntamen si ordinationi Concilii in his resistere non possitis, quia timetis quod ipsi prævalere debeant, prout scribitis; propterea propter idoneitatem personarum Ecclesias parochiales in partibus Alamanniæ regentium, immo verius absentium, ut super his cum Prælatis inibi congregatis tractetis de opportunitate congruentissima quæ erit sanctæ civitati Colonienſi, & non universitati bene grata & accepta &c. Visum est nobis, salvo consilio vestro meliori, quod universitatibus in genere provideatur, hoc modo videlicet, quod sacrum Concilium statuat, & ordinet, et Papa postea electus confirmet, quod Ordinarii collatores et proinde ecclesiastici Ecclesias parochiales X. marcas puri argenti et ultra valentes non conferant, nisi in aliqua facultate graduatis et de alia provincia natis, qui nullum aliud habeant beneficium, et in eisdem perpetuam jurent et faciant residentiam. Item, quod ad dignitates non eligantur aut assumantur nisi illustres, aut in theologia professores, vel in eadem, aut in altero jure licentiati, aut baccalaurei in theologia formati, vel ad minus ex utroque parente de militari prosapia procreati, de eadem provincia nati, et competentis litteraturæ, unicum beneficium duntaxat et compatibile habentes, qui similiter in eis continuam residentiam facere jurent et faciant; et si aliis personis conferantur, irrita sit ipso jure collatio, et ipsi collatores sint eo ipso potestate conferendi illas hac vice privati, et ad proximum superiorem devolvatur conferendi potestas, qui personis prædictis de illis providere habeat, et non aliis sub pœnis prædictis. De aliis autem beneficiis, videlicet præbendis, Ecclesiis parochialibus minoris valoris, ac vicariis, disponant Ordinarii collatores pro servitoribus et amicis suis; sic tamen quod ultra tria beneficia simplicia nulli conferantur. Si quis autem quartum beneficium tria habenti contulerit, per annum suspensus sit & maneat a collationibus omnium beneficiorum, & potestas conferendi ea devolvatur pro illo tempore ad proximum superiorem. Et ille qui quartum beneficium acceptaverit, amittat ipso facto tria priora. Si prædictus modus per Ordinarios collatores observetur; ipsi sufficienter providere poterunt suis servitoribus & amicis, & scientia cum graduatis fulgebit in Ecclesia Dei, & per eosdem gratia ipsius populus regetur in plenitudine pacis, & multi undique confluent ad studia litterarum, ut promoveantur ad gradus & ad dignitates exaltentur. Insuper videtur nobis expedire, ut obtineatur confirmatio privilegiorum universitatis nostræ, quorum copias vobis transmittimus, ut super his plenius deliberare possitis. Item, videtur nobis expedire, si obtineri possit, quod impetraretur pro fundatione & incorporatione nostræ universitatis, & sibi incorporaretur totum collegium Ecclesiæ S. Andreæ Colonienſis, ita quod cedentibus aut decedentibus iis qui ibidem jam sunt præbendati, in locum ipsorum non assumerentur nisi birrettati de universitate studii nostri prædicti, qui ibidem perpetue Deo & Ecclesiæ ac universitati nostræ servirent, & continue residerent. Scimus quod pro vobis & pro præmissis pecuniæ sunt necessariæ; & ideo laborabimus apud dominos de consilio civitatis Colonienſis & inter nos, prout melius poterimus, pro eis habendis & mittendis.

CONSULTATIO THEOLOGORUM

De nonnullis propositionibus erroneis circa materiam unionis.

AD obviandum multis erroribus, qui nunc oriri videntur circa materiam unionis Ecclesiæ, petitur consilium & deliberatio theologorum supra dubiis infrascriptis, quæ Joannis Huss doctrinam erroneam sapere dicuntur.

I. Utrum dicere quod oblatio super modo electionis futuri summi Pontificis, facta per dominos Cardinales, & acceptata per nos nationes est erronea, aut Ecclesiæ periculosa, vel scandalosa, sit erroneum, & injuriosum, ac pacis & tranquillitatis sacri Concilii turbativum.

II. Utrum dictam conditionem non acceptare, nec aliam æque bonam vel meliorem offerre, & non velle super hac materia cum aliis conferre; sed rem istam tam necessariam in longum periculosius differre; sapiat fautoriam schismat. & impedimentum unionis.

III. Utrum inducere potentiam secularem ad prohibendum seu de facto impediendum, ne super dicta oblatione deliberent, aut respondeant aliæ nationes, sit libertatis Concilii turbativum, & impressivum metus, aut Ecclesiæ unionis impedimentum.

IV. Utrum dicere quod Apostolica sede apud omnes nationes vacante, non est facienda electio futuri summi Pontificis, secundum canonicas sanctiones; sed quod post dictam vacationem Ecclesia diu & sine determinato tempore maneat acephala; idest sine Apostolico capite seu pastore, & absque canonica provisione super forma & modo futuræ electionis; sit contra jus divinum, videlicet ordinationem Christi de instituendo sibi vicario Petri successore.

V. Utrum

V. Utrum prædicta assertio sit hæretica vel A sapiat fautoriam pravitatis hæreticæ, & speciaNNO liter hæresis contra Joannem Huss per hoc saRISTI crum Concilium condemnatæ, videlicet quod 415. Ecclesia melius potest regi sine Papa.

VI. Utrum quantumcumque hujusmodi Concilii decreta, capitula vel juramenta sane intellecta possint obstare præfato juri divino, seu ordinationi Christi de substituendo sibi vicario; & utrum hoc dicere sit erroneum, & sapiens hæresim, & huic sacro Concilio injuriosum.

VII. Utrum dicere & efficaciter procurare, quod non solum electio futuri summi Pontificis, sed etiam provisio super facto, modo, & tempore futuræ electionis differatur donec, & quousque prius fiat reformatio capitis, videli- B cet Papæ, Cardinal. & Romanæ curiæ... hujusmodi reformatio bene fieri nequeat Papa præsidente; sit erroneum, & sapiens hæresim Joannis Huss supradictam.

VIII. Utrum canon. provisio super futura electione sit prima & principalis, ut saltem præponenda, & an dicere contrarium sit erroneum & debito ordine reformationis turbativum; & hæc deformitas, scilicet ut Ecclesia, ut præmittitur, maneat, sit periculosissima, & per consequens hujus deformitatis reformatio sit per totum nociva.

IX. Utrum dicere, quod minus inconveniens est Ecclesiam carere capite, quam carere capitis reformatione, sit erroneum, & a bonis C moribus Ecclesiasticis alienum.

X. Utrum dicere quod Romanus Pontifex aut universalis Ecclesia non possit perfecte & debite reformari, nisi per subtractionem bonorum temporalium, quibus a Principibus superflue est dotata; sit erroneum & expresse favens hæresim contra Joannem Huss, per Concilium condemnatam.

XI. Utrum consulere vel inducere potentiam secularem, quod exerceat viam facti, vel brachium sæculare ad certas personas Ecclesiasticas hujus sacri Concilii absque auctoritate & expresso decreto, seu sub prætenso colore, quod isti vel illi sint perturbatores Concilii, reddat sic consulentes, & inducentes reos pœnarum D juris, statutarum contra violatores Ecclesiasticæ libertatis, quarum pœnarum aliquæ confirmatæ sunt & noviter institutæ per hoc sacrum Concilium.

XII. Utrum tales consulentes & persuadentes, quod dominus rex Romanorum ratione suæ dignitatis, vel alio prætenso titulo, sive conservatoris hujus Concilii, sive decretorum ab eodem Concilio statutorum, possit aliquam jurisdictionem in Ecclesiasticos exercere absque speciali ejusdem Concilii mandato, dicendi sint errantes in moribus & injures, & de fautoria schismatis vehementer accusandi tanquam præsentis Concilii turbatores, & violatores Ecclesiasticæ libertatis, prædictas juris pœnas damna- E biliter incurrendo.

Super materia dictarum quæstionum offerunt se multi notables doctores Theologiæ probare & defendere tres Conclusiones sequentes, videlicet.

Ex articulis fidei clare deducitur, quod Ecclesia non debet absque unico summo Pontifice delinqui usque ad consummationem seculi, & hoc de lege communi.

Ex articulis fidei clare ducitur, quod præceptum Divinum & affirmativum super electione summi Pontificis fienda, dum sedes Apostolica vacat, obligat omnem Christianum ad non impediendam hujusmodi canonice, & salubriter faciendam. ANNO CHRISTI 1415.

Ex articulis fidei deducitur, quod prædictum præceptum obligat adultum hominem Christianum ad procurandum juxta qualitatem sui status, quod electio summi Pontificis nequaquam differatur, ubi & quando non occurit dilationis ratio, dum scilicet electio deteriorem exitum probabiliter non haberet.

Ex prædictis tribus Conclusionibus sequitur responsio affirmativa ad prædicta duodecim dubia.

Sequuntur rationes ad declarationem præmissorum contra nonnullos, qui sub prætextu & pallio reformatorum status Romani Pontificis & collegii dominorum Cardinalium ac curiæ Romanæ, moliuntur differre non solum electionem futuri Romani Pontificis, immo nituntur impedire, ne provideatur de forma, modo & tempore electionis.

Pro fundamento trium Conclusionum prædictarum, in primis præsupponendum est, quod ex institutione Christi, qui est principale caput usque ad consummationem seculi, debet succedere aliquod caput ministeriale Christo subordinatum, quale caput Papam vel summum Pontificem appellamus, & secundum canonicas sanctiones valde periculosum est, quod sede Apostolica vacante diu differatur electio talis capitis, sive Pontificis, & maxime sine determinatione modi & formæ, & præfixionis temporis electionis, maxime considerato longo tempore & inaudito quo jam vacavit Ecclesia, ut per suas litteras testatur Concilium; quoniam aliter Ecclesia exponitur discrimini ut remaneat acephala a tali capite, quæ est maxima deformatio Ecclesiæ, cujus deformitatis reformatio præ cæteris est necessaria; & per consequens exponere Ecclesiam tali discrimini, sine manifesta provisione contra scandala quæ inde possint oriri, est favere schismati & præbere impedimentum Ecclesiasticæ unitati, quod sapit hæresim Joannis Huss per hoc sacrum Concilium condemnati; & maxime in illis qui alios volentes contra prædicta scandala provide- re, vocant turbatores Concilii, & fautores.

Hoc itaque fundamento præsuppositio, quod tam jure divino quam humano potest multipliciter stabiliri, consequenter dicendum est, quod contradicentes conclusioni præmissæ, quantum in se est, manifeste se reddunt suspectos fautoriæ inveterati schismatis, aut generativi novi, quod sic potest probari. Certum est, quod si istud Concilium solveretur, antequam haberetur Romanus Pontifex, quod haberemus scisma pejus quam aliud. Propter difficultatem iterum congregandi Concilium: quoniam difficillime congregaretur sub quocumque principe Christiano, propter multa quæ faciliter considerari possunt.

Item, quia secundum omnes suspensa sunt jura, virtute quorum ipsa electio pertinet ad collegium dominorum Cardinalium, & sic non valeret electio eorum, dato quod eam vellent facere & celebrare. Sed certum & notorium est, quod nos sumus in eminenti periculo & quasi inevitabili solutionis prædictæ, & hoc propter multas causas. Prima, propter longam & diutinam moram quam fecimus hic, ex qua longa mora non solum attediata sunt nobilia supposita hujus Concilii; immo hæc civitas Constantiensis cum tota patria circumvicina. Secunda, propter periculum pestilentiæ aeris, ad

quam

quam ſecundum judicium aſtronomorum & medicinæ peritorum tempus valde diſponitur. Tertia propter diviſiones, odia, & diſſenſiones, quæ durante iſto Concilio exortæ ſunt inter regem Romanorum & nonnullas nationes; nec non ambaxiatores aliquorum regum et principum, ut notorium eſt. Quarta, propter ſtrages et guerras quæ invaleſcunt in aliquibus regnis et regionibus, propter quas invaduntur et diſſipantur bona et monaſteria plurimorum Prælatorum et aliorum hic exiſtentium. Quinta, propter diffidentiam quæ habetur de aliqua bona reformatione obtinenda in hoc Concilio, viſo quod per duos annos licet major pax, dilectio, et concordia inter nationes tunc eſſet, vix tunc potuit plene et perfecte concordari unum ſolum capitulum ſuper dicta reformatione, de qua tractatur, videlicet de ſtatu Papæ et collegii dominorum Cardinalium. Et ſic viſo imminenti et veriſimili periculo ſolutionis prædictæ: quo periculo non obſtante, prædicti machinatores non curant providere circa factum electionis præmiſſæ; ſed nituntur occupare tempus circa dictam reformationem, vehementer ſe reddunt ſuſpectos de fautoria antiquati ſchiſmatis in conſpiratione et generatione novi: & videntur Eccleſiam reddere acephalam, nec curant hujuſmodi periculo.

ANNO CHRISTI 1415.

Item, & ſi dicta reformatio eſt in ſuo tempore neceſſaria; nullus tamen ſanæ mentis dicet, quod ſit præferenda electioni Romani pontificis, vel ſaltem proviſioni dictæ electioni et determinationi modi, formæ, et temporis ejus, et hujuſmodi, eo quod dicta electio eſt principale negotium hujus Concilii; et ſi non perficitur, quod Deus avertat, viget periculoſum et nocivum: immo eſt quaſi tota et unica ſpes univerſi principalis chriſtiani. Valde abſurdum eſt tantum principale propter unum acceſſorium ponere in periculo, immo quodammodo poſtponere.

Item, non ſolum pro hoc quod volunt dictam reformationem præponere, & in ea tempus occupare, ſe reddunt prædicti ſuſpectos. Sed potius & verius ex hoc quod nolunt quod concurrerent, provideatur circa electionem vel ſaltem determinationem modi, formæ, temporis ejus & hujuſmodi: cum tamen convenientiſſime uno & eodem tempore poſſet provideri ſuper utroque, nec unum in aliquo poſſit aliud impedire.

Nunc reſtat ad aliqua eorum objecta reſpondere. Primo dicunt, quod creato Papa bono modo, non poſſit fieri dicta reformatio; primo quia ipſe per præſentiam ſuam impediet eam &c. Reſpondeo, aut dicta reformatio poteſt canonice abſque eo & conſenſu ſuo fieri, aut non: ſi ſic, abſurdum eſt dicere quod impediet eam, cum non poſſet impedire dejectionem ſuam. Si vero ſine eo & conſenſu ſuo non poteſt fieri, nec modo poterit fieri: quoniam paris conſenſus eſſet, vel eum creatum non vocare, vel tandem non expectare: immo plus nocet conſenſus paucorum, quam contradictio multorum.

Secundo, ad hoc quod dicunt quod plurimi vellent ſibi complacere, alii timerent ſibi diſplicere: & ideo nunc majorem haberent libertatem, &c. Reſpondeo primo, tales, quicumque ſunt, non ſunt amici veritatis, qui favore vel timore negarent veritatem; neque per tales debet fieri hæc reformatio; & impudens eſt iſtud objectum & ſapit corruptionem.

Tertio ad hoc quod dicunt quod habito Papa, quilibet nitetur recedere; & dant exemplum de Concilio Piſano. Reſpondeo: iſtud objectum repugnat eis qui tantum cupiunt ipſam reformationem: quoniam ſi tantum deſiderarent eam, non cito recederent quam prius perficiatur: etiamſi ipſi pauci deberent remanere ob hanc cauſam duntaxat, viſo quod in ipſis in hoc caſu poterit remanere auctoritas Concilii. Item, unum eſt quod Concilium non poterit ita providere poſt electionem ſicut ante, ne Prælati recedant. Item, quod datur exemplum de Concilio Piſano. Reſpondeo, quod de dilatione ipſius reformationis fuerit libere concors totum illud Concilium, nec fuit culpa Papæ, vel collegii dominorum Cardinalium; ſed potius totius Concilii, ſi pro tunc dicta reformatio non fuit facta. Item, dicta reformatio non fuit impedita propter creationem Papæ, ſed ſolum propter conſenſum totius Concilii ex cauſa rationabili. Item, deformitas Eccleſiæ in hoc quod vacet Papa, eſt præ omnibus deformitatibus generalior: quia tangit bonos & malos, & omnes generaliter Chriſtianos.

Item, periculoſum eſt, ut ſupra dictum eſt, quod ex dilatione ejuſmodi ſtatus Eccleſiæ non mediocriter deteriorari poſſit tam in fide, quam in moribus.

Item, tam longa expectatio futuri Romani pontificis eſt præ ceteris deformitatibus populis magis ſcandaloſa, quam pauci cogitant in iſta reformatione capitis: quamvis non negatur, quin ſit expediens & neceſſaria, ſed electioni prædictæ nullo modo præponenda: patet igitur quam vehemens ſuſpicio laborat contra prædictos, quod non recte tendant ad ea quæ ſunt Jeſu Chriſti & glorioſæ ſponſæ ejus. Et forte intendunt ſic expendere tempus, attædiare Concilium, ut paucis tandem remanentibus eligatur Papa ad vota ſua.

Allegationes autem tam divini, quam humani juris leviter poterunt fieri ad præmiſſa, &c.

Sacroſancta Synodus Conſtantienſis, &c. ſtatuit & ordinat, quod futurus ſummus Pontifex per Dei gratiam de proximo aſſumendus, cum ex hoc Concilio deputandis per ſingulas nationes debeat reformare Eccleſiam in capite & curia Romana ſecundum æquitatem & bonum regimen Eccleſiæ, antequam hoc ſacrum Concilium diſſolvatur ſuper materiis alias per nationes in reformatorio oblatorum, quæ ſequuntur, ſcilicet de annatis tollendis, de collationibus beneficiorum, de numero Cardinalium, contra ſimoniacos, de revocatione alienatorum tempore ſchiſmatis, de providendis ad beneficia & officia, de exemptionibus & privilegiis tempore ſchiſmatis impetratis revocandis, &c. Videlicet hoc adjecto, quod facta per nationes deputatione prædicta, liceat aliis de licentia ad propria remeare. Iſtud Decretum per ſingulas nationes et collegium Cardinalium eſt admiſſum. De modo vero electionis ſummi Pontificis nondum eſt concordatum, etc. Iſti quinque articuli ſubſequentes fuerunt XI. die menſis Octobris præſentis ad ſacrum Concilium Conſtantienſe in plena et publica ſeſſione concluſi et publicati. Primus de futuris Conciliis celebrandis, videlicet proximum ad quinquennium, ſecundum ad ſeptennium, tertium, quartum, quintum ad decennium. Secundus articulus de proviſione adverſus futura ſchiſmata. Tertius de proviſione facienda per Papam. Quartus ne Prælati transferantur inviti. Quintus de ſpoliis et procurationibus.

Se-

Sequuntur in mſ. decreta de quinque articulis prætactis, 1. De Conciliis Generalibus celebrandis & proviſione adverſus futura ſchiſmata. 2. De profeſſione facienda pro Papa. 3. Ne Prælati transferantur inviti. 4. De ſpoliis & procurationibus. *Omnia ut extant in editis Seſſione* 39.

Concilii Conſtantienſis ſententia diffinitiva de ordine ſervando in actibus publicis inter venerabiles [can. reg. & monachos, confirmata per Innocentium VIII.

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad futuram rei memoriam, proviſionis noſtræ debet provenire ſubſidio ut ſuum jus cuilibet conſervetur. Hinc eſt quod nos tenorem quarundam litterarum Concilii Conſtantienſis in regiſtro ipſius Concilii repertarum pro eo quod ſicut exhibita nobis ſuper pro parte dilectorum filiorum abbatis & conventus monaſterii in Crutzeligen. extra muros Conſt. ordinis S. Auguſtini petitio continebat ipſi eo indigere noſcuntur de verbo ad verbum tranſcribi, & ad ipſorum ſupplicantium inſtantiam præſentibus annotari fecimus: qui talis eſt. Sacroſancta & Generalis Synodus Conſtan. ad perpetuam rei memoriam. Rationi congruit, & convenit honeſtati: ut ea quæ de Romani Pont. gratia proceſſerunt, licet tempore quo Papatui præfuit litteræ Apoſtolicæ ſuper illis confectæ non fuerint ſuum conſequantur effectum. Sane dudum pro parte dilectorum filiorum Erhardi abbatis & conventus monaſterii Crutzeligen. extra muros Con. ordinis S. Auguſtini Balthaſſari tunc Joanni Papæ XXIII. expoſito: & licet ipſius ordinis regularis inſtitutio; ac ejus per Apoſtolicam ſedem ſubſequens approbatio longe præcederent inſtitutionem: & etiam per eandem ſedem factam approbationem ordinis S. Benedicti: præfatuſque abbas in abbatialis dignitatis promotione directus Eccleſiæ filium Joannem abbatem monaſterii in Petri domo ultra pontem Conſt. dicti ordinis S. Benedicti longe proceſſerit: necnon abbas pro tempore exiſtens dicti monaſterii in Crutzeligen. mitra & annulo, ceteriſque Pontificalibus inſigniis, & ſpeciali privilegio ſedis ejuſdem: cui non eſt in aliquo derogatum uti & gaudere ab olim conſueviſſet: quibus dictus abbas monaſterii Petri domus minime utebatur ſeu gaudebat: ac eidem abbati monaſterii in Crutzelingen. exiſtenti pro tempore ut patri abbati etiam alia plura monaſteria dicti ordinis S. Auguſtini in diverſis locis conſiſtentia ſed ejuſdem ordinis regularia inſtituta per ſedem ipſam ex certa ſententia approbata ſubeſſent, in quo eorunque perſonas degentes pro tempore in eiſdem jus ſeu ſuperioritatem viſitandi corrigendi, & puniendi haberet. Et propterea abbas & conventus prædicti necnon canonici ejuſdem monaſterii Crutzeligen. in quibuſcunque actibus ſolemnibus, necnon proceſſionibus generalibus, quæ fierent pro tempore in civitate Conſtant. ac etiam in Generali Concilio Abbati & Monachis exiſtentibus pro tempore ac conventu dicti monaſterii Petri domus præferri, atque in dignori loco ſive ordine collocari deberent. Tamen cum idem Joannes abbas & conventus monaſterii Petri domus contrarium aſſerentes jactarent ſe ex aliquibus conſictis & minus validis rationibus ſe in talibus ipſis abbati canonicis, & conventui ejuſdem monaſterii in Crutzeligen. fore præferendos. Quodque timebatur ex hoc inter præſentes ipſas exoriri litis jurgia & ſcandala quæ forſan de facili reparari non poſſent: ac pro parte dictorum Erhardi abbatis & conventus monaſterii Crutzeligen. eidem Balthaſſari tunc Papæ humiliter ſupplicato: ut præmiſſis de benignitate Apoſtolica ſalubriter provideret. Idem Balthaſſar tunc Papa deſiderans pacem & concordiam inter Abbatem & conventum ac canonicos, & monachos hujuſmodi monaſteriorum præfatorum perpetuo ſtabilire: hujuſmodi ſupplicationibus voluit & conceſſit ut V. Kal. Decembris Pontificatus ſui anno quinto, quod abbas exiſtens pro tempore in Crutzeligen. præfato Abbati etiam pro tempore exiſtenti in Petri domo prædictorum monaſteriorum: necnon canonici in Crutzeligen. etiam exiſtentibus pro tempore in Petri domo monaſteriorum præfatorum, tam illis quam proceſſionibus hujuſmodi dicti Concilii Conſtan. & quandiu illud duraret, quam etiam quibuſdam aliis congregationibus, proceſſionibus, nec non actibus ſolemnibus & publicis, in quibus eos pro tempore inſimul convenire contigerit præferri: ac in locis dignoribus hujuſmodi perpetuis temporibus collocari deberent. Non obſtantibus etiam quibuſcunque privilegiis indulgentiis & litteris Apoſtolicis generalibus & ſpiritualibus eiſdem Abbati & conventui Petri domus, ac ordinis S. Benedicti conceſſis quoruncunque tenorum exiſterent: per quæ litteris dicti Balthaſſaris tunc Papæ, ſi ſuper his confectæ fuiſſent non expreſſa vel totaliter non inſerta, effectus earum impediri valeret quomodolibet vel differri: & de quibus quoruncunque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda eſſet in eiſdem litteris mentio ſpecialis. Ne autem pro eo quod ſuper voluntate & conceſſione præfatæ litteræ dicti Balthaſſaris tunc Papæ interim quod Papatui præfuit confectæ non fuerint, prædicti abbas & conventus monaſterii in Crutzeligen. voluntatis & conceſſionis prædictarum fruſtretur effectu: volumus & tenore preſentium decernimus quod voluntas & conceſſio prædictæ a dicta die, quinto Kalen. Decembris perinde ſuum conſequantur effectum: ac ſi litteræ dicti Balthaſſaris tunc Papæ ſuper illis ſub ipſius diei datis confectæ fuiſſent. Quandoque præſentes litteræ ad probandum plene voluntatem & conceſſionem prædictas ubique ſufficiant; nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis & conſtitutionis refringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationis omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Dat. Conſt. ſextodecimo Kalen. Septem. Anno a Nativitate D. MCCCCXV. Apoſtolica ſede vacante. Cæterum & earundem litterarum tenor prædictus inſertus omnimodam rei ſeu facti certitudinem faciat: Apoſtolica auctoritate decernimus; ut illud idem robur, eamque vim & eundem vigorem dictus tenor per omnia habeat quæ habent originales litteræ ſupradictæ. Et eadem prorſus eidem tenori fides adhibeatur quandocunque & ubicunque ſive in judicio ſive alibi: ubi fuerit exhibitus vel oſtenſus. Et eidem tenori firmiter ſtetur in omnibus: ſicut eiſdem originalibus litteris ſtaretur ſi forent exhibitæ vel oſten-

ANNO CHRISTI 1415.

☞ oſtenſæ. Per hoc autem nullum jus cuique de novo acquiri volumus: ſed antiquum conſervari tantummodo. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtri decreti, & voluntatis infringere: vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Dat. Romæ apud S. Petrum. Anno incarnationis Dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono. Quinto Kal. Maii, Pontificatus noſtri anno quinto.

ANNO CHRISTI 1415.

ORATIO PETRI DE ALLIACO

Cardinalis Cameracenſis,

De officio imperatoris, Papæ, reliquorumque membrorum Concilii Conſtantienſis.

Pro emendatione Eccleſiæ, habita Conſtantiæ in Concilio Generali anno MCCCCXVII.

Erunt ſigna in ſole, luna & ſtellis, Luc. 21. 25.

Ex veteri edit. Argentoraţ. anni 1490, datur a Dupin inter Opera Gerſon. to. II. pag. 921.

COnſiderantibus nobis verba propoſita, triplex occurrit quæſtio, pro eorum introductione, in hujus ſermonis proemio breviter explicanda. Prima. Qualiter verba hæc Evangelica, ad ea quæ nobis hic ſunt agenda, pertineant. Secunda, quid ſignificent illa cæli luminaria, quæ nobis conſideranda præſentantur. Tertia, quæ ſint ſigna cæleſtia, quæ nobis futura prænunciant.

Hæ ſiquidem quæſtiones multorum forte hic aſtantium animos pulſant, qui ſecum taciti admirantes interrogant: quam ob cauſam, quamve rationem aut congruentiam, verba hæc proponere decreverim, & huic applicare ſermoni. Quid, inquiunt, ad rem pertinet, quid ad propoſitum attinet Concilii Generalis: *Erunt ſigna in ſole, luna, & ſtellis.*

Prima igitur quæſtio proponitur, qualiter verba hæc ad ea quæ nobis hic ſunt agenda pertineant. Pro quo ſciendum nobis eſt quod verba præmiſſa omnino arbitratus ſum huic ſermoni aptiſſime convenire, quod hi, qui in hac Synodali congregatione præſentes adſunt, debent eſſe velut clariſſima cæli luminaria, ſoli, & lunæ ac ſtellis merito comparanda, ut ſequentia plenius declarabunt.

Nec caret congrua ratione rationabilis congruentia: quia hæc verba, quæ ad litteralem intellectum dicta ſunt de ſignis adventus Domini, ad Generale Concilium, ſeu judicium Synodale, de quo adventu ipſe in Evangelio legitur promiſiſſe: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi in medio illorum ſum.* Matth. 18. 20.

O utinam, bone Jeſu, utinam ſis hic in medio noſtrum, ubi duo non ſolum, vel tres, ſed tanta fidelium multitudo univerſalem repræſentans Eccleſiam congregatur. Qui utique congregati ſunt in nomine tuo, in nomine Salvatoris; nempe titulo, ſeu cauſa procurandæ ſalutis, & ſalutaris utilitatis, non particularis quidem ſed univerſalis, nec unius aut paucorum membrorum ſuorum, ſed totius tui myſtici corporis, totiuſque tuæ Chriſtianitatis. Utinam ergo, ſalutifer Chriſte, utinam nobis in tuo ſalutari nomine congregatis, ita digneris præſens aſſiſtere, ut, pulſis errorum tenebris & peccatorum nebulis, effici mereamur clara luminaria cæli ſpiritualis, id eſt, tuæ Eccleſiæ militantis, & in nobis reluceant læta ſigna ſalutaris conſolationis. Unde ſic vere poſſit dici: *Erunt ſigna in ſole, luna & ſtellis.*

Secunda quæſtio erat: quid ſignificent illa cæli luminaria, quæ præmiſſa verba nobis conſideranda præſentant. Pro quo conſiderandum nobis eſt, quod, ſicut in cælo corporali, ſic in cælo ſpirituali, hoc eſt in præſenti Eccleſia, quæ, Gregorio teſte, ſæpe in ſacro eloquio regnum cælorum dicitur, ordinatiſſimus rex, omnium diſpoſitor, diverſa luminaria diſpoſuit, de quibus in principio libri Geneſis ſcriptum eſt: Fecit Dominus duo magna luminaria; luminare majus ut præeſſet diei, & luminare minus, ut præeſſet nocti, & ſtellas. Gen. 1. 16.

Habet igitur Eccleſia duo luminaria magna ſolem & lunam; habet & ſtellas varias.

In ſole Papalis majeſtas quæ præeſt diei, id eſt ſpiritualibus; in luna Imperialis poteſtas quæ præeſt nocti, ideſt, temporalis. In ſtellis vero diverſorum ſtatuum Eccleſiaſticorum varietas, quæ ſuis ſubeſt majoribus, congrue deſignatur, ſicut plenius patebit ex his, quæ inferius dicenda ſunt.

O quam decora eſt Eccleſia chriſtiana horum luminarium mira varietate, variaque claritate, dicente Apoſtolo: *Alia eſt claritas ſolis, alia lunæ, alia ſtellarum, & ſtella a ſtella differt in claritate* 1. Cor. 15. 41. Ecce ergo quam bonum, & quam jucundum eſt horum luminarium variam claritatem videre! Quod tamen nobis nunc, Domino donante, conceſſum eſt, cum ſolem & lunam, utramque videlicet poteſtatem, ſpiritualem & temporalem, ſacerdotalem & regalem, ſimulque cum eis ſtellas varias, ideſt, varios Eccleſiæ ſtatus ad illuminandum univerſalem faciem terræ videamus in hoc ſacro Concilio convenire: ut merito de eis dictum ſit; *Erunt ſigna in ſole, luna & ſtellis.*

Tertia quæſtio fuit: quæ ſint iſta ſigna cæleſtia, quæ verba prædicta nobis futura prænunciant. Pro quo penſandum nobis eſt, quod in cælo ſpiritualiter intellecto, hoc eſt in hoc ſacro Generali Concilio, quo univerſalis repræſentatur Eccleſia; in ſole, luna & ſtellis apparere incipiunt ſigna multa, ſigna magna, ſigna nova, ſigna utique cæleſtia, ſua multitudine ſtupenda, ſua magnitudine miranda, ſua novitate jucunda, quæ plurimis retroactis temporibus fuerunt abſcondita, fueruntque triſtia ſigna illis omnino contraria.

Sed quod parabolice & obſcure diximus, jam clare & lucide differamus. Scimus namque, & ſatis ſuperque ſatis per experientiam docti ſumus, qualiter, proh dolor! in ſole, luna & ſtellis præceſſerint ſigna triſtitiæ & mœroris, ſigna videlicet ſchiſmaticæ diviſionis, & Eccleſiaſticæ deformationis. Propter quod impletum eſt illud Joelis vaticinium: ſol & luna obtenebrati ſunt, & ſtellæ retraxerunt ſplendorem ſuum, Joel. 11. 10. & 23. 15.

Jam vero, quod gaudentes referimus, videre ſperamus ſigna jucunditatis & lætitiæ, ſigna charitatis & concordiæ, ſigna proſperitatis & complacentiæ, ſigna videlicet pacificæ unionis & reformationis Eccleſiaſticæ.

Hæc eſt ergo mirabilis mutatio dexteræ excelſi, quam in ſole, luna & ſtellis nunc inchoari videmus, dum hoc ſacrum Concilium ad hunc finem congregatum aſpicimus, ut ſancta

mater

mater Ecclesia, jamdudum per schismaticam divisionem miserabiliter deformata, nunc per pacificam unionem reformetur. Sane nec vera unio sine reformatione, nec vera reformatio sine unione esse poterit. O præclarum & prosperum diem, & quem merito sanctum dixerim, sub quo hoc fieri contigerit! O beatos oculos, qui hoc videre meruerint! O felicem locum, hanc videlicet Constantiensem civitatem, meque pariter cum ea jucundæ exultationis participem, quem intra terminos commissæ mihi legationis ad partes Alemanniæ Dominus ad hoc eligere dignatus est.

Sed magis laudanda & veneranda & cum lætabunda gratiarum actione, dignis præconiis extollenda immensa Dei clementia, quæ tam ingens largitatis beneficium Ecclesiæ suæ contulit, ut terribilis signa horrendi schismatis tam mirabili mutatione converteret in tranquilla signa optatæ unionis, & pacis, de quibus dictum est: *Erunt signa in sole, luna & stellis*, Luc. 21. 25.

Hæc igitur hactenus de tribus præmissis quæstionibus generaliter dicta sint. Sed jam restat, ut specialiter consideremus dicta luminaria, & in eis sigillatim notemus signa, & signemus mysteria.

Primo quidem, in sole signa præsidentiæ pastoralis; secundo in luna signo prudentiæ temporalis; tertio in stellis signa assistentiæ specialis & obedientiæ filialis.

In primis ergo consideremus in sole, ideſt in Papali sublimitate, signa præsidentiæ pastoralis, de qua singulariter Petro pro se & suis successoribus a Christo dictum est: *Pasce oves meas*, Joan. 21. 17. Non quidem specialiter has, vel illas, sed generaliter universas.

Hæc autem Papalis sublimitas, & ejus Pastoralis prudentia, ac eminentia singularis soli merito comparatur, propter tres excellentias, quas in eo specialiter cognoscimus. Habet enim sublimitatem positionis, habet nobilitatem conditionis, habet utilitatem operationis. Sic Pontifex summus & pastor supremus instar solis habet positionis sublimitatem, si bene intraverit; habet conditionis nobilitatem, si bene vixerit; habet operationis utilitatem, si bene rexerit.

Sed e contrario, quod absit, pastor ab his conditionibus solis degenerat, si male intraverit per injustam & reprobam ambitionem; si male vixerit per inhonestam & scandalosam conversationem; si male rexerit per torpidam & otiosam remissionem, vel per tyrannicam & onerosam, ac odiosam administrationem.

Hæc, proh dolor! essent signa tristia, & non illa judicanda signa, quæ divina favente clementia, nunc in sole nostro videre speramus, ut de eo cum psalmista, Domino dicere valeamus: *Tu fabricasti auroram & solem*, Psalm. 73. 16. Fabricat enim Deus solem, quando summus Pontifex, per canonicam institutionem dignus eligitur. Et tunc ex Dei opere verus sol efficitur, & recte super alios sublimatur.

Sed non est ille sol verus, sed falsum solis simulacrum, qui manibus hominum, ideſt humanis & dolosis adinventionibus fabricatur, sicut in psalmo scriptum est: *Simulacra gentium, argentum & aurum, opera manuum hominum*, Ps. 113. 4. Immo de talibus idolis per Jeremiam dicitur: *Conteret Dominus statuas domus solis*. Jerem. 43. 13.

O utinam beata Trinitas sua omnipotenti virtute conterat statuas domus solis, ideſt simulacra Romanæ Ecclesiæ, quæ est domus summi Pontificis! Utinam inquam, illa simulacra conterat, quæ in contumeliam individuæ Trinitatis, trinum sibi nomen Papatus multiplicare conati sunt, cum tamen eum tres simul habere nequeant, sed unus solus veri solis, & veri Papæ nomen, & realem dignitatem obtinere debeat. ANNO CHRISTI 1415.

Unde in plurium de hoc nomine contendentium irrisionem, alias me scripsisse recolo; quod sicut in divinis veneranda est & adorandas Trinitas personarum, sic in humanis verenda, & abominanda Trinitas Paparum. Cum enim sol dicatur, quasi per excellentiam, solus lucens, non potest esse sol trinus, sed necesse est ut solus sit, & unicus. Unde licet narrent historiæ, tres soles in cælo aliquando visos fuisse, sicut testatur Eusebius, tamen secundum philosophos, nunquam plures fuerunt realiter, sed solum apparenter. Nam quædam nubes interposita, apparere fecit plura solis simulacra eidem similia, & illud fuit signum pronosticum inundationis futuræ.

Sic revera a tempore præsentis schismatis, quædam fuit nubes ingratiæ, & malitiæ, quæ in Romana curia plura solis, ideſt Papalis dignitatis simulacra fecit lippis oculis apparere. Quod monstruosum prodigium præsagium fuit inundationis plurium scandalorum, de quibus magis flere libet, quam aliquid dicere.

Hoc autem sacrum Concilium ad hunc finem specialiter institutum est, ut fugatis hujus erroris tenebris conterantur hujusmodi simulacra, & juxta verbum Christi fiat unum ovile & unus pastor, qui tanquam verus sol unus & solus clarescat, & suo lumine universam illustrans Ecclesiam, schismatis scandala sicut fœnum ante conspectum solis incalescentis arescere faciat, ut de eo dici possit illud propheticum: *Ortus est sol in ardore, & arefecit fœnum*, Jacob 1. 2. & hæc de sole & prima nostri sermonis consideratione sufficiant.

Jam ergo consideremus in luna, ideſt, regali seu imperiali majestate, signa providentiæ temporalis, de qua scriptum est: *Absque regali providentia impossibile est pacem rebus dari*. 2. Mac. 4. 6.

Hæc autem regia majestas, & ejus temporalis providentia, lunæ merito comparatur, propter tres conditiones, quas in ea sensibiliter experimur. Est enim luna, secundum Isidorum, imitatrix solis, dominatrix maris, & ministra roris. In quibus designantur tres excellentiæ, quæ debent regali providentiæ specialiter convenire. In imitatione solis, ideſt spiritualis charitatis, fulgor claræ prudentiæ. In dominatione maris, ideſt temporalis mutabilitatis, vigor magnæ potentiæ. In ministratione roris, ideſt visceralis pietatis, dulcor veræ clementiæ.

Hæc sunt signa, quæ in luna nostra, hoc est in regali providentia nunc, Domino concedente, videre speramus, ut per ejus prudentiam clarescat veritas in discernendis judiciis, ut per ejus potentiam, ferveſcat severitas in corrigendis vitiis, ut per ejus clementiam dulcescat serenitas in sublevandis miseriis.

Speramus igitur, quod per regis nostri prudentiam clarescet veritas in judiciis discernendis, juxta illud quod in Proverbiis scribitur.

☞ *Rex qui judicat in veritate, thronus ejus in æternum firmabitur.* Prover. 29. 14.

ANNO CHRISTI 1415.

Speramus insuper, quod per ejus potentiam ferveſcet ſeveritas in vitiis corrigendis. Et ſic de eo verificabitur illud, quod ibidem legitur: *Rex qui ſedet in ſolio judicii ſui, ideſt ſua regali potentia, atque providentia, diſſipat omne malum.* Prov. 20. 8. Et notanter dictum eſt: *omne malum.* Ut detur intelligi, quod regia ſeveritas non debet unum malum diſſipare, & aliud diſſimulare; ſed ſine perſonarum acceptione omne malum punire, & in hac punitione non bonum naturæ, ſed malum culpæ in hominibus perſequi.

Speramus denique, quod per ejus clementiam dulceſcat ſerenitas in miſeriis ſublevandis. Ut cum ſancto Job dicere valeat: *Cum ſederem quaſi rex, circumſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator.* Job 29 25.

Ad regis etiam noſtri clementiam pertinet, ut ſeveritatem juſtitiæ per ſerenitatem miſericordiæ temperet, & ſicut illam contra ſuperbos & rebelles, maxime contra hæreticos & infideles contra ſchiſmaticos & Eccleſiæ adverſantes; ſic iſtam in humiles & ſubjectos exerceat, ut ei illud præconium conveniat, quod in laudem optimi principis ab egregio poeta dictum eſt: *Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.*

His itaque virtutum titulis inſignitus, dignus erit rex noſter gladium accipere non ſua quidem, ſed divina auctoritate, ne pro quacumque cauſa; ſed pro tuitione juſtitiæ & Eccleſiæ defenſione, ut mereatur illud audire quod Judæ Macchabæo ſtrenuiſſimo divinæ legis zelatori dictum eſt 2. Mach. 15. 16. *Accipe gladium ſanctum munus a Deo, quo dejicies adverſarios populi mei Iſrael*, ideſt populi chriſtiani.

Gaudeat igitur Eccleſia & nos cum ea pariter exultemus, quia ſereniſſimus Romanorum rex, huic ſacro Generali Concilio humiliter voluit intereſſe, non quidem ut præſit, ſed ut proſit, non ut ſpiritualia & Eccleſiaſtica negotia hic tractanda regia auctoritate definiat, ſed ut ea quæ ſynodali determinatione definita fuerint, ſua poteſtate defendat. Non denique quaſi ſua interſit Synodalia decreta ſtatuere, aut ſtatuta confirmare, ſed ea potius reverenter conſervare, & ad eorum obſervantiam, ſuperbam inobedientium contumaciam ſuo temporali gladio coercere, volens in hoc exemplum imitari religioſiſſimi principis Conſtantini, de quo legitur in Decreto, & plenius habetur in hiſtoria Eccleſiaſtica lib. X. & in Tripartita lib. II.

O igitur felicem, o nobis optabilem diem, & toti mundo deſiderabilem, quo in hac ſacra Synodo videmus ſolem & lunam, id eſt, ſpiritualem & temporalem poteſtatem, ſibi invicem aſſiſtere, & ſeſe forti ac ſtabili munire præſidio, ut de eis dici poſſit illud Propheticum: *ſol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo.* Habac. 3. 11. Et hæc de luna, & de ſecunda noſtri ſermonis conſideratione ſufficiant.

Sed jam ultimo conſideremus in ſtellis, id eſt, in multiplici Eccleſiaſticorum ſtatuum varietate, ſigna ſpecialis aſſiſtentiæ, & obedientiæ filialis; de qua myſtice & figurative poteſt accipi illud Baruch Prophetæ verbum: *Stellæ dederunt lucem in cuſtodiis ſuis, vocatæ ſunt, & dixerunt: Adſumus:* Baruch. 3. 34.

Ubi circa hujus ſacri Concilii Congregationem tria notare debemus. Primo, in perſonis congregatis, conditionis nobilitatem: quia *ſtellæ dederunt lucem.* Secundo, in perſona congregante, auctoritatem prælationis: quia *vocatæ ſunt.* Tertio, in ipſa Congregatione, ſubjectionis humilitatem: quia dixerunt: *Adſumus.*

Conſideremus itaque primo in perſonis congregatis conditionis nobilitatem: Quia *ſtellæ.* Licet enim nullæ perſonæ catholicæ, etiamſi ſint ſchiſmaticæ, ab hac Congregatione ſint excluſæ: non tamen ſpecialiter ſunt vocatæ infimæ, aut ignorantes perſonæ; ſed illæ præcipue, quæ in triplicis conditionis nobilitate ſtellis cæli ſunt merito comparandæ, videlicet, in ſublimitate excellentis eminentiæ, in claritate refulgentis ſapientiæ, in poteſtate præcellentis influentiæ.

Stellæ igitur non qualeſcunque, aut quantumcunque parvæ, vel parum luminoſæ, ſed tales, quæ per abundantem virtutis redundantiam dederunt lucem in cuſtodiis ſuis, id eſt, in variis Eccleſiæ Chriſtianæ locis eis ad cuſtodiam deputatis, & in adminiſtrationem commiſſis; de quibus dici poteſt illud Eccleſiaſtici: *Species cæli*, id eſt, decor Eccleſiæ, vel hujus cæleſtis Concilii *gloria ſtellarum mundum illuminans.* Eccli. 63. 10.

Conſideremus deinde in perſona congregante, prælationis auctoritatem: quia *vocatæ ſunt.* Non enim propria temeritate convenerunt; ſed Apoſtolica auctoritate vocatæ ſunt, ab illo videlicet, qui prælationis ac poteſtatis plenitudinem habere dignoſcitur, id eſt, a ſummo Pontifice, qui ſolus poteſt Generale Concilium convocare, ſicut per communia jura poſitiva probatur. Quod utique regulariter verum eſt: ſed jure divino & naturali, patenter oſtenditur, quod hæc regula in certis caſibus exceptionem habeat, & ſpecialiter in caſu Piſani Concilii, ſicut alias declaravi. Unde, qui oppoſitum tenent, litterali ſenſui juris poſitivi, judaico more, nimis tenaciter adhærent, contra quos ait Apoſtolus: *Littera occidit, ſpiritus*, id eſt ſpiritualis ſenſus, *vivificat.* 2. Cor. 3. 6.

Conſideremus denique in hac ſacra Congregatione, ſubjectionis humilitatem, quod ſtellæ dixerunt; *Adſumus*, id eſt, ad ſpecialem aſſiſtentiam, & obedientiam filialem nos humiliter præſentamus. Ut ſummo Pontifici merito poſſit hæc Congregatio illud Prophetæ verbum dicere: *Ecce adſum, quia vocaſti me*: 1. Reg. 1. 6. 9. Et hæc de ſtellis, & tertia noſtri ſermonis conſideratione ſufficiant.

Sed vos, o ſtellæ clariſſimæ, non immerito quærere poteſtis: quare vocatæ ſitis, ad quid cum ſole & luna convenerit is, propter quid cum eis Synodaliter hic congregari debueritis? Ad hanc quæſtionem reſpondeo, quod in hac ſacra Synodo ſol, luna, & ſtellæ propter tria ſpecialiter congregentur. Primo, ad præterita corrigenda. Secundo, ad præſentia ordinanda. Tertio, ad futura providenda.

Primo, ad correctionem & reformationem Eccleſiaſticæ deformitatis, quoad præterita. Secundo, ad ordinationem & integrationem pacificæ unionis, quoad præſentia. Tertio, ad proviſionem & evitationem maleficæ pravitatis, quoad futura.

His enim tribus temporibus ſecundum Senecam, tria prudentiæ officia correſpondent: quæ ſi nunc debite impleantur, utique juxta verba propoſita, erunt ſigna in ſole, luna & ſtellis, id eſt, in omnibus ſtatibus Eccleſiaſticis, tam

in

in capite, quam in membris. Signa, inquam, ANNO CHRISTI 1415.
jucunditatis, & exultationis, quæ in hac Synodali Congregatione fieri præstolamur. Et hæc sub triplici conclusione prosequemur.

Prima ergo conclusio est, quod hæc sacra Synodus congregetur ad correctionem & reformationem Ecclesiasticæ deformitatis. Ut merito nobis dici possit illud Ezechielis: *Pro eo quod versi estis in scoriam, congregabo vos & conflabo, & succendam vos igne furoris mei*, idest zelo fervoris divini. *Ezech.* 22. 19.

O utinam hoc igne, hoc zelo, hoc divino fervore ita nos conflare & succendere dignetur Spiritus Sanctus, ut sua gratia mediante Ecclesiam, quæ a puritate sui primitivi decoris versa est in scoriam multiplicis deformitatis, purgare & reformare valeamus.

Heu, heu, quam necessaria sit, & jamdudum fuerit ista Ecclesiæ reformatio, magna ejus deformatio insinuat, de qua Bernardus, *Sermone* XXXIII. *super Cantica*, lamentabiliter conquerendo dicebat: „ Serpit hodie putrida „ tabes per omne corpus Ecclesiæ, & quo la„ tius, eo desperatius, eoque interius.“ *Et multis interpositis subdit*: „ Olim de Ecclesia præ„ dictum est, & nunc tempus impletionis ad„ venit; *Ecce in pace amaritudo mea amarissima*, „ Isaiæ 38. 17. Amara prius, in nece martyrum, amarior post, in conflictu hæreticorum; „ amarissima nunc, in moribus domesticorum. „ Non fugare, non fugere eos potest. Intesti„ na ergo & vix sanabilis est plaga Ecclesiæ, „ & immo in pace amaritudo ejus amarissima. „ Sed, in qua pace? Et pax est, & non est. „ Pax a paganis, pax ab hæreticis, sed non „ profecto pax a filiis. Unde vox ejus est plan„ gentis in tempore isto: *Filios enutrivi & „ exaltavi, ipsi autem spreverunt me*. Isaiæ 1. 2. „ Spreverunt & maculaverunt me turpi vita, „ turpi quæstu, turpi commercio, negotio de„ nique perambulante in tenebris.“ Heu, heu & iterum heu, si hæc dicebat ille tempore suo, quid jam dicere possumus tempore nostro, cum illi mali mores ex tunc semper creverint, & processerint ad pejores. Hinc præsentem Ecclesiæ persecutionem; hinc horrendam monstruosi hujus schismatis divisionem: hinc subtractionem obedientiæ ab Ecclesia Romana, aliaque scandala plura secutura, ex tunc quidem, oculo spiritualis intelligentiæ præviderunt, sicut patet ex scriptis venerabilis abbatis Joachim, & sanctæ Hildegardis, quorum non est auctoritas contemnenda.

Si ergo contra hæc mala, hæc sacra Synodus non providerit remedia congrua, audacter affirmo, quod post tam horrendas coruscationes, quas videmus, horribiliora sequentur tonitura.

Utinam igitur, utinam horum malorum reformatio fiat. Utinam ad expurgandam Ecclesiæ scoriam accendatur in nobis ignis boni furoris, id est zelus divini fervoris. Ut impleatur quod præmemoratus Ezechiel propheta subjunxit, ℣. 21. *Et conflabimini, sicut conflatur argentum in medio fornacis*, id est, sicut purgatur argentum in fornace, non solum exterius, seu interius, & in omni parte, ut non sit ficta vel simulatoria, sed perfecta & vera purgatio.

Hoc autem fieri non poterit, nisi Christus, afflatu suo nos inflammet in fornace charitatis, & ardere faciat igne suo, videlicet zelo ardentis fervoris, vitiorum scoriam expurgantis, quo ipse ait: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut ardeat*. Luc. 12. 49. ANNO CHRISTI 1415.
Et hæc de prima conclusione.

Secunda conclusio est, quod hæc sancta Synodus congregetur ad reordinationem & reintegrationem pacificæ unitatis: ut de nobis verificetur quod in Evangelio legitur: *Erant discipuli* pariter *congregati*, quando *venit & stetit Jesus in medio eorum*, & quando *ait eis, pax vobis*. Joan. 20. 19.

O utinam in medio hujus Synodalis Congregationis ita venire & perseveranter stare dignetur Salvator Jesus, ut sua præsentia nobis Ecclesiasticam afferat pacem, & pacificam unitatem! Utinam ad hanc reordinandam & reintegrandam, sic nobis secum cooperari concedat, ut, nostri laboris fructum universitas christiana sentiat. Hoc itaque labore nullus esse potest fructuosior, hoc fructu nullus sentiri potest suavior. Nec his pacis laudibus diutius oportet insistere, cum talibus Script. plenæ sint, nobis non ignotis.

Sed in tanti boni persecutione nostram decet negligentiam arguere, nostram pigritiam excitare. Nimis enim hoc in negotio temnimus. Nimis hucusque quievimus, nimis obdormivimus. Exurgendum tandem est, & data nunc opportunitate & occasione cælitus exhibita, ad hoc tam arduum, & Ecclesiæ Dei tam necessarium virtutis opus efficaciter assurgendum. Et quia, *Ubi intenderis ingenium, valet*; ut ait Comicus; ideo omnes hic ingenii vires impendamus, totis conatibus incumbamus, rumpamus moras, tollamus dilationes, & pacem hanc tam utilem, modis omnibus, & viis rationalibus fine debito terminemus.

Ad hunc vero finem obtinendum, hanc conclusionem audacter affirmo, quod in hoc Concilio nulla via possibilis erit repellenda, seu penitus reprobanda, nisi quæ probabitur esse juri naturali, seu divino contraria. Nam ad illud jus necessario recurrendum est, ubi jura non providerunt humana. Et hæc de secunda conclusione sufficiant.

Tertia conclusio est, quod hæc sancta Synodus congregetur, ad provisionem & evitationem futuræ maleficæ pravitatis: ut convenienter hic aptari videantur verba, quæ Moses in Deuteronomio loquitur, *Congregate ad me omnes majores natu per tribus vestras, atque Doctores, & invocabo contra eos cælum & terram. Novi enim, quod post mortem meam iniqua agetis, & occurrent vobis mala in extremo tempore*. Deut. 31. ℣. 28. 29. Quo Mosis exemplo docemur, quod ad hoc Synodaliter congregemur, ut non solum præterita mala corrigere, aut præsentia reordinare debeamus, sed etiam, ut contra futura providere, & ea, quantum in nobis est, in nostris posteris evitare curemus.

O utinam majores natu, utinam Ecclesiæ pastores & doctores hic congregati, & hoc exemplo admoniti, diligenter attendant hominum pronitatem ad malitiæ pravitatem. Utinam vigilanter sic futura mala prævideant, ut contra ea utiliter provideant. Utinam, in præsenti talem adhibeant provisionem, quæ in futuro debitam habeat executionem: quia parum est jura condere, nisi sint qui ea possint & velint conservare.

Hic vero unum quod ad præsens propositum maxime pertinet, singulariter admoneo, ut in sacra Synodo talis provisio fiat, ut per eam hoc horrendum schisma cito finem capiat, ipsaque

que finito, in posterum ex causis similibus, similе fieri non contingat.

ANNO CHRISTI 1415.

Unde, cum nunquam simile fuisse legatur, diligenter considerandæ sunt principales radices, & radicales ejus causæ, seu occasiones, & contra eas, ne in futurum similes orirentur, per synodalia decreta essent convenientia remedia providenda, exemplo sanctorum Patrum, quorum sequi debemus vestigia, qui in Conciliis Generalibus contra præcedentia schismata futura remedia leguntur statuisse. De qua materia plenius alibi tetigi, sed hic transeo, brevitatis gratia. Et hæc de tertia Conclusione sufficiant.

Sic ergo sub Conclusione triplici, breviter & summatim ea tetigimus, propter quæ hic synodaliter congregamur.

Sed circa illa, quantum auctoritatis habeat hæc sacra Synodus, non videtur utile omnino silentio præterire. Sciendum est igitur, quod in cælo cum sole & luna, sint & aliæ stellæ, non solum ut eis assistant; sed etiam ut cum eis influant. Non enim tantummodo soli & lunæ, sed cæteris stellis, immo generaliter omnibus constellationibus superioribus subjectus est hic mundus inferior, sicut Aristoteles ait, ut tota virtus ejus gubernetur inde. Sic in cælo spirituali, in hac videlicet Generali Synodo, quæ tanta stellarum varietate, variaque venustate coruscat, cum sole & luna congregatæ sunt stellæ hujusmodi; non solum ut soli & lunæ, id est, summo Pontifici assistendo, eidem se obedientes exhibeant; sed etiam, ut cum eo, sua virtute multiplici, influendo circa ea quæ hic agenda sunt, speciali auctoritate concurrant.

Ad hæc autem tripliciter concurrere dignoscuntur. Primo ad dubia consulendum. Secundo, ad consultata decernendum. Tertio, ad decreta exequendum.

Hoc autem non solum humano, sed etiam divino jure probantur. Nam in antiquis Conciliis, & maxime approbatis, hujuscemodi verba leguntur: *Placuit sancto Concilio*: vel, *Concilium definivit*: vel, *Statuit sanctum Concilium*. Papa etiam quandoque dicit: *Auctoritate Concilii & consensu definitum est*.

Hæc autem, aliaque multa similia a divino jure ortum habent. Nam in primo Concilio Jerosolymis celebrato, de quo in Actibus Apostolorum legitur, Jacobus præsente Petro protulit sententiam, ubi non ait: placuit Petro; sed *placuit nobis collectis in unum*, Act. 15. 25. & sequitur ℣. 28. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis*.

Ex quibus patet quod auctoritas decernendi, & definiendi, non sit attribuenda soli Pontifici, sed toti Concilio Generali.

Unde manifeste reprobatur error quorumdam pernicioſissimus & toti Ecclesiæ periculosissimus, qui adulando potestati Papali: ita detrahunt auctoritati sacri Concilii, ut dicere præsumant, quod Papa non habeat necessario sequi deliberationem Concilii, immo standum sit sententiæ Papæ, si Ecclesiæ, vel Concilio Generali contradicat: falsum colorem sui erroris assumentes ex *Decretal. lib. 1. tit. 6. cap.* 4. & quibusdam aliis juribus positivis, utique male intellectis, & pejus contra jus naturale & divinum, in Ecclesiæ præjudicium introductis, sicut hæc omnia plenius alibi declaravi. Sed de his prolixius discentere, temporis angustia non permittit; nec hic intendendum disputationi, sed magis orationi instandum est.

A Oremus igitur, & a Domino humiliter postulemus, ut in hac sacra Synodo sol, luna, & stellæ concorditer influant, & nobis, cunctisque fidelibus in eis signa, lætitiæ & jucunditatis appareant, nec solum signa, sed signorum salutares effectus, suæque multiplicis influentiæ virtutes jugiter impendant. Quod ipse præstare dignetur, qui supra solem, lunam & stellas in cælis regnat benedictus per omnia secula seculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 1415.

CATALOGUS ORATIONUM

In Conc. Constantiensi habitarum.

B 1. SErmo P. de Lamburga licent. in jur. habitus in Concil. Constantiensi in festo Nativ. D. N. J. C. Incipit: *Si præsentis festi*. Dedit Ma... Suppl. to... VI. pag. 7... MS. C...

2. Sermo factus coram Papa Dominica I. in quadragesima per Mag. Jo. de Monte an. 1415. Incipit: *Agite nunc dies salutis* 2. Cor. 6. Porro hæc verba &c. Vindob. C... far. Co... Ths. ... 527.

3. Collatio Mag. Theodorici de monasterio facta in Concilio Constantiensi in renunciationem Papatus Gregorii per Carolum de Malatestis in illud: *Qui sequitur me non ambulat in tenebris*. Incipit: *Verba sunt &c.*

4. Collatio Mag. Petri de Pluka facta in Concilio Costantiensi in illud: *Hii sunt viri misericordiæ*. Incipit: *Sub his verbis*.

C 5. Sermo F. Bertrandi S. Th. Prof. Ord. FF. Carmelitarum Conventus Montispessulani Domin. XI. post Trinit. factus in Conc. Constant. in illud: *Bene omnia fecit*.

6. Anonymi (Anglici) sermo in illud: *Erunt signa in sole luna & stellis in Evangelio Dominicæ præsentis* (sic) *secundum usum & observantiam Ecclesiæ Anglicanæ*. Incipit: *In principio*.

7. Anonymi sermo ibid. in illud *Principes populorum congregati sunt*: Incipit: *Hæc Prophetica*.

8. Sermo ibid. in illud: *Obsecro vos tanquam advenas* in fine legitur: *Iste sermo suprascriptus fuit factus Constantiæ pro .... in Ecclesia majori* D *per D. Cancellarium Parisiensem die Veneris de mane XXVI. April., in qua die fuerunt processiones totius Concilii Generalis*.

9. Anonymi sermo ibid. in Dominica IV. post Pascha super illud: *Multa habeo vobis dicere*.

10. Sermo Bernardi Baptizati monachi & abbatis ord. S. Benedicti, quem prædicavit in Concilio Constantiensi Dom. III. post Pascha an. 1416. in illud: *Plorabitis & flebitis vos &c.*

11. Sermo factus ibid. Dominica in Septuagesima in illud: *Ite & vos in vineam meam*. Incipit: *Hæc dies Dominica*.

12. Sermo per F. Alexium Ord. Minorum Ep. Placentinum in Dominica II. Quadragesimæ an. 1416. super illud: *Faciamus hic tria tabernacula*. Incipit: *In Evangelio hodierno*. E

13. Sermo prædicatus ibid. in die S. Michaelis per F. Jo. Zachariæ S. Th. Prof. Ord. Eremit. S. Augustini an. 1416. in illud: *Gratia vobis & pax*. Incipit: *Hoc thema est valde authenticum*.

14. Sermo factus in exequiis Cardinalis Barensis ab Episcopo Laudensi an. 1416. incipit: *Mihi occisum flebilem*. Ex hac oratione discimus virum hunc ex archidiacono Bononiensi ad Archiepiscopum Barensem transisse & annis 36. *& amplius* egisse S. R. E. Cardinalem. *Pro statu & defensione Ecclesiæ, quam egregie labora-*

☞ *boraverit*, aſt Orator, *teſtatur nobilis civitas Perußina, tota Tuſcia, Apulia, atque Italia &c. Non indulſit ſuæ ſenectuti, neque expenſis pro unione S. Eccleſiæ. Dicat ſuperior Alamannia, Bavaria, Auſtria, Athis* (ſic) *Franconia, Miſia, Bohemia, Carinthia, quas partes aſpera, & media hyeme perluſtravit pro extirpatione peſtiferi ſchiſmatis excitando Germanos tam illuſtres principes quam Prælatos. Antea quidem laboraverunt permaxime inclyti DD. Anglici, Gallici atque Italici, ſed tunc per adventum hujus S. Patris ad eoſdem labores excitati ſunt Germani; qui licet fuiſſent poſteri, facti ſunt promptiores. Et licet tunc facta fuerit diverſa obedientia in Alamannia, ſane objectum eſt, ut omnes de Papatu contendentes haberent æmulos & ſtimulos &c. Hic R. P. & D. debitum obibat obſequium* (Divinum officium recitando) *attente & devote. Unde cum aliquando contigiſſet eum aliqua gravi infirmitate gravari, ſi non poterat per ſe legere, ſatagebat per alium audire.*

15. Sermo F. Matthæi de Aula Regia Ord. Ciſterc. S. Th. Prof. ibid. in Dominica IV. poſt feſtum SS. Trinitatis ad illud: *Eſtote miſericordes.*

16. Sermo Mag. Stephani de Paliz de Praga S. Th. Prof. ibid. in Dominica III. poſt SS. Trinitatem an. 1416. ſuper illud: *Reſiſtite fortes in fide.*

17. Sermo Mag. Mauritii de Praga S. Th. Prof. in Dominica VII. poſt Pentecoſten in illud: *Attendite a falſis Prophetis &c.*

18. Sermo prædicatus ibid. in feſto Corporis Chriſti per R. P. & Ep. Firmanum de ordine FF. Min. an. 1416. in illud: *Caro mea vere eſt cibus.*

19. Sermo ibid. Bernardi Baptizati Ord. S. Benedicti de Gaſconia in Dominica XI. poſt Pentecoſten an. 1416. in illud: *Duo homines aſcenderunt in templum.*

20. Sermo Theobaldi S. Th. Prof. Ord. S. Dominici factus in Concilio Conſtant. Dominica XI. poſt Pentecoſten an. 1416. in illud: *Bene omnia fecit.*

21. Sermo Anonymi ad Patres Concilii; incipit: *RR. PP. Felicitet & conſervet Altiſſimus.*

22. Sermo alius ibid. in illud: *Curam illius habe.* Incipit: *Verbum propoſitum de Evangelio.*

23. Sermo Cancellarii Pariſienſis ibid. in die Nativitatis B. M. V. an. 1416. in illud: *Jacob genuit &c.* Incipit: *Invocandam te prædicamus.*

24. Sermo prædicatus ibid. a Mag. Petro de Pluka S. Th. Prof. an. 1416. in illud: *Ite, oſtendite vos ſacerdotibus.* Incipit: *In jam lecto Evangelio.*

25. Sermo Mag. Mauritii de Praga ibid. habitus an. 1416. in illud: *Hæc vidua erat.*

26. Sermo ibid. in illud: *Hora eſt jam nos de ſomno ſurgere.* In fine legitur: *Mag. Urſini.*

27. Sermo alius ibid. in illud: *Bonus paſtor animam ſuam.*

28. Sermo Cancellarii Pariſienſis, quando Rex Romanorum iverat de Conſtantia ad regem Aragonum, & ad Petrum de Luna. Incipit: *Proſperum iter faciet &c.*

29. Sermo D. Petri Card. Cameracenſis prædicatus Conſtantiæ in honorem S. Ludovici regis Franciæ Ord. Min.

30. Ejuſdem Sermo de omnibus Sanctis ibid. habitus in illud: *Signum magnum &c.*

CONSTITUTIO

Venerabilis in Chriſto patris Henrici Chichley Cantuarienſis Archiepiſcopi, pro feſto S. Georgii martyris magis duplici tenendo, necnon de feſtis S. David, S. Ceddæ, & S. Vvenefredæ celebrandis.

HENRICUS, &c. venerabili fratri noſtro, &c. Londonenſi Epiſcopo, ſalutem & fraternam in domino charitatem. Ineffabilis & imperſcrutabilis potentiæ Dominus, cujus altitudo prudentiæ nullis incluſa limitibus, nullis terminis comprehenſa, recti cenſura judicii cæleſtia pariter & terrena gubernat; etſi cunctos ejus miniſtros magnificet, altis decoret honoribus, & cæleſtis efficiat beatitudinis poſſeſſores; nonnullos tamen apud diverſarum Chriſtianiſmi regionum incolas, laudis, & præmiorum, uberiori retributione proſequitur, quos ipſarum regionum habitatoribus patronos & interceſſores ſpeciales diſpoſuit, ut ſic ipſos merito collaudet, ingentior devotio populi ſub tanto patrono & interceſſoris præſidio, per Dei clementiam aſſidue ſtabilita. Hujus itaque diſpoſitionis ex clementiſſima & benigniſſima Dei Salvatoris noſtri miſericordia procedentis conſideratione, nationis Anglicanæ plebs fidelis, etſi Deum in Sanctis ſuis omnibus laudare ex debito teneatur, ipſum tamen ut orbis affatus, ipſaque gratiæ deſuper conceſſæ, experientia rerum cunctarum interpres optima atteſtantur in ſuo martyre glorioſiſſimo beato Georgio, tamquam patrono & protectore dictæ nationis ſpeciali, ſummis tenentur attollere vocibus, laudibus perſonare præcipuis, & ſpecialibus honoribus venerari. Hujus namque, ut indubitanter credimus, interventu, nedum gentis Angligenæ armata militia contra incurſus hoſtiles bellorum tempore regitur, ſed & cleri pugna militaris in ſacræ pacis otio, ſub tanti patroni ſuffragio celebriter roboratur; hinc eſt quod nos, qui Dei laudem in Sanctis ſuis quibus glorioſus exiſtit, in noſtra provincia cupimus ampliari, regiis & regni incolarum ad hoc hortatibus excitati, confratrumque noſtrorum & cleri provinciæ ducti Conciliis, quinimmo & noſtri provincialis Concilii robore ac Decreto ſuffulti, aut quorum Patrum pium erga Sanctos Dei, devotionis affectum proſequentes, feſtum beati Georgii martyris prædicti, ſub officio duplici, & ad modum majoris duplicis feſti, tam per clerum, quam per populum noſtræ Cantuarienſis provinciæ, per univerſas Eccleſias ejuſdem, de expreſſo conſenſu confratrum noſtrorum & cleri antedicti, volumus, ſtatuimus, & præcipimus annis ſingulis perpetuis futuris temporibus ſolemniter celebrari; & in ipſo feſto ab omni ſervili opere per omnes civitates & loca ipſius

cod. MS. regiſtro ncipali do- ni Archie- c. Cantua- n. (nun. ato Chi- ley, vol.) f. 2, b.

ANNO CHRISTI 1415.

sius provinciæ, sicut & prout in festo natalis Domini præcipimus feriari, quo magis in ipso festo plebs fidelis ad Ecclesias conveniant, Deum laudent, & ipsius sancti & omnium beatorum patrocinia devotius implorent, & pro regis & regni salute ferventius instent & exorent.

Ad hæc dicti provincialis Concilii auctoritate decernimus, & etiam statuimus per præsentes, quod festa Sanctorum David & Ceddæ Episcoporum, & Wenefredæ virginis, de cætero per totam provinciam nostram antedictam, suis temporibus, videlicet, Sancti David primo, sancti Ceddæ secundo mensis Martii diebus; Wenefredæ autem tertio die Novembris, cum regimine chori & novem lectionum, perpetuis futuris temporibus etiam celebrentur. Vobis venerabili confratri nostro, tenore præsentium mandantes, & firmiter injungentes, quatenus festa prædicta singulis annis de cetero, sic ut præfertur, solemniter celebretis, & per vestras civitatem & diœcesim faciatis, tam per clericos, quam per laicos modo præmisso solemniter celebrari. Volumus etiam & mandamus, quatenus vobis, confratribus, & coepiscopis nostris Ecclesiæ nostræ Cantuarienſis, suffraganeis omnibus, singulis, per litteras vestras, auctoritate nostra, ac dicti Concilii injungatis, & mandetis, quibus & nos modo consimili injungimus & mandamus, quod ipsorum singuli eadem festa sic, ut præmittitur, singulis annis solemniter celebrent, & per suas civitates & diœceses modo præmisso faciant perpetuis temporibus futuris, a clero & populo solemniter celebrari. Et quid feceritis in præmissis, ac quomodo, & sub qua forma præsens nostrum mandatum executi fueritis, nos citra festum Purificationis beatæ Mariæ virginis proximo futurum, distincte certificetis per litteras vestras harum seriem habentes sigillo vestro consignatas. Mandantes etiam singulis confratribus nostris prædictis, quod & ipsi singillatim quatenus præsens mandatum nostrum ipsorum civitates & diœceses concernit, nos citra festum Paschæ proximo futurum, per litteras suas modo consimili certificare non omittant, sub pœna quæ incumbit tam vobis quam ipsis, si contra factum fuerit, canonice infligenda. Datæ in manerio nostro de Otteford quarto die mensis Januarii anno domini MCCCCXV & nostræ translationis anno secundo.

Constitutio venerabilis in Christo patris domini Henrici Chichley, Cantuarienſis Archiepiscopi, super approbatione testamentorum.

An. 1416. Ex cod. MS. in registro principali domini Archiepisc. Cantuar. (nuncupato Chichley, vol. 2.) f. 4. b.

HENRICUS, &c. Venerabili fratri nostro R. Dei gratia Londonenſi Episcopo salutem, &c. Quia nos in convocatione ultima in Ecclesia sancti Pauli London celebrata, attentis & consideratis clamoribus populorum & vulgi regni Angliæ, contra ordinarios & viros Ecclesiasticos, jurisdictionem Ecclesiasticam exercentes, & præsertim de & super indiscreta commissione administrationis bonorum testato vel ab intestato decedentium, nimiaque & excessiva perceptione pecuniarum pro insinuationibus testamentorum hujusmodi; nec non auditione compoti, finalique dimissione executorum deputatorum in eisdem; de vestro, & aliorum confratrum nostrorum assensu, ad sedandum clamores prædictos remedium sub forma quæ sequitur duximus apponendum; [a] viz. quod unusquisque ad quem in quibuscumque locis nostræ Cantuarienſis provinciæ, jurisdictio in hac parte dignoscitur pertinere, statim post mortem cujusque defuncti, quam cito commode poterit, bona ejusdem faciat sequestrari, ac sub fideli custodia fideliter conservari, expensis funeralibus duntaxat exceptis, donec testamentum, si quod fecerit, exhibeatur, ac per testes idoneos, aut aliis legitimis documentis sufficienter probetur, ita quod non statim committatur administratio, sed injungatur executoribus in eodem testamento nominatis, super quo primitus ad sacra Dei Evangelia corporale præstent juramentum, quatenus infra brevem terminum ordinariorum, seu alias jurisdictionem hujusmodi obtinentium arbitrio, juxta facti qualitatem moderandum, de omnibus bonis defuncti, de quibus testare potuit fidele & clare faciat inventarium; quo exhibito, & per diligens examen reperto idoneo, tunc & non ante committatur eisdem executoribus administratio omnium bonorum in eodem inventario contentorum, injuncto eisdem sub pœna excommunicationis majoris, ne de aliis bonis quam in dicto inventario contentis se administrando quomodolibet intromittant, quousque de illis noviter receptis inventarium fecerint, exhibuerint, & administrationem receperint de eisdem; quodque iidem executores onerentur, ac ad sancta Dei Evangelia jurent, & si opus fuerit sufficienter caveant, quod quam cito commode poterunt, & præsertim infra annum, si possibile fuerit, omnia bona quorum administratio eisdem commissa est in fideles & pios usus secundum voluntatem ejusdem defuncti, plenarie administrabunt, ac de administratione hujusmodi incontinenti, post ipsam administrationem completam, seu saltem cum ad hoc moniti fuerint, distincte, particulariter, & aperte, ipsis ad quos pertinet, fidelem & plenam reddent rationem, nihil de bonis antedictis tacite vel aperte, præter id, quod eisdem per ipsos ordinarios allocatum, seu in testamento rite & legitime relictum titulo emptionis, aut aliter sibi quomodolibet retinendo; quodque ordinarii & jurisdictionem hujusmodi exercentes, in redditione hujusmodi compoti, & circa illud sic se & ministros suos diligenter habere curent, ut absque dolo & fraude, bona defunctorum fideliter & plenarie, prout eorum animarum saluti magis conveniens fuerit, sine dilatione qualibet, quatenus possibile fuerit, disponantur; ac pro insinuatione insuper testamentorum hujusmodi, nec non calculi sive ratiocinii auditione sive dimissione finali executorum eorundem, ultra quinque solidos nullatenus exigentes, aut quomodolibet recipientes, usque ad unum annum a data præsentium continue numerandum: Bona quoque intestatorum in suo casu pro animabus ipsorum defunctorum, cum celeritate possibili disponi faciant, prout per jura communia, constitutionesque provinciales, in ea parte est plenius ordinatum. Vobis igitur in virtute obedientiæ, & sicut periculum, quod in hac parte incumbit evitare volueritis firmiter injungendo mandamus, quatenus ordinationem hujusmodi secundum omnem vim, formam, & effectum ejusdem, per vestras civitatem & diœcesim debite publicari facientes, illam in omnibus & per omnia observetis, & per alios, ut mandatur, observari faciatis: Intimantes insuper omnibus & singulis suffraganeis nostris, quod & ipsi omnes & singuli eandem per suas civitates & diœceses modo præmisso publicari facientes illam inviolabiliter observent, & faciant per ipsorum subdi-

[a] Hoc est, *videlicet*. H.

ditos firmiter obſervari. Et quid feceritis in præmiſſis nos citra feſtum ſancti Petri ad vincula proximo futurum debite certificetis, per litteras veſtras patentes, harum ſeriem continentes, ſigillo veſtro conſignatas. Datæ in hoſpitio noſtro London primo die menſis Julii, anno domini MCCCCXVI. & noſtræ Translationis anno tertio.

ANNO CHRISTI 1416.

ANNO CHRISTI 1416.

ORDINATIO SUPER INSINUATIONIBUS

Teſtamentorum.

cod. MS. Regiſtro ncipali chiepiſc. nt. (nunpato Chiley vol. 2.) 6 b.

RICHARDUS permiſſione divina Londonenſis Epiſcopus, venerabili viro Cuſtodi Epiſcopatus Ciceſtrenſis, fede ibidem vacante, ſalutem in omnium Salvatore. Litteras reverendiſſimi in Chriſto Patris et domini, domini Henrici Dei gratia Cantuarienſis Archiepiſcopi, totius Angliæ primatis, & Apoſtolicæ ſedis Legati, ſexto die præſentis menſis Julii recepimus in hæc verba.

Eadem n ſuperiopauculis cibus exptis.

Henricus permiſſione divina * Cantuarienſis Archiepiſcopus, totius Angliæ primas, et Apoſtolicæ ſedis Legatus, venerabili fratri noſtro domino Richardo Dei gratia Epiſcopo Londonenſi ſalutem, et fraternæ dilectionis continuum incrementum. Quia nos in convocatione noſtra ultima, in Eccleſia ſancti Pauli London celebrata, attentis et conſideratis clamoribus popularium & vulgi regni Angliæ, contra ordinarios & viros Eccleſiaſticos juriſdictionem Eccleſiaſticam exercentes, et præſertim de et ſuper indiſcreta commiſſione adminiſtrationis bonorum teſtato vel ab inteſtato decedentium, nimiaque et exceſſiva perceptione pro inſinuationibus teſtamentorum hujuſmodi; nec non auditione computi, finalique dimiſſione executorum deputatorum in eiſdem, de veſtro, et aliorum confratrum noſtrorum aſſenſu, ad ſedandum clamores prædictos remedium ſub forma quæ ſequitur duximus apponendum; viz. quod unuſquiſque ad quem, in quibuſcumque locis noſtræ Cantuarienſis provinciæ, juriſdictio in hac parte dignoſcitur pertinere, ſtatim poſt mortem cujuſque defuncti, quam cito commode poterit, bona ejuſdem faciat ſequeſtrari, ac ſub fideli cuſtodia fideliter conſervari, moderatis expenſis funeralibus duntaxat exceptis, donec teſtamentum, ſi quod fecerit, exhibeatur, ac per teſtes idoneos, aut aliis legitimis documentis ſufficienter probetur, ita quod non ſtatim committatur adminiſtratio, ſed injungatur executoribus in eodem teſtamento nominatis, ſuper quo primitus ad ſacra Dei evangelia corporale præſtent juramentum, quatenus infra brevem terminum, ordinariorum, ſeu alias juriſdictionem hujuſmodi obtinentium arbitrio, juxta facti qualitatem moderandum, de omnibus bonis defuncti, de quibus teſtari potuit, fidele & clarum facient inventarium; quo exhibito, et per diligens examen reperto idoneo, tunc et non ante committatur ejſdem executoribus adminiſtratio omnium bonorum in eodem inventario contentorum, injuncto eiſdem ſub pœna excommunicationis majoris, ne de aliis bonis, quam in ipſo inventario contentis, ſe adminiſtrando quomodolibet intromittant, quouſque de illis noviter repertis inventarium fecerint, exhibuerint, & adminiſtrationem receperint de eiſdem; quodque iidem executores onerentur, ac ad ſancta Dei evangelia jurent, & ſi opus fuerit ſufficienter caveant, quod quamcito commode poterunt, & præſertim infra annum, ſi poſſibile fuerit, omnia bona, quorum adminiſtratio eiſdem commiſſa eſt, in fideles & pios uſus ſecundum voluB tatem defuncti plenarie adminiſtrabunt, ac de hujuſmodi adminiſtratione incontinenti, poſt ipſam adminiſtrationem completam, ſeu ſaltem cum ad hoc moniti fuerint, diſtincte, particulariter, & aperte, ipſi ad quos pertinet, fidelem, & plenam reddent rationem, nihil de bonis antedictis tacite vel aperte, præter id quod eiſdem per ipſos ordinarios fuerit allocatum, ſeu in teſtamento rite & recte relictum, titulo emptionis, aut aliter ſibi quomodolibet retinendo: quodque ordinarii & alii juriſdictionem hujuſmodi exercentes, in redditione hujuſmodi compoti, et circa illud ſic ſe & miniſtros ſuos diligenter habere curent, ut abſque dolo et fraude, bona defunctorum fideC liter et plenarie, prout eorundem animarum ſaluti magis conveniens fuerit, ſine dilatione qualibet, quatenus poſſibile fuerit, diſponantur. Pro inſinuatione inſuper teſtamentorum hujuſmodi, nec non calculi ſive ratiocinii auditione, ſive dimiſſione finali executorum eorundem, ultra quinque ſolidos nullatenus exigant aut quomodocumque recipiant uſque ad unum annum a data præſentium continue numerandum; bona quoque inteſtatorum in ſuo caſu pro animabus ipſorum defunctorum cum celeritate poſſibili diſponi faciant, prout per jura communia, conſtitutioneſque provinciales in ea parte plenius ordinatum. Vobis igitur in virtute obedientiæ, & ſicut periculum, ſi quod D in ea parte incumbit, evitare volueritis, firmiter injungendo mandamus, quatenus ordinationem hujuſmodi, ſecundum omnem vim, formam, & effectum ejuſdem, per veſtras civitatem & diœceſim debite publicari facientes, illam in omnibus & per omnia obſervetis, & per alios ut mandatur obſervari faciatis. Intimantes inſuper omnibus & ſingulis ſuffraganeis noſtris, quod & ipſi omnes & ſinguli eandem per ſuas civitates & diœceſes modo præmiſſo publicari facientes, illam inviolabiliter obſervent, & faciant per ipſorum ſubditos firmiter obſervari. Et quid feceritis in præmiſſis, nos citra feſtum ſancti Petri ad vincula proximo futurum debite certificetis per litteras veſtras patentes E harum ſeriem continentes ſigillo veſtro conſignatas. Datæ in hoſpitio noſtro London primo die menſis Julii, anno domini MCCCCXVI. & noſtræ translationis anno tertio.

Quarum auctoritate litterarum vobis harum ſerie intimamus, & etiam injungendo mandamus, quatenus ordinationem ſupradictam ſecundum omnem vim, formam, & effectum ejuſdem, per civitatem et diœceſim Ciceſtrenſem publicari debite facientes, illam inviolabiliter obſervetis, et per ſubditos veſtros faciatis firmi-

ANNO CHRISTI 1415.

miter observari. Datæ sub sigillo nostro in palatio nostro London nono die dicti mensis Julii anno domini supradicto, & nostræ translationis anno nono.

Statum Henrici Chichley Cantuar. Archiepiscopi contra Hæreticos, editum primo Julii,
AN. DOM. MCCCCXVI.

Ex cod. MS. in registro principali Archiepisc. Cant. (nuncupato Chichley vol. 2.) f. 5. a.

HENRICUS, &c. venerabili fratri nostro R. Dei gratia Londonensi Episcopo salutem, &c. Nuper in convocatione nostra ultima in Ecclesia sancti Pauli London celebrata, de vestro, & aliorum confratrum nostrorum ac cleri nostræ provinciæ assensu constitutionem infrascriptam nos meminimus edidisse. Cum inter cæteras nostras solicitudines illa debet esse præcipua, ut hæreticos, qui tanquam vulpeculæ in vineæ domini latitant, capiamus, ut negligentiæ pulvis de nostris & fratrum nostrorum pedibus penitus excutiatur, in hac Prælatorum & Clerici convocatione statuimus, ut singuli confratres nostri suffraganei, singulique archidiaconi nostræ Cantuariensis provinciæ, per se aut suos officiales sive commissarios in singulis suis jurisdictionibus, in quolibet decanatu rurali ad minus bis in anno de personis de hæresi suspectis diligenter inquirant, ac in singulis decanatibus hujusmodi, singulisque parochiis in quibus fama est hæreticos habitare, tres vel plures boni testimonii viros, ad sacra Dei evangelia jurare faciant, ut si quos hæreticos sive occulta conventicula celebrantes, aut a communi conversatione fidelium vita & moribus discrepantes, hæresesve aut errores tenentes, sive libros suspectos in lingua vulgari Anglicana conscriptos habentes, aut personas de hæresibus sive erroribus suspectas receptantes, eisdemve faventes, aut infra loca hujusmodi habitare, conversari, sive ad eadem recursum habere sciverint, ipsas personas cum singulis circumstantiis de quibus habentur suspectæ, eisdem nostris suffraganeis archidiaconisve aut eorundem commissariis, quamcito commode poterint in scriptis denuncient & revelent, ipsique archidiaconi singulique commissarii supradicti, nomina hujusmodi personarum denunciata, una cum singulis circumstantiis eorundem diœcesorum locorum sub suis sigillis secrete transmittant, ipsi quoque diœcesani processus legitimos contra eos faciant cum effectu, ac prout rei qualitas exigit effectualiter decernant, definiant atque exequantur: Et si quas personas convictas forsan curiæ seculari non relinquant, ipsas ad carceres perpetuos sive temporales prout rei qualitas exegerit ad minus usque ad proximam Prælatorum & cleri Cantuariensis provinciæ convocationem duraturam realiter committant, & in eisdem secundum juris exigentiam servari faciant, ac de omnibus & singulis supradictis quo videlicet inquisierunt, repererunt, ac in processibus se habuerunt, personas hujusmodi convictas custodiri fecerunt, diligentiis aut negligentiis archidiaconorum sive commissariorum prædictorum aliisque omnibus & singulis circumstantiis præmissis quomodolibet concernentibus, ac præsertim de abjurationibus si quos interim hæreses abjurare contingat, in proximas Prælatorum & Cleri convocatione, sub forma publica distincte & aperte, nos & successores nostros certificare curent, & eosdem processus officiali curiæ Cantuariensis effectualiter liberent, penes eundem seu in registro curiæ nostræ Cantuariensis remansuros; sic videlicet, quod quilibet cujus interest pro executione ulteriori eorundem processuum, ad eundem officialem recursum habere poterit cum effectu. Vobis igitur mandamus, quatenus constitutionem antedictam per civitatem & diœcesim vestram, locis & temporibus ad hoc aptis publicari facientes eandem in omnibus & per omnia observetis, ac per alios sic observari faciatis: Mandantes insuper omnibus & singulis confratribus et suffraganeis nostris, quod & ipsi eandem similiter per suas civitates & diœceses publicari faciant & observent, & per alios etiam observari faciant cum effectu. Et quid feceritis in præmissis nos citra festum sancti Petri ad vincula proximo futurum, debite certificetis per litteras vestras patentes harum seriem continentes, sigillo vestro consignatas. Datæ in hospitio nostro London primo die Julii anno Domini MCCCCXVI. & nostræ translationis anno tertio.

ANNO CHRISTI 1416.

Statutum venerabilis in Christo patris, domini Henrici Chichley Cantuar. Archiepiscopi, pro festo S. Joannis Beverlaci celebrando.

Ex cod. MS. in registro principali Archiepisc. Cant.) nuncupato Chichley, vol. 2.) f. 8. b.

HENRICUS permissione divina Cantuariensis Archiepiscopus, &c. Dilecto in Christo filio venerabilis fratris nostri domini Richardi Dei gratia Londonensis Episcopi in remotis agentis Vicario in spiritualibus generali salutem gratiam et benedictionem. Anglicanæ Ecclesiæ, cujus laudes et præconia in Dei et sanctorum suorum devota veneratione præcetera tam regionum et provinciarum Ecclesiis orbis attollit universus, sacra promeretur auctoritas, ut ipsorum laudibus eadem Ecclesia magis exuberet, jocundaque devotione gaudentius exultet, quorum patrocinio et miraculorum gratia se reflorere lætatur: ac quorum piis intercessionibus ne dum ipsius Ecclesiæ, sed et totius regni res publicæ, cum pacis & quietis interiori dulcedine, hostiumque ipsam exterius impugnantium optata victoria, per justos rectores strenue defensatur: hujus siquidem opitulaminis gratiam, etsi Deus eidem Ecclesiæ suæ, ipsiusque regni Angliæ incolis per diversorum sanctorum merita, quibus undique gloriosa refulget fœcius ostendere decreverit, ipsos tamen novissimis hiis diebus almifici confessoris et pontificis sui beatissimi Joannis de Beverlaco, ut veraciter confidimus, suffragio speciali Ecclesiam prædictam, una cum præfatis regni proceribus, incolis, et membris universis, miraculosius dignatus est, et evidenter specialius consolari. O nempe consolatio ineffabilis nostris præsertim temporibus, omnique ævo jocunda, ac semper memoriæ revocanda Christianissimi videlicet principis Henrici regis Angliæ quinti et sui exercitus in bello de Agincourt nuper in partibus Picardiæ commisso, gratiosa victoria, quæ in Festo translationis dicti sancti, ad laudem divini nominis et Regni Angliæ honorem, ex immensa Dei misericordia Anglicis est concessa: In quo siquidem translationis festo, dum inter nostrates et Gallicos, conflictus, de quo præmittitur, haberetur, sicut ad nostrum et confratrum nostrorum auditum in ultima convocatione nostra quamplurium, & præsertim incolarum dictæ patriæ deduxerat vera fama de ipsius tumba sacrum stillantibus guttis ad modum sudoris emanavit oleum divi-

næ

ANNO CHRISTI 1416.

næ miſerationis erga plebem ſuam * non dubium præfati ſanctiſſimi viri meritis oſtenſionem. Volentes igitur in noſtra provincia divini cultus augmentum, & ſpecialiter ad tanti patroni celebriorem laudis extollentiam, dilatare, de fratrum noſtrorum & cleri in eadem convocatione præſentium voluntatibus, conſilio, & aſſenſu, & nihilominus ad dicti Chriſtianiſſimi Principis noſtri inſtantiam ſpecialem, memorati Confeſſoris ſanctiſſimi memoriam, ubique per noſtram provinciam prædictam votivis & devotis affectibus duximus exaltandam: Statuentes, & de prædictorum fratrum noſtrorum ac cleri conſilio & aſſenſu, pro futuris temporibus ordinantes, quod feſtum depoſitionis dicti Sancti, quod ſeptimo die Maji, videlicet in craſtino ſancti Joannis ante portam Latinam, contingere dignoſcitur, ad modum feſti unius Confeſſoris & Pontificis paſchalis temporis cum regimine chori ſecundum uſum * Sarum Eccleſiæ, per provinciam noſtram prædictam futuris temporibus perpetuo celebretur. Cæterum, quia in feſto translationis ejuſdem, quod viceſimo quinto die menſis Octobris etiam contingit annuatim, de Sanctis Criſpino & Criſpiniano, ſecundum uſum Sarum Eccleſiæ conſuevit, quaſi per omnes Eccleſias provinciæ noſtræ prædictæ celebrari, & ſervitium fieri ab antiquo: ne unius feſti introductio alterius diminutio exiſtat, ſed magis ſub una celebritatis lætitia dicti martyres, quorum etiam die & meritis tantæ viſitationis gratia gentem Anglicanam Dominus ex alto proſpicere decreverat, una cum præfato Confeſſore almifico pariter honorentur; de fratrum noſtrorum & cleri prædictorum conſenſu unanimi, ſtatuimus, decernimus, & ordinamus, quod de cætero ſingulis annis dictus dies viceſimus quintus menſis Octobris, ob tam notabilis rei memoriam ubique per provinciam noſtram prædictam, cum novem lectionibus celebris habeatur; quarum tres primæ erunt de proprietate ſanctorum Criſpini & Criſpiniani, tres mediæ de translatione ſancti Joannis prædicti, & tres ultimæ de expoſitione Evangelii plurimorum martyrum, cum ſervitio ſecundum uſum Sarum in talibus fieri conſueto. Volumus ergo & vobis firmiter injungendo mandamus, quatenus ſtatutum & ordinationem noſtra prædicta per civitatem & diœceſim Londonenſem debite publicantes feſta prædicta faciatis annuatim de cætero celebrari; mandantes omnibus & ſingulis confratribus & ſuffraganeis noſtris, quibus & nos tenore præſentium ſic mandamus, quod & ipſi eadem feſta modo præmiſſo celebrent, & per ſuas civitates & diœceſes de cætero etiam conſimiliter faciant celebrari: & quid feceritis in præmiſſis, nos citra feſtum Purificationis beatæ Mariæ virginis proximo futurum certificare curetis per litteras veſtras patentes harum tenorem habentes, ſigillo officii veſtri conſignatas. Datæ in manerio noſtro de *Otteford* ſub ſigillo noſtro ad cauſas XVII. die menſis Decembris, anno Domini MCCCCXVI. & noſtræ translationis anno tertio.

* f. ad non biam p. f. merlio- m.

* f. ſacrum.

ANNO CHRISTI 1417.

Ordinatio venerabilis in Chriſto patris domini Henrici Chichley Cantuar. Archiepiſc. pro promotione graduatorum in Academiis Oxon. & Cantabr. facta in convocatione cleri in Eccl. Cath. S. Pauli London. incepta VI. *die menſis Novembris anno domini* MCCCCXVII.

HEnricus, &c. Gravi etiam & frequenti querela multorum filiorum noſtrorum in univerſitate Oxonii ac Cantabriggiæ noſtræ Cantuarienſis provinciæ ſtudentium, ac quereloſo clamore nuper ad nos delato percepimus; nec non experimenta præſentium temporum manifeſte declarant, quomodo univerſitates hujuſmodi almæ matres pariter & matrices quorumcumque ſtudentium in eiſdem, jam a multis retro temporibus plurimo ſuccubuerant deſolationis opprobrio, ac vix fuit qui alicujus eccleſiaſticæ promotionis opportuno remedio conſolaretur eaſdem ex omnibus charis ſuis. Proinde igitur attendentes, Apoſtoli atteſtante doctrina, laborantem agricolam de fructibus oportere percipere, ne terræ deficiente cultura ſterilitatis immenſæ jactura proveniat, ac univerſitates jam dictæ ſpe firma concepta de futura promotione condigna juxta filiorum ſuorum exigentiam meritorum gentem multiplicent magnificatione lætitiæ, ac multiplici fructu ſcholaſticæ diſciplinæ pingueſcant; & ne continuata vigilia graduatorum ac graduandorum in poſterum in eiſdem in deſperationem aliquam promotionis jam dictæ labatur, & diſciplinæ religio naufragetur; dignumque, juſtum, ac etiam ſalutare merito reputantes, ut dignis digna rependentes valeamus ac potioribus attollamus beneficiorum inſigniis, quos digniores agnoſcimus & labor commendat ingentior meritorum; de noſtrorum fratrum ac cleri provinciæ noſtræ Cantuarienſis prædictæ conſilio & aſſenſu, ad Dei laudem, gloriam, & honorem, ſanctiſſimæque virginis matris ſuæ Mariæ, ac omnium ſupernorum civium, ordinamus, & præſentium tenore per decennium duraturum ſtatuimus; quod promoveantur doctores ſacræ theologiæ, decretorum, legum, & in medicinis licentiati in eiſdem facultatibus, baccalaureique in ſacra theologia, qui formam opponendo & legendo debite compleverunt, ac magiſtri in artibus, qui in univerſitate in qua inceperint per unum annum integrum a tempore inceptionis ſuæ continue numerandum debite rexerunt in eiſdem; ac etiam baccalaurei in decretis, qui unum librum Decretalium pro forma in ſcholis publice & non curſarie: baccalaurei vero in jure civili, qui libellum Inſtitutionum etiam pro forma ſua, ut præmittitur perlegerint debite & complete: proviſo ſemper, quod perſonæ prædictæ gradus ſupradictos per gratias de cætero non attingant, exceptis perſonis infraſcriptis, videlicet religioſis viris, qui quodam obſtante ſtatuto univerſitatem prædictam in artibus regere non valebunt, atque ſcholaribus juris canonici, qui abſque verbo complete de audiendo lecturam Decretalium, & triennio in jure civili qui in ipſo ſtudere non poſſunt, cum quibus univerſitates Oxonii & Cantabriggiæ ſupradictæ ſuper impedimentis uſque ad decennium diſpenſabunt. Quodque doctores in facultatibus antedictis promoveantur ad beneficia curata, ad verum valorem annuum ſecundum communem æſtimationem ſexaginta

Ex cod. MS. in regiſtro principali Archiep. Cant. (nuncupato Chichley vol. 2.) f. 13. b.

ANNO CHRISTI 1417.

marcarum vel ſupra; ad beneficia non curata quadraginta marcarum vel ſupra, Licentiati vero in facultatibus prædictis, ac baccalaurii in theologia ſuperius limitati, ad beneficia curata quinquaginta marcarum; non curata triginta marcarum vel ſupra, Ac magiſtri & baccalaurii prædicti ad beneficia curata quadraginta marcarum; non curata viginti marcarum vel ſupra, niſi graduati prædicti de beneficiis minoribus voluerint contentari.

Et volumus, ac etiam ordinamus, quod omnes & ſinguli ſpirituales patroni infra noſtram provinciam Cantuarienſem conſtituti, & quilibet eorundem ad quorum collationem, præſentationem, nominationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem, beneficia hujuſmodi occaſione patronatus Eccleſiaſtici pertineant, ſive infra dictam provinciam noſtram ſive extra, primum beneficium hujuſmodi in proximum vacaturum alicui de perſonis prædictis quam duxerint eligendis conferre, aut ad hujuſmodi beneficium aliquam perſonam de ſuperius expreſſatis, ut præmittitur, præſentare, ſive nominare, uſque ad tempus prædicti decennii de cætero teneantur. Et deinde expedita & executa hujuſmodi primæva vacatione patroni prædicti in qualibet tertia vacatura conſimiliter teneantur perſonis antedictis providere de beneficiis ſuperius expreſſatis.

Statuimus inſuper ac etiam ordinamus, quod ſi quibuſvis ſupradictis beneficia prænominati valoris offerantur, & ipſa beneficia infra tres dies continuos a tempore oblationis eorundem admittere recuſaverint, ipſæ perſonæ ab omni beneficio hujus ordinationis eo ipſo de cætero ſint excluſæ, & bene liceat patronis eorundem, & teneantur aliis perſonis ſuperius nominatis providere; & ſic uſque ad tertiam perſonam: Et ſi ipſa tertia perſona beneficium hujuſmodi recuſaverit, infra tempus prædictum, bene liceat eiſdem patronis de ipſo beneficio diſponere, pro ſuæ libito voluntatis ordinatione prædicta non obſtante; ſalva ordinatione prædicta, quo ad alia beneficia poſtea vacatura; ſalvo etiam eo, quod patroni de fundatione regia exiſtentes, qui ratione vacationum dignitatum, loci, monaſteriorum ſuorum diverſis clericis domini noſtri regis in certis penſionibus annuis ſunt adſtricti, quouſque ipſi aliqua beneficia competentia eiſdem clericis obtulerint, & ipſa acceptaverint, ſeu ipſa recuſaverint ordinatione præſenti non arctentur.

Et in eventu quo penſionarii hujuſmodi beneficia ſic eis oblata admittere recuſaverint, quod ipſi patroni de beneficiis hujuſmodi perſonis prædictis in forma ſupradicta providere teneantur: quodque patroni ſupradicti beneficia quæcumque quibuſvis perſonis offerre minime teneantur, nec de eiſdem providere illis perſonis graduatis, quæ ad ſummam prædictam jam promotæ ſunt, vel in futurum tempore vacationis beneficiorum hujuſmodi contigerit promoveri; & quod omnes & ſinguli graduati prædicti antequam ad beneficia hujuſmodi promoveantur, litteras teſtimoniales ſub ſigillo univerſitatis, in qua gradus ſuos adepti fuerunt, patronis, & ordinariis locorum, de gradibus & lecturis ſuis exhibeant realiter & oſtendant.

Ac inſuper ſtatuimus & ordinamus, ut ordinatio prædicta executioni debitæ demandetur, ac de nominibus promotorum publice conſtare poterit, quod omnes & ſinguli ad quos inſtitutiones beneficiorum pertinere debeant, de nominibus & cognominibus promotorum hujuſmodi ac beneficiorum ad quæ promoti fuerint, necnon de valore eorundem de convocatione in convocationem durante tempore ſupradicto, dominum Archiepiſcopum Cantuarienſem diſtincte certificent & aperte: proviſo, quod ſi per ſedem Apoſtolicam contra quam nullatenus attemptare intendimus, alias pro promotione dictorum graduatorum infra tempus prædictum proviſiones Generales dudum conſuetas fieri contingat, quod extunc omnino ceſſet ordinatio antedicta, nec per eam arctentur, aut quomodolibet obligentur collatores aut patroni ſupradicti. Poſt quam quidem ordinationem ſic factam, incontinenti oſtenſa erat in publico quædam ſupplicatio in ſcriptis redacta, ex parte duarum facultatum, theologiæ ſcilicet & juris canonici concepta remedium & emendationem expoſtulans gravaminum prædictorum: ſuper qua ſupplicatione, habita in Concilio deliberatione matura, tandem placuit toti Concilio, quod hujuſmodi ſupplicatio, una cum copia ordinationis prædictæ tranſmitteretur ad univerſitates prædictas, ad illum finem, quod ſi magiſtri regentes & non regentes, ac illi quorum in hac parte intereſt eandem ſupplicationem admitterent, & eidem conſentirent, & ſuper conſenſu ſuo hujuſmodi litteris ſub ſigillis dictarum univerſitatum communibus præfato Reverendiſſimo patri Archiepiſcopo, citra feſtum Purificationis Beatæ Mariæ proximo futurum, tranſmitterent, tunc primo & non ante ligaret ordinatio prænotata; & tunc etiam primo, & non aliter deberet eadem ordinatio per eundem Reverendiſſimum patrem, ut moris eſt, per provinciam ſuam Cantuarienſem tanquam Conſtitutio Generalis, auctoritate & aſſenſu unanimi totius Provincialis Concilii legitime facta & approbata publice promulgari,

ANNO CHRISTI 1415. Bollando t. 2. Fe- p. 640.

CONCILIUM NOVOGRADENSE

ANNO CHRISTI 1415.

In Lituania, in quo Phociey Metropolita Kiiovienſium depoſitus eſt.

CIrca annum Chriſti 1407. Phociey quidam, natione Græcus, eſt in ſedem Kiiovienſem intruſus: ſed quod omni ſtudio conaretur Græcorum ſchiſma in Ruſſiam introducere, in Concilio Metropolitano Novogrodeci in Lituania, juſſu Alexandri Vitoudi pro Rege Jagellone Lituaniæ ducis anno 1415. habito, ab A Epiſcopatu depoſitus eſt, ſuffectuſque in ejus locum Gregorius Cemivvlacus Bulgarus, vir eruditionis opinione commendatus, qui Concilio Generali Conſtantienſi interfuit. *Hactenus Bollandus tom. 2. Februarii pag. 640. num. 3. ex Alberto Vvijuk Koialovicio in Miſcellaneis Lituaniæ tit. de ſchiſmate Græco-Ruſſo.*

ex tom. ſpicile- D. Lu- Dacherii 3:4.

EPISTOLA * REGI CAROLO VI.

Directa per Prælatos Eccleſiæ Gallicanæ Bituricis exiſtentes in menſe Septembri, anno Domini 1415. ad obtinendam exemptionem & libertatem ſubſidii quadraginta ſolidorum ſupra qualibet, ut vulgo vocatur, cauda vini de novo impoſiti.

Chriſtianiſſimo Francorum regi domino noſtro ſupremo.

CHriſtianiſſime ac excellentiſſime Princeps, ſupreme domine noſter, divinæ legis novi & veteris teſtamenti, ſacrorumque jurium auctoritate colligimus, patrum & prædeceſſorum noſtrorum exemplis ſalutaribus provocamur, ut libertatis Eccleſiaſticæ materiam, quam & injuncti nobis miniſterii juramentis ſana & ſalva conſcientia, & abſque graviſſimarum cenſurarum periculis prætermittere non poſſumus, C verbo, ſcriptis & nuntiis apud veſtram regiam majeſtatem perſequamur, pro qua glorioſorum martyrii ſanctorum plurimos legimus ſubiiſſe triumphum, qui ſe murum firmiter pro domo domini opponentes plus formidarunt æternum, quam temporalem offendere principatum. Sed Deo Major obſecrandi nobis datur occaſio, quod experientia manifeſte cognoſcimus veſtram celſitudinem majoribus, quam nunc opprimi ærumnis, neceſſitatibuſque depreſſam, nullatenus voluiſſe ut in libertate prædicta quidquam attentaretur ſcandaloſum, veſtrorum Chriſtianiſſimorum progenitorum veſtigiis inhærendo, qui D pro quacumque adventitia neceſſitate captivitatis regiæ perſonæ tributariam facere Eccleſiam minime voluerunt. De quibus refert Gregorius in regiſtro, quod propter defenſionem libertatis Eccleſiæ amplificatum eſt terris regnum, conceſſa divinitus victoria triumphalis, & ab omni clade cælitus præſervatio repromiſſa: confidimus igitur atque ſperamus, princeps Chriſtianiſſime, quod qui cœpit in vobis, & glorioſiſſimis progenitoribus veſtris opus bonum Eccleſiæ protectionis Deus omnipotens, in cujus manu cor regis eſt, perficiet, & ab hoc ſancto vos non permittet propoſito declinare; nec a E veſtra regali memoria excidere illam ſanctiſſimam & honeſtam profeſſionem veſtro ſolemni in regalis diadematis & ſanctiſſimæ unctionis ſuſceptione juramento firmatam, in ingreſſu Pariſienſis Eccleſiæ roboratam, qua libertatem Eccleſiaſticam, & Eccleſiaſticorum privilegia promiſiſtis perpetuis temporibus obſervare, perpetuis precibus ſanctam & ſinceram devotionem veſtrum ad Deum & ſanctam Eccleſiam, quæ B inter acerrimas quas regnum patitur moleſtias, ſingulare quoddam nobis ſolatium miniſtrat & juvamen, ſinceris cogimur exorare precibus, & pauca de multitudine auctoritatum ſcripturæ ſacræ & jurium ad veſtræ clementiæ memoriam reducere, & quaſi ante oculos majeſtatis veſtræ, non nos ipſos ſed a tergo Patres noſtros: Inter quos Jeremias deplorat Eccleſiam fieri ſub tributo, immo & ipſam Eccleſiam ad veſtra, ut ita dicam, genua provolutam inſtituere deprecantem abundare jura, & ſacrarum teſtimonia ſcripturarum allegare volentibus, ſed quia devotiſſimum & doctiſſimum alloqui pauca hic brevi tacta compendio ſufficiant.

In primis ergo ab æterna & divina lege, per quam reges regnant, & ex qua inviolabili ſanctione Eccleſiæ privilegia primitus ſunt conceſſa, ſumentes exordium, id duximus commemorandum, quod in Geneſi ſcribitur de Pharaone, ſervituti ſubjectis omnibus Sacerdotes & poſſeſſiones eorum in libertate dimiſit, & eis de publico alimoniam miniſtravit, extunc, ut dicunt, glorioſo domino pronuntiante Sacerdotes in omni genere liberos eſſe debere. Quod D & rex Cyrus ſecutus, ut legitur in Eſdra, voluit Sacerdotes pro templi ædificatione tributis non onerari, ne & in regem & ejus filios divina ultio deſæviret. Non arbitrandum igitur ſub veſtro deterioris conditionis effici ſacerdotium imperio, quam ſub illis regibus qui divinæ legis notitiam non habebant, dicente domino: *Nolite tangere Chriſtos meos; & in Prophetis meis nolite malignari*, non enim Sacerdos ut populus, non æqua utriuſque conditio. Nam ut anima corpori, & ſpiritualia temporalibus: ſic Sacerdotes ſunt popularibus præferendi, qui & angeli domini exercituum dicuntur, & dii nuncupantur: lege quippe Moſaica, divina immo potius cautum eſt, ut eorum portio ab oneribus libera permaneret. Narrare libet illam divinæ oſtenſionis evidentiam Heliodorum templi, & Sacerdotum perturbatorem acerrimum; cui templum domini irruenti, & ut in libris Machabæorum legitur, apparuiſſe de cælo fertur equus terribilem habens ſeſſorem, & cum eo juvenes duo ſpecioſi amictu, qui plagis multis afflictum Heliodorum, & quaſi in exterminio palpiran- *Pſal. 104. 15.* *2. Macch. 3.*

tem

ANNO CHRISTI 1415.

tem compulerunt regi divina magnalia demonſtrare. Et cum rex alium mittere cogitaret, fertur dixiſſe Heliodorus; ſi quem habes regni inſidiatorem mitte, & flagellatum recipies, nam qui habitat in cælis viſitator eſt templi, & miniſtrorum ejus, & violatores percutit & perdit.

Sed quid in hac re canonicæ ſtatuant ſanctiones placeat attendere. Non enim unus Pontifex ſummus, ſed tota univerſalis Eccleſia in celeberrimo Lateranenſi Concilio ſub anathematis pœna tallias exigi ab Eccleſia inhibet, & tributa exactores & factores præmiſſa monitione decernit excommunicationi eo ipſo ſubjacere, a qua non niſi plenaria reſtitutione præhabita non veniunt abſolvendi. Quod ſi Eccleſiaſtici quidquam voluntarie duxerint conferendum, Romanum Pontificem ſtatuit conſulendum. Sunt & alia jura multa idem ſententia, & ſacrilegorum pœnis decernentia tales exiſtere premendos.

Quid autem in legibus imperatorum ſit, & civilibus breviter inſumendum occurrit. Omnis, inquit imperator Juſtinianus, a clericis tributorum injurias & exactionis repellatur improbitas. Et cum negotiatores ob neceſſitatem publicam ad exactiones vocantur, in clericis omnis ſtrepitus, omnis moleſtia penitus conquieſcat, tantaque eis prærogativa ſuccurrat, ut ſacerdotum miniſtri immunes ab oneribus perſeverent. Unde Conſtantius & * Valentinus imperatores plurima Eccleſiæ libertatum privilegia condonantes, dicebant: gaudere & gloriari ex fide volumus, ſcientes magis religionibus, quam tributis & laboribus noſtram rempublicam conſervari. Apud veſtram regiam majeſtatem perſuaſione non eget quid Carolus Magnus, Calvus, Robertus, & Sanctus Ludovicus veſtri Chriſtianiſſimi progenitores, hac in re ſancierunt. Tantis igitur auctoritatibus & exemplis commoniti veſtræ regiæ cogimus dicere majeſtati, quod Ambroſius ad Imperatorem de Eccleſiaſtica protulit libertate: nil regi honorificentius, quam quod filius dicatur Eccleſiæ, verba quæ debet regi ſuo ſacerdos, conſulere regum ſaluti oportet, ne quidquam illi potius ut ab Eccleſia immunis ſit: hæc beatus Ambroſius. Condolemus princeps Chriſtianiſſime, & regno

* Pro, Valentinianus.

Serm. contra Auxent. ſub finem.

& veſtris neceſſitatibus quam plurimum, quas ore veſtro nobis cum ſumma animi benignitate detectas, non ſine magnis lacrymis ac dolore audivimus. In veſtro namque periclitamur periculo, & in veſtris ruinis corruimus. Sed non niſi cum vita jubemur libertatem Eccleſiaſticam relinquere indefenſam, nec pro tranſitoria pace mundi perdere ſempiternam: cum non in multitudine victoria belli, ſed de cælo fortitudo ſit. Orante namque Moyſe legimus vicille populum, & ceſſante ſuccubuiſſe. Arma veſtræ militiæ lacrymas & orationes offerimus, dicentes cum pſalmiſta; *Hi in curribus & hi in equis, nos autem in nomine domini invocabimus* Pſal. 14.

Hortamur igitur, & obſecramus veſtram regiam majeſtatem per viſcera miſericordiæ Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut ad ſummæ Trinitatis providentiam animum erigens, & magis in Dei adjutorio, & Eccleſiæ precibus, quam bellorum ducibus, multitudine & viribus confidens, libertatem ſanctæ Eccleſiæ protegendo, Deum ſibi quærat propitium. Ingreſſuri namque Romani bella deos ſibi placatos reddere hoſtiarum immolatione ſtudebant, ſi quid in templo illatum moleſtiæ primitus reparantes. Narratque Valerius eo maxime Dionyſium regem corruiſſe, quod nullam divino cultui & miniſtris ſervari prærogativam cenſuiſſet. Hanc noſtram orationem regia veſtra manſuetudo ſupportet, & noſtras preces clementer exaudiat: nec pro modica quantitate, quæ parum vobis emolumenti adjiciet, nondum apertam tam periculoſam viam aperiat, ne modicum fermenti totam maſſam corrumpat: Deo igitur gratias agentes in immenſum, quod talem nobis dederit regem qui pura mente tanto charitatis fervore Eccleſiam diligit, & omnes Eccleſiaſticos in divino cultu præcellit: Obſecramus cunctipotentem, ut qui ſpecialem vos Eccletiæ protectorem elegit, ſua vos protectione cuſtodiat, & greſſus veſtros feliciter dirigat. Amen.

Ex veſtra civitate Bituricenſi, die Nativitatis Beatiſſimæ Virginis Mariæ, octava menſis Septembris.

Subſcriptio. Veſtræ Regiæ majeſtatis humiles, & devoti oratores Prælati, & alii viri Eccleſiaſtici, & univerſitates de ejuſdem mandato Bituricis congregati.

ANNO CHRISTI 1415.

QUÆDAM DUBIA PROPOSITA

ANNO CHRISTI 1416.

In Comitiis Eccleſiaſticis provinciæ Toloſanæ circa quædam puncta tractata in Concilio Cleri Gallicani Pariſiis habito anno 1416.

Ex Archivis Bollonenſis monaſterii diœceſis Mirapicenſis.

Ex Martene Theſauro Anecdot. Tom. 4. pag. 547.

ANno Domini MCCCCXVI. die XVIII. menſis Julii honorabilis vir dominus Guillelmus ex Randone licentiatus in legibus & rector Eccleſiæ Granatæ, per reverendum in Chriſto Patrem & dominum noſtrum dominum Archiepiſcopum Toloſanum, ejuſque honorabile capitulum, atque clerum ſuum pro ipſis & pro tota provincia Toloſana miſſus fuerat ad Concilium mandatum per dominum noſtrum Regem Pariſiis ultimate tentum, inceptumque octava die Julii proxime præteriti fecit relationem ſuam, ſive reportum ſuum ſuper iis, quæ acta fuerant in dicto Concilio: & fuit facta dicta relatio in E cappella Archiepiſcopali Toloſæ, præſentibus dominis infraſcriptis per præfatum dominum Archiepiſcopum, ſeu de ejus mandato covocatis, pro audiendo relationem prædictam, & pro aviſando, & conſulendo quid agendum in præmiſſis. Præfatus dominus Guilleimus de Randone plurima acta, dicta, & geſta in dicto Concilio Pariſienſi ſolemniter reportavit, continentia in effectu tres punctos, ſeu tria puncta.

Primus punctus fuit ſuper conceſſione cujuſdam ſubſidii ſive juvaminis, quod dominus noſter Rex petiit dicto Concilio ſibi dari, & fieri per gentes Eccleſiæ, & regni ſui uſque ad ſummam

ANNO CHRISTI 1416.

mam centum quinquaginta millium ſcutorum auri: & hoc pro defenſione regni ſui invaſi per inimicos ſuos Anglicos, & pro obſidione & recuperatione villæ de Haraflor. Super quo ſubſidio petito fuit deliberatum & concluſum per aliquos dominos præfatos, & nonnullos alios ibi exiſtentes, abſente, & non expectata provincia Toloſana, quæ tarde fuit vocata, & ideo miſſus per eam Domnus Guillelmus prædictus non potuit eſſe præſens in principio dicti Concilii, & quod magis expediebat Eccleſiæ & clero regni Franciæ offerre regi juvamen petitum per modum & nomen unius decimæ, quam illud offerre per modum quantitatis petitæ, in forma quæſtæ vel ſubſidii: & ſic fuit tunc in principio dicti Concilii, & antequam ipſe dominus Guillelmus applicuiſſet, oblata domino noſtro regi per dictos dominos Prælatos una decima integra cum iſtis qualitatibus, quod levaretur per gentes Eccleſiaſticas, & quod fierent quædam compulſiones quoad cenſuram Eccleſiaſticam, & quod levatores aut aliqui alii deputandi audirent impotentias & admitterent illas.

Secundus punctus tractati in dicto Concilio Pariſienſi fuit ſuper reſtabilimento perſonarum miſſarum & mittendarum pro toto regno ad Generale Concilium Conſtantienſe. Super quo appunctatum fuit, quod quælibet provincia mitteret ſeu deſtinaret tres perſonas, videlicet Archiepiſcopum ſuum, aut illo non valente ire, unum Epiſcopum, & unum Abbatem, & unum alium notabilem virum cum eo, expenſis provinciæ: acto tamen quantum tangebat provinciam iſtam Toloſanam, quod Epiſcopus Vaurenſis, prior Deauratæ Toloſæ, & d. Gerardus Fayditi, qui, ut aſſerebatur, fuerant in dicto Concilio pro dicta provincia Toloſana, ulterius remanerent ibi ut ſupra ad expenſas provinciæ. Verum dictus de Randone in hoc articulo, ſcilicet quod præfati tres nominati ulterius ibi remanerent pro dicta provincia non conſentiit; immo diſſentiit per expreſſum mediante publico inſtrumento, quod dixit in brevi adportandum per Rectorem de Lauriaco; & ordinatum dum erat Pariſiis, ſecum adportavit, attento quod illi tres nunquam fuerant electi per dictam provinciam: & licet prætenderent ſe electos, tamen renunciaverant dictæ electioni & vadiis, mediante certa & magna quantitate pecuniæ, quam habuerant a dicta provincia uſque ad complementum vadiorum pro octo menſibus ſolutorum.

Tertius punctus in dicto Pariſienſi Concilio tractatus per clerum fuit ſuper ſigillatione certarum litterarum regiarum dudum conceſſarum dicto clero per dominum noſtrum regem, nondum tamen ſigillatarum.

Sequuntur dubia ſuper quibus dicta provincia non habet deliberare in materiis antedictis.

Primo, quantum tangit primum articulum de ſubſidio petito, quod materia multum favorabilis eſt, propter urgentes neceſſitates domini noſtri regis propter defenſionem regni ſui; ſicque Eccleſia poteſt ſibi ſuccurrere de aliquo portabili ſubſidio caritativo, & in forma, & cum qualitatibus appoſitis in conceſſione dictæ decimæ nuper conceſſæ, ut ſupra dictum eſt, domino noſtro regi per dictos Prælatos; ſolum tamen reſultant duo dubia, ſuper quibus eſt adhuc deliberandum.

Primum dubium eſt quantum tangit iſtam provinciam, & alias provincias non expectatas, nec evocatas tempore congruo ad dictum Concilium: ex quo apparet præjudicatum fuiſſe graviter dictæ provinciæ Toloſanæ, & aliis ſimilibus, quod alii Prælati, qui non ſunt de iſta provincia, conceſſerunt ſtatim in principio Concilii abſque expectatione aliarum dictum ſubſidium, ſive decimam pro omnibus provinciis totius regni: ſuper quo quæritur quale remedium ſit habendum, & an expediat ſupplicare domino noſtro regi, ut dignetur legalem oculum ſuum dirigere ad bonam voluntatem, quam totus clerus provinciæ Toloſanæ habet ad eum, & ad ſuccurrendum pro ſuo poſſibili neceſſitatibus ſuis ita benivole ſicut poſſit, aut velit facere quæcumque alia provincia dicti regni ſui, & quod nolit ſuſtinere amplius, quod dicta provincia Toloſana ſic habeatur in contemptu, quod illi Prælati nullam poteſtatem habent ſuper eam, ita ſufficiant ſuum clerum concedendo talia ſubſidia ſuper eam ſine ſcitu & conſenſu ipſius, & ea non vocata . . . . & tempore congruo, nec aliquo modo expectata.

Secundum dubium, an ſit ſupplicandum domino noſtro regi, quod tam pro iſto ſubſidio, quam pro aliis, ſi contigerint in futurum, ipſe tenetur petere & habere prius a Sede Apoſtolica, vel, illa vacante ſancta Sede, a Concilio Generali licentiam dandi & concedendi ſubſidium petitum, vel petendum, aut ſaltem quod de Regis beneplacito dicta provincia poſſit mittere ad curiam Romanam ſumtibus ſuis pro habendo licentiam prædictam: ut ſic ſervetur honor Dei, libertas Eccleſiæ, & fiat beneplacitum domini noſtri regis, ſine periculo conſcientiarum & animarum.

Super ſecundo articulo de illis tribus dominis Vaurenſi, Deauratæ, & Faiditi, qui ſic volunt remanere contra pacta & juramenta ſua.

Primo, eſt quærendum attente, quod deliberatum eſt in Concilio Pariſienſi, quod certi mittantur per quamlibet provinciam, an expediat mittere tres novos ſive noviter eligendos, ſcilicet unum dominum Epiſcopum, unum Abbatem, & unum alium Clericum, notabiles viros; & quod reſiſtatur aliis per appellationes & alia remedia juſtitiæ apud Concilium, & alibi: vel an magis expediat ipſos tres ſupra nominatos eligere de novo, & eis taxare moderata ſtipendia pro quatuor menſibus tantum, aut plus vel minus; vel ſi non eſſet expediens, ut dicti tres ſupra nominati remanerent, an expediat quod remaneat pro quatuor menſibus & cum moderatis ſtipendiis dictus Vaurenſis: attento quod habet magnum portum & officium in dicto Concilio, & quod adjungeretur noviter unus abbas, & unus clericus pro tota provincia, & pro neceſſitatibus, & utilitatibus ſuis procurandis in dicto Concilio, & libertatibus conſervando.

Item, quæ & qualia ſtipendia taxabuntur, & an ſufficiant pro Epiſcopo duo franci, vel duo ſcuta ad plus pro die qualibet, & pro uno Abbate duo floreni, & pro uno Clerico adjungendo unum ſcutum pro qualibet die, vel viginti groſſi ad plus juxta taxationem Concilii Piſani.

Item, in ſingulis caſibus adportetur ad primum Concilium poteſtas eligendi dictas perſonas, ut taxandi dicta vadia, & cætera agendi quæ aviſabuntur pro bono univerſalis Eccleſiæ,

ANNO CHRISTI 1416

siæ, & bono provinciæ prædictæ, & mittantur domini Prælati, & capitula, ac procuratores cleri singularum diœcesum, omnia quæ videbuntur recolligenda pro mittendo ad Concilium Generale, & fiat de omnibus rotulus ordinatus.

A Item adportetur potestas dictorum dominorum cum publicis instrumentis comparendi & appunctandi huc omnia necessaria & utilis ad dictam materiam, & prosequi in Concilio Generali, illaque de diebus onerabuntur cum potestate substituendi.

ANNO CHRISTI 1416

ANNO CHRISTI 1417

VITA

MARTINI PAPÆ III.

VULGO V.

ANNO CHRISTI 1417

MArtinus vulgari opinione hujus nominis V. ex illustri Columnensium familia natus, per Innocentium VII. Cardinalis creatus, post interregnum biennii, ipso festo sancti Martini anno domini 1417. tempore Sigismundi factus est Pontifex optimus; in quo humanum se maxime, prudentem, justum, & in omnibus suis actionibus exercitatissimum exhibuit. Legatum qui antipapæ Petri de Luna conatus reprimeret, ablegavit: per quem dum nihil emendaretur, insipienterque in sua opinione perseveraret, ab iis qui partes ejus tuebantur, merito desertus fuit. Instituit, ut certis temporum intervallis Concilia celebrarentur, ne antipapæ alioquin occasionem arripientes, Synodos ipsi etiam cogere assuescerent. Rogantibus Imperatore & Gallis, ut in Germania remanere vellet, nullo modo acquievit In Italiam reversus, Philippum ducem Mediolanensem cum Pandulpho Malatesta, ac deinde cum Venetis amicitiæ fœdere religavit Braccium Mantuanum, qui plurim patrimonii Ecclesiæ loca occupaverat, excommunicavit. Verum is postea sanis Florentinorum persuasionibus inductus, sese humiliavit, ac toinde per Pontificem in gratiam receptus, sua opera & industria, Ecclesiæ stipendiis militans, Bononiam recuperavit. Eodem tempore Martinus Bononiæ exi- E stens, a Balthassare Cossa olim Pontifice, salutandi, atque eidem se submittendi causa, invisitur. A Romanis revocatus, non ante redut, quam Florentiam metropolitanam declarasset, Ecclesias Volaterranam, Pistorienſem & Fiesolensem, auxilii & subsidii loco eidem annectens. B Romam veniens tanta cum omnium lætitia & exultatione receptus est, ut is dies qui in decimum Kalendas Octobris incidebat, pro festo sit habitus. Exinde urbem ipsam, quæ multis in locis ruinam minabatur, reparare aggressus est Novembri subsequente, Tiberis alveo suo egressus tantopere excrevit, ut plurima damna urbi intulerit Temporibus iisdem Romam supervenit Ludovicus Andegavensis, qui a Pontifice C regno Neapolitano donatus est, non sine gravi Alphonsi Aragonensis animi perturbatione, qui hanc ob causam legates ad Senense Concilium misit, ut Petri de Luna causam promoveret. Cui machinationi Pontifex ut obviaret, Concilium dissolvi curavit, aliadque post septennium indixit. Quantum potuit afflixit Braccium, qui Ecclesiæ statum interturbabat. Bohemos hæreticos, a quibus Catholici divexaban D tur, compescuit Lucensibus quos Florentini dura obsidione premebant, per vicecomites opem ferri procuravit. His peractis, aliquas urb Ecclesias reparavit, Cardinalesque creavit Pacem cum Alphonso composuit, qui post obitum Petri de Luna alium antipapam eligi mandaverat. Sed eum exauctoratum Martinus Episcopatu auxit. Ad extremum, ubi in collatione beneficiorum, aliisque omnibus suis actionibus judicium suum, prudentiam & integritatem manifestasset, obiit decimo Kalendas Martii anno Domini millesimo quadringentesimo trigesimo primo, cum sedisset annos tredecim, menses tres, dies decem: cum in Laterano sepultus fuisset, sedes duodecim diebus vacavit.

ANNO CHRISTI 1420.

CONCILIUM

ANNO CHRISTI 1420.

SALTZBURGENSE PROVINCIALE

In cauſa fidei ac morum ſub Eberhardo Archiepiſcopo Saltzburgenſi, circa annum Domini (1) MCCCCXX. tempore Martini Papæ V.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen.

Eberhardus Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia Archiepiſcopus Saltzburgenſis, Apoſtolicæ ſedis legatus, ad perpetuam rei memoriam.

DEus omnium creaturarum fabricator, poſt infinita ſecula creaturas ad extra ſuæ charitatis volens eſſe participes, ad ipſius imaginem &(a) pulchritudinem humanam condidit creaturam, perfectam, in naturalibus illuſtratam, & cunctis adornatam virtutibus, & ratione reCtiſſima regulatam; quibus felicitatem poterat poſſidere perpetuam, ſi in originali juſtitia perſtitiſſet. Sed hoſtis antiquus tantæ, quam amiſerat, felicitati invidens, hominem tot donis & virtutibus præfulgentem ſua calliditate traxit ad vetita. Cui homo primus aſſentiens, cum tota ſua ipſius poſteritate in ſingulis ſuis virtutibus D vulneratus, mortalis effectus, cœpit infinitis, nedum corporis, ſed etiam animi incommodis & miſeriis laborare. Hinc & homicidia, hinc & mala innumerabilia per appetitum noxium, proclivem ad malum, orbem replevere terrarum. Sed in horum remedium miſerationum Dominus regulas ad honeſte vivendum, quibus homo ſe- E licitatem recuperaret perditam, nedum per ora prophetarum & principum, & ipſorum legatorum, ſed etiam ſacratorum præſulum provinciæ Saltzburgenſis, in ſolicitudinis partem vocatorum prædeceſſorum noſtrorum, pro directione gregis ipſis creditи divinitus promulgavit. Quæ licet ſaluberrima extitiſſent, temporum tamen exigente malitia, qua univerſalis Dei Eccleſia B monſtruoſo & peſtifero ſchiſmate fere ſex luſtris miſerabiliter lacerata, a memoria hominum ex quadam diſſuetudine exularunt. Hinc delinquentium impunitas præbens veniam delinquendi, effecit, ut effrenata cupiditas & facilitas veniæ, tam in clero, quam in populo, noſtræ provinciæ decorem priſtinum in moribus per defformitatem vitæ denigrarint. Sed quia dies ſanctificationis illuxit, qua Rōmana & univerſalis Eccleſia jam unico & indubitato gubernatur Paſtore, tempus eſt, ut ex debito paſtoralis officii, quod dudum in votis geſſimus, ad reprimendum tot conatus noxios, ad ſanandum infirmos, ad alligandum confractos, ad corrigendum exceſſus, ad reformandum mores, providis ſtatutorum remediis aſſurgamus.

Hinc eſt quod nos Eberhardus præfatus, Albertus Ratiſponenſis, Hermannus Friſingenſis, Engelmarus Chiemenſis, Ulricus Seccovienſis, Volfhardus Laventienſis, cum venerabilium fratrum noſtrorum abſentium, Patavienſis, Brixienſis, Gurzenſis, Eccleſiarum Epiſcoporum, procuratorum; & (b) venerabilium abbatum & aliorum

imilitudin.

b religiolorum.

(1) Certum eſt Synodum Saltsburgi celebratam eſſe anno 1418. die octava poſt S. Martini Feſtum; hoc enim aperte proditur in litteris confœderationis poſt Concilii hujus finem recitandis. In hoc ipſo Concilio videatur eſſe concepta illa, quæ typis excuſa ſunt, ſtatuta; idque ſatis indicat præfatio capitulis præfixa, in qua deplorat Eberhardus conſilium habendæ Synodi, videlicet, *uti regulas ad honeſte* &c. *Dies ſanctificationis illuxit* &c. quæ, niſi valde fallor, manifeſtum faciunt Concilium iſtud paulo poſt Conſtantienſe, quod anno 1418. die 22. Aprilis concluſum fuerat, celebratum eſſe, videlicet menſe Novembri ejuſdem anni 1418. ut ſupra adnotatum. *Hanſizius German. ſacr. tom. 2. pag. 468.*

ANNO CHRISTI 1420.

rum Prælatorum, & totius ſacri Concilii Saltzburgenſis approbatione, conſilio & conſenſu, omnia & ſingula ſtatuta Reverend. patris & domini domini Guidonis tunc ſancti Laurentii in Lucina presbyteri Cardin. & rever. patris & domini Joan. Ep. Tuſculani, Apoſtolicæ ſedis legatorum, dum in noſtra provincia legationis officio fungerentur; & Reverendiſſimorum patrum & dominorum divæ memoriæ Friderici, Conradi, Pilgrini ſanctæ Saltzburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcoporum ac Legatorum ſedis Apoſtolicæ, prædeceſſorum noſtrorum, edita in ipſorum provinciis ſeu Conciliis provincialibus, innovamus, & obſervari præcipimus. Quibus novis morbis emergentibus nova remedia adhibentes, ſtatuta ſubſcripta, de venerabilium fratrum noſtrorum prædictorum & totius provinciæ approbatione, ordinamus & ſtatuimus, volentes & præcipientes, eaſdem noſtras conſtitutiones ab omnibus & ſingulis noſtris ſuffraganeis, & eorum ſubditis firmiter obſervari & publicari in ipſorum Synodis, copiaſque illarum petentibus decernimus ſub petentium ſumptibus & expenſis.

I.

De ſumma Trinitate & fide catholica, ex Concilio domini Eberhardi.

De ſumma Trinitate, quæ propter ſui exquiſitiſſimam & probatiſſimam perfectionem, ac clariſſimam & lucidiſſimam veritatem, adjectione vel declaratione ulla non indiget: ad quam in primis, tanquam principium, medium & finem ſalutis omnium, corda noſtra, manus & oculos elevemus devoti: nihil aliud eſt credendum, tenendum & docendum, niſi quod Romana credit, tenet & docet Eccleſia, piiſſima, ſanctiſſima, & prudentiſſima mater noſtra: ita tamen, ut omnes Prælati articulos fidei principales fideliter ſuos ſubditos laicos doceant ſimpliciter credere, ſicut Eccleſia: [a] Eccleſiaſticos vero, explicite & diſtincte.

[a] clericos.

Item ſtatuimus, ut ſi aliquis clericus, vel laicus utriuſque ſexus, cujuſcumque dignitatis, religionis vel ſtatus exiſtat, auſus ſit præſumptione damnabili publice prædicare, aut occulte docere, credere, vel tenere, quod ſacerdos in mortali peccato exiſtens non poſſit conficere corpus Chriſti; ſeu, ſic ligatus, non poſſit ſolvere vel ligare ſuos ſubditos a peccatis; pro hæretico & incredulo habeatur. Quem errorem hujus ſacri Concilii approbatione damnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus; cum Sacræ ſcripturæ dicat auctoritas, quod ſive bonus, ſive malus ſit miniſter, per utrumque Deus effectum gratiæ confert. Non enim, quæ ſancta, coinquinari poſſunt; nec ipſa ſacramenta propter hominum malitiam profanari. Unde ſacerdos, quantuncumque pollutus exiſtat, divina non poteſt polluere ſacramenta, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtant. Licite ergo a quocumque ſacerdote ab Eccleſia tolerato divina myſteria audiantur, & alia recipiantur Eccleſiaſtica ſacramenta.

Damnatione ſimili reprobamus quorumdam opinionem erroneam, aſſerentem, Epiſcopum, presbyterum ſeu ſacerdotem curatum non poſſe abſolvere presbyteros fornicarios a fornicationis reatu propter votum caſtitatis: Inhibentes, ne quiſquam de cætero prædictam opinionem ſub pœnis prædictis docere, tenere aut dogmatizare quoquomodo præſumat publice vel occulte.

II.

De conſtitutionibus.

Fruſtra ſanctorum decreta canonum antiquis fuiſſent ordinata temporibus, ſi illorum exſecutio negligatur. Hinc eſt, quod nos Eberhardus Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia Saltzburgenſis Eccl. Archiep. Apoſtolicæ ſedis Legatus, ſtatuta Roman. Pontificum de celebrandis provincialibus Conciliis & Epiſcopalibus Synodis diligenter cupientes obſervari, ordinamus, quod noſtrum provinciale proximum Concilium a feſto S. Auguſt. proxime futuro ad annum indicimus publice, & intimamus in hac civitate metropolitana noſtra Saltzburgenſi, per nos, Deo concedente, aut noſtros procuratores ſolemniter celebrandum; niſi ex emergente cauſa, utputa, guerræ, peſtilentiæ, aut alia, duxerimus locum immutandum. Quam mutationem loci etiam congruo tempore noſtris litteris intendimus publicare. Ad quod conveniendum ex nunc ſub pœnis infra ſcriptis evocamus, citamus & requirimus omnes & ſingulos noſtræ prov. ſuffraganeos, & alios quoſcumque, qui de jure vel conſuetudine ad provinciale Conc. ire tenentur. Statuentes denique pro ulteriori canonum exſecutione, ſacro approbante Concilio, ut ſinguli ſuffraganei noſtræ provinc. qui per annum per ſeipſos, vel alium, in caſu quo legitime non fuerint impediti, omiſerint celebrare Synodos Epiſcopales; a Pontificali officio, necnon ab omni exercitio juriſdictionis Eccleſ. per ſe vel per alium ſint ipſo jure ſuſpenſi; eorumque juriſdictio Eccleſiaſtica, & illius liberum exercitium ad capitulum ſeu Eccleſiam devolvatur, & devoluta perſiſtat; omniaque & ſingula emolumenta juriſdictionis

ANNO CHRISTI 1420.

ctionis ad ipſum capitulum pertineant, in publicam ipſius Eccleſiæ, non ſingularium perſonarum vel officiorum utilitatem, donec hujuſmodi Synodos [a] congregaverint, convertenda. Adjicientes, quod ſub pœna præmiſſa, omnes & ſinguli noſtræ provinciæ ſuffraganei infra hinc & feſtum ſancti Jacobi proxime venturum, ſuas Synodos in ſuis diœceſibus ſtudeant celebrare. In quibus de corrigendis exceſſibus, & reformandis moribus, præſertim in clero, cum Dei timore agatur, viſitationes faciant, vel fieri procurent, maxime monaſteriorum ordinis ſancti Auguſtini canonicorum regularium, & ſancti Benedicti, in certis partibus, heu, nimium collapſorum, juxta canonicas ſanctiones: quod & nos in noſtra diœceſi Saltzburgenſi fieri procurabimus, ut exhibeamus nos noſtris fratribus in exemplum. Si vero dicto tempore ſuſpenſionis durante, ſuffraganei noſtri, vel alter eorundem exercitio dictæ juriſdictionis Eccleſiaſticæ per ſe vel per alium ſe immiſcuerit, aut capitulum [b] contra præmiſſa impediverit, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat. Quod ſi per annum alium integrum ſuffraganei noſtræ provinciæ Concilium ſynodale convocare ſeu celebrare neglexerint: (quia creſcente contumacia creſcere debet & pœna) contra [c] dictos temerarios violatores canonum & noſtrarum conſtitutionum ſequenti provinciali Concilio, aut Concilio Generali, ſi illud celebrari contigerit, de remedio provideatur opportuno, juxta canonicas ſanctiones. Suffraganei vero noſtri, & alii, qui de jure vel conſuetudine ad provinciale Concilium ire tenentur, niſi congruo ſe tempore perſonaliter præſentaverint, excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto, niſi tali neceſſitate & impedimento legitimo præpediti fuerint; extunc per procuratores ſuos legitimos comparere teneantur ſub pœna prædicta. Durentque Concilia provincialia per duodecim, & epiſcopales Synodi per tres dies; niſi agendorum exigentia prolixius aut præciſius tempus expoſcat.

aggregaverit

circa præmiſſa.

tales.

Inſuper ſacro approbante Concilio ordinamus, ut omnes & ſinguli noſtri ſuffraganei in proximis ipſorum Synodis per ſingulas diœceſes, prout & nos in noſtra proxima Synodo Saltzburgenſi ordinabimus ſub pœna ſuſpenſionis a pontificali officio, ſtudeant perſonas idoneas, probas videlicet & honeſtas, in teſtes publicos ſive ſynodales ordinare, qui per totum annum ſimpliciter & de plano abſque ulla juriſdictione ſolicite inveſtigent, quæ correctione & reformatione ſint digna; & ea fideliter referant ad provinciale Concilium aut Synodum Epiſcopalem, ut correctione digna animadverſione congrua puniantur.

ANNO CHRISTI 1420.

Ad reformarionem quoque ordinum ſancti Auguſt. canonicorum regularium & ſancti Benedicti noſtræ provinciæ, cura officii paſtoralis attendentes, ſacro approbante Concilio, ordinamus præſidentes capitulis antedictis, videlicet de ordine ſancti Auguſt. canonicorum regularium, [d] dominum præpoſitum, metropolitanæ Eccleſiæ Saltzburgenſis, monaſterii beatæ Mariæ Virginis Nuiburgæ Patavienſis diœceſis præpoſitos; de ordine vero ſancti Benedicti religioſos monaſterii ſancti Petri civitatis Saltzburgenſis, & in Nidernaltach Patavienſis diœc. abbates: quibus plenam concedimus poteſtatem citandi & evocandi, per cenſuras etiam eccleſiaſticas, omnes & ſingulos abbates, præpoſitos, priores, & quoſcumque alios ordinum prædictorum, qui ad capitula ipſorum provincialia conſueverunt convocari, aut de jure vocari debebunt. Super quibus ipſis decernimus per cancellariam noſtram fieri litteras opportunas, qui in eventum negligentiæ Epiſcoporum, ſuffraganeorum noſtrorum, ſi ſuas Synodos non celebraverint in termino ſuperius [e] expreſſo, & emendanda & corrigenda in omnibus & ſingulis monaſteriis ordinum prædictorum noſtræ provinciæ non correxerint & emendaverint diligenter, teneantur ſinguli ſuum capitulum provinciale in loco apto ſuorum monaſteriorum, in feſto ſancti Michaelis proxime futuro, convocare & celebrare; ibique agere de reformatione ordinum & monaſteriorum juxta inſtitutiones dictorum ordinum, & canonicas ſanctiones: jure tamen ordinariorum in omnibus ſemper ſalvo. Dictaque capitula provincialia prædictorum ordinum de triennio in triennium per prædictos ordines diſtricte præcipimus in noſtra provincia celebrari. In caſu etiam diligentiæ, quo noſtri ſuffraganei etiam ſuas Synodos celebraverint, fecerintque diligentiam ſuam pro reformatione ordinum præfatorum; nihilominus tamen volumus & ordinamus, ac diſtricte præcipimus; ut præſidentes ſuperius nominati debeant & teneantur de triennio in triennium, incipiendo a fine præſentis Concilii, ſua capitula celebrare: liberumque ſit præſidentibus ſæpe dictis terminum præfatum pro ſuis celebrandis capitulis prævenire.

d dominos rectius.

e *Mſ.* expreſſato.

Ordinamus, denique, ſacro approbante Concilio, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipimus & mandamus omni-

ANNO CHRISTI 1420.

omnibus & singulis abbatibus, abbatissis, præpositis, prioribus, priorissis, & aliis, quibus cura & administratio monasteriorum utriusque sexus dictorum ordinum nostræ provinciæ est commissa; quatenus infra hinc & festum Pentecostes proxime futurum, debitum pastoralis officii sui diligenter impendant: ipsos præcipue ad tria substantialia ordinis, videlicet proprietatis abdicationem, obedientiæ exhibitionem, & castitatis observationem reducendo: prohibendo [a] congressus sine causa rationabili, & ingressum personarum suspectarum: ac observent & a suis subditis faciant observari, ut divinum officium diurnum pariter & nocturnum devote juxta regulas dictorum ordinum celebretur. In aliis vero quæ reformationem monasteriorum & ordinum præfatorum respiciunt, se tales ostendant, quod nobis & suffraganeis nostris ipsos visitantibus, de diligentia quam inveniemus, debebunt merito commendari: scituri, quod si in præmissis, aut eorum aliquo negligentes exstiterint, aut aliqui ex subditis præmissorum rebelles & inobedientes inventi fuerint, contra tales per nos & nostros suffraganeos ad pœnas graviores procedemus juxta canonicas sanctiones.

a egressus.

III.

De consuetudine.

Consuetudines quæ gravamen Ecclesiis inducere [b] demonstrantur, invalidas publicamus: locorum ordinariis, ut in omnem eventum eis resistant, firmiter injungentes.

b dignoscuntur.

IV.

De renuntiationibus.

Nullus Ecclesiam, vel beneficium Ecclesiasticum dimittere vel recipere præsumat sine sui superioris auctoritate; quod sub pœna excommunicationis vel suspensionis omnibus firmiter inhibemus.

V.

De scrutinio.

Statuimus, quod nullus ad examen per sacrorum ordinum susceptionem aliquatenus admittatur, nisi recenter confessus fuerit omnia sua delicta idoneo sacerdoti. Et quia pauci sunt, qui sua delicta cum sequelis eorum intelligant, per districtum informatorem debet instrui ordinandus, an expediat sibi ordinari, an vero [c] irregularitatis alicujus prætextu ei potius sit abstinendum.

Item, quod nullus admittatur ordinandus vel promovendus ad ordinem super vicaria, ([d] nisi sit perpetua vicaria,) a qua non possit ad inordinatum placitum amoveri.

Satuimus insuper ad terrorem malefactorum, ut omnes Episcopi provinciæ Saltzburgensis, ac eorum vicarii, quando volunt & debent suis temporibus ordines celebrare, committant expresse examinatoribus clericorum ordinandorum sub anathematis interminatione, ut inter cetera perquirenda, fideli diligentia perquirant, sub obtentu honoris percipiendi a singulis ordinandis, ut si patres, avi, aut progenitores eorum, usque ad quartam lineam ascendentem, captivaverint, captivatum detinuerint, occiderint, aut mutilarint temere clericum aliquem in sacris ordinibus constitutum, & pro clerico se gerentem. Eum vero, quem in aliquo præmissorum affectum per aliquem ipsorum progenitorum usque ad lineam memoratam invenerint, si hujusmodi factum sit notorium, non admittant. Prælati quoque, vel eorum vices gerentes, quorum interest investire vel instituere præsentatos, ante investituram vel institutionem cum summa diligentia de his quærant: & quos tales invenerint, nullo modo instituant ad aliquod officium vel beneficium Ecclesiasticum. Examinatores insuper & Prælati, ac eorum vices gerentes, qui secus in præmissis agere præsumpserint, in futurum suspensionis sententia percellantur: alias per locorum ordinarios graviter puniendi, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum, & ab hujusmodi reatibus appareant absoluti.

VI.

De filiis presbyterorum.

Nullus illegitime natus ad aliquem sacrum ordinem, vel beneficium aut officium curam habens animarum, sine dispensatione sedis Apostolicæ admittatur in aliqua Ecclesia seculari. Et tales qui hactenus sunt admissi, si de his constiterit, per eorum ordinarios repellantur. Alioqui scienter contrarium facientes per unum mensem ab ingressu Ecclesiæ noverint se suspensos.

c *idest, alicujus ... vi & m... recti, & ... gitimi.*

d *Hæc p... renthetic... clausula ... manuscri... Ratisbon... deest.*

VII.

ANNO CHRISTI 1420.

VII.

De officio archidiaconi.

Inhibemus Episcopis, archidiaconis, Prælatis, ac eorum officialibus universis sub pœna suspensionis, quam in omnes facientes contrarium promulgamus, ne subditis suis, aut eis qui litigant, seu litigaverint coram eis, aliquam eis faciant inhibitionem, seu impedimentum aliquod præstent, sub quocumque colore vel modo, publice vel occulte, quo minus causas suas appellationum, seu quascumque alias ad examen superiorum spectantes, libere possint [a] deferre.

VIII.

De officio vicarii.

Et quia Ecclesiarum rectores vicariis suis adeo relinquunt exiguam portionem, quod ex ea nequeunt sustentari, Generali Concilio inhærentes statuimus, ut ipsis vicariis suis sufficiens & honesta portio de proventibus Ecclesiæ assignetur. Alioquin ipsi rectores, si moniti non assignaverint, suis poterunt beneficiis spoliari. Nullusque sub pœna suspensionis ab officio, intitulatus ad curam animarum, vicariam perpetuam [b] Episcopalem, [c] vel plus beneficii assumere præsumat.

[a] temporalem. [b] similis beneficii.

IX.

De officio delegati.

Ad hæc plerumque contingit, quod judices delegati, [d] ad quos simplices commissiones sub forma communi diriguntur, ultra quam patiantur vires rescripti præcedentis, terras, civitates, oppida & villas Ecclesiastico subjiciunt interdicto, invocantes etiam super hoc brachium seculare. Nos igitur volentes iniquis processibus hujusmodi obviare, præsenti scripto declaramus de fratrum nostrorum consilio & assensu, quod sacerdotes nostræ civitatis, diœcesis & provinciæ, ad observationem seu publicationem sententiarum hujusmodi interdicti minime teneantur; nec invocationi brachii secularis, quam sic faciunt, aliquatenus est parendum. Super interdicto vero ponendo, recurrant ad decretalem Extravagantem, quæ incipit: Provide attendendum. Et est Bonifacii VIII. cujus tenor sequitur in hæc verba: „ Provide attendendum, quod ut „ frequentius, quamvis non sine causa, sine culpa tamen multorum, interdicti sententiæ proferuntur, quodque sunt nonnulli judices nimis prompti ad proferendas easdem, etiam negotiis, sive causis, quæ interdum plus ex cupiditatis, quam caritatis radice perspicuis indiciis procedere arguuntur: quodque interdicti tempore divina organa suspenduntur & laudes: nec Ecclesiastica sacramenta ministrantur, ut solent; tolluntur mortuis, seu minuuntur suffragia, præsertim per oblationem frequentem hostiæ salutaris: adolescentes & parvuli participantes rarius sacramenta, minus inflammantur & solidantur in fide: fidelium tepescit devotio, hæreses pullulant, & multiplicantur pericula animarum: præsentis Constitutionis providemus edicto, ut nulla provincia, civitas, castrum, villa, locus, territorium vel districtus auctoritate ordinaria vel delegata supponatur Ecclesiastico interdicto pro pecuniario debito, vel pro cujusvis monetæ vel pecuniæ quantitate, quacumque occasione vel causa, seu quovis quæsito colore: pro eo maxime, quod ipsorum domini, rectores seu officiales, quocumque nomine censeantur, aut incolæ seu habitatores, aut singulares personæ, ipsorum statutis vel statuendis, ordinatis vel ordinandis terminis hujusmodi debitum seu quantitatem non solverunt hactenus, aut in antea non persolvent. Nos enim ex nunc decernimus irritum & inane, si secus hactenus exstitit attentatum, vel contigerit attentari; [e] illumque revocamus omnino. Non obstantibus quibuscumque contractibus, obligationibus, pactis, conventionibus, compositionibus, submissionibus, fidejussionibus, consensibus, processibus & sententiis super hoc habitis vel habendis, juramentorum, pœnarum spiritualium & temporalium, seu multarum appositione, vel quacumque alia firmitate vallatis: nisi talis suppositio interdicti hactenus foret facta, vel in antea fieret de Apostolicæ sedis licentia speciali expressa, per ipsius sedis patentes litteras apparente.

[d] seu subdelegati. [e] illud quoque: & rectius. [f] sexto Extravag. communi. lib. 5. sent. extra. c. 2.

X.

De officio ordinarii.

Sacerdos vero quilibet plebem [f] piam doceat diligenter, ut, cum in celebratione Missarum levatur hostia salutaris, qui-

[f] suam.

ANNO CHRISTI 1420.

quilibet Deo devote flectat genua sua, vel saltem se reverenter inclinet: idem faciens cum eam portat presbyter ad infirmum, quam in decenti habitu, superposito mundo velamine, ferat manifeste ac honorifice ante pectus cum omni reverentia & timore, semper nola parvulæ & lumine, nisi locorum repugnet distantia vel temporis qualitas, præcedentibus, ut ex hoc fides & devotio apud homines augeantur.

Cum mos unicuique gerendus sit, & in diversis diœcesibus nostræ provinciæ clerus & populus inveniatur variis vitiis & defectibus laborare, quæ omnia non possunt una quasi medela curari: Nos, cunctorum saluti nostri gregis, quantum possumus, providere volentes, aliqua duximus generaliter committenda; omnesque & singulos nostros suffraganeos, qui una nobiscum super populum nobis creditum in partem solicitudinis sunt vocati, & de contingentibus apud ipsos in clero & populo, quæ reformatione & emendatione indigent, habent notitiam certiorem; paterna exhortatione requirimus & monemus in visceribus Jesu Christi, ut gregi sibi commisso præsint verbo doctrinæ pariter & exemplo, ac secundum qualitatem temporum & locorum ea quæ correctione & emendatione indigent, reformare & corrigere, dum ipsos suas Synodos celebrare, & suas diœceses visitare contingit per seipsos vel alios Deum timentes, non omittant: in ipsorum pastorali officio taliter procedentes, ut tollantur scandala, evellantur vitia, & populus eis creditus numero & merito augeatur; ne subditorum sanguis in die districti judicii de ipsorum manibus requiratur: attendant, ut sint jurium, præsertim contra Ecclesiastica crimina promulgatorum, & nostrarum Constitutionum exsecutores. Usuras prohibeant, quantum possunt; clericorum concubinatum cohibeant nimium scandalosum: provideant, ut divinum officium [a] canonice & debite persolvatur: ut mendicantes præsentati cum litteris ordinariorum in ipsorum mendicitate non graventur. Ut Mendicantes fratres suis limitibus contenti, parochiales Ecclesias & ipsarum jura non offendant; festivitates Sanctorum nimis multiplicatas restringant. Item, quia divinum officium in Ecclesiis cum solemnitatibus debitis persolvatur: habeantque archidiaconos, decanos & officiales in jure peritos, habentes peritiam causarum; quod tales justitiam [b] celeriter faciant, præcipue pauperibus: abstineant se, & abstinere faciant tales ab immoderatis exactionibus circa lites: quod de monasteriis ordinum sancti Augustini, canonicorum regularium, & sancti Benedicti, suarum diœcesium juvenes habiles mittantur ad studium generale: quod beneficiorum permutationes duntaxat ex causis a jure permissis admittantur.

a. in Ecclesiis, cum solemnitatibus debitis.

b in scientia celeriter faciant pauperibus.

XI.

De majoritate & obedientia.

Sacro approbante etiam Concilio statuimus, ut nulli clerici nobilium, cappellani in cappellis castrorum dominorum suorum celebrare præsumant, nisi ante Episcopo, vel loci archidiacono obedientiam faciant manualem, ut ad Synodos veniant & capitula, certis temporibus & statutis mandata Ecclesiastica recepturi, & suis dominis ac eorum castrensibus, secundum quod fuerit opportunum, relaturi; cum plebani, in quorum terminis castra consistunt, hoc facere frequenter non audeant propter tyrannidem suorum dominorum. Quod si secus quispiam facere præsumpserit, per loci ordinarium vel archidiaconum condigne puniatur. Statuentes etiam sub pœna excommunicationis jam latæ sententiæ, districte mandantes; ut si quando prædam vel spolium rerum Ecclesiasticarum ad divinum cultum deputatorum, seu etiam Ecclesiasticam personam captivam ad aliquam civitatem, villam, oppidum, seu castrum adduci contigerit, sacerdotes & cappellani civitatum, villarum, castrorum, postquam sciverint, non exspectato super eo [c] suorum mandato, abstineant a divinis interim, quoad persona captivata, aut res Ecclesiasticæ prædictæ in præfatis locis detinentur.

c *Forte.* superiorum

XII.

De his [d] qui vi metuque absolvunt, vel absolvuntur.

d *quæ vi aut metus causa fiunt*

Hos qui absolutionem, vel quamcunque revocationem ab excommunicatione, suspensione, vel interdicti sententiis, per vim vel metum extorserint, cum hoc, quod hujusmodi absolutiones, revocationes sunt irritæ, statuimus & publicamus, excommunicationis sententiæ subjacere

XIII.

* .. ..

Quia clerici & religiosi nonnulli, non attendentes, quantum sit obedientiæ bonum, quod victimis antefertur, &

quod

ANNO CHRISTI 1420.

quod peccatum est ariolandi, nolle acquiescere; & scelus idololatriæ, obedire non velle; amissionem rerum suarum & corporis, & vanum metum allegant frequenter, ne cogantur mandatum exsequi Prælatorum. Qui, cum prosperitatis tempore multa bona receperint, laute vixerint de patrimonio crucifixi, imminente necessitatis articulo, pro honore illius adversitates sustinere detrectant, qui cum foret summe dives, ad obediendum Deo Patri pro salute nostra subiit onus voluntariæ paupertatis: ex quo, propter contemptum clavium Ecclesiæ, nervus Ecclesiasticæ disciplinæ dissolvitur, & animas miserabiliter periclitari contingit: Sacra hujus Concilii necessaria deliberatione statuimus, ut nulla rerum perditio, aut metus corporis, nec legitime probatus, subditi inobedientiam, mandatum Prælati exsequi non curantis, valeant excusare: adeo, quod si metus corporis duntaxat sentienti, proprio juramento, & non legitimis coram eo, a quo mandatum subditus receperit, [a] ostensis fuerit documentis, nihilo minus loco cedat, ne notam transgressionis incurrere videatur. In his autem quæ in non faciendo consistunt, utputa, cum mandatur, non communicare excommunicatis, non celebrare in locis interdictis, ac aliis hujusmodi, omnino nullum, nec rerum, nec corporum, quantumcunque probatus metus excusat; cum pro nullo metu debeat peccatum mortale committere; quod ex inobedientia surgere, Sanctorum auctoritatibus comprobatur.

Forte, ostensus.

XIV.

De alienatione. [b]

Quia plerumque cessiones actionum in fraudem fiunt; aliquando tamen pure & simpliciter, ex causa legitima: Statuimus, ut cessiones cessionum, quæ ex justis causis vel causa procedunt, in præsentia Episcoporum, judicum, seu officialium suorum, de licentia eorundem, si subsint legitimæ causæ, fiant: jurent etiam cedentes, quod non simulate, sed vere cedant. Alioquin secus factas determinamus non tenere.

b mutandi judicii causa facti.

XV.

De judiciis.

Et quia quidam propter potentiam, quidam propter crudelitatem magnam personaliter citari non possunt: quidam etiam, quia in castris habitant, ita quod nulla potest ad eos citatio pervenire: idcirco provida & necessaria deliberatione statuimus, ut contra tales citationes edictum apud parochialem Ecclesiam ipsorum publice & legitime proponatur. Quia si parochialis sacerdos tales citare non posset metus causa, faciat juramentum hujusmodi coram aliquo presbytero honesto, qui ipsi judici de hoc faciat litteratoriam fidem. Ex tunc in cathedrali Ecclesia tribus Dominicis continuis publice in ambone citentur, dummodo citandi infra unam dietam sint a cathedrali Ecclesia constituti. Alioquin ad tres quindenas solemniter evocentur. Et extunc contra hujusmodi, si personaliter citati fuerint, procedatur, ne ex malitia valeant commodum reportare: propterea quod crudeles homines & perversi, dum ad forum Ecclesiasticum in causis, etiam de quibus Ecclesia merito habet agnoscere, a judicibus evocantur, illius auctoritatis, qua dicitur, Qui honorat missum, mittentem honorat, immemores existentes; nuntios Ecclesiasticorum judicium citatione excommunicationis, vel alias judiciales & juris litteras defendentes, verbis probrosis, & quandoque duris verberibus quosdam captivantes, alios interdum suis rebus temere, publice spoliantes, multipliciter afficiunt & perturbant, & impediunt citationes & litterarum executiones, in non modicam Ecclesiasticæ libertatis contumeliam & jacturam. Considerantes igitur malitiis hominum non esse aliquatenus indulgendum, hoc sacro approbante Concilio duximus statuendum, ut reus nuntios acta judicialia deferentes per se vel per alium verberans, spolians vel captivans, lite etiam non contestata, auctoritate etiam hujus sacri Concilii habeatur penitus pro convicto. Actor vero in causa reconventionis similia perpetrare per se vel per alium non formidans, super instituta reum actione amplius nullatenus audiatur. Et insuper uterque ac omnes alii qui nomine & actione eorum talia facere præsumpserint, usque ad condignam satisfactionem læso, & judicibus summaria cognitione super hujus fero facto præhabita, percellantur.

XVI.

De foro competenti.

Dudum felicis recordationis Pilgrinus prædecessor noster provide duxerat statuendum, ne Prælatus, vel quivis alius clericus, alium Prælatum vel clericum, aut etiam laicus quamcumque personam

Eccle-

ANNO CHRISTI 1420.

Ecclesiasticam coram seculari judice trahere vel convenire, aut tractus seu conventus sponte & judicialiter præsumeret respondere: alioqui tam trahentes quam tracti, ultra pœnas contra tales a jure promulgatas, excommunicationis sententiam incurrerent ipso facto. Verum nonnulli laici salutis suæ immemores, contra pœnas prædictas, personas Ecclesiasticas, etiam si pontificali præfulgeant dignitate, ad hujusmodi judicia * forensia & sæcularia indistincte trahere non verentur. Qui quidem judices seculares a nec compareant propria in persona sic citati, res & bona sua, atque beneficiorum suorum, decernunt in contumaciam invadenda, sic, quod ipsi laici exinde, occasione recepta, bona Ecclesiastica invadere & occupare præsumunt in Ecclesiasticæ libertatis detrimentum. Nos hujusmodi temeritatis audaciam reprimere cupientes, datam Constitutionem prædecessoris nostri auctoritate hujus Concilii de fratrum nostrorum consilio innovamus, & extendi volumus ad judices seculares antedictos. Adjicientes, quod si quando laicus clericum, seu Ecclesiasticam personam, cujuscumque dignitatis vel conditionis existat, nostræ Saltzburgensis, Brixinensis, Chiemensis, Seccoviensis & Laventinensis diœcesium, ad judicium seculare trahere vel judicare præsumpserit, tam diu in territorio trahentis & judicantis cessetur a divinis, donec de hujusmodi injuria satisfecerint parti tractæ, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

* *MS. Ratisb.* fetita *pro* vetita

a F. *ne compareant.* H.

XVII.

De vita & honestate clericorum.

Etsi per sacros canones & nostrorum antecessorum Constitutiones indecentia in vita & habitu clericorum strictissime prohibeatur, nostri tamen subjecti temporibus præsentibus hoc minime attendentes, tam in habitu, quam reliquis ad honestatem in sortem Domini electorum spectantibus habenas suas dimiserunt. Nos igitur huic inhonestati clericorum occurrere volentes, nostrorum nihilo minus antecessorum Constitutionibus in suo robore duraturis, statuimus, ut quicunque clericus in sacris ordinibus constitutus, vel in minoribus, & beneficiatus tantum, portaverit habitum a sacris canonibus vel a nostris antecessoribus prohibitum, si monitus fuerit, eo ipso amissionem illius habitus incurrat ipso jure, in aliquod opus pium * convertendum. Et ut hæc Constitutio nostris temporibus effectu non careat, nostris suffraganeis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione divini judicii præcipimus, quod per suas diœceses aliquos discretos & honestos Ecclesiasticos viros deputent, qui prædictis clericis, unica monitione tantum præmissa, præcipiant, ut infra * decennium talem habitum deponant, & nullo amplius tempore reassumant. Alioquin ipsum habitum eis publice auferant, etiam violenter, & eum in opus pium convertant; cum consensu tamen ipsorum diœcesanorum, si habitus ipse notabilis fuerit æstimationis. Alioqui præter talem consensum exequantur, quod in exemplum prædictorum nostrorum suffraganeorum intendimus observari.

* convertendum

Cum plerique fratres ordinum mendicantium, ac religiosi ordinum aliorum intitulati, &c. ad Ecclesias cathedrales suæ religionis habitum absque rationabili causa manifeste non deferentes, ad excusationem in peccatis exemptionis allegando privilegium, de quo minime oporteret, in animæ suæ periculum & plurimorum scandalum allegando, sicque excommunicationis sententia innodantur, qua ligati, damnabiliter exercere ea quæ sunt Episcopalis ordinis non verentur. Nos tantæ temeritati providere volentes, sacro approbante Concilio, ordinamus, ut sub pœna suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, nullus suffraganeorum nostræ provinciæ in sua diœcesi ad exercendum ea quæ Episcopalis ordinis existant, tales titulares Episcopos admittat, nisi habitum suæ religionis manifeste deferant, & sint conversationis laudabilis & bonæ famæ; omnesque tales, cum excommunicati sint, arctius evitent, & faciant eosdem ab aliis arctius evitari. Nullusque clericus vel scholaris nostræ provinciæ sub pœna suspensionis ab ordine quem susceperit ab eodem, quam contravenientes incurrere volumus ipso facto, sacros, aut minores ordines: nec etiam laici utriusque sexus confirmationis sacramentum quoquo modo recipere præsumant. Nec invitentur tales, nec venientes sponte admittantur ad consecrandum basilicas, altaria, aut ad benedicendum quascunque res sacras, nisi de absolutione ipsorum constiterit manifeste.

XVIII.

De cohabitatione clericorum & mulierum

Ad arcendum concubinatus crimen, ut de clero penitus evellatur, summo studio

ANNO CHRISTI 1420.

ſtudio per ſacros canones eſt proviſum. Quia tamen tempore, quo univerſalis Eccleſia monſtruoſe diviſa perſtitit, modica diligentia adhibita fuit in exequendo eiſdem proviſionibus, crimen præfatum in multis locis etiam provinciæ noſtræ, cum maximo catholicorum ſcandalo, totius clericalis ordinis contemptu frequentatur. Cui morbo volentes occurrere, ut debemus, ſacro approbante Concilio decernimus, ut deinceps omnes in ſacris ordinibus exiſtentes, vel etiam in minoribus beneficiati, vel ad religionem aliquam Deo ſponte oblati & obligati, qui concubinatus fœditate caſtitatis votum notorie ſeu publice violarunt, tenendo notorie concubinas, pœnis infraſcriptis ipſo facto ſubjaceant, ut videlicet ſi habuerunt beneficia ſecularia vel regularia officia, aut adminiſtrationes, vel dignitates, niſi infra duos menſes prorſus † a ſe removerint, ipſo jure intelligantur ſuis beneficiis, officiis, adminiſtrationibus & dignitatibus Eccleſiaſticis per hanc Conſtitutionem privati. Et poſſunt ipſa beneficia, officia, adminiſtrationes & dignitates prædictæ libere per habentes poteſtatem aliis conferri, impetrari, vel de eiſdem aliis modis Eccleſiaſticis provideri. Si vero beneficiati non fuerint, & concubinas notorie & publice detinuerint, & infra duos menſes a ſe non ſeparaverint, ſint ipſo jure inhabiles ad quæcumque beneficia Eccleſiaſtica aſſequenda, pœnis aliis a ſacris canonibus contra tales editis in ſuo robore duraturis.

Quæ ſequuntur, ex manuſcripto Ratisbonenſi ſuppleta ſunt.

XIX.

De inſtitutionibus.

Statuimus, ut nullus clericus ad curam animarum ab Epiſcopo vel archidiacono admittatur, niſi prius juraverit, quod nullam in adeptione beneficii, ad cujus curam præſentatus eſt, commiſerit ſimoniam.

Cum decor Eccleſiæ, exaltatio fidei, & errorum extirpatio per viros in utroque jure divino peritos, & humano inſtructos ut plurimum procurari noſcatur; illi, quoniam in proviſione congrua, quæ ad ſtatus ipſorum decentiam expediret, ſtipendiis Eccleſiaſticis carentes, talentum eis creditum diſpenſare Dei populo non valentes, lucerna ſub modio abſconſa non effundit in domo domini luminis claritatem. Unde plerumque contingit, ut beneficia & officia Eccleſiaſtica, præſertim quibus onus curæ & animarum & Eccleſiaſticæ juriſdictionis incumbit, minus idoneis provideantur rectoribus; ex quibus paſtoribus deſunt pabula, & ovibus deficiunt alimenta. Ad quorum ſalutare remedium ſacroſancta Generalis Conſtantienſis Synodus; ſaluti nationis Germanicæ providere intendens, Decretum promulgavit inferius annotatum: Nos ſpiritualem animarum profectum noſtræ provinciæ, quem paſtorali cura dudum concepimus, exequi cupientes, præfatam Conſtitutionem Conſtantienſis Concilii ſacro approbante Concilio publicantes, præcipimus & mandamus, ut inſtitutio prædicta ab omnibus noſtris ſuffraganeis in ſuis Synodis proxime celebrandis intimetur & obſervetur. Quam exnunc cum ſingulis in ipſa contentis volumus ſub pœna ſuſpenſionis a collatione & electione beneficiorum per ſingulos beneficiorum collatores & patronos firmiter obſervari. Tenor Conſtitutionis ſequitur, & eſt talis. Sanctiſſimus dominus noſter Papa Martinus V. ad exaltationem fidei catholicæ, &c. Vide informationem ex Concilio Conſtantienſi de qualitate beneficiandorum, &c. Invenies, &c.

Quoniam nonnunquam contingit, quod ad vacantem Epiſcopatum, vel aliam Prælaturam, aut quodcumque beneficium aut officium Eccleſiaſticum regulare vel ſeculare duo in diſcordia eliguntur, ſeu inſtituuntur, & alter, qui minore jure utitur, ut eum cui majus jus eſt acquiſitum per potentiam vel per tædium fatigare & haurire poſſit, attrahit favorem potentium laicorum, quibus, ut ei mutuent & aſſiſtant promiſſiones facit de beneficiis eorum filiis conferendis, & de juribus & libertatibus Eccleſiaſticis remittendis: nos huic morbo occurrere volentes remedio ſalutari præſentis ſtatuti, hujuſmodi promiſſores, & potentum laicorum attractores volumus ipſo jure ſententia excommunicationis eſſe innodatos, & nihilo minus eos fore ineligibiles ad hujuſmodi dignitates: mutuatores etiam pecuniarum taliter in hoc caſu volumus carere actionibus pro mutuo hujuſmodi repetendo.

XX.

Ut Eccleſiaſtica beneficia ſine diminutione conferantur.

Quoniam in quibuſdam Alamanniæ locis laici fundatores Eccleſiarum, vel heredes ipſorum, poteſtate in qua hucuſque Eccleſia ſuſtinuit, abutuntur, partem decimarum, vel aliarum obven-

ANNO CHRISTI 1420.

tionum Ecclesiasticarum in beneficiis in quibus jus obtinent patronatus, sibi retinent ex pacto *, cum præsentantur, clericos; adeo huic vulneri canceroso & simoniaco censuræ ferrum apponimus, decernentes, ut ex quo aliquid constiterit, pluries eos huius (modi) perpetrasse flagitium, anathemate feriatur, & ejus terra ponatur sub ecclesiastico interdicto, donec Ecclesiam liberam sub suo jure dimittat, salvo jure patronatus, quod eis de jure reservamus, cum possint per juris ignorantiam excusari. Qui vero cæca cupiditate ducti, taliter a patronis beneficia per præsentationem recipere non verentur, officio beneficioque priventur, nec ad beneficium vel actus Ecclesiasticos admittantur, nisi per sedem Apostolicam cum ipsis fuerit dispensatum. Episcopi vero, vel Archidiaconi, qui talibus scienter curam commiserint animarum, ob institutionem hujusmodi * beneficiorum collationem, perpetuo sint suspensi, &c.

* f. cum præsentant clesicos.

* f. a benefic. collatione perpet.

Cum beneficia Ecclesiastica sine diminutione conferri debeant, quidam Ecclesiarum patroni, personis idoneis prætermissis, tales adeo cum præsentant, qui portionem, * quam talibus debeant esse contenti, suis usibus residuum totaliter applicando. Unde ad hujusmodi mali perniciem extirpandam, statuimus, quod si tales clerici se portione debita spoliari videntes, ad Episcopum suum querelam non detulerint, auctoritate præsentis Concilii sint ipso jure suspensi; nihilominus per Episcopum eisdem Ecclesiis spolientur. Si vero ad superiorem super hoc detulerint quæstionem; ipse patronum per censuram Ecclesiasticam ab hujusmodi molestatione & exquisita exactionis malitia compescat: adjicientes nihilominus, quod si in hac (re) pertinax patronus extiterit, ad præsentationem, &c. Ecclesiæ proximo vacaverit, nullatenus admittatur.

Ad nostrum (quod dolenter referimus) pervenit auditum, quod nonnulli Episcopi, comites, barones, nobiles, ac eorum potestates & officiales, dum aliquam vacare contingit in nostra provincia prælaturam, beneficium vel officium Ecclesiasticum, statim gentes inibi mittunt armorum, quæ graves faciunt in ipsis prælaturis vel beneficiis expensas. Et quod deterius est, nonnunquam hi ad quos electio vel præsentatio spectat futuri prælati, compelluntur eligere aut præsentare per abusum potestatis sæcularis, vel potentiæ inordinatæ. Quandoquidem nullatenus admittunt ad possessionem etiam jam a suo superiore confirmatum, donec de certa pecuniæ quantitate concordent cum laicis antedictis atque persolvant eandem. Nos hujusmodi damnandæ ambitioni audaciam reprimere cupientes, auctoritate hujus sacrosancti Concilii statuimus, ut nullus, quacumque Ecclesiastica vel mundana, etiamsi Pontificali vel ducali præfulgeat dignitate, talia de cetero facere præsumat, per quæ offenditur Ecclesiastica libertas, & Ecclesiæ multipliciter aggravantur. Quod si secus actum fuerit, nisi infra mensem a tempore hujusmodi vacationis aut remiserint jam promissum, quod indebite extorserunt realiter & cum effectu, ipsos volumus excommunicationis sententiæ eo ipso subjacere; a qua nullatenus absolvantur, donec modo simili restituant extorta: in quibus etiam nulla eorundem remissio vindicat sibi locum.

ANNO CHRISTI 1420.

XXI.

De emptione.

Nullus prædam aliquam scienter emere, vel tenere præsumat: alioquin, nisi infra mensem prædam ipsam, aut ejus æstimationem, si restitutioni non subjaceat, restituat, excommunicationis sententia percellatur.

XXII.

De pignoribus.

Ad omnium quoque dubitationem, sive quæstionis materiam amputandam, statuimus, ut si quis prædium suum, cui jus attinet patronatus, cuiquam obligaverit indistincte, jus præsentandi apud ipsum obligantem resideat. Cum tale jus æstimari non possit, & ..... in sortem nequeat computari. Cum semper fructus rei pignoratæ in sortem debeant computari, juxta canonicas & legitimas sanctiones.

XXIII.

De testamentis.

Ad hæc, quia quædam in quibusdam partibus consuetudo, immo corruptela detestabilis observatur; videlicet, quod tam clericus quam laicus in lecto ægritudinis constitutus, ultra quinque solidos usualis monetæ, vel aliam summam juxta loci consuetudinem limitatam, nec piis locis, nec personis Ecclesiasti-

cis,

ANNO CHRISTI 1420. orte deeſt, ſir.

cis, pro animæ ſuæ remedio, aut aliis quibuſcumque [a] ordinare legata; conſiderantes prædictam conſuetudinem & ſacris canonibus, & ſacris etiam legibus obviare; cum omnium jura clament, quod ultima voluntas & ultimum hominis teſtamentum immobile perſeveret: & quod nihil ſit, quod magis homines deceat, quam ut ſupremæ voluntatis liber ſtylus exſiſtat: eandem conſuetudinem Deo odibilem, animabus & bonis moribus inimicam, auctoritate hujus ſacri Concilii penitus reprobamus, firmiter ſtatuentes, ut ubicumque jura a teſtamentorum non prohibent factione, vel in lecto ægritudinis conſtituto, legandi, diſponendi & ordinandi de bonis collatis circa pia loca, perſonas Eccleſiaſticas, & alias quaſcumque, dummodo contra legitimas non veniat ſanctiones, libera ſit facultas. Volentes & præcipientes diſtricte, ut per locorum Epiſcopos, & ceteros Prælatos juriſdictionem habentes, univerſi clerici & laici impedientes defunctorum legata, ſeu ultimas voluntates, per excommunicationem in perſonas, & interdicti in loca ſententias, quindecim tamen dierum canonica monitione præmiſſa ferendas, ab hujuſmodi impedimentis deſiſtere compellantur. Ad quarum exſecutiones & debitas aggravationes procedente tempore faciendas, Epiſcopi & Prælati, ad quos teſtamentorum defenſio, utroque jure ſuadente, dignoſcitur pertinere, tam benevolos ſe exhibeant & paratos, ne hujuſmodi negligentia de eorum manibus in die ſtricti judicii requiratur.

XXIV.

De ſepulturis.

Inſuper ſtatuimus, & ſub pœna ſuſpenſionis præcipimus firmiter & monemus, ut quilibet ſacerdos provinciæ Saltzburgenſis, cujuſcumque dignitatis ſeu eminentiæ, ſtatus vel religionis fuerit, infra octo dies cauſa legitima ceſſante, poſtquam ei de morte Archiepiſcopi vel proprii Epiſcopi prædictæ provinciæ conſtiterit, per ſe vel per alium Miſſam pro defunctis dicat, in remedium Archiepiſcopi aut Epiſcopi memorati.

XXV.

De parochiis.

Nos Sanctorum Patrum, qui Eccleſiæ ſanctæ Dei & perſonis Eccleſiaſticis ter-

minos, quos non licet tranſgredi, poſuerunt, ſtatuta conſiderantes, hujus ſacri approbatione Concilii, univerſis ſacerdotibus tam religioſis quam ſecularibus, cujuſcumque ordinis, conditionis ſive ſtatus exſiſtant, in civitate diœceſis vel provinciæ Saltzburgenſis degentibus, ſub debito juramenti quod Epiſcopo in receptione ſacerdotii præſtiterunt, ſub interminatione divini judicii firmiter inhibemus, ne quis alienum parochianum, cujus cura per Epiſcopum, vel loci archidiaconum, ſeu ejus vicarium, alii eſt conceſſa; (excepta neceſſitatis cauſa, quæ legem non habet;) ad confeſſionem recipere, aut ei aliquod Eccleſiæ ſacramentum porrigere præſumat, non petita deſuper & obtenta licentia proprii ſacerdotis: cum * minime incerti & indubitati juris exſiſtat, talem a tali crimine ſolvi non poſſe aliquatenus, vel ligari: & ex hoc ordinem Eccleſiæ per majores & Sanctos Patres divina providentia inſtitutum confundi & perturbari. Et hoc præſens ſtatutum per univerſos plebanos ſingulis quatuor temporibus, & in præcipuis feſtivitatibus coram ſuis parochianis præcipimus publicari.

ANNO CHRISTI 1420.

* *In quodam MS, deſideratur.*

XXVI.

De jure patronatus.

Ad exſtirpandam illam deteſtabilem corruptelam quorumdam Eccleſiarum patronorum, qui rectoribus earum defunctis, ſpoliant dotem & Eccleſiam rebus mobilibus, & interdum immobilibus, in ſalutis propriæ diſpendium & ſcandalum plurimorum; ſtatuimus, ut ſive clericus, ſive laicus hoc facere præſumpſerit, cujuſcumque dignitatis, etiam Pontificalis exſiſtat, ſit a jure præſentandi ea vice ſuſpenſus ..... Eccleſiam conferat: &, ſi ipſe negligens fuerit, ſuperior eam conferat ipſa vice: uterque autem ſit excommunicatus ipſa juris ..... & arctius ab omnibus evitetur, donec cum debita ſatisfactione reſtituat ſic ablata.

XXVII.

De celebratione Miſſarum.

Prædeceſſorum noſtrorum ducti veſtigiis ſtatuimus, inhibentes hujus ſacri approbatione Concilii, ut nullus ſacerdotum novitiorum illa die, qua primam Miſſam celebrare voluit, in exordio publicationis ſanctiſſimi ſui officii oblaturus Deo primitias gratiæ ac ſalutis ſibi collatæ, aliquos ad convivium invitare,

ANNO CHRISTI 1420.

aut invitatos habere, aut procurare per se vel per alium ullo modo præſumat: ſed ad ſolum Deum, cujus militiæ eſt adſcriptus, dirigat aciem ſui cordis, maxime die illa devotus, curis & ſolicitudinibus temporalium, quibus mentes hominum diſtrahuntur, exutus; remotis vanitatibus hiſtrionum, qualibus tumultibus & inſolentiis reproborum, qui etiam ſæpe venire aſſolent non vocati.

XXVIII.

De baptiſmo.

Baptiſmus cum ſumma reverentia celebretur, maxime in diſtinctione & prolatione verborum, in quibus ſacramenti virtus exſiſtit; his ſcilicet verbis: Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Doceant igitur ſacerdotes tam mares quam feminas, in neceſſitate debere (illos) parvulos baptizare eadem forma in ſuo idiomate. Et, quod patres & matres proprios infantes, ſi ſumma neceſſitas exigat, poterunt baptizare. Et, ſi ſacerdotes ſuper hoc diligenter requirentes debitam formam in baptiſmo invenerint, quod factum eſt, approbent, ſupplentes circa baptizatum, quoad unctionem olei in pectore & in ſcapulis, & chriſmatis in vertice, quod a laicis eſt omiſſum. Si autem in baptiſmate debitam formam non invenerint obſervatam, non differant parvulos baptizare.

Item, ſtatuimus, ut in cunctis Eccleſiis baptiſmus, chriſma, oleum & Euchariſtia ſub fideli cuſtodia clavibus adhibitis, aſſerventur, ne poſſit ad illa manus temeraria extendi. Pallæ quoque altaris, vaſa, corporalia & veſtimenta miniſtrorum munda & nitida conſerventur. Nimis enim videtur abſurdum in ſacris ſordes negligere, quæ dedecent etiam in profanis.

XXIX.

De immunitate Eccleſiarum.

Quamquam dudum Eccleſiarum advocati, ut ab indebitis vexationibus earum abſtineant, & conſuetis juribus ſint contenti, ſaluberrimis monitionibus antiquorum Conciliorum ſint cauſati: quia, cum plerique domini temporales, & laici alii provinciæ Saltzburgenſis, in Eccleſiis, monaſteriis, ſeu quibuslibet piis locis, in quibus jus advocationis prætendunt, ſuis juribus non contenti, inconſuetas & enormes novitates exercent, attentant in Eccleſiæ libertatem & non modicum detrimentum. Nos huic morbo occurrere cupientes, auctoritate hujus Concilii ſtatuimus, ne advocati Eccleſiarum, monaſteriorum, & aliorum piorum locorum quorumcunque dictæ noſtræ provinciæ, quocumque etiam nomine cenſeantur, de cetero talia præſumant; nec Eccleſias, monaſteria, alia pia loca, ultra conſueta & debita onera ullatenus aggravent & infeſtent, quocumque quæſito colore. Alioquin ipſos, & eorum quemlibet, auctoritate hujus ſacri Concilii excommunicationis volumus ſententiæ ſubjacere ipſo facto: a qua, donec de hujuſmodi indebite extortis ac illatis violentiis Eccleſiis, monaſteriis, atque locis aliis piis, competenter ſatisfecerint, nullatenus abſolvantur.

Abuſum quoque, ſeu conſuetudinem quorumdam laicorum, immo potius corruptelam ſacris canonibus & legibus inimicam, quam quidam judices & poteſtates ſeculares ad inſtantiam ſe præcedentium habere * auctores contra Prælatos ac clericos beneficiatos noſtræ provinciæ, ſeu etiam contra tales ex officio procedentes, licet de facto, ipſos Prælatos ac beneficiatos in bonis immobilibus ſpectantibus ad Eccleſias, monaſteria & beneficia eorundem, quaſi quodam citationis edicto publico ſolent ad judicium evocare, licet nulliter & de facto; allegantes, quod non contra clericos, ſed ipſorum bona duntaxat judicent & procedant: non attendentes, quod clerici & clericorum bona eodem gaudent privilegio, & nulla ſit eis de rebus & perſonis Eccleſiarum attributa judicandi facultas. Nos hanc conſuetudinem, ſacro approbante Concilio, penitus reprobantes, decernimus, præfatam conſuetudinem fore iniquam, rationi & juri penitus inimicam: ſtatuentes ſub pœnis præmiſſis, quas contra facientes incurrere volumus ipſo facto; ut nullus, cujuſcumque ſtatus, conditionis aut ordinis exſiſtat, etiamſi pontificali aut ducali præfulgeat dignitate, præfatam reprobatam conſuetudinem obſervet, aut obſervari faciat, nec ipſius prætextu perſonas Eccleſiaſticas prædictarum diœceſium in ipſorum bonis & poſſeſſionibus perturbare, inquietare aut judicare præſumat: decernentes irritum & inane, ſi ſecus contra præmiſſa a quoquam fuerit attentatum, ſententiaſque latas licet de facto ac..... impoſſibiles, cum omnibus inde ſecutis nullius exſiſtere roboris vel momenti.

XXX.

ANNO CHRISTI 1420.

XXX.

De ſimonia.

Ut labes pravitatis ſimoniacæ in noſtra provincia penitus exſtirpetur, nos, ſacro approbante Concilio, ordinamus, ut Conſtitutio Generalis Concilii Conſtantienſis inferius deſcripta in ſingulis Eccleſiis cathedralibus & aliis Eccleſiis collegiatis per ordinarios aut eorum inferiores ter in anno publice intimetur; ut in pœnarum afflictione nullus valeat crimen prædictum ignorantia excuſare: adjicientes, ut ad locum ordinarii & exſecutionem ipſius & aliorum jurium, pro exſtirpatione pravitatis præfatæ procedant contra quoslibet tranſgreſſores. Alioquin contra negligentes exſecutionem hujuſmodi, & ſimoniam active vel paſſive committentes, in futuris provincialibus Conciliis acrius, auctore Domino, procedemus. Tenor vero conſtitutionis Conſtantienſis ſequitur in hunc modum:

Martinus, &c.

„ Multæ contra ſimoniacam pravita-
„ tem ab olim factæ ſunt Conſtitutio-
„ nes, quibus morbus ille non potuit
„ competenter exſtirpari. Nos volentes
„ de cetero, ut poſſumus, attentius pro-
„ videre, ſacro approbante Concilio de-
„ claramus, quod ordinati ſimoniace ab
„ exſecutione ſuorum ordinum ſint eo
„ ipſo ſuſpenſi. Electiones autem, po-
„ ſtulationes, confirmationes & quævis
„ proviſiones ſimoniacæ Eccleſiarum,
„ monaſteriorum, dignitatum, perſona-
„ tuum, officiorum & beneficiorum Ec-
„ cleſiaſticorum quorumcumque deinceps
„ factæ, nullæ ſint ipſo jure, nullum-
„ que per illos jus cuiquam acquira-
„ tur: nec promoti, confirmati, aut
„ proviſi, faciant fructus ſuos; ſed ad
„ illorum reſtitutionem, tanquam ini-
„ que ablatorum, percipientes teneantur. Statuentes inſuper, quod dantes
„ & recipientes ipſo facto ſententiam
„ excommunicationis incurrant, etiam
„ ſi Pontificali aut Cardinalatus præful-
„ geant dignitate.

XXXI.

De ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti.

Item, in quibuſdam locis, ut accepimus, in tantum accrevit temeritas & præſumptio laicorum, quod ſi quando auctoritate Ordinarii, ſeu delegati, interram, villam aut caſtrum interdictum generale ponatur, iidem laici officium ſacerdotum, immo quod ipſis ſacerdotibus eſt prohibitum, uſurpant, curantes, ut Eccleſiaſticam per hoc magis cenſuram elidant, apud loca taliter interdicta ſepelire præſumunt in cœmeterio corpora defunctorum. Licet autem jam pridem contra præſumptores hujuſmodi inter alia ſit proviſum, [a] ut non reſumantur divina, quam quæ tumulata ſunt corpora, fuerint exhumata: quia tamen per illos, contra quos interdictum ponitur, antequam ſatisfaciant, frequenter in pactum deducitur, ut exhumationis pœna ab Ordinario ſeu delegato ante omnia ſimiliter remittatur: ne forte hujuſmodi delinquentium temeritas hac actione impunita remaneat, & per hoc ceteris detur audacia ſimilia præſumendi, ſacri approbatione Concilii ſtatuimus & mandamus, ut quicumque amodo intra cœmeterium loci interdicti aliquod corpus, ſeu corpora defunctorum ſepelire præſumpſerint, aut qui talia præſumentibus opem vel operam quocumque modo adhibuerint, excommunicationis incurrant ſententiam ipſo facto: a qua non niſi per ſolum Metropolitanum vel Diœceſanum, aut cui ſuper hoc ſuas vices ſpecialiter commiſerit abſolvantur. Metropolitanus vero, vel ejus Diœceſanus, aut eorum in hac parte vicarii, nequaquam ad impendendum talibus abſolutionis beneficium procedant, niſi prius ſepultis taliter corporibus exhumatis, Eccleſiæ & perſonis, quibus ex hoc injuria dignoſcitur irrogata, ſatisfactum fuerit competenter: & niſi ſuper facta exhumatione & ſatisfactione præſtita, ordinarii, aut ſi copia ipſius haberi non valeat, officialium ſuorum litteras abſolutionis ipſis pro teſtimonio exhibeant & oſtendant, ad communionem Eccleſiæ nullatenus admittantur.

[a] F. *ut non potius*. H.

XXXII.

De hæreticis.

Cum nonnulli (quod dolenter ferimus) Vvicleffiſtarum & Huſſitarum hæreſibus & erroribus infecti, & de eiſdem infamati & ſuſpecti, terminos noſtræ provinciæ, ſub agni ſpecie gerendo lupum, latenter intrantes, auſu temerario præſumunt prædicare, tenere & docere occulte & publice prædictorum errores & hæreſes dudum ab univerſali Eccleſia & Generali Conſtantienſi

Con-

ANNO CHRISTI 1420.

Concilio tanquam erroneos & hæreticos condemnatos: nos ſaluti gregis Dominici nobis commiſſi, ſaluti animarum, & huic morbo periculoſo pervigili cura providere volentes, ne ſcintilla modica in principio ſuccreſcat in flammam, & fermentum vilmodicum totam maſſam corrumpat, ſacro approbante Concilio, ſub interminatione maledictionis æternæ, ac ſub excommunicationis ſententiis in ſingulares perſonas, & interdicti in loca, ſi communitates aut domini locorum infraſcriptis negligentes aut culpabiles fuerint, quas contra facientes ac negligentes incurrere volumus ipſo facto; inhibemus, ut nulla * Eccleſia mundanave perſona noſtræ provinciæ, cujuſcumque ſtatus, conditionis aut ordinis exiſtat, etiam ſi Pontificali aut ducali præfulgeant dignitate, præfatis erroribus & hæreſibus infectos, infamatos aut ſuſpectos, in ſuis Eccleſiis, monaſteriis, parochiis, dominiis, terris, civitatibus, oppidis, villis, caſtris aut domibus, ac locis aliis quibuſcumque, ad prædicandum, docendum aut dogmatizandum publice vel occulte admittant, ſeu aſſumant, quovis quæſito colore: nullusque præfatorum eorundem prædicationem audire, aut prædicationibus intereſſe præſumat quoquo modo. Ordinamus, ut omnes Chriſtifideles utriuſque ſexus memoratæ noſtræ provinciæ, poſtquam audiverint, ſciverint, aut eis conſtiterit, præfatis hæreſibus & erroribus infectos, infamatos ac ſuſpectos, in præfata noſtra provincia morari, docere, dogmatizare errores prædictos, ipſos ſtatim ſuis ſuperioribus, quorum præſentiam commode adire poterunt, ſine omni excuſatione & negligentia, ſub pœnis, ut ſuperius exprimitur, denuntiare nullatenus omittant. Omnibus ducibus, comitibus, baronibus, capitaneis, burgraviis, caſtellanis, magiſtris civium, conſulibus, judicibus & officialibus aliis quibuſcumque diſtricte præcipimus & mandamus ſub pœnis præmiſſis, ut ad requiſitionem ſuffraganeorum noſtrorum, eorundem vicariorum, ſeu inquiſitorum pravitatis hæreticæ, ſeu cujuſcumque alterius prædictorum, taliter de hæreſi infectos, infamatos aut ſuſpectos incarcerare, captivare ut detinere debeant & teneantur. Et ſi tales ſe prætenderent in ſacris ordinibus conſtitutos, nobiſque ac noſtris ſuffraganeis, archidiaconis, vicariis, & eorundem officiis, ac hæreticæ pravitatis inquiſitoribus deputatis, pro nunc autem in noſtra provincia poſtea deputandis, tradant & aſſignent taliter denuntiatos & ſuſpectos, ut pro extirpatione tam periculoſi criminis libere procedant & procedi faciant juxta canonicas ſanctiones. Receptatores quoque, fautores & defenſores eorundem, pœnis, ut præmittitur, volumus ſubjacere. Et quia tales infecti, infamati & ſuſpecti de erroribus ſupradictis, ut plurimum per ſimulatam converſionem, ad unitatem Eccleſiæ redeunt fraudulenter, ſacro approbante Concilio ordinamus, ut ultra pœnas talibus poſt converſionem ipſorum & errorum abjurationem a jure inflictas, per annum, poſtquam abjuraverint, carceribus mancipentur, nec relaxentur ab eiſdem, donec de vera & ſincera ipſorum converſione veriſimiliter præſumatur. Adjicientes, ut omnes & ſinguli noſtri ſuffraganei ad extirpationem tanti mali viriliter aſſurgentes, omnia & ſingula jura contra hæreticos ac de hæreſi ſuſpectos & infamatos, contra ipſorum receptatores, fautores & defenſores, ac poteſtates ſeculares, qui requiſiti legitime, neglexerint ſua dominia a pravitate hæretica extirpare, promulgata provide exequantur & obſervent, & a ſuis ſubditis faciant inviolabiliter obſervari, paterne, ut tenemur, in hoc ipſorum officium excitantes.

* f. Eccleſiaſtica.

XXXIII.

De Judæis.

Non ambigui juris eſt, Hebraicam Gentem a fidelium Crucifixi populo aliquo diſcretionis extrinſecæ ſignaculo debere eſſe ſeparatam. Unde, ſanctæ memoriæ Guido titulo ſancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis, in hanc noſtram provinciam a Sacroſancta Apoſtolica ſede legatus, provide decrevit, ſtatuendo, ut Judæi in publicum ſe exhibentes, pileum deferre debeant cornutum: non portantes pœna pecuniaria præcipimus mulcta puniri. Nos autem volentes prædicti legati bonam intentionem, quantum in nobis eſt, effectui mancipare, omnibus ſecularibus poteſtatibus, cujuſcumque conditionis & præeminentiæ exiſtant, quocumque nomine cenſeantur, ſive communitates, ſive ſingulares reipublicæ præſidentes exiſtant, ſub excommunicationis ſententia præcipimus, & diſtricte injungimus, ut per ſe, vel per alios ſuos familiares, quemcumque Judæum pileum talem in publico

non

ANNO CHRISTI 1420.

non deferentem pecuniaria pœna, juxta eorum arbitratum taxanda, quacunque conditione, provocatione vel excuſatione frivola non obſtante, protinus puniant.

Præcipimus etiam pro meliori hujus providi ſtatuti executionis effectu, ut prædictæ poteſtates per ſe vel per alios poſſint & debeant Judæum ſic pileum cognitum non portantem aliqua veſte, vel alia re, publice & ſtatim in itinere quo viſus eſt, pignorari, ut ſic eo citius pœnam exolvat antedictam. Et quoniam non tantum maſculos Judaicæ ſuperſtitioni inhærentes a Chriſtiano populo convenit ſeparari, ſed etiam ejuſdem ſperſtitionis feminas atque virgines a catholicorum gente volumus eſſe ſegregatas. Unde præcipimus ſub eiſdem pœnarum exactionibus, ut mulieres vel virgines dictæ ſuperſtitioni inſudantes, cum ſe in publicum exhibent Chriſtianorum noſtræ provinciæ, nolam ſonantem in aliqua ſui corporis deferant parte: alioquin ipſas per dictas poteſtates pœnis & modis præſcriptis in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus affligi.

XXXIV.

De prohibito & illicito veſtitu mulierum.

Cum in parte ſolicitudinis & paſtoralis officii ad hoc ſimus aſſumpti ....., uti gregem Dominicum rite gubernemus, & in eo vitia extirpemus, & virtutes inſeramus, debemus non ſolum removere peccata, ſed etiam cujuslibet mali & peccati ſpeciem & imaginem, ac etiam ſcandaloſum quodlibet & exempli continens perniciem, curabimus, quantum poterimus, provincia exulare. Unde (quod dolenter referimus) multorum querelis ſumus excitati, ac etiam in parte noſtris propriis percipimus oculis, quod in nonnullis noſtræ provinciæ partibus mulieres habitu induuntur ſatis inhoneſto, ut puta caudam ad modum aſpidis, ac alias ornatum exquiſitiſſimum, & ſupra modum ſumptuoſum habentes. Faciunt enim quædam mulieres ſuis peplis, crinibus, atque aliis capitis ornamentis, ac ſi ante & poſt facies habeant monſtruoſe. Conſiderantes ideoque, quod ex his & conſimilibus vanitatibus ſcandala, oblocutiones, detractiones, quæ in cordibus ſimplicium generantur, ac nihilominus per hæc patrimonialia exhauriuntur, furta, rapinæ, & alia innumeroſa peccata, & demum ſpectacula luxuriam provocantia in domibus, plateis & Eccleſiis, aliiſque locis damnabiliter proveniunt. Nos igitur volentes, ſicut tenemur, his periculis occurrere, ſacro approbante Concilio, ſub excommunicationis ſententia, & obteſtatione divini judicii, univerſos & ſingulos laicos noſtræ provinciæ per viſcera Jeſu Chriſti obſecramus ac rogamus, & nihilominus diſtricte præcipiendo mandamus, ut uxores ſuas & filias, & alias mulieres in ſua patria ſeu familiari poteſtate exiſtentes faciant honeſte incedere, prohibentes, ne nimiam in veſtibus & aliis mulierum ornamentis ſuperfluitatem habeant. Eiſdem etiam mulieribus ſub excommunicationis ſententia præcipimus, ut in hoc maritorum ſuorum obtemperent mandatis. Quod ſi ſecus fecerint, noſtris ſuffraganeis & aliis Eccleſiaſticis viris noſtræ diœceſis & provinciæ curæ animarum præexiſtentibus præcipimus, rebelles mulieres communione privare, ac eas aliis Eccleſiaſticis ſupponere cenſuris. Univerſis etiam ſecularibus poteſtatibus ſub ejuſdem diſtrictionis pœna injungimus, ut ad corroborationem & executionem hujus neceſſarii ſtatuti faciant ſtatuta pœnalia, quibus hanc ſanctionem faciant exactiſſime obſervari, &c. Deo gratias.

In hoc ipſo Concilio geſtum fuit illud ſingulare, quod Epiſcopi, aliique Prælati inter ſe fœdus iniere contra Laicos, a quibus Clerici & Eccleſiæ vexabantur, quod ut ordine & efficaciter fieret, Patres communi nomine gravamina ſua expoſuere Sigiſmundo Regi, & ejus auxilium in poſterum invocarunt. Rex eos per regias litteras juſſit de præſidio ſuo ſecuros: quo proinde Antiſtites muniti edidere anno ſequenti tabulas confœderationis, qua ſibi pollicentur invicem aſſiſtere non ſacro duntaxat, ſed etiam temporali gladio. Litteræ ſunt iſtæ.

Nos Eberhardus Dei gratia Archiepiſcopus Saltzburgenſis, S. Sedis Apoſtolicæ Legatus &c. Nos ejuſdem gratia Hermannus Friſingenſis, Albertus Ratisbonenſis, Gregorius Paſſavienſis, Bertholdus Brixinenſis, Erneſtus Gurcenſis, Engelmannus Chiemenſis, Ulricus Seccovienſis, & Wolgangus Lavantinus Epiſcopi Provinciæ Saltzburgenſis ſuffraganei, hiſce patentibus atteſtamur pro nobis & ſucceſſoribus noſtris: Poſtquam pro bono publico prætactæ provinciæ ad recuperandam immunitatem Eccleſiaſticam & bonum regimen, Concilium provinciale octava poſt feſtum S. Martini die, in urbe Saltzburgenſi per nos Archiepiſcopum Eberhardum convocatum, & rite celebratum fuit, ubi inter cætera ad dictum Concilium diverſi defectus, gravamina, & importunitates delatæ fuerant, quæ nobis, noſtris Prælatis, & clero a quibuſdam ſecularibus principibus, dominis, & equitibus, vaſſallis, eorumque officialibus, & ſubditis in dicta Provincia commorantibus contra Pontificia, & Cæſarea jura, clerique immunitatem

atten-

ANNO CHRISTI 1420.

attentantur. Quapropter etiam nos, & illud Concilium, Sereniſſimum Principem noſtrum clementiſſimum Dominum D. Sigiſmundum Romanorum Regem pro aſſiſtentia contra dicta gravamina humiliter invocavimus, & (cum nos ipſe noſter clementiſſimus Dominus Romanorum Rex ſuis regiis litteris deſuper aſſecuraverit) quod nos matura deliberatione, & Capitulorum noſtrorum conſilio confœderavimus, noſque etiam vigore præſentium confœderamus ſequenti modo, & promittimus etiam hoc fœdus ſervare, nobiſque invicem ſuccurrere ſub fide principali fideliter & candide.

Primo itaque, ſi aliquis ex ſecularibus cujuſcumque ſtatus & conditionis contra unum, aut plures noſtrum, vel Prælatos, clerique immunitatem inique egerit, tunc gravatus, vel gravati ſecundum jura, aut ſtatuta hujus Provinciæ, contra talem interdictis & excommunicatione procedat, vel procedant, donec reſipuerit, & parti gravatæ ſatisfecerit; & ſi ejuſmodi ſecularis perſona retineretur, nec ſatisfacere vellet, & ſic in ſua temeritate permaneret, poſt ſex ſeptimanas incepti proceſſus nos invicem invocabimus, noſtri, noſtrorum Prælatorum & cleri cauſa pro aſſiſtentia contra talem ſecularem perſonam; & qui inter nos invocatus fuerit, is ſine mora proceſſum, & excommunicationem patentibus litteris in ſua diœceſi contra talem ſecularem publicare teneatur, juxta tenorem proceſſus fideliter & candide continuando uſque ad eorum reſipiſcentiam. Si autem, quod Deus avertat, tales perſonæ in contumacia perſeverarent, & gladium ſpiritualem cenſurarum ſpernerent, deberetque invocari gladius temporalis, præſertim noſtri prænominati clementiſſimi D. Romanorum regis, id fieri debeat noſtrum omnium, aut potiorum e nobis conſenſu & conſilio; ita tamen ut nos, & noſtrum quilibet, qui ita invocatus fuerit, ut præmittitur, aſſiſtentiam, conſilium, aut conſenſum ſine mora impartiri teneamur, & teneatur, præcluſa omni omnino tergiverſatione, aut dolo. In quorum omnium fidem, & perpetuam rerum ſcriptarum memoriam haſce litteras fieri, & noſtris, noſtrorum Capitulorum dependentibus ſigillis roborari curavimus. Datum poſt Nativitatem Chriſti anno 1419. Dominica immediate ante feſtum S. Antonii: *Appenſa ſunt ſigilla octodecim.*

ANNO CHRISTI 1420.

---

* *Apud D. Hund. in metrop. eſt præpoſ. 20. Archiepiſc. 49.*

* (1) JOANNES DEI GRATIA PRÆPOSITUS

& archidiaconus Eccleſiæ Saltzburgenſis, univerſis & ſingulis dominis, abbatibus, præpoſitis, ceteriſque Prælatis, Archidiaconis, parochialium Eccleſiarum rectoribus, plebanis ac clericis quibuſcumque per diœceſim Saltzburgenſem conſtitutis.

QUAMVIS per ſacrorum canonum & provincialium Conciliorum ſtatuta recte ac honeſte vivendi normam adeo ſit ſufficienter comprehenſa, quod ſi eorundem negligeretur executio, quodammodo de cetero aliqua nova conderentur ſtatuta: quia tamen eorundem tam ſaluberrimorum ſtatutorum noſtris temporibus memoria quaſi evanuit, cæcaque ipſa quodammodo offuſcavit oblivio, tanquam prodita nunquam extitiſſent. Et quia juxta ſapientis cujuſdam dictum, nunquam nimium dicitur, quod nunquam ſatis. Subſcriptæ ordinationes juris communis, ac provincialium ſtatutorum innovationes & declarationes in Epiſcopali Synodo in civitate Saltzburgenſi nuper celebrata, qui de mandato reverendiſſimi in Chriſto Patris domini noſtri Eberhardi ſanctæ Saltzburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopi, Apoſtolicæ ſedis legati, & ex commiſſione ejus ſpeciali præſedimus, alias emanarunt. Ad quorum humilem ac devotam obſervantiam, executionemque promptam & debitam, vos omnes & ſingulos in Domino exhortamur, prout divinam ex hoc reportare remunerationem, præfatique reverendi domini noſtri Archiepiſcopi pœnam & ultionem debitas & condignas volueritis evitare.

I.

Declaratio pœnæ ſtatuti provincialis contra notorios concubinarios editi.

Contra crimen concubinatus clericorum plurimum ſcandaloſum, & hinc merito deteſtandum, non aliter, nec melius, quam dudum in provinciali Concilio ſtatutum fuit, videmus poſſe provideri. Innoteſcimus tamen, & ad memoriam revocamus ejuſdem Concilii . . . . . Omnes namque, qui a die publicationis ſtatutorum provincialium, infra duos menſes concubinas ſuas, quas notorie tenuerunt, a ſe prorſus non removerint, ſi beneficiati fuerint, ſciant ſe ſuis beneficiis ſtatim ipſo facto, abſque alia privationis ſententia, auctoritate ejuſdem Concilii eſſe privatos; nec aliquid juris amplius competere, aut aliquem ſe titulum habere in eiſdem: tenerique ſe idcirco ad reſtitutionem omnium fructuum & proventuum quos levaverunt, ſeu in futurum levabunt ex eiſdem.

Poſ-

---

(1) Termino appetente ad feſtum S. Auguſtini (ut ſupra ſtatutum fuerat) anno 1420. celebrata Synodus provincialis illa, cui Joannes Præpoſitus Saltzburgenſis præcedit, cujuſque ſanctiones viſuntur in Syntagmate Conciliorum, ſtaturis prioribus ſubjectæ: ubi ſaluraria quæque ſtatuuntur contra concubinatum &c. Pleraque vero ſumpta ſunt ex Concilliis per ſuperiores Archiepiſcopes, aut Legatos Apoſtolicos Guidonem, & Joannem Tuſculanum celebratis, quorum ſtatuta ſingillatim tenovantur, maxime illa, quæ ab Eberhardo in Synodo Saltzburgenſi nuper habita fuerant. *Hanſizius Germ. Sacr. t. 2. pag. 472.*

Poſſuntque eorum beneficia per habentes poteſtatem libere aliis conferri, vel a curia etiam impetrari. Qui vero beneficiati non fuerint, ſciant ſe auctoritate ejuſdem Concilii ad habendum quæcumque Eccleſiaſtica beneficia perpetuo inhabilitatos.

II.

Quod clerici non debent ſecum tenere mulieres juvenes, & de incontinentia ſuſpectas.

Et quoniam juxta Apoſtolum non ſolum a malo, ſed etiam ab omni ſpecie mali debemus abſtinere, prohibemus, ne clerici in domibus ſuis habeant feminas juvenes, de quibus ſuſpicio poſſit merito oboriri. Qui autem feminarum famulatu carere nequiverint, tales ſibi aſſumant, quæ propter ætatem, morumque gravitatem, aut, ſi fieri poteſt, conſanguinitatem, omnem merito ſuſpicionem excludant.

III.

Quod clerici in domibus ſuis tabernas tenere, aut ad tabernas & laicorum convivia accedere non debeant.

Inhibemus inſuper, prout etiam per ſacros canones & Provincialium Conciliorum ſtatuta prohibitum extat, ne clerici officium tabernariorum exercere præſumant, & ne in ſuis domibus tabernas teneant, aut vinum more tabernariorum vendant. Tabernas quoque & laicorum convivia (quod valde honeſtatem dedecet clericalem, ipſorumque clericorum vileſcere facit auctoritatem) clerici omnino devitent, niſi neceſſitatis cauſa in itinere conſtituti.

IV.

Quod clerici venationi & ludo alearum & taxillorum inſiſtere non debent.

Venationi quoque cum canibus, nec non aucupationibus cum falconibus, niſis, aut hujuſmodi volucribus clerici omnino non inſiſtant, nec canes tales venaticos aut aves in domibus teneant, aut ſecum per viam ducant. Ad aleas etiam & taxillos non ludant, nec hujuſmodi ludis interſint, nec ludos tales in domibus ſuis exercere permittant.

ANNO CHRISTI 1422.

V.

Quales presbyteros debeant ſibi aſſumere plebani in adjutorium exercitii curæ animarum.

Omnibus inſuper Saltzburgenſis diœceſis plebanis prohibemus, ne in adjutorium exercitii curæ animarum, aut ad cappellanatum aſſumant presbyteros luſores, potatores, ebrioſos, aut laicorum convivia frequentantes, per quos multum plebs ſcandalizatur fidelis. Nullum etiam ſacerdotem alienigenam & penitus incognitum, ſuæ ordinationis litteras, ſeu formatas omni ſuſpicione carentes non habentem; * & vero litteras commendatitias proprii Epiſcopi, [a] aut fide digno teſtimonio, ſeu longi temporis converſatione de vita & moribus ipſius fuerit informatus, aſſumere præſumant.

[a] F. *aut niſi fide.*

VI.

Quod plebani inducere debent ſibi ſubditos presbyteros ad obſervantiam ſtatutorum Provincialium & Synodalium ordinationum, & ad deferendum habitus honeſtos & clericales, a laicorum habitu diſcrepantes.

Studeant quoque plebani ſuorum domeſticorum, præſertim clericorum ſibi ſubjectorum, diligentem curam gerere, ipſos ad obſervantiam Conſtitutionum Provincialium, & hujus ſanctæ Synodi ordinationum, morum honeſtatem, clericaliſque habitus decentiam reſpicientium, inducendo; nec patiantur eos deferre habitus a ſacris canonibus vel Provincialibus Conciliis interdictos: ſed faciant ipſos deferre veſtes in colore & ſciſſura honeſtatem Clericalem decentes; nimia longitudine vel brevitate non notandas, circa pectus & ſcapulas, ut moris eſt laicis, non ſtrictas, & corpori bene adjacentes; ſed bene amplas, & aliquantum plicatas, manicas decentes, uſque ad contactum manus protenſas, infra vero brachium deorſum ultra unius palmæ longitudinem minime dependentes, cum goleriis licitis ſaltem unius pollicis collo adjacentibus: ſciſſuras, ſeu aperturas a latere omnino non habentes, nec retro: ab anteriori tamen parte, propter majorem ambulandi commoditatem, ad altitudinem unius palmæ cum media, veſtes non prohibemus aperiri. Veſtes etiam ad

ANNO CHRISTI 1420.

equitandum deputatas, prout commoditas poſtulaverit, ante & retro poterunt, honeſte tamen, aperire. In ſciſſuris hujuſmodi, in goleriis, ſeu aliis veſtium extremitatibus foderaturas expoſitas, & notabiliter præeminentes non habentibus.

Abuſum quoque iſtum clericorum, quo ſe ſecularibus hominibus conformantes pallia deferunt, nudis joppulis manicas ſtrictas, ut nunc moris eſt, multipliciter plicatas, ſeu * rigatas, aut alias laicales habentibus, nulla veſte manicata coopertis, cum expoſitis brachiis, nequaquam tolerent. Aliaſque tam decenter & honeſte clericos ſibi ſubditos intendere faciant, ut per decentiam habitus extrinſecus morum valeant oſtendere honeſtatem. Hanc autem habitus honeſtatem exhortamur præcipue ipſos plebanos, ſicut & ceteros clericos, obſervare, quatenus in omnibus ſuis ſubditis ſe normam & exemplum præbeant.

* rugatas.

VII.

Quod ſacramenta Eccleſiaſtica, & alia ſpiritualia, libere, ſine conventione & pactione præcedente, debent miniſtrari.

Volumus quoque & præcipimus ſingulis Saltzburgenſis diœceſis presbyteris, quatenus circa ſacramentorum adminiſtrationem omnem obſervent puritatem, libere, ſine pactione aut conventione, prævia, Eccleſiaſtica ſacramenta, & alia ſpiritualia adminiſtrando. Ex poſt vero antiquas & laudabiles Eccleſiarum conſuetudines pia fidelium devotione, per miniſtrorum ſuſtentationem introductas non intendimus prohibere, ad quas etiam obſervandas ſuperioris officii laici Eccleſiaſtica poſſunt cenſura compelli.

VIII.

Quod non ſunt tolerandi pro aliquo quæſtu publice delinquentes, & quod poteſtate abſolvendi in caſibus reſervatis ſacerdotes abuti non debent.

Diſtricte quoque prohibemus, ne quis ſacerdotum adulteros, concubinarios, ſeu fornicarios, aut alios quoſcumque publice delinquentes, gratia vel favore, aut pro aliquo temporali emittat. Nec obtentam a ſuperiori in caſibus reſervatis ad certum perſonarum numerum licentiam, eam venalem exponant, non niſi ad ſolvendum aliquid ex pacto eadem licentia utendo; ſed gratis & libere, prout expediens fuerit, ad omnes, ſine perſonarum acceptione, hujuſmodi ſibi conceſſa utantur poteſtate.

IX.

Quod pro ſepeliendis præventis nil eſt extorquendum.

Pro ſepultura quoque præventorum presbyteri nil extorquere præſumant.

X.

Qualiter adulteri & concubinarii publici ſint admonendi, & ab ingreſſu Eccleſiæ excludendi.

Ad extirpandum quoque adulterii & concubinatus publica crimina, quæ in diœceſi Saltzburgenſi plurimum ſunt frequentata, hunc volumus & præcipimus ordinem per ſingulas Saltzburgenſis diœceſis parochias obſervari; videlicet, ut infra duorum menſium ſpatium in qualibet Eccleſia parochiali aliquo die Dominico vel feſtivo, quando major adfuerit populi multitudo, publice in ambone admoneantur & requirantur in generali omnes & ſinguli utriuſque ſexus homines præfatis criminibus publice implicati, quatenus ab hujuſmodi adulterio & concubinatu penitus & omnino deſiſtant. Si qui vero generali ſpreta admonitione ſe non correxerint, ſequenti Dominica in ſpecie & nominatim, ut ſe emendent,..... ſic illi, quorum domus inhabitant, quatenus eos ultra non hoſpitent, admoneantur & requirantur. Quod ſi nec taliter moniti ſe correxerint, ſequenti Dominica eoſdem, ac illos qui eos hoſpitare præſumpſerint, ab ingreſſu Eccleſiæ publice excludant, coram quibus ex poſt presbyteri nullatenus divina celebrare præſumant. Idem quoque de conjugibus utriuſque ſexus, qui temere ſibi mutuo cohabitare recuſant & nolunt, & de hoſpitantibus eoſdem, etiam ſi non ſit notorium eos alibi adulterari, volumus per omnia obſervari.

Hunc quoque ordinem perpetuis temporibus in poſterum præcipimus obſervari: ita quod generalis iſta monitio in Dominica prima Quadrageſimæ publice proponatur, ſpeciali continenter admonitione & excluſione ſequentibus duabus Dominicis, prout ſupra diſpoſitum, continuatis.

XI.

ANNO CHRISTI 1420.

XI.

Qualiter ſe debeant habere plebani ad eos, quos ad auctoritatem ſuperiorem remittunt.

Quoties vero ad Superioris auctoritatem aliquos remitti contigerit, plebani eoſdem reverſos, niſi litteras teſtimoniales ſuperioris oſtenderint, pro abſolutis nequaquam teneant, nec ſacramenta eis Eccleſiaſtica, niſi pœnitentia, aut ſaltem pœnitentiæ parte peracta, adminiſtrent: quod præſertim circa adulteros & alios criminoſos notorios volumus exactiſſime obſervari. Et ut fraudibus via præcludatur, hujuſmodi notorios & manifeſtos criminoſos ad auctoritatem Superioris litteris ſuis clauſis, cauſæ & facti narrationem plene continentibus, tranſmittant: eoſdemque reverſos, non ad ſimplices remiſſionis ſchedulas, ſed ad litteras Superioris intentionem continentes *, ad Eccleſiaſtica remittant ſacramenta.

* te deeſt sciendo.

XII.

Quod matrimonia clandeſtine non ſint contrahenda: & quod ſecus aut contrarium facientes ad Epiſcopalem auctoritatem ſint remittendi.

Et quoniam ex clandeſtinis matrimoniorum contractibus plurima ſæpe inſurgunt pericula animarum, quibus occurrere cupientes, quod ſuper hoc a jure provide ſtatutum extitit, præcipimus obſervari: ut videlicet, cum matrimonia fuerint contrahenda, prius per presbyteros publice in Eccleſia proponantur, bono competenti termino præfinito, ut infra illum, qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat: & ipſi etiam presbyteri infra illum nihilominus inveſtigent, an aliquod impedimentum obſiſtat, ſolicitare. Cum apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſſe, donec, quid fieri debeat, manifeſtis conſtiterit documentis. Qui vero aliter contrahere præſumpſerint, ad Epiſcopalem auctoritatem puniendi ſecundum juris diſpoſitionem remittantur.

XIII.

Quod matrimonia in Eccleſiis & mediante presbytero contrahi debent: & quod non poſt, ſed ante carnalem copulam nuptiarum ſolemnia matrimonia ſint benedicenda.

In contrahendis quoque matrimoniis hanc volumus honeſtatem pro reverentia Sacramenti obſervari, ut videlicet non niſi per presbyteros, &, ſi commode fieri poteſt, in Eccleſia, [a] aliquando in alio loco honeſto, ſine ſtrepitu, cum honeſtate debita fiant matrimoniorum copulationes. Matrimonia quoque quæ benedicenda fuerint, non poſt, ut moris extitit, ſed ante ipſorum carnalem conſummationem, ac ſolemnitatis nuptiarum celebrationem, pro benedictionis ipſius reverentia benedicantur.

[a] *Forte verius* alioquin. H.

XIV.

Quod patrini baptiſmales non multiplicentur.

Et quia ex cognatione ſpirituali, ſicut etiam ex carnali, impedimentum oritur matrimonii, impediens contrahendum, & dirimens etiam contractum. Unde, ne nimium inter homines ejuſdem parochiæ hujuſmodi multiplicentur attinentia, mandamus, quatenus presbyteri parentes baptizandorum puerorum inducere ſtudeant, ut uno tantum viro, vel una muliere, prout canones diſponunt, ſint contenti. Ad quod ſi forte facile induci non poſſunt, ſaltem ultra duos, unum ſcilicet virum, vel unam mulierem, nequaquam admittant.

XV.

Quod presbyteri informare debent populum, quali & quam lata ſpiritualis cognatio in Baptiſmo & Confirmationis Sacramento oritur.

Injungimus inſuper omnibus plebanis, quatenus populum ſibi commiſſum publice in ambone informare ſtudeant, quod, ſicut inter quemlibet levantem aliquem de ſacro fonte, & ipſum levatum, ſic & inter omnes filios & filias, levantem & ipſum levatum, & inter conjugem levantis carnaliter prius cognitum ſeu cognitam, & ipſum levatum, nec non inter parentes

ANNO CHRISTI 1420.

levati & ipſum levantem, & ejus conjugem, carnaliter prius cognitum vel cognitam, cognatio oritur ſpiritualis impediens matrimonium contrahendum, & dirimens jam contractum. Et ea quæ de levante ſunt dicta, etiam de baptizante modis expreſſis declarent eſſe intelligenda.

In Confirmationis quoque ſacramento ratione prius confirmantis, & ad confirmationem aliquam tenentis, non autem ratione ligaturam aut faſciam ſolummodo fronti alligantis, ſeu chriſma duntaxat abluentis, eiſdem modis ut in Baptiſmate, hujuſmodi propinquitatem provenire populo denuntient & declarent.

XVI.

Forma juramenti, quam præſtare debent teſtes ſynodales in manibus ſuorum archidiaconorum.

Jurabunt teſtes Synodales, vel ſaltem fidem loco juramenti piabunt in hac forma. Primo, quod per totum annum uſque ad Synodum proximam diligenter inquirent, ſimpliciter tamen de plano & abſque ulla juriſdictione, quæ correctionis & reformationis tam in clero, quam in populo ſint neceſſaria: & quod illa fideliter referent in Concilio Provinciali & Synodo Epiſcopali proxime celebrandis, poſtquam fuerint requiſiti: uſurarios, adulteros, concubinarios notorios, ſeu manifeſtos, & quoſcumque manifeſte et publice delinquentes, tam in clero quam in populo, quos debita ad hæc adhibita diligentia perquiſiverint, deferre et denuntiare, quando ſuper hoc requiſiti fuerint, denunciare non omittent.

XVII.

Statuta ſummatim & ordinate ſub certis titulis collocata, populo [a] *collocanda.*

[a] Forte, *communicanda*.

Quoniam multa ſtatuta provincialia tam antiqua, quam etiam promulgata, necnon & quæ Synodales ordinationes laicos concernunt, quorum * quæ etiam ſatis dignoſcuntur eſſe pœnalia. Unde, ne ipſos ignorantes contingat detrimentum incurrere, quod dignum eſt eos poſtmodum [b] vetitos ſuſtinere; idcirco ſtatuimus & ordinamus, quatenus ſinguli Saltzburgenſis diœceſis plebani eadem ſtatuta laicos reſpicientia, prout inferius ſummatim ſubjunctis rubricis & titulis ordinate continentur, quam citius poterunt, eorum habita copia, aliquo die Dominico vel feſtivo, & deinceps ſinguli annis bis: ſemel ſcilicet in Dominica prima Adventus Domini, & ſemel in Dominica prima Quadrageſimæ, plebi ſibi commiſſæ publice in ambone vulgari lingua clare & intelligibiliter intiment, publicent & exponant; ad obſervantiam eorundem, prout unumquemque concernunt, * dignoſcitur, eandem plebem fideliter exhortando.

[b] *MS. habet* Veitos, *haud dubie mendose.*

XVIII.

De uſurariis & eorum pœnis, & ſtatutis domini Guidonis tituli ſancti Laurentii presbyteri Cardinalis, Apoſtolicæ ſedis legati, quod incipit: Item, dolentes.

Excommunicati ſunt ipſo facto uſuras exercentes: qui ſic excommunicati, ter anno, videlicet in Cœna Domini, in Aſſumptione Glorioſæ Virginis Mariæ, in Nativitate Domini, per plebanos & majores ſuos debent denuntiari, aliis pœnis contra uſurarios editis nihilo minus ſalvis.

XIX.

De eodem ex ſtatuto domini Joannis Epiſcopi Tuſculani Apoſtolicæ ſedis legati, quod incipit: Uſurarios actus.

Uſurarii dicuntur etiam, qui ſub titulo emptionis uſuras exercent, emendo ſcilicet pignus pro quantitate quæ mutuo petitur, & revendendo eidem, redemptionis tempore pro quantitate eadem adaucto numero uſurarum. Et hæc Conſtitutio una cum conſtitutione Gregorii X. in Generali Concilio edita publicari debet ſingulis annis in Quadrageſima, lecto Evangelio in ſingulis Eccleſiis cathedralibus & collegiatis. Et tunc etiam uſuras exercentes contra dicti Concilii tenorem, ac illi qui eos retinent in domibus propriis, nominatim & in ſpecie excommunicati debent denuntiari. Et uſurarium, etiam occultum, dum tamen duorum vel trium fide dignorum teſtium ipſum conſtiterit uſuras exercuiſſe, nec pro eo ſatisfactum fuerit, nullus recipere debet ad Eccleſiaſticam ſepulturam. Alioquin Eccleſiaſtici, in cujus cœmeterio de conſenſu Prælati ſive capituli tale corpus ſepultum fuerit, exhumatum Eccleſiaſtico ſubjacet interdicto.

XX.

ANNO CHRISTI 1420.

XX.

Intentio Concilii Generalis, de quo ſupra ſit mentio, quod habetur in cap. Uſurarum, de uſuris, libro ſexto, in effectu eſt talis, ut ſequitur.

Conſtitutio Lateranenſis Concilii contra uſurarios edita debet inviolabiliter obſervari; ſcilicet, quod manifeſti uſurarii ad communionem altaris & Eccleſiaſticam ſepulturam, & oblationem faciendam, admitti non debent. Et qui B eorum oblationes receperint, aut ad Eccleſiaſticam eos ſepulturam admiſerint, compelli debent reddere quod acceperint, & ad arbitrium Epiſcopi ab officio ſuſpendi. Item, ſecundo præcipitur dominis terrarum, & univerſalibus, ſeu communitatibus, ne permittant alienigenas in terris & locis ſuis conducere domos, & jam conductas retinere ad exercendum uſuras. Contrarium facientes, ſi ſunt Epiſcopi, aut eorum ſuperiores, ſuſpenſionem; alii C vero inferiores, excommunicationis; communitates autem interdicti ſententias & pœnas incurrunt ipſo facto: quas ſuſpenſionis & excommunicationis pœnas, ſi Epiſcopi, & eorum ſuperiores, aut ſingulares perſonæ per menſem ſuſtinuerint animo indurato, eorum terræ, quamdiu hujuſmodi uſurarii in ipſis permanſerint, Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto; & nihilo minus laici ab hujuſmodi exceſſu per ſuos debent ordinarios compeſci.

XXI.

Ex eodem Concilio Generali, quod habetur de uſurariis in cap. Quamquam, libro ſexto.

Manifeſto uſurario, licet mandaverit uſuras reſtitui, Eccleſiaſtica ſepultura denegari debet, niſi primo, prout facultates patiuntur, ſatisfaciat, vel de reſtituendo idonee caveat illis, quibus reſtitutio facienda, ſi præſentes fue- E rint: vel, ipſis abſentibus, loci ordinario, aut ejus vices gerenti, ſive rectori parochialis Eccleſiæ in qua habitat, coram fide dignis de parochia; in cautione hujuſmodi exprimendo quantitatem uſurarum receptarum, ſi hujuſmodi fuerit quantitas manifeſta, alioquin, aliam quantitatem ipſius recipientis arbitrio moderandam: qui, ſi ſcienter minorem quam viſibiliter creditur, moderetur, tenebitur ad reſidui ſatis-

A factionem. Et eos contra hanc conſtitutionem ſepeliendo, Lateranenſis Concilii pœnam incurrunt. Teſtamenta quoque talium uſurariorum alias facta non tenentur: nec debet aliquis intereſſe, nec eos abſolvere, aut etiam admittere ad confeſſionem. ANNO CHRISTI 1420.

XXII.

De conſtitutione Concilii Viennenſis, quæ habetur in Clementina (contra eos) de ſepulturis.

Sepelientes ſcienter uſurarios manifeſtos, etiamſi exempti fuerint, ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrant: a qua, niſi ſatisfactio prius competenter eis quibus ex hoc injuria eſt irrogata, facta fuerit, nullatenus abſolvi debent.

XXIII.

Ex ſtatuto domini Pilgrini Saltzbugenſis Archiepiſcopi, quod incipit: Apud multos.

Uſurarii, poſtquam a ſuis rectoribus trina monitione fuerint nominatim moniti, ſi infra menſem non deſtiterint, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrunt. Et Eccleſiarum rectores & Prælati tenentur ſuos ſubditos manifeſtos uſurarios monere & inducere, ut infra menſem ab hujuſmodi pravitate deſiſtant, & de perceptis ſatisfaciant cum effectu. Quod ſi non fecerint, eos D excommunicatos denuntient, certificantes nihilo minus eos, quod ſi in hoc peccato deceſſerint, Eccleſiaſtica ſepultura carebunt. Quos ſi rectores ſcienter ſepeliverint, ſimiliter ipſo facto excommunicationis ſententia ſunt ligati. Et manifeſti uſurarii dicuntur, de quibus eſt publica vox & fama, & certa ſunt indicia & argumenta, quod pecunias mutuant ad uſuras, eaſque recipiunt; vel fructus rei pignoratæ ex pacto, vel alias ſibi imburſant, nec computant in ſortem pecuniæ mutuatæ.

XXIV.

De ſpoliatoribus & raptoribus ſtratarum, ex ſtatuto domini Joannis Tuſculani, quod incipit: Spoliatores ſtratarum.

Excommunicati ſunt ipſo facto ſpoliatores ſtratarum, & raptores tranſeuntium per vias, & eiſdem dantes auxilium vel favorem.

XXV.

ANNO CHRISTI 1420.

XXV.

De his qui ſcienter emunt prædam, ex ſtatutis domini Eberhardi Saltzburgenſis Archiepiſcopi.

Nullus prædam aliquam ſcienter emere vel tenere præſumat: alioqui niſi infra menſem prædam ipſam, aut ejus æſtimationem, ſi deprædata & ablata haberi non poſſit, reſtituat, excommunicationis ſententia percellatur.

XXVI.

Qualiter decimæ ſunt perſolvendæ, & qualiter puniri debeant laici decimas uſurpantes ex ſtatuto domini Guidonis Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis legati.

Decimæ tam antiquæ, quam etiam de novalibus majores & minutæ, juxta laudabilem conſuetudinem patriæ, integraliter ſunt perſolvendæ. Et laici decimas, maxime novalium & minutas ſibi uſurpantes, ab ingreſſu Eccleſiæ uſque ad ſatisfactionem condignam ſunt ſuſpenſi.

XXVII.

De his qui imponunt aut exigunt nova paſſagia, vel antiqua augmentant, ex ſtatuto domini Joannis Tuſculani Epiſcopi, quod incipit: Imponentes.

Nova paſſagia imponentes & exigentes, vel antiqua augmentantes, ſingulis annis ſummus Pontifex in Cœna Domini denuntiat excommunicationi ſubjacere: quos etiam, ſive fuerint Eccleſiaſticæ, ſive ſeculares perſonæ, quocumque nomine cenſeantur, locorum Ordinarii per ſe vel ſuos vicarios omni anno in eadem die Cœnæ Domini, pulſatis campanis & accenſis candelis, excommunicatos & ab omnibus evitandos uſque ad reſtitutionem integram debent denuntiare.

XXVIII.

Quod etiam in lecto ægritudinis poteſt quis teſtari, contraria conſuetudine non obſtante, ex ſtatuto domini Eberhardi Archiepiſcopi Saltzburgenſis, quod incipit: Ad hæc.

Non obſtante conſuetudine, quæ potius eſt corruptela, ubi jura teſtamentorum [a] ſanctionem non prohibent, quilibet, etiam in lecto ægritudinis conſtitutus, legare, diſponere & ordinare poteſt de bonis ſibi collatis a Deo piis locis, aut alias. Et impedimentum præſtantes, per Prælatos compeſci debent Eccleſiaſtica cenſura.

[a] factione.

XXIX.

De his qui tempore interdicti ſepeliunt corpora defunctorum, aut ſepelientibus opem præſtant, ex ſtatuto domini Eberhardi Archiepiſcopi Saltzburgenſis, quod incipit: Item in quibuſdam.

Excommunicati ſunt laici ſepelientes intra cœmeteria locorum interdictorum corpora defunctorum, aut qui ſepelientibus opem vel operam præſtant: a qua non abſolvantur, nec per Ordinarium loci, vel per eum cui ſuper hoc ſpecialiter commiſerit ſuas vices. Hujuſmodi tamen abſolutio non eſt impendenda, niſi prius exhumentur ſic tumulata, & ſatisfactum fuerit Eccleſiæ & perſonis, quibus exinde injuria dignoſcitur irrogata. Nec etiam tales ad communionem Eccleſiæ admittantur, niſi habeant ſuper exhumatione & abſolutione prædicta litteras Ordinarii vel ſui officialis.

XXX.

Quod mulieres per excluſionem a communione prohibendæ ſunt ab illicito veſtitu, ex ſtatuto domini Eberhardi Saltzburgenſis Archiepiſcopi, quod incipit: Cum in partem.

Mandatur ſub pœna excommunicationis omnibus laicis, & ſub obteſtatione divini judicii, ut uxores ſuas & filias & alias mulieres, in præſentia vel familiari poteſtate conſtitutas, faciant honeſte incedere: prohibeantque, ne nimiam in veſtibus longitudine, & (ab) aliis mulierum ornamentis exquiſitam ſuperfluitatem habeant. Quibus etiam mandatur ſub pœna excommunicationis, ut in his pareant maritis ſuis, alias Euchariſtiæ communione priventur, & per cenſuram Eccleſiaſticam arceantur. Et in fine mandatur ſecularibus poteſtatibus ſub pœna præfata, ut ad corroborationem hujuſmodi ſtatuti faciant hanc Conſtitutionem exacte obſervari.

XXXI.

ANNO CHRISTI 1420.

XXXI.

De his qui occidunt, verberant, aut qualitercumque manus violentas in clericos injiciunt, aut eos captivant, seu captivatos tenent. Ex statuto domini Guidonis Cardinalis Apostolicæ sedis Legati, quod incipit: Item cum in plerisque.

Occidens, verberans, aut qualitercunque manus violentas in clericos injiciens, seu eos capiens, singulis annis in Synodis Episcopalibus excommunicati denunciari debent, & nominatim illi, de quibus constiterit manifeste.

XXXII.

De eodem, ex statuto ejusdem domini Guidonis, quod incipit: Quodcumque vero.

Vulnerans enormiter Ecclesiasticam personam, occidens vel captivans, non nisi per sedem Apostolicam debet absolvi. Et si quid tenebat ab Ecclesia, illud ipso facto perdit, quod in utilitatem Ecclesiæ debet converti. Et generaliter in diœcesi, in qua aliquem canonicum cathedralis Ecclesiæ, vel in dignitate Ecclesiastica constitutum capi contigerit, aut captivum detineri, usque ad liberationem ipsius, & debitæ satisfactionis exhibitionem. Similiter & in parochia, in qua res clericis violenter ablatas detineri contigerit, usque ad satisfactionem et restitutionem congruam cessari debet a divinis.

XXXIII.

De eodem, ex statuto domini Friderici Saltzburgensis Archiepiscopi quod incipit: Statutum.

Captivato domino Archiepisc. Saltzburgensi, aut aliquo ipsius suffraganeo, seu invasa Ecclesia Saltzburgensi, aut quacumque alia Ecclesia cathedrali provinciæ Saltzburgensis, hostiliter et injuriose, ut de subversione status ejus verisimiliter timeatur, statim postquam hoc innotuerit, per totam provinciam Saltzburgensem cessari debet a divinis. In terris tamen Principum cessari non præcipitur, nisi ab offensis hujusmodi cessare; et emendam præstare infra mensem admoniti contempserint.

XXXIV.

De eodem, ex statuto ejusdem Friderici, quod incipit: Item cum hi.

Qui violentas manus in clericos injiciunt debent in parochia, in qua delictum commissum fuerit, aut in qua injiciens domicilium habuerit, per rectores Ecclesiarum singulis Dominicis & festivis diebus excommunicati denunciari: & qui tales violentos injectores scienter ad divina, vel Ecclesiasticam sepulturam receperint, sunt ab officio suspensi. Qui vero in prædicta denuntiatione, postquam sibi per ordinarium fuerit specialiter demandata, negligens fuerit aut remissus, per viginti dies ab ingressu Ecclesiæ & ab officio est ipso facto suspensus.

XXXV.

De eodem, ex statuto domini Joannis Tusculani Episcopi, Apostolicæ sedis Legati, quod incipit: Eos qui.

Captivantes, seu captivos detinentes clericos & personas Ecclesiasticas, si infra octo dies, postquam requisiti fuerint, eos non relaxaverint, omnibus Dominicis & festivis diebus per Prælatos & rectores Ecclesiarum, in quarum limitibus hujusmodi captivantes aut detinentes commorantur, et personæ hujusmodi Ecclesiasticæ fuerint captivatæ aut in quibus captivæ detinentur, excommunicati publice denuntientur. Et nihilo minus, ubi hujusmodi Ecclesiasticæ personæ captæ detinentur, quamdiu taliter detinentur, clerici hoc scientes cessare debent a divinis: contrarium facientes excommunicati sunt ipso facto.

XXXVI.

De his qui verberant vel capiunt nuntios legatorum Apostolicæ sedis, Archiepiscoporum delegatorum judicum & aliorum: aut eos qui de curiis eorum veniunt, aut eos occidunt: ex statuto domini Joannis Tusculani, quod incipit: Si quis in tant.

Capientes, verberantes nuntios legatorum Apostolicæ sedis de latere missorum, seu Archiepiscoporum, aut Episcoporum, vel delegatorum; & eisdem litteras auferentes, vel dilaniantes, seu ipsos in jurisdictionem, (aut) eis commissa

ANNO CHRISTI 1420.

missa quomodolibet, manifeste vel occulte impedientes : similiter & illi qui ad curiam eorum Legatorum, Archiepiscoporum, Episcoporum, vel delegatorum venientes, aut abinde recedentes offendunt in personis, aut bonis quæ secum habent, spoliant, excommunicati sunt ipso facto.

XXXVII.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi Archiepiscopi Saltzburgensis, quod incipit: Præterea.

Reus verberans, spolians & captivans nuntium judicis, litteras judiciales deferentem, pro convicto debet haberi: & idem in actore in causa reconventionis.

XXXVIII.

De his qui bona decedentium clericorum occupare præsumunt, ex statuto domini Guidonis Cardinalis Apostolicæ sedis legati, quod incipit: Item ad aures.

Patroni Ecclesiarum tam clerici quam laici, advocati, judices & præcones bona decedentium clericorum occupantes & usurpantes, excommunicationis vinculo, quousque ablata restituant, debent innodari.

XXXIX.

De eodem, ex statuto domini Friderici Saltzburgensis Archiepiscopi, quod incipit: Item statutum; & statuto domini Joannis Tusculani Apostolicæ sedis legati, quod incipit: Nonnulli.

Raptores, invasores & occupatores bonorum clericorum detinentium, ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt. Et in locis, ubi talia bona violenter ablata conservantur, tamdiu cessari debet a divinis, postquam hoc rectoribus Ecclesiarum innotuerit, donec ablata hujusmodi successori defuncti reddantur, in pristino loco reponantur, ac alia satisfactio competens subsequatur.

XL.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi Archiepiscopi Saltzburgensis, quod incipit: Ad extirpandam.

Ecclesiarum patroni, sive clerici aut laici, qui rectore Ecclesiæ mortuo, dotem et Ecclesiam rebus mobilibus seu immobilibus spoliant, cujuscumque dignitatis fuerint, sunt a jure putandi illa vice suspensi, et collatio ad immediatum superiorem devolvitur. Insuper etiam ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt.

ANNO CHRISTI 1420.

XLI.

De his qui imponunt tallias & exactiones Ecclesiasticis personis. Ex statuto domini Pilgrini Archiepiscopi Saltzburgensis, quod incipit: Cum Ecclesiæ.

Imponentes clericis et Ecclesiasticis personis, et recipientes ab eisdem exactiones, tallias et collectas; si infra mensem, postquam per Ecclesiarum Prælatos moniti fuerint, non destiterint, vel de damnis illatis competenter non satisfecerint; excommunicati sunt ipso facto, & terræ ipsorum Ecclesiastico subjacent interdicto.

XLII.

De his qui Ecclesiasticas personas compellunt solvere pedagia vel quidagia de rebus suis. Ex statuto ejusdem domini Pilgrini, quod incipit: Constitutionem: & in cap. de censibus, lib. 6.

Bonifacius VIII. statuit, quod si universitas seu communitas, vel singularis quæcumque persona, cujuscumque dignitatis fuerit, per se vel per alium, suo vel alieno nomine Ecclesias vel Ecclesiasticas personas compulerit solvere pedagia vel quidagia, seu exactiones pro rebus suis, quas causa negotiationis non deferunt, universitas talis est interdicta, & personæ singulares excommunicatæ. Nec valet contraria consuetudo. Et hæc Constitutio per Prælatos, Archidiaconos et plebanos debet solemniter publicari.

XLIII.

De his qui occupant, invadunt aut usurpant sibi Ecclesiastica bona. Ex statuto domini Joannis Tusculani, quod incipit: Dignum.....

Seculares Ecclesiasticæve personæ, quacumque dignitate præfulgeant, (Romanorum duntaxat rege, & ejus conjuge et filiis exceptis) * Ecclesias et Ecclesiastica bona, jura, et jurisdictiones, seu Ecclesiarum vassallos publice occupare aut invadere, vel scienter usurpare, seu occupatoribus, invasoribus, aut

* f. quæ Eccl.

ANNO CHRISTI 1420.

aut usurpatoribus hujusmodi potestatem quomodolibet, auxilium vel favorem * præsumpserint: nec non qui bona Ecclesiarum titulo pignorum detinent obligata, a quibus receperint ultra sortem: nisi requisiti infra mensem satisfecerint, ipso facto excummunicati, & terræ ipsorum Ecclesiastico subjacent interdicto quod clerici terræ offensorum ad solam denuntiationem Prælati offensi observare tenentur: alioquin ante satisfactionem coram celebrante a divinis sunt ipso facto suspensi.

* f. d. præc.

XLIV.

De eodem, ex statuto ejusdem domini Joannis Tusculani, quod incipit: Nullus de cetero.

Qui prætextu guerrarum, quas habent cum advocatis Ecclesiarum, earundem Ecclesiarum bona subripuerint, aut Ecclesias ipsas, aut earum villas & incendio vel hostilitate devastant, aut homines earum suis bonis spoliant, excommunicati sunt ipso facto; nec possunt, nisi sufficienter emendaverint, absolvi.

XLV.

De eodem ex statuto ejusdem domini Joannis, quod incipit: Prohibemus.

Qui propter debitum aut fidejussoriam obligationem alicujus personæ singularis, bona Ecclesiastica ad ipsam Ecclesiam & capitulum communiter pertinentia ceperit, seu spoliaverit, nisi requisitus infra quindecim dies a die requisitionis numerandos restituerit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrit.

XLVI.

De his qui ad vacantes Ecclesias mittunt armatos, & faciunt ibi expensas. Ex statuto domini Eberhardi Saltzburgensis Archiepiscopi, quod incipit: Ad....

Prælati principes, & alii nobiles atque officiales eorundem, qui ad vacantes prælaturas, beneficia sive officia, mittunt gentes armorum, & inibi expensas faciunt graves, aut compellentes eligere per abusum potestatis secularis, aut potentiæ inordinate; seu qui electum & confirmatum non admittunt ad possessionem, nisi pro certa pecuniæ quantitate; nisi infra mensem emendaverint quod fecerint, excommunicati sunt ipso facto: a qua sententia non absolvantur, donec satisfaciant, & extorta restituant: in quibus etiam non prodest eis remissio.

ANNO CHRISTI 1420.

XLVII.

De laicis recipientibus & occupantibus Ecclesiastica beneficia. Ex statuto domini Joannis Tusculani, quod incipit: Laicos.

Laici recipientes & occupantes Ecclesiastica beneficia, nisi infra mensem a tempore occupationis computando, ipsa dimiserint, ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt.

XLVIII.

De advocatis Ecclesiarum, qui ultra jura eis debita Ecclesiastica, gravant Ecclesias. Ex statuto ejusdem domini Joannis, quod incipit: Nonnulli.

Mortuo Ecclesiæ advocato, non omnes ejus filii, sed ille solus in quem omnes, vel major pars ipsorum consentit, habeatur pro patrono. Et advocati Ecclesiarum, qui defendendo & manutenendo personas & bona Ecclesiarum, quarum sunt advocati, negligentes fuerint aut remissi, hujusmodi advocationis officio privati sunt ipso facto. Qui vero ab hujusmodi Ecclesiis ultra debitum aliquid auferre præsumpserint, nisi infra mensem ablata restituerint, singulis mensibus debent excommunicati denunciari.

XLIX.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi Saltzburgensis Archiepiscopi, quod incipit: Quamquam.

Excommunicati sunt laici advocati Ecclesiarum, qui suis juribus non contenti, inconsuetas & enormes novitates in ipsas Ecclesias exercent & attentant, & ultra debita onera aggravare non formidant.

L.

De patronis Ecclesiarum, qui post tempus a jure præfixum occupant Ecclesias, aut impediunt superiores in collatione. Ex statuto domini Joannis Tusculani, quod incipit: Ecclesiarum.

Patroni Ecclesiarum ad Ecclesias vacantes præsentare debent personas idoneas

ANNO CHRISTI 1420.

infra tempus a jure ſtatutum. Qui vero poſt lapſum ejuſdem temporis per menſes Eccleſias ipſas retinere & occupare præſumpſerint, ipſo facto ſunt excommunicati, & ea vice præſentatione hujuſmodi Eccleſiarum privati; quas ſuperiores infra tempus eis a jure præfixum conferre tenentur: alioquin a collatione beneficiorum ſunt ipſo facto ſuſpenſi. Laici vero impedientes ordinarium providere volentem, ipſo facto excommunicationis Sententiam incurrunt.

LI.

Ex ſtatuto domini Eberhardi Saltzburgenſis Archiepiſcopi, quod incipit: Quoniam. De patronis qui partem advocationis, cum præſentant, ſibi retinent ex pacto.

Laici patroni ex pacto ſibi retinentes partem decimarum, vel aliarum obventionum Eccleſiaſticarum in beneficiis, cum præſentant clericos ad ea, excommunicari debent, & terra eorum Eccleſiaſtico interdicto ſupponi, donec Eccleſiam liberam dimittant ſub ſuo jure: ſalvo tamen eis jure patronatus. Clerici autem taliter ab ipſis recipientes beneficia, officio & beneficio priventur; nec ad beneficium vel actus Eccleſiaſticos admittantur, niſi per ſedem Apoſtolicam cum eis fuerit diſpenſatum. Epiſcopi vero & Archidiaconi, qui talibus ſcienter curam commiſerint animarum, ſub inſtitutione hujuſmodi beneficiorum & collatione perpetuo ſint ſuſpenſi.

LII.

De eodem, ex ſtatuto ejuſdem domini Eberhardi Archiepiſcopi Saltzburgenſis, quod incipit: Beneficia.

Clerici qui præſentantur ad Eccleſias per patronos cum aſſignatione alicujus portionis, ut reſiduum uſibus patronorum applicetur, ſi de hoc non deferunt querelam ad Epiſcopum ſuum, ſunt ipſo jure ſuſpenſi, & per Epiſcopum hujuſmodi beneficiis ſpoliandi. Patroni vero per Epiſcopum, cum hoc ad ipſum deductum fuerit, ab hujuſmodi exactione compeſcantur. Et ſi in hoc pertinaces reperti fuerint, ad præſentationem hujuſmodi Eccleſiarum, cum proxime vacaverint, nullatenus admittantur.

LIII.

De laicis qui ſine conſenſu Prælatorum bona fabricæ Eccleſiarum deputata adminiſtrant. Ex ſtatuto domini Joannis Tuſculani, quod incipit: Laicos.

Laici ſine aſſenſu Prælatorum & capitulorum bona fabricæ Eccleſiæ deputata adminiſtrare non poſſunt. Et qui contrarium fecerint, ſi infra menſem, poſtquam per ordinarium loci moniti fuerint, non deſiſtunt, excommunicati ſunt ipſo facto.

LIV.

De his qui Eccleſias & earum ædificia violenter & ſine Prælatorum aſſenſu incaſtellare præſumunt, aut gentes ibi tenere. Ex ſtatuto ejuſdem domini Joannis Tuſculani, quod incipit: Nonnullos.

Qui Eccleſias, campanilia, ſeu alia Eccleſiarum ædificia violenter & ſine Prælatorum aſſenſu incaſtellare, aut perſonis armatis munire præſumpſerint, & eorum heredes hujuſmodi violentiæ participes, per ſuos ſuperiores excommunicationis pœna percellantur.

LV.

De his qui prohibent, ne quis conquiratur coram Eccleſiaſtico judice; aut qui condunt ſtatuta contra Eccleſiaſticam libertatem. Ex ſtatuto ejuſdem Joannis Tuſculani, quod incipit: Perſonis.

Univerſitates civitatum & locorum prohibentes, ut nullus conquiratur coram Eccleſiaſtico judice; ac ſtatuta condentes contra clerum & Eccleſiaſticam libertatem, interdicti: ſingulares vero perſonæ talia committentes, quacumque dignitate præfulgeant, excommunicationis ſententias ipſo facto incurrunt.

LVI.

De his qui tradunt Eccleſiaſticas perſonas coram judice ſæculari. Ex ſtatuto domini Pilgrini Saltzburgenſis Archiepiſcopi, quod incipit: Sæpe.

Trahentes clericos & Eccleſiaſticas perſonas coram judice ſeculari, necnon Eccleſiaſticæ perſonæ conventæ ſponte coram talibus judicibus ſecularibus judicialiter reſpondentes, excommunicati ſunt ipſo facto.

LVII.

ANNO CHRISTI 1420.

LVII.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi Saltzburgensis Archiepiscopi, quod incipit: Dudum.

Judices seculares, qui personas Ecclesiasticas ad judicia sua secularia evocare aut trahere in ipsorum contumaciam, ipsis non comparentibus, Ecclesiastica bona invadenda decernere præsumpserint, excommunicati sint ipso facto. Et quotiens laicus, cujuscunque dignitatis existat, Ecclesiasticam personam ad judicium seculare trahere aut judicare præsumpserit, tamdiu in territorio trahentis & judicantis cessetur a divinis, donec satisfecerint parti tractæ, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

LVIII.

De eodem, ex statuto ejusdem domini Eberhardi, quod incipit: Quamquam in paragrapho; Abusum.

Invalida & iniqua est consuetudo, qua judices seculares trahere conantur personas ecclesiasticas ad judicium seculare, etiam super bonis ecclesiasticis: & contra facientes excommunicati sunt ipso facto; & eorum processus ac omnia inde secuta nullius sunt momenti.

LIX.

Provisio contra Hussitas, ne admittantur ad prædicandum; & quod eos scientes suis superioribus denuntient. Ex statuto domini Eberhardi Saltzburgensis Archiepiscopi, quod incipit: Cum nonnulli.

Mandatur sub interminatione maledictionis æternæ, sub excommunicationis pœna latæ sententiæ in singulares personas, & interdicti in loca, ne quispiam, cujuscumque status existat, etiamsi Pontificali vel ducali præfulgeat dignitate, Wicleffistas & Hussitas, & de eorum hæresibus & erroribus infamatos, aut suspectos, in quibuscumque locis ad prædicandum, docendum & dogmatizandum admittat, seu assumat, publice vel occulte. Et omnes utriusque sexus Christifideles dictæ provinciæ, postquam audiverint, sciverint, aut eis constiterit, hujusmodi hæreticos & suspectos in provincia morari vel docere, &c. sub pœnis prædictis denuntiare tenentur suis superioribus, si eorum præsentiam commode adire possunt. Principes quoque & [a] comites, & eorum judices & officiales, ad requisitionem Episcoporum, vel suorum vicariorum, tales incarcerare, captivare & detinere debent & tenentur sub pœnis prædictis, etiamsi se prætendant in sacris constitutos; quos tamen suis superioribus præsentare tenentur. Et contra eos procedatur juxta canonicas sanctiones. Receptatores quoque, fautores & defensores eorundem pœnis subjaceant præfatis. Insuper ordinatur, ut ultra pœnas juris, non abjurantes hujusmodi errores per annum carceribus mancipentur; nec relaxentur, donec de vera constet ipsorum & non simulata conversione. Hortantur demum suffraganei, ut contra tales viriliter insurgant, & jura exsequantur & observent, & a suis faciant subditis inviolabiliter observari.

a comitantes, *mendose; nisi forte legendum sit* communitates.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. J.

R. P. Theodorus Moretus Societatis nostræ Theologus Uratislaviæ scribens die 20. Octobris anni 1661. monuit, in divite bibliotheca illustrissimi domini Othonis L. B. Baronis de Nostitz Javroniæ in Silesia extare MS. in 4. Librum, cujus primæ tres paginæ mala manu evulsæ sunt; deinde recenti charactere legitur titulus, cui subjecta sunt quæ sequuntur ab eo perhumaniter transmissa.

STATUTA SYNODI PROVINCIALIS

Habitæ in choro Ecclesiæ Collegiatæ in Calisch, Gnesnensis diœcesis, anno Domini MCCCCXX.

Processus circa electionem Episcopi Strigoniensis.

unt prio-

.....hujus sacri Concilii innovamus.

biblioth. onis de itæ in sta, ms.

SCiendum est, quod volentibus Ecclesiam vacantem ordinare quod altero de tribus modis ipsis vacantibus providetur. Aut enim ordinatur vacans Ecclesia per provisionem, aut electionem aut per postulationem solemnem. Provisio pertinet ad superiorem, in qua non est necessaria forma Concilii. Electio autem & postulatio ad inferiores in quibus forma Concilii generaliter necessario observanda est. Forma autem ipsius Concilii tempore est forma scrutinii, compromissi, et inspirationis, vel quasi: secundum alterutram istarum quicumque libet eligetur, vel solemniter postulatione in Ecclesiis Cathedralibus et collegiatis, debet denunciatio præcedere. Per formam autem scrutinii providetur modo subscripto. Ecclesia enim pa-

ANNO CHRISTI 1420

floris regimine deſtituta, capitulum ſeu canonici præſentes ſtatuent terminum ad electionem celebrandam. De quo fiat publicum inſtrumentum, in quo narrabitur quod die tali præcedente vel translato, a defuncto tali Prælato, talis Eccleſiæ, ejuſque corpore Eccleſiaſticæ tradito ſepulturæ, capitulum ſeu canonici qui tunc præſentes erant, convenientes, talem terminum cum continuatione dierum ſequentium ad electionem celebrandam unanimiter ſtatuerunt, qui terminus erit competens, ut infra ipſum abſentes qui ſunt citati commode venire poſſint, conſiderantes locorum diſtantias & perſonarum & temporis qualitatem, non tamen nimis longus, quia in electione mora eſt periculoſa, &c. *Sequitur.*

Sequentes canones digeſti ſint juxta normam Decretalium ut apparet.

Canon de ſupplenda negligentia Prælatorum.

Contingit nonnunquam, &c.

De permutatione.

Nullus Eccleſiam vel beneficium, &c.

De tempore.

Cum electorum ordinatio, &c.

De filiis presbyterorum

Cum illigitime natis, &c.

De clericis peregrinis.

Nullus clericus, &c.

De officio archidiaconi.

Statuimus quod archidiaconus, &c.

De officio vicarii.

Ne forte contingat, &c.

De officio ordinarii.

Statuimus quod deinceps futuris temporibus, &c.

De majoritate & obedientia.

Cum inferior ſuperiori regulariter, &c.

De procuratoribus.

Quamvis in omnibus peragendis cauſis.

De alienatione mutandi judicii cauſa facta.

Quia plerumque ceſſiones actionum, &c.

Liber ſecundus. De judiciis.

Quoniam quidam propter potentiam, quidam propter crudelitatem magnarum perſonarum accedere non poſſunt ut citentur, quidam etiam qui in caſtris, &c.

De foro competenti.

Quoniam plures Eccleſiaſtici cenſus reddi-D tus, &c.

De feriis.

Ut Eccleſiaſtica celebratio celebritatum habeat Eccleſiarum noſtræ provinciæ concordiam, ſtatuimus infra ſcriptis diebus tam clericos quam laicos a ſervilibus operibus abſtinere. In feſtivitatibus videlicet Nativitatis, Circumciſionis, Epiphaniæ, Reſurrectionis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, cum duobus diebus immediate ſequentibus, necnon Corporis Chriſti, & ſanctæ Crucis Inventionis, & Exaltationis, & omnibus diebus Dominicis, & in ſex feſtivitatibus Beatæ Mariæ Virginis, ſcilicet Annunciationis, Viſitationis, Conceptionis, Purificationis, Nativitatis, & Aſſumptionis, item in die Ange-E lorum quod dicitur feſtum ſancti Michaelis. Item in feſto Nativitatis ſancti Joannis Baptiſtæ, item in diebus Apoſtolorum Philippi & Jacobi, Petri & Pauli, Jacobi majoris, Bartholomæi, Matthæi, Simonis & Judæ, Andreæ, Thomæ, & Joannis, Mathiæ, & diviſionis Apoſtolorum prædictorum. Item in diebus martyrum Stephani, Innocentum, Laurentii, Adalberti, Stanislai. Item confeſſorum, Martini, Nicolai. Item Mariæ Magdalenæ, Eliſabeth, Hedwigis, Catharinæ, Agnetis, Dorotheæ, Margaritæ. Item feſtum Omnium

ANNO CHRISTI 1420.

A ſanctorum. Item Epiſcopus feſtivitates Patronorum ſuæ Eccleſiæ in ſua diœceſi poteſt facere celebrari. Item in diebus Marci & Lucæ evangeliſtarum. Item quatuor doctorum Eccleſiæ Gregorii, Ambroſii, Auguſtini, Hieronymi, quorum feſtivitates felicis memoriæ Bonifacius Papa mandavit univerſis Eccleſiis ſub officio duplici ſolemniter venerari. Item ut populus in ſua parochiali Eccleſia divino officio præaudito ad ſua opera licita dimittatur. Item quælibet parochialis Eccleſia feſtum Patroni ſui, in cujus eſt honorem principaliter dedicata, & anniverſarium Dedicationis diem in ſua parochia faciat celebrari, ſalvis Conſtitutionibus rationabilibus cujuslibet diœceſeos.

B *De jurejurando.*

Communicationes, conſpirationes, & colligationes, &c.

Liber tertius. De vita & honeſtate clericorum.

Quia ſicut Prælati quouſque ſupra, &c.

De inſtitutionibus.

Præſentis Conſtitutionis auctoritate ſacro approbante Concilio inhibemus, ne quis Archiepiſcopatum, &c.

De ſede vacante.

Quoniam nonnunquam contingit quod ad vacantem Epiſcopatum, &c.

De rebus Eccleſiæ non alienandis.

Indemnitatibus Eccleſiarum providere volentes, &c.

C *De emptione.*

Si quis emerit animalia, &c.

De teſtamentis & ultimis voluntatibus.

Clericus de proventibus anni gratiæ, &c.

De anno gratiæ.

Licet alias per bonæ memoriæ Archiepiſcopum Gneſnenſem Jacobum prædeceſſorem noſtrum.

De parochiis.

Univerſis ſacerdotibus tam religioſis quam ſecularibus, &c.

De decimis.

Veteris teſtamenti ſerie, &c.

De ſtatu monachorum & Eccleſiarum regionum.

Compaternitatem a monachis contrahi diſtrictius inhibemus, &c.

De cappellis monachorum.

Nullus religioſus cujuſcumque ordinis continue deſervire valeat in parochialibus Eccleſiis ſecularium ultra octo dies abſque parochialis Eccleſiæ ordinarii licentia, &c.

De conſecratione Eccleſiæ vel altaris.

Si Eccleſiam polluj humani ſanguinis aut ſeminis effuſione, &c.

De celebratione Miſſarum.

Si per nos aut ſuffraganeorum noſtrorum aliquem, &c.

De cuſtodia Euchariſtiæ.

Statuimus ut in cunctis Eccleſiis Euchariſtia, E Chriſma, Oleum Sanctum, Aqua Baptiſmi, ſub fideli cuſtodia, &c.

De obſervatione jejuniorum.

Ad hæc etiam prohibemus ne quis adultus, &c.

De Eccleſiis ædificandis.

Eccleſiam ſeu Baſilicam de novo nullus ædificet, nec antiquam ſufferat, niſi per Epiſcopum vel ejus commiſſarium, &c.

Liber quartus. De ſponſalibus.

Ultimus conſenſus intervenit de præſenti.

De

ANNO CHRISTI 1423.

De cognatione ſpirituali.

Spiritualis cognatio ſive paternitas in viginti caſibus matrimonium impedit, & dirimit jam contractum. Scilicet inter levantem & levatum, &c.

Quintus liber. De ſimonia.

Licet Heli ſummus ſacerdos, &c.

De Judæis.

Judæis item omnibus, &c.

Contra Chriſtianos qui ad ritum tranſierunt Judæorum.

Remedium contra hæreticos. Primum remedium, &c.

De ſortilegiis.

Excommunicamus & anathematizamus, &c.

De clerico excommunicato miniſtrante.

Cum ſcriptum ſit in lege Domini, &c.

De privilegiis, & privilegiorum exceſſibus.

Præterea ſtatuimus ne religioſus cujuſcumque ordinis, &c.

De injuriis, & clericorum percuſſoribus.

Et quia de Prælatis & canonicis, &c.

De pœnitentiis, & remiſſionibus.

Doceant maxime ante Quadrageſimam ſacerdotes, &c.

De ſententia excommunicationis.

Statuimus & præſentis Concilii auctoritate inviolabiliter præcipimus, &c.

De regulis juris.

Sanctorum Patrum regulis & ſtatutis quilibet Chriſtianus rogatur, in vita verbis & factis ut ſciat & faciat quod acceptum eſt a Deo, &c.

Acta ſunt hæc in choro Eccleſiæ collegiatæ in Caliſch, Gneſnenſis diœceſeos, anno a Nativitate Domini MCCCCXX. indictionis decimæ tertiæ, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri domini Martini ſuperna providentia Papæ V. anno III. die Mercurii XXV. menſis Septembris, hora Tertiarum vel quaſi: præſentibus reverendis in Chriſto patribus & dominis, Alberto Cracovienſi, Jacobo Plocenſi, & Andrea Poznanienſi, necnon venerabilibus & egregiis viris dominis Clemente abbate monaſterii de Mochilna ordinis ſancti Benedicti, Stephano Palect Calicum, Nicolao Peiſez Sandomirienſi ſacræ Theologiæ profeſſoribus, Nicolao de Krikus archidiacono, Petro Wolferami ſcholaſtico, Ladislao de Operalb Gneſnenſi, & Stanislao de Pliarmibura Cracovienſium Eccleſiarum canonicorum, Decretorum doctoribus licentiatis, aliiſque Prælatis tam religioſis quam ſecularibus, tunc in ſancta provinciali Synodo in Spiritu-ſancto legitime congregatis.

ANNO CHRISTI 1420.

Subſcriptio Notarii.

Et ego Joannes Alberti de Wiclatavo electus Gneſnenſis diœceſis publicus imperiali auctoritate notarius, quia dictorum ſtatutorum, lectioni, correctioni, moderationi, eorumque approbationi pœnarum & ſententiarum promulgationi, aliiſque omnibus & ſingulis præmiſſis, dum ſicut præmittitur coram præfato reverendiſſimo in Chriſto patri domino Nicolao ſanctæ Gneſnenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo, ac ſancta Provinciali Gneſnenſi Synodo, & per ipſum dominum Archiepiſcopum & Primatem agerentur, & ſicut una cum prænominatis teſtibus præſentibus interfui, eaque omnia & ſingula ſic fieri vidi & audivi; ideo me arduis occupato negotiis per alium fidelem notarium ſcribi feci de mandato quoque ipſius domini Archiepiſcopi Primatis facta diligenti auſcultatione: exinde prout publicatum inſerui, confeci & in hanc publicam formam redegi, & me huic ſubſcripſi, ſigillo quoque & nomine meo ſolitis & conſuetis una cum appenſione ſigilli ipſius requiſitus conſignavi in fidem & teſtimonium præmiſſorum.

OBSERVATIO P. PHILIPPI LABBE, S. J.

Abrahamus Bzovius in Annalibus Eccleſiaſticis ad annum Chriſti MCCCCXXI. a num. primo ad octavum refert pluribus I. acta Synodi Pragenſis Huſſitarum hæreticorum die VII. Julii ejuſdem anni celebratæ: II. eorumdem viginti tres articulos contra Thaboritas, ac proteſtationem publicam de quatuor articulis de quibus anno MCCCCXXIII. Baſileæ diffuſiſſime actum fuiſſe poſtea memorabimus. III. capita XVII. expoſtulationis adverſus Sigiſmundum Hungariæ regem, quæ tu per otium, ſi libuerit, ibidem leges.

ANNO CHRISTI 1421.

ANNO CHRISTI 1421.

ORDINATIO FACTA PER HENRICUM ARCHIEPISCOPUM,

Pro promotione graduatorum in Academiis, facta XVI. Julii, anno Domini MCCCCXXI.

Ex eod. MS. in regiſtro principali Archiepiſ Cantuar. (nuncupato Chichley, fol. p.) fol. 17. a.

HEnricus permiſſione divina Cantuarienſis Archiepiſcopus, totius Angliæ Primas, & Apoſtolicæ ſedis legatus, venerabili fratri noſtro domino Richardo Dei gratia Londonenſi Epiſcopo ſalutem & fraternam in Domino charitatem. Cum nos in convocatione Prælatorum & cleri noſtræ Cantuarienſis provinciæ, quinto die menſis Maii ultimo præterito celebrata in Eccleſia cathedrali ſancti Pauli London, nonnullis propoſitionibus & querelis pro parte Univerſitatum Oxonii & Cantabrigiæ, coram nobis in præſentia Prælatorum & cleri prædicti, ſuper deſolatione Univerſitatum prædictarum, occaſione non promotionis graduatorum, in eiſdem factis & expoſitis, pio compatientes affectu, de veſtro ac ceterorum venerabilium confratrum noſtrorum, aliorumque Prælatorum & cleri provinciæ antedictæ conſenſu pariter & aſſenſu, ad laudem Dei omnipotentis, dictarumque Univerſitatum exaltationem, & incrementum, ac revelationem, & promotionem perſonarum prædictarum, quæ ante hæc tempora in variis facultatibus profecerunt, et Deo duce in poſterum proficient, in eiſdem decreverimus, et ſub modo et forma ſequentibus ordinaverimus providendum; videlicet, quod quiſcumque patronus Eccleſiaſticus dictæ provinciæ, quodcumque beneficium Eccleſiaſticum, quod ad ipſius collationem, præſentationem, nominationem, aliamve diſpoſitionem quamcumque pertinens poſt publicationem ordinationis noſtræ hujuſmodi primo vacare continget, alicui perſonæ alterius Univerſitatum prædictarum gradum ſcholaſticum habenti; Doctori videlicet Theologiæ, Decretorum, Legum, vel Medicinæ, Magiſtro Artium, Licentiatove, aut Baccalaurio in aliqua facultatum prædictarum, dum tamen in artibus Baccalaurius in facultate ſuæ

antea

ANNO CHRISTI 1421.

antea detern inaverit, ſeu alias, in ordine ſacerdotali co ıſtitutus fuerit, juxta et ſecundum ipſius patroni propriam electionem offerre, et ſi illud acceptare voluerit conferre, ſeu alias aliquam ex perſonis graduatorum hujuſmodi ad beneficium Eccleſiaſticum, de quo præfertur, cum vacaverit, præſentare, nominare, aut pro perſona hujuſmodi juxta beneficii ſic vacaturi, juriſque dicto patrono in eodem competentis qualitatem, diſponere teneatur: dolo, fraude, ſeu malo ingenio quibuſcumque ceſſantibus in ea parte; ſicque extunc collatione, præſentatione, nominatione, ſeu quavis alia diſpoſitione quorumlibet duorum beneficiorum, ad cujuſcumque talis patroni collationem, nominationem, ſeu aliam diſpoſitionem pertinentium ſub ejuſdem patroni diſpoſitione libera remanente, tertium quodcumque beneficium Eccleſiaſticum, ad ipſius collationem, nominationem, præſentationem, aliamve diſpoſitionem, pertinens alicui perſonæ alterius Univerſitatum prædictarum, ſic ut præmittitur, graduatæ conferre, ipſamve ad illud præſentare ſeu nominare, aut alias pro eadem ad ipſum beneficium diſponere etiam teneatur. Sicque ſucceſſive modus et forma prædicti uſque ad decennium plenarie completum effectualiter obſerventur: Quodque interim nullus patronus Eccleſiaſticus provinciæ prædictæ, advocatiam, ſeu jus patronatus, aut jus aliud quod habet in aliquo beneficiorum hujuſmodi, in fraudem hujus ordinationis in genere vel in ſpecie alienabit perpetuo vel ad tempus: Quodque etiam quilibet talis patronus in litteris collationis, præſentationis, nominationis, aut diſpoſitionis ſuæ ad beneficium quodcumque, ad collationem, præſentationem, nominationem, aliamve diſpoſitionem ſuam pertinens, quod interim vacare continget, gradum & ordinem perſonæ, cui aliquod beneficium conferre, vel ad quod ipſam præſentare, nominare, vel de quo alias diſponere patronum hujuſmodi contigerit, realiter exprimat.

Proviſo ſemper, quod in promotionibus hujuſmodi eminentia ſtatuum, graduum, & meritorum perſonarum prædictarum realiter attendatur: Et quod hi qui nullo modo, aut conſideratis eorum gradibus & meritis exiliter ſunt promoti, aliis in promotionibus hujuſmodi præferantur.

Quodque ut proviſionis hujuſmodi certior in futurum habeatur notitia, ſinguli confratres ſuffraganei noſtri, in ſingulis convocationibus, ſive Conciliis provincialibus interim celebrandis, nomina & cognomina omnium & ſingularum perſonarum per eos interim promotarum, & ad aliorum patronorum ſpiritualium præſentationem, nominationem, vel aliam diſpoſitionem admiſſarum, vel inſtitutarum, una cum nominibus beneficiorum ad quæ promotæ fuerint, coram nobis aut ſucceſſoribus noſtris actualiter exhibeant & præſentent, ac penes noſtrum, & ſucceſſorum noſtrorum regiſtrum realiter dimittant: Volentes & tenore præſentium declarantes; quod præſens noſtra ordinatio ad patronos Eccleſiaſticos prædictos, tam maſculos quam feminas dictæ provinciæ extendatur. Per hanc tamen proviſionem præjudicare non intendimus patronis prædictis, quominus ipſi & eorum ſinguli de beneficiis prædictis, perſonis quibus incertis penſionibus annuis auctoritate regia onerantur, quouſque de beneficiis Eccleſiaſticis per eos congrue ſit proviſum; ſed quod ipſi talibus perſonis ante omnia, de beneficiis hujuſmodi providere poſſint; ita quod deinde quoad alia beneficia poſtea vacatura præſentem ordinationem obſervent in omnibus ſicut decet. Vobis igitur auctoritate dicti Concilii & noſtra, in virtute obedientiæ firmiter injungendo mandamus, quatenus præmiſſa omnia & ſingula, per veſtras civitatem & diœceſim publicari, ut convenit, facientes, ordinationem prædictam, quatenus perſonam veſtram concernit obſervetis, & per veſtros ſubditos faciatis inviolabiliter obſervari.

Auctoritate etiam prædicta omnibus & ſingulis Coepiſcopis, confratribus, & ſuffraganeis noſtris per litteras veſtras mandantes, quatenus ipſorum ſinguli præmiſſa omnia & ſingula, quatenus perſonas eorundem concernunt, diligenter obſervent; & facta publicatione ordinationis prædictæ, per ſuas civitates & diœceſes, ut præfertur, eandem a ſuis ſubditis faciant inviolabiliter obſervari. De die vero receptionis veſtræ præſentium, modoque & forma exſecutionis veſtræ earundem, nos citra feſtum ſancti Michaelis Archangeli proximo futurum ad ultimum debite certificetis per veſtras, dictis confratribus noſtris & ſuffraganeis mandantes, quod eorum ſinguli de publicatione ordinationis hujuſmodi, nec non de modo & forma executionis præſentium litterarum noſtrarum, citra feſtum omnium Sanctorum proximo futurum ad ultimum curent reddere certiores, per ſuas litteras patentes harum ſeriem continentes, auctoritate ſigillatas. Datæ in hoſpitio reſidentiæ noſtræ juxta Vveſtmonaſterium decimo ſexto die menſis Julii, An. Dom. MCCCCXXI. & noſtræ translationis anno octavo.

ANNO CHRISTI 1421.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Nicolaus Harpsfeldius hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Anglorum ſæculo xv. capite 10. refert ab hoc Henrico Chichleyo Antiſtite habitam fuiſſe anno MCCCCXIX. provincialem Synodum, in qua Richardus quidam Vvaltherus Vvigornienſis Eccleſiæ clericus delatus eſt, quod libris execrandis magiæ figuris identidem aſperſis uteretur. Is vero crimen illud confeſſus, ſe parum jam fiduciæ in illa arte habere profeſſus eſt, quod per eam ſæpe quæ cupiſſet, facere non potuiſſet. Ab Epiſcopis publica illi pœnitentia injuncta fuiſſe dicitur, ut in ſolemni publicaque populi proceſſione vetitis illis codicibus apertis a fronte ac tergo dependentibus ambularet: codiceſque illi igne poſtea palam abſumti fuerunt.

CONSTITUTIO VENERABILIS IN CHRISTO PATRIS DOM. Henrici Chichley Cantuar. Archiepiſcopi, contra exceſſiva ſtipendia Cappellanorum, facta xvi. Julii anno domini MCCCCXXI.

Ex cod. MS. in regiſtro principali Archiepiſc. Cantuar. (nuncupato Chichley vol. 2.) fol. 28. a.

HEnricus permiſſione divina Cantuarienſis Archiepiſcopus, &c. Venerabili fratri noſtro, domino Richardo Dei gratia Londonenſi Epiſcopo ſalutem, & in Domino charitatem. Nuper in Concilio noſtro provinciali in Eccleſia cathedrali ſancti Pauli London, quinto die menſis Maji ultimo præterito celebrato, coram nobis, vobis, cæteriſque confratribus & coepiſcopis noſtris, exhibita fuit per clerum noſtræ provinciæ antedictæ, quædam conſtitutio pro-

vin-

ANNO CHRISTI 1421.

vincialis per bonæ memoriæ dominum Simonem Sudbury dudum Cantuarienſem Archiepiſcopum prædeceſſorem noſtrum, de conſilio confratrum, Coepiſcoporum, & ſuffraganeorum ſuorum, contra exceſſiva ſtipendia cappellanorum, tam parochialium, quam aliorum annualia per provinciam noſtram Cantuarienſem ubilibet celebrantium, edita, tenorem in omnibus continens ſubſequentem.

In Dei nomine Amen. Nos Simon permiſſione Divina Cantuarienſis Archiepiſcopus totius Angliæ Primas, & Apoſtolicæ ſedis legatus, de conſilio fratrum & ſuffraganeorum noſtrorum ſtatuimus, ut quilibet cappellanus in noſtris civitate, diœceſi ſeu provincia Cantuarienſi, pro animabus defunctorum annualia celebraturus, ſeptem marcis, aut tribus marcis cum cibariis: alii autem qui curæ animarum deſervient, octo marcis, aut cibariis & quatuor marcis ſterlingorum annuatim contententur, nullatenus ex pacto ultra id percepturi, niſi aliter loci diœceſanus cum iis qui curæ animarum deſervient primitus decreverit fore faciendum. Si quis autem Clericus contra hanc noſtram Conſtitutionem dando, ſeu recipiendo venire præſumpſerit, excommunicationis ſententiam incurrat ipſo facto, a qua niſi per diœceſanum loci in quo deliquerit non poterit abſolvi. Qua quidem Conſtitutione (ſic ut præmittitur) coram nobis exhibita & publice perlecta, fuimus per partem Cleri dictæ provinciæ noſtræ inibi congregati cum inſtantia non modica requiſiti, quatenus Conſtitutionem hujuſmodi juxta omnem vim, formam & effectum ejuſdem auctoritate dicti Concilii de novo publicari, & executioni debitæ demandari decernere dignaremur. Nos idcirco petitionibus dicti Cleri tanquam juſtis & rationi conſonis favorabiliter inclinati, Conſtitutionem ipſam ex conſenſu veſtro & aliorum confratrum, Coepiſcoporum, & ſuffraganeorum noſtrorum adtunc inibi congregatorum, citra feſtum ſancti Michaelis proximo futurum, auctoritate Concilii prædicti, per noſtras civitatem, diœceſim, & provinciam prædictas publicandam fore, & debite promulgandam; nec non lapſo dicto feſto ſancti Michaelis publicationeque dictæ Conſtitutionis facta debite, ut præfertur, cenſuras in eadem Conſtitutione latas, quoſcumque ſubditos noſtros & ſuffraganeorum noſtrorum, ſi eidem, ut præfertur, contravenire præſumpſerint, ſub modo & forma in eadem Conſtitutione contentis, juxta omnem vim, formam, & effectum ejuſdem arctare decrevimus, prout per præſentes decernimus & ligare. Veſtræ igitur fraternitati tenore præſentium committimus & mandamus in virtute ſanctæ obedientiæ nihilominus injungentes, quatenus has litteras noſtras Conſtitutionem antedictam in ſe continentes; ipſamque Conſtitutionem per veſtras civitatem et diœceſim auctoritate noſtra debite publicantes, ſeu publicari facientes, ipſam in quantum ad vos pertinet, juxta dicti noſtri decreti formam obſervetis, et a quibuſcumque ſubditis veſtris faciatis inviolabiliter obſervari. Auctoritate inſuper noſtra ſingulis Coepiſcopis et ſuffraganeis noſtris per litteras veſtras harum ſeriem continentes, cum omni celeritate poſſibili tranſmittere ſtudeatis, firmiter injungentes, quatenus ipſi Conſtitutionem prædictam per ipſorum civitates & diœceſes, debite publicantes, ipſam quatenus eos & eorum ſubditos concernit, obſervent, & faciant, ut præmittitur, inviolabiliter obſervari. Mandantes eiſdem, quod eorum ſinguli nos de publicatione ſua hujuſmodi Conſtitutionis citra dictum feſtum ſancti Michaelis ad ultimum debite certificent per ſuas; Voſque pari forma per litteras veſtras patentes harum ſeriem continentes curetis reddere certiores. Datæ in hoſpitio reſidentiæ noſtræ juxta Vveſtmonaſterium decimo ſexto die Menſis Julii, anno Domini MCCCCXXI. & noſtræ translationis anno octavo.

ANNO CHRISTI 1421.

ANNO CHRISTI 1422.

CAPITULUM PROVINCIALE NIGRORUM MONACHORUM APUD WESTMONASTERIUM,

Celebratum anno Domini MCCCCXXII.

ANNO CHRISTI 1422.

vet. eod. in bibl. tion. ſub gie Vitel. E. 12. f. a.

Cum plura ſint exorbitantia & enormia inter profeſſores ordinis ſancti Benedicti nigrorum monachorum in Anglia, & reformatione digna, aliqua hic duxi notanda. Et primo incipiendum eſt a Patribus & capitibus, quorum actus & vita ſunt ſubditis in exemplum.

In primis provideatur de abbatibus, tam de iis qui habent bona & poſſeſſiones a conventu diſcreta, cum hoc non ſit fundabile in regula, nec in intentione fundatorum ſeu collatorum ipſorum, quam de abbatibus ſingulis dicti ordinis ſuperioribus, & Prælatis, ut juxta Conſtitutiones ſanctorum Patrum & regularia inſtituta, vigilanter intendant curis animarum, perſonaliter converſando, ſaltem ſingulis feſtivis diebus in choro & conventu, ſi non legitime præpediantur, ad officiandum & celebrandum divina, propter quæ dicitur officium, nec ſe ſubtrahendum commanendo in ſuis maneriis. Item moderetur ſumptuoſa & nimium ipſorum equitatura ſcandaloſa tam in vario & irregulari apparatu faleratorum quam in faleratura equorum; & quod qui majores ſunt inter eos ultra xx. equos, computatis ſumariis, & cum frænis deauratis, ſub pœna gravi temporali cameræ Apoſtolicæ applicanda equitare non præſumant.

Item, ſub gravi pœna temporali ut ſupra, &c. ſtatuimus quod ſinguli abbates & priores dicti ordinis exempti, quam non exempti, etiam ipſi qui bona habent a ſuis conventibus diſcreta, quod ſemel in anno ſingulis annis viz infra menſem poſt feſtum Michaelis immediate ſequentem, plenum ſtatum, & fidelem rationem, omnium bonorum dictis monaſteriis ſuis & ipſis qualitercumque ſpectantibus, in capitulis coram toto conventu requiſiti reddere teneantur nomina debitorum, quibus debentur, & a quibus debentur, & cauſas plane in ſcriptis redigentes.

Item, nihil de bonis & rebus ſuorum dictorum monaſteriorum ultra valorem xl. ſolidorum aliquibus perſonis donent, alienent, vel vendant ſine moroſa deliberatione in expreſſo conſilio, conſenſu, & aſſenſu totius conventus.

Item, quantum ad conventuales ſint omnes

per

ANNO CHRISTI 1422.

per regnum uniformes in habitibus, tam in formis, quam coloribus; & ſtatuta circa formam cucullarum, floccorum, capparum clauſarum pro equitatura, & quia in floccis fit magnus exceſſus, eum manicæ ipſorum pro majori parte in pluribus locis protendantur uſque ad tetram, quod de cætero non excedant pugnum manus medium ulnæ in longitudine, & trium quarteriorum in latitudine, & de capiciis cucullarum certa tradatur forma, ut omnes uniformiter in ſuis habitibus incedant ut alii religioſi faciunt; ac pannus ille nitidus de Wyrſeto qui magis militaris quam monachalis cenſetur, omnibus tam abbatibus quam monachis penitus interdictus exiſtat, & quod qui talibus utitur duplum iſtius teneatur ſolvere cameræ Apoſtolicæ.

Item, qui munitiones & ſolatia ſecundum morem locorum habuerint & recipiunt, ſi infra tempus & diem mutationum & ſolatiorum ipſorum, feſtivus dies, ut aliquod feſtum principale, vel duplex, ſeu xii. lectionum contingat, teneantur intereſſe matutinis, miſſæ majori, & veſperis infra chorum cum cæteris de conventu; & qui contrarium fecerit ab hujuſmodi ſolatiis per quarterium ſuſpendatur.

Item, quia eſus carnium ipſis religioſis, exceptis certis caſibus, quodammodo eſt interdictus; penſataque infirmitate modernorum, & longa ac diutina obſervantia in contrarium; videtur multum expediens, ut fiat auctoritate Apoſtolica modificatio gratioſa, & præcipue attento quam ſumptuoſum foret, & quam importabile providere conventibus, qui multum a mari diſtant & aquis fertilitatem piſcium habentibus, de alio genere quam de carnibus; & idcirco ordinamus, ut canunt ſtatuta quæ die carnium per annum medietas conventus computatis officiariis, qui intra portas monaſterii primo die perſonaliter exiſtunt, ſint in refectorio in prandio, nec comedant ipſo die carnes ad exceſſum; ſintque in ipſo refectorio lacticiniis, piſcibus, & pinguedine carnium ut homaſis farſaturis contenti.

Item, ab exaltatione ſanctæ Crucis uſque ad caput Quadrageſimæ per regulam & ſtatuta indicimus ipſis profeſſoribus regulare jejunium, quamquam inter ipſos minime obſervetur, cum & hoc tempore indiſtincte comedant carnes, & plures cœnant: videtur vero conſonum rationi & conſcientiis regulatis, quod modificetur, ut auctoritate Apoſtolica ſtatuatur quod nullus hoc tempore, exceptis ſenibus, & actualiter infirmis ac debilibus, & juvenibus infra xx. annum ſuæ ætatis exiſtentibus, cœnet, ſed unico prandio in die contentetur, diebus dominicis, principalibus, duplicibus, ac xii. lectionum feſtis, & ſolemnitate Natalis Dominici uſque ad octavas Epiphaniæ domini exceptis, & hoc tempore a carnibus abſtineant.

Item, quia proprietas religioſorum execrabile & deteſtabile ſcelus exiſtit, quæ maxime iis diebus per receptionem pecuniarum contra jura communia & ſtatuta ſurrepit & inficit ſimplices conventuales, providetur, ut ſtatutum domini Benedicti Papæ XII. contra hoc dictum viz. in rubrica ne victualia miniſtrentur in pecuniis, firmiter obſervetur, & quod ordinetur unus fidelis diſpenſator commonachus, qui habeat recipere omnes pecunias in præſenti conventualibus quomodocumque appropriatis ſeu aſſignatis, & de ipſis provideat ſingulis hujuſmodi conventualibus, de habitibus & aliis ſuis neceſſariis, non in pecuniis, ſed in ipſis rebus omnino prout unicuique opus fuerit miniſtrandis; & abbates ac priores qui in iis negligentes fuerint, incurrant ipſo facto formidabilem pœnam pecuniæ, & ſui officii mutationem ſeu ſuſpenſionem; & ſi contingat hujuſmodi conventuales viſitare ſuos parentes & amicos, de licentia ſui ſuperiorum, hoc ſemel in anno ad majus fiat, & tuno habeant perſonas ſeculares honeſtas, ad ducendum eos & reducendum, quibus certa ſumma pecuniarum pro expenſis per abbatem vel officiarium prædictum tribuatur, fiatque fidele ratiocinium de receptis & exceptis poſt iter completum; nulluſque monachus retineat in ſua cuſtodia ſcyphum argenteum ſeu cochlearium, vel alia jocalia aurea vel argentea, ſeu libros, ſine brevi & ſcriptura indentata, cujus una pars remaneat in manibus ſui Prælati ſub pœna proprietatis, nec talia recipiat vel donet ſine licentia ſpeciali; & ſi alicujus habitus ſeu veſtimentum ſit confractum, tradatur officiario, qui habeat reficere, ſeu novum loco ipſius recompenſare abſque mora.

Item, nullus monachus habeat cellam vel cameram diſtinctam ſeu privatam, nec aliquo modo liceat eos ad talia loca privata ducere quaſcumque mulieres ad loquendum, comedendum, ſeu potandum, niſi proprias matres ſeu ſorores, nec ad alia loca monaſterii præter ad hoſpitium hoſpitum, & hoc cum ſpeciali licentia, & ſub teſtimonio & præſentia officiariorum ad talia recipienda deputatorum: Nec liceat alicui monacho infra monaſterium niſi in dormitorio communi de nocte quieſcere preſentia ſui Prælati, & infirmis fratribus in locis ſuis duntaxat exceptis.

Item, cum juxta beatum Auguſtinum inter omnia certamina Chriſtianorum duriora ſunt prælia caſtitatis, ubi quotidiana pugna & rara victoria, & ſecundum eundem, qui familiaritatem mulierum vitare noluerit, cito labitur in ruinam, nec reſtat per Apoſtolum remedium niſi per fugam, ſtatuimus diſtricte, quod nullus religioſus dicti ordinis in villis ſeu civitatibus ubi ſua monaſteria ſituantur, licentiam habeat exeundi ſeu ingrediendi, ſecundum quod ſuis Prælatis penitus facultas ipſos licentiandi ad comedendum, potandum, ſeu loquendum in ipſis locis, præterquam cum multis nobilibus, interdicatur, cum ex hoc gravia oriri poterunt ſcandala & incentiva vitiorum.

Item, ut ſaluti animarum conſultius provideatur, & inobedientiæ temeritas debite præcaveatur, neceſſarium videtur procurare a ſede Apoſtolica certis perſonis diligentiam ſeu poteſtatem ſufficientem ad declarandum & reducendum omnia ſtatuta, dictum ordinem, & profeſſores ejuſdem, conſervantiam tam Romanorum pontificum, quam ipſorum legatorum & ſubdelegatorum, ac aliorum ſuperiorum quorumcumque, cum plura ſunt hujuſmodi ſtatuta & varia; pœnas vero ſpirituales & temporales contra non obſervantes ipſo jure infligentia, & quod ipſi ſic auctoritate Apoſtolica delegati ſtatuere, & decernere valeant certum limitatum modum obſervandi, ad quam obſervantiam ſinguli profeſſores tam præſentes, quam futuri, & non ad aliam in antea adſtringantur, ſub pœnis temporalibus duntaxat per ſuos ſuperiores arbitrarie infligendis.

Item, cum juxta regulam beati Benedicti ſingulis profeſſoribus ipſius jubetur, ut veſtiti dormiant, pluresque ſolum cum ſtaminis & femorali-

ralibus hoc sufficere credunt; statuatur, quod A non solum in staminis, sed etiam cum habitu regulari femoralibus & caligis, absque pedulibus omnino dormiant, linteaminibus de panno lineo & camisiis interdictis.

Cum secundum regulam beati Benedicti, nec debeat monachus possidere quod Abbas non dederit vel permiserit habere; quodque in plerisque monasteriis ad evitandum causam..... nis & inæqualitatis permittunt Prælati suos monachos pro suis necessariis emendis pecunias recipere, ne hujusmodi receptio pecuniarum causet vel inducat proprietatis vitium, ita est statutum & ordinatum, quod quilibet monachus sub pœna proprietarii tenetur de pecuniis quibuscunque, & quomodocunque receptis & expensis, B suo prælato fidelem compotum reddere totiens quotiens prælato visum fuerit expedire, & ad minus semel in anno ad hoc etiam minime requisitus: Et si quid superfuerit non expensum, sine fraude ponat plenarie in prælati dispositione. Et ne prælati aut alii superiores hujusmodi bona per subditos in sua dispositione sic posita sibi retineant aut appropient, pro sua sola voluntate libere disponenda, ordinatum est & statutum, quod nullus talis prælatus aut superior recipiat aliquid de prædictis, nisi ad evidentem utilitatem sui monasterii; & hoc de assensu, & consensu quatuor vel quinque de senioribus.

Cum sacra monachorum religio in hac valle lacrymabili ubi velut signum reponitur ad sagit- C tam, & quasi petra scandali in offensionem, sic juxta Patrum testimonia vitæ radiaret puritate, & mentis munditia refulgeret, quod nec populus habeat unde per ministratam occasionem sibi detrahat, nec mundus per violentam suspicionem quo nocere possit; ut omnis amodo in hac religione tollatur occasio scandali, ponatque de cætero populus cum psalterio suo custodiam, & mundus suis labiis circumstantiam silentii & clausuram, ad complacentiam Altissimi, honorem ordinis, & piissimam exhortationem Christianissimi Principis regis nostri, unanimi Patrum assensu pariter & consensu, canonica auctoritate qua possumus in præsenti statuimus primo firmiter & diffinimus, ut de cætero, D tam Abbates omnes qui bona a conventu possident discreta, de quorum bonorum discretione mentio satis fit expressa de *Regulatis*, capitulo *Edoceri* in fine textus, & per Joannem Aton in constitutionibus Ottoboni, capitulo de *Prælatis*; necnon per venerabilem Simonem Cantuariensem in suis constitutionibus provincialibus, capitulo *Etenim ut rectius*, quam singuli alii, qui bona participaliter cum conventu obtinent concreta, quocunque superioritatis nomine sint vocati, juxta formam traditam Extra. De statu monachorum, capitulo *Cum ad monasterium*, priori, & in constitutionibus Benedicti XII. capitulo xxiv. necnon & provincialibus capituli Generalis capitulo 2. super gregem sibi commissum E diligenter invigilent, studeantque quantum poterunt juxta vim & effectum eorundem canonum & constitutionum in claustro, choro, & capitulo pro fratrum instructione, correctione, & regimine; necnon pro celebratione divinorum in festis solemnibus personaliter interesse, nec occasione cujuscumque consuetudinis in contrarium laborantis, ab his officiis ultra trium mensium spatium conjunctim, & sibi continue succedentium se subtrahant, nisi quatenus præpeditionem habeant canonicam & excusabilem satis de tempore absentandi.

Præterea cum contra scripturæ doctrinam ille linum cum lana contextum induit, qui de professoribus diversi generis inordinatum habitum sibi sumit; ac etiam ulterius secundum sacros canones serico induti aut purpura, nec Christianum induere convenit, neque aurum habentes in ornatum, aut cordis ornamenta aut pectoris pariter habere bene valent; idcirco ut omnes ejusdem nostri ordinis & professionis, tam superiores quam subditi, tanquam si essent singuli unius moris, ejusdemque conditionis in una domo, in suis sint habitibus; equorumque phaleraturis consimiles & conformes, ulterius unanimiter statuitur, & districtius diffinitur, ut post horum per usum consumptionem, quibus nunc funguntur absque renovatione faciant sibi fieri de cætero juxta ritum, formam, & modum in proximo Generali capitulo excogitandos, flocos, cucullas, & capas, ornatumque pro equitatura suo statui concordes, juxta traditiones Viennensis Concilii in *Ne in agro*, constitutionum Benedictinorum capitulo xxiii. Albinense capitulo primo cæterarumque constitutionum Patrum venerabilium antiquorum; nec panno wyrseto duplicato, aut dimidiato, phaleraturaque deaurata & nimium sumptuosa, sub pœnis in ipso capitulo Generali statuendis ulterius abuti audeant aut vestiri, sed sint ab hoc tempore in antea ultra prohibitiones, inhibitiones, exhortationesque quas scripserunt sancti Patres, hæc omnia ulterius per nos veluti per aggravatam sententiam rejecta, suspensa, pariter & interdicta, neque ipsis liceat Prælatis dum per viam equitant, aut alibi in itinere transeunt, ultra numerum de propria saltem familia vicenarium, nisi in casibus per constitutiones Papales capitulo xx. expressatis, quomodocunque secum ducere aut in forinseco servitio retinere; sed semper cum ipso stent contenti, attenteque provideant, ne in eo modulis pensatis & moribus in temporibus & personis sit apparatus curiosus nimis aut nimium excessivus.

Præterea cum singuli Prælati nostri ordinis proinde ex hominibus assumpti sunt, ut pro hominibus constituti, tamquam prudentes villici super servos Dei, quatenus singuli pro seipsis, ipsi vero omnibus & de omnibus in villicatione sibi traditis fidelem pariter & prudentem Deo & collegio faciant rationem, nos eadem auctoritate qua prius firmiter injungimus, districtiusque singulorum conscientias oneramus, quatenus juxta Apostolicæ sedis legati domini Ottoboni decretum, Rubrica *De reddendo compota* una cum glossa Joannis Aton super eundem; necnon secundum constitutiones Simonis Cantuariensis Archiepiscopi, capitulo *Etenim ut rectius*, tam ipsi Prælati quam ipsi administratores singuli qui de more solent aut de jure deberent singulis annis semel ad minus, aut in capitulo, aut in alio seorsum ad id negotium deputato, coram quinque vel sex fratribus cum consensu capituli in hac parte electis, fidele ratiocinium & plenarium de singulis receptis & expensis etiam irrequisiti faciant, nominaque creditorum cum debitoribus & causis si quæ fuerint plene & fideliter absque frande redigant seu redigi faciant in scripturam, nec dent aut donent prælatorum aliqui de bonis sibi in administrationem taliter concessis, aut in curialitate, prodigalitate, aut liberalitate, summam aliquam notabilem, nisi in urgente manifesta necessitate, & tunc hoc faciant ad commodum

monaſterii ac profectum, & ſine dilapidationis ſpecie aliqua.

ANNO CHRISTI 1422.

Præterea cum juxta Sapientis eloquium tunc mens ad omnia roboratur viriliter, cum de labore penſatur utilitas laborantibus, quæ poſt clauſtralis ponderis tædium, recreabilis ſolatii concederetur grata merces votivis, prout tenemur, deſideriis affectantes hujuſmodi onera clauſtralia cum mentis hilaritate continuo deportari volumus, opportunumque fore decernimus, ut fratres ſinguli dum per curſum minu-
* *f.* minutionum. torum * ſolatiis corporaliter ſe immittant tam diebus ferialibus, quam in feſtis duodecim lectionum hoc tempore occurrentibus, abſque exceſſu tamen & cum fræno modeſtiæ honeſtis ſolatiis licitiſque recreationibus de laudabili loci conſuetudine approbatis monachaliter indulgeant & exerceant moderate; in diebus tamen ſolemnibus, feſtiſque duplicibus ſaltem ſi talia frequentent fratres ſolatia præſentialiter in cœnobiis volumus & injungimus ſub pœna recreationis per tempus notabile ad arbitrium Superiorum ſubtrahendæ, quotiens talia feſta occurrerint, miſſis, matutiniſque, & veſperis interſint, quacumque conſuetudine ſcripta aut non ſcripta in contrarium non obſtante.

Præterea cum juxta Sanctorum canonicam omnis lex, conſtitutio, ſeu quævis norma juſta poſſit quæ eſſe debeat & honeſta, ſecundum naturam & conſuetudinem patriæ, loco, temporeque conveniens prout in canone poſita de quatuor penſatis naturis, & complexionibus quæ in hominibus ſatis ſunt debiles his diebus, quo-
a F. refectio. modoque a refectionem piſcium aut aliorum duntaxat regularium cum ſint juxta medicos id ipſumque experientia ſatis docet naturæ multum contraria ſtomachoque nociva, poſſet plebs obedientiæ humiliter amplius in viribus attenuari quam regula jubet, aut de jure libet; populus vero durioris cervicis cibum illum velut leviſſimum faſtidiens cum Hebræis aſpirare ad ollas carnium, illiciteque appetere poſtponens; nos non propriis voluntariiſve poſitionibus in hac parte ducti, ſeu prima regulæ Generalis clauſula, qua fertur omnia per diſpoſitionem abbatis fieri, totaliter ſuffulti, quinimo ulterius alteri imitantes ſpecie qua fertur quotiens minus ſunt hoſpites in abbatis ſic poteſtate quos vult ad ſuam menſam vocare fratres, capitulo lvi. Decretalium & Canonicum Extra. de ſtatu monachorum cum ad menſam in refectorio ubi ſic habetur ex indulgentia, poteſt abbas nunc hos, nunc illos, prout neceſſitas poſtulat, advocare, ipſoſque in camera ſua plenius exhibere; necnon dictis & ſcriptis ſanctorum Patrum beati Bernardi in *De diſpenſis & præceptis*, & ſancti Thomæ doctoris quæ ſolemnius in ſuis qualitatis hoſtis Extra. de ſtatu monachorum, cum ad monaſterium ſuper verbo quamquam ex indulgentia & refectorio, & W. Durandi in ſpeculo judiciali titulo, *De legatis ver*.... Abbas pro noſtris locis & temporibus adeo juſte, poſſibiliter, & honeſte, legem de eſu carnium moderamur, modificamus, & de cætero decernimus obſervari, ut quotidie juxta Benedicti XII. ſtatuta capitulo xxvi. medietas capituli vel conventus in clauſtro actualiter reſidentis in refectorio regulariter ſe reficiat, nec alibi ipſo die carnes ſumere liceat abſque cauſa ſatis notabili, & tunc de majoris in monaſterio licentia ſpeciali, & cum ulterius ſecundum jam dicta ſanctionum jura inſtituuntur cum promulgantur, firmantur, cum moribus utentium approbantur, ſintque nonnullæ leges moribus utentium incongruum hodie penitus abrogare prout expreſſe decretatur ubi ſupra, ut lex de regulari monachorum jejunio ita de cætero regulariter obſervetur, veluti in domibus magis religioſis moribus utentium iis temporibus approbatur; ac ut quemadmodum in republica primo penſanda eſt voluntas, non quæ eſt unius tantummodo, ſed multorum, ita in imponendis jejuniorum oneribus attendatur, non in illius refectionem, in quo eſt ſingulariter ſpiritus Domini & libertas, ſed ad communitatis indigentiam, & debilitatem complexionis in eadem; volumus etiam ulterius & ordinamus, quod nullus his temporibus, utputa ab Idibus Septembris uſque ad caput Quadrageſimæ præterquam juvenes dummodo ſunt creſentes in loco regulari, videlicet refectorio, cœnent aut cœnare præſumant quoviſmodo, dominicis diebus, feſtis principalibus duplicibus & xii. lectionum, ac Natalis domini feſtivo tempore uſque in octavas Epiphaniæ, ab hac lege ob id duntaxat exceptis, ut in viam Domini a mane laborantibus ad veſperam, præter æternæ retributionis donum in futuro in præſentiarum ipſa veſpera recreationis ſtipendium ſumere liceat & ſolamen.

Præterea cum anguſtioſum ſit undique aut legem b ſtaturæ de non recipienda a fratribus pecunia pro quibuſcumque neceſſariis, aut indifferenter concedere juxta conſuetudinem inchoatam, in diverſis locis, cum inficiare nequeat, quoniam hinc oritur alia diſpoſitio ad peculium, & ſit in parte conceſſio præter jura, inde vero præter occulta c convicia, clandeſtina negotia, aliaque varia illicita multa, maxima injuſtitia, materia murmuris quod ſuper omnia penſat & prohibet noſtra norma, idcirco primo, quia melius magiſque expediens fore ſupponimus, in manus objectoris incidere, quam leges & prohibitiones relinquere noſtræ normæ: Secundo, quia ſatis ſufficiens eſſe confidimus, ſi per viam imitationis ſit quiſque diſcipulus quemadmodum ille magiſter optimus, cujus omnis actio noſtra eſt inſtructio, & qui juxta beatum Auguſtinum de operibus monachorum, juncta ſententia Joannis Cryſoſtomi homelia quadam cum Gloſſa communi ſuper Evangelium Joannis 12. loculos habuit & pecuniam, ut omnem abſcinderet malefaciendi materiam & moribus condeſcenderet infirmorum: Tertio, quod illud juris conſilium eſſe perlegimus, ubi majus periculum imminet, ibi cautius oportet agere, & propter vitandum malum majus quod minus de eodem genere ſapit cum ſilentio tolerare, hos noſtros ſingulos ſubjectos, dum tamen non ſint ſine diſcretione, juvenes, aut in expenſis prodigi, ſeu minus in regimine ſapientes, permittimus pariter & toleramus juxta laudabilem locorum conſuetudinem atque uſum partium pro neceſſariis recreationibus pecuniam recipere & expendere, non quidem ad libitum, ſed in iis duntaxat quæ ſupradiximus & cum diſcretione. Et ne hoc permiſſionis aut tolerationis libertas in materiam evadat ſcrupuli, ſeu ad peculii opus ſine fræno diſponat per regulas penitus interdicti, nos ulterius uſum, formam, & modum de receptis ſeu recipiendis per confratres pecuniam taliter cupientes pro viribus moderari, ut nec occaſio mali ſit in facto, nec error ordinis remaneat quomodolibet in conceſſo, altiori immo & ſtrictiori modo quo potuimus firmiter injungimus, firmiſſimeque mandamus, quatenus ipſorum ſinguli ſubjecti qui hujuſmodi pe-

b *ver.* ſtatue.

c F. vin.

di pe-

di pecuniam taliter recipiunt in suos usus de taliter receptis totiens quotiens superiori visum fuerit expediens ad minusque semel in anno irrequisiti aut scripto aut verbo juxta ipsius superioris arbitrium fidelem rationem pariter & relationem faciant [a] velque omnino præter vitandum proprietatis vitium quomodocumque aut qualitercumque sibi concessam pecuniam [b] se retineant, quod juxta traditionem regulæ nec abbas dederit nec permiserit, seu in quo ipsi non se semper promptos exhibuerint ad ponendum plenarie in superioris arbitrio & dispositione, per hanc tamen positionem aut relationem nolumus superiorem aliquem in aliquo proniorem aut promptiorem esse ipsum residuum si quod fuerit a fratre auferre, aut penes se retinere, nisi in pios usus id idem applicet, & tunc hoc fiat cum saniori consensu, & absque rancoris vitio seu murmurandi libidine aliquali.

Præterea, cum secundum beatum Augustinum, qui mulierum non vult vitare præsentiam de facili labitur in ruinam, nec restat remedium per Apostolum nisi per fugam, hinc constitutionibus Benedictinis provincialisque capituli in hac parte innitentes omnes nostri ordinis professores adjuramus in Domino, & sub præcepto instantius exhortamur, quatenus id in interiori homine mentaliter revolventes, advertentesque ulterius, quomodo juxta sapientis eloquium, *Multi perierunt propter mulieris speciem*, asseratque ipsius colloquium fieri quasi ignis exardescens; in quantum honeste poterunt, aut commode valeant, ipsarum familiaritatem omnino diffugiant, nec cum ipsis loco aliquo colloquium habeant, nisi sufficienti honestatis testimonio, & tunc taliter ut omnis vitetur materia scandali, nullaque detur occasio de colloquio delinquendi: Et quia adeo inficit mulieris consortium ut colloquium, & propterea juxta Hieronymum, *nunquam solus ad ipsius domum habiturus est accessum*; ideo ut prius adjuramus in Domino & exhortamur, ac in abundanti ulterius demandamus, ut ad villas ubi aut mulieres habitant, aut ipsi fratres mutuum inter se accessum nullus penitus habeant, nec cum eis aut aliis quibuscumque, nisi in causa duntaxat nobili, in iis locis comedant, bibant seu quomodocumque se reficiant, & tunc de superioris licentia expressa & consensu.

Acta sunt hæc & inacta in domo capitulari de Westmonasterio, anno Domini MCCCCXXII. invictissimique conquestoris & nostri Principis Henrici Quinti anno octavo.

ANNO CHRISTI 1422.

CONCILIUM PROVINCIALE APUD VERNONIUM,

Exeunte Januario vel ineunte Februario 1422. de Mandato Regis celebratum, ad deputandum ad Concilium Papiense, Senas postmodum translatum.

COnstat ex litteris regiis ad Capitulum Fiscannense abbatiali sede vacante inscriptis; ut certa die per suos deputatos apud Rotomagum interesse non omittant, inde cum cæteris ad locum præstituendum profecturi. Si quid præterea pro Ecclesiastica disciplina, vel morum reformatione peractum sit, schedæ Fiscannenses non indicant.

Dux tamen Betfordiæ ibidem Angliæ Regi; cujus vices & locum gerebat, novum fidelitatis sacramentum inter manus Archiepiscopi Rotomagensis a singulis præstari voluit. Verum domini Evrardus Caurel, al. Corel, Prior S. Georgii de Medunta, & Guillelmus Stephani Cantor, monachi Fiscannenses ab ejusdem loci capitulo deputati, exceperunt se regia duntaxat auctoritate vocatos, nec ullatenus Archiepiscopali, non posse, nec debere, nec velle, inter Archiepiscopi manus præstare, ne sui monasterii juribus & privilegiis aliquid propterea detractum foret in futurum. Quamobrem toto approbante consensu judicatum est, ut idipsum inter manus Abbatis S. Michaelis ad Tumbas tunc Normanniæ Cancellarii præstarent; quod & ita fecerunt, uti ex aliis authenticis instrumentis, quæ ibidem asservantur, perspicuum est.

ORDINATIO HENRICI CHICHLEY

ANNO CHRISTI 1423.

Archiepiscopi Cantuarienſis, pro decenti regimine & gubernatione, tam advocatorum, quam procuratorum, & cæterorum ministrorum curiæ Cantuarienſis.

HEnricus permissione divina Cantuarienſis Archiepiscopus, totius Angliæ Primas, & Apostolicæ sedis legatus, dilectis in Christo filiis officiali curiæ Cantuarienſis nostræ, & decano Ecclesiæ beatæ Mariæ de Arcubus London dicti officialis nostri commissario, ac alteri dictæ curiæ præsidenti cuicumque salutem gratiam & benedictionem. Cum inter cætera nostræ curiæ prædictæ statuta, primo per recolendæ memoriæ Robertum, deinde per Joannem, olim Cantuarienſes Archiepiscopos prædecessores nostros, ad Dei laudem ac dictæ curiæ honorem, & exaltationem, ac ministrorum ejusdem regimen & justitiæ directionem edita & solemniter publicata; & per vos singulosque alios dictæ curiæ ministros, quantum statuta ipsa vos & eos concernunt in principio admissionis vestræ & eorum cujuslibet jurata, salubriter fuerit & sit antiquitus ordinatum, quod advocati & procuratores ejusdem curiæ, dum causas in ea tractandas habuerint, sive secum socios habeant in causis, sive non, dum causæ hujusmodi tractan-

ANNO CHRISTI 1423.

tur in dicta curia, nullatenus se absentent ab ipsa, sine præsidentis dictæ curiæ petita licentia & obtenta ex causa legitima per ipsum præsidentem primitus approbanda; & quod frequentato aliarum curiarum aut consistoriorum vel judiciorum tempore consistorii dictæ curiæ ipsis nullatenus * præmittatur.

* permittatur.

Cumque insuper tam super his non servatis, quam aliis contra statuta dictæ curiæ & laudabiles consuetudines ejusdem exorbitantibus, reformandis per nonnullos Cantuarienses Ecclesiæ Archiepiscopos prædecessores nostros, varia mandata officialibus & præsidentibus dictæ curiæ nostræ directe evenerunt, quorum aliqua in libro statutorum curiæ prædictæ ad perpetuam rei memoriam sunt conscripta; & præsertim super habitibus procuratorum dictæ curiæ tempore consistorii ejusdem, [a] & honestati convenit induendis & deportandis, ac super decretis judicialibus per alium quam dictæ curiæ advocatum privatum aut publice non petendis, aliisque observandis prout & sicut in mandatis ipsis (ad quæ nos referimus) plenius continetur: Nos igitur considerantes & plene intelligentes, quod nonnulli advocatorum & præsertim procuratorum curiæ nostræ prædictæ, statutis prædictis licet per ipsos juratis, & aliis mandatis de quibus præfertur [b] se confirmare hactenus curarunt, sed potius eis parere & obedire non sine animarum suarum periculo neglexerunt: Volentes præterea non tantum ejusdem curiæ honori, sed ne propter non servationem præmissorum partium ad dictam curiam confluentium causæ protelentur, aut justitia depereat debita consideratione prospicere: Et ut dictorum advocatorum, procuratorum ac aliorum ministrorum ejusdem curiæ neglectibus & insolentiis hujusmodi citius occurratur; vobis communiter & divisim firmiter injungendo mandamus, quantum omnes & singulos dictæ curiæ nostræ advocatos & procuratores in vim juramentorum suorum, per publicationem harum litterarum nostrarum coram eis in plena curia facienda; & alias, ut honestati convenit, moneatis; quos etiam nos tenore præsentium sic monemus, quantum de cætero, dum causas in ipsa curia tractandas habuerint, sive secum socios habeant in ipsis sive non, temporibus & horis dum causæ tractari debeant in curia prædicta nullatenus se absentent ab ipsa, sine ipsius curiæ præsidentis licentia petita & obtenta, ac ut præmittitur approbata; & quod ad ipsam cessante impedimento rationabili per dictæ curiæ præsidentem approbando tempestive veniant, ante solutum judicium, sine licentia, ut præfertur minime recessuri. Quodque advocati & procuratores prædicti ac cæteri ministri temporibus quibus ipsam curiam teneri contigerit, aliis curiis, consistoriis vel judiciis nullo modo intendant, sub pœna amissionis status, quem advocatus seu procurator aut alius minister quiscumque ipsius curiæ in eadem habuerit, quam post publicationem præsentium, tertio in aliquo præmissorum culpabilis inventus & pronuntiatus fuerit, ipsum incidere decernimus ipso facto.

Pro prima vero offensa in præmissis & circa ea ipsum delinquentem per mensem: Pro secunda vero per tres menses, a statu quem in dicta curia habuerit nunc prout extunc, & extunc prout exnunc suspendimus in his scriptis. Moneatis insuper ut præfertur procuratores quosque curiæ nostræ prædictæ, quod diebus et horis quibus consistorium in ipso teneri contigerit locum ipsum consistorialem tabardo & caputio induti, cum manicis togarum convenientibus ingrediantur, & aliter locum ipsum ingredi non præsumant, nec aliquod decretum judiciale ipsius curiæ præsidentem fieri seu interponi petant aut procurent, nisi prius super hoc per aliquem advocatum dictæ curiæ tunc præsentem publice id petatur. In quibus duobus casibus & eorum altero procuratorem quemcumque præfatæ curiæ post monitionem hujusmodi eis factam, & has litteras nostras publicatas in curia prædicta, huic ordinationi & decreto nostris contravenieute totiens quotiens in ipsorum aliquo culpabilis inventus & pronuntiatus fuerit, pœnam duodecim denariorum custodi registrorum, actorum scribæ, & bedello curiæ prædictæ ut infra scribitur solvendorum incurrere volumus ipso facto; decernentes quod de dictis duodecim denariis, sex denarios registrorum custodi, tres denarios actorum scribæ, & tres denarios bedello prætatæ curiæ sic contravenienti solvere teneatur; ante quorum duodecim denariorum absque remissione aliqua absolutionem plenariam, procuratori hujusmodi cuicumque in his quæ ad officium suum spectabit, omnis audientia penitus denegetur; & ab officio procurandi in curia prædicta vigore hujus decreti nostri absque pronuntiatione alia interim sit suspensus: Et ne præsens ordinationis nostræ decretum ratione ignorantiæ in oblivionem transeat, & a memoria recedat; volumus, & vobis firmiter injungendo mandamus, quatenus præsentes litteræ nostræ infra unum diem post publicationem earundem in libro statutorum dictæ curiæ conscribantur; statuentes, quod eædem sic conscriptæ in initio cujuslibet termini statim post missæ de Spiritu Sancto decantationem, de cætero perpetuis temporibus futuris in plena curia publice & intelligibiliter persegantur: Ad quas per se vel per clericum suum tunc perlegendas custodem registrorum dictæ curiæ qui nunc est juramento adstringi, & quemcumque alium qui pro tempore erit sub juramento ad hæc in sua admissione præstando volumus & decernimus alligari. In cujus rei testimonium, sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datæ in manerio nostro de Morelake XVI. die mensis Octobris, anno Domini MCCCCXXIII. & nostræ translationis anno decimo.

a Forte, & *ut*. H.

b F. *se conformare*, H.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Ad eundem annum 1423. quatuor a quibusdam revocantur Concilia.

Primum Gnesnense Lanciciæ celebratum præside Nicolao Gnesnensi Archiepiscopo cum ceteris Poloniæ Præsulibus adversus grassantem sectatorum Vvicleffi, Hussi, similiumque hæreticorum in proximo Bohemiæ regno subjectisque provinciis debacchantiem vesaniam, ne eorum lue inficeretur plebs suæ fidei commissa. Verum de Polonicis dicendum erit alias pluribus seorsim, vel in appendicibus.

Alterum Trevirense, de quo nihil certi apud idoneos scriptores reperi.

Tertium Moguntinum: de quo Nicolaus Serarius noster libro v. Rerum Moguntiacarum hæc pauca in Conrado III. quem 87. Episcopum 47. Archiepiscopum & 32. Electorem indigerat. *Anno 1423. provinciales coegit Synodum, quæ & in lucem exiit*, quam necdum mihi videre contigit.

Quartum Colonense a Theodorico ejusdem urbis Archiepiscopo coactum ad abolendas Vvicleffistarum Hussitarumque hæreses, reformandosque fidelium mores. In libro statutorum seu Decretorum provincialium & diœcesanarum Synodorum Sanctæ Ecclesiæ Colonensis ex perverso & authentico codice anno 1554. in lucem Coloniæ edito hæc habentur pag. 231. & sequentibus quæ describenda curavimus.

STA-

ANNO CHRISTI 1423.

STATUTA ECCLESIÆ COLONIENSIS

ANNO CHRISTI 1423.

a Theodorico Archiepiſcopo in provinciali Synodo edita anno MCCCCXXIII.

tutorum onien- . p.

*Theodericus * Dei gratia ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, ſacri Imperii per Italiam Archicancellarius, Weſtphaliæ & Hungariæ dux, &c.*

I.

Contra fornicarios ſeu concubinarios clericos.

LIcet per ſacros canones Sanctorum Patrum ſatis abunde contra notorios presbyteros, ſimiliter & clericos in ſacris ordinibus conſtitutos & beneficiarios, focarias & concubinas, & mulieres ſuſpectas in domibus ſuis, & extra domum in Parochia publice habentes, proviſum exiſtat: quia tamen ſuccreſcente malitia temporis moderni, labes hujuſmodi criminis in Eccleſia Dei in tantum inolevit, quod ſcandala plurima in populo ſunt exorta, & veriſimiliter exoriri poterunt in futurum; & ex fide dignorum relatione percepimus quod quidam Eccleſiarum Prælati, & alii, etiam capitula, ad quos vel ad quem immediate correctio conjunctim vel diviſim ex ſtatuto ſeu conſuetudine dignoſcitur pertinere; obtentu commodi temporalis, vel ex negligentia, tales in ſuis iniquitatibus ſuſtinuerunt & ſuſtinent: ideo hoc ſacro Provinciali Concilio approbante, monemus omnes & ſingulos Eccleſiarum Prælatos, & alios quoſcumque noſtræ provinciæ, etiam capitula & collegia, ad quos vel ad quem hujuſmodi presbyterorum, clericorum in ſacris ordinibus conſtitutorum, ac beneficiatorum & aliorum correctio conjunctim vel diviſim immediate ſpectare dignoſcitur, quatenus intra ſex ſeptimanarum ſpatium, poſt præſentium ſtatutorum provincialium publicationem, moneatis in ſpecie & nominatim ſub pœna juris, & aliis maxime formidabilibus, omnes & ſingulos presbyteros & clericos in ſacris ordinibus conſtitutos, ut intra novem dierum ſpatium poſt hujuſmodi monitionem eis factam, quorum dierum tres pro primo, tres pro ſecundo, & reliquos tres pro tertio & peremptorio termino præfigimus, ſuas focarias ſeu concubinas a ſe removeant, & ipſas ab eorum cohabitationibus, & a parochia penitus expellant, ipſas vel alias minime in eorum habitationibus & parochia admiſſuri. Alioqui inobedientes, ab officiis divinorum ſuſpendant, & ſi protervitas eorum hoc exegerit, beneficiis ſuis priventur. Et ſi Prælati & aliqua etiam capitula, ad quos correctio præſcriptorum immediate conjunctim vel diviſim pertinere dignoſcitur, præſcriptos concubinarios effectualiter non correxerint, ita quod ipſi præſcriptas mulieres a ſe & parochia non removeant cum effectu vel animo, aut alias in eorum habitationes vel parochias reſumpſerint: & præſcripti Prælati, & capitula tales presbyteros vel clericos, beneficiatos vel non beneficiatos, in ſuis iniquitatibus per ſpatium ſex ſeptimanarum ſuſtinuerint, extunc volumus quod correctio talium presbyterorum & clericorum, beneficiatorum & non beneficiatorum, ad diœceſanos locorum plenarie devolvatur. Et ſi diœceſani locorum per ſex ſpatium menſium hujuſmodi delicta reliquerint incorrecta, cum extunc poſſint notari de negligentia, volumus & ſtatuimus, quod extunc illorum delictorum & delinquentium correctio ad nos libere devolvatur, non obſtantibus quibuſcumque pactis, conſuetudinibus ſeu ſtatutis. Inhibemus etiam, ne beneficiati prædicti filios, vel filias, aut concubinas dotent, aut ditent de patrimonio Crucifixi, aut talium nuptiis, vel exequiis audeant intereſſe: & qui contra fecerint pœna canonica percellantur.

II.

Contra ſæculares interdicentes ſuis ſubditis, ne civilia & neceſſaria commercia cum clericis habeant, ſeu ſolita obſequia eis exhibeant.

Item licet per ſacros canones ſit proviſum contra obtinentes temporale dominium, interdicentes ſuis ſubditis, ne Prælatis aut clericis ſeu perſonis Eccleſiaſticis quicquam vendant, vel emant aliquid ab eiſdem, neque ipſis blada molant,

ANNO CHRISTI 1423.

lant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, cum talia in derogationem Ecclesiasticæ libertatis præsumantur: quia tamen persæpe universitates civitatum, oppidorum, villarum & aliorum locorum, necnon collegia, societates, seu corpora ministeriorum seu officiorum mechanicorum, præscriptis similia, & interdum majora committunt, & contra tales provisum est: Ideo statuimus & ordinamus, omnes & singulos ad hoc opem, consilium, auxilium vel favorem præbentes, excommunicationis sententiam incurrere ipso facto. Et quia per præmissa providimus clericis contra laicos, volentes etiam providere laicis contra clericos, statuimus quod ipsis laicis de clericis conquerentibus, ab ipsorum clericorum judicibus fiat justitia expedita.

III.

Officialis in causis appellationum a suffraganeis, servabit jura communia.

Item statuimus quod officialis noster Colonienſis, qui fuerit pro tempore in causis appellationum, quæ ad curiam nostram ab audientia suffraganeorum nostrorum seu eorum officialium devolventur, seu hactenus sunt devolutæ, servet jura communia, & maxime illa, quæ introducta sunt per felicis recordationis Innocentium Papam IV. quæ hodie sunt inserta libro sexto Decretalium. Alioqui ipsum officialem nostrum ab officio suspendimus.

C. Roman. de appell. in 6.

IV.

Contra abrogantes pias & laudabiles consuetudines.

Item cum præsumptuosa quorundam dominorum temporalium, judicum, scabinorum, consulum, universitatum, civitatum, oppidorum, villarum & aliorum locorum, necnon collegiorum, societatum seu corporum ministeriorum & officiariorum mechanicorum, rectorumque aliorum locorum vel communitatum, aut quocumque nomine vel titulo nominare se præsumunt, seu præsumant in futurum: in nonnullis nostrarum civitatis & diœcesis, necnon provinciæ terminis, contra Dei Ecclesiam suam extendentium potestatem temeritas sic excrevit, quod consuetudines & observantias vetustas & laudabiles, pia fidelium devotione introductas, non absque scrupulo hæreticæ pravitatis infringere moliuntur, inhibendo, seu opem, operam, consilium, auxilium & favorem ad hæc præstando, aut aliis callidis & occultis machinationibus, seu conditis verbis aut factis perficiendo, ne tempore exequiarum, ne in septimis, tricesimis, & anniversariis parochianorum defunctorum, aut alias quocumque tempore, panes, carnes, vel casei, seu pisces, vinum vel cerevisia, seu candelæ vel denarii, aut aliæ res quælibet, prout juxta morem & consuetudinem prædictam earundem Ecclesiarum, cappellarum, vel altarium sub antiquis temporibus obtentum fuit, a Christifidelibus utriusque sexus hominibus offerantur: ne etiam quis minus, aut aliud quam certam monetam, aut ejus valorem, aut petias effractæ monetæ, aut consimile (in præjudicium Ecclesiasticæ libertatis, ac contra constitutiones & observantias memoratas) offerat temporibus antedictis, cum præmissa in divinæ majestatis offensam (a qua majestate laici præscripti suas merito sibi datas recognoscere deberent potestates) ac Ecclesiarum earundem ac consuetudinum, & observantiarum prædictarum grandem perniciem tendere dignoscuntur. Nos igitur hujusmodi ausibus nefariis occurrere cupientes, districtius inhibemus, ne quis in modis præscriptis, vel aliis quibuscumque dictas consuetudines infringat aut infringere sive violare procuret, aut talia mandata vel statuta & novas consuetudines, immo verius corruptelas, de novo introducant, nec per se aliosve, quibuscumque machinationibus, conditis verbis vel factis qualitercumque efficiendo impediant, quominus dictæ aut quævis aliæ oblationes, Ecclesiis aut Ecclesiasticis personis quibuscumque juxta vota fidelium libere offerantur: nec ad prædicta facienda vel non facienda dent consilium, auxilium, opem, operam, vel favorem publice vel occulte.

Insuper districte præcipiendo mandamus ut in contrarium attentata si quæ sint, revocent, & revocari procurent cum effectu intra mensem post publicationem hujusmodi nostri statuti. Alioqui in omnes & singulos, in præmissis contrarium facientes, & in his aut aliquo ipsorum inobedientes & rebelles, excommunicationis sententiam, quam etiam ipsos per jus commune incidisse reputamus, ferimus in his scriptis: a qua, nisi rectori Ecclesiæ, cappellæ, vel altaris, cujus oblatio (ut permittitur) impedita fuerit vel diminuta, de injuriis,

ANNO CHRISTI 1423.

ANNO CHRISTI 1423.

juriis, damnis, expenſis, & intereſſe, prius integre ſatisfactum fuerit, nullatenus abſolvantur. Volentes, quod univerſi & ſinguli Eccleſiarum rectores, & eorum vices gerentes prædicti, quorum intereſt, præmiſſa ſuis parochianis ſingulis menſibus ſemel publicare non omittant. Et ſi univerſitas in præmiſſis vel aliquo præmiſſorum deliquerit, vel contrafecerit, Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto.

V.

Stationariorum ſeu quæſtuariorum officia ſolis tantummodo ſacerdotibus concredenda.

Item, ſtatuimus & inhibemus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne quis de officio quæſtionatus eleemoſynarum ſe intromittat, niſi in ſacris ordinibus fuerit conſtitutus. Nec ambonem ad prædicandum populo, aut charitativa poſtulandum ſubſidia, aut indulgentias ſibi commiſſas inſinuandum, vel aliud, quam in eorum litteris Apoſtolicis, vel diœceſani Epiſcopi continetur, exponendum, niſi in ſacerdotio conſtitutus, aſcendere præſumat. Mandantes univerſis & ſingulis diœceſanis noſtris capitulis & aliis, ad quos talium Conſtitutio dignoſcitur pertinere, ne alicui, niſi ſecundum formam ſtatuti, litteras concedant, & extra iſtam formam conceſſas, quantocitius revocare procurent.

VI.

Contra deambulantes in templis ſub officiis divinis.

Item, ſtatuimus, ne canonici ac beneficiati in Eccleſia, aut etiam intra Eccleſiam vel cœmeterium de loco ad locum, nec ſtando vel ſedendo inutiliter fabulentur, quamdiu inibi divina peraguntur. Sed morate & diſtincte in choro intendant divinis, ſub pœnis privationis fructuum ad octo dies.

VII.

In vicecuratos Eccleſiarum parochialium non fratres mendicantes, ſed presbyteri ſeculares, ſi tamen idonei haberi poterunt, aſſerendi.

Item, ſtatuimus & ordinamus ſub pœna excommunicationis, quam ferimus in his ſcriptis, ne aliquis rector aut perpetuus vicarius parochialis Eccleſiæ, ſeu etiam cappellæ, ordinet, conſtituat, vel deputet aliquem religioſum mendicantem vel non mendicantem, ad regendum & gubernandum ſeu officiandum Eccleſiam ſuam, vel ejus vicariam ſeu cappellam, aut alias vices ſuas committere talibus præſumat, modo alter idoneus commode haberi poterit, dolo & fraude ſecluſis. Datum, ſtatutum, & ordinatum Coloniæ, de conſilio in præſentia venerabilium virorum ambaxiatorum, & nunciorum reverendorum patrum & dominorum ſuffraganeorum noſtrorum, Leodienſis, Trajectenſis, Monaſterienſis, Mindenſis, & Oſnaburgenſis Epiſcoporum: ac capitulorum Eccleſiarum earundem, qui ad hoc miſſi fuerunt in multitudine copioſa, anno Domini 1423. die Sabbati, viceſima menſis Martii, ſub ſigillo noſtro præſentibus impreſſo in teſtimonium præmiſſorum.

VIII.

Quibus de concubinariis ſuperius mandatum intelligendum.

Theodoricus Dei gratia ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, ſacri Imperii per Italiam Archicancellarius, Weſtphaliæ & Ungariæ dux, &c. Cum nos nuper editioni noſtrorum ſtatutorum provincialium, in ſeſſionibus noſtri Concilii provincialis ſolemniter publicatorum, auctoritatem, conſenſum & operam dederimus: jura tamen & juriſdictiones aut libertates ſuffraganeorum noſtrorum, & Eccleſiarum aut aliorum quorumcumque judicum provinciæ noſtræ, tollere aut lædere, vel eos ad aliquod veriſimiliter impoſſibile, obligare non intendebamus, nec intendimus. Idcirco ad omnem ambiguitatem tollendam, quæ circa ſtatutum, pridem in hoc ſacro Concilio contra concubinarios editum, poſſit ſuboriri, declaramus hoc ſtatutum ad notorios concubinarios concubinas in eorum habitationibus vel alibi publice detinentes, duntaxat extendi debere. Nolumus etiam vigore dicti ſtatuti, nobis aliquam juriſdictionem acquiri, vel ad nos devolvi. Carolinam in Generali Concilio Conſtantienſi approbatam, mandamus ab omnibus obſervari, ipſamque aliis conſtitutionibus ſtatutorum provincialium volumus inſertam haberi.

ANNO CHRISTI 1423.

IX.

Contra hæreſes præſertim VVicleffícam, ſeu Huſſiticam per id tempus ſævientem.

Hæreſes, hæreticorumque Joannis Wicleff, Joannis Hus, & Hieronymi de Praga doctrinas erroneas anathematizamus, reprobamus, & totaliter condemnamus, aſſerentes cum Concilio Generali Conſtantienſi, quod omnes hujuſmodi articuli, aut ſunt piarum aurium offenſivi, aut ſeditioſi, aut ſcandaloſi, vel manifeſte a fide devii, ſeu expreſſam hæreſim continentes, prout in ſententia lata contra dictos hæreticos & ipſorum perverſa dogmata, plenius continetur. Quapropter univerſos & ſingulos ſubjectos nobis, in virtute ſanctæ obedientiæ requirimus, & eis præcipiendo mandamus, quatenus in ſpiritu virtutis Dei exurgentes, prædictorum hæreticorum ſequaces aut fautores, vel receptatores, & eorum doctrinam reprobam cum opuſculis memoratis, ubicumque illos ſeu illas contigerit reperiri, diligenter inquiratis, nobiſque, ordinario loci, aut alicui ex inquiſitoribus hæreticæ pravitatis, ad hoc a ſede Apoſtolica deputatis vel deputandis, prodatis vel revelétis, atque mediante juſtitia (ſi non reſipuerint) exterminari fideliter procuretis. Nos enim omnibus per noſtram provinciam conſtitutis, confeſſis & contritis, qui ad hoc operam efficaciter dederint, aut qui in expeditione exercituum contra dictos hæreticos profecti fuerint, de omnipotentis Dei miſericordia, & Sanctorum ac Sanctarum noſtrorum patronorum & patronarum meritis aut precibus confiſi, xl. dies Indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxamus: Suffraganeos provinciæ noſtræ in domino hortantes, ut his noſtris Indulgentiis ſimiles in ſuis civitatibus & diœceſibus ſuperaddant. Mandantes inſuper omnibus & ſingulis Eccleſiarum rectoribus, & eorum vicariis ſeu presbyteris, aliiſque prædicatoribus per provinciam Colonienſem, quod in ſingulis ſermonibus ſuis ad populum faciendis, exhortationes faciant ſpeciales ad inducendum populum congruis modis, ut orationes, jejunia, & alia pia opera, omneſque presbyteri dictæ provinciæ noſtræ, miſſarum in ſolemniis celebrandis, ſpeciales collectas, & ſuffragia noſtro. offerant Salvatori, quatenus Eccleſiæ ſanctæ, & veris Chriſticolis contra quoſcumque perſecutores aut rebelles ejuſdem, præſertim dictam fidem impugnantes, largiri dignetur victoriam & triumphum.

X.

Cur ſingulis feriis ſextis circa meridiem campana magna pulſetur, & cur item quotidie mane & veſperi certorum ictuum pulſatio fiat.

Item, deinceps in ſingulis civitatum & locorum provinciæ noſtræ principalibus Eccleſiis collegiatis & parochialibus, omnibus feriis ſextis hora meridiei vel circa, in memoriam paſſionis & mortis Domini noſtri Jeſu Chriſti, noſtrique redemptoris, ſolemniter campana cujuslibet Eccleſiarum magna pulſetur, ad excitandum Chriſtifideles, ut eadem hora memoriam paſſionis Chriſti & ſuæ redemptionis devotius recolant, & per ejus merita miſericordiam Dei pro præmiſſis, & omni neceſſitate Eccleſiæ implorent. Similiter quoque approbante hoc ſacro Provinciali Concilio, ſtatuimus, ut deinceps in ſingulis Eccleſiis prædictis omni die circa ſolis ortum, in memoriam compaſſionis gloriosæ Virginis Mariæ, pulſetur tribus vicibus campana magna ipſius Eccleſiæ, & prout hactenus circa occaſum ſolis, pro ſalutatione ejuſdem Virginis Glorioſiſſimæ pulſari conſuevit, ad hortandum Chriſtifideles, ut in laude ipſius Virginis incipientes, eam cum ſalutatione Angelica venerentur, ut ipſa quam filius ejus nil negans ſemper honorat, pro nobis & omni neceſſitate noſtra apud Dominum intercedat. Nos enim omnibus contritis & confeſſis in provincia noſtra conſtitutis, qui feria ſexta tempore pulſus in memoriam paſſionis & mortis Domini noſtri Jeſu Chriſti, tria Pater noſter, & tria Ave Maria, &c. Necnon qui tempore pulſus, qui ſingulis diebus fieri debet circa ortum ſolis, ter ſalutationem Virginis angelicam, Ave Maria, flexis genibus oraverit, de omnipotentis Dei miſericordia, & auctoritate noſtra metropolitana, & ordinaria, xl. dies Indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis, toties quoties hoc fecerint, miſericorditer in Domino relaxamus: ſuffraganeos provinciæ noſtræ in Domino hortantes, ut his noſtris Indulgentiis ſimiles in ſuis civitatibus & diœceſibus ſuperaddant,

XI.

ANNO CHRISTI 1423.

XI.

Compassionis B. Mariæ festum, seu memoria, quando in templis agenda.

Ad gloriam sanctæ & intemeratæ Virginis Dei genitricis, pro miseris peccatoribus filium suum crucifixum assidue deprecantis & orantis, cujus laudes, etiamsi omnes arenulæ maris in linguas converterentur, depromere nequirent: nec non ad honorem illius angustiæ & doloris, dum redemptor noster Jesus Christus expansis manibus in ara crucis, pro salute nostra immolatus, matrem suam benedictam dilectissimo discipulo suo Joanni Evangelistæ commendavit, & præsertim ut prophanorum, hæreticorum Hussitarum perfidia, qui imagines ad laudem crucifixi, & gloriosæ Virginis dedicatas, ausu sacrilego comburere, & devastare minime formidarunt, nec formidant, statuimus, & ordinamus, ut festum commemorationis præfatæ angustiæ & doloris beatæ Mariæ Virginis, deinceps singulis annis feria sexta post Dominicam Jubilate, nisi aliquod festum eodem die intervenerit, & extunc prima feria sexta proxima subsequenti, in primis vesperis, matutinis, aliisque horis, necnon in secundis vesperis, in choro tantum, in omnibus Ecclesiis provinciæ nostræ subjectis, secundum notas ac historiam & homiliam de eodem festo compositas, solemniter celebretur; Ut Dominus noster Jesus Christus velamina de cordibus eorumdem hæreticorum auferat, & eosdem ad sacrosanctam fidem Catholicam revocare, & Christi fideles ab erroribus & omni malo per piissimam suam misericordiam præservare & custodire dignetur. Cuicumque autem interessenti huic missæ cum devotione, de omnipotentis Dei misericordia, & auctoritate nostra metropolitana & ordinaria, xl. dies Indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis misericorditer in domino relaxamus. Exhortantes suffraganeos provinciæ nostræ in domino, ut his nostris Indulgentiis similes in suis civitatibus, & diœcesibus superaddant.

Statutorum copia quibus necessario habenda.

Cæterum mandamus omnibus suffraganeis nostris. & eorum cuilibet, ut statutorum in sacro Provinciali Concilio Conclusorum & publicatorum copiam sub forma authentica intra unum mensem immediate subsequentem recipiant, & suis Synodalibus Conciliis faciant publicari intra tempus a jure statutum, ne quispiam de sibi subjectis, de eorum editione prætendere valeat ignorantiam, vel allegare. Et præcipue mandamus decanis Ecclesiarum nostrarum civitatis & diœcesis, ac Christianitatum decanis, quatenus ea in suis Ecclesiis & cappellis conservent & publicent, ac ulterius dent (copiam) Ecclesiarum rectoribus per decanatum eorumdem: alioqui justo impedimento cessante, præmissa negligentes per excommunicationis sententiam, tanquam inobedientes, volumus canonice puniri.

Pronunciatum in Ecclesia nostra Colonienſi, sub anno a Nativitate Domini 1423. die Jovis. 22. mensis Aprilis, sub sigillo nostro præsentibus appenso in testimonium præmissorum.

CONCILIUM SENENSE,

Papiæ seu Ticini primo inchoatum, tum Senis celebratum anno Domini MCCCCXXIII. & sequentibus initio sub Martino Papa V.

De translatione Concilii Papiensis ad Senas.

DE translatione Concilii Generalis a civitate Papiensi ad civitatem Senarum facta anno Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tertio, die vicesima secunda mensis * Junii. Sciendum quod anno prædicto, die vicesimo primo prædicti mensis, in dicto Concilio existentibus pro parte domini nostri Papæ Martini V. reverendis in Christo patribus & dominis Petro Archiepiscopo Spoletano (1), Petro abbate de Rosacio Aquilejensis diœcesis, ordinis sancti Benedicti, & Leonardo magistro & Generali ordinis Prædicatorum, & aliis prælatis & Doctoribus de divisis nationibus: Reverendus in Christo pater dominus abbas sancti Ambrosii Mediolanensis [a] de mane Illustrissimi principis domini ducis Mediolanensis præsentavit præfatis dominis de Concilio litteras credentiales, virtute quarum idem dominus abbas exposuit magnam benevolentiam, quam dictus Princeps

* indictione ima.

[a] Forte, *de parte*. H.

(1) Petrus hic Abbas de Rosacio pro Martino V. ad Concilium Papiense, mox Senense Legatus, filius fuit Comitis Philippini de Miliis, sive Æmiliis, Brixiensis, Joanni Galeatio Vicecomiti Duci Mediolanensi a Consiliis, & in universa ejus ditione Vicarii. Ob ejus præclaras animi dotes, & mirara in rebus agendis solertiam ipsi Pontifici charus adeo fuit, ut eum proprio cognomine veluti nepotem & filium adscripserit in familiam suam, & ampliſſimis honoribus cumulaverit, & præcipue generalis Gubernii Marchiæ Anconitanæ cum plenaria potestate Legati a latere, in quo etiam regimine difficillimis illis temporibus Pontificis mentem mirabiliter adeo adimpleverat, ut in Cardinalium quoque numero, teste Alberto in descriptione Italiæ, idem Martinus illum cooptaverit. Servantur adhuc, in Archivo Comitum Æmiliorum Veronæ, quo gens prænobilis jamdiu migravit, plurimæ Martini V. originales Epistolæ, quæ eidem Petro de Æmiliis, postea de Columna constanter nuncupato Abbati de Rosacio inscriptæ fuere.

ANNO CHRISTI 1423.

ceps habebat ad ipsum Concilium. Et quia dolenter intellexerat in dicta civitate Papiensi pestilentiam epidemialem vigere, dictis dominis de eminenti periculo volens eis præcavere, præsentabat dicto Concilio omnes civitates & oppida suorum dominorum, demptis duntaxat duabus civitatibus, Brixia & Mediolano. Quibus auditis, domini de nationibus retraxerunt se ad partem in aula exteriori, commissariis domini nostri Papæ in aula interiori remanentibus. Et quia dicebatur quod idem dominus abbas habebat illo die necessario reverti, & referre responsionem ad dominum ducem prædictum: post plures instantias præcipitativas, iterum dictam cameram sine concordia de loco translationis, ubi post multas altercationes hinc inde habitas, dominus Andreas Poznanienſis Episcopus pro se & illis de natione Germanica qui erant quatuor in numero, cum videret quod non posset faciliter haberi concordia, dicit præmissis commissariis, quod onerabat dictos commissarios de electione loci, pro translatione dicti Concilii, salvis semper in omnibus decretis Concilii Constantiensis. Consequenter dominus Philibertus Ambianensis Episcopus pro illis de natione Gallicana, qui erant ibi sex in numero, similiter respondit. Postremo vero dominus Ricardus Episcopus Lincolnienſis pro natione Anglicana, quæ plus abundabat in suppositis, respondit similiter, & addidit, quod locum quem dicti commissarii eligerent, dicta natio extunc eligebat. Nullus autem erat ibi de natione Hispanica, neque de Italica, præter dictos commissarios. Et sic domini iverunt ad prandium, quia etiam jam erat hora tarda. In crastino vero de mane tenebatur sessio, in qua post celebrationem missæ per dominum Andream Poznanienſem præsidentem pro dicto Spoletano Episcopo, cantatis litaniis & ceteris orationibus more solito, idem dominus Andreas ascendens ambonem legit quamdam schedulam, quæ nunquam fuerat visa per nationem Gallicanam, cujus tenor sequitur in hunc modum.

Decretum de ipsa translatione ex causa pestis.

Sacrosancta Synodus Generalis Papiensis in Spiritu Sancto legitime congregata, causa pestis inibi notorie vigentis, ipsam civitatem Papiensem mutat, & loco ipsius civitatem Senarum in natione Italica consistentem, tanquam habilem & locum sufficientem pro continuatione ejusdem sacri Concilii, tenore præsentium eligit atque deputat. Qua schedula perlecta, dominus Petrus Archiepiscopus Cretensis respondit, *Placet*, pro natione Italica, licet non haberet super hoc mandatum a natione, nec natio viderat schedulam prædictam. Magister Nicolaus de Suzato doctor in Theologia similiter respondit pro natione Germanica, & dominus Ricardus Lincolnienſis Episcopus pro natione Anglicana.

ANNO CHRISTI 1423.

ACTA SENENSIS CONCILII.

Sequitur Decretum de approbatione processuum, & continuatione in futurum contra Hussitas hæreticos.

Sacrosancta Synodus Senensis Generalis in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentans:

IN ea Petro Archiepiscopo Cretensi, Jacopo Episcopo Spoletano, Petro Abbate de Rosacco Aquilejensi, & Leonardo magistro & Generali ordinis Prædicatorum, nuntiis sanctissimi in Christo patris & domini domini Martini Papæ V. unici & indubitati summi Pontificis specialiter deputatis: ipsiusque reformationem intendens, incipiens a fidei fundamento, præter quod nemo potest aliud ponere, damnationem hæresum Wicleffistarum & Hussitarum, suorumque sequacium extirpationem. Deinde per prætatum sanctissimum dominum Papam Martinum pro viribus procurata tam principum, baronum, divisorumque populorum exhortatione & requisitione, tam etiam plenariæ Indulgentiæ concessione illas prosequentibus, cum pro [a] tali habitione ad diversas partes bina destinatione legati de latere, ratas & gratas habens approbat & confirmat, contra eosdem continuando processus. Decernit omnes persequentes ac procurantes extirpationem dictæ sectæ gaudere omnibus juribus, privilegiis & indultis a jure vel ab homine, peccatorum veniam concernentibus, contra hæreticos insurgentibus concessis, aut infectos labe dictarum hæresum quomodocumque, omnes & singulos eisdem consiliis, auxiliis vel favoribus assistentes, ac eosdem defendentes vel receptantes, nec non victualia, species aromaticas & pannos, sal, pulveres, bombardas, plumbum, vel arma, sive instrumenta bellica, seu res alias quascumque eis adducentes, sive alia quævis negotia vel commercia publice vel occulte facientes cum eisdem; eos etiam qui scienter per dominia, terras, districtus, vel suæ ditioni subjecta, præmissa in toto vel in parte prætatis hæreticis adduci seu apportari, vel subditos suos cum eis negotiari permiserint, pœnis & damnationibus contra hæreticos promulgatis obnoxios fore ac subditos jurisdictionem quorumcumque judicum, extirpationem hæreticæ pravitatis, privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, salviscductibus a quibuscumque personis Ecclesiastis vel sæcularibus, etiam si Pontificali, imperiali, regali & ducali, aut alia quacumque Ecclesiastica vel seculari præfulgeant dignitate, concessis vel concedendis, non obstantibus quibuscumque. Insuper omnes Christianæ religionis principes ac dominos tam Ecclesiasticos, quam seculares hortatur, invitat & monet per viscera misericordiæ Dei, ad extirpationem tanti per Ecclesiam prædamnati erroris omni celeritate, si divinam ultionem & pœnas juris evitare voluerint, evigilent & intendant. Nihilominus disponens hæc Sancta Synodus ante ejus dissolutionem super hujusmodi Decreti executione efficacius providere.

[a] Forte *tibabi* H.

Ratificatio condemnationis factæ per Constantiense Concilium contra Petrum de Luna, & aggravatio contra succedentes & participantes.

Item hæc Sancta Synodus sententiam damnationis & condemnationis in personam damnatæ memo-

memoriæ Petri de Luna, olim Benedicti decimitertii in sua obedientia nuncupati, schismatici & hæretici pronunciati per sacrum Constantiense Concilium, & inhibitionem factam omnibus singulis Christifidelibus sub pœnis fautoriæ hæresis & schismatis, & privationis omnium beneficiorum, dignitatum & honorum Ecclesiasticorum ac mundanorum, & alias pœnas juris infligendo, ut dicta sententia præfati Concilii, cujus totum tenorem hic haberi vult & habet pro sufficienter expresso, latius continetur, ratam & gratam habens, ejusque executionem, continuationem continuare volens, decernit, statuit & declarat, omnes & singulos post obitum dicti Petri de Luna continuantes seu perseverantes in credulitate vel observantia erroris & schismatis ejusdem Petri sic (ut præmittitur) damnati, vel jus aliquod ab eo in eas directe vel per indirectum derivasse aut derivari potuisse prætendentes, seu invicem ejus successedentes, eorumque receptatores, defensores & fautores, cujuscumque status, præeminentiæ vel conditionis existant, etiam Pontificali, Cardinalatus, imperiali vel regali, aut alia quacumque Ecclesiastica vel sæculari præfulgeant dignitate, omnesque & singulos eisdem consiliis, auxiliis vel favoribus assistentes vel receptantes, nec non quoscumque victualia, species aromaticas & pannos, sed & plumbum, pulveres, bombardas vel arma, seu instrumenta bellica, seu res alias quascumque eis adducentes; sive alia quæcumque negotia vel commercia publice vel occulte facientes cum eisdem; eos etiam qui scienter per dominia, terras, districtus vel loca suæ ditioni subjecta, præmissa in toto vel in parte præfatis hæreticis adduci vel apportari, vel subditos suos cum eis negotiari permiserit, fore obnoxios atque ligatos pœnis & censuris in dicta sententia contentis; cum etiam novi erroris inventores non sint, alieno tamen facinori prædamnato suam communionem immiscuerunt, nullo eisdem exceptionis, immunitatis, privilegii, statuti vel consuetudinis præsidio suffragante, per hanc tamen approbationem & declarationem, statutum sive decretum, non intendit privilegiis, habilitationibus, declarationibus quibuscumque personis per sanctissimum dominum nostrum Papam Martinum Quintum concessis & concedendis præjudicium generare, seu in aliquo derogare.

ANNO CHRISTI 1423.

etiamsi.

Concessio indulgentiarum persecutoribus hæreticorum.

Item, quoniam propter negligentiam quorumdam ordinariorum & Inquisitorum deputatorum extirpationi hæreticæ pravitatis, in diversis mundi partibus variæ hæresum species pullulaverunt in gravem Dei offensam, fidei catholice detrimentum, & multarum animarum perditionem: volens hæc sancta Synodus remedium adhibere, statuit atque mandat omnibus & singulis locorum ordinariis ac Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, ut timore, favore, amore & odio quibuscumque postpositis, juxta juris formam solicite intendant Inquisitioni & extirpationi hæresum quarumcumque, & quam primum eis constiterit in locis suæ jurisdictionis aliquos dicta labe infectos existere, eorum captioni & punitioni intendant secundum canonicas sanctiones, quodque ut favoribus opportunis circa hæc eisdem ordinariis & Inquisitionibus assistatur, constitutioni Bonifacii Octavi disponenti super inve-

ANNO CHRISTI 1423.

investigatione, captione, custodia & punitione hæreticorum & fautorum fiendis & procurandis per dominos & rectores temporales locorum, addere cupiens, statuit hæc sancta Synodus, quod quicumque capientes hæreticos, & in potestatem ordinariorum vel Inquisitorum hæreticæ pravitatis effectualiter ponentes, vel eos quos detinere seu capere non possent, de eorum territoriis omnes expellentes aut bannientes, seu etiam requisiti brachium sæculare contra eos præstantes, eam indulgentiam consequantur, quæ dari consuevit personaliter proficiscentibus in subsidium terræ sanctæ. Mandat etiam omnibus ad quos spectat deputare Inquisitores hæreticæ pravitatis, ut in deputatione servetur Concilium Viennense, ac in locis insignibus, vel ubi frequentius pullularet hæresis, quoscumque non deputent, nisi magistros in sacra pagina, si tamen commode possint, Alioquin, alios doctores & aptiores quos potuerint reperire. Hujusmodi quoque decretum prima & quarta Dominica Quadragesimæ, in festo Nativitatis & Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, ordinarii in suis Ecclesiis principalibus, Inquisitores vero præfati in Ecclesia insigni civitatis vel diœcesis, ubi magis viderint expedire, quando populus convenit ad divina, singulis annis perpetuo intelligibiliter publicare teneantur, & singulis Dominicis diebus publice nuntiare candelis accensis pariter & extinctis, & in terram projectis, campanisque pulsatis, omnes hæreticos, credentes, receptratores, fautores & defensores eorundem, excommunicatos, & tales ab omnibus evitari. Hanc autem publicationis formam, quoad constitutiones præfatas Wicleffistarum & Hussitarum, & schismaticorum, quousque viguerint, hæc sancta Synodus observari decrevit. Quod si prædicti ordinarii vel Inquisitores circa observantiam hujusmodi statuti se remissos & negligentes reddiderint, pœnam suspensionis ab ingressu Ecclesiæ per quadrimestre tempus eo ipso incurrant, ac in provincialibus seu Synodalibus Conciliis pro modo culpæ seu negligentiæ contra tales negligentes, ultra prædictam pœnam, provideatur de remedio opportuno, privilegiis, exemptionibus, consuetudinibus & statutis contra præmissa disponentibus, non obstantibus quibuscumque.

Statuta super materia reductionis Græcorum.

Item, in nonnullis Generalium Conciliorum convocationibus Romani Pontifices pro tempore existentes conati sunt Ecclesiam Orientalem reducere ad unionem universalis Ecclesiæ in necessaria fide Jesu Christi Salvatoris; sanctissimusque dominus noster Papa Martinus Quintus, paterno ejus affectu compatiens & afferens, omnes errantes ad unicum Christi ovile reducere perquirens, solicite nuntium proprium sufficienti potestate munitum ad Patriarcham & Imperatorem Constantinopolitanum destinando, ut unioni & gremio sanctæ matris Ecclesiæ possent reincorporari: cujus nuntii expositione audita, Imperator respondit, prout in ejusdem litteris aurea Bulla im..... latius continetur, cujus tenor infra habetur. Ex quibus apparet cum ipsis talia istis temporibus non posse utiliter & fructuose pertractari. Quare hæc sancta Synodus considerans reformationem catholicæ Ecclesiæ necessariam fore, eis pro nunc non aliter exspectatis, decernit ad dictam reforma-

ANNO CHRISTI 1423.

tionem fore procedendum: & cum ſe facultas obtulerit, * vigilare divina clementia, ſinceroque cordis affectu pro viribus intendere eorum reductioni ad gremium fidei catholicæ.

Hoc lecto, oſtendebatur littera Patriarchæ Conſtantinopolitani Bulla aurea ſigillata, & in Græco pariter & in Latino ſcripta. Et primo legebatur Græcum per Ma..... unum ſecretarium domini noſtri Papæ, & conſequenter Latinum per dictum Ma.....Azel, cujus tenor ſequitur.

Inſtrumentum Relationis de ambaxiata facta ad Græcos ex parte domini Papæ, & continet novem concluſiones.

In individuæ ſanctæ Trinitatis nomine. Amen.

Ex edit. Pariſ. an. 1612. cum actis Conc. Piſani & Senenſis.

A Chriſti Nativitate anno milleſimo quadringenteſimo viceſimoſecundo, indictione quintadecima, die decimaquarta Novembris, Conſtantinopoli urbe regia in præſentia domini Imperatoris Romæorum, præſentibus teſtibus infra ſcriptis, ad hæc omnia & ſingula vocatis & rogatis, Reverendiſſimus & integerrimus vir atque clementiſſimus ſacræ theologiæ profeſſor magiſter Antonius Maſſanus, qui dicitur orator & nuntius Apoſtolicus in partibus Græciæ, ad diem decimum Septemb. milleſimi ſupradicti Conſtantinopolim applicuit: qui majori ſuæ honeſtati conſulens, divertit in Peram ad conventum ordinis fratrum Minorum; ſtatimque per reverendos & honeſtiſſimos viros fratrem Guillelmum confeſſorem excelſæ & Chriſtianiſſimæ imperatricis, & magiſtrum Joannem præfati oratoris ſocium. Et ſereniſſimo Principi domino Manueli Dei gratia Romæorum Imperatori idem ſignificavit, primo ſe eſſe nuntium Apoſtolicum miſſum ad ſuam majeſtatem imperialem; deinde ubi & quo in loco eidem gerens morem ſeceſſerat. Tertio vero, quandocumque ſua imperialis majeſtas pro eo mitteret, ipſe ſemper paratiſſimus eſſet. Cui quidem domino oratori Jo..... dominus Imperator per eoſdem dominos venerabiles fratres ad ſuam ſerenitatem tranſmiſſos hujuſmodi reſponſum dedit. Primum lætari ſe plurimum de ipſius adventu; de loco autem in quo erat, vehementer congratulari, & ita meliorem eligere non potuiſſet: demum vero quod propediem pro eodem mittet, quo voluntatem beatiſſimi ſummi Pontificis audiret. Poſtea vero, cum ad diem decimumſextum ejuſdem menſis Septembris ipſe dominus Imperator miſit, idem Reverendiſſimus pater dominus nuntius Apoſtolicus ad imperiale palatium profectus eſt, honorificentiſſime aſſociatus, & ab honorabili domino Bajulo illuſtriſſimi ducalis dominii Venetorum, & alia multitudine nobilium copioſa, tam Græcorum, quam Latinorum: ibique facta majeſtati imperiali reverentia debita, eidem Bullas ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini Martini divina providentia Papæ Quinti, præfatus dominus orator propriis ipſis manibus porrexit: atque benedictione ſanctitatis appoſita, aſſignata, dixit habere ſe ex mandato Apoſtolicæ ipſius ſanctitatis, & ſuæ ſerenitati & Reverendiſſimo in Chriſto patri domino Patriarchæ novem quæſtiones exponere, quibus dominus Imperator reſpondit ſuo loco & tempore ad illas exponendas iterum ſe pro eodem domino oratore miſſurum. Ad diem autem tertium Octobris cum idem illuſtriſſimus Imperator Manuel mittere inſtituiſſet, veluti antea dixerat, ut ipſe una cum domino Patriarcha eas novem concluſiones exponendas attenderet, graviſſima infirmitate oppreſſus eſt, & adeo oppreſſus repente, ut & loquelam omnem, ac ſenſus omnes penitus amiſerit. Quamobrem die decima ejuſdem menſis Octobris, idem Reverendiſſimus dominus orator & nuntius Apoſtolicus, per ſupradictos fratres Guillelmum confeſſorem & magiſtrum Joannem tranſmiſſos ad illuſtriſſimum Principem dominum Joannem ejus ſereniſſimi domini Manuel filium primogenitum, atque Romæorum Imperatorem in prædictis deſignatum, primo apud ipſius majeſtatem condoluit de adverſa &..... .....valetudine excelſiſſimi Patris ſui, deinde modeſtiſſime ac * ipſi ſignificavit, quod legatio beatiſſimi ſummi Pontificis in longiuſculum trahebatur. Ad diem vero decimamquintam eiuſdem menſis Octobris, idem illuſtriſſimus dominus Joannes Imperator junior, advocato in ſuum imperiale palatium præfato reverendiſſimo patre magiſtro Antonio Maſſano, digniſſimo nuntio Apoſtolico, illam ſacratiſſimam Pontificis ſummi legationem in novem concluſiones diſtributam in ſecreto audivit, rejectis ac remotis omnibus præter ſuorum aliquos. Quibus quidem novem concluſionibus accuratiſſime auditis, poſt pleraque verba dixit, uſque ad dies paucos ad ea ſe reſponſurum, quæ ipſi domino oratori placita fierent. Viceſima autem die ejuſdem menſis Octobris, reverendiſſimo in Chriſto patre & domino domino Patriarchæ Conſtantinopolitano ſupradicto publice in Eccleſia ſancti Stephani coram ſuis metropolitanis, calogeriis & (a) præpedibus, atque aliis multis tam Græcis, quam Latinis hominibus, idem dominus nuntius Apoſtolicus eaſdem novem concluſiones expoſuit, quibus & ipſe reverendiſſimus quoque dominus Patriarcha uſque ad dies paucos reſponſurum affirmavit. Ipſæ vero concluſiones, quas illuſtriſſimo domino Imperatori atque reverendiſſimo in Chriſto patri, domino Patriarchæ præfatus dominus orator retulit, hæc habent de verbo ad verbum.

a *Forte* patribus

Sanctiſſimus & beatiſſimus, qui habet cæleſte arbitrium, qui eſt dominus in terris, ſucceſſor Petri, Chriſtus Domini, dominus univerſi, regum pater, orbis lumen, ſummus Pontifex Martinus, divina providentia Papa Quintus, mandat mihi magiſtro Antonio Maſſano ordinis Minorum, oratori & ſuo nuntio in partibus Græciæ, (b) hæc mora vobis reverendo in Chriſto patri & domino domino Joſeph Patriarchæ digniſſimo Conſtantinopolitano, & ſereniſſimis principibus Manueli & Joanni Romæorum Imperatoribus Palæologis, novem nuntiare maximas ſententias.

b *Forte* coram vo

Quarum prima fundatur in domini noſtri Papæ ad unionem ardentiſſimo deſiderio. Cum enim omne ex natura ſua tendat ad unionem, quia non vult totum a ſuis partibus ſeparari, nec partes a ſuo toto, ut unio ſervetur; poſtea quoniam virtus unita fortior eſt diſperſa: ſanctiſſimus dominus Papa non tantum deſiderat unionem ex natura, ſed etiam ultra naturam inclinatam. Tantum optat ratione bonitatis Pontificatus domini noſtri feliciſſimam videre diem illam Eccleſiarum Latinæ Græcæque unionis, ut præter Deum nihil ſupra. Deinde intendit pro hac totum Eccleſiæ Romanæ licitum

ANNO CHRISTI 1423.

tum justum apponere atque honestum: & quod felicius hac in vita suæ sanctitati occurrat, certe ei non venit in mentem: & totum collegium dominorum Cardinalium, omissis omnibus, quasi de re alia non pertractat, quam de ista sanctissima unione. Sed quid dicam de domino legato reverendissimo Cardinale sancti Angeli, qui, ut inferius explanabo, ad mortem se posuit in horrendo mari contra omne medicorum consilium? Tam accenso harum Ecclesiarum Græcæ & Latinæ desiderio ardebat concludendi unionem, ut ecce dicamus, desiderio desideravit Christi vicarius cum suis Cardinalibus hoc Pascha unionis, communionis & pacis (a) secure vobiscum Græcis unica in Ecclesia catholica & Apostolica, rugam non habente, schisma neque dolos.

(a) *forte*, facere vobiscum.

Secunda conclusio, suum habet jus in malis & periculis quæ ex hoc schismate provenerunt hactenus, & quotidie proveniunt, tam spiritualiter, quam temporaliter. Quæ lingua, pater Patriarcha & Romæorum Imperator, sufficit explicare ex hac pestifera divisione sanguinis effusionem, hominum stragem, succensiones, furta, adulteria, homicidia, & similia mala ineffabilia? Propter hoc pessimum malum Græcia nobilis, tam florida, perdidit proprietatem dominii, secularem sapientiam ac morum strenuitatem, principum nobilitatem, plenitudinem populorum, mercatorum affluentias, maris potestatem. In præsenti vero Græcia omnis amissa utriusque hominis pace, guerris inimicorum crucis Christi undique premitur, & in servitutem redigitur. Quid scelestius dici posset, quam quod infideles, fideles Christianos * suppeditantes (b) hac arma movere cogant ut plurimum contra Christianos? Quid inhonestius, quam ut pudicæ dominæ Græcorum, alias timore, nunc amore per viros suos nunc admittantur ad tortorum conjugium, immo per parentes ad dispensationem, si dispensatio habet dici? Nos utique Latinos abominantes, & vocantes nos (c) schillos Francos, cum simus ejusdem fontis renati baptismate, ejusdemque cælestis Patris filii atque heredes & fratres. Sed quod deterius, nisi ista cesset scissura, omnes nunc tam Tartaris quam Turcis obedient, & renuntiabunt Evangelio Christi, & jam servi fient Mahometis, ex carentia prædicatorum pacem, unionem, & salutem annuntiantium eis. Sed circa periculum, ne pereat præsto ex toto Græciæ monarchia irrecuperabiliter, dari forsan consilium * nulliter salubrius, quam se nobiscum unire caritatis vinculo, ut fiat velut antea unum ovile & unus pastor; & ut filii Dei Græci, qui sunt aliqui in Græcia, aliqui in Armenia, aliqui in Syria, aliqui in Bulgaria, aliqui in Turchia, &c. & congregentur in unum Ecclesiæ Rom. consensum: alias omnia per brachium infidelium remedia periculosa certe sunt.

(b) *forte*, ac ma.

(c) *Græce*, σχίλλους [?] es.

(d) *forte*, salvitur.

Tertia conclusio (d) solvatur in requisitione promissi: quoniam reverendus Pater & dominus Episcopus Slomensis, & dominus Nicolaus Eudæmon Joannes, obtulerunt & dixerunt aperte, districte & clare, omni semota obscuritate, domino & sanctissimo Papæ Martino quinto, voluntatem esse Patriarchæ reverendissimi Constantinopolitani, & serenissimi Romanorum Imperatoris, procurare ac curare sine fraude & dolo sanctissimam unionem Ecclesiæ Græcorum cum Ecclesia Latina, sub illa fide quam sancta Romana Ecclesia tenet, & obedientia ad eandem Ecclesiam Romanam: ut intendit dominus noster Papa in suis Bullis credentialibus ad vos reverendissimum Patriarcham, & ad vos serenissimos Imperatores, & ad præfatos vestros; ut etiam testantur hoc litteræ credentiæ reverendissimi domini legati ad eosdem. Ideo dominus noster merito, ut bonus pastor requirit, invitat vos justum ad promissum servandum in sancta sede Apostolica. Divina voce Græca ait Ecclesia: conscientiæ nostræ convenit semper dare operam, ne oves errantes culpa nostra pereant de Ecclesia: & si præter intentum nostrum dominus Theodorus & dictus Nicolaus oratores nostri promiserunt hæc supradicta modo prædicto, ostendetur evidenter sanctitati domini nostri, eos falso exposuisse voluntates nostras, ne dubium remaneat aliqua in parte præfatorum. Veritas quidem non quærit angulos, sed prædicat in plateis, in publicum dicit quod narrat omni (e) alechia * iidem phobiæ, &c.

(e) alethia.

Quarta conclusio creatione legati firmitatem habet. Propter quæ præmissa tam mirifica sanctissimus dominus noster Papa illico Florentiæ creavit dictum legatum ex latere, & publicavit reverendissimum in Christo Patrem dominum Cardinalem sancti Angeli. Qui dominus Cardinalis & legatus propter nonnullas Ecclesiæ necessitates & suas pervenit ad Hispaniam, de conscientia ejusdem domini Nicolai Eudæmon Joannis, oratorum vestrorum; eo quod tunc non erat tempus idoneum navigandi ad Græciam, nec erant præordinata, quæ de necessitate videbantur ordinanda Constantinopoli pro Concilio fiendo. Sine enim Concilio visum fuit, Græcorum & Latinorum præfatam unionem sequi non posse; & ipsis satis erat ad hæc faciendum. Fuit autem prædictus dominus Cardinalis in Hispania gravissima infirmitate detentus, a qua nondum liberatus, in maris periculo se posuit contra etiam salubre consilium medicorum, ut ad implendum opus sui officii veniret, & ut non faceret voluntatem suam, sed voluntatem ejus patris domini Papæ qui misit eum.

Quinta conclusio attenditur penes impedimenta, ex quibus legatus & dominus Cardinalis non ivit ad Græciam. Cum enim versus eandem se parasset ad iter, litteræ supervenerunt Episcopi Theodori, nec non & aliorum multorum, deportatæ per fratrem Macarium & alios nonnullos: in quibus expresse continebatur ex sententia, quod congregatio pro Concilio fiendo prælatorum Græcorum isto tempore fieri non posset, propter inhumanissimam Turcorum guerram, & transitum eorundem ad partes Græciæ. Ac etiam in eisdem litteris renuntiatum est Constantinopoli esse nullum vestigium præparationis Concilii. Incassum ergo supervenisset legatus ad impetratam, immo perturbatam atque inconsideratam omnibus suis in partibus...... prudentia enim si aut adjecto ultimo vult præceptum, judicium medio, & primo consilium; quorum prudentiæ * activum primus non est, secundus abest, tertius subest. Venire ergo non debebat dominus legatus.

Locus obscurus.

* actuum.

Sexta conclusio vigorem habet in destinatione nuntii Apostolici. Quare nec longum iter diuturna mora legati esset sine fructu, si dominus noster Papa habito maturo & digesto consilio deliberavit * promittere me nuntium suum Apostolicum, ut præordinarem congregationem Prælatorum & Græcorum, quæ repræsentat totam ipsorum Ecclesiam, ne in primum inconveniens incidamus, quando oratores imperatoris Constantinopolis in Concilio Lugdunensi se Roma-

* *f.* præmittere.

næ

ANNO CHRISTI 1423.

næ Ecclesiæ univerunt, &, Credo in Deum, prout eadem Ecclesia, publice decantarunt: nec tamen illi reductioni, ut patet, Græcia stare voluit, asserens, ut fertur, sine communi Concilio id actum esse. Expedit quidem hoc ad tollendum vetustissimum malum. Hoc sciam, quatenus quo possum clarissime informare dominum nostrum Papam & legatum, scilicet quo tempore fieri debet istud Concilium, quo loco, & ex quibus Græcorum Prælatis: ad quem finem Concilium, fateor, intendit. Quia cujus finis bonus, ipsum quoque bonum est: & cujus finis malus, ipsum quoque malum est. Si est disputatio plurimum grandæva, si de fide disputatio, procul a nobis: si ad conferendum per doctores Græcos pariter & Latinos summam complacentiam ad (a) *calvvite agathon*.

a Græce καλὸν δὲ ἀγαθόν. H.

Septima conclusio roboratur in certitudine promissi. Unde quæro, si vos, reverendissimus Patriarcha & sereniſſimi Imperatores, intenditis realiter operari, quod unio fiat sub fide quam sacrosancta Romana Ecclesia tenet & servat, & obedientiam ad eandem Romanam Ecclesiam: esto etiam quod alii Græci congregati in Concilio, quia non sint sub dominio vestro temporali, non vellent accedere. Istud idem dominus Episcopus Theodorus, & dominus Nicolaus Eudæmon Joannes obtulerunt Florentiæ pro parte reverendissimi Patriarchæ & sereniſſimi Imperatoris Manuelis, sanctissimo domino nostro Papæ & Legato, non quantum ad intentionem promissionis Imperatoris & Patriarchæ, sed quantum ad verba, promissio indiget, ut fertur, examinatione.

Octava conclusio existit in oblatione domini Legati. Promittit enim certissime illustrissimus dominus Cardinalis sancti Angeli & Legatus ex latere in partibus Græciæ, ubi promissi recto animo & dicto instituto veniatis ad sæpe dictam sanctissimam unionem promptum adjutorium regis Aragoniæ, regis Castellæ, glorioſissimorum, pro fidei triumpho, nec non & aliorum principum: quamvis coacta Deo non placeant. *Hilarem enim datorem diligit Deus.*

Cor. 9.

Nona conclusio terminatur in finali & sancto promisso sanctissimi domini nostri Papæ: Ego nuntius Apostolicus magister Antonius Massanus ordinis Minorum, palam coram omnibus promitto de mandato domini nostri Martini Papæ V. quod si prædicta unio per reverendissimum dominum Patriarcham & imperialem majestatem una cum modis supradictis fiat, quod sanctissimus dominus noster Papa præsto mittet legatum absque mora retardationis cum Prælatis & magistris ad hoc specialiter ordinatis, ubi primo, sicut præmisi in sexta conclusione, sciam tempus hujus sacratissimi Concilii, & locum ejusdem congregationis Prælatorum Græcorum sufficientem & idoneum, & quem finem intenditis esse nobiscum in Concilio, & quomodo.

Diligentiæ pro responsione a Græcis habenda, & causa dilationis.

Post autem has novem conclusiones, ita ut scriptæ sunt, diligenter expositas, idem reverendissimus pater dominus nuntius Apostolicus, magister Antonius Massanus, ad diem vicesimamquartam ejusdem mensis Octobris eundem reverendissimum in Christo patrem dominum Patriarcham secundo convenit & allocutus est super conclusionibus suprascriptis. Item, & die vicesimasexta ejusdem mensis præfatus dominus nuntius Apostolicus supra nominatos fratres Gullielmum confessorem, & Joannem socium suum ad eundem sereniſſimum dominum Imperatorem dominum Joannem misit, ut suæ majestati placeret responsionem sibi dare ad ea quæ nomine beatissimi summi Pontificis suæ serenitati retulerat. Die vero trigesima ejusdem quoque mensis Octobris, iterum dominus Imperator apud eundem reverendum dominum Patriarcham fuit ad tractandum & colloquendum de modo celebrandi Concilii. Kalendis autem Novembris idem sereniſſimus dominus Imperator Joannes misit ad ipsum dominum oratorem quendam ex nobilibus suis Cataciſmon, ad dicendum, ne miraretur, si tam cito minus responsum dabat: quoniam multis & maximis negotiis bellicis impræsentiarum esset implicitus. Deinde quoque ad diem tertium Novemb. dominus nuntius Apostolicus misit ad quendam majestatis Imperialis calogerum & (b) ad Closeps, ut vellent illustrissimum dominum Imperatorem, ac reverendissimum dominum Patriarcham ad hanc unionem sacratissimam excitare. Ad diem vero decimumquartum Novembris præfatus dominus nuntius Apostolicus responsionem habuit ad omnes supradictas conclusiones, tam a reverendissimo domino Patriarcha, quam ab illustrissimo domino Imperatore supradicto: quoniam cum firma ac solida in se esse asserat, idem dominus nuntius Apostolicus hic annotari seu adscribi voluit. Scriptum & publicatum Constantinopoli, quemadmodum retulerunt, & suis sic missis testationibus approbaverunt venerabilis frater Gullielmus confessor supradictus, frater Petrus Capinus custos Constantinopolitanus, frater Ludovicus de Tarasio, frater Damianus de Venetiis, dominus Joannes Arispa, & frater Laurentius de Franciscis, testes ad hæc omnia & singula suprascripta vocati & rogati.

b F. ad C. seph. hoc e ad Cyrum Joseph. H.

Et ego Franciscus Philelphus civis Venetus publica & Imperiali auctoritate notarius, & nostris in Venetorum curia & Constantinopolitana cancellarius, ex relatione & attestatione præfatorum testium suprascripta omnia & singula scripsi, complevi & publicavi.

Ascultatum & collationatum cum originali per me Aimonem Gerbasii Episcopi Maurianensis, litterarum apostolicarum de curia & aliarum in camera Apostolica registrari, * solicitare registratori, die vicesimaoctava Julii anni millesimi quadringentesimi vicesimitertii, de Episcopi prædicti manu propria.

* F. solita rum regiſtr toris, vel regiſtratore

Copia litterarum responsionis Imperatoris Græcorum ad Papam Martinum V.

Sanctissimo in Christo patri & domino domino Martino sacrosanctæ Romanæ Dei catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ summo Pontifici dignissimo, Joannes in Christo Deo fidelis Imperator & moderator Romæorum Palæologus semper Augustus, reverentiam debitam & devotam.

Reverendus vir Ambaxiator vester Antonius presbyter, monachus, theologiæ magister, venit ad nos in gratia sanctitatis vestræ ferens ac accipi..... cognovimus & ab ipsis & a vestro Ambaxiatore quæcunque nobis ipse dixit. Ad primos ejus sermones, qui fere in summa fuerunt, quod ex parte mea dixit Nicolaus Eudæmon, & reverendus Episcopus Olenis Theodorus, quod volumus unionem simpliciter cum Romana Ecclesia. Sed quoniam respondimus ipsi

Amba-

ANNO CHRISTI 1423.

Ambaxiatori ad verbum, a quo Sanctitas vestar de omnibus agnoscet, affirmamus etiam per nostras litteras expresse, quod non solum aliquid tale commisimus, sed neque omnino unquam ipsum in mente dicere habuimus. Sed quod scripsimus in litteris nostris, istud & non aliud nostri Ambaxiatores impositum habuerunt, implere & enucleare propriis sermonibus, videlicet fieri Concilium universale secundum ordinem & consuetudinem sanctorum septem universalium Conciliorum, & quod concesserit Spiritus sanctus ad pacem, istud firmare & tenere. Circa sermones autem ipsius magistri Antonii Ambaxiatoris, post hoc quod quæsivit agnoscere locum & modum & tempus Concilii: Respondemus, de loco quidem Constantinopolim, cum imperium nostrum in præsenti neque aptiorem alium locum habet, neque possemus ire alio propter necessitatem. Verum in qua magis nunc sumus quam aliquando, & etiam propter necessitarem expensarum quibus ipsum negotium indiget. De modo, non necessitatem ducimus esse, omnes sanctissimos Patriarchas, & omnes Episcopos provinciarum nostrarum interesse. Concilii autem hujusmodi expensas omni præterito tempore faciebat imperium, nunc autem similiter esset opus: imperium vero nunc non potest ullo modo, nec facultatem habet ad id faciendum. Qua de causa Sanctitatem vestram rogamus, ut circa hanc rem provideatur sufficienter. De tempore autem, optamus & desideramus ut taliter essent res, quod hodie hoc Divinum opus unionis & nobis placitum, principium acciperet. Sed cum sint circa nos res tales, quales vidit suis oculis Antonius, qui quasi penitus destructis nobis omnibus, sunt sub periculo gladii & hæc civitas & omnia nostra: & non est possibile congregare Episcopos ab Asia, neque ab Europa, propter guerras infidelium. Dicimus quod Deo dante pacem & firmitatem rebus, statim scribemus vobis, & apportatis nostris litteris ad vos, & ex vobis Ambaxiatoribus vestris sumentibus cum exitu & expensis circa Concilium faciendis ab illa die incipiente eo usque ad finitum annum, ut Concilium fiat. Verum hoc magnum desiderium & singularem amorem quem habemus ad tale divinum opus unionis, dicimus & hoc, quod etiam existente guerra infidelium, si Sanctitas vestra fecerit talem pro securitate nostrorum necessariorum locorum, & feceritis excommunicationem terribilem & insolubilem contra quoscunque vestros homines, ut non relinquant nos solos in guerra infidelium, & ipsi in pace sint cum ipsis, sed auxilientur nobis contra infideles, ita quod ipsi infideles non habeant facultatem inferre contra nos armatos nave ipsorum. Et hoc parcet nobis reverendissimus Cardinalis habens ex nobis generalem auctoritatem & vim super istis: Placet nobis incipere unionis opus ab ipsa die qua huc advenerit prædictus reverendissimus Cardinalis: & tunc conveniente sacro Concilio secundum antiquum sanctorum universalium septem præteritorum ordinem & consuetudinem, & veritate sine contentione quæsita, quidquid revelatum fuerit inspirante Spiritu-sancto in hoc sancto Concilio, utrique parti placitum sit, & subsequatur omnis terminus mundi. Itaque fiat universalis unio & infrangibilis & firma Ecclesiarum. Datum in urbe nostra Constantinopolitana millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, die Sabbati quartadecima mensis Novembris, sub nostra imperialis sigilli impressione, & nostra solita rubea subscriptione.

ANNO CHRISTI 1423.

Instrumentum electionis civitatis Basileensis pro celebratione Concilii Generalis proxime secuturi.

In nomine Domini. Amen.

Tenore præsentis publici instrumenti cunctis pateat evidenter & sit notum, quod anno a Nativitate ejusdem Domini millesimo quadringentesimo vicesimoquarto, indictione secunda, die vero sabbati decimanona mensis Februarii, hora tertiarum, vel quasi, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini, &c. *Vide reliqua in sessione prima Concilii Basileensis.*

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Ad idem Senense Concilium spectat, quæ sequuntur ex Odolrici Raynaldi P. O. annalium Ecclesiasticorum tom. 18. *deprompta.*

De rebus ad fidem spectantibus constitutis, de Ecclesiastica disciplina & Christifidelium moribus in primævum decus restituendis agendum erat, sed cum ob turbas in Synodo excitatas saniora explicari consilia non possent, Pontifex eam rem ad sedis Apostolicæ curam revocavit, dunisitque Concilium, de quo ad Joannem Conventrium Toletanum Archiepiscopum hæc scripsit.

Ad Archiepiscopum Toletanum.

Voluissemus, ut per te alios optime sentientes ea gravitate & libertate, qua in re tali conveniebat, agi potuisset de reformatione universalis Ecclesiæ in Senensi Concilio: sed postquam tanta rerum perturbatio secuta est, ut vidisti, in animo nobis est hanc reformationis materiam non relinquere, sed ad prosecutionem debitam intendere in curia nostra: In quo sancto opere te optaremus esse præsentem: sed cum tibi necessarium sit tuam Ecclesiam visitare & ad ipsius regimen prudentiæ tuæ commissum curas tuas cogitationesque dirigere, contenti erimus, ut satisfacias muneri, ad quod specialiter es vocatus a Domino, hortantes nihilominus ipsam fraternitatem tuam, ut quibuscumque locis tua vox, tuaque valebit auctoritas, laborare non tædeat pro honore & Romanæ Eccles. dignitate, sicut in devotione tua plene confidimus & speramus. *Datum, &c.* Perfecit mox promissa Pontifex, Antonium enim Ep. Portuensem, Petrum tit. S. Stephani in Cœlio monte presbyterum, & Alphonsum sancti Eustachii diaconum, Cardinales designavit, ad quos universi fideles referrent, quæ censura castiganda, vel in meliorem ordinem redigenda viderentur; qua de re encyclicæ hæ litteræ exaratæ.

Martinus &c. Ne propter dissolutionem etc. Has litteras integras inferius in Add. ad hoc Conc, dabimus. Manſi.

Indicta porro est Basileensis Synodus decimanona Februarii hujus anni die in Senensi Concilio, ut demonstrant acta ejusdem Concilii, quod præsides Apostolici vigesimasexta ejusdem mensis Februarii dimisere, ac publicis litteris patribus ut ad suas rediret diœceses, septimo Martii die edixere, prohibuereque intentatis gravissimis pœnis tum iis, tum regum ac principum oratoribus, ne ullos celebrarent conventus, quibus Senense Concilium dissolutum renovare vel propaga-

pagare viderentur: quorum decretum Martinus hisce litteris ratum habuit. ANNO CHRISTI 1424.

Ad perpetuam rei memoriam.

Ad sacram Petri sedem divina dispositione vocati ad salutem, tranquillitatem & pacem totius gregis Dominici nobis crediti juxta pastoralis officii debitum curis vigilibus libenter intendimus, & iis, quæ pro quieto statu universalis Ecclesiæ, & reipublicæ christianæ mature & sapientissime gesta sunt, ut illibata permaneant, libenter adjicimus apostolici roboris firmitatem. Nuper siquidem venerabiles fratres Petrus Archiepiscopus Cretensis, & Jacobus Episcopus Toletanus, ac dilecti filii Petrus abbas monasterii de * Rosacio ordinis S. Benedicti Aquilejensis diœcesis, nec non Leonardus de Florentia ordinis fratrum Prædicatorum generalis magister, nuntii nostri, Senensi Generali Concilio præsidentes ad audientiam nostram deducere curaverunt, quod pridem ipsi, matura deliberatione præhabita cum doctoribus & magistris, aliisque sapientibus & prudentibus viris diversarum nationum, qui ad civitatem Senensem causa Concilii accesserunt, & usque tunc permanserant eodem, ad quod neque Prælati, & cæteri, qui hujusmodi Concilio interesse debebant, per novem menses vel circiter expectati, in tanto numero convenerant, quantum rerum agendarum pondus & magnitudo requirere videbatur, ipsorumque Prælatorum & aliorum paucitate pensata, animadvertentes, quod plures ex illis, qui ad Concilium ipsum venerant, inde necessitate coacti recessissent, quam venissent ad illud, sicut quotidie recedebant, nec esset spes adventus aliorum sine longo temporis intervallo, & propterea inter se præmissa provide & mature considerantes, ac sentientes ex longa mora & protelatione dicti Concilii diversa & gravissima pericula non solum statui universalis Ecclesiæ, verum etiam toti Christianitati quamplurimum nocitura verisimiliter imminere, & (quod dolenter referimus) in eadem civitate per nonnullos tales modi indecentes & inhonesti in prosecutione Concilii tenebantur, quod neque ibi sessio publica teneri, neque concluſa & concordata poterant publicari, ex quibus optata Ecclesiæ reformatio juxta desiderium cordis nostri, præmissis obstantibus, nequibat cum libera Prælatorum consultatione compleri, & ne his omnibus mature digestis & ponderatis ejusdem Concilii dissipatio absque deputatione & assignatione loci pro futuro Concilio juxta determinationem sanctæ Constantiensis Synodi sequeretur, civitatem Basileensem pro loco futuri Concilii, inde ad septennium auctore domino celebrandi, de voluntate pariter & assensu prælatorum, magistrorum, doctorum, nationum, & aliorum prædictorum, seu longe majoris partis eorum, elegerunt, deputarunt, & etiam assignarunt; & successive præsidentes præfati ex præmissis & certis aliis legitimis & rationabilibus subsistentibus causis die vicesimasexta mensis Februarii proxime præteriti, præfatum Concilium dissolverunt, ac hujusmodi dissolutionem die septima præsentis mensis per eorum patentes litteras affixas in valvis Senensis Ecclesiæ publicarunt omnibus, qui in virtute præstiti juramenti vel alias ad Generalia Concilia venire consueverunt, ad propria redeundi vel alibi accedendi plenam & liberam licentiam concedentes, ac mandantes venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis abbatibus, Ambaxiatoribus, & cæteris personis cujuscumque status, gradus vel conditionis existerent, qui ad ipsum Concilium convenerant, quatenus extunc in posterum nulli eorum vel nationaliter se congregarent, vel procederent ad aliquem actum, per quem quovis modo ipsum Concilium sic, ut præmittitur, dissolutum continuare viderentur; quod si quis eorum in præmissis ausu temerario foret continuaturus, vel rebellis, aut dissolutionem prædictam impugnaret, aut nullam ipsam duceret, seu eam irritam allegare volentibus præstaret auxilium, consilium vel favorem, cujuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis existeret, etiamsi Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, aut quavis alia dignitate fulgeret, excommunicationis sententiam incurreret ipso facto: inferiores vero beneficiati, qui contra hujusmodi dissolutionem facerent, seu contra ipsam aliquid attentare præsumerent, ultra dictam pœnam, quam, si contra facerent (ut præfertur) incurrerent, eorum dignitatibus & beneficiis perpetuo privati existerent eo ipso, & essent etiam inhabiles ad beneficia in posterum obtinenda, prout in dictis litteris plenius continetur; quare præsidentes prædicti nobis humiliter supplicarunt, ut loci electioni, deputationi, & assignationi, necnon Concilii hujusmodi dissolutioni & litteris prædictis pro ipsorum subsistentia firmiori, robur Apostolicæ confirmationis adjicere paterna diligentia dignaremur.

Nos igitur attendentes præmissa omnia multa cum prudentia, maturitate, & sapientia necessario processisse, loci electionem, deputationem, & assignationem, nec non Concilii dissolutionem, & litteras prædictas, omniaque in eis contenta, & quæcumque inde secuta rata habentes & grata, illa de fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; ac volumus, & mandamus præmissa omnia juxta ipsorum continentiam sub pœnis prædictis, quas contra facientes ipso facto incurrant, ab omnibus Christi fidelibus acceptari & inviolabiliter observari, mandantes ex nunc, & etiam injungentes in virtute præstiti juramenti præfatis & aliis venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis, ac dilectis filiis electis, cæterisque locorum ordinariis, ut præsentes litteras in eorum Ecclesiis publicari faciant, & ad notitiam deducere studeant quorumcumque. Nulli ergo, &c. *Datum Romæ apud S. Petrum* IV. *Idus Martii pontificatus nostri anno* VII.

Missum fuisse Senas cum Leonardo Datho Dominicum e Capranica, qui Pontifici a secretis erat, ad dissolvendum Senense Concilium, cum in eo obortæ essent lites de auctoritate Pontificis & Concilio, eo quod decretum Constantiensis Concilii in alienum sensum referretur, * indicat Joannes Baptista Poggius, cum subdit: *Eo igitur ubi ventum est, sua prudentia effecerunt, ut omissa ejus rei mentione id in civitate Germaniæ Basilea septennio post conventurum indicerent.* Extant ea de re Martini ad Basileenses litteræ, quibus ipsos de soluto Senensi Concilio, deque ingenti honore ipsorum urbi delato certiores fecit, in qua solemnes Episcoporum totius orbis conventus celebrandi essent: namque decretum Patrum Senensium ratum habitum ab sede Apostolica fuisse, tum ad pontificium nomen colendum, & Ecclesiastici ordinis tuendam dignitatem ipsos est cohortatus.

* In Vita Card. Flor.

Dile-

ANNO CHRISTI 1424.

Dilectis filiis proconsulibus, consulibus, & communitati civitatis Basileensis salutem.

Dudum præsidentes per nos in sacro Senensi Concilio deputati, provide considerantes juxta Decretum Concilii Constantiensis circa electionem loci futuri Concilii una cum consilio ac deliberatione Prælatorum ac reliquorum sapientum virorum, qui ad bonum publicum universalis Ecclesiæ intendebant, civitatem vestram Basileensem pro hujusmodi futuro Concilio, quod infra septennium celebrari debet, elegerunt. Præmeditantes enim primo fructum ex hac re in Ecclesia Dei proventurum, dein respicientes ad integritatem vestræ fidei, maturitatem Concilii in rebus agendis, prudentiam & gravitatem, ac præsertim ad singularem devotionem, quam ad sacrosanctam Romanam Ecclesiam geritis, & personam nostram; civitatem vestram maxime dignam præ cæteris statuerunt, in qua cum pace, & quiete tranquilla omnium ad eam confluentium posset teneri futurum Concilium pro statu Ecclesiæ & orthodoxæ fidei augmento. Nos quoque, illamet nobiscum pensantes, confisi de bonitate vestra & erga nos affectione apud omnes comprobata, electionem ipsam loci tamquam commodam omnibus Christianis & nobis acceptam per nostras litteras ratificavimus, approbavimus, & etiam confirmavimus: nam certi reddimur, quod meditantibus vestris consiliis, vigilantia & virtute, pax simul & abundantia adeo vigebunt in civitate præfata, quod qui se ad dictum Concilium conferent, prudentiam eorum, qui talem locum elegerunt, merito laudabunt.

ANNO CHRISTI 1424.

Hoc ergo, filii nobis dilecti, cum existimemus ad commodum & honorem vestrum & totius Christiani populi utilitatem, cooperante Altissimo, cedere debere; notificare volumus devotioni vestræ, rogantes atque exhortantes in Domino ut, sicut decet devotos sanctæ matris Ecclesiæ filios, vestra bona opera ita luceant coram hominibus in protegendo, ac defendendo statum, & honorem Ecclesiæ, ac nostrum, in conservando jura Ecclesiarum, personas Ecclesiasticas honorando, ac permanendo in solita vestrorum cordium puritate, ut merito digni fuisse videamini, quorum civitas potissime eligeretur ad comitium celebrandum: nam ita agendo & homines reddetis propter bonas actiones vestras ad veniendum ad ipsum Concilium promptiores, & præter humanam laudem consequemini præmia laudis æternæ, quæ sunt a Deo benefacientibus constituta. *Datum Romæ apud S. Petrum* IV. *Idus Aprilis anno* VII.

ADDITIONES AD CONC. SENENSE

In Cod. MS. Cardinalis Passionei, in quo continentur plures Bullæ PP. Martini V. Eugenii IV. Joannis XXIII. Bonifacii IX. Innocentii VI. qui scriptus videtur a quodam Petro de Trillia Leodiensi, ut ex nonnullis ibidem obviis colligitur. Hæc in rem nostram derivanda occurrunt.

MARTINI PAPÆ V. BULLA

Confirmans Concilii Senensis Decreta.

Ad Perpetuam Rei Memoriam.

Ad sacram Petri sedem divina dispositione vocati, ad salutem, tranquillitatem, & pacem totius gregis Dominici nobis crediti nostri Pastoralis officii debitum curis vigilibus laboramus, & iis, quæ pro quieto statu universalis Ecclesiæ, & reipublicæ Christianæ mature, & sapientissime facta sunt, ut illibata permaneant, libenter adjicimus Apostolici muniminis firmitatem. Nuper siquidem ex venerabilium Fratrum nostrorum Archiepiscoporum Episcoporum, ac dilectorum filiorum Electorum, Abbatum, & aliorum Prælatorum in sacrosancta generali Senensi Synodo constitutorum significatione percepimus, quod pridem eadem Synodus præsidentibus in ea VV. *Fratribus*, Petro Archiepiscopo Creten. & Jacobo Episcopo Spoletan. ac dilectis filiis Petro abbate Monasterii de Rosacio Aquilejensis diœcesis, necnon Leonardo de Florentia Ordinis Fratrum Prædicatorum generali Magistro nuntiis nostris, inter cætera intendens ad reformationem universalis Ecclesiæ; incipiens a fidei fundamento damnationem hæresum Wicleffistarum, suorumque sequacium, credentium, & adhærentium, per sacrum Generale Constantiense Concilium factam, eorumque extirpationem per nos deinde pro viribus procuratam approbavit & confirmavit contra eosdem continuando processus, & similiter sententiam condemnationis per ipsum Concilium canonice latam in personam damnatæ memoriæ Petri de Luna, olim Benedicti XIII. in ejus obedientia nuncupati, ac inhibitionem factam omnibus Christi fidelibus sub pœnis fautoriæ schismatis, hæresis, & privationis omnium beneficiorum & dignitatum, & honorum in eadem sententia plenius contentis, ratam, & gratam habens, ejusque executionem continuare volens, decernit, statuit, & declarat, omnes & singulos post obitum dicti Petri, seu in vicem ejusdem succedentes, eorumque receptatores, defensores, & fautores fore obnoxios, atque ligatos pœnis, & censuris in dicta sententia latis, denotatis. Præterea quia in nonnullis Generalium Conciliorum convocationibus fere Romani Pontifices prædecessores nostri conati fuerant orientalem Ecclesiam reducere ad unionem Romanæ, & universalis Ecclesiæ, sicut nos etiam nixi sumus, nunc Patriarcha, & Imperator Constantinopolitani super hoc per nostrum specialem nuncium cum summa diligentia requisiti ad hujusmodi reductionem animos intendere viderentur, considerans

rans eadem Synodus confirmationem Ecclesiæ necessariam fore, decrevit illis non aliter expectatis ad dictam reformationem procedere, & etiam super hoc cum se facultas obtulerit pro viribus intendere vigilanter. Alia etiam dicta Synodus ad extirpationem hæresum pullulantium in agro militantis Ecclesiæ salubri, & matura deliberatione providit, ordinavit, & statuit, prout in eorum decretis dictæ Synodi super hoc editis, & in illa solemniter publicatis, quorum tenores de verbo ad verbum inferius inserti plenius continetur. Quare pro parte Archiepiscoporum, Episcoporum, electorum, & aliorum Prælatorum præfatorum nobis fuit humiliter supplicatum, ut eisdem decretis, pro ipsorum subsistentia firmiori, robur Apostolicæ confirmationis adjicere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur attendentes hujusmodi decreta fore justissima, & multa cum providentia, maturitate, & sapientia provisa fuisse, ordinata pariter, & statuta, decreta prædicta, & omnia in eis contenta rata habentes & grata eadem fratrum nostrorum Concilio auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, ac volumus, & mandamus illa juxta ipsorum continentiam atque formam ab omnibus Christifidelibus acceptari, & inviolabiliter observari.

ANNO CHRISTI 1424.

Tenor vero dictorum Decretorum sequitur, & est talis &c.

Desunt Decreta a Compilatore omissa; forte tamen initium eorum est illud quod immediate in Codice subditur, & hic datur.

Sacrosancta Synodus Senensis, generalem (sic) in Spiritu Sancto legitime congregata volentes (sic) Ecclesiam repræsentans, præsidentibus in ea P. Archiepiscopo Cretensi, Jo. (sic) Episcopo Spoletano P. Abbate Rosacio Aquilejensis Diœcesis. & Leonardo magistro, & generali Ordinis Prædicatorum, unici & indubitati summi Pontificis, specialiter deputatis.

Statim in codice subditur sequens Epistola.

Charissimo in Christo filio Henrico regi Angliæ illustri salutem.

PRidem ex dilectorum filiorum nostrorum Senensi Concilio præsidentium significatione percepimus, eos paulo post electionem, & assignationem Civitatis Basileensis pro loco futuri Generalis Concilii ad septennium celebrandi, juxta determinationem sanctæ Synodi Constantiensis, ex justis, & legitimis causis ipsum Senense Concilium dissolvisse. Nam Prælatis, & cæteris qui eidem Concilio interesse debebant per novem menses, vel circiter expectatis, non solum aliqui non superveniebant, sed qui illuc convenerant, pauci quidem numero, metu, & necessitate coacti, quotidie de Civitate Senensi recedere cogebantur, & quod dolenter, & inviti referimus, post secundam sessionem in ipso Concilio canonice celebratam per cives Senenses, & nonnullos alios eis adhærentes *clericos modi* in profecutione Concilii tenebantur, quod in ipsa Civitate, in qua præsidentes nostri, & alii neque tuti, neque liberi permanebant, non sessio publica solemniter teneri, non in nationibus concluſa, & concordata, poterant expediri, & publicari, non missarum solemnia celebrari, quoniam præfati cives, & quidam alii per contumelias, & tumultum in rebus singulis procedentes turbabant omnia, adeo ut non pacem, & reformationem Ecclesiæ; sed discordias, divisiones in nationibus, & scandala quærere viderentur. De quibus ab intimis nostris præcordiis condolentes, quanto magis eos nostris litteris, & nuntiis rogabamus, ut a talibus turbationibus, & molestiis desistere vellent, tanto magis contra decus Apostolicæ sedis honorem nostrum & ipsorum præsidentium insultabant. Nam & clausæ portæ Civitatis fuere, quas sine ipsorum speciali licentia nemini permissum erat exire. Ex quibus & certis aliis rationabilibus causis, quas pro majori honestate Senensium præterimus, videntes præsidentes prædicti ex minis, turbationibus, tumultu dictorum Civium, & aliorum quorundam nihil amplius apud Senas rite fieri, ordinari, aut decerni posse, quod impressione, & violentia non diceretur extortum, & in posterum posset de nullitate notari, præfatum Concilium prout hoc ex sufficiente auctoritate eis concessa facere poterant, dissolverunt absolventes omnes Prælatos, & alios ad ipsum Concilium convocatos, eisque ad propria remeandi liberam licentiam concedentes. Quæ ideo fili charissime Serenitati tuæ significare decrevimus per præsentes, ut præmissorum habeas notitiam pleniorem, & quia dispositi sumus effectualiter prosequi reformationem Ecclesiæ, quæ propter hujusmodi casum, prout desiderabamus, in ipso Concilio fieri, & compleri non potuit; & sicut jam in nostra curia aliquos ex venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus prudentissimis quidem, & sapientissimis viris, pro consummatione reformationis hujusmodi deputavimus, ita in singulis regnis, atque Provinciis aliquos Prælatos notabiles, atque insignes habentes præ oculis solum Deum ad reformandum in partibus illis statum Ecclesiasticum, intendimus deputare. Tuam igitur regiam celsitudinem pronis affectibus exhortamur, requirimus, & rogamus, ut Prælatos illos quos ad provinciam regnorum tuorum missuri sumus, seu quos forsan recipiemus, & deputabimus in eisdem pro nostra & sedis Apostolicæ reverentia, benigne recipere velis, eisque in profecutione reformationis ejusdem tuis regiis favoribus, & auxiliis assistere, & favere, ac ipsos juvare in omnibus, in quibus circa hoc tuum præsidium implorabunt; ex hoc enim apud Deum præmia sempiterna, & apud homimines promereberis indelebilem gloriam, & honorem.

Datum Romæ apud S. Petrum IV. Idus Martii Anno VII.

ANNO CHRISTI 1424.

EJUS-

ANNO CHRISTI 1424.

EJUSDEM PONTIFICIS LITTERÆ ALIÆ.

Universis Christifidelibus præsentes litteras inspecturis salutem.

APostolicæ servitutis officium nobis ex alto commissum exigit, & requirit, ut circa quietem, & pacem Reipublicæ Christianæ, ac reformationem universalis Ecclesiæ, quam omni cum solicitudine plene fieri in Generali Concilio procuravimus, juxta cor nostrum curis, vigiliis intendere studeamus. Nuper siquidem ad audientiam nostram, & venerabilium fratrum P. Archiep. Creten. & Jac. Epis. Spolitini, ac dilectorum Monac. de Rosacio ordinis S. Benedicti Aquilejensis Diœcesis, necnon Leonardi de Florentia ordinis Fratrum Præd. Generalis Magistri, nunciorum nostrorum, qui auctoritate nostra Senensi Concilio præsidebant, considerantes quod Prælati, & cæteri qui eidem Concilio interesse debebant, per novem menses, vel circiter expectati nequaquam in tanto numero convenerunt, sicut agendarum rerum pondus requirere videbatur, & ex diuturna mora, & protelatione Concilii sentiebant diversa, & grandia pericula non solum statui universalis Ecclesiæ, sed etiam toti Christianitati quamplurimum nocitura, verosimiliter imminere; animadvertentes etiam, quod dolenter referimus, per nonnullos in prosecutione Concilii teneri modos indecentes, impedientes, & perturbantes consultationem liberam Prælatorum, ex quibus neque sessio publica teneri, neque concluſa, & concordata cum ea solemnitate, qua convenit, publicari poterant, nec optata reformatio plene fieri, quæ omnibus accepta universalis in posterum haberetur, sed illa ad tempus magis congruum suspensa; & ne Concilium ipsum absque assignatione loci pro futuro Concilio finiretur, civitatem Basileensem pro loco futuri Concilii inde ad septennium auctore Domino celebrandi juxta determinationem sanctæ Synodi Constantiensis, de voluntate, & assensu Prælatorum, magistrorum, & doctorum, nationumque, & aliorum ipsum Senense Concilium constituentium, seu longe majoris partis eorum, elegerunt, deputarunt, & etiam assignarunt; & successive præsidentes præfati, ex præmissis, & certis aliis legitimis, & rationabilibus subsistentibus causis præfatum Concilium die XVI. mensis Februarii proxime præteriti dissolverunt sub certis pœnis in dissolutione hujusmodi tunc adjectis; quam quidem dissolutionem die VII. præsentis mensis per eorum patentes litteras affixas in valvis Senensis Ecclesiæ, publicarunt, absolventes Prælatos, & alios ad dictum Concilium convocatos, eisque ad propria remeandi liberam licentiam concedentes, prout in dictis litteris plenius continetur. Ne igitur propter dissolutionem ejusdem Concilii reformatio universalis Ecclesiæ, & Romanæ curiæ impediatur, & retardetur, quam expediri in ipso Concilio libentissime vidissemus, si debite fieri potuisset; & quia omnia prosequi, & finire intendimus in omnibus suis membris venerabilem Fratrem Antonium Episcopum Portuensem, & dilectos filios nostros Petrum tituli S. Stephani in Cœli monte presbyterum, ac Alfonsum S. Eustachii Diaconum Cardinalem super hoc, & ad recipiendum a quibuslibet dare volentibus informationes, instructiones, & alia, quæ pro hujusmodi reformatione, eis utilia, vel necessaria videbuntur, duximus deputandos. Quæ ideo ad notitiam vestram deducere decrevimus per præsentes, ut præmissorum omnium veram certitudinem habeatis, ne propterea quisquam existimet nos reformationem Ecclesiæ, & Romanæ Curiæ velle negligere, aut differre, ad cujus prosecutionem juxta pastoralis officii debitum, sumus ferventissime animati; etsi præfatis Cardinalibus in scriptis exhibeant, quod nos semper gratum habebimus, ut tandem omnibus collectis in unum, quæ ad reformandum statum Ecclesiasticum, & eamdem Curiam facere videantur, quod principaliter affectamus pro salute fidelium animarum, pro conservatione libertatis Ecclesiasticæ, pro quieto statu populi Christiani, maturius, & consultius ad expeditionem reformationis ejusmodi procedere valeamus.

ANNO CHRISTI 1424.

MARTINI V. LITTERÆ AD SENENSES

Dilectis Filiis Prioribus, Gubernatoribus Communis, & Capitaneis Populi Civitatis Senensis.

COgnita translatione Concilii Generalis de Civitate Papiensi ad civitatem vestram Senensem decreta ex justa causa, postquam necessarium erat mutare locum, remansimus de vestra Civitate, quam paterna charitate diligimus, bene contenti, sperantes in devotione, & fide vestra, quod Concilium apud vos favorabiliter, & benigne tractabitur, & erit liberum, ac securum in vestra protectione, & in rebus omnibus opportune providebitis diligenter. Super quæ via instructionis, & informationis ad vos destinari decrevimus dilectos Filios B. & P. Decretorum Doctores Apostolicæ Cameræ Clericos, quibus velitis in iis, quæ nostri parte retulerint fidem, & in agendis præbere consilium, & favorem. Datum &c.

EJUSDEM LITTERÆ

Ad Principes, & Prælatos, ut veniant, & mittant ad Concilium Senense. In diversis formulis, est Epistola Encyclica.

Dilecte Fili, salutem &c.

JAmpridem ad notitiam tuæ nobilitatis perveniſſe putamus translationem Concilii Generalis de Civitate Papiæ ad Civitatem Senensem ex justa, & legitima causa fuisse decretam de communi consensu, unanimi voluntate omnium, qui ibidem convenerant gratia Concilii celebrandi, cui postquam necesse erat mutare locum, & ad aliam Civitatem pro continuatione ejusdem Concilii, acquievimus, tenentes indubie id pro communi bono Christianæ Reipublicæ factum esse, & propterea cupientes, ut Concilium ipsum in dicta Senensi Civitate juxta determinationem jam factam continuetur, & etiam celebretur, & agenda in ea cum debita providentia, & matura deliberatione Prælatorum, & aliorum prout in tanta re convenit disponeretur, & ordinaretur, nobilitatem tuam, quam statum, honoremque nostrum, & Eccle-

ſiæ præcipua affectione diligere non dubitamus, paternis affectibus requirimus, & hortamur in Domino, ut duos ſolemnes oratores viros notabiles, & inſignes, ac bonis moribus inſtitutos ad ipſum Concilium tranſmittere velis in rebus bene gerendis inſtructos, ac tali experientia doctos, qui pro conſervatione ſtatus Eccleſiæ, Eccleſiaſticæ libertatis, ac pace fidelium diligenter invigilent, & laborent, & in hoc ſciant, & poſſint verbo & opere prodeſſe, conſulere, & juvare, ut per ipſorum, & aliorum, qui ibidem Deo auctore convenient, ſapientiam, & virtutem, illa in Concilio terminentur, & fiant, quæ ſunt ad laudem Dei, extirpationem hæreſum, conſervationem libertatis Eccleſiaſticæ, ac tranquillitatem, & pacem totius populi Chriſtiani. Datum Romæ etc.

ANNO CHRISTI 1424.

SALVUSCONDUCTUS SENENSIUM

Pro venientibus ad Concilium.

UNiverſis, & ſingulis, ad quos fuerint delatæ præſentes, ipſarum tenore facimus manifeſtum, nos Priores, Gubernatores Communis, & Capitaneus populi, Vexilliferque juſtitiæ Civitatis Senarum pro nobis, noſtris ſubditis, vobiſque ad talia obligatis, quam omnibus & ſingulis, cujuſcunque dignitatis, ſtatus, & conditionis exiſtant, venientibus, & qui venerunt, & venient in futurum ad ſacroſanctum Generale Concilium celebrandum in noſtra Civitate Senarum, ſeu ad ipſammet Civitatem ejuſque Comitatum, territorium, & diſtrictum, occaſione, vel cauſa dicti Concilii, damus, & concedimus pleniſſimam ſecuritatem, fiduciam, ac noſtrum, & noſtri Communis ſalvum conductum liberum, & pleniſſimum veniendi, ſtandi, reſidendi, & moram trahendi, ac recedendi cum ſuis facultatibus, rebus, vaſſallis, & aliis quibuſcunque bonis in dicta noſtra Civitate, & ipſius Comitatu, territorio, et diſtrictu toto tempore Concilii, et poſtmodum, ſi per infirmitatem, aut aliam cauſam rationabilem ipſos, vel aliquos ipſorum in eiſdem civitate, & territorio manere contigerit, exinde diſcedendi, & recedendi ſemel, vel pluries, & toties quoties de ipſorum proceſſerit voluntate, libere cum omnibus ipſorum ſociis, familiaribus, equis, valiſiis, arneſiis, & bonis, ac rebus quibuſcunque omni prorſus moleſtia, & impedimento ceſſantibus, petita tamen primitus & obtenta licentia ab eligendis, & deputandis viro pro qualibet natione, auctoritate Domini noſtri Papæ, vel Præſidentium. Ita tamen, quod nulli nationi liceat integraliter recedere de dicta civitate, quouſque Concilium diſſolvatur ſecundum juris formam, ibique libere dicendi, allegandi, proponendi, & tractandi omnia, & ſingula quæ facient, vel videantur facere pro bona reformatione, & proſpero ſtatu Eccleſiæ. Non obſtantibus quibuſcunque cauſis, occaſionibus, ſuſpicionibus, impedimentis, vel obſtaculis pro quibus ipſi, vel aliquis eorum poſſent realiter, vel perſonaliter modo aliquo moleſtari, exceptis duntaxat rebellibus, & exbannitis noſtri Communis, ad quos præſens noſtra ſecuritas, & ſalvusconductus ſine alio noſtro expreſſo conſenſu nullatenus extendatur, quorum rebellium, & aliorum prædictorum nomina ad tollendam omnem ſuſpicionem ab aliis quibuſcunque ad Concilium ipſum venire volentibus in noſtris libris ad hoc deputatis deſcripta ſunt. Hoc etiam declarato, quod Domini temporales, aut eorum oratores poſſint libere venire, & ſtare, & ab inde recedere, prout eis placebit: dum tamen talem, & ita rationabilem ſecum ducant comitivam (quod) per ipſos aut eorum aliquos noſtræ civitati, communitati, territorio, & diſtrictui nullum valeat præjudicium afferri. Et omnia, & ſingula præmiſſa ſub noſtris fide, & juramento, ac ſub obligatione, & hypotheca omnium bonorum noſtrorum præſentium pariter, & futurorum promittimus fideliter, & integraliter obſervare & obſervari facere, dolo, & fraude ceſſantibus quibuſcunque. Quibus omnibus ſupradictis & ſingulis ſtare volumus, & illa obſervare, nec ex aliquibus tractatibus, aut contractibus, ſeu conventionibus factis vel quomodolibet faciendis in poſterum cum quibuſcunque perſonis cujuſcunque dignitatis, ſtatus, gradus, conditionis, ſeu præeminentiæ exiſtant, ullo modo derogare, nec a præſentibus recedere intendimus. Ita tamen quod per hoc non intelligatur per ſacram Synodum Conſtantienſem ſalubriter definita ſuper ſeditione ſchiſmatis præteriti dejectione tunc contendentium de Papatu, inſpirata aſſumptione ejuſdem Domini noſtri Papæ Apoſtolatum in dubium revocandi, aut contra ea, ſeu aliqua eorum proponendi, ſeu quomodolibet attentandi conceſſa licentia. Mandamus igitur univerſis, & ſingulis noſtris ſubditis rectoribus, officialibus, & gentibus armorum noſtri Communis præſentibus, & futuris, quatenus præſentem noſtram proviſionem, ordinationem & ſecuritatem effectualiter obſervent, & impleant, ſub noſtræ indignationis incurſu, & faciant ab omnibus effectualiter, & inviolabiliter obſervari. Datum etc.

ANNO CHRISTI 1424.

Abſolutio Generalis in Regnis Caſtellæ, & Legionis, pro eo quod adhæſerant Petro de Luna poſt ejus damnationem,

A Concilio Senenſi conceſſa.

QUanquam per ſacrum Conſtantienſe Concilium communiter contra omnes, & ſingulas perſonas cujuſcunque ſtatus, ac præeminentiæ forent, quæ quondam Petro de Luna olim Benedicto XIII. in ejus obedientia nuncupato ipſe ab eodem Concilio, ſuis demeritis exigentibus, a Papatu, quem prætendebat ſibi in jure, ſeu ad illum quomodolibet competente addictus extitit, poſt dejectionem hujuſmodi tanquam Papæ obedire, vel ſibi favorem, auxilium impendere præſumerent, nonnullæ tam privationis dignitatum, beneficiorum, officiorum Eccleſiaſticorum, & mundanorum, & inhabilitationis ad illa, quam excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliæque diverſæ ſententiæ ſpirituales, & temporales pœnas continentes, prout in ſententia dicti Concilii latius continetur, fuerint promulgatæ; tamen hæc ſacroſancta Generalis Synodus Senenſis legitime congregata attendens, quod Illuſtriſſimus Princeps, & Sereniſſimus Dominus Joannes rex Caſtellæ, & Legionis, & Illuſtriſſima Regina, necnon Archiepiſcopi, Epiſcopi, Principes, Duces, comites, & barones, abbates, decani, præpoſiti, archidiaconi, & alii Prælati, cæterique clerici, & religioſi, ac laici, & alii habitatores, & incolæ in regnis, & dominiis dicti regis exiſtentes poſt ejuſdem Petri dejectionem,

& et-

& etiam post assumptionem SS. Domini nostri Martini divina providentia Papæ V. ad apicem summi Apostolatus, ante tamen publicationem factam in dictis regnis eis notam in obedientia dicti Petri permanserunt, & iidem tanquam Papæ obedierunt, ex certis rationabilibus causis justum (sic) judicant æquumque fore censens eos, vel eorum aliquem minime dicti Concilii decreti sive sententiæ super hoc latæ vinculis innodari, per hanc suam irrefragabilem Constitutionem perpetuo duraturam decernit, & declarat præfatos Regem, ac Reginam, Archiepiscopos, Episcopos, Prælatos, Principes, Duces, comites, & barones, ac alios supradictos a tempore dejectionis dicti Petri, in ejus obedientia permanentes, & ex tunc usque ad diem assumptionis præfati Domini nostri Papæ, & declarationem regi, & reginæ, ac aliis principibus in obedientia dicti Petri existentibus, & publicationem in dictis regnis, ut præmittitur factam in eo statu quantum ad pœnas in eadem sententia duntaxat contentas fuisse, & esse, in quo ante dejectionem dicti Petri existebant. Et nihilominus eadem Synodus Regem, Reginam, Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Prælatos, Principes, Duces, comites, barones, milites, & alios supradictos, ac tam clericos, & religiosos, quam laicos dictorum regnorum cujuscunque status, gradus, ordinis, præeminentiæ, vel conditionis existant, & quamvis Ecclesiastica, vel mundana dignitate perfulgeant, qui ante publicationem prædictam ejusdem Petri, & post publicationem eandem præfatæ sententiæ, & ipsi Domino nostro obedivirunt (sic) ab omnibus, & singulis prævaricationis, excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque sententiis, censuris, & pœnis spiritualibus, & temporalibus, quas forsan præmissorum occasione quomodolibet incurrerunt, ad cautelam absolvit, & decernit plenarie absolutos, ipsasque pœnas, sententias, & censuras tollit, cassat, irritat, & annullat, ac haberi vult penitus pro insertis (infectis), dictosque Regem, & Reginam, Prælatos, Principes, Barones, & omnes, & singulos alios prædictos ad dignitates, famam, honores, officia, & beneficia quæcunque sæcularia, vel regularia, & alia in statum pristinum in quo erant ante dejectionem ejusdem Petri, quantum ad pœnas prædictas reintegrat, restituit, & reponit, eosque habilitat ad præmissa, & quæcunque alia in posterum canonice obtinenda, ac omnem nihilitatis, & infamiæ maculam sive notam per eos, vel eorum aliquem occasione obedientiæ præstitæ dicto Petro post dejectionem, & ante publicationem hujusmodi forsan contractam penitus abolet, & abstergit, & cum personis Ecclesiasticis, secularibus, & regularibus dictorum regnorum ex obedientia præstita dicto Petro ante publicationem prædictam, si aliquam irregularitatem forsan incurrerint, quodque in susceptis ordinibus ministrare, atque ad suscipiendos ordines promoveri libere, & licite possint, ad cautelam super hujusmodi irregularitate dispensat, statuens, ac decernens, quod de præmissis, aut eorum aliquo contra Regem, Reginam, Archiepiscopos, Prælatos, Principes, & alios supradictos, seu eorum aliquem in judicio in Romana Curia, vel extra eam aliqua opponi, excipi, aut allegari non possint, quoquomodo. Per præmissa autem super causas per sententiam terminatas, & decisas, ac in Romana Curia, vel extra eam adhuc pendentia indecisa nullum intendit præjudicium generari. Datum &c.

ANNO CHRISTI 1424.

TICINI CONCILIUM

ANNO CHRISTI 1423.

Generale inchoatum; Senas dein translatum; ac tandem Basileam indictum

Anno 1423.

„ EX decreto Constantiensis Concilii, Generale Concilium post quinquennium habendum erat, idemque Ticinum indixerat „ Martinus Papa V. constitutione sua ea de re „ in eodem Constantiensi Concilio promulgata. Ad statam ergo diem Ticinum factus est „ Patrum conventus; ibique cœptum Concilium „ aliquandiu subsistit, donec grassantis luis terrore victa Patrum constantia, transferre Senas Concilii sedem in publica sessione statuerunt. Postremæ hujus sessionis acta recitat Labbeus; nec quidquam aliud suppeditat de Concilii illius exordio. Hujus defectum supplendum hic censui, adductis in medium iis, quæ de Concilii exordio tradit „ continuator Niemii in Chron. vulgat. ab Ecardo inter Hist. Med. Ævi to. I. pag. 1546. „ Ita vero ille.

Appropinquabat tempus quinquennii, infra quod juxta Bullam suam, & Decretum Constantiensis Concilii summus Pontifex Concilium celebrare debebat, quod ipse ante discessum suum de Constantia solemniter indixerat. Actumque est ergo secretiori consilio cum fratribus, ut Pontifex ipse præmitteret aliquos ad civitatem Papiæ prædictam, quod Concilium illud inchoarent. Ipse vero cum Cardinalibus, initiato Concilio, sequeretur. Destinavit itaque pro hoc præsidentes suos numero IV. videlicet Petrum Donatum Archiepiscopum Cretensem, nunc vero Episcopum Paduensem; Jacobum de Campo Episcopum Spoletanum; Petrum abbatem de Rosacio Aquilejensis diœceseos, referendarios suos; & fratrem Leonardum de Florentia generalem magistrum ordinis prædicatorum, qui ad civitatem Papiensem accedentes neminem fere invenerunt, præter duos abbates de Burgundia, qui illuc pro celebratione præfati Concilii jam convenerant. Statuto tamen die præsidentes ipsi una cum iis, qui aderant, convocatis etiam Prælatis circumvicinis, in Dei nomine Concilium inchoarunt. Et in prima sessione missam celebravit reverendus pater Dominus Andreas Episcopus Poznaviensis, & sermocinatus est magister Joannes de Ragusio ordinis prædicatorum. Sicque per multos dies steterunt paucis adhuc comparentibus. Supervenerunt tandem ex Anglia Prælati, & abbates aliquot, cum quibus vix aliquid fieri poterat, quoniam Concilium carebat partibus suis. Nam de natione Germanica nullus venerat; & de natione Gallicana erat Episcopus unus tantum, vi-

n. 1423. x Mansi upp. to. IV. g. 157.

videlicet Ambianenſis, qui de Epiſcopatu Conſtantienſi in Normandia litigabat. Et licet forte cum his paucis, qui aderant, multa potuiſſent expediri, tamen parum momenti agnoſcentes fore quod eſſet, licet forte juridice, a paucis ſtabilitum, decreverunt adhuc modicum abſentes præſtolari. In hac itaque expectatione ſtantibus tam præſidentibus Papæ, quam cæteris paucis, ſupervenit Papiæ grandis peſtis, quæ compulit præſidentes ad transferendum Concilium ad alium locum tutum & ſanum, habitaque ſuper hoc conſultatione de communi omnium ibi congregatorum concordia in ſolemni ſeſſione, translatum eſt tandem de Papia Concilium ad civitatem Senarum, in quo loco major multitudo convenit ex omni natione, quam Papiæ convenisſet.

ANNO CHRISTI 1424.

„ Juvat hic pariter de Senenſi Conc. ali-
„ quid addere non proletarium, quod erui ex
„ conſilio quodam Abbatis nondum, ut ar-
„ bitror, vulgato, & a MS. Codice Felini
„ mihi ſubminiſtrato. Eſt vero diſceptatio
„ quædam diſputata Senis, ubi abbas ille Si-
„ culis juris canonici profeſſorem agebat. Di-
„ ſcutiendum ibi proponitur, num principes
„ laici, & clerici *ſine prælaturis* intereſſe Con-
„ cilio deberent. Qua occaſione hæc narrat: *Dum de hoc facto in Conc. Senis habito tempore Martini Papæ, anno Domini MCCCCXXIV. caſus diſceptandi accidiſſet, varii varia dicebant. Nihil tamen circa hoc determinatum extitit.*

ANNO CHRISTI 1424.

CONCILIUM PROVINCIALE HAFNIÆ,

ANNO CHRISTI 1435.

ANNO CHRIST 1425.

In Regno Daniæ celebratum anno Mccccxxv. feria quinta poſt feſtum ſancti Canuti regis & martyris, præſide Petro Luckio Archiepiſcopo Lundenſi, una cum Epiſcopis Viburgenſi, Burglavienſi, Roſchildenſi, Othonienſi, Ripenſi & Arhuſienſi, aliiſque Prælatis, abbatibus, decanis, præpoſitis, omniumque diœceſium archidiaconis, prioribus, cantoribus, cæteriſque Eccleſiarum ac cleri rectoribus.

IN ea, *inquit Iſaacus Pontanus hiſtoriæ rerum Danicarum lib.* IX. multa quæ a prioribus & prædeceſſore præſertim Archiepiſcopi jam ante ſtatuta fuerant, novo decreto reſumpta ac confirmata: & addita denique iiſdem perplura, ſed omnia ejuſmodi, quæ ceremonias Eccleſiæ & mores cleri, non fidei aut dogmata pietatis ſpectarint, ſtatutumque ante omnia ut preces pro rege & regina, Erico & Philippa, proque ſtatu totius regni tranquillo quotidie in Eccleſiis fierent, & iis, qui Eccleſias fundarant, earumque ædificationes promoviſſent: Quorum in cenſu primo loco nominata ſereniſſima Valdemari III. filia, laudatæ memoriæ Margareta, trium horum regnorum quondam regina. Indeque ſuper vita & veſtitu cleri decreta lata, ut ii ſe gererent, ne in delicta tantum, ſed ne in ſuſpicionem quidem delictorum incurrerent: præſertim crapulam & ebrietatem, luxum & libidinem fugerent, concubinas domeſticas procul amandarent; monialium clauſtra non ingrederentur; diverſoria nulla aut cauponas frequentarent; arma niſi iter facientes, non geſtarent; veſtes & habitus eorum omnis honeſtatem præferret; manicas ad cubitum propendentes non haberent; veſtes pellibus ſuffultæ, exceptis pileis, fimbrias haud explicarent; nullis inſtitis aut limbis oræ earundem ornarentur. Moniales non niſi cum venia cœnobio ſuo excederent: Epiſcopi neminem ex clero alterius diœceſeos ordinarent, aut ſuæ Eccleſiæ præficerent, niſi conſciis ac commendantibus iis, quorum intereſſet: Idemque presbyteris imperatum: Quibus conceſſum eſſet celebrare divina officia in iis ſacellis, quæ ad publicas vias peregrinantibus erant poſita, verabantur id tamen facere cælo tempeſtuoſo & locis minus tutis aut honeſtis. De homicidis quoque decretum, ut certo quidem tempore ab Eccleſia eſſent ſemoti, ſed feria tandem ac vera pœnitentia demonſtrata, in eandem reciperentur. Addita demum & alia, de decimis, de hereditis ac bonis cleri, deque iis, qui pacem regis ac regni, ut & libertatem Eccleſiæ Danicæ violarent, quique ditiones ejus ac juriſdictionem invaderent, aut officerent immunitatibus, eos ſimileſque omnes ab Eccleſiæ communione procul habendos. Quorum præter alia, illud de homicidis, ut (a) exorbitantis libertatis vitium, ætas poſterior, ſalubriter correxit: eſt que cædium licentia capitali pœna per leges repreſſa. Verum ne quid a nobis omiſſum videatur, ipſius hujus, de qua loquimur, conſtitutionis, cujuſmodi ea concepta verbo tenus fuit, exemplum ſubjeci.

a *De hoc rore Ponta conſule Spe danum, ann. 142 num.* 5.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, Filii, & Spiritus ſancti. Amen.

PEtrus Dei gratia Archiepiſcopus, omnibus & ſingulis Prælatis, abbatibus, decanis, capitulis, conventibus, plebanis, Eccleſiarum rectoribus, clero & clericis, ac aliis Chriſti fidelibus, tam religioſis, quam ſæcularibus univerſis, per Lundenſem civitatem, diœceſes, & provinciam conſtitutis, ſalutem in omnium Salvatore. Paſtoralis cura regiminis illo eſt jugo ſolicitudinis onerata, ut in commiſſa vinea Domini concurrentibus exceſſibus, reformatis moribus, placitatiſque virtutibus, per vigilantiam proviſioniſque ſarculum, vitia ſtudeat exſtirpare. Nos itaque una cum venerabilibus fratribus noſtris dominis, Laugone Viburgenſi, Petro Burglavienſi, Joanne Roſchildenſi, Naſnone Othonienſi, Chriſtierno Ripenſi, & Ulrico Arhuſienſi, eadem gratia Eccleſiarum Epiſcopis, ſuffraganeis & aſſeſſoribus noſtris; præſentibus ex parte domini Henrici Sleſvicenſis Epiſcopi, Hermanno Dene canonico, & Joanne Selle perpetuo vicario Eccleſiæ Sleſvicenſis, ejuſdem Epiſcopi valetudinem, ſenium & legitimum impedimentum prætendentibus; licet (b) nulla ex parte domini Rivallienſis hic in præſentiarum comparente: ſacro, cui nuno licet immeriti

b *Lege*, nul lo. H.

ANNO CHRISTI 1425.

riti præſidemus, approbante Concilio; infra-ſcriptos per felicis memoriæ dominum Petrum, quondam Lundenſem Archiepiſcopum prædeceſſorem noſtrum, in Concilio Provinciali Helſingbord celebrato, articulos innovamus.

Primo, ut ſi quis in hoc ſacrilegii genus irrepſerit, quando aliquem Epiſcopum Dacianæ provinciæ hoſtiliter fuerit inſecutus, vel percuſſerit, aut ceperit, ſeu banniverit, ſive ſocius fuerit facientis, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, ſive conſilium dederit, aut favorem, ſeu poſtea receptaverit, vel defenſaverit ſcienter eundem, ſive etiam extorquere præſumpſerit ab ipſis Epiſcopis, aut ſuis conſanguineis, affinibus vel amicis, per minas aut cruciatus corporis, ſeu alio quocumque modo litteras promiſſionis, cautionis, aut alicujus obligationis, ſub quacumque forma verborum, etiamſi beneplacitum continere videantur, concedentes de excuſando, vel quittando eas pro captione, violentia & injuriis ipſis Epiſcopis factis: quas cautiones tanquam per vim & metum extortas, auctoritate præſentis Concilii, decernimus eſſe irritas & inanes: ſicut & reus læſæ majeſtatis, perpetuo ſit infamis, & perpetuo anathematis mucrone percuſſus. Itaque & ipſius filii per lineam maſculinam deſcendentes, uſque ad ſecundam generationem, reddantur ipſo facto inhabiles, ad Eccleſiaſtica beneficia, per totam Lundenſem provinciam, in omnibus diœceſibus, & civitatibus obtinenda: necnon ſint inhabiles ad exactiones, juriſdictiones, adminiſtrationes ſpirituales & temporales; caſtra, villas, & oppida ſeu quaſcumque alias poſſeſſiones Eccleſiæ, quocumque nomine cenſeantur, ad dies ſuos vel tempus aliquod determinatum, ſub annuo cenſu, vel in conceſſu, ſeu alio quocumque titulo, vel colore alieno acquiſito aliqualiter obtinendi. Terra quoque ipſius, ſi quam habeat propriam, vel titulo pignoris, ſeu quocumque alio modo acquiſitam; necnon locus ſeu loca alia, in quibus Epiſcopus captus detinebitur, ſeu ipſe capiens tranſierit, quamdiu ibi moram fecerit, & poſt ejus receſſum inde, per triduum, quamdiu ipſa detentio duraverit, auctoritate præſentis Concilii, Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto. Clerici vero, qui hujuſmodi durantibus captionibus, in locis ſic interdictis divina ſcienter celebrare, immo potius profanare præſumpſerint, præter excommunicationis ſententiam, quam ipſos incurrere volumus; omnibus & ſingulis ſuis beneficiis Eccleſiaſticis ipſo facto auctoritate qua ſupra ſint privati, & inhabiles ad quæcumque alia beneficia. Item ut quicumque diabolo inſtigante, aliquem Prælatum vel Canonicum cujuſcumque Cathedralis, vel collegiatæ Eccleſiæ, noſtræ provinciæ, ſeu aliquam perſonam dignitatem Eccleſiaſticam habentem, regularem & ſecularem, per laicos ſeu alios, abſque loci ordinarii juſto mandato, capi ſeu interfici, vulnerari, membro mutilari, vel alias ſcandaloſe tractari contigerit, & de hoc conſtiterit manifeſte; uſque ad liberationem perſonæ captæ, ac ſatisfactionem debitam & emendam, eo ipſo per totam illam diœceſim, in qua captus detinebitur, ſeu hujuſmodi facinus ſit commiſſum, ſileatur generaliter a divinis: & denuncietur hujuſmodi malefactor, cum ſuis malefactoribus & fautoribus, & complicibus, de quibus conſtiterit manifeſte, excommunicatus, per totam noſtram provinciam Daciæ, interdictum ſub pœnis inferius annotatis. Si vero regulares vel ſæculares, clerici vel monachi, noſtræ provinciæ, injurioſe capiantur, mutilentur, ſeu trucidentur, dum de hoc conſtiterit manifeſte, tunc in tota provincia, ubi hujuſmodi captus detinetur, uſque ad ipſius inde deliberationem; necnon ubi hujuſmodi malefactores domicilia habuerint, morentur vel tranſitum fecerint, & per triduum poſt eorum inde receſſum ſileatur ſimiliter a divinis: & hujuſmodi malefactores per totam hujuſmodi diœceſim, uſque ad ſatisfactionem debitam, excommunicati denuncientur nominatim, de quibus conſtiterit manifeſte. Inſuper ut omnes & ſinguli, qui bona Eccleſiaſtica, redditus, clericos & Eccleſiaſticas perſonas provinciæ noſtræ, rebus ſuis aut meliori parte earundem ſpoliaverint, vel bona decedentium clericorum rapuerint, ſeu tallias collectas, vel onera clericis vel eorum familiis vel colonis, ſine Prælatorum, capitulorum licentia, conſenſu & voluntate impoſuerint; ſeu clericos vel eorum familias, vel colonos injurios ab hoſpitalitate gravaverint; aut redditus Eccleſiaſticos, ſeu decimas Eccleſiaſticas ſibi uſurpaverint violenter; ſeu homines ad Eccleſias confugientes, vel infra loca immunitatis conſtitutos, ceperint vel extraxerint, ſeu capi vel extrahi mandaverint, niſi in caſibus præmiſſis; vel per ſubtractionem cibi & potus ipſos exire compulerint loca ſacra; ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, & per provinciæ Eccleſias excommunicati denuncientur, de quibus conſtiterit manifeſte: a nullo niſi a diœceſano, præſertim in mortis articulo, facta prius condigna ſatisfactione abſolvendi: & alias in morte, Eccleſiaſtica careant ſepultura. Item ut clerici beneficiati, in ſacris ordinibus conſtituti, qui juriſdictiones vel advocatias temporales, a laicis ſibi commiſſas, ſive committendas exercere præſumpſerint; niſi infra menſem a præſentis Conſtitutionis notitia, maturando eas demittere curaverint cum effectu; adminiſtratione ordinum eo ipſo ſuſpenſi, & a beneficiis Eccleſiaſticis, quæ occupant, ſint privati: & ſi poſtea indurati, niſi infra quindecim dies, poſt lapſum menſem ſupradictum, advocatias, juriſdictiones & exactiones prædictas non (a) demiſerint penitus cum effectu, extunc excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto. Item, ut in cauſis matrimonialibus, nullus alius, quam Epiſcopus, ſi præſens fuerit, & commode poterit, ſententiam proferre præſumat, vel juriſperitus vice ſua, cui is hujuſmodi cauſam committendam duxerit.

(a) *Pro* dimiſerint.

Ad hæc autem innovamus quoſdam felicis recordationis domini Magni, quondam Archiepiſcopi Lundenſis, prædeceſſoris noſtri, in provinciali Concilio ſtatutos articulos, qui ſequuntur. Excommunicamus omnes & ſingulos, qui Eccleſias cauſa lucri, odii, vel favoris alicujus, aut alia quacumque de cauſa, jure ſuo privare præſumunt: etiam illos, qui bona clericorum decedentium injuſte rapiunt, & ſibi imburſant. Illos qui homines in Eccleſiis, vel turres Eccleſiarum, vel alia ſacra loca incaſtellant, & munitiones & fortalitia inde faciunt, ſine locorum ordinariorum inquiſitione & conſenſu. Etiam illos qui cœmeteria violant, vel violari mandant. Etiam illos, qui per minas vel cruciatus corporis compellunt aliquos ſe excuſare vel quittare pro damnis & injuriis, Epiſcopis, Eccleſiis, eccleſiaſticis, vel ſacerdotibus, clericis vel eorum familiis, vel colonis illatis. Etiam illos, qui Eccleſias incendunt, vel infringunt,

vel

vel libertates earum infringere, aut perturbare contendunt. Item, excommunicamus clericos divina celebrantes scienter, præsentibus hujusmodi malefactoribus: quos etiam sic celebrantes irregulares esse declaramus per præsentes. Item, excommunicamus illos qui hujusmodi malefactoribus consilium, auxilium, vel consensum in suis maleficiis administrant: necnon & illos qui eadem faciunt, vel fieri mandant, aut procurant. Nec aliquis prædictorum nisi per Episcopum diœceseos, facta prius satisfactione competenti, super damnis & injuriis, a dictis sententiis possit absolvi. Personas quoque omnes quacumque dignitate & status præminentia præfulgentes, universitates civitatum vel locorum, aut consules eorumdem, qui ut nullus conqueratur coram judice Ecclesiastico prohibent, vel statuta condunt contra clerum & Ecclesiasticam libertatem; hoc edicto tali pœna volumus puniri, scilicet quod personæ talia de cætero committentes modo quolibet, excommunicationis universitatis sententiæ subjacent ipso facto.

Nos igitur Petrus Dei gratia, Lundensis Archiepiscopus præfatus, præmissis articulis dominorum nostrorum prædecessorum in suo vigore & robore duraturis, sacro cui nunc præsidemus approbante Concilio, articulos addicimus infra scriptos: statuentes, quod omnes clerici, tam seculares quam religiosi, metropolitico & diœcesano nobis jure subjecti, quod pro serenissimo domino Enrico Dei gratia Daciæ, Sveciæ, Norvegiæque rege, duce Pomeraniæ, & illustri contorali sua, domina Philippa regina, necnon pro iis qui pro tempore fuerunt Daciæ regibus & reginis; necnon pro statu pacifico, Ecclesiastico & temporali, in Missis & quotidianis orationibus suis fundant preces ad Dominum devotas: ut in præsenti vias eorum dirigat per suorum semitas mandatorum, & in futuro præmium eis tribuat beatorum. Item, omnes & singulas personas Ecclesiasticas, tam religiosas, quam seculares nostræ provinciæ hortamur, & in Domino monemus, ipsisque auctoritate, qua supra, firmiter præcipiendo mandamus, quod pro Ecclesiarum, monasteriorum, claustrorum & aliorum locorum quorumcumque in quibus degunt, fundatoribus, institutoribus, dotatoribus, patronis, aliisque quibusvis benefactoribus, vivis & defunctis: Etiam, quod pro serenissima domina Woldemari filia, Margareta bonæ memoriæ, istorum regnorum quondam regina, & Ecclesiæ Dacianæ directrice speciali, ad Dominum Deum continuas fundant preces, humiles & devotas. Item, ut universi clerici, vitam & mores in melius reforment: ut ea quæ ad ipsorum statum & honestatem pertinent, cum magna cautela custodiant, non solum; sed etiam ab omni specie mali se studeant cohibere, a crapula & ebrietate, quæ sunt libidinis incentiva. Publicas etiam in suis domibus, sub pœna canonis, non habeant concubinas; Tabernas non visant; arma non portent, nisi propter necessitatem & viarum pericula, in itinere constituti. Manicas ad cubitum pendentes, cum magna superfluitate non habeant; vestibus etiam a retro, vel a lateribus fissis, exceptis vestibus pro via necessariis, sub pœna Concilii * Constantini, non utantur: quæ est ut talibus utentes vestibus, ac perceptione fructuum suorum beneficiorum per mensem sint privati. Clausuras monasteriorum & monialium, sub pœna excommunicationis terna monitione præmissa, absque rationabili & manifesta causa, & sine superiorum suorum licentia, ingredi haud præsumant. Ipsisque monialibus, ubicumque infra nostram provinciam degentibus, sub pœna excommunicationis stricte præcipiendo mandamus, ne septa monasteriorum suorum de cætero exeant, sine rationabili, necessaria & urgente causa, nec nisi superiorum suorum prius petita licentia & obtenta. Plebani itaque Eucharistiam, reliquias & ornamenta Ecclesiarum, præcipue ad usum altarium spectantia, in statu decenti & mundo diligenter custodiant & observent. Si quis vero ea incaute reliquerit, tribus mensibus ab officio suspendatur. Cæteraque cum diligenti cura observent, quæ observari præcipiunt sanctorum canonum sanctiones. Aliud: Si quis in præmissis vel aliquo præmissorum excesserint, contra eos locorum ordinarii, per censuram Ecclesiasticam, monitione præmissa canonica, tandem vero ad beneficiorum privationem, una cum aliis pœnis, quæ hujusmodi a canonibus infliguntur, procedere non omittant. Item, Episcopus qui sciens ordinaverit clericum alienæ diœceseos, sine commendatitiis illius, cui interest eas dare, per annum a collatione ordinum esse suspensum. Taliter vero ordinatum ab exsecutione ordinis sic suscepti, suspensum esse declaramus, donec secum per ordinarium suum fuerit dispensatum. Item, statuimus, ut nullus presbyter, in Ecclesia, ignotum seu peregrinum clericum ad celebrationem divinorum, in publico præsumat admittere, nisi litteras suæ ordinationis, seu litteras diœceseos Episcopi, vel ipsius vicarii, plenam de hoc fidem facientes exhibeat: contrarium faciens in sex grossos pro admissione qualibet puniatur, in utilitatem fabricæ cathedralis Ecclesiæ convertendos. Item, ut nullus Episcopus receptet, colligat, vel admittat sine litteris [b] demissorialibus Episcopi originarii, presbyterum diœcesis alienæ. Item, ut gloria eorum ab intus sit, [c] in fimbriis præcipimus, ne quis clericorum pelles foderaturæ suæ, ultra capucia, vel oras vestimentorum suorum faciat explicari: nec quisquam clericorum deinceps portet vestes, taliter extrinsecus foderatas. alioquin per superiores suos, sine spe restitutionis, se noverint spoliandos. Item, si cui conceditur, quod in altari viatico divina officia possit celebrare, non in loco ventoso, seu alias periculoso, vel inhonesto hæc fieri debere intelligimus. Unde si quis Presbyterorum occasione concessionis hujusmodi, contra præmissa, divina celebrare præsumpserit; eo ipso per unum mensem, a Missæ officio præsentis statuti vigore, se noverit suspensum. Item, nullus presbyterorum, alienum proximorum, ad confessionem vel communionem Corporis præsumat admittere, sine licentia proprii sacerdotis. Extranei vero hospites & peregrini, a sacerdote, in cujus parochia morantur, & non ab alio Ecclesiastico recipiant sacramenta. Item, auctoritate, qua supra, stricte præcipiendo mandamus, ne quisquam homicidarum, alibi, quam ante fores Ecclesiæ cathedralis, absolvatur, ubi eis nudato dorso & pedibus, vultibus in terram humiliter demissis, & reatus sui modum plenarie confitentibus, injungatur pro modo culpæ, pœnitentia salutaris; nec nisi integro anno revoluto, eis Ecclesiæ præstetur introitus: nec catenæ relaxentur, immo non alio tempore, quam duntaxat in Cœna Domini, nec alio loco, quam in Ecclesia cathedrali: nec etiam nisi ipsi homicidæ a suis plebanis testimonia-

a *Sive*; Constantienſis.

b *Pro*, dimiſſorialibus

c *Verius* non in fimbriis præcepimus &c. H.

moniales ſecum portent litteras quod vere ſint pœnitentes, & quod jam pœnitentiam, vel ejus partem aliquam peregerint, niſi cum iis ex certa & determinata cauſa & licentia, diœceſeos Epiſcopus duxerit diſpenſandum. Quod ſi quis homicidarum, infra ſex hebdomadarum [a] a perpetratione homicidii, maturando pœnitentiam præfato modo non receperit, extunc per illam diœceſim, vigore hujus ſtatuti, denuncietur excommunicatus ſive enodatus. Item, homicidæ voluntarii, eorumque omnes & ſinguli complices & ſequaces, qui animo occidendi, feriendi, capiendi vel inſidiandi, ſeu alias injuriandi, invadunt aliquem vel occidunt, quilibet eorum, pro modo culpæ ſuæ, ante fores Eccleſiæ Cathedralis, pœnitentiam recipiat ſalutarem: ipſique omnes & eorum quilibet perſonaliter & ſigillatim, qui hujuſmodi perpetrationis homicidii animo quo ſupra interfuerit, continuo ad pœnam pecuniarum dictam Bandſret vel Bandslet, per cenſuram Eccleſiaſticam arceantur. Item, de omnibus, præcipue de agris, animalibus, apibus, halecibus, & aliis piſcaturis conſuetis, præcipimus decimas fideliter & ſine fraude ſolvi, ſub pœna quam ſancti Patres ſtatuerunt. Item, ut ſinguli plebani in Eccleſiis ſuis, ſolutos & inſolutos, in fornicario coitu præſenter cohabitantes, in anno moneant nominatim, ut aut ſeparentur, aut invicem diſpenſent. Quod ſi hujuſmodi ſalutari monitioni parere contempſerint, extunc anno evoluto, in ſancto feſto Paſchæ, a communione Euchariſtiæ ſuſpendantur. Item, nullus Epiſcoporum ſeu Prælatorum inferiorum, bona clericorum decedentium ſibi ſubjectorum, præter ea quæ ipſis ſpontanee legantur, ſibi vindicent vel uſurpent. Bona vero clericorum ab inteſtato decedentium, dividantur ſecundum canonum ſacrorum Sanctiones. Item, bona clericorum alienigenarum, infra noſtram provinciam decedentium, ſolutis exinde primum debitis, & ſic teſtamentis exſecutis fideliter, apud Ordinarium loci ſeu ejus commiſſarium, ſi ipſorum defunctorum una non adſint heredes; & legitimo ceſſante præpedimento, per annum & diem, ſub fideli cuſtodia reſerventur; poſtmodum, ſi ipſi heredes ſic, ut præmittitur, venire non impediti, infra eundem terminum non advenerint, in pios uſus, ſecundum locorum ordinariorum arbitria, convertenda. Item, fratres Mendicantes, ad ſolvendum preſbyteris parochialibus, portionem canonicam, & quartam de funeralibus, aſtrictos eſſe, ſecundum diſpoſitionem juris canonici declaramus. Hujus etiam ſuper hoc præſentis Concilii auctoritate, pronunciamus ipſos fratres Mendicantes, ab hujuſmodi ſolutionem dictarum videlicet quartæ, & canonicæ portionis, determinantes nihilominus fore perpetuo obligatos, tamen adjectione pœnæ, & punitionis ſpecialis; taliter, quod ſi prædicti fratres Mendicantes, eandem ſolutionem quartæ, & portionis canonicæ, cum neceſſitate contra Bullas ſedis Apoſtolicæ, exſolvere recuſaverint, manifeſte ex tunc, venerabiles Epiſcopi noſtræ provinciæ, & alii inferiores Prælati, ſeu eorum officiales, in ſuis juriſdictionibus, habeant auctoritatem plenariam, eorum eleemoſynas occupandi, donec ſatisfecerint, ut tenentur, & reconciliationis beneficium meruerint obtinere: aliis tamen pœnis in canonibus, & provincialibus ſtatutis proviſis, ſemper in ſuo vigore, & robore duraturis: ipſique fratres Mendicantes ad prædicationis officium vel confeſſionum auditionem, [b] ubi ſecundum juris diſpoſitionem præſentati & approbati fuerint, nullatenus admittantur. Inſuper inter Prælatos, & rectores parochialium Eccleſiarum, necnon fratres Mendicantes, [c] Clementinam, *Super cathedram*, ut inter nos eo major ſit concordia, per totam noſtram Lundenſem provinciam præcipimus inviolabiliter obſervari. Item, quæſtores in alicujus Epiſcopi diœceſi, ſine ipſius litteris, & circa limina tranſeuntes, aut etiam hujuſmodi limina, & litteris indulgentias hujus nefarias & truffaticas pronuntiantes; ſi de mandato ordinariorum, vel Prælatorum captivati, aut ablationem rerum, quas habent, paſſi fuerint, id ſibi ipſis de cetero imputabunt. Quoſcumque etiam religioſos, qui clericis aut laicis ſacramentum Unctionis extremæ, vel Euchariſtiæ miniſtrare, Matrimonia ſolemnizare, non habita ſemper his parochialis presbyteri licentia ſpeciali: ac qui interdictos vel excommunicatos, a canone vel a ſententiis per ſtatuta provincialia ac ſynodalia promulgatis, ſeu a pœna & culpa qualicumque abſolvere præſumpſerint, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurriſſe denuntiamus, per ſedem duntaxat Apoſtolicam abſolvendos. Item, ſtatuimus ex præſentis auctoritate Concilii decernentes, ut quarumcumque Eccleſiarum hoſpitalium, ſeu monaſteriorum noſtræ provinciæ, ſeu aliorum piorum locorum adminiſtratores, cujuſcumque ſtatus ac conditionis exſtiterint, bona mobilia, ſine conſenſu diœceſani Epiſcopi, donationis, impignorationis, venditionis, permutationis ſeu infeudationis, vel ad formam dimiſſionis titulo, in poſterum minime alienent, obligent, vel dimittant. Quod ſi contrarium factum ferit, nullus ipſo facto, & invalidus ſit contractus, ipſique adminiſtratores per ſuos ſeniores, adminiſtrationis officio perpetuo ſpolientur. Inſuper hujuſmodi adminiſtratores, abbates, priores, præpoſiti, præceptores, & hoſpitalium proviſores, ut eorum loca, exempti auctoritate Apoſtolica, ſed non exempti auctoritate ordinaria, ad reformandum mores, ſtatus & regulas eorundem, necnon ad reddenda ratiocinia, de quibuſcumque legatis & erogatis ſemper quibus ordinariorum conſcientias oneramus, per ipſos ordinarios, quoties expediens & opportunum fuerit, viſitentur. Monaſteria vero, hoſpitalia, ſeu alia pia loca, & Eccleſias quaſcumque Epiſcopis locorum ordinariis, etiam quoad inſtitutiones, & deſtitutiones adminiſtratorum, in iiſdem declaramus eſſe ſubjectas, niſi per evidentia privilegia probaverint tenere ſe exempta. Item excommunicamus omnes illos, qui pacem regis & regni perturbare, ac Eccleſiaſticas libertates Eccleſiæ Dacianæ infringere, aut poſſeſſiones Eccleſiarum invadere, aut ad eorum bona manus impias extendere præſumpſerint; ſeu approbatas & longævas locorum conſuetudines, penes jura parochialia, in decimationibus, oblationibus, obventionibus, cum ſuis acceſſoriis, diminuere contendunt, in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis: Etiam illos, qui in beneficia Eccleſiaſtica ſe intrudunt, & eos qui per laicam potentiam, ſeu aliam violentiam ea detinent occupata. Omnes autem incendiarios, Eccleſiarum fractores, veneficos & veneficas, cum magicis incantationibus utentes, ſacrilegoſque, & hoc fieri procurantes, excommunicationis ſententiam incurrere decernimus ipſo facto. Excommunicamus inſuper omnes illos,

ANNO CHRISTI 1425.

b) *Verius*, niſi ubi ſecundum. H.

c) *Eſt Bonifacii* VIII. *in Extravag. Comm. lib. 3. de ſepulturis, cap. 2.*

ANNO CHRISTI 1425.

qui odio vel lucri causa, aliquibus crimina falsa imponunt, pro quibus mors vel exsilium, aut membrorum mutilatio, vel exheredatio, bonorum spoliatio, seu famæ denigratio sequi debeat, si judicialiter convincantur. Qui vero ad diffamationem alterius quid proponat, quod mores sugillat, nisi hoc approbare potuerit, canonice puniatur, & [a] nimirum passo pro modo culpæ satisfacere compellatur. Item, qui animo injuriandi quempiam clericorum, enormiter lædens, mutilans vel occidens, præter pœnas superius expressas, immunitate Ecclesiastica non gaudebit. Item, qui in criminibus Ecclesiasticis delinquentes, per sacramentalem confessionem, & absolutionem, fuerint unioni Ecclesiasticæ reconciliati; extunc, ab aliquo eos captivari, detineri, seu bona eorum confiscari, nisi super his per eorum judicem Ecclesiasticum prius pronunciatum fuerit, sub excommunicationis pœna latæ, severe prohibemus. Item, non citentur clerici ad placitum seculare, vel coram judice seculari, sed coram suo judice Ecclesiastico, in quacumque causa citentur, & ibidem legitime convincantur. Quia vero exigentibus culpis nostris fructus humanis necessitatibus cælesti miseratione provisos, frequenter absorbet repentina calamitas tempestatum; orationum suffragia, & Christus & Maria piis precibus imploranda; ideoque singuli presbyteri, cum aeris intemperiem viderint imminentem, non expectato Ordinariorum mandato, protinus ad processionem, & humiles orationes devotionem excitent subditorum. Item, statuimus ut laici, advocati, consules, judices, seu jurisdictiones quascumque seculares habentes, pœnas pecuniarias, seu mulctas sub pœna excommunicationis latæ, sive in causis Ecclesiasticis levare, vel exigere non præsumant; nec personas ipsas Ecclesiasticas, in hujusmodi jure suo impediant quovis modo. Item, excommunicatos a canone denunciamus, etiam exemptos, qui casibus non permissis, defunctos sepeliunt in cœmeteriis, vel Ecclesiis tempore interdicti; vel qui scienter sepeliunt excommunicatos publicos nominatim interdictos, seu etiam usurarios manifestos. Qui quidem sepelientes, si non absoluti celebraverint, irregularitatem (a qua non nisi per summum Pontificem absolvantur) se noverint incurrisse. Item, statuimus, quod festum sanctæ Annæ matris genitricis Dei beatæ Mariæ, quolibet anno in crastino Conceptionis ejusdem beatæ Mariæ Virginis, per totam nostram provinciam, pro festo terræ & populi, in posterum celebre habeatur. Item, statuimus, prout ab antiquo est constitutum, ut in qualibet Ecclesia cathedrali nostræ provinciæ bis in anno celebretur diœcesana Synodus Generalis: in qua præmissa statuta, coram clero & laico vulgariter exponantur, ne quisquam de prædictorum ignorantia se valeat quomdolibet excusare. In quorum omnium & singulorum præmissorum evidentiam, nostrum secretum una cum secretis venerabilium fratrum, Episcoporum & suffraganeorum nostrorum prædictorum, præsentibus est appensum.

ANNO CHRI 142

a) injuriam.

Datum & actum Hafniæ, anno 1425. feria quinta post festum beati Canuti regis & martyris.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Quod vero Pontanus stomachatur, *Inquit illustrissimus Apamiarum Episcopus*, statutum esse de homicidis, ut post gravem ac duram longamque pœnitentiam ibi expressam recipiantur in Ecclesiam; idque, ut exorbitantis libertatis vitium ætatem posteriorem correxisse ait, cædium licentia capitali pœna per leges repressa: debuit meminisse Ecclesiam nescire sanguinem: & quæ videbat iis in partibus frequentia homicidia impunita magistratibus secularibus permanere (neque enim per ætatem tantummodo posteriorem, sed per omnem anteriorem homicidia capitali pœna per leges repressa fuisse nulli non notum est) saltem quod sui fuit officii, voluisse illa seria ac vera pœnitentia expiari ad salutem animarum. Sed haud adeo is auctor amicus Ecclesiæ, aut ejus sapientiæ cultor ac disciplinæ peritus. *Hæc ille sapientissime monuit adversus profanos Calvini de grege, aut Lutherii hæc criticos.*

ANNO CHRISTI 1428.

RESPONSIO CONGREGATIONIS PRÆLATORUM,

ANNO CHRIST 1428.

Et aliorum virorum Ecclesiasticorum, per ducem Bedfordiæ, tunc assertum regentem Franciæ, Parisios vocatorum, an. Christi MCCCCXXVIII. super præbendo eorum consensu & assensu levandi subsidia super clero, sicuti super laicis.

Ex pag. 309. quarti Spicilegii Dacheriani, ubi mendose annus 1406. habetur 1428. ut multa docet, quæ alias afferemus.

AD requestam factam per illustrissimum principem dominum ducem Bedfordiæ per organum primi præsidentis Parlamenti, die lunæ decimaoctava Octobris, pro præbendo consensu Ecclesiæ, ut imponantur & exigantur a clero subsidia solita exigi a laicis personis; respondet congregatio Prælatorum, & aliorum virorum Ecclesiasticorum propter hoc Parisios vocatorum, in modum qui sequitur.

Videlicet quod humiliter supplicat serenitati ipsius excellentissimi Principis præfata prædictorum Prælatorum & virorum Ecclesiasticorum congregatio, quatenus patienter & non ægre ferat eadem sua serenitas quod consensum pridie petitum non præstitit, neque præstat: quoniam salva conscientia, salvis juramentis suis, & libertatibus Ecclesiæ, salvo honore regis & regni, & præfati illustrissimi Principis, consensum suum ad talia onera Ecclesiæ imponenda præbere non potest, propter rationes & motiva quæ inferius adnectuntur.

Primo, quia pauci huc viri Ecclesiastici vocati sunt [b] longe; quia major pars illorum quos tam magnum potest tangere negotium, quæ ad præsentem congregationem vocata est, minime comparuit. Quamobrem huic præsenti congregationi securum non videtur tam solemnem Ecclesiæ partem posse repræsentare, aut quod per eam actum exstiterit, approbari debere.

b) *Veri* quia lon major.

Item, attente debet considerare præfatus illustrissimus Princeps, qualiter apud principes infideles & idololatras tanta fuit libertas sacerdotibus & ministris veri Dei, quem tam Principes ignorabant, quod eximebantur ab omnibus vectigalibus populo impositis, etiam in necessitatibus magnis. Unde Gen. 47. scribitur, quod cum Ægyptii terram suam, pecora, & finaliter seipsos tempore septennis famis Pharaonis

nis servituti pro victualibus habendis subjici co- A tem regni Franciæ ab hujusmodi exactionibus, ANNO CHRISTI 1428.
gerentur; sacerdotes non solum terram suam & & aliis oneribus exemit.
possessiones suas vendere non sunt compulsi, Item, ut ad Bullam veniamus, quæ super
sed etiam eis alimenta sibi & suæ familiæ suf- necessitate principis fundamentum suum vide-
ficientia ex regiis & publicis horreis donata tur assumere, clarum est quod tanta non po-
sunt. Similiter rex infidelis Artaxerxes cum test esse necessitas, attento quod solius prin-
omni populo Judæorum per Nabuchodonosor cipis statum sustinere habemus, atque unicum
captivato atque populo suo multa tributa & ve- exercitum, qui quidem a paucis diebus solu-
ctigalia imponeret, sacerdotes Judæorum ab il- tus est in Anglia usque ad primam Januarii.
lis angariis exemptos esse voluit. Vobis, in- Dominium autem regni jam est amplum & ma-
quit, notum facimus de universis sacerdotibus, gnum: currunt generaliter subsidia communia
levitis, cantoribus, janitoribus, & ministris do- & talliæ particulares ascendentes ad magnas
mus Dei, vectigalia & annonas, & tributum pecuniarum summas. Anglia quolibet anno
non habeatis potestatem imponendi super eos, quasi pro media parte anni armatam stipen-
Esdræ 6. Causa quare sacerdotes eximere vo- diat: nihilominus adhuc currunt particulares
luit præfatus rex prædicto passui statim inseri- B subventiones in regionibus circumstantibus &
tur, cum dicitur; *Ne forte irascatur Deus con-* locis, ubi obsidiones poni deberent, nihilomi-
tra regnum regis, & filiorum ejus. nus prædicta omnia subsidia sunt levata: pro-
Item, & quod nobiles omnes, qui magis pter quod manifeste apparet quod tanta non
statum laicalem quam sacerdotes appropinquant est de præsenti necessitas, ut oporteat vel
aut clerum, ab omnibus vectigalibus talibus, Ecclesiam ad tantam laicorum adducere servi-
etiamsi personaliter in armis non serviant, exi- tutem.
muntur. Quapropter multum absurdum vide- Item, quia in militia præsenti seu moderna
tur, quod Ecclesia Deo serviens pro salute rei- cessavit adeo disciplina, ac sibi est permissa
publicæ, regis & regni, & cui propter hono- prædandi impune licentia, quod non obstante
rem Dei omnis debetur a principibus reverentia, eorum solutione nihil potest juris Ecclesiasticis
talibus angariis, quod nec infideles prin- & aliis extra munita loca remanere, quod ab
cipes voluerunt facere, sub catholicis principi- armatorum violentia non tollatur; cum hæc
bus premeretur. jam in regno hoc invaluerit corruptela, ut mi-
Item, & quia bona Ecclesiarum sunt bona litiam insequentes non nisi terras Ecclesiasticas
Dei, quorum Ecclesiastici solum habent admi- C quas defendere tenentur si eas invenire potue-
nistratoris dispensationem: & sic viris Ecclesia- rint, persequantur, propter quod terræ Eccle-
sticis tales angarias imponere, est a Deo tri- siæ desertæ & absque habitatore remanere co-
butum aut victigal exigere: quod quantum pias guntur: & ita adeo est depauperata Ecclesia,
aures etiam solo auditu offendat, videant qui quod non habet sustentari; propter quod plu-
ad id agendum principes excitarunt. ribus regni locis a divinis longo jam tempore
Item, multum debet considerare princeps cessatum est.
magnas subventiones, quas viri Ecclesiastici ad Item, sunt multi laici, & communitates
deliberationem particularium locorum portave- aliquæ seculares, quæ tales impositiones & an-
runt, ad quorum subventionem propter inopiam garias solvere non coguntur; propter quod
suarum Ecclesiarum vasa sacra atque re- multum absurdum videtur Clericos velle ultra
liquias & alia jocalia cultui divino consecrata laicos tali servituti subjicere.
fuerunt venditioni exponere compulsi: immo Item, quia Bulla videtur causare pro quiete
& Prælati aliqui & multi sacerdotes etiam ha- populi: propter quod manifeste apparet contra-
bitibus Ecclesiasticis pro prædictorum solutione rium: quia populares jam mirabiliter murmu- D
privati, & non habentes, personaliter capti & rant, quod Ecclesia Dei servituti similiter cum
detenti. Quod neque infideles in suis sacris, eis subjaceat, existimantes has angarias super
immo exsecrabilibus sacerdotibus umquam per- se perpetuo remansuras, cum eas usque ad Ec-
petrasse leguntur. Quare contentari debet prin- clesiam audiunt adventuras.
ceps, cum bene jam omnia plerarumque Ec- Item, non potest esse quies in aliqua politia
clesiarum bona his subventionibus exhausta aut reipublica, nisi ordo debitus inter status ob-
sint. servetur; si enim caput seorsum super terram po-
Item, advertere debet princeps miserias & neretur, nihil homine, qui est pulcherrima crea-
calamitates ad quas principes plurium regno- tura, inveniretur deformius. Si ergo Ecclesia
rum, qui Ecclesiam Dei pretioso sanguine suo quæ est supremus mundi status ad servitutem
a diaboli servitute liberatam, talibus angariis laicorum poneretur, nihil republica confusius,
afflixere, devenerunt: quorum nonnulli gladio præsertim cum, ut dictum est, nobiles qui sunt
perierunt, aliqui ad captivitatem perducti, ce- in inferiori statu, a talibus angariis eximantur.
teri dominio suo præclarissimo privati sunt. Movent etiam prædictam Congregationem
Quoniam non debent se divinæ majestatis gra- juramenta per illustrissimos principes reges Fran-
tiam putare promereri, qui sponsam ejus Ec- E ciæ & Angliæ ultimate defunctos facta de præ-
clesiam in servitutem redigere conantur. rogativis, privilegiis & libertatibus Ecclesiæ,
Item, quod temporibus retroactis, quando & virorum Ecclesiasticorum conservandis: or-
non currebant etiam super laicali populo sub- dinationes insuper per Concilium Ecclesiæ Gal-
sidia, nec erat adhuc obedientia nostra ita licanæ notabiliter Parisiis congregatum, & per
ampla & in proventibus abundans sicut nunc prædictum illustrissimum regem Franciæ ulti-
Forte, est, major exercitus multo [a] quod nunc con- mate defunctum cum consilio & assensu non-
n nunc. tinue habebatur, status dominorum regum su- nullorum principum de regia stirpe progenito-
stinere oportebat, & optimam in armis disci- rum, & plurimorum aliorum principum, du-
plinam servabant; ita etiam ut arma sequentibus cum, procerum & baronum factæ, laudatæ &
prædandi licentia interdicta esset; & tamen ta- probatæ Parisiis, decimaoctava Februarii, an-
lia ab Ecclesiasticis rex Henricus Angliæ nun- no Domini millesimo quadringentesimo sex-
quam postulasse legitur; immo & magnam par- to.

ANNO CHRISTI 1428.

Iis igitur attentis quæ animum veſtrum obligare poſſunt & movere debent, reverendi in Chriſto Patres & domini, qui a ſancta Sede Apoſtolica ad exſecutionem præſentis negotii eſtis judices delegati, ſupplicat præfata Prælatorum & aliorum Eccleſiaſticorun Congregatio, quatenus non velletis, prout nec jure debetis, ad exſecutionem litterarum Apoſtolicarum hanc materiam tangentium procedere, ſed magis animum hujus potentiſſimi principis prout ex officio tenemini ad obſervandum libertatem Eccleſiæ inducere. Parata eſt enim Eccleſia orationum aſſidua ſuffragia pro ſalute & proſpero ſtatu regni hujus ac principum, & veſtrarum Paternitatum apud Dei clementiam abſque intermiſſione fundere. Poſt hæc A fuit appellatio interjecta per gentes Eccleſiaſticas.

ANNO CHRISTI 1428.

Observatio P. Philippi Labbe, S. J.

M. Ludovicus Bail, Abbavillæus, Doctor Theologus ac propœnitentiarius Pariſienſis tomi ſecundi Concilium p. 518. c. Pariſienſe, quod ſequitur, Concilium proponit, acceptumque refert clariſſimo viro ac multæ antiquitatis, ut verbis illius utar, domino Joanni Souchet, canonico Carnotenſi, qui e commentariis ſuis erutum, ac manu propria deſcriptum, Carnuto Luteriam miſerat die 8. Maji anni 1645. Hæc admonere placuit, ne benefacti memoria apud poſteros deleri poſſit. Quis enim æquo animo ferat plagiarios illos livore turpiſſimo ſuffuſos, qui cum nihil non habeant ab aliis mutuatum, capita fontium, ex quibus largiſſime hauſerunt, obturare conantur?

ANNO CHRISTI 1429.

CONCILIUM PARISIENSE,

ANNO CHRISTI 1429.

Dictum etiam Senonenſe a quibuſdam, Lutetiæ Pariſiorum habitum apud Bernarditas tempore Martini V. Papæ, & Caroli VII. Francorum regis, anno Domini MCCCCXXIX. a D. Joanne de Nantone Senonenſi Archiepiſcopo.

PRÆFATIO.

Ex Commentariis D. Joannis Souchet canonici Carnotenſis.

IN nomine Domini, Amen. Univerſis præſentes litteras inſpecturis, Joannes miſeratione divina Senonenſis Archiepiſcopus, totiuſque Galliæ & Germaniæ Primas, ſalutem in Domino ſempiternam. Paſtoralis cura ſolicitudinis animum noſtrum vehementer pulſat, & inducit, ut ad ea quæ honorem Dei & Eccleſiæ ſuæ, animarumque ſalutem conſpicere dignoſcuntur, noſtræ conſiderationis oculos diligentius infigamus. Cum igitur quibuſdam canonicis ſanctionibus cautum exſiſtat, quod omnes & ſinguli Chriſtianitatis Archiepiſcopi de triennio in triennium ſua Provincialia Concilia ſub certis pœnis, canonico tamen ceſſante impedimento, celebrare teneantur, in quibus de criminibus corrigendis, ac moribus in clero & populo reformandis, diligenter tractari oporteat: fueruntque talia Concilia a multis retroactis temporibus quodam deſidioſo neglectu prætermiſſa, qua ex re multa & varia delicta incorrecta remanſerant, & plurimum in magnum animarum periculum invaluerant, ac de die in diem invaleſcunt: propter quæ veriſimiliter præſumitur iram Domini ſuper nos, & ſuper gregem nobis ab eo creditum in eorundem pœnam & vindictam delictorum, deſcendiſſe. Quapropter nos cupientes circa prædicta, quantum nobis adeſt poſſibilitas, de opportuno remedio providere, hujus noſtræ Senonenſis provinciæ Concilium Pariſiis convocavimus, & convocari fecimus ad diem Martis poſt Dominicam qua cantatur in Eccleſia Dei, *Oculi mei*, quæ fuit prima menſis Martii, anni Domini MCCCCXXVIII. more Gallicano, * cum continuatione dierum uſque ad hanc præſentis definitionis diem. Quod quidem Provinciale Concilium tenuimus, ac ſolemniter, ut moris eſt, celebravimus una cum venerabilibus ſuffraganeis noſtris; videlicet I. [a] Carnotenſi, I. [b] Pariſienſi, I. [c] Meldenſi, & I. [d] Trecenſi Epiſcopis, ac vicariis & procuratoribus venerabilium fratrum & ſuffraganeorum noſtrorum Antiſſiodorenſis & Nivernenſis Epiſcoporum, Aurelianenſi Epiſcopo tam de veniendo, quam de mittendo ejus nomine ſufficienter habito pro excuſato: nonnullis quoque abbatibus, prioribus conventualibus, ac aliis viris Eccleſiaſticis tam ſecularibus, quam regularibus, exemptis & non exemptis; aliis etiam viris litteratis diverſarum profeſſionum de ſuppoſitis venerabilis univerſitatis Pariſienſis in magno & notabili numero, tam pro ſeipſis, quam aliorum convocatorum abſentium, nominibus procuratoriis, perſonaliter comparentibus, confidentibus & convenientibus: Nonnullis etiam licet convocatis, minime tamen comparentibus, nec pro ſe mittentibus. In quo Concilio cum Dei timore tractavimus de vita, ſtatu ac moribus noſtris, ac ſubditorum noſtrorum tam Eccleſiaſticorum quam ſecularium in melius reformandis. Pro quorum reformatione & emendatione, quamquam circa idipſum ſanctorum Patrum Decreta, ac canonicæ Conſtitutiones bene & laudabiliter providerunt; quia tamen hactenus quædam ex eis nimium fuerunt neglectæ, præcipue quoad ea quæ ad Eccleſiaſticum ſervitium, & hominum mores reſpiciunt: Nos in dicto Concilio antiqua ſtatuta, canonicaſque ſanctiones a bonæ memoriæ noſtris prædeceſſoribus Senonenſibus Archiepiſcopis in ſuis Provincialibus Conciliis hactenus, retroactiſque temporibus ſæpiſſime celebratis, factas & approbatas, ac in dictis Conciliis publicatas, in eodem præſenti Concilio perlegi faciendo, fuiſſe, fore & eſſe inviolabiliter obſervandas, eodem approbante Concilio voluimus, ſtatuimus, & ordinavimus: Volumuſque, ſtatuimus & ordinamus, ipſaſque prout & in quantum opus eſt, innovamus: & inſuper quædam ſtatuta nova edidimus, quibus ſpecialiter circa illa providetur, quæ ad perpetuam rei memoriam in his ſcriptis ſub noſtris & ſupradictorum ſuffraganeorum noſtrorum ſigillis redigi fecimus in modum ſequentem.

Nota de ut verſitate Pariſienſi.

* *Id eſt* 1429. *ſecundum ſupputationem Romanjam vulgo receptam.*

a Joanne de Tetigniaco.
b Jacobo du Chaſtelier.
c Joanne de Briou.
d Joa. l'Eſguiſe.

Et

ANNO CHRISTI 1429.

Et primo, sequuntur statuta circa reformationem servitii divini edita, quorum primum est tale.

I.

Glorioſiſſimi Eccleſiæ doctores, ac plurimi ex Sanctis antiquis Patribus, ſervitium Eccleſiaſticum ad laudem & gloriam Dei creatoris noſtri, & ejus benedicti Filii Jeſu Chriſti Domini noſtri, ſancte & laudabiliter inſtituerunt, & ordinaverunt; Quod quidem ſervitium tanto ſanctius & reverentius fieri oportet, quanto illi ad cujus ſit laudem & honorem ſanctior atque glorioſior exſiſtit. Sane prout quibuſdam referentibus, & per experientiam didicimus, plures Eccleſiarum miniſtri non attendentes majeſtatem & dignitatem illius, ad cujus ſunt deputati famulatum, in ſuis officiis Eccleſiaſticis minus devote & irreverenter ſe habent, quod in plurimorum ſcandalum ac exemplum pernicioſum cedere dignoſcitur. Quapropter nos attendentes quod licet ſummo Deo creatori noſtro digne ſervire non poſſumus; tamen quantum humana ſinit fragilitas, eidem debemus cum devotione & ſanctitate præſtare famulatum: Omnibus tam cathedralium quam collegiatarum, ac ceterarum quarumcumque Eccleſiarum Clericis & miniſtris præcipimus, ſub pœna privationis ſuarum diſtributionum, vel alia arbitrio ſuperiorum infligenda, quatenus amodo divinum ſervitium in ſuis Eccleſiis tractim, atque devote, & horis congruentibus dicant & decantent; & in Pſalmorum decantatione pauſas faciant in medio verſuum, prout convenit: nec pars choci pſallitura alium verſum incipiat antequam ab alia parte ſit omnino alius verſus finitus. Capitula autem ſupradictarum Eccleſiarum, vel eos ad quos de jure vel conſuetudine ſpectat divinum ſervitium ordinare, in Domino exhortamur, quatenus prædictum ſtatutum & alia ſequentia, quæ divinum ſervitium concernunt, faciant cum ſolita diligentia a ſuis Clericis irrefragabiliter obſervari.

II.

Caveant etiam ſupradicti Clerici a locutionibus, deriſionibus, & garrulationibus, quas in Eccleſiis plures ex eis facere conſueverant. Quod ſi moniti abſtinere minime voluerint, unius A diei ſint eo ipſo diſtributionibus privati. Prohibemus inſuper ſub pœna privationis fructuum beneficiorum ſuorum per unum menſem, ne de cetero ſupradicti clerici facere præſumant deriſorios & inhoneſtos ludos, quos in feſtis Sanctorum quidam ex ipſis facere conſueverunt: præcipue autem a ſupradictis ludis, & aliis quibuſcumque irriſibus, choreis, & cantilenis abſtineant, cum divinum celebratur officium: cum Deo noſtro ſatis non valeamus deſervire, cui nec Angeli famulari ſufficiunt, B nec ejus magnitudinem valeat ambitus cælorum comprehendere.

III.

Licet templa & Eccleſiæ ſint ad preces & orationes Domino fundendas ab eodem ordinatæ, ſicut ſcriptum eſt: *Domus mea, domus orationis vocabitur*: tamen plures ſunt qui cum ad Eccleſias ſub devotionis velamine pergunt, & præcipue ad ſuas cathedrales, [a] quæ C præ ceteris divino cultu colere ac honorare tenentur, in eiſdem quamdiu Eccleſiaſticum durat ſervitium, garrulare, ac inhoneſta & profana verba proferre non ceſſant: quæ omnia ſub diſſimulatione tenere non poſſumus: cum illa ſint contra honorem & reverentiam Deo & Eccleſiæ ſuæ debitam. Quapropter præcipimus Epiſcopis, & aliis ad quos ſupradictorum correctio pertinere dignoſcitur, ſic circa tales garrulationes & oblocutiones provideant, quod in proximo celebrando Concilio D non ſint de negligentia redarguendi. Hoc autem ſtatutum ad advocatos & procuratores quoſcumque, ac etiam mercatores volumus extendi.

Iſai. 56. 7.

[a] *Forte*, quas.

IV.

Cum Eccleſiaſtici viri, & maxime hi qui in Eccleſia Dei beneficia obtinere dignoſcuntur, aliis debeant devotionis & ſanctitatis exemplum præbere; illi merito reprehenſione digni ſunt, qui licet vitæ ſuſtentationem ab Eccle- E ſia receperunt, tamen ad divinum ſervitium peragendum lenti ſunt, frigidi ac remiſſi. Sane ad noſtrum devenit auditum, quod aliquibus ex eis qui canonicatus obtinent, & præbendas, ſufficit ad lucrandum ſuas diſtributiones in aliqua trium principalium horarum, ſcilicet Matutinis, Miſſa, aut Veſperis, introitum & exitum, vel eorum alterum facere, nulla vel modica in choro facta reſidentia, quod in magnum cedit

Ec-

ANNO CHRISTI 1429.

Eccleſiaſticorum deriſum atque contemptum: Quapropter nos tales abuſus ab Eccleſia Dei et ejus miniſtris exſulare cupientes, omnia capitula tam cathedralium, quam aliarum Eccleſiarum in Domino exhortamur; quatenus circa prædicta ſic provideant, etiam per privationem diſtributionum, quas in illa hora lucrarentur, quod apud Dominum valeant meritum reportare.

V.

In aliquibus villis & civitatibus hujus noſtræ Senonenſis provinciæ plures ſunt præbendatæ Eccleſiæ; in quibus omnibus, vel duabus ex ipſis aliqui præbendati exiſtunt, qui inhoneſtæ cupiditatis rabie moti, quotidie volunt eiſdem horis ſuas diſtributiones in utriſque Eccleſiis lucrari: ex quo plerumque accidit, quod de una Eccleſia ad aliam cum ſuis veſtimentis Eccleſiaſticis per villam diſcurrunt celeriter, ex quo a popularibus eluduntur, eorumque devotio & reverentia ad Deum & Eccleſiam plurimum diminuuntur. Quapropter nos ſupra dictis Eccleſiarum capitulis injungimus, quatenus ſit circa clericos diſcurſores & abuſus ad honorem Dei curent providere, quod opus non ſit aliunde perquirere remedium.

VI.

Quia inſuper tales, qui ut præmittitur plurium Eccleſiarum in eadem civitate vel villa præbendas obtinent, in feſtis ſolemnibus ſive annualibus, ſuas cathedrales Eccleſias dimittunt, ut plus forſitan in aliis lucrentur; Volumus etiam quod circa hæc per eoſdem canonicos de opportuno provideatur remedio: attendendo quod ſuam matricem, vel cathedralem Eccleſiam plus ceteris debeant honorare.

VII.

Inſuper hortari & admoneri jubemus Eccleſiaſticos viros per ſuos Superiores, quatenus Eccleſiarum vaſa & ornamenta munde & honeſte teneant, & præcipue ea quibus ad ſacrificium altaris opus habent: & quod etiam in locis ſacris vel religioſis choreas, cantilenas, ludos ſive mercata fieri non permittant.

Item ſequuntur ſtatuta, quæ de moribus & ſtatutis Prælatorum loquuntur, quorum primum tale eſt:

VIII.

Quoniam juxta canonum ſtatuta: *Melius eſt paucos bonos, quam plures inutiles habere presbyteros*: ſtatuimus, & ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ per tres menſes prohibemus, ne de cetero Epiſcopi præſumant ad ſacrum ſacerdotii Ordinem promovere, niſi qui ſunt bonæ vitæ, & converſationis honeſtæ; ſciantque Epiſtolas & Evangelia, ac reliquum officium bene & competenter legere & intelligere. Ubi autem non valeant iidem Epiſcopi ſuper dictorum examinandorum examinationi intereſſe, ſaltem provideant de probis & ſcientificis viris, qui ſolum Deum habentes præ oculis ſciant & velint, ac teneantur ſub eiſdem pœnis eoſdem promovendos examinare in moribus, ſcientia & ætate. Volumus etiam ipſum ſtatutum prædictum in aliis ſacris ordinibus diligenter obſervari, juxta Clement. 1. & final. *de ætate & qualitate ordinand. in Clem.* Quia plures ſimplices ignorant eos qui ſacrum ſubdiaconatus Ordinem aſcendunt, ad votum continentiæ adſtringi: propter quod in magnum animarum ſuarum periculum & totius cleri opprobrium, continentiæ frena relaxant: hoc præſenti ſtatuto ordinamus, quod cum aliqui de cetero petent ad prædictum ſacrum Ordinem promoveri, Epiſcopi, vel alii, quibus incumbit ſcrutinium, ſeu examinatorium circa ordinandos, faciant exponere dictis ſubdiaconandis, qualiter Ordine ſubdiaconatus ſuſcepto, erunt ad perpetuum continentiæ votum obligati: & potius hortentur tales, quod ſi ſentiant vel percipiant ſe continere non poſſe, potius nubant in Domino, quam ad ipſum ordinem damnabiliter aſcendant. Cum ſit ars artium regimen animarum, ad idipſum juxta canonicas ſanctiones debent aſſumi tales perſonæ, quæ diſcretione præemineant, & morum fulgeant honeſtate: Statuimus & in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus ſub pœnis juris omnibus Epiſcopis, & aliis quibuſcumque Prælatis, capitulis, vel ſingularibus perſonis Eccleſiaſticis, quibus de jure vel conſuetudine competit plena diſpoſitio Eccleſiarum parochialium, vel aliorum beneficiorum curatorum, quod non ſumant regimen animarum com-

committere cuiquam, vel ſupradicta curata beneficia conferre, niſi prius talem examinaverint, præcipue circa ea quæ concernunt Sacramentorum adminiſtrationem, & niſi ſint de ejus vita & moribus competenter informati. ANNO CHRISTI 1429.

IX.

Statuimus etiam & volumus, quod Epiſcopi & alii Prælati inſignes de cetero dum equitabunt per viam & civitatem, pileos Pontificales, & vel alios ſecundum ſuam profeſſionem deferant, prout fuit retroactis & ſatis proximis temporibus laudabiliter obſervatum; ſicut adhuc in curia Romana, & aliis pluribus locis obſervari dignoſcitur. Inſuper præcipimus quod ſuper veſtibus, non tamen de veluto, ſeu alio panno ſerico figurate factis, utantur in Eccleſia veſtibus lineis, ſeu rochetis, non nimia brevitate, ſive longitudine notandis, alias pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ſuæ cathedralis per unum menſem incurrant.

X.

Quia Epiſcopi ſunt vocati in magnam partem ſolicitudinis gregis Dominici, & juxta propheticam doctrinam debent agnoſcere vultum pecoris ſui, & eidem ſpiritale pabulum miniſtrare: quod utique ſine prudentium & ſcientificorum virorum [a] ..... adimplere non valent: ipſos Epiſcopos in Domino hortamur, quatenus juxta canonicas inſtitutiones de cetero habeant unum, vel duos theologos, aut alios ſcientificos viros, qui velint, & ſciant ipſum divinum gregem ſpiritali pabulo reficere, et ea quæ circa mores vel divina mandata erunt corrigenda, reformanda, adviſare, & exſecutioni demandare. Si autem forſitan eorum Epiſcoporum facultates ad id non ſuppetant; ipſi poterunt de beneficiis ad eorum collationem ſpectantibus eiſdem theologis, vel aliis ſufficientibus viris providere.

a *Forte*, conſilio, aut adjutorio.

XI.

Publica ac communi fama referente didicimus, quod curiarum Eccleſiaſticarum officiarii, advocati, promotores, tabelliones & notarii, multos in ſupradictis curiis faciunt abuſus; & velut immemores ſuæ ſalutis, non formidant a pauperibus ac ſimplicibus exquiſitis modis pecunias extorquere, illoſque in pluribus malitioſis & damnabilibus involutionibus [b] preſſum involvere et illaqueare. Quapropter nos qui noſtrorum ſubditorum quietem peroptamus, ſupradictis abuſibus de opportuno remedio affectantes providere, omnibus Epiſcopis hujus provinciæ Senonenſis, & ceteris qui juriſdictionem habent Eccleſiaſticam, ſub pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ per tres menſes præcipimus; quod circa ſuas juriſdictiones ſic curent infra proximum feſtum Omnium Sanctorum ſalubriter providere; faciendo ſcilicet ad ordinationem ſuarum curiarum ordinationes et ſtatuta, etiam pœnalia, vel jam edita ſic faciant obſervari, quod apud Dominum poſſint meritum reportare, et opus non ſit in proximo Concilio provinciali eorum negligentias corrigere. Provideant etiam circa moderatam taxationem litterarum quarumcumque & ſalariorum eorundem officiorum, qui quandoque pro ſuis ſalariis & laboribus plus debito non verentur exigere. Provideant etiam iidem Prælati, quod non ita facile feratur ſententia excommunicationis, & præcipue quod pro prima contumacia non feratur.

ANNO CHRISTI 1429.

b *Forte*, peſſum.

Item ſequuntur ſtatuta reformationem abbatum, abbatiſſarum, ac aliorum religioſorum concernentia, quorum primum tale eſt:

XII.

Felicis recordationis Benedictus Papa XII. circa ſpiritualia, temporaliaque commoda, ac omnimodum [c] ſtatutum religioſorum cupiens providere, inter cetera quoad obſervationem regularum ſanctarum Sanctorum Benedicti & Auguſtini ſtatuit, voluit, & ordinavit, quod omnes abbates, aut abbatiſſæ, priores, aut prioriſſæ, ſingulis annis in ſuis capitulis generalibus ſive annalibus quæ ſcilicet tenentur ſingulis annis, cum religioſis, prioribus, ac quibuſcumque membris ſibi ſubditis celebrare, ſtatum eorundem monaſteriorum, vel prioratuum, quibus præeſſe dignoſcitur, quoad receptas, miſias, atque debita & credita eorum, adſtantibus inſinuent & declarent: quodque omnes & ſinguli eorundem monaſteriorum officiarii de ſuis adminiſtrationibus, ſaltem ter in anno computum reddant, ſive rationem: ut ſinguli religioſi per hoc ſcire valeant, ſaltem in groſſo, ſuorum ſtatum monaſteriorum. Nos igitur

c *Forte*, ſtatum.

ejuſ-

ANNO CHRISTI 1429.

ejuſdem veſtigiis inhærentes, omnes abbates, abbatiſſas, ceteroſque ſupradictos in Domino exhortamur, quatenus prædictum ſtatutum, etiam alias in provinciali Concilio ordinatum, cum omni diligentia ſervent, & obſervari procurent.

XIII.

Volens inſuper idem Benedictus Papa modum apponere circa antiqua ſtatuta, quæ de abſtinentia carnium & jejuniis a religioſis ordinis ſancti Benedicti obſervandis ſatis rigide loquuntur, propter quod in pluribus monaſteriis remiſſe obſervantur: matura deliberatione præhabita ſtatuit, & ordinavit, quod iidem religioſi per ſingulas quartas ferias totius anni, ubique ab eſu carnium ad minus abſtineant, & quod in Adventu Domini & Septuageſima jejunia obſervent. Verum quia prædicta moderatio, licet omni rigore & auſteritate careat, tamen in pluribus monaſteriis ejuſdem ordinis omnino contemnitur; omnes abbates, priores, ac præpoſitos ejuſdem ordinis in Domino exhortamur, quatenus de cetero ſupradictis diebus & temporibus a carnibus abſtineant & jejunent; cum id a pluribus ſecularibus clericis, & inter laicos, ſolicite cuſtodiatur. Quoad regulares canonicos circa jejunia & abſtinentiam carnium, idipſum obſervari exhortamur, quod idem Benedictus in ſuis Conſtitutionibus, quæ Benedictinæ dicuntur, ab eiſdem voluit obſervari.

XIV.

Cum evagatio, diſſolutio, atque levitas maxime debeant a religioſis evitari, cum illa ſint devotioni & honeſtati religionis contraria & inimica, omnes abbates, priores, ac præpoſitos, ſive quoſcumque alios religioſos cujuſcumque ordinis ſint, vel religionis, in charitate Domini monemus, quatenus amodo a ſe & a ſuis ſubditis omnem evagandi materiam, quantum eis poſſibile erit, propellere conentur: & ſervent, & obſervari faciant ea quæ a ſanctis Patribus de honeſtate & gravitate religioſorum fuerunt laudabiliter inſtituta tam in veſtibus, quam in calceamentis, necnon in geſtibus & inceſſibus eorundem; quod præcipue ea quæ de flocis vel cucullis, cappis atque caputiis fixis ſupra humeros, botis & ſatularibus corrigiariis, Clementina, *Ne in agro*, ſalubriter ſtatuit, ſervent & obſervari faciant: nec de cetero portent ipſi abbates, ſeu permittant ſuis religioſis tam breves tunicas, quam manteſlos longos uſque ad oram: vel zonas argenteas ſeu laqueatas ſotulares deportare: cum propter tales & ſimiles abuſiones, nunc omnes religioſi a ſecularibus habeantur in opprobrium & contemptum; qui tamen ceteris debent eſſe regula, forma & exemplar totius devotionis & religionis.

XV.

Quia canonicæ inſtitutiones, quæ de ſimonia loquuntur, diſtricte prohibent pro ingreſſu religionis ab ipſis ingredientibus, vel eorum nomine quidquam exigi; etiam prætextu cujuſcumque conſuetudinis, quæ potius dici debet corruptela, omnibus abbatibus, & abbatiſſis, prioribus & prioriſſis, ac aliis quibuſcumque mandamus, quod jura de hac materia loquentia diligenter obſervent; ſic ſcilicet, quod pro ingreſſu religionis pro ſe, vel monaſteriis ſuis ex pacto vel conventione nihil recipiant: ſi autem poſt ipſum religionis ingreſſum aliquid fuerit ab ipſis ingredientibus, vel eorum parentibus monaſterio ex devotione oblatum, illud recipi minime prohibemus.

XVI.

Cum Sacrarum ſcripturarum lectura & intellectus in religioſis etiam conferat devotionem, dilatet & augeat; idem Benedictus voluit & ordinavit, quod in monaſteriis quorumlibet ordinum, abbates, vel illi ſuperiores provideant de idoneis magiſtris, qui novitios, ceteroſque illiteratos in grammatices rudimentis habeant competenter inſtruere. Quod quidem ſtatutum cenſemus in monaſteriis vobis ſubditis obſervari debere: aliorum monaſteriorum ſuperiores in Domino exhortantes, quatenus faciant ſimiliter in locis ſibi ſubditis cum debita ſolicitudine obſervari.

XVII.

Licet per jura canonica ſufficienter fuerit proviſum contra patronos parochialium Eccleſiarum tam religioſos, quam ſeculares, exemptos, & non exemptos, quod ſcilicet bene & competenter provideant curatis Eccleſiarum parochialium prædictarum in quibus habent jus patronatus. Quia tamen eadem jura multis in locis negliguntur, & propter hoc ſunt plures ex eiſdem Eccleſiis vacantes, & paſtoribus viduatæ, in ma-

ANNO CHRISTI 1429.

magnum periculum animarum: omnes hujus provinciæ Episcopos in Domino exhortamur, quatenus jura supradicta, & præcipue cap. *De Monachis* 12. *de præb. & dign. & Clement. de jure Patron.* irrefragabiliter faciant observari.

XVIII.

Idem Benedictus Duodecimus, qui ad Beatissimorum patrum Benedicti & Augustini religiones zelum gerebat non modicum, ad supradictarum regularum observantiam, multas Constitutiones edidit, quæ Benedictinæ nuncupantur, & quæ a pluribus religiosis nesciuntur, immo & penitus ignorantur, in magnum suarum periculum animarum; ea propter, omnes abbates, priores, ac præpositos eorundem Ordinum in Domino exhortamur, quatenus in suis monasteriis supradictas Benedicti constitutiones habeant, & eas frequenter legant, ut sciant qualiter oportet eos in religionis semita ambulare.

XIX.

Ad nostrum quibusdam referentibus devenit auditum, quod Episcopi hujus Senonensis provinciæ observare, ac observari facere omittunt ea, quæ statuta canonica contra moniales observari jubent: propter quod maxima scandala, & spiritualia atque temporalia incommoda frequenter eveniunt, ac in posterum evenire præsumentur, si de salutari remedio minime fuerit provisum. Quapropter eisdem Episcopis districte præcipimus, quatenus supradicta statuta de cetero faciant in suis diœcesibus inviolabiliter custodiri: & præcipue cap. *Monasteria, de vit. & hon. Cler.* Statutum felicis recordationis Bonifacii Octavi, quod incipit, *Ut periculoso, de stat. Monach. lib. 6. & Clem. Attendentes, in Clement. eod. tit.* Volumus autem & præcipimus, ut testes synodales qui per hoc sacrum Concilium deputabuntur, diligenter inquirant, si prædicta statuta servabuntur, ut in sequenti provinciali Concilio quorumlibet vitia atque defectus deferant, atque negligentias.

Item sequuntur Statuta reformationem morum Ecclesiasticorum concernentia, quorum primum tale est.

XX.

Cum morum gravitas, & vitæ honestas in Ecclesiastis viris præcipue debeant relucere; omnibus Episcopis & aliis ad quos spectat inferiorum mores reformare, districte præcipimus, quatenus diligenter servent & curent a suis subditis observari ea quæ in sanctorum Patrum decretis & canonicis institutionibus de vita & honestate clericorum fuerunt laudabiliter instituta; maxime autem provideant, circa clericos, qui tabernas etiam cum laicis, quod eis non convenit, immo plerumque cum suis vestimentis Ecclesiasticis in malum ac pernicioſum exemplum aliorum, & in scandalum totius cleri, nunc adire & frequentare non verentur. Provideant etiam contra illos clericos, qui proprio contempto ministerio, negotiis & mercimoniis secularibus se immiscent; emendo scilicet blada, vina, & alia hujusmodi, & etiam inhonesta mercimonia, eo animo, ut ea carius vendant. Provideant etiam insuper contra illos qui depositis suis vestibus in ludis, vel camisiis in publicis locis ad palmam ludunt: quæ omnia non bene conveniunt honestati. Nam & per talia seculares habent clericos in derisum, & a devotione retrahuntur.

XXI.

Insuper districte præcipimus omnibus Ecclesiasticis viris, ut circa tonsuras & vestes servent ea quæ per canonica statuta fuerunt de honestate clericorum laudabiliter instituta: præcipue autem inhibemus quibuscunque, ne portent tunicas colorum rubeorum, vel viridium per inferius aut superius porfilatas, aut nimium caudatas: nec etiam magnos colletos reversos, aut manicas nimium grossas, seu caudatas; sed nec nimia brevitate, aut longitudine notandas, nec scissas a parte posteriori, seu a parte anteriori, nisi usque ad genua.

XXII.

Quanto Ecclesiastici viri perfectioris status, & majoris dignitatis honore illustrantur, tanto majorem Domino ac Redemptori nostro tenentur exhibere reverentiam, & ab omnibus blasphemiis,

ANNO CHRISTI 1429.

ac illicitis juramentis diligentius abstinere. Quod multi ex eis minime attendentes, de eodem Domino & Redemptore nostro blasphemе & irreverenter loquuntur & jurant, quorum temerarios ausus refrenare volentes: statuimus quod pœna quæ laicis propter tales blasphemias, vel illicita juramenta secundum unum statutum infra positum jubetur imponi, clericis, quorum culpa gravior est, auctoritate præsentis Concilii duplicetur; publica tamen pœna, de qua in eodem statuto fit mentio, in aliam pœnam superioris arbitrio commutata, cum eisdem Ecclesiasticis non ita facile debeant pœnæ publicæ irrogari.

XXIII.

Cum propter crimen concubinatus, quo multi Ecclesiastici & religiosi viri inficiuntur, habeantur Ecclesia Dei & totus clerus in derisum, abominationem & opprobrium cunctis gentibus; & illud nefandissimum scelus in Ecclesia Dei adeo invaluit, ut jam non credant Christiani simplicem fornicationem esse peccatum mortale; Nos volentes ad extirpationem tanti facinoris, quantum nobis possibile est, providere: Omnibus Episcopis hujus provinciæ districte præcipimus, quatenus in diœcesibus suis non patiantur, vel sustineant aliquos clericos, aut alios conjugatos, notorios concubinarios; sed contra illos juxta canonicas Constitutiones procedant, etiam usque ad privationem suorum beneficiorum: vel alias eos corporaliter puniant, prout eis videbitur magis expedire. Nec de cetero iidem Episcopi, vel quicunque alii prætextu quarumcunque pecuniarum tantum crimen dissimulent; forsitan videantur ejusdem criminis auctores, sive fautores exsistere, & ne sanguis eorundem delinquentium de manibus suis requiratur a Domino, cum ipse ad judicandum venerit: & quod circa hoc serventur antiqua statuta, & potissimum Constitutio Gilonis Apostolicæ sedis legati super hoc edita, cujus tenor sequitur & est talis: *Excommunicamus omnes sacerdotes & clericos quoscumque, qui post legitimam admonitionem focarias, vel alias mulieres, de quibus mala suspicio possit suboriri, in domibus propriis, vel alibi, unde populus vel Ecclesia scandalizetur, duxerint retinendas, nisi sint clerici, qui in minoribus ordinibus constituti, legitime contraxisse probentur, qui tamen cum uxore Ecclesiastica beneficia retinere non debeant.*

ANNO CHRISTI 1429.

XXIV.

Licet juxta canonicas sanctiones taxillorum & alearum ludus tanquam indecens & illicitus omnibus indifferenter sit prohibitus, tamen præcipue & districtius antiquam provincialium Conciliorum jura tales ludos Ecclesiasticis viris & aliis clericis interdixerunt, etiam certis pœnis adjectis: quæ quidem statuta, nos in præsenti Concilio renovantes, quibuslibet Ecclesiasticis viris, ceterisque clericis cujuscumque status aut conditionis existant, præcipimus, quatenus de cetero cum taxillis non ludant, et hoc sub pœna unius libræ ceræ qualibet vice, suæ cathedrali, vel parochiali Ecclesiæ applicandæ: vel sub alia majori pœna arbitrio Superioris, considerata qualitate facti et personarum infligenda.

Item sequuntur statuta circa reformationem morum secularium edita, quorum primum tale est.

XXV.

Quia Dominus in veteri testamento et sabbata et alias festivitates sanctificari voluit, et districte præcepit in eisdem ab omni opere abstinere: et in novo testamento Dominicales dies, aliaque festa ab Ecclesia indicta eorundem loco successerunt, quæ a pluribus male & negligenter observantur: Nos ad honorem Dei & Sanctorum suorum jubemus, et districte præcipimus, supradictas Dominicales dies, et Sanctorum festa, et præcipue ea quæ ad honorem Christi, et ejus glorioſæ genitricis Mariæ, et suorum Apostolorum instituta sunt, una cum aliis festivitatibus, quæ sicuti festa Apostolorum consueverunt observari, ab omnibus subditis nostris cum omnimoda reverentia observari; abstinendo scilicet ab omni opere servili et manuali, ac divinorum auditioni cum matura devotione vacando; illum abusum penitus reprobantes, quo marescalli et barbitonsores supradictis Dominicis et aliis beatæ Mariæ, et Apostolorum, et supradictis festivitatibus, credunt sibi licitum fore sua ministeria, etiam præter necessitatem, exercere: circa quem volumus per Ordinarios de opportuno remedio provideri, ipsos monitione prævia corrigendo.

XXVI.

ANNO CHRISTI 1429.

XXVI.

Quamquam fuerit retroactis temporibus tam ex ſtatutis ſecularium principum, quam Eccleſiaſticorum prælatorum ſufficienter proviſum contra eos, qui auſu temerario non formidant Deum renegare, deſpitare, vel malgreare, ſeu alias blaſphemare; & etiam contra eos qui de Chriſto Domino & Redemptore noſtro blaſpheme & irreverenter loquuntur; puta jurando per ejus carnem, ſanguinem, ventrem, barbam B vel vulvam; tamen propter negligentiam ſuperiorum qui prædicta ſtatuta ſervari non fecerunt, pauci ſunt qui a ſupradictis blaſphemiis, vel juramentis illicitis abſtineant: Quapropter diſtricte præcipimus omnibus Eccleſiaſticis Prælatis hujus Senonenſis provinciæ, quibus id ſpectare dignoſcitur, quatenus prædicta ſtatuta, ſi qua habeant, cum omni diligentia faciant obſervari. Quæ ſi non habuerunt, volumus, & ſtatuimus quod deſpitantes, ſeu malgreantes, aut renegantes Deum, ſeu Chriſtum, vel ejus glorioſiſſimam Genitricem blaſphemantes, quod prima vice compellantur pane & aqua in carceribus jejunare per octo dies: & pro ſecunda vice pœna duplicabitur, & pro tertia publice in ſcala, vel alias puniantur. Quod autem ad illos qui per carnem Chriſti, ſanguinem, vel plagas, vel ſimiliter jurant, pro prima vice ſolvent unam libram ceræ ſuæ cathedrali, vel parochiali Eccleſiæ: pro ſecunda vice, duas, & pro tertia, qua- D tuor: vel alia pœna, etiam publica arbitrio judicis punientur, qualitate perſonarum conſiderata, ut cæteris cedat in exemplum.

XXVII.

Ad noſtrum devenit auditum, quod in hac Senonenſi provincia eleemoſynarum quæſtores abuſus ſuos multiplicare non ceſſant, quodque prædicationis officium licet ignari & illitterati ſint, uſurpare non verentur, & per vana E mendacia, & alia ficta blandimenta, pauperum ſimplicium pecunias extorquent, & quod deterius eſt, ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, & aliorum inferiorum bullas, ac litteras ſimiliter falſificant & corrumpunt, in plurimorum ſcandalum & gravamen. Quapropter nos contra tales nequitias & abuſus providere volentes, Epiſcopis hujus provinciæ præcipimus, quatenus a ſuis ſubditis A curatarum Eccleſiarum rectoribus, faciant inviolabiliter obſervari jura & canonica ſtatuta quæ contra ſupradicta ſancte & laudabiliter providerunt, *& cap. cum ex eo & Clement. Abuſionibus, de pecc. & remiſſ.* Nolumus tamen populi devotionem per ipſos curatos vel rectores, quam gerunt ad ſanctos, quorum ſupradicti quæſtores procuratores exiſtunt, quomodolibet impediri.

ANNO CHRISTI 1429.

XXVIII.

Cum plures ſint qui propriæ ſalutis penitus negligentes, non niſi ſemel in anno ſua peccata confitentur, propter quod, cum memoria hominum ſit labilis, non bene poſſunt ſuorum habere memoriam delictorum in magnum ſuarum animarum periculum: Nos huic morbo providere cupientes, præcipimus curatis, & Eccleſiarum rectoribus, quatenus ſuos parochianos hortentur, & inducant ad ſua peccata confitenda in quinque ſolemnitatibus Domini præter C Paſcha, ſcilicet in Pentecoſte, in Aſſumptione Beatæ Mariæ, in feſto omnium Sanctorum, in Nativitate Domini, & in initio Quadrageſimæ, & fiant tales exhortationes Dominicis diebus ſupradictas feſtivitates immediate præcedentibus.

XXIX.

Medicinalis artis magiſtri, licet juxta canonum ſtatuta non debeant infirmis corporalem medicinam exhibere, D niſi prius exhortatione facta per eos, quod ſua peccata confiteantur; nihilominus iidem magiſtri tam ſanctum & ſalutare ſtatutum ſervare contemnunt in magnum præjudicium animarum, cum frequenter eveniat, quod infirmitatibus creſcentibus, & quam repente invaleſcentibus, plures ſine confeſſione moriantur; Nos ideo ſupradictis Epiſcopis injungimus, quatenus decretalem circa hoc editam, quæ incipit, *Cum infinitas. Dei pœn. & re.* faciant inviolabiliter cuſtodiri, prius tamen hoc E præſenti ſtatuto publice declarato, vel notificato populo, ne forſitan infirmi, cum per ipſos magiſtros inducentur de ſalute animæ cogitare, credant ſe in periculo mortis exiſtere.

XXX.

Inclytæ memoriæ Bonifacius VIII. in ſua decretali quæ incipit. *Quoniam ut intelleximus. De juram. lib. 6.* vinculo

ANNO CHRISTI 1429.

excommunicationis ipso facto innodavit omnes qui impediunt causas tractari coram judicibus Ecclesiasticis, quæ de jure vel consuetudine tractari consueverunt. Et plures sunt simplices & alii, qui forsitan propter ignorantiam supradictæ Constitutionis, excommunicationis vinculo innodantur: Nos volentes eorundem periculis animarum obviare, omnibus curatis & rectoribus Ecclesiarum præcipimus, quatenus juxta generalem observantiam plurium provinciarum & diœcesum hujus regni, infra missarum solemnia Dominicis diebus pro excommunicatis cum solemnitate denuncient omnes, qui modo supradicto molestiam vel gravamen curiis Ecclesiasticis inferre præsumunt & hoc juxta Constitutionem supradictam, *Quoniam ut intellexi-mus*.

XXXI.

Querimoniam plurimorum religiosorum, ac aliorum Ecclesiasticorum audivimus, quod licet Dominus in veteri testamento districte præcipit perceptorum fructuum Ecclesiæ ministris decimas tribuere; tamen his nostris temporibus easdem diminuere conantur, ut jam ex eis aliqui dicant, & asserant decimalia jura, non nisi ad voluntatem fore solvenda, propter quod Ecclesiæ, & earum ministri maximum damnum patiuntur. Quapropter nos contra tales hominum nequitias occurrere cupientes, Omnibus Episcopis, Archidiaconis, decanis ruralibus, ceterisque Ecclesiarum rectoribus præcipimus, quatenus Dominicis diebus, nec non messium, & vindemiarum temporibus, admoneant, atque hortentur, faciantque admonere & hortari per eos, qui verbum Dei populo prædicant, omnes qui ad solutionem decimarum tenentur, quod ipsi amodo illas solvant sine fraude & deceptione qualibet, ulla contraria consuetudine non obstante, cum de omnibus fructibus quibuscumque, ubicumque, & in quocumque loco sint, ad illas solvendas sub damnationis pœna, ex Dominico præcepto teneantur.

XXXII.

Canonica jura non sine magnis rationibus jubent matrimoniorum contractus in Ecclesiis publice celebrari; scilicet propter Sacramenti dignitatem, reverentiam & honorem in quo confertur gratia, sicut & in ceteris Sacramentis, & etiam ad tollendam omnem malam peccati suspicionem, cum plures existimare possent inter ipsos conjuges solum fore concubinatum, si de ipso matrimonio publice non appareret; His tamen non obstantibus plures sunt qui a suis Prælatis faciliter obtenta licentia, non in ipsis Ecclesiis; sed in privatis oratoriis matrimonium contrahunt, & solemnizant, quod cedit in maximum ejusdem Sacramenti contemptum: Nos autem circa id providere volentes, omnibus Episcopis, Archidiaconis, & Ecclesiarum rectoribus sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ per mensem prohibemus, ne de cetero in privatis oratoriis solemnizationem matrimoniorum faciant, aut fieri dispensent, nisi forsitan subsit ingens, vel necessaria causa, & non ficta; etiam pluribus præsentibus.

XXXIII.

Insuper sub eisdem pœnis, & propter easdem causas Episcopis, Archidiaconis, & aliis quibus id de jure vel consuetudine competit, injungimus, ne de cetero ita faciliter dispensent super bannis in matrimonio concedendis: etiam prætextu cujuscumque pecuniæ, sicut hactenus dispensare consueverunt.

XXXIV.

Certis anni temporibus matrimonia prohibentur ab Ecclesia celebrari, scilicet tempore Adventus, Septuagesimæ & Rogationum, eo quod tunc homines magis quam aliis temporibus debent devotioni & orationi intendere, ex quibus tamen plurimum retrahit carnale commercium, eo etiam quod illis devotionis temporibus choreæ, ludi & convivia, quæ in nuptiis fieri solent, non bene congruunt, sed verius opponunt devotioni & contemplationi. Nihilominus tamen in hac nostra Senonensi provincia quædam mala consuetudo, vel corruptela inolevit, quod scilicet supradictis temporibus plerumque fiunt festivitates nuptiarum, choreæ, ludi, convivia, & alia indecentia, quæ ex eisdem festis, conviviis, vel choreis frequenter evenire consueverunt. Ea propter nos prædictum abusum, seu corruptelam extirpare volentes, omnibus & singulis viris & feminis hujus provinciæ sub excommunicationis pœna inhibemus, ne supradictis temporibus audeant facere vel facere, procurent solemnitates nuptiarum, id est, con-

vivia,

ANNO CHRISTI 1429.

vivia, festa & choreas, vel cætera hujusmodi, vel eisdem quomodolibet interesse: Præcipientes insuper Episcopis & curatis, seu presbyteris Ecclesiarum parochialium, quatenus hoc præsens statutum in suis Ecclesiis publicent, & publicari faciant diligenter, & maxime duabus vel tribus Dominicis ante supradicta devotionis tempora.

XXXV.

Cum soli clerici ad altare Domini cum divina celebrantur, debeant accedere: omnibus Episcopis hujus provinciæ injungimus, quatenus sub certis pœnis per ipsos imponendis, faciant a laicis observari *caput primum de vita & honest. cleric.* cum etiam in veteri lege, cujus sacrificiis longe dignius est sacrosanctum altaris ministerium, laicalis populus ad altare Domini non auderet accedere.

XXXVI.

Cum judices seculares quandoque clericos in suis carceribus detentos, & ab Ecclesia requisitos, restituere nolunt; Volumus quod provinciale statutum in pluribus Conciliis provincialibus renovatum diligenter observetur: cujus forma talis est. *Statuimus ac etiam ordinamus, ut si contingat aliquem clericum in villis, seu castris diœcesis & provinciæ Senonensis per judicem capi secularem, qui sufficienter requisitus de reddendo dictum clericum suo judici Ecclesiastico, non reddidit, seu restituit, in sua malitia perseverans, in dictis villis, seu castris quamdiu detinebitur idem clericus, cessetur a divinis, nedum in Ecclesia, infra cujus confines dictus clericus detineri dignoscetur: sed etiam in aliis, si in dictis villis, vel castris plures Ecclesias esse contigerit: quod ad religiosa monasteria in dictis villis, vel castris constructa & alias Ecclesias eis contiguas extendi volumus, ne si in aliquibus cessarent, & in aliis non, sententia cessationis seu interdicti valeat vilipendi: prædictas autem cessationes auctoritate præsentis Concilii ab omnibus tam exemptis, quam non exemptis cum de jure ad hoc teneantur, volumus observari.*

Habetur in Conc. Melodunensi, anno 1323.

XXXVII.

Ad nostrum devenit auditum, quod in hac provincia quidam temporales Domini, & eorum officiarii, quandoque sub magnis pœnis inhibent suis subditis & aliis in dominio suo commorantibus, ne alter alterum citare faciat in foro jurisdictionis Ecclesiasticæ, etiam in personalibus actionibus, & quod deterius est, supradicti Domini, vel eorum officiarii plerumque prohibent curatis, vel rectoribus Ecclesiarum, aut aliis presbyteris, ne sigillent, vel executioni demandent citationes & alias litteras curiarum Ecclesiasticarum, & quandoque cogunt eos, ad quorum instantiam aliqui ex eorum subditis propter suam contumaciam fuerunt legitime excommunicati, ut illos faciant absolvere: quod si recusaverint, vel distulerint, faciunt illos in carceribus detineri. Quæ omnia sunt in magnam læsionem & turbationem Ecclesiasticæ jurisdictionis: & cum absolutio taliter vi extorta, nulla sit ipso jure, taliaque perpetrantes novam excommunicationis sententiam, nulli dubiam, incurrant: Eaque propter nos talium Dominorum, vel officiariorum ausus temerarios refrenare cupientes, jubemus antiqua provincialia statuta circa hæc edita inviolabiliter custodiri, quibus cavetur, quod si aliqui domini, vel judices temporales, aut eorum servientes, vel ministri aliqua ex gravaminibus Ecclesiasticæ jurisdictioni inferre præsumpserint, & de talibus, vel eorum altero legitime constiterit, canonica monitione præmissa cessetur a divinis juxta formam præcedentis statuti, et nisi tale gravamen infra octo dierum spatium fuerit reparatum, volumus et præcipimus quod ille, vel illi qui tale, vel talia perpetraverint, et circa ea dantes auxilium, consilium, vel favorem, auctoritate præsentis Concilii denuntientur publice et solemniter ipso facto excommunicati. Cum absolutio taliter vi extorta nulla sit ipso jure, taliaque perpetrantes novam excommunicationis sententiam, nulli dubiam, incurrant.

ANNO CHRISTI 1429.

XXXVIII.

Item, volumus & ordinamus, quod testes Synodales qui in qualibet diœcesi secundum canonica statuta ordinati sunt, diligenter inquirant, si prædicta statuta ab omnibus servabuntur, ut habeant referre in alio proximo provinciali Concilio, quæ circa ea viderint minime observari, prout in capite *Sicut olim. De accusat.*

XXXIX.

Statuimus & præcipimus quod omnes suffraganei nostri, abbatesque, prio-

ANNO CHRISTI 1429.

priores conventuales, et capitula Ecclesiarum nostræ Senonensis provinciæ: necnon decani rurales cujuslibet diœcesis, habeant copiam authenticam nostrorum præsentium statutorum, illaque faciant infra duorum mensium spatium in suis Synodis et aliis locis solemniter publicari, ac declarari. Præcipue autem volumus, quod illa quæ concernunt, vel concernere possunt statum et mores laicorum iidem suffraganei et decani in publicis prædicationibus et vulgari sermone coram populo exponi, a F. deest. *cument.* H. [a] ne aliqui valeant eorundem ignorantiam prætendere.

XL.

Testes autem Synodales hujus sacri Concilii Senonensis eodem approbante Concilio in qualibet diœcesi ordinamus, nominamus & eligimus infra scriptos, scilicet pro diœcesi Senonensi, decanum Christianitatis Pruvinensis, & officialem sancti Juliani de saltu: pro diœcesi Carnotensi magistrum Joannem de Gazone, & decanum ruralem de Brov. Pro diœcesi Parisiensi decanos rurales de Montemorenciaco & de Kala, Pro diœcesi Meldensi magistrum Joannem Tourtier, & decanum ruralem de Columbariis. Pro diœcesi Trecensi decanos rurales Arcyarum & sanctæ Margaritæ. Pro diœcesi Nivernensi magistros Stephanum Gnedac, & Joannem Hurtauld. Et pro diœcesi Antisiodorensi, archipresbyteros S. Prisci & de Verziaco.

XLI.

Nos vero Joannes Archiepiscopus antedictus in dicto provinciali Concilio, ut præfertur, præsidentes, ipso approbante Concilio omnia & singula statuta præscripta teneri, & inviolabiliter observari ab omnibus & singulis nostræ Senonensis provinciæ volumus, & jubemus, ipsaque statuta & omnia præmissa laudamus & approbamus, concludimus & definimus prout superius est expressum, ulteriorem ipsius sacri Concilii prosecutionem & continuationem, quoad ea quæ nondum perfecta sunt, de fratrum & suffraganeorum nostrorum ac aliorum in eodem provinciali Concilio comparentium voluntate, & consensu, hinc ad diem Martis post Dominicam diem, qua in sancta Dei Ecclesia cantabitur *Jubilate*, anni Domini 1430. dictam diem Martis post *Jubilate*, Parisiis cum continuatione dierum sequentium pro ipsius Concilii & agendorum in eo, quæ nunc expediri obstantibus certis, justis & evidentibus impedimentis, minime potuerunt, nec ad effectum deduci, totali & finali conclusione, præfigentes, statuentes & ordinantes. In quorum vim & singulorum certitudinem præmissorum, præsentes nostras exinde fieri, & per notarios publicos, scribasque Concilii provincialis prædicti infra scriptos, subscribi & publicari mandavimus, nostrorumque Archiepiscopi & Episcoporum suffraganeorum præsentium prædictorum appensione sigillorum fecimus & jussimus communiri.

Datum & actum, quoad præmissorum conclusionem, Parisiis in dicto collegio sancti Bernardi, nobis inibi mane hora Concilii consueta in eodem Concilio præsidentibus, sub anno domini 1429. indict. 7. die 23. mensis Aprilis, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & domini nostri domini Martini divina providentia Papæ Quinti anno duodecimo. Præsentibus venerabilibus viris dominis & magistris Petro Clerici Germano de natione, canonico Senonensi, & Petro Pinart curato sancti Juliani de saltu nostræ Senonensis diœcesis testibus ad præmissa vocatis.

CONCILIUM AB HENRICO

Rigensi Archiepiscopo celebratum anno circiter 1429. cujus non habemus Decreta ad statum Ecclesiæ pertinentia: sed mentio duntaxat reperitur levis apud Albertum Krantzium lib. XI. Vandaliæ cap. 16.

HENRICUS per hæc tempora Archiepiscopus Rigensis Concilium celebravit Provinciale (*verba sunt Krantzii*) cum suffraganeis suis, multis inibi decretis, quæ ad statum Ecclesiæ pertinerent. Operæ pretium visum est, sedem Apostolicam adversus oppressores Ecclesiæ invocare, detegereque per nuntios calamitosum Ecclesiæ statum, quod ab iis qui Concilio terræ sint impositi, opprimi tentaretur. Delegerunt ad eam legationem Decanum Revalensem, cum aliquot de singulis Ecclesiis collegis: quibus Rigensis, Tarbatensisque proconsules, ex filiis suis clericos Romanam curiam visuros junxere, vel ut in aliquod Italiæ Palladium collocati litteris indulgerent. Erat ea societas itinerantium sexdecim

ANNO CHRISTI 1429.

cim personarum profecta terrestri itinere ad initium Quadragesimæ (quod mare tarduis fit per glaciem navigabile) jumentis vecti, Grebbin, ad exitum usque Livoniæ, pervenerunt. Ibi ab arcis præfecto Gosvvino de Assenberge, ordinis Theutonicorum fratre, crudeliter invaduntur. Primum ademptis litteris perlectisque, terræ proditores arguuntur: & quicquid ab illis in purgationem diceretur de privilegiis clericorum, præsertim Romipetarum, irridetur magis quam auditur. Mox rebus omnibus & non parva pecunia nudati, vestibus demum exuuntur ligatis manibus pedibusque in profluentem rivum (Liva vocant) sub glaciem detruduntur, crudelique merguntur exemplo. Ita frater ordinis Divæ virginis manus suas consecravit sacerdotum & innoxiorum juvenum miserabili nece. Idem ille carnifex, testatus egregium facinus, scribit terræ pontificibus: Noveritis, inquit, nuper a me deprehensos provinciæ proditores, Clericos vestros, rebus & vita exuisse, nullius jussu aut consilio: sed (quod tutandis finibus præfectum scitis) publico functus ministerio, publicos hostes feci de medio. Eam rem nemini præter me imputandam ego profiteor, nam publicam peregi utilitatem. Hoc (rogo) quid erat, nisi addita calamitati miserorum insultatio? quum ignoret nemo, non esse auctorem qui factus est exequutor.

ANNO CHRISTI 1429.

CONCILIUM * DERTUSÆ,

[a] *Tortosa, in Hispania.*

Quæ nunc Tortosa dicitur, celebratum præside Petro de Fuxo, cardinale Apostolicæ sedis legato, anno 1429. cui sublato antipapa Ægidio de Munione, Benedicti XIII. sive Petri de Luna successore profiteri cœperunt nomine Martini V. Romani pontificis obedientiam Hispani aliquot Episcopi, qui ad hunc usque annum ab anno 1378. schismate ab Ecclesia fuerant divisi.

[a] Hæc Abrahamus Bzovius O. P. in annalibus, Ecclesiasticis ad annum Christi 1429. [b] Dexteritate card. Fuxi funestissimum schisma sublatum.

FAUSTISSIMUS omnium * hic annus, Martino pontifici, & Ecclesiæ universali fuit, schismate omnium funestissimo, dexteritate & felicitate Petri Fuxi * cardinalis, Apostolicæ sedis legati sublato. Ægidius Munionius, qui Clementis VIII. nomine pontificatum invadere præsumpserat, Pontificatus nomen abdicavit, insignia deposuit. Cardinales quos penes se habebat, loco moti, de graduque dejecti, quem inauspicato occuparant. Alphonsus Aragonum rex, in Martini Pontificis gratiam; quem ut antea metu continere, ita novo nunc officio conciliare, in parteisque traducere erat propositum. Peninsula hospitalatiis militibus detracta, quorum in ditione ab antiquo fuerat, regi cessit. Ægidius nonnulla compensatione Balearis Episcopus factus est. Alphonsus Borgia, Valentiæ pontifex renunciatus, quæ merces navatæ operæ fuit Ægidio & sociis sanandis, ad summos & maximos honores aditus. Tarracone * in Catalanis a Petro Fuxo Episcopi Tarraconensis provinciæ ad Concilium evocati, antiquum Ecclesiasticæ disciplinæ morem resumpsere.

[a] Immo Dertusæ, seu Dertonæ,

Clemens Episcopus servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Bulla plumbea super cessione Ægidii Munionis legato tradita.

Incomprehensibilia Dei judicia, investigabiles viæ ejus, grandem nimirum stuporem considerantibus ingerunt, & causam profecto non levis admirationis inducunt. Quis enim in illorum consideratione non stupet? Quis non stupende miretur, & timeat? illa judiciorum secreta cælestium, quorum ordinem non datur nosse mortalibus, quorumque mysteria mens non capit humana, nec investigando comprehendere sufficit, nec considerando discutere, vel manifestare loquendo, quis, inquam, intelligere valet discretam lucem æquitatis occultæ, qua Jesus Christus Dominus noster, dum Ecclesiam, quam non solum misericorditer, sed etiam mirabiliter suo Sanguine pretioso fundavit in arce immobilis petræ firmatam solide stabilivit, ut portæ inferi adversus eam non prævalerent, humano judicio quodammodo derelinquens, ipsam frequentium tribulationum etiam diffusarum vexari permittit incommodis, & in subveniendi expectatione languere, ut Sapientissimus ponderator, qui in statera rectissima populorum merita, & delicta, appendens vilioraque prævidens, utitur, & si justa nobis tamen ignota: a tempore quidem sanctæ memoriæ Gregorii Papæ XI. prædecessoris nostri, a quo anni 52. vel circiter effluxere prædictis exigentibus memorato judicio declinato, Ecclesia ipsa Domino permittente schismatis primo, deinde sub schismatis velo procurante humani generis hoste, pleraque incommoda perpessa est, necdum, quod amare depromimus, veræ unionis, & pacis reintegratione lætatur, quæ omnia infra nostri arcana pectoris revolventes, & sinceram rectamque intentionem, quam in nostra, ad summi Apostolatus apicem assumptione, ac ex tunc accuratius habuimus pariter & habebimus, ad hujusmodi unionem efficaciter procurandam publice propalantes, quamque debitum, quantum id nobis est perducere ad effectum meditatione continua cupientes, totisque affectibus anhelantes, ut per nostræ humilitatis ministerium adsit gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, eoque favente, quia est pax vera, quique fecit utraque unum ille videlicet lapis angularis, qui in suæ nativitatis exordio diversos in se parietes copulari jam cœpit, ad ejus laudem gloriam & honorem, in ipsa Ecclesia sua vera, & indubitata unio, & pax sequatur, si Divinæ fuerit majestati acceptum.

Hinc est quod nos propensius attendentes, quod quanto validiora, certiora, & firmiora sunt, in hujusmodi Apostolatus officio jura nostra, tanto lucidabilius ea ducimus pro pace, ac reintegratione religionis Christianæ relinquere: non enim semper de summo jure disputandum est, sæpe quidem rigor justitiæ, reipublicæ utilitatis, & tempori cedit, nam si mulier illa, & juri suo renunciare, proprioque filio spoliare se voluit, ne sectionem illius prospiceret, quanto magis nos, postquam ad optatam Ecclesiæ unionem, ad pacem per justitiæ, aut mu-

ANNO CHRISTI 1429.

mutuæ ceſſionis vias, ut cupimus, pervenire non poſſumus, tanto diſcrimini ſuccurrendum miſericorditer, proque hujuſmodi reintegratione paceque, pie cedendum videtur. His itaque & aliis juſtis, & rationabilibus cauſis, quas præſentibus haberi volumus pro expreſſis, omni juri papatus, oneri & honori, ac ejus titulo, & poſſeſſioni, quod, quem, & quam in Eccleſia obtinemus pariter & habemus, matura ſuper hoc deliberatione præhabita, non vi, dolo, ſeu metu, nec alias modo aliquo circumventi, ſed ſimpliciter, pure, libere, & ſponte, ac ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis aſſiſtentibus nobis venerabilibus fratribus noſtris ſacræ Romanæ Eccleſiæ cardinalibus, necnon præſentibus dilectis filiis Alphonſo de Boria utriuſque juris doctore, chariſſimi in Chriſto filii noſtri Alphonſi regis Aragonum illuſtriſſimo conſiliario, & Pontio de Pontibus Valentinenſi Ambaxiatoribus regis ejuſdem ad nos ſuper præmiſſis deſtinatis, nec non Prælatis, & aliis multis ſpectabilibus, & probis viris palam & publice die datæ præſentium, & tenore, verbo, intentioneque libera, & effectu valido, atque firmo cedimus, & renuntiamus, & ab ipſius Papatus omnimodis uſu, adminiſtratione ac exercitio gratis, & ſpontanea voluntate abſtinemus, & promittimus bona fide in poſterum abſtinere, papalia deponentes inſignia ad efficaciam veræ deſideratiſſimæ unionis Eccleſiæ ſanctæ Dei. Ceterum, ne de hujuſmodi ceſſione, renunciationeque, ut præmittitur, factis in poſterum hæſitetur, quin potius conſtet authentice de eiſdem, præſentes litteras motu proprio non ad alicujus inſtantiam expeditas, ad rei geſtæ memoriam in futurum juſſimus publicari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ ceſſionis, renuntiationis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contravenire; ſi quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Paniſcolæ Dertuſenſis diœceſis 7. Kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno quinto —— de curia Rodericus —— plumbum —— Sanctus Petrus —— Sanctus Paulus —— ab alio latere —— Clemens Papa VIII. *Et ibidem etiam magiſter Alphonſus prædictus ſine aliqua alia ſolemnitate tradidit domino legato quoddam inſtrumentum, quod pro ſerenitate conſcientiarum ſuarum domini Paniſcolæ fecerant ſub hac forma.*

Inſtrumentum electionis Martini V. in Pont. per cardinales Ægidii ſequaces facta.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Amen. Per hoc publicam inſtrumentum, cunctis pateat evidenter, quod anno a Nativitate Domini milleſimo quadringenteſimo viceſimo nono, indictione ſeptima, die vero viceſimo ſexto menſis Julii, in die feſtivitatis ſanctæ Annæ, tunc Apoſtolica ſede vacante, per ſimplicem, puram, & liberam ceſſionem, & renunciationem, depoſitionemque inſignium papalium, tunc temporis nominati Clementis Papæ Octavi, nunc vero Egidii Sancii Munionis, palam & publice factas, & per me notarium infraſcriptum, ut continetur in litteris inde confectis publicatas, alta & intelligibili voce in camera parlamenti caſtri Paniſcolæ Dertuſenſis diœceſis, in conſiſtorio publico tento per ipſum, aſſiſtentibus ſibi reverendiſſimis in Chriſto Patribus dominis, dominis ſacræ Romanæ Eccleſiæ cardinalibus, nec non præſentibus egregiis & circumſpectis viris, dominis Alphonſo de Boria juris utriuſque doctore, ſereniſſimi domini Alphonſi regis Aragonum conſiliario, & Pontio de Ponte cive Valentinenſi Ambaxiatoribus regiis ejuſdem, ad ipſum tunc Clementem ſpecialiter deſtinatis, Prælatis quoque & aliis multis notabilibus, & probis viris paulo poſt ibidem reverendiſſimi in Chriſto Patres & domini, dominus Julianus Epiſcopus Oſtienſis, Franciſcus tituli ſancti Clementis presbyter, ac Ægidius ſanctæ Mariæ in Coſmedin diaconus, ejuſdem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ cardinales, ſacrum collegium cardinalium facientes ad Romani pontificis electionem volentes procedere, reverendiſſimum patrem & dominum, dominum Simonem electum Antiochenum, camerarium domini Papæ requiſiverunt, ut eis locum ad conclave tenendum aſſignaret eidem, qui quidem dominus camerarius ipſis pro conclavi hujuſmodi certam partem dicti caſtri illico aſſignavit, quam iidem domini cardinales idoneam reputantes, & intrantes conclave, audita miſſa de Sancto Spiritu ibi, nec non clauſo conclavi, ac cuſtodito, præfati tres domini cardinales ſoli inibi remanentes, ad electionem Romani pontificis, prout in teſtium ac in mei notarii infraſcriptorum præſentia, retulerunt ſe, in modum qui ſequitur, proceſſiſſe, videlicet, quod habentes præ oculis ſolum Deum, conſiderantes, quam Chriſtianæ religionis infamiam, detrimentaque, fidelium quoque moleſtias, & pericula quæ hactenus emerſerunt, ac emergere verisimile erat, attendentes ex peſtifero ſchiſmate, quod longævis, proh dolor! temporibus, in ſciſſuram Chriſtianæ fidelitatis, graviſſime perduravit, niſi ſalubriori remedio, divina favente clementia, cujus res eſt, pro integratione unitateque Chriſtianorum occurreretur, unanimiter, nemine diſcrepante per viam Spiritus Sancti, reverendiſſimum in Chriſto patrem & dominum, dominum Odonem de Columna in ſua obedientia nominatum Martinum V. quem ipſe dominus Clemens, die prædicta, paulo ante ſuam hujuſmodi ceſſionem tollendo ſententias & proceſſus contra ipſum ratione ſchiſmatis latos, & factos habilitarat de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, uſque ad ſummum pontificium incluſive in Romanum pontificem & paſtorem, ac verum Chriſti vicarium, & beati Petri ſucceſſorem, concorditer elegerunt, ipſumque licet abſentem, receperunt ut talem, & a Chriſti fidelibus ſic debere recipi decrevere, eundem Martinum V. etiam nominantes, quibus, ut aſſeruerunt, inter ſe, ut præmittitur, ſic peractis, teſtes & me notarium infra dictos vocari fecerunt, ipſis adhuc exiſtentibus in conclavi, ubi præmiſſa in effectu per ipſius domini Oſtienſis organum referentes, voluerunt, requiſiveruntque per me notarium infraſcriptum fieri ſuper illis unum, & plura publica inſtrumenta.

Acta fuerunt hæc anno, indictione, die, menſe, & locis quibus ſupra, præſentibus præſtantiſſimis dominis Ægidio Sancii Munionis, qui ut præmittitur, reſignavit, & Ambaxiatoribus ſupradictis, ac venerabili & circumſpecto viro domino Bernardo Torveti Decretorum doctore ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis.

Et ego Antonius de Campis litterarum Apoſtolicarum abbreviator, ſcriptor & regiſtrator publicus, Apoſtolica & Imperiali auctoritate notarius, quia præmiſſis ceſſionibus, atque renunciationi, per me, ut præmittitur, publicatis,

ANNO CHRISTI 1429.

catis, necnon dictorum trium dominorum Cardinalium pro conclavi requisitioni hac ipsius assignatione relationeque, electioni hujusmodi præsens fui, hoc publicum instrumentum per alium, me diversis occupato negotiis, scriptum in hanc publicam formam redegi, signoque meo consueto signavi, & hic me propria manu subscripsi rogatus, & requisitus in fidem, & testimonium præmissorum; hanc electionem dominorum supra in fine additam approbando.

Cum itaque locus sancti Matthæi non distaret a castro Panisco-læ nisi per tres leguas, idem dominus legatus voluit & ordinavit, quod dictus dominus Ægidius cum omnibus suis in castro, & villa Panisco-læ existentibus, faciendo debitum suum & honorem, ut tenentur, sanctæ sedi apostolicæ impendendo, & domino nostro Martino Papæ V. cujus personam ipse dominus legatus præsentabat, personaliter venirent sibi obviam, & in eadem villa sancti Matthæi publice præstarent obedientiam, & consequerentur reconciliationem, absolutionem, & habilitationes eis necessarias, quod præfati ambaxiatores efficaciter tractarunt, & obtinuerunt. Itaque die Sabbathi sequenti, quæ fuit decimatertia Augusti, & præfatus dominus Ægidius, cum suis prætensis Cardinalibns, exceptis prædictis incarceratis, personaliter venit ad villam sancti Matthæi de vespere in domo rectoris dictæ villæ prope Ecclesiam majorem collocata, & cum in crastinum, quod fuit dies dominica, de mane ante quam fuissent reconciliati dicti Panisco-lenses divinis officiis, & in Ecclesia prædicta sancti Matthæi se ingerent, dominus legatus hoc audiens, magistro Alphonso ambaxiatori prædicto dixit, qualiter ipse erat informatus, quod Panisco-lenses illamet hora se ingerebant divinis officiis, in Ecclesia nondum reconciliati, & antequam obedientiam debitam præstitissent. Quod audiens prædictus ambaxiator, eodem instanti ad Panisco-lenses prædictos accessit; & illos, quos in Ecclesia reperit, exire fecit, & incontinenti, licet eis esset valde grave, omnes exierunt, & dominus legatus domum veniens, illis exclusis in eadem Ecclesia cum ambaxiatoribus prædictis, cum magno apparatu, & cum omni populo dictæ villæ, solemnem audivit missam in sede legationis suæ solemniter collocatus, & benedictione, ut legatus, populo contulit & indulgentias consuetas.

Eadem die Dominica ducentibus illos præfatis ambaxiatoribus, postquam dominus legatus de vespere assumptionis beatæ Mariæ ab ecclesia prædicta recessit, prænominatus dominus Ægidius in habitu doctoris simplicis, una cum prætensis suis Cardinalibus præfatis, & cæteris prænominatis, personaliter accessit ad domum seu palatium magistri Montesiæ, quod est extra muros dictæ villæ sancti Matthæi, prope conventum Prædicatorum, & omnes Panisco-lenses bini, & bini procedentes, simul * accedentes superius intraverunt cameram paramenti, ubi dominus legatus, cum omnibus suis consiliariis aderat: quibus intrantibus, & populi multitudine, usque ad numerum centum, & ultra personarum principalibus ad osculum manus & oris, & cæteris Panisco-lensibus ad manus tantum osculum per dominum legatum admissi, præsentibus dominis Episcopis Dertusensi, Adurensi, Segobricensi, Bethleemitarum, & * Aurien-si sancti Severi, & ambaxiatoribus regiis præfatis, ac cæteris prædicti domini legati consiliariis, prænominatus dominus Ægidius alta & intelligibili voce dixit hæc verba, vel similia in effectu: Reverendissime pater, ego & domini qui sunt hic præsentes audivimus, &c. prout in instrumento inde confecto latius continetur, cujus tenor sequitur in hunc modum.

ANNO CHRISTI 1429.

In nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Noverit universi præsentes pariter & futuri, quod cum jam annis fere quinquaginta effluxis, gravis schismatica divisio Ecclesiam Romanam invasisset, illamque & alias pariter orbis Ecclesias, proh dolor, afflixisset, nuperrime duodecim anni vel circiter effluere, quod in Constantiensis generali Concilio in Spiritu sancto congregato, in quo inter alia Baltassar Cossa, Joannes vigesimustertius, & Petrus de Luna, Benedictus decimustertius ab omni jure, quod in Papatu dicebant se habere, depositi fuerunt, & Angelus de Corrario, Gregorius duodecimus in suis obedientiis nuncupati, etiam juri sibi in ipso Papatu quomodolibet competenti, cessit & renuntiavit, necnon sanctissimus in Christo pater & dominus noster, dominus Martinus divina providentia Papa V. ad apicem summi Apostolatus assumptus extitit, dictoque Petro aliquandiu ex post vita functo, & domino Ægidio Sancti Munionis eidem Petro succedente, & per aliquot annos cum infradictis, ac nonnullis aliis in castro Panisco-læ Dertusensis diœcesis existente, & se pro Clemente octavo a tempore hujusmodi successionis suæ gerente, pro cujus quidem domini Ægidii & aliorum cum eo in dicto castro existentium reductione præfatus dominus noster Papa de anno domini 1425. reverendissimum in Christo patrem & dominum, dominum Petrum miseratione divina tituli sancti Stephani in Cælio monte presbyterum sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem inclytæ domus de Fuxo legatum a latere sedis apostolicæ ad regna Aragonum & partes direxit, qui post multos & diversos cum serenissimo principe & domino, domino Alphonso Aragonum rege super reductione hujusmodi tractatus habitos hac eadem de causa ad præfatum dominum nostrum Papam, de anno domini 1427. rediit, & idem dominus noster Papa de anno domini 1429. iterum eumdem dominum Cardinalem legatum ad regem & regnum prædictum pro eadem reductione, remisit. Tandem Spiritu sancto cooperante & rege, & legato antedicto operam dantibus, ad reductionem deventum extitit . . . . . hinc est quod die datæ præsentiam præfato domino Cardinali legato apud S. Matthæum dictæ diœcesis in palatio magistri militiæ Montesiæ, & sancti Georgii existente præfatus dominus Ægidius, in universali Ecclesia Episcopus, & cum eo domini Julianus de Loba Cardinalis Ostiensis, Franciscus Rouira, & Ægidius Munionis tituli sanctæ Mariæ in Cosmedin Cardinales nuncupati, Simon de Pratis camerarius, Bernardus * Torveti decretorum doctor, protonotarius, Gerardus Gherardi subdiaconus, Joannes Piguerii ordinis canonicorum sancti Augustini in sacra pagina magister pœnitentiarius, Guillelmus Caverii decretorum doctor, auditor cameræ, Antonius de Campis in decretis baccalaureus, litterarum apostolicarum scriptor & abbreviator, Ludovicus Novarra decretorum doctor, earumdem litterarum scriptor & abbreviator, Oliverius Angles legis doctor, ac

Actus reverentiæ & submissionis Ægidii & ei adhærentium Card. de Fuxo Martini V. tamquam veri & indubitati Pont. legato factæ

* Torneti

gidius eum is Cardinabus de manaro legati, villim S. fatthæi peronaliter veit.

aniscolenses ondum reonciliati, e mplo exiscoguntur.

* f. ascenentes.

f. A. Adurent. ut infra.

ANNO CHRISTI 1429.

nonnulli alii cum eisdem comparuerunt, & inclinatis capitibus reverenter eidem domino legato obedientiam, reverentiam & fidelitatem debitas, per organum ipsius Ægidii exhibuerunt, sub his verbis in effectu:

Reverendissime pater, ego & isti alii hic mecum existentes, audivimus a fide dignis, vos hic esse sacrosanctæ sedis apostolicæ, & sanctissimi domini nostri domini Martini divina providentia Papæ V. legatum a latere, ideo venimus ad imponendam, & exhibendam reverentiam, præstandamque obedientiam & fidelitatem vobis nomine præfari domini nostri, domini Martini Papæ V. quem profitemur verum vicarium Jesu Christi, & successorem beati Petri, & offerendum nos ipsius, & vestri, B
F. ut ejus H. & ejus legati mandatis semper obedire paratos. Quibus quidem verbis per eumdem dominum Ægidium sicut præmittitur prolatis, aliisque prædictis approbantibus ea, præfatus dominus Cardinalis stans obedientiam, fidelitatemque hujusmodi acceptans, ac manus ipsius domini Ægidii inter suas recipiens, dixit eidem domino Ægidio: Vos ergo in manibus nostris promittitis, & juratis quod de cætero eritis fidelis, & obediens sanctissimo domino nostro Martino divina providentia Papæ V. & suis successoribus canonice intrantibus. Qui respondit, Sic ero, hoc idem omnes & singuli supradicti professi fuerunt, de quibus omnibus & singulis predictis præfatus dominus Cardinalis legatus requisivit sibi retineri, C
publicum & publica, instrumentum & instrumenta ad perpetuam rei memoriam: & per nos notarios infrascriptos, acta fuerunt hæc in loco supradicto sub anno a nativitate domini 1429. indictione 7. die vero Dominica 14. mensis Augusti, Pontificatus domini nostri Papæ anno 12. præsentibus, ibidem egregiis viris Alphonso de Borda, utriusque juris doctore, & Pontio de Pontibus cive Valentinensi præfati domini regis ambaxiatoribus, & reverendis in Christo patribus, dominis Oddone Dertusensi, Rogerio Aduresi, Joanne Bethleemit. & Francisco Segobricensi, Episcopis, ac venerandis in Christo patribus Joanne abbate monasterii sancti Severi de sancto Severo, ordinis sancti Benedicti Adurensis diœcesis, egregiis viris Bernardo de Rosergio cancellario Ecclesiæ Tolosanæ, Rodulpho Rolandi canonico Aquensi V. I. D. & sacri palatii causarum auditore, Philippo Gonis medicinæ doctoribus, ac quampluribus aliis testibus fide dignis, ad hoc specialiter vocatis, atque rogatis. D

Actus absolutionis & rehabilitationis Ægidii & sociorum ejus.

Et ibidem paulo post, & quibus supra præsentibus, præfatus dominus Alphonsus annuentibus eidem domino Ægidio, & illis, qui cum eo venerant, ut præmittitur, dixit hæc verba in effectu:

Reverendissime pater, ad tollendum omnem conscientiæ scrupulum, supplicatur vestræ reverendissimæ paternitati, ut auctoritate præfati domini nostri domini Martini divina providentia Papæ V. dominum Ægidium, & omnes supradictos absolvere, habilitare & ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ recipere, ipsosque in & ad pristinum statum reducere dignemini, & ibidem præfatus dominus Ægidius in persona proptia dixit hæc verba: Ita petimus & rogamus, & alii qui cum eo venerant, ut præmittitur, quasi uno contextu similes absolutionem, habilitationem, receptionem, & reductionem petierunt, dictusque dominus legatus auditis petitionibus, & supplicationibus hujusmodi, ipsum E
Adominum Ægidium, & alios supradictos, qui cum eo venerant, ut præfertur, auctoritate apostolica per præfatum dominum nostrum Martinum Papam V. sibi concessa, ab omnibus sententiis, pœnis & mulctis, quas occasione præmissorum incurrerant, absolvit, ipsosque habilitavit, & in pristinum statum reposuit, ac ad sanctæ matris Ecclesiæ gremium recepit auctoritate apostolica per præfatum dominum nostrum, dominum Martinum Papam V. sibi concessa, offerens se, bene, pie & benigne illos tractaturum, & pro eis facturum quæque sibi possibilia: de quibus omnibus & singulis dictus dominus legatus in quantum sanctam Romanam Ecclesiam & sedem apostolicam legationemque sibi commissam concernebant, unum & plura petiit sibi dari, & concedi instrumentum & instrumenta per notarios infrascriptos ad perpetuam rei memoriam. Acta fuerunt hæc sub anno, indictione, mense, die, loco, & pontificatu proxime supradictis, præsentibus etiam testibus, quibus supra.

ANNO CHRISTI 1429.

Et me Petro Arnaldo de Vicecomitatu, decano Ecclesiæ sancti Severini extra muros Burdegalenses decretorum doctore, apostolica, & imperiali auctoritatibus, notario qui a præmissis omnibus & singulis, supradictis, dum sic successive, ut præmittitur, fierent, & agerentur, una cum prænominatis testibus, ac infrascripto notario, præsens fui, eaque sic fieri vidi, & audivi, ideoque hoc præsens publicum per alium fideliter conscriptum instrumentum exinde retinui, & in hanc publicam formam redegi, signoque & nomine mei solitis & consuetis signavi rogatus & requisitus, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum.

Et ego Thomas Truteti Lucionensis diœcesis, publicus, apostolica & imperiali auctoritatibus, notarius, qui in præmissis omnibus, & singulis supradictis, dum sic, ut præmittitur, agerentur, dicerentur, & fierent, una cum domino Petro Arnaldo de Vicecomitatu notario & testibus supranominatis præsens fui, eaque omnia & singula sic fieri, vidi, & audivi, ac una cum præfato notario, in notam sumpsi, præsensque publicum instrumentum per alium fidelem scriptum, in hanc publicam formam redactum retinui, signoque meo solito signavi, requisitus in fidem, & testimonium præmissorum.

Dertusam ingrediens honorifice excipitur.

Die Veneris qui fuit 26. Augusti, præfatus dominus legatus intravit Dertusam cum processionibus solemnibus, per Episcopum, clerum, & populum Dertusensem honorifice receptus, & in domo Episcopali collocatus, ubi expectando diem decimam Septembris pro futuro Concilio, remansit, & diem decimam mensis Septembris, ad quam Concilium convocaverat, expectavit, qua die adveniente, præfatus dominus legatus videns, & attendens quod prælati & capitula in magno numero non venerant, obstantibus viarum discriminibus, & impedimentis, cum Consilio & assensu eorum, qui jam venerant, Concilium usque ad diem decimamnonam ejusdem mensis, prorogavit, & interim, & exinde continue ad providendum, Paniscolenses de beneficiis pro sustentatione vitæ ipsorum juxta facultates super hoc specialiter a domino nostro Papa sibi directas juxta qualitatem personarum Paniscolensium prædictorum, intendit, & laboravit.

Adveniente die præmissa decimanona reverendissimus dominus legatus prædictus in cathedra

sua

ANNO CHRISTI 1429.

suæ legationis ſolemniter præſidens, miſſamA ſancti Spiritus pro initio Concilii in cathedrali Eccleſia Dertuſenſi coram ſe per reverendum in Chriſto patrem dominum Joannem Rocca ſacræ paginæ eximium profeſſorem Epiſcopum Bethleemitanum celebrari, & ad clerum in medio miſſæ per eumdem dominum Epiſcopum in Pontificalibus ſolemniter prædicare fecit, quam prædicationem idem reverendus dominus Epiſcopus Bethleemitanus, ſicut magnus ingenio, profundus eloquio ſacræ paginæ & ſubtilitatum ejus, elevatus ſcrutator poetarum, & metaphyſices ac philoſophorum peritiſſimus ſectator, alto ſtylo, peritiori lingua disjecta propatulo diſſeruit, ſicque cunctorum aſtantium mentes, & alta etiam ingenia, refecit, & a B cunctis aſtantibus commendari ſumme promeruit ex tanto, & tali ſermone ſolemni: præſenteſque inibi pro Concilio fuere.

*Metropolitanarum Eccleſiarum Terraconenſis & Cæſarauguſtanenſis, tunc * vacantes vicarii generales.*

* F. vacantium H. Præſentes in conc. a. legato celebrato.

Epiſcopus Ilerdenſis.
Epiſcopus Dertuſenſis.
Epiſcopus Valentinenſis.

Supervenerunt poſt aliquot dies demum cum domino rege Aragonum & regina.

Epiſcopus Tiraſonenſis.
Epiſcopus Gerundenſis.
Epiſcopus Oſcenſis.
Epiſcopus Vicenſis.
Epiſcopus Elnenſis.
Vicarius generalis Epiſcopi Barcinonenſis.
Vicarius generalis Epiſcopi Urgellenſis.
Vicarius generalis Epiſcopi Segobricenſis.
Vicarius generalis pro ſede vacante Majoricenſi.
Pro capitulo Tarraconenſi, unus canonicus & decretorum doctor.
Pro capitulo * Cæſarauguſtanorum, canonicus & decretorum doctor.
Pro capitulo Barcinonenſi, unus canonicus, & D in ſacra pagina profeſſor.
Pro capitulo Valentinienſi unus canonicus & decretorum doctor.
Pro capitulo Gerundenſi unus canonicus & decretorum doctor.
Pro capitulo Ilerdenſis unus canonicus & decretorum doctor.
Pro capitulo Vicenſi unus canonicus & decretorum doctor.
Pro capitulo Segobricenſi unus canonicus & legum doctor.
Pro capitulo Oſcenſi unus canonicus & licentiatus.
Pro capitulo Tiraſonenſi unus magiſter in artibus & licentiatus in Theologia.
Pro capitulo Majoricenſi unus canonicus & doctor. E
Pro capitulo Elnenſi unus canonicus & ſacriſta, baccalaureus in decretis.
Pro capitulo Urgellenſi, unus canonicus & decretorum doctor.

* F. Cæſarauguſtanus unus canonicus ſo. H.

Canonicorum regularium ordinis ſancti Auguſtini.

ANNO CHRISTI 1429.

Abbas Agerenſis, decretorum doctor.
Abbas Deſtangenſis.
Abbas Celtonæ.
Prior Rotenſis ordinis ſancti Auguſtini

Monachorum nigrorum ordinis ſancti Benedicti.

Abbas Alonis ordinis ſancti Benedicti.
Abbas ſancti Michaelis de Cuſano.
Abbas Cardonæ.
Abbas Gerenſis.
Abbas ſancti Cucufati, Barcinonenſis.
Abbas de Aymerio. B
Abbas ſancti Saturnini de Tavernolis.
Abbas ſancti Petri de Rhodis.
Abbas Balneoramno.
Abbas ſancti Felicis Guioxelen.
Abbas ſanctæ Mariæ de Roſio.
Abbas de Ricopullo.
Abbas montis Aragonum.
Abbas ſancti Benedictis de Bagis.

Monachorum alborum Ciſtercienſis ordinis.

Abbas Populeti.
Abbas de Bonifaſſano.
Abbas Vallis dignæ.
Abbas ſancti Bernardi Valentiæ. C
Abbas de Scarpiori.
Abbas Lavatenſis.
Abbas de Petra.
Abbas Vallis bonæ.
Abbas ſanctæ Fidis.
Abbas de Verola.

Ordinis Præmonſtratenſis

Abbas de Pulchro Podio.

Ordinis Monteſiæ.

Magiſter Monteſiæ.

Ordinis Beatæ Mariæ Mercedis.

Magiſter ordinis Mercedis.
Prior eccleſiæ B. Mariæ Mercedis in Barcinona.

Fuerunt inſuper plures priore conventuales diverſorum ordinum, decani & præpoſiti archidiaconi cathedralium & collegiatarum eccleſiarum ſæcularium, & regularium, uſque ad numerum ducentorum, & ultra, quorum plures in numero graduati in aliqua de facultatibus approbatis exiſtebant viri litterati & honorabiles præſtantiores & majores in toto clero regnorum Aragoniæ, Valentiæ, & principatus Cathaloniæ, qui ſanctæ ſedi apoſtolicæ, & D. N. ſummo Pontifici, D. Martino Papæ V. & mandatis D. legati humiliter obedientes ad Concilium hujuſmodi venerunt, & continuarunt, juſſa & mandata ſanctæ ſedis apoſtolicæ & ejuſdem D. legati prompto animo & obedienti recepturi, congaudentes peramplius de ſucceſſu proſpero, & felici negotiorum Eccleſiæ Dei, per diligentiam, humilitatem, & patientiam præfati D. legati, per eumdem dominum legatum ſperantes de omnibus ad plenum * certiores, exiſtimantes eſſe magnum Dei donum, & eis, ac toti regno, ac dominio D. Aragonum regis, ad magnam omnipotentis Dei gratiam reputantes

* F. ideeſt, fieri. H.

ANNO CHRISTI 1429.

misericorditer fuisse concessam, quod Ecclesia Dei, & sancta sedes apostolica ejusque summa auctoritas, Ecclesiarum, regnorum, & dominii prædictorum libertas Ecclesiastica, quæ hostis humani generis malitia procurante per sæculares potestates in totum pœne in illis partibus pessundatæ, sopitæ, vexatæ, infractæ, violatæ, & jura Ecclesiastica, & Ecclesiasticorum virorum existebant occupata, usurpata, & pene in totum absorpta, ita quod nisi cum miraculo desuper ex divina & spirituali dispensatione humanum judicium reparandi, & reducendi ad felicem statum pristinum, formam, modum, & remedium diffidebat se posse assequi, intueri in posterum & habere. Nunc in præsentiarum per medicinæ ejusdem domini legati præparacula assequerentur ad plenum, beatum, perpetuum, felicem & omni laude dignum eundem D. legatum existimantes, qui talia tam ardua, & judicio humano pene irreparabilis, & ad effectum prosperum perduci desperata negotia sua providentia & prudentia circumspecta cum invincibili longanimitate, & patientia, & vera humilitate ultra humanum modum, divina sibi suffragante gratia, ad optatum finem perduxit, per omnia admirantes tam generosum virum de stirpe regia, & illustri domo Aragonum, & Fuxi comitatu insigni prodeuntem, tanta & talia, tam dura & adversa, etiam in persona propria graviora, opprobria, indefessos labores, insupportabilesque perferre potuisse, aut æquo animo tolerare, de tanto, tamque virtuoso in adversis comprobato viro apostolicæ sedis legato pacis angelo, Deo, & sanctæ sedi apostolicæ, ac domino nostro summo Pontifici Martino Papæ gratias ex cuncto corde & ore persolventes.

Sequuntur acta concilii.

Celebrata igitur prædicta missa, & officio peracto, dominus legatus cum ibi præsentibus introivit aulam pro Concilio juxta locum capitularem sedis Dertusensis decenter præparatam, & ipso in cathedra sedenti, ibidem in continenti aliis astantibus ad vitandum lites & dissensiones cunctis auscultantibus, pronuntiavit ante omnia, quod quisque sederet sine præjudicio Ecclesiarum, pro quibus comparebant, & quod in posterum quoad prærogativam sedium, ex hoc nullum præjudicium sequeretur, de quo fecit retineri publicum instrumentum; & de pronuntiatione hujusmodi omnes & singuli fuerunt valde contenti, ita quod ibidem sine quacumque dissensione ad placitum, ex curialitate unus alteri deferendo sederunt, ut fratres habitantes in unum, in Christi charitate conjuncti, & ibidem duos notarios, unum pro se, alium pro Concilio ad redigendum in scriptis actus Concilii, & unum decretorum doctorem procuratorem fiscalem deputavit. Omnibusque pacifice & sine contentione sedentibus & honorifice collocatis, eadem hora idem dominus legatus corde tenus solemnem arengham proposuit, per quam causas propter quas venerat, intimavit; videlicet:

Prima sessio.

Ad extirpationem schismatum, & Panisco-lensium reductionem.

Ad D. regis Aragonum cum domino nostro Papa reconciliationem & pacificationem.

Ad libertatis Ecclesiasticæ in illis partibus reparationem & reintegrationem.

Ad Ecclesiarum & totius status Ecclesiastici, illarumque partium felicem reformationem.

Quæ cuncta idem dominus legatus solemniter deduxit, etiam cum auctoritatibus sacri eloquii & sanctorum, intimando eis qualiter per Dei gratiam tria priora puncta fuerant iam per A eum feliciter expedita, sic, quod non restabat nisi quartus punctus de reformatione, super qua efficaciter vellet intendere, & ad Dei laudem, & Ecclesiastici status honorem se obtulit, illos exhortando, ut super reformatione hujusmodi vellent etiam ipsi diligenter vacare, intimando sibi ea, quæ duxerint reformatione indigere.

Cumque ibidem per procuratorem fiscalem contumacia absentium, nec comparentium fuisset solemniter accusata, surrexit D. Dominicus Episcopus Ilerdensis pro se & cunctis de Concilio ipsi præsentibus, solemnem propositionem reverentiæ & honoris reverendo D. legato, prout est, vir litteratus in jure divino & humano, decretorum doctor solemnis & eloquens, notabiliter peroravit, seipsum & totum clerum mandatis ejusdem domini legati humiliter offerendo de tantis laboribus pro ipsis Ecclesiis & clero per eumdem dominum legatum æquanimiter toleratis, gratias multipliciter referendo, ac supplicando eidem ut absentes supportare dignaretur ad tempus sua benignitate assueta: dictusque dominus legatus ibidem votis eorum benigne annuit, & juxta desiderium ipsorum prout petierunt decrevit per quatuor dies sequentes, quosque absentes adhuc fore expectandos. Cumque multi cum procuratoriis se in Concilio pro absentibus ingessissent, ad visitandum interim hujusmodi procuratoria an forent sufficientia, vicarium Terraconensem, abbatem Agerensem & vicarium Cæsaraugustanum sede vacante decretorum doctores cum notariis Concilii, deputavit, & diem Jovis sequentem, quæ erat quarta dies futura pro secunda sessione ordinavit, sicque prima sessio fuit pro illa die finita.

B C

Secunda sessio.

Adveniente die Jovis prædicta, quæ fuit duodecima mensis Septembris, idem dominus legatus, qui occupatus febribus, sessionem tenere nequivit usque ad diem sequentem Sabbati, & de Sabbato usque ad diem Lunæ sequentem prorogavit sessionem, qua die Lunæ decimasexta Septembris reverendus dominus legatus, licet debilis & infirmus, in loco ubi prius, tenuit secundam publicam sessionem, & per eumdem dominum legatum fuit propositum, quod cum super pluribus, Ecclesias, clerum, & statum Ecclesiasticum concernentibus reformandis esset necessario providendum, videbatur sibi utile pro meliori expeditione, & cleri, quod certi super iis videndis, recolligendis, & avisandis, dictisque domino legato & Concilio referendis deputarentur. Quo audito per dominum Ilerdensem Episcopum de hoc ex parte totius Concilii eidem domino legato fuit humiliter supplicatum, dictusque dominus legatus benigne votis eorum annuit, & certos viros notabiles, & expertos de Concilio deputavit super præmissis, sicque secunda hujusmodi sessio fuit pro illa die finita.

D

Tertia sessio.

Insuper causantibus infirmitatibus gravioribus febrium, tumoribus etiam tibiarum, & sciatica* prævalentem dictum dominum legatum plurimum gravantibus, quas referentibus medicis ex laboribus excessivis, quos in præcedenti æstate in prosequutione negotiorum & legationis hujusmodi pertulerat, absque dubio incurrerat ipse dominus legatus, amplius in sessionibus publicis esse nequivit, sed de termino ad terminum factæ sunt prorogationes usque ad diem Martis undecimam mensis Octobris: Interim tamen deputati per dominum legatum recollegerunt omnia in scriptis: quæ eis visa sunt reformationibus indigere, tradideruntque ea domino

E

* Melius prævalente, II.

lega-

ANNO CHRISTI 1429.

legato, & dominus legatus juſſit ea communicari toti Concilio: & in Concilio viſum fuit quod adhuc quædam erant addenda, quæ fuerunt addita, & ſæpius communiter in Concilio recenſita omnia, & accuſata, ac per dominum Ilerdenſem & Valentinum Epiſcopos ex communi voto totius Concilii ſpecialiter viſitata, & ſtudioſe ruminata, & cum conſenſu totius Concilii domino legato præſentata: ſuper quibus idem dominus legatus retinuit ſibi deliberationem.

Adveniente igitur die Martis undecima Octobris, dominus legatus infirmitatibus præmiſſis adhuc gravatus, non valens deſcendere ad cathedralem eccleſiam Dertuſenſem, & ad locum ſeſſionis, ideo decrevit in tinello epiſcopalis domus, ubi erat collocatus, tenere ſeſſiones Concilii exinde, & dicta die congregato Concilio ibidem ſeſſionem tenuit, & ſolito more ipſo in cathedra præſidente certis de Concilio honorifice collocatis, & ſedentibus, fuit per procuratorem fiſcalem ſolemniter accuſata contumacia abſentium qui procuratores non miſerant, vel idoneos excuſatores, licet tamdiu fuerunt expectati, & dictus dominus legatus pronuntiavit illos contumaces, petitæque fuerunt litteræ contra illos, & conceſſæ. Quibus peractis exinde retentis publicis inſtrumentis prædictus dominus legatus, licet per infirmitates ſuas valde vexatus & debilitatus, ut melius potuit, verba propoſuit omnibus inibi in Concilio congregatis, qualiter inveteratum ſchiſma longo tempore, proh dolor, partibus illis viguerat, pro cujus extirpatione S. D. N. D. Martinus Papa V. more pii patris diverſis vicibus tam Cardinales legatos, quam alios nuncios ad illas partes tranſmiſerat cum magnis ſumptibus & expenſis ad extirpandos Paniſcolenſes, eorumque ſequaces & complices, & ad exterminandos hujuſmodi damnati ſchiſmatis auctores efficaciter intenderat, quodque propter fortitudinem caſtri Paniſcolæ (quod eſt tam forte & inexpugnabile) licet etiam ſereniſſimus dominus Alphonſus Aragonum ſuam ſuper hoc fecerit diligentiam, iidem ſchiſmatici in caſtro præfato incluſi, uſque nunc nequiverunt haberi, & quomodo ad eradicationem eorumdem Paniſcolenſium ipſe D. loquens ad has partes legatus a latere per dominum noſtrum Papam fuerat deſtinatus & pro expeditione felici negotiorum prædictorum, & aliorum, ſtatum & libertatem eccleſiarum, & totius cleri illarum partium concernentium per quinque annos continuos in legatione hujuſmodi jugiter laborando cum eodem D. rege eundo etiam & redeundo per mare & per terram ad urbem Romæ, pro concordandis & concludendis per D. N. Papam & regem præfatum prædictis negotiis efficaciter laboraverit, & pervenerit cum divino auxilio per medium pacis & concordiæ D. Papæ & regis prædictorum ad finem & effectum concupitum, addens inſuper qualiter ipſe dominus legatus de beneplacito domini noſtri Papæ, cum domino Aragonum rege, quia idem D. rex diſpoſuerat dare, prout dedit operam efficacem, quod dicti Paniſcolenſes exirent de Paniſcola, inter cætera convenit dicto D. regi dare centum quinquaginta millia florenorum. Cumque per Dei gratiam, & per medium dicti domini regis Paniſcolenſes præfati de Paniſcola exiſſent, & quod eſt laudabile ad gremium eccleſiæ Dei, & obedientiam ejuſdem domini Martini Papæ fuiſſent reducti, non reſtabat aliud niſi ſolvere domino regi prædicto ſummam promiſſam, ſubdens quod cum dominus noſter Papa tam pro guerris Bohemorum, quam & Bononiæ, & aliis diverſis oneribus, quæ dietim occurrerunt ſanctæ Dei eccleſiæ, non poſſet perinde ſupplere: idem dominus legatus rogavit D. prælatos ibidem exiſtentes, & cæteros de Concilio, quatenus in præmiſſis & circa ea prædictam ſummam præfato domino regi exſolvendam pro honore eccleſiæ Dei & domini noſtri Papæ, vellent intuitu pietatis intendere, & taliter facere, quod præter æternæ retributionis præmium, idem dominus noſter Papa paternam dilectionem, & reverentiam in ipſis ſuis filiis, & ſanctæ ſedi apoſtolicæ obedientiam, & devotionem luce clarius cognoſcens, operis per effectum eoſdem in ſuos ſpeciales dilectos filios, & in neceſſitatibus ad ſuccurrendum ſedi apoſtolicæ promptos, propitios & liberales recipiens ſpecialius habeat, recommiſſos. Quantum autem ad ea, quæ eidem domino legato ratione procurationum & alios per clerum regnorum, & terrarum dicti domini regis ſunt debita, idem dominus legatus, totum remiſit ipſorum in Concilio exiſtentium cognitioni. Nam licet, ut ibidem aſſeruit idem dominus legatus, ipſe haberet bullam a domino noſtro Papa in effectu continentem, quod pro dictis centum quinquaginta millibus florenorum, & aliis neceſſario eximendis & levandis, poſſet ſuper clero imponere ſubſidium, attamen, ſic dixit ſe confidere de ipſis dominis prælatis, & cæteris in Concilio congregatis, & de eorum bona affectione, ita quod tenebat pro firmo, quod facerent ſponte ea, quæ compulſi facturi eſſent, & ideo de ulteriori exequutione dictæ bullæ dixit ſe velle ſuperſedere de præſenti, volens gratioſe agere cum eiſdem: de quo in continenti omnes in Concilio exiſtentes humiliter regratiati ſunt præfato domino legato per organum domini Tiraſonenſis Epiſcopi, ſupplicantes eidem domino legato, quatenus ad deliberandum ſuper præmiſſis petitis ejus tempus breviſſimum concederetur, uſque ad proximam ſeſſionem die Sabbati ſequenti tenendam, ſicque iſta ſeſſio tertia fuit finita.

Inſuper cauſantibus infirmitatibus, præfatum dominum legatum plurimum pro tunc gravantibus, ſeſſio aſſignata prorogationes obtinuit multiplices, tandem poſt feſtum omnium Sanctorum, die videlicet quarta Novembris deputati per Concilium reſponderunt domino legato, quod, quoad ſummam pro domino Aragonum rege petitam, volentes ſanctæ ſedi apoſtolicæ, & domino noſtro Papæ de eorum paupertate, licet plurimum gravati peſtilentiis, guerris & ſterilitatibus, juxta poſſe, ſervire, parati erant ſubvenire, tamen ſedi apoſtolicæ de ſexaginta millibus florenorum, pro ipſo vero domino legato cum humillima ſupplicatione, ut clero & eccleſiis, regnorum & terrarum domini Aragonum regis, citra mare conſiſtentium, pluribus menſibus inſupportabilibus, & paupertate gravatis compatiendo, licet & ipſi ad plenum cognoſcebant, & expreſſe confitebantur, ſummam quam offerre eidem intendebant, non eſſe juxta per eundem dominum legatum labores, expenſas, & ſumptus in legatione hujuſmodi, pro honore & utilitate eccleſiarum, & cleri prædictorum, ſupportatos, erogatos & conſum-

Concilium offert ſedi apoſt. in ſexaginta millibus florenorum ſubvenire.

ANNO CHRISTI 1429.

sumptos, prout cunctis erat notorium & manifestum, eorum tamen omnium & singularum existentium in Concilio unanimi, & concordi assensu, mera & spontanea voluntate ultro cum humilitate & reverentia pro dono obtulerunt summam viginti trium millium florenorum auri de Aragonia, de tam parva oblatione, respectu laborum, & sumptuum suorum, & etiam majoris summæ multo ad causam procurationum, sibi debitarum, veniam humiliter postulantes, quorum bonum velle, & concordem animum, ac de eorum paupertate juxta posse, eidem domino legato servire, & complacere omnino dispositum, præfatus dominus legatus vir generosus, nobilis & illustris attendens, & æstimans potius bonam voluntatem illorum, quam oblatam summam, & donum eorum precibus annuit, & oblatam summam prædictam gratis acceptavit.

Concilium offert legato pro suis laboribus & expensis viginti tria millia florenorum mon. Aragon.

Alia sessio.

In crastinum quæ fuit die Sabbati, quinta Novembris anni superius annotati, in tinello domus Episcopalis Dertusensis fuit congregatum Concilium, & tenta sessio publice, in qua reverendissimus dominus legatus præsentibus legationis suæ octo Episcopis, videlicet, Tirasonensi, Ilerdensi, Gerundensi, Oscensi, Dertusensi, Vicensi, Elnensi, Valentino Episcopis, abbatibus & cæteris supradictis, & aliis pluribns qui supervenerant, usque ad numerum trecentorum virorum notabilium in Concilio congregatorum, primitus, & ante omnia octo patentes litteras regias, quas super diversas ecclesias, & clerum illarum concernentes; a domino rege Aragonum per concordiam factam, & ad bonum, utilitatem & commodum ecclesiaium & cleri prædictorum obtinuerat, sigillo regio magno impendenti, ad robur in futurum perpetuæ firmitatis sigillatas obtulit, & donavit in metropolitanarum ecclesiarum Terraconen. & Cæsaraugustan. archiviis ad futuram rei memoriam originalibus recondendis, de quibus sub sigillo suo transsumptum autehenticum cunctis ecclesiis, præcipue cathedralibus concessit.

Legatus octo regias litteras patentes, quas ad bonum & utilitatem ecclesiarum & cleri a rege per concordiam factam obtinuerat in ecclesiarum metropolitan. Terracon. & Cæsarangust. archiviis recondendas offert & donat.

Prima est qua rex jurat se edicta non facturum contra libertatem ecclesiarum, neque de bonis ecclesiarum acceptarum; neque in jura cameræ apostolicæ manum appositurum.

Regia patens littera, in qua dominus Alphonsus rex illustris super sancta Dei evangelia & evangelice testatur se jurasse, juratque & promittit in sua bona fide regia, quod a die concordiæ cum reverendissimo in Christo patre domino Petro Cardinali de Fuxo apostolicæ sedis legato initæ, & abinde non faciet edicta contra libertatem ecclesiæ, nec aliquid de bonis ecclesiæ universalis, vel ejus particularis recipiet vel recipi permittet, nisi in casibus a jure communi vel patriæ concessis, nec apponet manus in jura cameræ apostolicæ, primitus lecta fuit ibidem, tenorem qui sequitur in se habens.

Nos Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ & Corsicæ, comes Barcinonæ, dux Athenarum & Neopatriæ, ac etiam comes Rossilionis, & Ceritaniæ, &c.

Tenor litteræ.

Attendentes inter reverendissimum in Christo patrem dominum Petrum divina providentia Cardinalem de Fuxo vulgariter nuncupatum legatum apostolicum nomine, & vice domini Papæ, & nos plura & diversa pacta, conventiones & capitula fuisse hinc inde practicata, facta & firmata, ut in instrumento publico inde facto & acto in regali palatio Valentino vigesimaseptima mensis Octobris, anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo vigesimoseptimo, & clauso per dilectos & fideles nostros Franciscum de Arnio secretarium & notarium nostrum, & per Guillelmum Raymundum de sancto Joanne clericum Castrenetæ diœcesis publicum auctoritate apostolica notarium, hæc, & alia latius sunt contenta, quæ quidem pacta & conventiones juxta responsiones ad ea, & omnia, & singula in illis contenta, cum modificatione, expressione, declaratione, tamen primi capituli incipiendum.

ANNO CHRISTI 1429.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis recolimus a nobis & nostra curia dudum emanasse capitulum, loquens de materia citationis, & processuum per dominum Papam contra nos inceptorum & attentatorum, cujus quidem modificatio, expressio & declaratio continetur in quadam bulla apostolica inter dictum dominum Papam, & ambaxiatorem nostrum concordata, quæ data est Romæ apud sanctos Apostolos secundo nonas Februarii, pontificatus domini Papæ anno duodecimo, per dictum Franciscum de Arnio, & Thomam Troleti apostolica auctoritate notarios, recepta, confirmata, approbata, atque laudata fuit, ac denuo firmata pariter & jurata, ut in dicto novissime recepto instrumento latissime est contentum. Nosque volumus, prout regiam decet majestatem, quæ nos tangunt efficaciter observare, tenore præsentium de nostra bona fide regia, necnon juramus super cruce domini nostri Jesu Christi, & ejus sancta quatuor Dei evangelia manibus nostris corporaliter tacta, quod deinde non apponemus manus ad jura cameræ apostolicæ, neque edicta contra libertatem ecclesiasticam faciemus, aut aliquid de bonis ecclesiæ universalis vel particularis recipiemus, vel recipi permittemus in terris & ditionibus nostris, nisi in casibus a jure communi, sive patriæ, permissis. Quapropter mandamus per præsentes sub incursu nostræ indignationis & ira, ac sub fide & naturalitate, quibus nobis adstricti sunt, universis & singulis viceregibus, gubernatoribus, bajecisis, generalibus justitiæ, vicariis, subvicariis, baillivis, alguazeriis, subbaillivis, electoribus & commissariis, & aliis quibusvis personis subditis nostris, quatenus hanc præsentem nostram provisionem & voluntatem studeant efficatiter observare, & si quem senserint in aliquo contrarie, illum puniant & castigent, ac puniri & castigari faciant rigide & taliter, quod aliis transeat in exemplum. In cujus rei testimonium præsentes litteras fieri jussimus nostro sigillo communitas. Datum Calatarubii die decimaseptima Junii, anno a nativitate domini MCCCCXXIX.

Rex Alphonsus.

Secunda patens regia littera, per quam dominus Alphonsus Aragonum rex illustris inhibet consiliariis suis, & officialibus regiis crimen falsæ monetæ, vel aliud quodcumque crimen de cætero clericis illarum partium falso imponere, & de amplius indebite non vexare; personas immunitate ecclesiastica gaudere debentes ab ecclesiis extrahere de cætero, & libertate ecclesiastica amplius non violanda, vel infringenda, sub magnis & formidabilibus pœnis, traditæ sunt in Concilio sub tenore præsentium.

Secunda littera prohibens aliquod crimen clericis falso imponi, vel eos vexari, personas immunitate ecclesiastica gaudentes ab ecclesiis extrahi, & libertatem ecclesiasticam violari vel infringi.

Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ, Corsicæ, comes Bar-

ANNO CHRISTI 1429.

Barcinonenſis, dux Athenarum & Neopatriæ, ac etiam comes Roſſilionis & Ceritaniæ, nobilibus, dilectis & fidelibus conſiliariis noſtris, univerſis & ſingulis gerentibus vices gubernatoris generalis, juſtitiis, ſalmedinis, vicariis, baillivis, ſubvicariis & ſubbaillivis, eorumque ſucceſſoribus, ſalutem & dilectionem.

Tenor litteræ.

Recenti queruloſa expoſitione celſitudini noſtræ nuper facta pro parte venerabilium, & dilectorum conſiliariorum noſtrorum prælatorum, & aliarum perſonarum eccleſiaſticarum in Concilio per reverendiſſimum in Chriſto patrem dominum Cardinalem de Fuxo, ſedis apoſtolicæ legatum, conſanguineum noſtrum clariſſimum in civitate Dertuſenſi de præſenti celebrato congregatorum diſplicenter percepimus, quod vos, ſeu aliqui veſtrum, divinam non metuentes ultionem contra clericos, & alios crimina falſæ monetæ, & alia enormia ficte imponitis, eoſque ab eccleſiaſticis aliiſque locis libertate, & immunitate eccleſiaſtica gaudere debentibus extrahitis, & veſtram juriſdictionem præter noſtram mentem indebite exercetis, eoſdem clericos vexando omnimode, & eccleſiaſticas libertates, & immunitates violando, ut inde a vobis & veſtris dominationibus pecuniis, ſe redimant, & tueantur, quod nec immerito meæ majeſtati ſumme diſplicuit. Quapropter volentes noſtros ſubditos, præcipue clericos & perſonas eccleſiaſticas in eorum juribus & libertatibus conſovere, & a nemine indebite moleſtari; vobis & cuilibet veſtrum dicimus tenore præſentium, & mandamus, ſub iræ & indignationis noſtræ incurſu, pœnaque mille florenorum Aragoniæ de bonis veſtris, ſi contra feceritis, irremiſſibiliter habendorum, privationiſque officiorum, quatenus a talibus falſis criminum impoſitionibus contra clericos & eccleſiaſticas perſonas, eorumque vexationibus, & libertatum, jurium & immunitatum eccleſiaſticarum fractionibus & violationibus vos abſtineatis & ceſſetis: Super prædictis taliter vos habentes, ut juriſdictio ſeu libertas eccleſiaſtica illæſa penitus relinquatur, & omnis materia ſcandali, vexationis ſeu malitiæ auferatur, hocque non mutetis ſeu differatis aliqua ratione, ſeu cauſa, cum ſic fieri, ſervari & exequi volumus, & penitus jubemus. Datum Dertuſæ, ſub noſtro ſigillo communi, die 12. menſis Octobris anno a nativitate domini MCCCCXXIX.

Rex Alphonſus.

Tertia littera qua inhibetur officiariis regiis ne clericos incarcerent, immunitatem eccleſiaſticam infringant, vel perſonis eccleſiaſticis aliquid exigant vel extorqueant.

Tertia regia patens littera, per quam D. Alphonſus rex illuſtris inhibet, ſub magnis & formidabilibus pœnis officiarlis ſuis regiis, ne clericos incarcerent, juriſdictionem eccleſiaſticam, libertatem & immunitatem infringant, aut ab eccleſiaſticis perſonis exigant, vel extorqueant impoſterum. Tradita fuit in Concilio ſub tenore qui ſequitur:

Alphonſus Dei gratia rex Aragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ, Corſicæ, comes Barcinonenſis, dux Athenarum & Neopatriæ, ac etiam comes Roſſilionis & Ceritaniæ, nobilibus, dilectis, & fidelibus conſiliariis noſtris gerentibus vices gubernatoris generalis, juſtitiis, ſalmedinis, vicariis, baillivis, ſubvicariis & ſubbaillivis, cæteriſque officialibus & ſubditis noſtris, ipſorumque officialibus loca tenentibus, præſentibus & futuris, ſalutem & dilectionem.

Tenor litterarum.

Clamoſa expoſitione pro parte venerabilium & dilectorum conſiliariorum noſtrorum prælatorum, aliarumque eccleſiaſticarum perſonarum in Concilio, quod per reverendiſſimum dominum Cardinalem de Fuxo ſedis apoſtolicæ legatum in civitate Dertuſæ celebratur, ad præſens congregatum, noſtræ celſitudini nuper facta diſphcenter percepimus, quod vos, ſeu aliqui veſtrum non metuentes falcem veſtram in alienam meſſem immittere, ſed ſcandala & odia ſectantes, eccleſiaſticas libertates, immunitates & jura indiſtincte infringatis, & violetis religioſos, canonicos, alioſque clericos, etiam in ſacris ordinibus conſtitutos, & in habitu & tonſura repertos veſtris carceribus mancipando & ab ipſis pecunias damnabiliter extorquendo, & alias multimode vexando, non ſine notoria Dei offenſa, & eccleſiaſticæ libertatis præjudicio nimium manifeſto. Quocirca ſupplicato ſuper his noſtræ humiliter majeſtati, & cum inſtantia geminata dignaremur debite providere. Nos cupientes noſtrorum ſubditorum quietem præcipue clericorum, & volentes, quod unuſquiſque ſua & non aliena juriſdictione lætetur, & jura, ac libertates eccleſiaſticæ illæſa obſerventur, vobis & cuilibet veſtrum dicimus tenore preſentium, & ſub iræ & indignationis noſtræ incurſu, pœnaque duorum millium florenorum Aragoniæ de bonis contra facientium irremiſſibiliter habendorum, expreſſe, conſulte, & de noſtra certa ſcientia jubemus, quatenus ſcandala, diſſenſiones & jurgia inter vos & eccleſiaſticos judices pro poſſe vitando, jura, immunitates, juriſdictiones, & eccleſiaſticas libertates, prælatis, aliiſque perſonis eccleſiaſticis penitus obſervetis, & ab aliis faciatis inviolabiliter obſervari, aliaſque perſonas eccleſiaſticas, eccleſiaſticæ juriſdictioni ſubmiſſas, contra jus & juſtitiam directe, vel indirecte minime capiatis, vexetis ſeu modo aliquo moleſtetis, nec per quempiam moleſtari aut vexari aliquatenus permittatis: quinimo eoſdem charitative, & reverenter, ut Chriſtianam decet religionem, tractetis, & debitæ venerationis affectu in ſuis juribus, & foro eccleſiaſtico, libertatibus, juriſdictione, defendatis: hoc enim Deo ſentietis acceptum, & noſtræ quamplurimum complacebitis majeſtati, qui e contrario contra vos ad dictarum pœnarum exactionem, & alias procedere merito cogeremur. Datum Dertuſæ, ſub ſigillo noſtro communi, die duodecima menſis Octobris, anno a nativitate domini MCCCCXXIX.

Rex Alphonſus.

Quarta littera prohibens ne quis criminoſos clericos adverſus eccleſiaſticos judices de talibus juſtitiam debitam facere volentes manuteneat vel defendat contra juriſdictionem eccleſiaſticam.

Quarta patens littera regia, per quam D. Alphonſus Aragonum rex illuſtris inhibet, ſub magnis & formidabilibus pœnis cunctis ducibus, comitibus, baronibus, & vaſſallis ſubditis ſuis, ne in terris ſuis, caſtris, vel locis criminoſos clericos, & eccleſiaſticas perſonas criminibus.....adverſus eccleſiaſticos judices de talibus juſtitiam debitam facere volentes non manuteneant, vel defendant, aſſecurent, vel ſuſtineant, vel quidagium tribuant contra juriſdictionem eccleſiaſticam. Tradita fuit in Concilio ſub tenore ſequenti.

Alphonſus Dei gratia rex Aragonum, Sitiliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ & Corſicæ, comes Barcinonenſis, dux Athenarum & Neopatriæ, ac etiam comes Roſſilionis & Ceritaniæ, egregiis, nobilibus & dilectis ac fidelibus conſiliariis noſtris quibuſcumque ducibus, marchionibus, comitibus, vicecomitibus, baronibus, nobilibus, militibus, generoſiſque perſonis & aliis domi-

ANNO CHRISTI 1429.

dominis temporalibus in regnis & terris noſtris constituris, eorumque officialibus, & loca tenentibus, præſentibus & futuris, ſalutem & dilectionem.

Noveritis pro parte venerabilium & dilectorum conſiliariorum noſtrorum prælatorum, & aliarum eccleſiaſticarum perſonarum in concilio, quod per reverendum in Chriſto patrem dominum Cardinalem de Fuxo ſedis apoſtolicæ legatum, conſanguineum noſtrum cariſſimum in civitate Dertuſæ de præſenti celebratur, maxima cum querela noſtræ fore expoſitum majeſtati, quod nonnulli ex vobis lucra ſua cum alienis diſpendiis perquirentes, aut alias fragilitate humana devicti, nitentes eorum juriſdictionum & præeminentiam ultra ſuos limites ampliare, favoreſque indebitos indifferenter impendere, quibuſcum aliqui clerici, & eccleſiaſticæ perſonæ foro eccleſiaſtico proculdubio ſubmiſſæ, propriæ ſalutis immemores varios exceſſus perpetrantes ad caſtra, villas, baronias, & loca veſtra ſe latitant, defenduntur, atque reponuntur ut judicium evadant debitæ ultionis, voſque inibi eos manutenetis, defenditis & ſuſtinetis, guidatis & aſſecuratis, quod in Dei offenſam, & eccleſiaſticæ juriſdictionis præjudicium manifeſtum noſcitur redundare. Nos igitur nolentes, ſicuti nec debemus, juriſdictioni eccleſiaſticæ in aliquo derogare, ſed eam potius confovere & futuris ſcandalis, quæ propterea poſſunt de facili inter noſtros ſubditos evenire, debite obviare, vobis, & unicuique veſtrum dicimus præſentium ſerie, & jubemus ſub iræ & indignationis noſtræ incurſu, pœnaque decem millium florenorum Aragoniæ de bonis contrafacientium habendorum, quatenus talia ad ſtatum debitum reducentes, veſtriſque juriſdictionibus & prærogativis minime abutentes, ſed de talento vobis tradito vos contentos..... clericos, ſeu eccleſiaſticas perſonas ad caſtra, baronias, villas, & loca veſtra taliter recurrentes, vos ſeu veſtri officiales, aut ſubditi minime recipiatis, guidetis, foveatis, ſuſtineatis, ſeu etiam aſſecuretis, receptari, guidari, foveri, ſuſtineri aut aſſecurari ab aliquo nullatenus permittatis, quin potius, quoties, & quando per eorum judices requiſiti fueritis, vel alter veſtrum fuerit requiſitus, ipſos dictis eorum judicibus confeſtim tradatis, & tradi faciatis, omni favore, dilatione, & excuſatione rejectis, hocque non immutetis, ſeu differatis ratione aliqua, ſive cauſa, ſi prædictas pœnas cupitis evitare. Datum Dertuſæ, ſub ſigillo noſtro communi, die 12. Octobris, anno a nativitate domini MCCCCXXIX.

Rex Alphonſus.

Quinta littera patens regia, per quam dominus rex Alphonſus Aragonum rex illuſtris, ſub magnis & formidabilibus pœnis inhiber vicecancellario, & omnibus conſiliariis ſuis, ne proviſiones, vel alios proceſſus conſtitutionum provincialium contra invaſores eccleſiarum, & eccleſiaſticorum virorum editarum debite incœptos quoquommodo impediant, ſeu perturbent. Fuit in Concilio tradita ſub tenore ſequenti:

Quinta littera qua vicecancellario & conſiliariis inhibetur, ne proceſſus conſtitutionum provincialium contra invaſores eccleſiarum & eccleſiaſticorum virorum editarum debite incœptos impediant, ſeu perturbent.

Nos Alphonſus Dei gratia rex Aragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ & Corſicæ, comes Barcinonæ, dux Athenarum & Neopatriæ ac etiam comes Roſſilionis, & Ceritaniæ, &c.

Proviſionis noſtræ toto ſtudio cupimus provenire ſubſidiis, ut cenſuræ eccleſiaſticæ, & libertatis ejuſdem cujuſvis temeritatis incurſu non infringantur, & unde damna ſubditorum & ſcandala poſſent de facili evenire pro viribus obviare. Hinc eſt quod licet ſuper invaſionibus, occupationibus, uſurpationibus, & læſionibus perſonarum, & rerum eccleſiarum, contra invaſores, raptores, occupatores, eorumque fautores per conſtitutiones provinciales Concilii Terraconenſis procedi debite proviſum, & cautum ſatis exiſtat, verum tamen clamor venerabilium, & dilectorum conſiliariorum noſtrorum prælatorum, & eccleſiaſticarum perſonarum in Concilio, quod per R. D. P. Cardinalem de Fuxo ſedis apoſtolicæ legatum conſanguineum noſtrum cariſſimum in civitate Dertuſæ de præſenti celebratur congregatarum, aures noſtræ majeſtatis infecit, quod per raptores, invaſores, occupatores, & fautores prædictos, cum contra eos per proceſſus dictarum conſtitutionum proceditur, ad nos & noſtros officiales indebite, & injuſte recurſus habeatur, & varias occaſiones veritati contrarias opponentes & fingentes, in præjudicium noſtrorum regalium fore, per prædictas conſtitutiones contra eos proceſſum fraudulenter interdictum a nobis & noſtris officialibus inhibitorias proviſiones obtinent ſuper proceſſibus antedictis, & ad occupationem temporalitatum contra prælatos eoſdem injuſte proceditur, ob quod nedum eccleſiaſtica cenſura diſſolvitur, ſed contemnitur & enervatur, plurimaque ſcandala, diſſenſiones, & jurgia inter prælatos prædictos, eorumque officiales, & noſtros officiales & ſubditos præparantur. Implorato igitur ſuper iis pro parte prælatorum, & eccleſiaſticarum perſonarum prædictarum a nobis remedio condecente, noſque volentes in, & ſuper præmiſſis debite providere, nobilibus, dilectis, & fidelibus conſiliariis noſtris, vicecancellario ejuſque regenti, vices gerentibus gubernatoris noſtri generalis, juſtitiariis, vicariis, ſalmedinis, bailivis, cæteriſque officialibus & ſubditis noſtris, ſub iræ & indignationis noſtræ incurſu, ac pœna trium millium florenorum Aragoniæ de illorum bonis, qui contrafecerint, exigendorum, aliiſque pœnis noſtro arbitrio reſervatis, expreſſe dicimus, & de certa noſtra ſcientia mandamus, quatenus prælatos, eorumque officiales eccleſiaſticos judices in eorum circa proceſſum conſtitutionum Concilii provincialis Terraconenſis in caſibus ſibi permiſſis adverſus invaſores, raptores, occupatores perſonarum & rerum eccleſiaſticarum minime perturbetis, impediatis, ſeu moleſtetis, & ab aliquo perturbari, impediri, ſeu etiam moleſtari nullatenus permittatis: quinimo eoſdem prælatos, judices, & officiales eorum, eadem juriſdictione in dictis caſibus, eis us præfertur permiſſis, eoſdem uti libere, & exercere ſinatis, ac etiam permittatis, eiſque circa exercitium, & uſum hujuſmodi auxilium præſtetis debitum, & favorem ſervando: in, & ſuper præmiſſis, & etiam circa temporalium occupationem, concordiam bonæ memoriæ Cardinalis Convenarum, & capitula in cutia S. Cucufatis Valentin. per nos celebrata, confecta, contrarium faciendi, tollentes vobis, & cuilibet veſtrum omne poſſe: In quorum teſtimonium, præſentes noſtras litteras fieri juſſimus, noſtro ſinillo communi munitas. Datum Dertuſæ, die 12. menſis Octobris, anno a nativitate domini MCCCCXXIX.

Rex Alphonſus.

Sex-

ANNO CHRISTI 1429.

Sexta littera contra clericos & ecclesiasticos qui fraudulenter litteras familiaritatis regiæ obtinuerint, ut de suis criminibus & delictis maneant impuniti & incorrecti, inhibendo insuper justitiariis suis, ne se talibus intromittant, sed ad suum judicem remittant, prout & rex tales remittit.

Sexta littera patens regia per quam domi-A nus Alphonsus Aragonum rex illustris declarat, clericos & ecclesiasticos viros actu in servitio regio non deservientes, nec in pitaphio magistri rationum domus suæ regiæ nominatim descriptos, qui fraudulenter ad evitandum de commissis per judices ecclesiasticos ordinarios eorum condignam punitionem subire, & ut maneant de suis criminibus & delictis impuniti & incorrecti, litteras familiaritatis regiæ obtinuerunt, vel obtinebunt, prætextu litterarum hujusmodi, sic obtentarum, non esse, nec haberi debere pro familiaribus, nec privilegiis familiaritatis regiæ debere gaudere, & hoc sub magnis & formidabilibus pœnis fuit in Concilio traditum, sicuti sub tenore B sequitur:

Nos Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Siciliæ & Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ, Corsicæ, comes Barcinonensis, dux Athenarum & Neopatriæ, ac etiam comes Rossilionis & Ceritaniæ, &c.

Solent principes aliquando ad importunam partium instantiam interdum per inadvertentiam, quandoque etiam necessitatis ex causa, juribus suorum subditorum indebite derogare, quæ postea in mentem recte redacta, consulto ad justitiæ & rationis debitum reducantur. Cum sicut accepimus informatione veridica venerabilium & dilectorum nostrorum prælatorum, & aliarum personarum ecclesiasticarum in Concilio, quod per reverendum in Christo C patrem dominum Cardinalem de Fuxo apostolicæ sedis legatum, consanguineum nostrum carissimum in civitate Dertusensi celebratur de præsenti congregatarum, nonnulli personarum ecclesiasticarum vassalli, & foro, districtui, & jurisdictioni ecclesiasticæ omnino submissi, a nostra majestate familiaritatis obsequium fraudulenter implorant, illudque obtinent, non ut nostris insistere proponant servitiis, sed ut eis libuerit, quandoque ecclesiastico, quandoque nostro sæculari judicio sint subjecti, ita quod de commissis, vel committendis per eos, excessibus forum variando ad votum, a nemine punitione debita valeant coerceri, sed potius evadere judicium canonicæ ultionis, quod in D præjudicium ecclesiasticæ jurisdictionis, ad cujus examen patenter spectant, noscitur apprime redundare. Supplicato igitur a nostra celsitudine super iis debite provideri: Nos supplicatione hujusmodi veluti consona rationi benigne admissa, cupientes omnino clericorum nefarios ausus pro posse compescere, ne sub hujusmodi fori, & jurisdictionis temeraria, & nociva variatione crimina per eos commissa, seu committenda nonnumquam transeant impunita. Tenore præsentium dicimus, & nostræ intentionis fuisse & esse declaramus, quod persona aliqua, nullus, nisi nostris continue institerit servitiis, & officio serviverit, quo receptus est, & scriptus in charta. Scriptoris E portionis domus nostræ pro nostro familiari, per annum & ultra quitationem ordinariam computando, privilegio lætari minime valeat, vel a quo se tueri, quinimo sic obtinere quovis modo hujusmodi familiaritatis privilegium, laicus, vassallus, aut alius clericus fuerit, dicto privilegio familiaritatis fraudulenter obtento non obstante, judicio seu examini sui prælati, sive domini & superioris ecclesiastici subjiciatur omnino, & de criminibus & excessibus per eum commissis & committendis pu-

niatur justitia mediante eorumdem, quibuscumque verbis derogatoriis, & non obstantiis in dicto privilegio appositis seu apponendis nullatenus obstituris, ac si, prout ante dicti privilegii obtentum judicari poterat & puniri. Quocirca per hanc eandem nobilibus, dilectis, & fidelibus consiliariis nostris gerentibus vices gubernatoris, justitiariis, vicariis, bailivis, nec non cancellario, & vicecancellario, cæterisque officialibus nostræ domus, ad quos nostrorum familiarium tuitio, protectio, correctio, & punitio pertinet & spectat, dicimus & mandamus de certa nostra scientia & expresse, sub iræ & indignationis nostræ incursu, privationeque officiorum, quæ a nobis obtinent, pœnæque trium millium florenorum, quatenus se tali ficto familiari, & fraudulento nullatenus se intromittant, quinimo eum suo ordinario domino vel prælato, aut ipsius officiali seu judici remittant omni dispendio, excusatione & dilatione cessante. Nos enim etiam ad cautelam quæcumque privilegia talibus fictis familiaribus per nos forte commissa præsenti serie de dicta nostra scientia revocamus penitus, & annullamus, nulliusque valoris aut firmitatis esse decernimus & declaramus, & ad eorum prælatos, officiales, & judices ordinarios puniendos remittimus, sicut & prout ante * concertionem privilegii præli- *concessionem.
bati, & si per nos eisdem minime fuisset indultum, hocque non mutetur, seu differatur aliqua ratione, cum sic fieri velimus & jubeamus. In quorum testimonium præsentes nostras litteras fieri jussimus, nostro sigillo communi munitas. Datum Dertusæ die 12. mensis Octobris anno a Nativitate domini 1429.

Rex Alphonsus.

Septima littera qua rex suis præcipit, ut ecclesiasticis judicibus processus contra usurarios, & ad exequendas pias voluntates testantium & exercendi visitationes facientibus assistant, nec eos impediant.

Septima littera regia patens, per quam D. Alphonsus Aragonum rex illustris omnibus ducibus, comitibus, baronibus, sæcularibus potestatibus, subditis suis, & suorum regnorum mandat, & præcipit, ut ecclesiasticis judicibus processus suos contra usurarios, & ad extirpationem criminis detestabilis usurarum, & ad exequendas pias voluntates testantium, & exercendi visitationes suas facientibus assistant, favorem, & auxilium præbeant: inhibendo insuper justitiariis suis, ne in visitationibus exercendis, & jurisdictione ecclesiastica, ac testium receptionibus & examinationibus in causis ad forum ecclesiasticum pertinentibus impedire quoquo modo præsumant, & hoc sub magnis & formidabilibus pœnis in contrafacientes. Tradita fuit in Concilio, cujus tenor sequitur, & est talis.

Alphonsus Dei gratia rex Aragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ, Corsicæ, comes Barcinonensis, dux Athenarum & Neopatriæ, ac etiam comes Rossilionis & Ceritaniæ, egregiis, nobilibus, dilectis, & fidelibus consiliariis nostris quibuscumque ducibus, marchionibus, comitibus, vicecomitibus, baronibus, nobilibus, militibus, generosisque personis & aliis dominis temporalibus, in regnis & terris nostris constitutis, eorumque officialibus, præsentibus, & futuris, nec non gerentibus vices gubernatoris nostri generalis, alguazeriis, justitiariis, salmedinis, vicariis, subvicariis, baillivis, subbaillivis, subditis & vasallis nostris aliis quibuscumque, & eorum loca tenentibus, præsentibus etiam & futuris salutem & dilectionem.

ANNO CHRISTI 1429.

Pro parte venerabilium, & dilectorum consiliariorum noſtrorum prælatorum & perſonarum eccleſiaſticarum in Concilio quod per R. patrem D. Cardinalem de Fuxo ſedis apoſtolicæ legatum conſanguineum noſtrum chariſſimum in civitate celebratur de præſenti congregatarum noſtræ majeſtati expoſitum extitit cum querela, quod vos, ſeu aliqui veſtrum in alienam meſſem falcem ponere non verentes, prælatos eoſdem eorumque judices & perſonas eccleſiaſticas, ipſorum juriſdictionem in ipſorum ſubditos exercere volentes, & ſignanter circa eccleſiarum ſuarum viſitationes, ſeu piorum ultimarum voluntatum fidelium defunctorum ad implendas exequutiones, & damnati deteſtabiliſque uſurarum criminis extirpationem, & alias multipliciter impeditis, & etiam perturbatis diverſa mandata pœnalia, inhibitiones & banda, ac diverſas præconizationes contra libertates eccleſiaſticas, & præjudicium eccleſiaſticæ juriſdictionis faciendo, prohibetiſque, & . . . . . ſeu non permittitis litteras, ſeu proviſiones eccleſiaſticorum judicum, ſuper iis quæ ad eum forum pertinent, & ſpectant, in locis veſtræ juriſdictionis, ſeu veſtri dominii publicare, eas occultando, lacerando, capiendo & alias impediendo non ſine magno eorum præjudicio, veſtrarum animarum periculo manifeſto. Ad noſtram igitur majeſtatem ſuper præmiſſis habito pro parte præfatorum prælatorum, & aliarum eccleſiaſticarum perſonarum recurſu, & ſupplicato debita cum inſtantia debite provideri, nos, ut noſtræ congruit regiæ dignitati merito toto animo intuentes quam pium, quamque meritorium, utile & neceſſarium fuerit, eorumque officio prælatorum incumbere, eccleſias dirigere, & viſitare, animabuſque fidelium defunctorum ſuffragari, & ipſorum pias ultimas voluntates adimplere, cupienteſque viſcoſum, contagioſumque uſurarum morbum, qui animas committentium abſorbet, a chriſticolis, præcipue noſtris ſubditis radicitus evelli, vobis & cuilibet veſtrum dicimus, & tenore præſentium jubemus, ſub iræ & indignationis noſtræ incurſu, pœnæque trium millium florenorum Aragoniæ de bonis contrafacientium ſine remiſſionis ſpe habendorum, quatenus prælatos quoſcumque, eorumque officiales, vicarios, & alios judices, aliaſque perſonas eccleſiaſticas in eorum officiis & juriſdictionibus exercendis tam in iis, quæ litium ordinationem reſpiciunt, quam ipſarum deciſionem, teſtibus recipiendis, ſententiis promulgandis, eaſque ad exequutionem debitam deducendis in caſibus ad eorum forum, ſeu juriſdictionem pertinentibus & ſpectantibus, ac in viſitationibus faciendis, ſi, & prout de jure ad eos pertinet, & ſpectant, odio, vel favore alicujus minime perturbetis, ſeu etiam impediatis, perturbarique, ſeu impediri per quempiam permittatis, quinimo eiſdem prælatis, eorumque officialibus & judicibus, ac perſonis eccleſiaſticis in præmiſſis officiis, & juriſdictionibus exercendis, debite aſſiſtatis, Conſiliis, auxiliis & favoribus opportunis, revocando, ac voce præconia publicando per loca veſtræ juriſdictionis quaſcumque præconizationes, mandata, inhibitiones ſeu banda contra libertates eccleſiaſticas, ſeu eccleſiaſticæ juriſdictionis emanatas, revocantes ſicut nos præſentium ſerie deliberate & conſulte revocamus & caſſamus, ac pro revocatis & caſſis haberi volumus, & jubemus, litteraſque & proviſiones judicum eccleſiaſticorum in iis, quæ ad ipſorum forum pertinent, nullatenus impediendo, in iis taliter vos habentes, quod apud nos per præfatos aut aliquos eorum pro præmiſſis non cogatur de cætero haberi recurſus. Sciturí quod illos, ob cujus cauſam, ſeu culpam præmiſſa eorum juriſdictio, & officiorum exercitium quovis modo impedietur, taliter puniemus, quod eis ad pœnam cedet, & aliis merito ad exemplum. Datum Dertuſæ ſub noſtro ſigillo communi, die 12. menſis Octobris MCCCCXXIX.

ANNO CHRISTI 1429.

Rex Alphonſus.

Octava littera patens regia, per quam D. Alphonſus Aragonum rex illuſtris cunctis nobilibus, gubernatoribus, & juſtitiis ſæcularibus regnorum ſuorum mandat, ne in eorum terris & dominiis permittant, vel ſuſtineant quoſcumque quæſtores, qui multos faciunt abuſus contra honorem Dei, & eccleſiæ, uti officio quæſtorum, vel illud exercere, niſi ſecum deferant teſtimoniales litteras dicœceſani Epiſcopi, in cujus dicœceſi quærere intendunt, & hoc mandat ſub magnis pœnis obſervari. Tradita fuit in Concilio, ſub tenore ſequenti.

Octava littera qua mandatur non permittendum quæſtores uti officio quæſtorum niſi habeant teſtimoniales dicœceſani loci.

Nos Alphonſus Dei gratia rex Aragonum, Siciliæ, Valentiæ, Majoricarum, Sardiniæ & Corſicæ, comes Barcinonæ, dux Athenarum & Neopatriæ, ac etiam comes Roſſilionis, & Ceritaniæ, &c.

Quoniam ad illicita potius, quam ad licita illa inſatiabilis avaritiæ vorago damnabiliter inclinatur, proinde diverſa ſcandala in gentibus oriuntur, expediens, imo neceſſarium eſſe merito cenſemus, ut reges aliæque terrenæ poteſtates nociva ab eis avellant, & viam erroris hujuſmodi pro poſſe excludant. Sane igitur querula expoſitione noſtræ majeſtati nuper facta pro parte venerabilium & dilectorum Conſiliarorum noſtrorum prælatorum & aliarum eccleſiaſticarum perſonarum in Concilio, quod per reverendum in Chriſto patrem D. Cardinalem de Fuxo ſedis apoſtolicæ legatum conſanguineum noſtrum chariſſimum in civitate Dertuſæ celebratur de præſenti congregatarum, percepimus quod nonnulli eleemoſynarum quæſtores auſu temerario, & damnato, ut aurum ſubtili vel fallaci ingenio potius extorqueant, quam populum ad devotionem incitent, varios quæſtus pro eccleſiis, hoſpitalibus, & aliis diverſimode, cum noſtris vel noſtrorum officialium litteris facere ſatagunt, & ſermones collationum, & alias in populo expoſitiones varias aſtutiſſime habere præſumunt, in quibus propter ipſorum quæſtorum inſufficientiam, & populi prædicti ſimplicitatem, errores in eo ædificant, & cum decipiunt, ac eccleſiaſticæ religioni, ut plurimum poſſunt, detrahere non verentur. Nos igitur dictorum quæſtorum abuſionibus, & temerariis auſibus viam præcludere, quantum nobis eſt poſſibile, cupientes, nobilibus, dilectis, & fidelibus noſtris univerſis & ſingulis viceſgerentibus gubernatoris generalis, juſtitiariis, juratis, vicariis, bailivis, ſalmedinis, cæteriſque officialibus, ac univerſitatibus & ſubditis noſtris, & dictorum officialium loca tenentibus, præſentibus & futuris tenore

præ-

ANNO CHRISTI 1429.

præsentium de nostra certa scientia, & ex-A
presse dicimus & mandamus sub iræ & indignationis nostræ incursu, pœnaque mille florenorum Aragoniæ, quatenus quæstores ipsos in ecclesiis, vel nomine alicujus sancti quæstum facere nitentes, si fine obtentu litterarum diœcesani, in cujus diœcesi ipsum facere volunt quæstum, etiamsi nostras exhibuerint, vel nostrorum officialium litteras, ut aliorum quorumcumque, nullatenus admittatis, nec ipsius occasione quæstus eleemosynas petere, sermones, aut expositiones verbi Dei populo minime fieri permittatis, seu eisdem litteras aliquas concedatis: quinimo per nos concessas, si a diœcesano prædicto non obtinuerint licentiam, litteras quæstus hujusmodi faciendi, ut B
præmittitur, ab eisdem recuperetis, & eas ad nos remittere procuretis: eas vero quas vos, seu aliqui vestrum eisdem concesseritis, illico revocetis, prout nos præsentium serie revocamus, & pro revocatis haberi volumus, & jubemus: hocque non mutetis, seu differatis aliqua ratione, seu causa: nos enim contrarium faciendi vobis & cuilibet vestrum tollimus omne posse. In quorum testimonium præsentes fieri jussimus nostro sigillo communi munitas. Datum Dertusæ die 12. Mensis Octobris, anno a nativitate domini MCCCCXXIX.

Rex Alphonsus.

Legatus curat publicari in Concilio LXXI. constitutiones synodales quæ omnes fuerunt receptæ.

Postmodum ibidem præfatus D. Cardinalis super reformatione ecclesiarum & status eccle-C
siastici partium prædictarum in Concilio præsidens juxta capitula per Concilium ad reformandum sibi tradita de & super diversis ecclesias & clerum, ac statum ecclesiasticum concernentibus edidit & publicavit, ac coram se per notarium publicum in Concilio præsentia omnium solemniter de verbo ad verbum alta & intelligibili voce perlegi fecit viginti duas constitutiones, de vestibus rubeis non deferendis, cui se opposuit pro ecclesia & diœcesi Urgellensi vicarius D. Episcopi Urgellensis, dicens ecclesiam Urgellensem habere in observantia & consuetudine deferendi, cui per D. legatum, ut doceret de privilegio & jure speciali, alias non audiretur, fuit injunctum, nec D
docuit: sicque receptæ sunt omnes, quarum tenor per ordinem sequitur, & est talis.

Anno quo supra, & die sabbati, quæ fuit, & intitulabatur quinta mensis Novembris anni superius annotati in domo episcopali Dertusensi prædicto D. Cardinale legato præsidente, reverendisque in Christo patribus, dominis, Tirasonensi, Ilerdensi, Gerundensi, Oscensi, Dertusensi, Vicensi, Elnensi & Valentino Episcopis, ac aliis prælatis, syndicis & procuratoribus assistentibus, meque notario publico, & testibus infrascriptis præsentibus fuerunt lectæ, & publicatæ per Cipressium Belaguerii constitutiones infrascriptæ, quas mandavit idem D. legatus per universas civitates, E
diœceses & loca provinciarum Terraconensis & Cæsaraugustanæ inviolabiliter observari, quarum quidem constitutionum tenor sequitur, & talis est.

I.

ANNO CHRISTI 1429.

De vita & honestate clericorum, & prohibet certas vestes & folleratas.

Tenor constitutionum synodalium.

Decet vitæ ecclesiasticæ professores tanto præ cæteris honestate pollere, quanto a vulgari populo segregati, Dei sunt in sortem assumpti, & in domo domini familiaribus obsequiis insistentes, morum compositionis & honestatis cæteris de se præbeant speculum & exemplum: Hinc est quod circa clericorum vitam moribus adornandam, & honestatem gestu, actu, & habitu exhibendam, & ab indecentibus sæcularium rerum negotiis clericos sequestrandos tam a jure communi, quam per constitutiones legatorum apostolicæ sedis ac provinciales, & synodales plura fuerunt laudabiliter instituta quorum multa præsumptuosa transgressorum audacia sauciavit: universos igitur ecclesiarum prælatos propensius exhortamur ut circa prædicta per actuales exequutiones rigidas & districtas, constitutiones & jura prædicta solerter studeant instaurare, & clericos beneficiatos, aut in sacris ordinibus constitutos a procurandis, & administrandis bonis vel negotiis laicarum personarum penitus arceant: huic igitur adjicimus sanctioni, quod nullus in sacro ordine constitutus, aut religiosus, vel clericus ecclesiasticum obtinens beneficium, cujuscumque dignitatis, status aut conditionis existat publice vestiri audeat vestibus alterius panni, quam de lana vel staminis, non rubei vel viridis coloris, & brevitate vel longitudine nimia non notandis, ultra tres digitos vestium longitudo non superet vestimenti, neque folleratus deferat pellium de marthis, de fagnes, de vebres, de ludries, desquirole, aut vulpium, neque vestes fissas in lateribus ullo modo, neque etiam retro, præterquam in itinere itinerandi causa constitutus, neque diploides, aut collaria vel manicas de panno serico, & quod (prælatis, doctoribus, magistris, licentiatis & nobilibus, & cathedralium ecclesiarum canonicis, dignitatemque vel personatum obtinentibus dumtaxat exceptis) nullus audeat in vestibus, vel capuciis folleraturam portare de vois vel grisis usu vinctorum, quarumcumque pellium in manicis vel collariis ab omnibus, & singulis supradictis penitus rejecto. Qui vero contra aliquod superius expressorum præsumpserit facere,

ANNO CHRISTI 1429.

vel venire, veſtem, quam contra noſtram prohibitionem hujuſmodi auſu temerario publice portare præſumpſerit, fabricæ, vel ornamentis cathedralis, vel collegiatæ, aut parochialis eccleſiæ, vel monaſterii, ubi talis fuerit tranſgreſſio attentata, erogare, & tradere teneatur. Ad hæc inſuper adjungentes, quod ſi quiſquam præſentis conſtitutionis tranſgreſſor, ad ſui prælati mandatum, veſtem contra hanc conſtitutionem delatam infra ſex dies fabricæ, vel ornamentis, ut prædicitur, recuſaverit erogare, per tres annos ipſo jure a beneficiis, quæ obtinet, ſit ſuſpenſus, & non beneficiatus per idem tempus efficaciter inhabilis ad eccleſiaſticum beneficium obtinendum, locorum ordinarios ſub obteſtatione divini judicis commonentes, quatenus circa hujuſmodi obſervantiam ſtatuti ſic ſe vigiles exhibeant, & ſolertes, ne in diſtricto Dei judicio ſanguinis ſubditorum de prælatorum negligentium manibus requiratur, quod ſi negligentes extiterint in præmiſſis, ad valorem veſtis propter eorum negligentiam non traditæ ipſi fabricæ, vel ornamentis in foro conſcientiæ teneantur, aliis juris communis legatorum, & provincialibus vel ſynodalibus ſtatutis, circa quæ præſens non complectitur conſtitutio, in ſuo permanentibus robore ac valore. Per hoc tamen non intendimus prejudicare illis, qui ſuper præmiſſis, apoſtolicæ ſedis privilegiis, de quibus legitime conſtare poterit, fuerint muniti.

A

B

C

II.

Contra clericos concubinarios.

Ad extirpandam incontinentiæ maculam, quæ inter cætera vitia, & divinam provocat majeſtatem, & eccleſiaſtici ſtatus honorem deducit in vilipendium, & contemptum, plura tam a ſacris canonibus, quam a conſtitutionibus, & legatorum apoſtolicæ ſedis provincialiumque, & ſynodalium medicaminum ſunt propria præparata fomenta: attamen, proh dolor! penitus eliminari nequeunt, propter quod eſt jugiter inſiſtendum, ne multiplicatus invaleſcat, ut Chriſti militiam valeat devaſtare. Hinc cogimur veteraque pariter & nova comemorare remedia & ſolicita meditatione penſare, quomodo peſtem hanc exterminare radicitus valeamus: his omnibus ſedula recogitatione digeſtis, tandem duximus providendum, univerſos & ſingulos archiepiſcopos, Epiſcopos, abbates, magiſtratus, miniſtros & alios ordinarios, cujuſcumque ſtatus, ordinis, vel conditionis exiſtant, ſive ſæcularis vitæ, ſive regularis, vel etiam ordinis militaris, eorumque vicarios, & officiales, teſtes ſynodales, & procuratores fiſcales, ſub obteſtatione divini judicii, ſtrictiſſime commonere, ut circa extirpandum a clero eccleſiaſticiſque perſonis incontinentiæ vitium, prout inferius continetur, ſolicite ac vigilanter intendant, quatenus omni libidinis fœditate repulſa, puritas fulgeat pulcherrimæ honeſtatis: quodque ſi quiſquam clericus, eccleſiaſticave perſona reperta fuerit in concubinatu notorio permanere, ab officio & beneficio denuntietur ſuſpenſus, & inhabilis ad obtinendum beneficium eccleſiaſticum, gradus, vel honoris aſcenſum, & pro tali in eccleſia in qua eſt beneficiatus, & in eccleſia ſub qua degit, nec non in cathedrali eccleſia publicetur: nec ad ea a quibus ſic ſuſpenſus, & inhabilis fuerit nuntiatus, unquam reſtituatur, quo uſque abjecta & ſeparata a ſe penitus concubina, ſaltem per duos menſes in caſtitate permanſerit, & pœnitentiam egerit ſui corporis, ſuperioris arbitrio indicendam: & ſi poſtea repertus fuerit eandem admittere, vel aliam concubinam, & notorie in concubinatus crimen relabatur, iterum pro ſuſpenſo, & inhabili conſimiliter publicetur, nec tunc reſtitui valeat a quocumque niſi penitus abjecta concubina, ſaltem per quatuor menſes vitam in caſtitate produxerit, actaque gravi pœnitentia quam in corpore ſuo judicis ſui arbitrio decernimus indicendam; & ſi deinceps tertio relapſus fuerit in concubinatu notorio, privetur omnibus beneficiis, & alias carceribus affligatur, ut ſic ferro exuſta vulnera, & ſecata ſanentur, quæ fomentis nequiverunt medicinæ ſanari, taliumque gravis caſtigatio, exemplo mentes teneat, & incentivos comprimat aliorum. Sane ſi quiſquam ordinariorum, vel officialium prædictorum, circa hæc corrigenda notabili negligentia fuerit repertus culpabilis, & per ſuperiorem ipſius negligentia ſuppleatur, & digna punitione mulctetur. Prohibemus inſuper, ne ab aliquo fornicario notorio in ejus damnato concubinatu permanente, aliqua pecunia, munus vel donum quiſquam ordinariorum vel officialium prædictorum publice vel occulte recipiat: quod ſi ſecus a quoquam fuerit attentatum ad erogandum in pios uſus, id quod re-

D

E

cepe-

ANNO CHRISTI 1429.

ceperit, ad duplum valoris ejuſdem ipſo facto etiam ſina ſuperioris mandato, pœnæ nomine, teneatur, conſtitutionibus omnibus ſuper hac materia editis, & illa domini Sabinenſis (niſi in eo, quod excommnnicationis ſententiam adjicit) in ſuo robore permanentibus.

III.

Contra religioſos ordinis militaris concubinarios.

Inter ſollicitudines noſtræ legationis officio incumbentes illa præcipue eſt, virtutes inſerere, & vitia eradicare, licet enim ſacris canonibus ſtrictiſſime ſit cautum, religioſos caſtitatem ſervare, concubinas vitare, ut debitum altiſſimo valeant reddere famulatum; quorumdam tamen relatione fidelium noſtris auribus eſt intimatum, quod aliqui militarium ordinum religioſi non ſolum creatoris ſint offenſores, verum etiam famæ ſuæ prodigi & proprii perſecutores honoris, mulieres ita in eorum domibus paſſim admittunt, cum eis cohabitant & morantur: quod niſi celeriter adhibeatur remedium, præceptoriæ, eccleſiæ & conventus, ac eorum membra & bona ipſorum ad irreparabilis deſolationis opprobrium deducerentur, prout jam dehiſcente Eccleſia grandem patiuntur ruinam: attendentes autem vulgatam infamiam, grave ſcandalum, & vehementem ſuſpicionem exorta, cum inter alia ſubſtantialia regulæ, oſſibus religioſorum annexa ſit cuſtodia caſtitatis, porta & principium aliarum virtutum, ſitque jam noſtro ſalubri ſtatuito proviſum, ſuper continentia eccleſiaſticarum perſonarum, quod præcipimus tenaciter obſervari, peculiarius tamen, prout decet, circa religioſos fœditate luxuriæ involutos, rigorem dulcioris miſericordiæ temperantes, in regulari conſtitutione ſancimus, ut quiſque religioſus ita ſtudioſe votum caſtitatis obſervet, & concubinatum evitet, ut Deo animam cum fiducia valeat præſentare; ſi vero religioſus militaris exemptus, vel non exemptus, cujuſcumque dignitatis, ordinis, militiæ, vel ſtatus exiſtat, de præſenti, vel impoſterum concubinarius notorie fuerit, excommunicationis ſententiam incurrat ipſo facto, diſtricte præcipiendo ordinariis locorum, quod religioſum ordinis militaris ſic excommunicatum, tamdiu faciant publice nuntiari, donec ab hujuſmodi ſententia meruerit abſolutionis beneficium obtinere, a qua abſolvi non valeat niſi prius ſine fraude penitus abjecerit concubinam, & per menſes quatuor in caſtitate vixerit, ut tenetur: quod ſi ad vomitum redierit ipſius, vel alterius concubinæ, abſque ſpe veniæ, dignitate, officio, & beneficiis eccleſiaſticis quibuſcumque perpetuo ſit privatus, & effectus inhabilis ad dignitatem, officium, vel beneficia eccleſiaſtica obtinendum, in virtute ſanctæ obedientiæ ſub excommunicationis pœna, eidem religioni ordinis militaris injungentes, quod honeſtis veſtibus in panno, colore, forma, & habitu utantur, prout in fundatione ipſorum ordinum, & ſecundum ſtatuta regulæ portare; & incedere tenentur, & obligati exiſtunt.

ANNO CHRISTI 1429.

IV.

Quod conſtituti in ſacris, & beneficiati habeant propria breviaria.

Ne divinæ ſervitutis cenſus, quem de fructu laborum ſuorum offerre tenetur quilibet clericus, eccleſiaſticum beneficium poſſidens, vel in ſacris ordinibus conſtitutus, dum per occupationes alias conventui Eccleſiæ intereſſe non valet, ex defectu breviarii omittatur, provide duximus ſtatuendum, ut per locorum ordinarios beneficiati prædicti, in ſacris ordinibus conſtituti ad habendum propria breviaria infra tempus ipſorum ordinariorum arbitrio moderandum coercitione diſtricta cogantur, nulluſque de cætero in diaconum ordinetur, qui non habeat breviarium, & in practica, & peritia divinum officium faciendi per examen reperiatur idoneus.

V.

Ut nullus non idoneus promoveatur ad ſacros ordines.

Nihil eſt quod Eccleſiæ Dei magis officiat quam indecens promotio indignorum, nam dum indignis ad ſacros ordines patet adſcenſus, inordinata creſcit ambitio, & proficiendi in ſcientia, cura, & ſtudium amputatur, & Eccleſiaſtici ordinis dignitas ducitur in contemptum. Univerſos igitur Epiſcopos ſub oſtentatione divini judicii commonemus, ut unuſquiſque tanquam ſervus fidelis & prudens, quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam, ſic fideliter & prudenter attendant, cui divina ſacramenta committant, ne ſi ultra debitam menſuram alicui credant, aut infidelitatis ſi ſcienter, aut imprudenter

ANNO CHRISTI 1429.

dentiæ si ignoranter, in districto judicio valeant culpa notari: sed providi ad sacros ordines de ætate, moribus, & scientia debito subjiciantur examini, & circa eos, quæ a sacris canonibus constitutione domini Sabinensis, & constitutionibus provincialibus, & synodalibus, & nostra etiam statuta sunt, sic teneantur & observentur, nec sub spe futuri profectus aliquis ordinetur, nisi actualiter tempore promotionis reperiatur idoneus: sane quia aliqui proprii prælati notitiam fugientes, vel aliis exquisitis modis minus idonei, imo penitus illiterati, sacerdotale officium ambierunt, omnibus ecclesiarum prælatis injungimus, eorum conscientiam onerando, ut si de aliquorum insufficientia eorum aures notabilis fama pulsaverit, tales examinationi subjiciant, & si eos sic insufficientes reperiant, ab officii sacerdotalis exequutione suspendant, usquequo per studii exercitium debitam sufficientiam fuerint assecuti. Ceterum ut addiscendi & proficiendi in scientia opportunitas clericis conferatur, ecclesiarum prælatos, & capitula propensius exhortamur, ut circa reformandas & conservandas scholas artium, solerter ac diligenter intendant, ut tales in scholis clericis nutriantur, qui merito fieri valeant sacerdotes.

VI.

De modo instruendi populum circa fidem necessaria.

Saluti animarum plurimum dignoscitur opportunum ut unusquisque fidelis agnoscat, & sciat quod credere debeat, scilicet articulos fidei; quid petere, scilicet, quæ in oratione Dominica Christus nos docuit postulare: quæ servare, videlicet decem præcepta legis: quæ vitare, scilicet, septem peccata mortalia: quid optare, gloriam paradisi & sperare: quid timere, pœnas inferni: quod christianæ doctrinæ breve, & utile epilogum esse censeatur: quæ a multis popularibus, ut percepimus, ignorantur. Hac igitur constitutione diœcesanis omnibus, & aliis prælatis ecclesiasticis super his jurisdictionem ecclesiasticam habentibus districte præcipiendo mandamus, ut per viros litteratos, & probos dictari, & scribi faciant aliquod breve compendium, in quo prædicta omnia, quantum populares est scire necesse, districte comprehendatur, & clare: quodque compendium sic commode dividatur inter partes, ut per sex vel septem lectiones valeat declarari, & sic per totius anni decursum repetitis vicibus per curatos diebus Dominicis populo taliter faciant explanari, ut excussis ignorantiæ tenebris populum acceptabilem Deo valeant exhibere. Interdicimus tamen laicis omnem materiam de fide catholica disputandi, diœcesanis aliisque judicibus ordinariis ecclesiasticis sub interminatione divini judicii strictius injungentes, ut contra laicos de fide catholica disputare attentantes, taliter insurgant, ut jura communia per censuram ecclesiasticam tenaciter observentur.

ANNO CHRISTI 1429.

VII.

Quod in privatis domibus sacramenta non administrentur, nec celebrentur missæ pro nuptiis, sepulturis, vel novinuptiis.

Sicut omnibus unum est, & æqualiter efficax Eucharistiæ sacramentum, sic esse debet modus ministrandi unus omnibus & conformis, cum debita cerimonia & reverentia singulari. Quapropter ne ipsum associare & venerari volentium lucrandi concessas indulgentias meritum subtrahatur, statuimus, quod nemini sano per privatas domos vel capellas sacramentum Eucharistiæ ministretur, sed ipsis sanis in Ecclesiis, & certis locis ad hoc deputatis, vel etiam specialiter deputandis: Ad infirmos vero, ab ipsis Ecclesiis deferatur, accensis luminibus honorifice & decenter. Ceterum præsenti salubri sanctione prohibemus, ne in domibus privatis sacrum baptisma alicui conferatur, sed Clementina super hoc disponens, efficaciter observetur, neque etiam missa pro nuptiis, vel sepulturis, vel novinuptiis in domibus celebretur.

VIII.

Quod sine auctoritate ordinarii nullum beneficium instituatur, nec recipiatur, nisi dos ejus ad sustentationem vitæ sufficiat.

Quæ magna sunt & veneratione condigna, si passim pro quorumlibet voluntatibus exercentur sua numerositate vilescunt, absorbetque regendi ordinem incomposita multitudo: hoc sedula meditatione pensantes, quodque pertinet ad decus Ecclesiæ, quod vituperari, vel infamari poterit prævidere; sicque Ecclesiastica beneficia constitui super stabili

ANNO CHRISTI 1429.

bili fundamento, ne in opprobrium Ecclesiæ facile deserantur, volentes: horum serie duximus statuendum, quod nullum de cætero beneficium Ecclesiasticum sine auctoritate ordinarii, ad quem pertinet, in aliqua Ecclesia, vel capella quomodolibet ordinetur, qui quidem ordinarius non aliter fundationi, vel ordinationi hujusmodi beneficii auctoritatem præbeat aut consensum, nisi prius dos sufficiens ad sustentationem vitæ presbyteri assignata fuerit in loco idoneo, & securo, quodque in sua auctorizatione clausulam adjiciat subsequentem, *salvis canonicis institutis, & auctoritate provide dispensatis*, quam clausulam, etiamsi omissa fuerit, haberi volumus pro inserta, contra faciendi potestatem prælatis omnibus abdicantes.

A B

IX.

Quod neophyti per censuram Ecclesiasticam, & aliàs districte compellantur infantes suos infra octo dies a die nativitatis deferre ad baptismum.

C

Inaudita crudelitas nostrum propulsat auditum, quod nonnulli a Judaismo, vel paganica cæcitate conversi, infantes suos, quos per sancti baptismi lavacrum eripere possint, damnabili negligentia, vel incuria subesse permittant jugo diabolicæ servitutis. Idcirco locorum ordinariis districte præcipiendo mandamus, quatenus parentes hujusmodi per censuram Ecclesiasticam, aliaque juris remedia districta coercitione compellant, quatenus intra octo dies, ab ipsorum infantium nativitate numerandos, sacrum eos recipere faciant baptismatis sacramentum, omni prorsus excusatione & dilatione semotis: in iis districte & rigide procedendo per aggravationem censuræ Ecclesiasticæ, & etiam si opus fuerit, invocationem brachii secularis. Monemus insuper, & sub interminatione divini judicii obtestamur omnes dominos temporales quatenus Ecclesiasticis judicibus in præmissis assistentes adjutores, & cooperatores existant auxiliis & remediis opportunis.

D

E

X.

Quod vicarii & principales officiales Episcoporum seu ordinariorum ecclesiasticorum habeant esse in sacris ordinibus constituti.

Perpetuo ordinamus edicto, vicarios generales aut principales officiales diœcesanorum seu ordinariorum Ecclesiasticorum esse debere in sacris ordinibus constitutos, decernentes omnes actus vicarii aut principalis officialis non constituti in sacris ordinibus, si quos contigerit de cætero actitari, nullius esse roboris, vel valoris.

ANNO CHRISTI 1429.

XI.

Contra illos qui familiaritatem regis impetrant fraudulenter.

Quoniam, *ut inquit Gregorius*, uniuscujusque præsidentis mentem curarum densitas vastat, cumque animus dividitur ad multa, fit minor ad singula, tantoque ei in una qualibet re subripitur, quanto latius in multis occupatur, mirandum non est, si quandoque contra concedentis intentum quicquam extorquet improbitas importuna. Sane licet jamdudum sereniſſimus Aragonum rex suæ justificatæ mentis intentum insinuaverit provisione regali decernens, quod familiaritatis suæ privilegiis illi tantummodo gaudere debeant, qui omni fictione cessante veri familiares existunt. Nonnulli tamen ut excessuum suorum queant debitam coercitionem evadere, familiaritatis regiæ litteras impetrare, & ad elusionem suorum superiorum eis uti conantur: Volentes igitur modo huic enervanti ecclesiasticam disciplinam salubri providere medela, decernimus quod omnes & singuli, qui cum non sint veri familiares, familiaritatis litteras, ut prædicitur, impetrare, ipsisque uti de cætero attentaverint, beneficiis quæ obtinent sint privati ipso facto, & non beneficiati per triennium sint inhabiles ad beneficium Ecclesiasticum obtinendum juribus ac constitutionibus provincialibus circa prædicta salvis remanentibus, & illæsis.

XII.

Contra eos qui sub colore miserabilitatis, vel modis aliis exquisitis clericos ad vetita judicia trahere moliuntur.

Licet contra eos, qui clericos vel ecclesiasticas personas in præjudicium ecclesiasticæ libertatis trahere nitantur ad judicium sæculare, manifesta sint sacrorum canonum statuta: quorumdam tamen astutia fraudulenta, sub miserabilitatis & oppressionis colore ad vetita peragendum exeogitatas nititur semitas invenire. Talium igitur abusibus pro libertatis ac immunitatis ecclc-

ANNO CHRISTI 1429.

clesiasticæ conservatione per statuta jam juris remedia districte præcipimus obviari, universis Ecclesiarum prælatis in virtute sanctæ obedientiæ injungentes, quatenus statutum felicis memoriæ Bonifacii VIII. incipiens; *Qui ut intelleximus*, in suis synodis, & suarum diœcesum Ecclesiis faciant publicari, & contra ipsum venientes excommunicatos declarent, & faciant publice nuntiari, sacris canonibus, statutis provincialibus, & synodalibus salvis remanentibus & illæsis.

XIII.

Contra inflammantes animos potentium contra Ecclesiam & Ecclesiasticam libertatem.

Avaritiæ facibus succensi quorumdam animi inardescunt, ut propriæ salutis obliti, omni divinæ majestatis spreto timore, adversus ecclesiasticam libertatem, ecclesiasticasque personas, temporalium dominorum consiliariorum ac officialium eorumdem, universitatum præsidentium inflammare animas & accendere moliantur. Ut igitur tam detestabilis malignorum audacia compescatur, præsentis nostræ constitutionis tenore sancimus, ut quæcumque persona religiosa sive ecclesiastica cujusvis conditionis, status, gradus, aut dignitatis existat, palam vel occulte principem, dominum temporalem, officialem, sæcularem judicem, vel universitatis rectorem, aut ipsam universitatem contra jura Ecclesiæ, vel ipsius Ecclesiasticæ libertatis inflammaverit, vel consilium aut patrocinium dederit, vel Ecclesiastica instrumenta in præjudicium Ecclesiæ scienter occultaverit, vel contra ipsam Ecclesiam dolose, seu voluntarie exhibuerit, excommunicationis sententia absque spe veniæ innodetur, & a beneficiorum suorum fructibus, si beneficiatus fuerit per triennium sit suspensus: si vero non fuerit beneficiatus, per idem tempus sit inhabilis ad quodcumque beneficium ecclesiasticum obtinendum. universis prælatis sub ostentatione divini judicii præcipimus & mandamus, ut a prædictis se abstineant, aliis pœnis a jure communi constitutionibus provincialibus & synodalibus in suo robore duraturis.

XIV.

De negligentia prælatorum regularium, circa subditorum corrigendos excessus.

Quoniam si gubernaculum disciplinæ contemnitur, instat ut religio naufragetur, & in non modicum religionis scandalum effrenata irreligiositas evagetur, si delinquentium insolentia debitæ correctionis verbere non fuerit castigata. Idcirco religiosorum ordinum gubernationi, vel regimini præsidentes, sub ostentatione divini judicii commonemus, ut circa suorum corrigendos excessus, tanto magis vigilanter intendant, & constanter assurgant, quantum eorum infamia, quorum propter status sublimitatem, & regularis vitæ, ac sanctimoniæ puritatem, mores & vita esse debent cæteris in speculum & exemplum, per actus contrarios cedit in grave scandalum aliorum, quod si talium delinquentium notorios excessus prælati eorum debita castigatione punire neglexerint, ultra divinam vindictam a sede apostolica absque spe veniæ sperent durissimam ultionem.

XV.

Contra judices delegatos metas sui officii excedentes.

Etsi apostolicæ sedis providentia circumspecta salubriter studuerit providere, ut talibus personis conservatoris, & delegati judicis officia committantur, de quibus verisimiliter speretur quod sic injuncti sibi officii vices expedient, quod potestatis eis traditæ limites non excedent, experientia tamen rerum magistra docente comperimus ex multorum talium abusu sæpe grandia fore illata discrimina, censura ecclesiastica injuste ligando, ac denunciando ipsius censuræ sententia innodatos, pluraque enormia perpetrando in perniciem ecclesiarum, & scandalum plurimorum. Nolentes igitur sedis apostolicæ auctoritatem per actus indiscretos & improbos quorumdam conservatorum, vel delegatorum ipsorum executorum vel subexecutorum quasi tenebrosissima caligine obscurare, sed eorum ausus temerarios reprimere cupientes, præsentium tenore in virtute sanctæ obedientiæ, auctoritate qua fungimur, districte præcipiendo mandamus eisdem, ne ultra limites traditæ potestatis aliquid facere seu attentare

ANNO CHRISTI 1429.

tare præsumant, cum enucleati juris existat potestatem eis concessam excedentes, velut privatos debere, & merito reputari, & sit justum contra non servantes traditam eis formam, jura, & ipsorum ministros taliter insurgere, ut effrenata audacia debita justitia compescatur, & ut omnes fraudes, & figmenti materia penitus evitetur in prima littera, quæ ab aliquo conservatore de judice delegato executore, vel ab eis gerentibus vice in causa aliqua emanaverit, tenor suæ commissionis integraliter inseratur.

XVI.

Excommunicantur quæstores, qui sine litteris diœcesani quæstum facere, vel prædicare attentabunt.

Quæstores Ecclesiarum, hospitalium, vel aliorum quorumlibet piorum locorum sine litteris proprii diœcesani, in cujus diœcesi quæstum faciunt non recipi, nec ad prædicandum admitti, jam pluries repetita fuit constitutione prohibitum, sed nondum potuit ipsorum audax præsumptio efficaciter coerceri: propterea dignum arbitramur ipsorum audaciam pœnarum adjectionibus refrænare. Si quis igitur sine litteris proprii diœcesani, cujus est diœcesis, quæstum exerceat, aut prædicationis officium (quod non nisi viros approbatos decet agere) ausus fuerit attentare, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat, & a beneficiis ecclesiasticis, si qua obtinet, per triennium sit suspensus, & per idem tempus sit inhabilis ad quodcumque beneficium ecclesiasticum obtinendum, pœnis aliis quibuscumque, & statutis remediis semper salvis.

XVII.

Providet adversus excessus clericorum & religiosorum, quod sine litteris ordinariorum ad audiendum confessiones non admittantur.

Cum in Ecclesiæ corpore omnes sicut membra locati debeant se invicem confovere, deviat ab ordine rationis, quod quidam propriis commodis nimis avide intendentes, dum quæ sua sunt studeant, non quæ Christi, astutissime procurare, aliorum juribus, & quod majus est, famæ detrahere moliuntur. Sane querulosa insinuatione nostras pervenit ad aures, quod nonnulli clerici, seu religiosi, statuta sacrorum canonum super iis edita contemnentes, prælatorum Ecclesiæ famam detractionum morsibus lacerare, Ecclesiarumque juribus detrahere, & præjudicare conantur. Nos igitur insaniam hanc cupientes ab Ecclesiæ corpore totaliter extirpare, quatenus membrorum debita invicem conjunctione servata sub unitatis, & charitatis vinculo acceptabilis exhibeatur altissimo famulatus, hoc perpetuo jubemus edicto, quod clerici, seu religiosi ab hujusmodi detractionibus linguas suas studeant refrænare, nec Ecclesiasticis juribus detrahant, aut sibi ad invicem præjudicando, non populos retrahant ab Ecclesiarum parochialium frequentia vel accessu, sed super sepulturis, decimis, vel primitiis, & aliis Ecclesiarum juribus sacros studeant canones inviolabiliter observare. Quod si quisquam prædictorum deinceps prælati alicujus famæ publice & injuriose detrahere, aut diffamatorios libellos dictare, scribere vel in publico loco legere, vel affigere attentaverit, vel procuraverit, excommunicationis sententia ipso facto sentiat se ligatum, a qua nullatenus possit absolvi, nisi prius coæquali publicatione laceratam famam studuerit reparare, & a sic offenso veniam humiliter postulaverit: districtius injungentes inviolabiliter observari constitutionem domini Bonifaci VIII. quæ incipit: *Animarum saluti*: & illam domini Clementis, quæ incipit, *Religiosis*: diœcesanis, aliisque locorum ordinariis esse licitum decernentes, quod postquam eis constiterit aliquem seu aliquos de prædictis in excommunicationis sententias occasione præmissorum incidisse, ipsos excommunicatos faciant publice nunciari, donec de absolutione eis fuerit facta fides: necnon circa prædicationis exercitium, vel audiendum confessiones, vel super juribus sepulturæ, Clementinam, quæ incipit: *Super cathedram*, sub obtestatione divini judicii præcipimus tenaciter observari.

Ceterum quoniam ubi periculum majus inest, solertior debet adhiberi cautela; ne animarum saluti, per quemquam confessoris officio abutentem illudi valeat, aut ipsum officium debite peragentium fama iniquorum abusibus maculetur; statuti hujus tenore sancimus, quod nullus clericus sæcularis sine diœcesani vel ordinarii Ecclesiastici, cui hoc pertineat, vel ipsorum vicariorum, vel officialium ad hoc habentium potestatem, aut proprii curati licentia, in Ecclesiis paro-

chialibus, ad audiendas confeſſiones, etiam ſuper caſibus Epiſcopalibus ſine diœceſani litteris admittatur: quas litteras ipſi diœceſani, aut eorum vicarii generales clericis, quos adhuc conſtabit eſſe ſufficientes & idoneos, quoſque ut præfertur, duxerint admittendos eiſdem, & gratis & ſpontanea voluntate concedere & tradere teneantur: in quibus quidem litteris caſus Epiſcopales, quos eis concedere voluerint, exprimantur. Quos caſus, caute in genere, ac directe per curatum Eccleſiæ populo, antequam ad audiendum confeſſiones admittantur, præcipimus intimari; ut pateſiat in aliis caſibus, quam expreſſis in ſua littera, de caſibus Epiſcopalibus abſolvendi poteſtatem aliquam non habere.

ANNO CHRISTI 1429.

Ut religioſi in ſacramento pœnitentiæ & confirmationis reddantur attenti, hoc ſtatuto ſalubri in virtute ſanctæ obedientiæ prohibemus, ne religioſi, priuſquam juxta conſtitutionem Clementis, *Super cathedram*, per eorum ſuperiores electi, præſentati, & per ordinarios ad confeſſiones admiſſi fuerint, confeſſiones ſæcularium audire præſumant: nec locorum ordinarii aliquos admittant, niſi, ut præfertur, per eorum ſuperiores ad hoc prius electos & præſentatos; ſicque electi, præſentati & admiſſi de caſibus ab Epiſcopo reſervatis nullatenus ſe intromittant; nec ſuper eiſdem caſibus reſervatis, quemquam abſolvere audeant, niſi litteras ſuper abſolutione hujuſmodi a locorum ordinariis prius obtinuerint: in quibus quidem litteris caſus Epiſcopales, quos eis concedere voluerint, exprimantur: eaſque litteras curatis Eccleſiarum exhibeant, ut Eccleſiæ populo patefieri valeant, ut eſt dictum: iidemque ordinarii gratis, ſine ſolutione aliqua tales litteras iiſdem religioſis, quos ad hoc reputabunt idoneos tradere teneantur. In Domino exhortantes prælatos, & ordinarios Eccleſiaſticos, ut circa religioſos præfatos charitative ſe habeant, ut tenentur: per prædictam tamen præjudicare nolumus, quibus de jure communi vel indulto ſedis Apoſtolicæ aliud competit in præmiſſis.

XVIII.

Quod Eccleſiarum prælati bona decedentium qui de bonis ſuis debite diſpoſuerunt, non audeant occupare.

Eccleſiarum prælati bona decedentium religioſorum, quibus permiſſum eſt ſecundum ſtatuta vel laudabiles conſuetudines de bonis a Deo ſibi collatis diſponere, nullatenus audeant occupare, ſi per eoſdem religioſos, juxta ſtatuta, vel conſuetudines prælibatas de bonis prædictis fuerit ordinatum: donec tamen in eorum diſpoſitionibus ſuis relinquant prælatis, quæ debentur eiſdem, ſecundum ſtatuta vel conſuetudines laudabiles memoratas. Idem eſſe cenſemus de bonis clericorum ſæcularium decedentium, ſi juxta formam provincialium vel ſynodalium conſtitutionum ſua ordinaverint teſtamenta vel ultimas voluntates.

XIX.

Quod medici non viſitent infirmum ultra tertiam vicem, qui in illa infirmitate non fuerit confeſſus.

Dilectionis debitus ordo pervertitur, ſi medicinæ corporis prius & diligentius, quam ſanandis animæ vulneribus intendatur. Sane licet in ſacro Concilio generali fuerit diſtricte præceptum, quod medici corporis, cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipſos ante omnia moneant, & inducant, ut medicos advocent animarum: ut poſtquam fuerit infirmo de ſpirituali ſalute proviſum, ad corporalis ſalutis remedium, ſalubriter procedatur: ipſum tamen ſalubre, ac utile ſtatutum aut oblivione aut contemptu, fruſtrari cernitur debito obſervationis effectu. Propterea cupientes, quod pro animarum ſalute tam utiliter dignoſcitur ſtatutum, debita executione potiri; univerſis corporum medicis diſtricte præcipimus & mandamus, ut ipſum ſtudeant fideliter obſervare: ipſis nihilominus ſub excommunicationis pœna, quam incurrere volumus ipſo facto, mandantes, ut nullum infirmum ultra tertiam vicem viſitare præſumant, de quo non ſciant, quod in illa ægritudine ſalutare pœnitentiæ ſacramentum ſuſceperit: adjicientes, ut cunctis nota ſit præſens conſtitutio, quod locorum ordinarii ſaltem quater in anno, videlicet in feſto Nativitatis, Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis glorioſæ, teneantur, in principalioribus eccleſiis ſuæ diœceſis, vel territorii, conſtitutionem hanc facere publicare.

XX.

Quod circa Saracenos obſervetur Clementina.

Zelus divini honoris nos commonet, ut

ANNO CHRISTI 1429.

ut quod tam patenter in offenſam divini nominis cedit, & quod ut opprobrium fidei Chriſtianæ diſperdere & evellere pro viribus enitimur, zelatorem ipſius principem veræ fidei, vigilemque cultorem dominum Aragonum regem, omneſque ipſius ditionis prælatos, barones, nobiles, & milites ac univerſitates monemus, & per viſcera miſericordiæ divinæ obſecramus, quatenus Clementinam de Judæis & Saracenis, ſic prout ad unum quemque pertinet, obſervent: eiſdem nihilominus injungentes quod ſanctorum canonum, Conciliorum provincialium & ſynodalium ſtatuta, ad Dei honorem & exaltationem fidei Chriſtianæ contra Judæos & Saracenos, & in opprobrium ipſorum edita, quatenus inviolabiliter obſerventur, opem & operam adhibeant efficacem, & ab eorum ſubditis tenaciter faciant obſervari: ut plenariæ obſervationis executione clareſcant, & pro tanto ſervitutis obſequio diutinæ propitiationis munere potiantur, ſi divinam & ſedis Apoſtolicæ effugere volunt ultionem.

Publicatæ fuerunt ſupraſcriptæ conſtitutiones omnes & ſingulæ in Concilio provinciali, de mandato reverendi domini legati, anno, die, menſe, loco prædictis, præſente me Wenando de Caſterario clerico Laſturenſis diœceſis, publico auctoritatibus Apoſtolica & imperiali notario, ac actorum in dicto Concilio ſcriba: in quorum teſtimonium hic me propria manu ſcripſi, & ſignum meum, quo utor in publicis inſtrumentis, appoſui conſuetum.

ANNO CHRISTI 1429.

Loco † ſigni.

His peractis, & ſuper eis retentis publicis documentis, reverendus dominus legatus, ſicut benignus eſt atque dulcis, cunctos ibi præſentes benigne allocutus eſt, dicens, per Dei gratiam finem adeſſe Concilii: petens ex ſua magna humilitate & urbanitate veniam ab eiſdem, ſi cuiquam eorum particulariter vel in communi diſplicuiſſet, vel fuiſſet ingratus offerens ſe facturum apud dominum noſtrum Papam & ſedem Apoſtolicam pro ipſis in communi & in particulari quidquid poſſet: dans eis licentiam liberam quando vellent ad propria redeundi. Tunc ibidem cuncti Epiſcopi, prælati, abbates; & ceteri aſſurgentes, & genua flectentes humiliter, ab eodem domino legato, quia ita reverenter, ſicut decebat, & tenebantur, non ſe habuerunt erga eum & ſuos veniam poſtularunt: ſupplicantes ut plenariam indulgentiam & remiſſionem omnium peccatorum in mortis articulo cuilibet eorum qui præſentes in Concilio fuerunt, & iis qui ad Concilium debite miſerunt, juxta facultatem ſuper hoc ei conceſſam, de ſpeciali gratia concedere dignaretur. Quod idem dominus legatus fecit liberaliter, & conceſſit juxta facultatem in regiſtro ſedis Apoſtolicæ Romæ deſcriptam. Hanc indulgentiam & gratiam præfati omnes & ſinguli pro ipſis, & pro illis per quos miſſi fuerant, cum humilitate & devotione acceptarunt: & ſolemni benedictione ab eodem domino legato recepta ad propria ſunt reverſi: ſicque Concilium hujuſmodi præſtante Domino Jeſu Chriſto ſuum finem obtinuit felicem & optatum,

ANNO CHRISTI 1430.

CONSTITUTIO

ANNO CHRISTI 1430.

Facta per venerabilem in Chriſto patrem dominum Henricum Chichley, Cantuarienſem Archiepiſcopum, in convocatione prælatorum & cleri Cantuarienſis provinciæ, in Eccleſia cathedrali ſancti Pauli Londini incœpta xx. Februarii, anno Domini MCCCCXXX. pro abolitione ponderis, vocato le Auncell VVeight.

Ex cod. MS, in regiſtro principali archiepiſc. Cantuar. (nuncupato Chicley, fol. 5.) 83. a.

SEneſcentis mundi malitia ferali more laſciviens contra ſalutares majorum conſtitutiones & monita, conatur in dies, & adeo graſſatur in vetita, ut niſi diligentia paſtorali, quos Dei timor a malo non revocat, ſaltem diſciplinæ rigor compeſceret, per impunitatis audaciam calcatis legum habenis, tam Dei quam hominum in omnia licentia excurrerent præcipitia vitiorum. Sunt namque, ſicuti publica vox proclamat, & ipſa rerum magiſtra experientia manifeſtat, in nonnullis civitatibus, burgis, & locis aliis noſtræ Cantuarienſis provinciæ, callidi plerique emptores, qui ſuæ ſalutis immemores, ſolent a plebeiis ſimplicibus & ab aliis lanam, linum, mel, & ceram, ac alia humanis uſibus requiſita, per menſuram majorem & per pondus majus, vocatur communiter le Auncell, alias Scheft, ſeu Pounder, emere fraudulenter; & per aliam menſuram minorem, & per pondera minora, vocatur *a voyr de poys*, alias *lyggyng vvygts*, eiſdem ſimplicibus, & aliis ferrum, chalybem, picem, reſinam, & alia mercimonia vendere, in grande ſuarum periculum animarum, & expoliationem pauperum & ſimplicium hujuſmodi manifeſtam, & aliorum intolerabile detrimentum: non curantes advertere, quia præfatum pondus, Auncell vulgariter nuncupatum, propter nonnullas abditas falſitates & fraudes in eo latentes, & per idem uſitatas, nedum lege divina, qua dicitur, *Statera doloſa abominatio eſt apud Deum*; & alibi, *Non habebitis in ſacculo diverſa pondera, majus & minus; nec erit in domo tua modius major & minor; Pondus habebitis juſtum & verum, &c.* verum etiam canonicis inſtitutis & conſtitutionibus ſanctorum patrum in genere, regiis etiam canonicis inſtitutis & conſtitutionibus ſanctorum patrum in genere, regiis etiam ſtatutis ſub pœnis foriſfacturæ omnium eo pondere *optorum & carceris per duos annos, nominatim & in ſpecie prohibetur: neque verentes excommunicationis ſententiam in omnes & ſingulos, facto, verbo, vel conſilio venientes contra magnam cartam libertatum Angliæ, vel aliquem

* Forte, emptorum.

ANNO CHRISTI 1430.

ejus articulum; in qua quidem carta, inter cetera continetur, quod *una mensura, & unum pondus sit per totum regnum*; ab omnibus Archiepiscopis & Episcopis Angliæ solemniter fulminatam, atque per sedem Apostolicam pluries confirmatam, sicuti in constitutionibus provincialibus bonæ memoriæ I. Peccham apertius continetur.

Quinimmo, quod amplius est dolendum, astuti emptores hujusmodi, ut ex errore eatur multiplicius in errorem, dum de dicti prohibiti ponderis le Auncell exercitio vel abusu notorio moliuntur per omne fas & nefas publice non convinci, pluries & frequenter in anno, cum per officiarios domini nostri regis, videlicet, justitiarios pacis, clericos mercati, confisicatores, sive escaetores, & alios, de usu, quin potius abusu sæpedicti ponderis, in singulis suis sessionibus specialiter inquirentes, sub vinculo juramenti tactis sacrosanctis per eosdem præstiti, judicialiter onerentur omnem in ea parte dicere veritatem, abusum nihilominus sive exercitium hujusmodi scienter voluntarieque concelant; & per ceteros in hujusmodi judicum & officiariorum regiorum sessionibus, & aliis dominorum temporalium curiis, cum ipsis pari juramento adstrictos, minis nonnunquam & terroribus concelari faciunt & procurant; horrendum crimen perjurii annuatim bis, ter, aut pluries damnabiliter incurrendo, & in idipsum complices suos prædictos mala malis accumulantes, execrabiliter inducendo. Et hi omnes tot & tantis sceleribus involuti, ipsa prætextu radicatæ consuetudinis pro nihilo reputantes, absque voluntate satisfaciendi de sic male quæsitis, seu peccata sua hujusmodi dimittendi impœnitentes, ad sacramenta Ecclesiæ se ingerunt impudenter, in animarum suarum periculum grave nimis & pernicioſum exemplum quamplurium ceterorum. Et quamquam universos & singulos transgressores prædictos, ut a prædictis sceleribus sub pœna excommunicationis majoris omnino desisterent, pluries, sufficienter ac legitime monuerimus, & per suffraganeos nostros moneri fecerimus in spiritu lenitatis, nihilominus perpaucis hucusque parere curantibus, ipsorum plures, immo quod A dolenter referimus, pæne omnes avaritiæ cœcitate perculsi, dum sitientes quæstum, * prorsus * non desiderant, dispendia animarum, a viis veteris malitiæ contumaciter ac induratis animis negligunt declinare.

Ne igitur de cetero videamur tam notorios & enormes filiorum excessus sub conniventia præterire, sic, quod sanguis eorum de nostris, quod absit, manibus alias requiratur, volentes animarum saluti de congruo in præmissis remedio providere, ultimi provincialis Concilii nostri auctoritate suffulti, omnes & singulos nostræ Cantuariensis provinciæ subditos, scienter a tempore publicationis præsentium, in posterum quocumque pondere, standardo regio notabiliter discordante, & præcipue dicto pondere, *le Auncell*, *Scheft*, seu *Pounder* vulgariter nuncupato, qualitercumque utentes utive facientes; eisdem vel eorum aliquo, aut ea seu eorum aliquod apud se scienter, contumaciter, & temere occultantes seu retinentes, majoris excommunicationis sententiam statuimus, ordinamus, & volumus incurrere ipso facto: Quorum absolutionem, locorum ordinariis aut eorum pœnitentiariis ad hoc potestatem habentibus, specialiter reservamus.

Insuper ut hujusmodi delinquentium facinora eo amplius evitentur, quo ipsi delinquentes excommunicati solemnius fuerint nunciati, dicto provinciali Concilio approbante, præcipimus, quod omnes & singuli transgressores prædicti, singulis cathedralibus & parochialibus Ecclesiis, necnon capellis in quibus Ecclesiarum more divina celebrantur officia, nostræ provinciæ antedictæ, quatenus in anno, una cum ceteris articulis, majoris excommunicationis sententia excommunicati publice in genere nuncientur, cum intimatione reservationis absolutionis prædictæ.

ANNO CHRISTI 1430.

* *Forte*, cavere non desiderant dispendia animarum, *sive* prospicere.

Observatio Philippi Labbe S. J.

Habitum fuisse Narbone anno 1430. provinciale Concilium monuerat alias vir illustrissimus D. Franciscus Bosquetus Episcopus Montis-Pessulani, sed quis illi præfuerit, qui adfuerint Antistites, quid in eo tractatum sit, penitus ignoramus. Appendici reservatur, si ejus, alteriusve beneficio nostras forte veniat in manus.

Ex Martene Thes. Anecd. tom. 4. p. 1511.

CONCILIUM NARBONENSE

Anno MCCCCXXX. celebratum.

Ex MSS. illustrissimi Episcopi Montispessulani & domini Marchionis Daubais.

NOverint universi præsentes pariter & futuri, quod cum auctoritate & mandato reverendissimi in Christo Patris Domini nostri domini Francisci miseratione divina sanctæ primæ sedis Narbonensis Archiepiscopi & primatis sacrum provinciale Concilium Celebraretur Narbonæ & in capella B. M. Magdalenæ palatii Archiepiscopalis Narbonensis, sedente & præsidente reverendissimo in Christo patre & domino D. Petro eadem gratia Castrensi Episcopo, commissario vicarioque & vicesgerente in hac parte dicti domini Narbonensis Archiepiscopi, vocatis litteratorie auctoritate & mandato ejusdem domini Archiepiscopi reverendis in Christo patribus dominis G. Biterrensi, G. Carcassonensi, B. Magalonensi, P. Lodovensi, B. Uticensi, J. Elnensi, J. Agathensi, B. Nemausensi, V. S. Pontii Tomeriarum & P. Electensi Episcopis sanctæ Narbonensis Ecclesiæ & ejusdem reverendissimi domini nostri Narbonensis Archiepiscopi suffraganeis, & aliis evocandis, prout in litteris patentibus ab eodem domino nostro Narbonensi Archiepiscopo emanatis, & responsionibus inde factis per eosdem dominos suffraganeos latius continetur. Hinc fuit & est quod sedente eodem sacro provinciali Concilio in capella & coram domino præsidente supradicto, hac die lunæ de mane intitulata XXIX. mensis Maii, sub anno nativitatis Christi MCCCCXXX. indictione octava, pontificatus SS. in Christo patris & domini nostri domini Martini divinæ inspirante gratia Papæ quinti anno XIII. præsen-

ANNO CHRISTI 1430.

sentibus tunc in dicto sacro provinciali Concilio, & dicto domino præsidente, assistentibus, ac coram eodem comparentibus, dictumque sacrum Concilium tenentibus & celebrantibus una cum dicto domino præsidente reverendis in Christo patribus dominis G. Biterrensi, G. Carcassonensi, P. Lodovensi, B. Uticensi, J. Agathensi Episcopis, & venerab. libus viris dominis Jacobo de Gaudiaco licentiate in legibus, Joanne * Olcherii archidiacono Villæ-Franchæ Confluentis in Ecclesia Elenensi, Vitale Rossinelli, Joanne la Sancha licentiato in legibus Petro de Cambonetto, in legibus bacalaureo, reverendorum in Christo patrum dominorum, Magalonensis, Elnensis, Nemausensis, S. Poncii Tomeriarum & Electensis Episcoporum absentium & legitime excusatorum procuratoribus, sive vicariis cum legitima potestate ad hæc destinatus, una cum quibusdam aliis in dicto sacro provinciali Concilio convocatis, pro parte dictorum dominorum Biterrensis, Uticensis, Agathensis, Magalonensis, Elnensis, S. Poncii Thomeriarum, Nemausensis, & Electensis Episcoporum, fuit dicto domino præsidenti oblata cedula scripta certas querelas continens subscripta propriis manibus dominorum G. Biterrensis, B. Uticensis, J. Agathensis, Episcoporum, Jacobi de Gaudiaco Magalonensis, Joannis Olherii Elnensis, Joannis * La Sancha S. Poncii Thomeriarum, Vitalis Rossinholii Nemausensis, & Petri de Cambonetto Electensis Episcoporum procuratorum, sive vicariorum, ut in ea legebatur, & prima facie apparebat, cujus quidem cedulæ tenor talis est.

* al. Olerii,

* al. Laissaigna.

„ Reverendissimo in Christo patri & domi-
„ no domino Francisco Dei gratia Narbonensi
„ Archiepiscopo, vobisque reverendo in Chri-
„ sto patri & domino Petro eadem gratia Ca-
„ strensi Episcopo ejus vicario generali in hoc
„ sacro provinciali Concilio Narbonæ in Spiritu-
„ sancto congregrato, loco ipsius præsidenti,
„ significant, exponunt, & requirunt reveren-
„ di in Christo patres & domini domini Epis-
„ copi in hoc præsenti Concilio existentes, &
„ vicarii seu procuratores & legati aliorum re-
„ verendorum in Christo patrum Dominorum
„ Episcoporum suffraganeorum vestrorum absen-
„ tium, quorum nomina inferius scribuntur tam
„ conjunctim quam divisim, prout & quemli-
„ bet ipsorum tangit ea quæ sequuntur.

„ Cum una sit sancta mater Ecclesia catholi-
„ ca & apostolica, extra quam non est salus
„ neque remissio peccatorum, sponso in canti-
„ cis proclamante, *una est columba mea*, quæ
„ corpus Christi mysticum repræsentat, radios
„ suos per totum orbem lucis ubertate perfun-
„ dens, unam domum novit, unius cubilis san-
„ ctitatem casto pudore custodiens. Hanc igi-
„ tur unitatem firmiter tenere & vindicare de-
„ bemus, nos maxime Episcopi, qui in Ecclesia
„ Dei presidemus, ut Episcopatum unum atque
„ indivisum probemus. Episcopatus enim, in-
„ quit B. Cyprianus, unus est, cujus a singu-
„ lis pars tenetur. Ecclesia quoque una est,
„ quæ in multitudine administrationum incre-
„ mento fœcunditatis extenditur, testante S.
„ Innocentio, nullum instituisse Ecclesias, nisi
„ eos quos sanctus Christi vicarius Petrus aut
„ ejus successores constituerunt. In civitatibus
„ enim ubi apud ethnicos erant archiflamines,
„ gratissimus apostolorum prioceps Archiepisco-
„ pos instituì præcepit: In reliquis vero civita-
„ tibus singulos Episcopos vicem apostolorum
„ gerere dominum docuisse dicebat. Si quis au-
„ tem aliquem ex iis scandalizaret, gravissi-
„ mam sibi inferri pœnam prædicabat, cunctos
„ se invicem diligere & adjuvare debere, nemi-
„ nem ab adjutorio se subtrahere instruebat.
„ Cunctorum sacerdotum vitam superiorem, san-
„ ctiorem & discretam a sæcularibus & laicis
„ hominibus esse debere dicebat, & Episcopos
„ claves Ecclesiæ esse evangelizabat: omnes prin-
„ cipes terræ & cunctos homines Episcopis obe-
„ dire, capita submittere, eorumque adjutores
„ existere præcipiebat; contradictores autem eis
„ damnatos & infames usque ad satisfactionem
„ & a liminibus Ecclesiæ alienos esse præcipie-
„ bat. Et quia Spiritus-sanctus nutrix Eccle-
„ siasticæ pacis & unitatis dirigit maxime in
„ unum propter Deum congregatos, ad * succi-
„ dendam divisionum materiam, & Ecclesiasti-
„ cæ pacis unitatem fovendam, & propter Ec-
„ clesiasticas causas & altercationes decidendas,
„ definierunt sancti patres in sexta generali sy-
„ nodo, omni excusatione remota, semel in an-
„ no conventum fieri Episcoporum: *Ut autem*
„ *omnis Ecclesiasticus ordo & sacræ regulæ custo-*
„ *diantur, jubemus unumquemque beatum Archi-*
„ *episcopum, Patriarcham, & metropolitanum,*
„ *sanctissimos Episcopos sub se constitutos in eadem*
„ *provincia semel aut secundo per singulos annos*
„ *ad se convenire, & omnes causas subtiliter exa-*
„ *minare, quas quilibet aut clerici aut monachi*
„ *inter eos invicem habent, eos quidem disponere,*
„ *& super hoc quicquid extra regulas deliquitur*
„ *a quacumque persona emendare, & causas quæ*
„ *sunt inter Episcopos vel inter Archiepiscopum &*
„ *Episcopum in provinciali synodo debere definiri,*
„ *alias sedi apostolicæ, si non possint terminari,*
„ *remitti debent.* Item in provinciali synodo.
„ *Episcopi rebelles vel alii potentes, qui de facili*
„ *non possunt cogi propter potentiam, debent au-*
„ *ctoritate synodali cogi ad concordiam, ne patria*
„ *vel respublica lædatur.* c. Studendum dist. 90.
„ *Maxime Episcopi inter se ad concordiam faciendam debent auxilium præbere.* Cap. Præcipimus dist. eadem 90. *& sic se habere debent Episcopi, ut custodes pacis ad concordiam aliorum erigendam & fovendam: illum multo magis inter se fovere debent, cum sint signum ad sagittam. Inobedientes autem & pacem recusantes synodus damnare debet, vel reos declarare.* Sed
„ proh dolor! hæc sacrorum Conciliorum fre-
„ quentatio . . . . . convocatione recordetur,
„ & cum multi errores, multa scandala, di-
„ visiones & litium anfractus inexplicabiles su-
„ scitati fuerint inter personas Ecclesiasticas,
„ multi etiam abusus introducti contra sanctio-
„ nes canonicas & juris communis dispositio-
„ nem in grande præjudicium publicæ justitiæ,
„ & non sine animarum periculo Ecclesiasticique
„ status pene totalem subversionem, ita ut quæ
„ sub debito juris ordine posita existerent, nul-
„ la de præsenti regula gubernentur, sed no-
„ tius sub quadam effrenata ambitionis volun-
„ tate discurrant. Nam quamvis quilibet me-
„ tropolitanus habeat, ex juris communis dis-
„ positione, suam jurisdictionem metropolita-
„ nam limitatam, & ordinatam in subditos
„ ..... suorum suffraganeorum, & non nisi in
„ certis casibus & secundum certam formam
„ in jure latius expressam: nihilominus tamen
„ in vestra reverendissimi in Christo patris &
„ domini domini F. Dei gratia Narbonensis
„ Archiepiscopi prædicti absentia, officiales,
„ procuratores, & alii officiarii curiæ vestræ
„ me-

* al. referendam.

ANNO CHRISTI 1430.

ANNO CHRISTI 1430.

„ metropolitanæ, nos & officiales noſtros in exercitio juriſdictionis noſtræ ordinariæ, pro executione paſtoralis officii nobis commiſſi conceſſæ, de facto multipliciter temporibus præteritis perturbarunt, & peramplius perturbare ſatagentes, abuſus ſcandaloſos in totius juriſdictionis noſtræ ſpiritualis præjudicium dietim de facto, novas formas adinvenientes, contra diſpoſitionem juris introducunt, & continue introducere nituntur, prætextu quorum totalem noſtram juriſdictionem prædictam de facto enervant, annullant, & ſubvertunt, nos in litigiis & quæſtionibus variis in diverſis curiis etiam ſuper eiſdem cauſis involvendo, perturbando, & diverſimode inquietando, non abſque gravibus damnis & ſcandalis perſonarum & Eccleſiarum nobis commiſſarum.

„ Primo namque quotieſcumque contingit a nobis ſeu officialibus noſtris in quibuſcumque cauſis tam criminalibus quam civilibus, ſive a præparatoriis judiciorum, ſive ab interlocutoriis ante definitivam ad curiam veſtram metropolitanam appellari, judex veſter appellationum indifferenter antequam ſibi conſtet an appellatio ſit emiſſa ex cauſa probabili vel non, antequam inceperit cognoſcere an illa cauſa ſit vera vel non, & ſic antequam ſit judex, antequam ſibi conſtet de * apoſtolorum petitione & datione, & quod deterius eſt, antequam aliquo ſibi modo conſtet de appellatione, ad ſimplicem partis aſſertionem appellaſſe ſe aſſerentis, litteras inhibitorias contra officialem a quo appellatur, ordine juris totaliter prætermiſſo, concedit.

„ Item, eſto quod ſit appellatum, & dicto officiali veſtro appellationum conſtiterit de appellatione, antequam dicta appellatio dictis officialibus noſtris, ſeu alteri a quo eſt appellatum, intimata fuerit, & antequam apoſtoli fuerint petiti & dati vel denegati, dicti officiales veſtri appellationum litteras inhibitorias ſimiliter concedunt; ex quibus ſequuntur multa graviſſima incommoda.

„ Primo, quia non judex in caſu prædicto inhæret vero judici & naturali, a quo & ſibi claudit manus juſtitiæ & correctionem ſubditorum, ad quam tenetur de neceſſitate ſalutis quiſque judex.

„ Item, ex hoc delicta ut plurimum remanent impunita, vel plus debito puniri diſferuntur, in grave præjudicium publicæ juſtitiæ & totius reipublicæ, cujus intereſt ne crimina remaneant impunita.

„ Item, quia judici a quo, qui eſt verus & naturalis judex, cujus officium eſt latiſſimum, tollitur facultas revocandi gravamen judiciale vel extrajudiciale, ſi quod intulerit inadvertenter vel ignoranter, contra omnem rationem & juris communis diſpoſitionem, ſecundum quam judex quicumque gravamen per ipſum illatum poteſt revocare ante ſententiam definitivam, quandocumque juxta illud non pudeat noſtros errores corrigere.

„ Item, quia honor debitus judicibus ordinariis, a quibus jura foventur non defertur: immo potius in caſibus prædictis vilipenditur, & totaliter enervatur & annullatur de facto.

„ Item, etiam ſequentur judici ordinario ratione ſui officii potius damnum & fatigatio quam commodum: quia iſto modo citabitur omni vice in curia metropolitana, & variis proceſſibus involvetur, & non ſine gravibus expenſis & laboribus, quod eſt contra omnem rationem & juris communis diſpoſitionem: cum officium ſuum nemini debeat eſſe damnoſum. Multa etiam & alia inconvenientia infinita ſequuntur, quæ longiſſimum eſſet enarrare.

„ Item, etiam ex præmiſſis tollitur facultas correctionis, a qua non eſt appellandum, quia correctionis officium libere debet exerceri; & hoc pertinet ad juſtitiam divinam, quæ non debet impediri * pronitate appellationum, & facilitate inhibentium. Ad correctionem enim ſubditorum maxime clericorum prælati diligenter debent & prudenter intendere de neceſſitate ſalutis, alioquin mortaliter peccant: quod eſt durum verbum prælatis negligentibus, & magis durum verbum eſt pro ſuperioribus metropolitanis, talem correctionem contra canonicas ſanctiones cum ſuis duris inhibitionibus impedientibus, quarum occaſione ſecuritas delinquendi permittitur ipſis ſubditis.

„ Item, curia veſtra metropolitana indiſtincte talibus appellationibus concedit abſolutionem ad cautelam, & alias eo modo quo petunt, eſto quod ſint excommunicati pro manifeſta offenſa, aut pro judicato, ſive pro confeſſato aut taxato; ex quo ſequitur contemptus eccleſiaſticæ poteſtatis, & manifeſta injuſtitia. Et ſic multi illa occaſione non verentur nos opprimere, jura eccleſiarum noſtrarum ſubtrahere, & variis vexationibus moleſtare: & ſubditi in rebellionem adverſum nos de facili venia rebellionis ſe erigunt, in grave ſcandalum & præjudicium eccleſiarum noſtrarum: & frequenter accidit quod tales ſic abſoluti ad cautelam credunt ſe abſolutos ſuper principali, cum revera non ſint, nec amplius curant abſolvi in periculum animarum ſuarum.

„ Item, eſto quod coram judice veſtro appellationum, quando contingit per ipſum talibus appellationibus litteras inhibitorias concedere, ut dictum eſt, producantur informationes bene fundatæ, numquam ſolet tollere hujuſmodi inhibitiones, immo per quoddam indirectum iter, omiſſo appellationis articulo, intrat materiam principalem, nos & officiales noſtros gravibus vexationibus & expenſis multipliciter vexando & perturbando: in tantum quod ut plurimum coguntur criminoſos dimittere impunitos.

„ Item etiam, cum ſæpius contingat tales appellantes per ſubterfugia volentes ſe a via juſtitiæ ſubtrahere per vias exquiſitas, cum brachio ſæculari multipliciter nos & juriſdictiones noſtras perturbando, tandem poſt omnia remedia per nos expenſis & laboribus adhibita, per curiam veſtram poſtremo modo prædicto ſcandalizantur: adeo quod jura divina, & eccleſiarum noſtrarum libertates cum iſtis modis penitus confunduntur.

„ Item, quod ſuppoſito quod veſter judex appellationum aliquando remittat nobis cauſas ſeu officialibus noſtris, hoc facere ut plurimum ſolet ſub tali quali conditione, donec ad nos duxerimus revocandas; & ſic poſt triduum iterum eas ad ſe revocabit:

„ quod

* al. pravitate.

* f. appellantium.

ANNO CHRISTI 1430.

„ quod nobis eſt deriſorium & inutile; &
„ quandoque dum judex appellationum cu-
„ riæ veſtræ remittit aliquam cauſam & offi-
„ ciali noſtro mandat partem quæ appellave-
„ rat coram ſe citari, dicta pars iterum ab
„ officialibus noſtris aut eorum altero & a
„ conceſſione dictæ citationis appellat, & ob-
„ tinet incontinenti litteras inhibitorias a di-
„ cta curia metropolitana, & proceditur ac ſi
„ cauſa non fuiſſet remiſſa.

„ Item, quod graviſſimum eſt judex veſter
„ appellationum prætendit, & officiales no-
„ ſtros ad hoc compellere ſatagit, quod quan-
„ do tales appellantes, ut ſupradictum eſt,
„ in carceribus noſtris exiſtentes, quomodo-
„ cumque appellent, etiam ante definitivam B
„ ſententiam, & antequam fuerit diſcuſſus
„ articulus appellationis, debeant ad ipſum
„ & curiam veſtram, ſi non ſint in caſu re-
„ credentiæ, adduci etiam expenſis noſtris, ſi
„ incarceratus non habuerit de quo. Ex qui-
„ bus clariſſime apparet, qualiter omnimodam
„ juriſdictionem noſtram, ſine qua officium
„ paſtorale commode exerceri non poteſt, pe-
„ nitus confundere, enervare, & annullare
„ nituntur officiarii prædicti in totalem ſub-
„ verſionem juriſdictionis eccleſiarum noſtra-
„ rum. Et hoc ſub prætextu quarumdam præ-
„ tenſarum conſuetudinum, ut aſſerunt: quæ
„ tamen nullo modo debent, neque poſſunt
„ tolerari, ſed potius per veſtram reveren- C
„ diſſimam paternitatem reparari, reformari,
„ & ad diſpoſitionem juris communis & ſa-
„ crorum canonum redigi.

„ Item, judex veſter appellationum etiam
„ ubi nulla intervenit appellatio, nititur ad
* al. quaſumcumque querelatum. „ ſimplicem requeſtam * criminoſorum cita-
„ re, monere, inhibere, & nonnumquam man-
„ dare officialibus noſtris quod ſi quas infor-
„ mationes habeant, etiam coram ipſo illas
„ portent, inhibendo interim.

„ Item, judex veſter appellationum com-
„ pellere nititur officiales noſtros obedire ſuis
„ litteris in caſu appelli conceſſis, dum con-
„ tingit appellari ab aliquo officiali fora-
„ neo noſtro ad ipſum judicem veſtrum ap- D
„ pellationum, omiſſo principali officiali no-
„ ſtro.

„ Item, nititur compellere veſter judex ap-
„ pellationum capellanos & notarios nobis
„ ſubditos ad exequendum mandatum veſtræ
„ curiæ metropolitanæ, ſeu commiſſiones e-
„ juſdem, ſi eis fiant aut præſententur in cau-
„ ſis appellationum ſine medio annexorum of-
„ ficialium noſtrorum.

„ Item, compellere nititur veſter judex ap-
„ pellationum ſubditos noſtros per verbum
„ *Mandamus* ad ſuſcipiendam delegationem
„ certorum articulorum, in cauſis appellatio-
„ num abſque medio annexorum officialium
„ noſtrorum. E

„ Item, dictus judex veſter appellationum
„ de facto compellit per verbum *Mandamus*,
„ ſubditos noſtros, non conſiderata etiam ma-
„ gna diſtantia diverſorum locorum, ad ve-
„ niendum apud ſedem metropolitanam, pro
„ perhibendo teſtimonium veritatis in cauſis
„ appellationum.

„ Item, veſter judex appellationum com-
„ pellere nititur ſubditos noſtros ad ſolven-
„ dum ſalaria advocatis, procuratoribus, &
„ notariis, pro cauſis & proceſſibus appella-
„ tionum in dicta curia agitatarum, & offi-
„ cialibus noſtris ſcribit per verba *Mandamus*:
„ ubi tamen de jure per verbum *Requirimus*
„ ſcribere debet.

ANNO CHRISTI 1430.

„ Item, judex veſter appellationum, ſi il-
„ le qui appellavit, vel etiam appellatus,
„ ſit de aliena diœceſi, quam illius in qua
„ fuit litigatum & a qua fuit appellatum,
„ proceſſu principalis cauſæ aut articulo ap-
„ pellationis pendente, ad aliam diœceſim
„ ſe transferat, nititur tales citari vel mone-
„ ri facere per officiales noſtros per verbum
„ *Mandamus*, licet ab eis non fuerit appella-
„ tum.

„ Item, dum appellatur per ſubditos no-
„ ſtros, quando per arbitros ſi contigerit com-
„ promitti, gravantur, & ad dictam curiam
„ metropolitanam omiſſis officialibus noſtris
„ recurritur, judex veſter appellationum de
„ facto talibus appellantibus litteras in cauſa
„ appelli concedit.

„ Item, & licet nos Epiſcopi noſtros ha-
„ beamus officiales, qui præſunt juſtitiæ ci-
„ viliter & criminaliter, nec de juſtitia nos
„ intromittamus, propter quod officialis &
„ judex veſter appellationum ſua mandata de-
„ bet noſtris officialibus dirigere, & non no-
„ bis: nihilominus dictus officialis & judex
„ appellationum nobis mandat inhibendo ſub
„ pœnis pecuniariis & excommunicationis &
„ nos adjornari facit, licet ſciat nos de ip-
„ ſis cauſis nullatenus intromiſiſſe, deprimen-
„ do ſtatum dignitatis pontificalis, & ali-
„ quos ex nobis mandat citari & cadaphal-
„ lis eccleſiarum noſtrarum, civitatum, &
„ diœceſum.

„ Item, & quia quandoque contingit ſuper
„ cauſis matrimonialibus a noſtris curiis ad
„ veſtram curiam metropolitanam appellari,
„ cum partium in veſtra curia, una obtinet,
„ aliam trahere nituntur ad inqueſtam, dicen-
„ tes ipſam falſo & indebito matrimonium
„ advocaſſe, & teſtes corrupiſſe & ſubornaſ-
„ ſe, licet ſi ita eſſet, cognitio ad noſtras cu-
„ rias ſimpliciter debeat de jure pertinere.
„ Et quia nedum Chriſti auctoritate, ſed to-
„ tius eccleſiæ catholicæ auctoritate & publi-
„ ca a principio introductum & inconcuſſe
„ obſervatum eſt, ut unaquæque diœceſis ſuos
„ habeat Epiſcopos tamquam ordinarios in
„ cauſis ad ſuam juriſdictionem de jure ſpe-
„ ctantibus, & quod quilibet a ſuis judicibus
„ non a peregrinis, niſi in certis caſibus a
„ jure exceptis, reprimatur, nec per archie-
„ piſcopos judicetur, niſi in caſibus a jure per-
„ miſſis, alias eccleſiaſticus ordo confunditur,
„ ſi unicuique juriſdictio ſua non ſervetur c.
„ *Pervenit.* 11. q. 1. Regula enim traditur
„ negative, quod archiepiſcopus nullam ha-
„ bet juriſdictionem in ſubditis ſuffraganeo-
„ rum, exceptis articulis a jure expreſſis, in
„ c. *Paſtoralis*, de officio ord. & *B. Callixtus*
„ *Papa* 9. q. 3. ſic dicit, *nullus primas, nul-*
„ *lus metropolitanus diœceſim vel parochiam aut*
„ *aliquem de alterius parochia excommunicare*
„ *vel judicare, aliquidve agere abſque diœceſa-*
„ *ni Conſilio vel judicio audeat; ſed hoc obſer-*
„ *vetur, quod ab apoſtolis ac patribus & de-*
„ *ceſſoribus noſtris, & a nobis confirmatum e-*
„ *xiſtit. Si quis metropolitanus, niſi quod ad*
„ *ſuam parochiam pertinet, ſine Conſilio & vo-*
„ *luntate omnium comprovincialium Epiſcoporum*
„ *extra agere aliquid tentaverit, gradus ſui pe-*
„ *riculo ſubjacebit, & quod egerit irritum erit*

& va-

ANNO CHRISTI 1430.

„ *& vacuum*. Ad idem in c. *Salvo*. eadem quæ-A
„ ſtione & cauſa & in c. *Nullus primas* 9. q. 2. &
„ in multis ſimilibus. Unde metropolitani ju-
„ dicia in ſubditos ſuffraganeorum dicuntur
„ peregrina, c. *Peregrina*, & c. *Leges eccleſiæ* 3.
„ q. 6. alias provinciæ & regiones inhonoran-
„ tur, ſi in ſuis ordinariis obſervationes juri-
„ dicæ non ſerventur; & Honorantur, ſi in ſuis
„ ordinariis & obſervationibus juriſdictionis eo-
„ rum reſpublica non ſervetur. c. *Scitote* 6. q.
„ Et quia Remenſes archiepiſcopi abutebantur
„ tur, hunc ordinem juris communis pertur-
„ bando, ideo felicis recordationis dominus In-
„ nocentius Papa IV. ordinem juris redinte-
„ grans, & abuſus prædictos revocando inſti-
„ tuit decretales, quæ incipiunt *Romana eccle-* B
„ *ſia*. *Si tua tam* in volum. ſexti libri. At-
„ tendens, ut firmiter credimus, ad præmiſſa,
„ & quod talia enormia non poſſunt, neque
„ debent ſalva conſcientia tolerari, nec conſi-
„ ſtere: prædictos abuſus ſaltem pro majori
„ parte ad diſpoſitionem juris communis ipſos
„ reducendo. In eccleſia Carcaſſonenſi etiam in-
„ tervenit juxta & laudabilis tranſactio facta
„ inter vos & nos Epiſcopos Carcaſſonenſes, ut
„ ejus ſerie plenius continetur. Advertere etiam
„ poteſt reverendiſſima paternitas veſtra ad chri-
„ ſtianiſſimum regem Francorum qui nunc re-
„ gnat, qui poſtquam coronam regni, patre
„ de medio ſublato, aſſumpſit, abuſus quibus ſui
„ officiarii in toto regno & præcipue in patria C
„ Linguæ Occitanæ uti nitebantur, revocavit,
„ & in melius ſuam juſtitiam reformari man-
„ davit, ad ſupplicationem prælatorum, baro-
„ num & nobilium regni ſui. Idcirco nos E-
„ piſcopi præſentes & procuratores reverendo-
„ rum in Chriſto patrum & dominorum Epi-
„ ſcoporum abſentium ſubſcripti, tam commu-
„ niter quam diviſim, ſuffraganei veſtri præ-
„ dicti, prout quemlibet noſtrum tangit, ma-
„ jorem partem hujus Concilii provincialis fa-
„ cientes, vos quantum cum Deo poſſumus cha-
„ ritative requirimus, & rogamus, & exhor-
„ tamur & ſummamus, ut prædictos abuſus
„ ſuperius declaratos reformare, & ad juris
„ communis diſpoſitionem, veſtris terminis con- D
„ tenti, reducere velitis: attento quod ex præ-
„ dictis nulla aut ſaltem modica vobis utilitas
„ acquiritur: nobis vero & eccleſiis noſtris to-
„ talis fere ſubverſio & intolerabilis abuſus con-
„ ſequitur; liteſque etiam, ſi quæ ſint occaſio-
„ ne præmiſſorum, pacificare & quietare velitis
„ proteſtantes quod ſi recuſaveritis vel plus
„ debito diſtuleritis, de habendo recurſum ad
„ dominum noſtrum Summum Pontificem, &
„ ejus ſanctam ſedem apoſtolicam & ad Con-
„ cilium generale proxime futurum. Proteſtan-
„ tes etiam quod ab hac die requiſitionis præ-
„ ſentis in antea, per vos aut officiarios ve-
„ ſtros in præjudicium noſtrum & eccleſiarum
„ noſtrarum juriſdictionem & officialium no- E
„ ſtrorum nihil innovari debere. Et ſi per vos
„ innovatum aliquid fuerit, de illud tamquam
„ attentatum revocari faciendo per dominum
„ noſtrum Summum Pontificem & ejus ſanctam
„ ſedem apoſtolicam. De quibus requiſitione,
„ exhortatione, ſummatione, proteſtatione, &
„ aliis ſuperius declaratis, nos & quilibet no-
„ ſtrum petimus fieri publicum inſtrumentum
„ unum vel plura. Ego Guillelmus Epiſcopus
„ Biterrenſis dico, requiro & alias ago, prout
„ ſuperius continetur ſcriptum propria manu.
„ Ego Bertrandus Utinenſis Epiſcopus dico,
„ requiro, & alias ago, prout ſuperius con-
„ tinetur ſcriptum propria manu. Ego Joan-
„ nes Epiſcopus Agathenſis dico, requiro, &
„ alias ago, prout ſupra continetur ſcriptum
„ manu propria. Ego Jacobus de Gaudiaco
„ vicarius & procurator domini Epiſcopi Ma-
„ galonenſis abſentis, de voluntate hujus ſa-
„ cri Concilii, dico, requiro, & alias a-
„ go, ut ſupra continetur ſcriptum manu
„ propria. Ego Joannes Olderii canonicus &
„ archidiaconus Confluentis in eccleſia Elnen-
„ ſi procurator domini Elnenſis Epiſcopi ab-
„ ſentis legitime excuſati, non diſcedendo ab
„ alia requeſta per me huic ſacro Concilio,
„ nomine quo ſupra, tradita, dico, requiro,
„ & alias ago, prout ſupra continetur ſcri-
„ ptum manu propria. Ego Joannes Laſanha
„ vicarius & procurator domini adminiſtrato-
„ ris perpetui S. Pontii Thomeriarum abſentis
„ & legitime excuſati dico, requiro, & alias
„ ago, prout ſupra continetur ſcriptum manu
„ propria. Ego Vitalis Roſſinoli procurator
„ reverendi in Chriſto Patris Domini Nemau-
„ ſenſi Epiſcopi abſentis & legitime excuſa-
„ ti dico, requiro & alias ago, prout ſupra
„ continetur manu propria. Ego Petrus de
„ Chamboneto procurator reverendi in Chri-
„ ſto Patris & Domini Domini Petri Dei gra-
„ tia Electenſis Epiſcopi in remotis agentis
„ dico, requiro, & alias ago prout ſupra con-
„ tinetur ſcriptum manu propria.

ANNO CHRISTI 1430.

Qua cedula tradita & lecta, de dicti domini præſidentis mandato, in ejus majori & ſubſtantialiori parte, præfatus dominus præſidens obtulit præfatis dominis ſuffraganeis præſentibus & procuratoribus aliorum dominorum ſuffraganeorum abſentium oſtendere, & exhibere ſummarie & de plano, ſeu exhiberi facere per legitima documenta, præeminentias & conſuetudines laudabiles, quas curia venerabilis metropolitana Narbonenſis habuit ab antiquiſſimis temporibus citra, & habet de præſenti ultra quam jus tribuat. Et prædicta obtulit idem dominus præſidens una cum venerabili viro domino Petro * Gardone canonico Aptenſi dicti domini Narbonenſis archiepiſcopi procuratore fiſcali ibidem præſente, ad exonerandum & clarificandum animos & conſcientias ipſorum dominorum ſuffraganeorum, & ne de, & occaſione contentorum in præmiſſa cedula habeant de cetero viam ſeu materiam querelandi, dicens ulterius idem dominus præſidens animum ſuum declarando, quod in Biterris non intendit audire aliquas querimonias de dominis ſuffraganeis ad dominum noſtrum metropolitanum, caſu quo contingant hoc Concilium provinciale mutati Biterris, prout fuit factum, & ſi ſuper querimoniis oblatis domini ſuffraganei velint ad exonerationem conſcientiarum ſuarum informari, oſtendentur hic in promptu jura & conſuetudines curiæ præſentis metropolitanæ, & paratus eſt hic & ubique recipere interruptiones, ſi quæ allegentur & eas referre domino noſtro Narbonenſi archiepiſcopo. De quibus idem dominus præſidens & procurator fiſcalis petierunt fieri publicum inſtrumentum.

* *al.* Gaudano.

Et ibidem facta oblatione per dictos dominos præſidentem & procuratorem dicti domini archiepiſcopi, prælibatus dominus Biterrenſis Epiſcopus manu ſua ſcripſit, & inde tradidit, & dixit, prout in quadam papyri cedula hujus tenoris.

Epi-

ANNO CHRISTI 1430.

Episcopus Biterrensis post oblationem factam per dominum præsidentem, dixit quod ipse libenter videret rationes & jura domini archiepiscopi, prout ipse dominus præsidens obtulit, dum tempus haberet, quod erat nimis arctum, propter nimis celerem recessum a civitate Narbonensi ad Biterrensem, ad Concilium trium statuum ibi tenendum per comitem Fuxi; sed quod libenter mitteret officiarios suos ad hoc faciendum ulterius; quod ipse erat contentus, & offerebat ipsi domino præsidenti desistere ab omnibus litibus motis inter dominum archiepiscopum & ipsum, in quibuscumque curiis tam spiritualibus quam temporalibus, super quibuscumque, occasione juriumecclesiæ suæ Biterris quocumque modo, & omnia tam in possessorio, quam in petitorio, submitti summariæ ordinationi domini nostri Papæ & curiæ suæ de Rota, postpositis quibuscumque cavillationibus, & altercationibus advocatorum & procuratorum & etiam super aliquibus aliis gravaminibus traditis in scriptis in quadam supplicatione ibidem nomine dominorum suffraganeorum, quæ sic incipit, Reverendissimo, *&c.*

Qua cedula tradita & lecta, dictus dominus Biterrensis Episcopus dixit, & alias egit in omnibus & per omnia, prout in dicta cedula continetur. Dictus, inquam, dominus Carcassonensis Episcopus citra præjudicium suæ transactionis hactenus factæ cum curia metropolitana Narbonensi, cui nullatenus per acta seu agenda in hoc provinciali Concilio vult nec intendit derogare, dixit quod sibi videtur requestam domini Biterrensis Episcopi fore justam & congruam rationi. Dominus vero Utitensis Episcopus adhæsit opinioni dicti domini Biterrensis Episcopi, ac tamen non intendit intrare litem cum domino metropolitano. Jam prædictus autem dominus Agathensis Episcopus dixit, quod non est suæ intentionis intrare litem cum domino suo metropolitano, sed ordinet dominus noster Papa summarie & de plano super cedulatis, prout sibi videbitur ordinandum. Procurator domini Episcopi Magalonensis dixit, quod persistebat in dictis cedulatis. Procurator seu vicarius S. Pontii Thomeriarum dixit quod persistebat in cedula supra oblata, sed non intendit ingredi litem, inconsulto domino suo.

Procurator Nemausensis dixit, quod persistit in supra cedulatis, retenta voluntate domini sui supra oblatis. Procurator vero Elnensis idem dixit, prout procurator Nemausensis. Procurator vero domini Electensis dixit, quod volebat redigere in scriptis dicenda per eum super præmissis. Dictus namque dominus Petrus Gardane procuratorio nomine dicti domini nostri Narbonensis archiepiscopi petiit copiam, seu facultatem videndi & palpandi contenta in dicta cedula per partem dictorum dominorum suffraganeorum tradita sibi concedi, ut melius deliberare valeat super contentis in ea, contentis in dicta requesta, & aliis supradictis allegatis & altercatis, non consentiendo quatenus possint præjudicare dicto domino archiepiscopo & suæ jam dictæ curiæ metropolitanæ. Et dictus dominus præsidens facultatem videndi dictam cedulam dicto domino procuratori concessit, & ad deliberandum super contentis in ea horam vesperarum diei præsentis eidem assignavit. De quibus omnibus & singulis dicti domini Episcopi præsentes & procuratores, sive legati aliorum dominorum Episcoporum absentium, & procurator dicti domini Narbonensis archiepiscopi petierunt, & requisierunt eis & utrique ipsorum fieri unum vel plura publica instrumenta per nos notarios infra scriptos, & quemlibet nostrum.

ANNO CHRISTI 1430.

Ad quæ acta anno, die, loco, hora, indictione, & pontificatu, quibus supra, fuerunt præsentes venerabiles viri domini Joannes Payes licentiatus in decretis, Petrus Malefosse & testes vocati & rogati . . . . . .

. . . . . .

publicus & apostolica & imperiali auctoritatibus, & dicti domini nostri Narbonensis archiepiscopi notarius & scriba hujusmodi sacri Concilii infra scriptus quæ communicando cum . .

. . . . . .

dicta auctoritate apostolica notario de promissis omnibus instrumentum recepi.

Ad quam vesperarum horam per dictum dominum præsidentem dicto procuratori assignatam ad deliberandum super contentis in scripta cedula . . . . procuratoribus supra nominatis, & quibuscumque aliis dictum sacrum Concilium continuantibus comparuit dictus Petrus Gardani nomine quo supra. Qui quidem procurator fiscalis respectu oblationis factæ per dictum dominum Biterrensem Episcopum, & alios prædictos super verbum, &c. dixit quod acceptabat præsentata, hoc tamen salvo quod interdum obediatur curiæ metropolitanæ, ut erat consuetum. Super ceteris vero aliis contentis in dicta cedula quæ incipit, *Reverendissimo*, &c. dictus procurator respondit & replicavit ut sequitur.

Et primo respondit ad primum contentum qui incipit: Primo namque *quotiescumque contingit a nobis*, &c. in pede seu margine ejusdem articuli in hæc verba. Iste articulus habet duo, quæ competunt de consuetudine videlicet crimina authentica, & ubi mandatur moneri notarius.

Item, respondit ad alium articulum qui incipit *in curia metropolitana indistincte talibus appellationibus*, &c. in margine dicti articuli in hæc verba: Verum est, si petatur humiliter, parte vocata & audita, si non probetur manifeste offensa, quod de jure est.

Item, ad alium articulum qui sic incipit: *In die vero appellationum quando contingit*, &c. respondit idem procurator sic: Non est ita ut ponitur in facto simpliciter; sed si pars petat recenseri informationes, recensentur & facta recensione, fit justitia.

Item, etiam ad alium articulum qui incipit sic: *Item etiam cum sæpius contingit tales appellantes*, &c. respondit idem procurator ut sequitur. Non intelligo, ideo declaretur melius ulterius.

Ad alium articulum qui sic incipit: *Item, quod suppositio quod vester judex appellationum*, &c. respondit ut suquitur; Salva reverentia non est ita, immo dicitur *donec & quousque*.

Ad alium articulum, qui sic incipit: *Item quod gravissimum est judex vester appellationum*, &c. sic respondit ipse procurator: Hoc habet curia metropolitana de consuetudine.

Item, & ad alium articulum qui incipit: *Item, judex vester appellationum etiam ubi nulla intervenit appellatio*, &c. sic respondit: Non est ita, salva reverentia.

Et ad alium articulum qui incipit sic: *Item, judex vester appellationum compellere nititur officiarios nostros*, &c. sic respondit idem procurator: Hoc competit de consuetudine curiæ metropoli-

ANNO CHRISTI 1430.

dicti articuli, quod vero ad ſecundum caput ubi dicitur *Et tamen ſi appelletur ab aliquo officiali foraneo domini Narbonenſis archiepiſcopi*, &c. ſic etiam reſpondit in pede ſeu margine dicti articuli: Non eſt ita, immo appellatur ad metropolitanum ab officialibus Limoſi, Villærubeæ & Capitis-ſtagni, qui ſunt foranei.

Item, etiam reſpondit ad alium articulum dictæ requeſtæ qui ſic incipit: *Item nititur compellere veſter judex appellationum capellanos & notarios &c.* in hunc modum: Ita habet curia de conſuetudine.

Ceterum ad alium articulum, qui ſic incipit: *Item, compellere nititur veſter judex appellationum ſubditos noſtros, &c.* ſic reſpondit: Ita habet curia de conſuetudine, & iſte articulus eſt idem cum præcedenti.

Ad alium articulum qui incipit: *Item diebus veſter judex appellationum de facto compellit per verbum Mandamus*, &c. ſic reſpondit. Ita habet curia de conſuetudine.

Ad alium vero articulum qui incipit: *Item, ipſe veſter judex appellationum compellere nititur ſubditos noſtros*, &c. reſpondit ſic: Ita habet curia de conſuetudine.

Item, ad alium articulum qui ſic incipit: *Item, judex veſter appellationum, ſi ille qui appellavit*, &c. reſpendit ſic; Ita habet curia de conſuetudine.

Ad alium articulum qui incipit: *Item, dum appellatur per ſubditos, &c.* ſic reſpondit: Ita habet curia de conſuetudine.

Ad alium articulum, qui incipit: *Item & licet nos Epiſcopi*, &c. etiam reſpondit ſic: Ita poteſt fieri de jure, ſervatis ſervandis in talibus.

Item ad alium articulum dictæ requeſtæ, qui incipis: *Item & quia quandoque contingit*, &c. reſpondit in hunc modum: Non eſt verum, niſi fuerit appellationi delatum per officialem a quo.

Quibus ſic factis reſponſionibus ad ſingulos articulos dictæ requeſtæ, dictus dominus Petrus Gardane, quo ſupra nomine obtulit oſtendere & exhibere in poſſe curiæ metropolitanæ dictis dominis ſuffraganeis, & quibuſcumque aliis ab eis deputandis ſummarie & de plano omnes & ſingulas conſuetudines, quas dicta curia habet & alias fecit, dixit & egit in omnibus & per omnia prout ſupra, De quibus omnibus dictus procurator petiit & requiſivit unum vel plura ſibi fieri publica inſtrumenta, hiis quæ præjudicare poſſent domino archiepiſcopo non conſentiendo. Et dictus dominus præſidens dixit, quod quatenus dicta requeſta continet querelas aliquas contra dominum metropolitanum & curiam ſuam, illas per præſens Concilium non poſſet terminare ſine ſpeciali mandato ſanctæ ſedis apoſtolicæ, quod non habet. Et ideo illas decidendas & terminandas remittit eidem ſanctæ ſedi apoſtolicæ, non per hoc intendens in aliquo præjudicare eidem domino archiepiſcopo nec curiæ ſuæ in petitorio, nec poſſeſſorio ſuo ad dictas querelas. Dicti autem domini Biterrenſis Epiſcopi, Uticenſis & Agathenſis & procuratores ſeu vicarii dominorum Epiſcoporum abſentium, excepto procuratore Elnenſi, dixerunt & proteſtati fuerunt, quod propter aliquam tolerantiam, ſi quam faciant obediendo, prout curia metropolitana prætendit, & dixit debere obediri in caſibus expreſſis in dicta eorum requeſta, quod propter hoc non intendunt præjudicare eorum juribus; nec novum jus domino archiepiſcopo nec curiæ ſuæ tribuere, nec dictas conſuetudines approbare in petitorio nec poſſeſſorio. Præfatus dominus Carcaſſonenſis Epiſcopus dixit & proteſtatus fuit, quod per reſponſionem factam per dictum dominum præſidentem, ſeu per aliqua dicta, ſeu producta in hoc ſacro provinciali Concilio non vult, nec intendit tranſactionem ſuam hactenus factam cum dicta curia metropolitana facere litigioſam. Prælibatus autem dominus Joannes Olherii, quo ſupra nomine, dixit ſe conſentire reſponſioni dicti domini præſidentis, non tamen derogando requeſtis per eum factis, nec per reſpoſionem dicti domini præſidentis inde ſequutis, & nihilominus dictus dominus præſidens non conſentiens proteſtationibus & altercationibus hinc inde factis, quatenus poſſint domino noſtro Narbonenſi archiepiſcopo præjudicare, dixit & reſpondit, obtulit & alias egit in omnibus & per omnia prout ſupra. De quibus dicti domini Epiſcopi & procuratores petierunt eis & eorum utrique fieri unum vel plura publica inſtrumenta per nos notarios infra ſcriptos. Acta fuerunt hæc Narbonæ, & infra dictam capellam B. Mariæ Magdalenæ, dicto domino præſidente inibi more majorum pro tribunali ſedente, & ſuum ſacrum provinciale Concilium tenente & celebrante una cum dominis Epiſcopis præſentibus, & procuratoribus abſentium ſuperius nominatis, anno, die, hora, indictione, & pontificatu, quibus ſupra, &c.

ANNO CHRISTI 1430.

ANNO CHRISTI 1431.

ANNO CHRISTI 1431.

VITA
EUGENII PAPÆ IV.

EUgenius IV. natione Venetus, Gabriel Condulmerius antea vocatus, ex Canonico in Alga a Gregorio XII. in cubicularium aſsumptus, & poſtea ab eodem Epiſcopus Senenſis, & tandem Cardinalis factus v. Nonas Martii anno 1431. ad pontificatum evectus fuit. Stephanus Columna hujus potentiam & indignationem veritus, cum quibuſdam fœdus percutiens, armatus contra pontificem arma ſumpſit, verum a pontificiis militibus fuga ſibi conſulere coactus fuit. Acciderunt etiam eiſdem pene temporibus tumultus, & variæ tragœdiæ excitatæ, his temporibus exortæ, quæ pontificis ægritudine ſunt ſopitæ. Angelotum una cum Franciſco camerario nepote ſuo Cardinalem creavit. Paulo poſt Sigiſmundum imperiali corona Romæ condecoravit. Per Nicolaum Fortibrachium bellis infeſtatus, populique ſeditione turbatus, mutato habitu ſeſe clam Florentiam ſurripuit. Ubi cum moleſtiis

& tæ-

& tædio pleniſſimus commoraretur, juxta Mar-
ANNO CHRISTI 1431. tini V. præſcriptum Concilium Baſileenſe in-
choatum eſt. Patriarcham Viteleſchum Ro-
mam legavit, & dignitate cardinalitia donavit,
quod ejus induſtria & vigilantia non parvi
momenti machinationes extinctæ fuiſſent. Inde
vero Bononiam pertranſiens arcem exædifica-
vit, ac palatium reparavit. Cumque inchoa-
tum Baſileenſe Concilium inconceſſa tentaret,
ſediſque Apoſtolicæ judicium ſibi illicite uſur-
paret, idem Concilium Baſilea Ferrariam tran-
ſtulit. Qua de cauſa non tantum graves ſe-
ditiones, verum etiam perniciоſum ſchiſma e-
xortum fuit. Nam depoſito Eugenio legitimo
Pontifice Amedeum Sabaudiæ Ducem antipa-
pam ſchiſmaticum crearunt, eique Felicis V. B
nomen impoſuerunt. Ob graſſantem peſtem
Ferraria itum eſt Florentiam, habitiſque utro-
bique de purgatorio & proceſſione Spiritus
ſancti graviſſimis diſputationibus, Græca &
Romana Eccleſiæ unitæ fuerunt: illudque de
Spiritu ſancto, purgatorio, Romani pontifi-
cis primatu, aliiſque nonnullis fidei articulis
crediderunt, quod Romana Eccleſia docet &
profitetur. Tandem poſt multas bellorum per-
turbationumque viciſſitudines, Romam rever-
ſus, atque Nicolao Tolentinate ordinis S. Au-
guſtini religioſo in ſanctorum numerum rela-
to, obiit VII. Kalendas Martii anni 1446.
cum ſediſſet annos prope ſexdecim. Poſt mor-
tem ejus ſedes duodecim diebus vacavit.
ANNO CHRISTI 1431.

COMPENDIOSA ENARRATIO

Quomodo Bohemi vocati productique ſint ad Baſileenſem ſynodum œcumenicam, & quid illic egerint.

Extracta eſt hiſtoria Bohemica Æneæ Silvii, poſt cap. 50. inclinatione Friderici anni 162. typis Tuechelianis. Exterum exterendarum faſciculo, quem M. Orrwinus Gratius non ſatis fideliter & prudenter congeſſit.

CUm Bohemi in erroribus ſuis perſiſterent, & primitivam ac Apoſtolicam eccleſiam jactantes a Romana ſede pertinacius evaria-
rent, exulceratis nimirum illorum animis ob Joannis Huſſi & Hieronymi Pragenſis exuſtio-C
nem, miſſus eſt in Germaniam legatus Julia-
nus Cardinalis titulo ſancti Angeli, ut expe-
ditionem appararet in rebelles Bohemos, quam
Romana conſuetudo Cruciatam appellat. Pu-
tabat enim Romanus Pontifex hanc gentem a
Germanis facile poſſe ſuperari. Verum res a-
liter evenit. Nam noſtris ſæpius in fugam
verſis, tantum vicinis omnibus terrorem in-
cuſſerunt, ut nihil aliud quam pacem opta-
ret Germania. Rebus itaque non ſuccedenti-
bus, cum ſemper Bohemi ſuperiores eſſent,
quamquam a novo jam Pontifice Eugenio ſen-
tentia anathematis damnati, optimum factu
viſum eſt, ſi Baſileam, ubi nuper indictum
erat Concilium, vocarentur. Quare Cardina-D
lis Julianus eo loci præmiſit Joannem Pole-
marium Pontificii juris doctorem ſacrique pa-
latii auditorem, & Joannem de Raguſio theo-
logiæ profeſſorem, ordinis Prædicatorum tum
procuratorem generalem, qui poſtea Argenſis
Epiſcopus factus etiam in Cardinalium nu-
merum meruit recipi, titulum ſancti Sixti
indeptus. Qui cum Baſileam veniſſent anno
MCCCCXXXI. menſe Auguſto, vocarunt
litteris ad Concilium Joannem Mulbrunæ ab-
batem, & Joannem Gelhuſium ejuſdem cœ-
nobii monachum. Nam hoc homine propter
dexteritatem ingenii & regionum ac rerum
experientiam in primis opus erat ad obeundas
legationes. Abbas aliis negotiis diſtentus non E
venit: Joannem tamen morbo paulo ante ve-
xatum, & adhuc valetudine non ſatis confir-
mata, Baſileam miſit. Quo non multis poſt
diebus Julianus quoque pervenit, ut promiſe-
rat. Is ſtatim Joannem Gelhuſium, & Hum-
manum Offenburgium, conſulem Baſileenſem,
primum ad Sigiſmundum Cæſarem, Feldkir-
chi tum agentem, deinde ad Fridericum du-
cem Auſtriæ mittit, pro componendo bello
quod huic erat cum Philippo duce Burgun-
diæ. Fiebat hoc ut reddita pace tuto liceret
Baſileam venire, non ſolum proceribus eccle-
ſiaſticis, ſed & mercatoribus, atque adeo om-
nia quæ ad victum pertinent importare. Hanc
legationem obeuntes, litteras acceperunt a ſan-
cta ſynodo Sigiſmundo Cæſari reddendas, qui-
bus Bohemi & Moravi ad Concilium voca-
bantur: has ille mox in Bohemiam perferen-
das curavit. At cum in Italiam proficiſceretur, imperialem a Pontifice coronam ſuſcepturus, protectorem interim velut vicarium
ſacro Concilio dedit Wilelmum Bavariæ du-
cem. Porro cum ſynodus monita fuiſſet no-
ſtros conditiones pacis a Bohemis accipere vel-
le poſt fœdam illam fugam; arbitrans hoc
ignominioſum eſſe, miſi Joannem Niderium
ordinis Prædicatorum theologum, & Joannem
Gelhuſium, qui commodum redierant, ut vi-
cinum Bohemis populum conſolarentur, &
Moravos Bohemoſque ad Concilium ante vo-
catos ad veniendum ſedulo urgerent. Hi ter-
tio Kalendas Novembris Baſilea diſcedentes,
Monachium verſus (id eſt oppidum Bava-
riæ) iter inſtituerunt. Ubi cum primum Wi-
lelmum ducem, & hujus fratrem Erneſtum,
atque Erneſti filium Albertum, ſalutaſſent,
& mandata legationis ſuæ expoſuiſſent; ip-
ſumque Wilelmum monuiſſent, ut quampri-
mum Baſileam veniret, quod ei tutela Con-
cilii commiſſa eſſet a Cæſare; mox Frideri-
cum marchionem Brandeburgii, Joannem du-
cem Bavariæ, & ſenatum Nurenbergenſem,
ac alios principes & dominos, partim litteris
ſynodalibus, partim etiam ore ſuo ſunt ad-
hortati, ut nullo pacto fœdus cum Bohemis
inirent, quod eccleſiæ nocere poſſet; adfutu-
rum mox auxilium. Rogabantque nomine Con-
cilii, ut, ſi Bohemi legatos ſuos Baſileam
mittere vellent, deducerent eos per ſuam qui-
que regionem ſalvos. Omnes ſe hoc facturos
receperunt. De vocatis Bohemis dici non po-
teſt, quam gaviſi fuerint omnes, præſertim
laici, cum etiam lacrymas emitterent affectus
vehementiſſimi teſtes. Deinde cum ſenatum
Nurenbergenſem conſuluiſſent, de mittendis in
Bohemiam litteris ſynodalibus, viſum eſt me-
lius eſſe, ſi prius ſciſcitarentur ab Egrenſibus,

Julianus Card. S. Angeli.

Joannes Polemar.

Joannes de Raguſio.

Joannes Gelhuſius.

Hummanus Offenburgius.

Vvilelmus dux Bavariæ, protector Concilii.

Fridericus Marchio Brandeburgenſis.

Joannes Dux Bavariæ.

Neurenbergenſes.

ANNO CHRISTI 1431.

num aliquid ad ſuperiores Concilii litteras Bohemi reſpondiſſent, quas ipſi perferendas curaſſent. Egrenſes per litteras moniti, tabellarium illum Nurenbergam miſerunt, qui litteras Concilii in Bohemiam ante pertulerat. Is retulit, quanta cum reverentia litteras accepiſſet conſul majoris civitatis Pragenſis, & quibus ipſe præmiis fuiſſet donatus. Unde ſpem legati conceperunt rem bene proceſſuram. Itaque Concilio ſenatus Nurenbergenſis uſi, & aliorum, præſertim abbatis ſancti Ægidii, Albertique paſtoris apud ſanctum Sebaldum, & Conradi Cuonhoferii, remiſerunt ad Egrenſes tabellarium illum, & ſuis privatim & Concilii litteris oneratum: neque enim commodior erat ratio litteras in Bohemiam mittendi. Multum porro laboratum eſt in hac re, cum ab Egrenſibus ipſis, tum a Friderico marchione Brandeburgenſi, & Joanne duce Bavariæ, & a ſenatu Nurenbergenſi; tantopere cupiebant hi inter Chriſtianos pacem inſtaurari. Exempla litterarum, quibus ſacra ſynodus Bohemos denuo invitat, & alias item exhortatorias, ac litteras oratorum ad eoſdem, & ad hos Pragenſium reſpondentes, * cauſa brevitatis omiſimus. Porro Bohemi non per omnia noſtris fidentes, in litteris petebant, ut oratores Concilii cum principibus vicinis ad Egram venirent: ſuos illic quoque adfuturos, ut de commeatu, ſeu publica fide danda, quem ſalvumconductum appellant, & aliis rebus tractaretur. Decretus fuit ei conventui dies Dominicus, qui Paſcha proxime ſequebatur. Erat is menſis Aprilis dies vigeſimus ſeptimus. Itaque venerunt Egram oratores ſacri Concilii, Henricus abbas ſancti Ægidii Nurenbergenſis, Joannes Nider theologiæ profeſſor ac prior domus Prædicatorum apud Baſileam, Fridericus de Parſpergo decanus Ratiſponenſis, juris pontificii peritus; magiſter Henricus Tocgius canonicus Magdeburgenſis, theologus, Albertus paſtor apud ſanctum Sebaldum Nurenbergæ, & Joannes Gelhuſius cœnobita Mulbrunenſis, cum illuſtribus principibus Friderico Marchione Brandeburgii, & Joanne Bavariæ duce, ac aliis proceribus, fere cum ducentis & quinquaginta equis. Verum de Bohemis nullus aderat, quod Pilſenenſes, & dominus Suanbergius ſalvumconductum non miſiſſent. Id cum ex litteris intellexiſſent, effecerunt, ut ab Egrenſibus & Elenbogenſibus nuntii Bohemorum Nicolaus Humpoltzius, ſecretarius majoris civitatis Pragenſis, & Matthias Clumpezanus, præfectus Pieſtenſis, producerentur, veneruntque Egram cum decem & novem equis, octavo die menſis Maii. Poſtridie apud marchionem Henricus Tocgius eleganti oratione Bohemorum nuntios ſalutavit, evangelicum illud uſurpans declaranſque: *Pax vobis*. Mox ipſi propoſuerunt, quam atrocibus injuriis a nobis fuiſſent hactenus affecti, eamque rem exſtitiſſe cauſam tot utrimque cladium. Gaudere ſe quod tamdem ſpes affulſit, ut audirentur aliquando. Deinde de commeatu præſtando diſputatum eſt. Obſides poſtulant Bohemi, non quoſvis, ſed principes & nobiles. Id cum noſtris non placeret, & res ita differretur, cœpit vulgus apud Egram clamare, quo minus cum Bohemis procederet concordia per eccleſiaſticos ſtare & principes. Proinde pientiſſimi principes Fridericus marchio Brandeburgenſis, & Joannes Bavariæ dux, ſuapte ſponte ſe obligarunt. Hoc idem paulo poſt rogante ſynodo fecit protector Concilii Wilelmus dux Bavariæ, item ipſa ſynodus, & Sigiſmundus Cæſar. Præterea promiſſio facta eſt, hoc idem omnes principes & civitates præſtituros, per quorum ditionem eſſent profecturi Bohemi, atque adeo civitatem ipſam Baſileenſem. Quæ de commeatu diplomata paulo poſt ſunt Pragam miſſa. Poſtulatum & hoc eſt a Bohemis, ut ipſe Cæſar præſens adeſſet in ſynodo quam fieri poſſet plene congregata. Conventus Egrenſis duravit dies viginti unum. In quo fuerunt etiam ornatiſſimi viri Petrus Volkamer, conſul Nurenbergenſis, & Conradus Cuonhofer, juſſu ſumptuque civitatis ſuæ. Verum Bohemi, quamquam audiſſent noſtros miranda pollicentes, adhuc non plane fidebant. Quare elegerunt duos nuntios Nicolaum Humpltzium, & Joannem Zaczenſem, qui Baſileam irent, & cuncta diligenter explorarent. Hos Conradus Epiſcopus Ratiſponenſis, & Conradus Seglavver decanus Eiſterenſis, Carelſpurgum uſque, ubi marchio Badenſis degebat, deduxerunt, in hoc a ſynodo paulo ante emiſſi, ut expiſcarentur an eſſent venturi Bohemorum legati. In comitatu vero erant e noſtris, abbas Eberacenſis, & ceteri nuntii ſacri Concilii. Cum Biberacum veniſſent, quidam infeliciter curioſus ex altero Bohemorum nuntio quæſivit undenam eſſet. Reſpondit is ſe Zaczenſem eſſe. Illic (inquit ille) ſunt exſecrabiles hæretici & peſſimi homines, *&c.* Qui propter hujuſmodi convicium, veluti violator publicæ fidei, ſtatim in carcerem raptus eſt, plus pœnæ depenſurus, niſi ipſi nuntii Bohemorum, & abbas Eberacenſis, precibus hominem liberaſſent. Cum veniſſent Baſileam, vino & piſcibus fuerunt a ſenatu donati. Manſerunt illic dies quinque & dimidiatum. Decimo Octobris die venerunt ad ſynodum, quæ convenerat apud Prædicatores. Hi nuntii cum domum fuiſſent reverſi cum diplomatibus Concilii, indicaſſentque quæ viderant, rem videlicet agi ſerio, nec ſubeſſe dolum, delecti ſunt oratores ad Concilium mittendi de regno Bohemiæ & marchionatu Moraviæ, Joannes de Krainitz, Jacobus de Wrzieſſonitz, Beneſius de Makrovvitz, Joannes Velvvar de Praga, Matthias de Clumpezan, Laurinus de Hradiſſe, Gregorius de Curia, Nicolaus ſcriba Pragenſis, magiſter Joannes de Roccizano, magiſter Petrus Payne de Anglia, Procopius ductor exercitus Taboritarum, Nicolaus de Peletznnau, Marcoldus de Zbraslavitz, Martinus de Chrudim, & Perus Zaczenſis. Qui cum in Tuſca conveniſſent, illinc per noſtros in Chambiam ſunt * producti cum triginta duobus equis per nobiles viros, Hinskoverum, Pflugium, Pavelſtorferum, Friderícum præpoſitum Ratiſponenſem, & alios: ubi Conradus Ratiſponenſi Epiſcopus ſubſtiterat. Ex Chambia Suenckendorphium itum eſt. Atque cum jam Nurenbergæ vicini eſſent, Matthias Clumpezanus præfectus Pieſtenſis vexillum protulit: cujus una pars crucifixi imaginem habebat depictam, altera calicem euchariſtiæ figura ſuperpoſita, ſicque Nurenbergam ingreſſi ſunt. Verum cum a noſtris moniti eſſent, id poſtea nuſquam fecerunt. Nurenbergenſes, præter vinarium atque piſcarium munus, etiam viginti duo equites conceſſerunt, qui illos Ulmam comitarentur. Ex Nurenberga Albertus marchionis filius in Guntzenhuſium produxit; Oringenſis comitis miniſtri

ANNO CHRISTI 1431.

Petrus Volkamer. Conradus Cuonhofer.

Abbas Eberacenſis.

Oratores Bohemorum ad Concilium.

* perducti.

Conradus Cuonhofer.

* *Exſtant in actis Concilii Baſilenſis infra.*

Conventus Egregenſis.

Luc. 24.

Diplomata ſalvi conductus.

ANNO CHRISTI 1431.

stri Nordlingam, & postero die Ulmam, Ulmensis porro Biberacum & Sulgoviam usque: inde exceptos Jacobus Truchses de Vvalpurgo equos auratus Stockacum produxit: satellites ducis Bavariæ Vvilelmi Scaffhusium post deduxerunt: illic naves ingressi, quarta die Januarii Basileam venerunt. Porro nono die ejusdem mensis, cum synodum accessissent, habuit orationem Julianus Cardinalis, de eo quod quidquam uspiam dubiorum est id auctoritate Concilii definiri debeat: quandoquidem omnes mortales judicio sanctæ matris Ecclesiæ, quam generale Concilium repræsentat, se submittere tenentur. Quæ quidem oratio non omnibus Bohemis probabatur. Habuit & Roccizanus orationem nomine Bohemorum, diem postulans quo audirentur. Is fuit destinatus decimosexto ejus mensis. Quo die Joannes Roccizanus pauca præfatus, primum articulum de communione sub utraque specie proponere cœpit, usque in tertium diem, semper ante meridiem. Deinde Vvencelaus Taborita, secundum articulum de corrigendis & eliminandis peccatis publicis in medium protulit per bidui spatium. Post quem Wldaricus presbyter orphanorum tertium articulum de libera prædicatione verbi Dei duobus item diebus proposuit. Postremo Petrus Payne Anglus de quarto articulo, qui erat de civili dominio clericorum, per tres dies disseruit. Fecerunt autem copiam suarum disputationum sacro Concilio in scriptis, & gratias egerunt quod auditi fuissent. Posterioresque tres satis inciviliter in nostros invexerunt, Joannem Vviclephum & Joannem Hussum a doctrina laudantes, nihil veriti doctores evangelicos vocare quos pridem Ecclesia damnarat. Exigebat res ut Bohemis aliquid responderetur. Itaque surgens Joannes de Ragusio, theologiæ professor, ordinis Prædicatorum pro urator generalis, petiit clara voce in medio sacræ Congregationis potestatem sibi dari ut responderet privato nomine ad primum Bohemorum articulum. Assensit synodus. Octoque diebus respondit horis antemeridianis. Antequam autem inciperet respondere, Joannes abbas Cistercienſis orationem ad Bohemos habuit, ut se submitterent determinationi sanctæ matris Ecclesiæ, quam id sacrum Concilium repræsentaret. Ea res Bohemos non parum offendit: inter respondendum Joannes Ragusinus, theologorum istorum more quos scholasticos hodie vocant, crebro hæreseos & hæreticorum vocabulum habebat in ore. Non poterat hoc tandem ferre Procopius Bohemus, quin surgens cum stomacho, de hac injuria apud sanctam synodum publice conqueſtus est. Conterraneus (inquit) iste noster injuria nos afficit, hæreticos nos subinde vocans. Ad hoc Ragusinus: Quia (inquit) conterraneus vester sum lingua ac natione, propterea tam avide cupio vos ad matrem Ecclesiam redire. Erat is gente Dalmata. Constat autem Dalmatas in Bohemiam transgressos, ab occupata regione nomen accepisse, parumque abfuit quin ob eam offensionem Basilea abirent: vixque placari poterant. Quidam etiam ex Bohemis nolebant Ragusinum ad finem usque disputantem audire. Deinde respondit ad secundum articulum insignis theologus Ægidius Carlerius, decanus Ecclesiæ Cameracensis, per quatuor dies. Ad tertium articulum Henricus, cognomento Frigidum ferrum, theologus ordinis Prædicatorum, per dies tres.

Veniunt Basileam.

Disputant.

Joannes de Ragusio respondent ad primum articulum.

Henricus Kaltysen.

Ad quartum postremo respondit Joannes Polemarius, auditor causarum sacri palatii, tribus item diebus, afficiebatque Bohemos tædio nostrorum (ut illis videbatur) prolixitas. Quamquam vero nostri tam accurate respondissent, nihilo minus illi suos articulos adhuc pertinaciter defendebant: præsertim primum, adeo ut Joannes Roccizanus responsiones Ragusini sex diebus fortiter impugnaret. Porro cum disputatio pareret disputationem, & non videretur hoc pacto pax & concordia facile coitura, tentatum est aliud remedium ab illustri Bavariæ principe Vvilelmo protectore sacri Concilii, videlicet ut omissis disputationibus res amice componeretur Utrimque deputati sunt aliquot de concordia tractaturi: qui cum undecimo Martii die convenissent, & jussi essent dicere sententiam suam, qui a parte Concilii erant, optimum inquiunt sibi videri, si illi nobiscum unirentur, & unum corpus efficerentur, quod corpus tum omnes diversitates opinionum sive sectarum concordare, & declarare, posset, atque definire, quid in singulis agendum foret sive credendum. Bohemi cum aliquamdiu deliberassent, ajebant hanc viam non videri satis aptam, nisi prius quatuor illi articuli exactius essent declarati: ita ut aut nos cum ipsis, aut ipsi nobiscum sentirent. Alioquin rem ridiculam futuram, & jam uniti; in articulorum rursus decisione discreparent. Responsum est hic a nostris, si rite unirentur, invocato Spiritu sancto, nequaquam eos in hujusmodi decisione erraturos, quando quilibet Christianus tali definitioni credere debeat. Quod si hoc facere vellent, adamantinam plane coalituram utrimque concordiam. Verum surdis (quod ajunt) fabula canebatur. Sed & alii tres adversum responsiones datas pertinaciter disputabant. Id temporis Julianus Cardinalis Concilii præsidens, talem ad oratores Bohemorum habuit orationem: Audivit (inquit) hæc sancta synodus per decem dies cum magna patientia quatuor vestrorum articulorum propositiones. Et in fine subjunxit: Proposuistis (inquit) proximis diebus quatuor articulos, sed audimus præter hos quatuor multa vos alia habere dogmata peregrina, in quibus a nobis dissentitis. Necessarium est, si vestra unitas & perfecta fraternitas inter nos sequi debet, ut omnia in hoc sacro Concilio propalentur, quatenus per gratiam Spiritus sancti, qui pacis & veritatis est auctor, debita ac salubris provisio fieri possit. Nec ex levibus conjecturis ista accepimus. Partim enim a fide dignis personis audivimus, partim quidam qui hic sunt, propriis oculis in Bohemia viderunt, partim etiam ex vestra relatione perpendimus. Magister enim Nicolaus secundo loco proponens allegavit inter alia Joannem Vvicleff evangelicum doctorem. Si illum creditis esse evangelicum, consequens est ut dicta ejus authentica reputetis: si vero non ita putatis, æquum esset ut hoc nobis innotescat. De iis igitur & quibusdam aliis vos rogamus, ut nos certificare velitis quid credatis, & quam super his fidem adhibeatis. Nec sic requirimus ut motiva & rationes vestras nunc explicetis; sed satis nobis nunc est, ut ad singulos articulos nobis respondeatis per verbum Credimus, aut, Non credimus. Quod si feceritis, ut speramus, tunc aperte cognoscemus vos cupere ut bonam de vobis æstimationem capiamus. Si quid autem

Oratio Juliani Cardinalis ad oratores Bohemorum

ANNO CHRISTI 1432. 2. Petr. 3.

est de quo velitis per nos certificari, interrogate audacter, & confestim vobis respondebimus. Parati enim sumus (juxta beati Petri doctrinam) unicuique poscenti reddere rationem de ea quæ in nobis est fide. Ad hoc paucis responderunt oratores Bohemorum, venisse se tantum, ut quatuor illos articulos proponerent, non tam suo, quam publico totius regni Bohemici nomine. Nec aliud dixerunt. Quare rursum illustris Concilii protector Vvilelmus, quatuor viris utrimque adscitis, de re pacifice transigenda tractavit. Ex quorum consilio decrevit sancta synodus insignem legationem cum oratoribus Bohemorum Pragam mittere, ubi ad diem sacratissimæ Trinitatis populus esset conventurus. Neque enim conditiones concordiæ quas offerebant nostri volebant accipere; sed abire festinabant. Itaque decimoquarto Aprilis die Philibertus Constantiensis in Normannia antistes, Petrus Augustensis Episcopus, Joannes Polemarius archidiaconus Barcinonensis, juris Pontificii professor, Fridericus Parsperger præpositus Ratisponensis, Ægidius Carlerius decanus Cameracensis, Alexander Sparur jurisconsultus Anglus, Thomas Haselbachius theologus Viennensis, Henricus Toegius canonicus Magdeburgensis, theologus, Martinus Bernerius decanus Turonensis, & Joannes Gelhusius Mulbrunnensis monachus, jussu Concilii cum oratoribus Bohemorum Pragam sunt profecti. Longum esset narrare quantum honoris fuerit impensum nostris, cum passim in itinere, tum ab ipsis Bohemis, præsertim a Pragensibus. Ceterum cum Pragæ convenisset ad præfixum diem ingens multitudo Bohemorum, ex clericis, magnatibus, & plebeiis, adhortati sunt eos nostri, quod etiam ante sæpe fecerant, ut primum Ecclesiasticam unitatem amplecterentur: deinde, si qua dubia essent, melius ea sic discuti posse. Non placebat hoc Bohemis, quin volebant quatuor illorum articulorum in primis habere declarationem. Quam si possent obtinere, promittebant se pacem & concordiam amplexuros. Cum nostri viderent rem aliter agi non posse, petierunt articulos illos in certa sibi forma dari, quos ad synodum miserunt per tres Bohemorum oratores. Declarationem vero postea sacra synodus in Bohemiam misit in publico regni conventu populo promulgandam, legatis Philiberto Constantiensi Episcopo, Joanne Polemario, Henrico Toegio, & Martino Bernerio: qui jussi sunt hoc Bohemis referre nomine Concilii: Quod si trium illorum articulorum declarationem & pacem Ecclesiasticam suscipere vellent, invenire posse rationem, qua de quarto articulo, hoc est de communione sub utraque specie, res per concordiam transigeretur. Proposuerunt autem apud Pragam in publico nobilium & plebejorum conventu declarationes trium articulorum in forma sequenti:

Legati Concilii ad Bohemos.

Declaratio trium articulorum per Concilium.

Quoniam circa doctrinam veritatis sic sobrie & caute incedendum est maxime sacro generali Concilio, ut veritas declaretur, verbis sic ordinate conceptis, ut nulli sit in futurum offendiculum ubi possit impingere, & habere occasionem erroris, & (ut verbis utamur beati Isidori) ne aliquid per obscuritatem in captione contineat. Circa materiam de cohibitione & correptione peccatorum, in qua posuistis articulum sub iis verbis: Omnia peccata mortalia, & præsertim publica, per eos quorum interest rationabiliter & secundum legem Dei cohibeantur, corrigantur & eliminentur. Ecce verbum, Per eos quorum interest, nimis est generale, & posset esse offendiculum. Et juxta scripturæ sententiam non debemus ponere offendiculum ante cæcum, & claudendæ sunt fossæ, ne bos vicini ibi lædatur: omnis talis occasio tollenda est. Dicimus ergo quod secundum scripturæ sacræ sententiam, sanctorumque documenta doctorum, sic catholice est tenendum: Quod omnia peccata mortalia, præsertim publica, quantum rationabiliter fieri potest, secundum legem Dei, & sanctorum patrum instituta, sunt cohibenda, corripienda, & eliminanda. Potestas autem puniendi criminosos, non ad privatas personas, sed ad eos tantummodo pertinet qui jurisdictionem habent in eos fori, distinctione juris & justitiæ ordine observatis.

Circa materiam de prædicatione verbi Dei, in qua posuistis articulum hoc tenore: Quod verbum Dei a sacerdotibus domini & Levitis idoneis libere ac fideliter prædicetur. Ne ex verbo, Libere, sumeretur occasio vagæ & dispendiosæ libertatis, quam nec vos, ut sæpe dixistis, intenditis, circumstantionandum est. Dicimusque quod secundum scripturæ sacræ sententiam, sanctorumque documenta doctorum, sic catholice est tenendum: Quod verbum Dei a sacerdotibus domini & Levitis ad hoc idoneis, & per superiores, ad quos pertinet, approbatis & missis, libere, non tamen passim, sed ordinate & fideliter prædicetur, salva auctoritate Pontificis, qui est præordinator in cunctis, juxta sanctorum patrum instituta.

Circa materiam articuli ultimi sub his verbis expressi: Non licet clero Christi tempore legis gratiæ super bonis temporalibus sæculariter dominari. Meminimus, quod dum in sacro Concilio super hoc disputatio ageretur publica & solemnis, ille qui ad disputandum per sacrum Concilium extitit deputatus, duas conclusiones posuit sub his verbis: Prima, quod clerici non religiosi, seu qui voto se ad hoc non obligarunt, licite possunt habere & possidere quæcumque bona temporalia, hereditates paternas, aut aliorum, si eis relinquantur, & alia bona juste acquisita ex causa donationis vel alterius liciti contractus, vel arte licita. Secunda, quod Ecclesia potest licite habere & possidere bona temporalia mobilia & immobilia, domos, prædia, villas, oppida, castra, & civitates, & in eis habere privatum & civile dominium. Ille siquidem ex vestris ambaxiatoribus qui disputabat, concessit easdem, dicens illas sensui sui articuli bene intellecto non contradicere, cum ipse articulum suum intellexerit de dominio civili formaliter intellecto. Ex quo & aliis posset intelligi quod verba, Sæculariter dominari, in præinserto articulo exposita, ad aliquem specialem dominandi modum vel usum videantur referri.

Sed quoniam doctrina Ecclesiæ non est verbis ambiguis pertractanda, sed plane, propterea id, quod secundum legem Dei & sanctorum documenta doctorum catholice tenendum est, duximus exprimendum: videlicet præmissas duas conclusiones esse veras, quodque ecclesiastici viri bona Ecclesiæ, quorum sunt administratores, debent fideliter administrare, juxta sanctorum patrum salubria instituta. Ipsaque bona Ecclesiæ

ANNO CHRISTI 1431.

ANNO CHRISTI 1431.

siæ ab aliis quam ab his, quibus administratio canonice est commissa, usurpari sine sacrilegii reatu non possunt.

Sacrum Concilium circa materias dictorum trium articulorum curavit, semota omni ambiguitate, secundum veritatem evangelicæ doctrinæ veros sensus exponere. Verum si circa ipsas materias aliquid dubietatis adhuc restat, juxta informationes quas in sacro Concilio accepimus, parati sumus super illis, prima veritate (quæ Deus est) largiente, vobis declarare veritatem. Si declarationem dictorum trium articulorum, quæ veritati sacræ scripturæ innititur, susciptis & amplectimini, prout tenemini, ac unitatem puram, simplicem & perfectam realiter & cum effectu vultis habere, super libertate communionis sacratissimæ eucharistiæ sub duplici specie, quam postulatis & desideratis, quamque sine licentia sanctæ matris ecclesiæ licite non potestis habere, nos habemus potestatem a sacro generali Concilio certo modo vobiscum tractandi & concludendi: speramus taliter ut mansuri sitis merito consolati.

His explicatis, quia domini Bohemi habita sua deliberatione dixerunt se nolle super prædictis dare responsum, nisi prius super materia communionis quid esset eis offerendum audirent, opus fuit explicationem rei ita facere. Quæ facta fuit, & in scriptis tradita sub forma sequenti.

Conditiones de utraque specie.

In nomine domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, de cujus sacratissimæ eucharistiæ sacramento tractaturi sumus, ut ipse qui hoc sacratissimum sacramentum instituit, quod est unitatis & pacis, illud in nobis effici faciat quod designat, ut videlicet simus unum in ipso domino Jesu capite nostro: & ut ipse conterat versutias diaboli, qui sua maligna astutia ex sacramento pacis & unitatis occasionem bellorum ingessit, ut dum de modo communicandi Christiani contendunt, communionis fructu priventur. Unde B. Augustinus in sermone de infantibus, in decretis de consecratione distinctione secunda: Quia passus: Ita dominus noster Jesus Christus nos sanctificavit, nos ad se pertinere voluit, mysterium pacis & unitatis nostræ in mensa consecravit. Qui accipit mysterium unitatis, & non tenet vinculum pacis, non mysterium accipit pro se, sed testimonium contra se. Hoc ante omnia duximus præmittendum, quod consuetudo generalis ecclesiæ (quam etiam patres vestri & vos ipsi olim servastis (per longissima tempora hoc habuit & habet, quod non conficientes sub specie panis tantum communicant. Quam consuetudinem ab ecclesia & sanctis patribus rationabiliter introductam, & diutissime observatam non licet reprobare, aut sine ecclesiæ auctoritate pro libito immutare. Igitur dictam consuetudinem ecclesiæ immutando, assumere usum communicandi populum sub utraque specie, absque auctoritate sanctæ matris ecclesiæ licitum non est, sed illicitum. Sancta vero mater ecclesia, suadentibus causis rationabilibus, facultatem communicandi populum sub utraque specie potest concedere & elargiri. Et talis communio, quæ sine auctoritate ecclesiæ attentata, esset illicita, cum de auctoritate & licentia sanctæ matris ecclesiæ fiet, erit licita, si alia non impediant. Si alia non impediant propterea diximus, quoniam (ut ait apostolus) *qui manducat & bibit indigne, judicium sibi manducat & bibit*. Unde beatus Isidorus, & habetur de consecratione distinctione secunda: Qui scelerate vivunt, & in ecclesia communicare non desinunt, putantes se tali communione mundari, discant nihil ad emundationem proficere sibi. Et Augustinus eadem distinctione: Et sancta malis nocere possunt, bonis sunt ad salutem, malis ad judicium. Sunt ad hoc plures auctoritates. Etenim inter primos communicantes apostolus Judas fuit, sed quia indigne suscepit, proditionis peccatum habens in corde sibi nihil profuit; quinimo extunc diabolus in eum majorem exercuit potestatem. Ratio hoc magna demonstrat. Quis vestrum dominum suum in hospitium susceperus, non cum omni cura domum suam studeret mundare pariter & ornare, ut ipsum dominum posset honeste suscipere? Susceperus igitur dominum & salvatorem nostrum in hospitio animæ, debet ipsam animam diligenter mundare & ornare. Mundare per sacramentum pœnitentiæ cum amaritudine & contritione cordis, peccata sua humiliter pure & integre veraciter confitendo, & suscipiendo satisfactionem debitam, & pœnitentiam salutarem. Ornare vero purpura sanctæ devotionis, ut sic corde purgato, & fervore devotionis ornato, accedat ad divinissimum sacramentum, in quo Deus est, mundum reconcilians sibi. Admonet igitur, exhortatur, & præcipit sancta synodus, ut omnes sacerdotes exhortentur diligenter & moneant populum, & omne studium & solicitudinem adhibeant, ut nullus ad tam sacratissimum sacramentum, nisi debite præparatus, accedat, cum magna reverentia & devotione, ne quod pro animæ salute suscipitur, in judicium condemnationis redundet dum suscipitur indigne.

Joan. 6.

Præterea dicunt doctores, quod dicta consuetudo communicandi populum sub specie panis tantum, ab ecclesia & sanctis patribus fuit rationabiliter introducta propter rationabiles causas, specialiter propter duo pericula, scilicet erroris & irreverentiæ. Erroris: fuit enim error Nestorii, credentis quod sub specie panis sit sola caro Christi, & sub specie vini solus sanguis Christi, quod est error. Nam veritas est quod sub qualibet specie est totus Christus vivus & integer, caro, sanguis, anima & divinitas. Et sub specie panis est totus Christus vivus & integer. Et sub specie vini, non est tantum sanguis, sed totus Christus vivus & integer. Quoniam (ut ait apostolus) *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur*. Semel ergo tantum mortuus est, jam non moritur, nec sanguis a corpore separatur. Ut igitur huic errori obviaretur, & magis imprimeretur fidelium mentibus, quod sub qualibet specie est totus Christus: dum non solum verbo, sed etiam ipso signo indicaretur, visum fuit utile esse sub una specie tantum ministrari. Efficacius enim imprimitur, quando cum doctrina verbali sensuale aliud signum concurrit; ideo sacramenta & sacrificia instituta sunt, ideo & dominus noster Jesus Christus in parabolis loquebatur; & sapientes in parabolis loquuntur, ut, dum cum doctrina sua similitudo repræsentativa concurrit, efficacius mentibus imprimatur. Secundum periculum est irreverentiæ: etenim quamvis omnia sacramenta cum magna reverentia sint tractanda, istud tamen divinissimum sacramentum super

Causæ calicis adepti laicis.

Rom. 6.

per

ANNO CHRISTI 1431.

per omnia alia cum maxima & ſumma reverentia tractandum eſt. Alia ſiquidem ſacramenta ſunt vaſa gratiæ divinæ, non tamen per ea realem domini noſtri Jeſu Chriſti præſentiam obtinemus: in hoc vero ſacratiſſimo ſacramento dominus Jeſus Chriſtus, ſub alia quidem forma, in propria vero ſubſtantia, eſt nobiſcum: ideo tractandum eſt cum omni ſtudio & cautela, ne aliquid contingat quod cedat in irriverentiam ipſius ſacramenti. Et cum in calice ſit ſub ſpecie liquida, multa poſſunt contingere quæ cederent in irreverentiam ipſius ſacratiſſimi ſacramenti, tam ex parte miniſtrantis, quam ex parte ſuſcipientis, quam etiam ex parte ſpeciei vini, quæ eſt magis ad alterationem ſuſcipiendam diſpoſita, quam ſpecies panis. Vos qui practicaſtis, per experientiam noſtis. Nam doctores de hoc multa dicunt, & nobis a fide dignis multa relata ſunt: quæ cum audivimus, exhorruerunt pili corporum noſtrorum, & animi noſtri nimio terrore concuſſi ſunt. Dictum eſt nobis accidiſſe quod cum ſacerdos ad infirmum ſacramentum ſub duplici ſpecie detuliſſet, quando infirmo voluit de calice miniſtrare, nihil ibi reperit, totum, dum per viam agitando veniret, diſtillaverat. Et alibi, cum mane diei dominicæ miniſtraretur quod ex præcedenti die fuerat reſervatum, talis alteratio facta erat, ut qui ſuſcipiebat ferre non valens emiſerit. Heu caſus horrendi, & non ſine magna cordis amaritudine referendi! Et multa alia hujuſmodi nobis relata ſunt. Et quiſque volens prudenter advertere, poterit quanta poſſint accidere cogitare. At vero quam ſint hæc gravia, ex decreti ſententia poteritis intelligere, de conſecratione diſtinctione undecima: Si per negligentiam aliquid de ſanguine ſtillaverit in terram, lingua lambatur, tabula radatur: ſi non fuerit tabula, ut non conculcetur ſanguis, locus radatur, & igne conſumatur, & cinis in altari recondatur, & ſacerdos quadraginta diebus pœniteat. Si ſuper linteum altaris, & ad aliud ſtilla pervenerit, quatuor diebus pœniteat; ſi uſque ad quartum, viginti diebus pœniteat: & linteamina, quæ tetigerit ſtilla, tribus vicibus miniſter abluat, calice ſubterpoſito: & aqua ablutionis ſumatur, & juxta altare recondatur. Præterea audivimus ſæpe contingere quod ſacramentum in calice non ſufficit multitudini communicantium, & tunc fit noviter conſecratio calicis tantum, & a presbytero non communicante: quod eſt á ſanctorum patrum doctrina plurimum alienum. Et etiam dicitur, quod aliqui interdum vinum non conſecratum pro conſecrato miniſtrant; quod maximum periculum eſt.

Fiet igitur iſto modo, quod vobis ſuſcipientibus Eccleſiaſticam unitatem & pacem, realiter & cum effectu, & in omnibus aliis, quam in uſu communionis utriuſque ſpeciei, fidei, & ritui univerſalis Eccleſiæ vos conformantibus: vos qui talem uſum habetis, communicabitis ſub duplici ſpecie cum auctoritate Eccleſiæ. Et articulus ille in ſacro Concilio diſcutietur ad plenum, & videbitis quid circa illum artieulum pro veritate catholica ſit tenendum & agendum pro utilitate & ſalute populi Chriſtiani. Et omnibus mature & digeſte pertractatis, nihilo minus ſi perſeverantes in deſiderio veſtro hoc veſtri ambaxiatores poſtulaverint, ſacrum Concilium ſacerdotibus veſtris communicandi ſub utraque ſpecie populum veſtrum, eos videlicet qui in annis diſcretionis conſtituti reverenter & devote poſtulaverint, auctoritatem & facultatem in domino largietur: hoc ſemper obſervato, quod ſacerdotes ſic communicantibus ſemper dicant, quod ipſi debent firmiter credere, quod non ſub ſpecie panis caro tantum, nec ſub ſpecie vini ſanguis tantum: ſed ſub qualibet ſpecie eſt integer totus Chriſtus.

ANNO CHRISTI 1431.

Hactenus decretum ſacri Concilii retulimus, Ad dubia autem & quæſtiones Bohemorum, quas magiſtri & ſacerdotes poſtea movebant, ſic reſponderunt oratores ſacri Concilii.

Primo dixerunt, quod non eſt intentio ſacri Concilii permittere communionem ſub duplici ſpecie permiſſione tolerantiæ, vel ſicut Judæis fuit permiſſus libellus repudii: quia cum ſacrum Concilium viſcera maternæ charitatis exhibere dictis Bohemis & Moravis intendat, non eſt intentionis Concilii permittere tali permiſſione quæ peccatum non excludat; ſed taliter elargiri, ut auctoritatem domini noſtri Jeſu Chriſti & Eccleſiæ veræ ſponſæ ſit licita, & digne ſumentibus utilis & ſalutaris.

De punitione peccatorum.

Item, cum circa materiam de punitione peccatorum fuiſſet per dictos Bohemorum magiſtros & ſacerdotes dictum, quod ex ſcripturis ſacris habetur, quod interdum Deus excitat corda privatarum perſonarum ad correptionem & punitionem peccatorum; & ſic videretur licere inferioribus corrigere ſuos ſuperiores, & punire.

Reſponderunt, & oſtendentes textum ſancti Auguſtini in decretis 33. Qui percutit malos in eo quod mali ſunt, & habet cauſam interfectionis, miniſter Dei eſt: qui vero ſine aliqua publica adminiſtratione maleficum, furem, ſacrilegum, adulterum, perjurum, vel quemlibet criminoſum interfecerit aut trucidaverit, vel membris debilitaverit, velut homicida judicabitur: & tanto acrius, quanto non ſibi a Deo conceſſam poteſtatem abuſive uſurpare non timuit. Et certe moleſtius ſuſciperet iſta civitas, ſi aliquis privatus attentaret punire unum criminoſum, & erigeret furcam in platea, & ibi eum ſuſpenderet, quam ſi unus homo interficeret unum homine in rixa, vel per inſidias Et alios textus beati Ambroſii & Hieronymi eidem concordes etiam allegarunt.

Dixerunt quod nemo dubitat quod lex Dei ſancte & debite poſita eſt: & in ea legitur ſimpliciter: *Non furtum facies*. Et tamen mandato Dei Iſrael aſportarunt bona Ægyptiorum, quæ receperant commodata. Item in eadem lege ſcribitur ſimpliciter: *Non occides*. Ex quo beatus Auguſtinus libro 1. de civitate Dei probat quod nemini licet occidere ſeipſum. Et cum facit inſtantiam de Samſone, reſpondet, & dicit hæc verba: Cum autem Deus jubet, ſeſeque jubere ſine ullis ambagibus intimat, quis obedientiam in crimen vocet, quis obſequium pietatis accuſet? *Deut. 5.*

Hic in propoſito verba ſancti Auguſtini habeatis pro reſponſo. Sed videat quiſque ſi Deus jubet, & ſe jubere ſine ambagibus intimat, & probet ſpiritus ſi ex Deo ſint. Sed de talibus non eſt lex danda, nec eſt multum agitandum. Nam per hoc facile inſurget occaſio faciendi ſeditiones, & inferioribus inſurgendi contra ſuperiores. Et quando aliquis furatus eſſet

ANNO CHRISTI 1431.

esset vel interfeciſſet, & diceret quod ſpiritu Dei motus eſt, certe niſi de hoc bene conſtaret, puniretur.

Dixerunt denuo, quod aliqui ſunt caſus, in quibus laici habent poteſtatem in clericos.

Fuit reſponſum, quod certi ſunt caſus in jure, in quibus laici habent poteſtatem ſuper clericos, & etiam aliquando ſuper Cardinales. Nam ſi mortuo Papa Cardinales non vellent intrare conclave ad electionem Papæ faciendam, rex princeps, vel alius dominus, ſeu poteſtas ſæcularis, poteſt eos compellere. Sed in illis caſibus jam ille non eſt privata perſona, ſed auctoritate juris utitur juriſdictione. Similiter eſt intelligendum de aliis caſibus in jure expreſſi.

Dixerunt ulterius, quod nullum jus fori habet juſtitiam, niſi jus poli illud approbaverit.

Fuit reſponſum, quod nullum jus fori habet juſtitiam, ſi ſit contra legem Dei, quia lex Dei eſt regula omnium legum: ſed exigitur magna peritia in applicando regulam ad regulatum. Nam interdum alicui videtur quod ſit tortuoſitas in regulato, & non eſt, ſed eſt defectus in applicando, quia non applicatur debito modo regula ad regulatum.

De prædicatione verbi.

Circa articulum de prædicatione verbi Dei fuit motum, quod interdum aliquis prælatus ex ſua invidia vel malitia, ſine cauſa rationabili, bonum & idoneum prædicatorem, bene & catholice prædicantem inhibet prædicare.

Fuit reſponſum, quod ſatis intellexerunt, quod abuſio prælatorium inordinate agentium magnam occaſionem præſtitit hiſturbationibus, & quod in eorum partibus nunquam audiverunt tales querelas. Sed prælati favent bonis prædicatoribus, & eos ad prædicandum excitant precibus, favoribus, & honoribus. In talibus autem caſibus jam ſunt a jure prædicta remedia. Quando aliquis prohibetur uti jure ſuo, habet remedium appellandi: & ſi bene confidit quod ſit appellatio juſta, utatur jure ſuo, omni violentia brachii utriuſque, ſpiritualis videlicet & ſæcularis, ſemota. Nam exitus cauſæ declarabit, ſi ipſe habebat juſtam cauſam appellandi. Tunc declarabitur ſuperiorem male prohibuiſſe, & appellantem juſte feciſſe. Et ſuperior injuſte prohibens debet corripi. Si autem juſte fuerit prohibitus, & ipſe ſua temeritate ſuperioris juſtum mandatum ſprevit, dignum eſt quod ipſe digna animadverſione puniatur.

De dominio ſæculari apud clericos.

Circa quartum articulum fuit motum, an liceat prælatis eccleſiaſticis actus ſæcularis dominii in propria perſona exercere.

Fuit reſponſum, quod ſi per verbum, Actus ſæcularis dominus poſſet agere ſeu exercere, tunc dicendum quod aliquos tales actus poteſt licite prælatus in propria perſona exercere: ſicut ſunt vendere, impignorare, infeudare, modis & formis jure ordinatis. Aliqui ſunt non licet in propria perſona exercere, ſed debet habere œconomum, vicedominum, vel procuratorem, qui hæc exerceat, de quibus actibus jure cavetur, in rubrica. Ne clerici vel monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant, & aliis in rebus.

ANNO CHRISTI 1431.

Fuit motum, an illa poteſtas coactiva, quæ debet exerceri per œconomum, *&c.* ſit apud prælatum Eccleſiæ.

Dictus Joannes Polemair reſpondit, quod hæc quæſtio præſupponit aliam; de qua ſunt diverſæ opiniones inter doctores, apud quem ſit dominium Eccleſiæ. Et ulterius, an actiones ſint in perſona tutoris vel procuratoris, vel licet non ſint in earum perſona, tamen per conſtitutionem actoris vel procuratoris, cujus exercitium ipſarum demandant ipſi actori vel procuratori, & alias intricationes, de quibus non eſt opus ad præſens agere. Sed cum multum inſtaretur dicere opinionem ſuam, dixit: Quod ſi etiam otium haberent, & liberet ſolatiari in diſputando, daret optionem arguenti. Sed magis eſſet opinio ſua, quod dominium rerum Eccleſiæ eſt apud Chriſtum, & prælati & alii Eccleſiaſtici ſunt canonici adminiſtratores adinſtar tutorum: ſed ampliorem habent poteſtatem ſeu adminiſtrationem quam tutores. Et conſtituendo œconomum ſeu vicedominum, *&c.* eorum conſtitutione debita facta, œconomus, ſeu vicedominus, habet illam poteſtatem coactivam, ſeu exercitium juriſdictionis.

Item circa quartum articulum, pro declaratione primæ concluſionis, eſt concordatum, quod verba: Juſte acquiſita, in ipſa poſita, omnia in eadem contenta determinant.

Item circa ſecundam concluſionem, cum ſacri canones & doctores ſancti ſic loquantur: Bona Eccleſiæ, res Eccleſiæ, facultates Eccleſiæ, & inter doctores variæ ſint opiniones, apud quem ſit ipſarum rerum dominium, prout notat gloſſa in cap. Expedit. 12. queſt. 1. ad nullam illarum opinionum intendunt aliquem coarctare, nec aliquam illarum opinionum excludere, ſed ſit unicuique facultas illam quæ ſibi melior videbitur probabiliter ſuſtinere. Dixerunt præterea dicti Bohemi, quod ipſi tenent, quod clerici aut viri Eccleſiaſtici rerum temporalium Eccleſiæ ſunt adminiſtratores, & non domini, ad modus loquendi ſcripturæ, doctorum ſanctorum, & canonum.

Item Bohemi dicunt, quod in omnibus emergentiis ſtare volunt dictamini judicii ex unanimi conſenſu in Egra compactati. Hunc in modum noſtri Bohemis reſponderunt.

Tandem poſt multos tractatus ultro citroque habitos, inita eſt concordia, & manuum ſtipulatione firmata: promiſeruntque ſe Bohemi declarationem trium articulorum, ac pacem & Eccleſiaſticam unitatem accipere. Factum eſt id anno milleſimo quadringenteſimo trigeſimooctavo, circa feſtum Martini. Conventum eſt poſtea, a legatis ſacri Concilii, tum ab oratoribus Bohemorum, ut quæ reliqua erant componerentur: primum Ratiſponæ, deinde apud Brunnam diœceſis Olmutzenſis, item apud Albam regalem in Hungaria, coram Sigiſmundo Cæſare. Verum nullibi res tota confici potuit: nunc enim erat conſulenda ſynodus, nunc alia ſunt exorta impedimenta. Poſtremo apud Iglaviam oppidum Moraviæ, concordia inſtrumentis ac ſigillis roborata eſt: Compactata vocant, 5. die menſis Julii, Cæſare præſente.

PETI-

ANNO CHRISTI 1438.

PETITIONES BOHEMORUM

ANNO CHRISTI 1438.

Postremo propositæ in Basileensi Synodo, anno MCCCCXXXVIII. mense Novembri.

Reverendissimis in Christo patribus & dominis nobis gratiosis.

NOS oratores regni Bohemiæ humiliter & quanta possumus affectione supplicamus, quatenus propter pacis & concordiæ initæ perpetuam conservationem, & omnium quæ in compactatis sunt, felicem ac firmam conservationem dignemini nobis dare, concedere, & de vestra clementia elargiri, eum effectuali executione, omnes & singulas postulationes infrascriptas.

Primo & ante omnia petimus & supplicamus, quatenus pro tollendis universis litibus, jurgiis & dissensionibus in populo nostro ex diversitate communionis indubitanter & infallibiter sequentibus: & infinitis malis, quæ nec dicere sufficimus, sicut ea concepimus, prorsus auferendis & abolendis, dignemini clementer pro vestra bonitate & liberalitate regno nostro Bohemiæ, & marchionatui Moraviæ, dare, concedere, & demandare uniformem & unanimem omnibus & singulis sub utraque specie sacræ Eucharistiæ communionem, videlicet Archiepiscopo Pragensi, nec non Episcopis Linthomissensi, Olmutzensi, & aliis prælatis singulis regni & marchionatus curam animarum habentibus, & eorum vicariis, nec non & plebibus eorum singulis & subjectis: & hoc secundum ea quæ in mandato bullæ legatorum & in compactatis nomine sacri Concilii sunt inserta in cap. Pro firmitate: ubi sic dicitur: Et omnia alia fient, quæ pro observatione dictæ pacis & unitatis necessaria fuerint & opportuna. Nam hoc facto ex vestro beneficio regnum totum, supra quam dici potest, consolabitur, & in dilectione fraterna firmabitur, ex quibus uniformis subjectio & obedientia sacrosanctæ Ecclesiæ perpetuo tribuetur.

Item supplicamus ut supra, quatenus pro amputanda falsa suspicione & vacillatione multorum, putantium quod sacrum Concilium præfatam communionem sub utraque specie nobis concessam ad tempus dumtaxat concederet, non utilem & salutarem, sed ut libellum repudii, dignemini juxta illud capitulum in compactatis positum. Primo dixerunt, quod non est intentionis sacri Concilii, *&c.* nobis & vestræ concessioni salubriter & mature providere, & illud capitulum, una cum aliis ipsum munus legatorum vestrorum consequentibus, bullis litterarum vestrarum firmare & perpetuare.

Item supplicamus ut supra, quatenus pro consolatione obedientiæ, & totius ordinis Ecclesiasticæ disciplinæ, & pro finali compactatorum defensione & observatione, & bono & optimo in spiritualibus regimine, dignemini nobis providere cum effectu de bono & legitimo pastore, Archiepiscopis, & aliis Episcopis, qui nobis pro regno magis idonei & magis grati & accepti viderentur ad illa officia salubriter exequenda.

Item supplicamus ut super, quatenus vestræ paternitates pro tuenda in posterum inclyta fama regni & marchionatus, pro ostendenda & manifestanda nostra innocentia, pro eo quod communicaverunt, & communicant, & communicabunt sub utraque specie, dignentur dare, & ordinare, & destinare litteras sacri Concilii in modo & forma magis ostensioni accommoda & congrua, ad omnes principes tam sæculares quam spirituales, civitates & communitates juxta compactata. Et hoc iidem domini legati nobis facere obligantur.

Item supplicamus, ut in discussione in materia communionis Eucharistiæ sub utraque specie, de ejus præcepto a domino ad omnes fideles, non procedatur aliter nisi secundum judicem in Egra compactatum, hoc est secundum legem divinam, praxim Christi & apostolorum ejus, Concilia generalia, & secundum sententias sanctorum doctorum veraciter se in lege Dei fundantium.

Item supplicamus, quatenus paternitates vestræ, considerata magna affectione populi nostri, velint dare nobis desideratam libertatem communicandi parvulos sacra Eucharistia. Nam si iste usus communicandi, quem regnum nostrum, pie motum, magnorum sanctorum doctorum scripturis & exemplis inductum, ut catholicum suscepit, & a multis annis effectualiter exercuit, aboletur, certe magnum & intolerabile scandalum in populo oriretur, imo animus eorum plurimum ex hoc implacabiliter perturbaretur.

Item supplicamus ut supra, quatenus ex eisdem causis, vestræ paternitates dignentur permittere ad minus evangelia, Epistolas, & symbolum in vulgari in missis & Ecclesiis coram populo ad excitandam devotionem libertari, legi, & decantari. Nam in nostro linguagio Slavico ex indulto Ecclesiæ olim ab antiquo in vulgari suo exercetur, etiam in nostro regno.

Item supplicamus nomine ejusdem regni, & almæ universitatis Pragensis, quatenus erga ipsius universitatis desideratam reformationem, vestræ paternitates dignentur curam adhibere, & operam dare solicitam, ut juxta modum & formam aliarum universitatum, taliter per Ecclesiam reformatarum, præbendæ, & collationes beneficiorum aliquorum Ecclesiarum cathedralium & parochialium, eidem universitati annectantur, conferantur & incorporentur, ut per hoc universitas augeatur & promoveatur.

Item supplicamus, ut supra, quantum sufficimus, salva semper paterna reverentia, ex compactatis vestras paternitates requirimus, & instanter monemus, quatenus ad illam cunctis piis mentibus desideratam, & Christianæ religioni summe necessariam, & opportunam totius Ecclesiæ reformationem, dignetur vestra paternitas toto studio invigilare, & effectualiter insudare pro extirpatione omnium malorum publicorum, in capite & in membris, prout regno nostro frequenter promittitis in compactatis, & prout articulus noster quartus, de eliminatione omnium peccatorum publicorum, hoc manifeste exigit & requirit.

Re-

ANNO CHRISTI 1438.

Responsiones sequentes ordinatæ fuerunt, sed non datæ.

Prima petitio videtur inniti obligationi, tamquam ex compactatis sacrum Concilium hoc facere teneatur, ex illo capitulo quod incipit: Pro firmitate & observantia pacis, & sequitur: Per dictos legatos sacri Concilii dabitur omnis firma, & procurabitur bulla Concilii, & mandata ipsius sacri Concilii ad omnes principes & communitates circumstantes, & alia quæ necessaria fuerint & oppurtuna. Pro parte vero dictorum regni & marchionatus, dabuntur litteræ cum sigillis firmis, ac munimentis opportunis: proclamabitur pax, & servari mandabitur: & omnia alia fient quæ pro observatione dictæ pacis & unitatis necessaria fuerint & opportuna. Sed certe ex illo capitulo, neque competit jus sacro Concilio faciendi Bohemis, quod pro bono pacis & unitatis teneantur dimittere usum comunionis sub duplici specie: cum promiserint omnia facere, quæ pro observatione pacis & unitatis fuerint opportuna. Hoc esset valde opportunum observationi pacis, ut ipsi in hoc, sicut & in ceteris, se conformarent usui omnium aliorum vicinorum, & totius Ecclesiæ Latinæ. Neque contra ipsis Bohemis competit jus ad petendum, quod sacrum Concilium compellat omnes de regno ad communicandum sub utraque specie, tamquam hoc esset opportunum observantiæ pacis. Quia cum super hac materia jam sit in dictis compactatis specialis & certa dispositio, generalis, clara quæ subsequitur, non se refert ad illa; maxime quia hoc contrariatur ei de quo in ipsis compactatis specialiter agitur, scilicet de libertatione, cui contrariatur coactio. Nam & in libertatione concedenda, dicitur de illis personis quæ in annis discretionis constitutæ reverenter & devote postulaverint. Et si devotioni & postulationi cujuslibet est relinquendum, non est ad hoc aliquis compellendus, secundum ipsorum compactatorum seriem & tenorem. Et alias hoc de se manifestum est, quod illa verba non dant jus talia postulandi: quod vero ad libertationem concedendam, de qua continetur in compactatis, sacrum Concilium intendit omnino servare ipsa compactata, & ab ipsis in nullo deficere. Ex quorum tenore manifeste apparet, quod declaratio istius articuli, an sit de præcepto, præcedere debet ipsam libertationem. Sicut ergo sacrum Concilium in omnibus se offert compactata adimplere, ita & ipsi domini Bohemi facere tenentur.

Ad secundam petitionem respondetur, quod omnia, quæ sacrum Concilium tenebatur ratificare, jam ratificavit, & super hoc litteras suas dedit. Illa non tenetur ratificare: quoniam pacta & conventiones a legatis sacri Concilii nomine ipsius facta habent ratificationis causam: non autem responsa; quorum aliqua per omnes, aliqua per unum tantum ex ipsis facta fuerunt ad interrogationes quorumdam magistrorum. Unde tam res ipsa, quam modus agendi, manifeste ostendunt, quod ad ratificandum sacrum Concilium non tenetur. Verum, quantum ad illum punctum, qui in illa petitione specialiter exprimitur, non quia tenetur ratificare, sed pro consolatione populi Bohemici, & tollenda occasione aliis detrahendi, dicit sacrum Concilium: Quod sicut consuetudinem laudabilem ab Ecclesia universaliter observatam, de communicando populum sub specie panis, absque auctoritate Ecclesiæ nemo debet immutare, ita postquam ab Ecclesia usus communionis sub utraque specie aliquibus permittitur, talis permissio non est sicut de libello repudii, vel quæ peccatum non excludat, cum tales qui ex licentia & auctoritate Ecclesiæ sic communicant, transgressores Ecclesiasticæ institutionis vel consuetudinis dici non possint; dum tamen concessionis terminos non excedant. Erit igitur talis communio auctoritate Ecclesiæ concessa illis quibus concessa fuerit licita, & digne sumentibus utilis & salutaris.

ANNO CHRISTI 1438.

Ad tertiam petitionem respondetur, quod justum & rationabile est, ut Ecclesiæ Pragensi de legitimo, idoneo & utili provideatur pastore. Sed quoniam verba expresserunt magistrum Joannem de Rocozana, de quo non est rationabile ut ad illam dignitatem promoveatur, cum ad impediendum, pertu bandum, & disrumpendum pacem & unitatem, post firmata compactata, fuerit multipliciter machinatus. Et non diu est quod civitate Pragensi sereniſſimo domino imperatore insalutato clam & furtive recessit: & jam prodire & apparere incipiant, quæ post talem recessum & ante in perturbationem pacis fuerit machinatus; cum ad Pontificem maxime pertineat unitatem & pacem amare, & ad eas alios provocare verbo pariter & exemplo. Ideo melius videtur hoc pro præsenti suspendere, ut habita meliori deliberatione & diligentia, cum sereniſſimo domino imperatore, possit eidem Ecclesiæ utiliter provideri.

Ad quartam petitionem respondetur, quod ex tota serie compactatorum, sacrum Concilium non tenetur aliquas litteras ad principes & communitates circumstantes dirigere; nisi juxta præinsertum capitulum, quod incipit: In firmitate. Illas promptum est facere & diligere, juxta seriem ipsius in forma rationabili & honesta.

Ad quintam petitionem respondetur, quod illa est intentio & voluntas sacri Concilii, quod in discussione & decisione Spiritu-sancto auctore facienda in materia communionis Eucharistiæ sub utraque specie, & de ejus præcepto a domino ad omnes fideles, ut verbis eisdem utamur quæ in ipsa petitione continentur, non procedetur aliter, nisi secundum legem divinam, praxim Christi, & Apostolorum ejus, Concilia generalia, & secundum sententia sanctorum doctorum veraciter se in lege Dei fundantium. Et ita debent sperare & credere omnes fideles, quod ille qui Ecclesiæ suæ promisit sui assistentiam infallibilem, & Spiritum sanctum cum Ecclesia in æternum mansurum, salvator noster Jesus Christus, nullo modo permittit quod ab ipsa Ecclesia aliqua decisio fiat circa materiam talem, quæ esset contraria superius memoratis. Sed debent firmiter credere omnes Christicolæ, quod Spiritus sanctus per eos Ecclesiæ docet fideles omnem veritatem necessariam ad salutem, & ita debent firmiter credere, & nullatenus dubitare.

Ad sextam petitionem de communione parvulorum, respondetur, quod communio parvulorum per compactata expresse excluditur: cum solum ibi de illis loquuntur, prout extunc qui talem usum hactenus habuerunt, & ad ultimum de illis qui in annis discretionis constituti hoc reverenter postulaverint & devote.

Ad

ANNO CHRISTI 1438.

Ad ſeptimam petitionem, quod illa eſt directo contra compactata, & ipſorum Bohemorum promiſſionem, per quam tenentur ſe conformare ritibus Eccleſiæ. Certum autem eſt, quod ritus Eccleſiæ hoc non habet, neque in ipſa Pragenſi Eccleſia ante iſta diſturbia hoc habebat. Unde juſtum & rationabile foret, quod conformarent ſe ritibus Eccleſiæ, & in hoc & in omnibus aliis compactata efficaciter adimplerent, & tunc poſſent honeſtius a ſacro Concilio petere, & rationabilius ſperare.

Ad octavam, gratiſſimum eſt ſacro Concilio, quod univerſitas ſtudii Pragenſis reformetur & reparetur: & ideo ſuper hoc faciet commiſſionem legato ſuo, ut circa reformationem & reparationem univerſitatis operam & ſtudium præbeat: ordinando de aliquo certo numero præbendarum in aliquibus Eccleſiis civitatis Pragenſis, quod ad eas aſſumi habeant dictæ univerſitatis doctores & magiſtri, ſecundum ordinationem rationabiliter faciendam.

ANNO CHRISTI 1438.

Ad nonam & ultimam petitionem reſpondetur, quod hoc ſacrum Concilium a ſuo exordio ſtudium & operam circa deſideratam reformationem Eccleſiæ præbuit, & præbere, Deo auctore, intendit, multaque ſuper hoc decreta edidit. Sed inimico humani generis procurante multa impedimenta circa hoc habuit: nihilominus in ſpe non deficit, nec per Dei gratiam in ſtudio deficiet & labore. Multa ſiquidem ſuper hoc notata ſunt & concepta, quæ ubi, Deo largiente, opportunitas fiet, ad executionem ponenda erunt ad Dei gloriam & Eccleſiæ reformationem, honeſtatem & decorem accommoda. Sed quoniam (ut ſapiens) ait: *Omni negotio tempus & opportunitas eſt*, omnia *Eccleſ. 8.* ſunt cum ſapientia ſuaviter & opportune diſponenda: ne ea, quæ, ſi opportune fierent, poſſent eſſe multum accommoda, importunitas minus, utilia reddat.

Finis Tomi Vigeſimioctavi.
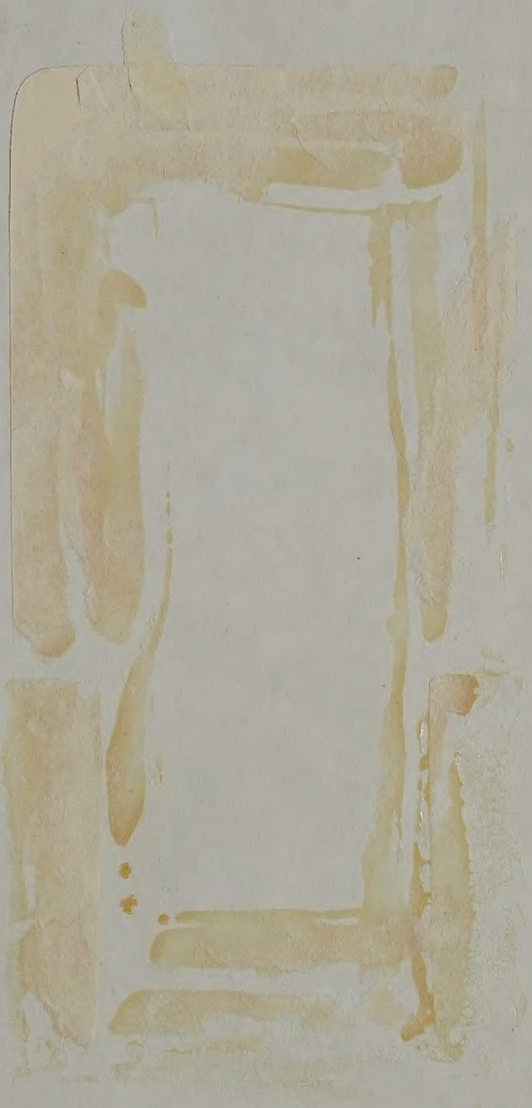
GTU LIBRARY
3 2400 00639 9285